THESAURUS LINGUAE LATINAE

This file contains a part of the *Thesaurus Linguae Latinae* (ThLL), published in print in Leipzig *et al.* 1900–. Please check on our website (www.thesaurus.badw.de) whether you have the latest version of the file (the version is indicated in the last line on this page).

The **abbreviations** used in the ThLL are explained in the *Index librorum*, which has basic information on all Latin texts from Antiquity (incl. chronology and editions). It is regularly updated and can be consulted on our website: www.thesaurus.badw.de.

Navigating in this file

This file has a **bookmark for every headword**, including those in the *Addenda et Corrigenda* (in vols. VII/2, IX/2, X/1, X/2, *Onomasticon* C & D). You can use the list of bookmarks for fast navigation and to get an overview over the entries. Please note that the list of bookmarks=headwords may not (yet) be complete.

Searching in this file

You can search through the bookmarks/headwords in many pdf-readers after activating the option 'include bookmarks' (or similar) in the search menu.

The file includes an uncorrected OCR text, which may be useful for copying short phrases. **You can search through the text, but may not find what you are looking for – even if the information is contained in the printed volume.** Due to the complexity of the typeface and the age of the print the searchable text (*behind* the page on the screen) is only partially correct and thus may differ from the digital reproduction (= what you see on the screen). **The text of the print** (and its digital reproduction) **is the only authentic version of our dictionary**.

For full-text searches you can use the ThLL-database published by *De Gruyter*™ (available in research libraries).

License and limitations of use

This work is offered to you under a *Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs CC BY-NC-ND* license (explanation here). In addition, you are not allowed to print or modify (parts of) this file or to upload it to a public website (**no file-sharing**). We kindly ask you to respect these restrictions. Instead, please refer fellow researchers to our website. Continued access to this version of the ThLL depends on your acceptance of these conditions. Please also leave this page and the watermark in the file.

Further information

We are enthusiastic about cooperation with academic researchers anywhere in the world. Please include references to the ThLL in your publications where relevant. If you have a lexicographical question about the Latin of Antiquity which cannot be answered from the published volumes of the ThLL, please contact us; contact information is on our website: www.thesaurus.badw.de.

Enjoy working with the Thesaurus Linguae Latinae!

Michael Hillen, General Editor and Project Leader
Munich, February 2019

version 1 (6 February 2019)

THESAVRVS LINGVAE LATINAE

EDITVS IVSSV ET AVCTORITATE
CONSILII AB ACADEMIIS SOCIETATIBVSQVE
DIVERSARVM NATIONVM ELECTI

VOLVMEN IX

PARS ALTERA

O

MCMLXVIII – MCMLXXXI

LIPSIAE IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

omnividentia, -ae *f. ab* omnividens. *i. q. status omnividentis*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 23 l. 10 (*v.* omniexsistentia).

omnivīvēns, -entis *adi. ab* omnis *et* vivens, *cf.* omnicognoscens. *i. q. in omnibus vivens, universam vitam habens*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 22 l. 19 (*v.* omniintellegens). 4, 23 l. 9 (*v.* omniexsistentia). 4, 24 l. 25 (*v.* omnicognoscens).

omnivīventia, -ae *f. ab* omnivivens. *i. q. status omniviventis, vita universa*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 23 l. 10 (*v.* omniexsistentia). 4, 24 l. 25 (*v.* omnicognoscens).

omnivolus, -a, -um. *ab* omnis *et* velle, *cf.* multivolus *sim.* *i. qui omnia vult, cupit sim.*: CATVLL. 68, 140 *Iuno* noscens -i plurima furta Iovis (*cf. 128* multivola . . . mulier).

omnivorus, -a, -um. *ab* omnis *et* vorare, *a* PLIN. *sec. gr.* *παμφάγος formatum, cf.* carnivorus, monstrivorus *et* omnicarpus. *i. q. omnia vorans, edens*: PLIN. nat. 25, 94 *Arcades* bibunt . . . vaccinum *lac*, quoniam boves -i fere sunt in herbis (*cf. Theophr. hist. plant. 9, 15, 4 δοκεῖ . . . παμφαγώτατον εἶναι πάντων ὁ βοῦς*).

omnius *v.* omnis. **omnopere** *v. p. 623, 14.* **omnuta** *v.* omita.

omo *v.* homo.

? **omoctosia.** *vox graeca, ut vid., corrupta; cf. fortasse aut* omotocia *aut βρεφοκτόνος sim.* *nomen herbae*: ANON. med. ed. Piechotta 91 ad purgationem et ad menstrua ut deducat et ad mulieres gravidas et si in partu laborat et ad loca muliebria et ad vesice et iecur quod interpertatur -a facit haec herva s̅s̅ ex aqua de fontana decocta *eqs.*

omoeūsion *v.* homoeusion.

cataplasma, quas Greci **(o)molinon** (malinon *trad., gr. ὠμολίνων*) appellant ORIBAS. syn. 9, 11, 4 La.

ōmophagia (-fag-), -ōrum *n., cf. gr. ὠμοφάγιον et ἡ ὠμοφαγία* (*Clem. Alex. protr. 2*). *sg.* -um *fortasse* PROB. app. gramm. IV 198, 1, *v.* homfagium. *i. q. crudorum ciborum voratio*: ARNOB. nat. 5, 19 quibus *Bacchanalibus* nomen -is (-fag- *P*) graecum est, in quibus . . . caprorum . . . viscera cruentatis oribus dissipatis. CASSIAN. inst. 4, 22 *monachi Aegyptii* maxime xerofagiis et -is (homofag- *pars codd.*) utuntur (*cf.* GLOSS. V 417, 31 xerofagia: herbe quae comeduntur incocte; -⟨i⟩is quae non nisi cocte. *item* 426, 42).

ōmophorium, -ī *n., ὠμοφόριον.* GLOSS. V 574, 18 -um: palliolum (*de quo genere vestimenti cf. Marquardt-Mau 564*).

ōmoplatās *acc., gr. ὠμοπλάται.* *i. q. os latum scapularum*: CELS. 3, 22, 12 sub imis ossibus scapularum, quas *ὠμοπλάτας* (*duo codd.*, homo *πλάτας P*) Graeci vocant. 8, 1, 15 a cervice duo lata ossa utrimque ad scapulas tendunt: nostri scutula operta, -as (hom- *F V*) Graeci nominant. ORIBAS. syn. 1, 35, 2 La p. 89, 16 Mø. -as (planontas *Aa*).

ōmotacia *v.* omotocia.

ōmotocia, -ae *f., ὠμοτοκία.* *i. q. fetus intempestive natus, abortus sim.*: PS. SORAN. epit. 45 *mense octavo* nullus infans . . . possit evadere; denique ut tales partus -am (omopteicam *trad.*) Greci vocant; crudus est enim hoc mense. CAEL. AVR. gyn. 2, 58 crudum, id est imperfectum, efficit *matrix* partum, quod Greci -an (-tac-c) vocant. *sensu dilatato*: PS. PHILO antiq. 9, 2 (*ad exod. 1, 22; iussit Pharao parvulos in flumen proici*) tunc seniores populi . . . cum luctu dicentes: -am (ometoceam *cod. Ad., ὠμοτοκείαν ed. pr.*) . . . passa sunt viscera mulierum nostrarum, fructus noster inimicis nostris traditus est.

ōmotribes, (-is) *n.* (*? m.*), *ὠμοτριβές* (*sc. ἔλαιον*). ho-: ORIBAS. syn. 8, 18 Ab. *nom.*: -e *vel* -is (-es *Puschmann*) *in codd.* PHILAGR., -em ALEX. TRALL. 1, 40. *gen.*: -os (*sec. gr.* -οῦς) *vers.* Aa ORIBAS. eup. 2, 1 E 3 l. 10. *acc.*: -es (-is) ORIBAS, eup. 2, 1 E 3 l. 5 La *et* Aa, -us *ibid.* Ab, -em ORIBAS. syn. *abl.*: -e ALEX. TRALL. 2, 245; -o *vers.* La ORIBAS. eup. 2, 1 E 3 l. 10.

i. q. genus olei, quod ex olivis crudis expressum ad conficienda medicamenta adhibetur: **1** oleum -es: LVCIL. 961 *-ές* o. Casinas. PHILAGR. med. 3 p. 164, 1 mittendum est o. -e (-is *vel* omfacium *var. l.*, -es *Puschmann*). ORIBAS. eup. 2, 1 E 3 l. 10 La de -o o. (Aa de -os oleum, *gr. E 6 τὸ ἐκ τοῦ ὠμοτριβοῦς*). ALEX. TRALL. 2, 245 cum o. omotrib[l]e i. amaro, quod primo tempore fit et recipit folia olivae, ut sit amarum (*gr. II p. 517 P. τὸ ὠμοτριβὲς ἔλαιον*). *?* **2** *pro subst.* (*v. et l. 67*): ORIBAS. eup. 2, 1 E 3 l. 5 La quod . . . de simicrudis olivis fit oleus, quem Greci omfacion aut -es vocant (Aa -is, Ab -us, *gr. E 5 τὸ δ' ὠμοτριβές*). syn. 8, 18 Aa oleo gremiali, quem -em (homotripem *Ab*) Greci appellant, id est septembrio aut octobrio mense factus. ALEX. TRALL. 1, 40 quale est -em, id est octobrinum oleum sive amarum, quod primo tempore fit (*gr. I p. 491 P. τὸ ὠμοτριβὲς ἔλαιον*).

omoūsios (-on) *v.* homousios. **omphacinē** *v. p. 626, 18*

ˣomphacinus, -a, -um, *ὀμφάκινος.* *scribitur* omf- MARCELL. med. 12, 39. *al.* inf- DIOSC. 1, 64 p. 36, 8 M. *cod. P. apud* DIOSC., CASS. FEL., ORIBAS. *etiam* onf-, umf-, unf-, anf-. *nom. fem. sec. graec.* -ē *v. sub 2.* [*dub. trad. pro* omphacium DIOSC. 3, 7 p. 380, 11. 5, 8 p. 169, 14.]

1 *i. q. ex immaturis fructibus vel ex omphacio confectus*: **a** *pro adi.*: *α* oleum -um: PLIN. nat. 24, 122 mora capillum tingunt cum -o o. MARCELL. med. 12, 39 *dentes confirmat* -um o., id est bonum viride. 36, 71 *ad podagram.* DIOSC. 1, 62 p. 35, 4 M. oleo glaucino conficis sic: accipis o. -um, cui addes *eqs.* (*gr. 1, 57 ἐλαίου ὀμφακίνου. sim. in oleo conficiendo*: 1, 63 p. 35, 14. 1, 64 p. 36, 8. 1, 68 p. 37, 24 o. balanino aut -o. 1, 68 p. 38, 4). 1, 112 p. 56, 20 cum o. -o mixta et cocta *amurgia* (*gr. 1, 102 σὺν ὀμφακίῳ*) CAEL. AVR. chron. 4, 3, 39 ex o. murtino . . . vel ex -o aut oenanthino. CASS. FEL. 61 p. 149, 17 ex o. -o . . . aut ex aceto et rosaceo. ORIBAS. eup. 4, 1, 2 non inventum oleum roseum de -o unguis o. (*gr. ὀμφακίνῳ ἐλαίῳ. cf.* syn. 6, 6, 6 Aa roseos . . . oleos . . . aut -us. *sim. al.*). *al.* *β* vinum -um: DIOSC. 5, 24 p. 175, 22 (*gr. 5, 6, 14 ὀμφακίτης bis*). 5, 25 p. 176, 3 uinu -u secundu, quem multi potilon dicunt (*gr. 5, 6, 15 δευτερίας tantum; bis*).

b *pro subst.* -um, -ī *i. q. omphacium* (*cf. infra l. 56*): ORIBAS. eup. 4, 69 (68, 10) Aa optimus autem ad haec (*sc. ulcera oris*) est et Musa trociscus et ros sucos et -i sucos (*gr. ὀμφάκιον*).

2 *nom. sg.* -ē *i. q. immaturus, viridis* (*dicitur de galla, cf.* omphacitis; *sec. gr. ὀμφακίνη* [*sc. κηκίς*], *quam vocem intellegi mavult André, Lex. des term. de botan. 227*): CAEL. AVR. chron. 4, 3, 72 item rhus linteo ligatus vel galla viridis, quae appellata est -ē, aut vitis anuli, quas elicas appellant, *eqs.*

omphacion *v.* omphacium. **[omphacis** *v.* omphacitis.]

omphacītis *et* omphacītēs (*? gen.* -ae, *abl.* -itide, *acc. pl.* -itidas), *adi.* (*?*) *fem., ὀμφακῖτις* (*resp. gr.*). *scribitur etiam* omfa-. [*dub.* PLIN. VAL. 2, 28 cicido et omphacidis; *Souter, Glossary of later Latin 277 intellegit* omphacis.]

de certo genere gallae fere i. q. immatura, viridis (*cf.* omphacinus *2*): **1** *de natura et generibus*: DIOSC. 1, 117 p. 60, 1 M. galla[s] semen est de drios, cuius uno genu -is dicitur; . . . eligenda est . . . -is, que et virtute fortior est *quam alterum genus.* ORIBAS. eup. 2, 1 C 14 Aa cicis -es (onfacis *La*), galla asiana *eqs.* ISID. orig. 17, 7, 38 huius *quercūs* fructus galla appellatur, ex quibus una agrestis *ὀμφακῖτις* (*-της trad.*) dicta, . . . altera *βάλανος eqs.* **2** *de usu* (*in comparandis medicamentis*): PLIN. VAL. 3, 45 (*nisi interpol.*) ad lepram: gallae -ae unc. quatuor. CASS. FEL. 39 p. 90, 4 rosam siccam, . . ., gallas -idas leviter quassatas . . . decoques. 48 p. 123, 4 murra cum . . . galla -ide (gallas -idas *var. l.*) in vino . . . decocta. ORIBAS. syn. 2, 24 Aa p. 106, 2 Mø. (*v. Bulhart, WSt. 60, 1942, 111 sq.*). 2, 46 La p. 114, 12 stiptiria, galla -es, *eqs.* (*Aa* galla asiana).

ˣomphacium, -ī *n., ὀμφάκιον* (*quod ubi resp., non notavimus*). *scribitur aut solum aut in var. l.* omfa- (CELS. 6, 8, 1^C. 6, 10, 2 PLIN. nat. 23, 8 MARCELL. med. 8, 213. *et saepe*), onfa- (SORAN. p. 69, 9. 18 PHILVM. med. 1 p. 113, 1. *al.*), amfa- (MARCELL. med. 8, 213), anfa- (DIOSC. 3, 7 p. 380, 11), umfa- (PHILVM. med. 1 p. 113, 1 ORIBAS. eup. 2, 1 M 12 Ab. *al.*); -ati- (PLIN. nat. 14, 98 DIOSC. 3, 7 p. 380, 11. 5, 8 p. 169, 14 CASS. FEL. 42 p. 100, 17). *de genere et formis*: *sing.*: *nom.*: -cus, -cius PHILVM. med. 1 p. 113, 1 *var. l.* ORIBAS. eup. 4, 69 (68, 18) Aa *et* Ab. *nom., acc.* -cum, -ciu PHILVM. med. 1 p. 113, 1 *var. l.* DIOSC. 5, 8 p. 169, 14 (*v. et cod. b*). *al.*; -cion, -cio CASS. FEL. 42 p. 100, 17 ORIBAS. eup. 2, 1 M 12 La. *al.* *gen.*: -ci CELS. 5, 28, 16^B. 6, 7, 2^B. 6, 10, 2 SCRIB. LARG. 33. *al.*; -cis (*? i. ὄμφακος*) *var. l.* CELS. 5, 28, 16^B PLIN. nat. 23, 136; -ciae ORIBAS. syn. 2, 7 p. 97, 8 Mø. Ab *et* As (cumfacos *i. ὄμφακος La*); -cies ORIBAS. syn. 9, 10, 19 Ab. *dat. vel abl.* -co *pars codd.* PLIN. nat. 12, 131 PHILVM. med. 1 p. 113, 1. *? plur. nom.* -cii ORIBAS. syn. 7, 30, 3 Aa (-ciae *Ab*, -cius *La*). [*variat in codd. c.* omphacinum DIOSC. 3, 7 p. 380, 11. 5, 8 p. 169, 14, *cf.* CASS. FEL. 61 p. 149, 17. *v. etiam* homfagium.]

i. q. sucus vel oleum ex immaturis uvis vel olivis expressum (*cf.* s. -i PHILAGR. med. 1 p. 154, 23 DIOSC. 5, 8 p. 169, 14 CAEL. AVR. acut. 3, 4, 44 ORIBAS. syn. 2, 7 Aa p. 97, 8 Mø. *al.*; *de pastillis* PLIN. nat. 12, 131, *cf. adi.* aridum SCRIB. LARG. 65 PLIN. nat. 23, 136 MARCELL. med. 8, 123. 11, 35. 14, 2, tritum THEOD. PRISC. eup. faen. 63; *fusius de modo conficiendi* PLIN. nat. 12, 130 [*cf.* 14, 98]. DIOSC. 5, 8 p. 169, 14 sqq.): **1** *de generibus* (*duo genera testatur* PLIN. nat. 12, 130 [*cf.* 1, 12, 60] oleum et -um est; fit duobus generibus . . ., ex olea et vite): **a** *conficitur ex olivis*: PLIN. nat. 15, 9 olivae sucus oleum est, idque praecipue ex immaturis intellegitur, sicut ⟨in⟩ -o docuimus. 23, 79 (*cf.* 1, 23, 39) ex olei generibus . . . utilissimum esse -um (*cf. Diosc. 1, 30, 1 ὀμφάκινον*). ORIBAS. eup. 2, 1 E 3 La de semicrudis olivis fit oleus, quem Greci -on aut omotribes vocant (*sim.* ISID. orig. 17, 7, 68). **b** *conficitur ex uvis* (*accedit gen.* vitium PLIN. nat. 1, 23, 4): PLIN. nat. 23, 2 artes *medicas* . . . dedit *Pomona* vitibus, non contenta . . . unguenta -o et oenanthe . . . instruxisse (*cf.* 23, 8 -o cohaeret oenanthe). 23, 7 -um, qua fieret ratione incipientis uvae pubertate. DIOSC. 5, 8 p. 169, 14 -u sucus est ubarum albarum inmaturarum (*gr. 5, 5 χυλὸς ὄμφακος. sim.* ORIBAS. syn. 9, 10, 19 Aa). ANTHIM. 94 (*cf.* tit.) -um de uva cruda fit. ORIBAS. eup. 4, 1, 5 -on id est sucus ubae acerbae (*sim.* syn. 6, 39, 2 Aa [*gr. ὄμφακος χυλοῦ*]).

2 *de usu* (*maxime in comparandis medicamentis; fusius* PLIN. nat. 23, 7 [*cf.* 1, 23, 4]. DIOSC. 5, 8 p. 169, 21 sqq.; *genera supra allata fere discerni non possunt*): CELS. 5, 5, 2 *purgant* ficus arida . . . -um, radicula *eqs.* 5, 6, 2 *rodant* narcissi radix, -um (*del. ut gloss. Marx*).

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5, 12 evocat et educit: ladanum, . . ., -um, fel, *eqs.* 5, 28, 16^{B} *medicamentum* fit ex . . . piperis albi, -i, singulorum P. ✕I (*sim. in medicamentorum compositionibus*: 6, 7, 2^{B}. 6, 10, 2 SCRIB. LARG. 33 [= MARCELL. med. 8, 70]. 65 [= 14, 2]. 142 [= 28, 4]. PLIN. nat. 23, 136. *al.*). 6, 10, 3 inlinendum mel cum -o (6, 18, 2^{F}. CAEL. AVR. acut. 3, 4, 42 m. atque -o). *al.* PLIN. nat. 13, 8 cui *metopio* addidere -um (*item in unguentis conficiendis*: 13, 9. 10. 11. 12. 14. 15. *cf. in cerotario*: THEOD. PRISC. log. 73 aut oenanthen aut -um). 23, 75 si . . . cum -o recoquatur *amurca* (*cf.* PHILVM. med. 1 p. 113, 1 cocto. THEOD. PRISC. log. 23 coquendum). 23, 79 -um prodest gingivis. MARCELL. med. 8, 213 alteram *partem combusti lapidis extingues* in -o. SORAN. p. 69, 9 acaciam et opium . . . adponere, quibus rebus et -um . . . admiscemus (*infra*: acacia et -o [*gr. p. 120, 21 Ilb.* κηκῖδος ὀμφακίτιδος, *sed v. app. crit.*]. THEOD. PRISC. gyn. 29 CAEL. AVR. chron. 4, 3, 52). PHILAGR. med. 1 p. 154, 23 calidae . . . distemperantiae . . . adhibemus . . . sucum -i, *eqs. al.*

omphacocarpos (*cf. Strömberg, Griech. Pflanzennamen 156*) *v.* omphalocarpos.

omphacomeli, (-itos) *n.*, ὀμφακόμελι (*resp. gr.*) *et* omphacomel (-melle), -llis *n.* (*per confus. c. lat.* mel), *cf.* oenomeli *sim.* *scribitur*: omfa-, onfa- PALLAD. 9, 13 tit. *al.*; amfa- PS. GARG. MART. p. 212, 4 *var. l.*; unfa- ANTIDOT. Brux. 49 *var. l.*; omba- ORIBAS. eup. 4, 74 Aa. *de formis (cf. Svennung, Unters. Pallad. 153): nom., acc.*: -eli PS. GARG. MART. p. 212, 4 (-elli *g*), -elle CAEL. AVR. acut. exc. 4 p. 498, -el ALEX. TRALL. 2, 55, -ellis ORIBAS. eup. 4, 74 Aa. *abl.*: -elli PALLAD. 9, 13 tit., elle ANTIDOT. Brux. 49. 142. ALEX. TRALL. 1, 84 (*bis*). [*falso trad. pro* omelysis CAEL. AVR. chron. 3, 2, 22. 3, 4, 63. *e coni.*: ANTIDOT. Brux. 21 confectio -llis (*Heraeus in exemplari suo,* saccomeli *trad.*, stactomeli *prop. Rose*).]

i. q. potio vini similis ex uvis acerbis et melle confecta (*confectio describitur* PALLAD. 9, 13 [*cf. Diosc. gr. 5, 23*]. PS. GARG. MART. p. 212, 5 sqq.; *ad rem v. Schuster, RE XV 1301, 52 sqq.*): PALLAD. 9, 13 tit. de -lli. PS. GARG. MART. p. 212, 4 tit. -i. ANTIDOT. Brux. 49 febrientibus vero cum -lle *medicamentum dandum* (*sim.* 142). CAEL. AVR. acut. exc. 4 p. 498 *febricitantes* pro siti accipiant rodomelle aut -lle. ALEX. TRALL. 1, 84 panis infusus cum vino dandus est aut in -lle aut in aqua frigida. *ibid.* nutries eum bene cum pane in vino infuso aut -lle. 2, 55 ydromel aut -l . . . dare. ORIBAS. eup. 4, 74 Aa p. 595 similiter et *medicamentum* de musto austeris uvis et dicitur -llis (*cf. gr. 4, 73, 3* διὰ τοῦ γλεύκους ἐξ αὐστηρῶν σταφυλῶν, *La* de sapa, *Ab* umpathicum mellis).

omphalocarpos, *acc.* -on, ὀμφαλόκαρπος (*resp. gr.*). *nomen herbae q. e. aparine*: PLIN. nat. 27, 32 (*cf.* 1, 27, 15) aparinen aliqui -on (omphaco- *trad. c. parte codd. Diosc. gr., sec. quem corr. edd.*), alii philanthropon vocant. (*sim.* DIOSC. 3, 100 p. 421, 7 PS. DIOSC. herb. fem. 71 [70] l. 2).

omphalos (-ī) *m.*, ὀμφαλός. [*falso* ORIBAS. syn. 3 add. p. 899, *ubi legendum*: ad exomphalos id est ad umbilicos praeminentes.]
i. q. umbilicus: **1** *de numero medio*: AVSON. 336, 60 p. 203 P. et paribus triplex medium, cum quattuor et sex bisque quaternorum secernitur -os idem. **2** *de herba q. e.* 'gēs omfalos' *v. vol. VI 2, 1955, 17 sqq.*

cf. Onom. Omphalus.

omphax, -cis (-cos) *f.* (*m.?*), ἡ (ὁ) ὄμφαξ (*resp. gr.*). *scribitur* omfa-, onfa-, umfa-. *i. q. uva acerba* (*fere immatura*): ALEX. TRALL. 2, 30 -cis succum i. uve acerbe (ORIBAS. syn. 3, 36 [35], 10 -cos uvae. 8, 18 [17], 2 La -cus uvarum [*cf. Theod. Prisc. log. 40* uvarum inmaturarum]). ORIBAS. eup. 4, 69 (68), 2 La qui accepit -cos aut rose flores (syn. 3, 173, 4 -cos aut rosae flors).

omunuia (*i.* ὁμόνοια) *inter nomina herbae q. e. argemonia* PS. APVL. herb. 31 l. 27 adn. (*interpol. ex Ps. Diosc. Vind. 2, 177 p. 246, 17*).

omūsios *v.* homousios.

? **on** *incertae lectionis*: CIL IV 2625 (*inter vasorum inscriptiones vini aliarumve rerum nomina praebentes*) Tuscola on ⟨ex⟩ officina Scau(ri).

? **ona,** -ae *f.* *si recte trad., i. q. genus fici*: PLIN. nat. 15, 72 Tarenti tantum praedulces nascuntur, quas vocant -as (*sic codd.* [*cf. vocem incertae lectionis in amphora inscriptam* CIL IV 2612]. onias, *sc.* ὠνίας, *dubitanter André ad l.*; omas, *sc.* ὠμάς, *Barbarus, cf.* CIL IV 9436 om, *quod* omae *solvit della Corte*). *Baer.*

***onager** (-grus), -grī *m.*, ὄναγρος. -acer POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 7. *nom. sing.* -grus VARRO rust. 2, 6, 3 RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 13, 1; -ger (*postulat* CHAR. gramm. p. 57, 3 = 103, 23 B.) *inde a* CELS. 2, 18, 2 COLVM. 6, 37, 4; *mensuratur* ŏnăger MART. 13, 97, 1. 13, 100, 1, ŏnāger VEN. FORT. carm. 7, 4, 22 (*fortasse sec.* onágros VERG. georg. 3, 409. *cf.* PRVD. c. Symm. 2, 813). NOT. Tir. 108, 40. 130, 52. GLOSS. -r: ὄναγρος. ὄνος ἄγριος. asinus. asinus silvester. asinus silvaticus. GLOSS. Vatic. reg. 203 ed. Merchie (Musée Belge 26) p. 265, 82 onos graece, latine -r vel archadicus vel asinus. *ceterum de notione v. infra.* *legitur inde a* CIC. epist., VARRONE, VERG. [*dub.*: PLAVT. Asin. 10 *v.s.v.* onagos.]

1 *de asino fero* (*v. Richter, Kl. Pauly II 370; attulimus omnia usque ad* SVET. *exempla, inde selecta*): **a** *notabiliora de natura, vita sim.*: VARRO rust. 2, 6, 3 *asinorum* genera sunt duo: unum ferum, quos vocant -os, ⟨ut⟩ in Phrygia et Lycaonia sunt greges multi *eqs.* (ISID. orig. 12, 1, 39 -r interpretatur asinus f. [*pendet ex* SOL., *v. infra*]. *cf.* AVG. in psalm. 103 serm. 3, 4 l. 2 agrestes asinos [*similiter* GREG. M. moral. 7, 7 p. 770^{B}]. CASSIOD. in psalm. 103, 11 l. 269 -r . . . silvester est asinus). CELS. 2, 18, 2 omnem grandem feram, quales sunt caprea, cervus, aper, -r (*item inter alia quadrupedia*: ITIN. Anton. Plac. rec. A 39 RVFIN. hist. mon. 6 p. 410^{B} AVG. gen. ad litt. 3, 11 p. 75, 24 POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 7 VEN. FORT. carm. 7, 4, 22 [*equos intellegit Hehn, Kulturpflanzen und Haustiere 21*]). PLIN. nat. 8, 174 -i in Phrygia et Lycaonia praecipui (*v. supra apud* VARRONEM). SVET. frg. 161 p. 248, 2 -orum est mugilare (ANTH. 762, 53. *cf.* VVLG. Iob 6, 5 rugiet [HIER. interpr. Iob: clamabit, *gr.* ὄνος ἄγριος]). SOL. 27, 27 Africa -os habet *eqs.* (*cf. Plin. nat. 8, 108* asinorum silvestrium. *pendet* ISID., *v. supra*). HIER. interpr. Iob 11, 12 tamquam -r . . . in deserto ([*gr.* ὄνῳ ἐρημίτῃ, VVLG. pullum -i *in alio contextu*]. VVLG. Iob 24, 5 [*Hier. l. c.* asini feri]. *al. cf.* Sirach 13, 23 in heremo [*gr.* ὄναγροι]. Ier. 2, 24 -r adsuetus in solitudine).

b *de usu, utilitate*: VARRO rust. 2, 6, 3 ad seminationem -us idoneus *eqs.* (*de eadem re*: COLVM. 6, 37, 3. 4 PETRON. 38, 4 PLIN. nat. 8, 174 HIER. quaest. hebr. in gen. p. 57, 3). VERG. georg. 3, 409 cursu timidos agitabis -os et canibus leporem . . . venabere (SERV.: agrestes asinos. *cf. venationem in arena factam*: MART. 13, 100, 1). PLIN. nat. 8, 170 pullos *asinarum* . . . praelatos -is *in epulis*. 28, 158 (*adhibetur ad medendum. cf.* 28, 217 praecipuum . . . remedium . . . in calculo -i *eqs.*). TERT. nat. 1, 11, 2 -is . . . indicibus fontis (apol. 16, 2. *sec. Tac. hist. 5, 3, 2* asinorum agrestium). **c** *varia*: CIC. Att. 6, 1, 25 nec deerant -i (*reprehenditur nimius sumptus*). PLIN. nat. 1, 8, 46. 1, 28, 42—80. 8, 225 in Lycia . . . non transeunt . . . -i limitem *eqs.* MART. 13, 97, 1 ('lalisio') dum tener est -r *eqs.* HIER. c. Lucif. 22 p. 177^{A} lascivus -r. quaest. hebr. in gen. p. 26, 17 in hebraeo 'fara', quod interpretatur -r. VVLG. psalm. 103, 11 exspectabunt -i in siti sua (*gr.* ὄναγροι. *explicat* AVG. *ad l.* -i positi sunt ad significationem magnitudinis *eqs. cf. etiam* PROSP. *et* CASSIOD. *ad l.*). EVCHER. form. 4 p. 26, 7 -r: heremita *eqs.* (*affert* VVLG. Iob 39, 5).

2 *de machinis* (*omnia exempla allata sunt*): **a** *in re militari* (*rem describit* AMM. 23, 4, 4 *sqq., cf.* VEG. mil. 3, 14. 4, 9; *v. etiam Lammert, RE XVIII 1, 399 sqq.*): AMM. 23, 4, 4 scorpionis . . . quem appellant nunc -um (*similiter*: 23, 4, 7 quod asini feri . . . eminus lapides . . . calcitrando emittunt. 31, 15, 12 lapidem . . . contorsit. *sed distinguitur*: VEG. mil. 4, 22 -r . . . dirigit lapides, . . . quanto amplior fuerit, tanto maiora saxa . . . contorquet . . .; scorpiones . . . spiculis inferunt mortem). VEG. mil. 2, 10 -i, ballistae ceteraque genera tormentorum (*item iuxta alia tormenta*: 3, 3. 4, 9. 22. 29. 44). 2, 25 *in legione* decem -i, hoc est singuli per singulas cohortes. 3, 14 *fustibalus* prope ad instar -i dirigit saxa. 4, 8 maiora *saxa* per -os diriguntur (*cf.* 4, 22 saxis . . . gravioribus per -um destinatis).

b *in lusu pilarum*: GLOSS. V 623, 38 sphaeristae (*v. Sidon. epist. 2, 9, 4. 5, 17, 7*) erant ioculatores, qui -o interposito omnigenos dabant ludos.

? **onāgos,** -ī *m.*, *ὀναγός. *tit. comoediae* PLAVT. Asin. 10 huic nomen graece -ost fabulae (*nisi legendum* onagrost [*sic BD, v. Fraenkel, Plautin. im Plaut. 127, 1*], *qua voce fortasse 'venator àsini'* [*cf. Wackernagel, KZ 33, 1895, 43 sqq.*], *sc. qui captai pretium asini, intellegi potest*).

onagra, -ae *f.*, ὀνάγρα. *non nisi form. graec.* *nomen herbae q. e. onothera* (*v. André, Lex. des term. de botan. 227 sq.*): DIOSC. 4, 113 p. 56, 10 de -on (-a *P*): -an aut onotiran aut onotirum dicunt (*gr. 4, 117, ubi cod. E* ὄναγρον).

onagricae CIL IV 1364, 5. *dub. interpr.; inter alias voces in* -ice *vel* -icae, *aut adv. aut fem. graec.; fortasse iocose ad imitandam vocem iuxta positam q. e.* onomastice. *Plepelits.*

onāsus, -ī *m.* *nomen appellativum ex* ὄνος *et* nasus (*cf. Préaux, Latomus 17, 1958, 662 et Opelt, Schimpfwörter 236; vix recte ex* ὄνος *et* asinus *derivat Labourt ad loc. infra cit.*), *quo Hieronymus alludens ad Cic. Verr. II 5, 120 usus est ad cavillandum adversarium quendam, nisi nom. propr., ut putat Enßlin, RE XVIII 1, 408, 38 sqq.*: HIER. epist. 40, 1 tit. ad Marcellam de -o. 40, 2, 1 disposui nasum secare fetentem: timeat qui strumosus est; . . . numquid unus in orbe Romano est, qui habeat 'trúncas inhonesto vulnere nares'? numquid solus -us Segestanus cava verba et in vesicarum modum tumentia buccis trutinatur inflatis?

onchēsmītēs, ὀγχησμίτης. *nomen venti ab Onchesmo flantis a* CIC. *fictum in versu spondiaco, quo illudit artem neotericorum*: CIC. Att. 7, 2, 1 flavit ab Epiro lenissumus -es (anchesmitis *trad.*).

onco, -āre. *vox onomatopoetica, cf. gr.* ὀγκᾶσθαι *et* uncare. *de sono asinorum*: SVET. frg. p. 249, 1 asinorum *est* rudere vel -are (-a[n]t *vel* noc- *trad.*). ANTH. 762, 55 -at (orc- *H*) asellus. GLOSS. I p. 92 asini -ant (unc- *m. prior*) vel rudunt.

oncōma, -atis *n.*, ὄγκωμα. *scribitur etiam* inc- *vel* o⟨n⟩cu-. *i. q. tuber, tumor*: CHIRON 56 tit. 18 de -e. 98 -a, id est bubona⟨cia⟩, quas diote (*i.* id-) bubulcas appellant, in corpore que nascitur, id est tubera *eqs. ibid.* sunt . . . -a genera sex: *eqs.* (*cf.* VEG. mulom. 2, 30 de -e [inc- *s. scr.* o *L*] i. de tuberibus. 2, 30, 1 tubera . . ., quae Graeci

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-a vocant). 100 omnis curatio o⟨n⟩cumatum, id est bubonacium hec erit: *eqs.*

oncōmatium, -ī *n.*, *ὀγκωμάτιον (*cf.* bubonacium) *v. s. v.* encom(m)atium.

oncus, -ī *m.*, ὄγκος (*resp. fere in gr.*). *scribitur* unc- *ap.* Oribas. (*ter*). *acc. plur.* -us (*sec. formam graec.*): Cass. Fel. *et* Oribas. syn. 7, 43, 5 La. *i. q. tumor*: Cass. Fel. 73 p. 175, 12 extantiae riposae, quas Graeci -us octodes vocant, id est riposis verticibus prominentes circa vultum et articulos. Oribas. eup. 4, 53 Aa tit. ad sicodes in faciae natos -os (*gr. 4, 52* ἐπαναστάσεις). syn. 6, 29, 13 La si ... tumor ... dolorem fecerit, -us (locus *trad., corr. Bulhart in schedis nostris*) ... sanabis (*Ab* tumorem sana). 7, 34, 2 La modicis diebus minus videtur uncus. 7, 43, 5 La caprofici cocti durus uncus digerit (*Aa* duros tumores).

onear. *orig. inc., fort.* ὄνειαρ, ὀνέαρ *i. e.* ὄναρ (*cf. Ernout ad loc. infra allatum; sed ab* ὄνος *derivat André, Notes de lexicogr. botan. grecque 45*). *nomen herbae, i. q. onothera* (*v. André, Lex. des term. de botan. s. v.*): Plin. nat. 26, 111 (*cf.* 1, 26, 69) onothera⟨s⟩ sive -r (-ri, -rim *var. ll.*, onuris *Barbarus e Diosc. gr. 4, 117* ὀνο⟨θο⟩ῦριν, *cetera v. s. v.* onothera).

[**onecon** Marcell. med. 30, 11 *v. s. v.* onitis.]

oneiro- *v.* oniro-. *Baer.*

***onerārius,** -a, -um (*masc. deest*). *ab* onus. *scribitur* hon(or)- Naev. carm. frg. 46 Cic. div. 1, 69. *al.* Not. Tir. 80, 73. Gloss. φορτηγός. ὁλκάς. *legitur singulis vel paucis locis inde a* Naev., Plavto, Sisenna, Cic., Lent., Bell. Alex., Nep., Arrvnt., Vitr., *saepius adhibent* Caes., Bell. Afr., Liv. (*non in 1a dec.*). [*confunditur c.* oneratus Bell. Afr. 34, 3 Liv. 29, 25, 11. *al.; falso pro* honorarius Tert. apol. 39, 5, *cf. l. 23.*]

i. q. ad onera suscipienda aptus (*adiungitur onus per cum c. abl.*: Liv. 25, 30, 7. 30, 24, 5. 33, 48, 3. 35, 43, 3; *? per gen., sc. sec.* onustus: Pavl. Nol. epist. 23, 30 p. 187, 23): **1** *navis* -a (*haud rarius* -a n.): **a** *proprie*: Plavt. Poen. 651 e n. exeuntem -a. Sisenna hist. 39 actuarias ... n., item ... -a incendunt ([Non. p. 536, 2 de oneribus tardas]. Caes. civ. 3, 23, 2. 3, 40, 5. Bell. Afr. 62, 5 *v. infra l. 57.* 63, 5). Cic. Verr. II 1, 46 *signa* in -am n. suam conicienda. 2, 13 esse ... aedificatam (4, 19. 150. 5, 46. 136 Amm. 14, 8, 14). 5, 46 comparare (Liv. 39, 25, 9). Lent. Cic. fam. 12, 15, 2 contractas (Liv. 29, 24, 9 Svet. Cal. 19, 1). 12, 15, 5. Caes. Gall. 4, 22, 3 coactis. civ. 3, 15, 3 aquam ... n. -is supportare (3, 100, 3). *al.* Bell. Afr. 2, 1 *legio* in n. longas imponebatur, equites ... in -as (34, 4 Liv. 24, 40, 5. 29, 29, 3). 21, 3 errabundae male vagabantur. *al.* Bell. Alex. 11, 6 n. -as ... remulco victricibus suis navibus Alexandriam deducit. Nep. Them. 2, 5 Dion 5, 3. Liv. 22, 11, 6 n. -as commeatum ... portantes a classe Punica ... captas esse (26, 47, 9. 28, 46, 14. 30, 37, 6 Oros. hist. 6, 2, 21). 27, 15, 5 navis ... *machinationibus sim.* instruxit, -as quoque, non eas solum, quae remis agerentur. 33, 48, 3 n. aliquot ... -as cum mercibus. *al.* Vitr. 10, 3, 5. Vell. 2, 53, 2 ut ex -a in eam navem, quae obviam processerat, transcenderet. Plin. nat. 6, 99. 35, 49. Frontin. (?) strat. 4, 7, 14 accensas. Tac. ann. 2, 39, 2 Svet. Tit. 5, 3. *al.* *iuxta alias navium appellationes*: Sisenna hist. 39 actuarias (*v. supra l. 34.* Oros. hist. 6, 9, 2. *cf.* Marcell. *infra*). Lent. Cic. fam. 12, 14, 1 in Lycia esse classem ... ampliusque centum n. -as (*cf. vol. III 1282, 65*). 12, 15, 5 navi ... longa profugerunt -is relictis (Caes. Gall. 4, 25, 1. 4, 29, 2 civ. 2, 25, 6 Bell. Afr. 1, 5. *al.* Liv. 25, 27, 4. *al.* Schol. Cic. Bob. p. 142, 5. *cf.* Marcell. *infra*). Bell. Afr. 62, 5 n. -as ... incendit et penteres ... cepit. Liv. 25, 30, 7 n. -am cum armatis remulco quadriremis trahi. 28, 46, 7 triginta ferme rostratis navibus et multis -is (29, 25, 11. 30, 24, 5 -ae n. cum commeatu ... r. praesidio. Ampel. 15, 15 Oros. hist. 2, 9, 2). 35, 43, 3 proficiscitur quadraginta tectis n., apertis sexaginta; et ducentae -ae cum omnis generis commeatu bellicoque alio apparatu sequebantur. 44, 29, 3 *supprimebat* -as n. ... parte lemborum insequens (Hier. vita Hilar. 41). Pavl. Fest. p. 37 corbitae dicuntur n. -ae, quod in malo earum ... corbes solerent suspendi. Marcell. dig. 49, 15, 2 pr. n. longis atque -is propter belli usum postliminium est, non piscatoriis aut si quas actuarias voluptatis causa paraverunt. Vlp. dig. 14, 1, 1, 12 quaedam ... n. -ae, quaedam ... ἐπιβατηγοί sunt. Amm. 23, 3, 9 mille erant -ae n. ... quinquaginta aliae bellatrices. **b** *per comparationem*: Hier. epist. 1, 2, 1 quod implere non possum, negare non audeo; super -am n. rudis vector inponor et homo, qui necdum scalmum in lacu rexi, Euxini maris credor fragori. 15, 2, 2 Aegyptios confessores sequor et sub -is n. parva navicula delitesco. Pavl. Nol. epist. 23, 30 p. 187, 23 *Christus nos* quasi n. suarum -as opum deducat in portum salutis.

2 *apponitur aliis subst.*: Liv. 41, 4, 3 -a in iumenta imposuerant *milites*. Rvt. Nam. 1, 221 aestivos penetrent -a carbasa fluctus.

f. pro subst. ***onerāria,** -ae (*sc. navis; v. Wölfflin, ALL 9, 1896, 286 sq.; attulimus omnia praeter* Liv.): Naev. carm. frg. 46 -ae onustae stabant in flustris ([*Gloss. V 522, 16 add.* naves]. Liv. 25, 31, 13 frumento). Cic. div. 1, 69 flagrantis -as. Att. 10, 12, 2 in aliquam -am corrependum. 16, 6, 1 ut ... cogitaremus, corbitane Patras an actuariolis ad Leucopetram ... et, si -a, statimne freto an Syracusis. Lent. Cic. fam. 12, 14, 2 (*distinguitur* classis *ut*: Liv. 26, 41, 1. *aliter* 22, 22, 2 c. ingens agmine -arum). Bell. Alex. 19, 5 ad incendia -arum. Arrvnt. hist. 7 -as leves (Liv. 35, 37, 7). Liv. 25, 27, 12. 26, 39, 19. 29, 25, 10 (*opp.* rostratis *ut*: 29, 26, 2). 30, 10, 3 naves tormenta machinasque portantes et ... in -arum usum versae. 30, 24, 9 -ae pars maxima ad Aegimurum ... delatae sunt. 30, 24, 12 -ae Carthaginem puppibus tractae. *al.* Plin. nat. 7, 208 -am Hippus Tyrius invenit. *in comparatione et proverbialiter*: Plin. epist. 8, 20, 7 saepe minores *sc. insulae natantes* maioribus velut cumbulae -is adhaerescunt. Apvl. (?) Fulg. serm. ant. 44 qui celocem regere nequit, -am petit.

onerātio, -ōnis *f.* *ab* onerare. hon- Gloss. Gloss. ἐπιφορτισμός. [*restit. falso* Chiron 154 *Oder*; exoneratione *Niedermann.*] *i. q. actus vel effectus onerandi*: capitis: Chiron 18 vel arteriorum tumor vel -o c. (*Veg. mulom. 1, 25, 3* praegravatio). 67 ab epifora et -e c. (*Niedermann sec. Heraeum*). *translate*: Didasc. apost. 51, 27 a labore et -e nos eduxit *Christus*. 52, 35 quoniam ad idololatriam conversus est populus *Iudaeorum*, ideo illis secundatio ad -em *sc. imposita est.*

onerifer, -a, -um. *ab* onus *et* ferre. *scribitur* honor- Vita Genov. *i. qui onera fert*: Op. imperf. in Matth. 37 p. 834D est ... animal hoc *sc. asinus* immundum et prae caeteris pene iumentis magis irrationabile ... et -um magis (*inde in imag. de gentilibus*: p. 835B patientia irrationabilis -a aestimatur. *cf. p. 834D* sufferebant *sc. sarcinam*). Vita Genov. rec. B (BHL 3334) 38 naves ⌊-as frugum⌋ salvavit (⌊ ⌋ *om. aliae rec.*).

oneriger, -a, -um. *ab* onus *et* gerere. *i. q. onus gerens*: Cassiod. Ios. antiq. 8, 183 -as mulas (*gr.* ἀχθοφόρων).

***onero,** -āvī, -ātum, -āre. *ab* onus. *de origine et scriptura cf.* Serv. Aen. 1, 289 (= Isid. diff. 1, 285) -tus adspirationem non habet, quia ab onere venit, honustus vero, quia etiam ab honore descendit, retinet aspirationem. hon- *in codd. passim, in titulis non nisi* CIL IV 3864 *et* Inscr. christ. Diehl 3419, 4 (*a. 447*); onor- *e. g.* Plavt. Stich. 532 (*cod. B*). Lact. inst. 6, 4, 8 (*pars codd.*). Not. Tir. 80, 72. 74. *de formis: perf. stirp. brevioris*: -astis Ter. Phorm. 842 (*dubium an etiam* Itala Luc. 11, 46 cod. e); -asti Cic. Phil. 2, 99 Plin. paneg. 73, 6 Avg. bon. viduit. 1, 1; -arunt Cic. fam. 3, 10, 7 Val. Max. 8, 5, 4 Homer. 186. 214 Frontin. strat. 2, 5, 13 (*cod. P, ceteri* -verunt); -arat Verg. Aen. 1, 195 Paneg. 3, 6, 4; -arant Liv. 42, 5, 9; -assent Cvrt. 10, 9, 2; -asset Plin. paneg. 24, 1 Vlp. dig. 3, 2, 13, 7 Tert. adv. Marc. 5, 15 p. 627, 9; -asse Avson. 8, 2 p. 311 P. *stirp. longioris*: -verit Cels. 3, 22, 4; -vere Cvrt. 4, 4, 5. 9, 4, 33; -verat Cvrt. 4, 16, 16 Tac. hist. 4, 15, 3 Clavd. 20, 389; -veris Cvrt. 8, 7, 15; -verunt Frontin. strat. 2, 5, 13 (*cf. supra*). *de notione*: Serv. Aen. 1, 289 (= Isid. diff. 1, 285) inter honustum et -tum hoc interest, quod -tus est qualicumque pressus pondere, honustus vero cui onus ipsum honori est, ut si quis spolia hostium ferat. 5, 352 onerosum plus est quam si -tum diceret sicut sceleratum et scelerosum (*iisdem fere verbis* Isid. orig. 10, 117). Gloss. gravat. γομῶ. φορτίζω. *legitur inde a* Plavto, Ter., Catone, Pacvv., Varrone, Rhet. Her., Cic.; *de part. perf. v. etiam s. v.* onustus. [*confunditur in codd. cum* honoro Prop. 3, 9, 26 Ov. met. 10, 101 fast. 4, 219. *et saepe* (*restituitur e. g.* Pacvv. trag. 291 Cvrt. 5, 4, 12 *falsa var. l.* Liv. 22, 30, 4; *falso trad.* Petron. 50, 1 Tac. hist. 2, 57, 2), orno *e. g.* Prop. 2, 30, 15 Epist. Sapph. 127 Homer. 183. 186. 214, armo Homer. 183 (*falsa var. l.* Verg. Aen. 11, 574 [*Serv.*]); *suppletur in lacuna* Plavt. Cist. 556.]

I *transitive* (*refl.* Plavt. Mil. 677 Pseud. 588 Stich. 532 Sall. Iug. 91, 2 Liv. 5, 16, 3 Sen. benef. 2, 24, 4 *et saepius; vergunt in vim mediopass. p. 631, 40. 61. 633, 64 al.; ceterum cf. C 1*): **A** *structura originaria* '*aliquem (aliquid) aliqua re (aliquo)*' *i. q. imponendo sim. instruere, onustum reddere* (*confusis inter se notionibus et ornandi sim. et gravandi sim.*): **1** *proprie* (*et in imag.*): **a** *praevalente potius vi ornandi, implendi, tegendi sim.*: **α** *strictius, sc. oneribus (fere rebus) pervehendi causa imponendis*: ① *indicatur qua re* (*subi. est ipsum onus* Stat. Theb. 8, 291 Tac. hist. 5, 6, 3): Plavt. Men. 25 -vit navem magnam multis mercibus. Pseud. 588 me et simul participes omnis meos praeda -bo atque opplebo (Liv. 8, 38, 15 equos. 31, 21, 17 carpentis ... p. -tis. Homer. 733 humeros. Frontin. strat. 3, 3, 7 naves). 1315 -a hunc hominem *marsupio* ...:: egone istum -em? :: -bis scio. Ter. Haut. 452 ancillas ... -tas veste atque auro (Verg. Aen. 1, 363 naves [*nimis argute* Clavd. Don.: ut ostenderet ... amplius impositum quam naves ferre potuerant]. Pass. Barth. 3 p. 134, 4 camelos a., argento, gemmis, vestibus). Sall. Iug. 75, 6 ex flumine ... iumenta -at (*cf.* 91, 2 aqua ... seque et iumenta). 86, 1 commeatu, stipendio, armis aliisque utilibus navis -at (Liv. 36, 43, 6 Epit. Alex. 70. *cf.* Frontin. strat. 2, 5, 31 -ti ... pabulo *Pompeiani*. Spart. Pesc. 11, 2 servos ... annona). Verg. georg. 1, 274 oleo ... costas agitator aselli vilibus aut -at pomis. Hor. epist. 1, 18, 46 Aetolis -ta plagis iumenta. Prop. 3, 4, 13 spoliis -tos Caesaris axes. Ov. fast. 5, 563 Aenean -tum pondere caro. Liv. 3, 68, 6 -tum vostris fortunis hostem. Sen. dial. 5, 2, 5 milite *classes* (Homer. 183 rates. 186 puppes [214]. *cf.* Ivst. 11, 5, 4 exercitu naves). Lvcan. 4, 462 Opiterginis moles

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. ratis -ta colonis. PETRON. 60, 7 munere . . . -are Gitonis sinum (cf. 90, 4 sinum meum saxis -bo). al. (II) non indicatur, qua re: PLAVT. Bacch. 349 ille est -tus recte et plus iusto vehit (in imag. de mendaciis sim. ut: Mil. 935 ego illum probe iam -tum huc acciebo). CATO orig. 93 armatum hominem, plaustrum -tum (OV. Pont. 4, 7, 9). CAES. Gall. 5, 1, 2 ad celeritatem -andi subductionisque. civ. 2, 32, 12 naves (VITR. 10, 2, 10 [item opp. exonerare: VLP. dig. 43, 14, 1]. SCAEV. dig. 19, 2, 61, 1. al.). SEN. Phaedr. 1019 nescio quid -to sinu gravis unda portat (dial. 2, 6, 7). PLIN. nat. 11, 21 apes femina -ant. TAC. hist. 1, 80, 1 vehicula (ITALA gen. 45, 17 [Hier. quaest. hebr. in gen. p. 62, 19; gr. γεμίσατε, VVLG. -antes iumenta, Lugd. inplete saccos]). al. dub. ex ambiguitate radicis hebr. 'kbd': ITALA Ezech. 27, 25 (Tycon. reg. 7 p. 78, 29) satiata et -ta (honor- trad., v. Burkitt p. XCII) es nimis in corde maris (Tyrus quasi navis. gr. LXX ἐβαρύνθης, sed Vulg. glorificata sec. Aquil., Theodot. ἐδοξάσθης, cf. Hier. ad l. glorificata sive aggravata).

β laxius, sc. oneribus qualibet ratione imponendis: (I) -antur animantia eorumque corporis partes (item arbores): variis rebus: PLAVT. Amph. 328 -andus est pugnis probe. :: . . . vix incedo inanis, ne ire posse cum onere existimes (verberando, vulnerando sim. ut: SEN. Herc. f. 1120 stipes . . . potens duris -et pectora nodis. FRONTIN. strat. 2, 13, 5 in armis et vulneribus -tus tranavit flumen. OROS. hist. 6, 13, 2 ut pro auro Parthico Serico ferro i. gladiorum ictu -retur). VERG. Aen. 3, 485 textilibus . . . -at donis sc. Ascanium (LIV. 34, 61, 2 partim d., partim spe praemiorum -tum). 10, 558 membra sepulcro (cf. 11, 212 aggere ossa. huc pertinere vid. tit. mutilus INSCR. christ. Diehl 3419, 4 a. 447). PROP. 3, 15, 15 famulam pensis -vit iniquis. OV. am. 1, 13, 15 bidente. ars 1, 19 tauri cervix -tur aratro. trist. 2, 143 pampineis -tam vitibus ulmum. EPIST. Sapph. 127 tuos nostra cervice -are lacertos. PHAEDR. 5, 5, 20 lancibus. CVRT. 10, 9, 2 capitibus pluribus corpus (in imag. de imperio a pluribus appetito). LVCAN. 6, 518 Erichtho inpexis -ta comis (cf. PHYSIOGN. 32 p. 49, 6 si superioribus ciliis -entur ac praegraventur oculi [gr. I p. 326, 5 τὰ βλέφαρα αὐτοὺς βαρύνει]). PLIN. nat. 8, 214 -to capite . . . cornibus. al. potu, cibo (quaedam vix distinguuntur a p. 632, 32): PLAVT. Stich. 636 (639) mihi . . . potione iuncea -bo gulam (SVET. Tib. 62, 2). SALL. Iug. 76, 6 vino et epulis -ti (LIV. 9, 30, 8. 41, 2, 13. CVRT. 4, 4, 5 se [IVST. 1, 8, 6]. cf. CVRT. 5, 7, 4 mero -ti). SALL. (?) rep. 1, 8, 2 bis die ventrem -are (item cibo non indicato: SEN. epist. 47, 2). OV. Pont. 1, 10, 31 non epulis -or (SIL. 11, 312. cf. CLAVD. 20, 389 perpetuis dapibus). LIV. 41, 2, 13 avidius vino ciboque corpora -ant (FRONTIN. strat. 2, 5, 13 se. HIER. epist. 22, 35, 8). CELS. 3, 4, 8 supervacuā materiā. 3, 22, 4 multitudine cibi. SEN. dial. 11 (12), 10, 2 strage animalium ventrem. al. vestimentis, ornamentis: TER. Phorm. 844 qui non umerum hunc -o pallio. RHET. Her. 4, 49, 62 depressus et -tus auro (NICET. symb. frg. 3 p. 54, 19 B. bracchia). OV. ars 3, 129 non caris aures -ate lapillis (SEN. dial. 2, 14, 1. CLAVD. 28, 528 bacis). CELS. 4, 2, 7 cervicalibus vestimentisque -ant caput. PETRON. 32, 2 veste cervices. 65, 7 coronis. PLIN. nat. 33, 22 censu . . . opimo digitos -ando (item anulis: 33, 24). al. armis, vinculis: VERG. Aen. 10, 868 manus . . . ambas iaculis -vit acutis. HOR. carm. 3, 11, 45 me pater saevis -et catenis (TAC. hist. 1, 48, 3. 3, 74, 2 ann. 2, 3, 1. 2, 65, 3 AVG. serm. 211, 2, 2). OV. met. 3, 109 -ta . . . bracchia telis (CALP. decl. 15 armis et t.). LIV. 3, 10, 12 plebem -tam armis (31, 43, 2. 38, 17, 13 MANIL. 5, 352 [353]. TAC. hist. 4, 15, 3). VAL. MAX. 6, 1, 10 C. Cornelium publicis vinculis -vit (SEN. Med. 463 manus. IVST. 43, 2, 4 puellam. COD. Theod. 15, 12, 2). TAC. Germ. 30, 3 peditem super arma ferramentis quoque et vinculis -ant. TERT. cult. fem. 1, 7 l. 6 divitiis i. vinculis aureis. fructu, sarmentis sim. nec non fetu: OV. met. 7, 281 stipes frondes induit et . . . gravidis -tur olivis. 10, 101 pomo . . . -ta rubenti arbutus (AVIEN. carm. ad Flav. 27 ex multis -ans sua bracchia pomis [et m. -ant trad.]). COLVM. 3, 3, 6 multis palmitibus (5, 6, 36. cf. 4, 24, 20 procerioribus fructuariis). 4, 14, 3 tenera eius vitis aetas non sustinet et fetu et materia -ari (4, 24, 11 nimio). 5, 5, 19 supervacuis frondibus. al. SEN. epist. 41, 7 si fructu palmites -at vitis (AVG. serm. coll. Morin p. 449, 22). APVL. met. 10, 23, 3 sarcina praegnationis -tam. flor. 1 p. 4 quercus cornibus -ta. PALLAD. 8, 4, 1 alternis temporibus -andae sunt vaccae sc. fetura sim. (antea: in feturam summitti; cf. 3, 26, 1 feturae onus. vix de admissione, ut infra). al. ? admissario (v. Ziegler in ed. p. XVIII; vix addendum PALLAD. l. 69): ITALA lev. 19, 19 (Monac.) pecora tua non -bis alio onere (gr. κατοχεύσεις ἑτεροζύγῳ, Vulg. facies coire, Ps. Aug. spec. 15 p. 374, 3 facies admissuram adverso genere; biiuga intellegit Cypr. Gall. lev. 166 sqq., allegorice explicat Hesych. ad l.).

(II) -antur res: LVCR. 6, 1273 delubra replerat corporibus mors . . . -taque . . . cadaveribus caelestum templa manebant. VERG. georg. 2, 518 quin annus proventu . . . -et sulcos (cf. OV. met. 8, 781 gravidis -tos messibus agros). 4, 133 dapibus mensas (item: Aen. 1, 706 IVVENC. 3, 87. cf. VERG. georg. 4, 378 epulis -ant mensas). Aen. 5, 101 dona ferunt, -ant aras. 8, 284 cumulant . . . -tis lancibus aras (12, 215). 10, 620 multis . . . -vit limina donis (SIL. 3, 15 aras. VEN. FORT. vita Radeg. 13, 29 mensam divinae gloriae). PROP. 3, 9, 26 -are tuam fixa per arma domum. LIV. 27, 15, 5 naves machinationibus -at apparatuque moenium oppugnandorum. MANIL. 5, 405 -tur terra profundo (v. Housman ad l.). VITR. 2, 4, 2 neque -ari se continenter paries patitur (cf. 6, 8, 2 limina . . . et trabes structuris cum sint -tae; v. etiam sub b). SEN. contr. 1, 6, 7 cum pecunia arcas nostras -verit uxor. CVRT. 8, 8, 9 mensas auro -at (HIL. c. Const. 10 p. 587A VAL. CEM. hom. 17, 4 p. 745B). al. subi. est ipsum onus (dub. CARM. de bell. Aeg. 22): SEN. epist. 104, 34 aurum et argentum et quicquid aliud felices domos -at.

b praevalente potius vi gravandi, premendi sim. (subi. est ipsum onus LIV. 10, 17, 4 MANIL. 5, 429 CELS. 2, 17, 10 CLAVD. 18, 301): α quolibet modo: (I) aggravantur corporalia (caput sim. pro animo sim. posita v. infra): LIV. 6, 19, 6 ut suis ipse -tus viribus ruat Manlius (in imag. ut: 30, 44, 8). 9, 17, 16 Dareum in agmine -tum fortunae apparatibus suae. 10, 17, 4 ne impedimentis gravibus agmen -ret praeda (FRONTIN. [?] strat. 4, 1, 7). 10, 20, 4 ne tam -tum agmen dimicationibus committant. 22, 5, 3 -ti magis . . . quam tecti armis (CVRT. 4, 14, 2). MANIL. 5, 429 non -bit aquas natator. VITR. 6, 3, 1 ab interpensivis -antur trabes. 10, 3, 5 gubernator facile versat eam navem . . . immanibus mercis . . . ponderibus -tam (CVRT. 5, 1, 34 tanti . . . nemoris p. -ta moles hortorum pensilium. 8, 9, 28 telum leve. PLIN. nat. 9, 13 SVET. Aug. 67, 2. cf. CELS. 2, 7, 34 ex p. aliquo). CELS. 2, 17, 10 quod . . . praecordia -at. CVRT. 4, 3, 2 saxis harenaque a puppi -tam navem, ita ut multum prora emineret (4, 3, 9 arbores mersas. cf. PLIN. nat. 36, 68 naves detinendo). al. de collectione vaporum subterranea: SEN. nat. 5, 8, 2 collectio -ta quaerit, quo defluat. 5, 14, 3 aera -ari -tumque incumbere eqs. 6, 14, 3 -atur aer . . . infundente se a tergo aere, deinde per aliquam rimam . . . fugit. ? de zona exusta (si recte trad.): PROB. Verg. georg. 1, 233 p. 363, 18 mediam zonam, quoniam saepe -at sc. calore (ineat vel intret dubitanter Hagen), igneam facit sol (cf. Macr. somn. 2, 5, 10 locis pressis nimietate . . . caloris). (II) aggravatur mens, anima sim. (cf. p. 631, 35): PLIN. nat. 19, 58 olera facilia concoqui nec -tura sensus cibo (v. app. crit.). PORPH. Hor. carm. 1, 17, 21 pocula Lesbii lenis et minime caput -antis. LACT. inst. 3, 19, 20 ut anima doleret incongruenti se corpore esse -tam (AVG. trin. 15, 24, 44 -ti corpore corruptibili homines). 6, 13, 5 nemo esse sine delicto potest, quamdiu indumento carnis -tus est (cf. CLAVD. MAM. anim. 1, 12 p. 54, 20 quamlibet pondere carnis -etur anima). HIER. epist. 43, 2, 1 prandia, quibus -ta mens premitur (cf. hom. Orig. in Luc. 25 p. 149, 18 cum corpus fuerit aggravatum superfluis escis, anima quoque -etur. NICET. vigil. 9 p. 66, 8 B. nimietate cibi vel potus . . . pectus).

β obruendo: LIV. 7, 23, 9 -ti . . . telis Galli, quibus aut corpora transfixa aut praegravata inhaerentibus gerebant scuta (OROS. hist. 6, 8, 4 propugnatores saxis telisque -ant Galli. cf. p. 631, 20). PHAEDR. 3, 2, 4 alii -ant saxis pantheram.

γ opprimendo, sc. nimietate ponderis (certiora modo exempla; vix recte trad. LIV. 2, 65, 4, quamquam editoribus non suspectum): CVRT. 4, 16, 16 ubi ingens multitudo fugientium -verat pontem (sc. qui omnes capere non posset). 9, 4, 33 dum pro se quisque certat evadere, -vere scalas, quis non sufficientibus devoluti eqs. COLVM. 5, 5, 10 brachia non statim . . . tam procera submittuntur, ne -etur exilitas vitis (cf. arb. 16, 4 per omnia arboris tabulata disponito materias, ita tamen ne vitem -es). PLIN. nat. 18, 154 inter vitia segetum et luxuria est, cum -ta (-tae vulg.) fertilitate procumbunt. fere i. q. nimietate oneris laedere: CHIRON 652 quodcumque iumentum articulos -verit vel bases; quod contingit ferendo, ab onera magna (cf. sub II).

2 translate: a praevalente vi instruendi, implendi sim. (dictis passim): α in malam vel neutram partem (oneribus TERT. adv. Marc. 4, 27 p. 514, 22 TRACT. in Luc. 5, 29 Migne suppl. 1, 343; abl. suppl. non nisi PLAVT. Merc., Persa; adv. pro abl. IVVENC. 4, 730 sic): (I) quolibet respectu: PLAVT. Capt. 465 dies malignitate -vit omnis mortalis mihi. Merc. 978 quibus est dictis dignus, usque -emus ambo (cf. HIL. trin. 6, 32 neque legentium -andus est sensus coacervatis ad copiam dictis). Mil. 903 te -vit praeceptis (Pseud. 764 Simiam. AVG. civ. 14, 15 p. 35, 17 D. nec pluribus nec grandibus nec difficilibus). Persa 182 eius auris quae mandata sunt -bo. Pseud. 357 maledictis. TER. Andr. 827 iniuriis. CIC. Phil. 2, 99 contumeliis (MET. NEP. Cic. fam. 5, 3, 1). nat. deor. 3, 8 quam plurimis posses argumentis -are iudicem (QVINT. inst. 5, 12, 8). fam. 3, 10, 7 mendaciis (cf. p. 631, 4). 9, 20, 1 me . . . a te . . . malis -tum esse, non moleste tuli (VERG. Aen. 4, 549 furentem his, germana, m. -as. LIV. 5, 42, 7 tot -ti atque obruti m. OCTAVIA 5 tot tantis -ta m. CHAR. gramm. p. 410, 26 B. al.). PROP. 2, 30, 15 legibus aures. OV. fast. 3, 249 variis -o tua pectora causis. LIV. 5, 16, 3 novo bello se. 26, 3, 5 probris (SEN. Phaedr. 127). 32, 5, 7 criminibus (TERT. uxor. 2, 3 l. 17). 40, 12, 6 invidia (ASCON. Mil. p. 33, 25 se. SVET. Nero 34, 1 Otho 6, 1 TERT. pudic. 14 p. 247, 2. al. cf. l. 84). VITR. 10 praef. 2 sumptu (TERT. carn. 2 l. 11. cf. CIL III 7124 A 4 [aet. Claud.] inpensa supervaqua). al. -antur res: VERG. Aen. 9, 24 multa deos orans, -vit . . . aethera votis (cf. AMM. 29, 1, 38 questibus caelum). LIV. 34, 62, 5 qui legati . . . illa verba -arent suspicionibus. 38, 56, 11 Gracchus Scipionis iniuriam invidia -at. COLVM. 2, 9, 18

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nec impensa gravi rationem cultoris -ant (12, 3, 6. *aliter infra l. 39*). TERT. resurr. 2 p. 27, 17 *tractatum* scrupulis . . . -tum. (ii) *respicitur abundantia sermonis sim.*: QVINT. inst. 4, 5, 26 *propositio* brevis nec ullo supervacuo -ta verbo. 6, 3, 65 -bo librum exemplis (AVG. civ. 17, 24 p. 255, 10 D. ne hunc tam prolixum ulterius -emus). 8 proem. 24 quod uno verbo patet, pluribus -amus. 8, 3, 53 est et πλεονασμός vitium, cum supervacuis verbis oratio -atur (8, 6, 41 ut sine adpositis nuda sit . . . o., -etur tamen multis). 9, 3, 46 supervacua . . . adiectione. AVSON. 418, 35 p. 286 P. longinquos ut texat pagina versus . . . multiplicique -et sermone tabellas. MART. CAP. 5, 556 -bitur . . . partitio. *addas abundantiam litterarum*: VEL. gramm. VII 55, 3 qui Troiam et Maiam per unum i scribunt, negant -andum pluribus litteris scriptionem (78, 2 supervacuis litteris). CASSIOD. gramm. VII 203, 16 (*e Caesell.*) cetera *sc. verba* minime -ari oportet (*de eadem re*: 159, 16 [*e Papir.*]). 161, 25 (*e Papir.*) ne dictio multis consonantibus -etur. *β in bonam partem* (*cf. p. 635, 8; subi. est id ipsum, quo quis ornetur* STAT.; *obi. sunt maxime homines*): PLAVT. Capt. 774 me amoenitate amoena amoenus -vit dies. 827 -are laetitia senem (*cf.* Mil. 677 es, bibe . . . atque -a te hilaritudine. EVGRAPH. Ter. Haut. 679 mentem . . . -tam gaudio). Stich. 532 hodiene exoneramus navem? :: . . . nos potius -emus nosmet vicissatim voluptatibus. TER. Phorm. 844 quantis commoditatibus . . . hunc -astis diem. CIC. Verr. II 3, 138 auget atque -at te bonis condicionibus. Phil. 2, 25 qui me non solum meis laudibus ornaret, sed etiam -aret alienis (LIV. 4, 13, 13. 10, 14, 12). de orat. 3, 121 -andum complendumque pectus maximarum rerum et plurumarum suavitate, copia, varietate. SALL. Iug. 12, 3 quem . . . promissis -at (LIV. 24, 13, 4 conlaudatos eos -tosque [25, 8, 6 CVRT. 7, 2, 17]. 32, 11, 9 CVRT. 5, 4, 12. 5, 12, 19. SIL. 17, 575 pectora. TAC. hist. 1, 25, 1 pretio et p. 4, 39, 4). LIV. 29, 32, 1 praemiorum . . . spe (34, 61, 2. 35, 11, 6). 31, 45, 2 immodicis ad honores sociorum . . . decretis. PETRON. 122 vers. 157 Saturnia tellus, armis laeta meis olimque -ta triumphis. STAT. Theb. 6, 565 -at celeberrima natum mater (*i. fama matris*) et ipse . . . iam notus . . . narratur *eqs.* IVST. 5, 4, 13 honoribus. SALON. in prov. p. 990^{B} virtutum divitiis.

b *praevalente vi molestandi, impediendi sim.* (*exempla manifestiora*): *α obi. sunt variae res*: VARRO ling. 5, 73 honestum dicitur quod -tum, et dictum: onus est honos qui sustinet rem publicam. COLVM. 4, 2, 1 *viviradices*, quae numero suo rationem cultoris -ant (4, 30, 1 pretium [6, 37, 11]. *aliter supra l. 1*). STAT. silv. 1 praef. 7 auctoritate editionis -ari *sc. libellos sim.* TRAIAN. Plin. epist. 10, 24 instructio novi balinei -tura vires Prusensium. TRYPH. dig. 49, 15, 12, 9 hoc non multum -at praesentem inspectationem. VLP. dig. 11, 7, 12, 6 retentio -at hereditatem. OROS. hist. 3, 21, 8 victoriam pestilentia civitatis -vit (*cf. Liv. 10, 31, 8* annus . . . pestilentia gravis). *β obi. sunt homines et res ad hom. pertinentes*: SALL. (?) in Tull. 6 etiamne aures nostras odio tuo -bis, etiamne molestissimis verbis insectabere? (HOR. sat. 1, 10, 10 verbis lassas -antibus a.). LIV. 29, 37, 4 in pretio salis -tas tribus. 31, 15, 3 multitudinis adsentatione immodica pudorem -antis (*cf.* SIDON. epist. 7, 2, 1 -as . . . verecundiam meam multifaria laude cumulando). 39, 3, 6 multitudine alienigenarum urbem -ante. SEN. dial. 6, 21, 6 non est . . ., quod sic te -es: 'potuit diutius vivere'. QVINT. inst. 1, 12, 1 pueriles annos *variis disciplinis*. 2, 1, 13 ne binis praeceptoribus -etur puer. *al.* TAC. ann. 3, 34, 2 pauca feminarum necessitatibus concedi, quae ne coniugum quidem penates adeo socios non -ent. *al.* *γ accedunt opposita*: LIV. 22, 30, 4 plebei scitum, quo -tus magis quam honoratus sum (AVG. epist. 101, 1 serm. coll. Morin p. 366, 13 PETR. CHRYS. serm. 76 p. 415^{A} POMER. 1, 25, 1 ALC. AVIT. epist. 18 p. 49, 23). VAL. MAX. 5, 3, 2^{a} solaciis magis adlevandus quam cladibus -andus. SEN. dial. 9, 9, 4 -at discentem turba, non instruit (AVG. serm. coll. Morin p. 442, 28. *aliter*: MIN. FEL. 37, 9 magno viatico breve vitae iter non i., sed -atur). COLVM. 1, 3, 12 *fundum*, quo potiremur, non quo -aremur ipsi atque aliis fruendum eriperemus. QVINT. inst. 1, 2, 27 non . . . -are . . ., sed temperare. VLP. dig. 5, 3, 20, 12 -bant magis . . . quam fructui erant (*cf.* 37, 9, 1, 20 -are magis impendio quam augere fructibus). TERT. adv. Marc. 1, 28 p. 330, 15 aut -at . . . aut exornat (*cf.* AVSON. 322, 97 p. 266 P. *opp.* ornatus [AMBR. Iac. 2, 5, 23 SALV. gub. 7, 10]). AVG. c. acad. 3, 15, 33 p. 72, 9 -ant . . . potius . . . quam praeparant. CONSVLT. Zacch. 2, 2 p. 50, 10 prius -ant . . . quam doceant.

c *c. respectu obligandi, obstringendi* (*in iure publ. vel priv.; laxius* SEN.): *α sine addit.*: LIV. 42, 5, 9 cum iniusto faenore gravatum aes alienum, ipsis magna ex parte concedentibus, qui -arant, levasset. NERAT. dig. 27, 10, 9 neque heres prioris curatoris -andus (IVLIAN. dig. 30, 76 POMPON. dig. 31, 13, 1. *et saepius apud iurisconsultos*). GAIVS dig. 36, 3, 16 *fideiussores* (PAVL. dig. 46, 1, 54 *syn.* obligat. INST. Iust. 3, 20, 4). PAPIN. dig. 26, 7, 38, 1 *tutores*. CALL. dig. 50, 2, 11 *per munera publica*. VLP. dig. 3, 5, 9 (10), 1 (*e Proc.*) dominum (*cf. ibid.* patrem familias). 39, 2, 7, 1 animalia, quae noxam commiserunt. 44, 5, 1, 5 quae -andae libertatis causa stipulatus sum, a liberto exigere non possum; -andae autem libertatis causa facta . . . ita definiuntur, quae ita imponuntur, ut *eqs.* (44, 5, 1, 8. 9. 10 PAVL. dig. 44, 1, 7, 1. 44, 5, 2, 2 MOD. dig. 38, 1, 32. *cf.* l. gratia: PAVL. dig. 38, 1, 39 pr. COD. Iust. 6, 3, 4 *a. 212. de eadem re*: VLP. dig. 44, 5, 1, 6 *si* impositum quid sit liberto, quod ἐπαιωρούμενον -et eius libertatem). *al.* *laxius in accipiendo beneficio*: SEN. benef. 2, 24, 4 statim gratus est, qui se -at (*i. se obligatum fatetur*). *β indicatur, qua re* (*sc. abl.*; in SCAEV. *et* VLP. dig. 3, 2, 13, 7, propter PAPIN.): VAL. MAX. 8, 3, 3 gravi tributo (SVET. Tib. 32, 2 VLP. dig. 50, 15, 3 pr. IVST. 32, 2, 1 gravi). IVLIAN. dig. 9, 4, 39, 1 satisdatione (PAVL. dig. 38, 2, 44 pr. COD. Iust. 5, 42, 4 [*a. 294*]. INST. Iust. 1, 24 pr. *cf.* VLP. dig. 36, 3, 14 [*e rescr. Ant. Pii*] cautione). 42, 6, 6, 1 aere alieno. SCAEV. dig. 32, 41, 1 in praestando legato (*cf.* PAVL. dig. 32, 98 praestatione [33, 4, 16 MOD. dig. 31, 34, 5]). 38, 4, 7 fideicommisso (*cf.* PAPIN. dig. 31, 67, 5 heredem propter sequens fideicommissum . . . -tum intellegi). VLP. dig. 3, 2, 13, 7 -tum . . . reum poena aucta (*cf. ibid.* in poena non pecuniaria). 4, 4, 7, 2 (*e Pompon.*) *ne* debitor ultra usuris -etur (26, 7, 9, 4 se. PORPH. Hor. sat. 1, 2, 15 gravioribus). 36, 1, 6, 5 legatis vel libertatibus (37, 5, 5, 8. COD. Iust. 6, 50, 8, 1 *a. 233.* INST. Iust. 2, 22, 1). 38, 17, 2, 32 tutelis (PAVL. dig. 26, 2, 32, 2). *al.*

d *c. respectu criminandi, infamandi sim.*: *α servata potius notione originaria*: (i) *in sermone iuris -ari dicitur is, cuius condicio in controversia iudiciaria deterior redditur*: LIV. 42, 5, 11 neutram partem aut levare aut -are (*cf.* SVET. Cal. 53, 2 *reum* vel -are . . . vel sublevare). SEN. contr. 2, 5, 19 -ari uxorem . . . posse, si *eqs.* VAL. MAX. 8, 5, 4 rei . . . -arunt . . . testes salutem. LAVS Pis. 99 exonerare pios modo, nunc -are nocentes. QVINT. inst. 4, 2, 27 multis ante actae vitae flagitiis et gravibus -tae *causae*. decl. 308 p. 210, 15 quod nos -are temptent nomine isto propinquitatis *eqs.* 330 p. 297, 2 exspectatione criminis. 350 p. 379, 12 personam non -o, denuntiationem dissimulo. PLIN. epist. 4, 9, 6 hoc illum -at, quod *eqs.* TRYPH. dig. 48, 18, 19 aliorum quaestionibus. VLP. dig. 9, 4, 2, 1 (*opp.* excusat *ut*: 48, 5, 2, 5). *al.* *-atur* culpa: MACER dig. 1, 18, 14 (*e rescr. impp. Aur. et Comm.*) prout tibi levari vel -ari c. eius *i. custodis* videbitur. (ii) *in sermone communi*: *obi. sunt ipsa crimina, improbe facta* (*sc. -antur ut atrociora, detestabiliora videantur; vergit in vim augendi. adde l. 34*): VAL. MAX. 7, 8, 2 testamentum *iniquum* . . . patientia -are quam iudicio convellere satius esse duxit. TAC. hist. 2, 64, 2 Triariae licentiam modestum . . . exemplum -bat. GELL. 13, 25 (24), 9 -andi vel exprobrandi criminis causa. TERT. apol. 1, 4 iniquitatem et -at et revincit. adv. Marc. 2, 24 p. 367, 19 malum factum Saulis. 4, 34 p. 536, 6 impietatem Herodis. COD. Iust. 2, 11, 13 (*a. 229*) *verba patris* apud bonos et graves opinionem *filii* . . . -ant (*opp.* infames non faciunt). PORPH. Hor. epod. 5, 7 atrocitatem sceleris. *obi. sunt animantia eorumque qualitates sim.*: PLIN. epist. 1, 8, 5 -bit hoc modestiam nostram. PAPIN. dig. 3, 2, 20 ob haec verba praesidis . . . pudor potius -tur, quam ignominia videtur irrogari (OROS. hist. 5, 7, 1 infamia. AVELL. p. 106, 19 ENNOD. epist. 3, 31, 3 p. 94, 6. opusc. 3, 64 p. 347, 11 beneficiis. *cf.* epist. 1, 10, 1 p. 20, 1 conscientias. COD. Iust. 2, 11, 17 [*a. 242*] verecundiam). TERT. nat. 1, 10, 10 quo magis -amini credentes esse *sc. deos* et contemnentes *eqs.* anim. 40, 4 ut illa *anima* . . . -etur etiam in ministerii (*i. carnis*) accusatione[m]. adv. Marc. 1, 22 p. 320, 10 *deus Marcionis creatorem* voluit -tum operationibus eius admissis. 2, 24 p. 367, 12 personam Saulis (COD. Iust. 1, 3, 7 [*a. 381; cf. Cod. Theod. 11, 39, 8* dehonoratur]). 2, 25 p. 371, 8 *deus maledixit Cain* ut praeter admissum etiam negationis eius -tum. 5, 15 p. 627, 9 nec -asset illos imputando . . . domini necem. patient. 10 p. 16, 20 si levius defenderis (-daris *trad.*), insanies, si uberius, -beris. IREN. 3, 18, 7 (3, 19, 6 H.) *lex* -vit . . . hominem, qui habebat peccatum in se, reum mortis ostendens eum (*cf.* AMBROSIAST. in II Cor. 2, 5 peccantem). *al.*

β apertiore notione criminandi, conviciandi: TAC. ann. 4, 68, 3 audentius . . . -at Seianum, saevitiam superbiam spes eius; ne in Tiberium quidem convicio abstinet. VLP. dig. 49, 4, 1 pr. si mendaciis apud principem -vit eum, quem deportandum laborabat *sc. praeses*. TERT. anim. 17, 4 Stoici non omnem sensum nec semper de mendacio -ant. adv. Marc. 4, 42 p. 562, 25 perductum . . . illum ad Pilatum -are coeperunt, quod se regem diceret Christum. spect. 26 p. 25, 23 in exorcismo cum -retur immundus spiritus, quod ausus esset fidelem aggredi.

e *c. respectu augendi* (*non nisi de rebus, aliter supra l. 37*): VERG. Aen. 11, 342 his -at dictis atque aggerat iras. LIV. 5, 39, 13 inopiam. 6, 11, 9 bellum . . . Volscum, grave per se, -tum Latinorum . . . defectione. SEN. contr. 2, 2, 6 -ari . . . invidiam, cum extenuari deberet. SEN. Phoen. 195 casus suos -vit ipse. CVRT. 4, 8, 10 dolorem. PETRON. frg. 28, 5 cumulatius exit proditionis opus famamque -are laborat. QVINT. inst. 10, 6, 3 per incrementa tam modica, ut -ari se labor ille *sc. ediscendi* non sentiat. TAC. hist. 2, 52, 2 paventium curas (ann. 1, 19, 2 principis). 2, 87, 2 -bant multitudinem obvii. ann. 1, 69, 5 accendebat haec (*i. rumores*) -batque Seianus. 16, 30, 3 pericula. VLP. dig. 47, 11, 6 pr. *ne* annona -etur (*ibid.* 1). PAVL. dig. 39, 4, 9, 3 ne ex alia causa eorum debita -entur. CYPR. laps. 22 -as . . . crimen et cumulas. AVSON. 390, 18 p. 256 P. vidi ego natales fratrum

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

distare tot annis, quot nostros (*sc. patris et filii*): aevum nomina non -ant. COD. Theod. 11, 16, 11 *ne* tenuiorum -et functionem. *cumulando*: SEN. benef. 1, 3, 1 -at priora *sc. beneficia* sequentibus (*cf.* 4, 40, 2 *cum* beneficia subinde aliis beneficiis -ent). OROS. hist. 5, 22, 15 ut verbis verba non -em. *confirmando*: TERT. castit. 13 l. 4 quae *sc. saecularia exempla* saepe nobis etiam in testimonium posita sunt, cum quid bonum et deo placitum ab extraneis quoque agnoscitur et testimonio -atur (honor- *Oehler, Kroymann*).

? **f** *singulariter c. respectu urgendi*: SEN. epist. 108, 12 hunc illorum adfectum (*i. odium pecuniae*) cum videris, urge, hoc preme, hoc -a (*var. l.* honora) relictis ambiguitatibus et syllogismis...; dic in avaritiam, dic in luxuriam; . . . insta vehementius.

3 *appendix structurarum* (*ad 1 et 2*): **a** *absolute* (*obi. suppl. v. suis locis; sic etiam* IVNIL. praef. p. 469, 9 qui talentis -ent *sc. gazophylacium, ubi Kihn falso 'intrans.'*): CELS. 3, 15, 6 si haec *frictio* . . . vehemens -at. 3, 19, 3 cibus non multus . . . dandus est, ut nutriat neque -et (PLIN. nat. 29, 48 qui . . . alat neque -et). PLIN. nat. 17, 211 traducem bimum praecidere solebant; -at enim vetustate. TERT. adv. Marc. 4, 37 p. 548, 28 iudicem ostendit deum . . . ex parte severitatis non tantum -antem (honor- *trad.*), verum et auferentem *eqs.* ITALA II Cor. 2, 5 (Aug. c. Parm. 3, 1, 3 p. 103, 7. *al.* = VVLG.) si quis autem contristavit, non me contristavit, sed ex parte, ut non -em, omnes vos (*gr.* ἐπιβαρῶ, *aliae vers.* gravarem. *aliter distinguit* Tert. pudic. 13 p. 243, 7 ne vos -em omnes; *ad sequentia trahit* PELAG. in II Cor. 2, 5 ideo scribo eum recipi, ut non -emini, si per vestram duritiam desperaverit de salute). AVG. epist. 23, 3 p. 66, 23 quae hic honorant, ibi -ant; quae hic relevant, ibi gravant (serm. 85, 5, 6 PETR. CHRYS. serm. 114 p. 514[A]). AVG. trin. 15, 25, 44 *corpora* incorruptibilia, quae ornent, non -ent. VITA Caes. Arel. 1, 1 quae minus -ent et sint a prolixitate submota.

b *pro abl. accedunt* (*ponitur abl. passim, suppl. ex enunt. rel.* PLAVT. Merc. 978 Persa 182): *α gen.*: PACVV. trag. 291 -tus (honor- *trad.*) frugum et floris. *cf. gen. crim.* TERT. adv. Marc. 2, 25 p. 371, 8. *β praepos.*: ab: VITR. 6, 3, 1. ad: PAVL. dig. 34, 1, 12 ALC. AVIT. epist. 34 p. 64, 10. cum: CIL IV 3864. de: TERT. anim. 17, 4. ex: CELS. 2, 7, 34 PAVL. dig. 39, 4, 9, 3 AVIEN. carm. ad Flav. 27 (*?*). COD. Iust. 5, 55, 2 *a. 224.* 15, 3, 3, 4. in c. *abl.*: LIV. 29, 37, 4. SCAEV. dig. 32, 41, 1 VLP. dig. 1, 16, 4 pr. 3, 2, 13, 7 TERT. anim. 40, 4 EVGRAPH. Ter. Eun. 982. ob: PAPIN. dig. 3, 2, 20. per: PROP. 3, 9, 26 PORPH. Hor. epod. 9, 18. propter: PAPIN. dig. 31, 67, 5. *cf.* ultra: COD. Iust. 5, 44, 2, 1 (*a. 224*) u. pretii quantitatem. *γ enunt. (inf.) fin.*: IVLIAN. dig. 30, 76 -tus . . ., ut necesse habeat . . . dare (VLP. dig. 32, 11, 18 ut . . . restituere . . . debeat). POMPON. dig. 31, 13, 1 -atur . . . satisfacere.

c *adduntur adv.* (*sc. mensuram indicantia*): amplius: AVG. serm. 278, 12, 12. dupliciter: VLP. dig. 36, 1, 17, 3. nimis: ITALA Ezech. 27, 25 (Tycon. reg. 7 p. 78, 29). IVST. 12, 8, 15. numerosius: COLVM. 4, 21, 2. plus iusto: VLP. dig. 9, 1, 1, 4. 9, 2, 7, 2. 23. ultra: VLP. dig. 39, 2, 7, 1 (*cf.* ulterius: AVG. civ. 17, 24 p. 255, 10 D.).

B *structura inversa 'alicui aliquid' i. q. imponere, ingerere* (*sine dat.* PETRON.; *pro dat. accedunt etiam praep.* in, super, *adv.* ibi; *per contaminationem iuxta alteram struct.* HIST. Apoll. rec. C; *proprie praeter* PLAVT.): PLAVT. Aul. 197 ubi manum inicit benigne, ibi -at aliquam zamiam (*in imag. de divite pauperi blandiente*). VERG. Aen. 1, 195 quae *sc. vina* . . . cadis -arat Acestes. 8, 180 -ant . . . canistris dona . . . Cereris. PETRON. 76, 3 naves aedificavi, -vi vinum (76, 6 -vi rursus v., lardum *eqs.* VVLG. II Esdr. 13, 15 vidi . . . -antes super asinos v., et uvas et ficus et omne onus. *cf.* VERG.). EPIT. Alex. 50 exercitum in navis -vit flumenque transportavit. CYPR. GALL. Ios. 360 *corpora*, quae super . . . -antur saxa. CASSIAN. inst. 4, 29 decem sportas . . . cervicibus suis -ans. HIST. Apoll. rec. B 6 in ea *sc. nave* centum milia modiorum frumenti -are praecepit et multum pondus auri *eqs.* (*cf.* rec. A -ari . . . naves frumento, rec. C frumento navem -ari precepit et multum pondus auri).

C *structurae peculiares*: **1** -tus *aliquid*: PROP. 3, 17, 29 candida laxatis -to *sc. Baccho* colla corymbis cinget . . . mitra comas (OV. ars 1, 215 duces -ti c. catenis). OV. fast. 4, 219 cur turrifera caput est -ta corona *sc. Magna Mater*. 5, 169 Atlas umeros -tus Olympo. *audacius pro parte corporis ponitur classis, qua una cum duce corpus quoddam effici videtur*: SIDON. carm. 5, 460 patrio Cleopatra . . . circumdata sistro milite vel piceo fulvas -ta carinas. **2** *structura contaminata 'aliquem aliquid'* (*cf. l. 64; v. Löfstedt, Synt. I² 250; cave addas p. 632, 68*): ITALA Luc. 11, 46 (cod. a) legis doctoribus vae, quia -atis homines sarcinas importabiles (*cod. d* honera *gr.* φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία, *aliae vers. et* VVLG. oneribus). CE 737, 3 properasti matris foedare senectam senilemque aetatem tantos -are dolores.

II *intransitive fere i. q. gravem esse vel fieri* (*de articulis, cf. gr.* βαρύνομαι. *vix addas l. 14 nec p. 631, 63*): CHIRON 647 tumorem eminentem mollem . . . demonstrat *iumentum;* ex qua re claudicat, sed per tempora perdurat et articuli -ant (*similiter in indice*: 579, 53 si -verit *articulus. aliter ut vid. p. 632, 56*).

part. praes. onerāns, -antis *pro subst.*: CVRT. 6, 2, 16 tumultus . . . -ium plaustra. *cf.* VVLG. II Esdr. 13, 15.

part. perf. onerātus, -ī *m. pro subst.*: SEN. epist. 83, 16 -i mero . . . ne secretum quidem *continent.* AVG. virg. 36, 36 audiat hoc laborans et -us (*ad* VVLG. Matth. 11, 28 qui . . . -ti estis, *ubi gr.* πεφορτισμένοι). CASSIOD. var. 1, 16, 1 opem fessis, manum porrigimus -is. INST. Iust. 4, 7, 7 saepe -i aere alieno . . . vitae parentium insidiabantur.

deriv.: oneratio. *compos.*: ad-, co-, de-, ex-, re-, subonero.

onerōsus, -a, -um. *ab* onus. *scribitur* hon- *saepe in codd. e. g.* OV. met. 9, 54 TERT. uxor. 2, 2 l. 42 VVLG. prov. 27, 3, *in titulis non nisi* CE 2127, 4; onor- OV. am. 3, 9, 68 VVLG. prov. 27, 3 AVG. anim. 4, 24, 39; honorosus EPIST. pontif. Arel. 35 p. 54, 2. *cf.* GRAMM. suppl. 298, 22 onustus, -us similiter sine h. *comp.* -ior OV. met. 1, 53. 9, 676 PANEG. 4, 27, 3 AVG. civ. 13, 18 p. 580, 14 D. *al.*, *cf.* plus -us SIDON. epist. 7, 17 vers. 14. *superl. deest, cf.* nimium -us AVG. epist. 177, 6 THEOD. PRISC. eup. faen. 32; perquam -us PLIN. epist. 2, 11, 13 NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 5 p. 553, 13; satis -us CLAVD. DON. Aen. 12, 90 p. 563, 15 VITA Caes. Arel. 2, 37. *de notione*: SERV. Aen. 5, 352 -um plus est quam si oneratum diceret sicut sceleratum et scelerosum (*iisdem fere verbis* ISID. orig. 10, 117). SYNON. Cic. p. 432, 16 B. molestus. iniucundus. ingratus. gravis. -us. GLOSS. φορτικός. *v. et l. 40.* *legitur inde a* VERG. Aen., OV., VITR., SEN. rhet. [*variat c.* numerosus AETNA 467. oneratus MART. 6, 43, 4; *falsa var. lect.* COLVM. 4, 17, 1 *pro* operosus; *e coni. dub.* SEN. dial. 4, 35, 1 ITIN. Alex. 6.]

i. q. oneris plenus, gravis, ponderosus (*non nisi de iis, quae oneri sunt; hic illic respicitur nimietas ponderis, ex. gr. l. 62 vel p. 637, 59. passim c. dat. incommodi, maxime animantium; accedit abl.* VERG. Aen. 5, 352 AETNA 467 VAL. MAX. 7, 1, 2 TAC. hist. 1, 20, 2; *abl. gerund.* AVG. epist. 153, 26 in epist. Ioh. 5, 9; *n. pl. pro subst.* PLIN. nat. 17, 248 PS. AVR. VICT. orig. 15, 2 VEG. mil. 1, 20): **I** *proprie* (*et in imag.; fere de rebus*): VERG. Aen. 5, 352 tergum Gaetuli inmane leonis . . . villis -um atque unguibus aureis (SERV. *v. supra. cf. de tegimentis, vestibus*: IVV. 6, 236 pallia. ARNOB. nat. 6, 21 -um illud *velamen aureum* in aestatibus . . ., hoc *sc. laneum* . . . sub ardoribus flabile [*de eadem re*: AMBR. virg. 2, 5, 36 aurum . . . aestate -um esse]). 9, 384 praeda. AETNA 467 effervent -a incendia raptis *molibus.* OV. am. 3, 9, 68 sit humus cineri non -a tuo (*eadem verba* CE 1242, 2. *cf.* CE 1480, 4 terra sit haec Petali non -a [2127, 4]). met. 1, 53 *aer* quanto est pondere terrae . . . levior, tanto est -ior igni (*inde* GLOSS. I 96 -ior: ponderosior. *item de elementis*: 15, 240 duo sunt -a suoque pondere in inferius, tellus atque unda, feruntur). 9, 54 tergo . . . -us inhaesit *Alcides.* 13, 108 -a gravisque Pelias hasta potest imbellibus esse lacertis (CLAVD. DON. Aen. 12, 90 p. 563, 15 hanc *i. hastam* . . . aliis gravem et satis -am Turnus rapuit pro levi. *item de armis*: VEG. mil. 1, 20 si -a gestaverit *miles*). VITR. 2, 3, 4 neque in aedificationibus sunt -i *lateres quidam.* SEN. suas. 6, 6 animus . . . -i corporis vinculis exsolutus (AVG. civ. 13, 16 p. 575, 3 D. corruptibile c. -um. CE 1447, 3 exuit occumbens -o c. vitam. *cf.* AVG. serm. 277, 4, 4 carnem -am portamus. 277, 6, 6 tardum et -um est *pondus carnis*). PLIN. nat. 17, 248 *arbores* amputari sibi volunt -a ac supervacua. 22, 153 *ervum* capiti et stomacho -um (*de cibo ut*: 23, 115 pirorum omnium cibus etiam valentibus -us. TERT. anim. 48, 3 fabam respuunt -um et inflatui pabulum. *in imag. de libris difficilibus intellectu*: RVFIN. Orig. in num. 27, 1 p. 256, 21 respuet . . . graves et -os cibos). TERT. anim. 30, 4 -i sumus mundo *sc. propter nimiam frequentiam* (*postea*: iam nos natura non sustinet). FIRM. err. 18, 6 cervicibus tuis -um paupertatis imminet pondus (*cf.* AVG *l. 50*). ANON. de mach. bell. praef. 9 pontis inventio minime subvectioni -a; hunc enim pontem . . . perpauci homines . . . portabunt. VVLG. prov. 27, 3 grave est saxum et -a harena (*cf. Itala Hier. adv. Rufin. 3, 43 p. 490[B]* vix portabilis). RVFIN. hist. mon. 30 p. 456[D] imponam asino meo pondus, quod tu camelo tuo -um dicis. AVG. civ. 13, 18 p. 580, 14 D. cum aliis gestantibus -ior sit salvus et validus quam exilis et morbidus. CASSIOD. inst. 1, 4, 4 *psalmorum corpus in tribus codicibus conscriptum*, quoniam unus codex -us quibusdam fratribus poterat inveniri. VEN. FORT. carm. 3, 13 d, 1 retia . . . -o pisce redundant (*allegorice*).

II *translate*: **A** *in univ.*: **1** *c. respectu potius damni, dispendii, sumptus sim.*: **a** *de hominibus* (*equitatu* VAL. MAX., *sorte* OV.): OV. met. 9, 676 ut . . . marem parias; -ior altera sors (*i. femina*) est et vires fortuna negat. SEN. contr. 2, 5, 7 numquid *uxor* premit censum -a sumptibus? (*cf.* AVG. soliloq. 1, 10, 17 *uxor* afferens dotis tantum . . ., quantum eam prorsus nihilo faciat -am otio tuo). VAL. MAX. 7, 1, 2 equitatum voracibus inpensis -um. QVINT. decl. 260 p. 69, 8 non sunt isti -i . . . facultatibus meis. VLP. dig. 17, 1, 8, 4 si *emerit* supervacuum servum vel etiam -um. ITALA II Cor. 11, 9 (cod. f = VVLG.) cum essem apud vos et egerem, nulli -us fui (*gr.* οὐ κατενάρκησα οὐθενός, *cod. e* oneri fui, *cod. g* gravis fui). CLAVD. DON. Aen. 3, 50 p. 270, 14 *Priamus filium Polydorum Polymestori* dederat non -um, dederat cum substantia, dederat diviti. AMBR. virg. 1, 7, 33 si diu vivat -us est *avus.* NOVELL. Valent. 36, 3 ne forte -i sint adparitores. VITAE patr. 5, 5, 41 eme tibi, quae opus sunt, et nulli sis -us (*gr. Nau 1906 p. 266 n. 175* μηδενὶ βάρος ἐπιτίθει). PALLAD. hist. mon. I 2 p. 261[C] ne tibi -us existerem (*gr. p. 32, 14 B.*

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

βαρήσω, *antea*: ne hospes ab hospite gravaretur). **b** *de rebus*: MART. 6, 43, 4 casa iugeribus non -a suis. QVINT. decl. 260 p. 68, 25 nec . . . illud -um patrimonio (-ium *trad.*) videbatur. TAC. hist. 1, 21, 1 luxuria *Othonis* etiam principi -a, inopia vix privato toleranda. PLIN. epist. 2, 4, 3 ne sit mihi -a ista donatio. DECRET. decur. Tergest. (CIL V 532) 2, 15 cum quibus munera decurionatus iam ut paucis -a honeste . . . compartiamur (*item de muneribus publicis*: GAIVS inst. 1, 168 non videtur -a *tutela*. NOVELL. Theod. 3, 6 [= COD. Iust. 1, 5, 7] -is . . . militiae seu diversis officiis facultatum et personalium munerum obligatos. *aliter infra l. 42*). MAECIAN. dig. 36, 1, 73 si . . . -am crediderint *hereditatem* ([*opp.* si expedire sibi compererint]. COD. Iust. 6, 30, 22, 1. *ibid.* 1 b sive -a sive lucrosa sit). PAVL. dig. 36, 3, 7 ne beneficium patris dominive ipsis *legatariis* -um sit. MAR. VICTORIN. defin. p. 36, 12 (= CASSIOD. inst. 2, 3, 14 ISID. orig. 2, 29, 5) luxuriosus est victus non necessarii, sed sumptuosi et -i appetens (LEO M. serm. 14, 2 nec v. illius nec vestitus -us est). PS. AVR. VICT. orig. 15, 2 inter alia -a (*de condicionibus pacis*). COD. Theod. 6, 2, 17 quibus -a glebae . . . e⟨sse exactio⟩ ([*suppl. Mommsen*]. *de tributo sim. ut*: 8, 5, 16 pr. si hoc existimant -um. NOVELL. Valent. 32, 5 ieiuni cespitis -am professionem. CASSIOD. var. 5, 16, 1 ut principis desiderium nulli existere debeat -um. 7, 45, 1 tributum . . . ita quereris -um, ut universas tibi voraverit facultates). COD. Iust. 6, 61, 8, 5 *venditiones earum rerum*, quae -ae hereditati sunt vel quocumque modo damnosae.

2 *c. respectu potius molestiae, iniucunditatis, difficultatis sim.*: **a** *vario usu*: **α** *de hominibus*: OV. Pont. 2, 4, 34 tutare sodalem, qua licet et quantum non -us ero. MART. 9, 55, 3 ingens -aque turba. QVINT. decl. 299 p. 182, 8 -a . . . inferis monstra. HIL. coll. antiar. p. 156, 3 *ut* in negata Athanasio communione sibi . . . esset -us *Liberius*. AMM. 14, 7, 1 -us bonis omnibus Caesar. VVLG. Iob 16, 2 consolatores -i (*cf. Hier. interpr. Iob* consolatores malorum). AVG. civ. 19, 11 p. 372, 6 D. si aliquanto diutius loqui voluerimus, non erimus . . . -i legentibus (*cf.* serm. 264, 1 -os nos habent, si . . . diutius colloquamur). epist. 153, 26 ut occupationibus tuis loquendo videor -us (*cf.* in epist. Ioh. 5, 9 ista saepe dicendo quibusdam -us sum). 177, 6 ne nimium essemus -i. *al.* **β** *de rebus*: OV. Pont. 2, 8, 30 cui *Liviae* maiestas non -a tua est. PAVL. FEST. p. 24 aerumnae labores -os significant (CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 112, 10 sanctitati vestrae [*gr. I 1, 3 p. 31, 18* φορτικόν]). SEN. contr. 9, 4, 20 nihil -um a vobis peto (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 1, 550 p. 110, 14 summam petitionis non -am praestanti). TAC. hist. 1, 20, 2 novum officii genus et ambitu ac numero -um. PLIN. epist. 5, 8, 12 -a collatio (*i. veterum scriptorum comparatio*). paneg. 58, 2 -um nescio quid verecundiae tuae consensus noster indixerat, ut . . . consul esses. 78, 5 -a erit modestiae . . . consulatus sui recordatio. DECRET. decur. Tergest. (CIL V 532) 2, 21 -um ei futurum tale nostrum officium *sc. agendi gratias coram principe*. GAIVS dig. 2, 11, 1 itineris dinumeratio neutri litigatorum -a. TERT. monog. 2, 1 paraclitum aliquid tale docuisse, quod . . . -um adversus levem sarcinam *possit deputari* (*similiter de eadem re*: 2, 2. 2, 3). 3, 1 -a monogamia (*cf. de eadem*: AMBROSIAST. in I Cor. 7, 28 permittit . . ., quod -um ostendit). paenit. 10, 4 periculum eius tunc . . . -um est, cum penes insultatores (-aturos *trad.*) in risiloquio consistit. uxor. 2, 2 l. 42 quo⟨quo⟩ . . . modo enuntiaveris dictum istud *sc. de monogamia prolatum*, -um est: et iubet et suadet *eqs.* (*cf. antea*: adiecit pondus suae legi). PANEG. 4, 27, 3 *praetereo haec*, quorum est et singillatim -a molis et omnium simul acervus -ior. LAMPR. Alex. 8, 4 nomina insignia -a sunt. OPT. PORF. carm. 24, 28 lis -a caduco dicta . . . humano. CHALC. comm. 6 *investigationem*, quod ingenio suo diceret -um, Socrates Timaeo *delegavit*. AMM. 24, 5, 10 ad pedestrem compegit militiam, quae -ior est. CLAVD. DON. Aen. 4, 630 p. 411, 8 cui iucunda omnibus ipsi -a fuerat lux (CE 1400, 3 mihi quae requies -a in l. moranti . . . ? [CARM. poet. min. V 79, 3]). AVG. in euang. Ioh. 98, 5 omnis de hac re sermo . . . percipere talia non valentibus -us est (serm. 51, 1, 1 quibus solet -us esse s. dei. 361, 5, 5 s. diligentiae). *al.*

b *c. oppositis vel iuxtapositis* (*cf. lusum verborum* -us honor SIDON. epist. 7, 17 vers. 14 FERREOL. reg. 17): SEN. benef. 2, 2, 1 molestum verbum est, -um (TERT. resurr. 4 p. 30, 8 convicium carnis . . . criminosae, -ae, m. AVG. virg. 16, 16 *a nuptiis deterrere* non tamquam a re mala et inlicita, sed tamquam ab -a ac m.). epist. 42, 6 quam -a essent, quae petebat, etiam si supervacua non essent. SVET. Tib. 24, 2 miseram et -am . . . servitutem. APVL. mund. 35 nec tristis nec -a est imperii sui cura ([*gr.* ἄλυπον ἄπονόν τε]. CLAVD. DON. Aen. 4, 295 p. 393, 27). VLP. dig. 13, 7, 25 neque delicatus debitor neque -us creditor audiatur. TERT. virg. vel. 4 sermo laciniosus . . . -us et vanus est. PANEG. 2, 24, 2 aut ingratum virtuti aut -um esse pietati. AMM. 26, 6, 8 *Petronius* invisior Cleandro . . . et -ior Plautiano. CLAVD. DON. Aen. 4, 630 p. 411, 8 iucunda (*v. sub a*). 7, 225 p. 36, 28 nec -um . . . nec aliqua ratione difficile (OP. imperf. in Matth. 28 p. 779[D] difficilior et -ior . . . lex). AVG. bon. viduit. 21, 26 *non* sunt -i labores amantium, sed etiam ipsi delectant. doctr. christ. 4, 69 sicut . . . gratus est, qui cognoscenda enubilat, sic -us qui cognita inculcat (in epist. Ioh. 9, 6 non g., sed -a . . . mariti praesentia). epist. 89, 8 si superfluo feci . . . aut -us fui. 100, 2 -ior est . . . quam utilior diligentia (*cf.* RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 207, 17 dicetur . . . hoc pro utilitate, etsi esse videtur -um). ord. 1, 8, 24 p. 137, 8 monita medici paululum dura et morbis -a. serm. 42, 1, 1 fructuosum et non -um *verbum*. HESYCH. in lev. 25, 17 p. 1116[D] nullatenus gravem quempiam neque -um vult esse *deus* (CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 195, 28 g. et -a petitio [*gr. I 1, 4 p. 21, 22* φορτικὸν καὶ βαρύ]). LEO M. serm. 35, 3 *labor* nec asper nec -us, sed etiam suavis et levis. 40, 1 *cohortatio* nec inutilis sit pigris nec -a devotis. 89, 1 ne aut -um videatur aut arduum *ieiunium*. PS. LEO M. humil. 1 p. 161[B] -um me . . . et impudentem videri. EVSEB. EMES. serm. 26, 27 et latronibus -um est lumen et furibus non dilectum et adulteris odiosum. POMER. 2, 5, 2 sicut virtus -a est vitioso, ita virtutis amico . . . voluptas amara est. ENNOD. epist. 9, 11, 7 p. 237, 11 ne . . . redderer officiis -us et actionibus infecundus (*postea*: nec iniunctis par esse).

B -um est (videtur *sim.*) *c. inf. (acc. c. inf.) vel enunt. secund., fere c. respectu molestiae sim.*: *inf.*: PLIN. epist. 2, 6, 5 si gulae temperes, non est -um, quo utaris ipse, communicare cum pluribus. 2, 11, 13 erat . . . perquam -um accusare damnatum, quem . . . miseratio tuebatur. 3, 18, 3 praecipere, qualis esse debeat princeps, pulchrum quidem, sed -um ac prope superbum est. paneg. 44, 4 quam sit -um succedere bono principi. 91, 4 nec fas est . . . derogare et -um confiteri. NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 5 p. 553, 13 perquam . . . nobis et invidiosum et -um videtur *eqs.* RVFIN. Orig. in Rom. 6, 6 p. 1068[A] in unum . . . dicta colligere neque mihi pigrum sit neque legentibus -um. AVG. anim. 4, 24, 39 venire tibi non sit -um. NOVELL. Theod. 26 pr. cum multo sit -ius *eqs.* *al.* *acc. c. inf.*: GAIVS dig. 29, 3, 7 revocari eum. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 27 (30) dilatari . . . sermonem. AVG. serm. 208, 1 hoc facere coniugatos. si: RVFIN. Orig. in Rom. 2, 14 p. 919[A] non videatur legentibus -um, si . . . breviter exponamus. NOVELL. Maior. 7, 16 possessori non putamus -um . . ., si . . . iubeamus inferri. GREG. M. in Ezech. 1, 3, 10 -um esse non debet, si hoc exponendo exsequimur. quod: LEO M. serm. 61, 2 quamvis . . . Pilatus -um sibi invidiosumque sentiret, quod eum Iudaei . . . impetebant.

adv. [a]**onerōsē,** *comp.* -ius. *i. q. graviter, aegre, moleste* (*non nisi transl.*): SCHOL. Cic. Bob. p. 99, 27 quod ea omnia, quae in provinciis exerceantur, habuerint semper -e et ea gravate tulerint (*cf.* AVG. c. Cresc. 1, 6, 8 p. 330, 21 correptionem . . . -e ac moleste ferunt. CASSIOD. Ios. antiq. 6, 229 verba . . . -e suscipiens [*gr.* δυσχεράνας. *item*: GREG. M. epist. 9, 116]). PAVL. NOL. epist. 11, 6 cur in nos -e et de falso loqueris. CASSIOD. anim. 11 (13) p. 1299[C] tantum expeditius ad superna volant, quantum se -ius in humana conversatione castigant. *Beikircher.*

onēsiphorus, (-a, -um), ὀνησιφόρος. *scribitur* -fo-, oni- (ORIBAS. *infra*). GLOSS.[L] II Abav. ON 1 (*item* GLOSS. V 316, 23) -us: lucrum (luctum Abstr.) ferens (*sim.* III Abstr. ON 10 V Abba ON 9, *nisi nom. propr.*, *cf. Vulg. II Tim. 1, 16*). *i. q. utilis, utilitatem afferens*: ORIBAS. syn. 1, 19, 14 Aa p. 68, 12 Mø. emagogum clysterem usus est -us (*gr.* ὀνησιφόροι δ' οἱ αἱμαγωγοί, *rec. La* clysteres emagogos onisifori).

v. Onom.

onesto *v.* honesto *et* onusto. **onestus** *v.* honestus.

onf- *v.* omph-. **onic(h)-** *v.* onych-.

onīrocreta, *acc.* -am *m.*, ὀνειροκρίτης (*cf. addit. ad tit. Macrobii in ed. Iani, prol. p. II*). *i. q. interpres somniorum*: FVLG. myth. praef. 4 ordior fabulam . . . ita somniali figmento delusam, quo non poetam furentem aspicias, sed -am (orn- *pars codd.*) soporis nugas ariolantem advertas.

onīrōgmus, -ī (-os, *acc.* -on) *m.*, ὀνειρωγμός. *scribitur* ony- CAEL. AVR. chron. 5, 7, 80 tit. onoro-, onogro- ORIBAS. onirogonos *fere trad. apud* CAEL. AVR. *corr. Ilberg sec. cod. L*, *cf. Bendz, Caeliana 93.* *de seminis profluvio in somnis facto* (*ad rem fusius* CAEL. AVR. chron. 5, 7, 80 sqq.): **1** *de ratione, quae est inter* '-s' *et* 'oniropolesis': CAEL. AVR. chron. 5, 7, 82 aliqui . . . aiunt oniropolesin ab -o (-on *L*) discerni, siquidem oniropolesis illa sit, quae per somnum concubitum fingat cum operantium sensu, sed sine seminis iactu, -os (-on *L*) vero usque ad defectum deducat seminis lapsum; sed Milesius nihil inquit supra dicta differre, *eqs.* **2** *alia*: CAEL. AVR. chron. 1, 3, 55 per somnum seminis lapsus, quem Graeci -on appellant (1, 4, 63. *cf.* 5, 7, 80 tit. de somno venerio, quem Graeci -on appellant). ORIBAS. syn. 9, 38 Aa tit. ad -on (*gr.* περὶ ὀνειρώξεως). 9, 38 add. p. 341, 10 Aa nymfeae herbae radices et semen potus semen abstinet et onorogmos (onogrogmus *Ab*).

onīropolēsis, *acc.* -in *f.*, ὀνειροπόλησις (*quae vox alibi non exstat*). *i. q. onirogmus*: CAEL. AVR. chron. 5, 7, 82 *v. s. v.* onirogmus.

onīropompus, -ī *m.*, ὀνειροπομπός (*resp. gr.; ad rem cf. Preisendanz, RE XVIII 1, 442*). *i. qui somnia immittit*: IREN. 1, 23, 4 (1, 16, 3 H.) qui dicuntur paredri et -i, et . . . alia perierga apud eos *mysticos sacerdotes* studiose exercentur. 1, 25, 3 (1, 20, 2 H.) operantur *angeli inferiores* . . . incantationes philtra quoque et charitesia, et paredros et -os et reliquas malignationes.

? **onīroprosōpos,** (-ī) ? *m.*, ὀνειροπρόσωπος (*vox graeca alibi non exstat*). *inter nomina herbae, q. e. papaver agreste* (*cf. André, Lex. des term. de botan. s. v.*): PS. APVL. herb. 53 l. 13 (*interpol.*, *v.*

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adnot.) Graeci mecon . . ., alii -os (oniro prosopos *codd.*), . . . Latini papaver agreste (*nisi per duas voces, sc.* ὀνείρου πρόσωπον).

? **oniros** *v.* oniroprosopos. *cf. Onom.* (Onirus).

? **onis,** -idos *f.*, ὀνίς. *? de fimo asinino*: ORIBAS. syn. 9, 54 add. p. 384 Aa aliut *cataplasma* dia libanu: -os (anodinus *Ab*), colofonia ∻ VI, adapes pullinos libra I *eqs.* (*nisi gen. -os potius ad vocem q. e.* onitis *spectat, v. Arnaldi, ALMA 20, 1950 s. v.*).

oniscus, -ī (*acc.* -on) *m.*, ὀνίσκος (*resp. gr.*). *scribitur* un- ORIBAS. (*cf.* THEOD. PRISC.); an- CASS. FEL. (*var. l.*). *nomen bestiarum*: **1** *de quodam genere vermiculorum, qui dicuntur multipedae, centipedae, porcelliones sim.* (*describitur* PLIN. nat. 29, 136 CAEL. AVR. chron. 1, 4, 119 CASS. FEL. 28 p. 44, 17; *cf. Leitner, Zool. Termin. b. Ält. Plin. 169; fere in conficiendo medicamine*): PLIN. nat. 29, 136 (*cf.* 1, 29, 14 sqq. [= 1, 30, 8 sqq.] *ubi* coniscon *pars codd.*) milipeda, ab aliis centipeda aut multipeda dicta, . . . -on (onis quod *E*) Graeci vocant, alii iulon (30, 54 m. . . ., quam -on [onisquam *E*] appellavimus. *cf.* 30, 68 milipedam -on). THEOD. PRISC. log. 44 -os (sunisces *b*), quos porcelliones appellamus (CAEL. AVR. chron. 1, 4, 119 p. hoc est animalia . . . a Graecis appellata -i. *cf. Pelagon. 49* vermiculos, p. qui appellantur, *ubi resp. Hippiatr. I p. 358, 6* ὀνίσκους). CASS. FEL. 28 p. 44, 17 asellos, quos Graeci -os (-on *var. l.*, an- *p*) dicunt. **2** *de quodam genere piscis* (*cf. piscem q. d.* asellus *et v. Strömberg, Stud. z. Etym. . . . d. griech. Fischnamen 100 et passim*): ORIBAS. syn. 3, 144 -i piscis (omis copiscis *Li*) pinguedine (4, 1, 9 Aa molles . . . sunt -i p. carnes [-i carnes La]). 5, 53, 10 Ab piscis . . . aspratilis, qualis est -us (unicus *La*).

onitis, (-is) *f.*, ὀνῖτις (*resp. gr.*). *scribitur* ono- GLOSS.; *de scripturis depravatis ap.* PLIN. nat. *v. infra.* *de formis* (*cf.* onis): *acc.* -in (-im) *bis*, -em (-en) GARG. MART.; *abl.* -i PLIN. nat. 1, 20, 67; -is *pro abl.* DIOSC. 3, 29 p. 390, 20 *in tit.* GLOSS. III 571, 50 -is: origanum. [*dub.*: MARCELL. med. 30, 11 cunila, quam Graeci onecon (*trad.*, -in *ed. pr.*, *cf.* PS. APVL. herb. *infra*; origanon *Niedermann*) vocant.]

nomen herbae, de quodam genere origani (*cf. Steier, RE suppl. VII 816; Andrews, ClPh. 56, 1961, 75 sq; André, Lex. des term. de botan. s. v.; describitur natura herbae* DIOSC. 3, 29 p. 390, 20 PS. APVL. herb. interp. 123 l. 11, *usus in re med.* PLIN. nat. 20, 175. 178): PLIN. nat. 20, 175 (*de generibus origani*) -in (conitim, otynin *sim. codd., corrigitur ex indice* 1, 20, 67 *medicinae ex* origano -i sive prasio) ali⟨i⟩ prasion appellant, non dissimile hysopo (*item hysopo comparant*: DIOSC. 3, 29 p. 390, 20 -is dicitur [ab] aliud genus origani, cuius folia . . . similia ysopi. PS. APVL. herb. 123 l. 11 [*interpol.*] alia *species origani* -is appellata simillima ysopo). 20, 177 Heracleoticum *origanum* . . ., quod -in (otinin *codd.*) vocant (*cf.* PS. APVL. herb. 123 l. 8 [*interpol.*] Graeci Heracleotice, -is, . . ., conile, Latini conila Gallica). GARG. MART. med. 37 origano Graeci tria nomina posuerunt, ex quibus . . . aliud heraclium, tertium -em (-en *var. l.*) vocaverunt.

1. onix *v.* onyx.

? **2. onix** *v. vol. VI 2, 1684, 80.*

? GLOSS. III 548, 26 **onixo** (*dubiae lectionis*) medio: fleua acero medio (*'obscura' Goetz in indice; cf. vol. VI 1, 890, 6 sqq.*).

? GLOSS. II 523, 44 **oniza** onizyn (onixa onixin *ab*, oryza ὀρύζιν *corr. man. sec.*; ὄνυξ ὀνύχιον *cod. b in marg.*).

? **onobelus,** -ī *m.* *i. q. asinino telo insignis*: LAMPR. Heliog. 8, 7 *vox coniecturalis (de qua v. s. v.* monobilis *vol. VIII 1423, 14 sqq.) probata ab Ernout, RevPhil. 23, 1949, 114 adn. 1; cf. etiam s. v.* onos.

onobrec(h)es, *abl.* -e *? f.* *resp. gr.* ὀνοβρυχίς (*Diosc. gr. 3, 153*). *in codd. depravatur in* oen-, enobric-, -bros-, *v. infra.* *nomen herbae* (*cf. André, Lex. des term. de botan. s. v.*): PLIN. nat. 24, 155 -es (*X*, -brec- *E*, enobric- *d*, oenobrec- *V*, oenobrech- *corr. Ianus ex indice* 1, 24, 98 *medicinae ex* oenobreche) folia lentis habet (*sequitur descriptio et quae vitia curet; cf. Diosc. gr. l. c.*). DIOSC. 3, 164 p. 443, 17 de onobrosis; folia habet lenticulae, *eqs.* (*cf. Ps. Diosc. Vind. 3, 153 p. 160, 2* ὀνοβρυχὶς οἱ δὲ ὀνοβρόχειλος κτλ.).

onocardamon *n.*, *pro* κυνοκάρδαμον (*v. vol. IV 1590, 38 sqq. et cf.* onocauma *pro* κυνόκαυμα). *inter nomina herbae q. e. nasturtium*: PS. APVL. herb. 20 l. 18 *in var. l.* onocarnamon (cinocardamon *alii; Ps. Diosc. Vind. 2, 155 p. 221, 14* κυνοκάρδαμον).

onocardia, -ae *f.*, *cf.* ὀνοκάρδιος (*e Meliteniote, v. Wellmann, Die Stein- u. Gemmenlit. d. Altert. 112*). *nomen gemmae*: PLIN. nat. 37, 176 -a cocco similis est neque aliud de ea traditur ([*om. codd. praeter B. cf.* 1, 37, 65 -a *B*, *F^a*, uno- *rell.*]. *item* GLOSS. med. ed. Heiberg p. 49, 16 *fortasse per confusionem c. herba q. d.* κόκκος Κνίδιος, *cf. André, ALMA 23, 1953, 118*).

onocardion *n.*, ὀνοκάρδιον. *nomen herbae q. e. labrum Veneris* (*cf. André, Lex. des term. de botan. s. v.*): PS. APVL. herb. 25 l. 16 a Graecis dicitur camellea, . . ., alii dipsaca, alii -on (profetae -on *pars codd.*), profetae Afroditis lutron, . . . Itali labrum Veneris (*Ps. Diosc. Vind. 3, 11 p. 18, 8* οἱ δὲ ὀνοκάρδιον. *cf.* GLOSS. III 570, 53 opoordion i. camellia).

? **onocauma,** -tis *n.*, *pro* κυνόκαυμα (*cf.* onocardamon *pro* κυνοκάρδαμον). *i. q. cynocauma*: ORIBAS. syn. 8, 4 (3), 15 Aa facis . . . hoc in -ta (cinocaumata *Ab*, *gr.* ἐν τῇ τοῦ κυνὸς ἐπιτολῇ, *rec. La* canicularibus diebus).

onocentaurus, -ī *m.*, ὀνοκένταυρος (*resp. gr.*). *scribitur* hono- HIER. *cod. G*, VVLG. *pars codd.* *de orig. et notione*: HIER. in Is. 13, 22 p. 215C -i nomen, ex asinis centaurisque compositum, *eqs.* GREG. M. moral. 7, 36 *ex* ὄνος *et* taurus (*v. infra*). ISID. orig. 11, 3, 39 -um . . . vocari eo, quod media hominis specie, media asini esse dicatur, sicut et hippocentauri *eqs.* (*cf.* GLOSS.L I Ansil. ON 23 -us: homo mixtus asino). GLOSS. *v. etiam infra.* [*confunditur in codd. c.* hippocentaurus HIER. vita Pauli 7 p. 22B.]

nomen bestiae monstruosae, fabulosae sim. (*ad rem cf. Preisendanz, RE XVIII 1, 487, 13 sqq.*): **1** *in sacra scriptura et ap. eccl.*: **a** *vario usu*: ITALA Is. 13, 22 (Hier. *ad l.* p. 214C) accubabunt ibi (*sc. Babylone deleta*) sirenae, et daemonia saltabunt ibi, et -i ibi habitabunt (*Vulg. aliter, cf.* HIER. p. 159B *et* 215C pro -is . . ., quos soli LXX interpretati sunt, imitantes gentilium fabulas, qui dicunt fuisse hippocentauros, . . . reliqui . . . posuere verbum Hebraicum iim, quod nos in ululas vertimus. *inde sim.* EVCHER. instr. 2 p. 155, 23. GLOSS. V 637, 24 ululae -i *eqs.*). VVLG. Is. 34, 14 (*de interitu terrae Edom*) et occurrunt daemonia -is et pilosus clamabit alter ad alterum (*cf.* HIER. *ad l.* p. 372D iuxta LXX diversa daemonum phantasmata, sive ut omnes alii iuxta Hebraicum transtulerunt, siim et iim, -i et pilosi et lamia). CASSIAN. conl. 7, 32, 4 -i *enumerantur inter spiritus inmundos. ibid.* 5 ut . . . alius *spiritus* . . . ob teporem malitiae suae -i . . . nomen . . . sortitus sit. **b** *allegorice de hominibus vitiosis*: HIER. in Is. 13, 22 p. 215C -i nomen . . . videtur mihi significare eos, qui ex parte aliquid humanum sapiunt, et rursum voluptatibus . . . abducuntur ad vitia. 34, 14 p. 373B hos (*Iudaeos idolis servientes*) esse onocrotalos et hericios, . . . et -os, *eqs.* GREG. M. moral. 7, 36 (*ad* Is. 34, 14) -orum nomine . . . lubrici figurantur et elati, . . . quippe eloquio ὄνος . . . luxuria designatur, . . . tauri . . . vocabulo cervix superbiae demonstratur, *eqs.* **2** *exemplum aliud*: SCHOL. Hor. gloss Γ carm. 4, 4, 64 est . . . iuxta Thebas (*sc. Echionias*) desertum omnibus monstris plenum, sunt enim ibi -i, leones, lamiae *eqs.*

onochēlis, *acc.* -im (*abl.* -i) *? f. et* **onochīlon,** -ī *n.*, *resp. graec.* τὸ ὀνοχειλές, *sed cf. etiam* ἡ ὀνόχειλος *et* τὸ ὀνόχηλον, ὀνόχειλον. *scribitur* -chil- PLIN. nat. 21, 100, *cetera v. infra.* *acc.* onocilo DIOSC. *nomen herbae q. e. anchusa* (*cf. André, Lex. des term. de botan. s. v.; Wagler, RE I 2112, 13 sqq.; fusius describitur natura herbae et quae vitia curet* PLIN. nat. 22, 51 sq. DIOSC. *l. c.*): PLIN. nat. 1, 22, 25 *medicinae ex* -chilo sive archebio sive -cheli (*R^a*, *T*, ton- *R*, con- *F*, *E*, onochelis *rell. codd.*) sive rhexia sive enchrysa. 21, 100 diuturnior hic *flos* quibusdam per partes florentibus, ut ocimo, heliotropio, aphacae, -chili (-chite *vel* -chitae *codd.*, *sed cf. Theophr. hist. plant. 7, 10, 3*). 22, 51 (*cf. supra* 1, 22, 25) est et alia herba proprio nomine -chilon, quam aliqui anchusam vocant, alii . . . -chelim (*R*, -in *V*, nochelim [-in] *alii*). DIOSC. 4, 24 p. 19, 17 alia ancusa, quam multi alcibiadion dicunt aut -cilo.

onoclea (*vel* -īa; nocla *trad.*), -ae *f.*, *resp. gr.* ὀνοκλεία, ὀνόκλεια (*Diosc. gr. 4, 23; cf. Strömberg, Griech. Pflanzennamen 138*). *nomen herbae q. e. anchusa* (*fort. restituenda* PLIN. nat. 27, 59 [1, 27, 37] rhinoclia *Ianus, sed cf. Ernout ad l., André, Lex. des term. de botan. 272*): DIOSC. 4, 23 p. 19, 4 ancusa nocla dixerunt.

onocoetes, *nom. plur.* -ae *m.*, *ὀνοκοίτης (*v. infra* TERT. apol.), *cf.* ἀρσενοκοίτης, μητροκοίτης *sim. et* embasicoetas. *codd. praebent* onocholtes, oenocholtes, onochoetae (TERT. nat.), onochoites, onochoitis (apol.). *vocem parum certae et lectionis et notionis emendavit Oehler*: onocoetes (*sc.* ὀνοκοιήτης, ὀνοκοήτης *i. q. asinarius sacerdos*), *alii aliter* (*cf. I. Opelt, RAC VI 592 sqq. et A. Schneider in editione* TERT. nat., *v. comm. ad loc. infra cit.; olim legebant* ononychites).

vox contumeliosa, qua maledictus est a paganis Christianorum deus, quem auribus asininis fingebant, fort. i. q. qui cum asinis cubat (*cf. Opelt, Schneider ll. c., Becker ad* TERT. apol. *p. 304; vix recte Leclercq 'asini proles'*): TERT. nat. 1, 14, 1 quidam perditissimus . . . pictura⟨m⟩ in nos pro⟨posuit⟩ sub ista proscriptione: -es. *ibid.* 2 ⟨inde⟩ in tota civitate -es praedicatur. *ibid.* 4 sunt penes vos et canino capite, et leonino . . . dii . . .; quid itaque nostrum unicum denotatis? plures -ae penes vos deprehenduntur (*cf.* apol. 16, 12 cum eiusmodi inscriptione: deus Christianorum -es [*litt. graec. plerique ed.*]; *sequitur picturae descriptio*: is erat auribus asininis, altero pede ungulatus, librum gestans et togatus. *cf. 16, 1* caput asininum esse deum nostrum).

onocrotalus, -ī *m.*, ὀνοκρόταλος (*v.* GLOSS.), *cf.* crotalum. *de scripturis* hono- (POL. SILV.), onogr- (GLOSS.), onochr-, onocra- *sim. v.* VVLG. *in indice vol. IV et XIII ed. comm. pontif.* *acc. sing.* -on ISID., *form. incert.* -is POL. SILV. *de prosodia*: onócr- MART. *de notione*: PAVL. FEST. p. 367 truo avis -us (*cf.* GLOSS.L II Philox. TR 101 tr[ib]uo ὀνοκρόταλον). ISID. orig. 12, 7, 32 -on Graeci vocant *avem* rostro longo ⌊quorum duo genera sunt: aliud aquatile, aliud solitudinis⌋ (⌊⌋ *om. pars codd.; cf. sub 1*). GLOSS.L V Abba ON 17 -us: genus avis est quod faciem ge[ne]rat asini, nam stulta facies et abducta grotalus (cro- *? edd.*) dicitur. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 18 *inter nomina avium*: honocrotalis (*sic*).

nomen avis (*de pelicano, ut vid.; ad rem cf. André, Les noms d'oiseaux s. v.*): **1** *de natura, generibus sim.* (*cf. supra*): PLIN.

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nat. 10, 131 (*cf.* 1, 10, 66) olorum similitudinem -i habent, nec distare existimarentur omnino, nisi faucibus ipsis inesset alterius uteri genus (*sequitur descriptio ruminationis. cf.* EVCHER. instr. 2 p. 157, 9 pelicanorum genus . . . paene cygnis simile . . . -os vocant). HIER. in Soph. 2, 12 p. 1368^B (*bis*) -orum duo genera, aliud aquatile, aliud solitudinis (*item* ISID. *v. supra. cf.* HIER. tract. in psalm. I p. 159, 21 *pelicanorum genus* unum in aquis est, . . ., unum in solitudine et esca eius venenata animalia . . .; dicuntur . . . ista volatilia latine -i [*de vocibus omissis in hac ed. cf. RevBén. 34, 1922, 248*]). **2** *exempla varia*: MART. 11, 21, 10 turpe . . . guttur -i. VVLG. lev. 11, 18 (*inter abominandos cibos Hebraeorum*) cycnum et -um et porphirionem (*cf. Itala Lugd.* pelecanam [*gr.* πελεκᾶνα]. *sim.* deut. 14, 18). Is. 34, 11 possidebunt illam *terram* -us et ericius et ibis et corvus habitabunt in ea ([*allegorice explicat* HIER. *ad l., v. s. v.* onocentaurus *1b*]. Soph. 2, 14 *ubi Itala* [*Hier. ad l. p. 1367^C. al.*] chamaeleontes. *sim. inter bestias monstruosas* HIER. c. Vigil. 1 multa in orbe monstra . . . sirenas, ululas et -os).

onofera *v.* oenophorum.

1. onoma *v.* onosma.

2. (onoma), *gen. pl.* -atōn (*cf.* GLOSS. V 126, 20 onomia nomina [onomata *vel* homonymia *dubitanter Goetz*]). *ap. gramm. in t. t. rhet. q. d.* schesis -aton (*gr.* σχέσις ὀνομάτων *alibi non exstat*); *una e figuris, quam vario modo explicaverunt gramm.*

de multitudine nominum, quae coniuncta sunt: **1** *certo modo*: **a** *per epitheta*: SACERD. gramm. VI 458, 25 s. -**aton** est, cum singulis nominibus epitheta iunguntur, ut *eqs.* ([*affert Verg. Aen. 6, 275 sq.*]. *sim.* DIOM. gramm. I 446, 24 [*affert Enn. ann. 276*]). **b** *per antonomasiam*: CHAR. gramm. p. 370, 21 B. s. -aton est, cum in textu plures antonomasiae ponuntur ([*affert Enn. l. c.*]. *sim.* DIOM. gramm. I 446, 27 [*affert Verg. Aen. 11, 483*]). **c** *per eandem significationem*: CASSIOD. in psalm. 105, 6 l. 151 s. -aton, id est multitudo nominum coniunctorum diversis verbis unam rem significantium.

2 *quodam non determinato modo*: DON. gramm. IV 398, 17 s. -aton est multitudo nominum coniunctorum quadam habitu copulandi (*affert Enn. l. c.*). POMP. gramm. V 303, 16 sq. coacervatio nominum; . . . pro ingenti adfectatione . . .; faciebant versum, in quo . . . non invenies nisi omnia nomina (*affert Enn. l. c.*). ISID. orig. 1, 36, 13 multitudo nominum . . . quodam ambitu copulata, ut 'nubila, nix, grando *eqs.*'

onomasticē *f.*, ὀνομαστική (πτῶσις). GLOSS.^L I Ansil. ON 28 -e (-ke): nominativus. *i. q. nominativus*: CIL IV 1364, 5 (*graphio script.; cf. ibid. 2* genice, *4* dotice).

? **onomaticē** *adv.* (*cf.* ὀνοματικῶς). *i. q. nominatim*: EPIST. Alex. 1. 391 H. arbor graece dixit: si -e (*Hilka sec. cod. Mp.*, monastice *cod. unus*, mortis tuae *plerique codd. et edd., item vol. VII 1, 1893, 70*) tibi insidiatorem prodidero, *eqs.*

onomatopoeia, -ae *f.*, ὀνοματοποιία. *scribitur litteris et formis graecis* QVINT. inst. 1, 5, 72. 9, 1, 3. 9, 1, 5. *al.*; an- DON. Ter., -peia DON. Ter., SERV., -pia SERV., -pyia SACERD. gramm.

t. t. rhet. i. q. fictio nominis, nominatio, facticium (*rem tractant Volkmann, Rhet. d. Griech. u. Röm. 425 sq. Calboli ad Rhet. Her. 4, 31, 42*): **1** *in praeceptis rhet. et gramm.*: **a** *definitiones*: **α** *respicitur qualibet fictio nominum* (*cf. Tryph. Rhet. Graec. III 196, 12 Spengel* λέγεται . . . ἑπταχῶς, κατὰ ἐτυμολογίαν, κατὰ ἀναλογίαν κτλ.): QVINT. inst. 8, 6, 31 -a . . . id est fictio nominis ([*ubi 32 etiam* illa, quae πεποιημένα vocant *Graeci, ut vix permissa tractantur, cf. Heraeus, Kl. Schr. 236*]. 9, 1, 5). **β** *respicitur fictio eorum nominum, quae sonos, voces sim. imitantur* (*cf.* ὀνοματοποιῶς *ad designandam imitationem mobilitatis apud Hier. tract. in psalm. II p. 7, 12*): SACERD. gramm. VI 467, 18 -a est verborum figuratio ad imitandas voces expressa, ut dicimus equum hinnire ab eo, quod vox equi sic sonet (CHAR. gramm. p. 361, 28 B. dictio ad i. sonum vocis confusae ficta. DIOM. gramm. I 460, 1 ISID. orig. 1, 37, 14). DON. gramm. IV 400, 30 -a est nomen de sono factum, ut tinnitus aeris, clangor tubarum (POMP. gramm. V 308, 10. *cf. ibid.* 14 -a est ista, quotiens ipse sermo exprimit sensum suum). PRISC. gramm. II 450, 2 in nominationibus, id est -αις, sive nominum seu verborum novis conformationibus . . ., ut 'tinniat', *eqs.*

b *varia*: QVINT. inst. 1, 5, 72 minime nobis concessa est -*a* (*cf.* 8, 6, 31 -a, . . . Graecis inter maximas habita virtutes, nobis vix permittitur). 9, 1, 3 περίφρασιν, . . ., -αν clari quoque auctores figuras verborum potius quam tropos dixerint (*cf.* 9, 1, 5).

2 *in explicatione verborum*: NON. p. 9, 16 'mutus' -a (onomatopoeta *codd.*) est incertae vocis, quasi mugitus, nam mutus sonus est proprie, qui intellectum non habet. DON. Ter. Hec. 517 (*ad* 'vocem pueri . . . vagientis' *et Verg. Aen. 6, 426* vagitus) est -*a*, nam vox ipsa sic est, ut quasi 'vagitus' saepius sonet. SERV. georg. 3, 148 ('oestrum Grai vertere vocantes *asilum*') vertere: ex soni similitudine -αν fecere.

onomia *v.* 2. onoma.

onōnis, *acc.* -ida *f.*, ὄνωνις *vel* ὀνωνίς. *de confusione c. voce q. e.* anonis (ἀνωνίς) *cf. Strömberg, Griech. Pflanzennamen 155. Ernout ad* PLIN. *loc. infra cit.* *i. q. nomen herbae* (*cf. André, Lex. des term. de botan. s. v.*): **1** *de herba q. d. anonis* (*Ononis antiquorum L.*): PLIN. nat. 27, 29 anonim quidam -a (*V*, ononi *vel* -idam *alii*) malunt vocare, *eqs.* (*describitur; cf.* 1, 27, 12 anonis sive -s). DIOSC. 3, 18 p. 383, 28 de anomida; onomida, quem multi -a appellaverunt (*gr.* ἀνωνίς οἱ δὲ ὀνωνίδα καλοῦσι, *cf. Theophr. hist. plant. 6, 5, 3* ὄνωνις).
2 *de herba q. d. onosma*: DIOSC. 3, 142 p. 434, 22 (*trad.* noin, *v. s. v.* onosma).

[ononychītes, *coniectura non probab.* TERT. apol. 16, 12 *pro* onocoetes; *cf. Oehler ad l.*]

onopradon, (-ī) *n.*, ὀνόπορδον (*cf. Strömberg, Griech. Planzennamen 138*). *i. q. nomen herbae q. d. acanthion* (*cf. André, Lex. des term. de botan. s. v. et Ernout ad loc. cit.*): PLIN. nat. 27, 110 -on (odo- *trad.*, onopordon *edd. vet.*) ⟨si⟩ comederunt, asini crepitus reddere dicuntur; trahit urinas, *eqs.* (*cf.* 1, 27, 87; -andon *var. l.*).

onopyxos, (-ī) *m.*, ὀνόπυξος. *codd. praebent* -phyc-, -phyg-, -phryc-, -pyg-, conopyg- (*corr. edd. vet. e Theophr. hist. plant. 6, 4, 3*). *de quadam herba spinosa* (*cf. André, Lex. des term. de botan. s. v.*): PLIN. nat. 21, 94 (*cf.* 1, 21, 56) carduus et folia et caules spinosae lanuginis habet, item acor⟨n⟩a, leucacanthos, . . . -os, *eqs.*

onorogmos *v.* onirogmos.

onos (-us), -ī *m.*, ὄνος. *scribitur*: un- *et* hon- ORIBAS. syn. La *et* Ab; *litt. graec.* SCRIB. LARG., ISID. *formas sec. graec. praebent*: -os (*nom. sg.*) GLOSS.; -on (*acc. sg.*) LAMPR.; -ōn (*gen. pl.*) ORIBAS. eup.; -ūs (*acc. pl.*) MANIL. (*cf. Housman ad l.*), ORIBAS. syn. Ab. *de notione*: ISID. orig. 12, 1, 39 -ον . . . Graeci asinum vocant. GLOSS.^L III Abol. ON 2 -os Graece asinus dicitur. GLOSS. V 126, 21 -us: asinus; recte sarcinae (*v. p. 643, 11*). GLOSS. Vatic. Reg. 203 ed. Merchie (Musée Belge 26, 1922) p. 265, 82 -os graece. latine onager vel archadicus vel asinus.

i. q. asinus: **1** *de bestia quadrupeda* (*cf. supra*): **a** *proprie*: MANIL. 5, 350 Centaurus (*i. homines sub eo sidere nascentes*) . . . aut stimulis agitabit -ūs (*M*, omnis *var. l.*) mixtasque iugabit semine quadripedes aut curru celsior ibit, *eqs.* **b** *translate de homine quodam genitalibus pollente* (*cf.* onobelus): LAMPR. Comm. 10, 9 habuit et hominem pene prominente ultra modum animalium, quem -on appellabat, sibi carissimum.

2 *de quodam genere bestiolarum multipedum* (*cf.* oniscus *sub 1; fere in conficiendo medicamine*): SCRIB. LARG. 39 bestiolae multorum pedum, quae tactae conplicant se in orbem pilulae rotundissimae similem κατοικιδίους -ους aut πολύποδας Graeci . . . vocant (*cf. Marcell. med. 9, 33 tantum* polypodas). ORIBAS. eup. 4, 80 -ōn quae sub secla (*i. situla*) . . . inveniuntur (*gr. 79, 2* ὄνων τῶν ὑπὸ ταῖς ὑδρίαις. *item resp. gr.* syn. 9, 5, 6 La asinos, quos Greci -os [honus *Ab*] vocant, bistiolas quae inveniuntur sub seclas).

v. Onom.

onosma, (-atos *?*) *n.*, ὄνοσμα (*ex* ὄνος *et* ὀσμή*? Strömberg, Griech. Pflanzennamen 61*). onoma *trad.*, a- *restit. edd. e parte codd. Diosc. gr. 3, 131.* *i. q. nomen herbae* (*de syn. cf. André, Lex. des term. de botan. s. v.*): PLIN. nat. 27, 110 (*cf.* 1, 27, 86) -a longa folia habet *eqs.* (*fusius describitur*). DIOSC. 3, 142 p. 434, 22 de anona. -a aut nomidana . . . aut noin (*i.* ὄνωνιν) dixerunt (*cf. et Ps. Diosc. 3, 131 p. 140, 16* ὄνοσμα ἢ ὄνωνις . . . οἱ δὲ ὀνωνῖτιν καλοῦσιν).

onothēra, -ae *f. et* **onothērās,** ὁ ὀνοθήρας (*cf.* onagra *sim.*). *de formatione ab* ὄνος *cf. Strömberg, Griech. Pflanzennamen 68 et Ernout ad* PLIN. nat. 26, 111 *p. 112, qui reiecit formam q. e.* oenothera (*i.* οἰνοθήρας). *scribitur* ho- *in parte codd.* PLIN., -ti- DIOSC. *nomen herbae, i. q. onagra* (*v. André, Lex. des term. de botan. s. v.*): PLIN. nat. 1, 26, 69 -a (oro- *pars codd.*) sive onear. 26, 111 harum *vigiliarum* remedio monstratur panaces, . . ., et -a⟨s⟩ (-as *test. ed. Silligii et Theophr. hist. plant. 9, 19, 1* ὁ μὲν ὀνοθήρας, hono- *pars codd.*, oeno- *Barbarus*) sive onear, hilaritatem adferens in vino *eqs.* (*cf.* DIOSC. 4, 113 p. 56, 10 onagran aut onotira(n) aut onoturin dicunt, *eqs.* [*sequitur descriptio; gr. 4, 117* ὀνοθήραν]). 26, 146 -a efferantia (*i.* θηριώδη *Diosc. l. c.*) ulcera sanat.

onothūris, (-idis) *f.*, ὀνοθοῦρις. *acc.* -in, *abl.* -ide. [*coniecit vix recte Mayhoff* PLIN. nat. 26, 18.] *nomen herbae i. q. onothera* (*v. André, Lex. des term. de botan. s. v.*): PLIN. nat. 1, 24, 102 *medicinae ex* -ide. 24, 167 adiecit his *herbis* . . . Crateuas -in (-riden in *E*, -rin in, -rim in, -thorim in *cett.*), cuius aspersu e vino feritas omnium animalium mitigaretur. DIOSC. 4, 113 p. 56, 10 onagran aut onotira⟨n⟩ aut -in (onotirum *M*, onotirant *P; gr. 4, 117* ὀνοθοῦριν *cod. E, quem interpres lat. fere sequitur,* ὄνουριν *alii*).

[onummulum CIL IV 5025 (*v. indices p. 761. 781*; ONVMMVIVM *descripserunt Mau-Zangemeister*, nummulum *intellegentes in indice ut Väänänen, Lat. vulg. des Inscr. Pomp.*[3] *101*).]

[onūris *vix legendum* DIOSC. 4, 113, *v. s.* onothuris; *coni. vet.* PLIN. nat. 1, 26, 69 *v. s.* onear.] *Baer.*

1. *onus, -eris *n.* [*cf. ind. vet.* ánas- *n.* '*plaustrum*'. *Sch.*]
scribi hon- *apud veteres testatur* GELL. 2, 3, 3, *invenitur in codd. passim, in titulis praeter* CIL X 5348, 2 *non nisi iuxta vocem q. e.* honor: CIL X 4559, 3 (*post Constantinum*) honerib⟨us⟩ et honoribus functo (5349, 2 *a. 408.* 5200, 2. *sed ita* on-: XI 4086, 8 *a. 202*); *var. l.* -nor- LVCR. 4, 879 CAES. civ. 2, 43, 4 OV. met. 2, 634; *cf. p. 643, 16.*
notatur ons CIL XII 5336 b 6. NOT. Tir. 80, 70. *abl.* -i

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLAVT. Pseud. 198 *P* (*A* -e). *generis neutr. esse testantur* DVB. NOM. gramm. V 585, 13. EXC. Bob. gramm. I 554, 2 -s *γόμος. excipitur per pron. masc.* GEST. Liber. 5 -s, quem . . . baiulas. *de notione et differentiis*: CHAR. gramm. p. 394, 29 B. -s vehiculorum et munus est, sarcina hominum. NON. p. 312, 23 fascem: -s (*ad Verg. ecl. 9, 65; alios v. vol. VI 1, 307, 25 sqq.*). SERV. Aen. 11, 574 'palmas oneravit': -s . . . est, quicquid teneris imponitur manibus. ISID. diff. 1, 283 honos de honore, -s de -e. SYNON. Cic. p. 433, 24 B. munera. -a. munia. curae. officia. servitia *eqs.* p. 436, 31 B. operis. sarcinae. -is. molis. impedimenti. GLOSS. ἄχθος. βάρος. γόμος. φορτίον. pondus. sarcina. *al.* GLOSS.^{L} II Abav. HO 14 *al.* saburra (*cf. Verg. georg. 4, 195*). *legitur inde a* PLAVTO, TER., LVCIL., CATONE; *frequentatur ab* OV. (*fere 74 locis*); *plur. in poesi exceptis* TER. Hec. 359 *et* VERG. georg. 4, 167 (= Aen. 1, 434) *nusquam invenitur.* [*sard. centr.* onus. *cf. M.-L. 6066. Wagner II 188. G.*] [*confunditur in codd. maxime c.* honos *e. g.* CIC. fam. 3, 8, 9. 5, 9, 1 OV. met. 5, 523 trist. 2, 222 (*restituitur* TRAIAN. Plin. epist. 10, 78, 1 CAPITOL. Aur. 2, 5; *falsa var. l.* CIC. fam. 3, 11, 3 PLIN. nat. 18, 14. *al.; falso trad.* PAVL. dig. 50, 1, 18. -s *pro accus.* honorem *vol. VI 3, 2916, 57 et* ENNOD. carm. 1, 6, 26 p. 523 [*cf. Vogel, ALL 1, 1884, 268*]; *fortasse add.* CORIPP. Ioh. 1, 34) *nec non c.* opus OV. trist. 2, 84 COLVM. 5, 6, 18 MART. 8, 75, 13 VVLG. num. 4, 27 (*restituitur* MANIL. 2, 896 MAXIM. eleg. 5, 84 [*sed cf. vol. V 2, 1760, 82*]; *falsa var. l.* PLAVT. Mil. 682 CIC. Tusc. 3, 79. *al.; falso trad.* SEN. dial. 9, 6, 3 STAT. Theb. 6, 86), *praeterea e. g. cum* aeri (SALL. epist. Pomp. 9), bonus (SEN. benef. 6, 9, 2 CLAVD. 26, 225. *al.*), genus (CIC. Flacc. 33; *restituitur* rep. 2, 59). *ad* onos *trahendum* MANIL. 5, 350. *locis mutilis vel corruptis* TRAG. inc. 99 CATVLL. 68, 142 SEN. nat. 6, 6, 2.]

i. q. ἄχθος, βάρος. *accedit dat. incomm.* VAL. MAX. 7, 7, 1 ITALA Is. 46, 1 (Hier. *ad l.; sec. gr.*); *indicatur, qua in re -s constet, per gen. passim, per praepos.* de CIC. Att. 12, 22, 1, in CIC. Verr. II 4, 76. TRYPH. dig. 43, 16, 19 (*c. gerund. ut*: PAVL. dig. 37, 5, 15, 4). AVSON. 403, 23 p. 236 P., *per inf. vel enunt. v. p. 647, 19*; -i esse *sim. p. 647, 29 et* LVCR. 5, 539. 541 OV. ars 2, 586 met. 10, 195 PLIN. nat. 11, 78. *al.* (-i ferendo OV. met. 15, 403 LIV. 2, 9, 6 SEN. benef. 7, 9, 4 nat. 6, 22, 3 epist. 71, 26); -is esse PLAVT. Most. 782 (*cf. Löfstedt, Synt.² 151*), *ceterum p. 647, 25 sqq. 649, 71; gen. qual. pendens a subst. p. 646, 24. 48. 50, abl. p. 646, 39.*

I *spectat ad corporea* (*imagines v. sub II praeter p. 645, 37. 646, 42. 48 sqq.*): **A** *usu communi*: **1** *strictius appellantur -a, quae pervehendi causa imponuntur*: **a** *res*: **α** *sine gen.*: ① *quae feruntur ab hominibus animalibusque*: PLAVT. Amph. 330 *iocose de verberibus* (*v. p. 631, 20*). Asin. 658 nolo ego te, qui erus sis, mihi -s istuc sustinere (*ut* 690 *hyperbolice de marsupio*). 690 libertum potius quam patronum -s in via portare (VARRO rust. 2, 6, 5. CAES. civ. 1, 78, 1 *auxiliariorum* corpora insueta ad -a portanda. VAL. MAX. 5, 3, 4 scelestum . . . -s *i. caput Ciceronis.* SEN. dial. 4, 12, 4 ingentia vixque humanis toleranda viribus -a. 10, 18, 4. CVRT. 3, 13, 7 humeris. *al.*). Aul. 230 ubi -s nequeam ferre pariter (Mil. 1191 ad portum. CIC. Tusc. 2, 54 CAES. Gall. 3, 19, 2. OV. met. 15, 403 -i . . . ferendo est [APVL. met. 7, 23, 3 non inhabiles. CAPITOL. Aur. 5, 2 apti]. *al.*). Most. 782 ego habeo homines clitellarios; magni sunt -is; quidquid imponas, vehunt (*v. l. 36*). Poen. 852 qui cum -e (*i. -s gestanti mihi*) offers moram. 857 -s urget (OV. fast. 4, 515). TER. Hec. 359 eis -a adiuta. VARRO ling. 6, 77 *imperator res* gerit, id est sustinet, tralatum ab his qui -a gerunt, quod hi sustinent (OV. met. 7, 625 grande -s . . . formicas ore gerentes. PAVL. FEST. p. 369 ad ventrem -s religatum). rust. 2, 10, 3 -a extollere in iumenta. CIC. nat. deor. 2, 151 -a quibusdam bestiis . . . imponimus (RVFIN. hist. mon. 30 p. 456^{C} tam grave). 2, 159 ad -s accipiendum (VERG. georg. 4, 167 [= Aen. 1, 434] *apes* -a accipiunt venientum. MELA 1, 57 -a illae *feminae Aegyptiorum* umeris, hi *viri* capitibus accipiunt). ALF. dig. 19, 2, 30, 2 qui mulas ad certum pondus -is locarat, cum maiore -e conductor eas rupisset (VITR. 10, 3, 7 COLVM. 2, 1, 4. *cf.* OV. met. 10, 678 -is . . . gravitate). HOR. sat. 1, 6, 106 mantica cui *mulo* lumbos -e ulceret. 1, 9, 21 gravius dorso subiit -s *asellus* (QVINT. decl. 337 p. 327, 26). 2, 3, 102 *servi* propter -s segnes. epist. 1, 13, 12 positum servabis -s (*i. fasciculum librorum*). LIV. 5, 40, 8 *virgines Vestales* cetera inter se -e partito ferunt (VAL. MAX. 1, 1, 10 *de eisdem.* QVINT. decl. 337 p. 327, 26). *et saepius.* *in sermone militari de impedimentis sarcinisque*: CIC. Tusc. 2, 37 abiectis -bus . . . pugnare. CAES. civ. 1, 66, 2 ne . . . sub -e confligere cogerentur (BELL. Afr. 75, 3 sub -e ac sarcinis defatigatos. LIV. 38, 40, 10 sub -bus iumenta abstrahere). 1, 80, 2 neque iumentis -a deponunt. LIV. 9, 31, 9 ut quisque liberaverat se -e. 21, 33, 7 iumenta cum -bus devolvebantur (36, 30, 4). 25, 36, 7 clitellas inligatas -bus (*de eadem re*: 25, 36, 10. 11). 38, 40, 12 impeditos -bus. 13 -a plaustraque . . . pugnantibus impedimento sunt. 41, 3, 6 iumenta, ex quibus -a deiecta erant. 44, 38, 9 itinere fatigatum et -e fessum. FEST. p. 149 varicosius -a . . . portare. CVRT. 3, 13, 16 iumentorum dorso -a portantium. 4, 9, 19 humeris -a portabant; . . . in . . . gurgites incommodo -e auferebantur. 7, 4, 25 iumenta, quibus -a portabant. FRONTIN. strat. 1, 5, 3 ne sarcinas solverent, aut -a deponerent. FRONTIN. (?) strat. 4, 1, 7 habile -s. TAC. ann. 1, 20, 1 tam immensa -a. ② *quae vehuntur vehiculis* (*maxime navibus; machinis* VITR.): CIC. inv. 2, 153 (*verba legis cuiusdam*) navis et -a. *ibid.* cum . . . alterius navis, alterius -s esset. 154 navem cum -e. Verr. II 5, 63 navem -e suo . . . depressam. 5, 145 -a atque merces (Manil. 55). 5, 146 navis . . . atque -a. CAES. Gall. 5, 1, 2. ALF. dig. 19, 2, 31 -is aversi actione (TERT. adv. Marc. 5, 1 p. 569, 4). LABEO dig. 19, 2, 60, 8 ut -s tuum portaret *vehiculum* (*cf.* SEN. nat. 6, 22, 1 -a per vices vehiculorum . . . tracta. COD. Theod. 8, 5, 47 pr. aptis -i ac ponderi vehiculis). LIV. 21, 26, 9 *dummodo* capere -a possent *alvei.* 21, 27, 5 in quibus *ratibus* equi virique et alia -a traicerentur. 26, 47, 9 naves onerariae . . . expugnatae . . . cum suis -bus, frumento, armis *eqs.* VITR. 10, 1, 1 machina . . . ad -um motus habens virtutes (*item de -bus, quae moventur vectibus sim.*: 10, 2, 5 colossicotera amplitudinibus et ponderibus -a. 10, 3, 3 -is maximi pondus. *et saepe in eodem libro.* SEN. Phoen. 568 manus stridente tardum machina ducens -s). SEN. Ag. 501 *navis* -e sidit. epist. 28, 3 in navi -a immota minus urgent. PETRON. 101, 4 navigii dominus . . . -s deferendum ad mercatum conducit. *al.* *adhibetur ut mensura* (*cf.* vehes *et l. 40*): COD. Theod. 14, 6, 3 mille quingenta -a . . . annua.

β *accedit gen.*: ① *rei portatae* (*sed gen. qual. l. 21*): CIC. fin. 4, 76 cuius generis -s navis vehat (*item gen. qual.*: COD. Theod. 8, 5, 47 pr. mille librarum -s). EPICED. Drusi 207 certat -s lecti . . . subire iuventus. LIV. 25, 9, 8 cum solito captae venationis -e. 25, 9, 13 vix sustineri grandis bestiae -s. PLIN. nat. 24, 2 pomorum. TAC. hist. 1, 79, 2 graves -e sarcinarum (*item*: AMM. 27, 8, 7. *cf.* 31, 3, 8 gravati praedarum -e). APVL. flor. 14 p. 47 stercoris. TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 500, 1 -bus consparsionum. ITALA iud. 9, 49 (Lugd.) ligni (*gr. cod. Alex.* φορτίον, *Vulg. aliter*). LAMPR. Alex. 56, 3 sagittarum. IVST. 18, 4, 12 harenae. CLAVD. DON. Aen. 1, 695 p. 136, 22 munerum. COD. Theod. 13, 5, 32 (= Iust. 11, 2, 4) -s frumentarii commeatus. ② *portantis* (*gen. poss.* CASSIOD.): SALL. (?) rep. 2, 9, 4 magnae navis supervacuanea -a. OV. met. 12, 282 limen . . ., -s plaustri. trist. 1, 2, 48 grave balistae . . . -s. PAVL. FEST. p. 4 ne pomum ex alieno legatur in armum, id est, quod humeri -s sit. SVET. Tib. 18, 1 vehiculorum. HIER. hom. Orig. in Luc. 34 p. 195, 11 ferre -a ipsorum. in Is. 46, 1 sacerdotum. VVLG. num. 4, 15 ista sunt -a filiorum Caath (*cf. Itala Lugd.* haec tollent filii *sec. gr.* ἀροῦσιν. *sim.* 4, 31 haec sunt -a eorum: portabunt tabulas). CASSIOD. hist. 11, 15, 3 -a negotiatorum Romanorum . . . abstulerant *Persae* (*Socrat. 7, 18* φορτία). *adhibetur ut mensura* (*cf. l. 18. vix addas* OV. met. *et* PAVL. FEST. *supra allatos*): VVLG. IV reg. 5, 17 -s duorum burdonum (*cf.* EPIPHAN. de mensur. 2 lethec Hebraeorum lingua vocatum est, quod est -s [*gr. 5* ἔπαρμα] eo quod unus iuvenculus xv modia . . . tritici valeat supportare, atque ex eis asini -s efficere [*gr. 5* καὶ ἐπιτεθῆναι τῷ ὄνῳ]). 8, 9 bona Damasci, -a quadraginta camelorum (EPIPHAN. de mensur. 1 coacervati . . . modii xxx . . . -s cameli efficiunt [*gr. 4* φορτίον καμήλου]).

b *animantia*: **α** *sine gen.*: CAES. civ. 2, 43, 4 ut multitudine atque -e nonnulli *lenunculi* deprimerentur (*item vehuntur nave*: SALL. hist. frg. 1, 98 nimio . . . -e . . . deprimebantur *scaphae.* PROP. 4, 7, 92 vectum nauta *Charon* recenset -s [*de umbris ut*: SEN. Herc. f. 769]. LVCAN. 5, 586 hanc Caesare pressam *sc. puppim* a fluctu defendet -s *i. Caesar*). VERG. Aen. 2, 723 succedo . . . -i *sc. Anchisae patris* (*similiter portant homines*: 2, 729. 11, 550 caro. OV. am. 2, 16, 30 dulce [met. 9, 339]. met. 4, 530. 13, 625 venerabile. STAT. Theb. 4, 768 [760]. 6, 69 grande [*de mortuo ut*: 10, 386]. *al.*). OV. met. 2, 165 -e adsueto vacuus currus (*de Sole deo ut*: SEN. Phaedr. 1090). fast. 2, 114 tergo delphina . . . se . . . -i supposuisse novo (*item vehunt animalia*: MANIL. 4, 683 [*de Europa ut*: CLAVD. carm. min. 4, 6]. 4, 748 [*de Helle ut*: 5, 33]. STAT. Theb. 6, 427 *equus* iratus . . . -i. MART. epigr. 16^{b}, 4. 1, 6, 2 *de Ganymede.* 8, 50 [51], 16 *delphinus* non tacitum . . . vexit -s. MART. CAP. 1, 28 cycnus impatiens -is *i. Thaliae*). AVIAN. fab. 35, 10 remisit -s (*sc. mater simiolum*).

β *accedit gen. vel adi. pro gen.* (*aggravantis praeter* MART.): OV. met. 15, 694 numinis illa *ratis* sensit -s. STAT. Theb. 9, 213 regis (*sc. equitantis, cf. 209* aspernantem . . . pondera *equum*). MART. 6, 77, 4 Cappadocum sex -s esse (*sc. in lectica*). TAC. hist. 3, 77, 2 nimio ruentium -e pressas Liburnicas. AVIEN. Arat. 787 leve . . . aetherii rectoris -s (*i. Phaethontis*). AVSON. 394, 30 p. 253 P. *notus* te feret . . . lecto . . . iacentem, corporis ut tanti non moveatur -s (CLAVD. DON. Aen. 2, 710 p. 243, 21 -e tui c. non gravabor. SVLP. SEV. Mart. 12, 4 *mortui*). CLAVD. DON. Aen. 2, 710 p. 243, 20 meum. CLAVD. carm. min. 17, 36 maternum (*i. parentum, quos ferebant fratres*). RVT. NAM. 1, 262 qualis . . . per freta virgineum (*i. Europae*) sollicitavit -s. *fortasse huc pertinet*: SERV. Aen. 11, 550 Anacreon φόρτον Ἔρωτος, id est -s amoris (*de Europa, ut putat Bergk ad Anacr. frg. 170 [108] coll. Batrachomyomach. 78*).

2 *laxius appellantur -a*: **a** *quaecumque aggravant, fulciuntur, opprimunt*: **α** *res*: ① *ornatus, arma, instrumenta sim.*: COM. pall. inc. 67 clitellae bovi sunt inpositae . . ., non est nostrum -s. CATVLL. 63, 33 iuvenca vitans -s . . . iugi (*item de iugo*: OV. rem. 171 met. 7, 211 Pont. 1, 5, 24 SEN. Phaedr. 1084). CIC. Tusc. 2, 37 scutum, gladium, galeam in -e nostri milites non . . . numerant (*vix ad p. 643, 71*). CAES. Gall. 4, 24, 2 armorum (PANEG. 3, 6, 4

[*Beikircher*]

EPIST. Alex. l. 132 H. *al.*). VERG. Aen. 10, 553 clipei ... ingens -s (*similiter de scuto*: Ov. met. 12, 89 STAT. Theb. 4, 168). PROP. 4, 6, 40 (*de pharetra sagittis plena ut*: GELL. 9, 9, 15 pharetram ..., tamquam sit -s et sarcina). Ov. am. 2, 15, 22 quod ... tener digitus ferre recuset -s (*item de ornamentis*: medic. 22 quantos *sc. lapides* -s est aure tulisse. SEN. benef. 7, 9, 4 CVRT. 7, 4, 12. TREB. trig. tyr. 30, 24 ornamentorum -e. 30, 25 gemmarum -a). ars 2, 586 (*item de vinculis sim.*: SEN. contr. 1, 2, 8 SEN. dial. 9, 10, 1. AMM. 14, 5, 3 -e catenarum). met. 2, 681 -s ... fuit silvestris oliva sinistrae *Apollinis pastoris* (*Vollmer*; baculum silvestre sinistrae *M*). *al.*

(ii) *corpus animantium eiusque partes* (*nec non de cibis, excrementis*): (A) *quae aggravant corpus*: LVCIL. 536 -s ingens (*de testibus ut*: Ov. fast. 4, 241 -s inguinis aufert *Attis*). LVCR. 5, 541 nec caput est -i collo. Ov. met. 10, 195 ipsa sibi est -i cervix umeroque recumbit. 14, 149 membra senecta ad minimum redigentur -s. CELS. 2, 10, 7 *acuti morbi, qui* non infirmitate sed -e nocent (*sc. nimio sanguine*). 4, 23, 2 ut in consuetudinem ferendi -is intestina deducat. 8, 22 ne is talus, qui totum corpus sustinet, ... ferendo -i cedat. SEN. Thy. 1000 sentio impatiens -s (*loq. Thyestes comesis filiis*). dial. 11 (12), 16, 3 tumescentem uterum ... quasi indecens -s. epist. 84, 6 quamdiu ... solida innatant stomacho *alimenta*, -a sunt. 95, 15 quae desiderantibus alimenta erant, -a sunt plenis. PLIN. nat. 8, 97 ciborum (SVET. Cal. 58, 1). 11, 213 levatum ... corpus immobili -e *adipis* (24, 46). 24, 36 vulvae -a. MART. 1, 37, 1 ventris -s ... excipis auro (13, 29, 2 solvere. GARG. MART. med. 10 LAMPR. Heliog. 32, 2 CYPR. GALL. iud. 184). *al.* (B) *quae impediunt, deprimunt animam*: Ov. fast. 4, 554 *Ceres* corpus pueri ... favilla obruit, humanum purget ut ignis -s. SEN. dial. 6, 24, 5 *mortuus* despoliatus -bus alienis et sibi relictus. epist. 24, 18 -e detracto (*post mortem; cf. 17* corporis ... pondus). 26, 2 magnam partem -is sui posuit *animus senescentis*. 92, 33 corporis ... ut (*Bücheler*, vel *trad.*) -is necessarii. 102, 26 depone -s (*postea*: relicto ... corpore). PRVD. apoth. 1021 carnis (AVG. in euang. Ioh. 1, 7 c. Pelag. 3, 5, 15 PETR. CHRYS. serm. 5 p. 197A). cath. 8, 5 corporis (AVG. civ. 19, 17 p. 384, 15 D. in euang. Ioh. 124, 3 in psalm. 148, 4 l. 8. *cf.* serm. 277, 6, 6 eius *sc. c.*). AVG. epist. 131 tali *i. corporis* -e ... depressa *anima.* *de vino, quo mens obruitur*: SEN. epist. 114, 22 in vino non ante lingua titubat, quam mens cessit -i et inclinata vel prodita est.

(iii) *aedificia eorumque partes*: CATO agr. 18, 6 parietes ... iungito ... materiae, uti -is satis habeat. SALL. hist. frg. 3, 34 -e turrium incertis navibus. PAVL. dig. 8, 2, 33 (*ex Alf.; verba legis aedium*) paries -i ferundo (*dat. sing. ut*: VITR. 1, 1, 5. 2, 8, 19. 5, 1, 3 IVLIAN. dig. 33, 3, 1 (*e Minic.*). *cf.* VITR. 4, 1, 6 ad -s ferendum. VLP. dig. 8, 5, 6, 2 -is ferendi causa. 39, 2, 35 -bus ferendis). PAVL. dig. 8, 2, 33 (*ex Alf.*) qui *paries* -s sustineret (VITR. 2, 4, 3 CVRT. 5, 1, 33 PLIN. epist. 10, 39, 4 VLP. dig. 8, 5, 6, 4. *al.*). Ov. trist. 2, 84 omne recumbit -s *quassatae domus*. VITR. 1, 5, 7 -is terreni magnitudo distributa in parvas partes neque universa pondere premens. 2, 7, 2 *Tiburtina saxa* sufferunt et ab -bus et a tempestatibus iniurias. 2, 9, 6 *abies* non cito flectitur ab -e. 3, 4, 1 *stereobatae* excipiunt -a. 6, 8, 1 parietum aut columnarum (6, 8, 3. 6, 8, 4). *al.*

(iv) *res variae*: LVCR. 5, 539 non est -i neque deprimit auras (*similiter de terra, quae pendet ponderibus librata suis*: Ov. met. 1, 47 -s inclusum *caelo*. fast. 6, 270. 276. LVCAN. 6, 483 tantae molis -s. *cf.* MANIL. 2, 896 mundi. PETRON. 139, 2 vers. 3 caeli). HOR. carm. 1, 9, 2 nec iam sustineant -s *nivis* silvae. PANEG. in Mess. 43 inaequatum si ... -s urget utrimque (*de pondere librae ut*: CLAVD. 18, 208 diversum suspendit -s). PROP. 4, 11, 14 sum, quod digitis quinque legatur (*var. l.* levatur) -s (*i. cinis*). Ov. am. 1, 12, 14 rotae. rem. 176 curvatos pomorum pondere ramos, ut ... vix ferat arbor -s (*item de frugibus sarmentisque*: SEN. epist. 39, 4 rami -e franguntur. 121, 15. COLVM. 4, 16, 4 fructuum. 4, 17, 6 sarmentorum. 5, 6, 18 *vitis*. arb. 5, 2. *al.*). met. 12, 517 postquam super ora caputque *sc. Caenei Lapithae* crevit -s (*similiter de mole, qua quis obruitur*: SEN. Herc. f. 425 *telluris*. 1293 *terrae*. Herc. O. 1145 [*premitur Enceladus ut*: CLAVD. rapt. Pros. 1, 157]. nat. 6, 1, 9 domus unius. *al.*). trist. 3, 4, 12 cum grave nexa simul retia mergat -s. *al.* *per errorem interpretis, ut vid., ad redd. vocem gr. q. e.* φορά: IREN. 1, 17, 1 (1, 10 H.) universorum -i (*sed gr. significat motum*).

β animantes (*mortui*: VAL. MAX.): (i) *generatim*: Ov. am. 3, 7, 4 iacui pigro crimen -sque toro. epist. 9, 98 *Antaeus* praegrave conpressa fauce pependit -s (rem. 18 *per suspendium* [met. 14, 738]. fast. 2, 760 *de coniuge maritum complexa*. AVIAN. fab. 9, 8). LIV. 26, 45, 3 *aggredientium* -e ... frangebantur *scalae*. 39, 49, 3 -e equi super eum ruentis (*similiter obruit moles corporis cuiusdam*: COLVM. 6, 17, 1 *vipera* lacessita -e *bovis*. STAT. Theb. 6, 887 *adversarii incumbentis*). MANIL. 5, 581 -s monstri. VAL. MAX. 9, 2, 1 *cadaverum*. LVCAN. 1, 57 sentiet axis -s *divi Neronis*. TAC. ann. 15, 15, 3 pontem cessurum -i *incedentium* (CLAVD. carm. min. 26, 47 *terra* calcantum ... -i numquam c. virorum). ITALA lev. 19, 19 (Monac.) pecora tua non onerabis alio -e (*gr.* οὐ κατοχεύσεις ἑτεροζύγῳ, *cf. Vulg.* non facies coire cum alterius generis animantibus. *nisi legendum* genere, *cf. Ps. Aug. spec. 15 p. 374, 3* adverso genere. *v. etiam p. 631, 73*). *al.*

(ii) *speciatim de fetu*: *accedit gen.* (*maxime ferentis*): Ov. am. 2, 13, 1 -s gravidi ... ventris (HIL. in Matth. 25, 6 SIDON. carm. 7, 165 ALC. AVIT. carm. 3, 144. *al.*). epist. 11, 64 uteri crimen -sque mei (met. 10, 481 COLVM. 6, 24, 4). PHAEDR. 1, 18, 5 naturae. SEN. Herc. O. 1825 Alcmenes -s (*cf.* STAT. Theb. 10, 77 matris -s [CLAVD. 1, 145]). epist. 124, 8 maternorum viscerum. Ps. QVINT. decl. 15, 11 fecunditatis. APVL. met. 1, 9, 6 octo annorum -e ... velut elephantum paritura distenditur. PALLAD. 3, 26, 1 feturae. HIL. in Matth. 25, 6 fetarum. TRACT. in Luc. 1, 24 Migne suppl. 1, 330 uteri pondere et magnitudinis -e. ROMVL. fab. 32, 9 rec. vet. -s eorum *pecorum.* *sine gen.*: Ov. am. 2, 13, 20 latens corpora tendit -s (met. 10, 506 matrem. CLAVD. carm. min. app. 2, 22 Alcmenam). epist. 4, 58 crimen -sque (*cf. l. 3*). 6, 120 dulce. 11, 38 (*antea*: pondera ventris). 11, 42 *ut* visceribus crescens excuteretur -s (fast. 1, 624). met. 10, 513 vivum. fast. 2, 452 maturum. GRATT. 287 *canis*. PHAEDR. 3, 15, 5 ignotum. PLIN. nat. 7, 41 ingestabile. STAT. Theb. 2, 615 -is ... oblita. GELL. 12, 1, 8 gravitate -is et labore partus. AMBR. exc. Sat. 1, 32 -um ..., non pignorum. PHOC. carm. de Verg. 43. *? de graviditate* (*nisi abl. praed.*): SOL. 1, 60 *Hercules et Iphicles* gestati eodem -e.

b *quaecumque nisui obstant* (*de mole quadam loco movenda*): LVCR. 4, 879 quae res tantum hoc -is protrudere nostri corporis insuerit. 4, 900 tantum corpus ... contorquere et -s totum convertere. CAES. Gall. 2, 30, 4 tanti -is turrim ... posse conlocare (*de simili machina*: LVCAN. 3, 459 tantum ... -s). 3, 13, 6 tanta -a navium regi velis non satis commode posse (*item de navibus propellendis*: LVCAN. 7, 127 ignavum ... arte relicta puppis -s trahitur *ventis* [*vix recte ipsum gubernatorem intellegunt Oudendorp aliique secuti* ADNOT. *ad l.*]. 9, 320 ut primum remis actum mare propulit omne classis -s [*'accipio classem mare onerantem' Housman minus apte*]). ALF. dig. 9, 2, 52, 2 ut ... -e ipso (*i. plostro*) retraherentur *mulae*. PROP. 2, 17, 8 difficile ut ... volutet -s *Sisyphus*. Ov. fast. 1, 566 vastum motu conlabefactat -s *Hercules umeris*. SEN. nat. 6, 4, 1 quod tanti molem ponderis pellat, ... quod tantum -s vi sua labefactet (*item agitur de terrae motu*: 6, 18, 3 -s omne fert secum. APVL. mund. 18). PLIN. nat. 2, 233 -a in aqua facilius moveri.

B *sensu derivato respicitur vis rei ponderosae, gravitas* (*manifestiora exempla*): PLAVT. Pseud. 198 carnaria tria gravida tegoribus -e uberi. BELL. Alex. 20, 6 *militum* pars proximas nacta naves multitudine hominum atque -e depressa est. VITR. 7, 8, 3 neque eum liquorem potest -e suo premere *lapis* (SEN. Ag. 89 sidunt ipso pondere magna ceditque -i Fortuna s. nat. 6, 17, 2 -s s. sustinere non potuit *unda*. 7, 14, 2 quomodo illa moles ... se -e s. frangit. *cf.* dial. 1, 2, 6 languent per inertiam saginata nec labore tantum, sed motu et ipso sui -e deficiunt). TERT. apol. 47, 1 si non -s voluminis temperarem, excucurrissem in hanc quoque probationem. CARM. de pond. 174 altera quo praestat leviorque est altera moles, sit semissis -s. IVVENC. 2, 556 (*cf. Matth. 11, 28*) -is ... sarcina vasti (*cf.* ENNOD. epist. 9, 29, 1 p. 250, 18 gravis -is sarcinas. *item gen. qual.*: VVLG. Zach. 12, 3 ponam Ierusalem lapidem -is cunctis populis [*Hier. ad l. p. 1509C* lapides gravissimi ponderis; *ibid.* quasi gravissimum lapidem]). IVST. 4, 1, 1 Siciliam direptam esse ab Italia maiore impetu superi maris, quod toto undarum -e illuc vehitur.

II *spectat ad incorporea* (*saepius sublucente imagine portandi sim.; maxime confusis inter se notionibus molestiae et difficultatis*):

A *generatim de variis vitae condicionibus, incommodis, molestiis sim.*: **1** *sine gen.*: **a** *exempla varia selecta*: PLAVT. Amph. 175 habendum et ferundum hoc onust (*i. servitus*) cum labore (CIC. S. Rosc. 10. Cato 14 duo ... -a, paupertatem et senectutem. Ov. am. 1, 2, 10 leve fit, quod bene fertur, -s [*de amore*]. met. 15, 820 *imperii*. Pont. 2, 11, 24 nullum ferre gravaris -s. SEN. epist. 71, 26 esse -i ferendo). Bacch. 499 in te ego hoc -s omne impono (CIC. dom. 16 Phil. 11, 19. de orat. 1, 135 levius. orat. 35. *al.* CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 6 Ov. trist. 3, 4, 62 LIV. 24, 8, 17. *al.*). TER. Phorm. 94 paupertas mihi -s visumst et miserum et grave. CATO or. frg. 77 (229 M.) accipite, si vultis, hoc -s in vestros collos. CIC. S. Rosc. 10 hoc -s ... adlevabitis *eqs.* Verr. I 35 suscepisse magnum ... -s et mihi periculosum (de orat. 2, 66 QVINT. inst. 10, 2, 19. *al.*). II 5, 179 hoc -s ... aut ... deponere, aut ... sustinere (Cato 4 -s ... Aetna gravius. BELL. Alex. 11, 3 Ov. Pont. 2, 7, 77. *al.*). fam. 3, 12, 3 leva me ... hoc -e (ENNOD. dict. 13, 5 p. 465, 19). *al.* SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 6 *mortem Tulliae* maius, quam debeat, tibi -s videri. CATVLL. 31, 8 quid solutis est beatius curis, cum mens -s reponit (*cf.* LVCR. 3, 1059 quasi -s *sc. animi* deponere). HOR. sat. 1, 6, 99 -s ... portare molestum (ITALA Gal. 6, 2 [cod. g, Tert. adv. Marc. 5, 4 p. 583, 18. *al.*, *sim.* VVLG.] invicem -a vestra portate [*gr.* τὰ βάρη]. Gal. 6, 5 [cod. e *al.* = VVLG., *gr.* φορτίον, *cf.* AVG. serm. 164, 2, 4 -a quae unusquisque sua portat, peccata sunt; has detestabilium -um sarcinas portantibus *dicit dominus eqs.*]. *al.*). epist. 1, 5, 18 *ebrietas* sollicitis animis -s eximit. 1, 17, 39 -s horret ut parvis animis ... maius. *al.* -s *est homo* (*dea* Ov. met., mens STAT.; *cf. p. 648, 14 et* PROP. 4, 11, 78 domus coepit ... -s esse tuum): Ov. met. 5, 523 commune est pignus -sque nata mihi tecum. Pont. 2, 3, 74 esse vetus me tibi *amico* ... -s. VAL. MAX. 7, 7, 1 otiosa ... urbi -a (*i.*

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

homines desides). Sen. clem. 1, 4, 1 tot milia militum . . . futura . . . -s et praeda. dial. 6, 16, 6 filias . . ., magna -a, . . . magna solacia. Cvrt. 5, 1, 6 suppellectilem pelicesque et spadonum agmina nihil aliud fuisse quam -a et impedimenta. Stat. silv. 5, 2, 14 succumbit . . . -i et mentem sua non capit aetas. Hier. epist. 39, 5, 5 tanto me liberasti -e (*sc. marito filiisque mortuis*).

b *gen. part.* -is: Plavt. Merc. 672 tantum hoc -ist quod fero (Cic. Planc. 46 de orat. 1, 21 Att. 14, 19, 4 Lvcan. 4, 398). 673 quid -is? :: annos octoginta et quattuor (Clavd. Don. Aen. 1, 665 p. 131, 20). Ter. Andr. 897 quidvis -is inpone (Phorm. 561). Cic. S. Rosc. 10 plus -is sustuli (Verr. II 3, 4 Bell. Alex. 65, 2 Hor. epist. 2, 1, 170 Qvint. inst. 1 praef. 3). Cluent. 142 quicquam (Att. 9, 15, 5 fam. 3, 5, 4). 164 quod vobis -is imposuit ea lex. de orat. 1, 207 id. Att. 5, 18, 1 ne quid . . . -is mihi addatur aut temporis (9, 7, 3). fam. 5, 12, 2 tantum (13, 56, 1 Plin. epist. 3, 9, 8). 14, 3, 5 magnam partem istius -is (Qvint. decl. 338 p. 330, 24 Plin. epist. 2, 9, 6). Liv. 41, 25, 8 non operae est satis superque -is sustinenti res . . . gestas scribere (Tac. ann. 3, 69, 4). *al.*

c *usus praedicativi exempla notabiliora*: α -s est *c. inf.* (*enunt.* Sen.; *cf. l. 18. p. 645,6. 650,2*): Plavt. Truc. 470 mulieri . . . male facere melius -s (opus *Scaliger*) est quam bene. Cic. Verr. II 1, 22 putetis -s esse grave et incommodum iudicare. Prop. 2, 24, 40 ferre ego formosam nullum -s esse puto. Ov. Pont. 3, 4, 84. Sen. dial. 9, 10, 6 quod . . . cogantur. Mart. 12, 98, 7. Avg. serm. 339, 3, 4 magnum -s, magnum pondus, magnus labor. β -is esse: Cic. or. frg. B 1 custodiam sacrorum non honoris, sed -is esse (Sacr. Leon. 1005 Petr. Chrys. serm. 9 p. 214^{A}). Colvm. 8, 13, 3 non quia magni sit fructus, sed quia minimi -is *anserum genus*. Boeth. cons. 4, 6, 4 W. quae quanti -is sint, ipse perpendis. γ -i esse *sim.*: Caes. civ. 1, 32, 7 illis se -i non futurum. Sall. Catil. 2, 8 quibus . . . contra naturam corpus voluptati, anima -i fuit. 10, 2 -i miseriaeque. 46, 2. Iug. 14, 4 quibus . . . cogor prius -i quam usui esse (Ambr. bon. mort. 4, 13. Heges. 2, 15, 7 [*Ps. Rufin.* impedimento]). epist. Pomp. 9 nobis sumptui -ique (*V*, aerique *palimps.*) sunt *civitates* (Liv. 23, 48, 2. 42, 1, 8). Ov. epist. 17, 169 Liv. 1, 56, 3. 23, 43, 3. Sen. benef. 6, 16, 4 nullum ministerium illi -i, nullum fastidio fuit. epist. 17, 1 Plin. nat. 18, 31 Tac. hist. 5, 24, 2. *et saepius.* *dat. praed. pendet e verbis aliis*: Tac. hist. 4, 3, 2 quia gratia -i, ultio in quaestu habetur. Apvl. apol. 19, 4 quicquid aptam moderationem supergreditur, -i potius quam usui exuberat. Vvlg. II reg. 19, 35 fit (*var. l.* sit). Clavd. 26, 225 -i creduntur opes. Consvlt. Zacch. 1, 4 p. 10, 10 reputat (Sidon. epist. 3, 10, 2).

d *iuxtaponuntur, opponuntur, distinguuntur*: α honos (*cf.* Varro ling. 5, 73 honos ab -e; itaque honestum dicitur quod oneratum *allato* Com. pall.; *v. etiam l. 26 et p. 649, 6*): Com. pall. inc. 76 -s est honos, qui sustinet rem publicam. Ov. epist. 9, 31 non honor est, sed -s. met. 2, 634 mixto . . . -i . . . honore. Stat. Theb. 8, 285 Qvint. inst. 4 prooem. 2 decl. 315 p. 240, 24. Paneg. 3, 1, 4 honorem -e pensare. Avson. 322, 99 p. 266 P. Hier. epist. 60, 10, 5 non honorem . . ., sed -s. Avg. serm. 277, 4, 4. 301, 10, 8. *al.*
β *subst. alia notabiliora*: Cic. Verr. II 1, 62 hoc -is negotiique (2, 1. 3, 1. 5, 38 fam. 2, 11, 1. 3, 8, 9 Vell. 2, 114, 1). 3, 7 plus . . . -is ac muneris (de orat. 1, 116 Vatin. Cic. fam. 5, 9, 1 Caecin. Cic. fam. 6, 7, 6; *opp.* munus: Sen. benef. 6, 41, 1). Sull. 9 *opp.* gloriae. Pis. 82 sollicitudinis atque -is. Ov. met. 12, 626 -s invidiamque. trist. 2, 222 *iuxta* moles (Liv. 27, 40, 6. *al.*). Sen. benef. 5, 12, 6 -s suum et perniciem et occasionem miseriae. epist. 22, 7 *syn.* officio (Novell. Maior. 11. *cf. infra l. 67*). Lvcan. 5, 355 quantum fortuna umeris iam pondere fessis amolitur -s (Avson. 417, 26 p. 276 P. Pavl. Nol. carm. 26, 199. *similia saepius, cf. ex. gr. p. 646, 13. 33*). Itala Matth. 11, 30 (cod. a *al.* = Vvlg.) iugum . . . meum suave est et -s meum leve est ([*gr.* φορτίον, *cod. k* sarcinas]. Hil. in Matth. 11, 13 i. suavis et levis -is blandimenta proponens. Vvlg. II par. 10, 4 pater tuus durissimo i. nos pressit; tu . . . paululum de -e subleva).

2 *accedit gen.* (*vel adi. pro gen.*): **a** *rerum aggravantium*: α *in univ.*: (i) *cum respectu potius difficultatis operum, officiorum sim.*: Cic. S. Rosc. 10 opprimi . . . -e officii (112. div. in Caec. 5 -s huius laboris atque o.). fam. 5, 12, 2 susceptarum rerum. Ov. fast. 1, 616 suscipiat . . . orbis -s *Augustus*. 2, 197 vires et -s . . . urbis (*de eadem re*: Liv. 2, 49, 1 civitatis). Vell. 2, 97, 2 cura . . . atque -s Germanici belli. Sen. dial. 6, 2, 3 imperii (Heges. 1, 39 p. 83, 13 -a i. et moles negotiorum [*gr. 461* βάρος, *Ps. Rufin.* pondus]). Qvint. inst. 1, 9, 6 Graeci *rhetores* . . . operum suorum et -a et modum norunt (12 prooem. 1). 2, 1, 2 -s dicendi (11, 3, 136. *item cum gen. gerund.*: 2, 3, 2 -s . . . dedocendi gravius . . . quam docendi. Tac. ann. 1, 11, 1 regendi). 4 prooem. 7 separatim scribere maluerunt, velut -s totius corporis veriti. 10, 1, 62 epici carminis. Paneg. 7, 11, 7 rei publicae. Hier. epist. 51, 1, 5 (*Epiphan.*) sacerdotii. *al.* *aggravant homines*: Vvlg. num. 11, 17 ut sustinent tecum -s populi (*cf. Itala Lugd. et Aug. quaest. hept. 4, 18* impetum populi *sec. gr.* τὴν ὁρμήν). (ii) *cum respectu potius molestiae, laboris, incommodi sim.*: Cic. Sull. 65 -e deposito domestici officii (fam. 3, 13, 1. Ov. trist. 5, 6, 4 o. . . . pium . . . ponis -s). Cato 2 senectutis (Firm. math. 5, 1, 35). Tusc. 3, 56 *paupertatis* (Ps. Cato dist. 1, 21 Firm. math. 3, 2, 22. 6, 18 *syn.* incommoda. *al.* Avg. serm. 164, 7, 9). ad Q. fr. 2, 1, 1 simultatis. Hirt. Gall. 8, 6, 4 expeditionum. Ov. epist. 18, 166 gemini . . . laboris (Pont. 3, 9, 20 longi. Firm. math. 5, 3, 10 l. et infelicitatis. 8, 29, 4. 6). Pont. 1, 10, 38 tristitiae. Manil. 2, 593 quanta est scelerum moles . . . quamque -s invidiae non excusabile terris (Firm. math. 4 prooem. 1 periculorum cumulus et grave -s i.). Sen. benef. 2, 27, 2 paupertatem sub -e nobilitatis laborantem. epist. 71, 25 rerum adversarum. 92, 16 incommodorum. 104, 27 domestica (Tert. castit. 12 l. 12). Colvm. 6, 24, 4 *ne* forda simul operis et uteri gravetur -e. Qvint. decl. 259 p. 57, 16 infirmitatis. Ivv. 13, 8 ut mediocris iacturae te mergat -s (Arator act. 2, 1111 i. populantis -s). Apvl. met. 4, 21, 7 -e vecturae simul et asperae viae . . . fatigati. Cypr. epist. 66, 4 p. 729, 14 proscriptionis. *al.* *aggravat homo* (*cf. l. 60. p. 646, 81. 647, 79*): Lvcan. 5, 725 seponere tutum coniugii (*i. uxoris, v. vol. IV 325, 21*) decrevit -s (*i. ipsam Corneliam*).
β *respicitur aggravatus pudor, verecundia sim.*: Cic. Planc. 72 -s beneficii reformidant. Att. 13, 11, 1 -s observantiae. Ov. epist. 3, 102 me i. *Briseidem* quaedam . . . dominam captiva vocabat; 'servitio', dixi, 'nominis addis -s'. trist. 5, 14, 16 honoris (Greg. M. moral. 5, 2. *cf.* Drac. laud. dei 3, 470 laudis -s metuens). Liv. 29, 21, 11 praetori . . . haud mediocre -s demptum erat de Scipione cognoscendi. Min. Fel. 36, 6 non sub divitiarum -e suspirat (Pallad. hist. mon. I 49 p. 333^{D} [*gr. p. 156, 23 B.* φορτίον]. *cf.* Consvlt. Zacch. 3, 2 p. 99, 15 facultatum [3, 10 p. 117, 14 Regvla mag. 91, 10]. Arator act. 1, 285 auri). Tert. adv. Iud. 2, 13 sine -e legis (adv. Marc. 2, 19 p. 361, 4 beneficium, non -s l. 3, 22 p. 415, 7 l. obligamenta et -a. pudic. 6 p. 228, 13 -a . . . l. . . ., non remedia. *al.* Hier. epist. 21, 28, 3 Pelag. in Gal. 2, 1). adv. Marc. 2, 18 p. 360, 10 sacrificiorum . . . -a et operationum et oblationum negotiosas scrupulositates. Symm. epist. 7, 104, 1 debiti. Ambr. obit. Valent. 11 -a disciplinae (*ibid. iterum. cf.* Consvlt. Zacch. 1, 36 p. 45, 23 praeceptorum). Hier. epist. 22, 24, 6 saeculi (Svlp. Sev. Mart. 25, 4). Avg. cons. euang. 2, 30, 72 alia sunt -a participandae infirmitatis, alia reddendae rationis deo. pecc. mer. 2, 16, 24 vitae huius. spir. et litt. 36, 66 corruptionis huius. serm. 164, 3, 5. *al.*

b *imponentis hominis* (*item diaboli et rei, unde -s oritur*): Cic. leg. agr. 2, 69 huic subvenire vult succumbenti iam et oppresso, Sullanis -bus gravi. off. 3, 6 suscepisti -s . . . grave et Athenarum et Cratippi (*sc. de labore studiorum*). Vvlg. Is. 14, 25 auferetur ab eis iugum eius et -s illius ab humero eorum tolletur (*Itala Hier. ad l.* gloria *sec. gr.* κῦδος). Os. 8, 10 quiescunt . . . ab -e regis (*hebr.* măśśa', *cf. Aq.* ἄρματος, *Symm.* φόρου). Avg. conf. 1, 14, 23 Latina didici sine ullo metu atque cruciatu . . .; didici . . . sine poenali -e urgentium. Arator act. 1, 689 *eunuchus* gurgite mersus deposuit serpentis -s (*cf. schol. cod. Vat. Reg. 300* peccatum). 2, 968 veteris . . . in corpore portas transgressoris *i. Adae* -s. Orig. in Matth. ser. 12 p. 23, 13 levissimum Christi -s. *laxius gen. rei, unde -s oritur*: Arator act. 1, 177 ligni vacuatur -s (*i. tollitur culpa per arborem paradisi orta*).

c *ferentis hominis vel rei*: Cic. fam. 15, 14, 4 -a tuorum (*i. crimina*). Sen. contr. 2, 1, 4 gaudia dominorum an -a sunt *patrimonia* (*cf.* Sen. epist. 84, 11 divitias aut periculum possidentium aut -s). 2, 4, 12 omnes aliquid ad vos inbecilli, alter alterius -a, detulimus. Vell. 2, 127, 3 principalium (*cf.* 2, 128, 4 principis). Sen. Oed. 687 solutus -e regio regni bonis fruor. dial. 1, 6, 2 divitias . . . -s . . . bonae mentis existimans. epist. 28, 2 animi. Qvint. decl. 247 p. 13, 30 pudoris. Svet. Cal. 42 nec . . . imperatoria . . ., sed . . . patria . . . -a. Firm. math. 6, 17, 4 malae conscientiae (Avg. in Gal. 59). Clavd. carm. min. 41, 12 ingrati. *aggravant homines*: Sen. benef. 3, 31, 2 me . . . genuisti, -s alienum. dial. 12(11), 3, 2 quantum tu et ornamentum tuorum esses et -s.

B *speciatim et usu fere technico*: **1** *de tributis et muneribus publicis* (*item de ipsius rei publicae impensis*): **a** *usu vario* (*exempla selecta*): Cic. Verr. II 2, 138 in tributis imperandis tantum -is plebi imponebatur. 3, 164 quibus tanta -a res publica imponeret. 4, 76 quidquid erat -is in nautis remigibusque exigendis, in frumento imperando, Segestanis . . . imponebat (*item de parandis sociis navalibus*: Liv. 26, 35, 9 privatis id seu aequum seu iniquum -s iniungendum esse). fam. 13, 7, 2 maximis. Caes. civ. 2, 18, 5 graviora. Hirt. Gall. 8, 49, 3 nova. Bell. Alex. 56, 3 (*iuxta*: ampliorem pecuniam). Liv. 1, 43, 9 in dites a pauperibus inclinata -a; deinde est honos additus. 1, 47, 12 communia. 43, 17, 3 -bus inpensisque. Val. Max. 6, 2 ext. 2 intolerabilia. Tac. Germ. 29, 1 -bus et collationibus. ann. 2, 42, 5 *provinciae* fessae -bus deminutionem tributi orabant. Svet. Claud. 25, 3 ab omni -e immunes. Gaivs inst. 1, 172 (*de tutela sim. ut*: Cod. Iust. 4, 26, 1 *a. 196.* Vlp. dig. 27, 1, 3 tria [27, 1, 5]. Mod. dig. 27, 1, 15, 16 (*ex Vlp.*) inter -a. *disting.* tutela: Cod. Iust. 5, 62, 10 *a. 229*). Vlp. dig. 47, 10, 13, 5 (*e Labeone*) hoc -s (*i. legatio*). Pavl. dig. 50, 1, 21, 6 (= Cod. Iust. 10, 41, 1, 1 *impp. Sev. et Ant.*) pro . . . filio, quem decurionem esse voluisti, . . . -a sustinere. *al.* Paneg. 5, 11, 5 nimia mole depressi levato -e consurgimus (*de capitum exactione diminuta ut*: 5, 12, 3). Capitol. Aur. 2, 5 *Proculum* usque ad proconsulatum provexit -bus (honoribus

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

trad.) in se receptis. VVLG. exod. 1, 11 *Pharao* praeposuit . . . eis magistros operum, ut adfligerent eos -bus (*cf. Aq. et Symm.* βαστάγμασιν, *sed Itala Lugd.* operibus [*gr.* ἔργοις], *quod respondet verbum etiam* 5, 4 deut. 26, 6). COD. Theod. 7, 20, 2 pr. (= Iust. 12, 46, 1, 2) muneribus et -bus (13, 5, 5. 17). 12, 1, 41 fungantur -bus et honoribus universis (CIL IX 665, 5. X 1805, 4 h. -bus muneribusque. 4559, 3 *post Constantinum.* 5200, 2). 12, 5, 3 (= Iust. 10, 32, 52; *de decurionatu*). *et saepe.* *adde de impensis ipsius rei publicae* (*cf. l. 40*): TAC. ann. 1, 78, 2 imparem -i rem publicam. SVET. Dom. 12, 1 in explicandis -bus (*antea*: exhaustus operum ac munerum impensis stipendioque, quod adiecerat).

b *cum determinationibus genus -is indicantibus*: **α** *per gen.* (*onerantis an oneratae rei vel hominis haud ubique dinosci potest*): CIC. Flacc. 33 imperatae pecuniae. Rab. Post. 31 gravi -e tributorum (VAL. MAX. 5, 6, 8 PAPIN. dig. 2, 14, 42. 49, 14, 36 AMM. 30, 5, 6. 31, 14, 2. *al.*; *v. etiam* VAL. MAX. *infra*). BELL. Alex. 49, 1 gravissimis -bus provinciae. VELL. 2, 28, 4 -a ordinis sui (*i. senatorii*). VAL. MAX. 4, 3, 8 tributi praestandi -e (*cum gen. gerund. ut*: CIL III 7251, 7 [*a. 49/50*] vehiculorum praebendorum. VLP. frg. Vat. 194 iudicandi. COD. Theod. 14, 27, 2 [= Iust. 11, 29, 1] repurgandi fluminis. NOVELL. Theod. 25, 1 metatorum praebendorum). TAC. hist. 4, 65, 3 vectigal et -a commerciorum (*cf.* CASSIOD. var. 2, 30, 2 negotiationis). 5, 25, 2 sociorum. PLIN. paneg. 40, 1 vicesimae *hereditatium.* TRAIAN. Plin. epist. 10, 78, 1 -bus (honoribus *trad.*) eius *civitatis.* SCAEV. dig. 32, 102, 3 -a . . . et introitus militiae. CIL II 5232, 15 (*a. 167*) muneribus et -bus r(ei) p(ublicae). X 114, 19 (*saec. II*) Augustalitatis. XI 4086, 8 (*a. 202*) honoribus et -bus civitatis (NOVELL. Valent. 3, 3). COD. Iust. 5, 69, 1 pr. (*a. 205*) tutelae vel curationis (VLP. frg. Vat. 128 tria -a . . . sive tutelarum sive curarum sive *eqs.* 183 PAVL. dig. 27, 1, 31 pr. *al.*). VLP. dig. 37, 6, 1, 16 dignitatis. 49, 18, 2, 1 vectigalia et patrimoniorum -a sollemnia (50, 4, 3, 11. 14 non personae, sed patrimonii [*cf.* NOVELL. Valent. 3, 1 tam personalia quam patrimonii -a]. 50, 4, 4, 2 *opp.* corpori . . . indicta obsequia. 50, 5, 2, 4. COD. Iust. 10, 42, 3 [*impp. Val. et Gal.*]). 50, 4, 3, 7 -a munerum civilium (COD. Iust. 1, 2, 9 pr. = 11, 18, 1 pr. *a. 439*). PAVL. dig. 50, 1, 21, 3 -a decurionatus (COD. Theod. 12, 1, 12 = Iust. 10, 39, 5). MOD. dig. 26, 7, 32, 6 annonarum et contributionum temporariarum. COD. Iust. 4, 31, 11 (*imp. Diocl.*) primipili. 11, 59, 1 (*imp. Constantinus*) agrorum (INTERPR. cod. Theod. 11, 1, 17). AMM. 19, 11, 6 tributariorum. *al.* *adde de impensis ipsius rei publicae* (*cf. l. 8*): QVINT. decl. 306 p. 201, 23 rei publicae (CIL XII 3311, 3). PLIN. paneg. 37, 1 -a imperii pleraque vectigalia. SVET. Iul. 54, 3 -a bellorum civilium et triumphorum ac munerum . . . impendia. CASSIOD. var. 9, 25, 9 expensarum. **β** *per adi.*: VLP. dig. 27, 10, 6 civilia (COD. Iust. 7, 71, 3 *a. 259*. COD. Theod. 12, 1, 36 [= Iust. 10, 65, 4] c. -bus muneribusque. 13, 5, 7 a c. muneribus et -bus et obsequiis. *cf.* 12, 1, 26 civica). 50, 4, 4, 3 municipalis (COD. Iust. 4, 12, 3 [*a. 293*] civilium munerum vel -um m.). COD. Iust. 7, 64, 9 (*Diocl. et Max.*) -um et munerum personalium (*cf. l. 33*). 12, 46, 1, 7 (*a. 320*) portorio. COD. Theod. 6, 2, 15 glebalia (6, 23, 4, 1). 11, 1, 17 (= Iust. 11, 59, 4) fiscale ([INTERPR.: agrorum -s, id est tributum]. CASSIOD. var. 11, 7, 4). 11, 16, 1 (= Iust. 11, 65, 2) extraordinariis (4 [= Iust. 11, 48, 1]. 12, 6, 31 [= Iust. 10, 72, 14]. 13, 5, 4. 15, 2, 1 [= Iust. 11, 43, 1]). 11, 16, 6 (= Iust. 12, 23, 1) temonariis (COD. Iust. 12, 1, 4 *a. 346—349*). 11, 20, 3 superindicti -is pondus (*cf.* CASSIOD. var. 5, 14, 6 superindicticiis). 12, 1, 40 oppidaneis. 98 curialia (155 c. -a honorum. NOVELL. Theod. 22, 1, 1). 13, 5, 2 navicularia (12 n. -is munus). INTERPR. cod. Theod. 12, 1, 1 publici -is necessitas. CIL X 5348, 2 decurialib(us).

2 *de debitis, obligationibus sim. privatis*: **a** *sine gen.* (*de homine* SEN. epist.): CIC. Sull. 58 ut sui procuratores quicquam -is absente se sustinerent. rep. 2, 59 huic -i (generi *trad.*) . . . sublevatio et medicina quaesita est (*antea*: aere alieno medendi). SEN. contr. exc. 6, 3, 1 ex altera parte patrimonium . . ., ex altera -s. SEN. epist. 50, 2 fatuam, . . . hereditarium -s (*metonymia sublata*: SCAEV. dig. 29, 2, 98 integra h. -a subire. GAIVS inst. 2, 254. 257 PAPIN. dig. 28, 6, 12. *al.*). QVINT. decl. 336 p. 323, 25 sicut bona, ita -a quoque esse communia (*cf.* p. 325, 4 eadem -a . . ., eadem bona). p. 324, 26 -e *sc. aeris alieni* . . . liberari. PLIN. epist. 6, 32, 2 partem -is tui *sc. dotis solvendae.* CIL II 2959, 12 (*a. 119*) quidquid praesentes quique egerint, id communis -is erit. POMPON. dig. 29, 2, 99 totum . . . -s *hereditatis.* GAIVS inst. 3, 121 si quis ex sponsoribus . . . solvendo non sit, hoc -s ad ceteros . . . pertinet. MARCELL. dig. 25, 3, 8 quod filia parit, non avo, sed patri suo esse -i. SCAEV. dig. 31, 88, 2 -a legatariis imposuisse. 34, 1, 13 pr. -a, quae adscripta erant . . . summae. PAPIN. dig. 19, 1, 41 improvisi. 31, 76, 1. 34, 1, 8 -bus menstruis atque annuis. 34, 9, 16, 2 cum suo -e fiscum succedere *in locum heredis* (COD. Iust. 4, 53, 1 [*a. 205*] fundum . . . cum s. -e obligare fisco. VLP. dig. 31, 61, 1. 36, 1, 3, 5. *al.*). *al.* *in imag.*: PETR. CHRYS. serm. 88 p. 446^{D} in tali fenore animae non -is, sed honoris praedulcis currit usura.

b *accedit gen.*: **α** *rei vel personae oneratae*: CIC. Rab. Post. 41 ille -a multorum huius amicorum excepit. QVINT. decl. 273 p. 119, 1 detracto aere alieno omni, detractis -bus bonorum. CIL III 7086, 23 (*a. fere 113/4*) ⟨ad⟩ -s Iuli Quadrati . . . ⟨spectent⟩ *impendia.* CELS. dig. 33, 2, 14 ipsius *i. heredis* -s est, ut *eqs.* IVLIAN. dig. 38, 2, 20, 6 hereditatis (GAIVS inst. 2, 226. SCAEV. dig. 2, 15, 3 pr. [*rescr. div. fratr.*]. VLP. dig. 25, 6, 1, 10 [*e Papin.*] legata ceteraque -a h. *al. cf.* COD. Iust. 6, 49, 2 [*a. 244*] successionis -a seu legatorum praestationem). AFRIC. dig. 15, 1, 38, 3 peculii. GAIVS dig. 39, 2, 20 refectio aedium ad eius ipsius *i. fructuarii* -s pertinet (*cum gen. personae ut*: SCAEV. dig. 26, 7, 47, 5 tutorum. 31, 88, 2 eorum. PAPIN. dig. 46, 1, 51, 4 eius. 50, 4, 15 coheredis filii. *al. cum gen. rei*: SCAEV. dig. 40, 5, 41, 7 damna, quae casu contigerunt, ad -s reliquorum non p. [*ibid. iterum*]. 40, 5, 41, 17 reddendarum rationum). 46, 1, 26 ceterorum *sc. fideiussorum.* MARCELL. dig. 23, 3, 59, 1 fideicommissum et -a eius. *al.* **β** *rei (personae l. 31), quae -i est*: QVINT. decl. 298 p. 176, 25 ne haec quidem ducendae uxoris et educandorum liberorum -a recusavi (*cum gen. gerund. ut*: SCAEV. dig. 17, 1, 60, 3 exhibendae uxoris. VLP. dig. 10, 2, 20, 8 [*e Papin.*] dotis solvendae. 30, 57 liberandorum praediorum. COD. Iust. 3, 34, 3 [*a. 223*] perferendae servitutis). 336 p. 322, 6 aeris alieni (CLEM. dig. 31, 53 pr. [*ex Iulian.*]. SCAEV. dig. 32, 34, 2 PAPIN. dig. 34, 9, 18, 1 VLP. dig. 10, 2, 20, 3. *al.*). CELS. dig. 36, 1, 2 legatorum (AFRIC. 37, 5, 18 VLP. dig. 30, 50, 2 MOD. dig. 31, 34, 6). IVLIAN. dig. 11, 1, 18 satisdationis (CALL. dig. 35, 3, 6 *e rescr. imp. Commodi*). POMPON. dig. 17, 1, 47 pr. (*e Iulian.*) matrimonii (TRYPH. dig. 23, 3, 75. 76 VLP. dig. 10, 2, 20, 2. *al. cf.* PAPIN. dig. 49, 17, 16 pr. eius *i. matrimonii*). POMPON. dig. 39, 2, 29, 1 damni infecti -s possessoris esse (*substituendum vid.* stipulationis, *cf.* VLP. dig. 18, 4, 2, 14 damni . . . infecti stipulationis -s). SCAEV. dig. 32, 37 pr. fideicommissi (34, 2, 15. 36, 1, 79 pr. VLP. dig. 38, 16, 2, 7 PAVL. dig. 34, 8, 5. 48, 10, 14, 2. *cf.* PAPIN. dig. 35, 2, 14, 1 huius). 34, 1, 15 alimentorum. PAPIN. dig. 3, 3, 67 obligationis (46, 1, 48, 1. *cf.* 3, 3, 67 eius). 18, 6, 19 pr. habitationum. 24, 3, 42, 1 mulieris -bus . . . absumptos *fructus praedii dotalis.* 31, 77, 1 collationis (CALL. dig. 14, 2, 4, 2 PAVL. dig. 37, 6, 2, 2). 35, 1, 77, 3 cautionis (VLP. dig. 35, 3, 3, 4 [*e rescr. div. fratr.*]. MARCIAN. dig. 36, 3, 12). *al.*

3 *de parte apud iudicem sustinenda incommoda* (*cum gen. praeter l. 41. 44*): CIC. Vatin. 33 nullum -s inponam mihi testimonii. QVINT. decl. 338 p. 334, 12 nullum -s probationis ad me pertinere (PAVL. dig. 22, 3, 25, 3 COD. Iust. 7, 16, 5, 2 [*imp. Alex. Sev.*]. 4, 19, 15 [*a. 293; bis*]. *ibid.* 20 [*a. 294*]. 8, 42, 25 [*a. 294*]. 4, 30, 10 [*impp. Diocl. et Max.*]. EDICT. Theodor. 132). p. 334, 18 totum igitur -s *sc. probationis* redundat ad diversam partem. CELS. dig. 31, 22 -s . . . probandi. GAIVS dig. 6, 1, 24 adversarium ad -a petitoris compellere (VLP. dig. 5, 1, 62. 43, 17, 1, 3). 10, 2, 3 actionis (VLP. dig. 12, 2, 3 pr.). VLP. dig. 16, 3, 1, 37 (*e Iuliano*) hoc -s *sc. defendendi.*

III *in interpretatione Vulg., ubicumque voce hebr.* māśśā' *non pondus sim., sed 'effatum' significatur; quibus locis Itala posuit aut* visio (*gr.* ὅραμα, ὅρασις) *vel* verbum (*gr.* ῥῆμα) *aut* assumptio (*gr.* λῆμμα, *sed Aq.* ἆρμα): **A** *explicationes Hieronymi*: HIER. in Ier. 4, 62, 3 p. 290, 20 ubicumque . . . grave est, quod dominus comminatur, et plenum ponderis ac laboris et inportabile, in titulo quoque ἆρμα, hoc est pondus, dicitur; ubicumque autem prospera dominus pollicetur . . ., ibi visio dicitur vel certe verbum domini. in Is. 30, 6 p. 340^{B} quod iuxta consuetudinem prophetalem -s id est pondus et sarcina cruciatuum atque poenarum . . . super Babylonem . . . pervenerit. in Nah. praef. p. 1232^{A} assumptio, quam Septuaginta interpretantur λῆμμα et Aquila ἆρμα interpretatus est, apud Hebraeos massa ponitur, id est grave -s: eo quod eam *sc. urbem,* adversus quam videtur, premat nec sinat elevare cervicem. *al.* *sed aliter explanavit* HIER. in Is. 19^{a}, 1 p. 249^{A} ubi in Hebraeo scriptum est massa Mesraim, quod nos interpretati sumus -s vel pondus Aegypti, . . . possumus dicere ab eo, quod tollat propheta et portet iugum domini, eum exstitisse condignum, qui prophetiam Aegypti cerneret sive portaret. *similiter explicantur nom. propr.*: HIER. nom. hebr. 8, 20 Massa: levans sive pondus vel -s. 46, 12 Maasa: -s sive adsumptio. **B** *in sacra scriptura*: VVLG. IV reg. 9, 25 memini . . ., quod dominus -s hoc levaverit super eum dicens *eqs.* Is. 13, 1 -s Babylonis, quod vidit Isaias. Ier. 23, 33 si . . . interrogaverit te populus iste . . . dicens: quod est -s domini? dices ad eos: vos estis -s, proiiciam quippe vos. 23, 36 et -s domini ultra non memorabitur (*cf.* HIER. *ad l.* -s . . . in ore vestro ultra non resonet, quia singulis hominibus sermo suus et opus suum in -s pondusque reputabitur). Nah. 1, 1 -s Ninive; liber visionis Nahum (*cf.* HIER. in Nah. praef. p. 1232^{A} attendendum quod haec ipsa vel assumptio vel -s vel pondus prophetae visio sit; . . . liber est visionis intelligentis universa quae loquitur et pondus hostium facientis in suo populo visionem). *et saepe in proph.*

deriv.: onerarius, onero, onerosus, onustus.

compos.: onerifer, oneriger.

2. onus *v.* onos.

onusto, -ātum, -āre. *ab* onustus. *scribitur* hon- *in codd.* [*variat cum* honestare GREG. M., *restituitur* CASSIOD., *falsa var. l.* VVLG. Iudith 15, 7 (*perperam adprobata vol. VI 3, 2901, 56*); *falso* PS. AVG. serm. 119, 2 *v. Corp. Vind. 21 p. 228, 10.*] *i. q.* onera-

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

re: **a** *structura originaria aliquem aliqua re*: AVG. serm. coll. Morin p. 489, 1 ut duas naviculas -rent. VICTRIC. 5 manus ... sanctorum reliquiis -tas. GREG. M. dial. 3, 14 p. 166, 23 M. quos *fures* statim collectis holeribus -ari fecit. *transl.*: CASSIOD. hist. 5, 4, 3 nomen *sc. imperatoris* sollicitudinibus -tum ([h]onestatum *trad.; Socrat. 2, 28 p. 276*^A μεστόν). **b** *structura inversa alicui aliquid (in imag.)*: CAES. AREL. epist. ad virg. 3, 3 p. 146, 21 utrum gravia an levia onera collo sororum -es.

compos.: coonusto.

***onustus**, -a, -um. *ab* onus. *de orig.*: SERV. Aen. 1, 289 (= ISID. diff. 1, 285) oneratus adspirationem non habet, quia ab onere venit, -us vero, quia etiam (*om.* ISID.) ab honore descendit, retinet adspirationem. *scribi* hon- *apud veteres testatur* GELL. 2, 3, 3 (*cf.* SERV. *supra*), *saepius occurrit in codd., e. g.* PLAVT. Epid. 375 (*EI*). Stich. 276 (*A*). LVCR. 3, 113 (*pars codd.*); hono- AMM. 23, 5, 3 (ono- AMM. 20, 7, 15). NOT. Tir. 80, 71. *comp.* -ius GREG. M. moral. 1, 22, *cf.* magis -us HIER. epist. 60, 14, 3; *superl.* -issimus IVL. VAL. 2, 26, *cf.* longe gravius -us APVL. met. 4, 4, 1 (*elat. an comp., parum liquet*). *de notione*: PROB. app. gramm. IV 201, 35 inter honestum et -um hoc interest, quod honestum nobilem designat, -um vero onus ferentem demonstrat. SERV. Aen. 1, 289 (= ISID. diff. 1, 285) oneratus est qualicumque pressus pondere, -us vero cui ipsum onus honori est, ut si quis spolia hostium ferat. DIFF. ed. Beck p. 62, 7 -um oneratum significat; honestum vero moribus, hoc est honorificum. GLOSS. -us: πεφορτισμένος. μεστός. κατάγομος. ἔνγομος. -um: γεγομωμένος. gravosum. plenum. oneratum. GLOSS.^L II Abav. HO 15 -us: gravatus vel ⟨15^a honestus:⟩ gloriosus. *legitur inde a* NAEV., PLAVTO, AFRAN., SISENNA, CIC.; *vocis q. e.* oneratus (*inde a* PLAVTO, TER., CATONE, VARRONE, RHET. Her.) *in poesi aetatis melioris vix differt frequentia exceptis* OV. (*10*), SEN. trag. (*2*), LVCAN. (*3*), *quibus* -us *omnino deest* (*cf. Axelson, Unpoet. Wörter 60*). [*confunditur in codd. c.* honestus PLAVT. Pseud. 218 Rud. 909 LVCR. 3, 113 VERG. Aen. 1, 289 (*Serv.*) *al.* (*restituitur* PLAVT. Cist. 126 [*vers. interpol.?*]. Pseud. 1306. *al.*). *loco corrupto* VAL. MAX. 9, 2 ext. 6 SEN. nat. 3, 27, 7, *? in tit. mutilo* CIL XII 2169, 2.]

I *de eis, quibus onus impositum est i. q. oneratus, refertus, plenus*: **A** *corporaliter*: **1** *de rebus* (*de hom. corp. et part. corp. v. sub 2*): **a** *de navibus, vehiculis sim.*: **α** *non indicatur onus*: NAEV. carm. frg. 46 onerariae. CIC. Verr. II 4, 150 navem (CAES. civ. 3, 8, 3 *opp.* inanibus. LIV. 25, 15, 4. MELA 1, 55 magnis -isque n. CALL. dig. 14, 2, 4 pr. LAMPR. Heliog. 32, 2 IVST. 2, 9, 17). ALF. dig. 9, 2, 52, 2 plostra. ELEG. in Maecen. 6 ratis (CLAVD. 24, 325). LIV. 42, 65, 3 vehicula (CVRT. 6, 6, 15 PS. QVINT. decl. 6, 9 p. 119, 16). PLIN. paneg. 31, 4 navigia ... plena et -a ([*opp.* inania et vacua]. AVIEN. ora 364. COD. Theod. 13, 5, 34 [= Iust. 11, 2, 6 pr.]). CAPITOL. Maximin. 6, 9 raedam. IVL. VAL. 2, 26 *fluvium* viabilem ... carris etiam quam -issimis. *in imagine*: PLAVT. Pseud. 1306 unde -am celocem agere te praedicem? :: cum tuo filio perpotavi. PROP. 2, 14, 30 ad te, mea lux, veniet mea ... navis ... an mediis sidat -a vadis? **β** *indicatur onus*: *per abl.*: SISENNA hist. 40 plaustra scorpiis ac minoribus sagittis -a. CIC. Verr. II 1, 46 signis. 4, 23 furtis. 5, 44 navis -a praeda Siciliensi (LIV. 29, 5, 1 FLOR. epit. 2, 2, 21). off. 3, 50 *naves* frumento -as (CAES. civ. 3, 23, 2. LIV. 25, 31, 13 onerarias. 28, 46, 14 f. ... commeatuque. 42, 66, 6 TAC. hist. 4, 52, 2 RVFIN. hist. mon. 18). ALF. dig. 39, 4, 15 cotibus. LIV. 25, 27, 3 onerarias naves ... omni copia rerum -as. 36, 45, 3 commeatu (*cf. supra*). VAL. MAX. 6, 6, 4 multis et inlustribus Carthaginiensium viris. CVRT. 6, 11, 3 auro argentoque vehicula eius -a. PLIN. nat. 12, 62 ture. FRONTIN. strat. 2, 5, 42 milite (*cf.* IVST. 25, 1, 6 copiis. AMM. 15, 10, 10 manu valida). *al. aliter*: BELL. Afr. 63, 3 *triremem* -am remigum epibatarumque. PLIN. nat. 7, 82 vehicula cum (*vel* tum *trad.*, vini *Mayhoff*) culleis -a, donec exinanirentur, sustinere solitus *centurio quidam.*

b *de variis rebus*: *accedit gen.*: PLAVT. Aul. 611 aulam -am auri (617. *cf.* 809 *infra*). *accedit abl.*: PLAVT. Aul. 809 aulam auro -am. SALL. Iug. 87, 1 in agrum fertilem et praeda -um proficiscitur (*cf.* IVST. 24, 6, 1 opimam praedam *i. Macedoniam* et Orientis spoliis -am). VAL. MAX. 1, 6 ext. 2 -is auro atque argento gazis. PLIN. nat. 15, 136 laureum ramum -um suis bacis (*cf.* 17, 120 arborem ... omni genere pomorum -am. 18, 95 scapus ... fabis -us). TAC. ann. 12, 13, 3 pharetras telis -as (*opp.* vacuis). APVL. met. 11, 16, 9 vannos -as aromatis et huiuscemodi suppliciis. mund. 1 *caelum* divinis corporibus -um ... pulcherrimis ignibus et ... solis et lunae reliquorumque siderum (*gr.* πλήρης ... σωμάτων). AMM. 20, 11, 16 faces sitellasque ferreas -as ignibus ... iaciebant. SCHOL. Verg. Veron. ecl. 7, 33 vas ... lacte -um. ORIENT. comm. 1, 556 quae lentato per lubrica fila metallo alternos frangit vestis -a gradus. ARATOR act. 1, 863 mundum ... -um gentibus esse locum. *absol.* (*add. fortasse* SEN. nat. 3, 27, 7 *contextu parum sano*): PLIN. nat. 16, 116 in ... arboribus ... -is.

2 *de animantibus* (*item de corpore humano eiusque partibus*): **a** *de hominibus*: **α** *indicatur onus* (*non nisi per abl.*): PLAVT. Bacch. 1069 ut ovans praeda -us incederem (Rud. 909 NEP. Alc. 5, 7 LIV. 1, 4, 9. 3, 29, 4. 9, 23, 17. 23, 45, 10 spoliisque. 24, 16, 6. 29, 27, 3 VELL. 2, 115, 2 VAL. MAX. 1, 1 ext. 1. *al. cf.* AMM. 16, 11, 9 opimitate praedarum -i). Pseud. 218 amicos tot habes tam probe oleo -os. CIC. div. 1, 60 -i cibo et vino. BELL. Afr. 65, 2 magno numero frumenti -os *legionarios.* 93, 1 oppidum deserit seque ... pecunia -us subducit. VERG. Aen. 1, 289 *Caesarem* spoliis Orientis -um (LIV. 34, 16, 3 SEN. contr. 1, 4, 1 VIR. ill. 4, 8. *al. cf.* AMM. 20, 7, 15 *gens* -a spoliorum genere omni. *v. et supra*). HOR. epod. 8, 14 -a bacis *marita.* sat. 2, 2, 77 corpus -um hesternis vitiis (*i. epulis*). LIV. 44, 26, 1 inimicum mercede -um. VAL. MAX. 3, 2, 23 p. 123, 30 duabus loricis -us (PANEG. 2, 33, 4). 3, 8, 1 catenis -um *senatum* (AMM. 15, 3, 10. *cf.* APVL. met. 7, 9, 2 vinculis -a *puella* [HEGES. 1, 45, 1]). 4, 7, 7 *grex* laudibus et praemiis -us (CVRT. 7, 1, 23). 7, 2 ext. 3 pretiosarum rerum pondere -is fugientibus (VAL. CEM. hom. 2, 3 p. 697^D *viator* gravi p. -us). PHAEDR. 4, 11, 3 *fur* -us ... sacrilegio. CVRT. 5, 6, 6 auro argentoque -i *milites* (APVL. met. 5, 8, 5 gemmosisque monilibus. HIER. epist. 22, 3, 1 -a incedis a., latro vitandus est). FRONTIN. strat. 3, 3, 6 -i venatione, quam ferebant. TAC. ann. 1, 63, 4 -um sarcinis armisque militem (PS. AVR. VICT. orig. 9, 1 *Aeneas* tanta -us pietatis s.). APVL. met. 5, 15, 5 muneribus. 6, 29, 8 rapinis suis -i *latrones.* *in imagine*: PLAVT. Aul. 414 omnes exegit foras ... -os fustibus (*i. verberibus. cf.* TAC. ann. 2, 15, 1 -a vulneribus terga). HIER. epist. 14, 6, 5 -us auro (*i. dives*). 60, 14, 3 magis senex -us peccatorum fasce. **β** *non indicatur onus*: PLAVT. Cist. 126 (*vers. interpol.?*) sum -a (*Camerarius*, honesta *trad.*) mea ex sententia (*de lena ebria*). Merc. 746 nos confido -os redituros domum (*antea*: nobis coquendast *cena*). LVCR. 3, 113 molli cum somno dedita membra effusumque iacet sine sensu corpus -um (*sc. ciborum plenum, vix quod non iam anima sustentetur, ut Heinze, Bailey aliique; cf. 4, 956 sqq.* cibum sequitur somnus ... et multo sopor ille gravissimus exstat, quem satur ... capias). HOR. sat. 1, 1, 47 reticulum panis ... -o ... vehas umero (STAT. Theb. 4, 571 u. vectantem [*Ker, ClQu. 3, 1953, 178*; iactantem *trad.*] funus -o). epist. 1, 7, 18 teneor dono, quam si dimittar -us *sc. piris.* TAC. hist. 4, 35, 3 frumentatoribus. APVL. met. 6, 25, 2 latrones. TERT. pall. 5, 2 quid te prius in toga sentias, indutum an -um, habere vestem an baiulare. SPART. Pesc. 11, 2 -i milites *sarcinis sim.* VVLG. I reg. 17, 20 *David* -us abiit *sc. panibus etc.* VEN. FORT. carm. 2, 16, 129 fructus uteri ... -i ([honesti *trad.*]. *item de utero*: 8, 3, 337 quis gemitum partus verbis aequare valebit ..., cum sua secretum compago relaxat -um [*vix pro subst. de ipso fetu, ut Leo in indice affirmat*]).

b *de bestiis* (*fere iumentis; de apibus* PLIN.; *c. gen.* TAC.): CIC. Att. 1, 16, 12 asellus -us auro (*item de asino*: APVL. met. 4, 4, 1 me longe gravius -um. 6, 25, 4 multis -os rebus. 7, 19, 4 stuppae sarcina me satis -um [10, 1, 1 sarcinis propriis]. *al.* VVLG. iud. 19, 10. ROMVL. fab. 53, 3 rec. gall. [*rec. vet.* onerato, *rec. W* gravato]). LIV. 44, 6, 8 iumento (FRONTIN. strat. 3, 2, 8 saccis frumentariis. AMM. 30, 1, 15). PLIN. nat. 11, 21 *apes* -ae remeant sarcina pandatae. TAC. ann. 15, 12, 1 magna vis camelorum -a frumenti (*cf.* ROMVL. fab. 92, 1 rec. gall. camelus -us [*rec. W* honoratus]). PANEG. 6, 9, 2 *pecorum multitudo* -a velleribus (*cf.* PS. AVG. serm. ed. Mai 71, 3 oves lanis ... ut vestibus et conpositae sunt et -ae). AMM. 19, 2, 3 elephantorum agmina ... armatis -a. ROMVL. fab. 68, 2 rec. gall. (*al.*) animal. SIDON. epist. 4, 20, 1 equi ... gemmis -i.

B *incorporaliter* (*fere cum abl.; cum gen. l. 60. 67*): **1** *de hominibus* (*item de corpore, pectore, mente*): PLAVT. Epid. 375 eam permeditatam meis dolis astutiisque -am mittam. Men. 757 consitus sum senectute, -um gero corpus *sc. senectute.* Stich. 276 -um pectus porto laetitia lubentiaque (AFRAN. com. 17 pectus ... l. [*var. l.* laetitiae] -um). VAL. MAX. 4, 7, 7 laudibus et praemiis (*v. l. 13*). TAC. ann. 12, 28, 1 praeda famaque (DICT. 2, 47 -i p. atque victoria). MIN. FEL. 26, 8 -i et immersi vitiis (VAL. CEM. hom. 2, 3 nisi -um v. pectus exoneres [*item* 6, 8]). DRAC. Romul. 9, 108 *Chiron* cum mentis -ae *sc. doctrina* (*Vollmer in indice ed. mai.*) post Centaurorum raptas de flumine praedas ingentes animos puerili in corde levaret. GREG. M. moral. 1, 21 -os idolorum cultibus gentilium populos. *in appellando* (*m. pro subst.*): CE 525, 8 vale ... bone, pietatis -(e). **2** *de variis rebus*: PLIN. epist. 4, 9, 23 orationem plenam -amque *sc. ornamentis oratoriis sim.* TERT. nat. 1, 10, 23 ⟨agri tri⟩buto -i (apol. 13, 6). pudic. 13 p. 244, 6 libidinem.

II *de ipso onere i. q. onerosus, magnae molis sim.* (*vix huc trahendum l. 28. 40. p. 651, 78*): PLIN. nat. 36, 108 vehem faeni large -am. *translate*: GREG. M. moral. 1, 22 quid esse gravius atque -ius potest quam afflictionem saeculi ... perpeti.

deriv.: onusto.

compos.: inonustus. *cf. Onom.* *Beikircher.*

? **onychanthes** *n.*, *ὀνυχανθές (*cf. André, Notes de lexicogr. botan. grecque 45*). *inter nomina herbae, q. e. artemisia*: PS. APVL. herb. 10 l. 15 a Graecis dicitur toxotis, ..., alii -es (*Howald-Sigerist*, onicanthen *sec. ed. vet. vol. II 682, 21*, onicantes *vel* onocantes *codd.; cf.* GLOSS. III 570, 56 onocantis).

onychintinus *v.* onychitinus.

onychinus, -a, -um (onychnus *metri causa* CYPR. GALL. exod. 1103), ὀνύχινος. *scripturam* onychi- *testatur tit.* CIL VI 5306, 4

[Bier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*aet. Aug.?*); *in codd. scribitur etiam* hon-, (h)un-, -yci-, -ic(h)i-, -yc(h)y-, -uche- *sim., cf.* VVLG. *ed. comm. pontif. IV in indice.* GLOSS.[L] V Abba ON 16 -um: genus lapidis. II Abav. ON 3 -um: genus metalli (V Aa o 407 GLOSS. V 508, 34 -us: g. m. *cf.* VVLG. I par. 29, 2 *v. infra*). GLOSS. V 392, 42 (= GLOSS.[L] Corp. s 466) sper (*?*) qui est -us (*de sardo? cf.* GLOSS.[L] Corp. s 82 sardonix habet colorem sanguinis, qui est -us, *eqs.*). *legitur in poesi non nisi apud* LAEVIVM *et* CYPR. GALL., *in sermone pedestri inde a* COLVM., PLIN. nat. [*e coni. dub.* PLIN. nat. 15, 41 -a *pruna Sillig*, ac nigra ac *codd.*]

i. q. ad onychem pertinens: **1** *i. q. ex onyche constans vel confectus sim.* (*in comparatione* LAEV.): **a** *e marmore* (*cf.* onyx *sub I*): LAEV. carm. frg. 9 (Gell. 19, 7, 15) tegimine . . . -o *flumina gelu concreta* (*quam comparationem imitatus esse vid. Ov. fast. 4, 918* marmoreo . . . gelu). CIL VI 5306, 4 (*aet. Aug.?*) hydriam -am sibi et suis . . . fecit (*urnam sepulcralem esse putat Hilgers, Lat. Gefäßnamen 197*). ITIN. Anton. Plac. rec. A *et* B 20 calix. COMMENT. Lucan. 10, 117 'calcabatur onyx': -us lapis. LIB. pontif. p. 108, 7 columnae. GREG. M. epist. 1, 42 p. 68, 25 amulas (*sc.* ha- *i. e. vasa offertoria*). *n. plur. pro subst.* (*sc.* 'vasa'): LAMPR. Heliog. 32, 2 in murrinis et -is minxit (onychis *Pal., cf. Lessing s. v.* onychus).

b *e gemma* (*cf.* onyx *sub II*): **α** *m. pro subst.* (*sc. 'lapis'; neutr., ut vid.,* GLOSS. *v. supra*): ITALA exod. 28, 20 (Lugd., *cf.* VVLG.) versus quartus *in rationali pontificis*: chrysolitus et -us *eqs.* ([*gr.* ὀνύχιον, *cf. Epiphan. Avell. p. 745, 21* onychium]. *de eadem re*: VVLG. exod. 39, 13. *inde*: HIER. epist. 64, 16, 2 [*cf. Ios. antiq. 3, 168* ὄνυξ]. CYPR. GALL. exod. 1103 -chnus. EPIPHAN. Avell. p. 757, 23. p. 765, 18 in duobus istis, berylli dico et -i, lapidibus). Ezech. 28, 13 (cod. 175, *cf.* Tert. adv. Marc. 2, 10 p. 349, 1. *al.*) omnem lapidem . . . habes in te alligatum . . . beryllum et -um (*gr.* ὀνύχιον, *Vulg. alio ordine* onyx). HIER. epist. 64, 15, 4 (*ad* exod. 28, 9 *v. infra*) habet *superhumerale* . . . lapides . . ., qui Hebraice vocantur 'soom', ab Aquila et Symmacho et Theodotione -i, a Septuaginta zmaragdi; Iosephus sardonychas vocat . . ., ut vel colorem lapidum vel patriam demonstraret. **β** lapis -us (*cf.* COMMENT. Lucan. *sub 1a*): PS. PHILO antiq. 26, 11 (*ad* exod. 28, 20 *v. supra*) et lapis duodecimus excisus de excelso Syon, . . ., et l. -us similabatur ei. VVLG. gen. 2, 12 *in terra Evilath* invenitur bdellium et l. -us (*cf. Itala* [*Hier. quaest. hebr. in gen. p. 5, 11 al.*] lapis prasinus. *add. Hier.*: pro . . . lapide prasino . . . ὄνυχα alii transtulerunt). exod. 25, 7 l. -os et gemmas ad ornandum ephod ac rationale (35, 9 [*cf. Lugd.* lapides sardinos]. 35, 27 [*cf. Lugd.* lapides zmaragdinos]. HIER. epist. 64, 21, 1 l. vel -os vel zmaragdinos et gemmas duodecim). 28, 9 sumes . . . duos l. -os (*cf. Lugd.* lapides zmaragdinos. *locum tractat* HIER. epist 64, 18, 4 lapides vel zmaragdinos vel -os . . . duo hemisphaeria interpretantur *eqs.* in Ezech. 28, 11 p. 270[C] duo l. -i *describuntur*). 39, 6 *ad superhumerale* paravit . . . duos l. -os adstrictos et inclusos auro (*cf.* I par. 29, 2 l. -os et quasi stibinos [*fort. stibio circumdatos, sed cf.* GLOSS.]). EPIPHAN. Avell. p. 764, 13 quod . . . -us l. in persona Ioseph interpretari non possit, *eqs.* (*ad* exod. 28, 20. 39, 13 [*v. supra*] *ut*: p. 765, 7. 14. p. 766, 1 relatus est -us l. in Beniamin [*cf. Migne gr. 43, 304*[C] ὀνύχιον]).

c *e testa muricis* (*cf.* onyx *sub IIIB; de unguento, oleo admixtione onychis confecto*): DIOSC. 1, 59 p. 33, 20 M. *olei crocini* virtus similis est -o (*gr. 1, 54, 2* τὸ λεγόμενον ὀνύχινον).

2 *i. q. colori onychis sive unguis sive lapidis similis* (*cf. Plin. nat. 36, 61* mellei coloris; *ad rem Blümner, ALL 6, 1889, 410. André, Termes . . . de couleur 233*): COLVM. 12, 10, 2 pruna -a et pruna silvestria (12, 10, 3). PLIN. nat. 15, 55 quae *pira Signina* alii a colore testacea appellant, sicut -a, purpurea.

onychion *v.* onychium. **[onychipuncta** PLIN. nat. 37, 118 *v. s.* onyx *IIA.*]

onychītēs, -is (*acc. sg.* -ēn, *nom. pl.* -ae, *acc. pl.* -ās), *m.*, ὀνυχίτης (*resp. gr.*), *cf.* onychītis. **1** lapis -es *i. q. onyx*: DIOSC. 5, 95 p. 200, 1 ex una parte habet *cadmea* colorem lapidis -is (onici-, onichi-, onictis *codd.*), *eqs.* **2** *solum ponitur ad designandos lapides onychi similes*: EPIPHAN. Avell. p. 755, 26 (*antecedit descriptio onychii lapidis*) sunt . . . et alii, -ae qui aequivoce nuncupantur, id est non veraciter, similes cerae, quae coloris est mellei; . . . -as . . . cognominant, eo quod ungues urbanorum virorum instar sunt marmoris quadam mixtione sanguinis obrubescentes; unde nonnulli lapidem marmoreum . . ., -en falso nomine vocitant ob albedinis puritatem.

onychītinus, -a, -um. [*cf.* onychites. *Sch.*] *i. q. onychinus* (*de marmore, ut vid.*): SIDON. epist. 9, 7, 3 *structura verborum* liquida . . . et ductilis, veluti cum crystallinas crustas aut -as (*Luetjohann,* onychint- *vel* onichint- *codd.*) non impacto digitus ungue perlabitur *eqs.*

onychītis, (-idis) *f.*, ὀνυχῖτις, *cf.* onychites (ὀνυχίτης). -es *male* DIOSC. *i. q. nomen cadmeae, quae est onychi similis*: PLIN. nat. 34, 103 tertia *cadmea* est . . . placitis . . .; fiunt ex ea duo alia genera: -is extra paene caerulea, intus onychis maculis similis; ostracitis tota nigra *eqs.* DIOSC. 5, 95 p. 200, 6 utilis est vero votritis (*i.* βοτρυῖτις) confectionibus colliriorum, quae et -es (onicitis *P*, onichites, onochalii) dicitur *eqs.* (*gr. 5, 74, 2* ἡ ὀνυχῖτις καλουμένη).

onychium (-on CAEL. AVR., ORIBAS.), -ī *n.*, ὀνύχιον (*resp. gr. in* EPIPHAN.). *i. q. onyx*: **1** *de gemma*: EPIPHAN. Avell. p. 745, 21 (*ad exod. 28, 20 v. s.* onychinus) primus lapis chrysolithus, deinde beryllum, post -um (oni- *ex* onichilum *V*). p. 755, 23 de lapide -o; -um lapis flavum nimis ostentat colorem *eqs.* **2** *de perniciosa albedine oculi*: CAEL. AVR. acut. exc. 13 p. 711 apparente in eis oculis signo, quod -on (oniscon *trad.*) appellatur. *?* **3** *de extrema parte herbae i. q. ungula diagridii* (*sc. scammonii*): ORIBAS. syn. 9 add. La p. 400 *in compositione medicamenti cathartici*: -a (onicia *Bulhart,* onicui *trad., mavultg en. sg. vocis q. e.* onyx *Arnaldi, ALMA 20, 1950 s. v.* onyx) id est diacridiu ungula munda *eqs. fort. huc spectant*: ORIBAS. syn. 9, 40 add. Aa p. 345 *ad conficiendum pessarium* cassia *unciae duae*, storace *unciae duae*, -on *unciae duae* (onycon *trad., mavult gen. plur. vocis q. e.* onyx *Arnaldi l. c., sed cf. in eadem compositione* 9, 45 add. Aa p. 363 onicion *trad.*).

onychnus *v.* onychinus.

onychoīdēs *adi.*, ὀνυχοειδής, *cf. e. g.* hyaloides. *i. q. onychi similis*: ORIBAS. syn. 2, 56, 53 La p. 126, 24 Mø. smirna . . . intrinsecus habens alborem, -es (*Bulhart, cf. gr.* ἔχουσαν λευκὰς ὀνυχοειδεῖς διαφύσεις, unicu id est *vel* unicuidis *trad.*, *Aa* habit albas unguellae similes).

[onychus *Lessing in indice affert* LAMPR. Heliog. 32, 2 *v. s.* onychinus *1 a.*]

onyx (onix), -chis *m. et f.*, ὄνυξ. *scribitur* hon- *in var. l.* PLIN. nat. 34, 103 VVLG. exod. 30, 34; un- PS. SORAN. quaest. med. 53 ORIBAS. syn. 2, 56, 68 La p. 128, 17 Mø.; -ny- *testatur tit.* CE 1135, 7, -ni- *passim in codd.; litt. graec.* PLIN. nat. 32, 103 ISID. orig. 16, 8, 3. *genus indicatur per adi. (pron.) masc. inde a* CATVLLO, HOR., *fem.* PLIN. nat. 37, 90 (*ter*). 91 (*inde* ISID.). MART. 7, 94, 1 (*ceterum bis masc.*). ORIBAS. syn. 2, 56, 46 La p. 126, 3 Mø. (*semel masc.*). VEN. FORT. carm. 10, 10, 18. *formas flexas vitant poetae* (*nom. plur.* CE; *de gen.* -cui *v. s. v.* onychium); *acc.* -em *inde a* PLIN. nat. 36, 59 (-im *var. l.*), -en PLIN. nat. 32, 134 (*cf.* SCHOL. Hor. gloss. *Γ* carm. 4, 12, 17 -xen), -a VVLG. exod. 30, 34 (-am *var. l.*). CAEL. AVR. acut. 2, 32, 169; *gen. plur.* -ōn ORIBAS. syn. 3, 214 (*bis; v. etiam s. v.* onychium); *acc. plur.* -as PLIN. nat. 32, 103. 37, 90. ORIBAS. syn. 3, 214 (*?, in gr. gen. plur.*). NOT. Tir. 99, 97[a]. *de notione* (*v. infra passim*): PS. SORAN. quaest. med. 53 quid est -es? ungues, qui finitis nervis ex ipsis procedunt, *eqs.* ISID. orig. 16, 8, 3 Graeci . . . unguem -*a* dicunt. GLOSS.[L] II Abav. ON 4 -x: genus marmoris (III Abol. OM 2 [omax *trad. cf.* GLOSS. V 377, 3 ontax *trad.*]. V Abba ON 5 GLOSS. V 316, 25. 376, 26. 545, 16). III Abol. ON 3 -x: genus lapidis. *cf. etiam p. 639, 53. legitur inde a* CATVLLO, NEP. (*l. 47*), HOR., PROP., LVCAN., PLIN. nat. [*var. l. in cod. uno pro* onychinus VVLG. exod. 28, 20.]

i. q. ὄνυξ (*notionem graecam q. e. unguis v. supra l. 35; ad rem cf. Salmasius ad Sol. p. 393b*[F] *sqq. Schramm, RE XVIII 1, 535, 40*):

I *de genere marmoris q. d. alabastrites* (*test.* PLIN. nat. 36, 59 -em . . ., hunc . . . lapidem alabastriten vocant [*inde* 1, 36, 12. *cf. Diosc. gr. 5, 135*]; *ibid. fusius describit vasa, amphoras, columnas sim. ex -e factas, cf. ibid.* NEP. frg. 16). *disting. a gemma* PLIN. nat. 37, 90 *v. sub II A* (*cf.* IVL. VAL. *sub I B*). *accedunt adi. notabiliora*: murreus PROP. 3, 10, 22; flexus STAT. silv. 1, 2, 149; lubricus *ibid.* 2, 6, 92; pinguis MART. 6, 42, 14; teres CE 1135, 7. *usu poetico praeter* PLIN. nat., IVL. VAL., SCHOL. *sim.*

A *de vasis ipsis, quae ex -e facta sunt, fere unguentariis q. d. alabastra* (*distingui vid.* CE *v. infra; de urna sepulcrali* STAT. *l. 62; ad rem v. Hilgers, Lat. Gefäßnamen 234*): CATVLL. 66, 82 sq. (*loq. coma Berenices*) iocunda mihi munera libet -x, vester -x *eqs.* HOR. carm. 4, 12, 17 nardi parvus -x eliciet cadum *vini* ([PORPH.: genus ampullae est marmore(ae). *sim.* SCHOL. Hor. gloss. *Γ*. SCHOL.: -x metallum est gemmae simile; de hoc ad unguenta . . . fiebant vasa]. MART. 7, 94, 1 unguentum . . . -x . . . parva gerebat). PROP. 2, 13, 30 *mortuo* dabitur Syrio munere plenus -x (*sim. in funere*: CE 1135, 7 teretes -es fusi gracilesque alabastri. *cf. de urna sepulcrali*: STAT. silv. 2, 6, 92 gremio . . . lubricus ossa . . . vallavit -x). 3, 10, 22 crocino *unguento* nares murreus ungat -x. MART. 11, 49(50), 6 Cosmi *unguentarii* nunc mihi siccus -x. **B** *de materia, quae variis modis adhibetur*: LVCAN. 10, 117 tota . . . effusus in aula calcabatur -x ([COMMENT.: onyc(h)inus lapis]. MART. 12, 50, 4 calcatus . . . tuo sub pede lucet -x). STAT. silv. 1, 2, 149 digna deae sedes *Violentillae* . . ., hic flexus (*i. e. flexuris varii coloris speciosus*) -x *nitet*. 1, 5, 35 maeret -x longe (*sc. absens*), queriturque exclusus ophites (*sed de iisdem Claudii Etrusci thermis*: MART. 6, 42, 14 siccos pinguis -x anhelat aestus). IVL. VAL. 3, 35 (*describitur domus reginae Candacis*) -x pro saxis et columnae de gemmis (*gr. non resp., sed cf. coniecturam* ὀνύχων *in app. crit. Hist. Alex. M. I p. 120, 1 Kr.*). SIDON. carm. 11, 25 limina *templi Veneris* crassus -x crustat.

II *de specie gemmarum*: **A** *de natura, generibus, similitudine vel cognatione sim. cum aliis gemmis lapidibusve*: PLIN. nat. 34, 103 onychitis . . . intus -is maculis similis (*cf. Diosc. gr. 5, 74* ὀνυχίτῃ λίθῳ. *item resp. graec.* ORIBAS. syn. 2, 56, 68 La p. 128, 17 Mø. *cadmea* similans -i lapidem). 37, 90 (*huc spectat* 1, 37, 24) exponenda est et -is ipsius natura . . ., hoc aliubi lapidis, hic gemmae vocabulum est; Sudines dicit in gemma esse candorem unguis humani similitudine, . . ., Zenothemis Indicam -em plures habere varietates . . ., Sotacus et Arabicam tradit -em (*ibid.* Arabicas. *singula genera fusius descripta sunt et* 91. *sim.* ISID. orig. 16, 8, 3). 37, 118 est *iaspis* et -i iuncta

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(onychipuncta *pars codd.*), quae iasponyx vocatur. 37, 186 triophthalmos in -e (*Detlefsen*, synonice, ionice *sim. trad., v. app. crit.*) nascitur. Schol. Iuv. 6, 382 'sardonyches': id est sardi et -es, nomina gemmarum (*cf.* Isid. orig. 16, 8, 4 sardonyx . . . est . . . ex -is candore et sardo). **B** *exempla varia*: Marcian. dig. 39, 4, 16, 7 species pertinentes ad vectigal: cinnamomum . . ., sargogalla, -x Arabicus, . . ., lapis universus *eqs.* (*notionem q. e. testa muricis commemorat Mommsen v. app. crit.*). Vvlg. Ezech. 28, 13 omnis lapis pretiosus operimentum tuum: sardius, topazius, et iaspis, . . . et -x, *eqs.* (*gr.* ὀνύχιον, *cf.* Hier. *ad l., alias vers. v. s. v.* onychinus. *allegorice explicat* Isid. sent. 1, 10, 15 numero lapidum ipsi ordines designati sunt angelorum). Ven. Fort. carm. 10, 10, 18 (*describitur statua Martini*) datae sibi sunt alba topazus -x.

III *de animalibus quibusdam testaceis vel de eorum testa*: **A** *de quodam genere concharum* (*cf. Leitner, Zoolog. Terminologie b. Ält. Plin. 48 sq.*): Plin. nat. 32, 103 (*cf.* 1, 32, 32) *pectines* mares alii δόνακας vocant, alii αὐλούς, feminas -ας (onycas *B*). 32, 151 (*in enumeratione aquatilium*) solen sive aulos sive donax sive -x sive dactylus *eqs.* (*cf. 9, 184* concharum e genere sunt dactyli, ab humanorum unguium similitudine appellati. *de confusione synon. v. Leitner l. c.*).

B *de testa muricis, cochleae odorem et fumum praebente* (*cf. Steier, RE XVI 792, 38 sqq. Gossen-Steier, RE II A 601, 1 sqq.*): **1** *in re medica*: Plin. nat. 32, 134 invenio . . . ostraceum vocari quod aliqui -en vocent (*cf. Diosc. 2, 8* πῶμα κογχυλίου, ὅμοιον τῷ τῆς πορφύρας). Oribas. eup. 4, 109(111), 1 ad suffucationem matricis iubat . . . -x id est ungula de coclea pota (*resp. gr.* ὄνυξ ὁ ἐκ κογχύλης *ut*: syn. 9, 41, 1 La onix o[n] e[t] concilion [*Aa* ungula concilii]). *ibid.* 3 -x, qua est in purpura (*resp. gr.* ὄνυξ ὁ ἀπὸ τῶν πορφυρῶν *ut*: syn. 9, 41, 3 La -x a cocleas purpori [*Aa* ungula]). syn. 2, 56, 10 La p. 121, 8 Mø. bdellio . . . odoratus, similiter tymiame -i (*gr.* τῷ ὄνυχι, *Aa* ungellae). 2, 56, 46 La p. 126, 3 Mø. *inter medicamina*: -x (ionix *trad.*) bona est *eqs.* (*gr.* ὄ. καλός κτλ.). syn. 3, 214 *in compositione thymiamatum*: -as *unciam* (*gr.* ὀνύχων). *ibid.* -on megalon *uncias duas.* **2** *in re sacra*: Vvlg. exod. 30, 34 dominus ad Mosen: sume tibi aromata stacten et -a . . . faciesque thymiama (*cf. Iren. 2, 34, 3 = 2, 35 H.* ungula. *huc spectant*: Hil. in psalm. 140, 2 ex . . . odoratissimis generibus . . ., -e. *ibid.* -x terrae atque igni *comparatur* [*sim.* Isid. in exod. 58, 1 sq.]. Rvfin. Orig. in lev. 9, 8 p. 434, 5 '-em', quo velut scuto . . . obtegitur animal).

IV *in herbarum nominibus e graeco sumptis* (*cf. Strömberg, Griech. Pflanzennamen 26. 132*): **A** -x ibeōs *i. q. quinquefolium* (*ad rem v. André, Lex. des term. de botan. 228*): Ps. Apvl. herb. 2 l. 31 *v. vol. VII 1, 157, 36 sqq.* (*adde* Gloss. med. ed. Heiberg p. 54, 9).

B -x mios, ὄνυξ μυός (*resp. gr.*), *i. q. sanguinaria* (*v. André, l. c. 227*): Ps. Apvl. herb. 18 l. 28 (*interpol. e Ps. Diosc.*) *herba proserpinaca* a Graecis dicitur poligonos . . ., alii -x m. (oximios *vel* oximius *codd.*; *cf. Ps. Diosc. 4, 4 p. 171, 13*), Romani sanguinaria, *eqs.*

V *de perniciosa albedine oculi* (*cf. s. v.* onychium *2*): Cael. Avr. acut. 2, 32, 169 ex oculi circulo . . . nata albedo, quae in unguis similitudinem . . . paulatim sumat augmentum, hanc Graeci -a vocaverunt.

cf. iasponyx, sardonyx. *v. etiam Onom.* (Onyxs). *Baer.*

ōō *v. p. 1, 41. 3, 45; cf. p. 12, 11.*

ōopaectēs *v.* obelopaectes. **op** *v.* ob *p. 13, 42 sqq.*

opa (opē), *acc. pl.* -ās *f.*, ὀπή. [*de loco dubio* Vitr. 4, 2, 2 *v. Fensterbusch, Gnomon 33, 1961, 657. 659.*] Vitr. 4, 2, 4 ὀπάς . . . Graeci tignorum cubicula et asserum appellant, uti nostri ea cava columbaria; ita quod inter duas -as (-ph- *var. l.*) est intertignium, id μετόπη est apud eos nominatum. Heges. 4, 17 p. 269, 10 caverna . . . Graeco sermone -ή (-e, opere, opo *var. ll.*) dicitur (*derivat vocem q. e.* opobalsamum). *W.*

opācitās, -ātis *f.* *ab* opacus. *plur.* Avg. civ. 22, 24 p. 615, 18 D. in psalm. 28, 9 l. 3. Gloss. -s: umbella delectabilis. *inde a* Sen. *phil.*; *deest poetis.*

i. q. umbrositas, obscuritas, umbra sim.: **1** *proprie*: **a** *usu sollemni*: **α** *accedit gen.* (*rei opacantis vel opacatae; adi. pro gen. l. 70*): Sen. benef. 6, 7, 3 multos aestu laborantes ramorum -s texit (Plin. nat. 17, 5 lotoe patula r. -e lascivae. Clavd. Don. Aen. 6, 280 p. 547, 8 r. ac frondum). Plin. nat. 2, 52 *sol* noctium -e terras reficit (Apvl. Plat. 1, 10. *cf.* Evstath. Basil. hex. 6, 8, 3 nocturnam [*gr.* σκίασμα]). Frontin. aq. 93 *Anio* nemorum -e inumbratus frigidissimus . . . eo pervenit (Apvl. mund. 4 Clavd. Don. Aen. 1, 170 p. 39, 5. 8, 95 p. 128, 17. 9, 1 p. 184, 20 Avg. civ. 22, 24 p. 615, 18 D. *cf.* Clavd. Don. Aen. 4, 125 p. 371, 6 loca nemorosa, quae -e sui omnium visum excludant). Porph. Hor. carm. 3, 13, 9 eius (*i. fontis Bandusiae*). Sol. 7, 5 locus novem collium -e umbrosus. Clavd. Don. Aen. 7, 495 p. 75, 21 arborum (Veg. mil. 3, 2). Evstath. Basil. hex. 5, 8, 2 densior -s foliorum (*gr.* σκιᾶς). Ps. Fvlg. Rvsp. serm. 61 p. 931[D] quam bene . . . tegebaris -e lignorum. *nota gen. inhaer.* -s umbrae (*cf. p. 656, 27*): Clavd. Don. Aen. 1, 690 p. 136, 17 -s umbrarum. Sidon. epist. 2, 2, 15 tiliae duae conexis frondibus . . . unam umbram . . . conficiunt; in cuius -e . . . pilae vacamus. **β** *omisso gen.*: Sen. epist. 41, 3 stagna quaedam vel -s vel immensa altitudo sacravit. Colvm. 8, 17, 5 *piscibus* plus nocet putris unda, quam prodest -s. Plin. nat. 2, 115 madefacta inclusa -e conceptacula. 15, 130 *laurus* spadonina, mira -is patientia (*cf.* 17, 24 -e atque etiam rigore gaudent *arbores quaedam*). 16, 124 nulla -s brevior, nec auferunt (rami) (*ins. Mayhoff*) solem hieme decidentibus foliis. 31, 39 *puteorum* frigori . . . -s necessaria. 32, 60 -s cohibet incrementum *ostreorum*. Frontin. strat. 1, 11, 10 *lucum* densissimae -is. Porph. Hor. carm. 1, 21, 9 Tempe locus est . . . -e . . . amoenus. Garg. Mart. pom. 2, 7 *foliorum* tenuis umbra -is incommodum non parat. Chalc. comm. 90 (*variationis causa pro voce q. e.* umbra).

b *metonymice de ipso nemore, statu frondoso sim.* (*certiora tantum exempla*): Plin. nat. 6, 93 Ariana regio ambusta fervoribus desertisque circumdata multa tamen interfusa -e. 6, 197 colles amoena -e vestitos. Tac. ann. 11, 3, 2 ne -s arborum vapore ignis minueretur. Avg. civ. 22, 1 p. 553, 2 D. eadem videtur viriditas *arboris* permanere, dum labentibus et cadentibus foliis subinde alia, quae nascuntur, faciem conservant -is (*cf.* 22, 6 p. 564, 18 perennis est -s oleae).

c *vi derivata de temperie*: Ivst. 36, 3, 5 cum toto orbe regionis eius ardentissimus sol sit, ibi tepidi aeris naturalis quaedam ac perpetua -s inest (*nequiquam post vocem q. e.* aeris *lacunam indicavit Ruehl*). Zeno 2, 74 (1, 53, 2 L.; *ad Dan. 3, 19 sqq.*) mira res: -s intus *i. in fornace*, incendium foris.

2 *in imagine et translate*: **a** *spectat ad obscuritatem*: Philipp. in Iob 36 p. 738[B] propter arcanorum caelestium -em (*cf. p. 738[A]* obscuritate sui et profunditate mysteriorum). Rvfin. Orig. in cant. 3 p. 175, 16 intellegentiam scripturarum . . . crebra -e contextam. Avg. in psalm. 28, 9 l. 3 revelabit -es divinorum librorum et umbracula mysteriorum. 59, 1 l. 53 -em umbrarum in lucem verbi revocare. Ps. Avg. serm. 157, 1 orationis. Greg. M. moral. 27, 49 p. 428[D] maligni spiritus sub -e fraudis latentes. **b** *spectat ad refrigerationem*: Rvfin. Orig. in num. 27, 12 p. 277, 17 umbra . . . quae nobis -em praestat ab omni aestu tentationum. Avg. mor. eccl. 1, 7, 11 illa -s auctoritatis . . . veluti signis temperatioribus veritatis umbrisque blandiatur (*cf. 1, 2, 3* opacata . . . auctoritas). Greg. M. in Ezech. 1, 5, 1 *profunditatem eloquiorum dei ut* silvarum -em ingredimur, ut in eius refrigerio ab . . . aestibus abscondamur.

opāco, -āvī, -ātum, -āre. *ab* opacus. *inter verba activa coniugationis primae* Char. gramm. p. 473, 28 B. *perf. act. non nisi* -asset Cic. nat. deor. 2, 95, -vit Avg. c. Faust. 22, 76 p. 674, 22. Gloss. -o: συνσκιάζω. -at: inumbrat. -ant: obumbrant. *inde a* Pacvv., Cic. [*abrut.* appaká '*obscurare*'. *M.-L. 6068. G.*]

i. q. obumbrare, obscurare, umbra tegere (*accedit abl. passim*, umbris Avg. c. Faust. 13, 10 p. 390, 7 [u. *pro subi.* Plin. nat. 17, 90], umbraculis Avg. epist. 137, 3 Ps. Avg. serm. ed. Mai 118, 2, *pro abl. add.* de Philipp. in Iob 38 p. 764[B], in *c. abl.* Ioh. Med. [?] Ps. Chrysost. hom. Migne suppl. 4, 775): **1** *proprie*: Pacvv. trag. 362 -at flore lanugo genas. Cic. de orat. 1, 28 platanus ad -andum hunc locum patulis est diffusa ramis (*item spectat ad umbram singularum arborum*: leg. frg. 4. Lvcan. 6, 645 taxus. Stat. silv. 2, 3, 1 arbor aquas. Prob. Verg. ecl. 6, 82 ripae . . . lauro. Avg. gen. ad litt. 8, 7 p. 242, 13 ligna . . . terram *paradisi*). nat. deor. 2, 49 sol . . . ita movetur ut, cum terras larga luce compleverit, easdem modo his, modo illis ex partibus -et (*item spectat ad noctis caliginem*: 2, 95 cum . . . terras nox -asset). Verg. georg. 2, 55 rami matris -ant *surculum* ([Gloss. V 126, 22 inumbrant]. Aen. 6, 195 ubi pinguem dives -at r. humum. *similiter de palmitibus*: Colvm. 4, 24, 3 palmites submittantur, qui laborantem matrem fervoribus aestivis -ent [4, 27, 6]). Colvm. 5, 5, 15 nisi teguminibus vites -entur. Plin. nat. 14, 11 vitis . . . subdiales inambulationes umbrosis pergulis -at. Sil. 13, 331 cingit acuta comas et -at tempora pinus. Stat. Theb. 5, 153 lucus . . . -at humum (Avson. 325, 2 p. 110 P. myrteus amentes ubi l. -at amantes. *cf.* Avg. gen. ad litt. 8, 1 p. 231, 13 *paradisum* nemoribus -tum. Sidon. epist. 8, 6, 12 -andis habilia lustris . . . nemora). Ach. 1, 679 Delos -at aequor. Hil. in psalm. 56, 3 *gallinae* collectas intra pinnas fetus suos aut -ant aut tuentur. *absolute (obi. suppl. l. 53) i. q. umbram facere*: Plin. nat. 17, 90 *umbra* ulmorum lenis, etiam nutriens, quacumque -at. Ven. Fort. carm. 7, 8, 17 si iam prope lucus -et et vitrei fontis sibilet unda.

2 *in imagine vel translate*: Anian. Chrysost. hom. 5, 3 p. 1025/6 multa . . . sunt ad -andum (*gr.* συσκιασθῆναι) illius mysterium obducta velamina (Avg. in psalm. 93, 1 l. 3 *opp.* revelat. *cf.* c. Faust. 22, 76 p. 674, 22 secretum . . . operuit et quodam modo umbrosius -vit. Primas. in apoc. p. 829[D] arcana . . . umbrosius -antur). Philipp. in Iob 38 p. 764[B] scripturae de mysteriorum obscuritatibus -tae sunt (Greg. M. moral. 33, 2 testamentum bene mons umbrosus . . . dicitur, quia spissis allegoriarum o. -atur. *cf.* Avg. epist. 137, 3 multiplicibus mysteriorum umbraculis. c. Faust. 13, 10 p. 390, 7 umbris futurarum adhuc rerum [*opp.* manifestantur]. Ps. Avg. serm. ed. Mai 118, 2 *vitis i. Christus in utero Mariae* umbraculis -ta caelestibus). Avg. doctr. christ. 3, 86 verbis translatis. mor. eccl. 1, 2, 3 quia . . . hominum mentes . . . rationis aspectum . . . intendere nequeunt, saluberrime comparatum est, ut in lucem veritatis aciem titubantem veluti ramis humanitatis -ta inducat auctoritas. Ioh. Med. (?) Ps. Chrysost. hom. Migne suppl. 4, 775 bonitas radicem fixam habens in conscientia culmescit, frondescit, grandescit, -atur in

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

virtutibus ..., umbraculum virtutum habens anima contextum requiescit a laboribus suis. Primas. in apoc. p. 793C librum apocalypsis ... multis mysteriis -tum.

compos.: inopaco.

opācus, -a, -um. [*ab adverbio locali* *op- (*cf.* ob) *et suffixo* -āqo- *sensu '(soli) obstans, (a sole) aversus' similiter formatum videtur atque ind. vet.* áp-ākaḥ *'aversus sim.', slavon.* opako *et* opaky *'retro-(versus)', quibus potius* *apo- (*cf.* ab) *subest. Sch.*] -a *inter mobilia primae declinationis nomina* Gramm. suppl. 95, 23. *compar.* -ior Colvm. 8, 17, 5 Plin. epist. 5, 6, 33, *super l.* -issimus Colvm. 6, 22, 2 (*dub. trad.*). Plin. epist. 1, 3, 1 Sol. 24, 8 Rvfin. Orig. in cant. 3 p. 200, 19 Ps. Orig. hom. in Matth. 4, 3 p. 265, 29; *cf.* maxime -us Cic. de orat. 3, 18. Not. Tir. 69, 74 -um (*post* apricum). *de notione*: Fest. p. 185 -a vocantur umbrosa. Synon. Cic. p. 436, 21 -um. amoenum. delicatum. frondosum. nemorosum. contectum. consitum. coopertum. Isid. orig. 14, 8, 35 -a vero loca, quasi operto caelo, aprico contraria (diff. 1, 42 apricum contrarium est -o, quasi apertum caelo vel soli sine horrore frigoris; ... at contra -um condensum est et umbrosum sicut et amoenum). Gloss. -us: κατάσκιος. εὔσκιος. umbrosus. -um: σύνσκιον. σύμφυτον τὸ πολλὰ φυτὰ ἔχον. obscurum aut umidum. umbrosum, contectum, obscurum. aestivum. arbustum, silvestre, nemorosum, st[r]irpet[r]um. -a: κατάψυχα. tenebrosa vel spissa. secreta. Gloss. I p. 86 adn. 1 -um fronduosum, ⟨u⟩mbrosum, nemorosum. *ad singulos locos v. infra.* *legitur inde a* Cic. Arat., Varrone, Catvllo; *occurrit frequentius quam vox q. e.* umbrosus, *apud* Cic. (*6:1*), Verg. (*19:5*), Ov. (*22:14*), Sen. *trag.* (*11:3*), Plin. nat. (*27:9*), Val. Fl. (*6:2*), Sil. (*12:2*), Stat. (*21:5*), *sed contra rarius usurpatur a* Prop. (*1:6*) *et* Cvrt. (*2:3*); *deest* Catoni (u. *semel*), Caes., Sall. (u. *deest utrique*), Tib. (u. *ter*), Sen. *philos.* (u. *ter*), *at vox q. e.* umbrosus *non invenitur apud* Catvllvm (-us *ter*), Lvcr. (-us *ter*), Liv. (-us *ter*), Colvm. (-us *decies*), Tac. (-us *bis*). [*it. vet.* ombaco, *it.* opaco, *tusc.* ombaco, ombáo, ubaco, *aemil.* bec, *langob.* vac, *pedem.* uvá, uvayk; *raet. centr.* vak; *prov. vet.* ubac, *delph.* übá, lubá, *prov.* ubac, (l)ibac *etc.*, *langued.* ubac; *vasc.* ubac, bac; *cat.* obac, bac, *cat.*, *arag.* obaga, baga, *arag.* bago, paco. — *e forma subditicia* *ópicus: *langob. alp.* ǫvi, óuga, ǫvitś *etc.*, *ligur.* lüvegu, *march.* òppego, *rom.* obbəkə. *cf. M.-L. 6069. Battisti-Alessio IV 2646. 2660. Wartburg VII 357 sq. Corominas III 562. G.*]

i. q. aversus a sole, luce carens, plenus umbrae (*syn. vel iuxta pos.* umbrosus Vitr. 2, 10, 1 Sen. Med. 741 Cvrt. 5, 4, 9 [*sim.* umbra *rei -ae* Verg. georg. 1, 156 Stat. silv. 2, 2, 48 Gell. 10, 3, 15; umbrare *rem -am* Verg. Aen. 3, 508; *cf. infra l. 79*]; *opp.* apricus Cic. part. 36 Varro rust. 3, 14, 2 Vitr. 2, 10, 2 Colvm. 7, 5, 2 Plin. nat. 9, 96. 16, 59. 196): **I** *proprie*: **A** *usu communi*: **1** *spectat ad umbram*: **a** *de rebus umbrosis* (*sc. sive umbrantibus sive umbratis*): **α** *variis* (*fere locis*): ① *sine additamento* (*exempla selecta*): Cic. de orat. 3, 18 maxime et -us et frigidus *locus* (part. 36 *opp.* aprici [Varro rust. 3, 14, 2 Vitr. 2, 10, 2]. Catvll. 63, 3 silvis redimita. Colvm. 5, 5, 14 -is l. humidisque et frigidis. *al.* Plin. nat. 19, 74. Vlp. dig. 8, 2, 17, 1 *opp.* solis ... plenus. *al.*). leg. 1, 15 viridi -aque ripa (Sil. 4, 85. 6, 311 Amm. 22, 8, 23). Varro Men. 322 lucus (Verg. Aen. 6, 673 Ov. fast. 6, 425 Calp. ecl. 5, 62. *al. cf.* Catvll. 63, 32 per -a nemora [Verg. Aen. 8, 107 Plin. nat. 3, 41 tam aprici colles, ... tam -a n. *al.*]. Verg. Aen. 11, 905 silva [Ov. met. 6, 637. 8, 376. *al.* Plin. nat. 2, 209. *al.*]). Lvcr. 4, 575 montis (Plin. nat. 25, 29. 117 Stat. Theb. 7, 627. silv. 2, 2, 48 m. -i umbra. *al. cf.* Cvrt. 5, 4, 9 iugum -um et umbrosum. Colvm. 4, 33, 1 -o et septentrionali clivo. Avson. Mos. 189 colli [Cypr. Gall. iud. 421]). Verg. georg. 1, 156 ruris -i ... umbras (Colvm. 7, 5, 2 *opp.* aprica). Aen. 3, 619 *Cyclopis* domus (*item de antris sim.*: Cvlex 78 antra [Ov. met. 13, 777 Sen. Phaedr. 539 Stat. silv. 5, 3, 172]. Liv. 1, 21, 3 specu. Colvm. 8, 17, 5 latebrae. *cf. de hiatibus terrae*: Ov. met. 2, 274 -ae viscera matris). 7, 36 fluvio (*cf.* 7, 84 Albunea. Sil. 4, 738 stagnis. Ivv. 3, 54 Tagi. Tert. bapt. 5 p. 205, 19 fontes [Avson. 298, 30 p. 153 P.]. Clavd. 22, 199 Histrum. carm. min. 26, 41 gurges). Hor. carm. 2, 15, 15 arcton. epist. 1, 16, 5 valle (Ov. met. 11, 277 Sen. Phoen. 16 Colvm. 4, 22, 8 Val. Fl. 2, 538. *cf.* Plin. nat. 24, 83 convallibus). Prop. 4, 9, 61 postes *fani sub nemore latentis*. Liv. 40, 22, 3 tam -um iter, ut prae densitate arborum ... perspici caelum vix possit. Vitr. 2, 10, 1 umbrosis et -is perpetuitatibus. *et saepe. per interpretationem ambiguae vocis gr.* αὐχμώδης (*cf. Hesych.* αὐχμηρόν· ξηρόν. σκοτῶδες): Itala I reg. 26, 2 (Lucif. Athan. 1, 15 p. 92, 10) in desertum -um (*gr.* εἰς τὴν ἔρημον Ζίφ, *cod. 93* eremum auchmode [*v. Hier. nom. hebr. p. 159, 18* Zif: mons squalidus vel caligans sive nebulosus, *ubi Euseb. p. 258, 43* αὐχμῶδες]. *cf.* Vvlg. I reg. 23, 14 in monte solitudinis Ziph, ⟨in monte -o⟩ [*add. pars codd. sec. gr.* αὐχμώδει, *cui 23, 15 respondere vid.* in silva]. *huc respiciunt fortasse p. 659, 37 et* Avg. civ. 14, 17 p. 40, 32 D. solitudines). ⓘ *accedit abl.*: Liv. 3, 25, 7 quercus ... praetorio imminebat, cuius umbra -a sedes erat (Qvint. inst. 1, 6, 34 lucus. Stat. Theb. 4, 804 [796] -a virentibus umbris devia. Plin. epist. 5, 6, 33). Cvrt. 9, 1, 13 nemus -um arboribus (Vlp. dig. 7, 1, 13, 4 virdiaria vel gestationes. Sol. 24, 8 Atlas [*cf. Plin. nat. 5, 14* repletas silvis]. Evstath. Basil. hex. 2, 3, 8 montium ... vertices [*gr.* κατάσκιοι, *cf.* Ambr. *infra*]). Plin. nat. 6, 198 mons -us silva (Avien. ora 309. 624). Tac. hist. 5, 3, 2 rupem nemore -am (Ambr. hex. 1, 8, 28 *terra* -a nemoribus [Evstath. *p. 657, 83*]). Plin. epist. 7, 21, 2 cubicula obductis velis -a nec tamen obscura. 8, 8, 2 *collis* antiqua cupresso nemorosus et -us (Pass. Mar. Iac. 6, 12). Sol. 27, 55 latifundium ... lucis -um.

β *de nubibus sim.*: Cic. Arat. 201 -am pellere nubem (Ov. ars 2, 619 si non tenebras, at quiddam n. -ae quaerimus atque aliquid luce patente minus. carm. frg. 1, 2. Stat. silv. 4, 6, 72 mortis -a n.). Lvcr. 6, 524 tempestatem inter -am. Clavd. Mam. anim. 2, 12 p. 145, 2 in hoc -o rerum caligantium nubilo ... consulta repetamus.

γ *de arboribus earumque ramis, foliis* (*de saepe viva* Plin., Drac.): Verg. Aen. 6, 136 latet arbore -a aureus ... ramus (Ov. trist. 3, 1, 40. Clavd. Don. Aen. 6, 280 p. 547, 5 a. annosa ... -a frondibus. *ibid. l.* 7). 6, 208 ilice (11, 851). 6, 283 ulmus. Ov. fast. 4, 753 si mea falx ramo lucum spoliavit -o (*cf.* Ps. Orig. hom. in Matth. 4, 3 p. 265, 29 ramulos). Plin. nat. 12, 22 intra saepem ... -am (*cf.* Drac. laud. dei 1, 187 frondibus intextis ramorum murus -us stringitur). Val. Fl. 3, 427 silva (*i. e. fronde*). 3, 533 piceae. Clavd. 10, 217 palmite. carm. min. 25, 4 -a pampinus.

δ *de humani corporis partibus densitate vel situ umbrosis*: Catvll. 37, 19 -a quem bonum facit barba. Ser. Samm. 192 ut ... supercilio ... tegerentur -o *oculi*. Avson. 359, 11 p. 216 P. *de cunno versibus Vergilianis* (Aen. 8, 392 *et* 7, 84) *in obscaenum flexis.* *transfertur ad artus per vitam sub umbra actam pallidos*: Apvl. Plat. 2, 16 nec ... coloratos sole ..., sed (*Thomas*, et *codd.*) -os umbra ... artus magni faciat (*cf. Plat. Phaedr. 239c* τεθραμμένον ... ὑπὸ ... σκιᾷ).

b *de ipsa umbra sim.*: Ov. met. 14, 330 -ae (amoenae *Serv. Aen. 7, 715*) Farfarus umbrae ([undae *dett.*]. Sen. Oed. 155 non silva sua decorata coma fundit -as [*Bentley*; -is *codd.*] montibus u. Mart. 1, 88, 5 palmitis. *cf.* Apvl. Socr. 19 p. 164 sub quodam arboris -o umbraculo). Lvcan. 8, 372 nec per -as bella geret tenebras *Parthus* (*umbras silvarum intellegit Burmannus coll. 6, 646* taxus opacat *humum*; ... intus tenebrae. *aliter sub 2a*). *audacius transfertur ad ipsas umbrae qualitates* (*sc. gratas*): Verg. ecl. 1, 52 frigus -um (*cf.* Philarg. *ad l.* rec. I -um idest auras prosperas vel pro nemore; ... -um utrum ⟨pro⟩ -is locis, incertum, an pro valde frigidum). Gratt. 38 qua .. per -a silentia Thybris labitur (CE 1504B, 25 [*s. II vel III*] per silvas ... perque -a s. incruenta. *aliter sub 2a*). Drac. laud. dei 1, 455 *locus* deliciis hominum ... constructus -is.

2 *spectat ad tenebras* (*cf. iuxta* obscurus Ov. fast. 6, 425 Sen. Phoen. 16, *sed disting.* Plin. epist. 7, 21, 2; *disting.* tenebrae Ov. ars 2, 619): **a** *de ipsa nocte, tenebris sim.*: Cic. Arat. 450 sese Centaurus *sidus* -is eripit e tenebris. Verg. Aen. 4, 123 nocte tegentur -a (8, 658. 10, 161 Ov. epist. 15 [16], 47 Sen. Thy. 790 Val. Fl. 7, 372 Sil. 6, 70. 15, 591 obscuro n. -ae. Stat. Theb. 1, 520 tenebras et -am vincere n. *luminibus*. Apvl. met. 11, 1, 1 -ae n. silentiosa secreta. Clavd. 5, 525 Cypr. Gall. Ios. 203 Boeth. cons. 4 carm. 5, 8). Ov. met. 10, 54 trames *qui est per Tartarum* ... obscurus, caligine densus -a. 14, 122 crepuscula *Tartari*. *audacius transfertur ad res nocturnas*: Val. Fl. 2, 288 -a silentia noctis (7, 389. Sedvl. carm. pasch. 4, 219 noctis [*cf. op. pasch. 4, 17 p. 268, 3* nocturno silentio]). Stat. Theb. 6, 686 *Luna* Solis -a soror (*cf.* 8, 159 Vesper -us). 10, 89 limen *sc. domicilii Somni* -a Quies et pigra Oblivio servant. 10, 114 *Somnia* noctis -a cohors.

b *de rebus tenebrosis*: **α** *obscuratis*: ① *de montibus sim. nocturna caligine offusis*: Verg. Aen. 3, 508 montes umbrantur -i. Ov. met. 11, 607 soporem nox ... spargit per -as ... terras.

ⓘ *de Tartaro rebusque infernis* (*cf. l. 49sq.*): Cvlex 372 Ditis -os ... adire lacus, viduos ... lumine Phoebi. Ov. met. 5, 507 mundi. 10, 20 Tartara. Sen. Ag. 1 loca (Herc. f. 707). Herc. f. 689 horrent -a fronde nigrantes comae *arborum infernarum*. 809 regni (Stat. Theb. 1, 294). Med. 741 -am Ditis umbrosi domum. Homer. 723 Ditis fluctus ... -i.

ⓘⓘ *de vultu caeco*: Stat. Theb. 2, 95 -os Tiresiae vultus. 4, 512 nubem ... frontis -ae *eiusdem Tiresiae*.

β *obscurantibus* (*sc. non translucidis*): Verg. Aen. 8, 211 *tauros* in speluncam tractos ... saxo occultabat -o (*cf.* Gloss.L III Abstr. OP 7 -o: tectura). Evstath. Basil. hex. 2, 5, 12 si sub meridianis horis tabernaculum tibi quoddam ex materia densa et -a fundaveris, in spontaneis te ibidem tenebris conlocabis (*gr.* ἐκ πυκνῆς καὶ στεγανῆς ὕλης).

B *praevalentibus coloribus secundariis* (*exempla certiora*):

1 *respicitur frigiditas* (*cf. iuxta pos.* frigidus Cic. de orat. 3, 18 Colvm. 2, 8, 3. 5, 5, 14. *al.*; praefrigidus Plin. nat. 17, 147; frigus -um Verg. ecl. 1, 52): Tac. hist. 5, 6, 2 Libanum ... tantos inter ardores -um fidumque nivibus. Plin. epist. 5, 6, 25 cella frigidaria, in qua baptisterium amplum atque -um (*postea*: latius aut tepidius).

2 *respicitur color niger, fuscus* (*cf. iuxta pos.* nigrans Sen. Herc. f. 689, niger Plin. epist. 5, 6, 33, glaucus Avson. 298, 30 p. 153 P. Mos. 189): Clavd. rapt. Pros. 2, 340 *Tityi* lateris ... sulcator -i (*de eadem re Tib. 1, 3, 76* atro viscere; *de iecore Promethei Aesch. Prom. 1027* κελαινόβρωτον). Prisc. perieg. 172 *terras* has pelli similes pardi dixere priores; namque solum squalens orbes (*Woestijne*, urbes *codd.*) distinguit -os (*Dionys. perieg. 182* κυανῇσι κατάστικτος φολί-

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

δεσσιν). ? **3** *respiciuntur latebrae, status tectus, inclusus sim.*: CLAVD. carm. min. 36, 3 nullum Borean nec brumam sentit -us umor *sc. crystallo lapidi inclusus* (*'dans son réduit' Crépin; de eadem re 34, 1* lymphae quae tegitis cognato carcere lymphas. *34, 5* securas ... undas. *37, 2* duratis ... vagus fons operitur aquis).

II *translate de rebus abditis, remotis, secretis sim.* (*sc. parum lucidis; cf. imagines p. 658, 8. 10*): SIL. 1, 395 felix ... nemorum et vitae laudandus -ae (*i. procul a consuetudine hominum actae; item* STAT. silv. 3, 5, 17 -a quies et sordida numquam gaudia [*opp.* proelia Circi *sim.*]). GELL. 10, 3, 15 quod ... in his *sc. orationibus Gracchi* umbra et color quasi -ae (opicae *Markland*) vetustatis est. AVG. conf. **11**, 2, 3 -a secreta *sacrae scripturae* (*cf.* PS. AVG. serm. ed. Mai **118**, 1 -i ... mysterii nubilum. PROSP. epigr. 70, 2 in sacris libris ... plurima ... clausa et -a tibi. *cf. l. 31*).

appendix: n. pro subst.: **1** *sing.* (*cum praepos.*): PLIN. nat. 10, 43 colores in -o clarius micant (37, 95. QVINT. inst. 1, 2, 18 quendam velut in -o situm ducit; *opp.* in media rei publicae luce). 37, 137 colores ... non nisi ex -o ... reddunt *irides gemmae* (*cf. 136* sub tecto).

2 *plur.* (*fere cum praepos.*): **a** *accedit gen.*: LVCR. 2, 115 cum solis lumina ... inserti fundunt radii per -a domorum. VERG. Aen. 2, 725 ferimur per -a locorum (SERV. auct.: obscura; alibi -um amoenum). 6, 633 per -a viarum. MELA 1, 73 per amoenas umbras et -a silvae (*cf.* RVFIN. Basil. hom. 2, 6 p. 1741^B per ... -a silvarum. GREG. M. in Ezech. 1, 9, 1 post tot -a silvarum; *opp.* campos ... in quibus liberis gressibus ... pedem ponamus). PLIN. nat. 9, 96 hieme aprica litora sectantur *cancri*, aestate in -a gurgitum recedunt. STAT. Theb. 1, 376 -a legens nemorum (5, 186 n. per -a [RVFIN. Orig. in num. 17, 4 p. 161, 2 *ad num. 24, 6; cf. p. 323, 37*]. AVIAN. fab. 36, 6 n. liceat ... -a sequi). EVCHER. form. 3 p. 18, 1 condensa -a vel contecta scripturae divinae (GREG. TVR. glor. mart. 28 p. 504, 21 s. sanctarum. *cf. supra l. 14*). SIDON. epist. 4, 21, 5 quod montium cingunt dorsa pascuis ..., -a lustris, aperta culturis. CORIPP. Ioh. 7, 394 noctis per -a. **b** *sine gen.* (*ambiguum* APVL. met. 4, 2, 2 inter -a secreta): CIC. orat. 36 in picturis alios horrida ... -a, contra alios nitida ... conlustrata delectant. SEN. Herc. f. 857 per -a (SIL. 4, 825. CYPR. GALL. exod. 577 [*de deserto, ut vid., cf. p. 657, 73*]). PLIN. nat. 12, 128 in -is gignitur (21, 50. 23, 17 *opp.* in apricis. 25, 122. 27, 43 nascitur in -is et asperis aquosisque. 27, 62). 16, 59 ex -is (*opp.* ex apricis *ut*: 16, 196 ex umidis -isque). 18, 330 pecudes a sole in -a cogito. 25, 135 nascitur -is et umidis.

deriv.: opacitas, opaco. *compos.*: inopacum. *Beikircher.*

opalus, -ī *m. et* **opallius,** -ī *m., cf. gr.* ὀπάλλιος. [*veriloquium Indicum ne per Isidorum quidem probatur, v. infra. Sch.*] *scribitur* oppalius **EPIPHAN.** (*cf. var. l.* oppal- *apud* PLIN., ISID.), optallius DAMIG. (*Abel ad loc. cit. suspicatur* ὀφθ-). *cf. l. 50.* *genus lapidis q. d. gr.* ὀπάλλιος: PLIN. nat. 37, 80 ab iis *beryllis* differunt -i (*Mayhoff ad l.* 'an opalli [ὀπάλλιον]?'; *inde* 1, 37, 21 de -is). 37, 83 vitia -i. 37, 84 *paederos* -i ... gratiam habet. DAMIG. lapid. 24 -us lapis circa oculos efficax est (*Orph. lith. 282* ὀπάλλιον). EPIPHAN. Avell. p. 751, 23 alter iaspis, qui vocatur -us (app- *trad.*, ὁ παλαιός *Migne gr. 43, 297^D, i.* ὀπάλλιος). p. 753, 12 alius *hyacinthus*, qui vocatur rhodiaeus, alius -us. ISID. orig. 16, 12, 3 -us distinctus diversarum colore gemmarum (*postea*: nomen habet ex patria, sola enim eum parturit India; *quod confusum vid. ex Plin. nat. 37, 80* India sola ... horum mater *et 37, 84* sangenon ab Indis vocari).

opāsum (*i.* oppans-) *v.* oppando. **opē** *v.* opa.

opeinod *v.* opinor.

opella, -ae *f.* *ab* opera *deminutive.* *i. q. paulum (aliquantum) operae* (*quasi per litot.* LVCR., *ironice* HOR.): LVCR. 1, 1114 haec ... pernosces parva perductus -a. HOR. epist. 1, 7, 8 officiosa ... sedulitas et -a forensis. *de opera medicamenti* (*cf. p. 664, 41*): SER. SAMM. 834 manabit ... caprifici sucus -am (*an de ope intellegendum? cf. 827* dicamus opem).

opellum, -ī *n.* *ab* opus *deminutive.* *i. q. opusculum* (*syn. loc. cit. l. 10*): CLAVD. MAM. anim. 1, 2 p. 24, 15 -i ipsius auctorem (*de suo libro loquitur*).

opendo (GLOSS.) *v.* oppando. *W.*

***opera,** -ae *f.* [*vox collectiva ut primitus* opera *n. pl.* (*ad* opus); *cf.* ōra *f. iuxta* ōra *n. pl.* (*ad* ōs), *gr.* ἡ πυρᾶ, ἡ γενεή *iuxta* τὰ πυρά, τὰ γένεα. *Sch.*] *de scriptura et formis*: *abl.* -eis CIL I² 1714. *inseritur in textum graecum* THEOPHIL. inst. 3, 28, 1. *graece flectitur ibid.* 4, 5, 1 τῆς operas. CONSTANT. PORPH. 1, 89 ὄπερες. *ibid. acc. pl.* ὄπερας. GLOSS. iurispr. *v. infra.* *notatur*: oper PAP. Tjäder 3 I, 3, 2–7. ope CIL I² 808 (*in indice falso s. v.* opus). o PROB. litt. sing. gramm. IV 276, 4. 5. NOT. Tir. 29, **14** -a. 29, 21 dat -am. 29, 22 dedit -am. 67, 27 -e precium. *de notione*: PAVL. dig. 7, 7, 1 -a in actu consistit. SYNON. Cic. p. 421, 22 demeretur ... obligat. benefacit. -am dat. 435, 25 nititur ... laborat. dat -am. 436, **11** -ae. reditus. faenus. quaestus. vectigalia. fructus. usurae. mercedes. GLOSS. -a: σπουδή. ἔργον. -am do: σπουδάζω. *al.* GLOSS.^L V Aa o 430 factura, -ae occasio. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357^A ὀπέραις. ἐργασίαις ἐκ τῶν χειρῶν. *de differentia vocum q. s.* opus *et* -a: NON. p. 528, 27 quotiens genere neutro, plurali numero opera legerimus, significantur

fabricae ..; cum genere feminino, numero singulari, intellegendum aut opus vel labor pro mercede sumta (*affert* PLAVT. Asin. 172) ..., vel occasio et facultas aut oportunitas (*affert* PLAVT. Aul. 199). SERV. Aen. 11, 184 'hoc opus' ... tunc dicimus, quando negotium ipsum, quod geritur, significamus; si autem feminino genere dixerimus '-as', ipsas personas ... significamus. PROB. app. gramm. IV 203, 25 inter opus et -am hoc interest, quod opus id, quod fit, significat, '-am' vero, a qua fit, esse demonstrat (*inde corrigas* ISID. diff. 1, 412). GLOSS.^L V Abba OP 29 opera sunt artes singulorum artificum; -am adiutorium esse cognoscimus vel studii diligentiam (*sim.* IV Plac. o 14). *legitur in poesi saepe apud scaenicos veteres inde a* NAEV., *rarissime apud epicos post* LVCR. (*6^ies*) *et lyricos; omnino deest* HOR. carm. (sat., epist. *9^ies*), TIB. (*dubia formae interpretatione* 1, 4, 48, *v. s.* opus), PROP., OV. met., trist., Pont., MANIL., VAL. FL., SIL., STAT. *in sermone pedestri inde a* CATONE, SCIP. min.; *raro in* VVLG. *adhibitum (cf. l. 67 sq.) ne ab ecclesiasticis quidem frequentari videtur.* [*it.* opera, *langob.* ovra (> *it. vet.* òv(e)ra), *aemil.* övra, *venet. vet.* (*Vicetia*) vov(e)ra, *ligur.* över i; *sard. vet.* opera, *sard. centr.* oβera; *raet. occ.* ǫvra, *centr.* úara, óura, ǫra, *or.* vore; *francog.* oeuvre (*dial. wall., loth., comit., burg.*); *francoprov.* áüvra, u(v)ra, ovra *etc.*; *prov. vet.* obra, *delph., prov.* obro, oubro, *langued., lemov., alvern.* obro, -a; *vasc.* obre; *cat.* obra; *hisp.* huebra, obra; *port.* obra. (> *breton., cambr.* ober, *hibern. vet.* opair). *cf. M.-L. 6070. Battisti-Alessio IV 2661. 2709. 2710. Wagner II 188 sq. Wartburg VII 358 sqq. Corominas III 541 sq. Machado II 1607. G.*] [*confunditur in codd. c.* opus *passim, e. g.* PLAVT. Mil. 75 TER. Phorm. 363 CATO agr. 4. *cf. recc. diversas* CIC. off. 2, 11 TERT. apol. 42, 3 *et formas ambiguas l. 13. 50 sqq. 68 sqq. p. 661, 48 sq.* *c.* ops ENN. frg. var. 20 LIV. 28, 9, 6 VAL. MAX. 7, 8, 7. *cf.* ACC. trag. 102 (opem *Ribbeck*). *c.* operarius PLIN. nat. 18, 300. *dub. vel falso trad.*: PLAVT. Truc. 734 CIC. Tusc. 1, 7 GRATT. 131.]

CAPVT PRIMVM: ***exempla notionem illustrantia.***

I *usu originario significatur actio vel status eius, qui opus facit.* *cum usus vocis q. e.* opus *saepe rem faciendam vel factam respiciat, -a magis spectat ad nisum vel intentionem agentis (cf. supra et distinctionem iurisconsultorum inter* 'locationem -arum' *et* 'l. operis', *v. Kaufmann, Die altröm. Miete 182 sqq. 205 sqq.*). *-a et* opus *distincte iuxtaponuntur*: PLAVT. Mil. 879 ire in opus ... aut ... -am pollicitari. TER. Haut. 73 CATO agr. 2, 2 CIC. Verr. II 1, 147. 5, 68 VARRO ling. 5, 178 IAVOL. dig. 33, 7, 25, 1 TAB. cer. Dac. 10 (CIL III p. 948), 3 PALLAD. 12, 14. *contra eodem fere sensu variant e. g.* CIC. Catil. 4, 17 off. 2, 12; *cf. usus l. 65. p. 665, 68 descriptos.* *de distinguenda voce q. e.* labor *v. Lau, Der lat. Begriff labor 15 sqq.*

A *usu sollemni*: **1** *significantur quaelibet actiones sive singulae et momentaneae sive repetitae et perpetuae*: **a** *magis respicitur ipsa actio*: **α** *animantium*: ① *in universum*:

Ⓐ *exempla varia selecta*: PLAVT. Asin. 734 minae bonae, mala -a partae. Bacch. 542 lingua factiosi, inertes -a. Merc. 815 istarum esse -arum patrem. Pseud. 142 *facie* hau mali videntur, -a fallunt (*ad* opus *traxit Hofmann vol. VI 1, 185, 64*). 531 siquidem istaec -a, ut praedicas, perfeceris (*an ad* opus *?*). Rud. 321 istius modi virtutibus -isque. LVCIL. 763 (*vix ad* opus) haec subsiciva ... -a *lege* (CIC. Phil. 2, 20 -is s. de orat. 2, 364 s. -is, ut aiunt. *explic.* SCHOL. Verg. Aen. 7, 331. *cf.* CIC. Cato 56 supervacaneis. QVINT. inst. 10, 7, 27 lucrativae. HIER. epist. 34, 6 furtivis, ut aiunt, -is [**114**, 1, 2 DAMAS. Hier. epist. 35, 1, 2]). CIC. Phil. 3, 38 cum ... -a, virtute, consilio C. Caesaris ... populus Romanus defensus sit (5, 36. 40. 10, 25. 26. *cf. vol. IV 452, 65*). rep. 1, 14 otiosiorem -a quam animo (*cf. p. 664, 58*). nat. deor. 1, 54 *dei* -am *in mundo efficiendo* (*cf.* ac. 2, 121). Att. 5, 15, 1 industriae meae praeclara -a. fam. 9, 20, 1 usque ad assum ... -a *edendi* perducitur. GRATT. 329 *magister* -amque ⟨moramque⟩ temperet *catulis*. VERR. FL. frg. Gell. 16, **14**, 3 ignaviores ... plus verborum quam -ae habent. *et saepius.*

Ⓑ *usu christiano, adhibetur pro voce q. e.* opus (*aliter II B; cf.* PALLAD. 1, 20 *et* 1, 42, 4 *de operibus rusticis*): ① *in scripturis sacris ad reddendam vocem q. e.* ἔργον (*in plerisque vers. et Vulg. respondet* opus; *de verbi sing. iuxta plur. vocis q. e.* opus *adhibito ut l. 75 v. Rönsch, It. u. Vulg. 435* [*addas* IREN. 2, 13, 7 = 2, 16, 3 H.]; *mendum librarii vid.* deut. 33, 11 [Lugd.] -am manu⟨u⟩m): ITALA num. 3, 36 (Lugd.) -as *sacerdotum* (*Vulg.* quae ad cultum ... pertinent). psalm. 45, 9 (Sangerm.) videte -am domini. 65, 3 (cod. 136 Cas.) orribiles -ae tuae. Matth. 5, 16 (Tert. cult. fem. 2, 13 l. 7) luceant -ae vestrae. Ioh. 3, 19 (cod. b) erant ... malae -ae eorum (*cf. cod. e* erat ... opera, *aliae vers. et Vulg.* erant ... opera, *gr.* ἦν ... τὰ ἔργα. *sim. discrepant versiones* 3, 20. 21. 9, 3). 15, 24 (cod. a, *codd. DF Vulgatae*) si -am non fecissem. Rom. 2, 6 (Lucif. reg. apost. 12 p. 64, 14) reddet unicuique secundum -am eius. Iac. 2, 18 (cod. ff *al.*) tu -am habes, ego fidem habeo (*gr.* ἔργα). *al.* ② *inde apud ecclesiasticos* (*non invenimus talia apud* CYPR., LACT., AMBR., AVG.): TERT. adv. Hermog. 20, 3 et -a et -ae operator (*antea*: operis, facti). idol. 1 p. 30, 7. adv. Marc. 1, 2 p. 292, 20 neque mens ... bona malas edat -as neque mala bonas (resurr. 16 p. 46, 3 [*postea*: b. opera]. HERM. Pal. mand. 8, 4 [*vulg.* opera]. *al.*). 3, 8 p. 389, 20 resurr. 16

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 47, 12. IREN. 1, 23, 3 (1, 16, 2 H.) iustas. 5, 11, 1 carnales. CELERIN. Cypr. epist. 21, 2 -as, quas ... fecerunt (*de bonis operibus ut*: MAR. VICTORIN. in Gal. 2, 10 [opera *ed.*]. COMM. instr. 2, 14, 12. 2, 24, 9. *al.*). LVCIF. Athan. 1, 2 p. 67, 22 (*l. 21* opus). 1, 9 p. 81, 10 eximiam. reg. apost. 11 p. 63, 14 quod ... tua -a sit (sint *ed.*) deo accepta; talia sunt opera tua *eqs. al.* HIER. tract. in psalm. I p. 50, 5 (*ad 76, 3* manibus) -a nostra ... clamat ad dominum (*l. 20* opere; *cf. fortasse Orig. ad l.* διὰ τῆς πρακτικῆς). *al.*

(II) *cum certo quodam officio vel arte coniuncta* (*distinguitur ab arte* HOR., *cf. p. 662, 63 et* artis -a APVL. apol. 29, 3 EDICT. Theodor. 62; *ab officio* RHET. Her., *cf.* CALL. dig. 2, 13, 12): (A) *de variis officiis et artibus*: PLAVT. Trin. 365 multa illi -a opust ficturae (*cf.* SEN. epist. 80, 3 *corpora exercentibus* opus est ... longa ... -a). RHET. Her. 4, 35, 47 magistratus est officium -a ... consequi senatus voluntatem (*cf.* FEST. p. 371 eorum *viatorum*). CIC. Catil. 4, 17 (*de tabernariis*) -a atque quaestus (*antea*: operis et quaestus). rep. 5, 5 *vilici* (*cf.* COLVM. 12, 3, 8 *vilicae*). Tusc. 5, 2 philosophandi. off. 3, 4 scribendi (*cf.* HOR. ars 261 -ae celeris ... aut ignoratae ... artis. PLIN. nat. praef. 6. 12 levioris -ae ... libellos. PORPH. Hor. epist. 1, 1, 1 *de poesi*). Att. 7, 15, 2 in senatu. SEN. benef. 6, 38, 3 fabrilis (APVL. met. 2, 4, 5). epist. 29, 6 hoc ... ad edendas -as tempus exceperat *philosophus*. 47, 15 *servos* sordidioris -ae. PLIN. nat. 26, 4 *de curatione* (*cf.* 26, 43 medicinae). 33, 71 in silice facilior existimatur -a. *al.* *de -a apium*: PLAVT. Curc. 10. (B) *de militibus* (*exempla selecta, sc. ad actionem pugnandi spectantia; de auxilio et officio v. sub 2*): PACVV. trag. 146 macte esto virtute -aque (LIV. 2, 24, 8 in Volsco bello v. atque -a enituit. 24, 16, 8 CVRT. 6, 8, 3 VEG. mil. 2, 7. *al.*). CIC. Verr. II 5, 4 quae tua -a et quanta fuerit in bello. CAES. Gall. 7, 20, 4 equitum. NEP. Con. 1, 1 in eo *bello* ... eius -a magni fuit (*sim.* Dat. 1, 2 Cat. 1, 2 LIV. 36, 7, 9). Dat. 2, 1 huius -a hostes ... profligati sunt. Epam. 5, 3 imperatoris. LIV. 2, 47, 10 pro eximia eo bello -a. 2, 64, 5 cum ducis tum militum. 10, 44, 5 insignem (41, 4, 6). 25, 14, 13 quorum -a castra ... capta erant (PLIN. nat. 33, 38). 29, 35, 3. *al.* (C) *de oratoribus* (*maxime in iudiciis versantibus; exempla, quibus accedit notio auxilii, v. sub 2*): CIC. Mur. 41 sit par forensis -a ⟨militari⟩ (*v. vol. VI 1, 1052, 76*). de orat. 2, 101 -am suam multam existimari volunt (Brut. 113 m.que -a m.que industria. 242. 246 magni laboris, m. -ae multarumque causarum). Brut. 117 quo minus iudiciis -am darent (VLP. dig. 5, 1, 18 pr.). leg. 1, 12 causarum. OV. rem. 165 sive -am bellis vellet dare ... sive foro. QVINT. inst. 7, 4, 23 qualitas maxime oratoris recipit -am. 12, 6, 6 continuare -am. TAC. ann. 3, 66, 2 infami -a *accusandi*. SVET. Tit. 4, 2 foro -am dedit, honestam magis quam assiduam. GELL. 14, 2, 9 in -is fori celebres. *al.*

β *rerum* (*quae hic desiderabis, v. sub 2*): (I) *membrorum corporis et animae*: LVCR. 4, 920 dubium non est, animai quin -a sit sensus (TERT. anim. 11, 1 *syn.* actus, *opp.* substantiae. 14, 3 vires et efficaciae et -ae. *cf.* 10, 8 si separas spiritum natura, separa et -a [*nisi ad* opus *pertinet*]). PHAEDR. 1, 11, 13 vocis. SEN. epist. 95, 27 dentium. PLIN. nat. 11, 175 *linguae*. FLOR. epit. 1, 23, 2 *ventris*. TERT. anim. 27, 5 *in concubitu fungi* animam concupiscentia, carnem -a (*syn.* actu). orat. 13 p. 188, 22 manuum. *al.* (II) *variarum*: VITR. 6, 2, 2 magni iudicii est -a, quid ... sit faciendum (*an ad B1c?*). SEN. dial. 3, 17, 3 iracundiae. epist. 95, 10 *philosophiae* (BOETH. cons. 1, 1, 10 W.). MELA 1, 65 litteras et litterarum -as aliasque ... artes (*paulo aliter*: QVINT. inst. 2, 18, 4 ab actu, id est -a recesserunt *litterae ad contemplationem*). PLIN. nat. 14, 27 caeli aut soli. 23, 120 cibi. QVINT. inst. 5, 8, 3 *ornamentorum*. TERT. nat. 2, 5, 14 *elementorum*. adv. Marc. 4, 17 p. 473, 22 legis. paenit. 2, 7 paenitentiae. patient. 8 p. 14, 7 concidet *telum* ... inrita -a et infructuosa. SOL. 1, 33 virtutis. PRISCILL. tract. 6, 92 p. 70, 9 intellectus. *al.*

b *magis respicitur labor, cura, studium, quae ad conficiendum opus impenduntur* (*exempla selecta certiora*): PLAVT. Cas. 424 sq. meam -am luserim et praeter -am restim sumpti fecerim. Mil. 1086 propter ⟨quam⟩ *mulierem* -a est mihi. Most. 60 orationis -am compendi face. Poen. 332 et oleum et -am perdidi (CIC. Att. 2, 17, 1 perierit. 13, 38, 1 de eodem o. et -a exaravi. fam. 7, 1, 3. *cf.* PETRON. 134, 2 et -am et sudorem perdidisti. *v. etiam Otto, Sprichw. s. v. 'oleum' n. 3*). Rud. 1020 mea -a, labore *eqs.* (CIC. Verr. II 5, 123 [*plur.*]. de orat. 1, 234. fam. 6, 14, 1 l., ... -am, curam, studium. *al.* CAES. Gall. 5, 11, 5. *al.*). TER. Haut. 73 quod in opere faciundo -ae consumis tuae. Phorm. 363 cui -a (*A*, in opere *cett.*) vita erat. CIC. S. Rosc. 16 -a, studio, auctoritate (43. div. in Caec. 63 -am, st., laborem. fin. 1, 1 fam. 6, 5, 1. *al.*). Verr. II 4, 68 ut -am, curam, pecuniam impendant (*v. vol. IV 1453, 75; adde* Cluent. 157 Att. 16, 16, 8 fam. 4, 3, 4. *al*). 5, 68 (*de lautumiis*) *opus* e saxo ... multorum -is ... exciso. fin. 1, 45 nec -a multa nec impensa (*v. vol. VII 1, 551, 11*). off. 2, 12 *inanima* hominum -is effecta (*infra* sine hominum -a [2, 14 *bis*]; *sed 2, 11 et 2, 14* opere. *2, 13* labore). Att. 14, 14, 6 omni ope atque -a enitar. CIC. fil. Cic. fam. 16, 21, 8 multum ... eripitur -ae. VARRO rust. 1, 38, 3 quam paucissimis -is (*an ad B2?*). LIV. 5, 5, 8 -ae ... iactura. CELS. 7, 4, 1^{A} minus -ae est, si *eqs.* (*cf.* SEN. benef. 4, 16, 1 minore [COLVM. 4, 22, 3. *al.*]). SEN. epist. 47, 2 maiore (COLVM. 4, 31, 1. *al.*). 76, 6 levi (90, 18 COLVM. 11, 3, 53 AMM. 17, 13, 28). *et passim.*

2 *significatur auxilium, officium, ministerium alicui (homini vel hominum societatibus; deae p. 663, 68) praebitum*: **a** *praebetur ab hominibus*: **α** *magis beneficii dandi causa* (*nonnulla transeunt ad β vel γ*): (I) *exempla varia selecta*: PLAVT. Aul. 142 da mihi -am amabo.:: tuast, utere atque impera, si quid vis. Cist. 57 quid velis nostram -am. Men. 663 sq. quid mihi futurum est, qui tibi hanc -am dedi? :: -a reddetur *eqs.* TER. Phorm. 267 tradunt -as mutuas. CATO agr. 4 si aedificabis, -is, iumentis, materie adiuvabunt (*item vicini, cognati sim.*: GELL. 2, 29, 7. 13 APVL. apol. 17, 1 AVIAN. fab. 21, 9). ACC. trag. 102 nisi quid tua facultas nobis tulat -am (opem *Ribbeck*). CIC. Sull. 26 si officia, si -ae deserviunt amicis (off. 2, 68 -is et o. fam. 6, 6, 13. 10, 1, 3. GELL. 5, 13, 1 in -a danda faciendoque o. *cf.* Q. CIC. pet. 47 -am suam, quoad non contra o. rogaretur, polliceri). off. 2, 52 aut -a benigne fit indigentibus aut pecunia. 2, 53 -a, id est virtute et industria, benefici (*agit de -a et beneficio ut*: 2, 65. 71 fam. 15, 12, 2 SEN. benef. 4, 29, 2). *et saepe.* (II) *de attentione auditoris, spectatoris* (*adde p. 664, 52. 667, 39 sqq. et vol. V 1, 1681, 25 sqq. 59*): PLAVT. Asin. 46 redde -am mihi. Bacch. 995 aurium. Epid. 24 te volo percontari: -am da, -a reddetur tibi. TER. Phorm. 62 ausculta. :: hanc -am tibi dico. CIC. fin. 4, 80 hanc ... primam exigam a te -am, ut audias me. Att. 4, 15, 6 deinde Antiphonti -am *sc. dedi.* TAC. ann. 16, 21, 1 Iuvenalium ludicro parum spectabilem -am praebuerat (*nisi de -a scaenica*). EVGRAPH. Ter. Haut. 41 hanc mihi -am exhibete, ut cum silentio attendatis.
(III) *in re amatoria* (*cf.* CIC. fam. 9, 22, 3 'liberis dare -am' quam honeste dicitur; ... eius -ae nomen non audent dicere. *sim.* off. 1, 128. *de quaestu meretricio v. infra*): PLAVT. Amph. 523 -am hanc subrupui tibi (*cf.* Cas. 891). Asin. 598 nocturna. Bacch. 93 tuos sum, tibi dedo -am. Mil. 1057 meam. Rud. 435. Trin. 651 in foro -am amicis da, ne in lecto amicae (TER. Haut. 910). OV. am. 2, 10, 26 deceptast -a nulla puella mea. ars 1, 366. 2, 673 latus et vires -amque adferte puellis. APVL. met. 8, 26, 5 promiscuis. (IV) *in iure de auxilio advocati, patroni, testis sim.* (*cf. sub β et 1a*): PLAVT. Poen. 806 bonam dedistis, advocati, -am mihi. Rud. 891 mea -a ... addici. Trin. 651 *v. supra. al.* TER. Haut. 501 *arbitri*. CIC. Q. Rosc. 38 pro -a ⟨ac⟩ labore *cognitoris*. Caecin. 6 honorariam -am amici. Mur. 45 amici ... suam -am et gratiam iudicio ... reservant. Brut. 174 multam ... et utilem. off. 2, 56 (*i. iuris interpretatio*). *al.* LIV. 3, 46, 8. SEN. dial. 9, 1, 12 prosilire ... in forum, commodare alteri vocem, alteri -am. QVINT. inst. 12, 7, 7 -a patroni. 12, 7, 8 honestissimum ... non vendere -am. 12, 7, 10. decl. 328 p. 292, 5 illi opus est -a advocati. *al.* (V) *in re militari de auxilio a sociis, amicis oblato* (*de ipso munere militum v. sub γ*): CIC. Verr. II 5, 85 sociorum -a Syracusani nobis ... audientes sunt. Manil. 24 eorum -a (*om. codd. praeter H*) ... et magnis adventiciis auxiliis. CAES. Gall. 5, 25, 2 in omnibus bellis. civ. 3, 1, 4 in bello. 3, 91, 1 imperatori ... -am date. *al.* LEP. Cic. fam. 10, 34, 2. OV. fast. 4, 889 (*Mezentius ad Turnum*) nulla mora est -ae. LIV. 5, 19, 5 Latini ... -am suam pollicentes. 24, 14, 4 bona fortique -a *volonum*. 32, 8, 11 sua classi suaque -a. 37, 54, 28 forti fidelique (40, 49, 7. 45, 14, 2). *al.* VELL. 2, 59, 5. VAL. MAX. 7, 2, 6 promptissima et fidelissima. FRONTIN. strat. 2, 11, 4. TAC. hist. 3, 58, 2 -am pecuniasque. *al.*

β *mercedis, praemii quaerendi causa*: (I) *de ministerio certi officii proprio, quod mercede constituta praebetur*: (A) *exempla varia selecta*: PLAVT. Aul. 455 -a huc conducta est vostra, non oratio. Pseud. 849 pro pretio facio, ut -a appareat. CATO agr. 21, 5 -as fabri. CIC. Verr. II 2, 171 in portu ... -as dabat (*de publicanorum ministris ut*: 2, 173 fam. 13, 9, 3. *cf. sub B1 et vol. V 1, 1681, 77, ubi addas* IAVOL. dig. 4, 6, 34, 1 DON. Ter. Phorm. 150). 3, 76 merces -ae (ALF. dig. 40, 7, 14 pr. pro -is [SVET. Claud. 18, 1. *al.*]. APVL. met. 2, 22, 5 VLP. dig. 4, 2, 9, 1. *al. cf.* QVINT. decl. 382 p. 427, 18 mercennariae [VLP. dig. 50, 13, 1, 4. *al.*]). parad. 46 rem quaerunt ... -is dandis. off. 1, 150 mercennariorum ..., quorum -ae, non quorum artes emuntur (*cf.* COMM. instr. 2, 31, 12 si non fuerit ars ..., aut -am praebe aut cursum). VARRO ling. 5, 178 si quid datum pro -a aut opere, merces. VITR. 3, 3, 8 sumptus -asque. SEN. epist. 85, 33 gubernator ... promisit ... utilem -am. TAB. cer. Dac. 9 (CIL III p. 948), 5 -as sanas valentes edere (= 10, 5. 11, 10). APVL. met. 9, 5, 1 fabriles -as praebendo. PAVL. dig. 19, 2, 22, 2 locat ... artifex -am suam, id est faciendi necessitatem. *al.* (B) *de quaestu meretricio sim.* (*etiam* PLAVT. Cist. 739 sq. Merc. 523 *huc traxit Enk, Mnem. 1, 1934, 29, nescio an recte*): PLAVT. Asin. 172 misi mulierem: par pari datum hostimentumst, -a pro pecunia. 721 opto ... huius -as. Bacch. 45 ubi ei dediderit -as. Mil. 1076 auro ... vendere ... -am. Most. 303 -am nusquam melius potui ponere (*cf. 302*). Truc. 734 sine ... qui dant ... -is utier. SVET. Tib. 43, 2 in -a edenda. CALL. dig. 38, 1, 38 pr. AVSON. 90, 7 p. 347 P. -as conducti ... moechi. (C) *in re rustica* (*vergunt quaedam ad II*): VARRO rust. 1, 17, 2 conducticiis liberorum -is. 1, 53 si sunt ... -ae carae (*cf.* PLIN. nat. 18, 300 caritas -arum [operariorum *var. l.*]). COLVM. 2, 2, 12 -arum vilitas (9, 1, 2 lapidis et -ae). 3, 21, 10 -as ... pretio conducere. PLIN. nat. 13, 132 pueri anusve vilissima -a (*cf.* PALLAD. 12, 14 femineis ac puerilibus -is). PORPH. Hor. sat. 2, 6, 12/13 -am mercennariam faciebat. RVFIN. hist. mon. 18 ut ... elocent ad metendum -am suam. (D) *in*

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

scaena et ludis (*de gratuito agentibus* Liv., Svet. Aug. 43, 3): Liv. 28, 21, 3 gratuita -a pugnantium fuit. Lex Iul. Pap. (dig. 38, 1, 37 pr.) qui ... -as suas, ut cum bestiis pugnaret, locaverit (Gaivs dig. 3, 2, 3. Papin. dig. 48, 5, 11, 2 in scaenam [Macr. Sat. 2, 7, 7]. *al.*). Qvint. decl. 302 p. 191, 13 Ps. Qvint. decl. 9 arg. Tac. ann. 14, 14, 4 -as arenae promittere. Svet. Aug. 43, 3 ad scenicas ... et gladiatorias -as et equitibus Romanis usus est (Cal. 27, 2 Frg. Vat. 72, 2). 45, 3 universum ... genus -as aliquas publico spectaculo praebentium. Tib. 35, 2 -a scaenae harenaeque edenda. *al.* Gell. 3, 3, 14 in -is artificum scaenicorum (*sic Leo, Plautin. Forsch.*^{2} *74; 'inter ministros histrionum' Ritschl, Parerga 1, 60 coll. p. 665, 51*). S. C. de sumpt. lud. glad. (cil ii 6278) 64. *al.*

(II) *de quolibet ministerio, auxilio, quod praemium, emolumentum consequitur* (*exempla selecta*): Plavt. Trin. 843 -am meam tribus nummis hodie locavi ad artes nugatorias (*de sycophanta ut*: 993 ob hanc -am argentum accepi). Cic. S. Rosc. 20 ad eam rem (*i. Roscium interficiendum*) -am suam pollicentur (*sim.* Cvrt. 6, 7, 12. *cf.* 7, 2, 17 promittit). Liv. 32, 26, 14 egregia duorum -a servorum indicum ... fuit (*cf.* Tac. ann. 4, 31, 4 *delatoris* -ae memor). Qvint. decl. 252 p. 34, 10 praemium -ae (324 p. 275, 25 Tac. hist. 3, 74, 2. *cf.* 1, 44, 2 p. exposcentium ob ... -am [Svet. Vit. 10, 1]. Vesp. 18 mechanico ... p. optulit, -am remisit). Tac. ann. 4, 71, 1 oblatis in eandem -am *scelerum ministris.* 14, 62, 3 -ae prioris admonet *Anicetum* (*de quo antea*: maternae necis patrator). Plin. epist. 7, 24, 7 theatralis -ae corollarium (*de plausoribus, cf. p. 665, 66 et* Svet. Nero 20, 3 qui ... -am ... navarent cantanti sibi). Svet. Nero 33, 3 *veneficae* pro navata -a impunitatem ... dedit. *al.*

γ *ut officium cum certa quadam condicione coniunctum impleatur*: (I) *in vita privata*: (A) *de servis*: Plavt. Most. 1038 servorum ... -am et lora mihi cedo. Ter. Hec. 799 meam erus esse -am deputat parvi preti. Cic. off. 1, 41 -am exigendam *eqs.* Att. 4, 8, 2. 9, 17, 2 -a et fidelitas (fam. 16, 12, 6). fam. 16, 11, 6 opportunitatem -ae tuae. Varro ling. 7, 105 liber, qui suas -as in servitutem ... dat. Alf. dig. 40, 7, 14, 1 annorum septem -as (*cf.* Afric. dig. 7, 1, 37 decem annorum). Labeo dig. 40, 7, 41 pr. si triennio -as dederit (*antea*: si servierit). Ivlian. dig. 29, 2, 45 pr. servili. Pompon. dig. 24, 1, 31, 1 ancillarum. Afric. dig. 41, 1, 40 circa servorum ... -am ac ministerium (Inst. Iust. 2, 5, 3). Gaivs dig. 7, 7, 3 in hominis usu fructu -ae sunt et ob -as mercedes (*cf.* 10, 3, 11 -as servi mercedesve). 7, 7, 4. *et saepe apud iurisconsultos.* (B) *de libertis* (*cf.* Gloss.^{L} II Philox. op 4 -arum: τῶν ὑπηρεσιῶν ὧν παρέχουσιν οἱ ἀπελεύθεροι τοῖς πάτρωσιν): Alf. dig. 38, 1, 26 pr. dummodo liberas -as ab eis *libertis* exigeret. *ibid.* 1 si has -as liberti dare nollent. Lex Iul. Pap. (dig. 38, 1, 37 pr.) -as doni muneris aliudve (a. d. m. *Mommsen*) quicquam libertatis causa patrono ... dare (*al., v. vol. V 1, 2019, 56 et cf.* Qvint. decl. 388 p. 439, 4 debeo munus [manus *ed.*], -as [Cod. Theod. 4, 4, 7 pr.]). Sen. contr. exc. 4, 8 patronus -as remissas repetens. 4, 8, 1 libertorum (Ivlian. dig. 38, 1, 25 pr. Dig. 38, 1 rubr. *al.*). 4, 8, 2. 3. Ivlian. dig. 38, 1, 23 pr. hae -ae, quas libertus promittit, multum distant a fabrilibus vel pictoriis -is; denique si libertus faber ... fuerit ..., has -as patrono praestare cogitur (Vlp. dig. 12, 6, 26, 12 -as patrono exhibuit non officiales, sed f. [38, 1, 6. 38, 1, 9, 1]). Pompon. dig. 38, 1, 3, 1 nec pars -ae per horas solvi potest, quia id est officii diurni (*vix ad B2 trahendum. cf.* Pavl. dig. 38, 1, 1 -ae sunt diurnum officium. 40, 7, 20, 5 per singulos dies dantur). *al.* (C) *de colonis* (*pleraque simul ad B2 spectant*): Lex Manc. (cil viii 25902) 4, 25–27 coloni ... dominis ... ⟨in aratio⟩nes -as n(umero) ii et in messem ... -as bin⟨as⟩ p(restare debebu)nt. Epist. procur. de salt. Bur. I (cil viii 10570) 2, 31. 3, 8 -ar(um) praebitionem iugorumve. 3, 13 binas aratorias, binas sartorias, binas messorias -as. 3, 27 Edict. imp. Comm. de salt. Bur. (*ibid.*) 4, 6. Cod. Theod. 5, 6, 3 -a ... eorum terrarum domini libera utantur. Iust. 11, 53, 1, 1 (*a. 371*). Edict. Theodor. 150 rustico alieno -as aut obsequium imperare. (D) *varia*: Plavt. Asin. 871 in senatu dare -am aut clientibus (*de patrono ut*: Ter. Ad. 20. Scip. min. or. frg. Fest. p. 286 -a, factis, consiliis reque. Porc. Lic. carm. frg. 3, 11. Cic. rep. 2, 59 -a, consilio, re. fam. 2, 14. *al.; cf. p. 662, 32*). Afran. com. 144 solvo -am Dianae. Cic. Mur. 70 hanc in nostris petitionibus -am atque adsectationem (*de clientibus ut*: 71. Mart. 3, 46, 1 togatam). Liv. 39, 25, 8 -a eorum *captivorum* in servilibus abuti ministeriis. Plin. nat. 18, 112 vinctorum poenali -a (Tert. cult. fem. 1, 5 l. 4 [opere *var. l.*]). Qvint. decl. 333 p. 314, 27 velut editis necessitate -is.

(II) *in vita publica de ministerio rei publicae praebito* (*exempla tritiora iuncturae q. e.* -am dare *v. vol. V 1, 1681, 52*): (A) *laxius* (*loci notabiliores*): Cato orig. 83 -am rei publicae fortem atque strenuam perhibuit. Cic. inv. 2, 132 quo minus frequenter -am rei publicae det. rep. 1, 11 polliceri -am suam rei publicae. ac. 2, 6 ne quid privatis studiis de -a publica detrahamus. div. 2, 7 tribuenda est -a rei publicae. fam. 10, 25, 1 istam ... -am tuam, navitatem, animum in rem publicam. *al.* Planc. Cic. fam. 10, 9, 2 nisi in multitudine optimorum civium ... fuerit ... *mea* -a praecipua. Liv. 26, 9, 9 *senatores* offerunt se, si quo usus -ae sit. 44, 22, 13 ne deneget -am rei publicae. *al.* (B) *strictius cum respectu certi cuiusdam muneris*: (1) *magistratuum, legatorum sim.* (*de ipsa actione v. sub 1*): Cic. Catil. 3, 14 quod eorum *praetorum* -a forti fidelique usus essem. Att. 6, 2, 6 annuae. 6, 3, 6 *praefectorum.* Varro ling. 5, 87 *legatorum* -a consilioque (Liv. 30, 33, 2 cuius ante legati, eo anno quaestoris ... -a utebatur). Cinc. Fest. p. 241 auspicis -am dare. Sall. hist. frg. 3, 60 *quaestoris.* Liv. 6, 6, 16 in partes muneris sui ... pollicentibus -am. Cod. Theod. 1, 16, 3 pr. fidelem -am *iudicis.* 6, 4, 7 *senatorum.* CIL VI 32420 cuius *Vestalis* -a sacrorum. *al.* (2) *militum* (*exempla selecta; nonnulla vergunt ad β, cetera v. sub α et 1*): Cic. Brut. 282 *Crassus* navarat miles -am imperatori. Liv. 5, 4, 7 annuam. 5, 10, 5 -a ... militari laborandum (Novell. Valent. 13, 13). 36, 39, 8 egregiam. 42, 61, 10 navandae regi -ae. 44, 27, 1 quinque milium equitum. Sen. contr. 1, 8, 12 viri fortis -as. Vell. 2, 111, 2 senatorum equitumque ... exactae ad id bellum -ae. Val. Max. 7, 6, 1 strenuam ... fortemque. Sen. benef. 4, 37, 1 utilem. dial. 1, 5, 1 militare et edere -as. Qvint. inst. 12, 11, 23 militiae. Pap. Corp. 106 IV 4 (*s. I*) -a vacantes *milites.* *al.* (3) *quorumlibet civium*: Cic. Verr. II 5, 48 Capitolium ... publice coactis fabris -isque imperatis gratis exaedificari ... potuit (*nisi ad IIA*). Lex Vrson. (cil I^2 594) 98, 27 *et* 28 dum ne amplius ... in ... homines singulos ... -as quinas et in iumenta ... -as ternas decernant (*an ad B 2 ?*). 98, 32 dum ne invito eius -a exigatur. CIL I^2 1714 lorica⟨m⟩ imponendam de urbanorum -eis coeravit. Fest. p. 254 populi -a eas *Quiritium fossas* fecerat *Ancus Marcius.* Sic. Flacc. grom. p. 146, 9 -as ... exigere. Tert. adv. Marc. 2, 20 p. 363, 12. Spart. Pesc. 3, 6 miles provinciali lignum, oleum, -am extorsit. Cod. Theod. 10, 19, 8 vectigalis -as ... non metuens (Schol. Ter. Bemb. Eun. 290 vectigalium -as exegebat). *al.*

b *praebetur ab animalibus*: Plin. nat. 8, 154 in proeliis memoratae cuiusdam perhibetur -ae *Bucephalus* (*cf. Sol. 45, 9* ope sua). 8, 167 -a ... generi *asinorum* munifica, arando quoque, sed mularum maxime progeneratione (Apvl. met. 7, 23, 1 -a servitioque. 9, 39, 5. Itala Matth. 21, 3 [cod. b *al.*] -am eorum desiderat [χρείαν ἔχει, *Vulg.* his opus habet, *sed cf.* Luc. 19, 31. 34. *inde* Ivvenc. 3, 629 -am ... sibi sumere]). 9, 32 enixioris -ae ... conscii *delphini piscatores iuvantes.* 10, 124 Crateri ... corvorum -ā venantis. Gaivs dig. 9, 2, 2 iumentorum -am praestant *elefanti.* Vlp. dig. 7, 9, 5, 3 (*interpol. ?*) -ae hominis vel cuius alterius animalis. Filastr. 154, 2 (*de avibus Eliae*) in -a tanti ministerii.

c *praebetur a rebus* (*sc. ut instrumentis, aliter de vento* Plavt. Mil. 1188. 1317 *v. vol. V 1, 1681, 12*): Varro rust. 1, 8, 6 harum *furcillarum* -a ... uti. Cels. 7, 2, 4 necessaria ... -a scalpelli (Tert. cult. fem. 1, 5 l. 12 *aeris et ferri.* Vlp. dig. 18, 6, 1, 4 *doliorum*). Sen. dial. 1, 2, 10 *gladius* bonas ... ac nobiles edet -as. 5, 3, 5 *irae.* Plin. nat. 35, 183 aluminis. Tert. anim. 45, 1 membrorum. Itala I Cor. 12, 21 (cod. d *al., cf.* Vvlg.) non potest ... dicere ... caput pedibus; non desidero -am vestram (*gr.* χρείαν ... ἔχω. *cf. sub b*). Amm. 23, 4, 10 cuius *machinae* -a diuturna Demetrius ... Poliorcetes est appellatus (*nisi pro 'usu' accipiendum, cf. 24, 2, 18* qua ... usus *eqs.*).

B *specialia*: 1 *accedunt colores peculiares*: a *spectat magis ad facultatem, voluntatem agendi* (*sc. ut qualitatem agentis; afferuntur notabiliora et probabiliora tantum*): Plavt. Merc. 14 dicam, si -a est (-aest *i.* -ae est *edd.*) auribus atque ... adest benignitas (286 dicam, si videam tibi esse -am aut otium. *cf.* Colvm. 11, 2, 9 quibus superest -a). Persa 280^a servam -am, linguam liberam erus iussit med habere. Pacvv. trag. 348 homines ignava -a et philosopha sententia (*abl. qual. ut*: Cic. Verr. II 1, 101 Caecin. 14 Mur. 36). Cic. inv. 2, 130 scriptori neque ingenium neque -am neque ullam facultatem defuisse (ad Q. fr. 3, 4, 4). leg. 1, 8 neque ... occupata -a neque inpedito animo (fam. 13, 29, 2 ad Q. fr. 3, 6 [8], 3). fam. 5, 8, 2 tibi ... nihil esse ... tam paratum quam ... -am curam diligentiam ... meam (6, 10, 1). Caes. civ. 1, 57, 4 suam probare -am. Val. Max. 7, 3, 7 strenuae -ae equitem (*gen. qual. ut*: Sen. dial. 10, 18, 4 Lvcan. 8, 676 Frontin. strat. 2, 7, 7. 4, 7, 36 Gell. 1, 2, 6). Colvm. 3, 3, 8 non ... excedunt septem iugera unius -am vinitoris. b *spectat magis ad statum, condicionem agentis* (*maxime in locutionibus q. s.* in -is esse, habere *sim.; huc transeunt p. 663, 10 et* Cod. Iust. 12, 19, 13 pr. ad huiusmodi nomen vel -am ... adspirare): Cic. Verr. II 3, 94 qui in -is erant (*de publicanis ut*: fam. 13, 9, 3. Planc. 47 in -as ... miserat. Vlp. dig. 39, 4, 12, 2 in ... -is ... habentur). Vlp. dig. 7, 8, 4 pr. quos loco servorum in -is habet. Cod. Theod. 11, 11, 1 (= Iust. 11, 55, 2) in ... -as ... detulisse. CIL V 8666 ⟨in⟩ -is publicis ... fuit (*ibid. iterum.* VI 2337 [= 5558] Fabiano ab -a p.). Inscr. christ. Diehl 381^a cursor, qui cucurrit -e maxime (*'in officio curatoris operum maximorum' expl. Diehl*). c *spectat magis ad ipsum munus, officium* (*exempla significantiora tantum*): Cic. Balb. 17 me officii ... studio hanc suscepisse -am ac munus. Caes. civ. 2, 17, 2 officium legati, qui fiduciariam -am optineret. Hor. sat. 2, 5, 89 neu desis -ae. Vitr. 6 praef. 6 probatis -am tradebant architectis. Sen. Oed. 1033 restat hoc -ae (*Bücheler,* operi *trad.*) ultimum. Colvm. 12 praef. 8 ne vilici quidem aut vilicae magna erat -a *apud maiores.* Gaivs dig. 19, 5, 22 *vestimentorum sarciendorum.* Vlp. dig. 25, 3, 5, 7. Pavl. sent. 1, 2, 2, cognitoriam. Amm. 28, 1, 53 hanc -am implere. Svlp. Sev. dial. 3, 6, 3 exorcizandorum daemonum. Macr. Sat. 1, 5, 16 -am disserendi. d *spectat ad tractationem, constructionem alicuius*

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rei (*huc fortasse iam pertinet* PLIN. nat. 15, 13 vitio -⟨a⟩e, non naturae. *cf. p. 664, 47*): TERT. cult. fem. 2, 10 l. 20 materias ... et -as (*A*, opera *recc.*) eorum metallorum (*Henoch 8, 1* ἐργασίαν). HIER. tract. in psalm. I p. 130, 26 scientia et exercitatio et -a de scripturis. COD. Theod. 15, 3, 6 instructionem viae publicae et pontium stratarumque -am (*cf. Iust. 11, 75, 4* opera).

2 *pressius significat officium diurnum unius operarii (fere in re rustica, cf. de -a libertorum p. 663, 54)*: **a** *locutiones usum praeparantes*: CATO agr. 2, 2 rationem inire oportet -arum, dierum (*ibid.* ad r. operum -arumque vilicum revoca [*i. 'computa et opera vel res confectas et impensa vel dies ad ea conficienda necessarios', nisi ad l. 37*]. COLVM. 3, 15, 5 PALLAD. 1, 6, 3). PLIN. nat. 17, 192 -arum ... computatio ... in latifundiis. *exempla talium rationum inveniuntur apud* COLVM. 2, 12 *passim.* **b** *usu pleno*: CATO agr. 22, 3 vecturam boum, -as VI. VARRO rust. 1, 18, 2 (*ex Saserna*) quaternis -is singula iugera *confodere. ibid.* relinquere ... -as XIII. 1, 18, 6 quaternis -is uno operario. 1, 50, 3. COLVM. 2, 4, 8 quattuor -is. *ibid.* quadrante -ae. 2, 11, 1 quot ... -is singula ... colenda sint. 2, 12, 2 tres. *ibid.* summam -arum. *ibid.* una (*antea*: sesquiopera). 2, 12, 7 consummatione -arum. *saepe apud eundem.* PLIN. nat. 18, 184 singulae -ae ... in iugero sufficient (18, 230. 236). 19, 60. IAVOL. dig. 19, 2, 51, 1 ut in singulas -as certa pecunia daretur (*repetitur bis; antea*: in singulos dies). CIL XIV 4259. *audacius -a pro subi. actionis (vix ad IIA)*: COLVM. 11, 2, 12 palos una -a caedere ... centum numero potest. 11, 2, 26. 28. 40. 82. *al.* PLIN. nat. 18, 241. 254 PALLAD. 7, 2, 1. 8, 1.

II *metonymice*: **A** *significatur homo, qui agit, laborat (res* AETNA *l. 46)*: **1** *fere i. q. operarii (plur. praeter* HOR., VITR. 10, 1, 3 COLVM. 6, 3, 2 PLIN. nat. 18, 262): **a** *adhibentur ad res construendas sim. (ad locos* CIC. *cf. p. 664, 18)*: CIC. Verr. II 2, 13 navem ... publice coactis -is aedificatam (*cf.* 4, 17 publicis -is publice coactis [5, 47 Phil. 1, 12]). CIL I² 808 (*v. p. 659, 75*) *opera locata* Pamphilo mancupi et ope(ris). LIV. 1, 56, 1 (*opp.* fabris *ut*: VENVL. dig. 45, 1, 137, 3). PLIN. nat. 33, 73 (*cf. 33, 70* operatos). 36, 124 -arum multitudine (*cf. Suet. Claud. 20, 2* operantibus). LAMPR. Alex. 32, 3 SIDON. epist. 5, 13, 1. *dub.*: PAVL. NOL. carm. 21, 721. **b** *adhibentur in re rustica (usus praeparatur p. 662, 8)*: VARRO rust. 1 capp. quot[i]en⟨i⟩s -is quisque agri modus coli possit (*cf. 1, 18, 1* operarios). 1, 18, 7 quot quaeque hominibus colantur et quot additis -is ... melius ... habeas cultum. HOR. sat. 2, 7, 118 accedes -a agro nona Sabino. COLVM. 4, 6, 3 -arum penuria. 6, 3, 2 sufficit una -a. 11, 1, 24 -ae avocantur (12, 52, 8). 12, 13, 1 -as morari. PLIN. nat. 18, 262 una -a in die iugerum desecari. SVET. Vesp. 1, 4 mancipem -arum. *al.* **c** *adhibentur in variis operibus*: NOVIVS Atell. 37 -aeque: actor, cantor, cursor, senium sonticum. AETNA 373 praesto sunt -ae ventorum examina semper (*dat. intellegit Richter*). 562 fabriles. VITR. 6, 7, 3 ministrationum ludorumque. 10, 1, 3 pluribus -is (operibus *codd.*). *ibid.* unius -ae. 10, 5, 1 sine -arum calcatura. CVRT. 10, 2, 21 nec ut cum militibus ..., sed ut cum ingratissimis -is (oportet *codd.*). CIL IX 3188 -ae urb. scabillar. XI 4813 scamillar(iorum) -ae veteres a scaena.

2 *de certis quibusdam catervis conducticiis (plur.; ad notionis originem perspiciendam contuleris* CIC. dom. 79 conductis -is non solum egentium, sed etiam servorum *cum* Sest. 38): **a** *in pugnis factionum (inde sim.* PETRON.): CIC. Sull. 68 hunc ... contra patrem tuum -as et manum comparasse (Vatin. 40 Clodianas. PANEG. 3, 19, 1 ad ... seditionem). dom. 14 -arum illa concursatio nocturna. 15 *syn.* copiis. p. red. in sen. 18 -is suffragium ferentibus (Sest. 57). Sest. 38 -is conductis et ad diripiendam urbem concitatis (*cf.* 106 -as conductorum). 127 in -arum contionibus. Phil. 1, 22 mercennarias. or. frg. A VII 16 duces -arum (ASCON. Pis. p. 15, 13 Clodianarum. Mil. p. 46, 8 Corn. p. 49, 3. 12). Att. 1, 14, 5 -ae Clodianae pontes occuparant. 4, 3, 3 ad Q. fr. 2, 1, 3. *et saepius in orationibus et epistulis.* PETRON. 122 vers. 166 mercedibus emptae ac viles -ae (*per contemptum de copiis senatus*). SVET. Aug. 3, 1 inter divisores -asque campestres. **b** *de plausoribus (cf. p. 663, 24)*: TAC. ann. 1, 16, 3 Percennius quidam, dux olim theatralium -arum.

B *significatur id, quod actione efficitur*: **1** *opus confectum vel creatum (huc vergunt* PLAVT. Most. 112 fabri [136]. Stich. 348 araneorum [*cf.* Asin. *infra*]. TERT. bapt. 5 p. 205, 14): PLAVT. Asin. 425 deici -as (telas *Non. p. 192, 19*) araneorum (*cf.* Stich. *supra*). CIC. Att. 15, 13, 6 (*cf. 2, 4, 3* [*2, 6, 1*] opus). VARRO ling. 7, 1 obscuram -am Myrmecidum ex ebore (*cf. 9, 108* operibus *et* VVLG. Sirach 9, 24 *artificum* [*gr. 9, 17* ἔργον]. PASS. coron. 4 *lapicidarum.* LEX Burg. lib. const. 21, 2 *artificis* [*v. adn.*]). SALL. hist. frg. 1, 122 multa -a circumdata (*de munimento ut*: AMM. 31, 3, 8 CE 297 *a. 539*). PS. APVL. Ascl. 11 cum dei -a sit mundus (IREN. 4, 39 [64], 2. *cf.* TERT. resurr. 7 p. 35, 26 oris sui -am *i. animam.* 9 p. 37, 29 manuum suarum *i. corpus hominis*). IREN. 2, 4, 3 (2, 3, 4 H.) labis fructum ... et erroris -am. PORPH. Hor. ars 63 etiam verba interire cum -a hominum. ORIGO Rom. chron. I p. 146, 15 multae -ae publicae fabricatae sunt: atria VII *eqs.* (p. 148, 19. 22). ANTHIM. 34 de pisce ... in ipsa -a admiscere (*vix n. plur., quamquam antea* opus. *item de cibo confecto*: 40. 48).

2 *merces vel aestimatio -ae (huc quodammodo transeunt* VLP. dig. 24, 3, 7, 10. CASSIOD. in psalm. 125, 5 l. 108 in illo die iudicii ... -as suas metent. COD. Iust. 5, 13, 1, 7ᵇ -is servorum ... restituendis): GAIVS dig. 9, 1, 3 *ratio* impensarum ... et -arum amissarum *eqs.* (VVLG. exod. 21, 19 ut -as eius *vulnerati* et i. in medicos restituat [*Itala Coll. Mos. 2, 1, 2* cessationis ... mercedem, *gr.* ἀργίας]). TERT. adv. Marc. 2, 20 p. 363, 9 reposcentium -as suas.

CAPVT ALTERVM: *iuncturae et locutiones selectae.*

I *locutiones verbales (add. nominales inde derivatae)*: **A** *nom.*: deesse: CIC. inv. 2, 130 fam. 6, 13, 4 ad Q. fr. 3, 4, 4. NEP. Cim. 4, 3 nulli. opus esse: CIC. fam. 7, 31, 2. perire *i. frustra sumi*: PLAVT. Trin. 660 AFRAN. com. 398 CIC. Att. 2, 17, 1. PHAEDR. 2, 5, 24 non multum egisti et -a nequiquam perit. SEN. epist. 99, 4 MACR. Sat. 2, 4, 30. *i. amitti*: POMPON. dig. 38, 1, 34.

B *acc.*: absumere: COLVM. 2, 10, 1 arb. 1, 6. abuti (*cf. sub C*): TER. Andr. 5. accommodare: QVINT. inst. 1, 8, 19 fabulis. 1, 10, 15 studiis. MARCELL. dig. 37, 15, 3. *al.* addere: *v. vol. I 582, 51.* adhibere: COLVM. 8, 9, 1 PROB. Verg. ecl. praef. p. 326, 1. *al.* afferre: CIC. fam. 6, 19, 2 OV. ars 2, 673. commodare: *v. vol. III 1919, 3. 33.* compendi facere: PLAVT. Most. 60 Pseud. 1141 VITR. 3, 3, 8. *cf. vol. III 2040, 82.* conducere: PLAVT. Aul. 455 CIC. dom. 79 Sest. 38 COLVM. 3, 21, 10 IVLIAN. dig. 15, 1, 37, 3 VLP. dig. 12, 6, 26, 12. *al. cf.* GAIVS inst. 3, 147 -arum ... locationem et conductionem. conferre: CIC. off. 1, 19. 29 Att. 4, 1, 1 fam. 4, 3, 4. 10, 1, 3 PROC. dig. 17, 2, 80. *al.* consumere: *v. vol. IV 610, 58. 617, 2. 24.* conterere: *v. vol. IV 685, 73.* dare: *v. vol. V 1, 1680, 61. adde locos poetarum post* TER.: PACVV. trag. 208 LVCIL. 634 LVCR. 4, 974. 6, 1076 VERG. Aen. 7, 332 OV. rem. 165 PHAEDR. 5, 7, 5 IVV. 6, 383. dedere: *v. vol. V 1, 268, 84.* deferre: CIC. fam. 6, 6, 13. desiderare: CIC. fam. 16, 12, 6 CAES. Gall. 7, 20, 4 NEP. Epam. 5, 3. *al.* dicare: *v. vol. V 1, 965, 53.* edere: *v. vol. V 2, 93, 32. 95, 3. cf. ibid. 80, 51.* emere: *v. vol. V 2, 515, 37. 50.* emptitare: TAC. ann. 14, 41. exercere: PAVL. dig. 38, 1, 16 pr. GREG. TVR. Franc. 10, 30 p. 525, 19. *al.* exhibere: *v. vol. V 2, 1425, 72.* exigere: *v. vol. V 2, 1456, 38. cf. ibid. 1134, 45.* facere: PORPH. Hor. sat. 2, 6, 12/13 mercennariam. CELERIN. Cypr. epist. 21, 2 -as (COMM. instr. 2, 14, 12). LVCIF. Athan. 2, 15 p. 174, 22. *al.* ferre (*cf.* ACC. trag. 102 tulat): PANEG. 2, 32, 3. impendere: *v. vol. VII 1, 545, 61.* impertire: *v. vol. VII 1, 592, 62.* imponere: *v. vol. VII 1, 658, 25.* indicere: *v. vol. VII 1, 1158, 7. cf.* VLP. dig. 38, 1, 15 pr. indictionem -arum. insumere: *v. vol. VII 1, 2052, 45.* intendere: SPART. Hadr. 5, 1 tenendae ... paci. locare: *sing.*: PLAVT. Amph. 278 Persa 228 Stich. 472 Trin. 843 CIC. fam. 2, 6, 3 SEN. dial. 10, 8, 2. *al.; plur.*: LEX Iul. Pap. (dig. 38, 1, 37 pr.). SEN. benef. 3, 22, 1 PETRON. 117, 12 PLIN. epist. 10, 74, 1 IVLIAN. dig. 38, 1, 25 pr. *et saepe, v. sub* locare *et cf. l. 24.* ludere (*i. perdere*): PLAVT. Capt. 344 Cas. 424 Pseud. 369 TER. Phorm. 332. FRONTO p. 201, 6 v. d. H. (p. 211 N.) lusa ... an locata. *cf.* PLAVT. Rud. 900 -am ludos facit. navare: *c. dat.*: CIC. Cael. 21 fam. 10, 25, 1 LIV. 25, 6, 15. 26, 31, 6. *al.* SEN. benef. 5, 4, 3. *al.; absol.*: CIC. Cael. 67 de orat. 2, 26 Att. 1, 14, 7 fam. 15, 13, 1. CAES. Gall. 2, 25, 3 (*de pugnantibus ut*: LIV. 2, 43, 9. 7, 16, 4. 10, 44, 5. *et saepius*). LIV. 9, 16, 6 SEN. epist. 120, 12. *al.* offerre: LIV. 40, 23, 1 ultro. CVRT. 6, 2, 20 TAC. Agr. 42, 1. SVET. Iul. 68, 1 gratuitam. Dom. 17, 1. IVST. 14, 1, 14 certatim. perdere *i. frustra sumere (cf. p. 661, 66)*: PLAVT. Aul. 341 (*pendet inf.*). 578 et -am et vinum. Bacch. 132. 134. 624 Epid. 132 Poen. 880. Rud. 24 et -am et sumptum. *al.* LVCIL. 188 CIC. Mur. 23. *al.* HOR. sat. 1, 1, 90. *et saepius; ad opus delendum spectant* PLAVT. Most. 112. 136 Stich. 348. perhibere: CATO orig. 83. petere: IVLIAN. dig. 38, 1, 24 POMPON. dig. 38, 1, 3 pr. 38, 1, 4 VLP. dig. 38, 1, 15, 1. *et saepius. cf.* POMPON. dig. 38, 1, 4 -arum petitio (*al.*). polliceri: PLAVT. Cas. 550 Trin. 191 CIC. S. Rosc. 20 div. in Caec. 21 Phil. 3, 50 rep. 1, 11. *al.* Q. CIC. pet. 47 SALL. Catil. 28, 1. 40, 6. *al.* pollicitari: PLAVT. Mil. 879. 1057 VELL. 2, 111, 2. ponere: PLAVT. Most. 303 CIC. Cluent. 157 Brut. 105 parad. 33 Tusc. 5, 2 phil. frg. V 97. *al.* prae(hi)bere: PLAVT. Curc. 523 Mil. 591 Persa 510 CIC. Brut. 174 LIV. 5, 4, 5 COLVM. 8, 10, 1 TAC. ann. 16, 21, 1 ludicro. *al. cf. p. 663, 60.* praestare: *sing.*: CAES. civ. 3, 83, 3 LIV. 36, 16, 8 POMPON. dig. 35, 1, 57 (-as *susp. Mommsen*). *al. plur.*: VITR. 7 praef. 13 EPIST. procur. de salt. Bur. I (CIL VIII 10570) 2, 31. *et saepius. cf.* POMPON. dig. 35, 1, 57 praestationem -arum (*al.*). profiteri: CIC. S. Rosc. 153 Verr. II 2, 85 LIV. 26, 12, 15. promittere: SEN. epist. 85, 33. 95, 10 (*plur. ut*: TAC. ann. 14, 14, 4. *al.*). CVRT. 7, 2, 17 SVET. Cal. 27, 2. *al.* reddere: PLAVT. Asin. 46. Epid. 24 (*iuxta* -am dare *ut*: Men. 664 Poen. 853). CIC. fam. 16, 10, 2. *al.* solvere: AFRAN. com. 144 Dianae. IAVOL. dig. 40, 7, 39, 3 POMPON. dig. 38, 1, 3 pr. *al.* sumere *i. impendere*: PLAVT. Curc. 468 nimio opere. Men. 244 (*pendet inf.*). Merc. 935. *al.* TER. Hec. 25 Haut. 73. 693 VARRO Men. 105. 404. *al. i. occupare*: IVVENC. 3, 629. suscipere: CIC. Balb. 17 Tusc. 5, 2 off. 1, 141 GAIVS dig. 19, 5, 22 (*bis*). PAVL. sent. 1, 2, 2. tradere: TER. Phorm. 267 VITR. 6 praef. 6. tribuere: CIC. de orat. 3, 86. 88 div. 2, 7 Att. 15, 18, 2. vendere: PLAVT. Mil. 1076 QVINT. inst. 12, 7, 8 TAC. ann. 14, 41. *al. cf.* COD. Iust. 6, 3, 4 (*a. 212*) ex venditione -arum. venditare: LIV. 44, 25, 5 QVINT. inst. 12, 7, 6 IVST. 5, 3, 1.

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

C *abl.*: abuti: LIV. 39, 25, 8. *cf. sub B.* acquirere: IVLIAN. dig. 22, 1, 25, 1 POMPON. dig. 22, 1, 45. *cf. sub III B.* adiuvare: TER. Phorm. 786. CIC. fam. 13, 57, 1 (*iuxta* consilio *ut*: LIV. 22, 22, 14). LIV. 37, 54, 28. *al.* deesse: CIC. fam. 1, 9, 17 CAES. or. frg. Gell. 13, 3, 5. experiri: PLAVT. Bacch. 387 Capt. 425. 429 Merc. 150 Pseud. 1007 Trin. 826. fallere: PLAVT. Pseud. 142. fungi: *v. vol. VI 1, 1588, 13.* iuvare: PLAVT. Mil. 137 (*iuxta* consilio *ut*: Pseud. 19 Trin. 189 CIC. Att. 3, 11, 2). PANEG. 4, 6, 3. opus esse: PLAVT. Mil. 766 Poen. 547. 1087 Trin. 365 TER. Andr. 738 Phorm. 563 CIC. Tusc. 1, 24 Att. 13, 33, 5. 16, 15, 3 SALL. Iug. 71, 4 LIV. 25, 16, 10. *al.* prodesse: CIC. off. 2, 67. sublevare: CIC. Balb. 59. tueri: CIC. rep. 2, 51 (*iuxta* consilio *ut*: 2, 59 IVLIAN. dig. 27, 10, 7 pr.). uti (*c. acc.* PLAVT. Poen. 1088. *de casu non liquet* Aul. 142): PLAVT. Pseud. 160 Stich. 616. Truc. 734 (*plur. ut*: CIC. Verr. II 4, 59 LIV. 1, 56, 1 IVLIAN. dig. 38, 1, 25, 1. *al. apud iurisconsultos*). TER. Ad. 20 VARRO rust. 1, 8, 6. ling. 5, 87 consilioque (CIC. Verr. II 4, 30 Att. 7, 3, 7. 12, 36, 2 fam. 4, 14, 4 LIV. 27, 34, 8). CIC. Catil. 3, 5. 3, 14 forti fidelique (LIV. 23, 46, 6. 24, 47, 11. 28, 9, 20. *cf.* CAES. Gall. 7, 76, 1 fideli atque utili. civ. 3, 59, 1 optima fortissimaque [LIV. 24, 14, 4. 39, 38, 12. 40, 35, 6. 40, 36, 11]). *al.* SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 6. *al.; cf.* PLAVT. Persa 328 ad eam rem usus est tua mihi -a. LIV. 26, 9, 9 usus -ae. APVL. met. 6, 7, 1 -ae . . . usuram.

II *locutiones nominales et praedicativae*: A -ae pretium. *interpr.*: DON. Ter. Andr. 217,1 dicitur de mirificis et laudabilibus. GLOSS. ἄξιον λόγου. ἀξιόλογον. ἀξιοσπούδαστον. ἀξιάγαστον. περισπούδαστον. laboris pretium. in labore studium, dilectio, necessarium. necessarium vel utilitas, id est utile. occasio. duae res uno opere consummatae. -ae pretio: merito, condigne. *plur.* -ae pretia LIV. 21, 43, 9; *dat. fin.* -ae pretio TERT. adv. Marc. 1, 5 p. 296, 24 (*cf.* GLOSS. *supra*). *collocatur* p. -ae PHAEDR. 2, 5, 6 SEN. benef. 6, 17, 2 nat. 6, 4, 2 CVRT. 8, 11, 3. *al.*

1 *spectat ad aestimationem*: a -ae p. est (videtur LIV. 29, 29, 5 CELS. 6, 5, 2; venit QVINT. inst. 12, 6, 7, 1; *per contaminationem* ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 22, 2 non parvi -ae p. esse momenti): PLAVT. Amph. 151 erit -ae p. . . . spectantibus. Rud. 947 est -ae p., quod tibi narrare volo. CIC. S. Rosc. 108 nihil . . ., quod -ae p. esset, fecerant. SALL. Iug. 81, 3 capta urbe -ae p. fore (*sim.* LIV. 31, 45, 9. 43, 10, 2). LIV. 22, 28, 4 id. 28, 42, 7. *al.* *accedit inf.*: PLAVT. Cas. 879 est -ae p. auribus accipere (*cf.* ENN. ann. 465 audire [TER. Andr. 217 HOR. sat. 1, 2, 37 LIV. 3, 26, 7 MART. CAP. 5, 428]. PHAEDR. 2, 5, 6 adtendere). Most. 842 latius . . . ivisse. Poen. 1174 oculis epulas dare. CIC. S. Rosc. 59 considerare (fin. 4, 67 AVG. spir. et litt. 13, 21 p. 173, 17). Verr. II 1, 143 cognoscere (2, 131. 4, 30 HOR. epist. 2, 1, 229 VAL. MAX. 4, 7, 1 FLOR. epit. 1 praef. 3. *cf.* HOR. sat. 2, 4, 63 pernoscere). leg. agr. 2, 73. *al.* *accedit acc. c. inf.*: PLAVT. Mil. 31 te narrare. CONC.[S] II 3, 2 p. 152, 7 (*gr. II 1, 2 p. 140, 17 σπουδαῖόν ἐστι, p. 151, 2* studium . . . nostrum est, ut *eqs.*). *accedit alter gen.*: AVG. serm. coll. Morin p. 381, 17 -ae p. est intentionis.

b *pendet ex verbis*: α *faciendi* (*cf.* CIC. S. Rosc. *l. 36; aliter γ*): LIV. 1 praef. 1 facturus . . . -ae p. (25, 19, 11. 25, 30, 3. 43, 21, 5 SEN. benef. 3, 23, 2. 5, 1, 2 [*opp.* perdit -am *ut*: 5, 12, 1]. IVV. 12, 127 grande. AMM. 21, 16, 14 nihil. SVLP. SEV. Mart. 1, 6). AMM. 19, 6, 4 nihil egisse -ae p. β *dandi, accipiendi sim.*: LIV. 21, 43, 9 magna -ae pretia mereri. 25, 6, 21 -ae p. habent libertatem (*aliter*: SEN. epist. 22, 8 -ae p. habebit perseverantia. AMM. 27, 2, 11 *de proeliis*). SEN. benef. 6, 15, 2 his non rei p., sed -ae solvitur (6, 17, 2. *cf.* MELA 1, 1 absolvat). epist. 108, 33 reddere (*explic. Enn. var. 20* opis pretium). SYNON. Cic. p. 446, 24 conlaudatus. -ae p. consecutus (c. opere. p. c. *ed.*). γ *aestimandi*: LIV. 27, 17, 14 quales . . . experiundo cognorit, perinde -ae eorum (*i. sociorum*) p. faceret *Scipio*.

2 *spectat potius ad utilitatem, necessitatem* (*fortasse add.* TERT. adv. Marc. 1, 5 p. 296, 24; *fere in versionibus e graeco ductis*): PHILAGR. med. 4 p. 185, 14 hoc . . . -ae p. (*Alex. Trall. 2, 144* preciosum -e) ad tales . . . passiones. CONC.[S] I 5 p. 343, 29 (*cf. l. 24* oportet. *gr. I 1, 4 p. 50, 2 χρή*). p. 359, 3 (*gr. I 7 p. 121, 1 ἀναγκαῖον*). p. 361, 25 (*gr. I 7 p. 68, 3 συμφέρειν*). p. 368, 16 (*gr. I 1, 3 p. 37, 13 ἔδει, cf. I 4 p. 63, 17* oportet). p. 372, 24 (*gr. I 7 p. 74, 34 ἐδέησε*). p. 376, 4 quod -ae p. videbitur (*gr. I 7 p. 78, 25 τὸ δοκοῦν, cf. I 4 p. 66, 26* quod vobis visum erit). INST. Iust. 2, 20, 3 -ae p. esse duximus (*vertit Theoph.* ἀξιολογώτατον).

B -ae est, videtur (*cf. p. 661, 65. 664, 52*): 1 *fere i. q. opportunum est* (*maxime in excusationibus urbanis; de casu: gen. accipiunt e. g. Brix-Niemeyer ad* PLAVT. Mil. 252, *dat. fin. [cf.* curae est *sim.] Stanley, ClRev. 8, 1894, 346. Leo, Plautin. Forsch.*[2] *341, 2*):

a *in enunt. negativis*: α *sine dat.*: PLAVT. Merc. 918 tempus non est intro eundi. :: enicas. :: non opus est . . . nunc intro te ire. :: . . . qua causa? :: -ae non est. Mil. 252 (*enumerantur excusationes*) occupatast, -ae non est, non potest. *accedit inf.*: LIV. 1, 24, 6 quae . . . non -ae est referre (SEN. suas. 6, 23 Cremuti non est -ae etiam [*codd.*, pretium *Kiessling*] r. . . . laudationem). 33, 20, 13 APVL. apol. 38, 9. SYMM. epist. 1, 15, 1 nihil -ae est indulgere. β *c. dat. pers.*: PLAVT. Mil. 818 non -aest Sceledro. GELL. 6, 17, 11 nunc . . . mihi -ae non est; cum otium erit, revises. *accedit inf.*: LIV. 4, 8, 3 consulibus. 21, 9, 3 Hannibali. 29, 17, 17. 41, 25, 8. 44, 36, 13. CVRT. 8, 9, 37 haud sane -ae (sine opere *codd.*) videbatur. APVL. Socr. 7 p. 137.

b *in enunt. affirmativis* (*plerumque condicionalibus*): PLAVT. Aul. 199 da mi -am parumper, ⌊si -aest, Euclio, id⌋ (⌊ ⌋ *Non.*, paucis E. est *codd. Plaut.*) quod te volo . . . appellare. Pseud. 377 -ae si sit, plus tecum loquar (*cf. 380* negoti nunc sum plenus). Truc. 883 -ae ubi mi erit. ENN. ann. 16 Lunai portum, est -ae, cognoscite cives. LIV. 5, 15, 6. 9, 23, 12 quibus -ae (-a *MO*) est trahere bellum. AVSON. 350, 1 p. 206, 1 P. SYMM. epist. 1, 13, 2.

2 *alia* (*gen. qual. vel poss.; cf. p. 660, 50. 661, 38, attrib. v. e. g. p. 664, 62*): CAES. Gall. 5, 11, 5 res erat multae -ae ac laboris. PLIN. nat. 17, 41 terram . . . terra emendandi . . . dementis (*Jan*, dementia *codd.*) -ae est. QVINT. inst. 1, 4, 6 magnae. 10, 1, 7 infelicis. 10, 4, 1 duplicis. *fortasse add.*: CIC. Mur. 21 assiduitatis et -arum harum cotidianarum putat esse consulatum. PLIN. nat. 22, 15 aliorum hanc *curam* -ae esse.

III *locutiones adverbiales*: A *per abl.*: 1 '-a *alicuius*' (*sc. c. gen. vel pron. poss.; in circumscriptione aut ipsius agentis aut auctoris vel causae actionis; de qua distinctione cf.* QVINT. decl. 382 p. 427, 2 sqq.; *tam de auxilio quam de culpa*): a *non pertinet ad subiectum verbi* (*maxime iuxta verba intrans. vel pass.*): α *usu sollemni de actione agentis, iuvantis, auctoris* (*paucissima selecta*): NAEV. trag. 45 Volcani -a haec . . . fieri flora. PLAVT. Asin. 275 mea . . . -a liber numquam fies. Bacch. 1201 tua . . . -a et propter te (*cf.* CIC. p. red. ad Quir. 17, *ubi antea*: per me). TER. Hec. 228 non mea -a neque pol culpa ([DON.: -a . . . est, si scientes laeserimus, culpa, si nescientes]. *cf.* CIC. Phil. 2, 23 -a mea Pompeium . . . esse diiunctum ob eamque causam culpa mea bellum natum. Att. 9, 5, 2 eius -a accidisse et culpa). CIC. Tull. 28 consilio et -a (LIV. 9, 10, 4). de orat. 2, 273 -a sua *Salinatoris* se *Fabium* Tarentum recepisse ('*auxilio*' *Salinator*, '*socordia*' *interpretatur Fabius; cf.* Cato 11 LIV. 27, 25, 5). *et saepe.* β *evanescente notione actionis de eo, propter quem aliquid fit*: GRACCH. or. frg. Gell. 15, 12, 3 mea -a quemquam sumptum fecisse. Ps. CIC. exil. 20 ut -a mea manus inter vos conseratis. CATVLL. 3, 17 tua (*i. passeris*) . . . -a meae puellae . . . rubent ocelli. BELL. Afr. 54, 4. LIV. 4, 40, 4 eorum -a male pugnatum. 35, 6, 9. VAL. MAX. 5, 7, 3 patrem ipsius *filii* -a sic expirantem (*i. quia ad filium reverterat*). ASCON. Scaur. p. 24, 7 eius -a sacra . . . deminuta esse (*cf. l.* 8 minus recte . . . fieri). PLIN. nat. 7, 143 virtutis suae -a et censurae periturus (*i. censurae asperae causa*).

b *pertinet ad subiectum verbi, fere i. q. per se ipsum, suis viribus, suo sumptu vel sua culpa*: PLAVT. Aul. 602 *servus probus non* sua -a rediget . . . in splendorem compedes. Capt. 409 mea -a . . . faciam . . .; nam tua -a et comitate . . . fecisti *eqs.* Epid. 654 Poen. 132 Rud. 514. 517 CATO mil. frg. 2 POMP. TROG. Iust. 38, 7, 9 suamet unius -a. SEN. epist. 30, 16 tormentum nostra nos sentire -a. PLIN. nat. 26, 9 sibi -a sua negotia inportant. FLORENT. dig. 19, 2, 36 sua cura atque -a. TRYPH. dig. 7, 1, 62 VLP. dig. 46, 3, 31 PAVL. dig. 19, 2, 55, 1.

2 *alia*: -a consulta *i. de industria*: GELL. 7, 17, 3 non sponte neque -a c., sed . . . forte. AMM. 14, 10, 5. 29, 1, 3. data -a: *v. vol. V 1, 1682, 2.* dedita -a: *v. vol. V 1, 269, 58* (*accedit* quasi: NAEV. com. 9 PLAVT. Cist. 670 APVL. apol. 80, 3. velut: LIV. 3, 30, 2). eadem -a *i. simul, una: v. vol. VII 1, 188, 11* (*vigente vi originaria*: PLAVT. Asin. 640 PLIN. epist. 3, 19, 2 TERT. apol. 23, 11). nulla -a (*cf. l. 76 sqq.*): CIC. Verr. II 3, 150 praesens lucrum n. -a insumpta. TERT. carn. 6 l. 21 n. uteri -a in carne processisse. adv. Val. 10 p. 188, 7 coniugii. una -a: *i. eodem modo*: PLAVT. Asin. 99 iubeas u. -a me piscari in aere. Cas. 309 u. . . . -a . . . torreto me . . ., qua istuc -a a me impetres (*item iteratur* -a: Pseud. 318 sq. *cf.* Capt. 563 u. -a . . . qua iste). Men. 794 postules (796 Most. 259). *i. simul*: PLAVT. Men. 525 ut hoc una -a ad aurificem deferas. Pseud. 223 reprehendam . . . cuncta una -a. TER. Hec. 798.

B *coniungitur c. praepos.*: ab *v. p. 664, 72.* citra *i. sine*: COLVM. 11, 3, 34 potest etiam c. hanc -am fieri crispum. 11, 3, 55 c. rustici -am convalescit. ex (GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A] ἐξ οπερις· ἐξ ὑπηρεσίας. ἐξ οπερις μεις· ἐκ τῶν ἰδίων ἐργασιῶν καὶ δουλειῶν): ALF. dig. 38, 1, 26, 1 quantum ex illorum -is fructus . . . consecuturus esset. NERAT. dig. 45, 3, 24 ex -is suis . . . stipulatus. IVLIAN. dig. 22, 1, 25, 2 mihi . . . ex -is suis adquiret *servus* (29, 2, 45, 2 GAIVS inst. 2, 91. 94. 3, 164. *saepe* [*sing.*: AFRIC. dig. 41, 1, 40 VLP. dig. 7, 1, 21]). 38, 1, 25, 3 mercedem ex -is liberti sui capere. POMPON. dig. 41, 1, 19 quod ex -is suis . . . pararet. *et saepius apud iurisconsultos, sing. non nisi l. 72 et* PAVL. dig. 17, 2, 8. in *v. p. 664, 66 sqq.* sine (*accedit gen. personae vel pron. poss. praeter* SEN. benef., APVL.): PLAVT. Cist. 51 s. -a tua di . . . nil facere possunt (TER. Ad. 694 PACVV. trag. 290). 141 obstetricis. ACC. trag. 159 deum (LVCR. 1, 155). CIC. Mur. 25 sua (*i. iurisconsultorum*). rep. 5, 3 s. regum -a et labore. off. 1, 19 nostra (SEN. epist. 84, 5. *cf. p. 661, 78*). NEP. Iph. 2, 2 ducis. PAVL. FEST. p. 367 peditum. SEN. benef. 2, 30, 2 *gratiam* referre facile est, si avarus es, s. inpendio, si iners, (sine) -a. APVL. apol. 35, 2. 64, 7 mundi sui opifex, sed . . . s. -a opifex *eqs.* LACT. inst. 1, 8, 7 s. usu et -a feminae . . . filios procreare. 4, 25, 3.

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

deriv.: opella, operor, operarius; *cf.* opus.
compos.: sesquiopera. *Flury.*

operābilis, -e. *ab* operari. *compar.* -ior IREN. *i. q. operans, efficiens, efficax* (*vim instrumentalem apud* IREN. *intellegit Leumann, Adj. auf -lis 113*): IREN. 2, 19, 4 (2, 30 H.) multo -ior (optabilior *edd. vet.*) et utilior videbitur quae est hic conversatio (*antea*: aptior et utilior). PRISCILL. tract. 6, 106 non imperium captivitatis nostrae, sed -is constitutio . . . naturae. VITA Anton. 78 p. 80, 3 -is est fides nostra (*Migne gr. 26, 952^B^* ἐνεργής, *cf. 77 p. 79, 26* fides, quam per operationem habemus, *Vulg. Gal. 5, 6* fides, quae per caritatem operatur).

***operāmentum,** -ī *n.* *ab* operari. *non nisi ab* EVSEB. EMES. *usurpatum ut* opificamentum. [*confund. in codd. c.* operimentum, *v. infra.*] *i. q. instrumentum, quo aliquis operatur*: 1 *de instrumentis, quibus operantur artifices sim.*: EVSEB. EMES. serm. 8, 5 faber . . . per asciam operatur . . .; artifex . . . vivit, -um . . . inanimum est. 18, 6 lapides incisi . . . utiles . . . ad aedificia et tecta et -a (operi- *var. l.*). 19, 14 medicinalia (*postea*: ferramenta). 21, 9 scissa per lignum *aqua* aut per aliquod -um (operi- *codd.*). 22, 25 *procreans artes deus* in alio opere aliter operatus est unicuique -a separata. 23, 22 medela aegrotantibus *bona est*, -um artificibus. *al.* 2 *de partibus corporis, quibus operatur anima* (*de toto homine v.* 22, 9): EVSEB. EMES. serm. 5, 14 exiit anima . . ., omnia stant -a, neque oculus videt neque odoratus odorat . . ., quia exiit artifex et manserunt mortua -a. 20, 38 abscessit artifex invisibilis et cessarunt visibilia -a. 23, 5 nostra . . . membra -a pudicitiae fiunt. *al.* *de homine a deo formato*: EVSEB. EMES. serm. 22, 9 iacebat, quod factum est, ut -um, requirebat autem artificem (*i. animam*). 3 *de hominibus ipsis, per quos operatur deus* (*spiritus immundus* 20, 11; *negatur filius -um patris esse* 8, 7. 9, 7. *al.*): EVSEB. EMES. serm. 13, 3 (*de verbis Ioannis*) piscatoris sapientia loquitur per -um. 13, 27 accepit sapientia -um (*sc. Mariam*), dedit vitam ex virgine. 14, 1 verae sapientiae -a *discipuli Christi.*

operāns, -antis *v.* operor.

?**operantia** (-atia *vel* opeseca *trad.*): sermones vel opera GLOSS. V 524, 23. 574, 20. 30. *ab* operari, *si recte legitur* (creparacas: sermones *ex isdem glossariis adnotavit sibi Heraeus*).

***operārius,** -a, -um *et* **operārius,** -ī *m.* (*f. et n. pro subst. v.* I A 2 *et* II A 4). *ab* opera (opus?). -perius ITALA Luc. 10, 7 (cod. l. *item* Phil. 3, 2 cod. f. *cf.* -perri- VVLG. II Tim. 2, 15 *unus cod.*); -ri(s) *pro* -rii(s) CIL IV 6877 VI 30901, 4 (*saec. II*). *et saepius in codd.* *vocat. sg.* -ri PELAG. in I Cor. 13, 2 p. 202, 20 (-rii *A*, -rius *Ps. Primas.; sec.* Matth. 7, 23, *ubi plur.*), -e AVG. serm. 49, 11 l. 280 *bis.* NOT. Tir. 29, 15. GLOSS. -us: ἐργάτης. γεωργός. -i: ἐργάται. *legitur inde a* PLAVTO (*quater*), CATONE, LVCILIO (*semel*) *per totam latinitatem, fere in sermone pedestri; a poetis praeter vetustiores non adhibetur nisi singulis locis apud* PHAEDR., SEDVL., DRAC. [*it.* operaio, *pedem.* ovriè; *raet. centr.* owrę, auré; *francog.* ouvrier (*dial. wall., pic., norm., occ., pict., biturig., burg., comit., loth.*); *francoprov.* ou(v)ri, -é *etc.*; *prov.* oubrier *etc.*, *delph.* ubryé, oubriar, *langued., lemov.* ubrié, *alvern.* übri; *vasc.* oubrè *etc.*; *cat.* obrer (> *sard. centr. et mer.* obbréri); *hisp.* obrero; *port.* obreiro. *cf. M.-L. 6072. Battisti-Alessio IV 2661. Wagner II 189. Wartburg VII 369 sq. Corominas III 541. Machado II 1607. G.*] [*variat in codd. c.* opera *e. g.* PLIN. nat. 36, 164 VVLG. III reg. 5, 13. *dub.*: PS. CYPR. cena 65 CIL III 1035, 5.]

i. q. ad operam pertinens: I *de eis, qui (quae) operam praebent*: A *pro subst.*: 1 *masc., is qui operatur,* ἐργάτης (*quod non adnotatur, ubi resp. in graecis*): **a** *de homine infimi ordinis, qui operas per manus suas exercet* (*sive servus* [*cf. syn.* mancipia VARRO rust. 1, 18, 1, *adi.* vernulos INSCR. christ. Diehl 1815 *a. 594*] *sive liber* [*cf.* VARRO rust. 1, 17, 3]; *rem tractat Westermann, RE Suppl. VI 963, 55 sq.; de bubus* TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 501, 1, *de deo* DRAC. laud. dei 2, 231): *α usu communi*: ① *in re rustica* (*parabolas sacrae script. v. etiam sub b*): PLAVT. Vid. 21 te ego audi⟨vi di⟩cere, -um te velle ru⟨s condu⟩c⟨ere⟩ (*fort. huc spectat* 47. CATO agr. 4 opera[s] . . . locabis, -os . . . conduces. 145, 1. ITALA Matth. 20, 1 [cod. a *al.* = VVLG.] in vineam suam [*cf. Orig. in Matth. 25, 28 p. 434, 1* mercennarios]). 24 dare possum . . . satis bonum -um (*cf. 44* mercennarium). CATO agr. 1, 3 -orum copia (*inde* PLIN. nat. 18, 28). 5, 4 -um, mercennarium, politorem (-um mercennarium *def. Thielscher p. 191*). 10, 1 -os quinque, bubulcos III, . . . summa homines XIII (*sim.* 11, 1. *inter mancipia enumerat* VARRO rust. 1, 18, 1). 23, 2 quod *vinum* -i bibant (*cf.* VARRO rust. 1, 54, 3 lora . . . pro vino -is datur. *v. etiam II A 1*). VARRO rust. 1, 17, 3 (*ex Cassio*) -os parandos esse, qui laborem ferre possint (*antea*: mercennariis; *distingui vid. a servis*). 1, 17, 4. 6. 1, 18, 4 -i . . . et bubulci. 1, 18, 6 (*e Saserna*) singula iugera quaternis operis uno -o ad conficiendum satis esse. PHAEDR. 4, 5, 23 (*38 syn.* pastoribus). COLVM. 11, 1, 4 vilicum magistrum esse -orum. 11, 1, 16 (*bis*) navus -us. *al.* APVL. met. 7, 22, 3 carnem *hostiae* . . . -orum cenae reserva (*antea*: pastorum). ITALA Matth. 13, 27 (Victorin. Poetov. in apoc. 8, 1) cum venissent ad eum -i (*gr.* δοῦλοι, *aliae vers. et Vulg.* servi). *al.* *accedit determinatio operae*: *per adi.*: ALF. dig. 50, 16, 203 rustici (PAVL. dig. 33, 7, 18, 5 EDICT. imp. Diocl. III/IV 7, 1). VVLG. Sirach 37, 14 -o (mercennario *var. l.*) annuali (*gr.* μισθίου ἐπετείου). *per gen.*: PLIN. nat. 15, 82 ruris. PAVL. dig. 33, 7, 18, 5 fundi. ITALA gen. 4, 2 (Ambr. hex. 1, 7, 25) Cain -us terrae ([*gr.* ἐργαζόμενος τὴν γῆν, *Vulg.* agricola, *cf. Ambr. Cain et Ab. 1, 6, 24* operator t.]. 9, 10 [Orig. in Matth. ser. 57 p. 131, 28] -us t. *Noe* [*gr.* ἄνθρωπος γεωργὸς γῆς, *Vulg.* agricola]. PS. EVSEB. GALLIC. hom. p. 662^H^). IREN. 1, 3, 1 (1, 1, 5 H.) vineae. FIRM. math. 4, 14, 14 agrestium locorum vel hortorum. VVLG. sap. 17, 16 agri laborum -us (*gr.* τῶν κατ' ἐρημίαν ἐργάτης μόχθων). Sirach 37, 13 -o agri (agrario *var. l.*, *gr. 37, 11* ὀκνηροῦ. *cf.* LEO M. serm. 14, 1 cuius *agri*).

Ⓘ *in aliis occupationibus* (*fusius genera -orum enumerantur in* EDICT. imp. Diocl. III/IV 7, 1 sqq.; *hic illic cum despectu ut apud* CIC., SVET., HIER.): CALP. hist. 30 *elephantos* ab -is . . . per circum totum actos. CIC. Verr. II 4, 77 barbaros quosdam . . . adductos esse -os; hi . . . mercede accepta sustulerunt *simulacrum* (*cf.* Tusc. 5, 104 -os barbarosque contemnas). Brut. 257 -i . . . aut baiuli (parad. 23 *opp.* homines doctissimi. *cf.* PAVL. FEST. p. 35 b. . . ., quos nunc dicimus -os). VITR. 10, 3, 7 aequas partes *onerum* collis singuli ferant -i. SVET. Claud. 22 -orum servorumque turbae. VLP. dig. 14, 3, 5, 10 *fullonis.* ITALA Matth. 10, 10 (cod. a *al.*, *sim.* VVLG.) dignus est . . . -us mercedem suam (*item* Luc. 10, 7 [cod. a *al.* = VVLG.]. I Tim. 5, 18 [cod. d *al.*, *cf.* VVLG.]. *alludunt saepe ecclesiastici* [*de bubus* TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 501, 1]. *sim. agitur de mercede -orum* EDICT. imp. Diocl. III/IV 7, 1 AVG. epist. 153, 23. *cf. supra* CIC. Verr.). FIRM. math. 4, 14, 2 *facit Luna* -os sempiternis laboribus deditos et qui corpus suum ad opus aliquod locare consueverunt (*cf.* 5, 6, 9 laboriosi [8, 29, 6. AVG. civ. 7, 19 p. 297, 27 D. *opp.* rex otiosus]). 8, 21, 4 erunt -i, laturarii, *eqs.* LACT. mort. pers. 7, 8 in exhibendis -is et artificibus (OPTAT. 3, 9 p. 94, 5 *saturae* artifex aut -us. *sim. opp.* LEX Sal. Merov. 121 MVTIAN. Chrysost. hom. 12, 3 p. 319/20). HIER. epist. 14, 11, 2 *Christus* -i et quaestuariae filius (*sec. Tert. spect. 30 p. 29, 13* fabri). *al.* *transfertur ad deum opificem hominis*: DRAC. laud. dei 2, 231 diversa dei solo sermone creantur . . ., nos autem -us aptat (*i. manibus format*). *accedit nom. propr.*: CIL VI 30901, 4 (*saec. II*) Galbe(n)ses (*fort. pertinet ad horrea Galbana*). COD. Iust. 11, 43, 7 (*a. 440?*) vectigalia . . . colligi . . . ex -is (cop- *cod. unus*), qui Cyzicenii dicuntur.

β per contemptum de rudibus, indoctis, inurbanis (*cf.* CIC. Att. *sub B et p. supra l. 13*): Ⓘ *variis*: LVCIL. 422 Cassius Gaius hic -us, quem Cephalonem dicimus (*fort. recte Krenkel affert* PLAVT. Bacch. 74, *v. sub 2*). CIC. S. Rosc. 120 *servos S. Roscii* homines paene -os (*opp.* elegantissimis). Verr. II 4, 126 huius -i (*i. Verris*) studia ac delicias . . . perferetis? qui . . . ita factus . . . ut multo appositior ad ferenda quam ad auferenda signa esse videatur. CAEL. Cic. fam. 8, 1, 2 si quid . . . maius actum erit, quod isti -i minus commode persequi possint. Ⓘⓘ *oratoribus* (*cf. Cic. de orat. 2, 40* cuiusdam operis . . . remigem aliquem aut baiulum nobis oratorem descripseras, inopem quendam humanitatis atque inurbanum): RHET. Her. 3, 15, 26 convenit in gestu nec venustatem conspiciendam nec turpitudinem esse, ne aut histriones aut -i videamur esse. CIC. de orat. 1, 83 *oratores* nihil esse . . . nisi quosdam -os lingua celeri et exercitata (1, 263 -um nobis q. . . . oratorem facis). Brut. 297 illud minus curo, quod congessisti -os omnis (*opp.* certe oratores). Ⓘⓘⓘ *musicis*: AVG. mus. 1, 4, 8 si rem ipsam . . . intellectus puritate . . . non teneant, at si tales esse istos theatricos -os ratio demonstraverit *eqs.*

b *usu scripturae sacrae peculiari et inde pendente de bene vel male operantibus* (*maxime hominibus, de Christo* GEST. Pilat. 1, 1; *subiunximus etiam parabolas, in quibus notio sub a allata magis sublucet*): *α accedunt determinationes*: Ⓘ *per gen.*: ITALA I Macc. 3, 6 (recc. LB = VVLG.) iniquitatis (Matth. 7, 23 [cod. a *al.*, *gr.* ἐργαζόμενοι, *Vulg.* qui operamini iniquitatem; *similiter resp.*: Luc. 13, 27 cod. b *al.* HIER. psalt. sec. Hebr. 59, 3. 94, 16]. *et saepius apud ecclesiasticos; de haereticis*: LVCIF. Athan. 1, 31 p. 120, 16. *al.*). TERT. adv. Hermog. 11, 3 -os mali (*cf.* HIL. in psalm. 118 samech 6 p. 490, 14 malitiae). patient. 14 p. 22, 7 victoriae. 16 p. 24, 1 ventris. OPTAT. 1, 6 p. 9, 5 unitatis (*al. apud eundem*). 5, 7 p. 134, 18 baptismatis (*al.*). HIER. tract. in psalm. I p. 169, 2 boni operis (RVSTIC. Conc.^S^ I 4 p. 160, 8). *al.* *huc pertinere vid.*: NOVELL. Iust. 18, 7 alicuius . . . artificis -i certaminis et contentionis (*gr.* ἔριδος . . . τεχνίτου ἐργάτου. *an pro adi.? cf.* TERT. *sub B 1 c*). Ⓘⓘ *per adi.* (*part.*): ITALA II Cor. 11, 13 (cod. d *al.*) pseudoapostoli sunt -i dolosi (VVLG. -i subdoli. *inde* LVCIF. non parc. 27 dicam te -um dolosum pseudochristianum. *al.*). Phil. 3, 2 (cod. d *al.* = VVLG.) videte malos (*al.*; *cf. de Christo* GEST. Pilat. 1, 1 claudos . . . curat in sabbato -us malignus [operibus malignis *var. l.*, *alii alia*, *v. app. crit.*]). II Tim. 2, 15 (cod. d *al.* = VVLG.) -um inconfusibilem recte tractantem verbum veritatis (*inde* RVFIN. hist. mon. 1 p. 404^C^). IREN. 4, 36 (58 H.), 3 bonos (AMBR. obit. Valent. 62 off. 2, 16, 78. SEDVL. carm. pasch. 5, 412 -o in omni parte b. [*cf.* op. pasch. 5, 36 tamquam fidelissimo nimis -o vel probato]. *al.*). CANON. apost. 65, 12 adscriptus -us deputabitur aput deum (*gr.* ἔγγραφος. *cf.* 67, 22 inscriptus -us). AVG. serm. 49, 11 l. 280 fortis (*ibid.* fortissime. *al.*). CONC.^S^ II 5 p. 17, 25 haereticos. *al.* *pron. poss.* suus: ITALA Tob. 4, 11 (Caes. Arel. serm. 158, 5)

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-um s. non permittit ire in tenebras *eleemosyna* (*Vulg.* animam, *Ps. Aug. spec. 24 p. 409, 10* facientem bene). Matth. 9, 38 (cod. a *al.* = Vvlg.) ut mittat -os s. ad messem suam (*item* Luc. 10, 2 cod. b *al.* = Vvlg.; *explicat* Evcher. form. 5 p. 33, 4 -i apostoli vel praedicatores. *inde sim. saepius; cf.* Avg. in euang. Ioh. 80, 2 *allegorice de palmitibus.* serm. 19, 6 l. 227 *de angelis*). Theod. Mops. in Philem. 24 *Marcum, Aristarchum eqs.* -os s. dicit *Paulus* (*cf. Itala l. c.* cooperarii, *Vulg.* adiutores). (III) *per locut. praepos.*: Cypr. eleem. 8 Abrahae filios . . ., quos in iuvandis alendisque pauperibus -os cernit (*an pro adi.?*).

β *exempla varia*: Itala Matth. 9, 37 (cod. a *al.* = Vvlg.) messis . . . multa, -i autem pauci (*item* Luc. 10, 2 cod. b *al.* = Vvlg.). Tert. adv. Marc. 5, 3 p. 577, 11 in qua *lege* non iustificatur -us. Cypr. eleem. 8 -os et fructuosos. Optat. 5, 4 p. 127, 14 (*de baptizantibus; sim. saepius apud eundem*). Hier. epist. 66, 5, 4 -i (-ae *A*) commutatio. Avg. civ. 12, 26 p. 553, 25 D. (*antea*: opifices, fabros et architectos). in epist. Ioh. 4, 1 sumus quasi -i, adhibentes culturam forinsecus ad arborem (*cf.* gen. ad litt. 8, 12 p. 249, 15 quia medicus corporis -us fuit extrinsecus serviens naturae intrinsecus operanti sub deo, qui operatur omnem salutem). *al.* *in allegoriis de bove* (*cf.* Greg. M. moral. 1, 23): Hier. in Hab. 3, 17 p. 1335^{B} bos -us est, bos domini sustentans iugum *eqs.* *de angelis* (*cf. supra l. 6*): Victorin. Poetov. in apoc. 8, 1 (*explicat* Matth. 13, 27) -os . . . archangelos esse (*sic ed. Victorin.*, angelos *rec. Hier.*). Rvfin. Orig. in num. 5, 3 p. 30, 24 a talibus -is portati.

2 *fem., ea quae operatur, gr.* ἐργάτις (*accedit gen. rei effectae* Pavl. Nol.): a *iocose de meretrice*: Plavt. Bacch. 74 malacissandus es; equidem tibi do hanc operam. :: ah, nimium pretiosa es -a. b *de mulieribus christianis, quae operis bonis student*: Tert. adv. Marc. 4, 19 p. 480, 26 *mulieres* discipulas primo, dehinc . . . -as et ministras. Inscr. christ. Diehl 2816 (*a. 341*) Bictoria . . . amatrix pauperorum et -a. Avg. serm. coll. Morin p. 543, 9 (*ad act. 9, 36 sqq.*) bonam. Chromat. serm. 35, 2 sequere exemplum Susannae: . . . esto -a iusta. c *de apibus*: Itala prov. 6, 8^{a} (Ambr. hex. 5, 21, 70) vade ad apem et vide, quomodo -a est (*gr.* ὡς ἐργάτις ἐστίν, *cod. 167 al.* operatrix, *deest in hebr. et Vulg.; praefatur* Ambr. *l. c.* quasi bonam -am. *pendet* Pavl. Nol. epist. 39, 2 ista de floribus mellis -a). Cassian. c. Nest. 7, 5, 4 *opp.* procreatrices.

B *adi.* (*accedit gen.* Tert. adv. Marc. 2, 17. 4, 1, praescr., Hil., Avell.): 1 *sensu communi i. q. quamlibet operam praebens*: a *de homine eiusque artubus*: Cic. Att. 7, 2, 8 (*de servo*) -o homine. Tert. resurr. 60 p. 121, 4 -i . . . artus (*cf. p. 120, 20* de officiis membrorum). b *de iumentis*: Colvm. 6, 2, 15 modica corporatura pecoris -i debet esse. 6, 24, 4 in -is vaccis (vaccis *om. AR*). Tert. anim. 33, 1 *animalibus.* c *de rebus incorporeis*: Plin. nat. 8, 8 alterius *dentis* -o usu fodiunt radices *elephanti* (*cf. Sol. 25, 3* quorum *dentium* alter semper in ministerio est). Tert. cult. fem. 1, 5 l. 23 ferri et aeris -o vigore. praescr. 7 l. 21 dialecticam . . . artificem struendi et destruendi . . ., duram in argumentis, -am contentionum (contentione *var. l.*).

2 *sensu christiano i. q. bonas vel malas operas praebens*: a *de sensibus, manibus, somno*: Tert. adv. Marc. 4, 1 p. 423, 28 feros et saevos quondam animos convertunt in sensus probos et bonae frugis -os. Ambr. Abr. 2, 7, 46 manus -a virtus animae est (Prosp. in psalm. 134, 18 p. 387^{A}). epist. 16, 4 est . . . sanctorum . . . somnus -us (*sec. cant.* 5, 2 cor meum vigilat.) b *de hominibus ipsis* (*an per appositionem?*): Hil. in psalm. 128, 4 hominibus alienae instigationis -is (*postea*: vasa diaboli. Avell. p. 687, 16 h. -i iniquitatis et hostes doctrinae apostolorum. Vitae patr. 5, 11, 29). Vitae patr. 5, 14, 14 quia vir -us esset, *eqs.* c *de ordine dei iudicis*: Tert. adv. Marc. 2, 17 p. 358, 3 haec . . . totum ordinem dei iudicis -um et, ut dignius dixerim, protectorem . . . summae . . . bonitatis ostendunt.

II *transfertur ad alia*: A *ad res operantium*: 1 *de potu operantibus destinato* (*cf. p. 669, 74*): Plin. nat. 14, 86 inter vina -a. 2 *de instrumentis, quibus operatur aliquis* (*cf. B 1*): Plin. nat. 36, 164 nunc ad -os (operarum *F*) lapides transisse conveniat primumque cotes ferro acuendo *eqs.* Iren. 2, 30, 5 (2, 46, 4 H.) velut duo ferramenta -a vel organa . . ., ex quibus alterum . . . semper in manibus et in usu artifex habeat, . . . alterum autem . . . otiosum perseveret et sine operatione, *eqs.* 3 *de servitute operantium*: Tert. adv. Marc. 2, 20 p. 363, 4 mercedes restitui oportere *Iudaeis ab Aegyptiis* illius -ae servitutis (Cod. Theod. 14, 17, 6 exhibere -am s. *in pistrino*). 4 *de loco operantium, n. pro subst. i. q. ergasterium*: Gloss.^{L} IV Plac. e 17 ergasterium . . . id est -um (operatorium *B ut Gloss. V 498, 57*), ubi opus fit, *eqs.* Isid. orig. 15, 6, 1 de -is; ergasterium locus est, ubi opus aliquod fit (*interpr.* -i statio).

B *in reddenda voce gr. q. e.* ἐργάσιμος: 1 *de pelle vel de instrumento pelliceo*: Itala lev. 13, 48 (Lugd., Aug. quaest. hept. 3, 50) *si lepra est* in omni -o corio ([Aug.: -a pelle]. *gr.* ἐν παντὶ ἐργασίμῳ δέρματος, *Vulg.* quicquid ex pelle confectum est; *quam transl. respuit* Avg. *l. c. quia* non ait graecus ἐργασμένῳ . . ., pellem -am in qua fit opus debemus accipere, id est alicui operi adcommodatam). 13, 49 (Lugd.) in omni vaso -o corii (*gr.* σκεύει ἐργασίμῳ δέρματος, *om. Vulg., cf.* Aug. quaest. hept. 3, 51 in o. vase -o pellis. *idem explicat*: quod est ex pelle factum, hoc est in omni vase pelliceo). 2 *de die, qua operari licet*: Itala I reg. 20, 19 (Aug. quaest. hept. 3, 50) *Ionathan ad David*: esto in agro in die -a (*gr.* ἡμέρᾳ τῇ ἐργασίμῃ, *Vulg.* in die, qua operari licet. *cf. Aug. l. c.* id est in die, qua fit opus).

cf. cooperarius.

ᵒ**operātio**, -ōnis *f.* *ab* operari. *scribitur hic illic in codd.* ho- *e. g.* Vvlg. I Cor. 12, 6, -aci- *ibid. al.* *apud* Iren. *coniungitur bis c. formis neutr. generis fort. per confusionem cum voce gr. q. e.* ἔργα *sim., cf. Lundström, Übersetzungstechn. Unters. 262. 269.* *de notione et differentia* (*cf. p. 675, 3*): Isid. diff. 1, 401 opus dicitur ipsum quod fit, -o . . . ipsa rei actio est. Gloss. ἐργασία. *legitur apud* Vitr. (*semel*), Fest. (*semel*), Plin. nat. (*quater*), Agenn. grom. (*semel*), *inde a* Tert., Itala *frequentissime; in poesi non nisi* Prvd. psych. 573 Pavl. Petric. Mart. 1, 3. 5, 109 Alc. Avit. carm. 6, 427. [*falso trad.* Zeno 1, 14, 2 (2, 6 L.) *pro* operis rationem *edd.* *loco interpol.* Firm. math. 8, 22. *confunditur c.* oratio Cic. Att. 6, 3, 7 (*var. l.* oratio Cypr. eleem. 6 p. 377, 23. *al.*), *v. etiam s. v.* inoperatio *passim.*]

i. q. actus vel effectus operandi. *syn. vel iuxta pos.* opus *v. infra passim* (*disting.* Ambr. [?] sacr. 1, 5, 15. *v. et* Isid. *supra*); effectus *e. g.* Tert. anim. 40, 3 Chalc. comm. 222. 288. 320. Avg. quaest. hept. 2, 55 p. 125, 20 (*cf. pleonastice* -is effectus Hil. trin. 6, 47 *al., v. infra passim; opp.* Hil. trin. 3, 13); efficacia *v. p. 674, 81; cf.* -o sive efficientia Ioh. Maxent. Conc.^{S} IV 2 p. 14, 11 Ivnil. 1, 19 (*sed pleonastice* Hil. in psalm. 131, 26 -em efficientiae). *metonymice dicitur et de eo, qui operatur (v. sub I A 1 b et II C), et de eo, quod actione operandi efficitur (v. sub I A et B, III A 2).* *per gen. obi. indicatur effectus actionis vel res operando effecta vel suscepta (quae suis locis adiecimus).*

I *-o fit officii fungendi causa*: A *-o praebetur ab hominibus, sc. qui manibus, instrumentis sim. laborant* (*in graecis resp.* ἐργασία, *nisi aliud adnotavimus*): 1 *pertinet ad certa officia*: a *in cultu religionis*: α *paganorum* (*fortasse huc spectat* Tert. apol. 23, 14, *var. l.* -tor-): Fest. p. 242 privatae feriae vocantur sacrorum propriorum, velut dies natales, -es (-is *trad.*), denecales (*v. Wissowa, Rel. u. Kult.*^{2} *433, 4*). Tert. anim. 57, 2 nec invitatoria -e . . . tractamus *magiam.* ieiun. 9 p. 284, 17 in his *xerophagiis* tam antiquissimae quam efficacissimae religionis -o est. Porph. Hor. carm. 3, 14, 6 -es . . . sacrificia dixerunt (*sim.* Schol. *ad l.*). CIL VI 32415, 7 (*fere a. 250*) in sacris peritissimam -em (*item de Vestali*: VI 2136, 6 [*a. 286*] in deorum infatigabilem sacrorum -em). Ivl. Val. 1, 33 *accolae* una cum diis deorumque simulacris religiosisque -bus obviam pergere festinabant *Alexandro.*

β *Iudaeorum, Christianorum*: (I) *de officio episcopi, presbyteri sim.*: Cypr. epist. 1, 1 qui -bus divinis insistebant (*sc. presbyteri, diaconi sim.*). Vvlg. III Esdr. 8, 50 quos dedit David . . . ad -em levitis (*cf. I Esdr. 8, 20* ad ministeria levitarum). Conc.^{S} I 3 vers. Tur. p. 113, 27 excommunicati et sine -e ab . . . concilio facti sunt ([*gr. I 1, 3 p. 33, 8* ἀνενέργητοι]. *cf.* Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 243, 4 quos . . . sancta synodus . . . cuncta sacerdotii -e privavit [*gr. I 1, 3 p. 27, 19* ἐνέργειαν]). II 3, 3 p. 61, 8 *episcopi* cessantes ab -e eiusdem ecclesiae (*gr. II 1, 3 p. 52, 5* ἐνεργείας). Sacr. Leon. 951 mysticis. (II) *alia*: Peregr. Aeth. 24, 1 quae -o (*sc. cantandi*) singulis diebus cotidie in locis sanctis habeatur (24, 7). Hil. trin. 2, 27 post illam inanis scientiae suae -em arcanam (*de oblatione magorum*). Sacr. Leon. 502 *sacramenti* (Gelas. 1384 M. *cf.* Leon. 1302 *sacrificii* [*al.*]. Greg. 94, 2 continua nostrae reparationis -o [*antea*: mysteria]. *sim. al.*). Ioh. Maxent. Conc.^{S} IV 2 p. 14, 11 Christus non naturae, sed -is sive efficientiae, id est unctionis, nomen est.

b *in officiis variis*: α *vario usu*: Itala psalm. 106, 23 (Veron. *al.* = Vvlg.) descendunt mare in navibus facientes -em in aquis multis (*Hier. psalt. sec. Hebr.* opus). Iren. 2, 33, 4 (2, 53 H.) artifex velociter . . . -em secundum se adinvenit, in organo . . . tardius illam perficit. Ambr. hex. 1, 5, 17 aliae *artes* huiusmodi, ut cessante quoque -is officio operis munus adpareat, ut aedificatio atque textura (*Migne gr. 29, 17^{B}* ἐνεργείας, *quod vertit Eustath.* labor actusque; *aliarum artium*: Evstath. Basil. hex. 1, 7, 1; *gr. item*). Vvlg. Sirach 33, 27 -es adsiduae (*sc. servi ut*: 33, 28. 37, 14). 38, 32 innumera . . . -o (opera *var. l.*) eius *figuli.* 38, 39 artis. Avg. gen. c. Manich. 2, 11, 15 -o illa *hominis in paradiso* (*de eadem re*: Cassiod. Didym. in II Ioh. 6 p. 84, 26 *gr.* τοῦ ἐργάζεσθαι). quaest. hept. 2, 160 p. 195, 11 tempore sationis et messis . . . urget -o. Conc. Carth. a. 411 Mansi 4 p. 18^{D} officii mei (*item de edendis scriptis: ibid.* p. 19^{A} ex ipsius -is . . . effectu). Cassiod. in psalm. 32, 15 l. 273 chiroplastas (ceroplastas *ed. vet.*), qui formulas quasdam ad -is suae vota componunt. var. 2, 40, 5 artificialem musicam . . . auctorum -bus diversis organis exquisitam. *al.* *accedit gen. rei effectae*: Itala exod. 39, 1 (Lugd.) aurum, quod operatum est in opere secundum omnem -em sanctorum (*Vulg.* in opere sanctuarii). II par. 24, 12 (Complut. *al.*) facientibus opera in -e domus domini (*Vulg.* qui praeerunt operibus d. d.).

β *magis respicitur modus, ars operis*: Cassiod. Ios. antiq. 7, 108 vasa antiqua -e facta (*gr.* ἀρχαίας κατασκευῆς). 8, 130 *templum erat* -e

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mirabile. *γ in medicina:* *de opera medici*: ORIBAS. eup. 4, 79 (78), 1 medicorum -o ad sanandum (*gr.* ἔργον. *cf. syn. 9, 2, 1 Aa* m. opera est ad sanandum. *La* si . . . medicus operetur). *ad reddendum t. t. graec. q. e.* χειρουργία: ISID. orig. 4, 9, 2 *chirurgiam* Latini manuum -em appellant. *δ metonymice:* *de operis consociatione*: PS. PHILO antiq. 11, 8 non facies in eo *sabbato* omne opus, tu et omnis -o (*p, ed. pr.,* cooperatio *cod. Adm.*) tua (*cf. exod. 20, 10* tu et filius tuus *eqs.*). *de opere confecto* (*sc. de aedificio*): PAVL. NOL. epist. 27, 2 digna tanto fundamento superaedificatur -o (*spectat ad I Cor. 3, 15* opus, *cf.* VVLG. I Cor. capit. codd. AF 12 p. 158 W.-Wh. II 2 -o).

2 *in universum* (*c. gen. mercedis* CASSIAN.): ITALA II par. 15, 7 (Complut. *al.*) merces est -is vestre ([*Vulg.* operi]. CASSIOD. in psalm. 104, 37 l. 495 longae -is m. *cf.* CASSIAN. conl. 9, 5, 5 -o unius solidi [*postea*: opere ac labor]). psalm. 103, 23 (Veron. *al.* = VVLG.) exiet homo ad opus suum et ad -em suam (*Hier. psalt. sec. Hebr.* servitutem). TERT. adv. Marc. 4, 12 p. 453, 17 sabbatum -e destruxit (*cf.* RVFIN. Orig. in num. 23, 4 p. 216, 21 de -e et curatione sabbati). resurr. 61 p. 122, 26 *causam* -is victum. IREN. 2, 32, 2 (2, 49, 1 H.) per omne opus et per universam ire -em (*postea*: omnes . . . artes). FVLG. aet. mund. p. 148, 16 ex -is ergastulo. myth. 2, 9 laborem . . . manuum et -em . . . non diligit *Circe* (CASSIOD. hist. 7, 11, 6. *allegorice*: HIER. epist. 18^{B}, 2 [18], 6 AVG. mor. Manich. 2, 10, 19. *al.*). CASSIOD. Ios. antiq. 1, 49 laborantibus et -e contritis (*gr.* ἔργοις). *al.*

B *-o praebetur ab animalibus*: PLIN. nat. 11, 61 *aquantium apium* (21, 80). 11, 80 *araneorum* erudita -e. 29, 53 serpentium. *metonymice de effectu operandi*: EVSEB. EMES. serm. 25, 24 (*ad gen. 41, 1 sqq.*) boves, quorum -o fruges sunt.

C *-o praebetur a rebus:* **1** *variis* (*fere ut instrumentis*): TERT. resurr. 60 p. 121, 29 navis sine -e (*antea*: eam voluerit operari). IREN. 2, 30, 4 (2, 46, 4 H.) *ferramentum operarium* vacuum atque otiosum . . . et sine -e (*cf.* REGVLA mag. capit. 6 [*in imagine*] -o spiritalium ferramentorum). **2** *a membris, corpore, anima* (*sc. quoad sua officia praebent*): IREN. 2, 29, 3 (2, 45 H.) mens et cogitatio . . . ipsius animae motus et -es sunt. PHILAGR. med. 1 p. 151, 1 virtus ipsius *splenis* et -o. PS. SORAN. quaest. med. praef. p. 246, 28 singularium partium. quaest. med. 25 corporis naturam et naturales -es ([*cf. 81* naturalium officiorum]. 51 n. et . . . spontaneae -es. ORIBAS. syn. 1, 41, 1 La p. 52, 1 Mø. [*gr.* ἔργα, *rec. Aa* officia]). CASS. FEL. 54 p. 139, 21 sine -e effici partes *paralysi*. ORIBAS. syn. 5, 45, 1 La *cerebri*. NOVELL. Iust. 5, 2, 1 et animi virtutibus et corporis -bus (*gr.* ἐνεργείαις). FVLG. RVSP. incarn. 23 carnis et animae (PRISC. LYD. solut. 1 p. 45, 11. *al*). *transfertur ad corpus Christi mysticum*: ITALA Eph. 4, 16 (Aug. civ. 22, 18 p. 596, 6 D. *al.*, *cf.* VVLG.) corpus conexum . . . per omnem tactum subministrationis secundum -em in mensuram uniuscuiusque partis (*gr.* κατ' ἐνέργειαν, *cf.* AMBR. epist. 76, 3 secundum mensuram -is; *in explic. Ambrosiast. ad l.* officiorum. *huc spectant etiam* IREN. 4, 33, 10 [4, 55, 1 H.]. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 42 p. 580^{C}).

II *-o fit qualibet causa*: **A** *operantur res*: **1** *natura, elementa sim.*: VITR. 2, 9, 9 *aesculus* recipiens . . . liquorem . . . -e umidae potestatis vitiatur. AGENN. grom. p. 21, 13 tali . . . -e[m] naturae regimur (*cf.* AMBR. myst. 9, 52 maioris -is esse gratiam quam naturam [*antea*: vim]). TERT. nat. 2, 5, 8 rerum. anim. 43, 3 concoquere . . . caloris, non frigoris -o est (DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31 p. 403^{C} [*Migne gr. 44, 248A* ἐνέργεια]). IREN. 1, 17, 1 (1, 10 H.) *elementorum* (*gr.* ἐνεργείας). PS. SORAN. quaest. med. 110 febris. ORIBAS. eup. 1, 13, 4 -o ciborum in sanguinem. 2, 1 praef. 2 *medicamentorum* (*gr.* ἐνεργείας *ut*: syn. 9, 23, 1 La propriam -em [*rec. Aa* opus suum]). *al.* *mystice*: PROSP. in psalm. 139, 11 isti carbones eius sunt -is, quae et illustrare valeat fideles et punire peccatores. MAX. TAVR. serm. 22a, 3 l. 48 M. (*de baptismate*) aqua Christi una eademque -e et vivificat et exstinguit. **2** *variae res* (*dubia v. sub B et C*): TERT. adv. Hermog. 20, 2 quia cogitatio et dispositio prima sophiae sit -o. adv. Marc. 1, 24 p. 323, 11 sicut . . . bonitatis -o . . . ita malignitatis (1, 25 p. 326, 15). ITALA II Thess. 2, 11 (cod. d *al.* = VVLG.) erroris (*gr.* ἐνέργειαν πλάνης, *cf. Tert. adv. Marc. 5, 16 p. 631, 10* instinctum fallaciae). HIL. in Matth. 3, 2 inediae. trin. 1, 13 aeternitatis. 2, 35 donorum. AMBR. fid. 3, 4, 31 (*ad act. 9, 34*) nominis. HEGES. 5, 53, 1 p. 409, 24 immortalitatis -o, cuius virtus sit mortem avertere. AVG. gen. ad litt. 8, 9 p. 244, 2 providentiae (*postea*: potentiam). SACR. Leon. 1037 tua nos . . . sancta purificent et -is suae (-e sua *? Mohlberg*) perficiant nos pacatos. *al.*

B *operantur homines*: **1** *in universum*: **a** *selecta quaedam*: ITALA psalm. 27, 4 (Sangerm. *al.*) secundum -em manuum illorum (*i. secundum nequitiam illorum*) retribue illis (*gr.* ἔργα, *Vulg.* opera, *Hier. psalt. sec. Hebr.* opus. *cf.* II Cor. 11, 15 [cod. q *al.*, *gr. et Vulg. ut supra*]). TERT. adv. Marc. 2, 10 p. 350, 1 *spatium temporis* -bus eius *hominis* admetiendo. 5, 10 p. 608, 24 tempus -is. uxor. 1, 8 l. 17 quaedam *virtutes* . . . sunt divinae liberalitatis, quaedam nostrae -is. IREN. 1, 25, 4 (1, 20, 2 H.) in omni omnino -e (*gr.* ἁμαρτήματα. *ibid.* in omnibus . . . -bus). 3, 23, 4 (3, 34 H.) adiecit *Cain* peccatum super peccatum manifestans sententiam suam per -em suam. CYPR. epist. 12, 2 in omni obsequio -is. HIL. in Matth. 21, 3 invitorum. GAVDENT. serm. 17, 11 G. -um suarum virtutibus (*cf.* RVFIN. Basil. hom. 1, 3 p. $1727^{B/C}$ -o ac virtus [*postea*: opus]. GREG. M. moral. 6, 12 virtus -is). *al.* *opp. sermo, voluntas sim.*: IREN. 4, 20 (34 H.), 8 per verbum . . ., . . . per -em. 4, 20 (34 H.), 12 non solum . . . per visiones . . . et per sermones . . ., sed et in -bus. HIL. in Matth. 6, 4 blandimenta verborum . . . fructu -is expendi. in psalm. 1, 12 nisi voluntatem sequatur -o. AVG. civ. 19, 27 p. 403, 13 D. si non facili -e, certe labili locutione aut volatili cogitatione peccetur. in psalm. 118 serm. 3, 2 l. 11 sive -e sive locutione sive tacita assensione. **b** *accedunt adi.:* *bonae significationis*: TERT. idol. 15 p. 48, 4 salva. IREN. 1, 23, 3 (1, 16, 2 H.) iustas. HIL. in Matth. 5, 2 sanctae. 21, 13 evangelicae (27, 6). PAVL. NOL. epist. 9, 4 bona (CASSIOD. in I Petr. 3, 6 p. 28, 20 [*gr.* ἀγαθοεργεῖν]. *al. cf. l. 44 sqq.*). CASSIOD. in psalm. 23, 6 l. 121 pia. *malae significationis*: TERT. adv. Marc. 5, 10 p. 608, 17 carnalis (IREN. 5, 13, 3 EVCHER. form. 6 p. 37, 16). patient. 16 p. 24, 3 foedis. IREN. 1, 31, 2 (1, 28, 9 H.) turpium. 3, 24, 1 (3, 38, 1 H.) pessimam (4, 13, 4 [4, 24, 3 H.] mala. 4, 16, 5 [4, 28 H.]. AVG. gest. Pelag. 7, 20 p. 74, 2). PAVL. NOL. epist. 23, 20 p. 178, 12 nequam. MAX. TAVR. serm. 49, 2 l. 45 terrenis. FVLG. RVSP. rem. pecc. 1, 12 iniqua. **c** *accedit gen.*: ITALA Eph. 4, 19 (cod. d *al.* = VVLG.) inmunditiae et avaritiae (*gr.* ἐργασίαν). TERT. apol. 39, 7 dilectionis. anim. 40, 3 libidinis, gulae, vinulentiae, saevitiae, idolatriae. *ibid.* 4 probitatis, iustitiae, tolerantiae, pudicitiae. ieiun. 4 p. 279, 1 abstinentiae (9 p. 284, 13). resurr. 46 p. 94, 18 sq. (*bis*) carnis (IREN. 5, 11, 1. *al. cf.* VEREC. in cant. 3, 11 corporis . . . nostri). virg. vel. 14, 3 caritat(is). IREN. 4, 13, 2 (4, 24, 2 H.) libertatis (4, 13, 3 [4, 24, 3 H.]). HIL. in Matth. 25, 5 praecepti (*cf.* AVG. spir. et litt. 30, 52 legis. MAX. TAVR. serm. 35, 3 M. mandatorum). 27, 7 euangelicae fidei (27, 8). in psalm. 52, 13 bonitatis . . . iniquitatis (54, 4 MAX. TAVR. serm. 94, 1 l. 22 M.). RVFIN. Orig. in Ios. 2, 1 p. 297, 10 peccati (CASSIOD. in psalm. 118, 3 l. 115). PAVL. NOL. epist. 11, 6 oboedientiae. AVG. in psalm. 118 serm. 26, 1 l. 33 virtutis (*al.*). *al.* **d** -is effectus: HIL. in psalm. 118 aleph 11 APRING. in apoc. 2, 2.

2 *respiciuntur quaedam certa opera christiana, quae 'bona opera' dicuntur* (*cf. Janssen, Kultur u. Sprache 221. 224; notabiliora tantum*): TERT. idol. 22 p. 55, 27 (*de eleemosyna vel beneficio*) oblatio mea vel -o (adv. Marc. 2, 18 p. 360, 10). ieiun. 8 p. 284, 5 (*de ieiuniis ut*: orat. 18 p. 191, 14. 15. 23). virg. vel. 13, 4 elimosynae (MAX. TAVR. serm. 71, 3 M. GREG. M. dial. 4, 37 p. 288, 25. *cf.* CYPR. *infra et* eleem. 9 p. 381, 1 pro eleemosynis adque -bus nostris). IREN. 1, 6, 4 (1, 1, 12 H.) continentiam et bonam -em ([*gr.* πρᾶξιν]. 4, 18, 6 [4, 31, 5]. AMBR. Iob 3, 5, 12. AVG. in psalm. 100, 4 l. 55 [*sequitur* bene operatur]. SALON. in prov. p. 992^{C} pulchritudo castitatis vel b. -is. *al.*). CYPR. ad Donat. 4 p. 7, 1 iusta (eleem. 2 p. 374, 9 eleemosynis adque -bus i. [6 p. 377, 23. 14 p. 384, 11]. 5 p. 376, 17 *syn.* misericordiae meritis. 18 p. 388, 2). eleem. 2 p. 374, 11 adsidua et iugis -o (PS. AVG. quaest. test. I 115, 32 p. 328, 16 meditatio a. . . . et -o. *cf.* CYPR. eleem. 24 p. 392, 28 continua). 9 p. 380, 9 larga (*cf.* epist. 7, 1 p. 485, 14 largius . . . fiat -o. laps. 35 p. 236, 7 largiter. unit. eccl. 26 p. 232, 12 largitas -is). 26 p. 394, 14 salutaris -o ([oratio *var. l.*; *antea*: operum]. epist. 62, 3 p. 700, 16 zel. 16 p. 340, 17). *al.* LACT. inst. 6, 12, 24 (*epit. 60, 7* misericordiae opus). *al.* *per prosopopoeiam*: PRVD. psych. 573 in medium . . . -o campum prosilit auxilio sociis (SCHOL.: largitas).

3 *respiciuntur munera charismatum*: **a** *loci scripturae sacrae et inde dependentes*: ITALA I Cor. 12, 6 (cod. d *al.* = VVLG.) divisiones -um sunt, idem vero dominus, qui operatur omnia in omnibus ([*gr.* ἐνεργήματα]. *ibid.* 12, 10 alii *datur* -o virtutis [*gr.* ἐνεργήματα δυνάμεων, VVLG. -o virtutum]. *cf.* PS. AVG. quaest. test. I 97, 19 p. 184, 12 gratiarum et ministeriorum). PS. MAR. VICTORIN. hymn. 3, 14 p. 1143^{C} spiritus -um, spiritus ministeriorum, spiritus gratiarum. GREG. M. moral. 28, 21 virtutum. **b** *alii*: CASSIAN. conl. 15, 10, 5 de vera charismatum -e. PROSP. c. coll. 13, 6 *apostolus* profitetur sine caritate non -es miraculorum . . . prodesse (*cf.* PELAG. defens. 5 p. 47, 7 mirabilium rerum). PASS. Domnin. (BHL 2264) 4 ibique florent -es eius *martyris* usque in hodiernum diem.

C *operantur dei, daemones, vires naturam superantes sim.* (*de creatione v. sub III*): **1** *deus* (*sc. Iud. et Christ.*), *Christus, spiritus sanctus* (*eorumque qualitates*): **a** *varia*: **α** *selecta quaedam*: ITALA psalm. 63 (64), 10 (cod. 136 Cas.) adnuntient -es dei (*gr.* ἔργα, *Vulg.* opera, *Hier. psalt. sec. Hebr.* opus). Eph. 1, 19 (cod. d *al.*, *cf.* VVLG.) credidistis secundum -em potestatis virtutis eius, quam operatus est in Christo ([*gr. ut in sequentibus* ἐνέργειαν]. Col. 1, 29 [cod. d *al.* = VVLG.] in me. *cf.* AVG. civ. 22, 24 p. 611, 23 D. -e, qua usque nunc operatur). 3, 7 (cod. d *al.* = VVLG.) *gratia* data est mihi secundum -em virtutis eius. Phil. 3, 21 (cod. d *al.*, *cf.* VVLG.) secundum -em, quam (qua VVLG.) possit et subicere ei (sibi VVLG.) omnia. Col. 2, 12 (cod. d *al.* = VVLG.) per fidem -is dei, qui excitavit illum a mortuis (*cf. Tert. resurr. 23 p. 56, 25* per f. efficaciae dei). TERT. bapt. 2 p. 202, 16 materias -is suae (*i. dei*). IREN. 3, 24, 1 (3, 38, 1 H.) per . . . eam, quae secundum salutem hominis est, . . . -em (*sim.* HIL. in Matth. 9, 7. 12, 7 humanae salutis. AVG. bapt. 3, 19, 27 p. 219, 20 spiritales . . . -es circa prae-

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sentem salutem. *cf.* SACR. Gelas. 1307 M. medicinalis -o). HIL. myst. 1, 32, 2 divinae ... -is imitatio (in Matth. 9, 7. *al. cf.* ad Const. 1, 6, 2 coelestium). AMBR. (?) sacr. 1, 5, 15 aliud opus, aliud -o; aquae opus est, -o spiritus sancti est. AVG. divers. quaest. 61, 7 *spiritus sancti* -e septenaria (in euang. Ioh. 122, 8 *bis*). *al.* *accedit gen. rei effectae*: AMBR. paenit. 1, 5, 22 absolutionis -o (*antecedit* executio). *per pleonasmum*: HIL. in psalm. 131, 26 -em efficientiae suae. trin. 6, 47 -is suae effectum (PAVL. NOL. epist. 8, 1). **β** *metonymice de deo ipso*: PRISCILL. tract. 11, 144 tu -o spirituum, tu principium archangelorum, *eqs.* **γ** *figuraliter de digito dei*: SEDVL. op. pasch. 1, 2 p. 179, 4 *caelum* tuorum digitorum -e firmasti. CASSIOD. inst. 1, 30, 1 (*ad exod. 31, 18*) qui legem suam, licet figuraliter sit dictum, omnipotentis digiti -e conscripsit.

b *in doctrina trinitatis* (*cf.* CASSIOD. *sub IIID1*): TERT. adv. Marc. 5, 8 p. 598, 14 omnis -o gratiae spiritalis ([*spectat ad Is. 11, 2*]. *cf.* 5, 8 p. 600, 17 suas habitura *spiritalia* ... -es). MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 4 (quod est esse, pater est, quod est operari, λόγος) habet ... quod est esse intus insitam -em (*syn.* actionem). 1, 12 pater inoperans -o, filius operans -o *eqs.* CANDID. gen. div. 10 p. 11, 18 W. neque generatione a deo, sed -e a deo est *filius*, primum opus ... dei. p. 12, 7 neque propria -e operatur neque propria voluntate *Christus*. HIL. trin. 1, 29 *patris*. FAVSTIN. trin. 1, 12 l. 44 eadem patris et filii ... -o ([*antea*: opera]. *cf.* AMBR. [?] sacr. 6, 2, 5 una [*al.*]. CONC.^{S} I 5 p. 132, 7 pari [*gr. I 1, 7 p. 52, 18* ἰσουργός *ut*: I 5 p. 346, 28; *gr. I 1, 4 p. 53, 21*]). *al.* *metonymice de sermone divino*: TERT. adv. Prax. 26 p. 278, 4 sermo -o spiritus, et duo unum sunt.

c *de actionibus Christi terrenis*: TERT. adv. Iud. 8, 2 probabimus ... ex -bus eius (*cf.* adv. Marc. 4, 18 p. 479, 8 sq. ex ... -bus agnovisse). adv. Marc. 4, 9 p. 442, 19 par ... curatio, licet distet -o *Christi et Helisei*. IREN. 4, 34, 3 (4, 56, 2 H.) et sermonem et -em et passionem eius (*cf.* HIL. in psalm. 63, 3 -o, passio et resurrectio). 5, 15, 2 non per sermonem, sed per -em. HIL. in Matth. 21, 5 publicas eius -es. GAVDENT. serm. 9, 13 G. vel doctrinae vel -um divinarum (*cf.* TRACT. Pelag. 4, 18, 3 p. 103 tam doctrinae verbo ... quam -is exemplo). AMBR. myst. 3, 8 *disting.* praesentia (*ad Ioh. 10, 38* operibus). EVCHER. instr. 1 p. 116, 3 nondum cuncta propositae -is inpleverat. *al.* *c. gen. rei actae vel effectae*: TERT. adv. Iud. 9, 29 (*sim.* adv. Marc. 3, 17 p. 405, 14) duplici ... -e ...: praedicationis et virtutis (PS. AVG. quaest. test. 114, 19 [*postea*: opera]. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 3). SEDVL. op. pasch. 3, 12 peracta recidivae lucis -e.

2 *varii* (*sc. daemones, satanas sim.*): ITALA II Thess. 2, 9 (cod. d *al., cf.* VVLG.) secundum -em satanae (*gr.* ἐνέργειαν). TERT. apol. 2, 18 ratio aemulae -is (*sc. daemonum. cf. nat. 1, 3, 3* occulta vis. *sim.* 2, 19 [*Fuld.*, rationis *cett., v. Hoppe, Beiträge 77*]. *cf.* adv. Marc. 3, 4 p. 380, 24 -e aemuli). 22, 4 (*bis*) eorum *daemonum* (RVFIN. Orig. in num. 16, 7 p. 147, 21. *al. cf.* IREN. 2, 31 [48 H.], 3 daemonica). patient. 11 p. 17, 1 mali (*i. diaboli; cf.* IREN. 4, 33, 6 [4, 52, 3 H.] mali spiritus). IREN. 1, 3, 5 (1, 1, 6 H.) duas -es *Hori* ..., confirmativam et separativam ([*gr.* ἐνεργείας]. *al.*). 1, 15, 6 (1, 8, 17 H.) apostaticae virtutis -es, quae tibi praestat ... Satanas (*gr.* ἐγχειρήματα). 4, 29, 2 (4, 45, 2 H.) magicam (5, 28, 2). AVX. Maximin. c. Ambr. 58 inimici. HIER. hom. Orig. in Is. 8, 2 *zabuli*. AVG. civ. 7, 3 p. 276, 7 D. *Saturni*. 12, 25 p. 551, 21 adhibent ... -em suam rebus (*angelorum ut*: 12, 26 p. 553, 9). 12, 27 p. 554, 21 *minorum deorum*. PASS. Petr. 10 p. 32, 20 S. *Agrippa* minister est alienae (satanae *var. l.*) -is. *al.* *c. gen. rei susceptae*: TERT. adv. Marc. 5, 16 p. 631, 23 fallaciae -e.

III *specialia quaedam*: **A** *-o fit creando, fere i. q. creatio* (*dubia v. sub IIC; cf. Braun, Deus Christianorum 384*): **1** *usu sollemni*: TERT. adv. Hermog. 20, 3 cum in omni -e tria sint principalia, qui facit et quod fit et ex quo fit *eqs.* 32, 4 -o divina otiosa videri possit (HIL. in Matth. 33, 6 AMBR. hex. 1, 5, 17. *al.*). resurr. 6 p. 34, 3 (*de creatione hominis ut*: IREN. 5, 15, 2 *plasmationem hominis* per -em fecit. HIL. in psalm. 118 iod 5 *bis*. AVG. gen. c. Manich. 2, 8, 10 *ut* insufflatio ... -em dei significet). adv. Prax. 6 p. 234, 26 adsistentem ... *Christum* ⟨in⟩ ipsa -e cognosce (*cf.* 19 p. 262, 12 -i patris ministravit). adv. Val. 18 p. 197, 14 *demiurgi*. IREN. 1, 5, 3 (1, 1, 9 H.) causam ... talis -is (opinationis *edd. vet. sec. gr.* οἰήσεως). *ibid.* dominum ... universae -is ([*gr.* πραγματείας]. 2, 30, 8 [2, 47, 1 H.] *bis*). 2, 5 (4 H.), 3 non est fabricator causa huius -is (2, 30, 8 [2, 47, 1 H.]). CHALC. comm. 289 duo totius rei sumunt initia *Stoici*, deum ut opificem, silvam ut quae -i subiciatur. 320 effectu opificis atque -e. HIL. in psalm. 138, 32 ἀκατέργαστον significat id, quod sine -e maneat (*fusius de h. loco v. vol. VII 1, 1741, 51*). AMBR. hex. 1, 3, 8 (*quater*) tantum opus brevi ... momento suae -is absolveret. *al.* *accedit gen. rei effectae*: HIL. in psalm. 118 he 6 mundi (AVG. epist. 160, 2). 118 iod 5 hominis. *per pleonasmum*: PS. AVG. solut. 34 l. 27 *Christum* ab -e facturae excludere (MAX. TAVR. serm. 43, 1 M. f. -is. PS. VIGIL. THAPS. trin. 3, 16 -em f. [*item* 7, 7 rec. II]. *cf.* 7, 24 -em ... in factura esse [7, 31]).

2 *metonymice*: **a** *de creatura* (*sc. de mundo eiusque partibus*): TERT. adv. Marc. 1, 16 p. 311, 8 tota -o eius *creatoris* ex diversitatibus constat, ex corporalibus et incorporalibus *eqs.* ([*cf. apol.*

48, 11 universitatem]. resurr. 9 p. 37, 26 *hominem* incolatui fructui dominatui t. suae -is praeposuit). HIL. trin. 1, 7 (*ad sap. 13, 5* de magnitudine ... operum [creaturae *Vulg.*]) cum sensum ipsum egrediatur -o *eqs.* 3, 10 coelestes -es (*sc. sol sim.*). PRISCILL. tract. 6, 102 speciosa (*syn.* creaturae). **b** *de carne hominis vel de homine ipso*: TERT. resurr. 5 p. 31, 13 istud corpusculum *hominis* ... etsi angelorum fuisset -o *eqs.* (*postea*: extructio). PS. VIGIL. THAPS. trin. 3, 30 rec. II per -em suam, id est hominem.

B *-o fit tractando, fere i. q. tractatio* (*accedit saepius gen. rei tractatae*): **1** *variarum rerum corporearum*: IREN. 5, 29, 1 ad -em auri. PS. ORIG. tract. 12, 20 B. lini cultura multiplex et laboriosa -o. HIL. myst. 1, 6, 4 quae *hostia Cain* ex -bus terrae est (EVSEB. EMES. serm. 22, 22 ad -em t. ORIG. in Matth. 15, 31 [*gr.* γεωργίας]. *cf.* AVG. c. Faust. 12, 11 p. 340, 7 [*explic. gen. 4, 12* cum operatus fueris eam *terram*] terrena -o). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31 p. 407^{A} lapidis -em (*Migne gr. 44, 253D* ἐργασία). **2** *in arte rhet. et phil. de explicatione argumenti propositi i. q. gr.* ἐργασία (*cf. Volkmann, Rhet. 258 sq.; v. etiam s. v.* exergasia): DON. Ter. Andr. 37 dulcem libertatem fecit -e et tractatione verborum dicendo: '*eqs.*' PRISC. rhet. 2, 9 p. 553, 8 ad -em et ordinationem. 3, 13 p. 554, 13 -o ... sententiae. 9, 28 p. 558, 20 *in allocutione vel ethopoeia*. CASSIOD. inst. 2, 3, 7 actualis dicitur *philosophia*, quae res propositas -bus suis explicare contendit.

C *-o fit generando, fere i. q. generatio* (*sc. subolis*): **1** *pertinet ad procreationem Christi* (*dubia v. sub IIC1; metonymice* FAVST. REI.): IREN. 1, 30, 12 (1, 28, 6 H.) Iesum ... per -em dei generatum. HIL. trin. 2, 24 in hac -e. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 68, 11 (= I 2 p. 53, 38) non indigens viri -e (*gr. I 1, 2 p. 39, 24* ἐνεργείας, *item* I 3 vers. Tur. p. 122, 11. *sim.*: II 3, 1 p. 204, 8 NICET. symb. 3 p. 41, 9). FAVST. REI. spir. 1, 3 p. 105, 27 homo ... adsumptus ex Maria -o spiritus sancti, non portio fuit (*ibid.* p. 106, 2 -e, non participatione). **2** *alia*: AVG. c. Faust. 14, 13 prolis -o (nupt. et concup. 1, 21, 23 propagandae p.). nupt. et concup. 2, 6, 16 divisit in sexu *deus*, quod in -e coniungeret. 2, 13, 26 (*sim.* 2, 14, 28) vis illa voluptatis ... non explet -is viam, sed ... offert deo, unde ille hominem dignetur operari.

D *in serm. philos. ad reddendum t. t. graec.* ἐνέργεια (*resp. in graecis*): **1** *opp. possibilitas, potentia sim.*: CHALC. comm. 222 sunt quaedam sola possibilitate animalia, ut ova ..., quaedam cum effectu et -e, ut *gallina* (288 ut *silva* p. quidem sit corpus, effectu vero atque -e nullum corpus). MAR. VICTORIN. gen. div. verb. 14 p. 26, 8 W. absconditi vero manifestatio generatio est, siquidem et potentia ὂν -e ὂν generat (*al. apud eundem.* PS. AVG. categ. 11 p. 1431 omnia ... quae sunt aut naturali p. dicuntur esse aut -e faciendi, quas Graeci δύναμιν καὶ ἐνέργειαν vocant). CASSIOD. Didym. in I Ioh. 3, 2 p. 52, 28 virtute et nondum -e filius est; cum autem bene utitur hac potestate, etiam -e fit filius (*cf. etiam sub IIC1*). **2** *varia*: CHALC. comm. 76 ipsa haec agitatio, [vita] actus atque -o mundi existens et vita divina. 262 *motus aeternae substantiae* -o moventis est in eo, quod movetur, ut sectio -o secantis in eo, quod secatur. DIONYS. EXIG. Conc.^{S} IV 2 p. 200, 15 sqq. homo naturaliter editus non statim procedit -e perfectus, sed ... processu temporis vim sumit, quae consummationem sensuum -umque (-emque *P*) contineat. PRISC. LYD. solut. 3 p. 59, 23 est ... phantasia motus ex facto sensu secundum -em.

operātīvus, -a, -um. *ab* 2. operatus (operari), *cf. Recueil Niedermann 48.* *scribitur -ib- saepius apud* ORIBAS.

i. q. operans, efficiens sim.: **1** *de potentia divina*: AVG. divers. quaest. 63 (= EVGIPP. exc. Aug. p. 1054, 12) quae per verbum (*i. Christum*) facta sunt -a potentia.

2 *n. pro subst. ad reddendum gr.* τὸ ἐργατικόν (*de strenuitate hominum asperas regiones incolentium*): HIPPOCR. aer. 24 p. 48, 3 -um (*Kühlewein*, opera tiū *trad.*) acutum (acutos *trad.*) in natura huiusmodi *est* (*gr. v. p. 78, 4 Heiberg*).

3 *spectat ad salubritatem fere i. q.* δραστικός, δραστικώτατος (*ubi resp. gr., non adnotatur*): **a** *in bonam partem* (*de medicamentis*): ORIBAS. eup. 2, 1 A 22 La multum -us eis *herbae* sucus est ([*Aa* utilissimus]. 4, 66, 3 La pulver. 4, 79, 2 *porcacla*. 4, 79, 3). B 4 La bdellion malactica est nimis et -a virtute (*sim.* Aa, *gr.* δραστηρίου). C 1 Aa nimium ... ad haec -a est *herba* ([La satis, *gr. K 3* δραστηρίως]. *cf.* syn. 3, 17 pr. -us nimis [*gr.* ἐνεργόν]. ALEX. TRALL. 1, 123 succus ... est -us ad maximos et nimis surdos [*gr. II p. 103 P.*]). C 1 Aa est ... plus -a, que *herba* in montibus fuerit collecta ([*sim.* La, *gr. K 8* πρακτικωτέρα]. D 6 Aa La *gr.* δραστήριον. R 1. ALEX. TRALL. 1, 89 *collyrium* p. -um est illis [*gr. II p. 15 P.*]). 4, 10, 1 utilissimum et -um medicamen. 4, 103, 3 in nullo minor -us est ponfololix (*gr.* δραστήριον). 4, 112, 4 calamenthis ... fortiter -a est ([*Aa* f. operatur, *gr.* δραστικῶς ἐνεργεῖ]. syn. 9, 9, 1 La). 4, 113, 8 amplius. syn. 3, 26 pr. (*de emplastro*) mirabilis est et -us et usque ad sanitatem perducit (*gr.* δραστηρίως). 9, 2, 1 La (*Aa* melius ... prestat). 9, 2, 2 La. 9, 16, 16 La magis. 9 add. p. 400 catharticum. ALEX. TRALL. 1, 65 *genus medicamenti* ad hanc causam non satis est -um vel ... expediens (*gr. I p. 547 P.* τὸ δραστικόν). **b** *in malam partem* (*de umoribus*): ALEX. TRALL. 1, 21 fortiores capitis dolores fiunt

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

secundum -as qualitates (*sc. umorum*) et maxime ex calore (*gr. 1 p. 467 P.*).

***operātor,** -ōris *m.* *ab* operari. *scribitur* ho- VVLG. Is. 22, 11 *cod. C.* GLOSS. *v. infra sub 3b.* *vox ecclesiasticorum, ut vid. (cf. Mohrmann, Études sur le Latin des Chrétiens I 34); legitur inde a* TERT., IREN., *in poesi* PAVL. NOL. carm. 20, 309 SEDVL. carm. pasch. 5, 69 VEN. FORT. carm. 5, 5, 1 ARATOR act. 1, 749. [*confunditur cum* operatio TERT. apol. 23, 14. *loco interpol.* FIRM. math. 3, 9 *edd. vet.* (*non exhibent Kr.-Sk.*).]

i. qui operatur (*in appos.* deus -r AMBR. epist. 44 [31], 1 in Luc. 6, 105 IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 4, 76): **1** *loci generales*: TERT. adv. Hermog. 20, 3 tria nomina sunt edenda in legitima operis enarratione, persona factoris, species facti, forma materiae; si materia non edetur, ubi et opera et operae -r eduntur, apparet ex nihilo eum operatum. CANDID. gen. div. 8 p. 10, 4 W. non . . . ipse -r opus; opus igitur non consubstantiale operanti. AMBR. off. 1, 13, 48 quis -r negligat operis sui curam? VVLG. Esdr. 9, 17 qualis -r, talis et creatio. AVG. gen. ad litt. 8, 12 p. 249, 26 manente opere, quod factum est, cum -r (operatur *cod. unus*) abscesserit. PS. AVG. solut. 9 l. 35 (*ter*) nec opus ante auctorem potest esse, cum opera ipsa principium de -e suo sumant, *eqs.*

2 *usu communi de auctore, effectore quarumlibet rerum*: **a** *de hominibus fere opera bona vel mala facientibus* (*fig. de bubus* HESYCH. in lev. *l. 28. 34*): **α** *acced. gen. obi., quo indicatur id quod actione efficitur, impletur sim.*: TERT. apol. 46, 18 philosophus et Christianus, . . . famae negotiator et vitae, verborum et factorum -r (*cf. Iac. 1, 22* factores verbi). LACT. inst. 6, 18, 3 iustitiae (HESYCH. in lev. 16, 3/4 p. 986[B] *figurative de bubus.* GREG. M. moral. 29, 39 -es i. et defensores rectae fidei). HIER. in Gal. 2, 16 p. 344[A] *legis* (AVG. serm. 270, 3). epist. 100, 1, 4 malorum. AVG. conf. 10, 34, 53 pulchritudinum exteriorum -es et sectatores. EVAGR. sent. mon. 70 p. 1183[D] vir . . . -r boni ([*gr.* πρακτικός, *cf. versionem alteram Leclercq* vir . . . actuosus]. CASSIOD. var. 2, 40, 4 bonorum). HESYCH. in lev. 3, 6/17 p. 816[C] bovem legalium mandatorum -em ostendimus (*ibid.* p. 818[A]). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 162, 36 lasciviae. IOH. BICL. chron. II p. 212, 571, 4 mirabilium. CASSIOD. hist. 3, 2, 37 miraculorum ([*gr.* δημιουργόν]. FACVND. defens. 10, 6 p. 787[A] qui m. -is cognomen accepit, ut θαυματουργός vocaretur . . . a Graecis). in psalm. 57, 5 (6) l. 99 mundanae artis. VITA Amator. (BHL 356) p. 58[A] sanitatum. **β** *absolute* (*fere de eo, qui bona opera facit*): TERT. castit. 3 l. 16 agere quaedam . . ., in quibus non indulgentia -i (*R*, operatur *NF*, *om. A et Oehler*) patrocinatur. RVFIN. Orig. in Rom. 3, 9 p. 953[D] *opera bona sine fide* -em suum iustificare non possunt (*cf.* CHRYSOST. repar. laps. p. 410 a 28 *opera* bona -em suum ad regionem vivorum . . . revocabunt). AVG. in epist. Ioh. 8, 9 bonus -r (*antea*: eleemosynam facis). serm. 13, 3 l. 60 designat et se -em, qui invocat adiutorem (*cf.* 156, 11 si non esses -r, ille non esset cooperator). GREG. M. epist. 7, 27 p. 473, 15 verus. *al.*

b *de deo*: TERT. adv. Marc. 3, 8 p. 389, 20 putativus habitus, putativus actus: imaginarius -r, imaginariae operae. 5, 17 p. 634, 24 nec incredulitatis -r videri potest. IREN. 2, 30 (46 H.), 4 *deus haereticorum* in omnia -r et efficax et aptabilis fuit, uti per eum omnium imagines fierent. AMBR. in Luc. 9, 15 (*ad Luc. 19, 37*) mysterii spiritalis. parad. 7, 35 deum -em mortis esse (*postea*: auctorem). in psalm. 40, 20, 4 suae resurrectionis. PAVL. NOL. carm. 20, 309 unus . . . -r . . . qui diversa facit . . . rerum miracula Christus. epist. 5, 10 dominus unitatis -r (SACR. Gelas. 1, 80 p. 123). IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 4, 76 nec sine deo -e exsistere posse nascentes. *al.*
in imagine: PELAG. in I Cor. 3, 12 p. 143, 11 *parietes* ab -e constructi.

c *de diabolo*: TERT. adv. Marc. 5, 17 p. 635, 11 diabolum habens -em, cum persequeretur ecclesiam *Paulus.* HIER. hom. Orig. in Ier. 3, 1 p. 306, 3 omnium tentationum -r.

3 *specialia quaedam*: **a** *i. q. creator* (*sc. mundi, hominis sim.; iuxta pos.* creator RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 89, 10, *cf.* AMBR. in Luc. 6, 1 -r . . . non creatura, sed creator): **α** *absolute*: HIL. trin. 1, 7 sensum *creaturae* longe necesse est excedat -r (*antea affert sap. 13, 5* de magnitudine . . . operum . . . conditor [creator *Vulg.*] conspicitur. *sim.* PRISCILL. tract. 6, 102 AMBR. hex. 1, 5, 17). AMBR. epist. 44 (31), 1 -em atque opera distinxit. *ibid.* ad deum -em. 45 (34), 16 hominis auctor deus et diligit opus suum -r bonus. hex. 1, 3, 8 quam incomparabilis -r esset. 1, 3, 9 miraris opus, quaeris -em (*Migne gr. 29 p. 8C* ποιητής). 3, 5, 23 quam *pulchritudinem pelagi* vidit -r (*gr. p. 93B* τοῦ ποιήσαντος, *cf. Eustath. Basil. hex. 4, 7, 7* conditori). AVG. in psalm. 144, 7 l. 7 *syn.* creatorem. 144, 8 l. 11 si te deserit -r. 148, 7 l. 4 *syn.* factorem, creatorem. in Iob p. 625, 26 iste talis -r et dispensator (SERM. Caspari Anecd. p. 320, 20). SEDVL. carm. pasch. 5, 69 sanctus (*item* op. pasch. 5, 4). VEN. FORT. carm. 5, 5, 1 -r (operatur *pars codd.*) opime, . . . Christe. *al.* **β** *accedit gen. obi.*: HIL. trin. 12, 43 mundi (AMBR. in Luc. 6, 105 *bis.* HIER. in Is. *v. infra*). *ibid.* effectorem atque -em universitatis (*cf.* RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 89, 10 creatorem -emque universorum). AMBR. epist. 62, 3 corporis nostri. hex. 2, 1, 2 -r naturae (*postea*: operatoria . . . dei virtus). Iob 4, 5, 21 generis -r humani (*cf.* parad. 8, 40 hominis). in psalm. 118 serm. 11, 11, 2 omnium (spir. 2, 9, 90. CONC.[S] I 5 p. 308, 26 o. dominus et -r [*antea*: opificem omnium, *gr. I 1, 4 p. 13, 7* δημιουργός]. *al.*). CANON. Turner I 2, 1 p. 334 l. 43 (*ad Col. 1, 15*) creaturae totius -r. VVLG. prov. 22, 2 utriusque (*i. divitis et pauperis*; operatus *pars codd.*, *cf. Ps. Aug. spec. 22 p. 391, 4* fecit . . . ambos). Is. 22, 11 eius *aquae* (*cf. Itala Hier. in Is. 22, 10/11* creatorem. *idem explicat* l. 18 -em mundi). AVG. conf. 11, 13, 15 -r omnium temporum (gen. c. Manich. 1, 2, 3. *al.*). ENNOD. opusc. 2, 44 p. 301, 18 caeli. FACVND. defens. 3, 3 p. 591[C] angelorum. *al.* **γ** *accedit pron. poss. pro gen.*: AMBR. Noe 9, 28 noster. off. 1, 14, 56 sui -is. VVLG. Iob 36, 3 meum.

b *de eo, qui operam praebet*: **α** *strictius de operariis* (*cf.* GLOSS.[L] II Abav. ER 9 ergata: -r [*al. v. s. v.* ergata]. GLOSS. II 564, 38 adventor: praepositus -um [-rato- *suprascr.*]. 583, 50 institor: introductor, qui -bus praeest): AMBR. Cain et Ab. 1, 6, 24 p. 361, 9 Cain . . . -r terrae legitur (*sec. gen. 4, 2* Cain agricola, *cf. Ambr. hex. 1, 7, 25* operarius t.). SVLP. SEV. dial. 1, 19, 4 aquarius ille . . . -r (*antea*: labor . . . operantis *monachi*). MAX. TAVR. serm. 27, 1 M. pauper, qui sibi est ad pastum -r inutilis. GREG. M. moral. 35, 42 -es vineae (*de iisdem operariis sec. Matth. 20, 10 sqq.*: ORIG. in Matth. 15, 35 p. 452, 5 [*gr.* ἐργάται]. *al. apud eundem*). **β** *liberius in quibuslibet ministeriis*: PAVL. NOL. epist. 49, 3 *de angelis nautarum opera suscipientibus.* CASSIOD. Ios. antiq. 19, 163 qui -es (*cod. apud Niese*, co- *ed. Frobenii*) in nece Caii fuerunt. Ios. c. Ap. 1, 55 historiam . . . belli conscripsi multarum quidem actionum ipse -r, plurimarum vero inspector (*gr.* αὐτουργός). *de ministris Antichristi*: GREG. M. moral. 29, 15 in suis -bus ipse iniquorum auctor iam apparet, qui needum venit.

f. **operātrīx,** -īcis (*subst. vel adi.*). *i. quae operatur*: **1** *de rebus* (*fere adi.; c. gen. obi.* TERT., AMBR. *l. 34*, CASSIOD. *l. 37*, **suus** *l. 51*): **a** *incorporeis*: ITALA Philem. 6 (Hier. *ad. l.*) ut communicatio fidei tuae -x fiat in agnitione omnis boni (*gr.* ἐνεργής, *Vulg.* evidens; *explic.* HIER.: in Graeco melius . . . efficax, ἐνεργής enim proprie transferri potest efficax sive -x. *inde ibid. iterum*). TERT. anim. 52, 3 ratio -x mortis. AMBR. apol. Dav. I 13, 62 iniquitas . . . -x culpae atque delicti (*postea*: radix et seminarium peccatorum). CASSIOD. Didym. in I Ioh. 5, 4 perfectio ex fide -e consistens (*gr.* ἐνεργεῖ). inst. 2, 3, 20 *Plato et Aristoteles dicunt* artem esse habitudinem -em contingentium. *de qualitatibus sim. dei*: TERT. anim. 11, 4 cecidit . . . ecstasis super illum *Adam*, sancti spiritus vis (sui *A*) -x prophetiae. AMBR. fid. 1, 2, 17 non sunt . . . haec nuda nomina, sed -is virtutis indicia (EVSTATH. Basil. hex. 2, 3, 2 -x dei v. et passibilis natura materiae [*gr.* δραστική . . . δύναμις]). MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 52 p. 1081[A] (l. 36 H.-H.) *vita dei* dicitur esse vel progressio aut elevati spiritus manifestatio, -x in vivefaciendum *eqs.* AMBR. hex. 3, 7, 29 sapientiae -is . . . argumentum (spir. 2, 9, 92 *sec. sap. 7, 21* artifex). HIER. Didym. spir. 23 -em et . . . distributricem naturam spiritus sancti (*ad 1 Cor. 12, 11* operatur . . . dividens). TRACT. de indur. cord. Phar. 17 l. 8 -em misericordiam *dei.*

b *de partibus corporis* (*in imagine de manu dei*): AMBR. in Luc. 5, 97 in parte quadam -e corporis nostri (*antea de digito*). 10, 70 (*ad gen. 2, 7 et Iob 36, 3*) operatorem suum limus agnoscit et -em suam domini manum sequitur caro (*inde* PS. AVG. serm. 151, 2 *om.* manum). AVG. in psalm. 83, 7 l. 42 (*allegorice*) in huius . . . carnis -is persona (*antea*: non operamur nisi per carnem).

2 *de animantibus* (*c. gen. obi.*: AVG. serm.): **a** *de apibus, formicis* (*subst. vel adi.*): ITALA prov. 6, 8[a] (cod. 167 *al.*) vade ad apem et vide quam -x sit (*gr.* ἐνεργάτις, *in hebr. et Vulg. deest, Ambr. hex. 5, 21, 70* operaria). HESYCH. in lev. 22, 22 p. 1075[A] (*ad prov. 6, 6* vade ad formicam) -em formicam. ENNOD. opusc. 9, 9 p. 418, 7 (*in benedictione cerei*) castae -is munus.

b *de mulieribus* (*subst.*): SCHOL. Hor. Gloss. *Γ* carm. 3, 27, 30 (opifex coronae) opifex: -x (*cett. Schol.* artifex). AVG. serm. 10, 7 l. 232 *mulierem* iniquitatis -em. PS. EVSEB. GALLIC. hom. p. 627[G] defuncta -e (*cf. act. 9, 36 Tabitha* plena operibus bonis et elemosynis).

deriv.: operatorius.

operātōrius, -a, -um. *ab* operator, *cf.* effectorius, fabricatorius. *inde ab* ITALA, AMBR. (*de cuius usu cf. Pépin, Théol. cosmique et théol. chrétienne 1964, 333 sqq. 472 sqq. et Patronnier de Gandillac, REL 43, 1965, 150*).

i. q. operatoris vi praeditus, efficiens, efficax sim. (*? accedit gen. rei effectae* AMBR. parad. 6, 30): **1** *de verbo, virtute sim.* (*sc. dei*): verbum: ITALA Hebr. 4, 12 (Ambr. fid. 4, 7, 73) vivum . . . v. dei et validum adque -um (*per duas voces redd. gr.* ἐνεργής, *Vulg.* efficax, *cf. cod. e* validum et acutum. *inde pendet* AMBR. in psalm. 118 serm. 18, 39). AMBR. in psalm. 118 serm. 3, 21, 3 si aliis verbum apostolicum, . . . aliis v. -um datum est (*spectat ad 1 Cor. 12, 10* operatio virtutum). sermo: AMBR. (?) sacr. 4, 4, 15 vides . . ., quam -us s. sit Christi. *ibid. iterum* (operatoris *vel* operarius *var. ll.*). HIER. tract. in Marc. p. 331, 28 s. ipse domini -us erat: et quodcumque dicebat, opere efficiebat. virtus: AMBR. fid. 5, 16, 198 (= PS. AVG. solut. 90 l. 79) -a v. et scientia. fug. saec. 2, 10 p. 170, 15 -a v. dei . . . non videtur, tamen ex suis operibus aestimatur operatoremque opera sua produnt (*sim.* 3, 14 p. 174, 8). hex. 2, 1, 2 -a inpassibilis dei v. et passibilis materiae natura. 2, 4, 17 nec praeterit rettulisse aliquos caelos . . . ad intellegibiles virtutes, firmamentum ad -as (*cf. Migne*

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gr. 29, 76^{B} *τὰς πρακτικὰς καὶ ποιητικὰς sc. δυνάμεις, Eustath. Basil. hex. 3, 9, 5* factricem dei potentiam). in Luc. 7, 93 (*ad Luc. 11, 20 et Matth. 12, 28*) digitus . . . cum dicitur spiritus, -a v. significatur, quod divinorum operum . . . spiritus sanctus operator sit (*inde* ISID. orig. 7, 3, 22 operaria *var. l.*). potentia: AVG. in psalm. 118 serm. 18, 3 l. 7 si -a dei p. rebus subtrahatur, intereunt (*inde* PROSP. in psalm. 118, 73 p. 348^{A}).

2 *de variis rebus*: AMBR. Abr. 2, 8, 46 -ae atque civilis disciplinae. parad. 6, 30 (*ad gen. 2, 17* de ligno . . . scientiae boni et mali) bonum . . . est -um cognitionis boni et mali lignum. HESYCH. in lev. 19, 9 p. 1023^{A} relinquere . . . pauperi . . . de messione . . . reliquias et deo, qui fructus ipsos oriri facit, -is gratiarum actionibus compensare.

3 *in sermone philos. i. q. δύναμις ποιητική* (*v. Pépin l. c. 475*): AMBR. hex. 1, 1, 1 *ut* alii . . . ut Aristoteles . . . duo principia ponerent, materiam et speciem et tertium cum his, quod -um dicitur, cui suppeteret . . . efficere *eqs.*

n. subst. **operātōrium,** -ī *n.* *i. q. locus operandi*: GLOSS. V 498, 57 ergasterium -um. *v. etiam s. v.* operarius.

1. operātus, -ūs *m.* *ab* operari. [*ad verbum q. e.* operor *referas* TERT. adv. Prax. 16 p. 258, 14.] *i. q. operatio*: PS. RVFIN. in Os. 13, 14/15 p. 1031^{A} ut totum illud agmen afflatu *venti* potius quam -u (*sc. Assyriorum*) quopiam videretur absumptum. AVG. in psalm. 101 serm. 1, 1 l. 45 partus virginis est 'lapis sine manibus de monte praecisus' (*Dan. 2, 34*), ubi nullus hominum -us est.

2. operātus, -a, -um *v.* operor. *Baer.*

operculo, -āvī, -ātum, -āre. *ab* operculum. *i. q. operculo tegere*: COLVM. 11, 2, 50 si sunt pleni atque -ti favi (11, 2, 57). 12, 15, 2 vasa . . . -are et oblinire (12, 16, 2 v. nova sine pice -ta et gypsata. 12, 48, 5 v. -tum pelliculant. *cf.* PALLAD. 11, 22 ubi vas inpleveris, item pampinos addes . . . et -bis). 12, 30, 1 *cum* dolia -veris.

*****operculum,** -ī *n.* *ab* operire. *scribitur* opor- COLVM. 12, 10, 4 (*S*). GLOSS. *πῶμα. πωμάτιον.* cooperimentum vasis. -o: *σκεπάσματι.* *legitur maxime apud rei rusticae scriptores inde a* CATONE, VARRONE, CIC. (*semel*); *deest poetis.* [*langob. alp.* vérklo, -u, *langob.* livärk, rivérkol; *raet. occ.* vierkel. *cf. M.-L. 6073. G.*] [*variat c.* cooperculum PLIN. nat. 14, 135 (*falsa var. l.* 23, 109), opusculum HIER. epist. 7, 5; *restituitur ex* opertum VITR. 8, 3, 3.]

i. q. instrumentum operiendi: **1** *strictius claudit faucem, os, aditum sim.*: **a** *vasorum, doliorum sim.*: **α** *usu communi*: CATO agr. 13, 2 haec opus sunt: dolia olearia, -a *eqs.* 104, 2 -um in dolium inponito (112, 1 -um i., relinquito qua interspiret *aqua*. COLVM. 12, 8, 2 -o . . . inposito oblinito *ollam*. 12, 44, 2. *et saepius in eodem libro*). 112, 3 ubi inpleveris dolium, -o operito, relinquito qua interspiret. VARRO rust. 1, 22, 4 dolia cum -is. frg. Non. p. 544, 5 mori longi cum -is (*def. Marx, RhM. 78, 1929, 335 sq.*; *vulgo conicitur* oris longi ⟨vasa⟩ cum -o). LIV. 38, 7, 12 per -i foramina. 40, 29, 3 lapideae arcae . . . -is plumbo devinctis. VITR. 7, 12, 1 *dolia* -is obturant (*inde* PLIN. nat. 34, 110). 8, 3, 3 -um . . . in eo *vase* conlocatum. *ibid. aqua* spiritibus extollens -um (*cf. ibid.* sublato . . . -o). COLVM. 8, 3, 9 *canales* superpositis -is clauduntur (*seq.* nisi -is muniantur. 8, 8, 7 pulli . . . fictilibus ollis conduntur spirantibusque -a s. 12, 38, 4 ne quid eo decidat. 12, 44, 6. 12, 45, 3 SCRIB. LARG. 122 = MARCELL. med. 29, 8). 12, 10, 4 -um deinde impositum gypsato (12, 39, 2 g. et pelliculare. PLIN. nat. 15, 61 *sorva servantur* scrobibus g. -o). 12, 16, 4 -a picata imponito (12, 16, 5 p. -a diligenter gypso linunt. *al.*). *al.* PLIN. nat. 14, 136 -a . . . sudantia. 15, 62 exclusa omni aura -o et gypso. 33, 131 modus coquendi, donec se ipsa -a aperiant. VVLG. num. 19, 15 vas, quod non habuerit -um (*Itala Lugd.* patens, *Aug. loc. hept. 4, 63* apertum, *gr. ἀνεῳγμένον*). APIC. 5, 207 (5, 4, 6 M.) *pullum* in -o deponis et in furnum mittis (*item pro patella est -um, sc. inversum ut vid.*: 9, 431 [9, 10, 1] *sarda* supra vaporem ignis in -o componitur). CIL VI 27731 ollae . . . quae sunt -is et titulis marmoreis. *al.* *c. gen.*: CATO agr. 10, 2 aheni (11, 2). 11, 2 -a doliorum et tectaria priva (LIV. 38, 7, 11 ferreum. COLVM. 12, 44, 2 PLIN. nat. 14, 135). COLVM. 12, 44, 7 eorum *vasorum* (PLIN. nat. 15, 65). 12, 47, 6 arcularum. SCRIB. LARG. 230 minoris *pyxidis*. APVL. met. 3, 21, 4 de quis unius *pyxidos* -o remoto. *c. dat.*: CATO agr. 10, 4 -a doliis, seriis priva. **β** *in imag. proverbialiter* (*cf. Varro Men. tit. εὗρεν ἡ λοπὰς τὸ πῶμα*): HIER. epist. 7, 5 accessit huic patellae iuxta tritum populi sermone proverbium dignum -um. 127, 9, 1 invenit . . . protinus patella -um. adv. Rufin. 3, 24 numquid nosse potuimus, . . . quod librum Eusebii pro Pamphili verteres, quod tuum quasi -um venenatae patellae imponeres?

b *alvariorum et favorum*: VARRO rust. 3, 16, 17 qua mellarii favum eximere possint, -a imponunt *alvis*. 3, 16, 32 -a alvorum. COLVM. 9, 7, 6 duos vel tres aditus in eodem -o . . . fieri (*Pallad. 1, 37, 8* in uno cortice). 9, 13, 10 *pulli apium* sedes suas adaperiunt et velut -a foraminum obductas ceras erodunt (*item per similitudinem*: 9, 15, 4 superpositis ceris tamquam -is obliti *favi*). 9, 14, 13 apricissimo die purgatis domiciliis -a intus usque ad favos admovenda sunt. 11, 2, 50 *si favi* maiore parte vacant aut sine -is adaperti sunt. PLIN. nat. 21, 80 *alvarii* -um a tergo esse ambulatorium, ut proferatur intus, si magna sit alvus *eqs.*

c *variarum rerum*: CIC. nat. deor. 2, 136 *aspera arteria* tegitur quodam quasi -o (*cf. Aristot. respir. 11 p. 476 a 34 ἔχει ἡ ἀρτηρία οἷον πῶμα τὴν ἐπιγλωττίδα*). COLVM. 12, 46, 4 tum factae scrobi -um imponitur (*cf.* PLIN. nat. 15, 63 in scrobe . . . fictili -o, dein terra operto). VLP. dig. 19, 1, 17, 8 -a puteorum. HIER. nom. hebr. p. 55, 26 Thof gehenna vel -um oris (*idem vocabulum explicatur 48, 4* protectio oris, *in Ier. 7, 31* latitudo).

2 *laxius de quovis tegmine*: LEX par. fac. Put. (CIL I^{2} 698) 2, 3 -a . . . abiegnea imponito, ex tigno pedario facito (*significantur tabulata asseribus imposita; cf. Wiegand, FlJb., Suppl. 20, 1894, 753 sqq.*). VARRO ling. 5, 167 quibus operibantur, operimenta, et pallia -a dixerunt. PLIN. nat. 8, 140 *coclea* adhaerente -o eiusdem testae se operiens. CIL IV 7124 -a, colliquia ven(alia) (*c. pro subst. accepit editor; an potius* -a colliquia(ria) *coll. Catone agr. 14, 4* conliciares *tegulae?*). TERT. cult. fem. 2, 7 l. 8 affigitis . . . nescio quas enormitates sutilium atque textilium capillamentorum, nunc in galeri modum quasi vaginam capitis et -um verticis, nunc in cervicum retro suggestum. LACT. opif. 5, 9 eos nodos *ossium* . . . leni quodam -o texit, quod dicitur cartilago, scilicet ut sine attritu . . . flecterentur *membra*. HIER. in eccles. 12 p. 1113^{B} in hirsutis castanearum -is absconditus fructus. CIL X 6 *legavit municipibus* pugillares membranaceos -is eboreis.

deriv.: operculo. *compos.*: cooperculum.

[opericon *v.* hodoeporicum *et Henriksson, Büchertit. 67.*]

*****operīmentum,** -ī *n.* *ab* operire. operm- *metri causa* PRVD. psych. 462, *praeterea in var. lect.* PLIN. nat. 13, 94 VVLG. num. 4, 25 OROS. hist. 3, 15, 5. NOT. Tir. 97, 76. *de notione*: AVG. c. Pelag. 1, 16, 32 generale nomen est tegmen, quo indumentum et -um omne possit intellegi. GLOSS. II 426, 60 *πῶμα*: -um, cooperculum. IV 466, 15 tegmen: -um. *legitur (singulis modo locis, nisi aliud adnotavimus) inde a* CATONE (*bis*), VARRONE, CIC., SALL., VITR., SEN. *philos.*, PLIN. nat. (*novies*), GELL. [*variat c.* operamentum PLIN. nat. 13, 94, cooperimentum THEOD. PRISC. log. 78.]

i. q. instrumentum operiendi: **1** *proprie*: **a** *de rebus inanimis* (*de vermibus tamquam strato p. 681, 21*): **α** *de vestibus variisque textilibus*: ① *generatim*: CATO agr. 10, 5 instragula VIII, pulvinos XVI, -a X, mappas III, centones pueris VI (*eadem serie* 11, 5. *similiter distinguitur a veste stragula*: CAEL. AVR. acut. 1, 9, 59 straminum vel -orum [chron. 2, 13, 151]. 1, 9, 60 stramenta . . . mollia atque -a). VARRO ling. 5, 167 quibus operibantur, -a *dixerunt*. PLIN. nat. 8, 189 -a ei *ovi tecto* ex Arabicis praecipua. TERT. virg. vel. 7, 9 coma pro -o est *mulieribus* (*cf.* EVSEB. EMES. serm. 21, 14 non -a sunt isdem *animalibus*: sufficiunt pili; . . . capilli et pro domibus et tectis et tunicis et palliis et -is *sufficiunt*). ITALA exod. 26, 14 (Ottob., Aug. quaest. hept. 2, 177; *cf.* VVLG.) facies -um tabernaculo de (*om.* Aug.) pelles arietum rubricatas et -a pelles hyacinthinas desuper (*gr. κατακάλυμμα . . . ἐπικαλύμματα*). I Tim. 6, 8 (Cassian. inst. 1, 2, 1) habentes . . . alimenta et -a his contenti simus (*gr. σκεπάσματα, Vulg.* quibus tegamur, *aliae vers.* vestitum, tegimentum, vestimentum; *cf.* CASSIAN. *l. c.* -a inquiens non vestimenta, ut in quibusdam Latinis exemplaribus non proprie continetur, id est quae corpus operiant tantum, non quae amictus gloria blandiantur). IVL. VAL. 3, 24 tergis *leonum sim.* . . . ad -a abuti homines (*Hist. Alex. M. I p. 112, 14 Kr. περιβολαῖς*). AMM. 16, 8, 8 mensam -is paribus (*i. purpureis*) tectam. CHIRON 136 *iumentum* copertum dimitte . . ., deinde abicere cum -is. HIER. epist. 60, 10, 2 vili tunica et -o pari, quod tecto tantum corpore frigus excluderet. VVLG. II Macc. 3, 25 equus . . . optimis -is adornatus (*gr. σαγῇ, recc. LX* opertorio [*item Ambr. off. 2, 29, 147*], *P* strato, *BM* compositus ornamentis). *al.* *c. gen. obi.*: PLIN. nat. 8, 156 detracto oculorum -o. ITALA num. 3, 25 (Lugd., *cf.* VVLG.) tabernaculum et -um eius (*gr. κάλυμμα*). *ibid.* -um ianuae tabernaculi (*gr. κατακάλυμμα*). deut. 22, 30 (Lugd., *cf.* VVLG.) non accipiet homo uxorem patris sui et non denudabit -um patris sui (*gr. συγκάλυμμα, Monac.* tegumentum. *cf.* VVLG. deut. 27, 20 maledictus, qui . . . revelat -um lectuli eius *i. patris* [*Lugd.* decoperimentum]). RVFIN. hist. 6, 2, 11 pectoris. PRVD. psych. 462 lateris. AVG. quaest. hept. 3, 32 capitis. VEN. FORT. vita Leob. 10, 32 iacentis sub lecti -o (*cf. l. 62*). DYNAM. vita Max. (BHL 5853) 13 vehiculi. *c. gen. (adi.) materiae*: ITALA num. 4, 11 (Aug. quaest. hept. 4, 8) -o pelliceo hyacinthino (*item* 4, 12 [Lugd., *ubi antea bis* cooperimentum]; *utrobique gr. καλύμματι*, VVLG. ianthinarum pellium [*item* 4, 10]). iud. 8, 26 (Aug. quaest. hept. 7, 41) -a purpurea (*gr. cod. Alex. τῶν περιβολαίων τῶν πορφυρῶν, sed Vatic. τῶν ἱματίων καὶ πορφυρίδων ut* Lucif. reg. apost. 1 p. 35, 24 -a et purpuram; *Vulg.* veste purpurea). HEGES. 5, 9, 3 lineo (*gr. 5, 231 ὑποδύτην*). CASSIAN. inst. 1, 2, 4 cilicii. de (*cf. l. 43*): VVLG. exod. 39, 33 opertorium de pellibus arietum rubricatis et aliud -um de ianthinis pellibus.

② *speciatim de lorica, armatura sim.*: SALL. hist. frg. 4, 65 equis paria -a erant; ⟨nam⟩que linteo ferreas laminas in modum plumae adnexuerant. PANEG. 4, 22, 4 -o ferri equi atque homines pariter obsaepti. AMM. 24, 2, 10 lamminae singulis membrorum lineamentis cohaerenter aptatae fido -o totam hominis speciem contegebant. 24, 6, 8 -is scorteis equorum multitudine omni defensa. *huc forsitan pertineat locus obscurus* ITALA Ier. 15, 12 (Hier. in Ier. 3, 55, 1) si cognoscet ferrum et -um aeneum (*gr. περιβόλαιον, Hier. hom. Orig. in Ier. 11 p. 670*^{A} ferrum et opertorium aereum virtus tua, *aliter Vulg.*; *de discrepantia versionum egit Hier. ad l.*).

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

β *de variis rebus* (*per comparationem l. 17*): ① *c. gen. rei, qua quis (quid) operitur*: CIC. leg. 2, 56 redditur . . . terrae corpus et . . . quasi -o matris (*i. terrae*) obducitur. SEN. nat. 4, 2, 18 argentum replumbatur . . ., nullum materiae superadornatae manet -um. PLIN. nat. 13, 94 *mensam* -o lamnae *citreae* vestitam fuisse (*cf.* 16, 231 quae *ligna* in lamnas secentur quorumque -o vestiatur alia materies). ITALA cant. 2, 14 (Rufin. Orig. in cant. 4 p. 234, 13) veni in -o petrae (*gr.* ἐν σκέπῃ τῆς πέτρας, *Vulg.* in foraminibus p.; *cf. Rufin. l. c.*: sub umbra petrae incedat obtecta). AMM. 31, 2, 18 *Halani* plaustris supersidentes, quae -is curvatis corticum per solitudines conferunt. MACR. somn. 1, 2, 17 intellectum sui vario rerum tegmine -oque subtraxit *natura*. ⑪ *alia*: VITR. 10, 11, 8 chelonii replum, quod est -um *sc. regulis superpositum*. PLIN. nat. 2, 137 *fulmine* dolia exhauriuntur intactis -is (*cf.* MACR. Sat. 7, 12, 15 dolia . . . -is . . . muniunt. GREG. M. dial. 2, 29 p. 120, 6 M. coepit -um . . . dolei . . . sublevari). GELL. 14, 6, 4 -is, quibus Achillis clipeus munitus est. ITALA Is. 50, 3 (Hier. *ad l.*) induam caelum tenebris, et quasi cilicium -um eius (*gr.* περιβόλαιον, VVLG. saccum ponam -um eorum *caelorum*). AMM. 20, 11, 10 *de cratibus vimineis*. HIER. interpr. Iob 38, 9 circumposui illi *mari* nubem -um (*gr.* ἀμφίασιν, *Vulg.* vestimentum). VVLG. Is. 14, 11 subter te (*i. cadaver tuum*) sternetur tinea et -um tuum erunt vermes. Ezech. 28, 13 omnis lapis pretiosus -um tuum (*cf.* HIER. *ad l.* p. 270^{A} -um tuum sive colligatio tua et circumdatio). *al.*

b *de partibus corporis, frugum*: PLIN. nat. 11, 153 insectorum omnium et testacei -i (*gen. qual. ut vid.*; *cf. Aristot. part. anim. p. 658a1* τοῖς σκληροδέρμοις) oculi moventur . . .; quibus fragilia -a, iis oculi duri (*cf.* AMBR. Cain et Ab. 1, 10, 43 quae *cocleae* nisi intra testae -um sint, spirare non possunt [EVSTATH. Basil. hex. 7, 3, 6 -a testarum, *gr.* περιβολὴν τοῦ ὀστράκου]). 11, 226 cute -isque corporum magis aut minus bruta esse *animalia*. 15, 86 honor iis *nucibus iuglandibus* naturae peculiaris gemino protectis -o, pulvinati primum calycis, mox lignei putaminis (15, 88 pomum natura compactili -o clausit. 15, 89. *cf.* MARCELL. med. 11, 7 alii tunicula vel -um). AMM. 22, 1, 2 *iecur* -o duplici viderat tectum *haruspex*. AMBR. Cain et Ab. 2, 6, 21 ut sine admixtione et -o atque nudum sacrificium sit (*spectat ad lev. 1, 6. cf. l. 56*). Noe 15, 50 *corpus humanum* deus ad omnium membrorum protectionem naturalibus vestivit exuviis et quodam circumfuso induit -o. RVFIN. Orig. in gen. 3, 5 p. 45, 16 adhibete . . . etiam labiis falcem (*sc. ut praeputio*) et oris -a desecate, quandoquidem talis (*i. non figuralis*) vobis in divinis litteris complacet intellectus. MACR. Sat. 7, 15, 11 ἐπιγλωττίς . . . provisa est, quae, cum cibus sumitur, -o sit arteriae. THEOD. PRISC. eup. faen. 78 sub -o cutis.

2 *in imagine maxime a vestibus sumpta et translate*: HIL. in Matth. 4, 13 lucerna Christi non recondenda sub modio est neque -o occultanda synagogae. 5, 11 coelestis gloriae. 24, 11 quodam corporis sui tamquam alarum -o calorem ut pullis suis vitae immortalis indulgens. AMBR. Hel. 4, 9 bonum -um, quod et animam tegit, . . . ne a temptatore nudetur; bonum velamen, quod tegit culpam *eqs.* Iob 3, 4, 10 remitte pallium iniquitatis, sume -um fidei atque patientiae, quo se operibat David in ieiunio, ne amitteret integimenta virtutis; ipsum ieiunium -um est. Noe 29, 112 animae (*postea*: gemino amictu . . . mens nostra vertitur). Ps. HIER. in II Cor. 3, 13 *Iudaeos* in corde habere velamen . . ., qui ubi conversi fuerint . . ., de super sensu eorum -um intellectus auferetur. RVFIN. Orig. in lev. 5, 12 p. 357, 14 (*allegorice explicantur praecepta lev. 7, 18 sqq. de sacrificio faciendo data*) ablatum fuerit a corde tuo omne, quod crassum est et emundatum fuerit ab omni -o, quod igni tradendum est. CASSIAN. conl. 2, 13, 12 absque ullo confusionis -o omnia debent senioribus revelari. EVCHER. form. 2 p. 10, 14 caligo: divinorum secretorum -um. CASSIOD. in psalm. 118, 18 quodam . . . -o ignorantiae interior aspectus obducitur (*infra*: velamen). FACVND. defens. 12, 3 p. 840^{A} superbia, quae in -um sui talia *verba* solet obtendere.

cf. cooperimentum.

*operio, -uī, -tum, -īre. [*praeverbio* ob- *formatum diceres ut oppositum* aperio *praeverbio* ab-; *de radice s. v.* aperio *allata parum constare monemus. Sch.*] *scribitur* opp- *e. g.* TER. Phorm. 816 *A*. CYPR. GALL. gen. 133 *A* (op- *metri gratia productum*). NOT. Tir. 97, 73. 74. *de formis*: *imperf.* -ib- VARRO ling. 5, 167 PROP. 3, 13, 35 AMBR. Iob 3, 4, 10 (-ieb *var. l.*); *fut.* -ibo POMPON. Atell. 147. *de notione*: SYNON. Cic. p. 416, 11 abditum . . . involutum. -tum. obtectum. GLOSS. πωμάζω. καλύπτω. σκεπάζω. σκέπω. -it: celat, velat, tegit. cooperit. -ite: περιβάλετε. -or: ἐγκαλύπτομαι. *cf. p. 687, 68 et vol. VII 1, 1741, 72.* *legitur inde a* NAEV., PLAVTO *aliisque scaenicis*, CATONE. [*confunditur in codd. imprimis c.* aperio (*saepe, e. g.* TRAG. inc. 76 Ov. fast. 5, 486; *falso trad.* TAC. ann. 2, 57, 3 TERT. adv. Marc. 5, 11 p. 612, 6; *restituitur* VARRO ling. 5, 165 SEN. nat. 4 praef. 6. 17 *p. 682, 31*. PETRON. 14, 5 STAT. silv. 4, 4, 30 CHIRON 447), cooperio (HEGES. 5, 42, 1. *al. cf.* CONSENT. gramm. p. 11, 4 N. *barbarismus* fit, . . . si quis dicat coperit pro -it [*sim.* p. 4, 2]), operor (COLVM. 12, 6, 2 PLIN. nat. 18, 227. *al.*), opperior (*falso trad.* TAC. ann. 11, 12, 2 AVR. VICT. Caes. 16, 11). *dub. trad.*: CIC. Scaur. 29 (*contextu lacunoso*, obruissem *Heinrich*). CELS. 8, 1, 15 a cervice duo lata ossa utrimque ad scapulas tendunt: nostri scutula -ta (*J*, scapulas *tantum V et fortasse F*), omoplatas Graeci nominant (*idem os appellatur 8, 1, 16. 19 al.* latum scapularum os; *cf. etiam 3, 22, 12* sub imis ossibus scapularum, quas omoplatas Graeci vocant). *obscurum*: VVLG. Sirach 40, 28.]

CAPVT PRIVS: *c. obi. vel obi. supplendo i. q. tegendo obducere, obtegere sim.* (*graece respondere solet* καλύπτειν [ἐπι-, κατα-, συγ-], *quod fere non adnotatur. absolute*: PAVL. sent. 3, 6, 79 TERT. pall. 5, 3 ITALA gen. 28, 20 [Hier. epist. 120, 2, 4 *al.*]. VVLG. Is. 11, 9):

I *pertinet ad indumenta vel texta alia, quibus teguntur animantia, sc. fere homines* (*distinguitur ab* induo: AVG. in psalm. 108, 21 induitur . . . quisque tunica, -itur pallio [*cf.* PAVL. sent. 3, 6, 79 indutui vel -endi . . . causa], *opp.* amicio *infra l. 69. adhibetur proprie vel in imagine, hic illic c. colore occultandi vel protegendi; ad II relegare maluimus vestes opprimendi causa iniectas [p. 685, 74], ornamenta, armaturam sim.*): A *transitive*: 1 *structura originaria* (-o *aliquem veste*) *vel formis inde derivandis*: a *caput sim.* (*obvolvit caput interfector sui*: HOR. sat. 2, 3, 37 VAL. MAX. 9, 12 ext. 1 SEN. nat. 4 praef. 17, *cf. Waltz, Rev. Et. Lat. 17, 1939, 298 sqq. de discrimine inter caput velandum et obvolvendum; ceterum v.* AVG. quaest. hept. 3, 32 p. 264, 19 in nostra consuetudine, quia caput apertum magis habetur, -itur in luctu [*cf. l. 27*] *et Plut. quaest. Rom. 10 sqq.*): α -tus (*vi fere adi.*): NAEV. carm. frg. 4 noctu Troiad exibant capitibus -tis (PLAVT. Amph. 1094 invocat deos . . . manibus puris, c. -to. Curc. 288. 389 -to c. Aesculapium salutat. CIC. Cato 34 *Masinissam* nullo frigore adduci, ut c. -to sit [PETRON. 16, 3 SERV. auct. Aen. 8, 288. MACR. Sat. 3, 6, 17 *opp.* aperto]. HOR. sat. 2, 3, 37 cum vellem mittere -to me c. in flumen. VAL. MAX. 3, 8 ext. 4 -to c. flens et gemens. *al.*; *c. abl.*: HIER. epist. 14, 2, 2 c. -tum linteo). PLAVT. Curc. 293 -to capitulo calidum bibunt. SEN. Oed. 623 donec in apertum efferat vultus -tos. nat. 4 praef. 17 non . . . ferro incubui nec in mare -to (*Axelson, Senecastudien 66*; aperto *trad.*) ore desilui. CLAVD. DON. Aen. 3, 170 p. 289, 22 *Penatium* comae -tae ex more et ora manifesta. HIER. epist. 22, 27, 7 -ta facie. β *formae verbales*: PLAVT. Most. 523 cave respexis, . . . -i caput (Poen. 744 ne nos leno noverit. POMPON. Atell. 147 negato esse hic me; ego -bo c. PAVL. FEST. p. 47 quo *vestimento*. p. 184. VAL. MAX. 9, 12 ext. 1 *de interfectore sui*. CELS. 6, 7, 1^{B} unguento calido perunguere et -ire. PETRON. 7, 4. 20, 3 pallio [GELL. 19, 9, 9 *iuxta* c. convelato]. 90, 1. *al.*; *c. praep.*: PASS. Paul. 17 de maforte). QVINT. decl. 306 p. 203, 19 -es flammeo canos. ITALA Ezech. 12, 6 (cod. 175) faciem tuam -es ([*Vulg.* velabis]. VVLG. exod. 34, 35 Esth. 7, 8. *al.*). AMM. 16, 12, 59 vultum, ne agnosceretur, -ens (VVLG. gen. 38, 15. III reg. 19, 13 pallio. *al.*).

b *alia*: α *operimento non indicato*: PLAVT. Pseud. 666 iube sis te -iri: beatus eris, si consudaveris (*cf.* CATO agr. 157, 11 -ito *mulierem infirmam*. LAEV. carm. frg. 15 complexa somno corpora -untur. CELS. 3, 12, 4 antequam inhorrescere possit, -atur. PLIN. epist. 1, 22, 7 *ut* febrium ardorem inmotus -tusque transmittat). PACVV. trag. 265 opprimite ulcus: nudate . . . -ite (*cf.* NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 3 p. 551, 24 vulnus [*in imag.*: CYPR. laps. 15 -untur morientium *i. lapsorum* vulnera]). HOR. sat. 1, 2, 86 equos . . . -tos inspiciunt. QVINT. inst. 11, 3, 141 -iri . . . umerum cum toto iugulo *sc. togā*. PS. QVINT. decl. 12, 13 ducimus -tas exsequias (*i. mortuorum corpora*). PLIN. epist. 6, 16, 20 corpus *Plinii maioris* inventum integrum, inlaesum -tumque ut fuerat indutus. TERT. virg. vel. 11, 1 virginem -iri oportere. ITALA Is. 58, 7 (Lucif. Athan. 1, 42 p. 142, 1 *al.*, *cf.* VVLG.) si videris nudum -i ([*gr.* περίβαλε, *Iren. 4, 17, 3 = 4, 29, 3 H. al.* cooperi, *Cypr. testim. 3, 1 p. 108, 20 al.* vesti]. Matth. 25, 36 [cod. a *al.* = VVLG.] *eram* n. et -uistis me [*gr.* περιεβάλετε, *c* vestistis, *ff*^{1} texistis, *var. lect. Vulg.* cooperuistis]. *al.*). *et saepius.* β *c. abl. operimenti*: *nudo*: CATO orig. 113 mulieres -tae auro purpuraque (CAPITOL. Maximin. 14, 2). ACC. trag. 617 -tus squalitate est luctuque horrificabili (*de Telepho; cf. 615* vestitus taeter). VARRO frg. Non. p. 189, 20 *simulacrum Fortunae* undulatis togis est -tum. LAEV. carm. frg. 24 -tus amictu. PROP. 2, 15, 6 tunica duxit -ta moram *puella* (AVG. civ. 22, 8 p. 576, 16 D.). LIV. 21, 4, 7 *Hannibalem* militari sagulo -tum humi iacentem. VAL. MAX. 1, 7 ext. 9 quo . . . pallio . . . dormiens -tum se viderat, interfectus . . . contectus est (GELL. 13, 8, 5 -ti barba et pallio. APVL. flor. 4 p. 18 pallio cadavera -iri et philosophos amiciri. VVLG. iud. 4, 18 *Sisara fugiens* -tus ab ea *i. Iahel* pallio, *sc. ne deprehenderetur*. Zach. 13, 4 nec -entur *pseudoprophetae* pallio saccino, ut mentiantur [*cf.* HIER. *ad l.*: erat habitus prophetarum, ut quando populum ad poenitentiam provocabant, induerentur cilicio]. *al.*). 5, 5, 4 *fratrem mortuum* pretiosa veste -tum rogo inposuit (CELS. 3, 7, 2^{C} multa v. -endus est *aegrotus*. ITALA Bar. 6, 12 [Legion. = VVLG.] *deos ligneos* v. purpurea [*epist. Ier. 12* περιβεβλημένων]. VVLG. III reg. 1, 1 *David senex cum* -retur v., non calefiebat). 9, 2 ext. 5 caput eius et pedes praecisos . . . clamyde -tos. CELS. 3, 9, 2 febricitantem hominem . . . multis vestimentis -bat (ITALA III reg. 11, 29 [Lucif. reg. apost. 4 p. 44, 21] v. novo [*gr.* περιβεβλημένος, VVLG. pallio]. VVLG. I reg. 19, 13 *statuam*. II reg. 20, 12 *Amassam mortuum*). *al.* *pendente e praep.* (*cf. etiam p. 683, 81 sqq.*): ITALA II par. 28, 15 (Complut.) nudos . . . -uerunt de spoliis et induerunt eos ([*gr.* περιέβαλον ἀπό, *Vulg.* vestierunt de]. CYPR. GALL. gen. 133 de vestibus artus. *item accedit* de *l. 39. p. 683, 66*). psalm. 68, 11

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(Sangerm. *al.* = Vvlg.) -ui in ieiunio animam meam ... et posui vestimentum meum cilicium (*gr.* συνεκάλυψα [*Sin.*^{2}, συνέκαμψα *cett.*] ἐν. *ad rem cf. p. 681, 51*). Cassiod. hist. 10, 31, 4 ex lineis vestibus (*Theodoret. 5, 39, 15* ἐνδύσασθαι χιτωνίσκον ἐκ λίνου πεποιημένον). γ *operimentum ponitur pro subi.*: Verg. Aen. 11, 680 pellis ... umeros ... -it (Prop. 3, 13, 35 amantes. Sen. Herc. O. 1934 lacertos). Gell. 6, 12, 4 tunicis ... manus totas -entibus. Vvlg. exod. 28, 42 facies ... feminalia linea, ut -ant carnem turpitudinis tuae a renibus usque ad femora. *al.*

2 *structura inversa* '-o *vestem*' (*cf. l. 39. p. 688, 45. ad hanc structuram pertinere videtur* Tert. pall. 5, 3 pallio nihil expeditius ...; moram nusquam *sc. facit* vestiendo, cum ponitur; quippe tota molitio eius -ire est solutim: id uno circumiectu licet): Itala Ezech. 16, 18 (cod. 176) fecisti tibi imagines ... et accepisti tibi vestem versicolorem tuam et -isti illam (*sed gr.* περιέβαλες αὐτά *vel* -άς, *Aug. bapt. 3, 19, 27 p. 221, 5* cooperuisti idola, Vvlg. -uisti illas. *cf.* Hier. *ad l.*: subauditur 'imagines masculinas'). Gloss. III 656 cap. 12 (*e cod. s. IX*) ponite pulvinum, -ite stragula et opertoria (*gr.* περιβάλετε).

3 *structura contaminata* '-o *aliquem vestem*' (*sec. gr.*; *cf. p. 688, 57*): Itala Ezech. 18, 7 (Didasc. apost. 14, 7) nudum -et tunicam (*gr.* γυμνὸν περιβαλεῖ ⌊ἱμάτιον⌋ [*om. Vatic. ut* cod. 175. 176], Vvlg. vestimento).

B *mediopassive*: 1 *forma* '-or *veste*' (*exempla minus certa v. supra; hic illic abl. suppl.*): Varro ling. 5, 167 quibus -ibantur, operimenta, et pallia opercula dixerunt. Cels. 1, 3, 37 neque sub divo noctu dormire, aut certe bene -iri. Gell. 10, 15, 27 *flaminica Dialis* venenato -itur (*eadem* Serv. auct. 4, 137). Tert. virg. vel. 7, 2 *mulieri* convenit -iri (*Vulg. I Cor. 11, 6* velet caput suum. *cf.* 8, 7. 17, 2 modice linteolis ... nec ad aures usque demissis cerebro tenus). Itala Is. 4, 1 (Ps. Aug. quaest. test. I 47, 3, *cf.* Vvlg.) vestimentis nostris -emur ([*gr.* περιβαλούμεθα, *postea in paraphrasi* v. suis induuntur]. Vvlg. exod. 22, 27 *vestimentum* est solum, quo -itur, indumentum carnis eius. deut. 8, 4). I Macc. 14, 43 (recc. LX = Vvlg.) purpurā (*gr.* περιβάλληται, *rec. B* vestiatur). Cypr. epist. 8, 1 lanis. Vvlg. deut. 22, 12 pallii tui, quo -eris (Ruth 3, 4. *cf.* 3, 15 palliolum tuum, quo -iris). *al.* *accedit indicatio partis corp. per acc. relationis*: Prop. 2, 2, 8 *Pallas* Gorgonis anguiferae pectus -ta comis. 2 *forma* '-or *vestem*' (*in usum translatum vergunt* psalm.): Itala psalm. 70, 13 (Veron. *al.*) -antur detrahentes confusionem et verecundiam (*gr.* περιβαλέσθωσαν αἰσχύνην, cod. 400 *al. et* Vvlg. confusione, *Aug. in psalm. 70, 14 l. 63* induantur confusionem). 72, 6 (*ibid.*) -ti sunt iniquitatem et impietatem suam (*gr.* περιεβάλοντο ἀδικίαν, cod. 400 *al. et* Vvlg. iniquitate, *Aug. in psalm. 72, 11* circumamicti sunt iniquitate, *Hier. psalt. sec. Hebr.* circumdederunt iniquitatem sibi). 108, 19 (*ibid.*) *inimicus* induit se maledictionem sicut vestimentum ...; fiat ei sicut vestimentum, quod operietur, et sicut zona, qua ... praecingitur ([*gr.* ὃ περιβάλλεται, cod. 400 *al. et* Vvlg. quo, *Hier. psalt. sec. Hebr.* quo circumdatur]. Bar. 6, 57 [Legion., *cf.* Vvlg.] aurum et argentum et v., quod -ti sunt *dii lignei* [*gr.* περικείμενον]). I Macc. 10, 64 (rec. L) -tum eum purpuram (*gr.* περιβεβλημένον ... πορφύραν, Vvlg. purpura, *rec. B* involutum ... veste purpurea). Matth. 6, 31 (codd. b k *al.*) quid bibemus aut quid -emur? (*gr.* τί περιβαλώμεθα, cod. a *al.* = Vvlg. quo [quid *Vulg. var. l.*]).

C *reflexive*: 1 *forma* '-o me *veste*' (*vel operimento non indicato*): Itala gen. 24, 65 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 38, 21, *sim.* Vvlg.) tulit theristrum et -uit se (*gr.* περιεβάλετο). Ruth 3, 4 (Complut.) -es te ... et dormies (*aliter gr. et* Vvlg.). III reg. 21, 27 (Ambr. Nab. 17, 70) -uit se cilicio et erat indutus sacco ([*gr.* ἐζώσατο, Vvlg. -uit cilicio carnem suam]. I Macc. 2, 14 [rec. L = Vvlg.; *gr.* περιεβάλοντο, *rec. B* cooperuerunt]). Ezech. 34, 3 (cod. 176) lanis vos -etis (*gr.* περιβάλλεσθε, *Tert. pudic. 7* vestimini, *Cypr. epist. 57, 4. al.* vos tegitis, Vvlg. -iebamini). act. 12, 8 (Leo M. serm. app. 18, 1) -i te (*gr.* ζῶσαι, *Vulg.* praecingere). Vvlg. Agg. 1, 6. *in imag.*: Itala Is. 59, 6 (Parm. Aug. c. Parm. 2, 3, 6) tela eorum *sc. impiorum* non erit ad vestiendum neque se -ent de operibus suis (*gr.* περιβάλωνται ἀπό, Vvlg. -entur o.). Ambr. Iob 3, 4, 10 operimentum fidei atque patientiae, quo se -ibat David in ieiunio. 2 *forma* '-o me *vestem*' (*in imag. praeter* act.): Itala psalm. 108, 29 (cod. 325) -ant se deploidem confusionem suam (*gr.* περιβαλέσθωσαν ... αἰσχύνην, *Sangerm.* cooperiant se ... confusionem, *Veron.* circumamiciantur ... confusionem, Psalt. Rom. *al.* -antur ... confusionem, Vvlg. *et* Hier. psalt. sec. Hebr. -antur ... confusione). Is. 59, 17 (Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 1, 13) induit se iustitiam ut loricam ... et -uit se vestem (*var. l.* veste) vindictae (*gr.* περιεβάλετο, *Hier. ad l.* circumdatus est, Vvlg. -tus est quasi pallio zeli). act. 12, 8 (cod. d, Leo M. serm. app. 18, 2 p. 516^{A}) -i te vestimentum tuum (*gr.* περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιον, *cod. e* = *Vulg.* circumda te [tibi *Vulg.*] vestimentum).

II *pertinet ad quaelibet tegimenta*: A *structura originaria pro obi. est qui (quod) operimento tegitur* (*c. abl. passim; pro abl. ponitur* ex: Itala num. 4, 5 [Rufin. Orig. in num. 4, 2 *sec gr.* κατακαλύψουσιν ἐν]. Vvlg. exod. 26, 12); in [*sc. accedente vi locali*]: Plin. nat. 18, 103. 31, 114 Tert. anim. 55, 1 [ex *var. l.*]. Hier. epist. 49, 21, 2. interpr. Iob 15, 27 [*gr.* ἐκάλυψεν ... ἐν]. Vvlg. thren. 3, 43; *vix recte trad.* de: Sen. epist. 90, 17; *ceterum v. quae p. 682, 81 collegimus. usu fere transitivo; mediopass.* Ov. fast. 1, 153 Plin. nat. 9, 160; *refl.* Plin. nat. 8, 140. 10, 103. 32, 120 Amm. 16, 12, 49 Avg. pecc. orig. 18, 20):

1 *proprie vel in imagine*: a *praevalentibus coloribus specialibus*: α *occludendi, includendi*: (I) *vasa, fossas sim. nec non quae iis includuntur* (*huc referre possis etiam mortuos sarcophago inclusos p. 687, 8*): Plavt. Trin. 804 aperi *thensaurum*, deprome inde *aurum* ..., -ito denuo (*cf.* Liv. 39, 50, 3 saxum ingens, quo -itur *thensaurus publicus*). Cato agr. 84 catinum testo -ito. 112, 3 ubi inpleveris dolium, operculo -ito (113, 1 *testam picatam* ponito in dolio et -ito ...; vinum in dolia indito, sinito dies xv -ta). 113, 2 amphoras (Porph. Hor. carm. 3, 8, 10–12 cortice picato). Catvll. 67, 40 *tu, ianua*, tantum -ire soles aut aperire domum (*cf. in imag. de Maria* Hier. epist. 49, 21, 2 porta orientalis ... semper clausa ... et -ens in se ... sancta sanctorum). Cic. Phil. 2, 106 -ta lectica latus per oppidum (div. 2, 77). Hor. epist. 2, 1, 268 capsa ... -ta. Ov. fast. 5, 486 fana ... illis clausere diebus, ut nunc ferali tempore -ta vides. Vitr. 8, 1, 4 summa fossura -atur harundinibus aut fronde, supra terra obruatur (*cf.* Colvm. 2, 2, 10 *fossae* -tae [*opp. 9* apertae, patentes]. Frontin. strat. 1, 5, 5 *fossas* cratibus. Vlp. dig. 43, 13, 1, 4 rivo [*syn.* tecto, *opp.* aperto. *sim.* 43, 21, 1, 11]). 8, 3, 18 *vas* -tum et oblitum (Pavl. Fest. p. 63. Scrib. Larg. 269 v. bene clausum et alligatum die bis solvere ..., deinde rursus -ire et signare. 271 p. 105, 25 -to et adplumbato. Plin. nat. 33, 103 linteo). Fest. p. 158 *sali* in ollam fictilem coniecto ibique -to gypsatoque. Colvm. 12, 6, 2 *muriam* -tam in sole habebis. 12, 21, 3 vinum -imus atque oblinimus (*cf.* 12, 26, 1 *mustum*). 12, 22, 2 labrum. Plin. nat. 11, 176 *epiglossis arteriam* -it in epulando *eqs.* 18, 103 *offae* -untur in vasis. 23, 163 in fictili ... -to (*cf.* 29, 134 patina ... fictili -ta). 31, 114 *nitrum* uritur in testa -tum. Stat. silv. 4, 4, 30 pharetras. *al.* *mare congelatum*: Ivv. 4, 42 *pisces* -it glacies ... ruptaque ... effundit.

(II) oculos (lumen *l. 38. 41*): Pompon. Atell. 100 -tis o. ... molit (*sensu obsceno ut vid.*). Catvll. 63, 37 oculos sopor -it (*cf.* Petron. 62, 12 -ire o. amplius non potui. Hyg. astr. 2, 6 p. 41, 9 o. -isse somno). Pomp. Trog. frg. Plin. nat. 11, 276 qui *o.* identidem -iri solent, inconstantiae *notam habent*. Sen. contr. 9, 4, 5 o. meos fili manus -ant (*morientis ut*: Plin. nat. 11, 150. CE 544 B, 6 (utinam d)igitis -rent lumen inane). Cels. 7, 7, 8^{G}. 7, 7, 9^{B} Sen. benef. 5, 25, 6 Petron. 141, 7 Plin. nat. 8, 121. Qvint. inst. 11, 3, 76 -tos compressosque. Chiron 447 (ap- *trad., em. Bulhart in schedis ex Hippiatr. gr. II p. 99, 25*). *in imag.* (*abl. p. p. p.*): Lvcr. 4, 1143 prendere quae *mala* possis oculorum lumine -to. Sen. benef. 4, 37, 2 multa ... reges ... -tis o. donant (*plur. ut*: dial. 9, 1, 16 transiluissent *vitia sim.* Petron. 44, 17 bona sua computant. Ivv. 6, 433 bilem substringit. Avg. in psalm. 18, 2, 13 quando quisque ipso delicto involutus est, quasi obtenebratis -tisque o. non videt delictum).

β *occultandi, condendi*: (I) -tus (*vergit plus minusve in vim adi. q. s. occultus, secretus sim.*): Plavt. Persa 79 visam hesternas reliquias *cenae*, quierintne recte necne ..., -taen fuerint, ne quis obreptaverit. Lex repetund. (CIL I^{2} 583) 52 *sortis* literam digiteis -tam. Hor. epist. 1, 16, 51 metuit ... -tum miluus hamum. Liv. 25, 23, 6 in piscatoria ... nave retibus -ti *milites* circumvectique ita ad castra Romana. Val. Fl. 2, 440 sacris ... metum servemus -tis (*cf.* Pavl. Nol. carm. 27, 510 sacraria. *item pertinent ad secreta religionis*: Stat. silv. 5, 3, 178 facis explorator -tae *i. pontifex*. Paneg. 11, 11, 3 velut interioribus sacrariis -ta veneratio *principis*). Stat. Theb. 4, 423 silva ... stat pervia nullis solibus ...; subter -ta (*vix pro subst.*) quies, vacuusque silentia servat horror (*cf.* Arnob. nat. 2, 22 solitudine in -ta nutritus *homo*). Avson. 417, 49 p. 278 P. solvere lora ... abdita *nodi Gordii* -tis principiis et utroque caput celantia nodo. Mos. 280 scrutator -ti Nereos ('*maris intimi*' *Souchay*). Amm. 31, 11, 4 *Sebastianus cum suis* paulisper -tus aggeribus et frutectis ... consopitos adgressus est. Prvd. perist. 2, 50 qua vi latentes eruat nummos -ta existimans talenta sub sacrariis ... tegi. 5, 182 (*verba praetoris*) saltim latentes paginas librosque -tos detege. *al.* *pertinet ad inferos* (*hic illic c. colore obscuritatis, cf. p. 685, 30*): Sen. Herc. f. 661 iura abdita et -ta terris. Lvcan. 6, 514 domos Stygias arcanaque Ditis -ti (*cf.* Sil. 13, 429 -to ... regi. Prvd. c. Symm. 1, 443 vis, quae subter -ta est, infernis ... damnata tenebris). Val. Fl. 1, 735 Phlegethontis -ti *honos* (*var. l.* aperti, *item* Stat. Theb. 11, 150 Acherontis -ti dira). Stat. Theb. 4, 520 panditur Elysium chaos et telluris -ae dissilit umbra capax (*cf.* 4, 540 sedes. Tert. anim. 55, 1 in recessu intimo et interno et in [ex *var. l.*] ipsa terra -to et intra ipsam clauso. Prvd. apoth. 823 chaos). Prvd. c. Symm. 1, 378 *ut* se ... potestati committant noctis -tae (*aliter p. 685, 32*). *pertinet ad varia subterranea*: Sen. nat. 2, 10, 4 ignes non tantum ... certos, sed -tos terris, *qui* ... in obscuro et condito flagrant (3, 24, 1 quos *i.* multis locis terra -tos tegit. *cf.* Stat. silv. 5, 3, 171 incendia). Lvcan. 5, 187 consultor -ti Castalia tellure dei. Stat. Theb. 8, 110 (*verba Amphiarai*) dum per cava viscera terrae vado ... et in aëre volvor -to. Prvd. ham. 259 -ta metalla. Clavd. rapt. Pros. 1, 173 obicibus discurrens ventus -tis. CE 1108, 3 quoius ut est lenis patrium diffusus in aer spiritus, hic mater corpus -ta (*i. terra*) tenet. (II) *formae verbales*: Aetna 207 omnia ... congeries -it saxorum (*antea*: in occulto). Cvrt. 6, 5, 15 *rami* ubi

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

multa fronde vestiti sunt, -unt terram. PLIN. nat. 8, 137 lynces ... invidentes urinam, *ex qua lyncurium gignitur*, terra -unt (*de eadem re* 37, 52). 9, 110 concha ... comprimit sese -itque opes suas. 10, 103 *perdix* in sulco resupina glaeba se terrae pedibus adprehensa -it. 17, 32 in quibus *campis fertilissimis* perticas pridie relictas gramen -ret (*cf. Varro rust. 1, 7, 10* in quo ... pertica non appareret). SIL. 1, 231 scelerum causas -it deus (*i. metalla, cf. p. 684, 80*). CYPR. hab. virg. 14 *deus* monilia *non* instituit, quibus cervicem, quam fecit, absconderet, ut -atur illud, quod deus ... formavit, et conspiciatur id ..., quod diabolus invenit. HEGES. 5, 40, 1 p. 383, 13 partem *filii* comedit, partem -uit, ne quis superveniret (*Ps. Rufin. Ios. bell. Iud. 6, 208* adopertum). VVLG. Ios. 2, 6 -uit ... eos lini stipula (*Lugd.* abscondit). AVG. civ. 7, 3 p. 277, 11 D. Minerva est inter selectos deos, Mentem autem deam turba vilis *deorum* -uit, *sc. ut eminere non possit.* MART. CAP. 8, 810 aerii, terrestres marinique divi et si quos clausa telluris -unt.

γ obscurandi: (i) *nocte, caligine, nubibus sim.*: *cum abl.*: TRAG. inc. 76 unde animae excitantur obscura umbra -tae (VERG. Aen. 4, 352 umentibus u. nox -it terras. PLIN. nat. 12, 23. 19, 69. *al.*). OV. Pont. 4, 5, 5 -tum nubibus Haemum (ITALA psalm. 146, 8 [Sangerm. *al.* = VVLG.] qui -it caelum n. [*gr.* περιβάλλοντι]. PASS. Theclae Ca 38 p. 109, 1 qui me -uit *protegendi gratia* nube inter bestias [*gr.* ὁ ἐνδύσας, Bb me -uit nudam, *A al.* vestivit]. *aliter infra l. 80*). LIV. 1, 16, 1 *tempestas* denso regem -uit nimbo, ut conspectum eius contioni abstulerit. LVCAN. 7, 177 voltus tenebris ... -tos (CYPR. epist. 59, 18 p. 688, 20 ut pectora -ta delictorum t. paenitentiae lumen agnoscant. AVG. civ. 6, 7 p. 260, 14 D. quae t. -untur [*opp.* proferuntur in lucem]). SIL. 5, 539 *agmen* -it caligine montes ([*pulveris ut* 16, 326]. PS. QVINT. decl. 15, 10 cuncta priscae noctis -ta c. VVLG. Iob 10, 21 terram tenebrosam et -tam mortis c. *sc. orcum* [*Hier. interpr. Iob* caligosam, *gr.* γνοφεράν]). *subi. est ipsa res offusa*: STAT. Theb. 1, 455 me ... ingens nox -it; tecto caelum prohibere quis iste arcuit? (*in imag.*: TAC. ann. 15, 37, 4 cuncta ... spectata, quae etiam in femina n. -it). PLIN. epist. 6, 20, 11 nubes *Vesuvii* ... -ire maria: cinxerat Capreas et absconderat (ITALA Ezech. 38, 9 [Wirc., *cf.* VVLG.; *fere eadem* 38, 16] *Magog* veniet ut n. -ire terram. VVLG. exod. 19, 16 montem [24, 15]. Ezech. 30, 18. *al.*). ITALA psalm. 43, 20 (Veron. *al.*) -uit nos umbra mortis ([*Vulg.* cooperuit]. 79, 11 [*ibid.* = VVLG.] -uit montes u. eius *vineae*). Is. 60, 2 (Hesych. Aug. epist. 198, 4. *al., sim.* VVLG.) tenebrae et caligo -ent terram (Hier. psalt. sec. Hebr. 55, 6 me [*Vulg.* contexit me tenebra]. VVLG. Iob 23, 17 APRING. in apoc. 21, 24–26). *al.* *alia*: STAT. Theb. 10, 18 dux noctis -tae *i. obscurae* (PRVD. apoth. 677 *de caecitate. cf.* APVL. met. 8, 10, 4 noctem ... et -tas ... tenebras. CYPR. ad Donat. 6 malorum caligine abstersa -ti saeculi tenebras revelabo). ITALA Ezech. 32, 7 (cod. 175 *al.* = VVLG.) -am ... caelum et obscurabo sidera. AMM. 20, 3, 1 cum lux caelestis -retur. VVLG. Iob 36, 30 *deus* si voluerit extendere nubes ..., cardines quoque maris -et.
(ii) *luce clariore*: CORIPP. Iust. 2, 293 quando omnia pallent sidera ... atque -it novus astra dies.

δ opprimendi, obruendi (*fere copia violenta nec non infesta*): (i) *-unt res variae*: TER. Ad. 182 usque ad necem -ere loris. CATO orig. 83 (Gell. 3, 7, 16) perfossi gladiis aut missilibus -ti cadunt (*cf.* STAT. Theb. 5, 388 *tela, saxa sim.* puppe cadunt, dat -ta fragorem pinus. FLOR. epit. 3, 8, 4 lapidum saxorumque nimbo classem -uerunt. 3, 11, 10 filium ducis ... telis -uerunt. 4, 10, 3 sagittis ... legiones [HEGES. 2, 15, 7 obtexere caelum iaculis, -ire agmen sagittis. *sim.* PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 2, 547]. GREG. TVR. Franc. 4, 30 *cum exercitus* iaculis foderetur -returque lapidibus). agr. 161, 1 palo grana ... demittito et eodem palo cavum terra[e] -ito (*gen. def. Mazzarino. item obruuntur fossae sim.*: ALF. dig. 39, 3, 24, 1 ut ... -ret *sulcos aquarios* [*postea*: fossas eum explere]. OV. met. 11, 189 *famulus Midae* indicium ... suae vocis tellure regesta obruit et scrobibus ... discedit -tis. PLIN. nat. 5, 38 latronibus ... puteos, qui sunt non alte fodiendi, si locorum notitia adsit, harenis -entibus. *aliter de scrobibus operculo tectis p. 684, 18 sqq.*). VAL. MAX. 5, 6 ext. 4 corpora sua his terra -enda tradiderunt (*antea*: vivos ... se obrui). SEN. Herc. f. 1292 *si* septem ... -tus non satis portis premar, onus omne *mundi* ... in meum vertam caput. nat. 6, 1, 7 gentes totas regionesque submergit et ... ruinis -it *terrae motus* (SIL. 3, 522 nix ... e culmine praeceps umenti turmas -it delapsa ruina. FLOR. epit. 1, 18, 10 faces ... hostium agmina ardentibus r. -uerunt. *cf.* HEGES. 5, 41, 2 p. 387, 21 -ant eam *civitatem* ruinae suae atque abscondant). LVCAN. 4, 686 vestibus iratos laxis -ire leones (*cf.* TAC. ann. 12, 47, 5 proiectos in humum et veste multa gravique -tos necat). 9, 486 *auster* -it tellure viros (*cf.* GELL. 16, 11, 7 cumulis montibusque harenarum supervectis [*Herodot. 4, 173* κατέχωσέ σφεας]). PLIN. nat. 6, 166 *in deserto* via non reperitur, subinde aura vestigia -ente. SIL. 10, 169 *quercus* collabens -it spatioso stipite prolem *suam*. TAC. hist. 3, 2, 4 sedecim alarum coniuncta signa pulsu sonituque et nube ipsa (*pulveris sim.*) -ent ac superfundent *hostes*. ann. 2, 17, 6 plerosque tranare Visurgim conantes iniecta tela aut vis fluminis, postremo moles ruentium et incidentes ripae -uere. 4, 62, 2 *convulsa moles amphitheatri spectatores* praeceps trahit atque -it. PLIN. epist. 6, 20, 16 *cinerem* excutiebamus: -ti alioqui atque etiam oblisi pondere essemus. *al.* (ii) *-unt aquae*: VARRO frg. Char. gramm. p. 75, 22 B. (*ex Romano*) a mare -ta oppida (SEN. nat. 1 praef. 8 *orbem terrarum* -tum m. *cf.* PLIN. nat. 16, 2 oceanus -ens aeternam rerum naturae controversiam). CIC. Verr. II 4, 118 *fons* fluctu totus -retur (SEN. epist. 91, 11. PLIN. nat. 12, 77 *oleae* fluctibus aestuque -untur. ITALA Matth. 8, 24 [cod. aur. *al.* = VVLG.] ut navicula -retur f. PANEG. 9, 18, 2. *in imagine*: GELL. 20, 1, 23 haec oblitterata et -ta sunt civitatis opulentia quasi quibusdam fluctibus exaestuantibus. *cf.* MELA 3, 22 ubi se fluctus implevit, illa *loca* -it). OV. met. 4, 732 *scopulus* -itur ab aequore moto (*opp.* exstat). SEN. dial. 1, 1, 4 nudari litora pelago in se recedente eademque ... -iri. 4, 2, 7 *vis fluminis* quanta -ire possit Aegyptum (*de Nilo ut*: nat. 4, 2, 11 latent campi -taeque sunt valles. VLP. dig. 43, 12, 1, 5 incremento suo Aegyptum -it). MELA 3, 55 spatia ... modo -untur undis, modo nuda sunt (CLAVD. DON. Aen. 5, 125 p. 440, 29. *cf.* PRVD. psych. 657 *cum* unda ... -ret harenas). LVCAN. 6, 276 *Padus* ignotos -it sibi gurgite campos. PLIN. nat. 12, 37 *arbores* pleno aestu -untur totae (*cf.* 13, 141 insularum silvas -it aestus). PLIN. epist. 4, 30, 4 *anulus fonte* adluitur sensim ac novissime -itur, detegitur rursus paulatimque deseritur. *al.* (iii) *-unt animantia* (*fere hyperbolice; in comparatione*: VVLG. II reg. 17, 12 inruemus super eum ... et -emus eum sicut cadere solet ros super terram. Ier. 46, 8 Aegyptus fluminis instar ascendit ... et dicet: ascendens -am terram. *ponuntur pro subi. praeter* STAT.): LIV. 42, 10, 7 ut examinibus suis agros late -rent *lucustae* (PLIN. nat. 11, 104. ITALA exod. 10, 5 [Monac., *cf.* VVLG.]. VVLG. exod. 10, 15 [*Itala Monac.* contexerunt]). SIL. 15, 628 ruit ... turbo equitum ... atque omnis ferrea late tempestas -it campos (*cf.* STAT. Theb. 12, 685 medios -ire cohortibus agros. CLAVD. 8, 54 *cum* -rent agmina campos). ITALA Is. 60, 6 (Hier. *ad l.*) -ent te cameli (VVLG. inundatio camelorum -et te). LUC. 19, 43 (Somn. Neron. [JThSt. 16, 1915, 12 sqq.] 4, 1) inimici tui ... circumdabunt et -ent te *i. Ierusalem* (*gr.* συνέξουσιν, *cod. f al.* obsidebunt, *Vulg.* coangustabunt, *aliae aliter*). *al.*

ε protegendi (*cf. p. 685, 22*): PLIN. nat. 18, 227 contra rigorem terram satusque -iri a se nuntiat *natura*. PS. QVINT. decl. 16, 4 quasi destinatas *carnifici* -ire cervices (*cf.* 16, 5 perituri filii iugulum auctoritate iuris -res). ITALA deut. 32, 11 (Lugd.) custodivit eum ...; sicut aquila -ens nidum suum *eqs.* (*gr.* σκεπάσαι, *Monac. al.* tegit, *Ambr. hex. 5, 18, 60 al.* protegit, *aliter Vulg.*). PANEG. 4, 23, 3 -ti ferro exercitus (*cf.* CLAVD. 5, 357 quos *milites* -it formatque chalybs). AMM. 16, 12, 49 *miles* se ... in modum myrmillonis -ens hostium latera ... perforabat. 19, 7, 3 *milites* machinarum -ti tegminibus cratesque vimineas praetendentes. 20, 7, 2 *rex* densitate -tus armorum in modum testudinis contextorum (*cf.* 24, 4, 15 qua *sc. compage scutorum* velut testudine ... -iebantur aptissime).

b *praevalente vi generali sc.* (*ubertim*) *contegendi* (*colores secundarios supra illustratos hic illic sublucere vix mireris*): *α generatim*: CATO agr. 28, 2 oleas, ulmos *eqs.* ... cum seres, ... -ito terra radicibus fini (*item in seminando vel inserendo*: 41, 4 *surculos* terra [133, 4 PLIN. nat. 17, 115. 18, 133. *cf.* COLVM. arb. 9, 2 ut ... plagam -at t.]. 49, 2 *vineam ponito* in sulco -itoque [*sine abl. ut*: 61, 2 VARRO rust. 1, 29, 2 COLVM. 2, 10, 10. *al.*]. 151, 4 *semen* stramentis [161, 2 PLIN. nat. 17, 112. 114]. COLVM. 5, 6, 21 *radices* subactā -amus). 29 terra ... stercus -ito. 76, 4 placentam inponito, testo caldo -ito, pruna insuper et circum -ito. VARRO frg. Plin. nat. 35, 113 Maeniana ... omnia -iebat Serapionis tabula. rust. 1, 13, 4 *cohors* -ta stramentis ac palea. 2, 2, 4 lana -tis auribus *arietis* (*cf.* SIDON. epist. 1, 2, 2 aurium ligulae ... crinium superiacentium flagellis -untur). LVCR. 4, 1178 limina ... floribus et sertis -it. NEP. Hann. 9, 3 amphoras ... summas -it auro et argento. TIB. 2, 1, 40 viridi fronde -ire domum (*cf.* SEN. epist. 90, 17 [de] stipula ... -uere fastigium. PLIN. nat. 16, 156 tegulo earum *i. harundinum* domus. *respiciuntur qui [quae] tecto recipiuntur, includuntur*: STAT. silv. 3, 1, 85 tenuis casa ... nautas ... vix -ire capax. 4, 2, 24 effusae ... impetus aulae ... multum ... amplexus -ti aetheros). OV. rem. 196 *propter insitionem* peregrinis arbor -ta comis (*cf.* fast. 1, 153 -itur frondibus arbor). met. 4, 425 -ire novis Minyeidas alis (*cf.* 5, 672 -iri bracchia plumis. 10, 496 arbor pectora *Myrrhae* ... obruerat collumque -ire parabat. AVSON. 103, 1 p. 350 P. ['de Daphne tecta cortice'] cur properas, cortex, -ire puellam?). 5, 612 -tos arbore montes (*cf.* 11, 233 *litus* -tum ... alga. CVRT. 4, 9, 10 ne stirpes quidem et brevia virgulta -unt solum. PLIN. nat. 16, 5 *silvae* Germaniam -unt [rep- *trad.*]. 19, 26 *Hispania* montes ... sparto -it. *al.*). LIV. 21, 61, 10 *nix* ... pluteos ac vineas ... -uerat (PLIN. nat. 5, 14 verticem altis ... -iri nivibus. AVIEN. Arat. 1776 AMM. 15, 10, 5. *cf.* SEN. Med. 708 -tis hieme perpetua iugis. PLIN. nat. 2, 236 *Aetna* egestum ... cinerem pruinis -ens). GRATT. 297 *v. vol. VII 1, 1312, 59.* PETRON. 132, 8 vers. 6 *mentula* confugerat in viscera mille -ta rugis. PLIN. nat. 8, 140 *coclea* operculo ... se -ens (*cf.* 9, 160 *ostrea* siliceo tegmine -untur. 32, 130 purpurarum callum, quo se -unt). 9, 117 *Lolliam Paulinam* smaragdis margaritisque -tam (*cf.* 9, 118 quadringentiens HS -ta *mulier*). 20, 127 *nasturtium* inlitum -tumque brassica (*sim. -itur medicamentum impositum* folio: 26, 24. 25. 143. PLIN. med. 3, 24, 4 [*Plin. nat. 29, 40* foliis superinligatis]). 36, 43 quadrigam cum agitatore -uit alis musca (*de eodem opere marmoreo*

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

minimo 7, 85 quam musca integeret alis). *al.* SIL. 3, 461 iniecta tellure ... conexas -ire trabes. 9, 326 tellus ... sanguine -ta (*cf.* AMM. 31, 13, 6 humus rivis -ta sanguineis). 10, 323 ratis ... naufragium spargens -it freta (*cf.* FLOR. epit. 2, 2, 36 rates ... pelagus naufragio suo -uerunt). STAT. Theb. 8, 378 *Mors* bellatorem ... volando campum -it. Ach. 1, 443 -ta carinis stagna (*cf.* FLOR. epit. 2, 8, 2 velis -tum mare). MART. 9, 59, 7 -tos (*sc. gausape sim.*) exuit orbes *mensarum.* *al.* *β sepeliendo* (*sublucet hic illic color includendi; cf. etiam p. 685, 66*): VARRO ling. 5, 23 *os exceptum* humo est -tum. HOR. carm. 2, 8, 9 matris cineres -tos (AVSON. 198, 18 p. 57 P. sepulcri tecta defendant c. -tos. CE 431, 1). PLIN. nat. 2, 154 *terra mortuos* ut mater -ens (*cf.* VVLG. Is. 26, 21 revelabit terra sanguinem suum et non -et ultro interfectos suos). STAT. Theb. 9, 565 hoc ultor Capaneus -it tua *Hippomedontis* membra sepulcro *sc. armis* (CE 1418, 3 m. Leonis -ta ⟨in tu⟩mulo posita). 12, 780 iamne dare extinctis iustos ... hostibus ignes, iam victos -ire placet? TAC. ann. 15, 28, 2 reliquias ... pugnae. GELL. 10, 15, 15 (*e Fab. Pict.*) unguium Dialis et capilli segmina subter arborem felicem terra -untur. HIER. epist. 1, 13, 2 tumulo corpus -itur. PRVD. perist. 4, 194 marmorum sulcos (*i. titulum*), quibus est -ta spes, ut *eqs.* (*i. -ti sunt martyres spei auctores*). PAVL. NOL. carm. 18, 175 ingentem parvo sub culmine lucem (*i. Felicem*) clauserat ... sacer angulus ..., qui lucis -tae conscius *eqs.* GREG. TVR. Franc. 4, 12 p. 143, 8 in hoc sepulchro ... presbiter sepelitur -iturque lapide (*seq.* sarchofagum fuit obtectum). CE 106, 2 -tis Manibus divina vis est. 1820, 1 Siculina ... crudeli funere -ta. *γ incrustando, inaurando sim.*: LVCAN. 10, 118 hebenus Mareotica ... non -it postes (*cf.* PLIN. nat. 33, 146 *triclinia* acere -ta aut citro. VVLG. III reg. 6, 10 domum lignis cedrinis [*9* texit]. 6, 15 domos ... usque ad laquearia -uit lignis). PLIN. nat. 16, 226 quae sectilibus laminis aut alio genere -untur. 16, 232 coepere ... lignum ebore distingui, mox -iri. 33, 54 Nero Pompei theatrum -uit auro (35, 2 *infra*. AVIEN. orb. terr. 1201 aurum tecta -it, sola late contegit aurum. VVLG. exod. 25, 13 -es eos *vectes* a. [*Aug. loc. hept. 2, 114 p. 561, 18* inaurabis]. III reg. 6, 21 domum [*22* texit a.]. *al. cf.* lamminis aureis: exod. 26, 29. 36, 34. III reg. 6, 35). 33, 144 lectos ... mulierum totos -iri argento, quaedam et triclinia *eqs.* (HEGES. 5, 42, 1 ianuas). 35, 2 *pictura* nunc ... in totum marmoribus pulsa, iam quidem et auro, nec tantum ut parietes toti -antur *eqs.* (*cf.* 36, 48 parietes crusta marmoris -uisse totos *Mamurram*). VVLG. exod. 27, 2 -es illud *altare* aere (*Aug. quaest. hept. 2, 13 p. 166, 12* teges. *cf.* lamminis aeneis: exod. 27, 6. 38, 2. 6). MEROB. poet. 77 -ta metallis culmina.

2 *translate* (*hic illic imagine adhuc vigente*): **a** *c. colore celandi, incertum vel reconditum reddendi*: *α* -tus (*de rebus, sc. vi adiectivi plus minusve conspicua*): PLAVT. Capt. 524 -ta quae fuere, aperta sunt (*sim.* AVG. civ. 16, 2 p. 121, 27 D. *cf.* ITALA Matth. 10, 26 [cod. aur. *al.* = VVLG.; *eadem* Luc. 12, 2] nihil ... -tum, quod non revelabitur). CIC. fin. 2, 5 haec patefactio quasi rerum -tarum, cum quid quidque sit aperitur, definitio est. PVBLIL. O 12 periclum, quod -tum latet. VERG. georg. 1, 465 fraudem ... et -ta tumescere bella (*cf.* STAT. Theb. 1, 7 *Cadmum* trepidum ... Martis -ti agricolam. 10, 241 fraudem et -ta paramus proelia). OV. fast. 3, 763 cur ..., non est rationis -tae (PRVD. c. Symm. 2, 843 secretum ... r. -tae). SEN. dial. 3, 19, 6 latens et -ta et inveterata calliditas. VAL. FL. 2, 82 fremitus (*cf.* STAT. Theb. 12, 536 murmure). 5, 248 dolos. 520 furiis. STAT. Ach. 1, 562 culpae. GELL. 3, 2, 14 *quin id* ostenderit non exposite atque aperte, sed ... recondita et quasi -ta veteris ritus significatione (*eadem* MACR. Sat. 1, 3, 10). ITALA II Cor. 4, 3 (cod. 78 *al.* = VVLG.) evangelium. PANEG. 4, 5, 4 ea, quae -ta in ceteris *imperatoribus* veriti sumus, in te reserata veneramur (*antea*: quae obstructa prius fuerant). *al.*

β formae verbales: ① *-untur scelera, peccata sim.* (*in sacr. script. hic illic c. colore abolendi*): CATO or. frg. 8, 1 (59 M.) tuum nefarium facinus peiore facinore -ire postulas (PS. QVINT. decl. 18, 14 f. quaestionis -is scelere maiore). ITALA II Esdr. 4, 5 (Lucif. non parc. 14, *cf.* VVLG.) ne -as iniquitatem ipsorum et peccata eorum a facie tua non deleantur (VVLG. prov. 10, 6 *et* 11 os ... impiorum -it i.). psalm. 31, 5 (Veron. *al.*) iniustitiam meam non -ui (*cf.* CASSIOD. *ad l.*: -ire est ... aliquid silentio tegere aut cordis dissimulatione celare). 84, 3 (*ibid.*) -uisti omnia peccata eorum (AMBR. apol. Dav. I 7, 40 texit caritate atque -uit p. sua et texit operibus bonis. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 65, 2 qui -unt p. eorum et contegunt. *cf.* ITALA Iac. 5, 20 [cod. ff *al.*, *sim.* VVLG.; *fere eadem* I Petr. 4, 8] *deus* -et multitudinem peccati. VVLG. prov. 10, 12 universa delicta -it caritas). AVG. nupt. et concup. 2, 3, 8 quid obtendis ... dogmatis tegmen, ut -as proprium crimen ...? ② *-untur res variae*: CVRT. 6, 7, 27 ab eo -iri [per]conperta. 6, 10, 21 post delatum indicium, ⟨quod⟩ -turus eram. QVINT. inst. 2, 13, 12 in oratione -enda sunt quaedam, sive ostendi non debent sive exprimi pro dignitate non possunt (*cf.* 8, 6, 59 dictu deformia -it *circumitus eloquendi*). 5, 12, 18 vim stricte robusteque dicendi tenera quadam elocutionis cute -imus. TAC. hist. 1, 53, 2 privata volnera rei publicae malis -ire. ann. 3, 18, 2 domestica mala tristitia -enda *esse*. PLIN. epist. 3, 16, 6 abdere lacrimas, -ire luctum. 7, 25, 1 quantum eruditorum aut modestia ipsorum aut quies -it ac subtrahit famae! GELL. 9, 10, 1 rem lege naturae -endam (*sc. coitum*) ... translatione verborum ... protexit *Vergilius*. EVAGR. vita Anton. prol. ad verbum expressa translatio sensus -it et veluti laeto gramine sata strangulat (*sec. Quint. inst. 8 prooem. 23* sensus obumbrant *eqs. cf.* FAVST. REI. grat. 1, 3 p. 15, 18 *ut* sensum -ant blasphemiae). HEGES. 1, 37, 3 libidines (AVG. civ. 14, 21 p. 45, 3 D.). VVLG. prov. 26, 26 qui -it odium fraudolenter, revelabitur malitia eius. RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 18, 2 quod humanae naturae vitio in te -itur et tegitur (*Migne gr. 36, 332C* τὸ ἀπὸ γενέσεως κάλυμμα). AVG. civ. 18, 32 p. 301, 29 D. *visionem* non tenuit, non -uit, sed confitendo eructavit. grat. Christ. 26, 27 se ... contra sensisse non -at ... pudore, sed ... aperiat. VITA Hil. Arel. 1 l. 2 verecundiae frontem silentii latebris volui ... -ire eamque sub velamine taciturnitatis abscondere. ③ *-untur animantia*: ITALA Is. 28, 15 (Avell. p. 326, 11) posuerunt mendacium spem suam et mendacio -iri speraverunt (*gr.* σκεπασθησόμεθα, *Vulg.* protecti sumus). AVG. pecc. orig. 18, 20 in libris, ubi se quantumlibet -at (*sc. ambiguitate verborum sim.*), plerumque aperire compellitur.

b *c. colore implendi, onerandi sim.* (*sc. in malam partem ad gravandum, corrumpendum praeter l. 40*): *α usu communi*: CIC. Cluent. 61 iudicia senatoria ... turpitudine notata atque -ta dedecore et infamia (TAC. ann. 3, 69, 1 vitā probrosus et -tus i.). FILASTR. 155, 3 *Iudaei* caecitate -ti nimia. HIER. psalt. sec. Hebr. 89, 46 -uisti eum ignominia sempiterna (*Itala Veron. al. et Vulg.* perfudisti eum confusione, *gr.* κατέχεας). PS. RVFIN. in Os. 4, 3 p. 983A terram -endam luctibus sicuti est -ta criminibus (AVG. conf. 4, 5, 10 in dolore ... et luctu, quo ... -bar). PRVD. c. Symm. 2, 875 -itur nescia caeli mens hominum saevo vivens captiva tyranno. CASSIOD. inst. 1, 1, 4 quaestiones ..., quae in voluminibus sacris ardua difficultate poterant -iri (*i. -bantur*), ... declaravit *Augustinus* (*an ad a?*). *β subi. est ipsa res afficiens*: ITALA Iudith 5, 9 (Sangerm. 15 = VVLG. *var. l.*) -erat ... faciem terrae fames (*Vulg.* cooperuisset). psalm. 43, 16 (Veron. *al.*) confusio vultus mei -uit me ([*Vulg.*, *Hier. psalt. sec. Hebr.* cooperuit]. Abd. 10 [cod. 176, Hier. *ad l.*, *cf.* VVLG.]. Mich. 7, 10 [Hier. *ad l.*; *gr.* περιβαλεῖται αἰσχύνην, Ambr. epist. 70, 21 = VVLG. -etur confusione, *cod. 176* cooperiat eam c.]. VVLG. psalm. 68, 8 = HIER. psalt. sec. Hebr. 69, 8). 139, 10 (Sangerm. *al.*) labor labiorum ipsorum -et eos, cadent super eos carbones ignis. Ezech. 7, 18 (cod. 176) et eos pavor (VVLG. formido). Hab. 2, 17 (Hier. *ad l.*, *cf.* VVLG.) impietas Libani -et te (*cf. Hier. ad l. p. 1301A* superbia ... tua ... te depopulabitur atque vastabit). 3, 3 (cod. 250 *al.*) -uit caelos virtus eius et laudis eius plena est terra (VVLG. gloria). Mal. 2, 16 (Hier. *ad l.*) -et impietas cogitationes tuas (VVLG. -et ... iniquitas vestimentum eius). VVLG. Ier. 3, 25 dormiemus in confusione nostra et -et nos ignominia nostra (51, 51).

B *structura inversa* '-o *portam*' (*cf.* forem obdo *p. 37, 15 et vocem* aperio; ostium *l. 51 etiam de introitu accipi potest, sed 'portam' intellexit* SEN.; *v. etiam p. 683, 10*): PLAVT. Men. 351 sine fores sic, abi, nolo -iri (550. OV. fast. 2, 563 di ... templorum foribus celentur -tis. VAL. MAX. 9, 13 ext. 4 cum forem cubiculi extrinsecus a custodibus -tam interiore claustro ipse diligenter obserasset. PLIN. nat. 36, 163 TAC. ann. 3, 15, 3). Truc. 386 -ite ostium (TER. Haut. 906 ubi abiere intro, -uere o. Phorm. 816. *in imag.*: SEN. nat. 4 praef. 6 Crispus Passienus ... dicebat adulationi nos non claudere o., sed -ire [aperire *trad.*], et quidem sic, quemadmodum opponi amicae solet). VARRO ling. 5, 165 Pompilio rege fuisse -tam (apertam *trad.*) *portam Ianualem*. CIC. Phil. 5, 18 -tis valvis Concordiae.

C *structura contaminata* '-o *aliquid aliquid*' (*cf. p. 683, 20*): ITALA Ezech. 24, 7 (cod. 176) ut -rem illum *sanguinem* terram (*gr.* καλύψαι ἐπ' [*om. codd. nonnulli*] αὐτὸ γῆν, Wirc. -ret illum, Hier. *ad l.* -retur terra, VVLG. ut possit -iri pulvere).

CAPVT ALTERVM: *intransitive* -o super *in sacr. script. sec. gr.* καλύπτειν ἐπί *sim. fere i. q. operimento esse, tegendo iacere sim.* (*usum absol. v. supra*): ITALA exod. 26, 7 (Aug. quaest. hept. 2, 177, 3) facies vela capillacia -ire s. tabernaculum (*gr.* σκέπειν ἐπί [*A*, σκέπην *cett.*, *cf. Lugd. Wirc.* cooperimentum], VVLG. ad -endum tectum). Ios. 24, 7 (Aug. loc. hept. 6, 30) induxit super illos mare et -uit s. illos (*gr.* ἐκάλυψεν ἐπ' αὐτούς [ἐπ' *om. Vatic.*, *cf. Lugd.* cooperuit illos], VVLG. -uit illos. *cf.* AVG. *ad l.*: non ait -uit illos, quamvis nonnulli interpretes hoc maluerunt dicere). psalm. 105, 17 (Sangerm. *al.*) aperuit terra et glutiit Datham et -uit super collectionem Abiron (*similiter* PSALT. Rom. *et* VVLG., *gr.* ἐκάλυψεν ἐπί, *Veron.* cooperuit synagogam, *Aug. ad l.* superoperuit super, HIER. psalt. sec. Hebr. -uit synagogam). HIER. interpr. Iob 16, 18 terra ne -at (*var. l.* -as) super sanguinem carnis meae (*gr.* ἐπικαλύψῃς ἐφ' αἵματι, *Ambr. Iob 1, 8, 27* non cooperias in sanguine, VVLG. 16, 19 -as sanguinem. *cf. Aug. ad l. p. 544, 3* id est ne ... accedat cumulus terrae super vinculum mortalitatis).

p. p. p. **opertus,** -a, -um: **I** *pro adi.*: *v. passim sub verbo.*

II *pro subst.*: **A** *neutr.*: **1** *notione communi i. q. occultum, adytum, latebrae sim.*: **a** *sing.* (*sine adminiculo praep. non ante* GELL.): *α in univ.*: ① *in re sacra* (*fere de adyto*): VARRO frg. Lact. inst. 1, 22, 11 illi *Faunae* mulieres in -o sacrificant et Bonam Deam nominant (*eiusdem deae*: CIC. parad. 32 si in -um Bonae Deae accessisses ...; et quidem in -o fuisti. Att. 1, 16, 10 PAVL. FEST. p. 68 SEN. epist. 97, 2 ASCON. Mil. p. 42, 12 APVL. met.

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

9, 9, 5 *al.*). LIV. 39, 14, 9 ne qua sacra in -o fierent (*S. C. Bacch. [CIL I² 581] 15* in ⟨o⟩quoltod). PAVL. NOL. carm. 21, 615 ab interno sancti Felicis -o. 28, 8 vestibula incluso reserantur -o. ⓘ *usu vario*: COLVM. 3, 10, 10 *ut natura* in arcano atque -o sacra illa spiritus elementa cum terrenis primordiis misceret (*cf.* LACT. opif. 12, 1 *uterus et conceptio* in -o latent [*item* 14, 6 *de intestinorum officiis*]). PERS. 1, 121 (*sublucente adhuc imagine a servo Midae sumpta*) hoc ego -um, hoc ridere meum ... nulla tibi vendo Iliade. LACT. inst. 6, 7, 3 ut immortale illud arcanum eius in -o esset (SYMM. epist. 6, 33 de adventu eorum rumor in -o est). AVSON. Mos. 338 ferventi ... Mulciber haustus -o (*i. fornace*). PRVD. ham. 875 *oculus animae* traiector nebulae ... et penetrator -i. psych. 268 Fraudis (*de puteo virgis adoperto*). 745 reserantur carbasa, ne quis marceat obscuro stertens habitator -o. c. Symm. 2, 926 *Nili* fons arcano naturae tectus -o aruit. *β c. gen. rerum*: GELL. 17, 9, 22 *res* occultas nuntiare furtivo scripto volebat; comminiscitur -um hoc litterarum. AVSON. 419, 66 p. 370, 430 P. -o conclavis tui non sanctior ara vestalis. PAVL. NOL. carm. 19, 301 *cum* lateat telluris -o (*i. sepulcro*).

b *plur.*: *α in univ.* (*de adytis sacris l. 30. 33; cf. l. 39*): CIC. div. 1, 115 Apollinis -a *i. oracula* (2, 113). HOR. epist. 1, 5, 16 ebrietas ... -a recludit. SEN. nat. 3, 30, 3 fluminum per -a labentium (*cf.* CLAVD. 20, 27 bacchatus per -a tremor *i. terrae motus*). AVSON. 212, 2 p. 68 P. Victori ... ignoratis ... in libris nec nisi -a legens, exesas tineis opicasque evolvere chartas ... cura tibi. 326 p. 114, 1 -a musarum mearum, quae initiorum velabat obscuritas (*postea*: caligantia *poemata*). 385, 2 p. 104 Apollineos ... ludos et Megalesiacae matris -a loquar. 399, 27 p. 229 nec prodest penetrale domus et -a subire: per tecta clamores meant. VEG. mulom. 1, 56, 16 quaecumque vexata sunt in -is (*Pelagon. frg. 508 τῶν ἐντός*). PRVD. perist. 11, 169 talibus Hippolyti *martyris* corpus mandatur -is (*i. cryptis*). PAVL. NOL. carm. 18, 292 (*ad Felicem*) cuncta et -a vides. 22, 7 *in pectus* intrabit ... sacer tacito per -a meatu spiritus. 27, 490 ne pateant oculis sacra tecta profanis vestibulumque patens aurae defendat -a. MART. CAP. 2, 123 vers. 7 quid habent rationis -a. CE 1112, 6 clausit -a fide (*i. secreta, quae testamento continentur*). *β c. gen. rerum* (*cf. l. 24*): VERG. Aen. 6, 140 telluris -a subire (*cf.* STAT. Theb. 4, 693 soli [CLAVD. 8, 332 effossi per -a s.]). TAC. hist. 3, 65, 1 offensarum. APVL. met. 3, 15, 3 domus huius -a detegere et arcana dominae meae revelare secreta (*cf.* 11, 22, 8 de -is adyti profert quosdam libros). 11, 11, 2 cista secretorum capax penitus celans -a magnificae religionis. ITALA 1 Cor. 4, 5 (Paul. Nol. epist. 50, 18) -a cordium et occulta tenebrarum (*gr. βουλάς, cod. g al. et Vulg.* consilia. *similiter* IVVENC. 2, 82 mentis per -a [PANEG. 4, 1, 2 mentium. *cf.* 3, 17, 1 animi]. PAVL. NOL. carm. 26, 340 pectoris). AVSON. 358, 2 p. 215, 5 P. cubiculi et lectuli. PAVL. NOL. carm. 31, 362 legis. AVG. doctr. christ. prol. 1 divinarum litterarum. *substituitur locativus*: PAVL. NOL. epist. 31, 5 p. 272, 15 omnium et terris et animis -orum conscio *deo*.

2 *poetice i. q. operimentum, tegmen* (*cf. verbi structuram inversam nec non* opertus, -ūs *et similem usum vocis q. e.* tectum. *e contextu restituitur* operculum VITR. 8, 3, 3): PRVD. ham. 336 sub adumbrata dulcedine (*sc. divitiarum sim.*) triste venenum ... latitare boni mendacis -o. psych. 891 corporei latebrosa pericula -i. PAVL. NOL. carm. 23, 90 corporis *pedibus suspensi* omne sacrum (*i. pudenda*) casto velatur -o (*95* tegmina).

B *masc.*: DAMAS. (?) epigr. 34 (= CE 673), 1 vitam si quaeris -i. CHAR. gramm. p. 410, 30 B. erige -os malis (*plur. ut*: PRVD. cath. 1, 18 tectos tenebris horridis stratisque -os segnibus. APRING. in apoc. 20, 13 consumatos pelago, -os aquis).

adv. **opertē** *i. q. occulte, obscure*: GELL. 4, 11, 10 *testiculos* more Pythagorae -e atque symbolice *κυάμους* appellatos. 9, 10 tit. quibus *versibus* Veneris et Vulcani concubitum pudice -eque dixit *Vergilius*. *compar.* -ius *vix recte coniecit Jan* PLIN. nat. 21, 179.

deriv.: operculum, operimentum, opertaneus, opertio, operto, opertorium, opertura, opertus (-ūs).

compos.: ad-, co-, de-, in-, red-, superoperio; in-, interopertus.

operius *v.* operarius. **opermentum** *v.* operim-. *Beikircher.*

***operor**, -ātus sum, -ārī *et* ***opero**, -āvī, -ātum, -āre. *ab* opera *vel* opus (*cf. l. 73 et* feriatus *et inde* feriari *nec non* sceleratus *a* scelus *et inde* scelerare); *ceterum cf. osc.* úpsannam '*operandam*'.

form. act. v. p. 698, 9. -andus est *i. -ari debet* GREG. M. *p. 691, 3.*

de notione: NON. p. 523, 8 -ari est deos religiose et cum summa veneratione sacrificiis litare vel convivari. GLOSS. *ἐργάζεσθαι*.

primum invenitur operatus (*usu p. 690, 8 descripto*) *in versibus inde a* LVCIL., AFRAN., POMPON., *in prosa oratione inde a* LIV., VAL. MAX., SEN. *philos.*; *ceterae formae non ante* PLIN. nat., IVV., TAC.; *de recentioribus v. p. 691, 16.* [*it.* operare; *sard. centr.* oβrare; *raet. occ.* uvrer; *francog.* ouvrer (*dial. wall., pic., loth., comit.*); *francoprov. vet., delph. vet.* ovrar; *prov. vet.* obrar, *delph., prov.* ubra(r), *langued.* oubrá, *lemov.* oubrar; *vasc.* oubrá; *cat., hisp., port.* obrar. (> *theod.* opfern). *cf. M.-L. 6071. Battisti-Alessio IV 2661 sq. Wagner II 189. Wartburg VII 365 sqq. Corominas III 541. Machado II 1607. G.*] [*in codd. variat* -tus *cum* opertus, operosus, -ari *cum* laborare, orare, sperare.

dub. trad.: FVLG. aet. mund. p. 141, 23 *Abraham* probatur in ... circumcisione -ante *deo* (imperante *suspic. Helm*). VVLG. Sirach 18, 6 (aporiabitur *c. graec. iam Ambr. in psalm. 118 serm. 8, 17, 3; sed* -bitur *plerique codd.*). *e coni. dub.*: CHIRON 772 quae *equa* sic -atur (*Oder,* operiantur *cod.*).]

CAPVT PRIVS: ***deponens*** (*inseruntur part. praes. et gerundium; v. etiam p. 697, 67*).

I *usu originario fere i. q. occupatum esse, alicui vel alicui rei operam dare, studere*: **A** operatus, -a, -um *fere i. q. occupatus, deditus, devotus* (*adhibetur quasi pro adi. tempore neglecto; vigente vi perfecti non nisi apud recentiores legitur, v. sub B*):

1 *in rebus sacris*: **a** *absolute*: LVCIL. 992 -ta (*Gulielmus,* operat *codd.*) aliquo in celebri ... fano. POMPON. Atell. 134 ad Veneris profectust mane vetulus, votum ut solveret; ibi nunc -tust. VERG. georg. 1, 339 sacra refer Cereri laetis -tus in herbis. PROP. 2, 28, 45 ante tuos ... pedes illa ipsa -ta (*recc.*, operta *cett.*) sedebit (OBSEQ. 12. 13 populus circa compita ... -t[ur]us). 2, 33, 2 Cynthia iam noctes est -ta decem. GRATT. 42 (56) -ta ... sacra ad Bubastia ... turba. TAC. ann. 2, 14, 1 *in somnis* vidit ... se -tum et sanguine sacro respersa praetexta *aliam accepisse*. **b** *cum dat.* (*dub.* AFRAN.): AFRAN. com. 141 ut -ta (*Lindsay,* -tam *vel* operam *codd.*) illum Dianae degerem sanctum diem. HOR. carm. 3, 14, 6 mulier (*sc. Livia*) ... prodeat iustis -ta divis ([*var. l.* sacris]. *cf.* TIB. 2, 1, 9 deo [2, 5, 95 SEN. frg. 36]). CVRT. 8, 10, 17 Libero Patri. SIL. 2, 674 Alecto ... Tartareo est -ta Iovi. CIRIS 142 dum sacris -ta deae lascivit *Scylla* (LIV. 1, 31, 8. VAL. MAX. 6, 6, 1 rei publicae usibus et s. MELA 3, 37. FRONTIN. strat. 2, 9, 9. *cf.* LIV. 21, 62, 6 *prodigiis* procurandis). OV. am. 2, 13, 17 tibi sedit certis -ta diebus. epist. 9, 35 votis. ars 3, 635 cum sedeat Phariae sistris -ta (operosa *recc.*) iuvencae. fast. 3, 261 nemori stagnoque -ta Dianae *Egeria*. 6, 249 Vesta, ... tibi nunc -ta resolvimus ora. LIV. 10, 39, 2 superstitionibus. TERT. ieiun. 13 p. 292, 21 stationibus ... et ieiunationibus.

2 *in rebus profanis* (*transeunt ad 1* TIB. *et* OV. *sub b*): **a** *accedit* in *c. abl.* (*c. gerund. praeter* LVCR.): LVCR. 4, 985 quibus in rebus consuerint esse -ti ... homines. HOR. epist. 1, 2, 29 in cute curanda plus aequo -ta iuventus. VAL. MAX. 4, 7, 7 vestros ... animos ... posterior intuens aetas in excolendo iure amicitiae qua libentius qua etiam religiosius erit -ta. SEN. dial. 10, 12, 4 qui in componendis ... canticis -ti sunt. **b** *accedit dat.*: VERG. Aen. 3, 136 conubiis arvisque novis -ta iuventus. AETNA 382 magnis -ta rapinis flamma. TIB. 2, 1, 65 adsidue textrix -ta Minervae (*recc.*, Minervam *cett.*) cantat. 2, 3, 36 praeda ... multis est -ta (*var. l.* adoperta) malis (*i. cupiditas praedae malis committendis operam dat*). OV. ars 3, 411 -ta ... doctis cura ... Musis. met. 7, 746 studiis -ta Dianae *Procris* (8, 865. VAL. MAX. 8, 7 ext. 4 litterarum. TAC. ann. 3, 43, 1 liberalibus). LIV. 4, 60, 2 corpus addictum atque -tum rei publicae (*addas l. 25*). SEN. benef. 7, 14, 6 huic uni *officio* inminens et -tus. epist. 117, 26 studium ... -tum supervacuis. COLVM. 10, 359 iustis tum demum -ta iuvencae legibus (*i. menstruorum fluxum patiens*). 12, 4, 3 quibus *rebus venereis*. PLIN. nat. 26, 11 auditioni. SIL. 2, 70 manus -ta ... fuso (PAVL. NOL. carm. 27, 384 m. variis -ta decoribus). QVINT. inst. 10, 3, 13 scholae. PS. QVINT. decl. 4, 9 honestis -tus artibus. TERT. apol. 1, 1 domesticis iudiciis nimis -ta infestatio. MART. CAP. 2, 124 (vers.) sacris ... -ta chartis. *c. gerund.*: OV. am. 2, 7, 23 ornandis ... capillis. SIL. 4, 438 frenis ... regendis. TAC. hist. 5, 20, 2 caedendis materiis. PLIN. paneg. 80, 1 locupletando fisco.

B *ceterae formae* (*inseritur* -tus *vigente vi perf.*): **1** *strictius*: **a** *in rebus sacris*: *α accedit dat.*: *rei*: IVV. 12, 92 erexit ianua ramos et matutinis -atur (-antur, operitur *var. ll.*) festa lucernis (*nisi abl., cf.* SCHOL.: sacrificat). PORPH. Hor. epist. 2, 1, 139 cum divinis rebus -rentur (SOL. 5, 23 PANEG. 2, 3, 1 EVANTH. de com. 1, 1). IVL. VAL. 1, 23 Ammona veneratus -tusque largioribus ... sacrificiis (*nisi abl.; gr. Hist. Alex. M. I p. 27, 11 Kr. θύσας*). LACT. inst. 1, 20, 35 celebrandis Fornacalibus. SERV. Aen. 7, 612 sacris. *dei*: ITIN. Alex. 53 Alexander ... diis sacrificio -atur (IVL. VAL. 1, 24 -tus ... illicce deo ... transit [*gr. Hist. Alex. M. I p. 28, 11 Kr. θύσας*]. 1, 30 deo summo ... opulentioribus sacris et religiosius -batur [*gr. p. 33, 19 θυσίαν ἐπετέλεσε*]). IVL. VAL. 1, 49 Neptuno sollemniter -tus. 3, 51 Soli religiosius -tus sum. SERV. auct. ecl. 4, 62 nec Veneri nec Libero. MACR. Sat. 3, 12, 7 Herculi. *β absolute*: LAMPR. Heliog. 8, 2 omne ... magorum genus ... -batur (*i. sacrificabat*). MACR. Sat. 3, 12, 4 laurus sumebatur -antibus.

b *vario usu*: *α accedit dat.*: APVL. met. 3, 3, 6 iuvenem mucrone destricto ... caedibus -antem. 9, 5, 2 Veneris conluctationibus securius -antur. TERT. apol. 15, 1 voluptatibus. anim. 18, 8 suis muneribus. coron. 11 l. 11 proelio. cult. fem. 2, 3 l. 19 quibus (*A*, in quibus *cett.*) -amur, illis gaudeamus. VLP. dig. 48, 5, 16, 1 rei publicae. HIL. in Matth. 7, 6 ministerio (ministeria *var. l.*). PAVL. NOL. epist. 32, 20 p. 295, 8 praeceptis. *c. gerund.*: TERT. carn. 7 l. 57 languoribus ... medendis. VLP. dig. 50, 13, 1, 11 causis agendis. LACT. inst. 2, 14, 11 perdendis hominibus. MART. CAP. 5, 473 BOETH. mus. 1, 12 p. 199, 9. *β accedunt praepos.*: TERT. resurr. 53 p. 111, 8 *Paulum* ad carnis ... resurrectionem omnibus doctrinae viribus -tum. adv. Val. 4 p. 181, 11 multum circa imagines legis Theotimus -tus est. *γ accedit* ut (*cf. p. 694, 36*): CYPR. epist. 55, 28

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 647, 1 ut fabricetur . . . navis, -are. SALON. in prov. p. 975^{B} qui non laborat nec -atur, ut ad . . . beatitudinem pervenire mereatur. GREG. M. epist. 14, 8 p. 428, 7 qua in re *dilectio tua* omnino -anda (*v. Norberg, Synt. Forsch. 205*; opera danda *edd. c. aliquot codd.*) est, ut *eqs.*

2 *laxius c. colore serviendi* (*transit ad II A; fortasse add.* ITALA Ezech. 48, 18 sq. [Hier. *ad l.*], *ubi Vulg.* serviunt): VLP. dig. 40, 7, 3, 8 -ari domino debet *servus* (ITALA Ier. 30, 8 sq. [Cypr. testim. 1, 13, *cf.* Hier. *ad l.*; *gr. bis* ἐργῶνται, *Vulg. 9* servient]. TERT. uxor. 2, 5 l. 7). ITALA Bar. 1, 22 (Legion. *al.* = VVLG.) -ari diis alienis (*gr.* ἐργάζεσθαι). 2, 22 (*ibid.*) regi ([*gr. ut supra*]. *item* 2, 24. *cf.* TERT. nat. 2, 17, 8 quibus *sc. regnantibus*). PANEG. 9, 4, 3 commodis nostris. FORTVN. rhet. 1, 28 p. 101, 21 *incidens status* servit et -atur . . . principali. COD. Iust. 1, 5, 8, 3 (*a. 455*) sectae.

II *usu recentiore fere i. q.* ἐργάζεσθαι (*gr. respondet nisi alia adnotavimus*), ἐνεργεῖν (*legitur inde a* PLIN. nat. *imprimis apud script. rei rust. et artis med. et iuris consultos, saepissime in script. sacr.* [*de variatione versionum egimus p. 696, 73 sqq.*]): A *usu sollemni*: 1 *sine obi.*: a *opus fit officii, muneris fungendi causa* (*maxime de operariis, artificibus sim.*): α *de hominibus eorumque membris*: (I) *cum respectu certi cuiusdam officii*: *de agricolis*: PLIN. nat. 18, 40 (*verba oraculi*) qui . . . sub tecto potius -retur quam in agro (VLP. dig. 28, 5, 35, 3). ITALA Matth. 20, 2 (codd. c h) misit eos -ari (*om. gr. et Vulg.*) in vineam (*sim.* 20, 7 [cod. c *al.*; *hinc allegorice* TERT. monog. 10, 9 uno denario . . . -ti]. 21, 28 [cod. a *al.*] vade hodie -ari in v. [*gr.* ἐργάζου, cod. l *et* VVLG. -are in vinea, cod. d *al. v. p. 698, 10. cf.* AVG. spir. et litt. 33, 58 p. 217, 1 -entur in vinea]). PRAEF. bibl. monarch. in Luc. -antem agricolam. CYPR. epist. 55, 28 p. 646, 17 -ari . . . rusticum (CLAVD. DON. Aen. 10, 805 p. 391, 21). PANEG. 8, 9, 3. LACT. inst. 1, 21, 33 aratorem . . . -antem. *al.* *de aliis* (*exempla varia selecta*): PLIN. nat. 33, 70 *in metallis* (*item* MACER dig. 48, 19, 10, 1). TAC. ann. 1, 64, 1 *de militibus munitoribus* (*item* HYG. mun. castr. 24 AMM. 28, 2, 4 VEG. mil. 1, 25. *al.*). SVET. Claud. 20, 2 *canalem ducentes*. IVLIAN. dig. 38, 1, 23, 1 *faber aut pictor* (*cf.* VLP. dig. 39, 1, 5, 3 *f. vel opifices*. VVLG. Is. 44, 12 f. ferrarius). VLP. dig. 13, 6, 5, 7 ut . . . in machina -retur *tector*. 50, 6, 1 pr. *in navibus* (*item* CLAVD. DON. Aen. 3, 665 p. 348, 24 remis. AVG. in psalm. 106, 12 l. 2). ITALA exod. 5, 18 (Lugd. = VVLG.) *tegulas faciendo*. num. 8, 25 (Aug. quaest. hept. 4, 14) *de levita* (*Vulg.* servire. *cf.* 1 Cor. 9, 13 [cod. c *al.* = VVLG.] in sacrario. PEREGR. Aeth. 15, 2 *Ioannes baptista* [*item baptizando*: OPTAT. 5, 3 p. 126, 7. *al.*]. *similiter al.*). Matth. 25, 16 (cod. a *al.* = VVLG.) in eis *talentis* (*item lucrando*: EVAGR. sent. mon. 73 [Leclercq, Scriptorium V 2, 1951 p. 209; *gr.* ἐπεργάσῃ, *Migne 20, 1184*^{A} superoperatus]). *al.* *raro de medicis*: PS.QVINT. decl. exc. Monac. 8 p. 366, 23 CASS. FEL. 73 p. 175, 8. ORIBAS. syn. 1 praef. 3 Aa p. 31, 7 Mø. *de chirurgia* (*La* faciendum, *cf. gr.* δυσμεταχείριστον). VITA Melaniae (BHL 5885) 66.

(II) *in universum*: Ⓐ *subi. homines ipsi*: ITALA exod. 20, 9 (Tert. adv. Marc. 2, 21 p. 364, 6) sex . . . diebus -are (VVLG. -beris) et facies omnia opera (34, 21 [Lugd. = VVLG.]. *al.*; *de eadem re*: Luc. 13, 14 [cod. a *al.* = VVLG.]. TERT. adv. Iud. 4, 9 VVLG. I reg. 20, 19). lev. 25, 40 (Lugd. = VVLG.) *sicut mercennarius*. Tob. 4, 15 (Reg. *al.*) quicumque penes te -tus fuerit (VVLG. aliquid tibi -tus). I Cor. 4, 12 (cod. d *al.* = VVLG.) laboramus -antes manibus (I Thess. 4, 11 [*ibid*]. HIER. epist. 24, 4, 1. *al.*). II Thess. 3, 10 (cod. c *al.* = VVLG.) si quis non vult -ari (*inde* TERT. adv. Marc. 5, 16 p. 632, 7). *al.* TERT. adv. Marc. 2, 21 p. 364, 2 sabbatis -ari (HIL. trin. 7, 21 p. 216^{B}). VLP. dig. 7, 1, 23, 1 (*item de servo*: 7, 8, 12, 6. 40, 7, 3, 8 PAVL. sent. 3, 6, 38 VVLG. Sirach 7, 22. 33, 26). PORPH. Hor. epist. 1, 1, 20. ARNOB. nat. 2, 67 matres familias . . . in atriis -antur. CHALC. transl. p. 24^{A} ut promisce nullus *opifex* -etur (*gr.* δημιουργεῖ). *al.* Ⓑ *subi. partes corporis*: TERT. resurr. 45 p. 93, 7 manus *est* ad -andum (scorp. 10 p. 168, 23 Orionis . . . m. -bitur. IREN. 5, 3, 2 AVG. in psalm. 130, 6 l. 12. 22. 143, 3 l. 8 digitis. GREG. TVR. glor. conf. 57 m. . . . opus -andi perdiderant. *cf.* AVG. serm. 267, 4, 4 *anima* per manus -atur). AVG. civ. 22, 24 p. 614, 6 D. (*de membris*) detractis necessitatibus -andi ita. agon. 20, 22 p. 122, 22 capiti cuncta *membra* subiecta sunt ad -andum. in psalm. 130, 6 l. 24 omnia in uno corpore . . . -antur.

β *de animalibus*: PLIN. nat. 10, 15 a meridiano . . . tempore -antur et volant *aquilae*, prioribus horis . . . sedent. 11, 17 *de apibus* (*item*: 11, 19. 11, 21 *iuniores* ad opera exeunt . . ., seniores intus -antur. 11, 25. 11, 50. 18, 364 *e coni.* 21, 80). 11, 109 *formicae* -antur et noctu (18, 292 *opp.* quiescat. AMBR. hex. 6, 4, 16 [*sec. gr.* ἐργασίαν *ut* EVSTATH. Basil. hex. 9, 3, 16 laborat et -atur]). TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 500, 27 boves -antes dignos operarios mercede. CHIRON 162 -anti iumento (*Hippiatr. gr. 1 p. 57, 24* ὁδοιπορουντος).

γ *de rebus*: TERT. apol. 40, 14 balneis et cauponis et lupanaribus -antibus. resurr. 60 p. 121, 27 *de nave*. PS.PHILO antiq. 11, 8 quaecumque -antur in omni dispositione celi (*simili contextu de rebus se moventibus*: DIDASC. apost. 54, 25). ANON. de mach. bell. 8 ballista. 17, 2 *rotarum* radii. 17, 3 *de machinis*. MAX. TAVR. serm. 20, 2 M. *superior lapis molaris* (*inde* 20, 5 *in allegoria molae de synagoga*).

b *opus fit qualibet ratione agendi, efficiendi sim.*: α *-antur homines*: ITALA Ioh. 3, 21 (Iren. 5, 27, 2, *sim.* cod. j, *al. v. p. 697, 51*) in deo est -tus (*cf.* HIL. in Matth. 12, 15 in Christo. VVLG. I reg. 14, 45 cum deo. Sirach 24, 30 in me *deo*). Rom. 13, 4 (Iren. 5, 24, 1 [2 H.]) qui male -atur ([κακὸν πράσσοντι, *aliae vers. et Vulg.* malum agit]. II Tim. 2, 9 [cod. c *al.* = VVLG., *gr.* κακοῦργος]. IREN. 4, 27, 4 [43, 2 H.]. *al.*). TERT. adv. Iud. 9, 17 quis ense -bitur et non contraria lenitati . . . exercet? adv. Marc. 5, 12 p. 617, 11 per quod *corpus* -tus est *homo*. HERM. Pal. (= vulg.) mand. 10, 3, 1 hilaris homo -atur bene (CLEM. ad Cor. 44, 6 b. -antes [καλῶς πολιτευομένους]. FILASTR. 134, 5 RVFIN. hist. mon. 7 p. 411^{C}. *al.*). IREN. 2, 31, 3 (48, 3 H.) phantasmate -ari. 2, 32, 3 (49, 2 H.) per magicam. CYPR. epist. 33, 2 qui in ecclesiis . . . gloriose et granditer -ti sunt. *al.*

β *-antur superi vel inferi*: (I) *deus eiusque qualitates* (*de actione creandi v. sub B*): ITALA Ioh. 5, 17 (cod. a *al.* = VVLG.) pater meus . . . -atur et ego -or (*inde* AVG. civ. 22, 24 p. 610, 27 D. gen. ad litt. 6, 3 p. 173, 7. 6, 5 p. 176, 12. *al.*). TERT. adv. Marc. 1, 22 p. 319, 10 cur non a primordio -ta sit bonitas eius (2, 3 p. 336, 27. 28). 5, 15 p. 629, 6 spiritus *dei* (IREN. 4, 20 [34 H.], 6 HIL. trin. 8, 39. *al.*). adv. Prax. 16 p. 258, 14 credunt patrem et visum et congressum et -tum *esse*. virg. vel. 1, 5 -ante . . . et proficiente . . . gratia dei. PRAEF. bibl. monarch. in Matth. -antis dei . . . dispositionem. CHALC. comm. 304 -atur . . . opifex. MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 3 incognoscibiliter. HIL. trin. 8, 52 p. 275^{C} -atur et loquitur. VVLG. Is. 43, 13 -bor et quis avertet illud? 48, 3 -tus sum et venerunt. *al.* (II) *Christus*: ITALA Ioh. 5, 17 (*v. supra*). TERT. apol. 21, 14 docet, -atur (HIL. in Matth. 14, 2 docendi prudentia et -andi virtus. *sim. iuxtaponitur* praedicare: TERT. adv. Marc. 4, 18 p. 478, 14 orat. 4 p. 183, 16). adv. Val. 14 p. 193, 14 invisibiliter. PRAEF. bibl. monarch. in Matth. Christi -antis a principio. MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 4 quod est esse, pater est, quod est -ari, λόγος *eqs.* HIL. trin. 8, 31 p. 259^{B} -antem haec omnia semper deum, ita tamen, ut Christus -etur, ut paterno opere -ans filius fungatur. *al.* AMBR. in psalm. 35, 4, 4 servus ad -andum, dominus ad imperandum. HIER. epist. 65, 5, 4 quod dicente patre -tus sit filius (*sec. Vulg. psalm. 32, 9* dixit et facta sunt). *al.* (III) *aliae vires naturam superantes*: ITALA Matth. 14, 2 (cod. f *al.*, *cf.* VVLG.) virtutes (δυνάμεις) -antur in illo *Christo* (*v. vol. VII 1, 1742, 30. sim.* HIL. trin. 7, 5. *al.*, *v. etiam sub γ*). II Thess. 2, 7 (cod. d *al.* = VVLG.) mysterium . . . iniquitatis ([ἐνεργεῖται]. PRISCILL. tract. 7, 116 p. 84, 25 ad fidem m. -antis. *al.*). TERT. anim. 57, 4 daemones -antur sub ostentu *mortuorum* (LACT. inst. 2, 14, 14 occulte in visceribus. *cf.* TERT. spect. 10 p. 13, 6 qui sub istis nominibus . . . -entur . . ., nequam spiritus). virg. vel. 1, 6 ut diabolo semper -ante . . . opus dei . . . cessaverit (ORIG. in Matth. 12, 40 p. 160, 10 malitiose [ἐκατούργει]. ser. 117 p. 246, 32). PS. PHILO antiq. 18, 5 angelis minute -antibus (27, 10 invisibiliter). BOETH. cons. 5, 1, 9 W. de -ante principio. *al.*

γ *respicitur actio rerum*: (I) *variarum* (*de lege fere i. q. valere*): ITALA Gal. 5, 6 (cod. c *al.* = VVLG.) fides, quae per caritatem -atur (Aug. *ad l.*, *al.* per dilectionem. OPTAT. 5, 8 p. 137, 20 *Christum* vacasse, f. *mulieris* tantummodo -tam esse. *al.*). TERT. castit. 8 l. 18 temptatio per licentiam -atur. idol. 9 p. 39, 2 quae *species magiae* miraculis -atur. adv. Iud. 6, 2 tam . . . legem veterem cessasse quam legem novam . . . nunc -ari (virg. vel. 11, 4. AVG. in psalm. 143, 2 l. 39 legem sine gratia -ari non posse. HIPPOCR. aer. 14 sic a principio lex -ta est [superata *cod.*, *gr.* κατειργάσατο]). orat. 29 p. 199, 9 quanto amplius -atur (oratur *trad.*) oratio Christiana. LACT. inst. 1, 3, 20 mentes (RVFIN. apol. Orig. 2 p. 558^{C} moveatur vel -etur). CHALC. comm. 1 *ratio*. EMPOR. rhet. p. 562, 29 adfectus. SVLP. VICT. rhet. 8 p. 317 praecepta. OPTAT. 2, 9 p. 45, 16 dotes (2, 19 p. 55, 8). PRISCILL. tract. 6, 97 p. 73, 14 peccati in se *sc. corpore* -antis. VEG. mil. 4, 24 fraus (SVLP. SEV. dial. 1, 6, 2). AVG. nupt. et concup. 1, 4, 5 quae *virtutes* per corpus -antur (ORIG. in Matth. ser. 37 p. 70, 12 in cordibus. *aliter, ut vid., sub β*). *al.* (II) *naturalium*: TERT. anim. 56, 5 per corpora -antur aetates. FIRM. math. 2, 14, 4 haec . . . in mulierum genituris -antur (*sim.* 5, 3, 39. *spectat ad vim stellarum ut*: 2, 29, 16 dies *tertius*. 5, 1, 1 signorum substantia). CHALC. transl. p. 43^{D} *sensus* contra, quam illa *circumvolatio animae* movetur, -antes ([*gr.* ῥέουσαι]. PRISC. LYD. solut. 3 p. 60, 2 -antibus s. [*gr.* ἐνεργουσῶν]). comm. 245 *lumen*. CET. FAV. 16 p. 300, 16 ignis (SVLP. SEV. Mart. 14, 2). OPTAT. 3, 10 p. 96, 20 pluvia. *ibid. l. 22 lapides*. AVIEN. Arat. 1784 uventis caeli sibi *ilici* nutrimenta latenter . . . -ta. CHIRON 176 morbus ([operitur *trad.*]. 179). HEGES. 5, 21, 3 p. 345, 10 ubi hostis deerat, fames -batur. *al.* *significantius de venenis, medicamentis sim.* (*cf.* facit *vol. VI 1, 122, 18 sqq.*; *in imagine* CYPR.): CYPR. ad Donat. 10 p. 12, 3 per improbas mentes nocens virus -atur. LAMPR. Comm. 17, 2 cum minus -retur *venenum* (ORIBAS. syn. 1, 31, 4 Aa p. 87, 6 Mø. [*cf. gr.* δύναμιν]. 3, 188, 4). PHILAGR. med. 4 p. 189, 6 herbae. PHILVM. med. 2 p. 124, 19 *ptisana*. THEOD. PRISC. eup. faen. 17 *purgationis genus*. 18 similiter (24. *saepe apud eundem*. ORIBAS. syn. 1, 17, 18 Aa p. 57, 18 Mø. [*cf. gr.* ἐπιτήδειον]. *al.*). 38 melius (ORIBAS. syn. 6, 43, 3 Aa optime). *al.* DIOSC. 5, 1 p. 166, 15 virtute . . . stiptica (*gr. 5, 1, 1* στυπτικὰ . . . ὄντα). CAEL. AVR. acut. 1, 9, 67 vehementius. chron. 4, 3, 28 sufficienter. CASS. FEL. 44 p. 110, 2 mi-

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rifice (ORIBAS. syn. 3, 35, 18; *gr.* ἀνθίσταται). *al.* ORIBAS. syn. 9, 43, 3 La minora ad -andum ponfolix est (*gr.* δραστήριον). *al.*

2 *accedit obi. (adiunximus structuras finales; -antur maxime animantia, rarius res). copiam exemplorum secundum notiones digerendam censuimus, quamquam saepe inter actionem et effectum distingui vix potest; qua re* pronomina *pro obi. posita praemittere liceat (quibus auctores profani magis quam substantivis indulgent)*: APVL. met. 2, 8, 3 hoc (OPTAT. 4, 6 p. 110, 12 THEOD. PRISC. eup. faen. 27. *al.; plur.*: IREN. 5, 31, 2. *al.*). TERT. apol. 10, 4 aliquid (uxor. 2, 5 l. 17. ITALA psalm. 10, 3 [cod. 136 Cas.; *gr.* ἐποίησεν, *Vulg.* fecit]. *al.*). 23, 2 eadem (RVFIN. Adamant. 1, 11 idem. THEOD. PRISC. eup. faen. 60). anim. 44, 3 nihil (carn. 20 l. 46. ITALA prov. 15, 19 [Cassian. inst. 10, 21, 4; *cf. gr.* ἀεργῶν, *Vulg.* pigrorum]. *al.*). *et saepius, v. et p. 694, 8. 695, 2.* *cf.* enunt. rel.: TERT. apol. 23, 1 -ari, quod ... praestat *eqs.* adv. Marc. 3, 9 p. 390, 20 quod mandatum ... fuerat. paenit. 3, 12. IREN. 3, 23, 4 (3, 34 H.). *al.*

a *praevalente notione agendi, exsequendi*: **α** *obi. est ipsum* opus (opera, operatio): ITALA gen. 29, 27 (Lugd.) pro opere, quod -tus fueris ([*Vulg.* quo serviturus es]. *item sing.*: psalm. 43, 2 [Veron. *al.* = VVLG.]. I Cor. 16, 10 [cod. c *al.* = VVLG.] domini. *al.* TERT. adv. Iud. 4, 10 servile. CLEM. ad Cor. 33 iustitiae. *al.*). num. 8, 26 (Aug. quaest. hept. 4, 14) opera ... non -bitur *levita* ([*Vulg.* faciant]. *item plur.*: Ioh. 6, 28 [cod. c *al.* = VVLG.] -emur o. dei [cod. b -emus operam]. *al.*). Eph. 1, 20 (cod. c *al.* = VVLG.) secundum operationem potentiae ..., quam -tus est ([*gr.* ἐνήργηκε]. Col. 1, 29 [cod. d *al.* = VVLG.; *gr.* ἐνεργουμένην]. IREN. 4, 24 [38 H.], 2 HIL. trin. 9, 10. AMBR. [?] sacr. 6, 14, 18 [orationem *var. l*]). LVCIF. reg. apost. 1 p. 36, 5 malignam operam (*cf. l. 23*). **β** *accedunt obi. varia* (largiter ultionis *pro* largam u. TERT. apol. 37, 3): ITALA psalm. 5, 7 (Veron. *al.* = VVLG.) iniquitatem (35, 13 [*ibid.*; *cod. 304* iniquitate]. *et saepe.* HIL. in psalm. 58, 6. *al.*). 93, 4 (*ibid.*) iniustitiam (VVLG. Iob 31, 3). Mich. 2, 1 (cod. 175, Hier. *ad l.*, *cf.* VVLG.) mala (Rom. 2, 9 [cod. c *al.* = VVLG.; *gr.* κατεργαζομένου]. *al.* IREN. 4, 18, 3 [31, 2 H.]. HIER. in Ier. 2, 43, 1 peiora. *al.*). Rom. 2, 10 (cod. c *al.* = VVLG.) bonum (7, 18 [HIER. adv. Pelag. 2, 2; *Vulg.* perficere, *gr.* κατεργάζεσθαι]. LACT. inst. 5, 9, 2. *et saepe. cf.* TERT. apol. 29, 1 beneficium). Gal. 3, 5 (*ibid.*) virtutes ([*gr.* ἐνεργῶν]. TERT. adv. Marc. 3, 3 p. 379, 14 IREN. 2, 31 [48 H.], 2 LACT. inst. 4, 15, 4 ITIN. Anton. Plac. rec. A 8. *et saepe*). Iac. 2, 9 (*ibid.*) peccatum (VVLG. Ezech. 18, 21 PROSP. in psalm. 118, 3. *al.*). TERT. apol. 22, 7 *praestigias.* paenit. 12, 7 exomologesin (PACIAN. paraen. 9 p. 118). resurr. 16 p. 46, 1 latrocinium. SOL. 2, 26 *sacrificium* (MVTIAN. Chrysost. hom. 11, 3 p. 313/4). CIL VI 32414 (*a. 247*) *curam sacrorum* (PASS. Domnin. [BHL 2264] 3 animae suae). *et saepius.* *pro actione substituitur* lex *et* norma agendi: ITALA psalm. 14, 2 (Veron. *al.* = VVLG.) iustitiam (act. 10, 35 [cod. c *al.* = VVLG.]. Iac. 1, 20 [*ibid.*]. *al.* HERM. Pal. vis. 2, 3, 3. LACT. inst. 6, 12, 38 [*spectat ad eleemosynas ut*: 6, 13, 3]. 6, 24, 4. *al.*). Soph. 2, 3 (Sangall., *cf.* VVLG.) iudicium (VVLG. Ezech. 18, 19 i. et iustitiam. 36, 27 i. mea custodiatis et -emini. *cf.* AVG. op. monach. 11, 12 *legem.* SACR. Greg. 204, 27 praecepta). IREN. 4, 27, 2 (42, 4 H.) *incontinentias.* HIER. in Eph. 4, 20 inmunditiam. psalt. sec. Hebr. 31, 20 *bonitatem* (*Vulg.* perfecisti). 31, 24 superbiam (VVLG. prov. 21, 24). *al.*

b *praevalente notione efficiendi*: **α** *c. simpl. acc.*: ① *variarum rerum* (*maxime incorporearum*): ITALA psalm. 73, 12 (Veron. *al.*, *cf.* VVLG.) deus ... -tus est salutem (TERT. bapt. 5 p. 206, 7 temporalem. carn. 14 l. 12 hominis. *al.*). Rom. 5, 3 (cod. c *al.* = VVLG.) tribulatio patientiam -atur ([*gr.* κατεργάζεται. *inde* PAVL. NOL. epist. 16, 5]. VVLG. Iac. 1, 3). II Cor. 7, 10 (*ibid.*) tristitia mortem -atur (HERM. Pal. vis. 2, 3, 1 [*gr. utrobique* κατεργάζεται]. VITA Anton. 33 p. 46, 22 *aegritudo* m. ... -ta est. HEGES. 3, 17 p. 217, 29. *al.*). TERT. apol. 21, 31 quae *ratio* ... oraculis fidem ... -atur (AVG. praed. sanct. 2, 6). 47, 11 aemulationem. pudic. 3 p. 225, 3 veniam. IREN. 2, 25 (37 H.), 2 citharae sonus ... melodiam -atur. GARG. MART. med. 45 beneficia ... digestionis (*cf.* ORIBAS. syn. 3, 195 Aa digestionem). PHILO vita contempl. 23 sanabilem statum (*gr.* ἀπεργάζεται). PROB. Verg. ecl. 6, 42 *ignis* solis in lumine diem diis -batur. VVLG. prov. 10, 4 egestatem. AVG. nat. et grat. 27, 30 dolorem (VAL. CEM. hom. 5, 3 p. 707[C]. 13, 7 p. 734[A]. *al.*). ROMVL. fab. 4, 14 rec. W periculum. SACR. Leon. 667 mysteriorum ... -aris effectus (FAVST. REI. grat. 1, 3 p. 14, 26 salutis. MVTIAN. Chrysost. hom. 1, 4 p. 241/2. *al.* *et saepius.* ② *operis confecti*: ITALA exod. 31, 4 (Lugd.) -ari aurum et argentum et aeramentum ... et purpuram et ... byssum tortum et artem lapidariam in opere et fabricae lignorum -ari (*sim.* Rufin. Orig. in num. 18, 3 p. 170, 26 [= CASSIOD. Ios. antiq. 8, 76], *Vulg.* ad excogitandum *eqs.*; *dub., an ad c*). psalm. 7, 16 (Veron. *al.*) foveam, quam -tus est (*cf. p. 694, 9 et Vulg.* fecit. *inde* PAVL. NOL. epist. 1, 2 NICET. virg. laps. 45). TERT. idol. 5 p. 34, 28 falsarios ... manibus -ari malas litteras. adv. Marc. 4, 24 p. 501, 6 urbes. IREN. 1, 25, 3 (20, 2 H.) artes ... magicas -antur ... et incantationes, philtra quoque et charitesia *eqs.* (*gr.* ἐξεργαζόμενοι). FILASTR. 117, 5 purpuram et byssum et linum et alia utensilia (*cf. supra; dub., an ad c; item*: VVLG. I par. 4, 21 byssum. Is. 19, 9 linum. PS. MATTH. euang. 9, 2 purpuram digitis). SCHOL. Iuv. 3, 310 fabri vincula -antur. ANON. de mach. bell. 16, 4 pontem. *al.* ③ *rei studendo, laborando quaesitae vel paratae*: ITALA Ioh. 6, 27 (cod. a *al.*) -amini non escam, quae perit *eqs.* ([*aliae vers. c.* VVLG. cibum]. TERT. ieiun. 15 p. 294, 16. *vix ad c, cf.* TERT. adv. Marc. 4, 12 p. 454, 4 cibum [*iterum* p. 454, 9 HIER. interpr. Iob praef. p. 75, 1. HESYCH. in lev. 19, 1 p. 1021[A] conquirere vel -ari]). Eph. 4, 28 (cod. c *al.* = VVLG.) laboret -ando manibus, quod bonum est *eqs.* Phil. 2, 12 (cod. d *al.* = VVLG.) vestram salutem -amini (κατεργάζεσθε. *aliter p. 693, 55*). II Ioh. 8 (Lucif. non conv. 13 p. 29, 8) ne perdatis, quod (VVLG. quae) -ti estis. HIER. psalt. sec. Hebr. 7, 16 incidet in interitum, quem -tus est. AVG. op. monach. 1, 2 p. 534, 1 accipere talentum ... nec -ari lucra (GREG. M. epist. 5, 62 p. 376, 25 quot l. ei *salvatori* -tus fueris animarum).

β *pro obi. substituuntur alia (sc. effectum actionis indicantia)*: ① *locutio praepos.* (*iuxta acc. pro adv. l. 17*): in *c. acc.* (*c. abl. l. 21*): APVL. met. 10, 6, 2 in exitium ... filii plenis -batur affectibus (*cf.* SVLP. VICT. rhet. 32 p. 331 in perniciem inimicorum [SCHOL. Cic. Bob. p. 115, 17]). TERT. apol. 33, 2 plus ego illi -or in salutem (CYPR. eleem. 1 p. 373, 4 LACT. inst. 4, 17, 1. *al.*). ITALA Gal. 2, 8 (cod. c *al.* = VVLG.) qui ... -tus est Petro in apostolatum ..., -tus est et mihi inter gentes ([*gr. bis* ἐνεργεῖν εἰς]. *cf.* PASS. Theclae A 40 p. 116, 1 qui ... tibi -tus est in evangelio, et mihi -tus est in ablutionem [in lavacro *B*, *gr. bis* συνεργεῖν εἰς]). MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 3 in manifestationem. *ibid.* in perfectionem (*cf. Candid. gen. div. 10 p. 12, 2* perfecta fecit). HIL. in psalm. 14, 16 p. 95, 12 in alterius -rentur iniuriam. *al.* ad (*aliter p. 695, 75*): ITALA I Thess. 2, 9 (cod. d *al.*) nocte et die -antes ad hoc, ne gravaremus aliquem (VVLG. -antes, ne. *sim.* II Thess. 3, 8 [Ambrosiast. *ad l.*]). TERT. apol. 27, 3 ad constantiam nostram deiciendam (*item c. gerund.*: FIRM. math. 1, 10, 8 ad variandas ... formas). idol. 5 p. 34, 24 ad victum. GARG. MART. med. 46 *poma* ad solutionem ventris -ari. CYPR. epist. 62, 4 p. 700, 28 ad hoc opus. hab. virg. 11 p. 195, 23 ad usus bonos. CAPITOL. Maximin. 13, 5 ad crudelitatem. PAVL. NOL. epist. 12, 6 p. 78, 15 ad reparationem aeternitatis. *al.* *alia*: SCHOL. Cic. Bob. p. 108, 4 enumeratio exemplorum πρὸς τὴν ἀντίστασιν -atur. MAXIMIN. c. Ambr. 134 pa⟨ra⟩cletum ... erga craeaturam mundi esse -tum. ② *enunt.* (*relat. v. supra*): ut (*dub.* AVIEN. Arat. 14; *cf.* ad hoc, ne *l. 26*): ITALA Rom. 7, 5 (cod. c *al.* = VVLG.) passiones peccatorum ... -bantur in membris nostris, ut fructificarent morti (ἐνηργεῖτο ... εἰς). FIRM. math. 1, 7, 6 vis ... fati ... -ta est, ut *eqs.* OPTAT. 7, 1 p. 159, 9. HIER. adv. Rufin. 1, 12 ut totus orbis ... in Origenis odia exarserit, ... meus -tus est stilus. AVG. corrept. 12, 38 deus -atur, ut velint (*antea*: -atur ... velle. *cf.* grat. 17, 33). c. Iul. 3, 14, 56 qui ... -atur, ut vivat homo ..., ipse -atur, ut nascatur homo (*cf.* in psalm. 142, 10 l. 34 ut ... sis [CLAVD. MAM. anim. 1, 23 p. 82, 5]). praed. sanct. 19, 38. *al.* *accedit obi. praeparativum*: TERT. anim. 45, 6 ecstasin ... hoc ... -ari de suo proprio, ut sapientiae imagines inferat. FIRM. math. 4, 24, 11 hoc ... -tus est sermo, ut *eqs.* err. 13, 4 nihil ..., nisi ut *eqs.* IVL. VICT. rhet. 4, 3 p. 388, 36 AMBR. hex. 5, 2, 6. PAVL. NOL. epist. 14, 3 duplicem utilitatem ..., ut *eqs.* LEO M. serm. 16, 1 p. 176[B]. quod: PRISCILL. tract. 1, 7 p. 8, 17 -antes, quod in deo sumus. ③ *inf.* (*pro subst., aliter l. 59*): ITALA Phil. 2, 13 (cod. d *al.*, *cf.* VVLG.) *deus* -atur in vobis et velle et -ari (*gr.* ἐνεργῶν ... τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν. *inde* AVG. corrept. 6, 9. 12, 38 *supra.* in psalm. 89, 17 l. 7. *cf.* TERT. castit. 2 l. 44 voluntatem [AVG. civ. 22, 2 p. 555, 12 D. *al.*]). ④ *acc. cum inf.*: IREN. 2, 21, 2 (2, 32, 5 H.) hoc ... mysterium dici. 2, 24, 3 (2, 35 H.). 3, 11, 2 (7 H). *Demiurgus* -batur similitudines tales fieri. 3, 15, 1. 3, 21, 10 (3, 31, 1 H.; *gr.* ἐνήργησε). 5, 14, 2. PS. HIER. indic. de haer. 9. 22. *omisso acc.*: IREN. 2, 6, 3 (2, 4, 6 H.) salvatore -to sic fieri.

γ *c. dupl. acc.* (*maxime sec. gr.*): ITALA psalm. 7, 14 (cod. 326) sagittas suas ardentes -tus est (*cf.* AVG. *ad l. et* cod. 136 Cas. sagittas suas [*nom. pl.*] ardentibus -tae sunt, Veron. *al.* sagittas s. ardentibus [*sc. hominibus, cf.* HIER. *ad l.*] -tus est, *Vulg.* effecit). AVG. gen. ad litt. 8, 12 p. 249, 27 deus -atur hominem iustum, id est iustificando eum (*nisi attrib.*). EPIST. pontif. 670 Schwartz p. 97, 7 aquam (aqua *trad.*) in nuptiis -atur vinum (*Theodoret. eran. 2* ἀπεργάζεται). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 144, 24 CONC.[S] I 5 p. 274, 2 EVSEB. EMES. serm. 2, 10. 18, 12 quae in eo *Isaac* erant bona ... amariora tormenta -ta sunt patri (*nisi attrib.*). CHRYSOST. hom. III 873[B] (*Migne gr. 52, 803* ἐποίησεν). PATRIC. epist. 13. MVTIAN. Chrysost. hom. 10, 3 p. 307/8 *bis.* 19, 2 p. 359/60. 27, 4 p. 405/6. ORIBAS. syn. 9, 56, 9 La (*gr.* ποιεῖ, *Aa* facit).

c *praevalente notione tractandi* (*v. etiam p. 693, 72. 81*): **α** *terram sim.*: ITALA gen. 2, 5 (Aug. loc. hept. 1, 4 p. 507, 17) homo non erat -ari terram ([ἐργάζεσθαι τὴν γῆν, VVLG. qui -retur t., Aug. gen. c. Manich. 2, 4, 5 qui -retur in ea]. 3, 23 [Ambr. Cain et Ab. 1, 3, 11 p. 346, 18. *al.* = VVLG.]. *et saepius in script. sacris necnon apud ecclesiasticos. subi. animalia*: VVLG. Is. 30, 24 pulli asinorum. HESYCH. in lev. 16, 15 p. 995[D] vitulus. *in comparatione et imag.*: AVG. gen. ad litt. 8, 10 p. 247, 12. 8, 11 p. 248, 9 sqq. CHRYSOST. hom. III 837[D]). deut. 28, 39 (Lugd.) vineam plantabis et -beris ([κατεργᾷ, *Vulg.* fodies]. Iob 24, 6 [Gild. Brit. 59 chron. III p. 58, 32] vineas sine mercede [*cf.* Ambr. Iob 2, 5, 20 in v.; *Hier. interpr. Iob* coluerunt,

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Vulg. vindemiant]). HIER. in Ier. 5, 52, 2 habitaturos in ea *terra* et -turos, quae prius -ti sunt (*ad Vulg. Ier. 27, 11* colet). *β varias res*: ITALA exod. 35, 33 (Wirc.) facere aurum ... et struere lapidem et -ari lignum ([κατεργάζεσθαι τὰ ξύλα, *cf.* Aug. loc. hept. 2, 155 -ari ligna, hoc est: ex lignis. *Vulg. aliter*]. PS. MATTH. euang. 37, 1 cod. B ligna grabati). apoc. 18, 17 (Caes. Arel. in apoc. 16 p. 263, 13. *al.*) et nautae et quotquot mare -antur (VVLG. maria [*var. ll.* mari, in mari]). SERM. Arian. frg. II 8 artifex, qui -atur (-tus *cod.*) pelles animalium. MAX. TAVR. serm. 20, 2 l. 24 M. *lapis molaris* quod -etur, adquirit. CASSIOD. hist. 8, 1, 52 *ferrum*.

B *specialia quaedam*: 1 *de deo potestatibusque divinis sim. fere i. q. creare* (*v. Braun, Deus Christianorum 382 sqq.*): a *intransitive* (*respicitur creatura mundi*): TERT. adv. Hermog. 8, 1 *materia* illi *deo* copiam -andi subministravit. 10, 3 etiam de malo eius *materiae* -tus (15, 5 de m. -atur [17, 2]. RVFIN. Orig. princ. 2, 1, 4 p. 110, 21 ex qua). 20, 3 ex nihilo. 45, 1 per quas *manus*. *al.* adv. Val. 10 p. 188, 10 aerumnae eius *Sophiae* -antur. 20 p. 199, 7 -atur Demiurgus. CHALC. comm. 319 primitus -atur ac facit *deus*. OPTAT. 5, 2 p. 122, 13 quodsi sine -ante fieret, quod factum est. *ibid.* filius dei. FVLG. aet. mund. p. 163, 19. AVG. civ. 11, 8 p. 471, 6 D. tamquam deus laboraverit -ando (*cf.* gen. ad litt. 4, 8 p. 103, 29 laborasse in -ando). gen. ad litt. imperf. p. 468, 21 spiritum -antem. *al.*
b *transitive*: ITALA II Cor. 5, 5 (Aug. spir. et litt. 18, 31, *cf.* cod. r) -tus est nos in hoc ipsum (κατεργασάμενος, *Vulg.* efficit. *nisi ad p. 694, 74*). TERT. coron. 7 l. 55 mendacium (*i. simulacrum*) divinitatis diabolus -tus est. adv. Hermog. 13, 3 nihil de suo -tus ingenio. adv. Marc. 1, 16 p. 311, 1 visibilia (AVG. civ. 12, 24 p. 550, 27 D. v. invisibiliter -atur). 2, 4 p. 338, 8 eam *imaginem* (*i. hominem*) ... bonitas ... -antior -ta est (*cf.* HIL. trin. 4, 18 hominem [AVG. c. Iul. 6, 14, 43 in utero. nupt. et concup. 2, 13, 26 p. 278, 21]). 2, 12 p. 351, 20 mundum. 4, 9 p. 442, 11 ut potestas creatoris verbo remedium vitii ... -ta sit (*infra*: protulit). *al.* CANDID. gen. div. 10 p. 12, 6 perfectum. VVLG. Iob 31, 15 in utero fecit me, qui et illum -tus est. AVG. conf. 6, 7, 12 de ... lingua mea carbones ardentes -tus es. 13, 21, 29 animam vivam (*infra*: producit *sec. Vulg. gen. 1, 24*). c. Iul. 2, 1, 3 munda ... de immundis. *al.*

2 *spectat ad bona opera, quae sec. legem vel fidem Iud. et Christ. praestantur* (*v. Janssen, Kultur und Sprache 218 sqq.*): a *variis modis*: ITALA Rom. 4, 4 (cod. c *al.* = VVLG.) ei ..., qui -atur, merces ... imputatur ... secundum debitum; ei ... qui non -atur, credenti autem ... reputatur fides (*sim. opp.* credere: AVG. epist. 226, 3 p. 472, 17 in psalm. 31, 2, 5 l. 51. *al.*). TERT. orat. 4 p. 183, 20 ut ... praedicemus et -emur et sustineamus. HERM. Pal. (= vulg.) sim. 2, 7 *pauper* -atur oratione. HIL. in Matth. 27, 5 -andi tempus. PAVL. NOL. epist. 29, 2 p. 249, 3 ex lege -andi. AVG. serm. 270, 4 (*postea*: facis bonum). PS. PROSP. vocat. gent. 2, 35 p. 720^{B} ratio -andi. *al.*

b *per eleemosynas sim.*: *α intransitive*: TERT. idol. 23 p. 57, 11 det fratribus -andi copiam. adv. Marc. 1, 23 p. 322, 25 de alienis bonis ... nomine elemosynae et dilectionis -atur. HERM. Pal. sim. 2, 5 -atur in pauperem (CYPR. eleem. 16 p. 386, 8. *cf.* MAX. TAVR. serm. 17, 3 M. circa pauperes). CYPR. domin. orat. 33 p. 291, 1 Tobiae oranti semper et semper -anti. eleem. 9 p. 380, 16 misericordes atque -antes. 10 p. 381, 14 -ari ex eo *patrimonio* largiter (epist. 55, 28 p. 646, 13). 18 p. 387, 15 amplius (*cf.* p. 388, 2 magis). *saepius apud eundem.* COMM. instr. 1, 30, 14. AVG. c. Pelag. 1, 14, 28 p. 447, 15 misericorditer. *al.* *β transitive*: CYPR. eleem. 9 p. 380, 8 plurimum. 22 p. 390, 2 nihil circa fructum salutis. PELAG. in Rom. 8, 15 *Iudaei* -ari caritatis voluntate nolebant ...: nos vero omnia voluntarie -emur (-emus *duo codd.*).

3 *spectat ad actionem subolis generandae, procreandae*: IREN. 3, 21, 6 (26, 2 H.) partus virginis fiebat ... non homine -ante illud (*cf. p. 697, 72 et* 3, 21, 7 [3, 27 H.] non -ante in eum *Iesum* Ioseph, sed sola Maria cooperante dispositioni. AMBR. fid. 3, 14, 44 quod *sc. incarnationis mysterium* non sit virilis copulae usus -tus. PELAG. in Rom. 4, 15 spiritu sancto -ante. AVG. serm. 213, 2, 2 CAPREOL. epist. 2, 2). EVSEB. EMES. serm. 22, 11 pullulationem -antur *lapides corallii*.

4 *spectat ad actionem obscenam*: PS. PHILO antiq. 27, 2 -atur Cenez cum muliere sua et concubinis suis. AVG. serm. 51, 14, 24 -anti opus illud cum uxore. CAEL. AVR. chron. 5, 9, 89 (*de masturbatione*) senem in semet manu -antem.

C *syntactica et stilistica*: 1 *indicatur is, qui (id, quod) actione quodam modo afficitur* (*usum transitivum v. p. 694, 74*): a *per praepositiones* (*aliter p. 694, 14*): *α varias*: ad: ITALA Gal. 6, 10 (cod. c *al.* = VVLG.) -emur bonum ad omnes (*gr.* πρός). CYPR. epist. 5, 1 ad necessitates et pressuras singulorum. SVLP. VICT. rhet. 14 p. 320, 28 ad causam. PHILVM. med. 1 p. 109, 4 ad ... reuma et stomachum. ORIBAS. syn. 3, 135 pr. ad ... dolores (*gr.* περί). adversus: TERT. adv. Marc. 4, 7 p. 436, 17 a. creatorem. IREN. 1, 30, 8 (28, 4 H.). CASSIOD. Didym. in I Ioh. 3, 11–12 p. 62, 1 mortem -tus est a. ... fratrem. *al.* apud: AVG. gen. ad litt. 5, 20 p. 163, 27 a. se *Christum* illum *deum* aliquid -ari, non in hoc mundo. circa: FIRMIL. Cypr. epist. 75, 2 p. 811, 8 *proditionem* c. salvatorem -tus est. MAX. TAVR. serm. 17, 3 M. ANTHIM. 76 c. pulmones. *al.* contra: CHALC. comm. 297 c. opinionem. VVLG. I reg. 27, 12 c. populum suum. *al.* coram: VVLG. II par. 33, 6 c. domino. cum: TYCON. reg. 3 p. 19, 28 nobiscum ([*Burkitt*, in nobis. cum *codd.*]. ENNOD. opusc. 5, 26 p. 400, 16 [*antea*: faciat in nobis]. GREG. M. in cant. p. 169, 19). de: CAES. AREL. serm. 40, 4 p. 171, 19 per eum *Petrum* de Anania. pro: TERT. adv. Marc. 4, 12 p. 456, 7 pro anima. FILASTR. 93, 8 pro nostra salute. HIER. psalt. sec. Hebr. 138, 8 PAVL. NOL. carm. 20, 439 epist. 49, 1 p. 390, 16. super: PS. CYPR. singul. cler. 3 p. 176, 15. *β* in: *c. abl.* (*locorum passim inde a* PLIN. nat. 18, 40; *per ambiguitatem vel confusionem casuum e.g.* ITALA Matth. 26, 10 [cod. a *al.* = VVLG., *gr.* εἰς ἐμέ]. Eph. 2, 2 [cod. d *al.*] in filiis [*gr.* ἐν, cod. c *et* VVLG. filios]): *actionum sim.*: TERT. adv. Marc. 4, 12 p. 456, 7 in causa (SVLP. VICT. rhet. 8 p. 317, 17). CHALC. comm. 1. MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 18 in operatione (HIL. trin. 8, 39). PRISCILL. tract. 7, 116 in testimonio. *al.* *animantium*: ITALA psalm. 67, 29 (Sangerm. *al.*) in nobis (*gr.* κατειργάσω, VVLG. *et LXX om. praep.*). II Cor. 7, 11 (cod. c *al.* = VVLG.; *gr.* κατειργάσατο ὑμῖν). Phil. 2, 3 (cod. d *al.*, *cf.* VVLG.) in vobis (*gr.* ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν). TERT. adv. Marc. 4, 20 p. 487, 5 deum ... -ari in Christo (*eodem spectant* HIL. trin. 7, 17. 40. *al.*). 4, 35 p. 540, 15 in prophete. *et saepe.* *c. acc.*: *animantium*: ITALA Rom. 1, 27 (cod. d *al.* = VVLG.) in masculos turpitudinem (*gr.* ἐν ἄρσεσιν ... κατεργαζόμενοι. *inde* OROS. hist. 1, 5, 8. *cf.* VVLG. iud. 19, 24 scelus ... in virum). TERT. adv. Marc. 4, 16 p. 471, 11 in extraneos. 5, 18 p. 642, 20 -ta esse spiritalia nequitiae ... in filias hominum. HERM. Pal. sim. 2, 5. CYPR. epist. 6, 3 p. 483, 8 in confessores. *al.* *rerum*: HIL. myst. 1, 34, 3 lignum ... in ... aquam -atur (*cf. Vulg. exod. 15, 25*). trin. 10, 67 in non habentem fructus arborem deus -tus est. CHIRON 209 si perfrictio ... in ventrem -ari coeperit (vitiaverit *Veg. mulom. 1, 40, 2*). AMBROSIAST. in Phil. 3, 2 *canes* morsu ... male -antur in carnem. PAVL. NOL. epist. 20, 3 p. 145, 18 -aris salutem ⟨in⟩ domum nostram.

b *per dat.*: ITALA prov. 3, 30 (Lucif. Athan. 1, 26 p. 111, 11) ne quid tibi -etur malum (TYCON. reg. 6 p. 68, 22 Christo). Rom. 7, 13 (cod. c *al.* = VVLG.) mihi ... mortem (*gr.* κατεργαζομένη). II Cor. 4, 17 (cod. r = VVLG.) *tribulatio* gloriae pondus -atur nobis ([cod. c *al.* in nobis, *gr.* κατεργάζεται ἡμῖν]. *cf.* HIL. in Matth. 25, 8 nobis gloriam ... -tus est *Christus* [SACR. Leon. 66]). TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 501, 6. praescr. 42 l. 4 iacentibus elevationen. IREN. 3, 21, 8 salutem -atur populo (SACR. Gelas. 1, 49 nobis. *al.*). TYCON. reg. 3 p. 20, 20 deus ... suis -atur. *al.*

2 *indicatur modus vel instrumentum actionis*: a *per abl.* (*pauca selecta*): TERT. apol. 21, 31 miraculis et oraculis (idol. 9 p. 39, 2). 23, 1 totis viribus (resurr. 53 p. 111, 8 omnibus. COD. Theod. 11, 30, 37 eadem). adv. Marc. 2, 4 p. 338, 8 non ... verbo, sed ... manu (*et saepius*). CANDID. gen. div. 10 p. 12, 7 propria operatione (AVG. gen. ad litt. 6, 3 p. 173, 7). ANON. de mach. bell. 17, 2 miro ... effectu. AVG. civ. 22, 24 p. 610, 27 D. *opere* (c. Iul. 3, 14, 56 occulto). op. monach. 1, 2 p. 533, 18 plantando *eqs.* SVLP. SEV. dial. 1, 2, 2 signis ac virtutibus (DIOSC. 5, 1 p. 166, 15 v. ... stiptica). *et passim.* b *per adverbia* (*delegimus praecipue ea, quae cum obiectis variant*): bene: TERT. resurr. 15 p. 45, 7. *et saepe.* diligenter: BENED. reg. 4, 78. efficaciter: PHILVM. med. 1 p. 109, 4 ORIBAS. syn. 3, 135 pr. fabre: VVLG. exod. 36, 1. inique: ITALA psalm. 140, 9 (cod. 136 Cas., *aliae vers. et* VVLG. iniquitatem). invisibiliter: TERT. adv. Val. 14 p. 193, 14 PS.PHILO antiq. 27, 10. *al.* iuste: PS. AVG. hypomn. 3, 7, 9. largiter (*cf.* TERT. apol. 37, 3): CYPR. eleem. 10 p. 381, 14 epist. 55, 28 p. 646, 13. latenter: IREN. 2, 6, 3 (2, 4, 6 H.). AVIEN. Arat. 1784. male: *p. 692, 5.* mendaciter: AVG. civ. 20, 19 p. 451, 27 D. mirabiliter: PAVL. NOL. epist. 13, 12 AVG. civ. 10, 11 p. 419, 11 D. 20, 19 p. 451, 27. *al.* mire: $CONC.^{S}$ I 3 Rustic. p. 161, 17 (*gr. I 1, 2 p. 89, 30* θαυματουργήσαντος). mirifice: CASS. FEL. 44 p. 110, 2 ORIBAS. syn. 3, 35, 18. misericorditer: AVG. c. Pelag. 1, 14, 28 p. 447, 15 GREG. M. in cant. p. 169, 19. neglegenter: VEG. mil. 1, 25. nequiter: VVLG. III reg. 16, 25. occulte: LACT. inst. 2, 14, 14. perfecte: AVG. civ. 11, 21 p. 489, 23 D. scelerate: FIRMIL. Cypr. epist. 75, 2 p. 811, 8. segniter: PLIN. nat. 18, 364 HYD. chron. II p. 17, 47. stulte: VVLG. gen. 31, 28. *al.*

3 *iuxta posita et opposita selecta*: a *affinia*: *α verba*: agere: ITALA Rom. 7, 15 (cod. c *al.* = VVLG.). II Thess. 3, 11 (cod. f *al.* = VVLG.). IREN. 4, 23, 7 (60, 1 H.). CHALC. comm. 269. *al.*; VVLG. -ari, *Itala* agere: gen. 31, 28 Iob 36, 23 prov. 10, 23. 14, 17. 30, 20; *e contrario*: Rom. 7, 19. 13, 4. facere: ITALA II par. 24, 13 (Complut., *gr. bis* ποιεῖν). Is. 41, 4 (Hier. *ad l.*, *cf.* VVLG.). Gal. 6, 10 (cod. c *al.* = VVLG.). Col. 3, 23 (*ibid.* = VVLG.). IREN. 2, 32, 3 (49, 2 H.). SOL. 2, 26. *et saepe*; VVLG. *variat cum hebr.* Is. 28, 21, *sed contra hebr. e. g.* IV reg. 15, 34 Iob 31, 15 Ezech. 5, 7. 18, 19. 24. 26. 27; VVLG. -ari, *Itala* facere: gen. 34, 7 num. 8, 4 iud. 19, 24. *al. in vet. test.* (*v. etiam* HIER. psalt. sec. Hebr. 31, 24); *e contrario*: num. 8, 26 Hab. 1, 15 Ioh. 3, 21; *sim. variant versiones*: ITIN. Anton. Plac. 42 $CONC.^{S}$ II 3, 2 p. 94, 3 *et* 96, 34 ORIBAS. syn. 1, 35, 1. 9, 56, 9. *cf.* opus facere: ITALA exod. 20, 9 (Tert. adv. Marc. 2, 21 p. 364, 6). II par. 34, 10 (Complut., *cf. Vulg.*). VLP. dig. 13, 6, 5, 7 VVLG.

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ruth 2, 19 AVG. in psalm. 128, 13 l. 3; VVLG. -ari, *Itala* opus facere: exod. 36, 1 deut. 15, 19 II par. 2, 7. efficere: CASSIOD. in psalm. 2, 12 GREG. TVR. vit. patr. 16 pr. p. 724, 26. *variant versiones*: Rom. 7, 5. 15, 18 II Cor. 5, 5. laborare (*opp.* AVG. civ. 11, 8 p. 471, 6 D.): ITALA I Cor. 4, 12 (cod. d *al.* = VVLG.). Eph. 4, 28 (cod. c *al.* = VVLG.). AVG. gen. c. Manich. 2, 5, 6. *al.; variant versiones* I Thess. 2, 9. perficere: PAVL. NOL. epist. 1, 1; *variant versiones*: Rom. 7, 18 II Cor. 4, 17. 7, 11 Phil. 2, 13. *β substantiva* (*cf. p. 693, 18*): opera: TERT. adv. Hermog. 20, 3 LVCIF. reg. apost. 1 p. 36, 5. operarius: TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 500, 27. 501, 6 HIL. in Matth. 20, 7. operatio: ITALA I Cor. 12, 6 (cod. c *al.* = VVLG.). Eph. 1, 20 (*ibid.*). Col. 1, 29 (cod. d *al.* = VVLG.). *al.* operator: *v. p. 677, 14.* opus: PLIN. nat. 11, 21. 25. 109 TAC. ann. 1, 64, 1. *et passim.*

b *opponuntur* -ans *et* opus *sim.*: CANDID. gen. div. 8 p. 10, 4 opus . . . -antis opus, non tamen ipse operator opus; opus igitur non consubstantiale -anti. HIL. trin. 4, 19 distinguitur exemplum, opus, -ans. 7, 18. PRISCILL. tract. 11, 143 p. 104, 6 locum et facti et -antis. AMBR. hex. 1, 3, 8 nemo -antem vidit, sed agnovit -tum (*cf. 9* miraris opus, quaeris operatorem). AVG. civ. 11, 29 p. 502, 29 D. epist. 93, 7 p. 452, 8. LEO M. serm. 14, 2 p. 174[A] non impendium solum operis, sed etiam affectum . . . -antis. *al.*

4 *usus part. praes. notabiliores*: a -ante *aliquo vel aliqua re* (*abl. abs. praevalente vi instr., saepius fere i. q.* 'opera, effectu alicuius'. *omisimus exempla, quae augentur obiectis vel locut. adverb.; ceterum cf.* opitulor *et vol. VI 1, 123, 52*): IREN. 3, 21, 7 (3, 27 H.) non -antibus humanis manibus (*sec. Vulg. Dan. 2, 34* sine manibus). 4, 20, 6 (34, 6 H.) spiritu (PELAG. in Rom. 5, 14 CONC.[S] I 2 p. 64, 30). CHALC. comm. 128 auxiliantibus atque -antibus tam potentiis quam rationibus. 269 -ante . . . providentia et agente. SCHOL. Iuv. 14, 118 avaritia. FAV. EVL. 7, 4 W. (p. 4, 24 H.). AVG. civ. 11, 5 p. 467, 31 D. mundum . . . -ante deo factum esse (12, 9 p. 524, 15). epist. 187, 31 p. 109, 6 gratia (PASS. Paul. 1). serm. 52, 9, 21 voluntate, intellectu et memoria. *al.* PHILVM. med. 1 p. 104, 5 aut per se aut certe medico -ante. OROS. hist. 6, 1, 2 auctoritate veritatis. SACR. Leon. 5 mandata tua te -ante sectantes (450. *al.* SACR. Greg. 47, 1 [*antea:* te auctore]. *al.*). VAL. CEM. hom. 19, 2 cespitem sarculo -ante molliri. *al.*

b -antem esse *fere i. q.* -*ari*: ITALA gen. 4, 2 (Lucif. Athan. 1, 2 p. 67, 29) Cain . . . erat -ans terram (ἦν ἐργαζόμενος, *Vulg.* fuit . . . agricola). IREN. 4, 18, 3 (31, 2 H.) malum non -antem . . . esse deum (*infra*: malum -etur). HIL. in Matth. 2, 3 ut -antes . . . fructus poenitentiae sint (*antea*: faciant).

CAPVT ALTERVM: *verbum activum* (*exempla secundum formas digessimus. ceterum praevalet notio agendi vel efficiendi; nonnulla ad notionem tractandi vel ad bona opera Christianorum [maxime sub IB 1] spectant*).

I *formae generis passivi*: A *perf.*: ITALA exod. 39, 1 (Lugd.) omne aurum, quod -tum est ([*gr.* κατειργάσθη, *Vulg. 38, 24* expensum est]. EVSTATH. Basil. hex. 2, 7, 11 bene -tum est). psalm. 7, 14 *p. 694, 63*. Ioh. 3, 21 (codd. de) in deo sunt -ta *opera* ([ἐστὶν εἰργασμένα, *plerique c. Vulg.* sunt facta, *v. etiam p. 692, 2*]. HERM. Pal. mand. 6, 2, 10 -tis eis [ἐργασάμενος αὐτά]). Eph. 6, 13 (codd. de) omnibus oper(at)is (ἅπαντα κατεργασάμενοι, Hier. in Eph. 6, 13 p. 550[A] omnia -ti, *plerique c. Vulg.* omnibus perfectis *vel* in omnibus perfecti). TERT. praescr. 29 l. 6 tot virtutes, tot charismata perperam -ta (LACT. inst. 7, 27, 4 susceptis -tisque v.). OPTAT. 2, 18 p. 51, 19 -ta est . . . in catholicos trucidatio (*cf.* 3, 8 p. 90, 9). 3, 4 p. 85, 12. 5, 5 p. 130, 12. PHILO vita contempl. 38 -ta *vestis* (*gr.* εἰργασμένη). AVG. (?) un. eccl. 25, 73 p. 319, 23 a femina . . . -ta corruptio. AVELL. p. 672, 11 quanta vobis -ta sunt. CASS. FEL. 73 p. 175, 8 callositas -ta. ALC. AVIT. carm. 6, 317 negotia. *al.* -tum *fere pro subst.*: AMBR. hex. 1, 3, 8 *supra l. 18.* PAVL. NOL. carm. 27, 352 Felicis . . . manu nobis -ta (*syn.* gesta). AVG. conf. 10, 35, 55 naturae . . . -ta (*var. ll.* operta, opera). CASSIOD. var. 7, 18, 1 laudabiliter -ta (*opp.* errores).

B *gerund.*: 1 -andum est: CYPR. testim. 3, 40 tit. non iactanter nec tumultuose -andum. 3, 96 tit. factis, non verbis (CHROMAT. in Matth. 6, 2, 3). PALLAD. 1, 6, 14. HIL. in psalm. 91, 10 p. 353, 28 -andum et promerendum est. 133, 5 p. 693, 11 cum dei benedictione semper -andum (*var. l.* orandum) est. SVLP. SEV. dial. 2, 4, 5. LEO M. serm. 21, 1 p. 191[B] in ea *Maria* -andum erat a spiritu sancto.

2 *c. certo subi.*: HIL. myst. 1, 41, 2 in hoc . . . tempore -andum est, quo uti possimus in requie. FILASTR. 109, 6 -andi mali. VVLG. exod. 16, 23 quodcumque -andum est, facite. AVG. gen. ad litt. 8, 11 p. 248, 19 ad eum *hominem* in paradiso conlocandum, -andum et custodiendum. spir. et litt. 25, 42 p. 196, 15 ad -andam iustitiam. CASSIOD. in psalm. 10, 3 ad vulnus . . . -andum. var. 6, 19, 3 -andam . . . salutem.

C *ceterae formae*: ITALA Ezech. 36, 34 (Aug. c. Pelag. 4, 6, 14 p. 536, 5. *cf.* 537, 23) terra . . . -bitur (ἐργασθήσεται, *Vulg.* fuerit exculta). Ps. CYPR. aleat. 5 p. 97, 9 amplectentibus *inductionem* -atur deiectio. 6 p. 99, 7 -atur (*v. adn.*) incestus. CHALC. comm. 238 geometrae . . . radii effusione visum -ari putant. AMBR. in psalm. 118 serm. 10, 15, 3 -atur . . . ostenditur homo ad similitudinem . . . dei. Ps. AVG. cant. nov. 2, 2 -etur manibus. SERM. Corp. Vind. 21 p. 252, 10 (= CAES. AREL. serm. 168, 5 = Ps. AVG. serm. 90, 5) quae *miracula* in nobis -antur (CAES. AREL. *et* Ps. AVG. -atur *sc. Christus*). GREG. TVR. vit. patr. 7, 4 p. 689, 30 virtutes *ad sepulcrum* . . . -ari (*i. fieri*). ORIG. in Matth. 17, 8 p. 606, 15 vinea quae -atur (*gr.* γεωργούμενος). PASS. mart. Graec. (BHL 3970) 8 dum . . . inquisitio -retur.

II *formae generis activi*: A *inf. praes.*: ITALA Matth. 21, 28 (cod. d *al.*) vade . . . -are in vineam (*nisi imper., cf. p. 691, 26*). Luc. 18, 1 (cod. e) oportet semper -are (*al. c. Vulg.* orare *sec. gr.* προσεύχεσθαι). Ioh. 9, 4 (cod. l) -are opera (*gr.* ἐργάζεσθαι, *al. c.* VVLG. -ari). SERM. Arian. frg. I 4 p. 606[C] GREG. TVR. Franc. 2, 36. B *ceterae*: ITALA gen. 2, 2 (cod. 56, *cf.* Eucher. instr. 10 p. 60, 10 *var. l.*) quod *opus* -verat ([*gr.* ἐποίησεν, *Vulg.* patrarat]. Ioh. 6, 28 [codd. a b] -emus o. dei [*gr.* ἐργαζώμεθα, *al. c.* VVLG. -emur]. LIB. iubil. 20, 10 -ati(s)). HERM. Pal. mand. 5, 1, 1 -bis . . . iustitiam (*gr.* ἐργάσῃ, vulg. -beris). VITA Anton. 28 p. 42, 21 -bant malum (*gr.* ἐνήργουν). Ps. AVG. solut. 88 l. 46 iustus qui -bat (-batur *m. sec.*). GREG. TVR. vit. patr. 16 pr. p. 724, 26 -asse (-tos fuisse *unus*).

part. praes. ***operāns,** -antis: 1 *pro subst. fere i. q. operarius, opifex* (*cf. p. 697, 14*): ITALA II par. 2, 10 (Complut.) -antibus et caedentibus . . . dedi frumentum (*Vulg.* operariis). VLP. dig. 9, 3, 5, 3 si quis -antium deiecerit. FIRM. math. 3, 8, 7 AMM. 23, 1, 3. HIER. in Ier. 4, 38, 6 quod . . . -antibus . . . non reddat mercedem. VVLG. II par. 34, 12 praepositi -antium. AVG. civ. 7, 4 p. 279, 15 D. (*antea*: opifices). CAEL. AVR. chron. 4, 1, 12 (*de fabris ut* EVSTATH. Basil. hex. 3, 3, 9 ENNOD. dict. 2, 7 p. 432, 13). CIL VIII 22660 sq. *al.*
2 *pro adi. fere i. q. efficiens, efficax: posit.*: CAEL. AVR. acut. 1, 14, 112 activas atque -antes causas aegritudinum (2, 39, 225). 3, 8, 91 clysteres acerrimos atque vehementius -antes. *compar.*: TERT. adv. Marc. 2, 4 p. 338, 8 bonitas . . . -antior. CAEL. AVR. acut. 2, 9, 38 praestantius atque -antius esse sinapi tritum. *superl.*: CAEL. AVR. acut. 2, 39, 225 clysteres . . . -antissimos.

adv. compar. **operantius.** *i. q.* efficacius: CAEL. AVR. acut. 3, 8, 89 vaporationes -ius mederi. 3, 17, 168 -ius . . . adhibita *defricatio.*

part. perf. **operātus,** -a, -um. 1 *pro subst.*: -ti *fere i. q. operarii*: PLIN. nat. 33, 70. -tum *fere i. q. opus v. p. 697, 63.* 2 *pro adi. fere i. q. efficax (aliter p. 690, 9): compar.*: TERT. anim. 57, 6 -tior plane *illa species magiae.* PHILAGR. med. 4 p. 180, 11 aliud epitima . . . -tius et fortius.

deriv.: operabilis, operatio, operativus, operator, operatrix, operatus (-ūs). *cf.* opus, opera. *compos.*: (ad-), co-, ex-, in-, superoperor; inoperans, inoperatus. *Flury.*

operōsitās, -ātis *f.* *ab* operosus. *plur. non exstat.* [*in codd. confunditur cum* onerositas TERT. cult. fem. 2, 7 l. 1, *cum* morositas TERT. orat. 20 p. 192, 21.]

i. q. actio vel confectio operosa: 1 *absolute*: QVINT. inst. 8, 3, 55 est etiam, quae περιεργία vocatur, supervacua, ut sic dixerim, -s (*spectat ad magnam in oratione diligentiam*). TERT. cult. fem. 2, 10 l. 16 -s (*sc. purpurae, auri, lapillorum*) . . . pretiositatem et . . . libidinem . . . feminarum excitavit.

2 *cum gen.*: a *actionis*: TERT. anim. 2, 6 quanta difficultas probandi, tanta -s suadendi (*cf.* HIER. epist. 34, 5, 2 tanta -e . . . persuadendi). b *rei confectae*: TERT. cult. fem. 2, 7 l. 1 tanta ordinandi crinis -s (onerositas *var. l.*). orat. 20 p. 192, 21 praescriptio . . . Petri cohibentis . . . et vestium gloriam et auri superbiam et crinium lenonem -em (morositatem *var. l., v. Hoppe, Beitr. Tert. 77 sq.; sec. I Petr. 3, 3, ubi Vulg.* capillatura, *aliae vers.* compositio, ornatu *sim.*). VOPISC. Tac. 11, 3 vitreorum diversitate atque -e . . . delectatus. AMM. 24, 2, 18 -s vinearum et aggerum. MAX. TAVR. serm. 60, 2 M. nec fragilis cinguli . . . -em miratur *Christus*, sed fortis castimoniae. c *agentis*: IREN. 2, 14, 9 (2, 18, 7 H.) *Sophiae* extra Pleroma -em. 2, 16, 4 (2, 21, 1 H.) innumerabilem quandam Aeonum -em.

***operōsus,** -a, -um. *ab* opera. *compar.* -ior *inde a* CIC. (*scrib.* operiosior SEN. epist. 73, 6. 95, 14 PLIN. nat. 35, 15 TERT. adv. Marc. 2, 29 p. 375, 29), *superl.* -issimus *inde a* PLIN. nat.; *cf.* nimis -us SEN. dial. 5, 15, 4 ARNOB. nat. 3, 42 AVG. perf. iust. 5, 11 p. 10, 4, maxime -us PLIN. nat. 18, 238, valde -us AVG. serm. 240, 1, 1.
SYNON. Cic. p. 437, 17 -um. inaccessum. arduum. insuperabile. difficile. excelsum. altum. laboriosum. GLOSS. -us: ἐργαστικός. -a: ingentia certamina. GLOSS.[L] II Philox. OP 7 -us: ἐργώδης, περίεργος. *legitur inde a* CIC., BELL. Alex., HOR., PROP., OV., LIV., VITR., SEN.
[*confunditur in codd. cum* onerosus OV. Pont. 4, 10, 81 COLVM. 4, 17, 1, *cum* operatus PAVL. NOL. carm. 19, 351. *dub. trad.* OV. met. 1, 258, *v. Bömer ad l.*]

i. q. operae plenus: 1 *de eis, quorum confectio vel tractatio magnam operam exigit*: a *praevalente notione q. e. molestus, difficilis sim.* (*n. plur. pro subst.* SEN. epist. 96, 5 POMER. 3, 10, 3): CIC. Brut. 333 -a est concursatio. leg. 2, 45 textile . . . -ius quam mulieris opus menstruum (*item spectat ad mensuram operae*: 2, 64 [*cf. Plat. leg. 956ᵃ* πλέον ἔργον, *item 958ᵉ*]). fin. 1, 72 vivendi artem tantam tamque et -am et perinde fructuosam (off. 2, 17 SEN. contr. 1 [*Heus*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praef. 19 LAVS Pis. 43. STAT. silv. 5, 1, 158 medentum). nat. deor. 1, 52 molestis negotiis et -is. 2, 59 labore -o ac molesto (AVG. serm. 240, 1, 1 valde -us est l.). 2, 94 minus -a et multo . . . faciliora (*sc. sunt aedificia sim. quam mundus*). ad Q. fr. 2, 12 (13 Sj.), 1 scribebam . . . πολιτικά, spissum sane opus et -um. 3, 5, 6 res (Ov. Pont. 4, 10, 81 LIV. 4, 8, 4. SEN. epist. 66, 24 distractam et -am. RVFIN. Orig. princ. 4, 1, 7 p. 302, 27). BELL. Alex. 9, 2 -is . . . machinationibus maximisque conatibus. HOR. carm. 3, 1, 48 divitias . . . -iores (PORPH.: quae mihi oneri et molestiae sint). 3, 12, 4(5) -ae . . . Minervae (*i. artis textrinae*) studium. PROP. 4, 6, 18 via. Ov. am. 2, 16, 33 -i vitibus agri (*cf.* ars 1, 399 arva). epist. 2, 63 gloria (EPICED. Drusi 265). VITR. 5, 1, 10 molestiam. SEN. contr. 1, 1, 13 divisio . . . antiqua simplex fuit; recens utrum subtilior an tantum -ior *eqs.* VAL. MAX. 4, 1, 2 multo . . . se ipsum quam hostem superare -ius est (*item* -um est *cum inf.*: SEN. epist. 14, 7. 119, 6 ARNOB. nat. 3, 42 RVFIN. Orig. in cant. 3 [4] p. 238, 12. *al.; cf.* COLVM. 7, 9, 13 videtur). SEN. dial. 5, 15, 4 nimis . . . -os exitus . . . et multum . . . roboris exigentes. 9, 2, 9 infelicitatis. epist. 73, 6 *multis togatis* pax -ior bello est (*cf.* LAVS Pis. 21 bella). 96, 5 per -a atque ardua. *al.* COLVM. 4, 17, 1 iugum *perticarum* . . . minus . . . -um. *al.* PLIN. nat. 7, 184 -issima . . . securitas mortis. 15, 93 *castaneae* faciles nec -ae cibo. *al.* FRONTIN. strat. 1, 1, 6 fusiores ripas et ob hoc -iores ponte (*Bendz*, pontes *trad.*) iungunt. TERT. nat. 1, 4, 5 veritatem saeculo -issimam (*trad.*, perosissimam *Borleffs*[2]). apol. 21, 29 -issimis superstitionibus. *al.* ITALA I Cor. 16, 9 (Ambrosiast. *ad l.*) ostium . . . mihi apertum est magnum et -um (*A; cett.* efficax, *gr.* ἐνεργής, *Vulg.* evidens; *nisi de gratia operante*). *al.* *de nimia, affectata in oratione diligentia*: SEN. contr. 2 praef. 1 explicatio . . . splendida quidem, sed -a et implicata. GELL. 10, 3, 15 *verba Gracchi* incompta et brevia et non -a, sed nativa quadam suavitate. FORTVN. rhet. 3, 18 p. 131, 27 ne -am vocis tutelam habeas, ne ei nimium indulgeas et tamen parcas. MACR. Sat. 1, 18, 18 is . . . versus absolutior, . . . ille vero . . . -ior.

b *praevalente notione q. e. elaboratus, artificiosus*: HOR. carm. 4, 2, 31 ego apis Matinae more . . . -a . . . carmina fingo. PROP. 3, 2, 12 antra (INSCR. christ. Rossi II p. 278, 6, 6). Ov. epist. 3, 31 fulvos -o ex aere lebetas. ars 1, 695 reice succinctos -o stamine fusos. met. 15, 667 templa (AETNA 569). SEN. epist. 86, 6 -a et in picturae modum variata circumlitio. 95, 14 munimenta. 95, 32 philosophia. PLIN. nat. 35, 15 *pictura.* STAT. Theb. 6, 57 proxima gramineis -ior area sertis (*item spectat ad sepulcrum*: TAC. Germ. 27, 1 monumentorum arduum et -um honorem. IVL. VAL. 1, 8 sepulchrum [HIER. vita Pauli 17 -a saxis s.]. NOVELL. Valent. 23 pr. moles). SVET. Aug. 72, 3 ampla et -a praetoria. TERT. resurr. 7 p. 35, 22 auro. ITALA cant. 8, 2 (Ambr. obit. Valent. 8 *et* 74) potum . . . a vino -i unguenti (*gr.* ἀπὸ οἴνου τοῦ μυρεψικοῦ, *Vulg.* ex vino condito; *explic. Ambr. l. c. 8* hoc est multi operis, multi odoris unguento). IREN. 2, 5, 1 (2, 4, 1 H.) omnia lucida et plena et -a. VOPISC. Aurelian. 33, 2 *currus* argento, auro, gemmis -us atque distinctus. IVL. VAL. 3, 34 coena . . . -a et regalis (*Hist. Alex. M. I p. 119, 20 Kr.* λαμπρόν). SERM. Corp. Vind. 21 p. 331, 32 lapidis ornamenta et -i decoris insignia. CLAVD. 28, 521 semita. SIDON. epist. 9, 9, 10 legimus opus -issimum multiplex, acre sublime. MAX. TAVR. serm. 60, 1 M. cingulis.

2 *de eis, qui (quae) magnam operam impendunt*: a *de animantibus laboriosis, industriis* (*pro subst.* SEN. epist. 31, 4): *α ipsis*: PROP. 4, 8, 52 Cynthia . . . non -a comis. Ov. am. 2, 10, 5 -ae cultibus ambae *puellae.* ars 3, 219 -i signa Myronis. fast. 1, 101 vates -e dierum (3, 177). NVX 57 colono. SEN. epist. 31, 4 in vanum -os culpaverim. PLIN. nat. 17, 63 Mago in nucibus *describendis* -us est. PS. QVINT. decl. exc. Monac. 13 p. 381, 32 *apis* animal . . . -um. AMBR. virg. 2, 2, 9 domestico -a *Maria* secreto. INSCR. Jahresh. oesterr. arch. Inst. 6, 1903 Beibl. p. 47, 54 (*saec. IV*) pat⟨rono . . .⟩ . . . oficios⟨o⟩ -o. PAVL. NOL. carm. 19, 290 medicos -i martyris actus. epist. 23, 13 p. 170, 5 usui suo vacuus et -us alieno (*inde* CAES. AREL. serm. 120, 3). *de* Syria *pro Syris*: PLIN. nat. 20, 33 S. in hortis -issima . . . herbam serit. *β de rebus ad animantes pertinentibus*: CIC. Cato 26 videtis, ut senectus non modo languida atque iners non sit, verum etiam sit -a et semper agens aliquid et moliens. SEN. dial. 10, 2, 1 sedulitas. PLIN. nat. 14, 137 in nulla parte -ior vita est *quam in vino parando.* STAT. Theb. 1, 217 Cyclopum -a . . . bracchia. IREN. 2, 19, 6 (2, 31, 1 H.) spiritale . . . quod etiam -ius oportet esse quam animale. PANEG. 4, 21, 2 clementia. PAVL. NOL. carm. 19, 351 divina manus (AVG. conf. 12, 1, 1). 24, 538 fide (*cf.* POMER. 2, 10, 2 fidelis et -a devotio clericorum). 3, 13 *caritas* -a in omnibus omnino fidelibus). MAXIM. eleg. 5, 87 mentula, festorum cultrix -a dierum.

b *de medicamento, curatione efficaci*: Ov. met. 14, 22 utere temptatis -ae viribus herbae. CAEL. AVR. acut. 2, 39, 226 quando fuerit -ior *clysteris iniectio* ac frequens. chron. 5, 11, 132 *passionis curatio* -a recorporatione formetur.

3 *de tempore ad operandum destinato*: PLIN. nat. 18, 238 intervallum temporis vegetissimum agricolis maximeque -um. APVL. met. 10, 22, 5 -a et pervigili nocte transacta. GAVDENT. serm. 10, 11 G. quoniam dei -a quies est, ipsa requies otiosa esse non potuit. AVSON. 342, 10 p. 160 P. longa dies -a viro, sed temperies nox (*cf. Hor. epist. 1, 1, 20 sq.* dies . . . longa . . . opus debentibus). PAVL. NOL. carm. 28, 139 optatum . . . reduxit lux -a diem. AVG. gen. c. Manich. 1, 23, 35 sex quasdam aetates -as. REGVLA mag. 85, 7 horas -i diei.

accedit abl. vel dat. p. 699, 21. 42. 48. 55. 56. 60. 63, in *cum abl. p. 699, 58. 64. 68. 73.*

adv. **operōsē.** *compar.* -ius *inde a* PLIN. nat., *superl.* -issime *ter apud* AVG. *legitur inde a* CIC. [*ambigue* SEN. dial. 10, 9, 1, *v. Grimal ad l.*]

1 *i. q. magna cum opera, cura, labore*: a *de operosa diligentia in dicendo*: CIC. orat. 149 *collocatio verborum* maxime desiderat diligentiam, ut fiat quasi structura quaedam nec tamen fiat -e (*spectat ad* περιεργίαν, *aliter* MACR. exc. gramm. V 612, 38 -e . . . ac varie [*cf. 614, 36* operosa circuitione]). PLIN. nat. 18, 239 dicemus mox paulo -ius (AVG. soliloq. 2, 20, 36 -ius atque subtilius). APVL. apol. 38, 4 ne -e (*ed. Iunt. post.*, perose *trad.*) . . . pergam. AVG. bapt. 4, 16, 23 p. 250, 3 tanto instantius et -ius corrigenda est *pravitas.* civ. 13, 16 p. 575, 1 D. -ius . . . disputandum esset (in euang. Ioh. 117, 2 -issime. 124, 8 perf. iust. 19, 41. retract. 2, 49, 1 -e ac subtiliter). 21, 8 p. 504, 9 ageremus. cur. mort. 2, 3 inquirendum est. epist. 138, 2, 9 refellerim. in euang. Ioh. 59, 1 disserenda. pecc. mer. 3, 8, 16 ad hanc opinionem convincendam laboriosius . . . et -ius. persev. 20, 53 diligentius et -ius . . . defendere. in psalm. 51, 6 l. 2 de titulo isto . . . -ius et fortasse loquacius . . . exitum est. 118 serm. 24, 7 l. 5 -ius disputatione alia penetranda est *sententia.* quaest. hept. 3, 80 p. 301, 20 describuntur. PHYSIOGN. 117 p. 137, 5 Palemon partem hanc -ius est exsecutus. POMER. 1 prol. 1 *res* -e tractanda. b *vario usu*: HIRT. Gall. 8 praef. 4 nihil tam -e (*α*, -um *β*) . . . esse perfectum. Ov. fast. 5, 269 vina . . . in magnis -e condita cellis. POMP. TROG. Iust. 38, 4, 10 -ius transitis . . . finibus. SEN. benef. 5, 12, 2 nodos -e solvere. dial. 10, 13, 1 -e nihil agant. 10, 17, 4(5) -e adsecuntur, quae volunt. nat. 4, 13, 1 quid istas . . . ineptias . . . tam -e persequeris? PLIN. nat. 17, 75 plantas . . . transferre . . . -e. 18, 295 aream . . . praeparare, Catonis sententia amurca temperatam, creta (*ex d inseruit Mayhoff*) Vergili -ius. 18, 301 horrea -e (*ed. Hard.*, operosi *plerique cod.*) . . . exaedificari. SVET. vita Lucani p. 52, 4 poemata . . . confici . . . ac proponi venalia . . . -e et diligenter. TERT. coron. 14 l. 13 ornabitur. cult. fem. 1, 8 l. 3 adv. Marc. 1, 29 p. 331, 7. AVG. civ. 18, 28 p. 292, 24 D. tanto -ius penetratur *Osee propheta* (*cf. Isid. praef. test. 62* operosior intellectu). *pertinet ad curam corporis*: APVL. met. 1, 7, 3 sordium enormem eluviem -e effrico (*cf.* CAEL. AVR. acut. 3, 17, 167 fricandas . . . partes, quae patiuntur . . ., plurimo tempore atque -e, quantum loca ipsa pati potuerint).

2 *pertinet ad confectionem artificiosam*: PORPH. Hor. carm. 1, 38, 2 coronae -ius factae (AVG. in epist. Ioh. 7, 10 vasculum anaglyphum, inauratum, -e f.). AVG. serm. 102, 1, 2 in sepulcris pulcherrime et -issime fabricatis.

deriv.: operositas. *compos.*: inoperosus. *Heus.*

opertāneus, -a, -um. *ab* opertus (operire). *fere i. q. opertus*: PLIN. nat. 10, 156 -a sacra (*ut puta Bonae Deae, cf. p. 688, 82*). MART. CAP. 1, 45 in . . . prima *caeli regione* sedes habere memorantur . . . Ianus, Favores -i *eqs.* (*cf. Sen. nat. 2, 41, 2* quod *deos* superiores et involutos vocant *Etrusci*).

opertio, -ōnis *f.* *ab* operire. *i. q. actus vel effectus operiendi*: VARRO ling. 5, 72 Neptunus, quod mare terras obnubit ut nubes caelum ab nuptu, id est -e *eqs.* (*cf.* PAVL. FEST. p. 184 nuptiae dictae a capitis -e). AVG. in psalm. 10, 8 l. 16 quibusdam scripturarum locis obscuris, tamquam clausis oculis dei, exercentur ut quaerant; et rursus quibusdam locis manifestis, tamquam apertis oculis dei, illuminantur ut gaudeant; et ista in sanctis libris crebra -o atque adapertio tamquam palpebrae sunt dei (*cf.* 10, 12 l. 19 -em atque adapertionem oculorum, quod nomine palpebrarum probabile est positum). *loco parum perspicuo*: ITALA Dan. 12, 2 (cod. 176, Fulg. Rusp. c. Arian. 9 p. 220[C]) multi dormientium in terrae fossura (in terra et f. *cod. 176*) in -e exsurgent (*fortasse per contaminationem duarum versionum gr., sc. Theodotionis* ἐν γῆς χώματι *et LXX interpretum* ἐν τῷ πλάτει τῆς γῆς, *ut Ambr. exc. Sat. 2, 66* in terrae fossu in adapertionem. *ex alterutra tantum versione pendent*: Ps. Aug. spec. 27 p. 425, 2 exurgent in -em terrae, *Ambr. in psalm. 1, 51* in tumulo terrae, *Aug. civ. 22, 3 p. 557, 1 D.* in terrae pulvere [*sic Vulg.*] sive ut quidam interpretati sunt aggere, *Cassiod. in psalm. 95, 13* in terra per fissuras. *cf. Hier. ad l. p. 576[A]* operti erant malorum pondere).

cf. coopertio.

operto, -āre. *ab* operire. *i. q. (bene) operire*: ENN. ann. 508 tergus . . . sagus pinguis -at (*inde pendere videtur* PAVL. FEST. p. 191 -at: saepe operit).

***opertōrium,** -ī *n.* *ab* operire. *scribitur* opor- *var. l.* VVLG. exod. 36, 19 CONC. Arvern. a. 535 p. 67, 13; -tur- ITALA psalm. 101, 27 (cod. 305). GREG. TVR. (*passim*). NOT. Tir. *et var. l.* VVLG. exod. 39, 33. CONC. *l. c.* NOT. Tir. 97, 75. GLOSS. vestimentum. ἐπιβόλαιον. περιβόλαιον. GLOSS. I p. 163 perodites (*?*): -um oculorum.

i. q. instrumentum operiendi: 1 *de textilibus, pellibus, vestibus sim.* ('-um de pellibus' VVLG. exod. 39, 33): SEN. epist. 87, 2 ex duabus paenulis altera stragulum, altera -um facta est (*simili distinctione*: THEOD. PRISC. log. 34 uti plumis et mollioribus -is vel

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

straminibus. GLOSS. III 656 cap. 12 ponite pulvinum, operite stragula et -a [*gr.* περιβόλαια]). ITALA gen. 49, 11 (Maximin. Aug. coll. c. Max. 8 p. 726 *al.*) lavabit in vino stolam suam et in sanguine uvae -um suum (*gr.* περιβολήν, *Vulg.* pallium). exod. 22, 26 (Ps. Aug. spec. 11 p. 366, 6) *vestimentum pigneratum* reddes ei: est enim ei hoc solum -um paupertatis eius (*uno subst. vertuntur duo gr.* περιβόλαιον *et* ἱμάτιον, *Wirc.* cooperimentum . . ., vestimentum, *Ambr. Tob. 14, 46* coopertorium . . ., vestimentum, *Vulg. aliter*). Ezech. 16, 13 (cod. 176, Hier. hom. Orig. in Ezech. 6, 10 p. 388, 21) -a tua byssina (*gr.* περιβόλαια, *Hier. in Ezech. ad l.* amictus, *Vulg.* vestita es bysso. *allegorice interpretatur* HIER. *l. c.* p. 388, 22 profunditas sensuum -um est byssinum). 27, 7 (cod. 175, Hier. *ad l., cf.* VVLG.) de insulis Elissa (Elise et *cod. 175*) facta sunt -a tua (*gr.* περιβόλαια. *explicat Hier.*: operimentum illius *navis*, quod in solis calore . . . vectoribus praebet umbraculum). II Macc. 3, 25 (recc. LX, *sim.* Ambr. off. 2, 29, 147) equus . . . optimo -o ornatus (signatus *X; v. p. 680, 55*). Luc. 23, 11 (cod. d) coperiens eum -um candidum (*gr.* ἐσθῆτα, *cod. a al.* = *Vulg.* veste). HERM. Pal. vis. 4, 2, 1 mitra erat -um eius (*gr.* κατακάλυψις, *cf. vulg.* tegumento). CHIRON 288 -is operitur bene, ut sudet. *al.* *? de armatura* ITALA *p. 680, 83.* 2 *de variis rebus* ('sicut vestimentum' ITALA): ITALA psalm. 103, 6 (cod. 400) abyssus sicut vestimentum -um eius *terrae* (*gr.* περιβόλαιον, *Veron. al. et Vulg.* amictus. *inde* RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 76 cuius *dei* abyssus -um est, cuius tenebrae latibulum). AMBR. in psalm. 118 serm. 7, 31, 3 (2 ne dixeris . . .: 'circumfusus sum tenebris; quis me videt . . .?') nescis illam caliginem noctis non -um, sed incentivum esse peccati? GREG. TVR. Franc. 9, 34 p. 455, 8 arcae. *de operculo sepulcri*: SIDON. epist. 3, 12, 2 supra senis nostri ipsum -um torsi latrones (*an recte* '= *sepulcrum*' *Gruppe in indice edit. Luetjoh.?*). GREG. TVR. Franc. 4, 12 p. 143, 19 vectem, qui decidente -o inter ipsum ac labium sepulchri remanserat. glor. conf. 17 cum -um sarcofagi non inveniret (*seq.* ablatum . . . de hoc sepulchro cooperculum. 34 eius. vit. patr. 7, 4). *ibid.* auferendo -um tumuli (glor. mart. 105 p. 560, 27. *cf. Mart. 2, 43* coopertorium). *al. apud eundem.*

cf. coopertorium.

[Ps. DIOSC. Vind. 1, 1 p. 6, 13 ἶρις . . . Ῥωμαῖοι . . . οἱ δὲ γλαδίολουμ, οἱ δὲ ὠπερτρίτις (*ὀπ- var. l.; corruptum.* σουπερστιτιώσα *Krause,* σουπερσκρίπτα *André*), οἱ δὲ κονσακράτριξ.]

opertum *v.* operio.

opertūra, -ae *f.* *ab* operire. *fere i. q. opertio*: CHIRON 517 et lavacris calidis et -is et deambulatione utere.

cf. coopertura.

1. opertus, -ūs *m.* *ab* operire. [*vix restituendum* MANIL. 4, 800. TERT. resurr. 35 p. 77, 19 (*v. Evans ad l.*). PAVL. NOL. carm. 23, 287.] *i. q. operimentum*: APVL. apol. 56, 2 *linum* non modo indutui et amictui . . ., sed -ui quoque rebus sacris usurpatur. MACR. Sat. 7, 9, 26 nobis ostendit res -u naturae tectas. *Beikircher.*

2. opertus, -a, -um *v.* operio.

operula, -ae *f.* *ab* opera *deminutive.* *i. q. parva vel levis opera*: 1 *de auxilio vel ministerio alicui praebito*: VLP. dig. 50, 14, 3 (*de proxenetis*) -a ista defuncti sunt et ministerium qualequale accomodaverunt (ARNOB. nat. 4, 30). AVG. epist. 47, 1 ne tuae dilectioni negarem -am meam (*cf.* 261, 3. 266, 4). 2 *metonymice de mercede* (*cf.* opera): APVL. met. 1, 7, 10 -as . . ., quas . . . saccariam faciens merebam.

opes *v.* ops.

[**opetes** *nomen herbae*: PS. APVL. herb. 19 l. 26. *an mera dittographia? cf. l. 25* sopitis *et adn. crit.*]

ōphaz *indecl.* (*sed gen.* ofae ITALA Wirc.), *sec. gr.* ωφαζ *ex hebr.* 'ûpaz (*cf.* păz), *quod hodie nonnulli pro nom. propr. accipiunt.* *scribitur saepius* of-. *de notione*: HIER. epist. 37, 1, 1. 37, 1, 3 plura . . . apud Hebraeos auri sunt genera, unde ob distinctionem nunc (*sc.* Dan. 10, 5) -z positum est, ne quis zaab putaret. *cetera v. p. 155, 65; adde* EVCHER. instr. 1 p. 81, 17 ISID. orig. 16, 18, 2.

aurum (de) -z *i. q. aurum purum*: ITALA Dan. 10, 5 (Weing.) renes eius cincti auro -z (Wirc. -ae, *Vulg.* obrizo). VVLG. Ier. 10, 9 adfertur et aurum de -z (*huc spectat* HIER. *p. 155, 66*). *cf. Onom. s. v.* Ophir.

quod prodesset — **ōphelēma** (ὠφέλημα) enim sic appellemus CIC. fin. 3, 33 (*cf.* 3, 69).

ophiaca, (-ōrum) *n.*, ὀφιακά. PLIN. nat. 20, 258 Petrichus, qui -a (*i. carmen de serpentibus*) scripsit.

ophiasis, -eōs *f.*, ὀφίασις. *in codd. scribitur* of- *vel* off-. *acc. pl.* -īs ORIBAS. syn. 8, 23, 1. *morbus capillorum* (*Cels. 6, 4, 2 v. sub* ophis): PS. SORAN. quaest. med. 218 quid est -is? tinea (*cf.* ORIBAS. eup. 4, 5 *ter* [*bis* -eos]. syn. 8, 23, 1). *ibid.* defectus est capillorum. THEOD. PRISC. eup. faen. 16 ut . . . -is ex serpentum squamis cognomentum acceperit (*cf.* ALEX. TRALL. 1, 1). GLOSS. III 603, 33 -is: ἀλωπηκία.

ophicardelon (*acc.*). [*orig. inc. Sch.*] *nomen gemmae*: PLIN. nat. 37, 177 (*cf.* 1, 37, 65) -on barbari vocant, nigrum colorem binis lineis albis includentibus (*inde* GLOSS.[L] I Ansil. OP 101 *ubi additur* de obsiano lapide *eqs.*).

ophidion (-īd-?), (-iī) *n.*, ὀφίδιον. *nomen piscis*: PLIN. nat. 32, 109 -on, pisciculus congro similis (*cf.* 32, 149. 1, 32, 35).

ophiogenīs (-ēs) *m.*, ὀφιογενεῖς. *non nisi nom. et acc. pl.* *i. q. serpentigenae*: 1 *ut appellativum*: VARRO frg. Prisc. gramm. II 524, 4 Parii, qui vocantur ὀφιογενεῖς, et in Africa Psylli, quorum -is cum arbitrantur *eqs.* 2 *ut nom. propr.*: PLIN. nat. 7, 13 quos -es vocat. 28, 30 Psylli Marsique et qui -es (-is *pars codd.*) vocantur.

ophiomachus, -ī *m.*, ὀφιομάχος (-μάχης). *nomen locustae cuiusdam* (*de re v. Plin. nat. 11, 102*): VVLG. lev. 11, 22 et attacus et -us (opimacus *A*) ac locusta (*inverso ordine gr.* ὀφιομάχην. *explicat* HESYCH. *ad l.*: -i . . . ab appellatione manifestatur . . . virtus, quem imitari bonum est et intellegibilibus repugnare serpentibus (*huc spectare videntur* GLOSS. V 574, 27 opinacus ignota [*cf. 562, 5* attacus ignota] *nec non* GLOSS.[L] I Ansil. OB 355 obpiomacem: lacertam [*sim.* OP 202]).

ophiōn, (-nis) *m.*, ὀφίων (*quod alibi non legitur*). *nomen animalis Sardi*: PLIN. nat. 28, 151 animal cervo minus . . ., quod -n vocaretur. 30, 146.

ophiophagī, -ōrum *m.*, ὀφιοφάγοι. *i. qui serpentibus vescuntur*: MELA 3, 81 Panchai . . . quos . . . -os vocant. PLIN. nat. 6, 169 Candaei, quos -os vocant (*inde* SOL. 33, 17).

ophioscordon *n.* *nomen capparis*: DIOSC. 2, 159 p. 241, 2 cappar, quem multi . . . ofioscordon (*gr. 2, 173, 1* ὀφιόσκορδον) . . . appellaverunt.

ophiostaphylē, *acc.* -ēn *f. et* **ophiostaphylon** *n.*, ὀφιοστάφυλον (*fem. in graecis non legitur*). *scribitur disiuncte* ophios staphyle *in codd.* PLIN.; ofiistafilon *vel* epistasilon DIOSC.; epistafilon GLOSS. *nomen herbae*: 1 *i. q. capparis*: PLIN. nat. 13, 127 (*cf.* 1, 13, 44) alii -en vocant. DIOSC. 2, 159 p. 241, 2 (*gr. 2, 173, 1*). GLOSS. III 562, 20. 2 *i. q. vitis alba*: DIOSC. 4, 177 p. 87, 22 ampelos leuce . . . aut -on (*gr. 4, 182, 1; cf. Plin. nat. 23, 21*).

ophis, (-is) *m.*, ὄφις. *scribitur* of- POL. SILV., GLOSS. *i. q. serpens*: 1 *proprie*: POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 33 *inter nomina colubrarum.* PRAEDEST. 1, 17 coluber . . . Graece -is dicitur (*ex* AVG. haer. 17, *ubi litt. graecis scribitur*). GLOSS. V 125, 31 -is coluber. 2 *translate de defectu capillorum*: CELS. 6, 4, 2 quod a similitudine -is (ophiasis *edd. vett., sed cf. Poll. 4, 192*) appellatur.

ophītēs, -is *m.*, ὀφίτης. *scribitur* of- *saepius,* ob- ISID. 12, 4, 30, obiter GLOSS. *de formis: sing. gen.* -is PLIN. nat. 36, 158; *acc.* -en DIOSC., CAEL. AVR.; *abl.* -e PLIN., IVL. VAL.; *plur. nom.* -ae MART., AVELL. *de genere: fem.* ISID. *sub 2.* *fortasse huc pertinet* NOT. Tir. 100, 99[a] o[r]ph[ir]itis (*iuxta* porphyrites).

1 *nomen lapidis* (GLOSS. genus marmoris): LVCAN. 9, 714 parvis pictus maculis Thebanus -es (ADNOT.: marmor maculosum. COMMENT.: Aegyptiacum marmor). PLIN. nat. 36, 55 cum sit illud *marmor* serpentium maculis simile (*inde* ISID. orig. 16, 5, 3). 36, 56. 136. 158 albo. STAT. silv. 1, 5, 35. MART. 6, 42, 15 flamma tenui calent -ae. IVL. VAL. 1, 3 DIOSC. 5, 169 capp. p. 165 AVELL. p. 752, 17 CAEL. AVR. chron. 3, 8, 138. 2 *abusive i. q. genus serpentis* (*fortasse e falsa interpretatione versuum Lucani ortum, cf. Sofer, Etym. d. Isid. 61 sq.*): ISID. 12, 4, 30 -es dicta, quod colorem arenae habeat (*inde* GLOSS.[L] I Ansil. OB 182).

deriv.: *?* ophiticus.

? **ophīticus,** (-a, -um). [*ab* ophītēs; *an* *ὀφιτικός *? Sch.*] NOT. Tir. 100, 99[b] o[r]ph[yr]iticus (*iuxta* porphyriticus).

ophiūchus *v. Onom.*

ophiūsa, -ae *f. ab* ὄφις, *cf.* ὀφιοῦσσα. *nomen herbae*: PLIN. nat. 24, 163 (*cf.* 1, 24, 102) *nasci* -am in Elephantine . . . lividam difficilemque aspectu *eqs.* *cf. Onom.*

ophrȳs *f.*, ὀφρῦς. *nomen herbae*: PLIN. nat. 26, 164 (*cf.* 1, 26, 93) denigrat . . . -ys (-os *codd.*) herba, denticulato oleri similis, foliis II.

ophth- *v.* opth-.

[**opicer** FEST. p. 302 *mutilum.* ovicerda (*i. stercus ovium*) *coni. Furlanetto.*]

opicillum (VARRO Men. 116) *v.* pocillum.

opicizo, -āre *et* **opizo,** -āre, ὀππικίζω, *ὀπίζω. LYD. mens. 1, 13 ἐξ ἧς (*sc.* Ὀππικῆς πόλεως) καὶ ὀππικίζειν, καὶ ὡς τὸ πλῆθος, ὀφφικίζειν τὸ βαρβαρίζειν Ἰταλοὶ λέγουσιν. SCHOL. Iuv. 3, 207 opizin (*i.* ὀπίζειν) Graeci dicunt de his qui inperite loquuntur; alii opicos dicunt eos, qui foedam vocem habent. *ibid.* cod. Leid. 82 (p. 245 Wessner) opicizare dicitur minuere litteram loquendo (*sim.* SCHOL. Pers. 1, 35 cod. Bern. 257 GLOSS. V 654, 47. *plura recentiora apud Rönsch, Collect. philol. 146, ubi etiam* opizare).

cf. ὀππικιστής *p. 703, 4 et* opicus.

opicum, (-ī) *n.*, ὀπικόν. *genus medicamenti*: NOT. Tir. 98, 87 (*inter varia unguenta*) -um (hap-, hop-, hup- *codd.*).

opicus, -a, -um, ὀπικός. *nomen priscum Oscorum, cf.* FEST. p. 189 in . . . antiquis commentariis scribitur -um pro Obsco *et gr.* Ὀπικοί (*inde a Thuc.*); *deinde abiit in vocem contumeliosam.* *gen. pl.*: -ōn CATO.

significat aliquid abhorrens a doctrina vel urbanitate hominum eruditorum: 1 *fere i. q. barbarus, rudis*: a *de animantibus* (*praecipue de iis, qui litterarum Graecarum imperiti sunt, cf. Otto, Sprichw. n. 1297*): CATO ad fil. frg. 1 nos quoque *Graeci* dictitant barbaros et spurcius nos quam alios -on (*Jahn,* -os *codd.*)

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

appellatione foedant. TIRO Gell. 13, 9, 4 nostri -i (*antea*: rudes Graecae linguae). IVV. 3, 207 divina (*i. Graeca*) -i rodebant carmina mures (SCHOL. *v. sub* opicizo. *inde* GLOSS. V 654, 47. GLOSS.[L] II Philox. p. 149 AP 18 -us: ὀππικιστής ὡς Ἰουβενάλιος). 6, 455 -ae castigat amicae verba (SCHOL.: inperitae, male pronuntiantis. GLOSS. V 654, 46 -ae id est sacra [*cf. p. 162, 1 sqq.*]). FRONTO p. 20, 12 v. d. H. (p. 25 N.). p. 40, 11 (p. 44 N.) laudavi beatius -um tuum (*an neutr. pro subst.?*). AVR. Fronto p. 30, 23 (p. 31 N.). SCAVR. gramm. VII 23, 2 nisi -us legat. GELL. 2, 21, 4 *opp.* Graecas res eruditi. 11, 16, 7 ille -us (*11, 16, 2* litterarum et vocum Graecarum expers). ENNOD. epist. 7, 22, 2 p. 190, 15. **b** *de rebus*: SIDON. epist. 8, 3, 1 turbida et praeceps et -a translatio.

2 *fere i. q. obsoletus, obscurus*: AVSON. 212, 3 p. 68 P. exesas tineis -asque evolvere chartas. 393, 99 p. 249 quod non -ae tegunt papyri.

3 *fere i. q. spurcus*: AVSON. 128, 2 p. 344 P. Eunus Syriscus, inguinum ligurritor, -us magister — sic eum docet Phyllis (*cf.* FEST. p. 189 *et* PAVL. FEST. p. 188 *ubi nomen Opicorum vel Obscorum cum voce q. e.* obscenus *coniungitur*).

deriv.: opicizo. *cf. Onom.*

opidum *v.* oppidum. *Flury.*

opifer, -a, -um. *ab* ops *et* ferre. *notatur* opif CIL XII 2990 (*cf.* add. p. 832). [*dub. lect.* INSCR. Väänänen, Graff. del Palatino n. 51 -r *Correra*, dapifer *Marichal, Rev.Et.Lat. 45, 1967, 157. confunditur in codd. c.* opifex OV. met. 1, 521. 15, 653. *perperam restit. Corsaro* DRAC. laud. dei 1, 434 (*cf. André, Rev.Phil. 38, 1964, 188*).]

i. q. opem ferens: **1** *epitheton deorum*: CIL I² 1480 Dianai -ai Nemorensei. OV. met. 1, 521 *de Apolline*. 15, 653 deus . . . -r *i. Aesculapius* (*cf. 744* salutifer). FAST. ann. Iul. Arv. Aug. 23 (CIL I² p. 214) Opi -ae (PLIN. nat. 11, 174 [*cf. Jordan Ephem.Epigr. 1, 1872, 229*]). CIL XIV 3539 (*fere sub Tiberio*) Fortunae. XII 2990 Letinnoni b(ono) -o (*cf. Cramer, RE XII 2144*). INSCR. Dessau 3331 (*titulo manco*). **2** *de rebus*: PLIN. nat. 16, 64 *folia fraxini* contra serpentes . . . -a. ARNOB. nat. 1, 44 *Christum* nihil nocens aut noxium, sed -um, sed salutare . . . nobis . . . donasse.

opifera, -ōrum *v.* opisphora.

ᴺ**opifex,** -icis *m.* (*f. et n. v. infra*). [*ab* ops *eodem atque* opus *sensu adhibito et* facere, *vix ab* *opos, *ut sit pro* *operifex; *cave conferas exemplum recentius* vulnificus *a dactylicis formatum. Sch.*] GRAMM. suppl. 74, 26 -x id est opus faciens (*cf.* GLOSS.). ISID. orig. 10, 200 -x, quod opus faciat aliquod. *aliter* SERV. auct. Aen. 8, 377 idem valet 'opis' quod 'artis'; hinc -es. NOT. Tir. 29, 13. *gen. plur.* -ium *trad.* ALC. AVIT. hom. 28 p. 150, 11. *de genere*: GRAMM. suppl. 119, 13 communia trium generum ut hic et haec et hoc -x. *fem.*: COLVM. 3, 10, 10 rerum aeterna -x *i. Natura (cf. R. Sobel, Stud. Colum. p. 56); sub II saepius coniungitur c. subst. fem. (adde p. 704, 48) et neutr. adi. v. sub II.* *de notione*: SYNON. Cic. p. 445, 9 sellulani (*i.* -arii). -es. artifices. redemptores. institores. GLOSS. δημιουργός. χειροτέχνης. artifex. fabricator. operis factor. opus faciens. II 313, 58 ἐργοδιώκτης: institor, -x. 476, 45 χειρουργός: -x. 594, 8 statuarius: statuarum -x. 595, 28 tignarius: tignorum -x. III 271, 7 τεχνίτης: artifex, -x. GLOSS.[L] I Ansil. OP 116 operarius. *legitur inde a* PLAVTO, CIL I² 2125, CIC., VARRONE, SALL., HOR. [*variat cum* artifex QVINT. inst. 2, 15, 4. 2, 21, 24. *restituitur* DRAC. laud. dei 1, 434 (*v. sub* opifer).]

i. qui opus facit, conficit: **I** *ponitur solum vel in appos. mere explicativa* (*imprimis iuxta nom. propr., e. g. p. 704, 35*): **A** *strictius significat animantes, qui victus quaerendi causa artem quandam exercent*: **1** *homines* (*comparationes cum deo, natura v. p. 704, 64*): **a** *de iis, qui in artibus sordidioribus et vulgaribus versantur* (*saepius cum colore contemptus*): **α** *in universum*: PLAVT. Most. 828 non . . . haec pultiphagus -x opera fecit barbarus. CIL I² 2125 incolae -esque dedere. CIC. Flacc. 18 -es et tabernarios atque illam omnem faecem civitatum. rep. 1, 35. fin. 3, 4 -es . . . tueri sua artificia. 5, 52 homines infima fortuna . . . -es denique. ac. 2, 144. Tusc. 4, 44 -um antelucana . . . industria. nat. deor. 2, 150. off. 1, 150 -es . . . omnes in sordida arte versantur (*in descriptione artium ut*: SEN. epist. 88, 21 *sunt artes* vulgares -um, quae manu constant et ad instruendam vitam occupatae sunt). SALL. Catil. 50, 1 -es atque servitia. Iug. 73, 6 uti -es agrestesque omnes . . . relictis operibus frequentarent Marium (*item iuxta rusticos*: PLIN. nat. praef. 6 agricolarum, -um turbae. IREN. 2, 32, 2 [2, 49, 1 H.]. ARNOB. nat. 1, 50 p. 34, 5 LACT. inst. 3, 25, 12. *al.*; *de ipso rustico*: CYPR. GALL. gen. 65 hic positus custos Adamus . . . atque -x [*sec. gen. 2, 15* ut operaretur *paradisum*]). LIV. 1, 59, 9 *Romanos* -es ac lapicidas pro bellatoribus factos. 4, 9, 9. 6, 25, 9 intentos . . . -es suo quemque operi. 8, 20, 4 -um . . . vulgus et sellularii. 26, 16, 8 multitudo institorum -umque. 26, 47, 2 eos *sc.* -*es* publicos fore populi Romani edixit. 27, 17, 7. PAVL. FEST. p. 224 ut denuntiarent -bus, manus abstinerent ab opere, ne, si vidisset sacerdos facientem opus, sacra polluerentur. *et saepius.* **β** *indicatur ars vel condicio -is* (*per gen., adi. necnon subst. appos.*): SEN. benef. 6, 17, 1 vilissimae mercis (*cf.* EVTR. 9, 9, 2 vilissimus). CIL VI 8648, 2 (*aet. imp. Hadr.*) praepositus -bus domus Augustianae. VLP. dig. 50, 13, 1, 7 ceterarum artium -bus sive artificibus (CIL XIII 2000, 4 a. vitriae). TREB. trig. tyr. 8, 3 ferrarium (*cf.* AVR. VICT. Caes. 33, 9 ferri). DON. vita Verg. l. 2 Br. -em figulum. AVR. VICT. Caes. 35, 6 monetae. VVLG. act. 19, 25 *argentarios* et eos qui huiusmodi erant -es (*gr.* ἐργάτας, *var. l.* τεχνίτας. *Itala [cod. e] et var. l. Vulg.* artifices; *cod. g* operarios). ANIAN. Chrysost. laud. Paul. 4 p. 490[extr.] tentoriorum (*gr.* σκηνοποιῷ). PS. RVFIN. in Am. 9, 11–12 p. 1103[A] caementarii. CASSIOD. hist. 6, 27, 3 publici . . . -es artificesque monetae (*gr. Sozom. 5, 15, 6* τῶν δημοσίων ἐριουργῶν). CIL XII 1384 lapidari. XIII 2828, 5 -es loricari.

b *de pictoribus, sculptoribus, architectis sim.*: CIC. orat. 5 ne -es quidem se ab artibus suis removerunt, qui . . . non potuerunt . . . Coae Veneris pulchritudinem imitari (*cf.* COLVM. 1 praef. 31 ne minoris quidem famae -es . . . laborem suum destituisse). fin. 2, 115. Tusc. 1, 34 -es post mortem nobilitari volunt. nat. deor. 1, 77 poetae, pictores, -es. OV. met. 8, 201 *de Daedalo*. SEN. contr. 10, 5, 15 *de Parrhasio*. SEN. epist. 58, 21 -x statuam figuravit. 65, 3 in statua materia aes fuit, causa -x (*seq. l. 51*). QVINT. inst. 5, 10, 10. ITIN. Alex. 20 eius scientiae -bus, quos architectonas vocant. CHALC. comm. 284 *formam* imponit -x. 343 *bis*. SCHOL. Iuv. 9, 145 -es, servi argentarii. PS. RVFIN. in Os. 13, 1–2 p. 1027[B] manus -um fingendi gnara. CLAVD. 18, 163 -x tauri tormentorumque repertor (*de Perillo ut*: OROS. hist. 1, 20, 3 aeris -x). AVG. civ. 12, 26 p. 551, 29 D. homines figuli et fabri atque id genus -es, qui etiam pingunt *eqs.* soliloq. 2, 9, 17. MACR. Sat. 7, 14, 22 si fallax -x materiam quae pomi pondus imitaretur elegit.

2 *crabrones* (*cf. II B 1*): PLIN. nat. 11, 73 *crabronum* duo genera: -es, minores corpore . . .; matres (*cf. Aristot. hist. anim. p. 628 a 2* ἐργάται). 74 -es funguntur munere (*ibid. iterum*).

B *laxius significat auctorem cuiuslibet operis* (*huc spectare videtur* NON. p. 457, 24 [*inter impropria*] -em ⌊non solum ex opere⌋ [⌊⌋ *Quicherat*, non ex ope *trad.*] posse dici Cicero Tusculanarum lib. v auctor est [*v. infra*]. *accedit gen. passim, inf.* PERS.): **1** *in universum*: **a** *de hominibus* (*anima* PRVD.): CIC. ac. frg. 19 non . . . vocabulorum -em sed rerum inquisitorem decet esse sapientem (*cf.* Tusc. 5, 34 Zeno . . . ignobilis verborum -x [PRVD. apoth. 805 morumque]. ITALA Esth. 6, 3 [Complut.] sermonum [*gr. et Vulg. deest*]). HOR. sat. 1, 3, 133 sapiens operis . . . optimus omnis est -x. PERS. 6, 3 (*de Caesio Basso poeta*) mire -x numeris . . . primordia vocum . . . intendisse. AMM. 14, 11, 11 persuasionis -x callidus (*cf.* 17, 5, 15 suadendi). MACR. Sat. 2, 4, 29 *de eo qui corvum loqui instituerat.* ALC. AVIT. carm. 4, 341 *Noe* -x salutis. **b** *de rebus* (*sc. incorporalibus praeter* APVL.; *per prosopopoeiam* PRVD.): CIC. fam. 7, 25, 2 is *sc. stilus* . . . est dicendi -x (*cf. de orat. 1, 150* effector). SEN. epist. 90, 27 *sapientia* non est . . . instrumentorum . . . -x; . . . artificem vides vitae. QVINT. inst. 2, 15, 4 esse rhetoricen persuadendi -em (*var. l.* artificem), id est πειθοῦς δημιουργόν (*item de rhetorica*: AMM. 30, 4, 4 suasionis -em). APVL. Socr. 1 p. 116 diei -em (*de sole*). PRVD. psych. 260 Fraus . . . fallendi versuta -x. AVG. ord. 2, 11, 34 p. 171, 17 *in carminibus* dimensionem esse . . . suavitatis -em. **c** *in sententiis generalibus* (*neglegitur, quis sit -x*): SEN. epist. 65, 4 prima, inquit *sc. Aristoteles*, causa est ipsa materia . . ., secunda -x (*cf. Aristot. metaph. p. 1013 a 31* τὸ ποιοῦν. *antea l. 17*). LACT. inst. 2, 2, 13 tamquam possit plus esse in opere quam in -e. 2, 8, 42 omne . . . ex quo fit, quia recipit -is manum, destruitur. CHALC. transl. p. 28[A] operi . . . fortunam dat -x suus (*gr.* ὁ δημιουργός; *Cic. Tim. 4* is qui aliquod munus efficere molitur). comm. 337 omnis . . . materia silvestris -i subiacet, ut aes statuarum artifici *eqs.* PAVL. NOL. epist. 16, 2 p. 116, 13 ut sit *res* eadem creator pariter et creatura id est -x et opus. CANON. Turner I 2, 1 p. 332 c. 4 l. 11 quod creatur, -em habet, quod nascitur, patrem (*sim.* p. 333 c. 7 l. 3). CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 30, 20 effectus est ab -e, adfectus in opere. *quasi proverbialiter*: MAXIMIN. c. Ambr. 77 opus -em probat.

2 *de deo, natura sim.* (*de Prometheo* CLAVD., *de diabolo p. 705, 22; ceterum cum -e comparatur natura* CIC. nat. deor. 2, 81. 142, *deus* ARNOB. nat. 7, 35 CHALC. comm. 26 AVG. civ. 16, 8 p. 137, 22 D. ALC. AVIT. carm. 1, 76): **a** *respicitur creatio mundi et hominis sim.* (*tam apud paganos quam apud Christianos, deest apud* TERT. [*v. Braun, Deus Christianorum 380 sq.*] *et in* VVLG. [*in* ITALA *semel invenimus*]; *gr. resp.* δημιουργός *nisi aliud notatur*): OV. met. 1, 79 ille -x rerum, mundi . . . origo (COLVM. 3, 10, 10 aeterna [*v. p. 703, 45*]. LVCAN. 10, 267 *syn.* creator. LACT. inst. 5, 3, 25. AVIEN. Arat. 28 *de Iove*. PAVL. NOL. carm. 5, 8 [= AVSON. 153, 8 p. 7 P.] *de Christo*. HIL. gen. 121. *al*). APVL. apol. 64, 7 assiduus mundi sui -x (CHALC. transl. p. 29[A] et fabricator [*Cic. Tim. 6* artifex]. p. 32[B] [*gr.* ὁ θεός]. AVSON. 419, 80 p. 374, 547 P. et causa. PRVD. ham. 116. *al.*). MIN. FEL. 17, 6 quae . . . ut crearentur, fierent, disponerentur summi -is et perfectae rationis eguerunt. ARNOB. nat. 1, 29 conditorem eius *i. solis* -emque (*seq.* genitor eius *i. lunae* et fabricator). 2, 52 solem . . . esse horum *hominum* -em. 3, 22 non . . . ipsi -es dii sunt. LACT. inst. 4, 9, 2 Zenon . . . -em universitatis λόγον praedicat ([*cf. Diog. Laert. 7, 147; Tert. apol. 21, 10* artificem *et* factitatorem]. CHALC. transl. p. 28[C] genitoremque [*gr.* ποιητήν]. SERM. Arian. frg. I 1 p. 597[A] creator et -x u.). opif. 7, 7. epit. 37, 2 *de Christo*. CHALC. transl. p. 41[A] quorum *deorum* -x idem paterque ego ([*Cic. Tim. 40* parens effectorque]. AVG. serm.

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

241, 8, 8). *et saepe apud eundem.* MAR. VICTORIN. ad Iust. 8 is ... mihi est conditor, qui et -x mundo. HIL. in Matth. 4, 24 cum ... neglecto -e suo religionem operibus impertirentur. trin. 11, 47 qui origo ... qui -x est. ZENO 1, 6, 2 (1, 4, 6 L.). AMBR. hex. 1, 9, 33 naturae ([*cf. Basil. hex. 2, 7, 6* ποιητής, *Eustath.* conditor]. Noe 12, 41). MAXIMIN. c. Ambr. 130. 134 generale opus unius -is. RVFIN. Adamant. 4, 7 conditorem et -em materiae. Basil. hom. 2, 8 admirandus (*gr. p. 216^C* ὁ ἀριστοτέχνης, *var. l.* ὁ ἄριστος τεχνίτης). Orig. princ. 2, 1, 4 p. 110, 15 mundi opus ... sine -e ... constare. PRVD. ham. 283. 697 parens -xque et conditor Adae. c. Symm. 2, 202. CLAVD. 8, 239 *de Prometheo hominis conditore.* AVG. c. Pelag. 4, 8, 24 p. 548, 12 creatorem atque creaturam, -em atque opus. *al.* *sim. de conditore civitatis caelestis*: ITALA Hebr. 11, 10 (Conc.^{S} I 5 p. 379, 26 Mutian. Chrysost. hom. 23 p. 379/80) cuius *sc. civitatis* architectus (artifex *Mutian.*) et -x deus (*Hier. epist. 98, 2, 3* fabricator, *129, 3, 4* creator, *cod. e et Vulg.* conditor). **b** *transfertur ad auctorem variarum rerum et actionum*: CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 156, 7 miraculorum (*gr. I 1, 2 p. 84, 12* ὁ θαυματουργήσας). p. 163, 3 incorruptionis ... -x corruptionem non operatur (*gr. I 1, 2 p. 75, 8* πρόξενος). MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 13, 27 deusne huius mali *i. peccatorum* auctor et -x? (*cf.* 13, 34 peccatum ... *non* esse substantiam ..., quia sic haberet ... deum -em et auctorem. p. 62, 33 mortis -x diabolus factus est). ENNOD. epist. 9, 9, 1 p. 234, 10 salutis. MVTIAN. Chrysost. hom. 23, 3 p. 381/2 quorum bonorum praeparator et -x deus est (*gr. p. 163* παρασκευαστής). *sublucente vi strictiore*: SEDVL. op. pasch. 2, 12 ut ignis metalla sordium consumptione clarificat, ita nos ab originali contagione sua bonus -x flamma mundavit (*cf. carm. pasch. 2, 155* salvator).

II *determinat alia subst., unde vergit plus minusve in vim adi.* (*iuxta alia adi.*: HOR., PLIN., MACR. *infra sub B*, CHALC. *l. 37*, CLAVD. MAM.; *circumscribitur compar.* VARRO *l. 66; appos. explic. v. sub I*): **A** *attributive*: **1** *praevalente notione auctoris*: **a** *spectat ad deum vel naturam*: **α** deus -x: *accedit gen.*: CIC. nat. deor. 1, 18 -em aedificatoremque mundi Platonis de Timaeo d. SEN. Phaedr. 189 -x trisulci fulminis ... d. *i. Vulcanus.* LACT. opif. 3, 18 de -e rerum d. *al.* *sine gen.*: CHALC. transl. p. 30^D (*gr.* ὁ θεός *tantum ut* p. 46^C). comm. 137 ab -e et intellegibili d. 199 a magno -e d. 201 summi -is d. *al.* AVIEN. Arat. 621 ut ... munus ... Phoebo formaret nervis -x d. MAXIMIN. c. Ambr. 138 cum ... -em genuerit d. PAVL. NOL. carm. 23, 309 ipse -x lux nostra d. *al.* **β** *aliae iuncturae*: PLIN. nat. 31, 1 -e natura ne in illis quidem cessante (MACR. Sat. 7, 16, 14). RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 11, 1 -is verbi dei ([*Migne gr. 36 p. 321^C* ὁ τεχνίτης ... λόγος]. CASSIOD. Didym. in I Ioh. 5, 19 p. 81, 15 cuncta ... fundamentum habentia -x v.). AVG. civ. 15, 3 p. 62, 7 D. -x sapientia. GREG. ILIB. in cant. 1, 8 F. magistra sapientia et -x ratio. EPIST. imp. Honor. et Theod. Migne 56, 490^C formandi mundi -em curam. MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 56, 26 -i temporum divinitati (*gr. I 1, 6 p. 5, 25* τῇ δημιουργῷ ... θεότητι). EVSTATH. Basil. hex. 7, 1, 4 -bus (*var. l.* -is) servire praeceptis (*gr.* τῷ δημιουργικῷ προστάγματι).

b *de rebus variis*: GELL. 12, 1, 13 sanguis ille -x ... corpus hominis finxit *in utero* (*inde* MACR. Sat. 5, 11, 16). APVL. apol. 14, 8 levitas illa speculi fabra et splendor -x. ITALA sap. 7, 21 (Paul. Nol. epist. 39, 2) rerum -x sapientia (*gr.* ἡ ... πάντων τεχνῖτις ... σοφία, *Ambr. spir. 2, 9, 92* operatrix, *Vulg.* artifex). ARNOB. nat. 2, 17 -es manus atque ... perfectionis artifices. PANEG. 4, 4, 2 non segnis virtutum -x disciplina. LACT. inst. 2, 9, 22 -x calor. CLAVD. 28, 533 -x ... timor *sc. moenia condens.*

2 *praevalente notione operarii*: **a** *de apibus* (*cf. B 1*): OV. Ib. 541 -x ... spicula condat apis. PRVD. cath. 3, 73. CLAVD. MAM. epist. 2 p. 205, 9 volucris atque -x apicula. **b** *de hominibus* (*aliter p. 703, 81*): FRONTIN. aq. 96 numerum ... servorum -um. **c** *de instrumento*: ISID. orig. 19, 23, 7 -x acus.

B *praedicative*: **1** *de apibus fere i. q. operosus, laboriosus* (*cf. A 2 a et I A 2*): VARRO rust. 3, 16, 19 silvestres minores sunt ..., sed -es magis (*Aristot. hist. anim. p. 624 b 29* ἐργατικώτεραι, *Plin. nat. 11, 59* opere ac labore praestantes). MACR. Sat. 5, 11, 4 descriptas apes a Vergilio -es, ab Homero vagas. **2** *de homine*: HOR. carm. 3, 27, 30 studiosa florum et debitae Nymphis -x coronae *sc. Europa.*

3 *de rebus*: PLIN. nat. 5, 53 *Nilus* beluis frequens silvarumque -x medios Aethiopas secat. CONC.^{S} IV 2 p. 96, 12 verbum dei et vivum et -x confitemur (*gr. Greg. Nyss. or. catech. 1 Migne gr. 45, 16^C* ἐνεργὸν καὶ ποιητικόν).

in lusu verborum iuxta opera APVL. apol. 64, 7, *iuxta* opus *passim, nota iuxtapositiones distinctas ut*: LACT. inst. 2, 2, 13 MAXIMIN. c. Ambr. 77 PAVL. NOL. epist. 16, 2 AVG. c. Pelag. 4, 8, 24 p. 548, 12.

deriv.: officina, opificium, *?* opificius, opificor, opificus; *cf.* 2. offex.

compos.: coopifex.

opificāmentum, -ī *n.* *ab* opificari. *i. q. creatura*: EVSEB. EMES. serm. 16, 6 deum ... et -a omnia (*postea*: de creaturis).

opificātio, -ōnis *f.* *ab* opificari. *i. q. creatio* (*legitur non nisi in vers. e gr. factis, gr. resp.* δημιουργία): CANON. Turner I 2, 1 p. 32^r, 15 qui se exsecavit ... sui ... est homicida et dei -i (-e *trad.*) inimicus ([*Dionys. Exig. ibid. I 1 p. 17* conditionis]. THEOD. MOPS. in I Tim. 3, 16 p. 136, 2). CONC.^{S} IV 1 p. 70, 27 creaturam, quam ... causa -is ex deo esse putamus (*Conc.^{S} I 5 p. 98, 11* operationis. *II 3, 1 p. 213, 17* creationis). THEOD. MOPS. in Eph. 2, 10 p. 146, 20 quod dixit: 'ipsius enim sumus factura' ... non secundum primam dicit -em sed secundam (5, 29 p. 185, 22 *et* 186, 11. *cf.* 5, 28 p. 185, 19 s. principalem -em). 5, 32 p. 187, 11 in principium -is. in I Tim. 4, 3 p. 143, 7 pro ratione -is.

opificātrīx, -īcis *f.* *ab* opificari. *i. q. opifex* (*sc. in appositione usu fere adi.*): CONC.^{S} I 5 p. 322, 29 rec. B quod in ligno clavis erat confixum, non erat corpus, sed -x essentia sapientiae (*Migne gr. 26 p. 1053^A* ἡ δημιουργὸς οὐσία, *rec. Q p. 322, 17* creatrix).

opificīna *v.* officina. *Beikircher.*

opificium, -ī *n.* [*ab* opifex. *Sch.*] *scribitur* opp- GLOSS. V 377, 10. *gen. sg.* -ci VARRO rust. 3, 16, 20. *de notione*: GLOSS. ἐργοποιΐα. χειροτεχνία. ergasterium. ergastulum. GLOSS.^{L} IV Plac. o 22 res aliqua quae in opere est vel ubi opera fiunt (*cf.* V Abba OP 32).
legitur apud VARRONEM (*ter*) *et inde a* LACT.; *plur. apud* CHALC. *et* EVSEB. EMES. *invenimus.* [*variat in codd. cum* artificium, beneficium, officium, opifex, *v. infra.*]

i. q. opus opificis: **1** *praevalente notione actionis*: **a** *animantes opus faciunt* (*maxime victus vel quaestus parandi causa*): **α** *operarii, artifices sim.*: VARRO Men. 342 avida libido rapere ... coepit seque -o (opifico *vel* opifice *codd.*) non probiter clepere. frg. Non. p. 483, 37 non in suarum manuum (*Lindsay,* manu *trad., alii alia*) -o, quibus †alme lino quid faciunt aut palma. AVG. civ. 3, 2 p. 99, 1 D. miror Apollinem ... in tanto -o (*sc. moenibus Troianis aedificandis*) laborasse. quaest. hept. 2, 138 p. 180, 4 quae *opera* pertinere ad -um videntur (*cf. 2, 169 p. 200, 12* ad artes opificum). SIDON. epist. 6, 8, 1 non illi est -um (off- *var. l.*) quaestui, militia commodo, cultura compendio. OP. imperf. in Matth. 40 p. 852 quod sutoriam professus est artem et -um vel magisterium eius artis aperuit. CASSIOD. Ios. antiq. 19, 7 quaecumque ... pictura aut sculptura venusta fuere vel alio quolibet -o pulchra simulacra (*gr.* κατασκευὰς ἀνδριάντων, *cf. Suet. Cal. 22, 2* simulacra ... arte praeclara). **β** *apes*: VARRO rust. 3, 16, 20 nisi -i eas urget tempus (*antea*: opus quod faciunt. *3, 16, 19* opifices. *3, 16, 14* mellificium).

b *deus (spiritus sanctus, Prometheus) opus facit homine, mundo sim. creandis*: LACT. inst. 2, 8, 16 cui *deo* nihil aliud quam -um concedis. 2, 8, 48 qui *prophetae* opus mundi et -um (artificium *var. l.*) dei ... testantur (SERM. Arian. frg. I 17 p. 625^B. PAVL. NOL. epist. 37, 6 p. 321, 22 naturale. LEO M. serm. 19, 2. CONC. Brac. a. 561, 3, 13 creationem universae carnis non -um d. *eqs.*; *cf. sub 2 a*). 2, 10, 6 tam mirabile tamque divinum -um *hominis creandi* homini *sc. Prometheo* dederunt (epit. 34, 11 ira 13, 13. SIDON. epist. 2, 2, 1 [beneficium *var. l.*]. FAVST. REI. symb. 1 Caspari Anecd. p. 320, 11 d. -i [opificis *var. l.*] dignitas. *cf. sub 2 a*). 2, 10, 11 quod de -o Promethei narrant. epit. 21, 3 praestitutis legibus serviunt *elementa* ... -o summi conditoris. ira 21, 4. HIL. trin. 3, 26 neque de creatore suo -i ipsius materia decernat. ZENO 2, 17, 1 (1, 34, 2 L.) -um domini deique consilium se deprehendisse. PAVL. NOL. epist. 24, 9 p. 209, 16 divinae manus. AVELL. p. 413, 19 ut lapsum suum in creatoris referret -um. MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 56, 34 qui *Christus* spiritus sancti -o extitit. *al.* *in titulo libri*: LACT. opif.

c *operantur res*: CHALC. comm. 233 cum animae potestates -a (officia *var. l.*) sua recognoscunt nec aliena appetunt. 260 quasi corporeis -is sensus administrentur.

2 *praevalente notione rei effectae* (*cf.* GLOSS.^{L} I Ansil. OP 122 -o: opere perfecto): **a** *de rebus a deo creatis*: HIL. trin. 3, 25 per hanc magnificentiam mundi ac tam sapienter instituti -i ornatum. SERM. Arian. frg. I 17 p. 626^A unius dei esse -um hanc quae videtur creaturam (AVG. haer. 46 p. 38 carnem non d., sed malae mentis ... esse -um [*sim.* CONC. Brac. a. 561, 3, 7]. LEO M. epist. 15, 6 nec natura eius *diaboli* -um [off- *var. l.*] dei. EVSEB. EMES. serm. 24, 28.32. *paulo aliter* AVG. in euang. Ioh. 87, 4 quod ipse *mundus* odit in seipso, d. scilicet -um [*antea*: odit quod factus est per dei bonitatem]). AVG. c. Faust. 20, 22 p. 565, 28 corpora humana -um ... esse gentis tenebrarum (31, 4 p. 760, 2). c. Iulian. op. imperf. 3, 155 -um quod est homo. 4, 124 deus suum amat -um (CASSIAN. inst. 6, 12. 9, 7 conl. 14, 3, 2). EVSEB. EMES. serm. 24, 27 (*loq. sol*) creatura sum et non creator; -um et non opifex *eqs.* 25, 2 -a, intermisso creatore, adoraverunt. VIGIL. THAPS. c. Arian. 1, 14 antecedit creator creaturae suae -um. *al.* **b** *de rebus ab hominibus factis*: EVSEB. EMES. serm. 18, 38 (*de vestimentis*) intuebatur -orum varietatem. ALC. AVIT. hom. 18 p. 129, 4 si qui sic in -o duplicis bon⟨i (*gen. qual.*) aut⟩ Christum offerat aut frontibus Christianum (*i. in ecclesia, ubi et baptisma et eucharistia celebratur, nisi fallimur. item de ecclesia*: 22/23 p. 138, 35 [*contextu manco*] eminentis -i. 24 p. 142, 15 brevis -i). *Oomes.*

? **opificius,** -a, -um. [*si genuinum, ab* opifex, *cf.* carnificius, pontificius. *Sch.*] *i. q. ad opificem pertinens*: APVL. flor. 9, 14 plura ... mea extant in Camenis quam Hippiae in -is operibus (opera *vulgo,* operibus *del. Wower,* in opificis operibus *Hildebrand*).

opificor, -ātus sum, -ārī (*et* -o, -āre). [*ab* opifex. *Sch.*] GLOSS. II 476, 46 χειρουργῶ: -o, suspino (*i.* ruspino *?*). *i. q. opus facere,*
[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

operari: Evseb. Emes. serm. 5, 27 neque ... pater *i. deus* ideo -tus est, ut necessaria sibi faceret. 13, 7 *deus* qui -tus est ista.

deriv.: opificamentum, opificatio, opificatrix.

opificus, -a, -um. [*ab* opifex. *Sch.*] *i. quod opificis (vel opificii) est*: Evstath. Basil. hex. 3, 10, 2 illa, quae ... effecta sunt, -o suo virtutis sermone percurrens ... conlaudavit (*gr.* τοῖς τεχνικοῖς ... λόγοις).

? adv. **opificē.** *i. q. artificiose*: Tert. adv. Prax. 3 p. 230, 20 monarchiam, inquiunt, tenemus, et ita sonum ipsum vocaliter exprimunt etiam Latini et tam -e (etiam opifices *Rigaltius, cf. p. 230, 8* imprudentes et idiotae. *alii alia*), ut putes illos tam bene intellegere monarchiam quam enuntiant.

opigena, -ae *fem. ab* ops *et* gignere. *epitheton Iunonis, quae ex Ope dea nata est (sic Wissowa, Rel. u. Kult.^{2} 65, 3); sed veteres opiferam intellexisse videntur*: Pavl. Fest. p. 200 -am Iunonem matronae colebant, quod ferre eam opem in partu laborantibus credebant. Mart. Cap. 2, 149 -am (soticenam *trad.*) te, quas vel in partus discrimine vel in bello protexeris, precabuntur.

Beikircher.

opigris i. sideritis Gloss. III 571, 52. *herbam putat André, Lex. des term. de botan. s. v., sed latet fortasse* ὀρείτης *lapis, cf. Plin. nat. 37, 176* oritis ... et sideritis vocatur.

ōpilio, -ōnis *et* **ūpilio,** -ōnis *m.* [*vox procul dubio composita; in parte priore stirps vocis q. e.* ovis *latere videtur; de parte altera non satis constat. Sch.*] *de prosodia et scriptura*: Caper gramm. VII 112, 5 upilio, nunc opilio. Serv. ecl. 10, 19 propter metrum ait 'upilio' — nam 'opilio' dicimus — et graeco usus est schemate, sicut illi dicunt οὔνομα pro eo quod est ὄνομα eqs. *in codd. legitur plerumque* op- (*in vers. non nisi* Plavt. Asin. 540 *prosodia non satis certa*); ūp-: Verg. ecl. 10, 19 (*MR*, ut filio P^1, op- P^2 *recc.*). Alf. dig. 32, 60, 3 F^a (op- *cett. edd.*). Colvm. 7, 3, 13 (S^1A^1; op- *ter apud eundem*). Gell. 16, 6, 11 (op- X^2Q *edd.*). Apvl. apol. 87, 7 met. 5, 25, 5. flor. 3, 3 (op- *quater*). Not. Tir. 108, 65. 130, 51. *de notione*: Serv. auct. ecl. 10, 19 ovium custos. Isid. orig. 10, 200 ovium pastor quasi ovilio (*CTX*, custos ovium *A*). Gloss. νομεύς. ποιμήν. ποιμὴν ὁ προβατοβόσκος. pastor. pastor ovium. pastor pecorum. *cett. v. infra.*

1 *i. q. pastor pecoris, imprimis ovium* (*capellarum* Apvl. met. 8, 19, 1; *cf.* Gloss. αἰπόλος, αἰγονόμος, caprarius): Plavt. Asin. 540 -o qui pascit ... alienas ovis. Cato agr. 10, 1 bubulcos III, asinarium I, subulcum I, -em I (*inde* Varro rust. 1, 18, 1). 56 vilico, vilicae, epistatae, -i modicos III (*sim. iuxta vilicum* Apvl. apol. 87, 7 rationibus villiconum et -um et equisonum. *cf.* Colvm. 7, 3, 13 -o vilicus. [*i. magister pecoris expl. Richter, Hermes 80, 1952, 212, 1 coll. Varrone rust. 2, 10, 2; addas* Gloss. V 316, 53 -es: magistri pecorariorum. Gloss.^{L} V Abba OP 23 -o: maior pastorum, pecorarius]). Varro rust. 2 praef. 4 alius ... -o et arator. 2, 1, 18 et armentarii et -es (Ambr. Cain et Ab. 2, 1, 3 p. 380, 1 a., -es ceterique pastores). 2, 9, 16. frg. Non. p. 168, 3 -o oves minus idoneas removere solet. Alf. dig. 32, 60, 3 -em, si eius generis oves curaret. Verg. ecl. 10, 19 venit et -o, tardi venere subulci (*inde* Apvl. apol. 10, 6 vir ultra Vergilianos -es et busequas rusticanus [flor. 3, 3]). Colvm. 3, 10, 17 -em ... et caprarium (Isid. orig. 1, 39, 16). 11, 1, 18 diligens. 12, 13, 1. Gell. 16, 6, 11 de ovium dentibus -es percontantur (*inde* Macr. Sat. 6, 9, 3). Apvl. met. 5, 25, 5 (*loq. Pan*) sum ... rusticanus et -o (10, 33, 1 *de Paride*). 8, 1, 3 equisones -esque, etiam busequae. 8, 19, 1. Vvlg. gen. 38, 12 -o gregis (*gr.* ποιμήν, *Itala Lugd.* pastor). Ps. Avg. serm. 51, 4 = Caes. Arel. serm. 131, 4. Greg. Tvr. Franc. 4, 26 -is, id est pastoris ovium. 2 *nomen avis* (*cf. André, Noms d'oiseaux 113*): Pavl. Fest. p. 191 -o genus avis. opunculo quod -is genus cantus imitantur.

cf. ovilio. *Flury.*

opim *v.* opium *et Onom. s. v.* Opis. **opimac-** *v.* ophiomachus.

opimē *v.* opimus.

opīmitās, -ātis *f. ab* opimus (*cf.* Non. p. 146, 4; opt- *trad., affert* Plavt.). *plur. non nisi* Plavt.

1 *i. q. divitiae sim.* (*iuxta pos.* opes Capt.): Plavt. Asin. 282 maximas -es gaudio effertissimas suis eris ... pariet (Capt. 769 meas ... auges opes, m. -es opiparasque offers mihi).

2 *i. q. status opimorum*: **a** *magis respicitur pinguitudo, corpulentia*: Itala Zach. 4, 14 (Tert. adv. Marc. 4, 22 p. 495, 16; *de Moyse et Helia clarificatis sec. Luc. 9, 31 sq.*) duo filii -is (*sc. in figura duarum olearum; gr.* πιότητος, *Vulg.* olei, *Hier. ad l.* pinguedinis, *Aquila* στιλπνότητος, *Theodotio* λαμπρότητος). Tert. anim. 20, 4 -s sapientiam impedit, exilitas expedit. pudic. 9 p. 238, 6 -e dominici corporis vescitur (*de eucharistia*).

b *magis respicitur opulentia, ubertas* (*iuxta ponunt* Sol., Symm.): α *terrae vel frugum, segetum sim.*: Itala gen. 27, 28 (Tert. adv. Marc. 3, 24 p. 420, 21) det ... tibi deus de rore caeli et de -e terrae ([*gr.* πιότητος, *Vulg.* pinguedine]. gen. 27, 39 [*ibid.* p. 421, 1; *gr. et Vulg. ut supra*]. Ivlian. Aug. c. Iulian. op. imperf. 6, 27. *cf.* Tert. adv. Marc. 3, 24 p. 420, 26 terrenae -is). Sol. 46, 5 *pomi* (*antea*: ubertas). Symm. epist. 8, 19, 1 -s segetis ... aut vindemiae ... ubertas. Ps. Orig. tract. 5, 26 B. -em frugum ... demonstrabant *septem anni ubertatis*. β *praedarum sim.*: Amm. 16, 11, 9 -e praedarum onusti (17, 2, 1. 19, 11, 2). 23, 3, 7 commercandi. γ *hominum*: Amm. 24, 3, 4 gentis *Persarum*. Ps. Fvlg. Rvsp. serm. 71 p. 943C nobilitate felix, -e uberrimus, censu nimium pinguis *Iob*.

opīmo, -āvī, -ātum, -āre. *ab* opimus. *legitur paucis vel singulis locis inde a* Colvm. *in prosa oratione praeter* Avson. (*6*), Cypr. Gall., Mart. Cap.

i. q. opimum reddere (*part. perf. pro subst.* Arnob.): 1 *magis respicitur corpulentia, crassitudo sim.*: **a** *proprie, -antur animantia saginanda* (*fere animalia; sc. cibis sim.*): Colvm. 8, 7, 5 tempus ... -andi (*sc. aves*). 8, 9, 2 offae panis ... celerius -ant (*sc. turtura*). Avson. Mos. 105 -to ... fluens abdomine venter *salmonis*. 392, 2 p. 254 P. populator turdus olivae clunes -at. 396, 2 p. 250 ostrea ... maris aestus -at (Sidon. epist. 8, 12, 1 -ta vivariis o.). Avg. serm. 89, 3 esurientem ... fructu (*sc. fici*). Mart. Cap. 9, 914 *astra* victimis (*translatum videtur de opimitate victimarum*). **b** *in imag.* (*sc. -antur fideles bonis divinis; apud ecclesiasticos*): Hil. in psalm. 64, 17 (*explic. psalm. 64, 13* pinguescent fines deserti) ecclesiae ... populus repromissionis bonis -atur. Optat. 2, 14 p. 48, 18 quae *ecclesia* cruentis morsibus pascitur et sanctorum sanguine et carnibus -atur (*sim.* 2, 15 p. 49, 14). Pavl. Nol. epist. 1, 1 (*explic. prov. 15, 30* impinguant ossa sermones boni, *gr.* πιαίνει) ossa ... alloquiis. 38, 9 bonis disciplinarum fructibus -aris et in fruge virtutum tibi pastus est. Leo M. serm. 82, 4 pascendis ... ovibus *Christi* cibum, quo ipse eras -tus, impenderes. Prosp. in psalm. 113, 4 qui montium (*sc. apostolorum*) pabulis -antur. Fvlg. Rvsp. rem. pecc. 1, 18 placitis deo fructibus -tus. **c** *singulariter cum notione densandi*: Chalc. comm. 237 in soliditatem -to exordio *coni* (*sc. nativi spiritus, causae videndi; antea*: ab exordio tenui). 324 densatus *aer* ... in nebulas nubesque -atur (*Tim. 49c* συνιόντα καὶ πυκνούμενον).

2 *magis respicitur opulentia, ubertas sim.*: **a** *proprie*: α *-atur terra, ager sim.* (*sc. aquis praeter* Cassian.): Apvl. mund. 23 imbribus ... madefacta *terra* ... ad educandos fetus suos -atur ([opinatur *trad.*]. Prosp. in psalm. 147, 16 valent *nix et nebula* ... ad -andam terram [*postea*: pinguescit]). Sol. 37, 2 Mesopotamiam -at *Euphrates* (*item de fluminibus sim.*: Heges. 3, 26, 2 p. 236, 13 arva *fons*. 4, 27 p. 284, 5 solum *Nilus*. Cypr. Gall. gen. 61 Aethiopas Geon). Cassian. conl. 13, 3, 4 etiamsi desiderata fructuum fecunditate ager fuerit -tus. β *-antur homines* (*sc. divitiis sim.*): Ambr. Iob 3, 7, 21 non ... ad tranquillitatem vitae usuramque laetitiae divitiis -ti. Avg. serm. 359, 2 parti suae -andae et exaggerandae operam impendit *quisque*. Arnob. in psalm. 48 p. 393B illi magni et -ti.

b *in imag. et translate*: Vopisc. Tac. 11, 5 mensam ... agrestibus -vit. Avson. 376, 9 p. 98 P. autumnum, Pomona, tuum September -at (382, 9 p. 102 sidere, Virgo, tuo Bacchum S. -at). 404, 2 p. 236 vetustos (venustos *trad.*) uberi facundia sales -as. Pavl. Nol. epist. 39, 3 *nisi* apostolicis nubibus conpluatur *anima*, ... damnabitur; si vero ... sacris litteris -etur, *eqs.* (44, 7 a. inanem adipe verbi sui tamquam cophino stercoris -are potens est dominus [*antea*: fructuosam]). Prosp. in psalm. 146, 8 ita saepe superioribus -antur (*sc. sublimiores hominum saecularium in imag. pro montibus*), ut unde fructuosae sunt valles, inde altitudines ... montium sint feraces.

***opīmus,** -a, -um. [*confertur aut c. gr.* πιμελή *sim. aut c.* opulentus *sim., sed aut* o- *aut* -imus *obstat; utrumque iungere (sc.* *opi-pīmus) *displicet. Sch.*] *de origine* (Fest. p. 186 *v. infra*): Plvt. Rom. 16, 6 ὀπίμια δὲ τὰ σκῦλα, φησὶ Βάρρων (*frg. 439 Funaioli*), καθότι καὶ τὴν περιουσίαν ὄπεμ λέγουσι. πιθανώτερον δ' ἄν τις εἴποι διὰ τὴν πρᾶξιν· ὄπους γὰρ ὀνομάζεται τὸ ἔργον. *scribitur n. plur.* ὀπίμια Plvt. Rom. 16, 6 Marc. 8, 9 (ὀπῖμα *autem* Cass. Dio 44, 4, 3. 51, 24, 4). *compar.* -ior Cic. orat. 157 *et inde a* Gellio, magis -us Sen. Herc. f. 923 (*iuxta* amplior), *cf.* tam -us Acc. trag. 588 (iam optimas *trad.*). Cic. Verr. II 1, 93 Liv. 21, 43, 7. 45, 39, 4 Plin. nat. 3, 41. 13, 94; *superl.* -issimus *non nisi* Tert. nat. 2, 8, 14. Not. Tir. 29, 17 -us. *de notione v. p. 709, 5 sqq. 711, 19 sqq. et explicationes sing. locorum. adde* Gloss. -us: πολύχρυσος. εὐθαλής. ἄφθονος ὁ πολύς. dapsilis, abundans. fertilis, saginatus. dives, [optimus], divitiis plenus. opibus plenus, ut ager. pinguis, copiosus. -a: ampla, magna. praeclara. *legitur singulis (paucis) locis in* Lege reg., *apud* Plavtvm (*2*), Lvcil., Acc., Lvcr., Varronem (*2*), Ov. (*3*), *frequentius apud* Cic. (*18*), Verg. (*5*), Hor. (*7*), Liv. (*15*), *maxime de spoliis (praeda), opibus, dapibus, terris (campis), hostiis; inde pari fere frequentia in prosa oratione et in poesi.* [*confunditur in codd. cum* optimus *saepius* (*restituitur e. g.* Plavt. Capt. 281 Acc. trag. 588). *dub. trad.*: Cic. Pis. 82 (inopi *Halm, alii*). *contextu manco*: Lvcil. 1307 (*nomen propr. intellegunt vulgo*).]

i. q. (opibus vel pinguitudine) oppletus, amplus, uber, dives sim.: I *magis respicitur opulentia, abundantia, magnificentia sim.* (*syn. vel iuxtapos.* opulentus Varro ling. 5, 92 Serv. auct. Aen. 1, 621, copiosus Cic. S. Rosc. 8; *opp.* inops Ambr. epist. 63, 69; *ad pinguitudinem alluditur* Plavt. Capt. 281 Cist. 305 Hor. epist. 1, 2, 57, *cf.* Serv. Aen. 3, 224): A *-a dicuntur inanima*: 1 *corporea* (*sc. quae copiam sive continent sive praebent*): **a** spolia *in t. t. milit. et sacr.* (*cf.* praeda *sub b*, hostia *sim. sub II; spolia significantur alia voce p. 709, 46. 53. 62 sqq.; item per n. pro subst. passim inde ab* Ov. *fere apud poetas; omnia exempla attulimus*): α *definitiones*

[Keudel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sim.: LEX reg. Fest. p. 189 cuius auspicio classe procincta -a s. capiuntur, Iovi Feretrio darier oporteat, et bovem caedito ...; secunda s., in Martis aram in campo solitaurilia utra voluerit caedito. tertia s., Ianui Quirino agnum marem caedito *eqs.* FEST. p. 186 *et* 189 -a s. dicuntur originem quidem trahentia ab Ope ...; ergo ... et hostiae -ae *dicuntur* praecipue pingues; et -a magnifica et ampla (s. *add.* PAVL.), unde s. quoque, quae dux P. R. duci hostium detraxit; quorum tanta raritas est, ut ... trina contigerint (*sc. Romulo de Acrone, Cosso de Larte Tolumnio, Marcello de Viridomaro*) ...; M. Varro ait -a s. esse etiam, si manipularis miles detraxerit, dummodo duci hostium. *ibid.* esse etiam Pompili regis (compelli reges *trad.*) legem -orum s. talem (*sequitur* LEX *supra allata*). PLVT. Marc. 8, 9 φασὶν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι Νομᾶν Πομπίλιον καὶ πρώτων ὀπιμίων (*sc.* σπολίων) καὶ δευτέρων καὶ τρίτων μνημονεύειν, τὰ μὲν πρῶτα ληφθέντα τῷ Φερετρίῳ Διὶ κελεύοντα καθιεροῦν, τὰ δεύτερα δὲ τῷ Ἄρει, τὰ δὲ τρίτα τῷ Κυρίνῳ (*item* SERV. Aen. 6, 859; *cf. Norden ad l.*) ... ὁ μέντοι πολὺς οὗτος ἐπικρατεῖ λόγος, ὡς ἐκείνων μόνων ὀπιμίων ὄντων, ὅσα καὶ παρατάξεως οὔσης καὶ πρῶτα καὶ στρατηγοῦ καὶ (*del. Aldina*) στρατηγὸν ἀνελόντος (*similiter* LIV. 4, 20, 6 PLVT. Rom. 16, 6 CASS. DIO 44, 4, 3. 51, 24, 4 SERV. Aen. 6, 855. 10, 449 GLOSS. IV 545, 42 V 316, 29. 377, 13 GLOSS.^{L} I Ansil. OP 142. 143 II Abav. OP 6. *in lege Numae sola prima spolia rite -a appellari intellegunt Latte, Religionsgesch. 204 sq.; Ogilvie ad* LIV. 1, 10 *p. 71; Picard, Trophées romains 133*).

β spolia -a Iovi Feretrio rettulisse traduntur: (i) **Romulus** (*add. alios* LIV., AMPEL.): ELOG. CIL I² p. 189 n. 4 (= X 809; *aetatis Augusti?*) Romulus ... primus dux duce hostium Acrone rege Caeninensium interfecto s. opi⟨ma⟩ Iovi Feretrio consecra⟨vit⟩ (VIR. ill. 2, 4). LIV. 1, 10, 6 sq. 'templum ... dedico, sedem -is s.' ...; bina postea ... -a parta sunt s. 4, 20, 3 (*v. infra sub Cosso*). VAL. MAX. 3, 2, 3 retulit (AMPEL. 21 tit. *Romulus, Cossus, Marcellus. cf.* FLOR. epit. 1, 1, 11 reportavit). (ii) *Marcellus* (*add. Cossum* SERV., *v. etiam supra; transfertur ad Hannibalem l. 39*): VERG. Aen. 6, 855 insignis s. Marcellus -is (SERV.: -a retulit s., quae dux detraxerat duci, sicut Cossus Larti Tolumnio). ACT. triumph. Capitol. a.u.c. 532 (CIL I² p. 173) rettul⟨it⟩ (LIV. perioch. 20 FRONTIN. [?] strat. 4, 5, 4. *v. etiam l. 33*). VIR. ill. 45, 2 consecravit. *n. plur. pro subst.*: SIL. 1, 133 tertia qui tulerit sublimis -a Tonanti (12, 280 ferret. *inde Marcellus de spoliis Hannibali detrahendis* 15, 363. *contra cf.* 17, 298 [*Hannibal loquitur*] tibi ... gestantur -a Marcelli). 3, 587 gratusque mihi *i. Iovi* Marcellus -is. FLOR. epit. 2, 4, 5 suspendit. AVSON. 345, 15 p. 163 P. -a dedit spoliatus ... Lars. (iii) *Cossus* (*add. Romulum* LIV., *v. etiam supra*): LIV. 4, 20, 2 sq. Cossus s. -a regis interfecti gerens; ... prope Romuli s., quae prima -a appellata ... erant, ... fixit. 4, 20, 5 s. -a ... templo intulisse ...; (6) ea rite -a s. habentur, quae dux duci detraxit *eqs.* (4, 32, 4). VIR. ill. 25, 2 consecravit. SERV. Aen. 6, 841 revocavit. donum: LIV. 4, 32, 11. *n. plur. pro subst.*: OV. carm. frg. 3 Larte ferox caeso Cossus -a tulit.

γ -a appellantur etiam spolia aliorum (*opp.* leto insigni VERG.): (i) *duci hostium detracta* (*fere a duce*): VERG. Aen. 10, 449 aut s. ego *i. Pallas* ... laudabor -is (*sc. Turno raptis*) aut leto insigni (SERV.: quae dux duci detrahit). LIV. 23, 46, 14 daret ... aut ... caperet (*cf.* SVET. Claud. 1, 4 captasse). SIL. 14, 142 quis *i. miles* ... s. ... excellat -is. *substituitur alia vox* (*de ipsa caede* SIL. 9, 430): CVRT. 3, 11, 7 -um decus caeso rege (*sc. Dareo*) expetens *Alexander*. SIL. 5, 167 dona. *n. plur. pro subst.*: SEN. Herc. f. 48 -a victi regis (*sc. inferni Iovis*) ad superos refert *Hercules* (FLOR. epit. 2, 17, 11 CLAVD. 8, 632). STAT. Theb. 10, 27 Ismenos raptis tumet Hippomedontis -is. PLIN. paneg. 17, 3 defuerint. AVSON. 226, 2 p. 75 P. tuli (*cf.* CLAVD. rapt. Pros. 3, 350 gestat). 336, 29 p. 201 adfixit *Hercules* -a tropaeis. CLAVD. 15, 343 iungantur. (ii) *ex quolibet hoste capta* (*adiunximus metaphorica*): HOR. carm. 4, 4, 51 -us fallere et effugere est triumphus. OV. hal. 74 sub s. graviter redeuntis *equi* -is (*sc. caeso leone*). VAL. MAX. 5, 3, 4 ea ... sarcina tamquam -is s. (*sc. capite Ciceronis interfecti*). CVRT. 7, 4, 40 barbari caput, -um (optimum *trad.*) belli decus. VAL. FL. 3, 143 exuvias et -a cadavera. STAT. silv. 4, 6, 65 acies. CARM. frg. Ter. Maur. 2632 -a adposui senex Amori arma Feretrio. AMBR. Abr. 2, 9, 66 s. -is exeant *filii Abrahae* (*sc. bonis animae*). PS. RVFIN. in Am. 3, 12 -a s. percipere *Israelitae de Syris* (9, 11 sq. -as ... victorias). *n. pro subst.*: AVSON. 280, 1 p. 192 P. sceptri (sceptris *V, v. app. crit. Peiper*) Didius non gaudet -is (*sc. sceptro Pertinacis trucidati?*). CLAVD. carm. min. 22, 54 egregiis (et spoliis *unus*) ornabere victor -is (*ironice de parva poetae fortuna*).

b *alia*: *α divitiae, opes sim.*: PLAVT. Capt. 281 quid divitiae, suntne -ae (optume *trad.*)?: unde excoquat sebum senex (ACC. trag. 588 tantas et tam -as [iam optimas *trad.*] civium d. *cf.* VARRO ling. 5, 92 opulentus ab ope, cui eae -ae [*sc. opes*; SIL. *et* AMM. *v. infra*]). Cist. 305 prohibet divitiis maximis, dote altili atque -a (*inde transfertur ad gloriam patris pro dote acceptam* VAL. MAX. 4, 4, 10). CIC. Verr. II 1, 93 cum tibi exposita esset omnis ad praedandum Pamphylia, contentus his tam -is (optimis *trad.*) rebus non fuisti? (HOR. epist. 1, 2, 57 invidus alterius macrescit r. -is). LIV. 21, 43, 7 hanc tam -am mercedem (APVL. met. 2, 13, 2 non parvas stipes, immo vero m. -as [optimas *trad.*]. AMM. 14, 2, 2. 26, 3, 4 [optima *trad.*]. *cf.* 14, 8, 13 -a varietate commerciorum ... oppleta Arabia). PLIN. nat. 10, 142 quaestus (18, 263 *coni. Mayhoff*, optimo *trad.*, *fort. recte*). 14, 19 praemio (AVSON. 183, 10 p. 45 P. VEN. FORT. vita Leob. 25, 83). 33, 22 censu (STAT. silv. 2, 6, 60 divitiis censuque ... -o). SIL. 5, 266 opibus donisque refersit -is (*cf.* HEGES. 1, 28, 6 non mediocri pecunia, sed muneribus -is [*item*: 1, 41, 2; *gr. 1, 514* λαμπρά. *al.; in compar. cum escis*: ARNOB. ad Greg. 19 p. 425, 26 -is magnificisque]). AMM. 28, 2, 11 -as domos et villas et opes. 29, 1, 43 patrimonium (29, 2, 5). *n. pro subst.*: VEN. FORT. carm. 10, 17, 12 *de opibus dei*. carm. app. 9, 19. *β epulae, dapes sim.* (*fort. cum respectu pinguitudinis, cf.* SERV.; *n. pro subst.* PLIN. epist.): LVCIL. 569 illi praeciso atque epulis capiuntur -is (AVG. civ. 3, 18 p. 127, 1 D. -as e. inferorum *mortuos*). VERG. Aen. 3, 224 dapibus ... epulamur -is ([SERV.: pinguibus]. STAT. silv. 4, 9, 51 APVL. met. 5, 3, 5 IVVENC. 3, 87 CLAVD. 1, 262). HOR. sat. 2, 7, 103 cenis (AVG. serm. 45, 2 c. lautissimam et -am). PLIN. nat. 22, 92 cibi. SIL. 11, 280 mensae (AVG. serm. 16, 4). PLIN. epist. 2, 6, 2 -a (optima *var. l.*) quaedam (*opp.* vilia et minuta). FRONTO p. 215, 3 v. d. H. (p. 226 N.) prandiorum -orum esorem optimum. APVL. met. 10, 17, 5 pabulum. *al.*

γ praeda: CIC. S. Rosc. 8 illam -am praeclaramque p. (*cf. 6* pecuniam tam plenam atque praeclaram, ... patrimonium tam amplum et copiosum). HOR. epod. 10, 21 -a quodsi p. ... mergos iuveris (*sc. Mevius naufragus*; PORPH.: apparet et pinguem fuisse). LIV. 45, 39, 4 tam -ae p. (-a praeda *Gronov.*), tam opulentae victoriae spoliis. PHAEDR. 2, 6, 8. CVRT. 5, 1, 4 (*cf. antea*: celeberrimas urbes agrosque omni copia rerum abundantes). 9, 1, 2 -am p. ... celebratasque opes. *et saepius.* *δ terrae, urbes, agri, arva sim.* (*cum abl.* LVCR., LIV. 3, 7, 3, SOL., *seq.* ad LIV. 31, 41, 7): CIC. Manil. 14 Asia ... -a ac fertilis (*de terra ut*: dom. 23 -am fertilemque Syriam [PANEG. 10, 7, 5]. SOL. 34, 1 Idumaea ... palmis -a [*cf. Lucan. 3, 216* arbusto palmarum dives Idume]. *al.*). leg. agr. 2, 51 Corinthios agros -os et fertilis (LIV. 3, 7, 3 Tusculanum a. -um copiis. *cf.* CIC. leg. agr. 2, 96 -is atque uberibus campis [LIV. 31, 41, 7 c. ... -os ad praedam]. VERG. Aen. 2, 782 arva [CYPR. GALL. num. 530]. MELA 1, 42 solum. *al.*). LVCR. 1, 728 rebus -a bonis *Sicilia* (*de insula ut*: VERG. Aen. 1, 621 Cyprum [SERV. auct.: -am pro opulentam non nulli accipiunt. GLOSS. -am: opulentam, pinguia, fecunda, divitem, fertilem]. HOR. carm. 1, 31, 3 Sardiniae. AVIEN. orb. terr. 674 Creta. 679 Salamis). HOR. carm. 1, 7, 11 Larisae ... campus -ae (*de urbe ut*: VAL. FL. 5, 109 Sinope). LIV. 38, 8, 8 regno (CVRT. 4, 11, 13). *al.* *n. pro subst.* (*fere cum gen.*): ITALA psalm. 64, 13 (cod. 136 Cas.) -a desert⟨a⟩e (*gr.* τὰ ὡραῖα τῆς ἐρήμου, *Vulg.* speciosa deserti). ITIN. Alex. 20 Aegypti. SYMM. or. 1, 16 terrarum (PAVL. NOL. carm. 15, 357). VEN. FORT. carm. 1, 19, 1. *ε segetes, fructus sim.* (*seq.* ad PLIN. nat.): COLVM. 2, 10, 24 sic tractatum ... solum segetes -as facit (3, 8, 4 [optimis *codd. vet.*]. MACR. Sat. 5, 20, 10. *cf.* AMBR. Abr. 2, 6, 26 fecunda ... -is segetum fructibus *agricultura*). 3, 21, 3 fructibus (APVL. met. 5, 18, 1 -iore f. HEGES. 4, 16, 2 p. 267, 13 -ior). PLIN. nat. 18, 78 -o (optimo *D², Detlefsen fort. recte*, ultimo *cett.*) ad polentam *grano* (*Theophr. 8, 4, 2* πολυάλφιτοι). PLIN. epist. 5, 6, 8 messem (AMBR. hex. 3, 10, 45 [*cf. Eustath. Basil. hex. 5, 5, 8* turgidis]. PS. RVFIN. in Am. 9, 13). *ζ varia* (*cum gen.* AMBR.): IVV. 10, 281 animam exhalasset -am *Marius triumphans* (*fort. translatum de spoliis sim.* [*nisi referendum ad pinguitudinem per imag. ut* TERT. anim. 6, 7 nec -iorem a. efficiunt *alimenta studiorum*, sed ornatiorem]. AMBR. epist. 27, 15 dives operum et gratiarum -a. INSCR. christ. Leblant II 425, 32 a. caelos emisit -am). VEN. FORT. carm. 10, 6, 31 vascula (*cum respectu nitoris*). 10, 7, 57 chlamys (*sc. S. Martini, fort. cum respectu divini favoris, cf. B2b et*: ARATOR act. 2, 547 manum).

2 *incorporea* (*animam v. sub 1; cum abl.* TAC., AMBR. *bis; seq.* ad CIC. Att.): CIC. Flacc. 81 hanc -am accusationem. Att. 2, 7, 3 illa -a (optima *trad.*) ad exigendas pecunias *legatio* (*opp.* ieiuna). SIL. 16, 683 pace. TAC. hist. 1, 2, 1 opus adgredior -um casibus. CE 1526 D 6 (*aevi Hadriani*) laude. HIL. gen. 146 sacrae mentis -am ... partem. AMBR. Ioseph 7, 39 septem anni ... pingues et saeculari ubertate -i. fug. saec. 4, 22 copulam *i. matrimonium* ... -am dote prudentiae. HEGES. 3, 26, 2 p. 235, 12 fecunditatis (*cf. fortasse gr. 3, 516* πιότητα). MACR. Sat. 7, 2, 5 scientia. SEDVL. carm. pasch. 5, 277 mors ... -is insaturata malis. VEN. FORT. carm. 1, 8, 6 gloria martyrii ... -a. 3, 17, 11 affectu dives -o. 4, 1, 6 honor *pontificum*. 4, 16, 11 nobilitatis. *al.* *n. pro subst.*: ARATOR act. 1, 544 dixit *Christus* -a parans *eqs.* (*sc. magnifica verba?*).

B *-i dicuntur homines*: 1 *cum additamentis* (*sc. cum abl., seq. ad l. 77*): CIC. Verr. II 1, 132 indignum isti *videtur* ... se non -um praeda ... discedere (*cf.* HEGES. 5, 51, 1 spoliis [*gr. 7, 251* πολὺ δὲ πλῆθος ... ἄγοντες]). AMBR. Iac. 2, 5, 20 nec sibi videbatur angustius censu fidei -us Iacob. epist. 63, 69 inopes ad sumptum, -i ad gratiam *sancti*. AVG. serm. 36, 7, 7 in corde divites, pleni fortitudine, -i pietate, abundantes charitate. 36, 10, 10 his divitiis intus plenus et -us. MART. CAP. 1, 7 *Ψυχήν* -am superis ditemque muneribus atque ... ornatam. CE 107, 2 sapiendo -us et dicendo splendidus.

2 *sine additamentis*: a *de gente, populo* (*cum respectu magni numeri*): SEDVL. carm. pasch. 1, 112 spem gentis -ae edidit *Sara*. 4, 126 populo vallatus -o *Christus* (VEN. FORT. carm. 1, 1, 23).

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *in praedicationibus appellationibusque vergit ad notionem q. e. felix, beatus, clarus* (*an cum respectu opis fere i. q. auxilio, virtutis potens?*): CARM. adv. Marc. 2, 46 doctor -us . . . Paulus. VEN. FORT. carm. 1, 7, 11 -e sacerdos. 1, 15, 22 proles (7, 16, 58). 1, 15, 103 cara, serena, decens, sollers, pia, mitis, -a *Placidina*. 2, 9, 40 pastor -us (*item de clerico, in appellatione*: 3, 12, 44. 3, 13^a, 1. 3, 19, 2). 2, 13, 11 cultor -e dei. 2, 14, 5 legionis (*sc. Thebaicae martyrum*). 3, 13, 44 maneat semper nomen, -e, tuum (*pro subst. ut*: 3, 22^a, 12. 7, 25, 23. 10, 13, 11 carm. app. 34, 9). *al.* CE 2097, 5 (*saec. VI*) progenie clarus, felix, generosus, -us (*sequentem vocem q. e.* mentis *cum* arbitrio *iungere maluimus*). INSCR. christ. Rossi II p. 208, 34 n. 17 moderator -us (*sc. Pelagius I., obiit a. 561*).

II *magis respicitur corpulentia, crassitudo sim.* (*cf. p. 708, 79*): **A** *proprie* (*pro syn. vel iuxta ponunt* altilis VARRO, pinguis COLVM. 7, 8, 1 LACT. inst. 2, 4, 15 AMBR., crassus PORPH.; *opp.* tenuis COLVM. 7, 8, 1 AMBR., exilis SVET. Claud. 30 AMBR., macer HOR. epist. 2, 1, 181): **1** *de corpore animantium atque eius partibus*: **a** *hostiarum*: **α** *definitiones sim.*: VARRO rust. 2, 1, 20 boves altiles ad sacrificia publica saginati dicuntur -i (optimi *trad.*). FEST. *p. 709, 6.* AMBR. Cain et Ab. 2, 5, 17 -a hostia praedicatur, quae non sit tenuis et exilis; unde et sacrificium pingue recte nuncupamus, quod -um cupimus declarare. **β** *cetera exempla*: CIC. div. 1, 119 in extis bovis -i cor non fuit (OV. Pont. 4, 9, 50 VAL. MAX. 1, 6, 13. *v. etiam supra*). 2, 29 tauri (2, 36. 37. *cf.* SEN. dial. 1, 6, 8 corpora -a taurorum [*item* epist. 115, 5]). SEN. Herc. f. 923 victima haut ulla amplior potest magisque -a mactari (Oed. 303 benef. 1, 6, 3. PLIN. nat. 8, 183 v. -ae [optimae *trad., recte?*] et lautissima deorum placatio *tauri*. 10, 49. MIN. FEL. 32, 3 [optimam *trad., fort. recte*]. LACT. epit. 20, 7 [optimas *trad.*; inst. *v. infra*]). ACT. Arv. a. 58 l. 1 deae Diae agnam -am *immolavit Nero* (a. 59 a 20 *al., v. Henzen p. 24 sqq.*). APVL. met. 8, 30, 5 hostiis (TERT. apol. 30, 5. orat. 27 p. 198, 18 saturatam orationem velut -am h. LACT. inst. 2, 4, 15 -as et pingues h. [*item* 6, 2, 1]. *v. etiam sub a*). *n. pro subst.*: TERT. nat. 1, 10, 35 de -is . . . et integris (*item* apol. 14, 1).

b *variorum*: CIC. carm. frg. 32, 13 B. (Tusc. 2, 24) iecore -o *Promethei* farta et satiata *Iovis satelles*. Tusc. 5, 99 refertos epulis tamquam -os boves (LIV. 7, 37, 1 centum bubus eximioque uno albo -o. SEN. benef. 6, 12, 2 epist. 15, 2. TERT. nat. 2, 8, 14 illos b. septem -issimos. LAMPR. Heliog. 8, 3). HOR. epist. 2, 1, 181 me palma negata macrum, donata reducit -um (PORPH.: vel adflictus et macer sum vel -us et crassus). SEN. Herc. f. 909 greges (Oed. 844). Phaedr. 1042 cervix *tauri* (SVET. Claud. 30 *Claudii* [*antea*: nec exili corpore]. AMM. 25, 4, 22 -a et incurva c. *Iuliani*. 31, 2, 2 *de Hunis. cf.* SEN. Tro. 296 colla *gregis* [PLIN. nat. 3, 41 *taurorum*]). COLVM. 7, 7, 1 capellae quamvis -ae atque hilares. *al.* *de stabulis pro grege*: VAL. FL. 6, 613 stabulis . . . leo saevit -is.

2 *de variis rebus* (-um pingue PERS., *cum abl.* MART. CAP.): COLVM. 7, 8, 1 si tenui liquore conficitur *caseus*, . . . si pingui et -o *eqs.* (TERT. anim. 27, 7 *de limo terrae, de quo Adam formatus est, ut*: POTAM. Lazar. l. 8 [optimus *trad.*]). PERS. 3, 32 fibris *Nattae* increvit -um pingue. PLIN. nat. 13, 94 tam -a *mensa*. STAT. Theb. 8, 127 lauro (*de arbore ut*: ITALA psalm. 36, 35 [cod. 136 Cas.] cedrum [*sec. Hebr., Hier.*: virentem]. ENNOD. carm. 1, 9, 160 ramis surgit -is *arbutum i. anima*). TERT. praescr. 36 l. 26 olivae . . . mitis et -ae. CYPR. GALL. exod. 157 -o e flumine mella . . . fluunt (*cf.* MART. CAP. 6, 640 magna -us granditate *Padus*). VEN. FORT. carm. app. 23, 21 muro.

B *in imag. t. t. rhet.* (*cf. Ernesti, Lex. technol. Lat. rhet. s. v.*): CIC. Brut. 64 non tam habitus corporis -os quam gracilitates (*sc. Lysiae*). 271 ornamenta non satis -a dicendi (*antea*: satis copiose). orat. 25 -um (optimum *trad.*) quoddam et tamquam adipatae dictionis genus. 157 'isdem' erat verius, nec tamen 'eisdem' ut -ius. QVINT. inst. 9, 4, 36 longae per se et velut -ae (optimae *trad.*) syllabae. GELL. 17, 10, 8 -a pinguique esse facundia existimatus Pindarus (*postea*: tumidior *Vergilius*). MART. CAP. 4, 337 neque Grammaticam neque alteram -i oris praecluem facultate (*sc. Rhetoricam*). OROS. hist. 5, 15, 2 -am scriptorum luculentiam.

adv. **opīmē.** [*dub.*: ENNOD. epist. 5, 21, 4 p. 143, 4 ('opinionem *fort.*' *Hartel*). *e coni. non necess.*: VARRO ling. 5, 92.] *i. q. large, copiose*: PLAVT. Bacch. 373 instructa domus -e atque opipare. *i. q. magnifice, gloriose*: VEN. FORT. carm. 9, 1, 109 -e proelia robor agit, carmina lima polit.

deriv.: opimitas, opimo; *cf.* Opimius.

compos.: inopimus (*?*), praeopimus. *Keudel.*

opīnābilis, -e. *ab* opinari. GLOSS. V 645, 18 -em ab opinione. [*falso trad. pro* in- CASSIOD. hist. 9, 39, 4. *cf. vol. VII 1, 1748, 23 et S. Lundström, Zur Hist. trip. d. Cassiod. 18.*]

i. q. δοξαστός: **1** *spectat ad rationem incertam, veritatem mancam*: **a** *in doctrina Platonica* (*sc. de rebus quae sensibus percipiuntur, mutabiles sunt sim.*): CIC. ac. 1, 31 hanc omnem partem rerum (*sc. res sensibus subiectas*) -em appellabant *Platonici*, scientiam autem nusquam esse censebant nisi in animi notionibus atque rationibus. Tim. 3 alterum intellegentia et ratione conprehenditur, quod unum atque idem semper est; alterum quod adfert ⟨ad⟩ opinionem sensus rationis expers, quod totum -e est (*gr. 28^a* δοξαστόν, CHALC. transl.: opinione cum inrationabili sensu -e). CHALC. transl. 52^B tertium genus . . . ipsum sine sensu tangentis tangitur, adulterina quadam ratione -e (*gr.* μόγις πιστόν, comm. 340 intellegibile g. et -e. *cf.* comm. 346 superaddidit notha et adulterina . . . ratiocinatione, silvam esse dicens -em. 347 species . . . nativa opinione percipibilis proptereaque -is, silva porro neque intellegibile quid neque -e). AVG. c. Secundin. 8 diligit . . . vanitatem, cum deserta soliditate veritatis -a sequitur, id est mutabilia. MART. CAP. 7, 732 *dyas* est -is corporatio motusque primi probamentum. **b** *in doctrina Stoicorum* (*sc. de affectibus*): CIC. Tusc. 3, 74 quae *mediocritates* si naturales sunt, quid opus est consolatione? . . . sin -es, opinio tota tollatur (GELL. 12, 1, 23 non n. . . ., sed civilis et -is [in- *duo codd.*]). 4, 76 nullam *perturbationem* esse nisi -em, nisi iudicio susceptam, nisi voluntariam (4, 79 motus animi . . . -is ac v. 4, 83 *animi morbos*). **c** *alia* (*sc. liberiora et minus definita*): CIC. div. 1, 24 quae *artes* coniectura continentur et sunt -es. *ibid.* similis est haruspicum responsio omnisque -is divinatio; coniectura . . . nititur. IVL. VAL. 1, 4 verum istud *portentum* est nec in aliud interpretandum . . . -e (SERV. georg. 2, 461 ista . . . -a sunt bona, non vera). ARNOB. nat. 2, 73 qui ad eius *dei* nos cultum ab rebus -bus avocaret. 5, 34 suspicio et coniectura -is. AVG. mus. 6, 11, 32 quas (*sc.* φαντασίας) pro cognitis habere atque pro perceptis -is vita est. BOETH. herm. pr. 2, 11 p. 166, 3 (= sec. 5, 11 p. 373, 21) quod . . . non est, quoniam -e est, non verum dicere esse aliquid (*gr. 21 a 32* δοξαστόν. *cf. l.* 10 *opp.* scibilia. 14. 16. 19 -e vel ignorabile). sec. 5, 11 p. 375, 25 quod non est, -e est; quod autem -e est, est (*item in explic.*: p. 376, 1. 2. 4. 7. 8 *opp.* scibile. 13). CASSIOD. inst. 2, 2, 17 quando apodicticis, id est veris disputationibus aliquid disserit, disciplina debeat nuncupari; quando autem quid verisimile atque -e tractat, nomen artis accipiat. -e est *c. inf.*: VIRG. gramm. epit. 3 p. 143, 19 H. profecto errare eos *grammaticos* -e est.

2 *spectat ad famam, gloriam*: **a** *de rebus*: IVL. VAL. 1, 7 *equum* formatum pedibus ad Pegasi fabulam -em. CONC.^{S} I 2 p. 104, 13 maximam . . . curam impendunt pro sanctis ecclesiis ut -em habeant in saecula gloriam et praeclarum proprium ostendant imperium (*gr. I 1, 4 p. 16, 3* διαβόητον, *cf. I 3 p. 187, 24* famosissimam, *I 5 p. 334, 17* inenarrabilem). CASSIOD. in psalm. 148 concl. l. 258 in . . . primordiis -em illam astronomiae posuit disciplinam. Ios. antiq. 5, 274 -em . . . promeruit sepulturam (*gr.* λαμπρᾶς). var. 3, 48, 3 munimen. 9, 22, 5 adde laudes egregias: senioribus tuis sequens aetas cum aliqua -i novitate succedat. **b** *de hominibus* (*de gente l. 47*): CONC.^{S} I 2 p. 106, 23 beatissimi et -is *Athanasii* ([*gr. I 1, 4 p. 19, 16* πανευφήμου, *cf. I 3 Rustic. p. 190, 28* praedicandissimi, *I 5 p. 337, 7* per omnia laudabilis]. p. 107, 1 [*gr. ut supra*]. *cf. p. 728, 60*). CASSIOD. chron. II p. 121, 39 Orfeus Thrax musicus -is habetur. hist. 2, 3, 20 Plato et Aristoteles, -es magistri. var. 3, 3, 1 qui vult -em (in- *E*) gentem . . . subvertere.

adv. **opīnābiliter.** *i. q. secundum opinionem*: BOETH. elench. soph. 2, 2 quemadmodum syllogizare dicimus, -r quandoque magis quam vere, eligere oportere, sic ad solvendum quandoque magis -r quam ad veritatem (*gr. 175 a 31* ἐνδόξως).

compos.: inopinabilis.

opinacus *v.* ophiomachus.

οἴησις putatio **opīnantia** opinio GLOSS. II 379, 63. *ab* opinans (-ari).

***opīnātio,** -ōnis *f.* *ab* opinari. *legitur inde a* CIC., VAL. MAX., GELL., LACT.

i. q. actus vel facultas opinandi: **1** *in sermone philos.*: **a** *de notitia incerta*: CIC. ac. 1, 42 errorem . . . et temeritatem et ignorantiam et -em et suspicionem et . . . omnia, quae essent aliena firmae et constantis assensionis, a virtute sapientiaque removebat. 2, 78 -e et perceptione sublata. 2, 108 quod . . . ex animis nostris adsensionem id est -em et temeritatem extraxisset (*cf.* Tusc. 4, 15 -em . . . volunt esse inbecillam adsensionem *Stoici*). Tusc. 4, 26 definiunt . . . animi aegrotationem -em vehementem de re non expetenda, tamquam valde expetenda sit, inhaerentem et penitus insitam (*ibid. sim.* avaritia -o v. de pecunia *eqs.*). *ibid.* haec . . . -o est iudicatio se scire, quod nesciat. Tim. 5 sensus . . . moventia quae sunt eadem in -e considunt (*gr. 28^C* δόξῃ περιληπτά, *Chalc. transl.* quae opinio . . . praesumit). LACT. inst. 3, 3, 1 duabus rebus videtur philosophia constare, scientia et -e ([opinione *G*]. epit. 26, 1 ISID. orig. 2, 24, 1. *cf.* LACT. inst. 3, 3, 8 unde abest s., id totum possidet -o; . . . s. certi est, -o incerti. 3, 8, 29 non . . . s., sed -o). 3, 4, 1 recte . . . Zenon ac Stoici -em repudiarunt; opinari enim te scire quod nescias, non est sapientis (*cf.* epit. 26, 6. AVG. c. acad. 2, 5, 11 si . . . esset -o turpissima, nihil umquam sapiens approbaret. 2, 6, 14 neque -em subeundam esse sapienti). PS. HIER. epist. 19, 7 p. 195^D non philosophorum argumenta sectemur, ut veritatem -e colligamus, sed formam vitae ante oculos constituamus. AVG. util. cred. 11, 25 qui dicunt nihil esse credendum nisi quod scimus, hi unum cavent nomen -is. **b** *de secta philosoph.* (*cf. p. 715, 62 sqq.*): VAL. MAX. 1, 8 ext. 8 hic *Daphnites*, cum eius studii esset, cuius professores sophistae vocantur, ineptae et mordacis -is, *eqs.* **c** *de mera cogitatione*: CASSIAN. conl. 14, 10, 4 ut occultissimorum sensuum, quos ne tenui

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quidem vigilantes -e percepimus, quiescentibus nobis ... intellegentia reveletur. EVSTATH. Basil. hex. 6, 3, 3 nobis -e sola divisibilis aestimatur (*sc. candor ab eo, quod candescit*); ... nutu conditoris possunt haec ... seiungi (*gr.* ἐπινοίᾳ). 8, 1, 8 tardior auditus est animantibus *marinis* ... nec ulla apud eos memoria vel -o vel agnitio est proximorum (*gr.* φαντασία).

2 *vario usu* (*selecta inde ab* ARNOB.): VAL. MAX. 9, 9, 3 falsa (ARNOB. nat. 4, 9). GELL. 16, 13, 4 -is (*Q*, opinionis *ceteri*) tam promiscae erroribus (*cf.* AVG. civ. 2, 1 p. 53, 11 D. vanae -is [opinionis *plerique*] errorem. gen. ad litt. 12, 32 p. 427, 3 per -is errorem). ARNOB. nat. 1, 31 explorata fidei veritate an rumoris cassi -e. 2, 35 quos esse -o suspicatur (*cf. ibid.* -o credit). 2, 51 quid est ... suspicio nisi -o rerum incerta (MART. CAP. 6, 616). 4, 18 humana (ZENO 2, 19 [1, 27, 1 L.]. *cf.* 2, 1, 1 [1, 45, 1 L.] humani sensus -es). 6, 19 si hominum formas dii habent, -o ut vestra declarat (*cf.* PS. RVFIN. fid. 37 sicut imprudentium aestimat -o). 7, 34 in eas sunt -es lapsi, ut deos ex se fingerent. HIER. in Nah. 3, 18 p. 1272ᴰ mendax. RVFIN. hist. 1, 7, 1 veritatis ignorantia commenta quaedam pro suis quisque -bus conantur adhibere (AVG. civ. 4, 21 p. 170, 22 D. [opinione *var. l.*]. gen. ad litt. 12, 12 p. 395, 18 pro arbitrio vel -e [*item* 12, 23 p. 415, 4]). AVG. epist. 55, 36 haereticorum impiam -em (opinionem *plerique codd.*). in euang. Ioh. 48, 3 l. 20 responderunt secundum -em suam (*cf.* c. Secundin. 13 p. 924, 11 ex vestra -e. ORIG. in Matth. ser. 100 p. 219, 27 ad ipsius -em [opinionem *B*]). *al.* *adhibetur ad reddendum vocabulum graecum q. e.* διαβολή: PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 17 duobus ... armorum generibus in fratres *apud patrem* usus, blanditiis et -bus, regi obrepsit, ut ... de filiorum morte cogitaret (*gr. 1, 451* διαβολῇ, *Heges. 1, 37, 4* insimulandi versutia).

3 *indiculus structurarum*: **a** de: CIC. Tusc. 4, 26 (*bis*). **b** *gen. obi.*: ARNOB. nat. 2, 51 LACT. inst. 3, 3, 8 EVSTATH. Basil. hex. 8, 1, 8 BOETH. herm. pr. 2, 14 p. 208, 21. 212, 10. **c** *acc. c. inf.*: LACT. opif. 12, 12 marem ... gigni -o est (manifestum *B*). **d** *enunt.*: BOETH. herm. pr. 2, 11 p. 166, 4 -o ... eius non est, quoniam est, sed quoniam non est (2, 14 p. 212, 10 q. est bonum -o. *gr. 21 a 33 et 23 b 8* δόξα).

deriv.: opinatiuncula.

opīnātiuncula, -ae *f.* *ab* opinatio *deminutive (sec. graec., ut vid.)*. *i. q. opinatio parvi momenti*: LIBERAT. 9 Conc.ˢ II 5 p. 109, 26 Nestorii infelices et respuendas -as (*gr. I 1, 3 p. 100, 27* δοξάρια).

opīnātīvus, -a, -um. *ab* opinari. *i.q. ad notionem opinandi pertinens*: PRISC. gramm. III 274, 17 suspectiva ... vel -a *verba*: suspicor, opinor, arbitror, existimo, reor.

***opīnātor,** -ōris *m.* *ab* opinari. *i. qui opinatur*: **1** *de eo qui opinionem, non scientiam habet*: CIC. ac. 2, 66 nec ... ego is sum ... qui nihil opiner; sed quaerimus de sapiente; ego vero ipse et magnus quidam sum -r, non enim sum sapiens (*affert hunc locum* AVG. c. acad. 3, 14, 31).

2 *de exactore annonae militaris.* *explicatur*: -es: GLOSS.ᴸ I Ansil. OP 175 extimatores (*pro* aest-) vel arte (*? Lindsay,* certe *Heraeus, Arch. lat. Lex. 10, 516,* exactores *Landgraf, ibid. 9, 405*) militares (*sim.* II Abav. OP 10 III Abstr. OP 25 V Abba OP 21 GLOSS. V 636, 16). -r: GLOSS. II 388, 43 ὁ τῆς στρατιωτικῆς ἀννώνης ἀπαντητής. IV 418, 6 qui conducit (condicit *plerique libri*) aliquid. militaris -r: GLOSS.ᴸ I Ansil. MI 48 militaris -r: id est vetus miles (*item* III Abstr. MI 3). *de re agit F. Lammert, RE XVIII 1, 681 sqq.* **a** *in pap. vocabulum in graecum sermonem receptum*: PAP. Oxyrh. XII 1419, 6 (*a. 265*) ὀπεινάτορι ἀπαι(τητῇ) τι(μῆς) πυροῦ (*vix nomen proprium ut edd. putant*). XVII 2114, 10 (*a. 316*) ἀπαντησάντων εἰς τοῦτο ὀπιν[ν]ατόρων ἐρεθέντος τε καὶ ἀπὸ βουλῆς ἐπιμελητοῦ (*14 sqq.* πρὸς τὸ μηδεμίαν ἐνδέραν [*i.* ἐνέδραν] περὶ τὰς στρατιωτικὰς τροφὰς γενέσθαι). *adde* PAP. Beatty Panop. 2, 41 (*saec. IV*) ὀπινιάτορι. *item al. ibid.* **b** *in codd. iuris*: COD. Theod. 7, 4, 26 (= Iust. 12, 37, 11) -bus (id est exactoribus militaris annonae *add. Iust.*) nullum sit cum provinciali commercium. 7, 4, 34 scholaribus ... de aera(riis) annonis singulos solidos per -es ... praeb(eri) oportet. 7, 5, 1 (*bis.* Iust. 12, 38, 1). 11, 1, 34 numquam dissimulatione iudicum pro conpulsore aut -e Africanus possessor mittatur in praedam; ... si tarditas adferatur, tunc militi debiti postulati delegandam esse rationem. 11, 7, 16 (= Iust. 10, 19, 7 pr.) missi -es (id est exactores militaris annonae *add. pars codd. Iust.*) cum delegatoriis iudicibus eorumque officiis insistant, ut intra anni metas id quod debetur, accipiant. *ibid.* iudices ... qui provinciales passi fuerint -bus delegari *eqs. ibid.* eos, quos ... exigere consuerunt, -bus ... esse tradendos. *ibid. iterum bis.* 12, 1, 186. **c** *apud scriptores* (*huc fortasse pertinet etiam* SYMM. epist. 9, 50, *nisi recte nomen proprium intellegitur, cf. sub a*): AVG. epist. 268, 1 cum ... frater noster Fascius debito decem et septem solidorum ab -bus urgeretur, ut redderet (*postea*: exactores).

f. **opīnātrix,** (-īcis). *ea, quae opinatur*: CHALC. comm. 137 alteram *virtutem*, quae contemplatur eandem semper immutabilemque naturam, ex qua intentione mentis convalescit sapientia; alteram item, quae mutabilium generatorumque -x est, cui prudentiae vocabulum congruit (*eodem spectat* 213).

1. opīnātus, -a, -um *v.* opinor.

2. opīnātus, -ūs *m.* *ab* opinari. *i. q. opinatio*: LVCR. 4, 465 (*de somniis*) pars horum *miraculorum* maxima fallit propter -us animi, quos addimus ipsi.

? **opīnax:** manifestus omnibus GLOSS.ᴸ Corp. o 218 (m. hominibus GLOSS. V 508, 38). '*pro* opinatus *?*' *Lindsay, cf. Gloss.* opinatissimus: celeberrimus. *glossam graeco-latinam restituere conatur Stowasser, Wien. Stud. 24, 1902, 209.*

***opīnio,** -ōnis *f.* [*ab* opīnāri. *Sch.*] *scribitur: litt. graec.*: PAP. Oxyrh. XVII 2130, 1 ὀπεινίω. 25 ὀπινίωνα. GLOSS. iurispr. cod. Paris. 1357ᴬ ὀπινιόν. *cf. formam graec.* THEOPHIL. inst. Iust. 1, 2, 9 -ona ... -on ... -ones. *gen. plur.* -onon DIG. tit. libr. 23, 10. opp- *hic illic in codd.* *abbreviatur in pap.* (*non nisi acc.*): op PAP. Dur. Welles-F.-G. 100, 31, 8 (*a. 219*). 39, 28. 101, 1, 1 (*a. 222*). 9, 16. *al.* opin *ibid.* 100, 28, 16. opinio *ibid.* 100, 27, 14. 28, 17. 29, 3. 41, 25. opinion *ibid.* 94, 5 (*a. 240*). 100, 21, 2. 43, 29. NOT. Tir. 29, 18. *de notione*: NON. p. 356, 13 -o est fama (*affert* CIC. epist. frg. V 10). 15 -o suspicio (*affert* VARRO Men. 146 ACC. trag. 377 CIC. off. 3, 11). 21 -o spes, opinatio (*affert* CIC. epist. frg. V 28 off. 2, 46 VARRO Men. 108 SISENNA hist. 102). CHAR. gramm. p. 392, 3 *et* 5 B. -em et rumorem et famam; -o hominem suspectum facit, fama vel commendat vel destruit, rumor indicat; -o ostendit, fama iudicat, rumor tumultuatur. DIFF. ed. Beck p. 56, 4 inter famam et -em et rumorem et existimationem: fama pervulgationem habet, -o iudicium, rumor incerti notionem, existimatio suspicio est. GLOSS. δόξα, ὑπόληψις, οἴησις, σύνοψις. ὑπόνοια. ὑποψία. φήμη. κληδών. notitia. dubia fama. aestimatio. fama, sententia. *v. et p. 715, 64. 716, 9. 720, 74 sqq. 721, 84.* *legitur inde a* PLAVTO, TER., CATONE, ACC. (*interpr. dub., v. l. 18*), SISENNA, RHET. Her., CIC.; *a poetis praeter scaenicos vet. non adhibetur.* [*fortasse ex sermone docto ortum, cuius ceterae formae propriae sunt, venet.* punion '*pertinacia*'. *cf. M.-L. 6073 a. G.*] [*falso trad.*: GALL. Fest. p. 218 quae nationes in -e nostra sunt, cum his (postliminium non est) (dicione *Ursinus*).]

i. q. δόξα:

I *praevalente notione existimationis, iudicii, sententiae, censurae sim.*: **A** *de existimatione, sententia sim., quam habet aliquis de rebus, factis, personis*: **1** *sensu generali de qualibet sententia sim. minus fere certa vel vera, sive cogitata sive pronuntiata sive scripta*: **a** *exempla defectum certitudinis vel veritatis illustrantia*: **α** *deest magis certitudo* (*saepe syn.* suspicio, coniectura *sim.*; -o *certior videtur quam* coniectura CIC. Att. 9, 8, 2. 13, 9, 2): PLAVT. Cist. 318 sqq. haec ... est, ut ego opinor, meum quae corrumpit filium; suspiciost eam esse, utpote quam nunquam viderim; de -e credo; ... hoc hanc eam esse -ost: nam haec illum nominavit. Rud. 1092 si quidem hic lenonis eius est vidulus, quem suspicor; hic nisi de -e certum nihil dico tibi. TER. Andr. 510 (*508* renuntio ..., ut sis sciens) prorsus a me -em hanc tuam esse ego amotam volo. Haut. 232 vereor ne mulier ... corrupta sit; concurrunt multae -es quae mihi animum exaugeant. CIC. Cael. 14 cuius ego facinora oculis prius quam -e, manibus ante quam suspicione deprendi. de orat. 2, 156 -em istorum *philosophicorum* studiorum et suspicionem artificii apud *iudices* ... oratori adversariam esse arbitror. Brut. 196 -e quaeri voluntates *testatorum*. Att. 1, 17, 1 subesse nescio quid -is incommodae ... et insedisse quasdam odiosas suspiciones. CAES. civ. 2, 29, 1 magnus omnium incessit timor animis; is variis hominum sermonibus ... augetur; unusquisque enim -es fingebat (*nisi ad 11 trahendum*). LIV. 6, 12, 3 praeter -em, quae sua cuique coniectanti esse potest. 29, 14, 9 meas -es coniectando rem vetustate obrutam non interponam. CELS. 1 prooem. 46 cuius ... rei non est certa notitia, eius -o certum reperire remedium non potest (*antea*: coniectura). **β** *deest magis veritas (cf. p. 716, 66 sqq.)*: *opp.* veritas: CIC. inv. 2, 21 considerare oportebit, non quid in v. modo, verum etiam ..., quid in -e eius, quem arguet, fuerit; ... nam -o dupliciter fallit homines, cum aut res alio modo est ac putatur, aut *eqs.* (*inde* MAR. VICTORIN. rhet. 2, 5 p. 262, 5. 2, 6 p. 263, 34 sqq.). Q. Rosc. 29 ex v. pauca, ex -e multa aestimat *vulgus*. part. 90 non ad v. ..., sed ... ad -es eorum, qui audiunt, accommodanda est oratio. nat. deor. 1, 61 esse deos persuaderi mihi non -e solum, sed etiam ad v. plane velim. *opp.* res: CIC. Mur. 62 non re ductus es, sed -e. Scaur. 36 apud homines barbaros -o plus valet saepe quam res ipsa. SEN. epist. 13, 4 saepius -e quam re laboramus. *opp.* scientia: CIC. de orat. 1, 108 ex rebus ... ab -is arbitrio seiunctis s.que comprehensis. 2, 30 oratoris ... actio -bus, non s. continetur. VARRO ling. 5, 8 si non perveniam ⟨ad⟩ scientiam, at -em aucupabor, quod ... nonnumquam facit ... medicus. *opp.* natura: CIC. de orat. 3, 114 n.ne sit ius inter homines an in -bus? leg. 1, 28 nos ad iustitiam esse natos, neque -e sed n. constitutum esse ius. 1, 45 sq. *honesta et turpia* in -e existimare, non in n. posita dementis est; nam nec arboris nec equi virtus ... in -e posita est, sed in n. 1, 46 ipsum ... bonum non est -bus, sed n.; nam ni ita esset, beati quoque -e essent. *opp. alia*: CIC. dom. 11 res erat non in -e dubia, sed in praesenti atque ante oculos proposito periculo (VAL. MAX. 1 praef. cetera divinitas -e colligitur, tua p. fide paterno ... sideri par videtur). Att. 9, 9, 2 hoc non -e timeo, sed interfui sermonibus. QVINT. decl.

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

323 p. 273, 25 cetera *numina* . . . -e credimus et coniectura colligimus: in hoc numine sensimus momenta bellorum.

b *in sermone communi*: α *pertinet ad tempus praet. vel praes.*: (I) *determinatur per gen. vel pron.* (*specimina paucissima*): PLAVT. Mil. 589 illius oculi atque aures atque -o. CIC. inv. 1, 29 si res . . . ad eorum, qui audient, -em accomodabitur (*cf.* 1, 48 auditoris). 2, 53 ex -e hominum definitio (2, 54. 55 Verr. II 1, 48. *al.*). div. in Caec. 61 vide quid differat inter meam -em ac tuam. Verr. II 1, 1 populi Romani (II 1, 4 fam. 1, 4, 2. *cf.* Mur. 43 populi [Brut. 190]). II 4, 114 haec una causa in -e Siculorum plurimum valet. Cluent. 5 imperitorum (Mil. 62 div. 1, 105. 107 MIN. FEL. 22, 1). 121 censorum -i paruerunt (132). Phil. 5, 32 fortunae . . . nostrae . . . iam ad cuiusque -em distributae. de orat. 3, 16 ductus -e vulgi (3, 24. 3, 92 Brut. 190 top. 73. *al.* SEN. dial. 11 [12], 5, 6. 11 [12], 13, 4 epist. 67, 12 PLIN. nat. 9, 2 QVINT. inst. 12, 2, 28. *al.*). part. 117 maiorum. Tusc. 5, 30 multitudinis (*v. p. 716, 47*). LIV. 5, 8, 7 Etruriam omnem excitam . . . adesse . . . crediderant; eadem -o Veientes . . . concitavit. VELL. 1, 7, 2 rem . . . discrepantem auctorum -bus. PHAEDR. 3, 10, 55 alterius. SEN. dial. 7, 3, 2 aliorum . . . -es praeteribo, . . . nostram accipe. QVINT. inst. 10, 7, 24 de quorum . . . iudicio atque -e. TERT. apol. 47, 9 *haeretici* suis -bus ad philosophicas sententias adulteraverunt *novum testamentum*. spect. 1 p. 1, 10 ethnicorum (3 p. 4, 18).

(II) *absolute positum de existimatione omnium vel multorum (varia selecta)*: *sing.*: RHET. Her. 1, 9, 16 verisimilis narratio erit, si, ut mos, ut -o, ut natura postulat, dicemus (*sim. in arte rhet.*: CIC. inv. 1, 46 [*bis*]. 1, 82. 2, 151 QVINT. inst. 4, 1, 31. *al.*). CIC. Manil. 43 pertinere ad bella administranda, quid hostes, quid socii de imperatoribus nostris existiment, quis ignorat, cum sciamus homines in tantis rebus . . . -e non minus et fama quam aliqua ratione certa commoveri (*cf.* Phil. 5, 26 *bellum civile* -e plerumque et fama gubernatur). Mur. 35 totam -em parva non numquam commutat aura rumoris. Phil. 7, 14 -o est gravior; missos enim legatos omnes vident. SEN. benef. 4, 21, 5 est aliquando gratus . . . qui ingratus videtur, quem mala interpres -o contrarium tradidit. TERT. apol. 7, 13 quod aliquando iactavit tantoque temporis spatio in -em conroboravit, . . . probare non valuit *fama*. *plur.*: CIC. rep. 5, 6 hanc *verecundiam* ille rector rerum publicarum auxit -bus perfecitque institutis et disciplinis. Att. 7, 13ᵃ, 3 quid faciendum putes . . . ad -es, ne reprehendamur. SEN. epist. 115, 18 *animus* magnus et -um securus et ob ipsa, quae aliis displicent, sibi placens.

β *pertinet ad tempus fut., de exspectatione* (*sive spe sive metu sim.; cf. p. 716, 58. 717, 54 sqq. 719, 68*): SISENNA hist. 102 (*contextu manco*) -e frustrata (LIV. 36, 25, 6). CIC. Verr. II 1, 135 qui iam spe atque -e praedam illam devorasset. II 3, 52 cum . . . reum te fore putares, cum huiusce iudicii discrimen ab -e tua non abhorreret. Att. 5, 16, 3 -es omnium superavit (*cf.* 2 exspectatione). fam. 5, 12, 1 vicit -em meam (epist. frg. V 28). ad Q. fr. 1, 1, 1 iucunda (*antea*: spem maturae decessionis). CAEL. Cic. fam. 8, 4, 1 qua spe, quam certa -e. 8, 4, 3 *mea comitia* -em . . . incredibilem . . . nacta sunt. CASS. Cic. fam. 12, 12, 2 non solum adventu, sed etiam -e et exspectatione. CAES. civ. 3, 36, 1 nuntiatum est adesse Scipionem cum legionibus, magna -e et fama omnium. 3, 82, 2 omnium confirmatur -o et spes victoriae augebatur. LIV. 23, 36, 2 provida futuri . . . -o. VELL. 2, 40, 2 *Pompei* reditum favorabilem -o fecerat; quippe plerique non sine exercitu venturum . . . adfirmarant (*cf.* 3 quo magis hoc . . . timuerant, eo gratior . . . reditus fuit). QVINT. inst. 6, 3, 64 *dicto ridiculo* -o decipitur (6, 3, 84). *al.* *cum gen. rei exspectatae*: CIC. Sull. 66 omnis seditionis timor atque -o. part. 112 cum spe efficiendi, . . . cum -e celandi . . . criminis. Att. 4, 13, 1 comitiorum. fam. 15, 1, 4 ad tanti belli -em. CAES. Gall. 5, 48, 1 -e trium legionum (*i. accipiendarum*).

c *in sermone quarundam sectarum, disciplinarum*: α *de doctrina, disciplina philosophorum sim.* (*cf.* MAR. VICTORIN. rhet. 1, 29 p. 235, 29 sq. *δόγματα. exempla selecta*): RHET. Her. 2, 11, 16 horum *dialecticorum* pueriles -es . . . refellemus (*postea*: disciplinam). CIC. fat. 37 Epicureorum -em sequi. SEN. nat. 2, 54, 1 Posidonii. QVINT. inst. 2, 21, 4 hanc -em ipsius Platonis fuisse. 12, 11, 17 philosophorum . . . consultorumque -es (MIN. FEL. 20, 1 TERT. anim. 4, 1. 36, 1. *al.*). AMM. 23, 6, 32 -um insignium auctor . . . Plato. AVG. civ. 10, 30 p. 452, 8 D. Platonicorum (12, 27 tit. p. 554, 1. 14, 5 tit. p. 11, 18). 18, 41 p. 317, 13 sui dogmatis et -is inventor. BOETH. mus. 5, 11 Pythagoricorum. *determinatur per adi.*: TERT. anim. 35, 5 Pythagorica. test. anim. 4 p. 138, 18 -o Christiana . . . honestior . . . Pythagorica . . ., plenior Platonica, . . . Epicurea gravior. FIRM. math. 3, 2, 18 magica. AVG. civ. 18, 41 tit. p. 317, 1 D. de philosophicarum -um dissensionibus. CONC.ˢ I 5 p. 353, 42 haereticae illi pravae -i (*gr. I 1, 5 p. 130, 11 κακοδοξίᾳ*).

β *de religione, fide sim.*: CIC. leg. 1, 32 si -es (*sc. de deis*) aliae sunt apud alios. Tusc. 1, 30 quod . . . nemo omnium tam sit inmanis, cuius mentem non imbuerit deorum -o (nat. deor. 1, 29. ARNOB. nat. 5, 12 eorum *d.* LACT. ira 11, 7 multorum. *al.*; *cf.* COD. Theod. 16, 5, 5 dei). nat. deor. 1, 29 nonne deum omnino ita tollit *Empedocles*, ut nullam -em eius reliquam faciat? 1, 118 totam de dis immortalibus -em fictam esse (3, 5. 11. SEN. epist. 117, 6 omnibus insita de d. -o est. IREN. 3, 12, 6 [3, 12, 7 H.] de deo). div. 2, 75 ius augurum . . . divinationis -e . . . constitutum. SEN. dial. 10, 14, 1 sacrarum -um conditores. AVG. civ. 22, 6 p. 562, 12 D. ut . . . hac sua -e perfunderet *alias gentes Roma*, ut . . . crederent . . . deum Romulum. COD. Theod. 16, 5, 5 damnatae. 16, 5, 41 quicumque . . . haereticorum, sive Donatistae sint sive Manichaei vel cuiuscumque alterius pravae -is ac sectae.

γ *in sermone iuris*: (I) *responsa, sententiae sim. iuris prudentium vel iudicum* (GLOSS. iurispr. cod. Paris. 1357ᴬ *ὀπινιόν, ἡ ἀπεσταλμένη καὶ μετὰ ἐνδοιασμοῦ ἀπόκρισις*. *cf.* THEOPHIL. inst. Iust. 1, 2, 9): (A) *loci generales*: GAIVS inst. 1, 7 responsa prudentium sunt sententiae et -es eorum quibus permissum est iura condere (= COD. Iust. 1, 2, 8 *ubi accedit* quorum omnium sententiae et -es . . . auctoritatem tenebant [INST. Iust. 1, 2, 8]). DIG. tit. libr. 23, 10 *Οὐλπιανοῦ* opinionon *βιβλία ἕξ* (*cf.* 1, 5, 27 Vlpianus libro quinto -um [1, 7, 25. 1, 18, 6. 2, 1, 17. 2, 14, 52. 2, 15, 9. 3, 3, 74. 3, 5, 44. 3, 6, 8. *saepius*]). (B) *de sententia iudicis vel magistratus*: (1) *vario usu*: VLP. dig. 48, 22, 6, 1 principi scribere missa plena -e, ut princeps aestimet, an sequenda sit eius sententia. MACER dig. 49, 5, 6 -em . . . per relationem manifestare. COD. Theod. 11, 29, 5 exemplum -is edendae (*antea syn.*: iudicum . . . relationem. 11, 30, 6. 11, 30, 8 -is sive relationis e. 11, 30, 14. 11, 30, 16). 11, 30, 9 rescripta nostra ad -es vel etiam relationes iudicum data. 11, 30, 11, 1 -is editio. 11, 30, 18 edita. COD. Iust. 7, 62, 6, 3 -es suas iudices exemplo appellatoribus edito . . . ad scrinia . . . transmittant. *in pap.*: PAP. Oxyrh. XVII 2130, 25 *a. 267* (l. 1 *ὀπεινίω sec. manu?*) *ἀξιῶ κατὰ τὰ κεκελευσμένα ἐγδοθῆναί μοι τὴν ὀπινίωνα δηλοῦσαν τὴν αἰτίην δι' ἣν κτλ.* (2) *pertinet ad rationem stipendii* (*ad rem cf. Robert O. Fink, Roman military records on papyrus, 1971, 14*): PAP. Dur. Welles-F.-G. 94, 5 (*a. 240*) ad ⟨op⟩inion. 94, 6 item ad opin⟨. .⟩. 95 b 1, 29 (*a. 250/1*) ad -em stip(endii) Kal(endarum) Maiar(um) mil(ites) (100, 31, 8 [*a. 219*]. 39, 28. 101, 1, 1 [*a. 222*]. 9, 16. 11, 28. 11, 31. 12, 10. *et saepe in eodem pap.*). 95 b 2, 1 sq. ad -em peten(dam?) mil III . . . secuti -e mil(ites) III. 100, 28, 16 ad ⟨o⟩pin Aurel Abedmalchus. *al. in eodem pap.*

(II) *de taxatione, aestimatione* (*addendum fortasse* COD. Iust. 1, 4, 28 = 5, 4, 25, 4 -e personae): COD. Theod. 13, 6, 8 secundum agri -em, quae antiquitus habetur adscripta. *i. q. descripta censualis praestatio*: COD. Iust. 11, 74, 3 ut . . . integram -em sciant esse solvendam.

2 *significantiora quaedam*: a *respicitur censura quaedam, sc. de bona existimatione*: α *usu praeparativo* (*sc. accedunt adi.* bona, magna *sim.*): CIC. leg. agr. 3, 2 usuram bonae de me -is postulo, ut eam . . . perpetuo retineatis (epist. frg. V 10 PVBLIL. B 19). Lael. 30 ille . . . -e fortasse non nulla, quam de meis moribus habebat, me dilexit. off. 1, 133 bene loquendi de Catulis -o non minor. 2, 42 quorum de iustitia magna esset -o multitudinis (fam. 1, 7, 9. LIV. 6, 6, 9 maxima. VITR. 1, 2, 7 maiores auctasque). ad Q. fr. 1, 1, 31 tantis hominum -bus. Q. CIC. pet. 53 honesta. NEP. Eum. 13, 2 quanta (*cf.* PANEG. 8, 1, 1 quantulacumque studii mei . . . -o). SEN. epist. 102, 8 bonorum virorum secunda -o. β *usu pleno*: CIC. div. in Caec. 71 de quo *Caecilio* nulla umquam -o fuerit. Cato 5 quae *sapientia mea* utinam digna esset -e vestra. ac. 2, 1 non modo -em vicit omnium, quae de virtute eius erat *eqs.* phil. frg. IX 11 te . . . optimam *filiam* . . . in eorum *deorum* coetu locatam ad -em omnium mortalium consecrabo (*i. ut bona existimatio confirmetur*). Att. 7, 2, 5 erat *epistula* . . . de -e, quam is vir haberet, integritatis meae. fam. 2, 5, 2 non quo verear, ne tua virtus -i hominum non respondeat. CIC. fil. Cic. fam. 16, 21, 2 gaudeo . . . gratos tibi . . . esse, qui de me rumores adferuntur, . . . et enitar, ut in dies magis magisque haec nascens de me duplicetur -o. CAES. civ. 3, 55, 2 ut famam -emque hominum teneret *Pompeius*. LIV. 21, 39, 9 (8 inbutus uterque quadam admiratione alterius) auxerant inter se -em *Hannibal et Scipio*. 28, 44, 18. *al.*

b *respicitur status inferior cognitionis, sc. de iudicio incerto, a veritate alieno* (*fere in serm. philos.*; *cf. p. 714, 61 sqq.*): α *vario usu*: CIC. fin. 3, 35 perturbationes . . . nulla naturae vi commoventur, omniaque ea sunt -es ac iudicia levitatis (*cf.* ac. 1, 39 perturbationes voluntarias esse putabat -isque iudicio suscipi. Tusc. 3, 24 est . . . causa omnis in -e. 4, 14. 15. 24. 79. 82). 3, 42 -o facit, non natura, vim doloris (*item opp.* natura: Tusc. 2, 53 -is esse, non naturae malum [3, 31.65]. div. 2, 143 naturae vis, non -o erroris. off. 3, 11 qui . . . n. cohaerentia -e distraxissent. *al.* SEN. dial. 6, 7, 1. epist. 16, 7. 48, 9. 66, 6. *al.*). ac. 2, 45 qui *Epicurus* dixit . . . sapientis esse -em a perspicuitate seiungere, nihil profecit; ipsius enim -is errorem nullo modo sustulit. 2, 80 -is . . . esse mendacium, non oculorum (*cf.* TERT. anim. 17, 4 non . . . sensum mentiri, sed -em). 2, 108 repugnare visis, obsistere -bus. 2, 142 Plato . . . veritatem . . . ipsam abductam ab -bus et a sensibus cogitationis ipsius et mentis esse voluit. Tim. 3 quorum alterum intellegentia et ratione conprehenditur . . ., alterum quod adfert ⟨ad⟩ -em (*Plasberg*, -i *Boeth.*, -e *Engelbrecht, Wien. Stud. 34, 1912, 216 sq.*) sensus rationis expers, quod totum opinabile est (*gr. 28ᵃ τὸ δ' αὖ δόξῃ μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου δοξαστόν*). SEN. dial. 6, 19, 1 -o est . . ., quae nos cruciat. epist.

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

13, 8. 78, 13 levis est dolor, si nihil illi -o adiecerit *eqs.* TERT. anim. 17, 2 inrationabilem ... sensualitatem et -i conplicitam. AMBR. hex. 1, 1, 1 tantum ... -is adsumpsisse (*cf. Basil. Migne gr. 29, 5C ματαιότητα*). *al.* *β accedit adi. vel part.*: CIC. fin. 1, 43 sapientia est adhibenda ... omnium falsarum -um temeritate derepta (*v. p. 720,25*). 5, 58 sapientiam verasque -es (Tim. 28 -es adsensionesque firmae v. que [*gr. 37b δόξαι ... βέβαιοι καὶ ἀληθεῖς*]. CHALC. comm. 104 nascuntur v. -es et credulitate dignae; nec tamen satis certa provenit et firma cognitio, siquidem inter scientiam et -em sit ampla distantia). 5, 69 eius adumbrata -e (*antea opp.*: honestatem ... absolutam). ac. 1, 41 ex qua *inscientia* existebat ... -o, quae esset imbecilla et cum falso incognitoque communis. Tusc. 2, 52 effeminata ac levis. 4, 26 -em vehementem de re non fugienda inhaerentem et penitus insitam (4, 27). APVL. Plat. 1, 5 adulterata. 1, 6 sensibili et irrationabili. CHALC. comm. 208 supinas. *γ accedit gen. rei, quae falso putatur*: CIC. Tusc. 3, 24 aut boni aut mali -e (*ibid.* ex -e b. *ibid.* praesentis magni alicuius b. 3, 25 bonorum. *ibid.* malorum. *al.* SEN. epist. 59, 4 falsi b. LACT. inst. 6, 13, 8 bonorum malorumque -o falsa. AVG. civ. 9, 4 p. 373, 11 D.). SEN. dial. 2, 5, 2 non dolore ..., sed doloris -e. epist. 42, 10 non damnum ..., sed -em damni. APVL. apol. 20, 4 ex -e inopiae.

c *respicitur ratio opinandi*: *α de cogitatione, mente, intellectu sim.*: NEP. Milt. 7, 3 venit in -em *eqs.* (Att. 9, 6). APVL. Plat. 1, 5 nec tactu solo neque tamen sola -e cogitationis intellegi *materiam* (*cf.* RVFIN. Orig. princ. 2, 2, 2 -e ... et intellectu solo). TERT. anim. 17, 4 sq. HIL. trin. 1, 34 ad sentienda ea, quae ultra naturae nostrae -em sunt. 9, 72 intelligentiae -e. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 158, 34 neque -e dividere neque sermone separare (*gr. I 1, 2 p. 87, 6 διανοίᾳ. cf.* p. 159, 9 non ... -e secantes; *gr. I 1, 2 p. 87, 20 ἐπινοίαις*). p. 199, 27 tamquam in -bus (intellectibus *Rustic.*) suscipientes (*gr. I 1, 4 p. 26, 7 ἐν ἐννοίαις, cf. I 5 p. 303, 15* intellectu percipientes). CASSIOD. hist. 1, 14, 29 (*ad prov. 30, 19*) impossibile est vel usque ad -em invenire 'vias serpentis super petram' (*Theodoret. 1, 4, 30 μέχρι πρὸς ἐννοίας. cf. 1, 14, 18* usque aliquam cogitationem). *β de voluntate, animo sim.*: SEN. dial. 2, 19, 4 alite in animis *bonum* ... et -e ac voto iuvate. 5, 35, 5 -o illic *in publico* aequa et patiens, domi morosa et quaerula. epist. 113, 18 quid sit adsensio, dicam: oportet me ambulare: tunc demum ambulo, cum hoc mihi dixi et adprobavi hanc -em meam. DECL. in Catil. 97 insaniam levissimae -is modestiore loquendi ratione contegere. GAIVS inst. 2, 238 incerta ... videtur persona, quam per incertam -em animo suo testator subicit (*inde* INST. Iust. 2, 20, 25). CYPR. epist. 18, 2 qui mites et humiles et paenitentiam vere agentes in bonis -bus perseveraverint. AMBR. Ioseph 12, 73 interna -e.

d *transfertur ad interpretationem, significationem sim.*: FAVSTIN. trin. 1, 2 (in principio erat verbum) numquid aliqua hic est -o temporis, numquid aliqua suspicio saeculorum? PS. RVFIN. in Os. 1, 2 quanta doctorum hominum fuerit in loci istius -e contentio. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 12 p. 364A (locis aliquibus virtutem mentis ... contineri) corporalis ... haec -o est, ut vas praeventum immissis rebus aliud quidquam nequeat omnino recipere (*Migne gr. 44, 161A σωματικὴ ... δόξα*).

3 *grammatica et stilistica* (*ad 1 et 2*): a *locutiones modales*: *α comparativae*: PLAVT. Amph. 545 prius tua -e hic adero. Aul. 544 -e melius res structa est (Cas. 338. CIC. de orat. 1, 164 formam ... negotii -e meliorem maioremque video). Mil. 1238 ut -e illius pulchrior sis. CIC. Catil. 4, 6 latius -e disseminatum est hoc malum. de orat. 2, 101 *offensio* maior -e (Brut. 1, 1 omnium. LIV. 5, 21, 14 spe atque -e m. *v. et l. 56*). Att. 7, 6, 2 postulatio -e valentior. fam. 14, 23 -e celerius (LENT. Cic. fam. 12, 15, 7. CAES. Gall. 2, 3, 1 omni -e. HIRT. Gall. 8, 8, 4. BELL. Alex. 51, 4 omnium [71, 2. 78, 5]. LIV. 25, 11, 9 APVL. met. 9, 23, 1 AMM. 17, 12, 16. *cf.* BELL. Hisp. 26, 3 c. quam vestra -o fert). POLLIO Cic. fam. 10, 31, 6 -e tua ... gratius. VARRO Men. 108 citius -e (EPIT. Alex. 17 AMM. 21, 4, 7). CAES. civ. 2, 31, 5 minora (3, 21, 1. LIV. 35, 44, 2 minoribus spe atque -e omnium copiis. SVET. Iul. 3 ITIN. Alex. 14). SALL. Iug. 53, 5 amplius. 85, 3 asperius. RVT. LVP. 1, 20. LIV. 10, 11, 7 segnius bellum. 25, 23, 12 *murum* humiliorem ... pristina -e sua et ceterorum omnium. SVET. Nero 33, 2 ITIN. Alex. 34.

β praepositionales (*hic illic cum adminiculis verbalibus*): praeter: TER. Hec. 763 te esse p. nostram -em comperi (*sim. c. pron.* CIC. off. 2, 36 suam. Att. 8, 10 meam. *v. et l. 75*). CIC. Verr. II 2, 182 homini p. -em improviso incidi (*item copulatur c. adv. temp.* Catil. 3, 11 repente p. -em omnium. Planc. 49 subito p. -em omnium). Planc. 15 accidet (fam. 2, 9, 2. 3, 2, 1. 3, 10, 1 meam. ad Q. fr. 1, 1, 40 CAEL. Cic. fam. 8, 2, 1 CAES. Gall. 3, 3, 2. civ. 1, 45, 1 consuetudinemque). de orat. 2, 322. Att. 1, 16, 1 omnium (LIV. 38, 16, 14. *v. supra l. 74*). 4, 8b, 2. ad Q. fr. 2, 3, 5 hominum (QVINT. inst. 4, 1, 41). NEP. Milt. 2, 5. LIV. 28, 14, 9 p. -em destinatam suorum hostiumque. SVET. Iul. 16, 2 evenisset. APVL. apol. 78, 5. *al.* contra (*i. praeter*): CIC. parad. 4 quae ... sunt ... c. ... -em omnium (CAES. Gall. 6, 30, 1 celeriter c. que o. -em confecto itinere. 7, 56, 3 BELL. Alex. 13, 4 LIV. 2, 56, 2. APVL. met. 9, 20, 2 inprovisus maritus adsistit. 9, 37, 7 CAPITOL. Opil. 7, 1. *al.*). CAES. Gall. 3, 9, 6 ut omnia c. -em acciderent (SEN. benef. 4, 34, 4 dial. 7, 16, 2. 9, 13, 3). civ. 1, 82, 2 militum. SALL. Iug. 75, 9 Iugurthae. PLIN. epist. 7, 4, 5 meam. SVET. Vit. 7, 1 GELL. 2, 19, 4. APVL. met. 9, 38, 6 insperato et longe c. eius -em. *al.* *aliter, sc. i. q. adversus*: CIC. S. Rosc. 45 dicendum ... c. ... -es omnium (Balb. 34 SEN. epist. 102, 5 LAMPR. Alex. 57, 3). nat. deor. 3, 72 c. communem -em ... pugnare (SEN. benef. 2, 34, 2). COLVM. 11 argum. ed. Lundström p. 65, 26 Attici et Celsi. *al.* ad (*cf. p. 715, 13*): CIC. parad. 47 est ... ad volgi -em mediocris *pecunia mea*, ad tuam nulla, ad meam modica (off. 3, 84). pro: CIC. rep. 3, 27 p. ... hac -e ... civium. Tusc. 3, 58 volgi. NEP. Thras. 2, 4. *al.* adversus: BELL. Afr. 46, 1 a. -em eius est locutus. VAL. MAX. 7, 9 tit. SEN. clem. 1, 15, 5 dial. 2, 14, 4 TERT. adv. Marc. 4, 38 p. 551, 21. *al.* secundum: COLVM. 3, 3, 9 ASCON. Corn. p. 56, 7 QVINT. inst. 3, 8, 1 IAVOL. dig. 45, 1, 105 POMPON. dig. 35, 2, 31 GAIVS inst. 2, 220. 222. 223. 4, 8. *et saepius apud iurisconsultos.* TERT. anim. 20, 5. *et saepe.* supra: SCRIB. LARG. praef. p. 5, 10 s. fidem atque -em plurimorum. 103 omnium (107 = MARCELL. med. 20, 14). SIDON. epist. 3, 8, 2 s. vel spem nostrae vel -em partis adversae. post (*i. secundum*): QVINT. decl. 347 p. 367, 19 si ius domini p. hanc -em retinui. COD. Iust. 6, 20, 4 p. varias prudentium -es.

γ adverbiales per abl. -e (*hic illic fortasse abl. respectus vel limitationis; cf. abl. abs.* PLIN. nat. 5, 43 verissima -e): ① *auctore indicato*: CIC. Verr. I 2 omnium iam -e damnatus (NEP. Ages. 3, 6 IVST. 31, 3, 4). II 1, 4 populi Romani. II 4, 34 hominum (Cluent. 7 dom. 72 Sest. 22. *al.*). Brut. 190 volgi. Tusc. 1, 28 nostrorum (*cf.* SEN. epist. 81, 28 -e nostra). QVINT. inst. 1 prooem. 18 mea (6, 5, 1. 8 prooem. 18 MIN. FEL. 13, 5). 5 prooem. 3 ⟨et horum et⟩ illorum. IREN. 1, 25, 4 (1, 20, 2 H.) humana (2, 32, 1 = 2, 48, 4 H.). HIL. trin. 1, 1 communi (COD. Iust. 7, 21, 6 *a. 260*). 6, 9 terrena. AVSON. 420, 4 p. 378, 26 P. veterum. AMM. 14, 11, 25 humanarum mentium. ⓘ *nude* (*cf. p. 714, 80*): CIC. de orat. 2, 210 illa excellens -e fortuna. leg. 2, 26 est enim quaedam -e (-es, -is *var. ll.*, opinor *Rath*) species deorum in oculis. SEN. epist. 74, 17 cetera -e bona sunt. PLIN. nat. 4, 96 nec minor (*sc. Scandinaviā*) est -e Aeningia.

b *pendent structurae variae*: *α* (*acc. c.*) *inf.*: ① *e iuncturis vice verbi 'opinari' adhibitis*: -o est: PLAVT. Cist. 320 CIC. Verr. II 1, 1 nat. deor. 1, 25. *al.* -em habere: CIC. div. 2, 70 CAES. Gall. 6, 17, 2. in -e esse: CIC. Att. 8, 11d, 3. venit in -em: NEP. Milt. 7, 3 Att. 9, 6. fert -o: COLVM. 1, 7, 3 VLP. dig. 27, 9, 7, 3. ⓘ *ex ipso subst.* '-o': *praeparatur per pron.*: CIC. Verr. II 4, 106 vetus est haec -o (nat. deor. 2, 63. ANTON. Cic. Att. 14, 13a, 3 [*inf. pendet simul e verbo* persuadere]. SEN. nat. 6, 8, 3 epist. 76, 22). de orat. 2, 7 illa (Tusc. 3, 61. 3, 68 Att. 3, 24, 2 fam. 6, 4, 1 LIV. 38, 57, 3. COLVM. 4, 11, 1 non esse ferro tangendos ... malleolos). fam. 7, 1, 3 eius modi. *alia*: CIC. Sest. 89 nulla hominum postulatione aut etiam -e id eum umquam esse facturum. Tusc. 4, 27 fugiendum esse hospitem. off. 2, 46 -em adferunt populo. CAES. Gall. 6, 37, 9 confirmatur. NEP. Paus. 3, 5 manebat. LIV. 26, 19, 6. 40, 21, 2 CELS. 4, 8, 4 COLVM. 11 argum. ed. Lundström p. 65, 26. PLIN. nat. 9, 2. 9, 87 QVINT. inst. 1, 10, 12 TAC. Agr. 9, 5. 40, 1 ann. 15, 20, 4. *al.* *nota inf.* (*si recte trad.*): QVINT. inst. 3, 6, 21 nostra -o semper haec fuit ... in eo credere statum causae ... in quo *eqs.* (ut ... crederem *P*, *quod def. Spalding; v. sub β*).

β enunt. secund.: ① *per* ut: *epexegeticum q. d.* (*saepe per abundantiam cum verbis sentiendi; vix add.* CIC. Att. 14, 13b, 4): CIC. Caecin. 13 in eam -em Caesenniam adducebat, ut mulier ... nihil putaret agi callide posse (Att. 2, 24, 3 SEN. epist. 27, 7 VLP. dig. 37, 14, 17 pr. frg. Vat. 77 PAVL. dig. 41, 4, 2 pr.). fam. 6, 14, 2 hac -e discessi, ut mihi tua salus dubia non esset. 15, 2, 8 cum hac -e e Cappadocia discederem, ut *eqs.* Q. CIC. pet. 21 rogandi sunt atque ... in hanc -em adducendi, ut ... is ... nos obligari posse videamur (AVG. civ. 16, 3 p. 127, 21 D. *cf. p. 721, 79*). CAES. civ. 1, 47, 1 ut ... existimarent (VAL. MAX. 9, 14 pr. QVINT. inst. 2, 15, 24. 3, 3, 11). QVINT. inst. 4, 1, 28 neque ... sum in hac -e, ... ut ... credam (decl. 259 p. 56, 8 IVLIAN. dig. 12, 6, 32, 2 CLAVD. DON. Aen. 2, 15 p. 148, 30. *cf. et l. 53*). 5, 10, 2 plures ... invenias in ea -e, ut id ... accipi velint. 9, 4, 87 ut ... damnarent. *al.* *finale*: VLP. dig. 24, 1, 32, 14 mea ... fert -o ..., ut tempus spectandum sit. PAVL. dig. 40, 8, 9 priorem ... -em, id est ut *eqs.* ⓘ *per* cum (*nisi liberius explicandum*): CIC. dom. 107 nec est ulla erga deos pietas si⟨ne⟩ honesta de numine eorum ... -o⟨ne⟩, cum expeti nihil ab his ... inhonestum arbitra⟨mur oporte⟩re (*sic Halm*; ut ... arbitrere *Nisbet*). Ⓘ *per* quod: CIC. Cluent. 143 te -em ... fefellisse, q. existimaris *eqs.* (*item accedit verbum sentiendi*: nat. deor. 1, 77 q. ... videatur. VARRO frg. Aug. civ. 7, 24 p. 305, 7 D. q. ... putarunt. LIV. 27, 39, 4 q. ... exspectabat. HEGES. 5, 11, 1 q. ... arbitrarentur). SPART. Hadr. 7, 3 ad refellendam ... de se -em, q. *eqs.* *al.* Ⓘ *alia*: CIC. Tusc. 3, 76 illam -em maerentis, si ... putet. SEN. nat. 2, 32, 2 in ea -e sunt, tamquam ... fiant (TAC. ann. 14, 22, 1 SVET. Aug. 6). SVET. Aug. 6 concepta -e veteri, quasi ... obiciatur (Tib. 39. APVL. Plat. 2, 9 *bis.* PORPH. Hor. carm. 1, 6, 2). SEDVL. op. pasch. 1, 22 illa ... -e censeri, quia *eqs.* BOETH. cons. 5, 3, 10 W. si de quopiam vera sit -o, quoniam sedet *eqs.*

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

γ praepos.: (1) de: *hominibus* (*deis cf. p. 715, 80*): Cic. div. in Caec. 36 quod est de me -is. Verr. I 42 nisi de vobis malam -em . . . imbibisset. II 1, 60 quae est -o hominum de Antonio. II 3, 59 falsam de illis habuit -em, malam de vobis. *et saepe.* *rebus*: Cic. Cluent. 70 -o est de cuiusque moribus (Lael. 30. Sen. dial. 12 [11], 6, 3 studiis ac m.). 142 de illo iudicio. dom. 107 (*p. 718, 72*). Scaur. 7 de istius mulieris morte. ac. 2, 1 de virtute eius. Tusc. 4, 26 de re non fugienda . . . tamquam fugienda (Att. 7, 15, 3 Sen. epist. 95, 54). off. 2, 42 de iustitia. Att. 11, 16, 1 de adventu eius (13, 9, 2). Fest. p. 334 de ponte Tiberino. *al.* (ii) *alia*: Nep. Eum. 13, 2 in (de *Lamb.*) quo *Eumene* quanta omnium fuerit -o eorum *eqs.* (Plin. nat. 21, 57 erat . . . haec -o antiqua in omni thymo. *cum acc.*: Tert. cult. fem. 2, 4 l. 14 ex illa scelerata in nos -e gentilium). Plin. nat. 8, 48 varia circa hoc -o (26, 133 Qvint. inst. 2, 15, 1). Apvl. Plat. 1, 10 super earum *stellarum* cursibus -es (Tert. anim. 58, 9 s. anima).

δ cum gen. obi. (*subi. vel poss. v. supra passim*): (1) *rei*: Cic. Marcell. 20 -e officii stulta. Brut. 234 dicendi (*item gen. gerundii*: part. 112 off. 1, 133). Tusc. 3, 70 officiosi doloris. Lael. 98 virtutis. *al.* Varro Men. 146 insaniae meae. ling. 6, 50 magni boni (*cf. p. 717, 16*). Caes. civ. 1, 47, 1 eius diei. 3, 18, 4 cuius rei. *al.* (ii) *hominum* (*deorum v. p. 715, 80*): Cass. Cic. fam. 12, 12, 2 Caes. Gall. 5, 48, 1. Pavl. dig. 9, 4, 22, 1 non . . . -e domini (*i. se dominos esse*) possident. Itin. Alex. 21 ut illa sibi -o patris staret.

c *iuncturae potiores*: *α verbales*: (1) *nom.*: (A) esse (-o est *sim. cum variis structuris v. supra passim*): *formula* 'ut -o est' *sim.*: Plavt. Rud. 149 ut mea est -o (Qvint. inst. 12, 10, 3 Apvl. apol. 17, 11. Socr. 1 p. 104 prout. 5 p. 113 quantum [Schol. Cic. Bob. p. 81, 18]). Cic. har. resp. 37 illius religionis. or. frg. A XV (XIV) 24 ut -o tum erat. Att. 1, 1, 1 hominum. fam. 9, 11, 1 nostra (13, 28, 2). Svet. Cal. 2 ut -o fuit. *accedit dat.*: Cic. de orat. 2, 1 nobis . . . -o fuit. Brut. 99 Min. Fel. 34, 2. (B) -o fert: Cic. inv. 1, 7 quemadmodum nostra quidem f. -o. Verr. II 4, 23 ut -o mea f. (II 5, 185. 187 Font. 39. *al.* Caes. Gall. 5, 13, 5 Sen. benef. 2, 31, 1 epist. 90, 20 Colvm. 1, 3, 9. 3, 11, 8. 3, 18, 2 Qvint. inst. 1, 7, 1. 4, 3, 14 Frontin. strat. 2 pr. *al.*). dom. 32 Bell. Hisp. 26, 3 Sen. clem. 2, 7, 4. Colvm. 1, 3, 7 quantum (Qvint. inst. 9, 4, 122 Apvl. apol. 95, 3 Macr. Sat. 7, 6, 2). 1, 7, 3 ita. Vlp. dig. 24, 1, 32, 14. 27, 9, 7, 3 Paneg. 8, 1, 1. *al.* (C) *alia*: Rhet. Her. 1, 9, 16 postulat (Cic. Att. 6, 3, 1 Colvm. 3, 10, 22). Cic. inv. 2, 2 neque . . . eos illa -o fefellit (2, 21 Verr. II 1, 88. II 4, 86 Cluent. 143 Caes. civ. 3, 67, 4. 3, 96, 4 Nep. Ages. 3, 5 Liv. 9, 43, 20. 23, 36, 2. 28, 27, 9. 35, 30, 10 Sen. suas. 7, 2 Cvrt. 4, 5, 16 Ps. Qvint. decl. 12, 20 p. 237, 10 Fronto p. 19, 8 v. d. H. [p. 23 N.]. *al.*). Verr. I 1 inveteravit (nat. deor. 2, 5 Colvm. 3, 7, 2 inveterata [3, 10, 22 Mart. Cap. 8, 849]). Scaur. 36 valet (de orat. 1, 125 top. 78 parad. 8 Tusc. 2, 63 Qvint. inst. 2, 17, 28. *cf.* Sen. contr. 1 praef. 20 convaluisse [Colvm. 3, 7, 2 Gell. 4, 11, 1]). Val. Max. 1, 8, 2 decepit (Mar. Victorin. rhet. 2, 5 p. 262, 5). Pallad. 12, 1, 2 sicut -o habet (*v. vol. VI 3, 2451, 38 sq.*).

(ii) *gen., sc.* -is sum *i. opinor* (*cf. p. 720, 84*): Fest. p. 129 sunt . . . utriusque -is auctores. Colvm. 2, 11, 6 cuius -is etiam Cornelius Celsus est.

(iii) *dat.*: *repugnare, dissentire sim.*: Cic. Rab. Post. 2 repugno (Cels. 1 prooem. 58 Avr. Vict. orig. 23, 7. *al.*). ac. 2, 108 obsistere (*cf.* Tert. carn. 3 l. 51 resistentes). Colvm. 3, 3, 8 dissentiens (*cf.* Qvint. inst. 1, 5, 37). *credere, assentiri sim.*: Liv. 26, 19, 6 fidem . . . fecit. 40, 21, 2 crediderat (Sen. epist. 48, 9 Diff. Suet. p. 287, 7. *cf.* Sen. epist. 74, 5 huic se -i c.). Sen. epist. 13, 8 accedimus (Plin. nat. 9, 17 Qvint. inst. 1, 5, 37. 2, 15, 29 Tac. Germ. 4 Svlp. Sev. chron. 1, 36, 4). Qvint. inst. 2, 17, 18 adsentiri (Lact. inst. 3, 29, 8).

(iv) *acc.*: Ter. Andr. 510 amotam (*cf.* Cic. off. 3, 38 removenda). Rhet. Her. 2, 11, 16 refellemus (Sen. nat. 3, 7, 4. 7, 4, 1 Spart. Hadr. 7, 3 Avg. civ. 13, 16 p. 575, 1 D.). Cic. Verr. II 3, 59 habuit -em (II 5, 177. 183 div. 2, 70 Lael. 30. *al.* Mat. Cic. fam. 11, 28, 1 Ps. Brvt. Cic. ad Brut. 1, 17, 6 Caes. Gall. 6, 17, 2 civ. 2, 27, 2 Liv. 6, 6, 17. 28, 44, 18. *al.*). II 5, 183 si res -em meam . . . fefellerit (Att. 16, 3, 1 fam. 1, 6, 2 Caes. civ. 3, 86, 5 Bell. Alex. 16, 4 Rvt. Lvp. 1, 4. *al.*). Cluent. 4 penitus insitam (orat. 97 Tusc. 4, 26. 27 Sen. epist. 117, 6 Qvint. inst. 4, 2, 80 Tac. ann. 6, 22, 1. *al.*). de orat. 2, 7 tolleretur (Tusc. 1, 30. 3, 74. 4, 60 Caes. civ. 3, 18, 4. *al.*). ac. 2, 1 vicit (fam. 5, 12, 1 epist. frg. V 28 Avg. civ. 14, 20 p. 43, 27 D. *cf.* Sen. epist. 82, 23 evincis). Tusc. 1, 30 confirmata (*v. vol. IV 220, 29 sqq. cf.* Cic. de orat. 2, 146 adfirmare [Liv. 32, 35, 5]. div. 1, 1 firmata). 1, 111 excutere (*cf.* Sen. epist. 71, 27 inconcussas. Tert. apol. 15, 8 repercussis). nat. deor. 3, 5 accepimus (fam. 1, 9, 16 Qvint. inst. 1, 10, 12. 2, 15, 5. *al.*; *cf.* Liv. 28, 44, 18 conceptam [*v. vol. IV 60, 42 sqq.*]. Sen. dial. 12 [11], 6, 3 recepta [epist. 76, 22 Gell. 3, 16, 1 Vlp. dig. 19, 5, 17, 5 Svlp. Sev. dial. 1, 17, 5]). Att. 6, 1, 18 secuti sumus (Plin. nat. 37, 196 Qvint. inst. 6, 3, 105. 112. 9, 1, 15 Svet. Aug. 88 Gaivs inst. 3, 140. 156. 4, 170. *al.*). Liv. 26, 19, 6 vulgatae (40, 21, 2. 40, 22, 5. 40, 29, 8 Qvint. inst. 1, 10, 12. 10, 1, 125 Iord. Get. 182. *cf.* Ivst. 12, 5, 5 divulgaretur). Val. Max. 4, 1, 8 deceptam (*v. vol. V 1, 177, 70 sqq.*). Sen. dial. 6, 7, 4 praesumpta (Qvint. inst. 2, 17, 28). nat. 6, 19, 1 inprobo (Vlp. dig. 24, 1, 5, 5. *cf.* Sen. epist. 113, 18 adprobavi [Gaivs inst. 3, 184]. Gaivs inst. 3, 140 probat [3, 184 Papin. dig. 48, 5, 12, 5 Vlp. dig. 12, 5, 6]).

(v) *abl.* (*cf. et l. 65 sqq.*): Cic. Att. 14, 13b, 4 imbuas (Sen. epist. 82, 23). Caes. Gall. 7, 9, 1 haec . . . -e praeceperat (Liv. 35, 35, 5).

(vi) *cum praepos.* in: (A) *cum acc.* (*cf. p. 717, 23*): Rhet. Her. 4, 5, 8 incideret. Cic. Caecin. 13 adducebat (Q. Cic. pet. 21 Nep. Dat. 6, 6). (B) *cum abl.*: (1) *pertinet ad eos, qui opinantur*: Cic. inv. 2, 27 quamquam in falsa fuerit -e (Cluent. 142 me . . . fuisse in illa -e. Att. 8, 11d, 3 Liv. 44, 38, 4 Fest. p. 273 Val. Max. 9, 14 pr. Sen. nat. 2, 32, 2. 4, 2, 17. 7, 1, 7. 7, 17, 1 epist. 27, 7 Proc. dig. 23, 3, 67 Plin. nat. 9, 18 Qvint. inst. 1, 5, 39. 3, 6, 34. *al.* Ivlian. dig. 19, 1, 24, 1 Vlp. dig. 37, 14, 17, 1. *al.*). Colvm. 1, 9, 5 in ea me -e versari, qua malim *eqs.* (2) *pertinet ad res opinationi subiectas*: Cic. inv. 1, 46 probabile . . . quod in -e positum est ([*bis*]. leg. 1, 45 *honesta* in -e . . . non in natura p. [*bis*]. Tusc. 4, 15 in eis *-bus* perturbationes . . . p.). dom. 11 res erat non in -e dubia ([*sim.* Att. 2, 24, 3]. de orat. 3, 114 naturane sit ius . . . an in -bus. Tusc. 3, 24 est . . . causa omnis *perturbationum* in -e. 3, 26 aegritudo . . . in -e mali. 3, 71. 4, 79). Tusc. 4, 12 laetitia . . . et libido in bonorum -e versantur.

β epitheta praecipua (*cf. p. 715, 72 sqq. 716, 43 sqq. 717, 4 sqq.*): Cic. inv. 2, 27 falsa (*v. vol. VI 1, 193, 73 sqq.*). Verr. I 42 mala (*v. vol. VIII 216, 3. 217, 61 sq.*). II 2, 105 dubia (dom. 11 Varro frg. Aug. civ. 7, 17 p. 295, 16 D. Min. Fel. 16, 3 Cypr. epist. 9, 1). II 4, 106 vetus (nat. deor. 2, 63 div. 1, 1 Sen. nat. 6, 5, 2 Colvm. 2, 1, 1. 4, 11, 1. 9, 14, 12 Svet. Aug. 6 Vesp. 4, 5 Gell. 4, 11, 1. *al.*; *cf.* Cic. Cluent. 4 vetustam). Cluent. 7 tacita (Balb. 2 Ps. Qvint. decl. 9, 1 p. 168, 2). 142 populari (parad. 2 off. 2, 35 Decl. in Catil. 2). *ibid.* graviorem (Manil. 23 Phil. 7, 14 Tusc. 4, 80 Att. 3, 24, 2. Tert. test. anim. 4 p. 138, 18 [gratior *var. l.*]). leg. agr. 3, 2 bonae (*al.*). dom. 107 honesta (fin. 2, 77 Q. Cic. pet. 53 Tert. test. anim. 4 p. 138, 18 Arnob. nat. 7, 15). de orat. 1, 94 communi (*v. vol. III 1971, 76*). 1, 109 volgari (Qvint. inst. 1, 10, 34 Tert. anim. 42, 1 Porph. Hor. carm. 1, 12, 58. 1, 34, 7. 3, 1, 6). 2, 1 magna (Caes. civ. 3, 36, 1). Brut. 99 varia (nat. deor. 1, 5 fam. 1, 9, 25 Liv. 4, 29, 6 Mela 2, 18 Plin. nat. 8, 48. 26, 133 Apvl. met. 7, 2, 5. 9, 3, 2. *al.*). 114 firma (*v. vol. VI 1, 817, 65*). part. 91 pravis (rep. 1, 51 Tusc. 4, 23 Sen. epist. 94, 13. 95, 4 Lact. inst. 6, 13, 8. *al.*). fin. 2, 77 verae (nat. deor. 1, 5. 3, 71 Liv. 38, 57, 3 Sen. epist. 76, 27. 94, 12. 94, 33 Plin. nat. 5, 43. 9, 2. 17, 40 Iavol. dig. 28, 5, 11. *al.*). nat. deor. 2, 5 vanas (Fest. p. 334 Val. Max. 7, 1, 2 Cels. 4, 8, 4 Min. Fel. 5, 6. *al.*). phil. frg. V 69 humanarum (Tert. nat. 2, 5, 1 anim. 58, 9 adv. Marc. 3, 11 p. 394, 2. *al.*). Att. 6, 1, 18 publicam (Priscill. tract. 10, 124 Cod. Iust. 10, 33, 2). Cael. Cic. fam. 8, 4, 1 certa (Qvint. inst. 6, 3, 85. *cf.* Sen. dial. 11, 4, 3 incertis [*v. vol. VII 1, 883, 49*]). Liv. 6, 6, 9 constantem (*v. vol. IV 538, 23. 56*). Sen. nat. 7, 17, 1 diversa (Colvm. 3, 7, 2 Qvint. inst. 1 prooem. 2. 1, 5, 39. *al.* Apvl. Plat. 1, 4. *al.*). *singulariter* -o principalis *pro* -o principis: Ennod. opusc. 1, 59 p. 277, 10.

d *loci abundantiis quibusdam insignes; adiunguntur verba sentiendi vel dicendi, fere seq. acc. c. inf.* (*cf. et p. 718, 56. 72. 74. 79*): *α per enunt. rel.*: (1) *forma* '-o eorum, qui putant': Cic. fat. 37 Epicureorum -em . . ., qui . . . dicunt (Porph. Hor. carm. 3, 22, 2 sat. 1, 2, 62 sq. Avg. civ. 5, 1 p. 190, 19 D. 8, 14 p. 341, 7. 21, 23 p. 528, 2). Liv. 2, 56, 2 omnium . . ., qui . . . credebant (Colvm. 3, 10, 5 Avg. civ. 15, 12 p. 79, 10 D.). Plin. nat. 4, 93 multorum . . ., qui . . . existimavere (17, 40 Svet. Aug. 88 Avg. civ. 12, 10 p. 526, 8 D.). 5, 43 Homeri, qui . . . tradit. Tac. Germ. 4 eorum . . ., qui . . . arbitrantur. Pompon. dig. 16, 1, 32, 1 eorum . . ., qui . . . putant (Marcell. dig. 9, 2, 36, 1 Vlp. dig. 19, 5, 17, 5 Hier. epist. 29, 3, 6. *al.*). Avg. civ. 11, 32 p. 506, 18 D. eorum, qui . . . volunt. (ii) *forma* '-o, qua putatur, putant': Liv. 8, 26, 6 traditur. 40, 29, 8 creditur (Qvint. inst. 10, 1, 125). Colvm. 1, 9, 5 malim. Avg. civ. 7, 6 p. 281, 28 D. arbitratus est. 8, 13 p. 340, 4 putant (9, 11 p. 382, 12. 12, 27 p. 554, 1). 12, 20 p. 543, 23 asseruntur.

β per partic. (*forma* '-o putantis'): Vlp. dig. 12, 5, 6 existimantium (13, 5, 27). Pavl. dig. 6, 1, 33 putantis.

B *de existimatione, quam de se praebet aliquis (aliquid) aliis*: **1** *per vitam, indolem, mores suos*: **a** *in bonam partem de bona fama, gloria, honore sim.* (Synon. Cic. p. 422, 6 claritas. gloria. decus. laus. honestas . . . fama. -o. celebritas. nomen. 435, 23. 443, 3): *α vario usu* (*plur.* Ennod. dict. 25, 8 p. 502, 6): Q. Cic. pet. 36 magnam affert -em . . . cotidiana in deducendo frequentia (Scrib. Larg. 94 m. -em ex ea *conpositione medicamentorum* traxerat [*inde* Marcell. med. 16, 8 magnitudinem -is]. Ps. Qvint. decl. 16, 3 p. 293, 8. *al.*). Cic. Sull. 10 videor . . . -is aliquid et auctoritatis adferre. rep. 2, 17 *ut Romulus* deorum in numero conlocatus putaretur; quam -em nemo umquam mortalis adsequi potuit sine eximia virtutis gloria. Lent. Cic. fam. 12, 14, 8 ea esse eum -e. Caes. Gall. 5, 54, 5 tantum . . . eius -is deperdidisse. Sen. contr. 1 praef. 1 tantae -is viros (1, 1, 22 t. -is fuit [2 praef. 1 in declamando]. Marcell. chron.

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

II p. 65, 398, 3). 7 praef. 6 raro Albucio respondebat fortuna, semper -o. SEN. benef. 4, 17, 3 moribus suis -em contrariam quaerere. dial. 5, 3, 5 quasi dubiae apud homines -is sit *ira*. 6, 4, 3 feminam -is suae custodem diligentissimam. 12 (11), 2, 5 bonam (epist. 115, 14. 123, 11. ITALA Phil. 4, 8 [Pelag. *ad l.*] quaecumque b. -is [*gr.* εὔφημα, *Vulg.* fama]. *al.*). QVINT. inst. 1, 2, 4 exempla ... conservatae sanctissime ... -is. 10, 5, 18 summam (COD. Iust. 2, 55, 6 s. atque optimae. 4, 20, 18 pr. *a. 528* s. atque integrae). decl. 345 p. 362, 22 famae atque -is. *al.* TAC. dial. 10, 1 ne -o quidem et fama, cui soli serviunt ..., aeque poetas quam oratores sequitur. GAIVS dig. 29, 3, 7 optimae (ARNOB. in psalm. 77 p. 437[B] COD. Iust. 1, 17, 2, 9. 5, 70, 7, 6 o. atque integrae. *v. et l. 7*). *al.*

β indicatur, qua re aliquis celebretur: (i) *per gen.*: CIC. har. resp. 52 qui tam libenter in -em gratiae inrepat. Brut. 234 maiorem -em dicendi. Lael. 37 virtutis (top. 78. CAES. Gall. 2, 8, 1 eximiam. 2, 24, 4 singularis. 7, 59, 5 maximam [7, 83, 4]. HIRT. Gall. 8, 8, 2 vetustatis ac v. NEP. Alc. 7, 3 nimiam ... ingenii atque v. *al.; v. etiam l. 19*). off. 2, 32 ipsa fama et -e liberalitatis, beneficentiae, iustitiae, fidei omniumque earum virtutum, quae *eqs.* (2, 39. CAES. Gall. 6, 24, 3 quae gens ... summam ... habet i. et bellicae laudis -em. CASSIOD. var. 3, 15). 2, 34 probitatis. 2, 47 et innocentiae et iuris scientiae (QVINT. decl. 305 p. 198, 12). fam. 6, 5, 3 ingenii (*v. etiam l. 17*). 9, 16, 3 effugere ... si velim nonnullorum acute aut facete dictorum -em, fama ingenii mihi est abicienda. CAEL. Cic. fam. 8, 6, 5 aequitatis. LIV. 43, 1, 2 clementiae. SEN. clem. 1, 21, 1 ut alieno malo -em sibi virium quaerat *princeps*. benef. 4, 17, 2 bonitatis. *al.* (ii) *per adi.*: IVST. 33, 1, 3 Macedonicum invictae -is exercitum. ALC. AVIT. epist. 38 p. 68, 25 -e sancta (VITAE patr. 3, 20 VITA Caes. Arel. 1, 38).

γ indicatur, quis (quid) celebretur (per gen.): CIC. Att. 13, 44, 2 religionis -e et fama (*Manutius*, religione -is *trad.*). CAES. Gall. 2, 35, 1 huius belli. 4, 16, 7 tantum esse nomen apud eos atque -em exercitus Romani (eius exercitus *var. l.*) ..., uti -e et amicitia (-e amicitiae *var. l.*) populi Romani tuti esse possint. SEN. contr. 9, 2 (25), 15 populi Romani. 10, 5, 13 Athenarum (*ibid.* Atheniensium). SEN. epist. 79, 16 *Epicuri*. QVINT. decl. 323 p. 274, 12 civitatis (339 p. 339, 6). PS. QVINT. decl. 3, 11 p. 51, 6 castrorum. VLP. dig. 44, 4, 4, 16 patroni parentisve. PAVL. sent. 5, 4, 15 -em uniuscuiusque a turpis carminis infamia vindicare. ARNOB. nat. 4, 17 tanti nominis (SIDON. epist. 1, 5, 1). IVST. 12, 8, 2 Alexandri. SIDON. epist. 1, 1, 4 versuum. *al.*

b *in malam partem de infamia, ignominia sim.*: *α indicatur, qua re aliquis vituperetur (per gen.)*: CIC. Cael. 74 cui ... benefici memoria nihil profuit, nocuit -o malefici cogitati. prov. 47 iniuriae. Phil. 5, 51 periculosam -em temeritatis. de orat. 1, 125 tarditatis (*cf.* SEN. dial. 3, 11, 6 luxuriae segnitiaeque). PS. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 16, 7 ne convertatur a laude maximi animi ad -em formidinis. LIV. 28, 40, 7 mihi ... duarum rerum subeundam -em esse: unius, ... cunctationis ..., alterius, obtrectationis atque invidiae (45, 38, 6). SEN. contr. exc. 2, 7 adulterii. 9, 1 (24), 11 sordium. SEN. benef. 2, 23, 3 dum -em clientium timent, graviorem subeunt ingratorum. QVINT. inst. 4, 1, 33 adrogantiae. 9, 2, 74 iactantiae. TAC. dial. 15, 1 malignitatis (*Rhenanus ex* malignis iis *sim.*, maligni iudicis *Acidalius, alii alia*). *al.* *β adumbratur modus existimationis per adi. sim.*: SEN. epist. 113, 32 mala -o bene parta delectet (116, 2. AVG. rhet. 17 p. 147, 23 παράδοξος, quod nos -is m. possumus dicere. p. 148, 2). AVG. rhet. 17 p. 148, 2 ἄδοξος *controversia* ... quam nos ... nullius -is, id est humilem et sordidam, vocamus (RHET. min. p. 587, 6 n. -is persona et causa). CONC.[S] I 2 p. 37, 22 huiusmodi semper habens -em, quam non optet aliquis contingere ... inimicis (*gr. I 1, 1 p. 26, 5* ὑπόληψιν). ENNOD. epist. 1, 7, 1 quotiens praecedenti -e laborat impetitus.

2 *per facta vel eventus quosdam (dicitur in utramque partem); vergit in notionem q. e. species (determinatur fere per gen., per inf.* CAEL., *per enunt.* CASSIOD.; *dub.* CIC. off. 3, 86 speciem utilitatis -emque): CIC. Sest. 79 corpore ... contrucidato se abiecit exanimatus neque ulla alia re ab se mortem nisi -e mortis depulit (82). Rab. Post. 40 subinvisum apud malivolos Postumi nomen propter -em pecuniae (*cf.* FIRM. math. 5, 3, 45 divitiarum). CAEL. Cic. fam. 8, 10, 2 in eam -em Cassius veniebat ... finxisse bellum *eqs.* CAES. Gall. 3, 17, 6 tantam ... -em timoris praebuit, ut *eqs.* (3, 18, 1. 5, 57, 4. *cf.* 3, 24, 5 *dub.*). 3, 25, 1 cum ... auxiliares ... speciem atque -em pugnantium praeberent (SEN. nat. 7, 10, 3 -em speciemque. QVINT. inst. 2, 17, 20 falsam de se -em. AMM. 21, 8, 3. *adde l. 70*). CELS. 8, 4, 2 ne ... -em fracti ossis ... faciat *specillum*. TERT. carn. 1 l. 26 carnis. 3 l. 9 rei displicentis. IVL. VAL. 3, 37 intuentibus *lapidem lychnitem* visitur -o quaedam ... solis orientis (*gr. 3, 22* ὑπονοεῖν). CASSIOD. hist. 12, 4, 24 Nestorius ... apud multos in ea erat -e, quia *eqs.* (*Socrat. 7, 32* δόξαν ..., ὡς κτλ.). *per abundantiam accedit* videri (*in enunt. secund.*): CIC. fam. 1, 1, 3 in eam -em ..., ut Pompeius cupere videatur *eqs.* (LIV. 38, 50, 1 VITR. 2, 9, 16 QVINT. inst. 2, 12, 1). DOLAB. Cic. fam. 9, 9, 1 -em ..., in qua ... videar *eqs.* SVET. vita Ter. 5 -is, qua videbatur *eqs.*

II *praevalente notione rumoris, nuntii sim.* (SYNON. Cic. p. 447, 11 rumores. aurae. sermones. famae. -es): CAES. civ. 3, 29, 3 -o erat edita in vulgus. LIV. 3, 36, 9 -o ... sine auctore exierat ... eos iniuriam conspirasse (SVET. Nero 53). SCRIB. LARG. 171 pervenit ad me -o esse in insula Creta barbarum quendam ... adpulsum (AVELL. p. 104, 3 ad aures. PS. MATTH. euang. 16, 1 ad Herodem. VITA Caes. Arel. 1, 14 ad notitiam. *cf.* IVST. 31, 6, 10 venerat). APVL. met. 4, 29, 1 procedit in dies -o, ... insulas ... fama ... pervagatur. ITALA II par. 9, 1 (Complut. *al.*) regina Sabaa audibit -em Salomonis ([*gr.* ὄνομα, *Vulg.* famam]. 9, 6 [*ibid.; gr.* ἀκοήν, *Vulg.* famam]. Matth. 14, 1 [cod. d *al.; gr. et Vulg. item*]. 24, 6 [cod. a *al.* = VVLG.] audientes ... proelia et -es proeliorum [*gr.* ἀκοάς. *sim.* Marc. 13, 7 *ibid.*]. *cf.* ARNOB. nat. 3, 4 -is et nominis inauditi). Matth. 4, 24 (cod. k *al.* = VVLG.) abit -o eius in totam Syriam (*gr.* ἀκοή). CYPR. epist. 28, 1 gloriam ... virtutis vestrae ... iam pridem de -e cognoveram (RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 64, 28 ex -e [*gr. I 1, 7 p. 76, 40* περιηχήθημεν, *cf. I 5 p. 374, 22* fama accepimus]. CONC. Carth. a. 420/3 Mansi 4, 444[C] pervulgata -e. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 1, 375 p. 83, 5 nosse [1, 615 p. 121, 26]). SOL. 7, 19 Marathon campus factus memorabilis -e proelii cruentissimi (*inde* ISID. orig. 14, 4, 10. *cf. Mela 2, 45* Persica ... clade pernotus). 27, 42 nec aliud praeter -em de vestigio nominis sui Psylli reliquerunt. PANEG. 10, 1, 3 -o de fama veterum saeculorum. 11, 10, 5 non -e traditus, sed conspicuus et praesens Iuppiter (ARNOB. nat. 2, 70 litteris -busque. CASSIOD. var. 8, 12, 4 ut frequentior tradit -o). IVST. 8, 3, 8 mittit ... qui -em sererent (*cf.* RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 144, 14 disseminant). 13, 7, 7 -em veteris fabulae accipiunt (41, 4, 7. 44, 3, 2). 42, 2, 11 divulgata -e tam gloriosae expeditionis. OPTAT. 3, 12 p. 100, 3 -o falsa eorum aures ... compleverat. HEGES. 1, 42, 9 nec ... conceptam exclusit -em, quod *eqs.* (*gr. 1, 581* ἐφημίσθη, *cf. Ps. Rufin. 1, 19* fama). 3, 21, 1 manabat -o quovis maior relatu (*cf. antea*: fama, *gr. 3, 433* φήμη. 5, 24, 3 *gr. 5, 551* φήμης). RVFIN. hist. 2, 2, 1 per omnium aures beati huius rumoris volveretur -o (*gr.* ἀναλήψεως ... περιβοήτου καθεστώσης). *al.*

iuxta pos. vel syn.: mos: RHET. Her. 1, 9, 16 CIC. inv. 1, 29 part. 19 Tusc. 3, 2 VARRO sent. 105 QVINT. inst. 8, 3, 43. spes: CIC. Verr. II 1, 135. II 5, 177 part. 112 off. 3, 38 Att. 2, 25, 2 CAEL. Cic. fam. 8, 4, 1 Q. CIC. pet. 53 CAES. civ. 3, 82, 2 LIV. 5, 21, 14. 35, 44, 2 GELL. 2, 19, 4. *al.* sermo: CIC. Verr. II 1, 1 Cluent. 5 Cael. 69 Mil. 62 Att. 2, 15, 1 SVET. Tib. 39. fama: CIC. Manil. 43 Phil. 5, 26. 32 off. 2, 32 Att. 13, 44, 2 fam. 9, 16, 3. 12, 4, 2 CAES. civ. 1, 82, 2. 3, 36, 1. 3, 55, 2 SEN. benef. 6, 43, 3 QVINT. decl. 345 p. 362, 22 TAC. dial. 10, 1 APVL. apol. 42, 3. *al.* sententia: CIC. de orat. 1, 172. 2, 146 GAIVS inst. 1, 7. *al.* error: CIC. de orat. 2, 30 -es hominum et saepe errores. Tusc. 1, 108. 4, 65. nat. deor. 2, 70 falsas -es. *al.; cf.* Tusc. 3, 80 -is errore (off. 1, 26 ac. 2, 45 COLVM. 5, 11, 12 arb. 27, 1. *al.*). iudicium: CIC. Tusc. 3, 61. 82. 4, 14. 15. 30. 31 fin. 3, 35 Att. 1, 17, 1 ad Q. fr. 1, 1, 31 QVINT. inst. 10, 7, 24. *cf.* CIC. ac. 1, 39 -is ... iudicio (Tusc. 4, 82). species: CIC. off. 3, 86 CAES. Gall. 3, 25, 1 SEN. nat. 7, 10, 3.

deriv.: opiniosus, opiniuncula.

opīniōsus, -a, -um. *ab* opinio. [*ad* operosus *pertinet* GLOSS.[L] II Abav. OP 13 opinosa.] *i. q. opinioni(bus) addictus*: CIC. ac. 2, 143 principes dialecticorum Antipater et Archidemus -issimi (*N*, opinos- *AB*, spinos- *Hermann*, *alii alia*) homines ... multis in rebus dissentiunt. TERT. adv. Marc. 4, 35 p. 540, 22 (*ad Luc. 17, 14*) an quasi legis inlusor, ut in itinere curatis ostenderet nihil esse legem cum ipsis sacerdotibus? et utique viderit, si cui tam -us videbitur Christus.

opīniuncula, -ae *f.* *ab* opinio *deminutive.* *i. q. opinio parvi momenti:* *dicitur per contemptum*: CHALC. comm. 246 iuniores philosophi, ut non optimi heredes paternum censum in frusta dissipantes, perfectam atque uberem sententiam in mutilas -as ciderunt. CASSIAN. c. Nest. 7, 2, 2 si ... scires aut intellegeres unde diceres, nequaquam unigeniti dei nativitatem mortalis -ae ratione censeres. VINCENT. LER. 28, 39 quidquid ... praeter omnes aut etiam contra omnes senserit, id inter proprias et occultas et privatas -as a communis et publicae ⟨ac⟩ generalis sententiae auctoritate secretum sit. *dicitur per modestiam*: SALV. eccl. 4, 26 si ... tenui -a iudicares. epist. 7, 5 iuxta -am meam.

***opīnor**, -ātus sum, -ārī *et* opīno, -ātum, -āre. [*orig. inc. Sch.*] *de scriptura*: CIL I[2] 547 (*s. III a. Chr.*) opeinod devincam ted (*i. -or per assimilat., cf. Stolz-Leumann[5] 173; alia apud Bloch, Rev.Phil. 26, 1952, 181*). opp- *hic illic in codd., ex. gr.* PLAVT. Asin. 437 *DE*, Cas. 414 *E*, Most. 480 *BCD[1]*. *de genere*: NON. p. 474, 35 -o pro -or (*affert* PLAVT. Bacch. 12 ENN. scaen. 145 CAECIL. com. 17 PACVV. trag. 101). *item legitur forma activa* ITALA psalm. 49, 21 (cod. 136 Cas.); *metri causa saepius flagitatur apud* PLAVT. (*v. Hofmann, De verbis ... depon. 30*); *dubitamus de* TER. Haut. 693 *p. 724, 40; ancipitem terminationem testatur* PRISC. gramm. II 392, 8. 397, 3; *inter verba deponentia enumerat* PS. ASPER gramm. suppl. 50, 26. *formae significationis passivae: part. perf. inde a* CIC. Tusc. 3, 24 (*v. p. 728, 28 sqq.*). *gerundiv.* CIC. Tusc. 3, 55 VLP. dig. 43, 17, 3, 11 HIL. in Matth. 18, 6. *al.* *cetera v. p. 725, 41. 726, 80.* *de forma* -bar *ut inusitata*: CIC. de orat. 3, 153 neque ... illud fugerim dicere ...: ... non rebar aut -bar (*ita* PLAVT. Persa 257 QVINT. inst.

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praef. 1 Calp. decl. 37 Cypr. ad Donat. 3 p. 5, 4; *ceterae pers. ind. imperf. inde a* Cic. fam. 6, 2, 2 Liv. 33, 32, 3. Frontin. *bis.* Svet. Tit. 7, 1). -tus fui *sim.* Plavt. Amph. 186 Qvint. inst. 12, 9, 16 Ivst. 12, 5, 8 Avg. civ. 20, 7 p. 420, 2 D. *part. fut.* -turus Qvint. inst. 1, 4, 21. *supin.* -tu Plin. nat. 29, 26. *de syntaxi*: Prisc. gramm. III 274, 17 sqq. quae *opinativa* maxime infinitum assumunt substantivi cum accusativo ut . . . '-or amicum esse' *eqs.* Not. Tir. 58, 9 -ans. 58, 12 ut -or. *de notione et differentiis* (*cf. sub II A passim*): Mar. Victorin. rhet. 1, 29 p. 235, 30 δοκῶ . . . graece -or. Don. Ter. Andr. 367, 2 quoniam argumenta sunt ex coniectura, -or dixit; nam contra opinionem 'certa res est'; quae autem -amur, putamus, quae putamus, incerta sunt. Avg. c. Cresc. 3, 31, 35 non dixit (*sc. Cypr. epist. 54, 3*) 'suspicamur, -amur, arbitramur . . . credimus', sed 'cernimus' dixit (*sim.* c. Gaud. 2, 5, 5). Synon. Cic. p. 413, 15 arbitror. existimo. puto. credo. -or. autumo. Diff. Suet. p. 287 putat qui dubitat, existimat qui ea, quae acta sunt, perpendit, -atur qui opinioni aut suae aut alterius credit (*item* Diff. ed. Beck p. 79, 43 Isid. diff. app. 212). Gloss. -or: οἴομαι. οἶμαι. νομίζω. ὑπολαμβάνω. λογίζομαι ὅ ἐστιν ὑπολαμβάνω. ἡγοῦμαι. existimo. arbitror. suspicor. aestimo, nisi fallor. credo[r]. -antes arbitrantes. intellegentes. *v. et p. 724, 67. 725, 68.* *legitur inde ab inscr. vet.* (*p. 722, 70*), Naev., Plavto, Enn., Caecil., Ter., Catone, Pacvv., Lvcil., Afran.; *adamatur a* Cic., Qvint., Tert., Avg.; *deest ex. gr.* Caes. (*praeter* or. frg. Suet. Iul. 66 = 42 M.) *et* Sall. (*praeter* Sall. [?] in Tull.), Tac. *non habet nisi in* dial., Germ.; *e poetis frequentant scaenici veteres et* Lvcr., *ceteris deest exceptis* Lvcil. (*semel*), Hor. (*quater in* sat., epist.), Sil. (*semel*). [*contextu dub.* Varro ling. 5, 10.]

i. q. arbitrari, existimare, suspicari, putare, censere sim. (*ubi pertinet ad res futuras, saepe accedit notio exspectandi; distinguitur* scire, certum esse *sim. ex. gr.* Plavt. Bacch. 322 Ter. Andr. 367 Cic. Verr. II 4, 37 *et passim sub II A, per figuram q. d.* ἐπανόρθωσις Ter. Andr. 929. Ad. 648 [*v.* Don.]. Cic. Att. 6, 3, 8. *part. praes. pro subst.* Avg. util. cred. 11, 25, *pro adi.* Prisc. Lyd. solut. 3 p. 59, 17; *cf. etiam* necopinans): **I** *usu communi*: **A** *absolute* (*accedit* sic *infra l. 45 et 75*, ita *l. 83 et p. 724, 64. 725, 48*): **1** *in responso* ('ut -or' *v. sub 3 a*): **a** *per solam affirmationem vel negationem*: Plavt. Bacch. 322 sq. dimidium censes? :: non edepol scio; verum haud -or. :: fertne partem tertiam? :: non hercle -or; verum verum nescio. Capt. 715 essetne apud te is servos acceptissimus? responde. :: -or. Pseud. 87 potes . . . drachumam dare . . . ? :: vix hercle -or. Rud. 1268 popularis est? :: -o (-or *codd.*). Ter. Andr. 367 num videntur convenire haec nuptiis? :: non -or, Dave. :: '-or' narras? non recte accipis: certa res est (Don. *v. supra*). Eun. 1044 num quid . . . dubitas, quin . . . perierim? :: sine dubio -or. Ad. 920 dignos *eos* arbitror; quid tu ais? :: sic -or (Cic. Phil. 2, 44). Cato orig. 95 ecquis est tandem, qui . . . ? nemo, -or (Cic. Tull. 51 Tert. adv. Marc. 4, 36 p. 544, 8). Cic. inv. 1, 56 patiemini? non -or. Quinct. 84 numquid est causae . . . ? nihil, -or (Tull. 31 Verr. II 1, 114). Verr. II 2, 177 magnum crimen hoc videtur? nullum, -or, maius. *al.* Apvl. apol. 13, 7 num ex eo argumentarere . . . ? non -or. Tert. nat. 1, 7, 34 cult. fem. 1, 1 l. 28 idol. 11 p. 42, 14 adv. Marc. 5, 3 p. 575, 11 resurr. 55 p. 115, 13. 57 p. 118, 2. **b** *magis explicatur*: Plavt. Asin. 441 mercedem rettulit? :: dimidio minus, -or. Mil. 827 qui lubitum est illi condormiscere? :: oculis, -or. Stich. 254 quid . . . me volt? :: . . . rogare, -or, te volt. Cic. Quinct. 84 praetor te quem ad modum possidere iussit? -or ex edicto. S. Rosc. 93 ea multitudo quae erat? -or, aut . . . aut *eqs.* Verr. II 1, 26 utram . . . legem . . . ? -or illam *eqs.* II 2, 192 tantum, -or *eqs.* Cluent. 63 -or, primum . . . ; deinde *eqs.* dom. 43 quid . . . ? -or poenam *eqs.* parad. 42 in quo homine? -or in eo *eqs. al.* Qvint. decl. 249 p. 22, 10. Plin. epist. 7, 17, 10 nonne . . . ? -or, quia *eqs.* Tert. apol. 25, 10 quem . . . ? aliquem, -or, *eqs.* anim. 10, 7 coron. 5 l. 15. 14 l. 16. *al.* Salv. gub. 2, 2.

2 *in parataxi* (*v. Hofmann, Umgangsspr. 106*): **a** *forma primae personae* -or: **α** *pertinet ad totam sententiam*: (I) *anteponitur*: CIL I² 547 (*v. p. 722, 70; sed dialogum intellegit Bloch l. c.*). Plavt. Asin. 151 -or, hic . . . loquar quae volam. Rud. 661 -or, leno pugnis pectitur. Cic. Quinct. 76 -or, tuum testimonium . . . gravissimum debet esse (Edict. de temp. accus. [Bruns font.⁷ 78] II A 10 = Pap. Corp. 237). div. in Caec. 54 -or, concedes *eqs.* Verr. II 1, 29. 5, 159 Caecin. 89 Att. 1, 12, 1. 2, 8, 1 -or, aliud agamus (fam. 14, 4, 3). 13, 14, 2. Hor. sat. 1, 3, 53 -or, haec res . . . servat amicos. epist. 1, 16, 78 Tert. nat. 1, 2, 3. 1, 7, 24. 1, 9, 4 carn. 12 l. 8 cult. fem. 1, 3 l. 3 monog. 6, 2 (*per ellipsin verbi*). paenit. 5, 12 spect. 14 p. 16, 13 Porph. Hor. epist. 2, 2, 17. *accedit adv. praeparat.* (*v. et p. 724, 64. cf. et l. 83*): Ter. Haut. 677 at sic -or: non potest.

(II) *postponitur*: Plavt. Cist. 684 perii, -or (Rud. 361 periit potando -or). Mil. 215 habet, -or. Persa 651 emam, -or. :: etiam '-or'? . . . divitias tu ex istac facies. Lvcil. 216 hic solus vigilavit, -or. Cic. Lig. 1 confitendum est, -or (ut -or *recc.*). Hor. epist. 2, 2, 17 ille ferat pretium poenae securus, -or. Tert. apol. 9, 9. 23, 3. adv. Val. 16 p. 196, 3 occurrit illi, κύριε χαῖρε dicens, -or (*Kroymann*; hic, -or *codd.*). uxor. 1, 8 l. 8. *separatim potius*: Liv. 37, 53, 28 magnificum est liberare civitates servas; ita -or, si *eqs.* Tert. spect. 2 p. 4, 3 neque . . . oculos ad concupiscentiam sumpsimus . . . ; non -or.

(III) *inseritur*: Ⓐ *post verbum*: Plavt. Asin. 319 habeo, -or, familiarem tergum (*item secundo loco*: Poen. 1380 periere, -or. Rud. 1202 Cic. Phil. 11, 26 Att. 12, 46, 1. *al.* Qvint. decl. 349 p. 375, 13 Tert. apol. 8, 8. *al.*). Aul. 782 eam tu despondisti, -or, meo avunculo. Stich. 136 non tu me argento dedisti, -or, nuptum, sed viro. Trin. 233 nisi . . . faciam, -or, ut *eqs.* (Cic. Verr. II 3, 114. *item inter duo enunt.*: Pacvv. trag. 101 Cic. Rosc. 56 si . . . latrent . . . , -or, *eqs.* [Qvint. decl. 349 p. 375, 5 Tert. idol. 1 p. 30, 18]. Brut. 292 [*ante rel. ut*: Qvint. decl. 281 p. 146, 12]. Lvcr. 2, 201 Tert. adv. Marc. 4, 33 p. 531, 25). Truc. 685 istaec . . . vis, -or, dicere (Cic. nat. deor. 3, 36). Vid. 24 possum, -or, *eqs.* (Lvcr. 1, 396). Ter. Phorm. 616 (ut -or *pars codd.*). Cic. Verr. II 4, 12 ita iussisti, -or, ipsum in tabulas referre. Mur. 30 Phil. 2, 47 Tert. apol. 8, 7. 11, 10 carn. 9 l. 41. Ⓑ *post adv., particul., coniunct., interiect. sim.*: Plavt. Asin. 447 tandem, -or, conticuit (Stich. 290 sed t.). Bacch. 511 amo hercle -o ([-or *codd.*]. Cas. 465 hodie h. 972. 999. Men. 256 ne tu h. 414 sq. Mil. 417 Rud. 999 Trin. 869 Naev. com. 129 Ter. Haut. 678). 774 atque hic quidem. Cas. 541 sed eccam, -o (-or *codd.*), arcessit. Merc. 307 ludificas nunc tu me hic, -or, Demipho. 335. Mil. 403 ne tu hercle sero. Trin. 422 pol. 1136 etiam. Cic. Quinct. 75 verum. Verr. II 1, 54 tamen. de orat. 1, 264 sed (ac. 2, 129 Att. 2, 5, 1. 9, 6, 2 Varro rust. 1, 2, 9 Cvrt. 6, 6, 11. *al.*). leg. 2, 1 nam. Att. 4, 9, 1 et. *al.* Qvint. decl. 257 p. 51, 17 ita, -or, feci (Tert. adv. Marc. 1, 24 p. 322, 29. *cf.* nat. 2, 15, 1 sic). Tert. nat. 1, 11, 3 inde (apol. 47, 2 anim. 36, 1). *al.* Epit. Alex. 56. Ⓒ *post pron. vel adi.*: Plavt. Cas. 414 cor lienosum, -or, habeo. Rud. 1061 ego, -or, rem facesso (Varro rust. 2, 2, 2. *cf.* 2, 10, 11 tu. *sim. al.*). Cic. Quinct. 68 illud (S. Rosc. 52 Tert. nat. 1, 10, 38 bapt. 12 p. 212, 13 adv. Val. 11 p. 190, 12). S. Rosc. 52 ex hoc, -or, ostenditur (Caecin. 88 Att. 7, 2, 4 Qvint. decl. 331 p. 302, 9 Tert. idol. 14 p. 45, 15). Att. 12, 33, 1 is. Cael. Cic. fam. 8, 1, 4 quod. Sil. 8, 332 alter. Tert. nat. 1, 17, 6 aliud. anim. 6, 8 tale aliquid (castit. 12 l. 39). *inseritur inter pron. vel adi. et subst.*: Plavt. Persa 343 meum, -o (-or *codd.*), imperiumst. Cic. Verr. II 1, 115 hoc, -or, iure (de orat. 2, 244 Tusc. 1, 87 Tert. carn. 2 l. 14). II 4, 4 idem, -or, artifex. Tert. apol. 20, 3. anim. 24, 8 tota, -or, vitae decursio (*sim. aliis etiam vocibus intercedentibus*: carn. 4 l. 36 adv. Marc. 1, 13 p. 308, 2 resurr. 18 p. 49, 15). Ⓓ *post subst.*: Plavt. Men. 1095 Menaechmum, -or, te vocari dixeras. Stich. 398 enim vero, Gelasime, -or, provenisti futtile. Ter. Haut. 693 frustra operam, -or (-o *Lindsay*), hanc (*om. pars codd.*) sumo (*sim. separantur subst. et attrib.*: Qvint. inst. 2, 13, 13 Tert. resurr. 22 p. 54, 25. 36 p. 77, 25). Cic. Verr. II 2, 149 off. 1, 8. fam. 7, 24, 1 Cipius, -or, olim: *eqs.* Varro ling. 6, 64 sermo, -or, est a serie. Qvint. decl. 337 p. 328, 24 Tert. apol. 18, 5. *et saepius apud eundem.* Ⓔ *post negationem*: Plavt. Stich. 610 non, -or, dices. Cato or. frg. 51 (206 M.) nemo, -or, tam insanus esset, qui *eqs.* Cic. Verr. II 2, 142 non, -or, id ages, ut *eqs.* II 2, 143 Caecin. 62, 88. Tusc. 1, 92 nondum, -or, est experrectus (Tert. anim. 26, 3). leg. 2, 7 nihil. Tac. dial. 37, 6. Tert. adv. Marc. 5, 10 p. 608, 24 aliud tempus . . . nullum, -or, est. scorp. 8 p. 160, 16 Avg. bapt. 1, 8, 11. *al.* Ⓕ *in oratione interrupta* (*sc. ambiguum, quid supplendum sit*): Plavt. Merc. 372 per mare ut vectu's, nunc oculi terram mirantur tui. :: magis, -or, — (*sc. huius rei alia causa est*). Ter. Phorm. 320 in te spes est! . . . . : sic, -or, — (*sc. res agi potest*).

β *pertinet ad singulas orationis partes*: Ter. Haut. 287 vestitam veste lugubri eius anuis causa, -or, quae erat mortua. Cic. Sest. 48 regis, -or, . . . filiae (*sim. pertinet ad attrib.*: ad Q. fr. 3, 3, 4 hominis, -or, valde exercitati et boni. Qvint. decl. 259 p. 58, 3. *al.*). Mil. 98 fam. 9, 10, 1. 15, 6, 1 '. . .', inquit Hector, -or, apud Naevium. ad Q. fr. 2, 1, 3. Plin. paneg. 38, 7 intuitus, -or, vim legemque naturae. Tert. anim. 32, 1 idcirco, -or, dedignatus *eqs.* *al.*

b *formae variae*: Plavt. Poen. 527 ne tu -ere, haud quisquam hodie nostrum curret per vias. *cum adminiculis*: Sen. nat. 1, 8, 1 quidam ita -antur: *eqs.* Itala deut. 29, 19 (Aug. quaest. hept. 5, 52) -bitur in corde suo dicens: *eqs.* (*gr.* ἐπιφημίσηται, *Vulg.* benedicat, *cf. Lugd.* cogitaverit).

3 *formula* 'ut -or' *sim.* (*cf.* Gloss. III 152, 41 ὥσπερ οἴομαι. *extra formulam v. p. 725, 53*): **a** *prima persona sing.*: **α** *pertinet ad totam sententiam*: (I) *postponitur*: Plavt. Amph. 574 homo hic ebrius est, ut -or. Aul. 728 Euclio est, ut -or. Most. 1090 (*in contextu dub.*) experiar, ut -or; certumst. Poen. 248 coqua est haec quidem . . . , ut ego -or (260 Rud. 466. 1297 Truc. 502). Pseud. 909 Ter. Phorm. 555 Cic. part. 25 Varro rust. 2, 1, 20 Cvrt. 6, 10, 10 Qvint. inst. 3, 6, 6. *in responso* (*cf. p. 723, 35*): Qvint. decl. 263 p. 75, 19 non, ut -or (270 p. 105, 7. 311 p. 224, 3. 331 p. 305, 6. 332 p. 309, 13). 336 p. 322, 29 non quaeritur, ut -or. 336 p. 323, 24 minime, ut -or. (II) *anteponitur* (*fere in responso*): Plavt. Pseud. 23 quid est? :: ut -or, quaerunt litterae hae sibi liberos. Val. Max. 2, 2, 3 quis . . . patefecit? ut -or, Molo rhetor. Cvrt. 5, 4, 31. 7, 1, 31 ut -or, quia *eqs.* Qvint. decl. 270 p. 106, 5. 273 p. 118, 26 bona porro quae sunt? ut -or, ea quae *eqs.* 311 p. 223, 17. *al.* Tert. bapt. 3 p. 202, 21. 12 p. 212, 1. *al.* (III) *inseritur*: Plavt. Aul. 77 neque quicquam meliust mihi, ut -or, quam *eqs.* 619 hic pater est, ut ego -or, huius (729 Bacch. 155. 1039 Cas. 730 Cist. 307. 316 Epid.

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

259 Men. 160 Most. 480 Stich. 361 Trin. 764 TER. Hec. 598). Bacch. 487. Cist. 676 nisi, ut -or, *eqs.* Men. 661 Persa 274 Poen. 980. TER. Andr. 179 neque, ut -or, *eqs.* CIC. S. Rosc. 46 nam, ut -or, *eqs.* 49 verum. Q. Rosc. 19 sed. 41 venerat. Tull. 47 nihil (*in responso*: LVCR. 1, 854. 2, 1037. 5, 39). Verr. II 3, 148 verum hoc. Cluent. 143 nemo (*in responso ut*: LVCR. 5, 6 QVINT. inst. 5, 13, 47 decl. 305 p. 198, 6). har. resp. 56 non, ut -or, ii qui *eqs.* ([*item in responso*: LVCR. 2, 551. 4, 489]. Planc. 58 LVCR. 3, 676. 876 QVINT. inst. 12, 10, 51. *al.; cf.* CIC. nat. deor. 2, 57 haud [LVCR. 2, 1153]). top. 3 haec, ut -or, Aristotelia (*sim. separantur attrib. et subst.*: Att. 1, 18, 2 primus, ut -or, introitus. ad Q. fr. 1, 1, 5 nullas, ut -or, insidias. QVINT. decl. 264 p. 80, 28 TAC. dial. 32, 6 TERT. apol. 24, 8). *al.* LVCR. 2, 184 nunc locus est, ut -or, . . . illud . . . confirmare. *al.* SALL. (?) in Tull. 2. 3. 4 LIV. 1, 4, 1. 23, 3, 4. *al.* SEN. dial. 4, 18, 1. *et saepius.*

β pertinet ad singulas orationis partes: CIC. Verr. II 4, 7 praeter unum pervetus ligneum *signum*, Bonam Fortunam, ut -or (*item pertinet ad nomen propr.* Sest. 118 cum ageretur togata *fabula* Simulans, ut -or. Phil. 6, 10 ad Tibur, ut -or. Brut. 85. parad. 8 sapientem illum, Biantem, ut -or, qui *eqs. al.* NEP. Att. 4, 5 SEN. dial. 9, 5, 5 TERT. nat. 2, 12, 5). II 4, 39 monile, ut -or, ex auro et gemmis. Tusc. 3, 7 recte, ut -or (*cf.* LVCR. 3, 963 iure, ut -or. PLIN. epist. 9, 26, 1 ut -or, apte). div. 2, 115 oraculis . . . partim falsis, ut ego -or, partim casu veris. *al.* SCRIB. LARG. 83 QVINT. inst. 2, 11, 1. *inseritur inter subst. et attrib.*: CIC. Cael. 17 decem, ut -or, milibus (*item post nomen numerale*: or.frg. A XV 6 [= XIV 14 M.]. Brut. 58 [*numerantur libri ut*: Att. 8, 11, 1 TAC. dial. 37, 2]. fin. 2, 31 nat. deor. 2, 53. *cf.* PLIN, nat. praef. 27 tria non amplius, ut -or, . . . inscripta). Phil. 1, 27 ius, ut -or, aequum. 13, 27 ab illis, ut -or, Muribus. Tusc. 3, 18 hoc, ut -or, modo (off. 3, 13). fam. 3, 6, 3 lege, ut -or, Cornelia. SEN. benef. 4, 19, 3.

b *aliae personae*: FEST. p. 293 ut vulgus -atur (PAVL. dig. 21, 2, 56 pr. AVG. civ. 14, 17 p. 39, 21 D. imperitum v.). SEN. dial. 10, 1, 1 nec huic publico, ut -antur, malo turba tantum . . . ingemuit (*item pertinet ad unam notionem*: AMM. 16, 10, 15 ad Traiani forum . . ., singularem . . . structuram, ut -amur. 31, 5, 7. 31, 12, 7). SVET. Cal. 12, 2 ut quidam -antur (17, 1 IREN. 2, 2, 3 [2, 2, 2 H.] quemadmodum. FILASTR. 118, 4 sicut. AMM. 25, 3, 15). Otho 9, 3 ut multi nec frustra -antur. rhet. 27, 2 ut Cornelius Nepos -atur. TERT. adv. Marc. 4, 18 p. 479, 4 sicut omnes -bantur. *pass. impers.*: ARNOB. nat. 2, 54 si dicere nulla esse voluerimus mala, sicut esse nonnullis -tum et placitum repperimus *eqs.* *per inf., sc.* 'ut -ari dabatur' (*ad C pertinet* AMM. 24, 8, 5): AMM. 19, 2, 13 telorum vis ingens volabat e muris, utque -ari dabatur, nulla frustra mittebantur. 26, 1, 7. 26, 10, 16. 28, 6, 24. 31, 13, 12.

4 *vario usu*: **a** *pertinet ad res praesentes vel praeteritas*: PLAVT. Most. 798 orat, ut suadeam Philolacheti, ut istas *aedes* remittat sibi. : : haud -or (*sc. ita fieri oportere*). CIC. Verr. II 4, 37 dices te emisse; scio HS mille; 'ita -or'; scio, inquam (VLP. dig. 3, 2, 4 pr. generaliter i. omnes -antur. HIL. in psalm. 2, 36. *cf.* SCHOL. Cic. Bob. p. 130, 18 sic). Arch. 8 vir summa auctoritate . . ., qui se non -ari, sed scire, non audisse, sed vidisse, non interfuisse, sed egisse dicit. de orat. 1, 16 maius . . . quam homines -antur. Brut. 131 loquor, ut -or, sed licet ex orationibus iudicare (AMM. 29, 1, 8 erat re vera ita, ut -ti sunt. HIER. epist. 34, 4, 5). CAES. or. frg. Suet. Caes. 66 (42 M.) desinant quidam quaerere ultra aut -ari mihique, qui compertum habeo, credant. LIV. 39, 23, 5 bellum, quod imminebat, non unde plerique -antur, . . . causas cepit. QVINT. inst. 1, 4, 21 vocabulum an appellatio dicenda sit . . . liberum -turis relinquo. 3, 4, 3 cum querimur . . . optamus, -amur. PAVL. dig. 41, 6, 1, 1 nec sufficit -ari. HIL. in Matth. 20, 10 quamquam ultra euangelicam veritatem non necesse sit -ari. syn. 79 ut nos male -emur (*seq.*: male existimans). PS. VARRO sent. 59 contrarie -ari. SVLP. SEV. chron. 2, 14, 4 si in historia -ari licet. SIDON. epist. 4, 11, 7 non praeter aequum -bere, si . . . conicias *eqs.* ORIG. in Matth. ser. 141 p. 294, 27. *nota supinum*: PLIN. nat. 29, 26 illa autem, quae timuit Cato atque providit innocentiora multo et parva -tu (-to *var l.*).

b *pertinet ad res futuras* (*vergit in notionem exspectandi sim., cf.* GLOSS. I 84, 93 -or spero. II 390, 3 non -or οὐ προσδοκῶ): *α antecedunt locutiones comparativae* (*cf. et l. 52*): CIC. fam. 4, 4, 2 quod aliter cecidisse rem existimas, atque -tus sis. 6, 2, 2 maiore in varietate . . ., quam homines aut volebant aut -bantur. BELL. Hisp. 2, 3 celerius, quam ipsi -ti sunt, adpropinquavit. QVINT. inst. 12, 9, 16 si alia ex diverso, quam -ti fuerant, occurrerint. IREN. 3 praef. praeterquam -baris, . . . occasiones a nobis accipias. AMM. 30, 5, 13 contra quam -bantur. SVLP. SEV. dial. 1, 7, 5 me . . . episcopus . . . melius, quam -bar, excepit. *β alia*: BALB. et OPP. Cic. Att. 9, 7ª, 2 quid facturus Caesar sit, magis -ari quam scire. AMM. 16, 8, 2 reus, unde non poterat -ari, delatus.

B *cum obi. acc.* (*nom. in struct. pass.*): **1** *dupl.* (*cf. p. 727, 19*): PLAVT. Capt. 619 ex me audibis vera, quae nunc falsa -are. Merc. 757 scitam hercle -or concubinam hanc. CIC. parad. 9 quod rectum . . . est, id . . . -or bonum (CYPR. ad Donat. 11 AVG. civ. 8, 27 p. 368, 2 D.). Tusc. 3, 71 quod alii rectum -antes (*postea*: turpe putantes). FRONTIN. strat. 1, 5, 28. 2, 3, 13 quos *Graecos* Aegyptios -bantur. SVET. Tit. 7, 1 alium Neronem *Titum* (*de eadem re*: PS. AVR. VICT. epit. 10, 5). DECL. in Catil. 92 fati sui rationem . . . delitescentem. S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 38 quos meliores -buntur *lanistae*. MIN. FEL. 18, 10 (*seq.*: suspiceris, . . . intelleges). CALL. dig. 22, 5, 3, 2 (*ex rescr. Hadr.*) quid . . . parum probatum tibi -aris. TERT. paenit. 10, 4 quid tu hos aliud quam te -aris? IREN. 1, 29, 4 (1, 27, 2 H.) se solum. *al.* *pro obi. substituitur enunt. rel.*: CYPR. ad Donat. 3 difficile . . . -bar, quod . . . pollicebatur *deus*.

2 *simpl.*: **a** *neutr. pron. vel adi.*: *α sine additamentis*: (I) *pertinet ad tempus praet. vel praes.*: TER. Eun. 829 num id lacrumat virgo? : : id -or (IREN. 1, 26, 2 [1, 22 H.]. HIL. in psalm. 135, 1 BOETH. mus. 1, 1). CIC. dom. 105 multa in vita falso homines -ari. Cael. 4 quid nos -emur, audietis (de orat. 1, 223 q. sui cives . . . cogitent, sentiant, -entur, expectent). Att. 2, 19, 5 hoc -or: *eqs.* (VLP. dig. 43, 17, 3, 11 hoc nequaquam -andum est. AVG. civ. 7, 17 p. 295, 31 D. *opp.* scire. 10, 11 p. 419, 24. *al.*). QVINT. inst. 4, 2, 24 quod qui -antur *eqs.* (10, 7, 4 ea, quae -ti sumus. FRONTIN. strat. 1, 2, 8 VLP. dig. 29, 2, 30, 6. FIRM. math. 1, 5, 5 si dubitat, q. non -or [COD. Theod. 7, 5, 2 NOVELL. Theod. 5, 1, 4]. *al.*). PLIN. epist. 2, 14, 1 verum -aris: *eqs.* SVET. gramm. 2, 1 quantum -amur. TERT. praescr. 44 l. 31 talia. (II) *pertinet ad res futuras* (*fere in enunt. negatis*): CIC. fin. 2, 58 *mulieri* nihil -anti viri mandatum exposuit (FLOR. epit. 3, 20, 4 n. tale. ITIN. Alex. 37 AMM. 14, 2, 2. *cf. p. 727, 13 et* CIC. Tusc. 3, 55 n. evenisse, quod non -andum fuisset). APVL. met. 9, 30, 6 ut illis . . . clamantibus nullus respondit dominus, . . . maius peiusque aliquid -antes . . . patefaciunt aditum. PANEG. 4, 11, 3 hoc vero quam -ari non potuerit, exitus docuit (AMM. 17, 1, 5). AMM. 14, 10, 7 nullo id -ante.

β accedit praepos.: de (*cf. etiam l. 47*): SVET. Claud. 3, 2 quid de eo . . . -tus sit (PHOEBAD. c. Arian. 28 l. 16 D. q. de his -andum est. IOH. MAXENT. Conc.[S] IV 2 p. 27, 24). GELL. 13, 8, 1 eximie hoc atque verissime Afranius . . . de gignenda . . . sapientia -tus est, quod . . . dixit *eqs.* (RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 29 de talibus). EPIST. Alex. l. 411 H. talia de nobis (de nobis bene *duo codd.*) *eqs.* (AVG. civ. 4, 17 p. 166, 21 D. de diis). AVG. civ. 8, 21 p. 352, 15 quantum mali de diis bonis. super: GELL. 2, 28, 5 Cato . . . incerta . . . et incuriose s. ea re -tus est.

γ accedit adv. ita: HIL. in Matth. 13, 6 an hoc i. -ari ratio permittat. 14, 6.

b *subst.* (*add.* ita MACR. somn., de CASSIAN.): ITALA psalm. 47, 10 (cod. 136 Cas.) -ti sumus, deus, misericordiam tuam in medio templo tuo (*gr.* ὑπελάβομεν, *Vulg.* suscepimus, *Hier. psalt. sec. Hebr.* aestimavimus). AVG. civ. 12, 14 p. 533, 5 D. per circulos, quos -antur, eorum vita est recessura. MACR. Sat. 1, 7, 6 si . . . cogitasses, nullum inter nos tale secretum -rere, quod *eqs.* somn. 2, 10, 6 cum . . . ita exordium rerum et ipsius humanae nationis -emur, ut *eqs.* CASSIAN. c. Nest. 7, 13, 1 ne tunc quidem -ari de eo filium dei desiit. CASSIOD. hist. 5, 20, 6 quod *tempus* -ari potest (*Socrat. 2, 37 πρὸ παντὸς ἐπινοουμένου χρόνου*). NICET. spir. 22 nec, more gentilium, potestatum diversitates -emur. *pressius respicitur perscrutatio* (*sc. rerum, quae intellegi nequeunt*): ZENO 2, 6, 3 (2, 5, 5 L.) quid . . . ex tua . . . natura -aris . . . divina mysteria? 2, 7, 2 (2, 8, 3 L.) dementiae genus est, invisibilis incomprehensibilisque velle -ari secretum eiusque interna discutere. HIER. epist. 27, 1, 3 tantorum ingenia sudaverunt, ut rationem verbi uniuscuiusque *Christi* magis -ti sint, quam expresserint.

c *pro obi. est enunt. rel.*: AVG. civ. 12, 15 p. 534, 7 D. sentiant . . . homines, quod putant, et, quod eis placet, -entur.

C *iungitur* (*acc., nom. c.*) *inf.*: **1** *acc. c. inf.* (*nom. l. 80 sqq.; hic illic inf. suppl., cf. sub b*): **a** *vario usu*: *α praes.* (*in struct. impers. suppl. acc. l. 64.66, pro acc. supponendum inf. vel enuntiatum l. 71.73 . al.*): PLAVT. Bacch. 12 Praenestinum *eum* -o (-or *codd.*) esse. Cas. 340 si hoc impetramus, ut ego cum Casina cubem. : : non hercle -or posse (473 fieri hoc p. Merc. 423 vendere [429]. Pseud. 375 facere me officium. 729 dare. Stich. 617 locum condi. COLVM. 1, 6, 16. *al.*). 695 loricam induam; mi optumum esse -or (ENN. scaen. 145). Epid. 306 Most. 962. 1078 hunc vicinum -or esse hominem audacem et malum (Pseud. 956). Persa 15. Pseud. 656 (*inf. suppl.*). ENN. scaen. 317 eos non curare *eqs.* TER. Andr. 387 hoc sic esse. Hec. 772 neque has respicere deos -or. Phorm. 355 ipsum esse -or, de quo agebam. 603 commodius esse -or duplici spe utier. Eun. 563 nostin hanc . . .? : : novi: nempe -or Thaidem (*sc. esse*). AFRAN. com. 416 ego me esse stultum existimo, fatuum esse non -or. CIC. S. Rosc. 128 -or . . . esse in lege, quam ad diem proscriptiones . . . fiant. Font. 19 satis -or esse perspicuum . . . hanc rationem . . . pertinere *eqs.* Tusc. 1, 111 eos . . . esse cum aliquo sensu. 3, 25 ut . . . oportere -etur se dolere (3, 63. 5, 32 VLP. dig. 26, 10, 3, 16). Att. 9, 9, 3 ut scribis, ita -or esse. *al.* HOR. sat. 1, 7, 2 quo pacto . . ., -or omnibus . . . lippis notum . . . esse. VITR. 2, 8, 15. *et saepe.* *nota struct. pass.*: CIC. Tusc. 3, 58 illud malum, quod -tum sit esse maxumum. HIL. in psalm. 1, 4 vir ille . . . beatus praedicari -andus est. 63, 1 esse spiritalis est -andus *psalmus*. CONC.[S] II 2, 1 p. 71, 23 si . . . dicas . . ., confusionem -aris dicere (*gr. II 1, 1 p. 173, 25 ὑποπτεύῃ λέγων, cf. II 3, 1 p. 162, 8* putaberis inducere). *β perf.*:

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLAVT. Asin. 437 fecisse *Stichum* satis -or. TER. Andr. 929. Hec. 96 finem statuisse . . . militem. 845 sic te dix[iss]e. Ps. TER. Andr. alt. exit. 3 tibi me -or invenisse . . . virum. CATO or. frg. 1, 6 (28 M.) me . . . non -tum esse quemquam hominem . . . potuisse (CIC. Cluent. 92 AVG. civ. 14, 21 p. 45, 11 D. 15, 27 p. 117, 9). frg. 9 (58 M.) illos . . . -amini . . . habuisse atque habituros. CIC. Flacc. 80 eam *pecuniam* . . . numeratam non esse. Tusc. 3, 28 id sibi accidisse. Lael. 45 placuisse . . . mirabilia. *al.* LIV. 1, 18, 4 QVINT. inst. praef. 1 SVET. Iul. 30, 2. *al.* *γ fut.*: PLAVT. Persa 257 non . . . somniabam neque -bar neque censebam eam fore mihi occasionem *eqs.* (CAECIL. com. 17 CIC. Att. 11, 3, 3 PLIN. nat. 10, 26 VLP. dig. 24, 1, 32, 1). Poen. 1169 id eventurum esse. CIC. Verr. II 4, 44 negaturum esse te. LIV. 37, 26, 10 nihil minus -antem *Aemilium* quam Polyxenidam . . . facturum esse. FIRM. math. 1, 5, 5 -or hoc eum esse dicturum *eqs.* *cf. gerund.*: CIC. Att. 2, 3, 4 non -or esse dubitandum, quin *eqs.* VLP. dig. 41, 1, 33, 2 personam spectandam esse. 44, 4, 4, 24a exceptionem pupillo esse obiiciendam. SCHOL. Cic. Bob. 98, 9 AVG. civ. 10, 29 p. 450, 22 D.

b *inf. fut. vel perf. pass. deficiente voce q. e. 'esse'*: *α fut.*: PLAVT. Amph. 186 quod numquam -tus fui . . . eventurum. Cas. 858 numquam . . . risi adaeque neque . . . plus risuram -or. CATO (*v. supra l. 6*). CIC. fam. 7, 17, 2 me . . . exiturum. LIV. 37, 9, 6 quem *exercitum* . . . venturum (FRONTIN. strat. 3, 5, 1 legatos). VITR. 6 praef. 7 munus . . . non ingratum futurum (QVINT. decl. 331 p. 303, 27 eius te f. inpudentiae. AVG. civ. 8, 23 p. 357, 21 D. 21, 16 p. 520, 30). SVET. vita Hor. p. 46 scripta . . . mansura. MARCELL. dig. 28, 4, 3 cetera omnia valitura. AMM. 20, 5, 6 nec posteritatem tacituram. AVG. civ. 11, 5 p. 467, 29 D. *cf. inf. gerund.*: VARRO rust. 3, 2, 1 consilium . . . bonum habendum. SVET. Iul. 60 minus experiendos casus. VLP. dig. 43, 21, 3, 2 utilitatem . . . spectandam. CYPR. epist. 73, 2 qui *Novatianus* . . . contra ecclesiam baptizandos foris -atur (*antea*: existimat). SCHOL. Cic. Gron. B p. 342, 12 AVG. civ. 7, 1 p. 273, 18 D. IORD. Get. 5, 4, 1. *β perf. pass.*: CIC. Att. 13, 50, 4 ad Murenam . . . scripseram, sed -or . . . profectum. QVINT. inst. 4, 2, 20 ita factum (AVG. civ. 11, 9 p. 473, 12 D. haer. 1, 85). FRONTIN. (?) strat. 4 praef. praetermissa *exempla*. TAC. dial. 2, 1 Aprum . . . famam . . . consecutum. PLIN. epist. 9, 1, 2 inchoatos *libros*. SVET. Iul. 6, 2 *Pompeiam* adulteratam. Vit. 14, 3 nova spe id ausos -tus. *al.* TERT. carn. 16 l. 7 carnem . . . evacuatam. virg. vel. 17, 7 tectas se. *al.*

c *per anacoluthon* (*v. Hofmann-Szantyr 731*): TER. Ad. 648 ut -or eas *mulieres* non nosse te, et certe scio (*cf.* DON. *ad l.* 3 potuit recte dicere et hoc 'ut -or, has non nosti', sed illud vetustius. 4 aut abundet 'ut' aut deest 'scilicet'). CIC. Verr. II 4, 40 iste non dubitat iubere nomen referri, et tum primum ut (*om. aliquot codd.*) -or istum absentis nomen recepisse. QVINT. decl. 263 p. 74, 28 non ut -or ipsum saltem dicere ausurum (*v. Wahlén, Stud. crit. in decl. min. 114*).

2 *inf. solus*: VLP. dig. 29, 7, 1 qui testamentum facere -tus est nec voluit quasi codicillos id valere *eqs.* AMM. 17, 5, 12 praefectus . . . -tus adgredi negotium publicae utilitati conducens. 18, 2, 14 levamen sumere laborum -bantur *Romani*.

D *accedit praepos.* de (*cf. l. 64.72 et p. 726,29 sqq.*; super *v. p. 726, 36*): **1** *cum adv.*: CIC. Pis. 45 de vobis hic ordo -atur non secus ac de acerrimis hostibus. div. 2, 87 de quibus Eudoxus . . . sic -atur. SEN. rem. fort. 7, 1 male de te -antur homines (SVET. Aug. 51, 2 de Caesare. Cal. 27, 3 de munere suo. HIL. in Matth. 12, 16). SVET. Aug. 67, 1 gravissime de se. APVL. met. 11, 29, 3 de fide . . . sequius. IVST. 12, 5, 8 de rege durius. AVG. civ. 5, 12 p. 214, 30 D. hominum bene de hominibus -antium. **2** *sine additamentis*: LACT. inst. 3, 3, 9 age, -emur de statu et qualitate urbis illius, quae nobis . . . ignota est. HIL. trin. 1, 15 ut ipsi *haeretici* usque ad infinitatem -andi de infinitis rebus emergerent.

E *pendet enuntiatum secund.* (*cf. enunt. rel. p. 726, 7.57*): PLIN. nat. 9, 18 de his -etur, ut cuique libitum erit (28, 29). PLIN. epist. 10, 96, 10 ex quo facile est -ari, quae turba hominum emendari possit, si *eqs.* SVET. Cal. 46 nemine gnaro aut -ante, quidnam coepturus esset. TERT. paenit. 6, 11 sic -antur, quasi deus necesse habeat *eqs.* PALLAD. 3, 24, 5 aliqui semen eius *anethi* non obruunt -antes, quod a nulla ave tangatur (ORIG. frg. Epiphan. Hier. epist. 51, 4, 2 AVG. civ. 6, 8 p. 261, 27 D.). AMBR. epist. 27, 14 an -tus es, quia aurum tuum desiderarem? (HEGES. 5, 44, 1). 43, 2 ex eo . . . -ari quoniam decuit *eqs.* (BOETH. herm. sec. 6, 14 p. 471, 9 de bono . . ., q. bonum est, . . . de malo . . . q. malum est).

II *usu philosophico vel ecclesiastico*: **A** *spectat ad notitiam incertam* (*opp.* scire *passim*, intellegere AVG. util. cred.): CIC. Mur. 61 sapientem nihil -ari (62 non re ductus es, sed opinione; sapiens n. -atur. ac. 2, 59 n. -ari, id est numquam assentiri rei vel falsae vel incognitae. div. 2, 16. *al.*). 63 ipsum sapientem saepe aliquid -ari, quod nesciat (ac. 2, 68). ac. 2, 59 Carneadem . . . audiebamus solitum esse ⟨eo⟩ delabi interdum, ut diceret -turum id est peccaturum esse sapientem (*sim. per definitionem*: 2, 113 incognito . . . adsentiar, id est -bar. 2, 148 adsensurum . . . non percepto, id est -turum). 2, 87 cur non extimescam -andi temeritatem? (*cf.* 2, 128 temere -ari). *al.* QVINT. inst. 2, 17, 38 quodsi ratio efficit, ut haec non -ari, sed propter vim probationum scire videantur *eqs.* LACT. inst. 3, 3, 8 id . . . -atur quisque, quod nescit *eqs.* 3, 4, 1 -ari . . . te scire, quod nescias *eqs.* (*sim.* AVG. enchir. 15, 59 de mend. 3, 3). AVG. in euang. Ioh. 97, 2 impiorum . . . aliquid se scire -antium. mag. 12, 40 *in ignorantia* aut credere aut -ari aut dubitare. util. cred. 11, 25 -antium, id est eorum, qui se arbitrantur scire, quod nesciunt (*distinguit* intellegere, credere, -ari. *cf. ibid.* quod intellegimus . . ., debemus rationi, quod credimus, auctoritati, quod -amur, errori). CASSIOD. hist. 1, 13, 7 ea . . ., quae -antes loquuntur *apostatae* (*Socrat. 1, 6 παρὰ τὰς γραφὰς ἐφευρόντες*).

B *spectat ad actionem animi*: TERT. anim. 17, 4 *Epicurei dicunt* non . . . sensum mentiri, sed opinionem; sensum enim pati, non -ari, animam enim -ari (*cf.* MACR. somn. 1, 12, 14 -andi . . . naturam, quod . . . *φανταστικόν* appellant). PRISC. LYD. solut. 3 p. 59, 17 neque intellegentis et -antis partis est animae somniari (*gr. Aristot. insomn. p. 459 a 8 οὐκ ἔστι τοῦ δοξάζοντος*).

part. praes. superl. sensu passivo **opīnantissimus,** -a, -um. *sec.* opinatissimus (*ut* amantissimus, reverentissimus *sim.; cf. var. l. infra l. 65.75 et Labhardt, Contrib. à la crit. . . . des gloses de Reichenau, 100*). *i. q. opinatissimus*: CONC.[S] II 3, 1 p. 47, 12 probatos tam in aliis rebus rectissimos quam circa dei cultum -os (*sic Rustic.*, -atiss- *vers. ant., gr. II 1, 1 p. 72, καθαρῶς . . . θρησκεύοντας, alia vers. II 2, 1 p. 46, 8* munde . . . colentes).

part. perf. sensu passivo pro adi. **opīnātus,** -a, -um. SERV. Aen. 6, 104 (*explicat* inopina) -us . . . ab eo, quod est opinor. *superl.* -issimus *v. sub 3; compar. non legimus.* [*falso trad.* IVL. VAL. 3, 14 p. 123, 20 *cf. vol. VII 1, 1749, 73.*]

1 *respicitur notitia incerta, i. q. putatus, existimatus sim., non verus* (*n. pro subst.* ARNOB., BOETH.): CIC. Tusc. 3, 24 adpetitio -i magni boni (4, 11. *cf.* SERV. Aen. 6, 733 a bonis -is et . . . a malis -is rebus). 3, 74 in illo -o malo (4, 11. 14. 65. 5, 43 in malis -is, in bonorum . . . errore. SERV. georg. 2, 461 verum et -um m. seu bonum [*antea*: opinabilia]). ARNOB. nat. 1, 24 vestra sunt inreligiose -a et inreligiosius credita. AVG. civ. 7, 17 p. 296, 2 D. rerum . . . non conprehensarum nec firmissime creditarum, sed -arum et dubitandarum. de mend. 3, 3 hoc . . ., quod vel creditum animo vel -um (putatum *aliquot codd.*) tenet. BOETH. top. Arist. 3, 4 939[C] si quoddam -um *est* disciplinatum, opinio quaedam disciplina (*gr. 119 b 3 ὑποληπτόν*).

2 *respicitur exspectatio, i. q. exspectatus, provisus* (*cf.* GLOSS. II 420, 48 *προσδόκιμος*): IREN. 2, 14, 8 (2, 18, 7 H.) inferunt neque congruentia neque -as reliquarum emissionum species (*postea*: nec ostensionem, nec testimonia, nec verisimilitudinem . . . habentes).

3 *respicitur fama, i. q. clarus, celeber, famosus sim.* (*fere superl., cf.* GLOSS. -issimus: nominatissimus, frequentissimus, celeberrimus; *nota* valde -us GREG. M. in euang., valde -issimus VITA Roman.): **a** *de animantibus* (*accedit abl. limit. l. 52*; in *cum abl. l. 55.57 et 59*): FIRM. math. 3, 2, 18 philosophos -os vel sacerdotes . . . in magica . . . opinione famosos (*cf.* RVFIN. hist. 6, 18, 2 philosophorum . . . -issimi quique et qui in summo nomine habebantur; *gr. τῶν αἱρετικῶν . . . τε τῶν μάλιστα ἐπιφανῶν*). SCHOL. Hor. sat. 1, 4, 22 -issimi poetae. 2, 3, 161 -issimus medicus. ars 301 tonsor -us (-issimus *duo codd.*). 345 bibliopolae -issimi. FVLG. aet. mund. p. 169, 2 nomine tantum -us *Mucius*. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 4 -issimos et probatissimos . . . episcopos (*cf.* VIGIL. THAPS. c. Eutych. 1, 15 -issimi antistitis). 1, 11 quem *Origenem* -issimum apud Graecos audierat (hist. 6, 39, 5 in doctrina . . . -issimus). 2, 43 (47) -os . . . viros et qui aliquid nominis in literis habuerint (EPIST. Merov. 8). hist. 2, 23, 19 mirus . . . et apud omnes homines -issimus in observatione . . . iustitiae Iacobus habebatur (*gr. ἐπὶ δικαιοσύνῃ βεβόητο*). hist. mon. 1 p. 400[A] -issimus in flagitiis (*item* 9 p. 422[C]). p. 403[A] ab . . . -issimo patre. CONC.[S] II 3, 2 p. 13, 24 -issimi Athanasii (*sic Rustic.*, opinabilis *vers. ant.; gr. II 1, 1 p. 110, 22 πανευφήμου. item* p. 14, 11). CASSIOD. var. 10, 30, 8 -um animal (*sc. elephantum*). PASS. Petr. Paul. brev. 2 -issimus ille Christus. **b** *de rebus*: AMM. 21, 6, 3 certamen. SCHOL. Stat. Theb. 3, 479 templa (IORD. Get. 20, 107 -issimum illud Ephesiae Dianae t.). VVLG. Iudith 2, 13 civitatem -issimam ([-nant- *U*]. CASSIOD. var. 8, 33, 4. *cf.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 7, 18, 1 urbs praeclara et -issima). RVFIN. Orig. princ. 4, 3, 2 p. 326, 18 de sabbati -issima observatione (*gr. διαβόητος*). FAVST. Aug. c. Faust. 19, 6 post -am suam (*sc. Abrahae*) fidem. LIB. gener. a. 334 chron. I p. 89, 5 quot flumina -a, quot montes nominati (IORD. Get. 5, 33. 7, 54). CASSIOD. inst. 1, 2, 5 Augustini tres -issimas quaestiones (*cf.* in psalm. praef. l. 10 Augustini . . . -issimam lectionem). 2, 3, 19 ad earum *artium* divisiones -issimas accedamus. var. 3, 21 habitatio Romana . . . terrarum -issima. IORD. Rom. 223 Rodus -issima insula. GREG. M. dial. 3, 9 p. 154, 1 M. -issimum (-nant- *cod. unus*) . . . miraculum (RVSTIC. c. aceph. p. 1185[C]). in euang. 23, 2 -a res est valde. VITA Roman. rec. (BHL 7306) 9 ad portum -issimum valde. ISID. Goth. 68 chron. II p. 294, 12 Wandalica et ipsa crebro -a barbaries.

adv. **opīnātō.** DOSITH. gramm. VII 412, 19 *προσδεδοκημένως*. CHAR. gramm. p. 242, 17 B. *inter adverbia, quae 'o' terminantur* (*item* DIOM. gramm. I 406, 22). GLOSS. II 420, 50 *προσδοκίμως*.

adv. **opīnātē.** GLOSS. II 266, 61 *δεδοκιμασμένως*.

deriv.: opinabilis, opinatio, opinativus, opinator (-trix), opinatus, opinio.

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

compos.: adopinor, inopinans, necopinans, inopinatus, necopinatus. *cf.* exopinissent.

opīnōsus *v. sub* opiniosus (Cic.).

opīnus, -a, -um *v.* necopinus, *ad quam vocem relegavimus etiam* Val. Fl. 6, 548, *quamquam plerique legunt* 'nec opina' *interpretantes 'et non opinata'* (*i. ficta*). *Teßmer.*

Gloss. II 319, 5 εὐπορῶ: abundo opulesco **opio** (ŏp-?). *haplographiam pro* copio *suspicatur Heraeus in exemplari suo* (*cf. vol. IV 912, 38*), opeo (*ab* ops) *Pokrowskij, Arch. lat. Lex. 11, 1900, 358.*

opiomīcōnus *v. p. 734, 7.* **opion** *v.* opium.

opiōsus, -a, -um *pro* apiosus *legitur quater apud* Chironem (278. 279 *bis.* 280, apiosus *sexies*), *cf. vol. II 235, 15 ubi addas etiam* Chiron 276. 333. 986.

opiparus, -a, -um *et* **opiparis,** -e. ['opem *vel* opes pariens' (*an* parans?), *cf.* frugiparus *sim.; si cum voce opposita* pauper *i. 'qui paucum parit' (?) coniungendum, formatione recentiore distinguitur. Sch.*] *hic illic scribitur* opp- *e. g.* Plavt. Poen. 132 (*CD*). Ivl. Val. 3, 42 (*adv.*). *formae tertiae declinationis leguntur apud* Apvl. (*iuxta* -am, -as, -is): -em met. 1, 24, 4. *nom. acc.* -e 6, 19, 4. 7, 11, 1. -i 9, 33, 3. -es 2, 19, 1; *postea* -e Ambr. hex. 6, 2, 5. -bus Mvtian. Chrysost. hom. 25, 3 p. 393/4. *de notione*: Pavl. Fest. Gloss.[L] IV p. 303[b] (p. 188 M.) -um magnarum opum apparatu[m]. Gloss.[L] I Ansil. op 199 -a convivia: opibus para⟨ta⟩; ab opulentia. V Abba op 19 -um: beatum, opulentum.

1 *notione originaria fere i. q. opifer* (*cf. l. 41*): Inscr. coc. Falisc. (ce 2) 2 *coquorum* gonlegium . . . -um ad veitam quolundam *i. colendam* festosque dies.

2 *notione derivata fere i. q. opulentus*: **a** *de cibis, epulis, qui ut opem ferre possint, ipsi opibus instructi, opulenti esse debent*: Plavt. Mil. 107 -is . . . obsoniis. Apvl. met. 1, 24, 4 piscatum. 6, 19, 4 prandium (7, 11, 1. 9, 33, 3). 10, 13, 6 -as cenas (Porph. Hor. carm. 1, 37, 2–4 Saliares c. . . . -as et copiosas. Arnob. nat. 7, 25. Ps. Ambr. paenit. 34 p. 997[B] -as c. et copiosarum dapum uberem affluentiam). Sol. 30, 10 locus . . . -is epulis semper refertus (*cf. Mela 3, 87* adparatis e.). Lampr. Alex. 37, 2 convivium neque -um (opinarum *vel* opimum *codd.*) neque nimis parcum (Ambr. hex. 6, 2, 5 Avg. civ. 2, 20 p. 78, 24 D.). Non. p. 461, 6 dapes non tantum -os adparatus . . . significare. Mvtian. Chrysost. hom. 25, 3 p. 393/4 cibis plurimis et -bus cumulans (*gr. p. 176* πολυτελῶν καὶ παντοδαπῶν). **b** *de variis rebus*: Plavt. Capt. 769 auges opes, maximas opimitates -asque offers (*an sublucet notio originaria?*). Persa 549 Athenae . . . fortunatae atque -ae. Poen. 132 res multas tibi mandavi . . . egenas, inopiosas consili, quas tu . . . mihi reddidisti -as. Apvl. met. 2, 19, 1 ⟨mens⟩ae -es citro et ebore nitentes. 5, 15, 5 -is muneribus. Socr. 22 p. 171 -am supellectilem. Sol. 22, 10 fontes calidi -o exculti apparatu. Ivl. Val. 1, 46 templum. 3, 50 per plana et -a loca (*gr. Hist. Alex. M. I p. 128, 27 Kr.* εὐδαίμονα). Schol. Verg. Veron. Aen. 10, 184 regio Asiae.

adv. **opiparē.** *de scriptura v.* opiparus. *i. q. opulente, magno apparatu, copiose* (Gloss.[L] IV Ps. Plac. o 7 -e: laute opulenterque): 1 *generatim*: Plavt. Bacch. 373 instructa domus opime atque -e (*cf.* Apvl. Socr. 22 p. 170 villas -e exstruunt et domos ditissime exornant). Caecil. com. 100 duc me ad patrios fines decoratum -e. Sidon. epist. 6, 10, 2 tamquam -e viaticatus. 2 *speciatim de apparatu epularum*: Cic. Att. 5, 9, 1 cum . . . muneribus tuis, quae . . . -e et φιλοπροσηνέστατα nobis congesserant *amici*, epulati essemus. 7, 2, 3 me -e muneratus est. 13, 52, 1 edit et bibit . . . -e sane et apparate *eqs.* (*postea*: valde copiose). off. 3, 58 -e . . . adparatum convivium (*inde* Gloss.[L] IV Plac. o 8 -e e⟨s⟩t opulente divitiis, id est opibus, convivium instructum). Apvl. met. 5, 8, 1 mensae lautitiis eas -e reficit. Ivl. Val. 3, 42 -e sacrificatus ibidem convivatusque. Hier. epist. 49, 21, 4 -e comedere. Romvl. fab. 3, 12 rec. cod. S cenare. Sidon. epist. 8, 12, 6 copiosissima penus aggeratis -e farta deliciis. *Beikircher.*

opips *v.* epops.

opirion id est centenodia Gloss. III 627, 22. *obscurum.*

opis *v.* ops.

opisphora, -ōrum *n.* [*obscurum. Sch.*] *genus funium nauticorum*: Isid. orig. 19, 4, 6 -a (-isf- *KT*, -feta *B*, opifera *veteres quidam*) funes, quae cornibus antemnae dextra sinistraque tenduntur et retroverso (*inde* Gloss.[L] I Ansil. op 206).

opisthodomus, -ī *m.*, ὀπισθόδομος. *i. q. postica templi pars* (*de re v. Van Buren, RE XVIII 1, 685 sqq.*): Varro ling. 5, 160 domus graecum et ideo in aedibus sacris ante cellam . . . Graeci dicunt πρόδομον (prodomum *trad.*), quod po[te]st (*an* po⟨s⟩t *est? Goetz-Schoell*), ὀπισθόδομ⟨ον⟩ (opisthodum *trad.*). Avr. Fronto p. 12, 23 v. d. H. (p. 16 N.) testamenta ex deorum munitissimis aedibus proferebantur aut tabulariis . . . aut archiis aut -is.

opisthographus, -a, -um, ὀπισθόγραφος. *i. q. utraque parte scripturam exhibens*: Plin. epist. 3, 5, 17 commentarios . . . -os (ophisto- *var. l.*) . . . et minutissimis scriptos. Porph. Hor. epist. 1, 20, 9 fient ex te, *o liber*, -ae epistulae (opisto- *trad.; inde* Schol. -ae epistularum). *n. sg. pro subst.*: Vlp. dig. 37, 11, 4 si in -o quis testatus sit.

opisthotonia, -ae *f.*, ὀπισθοτονία. *spasmi species, sc. in posteriorem partem contractio*: Plin. med. 1, 21, 4 -am levat urina caprae auribus infusa (*cf. Plin. nat. 28, 192* opisthotonum). Marcell. med. 18 tit. umerorum et cervicium doloribus et -ae . . . remedia (*cf. 18, 3* opisthotonon). Cael. Avr. acut. 3, 6, 61 eius *spasmi* species sunt emprosthotonia et -a, quas nos pronum raptum atque supinum appellare poterimus. 3, 8, 83 vehemens -a. Gloss. med. ed. Heiberg p. 50, 3 oportotania.

***opisthotonicus,** (-a, -um), ὀπισθοτονικός. *scripturae notabiliores: in codd. passim* opisto- *vel* episto- *nec non formae per haplographiam q. d. breviatae* opistonicus *sim.* (*e contrario* opistotho tonicis Plin. med. 1, 21, 4 *B*).

1 *i. q. opisthotonia laborans* (*fere m. pl. pro subst.*): **a** *de hominibus* (*cf. definitiones*: Theod. Prisc. log. 30 quos . . . ad posteriora reclinatos *contractio habet*, -os appellamus. Cael. Avr. acut. 3, 6, 68 -is . . . contractus ad posteriores partes fiet [*opp. 3, 6, 69* emprostonicis. *item* diaet. pass. 34 sq.]. Gloss. med. ed. Heiberg p. 49, 17): Scrib. Larg. 170 *antidotos danda est* tetanicis, -is, spasmo correptis (Plin. nat. 20, 239 Marcell. med. 18, 10 Cael. Avr. acut. 3, 8, 88). Plin. nat. 20, 31 -is et pleuriticis (*inde* Garg. Mart. med. 33). 20, 36 *sil* prodest . . . -is. 20, 86. 197. 21, 120. 26, 130 spasticis et -is (*ibid. iterum*). Plin. med. 1, 21, 4 (*cf. Plin. nat. 30, 110* opisthotonos). Marcell. med. 14, 70. 18, 11 summum -is et arthriticis remedium. Diosc. 1, 53 p. 30, 16 M. (*gr. 1, 48, 2* ὀπισθοτονικῶν *ut* 3, 167 p. 445, 6. 8 [*gr. 3, 157*]). 1, 60 p. 34, 11 M. -is (*gr. 1, 55, 3 resp. nomen morbi i.* ὀπισθοτόνῳ *ut* 3, 16 p. 383, 14. *sim.* 5, 139 p. 231, 1 -is *pro gr. 5, 113, 4* ὀπισθοτονικοῖς πάθεσι). *al.* Cael. Avr. acut. 3, 8, 83 ungendos -os (*v. adn.*). 3, 15, 120 cum de -is scriberet *Democritus.* **b** *de equis*: Veg. mulom. 1, 27 tit. de -is vulsis colicis *eqs.* (*cf. Chiron 25* opistotonis). 2, 88, 4 -i fiunt (*cf. Chiron 317* roborosi). 2, 88, 12 roborosos tetanicos et -os (*cf. Chiron 321* opistotonos). 2, 111, 1 -us *est*, cui in posterioribus partibus morbus insederit (*opp.* orthotonicus). *ibid.* in posteriorem recidit partem, unde et -us nominatur (*cf. Pelagon. 267* unde et nomen opisthotoni). *al. apud eundem.*

2 *fere i. q. opisthotonia* (*per ellipsin vocis q. e.* morbus, *cf. l. 24. 32 et* lethargicus *vol. VII 2, 1186, 81,* cardiacus καρδιακός *sim.*): Plin. nat. 20, 228 calculosis et inflatione et torminibus aut -o laborantibus (opisthotono *edd. vet.*). 22, 105 *laser* pleuriticis . . . datur, contractionibus, -is (*an ad 1?*).

***opisthotonus** (-os), -ī *m.*, ὀπισθότονος. *scripturae notabiliores*: episto- *vel* opisto- *passim in codd.*, pisto- Chiron 315; *litt. graecis l. 46. 49. 69.* *nom. sg.* -os, *acc.* -on *sec. gr. saepius.*

1 *de ipso morbo i. q. spasmi species* (*cum acumine transfertur ad rigorem mortis l. 61 sqq.*): **a** *hominum*: **α** *definitiones, descriptiones sim.*: Cels. 4, 6, 1 qui *morbus cervicis* quodam rigore nervorum modo caput scapulis, modo mentum pectori adnectit, modo rectam et inmobilem cervicem intendit; primum Graeci -ov, ⟨in⟩sequentem ἐμπροσθότονον, ultimum τέτανον appellant (*eadem distinctione*: Cass. Fel. 38 p. 83, 22. 84, 5 Cael. Avr. acut. 3, 6, 65. *al.*). Scrib. Larg. 255 -ov, id est cum cervix reflexa est in posteriorem partem aut rigida cum intensione oculorum et maxillarum. Plin. nat. 28, 192 *cervicis* dolorem inflexibilem, -um vocant (*inde* Marcell. med. 18, 3 -on Graeci vocant). Vindic. med. 35 spasmum -um fieri . . . spiritus conceptione *eqs.* Oribas. syn. 8, 16 La p. 224 tit. de spasmo, id est -os (*gr. 8, 15 tit.* περὶ σπασμῶν *tantum*). Gloss. III 603, 28 -us extensio nervorum, ut cervicem retro se erigere non possint. **β** *vario usu*: Plin. nat. 20, 154 *puleium* e melle infricatur in -o. 22, 75 *halimon* prodesse -is (-tonicis *var. l.*), contractionibus nervorum. 23, 48 neque in -o, tetano *vinum dandum est* (31, 122. 32, 89 -o medentur et t.). 24, 40 spasmos, tremores, -os, paralysis, nervorum dolores. 32, 29 medentur et vertigini, -o, tremulis, spasticis, nervorum vitiis. *al. apud eundem.* -us insanabilis: Itala deut. 32, 24 (Orig. in I reg. 6 p. 11, 14) et -os (*nom.*) i. (*inter poenas peccatorum, gr.* ὀπισθότονος ἀνίατος, *cod. 325* retro tensio nervorum, *cod. 330* extensio nervorum, *cod. 393 al.* extensio dorsi, *Vulg. aliter; cf.* Orig. *ad l.* -os . . . tergi aegritudinem et posteriorum partium significat). *hunc locum cum morte Eli sacerdotis* (*cf. I reg. 4, 18*) *coniungunt*: Orig. *l. c.* p. 12, 1 ne comprehendat nos '-os i.' languor neque 'cadamus retrorsum' sicut Heli 'et moriamur'. Hier. epist. 147, 10, 2 ne *episcopus tuus* propter te de solio suo corruens -ῳ pereat i. in Eph. 6, 4 p. 540[B] -o i. lapsus in tergum.

b *equorum, iumentorum*: Pelagon. 140 *dysuriam sustinenti* sanguinem . . . detrahendum esse necessarium, in -is contrarium est (*an ad 2?*). 183 cum -i signa pervideris, sperabis roboris passionem (*Hippiatr. gr. I p. 254, 11* ὀπισθοτονικοῦ). 267 tit. ad -os (*an ad 2? gr. I p. 177, 1 ut supra. item in tit.*: Chiron 1. 423 *bis*). *ibid.* a renibus subsidunt, unde et nomen -i tractum est. 270 haec sunt quae -um faciunt. 271 ad -os . . ., quod est vitium nervorum, qui retro trahunt. 272.

2 *fere i. q. opisthotonicus, opisthotonia laborans* (*dubia v. sub 1b; de hac brachylogia medicorum, quae invenitur apud* Chironem [*apud Veg. mulom. resp. fere* opisthotonicus *q. v.*] *et in* Gloss., *egit Svennung, Unters. Pallad. 528 sq.*): Chiron 25 -is et qui morbo subrenali prensi fuerint vel vulsicis *eqs.* 151 fiunt . . . coriaginosi, tetanici, -i, roborisi (*i.* roborosi. *sim.* 321). 152 -i, podagrici, tussici. 315 *teta-*

[*Bohnenkamp*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nicus ab aliis -us appellatur. 318 qui desidet in lumbos tanquam canis, unde et -us dictus est. 462 si quod iumentum -um fuerit. 488 -i, qui a posterioribus prenduntur (Gloss. V 508, 41 -us a p. rigidus).

opitens: offerens Gloss. V 574, 28 (obiciens? *Goetz*, opitulens *temptat Heraeus in exemplari suo*, op⟨p⟩itens [*i.* oppet-]: ⟨se⟩ offerens *Stolz, Wien. Stud. 23, 1901, 161*).

opiter (*non nisi in explicationibus praenominis*) *v. Onom.*

opitiōn, *acc.* -ōna *m.*, ὀπιτίων. *bulbi genus*: Plin. nat. 19, 95 genera Graeci haec fere: bolbinen, setanion, -a, cyica (*Jan*, pytyon acocoygiam *sim. codd.*).

opito *v.* oppito. *Bohnenkamp.*

opitulantia, -ae *f.* *ab* opitulari. Gloss. I p. 297 -a: sufragia. *i. q. opitulatio*: Ambr. exhort. virg. 4, 27 nullius opem requiram, abundabit mihi ad omnem -am (opitulationem *pars codd., cf. Heges. 2, 13, 8 l. 46*) vestrae *i. virginum* integritatis corona.

opitulāria: aucxilia (auxiliaria *temptat Heraeus in exemplari suo*) Gloss.[L] I Ansil. op 209. *ab* opitulus.

ˣ**opitulātio,** -ōnis *f.* *ab* opitulari. *cf.* Don. Ter. Andr. 210 -o dicta ab opem tollendo, hoc est ferendo. *de notione*: Synon. Cic. p. 413, 31 auxilium . . . -o. suffragium. adiutorium. Gloss. -o: *σύλληψις ἐπὶ βοηθείας. βοήθεια.* adiutorium. *cf.* Pelag. *sub 2.* *legitur inde ab* Vlpiano (*nisi interpol.*), Itala, Iren., Cypr., Arnob.

i. q. actus vel effectus opitulandi, adiutorium sim. (*respicitur imprimis auxilium dei; gr. resp.* ἀντίληψις *nisi aliud notavimus*):
1 *sing.*: **a** *usu vario* (*laxius accedit* adversus Vlp., contra Amm.): Vlp. dig. 4, 4, 1 pr. (*interpol.?*) auxilium eis praetor . . . pollicitus est et adversus captiones -em. Arnob. nat. 7, 50 *deus* spontanea semper -e subveniens. Cod. Iust. 8, 35, 12 (*a. 363*) ab huiusmodi -e submotus (*i. ab exercenda praescriptione*). Vita Anton. 10 p. 26, 22 sentiens -em. Symm. epist. 9, 11, 2 maior ei -o . . . proveniet. Amm. 26, 9, 4 contra has . . . argutias sagaci -e nutanti negotio consuluit. Clavd. Don. Aen. 2, 290 p. 186, 29 -e fulciri. 7, 40 p. 10, 20 ab effectu -is exclusi. Avg. adv. Don. 25, 43 p. 145, 2 mirifica. serm. coll. Morin p. 291, 25 auxilii et -is. Marcell. med. 10, 8 remedium . . . per quod -o naribus efficitur (*aliter Scrib. Larg. 47* quod per oppilationem narium efficitur). *al.*

b *per gen. (adi.) vel pron. possess. determinatur*: *is qui adiuvatur*: Itala psalm. 7, 11 (cod. 136 Cas.) -o mea a domino (*gr. βοήθεια, Veron.* auxilium, *Psalt. Rom. et Vulg.* adiutorium). Iren. 2, 31, 3 (2, 48, 3 H.) ad -em hominum. 2, 32, 4 (2, 49, 3 H.) in -em gentium (*gr. ἐπ' εὐεργεσίᾳ*). Ennod. opusc. 2, 81 p. 312, 19 in -e damnati. *is qui adiuvat*: Cypr. epist. 48, 4 *ut deus* electos . . . sua voluntate adque -e tueatur. 68, 3 solacium nostrae -is exposcunt (Clavd. Don. Aen. 2, 450 p. 211, 4 solacio n. -is). Symm. epist. 3, 33 meritorum tuorum. 6, 14, 3 divina (6, 32. Heges. 2, 13, 8 [*var. l.* opitulantia]. Avg. civ. 13, 7 p. 564, 29 D. *al.; cf.* Ambr. in psalm. 43, 27, 1 divinitatis. Cass. conl. 13, 12, 7 dei [Avell. p. 5, 11]). Vvlg. III Esdr. 8, 30 domini dei mei ([*I Esdr. 7, 28* manu d.]. Avg. civ. 11, 1 p. 462, 12 D. et regis. *al.*). Avg. civ. 22, 8 p. 575, 9 D. memorati martyris (*cf.* cur. mort. 1, 1 sanctorum). grat. Christ. 8, 9 gratiae (Epist. pontif. 381 Migne 50, 533[C]. *al.*). *al.* *res -e effecta*: Vita Amator. (BHL 356) 28 p. 58[E] sanitatis redditae -o.

2 *plur.*: Itala II Macc. 8, 19 (rec. P) quae . . . contigissent -es (*rec. L, X et Vulg.* auxiliis, *B, M* protectiones). I Cor. 12, 28 (cod. 78 *al.* = Vvlg.) -es, gubernationes (*cod. d al.* adiutoria, *Hil. trin. 8, 33* auxiliorum potestates. *cf.* Pelag. *ad l.* -es hoc est adiutoria). Arnob. nat. 4, 4 *Pellonia dea* gratiosis semper -bus praesto est. Avg. serm. 261, 9, 9 deus mundet nos gratia sua, mundet nos -bus et consolationibus suis.

opitulātor, -ōris *m.* *ab* opitulari (*cf.* Pavl. Fest.). *de notione*: Gloss. susceptor. auxiliator, subveniens. adiuvator. *i. q. opem ferens, auxiliator (praecipue de deis)*: *solum ponitur*: Pavl. Fest. p. 184 opitulus Iuppiter et -r (opp- *pars codd.*) dictus est, quasi opis lator. Apvl. Socr. 16 p. 156 dubiis praemonitor, periculosis tutator, egenis -r *eqs.* (*de daemone proprio*). Hier. in Is. 17, 9–10 p. 243[D] tuus semper -r fuit (*ad Vulg.* adiutoris, *Itala* [*ibid.*] auxiliatoris). Avg. civ. 9, 7 p. 378, 2 D. *daemon* adversus Graecos Troianorum -r. in psalm. 74, 9 l. 41 (*opp.* ultor). Ferrand. epist. 7, 4 p. 932[A] indigentium auxiliator, infirmorum -r. *iuxta subst.*: Apvl. flor. 16, 9 sodalis -r. Ps. Alex. c. Dind. coll. p. 181, 6 non -es deos sed carnifices teterrimos invocatis. Avg. nat. et grat. 21, 23 quaeritur . . . parvulis tantus medicus -r (*in imag. de deo, qui peccata remittit, sec. Matth. 9, 12*).

opitulātus, -ūs *m.* *ab* opitulari. *i. q. opitulatio*: Fvlg. myth. 3, 8 cuius *i. solis* -u cuncta germinum adolescit maturitas.

ˣ**opitulor,** -ātus sum, -ārī (*formas act. v. infra*). [*ab* opitulus. *Sch.*] *de formis*: -arier Plavt. Curc. 332 Pacvv. trag. 287 (-ari *saepe inde a* Plavto). *act.*: -a Liv. Andr. trag. 22, -are Greg. M. epist. 9, 191 (*cf. Norberg, Stud. crit. II p. 172*), -o Gloss. V 537, 55. *inter* verba communia *enumerat* Ps. Asper gramm. suppl. 51, 4, *sed vis passiva nusquam exstat.* Not. Tir. 41, 33. *de notione*: Synon. Cic. p. 416, 12 -atur. adservit. ancillatur. famulatur. subservit. Gloss. -or: *ἐπικουρῶ. βοηθήσω. συναγωνίζομαι. συνλαμβάνομαι ἐπὶ τοῦ βοηθῶ.* -atur: *ἀρήγει, ἀγωνίζεται.* opem fert aut auxiliatur aut sustentat. *al. v. infra.* *legitur in poesi non nisi apud scaenicos veteres inde a* Liv. Andr., *in prosa oratione inde a* Cornelia, Rhet. Her.; frequentant Cic. (*22ies*, *cf.* Sen. epist. 17, 2 quemadmodum . . ., ut Ciceronis utar verbo, -etur), Rvt. Lvp. (*quater*), Cels. (*decies*), *ceterum ante* Apvl. *perraro invenitur, postea saepius, praecipue apud* Avg. *atque in sermone iuris et medicorum.*

I *intransitive i. q. opem ferre*: **A** *auxilium fertur quibuslibet egentibus, laborantibus* (*sc. maxime hominibus*): **1** *exempla notionem illustrantia*: **a** *quovis modo -antur*: **α** *homines* (misericordia *l. 17*): Liv. Andr. trag. 22 da mihi hasce opes . . .; porrige, -a. Plavt. Cas. 263 filio. Curc. 332 amicum amico. Mil. 621 mihi . . . amanti ire -tum. Ter. Andr. 210 -or (Gloss. V 537, 55 -o: opem fero, adiubo). Phorm. 786 pariter nunc opera me adiuves, ac re dudum -ta es (Schol. Ter. Bemb.: iuvasti). Pacvv. trag. 287. Cic. inv. 1, 4 necessariis (*cf.* Amm. 17, 1, 6 necessitudinibus). 2, 154 navi (Vlp. dig. 47, 9, 3, 8 n. vel ibi periclitantibus). S. Rosc. 27 hospiti. Arch. 1 (*postea*: opem . . . ferre). Rab. Post. 46 cui misericordia -ari debebat. rep. 1, 10 potestas . . . -andi rei publicae (fam. 4, 1, 1 nihil. Decl. in Catil. 46 non mediocriter. Oros. hist. 5, 19, 10. *cf. l. 32*). off. 1, 49 ut quisque . . . opis indigeat, ita ci . . . -ari. 1, 154 *patriae* subvenire -arique (*cf.* fam. 10, 10, 2 subveni patriae, -are collegae). fam. 12, 30, 4 de sumptu . . . nihil . . . possem tibi -ari. *al.* Planc. Cic. fam. 10, 8, 2 occasiones ad -andum. Rvt. Lvp. 1, 14. 20. 2, 16. 20. Liv. 44, 27, 5 urbibus sociis. Svet. Tit. 8, 3 -ando quatenus suppeteret facultas. Decl. in Catil. 61 quae *municipia* furori tuo succurrere atque -ari vellent. Avr. Fronto p. 233, 13 v. d. H. (p. 253 N.) minus amantibus magis -andum ac largiendum esse. Apvl. met. 6, 3, 1. 8, 20, 3. Itala II Macc. 6, 11 (rec. P) sibi ([*gr. βοηθῆσαι ἑαυτοῖς, rec. L* ferre sibi auxilium, *sim. Vulg., B et M* vindicare se]. Cod. Iust. 5, 27, 11, 3). act. 16, 9 (Iren. 3, 14, 1) nobis (*gr. βοήθησον, cod. d* auxiliari, *Vulg.* adiuva nos). *al.* **β** *dei* (*cf. sub 2d*): Cic. Marcell. 23 quem deum . . . posse -ari rei publicae. Apvl. Socr. 5 p. 130 morbidis medeatur, egenis -etur. Min. Fel. 12, 2 deus . . . non vult aut non potest -ari suis (*cf. Cic. nat. deor. 1, 3* iuvare). Itala psalm. 88, 44 (Veron. *al.*) non es -tus ei in bello (*gr. ἀντελάβου αὐτοῦ, Psalt. Rom. et Vulg.* auxiliatus, *Hier. psalt. sec. Hebr.* sublevasti). Iren. 3, 23, 2 (3, 33, 1 H.) homini. Paneg. 4, 16, 2. Arnob. nat. 6, 5 nullis. Vita Anton. 10 p. 26, 18. Vvlg. deut. 32, 38 -entur vobis (*Itala* [*Lugd. al.*] adiuvent). Avg. civ. 3, 12 p. 110, 21 D. pauciores illos *sc. deos* . . . non sufficere ad -andum granditati *Romae*. *al.*
γ *res* (misericordia *supra l. 17, medicamenta sub b*): Cornelia epist. frg. 2 (*v. sub 2a*). Rhet. Her. 4, 27, 37 nihil Fregellanis morum et sermonis societas -ta est (*syn.* auxiliatae sunt . . . adiumento fuit . . . praesidii tulit). 4, 40, 53 frequentatio, quae plurimum conjecturalibus causis -atur. Cic. Verr. II 5, 50 quin . . . plus Mamertinis cybaea quam Tauromenitanis foedus -tum sit. Mil. 94 mihine ea *i. defensio* . . . nihil potest -ari. phil. frg. V 98 *de philosophia*. Val. Max. 9, 14, 3 (*v. sub 2a*). Vlp. dig. 16, 1, 2, 3 *sen. consultum* deceptis non decipientibus -atur (*cf. 2* opem tulit). Itala I Macc. 12, 1 (rec. B) tempus ei -batur ([*gr. συνεργεῖ, rec. L, X* adiuvat, *Vulg.* iuvat]. Cod. Iust. 5, 62, 16 [*a. 244*]. *v. etiam l. 74*). Firm. math. 4, 19, 19 *Venus* vespertina mulieribus -atur (*cf.* 7, 9, 6 *sub 2d*). Hil. trin. 11, 30 nonnulla fidei nostrae. Symm. epist. 6, 81 quod aut rationi -etur aut cultui. Avg. c. Pelag. 2, 2, 3 *formula baptismatis* nihil -ari infantibus. Macr. Sat. 7, 12, 23 calor . . . ori. Cod. Theod. 4, 22, 6 (4, 23, 6 Kr.) nihil . . . -etur conventio (*Interpr. ad l.* nihil valeat). 9, 34, 7 si adsertionibus veri fides fuerit -ta. Clavd. Mam. anim. 1, 3 p. 30, 16 quidquid . . . ex prophetico sermone mutuatus es, adversatur tibi potius quam -atur (*cf.* Greg. M. in euang. 34, 12 p. 1254[C] sensui . . . -ari, quod per Danielem dicitur). *al.*

b *-antur medendo* (*v. etiam B 2 et II et cf.* Gloss.[L] I Ansil. op 211 medicinam praestat): **α** *medicamenta*: Cels. 1 prooem. 68 non eadem omnibus . . . -antur. 2, 17, 10 sucus, qui contractis . . . nervis -atur. 5 prooem. 3. 5, 28, 16[C] scabie laborantibus. Plin. nat. 28, 102 (103) e dorso medullam adalligatam contra vanas species -ari (Diosc. 3, 157 p. 441, 25 c. omnia venena [*gr. 3, 146, 3 ποιεῖ . . . πρός*]). 105 laesis malo medicamento. Sol. 9, 22 parturientibus (*Plin. nat. 37, 180* mederi). Marcell. med. 30, 37 stomacho (*cf. Plin. nat. 27, 48* concoctiones adiuvat). *al.* **β** *medici*: Cels. 5, 27, 11 iis. 7, 7, 15[D] pluribus. Apvl. flor. 19, 1 vino . . . aegris -ari. Avg. civ. 1, 18 p. 30, 13 D. medici . . . saluti -antes.

2 *syntactica notabiliora* (*passim dativus accedit vel suppletur, v. sub 1 l. 28*): **a** *sequitur enunt. secund*: Cornelia epist. frg. 2 ne id quidem tam breve spatium *sc. vitae, quod superest*, potest -ari, quin . . . mihi adversere. Val. Max. 9, 14, 3 neque illi aut morum probitas aut respectus tot imaginum, quominus hac contumelia aspergeretur, -ta sunt. Avg. civ. 17, 12 p. 234, 7 D. ut bene vivamus. **b** *accedit praepos.*: ad: Cic. inv. 2, 7 *rhetores* permultum ad dicendum. Cod. Iust. 5, 18, 6, 1 (*a. 290 vel 293*) vobis ad obtinenda praedia. Ambr. exc. Sat. 1, 5 nihil . . . ad salutem. *al.* *variat cum dat.*: Macr. somn. 1, 22, 13 nobis et ad illius loci disputationem. adversum (-us): Sol. 23, 9 vim fulgurum (*inde* Isid. orig. 16, 13, 5). Cod. Iust. 7, 35, 6 (*a. 294*) cum adversus eos . . . non -etur *praescriptio*. circa: Avg. civ. 10, 11 p. 419, 16 D. *daemones*

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

circa ea, quae vere bona sunt, nihil -ari (*gr. Iamblich. myst. 26 συμβάλλεσθαι*). contra: *v. sub 1b; adde* IVL. VAL. 3, 20 AVG. in psalm. 118 serm. 2, 2 l. 7. in *cum gerund.*: CIC. off. 2, 55 in re quaerenda vel augenda. COD. Iust. 2, 50, 8 = 7, 35, 8 in exceptionibus declinandis. **c** *accedit dat. gerund.*: AVG. civ. 15, 7 p. 68, 29 D. ut eorum non -etur *deus* . . . sanandis cupiditatibus sed explendis. c. Pelag. 3, 9, 25 p. 518, 13 vivificandis eis . . . spiritus gratiae gratis -atur (*inde* Ps. PRIMAS. in Rom. p. 452[A]). **d** *abl. abs.* '-ante *aliquo vel aliqua re' fere i. q. 'alicuius (rei) auxilio'* (*cf.* operor *et* GLOSS.[L] I Ansil. OP 213 -ante[r]: aucxiliante): FIRM. math. 7, 9, 6 -ante benivola stella. AVSON. 461, 1 p. 401 P. Ulixes ad oppidum Eumaeo -ante perducitur. SCHOL. Iuv. 7, 199. ANON. de mach. bell. praef. 4 natura -ante. AVX. Maximin. c. Ambr. 58 *Christo* -ante et propugnante (CONC. Paris. a. 566—573 p. 142, 8. 143, 22). AVG. civ. 3, 17 p. 121, 15 D. diis non -antibus (5, 23 p. 236, 1. *sing.*: 6, 12 p. 272, 11. 7, 6 p. 282, 21. *al.*). c. Gaud. 1, 1, 1 p. 201, 11 domino (in psalm. 5, 2. *al.*). nat. et grat. 66, 79 gratia (BOETH. trin. 6, 30). CLAVD. MAM. anim. 2, 8 p. 130, 1 nobis -ante veritate. *al.* *fere abundanter*: FAVST. REI. grat. 1, 6 p. 22, 21 -ante adiutorio *gratiae* (*cf. Aug. civ. 12, 9 p. 524, 23 D.* operante adiutorio).

B *auxilium dicitur ferri ipsis malis, morbis sim., sc. ut tollantur vel minuantur* (*cf. l. 2. p. 732, 82 et II B. nonnulla sub 1b huc vergunt; dubitare possis de duobus locis* AVG. *infra insertis*): **1** *vario usu*: SALL. Catil. 33, 2 (*epistula C. Manlii*) maiores vostrum . . . decretis suis inopiae eius *plebis* -ti sunt. IVL. VAL. 1, 4 p. 7, 1 -bitur . . . Ammon ei vitio (*cf. gr. Hist. Alex. M. I p. 8, 7 Kr. βοηθὸς ἔσται*). Ps. AVR. VICT. epit. 13, 13 omnibus *calamitatibus* Traianus per exquisita remedia plurimum -tus est. AMM. 28, 5, 2 rebus dubiis. AVG. nat. et grat. 70, 84 *spiritus sanctus* et infirmitati nostrae (*vix pro persona*) -atur et sanitati cooperatur. MART. CAP. 3, 228 *grammaticam* -ari posse oris vitiis. **2** *in medicina*: CELS. 2, 9, 1 quae *curationes* pluribus morbis -antur (*cf.* 2, 33, 1 *cum medicamenta quaedam* aliis . . . magis, quam, quibus ratione victus succurritur, -entur). 4, 29, 3 donec id vitium, cui per haec -amur, conquiescat. 5, 23, 1[A] *antidota* gravissimis casibus -antur (*cf.* DIOSC. 3, 15 p. 383, 12 omnibus causis nervorum [*gr. 3, 15, 2 ἁρμόζει, Plin. nat. 27, 123* iuvat]). GARG. MART. med. 18 *alium* inlitum . . . temporibus dolori capitis -atur (*cf. Plin. nat. 20, 54* temporum doloribus inlinitur). AVG. civ. 4, 22 p. 172, 18 D. (*e Varrone*) *Aesculapium* valetudini -ari. MARCELL. med. 15, 57 strumis (*antea*: medetur). 20, 89 cruditati. DIOSC. 1, 7 p. 8, 16 M. morsibus venenatis ([*antea*: prodest . . . medetur, *gr. ὠφελεῖ, cf. Plin. nat. 21, 135* adversus serpentes . . . succurrit]. 4, 129 p. 60, 18 [*gr. 4, 134, 2 καταπλάττεται . . . πρός, sim. Plin. nat. 22, 64*]). 3, 166 p. 444, 28 conbustionibus ([*gr. 3, 156, 2 θεραπεύει*]. 4, 99 p. 53, 4. 4, 101 p. 53, 20 et pernionibus). *al. apud eundem.*

II *transitive de medicamentis i. q. (ope, opibus) iuvare, adiuvare sim.* (*sc. per analogiam; acc. variat cum dat. l. 59; acc. qui dic. adverb. ut* nihil, plurimum *v. sub I*): **A** *iuvantur aegroti nec non digestio*: MARCELL. med. 22, 22 glycia . . . iocineri proderit et digestionem stomachi -bitur. DIOSC. 2, 137 p. 229, 29 *cepa* letargicos -atur (*sed gr. 2, 151, 2 ληθάργους ποιεῖ, cf. Plin. nat. 20, 43* excitari . . . l.). 4, 12 p. 14, 18 disintericos (dissintericis *P; gr. aliter*). 4, 50 p. 28, 16 ictericos (yctericis *var. l.; gr. 4, 53 ὠφελεῖ*). **B** *iuvari dicuntur ipsi morbi, dolores sim.* (*cf. I B*): DIOSC. 1, 21 p. 16, 9 M. elixatura fomento causas matricis -atur (*gr. 1, 21 ποιοῦν πρός, Plin. nat. 24, 27* vulvis . . . utilis). 3, 157 p. 441, 21 dolores dentium ([*gr. 3, 146, 2 πραΰνει*]. 4, 60 p. 33, 4 d. aurium [*gr. 4, 64, 4 ποιεῖ . . . ὠταλγοῦσι*]). 4, 64 p. 36, 15 fluxum mulierum matricis et sanguinem reicientibus -atur (*gr. 4, 68, 4 ποιοῦν . . . πρός*).

deriv.: opitulantia, opitulatio, opitulator, opitulatus (-ūs).

opitulus, -ī *m.* ['opem ferens' *eiusdem radicis ac* tetuli, *tlātum. *Sch.*] *cognomen Iovis, qui opem fert*: PAVL. FEST. p. 184 -us Iuppiter et opitulator dictus est, quasi opis lator. AVG. civ. 7, 11 p. 288, 4 D. (*e Varrone ut vid.*) dixerunt eum . . . -um.

deriv.: opitularia, opitulor.

opitumus, -a, -um *v. vol. II 2079, 75 sq.* *Beikircher.*

***opium,** -ī *n.*, *ὄπιον.* *nom. acc.* -on: Ps. APVL. herb. interp. 53 l. 17 ISID. orig. 17, 9, 31. *cf.* -o: ORIBAS. syn. 2, 56, 37 La p. 124, 19 Mσ. GLOSS. -u: DIOSC. 3, 162 p. 443, 12 ORIBAS. *l. c. al.* -us: ORIBAS. syn. 2, 11 p. 98, 16 Mσ. 2, 31 p. 108, 4. *al.; cf.* opus *ibid. 7, 83 La p. 139* (Aa -um). opim: GLOSS. V 316, 56. *gen.* opi: SCRIB. LARG. 22. 23 PLIN. nat. 20, 178. *al., sed saepius* opii. *plur. nom.* -a: MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7 (hopia *F*[1]). *ceterum plur. non legitur.* [*calabr.* ubbyu, *cors. vet.* allopiu *fortasse ex sermone doctorum orta, quorum ceterae formae propriae sunt. cf. M.-L. 6074, Battisti-Alessio IV 2663. G.*]

1 *i. q. sucus papaveris, qui inciso scapo emanat et deinde siccatur* (*syn.* papaveris lacrima MARCELL. med. 1, 18 CAEL. AVR. acut. 1, 17, 172, sucus papaveris ORIBAS. syn. 2, 56, 37 La p. 124, 19 Mσ. *distinguitur* ORIBAS. syn. 7, 32, 5 La p. 174 aliquid et de -o . . . aut sucus papaveris [*gr. καὶ ὀπίου . . . καὶ χυλοῦ μήκωνος*]. *gr. fere resp. ὄπιον vel ὀπὸς τῆς μήκωνος. ad rem v. Steier, RE XV 2438, 50 sqq.*): **a** *descriptiones sim.* (*de origine, natura, virtutibus fusius disputant* SCRIB. LARG. 22 PLIN. nat. 20, 199—203 ORIBAS. syn. 2, 56, 37 p. 124, 19 Mσ.): PLIN. nat. 20, 199 *sucus* papaveris . . . largus et postero die magis, quod inaruit, densatus et in pastillos tritus . . . siccatur, non vi soporifera modo, verum, si copiosior hauriatur, etiam mortifera per somnos; -um vocant (*cf.* Ps. APVL. herb. interp. 53 l. 17 ISID. orig. 17, 9, 31). 203 experimentum -i est primum in odore *eqs.* GLOSS. III 615, 12 -o muconus (*i. μήκωνος, v. infra l. 15*) idest sucus papaveris agrestes (*cf.* 570, 44 opiomiconus. 593, 23 oppiomiconis. 627, 12 opiomihonus). V 316, 56 opim graece venenum (377, 12). *distinguuntur genera*: SCRIB. LARG. 22 verum (*inde* MARCELL. med. 8, 3). 180 -um potum, quod quidam meconium vocant, ab odoris gravitate intellegitur: papaveris enim viridis, cuius sucus est, qualitatem repraesentat (*cf.* PLIN. nat. 20, 202 *meconium* multum -o ignavior). MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7 -a Indica vel adserta ([Assyria *suspicatur Mommsen*]. GLOSS. III 541, 27 -o Indico id est odore gravi. *al.*). EDICT. imp. Diocl. 36, 131 L. -i me⟨co⟩nos Thebaicu (GLOSS. III 571, 58 -us T. id est confectio Alexandrina. 566, 54 Indicus id est -us T. *al.; fortasse huc pertinet* ORIBAS. syn. 3 add. p. 921 -u thibeu). CHIRON 845 Gallicum. VEG. mulom. 3, 23, 2 Hispani (MARCELL. med. 16, 53. 29, 49). MARCELL. med. 8, 18 lecti. **b** *adhibetur in arte medicinali* (*saepissime in compositionibus medicamentorum, cf.* ORIBAS. eup. 4, 88, 3 Aa p. 605 medicamenta quae -um recipiunt, quod a Graecis narcotica nuncupantur [*sim.* La p. 604]): SCRIB. LARG. 22 adicitur sarcocolla, glaucium, -um. 24 -um miscetur maceratum pridie aqua (90 [MARCELL. med. 16, 1]. *al.*). 52 -i pondo unciam (*inde* MARCELL. med. 10, 23 -i denarium dimidium). 77 aqua exigua -um diluitur (*inde* MARCELL. med. 17, 3. *cf.* SCRIB. LARG. 158 -um lacte muliebri dilutum [MARCELL. med. 36, 43]. ORIBAS. syn. 6, 32, 5 G p. 118). *saepe.* PLIN. nat. 20, 190 aliqui addunt et -um. 209 -um ex vino meraculo si protinus detur. 28, 246 fel taurinum cum -o adpositum. 254 PLIN. med. 1, 26, 7. 2, 4, 13. AMBR. hex. 3, 9, 39 quid de -o loquar, quod . . . nobis cotidiano prope usu innotuit, quoniam dolores eo gravissimi . . . sopiuntur (*cf.* ORIBAS. syn. 9, 27 Aa p. 331 contra nimium dolorem -um). *et passim apud medicos et veterinarios.* **c** *exempla varia*: SCRIB. LARG. 181 -o laesi similiter curentur *ac alterco laesi.* PLIN. nat. 20, 178 venena -i et gypsi extinguit decoctum *Heraclium.* 21, 180 *halicacabon* soporiferum est atque etiam -o velocius ad mortem. 25, 130 adversus -um alcima privatim potens traditur. 31, 104 *sal* bibitur et contra -um. DIOSC. 2, 121 p. 226, 13 sucus eius *lactucae* . . . ut -um servari potest (*gr. 2, 136, 3 χυλίσματα*). 4, 68 p. 39, 7 virtus est illi (*sc. strychno hypnotico*) similis -o. ORIBAS. syn. 1, 19, 10 p. 67, 15 Mσ.

2 -um Cyrenaicum *i. q. laser* (*confusio cum voce q. e.* opos *subesse videtur; dub. an huc* ORIBAS. syn. 4, 22, 4 Aa *v.* opos *sub 2*): EDICT. imp. Diocl. 36, 132 L. -i ⟨C⟩yrenaici. ORIBAS. syn. 5, 36 Ab dabis . . . -um Cyrinaico (*gr. ὀπόν, La* opu Cyrinu). ISID. orig. 17, 9, 27 *laser* a quibusdam -um C. appellatur *eqs.* GLOSS. III 541, 21 -o Cirinaico idest lasar (*sim.* 592, 21. *al.*).

opius *v.* opium *et* opos. **opizo** (opizin) *v.* opicizo.

opl- *v.* hopl-.

***opobalsamātus,** -a, -um. *ab* opobalsamum, *cf.* opopanacatus. *notatur*: opobalsamat, opobalsam, opobals, opobal, opob-, opo, op. *i. q. opobalsamo mixtus, conditus* (*neutr. fere pro subst. hic illic in signaculis ocularioruum, nisi vox q. e.* collyrium *supplenda*): CHIRON 70 inunges collirium oppoponacatum (-ce thus *trad., corr. Heraeus*) et -um (*inde* VEG. mulom. 2, 16, 6 c. opopanacato et -o. *ibid.* 2, 16, 2 inungatur . . . c. -o [*Chiron 68* collirium inungebis ababalsamu]. CIL XIII 10021, 16. *al.*). CIL VII 1311b stactum -um (XII 5691, 5d XIII 10021, 26. 48c. *et saepius*). XIII 10021, 5a che⟨lidonium⟩ -um. 20a mixtum -um. 38 diapsor⟨ticum⟩ -um (44. *al.*). 102 regium (*cf.* 180 basilium). 135b euodes. *al.* INSCR. Gall. Wuilleumier 557a.

opobalsamētum, -ī *n.* *ab* opobalsamum (*v. illic sub 2*), *cf.* palmetum, vinetum *sim.* *i. q. locus balsami arboribus consitus, balsami silva*: IVST. 36, 3, 3 in ea *valle* silva est et ubertate et amoenitate insignis, siquidem palmeto et -o distinguitur.

***opobalsamum,** -ī *n.*, *ὀποβάλσαμον.* *de scriptura et formis*: PROB. app. gramm. IV 198, 29 -um, non ababalsamum. *formae q. d. assimilatae* (*v. Heraeus, Arch. lat. Lex. 11, 1900, 62*) opab-, apob-, apab- *sim. inveniuntur in codd.* SCHOL. Iuv., CHIRONIS, PELAGON., PLAC., THEOD. PRISC., ORIBAS. opub-: SORAN. app. 5 ORIBAS. syn. 3, 47 p. 861. *al.* *nom., acc.* -u: CHIRON 68 (*nisi gen.*). DIOSC. 1, 18 p. 14, 7 M. -o: ORIBAS. eup. 3, 65 p. 523 GLOSS. III 541, 28. *al.* *gen.* -u (*sec. gr.*): THEOD. PRISC. log. 110. gyn. 22 (-i *var. l.*). DIOSC. 1, 19 p. 15, 3 M. ORIBAS. syn. 3, 47 p. 861. *al.* *abl.* -u: DIOSC. 1, 18 p. 14, 7 M. *plur. non nisi apud* STAT., MART., IVV. *masc.* -us: GLOSS. III 585, 15. 593, 24. *notatur*: opabols CIL XIII 10021, 77c. opob INSCR. Espérandieu, cachets d'oculistes p. 108, 7. NOT. Tir. 98, 83 obalsamum. *de notione*: GLOSS. lacrima balsami. sucus balsami. gutta balsami. semen balsami. *ὀποπάλσαμον. al. v. infra.* *legitur inde a* CELSO.

1 *de suco qui e ramis balsami manat* (*ad rem v. Steier, RE XVIII 1, 691 sqq.*): **a** *de natura et proventu sim.* (*fusius* PLIN. nat. 12, 115 sqq. IVST. 36, 3 DIOSC. 1, 18 p. 14 M.): PLIN. nat. 12, 116 (*cf.* 1, 12, 54) sucus e plaga manat, quem -um vocant, suavitatis

[*Bohnenkamp*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

eximiae, sed tenui gutta ploratu. 37, 204 enumeratur inter sucos pretiosissimos. STAT. silv. 3, 2, 141 ubi germine primum candida felices sudent -a virgae (cf. Verg. georg. 2, 119 sudantia . . . balsama. item de regione -o insigni: EPIST. Alex. l. 322 H. locus . . . ture et -o immenso abundabat. AMBR. in psalm. 118 serm. 3, 8, 2. al.). EPIST. Alex. l. 337 H. -um cum optimo odore . . . arborum ramis abundantissime manans (item laudatur ob odorem: l. 409. SCHOL. Iuv. 14, 269. al. v. sub b). SERV. georg. 2, 119 balsamum est arbor ipsa, -um sucus collectus ex arbore — nam ὀπός dicitur sucus — xylobalsamum lignum ipsius arboris eqs. (sim. ISID. diff. 1, 79 GLOSS.L I Ansil. OP 220 IV Plac. O 6). AMBR. in psalm. 118 serm. 3, 8, 3 inde -um expressio dicitur, eo quod conpunctione ligni balsamum per cavernam punctionis erumpit. HEGES. 4, 17 p. 269, 6 -um . . . quod ideo cum adiectione significamus, quia agricolae cortice tenus virgulas incidunt eas, in quibus balsama generantur, ut per illas cavernas paulatim distillans umor se colligat; caverna autem Graeco sermone ὀπή dicitur (inde ISID. orig. 17, 8, 14). DIOSC. 1, 19 p. 15, 3 M. -u virtus calidissima est.

b adhibetur: **α** ad medicamenta conficienda: CELS. 5, 23, 3 nardi, -i, singulorum denarii seni. SCRIB. LARG. 33 stratioticum collyrium . . . recipit . . . haec: . . . -i denarios duo (= MARCELL. med. 8, 70). 38. 170. 176. 177. PELAGON. 490 pariter oleum, sal . . . -um addito melle deteris. CHIRON 68 collirium inungebis -u (cf. Veg. mulom. 2, 16, 2 collyrio opobalsamato). VEG. mulom. 3, 27, 5. MARCELL. med. 1, 36 -o . . . lethargicos perungi. 8, 71. al. SORAN. app. 5 pessarium conceptorium: -um, peucedanum eqs. et saepe. **β** ad cultum corporis: PLIN. nat. 13, 18 admiscetur unguento quod regale dicitur. MART. 11, 8, 1 lassa quod hesterni spirant -a drauci (IVV. 2, 41 hirsuto sp. -a collo). 14, 59 tit. -a (var. l. -um. seq. balsama me capiunt, haec sunt unguenta virorum). **γ** in rebus sacris: IREN. 1, 21, 3 (1, 14, 2 H.) deinde ungunt sacratum -o (gr. τῷ ὀπῷ τῷ ἀπὸ βαλσάμου trad., τῷ ὀποβαλσάμῳ coni. Harvey. 1, 21, 4 [1, 14, 3 H.; gr. βαλσάμῳ]). ITIN. Anton. Plac. rec. A 11 in aquam baptismi fundunt colathos plenos cum aromatibus et -o (aput balsamo trad., balsamo var. l. et rec. B). **δ** in variis rebus: PALLAD. 4, 9, 3 si semina eorum i. carduorum madefeceris . . . laurino oleo vel nardo vel -o. SIDON. epist. 9, 13, 5 vers. 53 oleum . . . nescientes . . . fundant -um lucernae.

2 de arbore balsami (cf. opobalsametum et Niedermann, Mus. Helv. 1, 1944, 233): GLOSS. III 593, 24 -us: arbor balsamus. 615, 2 -o: id est balsamus arbor (627, 13).

deriv.: opobalsamatus, opobalsametum.

opocarpasum, -ī et **opocarpat(h)um,** -ī n., ὀποκάρπασον (ad -path- cf. Frisk sub v. κάρπασον). i. q. sucus carpasi venenosus: PLIN. nat. 28, 158 asinino lacte poto venena restinguntur, peculiariter si hyoscyamum potum sit . . . aut -tum (opoch- var. l.). 32, 97 contra dorycnium aut -thum (-phatum, oporcarthom vel opachartum trad.). CIL IV 9024 -sum, batrachium, hyoscuimon, cicuta.

? ORIBAS. cup. 4, 72 La p. 593 si haec adpendas **opocisdo** sunt quemque lino adpendas ad collum, miraveris eqs. corruptum, Aa deest, gr. non resp.

opocissus, -ī m. (-isc- trad.), *ὀπόκισσος. i. q. sucus cissi: ALEX. TRALL. 2, 258 (in unguento) corticum pini lib. I, -i uncias quinque (gr. deest). ibid. adde . . . -i uncias quattuor (gr. II p. 539 κισσοῦ οὐγγ. δ'. τὸν ὀπὸν κτλ.).

opofilon v. opophyllum. **opoliscus** v. obeliscus.

opomīcōnum n. transcriptio gen. gr. ὀποῦ μήκωνος ut vid. (cf. opos sub 3 et p. 734, 6), quae coaluit sec. opobalsamum, opopanax. i. q. sucus papaveris: ALEX. TRALL. 1, 23 dyacodion et -um (opp- trad., gr. I p. 469 τὰ διὰ κωνείου καὶ ὀποῦ μήκωνος).

opopanacātus, -a, -um. ab opopanax. i. q. opopanace mixtus: CHIRON 70 inunges collirium -um et obobalsamatum (oppoponace thus cod., corr. Heraeus ex VEG. mulom. 2, 16, 6 inunges collyrio -o et opobalsamato).

***opopanax,** -cis m. (f. et n. v. infra), ὀποπάναξ (quod gr. fere resp.). scripturae codd. notabiliores: ap- CHIRON saepe. DIOSC. 3, 50 p. 399, 25. al. yp- PELAGON. ubique. opu- SORAN. app. 2. 5 ORIBAS. de formis et genere: sec. graec. gen. -os, -us: ORIBAS. syn. 3, 12, 4 p. 852. 3, 92, 1 p. 870 (ibid. -os, ubi nom. exspectes). al.; acc. -a: MARCELL. med. carm. 58 ORIBAS. syn. 3, 12, 6 p. 852. al. secundae q. d. decl. nom. -acus (-icus): PS. THEOD. PRISC. simpl. med. 103 GLOSS.; gen. -aci: ALEX. TRALL. 2, 258; abl. -aco: CHIRON 190. accedunt adi. (part.) fem.: PELAGON. 341 CHIRON 881. 886 ORIBAS. syn. 3, 12, 6 p. 852. 3, 92, 2 p. 870. ? neutr.: -x inter acc. SORAN. app. 5; -es (acc. sg.) SCRIB. LARG. 106 (var. l.). quasi indecl. -e: CHIRON 280. 414. 858. al. DIOSC. 3, 50 p. 399, 25. 400, 17. al. GLOSS. eucimo (i. euchymos). id est de panago. ius de panaco. confectio Aegyptiaca. pigmenta Aegyptiaca. legitur inde a CELSO.

1 i. q. sucus panacis Heraclei (ad rem v. Gossen, RE XVIII 2, 448): **a** adhibetur in arte medicinali (maxime in compositionibus medicamentorum. exempla pauca selecta): CELS. 5, 18, 5 composuit ex his: -is, styracis galbani, resinae, singulorum denariis II. 5, 23, 1B murrae, -is, nardi Syri eqs. SCRIB. LARG. 82 -x oleo diluitur (207 o. dilutus. 262). PLIN. nat. 20, 264 -is (-es var. l.) et mei tundem. PELAGON. 118 -is paululum. 230 -em cum farina hordeacia coques. MARCELL. med. 7, 19 addes . . . lac vel umorem panacis, id est -em. SORAN. app. 5 aliud pessarium conceptorium: opobalsamum, peucedanum, aristolochiam, . . ., -x. CASS. FEL. 42 p. 104, 18 ammoniaci gutta sola sive cum -e facit. saepissime apud medicos et veterinarios. **b** describitur natura, proventus sim.: PS. THEOD. PRISC. simpl. med. 103 de -e: -icus virtutem calidam et siccam ⟨habet et⟩ malaxat duritias totius corporis et constrictiones nervi calefacit eqs. (sim. ORIBAS. eup. 2, 1 O 3 p. 493). DIOSC. 3, 50 p. 399, 25 panace eraclio, unde -e colligitur. p. 400, 17 -e sic elige: croceum de foris habens colorem, de intus albus est, gustu amarus eqs. (gr. 3, 48, 3 ὀποῦ). ORIBAS. syn. 2, 56, 48 Aa p. 126, 7 M ø. sucus autem eius i. panacis id est -x differt gustu eqs. (La upupar, gr. ὀποῦ). ISID. orig. 17, 9, 28 ex quo panace profluit sucus, qui dicitur -x, croceus et pinguis, odore gravis et amarissimus.

? **2** de tota herba fere i. q. panaces (locos VEG. disputat Niedermann, Mus. Helv. 1, 1944, 231 sqq. eique hunc usum exemplis Graecis posterioribus probatum abiudicat. ad 1 pertinent loci, ubi in eadem compositione iuxtaponuntur -x et panacis radix: PELAGON. 111 [CHIRON 911 VEG. mulom. 2, 133, 1; de gr. v. Niedermann]. 454. CHIRON 333 [Veg. mulom. 2, 97, 3 panacis radicem tantum]; cf. VEG. mulom. 2, 119, 7 -is unc. II, eiusdem [i. panacis, cf. Niedermann] radicis ⟨unc. II⟩. locis infra insertis dubitamus, utrum usus vocum an compositio medicamenti varietur, cf. CASS. FEL. 42 p. 104, 15 aliqui . . . mittunt . . . pro radice panacis -em): PLIN. med. 3, 13, 1 ituri per nivem farinam -is bibere debent eaque perungui (cf. Plin. nat. 26, 117 panaces. an agitur de suco siccato et deinde trito?). CHIRON 414 acori . . ., anisi . . ., -e (inde VEG. mulom. 2, 121, 1 -is. cf. Pelagon. 128 panacis radicis). VEG. mulom. 1, 59 murrae unc., -is radicis (v. app. crit.; -is, ⟨panacis⟩ radicis coni. Niedermann coll. PELAGON. 454). 3, 13, 4 -is radicem (-is, ⟨panacis⟩ radicem Niedermann).

deriv.: opopanacatus.

opopeucedanum, -ī n., ὀποπευκέδανον (quod alibi non legitur), cf. opobalsamum, opopanax. scribitur in codd.: opiu-, -pec-, -cid-. i. q. sucus peucedani: PHILAGR. med. 4 p. 189, 12 quaecunque . . . sunt frigidae et siccae distemperantiae, camedria . . . et peucidanus . . . et -um. ALEX. TRALL. 1, 72 ad epilepticos . . . -i drachmas duas (gr. I p. 563 ὀποῦ πευκεδάνου).

opophyllum, -ī n., ὀπόφυλλον. -filon trad. de suco foliorum silphii: DIOSC. 3, 89 p. 416, 18 de -on: -on . . . simile efficacia habet cum silfin (gr. 3, 80, 6 ὁ δὲ ὀπὸς τῶν φύλλων αὐτοῦ sc. σιλφίου, Wellmann coni. ὀπόφυλλον).

[mel **opopinus** ORIBAS. syn. 4, 19, 7 La p. 22 v. vol. VIII 625, 7.]

opor v. sub oportet et opos.

opōricē, -ēs f., ὀπωρική. scribitur in codd. etiam operi(c)e. medicamentum e pomis compositum: PLIN. nat. 24, 129 (cf. 1, 24, 79) unum . . . arborum medicinis debetur nobile medicamentum, quod -en vocant (inde GARG. MART. med. 41 haec compositio de punicis apud Graecos -e dicta).

opōrothēca, -ae et opōrothēcē, -ēs f., ὀπωροθήκη (non legitur apud Graecos). acc. -en, abl. -e v. infra. i. q. pomarium (ad rem v. Blümner, Privataltertümer 73): VARRO rust. 1, 2, 10 cum huius (i. Tremeli Scrofae) spectatum veniant villas, non . . . ut videant pinacothecas, sed -as. 1, 59, 1 -as qui faciunt, ad aquilonem ut fenestras habeant atque ut eae perflentur curant eqs. 1, 59, 2 in -en (-e vel -ae var. l.) instruendam convivi causa. 1, 59, 3 in -a (-e var. l.) mala manere putant satis commode eqs. 2 praef. 2 palaestram . . . ornithona, peripteron, -en. Bohnenkamp.

***oportet,** -uit, -ēre. verb. impers.; inde oporteo, v. p. 745, 1 sqq. [cogitant de voce e praeverbio *op- et verbo *vortēre (iuxta vertere sicut pendēre iuxta pendere sim.) composita, notionis similiter ac in gr. καθήκει deflexae; cf. etiam lituan. pravértėja fere eiusdem sensus, cuius radici item littera -ē- additur. Sch.] de orig.: VIRG. gramm. frg. Montep. p. 96, 20 -ere . . . de oportunitate dirivatur (cf. lusum verborum p. 738, 48). de scriptura: op- scriptura sollemnis tam titulorum quam codicum (testatur GRAMM. suppl. 295, 12). opp- CIL IV 1356 (dub.). RVFIN. Adamant. 1, 5 HIST. Apoll. rec. C 1. -rd- CIL IV 4430. notatur o imprimis in formulis (cf. PROB. litt. sing. gramm. IV 273, 25. 275, 19. 20. 28): LEX Rubr. (CIL I² 592) 2, 5. 10. 13. 28 LEX Vrson. (CIL I² 594) 68, 2. 92, 15. 94, 29. 125, 18 PAP. Corp. 231, 9 (s. I/II). oporteb LEX Vrson. (CIL I² 594) 102, 35. inter exempla IIae coniugationis affert: CHAR. gramm. p. 331, 12 B. 476, 15. de formis: praes. -it: ITALA act. 4, 12 Lect. Gall. ed. Dold p. 14. I Tim. 3, 2 ibid. p. 51 VINDIC. gyn. p. 450d. IORD. Get. 39, 203 codd. PO. al. forma dubia oporterit ORIBAS. syn. 9, 22, 1 La (latetne oporte erit? cf. Blatt, Acta Andr. et Matth. 18 p. 69, 4 et Arch. lat. med. aevi 20, 1950, 188). de prosodia: op- correptum testatur GRAMM. suppl. 259, 12 (affert VERG. ecl. 6, 5), productum apud COMM. apol. 522 instr. 2, 18, 15. de usu: CHAR. gramm. p. 331, 12 B. -et me, paenitet me, pudet me eqs. (cf. PRISC. gramm. III 230, 6 possunt . . . casibus coniungi impersonalia: . . . accusativo . . . 'iuvat me, delectat me, decet me, -et me'. sim. 230, 15). PRISC. gramm. III 229, 22 infinitivis coniungitur. de notione (de differentiis v. passim in capite primo): SYNON. Cic. p. 413, 26

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

convenerat. decuerat. -uerat. fas erat. necesse erat. p. 448, 7 ut res desideravit. ut convenit. ut expedivit. ut -uit . . . ut decuit. GLOSS. -et: δεῖ. χρή. -bat: ἔδει. -bit: δεήσει. -uit: ἔδει. congruens fuit (*ad* TER. Andr. 238 *Goetz*). -uerat: ἔχρῆν. non -bat: οὐκ ἔδει. NOT. Tir. 29, 19 -tit. 29, 20 non -tit. *legitur in prosa oratione inde a temporibus antiquissimis* (LEX reg., Papir.) *per totam latinitatem, adamant oratores et auctores sermonis cotidiani (v. Axelson, Unpoet. Wörter 13 sqq.), in poesi apud* NAEV., PLAVT., ENN., CAECIL., TER. *aliosque vetustiores nec non* PVBLIL. (*septies*) *et* OV. (*decies*); *singulos vel paucos locos exhibent* CATVLL., LVCR., VERG. ecl., CIRIS, DIRAE, HOR. sat., epist., LYGD., PRIAP., PROP., PHAEDR., SEN. *trag.*, PERS., MART., IVV. *paucique recentiores.* [*falso trad.*: LEX VRSON. (CIL I^2 594) 70, 10 (poterit *edd. coll. l. 71, 22*). *locis lacunosis vel corruptis*: PLAVT. Most. 802 AFRAN. com. 319 CIC. Font. 1 VARRO ling. 10, 28 SEN. nat. 3, 18, 3.]

i. q. δεῖ, χρή.

CAPVT PRIMVM: ***de notione.***

I *pertinet ad officia, mores, actiones hominum* (*deorum e. g.* SEN. nat. 2, 43, 1; *dei christ. e. g.* TERT. adv. Hermog. 2, 4; *resp.* καθήκειν ITALA gen. 19, 31 [Iren. 4, 31, 1 = 4, 48, 1 H.]. I Macc. 10, 36. 12, 11. II Macc. 4, 19): **A** *vario usu* (*selecta paucissima*): PLAVT. Aul. 180 magister, quem dividere argentum -uit. Cas. 263 filio nos -et opitulari. Persa 123 cynicum esse ⟨e⟩gentem -et. Poen. 628 viam qui nescit, qua deveniat ad mare, eum -et amnem quaerere comitem sibi. TER. Ad. 504 vos aequo animo aequa noscere -et, si vos voltis perhiberi probos. 672 an sedere -uit domi virginem? CATO agr. 21,5 *faber* trapetum -et accommodet. POMPON. Atell. 57 vocem deducas -et, ut videantur mulieris verba. RHET. Her. 1, 2, 2 quas res oratorem habere -at, docebimus. 2, 31, 50 conmiserationem brevem esse -et.

B *in sententiis, proverbiis sim.*: CARM. Gell. 4, 9, 1 religentem esse -et, religiosus ne f⟨u⟩as. COM. pall. inc. 42 nec mulieri nec gremio credi -ere (PVBLIL. A 27 animo dolenti nihil -et credere [credi *var. l.*]. PETRON. 82, 6 non multum -et consilio credere, quia suam habet fortuna rationem). TRAG. inc. 78 usquequaque sapere -et: id erit telum acerrimum. RHET. Her. 4, 21, 29 dil⟨e⟩gere -et, quem velis diligere. 4, 28, 39 esse -et, ut vivas, non vivere, ut edis ([*v. Calboli ad l.*]. CIC. de orat. 2, 233 quem *oratorem* cum Catulus nuper audisset, 'faenum alios' aiebat 'esse -ere'). CIC. off. 3, 3 non solum ex malis eligere minima -ere, sed etiam excerpere ex his ipsis, si quid inesset boni. Att. 13, 20, 4 in omni vita sua quemque a recta conscientia traversum unguem non -et discedere. VARRO frg. Non. p. 523, 28 sexagenarios de ponte deici -ere. CATVLL. 70, 4 mulier cupido quod dicit amanti, in vento et rapida scribere -et aqua. PVBLIL. A 35 avidum esse -et neminem, minime senem. D 11 difficilem habere -et aurem ad crimina. *al.* SEN. apocol. 1, 1 aut regem aut fatuum nasci -ere. PETRON. 39, 3 pisces natare -et. QVINT. inst. 4, 2, 91 mendacem memorem esse -ere. IVV. 14, 207 unde habeas, quaesit nemo, sed -et habere. *al.*

C *usus iudicialis exempla notabiliora*: **1** -et (ex) lege: *cum praepos.*: LEX Papir. (Fest. p. 347) uti ex legibus plebeique scitis exigere . . . -et (LEX agr. [CIL I^2 585] 9. 10 LEX Corn. de XX quaest. [CIL I^2 587] 2, 8. 2, 12. *al.*). LEX Bant. (CIL I^2 582) 8 ⟨e⟩x h⟨ace⟩ l⟨ege⟩ facere (CIL I^2 595, 11 LEX repetund. [CIL I^2 583] 70 [*bis*]. 73. 88 LEX agr. [CIL I^2 585] 12. 17. 97 LEX Rubr. [CIL I^2 592] 2, 28 LEX Vrson. [CIL I^2 594] 69, 5. 92, 14. *al.*). CIL I^2 1635, 7. CIC. inv. 2, 98 ex l. . . . populi. Verr. II 5, 52 ex l. Terentia et Cassica. *al.* LEX Anton. de Term. (CIL I^2 589) 2, 17 ex l. Porcia. LEX Iul.munic. (CIL I^2 593) 49 e l. locationis. *al.* *mero abl.* (*iunctura liberiore apud* CATONEM): PLAVT. Stich. 504 (*iocose*) qua l. nunc me⟨d⟩ essurire -at (CATO agr. 149, 1. *al.*). CATO agr. 146, 1 oleam . . . hac l. venire -et (147. 150, 1 LEX Iul.munic. [CIL I^2 593] 1. 3. 4. 6. *al.* LEX Vrson. [CIL I^2 594] 68, 1. 2. 70, 19. 72, 33. *al.*). CIC. Verr. II 2, 31 eorum *Siculorum* legibus. II 2, 53 parad. 32. *al.* **2** *cum aliis determinationibus* (*cf.* plebiscitis *sub 1*): LEX agr. (CIL I^2 585) 12 ex s⟨enatus⟩ c⟨onsulto⟩ esse -et -bitve (CIC. Att. 16, 16, 11 fam. 8, 8, 8 LEX de imp. Vesp. [CIL VI 930] 36. *al.*). EDICT. procos. Q. Scaev. Cic. Att. 6, 1, 15 ex fide bona (CIC. off. 3, 66 LEX Rubr. [CIL I^2 592] 1, 26. 1, 36. *al.*). ad Q. fr. 3, 1, 24 edicto. VARRO rust. 2, 1, 15 civili iure (GAIVS inst. 4, 34 ex i. Quiritium [4, 36]. PAVL. dig. 50, 17, 84 i. gentium). LEX Vrson. (CIL I^2 594) 92, 13 ex . . . d⟨ecurionum⟩ d⟨ecreto⟩ (15. 129, 34). LEX de imp. Vesp. (CIL VI 930) 27 ex . . . rogatione (36). POMPON. dig. 34, 3, 8, 7 ex furtiva causa. *al.*

II *pertinet ad necessitatem consequendi rebus insitam*: **A** *relationes apparent concludendo, coniciendo*: **1** *indicium noscitur ex enuntiato secund.* (*fere coniunctionali*): PLAVT. Amph. 1031 prodigum te fuisse -et olim in adulescentia . . .; quia senecta aetate a me mendicas malum. Asin. 381 ut demonstratae sunt mihi, hasce aedis esse -et, Demaenetus ubi dicitur habitare (Cist. 717 hanc scire -et, filia tua ubi sit, signa ut dicit). Bacch. 602 nequam esse -et, cui tu integumentum improbu's (*item per enunt. relat.*: Poen. 1030 servom . . . te esse -et et nequam et malum, . . . advenam qui inrideas. Pseud. 438 CIC. inv. 1, 80. *al.*). 819 hunc si ullus deus amaret, plus annis decem . . . mortuom esse -uit (Poen. 1073 si ita est . . ., signum esse -et *eqs.* CIC. inv. 1, 47 Tusc. 1, 12. *al.*). CIC. inv. 1, 84 quoniam habes istum equum, aut emeris -et aut hereditate possideas aut *eqs.* (dom. 110 bonam esse -et *deam*, q. quidem est aps te dedicata. nat. deor. 1, 109. 2, 32 HOR. sat. 2, 6, 52). nat. deor. 2, 41 cum solis ignis similis eorum ignium sit, qui sunt in corporibus animantium, solem quoque animantem esse -et. **2** *alia*: PLAVT. Amph. 322 olet homo quidem malo suo.:: . . . :: atque haud longe abesse -et. 783 aut . . . haec praestigiatrix . . . est aut pateram hic inesse -et. Bacch. 552 ille . . . accuratum habuit . . ., faceret in me *malum* . . . :: improbum istunc esse -et hominem. Mil. 47 quanta . . . summa est? :: septem milia. :: tantum esse -et. Most. 895 novit erus me. :: suam quidem pol culcitulam -et. Pseud. 613 hunc hominem malum esse -et (*indicium potius e ratione actionis apparet ut*: Rud. 568 meas -et intus esse hic mulieres. 1109 cistellam . . . inesse -et. 1165 filiam meam esse hanc -et). TER. Phorm. 851 familiariorem -et esse hunc: minitatur malum. CATO agr. 1, 2 in bona regione bene nitere -bit *vicinos*. CIC. Verr. II 5, 71 quam multos esse -ret, ex ipso navigio . . . coniciebant. Att. 7, 17, 2 scire iam te -et, . . . quas . . . ferat litteras; scriptae enim . . . ita sunt, ut *eqs.* PETRON. 74, 2 non sine causa . . . signum dedit; nam aut incendium -et fiat aut *eqs.* 92, 4 'laudo' inquit 'Ganymedem; -et hodie bene sit'.

B *relationes apparent quolibet modo* (*pauca selecta*): CIC. de orat. 1, 243 nasci prius -ere quam emori. Tim. 41 omnia . . . genera animalium . . . teneat . . . -bit *caelum*, ut ex eodem ne quid absit (SEN. nat. 3, 29, 5 aliquid -et . . . accedat, ut *eqs.* 6, 8, 5 habeant *terrae* . . . -et . . . humorem . . ., ut . . . possint. 7, 15, 1. *al.* QVINT. inst. 5, 10, 65 ut sit civis, aut natus sit -et aut factus. TERT. adv. Prax. 10 p. 240, 25 ut maritus sim, habeam -et uxorem. *al.*). VARRO ling. 9, 99 verba omnia commutare syllabas -ere. CATVLL. 90, 3 magus ex matre et gnato gignatur -et. LVCR. 1, 778 primordia . . . -et naturam . . . adhibere *eqs.* HYG. Gell. 16, 6, 15 -et habeat dentes octo *bidens*. VITR. 7 praef. 11 scripserunt, quemadmodum -at . . . lineas ratione naturali respondere. SEN. dial. 3, 7, 4 rapiat illum -et . . . pondus suum. nat. 2, 28, 1 non tantum ire nubes -et, sed agi magna vi. epist. 91, 18 doleas -et et sitias et esurias *eqs.* (*cf.* 107, 2 viam *vitae* ingressus es: labaris -et . . . et cadas *eqs.*). 113, 5 quod aliud est, suum -et esse *eqs.* PLIN. nat. 31, 37 aquam salubrem aëri quam simillimam esse -et. QVINT. inst. 5, 8, 5 nec ulla res probari nisi ex alia potest eaque sit -et aut maior aut par aut minor. APVL. mund. 1 eam *sphaeram* tamen radicibus -et teneri. 15 ordine quidem tonare prius -et, postea coruscare. TERT. adv. Marc. 1, 5 p. 296, 22 qua *regula* deum id esse -et, cui nihil adaequetur. 1, 12 p. 305, 28 nihil -et esse sine causa. *al.*

III *de ratione q. e. inter -et et verba affinia* (*de abundantiis cf. p. 743, 56 sqq.*): **A** *distinguuntur debere, decere sim.* (*talia variandi causa saepe iuxtaponuntur; item gerund.; cf. in lusu verborum* opportunum est AMM. 25, 3, 19 AVG. catech. rud. 17, 28): **1** necesse est (*cf. in struct. pers.* CIC. Tull. 5): CIC. inv. 2, 86 aut n. est aut -et (de orat. 2, 106). Verr. II 2, 31 non n. erit . . . condemnare eum, quem non -at? II 5, 37 non quia n. fuerit . . ., sed quia sic -uerit (PANEG. 3, 32, 3). Sest. 86 et quid -ret . . . fieri et quid n. esset. leg. 3, 5. *al.* 'n. est' *plus valere apparet*: CIC. Verr. II 3, 181 quasi non modo liceret, sed etiam -ret, nec solum -ret, sed plane n. esset (*pariter iungitur*: II 4, 84 QVINT. inst. 11, 1, 62 decl. 368 p. 404, 5). LIV. 7, 35, 6 quem . . . -et fallatis, immo n. est. QVINT. decl. 306 p. 201, 14 quis enim dicit 'necesse est', qui dicere potest '-et'? **2** decet (decere): CIC. orat. 73 sq. utrum decere an -ere dicas; -ere enim perfectionem declarat officii, quo et semper utendum est et omnibus, decere quasi aptum esse consentaneumque tempori et personae. PS. SEN. mon. 96 magis eos . . ., quos non decet quam quos -et. PANEG. 2, 7, 1. **3** opus est (*cf. in struct. pers.* CIC. Att. 4, 6, 2): CIC. Att. 13, 25, 1 (24, 2) hoc fieri et -et et o. est. **4** fas est (*cf. iuxta pos.* QVINT. decl. 328 p. 290, 24): PANEG. 9, 10, 1 et -et et f. est *eqs.* **5** debere: VIRG. gramm. frg. Montep. p. 96, 19 aliud est dici non debet, dici non -et; -ere enim de oportunitate dirivatur; debere autem ex insolubili debito; unde et si dicis non -et, non tam fieri omnino interdicis quam oportunum non esse ostendis; cum autem dicis non debet, indebitum si umquam fiat.

B *accedunt alia verba* (*notabiliora quaedam*): **1** licere: LEX agr. (CIL I^2 585) 60 agrum . . . dare -⟨u⟩it (-bit *trad.*) licuitve (61). CIC. inv. 2, 71 licebit et -bit (LIV. 5, 11, 16. *al.*; *cf.* COD. Iust. 1, 14, 1 [*a. 316*] et -et et licet). Q. Rosc. 25 crimen aut obice, ubi licet agere, aut iacere noli, ubi non -et. Verr. II 1, 12 si licuisse sibi ostenderit, ego -uisse concedam. II 3, 181 *iuxta* necesse esset (*v. supra*). Balb. 7 aliquid . . . non contra ac liceret factum . . ., sed contra atque -ret. de orat. 2, 106 ut aut -uerit aut licuerit aut necesse fuerit. *al.* EDICT. imp. Aug. de aq. Venafr. (CIL X 4842) 69 ⟨. . . ut ex lege, q⟩uae . . . lata est, licebit -bit (*sim. iuxta pos. cf. in struct. pers.* LEX Quinctia [Frontin. aq. 129] 29). SEN. contr. 2, 5, 17 non -uerit . . ., etiamsi licuit (AMM. 30, 8, 8. *in struct. pers. iam* CIC. Balb. 8). *sim. al.* **2** *varia* (*cf.* libet *in struct. pers.* SEN. Phoen. 146): CIC. inv. 2, 75 non ita fieri solere neque -ere (off. 3, 18 quod dixerit 's.' non etiam '-ere'.

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cf. in struct. pers. SEN. epist. 99, 17). Vatin. 42 nec placuisse nec -uisse (Att. 4, 13, 1). PAVL. dig. 47, 10, 18 pr. et -ere et expedire.

CAPVT SECVNDVM: ***syntactica.***

I *accedit inf.* (*test.* PRISC. gramm. III 229, 22. *de positione*: -et *infinitivum saepius sequitur, sed haud raro praecedit, imprimis emphaseos causa*): A *inf. solus* (*certiora tantum*): 1 *activi*: a *ponitur per se*: PLAVT. Amph. 78 virtute ambir e-et, non favitoribus. LEX Papir. (Fest. p. 344) uti . . . esse . . . -et (LEX Rubr. [CIL I² 592] 2, 11. 40 LEX Quinctia [Frontin. aq. 129] 31). TER. Phorm. 527 ita . . . facere (CIC. inv. 1, 98). TRAG. inc. 78 sapere. LVCIL. 1010 ingenio . . . confidere. CATO agr. 155, 2 circumire. 157, 11 fovere. or. inc. frg. 19 iure . . . uti (RHET. Her. 2, 2, 2. *al.* CIC. inv. 1, 47. *al.*). *et saepe.* b *accedit obi. acc.*: PLAVT. Bacch. 477 rem mandatam gerere (SEN. dial. 9, 15, 6. *al.*). Men. 167 summum olfactare -et (-et o. *Guyet hiatum tollens*) vestimentum muliebre. Truc. 244 datores . . . quaerere (CIC. inv. 2, 100. *al.*). *al.* LEX Bant. (CIL I² 582) 8 (quae) . . . facere -uerit (RHET. Her. 2, 6, 9. 2, 7, 10. *al.*). CATO or. frg. 18, 3 aquam . . . inferre -bat (RHET. Her. 3, 10, 5 argumentationem). 144, 1 oleam . . . locare (145, 1). *al.* ASELL. hist. 10 facta sua spectare (CIC. inv. 2, 33 spectari *var. l.*). *et saepe.* c *pro obi. accedit enunt.*: PLAVT. Friv. frg. 6 nave agere -et, quod agas, non ductarier (*item relat.*: RHET. Her. 4, 21, 29 CIC. inv. 2, 68. 90 de orat. 3, 70 VARRO rust. 1, 45, 2. 9, 12 CATVLL. 70, 4. *al.*). RHET. Her. 2, 5, 8 -et considerare, ubi fuerit (*item interrog.*: CIC. inv. 1, 35. 39. 89. *al.* Q. CIC. pet. 35 VARRO ling. 9, 43 rust. 2, 1, 13. *al.*). 4, 48, 61 observare -et . . ., ut *eqs.* (CIC. inv. 1, 33 VARRO rust. 1, 13, 7. 1, 22, 6. *al.*). CIC. inv. 1, 83 -et . . . animadvertere, ne *eqs.* (VARRO rust. 2, 5, 14 cavere. CELS. 4, 23, 2 prospicere. *al.*). d *pro obi. accedit inf.*: CIC. inv. 1, 65 (*bis*) -et velle sapere. 1, 68 ex medicina nihil -et putare proficisci nisi *eqs.* 1, 88 demonstrare -bit . . . ex eo . . . confici complexionem. *al.* VARRO rust. 1, 34, 1 incipere scribunt -ere serere. 2, 2, 14. 2, 10, 2. LIV. 1, 43, 12 nec mirari -et . . . non convenire. *al.*

2 *passivi* (*sc. verbis impersonaliter usurpatis*): a *praes.*: PLAVT. Cas. 439 ita fieri -et (TER. Haut. 562 CATO agr. 151, 4 CIC. inv. 2, 75 Verr. II 4, 84. *al.; cf.* PLAVT. Merc. 950 sic. VITR. 8, 5, 1 ut. *sim. al.*). COM. pall. inc. 42 nec mulieri . . . credi -ere (CATO or. frg. 51 RHET. Her. 2, 7, 10. 11 CIC. inv. 2, 48 [*bis*]. 2, 50 [*quater*]. Q. Rosc. 43. *al.*). CATO agr. 142 imperari. *al.* RHET. Her. 1, 12, 22 agi (CIC. div. in Caec. 19. top. 66 [*in vetere formula fiduciae*] ut inter bonos bene agier -et [off. 3, 70 fam. 7, 12, 2]. *al.*). 2, 16, 24 ignosci reo (4, 17, 25. *al.*). *al.* CIC. inv. 2, 68 contra auctoritatem dici (Cluent. 17 ac. 2, 17. 2, 60. *al.*). 2, 74 concedi (Caecin. 67. 77). Caecin. 68 *si* aliter iudicari dicunt -ere, male iudicari -ere dicunt (LEX Vrson. [CIL I² 594] 96, 6 qu(a)eri iudicarive. NEP. Paus. 3, 7. *al.*). *et saepe.* b *perf.*: -uit (*fere forma concisa ut infra p. 741, 30 sqq.; forma plena l. 49*): PLAVT. Merc. 724 dictum -uit. Most. 1093 factum iam esse -uit (Stich. 354 f. -uit). Persa 448 dum stas, reditum -uit. TER. Andr. 239 nonne -uit praescisse me ante? nonne prius communicatum -uit. Haut. 200 utut erat, mansum tamen -uit. -et: CIC. Deiot. 39 quibus *viris* semel ignotum a te esse -et. PAVL. dig. 41, 6, 1 pr. nec sufficit opinari, sed et donatum esse -et.

B *acc. c. inf.*: 1 *activi* (*vel depon.*): a *in structura integra*: α *c. inf. verbi q. e. esse* (*compos. v. infra*): NAEV. com. 128 sonticam esse -et causam. PLAVT. Amph. 268 me malum esse (Pseud. 613). 992 ut filium bonum patri esse -et (Men. 982). Aul. 758 meam illam esse (*al.; cf.* Rud. 714 tuas). Most. 205 illi m(e) soli censeo esse -ere opsequentem (*cum part. praes. ut e. g.* CIC. leg. 2, 16 adrogantem. or. frg. A VIII 13 diligentes. CAEL. Cic. fam. 8, 4, 4 audientes). *al.* TER. Phorm. 70 regem me (*om.* D^1L) esse -uit. 851 familiariorem -et esse hunc. CATO agr. 2, 7 patrem familias vendacem non emacem esse -et. 3, 5 vasa bina esse -et. *al.* LEX agr. (CIL I² 585) 9 quoius eum agrum . . . (ess)e -et -bitve (10). *et saepe.* c. *acc. neutr. sing.* (*vix nom. per structuram personalem*): PLAVT. Most. 868 corium esse -et sincerum. Poen. 1073 signum esse -et in manu laeva. Pseud. 1165 commune istuc esse (QVINT. decl. 335 p. 317, 25 liberum). RHET. Her. 4, 17, 24 quid esse -at in vita (VITR. 2, 1, 8 in architecto. *al.*). 4, 47, 60 tantum velocitatis. CIC. Verr. II 1, 72 aliquid. 2, 124 commercium. leg. agr. 2, 31 id . . . eodem iure (fin. 5, 17. *al.*). *al.* VARRO ling. 9, 40 simile esse verbum. *al.* LIV. 40, 15, 10 praesidium. *al.*

β *c. inf. variis*: PLAVT. Amph. 783 pateram hic inesse -et (Rud. 1109. 1133 CIC. inv. 2, 102 Manil. 28. *al.; cf.* PLAVT. Poen. 254 adesse. CATO agr. 4, 1 clatros interesse. *sim. al.*). 996 quod omnis homines facere -et (Capt. 294. 388. *al.* TER. Hec. 775 Phorm. 222 LEX agr. [CIL I² 585] 30 CIC. inv. 2, 92. *al.*). Bacch. 790 me -et scire (Capt. 283 Cist. 717 Men. 608 Mil. 477 ENN. scaen. 168 CIC. Tusc. 4, 82. *al.*). Epid. 261 nos . . . dicere (LEX agr. [CIL I² 585] 17 ius deicere. CIC. S. Rosc. 35. *al.*). Men. 459 eos -et . . . dare operam (CIC. Verr. II 3, 25. *al.*). Most. 283 non me istuc curare -et (Persa 76. *al.*). 969 me ire -et (Persa 562. *al.*). *al.* ENN. scaen. 337 te . . . hoc -et profiteri et proloqui. TER. Hec. 449 me . . . obsequi -et. Haut. 546 te adiutare -et. *al.* CATO agr. 20, 1 eam *columellam* rectam stare -et (CIC. Sest. 7. *al.; cf.* CATO orig. 2 rationem exstare. SEN. contr. 10, 4, 11 crimen constare). *al.* EPIST. praet. ad Tiburt. (CIL I² 586) 13 vos . . . animum vostrum indoucere -et. *et saepissime.* c. *acc. neutr. sing.* (*vix nom. per structuram personalem*): CATO agr. 147 vinum . . . venire (148, 1. 149, 1 pabulum). RHET. Her. 4, 3, 6 testimonium . . . convenire. CIC. inv. 2, 177 id . . . valere (Verr. II 1, 125 edictum. 3, 194 crimen. Caecin. 67 ius civile. Mur. 60 iudicium. de orat. 1, 244 scriptum. QVINT. decl. 308 p. 212, 4 ultimum *testamentum*). Verr. II 1, 117 sequi illud -et: '*eqs.*' Cluent. 92 iudicium . . . obesse. orat. 199 id . . . vacare. top. 19 manere nihil (20). CAES. civ. 3, 10, 9 interesse id (interea et *codd.*). LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 103 quod . . . procede-r(e). QVINT. inst. 3, 6, 80 subesse aliquid. *al.*

b *in structuris mancis*: α *suppl. acc.*: CARM. Gell. 4, 9, 1 religentem esse -et (*sc. te*; *item*: PLAVT. Bacch. 400 Cist. 96 Persa 19. 229. 273 TER. Haut. 635 CATO agr. 132, 1. *al.*). PLAVT. Amph. 322 olet homo . . . : : . . . : : atque haud longe abesse -et. Aul. 757 *illam* meam esse. *al.* CATO agr. 1, 2 *vicinos* bene nitere -bit. 3, 2 *patrem familiae* habere. *al.* LEX agr. (CIL I² 585) 83 *civem Romanum* dare -bit. RHET. Her. 2, 15, 22 -ueritne . . . peccare *reum*. *al.* CIC. inv. 2, 75 *accusatorem* comparare *eqs.* 2, 87 proficisci *legatos*. *al.* *pro acc. substituuntur enunt. (relat. vel. condic.) vel inf.*: PLAVT. Amph. 316 alia forma esse -et, quem tu pugno legeris. Bacch. 602 nequam esse -et, cui *eqs.* Cas. 410 loqui licere -et (LIV. 1 praef. 7. 4, 5, 2. *al.*). 571 qui advocatos advocet, rogitare -et *eqs.* (Most. 1148 Pseud. 438 Stich. 726 VARRO ling. 9, 8 rust. 1, 17, 4. 1, 63. *al.*). Rud. 1385 quod . . . promisisti, meum esse -et (PVBLIL. R 4 SEN. epist. 113, 5 PLIN. epist. 4, 12, 2. *al.*). CIC. Verr. II 5, 19 crimini . . . reo . . . esse -ere, si . . . severius iudicaverit? (Cluent. 112 VARRO ling. 9, 65. *al.*). Caecin. 96 non quicquid populus iusserit, ratum esse -ere. *al.*

β *suppl. inf.*: TER. Phorm. 399 dilucide expedivi, quibus me -uit iudicibus. CIC. inv. 1, 10 is agere videtur, quem -et (2, 57). Phil. 8, 31 ut imitarentur ii, quos -bat. VARRO ling. 9, 70 dicunt utrosque *casus* in vocibus -ere (*sc. esse*). BELL. Afr. 57, 5 dicitur Iuba cum eo *Scipione* egisse, non -ere illum eodem vestitu ((uti) vestitu *edd., sed cf. Baehrens, Beitr. z. lat. Synt. 289*) atque ipse uteretur. COMM. instr. 1, 32, 14 ultima fatorum non providens, quae te -et.

2 *passivi* (*quis obligetur, indicatur per praep.* ab *inde a* RHET. Her. 1, 16, 26 *passim; per dat. auct.* SVET. Nero 43, 2 GREG. TVR. Thom. p. 100, 4): a *in structura integra*: α *c. acc. variis*: (I) *inf. praes.*: LEX reg. Fest. p. 178 homo si fulmine occisus est, ei iusta nulla fieri -et (PLAVT. Epid. 139 me . . . piacularem. CATO agr. 34, 1. 40, 1. *al.* LEX repetund. [CIL I² 583] 73 RHET. Her. 1, 9, 14. *et saepe*). PLAVT. Cist. 246 te . . . caedi -ere arbitror (PLIN. nat. 15, 22 nec ligna ibi c. -ere). Poen. 1080 reddi bona. Trin. 531 opseri mores malos (*cf.* CATO agr. 6, 1 rapa, raphanos . . . seri [*al.*]). TER. Andr. 786 hanc *ancillam* -et in cruciatum abripi. CATO agr. 2, 4 cibaria . . . dari non -uisse (54, 1. 70, 1. *et saepe*). 155, 1 aquam de agro depelli -et. *al.* SENT. Minuc. (CIL I² 584) 44 eos omneis solvei mittei leiber(are)ique . . . -ere (CIC. Manil. 62 S. C. Cic. fam. 8, 8, 8 CAES. civ. 1, 32, 8. *al.*). LEX agr. (CIL I² 585) 61 numer(um) . . . hominum in coloniam . . . deduci -uit. *et saepissime.* (II) *inf. perf.*: PLAVT. Cas. 392 paratum -et esse iam laqueum tibi. CATO agr. 38, 4 lapides coctos esse -bit. 124 canes . . . clausos esse (CIC. Mur. 9). RHET. Her. 3, 24, 39 eos . . . esse . . . exercitatos. VARRO Men. 175 pransum ac paratum esse te. CIC. inv. 1, 80 caedem factam esse. Cluent. 150 laqueos legum . . . propositos esse (*cf.* SEN. epist. 94, 26 reposita [COLVM. 11, 2, 71]. SCRIB. LARG. 130 inpositum esse medicamentum). 160 iudicem . . . devinctum legibus esse. leg. agr. 2, 84 agros desertos . . . esse. Phil. 2, 112 caritate te . . . saeptum -et esse, non armis. *al.* *pendet a perf.* -uit *vel ab imperf.* -bat: PLAVT. Cas. 766 cenam iam esse coctam -uit. CIC. Catil. 2, 3 interfectum esse L. Catilinam et . . . supplicio adfectum iam pridem -bat. LIV. 40, 12, 9 -uit . . . non expectatam fabulam esse . . ., sed proditionis me ante (meae ante me *M*) accusatum. VITR. 3 praef. 1 *Socrates* memoratur . . . dixisse, -uisse hominum pectora fenestrata et aperta esse. IREN. 3, 11, 9 (3, 11, 12 H.) -bat . . . speciem evangelii bene compositam et bene compaginatam esse.

β *c. acc. neutr. sing.* (*vix nom. per structuram personalem*): (I) *inf. praes.*: LEX Liv. 22, 10, 5 (*verba rogationis de vere sacro factae a. 217*) quod fieri -bit (*item cum* fieri: PLAVT. Truc. 424 CATO agr. 132, 1 RHET. Her. 2, 14, 21 CIC. inv. 2, 92. *al.; cum aliis verbis*: RHET. Her. 3, 19, 32 videri. 4, 13, 19 concedi. 4, 23, 33 dici. CIC. inv. 2, 22 sumi. Verr. II 3, 34 dari. *sim. al.*). PLAVT. Amph. 723 et mălum et mălum dari. TER. Ad. 5 vitio duci factum (CIC. inv. 1, 12. 2, 77. *al.*). CATO agr. 24 vinum . . . hoc modo fieri. 151, 1 semen . . . seri. *al.* LEX repetund. (CIL I² 583) 43 iudicium fieri (70 RHET. Her. 2, 15, 22 [*bis*]. CIC. Mur. 74. *al.*). LEX Corn. de XX quaest. (CIL I² 587) 2, 34 quantum . . . darei. RHET. Her. 1, 16, 25 quid -at . . . destinari (3, 3, 4 fieri [*al.*]. CIC. inv. 2, 40 considerari. Cluent. 3 dici. *al.*). *et saepe.* (II) *inf. perf.*: PLAVT. Amph. 318 exossatum os esse. CIC. Cluent. 129 id . . . factum esse (*item perf.* -uit: Catil. 1, 5). fin. 5, 17 id . . . aptum . . . esse. VARRO rust. 2, 2, 7 solum -et esse eruderatum. CELS. 6, 17 hoc . . . inpositum esse. *al.*

b *deficiente acc.*: α *suppl. acc.*: (I) *ad inf. praes.*

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*exempla paucissima selecta*): Lex reg. Fest. p. 189 cuius auspicio ... spolia capiuntur, Iovi ... darier -at (*sc. spolia*). Ter. Ad. 659 non -ere huic dari (*sc. filiam*). 955 dictumst vere et re ipsa fieri -et. Cato agr. 17, 2 legi (*sc. materiem*). 146, 3 cui dari -bit (*sc. mercedem*). Rhet. Her. 3, 4, 7 narrari (*sc. rem ut*: 4, 25, 35). Cic. inv. 2, 98 negat -ere publicari (*sc. navem*). Verr. II 4, 141 decerni (*sc. laudationem*). Ⓘ *ad inf. perf.*: Plavt. Trin. 1092 visne aquam tibi petam? :: ... esse offusam (*Z*, -sa *cett.*) -uit. Cic. ac. 2, 46 -et ... esse armatos (*sc. nos*). Q. Cic. pet. 25 amicitiis ... munitum esse -et (*sc. te*). Colvm. 2, 4, 4 iteratos esse -bit (*sc. campos*). *al.*

β pro acc. substituuntur enunt. vel inf.: Cato agr. 52, 1 quae diligentius propagari voles, in aullas ... propagari -et *eqs.* (*item enunt. relat.*: 133, 2 Cic. leg. 3, 30 Varro ling. 8, 50. 9, 16 Liv. 34, 6, 17 Val. Max. 4, 3, 10. 7, 2, 2 Colvm. 6, 37, 8. 11, 3, 19. 12, 20, 6. *al.*). Rhet. Her. 2, 14, 21 -bit quaeri, ipsumne -uerit iudicare *eqs.* (Cic. inv. 2, 60. 2, 94. Caecin. 85. *al.*; *item interrog.*: inv. 2, 87 si ... possit, videri -bit [ac. 2, 108]. Verr. II 4, 13 spectari [Caecin. 85 Cluent. 76. *al.*]. *al.*). Cic. inv. 1, 81 in signo primum verum esse ostendi -et (*item inf. vel acc. c. inf.*: Cael. 4 Alf. dig. 8, 5, 17, 1. Cels. 4, 11, 4 ignorari [8, 10, 5B]. Colvm. 6, 37, 9. *al.*). 2, 79 si ... dabitur ..., sumi -bit (*item enunt. condic.*: 2, 91 Caes. Gall. 1, 44, 8 Colvm. 9, 14, 7. 12, 23, 2. *al.*). Verr. II 1, 157 ignosci tibi -ere, quod falsum codicem protuleris. dom. 68 non -ere, ut de me lex ferretur, decerni (fin. 3, 15 Frontin. aq. 113. *al.*). Varro ling. 7, 34 addi -et ...: '*eqs.*' (*item oratio recta*: 9, 85 dici [9, 107. 10, 16 Qvint. inst. 8, 3, 31]. *al.*). Caes. Gall. 3, 24, 5 exspectari diutius non -ere quin ad castra iretur (Alf. dig. 33, 7, 16, 2. *al.*). 7, 66, 7 confirmari -ere, ne *eqs.*

c -uit (-bat) *c. acc. part. perf.* (*suppl.* esse, *cf. p. 740, 52*; *pass. impers. p. 739, 48 sqq.*): Plavt. Aul. 754 tu illam scibas non tuam esse: non attactam -uit. Cist. 584 non missam *anum*. 732 latam *cistellam*. Men. 194/5 -bat nasum abreptum. 995 *eum* raptum. Mil. 1336 aurem admotam (*corr. Gruter*). Stich. 130 non datas. Ter. Haut. 247 non -uit relictas. 635 interemptam *puellam*. Ad. 214 morem gestum. Cic. Verr. II 1, 142 potestatem factam -bat ([f. esse *pars codd.*]. II 1, 158 copiam ... f. -bat [*explic.* Ps. Ascon. Verr. p. 256, 19 fieri]. Liv. epit. Oxyrh. 4, 104 [*suppl. Wissowa*] factos *ludos saeculares*). Cluent. 90 hac lege accusatum (fuisse *vel* esse *plerique codd.*) -uit *Iunium*. Phil. 7, 3 inritatu⟨m⟩ (irritari *R*) Antonium. ac. 2, 10 rem ... integram servatam. *c. acc. neutr. sing.*: Plavt. Trin. 416 quod cautum -uit. Truc. 510 aliquid actum. Cic. Verr. II 4, 37 signum ablatum. *ibid.* id factum.

C *dat. c. inf.* (*fere activi, mediopassivi* Oribas. syn.): Tert. paenit. 7, 1 delinquere non -et ... audientibus. Sev. Minor. p. 736A ecclesiam sibi ... ingredi ... non -ere. Alc. Avit. c. Ar. 10 p. 5 (*ad I Cor. 1, 19*) -et ... non haereticis, quod sunt, esse, sed catholicis sustinere, quod non sunt. Verec. in cant. 9, 40 p. 126b 22 nobis benedicere. Iord. Get. 39, 203 nec mihi fas est ... dicere nec vobis (vos *var. l.*) -et audire (Caes. Arel. epist. ad virg. 2, 10 p. 46, 24 M. serm. 44, 8 p. 191, 24. 61, 1 p. 256, 11. *cf.* 19, 1 p. 84, 8 quod et mihi -et dicere et vobis expedit ... audire. 130, 4 p. 514, 30). Greg. Tvr. glor. mart. 100 sibi aliquid ... -ere relinquere. vit. patr. 20, 3 p. 742, 30. Oribas. eup. 1, 14, 1 La scire medicis -et (*gr.* δεῖ ... ἐμπείρους εἶναι). syn. 6, 19, 3 Aa -it ... his ... solis potionibus nutriri (*Hagen*, nutrire *trad.*, *gr.* δεῖ ... διαιτᾶσθαι). Bened. reg. 64, 8 *abbas* sciat ... sibi -ere prodesse magis quam praeesse. Caes. Arel. serm. 4, 4 p. 26, 25 requirere (208, 2 p. 789, 20). 10, 1 observare (200, 4 p. 767, 15). 66, 1 p. 270, 21. 89, 5 p. 353, 22. 231, 6 p. 872, 26. *inf. suppl., ut vid.*: Itala gen. 19, 31 (Iren. 4, 31 [48 H.], 1) nemo est ..., qui intret ad nos, ut -et omni terrae (*gr.* ὡς καθήκει πάσῃ τῇ γῇ, *Vulg.* iuxta morem universae terrae; *cf. Rufin. Orig. in gen. 5, 4 p. 61, 18* sicut convenit o. t.). Caes. Arel. serm. 27, 3 p. 115, 13 quantum illis (illos *var. l.*) -et, vigilare ... non possunt.

II *accedit enunt.*: **A** *per coni. solum* (-et *saepius postponitur quam anteponitur*): **1** *praes.* -et: **a** *cum coni. praes.*: Cato agr. 14, 1 faber haec faciat -et. 21, 5. Pompon. Atell. 57 vocem deducas -et. Rhet. Her. 1, 16, 26 ex ratione defensionis ... quaestio nascatur -et. 2, 4, 6 defensor demonstret -et. *al.* Cic. inv. 1, 13 placeat ... -et. 1, 67 (ut *add. pars codd.*). Quinct. 56 multa -et discat ac dediscat. S. Rosc. 36 ego crimen -et diluam. *passim apud eundem.* Gavivs Bass. frg. Gell. 2, 4, 3 divinet ... iudex -et. Varro rust. 1, 2, 2 morere -et nobiscum. *al.* Catvll. 90, 3 magus ex matre et gnato gignatur -et. Sall.(?) rep. 1, 7, 2 Dirae 36. Hor. epist. 1, 2, 49 valeat possessor -et, si *eqs.* Prop. 2, 4, 1. 2, 8, 25 mecum moriaris -et (*inde* Ov. trist. 1, 5, 51). 3, 7, 72. 4, 1, 70. *et saepe.* *iuxta inf.* (*dub. an huc iam spectet* Ter. Phorm. 242 meditari ... -et ...; cogitet ...; deputare *eqs.*): Varro rust. 3, 9, 11 curator -et circumeat ... ac vertere ova. *forma contaminata* 'me -et faciam': Oribas. syn. 9, 15, 3 La -et ... canem nihil aliud nisi tantum ossa comedat (*Ab* -it ... canem ... manducare, *gr.* δεῖ δὲ τὸν κύνα ... φαγεῖν).

b *cum coni. perf.*: Cic. inv. 1, 84 emeris -et *equum* ... aut munere acceperis aut domi tibi natus sit (Qvint. inst. 5, 10, 65 ut sit civis, aut n. s. -et aut factus). Phil. 7, 26 omnia fecerit -et *eqs.* Cvrt. 4, 11, 17 armatus sit -et. Qvint. decl. 325 p. 280, 17 obstiterit -et (*ibid. l.* 22).

c *cum coni. imperf.*: Tert. adv. Marc. 2, 13 p. 353, 4 qualem -et deum velles?

2 *fut.* -bit *cum coni. praes.*: Cic. Verr. II 3, 193 doceas -bit ([-eret, -et *var. ll.*]. fam. 15, 16, 2). Caecin. 76 eum ... restituas -bit. de orat. 3, 79 taceat -bit. rep. 6, 12. Tim. 41 (*gr. 41c* δεῖ). fam. 9, 16, 9. Boeth. in Porph. comm. sec. 2, 8 p. 197, 5 aequalis -bit sit *praedicatio.*

3 *imperf.* -bat *cum coni. imperf.*: Tert. carn. 6 l. 83 homo vere futurus usque ad mortem eam carnem -bat indueret (ut indueret *T*, induere *NF*), cuius et mors. Avg. civ. 18, 27 p. 292, 17 D. tunc -bat inciperet, quando *eqs.* Rvstic. Conc.S I 4 p. 70, 24 -bat pietas tua ... praeciperet ut *eqs.* (*alia vers.* I 5 p. 378, 8 -bat ... tuam pietatem praecipere, *gr. I 1, 7 p. 80, 30* ἐχρῆν καὶ τὴν σὴν εὐσέβειαν προστάξαι).

B *per* ut (ne Didasc. apost.; *aliter* Cic. inv. 1, 28; *cf.* Varro ling. 8, 34 si -et id esse, ut *eqs.* Vita Cypr. 7, 1 nec ... aliud ..., quam ut *eqs.*): **1** *forma sollemnis*: Firm. math. 2, 30, 4 non ... -et nec licet, ut ... discamus. Serm. Arian. frg. II 5 -et ..., ut quis laboret. Filastr. 66, 4 -et, ut (ut *om. B*) ... cognoscatur. Clavd. Don. Aen. 9, 80 p. 198, 8 -uit ..., ut ... insereret. Hyg. astr. 1, 6 p. 25, 16. Fvlg. aet. mund. p. 158, 16 -uerat, ut ... aspiceret *eqs.* Ambr. in psalm. 118 serm. 20, 12, 2 ut dicat. 118 serm. 20, 56, 1 ut credamus. *al.* Hier. hom. Orig. in Luc. 6 p. 35, 25 non -et, ut adorem te nec ut *eqs.* 14 p. 87, 13 -uit ..., ut ... offerrentur ea. Avg. agon. 22, 24 non -bat, ut ... falleret. catech. rud. 24, 44 -bat ..., ut ... putaretur *eqs.* civ. 14, 6 p. 13, 24 D. homo, qui secundum deum ... vivit, -et ut sit amator boni (*item antecedit subi. enuntiati secund.*: Romvl. fab. 22 pr. rec. gall. innox si peccat ..., -et ut veniam accipiat [*cf. rec. vet.* danda est v.]). *et passim.* *iuxta (acc. c.) inf.*: Didasc. apost. 33, 35 -et esse ..., et ne vellint ... pergere (*nisi disiuncte, cf. Tidner, Komm. 189 sq.*). Philvm. med. 1 p. 103, 12 -et ... ut permaneant *effusiones ventris* et, donec ipsa se natura componat ..., non constringere ventrem (*Mihaileanu sec. cod. A, sed v. app. crit.*).
2 *forma contaminata* 'mihi (me) -et, ut': Serm. Corp. Vind. 21 p. 323, 19 non ei -et, ut ... roget (*item dat.*: Caes. Arel. serm. 5, 5 p. 31, 20 illis. 101, 6 p. 403, 16 hoc ... nobis -et, ut *eqs.*). Vitae patr. 3, 38 quem -bat, ... ut paenitentiam ageret (*postea*: -et *c. acc. c. inf.*). 3, 196 -et ... monachum, ut *eqs.* (*cf. Hofmann, Idg. Forsch. 43, 1926, 93*). Mvtian. Chrysost. hom. 6, 1 p. 277/8 quos -bat, ut recordarentur (*gr. p. 54* δέον αὐτοὺς ... ἀναμνησθῆναι). Greg. Tvr. Iul. 8 p. 568, 14 non -ere eum, ut ... amitteret. Greg. M. epist. 11, 56a p. 341, 11 -et ... carnis copulam, ut (copula -et, ut *var. l.*) causa prolis sit, non voluptatis.

C *per parataxin indicativi* (*sim. structuram praebet* necesse est, *v. Hofmann-Szantyr 531; cf. p. 743, 48 sqq.*): Oribas. syn. 8, 14, 8 La -et ... apoflegmatismis uteris (*gr. 8, 13, 8* χρὴ ... χρῆσθαι, *Aa* uteris *tantum*). eup. 4, 74, 9 La -et ... fit medicamen (*Aa* -it ... medicamen ... habere, *gr. 4, 73, 9* δεῖ ... ἔχειν). *per contaminationem* -et te *cum indic.* (*nisi refl.*; *v. Tjäder ad l.*): Pap. Tjäder 7, 60 -et te n⟨obis⟩ praesentibus confiteris.

III *locutio verbalis omittitur aut commutatur*: **A** -et *per se ponitur*: **1** *in enunt. varie abbreviatis*: *in responso*: Plavt. Most. 895 novit erus me. :: suam quidem pol culcitu⟨l⟩am -et (*cf.* Rud. 1038 ecquem in his locis novisti? :: -et vicinos meos). Rud. 289 amice ... honorem, mater, nostrum habes. :: -et. Truc. 666 qui non extemplo ⟨intro⟩ ieris? :: anne -uit? *in afferenda oratione*: Ter. Phorm. 223 id nosmet ipsos facere -et, Phaedria. :: aufer mihi '-et'. Cic. inv. 2, 70 intentio est: 'non -uit'; depulsio est: '-uit'; quaestio est: '-ueritne?' (*cf. exempla* 2, 73. 2, 87. 2, 92 Sen. contr. 1, 4, 6).

2 *in enunt. secund.*: **a** *relat.*: Cic. inv. 1, 10 agere ... cum eo, quicum -et ([2, 57]. *item cum praepos.*: 1, 104 ab eo factum, a quo minime -uerit. 2, 61. Varro ling. 7, 1 *verbum* conditum est, e quibus litteris -et. Liv. 39, 11, 7. *al.*). Verr. II 2, 31 condemnare eum, quem non -eat (*item acc.*: Planc. 8 si a populo praeteritus est, quem non -uit. Phil. 14, 8 Varro ling. 10, 82. *al.*). ac. 2, 84 ea nota iudicabis, qua dicis -ere (*item abl.*: Att. 11, 7, 5 Varro ling. 10, 36 rust. 1, 40, 4 Qvint. inst. 6, 1, 16. *al.*). Att. 4, 13, 1 defuissem, cui non -ret. fam. 1, 9, 8 eorum, quorum -uit (*item gen.*: Lex Iul. munic. [CIL I² 593] 33).
b *aliis*: Varro ling. 7, 99 qui adest assiduus fere et quom -et (Liv. 5, 11, 16 cum liceat et -eat. Amm. 24, 7, 6. 25, 3, 13). Liv. 39, 37, 14 si non -et, non indignor (Sen. dial. 4, 4, 1). Sen. benef. 4, 15, 3 dare beneficia ..., quia -et (4, 24, 2 ille ingratus est, quamvis non -eat, quia expedit; hic gratus est, quamvis non expediat, q. -et. dial. 3, 9, 4. 3, 12, 2).

B *substituuntur adv.*: **1** *vario usu*: Ter. Ad. 732 illinc huc transferetur virgo. :: o Iuppiter, istocin[e] pacto -et? (Cic. inv. 2, 61 quo p.). Cato agr. 141, 4 ubi porcum inmolabis ..., sic -et: '*eqs.*' (Cic. Verr. II 5, 37 fam. 16, 18, 1. *al.*). CIL I² 595, 11 (*aetate Gracch.*) ⟨ut⟩ei ex h(ac) l(ege) -bit (Cic. Font. 46 Cael. 30 Planc. 92. *al.* Lex Rubr. [CIL I² 592] 2, 7. 8. 12. *al.* Lex Iul. munic. [CIL I² 593] 28. 52. 161. Lex Vrson. [CIL I² 594] 72, 33. *al.* Ov. epist. 6, 141 met. 7, 729 Liv. 35, 36, 5. *al.*; *cf.* Ov. epist. 15, 39 sicut -et [*al.*]). Cic. inv. 2, 57 qui non, quemadmodum -et, egerit (Sen. epist. 95, 5 ut sciat, quando -at et in quantum ... et q. 95, 40. *al.*; *cf.* Sen. dial. 7, 18, 1 quomodo [*al.*]). Q. Rosc. 25 crimen ... iacere noli, ubi non -et (Mur. 65 Varro

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rust. 2, 10, 4 QVINT. inst. 11, 3, 35. *al.*). ac. 2, 23 ita (Att. 13, 33, 1). *al.* 2 *in structura comparativa* (*cum locutione adv. e. g.* CAES. Gall. 7, 33, 3 alio tempore atque -uerit): CIC. Verr. II 1, 117 (*bis*) non minus multis . . . quam . . . -et (*item antecedit compar.*: Att. 6, 3, 6 lenius. 11, 9, 1 celerius. fam. 14, 10 serius. VARRO rust. 1, 2, 13 latius. VITR. 3, 4, 3 plus [*al.*]. *sim. al.*). Balb. 7 contra ac -ret (AMM. 28, 1, 43). Att. 6, 2, 2 ne quid fiat secus quam volumus quamque -et (COD. Iust. 5, 31, 6 *a. 224*). 11, 23, 1 si aliter est et -et (VARRO ling. 9, 112 a. . . . atque -et). SEN. benef. 3, 8, 2 ultra quam -et procedere (3, 17, 7 QVINT. inst. 2, 4, 7. 2, 5, 24 VEG. mil. 1, 22. *al.*). IREN. 3, 3, 2 (3, 3, 1 H.) praeterquam -et. AMM. 28, 1, 18 parum quam -uerat missum. *accedit acc.*: AVG. civ. 1, 9 p. 15, 19 D. cupidius quam -bat eos. HIST. Apoll. rec. A 1 coepit eam aliter diligere quam patrem -bat (*rec. B* plus, *rec. C* quam quod). 3 *accedit acc.* (*dat.*): TERT. adv. Marc. 4, 27 p. 516, 4 sic -bat Christum creatoris. VLP. dig. 24, 3, 22, 8 ita . . ., ut non hominem frugi -et, *eqs.* GREG. M. epist. 9, 6 p. 45, 20 si . . . sic utilitatibus suis aestimat -ere (oportunum *aut* competere *coni. Mommsen*) et vult agere, ut sibi haec amministratio committatur *eqs.* 13, 14 p. 382, 3 sicut iudicii vestri discretionem (discretione ut *var. l.*) -uit (14, 1 p. 419, 15 Christianos). CAES. AREL. serm. 51, 4 p. 219, 27 quomodo illis -et.

C *accedit abl.* (*sec.* opus est, *cf. Hofmann-Szantyr 124*): CONC.[S] II 5 p. 34, 12 quos . . . alienos fides effecit, quid -et a nobis aliis omnino delictorum suppliciis? CASS. FEL. 6 p. 14, 3 sympasmate tali -et (*v. Svennung, Unters. Pallad. 231*). ORIBAS. syn. 1, 25, 4 Aa p. 78, 1 Mø. -et laxativis medicaminibus. *additur dat.*: ORIBAS. syn. 5, 31, 1 Ab iter agentibus -it in estate fasciā molle[m] (*gr. et La aliter*). NOVELL. Iust. 147 praef. expensā multā . . . rei publicae -et *eqs.*

? D *accedit acc. rei necessariae* (*nisi abl., addita perperam* m *finali, cf. l. 26; per prolepsin potius explicandum* GREG. TVR. Franc. 8, 31 non -uerat [-uerant *var. l.*] haec . . ., ut ista . . . evenirent): ORIBAS. syn. 5, 18, 2 La -et . . . strictionem (*gr.* χρὴ . . . ἀνατρίβεσθαι, *Ab* utantur . . . frictione).

CAPVT TERTIVM: ***stilistica*** *potiora.*

I *de abundantiis notionis*: A *iuxta gerund.* (*huc iam spectat* VITR. 5, 3, 5, *cf. Wistrand, Apophor. Gotob. V. Lundström oblata 21*): GROM. p. 312, 30 signa requirenda -et (p. 313, 11 limites [p. 317, 8]. p. 322, 23 terminos. p. 332, 14 requirendum -et . . ., qualis *eqs.* [p. 365, 29]). LVCIF. non parc. 35 p. 283, 5 deo -uerat an Antiocho placendum? CONC.[S] I 5 p. 255, 6 superfluum . . . arbitror -ere existimandum (*cf. p. 145, 15* supervacuum . . . esse opinor, *gr. I 1, 6 p. 113,1* περιττὸν δὲ οἶμαι τὸ δεῖν οἴεσθαι). II 2, 2 p. 13, 14 hos repellendos (*cf. II 3, 2 p. 156, 2* expellit, *gr. II 1, 2 p. 129, 18* ἀπωθεῖται). VEN. FORT. carm. 1, 6, 3 nec . . . differre . . . quod -et agendum (agendo *plures, sed v. Blomgren, Eranos 42, 1944, 100*). vita Leob. 15, 50 episcopum ordinandum. *in parataxi* (*cf. p. 742, 43*): ORIBAS. syn. 3, 36 (35), 19 -et foliis tritis . . . aut pane molle . . . aut alfita superaddenda est (*gr.* μιγνύναι χρή). 6, 34, 2 La -et . . . eis adponenda sunt *eqs.* (*Aa* -it . . . dare, *gr.* χρὴ . . . διδόναι). 7, 32, 4 Ab -et . . . frigida et quae non sunt stiptica imponenda sunt (*Aa* imponere sunt; *La et gr. v. p. 745, 82*). 9, 10, 13 La -et . . . admiscenda sunt et calasticis stiptica (*Aa* -et . . . admiscere, *gr.* δεῖ . . . παραπλέκειν). 9, 34, 1 Aa -it . . . sunt curandi (*La* opus habent *eqs.*, *gr.* δεῖται *solum*).

B *iuxta verba affinia*: convenire: PLIN. nat. 28, 10 quod si verum est, homini acceptum fieri -ere conveniat. 37, 78 convenit non -ere perforari *gemmas* (*item cum negatione*: HERMOG. dig. 36, 4, 11, 1 RVSTIC. c. aceph. p. 1197[B]). debere: VLP. dig. 5, 1, 67 exempla . . . debere (*trad.*, de ea re *Mommsen*) induci -et. CHIRON 90 alii . . . dixerunt debere eas glandulas uri -ere (*cf. Veg. mul. 2, 24, 2* urenda esse). 648 negligentius curari -ere non debet. AVELL. p. 532, 18 eos -et debere subscribere. CONC.[S] I 5 p. 157, 18 adfirmant -ere ipsum . . . coadorari debere (*gr. I 1, 6 p. 132, 15* χρῆναι . . . δεῖν). II 3, 2 p. 41, 8 -ere . . . praesentes esse debere (d. *om. pars codd.*, *gr. II 1, 2 p. 25, 10* δεῖν παρεῖναι). CASSIOD. Didym. in I Petr. 2, 14 p. 26, 4 non -et, ut illum . . . culpare debeamus. necesse est: CIL IX 10, 15 (*a. 341*) n. e. eum remunerari -ere. PS. AVG. c. Fulg. Rev. Bén. 58, 1948 p. 194, 13 n. e. . . . ita . . . fieri -ere. CONC.[S] I 2 p. 37, 31 n. e., ut -at . . . auferre (*gr. I 3 p. 26, 15* ἐν χρείᾳ καθεστήκαμεν πρός γε τὸ δεῖν, *cf. I 3 p. 20, 22* necessario constituamur, ut -at). *alia*: APVL. met. 10, 7, 6 coniecturam permitti placuit atque . . . servum . . . sisti . . . -ere (*del. Brakmann*). COD. Iust. 2, 3, 12 (*a. 230*) pacta . . . servari -ere . . . aequitas postulat (CASSIOD. var. 3, 7, 1 pretium . . . restitui). AMM. 28, 4, 26 necessaria parari -ere iubentes (HEGES. 1, 32, 6 p. 63, 19 quos inviolabiles esse -ere religio iubet. *v. et vol. VII 2, 583, 71 sqq.*). COD. Theod. 6, 28, 4 pr. ut . . . executionem fieri -ere demandet. NOVELL. Theod. 23 pr. qui . . . curam fieri -ere . . . flagitarunt. *sim. al.*

C *additur adv.* necessario (*cf. etiam l. 71*): VITR. 9 praef. 3 n. his tribui honores -ere. IREN. 2, 3, 1 illos . . . confiteri. 4, 20, 8 (4, 34, 8 H.) eos . . . videre.

D *cum inf. fut.*: BOETH. arithm. praef. p. 5, 12 nihil . . . oblatum iri -ere.

II *de usu temporum*: A *de consecutione temporum in structuris pendentibus* (*cf. p. 741, 63 sqq.*): 1 *inf. praes. pendet ex*: a *praes. vel fut.*: LEX reg. Fest. p. 178 fieri. p. 189 darier. LEX Papir. Fest. p. 344 exigere iudicareque *eqs.* PLAVT. Amph. 78 ambire. 268 esse. *saepissime.* b *perf. vel imperf.*: PLAVT. Aul. 180 Capt. 294 Truc. 169 TER. Haut. 635 Phorm. 70 Ad. 672 CATO or. frg. 18, 3 agr. 2, 3. 4 CORNELIA epist. frg. 2 LEX repetund. (CIL I² 583) 73 LEX agr. (CIL I² 585) 30. 57. *al.* MACER or. frg. Prisc. gramm. II 532, 24. *et saepe.* c *plusquamperf.*: CIC. Verr. II 2, 42 iubet, id quod initio lege Rupilia fieri -uerat, citari Heraclium. Mur. 51 Brut. 195 fam. 16, 15, 1. ad Q. fr. 1, 2, 5 (-uerit *pars codd.*). LIV. 45, 40, 8 PROC. dig. 17, 2, 76 QVINT. inst. 6, 1, 25. 8, 3, 31 TAC. hist. 2, 27, 2 PLIN. epist. 8, 14, 15. *al.*

2 *inf. perf. act. vel depon.* (*inf. pass. v. p. 739, 36 sqq. 740, 38 sqq.*) *pendet ex*: a *praes. vel fut.*: PLAVT. Amph. 1031 prodigum te fuisse. SEN. benef. 6, 10, 2 profuisse te. CELS. dig. 43, 19, 7 possedisse. VLP. dig. 10, 4, 7, 7 interfuisse. b *perf. vel imperf.*: PLAVT. Amph. 740 te . . . comprecatam (*sim. depon.*: Bacch. 819 *hunc* mortuom esse. CAECIL. com. 8 gratulatum me). 944 cavisse. Bacch. 759 bibisse. Cist. 574 exquisisse. Epid. 11 perdidisse. Poen. 526 duxisse. TER. Andr. 238 praescisse. Eun. 981 praenarrasse. AFRAN. com. 18 TERT. uxor. 1, 2, 14 IREN. 4, 37, 6 (4, 61, 1 H.). c *plusquamperf.*: SISENNA Miles. frg. 2 te . . . quaesisse. TERT. adv. Marc. 2, 1 p. 333, 13 disceptasse. 4, 8 p. 438, 3 eierasse. CIL XIV suppl. Ost. 4570, 19 (*a. 205*) adhibuisse. INSCR. Notiz. Scavi 1936 p. 96 (*a. 325*) fecisse.

B *fut.* -bit *legitur saepe in legibus vet., e. g. in formula q. e.* -et -bit *vel* -et -bitve (*cf. Ritschl, Opusc. IV 64 sq.*); *apud auctores inde a* CATONE (*adamant* CIC., COLVM., QVINT.); *a tempore praes. vix differt, cf.* PAVL. dig. 50, 16, 8 verbum '-bit' (-et *Cuiacius*) tam praesens quam futurum tempus significat; *sed distinguit idem* 45, 1, 76, 1 (*in formula stipulationis ut*: 45, 1, 89).

III *de usu modorum*: A *ponitur coni. pro indicat. in enuntiatis prim.* (*in enunt. secund. nihil pro certo affirmari potest; de exemplis a Baehrens, Beitr. 502 sqq. allatis dubitaverunt Wistrand, Apophor. Gotob. V. Lundström oblata 20 sq., Löfstedt, Synt. II 131, 4*): 1 *praes.* (*var. l.* CELS. 4, 23, 2): LEX reg. Fest. p. 189 *spolia* Iovi . . . darier -at. COLVM. 6, 37, 8 -at (-et *var. l.*) . . . subtrahi. PLIN. nat. 17, 81 (-et *edd. vet. ut*: 21, 72. 29, 103). 30, 58 (-et *pars codd. ut*: 31, 48). QVINT. decl. 348 p. 370, 13 quid . . . exigi -at? (-et *Ritter cum cod. A*). 2 *imperf.*: QVINT. decl. 251 p. 28, 14 nihil non praestari -ret. 270 p. 106, 11 (-et *B*). 333 p. 314, 9 hicine eum, qui accusare posse videbatur, tacere -ret? GAIVS inst. 4, 116 pecuniam a te peti posse certum est, dare enim te -ret (-et *Inst. Iust. et edd.*).

B *usus indicat. notabilior*: 1 *in apodosi enunt. hypoth.* (*cf. var. l.* CIC. Verr. II 3, 127; *coniunctivus legitur inde a* CIC. Verr. II 1, 70. 107. *al.* Caecin. 93 prov. 30. 35): PLAVT. Bacch. 819 si . . . amaret, . . . -uit. Trin. 531 -et . . ., si . . . possint. TER. Haut. 635 si . . . voluisses, . . . -uit. CIC. Verr. II 3, 133 si . . . accessisset . . ., commoveri te -uit *eqs.* VARRO ling. 9, 85 si esset . . ., tunc . . . -bat. rust. 1, 55, 6 si nequeas . . . conficere, . . . ventilare -et. LIV. 40, 15, 10 si . . . succenseret, . . . -bat. TERT. nat. 1, 7, 28 si . . . probetur, . . . aesti⟨mari o⟩portet, *eqs.* anim. 35, 2 -bat . . ., si . . . non liceret. *al.* 2 *varia notabiliora*: PLAVT. Most. 969 scio, qua me ire -et et quo venerim. Stich. 112 scio, ut -et esse *mulieres.* TER. Hec. 273 est, quod . . . -et (-at *A*). CATO agr. 6, 4 vineam quo in agro conseri -et (*cf. Keil ad l.; sim.* 142, *cum ceterum coni. ponatur, e. g.* 10, 1. 11, 1. 20, 1). ALF. dig. 39, 2, 43 pr. quaesitum est, an . . . -et (COD. Iust. 4, 1, 12, 4c. *al.*). S. C. Vell. (dig. 16, 1, 2, 1) quid . . . fieri -et (IVLIAN. dig. 37, 6, 3 pr. OPTAT. 1, 21 p. 23, 14 [*v. Blomgren, Eranos 58, 1960, 140*]. *al.*). COLVM. 9, 3, 4 quemadmodum . . . -et, . . . dicetur. TERT. adv. Marc. 4, 38 p. 551, 5 cum sic legi -et ([-at *edd. vet.*]. PAVL. dig. 3, 2, 21. COD. Theod. 11, 7, 16 [*sed* COD. Iust. 10, 19, 7, 1 -at]. *al.*). VLP. dig. 4, 2, 23, 3 quamvis . . . -uit (PAVL. dig. 48, 18, 18, 9). 45, 1, 1, 4 (*interpol.?*) licet . . . -et (-at *var. l.*). *sim. al.*

IV *de sententiis negativis* (*negatur per adv.* minus PLAVT. Rud. 736. 976, minime CIC. inv. 1, 104. 2, 130. *al.*): A *negatur licentia* (*sc. negatione ad actionem, de qua agitur, referenda*): PLAVT. Aul. 754 *illam* non attactam -uit. Cist. 584 non missam -uit *anum.* Most. 263 non istanc aetatem -et pigmentum ullum attingere. *et saepe.* *per ellipsin verbi* (*cf. in struct. pers.* CIC. inv. 1, 81) *e. g.*: CIC. inv. 2, 61 si . . . cum eo agatur, quocum non -at. SEN. epist. 94, 13 quo non -et, trahente. B *negatur necessitas* (*sc. negatione ad ipsum verbum q. e.* -et *referenda. cf. p. 738, 68 et struct. pers.* CIC. Balb. 8; *exempla certiora*): PLAVT. Most. 283 non me istuc curare -et (*sc. sed Philolachem*). RHET. Her. 1, 10, 17 me ulcisci parentem negant -uisse (VARRO ling. 9, 33 n. -ere). CIC. inv. 1, 46 haberi gratiam non -et. 1, 62 si . . . satis est uti propositione et non -et adiungere adprobationem *eqs.* 2, 75 non ita fieri solere neque -ere. S. Rosc. 62 id . . . quaeri non putat -ere. Caecin. 67 nec ius . . . semper valere -ere. Pis. 4 si dividi non -uit. Phil. 5, 47 progressum . . . exspectari non -ere. LIV. 39, 37, 14 si non -et, non indignor. VAL. MAX. 6, 1, 10 non putarunt . . . -ere. SEN. clem. 1, 19, 1 quam potestatem non -et noxiam esse, si *eqs.* epist. 75, 3 multum . . . inpendi . . . non -et. PAVL. dig. 39, 2, 18, 2 de vitio . . . aedium caveri non -et.

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

inde quasi personaliter ˣ**oporteo,** -uī, -ēre. *occurrit fere persona tertia. prima persona* -o *a grammaticis ficta*: PRISC. gramm. II 432, 13. 561, 11. *praeterea semel* -rem GREG. TVR. Mart. 1, 32 ut nec vivere me -rem (-ret, putarem *manus recc.; v. Löfstedt, Peregr. Aeth. 46*). *vix huc pertinet* VITAE patr. 3, 7 p. 742^{C} -et et ego me ipsum probare (*v. Hofmann, Idg. Forsch. 43, 1926, 93*). *exempla infinitivi* -ere *ambigua v. supra, e.g. p. 740, 44. 48. 49* (*cf. Sherlock, Synt. ... in St. Hil. 268, 3*; -ere videntur *v. infra* VITR.).

fere i. q. debere: I *plur.; pro subi. sunt*: A *neutra* (*fere pron. vel pron. adi.*): 1 quae (*cf. var. l.* SVET. Nero 43, 2): TER. Andr. 481 q. adsolent quaeque -ent (*E*, -et *cett.*) signa esse ad salutem (DON. 'adsolent' ... consuetudinis est, '-ent' [-et *codd.*] rationis). COEL. hist. 36 ut ea, q. -uerint (-uerant *L*), facta non sint. ITALA apoc. 22, 6 (Primas.; Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 1, 1 l. 68) ostendere ..., q. -ent fieri in brevi ([-et *var. l. et* VVLG., *gr.* ἃ δεῖ γενέσθαι]. THEOD. MOPS. in I Tim. 5, 17 p. 168, 17). NEPOTIAN. 1, 16 sacra ..., q. -bant ... celebrari. HIL. in psalm. 135, 14 q. ... intellegi spiritaliter -ent (-et *var. l.*). trin. 2, 2 ut, q. contineri ... -uissent (-uisset *var. l.*), nunc ... proferantur. THEOD. MOPS. in I Tim. 4, 12 p. 148, 11 dici. *per contaminationem* (*cf. Löfstedt l. c.*): THEOD. MOPS. in I Tim. 6, 11 p. 181, 16 insinuans, q. eum agere -ant. II Tim. 4, 6 p. 224, 10 q. te -ent agere, age. 2 *alia* (*cf. var. ll.* CIC. div. in Caec. 27 GREG. TVR. Franc. 8, 31): TER. Haut. 536 haec facta ab illo -bant ([-bat *A*; *cf. p. 741, 41*]. TERT. adv. Marc. 5, 19 p. 643, 24 displicere). ITALA Luc. 24, 44 (Aug. serm. coll. Morin p. 574, 17) -bant impleri omnia (*cf.* cod a *al.* -et, *gr.* δεῖ πληρωθῆναι πάντα, *Vulg.* necesse est). PROB. inst. gramm. IV 73, 14 nomina pronuntiari. HIL. in psalm. 1, 1 ea, quae dicta sint, intellegi. 138, 1 pleraque ... referri. AVG. civ. 17, 11 p. 230, 15 D. illa fieri. *nota* -ere *videntur* (*cf. sub B*): VITR. 4, 6, 1 reliqua ... v. -ere conlocari. 6, 1, 1 constitui genera aedificiorum. 6, 1, 2 aedificia ... -ere fieri v.

B *masc. et fem.* (*res praeter* TERT.; *cf. var. l.* VVLG. II Macc. 4, 19): VITR. 5, 9, 2 quae *porticus et ambulationes* videntur ita -ere conlocari (*ibid.* latitudines ... fieri). TERT. bapt. 16 p. 214, 21 quia qui ... aqua lavissent, et sanguin⟨e o⟩porterent (*sc. lavari Borleffs; alii alia, v. app. crit.*). GREG. M. epist. 1, 53 p. 78, 25 tueri haec *libertates* -uerant.

II *sing.; pro subi. sunt*: A *neutra*: 1 *pron.* (*sc. sine inf. posita; pron. cum inf. pro acc. intelleximus, v. supra sub verbo impers.*): a quid (quicquid, quidquid): RHET. Her. 3, 15, 27 admonere voluimus, q. -ret (quod *vel* quid -et *var. l.*). 4, 24, 34 cum quaesitum est, q. -eat (SEN. contr. 2, 5, 16. 9, 2, 17. *al.*). CIC. Balb. 8 quicquid vero non licet, certe non -et. parad. 25 quicquid non -et, scelus esse, quicquid non licet, nefas putare debemus. Att. 15, 11, 2 dicere, q. -uisset. SEN. contr. 7, 1, 22 cogitavi mecum, q. liceret, q. -ret. SEN. benef. 2, 18, 4 quos *sapientes*, quiquid -et, et iuvat. epist. 22, 2. 99, 17 QVINT. decl. 264 p. 80, 9. *al.* *accedit dat.*: CAES. AREL. serm. 19, 5 p. 87, 22 novit *deus*, q. nobis -at. b quod: CIC. inv. 1, 81 factum esse, q. non -uerit, aut non factum, q. -uerit (1, 108. 2, 45. 2, 89. 2, 95 Tull. 5 Balb. 8. *al.*). 2, 135 ita, q. -uerit, exceptum. Verr. II 3, 40 (*iuxta*: non licebat). 3, 174. 180. 205. 5, 59 Mur. 28. Att. 4, 6, 2 si loquor de re publica, q. -et. *al.* LIV. 34, 4, 16 ne ⟨eas⟩ *mulieres* simul pudere, q. non -et, coeperit, q. -et, non pudebit. LEX Quinctia (Frontin. aq. 129) 29. SEN. contr. exc. 4, 5, 3 id solum ... putat licere, q. -et. CELS. 2, 16, 1. SEN. Phoen. 146 tandem libet q. olim -et. benef. 4, 11, 1. *al.* c *alia*: CIC. inv. 2, 95 cum ... id non -ere nescierit, *eqs.* Verr. II 1, 12 hoc ... si licuisse sibi ostenderit, ego -uisse concedam. 5, 102 tantum habuisse nautarum, quantum -uerit. *accedit dat.* (*cf. pron. praepar. p. 742, 35*): CAES. AREL. reg. virg. 44 p. 16, 23 M. quia aliud humilitati virginum non -et.

2 *subst.* (*cf. p. 743, 27. 28*): RVSTIC. c. aceph. p. 1244^{D} non -et lactis nutrimentum de deo.

B *masc. vel fem.*: 1 *res*: a *accedit inf. pass.* (*dub.* CIC. Tull. 54): CATO agr. 64, 1 olea, ubi matura sit, quam primum cogi -et, quam minimum in terra ... esse -et (*nisi nomin. emphaseos causa tantum; cf.* VARRO rust. 1 capp. p. 6, 7 tritura quemadmodum fieri -at). LEX VRSON. (CIL I^{2} 594) 125, 18 locus (locos *Bücheler*) ... d(ari). COLVM. 5, 6, 32 quisquis ... pampinus ... fractus est, ... ex toto tolli non -et. 12, 40 lora (*i. vinum deuterium*) ... sic fieri -et (CASS. FEL. 29 p. 49, 10 detractio [detractione (m) *var. l.*] sanguinis. *cf. l. 66*). MARCELL. dig. 28, 7, 23 condicio ... ita accipi -et. 38, 15, 5, 2 dies ... imputari. VLP. dig. 48, 3, 4 quae *pecunia* inferri -at. CHIRON 161 sanguis non -bit detrahi (*cf. Veg. mulom. 1, 38, 11* ne ... pulses venas, *Hippiatr. gr. I p. 57, 16* μὴ δεῖν αἷμα ἀφαιρεῖν). FVLG. aet. mund. p. 145, 11 numquidnam -uit ... circumscribi simplicitas (*sc. Esau*)? b *accedit inf. act.*: CATO agr. 64, 1 *v. supra.* VLP. dig. 42, 8, 10 pr. (*ex edicto praet.*) actio ei ... competere esseve -et, *eqs.* CASS. FEL. 33 p. 69, 3 ciborum ... qualitas semper -et esse sicca (sit sicca *var. l.*). CONC.^{S} I 5 p. 83, 38 haec *salvatoris humana susceptio* ... -bat ... totam ... humanam gestare naturam. MAX. TAVR. serm. 90, 2 M. -et esse Christianis fidei pugna, ut *eqs.* c *accedit abl.* (*cf. p. 743, 22 sqq.*): ORIBAS. syn. 7, 32, 4 La -et ... erisipilas ... frigidis rebus (*gr.* χρήζει ... τὰ ἐρυσιπέλατα ψυχόντων, *alteram vers. v. p. 743, 51*).

2 *homines* (*deus* OROS.): a *c. inf. act., depon.* (*suppl. p. 746, 3; fortasse iam huc spectat* VARRO rust. *p. 741, 76; vix addas* APVL. apol. 15, 12 Plat. 2, 23): OROS. apol. 28, 8 nec est quicquam, quod non faciat *deus*, nisi forte, quod nolit, non -at, non proponat. LIB. geneal. chron. I p. 162, 32^{b} qui ... -evit (*i.* -bit) prophetare. CONC. Matisc. a. 585 p. 169, 14 unusquis (unumquemque *B*) nostrum -et ... semet ipsum ... hortari. COD. Iust. 1, 27, 2, 35 quas *consuetudines* ... dux praebere -et. GREG. M. epist. 4, 34 quod *ministerium* subdiaconus (subdiaconum *var. l.*) -uerat exhibere. b *cum inf. pass.* (*huc addendum fortasse* CELS. 8, 4, 20; *vix recte huc refert Borleffs* TERT. bapt. 18 p. 216, 6): CASSIOD. var. 5, 43, 3 *expulsus* non -uerat ... transmitti (*'eum' subaudiendum suspicatur Fridh, Études crit. et synt. sur les Var. de Cass. 53*). *Baer.*

oportūn- *v.* opportun-.

oporum, -ī *n.* ORIBAS. syn. 3, 80, 5 p. 868 additur ... hordei aut tridici farina aut panis aut -i triti. *mutata serie verborum pro gr.* πύρινον *ut vid.; an subest confusio cum voce q. e.* ὀπώρα?

ˣ**opos** (-us), (-ī) *m.*, ὀπός (*gr. fere respondet*). *scribitur* ap-: ORIBAS. syn. 2, 22 La p. 104, 20 Mø. *litt. graecis*: VARRO, SERV., PELAGON. *formae: nom.* -os: PHILAGR., ORIBAS. *raro* (-or eup. 2, 1 S 9 Aa, oporum Ab), ALEX. TRALL., ISID.; -us: DIOSC., ORIBAS. *saepe*; -o: ORIBAS. *saepius in codd.* (*iuxta adi. neutr. l. 43*); -ius (*cf.* opium): ORIBAS. syn. 2, 34 B p. 109, 21 Mø. eup. 2, 1 o 4 La. *gen. sec. gr.* -u: ORIBAS. syn. 8, 20 add. Aa p. 236 RVF. podagr. 19. *v. etiam infra sub 3. acc.* -on: PALLAD., CAEL. AVR.; *apud* ORIBAS. *pro acc. sunt* -o, -os, -u, -us. *abl.* -u: DIOSC. *nom. plur.* -i: ORIBAS. syn. 4, 22, 4 La (-ii *Aa*). [*in codd. confunditur vel variat cum* opium, *cf. l. 22 et infra sub 3.*]

i. q. sucus, lac plantarum (*cf.* SERV. georg. 2, 119 ὀπός dicitur sucus [*item* ISID. diff. 1, 79 GLOSS.^{L} IV Plac. o 6]): 1 *variarum*: VARRO rust. 2, 11, 4 alii pro coagulo addunt de fici ramo lac et acetum, aspargunt item aliis aliquot rebus, quod [quod] Graeci appellant alii -όν, alii δάκρυον (*cf.* DIOSC. 1, 141 p. 70, 24 M. de -u: -us vero ⟨de⟩ agreste ficu et commune[m] lac coagulat [*Plin. nat. 23, 117* fici sucus]). PHILAGR. med. 1 p. 154, 17 mirtae -os (*v. adn.*). 2 p. 157, 10 peucidanum et maxime -os ipsius (*cf.* ORIBAS. syn. 2, 56, 50 Aa p. 126, 15 Mø. peucedani -us optimus est qui *eqs.* [*sim.* La]). ORIBAS. syn. 2, 22 La (*v. adn.*) p. 104, 16 Mø. fermentum, salicis -os (2, 34 St p. 109, 21 [*Aa bis* sucus]). 7, 22, 9 La p. 157 titimalli -us (*Aa* sucus. *al.*). *al.* ALEX. TRALL. 2, 56 scamoneae -os. 2 *lasserpicii*: PALLAD. 3, 29, 3 -on (opium *var. l.*) cyrenaicon, quod Graeci sic appellant (PELAGON. 268. CAEL. AVR. acut. 3, 8, 96 laser, quem Graeci -on c. vocant. ORIBAS. syn. 1, 23 Aa p. 76, 3 Mø. 4, 22, 4 La -i omnes id est suci, et maxime -o Cyrinaicum, de cerenio sucus, -us silfii [*Aa* -ii omnes et m. Cyrinaicus, silfii -us]. *al.* RVF. podagr. 19). ORIBAS. syn. 2, 37 p. 112, 2 Mø. -us silfiu (2, 49 p. 115, 19 *iuxta* -us cirinaicus. *al.*; *cf.* 4, 22, 4 p. 24. eup. 2, 1 s 9 La p. 504 -us id est sucus eius *silphii*, Latini lasar dicunt). 3 -us miconus *vel* -us *tantum* (*sc. per confusionem cum voce q. e.* opium *q. v.*) *de suco papaveris*: ORIBAS. syn. 2, 60, 34 Aa p. 136, 21 Mø. -us infunditur (*La* -os miconos, *gr.* ὀπὸς μήκωνος. *sim. transcribitur gen. gr.* 6, 32, 5 La p. 118 -o miconus [*G* oppio]. 9, 28, 4 p. 332 opomiconus [*Aa* opium]. 9, 40 [71] add. Aa p. 343 opumiconos). 7, 8, 3 La p. 139 -us ... cum humido ceruto (*Aa* opium, *gr.* ὄπιον).

deriv.: oposus.

opōsus, -a, -um. *ab* opos, *cf.* ὀπώδης. *i. q. suco similis, sucosus*: HIPPOCR. cib. 24 inimica et hostilis est nimium frigida et -a ⟨a⟩qua stomaco.

[**opozema** *olim legebatur pro* apozema ISID. orig. 20, 3, 21 *quem locum addas vol. II 256, 7.*]

? **oppāgulum,** -ī *n.* *ab* oppangere (*cf.* repagulum), *si recte suppletur*. *i. q. species pessuli*: FEST. GLOSS.^{L} IV p. 383^{a} (p. 281 M.) repagula sunt, ut Verrius ait, quae patefaciundi gratia [qua] ita figuntur, ut ex contrario ⟨-a⟩ (*add. Lindsay*) quae oppanguntur.

oppalius *v.* opalus.

oppallēsco, -palluī, -ere. *ab* ob *et* pallescere, *cf.* ex-, impallescere. *i. q. pallidum fieri* (GLOSS. -o ὠχριῶ. -uit ὠχρίασεν): PRVD. perist. 1, 92 carnifex ... stupore -uit. CORIPP. Ioh. 7, 156 stupefacta relinquit corda calor subitoque tremens -uit ore *coniux*.

ˣ**oppando,** -pandī, -pānsum (-passum), -ere. *ab* ob *et* pandere. obp- *et* op- *saepius in var. ll. codicum*; opend- GLOSS. V 622, 4. *p.p.p.* -pas(s)um *variat cum* -pansum TERT. apol. 16, 4, PRVD., NOT. Tir. NOT. Tir. 69, 93 opasum. *attulimus omnia praeter* GLOSS.

1 *i. q. pandendo opponere, expandere*: a *res varias*: GRATT. 55 illa *retia* ... ad flatus Helices -e. PRVD. psych. 410 lignum *crucis* ... in ipsos intentans frenos; quod ut expavere feroces *equi* -nsis cornibus *eqs.* ISID. orig. 1, 17, 8 manus -nsa (pansa *K*^{1}) palma dicitur (*an ad 3?*) b *velum sim.*: TERT. apol. 16, 4 conspectus ceterorum velo -nso interdicebatur (GLOSS. obiecto vel extenso. *item de velo tabernaculum Mosis dividente arcamque occultante*: HIER. in Gal. 1, 11 p. 323^{B} ante arcam ... v. -nsum erat. VVLG. exod. 27, 21 [*inde* GLOSS. ante suspensum vel extensum. GLOSS. III Abstr. OP 29 in scaena quod undique panditur. *al.*]. 35, 12 [*utrobique var. l.* appen-]. ISID. in exod. 49, 2. 55, 3). *in imagine*: TERT. apol. 48, 12 mundi species ...

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

temporalis, quae illi dispositioni aeternitatis aulaei vice -nsa est. **2** *i. q. obtegere, occultare*: SYNON. Cic. p. 416, 6 adoperit. vallat. integit. -it. obumbrat. vertit. obvolvit. ISID. in exod. 55, 1 quod . . . in medio tabernaculi velum extenditur . . ., illud significat, quod nunc populis ecclesiae, quae promissa sunt, velut -nsa, quousque revelentur, videre non liceat. **3** *i. q. repandere, aperire* (*cf.* ISID. *sub 1*): GLOSS. II 228, 17 ἀνοίγω: aperio, resero, pando, expando, pateo, -o, patefatio *eqs.* V 622, 5 -o est aperio.

p. p. p. **oppānsus,** -a, -um. 1 *pro adi. v. supra.* 2 *neutr. sing. pro subst. fere i. q. velamentum, velum*: TERT. anim. 53, 6 de -o corporis erumpit *anima* in apertum. ITALA num. 3, 26 (Lugd.) -ns⟨a⟩ atrii (4, 26 [*ibid.*]; *gr. bis* ἱστία, *Vulg.* cortinas).

oppango *v.* oppingo.

oppāns (*i.* -ans⟨a⟩), **oppānsus**(-um) *v. sub* oppando.

[GLOSS.^{L} I Ansil. OP 19 **oppare** convivium: quasi renofare convivium vel etiam reconponere aut certe post planctum in convivio gaudere. oppar⟨ar⟩e *edd., qui suspicantur* apparare (*coll. Ter. Ad. 965*) *vel* reparare; *an subest* opipare (*cf. ibid.* OP *197. 199*) *perperam pro inf. acceptum?*]

oppassus *v. sub* oppando.

? **oppatior** (obp-), -patī. *ab* ob *et* pati, *cf.* com-, propati *sim. fere i. q. pati*: NOVELL. Iust. 17, 7 pr. non . . . talia delinquentibus *asylo aperiendo* parcere competit, sed -ientibus (ob pat-, hoc pat- *sim. trad.*, opperientibus *coni. edd., fortasse recte; gr. mire* τῶν περιόντων), ut non talia a praesumptoribus patiantur.

oppecto, -ere. *ab* ob *et* pectere, *cf.* depectere. *iocose dictum, i. q. digitis vel dentibus quasi pectine discerpere*: PLAVT. Persa 111 ut murena et conger ne calefierent; nam nimio melius -untur frigida.

deriv.: oppexus.

oppeditāsse obstitisse, officisse GLOSS.^{L} V Aa O 496 (*item* GLOSS. V 508, 37). [*fortasse variat* officere *secundum* suppeditare: sufficere. *Sch.*]

oppēdo, -ere. *ab* ob *et* pedere, *cf.* suppedere. *i. q. pedendo adversari* (*cf.* καταπέρδειν): HOR. sat. 1, 9, 70 vin tu curtis Iudaeis -ere? (PORPH.: quasi contemnere eos ac religiones eorum deridere significat. SCHOL.: contradicere, quasi contra pedem opponere; alii verbum foeditatis volunt, sed falsum est).

Bohnenkamp.

opperīmentum, -ī *n.* *ab* opperiri. GLOSS.^{L} III Abstr. OP 9 -um: expectatio (*inde* I Ansil. OB 346 -o [*scrib.* obp-]. OP 68. 77 [*trad.* -a]. GLOSS. IV 543, 58).

ˣ**opperior,** -(ī)tus sum, -īrī. [*cf.* peritus, periculum *et* experior (*v. vol. V 2, 1660, 32 sqq.*). *Sch.*] *de orig.*: PRISC. gramm. II 400, 16 ab aperio . . . videtur quibusdam esse experior commune et -or deponens; . . . quamquam simplex eius peritus esse videtur, cuius verbum in usu non est, quod debuit secundum analogiam perior esse (*inde* SCHOL. Ter. p. 61, 32). 540, 14 sunt alia ex hoc ipso (*sc. verbo q. e.* pario) composita deponentia: experior, -or, quorum participia expertus et -tus ostendunt a pario esse composita, cuius participium partus est. oper- *saepissime in codd. e. g.* PLAVT. Bacch. 486 (*A; ceterum P passim*). LIV. 44, 30, 12 SEN. epist. 94, 42. TAC. ann. 11, 12, 2 (*vix emendandum* operire). AMM. (*omnibus locis praeter* 14, 2, 9. 19, 1, 1). *vi passiva* -endus *saepius inde a* CVRT. 3, 7, 8, *ceterum dub. trad.* TAC. *p. 749, 21.* *forma activa praeter* GLOSS. *non probatur nisi* GREG. TVR. Franc. 4, 41 (-bat *tres codd.*, -batur *unus*). *var. l. falsa*: PLAVT. Mil. 303 (*correxit B, deest A*). Trin. 391 (*A*). NEP. Dion 5, 4 SEN. benef. 2, 25, 3. *fut.* -bor *sim.*: PLAVT. Bacch. 48 Pseud. 323 Truc. 208 TER. Haut. 619. 833. -ar *sim.* (*ambiguis locis exclusis*): CIC. Att. 3, 10, 1. LIV. 7, 36, 6 (-amur *var. l.*). PLIN. epist. 8, 4, 7. *imperat. fut.* -imino: PLAVT. Truc. 197 APVL. met. 1, 22, 4. *inf.* -ier: PLAVT. Cist. 592 Truc. 326 TER. Eun. 890. *part. perf.*: CHAR. gramm. p. 325, 12 B. nemo . . . dicit rementus sum nec -or -tus sum; haec quoque defectiva dicuntur. DIOM. gramm. I 380, 28 *sunt verba* quae, quoniam sua perfecta tempora non habent, usurpant tamen eiusdem significationis verborum perfecta: . . . reminiscor, recordatus sum, opperior (*var. l.* oper-), opertus (*var. l.* opp-) sum. *exstat* -eritus PLAVT. Most. 788, -ertus TER. Phorm. 514 APVL. apol. 17, 9 met. 1, 19, 8. 5, 14, 1 PRISC. *l. 50.* *adhibetur part. praes. vice perf.* FRONTIN. strat. 2, 5, 4 AMM. 28, 2, 8. *de notione*: PAVL. FEST. p. 187 expectare (SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 446 Eun. 494. 890 [*item* EVGRAPH.]. GLOSS. *cf.* SYNON. Cic. p. 436, 6 -itur. exspectat. permanet. sustinet). GLOSS. ἐκδέχομαι. περιμένω. -it(ur): praestolatur. comperit aut observat. -unt: inveniunt, repperiunt. -ire: mane. -ire (*pro* -iri): sollicitare. cognoscere. -ens: προσδοκῶν. optans, cupiens. *al.* *legitur inde a* PLAVTO, CAECIL., TER., CIC., TIRONE, SALL.; *fere rarius usurpatur quam* exspecto, *at praevalet apud* TAC., SVET. [*restituitur* TAC. ann. 4, 71, 3 (aper- *trad-*). *falso trad.* VAL. MAX. 2, 10, 5 (*cf. Heraeus, Fleckeis. Jahrb. Suppl. 19, 1893, 589*).]

i. q. exspectare, praestolari (*circumspiciendo p. 749, 23. pro subi. sunt animantia praeter IIB. ponitur hic illic* cum *affectu, e. g. p. 749, 3. 51*): **I** *absolute*: PLAVT. Aul. 805 hic -ar . . . paulisper (Bacch. 486 [*interpol.?*]. CAECIL. com. 51 velim p. te [*subi.*] -iri.:: quantisper?:: non plus triduum. APVL. Socr. 11 p. 145. SVLP. SEV. 2, 5, 10 -endum p. et divinum auxilium expectandum *esse. cf.* TER. Eun. 890 paululum). Cist. 592 *virum* iube domi -irier (TAC. ann. 16, 26, 1). Epid. 305 usque. Pseud. 321 ut -are hos sex dies (SALL. Iug. 103, 7. *cf. p. 749, 62 et* PLAVT. Pseud. 323 sex menses. TER. Phorm. 514 unam . . . horam). Truc. 326 parumper durare, -irier. 753 sine experiri.:: immo -ire; vis est experirier. *al.* CIC. Att. 3, 10, 1 ibidem (SALL. Iug. 101, 2. 103, 7. *cf.* ibi: SALL. Iug. 91, 3 LIV. 32, 39, 8 TAC. hist. 2, 69, 1). SALL. Iug. 54, 9 in isdem locis (LIV. 40, 16, 5 TAC. ann. 1, 25, 1). LIV. 33, 14, 12. TAC. ann. 2, 81, 1 classem haud procul -entem. *al.*

II *cum acc. obi.* (*cf.* PRISC. gramm. III 274, 8 desiderativa vel inquisitiva accusativo sociantur: quaero te, similiter . . . expecto, desidero, -or *eqs.; accusativus enarratur enuntiato l. 25, participio l. 32. 37. 39, gerundivo l. 72. p. 749, 36, cf. acc. c. inf. p. 749, 34*): **A** *de animantibus*: **1** *exspectantibus aliquem* (manus *l. 32*): **a** *venturum*: **α** *cum acc. solo*: PLAVT. Asin. 827 te -ar domi (Mil. 303 Most. 795 Trin. 391. *cf.* me: Aul. 698 TER. Andr. 523). Merc. 330 hominem (TER. Phorm. 599 Ad. 446). Stich. 569 otiosus vos -ar accubans. TER. Haut. 619 hic ego virum interea -bor. Eun. 494. SALL. Catil. 58,4 ex urbe praesidia. Iug. 82, 1 reges. NEP. Dion 5, 4 classem (LIV. 31, 28, 3). VERG. Aen. 1, 454 reginam. 10, 771 hostem (LIV. 4, 56, 7. 33, 3, 5. 33, 4, 5. 37, 22, 5 SEN. Ag. 945 CVRT. 3, 7, 10). HOR. epist. 1, 2, 71 nec tardum -or nec praecedentibus insto. LIV. 33, 6, 5 nuntios in castra remissos . . . quieti -entes (44, 27, 10 n. ab se -rentur. *cf. infra l. 78*). *et saepius.* **β** *accedit enunt. secund.*: dum: PLAVT. Most. 683 d. exis, te -ar foris (TER. Andr. 714 Haut. 833). Rud. 328 erum d. veniat. TER. Phorm. 90 eam -iri, d. inde iret domum. APVL. met. 1, 22,4 d. annuntio . . ., hic ibidem me -imino. *alia*: PLAVT. Truc. 692 Strabacem . . ., si rure veniat. AMM. 14, 10, 15 tamquam arbitros vos, quid suadetis, -or. *cf.* AVG. civ. 22, 8 p. 575, 1 D. medici, qui eum secaret, -iebatur *Lucillus* manus. **γ** *partic.*: STAT. Ach. 1, 20 venatu rediturum . . . -ens (*cf.* AMM. 30, 1, 15 venturum. CLAVD. DON. Aen. 4, 135 p. 372, 4 dominam processuram). AMM. 31, 7, 3 ducem . . . adventantem.

b *quidlibet acturum vel passurum*: VAL. FL. 5, 391 dixit et -ens trepidam *responsuram* stetit; illa parumper virgineo cunctata metu sic orsa *eqs.* APVL. met. 2, 4, 10 Actaeon . . . loturam Dianam -ens. PRVD. psych. 131 quieta manet Patientia . . . nec mota est iaculo monstri . . . -ens propriis perituram viribus Iram.

2 *exspectantibus aliquid*: **a** *animo*: **α** *res eventuras, futuras*: ① *varias*: PLAVT. Most. 788 seni non erat otium, id sum -itus. Trin. 744 adventum Charmidi (LIV. 30, 10, 8 hostium [42, 54, 9]. CVRT. 8, 12, 5 IVST. 12, 13, 1. HIER. epist. 7, 6, 1 sponsi). TIRO Gell. 6, 3, 41 beneficia promissa -iri oportet . . ., iniurias autem imminentis praecavisse iustum est quam exspectavisse. SALL. Catil. 13, 3 non famem aut sitim . . . -iri, sed ea omnia luxu antecapere (TAC. hist. 5, 11, 2 hostium). LIV. 1, 56, 8 *ut Brutus* latens -retur tempora sua (SEN. benef. 2, 25, 3 t. suum, ad quod . . . prosiliat. 7, 14, 4 huius rei. SIL. 5, 86 ad proelia dextrum. FRONTIN. strat. 3, 9, 4 quo ipse naves appelleret [*cf.* PALLAD. hist. mon. I 48 p. 332^{C} tale t. diei, quo omnes . . . recederent; *gr. p. 154, 15 B.* ἐπιτηρήσασα]. *al.*). 5, 6, 2 hiemem -iri (*antea*: exitum exspectare. APVL. apol. 72, 5). 7, 36, 6 lucem (TAC. hist. 3, 19, 2 ann. 13, 41, 1. 14, 10, 1 AMM. 14, 2, 9). 35, 48, 10 eventum (CLAVD. DON. Aen. 12, 595 p. 621, 4. COD. Theod. 4, 23 [22], 3, 1 litis [*antea*: exspectare iudicium]. *cf.* SVET. Nero 43, 3 coeptorum exitum). 37, 20, 7 occasionem (FRONTIN. strat. 2, 5, 4. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 11, 765 p. 527, 28 casum, quo posset circumvenire fortiorem. GREG. TVR. Franc. 4, 41 locum -iebat, in quo possit iniurias patris ulcisci). 44, 26, 7 mercedem pactam. SEN. dial. 6, 8, 3 finem luctus potius facere quam exspectare nec illum -iri diem, quo te invita dolor desinat (TAC. hist. 4, 81, 2 statos aestivis flatibus d. et certa maris). epist. 30, 12 hilares eam *mortem* quietique -untur (*opp.* deposcunt mortem. *cf. p. 749, 7*). 58, 32 *vitae* finem non -iri sed manu facere (IVVENC. 4, 541 *Petrus* extremum . . . f. [*cf. Matth. 26, 58* ut videret finem]). CVRT. 8, 2, 32 praesentiam (APVL. met. 5, 14, 1 venti ferentis. AMM. 16, 2, 8 HIER. epist. 47, 3, 1). COLVM. 2, 4, 8 pluviam. 2, 20, 5 *Favonium* (*seq.* exspectatur. *cf.* PLIN. nat. 9, 51 aquilonis flatum). PLIN. nat. 8, 134 terminum . . . supremum. 9, 100 saevitiam maris. TAC. ann. 11, 12, 2 *Silius* -iri (oper- *trad.; Koestermann aliique malunt* operire) futura et praesentibus frui pro solacio habebat. *al.*

cum gerund.: AMM. 27, 10, 9 miles vexillum -ens extollendum. 28, 2, 8 danda responsa. ⑪ *experiendas*: SALL. Iug. 93, 1 *Marius deliberans* omitteretne inceptum . . ., an fortunam -retur, qua saepe prospere usus fuerat (COLVM. 3, 20, 3 vindemiae f. -iri). AMM. 14, 7, 13 Gallus . . . spes extremas -ens et succurrens saluti suae. ⑪ *cognoscendas*: LIV. 22, 7, 11 multitudo stetit aut suorum aliquem aut nuntios de iis -ens (TAC. hist. 2, 46, 1 pugnae. ann. 14, 7, 1 patrati facinoris. PLIN. paneg. 63, 3 comitiorum. *al.; cf. l. 24*). SEN. epist. 94, 42 oraculi -entibus vocem. CVRT. 3, 12, 9 victoris arbitrium. TAC. Agr. 18, 2 recentis legati animum -iri. ann. 1, 30, 4 -endas Tiberii epistulas. 3, 59, 1 sententiam (16, 4, 4). SVET. Vit. 16 responsa. AMM. 21, 5, 2 tacita deliberatione vos . . . hoc -iri consilium, ut eventus, qui sperantur, perpendi possint et

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praecaveri. 23, 2, 2 iubenda. SVLP. SEV. chron. 2, 45, 3 voluntatem. ALC. AVIT. epist. 44 p. 74, 2 praeceptum. Ⓜ *sperandas vel timendas nec non humaniter ferendas* (*cum affectu dictum*): TAC. ann. 1, 53, 5 milites ad caedem missi invenere *Gracchum* ... nihil laetum -entem (AMM. 29, 4, 2 ubi conprehendi n. ⟨hostile⟩ [*add. Heraeus*] ⟨op⟩periens poterit *Macrianus*). 14, 59, 1 constantiam -endae mortis (*cf. p. 748, 63*). 15, 69, 3 pavorem eorum, ex mensa exitium -entium, ... inridens Nero. SVET. Tib. 25, 3 *Tiberius* simulavit et valitudinem, quo aequiore animo Germanicus celerem successionem vel certe societatem principatus -retur. AMM. 14, 11, 8 ultima. 19, 1, 1 rex laetus successusque -ens similes. CANON. Dionys. Exig. p. 48, 3 spem futurae restitutionis (*gr. Mansi 2, 1313C* προσδοκᾶν, *Canon. Turner II p. 270 rec. prisca* exspectare). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 159, 2 aliunde -iri tantorum ... malorum solutionem (*cf.* ALC. AVIT. hom. 6 p. 110, 7 laborum opem, malorum finem, metuentium securitatem communibus animis -iebantur).

β res praesentes, sc. finiendas: TAC. ann. 2, 69, 2 Seleuciam degreditur *Piso* -ens aegritudinem, quae rursum Germanico acciderat. 3, 45, 1 fremente ... gregario milite, ne suetam requiem, ne spatia noctium -retur *dux*. 4, 71, 3 ut cunctationes principis -retur (aper- *trad.*). 11, 26, 2 ut senecta⟨m⟩ principis -re⟨n⟩tur *Messalina et Silius*.

b *potius oculis, sc. circumspiciendo vel circumeundo, donec conspectui se offerat quod quaeritur* (*cf.* exspecto *vol. V 2, 1887, 38*): APVL. met. 1, 19, 8 adsurgit ille et -tus paululum planiorem ripae marginem complicitus in genua adpronat se avidus adfectans poculum.

B *de rebus*: 1 *cum acc. solo*: LIV. 44, 8, 3 *consulem* ut -entibus sese rebus emisisse de manibus ea, quae mox repeti non possent. PLIN. epist. 8, 4, 7 *versus tui* extremam ... limam tuam -entur in scrinio nostro. HIER. epist. 15, 1, 3 testacea vasa vel lignea *i. animae peccatorum* virgam ferream et aeternum -untur incendium. COD. Theod. 1, 6, 2 *cum* interposita provocatio nostrae cognitionis -iri videbitur dignitatem (*accedit color secund. exigendi sim. ut ibid.* 3). 2 *acc. c. inf.*: AMM. 28, 4, 22 *copiosi homines testamento obsignato* ilico pereunt, ut id inpleri sorte fatorum -ente.

3 *acc. c. gerund.*: SIDON. epist. 1, 9, 5 kalendae Ianuariae, quae Augusti consulis mox futuri repetendum fastis nomen -iebantur.

III *cum variis structuris* (*cf. p. 748, 13 sqq.*): **A** *enuntiato*: 1 *temporali*: dum: PLAVT. Bacch. 48 is d. veniat, sedens ibi -bere (*cf.* Poen. 929 d. erus adveniat. TER. Eun. 895 d. venit). Epid. 633 -ire, d. effero ad te argentum. Mil. 1249 -amur, d. exeat aliquis. CIC. Att. 10, 3 in Arcano -or, d. ista cognosco. OV. met. 9, 96 d. flumina pacem ... habeant *eqs.* AMM. 21, 7, 7 d. exploratores ... motum castrorum hostilium indicarent. *alia*: CIC. fam. 6, 20, 1 -iri, quoad scire possis, quid tibi agendum sit. GELL. 7, 10, 5 -iri prope ad meridiem, donec discipuli nocturnum omne vinum edormiant. 2 *finali*: TER. Andr. 235 -ar, ut sciam, num *eqs.* TIRO Gell. 6, 3, 42 manere -irique, ut ... poeniantur *scelera*. LIV. 42, 48, 10 classis simul -ens, ut terrestres copiae traicerentur, simul, ut onerariae ... consequerentur. TAC. ann. 15, 68, 2 -iebatur Nero, ut Vestinus quoque consul in crimen traheretur (*cum respectu sperandi sim. ut*: SYMM. or. 4, 11 nos -iebamur, ut principatus ultr otalia vindicaret, vos exspectabatis, ut senatus argueret. NOVELL. Theod. 4, 2 -iri, ... optare debemus, ne libeat audacibus exercere litigia). APVL. apol. 17, 9 MACR. Sat. 1 praef. 2 COD. Theod. 12, 1, 7 AVELL. p. 78, 6. 3 *interrogativo*: LIV. 24, 27, 5 quonam evaderent motus ... quove eos *Syracusanos* ageret ... insolita libertas, -ens *Romanus*. VAL. FL. 7, 615 *Iason* -ens, ubi prima sibi daret agmina tellus. TAC. hist. 3, 12, 2 quisnam exitus foret. ann. 12, 28, 1 si Chatti ... causam pugnae praeberent. APVL. met. 1, 12, 2 quid rei sit.

B *praepos.*: NEP. Eum. 9, 6 ibi ... diem unum -itur ad lassitudinem sedandam militum ac reficienda iumenta (AMM. 27, 3, 9 *praefectus* ad lenimenta [*def. Blomgren, serm. Amm. p. 169;* ut 1. *Clark,* adlenimenta *Gardthausen et vol. I 1673, 29*] ibidem tumultus -ens). PLIN. nat. 9, 32 *delphini* -untur in posterum *diem*.

C *inf.*: HIER. epist. 4, 2, 2 ego cunctis peccatorum sordibus inquinatus diebus ac noctibus -or cum tremore reddere novissimum quadrantem.

deriv.: opperimentum. *Beikircher.*

oppessulātus, -a, -um. [ab ob *et* pessulus. *Sch.*] *in* GLOSS. *scribitur* opersolatio, opperolato *sim., cf. Landgraf, Arch. lat. Lex. 9, 1896, 402.* *i. q. pessulo obseratus*: PETRON. 97, 7 diligentius -as invenit fores (APVL. met. 1, 22, 5 rursum f. -is [GLOSS. clausis, a pessulis dictum]. 9, 30, 6 diligentissime fuerat -a. *cf.* 1, 22, 1 ianuam firmiter -am [AMM. 31, 13, 15 -as i. perrumpere]). GLOSS. clave obseratum, a pessulis dictum.

oppetītus *v. sub* oppeto.

*****oppeto,** -īvī (-iī), -ītum, -ere. *ab* ob *et* petere. *scribitur* opp- (*cf.* GRAMM. suppl. 294, 19) CE 2182, 5 *et passim in codd.,* obp- *rarius, e. g.* RHET. Her. 4, 20, 7 (opp- *var. l.*), LIV. 45, 26, 8 *V.* *de formis*: -ire GLOSS. I p. 307. *perf.*: -ii, -iit, -iere, -iisse *non nisi in dactylis et sub II, ceterum legitur* -ivere, -iverunt, -iverint, *sed* -isse, -isset *sim.*; -it AMM. 15, 5, 32. 26, 8, 10. 27, 1, 5. 29, 3, 5. 30, 3, 7 (*nisi praes. hist.*). *de notione*: NON. p. 361, 7 -ere obcumbere, mori (*affert* VERG. Aen. 1, 96). -ere incidere (*affert* PLAVT. Asin. 22). SERV. Aen. 1, 96 -ere ore terram petere, id est mori. GLOSS. -o: θνήσκω. -it: θνήσκει. obiit. occidit. -ere: obire vel mori. occumbere aut mori. cadere, mori. in gladio cadere. *al.* *legitur inde a* PLAVTO, ENN., RHET. Her.; *adamatur a* CIC. (*vicies* -ere mortem) *et* AMM. (*17ies usu absoluto*). [*in codd. saepius variat cum* appetere, *de vera lectione dubites* CATVLL. 64, 102 aut mortem appeteret Theseus aut praemia laudis (app- *O, edd. rec. plerique, cf. vol. II 285, 69,* opp- *cet. codd., def. Vahlen, Ges. philol. Schriften II 733*); *confunditur cum* operire GLOSS., perire AMM. 27, 10, 16.]

I *usu originario fere i. q. obire, subire* (*opp.* expetere PANEG. 2, 43, 1, fugere CIC. Sest. 47 MAT. Cic. fam. 11, 28, 4): **A** *strictius de iis qui decedunt, fere i. q. mori* (*maxime de morte violenta hominum, de aquilis* PLIN. nat.): 1 *accedit obiectum*: a mortem (*plur. non nisi* CIC. Tusc. 1, 116. *cf.* morte -ere *sub 2*): ENN. scaen. 203 senex sum: utinam m. -am prius quam *eqs.* (*Eur. Hec. 498* θανεῖν). RHET. Her. 4, 20, 27 in proelio (LIV. 21, 44, 8 potius quam in fuga). CIC. Verr. II 3, 129 eadem ratione (*antea*: se suspendisse. *cf.* VAL. MAX. 8, 9 ext. 3 voluntariae m. -endae cupiditatem). Catil. 4, 7 eam sapientes numquam inviti, fortes saepe etiam libenter -verunt. Sest. 23 pro patria (Tusc. 1, 116 clarae ... mortes p. p. -tae. off. 1, 57. *cf.* Sest. 29 pro re publica [fin. 3, 64]. Phil. 14, 38 pro salute et libertate populi Romani). 45 pugnans. 47 aequo animo (48 alii partim adipiscendae laudis, partim vitandae turpitudinis causa m. in variis bellis aequissimis animis -issent. Tusc. 1, 109. *cf.* CVRT. 7, 10, 5 tanta magnitudine animi). Phil. 12, 30 si ante *fatum* -enda est, -atur cum gloria. div. 1, 36 maturam. *al.* MAT. Cic. fam. 11, 28, 4 numquam ... honestam m. fugiendam, saepe etiam -endam putavi (DICT. 4, 13). LIV. 9, 4, 6. 28, 19, 11 SEN. Tro. 650. GELL. 3, 9, 5 miseram. 3, 10, 15. IVL. VAL. 2, 33 p. 105, 2 flebilem. 3, 45 p. 153, 16 PROSP. carm. de ingrat. 18. b *alia*: PLAVT. Asin. 22 *uxore* viva vivos ut pestem -as (Capt. 526 quin male occidam -amque p. ENN. scaen. 162 auxilium ... peto priusquam -o malam p.). LIV. 45, 26, 8 pro patria qui letum -issent (SEN. Tro. 369. SIL. 15, 336 sub armis). SIL. 12, 549 necem. PANEG. 2, 43, 1 unde ... conversio ut, qui -ere timuerat interitum, non timeret expetere?

2 *absolute vel intransitive* (*cf.* SERV. Aen. 1, 96 possumus autem sic uti hoc sermone, ut et per se plenus sit et recipiat adiectionem; ergo dicimus et '-it' et 'mortem -it', sicut et 'expirat' et 'animam expirat'): VERG. Aen. 1, 96 quīs ante ora patrum Troiae sub moenibus altis contigit -ere (*inde* ENNOD. opusc. 1, 67 p. 280, 1). 12, 543 te ... viderunt ... campi -ere. 12, 640 vidi ... Murranum ... -ere ... vulnere victum. VAL. FL. 1, 554 quot proceres ..., quae robora cernes -ere. SIL. 4, 508 fine sub aevi -ere in bello. 10, 39 -is ... fixe veruto. TAC. ann. 2, 24, 2 vix cohibuere amici *Germanicum*, quo minus ... mari -ret. EPIGR. Bob. 45, 12 ITIN. Alex. 43. IVL. VAL. 1, 18 libens (*cf.* PRVD. perist. 2, 329 libenter). 1, 44 pro patria fortiter. 1, 49. 3, 45 mares a feminis caesi ... cum dedecore -ent. 3, 55 AVSON. 166, 6 p. 34 P. AMM. 16, 5, 17. 17, 1, 14 dimicando gloriose (19, 7, 1). 21, 12, 13 elisi saxis muralibus. *al.* AMBR. Tob. 7, 28. HEGES. 1, 45, 1 insontes. PRVD. c. Symm. 2, 570 CLAVD. 28, 294 MACR. Sat. 3, 7, 3. PROSP. in psalm. 118, 95 veritatem confitens etiamsi -ret non periret. CE 2182, 5. *per abl. indicatur causa, modus sim.* (*alia additamenta v. supra*): VERG. Aen. 9, 654 telis (AMM. 31, 7, 13 et gladiis). 11, 268 coniugis ... dextra (*cf.* IVL. VAL. 1, 18 manu). PLIN. nat. 10, 15 *aquilae* -unt non senio nec aegritudine, sed fame. TAC. ann. 4, 50, 3 eodem modo *i. gladio se transfigendo.* APVL. met. 7, 4, 3 variis ... sed inpigris casibus. LAMPR. Alex. 62, 3 non quieta morte (AMM. 15, 5, 32 hoc genere ... mortis. 20, 4, 8 iussa. 28, 1, 16 publica. PRVD. perist. 10, 65 gloriosa. *cf. ibid.* 879 caede). AMM. 24, 5, 6 tormento murali. 29, 3, 5 lapidum ictibus.

B *laxius de iis qui puniuntur*: PHAEDR. 3, 16, 2 humanitati qui se non accommodat, plerumque poenas -it superbiae (*in ipsa fabula poena constat morte*).

II *usu recentiore fere i. q. aggredi, appetere*: PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 9 p. 719 ferro et saxis eos -iere, qui arietem ... impellerent (*gr. 3, 240* ἔβαλλον). GREG. M. moral. 17, 47 *diabolus* per satellites suos eius *i. Christi* carnem perimendam -iit.

oppexus (obp- *trad.*), -ūs *m.* *ab* oppectere. *i. q. actio pectendi, comptus comarum*: APVL. met. 11, 9, 3 quae pectines eburnos ferentes gestu brachiorum flexuque digitorum ornatum atque -um crinium regalium *Isidis* fingerent.

?**oppiciārius,** -ī *m. latere videtur in forma* aupiciarius *quae traditur* INSCR. Jahresb. Österr. Arch. Inst. 49, 1968/71, Beiblatt p. 49 n. 19 naupegus aupiciarius classis Syrias (auspiciarius *coni. ed.,* -us *i. qui oppicat, naves pice opturat E. Weber, Zeitschr. Papyr. u. Epigr. 13, 1974, 19*). *attamen* au- *pro* ŏ- *vix invenias, ceterum exspectaveris* oppicarius (*non* -iarius), *cf.* picarius *quae vox legitur in inscr. Minturnensibus CIL I² 2678. 2691. al.*

oppico, -āre. *ab* ob *et* picare. *i. q. pice inlinere, obturare*: CATO agr. 120 in amphoram mustum indito et corticem -ato (*cf. Colum. 12, 29* oblinito et impicato).

deriv.: ?oppiciarius. *Bohnenkamp.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

oppidāneus, -a, -um. [*variat* oppidanus (*cf. varias lectiones apud* HEGES., EVGIPP.), *v. Recueil Niedermann, 47 n. 6. Sch.*] GLOSS. -us: ex brevi ci⟨vi⟩tate (*item explicatur* oppidanus *Gloss.*L *II Abav.* OP *18 et V Aa* O *477, ubi gloss.* 'Accipe': -eus: ex modica c.). -um: vestigium cuunt (πολίχνιον *ut* vestigium civitatis *explicari suspicatur Heraeus*). *v. etiam infra l. 26.* *i. q. ad oppidum pertinens*: **1** *pro subst. de hominibus* (*exempla minus certa*): HEGES. 1, 24, 1 resistentibus -is (*cod. graviores,* oppidanis *cett.*) . . . urbem inrupit *Antipater.* EVGIPP. Sev. 1, 5 ne cum ceteris -is (oppidanis *codd. det.*) subiret excidium. 33, 1 ab -is (oppidanis *codd. det.*) Comagensibus. **2** *pro adi de rebus*: COD. Theod. 12, 1, 38 qui . . . palatini nominis praeferunt dignitatem, si curialem trahunt originem, . . . -is restituantur obsequiis (12, 1, 168). 12, 1, 40 ut nec muniis militaribus obsequantur nec oneribus -is prosint (*postea*: restituantur civitatibus). 12, 1, 43 ut commodis -is obsequium denegetur (*antea*: commodis curiarum). 12, 1, 45 muniis -is inprobe destitutis ad militiam confugisse dicuntur (*cf.* 12, 1, 46 munerum -orum functio [*postea*: civilium m.]). 12, 1, 46 si civico nomine aut vinculo incolatus -a necessitas eum detinet obligatum. 12, 1, 47 -is ordinibus consulentes (*antea*: si iudex . . . contra curialem exarserit).

***oppidānus,** -a, -um. *ab* oppidum. *scribitur* opi- *in var. l.*: NEP. Milt. 7, 3 CVRT. 5, 1, 23. 8, 10, 8 PLIN. nat. 36, 94 FLOR. epit. 3, 5, 16 SIDON. epist. 4, 25, 1. *notatur* opp: CIL II 460 (*a. 2 a. Chr.*). NOT. Tir. 46, 19. *de notione*: ISID. orig. 9, 4, 42 urbani vocabantur qui Romae habitabant, qui vero in ceteris locis -i; nam sola urbs Roma, cetera oppida. GLOSS. civis ex oppido, nam oppidaneus latinum ⟨non⟩ est. ex civitate brevi (*v. sub* oppidaneus). *legitur inde a* CIC., CAES., NEP., SALL., LIV. *nonnisi in prosa oratione.* [*de lectione dub. v. sub* oppidaneus.]

i. q. ad oppidum pertinens. non dicitur de civibus Romanis, sed saepius de civibus aliarum urbium magnarum, e. g. BELL. Alex. *passim de Alexandrinis,* LIV. 31, 27, 9 *de Atheniensibus,* perioch. 49 *de Carthaginiensibus,* CVRT. 5, 1, 23 *et* IVST. 42, 4, 2 *de Babyloniis.* *sedes -orum in contextu appellatur* oppidum *inde a* CAES. Gall. 2, 7, 1. 2, 33, 1 *saepe; simul* oppidum *et* urbs CAES. civ. 2, 38, 1 (*v. 2, 36, 1. 3*). NEP. Milt. 7, 3 (*cf. 7, 2*). LIV. 6, 4, 10 (*cf. 6, 4, 9*). *al.*; urbs SALL. Iug. 56, 2 (*cf. 56, 1*). LIV. 2, 33, 8. 5, 1, 9. *et saepe*; civitas *inde a* BELL. Hisp. 28, 3 (*cf. 28, 2*). LIV. 27, 28, 7 (*cf. 27, 28, 4*); castellum VITR. 2, 9, 16; municipia et coloniae TAC. ann. 4, 67, 1. *syn. et opp. v. l. 55 sqq. 64.*

I *pro adi.* (*spectat hic illic ad defectum urbanitatis*): **A** *de hominibus*: CIC. de orat. 2, 240 senem . . . quendam -um (*i. Tarracinensem*). CAES. civ. 2, 38, 1 ex perfugis quibusdam -is (*i. Uticensibus. cf.* AMM. 19, 5, 5 -o transfuga). BELL. Hisp. 19, 5 -i legati *ex Ategua exeuntes.* SVET. Aug. 45, 1 pugiles . . . non legitimos atque ordinarios modo . . ., sed et catervarios -os. AMM. 28, 4, 9 -ae . . . prostibulum plebis. **B** *de rebus*: CIC. Planc. 30 raptam esse mimulam, quod dicitur Atinae factum . . . vetere quodam in scaenicos iure maximeque -o. Brut. 242 -o quodam et incondito genere dicendi. TAC. hist. 4, 18, 4 Claudius Labeo -o certamine aemulus Civili. ann. 6, 15, 1 Vinicio -um genus *erat* . . ., Cassius plebeii Romae generis. 14, 17, 1 -a lascivia invicem incessente⟨s⟩ *Nucerini Pompeianique.*

II *pro subst. de hominibus (masc. praeter p. 752, 49).* *syn.* cives BELL. Afr. 91, 2 SALL. Iug. 91, 5. *al.*, incolentes LIV. 42, 67, 9, incolae LIV. 42, 54, 3 (*cf. 42, 54, 1*). CVRT. 9, 1, 20 (*cf. 9, 1, 19*). 9, 4, 6 (*cf. 9, 4, 7*); *idem indicantur nominibus locorum, e. g.* Alexandrini BELL. Alex. 7, 2, Saguntini LIV. 21, 9, 2, Leontini LIV. 24, 30, 4 (*cf. 24, 30, 7*), Tarentini LIV. 25, 9, 17 (*cf. 25, 10, 2*), Athenienses LIV. 31, 24, 10. *opponuntur* pagani BELL. Alex. 36, 4, qui in agris erant CVRT. 10, 8, 13, cultores TAC. ann. 12, 55, 1.

A *plur.*: **1** *exempla sec. usum digesta*: **a** *respicitur res bellica, maxime oppidorum oppugnatio, occupatio, obsidio* (-i *dicuntur* obsessi LIV. 5, 26, 9. 6, 3, 3. 6, 33, 7 [o. *v. 6, 33, 9*], defendentes CVRT. 9, 4, 6; *afferuntur notabiliora selecta*): **α** *distinguuntur subsidia vel praesidia*: CAES. Gall. 2, 7, 1 sagittarios et funditores . . . subsidio -is mittit. 7, 12, 5 quem *equitatum auxilio venientem* . . . -i conspexerunt (BELL. Afr. 5. LIV. 25, 18, 1 -orum et Magonis cum e.). civ. 1, 18, 2 Sulmonenses . . . universi . . ., et -i et milites (LIV. 24, 30, 4 caedem promiscuam m. atque -orum. 26, 44, 2. 27, 28, 7. 37, 16, 7. *al.*). BELL. Alex. 7, 2 quod ea *multitudo -orum* se fidelem . . . nostris esse simulabat. LIV. 23, 19, 2 -os praesidiumque (31, 46, 16 p. -ique. 32, 23, 4 inter -os ac regium p. *al.*). 23, 49, 7 cohortati . . . -os, ut eodem animo moenia tutarentur, quo pro se pugnantem Romanum exercitum vidissent. 26, 20, 9 (*antea*: sociis). 28, 3, 15 Carthaginienses omnes . . ., -orum . . . trecenti *eqs.* 32, 25, 7 neque . . . pares eos -is solis . . ., nedum adiunctis Macedonibus esse. **β** *distinguuntur hostes, obsidentes sim.*: CAES. Gall. 2, 33, 1 ne quam . . . -i a militibus iniuriam acciperent (HIRT. Gall. 8, 37, 1. 8, 41, 3 m. nostri. BELL. Afr. 86, 3 SALL. Iug. 60, 6. *al.*). HIRT. Gall. 8, 33, 1 impedimenta -orum . . ., *quae subtrahentes* effugere non modo equitatum, sed ne legiones quidem possent (LIV. 5, 8, 9. 10, 34, 4). 8, 40, 4 erat . . . -is difficilis descensus, ut prohibentibus nostris *eqs.* (8, 43, 2. BELL. Alex. 15, 8 aut n. aut -orum. BELL. Hisp. 12, 5 SALL. Iug. 60, 6. *al.*). 8, 42, 1 -i . . . proeliantur, ut . . . deterreant Romanos (SALL. Iug. 57, 5. 76, 4 LIV. 2, 33, 8. *al.*; *oppositione simili*: BELL. Afr. 23, 2 -i . . . Pompeianos in mare . . . . compulerunt. LIV. 5, 15, 5 unus ex statione Romana [10, 10, 1]. 21, 8, 3 Poenus. *sim. al.*). BELL. Afr. 3, 2 Caesar . . . exponit exercitum . . .; -i interim *eqs.* (86, 3 SALL. Iug. 56, 2. LIV. 2, 33, 6 e. Romanum [6, 4, 10]. 6, 33, 7. *al.*). BELL. Hisp. 41, 4 ut ipse locus . . . hostem impediret; hoc accedebat, ut . . .; quae res . . . erat adiumento -is (SALL. Iug. 60, 1 [*cf. 60, 3*]. LIV. 6, 9, 7 aegre -os vim hostium ab se arcentes. 6, 9, 9. 21, 9, 2. *al.*). NEP. Milt. 7, 4 ab -is et oppugnatoribus (*cf.* LIV. 5, 26, 9 obsidentibus [6, 33, 7; *infra*: o.]. 33, 23, 4 [*postea*: oppugnantibus]).

b *extra rem bellicam*: CIL II 460 (*a. 2 a. Chr.*) Lanc⟨ienses⟩ opp⟨idanos⟩ (760). CVRT. 5, 1, 23 rex . . . -orum turbam post . . . pedites ire iussit. PLIN. nat. 3, 25 ex colonia Salariense -i Lati veteris (*i. iuris Latini*) Castulonenses *veniunt.* 3, 73 fluvius Acheron, a quo -i Aceruntini *appellantur.* 36, 94 *legitur pensile* oppidum . . . Thebae, exercitus . . . subter educere solitis regibus nullo -orum sentiente. TAC. ann. 4, 67, 1 quamquam . . . concursus . . . -orum . . . prohiberentur. 15, 33, 3 contractum -orum volgus et quos e . . . coloniis et municipiis . . . fama acciverat. SIDON. epist. 4, 25, 1 exceperunt pontificale concilium variae voluntates -orum. CIL IX 2473 Sossulenae . . . -i ob meritum eius. XIV 3512 Furio . . . -i. INSCR. Dessau 9516 deae . . . -i Cabilonnenses.

2 *grammatica quaedam*: **a** *gen.* -orum: *exempla varia*: HIRT. Gall. 8, 33, 1 impedimenta. BELL. Afr. 86, 3 in conspectu -orum. BELL. Hisp. 16, 4 iugulatione (18, 9. *cf.* LIV. 24, 30, 4 caedem [26, 46, 7]). 18, 7 turrem. 22, 7 bona. 28, 3 mentes (*cf.* LIV. 31, 45, 3 animos [43, 18, 6]). 34, 2 servi. LIV. 2, 33, 8 clamor. 5, 1, 9 eruptiones (5, 8, 9. 8, 13, 7. 25, 18, 1 FRONTIN. strat. 3, 10, 4). 5, 26, 9 impetus (32, 13, 11). 21, 5, 6 et virtute et multitudine (*cf.* 28, 19, 18 vis). 32, 13, 11 concursu (42, 63, 6 TAC. ann. 4, 67, 1). 37, 44, 7 consensu -orum et militum. 39, 53, 13 fuga (42, 67, 9). CVRT. 7, 6, 21 pertinacia. 8, 10, 8 sepulcra. FRONTIN. strat. 2, 11, 1 perfidiam. 3, 4, 3 frumento. AVG. civ. 3, 7 p. 104, 1 D. causam. SIDON. epist. 4, 25, 1 voluntates. *gen. part.*: BELL. Alex. 7, 2 multitudo (32, 3 LIV. 21, 5, 6. 32, 16, 16). 15, 8 quisquam (*cf.* LIV. 28, 36, 5 aliquos. PLIN. nat. 36, 94 nullo). LIV. 5, 15, 5 proximum. 6, 3, 3 paucitas. 24, 19, 11 turba (CVRT. 5, 1, 23). 26, 44, 2 duo milia (*cf.* 28, 3, 15 trecenti). 44, 11, 7 iuventutem. TAC. ann. 15, 33, 3 volgus. **b** *additur nomen oppidi* (*sc. per adi. vel appos.; vix per gen.* FRONTIN. strat. 2, 11, 1 *ubi* Epidauri *per locativum explices*): BELL. Hisp. 20, 2 -os Vcubenses. CIL II 460 (*a. 2 a. Chr.*) Lancienses (760. *v. etiam l. 49*). PLIN. nat. 3, 25 Castulonenses. 3, 73 Aceruntini. CAPITOL. Max. Balb. 12, 2 Aquileiensibus. INSCR. Dessau 9516 Cabilonnenses.

B *sing.*: LIV. 29, 9, 2 rapto poculo . . . ex -i domo. SOL. 8, 7 Aster -us. AMM. 28, 6, 14 Mychon quidam nobilis -us et potens. INSCR. Hisp. ant. epigr. fasc. 6/7, 1955/6 p. 26 n. 1081 Albino . . . Lanciesi -o. p. 27 n. 1088 Anniae . . . Lanc⟨iesi⟩ -ae.

cf. oppidaneus.

oppidātim *adv.* *ab* oppidum. GLOSS.L IV dub. Plac. v 5 *explicat* vicatim (*sed conexu parum dilucido*). *i. q. per singula oppida* (*iuxta alia adv. in* -tim *desinentia* CYPR., ITIN. Alex.; paene -m SVET. Aug.): SVET. Aug. 59 provinciarum pleraeque . . . ludos . . . quinquennales paene -m constituerunt. Galba 18, 1 cum per omne iter dextra sinistraque -m victimae caederentur *eqs.* FRONTO p. 192, 26 v. d. H. (p. 203 N.) Cato . . . -m statuis ornandus. CYPR. epist. 44, 3 ostiatim per multorum domos vel -m per quasdam civitates discurrentes. ITIN. Alex. 7 magnas sibi Peloponnensis vires viritim -mque pigneratus est.

oppidō *adv.* [*abl. pro adv. ex adiectivo* *oppidus, -a, -um *praeter praepos. congruenti cum gr.* ἔμπεδος '*stabilis, firmus*'. *substantivum q. e.* oppidum *nihil aliud quam eius adiectivi neutrum videtur esse. Sch.*] *scrib.* opi- *in var. l.*: PLAVT. Asin. 883 Aul. 800 Most. 136 CIC. fin. 3, 33 CATVLL. 54, 1. *de derivatione, notione, usu*: PAVL. FEST. p. 184 -o valde, multum. ortum est . . . ex sermone inter se confabulantium, quantum quisque frugum faceret, utque multitudo significaretur, saepe respondebatur, quantum vel oppido satis esset. hinc in consuetudinem venit ut diceretur -o pro valde, multum. itaque si qui in aliis rebus eo utuntur, ut puta si qui dicat -o didici, spectavi, ambulavi, errant, quia nulli eorum subici potest, vel quod satis est (*sim. deriv.* DON. Ter. Hec. 238, 3). QVINT. inst. 8, 3, 25 -o quamquam usi sunt paulum tempore nostro superiores, vereor ut iam nos ferat quisquam. certe antegerio, cuius eadem significatio est, nemo nisi ambitiosus utetur. SYNON. Cic. p. 448, 1 valde. -o. nimio. GLOSS. quem admodum (*explicationes affert Goetz in indice, cf.* GLOSS.L IV Ps. Plac. O 6), sed nunc valde. vehementer, oportune, omnino. nimis. obiter. fortiter. *legitur apud* PLAVT., TER., CIC. *ter,* CATVLL. *semel,* BELL. Afr. *semel,* LIV. *ter,* VITR. *quater; postea maxime per archaismum* (*plus vicies* APVL.). [*coniciebatur olim frustra*: PLAVT. Epid. 325 Men. 903 Rud. 933 Stich. 307. *contextu mutilo*: INSCR. christ. Rossi II p. 70 n. 39, 10 (*nisi ut adnotatio scriptori codicis tribuendum*).]

fere i. q. funditus, plane (*syn.* APVL. Plat. 2, 19, *syn.* nimis

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

APVL. apol. 35, 7 Socr. praef. p. 109, satis APVL. met. 2, 12, 5. 2, 21, 7). *vox apud vetustiores ad exprimendos affectus usurpata (cf.* pol ... -o PLAVT. Curc. 135, -o hercle PLAVT. Merc. 245. 709 h. -o; *cf.* Amph. 299 -o interii; obsecro hercle *eqs.) abit in meram vim auctivam (syn.* valde CLAVD. MAM. anim. 2, 7 p. 124, 23, *qua voce saepius explicatur). voci, ad quam pertinet, aut anteponitur aut postponitur apud* PLAVT. *et* TER.; *ceteri anteponunt exceptis his locis*: CIC. fin. 3, 33 APVL. apol. 73, 1 met. 3, 9, 2 Socr. 20 p. 166 TERT. pall. 3, 3 VVLG. gen. 19, 3. *negatur non nisi* APVL. Plat. 2, 19 Socr. 20 p. 166. *paronomasiae*: PLAVT. Pseud. 425 -o opsaeptast. Rud. 207 *iuxta* opes. TER. Ad. 322 -o opportune *eqs.* APVL. apol. 62, 5 *iuxta* toto oppido.

1 *sine particula auctiva*: **a** *cum verbis*: *α pereundi, perdendi (inde ex opp. explicandum* PLAVT. Curc. *sub β)*: PLAVT. Amph. 299 -o interii ([NON. p. 361, 5 *ad l.* valde]. Aul. 728 ego. Bacch. 853 miser. Cist. 576 [*add. Pylades*]). Asin. 287 perii ego -o, nisi *eqs.* (Aul. 410 [*antea*: totus doleo]. 800. Merc. 709 hercle ... miser. Most. 165 periere haec -o aedes. Persa 741 Rud. 550). 883 me ex amore huius corruptum -o. Bacch. 869 iam illorum ego animam amborum exsorbebo -o. Epid. 339 -o hoc *argentum* polli(nc)tum (*v. app. crit.*) est. Merc. 239 capram ... dotem ambedisse -o. Most. 136 perdidi operam fabrorum ilico -o. 733 occidimus omnes. *adimitur via*: PLAVT. Pseud. 425 ibi nunc -o opsaeptast via. *β variis*: PLAVT. Curc. 135 (134) perditus sum miser.:: at pol ego -o servata. Merc. 245 -o hercle bene velle illi visus sum (*nisi iungendum* -o bene). Most. 809 perambula aedis -o tamquam tuas (*nisi* -o tamquam *iungendum; sic Lorenz ad l.*). APVL. apol. 26, 6 -o miror, cur *eqs.* (Socr. 20 p. 166). 62, 5 lignum a me toto oppido et quidem -o quaesitum. 73, 1 augetur -o familiaritas (met. 3, 9, 2 a. -o immo duplicatur). flor. 1, 2 quamquam -o festine(m) (21, 5). met. 2, 16, 6 -o formido, ne *eqs.* (2, 20, 1 latebras. *cf.* 10, 23, 5 verebatur. SYMM. epist. 1, 3, 3 cavimus). 7, 11, 4 res -o mihi displicebat. SOL. praef. 1 id ... -o expertus. SYMM. epist. 1, 1, 1 haec me ... -o perpulerunt (*cf.* VVLG. gen. 19, 3 conpulit illos -o, ut *eqs.* ROMVL. fab. 15, 6 rec. vet. ostium ... -o [valde -o *E*] impulit). HIER. epist. 57, 2, 2 -o flagitarat (*cf.* EPIST. pontif. 365 Migne 20, 780^A postulavit). 76, 3, 2 sanctos ... -o salutamus ([i. valde *suprascr. km²*]. 94, 2, 2. 103, 2, 2). VVLG. II par. 35, 23 -o vulneratus sum. PS. THEODOT. hom. 5, 3 p. 1414^B consilii utilitatem -o cognoscere (*cf.* SIDON. epist. [carm. 22] 1 scires). CLAVD. MAM. anim. 3, 9 p. 169, 9 patefaciet. VITA Amator. (BHL 356) 4 p. 53^A laetantur. *absol. in responsione (nisi ad b, cf. et l. 63)*: PLAVT. Bacch. 681 reddidi.:: omnene?:: -o (CHAR. gramm. p. 271, 29 B. [*ex Romano*] pro vero vel statim ... 'reddidi aurum omne -o'; *sunt qui 'prorsus omne' intellegant*). TER. Phorm. 317 iratum senem *esse ais*?:: -o (*ad* iratum *trahit* DON.).

b *cum adiectivis, part., subst. (sc. attributive vel praedicative usurpatis; hic illic, maxime in exemplis Plautinis ad totam sententiam referri potest; accedit ad superl.* PLAVT. Rud. 207 APVL. Plat. 2, 19, *? ad compar.* APVL. met. 2, 25, 3): *α variis (primis tamen exemplis non sine despectu quodam)*: PLAVT. Mil. 627 itane ... videor -o Acheruntícus? tam capularis? (*item iuxta notiones aetatis*: 634 benignitas ... -o adulescentulist [*Camerarius*, adulescentula est *Leo*, adolescentules *trad.*]. LIV. 42, 28, 13 -o adulescens sacerdos. APVL. met. 2, 21, 7 -o puer et satis peregrinus es). Rud. 207 summae opes -o. TER. Haut. 704 bonam atque iustam rem -o (GELL. 13, 5, 9 -o b.). APVL. apol. 35, 7 nimis patiens vir es et -o proxima humanitate. met. 2, 12, 5 -o mira et satis varia. 6, 13, 3 -o forti animo singularique prudentia. 8, 22, 1 facinus -o memorabile. SYMM. epist. 1, 27 mei ... -o ... cupientem. AMM. 14, 6, 1 -o gnarus. SIDON. epist. 2, 10, 5 -o meminens. 8, 11, 5 versus -o exactos. 9, 7, 1 -o gloriabundus. CLAVD. MAM. anim. 2, 7 p. 124, 23 valde consentanea nostrisque -o conivientia (convenientia *var. l.*). MAX. TAVR. serm. app. 25 p. 898^A -o ... grata *festivitas*. *absol. in responsione (cf. et l. 41)*: TER. Phorm. 905 estne ... liberalis? :: -o. *β significantibus aliquid mali, vitiosi sim.*: TER. Hec. 238 lassam -o ... esse ([DON.: valde]. VVLG. gen. 25, 30 -o l.). Haut. 734 -o ... invitam. Phorm. 763 animo iniquo hoc -o ferre. CIC. de orat. 2, 259 mimus vetus, -o ridiculus. APVL. apol. 3, 12 inepta ... et -o frivola. 92, 6 -o pauper. flor. 9, 5 arduum et -o difficile. met. 2, 25, 3 -o formido cumulatior. 10, 29, 1 angore -o suspensus (11, 29, 2 nec levi cura sollicitus, sed -o s. animi). Plat. 2, 19 nec plane optimi nec -o deterrimi. CLAVD. MAM. anim. 1, 2 p. 24, 18 stilum -o ... suspectum. *γ significantibus parvitatem*: TER. Haut. 669 in angustum -o ... coguntur copiae (SCHOL.: valde). CIC. fam. 14, 4, 4 -o pauci (APVL. apol. 20, 1 mund. praef. -o p. [parvis *Kroll*]. AMM. 16, 7, 8). CATVLL. 54, 1 caput -o pusillum. APVL. met. 9, 32, 4 -o ... tenuis. Socr. praef. p. 109 neque -o parvum neque nimis grande (MACR. Sat. 7, 14, 11). TERT. pall. 3, 3 *chamaeleon* de mediocribus -o *bestiolis est.* SYMM. epist. 1, 50, 1 -o breves litteras.

c *cum adverbiis (dub. l. 25. 26)*: TER. Ad. 322 te exspecto; -o opportune te optulisti mihi obviam (exspecto -o *iungit Kauer, cf.* DON.: incerta distinctio; EVGRAPH.: valde). CIC. fin. 3, 33 paulum -o inter se differunt. PS. RVFIN. in Os. 10, 13–15 p. 1015^A -o secus quam *eqs.* CLAVD. MAM. anim. 1, 1 p. 24, 4 -o studiose lectitabant. 2, 3 p. 105, 8 -o obscure dissertans.

2 *sequitur* quam *auctivum* (perquam BELL. Afr.): *cum adi.*: BELL. Afr. 47, 5 -o perquam (quam *L*) pauci (VITR. 7 praef. 14 volumina). LIV. 36, 25, 3 -o q. breve intervallum. 39, 47, 2 nec ... multa solum, sed etiam pleraque -o q. parva erant. VITR. 1, 4, 7 umoris ... -o q. paulum. 8, 3, 11 fonticulus -o q. parvulus. 9, 2, 2 -o q. tenui linea. MAECIAN. distrib. praef. -o ... q. exigua vocabula. GELL. 6, 7, 1 -o q. peritus fuit. 15, 30, 1 -o q. fiunt ... inepti et frivoli. 17, 12, 1 Favorinus -o q. libens in eas materias (se) deiciebat. AVSON. 409, 11 p. 267, 14 P. litterae ... -o q. litteratae. *cum adv.*: GELL. 16, 7, 1 -o q. verba finxit praelicenter. *cum verbis*: GELL. 2, 23, 3 si conferas ... Graeca ..., -o q. iacere atque sordere incipiunt, quae Latina sunt. APVL. apol. 67, 6 -o q. mihi laborandum est, ne *eqs.* Socr. praef. p. 108 -o q. a me desiderabant, ut *eqs.*

oppidulum, -ī *n.* *ab* oppidum *deminutive.* *i. q. oppidum parvum, ignobile (addit* exiguum LEO M., parvum PS. PROSP.; *vi deminutiva attenuata e. g. l. 25. 28, per contemptionem l. 31)*: CIC. ad Q. fr. 2, 10 (11 Sj.), 2 illud ... -um, quod erat positum in Euphrati Zeugmate. Att. 10, 7, 1 Melitae aut alio in loco simili (vel) -o (*Shackleton Bailey, glossema suspicatur Graevius*). HOR. sat. 1, 5, 87 mansuri -o, quod versu dicere non est (PORPH.: Aequum Tuticum significat. *inde, ut vid.*: PORPH. Hor. sat. 1, 5, 97/98 *de Gnatia*). HEGES. 3, 20, 3 ut ... equites ... percursarent finitima regionis vicosque et -a (*gr. 3, 430 πολίχνας, cf.* HIER. in Is. 26, 5/6 nec vocatur civitas ..., sed caria [*hebr.*], quam Aquila πολίχνην interpretatus est et quam nos vel civitatulam vel viculum vel -um [oppidum *G*] possumus dicere, et frequenter in scripturis hoc nomine appellatur Hierusalem. 29, 1–8 pro civitate quam Aquila interpretatus est πολίχνην, hoc est -um [oppidum *G*] sive viculum *eqs.*). HIER. epist. 112, 21, 1 in Africae -o (*cf. 2* Oea ... civitas). in Is. 10, 28–32 stans in -o Nob et procul urbem conspiciens Hierusalem. 15, 9 (*antea*: urbs). adv. Rufin. 3, 20 p. 471^C qui ... Romam ... -i tui (*i. Aquileiae*) amore contempseris (*cf. 472^B de Roma*: tantae urbis). sit. et nom. 154, 4 Sarepta -um (oppidum *H*) Sidoniorum. LEO M. serm. 31, 1 p. 235^A quod infantia *Christi* ... iam universo declarabatur mundo, cum adhuc exiguo detineretur -o *Bethlehem* (*cf. 31, 2 p. 235^B de Hierusalem*: civitate regia). MARCELL. chron. II p. 91, 476, 1 in -o, quod Limnis in provincia Cappadociae dicitur. PS. PROSP. carm. de prov. 355 Sodomis ... exemit parvique dedit dominum -i Loth (*ad gen. 19, 20* civitas ... parva; *postea*: modica).

***oppidum,** -ī *n.* [*v.* oppido. *Sch.*] *de derivatione*: VARRO ling. 5, 141 -um ab opi dictum, quod munitur opis causa (*ex eadem causa muniendi explicat* POMPON. dig. 50, 16, 239, 7). PAVL. FEST. p. 184 -um dictum, quod ibi homines opes suas conferunt. FEST. p. 202 (*e Cicerone Stoicam rationem secuto*) quod opem darent (*item* ISID. orig. 15, 2, 6 GLOSS.^{L} I Ansil. OP 104). SERV. auct. Aen. 9, 605 -um dici ab oppositione murorum vel quod hominibus locus esset oppletus vel quod opes illo munitionis gratia congestae sunt (ISID. orig. 15, 2, 5 -um quidam ab o. m. dixerunt, alii ab opibus recondendis ..., alii quod sibi in eo conventus habitantium opem det mutuam contra hostem. GLOSS.^{L} I Ansil. OP 107). *scribitur* opi- *inde a* PLAVTO *in codd. saepe; in titulis*: INSCR. Betilieni (CIL I^2 1529) 10 (*sed 5* oppi-). CIL I^2 2269; -ped- LEX repetund. (CIL I^2 583) 31; -pod- LEX agr. (CIL I^2 585) 81. *ligatur* inoppido: LEX Tarent. (CIL I^2 590) 1, 32. *notatur* o: LEX Rubr. (CIL I^2 592) 2, 3. 26. 53. 56. 58. NOT. Tir. 46, 18. *de formis plur.: gen.* -um: SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 4. *abl.* -eis: LEX repetund. (CIL I^2 583) 31 LEX Anton. de Term. (CIL I^2 589) 2, 23. 28. -iis: LIV. 45, 26, 4 ALC. AVIT. hom. 28/29 p. 150, 5. *heteroclitice*: CHRON. Alex. chron. I p. 110, 190 -os (*cf.* VITA Caes. Arel. 1, 38 Arausici -i, qui ... fuerat ... contraditus). *de notione (v. etiam sub II)*: CIC. rep. 1, 41 coniunctionem tectorum -um vel urbem appellaverunt. Att. 7, 3, 10 si δήμους -a volumus esse *eqs.* CAES. Gall. 5, 21, 3 -um ... Britanni vocant, cum silvas impeditas vallo atque fossa munierunt, quo incursionis hostium vitandae causa convenire consuerunt (*v. Kornemann l. infra cit.; Volkmann, Kl. Pauly s.v.*). PAVL. FEST. p. 6 cuius *vocis q. e. astu* origo ex Graeco -o (*del. Lindsay*) ἄστυ deducitur. SERV. auct. Aen. 9, 605 -um quidam a vico castelloque magnitudine secernunt; alii locum muro fossave aliave qua munitione conclusum; alii locum aedificiis constitutum, ubi fanum, comitium, forum et murus sit (*cetera v. supra*). SYNON. Cic. p. 433, 30 munitionem. munimenta. -a. castella. muri. arces. moenia. editi colles. GLOSS. πολίχνιον (*v. etiam sub* oppidaneus). πολίχνη. πολύδριον. κωμόπολις. πολίδιον. castellum vel civitas brevis. civitatula. urbem vel municipium. civitas modica. mansio sine curia vicina. *v. etiam p. 757, 52.* *legitur inde a* NAEVIO, PLAVTO, ENNIO, TER., CATONE, TVRPIL., LVCIL., LEGIBVS repetund., agr., Tarent., SISENNA, PORC. LIC., CIC., VARRONE; *deest apud* RHET. Her., CATVLLVM; *saeculis cadentibus rarescit vicem explente imprimis voce q. e.* civitas; *in dactylis longe praevalet* urbs.

I *i. q. sedes civitatis, urbs (maxime de loco muris sim. munito, v. Kornemann, RE XVIII 1, 708 sqq., qui etiam de iis -is agit, quae* PLIN. nat. 3, 7 sqq. *enumerat Agrippae rationem secutus; -a non munita v. p. 757, 51. rarissime urbem Romam significat, v. p. 757, 58)*: **A** *exempla notionem illustrantia*: **1** *proprie*: **a** *generatim*: *α respicitur ratio, quae inter vocem q. e. -um et alias voces intercedit*:

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(I) *synonyma et affinia*: (A) *commutatur cum aliis vocibus*: urbs: PLAVT. Persa 507 (*v. 506*). 553 (*v. 555*). Rud. 934 CIC. S. Rosc. 52. 74 (*v. 75*). Verr. II 1, 56. 4, 21. 77. 117. 5, 59. 96. Manil. 21 Sinopen atque Amisum, quibus in -is . . ., ceterasque urbis *eqs.* (LIV. 30, 44, 12. MART. CAP. 6, 651 inter c. u. -um *eqs. cf.* LIV. 7, 19, 1 Sassula . . . urbs capta, ceteraque -a *eqs.*). *passim.* civitas (*resp. gr.* πόλις: LACT. inst. 1, 6, 3 -um . . ., quod . . . graece vocatur Mercurii civitas *i. Hermopolis.* HIL. in Matth. 8, 3 *sec. Matth. 8, 33.* PAVLA Hier. epist. 46, 13, 3 *sec. Luc. 7, 11*): CIC. Verr. II 2, 85 ex -o Thermitanorum incolumi illa c. 4, 25. 72 Flacc. 72 de orat. 1, 36 ad Q. fr. 1, 1, 25 BELL. Afr. 7, 1 BELL. Hisp. 1, 4. *al.* *varia*: LEX Tarent. (CIL I^{2} 590) 1, 27 in o(pp)ido Tarentei aut intra eius muni(cipi) fineis (CIC. leg. agr. 2, 86 -a . . . m. . . . colonias. Pis. 51 nec m. neque praefectura aut colonia. 53 Phil. 7, 23 CAES. civ. 1, 12, 3. *al.*). VERG. Aen. 8, 355 (*357* arcem). VITR. 1, 4, 12 moenia transferenda . . .; transferre -um (1, 7, 1 [*an de m. ut parte -i?*]. PORPH. Hor. epod. 1, 30). SIL. 14, 642 non ulla . . . sese Isthmiacis aequassent -a tectis. ITIN. Anton. Aug. p. 517, 3 ab -o Megera, id est castello Siracusanorum (EVGIPP. Sev. 22. 2). PS. AVR. VICT. orig. 17, 6 coloniae . . . ceteraque -a (*v. etiam l. 13. p. 756, 70*).

(B) *distinguitur* (*per definitionem*: SERV. auct. Aen. 9, 605 -um quidam a vico castelloque magnitudine secernunt [*inde* ISID. orig. 15, 2, 6 *qui adiungit*: et pago]. ISID. diff. 1, 587 -um ad habitantes pertinet, civitas ad leges, urbs ad utrumque. *v. etiam p. 757, 60*): LEX repetund. (CIL I^{2} 583) 31 in -eis, foreis, conciliab(oleis) (LEX Rubr. [CIL I^{2} 592] 2, 3 *v. l. 33.* LIV. 34, 1, 6. *al.*). LEX agr. (CIL I^{2} 585) 5 in urbe, -o, vico (*item in legis textu*: LIV. 34, 1, 3 in u. -ove. *distinguitur urbs Roma*: PLIN. nat. 3, 43. 19, 41 TAC. ann. 14, 13, 1 SVET. Aug. 49, 1. 72, 2. *al.; nota*: LIV. 31, 27, 6 nomen *Cnidi* propter alteram in Asia urbem quam -um notius. VVLG. Ios. 10, 2 u. . . . magna erat . . . et una regalium civitatum et maior -o Ahi. ALC. AVIT. hom. 28/29 p. 150, 5 inlustratae patrociniis fiunt u. ex -is). 22 -um coloniamve (*v. vol. III 1698, 73 sqq.*). LEX Rubr. (CIL I^{2} 592) 2, 3 (= 53. 56. 58) in . . . o(ppido) m(unicipio) c(olonia) p(raefectura) f(oro) v(eico) c(onciliabulo) c(astello) t(erritorio)ve (*in simili serie*: PAVL. sent. 4, 6, 2. *ceterum*: PLIN. nat. 3, 7 -a omnia . . ., in iis coloniae . . ., m. *eqs.* 4, 117. *al.*). CINC. frg. Gell. 16, 4, 4 pagum, vicum -umve (PLIN. nat. 37, 156). VARRO ling. 5, 8 vicus (rust. 1, 16, 4. 1, 20, 3 CAES. Gall. 1, 5, 2. 4 LIV. 31, 33, 5. *al., v. etiam l. 22. 27. 34. 37. nota*: CAES. civ. 3, 112, 3 vicus -i magnitudine. AMM. 23, 6, 31 vicis in modum -orum exstructis). CAES. Gall. 2, 21, 2 -is castellisque (BELL. Afr. 2, 6. 6, 7. 26, 5 SALL. Iug. 54, 6. 87, 1 *al.*). 7, 13, 3 eo -o recepto civitatem Biturigum se in potestatem redacturam (LIV. 32, 29, 7 VAL. MAX. 3, 2 ext. 1. *al.; nota*: COD. Theod. 15, 1, 14 in eversionem abditorum -orum metropoles vel splendidissimas civitates ornare). PHAEDR. 3, 10, 19 simulavit iter ad villam clamque in -o subsedit (APVL. apol. 67, 3 in v. ac non in -o. 88, 1. 4. VLP. dig. 39, 1, 1, 14 extra -a in v. 50, 16, 198. *al.*).

(II) *iuxta posita et opposita varia* (*exempla notabiliora*): ENN. scaen. 495 detondit agros . . . atque -a cepit (CATO or. frg. 6, 1 -um pulchrum . . ., a. optimum. SISENNA hist. 55 CIC. leg. agr. 2, 48. 76. 81. *et saepe. v. etiam l. 52*). LEX Anton. de Term. (CIL I^{2} 589) 2, 23 in rebus, loceis, agreis, aedificieis, -eis (2, 28. CIC. Att. 7, 3, 10 non . . . ut de -o . . ., sed ut de l. PLIN. nat. 4, 15 TERT. nat. 1, 9, 8. *al.*). SISENNA hist. 16 ex areis (arvis *Müller*) in -um. CIC. S. Rosc. 52 ruri . . . in -um (PLIN. nat. 19, 51). Verr. II 2, 18 -orum fanorumque spoliationes (4, 98. 126. *al.*). 4, 48 non modo -um nullum, sed ne domus quidem ulla (SALL.[?] rep. 2, 8, 4). de orat. 1, 36 -is moenibusque (CAES. civ. 1, 13, 1). Att. 11, 5, 3 in -o . . . an in via (Q. CIC. Cic. fam. 16, 8, 2 in ipsis tectis et -is . . ., nedum in mari et v. VARRO ling. 5, 8). fam. 14, 18, 1 cum -orum tum etiam praediorum (MARCELL. chron. II p. 81, 444, 3). CAES. Gall. 2, 28, 3 suis . . . finibus atque -is (HIRT. Gall. 8, 2, 2 BELL. Afr. 25, 2. *al.*). 7, 64, 2 intra -a murosque (civ. 2, 25, 1). civ. 1, 31, 3 portu atque -o (3, 102, 7 LIV. 37, 54, 15. *al.*). 1, 43, 2 ab -o et ponte et commeatu (BELL. Hisp. 5, 3). BELL. Alex. 48, 2 -um montemque (OV. met. 5, 355. PLIN. nat. 1, 3, 1 [*inter alia locorum genera ut*: 1, 4, 1. 1, 5, 1. 1, 6, 1]. *al.*).

β *respicitur status, condicio, species*: (I) *de natura -i ut loci muniti* (*cf.* FEST. p. 278 [*ex Stilone ut vid.*] sanctum murum, qui sit circum -um. *v. etiam p. 754, 62.66 sqq. 759, 56*): (A) *oppugnatur, defenditur, munitur*: PLAVT. Amph. 191 vi et virtute militum victum atque expugnatum -um est (*v. vol. V 2, 1807, 74*). Persa 553 munitum muro (VARRO ling. 5, 141 opere. CAES. Gall. 1, 38, 4 natura loci. 2, 29, 2 egregie natura. 3, 23, 2 et manu. 5, 21, 2 silvis paludibusque. civ. 3, 9, 2 et colle. *al.*). Rud. 934 communibo (LIV. 39, 56, 1). CATO or. frg. 14, 1 captum (*saepe; accedit* vi: orig. 136 BELL. Hisp. 1, 4. *al.*, pugnando: BELL. Afr. 25, 1, multa manu: VERG. Aen. 12, 22, primo impetu: LIV. 6, 10, 4). CIC. fam. 2, 10, 3 aggeribus, viniis, turribus oppugnabam -um munitissimum (VATIN. Cic. fam. 5, 10^{b} vi oppugnando cepi. CAES. Gall. 1, 38, 1. 2, 6, 1 magno impetu. *al.*). CAES. Gall. 1, 38, 7 occupato (HIRT. Gall. 8, 32, 2. LIV. 39, 24, 6 per vim. *al.*). 3, 16, 3 defenderent (civ. 1, 19, 1. 3, 11, 3. 3, 101, 3. 4. *al.*). civ. 1, 27, 3 ne . . . milites -um inrumperent (BELL. Afr. 29, 2 vi). VERG. ecl. 4, 33 cingere muris -a (*v. vol. III 1064, 32*). LIV. 4, 49, 7 colonia . . . deducta novis viribus -um firmarunt (23, 20, 1 praesidio [28, 6, 11. 35, 23, 9]). *sim. saepe.* *gen.* -i (-orum) *pendet ex subst.*: CIC. Mur. 33 oppugnationes -orum (de orat. 1, 210 CAES. Gall. 3, 12, 2. 7, 19, 6. 7, 20, 11. *al.*). CAES. civ. 1, 19, 5 circummunitione. 3, 80, 3 munitionibus (BELL. Afr. 5. 29, 2 BELL. Hisp. 28, 3. 29, 6. *al.*). LIV. 27, 39, 12 expugnationem. CVRT. 3, 13, 5 munimentis. AMM. 24, 4, 6 obsidium. (B) *appetitur pro perfugio* (*exempla selecta; saepe cum* in *vel* ad): CAES. Gall. 2, 12, 4 ex fuga . . . multitudo in -um . . . convenit. 2, 13, 2 cum se suaque omnia in -um . . . contulissent (2, 29, 2. 6, 10, 2. *al.; conferuntur in -um alia*: civ. 1, 43, 2 *commeatum.* 2, 18, 2 pecuniam . . . omniaque ornamenta. *al.*). 3, 9, 2 frumenta ex agris in -a comportant (BELL. Afr. 20, 4. 75, 2. *cf.* 91, 1 -um Zamam . . ., quo . . . pecuniam carissimasque res comportaverat). 3, 12, 3 se . . . in proxima -a recipiebant (7, 80, 9 maesti. civ. 1, 16, 3. 2, 26, 4. *al.; cf.* Gall. 7, 71, 8 copias . . . in -um recepit). 7, 82, 4 reverterunt (civ. 1, 22, 6. *al.*). civ. 3, 80, 3 ex agris multitudinem . . . liberorum in -um cogit. HIRT. Gall. 8, 3, 1 confugere (BELL. Hisp. 36, 4 CVRT. 9, 4, 26. *al.*). BELL. Alex. 16, 7 fugam ad -um capiunt. 18, 3 perterriti . . . ad -um enataverunt. BELL. Hisp. 31, 7 -um fuit subsidio (LIV. 34, 29, 2 receptaculum).

(II) *de gradu auctoritatis, civitatis, libertatis* (*cf. p. 757, 31 sqq.*): PLAVT. Bacch. 20 haud subditiva gloria -um *Praeneste* arbitror. CATO or. frg. 6, 1 Camerini cives nostri -um pulchrum habuere. CIC. Verr. II 5, 28 nullum ex iis -is, in quibus consistere praetores et conventum agere soleant. Manil. 38 per . . . -a civium Romanorum (VAL. MAX. 2, 8, 7 PLIN. nat. 3, 14 sq. 18. 20. 22. *al.*). CAES. Gall. 7, 55, 4 -um *Bibracte* apud eos *Haeduos* maximae auctoritatis (*in dicione peregrinorum ut*: CVRT. 9, 4, 4 caput *regionis* [SVLP. SEV. chron. 1, 48, 1 c. regni Assyriorum]. PLIN. nat. 6, 104 regia [6, 119]). BELL. Afr. 7, 1 ad -um Leptim, liberam civitatem et immunem. VAL. MAX. 1, 1, 1 cum id -um *Velia* nondum civitatem accepisset (*cf.* PLIN. nat. 36, 40 civitate Romana donatus *Pasiteles* cum iis -is *Magnae Graeciae*). PLIN. nat. 3, 14 sq. -a . . . Latinorum (3, 18 L. veterum. 5, 19 Cenitana peregrinorum -um, Arsennaria L.). 3, 35 -um Latinum Antipolis *in provincia Narbonensi situm* (3, 36 Aquae Sextiae. 5, 29. *aliter p. 759, 38*). 4, 46 -um Byzantium liberae condicionis. TAC. ann. 14, 27, 1 at in Italia vetus -um Puteoli ius coloniae et cognomentum a Nerone apiscuntur.

(III) *de partibus*: (A) *iunctura laxiore* (*notabiliora; v. etiam p. 754, 66*): INSCR. Betilieni (CIL I^{2} 1529) 5 *et* 10 semitas in -o omnis, porticum qua in arcem eitur, campum . . ., horologium, macelum, basilicam . . ., balinearum lacum ad portam, aquam in -um . . . fornicesq(ue) fecit. LEX Tarent. (CIL I^{2} 590) 1, 32 neiquis in -o . . . aedificium detegito *eqs.* (*sim.* LEX Malac. [CIL II 1964] 3, 62. *al.*). CIC. Verr. II 2, 112 -um . . . locis communibus monumentisque decoravit. Arch. 19 delubrum . . . in -o dedicaverunt. prov. 4 relinquere -um et arcem munire (Pis. 84 cum -o desperassent, munire a. Cato 11 CAES. Gall. 7, 84, 1. NEP. Them. 2, 8 a. sacerdotibus . . . tradunt, reliquum -um relinquunt. *al.*). Pis. 91 ex -is . . . demigrare et aras et focos relinquere. VARRO ling. 5, 145 in -o vici a via *appellantur.* CAES. civ. 1, 16, 4 ad -um . . . iuxtaque murum (1, 21, 2 portas m.que. 1, 45, 1. 1, 46, 2. *al.*). HOR. carm. 2, 15, 18 -a . . . et . . . templa . . . decorare (MART. CAP. 6, 700. *al.*). VITR. 5, 5, 8 in -is . . . theatra constituerunt. PAVL. FEST. p. 17 angiportus iter compendiarium in -o. FEST. p. 351 loca in -o futurorum fanorum constituere. *de pago ut parte -i, sc. Romae, v. p. 757, 64.* (B) *pendet gen.* -i: SISENNA hist. 79 -i murum (CIL I^{2} 788 CAES. Gall. 7, 46, 1. 3. 7, 47, 3. 7, 52, 3 HIRT. Gall. 8, 41, 1. *al.*). CIC. Verr. II 4, 117 pars -i, quae appellatur insula (CAES. Gall. 3, 22, 1. 5, 21, 5. 7, 17, 1. 7, 28, 2. *saepius*). rep. 3, 43 sinus. CAES. Gall. 2, 33, 6 sectionem. 7, 25, 2 portam (7, 47, 3 BELL. Afr. 7, 2. *al.*). BELL. Afr. 51, 2 angulum. 78, 2 lateribus (AMM. 20, 11, 8). SALL. hist. frg. 2, 87 D 15 iuga. 4, 16 omnia. NEP. Dion 9, 1 loca munitiora. LIV. 10, 2, 15 in flumine -i medio. frg. 22 l. 3 turris. FEST. p. 371 in -i vicis. PLIN. nat. 3, 120 portu (AVSON. 415, 42 p. 274 P.). 4, 73 forum. 6, 186 aedificia. SVET. Aug. 100, 2 basilica. PORPH. Hor. sat. 1, 5, 51 tabernas. carm. 2, 15, 18–20 templa. AMM. 20, 6, 7 membra. VVLG. thren. 2, 11 plateis.

(IV) *de situ* (-orum situs CIC. div. 2, 138 CAES. Gall. 3, 12, 1): SISENNA hist. 53 -um tumulo in excelso [loco] . . . parvis moenibus inter duas fluvias . . . conlocatum (*cf.* CIC. leg. agr. 2, 73 colonias sic idoneis in locis . . . conlocarunt, ut esse non -a Italiae, sed propugnacula imperii viderentur). CAES. Gall. 1, 38, 4 flumen . . . paene totum -um cingit (7, 69, 4 colles . . . c. *cf.* BELL. Alex. 72, 1 circumpositi sunt huic -o . . . colles. MELA 1, 71 -um portu saloque incingitur). 3, 12, 1 erant eiusmodi . . . situs -orum, ut posita in extremis lingulis promunturiisque neque pedibus aditum haberent . . . neque navibus (7, 55, 1 ad ripas Ligeris opportuno loco. 7, 57, 1 in insula fluminis Sequanae [*sim.* 7, 58, 3]. civ. 1, 45, 2 in quo *monte* erat -um p. [HIRT. Gall. 8, 40, 2. *al.*]. *saepius*). 7, 11, 6 -um . . . pons fluminis . . . contingebat. 7, 69, 1 erat -um . . . in colle summo admodum edito loco (MELA 1, 101 in faucibus. PLIN. nat. 7, 163 in collibus. *al.*). civ. 3, 40, 2 quae *moles naturalis* paene insulam -um effecerat. SALL. Iug. 57, 1 -um in campo situm magis opere quam natura munitum erat (LIV. 32, 14, 1 s. inter Gomphos faucesque. 36, 10, 11. *al.*). LIV. 34, 9, 2 in mare expositum. PETRON. 116, 1 impositum arce sublimi. *similiter al.*

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(v) *de -o condendo (cf. l. 63)*: Cic. de orat. 1, 36 initio genus hominum in montibus ac silvis dissipatum ... disertorum oratione delenitum se -is moenibusque saepsisse (*cf.* rep. 1, 41 coetus ... sedem ... domiciliorum causa constituerunt; quam cum locis manuque saepsissent, ... coniunctionem tectorum -um vel urbem appellaverunt). Lex Vrson. (CIL I^2 594) 73, 2 intra fines -i colon⟨iaeve⟩, qua aratro circumductum erit *eqs.* (*cf.* Varro ling. 5, 143 -a condebant ... Etrusco ritu ..., id est iunctis bobus, ... aratro circumagebant sulcum ..., ut fossa et muro essent muniti). Nep. Cim. 2, 2 -um ... constituit eoque ... in coloniam misit *Athenienses.* Hor. sat. 1, 3, 105 dehinc absistere bello, -a coeperunt munire et ponere leges *eqs.*

(vi) *appendix ad β: adi. notabiliora*: Plavt. Bacch. 711 in -um anticum et vetus (Persa 507. Enn. scaen. 287 a., opulentum. Cic. Verr. II 2, 87 Vatin. Cic. fam. 5, 10^a, 3 Varro ling. 5, 42. 164. *al.*). Men. 1005 pacato. Cato agr. 1, 3 validum (Liv. 5, 54, 5. 9, 20, 9. 31, 27, 5 satis. *al.; cf.* Sall. Iug. 89, 4 valens [Nep. Hann. 2, 4]. Val. Max. 3, 2, 6 praevalidum). or. frg. 6, 1 pulchrum (Coel. hist. 46). Cic. Verr. II 1, 53 vetus (Varro rust. 3, 1, 2 Tac. ann. 14, 27, 1. *al.; v. etiam l. 13. cf.* Cic. Verr. II 4, 72 pervetus [Mela 1, 26]). *ibid.* nobile (1, 63 clarum et n. Bell. Alex. 47, 3. 66, 2 n. fortissimumque. Plin. nat. 3, 20. 49. *al.; cf.* Liv. 22, 9, 2 ignobili [*al.*]). *ibid.* plenissimum signorum optimorum (Caes. civ. 3, 80, 6 p. atque opulento. *cf.* Bell. Afr. 25, 2 opulentissimum. *v. l. 13*). 2, 14 ex miserrimis desertissimisque -is. 2, 86 clarum et ornatum (Mela 2, 53 Plin. nat. 3, 68. 6, 145. *al.; v. et l. 19*). 4, 50 locuples, honestum, copiosum (fam. 12, 19, 2 munitissimo et c. Caes. Gall. 1, 23, 1 Amm. 21, 10, 5). Rab. Post. 26 celeberrimo (Plin. nat. 4, 18. *al.; cf.* 4, 28 celebrata). fam. 4, 5, 4 florentissima. Caes. Gall. 7, 14, 9 non munitione et loci natura ab omni ... periculo tuta *-a* (Liv. 25, 27, 1 et situ et munimentis). civ. 3, 5, 2 maritimis (Bell. Afr. 9, 2. 28, 1. *al.*). Hirt. Gall. 8, 40, 2 praeruptum undique. Liv. 37, 56, 2 libera (37, 56, 3 Plin. nat. 3, 12. 4, 7. 25. *al.*). Plin. nat. 3, 7 stipendiaria (3, 12. 14sq. 18. 5, 29). 3, 77 foederatum (Svet. Cal. 3, 2 libera ac f.). 5, 23 immune.

b *speciatim*: *α accedente gen. urbis sim. de civitatis spatio, territorio (cf. δ)*: Lex Tarent. (CIL I^2 590) 1, 32 in -o quod eius municipi e⟨r⟩it (Lex Malac. [CIL I^2 1964] 3, 62 in -o m. Flavi Malacitani). Lex Vrson. (CIL I^2 594) 75, 17 in -o colon⟨iae⟩ Iul⟨iae⟩ (*si recte suppletur; item*: 76, 25. 99, 37). Vita Mauril. (BHL 5730) 6 p. 73^A iuxta -um ipsius vici Calonnae (*cf. 2 p. 72^D* in territorio civitatis Andecavae, loco, qui nominatur Calonna ..., mundato ... loco ... vicum ... instituit). *? de suburbio (sic Peiper in indice)*: Alc. Avit. hom. 20 tit. p. 133, 14 quam *basilicam* ... episcopus in Ianavensis urbis -o condidit, in agro ad sinistrum. Vita Alc. Avit. 2 (*aetate dub.*) in -o civitatis Lugdunensium. *β -o assignantur etiam agri sim. (opp. p. 755, 49; cf. α)*: Lex Vrson. (CIL I^2 594) 73, 2 intra fines -i (*item plur.*: Plin. nat. 12, 78f. -i Sostratae in monte. Pompon. dig. 50, 16, 239, 2 qui alicuius -i finibus ... agrum habent. *sing.*: Plin. nat. 3, 17a Castulonis -i f.). Hor. carm. 1, 1, 16 -i ... rura sui. Vitr. 8, 3, 24 -um ..., cuius agrorum regiones *eqs. ibid.* in eius agris -i. 8, 3, 25 totius -i agrorum possessiones. Vlp. dig. 47, 12, 3, 4 per territoria -orum. Vvlg. iud. 14, 5 cum ... venissent ad vineas -i. *γ -a quaedam non munita muris dicuntur (cf.* Gloss.^{L} V Abba op 30 -um: castrum vel civitas sine muro; *dub. an huc pertineat* Liv. 22, 11, 4 -a castellaque immunita): Nep. Ages. 6, 1 cum ... esset ... sine muris -um (*sc. Sparta ut*: Sen. Med. 79 muris quod caret -um). Lvcan. 4, 224 nulli vallarent -a muri, ... si ... libertas ... pro pace daretur. Vvlg. deut. 3, 5 -is ..., quae non habebant muros. Esth. 9, 19 in -is non muratis ac villis. *δ ipsa Roma -um appellatur (de urbe antiquissima vel de spatio muris designato; usum sollemnem ostendit* Isid. orig. 10, 4, 42 sola urbs Roma, cetera -a): Varro ling. 6, 14 per totum -um eo die *Liberalium* sedent sacerdotes Liberi. Liv. 42, 20, 3 lustrandum -um. 42, 36, 1 eos *legatos* in -um intromitti non placuit. Mart. 10, 30, 2 -um Martis. Tac. ann. 12, 24, 1 a foro boario ... sulcus designandi -i coeptus (*cf. 2* urbs). Pap. Corp. 41, 12 (*s. II in.*) in -o quo quisque pago civis h⟨abitabat, conscripsit⟩ *milites Ser. Tullius.* Vir. ill. 23, 10 populum Romanum migrare Veios volentem retinuit, sic et -um civibus et cives -o reddidit *Camillus.* *cf. de partibus Romae*: Varro ling. 6, 34 antiquum -um Palatinum. Hyg. Macr. Sat. 1, 7, 19 ut ... -um *sc. Iani* Ianiculum vocitaretur (Arnob. nat. 3, 29. *de quo -o: Liv. 1, 33, 6* ea arx. *cf. Verg. Aen. 8, 358*).

2 *metonymice*: **a** *de summa civium (pauca selecta, cum ipsa notione -i cives saepe comprehendantur; cf.* Apvl. apol. 24, 7 etsi ... Syfacis -um essemus): Bell. Alex. 61, 2 sibi fidele esse -um (*item cum adi.*: Val. Fl. 8, 240 laeta. Flor. epit. 3, 21, 28 socium atque amicum. Tert. patient. 3 p. 4, 3 contumelioso). Hor. epod. 5, 44 credidit ... omne vicinum -um. Liv. 23, 37, 12 -a ..., quae a populo Romano defecerant. perioch. 89 -um ... in armis erat. Val. Max. 8, 7 ext. 2 rogum plenis veneratione oculis Metapontus aspexit -um. Plin. nat. 6, 145 -um quod ... regi paret. Ivv. 15, 8 -a tota canem venerantur *in Aegypto.* **b** *de signo in triumpho sim. monstrato (cf.* Porph. Hor. epist. 2, 1, 193 imagines -orum fabricabantur, ut in pompa triumphali transire possent; *titulos memorat* Ov. trist. 4, 2, 20 -a capta leget; *sim.* Epiced. Drusi 462): Tib. 2, 5, 116 cum praemia belli ante suos currus -a victa feret (Ov. Pont. 2, 1, 38 argento versos imitantia muros ... cum pictis -a lata viris. Clavd. 24, 23 facta metallo -a ... f.). Ov. Pont. 2, 1, 50 -a sub titulo nominis isse tui. Val. Max. 2, 8, 7 cum ... triumphum duceret ... nullum -um vexit. Plin. nat. 5,37 urbium ... nomina ac simulacra duxisse ...: Tabudium -um *eqs.* Qvint. inst. 6, 3, 61 cum in triumpho Caesaris eborea -a essent translata et ... Fabii Maximi lignea. Clavd. 28, 377 ut Massyla tuos anteirent -a currus.

3 *metaphorice vel in imagine*: Plavt. Bacch. 959 nec ... ceperam -um (*cf. 929* erum expugnabo). Pseud. 384 (*inde* 585^a) hoc ego -um admoenire, ut hodie capiatur, volo (*de domo ut*: 587 ad -um ... exercitum ... obducam. 766 -um expugnatum faxo erit lenonium). Verg. georg. 4, 178 grandaevis *apibus* -a (*i. alvei*) curae *sunt.* *in comparatione plena*: Plavt. Cist. 80 meretrix fortunati est -i simillima, non potest suam rem obtinere sola sine multis viris. Truc. 169 (170) amator similest -i hostilis: ... quam primum expugnari potis [est], tam id optimum est amicae. Cic. fin. 4, 7 mundum hunc omnem -um esse nostrum. *per prosopopoeiam*: Svlp. Rvf. Cic. fam. 4, 5, 4 tot -um (*i. -orum*) cadavera. Marcell. chron. II p. 63, 392, 2 quem *Hieronymum* Stridon -um genuit.

B *de appellatione*: 1 *per ipsum nomen proprium*: **a** *iunctura laxiore*: Plavt. Mil. 88 hoc -um Ephesust. Cato orig. 60 Praeneste -o nomen dedit (Plin. nat. 3, 86 Rhegium Graeci n. d. -o. *cf.* Tac. ann. 12, 27, 1 cui -o nomen e vocabulo ipsius *Agrippinae* inditum). Varro ling. 5, 28 -um Interamna dictum (9, 89 Argos. Plin. nat. 3, 59 Tarracina -um lingua Volscorum Anxur d. *ibid.* -um Formiae Hormiae d. *al.*). 5, 144 hoc *-um Lavinium* ... appellatum (Liv. 1, 1, 11 [*item de Lavinio*]. Cvrt. 9, 3, 23. *al.; cf.* Plin. nat. 4, 119 -um civium Romanorum, qui appellantur Augustani Vrbe Iulia Gaditana). 7, 29 -um vocatur Casinum (Liv. frg. 22 l. 16 quod *-um* Castra Aelia vocatur. *al.; v. etiam p. 759, 47.* rust. 3, 1, 6 -i ... nomen Thebae (Mela 1, 101 -i n. Calchedon). Caes. Gall. 2, 6, 1 -um Remorum nomine Bibrax (Bell. Afr. 78, 1 Tegea. Sall. Iug. 47, 1 Vaga. Liv. 32, 14, 1. 40, 16, 8. *al.; cf.* Plin. nat. 3, 11 -um Nabrissa cognomine Veneria [*al.*]). *al.*

b *iunctura artiore*: *α forma '-um Carthago'*: Lex agr. (CIL I^2 585) 81 -um Char⟨tago⟩. Lex Anton. de Term. (CIL I^2 589) 2, 7 in -um Thermesum. Cic. Verr. II 1, 52 Samum. 2, 86 Himeram. 2, 113 ex -o Thermis. Pis. 89 in -um devium Beroeam. div. 1, 72 Nolam. Att. 5, 18, 1 Antiochia (-ae *trad., v. Shackleton Bailey ad l.; item*: fam. 15, 4, 7). 16, 4, 2 Baream. fam. 2, 10, 3 Pindenissum (15, 4, 10). 15, 2, 5 Cybistra (15, 4, 4). Varro ling. 5, 33 ab -o Gabis. 5, 42 Saturnia⟨m⟩. rust. 2, 1, 19 Olisipo. 2, 4, 16 Epidamno. 2, 4, 18 Albam. 3, 5, 9 Casino. frg. Prob. Verg. ecl. 6, 31 p. 337, 2 Blanda. Caes. Gall. 2, 12, 1 Noviodunum (7, 12, 2). 2, 13, 2 Bratuspantium. 7, 4, 2 Gergovia (7, 34, 2). 7, 11, 1 Vellaunodunum. 7, 11, 6 Cenabum (Hirt. Gall. 8, 5, 2). 7, 13, 3 Avaricum. 7, 42, 5 Cavillono. 7, 69, 1 Alesia (7, 79, 3). civ. 1, 19, 4 Corfinium. *et passim.* *β forma 'Carthago -um' (cf. appositionem* Plavt. Persa 507 Chrysopolim ... antiquum -um. Porc. Lic. carm. frg. 3, 8 Cic. Verr. II 4, 50. *al.; vix huc pertinent* Caes. civ. 3, 16, 1. 3, 39, 1): Bell. Afr. 29, 2 Leptim -um, cui praeerat Saserna. Bell. Alex. 48, 2 cum Medobrigam -um montemque Herminium oppugnasset. Bell. Hisp. 3, 1 Uliam. 27, 2 Ventiponem. 35, 4 Hispalim. Sall. Iug. 21, 2 Cistam (81, 2 Liv. 30, 44, 12). Nep. reg. 2, 2 Argos -um. Liv. 2, 33, 9 Corioli -um captum. 10, 9, 8 Nequinum (10, 10, 1). 10, 39, 2 Amiternum. 21, 24, 5 Ruscinonem. 23, 20, 1 Casilinum. 23, 49, 5 Iliturgi. 24, 20, 8 Acuca. 29, 42, 9 Saguntum. 33, 36, 14 Comum. 33, 37, 3 Felsinam. *passim.* *γ forma '-um Carthaginis' i. Carthago (collocatione inversa l. 62; vix add. l. 39)*: Lex Tarent. (CIL I^2 590) 1, 27 in o⟨pp⟩ido Tarentei. Bell. Afr. 36, 2 ex -o Thysdrae ([*cf.* 76, 1 -um Thysdram]. *de eodem -o*: Avr. Vict. Caes. 26, 1 Thydri). 58, 4 Uzittae. 87, 1 Paradae. 91, 2 Zamae (*cf.* 91, 1 -um Zamam). Plin. nat. 3, 70 Salerni. 19, 41 Cyrenarum. 31, 19 Celaenarum -um. Avien. ora 701 Mastrabalae (*v. app. crit.*). *δ forma '-um Carthaginiense'*: Cic. fam. 13, 4, 2 agrumque Volaterranum et -um. Varro ling. 6, 34 antiquum -um Palatinum. Ivs Ivr. Arit. (CIL II 172) 18 (*a. 37*) in Aritiense -o. Sen. nat. 6, 1, 2 Herculanensis. Plin. nat. 37, 156 nunc Atarneo pago, quondam -o. Svet. Vesp. 1, 4 Reatino. Porph. Hor. epist. 2, 1, 145 Fescennino. Paneg. 2, 38, 4 Aquileiense. 6, 5, 2 Bononiensis. 8, 17, 1 Londinense. 9, 7, 3 Ambraciensi. Capitol. Pius 9, 2 Antiochense. Ps. Avr. Vict. epit. 12, 1 Narniensi. Hil. coll. antiar. p. 102, 9 Arelatensi. Amm. 27, 3, 1 Pistoriensi. 29, 5, 13 Lamfoctense. Schol. Cic. Bob. p. 153, 18 Atinate. *al.* *ε forma '-um Carthaginiensium' i. Carthago (cf.* Caes. civ. 1, 18, 1 Sulmonenses, quod -um *eqs., sc. pron. rel. ex nomine incolarum nomen urbis excipit)*: Lex Anton. de Term. (CIL I^2 589) 2, 7 in -um Thermesum maiorum Pisidarum. Cic. Verr. II 2, 85 ex -o Thermitanorum. Edict. imp. Aug. de aq. Venafr. (CIL X 4842) 35 in -um Venafranorum (37). Val. Max. 8, 1 absol. 9 Soranorum. Plin. nat. 4, 14 Pisaeorum. Flor. epit. 1, 1, 11 Caeninensium. Paneg. 9, 14, 1 Augustodunensium. Avr. Vict. Caes. 33, 3 Tarraconensium. Marcell. chron. II p. 98, 512, 9 Paltensium.

2 *per alias determinationes*: **a** *per gen. substantivi indicatur*: *α regio, terra sim. (mare* Plin. nat. 5, 65. 6, 138): Porc. Lic. carm. frg. 3, 8 Arcadiae. Cic. Verr. II 1, 63 Asiae (Memm. or. frg. Serv. Aen. 1, 1, 61 Ov. trist. 1, 2, 78). 2, 86 Siciliae (4, 86. 5, 68). leg. agr. 2,

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

73 Italiae (LIV. perioch. 84 PORPH. Hor. carm. 3, 9, 14. *al.*). Att. 2, 1, 2 Graeciae. VATIN. Cic. fam. 5, 10^{a}, 3 Dalmatiae. CAES. civ. 3, 18, 1 Thessaliae. BELL. Alex. 6, 6, 2 Ciliciae. Ov. met. 6, 146 Phrygiae. LIV. 28, 7, 13 Doridis. 36, 12, 11 Acarnaniae. 42, 37, 7 Peloponnesi. 42, 38, 1 Epiri. 42, 51, 1 Macedoniae. *passim.* *accedit appellativum* (*cf.* LIV. 34, 35, 3 -is, quae in Argivorum agro essent): LIV. 30, 20, 5 in -a Bruttii agri (42, 23, 2 Carthaginiensis. PS. AVR. VICT. epit. 14, 1 Piceni). 43, 9, 3 Galliae provinciae. PLIN. nat. 3, 11 Hispalensis conventus (3, 14 [15] Gaditani). 5, 65 Arsinoen, Rubri maris -um. 6, 138 Charax, -um Persici sinus intimum. ITIN. Anton. Plac. rec. A 16 -a Oliveti montis. *β gens, populus* (*cf. 756, 32*): CIC. Verr. II 2, 123 Siculorum. Flacc. 18 Graecorum. Att. 5, 20, 5 Eleutherocilicum (fam. 15, 4, 10). CAES. Gall. 1, 6, 3 Allobrogum. 1, 23, 1 Haeduorum (7, 55, 1). 1, 38, 1 Sequanorum. 2, 6, 1 Remorum. 3, 21, 2 Sotiatum. 7, 9, 6 Boiorum. 7, 11, 1 Senonum (7, 58, 3). *al.* civ. 3, 41, 1 Parthinorum. HIRT. Gall. 8, 5, 2 Carnutum. BELL. Afr. 25, 2 Gaetulorum. SALL. Iug. 47, 1 Numidarum. LIV. 4, 61, 6 Volscorum. 6, 4, 9 Etruscorum. 24, 20, 5 Apulorum. 32, 29, 7 Ligurum. *passim.* *de populo, qui -um condidit*: PLIN. nat. 3, 152 Corcyra . . . cum Cnidiorum -o. 4, 78 Cherronesum Heracleotarum -um. *γ rex, deus sim.* (*cf. l. 42*): CAES. Gall. 5, 21, 2 -um Cassivellauni. SALL. Iug. 29, 4 in -um Iugurthae Vagam. MART. 10, 30, 2 severi . . . -um Martis (*i. Roma*). APVL. apol. 24, 7 Syfacis. SVLP. SEV. chron. 1, 7, 5 ad -um Nahor, Abrahae fratris (*cf. Vulg. gen. 24, 10* urbem N.). *vertuntur nomina graeca* (*maxime in -polis desinentia*): PLIN. nat. 5, 50 -um, Herculis appellatum (*i. Heracleopolis; inde contextu male intellecto* MART. CAP. 6, 676. *cf. l. 29*). 5, 60 Veneris -um et . . . Iovis ([*cf. 5, 61 per ellipsin*]. 5, 92 MART. CAP. 6, 682). 5, 61 -a Mercuri . . ., Canum et supradictum Herculis (*cf. p. 755, 7*). *ibid.* Solis (6, 177). 5, 64 Isidis (*v. Kees, RE IX 2059 sq.*). 6, 62 Alexandri. 6, 156 Heroum (6, 165 Heroon). 6, 189 Apollinis. *item vertitur nomen hebr.* (*v. vol. II 1471, 33 sqq.*): VVLG. iud. 10, 4 Avoth Iair id est -a Iair (I par. 2, 23. *cf. Vulg. Ios. 13, 30* vicos Iair).

b *per adi. indicatur*: *α gens vel regio*: CIC. Manil. 40 Graecorum -orum (VARRO ling. 7, 16 rust. 3, 1, 2. *al.*). SALL. Iug. 19, 7 Punicis (*al.*). VERG. georg. 2, 176 Romana per -a (*i. Italica ut*: VERG. [?] catal. 14, 3 COLVM. 10, 436. *aliter, i. -a imperii*: CLAVD. 1, 163). Aen. 11, 581 Tyrrhena. LIV. 8, 13, 12 Latina (SPART. Hadr. 19, 1. *aliter p. 756, 33*). 28, 46, 10 Alpino. 39, 24, 6 Thraciis. 39, 25, 4 Aetolica (39, 26, 2). 40, 16, 8 Hispanum. MELA 2, 3 Cimmerica. PLIN. nat. 2, 240 Sallentino. 3, 130 Raetica. 6, 212 Cyrenaica. TAC. ann. 3, 71, 1 Italicis. 6, 41, 2 Parthica. *passim.* *β conditor*: PLIN. nat. 3, 146 -a eorum *Noricorum* Virunum, Celeia . . ., omnia Claudia, Flavium Solvense (*postea*: colonia divi Claudi).

c *per praepos.* (*neglecimus ambigua*): LIV. 24, 20, 5 Orbitanium -um ex Lucanis. 27, 15, 4 -um in Sallentinis Manduriam. PLIN. nat. 5, 67 ad -um in Euphrate Zeugma. 5, 86 -a . . . quae ad Euphraten vocantur (5, 89 -um Parthorum ad Euphraten).

3 -um novum *pro nomine proprio*: PLIN. nat. 5, 20 (*situm in Mauritania Caesariensi ut*: ITIN. Anton. Aug. p. 38, 2 CIL VIII 9643. *v. Windberg, RE XVIII 1, 725, ubi etiam graeca Ptolemaei*). ITIN. Anton. Aug. p. 24, 2 (*situm in Mauritania Tingitana; item* RAVENN. p. 162, 19). p. 457, 6 (*situm in Aquitania*).

II *i. q. circi carceres*: NAEV. com. 107 pervehitur usque ad -um *dictator* (*affert et explicat* VARRO ling. 5, 153 in circo . . . unde mittuntur equi, . . . dicuntur carceres, Naevius -um appellat . . ., quod a⟨d⟩ muri spe⟨ci⟩em p⟨i⟩nnis turribusque carceres olim fuerunt). LVCIL. 1034 circum, -a lustrans (*cf. Christes, Der frühe Lucil. 149, 37*). PAVL. FEST. p. 184 locus in circo, unde quadrigae emittuntur.

deriv.: oppidaneus, oppidanus, oppidatim, oppidulum.
compos.: inoppidatus. *Kuhlmann.*

oppigneratio, -ōnis *f.* *ab* oppignerare, *cf.* pigneratio. *i. q. status oppignerati*: COD. Iust. 8, 33 (34), 3, 3 licentia ei *debitori* dabitur sese manifestare et offerre pecunias et pignus ab -e liberare (*antea*: pignus recuperare).

[oppigneratoribus (-nor-) *edd. vet. pro* opinatoribus AVG. epist. 268, 1.**]**

oppignero, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ob *et* pignerare. *scribitur -nor- saepius in codd., e. g.* TERT. apol. 6, 4 AMBR. Hel. 9, 31 Tob. 9, 35 HEGES. 1, 29, 9. NOT. Tir. 47, 80 -at. GLOSS. -at: satis pignorat. plus quam pignerat. *ad singulos locos v. infra.* *legitur inde a* TER., CIC., SEN. suas., SEN. benef., MART. [*exemplum, quod praebet Blaise s. v., est* PS. HIER. epist. 9, 5 p. 126^{D}, *quae Radberto adscribitur.*]

1 *i. q. pignori dare* (*accedit dat. passim,* ad MART. 2, 57, 7 AMBR. Tob. 9, 35, *abl.* SEN. benef. 3, 5, 2 MART. *l. c.* AMBR. virginit. 19, 126, pro CIC. Sest. 110 HEGES. 1, 29, 9 INTERPR. Paul. sent. 2, 12, 5):
a *strictius*: *α aliquem* (se SEN.): TER. Haut. 794 num illa *anus Corinthia* -are filiam meam *Bacchidi* . . . potuit? (*spectat ad 603* ea relicta . . . arraboni. EVGRAPH. *ad l.* filiam -are [*antea*: arrabonis nomine . . . collocatam]. SCHOL. Ter. p. 123, 2 *ad l.* -are pro pignore accipere vel habere, quoniam anus dederat Antiphilam Bacchidi *eqs.*; *cf.* SCHOL. Ter. Bemb. Haut. 335 quasi -ta et deposita arraboni). SEN. benef. 3, 5, 2 si quod aliud humilius verbum, quo se -ret, invenit. AMBR. virginit. 19, 126 (127) eramus -ti malo creditori peccatis. HEGES. 1, 29, 9 aes mutuum posceret pretium redemtionis *fratris*, pro quo -ret redimendi filium ([*gr. 1, 274* ῥύσιον θείς, *Ps. Rufin.* pignori opposito . . . filio]. AVG. serm. 180, 6, 7 -at deo f. suos [*ibid. variationis causa*: obligat]. LEX Visig. Eur. 299 [= LEX Visig. 5, 4, 12 *ubi pars codd.* pignerare, pinnorare] parentibus f. suos vendere non liceat aut donare nec -are). COD. Theod. 11, 27, 2 liberos suos vendere vel -are. INTERPR. Paul. sent. 2, 12, 5 per -tum sibi *creditori* pro debito servum. *β aliquid*: CIC. Sest. 110 libelli pro vino . . . -bantur. SEN. suas. 7, 5 *Antonius* creditoribus suis -vit rempublicam. MART. 2, 57, 7 -vit . . . ad Cladi mensam vix octo nummis anulum. CYPR. eleem. 22 p. 390, 18 -tis vel distractis rebus suis (*l. 13* obligatis. INTERPR. Paul. sent. 2, 12, 6 r. sibi *creditori* -tam. INTERPR. Cod. Theod. 3, 2, 1 r. ipsi *creditori* -tam). AMBR. Hel. 9, 31 non vexant viduam -ta sobrii viri iura defuncti. INTERPR. Paul. sent. 1, 9, 8 ea, quae pater . . . -verat vel fiduciae causa posuerat. 5, 7, 14 ut *debitor* omnia ei *creditori* . . . -asse videatur (*postea*: obligata). *γ obi. suppl.* (*cf.* GLOSS. V 574, 21 -are: pignus dare): AMBR. Tob. 9, 35 ad quem *creditorem* fidelis -at.

b *laxius vergit ad notionem promittendi, destinandi*: VIGIL. TRID. ad Ioh. 3 p. 553^{D} -ta sunt . . . sanctorum corpora caedi funestae. FAVST. Aug. c. Faust. 30, 4 p. 751, 11 Theclam -tam . . . thalamo. GREG. ILIB. in cant. 1, 1 F. Christus, sponsus, et anima, sponsa, -verunt sibi castam invicem coniunctionem (coniugii voluntatem *pars codd.*). -tum *pro subst. i. q. promissum*: PACIAN. (?) sim. carn. p. **119**, 23 si non *quaestio* pendentibus adhuc propositionibus paene in locis aliis -ti incurrisset angustias (*cf. ibid. p. 114, 16* promissae confectionis. *p. 125, 29* promissi antidoti).

2 *i. q. pignore obligare* (*partem corporis humani* TERT., sibi HEGES.; *ad notionem cf.* GLOSS. -vit: dato pignore conligavit): TERT. apol. 6, 4 quem *digitum* sponsus -asset pronubo anulo. AMM. 14, 11, 19 quos *milites* beneficiis suis -tos elegerat imperator (AMBR. epist. 62, 1 cum b. . . . -tus sim, ut nullis officiis possim compensare, quae debeo). AMBR. off. 2, 19, 95 benevolentia, quae omnes studet beneficiis amplecti, devincire officiis, -are gratia. HEGES. 1, 42, 2 donis ac muneribus singulos sibi magis magisque -are (PS. PETR. CHRYS. serm. 143 p. 583^{B} videtis, quibus est virgo -ta m.). AVG. in epist. Ioh. 2, 11 si hoc est . . ., ut ames annulum pro sponso tuo . . .; ad hoc tibi arrham dedit, ut non te -ret, sed averteret; ad hoc utique arrham dat sponsus, ut in arrha sua ipse ametur. in euang. Ioh. 32, 5 (*de spiritu sancto*) pignus . . . accepimus; . . . qui nos dignatus est -are, multum paratus est dare; si talis est arrha, quid est cuius est arrha? serm. 229, 3 omnes -vit *sanguine fuso.* PETR. CHRYS. serm. 147 p. 595^{A} *deus Abraham* ditat rebus, honorat triumphis, promissis -at.

deriv.: oppigneratio. *Löschhorn.*

oppilago: curcilla GLOSS.^{L} II Abav. OP 22 (*explicare conatur Rönsch, Collect. phil. 302; v. etiam* curcilla). *ab* 1. oppilare *derivandum videtur.*

τριχοφυῶ: **oppilasco** GLOSS. II 459, 59. *ab* ob *et* pilare, *cf.* capillascere.

oppilatio, -ōnis *f.* *ab* 1. oppilare. opil- ALEX. TRALL. [*var. l. pro* horripilationem ITALA Sirach 27, 15 (Ps. Aug. spec. 41 p. 447, 6).] *i. q. obturatio*: SCRIB. LARG. 47 -em navium. ALEX. TRALL. 1, 92 humores anfraxim i. -em fecisse in oculis (*cf. gr. II p. 29 P.* ἔμφραξιν). *de obstructione lucis*: DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 22 tenebras ex umbra terreni corporis et -e generari (*Migne gr. 44, 201^{D}* ἀντιφράξει).

1. oppilo, -āvī, -ātum, -āre. *ab* ob *et* pīlare. CHAR. gramm. p. 473, 30 B. *inter verba activa coniug. I^{ae}.* *scribitur* obp- (*ut postulat* GRAMM. suppl. 294, 16) VICT. VIT. 3, 46 GLOSS. NOT. Tir., opil- EVSTATH. Basil. hex. 9, 3, 8 (*cod. A*), -pill- GLOSS. *perf. brev.* -asti VICT. VIT. 3, 46. NOT. Tir. 79, 76^{a} -at. GLOSS. -at: obturat, obcludit. incladit, obstruit, obturat. cl(a)udit. -avit: gigisedae (*anglosax.*). *legitur singulis locis apud* LVCR. (*sub 2*), CIC., VARRONEM *et inde ab* ITALA. [*neap.* uppolá, *lucan.* uppəlá; *sard. mer.* obbilai(?). *mutato praeverbio: rom.* appilare, *abrut.* appəlá. *cf. M.-L. 6076. Battisti-Alessio IV 2663. Wagner II 276. G.*] [*inserebatur olim*: CATO agr. 100 colluito, ⟨-ato⟩ agitatoque.]

1 *transitive i. q. obturare, occludere sim.* (*obi. res praeter* AVG. c. epist. fund. 23): **a** *proprie*: *α -antur aditus, fossae sim.*: CIC. Phil. 2, 21 nisi . . . eis *scalis* . . . -tis impetum . . . compressisset. VARRO ling. 5, 135 sub iugo medio cavum, quod bura extrema addita -atur. ITALA gen. 26, 15 (Rufin. Orig. in gen. 13, 1 p. 113, 11) -verant (-verunt *var. l.*) eos *puteos* Philistini et impleverant terra (*gr.* ἐνέφραξαν, *Vulg.* obstruxerunt, *alia vers.* obturaverunt. *item* 26, 18 [*ibid.* l. 17, *aliae vers.* repleverant, impleverunt]). I Macc. 5, 47 (rec. L) -verunt portas lapidibus (*gr.* ἐνέφραξαν, *Vulg.* obstruxerunt, *rec. B* munierunt). II Macc. 2, 5 (recc. LX) ostium -vit (*gr.* ἐνέφραξεν, *rec. P et Vulg.* obstruxit, *recc. BM* cl[a]us[er]it). AMM. 19, 8, 4 -tae (appellatae, oppletae *trad.*) sunt corporibus fossae. EVSTATH. Basil. hex. 9, 3, 8 *ursus curat* plagas . . . -ando *herba* (*gr.* παραβύουσα). GREG. TVR. dorm. 5 -ate os cavernae (*ibid.* speluncae [glor. mart. 94 lapidibus]). *β -antur loca*: ITALA I Macc. 2, 36 (rec. L = VVLG.) neque -verunt l. occulta (*gr.* ἐνέφραξαν, *rec. B* clauserunt).

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *in imagine et translate*: *α -atur* os (oris ianua VICT. VIT.): ITALA psalm. 62, 12 (Veron.) -tum est os loquentium iniqua (*gr.* ἐνεφράγη, *Vulg.* obstructum est, *Sangerm.* obtusum est, *cod. 136 Cas.* inclusit). psalm 106, 42 (Veron. = VVLG.) iniquitas -bit os suum (*gr.* ἐμφράξει, *aliae vers.* obturabit). VITA Anton. 27 p. 41, 14 dominus ... -bat os hominum malorum (*gr. p. 884A* ἐφίμου, *cf. Euagr.* obmutescere ... imperabat). AVG. bapt. 5, 5, 6 p. 267, 25 linguas praecidere et ora -are. c. Faust. 22, 94 quanto magis impiorum blasphema ora obmutescere ... debent, cum -antur apertissima veritate. c. Parm. 1, 1, 1 p. 19, 26 cum ... ora contradicentium multis et magnis ... testimoniis -ret. serm. 356, 2 nonne os eius quasi plumbo -ret ...? trin. 3, 11, 26 evidentissimo ... documento. AVG. (?) un. eccl. 15, 37 p. 280, 9 calumniatorum. VICT. VIT. 3, 46 oris ianuam -asti. *β -antur* aures (auditus VINDIC.): ITALA Is. 6, 10 (Aug. trin. 2, 17, 31 adv. Iud. 7, 10) incrassa cor populi huius et a. eorum -a (*gr.* τοῖς ὠσὶν αὐτῶν βαρέως ἤκουσαν, *Tert. adv. Marc. 3, 6* auribus graviter audierunt, *Vulg.* adgrava). RVFIN. Orig. in gen. 3, 5 p. 46, 3 a. ... -entur et clausae sint, ne ... audiant (*sec. Is. 33, 15, ubi Vulg.* obturat, *gr.* βαρύνων. *inde pendet etiam* RVFIN. Orig. in Rom. 2, 13 p. 909B). AVG. in psalm. 57, 10 l. 3 'claudere' ut unam earum in terram premat, alteram cauda -et. VINDIC. epist. ad Valent. 9 totum -ans auditum. GREG. TVR. 6, 40 p. 312, 14 si -tas habeas a. (Mart. 3, 17). *γ -antur alia*: HIER. in Nah. 3, 13 p. 1265B vectes, quibus -ent et claudant portas sensuum (*cf.* GREG. TVR. Franc. 10, 8 p. 490, 11 maleficiis sensum). AVG. c. Petil. 2, 92, 205 p. 130, 17 -at fauces, premit linguam. OP. imperf. in Matth. 51 p. 925 clausit introitus suos et implevit et -vit malis adversus bona (*ibid.* -ti bonis adversus mala). *obi. deus*: AVG. c. epist fund. 23 p. 221, 23 unde -rem, sic immensa inanitate patentem et hiantem relinquerem? (*sc. deum scissum Manichaeorum*).

?2 *intransitive vel absolute i. q. se alicui ut obicem opponere*: LVCR. 6, 725 est quoque uti possit magnus congestus harenae fluctibus adversis -are ostia contra (*v. Bailey ad l., intellegas* 'contra ostia' *ut 715; sunt qui* '-are ostia' *iungant*).

deriv.: oppilago, oppilatio.

2. oppilo, -āre. [*ab* ob *et* pilare *compositum videtur* (*cf.* de-, expilare), *miro quidem usu praeverbii. Sch.*] GLOSS. II 455, 34 τίλλω: -o, vello.

compos.: deoppilo.

oppingo *et* **oppango,** -pēgī, -ere. *ab* ob *et* pangere. -ping- CASSIOD., -pang- FEST. (*an veriloquii causa?*). *i. q. pangendo iniungere, applicare*: PLAVT. Curc. 60 ut quaeque illi occasiost, subripere se ad me, ubi savium -pegit, fugit. FEST. Gloss.L IV p. 383 (p. 281 M.) repagula sunt, ut Verrius ait, quae patefaciundi gratia [qua] ita figuntur, ut ex contrario ⟨oppagula⟩ (*add. Lindsay*) quae -untur (ut e contrario -antur PAVL. FEST.). CASSIOD. Ios. antiq. 19, 29 (*in imag.*) contumelias ... illi ... ingerebat et muliebria -bat nomina (*gr.* ἐδίδου).

deriv.: ?oppagulum.

oppito sospito, valde saluto GLOSS. V 606, 37 (*de* oppido *cogitat Heraeus in exemplari suo; an confusae sunt duae glossae* oppido valde *et* sospito saluto?). [*vix huc pertinet* ANTH. 19, 13 iam non ex⟨h⟩ipitandum sed oppitandum sibi esse coniectat. *v. vol. V 2, 1512, 50 sqq.*] *Bohnenkamp.*

***oppleo,** -ēvī, -ētum, -ēre. *ab* ob *et* plere, *cf.* implere. *scrib.* obpl- CIL VIII 1860 (*a. 355/60*), oppl- PLAVT. Pseud. 588 *A*. *formae perf. breviores* -ris VARRO rust. 1, 8, 5 (-verant *sim.* LIV. 10, 46, 1. *al.*), -esset Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 3 p. 600 SVLP. SEV. chron. 1, 43, 8 (*deest* -visset). GLOSS. -o: ἐκπληρῶ. repleo. -et: complet. -ta: inpleta. GLOSS.L IV Ps. Plac. O 5 -tum: oblitum usque ad plenum (*v. adnot.*) *legitur in poesi apud* PLAVTVM, ENNIVM, TER., TVRPILIVM, CATVLLVM, LVCR., SANTRAM, SIL., SER. SAMM., PAVL. PETRIC., *in* CARM. adv. Marc.; *in prosa oratione inde a* CIC., VARRONE, CAES., NEP., LIV. (*de usu reliquorum compositorum v. vol. VII 1, 628, 46 sqq.*). [*confunditur in codd. cum* complere (CIC. nat. deor. 2, 130 NEP. Hann. 11, 6 LIV. 10, 46, 1 OPTAT. 3, 12 p. 100, 4), implere (SEN. nat. 6, 25, 1 PALLAD. 12, 7, 8), replere (GREG. TVR. glor. mart. 21). *e coni. dub.*: IOH. MAXENT. Conc.S IV 2 p. 46, 25 (*vulgo praeter necess.*; subpl- *cod., cf. e. g. Cassian. inst. 10, 2, 3*).]

I *structura originaria -ere aliquid (aliquem) aliqua re (aliquo) i. q. offundendo, obstruendo sim. complere, implere, replere (indicantur ea, quibus -etur aliquid [aliquis], ablativo passim, genetivo* PLAVT. Truc. 523 AMM. 21, 13, 9. MAR. MERC. Conc.S I 5 p. 205, 2 [*sec. gr.*]; *saepe ponuntur pro subi.; hic illic supplenda sunt, e. g. p. 762, 17. 21. -entur maxime res, homines* PLAVT. Pseud. 588 TVRPIL. com. 162 LIV. 22, 49, 6. *al.*): A *corporeis (incorporeis per oppositionem* PLAVT. Aul. 84, *in imag. p. 762, 3*): 1 *explendo, referciendo (sc. interiora)*: PLAVT. Aul. 84 inaniis sunt -tae *aedes* atque araneis (Truc. 522 spoliis. *cf.* AVR. VICT. Caes. 42, 7 *ut* domus, fora, viae templaque cruore atque cadaveribus -rentur bustorum modo). Truc. 523 -tis ... tritici granariis. LVCR. 6, 748 acri sulpure (*Salmasius*, ecri suiper *codd. vet.*) montes -ti. NEP. Hann. 11, 6 naves ... -tas (compl- *var. l.*) serpentibus (AVG. in psalm. 25, 2, 4 non -bunt fluctus n. tuam [*sec. Luc. 8, 23 ut infra; inde* CAES. AREL. serm. 180, 3]. *cf.* PLIN. nat. 9, 15 navigium ... undā [*in imag.* AVG. *et* CAES. AREL. *ll. cit.* tentationibus]). LIV. 26, 6, 2 quorum *elephantorum* corporibus ... -ta fossa ... transitum hostibus dedit (*aliter l. 27*). SEN. nat. 6, 25, 1 cum spiritus ... vacuum terrarum locum penitus -vit (impl- *codd. dett.*). TAC. hist. 2, 94, 3 circum gladiatorum ferarumque spectaculis -ere. ARNOB. nat. 2, 8 terram ferro scinditis atque -etis seminum varietate. PALLAD. 12, 7, 8 si umbilicum pomi gutta picis calentis -veris (inpl- *unus e recc.*), *eqs.* GAVDENT. serm. 13, 5 G. *filius hominis et dei* uterum virginis -it (Ps. PHOEBAD. fid. 8 p. 45B Ps. VIGIL. THAPS. trin. 10, 41). *al.* 2 *claudendo (sc. vias, aditus, transitus sim.; iuxtapos.* obstruere BELL. Alex., obserare APVL., obsidere SER. SAMM.): ENN. scaen. 165 saucii -ent porticus: non potest accedi. CIC. rep. 6, 19 hoc sonitu -tae aures hominum obsurduerunt ([*inde* EVSTATH. Basil. hex. 3, 3, 9; *gr. deest*]. PANEG. 12, 1, 5 [*antea*: inter tantos sonitus disertorum] experiar ... quamquam -tis auribus tuis, ut sic dixerim, insusurrare. *aliter l. 75. p., 763, 19*). CAES. civ. 3, 73, 3 inter medias hostium classes -tis non solum portibus, sed etiam litoribus. BELL. Alex. 19, 4 lapidibus -eri atque obstrui *fornicem pontis*. PLIN. paneg. 22, 4 -tas undique vias (*sc. hominibus*) angustumque tramitem relictum (*cf.* AMM. 30, 1, 13 bivium armato milite. *aliter p. 761, 81*). epist. 6, 16, 14 area ... ita ... cinere mixtisque pumicibus -ta ..., ut ... exitus negaretur. APVL. flor. 17, 6 nares gravedine -tae, aures spurcitie (spiritu *trad.*) obseratae, oculi albugine obducti. SER. SAMM. 562 -tis faucibus haeret obsessasque vias vitae concludit *taenia*. PANEG. 4, 30, 1 -tum acervis corporum Tiberim et ... aegro nisu ... exeuntem (*cf.* COD. Theod. 15, 2, 1 aquarum ductus sordibus. *aliter* LIV. *sub 1*). BASIL. hom. p. 67, 13 angustioris fistulae *ad oculos ducentis* aquarum *i. lacrimarum* pondere -tus praefocatur meatus (*67, 19* obturatos). OROS. hist. 5, 16, 15 visus eorum pulvis -vit et splendor *solis* hebetavit. 3 *obtegendo (sc. superficies; iuxta* obruere CIC.): TER. Haut. 306 lacrimis -et os totum sibi *mulier* (*item* lacrimis: RVT. LVP. 1, 21 patrium sinum. Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 3 p. 600 oculos [*gr. 1, 83* ἐμπίπλησι. 1, 18 p. 644. 4, 5 p. 744 *v. sub* obrepleo]). CIC. nat. deor. 2, 130 Aegyptum Nilus inrigat, et cum tota aestate obrutam -tamque (compl- *unus e recc.*) tenuit, *eqs.* (SEN. nat. 4, 2, 25. *cf.* TAC. hist. 5, 23, 3 amnis palustrem humilemque insulam. ann. 1, 70, 2 -bantur terrae *Oceano*. AVG. civ. 3, 31 p. 145, 1 D. tanta vi favillae ... -tam esse Siciliam). LIV. 10, 46, 1 nives ... omnia -verant (compl- *codd. dett. nonnulli*), nec durari extra tecta poterat (21, 35, 7 o. nive -ta. AMM. 31, 7, 14 caesorum corporibus). 22, 49, 6 cruore -tum consulem (*item -entur homines*: SVET. Nero 46, 1 se ... pinnatarum formicarum multitudine -eri *vidit*. Vesp. 5, 3 luto. SVLP. SEV. chron. 1, 47, 4 lepra -tus. Ps. SORAN. epit. 34 vulneribus). TAC. ann. 2, 18, 1 caesi hostes decem milia passuum cadaveribus atque armis -vere. ITALA exod. 16, 13 (Sulp. Sev. chron. 1, 16, 4) grex coturnicum ... castra -vit (*gr.* ἐκάλυψε, *Vulg.* operuit). PANEG. 4, 22, 3 campum ... miles (AMM. 17, 1, 10 superfusae nives -vere montes simul et campos. 19, 1, 2 ferreus equitatus campos -vit et colles. 21, 13, 9 -to ... multitudinis campo. *cf.* PANEG. 11, 10, 5 agri -ti non hominibus modo ..., sed etiam pecudum gregibus. SVLP. SEV. chron. 1, 16, 5 siliquis -tum solum). 12, 22, 6 toto Rheni alveo -to navibus (*aliter v. l. 27*). AMM. 20, 11, 5 moenia favillis. 31, 4, 8 innumerae gentium multitudines ... regiones omnes et cuncta -vere montium iuga. *al.* 4 *vario usu (praevalet notio magna copia instruendi)*: PLAVT. Aul. 675 lucus ... crebro salicto -tus. Pseud. 588 me et ... participes ... meos praeda onerabo atque -bo. Boeot. frg. 1, 8 -tum oppidum est solariis (*cf.* AMM. 19, 8, 4 concursu copiarum ... civitate -ta. SERV. auct. Aen. 9, 605 *oppidum dici*, quod hominibus locus esset -tus). CATVLL. 64, 33 -etur laetanti regia coetu. VARRO rust. 1, 8, 5 nisi totas vineas -ris muscipulis. 3, 5, 11 hae *porticus* sunt avibus omnigenus -tae. TAC. ann. 11, 23, 4 -turos omnia (*'omnia curiae et honorum loca' Gerber-Greef-John*) divites *primores Galliae*. PANEG. 12, 3, 7 totam Italiam ... satellitibus (*cf.* AMM. 14, 8, 13 Arabia ... opima varietate commerciorum castrisque -ta validis et castellis. 23, 6, 4 munimentis -ta Perside. OROS. hist. 1, 9, 4 Indiam Liber ... caedibus). LACT. inst. 2, 12, 1 omnem terram multitudine (*ut 7, 5, 15 sec. gen. 1, 28 vel 9, 1 ubi gr.* πληρώσατε, *Vulg.* replete [impl- *var. l.*]. SVLP. SEV. chron. 1, 14, 4 ranis ...; sciniphibus [*sec. exod. 8*]). AMM. 18, 6, 22 terrarum ... ambitus ... agminibus. AMBR. epist. 17, 9 ut -ret anhelitus et ora fidelium cinis ex ara. RVFIN. Orig. in gen. 12, 5 p. 112, 23 (*in imag.*) fluenta rationabilis sensus ... terra et ruderibus -ta. *vocibus, sonis sim.* (*cf. vol. VII 1, 629, 74 sqq.*): PLAVT. Rud. 905 meas -bit *uxor* aures [sua] vaniloquentia (*aliter v. l. 17*). ENN. scaen. 384 ager -tus imbrium fremitu (*cf.* SANTRA trag. 1 -tum [*Wilhelm*, obsoletum *codd.*] sono furenter ab omni parte bacchatur nemus). LVCR. 2, 146 liquidis loca vocibus -ent *volucres* (*hinc pendet e. g. Verg. georg. 4, 515 et Aen. 11, 274, ubi* impl-). CARM. adv. Marc. 5, 36 populum ... ignotis ... vocibus -et *deus*. *odoribus*: LVCR. 5, 740 Flora ... cuncta coloribus egregiis et o. -et. VARRO rust. 3, 4, 3 alienus odor -et nares. SIL. 14, 587 Cyanen ... Cocyti -vit odore *Titan*.

B *incorporeis* (*v. etiam p. 761, 77*): TVRPIL. com. 162 quae

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

meretrix te ... studuit ... -ere ... fama ac flagitis (*item -entur homines*: TRACT. de indur. cord. Phar. 41 l. 16 daemonio. CONC.[S] I 5 p. 132, 15 donationibus divinis [*gr. I 1, 7 p. 51, 27 ἀναπιμπλάμενοι*]. GREG. TVR. glor. mart. 21 -tus [repl- *var. l.*] furore). CIC. p. red. in sen. 10 mentes ... -tae tenebris ac sordibus (MAR. MERC. CONC.[S] I 5 p. 205, 2 nec incredulitatis Iudaicae suas -eant m., immo vero ... paganicae impietatis [*sec. gr. I 5 p. 224, 22 ἀπιστίας ... ἀναπιμπλάντων*]. *cf.* PACIAN. [?] sim. carn. p. 147, 13 anima ... inlusionibus ... -ta est [CASSIAN. inst. 11, 15 simulacris]). nat. deor. 2, 63 opinio Graeciam -vit. LIV. 22, 56, 4 totam urbem -vit luctus. GRAN. LIC. p. 8, 1 nec -endae sunt huiusmodi cognitionibus chartulae (*cf.* IORD. Get. 185 epistula⟨m⟩ usitatis salutationum blandimentis). GELL. 6, 5, 7 *Polus histrio* -vit omnia non simulacris neque imitamentis, sed luctu atque lamentis veris. ITALA gen. 6, 5 (Lact. inst. 2, 13, 1) orbem terrae malitia et sceleribus -tum ([*gr. ἐπληθύνθησαν αἱ κακίαι ... ἐπὶ τῆς γῆς, Vulg.* quod multa malitia ... esset in terra; *Vulg. 6, 11 et 13* repleta]. *cf.* AMM. 22, 7, 9 fama ... ambitum -verat mundi). OPTAT. 3, 12 p. 100, 4 opinio falsa eorum aures et omnium populorum -verat (compl- *var. l.; aliter p. 762, 17*).

II *structura inversa i. q. infundere, indere*: PAVL. PETRIC. Mart. 5, 162 *ne* nimis -to nutaret testa fluento *i. oleo* (*156* infudit olivum, *cf. autem* 107 vas oleo -tum). *Keudel.*

opplico, -āre. *ab* ob *et* plicare. CHAR. gramm. p. 473, 29 B. *inter verba activa coniugationis primae. exempla desunt.*

opplōro, -āre. *ab* ob *et* plorare. obp- GLOSS. *i. q. plorando obversari, molestum esse* (*cf.* GLOSS. II 341, 11 κατακλαίω: -o, deploro): RHET. Her. 4, 52, 65 (*exemplum sermocinationis*) quin ... auribus meis -are desinitis?

oppodum *v.* oppidum. *Bohnenkamp.*

***oppōno,** -posuī, -positum, -pōnere. *ab* ob *et* ponere. *scribitur*: obp- *e. g.* TAC. hist. 2, 34, 1 PRISCILL. tract. 2, 48 COD. Theod. *passim*; opp- (*ita* VEL. gramm. VII 64, 8 DIOM. gramm. I 424, 7 GRAMM. suppl. 296, 22): ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 33 CE 893, 10. 1279, 6 CIL VI 1777, 8 PAP. Corp. 234, 1 PAP. Marini 121, 19. 122, 47 *et passim in codd.* NOT. Tir. 23, 68 -et. 23, 82 -uit. *perf.* -pos⟨i⟩vit PLAVT. Curc. 356 CAECIL. com. 105; -posierit PLANC. Cic. fam. 10, 9, 3 (*var. l.* -uerit); *part. perf.* -posta LVCR. 4, 150. *de notione*: PAVL. FEST. p. 191 obdere: -ere vel operire. EVGRAPH. Ter. Andr. 250 obtrudi: inpingi, -i. SYNON. Cic. p. 439, 8 praetendunt, obtendunt, obducunt, -unt, obiciunt. GLOSS. II 230, 50 ἀντιτίθημι: obdo, obtento, obicio, -o. GLOSS.[L] II Abav. OP 24 -ere: obicere. Philox. OB 50 -i: ἀντιστῆναι. *ad singulos locos v. infra. legitur inde a* PLAVTO *aliisque comicis,* CATONE, RHET. Her., CIC. [*it.* opporre (?). *cf. Battisti-Alessio IV 2663. G.*] [*confunditur in codd. cum* apponere *saepe, e. g.* CIC. Tusc. 4, 23 OV. epist. 7, 100 (*restituitur* CARM. de fig. 22 PS. ASCON. Verr. p. 252, 22; *falso trad.* APVL. mund. 26 PORPH. Hor. carm. 1, 7, 2), impono LIV. 26, 44, 2 (*non restituendum* VVLG. Iudith 16, 8), propono *e. g.* TERT. praescr. 27 l. 14 PELAG. in I Cor. 3, 17 (*restituitur* PS. IVL. RVF. schem. dian. 4 p. 60, 32).]

i. q. obviam vel adversum ponere (*reflexive e. g.* PLAVT. Pseud. 87 CIC. Balb. 26 har. resp. 60 Brut. 31; *mediopassive saepius, certiora putavimus*: SEN. dial. 3, 12, 5 *p. 767, 34.* AMM. 25, 6, 12 -tus ... imperator *militibus nocentia flagitantibus.* 31, 13, 6 *pedites* magno ... robore -ti. CLAVD. 22, 211 *dei* -ti): I *offerendo, porrigendo* (*accedit dat. passim*): A *in universum*: 1 *dantur pignora sim.* (*huc spectat etiam* CATVLL. 26, 2 *p. 764, 62*): PLAVT. Curc. 356 provocat me in aleam, ut ego ludam: pono pallium; ille suom amiculum (*Leo,* animulum *trad.*) -vit. Pseud. 87 potes tu mutuam drachumam dare ... :: vix ... si me -am pignori (CAECIL. com. 105 aurum ... reluat, quod viva ipsi -vit p. TER. Phorm. 661 ager -tust p. ob decem minas). SEN. benef. 7, 15, 1 rebus meis in securitatem creditoris -tis. nat. 4 praef. 15 cervicem pro fide. IVV. 11, 18 arcessere summam lancibus -tis. SCHOL. Cic. Bob. p. 104, 5 ut ... aliis ... -tis sibi pecunia crederetur (*similiter -untur fideiussores*: PS. ASCON. Verr. p. 252, 22 praedibus ... et praediis -tis. HIER. in Philem. 18 pro Onesimo se -it et spondet *eqs.*). HIER. in Ezech. 18, 5/6 p. 174[C] vestimentum. VVLG. Esdr. 5, 3 agros nostros et vineas et domos nostras (*var. l. et Hier. in Mal. 3, 7 p. 1569B* apponamus, *gr. 15, 3 διεγγυῶμεν*). PAP. Marini 121, 19 *sex uncias fundi* tibi ... -et atque obligat. 122, 47 *res* nulli ... ante a se donatas, cessas vel -tas (-ta *trad.*). *cf.* fidem: PS. AMBR. ad virg. dev. 2 p. 582[B].

2 *offeruntur alia*: a *quolibet modo* (*accedit* in *cum acc. pro dat.* LAMPR., ad *cum gerund.* COD. Theod.): TIMARCH. Cic. Verr. II 3, 155 quod cuique opus est, -e (*sc. pecuniam; explicat Cic.*: dare, profundere oportere, si velis vincere). HOR. sat. 1, 9, 77 -o auriculam. LIV. 40, 59, 8 quae *lanx* Iovi -ta fuit (app- *edd. sec. 1, 7, 13 et Obseq. 7, sed fortasse praeter p. 118, 73 sqq. conferre licet locos, quibus -untur comedenda*: STAT. Theb. 6, 192 -tas inpasta avertitur herbas *vacca*. PORPH. Hor. carm. 4, 12, 7 sq. filium ... epulandum. CHIRON 328 aquam offerito ...; -ito escam. 371 pabulum ... et potionem. MYTHOGR. 1, 136 p. 44, 5 filias ... ceto [*cf. 2, 193 p. 138, 23* obiciendas]. CASSIOD. hist. 6, 15, 2 uteros ... comestioni [*gr. Theodoret. 3, 7, 1 προὔθηκαν*]). LAMPR. Heliog. 5, 4 posterioribus eminentibus in subactorem ... -tis. AMM. 28, 4, 10 salutari pectoribus -tis coeperunt. CHIRON 276 stercora mollia -ito, ut se proicere possit (*cf. Veg. mulom. 2, 9, 4* substernes). 388 fenum illi -es (*Hippiatr. gr. I 240, 16 παραβάλλειν, Veg. mulom. 2, 53, 6* adponis). *incorporea*: TERT. idol. 15 p. 47, 20 *damnanda* idolatria non propter personas, quae -untur *venerationi*. PS. CYPR. singul. cler. 8 p. 182, 22 ne aut extraneis blasphemandi occasionem aut fraternitati opportunitatem fornicationis -ant. COD. Theod. 8, 6, 1 ne quis ad quaestum de hac erogatione capiendum ulterius nomen -at (*antea*: sua subscriptione subiecta). b *monstrando, ostendendo*: OV. epist. 6, 26 pudore haesit in -tā lumina fixus humo (*cf. met. 13, 541* adversā figit modo lumina terrā). met. 4, 349 -ta speculi referitur imagine Phoebus. SEN. nat. 1, 5, 9 -endum est speculo id, cuius in se imaginem transferat (*cf.* 1, 8, 4 in concavo speculo tota facies -ti orbis exprimitur). 1, 16, 3 illi specula ab omni parte (*cf.* PRVD. ham. 87 -tus ... nimbus *soli tamquam speculum*). CYPR. zel. 2 p. 420, 8 *diabolus* offert oculis formas inlices ..., lucra -it iniusta. AVG. civ. 3, 26 p. 138, 1 D. seditionis obstaculum aedem concordiae, testem caedis ... Gracchorum, contionantibus -endam putarunt (*cf. 3, 25 p. 136, 26 ut* contionantum oculos feriret). in psalm. 57, 1 l. 13 -tum est oculis eorum, quod in conscientia videre cogerentur (*i. tabulae legis.* GREG. M. moral. 2, 1 scriptura sacra mentis o. quasi quoddam speculum -itur). MART. CAP. 8, 864 *luna soli* contraria posita totam partem, quam terris -it, illuminat. c *supponendo* (*sc. in locum alicuius; -untur homines praeter* AVG. civ.; *vix addas* SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 52, 8 falsa pro veris): IVST. 7, 3, 6 in quarum *mulierum* locum matronali habitu exornatos iuvenes -it. AVG. civ. 7, 19 p. 297, 15 D. glebam -uit (*l. 6*: pro Iove gleba obiecta). coll. c. Don. 1, 14 p. 47, 3 quid, si se alius pro eodem -uit? (app- *sec. codd. Mansi 4, 159A; corr. Petschenig sec.* adv. Don. 23, 40 p. 142, 5). c. Parm. 2, 14, 32 p. 84, 11 *Donatistae* se benedicendos (*an legendum* benedicendo*?*) pro domino -unt (*cf.* c. Petil. 2, 5, 11 p. 25, 18 te pro Christo vis -ere).

B *cum respectu prodendi, exponendi*: 1 *vi plena*: a *indicatur cui* (*simul additur dat. fin.* RHET. Her. 4, 39, 51): α *malis, incommodis quibuslibet*: COM. pall. inc. 59 me poenae -e. CIC. Balb. 26 se ... periculis ([*antea*: vitam ... obiecerint]. rep. 2, 5 urbes. QVINT. decl. 270 p. 105, 1 filiam). har. resp. 60 se ... invidiae. VERG. Aen. 2, 127 quemquam ... morti ([SERV. auct.: obicere, destinare]. 11, 115 se. PAVL. NOL. carm. 16, 133 [*var. l.* exponunt]). SEN. Ag. 231 -e ... suppliciis caput. 946 vulneri -am caput. PLIN. nat. 17, 84 fissuris nimii vaporis -i *plagam deputati cacuminis*. PS. QVINT. decl. 19, 4 verberibus, ignibus ... vultus ... -uit. TERT. nat. 1, 16, 8 ut neque ignorantiae neque errori neque casui -ta sit *gens*. adv. Hermog. 7, 1 idcirco aeterna non sunt semel -ta fini, quae (*def. Thörnell, Stud. Tert. II 70*) et initio. FIRM. math. 3, 2, 5 corpus suum cotidianis operibus. 4, 14, 2 iudiciis. CIL VI 1777, 8 (*saec. IV*) legato amplissimi ordinis septies ad impetrandum rebus arduis semper -to. AVG. civ. 19, 23 p. 395, 13 D. corpus ... tormentis. BOETH. cons. 1, 4, 14 W. odiis me Cypriani delatoris -ui. β *inimicis, carnifici sim. nec non telis sim.*: RHET. Her. 4, 39, 51 ludibrio et despectui paternis inimicis erunt -ti. SEN. Herc. O. 879 ego *Deianira* vos tyrannis regibus, monstris feris saevisque ... -ui deis (VAL. FL. 7, 420). dial. 2, 6, 7 gladiis ... corpora -unt. 7, 2, 3 telis me -ui (*in imag.*). VAL. CEM. hom. 15, 5 cruentis lictoris manibus pectus. PASS. Marcell. et Apul. (BHL 5252) 10 -ens se speculatori ..., ut ... feriret, ... deprecatus est. γ *soli, vento, tempestatibus sim.*: *infestantibus*: TVBERO hist. 9 adversus ictus solis -tum *Regulum* continebant atque intendere in caelum oculos cogebant (*cf.* PLIN. nat. 17, 83 *ne partes arboris* meridianis -tae solibus finderentur). CATVLL. 26, 2 villula ... non ad austri flatus -ta est neque ad favoni ..., verum ad milia quindecim et ducentos (*ludit cum sensu oppignerandi, v. sub A 1*). COLVM. 4, 20, 4 *palmitibus* quasi tempestatibus -tis. PLIN. nat. 17, 262 nudatas radices hiberno frigori -unt. *foventibus, ministrantibus*: VERG. georg. 3, 302 stabula a ventis hiberno -ere soli ad medium conversa diem (PLIN. nat. 12, 26 in fronte Caucasi solibus -ta. PORPH. Hor. carm. 1, 7, 1 *Rhodum* claram, quod s. sit -ta, dicit). PLIN. nat. 9, 103 concavam sui partem ... aurae -entes ... velificant *conchae Veneriae*. 37, 132 *quod astrion gemma* astris -ta fulgorem rapiat et regerat (*unde* ISID. orig. 16, 13, 7).

b *non indicatur cui*: SIL. 13, 657 (*verba Scipionis ad umbram patris*) -to mutassem pectore mortem (PS. QVINT. decl. 11, 2. VAL. CEM. hom. 20, 3 p. 753[A] in alterius lucrum). PRVD. perist. 10, 64 *Christianos* iugulos retectos ... -ere.

2 *vi attenuata de mero situ* (*aliter p. 770, 80*): LIV. 26, 42, 7 sita Carthago *Nova* sic est: sinus est maris ... maxime Africo vento -tus (*cf. Polyb. 11, 10, 1 νεύοντι πρὸς ἄνεμον*). COLVM. 3, 12, 6 *vineta* septentrioni ... -entur (AMM. 22, 15, 2 *antea*: qua orientem prospicit). 4, 23, 2 meridiano axi -tas vites. LVCAN. 3, 533 hoc robur *classis* aperto -tum pelago. ARNOB. nat. 7, 40 (*de statua*) Iuppiter ... orientalem conversus ad cardinem radiisque -tus solis. PALLAD. 1, 7, 3 orienti aut meridiano lateri ager esse debet -tus (*sec. Colum.*

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1, 5, 5 ad orientem ... convertitur). AMM. 18, 9, 2 *regio* qua euri -itur flatibus, Mesopotamiae despectat; unde aquiloni obnoxia est *eqs.* (HYG. astr. 1, 6 p. 24, 17 austri f. -tos). 22, 8, 3 Melana sinum -tum Zephyro. HYG. astr. 1, 3 p. 23, 8 alter *polus* aquilonem spectans ..., alter -tus austro.

C *cum respectu proferendi* (*sc. loquendo sim.; non nisi exempla certiora; dubia v. sub II*): 1 *quovis modo* (*cum colore praetexendi* CIC. off., TERT. uxor.): CIC. Sest. 42 eos qui plurimum possent -i omnibus contionibus ... auctores ad perniciem meam (*item accedit alter acc.*: off. 3, 41 *Romulus* muri causam -uit speciem honestatis. TERT. adv. Marc. 1, 9 p. 300, 27 quem ... novum -unt. 4, 29 p. 522, 13 iudicem dominum). 52 quare suum terrorem falso iactari -ique patiatur *imperator*. TERT. anim. 51, 2 ad hoc *sc. corroborandum* ... *Plato* cuiusdam insepulti cadaver -it longo tempore ... servatum. adv. Hermog. 41, 1 ollae ... ebullientis similitudinem. adv. Marc. 4, 25 p. 508, 4 caput ei legis -it (*cf.* 5, 7 p. 595, 14 legem [*seq.* inquit]. PELAG. in Rom. 10, 5 mandata legis -it [app- *var. l.*] dicens: *eqs.*). pudic. 14 p. 249, 10 si incestus -itur. uxor. 1, 4 l. 5 ad excusationem proniores, quae in nobis infirma sunt, -imus. CYPR. epist. 57, 5 p. 655, 6 ore nostro ..., quo duritiam magis humanae crudelitatis quam divinae ... pietatis -imus *lapsis*. AMM. 17, 8, 3 negotio plene digesto -taque condicionum perplexitate. PELAG. in I Cor. 3, 17 solent hunc locum Novatiani -ere ad paenitudinem excludendam (proponere *var. l., cf. Ps. Primas. ad l. p. 514*[B] proponunt). *al.* 2 *criminandi, exprobrandi causa* (*accedit enunt. secund.* TREB., ARNOB., CASSIOD. Ios. antiq. 17,233, MOD. dig., INTERPR. cod. Theod. 3, 1, 4): TERT. adv. Marc. 4, 23 p. 497, 13 (*loco interpol.?*) quam olim ... apud nos agere coepisti, ut tempus quoque -as (*spectat ad Luc. 9, 41* [*ibid. p. 496, 19*] o genitura incredula, quousque *eqs., cf. p. 496, 27* ut tempus quereris). CYPR. epist. 73, 24 p. 796, 23 quod illis baptisma -itur, quasi secundi baptismi vocabulo scandalizatos *Novatianos.* TREB. trig. tyr. 8, 13 mihi ... nihil -i posse nisi hoc, quod gladiorum ... artifex fuerim (*cf. 8, 8* obici). ARNOB. nat. 2, 67 p. 144, 18 M. non factum nec quid reliquerimus -ere (*antea*: nobis intenditis). PRISCILL. tract. 2, 48 deteriora, quam prius a presbytero obiecta fuerunt, -untur. SVLP. SEV. epist. 1, 9 quod ad vituperationem beati viri poterat -i. CASSIOD. Ios. antiq. 17, 232 -bat illi ... iudicum militarium mutationes (*gr.* καθήπτετο ... ἐπικαλῶν). 233 -bat illi etiam, quod ... vinctos sponte dimiserit, et plurima ... quae facta fuerant (*gr.* ἀνετίθει). GREG. TVR. Franc. 6, 22 si vera essent, quae ei -bantur. 8, 43 postea, quaecumque volueris, -c. *et bis ibidem.*
in iudicio: MOD. dig. 26, 7, 32, 6 an in rationibus dandis -i curatori possit, quia non recte ... tales impensas fecerit. COD. Theod. 9, 10, 3 civiliter super possidendo agat, aut ... crimen violentiae -at (16, 6, 7. *cf.* INTERPR. cod. Theod. 16, 2, 23 si quit -itur criminale *clerico*). NOVELL. Theod. 14, 1 aliquid ... communibus filiis. INTERPR. cod. Theod. 3, 1, 4 -ere ..., quod minus pretii acceperit, quam res valebat. 9, 24, 3 de tali coniunctione raptoribus aliquit. INTERPR. novell. Valent. 32 nihil emptori de empta re calumniae penitus -atur (LEX Visig. 8, 4, 23). COD. Iust. 1, 4, 21, 1 qui memoratam querellam -it.

II *statuendo contra aliquem (aliquid)*. *absolute* PLIN. nat. 8, 160; *vim adversativam illustrant* contra (*v. vol. IV 740, 22. 746, 60*), econtra FILASTR. 79, 1, (e) contrario SCRIB. LARG. 199 IREN. 4, 28, 1 (4, 44, 1 H.), controversus AMM. 28, 5, 3. 29, 5, 38, nomine contrarietatis TERT. anim. 32, 4, obvius (*v. p. 320, 70*), e regione AMM. 17, 13, 20. 20, 3, 3. 22, 8, 13.

A *-untur impedimenta, obstantia sim.* (*vergit in meram notionem collocandi p. 769,70*): 1 *vario usu*: a *officitur, resistitur quibuslibet actionibus, viribus sim.* (*dat. suppl. passim*): α *obi. sunt res*: (i) *incorporeae*: CIC. Quinct. 47 pericula intendantur, formidines -antur, ut his rebus ... perterritus ipse se dedat. Verr. I 15 ut alicuius eloquentiam mihi -at (TAC. dial. 5, 7 infestis patribus). II 3, 131 cum decumani aratoribus ad pactiones faciendas non suam vim, sed tuum scelus ac nomen -rent. Caecin. 84 *insidias* (*cf.* ARNOB. nat. 5, 1 p. 248, 9 M. [*e Val. Ant., frg. 6 Peter*] insidiosam venturis ... fallaciam). leg. agr. 1, 18 illam urbem huic urbi rursus -ere (*Capuam sc. Romae ut*: 1, 20 non praeponitur huic urbi ista colonia, sed -itur. 2, 98 ad certamen dignitatis). 2, 25 vitiis omnibus et sceleribus legis Cn. Pompei praesidium. Sest. 52 armati exercitus terrorem ... togatis. Phil. 2, 51 tribunatum consiliis vestris. de orat. 2, 139 his quattuor causis totidem medicinae -untur (VEG. mil. 3, 4 p. 71, 10 vulneri multiplex m. *cf.* SEN. epist. 104, 12 remedia vulneribus). rep. 1, 68 quia privato sunt -ti timores, dantur imperia (*de origine tyrannidis*). leg. 3, 39 quae si -ta sunt ambitiosis ... non reprehendo; si non valuerint tamen leges, ut ne sit ambitus *eqs.* (*cf. per prosopopoeiam*: IVV. 2, 39 te *legem Iuliam* moribus *pravis*). ac. 2, 64 auctoritas ... tanta plane me movebat, nisi tu -uisses non minorem tuam (COD. Greg. Visig. 2, 3 *a. 259* -et a. suam ..., ut tam improba petitio repellatur. NOVELL. Theod. 7, 2 pr. his *fraudibus* ... legum ... a.). PROP. 2, 14, 13 nec mihi iam fastus -ere quaerit iniquos. OV. epist. 5, 5 quis deus -uit nostris sua numina votis. SEN. dial. 5, 27, 1 vitia vitiis. 7, 25, 6 perseverantia et quaecumque alia duris -ta virtus est (LVCAN. 9, 570 fortuna ... perdat -ta v. minas). epist. 85, 37 cum illi *sapienti* fortuna se -uit. *al.* *pro dat. ponitur praep.*: CIC. Mur. 87 ad omne ... periculum atque ... iniuriam solus -itur *consulatus* (*antea*: obicitur). BELL. Alex. 58, 1 ut contra Q. Cassium ... potentem -ret dignitatem (GELL. 12, 5, 10 c. naturae ... mansuetudinem lenitatemque -ta sunt et infesta *sc. dolor sim.*).

(ii) *corporeae* (*huc spectat* LEX Mamil. grom. p. 263, 16 *nisi* obsaeptum *conicere praeferas, v. p. 157, 1; at cf.* LEGEM Quinctiam): LEX Quinctia (Frontin. aq. 129) 26 ne quis in eo loco *i. circa fistulas, castella, lacus sim. aquarum publicarum* ... quid -it⟨o⟩, molit⟨o⟩ obsaepit⟨o⟩ *eqs.* PAVL. FEST. p. 204 pila, quae parietem sustentat, ab -endo est dicta ('ab ⟨pellendo, id est⟩ -endo' *dubitanter Lindsay in ed. alt.; similiter -i dicuntur quae fulciunt*: PLIN. nat. 17, 10 cum in vineis pedamenta non sint a vento eo -enda). CELS. 8, 15, 7 reposito umero lana alae subicienda est ..., ut ei *ossi* -atur. 8, 20, 5 cum ... fustium imas partes -tae morae obiecerint. STAT. silv. 3, 1, 124 excindere dextra -tas rupes et saxa negantia ferro. EPIST. Alex. l. 281 H. vestes -ere ignibus. BOETH. cons. 3, 11, 22 W. ultimus ... cortex adversum caeli intemperiem quasi mali patiens defensor -itur.

β *obi. sunt animantia et partes corporis*: CIC. dom. 63 hoc scelus ... meo corpore -to ab ... bonorum cervicibus depuli (Att. 7, 23, 1). Sest. 20 habeo, quem -am labei illi (*i. Clodio*). Brut. 31 his *sophistis* -uit sese Socrates. rep. 2, 62 *rei publicae* praepositis decemviris ..., non -tis tribunis plebis (leg. 3, 16 nec ephori Lacedaemonae sine causa ... -ti regibus nec apud nos consulibus t. *cf.* VAL. MAX. 4, 1 ext. 8 ephori ... regiae potestati -ti, quemadmodum Romae consulari imperio tribuni pl. sunt obiecti). VARRO rust. 2, 9, 1 cui *lupo* -imus canes defensores (*cf.* COLVM. 7, 12, 4 villaticus *canis*, qui hominum maleficiis -itur). VERG. Aen. 12, 874 me ... monstro. HOR. epod. 3, 21 manum puella savio -at tuo ([*v.* PROP. *infra*]. *item de actione prohibentis, sc. proprie*: CELS. 7, 26, 2G *ne effugiat calculus extrahendus.* SEN. dial. 9, 11, 5 *non* m. -tis, sed animose. PLIN. nat. 21, 12. *al.; in imag.*: SEN. dial. 4, 14, 2 *irae.* PS. QVINT. decl. 19, 4 *syn.* repugnavit. LACT. inst. 4, 1, 14 natura ingeniis eorum quasi m. -uerat, ne *eqs.; sim. alia. de actione infestantis, sc. innitentis, ut sanguis emanet*: LVCAN. 7, 567 volnera multorum *Pompeianorum caesorum* totum fusura cruorem -ta premit ipse manu *Caesar*). PROP. 2, 29b, 39 -ta propellens savia dextra (*cf.* HOR. epod. *supra*). 3, 11, 41 *Cleopatra* ausa Iovi nostro latrantem -ere Anubim. OV. ars 1, 158 ne premat -to mollia terga genu (met. 5, 383 -to ... g. curvavit *arcum*. 12, 347 -uit ... g. costis *Bienoris Theseus*). LIV. 2, 61, 4 *Appium Claudium* ad omnes tribunicios plebeiosque -tum tumultos (*item cum praep.*: VVLG. Ezech. 22, 30 qui ... staret -tus contra me [*cf.* HIER. *ad l.* p. 214C qui irae meae posset resistere et instar Moysi ... igni meo et incendio se -ret]). *al.*

b *resistitur (in)currentibus, se moventibus* (*sc. viam intercludendo; dat. suppl. passim* [*substituitur per praep.* LVCAN. 1, 220 FRONTIN. aq. 36, 2 CE 893, 10]; *dat. finalis* TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 553, 29, *ad cum acc.* GREG. M. moral. 1, 52 p. 551C): α *proprie* (*sc. corporaliter se moventibus*): (i) *radiis solis sim.*: CIC. nat. deor. 2, 103 luna ... subiecta atque -ta soli radios eius et lumen obscurat (div. 2, 17 SEN. nat. 1, 12, 1). LVCR. 4, 150 cum splendida ... -sta fuerunt *simulacris.* OV. met. 14, 768 ubi -tas ... solis imago evicit nubes. LVCAN. 6, 336 Pelion -it radiis nascentibus umbras. PLIN. nat. 37, 28 crystallina pila adversis -ta solis radiis (*unde* ISID. orig. 16, 13, 1). (ii) *flumini, mari aliisque fluentibus*: CIC. off. 2, 14 moles -tas fluctibus (VERG. Aen. 2, 497 PLIN. nat. 6, 139. 10, 94 evaganti Nilo. CIL XII 107, 10 *a. 163*). HOR. carm. 1, 11, 5 quae *hiems* nunc -tis debilitat pumicibus mare. LIV. 21, 47, 4 elephantis in ordinem ad sustinendum impetum fluminis -tis (*cf.* LVCAN. 1, 220 in obliquum sonipes -itur amnem excepturus aquas). CELS. 7, 26, 1A calculus ... intus se -uit *in vesica.* SEN. Herc. O. 732 ut ... evolutos frangit Ionio salo -ta fluctus Leucas (*cf.* CLAVD. rapt. Pros. 1, 148 *Siciliam* -uit natura mari). Med. 35 gemino Corinthos litore -ens moras (*sc. ne maria confluant*). nat. 6, 17, 2 impetum morā quaerit et, quo plura -ta sunt, plus invenit virium *sc. Araxes.* LVCAN. 2, 620 montes ... aperto -uit natura mari (PLIN. nat. 19, 7 mari). PLIN. nat. 35, 166 pulverem *Puteolanum* ... -i maris fluctibus. MART. 10, 85, 6 emeritam puppim ... implevit saxis -uitque vadis. FRONTIN. aq. 36, 2 *calix* ad cursum aquae -tus. VLP. dig. 43, 21, 1, 4 *saepta* -untur aquae derivandae ... causa. CE 893, 10 (*a. 354*) contra fluctus ... murum. CHIRON 143 cum tibi satis visum fuerit exisse sanguinis, fibulam -es. VINDIC. gyn. p. 433d ut, si ... sudor per fronte diravatus (*i.* deri-) fuerit, -ta stacione pilorum contenea[n]tur (*similiter aliae rec., cf. p. 770,5*). (iii) *animantibus*: VERG. georg. 3, 373 *cervos* frustra -tum trudentes pectore montem *nivium.* Aen. 5, 335 sese -uit Salio (*in cursus certamine. cf. in curriculo equorum*: SIL. 16, 395 nitentem -ere curvos aut aequare gradus Cyrnum post terga relinquit. 16, 407 obliquum ... -uit currum. *absolute*: PLIN. nat. 8, 160 *equi* primatum obtinuere -entes, effundentes omniaque contra aemulos ... facientes). 7, 300 profugis ... me -ere (*verba Iunonis*). 12, 292 ruit ille recedens et miser -tis a tergo involvitur aris. HOR. carm. 3, 26, 8 hic ponite ... funalia et vectes et arcus -tis foribus minaces (OV. epist. 16 [17], 10 nec tibi *Paridi* ... -tas habuit regia nostra fores. *cf.* SEN. nat. 4 praef. 6 adulationi nos non claudere ostium, sed operire, et quidem sic, quemadmodum -i amicae

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

solet). Ov. ars 3, 731 -tas agitato corpore frondes movit. hal. 61 *aper* ruit -ti ... in vulnera ferri. Pavl. Fest. p. 187 'obambulare' adversum alios ambulare et quasi ambulanti sese -ere. Plin. nat. 8, 56 refugienti. 9, 13 orcae occurrere laborant seseque -ere *balenis fugientibus*. 9, 31 *delphini* -unt sese. 30, 89 textas -unt qu⟨asi n⟩assas (*suppl. Ernout*) *stelioni* (*postea*: non potest remeare). Stat. Theb. 11, 25 profugis -ere ... ignes. *al.* *obstat clivus sim.* (*cf. p. 769,74 sqq.*): Verg. georg. 3, 213 tauros procul atque in sola relegant pascua post montem -tum (*sc. ut saepem; aliter Burman: 'impedit conspectum vaccarum'*. Plin. nat. 6, 40 vix ullo propter -tos m. aditu). Cypr. Gall. gen. 657 dum scandit culmina collis -ti (*sc. qui obvius surgit; item*: 749 ut ... scanderet -ti ... fastigia c.). (IV) *variis*: Prop. 1, 6, 17 -to ... vento (*sc. navi proficiscenti*). Ov. met. 10, 179 *discum* Phoebus in auras misit et -tas disiecit pondere nubes. Cels. 8, 3, 6 si pervium *foramen* invenit *specillum*, altius descendens ... nihil -tum invenit. Sen. Herc. O. 1243 hasne ego -ui manus caelo ruenti? Oed. 541 Zephyris pinus -ens latus (*cf.* Plin. nat. 34, 40 unde maxime flatum opus erat frangi, -ta columna). nat. 2, 58, 3 *cacumina montium* -ta sunt nubibus. Plin. nat. 5, 97 *Taurus mons* flexus ... immensum iter quaerit velut de industria rerum naturā subinde aequora -ente, hinc Phoenicium, hinc Ponticum *eqs.* (*cf. Sol. 38, 11* intercluditur). 10, 84 *arundinis* foramen inspirantes linguae ... parva aliqua -ta mora *lusciniarum cantum imitantur*. Sil. 2, 117 -to ... insidiis ... corpore (*similiter telis*: 5, 474 haesit in -to cuspis ... ligno. 5, 522 *cuspis* -tas vetita est tramittere crates. 12, 262 obvia ni vis Gestaris -to tenuisset corpore telum). Tac. ann. 4, 59, 2 Seianus genu vultuque et manibus super Caesarem suspensus -uit sese incidentibus saxis. Svlp. Sev. Mart. 13, 8 *arbori* iam super se ruenti elevata obviam manu signum salutis -it.

β in imagine: Cic. or. frg. B 20 caput -is cum eo coruscans. Planc. Cic. fam. 10, 8, 2 magna ... ad proficiendum impedimenta. Ov. Pont. 4, 6, 8 votis ... malignum -it nostris ... pedem *Fortuna* (Petron. 57, 10 habebam in domo, qui mihi p. -rent hac illac). Sen. clem. 1, 3, 3 incurrentibus periculis se -unt. dial. 3, 12, 5 *ira* ipsa sibi in id, in quod properat, -itur. epist. 65, 21 hoc *corpus* ... -o fortunae. Stat. Ach. 1, 525 -tum vox eluctata furorem est. Tert. adv. Marc. 4, 39 p. 553, 29 lapides sancti -ti omnium offensui (*de apostolis*). Optat. 3, 4 p. 81, 17 impedimentum unitati et obicem venientibus. Prvd. ham. 236 -tum ... transcendunt elementa modum rapiuntque ruuntque. psych. 485 *avaritia hunc* caecum errare sinit ... nec -tum baculo temptare periculum. *al.* *pro dat. accedit praep.*: Ennod. epist. 1, 19, 2 p. 31, 5 contra ingruentes tibi inaequalitates precum manus -ui (Cassiod. inst. 1, 19 contra subripientia vitia velut invictus clypeus semper -itur *Cypriani expositio*).

c *officitur intuentibus, spectantibus*: Hirt. Gall. 8, 16, 1 discessum hostium animadvertere non poterat incendiis -tis. Rvt. Lvp. 1, 19 leges ... non legebas? non poteram, propterea quod litteris earum arma Macedonum -ta obsistebant. Liv. 40, 51, 3 *signa*, quae incommode -ta videbantur. Cels. 6, 6, 35 suffusio ... oculi potentiae, qua cernit, se -it (7, 7, 14 *umor* paulatim indurescens interiori p. *sc. oculi* se -it). Sen. epist. 94, 5 si quid oculis -tum moratur aciem. Amm. 20, 3, 3 *sol obducitur*, cum luna e regione ... igneo orbi et aspectui nostro -itur media. Boeth. c. Eut. praef. 22 absederam ego ab eo ... pluribus ... -tis, ne ... vultum nutumque eius aspicere poteram. Arator act. 2, 884 dum ... per -tas extendunt lumine nubes, additur in pelagus oculis via. *in imagine* (*cf.* Rvt. Lvp. *supra*): Sen. epist. 115, 6 poterimus perspicere virtutem etiam obrutam corpore, etiam paupertate -ta, etiam humilitate et infamia obiacentibus. Arnob. nat. 2, 39 ut ... veritatem cupientibus noscere rerum -retur obscuritas. Prvd. ham. 880 nil ... tuentibus *oculis animae* obstat ... nec tantum aerios visu transmittit hiatus spiritus, -tos sed transit ... montes. Avg. trin. 8, 2, 3 se -ent caligines imaginum corporalium et nubila phantasmatum.

2 *per contradictionem, oblocutionem sim.* (*hic illic sublucente imagine*): a *generatim* (*passim cum dat.*; ad Cic. Verr. II 5, 2, contra Schol. Cic. Bob. p. 78, 4): *α cum solo obi. acc.*: Cic. Verr. II 2, 168 nihil tibi obesse oportere aratorum ... testimonia, cum eorum nominibus in statuarum inscriptione -tis omnem te speraris invidiam ... posse exstinguere (4, 75. 5, 2 ad omnis ... meos impetus quasi murus quidam boni n. imperatoris -itur. Caecin. 65 *iuris* iniquitati aequi et boni n. dignitatemque. Flacc. 58 Lig. 21 Phil. 10, 18 Sen. dial. 6, 2, 1). Phil. 2, 8 quid habes quod mihi -as ...? *ibid.* quid -as tandem, si negem ...? orat. 49 aliud afferet, quod -tum probabilius sit, quam illud, quod obstabit. 138 ut ante occupet, quod videat -i. part. 107 -untur defensioni contraria. top. 96 -itur scripto voluntas scriptoris. fin. 2, 42 quod is *i. Carneades* non tam, ut probaret, protulit, quam ut Stoicis ... -ret (*fere eadem*: ac. 2, 131). ad Q. fr. 2, 8 (9), 1 -isti ... ἀναντίλεκτον causam, Ciceronis nostri valetudinem (Hier. epist. 54, 15, 2 c. ... matrimonii). *al.* Caes. civ. 1, 4, 1 omnibus ... oratio consulis. Liv. 30, 24, 11 cum ... iudutiarum ... fidem -rent (*sc. iniuste poscentibus*). Val. Max. 7, 3 ext. 4 preces suas irae eius. 8, 7, 1 dissertissimi oratoris Galbae accusationi defensionem suam pro Hispania -uit *Cato* (Schol. Cic. Bob. p. 78, 4 contra iniuriam temporis ... non d. ..., sed testimonia. p. 125, 19. *cf.* Avg. in psalm. 50, 13 l. 14 obicem defensionis). Sen. epist. 82, 10 interrogationem contrariam -uit (82, 19 quae illi -itur. 83, 9). *et saepe.*

β afferuntur dicta, argumenta contradicentis (*cf. l. 33*): (I) *per orat. rectam*: Cic. Verr. II 3, 37 his hoc -itur: deportatum habeas *eqs.* (opt. gen. 18 huic labori nostro duo genera reprehensionum -untur; unum hoc: '...' . *item praecedit pron. praepar.*: Liv. 44, 39, 6 his difficultatibus et impedimentis pugnae illud -itur: quid, si ...? [Sen. epist. 117, 5 Qvint. inst. 2, 21, 14 Tert. coron. 1 l. 35 adv. Hermog. 37, 4]). Sen. benef. 5, 19, 7 cum dixeris: 'patri ergo beneficium non dedi ...?', contra -e: 'patri ergo beneficium dedi ...?' nat. 6, 23, 3 quotiens quis dixerit: ..., -etur ⟨ei⟩: *eqs.* (*ibid. iterum*). epist. 118, 8 Tert. anim. 24, 4 adv. Marc. 4, 38 p. 549, 19. pudic. 16 p. 253, 24 *vos* Christo ... addicit: 'et non estis vestri', statim -ens (exp- *var. l.*; app- *Vrsinus*): 'empti enim estis pretio'. Schol. Cic. Bob. p. 156, 6. *al.* (II) *per acc. c. inf.* (*hic illic suppl.*): Cic. top. 92 defensor aliquid -at de tribus: aut non esse factum, aut *eqs.* (*item cum pron. praepar.*: Qvint. decl. 280 p. 142, 29 mihi illud -itur non potuisse ante educi eum. Tert. adv. Marc. 4, 9 p. 442, 5 hoc). Tert. anim. 57, 10. coron. 9 l. 12 -is ipsum Christum coronatum. adv. Marc. 1, 20 p. 315, 20 *apostolos* a Paulo reprehensos -unt. 2, 6 p. 341, 3. 4, 25 p. 506, 5 praescr. 27 l. 14. adv. Prax. 11 p. 243, 2 aeque tu contra -as alicubi dixisse deum *eqs.* virg. vel. 4, 1. Iren. 2, 35, 3 (2, 58, 14 H.) si ... quidam ... diverse dictiones positas in scripturis -ant. *al.* (III) *per enunt. secund.*: Tert. adv. Marc. 3, 9 p. 390, 17 -endos esse nobis angelos ..., quasi et illi ... egerint. scorp. 11 p. 171, 24 illud ..., ut ... non debeant *eqs.* (*cf.* Interpr. Gai 22 illud -itur, quod *eqs.*). Iren. 4, 28, 1 (4, 44, 1 H.) e contrario -entes, quanta dominus ... fecisset. Cypr. epist. 73, 22 p. 795, 17 catecuminos nobis -unt, si quis ex his ..., an *eqs.* Hier. epist. 37, 4, 1 si -ueris, cur ... dederim.

γ explicandi causa iuxtaponitur verbum dicendi (*subst.* responsio *l. 38 sq.*), *sc. ut afferantur argumenta contradicentis*: Sen. epist. 76, 29 -e ... illi multa, quae dehortentur, dic: factum tuum matura sequetur oblivio. Qvint. inst. 3, 8, 31 -enda alia, ut crudelius etiam perituros adfirmemus (*cf. eadem coniunctione*: Cypr. epist. 69, 7 p. 756, 6 illud -it, ut dicat *eqs.* [73, 16 p. 789, 22]). Tert. nat. 2, 9, 11 responsionem -amus ..., neminem ex his ... tanti fuisse (Schol. Cic. Bob. p. 165, 14 acutissimam r., merito haec ab eo dici potuisse). adv. Hermog. 12, 3 ex ... sententia Hermogenis, quam -it, cum ... negat *eqs.* Cypr. mortal. 17 p. 307, 18 aliquis -at et dicat *eqs.* (Favst. Rei. spir. 2, 4 p. 139, 11 et dicat. *item iunguntur per copulam*: Arnob. nat. 2, 75 et referas: *eqs.* Hier. hom. Orig. in Luc. 16 p. 97, 11 -am eis testimonium evangelii dicamque adversus haereticos ...: *eqs.* Avg. civ. 6, 10 p. 267, 20 D. -uit sibi quaestionem et ait: *eqs.* [c. Cresc. 2, 33, 41 p. 400, 23 *fere eadem*]). Filastr. 79, 1 econtra ... alter ei -bat dicens deum malorum esse factorem. Avg. spir. et litt. 6, 9 p. 161, 2 deinde -ens sibi ipse quaestionem: 'quid ergo dicemus?' inquit.

b *speciatim*: *α -untur formulae iuris*: (I) exceptio: *indicatur cui*: Labeo dig. 32, 29, 3 agenti ex testamento -etur tibi doli mali e. (*item cum dat. petitoris*: Ivlian. dig. 39, 1, 6 e. procuratoriae ... ei. Pompon. dig. 16, 1, 32, 2. 21, 2, 27 ei ex facto ipsius [Afric. dig. 21, 1, 51, 1 ex persona domini ... ei]. Gaivs inst. 4, 117. Florent. dig. 30, 116, 4 petenti ei legatum. *et saepius*). Qvint. decl. 336 p. 332, 9 huic tuae voci. Tryph. dig. 12, 2, 29 adversus utilem actionem (Cod. Iust. 7, 52, 1 [*a. 213*] a. iudicati agentem. 8, 44, 5 [*a. 212*] a. venditorem ... petentem). Vlp. dig. 44, 4, 2, 2 ex persona eius, qui e. obicit, in rem -itur e. Cod. Iust. 4, 30, 14, 1 securitatibus et instrumentis depositarum rerum (*ibid. iterum.* 10, 22, 5). 5, 15, 3 contra uxorem (7, 40, 3, 3 c. desides homines et sui iuris contemptores). *non indicatur cui*: Ivlian. dig. 9, 2, 47 doli mali (Scaev. dig. 19, 2, 61 pr. Papin. dig. 22, 1, 9, 1 non inutiliter [39, 6, 42 pr.]. 33, 4, 7 pr. Vlp. dig. 23, 3, 29. *al.*). Pompon. dig. 16, 1, 32, 4 senatus consulti. Gaivs dig. 2, 14, 30, 2. Marcell. dig. 44, 2, 19 rei sibi ante pigneratae. Scaev. dig. 44, 4, 15 Papin. dig. 41, 3, 45 pr. 46, 3, 96, 2 e. pacti non inutiliter -i *placuit* (Cod. Iust. 2, 4, 28, 1 [*a. 294*] -ta fuerit). *al.* *explicatur exceptio per orat. rectam vel enunt. secund.*: Pompon. dig. 21, 1, 48, 4 e. -i aequum est, si emptor sciret de fuga *servi eqs.* Ivlian. dig. 27, 10, 7, 1 *si* e. -etur 'si non *eqs.*' (*afferuntur ipsa exceptionis verba ut*: Vlp. dig. 44, 2, 9, 2). Pavl. dig. 44, 1, 20 e. -untur aut quia factum sit, quod fieri oportet, aut quia *eqs.* Cod. Iust. 7, 45, 14 nulla ei -enda e., quod non competens iudex agentis esse cognoscitur. (II) *formulae aliae similes*: Gaivs inst. 4, 163 si calumniae iudicium ei *actori* -tum fuerit decimae partis (4, 176 aut c. i. -ere aut iusiurandum exigere. 4, 181). Vlp. dig. 44, 1, 2 pr. exceptio dicta est quasi quaedam exclusio, quae -i actioni ... solet. Cod. Iust. 8, 35, 3 (*imp. Caracalla*) replicatio doli. 2, 12, 13 (*a. 239*) non est tibi ... -ta praescriptio militiae ([*postea*: obici]. 2, 40, 2 [*a. 258*]. 9, 45, 4 [*a. 260*] destitutae rei. *al.* Mod. dig. 44, 1, 11 rei iudicatae [*ibid. iterum*]. Cod. Theod. 11, 36, 24 peremptoriam. *al.*). 2, 56, 1, 2 (*a. 294*) defensionis adlegatio. *al.* Cod. Theod. 11, 30, 21 appellationem frustrationis. 12, 9, 1 mutui interventione -ta. *al.*

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

β -i dicuntur ea ipsa, quae per exceptionem aut alio modo uni vel alteri parti obiciuntur: QVINT. inst. 3, 6, 102 -tam esse legem *abdicato filio*, quae . . . ne heres sit *efficiat* (7, 7, 5 contra quas *leges* nihil -i potest nisi l. altera. decl. 276 p. 127, 11 electioni. SCAEV. dig. 35, 2, 95, 2 legatariis. CONSVLT. 8, 1). 7, 7, 6 alteri *legi* multa. decl. 301 p. 186, 27 nihil iuri nostro. GAIVS inst. 4, 66 *differentia* inter compensationem . . ., quae argentario -itur, et deductionem, quae obicitur . . . emptori (PAPIN. dig. 24, 3, 42, 2 vice mutua. VLP. dig. 16, 2, 10, 2. HERMOG. dig. 49, 14, 46, 4 fisco. NOVELL. Theod. 19, 1 nec expensarum vel melioratae rei fructuum exactioni c. -ere. COD. Iust. 4, 31, 14, 1 ex altera parte [4, 34, 11, 2]. *al.; cf.* 4, 31, 7 [*imp. Alex. Sev.*] compensationis ratio). PAPIN. dig. 35, 1, 72 pr. voto matris tam ominosa non interponendae cautionis interpretatio. VLP. dig. 50, 4, 3, 2 nec -at fortunam . . . ad hoc solum, ne patriae idoneus civis esse videatur. COD. Iust. 7, 16, 2 (*a. 214*) res iudicata . . . -i causae. INTERPR. Gai 112 si quid -itur tibi ex ⟨eo, quod prius⟩ (*suppl. Itali*) iam res iudicata est. COD. Theod. 8, 7, 3 nec -ant quaesitae sibi vocabulum dignitatis. *al.* *accedit oratio recta vel enunt. secund.*: QVINT. inst. 3, 6, 98 heredi scripto -itur lex: abdicatus ne quid . . . capiat. PAPIN. coll. Mos. 4, 5 ei non -etur infamia vel quod . . . filium non habeat, propriam iniuriam persequenti (COD. Iust. 4, 20, 20 non -i eis *sc. testibus*, q. iam testimonium suum dederunt). COD. Theod. 3, 5, 2, 2 ne . . . quidquam aliud -atur, quod *eqs.*

3 *in bello, pugna sim.* (*accedit* ad *cum gerund.* BELL. Alex. 2, 3; -tus *cum inf. fin.* LVCAN. 1, 464): **a** *indicatur cui*: *α per praep.*: CIC. Verr. II 5, 5 praesidia ad illorum adventum -ta (CAES. civ. 3, 39, 2 faucibus . . . portus navem . . . submersam obiecit . . ., super quam turrim effectam ad ipsum introitum portus -uit). Pis. 81 cuius *i. Caesaris* ego imperium, non Alpium vallum contra ascensum . . . Gallorum, non Rheni fossam . . . Germanorum inmanissimis gentibus obicio et -o (VEG. mil. 3, 17 *milites* c. globum *hostium*). LIV. 10, 39, 14 ut adversus maximos conatus Samnitium -rentur duces (27, 48, 5 *Hasdrubal* a. Claudium Gallos -it. 28, 9, 13 unum consulem pro utraque parte Italiae a. duos duces . . . hinc consilium suum, hinc corpus -uisse. 30, 10, 5 onerariarum . . . ordinem pro muro a. hostem. 36, 22, 8 FRONTIN. strat. 2, 3, 16).

β per dat.: Ⓘ *obi. sunt res* (*adde l. 30*): CIC. Font. 13 propugnaculum . . . nationibus -tum (NEP. Them. 7, 5 barbaris). Phil. 5, 42 advolabat . . . cum exercitu Antonius; quid huius audaciae et sceleri poterat -i? fam. 10, 28, 3 nisi ille *Octavianus* veteranos . . . conscripsisset . . . atque is -tus esset terror Antonio. LIV. 6, 9, 4 cum ea loca -ta Etruriae et velut claustra . . . essent. CVRT. 7, 4, 15 armis flumina -es. LVCAN. 3, 561 medias rostris -e carinas. PLIN. nat. 6, 44 urbes . . . -tae quondam Medis. STAT. Theb. 11, 456 totum miseris -ere bellum. TAC. ann. 1, 35, 4 abeunti arma. AVSON. 287, 8 p. 145, 22 P. infidis -itur aemula Persis *Antiochia*. VEG. mil. 3, 24 p. 118, 16 *machinamenta* inmanibus beluis *i. elephantis*. 4, 20 p. 141, 17 trabes -unt machinae venienti. RVT. NAM. 2, 36 Arctois Alpes -uisse minis.

Ⓘⓘ *obi. sunt animantia eorumque partes corporis* (*dub. an huc pertineat* BELL. Afr. 58, 4): CIC. Catil. 2, 24 instruite . . . exercitus et . . . gladiatori illi . . . consules imperatoresque vestros -ite (fam. 12, 10, 3 huic *Lepido*. LIV. 7, 19, 9 Volscis. 21, 52, 1 ambo c. et quidquid Romanorum virium erat Hannibali -tum). Mil. 2 quae *praesidia* si -ta Miloni putarem (ad Brut. 1, 15, 4 [9, 23, 4 Sj.]. LIV. 38, 25, 9 hosti. NOVELL. Theod. 15, 2, 1). Phil. 5, 37 se suasque vires non tradidit, sed -uit Antonio (fin. 2, 97 hostibus. PLANC. Cic. fam. 10, 9, 3 itineri meo. CAES. civ. 3, 30, 2 venientibus in itinere. LIV. 3, 62, 8 equites . . . hosti. VELL. 2, 30, 6. SIL. 16, 636 Hannibali. FRONTIN. strat. 2, 1, 12 abeunti). 5, 43 exercitum, quem furori M. Antoni -ret (LIV. 10, 26, 15 Etruriae. 24, 19, 3 Campanis. 27, 43, 9 hosti. PLIN. nat. 33, 143 ferocissimis gentibus). GALBA Cic. fam. 10, 30, 3 levem armaturam . . . equitibus. CAES. civ. 3, 75, 5 huic . . . equites (BELL. Afr. 69, 2 hostium vi [*dat., si recte trad.*]. LIV. 44, 37, 3 hosti). 3, 89, 4 quartam *cohortem* instituit equitatuique -uit. NEP. Eum. 3, 2 illum unum -uerat Europaeis adversariis. Timoth. 3, 1 *Philippo* Chares. VERG. Aen. 10, 239 medias illis -ere turmas, ne castris iungant. LIV. 8, 1, 7 consuli . . . legiones (28, 9, 3 Hannibali. AMM. 31, 7, 2 barbaris). 10, 43, 1 subsidia . . ., ne qua eruptio fieret, portis -uit. 24, 47, 2 eos . . ., ne quid ab tergo fraudis esset, hosti -uerunt. *et saepe.*

b *non indicatur cui* (*hic illic vergit in meram notionem ponendi, collocandi*): CIC. Caecin. 31 non . . . sum passus in fundum ingredi, sed armatos homines -ui. CAES. Gall. 6, 36, 2 novem -tis legionibus (BELL. Alex. 75, 1 l. -it aciemque instruit. BELL. Afr. 81, 1 *antea*: acie . . . conlocata. TAC. hist. 3, 46, 2). 7, 56, 2 *iter* -tus mons Cebenna . . . impediebat (*cf.* LIV. 5, 34, 6 Alpes inde -tae erant [IVV. 10, 152 -uit natura Alpemque nivemque]. 27, 48, 8 collis -tus arcebat [FEST. p. 213]). civ. 1, 68, 1 castris hostium -tis (LIV. 23, 18, 5 c. ante ipsa moenia -tis [positis *dett.*]. 27, 50, 6). BELL. Alex. 2, 3 veteranas cohortes vacuas . . . habebant, ut . . . ad auxilium ferendum -i possent (LIV. 33, 36, 10. 41, 1, 6 FRONTIN. [?] strat. 4, 1, 29 TAC. hist. 2, 43, 2 ann. 12, 39, 1). BELL. Afr. 13, 2 sagittarios ante aciem constituit, equites dextro sinistroque cornu -it. 59, 5 elephantos . . . conlocaverat, . . . equitatum . . . disposuerat; praeterea Numidas . . . ad dextram partem suae aciei -uerat. VERG. Aen. 2, 333 obsedere alii telis angusta viarum -tis (*var. l.* -ti). 9, 469 murorum in parte sinistra -uere aciem (HOMER. 499). 10, 428 Abantem -tum interimit (SERV. auct.: obstantem, fortiter pugnantem). CVLEX 315 hinc erat -tus contra Telamonius heros . . . et illinc Hector erat. OV. epist. 13, 82 saeva . . . in -tos pectora ferre viros. LIV. 9, 22, 3 stationibus . . . -tis, ne qua in castra vis fieret (10, 36, 6. 24, 29, 4. 26, 46, 2 s. aut custodia. 28, 22, 12. 32, 16, 15. *unde in imag.* VINDIC. gyn. *p. 766, 72*). 30, 8,5 equitatum Italicum ab dextro cornu, ab laevo Numidas . . . -uit. *et saepius. transfertur ad tumultus caelestes* (*vi reciproca ut vid.* [*cf. l. 12 sqq.*]; *ad rem v. Gundel, RE XI 1187, 63 sqq.*): MANIL. 1, 903 ipsa tulit bellum natura per ignes *caelestes* -uitque suas vires.

B *-untur varia adversa* (*de eis, quae monstrando -untur, v. sub I A 2; cum dat. passim*; contra OV. met. 14, 47; *relatione reciproca non indicata* GELL. 16, 8, 14 BOETH. herm. sec. 5, 12 p. 408, 10, *indicata per* sibi FIRM. math. 6, 1, 9 [invicem s.]. AMM. 22, 8, 13 MART. CAP. 4, 340. BOETH. herm. pr. 2, 12 p. 167, 23 [s. invicem]. ISID. orig. 2, 31, 1; inter se GELL. 7, 1, 3. 9, 5, 4): **1** *comparanda, conferenda* (*vix recte trad.* SEN. suas. 2, 7): **a** *generatim*: CIC. Flacc. 100 -emus Asiae (*i. testimonio eius*) . . . magnam partem eiusdem provinciae, quae . . . legatos laudatoresque misit. rep. 2, 51 sit huic *i. tyranno crudeli* -tus alter, bonus et sapiens. CAES. civ. 3, 73, 2 ne . . . multis . . . secundis proeliis unum adversum . . . -rent. LIV. 33, 4, 1 acceptae . . . cladi ter . . . pulsos Romanos -bat *Philippus*. SEN. contr. 1 praef. 6 quidquid Romana facundia habet, quod insolenti Graeciae aut -at aut praeferat, circa Ciceronem effloruit (*cf.* QVINT. inst. 10, 1, 105 Ciceronem cuicumque eorum *Graecorum*). PHAEDR. 2 epil. 9 *Latium* plures habebit, quos -at Graeciae. ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 33 si quis hoc intuetur, quod bello per decem annos exercuerunt divom Iulium *Galli*, idem -at centum annorum immobilem fidem obsequiumque. SEN. epist. 66, 43 his *sc. qui miti obitu excesserunt* -e ferro transfossos . . .: mors quidem omnium par est. QVINT. inst. 10, 1, 101 Thucydidi Sallustium. TAC. dial. 26, 6 ex quibus *oratoribus* alium Ciceroni, alium Caesari, singulis deinde singulos -remus. PLIN. epist. 1, 20, 4 Gracchis et Catoni Pollionem, Caesarem *eqs.* AVSON. 192, 5 p. 50 P. -it unum quem viris prioribus aetas recentis temporis. AVG. civ. 22, 11 p. 586, 9 D. quae *miracula* facta a diis suis -unt martyribus nostris. VAL. CEM. hom. 14, 4 p. 736C vitio superbiae odia crescere in comparatione personae: dum hic adulantium oculis auri . . . pondus ingerit, ille ambitum honoris -it. **b** *speciatim in arithmetica comparantur numeri*: *in proportione*: BOETH. arithm. 1, 24 p. 50, 17 si ternarius binario . . . comparetur vel omnes triplices superiores si duplicibus numeris consequentibus -antur, hemiola . . . nascetur. *in ratione reciproca, ut vid.*: BOETH. arithm. 1, 20 p. 43, 21 *numerus* XXVIII habens . . . medietatem . . . secundum binarium XIV . . ., secundum . . . quartum decimum II, qui vocabulo medietatis -itur (*nisi per antithesin explicandum*).

2 *antitheta, contraposita* (*de rhetoricis v. Martin, Ant. Rhet. 312 sqq., de philos. v. imprimis* MART. CAP. 4, 384 sqq. BOETH. in top. Cic. 4 p. 342 sqq. ISID. orig. 2, 31): VARRO ling. 7, 99 frequens ⟨cui infrequens⟩ -i solet. CIC. orat. 164 sive paribus *verbis* paria redduntur, sive -untur contraria (166 quae Graeci antitheta nominant, cum contrariis -untur c. [220 contrario. AVG. civ. 11, 18 p. 486, 6 D.]. AVG. civ. 9, 12 p. 383, 22 D. [*antea*: adversa]). Tusc. 4, 14 quattuor perturbationes sunt, tres constantiae, quoniam aegritudini nulla constantia -itur. 4, 23 *aegrotationibus* -tae contrariae offensiones. SEN. clem. 2, 4, 1 quid . . . -itur clementiae (*antea*: contrariam). epist. 86, 13 *Gargonium* Horatius Buccillo -uit. 113, 6 -ta . . . illis *virtutibus* vitia. SCRIB. LARG. 199 pharmacopolae contrario -ti virtuti eius (*i. medici*). QVINT. inst. 9, 2, 101 singula singulis (9, 3, 81). GELL. 7, 1, 3 utraque (*sc. bona et mala*) necessum est -ta inter sese et quasi mutuo adverso quaeque fulta nisu consistere. 9, 5, 4 voluptatem et dolorem duo mala esse . . . -ta inter se. 16, 8, 14 quae -ta *sc. sunt*, non sunt contraria (*sim.* MART. CAP. 4, 384, *unde* ISID. orig. 2, 31, 1). TERT. anim. 32, 4 invenirem . . . his quoque speciebus animalia, quae nomine contrarietatis -rem. adv. Marc. 5, 10 p. 608, 7 hominibus terrenis . . . homines caelestes. *al.* PORPH. Hor. carm. 3, 5, 48 est occultum antitheton; nam maerentibus amicis egregium exulem -uit. *al.* DON. Ter. Phorm. 262 positivum superlativo. DIOM. gramm. I 499, 20 albis . . . nigra -uit, ligustris autem vaccinia tribuit et cadentibus legenda adsignavit. CLAVD. DON. Aen. 1, 10 p. 11, 3 -uit insignem pietate virum (*sc. Iunonis saevitiae*). AVG. quaest. euang. 1, 47 cupiditati . . . timor (*bis ibidem*). MART. CAP. 4, 340 quae sibi -ta et quot modis sibi -antur. *al.* BOETH. arithm. 2, 25 p. 113, 20 huic *i. cybo* -tum contrariumque esse. herm. pr. 1, 7 p. 98, 24 (= sec. 2, 7 p. 173, 21) non -ta, sed erit ab ea diversa *sc. propositio* (*gr. 7 p. 18 a 3* ἀντικειμένη). 2, 10 p. 145, 18 *responsio* contra iacens est interrogationi id est -ta. 2, 12 p. 167, 23 (= sec. 5, 12 p. 389, 27) sibi invicem -tae sunt contradictiones (*gr. 12 p. 21 a 38* ἀντίκεινται). herm. sec. 5, 12 p. 408, 10 possibile esse et non possibile esse numquam simul sunt . . .; -untur enim (*gr. 12 p. 22 a 1* ἀντίκεινται). *al.*

3 *loca sim. aliis obiacentia* (*aliter p. 764, 77; fere p. p. p.*): CAES. civ. 3, 16, 1 oppidum ⟨-um⟩ Corcyrae. 3, 79, 7 Aeginium, quod est obiectum -tumque Thessaliae. Q. CIC. Cic. fam. 16, 27, 2 -tis Gallorum castris (*cf.* PLIN. paneg. 17, 3 toto campo totoque exercitu -to). OV. am. 1, 8, 29 stella tibi -ti nocuit contraria Martis (*item -i dicuntur*

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sidera: MANIL. 2, 404 Capricornum -ere Cancro. 4, 306 aliis alia -ta est . . . imago. FIRM. math. 3, 3, 23 se luna per diametrum [*reflexive ut*: 3, 4, 35. 6, 31, 69]. 3, 5, 29 de diametro. 6, 1, 9 in vicem sibi . . . -tae. 6, 28, 2. *cf.* 8, 32, 1 ignitis sideribus aliorum siderum . . . frigus -tum). met. 14, 47 -tum . . . contra Zancleia saxa Region. SEN. Phoen. 611 Abydo Sestos -ta. MELA 1, 15 ora eius *sc. Europae* formā litorum a Tanai ad Hellespontum . . . contrariis litoribus Asiae non -ta modo verum et similis est. 1, 54 -ti nobis a meridie antichthones. GELL. 2, 22, 12 his *sc. ventis orientalibus* -ti et contrarii sunt alii tres occidui. AVIEN. orb. terr. 609 (*in imag.*) inter . . . -tas intendite lintea terras (AMM. 17, 13, 20 t. . . . e regione sibi -tas). AMM. 22, 8, 13 Bospori e regione sibi -ti. *al.*

III *praeponendo, apponendo*: **A** *cum respectu protegendi vel occultandi* (*attulimus certiora; ambigua v. sub II*): **1** *proprie* (*et in imagine*): **a** *non indicatur res tecta*: PLAVT. Vid. frg. 11 -ta est calcendix (*explicat* PRISC. gramm. II 165, 12 quod significat concham, qua signum tegitur). CIC. nat. deor. 2, 129 ut . . . a sole se -ant *gallinae pullos tuentes*. PLANC. Cic. fam. 10, 23, 2 adiunxi haec in loco eligendo, flumen -tum ut haberem. MORET. 14 -ta . . . manu lumen defendit ab aura (MART. 3, 68, 10 -ta spectat quam *mentulam* proba virgo m.). TIB. 1, 8, 76 quaecumque -tā est ianua dura serā (OV. am. 3, 14, 10 ars 2, 244 fast. 1, 266. *cf. infra l. 60 et* SEN. Herc. f. 986 *Tisiphone* portam . . . clausit -ta face). OV. epist. 7, 100 -tae frondes velleraque alba tegunt *aedem* (*cf.* trist. 3, 1, 39 -tā velatur ianua lauro). met. 9, 33 bracchia . . . -ui tenuique a pectore varas in statione manus. 13, 75 -ui molem clipei texique iacentem (*item -untur scuta*: HOMER. 837 -to . . . tegit clipeo. STAT. Theb. 8, 714 -ta celantem lumina parma [*in imag.*: PRVD. c. Symm. 1, 651 tectum servare . . . pectus -taque volans iaculum depellere parma]. AMM. 19, 7, 4 -tis scutis . . . sagittas . . . evitantes). fast. 3, 596 umida . . . -ta lumina veste tegit. 4, 143 -ta texit sua corpora myrto *dea*. LIV. 25, 15, 10 Mago . . . tectus collibus ap(te ad) tegendas insidias -tis subsistit (*similiter -untur montes sim.*: 29, 34, 9 tegentibus tumulis, qui . . . -ti erant, occultus. SEN. Herc. f. 94 *Discordiam* munit ingens montis -ti specus. PLIN. nat. 7, 26 montibus . . . -tis. CLAVD. 15, 316 Gildo licet sese praetentis Syrtibus armet -toque Atlante tegat). SEN. Herc. f. 598 visus fulmine -to tege. epist. 43, 4 ianitores. STAT. Theb. 5, 298 -ta . . . nube (*cf.* AVIEN. Arat. 1596 -ta vultum caligine condit. PRVD. ham. 909 quamvis . . . -to nigrescat vellere caelum). IVV. 11, 158 nec -to . . . tegit inguina guto. AMM. 20, 7, 6 -entes vimineas crates. PRVD. perist. 3, 155 tegmine verticis -to.

b *indicatur res tecta*: **α** *per praep.*: *varias*: VARRO ling. 5, 116 ocrea *sic denominata*, quod -batur ob crus. CIC. Caecin. 21 ad omnes introitus . . . armatos homines -it (CAES. Gall. 7, 65, 1 ad omnes partes *praesidia cohortium*. LIV. 2, 47, 6 ad omnes portas *milites*. PETRON. 64, 5 -ta . . . ad os manu nescio quid taetrum exsibilavit [SVET. Aug. 78, 1 ad oculos]). OV. fast. 4, 178 ante oculos -uit . . . manum (CVRT. 4, 3, 12 *naves* a. ipsa moenia). LIV. 26, 44, 7 prae se . . . scutis -tis (TERT. spect. 23 p. 24, 7). STAT. Theb. 4, 564 -tis . . . a ventre lacertis. *per praep.* pro: LIV. 6, 23, 12 stationem pro castris. 21, 8, 8 pro nudata moenibus patria corpora (23, 9, 7 pro corpore Hannibalis. CVRT. 4, 14, 11). SIL. 12, 593 pro muris -ere . . . pectora (STAT. Theb. 7, 281). PS. QVINT. decl. 2, 9 -i . . . pro oculis manus (*in imag.*: FRG. de iure fisci 15 pro his bonis [optinere *trad.*]). VVLG. Ezech. 13, 5 murum pro domo Israel (HIER. *ad l.* p. 110^A). **β** *per dat.* (*?abl.* VEG.): OV. ars 2, 584 partibus obscenis . . . manus (met. 2, 276 fronti. fast. 3, 46 oculis [6, 614 PETRON. 132, 4]. *cf.* met. 12, 386 -uit dextram passurae vulnera fronti. *aliter p. 766, 28*). LIV. 3, 8, 5 Tricipitinus populationibus arcendis sociorum agro -tus. PAVL. FEST. p. 25 *serae* foribus admotae -untur defixae postibus. p. 231 plutei crates corio . . . intentae, quae solebant -i militibus opus facientibus. CELS. 7, 28, 1 membrana ori vulvae -ta est. SEN. dial. 11 (12), 9, 8 *Caesar* cui primum rei occurret? cui parti se -et? nat. 1, 6, 4 -e . . . soli . . . nubem (VVLG. thren. 3, 44 *gr.* ἐπεσκέπασας). PLIN. nat. 33, 130 auro -to aversis *speculis*. SIL. 14, 335 *per foramina muri* fundere tela tutum erat, -to mittentibus aggere valli. VEG. mil. 4, 23 centones illis -unt locis, qua caedit aries.

2 *translate* (*cf. supra p. 765, 7*): QVINT. inst. 6, 5, 10 ut pro Ligario se -uerit *Cicero*. TAC. hist. 5, 25, 3 illum *i. Civilem* domesticis malis excidium gentis -uisse. GAIVS inst. 4, 133 quaedam *praescriptiones* et pro reo -bantur (*v. p. 768, 79*). AMM. 27, 3, 15 magnitudine urbis . . ., quam vitiis -unt *episcopi*. PS. AVG. serm. 155, 9 opus . . . regis est, vitam suam pro his, quibus regnat, -ere; unde et ait quia 'pastor bonus animam suam ponit pro ovibus' (*Ioh. 10, 11*). RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 66, 14 pro quibus *epistulis* ut vos . . . -atis, contra . . . impietatem pro veritate bellantes (*gr. I 1, 7 p. 78, 14* ἀντικαταστῆναι, *I 5 p. 375, 31* obsistatis).

B *fere technice in artibus*: **1** *in arte medica, imponuntur medicamenta* (*huc spectant var. lect.* PS. APVL. herb. 76 l. 19. 113 l. 3): CATO agr. 157, 4 luxatum siquid est . . ., brassicam tritam -ito ([*antea*: imponito]. 157, 14 ad omnia ulcera. 157, 16 depetigini spurcae. *et saepius ibid.*). NIGID. Gell. 6, 9, 5 serpens si memordit, gallina diligitur *i. dividitur* et -itur ([*cf. idem remedium veneni Cels. 5, 27, 3^D* pullum . . . super volnus imponere *et Plin. nat. 29, 78* carnibus . . . adpositis]. *similiter adhibentur animalia*: MARCELL. med. 34, 32 lacertam . . . ei loco -ito. PLAC. med. 5, 10 rec. *β* caprinum caput . . . decoctum et contusum ⌊et -tum⌋ [*interpol. cod. Vind.; omittunt cett.*]). CELS. 8, 8, 1^C si quod ab aliqua parte eminet *os*, -endum ei triplex linteolum est. CHIRON 703 *spongiam* -ito et contra eum locum stringito. PLAC. med. 5, 8 rec. *β* caprini pili usti cum aceto in naribus -ti (*var. l.* supp-). THEOD. PRISC. eup. faen. 47 melanthium frictum . . . cavernis. ANON. med. ed. Piechotta 61 hervam tritam (64 *bis*. 65 ad fistulam hanc eandem h. . . . -ito aut . . . in fistulam inponito). PS. MVSA herb. Vett. l. 153 *Vettonicam* tritam. ORIBAS. syn. 1, 20, 6 Aa p. 71, 10 Mø. infantibus acinum salis ano -ere (*gr.* ἐντίθεται, *cf. La* impositus). *adde signum crucis ad medendum adhibitum* (*aliter p. 767, 29*): VITA Roman. rec. (BHL 7306) 4 p. 179, 20 signum crucis -it et . . . oleo . . . infudit *oculos caeci* (*cf. Vitam vet. p. 53, 1* signans oculos eius signaculum Christi). **2** *in arte grammatica -untur litterae, praepositiones* (*non nisi de antepositis, cf. e. g.* praeponere *Quint. inst. 1, 5, 12 Vel. gramm. VII 68, 15 et saepe*, praeicere *Scaur. gramm. VII 17, 6 al.*, ante habere *Prob. cath. gramm. IV 33, 31 Prisc. gramm. II 497, 13 et al. sim.*): PROB. inst. gramm. IV 124, 26 quaecumque nomina . . . ante ultimam vocalem unam consonantem habent -tam (142, 2 e litteram [158, 29. 159, 1. 14. 27]. 159, 31 tres has vocales). 148, 20 'in' praepositionem -imus (148, 24. 26 AVDAX gramm. VII 352, 32. 353, 3).

C *vario usu*: OV. epist. 9, 60 non puduit *Herculem* . . . solidis gemmas -uisse toris? PETRON. 96, 4 alternos -bam foramini oculos. PORPH. Hor. carm. 1, 37, 26–27 serpentem sibi -uit *Cleopatra*, cuius morsu perit. VINDIC. med. 7 prosacines, qui sua virtute navim velificantem -to ore vel mordente immobilem retinent (*de eodem pisciculo: Plin. nat. 9, 79 echeneide* carinis adhaerente).

gerund. opponendus, -a, -um. *n. plur. pro subst.*: AMM. 20, 11, 11 ni . . . -a minaci machinae praeparassent.

p. p. p. **oppositus**, -a, -um *pro adi. vel subst.* SYNON. Cic. p. 436, 7 obstans. -um. officiens. obsistens. inpedimentum. obiectum. p. 437, 19 -um . . . repugnans. adversum. aemulum. contrarium. rennuens.

I *pro adi. v. passim supra; adde superl.* -issimus: MART. BRAC. form. vit. 4, 16 esto . . . suspicionibus minime credulus, sed potius malignis . . . -issimus.

II *pro subst.*: **A** *neutr.*: **1** *de variis obstaculis, obicibus sim. (fere proprie)*: *sing.*: SEN. nat. 7, 14, 3 nec . . . de medio aliquid esse -i, quod inminens corpus *i. caelum* excipiat ac fulciat. AETNA 381 (380) velocius urgent *venti inclusi*; pellunt -i moles ac vincula rumpunt (*vix de ventis obnitentibus, sed de obstaculo ut* SEN. nat. *infra, cf. p. 766, 64 de Araxe cum vi aeris inclusi comparato*). *plur.*: SEN. nat. 6, 11, 1 qui *vapor* vi sua spiritum intendit et, si acrius institit, -a diffindit. epist. 92, 17 sq. quaedam . . . soli quoque obstant; at sol integer est etiam inter -a; . . . eodem modo virtuti -a nihil detrahunt. MELA 3, 40 *Araxes* frangit se . . . ad -a cautium. AMM. 14, 1, 10 ad vertenda -a (sup- *trad.*) instar rapidi fluminis . . . ferebatur *Caesar*. 14, 6, 10 maiores suos . . . per bella saevissima . . . -a cuncta superasse virtute. 16, 12, 46 Alamanni . . . -a omnia deleturi.

2 *speciatim t. t. rhetoricae et dialecticae i. q.* ἀντίθετον, ἀντικείμενον (*usum verbi illustrat* AVG. civ. 11, 18 p. 485, 22 D. antitheta . . ., quae Latine ut appellentur -a vel, quod expressius dicitur, contraposita, non est apud nos huius vocabuli consuetudo): **a** *vario usu*: *plur.*: QVINT. inst. 5, 11, 31 contrariorum . . . aliter accipi -a, ut noctem luci, aliter noxia . . ., aliter repugnantia . . ., aliter disparata. GELL. 16, 8, 13 omnia . . . quae disiunguntur, pugnantia esse inter sese oportet eorumque -a, quae ἀντικείμενα Graeci dicunt, ea quoque ipsa inter se adversa esse (16, 8, 14 *disting.* contraria. *ibid. disting.* adversa). MAR. VICTORIN. rhet. 1, 28 p. 228, 29 sq. Aristoteles -a genus posuit, contrarium, disparatum, ad aliquid *sc. species* sub -is. PS. AVG. categ. 11 p. 1432 categoriam . . . ab -orum similitudine separare. *ibid.* -a ἀντικείμενα Aristoteles vocat. MART. CAP. 4, 387 quartum genus -orum et aientia et negantia. *al.* BOETH. diff. top. 2 p. 1194^D -a . . . in contrariis, in privationibus, in relationibus, in negationibus constant. in Porph. comm. sec. 3, 1 p. 199, 1 omnia quaecumque ad aliquid praedicantur substantiam ex -is sumunt. *al.* *sing.*: ARNOB. nat. 2, 6 -um a contrario quibus rationibus distinguatur. SVLP. VICT. rhet. 46 p. 342, 12 sq. utemur aut negatione aut -o; . . . -um est, si fateamur quidem alicui scripto esse contrarium, sed opponamus utilitatem (*similiter distinguitur a negatione*: 50 p. 344, 12. 51 p. 344, 28). BOETH. in Porph. comm. sec. 3, 6 p. 217, 6 *species describitur* ex -o. 4, 9 p. 265, 10 est . . . genus contrarii -um. ISID. sent. 1, 9, 5 qui modus antitheton Graece dicitur, quod Latine -um vel contrapositum nominatur. **b** *definitiones* (*cf.* SVLP. VICT. *supra*): AQVILA rhet. 22 p. 29, 29 ἀντίθετον, -um ex contrariis; haec figura constat ex eo, quod verba pugnantia inter se paria paribus opponuntur. CARM. de fig. 22 ἀντίθετον: -um (app- *trad.*) dico, contra cum opponimus quaedam. MART. CAP. 4, 384 restat, ut de -is dicamus; sunt . . . -a, quae sibi velut ex adverso videntur obsistere ut contraria (*inde sim.* ISID. orig. 2, 31, 1).

B *masc. et fem. de eis, qui obstant, vel de adversariis*: STAT. Theb. 8, 724 per -os longe rimatus. 9, 484 pectora . . . -i . . . impulit.

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

11, 343 *verba Iocastae*: quid -am capulo parmaque repellis? AMM. 25, 3, 11 sagittarum volantium crebritate conspectum sui rapiebant -is.

adv. **opposite.** *i. q. per oppositionem*: DON. Ter. Andr. 180, 1 id voluit: aut absolute accipiendum id aut -e (*i. 'id neque aliud'; cf. vol. I 179, 9, ubi distinguuntur pronomina absoluta et discretiva*). BOETH. anal. pr. 2, 8 p. 695^{A} differt . . . -e aut contrarie convertere conclusionem (*gr. p. 59b 6* ἀντικειμένως ἢ ἐναντίως).

deriv.: oppositio, oppositus (-ūs). *Beikircher.*

opportat (obp-) NOT. Tir. 7, 22^{c} (*inter alia composita eiusdem verbi*). *ab* ob *et portare.*

⁎opportūnitās, -ātis *f.* *ab* opportunus. *scribitur* opo- *saepe in codd. et* CIL XI 5749 (*a. 261*). *plur. inde a* RHET. Her., *saepius.* *de notione* (*v. sub* occasio *p. 331, 15 sqq.; addas* CIC. fin. 3, 45): CHAR. gramm. p. 410, 10 B. nanctus occa[n]sionem: oblata sibi facultate. causa sibi data. via sibi patefacta. aditu dato; . . . ex -e rem adgressus. SYNON. Cic. p. 426, 14 facultas: copia. potestas. condicio. occasio. tempus. locus. -s. MAR. VICTORIN. rhet. 1,21 p. 207, 40 sqq. duo sunt tempora, unum per spatium, id est per intervallum, aliud per -em; . . . -s est occasio ex hominum actibus facta, ut bellum, pax, ludi, seditio; . . . cum ait *Cicero* 'si tempus idoneum', ostendit tempus esse per -em. FORTVN. rhet. 2, 3 p. 104, 15 -e, quam εὐκαιρίαν Graeci vocant. GLOSS. ἐπιτηδειότης. εὐκαιρία. occasio. facultas. *legitur in versibus apud* PLAVTVM (*quinquies*) *et* AVSON. 307, 11 p. 180 P., *in prosa oratione inde a* RHET. Her. [*dub. var. l.* CAES. Gall. 3, 15, 4 (*v. p. 777, 19*). *falso trad.* LIV. 41, 24, 8 (*v. p. 778, 48*).]

i. q. status, condicio, ratio opportuna (*per prosopopoeiam de homine* PLAVT. Curc. 305 Men. 137, *dea* Pseud. 669; *metonymice de loco* CVRT. 8, 13, 18): I *respicitur* εὐκαιρία *adveniendi, aliquid afferendi sim.* (*exempla usum illustrantia; cf. II B et quae p. 774, 11. 55 sqq. congessimus*): PLAVT. Curc. 305 o mea -s, Curculio exoptate, salve (*de ipso homine adveniente ut*: Men. 137 o mea commoditas, o mea -s, salve [*postea*: per tempus . . . advenis]. *de dea* Pseud. 669 *p. 779, 51*). Epid. 203 optuma vos video -e . . . advenire (*sim.* Merc. 964). CIC. fam. 7, 5, 2 tanta fuit -s *sc. epistulae tuae allatae*, ut illud . . . non fortuitum, sed divinum videretur (*antea*: casus . . . mirificus). CAES. Gall. 7, 20, 1 quod . . . tanta -e et celeritate venissent. LIV. 4, 55, 1 mira -e Volscos . . . extra fines exisse . . . adfertur. PLIN. epist. 10, 63 venit tabellarius Sauromatae, quem ego, usus -e quam mihi casus obtulerat, . . . mittendum putavi. PANEG. 10, 4, 2 praecipitanti Romano nomini . . . subivisti eadem scilicet auxilii -e qua tuus Hercules *eqs.* HIL. ad Const. 2, 1, 2 mihi a deo praesentiae tuae -s praestita est (*cf.* CONSVLT. Zacch. 1, 1 p. 8, 10 in tempore, Zacchaee, te mihi . . . -s praestitit, ut *eqs.*).

II *de varia occasione, utilitate, commoditate, aptitudine sim.* (*quae iuxta ponuntur; item* convenientia CIC. fin. 3, 46, ad usum . . . dispositio VITR. 1, 3, 1, facultas CYPR. epist. 55, 30 p. 647, 24 *et supra* CHAR., SYNON. Cic., GLOSS.): A *locorum, aedificiorum sim.* (*sc. de situ vel dispositione idonea; de aptitudine ab oratore probanda* RHET. Her., CIC. inv., DECL. in Catil.): RHET. Her. 1, 9, 16 veri similis narratio erit, si . . . spatia temporum, . . . locorum -es constabunt, ne refelli possit . . . locum idoneum non fuisse (CIC. Marcell. 6 off. 1, 35 CAES. Gall. 3, 12, 4. *al.* SALL. Iug. 37, 4 *opp.* saevitia temporis. *et saepius.* l. *et* temporis: DECL. in Catil. 108 MARCELL. med. 35, 9. $CONC.^{S}$ I 3 vers. Tur. p. 112, 11 [*gr. I 1, 3 p. 31, 18* ἐπιτηδειότητι]. *de stellarum positione prospera*: FIRM. math. 5, 7, 4 *opp.* malo loco). CIC. inv. 1, 38 locus consideratur . . . ex -e, quam videatur habuisse ad negotium administrandum; ea autem -s quaeritur ex magnitudine, *eqs.* (*cf.* 2, 40 in loco . . . -s . . . consideranda est). Verr. II 3, 11 utilitatem -emque provinciae Siciliae . . . consistere in re frumentaria (*cf. de Gallia* SVET. Iul. 22, 1 emolumento et -e). rep. 2, 5 urbi . . . locum . . . incredibili -e delegit. nat. deor. 2, 130 magnae . . . -es ad cultum hominum atque abundantiam aliae aliis in locis reperiuntur. 2, 132 fluminum (VITR. 1, 5, 1 TAC. hist. 3, 34, 1). Att. 8, 3, 4 maritima -s (LIV. 27, 30, 3 m. terrestremque. 45, 30, 4 maritimas . . . -es . . . praebent portus . . . ad Hellespontum opportune versi). 8, 11^{b}, 3 quae *ora* . . . -em . . . habet. HIRT. Gall. 8, 6, 4 hibernorum. BELL. Alex. 35, 3 cuius itineris has esse certas -es, quod *eqs.* LIV. 22, 44, 2 amnis utrisque castris adfluens aditum aquatoribus ex sua cuiusque -e *sc. positione opportuna* . . . dabat. *al.* VITR. 1 praef. 2 -e publicorum aedificiorum (*cf.* 1, 3, 1 *bis, definitur*: communium locorum ad usum publicum dispositio. 6 praef. 7 communium operum). 1, 7, 1. 2, 6, 5. 5, 12, 1 portuum (*postea*: hi . . . naturaliter si sint bene positi, . . . maximas utilitates videntur habere. *cf.* LIV. 45, 30, 4 *supra*). *al.* *pro ipso loco opportuno*: CVRT. 8, 13, 18 (*antea*: insula . . . tegendis insidiis apta) custodia huius -is.

B *temporis*: 1 *accedit gen.*: temporis: CIC. inv. 2, 168 amicitiarum . . . ratio . . . ex temporum -bus, ex officiis, ex religionibus . . . habebitur. off. 1, 142 de ordine rerum et de -e temporum dicendum est; . . . locum autem actionis -em t. esse dicunt; tempus autem actionis opportunum Graece εὐκαιρία, Latine appellatur occasio (*cf.* FEST. p. 178 occasio -s t. casu quodam provenientis est); sic fit, ut modestia haec *i.* εὐταξία . . . scientia sit -is idoneorum ad agendum temporum. fam. 3, 12, 2. 15, 14, 3 CAES. Gall. 6, 29, 4. *al.* LIV. 33, 35, 6 temporum -es captasse ad rebellandum. *al.* aetatis: SALL. Iug. 6, 3. noctis: LIV. 25, 38, 21 n. proximae -em expectemus. APVL. met. 9, 20, 2 SERV. georg. 3, 407. 2 *nude pro ipso tempore opportuno*: ITALA psalm. 144, 15 (Aug. in psalm. 144, 19) oculi omnium in te sperant, et tu das escam illis in -e (*gr.* ἐν εὐκαιρίᾳ, *Vulg.* in tempore opportuno, *Hier. psalt. sec. Hebr.* in t. suo). AVSON. 307, 11 p. 180 P. spectata cui non fuerit -s (*in carmine de Pittaci sententia* γίνωσκε καιρόν, *cf. 3* tempus, *4* tempestivum, *5* in tempore).

C *variorum* (*rerum praeter l. 54 sqq. p. 775, 14*): 1 *generatim* (*magis cum respectu facultatis, possibilitatis infra l. 13. 17. 33 sqq. 47, bonae occasionis l. 19. 30 sqq. 36. 44 sq. 56 sqq. 70 sqq. p. 775, 4 sqq.*): a *indicatur cuius sit vel ad quid spectet -s*: α *per* ad: CIC. inv. 1, 2 cognovit, quae materia et quanta ad maximas res -s in animis inesset hominum. CAES. Gall. 7, 23, 5 ad utilitatem et defensionem urbium summam habet *hoc opus* -em (VITR. 10, 1, 2 tractoria *sc. machina* . . . maiores et magnificentia plenas habet ad u. -es. *cf.* 10, 1, 6 ad usum). CHALC. comm. 352 erat . . . in ea *silva* naturalis -s ad motus stationisque perceptionem (*cf.* 321 *infra sub* β). RVFIN. hist. 5, 1, 61 noctis tempore aliqua ad hoc *i. sepeliendum* -s praebebatur (*gr.* νὺξ συνεβάλλετο). BOETH. in Porph. comm. sec. 4, 14 p. 274, 13 aptitudinem . . . et ad faciendum aliquid vel non faciendum -em (*cf.* CIC. inv. 1, 40 *infra*).

β *per gen.* (*pron. poss. infra l. 65*): ① *indicantem ad quid faciendum utilitas praebeatur* (*selecta inde ab* APVL.): CIC. inv. 1, 40 occasio . . . est pars temporis habens in se alicuius rei idoneam faciendi aut non faciendi -em (*cf.* BOETH. *l. 21*); . . . in occasione ad spatium temporis faciendi quaedam -s intellegitur adiuncta. Sest. 9 *Capuam* urbem propter plurimas belli -es . . . temptari (*cf. leg. agr. 2, 90 p. 776, 69*). div. 1, 93 e locis . . . divinationum -es esse ductae *videntur*. LIV. 45, 3, 6 gratulandi sibi de victoria egregia Romanis -em *dedit fortuna*. CVRT. 4, 4, 1 tot maximarum rerum *sc. oppugnationum sim.* -e dimissa. APVL. met. 5, 20, 4 facinoris. 6, 26, 8 habes summam -em fugae. CYPR. epist. 55, 30 p. 647, 24 veniendi . . . -s et facultas. CHALC. comm. 321 vim (*Plat. Tim.* 49^{a} δύναμιν) . . . adpellat -em silvae vultus induendi (*postea*: possibilitate. *cf.* 353 potentiam -emque formarum recipiendarum. 354. *cf.* 352 *l. 17*). HIL. trin. 5, 1 p. 130^{B} impietatis (*antea*: fallendi occasionem). *al.*

② *indicantem, quid (quis) utilitatem praebeat* (*iam* CIC. inv. 1, 40 *supra*): Ⓐ *res* (*selecta post* SEN.): CIC. de orat. 3, 12 cum vitae flore tum mortis -e . . . et ornatum et extinctum esse (Brut. 4 TAC. Agr. 45, 3 AMBR. exc. Sat. 1, 64). nat. deor. 1, 92 quae sit utilitas quaeque -s in homine membrorum (*cf.* leg. 1, 27 -es habilitatesque . . . corporis). off. 3, 38 -e anuli usus reginae stuprum intulit *Gyges*. fam. 16, 11, 1 -em operae tuae . . . desidero. LIV. 25, 38, 18 in occasionis momento, cuius praetervolat -s. VITR. 7, 14, 3 aedificationum perfectiones quam habere debeant -em ratiocinationis (*cf. 1, 1, 1* sollertiae ac rationis pro portione demonstrare). SEN. nat. 1, 14, 5 aliqua -e aeris nascitur *ignis* (*cf. p. 778, 53*). GELL. 20, 1, 22 legum -es et medelas . . . pro utilitatum praesentium rationibus . . . mutari. AVG. pecc. mer. 2, 29, 47 huius unius fidei pro significationis -e per varia tempora sacramenta variata sunt. OP. imperf. in Matth. 9 p. 679 artifex . . . -em operis videns gaudet. CASSIOD. hist. 1, 14, 32 morum (*Theodoret. 1, 4, 34* ἐπιτηδειότητι). IOS. antiq. 2, 41 propter -em actuum eius . . . amore confecta (*gr.* δεξιότητα). Ⓑ *homines* (*respicitur praesentia vel adventus*): CIC. Att. 6, 8, 1 laetatus sum felicitate navigationis tuae, -e Piliae (*sc. qua Pilia tibi obviam fuit*). VLP. dig. 4, 3, 33 -em emptoris, cui venundari potuit proprietas, peremit. ALC. AVIT. epist. 51 p. 79, 21 portitorum *sc. epistulae* (*antea*: occasionibus commeantum. *cf.* ENNOD. epist. 3, 13, 2 p. 81, 7 perlatoris [6, 2, 1 p. 149, 9]). ENNOD. epist. 3, 14, 2 p. 82, 5 commeantium (8, 35, 4 p. 223, 6). BOETH. cons. 2, 3, 6 W. quis non te felicissimum . . . cum coniugis pudore tum masculae quoque prolis -e praedicavit?

③ *indicantem, cui utilitas praebeatur*: LIV. 24, 3, 17 proelia ex occasione aut -e huius aut illius partis oriebantur (*cf.* 42, 55, 4 hostium adeo ignorantium -es suas). AVELL. p. 91, 7 conventum *sacerdotum* ex -e omnium . . . in qua elegerint urbe constituam. 153, 23 -bus . . . repertis clementissimi principis. *v. etiam p. 775, 14.*

γ *per* ut: *indicatur quid sit utile*: CIC. Manil. 50 ad ceteras summas utilitates haec quoque -s adiungatur, ut . . . adsit *Pompeius*. Phil. 3, 24 provinciarum religiosa sortitio *erat*, divina -s, ut quae cuique apta esset ea cuique obveniret. *indicatur ad quid efficiendum*: ITALA Matth. 26, 16 (cod. b *al.* = VVLG; *sim.* Luc. 22, 6) quaerebat -em, ut eum traderet (*gr.* εὐκαιρίαν ἵνα. *inde* GREG. M. moral. 2, 51 -em dominicae traditionis). AVG. quaest. hept. 2, 21 *noverunt agricolae* praebere quasdam visibiles -es et causas, ut illa *i. segetes* -s nascantur (*antea*: -s temporalis et causalis).

b *cetera exempla* (*selecta inde a* LIV.; *v. etiam* CIC. fin. 3, 61 *sub voce* opportune): CIC. Verr. II 3, 183 quae pars operae aut -is in scriba est, cur ei . . . merces tanta detur? nat. deor. 2, 58 consultrix *dicitur natura* et provida utilitatum -umque omnium. fin. 3, 45 quemadmodum -s, sic enim appellamus εὐκαιρίαν, non fit maior productione temporis — habent enim suum modum quae opportuna dicuntur —, sic recta effectio . . ., item convenientia . . . crescendi accessionem nullam habet (*sim.* 3, 46, *ubi postea*: apte convenire; . . . convenientia atque

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-e). 3, 47 valetudinis aestimationem spatio iudicari, virtutis -e. Lael. 22 amicitia tantas -es habet, quantas vix queo dicere (*cf. quae sequuntur infra p. 777, 16 nec non Lael. 17* nihil est . . . tam conveniens). CAES. Gall. 3, 17, 7 nisi aequo loco aut -e aliqua data . . . dimicandum non existimabat. SALL. Catil. 43, 3 dubitando et dies prolatando magnas -es conrumpere. Iug. 76, 1 ex -e *consilia* capi. LIV. 8, 16, 8 quarum *turrium* usum forte oblata -s praevertit; namque *eqs.* 21, 35, 2 *postea*: occasionem. VAL. MAX. 4, 8, 1 *dono gratiam efficaciorem* -s conciliat: accedit enim pretio rei inaestimabile momentum occasionis (*cf.* SEN. benef. 1, 11, 5 ut -e grata sint *beneficia*, . . . quae, etiam si natura pretiosa non sunt, tempore aut loco fiant. *de eisdem v.* 2, 2, 2 *infra sub 2a et epist. 81, 14 s. v.* opportune). ITALA Eph. 4, 29 (Aug. spec. 34 = VVLG.) si quis *sermo* bonus ad aedificationem -is (*gr.* χρείας. HIER. *ad l.*: iuxta -em loci, temporis et personae aedificat audientes. *opp.* non in tempore . . ., importuno loco . . ., non ut convenit audientibus). *al.* *falso interpretatur* ἐπιτηδεύμασι (*pro* ἐπιτηδειότητι?): CASSIOD. hist. 7, 40, 14 (*sec. psalm. 13, 1, ubi Cassiod. ad l.* voluntatibus; *cf. Lundström, Übersetzungstechnik, Lund 1955, 91*).

2 *speciatim* (*cf.* opportunus *IB 2*, opportune *IIB*): **a** *de utilitate medicamentorum sim.*: SEN. benef. 2, 2, 2 in aegris -s cibi salutaris est et aqua tempestive data remedii locum optinuit (*in imag. pro muneris -e, postea*: si praesto fuit, si proximam quamque horam non perdidit). MARCELL. med. 27, 3 si cetera, quae . . . sunt necessaria, observatione et -e congrua fiant (*Scrib. Larg. 113* sentiente eius valetudine recte adhibita). **b** *de verborum, argumentorum sim. usu vel positione accommodata*: GELL. 12, 4, 1 qua linguae parsimonia, qua loquendi -e *erat Servilius*. PORPH. Hor. carm. 3, 11, 25 mira -e de excessu excessum repperit *poeta*. HIL. in Matth. 10, 13 pari . . . -e *sc. sicut serpentis* . . . verborum adhibenda prudentia est. SCHOL. Hor. ars 320 fabula -e personarum inductarum . . . placet. HIER. epist. 64, 7, 1 ubicumque -s se loci tulerit, . . . disputabo (RVFIN. hist. 4, 22, 8 *gr.* οἰκείως τοῖς καιροῖς). RVFIN. hist. 5, 24, 14 quae *historia inserta* pro sui -e nec a nobis debet omitti (*gr.* οἰκείως). *al.*

iuncturae verbales selectae: *acc.*: CIC. inv. 1, 38 -em habere (1, 40 Att. 8, 11^b, 3 CAES. Gall. 7, 23, 5 VITR. 7, 14, 3. 10, 1, 2. 10, 1, 6. *al.*). CAES. Gall. 3, 17, 7 dare (LIV. 21, 35, 2. 45, 3, 6. *al.*; *cf.* LIV. 8, 16, 8 offerre [PLIN. epist. 10, 63 SIDON. epist. 1, 2, 7]. 45, 30, 4 praebere [RVFIN. hist. 5, 1, 61 INTERPR. cod. Theod. 9, 24, 1. *al.*]). SALL. Catil. 43, 3 conrumpere (CLAVD. DON. Aen. 1, 80 p. 31, 4). LIV. 25, 38, 18 omittere (*cf.* CVRT. 4, 4, 1 dimittere). 33, 35, 6 captare (APVL. met. 9, 20, 2 SERV. georg. 3, 407 CLAVD. DON. Aen. 1, 660 p. 129, 12. *cf.* HIL. coll. antiar. p. 142, 23 nancisci [AMM. 31, 8, 1]). *abl.*: CIC. off. 3, 38 -e uti (PLIN. epist. 10, 63 SVLP. SEV. chron. 1, 35, 7).

***opportūnus,** -a, -um. [*notione originaria (exemplis antiquioribus non manifesta) de vento ob portum agente; sim. ex usu nautarum explicaveris* adversus: secundus. *Sch.*] *scribitur* opo- (*secundum* oportet?) *in codd. inde a* PLAVTO (opp- *A* Pseud. 734 Stich. 304) *et* CIL XI 5749 (*a. 261*), opp- AVR. Fronto *p. 779, 4*. EPIST. praef. praet. ad Orcist. (CIL III 7000) 1, 21 (*a. 323/6*). CIL IV 1356. VIII 22765, 4 (*a. 236?*). *cf.* GRAMM. suppl. 295, 14 -us per duo p scribendum est, unde et producitur (*affert* LVCAN. 6, 125. *antea*: oportet per unum p scribendum est). *compar.* -ior *inde a* CIC. (magis -us *inde a* PLAVTO, *v. vol. VIII 62, 52*), *superl.* -issimus *inde a* VARRONE (maxime -us *inde a* CIC.). NOT. Tir. 89, 51 *ante* inportunus, inoportunus.
de notione (*v. etiam* CIC. off. 1, 142): SYNON. Cic. p. 415, 2 aptus. idoneus. utilis. conveniens. congruens. habilis. -us. consentaneus. conducibilis. p. 431, 6 in loco -o. in tempore. ad certum. ad libram. AVG. in psalm. 118 serm. 29, 3 tempestivum . . . dixerunt veteres -um (*v. vol. VII 1, 1752, 38 sqq.*). GLOSS. -us: ἐπιτήδειος, εὔκαιρος. εὔθετος. necessarius. desideratus. -um: δέον. *legitur inde a* PLAVTO, TER., CIC., LVCR., VARRO rust., CAES. *per totam latinitatem, maxime in prosa oratione.* [*interpolatum videtur* CIC. Verr. I 43, *contextu manco* Brut. 333.]

i. q. se offerens convenienter, commodus, idoneus sim. (*quae saepius iuxta ponuntur; fortasse subest, sec.* oportet, *vis debiti, necessarii sim.*: AMM. 25, 3, 19 AVG. catech. rud. 17, 10 GREG. TVR. Mart. 2, 3. GLOSS. necessarius. δέον [*resp.* CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 57, 24, *gr. I 1, 2 p. 9, 7*], *cf.* VIRG. gramm. frg. Montep. p. 96, 20, *qui derivat* oportere *ab* -us, opportunitas): **I** *magis respicitur utilitas, aptitudo sim.* (*synon. vel iuxta posita* utilis, aptus *saepius*, congruus PORPH. Hor. epist. 2, 2, 142, congruens sat. 1, 10, 92 SYNON. Cic. p. 415, 2):

A *exempla vim bonae occasionis, εὐκαιρίας illustrantia*:

1 *praedicat. cum verbis adveniendi, accidendi, afferendi* (*cf.* opportune *sub I nec non* -us adventus *p. 777, 48*): PLAVT. Most. 574 numquam potuisti mihi magis -us adven⟨ire quam⟩ advenis (LIV. 29, 9, 3 ut suis quisque -us advenerat. *cf.* 22, 32, 2 frumentatum exeunti Hannibali diversis locis -i aderant *consules* carpentes agmen palatosque excipientes. 27, 20, 3 imperatores . . . ad Hasdrubalem venere, serum . . . auxilium, consilio in cetera exequenda belli haud parum -i). CIC. fam. 1, 9, 9 te . . . ipsum cupio; nihil -ius potuit accidere *sc. quam te venire* (10, 16, 1 nihil post hominum memoriam gloriosius, nihil gratius, ne tempore quidem ipso -ius a. vidi quam tuas . . . litteras. CAEL. Cic. fam. 8, 6, 2 quae *res* suae spei tam -a acciderit. *cf.* SALL. Catil. 20, 2 [*verba Catilinae*] nequiquam -a res cecidisset). LIV. 41, 17, 6 iam diu cupidus provinciae, cum -ae cupiditati eius litterae adlatae essent, . . . proficisci iussit.

2 *pauca significantiora sermonis cottidiani*: **a** *in locutione hyperbolica* (*v. etiam supra* PLAVT. *et* CIC. fam.; *cf. l. 71 et p. 777, 50*): PLAVT. Epid. 425 nil homini amicost -o amicius; sine tuo labore quod velis actumst tamen (*seq.* ad hoc negotium minus hominem doctum minusque ad hanc rem callidum. *cf.* TER. Eun. 1077 ut tuo amori suppeditari possit sine sumptu tuo, ad omnia haec magis -us nec magis ex usu tuo nemo est). CIC. fam. 6, 20, 2 loco -iore in his malis nullo esse potuisti, ex quo te . . . facillime et expeditissime conferas. SALL. Iug. 102, 7 (*verba Sullae*) tibi . . . nulla -ior nostra amicitia, primum quia . . ., dein quia *eqs.* **b** *varia*: PLAVT. Pseud. 734 o hominem -um mihi! . . . non Charinus mihi hic quidem, sed Copiast (*item in exclamatione*: Ov. met. 10, 555 labor insolitus iam me lassavit, et ecce -a sua blanditur populus umbra). Rud. 802 eheu, scelestus galeam in navi perdidi; nunc mi -a hic esset (*sc. et tempore et loco -a*). Stich. 304 (*294* tantum a portu adporto bonum) illam *dominam* augeam insperato -o bono (modo *vel* domo *trad.; lusus verborum excipitur 338, cf. 296* nunc ultro id deportem?). PLIN. epist. 9, 36, 5 lasso mihi -a interpellatione subveniunt *amici*.

B *de varia utilitate, aptitudine sim.*: **1** *generatim*: **a** *-a sunt tempora sim.*: **α** tempus (*add. codd. det. Cic. Verr. I 43*): RHET. Her. 4, 41, 53 cum locus idoneus maxime quaesitus *ad occidendum*, tum occasio adgrediendi commoda, t. adeundi -issimum, spatium conficiendi longissimum sumptum est (*cf.* CIC. inv. 1, 29 *infra sub b*). CIC. off. 1, 142 *v. p. 773, 80.* fam. 2, 19, 2 quas *litteras* si satis -o t. accepisti, *eqs.* CAES. Gall. 4, 34, 1 perturbatis nostris . . . t. -issimo Caesar auxilium tulit. civ. 3, 36, 8 ad eum pervenit tam -o t., ut *eqs.* 3, 57, 2 LIV. 26, 37, 5. VAL. MAX. 3, 3 ext. 3 insidiis (*cf.* FIRM. err. 6, 2 insidiarum. PS. AVR. VICT. orig. 22, 2 ad insidiandum). CELS. 5, 26, 6 curationi. FRONTIN. strat. 3, 17, 4 -o et loco et t. fecerat *eruptionem*. PLIN. epist. 8, 21, 2 ad hos *iocos* proferendos et t. et locum -issimum elegi. *et saepius.* *cf. n. pro subst.* temporis -um: IVL. VAL. 1, 10 p. 20, 13 (*Hist. Alex. M. I p. 18, 9 Kr.* εὗρεν εὐκαιροῦντα τὸν πατέρα). **β** *alia*: CIC. fam. 7, 7, 2 *habes* aetatem -issimam *sc. ut sis in familiaribus Caesaris*. LIV. 7, 35, 10 si nox -a est eruptioni, . . . haec . . . noctis aptissima hora est (FRONTIN. strat. 2, 1, 13 ad delitiscendum. TAC. ann. 4, 51, 2 aliis in audaciam, aliis ad formidinem. NICET. vigil. 8 p. 65, 12 B. -am se praebet orationibus, aptissimam vigilantibus). VAL. MAX. 3, 6, 1 *exercitum* augendo traiciendoque in Africam -um quaerendo gradum. APVL. met. 2, 12, 4 *dies* negotiatori commodus, . . . navigiis -us (ITALA Marc. 6, 21 [cod. ff² = VVLG.] cum d. . . . -us adcedisset. VVLG. Bar. 1, 14 [*gr.* ἐν ἡμέραις καιροῦ, *Itala Legion.* in die temporis]). AVG. in euang. Ioh. 37, 9 horam *mortis* . . . non fatalem, sed -am et voluntariam (*cf.* mors -a *infra sub cβ*). *al.*

b *-a sunt loca sim.* (*cf. IIA*): **α** locus (*v. etiam infra sub 2a et supra l. 10 nec non 32 sq.*): CIC. inv. 1, 29 (*cf.* RHET. Her. 4, 41, 53 *supra sub a*) si tempus idoneum . . ., si l. -us ad eandem rem, qua de re narrabitur, fuisse ostendetur (CAES. Gall. 2, 8, 3 l. pro castris ad aciem instruendam natura -o atque idoneo. LIV. 30, 29, 9 cum ad cetera l. -o, tum quod aquatio intra teli coniectum erat. 31, 26, 2 ad insidias [AMM. 28, 3, 1 ad insidiandum. *cf.* QVINT. decl. *infra*]. 44, 3, 4 VEG. mil. 3, 14). PLANC. Cic. fam. 10, 21, 5 exercitum l. habeam -is (*subauditur ad quem usum ut*: CAES. Gall. 1, 30, 3 ex omni Gallia -issimum ac fructuosissimum. 5, 32, 1 conlocatis insidiis . . . -o atque occulto l. 7, 55, 1 oppidum . . . ad ripas Ligeris -o l. positum. 7, 69, 7. BELL. Afr. 79, 1 idonea -aque. *et saepe*). LIV. 2, 49, 8 communiendo praesidio (*accedit dat. ut*: 44, 9, 11 horreis. QVINT. inst. 5, 10, 37 spectatur . . ., -us *l.* consiliis an adversus. decl. 284 p. 146, 4 insidiis. TAC. ann. 12, 62 transmeantibus . . . exercitibus . . ., simul vehendo commeatu. VLP. dig. 18, 2, 4, 6 solvendo pretio. FIRM. math. 2, 3, 3 in -is . . . geniturae l. *stellarum* [2, 7, 2. 2, 20, 8. *al.*]. IVST. 4, 4, 8 bello [*cf.* HEGES. 1, 11, 2 p. 16, 23 proelio; *gr. 1, 101* χρησιμώτερα, *Ps. Rufin.* commodioribus]. *al.*). **β** *alia* (*selecta*): CIC. Verr. II 3, 226 amissam esse populo Romano Siciliam, fructuosissimam atque -issimam provinciam. leg. agr. 2, 90 *quibus* bellis Capua non modo non obfuit sed -issimam se nobis praebuit et ad bellum instruendum et ad exercitus ornandos *eqs.* Phil. 3, 6 quam potuit urbem eligere aut -iorem ad res gerendas aut fideliorem aut fortiorum virorum *sc. quam Albam?* (4, 6 Albae . . ., in u. -a, munita, propinqua, fortissimorum virorum. SALL. Iug. 88, 4 urbes, quae viris aut loco pro hostibus et advorsum se -issumae erant. LIV. 3, 1, 5 propinquam, -am et maritimam. 26, 43, 7 -issima portu egregio. 39, 23, 12 validam et ad omnia -am. *al.*). rep. 2, 5 non esse -issimos situs maritimos urbibus eis, quae *eqs.* (*postea*: utilitates . . . maritimas, *opp.* vitia). LVCR. 5, 807 ubi quaeque loci regio -a dabatur, crescebant uteri (CVRT. 4, 9, 10 explicandis copiis. RVFIN. hist. 2, 17, 8 *Alexandria* r. quaedam est filosofiae magis quam frugibus -a [*gr.* ἐπιτηδειότατον]. COD. Theod. 7, 13, 9 pr.). CAES. Gall. 7, 56, 4 vado . . . pro rei necessitate -o, ut . . . umeri . . . liberi ab aqua esse possent (*cf.* LIV. 5, 54, 4 flumen -um, quo . . . fruges devehantur. 38, 3, 11 navigabilem amnem, -um ad comportanda, quae usui

[Keudel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sint). VERG. georg. 4, 129 nec fertilis illa iuvencis nec pecori -a seges *i. terra segeti praeparanda* nec commoda Baccho. Aen. 8, 235 nidis domus -a volucrum *silex*. 9, 531 turris erat ..., -a loco (*inde fortasse* CLAVD. *infra*). Ov. met. 3, 443 multis latebra -a fuistis, *o silvae*. LIV. 29, 32, 14 -orum ad omnia *sc. bellica* montium. TAC. ann. 2, 6, 2 insula Batavorum ... ob faciles adpulsus accipiendisque copiis et transmittendum ad bellum -a (CLAVD. 15, 510 -a situ). *al.* *n. pro subst.*: LIV. 25, 30, 5 -a dividenda praefectis esse. 30, 12, 10 -a ... moenium. PLIN. nat. 8, 112. TAC. ann. 4, 24, 2 locorum ... -a. AMM. 21, 12, 7 (pertuna *trad.*). 24, 1, 6.

c *-ae sunt res variae*: α *quolibet modo utiles vel aptae* (*exempla inde a* SALL. *selecta*): CIC. Verr. I 13 classes optimae atque -issimae ... amissae et perditae. II 3, 14 Siciliam, tam -um subsidium belli atque pacis. Lael. 22 (*cf. 17* aptum ..., conveniens) ceterae res, quae expetuntur, -ae sunt singulae rebus fere singulis, divitiae ut utare, opes ut colare, honores ut laudere ...; amicitia res plurimas continet (Att. 11, 4, 1 mihi. LVCR. 3, 207 quae tibi cognita r. in multis ... rebus utilis invenietur et -a cluebit. CAES. Gall. 3, 15, 4 quae ... r. ad negotium conficiendum maxime fuit -a [maxime fuit opportunitati *var. l.*]. SALL. Catil. 49, 3 Iug. 80, 5). LVCR. 6, 893 praebet ... aequor utilitatem -am sitientibus nautis *sc. dulces undas*. VARRO rust. 1, 16, 2 invectos ... idoneos ..., invectos -os. 1, 58 quas *uvas* suspendas, -issimas esse duracinas. PROP. 4, 2, 21 -a mea est cunctis natura figuris (*item de Vertumno Ov. fast. 6, 409* conveniens diversis iste figuris). SEN. benef. 4, 25, 2 quam -is et in omnes oras ferentibus ventis maria permoveant *dei* (FRONTIN. [?] strat. 4, 7, 14. OPTAT. 4, 3 p. 105, 8 -os, ut navigares, captasti v. *cf.* SEN. benef. 7, 31, 4 imbribus [ARNOB. nat. 1, 21]. COLVM. 2, 20, 3 solibus). CVRT. 7, 9, 17 fama tam -ae victoriae *sc. magna clade hostium factae* (AMM. 31, 10, 18 -am et fructuosam). 8, 13, 3 -um adversus Indos auxilium *elephanti* (*aliter* TERT. *sub* β). APVL. met. 4, 18, 7 facies ursae mediis aedibus discurrentis ad proterrendos *servos* ... videbatur -a. *al.* *cum respectu utilitatis inhonestae*: CIC. Caecin. 14 *ille amicus mulieris* ficto officio simulataque sedulitate coniunctus magis -a opera ... quam ... fideli. part. 89 ne aut -a propter dignitatem aut honesta propter utilitatem relinquantur (*antea*: evenit, ut utilitas cum honestate certet). *n. pro subst.*: CIC. part. 89 *supra*. SALL. Iug. 102, 10. CASSIOD. Ios. antiq. 4, 143 non agerent digna se aut suis patribus -a *i. congrua* (*gr.* οὐκ ἄξια ... οὔτ' αὐτῶν οὔτε πατέρων).

β *apto tempore accidentes* (*vel ipsa occasio; nonnulla inde a l. 12 allata fortasse huc spectare non nescimus; v. etiam* CIC. fin. 3, 45 *s. v.* opportunitas): CIC. rep. 1, 14 dabant ... hae feriae tibi -am sane facultatem ad explicandas tuas litteras (*seq.* mihi ... omne tempus est ad meos libros vacuum). LIV. 6, 1, 7 cui iudicio eum mors adeo -a, ut voluntariam magna pars crederet, subtraxit (23, 30, 12. SEN. dial. 6, 20, 4 cogita, quantum boni -a m. habeat, quam multis diutius vixisse nocuerit. TAC. hist. 3, 67, 1 ann. 4, 21, 2 PLIN. epist. 2, 11, 9). 22, 42, 12 horum -us adventus consules imperi potentes fecit (28, 26, 9 laetum -umque. TAC. ann. 3, 39, 2). VELL. 2, 115, 5 imperatori numquam adeo ulla -a visa est victoriae occasio (*v. p. 334, 78 sqq.*). QVINT. inst. 3, 8, 56 id *bellum* minime -um hoc tempore (*cf.* VEG. mil. 3, 9 -um sibi non differat inire conflictum. 3, 18 proelium [*antea*: ex occasione]). APVL. met. 6, 15, 2 repente ... affuit ... aquila, ... -am ferens opem (*cf.* TERT. adv. Val. 13 p. 192, 9 Sophiae ... periculosissimum casum, Hori -issimum auxilium [ITALA Hebr. 4, 16 cod. e = VVLG., *gr.* εὔκαιρον]). flor. 15, 27 -i silentii (*opp.* tempestivae vocis. MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 52, 8 non -o [*gr. I 1, 1 p. 24, 13* ἀκαίρου]). PORPH. Hor. epist. 2, 1, 15 ('maturos ... honores') adceleratos vel -os meritis tuis. 2, 2, 142 ('tempestivum pueris concedere ludum') -um, congruum. PALLAD. 11, 3 nunc *i. mense Octobri* -a vindemia est (*11, 4* hoc mense ... vites utillime ponuntur). *al.*

γ -um est (*seq. aut suppl. inf. vel enunt.*): CIC. fam. 7, 20, 2 in primis -um videtur ... habere perfugium. SALL. Iug. 62, 1 ubi primum -um fuit, Iugurtham ... adcedit. QVINT. inst. 11, 3, 31 -ius ratus ... facere mentionem. ITALA II Macc. 14, 29 (rec. LX) -um observabat id ... efficere (*gr.* εὔκαιρον, *Vulg.* oportunitatem). I Cor. 16, 12 (Pelag. *ad l.* p. 228, 8) veniet autem, cum -um fuerit (*gr.* εὐκαιρήσῃ, *Vulg.* vacuum). PEREGR. Aeth. 17, 3 fuit mihi ... -um satis, ut ... irem. PACIAN. (?) sim. carn. p. 124, 1. QVEROL. p. 37, 24 R. optimum ... atque -um. *al.* *? vergit ad notionem q. e. 'oportet, debet'*: AMM. 25, 3, 19 qui cum non oportet, mori desiderat, et qui refugiat, cum sit -um (*cf. autem* mors -a). GREG. TVR. Mart. 2, 3 coepit adtentius, sicut erat -um, orare.

d *-i sunt homines*: SALL. Catil. 27, 1 alium alio *dimisit*, quem ubique -um sibi fore credebat. Iug. 54, 2 transfugas et alios -os ... exploratum misit. 86, 3 homini potentiam quaerenti egentissimus quisque -issumus. LIV. 4, 13, 6 minime -us vir novanti res. SYMM. epist. 2, 18, 2 ad leniendas -us offensas *Eusebius*. COD. Theod. 16, 2, 3 decurionem ... instructum idoneis facultatibus adque obeundis publicis muneribus -um. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 50, 15 synodo -i *episcopi* (*gr. I 1, 1 p. 115, 26* ἐπιτηδείους). I 5 p. 344, 14 -i sacrorum doctores (*gr. I 1, 4 p. 50, 22* εὐτεχνέστατοι). SIDON. epist. 2, 6, 1 amicus tuus ... -us, elegans, verecundus *eqs.* GREG. TVR. Franc. 4, 24 virum ... in verbis tumidum, in responsis -um, iuris lectione peritum. LIBERAT. 17 Conc.^{S} II 5 p. 126, 32 quasi -us episcopatui non esset Iohannes.

2 *speciatim* (*cf.* opportune, opportunitas): a *de verborum, argumentorum sim. positione vel usu accommodato* (*fere t. t.; de oratoris habitu* QVINT. inst. 11, 3, 126): CIC. Brut. 139 *omnia* suo quaeque loco, ubi plurimum proficere et valere possent, ut ab imperatore equites, pedites, levis armatura, sic ab illo *Antonio* in maxume -is orationis partibus conlocabantur (*cf.* QVINT. inst. 11, 2, 2 -is locis ponere *quae sint ab adversa parte dicta* [HIL. trin. 6, 32 -issimus hic nobis l. est, ut ... doceamus. AVG. civ. 6, 11 p. 270, 31 D. *al.; in lusu verborum cum* 'oportet': MACR. somn. 2, 5, 15 hoc loco ... non oportet adscribi *aequinoctialem circum*, qui -iore l. ... addetur]). QVINT. inst. 2, 4, 1 mihi -us maxime videtur ingressus ab eo, cuius *eqs.* 4, 1, 49 urbanitas -a reficit animos. 8, 6, 14 modicus ... atque -us eius *translationis* usus inlustrat orationem. 8, 6, 64 -a ordinis permutatio. 11, 3, 126 procursio *oratoris* -a brevis moderata rara conveniet (*opp.* ineptissimum). PORPH. Hor. carm. 1, 10, 14 -o (oportune *trad.*) ἐπιθέτῳ. 4, 4, 61 -a conparatio. sat. 1, 10, 92 -um et congruens ... dictum. DON. Ter. Phorm. 36 -a diminutio. 309 -a et apta simplicitas. *al.* *n. pro subst.*: EXPOS. mundi 33 extendere extra -um orationem.

b *de cibis, remediis sim. salutaribus*: CELS. 3, 7, 1^{C} ut inter -am abstinentiam ciboque -os, omissis ceteris, nutriatur *aeger* (VEG. mil. 3, 2. *cf.* CASSIOD. hist. 8, 1, 70 medicamina et cibaria -a laborantibus [*Sozom. 6, 29, 14* ἐπιτηδείων]). CVRT. 8, 10, 7 *corporibus frigore adfectis* -um ... remedium ignis oblatum est (PETRON. BONON. serm. 1, 33 Rev. Bén. 14, 1897, 4). EPIST. ed. Morin (Rev. Bén. 40, 1928) p. 297, 5 (*in imag.*) adversus temptationum stimulos nihil tam -um esse quam patrocinium orationis.

II *magis respicitur status vel habitus apertus, facilis, paratus sim.*: A *-a sunt loca, viae sim.* (*incolae* LIV. 41, 24, 8; *exempla ad usum illustrandum apta, cetera v. sub I*): CIC. Verr. II 4, 21 oppidum -o loco, quo saepe adeundum sit navibus (VARRO rust. 1, 2, 23 si ager secundum viam et -us viatoribus l. SALL. Iug. 91, 7 l. Iugurthae -us, nobis aditu difficilis. NEP. Them. 4, 5 alienissimo sibi loco, contra -issimo hostibus. LIV. 25, 23, 10 medius maxime atque utrisque *missis* -us l.). SALL. hist. frg. 1, 108 haud facilem pugnantibus vadum, cuncta hosti quam suis -iora videt. epist. Pomp. 4 iter ... nobis -ius patefeci (*de via vel aditu sim. ut*: LIV. 42, 67, 6 in Thessaliam -um Macedonibus decursum *praebet Gonnum oppidum*. COLVM. 1, 6, 8 *ut ad pecorum* curam sit -us excursus *pastoribus*. AMM. 15, 10, 2 viantibus -as *vias*). LIV. 33, 17, 9 quam urbs ipsa -a oppugnantibus erat, tam inexpugnabiles hostium animi ([*antea*: operi ... facilis]. 33, 31, 6 *Antiocho* tam -as ad occupandum patere u.). 32, 21, 26 paene insula est Peloponnesus, ... nulli apertior neque -ior quam navali bello (*postea*: expositas prope in ipsis litoribus urbes). *ipsi regioni vicinae*: LIV. 41, 24, 8 -i (opportunitati *trad.*) propinquitate ipsa Macedoniae sumus. TAC. Agr. 24, 1 Hibernia medio inter Britanniam atque Hispaniam sita et Gallico quoque mari -a. ann. 3, 38, 2 ut teneretur *reus* insula neque Macedoniae neque Thraeciae -a.

B *-i sunt res variae vel homines*: 1 *potius de expositis, obiectis sim.*: LVCR. 5, 606 -us ... est si forte et idoneus aer, ut queat accendi (*cf.* 6, 318 res accendi fulmine debet, -a fuit si forte et idonea flammis [SEN. nat. 2, 52, 1]. LIV. 42, 64, 3 incendio -a esse *castra stramentis plena*. CASSIOD. Didym. in Iudam 12 p. 95, 17 [*ad Matth. 7, 19*] -a sunt, ut igne crementur). SALL. Iug. 20, 2 ipse acer, bellicosus, at is, quem petebat, quietus, inbellis, ... -us iniuriae (LIV. 2, 13, 10 *aetas impubes*. 28, 19, 8 Romanum civem militemque. CELS. 2, 10, 14 partes *corporis*. PLIN. nat. 9, 98. 33, 157 FLOR. epit. 4, 4, 2 SVLP. SEV. chron. 1, 10, 6. *cf.* SEN. clem. 1, 8, 6 homines ad accipiendas iniurias -iores [*opp.* certior ... securitas]. Ps. QVINT. *infra*). 55, 3 cavere ..., necubi hosti -us fieret *Metellus* (*cf.* epist. Mithr. 2 tibi ... hostes. LIV. 24, 37, 2 insidiantibus [30, 4, 3. 34, 49, 10]. TAC. hist. 3, 20, 2 insidiis [ann. 4, 60, 3]. ann. 2, 5, 3 longum impedimentorum agmen -um ad insidias, defensantibus iniquum). LIV. 1, 54, 8 primores civitatis ... sua ipsos invidia -os interemit (*item subauditur, cui*: 2, 12, 16 ceteri *coniurati* ..., quoad te -um fortuna dederit, ... aderunt. 7, 23, 6. SEN. dial. 3, 11, 4 caedunt ob nullam aliam rem -os *Germanos* quam iracundiam). 6, 24, 3 eruptioni. 40, 5, 8 criminibus. VAL. MAX. 9, 3, 7 rapinae. CELS. 1, 5, 2 qui his *gravedinibus* -us est (*item morbo sim.*: 2 praef. 2 corpora maxime tuta vel periculis -a. 4, 6, 3. 4, 9, 1 vitio [PLIN. nat. 16, 219]. 8, 10, 1^{G} PLIN. nat. 7, 175. 18, 68 morbis. *inde per oppositionem, ut videtur*: CELS. 3, 9, 1 curationi -ior fiet *morbus* [7, 7, 14^{B} oculus; *antea*: idonea curationi]). SEN. dial. 11 (12), 13, 6 contumeliae -us *animus* (Ps. QVINT. decl. 1, 16 *illum* c. -um, iniuriae facilem). PLIN. nat. 9, 35 -ae venantium praedae *testudines*. 33, 120 furto. 36, 172 reticulata structura *aedificiorum* ... rimis -a est. TAC. hist. 1, 21, 2 -os magnis conatibus transitus rerum. TERT. carn. 11 l. 39 iustis ... quaestionibus -am *animam* (Ps. RVFIN. in Os. 13, 9 sqq. sententia). AVSON. 417, 63 p. 279 P. RVFIN. Basil. hom. 4, 3 (*Migne gr. 31, 376*^{D} ἕτοιμος ... προκείμενος). 2 *potius de pronis, promptis sim.* (*iuxta ponuntur* AVR., TERT.): SALL. Iug. 46, 4

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

paulatim temptando *legatos*, postquam -os sibi cognovit, ... persuadet, uti *eqs.* (*homo homini ut*: AVR. Fronto p. 233, 15 v. d. H. [*litteras investigavit Bischoff, Sitz. Ber. Münch. Ak. 1958, 2 p. 5, 8*] si magis eris aliis non amantib⟨us⟩ -us et promptus, ego tamen amabo *te*). LIV. 4, 57, 6 gratia atque honos -iora interdum non cupientibus. 24, 24, 1 his audiendis credendisque -a multitudo ... confluebat. SEN. dial. 4, 19, 1 -issima ad iracundiam fervidi animi natura est. 10, 17, 4 quod altius surrexerit, -ius est in occasum. SCRIB. LARG. 99 -iores fiunt *morbo correpti* ad veratri potionem. TERT. nat. 1, 7, 11 quanto ... proni ad malitiam, tanto ad mali fidem -i estis. AVG. civ. 19, 14 p. 380, 30 D. ad eos ... habet -iorem facilioremque aditum consulendi. conf. 9, 9, 19 cum -um viderat *maritum Monica*, rationem facti sui reddebat. THEOD. MOPS. in Gal. 3, 24 p. 54, 2 ut pii, servati, -i esse videremur, illa, quae secundum Christum sunt, suscipere.

indicatur cui vel ad quem usum per: 1 *dat. passim inde a* PLAVTO (*cf.* ARVS. gramm. VII p. 496, 14 -us illi rei). *similis vis inesse videtur genetivo ad subst. accedenti* (*exempla significantiora*): RHET. Her. 4, 41, 53 tempus adeundi -issimum (*gerundii ut*: HIL. in Matth. 27, 5. COD. Iust. 5, 17, 2 *a. 259.* actionis: CIC. off. 1, 142. insidiarum: FIRM. err. 6, 2. *sec. gr.*: ITALA II Macc. 14, 5 rec. L = VVLG.). 2 *praep.*: ad *aliquid (faciendum) passim inde a* CIC. inv. 1, 29 leg. agr. 2, 90 Phil. 3, 6. in *aliquid*: SEN. dial. 10, 17, 4. TAC. ann. 4, 51, 2 (*seq.* ad). pro *aliqua re*: CAES. Gall. 2, 8, 3. 7, 56, 4. *aliquo*: SALL. Iug. 88, 4 (*opp.* adversum se). 3 *enunt.*: ut *fin.*: TER. Eun. 1077 CIC. Lael. 22 LVCR. 5, 606 CAES. Gall. 7, 56, 4. LIV. 42, 4, 3 (ut *suppletur*). QVINT. inst. 11, 3, 53 HIL. trin. 6, 32. *al.* *relat. fin.*: CIC. Verr. II 4, 21 fam. 6, 20, 2 VARRO rust. 1, 58 LIV. 5, 54, 4 COLVM. 4, 18, 2 IVL. VAL. 2, 19. *al.* 4 *inf.*: THEOD. MOPS. in Gal. 3, 24 p. 54, 2.

adv. **ᵘopportūnē.** *compar.* -ius *inde a* PLAVTO, *superl.* -issime *inde a* SVET.; maxime -e CELS. 3, 20, 5. *de origine et notione*: FEST. p. 190 -e dicitur ab eo, quod navigantibus maxime utiles optatique sunt portus (*cf.* DON. Ter. Hec. 626 *infra sub I*). CHAR. gramm. p. 410, 21 B. -e agis: tempore adiutus. fortuna iuvante. conatum indulgente casu. facultatem successu non negante. fortunae dexteritate. temporis beneficio. SYNON. Cic. p. 415, 18 apte: rite. commode. recte. probe ... disposite. -e. SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 251 ('in loco' dicimus) '-e' ut alibi Terentius ... (*affert Haut. 537 sq.*), et 'in tempore' dicimus '-e' ut alibi *eqs.* (*affert Haut. 364*). GLOSS. εὐκαίρως. εὐχερῶς. GLOSS.[S] I Ansil. OP 229 -issime: conpetenter, utiliter. *legitur inde a* PLAVTO, TER., CIC., CAES., LIV.

i. q. modo opportuno, apte, convenienter sim. (*accedit dat.* LIV. 31, 5, 5 *et inde a* PLAVT. Cist. 309 Most. 1077 Pseud. 670 *potius cum verbo iungendus*; ad *aliquid [faciendum] inde a* CIC. S. Rosc. 68 LIV. 26, 42, 4. 28, 13, 6. 31, 40, 5. *al.*): I *respicitur εὐκαιρία adveniendi, afferendi, accidendi sim.* (*iuxta* tempore PLAVT. Asin. 733, in ipso t. TER. Hec. 626, grate CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 3; *nota allitterationem* TER. Ad. 322. *cf.* opportunus *IA1*, opportunitas *I*): PLAVT. Asin. 733 ut tempore (temperi *Ritschl*) -eque attulistis (*sc. argentum ut*: TER. Phorm. 679 -e adeo a. nunc mecum attuli. *litteras sim.* [*cf.* CYPR. *infra*]: PLAVT. Pseud. 670 ipsa mi Opportunitas non potuit -ius advenire quam haec allatast mi -e epistula. CAES. civ. 3, 101, 4 -issime nuntiis adlatis. LIV. 31, 5, 5 -e inritandis ad bellum animis et litterae ... allatae et ... legatio venit. *cf.* CIC. Att. 14, 19, 1 litteras reddidisse). Cist. 309 nimis -e mi evenit rediisse Alcesimarchum. Mil. 898 bene -eque obviam es (TER. Andr. 590 -e hic fit mihi o. [*533 de eodem*: optato advenis]. *v. etiam* Ad. 322 *infra*). Most. 1077 edepol mi -e advenerit (Persa 101. Pseud. 670 *supra*. TER. Haut. 179. *cf.* CIC. nat. deor. 1, 16 venisse [*antea*: peropportune. Att. 9, 9, 4 APVL. met. 5, 31, 2. *v. etiam* LIV. 31, 5, 5 *supra*]. LIV. 42, 59, 7 supervenit phalanx [CYPR. epist. 27, 4 p. 544, 9 supervenerunt litterae]). Poen. 576 euge, -e egrediuntur (Truc. 852). TER. Hec. 626 -e te mihi, Phidippe, in ipso tempore ostendis (DON. *ad l.*: utrum ταυτολογία est an: '-e' quia volebam et 'in ipso tempore' quando volebam? an '-e' mihi, 'in ipso tempore' tibi, id est: et mihi et tibi commode venisti? et ἀπὸ τοῦ portus dictum '-e'. *sim. ad* 627). 808 -e te offers (Ad. 322 te ipsam quaerito, te exspecto; oppido -e te optulisti mihi obviam. LIV. 30, 7, 10 spem). CIC. Cluent. 165 -e adest homo *eqs.* CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 3 nescio, an tibi gratius -iusque acciderit (CAES. Gall. 4, 13, 4 -issime [*α*, -a *β*] res accidit, quod *eqs.* [*adv. recte defendit Schmalz, Berl. Phil. Woch. 32, 1912, 891 sqq.*]. 4, 22, 2). VAL. MAX. 7, 3 ext. 5 adfulsit. APVL. met. 9, 21, 4 occurrens (NOVELL. Valent. 13, 13). *al. sim.* *verbo omisso*: TER. Andr. 345 te ipsum quaero; ... ambo -e: vos volo. Ad. 81. 266 CIC. Att. 16, 6, 1 PLIN. epist. 9, 13, 6.

II *respicitur varia utilitas, commoditas sim.*: A *generatim* (*exempla selecta post* SEN.; *cum respectu aperti, parati* CLAVD. DON. Aen. 1, 205, *iusti, aequi* COD. Theod., CASSIOD. Didym.): TER. Eun. 1047 quae *fortuna* tot res tantas tam -e in unum conclusit diem. CIC. S. Rosc. 68 tempus idoneum, locus -e captus ad eam rem (LIV. 8, 23, 10). fin. 3, 61 saepe officium est sapientis desciscere a vita, cum sit beatissimus, si id -e facere possit ...; sic enim censent, opportunitatis esse beate vivere (*postea*: si usus sit. LIV. 5, 13, 11 eruptio ex castris -e facta. *al.*; *cum respectu iusti sim.*: CASSIOD. Didym. in I Petr. 2, 14 non facientes -e iudicium [*antea*: ut male ... faciant *iudices*]). fam. 6, 12, 2 Caesaris familiares satis -e habeo implicatos *eqs.* LIV. 4, 31, 3 invasere -e Veientes (*antea*: ad occasionem. AVR. VICT. Caes. 38, 2). 4, 47, 6 -e senatus, priusquam ... seditiones ... fierent, censuit *eqs.* 26, 40, 11 nacti ... -e ... navigium ... in Africam traiecerunt (APVL. met. 9, 18, 2). 33, 19, 6 non tam in tempore Punicum bellum terminatum erat ..., quam -e ... Philippus est superatus. 37, 13, 1 agmen -e adoriretur (*postea*: occasionem ... aggrediendi). *al.* VAL. MAX. 4, 8, 3 -e mirificeque testatus *eqs.* SEN. epist. 81, 14 -e dati ... denarii (*cf. de doni opportunitate p. 775, 8 sqq.*). ITALA II Tim. 4, 2 (cod. d *al.* = VVLG.) praedica verbum, insta -e importune (*gr.* εὐκαίρως ἀκαίρως. *inde* AVG. c. Cresc. 1, 6, 8 p. 331, 10. 2, 1, 1 p. 360, 11 in psalm. 128, 1. *al.*, *v. etiam vol. VII 1, 665, 40; cf. Aug. serm. coll. Morin p. 309, 3 sq.* opportuni sumus volentibus, importuni nolentibus. opportunus est esurienti, qui panem porrigit, importunus *eqs.*). CLAVD. DON. Aen. 1, 205 p. 48, 2 ut quae dicenda necessario fuerant, -ius *sc. facilius* obtinerent *Troiani* (*cf.* opportunus *sub IIB*). 5, 1 p. 424, 5 -e flantibus ventis (*cf.* 5, 280 p. 453, 29 flatibus -e iuvantibus). COD. Theod. 8, 5, 37 *ut*, quid super eius contumacia statuendum sit, -ius aestimemus. CASSIOD. hist. 1, 1, 1 ut sagittam -e dirigerent, bestiam prosternerent, lanceam bene iacularentur *eqs.* (*Sozom. p. 1, 13* εὐστόχως). *al.* ? *vergit ad notionem q. e. 'ut oportet'*: BENED. reg. 68, 2 impossibilitatis suae causas ei, qui sibi praeest, patienter et -e suggerat, non superbiendo aut resistendo vel contradicendo.

B *speciatim*: 1 *spectat ad usum accommodatum*: a *verborum, argumentorum sim.* (*fere t. t. apud* QVINT., PORPH., DON.): CIC. fin. 5, 8 a te -e facta mentio est (COLVM. 12, 10, 6). Att. 7, 3, 2 'quid si hoc melius?' saepe -e dici videtur (COLVM. 6, 20, 1 quoniam de bubus satis praecepimus, -e de tauris vaccisque dicemus. DON. Ter. Eun. 357. *al.* CONC.[S] I 3 Rustic. p. 196, 16 [*vers. Tur.* bona occasione, *gr. I 1, 4 p. 22, 13* εὐαφόρμως]. I 5 p. 134, 8 [*gr. I 1, 7 p. 54, 31* ἐπὶ καιροῦ]. CASSIOD. hist. 5, 50, 6 l. 31 -e dictum sequens tempus ostendit [*Sozom. 5, 1, 5* εὐστόχως]). 11, 25, 3 haec ... cum Terentia loquere tu -e (opportuna *trad.*). COLVM. 8, 16, 1. 12, 53, 1. QVINT. inst. 4, 3, 4 hoc exspatiandi genus ... -e posse subiungi, cum res postulat aut certe permittit. 4, 5, 22. 6, 3, 98 proverbia -e aptata. 9, 3, 100 sicut ornant orationem -e positae *figurae*, ita ineptissimas esse, cum immodice petantur (*cf.* 10, 2, 13 -e proprieque ... conlocata sunt *verba*). 9, 4, 27. decl. 281 p. 146, 16 quanto -ius alibi rogasses, alio tempore! GAIVS inst. 2, 97 legatorum ius ... -ius alio loco referemus (PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 1 p. 596 iterum -e [*gr. 1, 33* κατὰ χώραν]. INST. Iust. 2, 9, 6. *cf.* TERT. anim. 7, 3 reddam [58, 1 SERV. auct. Aen. 9, 83]). TERT. adv. Marc. 4, 1 p. 423, 8. PORPH. Hor. carm. 3, 1, 2 quod -e poeta hic intulit. MAR. VICTORIN. in Phil. 3, 17 (*verbo omisso*) -e ad sententiam, quam loquebamur. *et saepius.* *de fabula bene disposita*: DON. Ter. Eun. 817 nunc demum virgo vitiata esse cognoscitur ..., -e, postquam magnopere et defensa est et retenta.

b *medicamentorum vel curationis*: CELS. 1 prooem. 70 quod auxilium medicus -e providit. 3, 4, 6 -e cibus datus (3, 4, 12. 3, 20, 5 MARCELL. med. 22, 20. *in imag.*: PS. AVR. VICT. epit. 13, 10 in remedium tantorum malorum divinitus ... -e d. *Traianus*. *cf.* GARG. MART. med. 43 offertur). MARCELL. med. 8, 46 si ... -e et paulatim infundatur *oculis mel* (*cf.* 8, 110 -e ad inunguendum uteris. 8, 148 iniungantur *medicamina*). THEOD. PRISC. log. 106 *febrium* -e temporibus observatis ... adiutoria inferre.

2 *spectat ad signa fausta* (*cf. p. 773, 55. 776, 64*): HYG. Gell. 7, 6, 3 'praepetes' ... aves ab auguribus appellantur, quae aut -e praevolant aut idoneas sedes capiunt (*Gell. postea*: prosperius. *cf. Verg. georg. 1, 470* importunae ... volucres). FIRM. math. 4, 19, 5 si Saturnus ... sit -e in genitura positus (*cf.* 7, 26, 8 collocatus). 7, 26, 8 vide qui magis -ius (-us *var. l.*) ceciderit (7, 26, 9).

3 *spectat ad situm locorum idoneum*: LIV. 24, 13, 5 *Tarentum urbem* maritimam et in Macedoniam -e versam (45, 30, 4). 26, 42, 4 *Carthaginem Novam* sitam ... -e ad traiciendum in Africam (31, 40, 5 ad impetus ... faciendos. 32, 18, 4 ad id. *al.*). 28, 13, 6 tumulum -e ad id positum (35, 27, 2. 43, 19, 4 ad omnia. *al.*). 28, 33, 4 mons -e prominens equitum insidias texit (*cf.* 32, 13, 14 imminens castellum [38, 2, 4. *al.*]). AMM. 20, 6, 9 id munimentum -e (-ae *trad.*) locavit antiquitas. *al.* *ad sepeliendum*: VLP. dig. 7, 1, 17 pr. cum non esset tam -e, ubi sepeliretur. 11, 7, 2, 7 cum in alium locum inferri tam -e non posset. 30, 53, 7 cum alio *loco* inferre non posset *patrem familias* vel tam -e non haberet.

deriv.: opportunitas.
compos.: in-, peropportunus. *Keudel.*

opposite *v.* oppono.

oppositio, -ōnis *f.* *ab* opponere. SYNON. Cic. p. 420, 17 clausulae. muri ... obices ... -o. obstrusio. GLOSS. II 229, 34 ἀντίθ⟨ε⟩σις: -o, hic obiectus, obten[c]tus, obpositus. *legitur inde a* TERT., NOVATIANO, ARNOB. [*confunditur in codd. cum* appositio *e. g.* EVGIPP. Sev. 14, 2 (*falsa var. l.* GELL. 7, 1, 4). *falsa var. l.* CIC. inv. 1, 42 *pro* praepositione. *loco dubio* ARNOB. nat. 7, 44.]

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. q. actus vel effectus opponendi: 1 de actionibus vel rebus impedientibus, obstantibus sim.: a obloquentium, fere i. q. contradictio: α sine gen.: TERT. adv. Marc. 1, 19 p. 314, 26 hae sunt Antithesīs Marcionis, id est contrariae -es (PELAG. in Tit. 3, 9 p. 534, 7 quas haeretici consectantur. AVG. grat. Christ. 10, 11 -em ..., quam videbat dogmati suo ... esse c.). pudic. 2 p. 223, 26 auctoritas scripturae in suis terminis stabit sine alterutra -e. ARNOB. nat. 2, 49 an -o iusta sit facta. 7, 39 omnia quae sunt a vobis in -e prolata. EVAGR. vita Anton. 77 p. 951 -is exordium. Ps. PHOEBAD. fid. 4 p. 39[D] de hac -e respondeam. CONC.[S] II 3, 3 p. 115, 7 commenta haereticorum ... salutaribus -bus refutare (gr. 11 1, 3 p. 110, 37 ἐπινοίαις ἀντιτάττειν τὸν ἔλεγχον). ENNOD. epist. 4, 11, 2 p. 106, 17 reditus sibi debitos ... adserit sub nescio qua -e denegari. VEREC. in cant. 2, 18 ut nullis nos possemus -bus excusare. RVSTIC. c. aceph. p. 1170[C] nominibus interpellantium praepositis -es discretae sunt. t. t. artis rhet. i. q. ἀνθυποφορά (v. p. 61, 51): Ps. IVL. RVF. schem. dian. 4 p. 61, 5 ἀνθυποφορά ... Latine dicitur -o vel obiectio. β accedit gen. (subi. vel obi.): TERT. adv. Marc. 4, 1 p. 423, 1 Marcionis opus ex contrarietatum -bus Antithesīs cognominatum (cf. AVG. c. Faust. 19, 27 contrariorum). ITALA I Tim. 6, 20 (cod. f al. = VVLG.) -es falsi nominis scientiae (gr. ἀντιθέσεις, cod. g al. contradictiones). NOVATIAN. trin. 15 p. 912[B] incredulitatem ... solius divinitatis -e superare. HIER. chron. a. Abr. 2338 haereticorum machinas homousii -e delevit (inde PROSP. chron. I p. 449, 1011 GENNAD. vir. ill. 1 p. 61, 5 R.). epist. 133, 13, 2 eorum (sc. Pelagianorum. v. p. 79, 16). SIDON. epist. 4, 11, 3 repellebat omnium nostrum temerarias -es. de responso: AVG. doctr. christ. 4, 39 quarto ... caeso simili interrogatione posito non alterius caesi, sed membri -e respondet. in sermone iuris fere i. q. exceptio, allegatio sim. (vergunt huc ENNOD. et VEREC. sub a): EDICT. Theodor. 142 liceat unicuique domino ex praediis ... mancipia, etiamsi originaria sint, ad iuris sui loca transferre; ... nec de eiusmodi factis atque ordinationibus, velut sub -e originis, quaestio ulla nascatur.

b vario usu (passim cum gen. obi.; gen. subi. l. 41 [ambigue l. 44]; sine gen. CASSIOD. Ios. antiq.): ARNOB. nat. 2, 26 p. 97, 9 M. anima -e alterius i. corporis non inpeditur (antea: oppositu). 7, 46 p. 405, 5 cuius obstaculi sese obiectu atque -e protexerit serpens (i. Aesculapius; item p. 406, 15). SERV. auct. Aen. 9, 605 oppidum dici ab -e murorum (inde ISID. orig. 15, 2, 5). AMBROSIAST. in II Cor. 6, 4 angustatus perfidorum -bus. HIER. tract. in psalm. II p. 5, 6 (in imag.) haereticorum decipula -e alterius dextrae (i. testimonii scripturae) ... frangatur (abusive explicat Matth. 5, 39 praebe ei ... alteram). LEO M. serm. 57, 1 se unius discipuli -e defendi (antea: praesidio angelicarum legionum). ENNOD. opusc. 2, 109 p. 320, 24 (in imag.) sufficit contra omnia iacula iurgiorum fidei nuda -o. CASSIOD. Ios. antiq. 17, 26 obstaculum erat et -o quaedam ille vir indigenis ... venientibus (gr. πρόβλημα). in psalm. 121, 7 l. 226 (in imag. a turribus sumpta) martyres -e corporis sui civitatem dei ... defendunt (antea: obiectu). EVGIPP. Sev. 14, 2 clausum aditum -e lectuli. THEOD. MOPS. in psalm. 5, 13 p. 31, 22 inermes ... a telorum ictibus scuti sui -e defendere. VICTOR CAP. frg. Spicil. Solesm. I p. 276 III cuius virtutis -e subsisteret gladius versatilis.

2 de comparationibus et contrariis: a in sermone communi: ARNOB. nat. 3, 19 bona ex -e vitiorum existimationem meruerunt habere laudabilem. 4, 2 ex contrariis ... et -bus noscitare. 7, 35 singularum partium -bus comparemus, utrumne eqs. AVG. civ. 11, 18 p. 485, 14 D. ex contrariorum fit -e luculentior sc. pulchritudo universitatis (p. 486, 8 c. -e saeculi pulchritudo componitur). in Gal. 51 carnalium spiritualiumque operum -o inordinata. Ps. AVG. c. Felician. 14 p. 1170 quae sc. contraria existentis substantiae -e se perimunt. praed. dei 5, 6 his ... -bus ... nulla reconciliatio est. MART. CAP. 9, 976 pedum differentia septima, quae per -em fit, id est cum ... unus pes habet prolixius tempus. 9, 980 numeri differunt per -em, id est per antithesin, cum ... primos disemos ponimus insequentibus longe potioribus. CASSIOD. inst. 2, 3, 11 contradictio est affirmationis et negationis -o. b t. t. artis rhetoricae et dialecticae i. q. ἀντίθεσις: Ps. IVL. RVF. schem. lex. 13 p. 51, 15 ἀντίθεσις ... Latine contrarium vel -o potest dici. BOETH. herm. pr. 2, 10 p. 130, 4 (= sec. 4, 10 p. 263, 21) dupliciter dicuntur -es (gr. p. 19b 20 ἀντιθέσεις). p. 139, 3 (= sec. p. 310, 27) magis plures ... his non erunt -es (gr. p. 20a 1 ἀντιθέσεις). 2, 14 p. 224, 22 contrariorum genus quoddam est -o. in Porph. comm. sec. 1, 6 p. 152, 19 quae sit proprietas contrarii, quae secundum relationem -is (cf. Arist. categ. 10 passim ἀντικεῖσθαι ὡς τὰ πρός τι). Ps. CASSIOD. rhet. 29 p. 504, 8 -es, etsi contrariae non sint, sed dissimiles, ... sunt nihilominus antitheta.

3 singulariter de satisdatione (cf. p. 763, 71): PAP. Marini 122, 62 duplum numerum ... solidorum ... dari convenit sub -e rerum facultatumque.

1. oppositus, -a, -um v. oppono.

2. oppositus, -ūs m. ab opponere. scribitur ob- AMBR. in Luc. 10, 37. non nisi abl. sing. praeter CIC. Marcell.; accedit praep. ex ARNOB. GLOSS. v. sub oppositio. i. q. oppositio: CIC. Marcell. 32 non modo excubias et custodias, sed etiam laterum nostrorum -us et corporum pollicemur (VAL. MAX. 4, 7, 2 a ... telis -u c. suorum texerunt. ARNOB. nat. 2, 26 ex -u c. [postea: oppositione]). rep. 1, 25 solem lunae -u solere deficere (cf. AMBR. in Luc. 10, 37 luna ... terrae -u ... vanescit). SEN. Phoen. 402 impia arma matris -u impedi. PLIN. nat. 2, 181 -u globi noctem aut ambitu diem adferente (MART. CAP. 6, 593 g. devexioris -u alia sidera inconspicua fieri). SIL. 10, 211 agmina ... -u membrorum sistere certat. GELL. 4, 5, 3 (ex annal. max. et Verr. Flacc.) quem locum sol -u circum undique altarum aedium numquam illustraret. AVIEN. ora 648 sol ut -u (Pithou, positu trad.) iugi conspicuus haud sit. AVSON. 450, 2 p. 395, 6 P. foliorum -u pudenda velatus. in imagine et translate: VAL. MAX. 3, 8 ext. 3 plebs -u eius Socratis ... prohibita. GELL. 14, 5, 4 vocabulorum.

oppraemo (oppremo) v. opprimo. **oppraessio** v. oppressio.

***oppressio,** -ōnis f. ab opprimere. scribitur -praess- AVG. serm. 38, 1, 2 in codd. duobus, THEOD. MOPS. in psalm. 9, 5 p. 50, 25. al. corripitur prima syllaba per correptionem iamb. q. d. TER. Ad. 238. GLOSS. II 339, 45 καταβάρησις: -o. legitur inde a TER., CIC., VITR., DECL. in Catil., DON. Ter., CLAVD. DON., AMBR.

i. q. actus vel effectus opprimendi: I usu communi (pendet e praep. TER., CIC. Att., VITR. al.): A respicitur quaelibet actio conficiendi vel infestandi (nec non status inde ortus): 1 generatim: a sine determinationibus: TER. Ad. 238 per -em ... eripere (SCHOL.: violentiam). CIC. Att. 2, 18, 2 hac ... in -e. HIER. in Is. 33, 13–19 l. 52 iniquitas et -o et iniustitia. Ps. ORIG. in Iob 1 p. 375[A] ab Aegyptiis -em patimini. AVG. epist. 153, 24 rapinis, calumniis, -bus, invasionibus (in epist. Ioh. 2, 12). serm. 38, 1, 2 damna, -es, orbitates. LEO M. epist. 44, 1 (CONC.[S] II 4 p. 20, 7) ad consentiendum ... -e compelli. GENNAD. dogm. 83 daemones ... non ... illabi animae, sed applicatione et -e uniri. IORD. Rom. 320 dum se vidisset detectum -ique vicinum Gildo. NOVELL. Iust. 8, 10, 1 -em aut iniustitiam (gr. πλεονεξίαν). GREG. M. epist. 8, 20 sine -e aliqua ... ad iudicium veniatur. 9, 205 si in aliquibus incompetentibus angariis vel -bus affligantur (de oneribus publicis ut: 14, 8 p. 428, 13 -es ... ab actionariis ecclesiae ... sustinere). al.

b additur determinatio: α quis (quid) opprimatur: per gen.: CIC. dom. 5 obsessione templorum, occupatione fori, -e curiae. off. 3, 83 legum et libertatis interitum earumque -em. DECL. in Catil. 5 civium. AMBR. in psalm. 118 serm. 12, 44, 1 viduae vel pupilli. RVFIN. patr. 1, 2 mors Christi -o et triumphus daemonum fuit. AVG. civ. 22, 22 p. 604, 9 D. innocentium (in psalm. 51, 7 l. 25 GREG. M. moral. 25, 6). in Rom. imperf. 18 inimici. EPIST. pontif. 353 (Migne 20 p. 767[A]) in -bus idolorum, in haereticorum correctionibus. al. per pron. vel adi.: GEST. Melet. 1, 5 (Zeitschr. neutest. Wiss. 35, 1936 p. 160, 8) nec nostris incarcerationibus ... nec -bus et angustiis. CASSIOD. Ios. antiq. 2, 255 -is suae formidine (gr. ταπεινώσεως. EPIST. pontif. Arel. 54 p. 80, 1 dolore -is s.). EDICT. Theodor. 24 rem ... sine -is alienae iniuria vindicare. THEOD. MOPS. in psalm. 25, 1 p. 128, 7 in ultionem meae -is. β quis (quid) opprimat: per gen.: DON. Ter. Andr. 684, 1 ne sub patris -e frangatur. VVLG. Sirach 40, 9 -es famis et contritio (gr. rec. Luc. ἐπαγωγαὶ λιμοῦ). Ps. ORIG. in Iob 2 p. 494[D] eripiat ab ... -bus maligni. LEO M. serm. 53, 3 de -e Aegyptiae dominationis eductis. VEREC. in cant. 2, 21 alienigenarum. MVTIAN. Chrysost. hom. 17 p. 351/2 huius (i. conscientiae malae; gr. τῆς ἐπηρείας). IORD. Get. 174 Ostrogothi Hunnorum -bus subiacebant. CONC. Aurel. a. 549 p. 104, 4 per -em potentium personarum ad consensum faciendum. al. per pron. vel adi.: RVFIN. Orig. in gen. 13, 4 p. 119, 21 ab illa omni mole et -e terrena ... purgatus. Ps. AVG. catacl. 3, 4 sua (i. diaboli). SACR. Gelas. 594 M. tenera aetas malignis -bus libera (antea: a diabolo oppressa infantia). GREG. M. epist. 9, 217 humanae. moral. 29, 73 cuius (i. legis veteris) -is pondus.

2 speciatim: a in re militari: de impetu, incursione: CLAVD. DON. Aen. 2, 735 p. 247, 16 -em hostilem metuens Aeneas fugiens. IORD. Get. 219 ad -em Romanorum movit procinctum primaque adgressione ... obsidet Aquileiam. de oppugnatione: CASSIOD. Ios. antiq. 5, 74 cum ... longo tempore et magna -e ... opus esset propter murorum munitionem (gr. πολιορκίας ut: 7, 145. 9, 42 nimiam. 9, 221 machinamenta ad -es). IORD. Get. 312 ab obsidione Romanae urbis aufugit et se ad Ariminensem -em praeparat. b de stupro: AVG. civ. 22, 22 p. 605, 24 D. -o corporis ad obscenam libidinem opprimentis explendam. LEO M. epist. 12, 8 quae integritatem pudoris -e barbarica perdiderunt (an ad a?).

B respicitur actio corporea premendi (oblidendi l. 81 sq.): 1 opprimitur vectis: VITR. 10, 3, 3 per -em ... pondus oneris erit excitatum (antea: pressione in imum). 2 opprimuntur animantia: AVG. civ. 22, 22 p. 605, 29 D. ab ... casibus quae forinsecus corpori formidantur, ... motibus hiatibusque terrarum, -bus ruinarum (cf. CASSIOD. Ios. antiq. 15, 122 perempti sunt a ruinis ... hominum decem milia; milites vero, cum sub divo degerent, nihil ab -e sunt laesi [gr. ὑπὸ τοῦ πάθους]). CHRYSOST. hom. V 759[B] -e

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ciborum suorum premuntur *homines educes.* 3 *opprimuntur partes corporis* (*cibus* VINDIC. med. 32): *cum gen. rei opprimentis*: VINDIC. med. 32 *materiae* -e ventris perurgentur (*postea*: opprimente ventre nutrimenta . . . corpori traduntur). ORIBAS. syn. 1, 19, 14 La p. 68, 10 Mø. ut non ad stoma[ti]co sit -o ventositatis spiritus (*gr.* θλιβομένου, *Aa* si . . . stomachus opprematur). *cum gen. rei oppressae*: VINDIC. med. 36 respiratio impeditur -e pulmonis. CAEL. AVR. acut. 2, 16, 99 si ex -e hypezocotis membranae ex pulmone vicino tumente dolor fiet. chron. 1, 4, 116 praecordiorum (*curandi causa ut*: 1, 4, 120 corporis). CASS. FEL. 41 p. 94, 6 ut etiam nimia thoracis -e . . . aerem haurire cupiant *asthmatici.* 42 p. 100, 6 debilitatem et -em stomachi, quam dyspepsiam vocant. *vario usu*: CAEL. AVR. chron. 1, 1, 17 -o quaedam . . . caput extendit. CASS. FEL. 29 p. 50, 7 sine ulla -e egestiones *oculorum* . . . molli penicillo detrahere. ORIBAS. syn. 8, 3 Ab add. p. 264 ex infusionem -bus obtunsus. 9, 48 Aa add. p. 366 *tumore matricis* circa lumbos . . . consensus fit, -o, apeu[ma]tismeno intestino *eqs.* (*nisi legendum* oppresso . . . intestino, *cf. Cael. Aur. gyn. 2, 18* quae *pars* tumore . . . fuerit oppressa).

II *t. t. med. de morbo quodam (vel eius incursione), qui torporem vel obtusionem mentis vel sensuum efficit* (*cf.* CAEL. AVR. acut. 2, 10, 56 similis est lethargiae passio, quam Graeci catalepsin appellant, nos apprehensionem vel -em vocare poterimus [*sim.* chron. 2, 5, 86 tit.]): A *strictius*: 1 *accedit gen. sensus (mentis, corporis) oppressi*: PLIN. VAL. 3, 7 cum sensus -e, aut ut difficulter aut nihil sentiat *lethargicus* (CAEL. AVR. acut. 2, 3, 16 -o s. et difficilis recordatio. 2, 10, 77 s. -e vel torpore. 2, 12, 84 apprehensiones vel -es . . . s.). CAEL. AVR. acut. 2, 10, 63 frequentare . . . has febres cum corporis atque mentis -e similitudine lethargiae (3, 5, 49 vocis amputatio et m. -o). 3, 5, 52 corporis. chron. 4, 8, 110 vocis -o (*postea*: v. amputatio). ISID. orig. 4, 6, 5 cerebri. 2 *accedit gen. adfectionis*: CAEL. AVR. acut. 1, 9, 64 excitare dormientem . . . atque soporis -em prohibere. 2, 9, 43 sub -e passionis. 3 *vario usu*: CAEL. AVR. acut 2, 1, 3 neque iste somnus est impeditis omnibus naturalis actionis officiis, sed est -o, quae nihil resumat aegrotantem *i. lethargicum* ac potius demergat. 2, 10, 61 quando in accessione vehemens occurrerit -o, et appellavit rhigos. 2, 10, 76 *torpor* sequitur post -em factam. 2, 10, 77. 3, 5, 48 *apoplexia* est . . . -o . . . repentina et quae sensibus privet corpora. 3, 5, 52 -bus . . . superantur *homines debiles.* chron. 1, 4, 64 immobilitas . . . cum . . . alti soporis simili -e. CASS. FEL. 65 p. 158, 12 insensibilitas . . . et -o subita . . . et paralysis. 71 p. 168, 21 sequitur . . . subitus casus, aliquando cum contractione corporis membrorum, aliquando cum -e (*antea*: aliquando . . . sub . . . raptu membrorum . . ., aliquando cum somno). ORIBAS. eup. 1, 9, 14 Ab cum turbacione mentes aut corporis pegricia ⌊cum -e⌋ (⌊⌋*om. gr. et Li*). 4, 3 add. p. 530, 15 a vocis amissione[m] et -bus vel suffocationibus.

B *laxius de quolibet somno gravi* (*fortasse iam* AVG. in psalm. 84, 10 l. 29 *contra nos* pugnat delectatio somni, pugnat -o): PS. FVLG. RVSP. serm. 11 p. 872^A inter . . . silentia, quibus morti similis somni sopor inducitur, e duabus *mulieribus* una -e sui corporis praegravata misere natum in mortem deprimit. VITA Amator. (BHL 356) 19 cum . . . somni -o quaedam surrepsisset.

deriv.: oppressiuncula.

oppressiuncula, -ae *f. ab* oppressio *deminutive. i. q. oppressio lenis* (*sc. amantium*): PLAVT. Pseud. 68 labellis molles morsiunculae . . ., papillarum horridularum -ae (*cf. 1261* mamma mammicula opprimitur).

oppressor, -ōris *m. ab* opprimere. *i. qui opprimit, perdit, adfligit*: 1 *accedit gen.* (*pron. poss. l. 67 sq.*): a *rerum incorp.*: BRVT. (?) Cic. ad Brut. 1, 16 (9, 24 Sj.), 6 vindices atque -es dominationis. DON. Ter. Andr. 194, 2 ultorem . . . atque -em sapientiae senis (*de Davo*). PS. AVR. VICT. epit. 1, 29 libertatis (ENNOD. dict. 18, 2 p. 476, 11). FACVND. defens. 5, 3 p. 643^A confirmatorem Eutychiani dogmatis et catholicae fidei -em. *de stupratore*: EDICT. Theodor. 59 -r et violator pudoris ingenui. b *animantium*: PANEG. 4, 31, 5 ludibriis -is sui auspicari libertatem (GREG. M. moral. 26, 49 *pauperes* super -es suos iudices veniunt). AVG. in euang. Ioh. 5, 17 ab -e pupillorum, . . . a separatore coniugum (c. Petil. 2, 35, 82 p. 68, 29 fraudatorem, raptorem, p. et viduarum -em, coniugiorum separatorem *eqs.*). c. Fel. 2, 6 diabolum non -em inviti, sed tentatorem volentis. c. Parm. 1, 7, 12 p. 31, 17 innocentium vel calumniatores vel -es. serm. 17, 4 raptores, . . . infirmorum -es, . . . vicinorum expulsores *eqs.* 178, 3, 3 (*inde* CAES. AREL. serm. 183, 4) pauperum (GREG. M. in Ezech. 1, 9, 20 ISID. sent. 3, 45, 3. 4. 3, 57, 1). 294, 5, 5 non adiutores parvulorum, sed -es miserorum. PS. AVG. serm. ed. Mai 119, 16 *Christus* exstinctor mortis, -r diaboli. *de venatore*: AVG. civ. 16, 4 p. 131,3 D. animalium . . . deceptor, -r, extinctor.

2 *sine gen.*: AVG. in epist. Ioh. 2, 10 *Christus* redemptor non -r. c. Petil. 2, 44, 104 p. 81, 5 proditorem, raptorem, -em, separatorem (*de Optato ut in serie simili*: 2, 103, 237 p. 151, 27). urb. exc. 6, 6 hostem, . . . lictorem, . . . -em. AVG.(?) un. eccl. 20, 53 p. 301, 24 persecutores et -es (*opp.* correctores et consultores). DRAC. laud. dei 1, 740 -es deus opprimit. VITAE patr. lurens. 92 M. -r ille nefarius (*de magistratu quodam*).

1. oppressus, -a, -um *v.* opprimo.

2. oppressus, *abl.* -ū *m. ab* opprimo. *scribitur* -presu SIDON. *codd. MP.* GLOSS. II 340, 57 κατάθλιψις: -us. [*dub.* EPIST. pontif. 340 Migne 20 p. 673^B huius rei -u = EPIST. pontif. Arel. 6 huic rei oppressus.] *i. q. actio opprimendi, oppressio (proprie et in imag.)*: LVCR. 1, 851 quid in -u valido durabit eorum (*sc.* ὁμοιομερῶν) . . . leti sub dentibus ipsis? PAVL. sent. 5, 6, 4 vi deicitur . . . qui -u multitudinis aut . . . armorum metu terretur (oppresso *codd. LMP*, oppressus a multitudine vel armorum metu *epit. monachi*). EPIST. pontif. 321 (Aug. epist. 181, 7) *homo* in praevaricationis profunda demersus . . . huius ruinae latuisset -u, nisi *eqs.* (*proprie*: FACVND. defens. 12, 1 p. 832^C ut se . . . r. ingentis necaret -u *Samson*). SIDON. epist. 9, 11, 9 si saxei montis -u fontium conditorum vena celetur.

***opprimo,** -pressī, -pressum, -primere. *ab* ob *et* premere. *scribitur* opp- *in inscr.*: R. GEST. div. Aug. 1 CIL IV 1879, 3 S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 17 CIL VI 1343, 5 (*saec. II extr.*). *al.*; *in palimpsestis*: CIC. Tull. 31 Cluent. 77 Scaur. 23 *et passim in codd. cett.* obp- PLAVT. Mil. 1209 *B.* CIC. leg. 3, 34 *A m. pr.* PRISCILL. tract. 1, 26. *al.* opr- CIL VII 62, 5 CE 640, 3. CIC. Sest. 86 *P.* AMM. 31, 3, 8. *al.* -rae- LIV. 28, 2, 13 *M.* AMM. 14, 9, 4. *al.* -rem- HIER. tract. in psalm. I p. 290, 1. VVLG. exod. 1, 10 *P, M.* ORIBAS. syn. 5, 50 Aa. *al.* opris(su)s CE 853, 1. ? obrimo CHAR. gramm. p. 477, 25 B. NOT. Tir. 24, 9. 19. *de formis*: *coni. plusq.* -presset PLAVT. Cas. 996 (*A*, -isset *Palatini*). *inf. fut. pass.* -ssuiri LACT. inst. 3, 1, 5 (*codd. B, P; cf. Brandt, Arch. lat. Lex. 2, 1885, 352*). *gerundiv.* -undus SALL. Catil. 16, 4 or. Phil. 3. 6. *gerundiv. pro part. fut. pass.* AMM. 18, 5, 2. *cf. p. 795, 76.* ? *part. fut. pro gerundiv.* (*sc. not. pass.*) VVLG. Iob 22, 11. *de notione*: NON. p. 440, 26 inter extinguere et . . . -ere interesse Cicero voluit (*affert* CIC. Lael. 78) . . ., ut sit maius -ere quam exstinguere, . . . quasi quod extinguitur possit reflammari, quod -itur non queat. SYNON. Cic. p. 415, 4 adflixit . . . elisit. -ssit. obruit. GLOSS. -o: συνέχω. καταθλίβω. -ssus: βεβαρημένος. necatus. *al.* GLOSS.^L V Aa o 147 -ssus: obrutus. 479 -it: constringit, affligit. 480 -ssus: detentus, constrictus. *legitur inde a* PLAVTO, ENNIO, TER., CATONE, PACVVIO, LVCILIO, ACCIO, *sed frequentius in prosa oratione quam in poesi; exhibet* VERG. *non nisi in* Aen., HOR. *non nisi in* sat.; *deest e. g.* TIB. *et* PROP. [*hisp.* oprimir. *mutato praeverbio: francog. vet. et med.* apriembre, apreindre, *haud indocte*: aprimer; *prov. vet., vasc. vet.* apremer, *vasc.* apreme; *cat. vet.* apremer; *hisp. vet.* apremir; *port.* apremer (*Galicia*). *cf. Wartburg VII 376 sqq. Corominas II 467. G.*] [*confunditur in codd. cum* premere *e. g.* CIC. off. 2, 81 LIV. 7, 34, 11 QVINT. inst. 12, 9, 20 (*falsa var. l.* CAES. Gall. 4, 24, 2, *restituitur* LIV. 42, 11, 5 VELL. 2, 9, 1 FIRM. math. 5, 1, 31, *at vix restituendum* TAC. hist. 4, 2, 3; *cf. Blomgren, Eranos 54, 1956, 216*), supprimere *e. g.* QVINT. decl. 268 p. 96, 18 IVVENC. 1, 270 (*falsa var. l.* CELS. 2, 8, 7) *aliisque compositis; ceterum cum* obtinere LIV. 9, 38, 6 (*restit.* SEN. contr. 1, 7, 8); *v. etiam p. 146, 17. 220, 78. falso trad.* VAL. MAX. 5, 3, 2^e (apprensam *Halm*). *loco corrupto*: LVCIL. 1090.]

i. q. premendo sive tractare sive conficere, consumere vel occupare, invadere: I *vi premendi servata* (*reflexive* AVG. civ. 1, 21 p. 36, 4 D., *fortasse et* PACVV. trag. 376): A *proprie*: 1 *respicitur potius actio premendi vel status pressus continuus*: a *-untur partes corporis* (*obi. suppl.* CAEL. AVR. acut. 2, 16, 99): PLAVT. Asin. 586 -e os *tuum* (TER. Phorm. 986 os -e *Phormionis*; . . . pugnos in ventrem ingere. Ov. met. 3, 296 voluit deus ora loquentis *Semeles* -ere. PS. CIC. exil. 21 ore -sso cervices esse praebendas. IVVENC. 3, 767 -sso tacuit . . . ore). Pseud. 1261 ubi amans complexust amantem, . . . ubi mamma mammicula -itur. LIV. 1, 58, 2 *Tarquinius* sinistra . . . manu mulieris pectore -sso 'tace . . .' inquit. SEN. dial. 9, 4, 6 si quis *tibi clamanti* fauces -erit, stes tamen et silentio iuves. LVCAN. 3, 678 *vulnerata* viscera laeva -ssere manu. HYG. astr. 2, 6 p. 41, 13 *Hercules* sinistro pede capitis eius *i. draconis* dextram partem -ere conatus ([*gr. Erat. catast. 4 p. 191, 4 Maass* ἐπιβαίνων, *cf. Schol. Germ. Bas. p. 61, 10* caput calcantem]. *similiter* 3, 5 p. 83, 2 caput Draconis). CAEL. AVR. acut. 2, 16, 99 incumbens -it pulmo *membranam hypezocotem.* 3, 2, 7 si . . . digito linguam -erit. VAL. CEM. epist. p. 757^B vino modico uti . . . ad sustinendum stomachum, non ad -endum (ORIBAS. syn. 1, 19, 14 Aa p. 68, 11 Mø. si spiritus habundantia ventositate[m] s. -atur [*gr.* θλιβομένου, *La* sit oppressio]). *huc spectat, si recte trad.*: Ov. met. 2, 275 *Tellus* sustulit -ssos (omniferos *vel* omnipotens *var. ll.*) . . . vultus (*i. aut nimio calore depressos, demissos aut palpebris compressis clausos oculos, cf. p. 786, 26*).
b *res variae* (*obi. suppl.* GELL., VINDIC.): CATO agr. 45, 2 (*unde* PLIN. nat. 17, 125) cum taleam demittes, pede taleam -ito; si parum descendet, malleo . . . adigito (46, 1 t. demittito -itoque pede; si parum deprimere poteris *eqs.*). PLIN. nat. 5, 97 *Taurus mons* ad occasum tendens . . . nisi -enti terras occurrerent maria. MART. 14, 159, 1 -ssae . . . plumae *lecti.* GELL. 3, 6, 3 ut urgentibus -entibusque non cedat *lignum palmae* (*gr. Plut. quaest. conv. 8, 4, 5* τῷ βιαζομένῳ). CLAVD. rapt. Pros. 1, 178 mare sulphurei ductum per viscera montis -ssis ignescit aquis. VINDIC. med. 32 -ente ventre nutrimenta partis

[*Beikircher*]

universo corpori traduntur. GREG. TVR. glor. mart. 33 p. 509, 27 mulier cum tremore magno -ens pavimentum (70 p. 535, 13 provoluta . . . palmis ac facie rigentem -it p.). Mart. 4, 26 p. 656, 3 desuper, qui eosdem *tignos* -rent . . . fuerant lapides collocati. c *animantia*: SEN. Herc. f. 52 cur non vinctum et -ssum trahit ipsum *Ditem* catenis (*cf.* EVAGR. alterc. p. 47, 11 homines in vinculis -ssi). PETRON. 21, 1 puella penicillo . . . Ascylton -bat. PRVD. psych. 579 *Operatio* omne onus ex umeris reiecerat . . . olim divitiis gravibusque -ssa talentis.

2 *comprehenditur effectus premendi*: a *-untur animantia* (*corpus, anima; sc. obruendo vel collidendo, contundendo sim.*): α *strictius cum effectu mortis illatae*: (I) *ab ipsis animantibus vel rebus solidis*: PLAVT. Amph. 1056 mihi videntur omnia, mare terra caelum consequi, iam ut -ar, ut enicer. CIC. de orat. 2, 353 *conclavis* ruina ipsum cum cognatis -ssum suis interisse (div. 2, 20. BELL. Alex. 31, 5 magna r. *militum superincidentium* [76, 2 suorum r.]. PHAEDR. 4, 25, 29 camarae. SEN. epist. 30, 4 r. quos videbatur -ssura deposuit. IVLIAN. dig. 28, 5, 8 pr. *al.*). ad Q. fr. 3, 1, 3 conservos . . . cuniculus -erat (*cf.* PLIN. nat. 33, 70 sidunt . . . rimae . . . et -unt operatos). CAES. civ. 3, 69, 3 *fugientes* se in fossas praecipitabant, primisque -ssis reliqui per horum corpora salutem sibi . . . pariebant (*item conculcantur, eliduntur ab hominibus*: 3, 71, 2 pars . . . -ssa suorum in terrore ac fuga. BELL. Alex. 31, 5 *v. supra*. SERV. Aen. 10, 541 ['superstans immolat'] insultatione eum -it. VVLG. III reg. 3, 19 *mulier* dormiens . . . -ssit eum *filium*). VARRO rust. 2, 4, 14 nequi porcellus a matre -atur (*paulo aliter* COLVM. *sub β*). ALF. dig. 9, 2, 52, 2 si . . . muliones . . ., ne -rentur *sc. a mulis recedentibus*, plostrum reliquissent (*cf.* INST. Iust. 4, 3, 8 impetu . . . mularum). Ov. met. 12, 284 socium . . . saxea moles -ssit. 12, 533 -ssum *Caeneum*. LIV. 23, 24, 13 magna pars animalium strage silvae -ssa erat. 35, 21, 6 *saxum* procidit et multos -ssit. VAL. MAX. 1, 8 ext. 7 *triclinium* conlapsum . . . convivas -ssit (*cf.* VVLG. Iob 1, 19 *domus* corruens -ssit liberos [*Hier. interpr. Iob* ruit . . . super, *gr.* ἔπεσεν . . . ἐπί]). PHAEDR. 5, 3, 2 *muscam alapa*. SEN. nat. 6, 29, 1 cadunt urbes, populi -untur (*terrae motu ut*: HIER. chron. a. Abr. 2320 populus). *al.* *offocando*: TAC. ann. 6, 50, 5 -i senem iniectu multae vestis. (II) *aquis sim.*: CAES. Gall. 4, 15, 2 *Germani* se in flumen praecipitaverunt atque ibi timore lassitudine vi fluminis -ssi perierunt (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 1, 595 p. 117, 26 violentia maris). Ov. trist. 1, 2, 35 vultus obruit unda meos; -et hanc animam fluctus. VITR. 10, 16, 11 ab aquae multitudine et ab ruina specus. STAT. Theb. 11, 118 -ssos . . . in aequore nautas. HEGES. 3, 20, 2 p. 223, 23 aliis . . . occurrit unda, quae praecelsa mole supereminens -ssos demersit ([*gr. 3, 423* μετέωρος ὑπεραρθεὶς . . . ἐβάπτιζεν]. AVG. civ. 10, 8 p. 414, 5 D. *Aegyptii* u. . . . in sese redeunte cooperti et -ssi sunt). MART. CAP. 1, 16. *? part. fut. act. pro gerundivo* (*sc. notione passiva*): VVLG. Iob 22, 11 putabas te tenebras non visurum et impetu (-um *dett. aliquot*) aquarum inundantium non -ssurum (-ssum iri *vulgo cum trad. Alcuini*, -endum *trad. Hisp.; Hier. interpr. Iob* te aqua operuit *sec. gr.* ὕδωρ σε ἐκάλυψεν).

β *laxius sine effectu mortis*: CIC. div. 2, 51 quonam modo potuit terra -ssus vivere *Tagus ille* (*cf.* SEN. Herc. f. 318 demersus ac defossus et toto insuper -ssus orbe *Hercules*). VERG. Aen. 1, 129 videt . . . fluctibus -ssos Troas caelique ruina. LIV. 23, 15, 13 non prius . . . quam prope exsanguis ruina superincidentium virorum equorum armorumque sit -ssus *Bantius*. COLVM. 7, 9, 10 si quem *porcellum* decumbens mater -sserit, cubanti subtrahat *subulcus*. STAT. Theb. 6, 879 *Agylleus* venit . . . desuper -ssumque *Tydea* ingentis mole ruinae condidit (*cf. 884* obrutus). LAMPR. Heliog. 21, 5 -ssit in tricliniis versatilibus parasitos suos violis et floribus, sic ut animam aliqui efflaverint.

b *-untur res et partes corporis*: α *obruendo*: CIC. har. resp. 32 sacella suffossa inaedificata -ssa (*cf.* Mil. 85 obrutae arae . . . quas ille . . . substructionum insanis molibus -erat). Cato 71 cum aquae multitudine flammae vis -itur ([*opp.* sua sponte . . . exstinguitur]. SEN. nat. 2, 26, 7). SEN. contr. exc. 4, 4, 1 ruinis incendia (PANEG. 4, 21, 2 ut i. . . . -ssum emori posset). SEN. Med. 887 unda flammas -at (epist. 57, 8). dial. 3, 1, 2 *ruinae* super id, quod -ssere, franguntur. nat. 2, 20, 2 *fulminis* ignem . . . *de nubibus* non exilire, si plurium acervo nubium . . . -ssus est (TAC. ann. 13, 57, 3 tegmina . . . -ssura i.). CIL VII 62, 5 (*saec. II med.*) principia ruina -ssa. OROS. hist. 1, 5, 11 terra *Sodom* . . . -ssa aquis. *in lusu cum notione expugnandi* (*cf. p. 794, 33*): FRONTIN. strat. 1, 12, 1 *Scipio* cum egrediens nave prolapsus esset . . ., 'plaudite', inquit, 'milites, Africam -ssi' (*cf. de eodem: Nepotian. 7, 3* teneo te, terra Africa). *cum respectu occultandi*: SVLP. SEV. chron. 2, 34, 1 *crux* civitatis -ssa ruderibus . . . fideliter requirenti meruit ostendi. β *contundendo, collidendo, obterendo sim.*: LVCR. 3, 694 *dentes quoque sensus participes esse* indicat . . . gelidai stringor aquai et lapis -ssus . . . asper (*locus nondum sanatus*). Ov. ars 3, 721 vidit ut -ssa vestigia corporis herba. SVET. Cal. 12, 2 *Tiberii* fauces manu sua -ssit. Ps. QVINT. decl. 6, 9 elisum caput et -ssa ponderibus *vehiculi, quod supervehitur*, praecordia. ORIBAS. syn. 4, 35, 9 Ab *hordeum* non in pila tundere, sed grana ipsas -ssas extendere in latitudine (*om. gr.*, *La* non tundere vel pestare). ALEX. TRALL. 1, 116 tit. ad -ssas et fractas aures ex ruinali percussione (*gr. II p. 93, 1 P.* καταγνύμενα . . . καὶ θλώμενα). γ *comprimendo, claudendo* (*aliter, sc. pressu continuo, p. 784, 57*): VAL. MAX. 2, 6, 8 supremum -endorum oculorum officium (EPIT. Alex. 112 o. eius *Alexandri* Roxane -ssit). OCTAVIA 117 membra cum solvit quies et . . . lumina -ssit sopor. *? huc addendum*: VVLG. Is. 24, 12 clausa est omnis domus nullo introeunte, relicta est in urbe solitudo et calamitas -et portas (*cf.* HIER. *ad l.* portas viarum frequentium, per quas populorum influebant agmina, -et habitatorum calamitas. *an potius explicandum sec. Vulg. Ier. 14, 2* portae eius corruerunt *et thren. 1, 4* portae . . . destructae *?*). δ *reprimendo*: THEOD. PRISC. eup. faen. 33 caseus recens tritus impositus saepe illum tumorem -ssit (*rec. interpol. b* dissolvit; *antea*: tumor . . . reprimendus erit).

c *absolute*: CIC. Tusc. 2, 54 onera contentis corporibus facilius feruntur, remissis -unt (SEN. dial. 9, 6, 3 necesse est -ant o., quae ferente maiora sunt). LVCR. 6, 286 *fulmen* insequitur sonitus, displosa repente -ere ut caeli videantur templa superne. SEN. nat. 3, 27, 7 *diluvium* trahit . . . populos, ruinam an naufragium querantur incertos; adeo simul et quod -ret et quod mergeret venit.

B *in imagine, sc. in contextu illustrata*: 1 *per id, quod -itur*: ENN. scaen. 412 flammam sapiens facilius ore in ardente -it, quam bona dicta teneat (*cf. idem proverbium Symm. epist. 1, 31, 2 et Ennod. epist. 7, 16, 1 p. 185, 5* comprimere). AEDIT. epigr. 2, 6 ignem Veneris (LIV. 29, 31, 3 orientem illum i. *i. Masinissam*). ITALA Luc. 11, 53 (aur. = VVLG.) coeperunt pharisaei . . . graviter insistere et os eius -ere (*gr.* ἐπιστομίζειν *vel* ἀποστομίζειν, *cod. b al.* committere cum illo *sec. var. l. gr.* συμβάλλειν). LACT. inst. 5, 1, 4 oculos suos -unt, ne lumen videant, quod offerimus. FIRM. math. 1, 10, 13 ut . . . captivitatis iuga fatigatis iam et -ssis cervicibus poneremus (AMM. 14, 6, 5 gentium c. 14, 11, 26 *Nemesis* nunc erectas tumentium c. -it . . ., nunc bonos . . . extollit). AMM. 31, 12, 6 ut . . . -retur levius tumor barbaricus flammans. AVG. catech. rud. 14, 12 illud, quod exarserat (*antea*: exstingui). 2 *per id, quod -it*: PACVV. trag. 376 me facti -ssi iugo ([*trad.*, fati -ssit iugum *Grotius*]. ARNOB. nat. 2, 39 servitutis [AVG. civ. 1, 30 p. 47, 32 D.]. *cf.* FIRM. math. *sub 1*). CIC. S. Rosc. 10 onere officii (FIRM. math. 4, 10, 2 o. mendicitatis. 5, 1, 35 senectutis. 6, 30, 13 paupertatis. *cf.* CIC. leg. agr. 2, 69 succumbenti iam et -sso, Sullanis oneribus gravi). Rab. Post. 2 ruinas, quibus hic -ssus est (LIV. 30, 20, 4 domum nostram . . . r. Carthaginis -ssit. 34, 49, 2 civitatis. 45, 26, 6 patriae. SIL. 11, 256 Capuae. AMM. 31, 13, 2 *sinistrum cornu* multitudine hostium urgente (ac) si r. aggeris magni -ssum). de orat. 2, 360 -i memoriam imaginum pondere (SEN. Oed. 676 liceat hoc tuto tibi exuere pondus nec recedentem -at. benef. 5, 3, 2 fortunae vi ac p. FIRM. math. 5, 1, 31 senectutis. AMM. 14, 10, 14 armorum . . . et virium. 14, 11, 3 invidiae gravioris. COD. Theod. 6, 4, 22, 5[6] dispendii mole fatigatos subitum p. *muneris* -ssit). PHAEDR. 5, 1, 5 illam . . ., qua sunt -ssi, manum (*sc. tyranni*. VVLG. iud. 4, 24 *Israelitae* crescebant cotidie et forti manu -bant Iabin . . ., donec delerent eum). TERT. bapt. 9 p. 208, 12 dominatorem pristinum in aqua -ssum *ut Pharaonem*. PANEG. 11, 5, 4 captivitatis vinculis. AMM. 29, 4, 3 ne . . . inruentium -retur hostilium agminum mole (HIER. epist. 50, 2, 3 eloquentiae. COD. Theod. 5, 14, 31 [*si recte suppletur*]). VVLG. Iob 30, 12 pedes meos subverterunt et -erunt quasi fluctibus. AVG. civ. 3, 21 p. 133, 17 D. tantis malorum aggeribus -ssa Romana res publica. 3 *per varia vel affinia vel contraria*: CIC. S. Rosc. 121 quod quo studiosius ab istis -itur, eo magis eminet et apparet (QVINT. decl. 322 p. 268, 5 *dei* numquam ita -i veritatem voluerunt, ut non magnis suis vestigiis emineret). Cluent. 58 erigebat animum iam demissum et -ssum Oppianicus (Planc. 33 libertas, quae malis -ssa civilibus extollere iam caput et . . . se e. debebat). PVBLIL. B 26 bona . . . nisi sustineantur, -unt (*cf. app. crit.*). LVCR. 1, 63 cum vita iaceret in terris -ssa gravi sub religione. OCTAVIA 455 calcat iacentem *i. regem infirmum* vulgus. :: invisum -it. SEN. dial. 3, 8, 3 quomodo . . . ratio occupata et -ssa vitiis resurget (*cf.* 6, 1, 7 vitia penitus insidunt, nisi dum surgunt, -ssa sunt). PLIN. epist. 9, 18, 2 *memoriam copia* oneratam . . . et quasi -ssam. GELL. 12, 5, 8 exultantis eas *adfectationes* -it obteritque *ratio*. FIRM. math. 8, 1, 9 nec infortuniis -i nec felicitatis gaudio sublevari (AVG. serm. 35, 2 nec bonis parentum s. filios malos nec malis -i bonos). AMM. 16, 8, 6 veritas respiravit -ssa (MAXIMIN. c. Ambr. 139 respirante, quae . . . impugnatione a vobis -itur, veritate). HIER. epist. 47, 1, 1 tantis laudibus . . . -i me potius quam levari. 65, 13, 6 Photinus -itur *ea argumentatione*, sed Arrius caput levat. DRAC. laud. dei 1, 740 oppressores deus -it et . . . elevat elisos.

II *vi premendi variis modis dilatata vel deflexa*: A *-untur animantia* (*eorumque corpora, mentes sim.*; vitis, *sc. ut viva*, COLVM. 5, 6, 18): 1 *pro subi. ponuntur vel obversantur animantia* (*maxime homines; accedit abl. instr. sim. saepius, quae structura in pass. vergit ad 2*): a *respicitur actio momentanea, perfecta vel effectus*: α *subito superveniendi* (*exempla certiora; ambigua v. sub β*): (I) *animo, consilio inimico*: (A) *deprehendentis, convincentis* (*sc. delinquentem, maxime adulterum; huc spectare vid. locus parum explanatus* PLAVT. Cas. 996): PLAVT. Asin. 876 faxo ipsum hominem manifesto -as (Bacch. 858. 867 ne m. hominem -at neve enicet. Men. 562 Most. 511). Bacch. 860 *volo* illum cubantem cum illa -ere, ambo ut necem. 917 miles Mnesilochum cum uxore -ret sua

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

atque obtruncaret moechum manufestarium. Cas. 891 (893) forem obdo, ne senex me -ret. TERT. nat. 1, 7, 19 scitis et dies conventuum nostrorum, itaque et obsidemur et -imur et in ipsis arcanis congregationibus detinemur (*cf.* apol. 7, 4 cottidie obsidemur, cottidie prodimur, in ipsis plurimum coetibus . . . nostris -imur). 1, 7, 21 ne tales in publicum extrahamur, quales et -imur. Ⓑ *praevenientis, occupantis*: PLAVT. Merc. 224 huc praecucurri . . ., ne te -ret imprudentem (TER. Andr. 227 conveniam Pamphilum, ne de hac re pater i. -at.). TER. Andr. 181 id voluit nos sic necopinantis duci falso gaudio, . . . interoscitantis -i, ne esset spatium cogitandi. TIRO Gell. 6, 3, 27 si non occupaverimus, -emur *a Rhodiis*. LIV. 21, 11, 13 metum defectionis cum praebuissent, -ssi celeritate Hannibalis omiserunt mota arma. 21, 39, 5 *Hannibal* iunxisset . . . sibi *Gallos* . . . ni eos circumspectantis defectionis tempus subito adventu consul -isset. 24, 21, 4 ut ignaros omnium regios -rent, Syracusas contendunt *tyrannicidae* (40, 57, 1 -ssit . . . necopinantes i.que omnes Perseus et regnum . . . invasit).

Ⓒ *invadentis, impetum facientis (maxime in re militari)*: -ssi *interficiuntur, capiuntur sim.* (*exempla nonnulla etiam ad β trahi possunt, siquidem verbum -endi pleonastice intellegendum*): CIC. Verr. II 5, 122 *navis praefectus* quia . . . non fugit, -ssus a praedonibus et captus est (LIV. 23, 37, 6 undesexaginta vivi capti, qui . . . ex inproviso -ssi fuerant. PANEG. 8, 6, 1 cepit -ssam . . . manum piraticae factionis). fat. 18 morietur . . . vi -ssus Scipio. fam. 15, 4, 8 plerosque necopinantis -ssimus, qui occisi captique sunt (SEN. contr. 10, 1, 15 *patrem* solum sine comite -ssum et o. VELL. 1, 1, 2 *Aegisthi* scelere . . . et facinore uxoris -ssus occiditur). CAES. Gall. 5, 38, 4 subito -ssam legionem . . . interfici (LIV. 25, 24, 2 -ssos in cubilibus interfecerunt. IVST. 1, 8, 8 *vino* saucios -it omnesque . . . i. 5, 11, 9). LIV. 1, 11, 1 palatos in agris -ssit; fusi igitur primo impetu . . . hostes (FRONTIN. strat. 2, 1, 8 universis viribus -ssum fudit hostem). 2, 40, 10 *Coriolanum* invidia rei -ssum perisse (41, 18, 2 ex agris demigrantes -ssi . . . perierunt). 5, 16, 5 redeuntes a populationibus . . . -ssere; multos mortales obtruncant. 8, 24, 7 praesidia . . . improviso hostium adventu -untur; deletisque eis *eqs.* 25, 38, 17 inter . . . inermis in cubilibus suis -ssos . . . caedes edatur. 33, 19, 3 improviso hostes -ssit; magna multitudo . . . caesa est (36, 18, 8 Aetolis . . . caesis, incautos enim et plerosque sopitos -erat). 40, 38, 1 *Ligures* improviso -ssi . . . dediderunt se. CVRT. 8, 10, 20 -ssi . . ., ubi non expectaverant hostem, omni clade perdomiti sunt. *al.* *vario contextu*: CIC. Rab. Post. 27 *Rutilius Rufus* cum a Mithridate Mytilenis -ssus esset, crudelitatem regis in togatos vestitus mutatione vitavit (*similiter carent successu impetus*: CAES. Gall. 7, 46, 5 ut Teutomatus . . . subito in tabernaculo -ssus . . . vix se . . . eriperet. LIV. 39, 49, 1 *Philopoemen* in valle iniqua . . . -ssus; ipsum potuisse effugere. SVET. Aug. 16, 3 -ssus ex improviso . . . aegerrime effugit). CAES. Gall. 7, 8, 3 quibus -ssis inopinantibus *eqs.* 7, 50, 4 *centurio* a multitudine -ssus. BELL. Alex. 45, 4 Vatiniani repente -ssi. 75, 1 neque opinans imparatusque -ssus. LIV. 10, 32, 8 inproviso. 28, 15, 2 -ssos matutino tumultu. 29, 12, 2 quod nisi . . . perficere maturasset *Philippus*, bellantem eum cum Aetolis . . . -isset *proconsul*. 41, 2, 9 *tribunum* adhortantem suos -erunt. 41, 3, 7 si in praeda occupati barbari subito -antur. SEN. contr. 9, 4, 20 -ssi sunt in templo ab omni multitudine *infensa*. SEN. dial. 6, 9, 3 non decipies me, fortuna, nec securum aut neglegentem -es. *al.*

(II) *mera vi offendendi, in aliquem incidendi*: PLAVT. Rud. 387 i . . . intro, sedentem flentemque -es. CIC. Att. 12, 32, 1 volo vitare, ne illae ad me veniant; . . . rogo, ut explores, ad quam diem hic ita possim esse, ut ne -ar (*de iisdem* 12, 34, 1). 13, 22, 4 a quis *coheredibus* sine te -i militia est (*cf. de iisdem 13, 14, 1* si . . . me convenerint). 13, 38, 2 vereor . . . ne in Tusculano -ar. BELL. Alex. 57, 3 quattuor cohortes a vernaculis (*i. a legione vernacula*) -ssas ad Obuculam cum his ad secundam pervenisse legionem. HOR. sat. 2, 4, 17 si vespertinus subito te -erit hospes. LIV. 22, 49, 12 haec eos (*i. Lentulum et Paulum*) agentis prius turba fugientium civium, deinde hostes -ssere (*inde, ut vid.*: FRONTIN. [?] strat. 4, 5, 5). 37, 7, 10 explorabitur *regis animus*, si nihil ex praeparato agentem -et, qui mittetur.

β *conficiendi, consumendi*: Ⓘ -*untur quilibet adversantes, renitentes*: Ⓐ *generatim*: PLAVT. Rud. 456 in aram ut confugiamus, prius quam huc scelestus leno veniat nosque hic -at. CIC. Catil. 1, 18 (*verba patriae ad Catilinam*) discede . . ., ne -ar. Mur. 78 a quo (*sc. equo Troiano*) numquam me consule dormientes -emini. 82 inermem et debilitatum *Catonem tribunum plebis*. Sest. 11 deprehensis atque -ssis domesticis hostibus. har. resp. 3 *me* una cum re publica -ssum exstinctumque. Pis. 11 *consilia* ad me -endum. 30 quorum mens fuerit -ssa praemio, lingua astricta mercede. Mil. 82 patriae proditoribus -endis. rep. 1, 65 *tyrannum* (*postea*: interfecit aut eiecit). leg. 3, 34 vi. off. 2, 81 tyrannum Nicoclem improviso. Att. 11, 9, 1 cum iam lege etiam sim confectus et -ssus. *al.* BRVT. (?) Cic. ad Brut. 1, 16 (9, 24 Sj.), 6 *cum* liberi tyrannorum -ssis illis eodem supplicio adficiantur. NIGID. Gell. 9, 12, 6 qui instat . . . alicui eumque . . . urget -ereque eum studet. PVBLIL. Q 19 cogi -ere, quem salvum velis. S 48 supplicem hominem. BELL. Hisp. 19, 3 *familiam transfugam* -ssam et iugulatam. SALL. Iug. 7, 1 neque per vim neque insidiis -i posse hominem (OCTAVIA 32 FIRM. math. 5, 2, 8). NEP. Dion 4, 1 *ne* occasionem sui daret -endi. *al.* LIV. 4, 14, 5 consensu patrum (6, 20, 3 VIR. ill. 36, 1). 7, 39, 14 somno gravem Quinctium -ssum. 42, 13, 9 ut manu debitorum obnoxia sibi optumatis -ret. *al.* SEN. contr. 2, 5, 8 in tormentis. VELL. 2, 45, 2 -ssi Ciceronis *in exilium pulsi*. 2, 88, 3 -sso Lepido. 2, 91, 2 *coniurati* -ssi auctoritate publica. 2, 118, 2 neminem celerius -i, quam qui nihil timeret. 2, 129, 9 nova molientem. VAL. MAX. 3, 3, 1 inter molitionem . . . propositi -ssus *Scaevola*. 8, 6, 2 in L. Saturnino -endo. PHAEDR. 1, 1, 15 qui fictis causis innocentes -unt. 1, 9, 3 -ssum ab aquila et fletus edentem . . . leporem. *al.* *formae stirpis perf. act., quibus respicitur praeter actionem etiam condicio inde orta* (*exempla manifestiora*): CIC. Verr. II 5, 14 quin servorum *seditiosorum* animos summa formidine -erit, cum viderent *eqs.* (*cf.* LIV. 1, 51, 1 ut eundem terrorem, quo civium animos domi -erat *i. nece Servii*, Latinis iniceret). SALL. (?) rep. 1, 8, 2 animum . . . servitio -ssere. OV. trist. 1, 5, 75 me deus -ssit . . ., illi *Vlixi* diva ferebat opem (*cf.* PETRON. 71, 1 et servi homines sunt . . ., etiam si illos malus fatus -ssit). Ⓑ *praevalente vi interficiendi, necandi*: CIC. Mil. 40 occasio . . . illius -endi (*39* interficere). Phil. 11, 5 -ssus Trebonius. VARRO rust. 3, 16, 35 ne infirmiores *apes* a valentioribus -antur. LVCR. 6, 408 si nec opinantis . . . volt -ere igni *Iuppiter*, cur tonat . . .? SALL. Catil. 27, 4 Ciceronem (*postea*: confodere). OV. met. 5, 150 omnibus unum *Perseum* -ere est animus. LIV. 3, 66, 4 occaecatos lupos . . . -endi occasionem esse (*in imag. de re p. Romana*). 40, 12, 20 consilium fratris -endi (*15* parricidio). VELL. 2, 110, 6 -ssi cives Romani, trucidati negotiatores. VAL. MAX. 1, 7 ext. 4 ut ad eum *aprum* -endum mitteretur. PHAEDR. 2, 4, 10 ut nostram . . . progeniem -at *aper*. SEN. Herc. O. 430 donec . . . intendat arcus meque natumque -at. OCTAVIA 463 patiar . . . sanguinem nostrum peti . . ., ut subito -ar. CVRT. 3, 6, 6 me -i patiar. VAL. FL. 3, 24 -ssit iaculo . . . leonem. QVINT. decl. 268 p. 96, 18 Demosthenem . . . -ssum veneno. TAC. hist. 1, 5, 2 Nymphidius . . . in ipso conatu -ssus. ann. 14, 33, 1 si quos imbellis sexus aut fessa aetas vel loci dulcedo attinuerat, ab hoste -ssi sunt. FLOR. epit. 3, 18, 4 *Drusus* domestico scelere -ssus. 3, 22, 9 -sso domestica fraude Sertorio. CIL VI 1343, 5 (*s. II extr.*) cuius memoria per vim -ssi in integrum . . . restituta. CYPR. zel. 5 *Abel* iniuste -ssus est. *al.* Ⓒ *praevalente vi stuprandi* (*sc. vi adhibita*): SEN. Herc. f. 478 pecorum . . . ritu virginum -ssi greges. CIL IV 1879, 3 ea⟨m⟩ Xamus amat ⟨I⟩onicus; -ssit nam. HIER. epist. 55, 5, 1 *desponsata viro si* fuerit -ssa et non clamaverit (*sec. deut. 22, 23 ubi Vulg.* concubuerit cum illa). VVLG. gen. 34, 2 dormivit cum illa vi -ens virginem (*cf. Ps. Cypr. cena 226* supprimitur, *244* comprimitur). II reg. 13, 12 noli -ere me. 13, 14 praevalens viribus -ssit eam et cubavit cum illa. 13, 32. Esth. 7, 8 reginam (*Itala Complut.* conprimes). Ezech. 22, 11 frater sororem suam . . . -ssit. AVG. civ. 1, 18 p. 30, 4 D. *pudicitia* etiam -sso corpore non amittitur. p. 30, 32 femina . . . violenter -ssa et alieno conpressa peccato. 1, 19 p. 31, 8 illius tantum esse flagitium, qui -ens concubuerit, non illius, quae -ssa concumbenti nulla voluntate consenserit. *et al. in isdem capitibus.* 2, 17 p. 73, 13 Lucretiam stupro violenter -erat. PS.AVG. hypomn. 4, 9, 17 cognatam. PS.TERT. execr. 6 ut violaret Europam . . ., ut -ret Antiopam. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 98 ne reginam . . . -ret . . . et ut abstineret etiam ab aliis . . . concubinis (*gr.* ἀδικεῖν). PASS. Thecl. Bc 26 p. 70, 23 ne -as peregrinam, ne vim facias dei ancillae (*gr.* βιάσῃ, *aliae verss.* conprimas, nocere, maculare, vim facere).

(II) *in re militari, -untur copiae sim., imperatores* (*nec non singuli milites*): Ⓐ *generatim*: CIC. inv. 1, 69 Lacedaemonios. 2, 123 auxilia. Font. 26 *Galli* bello superati et -ssi (NEP. Dat. 9, 1 *opp.* insidiis interficere. PORPH. Hor. carm. 1, 2, 30–31 Actiaco. LIV. perioch. 24 nocturno b. -ssus fugatusque *Philippus. al.*). 36 *nationes* reliquas suis . . . armis conficiat atque -at (VELL. 2, 23, 5. 2, 68, 2 consularibus. ASCON. Corn. p. 52, 12 LIV. perioch. 69). Mur. 32 *Mithridatem* repressum . . ., non -ssum reliquit *Murena*. fam. 10, 13, 2 qui . . . Antonium -erit, is bellum confecerit (*eadem fere*: 10, 19, 2. 11, 12, 2). *al.* BRVT. Cic. ad Brut. 1, 4, 3 (9, 12, 1 Sj.) Antonium. 1, 17, 2 (9, 25, 2 Sj.). LENT. Cic. fam. 12, 14, 4 confectum esse iam et -ssum Dolabellam (*ibid. iterum*). PLANC. Cic. fam. 10, 15, 3 equitatum. *al.* VARRO ling. 5, 87 hostis. CAES. Gall. 3, 2, 2 legionis . . . -endae consilium. civ. 3, 69, 3 ne . . . -retur, . . . sese recipiebat *cornu. al.* HIRT. Gall. 8, 3, 1 ab equitatu. 8, 36, 1. BELL. Alex. 75, 2 multitudine telorum. *al.* BELL. Afr. 19, 2 ut . . . ab equitatu circumventi -rentur. 50, 3. SALL. hist. frg. inc. 6 hostes aut -ssi aut dilapsi forent. *al.* NEP. Them. 4, 4 quos si statim aggrederetur, brevi universos -ssurum. *al.* VERG. Aen. 9, 398 *Euryalum* manus omnis . . . -ssum rapit. LIV. 4, 10, 5 odio inermes -ssi *Volsci*. 8, 10, 9 castra . . . capta multique mortales ibi vivi -ssi. 31, 37, 9 haud multum afuit, quin iacens -retur *rex*. 42, 65, 5 praesidium . . . haud magno certamine -i posse (EVTR. 9, 17, 1 quosdam imperium usurpare conatos). *et saepe apud rerum scriptores.* Ⓑ *cum determinationibus indicantibus victoriam ex impetu subito, inopinato partam esse* (*cf. p. 787, 18*): CAES. Gall. 4, 4, 5 inscios inopinantesque Menapios (7, 61, 1 LIV. 34, 13, 3. *cf.* LIV. 41, 7, 9 stationes . . . necopinantes. FRONTIN. strat. 1, 4, 7 custodes . . . inopinatos [FLOR. epit. 2, 6, 52 hostem]). 5, 26, 2 subito . . . -ssis lignatoribus (FRONTIN. strat. 2, 5, 14. 2, 9, 10). HIRT. Gall. 8, 24, 3 repentino latrocinio atque impetu (LIV. 26, 12, 2 r. adventu incautos. IVST. 5, 5, 2 r. adventu. *cf.* EVTR. 10, 5 eum . . . repentinus -ssit). NEP. Dat. 4, 3 imprudentem parva manu (Eum. 8, 6). LIV. 9, 16, 9 praesidium . . .

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

necopinato. 9, 25, 6 incautos (23, 41, 11. 37, 4, 9. FRONTIN. strat. 3, 11, 3 simulato regressu. TAC. hist. 4, 56, 1 quo incautiorem Voculam -rent). FRONTIN. strat. 2, 5, 42 nihil exspectantes. 3, 1, 2 nihil tale metuentes. 3, 11, 4 securos . . . et sacrificio . . . occupatos. FLOR. epit. 4, 2, 18 subito impetu. VEG. mil. 3, 22 p. 114, 7 manus . . . superveniens -it ignorantes.

(III) *apud iudicem, -itur reus, patronus, testis (sc. damnando vel confutando; maxime contra ius)*: CIC. Quinct. 7 quo is facilius quem velit iniquo iudicio -ere possit (Cluent. 30 Oppianicum i. -ssum et circumventum. 192 circumvenire i. capitis atque -ere filium. FLOR. epit. 1, 24, 3 -ssam i. filiam. VIR. ill. 78, 2 Dolabellam. EVGRAPH. Ter. Phorm. 275. *cf. usu laxiore*: CIC. Catil. 1, 16 cum sis gravissimo i. taciturnitatis -ssus). div. in Caec. 26 non . . . homo improbus -endus . . ., sed . . . improbitas . . . exstinguenda atque delenda. 44 numquam ille me -et consilio, . . . artificio pervertet *eqs.* Verr. II 1,20 his criminibus, his testibus . . . sic obrutus atque -ssus est, ut . . . nemo istum comperendinatum sed condemnatum iudicaret (LIV. 1, 51, 2 oblato falso c. insontem. VAL. MAX. 6, 9, 10 lege Caecilia repetundarum c. TAC. hist. 4, 25, 4 falso c. PAVL. dig. 48, 18, 18, 9 ROMVL. fab. 51, 11 rec. gall. [*rec. vet.* c. victus, *rec. W* adprehensus]). 4, 150 *testes.* Font. 17 testimoniis (SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 112, 8 falsis). Cluent. 77 *Oppianicum* pecunia -ssum esse (127 *syn.* circumventus. PS. ASCON. Verr. p. 255, 24 reus). Sest. 2 quos vi . . . delere non potuerunt, hos . . . vestris sententiis se -ssuros arbitrantur (Balb. 64). Vatin. 25 *Lentulum* Vetti indicio. Phil. 2, 56 vi . . . et armis. Brut. 127 rogatione Mamilia Iugurthinae coniurationis invidia . . . -ssus est *Galba* (QVINT. inst. 7, 2, 30 reum). *al.* PVBLIL. S 31 se damnat iudex, innocentem qui -it. SEN. contr. 1, 3, 7 -ssa est virgo sine gratia. 3, 2, 2 patris auctoritate. 7, 1, 15 privignum immerentem. 9, 6, 18. VAL. MAX. 1, 5, 2 *damnatione.* 3, 8 ext. 4 sontem. 6, 5, 6 quibus *documentis* facile -i posset. 8, 1 absol. 7 cum . . . suffragiis damnatus esset, proclamavit se innocentem -i. 8, 1 damn. 3 suffragiis. 8, 5, 7 potentia inimicum (VLP. dig. 1, 16, 9, 5 per adversarii sui p.). *al.* ASCON. Scaur. p. 24, 27 sequestrem -endi eius. QVINT. inst. 12, 9, 20 *si* in respondendo fuerit subito dicendum . . ., non -ssum se ac deprehensum credet orator. decl. 386 p. 432, 23 si innocens -ssus essem. TAC. ann. 13, 42, 1 eius -endi gratia repetitum . . . senatus consultum. 16, 32, 3 *testis* emptus ad -endum amicum. PLIN. epist. 9, 13, 4 inimicos . . . postulaverat simul et -erat. CALL. dig. 42, 1, 33 (*rescr. imp. Hadr.*) conspiratione adversariorum et testibus pecunia corruptis (SCHOL. Cic. Bob. p. 160, 25 reus innocens). *al.*

b *respicitur magis ipse cursus actionis vel status -ssus continuus (sc. de variis modis vexandi, adfligendi; exempla certiora; gr. resp. fere καταδυναστεύω, quod non adnotavimus)*: α *vario usu*: CIC. S. Rosc. 27 hospiti . . . -sso iam desperatoque (*i. S. Roscio*). CAES. Gall. 6, 11, 4 suos . . . -i et circumveniri *a potentiore* non patitur. GRAN. LIC. p. 17, 3 *cum Marius* se omnibus quasi -ssum (-ssus *trad.*) ab inimicis commendaret. VLP. dig. 50, 4, 3, 15 *munere.* ITALA Ezech. 18, 7 (Cypr. testim. 3, 48; Hier. *ad l.* p. 171A) *iustus* hominem non -et (-erit *Hier.*, h. inopem non deprimet *cod. 175 al.*, contristaverit *Vulg.*). Zach. 7, 10 (Iren. 4, 17, 3 = 4, 29, 4 H.; Hier. *ad l.* p. 1461B) viduam et orphanum (pupillum *Hier.*) . . . et pauperem nolite -ere (non -atis *Hier.*, ne exercueritis potentatum *Iren. 4, 36, 2 = 4, 58, 2 H.*, per potentiam . . . nocere *Lucif. Athan. 1, 37 al.*, calumniari *Vulg.*). Mal. 3, 5 (Hier. *ad l.* p. 1566B) -unt per potentiam viduas (Iac. 2, 6 [Aug. epist. 167, 3 *al.* = VVLG.] divites p. p. -unt vos [*cod. ff* potentantur in vobis]. VVLG. lev. 25, 46 fratres [*cf. 25, 43* adfligas . . . p. p.; *Lugd.* deprimat]. deut. 21, 14 *captivam* [*Lugd.* spernes]). act. 10, 38 (Iren. 3, 12, 7 = 3, 12, 8 H.) curans omnes, qui -ssi erant a diabolo (*codd. d, g* obtinebantur, *p* deprimebantur, VVLG. omnes -ssos). CYPR. Demetr. 12 inpugnatis adque -itis dei servos. CLAVD. DON. Aen. 1, 45 p. 21, 9 quorum (*i. Paridis et Ganymedis*) ex facto . . . non debuit alios -ere *Iuno.* VVLG. Iob 19, 3 non erubescitis -entes me (*Hier. interpr. Iob* incumbere mihi, *gr.* ἐπίκεισϑε). Ezech. 22, 29 pauperem adfligebant et advenam -bant calumnia absque iudicio. *al.*

β *speciatim*: (I) *in re publica, -unt magistratus iniqui, tyrannus sim.* (*cf. p. 792, 23*): CIC. Verr. II 3, 53 tanta ab isto iniquitate -ssus est, ut . . . profugeret. 4, 111 non vim, non contumelias, quibus vexati -ssique erant, conquerebantur. leg. agr. 2, 46 *decemviros* mitti ad socios liberandos an ad -endos. 2, 74 vectigalibus atque omnibus copiis ipsum populum Romanum coerceas, -as. Phil. 5, 6 populi Romani servitute -endi (IVST. 11, 1, 2 iniusta s. -ssi. VVLG. Esth. 14, 8 durissima nos -unt s. [*gr. C 19* ἐν πικρασμῷ δουλείας]. *cf.* ITALA gen. 15, 13 [Ps. Aug. quaest. test. I 10, 2] servitio -ent eos [*gr.* δουλώσουσιν, Ambr. Abr. 2, 9, 62 s. -entur, *Aug. civ. 16, 24* in s. redigent, *Vulg.* subicient eos s.]). rep. 1, 50 *regem* populo -sso dominantem. 3, 43 cum crudelitate unius -ssi essent universi. leg. 3, 34 *populus* -ssus dominatu ac potentia principum. off. 2, 24 qui vi -ssos imperio coercent. Att. 2, 16, 2 -ssos vos, inquit *Pompeius*, tenebo exercitu Caesaris. CAES. civ. 1, 22, 5 se et populum Romanum factione paucorum -ssum (VOPISC. Tac. 13, 5 constat f. eum -ssum . . . animo defecisse). SALL. (?) rep. 2, 11, 1 *patres* -ssi ex aliena libidine. LIV. 2, 23, 2 *se* domi a civibus captos et -ssos esse (*cf.* 24, 47, 6 captos -ssosque a paucis esse *Arpinos*). 25, 29, 3 -ssis nobis. 26, 30, 7 -ssis Syracusanis. 31, 31, 8 ab externis tyrannis. 42, 28, 3 scelere fratris -ssos Ligures. CAPITOL. Pius 6, 1 nec ullo laetatus est lucro, quo provincialis -ssus est. HIER. in Is. 6, 1 l. 27 (*unde* PS. AMBR. mans. 1 p. 12C) Pharao, qui -bat Israel luto et paleis et lateribus (*cf. Vulg. exod. 1, 14* premebantur, *ubi Lugd.* deprimebant). VVLG. exod. 1, 12 quanto . . . -bant eos, tanto magis multiplicabantur (*Itala Lugd.* humiliabant, *Cypr. Fort. 10* deprimebant, *Vict. Vit. 1, 23* affligebant, *gr.* ἐταπείνουν). iud. 10, 8 adflicti . . . sunt et vehementer -ssi per annos decem et octo (*Itala Lugd.* tribulaverunt, *gr.* ἔϑλασαν). *al. ibidem.* (II) *in re militari, sc. urgendo, incumbendo*: HIRT. Gall. 8, 13, 2 perterriti . . . ii, qui aut comminus -bantur aut eminus vulnerabantur. LVCAN. 6, 208 densis elephans -ssus ab armis . . . discutit hastas. PETRON. 141, 9 Saguntini -ssi ab Hannibale humanas edere carnes. FLOR. epit. 4, 12, 45 barbarus undique infesto exercitu -ssus *sese interfecit.* CAPITOL. Gord. 23, 4 quem *usurpatorem* Gordianus . . . obsessis coniuratis ita -ssit, ut ad eum tradendum . . . venirent. AMM. 26, 9, 3 metu, ne traheretur captivus *rex*, adversos fortius -erunt.

2 *pro subi. sunt res (structurae passivae nonnulla exempla sub 1 digerere maluimus, ubicumque abl. rei magis instrumentum agentis significat)*: a *adfectiones (non distinximus colores aut invadendi, superveniendi sim. aut molestandi, urgendi aut consumendi, conficiendi)*:

α *potius corporis*: (I) *active*: TER. Eun. 601 interea somnus virginem -it (RVT. LVP. 2, 7 bibentem. CELS. 2, 8, 25. SEN. dial. 5, 29, 1 inter . . . pervigilia fessum. CVRT. 4, 13, 17 corpus. 6, 8, 21. APVL. met. 10, 35, 5 me quieti traditum. HIER. epist. 22, 7, 1 repugnantem. *al.*). CIC. Verr. II 3, 213 Antonium . . . in mediis eius iniuriis et cupiditatibus mors -ssit (SEN. contr. 1, 1, 1 egentem. SEN. dial. 6, 11, 5 longa conantem. FIRM. math. 6, 22, 7 cita m.). Att. 15, 1, 1 cum . . . medicum tantus inproviso morbus -erit (PS. QVINT. decl. 13, 17 aetas longior aut m. *apes*). LIV. 1, 7, 5 *Herculem* cibo vinoque gravatum sopor (APVL. met. 11, 3, 1 mihi marcentem animum. EVSTATH. Basil. hex. 8, 7, 6 te minime [*gr.* μὴ παρόντος]). CELS. 2, 8, 42 si . . . adhuc inanem nervorum distentio -ssit. VVLG. Iob 16, 8 -ssit me dolor meus (*Hier. interpr. Iob* lassavit). (II) *passive*: LAEV. carm. frg. 8 senio -ssum. CIC. Cluent. 22 haec cum agere instituisset, -ssa morbo est (VELL. 2, 23, 1 m. -ssus decessit. CELS. 2, 13, 1 comitiali. COD. Iust. 6, 23, 8, 1 *a. 290*). Phil. 9, 15 cum . . . vi morbi -ssus vitam amiserit (*cf.* COLL. Mos. 3, 4, 1 servum . . . vi aegritudinis graviter -ssum fati munus implesse). ac. 2, 53 vino aut somno -ssos aut mente captos (CAES. civ. 2, 38, 5 FEST. p. 344. SEN. epist. 83, 15 inexcitabili. ITALA act. 20, 9 [Nicet. vigil. 7] *ubi gr.* καταφερόμενος, *cod. g* pressus, *d* demersus, *Vulg.* cum mergeretur somno. AMM. 18, 8, 3 vino . . . et s. 29, 5, 54. *al.*). Tusc. 5, 23 omnibus -ssum corpus et confectum doloribus (5, 26 toto corpore. fam. 9, 14, 3 totius corporis d. GELL. 12, 5, 9 gemitus . . . indicia non victi nec -ssi a d., sed vincere eum atque -ere enitentis. HIPPOCR. progn. 24 [*gr.* πιεζεῦνται, *postea*: perturbantur]). fam. 16, 23, 1 tanta se epiphora -ssum, ut loqui non possit. HOR. sat. 2, 3, 145 lethargo grandi. VAL. MAX. 5, 1 ext. 1 iam fato -ssa *dextra Alexandri morientis.* CELS. 5, 27, 2C quo *aquae timore* -ssis in angusto spes est. PLIN. nat. 32, 129 volvae strangulatu (*cf. Önnerfors, Pliniana 95 sq.*). GELL. 12, 5, 1 aegra valetudine -ssum decumbere (FIRM. math. 2, 29, 16. 8, 19, 5 vitiorum v. -ssi . . . morientur). COD. Iust. 10, 51, 1 (*imp. Gord.*) caecitate (FIRM. math. 8, 4, 13. 8, 7, 3 repentinis). *al.* *supplendus est abl. adfectionis*: CIC. Cael. 59 ille moriens, cum iam ceteris ex partibus -ssa mens esset, *eqs.* SEN. Herc. f. 1052 ut somno gravi vis victa morbi pectus -ssum levet. CAEL. AVR. chron. 4, 8, 107 quibusdam . . . repentinus casus occurrit, ut -ssi obmutescant, numquam similiter affecti. GREG. TVR. Mart. 2, 33 factus est in exstasi et . . . iacebat ut mortuus; qui cum . . . per duarum horarum aut amplius fuisset -ssus . . ., subito ad sensum suum revertitur. β *potius animi*: *passive*: SISENNA hist. 79 formidine. RHET. Her. 4, 52, 65 cum . . . omnes timore -ssi domi continerentur. CIC. Pis. 39 conscientia -ssus scelerum. de orat. 3, 24 opinionibus . . . vulgi. Tusc. 3, 27 sapienti accidere posse, ut aegritudine -atur (*antea*: a. esse confectus). fam. 4, 6, 1 -or interdum et vix resisto dolori *morte Tulliae accepto.* LIV. 4, 61, 8 multitudo repentino pavore -ssa in deditionem venit. 24, 33, 5 metu. IVVENC. 4, 360 luctu. FIRM. math. 8, 6, 7 levibus commotionibus -untur et . . . timoris incursione quatiuntur. PRISCILL. tract. 1, 26 -ssas caecitate mentes. AMM. 21, 9, 7 -ssam terrore vix colligens mentem. VVLG. thren. 1, 4 amaritudine. RVFIN. hist. mon. 33 quacumque maestitia quocumque taedio -ssa fuisset anima (PALLAD. hist. mon. II 8 p. 353A *ubi gr. p. 40, 22 B.* ἀκηδιᾶν, *I 5 p. 266A* acediam perpessus). AVG. civ. 9, 6 p. 376, 29 D. mens passionum vitiis subiugata et -ssa (quant. anim. 34, 78). perf. iust. 12, 29 qui peccato . . . si aliquando premitur, non -itur. DRAC. laud. dei 3, 661 delicta . . . quibus -or. PS. VIGIL. THAPS. trin. 1, 19 heretici suis -ssi blasphemiis. CE 853, 1 (*s. V?*) criminibus multis. *active (formis perf. comprehenditur etiam condicio oppressione orta; cf. p. 788, 9)*: CIC. Verr. II 5, 139 furor . . . animum . . . tanta -ssit amentia, ut *eqs.* (Phil. 2, 65 tantus . . . te stupor -ssit vel . . . tantus f.). div. 2, 148 superstitio . . . -ssit omnium fere animos atque hominum imbecillitatem occupavit. SALL. or. Phil. 19 haec si placent, si tanta torpedo animos -ssit. AMM. 25, 8, 4 dum nos inpendentium aerumnarum -it

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

timor. 28, 4, 5 tanta plerosque labes insanabilium flagitiorum -ssit. BOETH. cons. 1, 2, 4 W. pudore an stupore siluisti? mallem pudore, sed te, ut video, stupor -ssit.

b *variae*: *α praevalente colore conficiendi, consumendi, superandi*: ① *quovis modo*: *active*: ACC. trag. 118 postquam parvos vos -ssit famulitas. CIC. Cluent. 125 ista censoria, sive voluntas sive opinio fuit, . . . hunc innocentem -ere posse videatur. Catil. 4, 3 me vis aliqua. PVBLIL. Q 20 quem fama semel -ssit, vix restituitur. SALL. Iug. 14, 15 alium alia clades -ssit. SEN. contr. 1, 8, 10 quam periculosa res esset invidia, quam magnos viros -isset (VELL. 2, 7, 4). VAL. MAX. 9, 2 ext. 6 *coniuratio* septem magos. SEN. dial. 11 (12), 13, 1 ignominia . . ., quae . . . -ere animos solet. nat. 3, 20, 5 huius aquae sulphurea vis . . . mentem aut furore movet aut sopore -it. epist. 74, 4 unum calamitas -it, ceteros metus. HIER. epist. 50, 4, 2 *contradicentium* auctoritas. *al.* *passive*: CIC. Cluent. 91 *C. Iunius* -ssus est non causa, sed tempore (*antea*: condemnatus est). VAL. MAX. 3, 2, 16 non periculo -ssus . . ., sed metu vacuus (FIRM. math. 5, 3, 3 -entur ab his p. AMM. 18, 5, 2). SEN. dial. 11 (12), 13, 6 ea mala, quibus alii -untur, evertit. epist. 91, 8 quantum plurimum potest evenire, praesumamus animo, si nolumus -i nec illis . . . obstupefieri (*vix ad γ*). GELL. 1, 22, 13 supra laborem esse neque -i a labore (*ad Verg. georg. 3, 127* superesse labori). FIRM. math. 1, 9, 3 cedamus . . . fide veritatis -ssi. AVSON. 419, 4 p. 354, 36 P. non ingratus beneficiis, sed -ssus. VVLG. prov. 11, 27 qui . . . investigator malorum est, -etur ab eis. 25, 27 qui scrutator est maiestatis, -itur gloria. ② *morte inferenda (sublucet hic illic color subito superveniendi)*: *active*: HOR. sat. 1, 1, 99 ne se penuria victus -ret (VEG. mil. 4, 7 armatos). OV. Ib. 302 ut Achilliden . . . -at hostili tegula iacta manu. LIV. 9, 37, 9 maximam partem ad arma trepidantes caedes -ssit (25, 39, 11). 21, 5, 2 ne se quoque . . . cunctantem casus aliquis -ret. 30, 6, 6 quos non -erat ignis, ferro absumpti. SEN. suas. 4, 3 plerosque dixere victuros *astra*, at nihil metuentis -ssit dies (*item de hora fatali*: CELS. 2, 1, 2 autumnus plurimos). 7, 4 multos . . . animi sui contemptus -ssit, multos . . . animi ipsa admiratio eripuit. SEN. Herc. f. 1134 umbrae . . . quas in primo limine vitae scelus -ssit patriusque furor. Herc. O. 920 sanguis hunc Nessi -et. TAC. hist. 3, 68, 1 repentina vis . . . Caesarem -erat, occultae Gaium insidiae (FLOR. epit. 2, 6, 36). AMM. 14, 11, 24 Gallum actus -ssere crudeles. 22, 3, 11 *Apodemium et Paulum* vivos exustos qui sperari debuit, -ssit eventus. VEG. mil. 4, 19 *machina* defensores moenium.

passive: LIV. 42, 11, 5 haec (se)cum volutantem in animo -ssum fato *Philippum* (42, 52, 7 inter apparatum belli f. -ssum. CE 640, 3 f. -ssa sinistris). CELS. 2, 8, 26 *aegroti* fiducia secundae valetudinis -untur. COLVM. 5, 6, 18 vitis . . . incremento arboris (*inde* PALLAD. 3, 10, 5). CIL III 2519, 3 incendio. 7988, 4 (*si recte suppletur*).

β praevalente colore urgendi, adfligendi sim.: *passive*: CIC. Catil. 2, 4 si illum . . . morte multassem, fore ut eius socios invidia -ssus persequi non possem (TAC. ann. 3, 16, 3 i. falsi criminis -ssus . . . deos . . . testor). 2, 8 aere alieno (SALL. Catil. 40, 1 SEN. dial. 11 [12], 10, 9 VIR. ill. 29, 3. VVLG. I reg. 22, 2 qui erant in angustia constituti et -ssi a. a. et amaro animo). fin. 5, 77 illud . . . repugnat, eundem beatum esse et multis malis -ssum (Tusc. 4, 39 Att. 11, 14, 1. LVCR. 5, 1207 pectora. CVRT. 5, 4, 31 FIRM. math. 1, 7, 2). Att. 11, 13, 2 omnibus rebus me esse -ssum. CATVLL. 68, 1 fortuna casuque -ssus acerbo (AMM. 28, 1, 37 VEG. mil. 3, 22 p. 113, 15). HIRT. Gall. 8, 5, 4 -ssi Carnutes hiemis difficultate, terrore periculi (*cf.* PANEG. 11, 9, 2 hominibus atque regionibus vi frigorum adstrictis et -ssis). SALL. hist. frg. 1, 11 fenore -ssa plebes (FIRM. math. 6, 17, 3; *in imag.*: AVG. serm. 216, 5, 5 inveniet nos . . . f. -ssos *i. peccatis*). IVVENC. 4, 279 famis . . . dura dicione (*cf.* HYG. astr. 2, 33 p. 72, 8 fame). FIRM. math. 2, 3, 2 infortuniis. 5, 2, 9 laboribus (8, 29, 10 perpetuis). *al.* CHAR. gramm. p. 410, 31 B. eripere aerumnis -ssos. SCHOL. Cic. Bob. p. 137, 8 magis iniquitate temporis -ssum populum Romanum quam ingratum (*ad Cic. Sest. 122* non . . . ingrati, sed miseri). HYG. astr. 2, 4 p. 36, 12 solitudine ac pauperie. AVG. civ. 2, 23 p. 86, 13 D. inopia (COMM. instr. 2, 20, 20). *al.* *active*: HIER. quaest. hebr. in gen. p. 52, 19 quamvis . . . eloquentiae ipsorum umbra nos -at . . ., nos magis scripturae . . . auctoritate ducimur. tract. in psalm. I p. 290, 1 si nos -it mendacium, non contristemur. VVLG. gen. 41, 56 illos -erat fames (RVFIN. hist. 3 ind. capit. 6 *gr.* πιέσαντος). NOVELL. Valent. 25 pr. sanctiones quae sic -unt . . . libertos, ut *eqs.*

γ praevalente colore subito vel intempestive superveniendi: *passive*: CIC. Lig. 30 legatus ante bellum profectus . . . bello -ssus (fam. 9, 13, 1 b. repentino). VARRO rust. 3, 16, 37 quando subito imbri in pastu sunt -ssae aut frigore subito . . . et . . . iacent prostratae *apes* (COLVM. 9, 13, 11 ut, dum examen . . . evagatur, subitis i. aut turbinibus in silvis -atur et maiorem partem plebis amittat). HIRT. Gall. 8, 14, 2 dum explicant agmen . . . -ssi luce. VAL. MAX. 5, 1 ext. 1 *Alexander* dum omnes gentes infatigabili cursu lustrat . . . nivali tempestate -ssus (*cf.* IVST. 39, 2, 6 cum . . . esset in fugam versus, magna vi tempestatis -ssus . . . a latronibus capitur). SEN. epist. 74, 33 *qui mala timet* animus multo ante quam -atur malis quatitur. Ps. QVINT. decl. 12, 27 -ssa decimo mense mater. PASS. Theclae epit. IV 5 p. 154, 9 serpentes nube ignea -ssi mortui sunt (*cf. Pass. Theclae Ca p. 95, 7* ignis descendit). *active*: CIC. Cato 49 quotiens illum lux noctu aliquid describere ingressum, quotiens nox -ssit, cum mane coepisset (LIV. 9, 30, 9 plenos crapulae eos. 40, 4, 11 in adversum ventum nequiquam eos tendentes. APVL. met. 4, 22, 7 huic me operi attonitum). fam. 15, 16, 1 te . . . suppudere, quem haec tertia iam epistula ante -ssit, quam tu scidam aut litteram. LIV. 4, 13, 5 iam comitia consularia instabant, quae res eum necdum compositis maturisve satis consiliis -ssit. 7, 34, 11 incertos, quid agerent, nox -ssit (8, 10, 10 quaerentes. 9, 3, 1 querentes magis quam consultantes. 9, 39, 2. 30, 8, 9 fatigatos caede. CVRT. 7, 11, 17 pariterque eos et n. et somnus -ssit. *cf.* CIC. Cato *supra*). 40, 58, 3 *tempestas* Bastarnas nequiquam ad iuga montium adpropinquantes -ssit (VVLG. Iob 27, 20). SEN. dial. 10, 9, 4 quorum puerilis adhuc animos senectus -it; . . . subito in illam necopinantes inciderunt. LVCAN. 5, 701 talia iactantes. . . serenus -ssit cum sole dies. IVVENC. 1, 270 *Herodes* exstinxisse putat cunctos, quos unus et alter annus letiferi miseros -erat aevi (*an cum Arevalo legendum* miserandos presserat?). VVLG. gen. 44, 34 calamitas.

3 *non indicatur, quis vel quid -at (quae facilius e contextu supplentur, v. sub 1 et 2; non nisi p. p. p. praeter* PASS. Theclae, *sc. plus minus pro adi. fere i. q. perditus, humilis, infirmus sim.)*: **a** *spectat ad dominationem tyranni, factionis sim.* (*v. p. 789, 66*): CIC. S. Rosc. 137 in isto bello non recreatus neque restitutus, sed subactus -ssusque populus Romanus. dom. 102 -sso senatu (112. p. red. in sen. 18 -sso et adflicto. p. red. ad Quir. 10. Sest. 52 tam -ssus s. . . ., tam captus equester ordo. Pis. 57 invito atque -sso). prov. 3 vobis *patribus* invitis et -ssis. off. 3, 83 ab -ssis civibus (LIV. 29, 17, 20). Att. 2, 18, 3 omnibus. 4, 6, 2 si loquor, . . . insanus . . . existimor, si taceo, -ssus et captus. 7, 19 plane -ssi videmur. 7, 23, 1 victi, -ssi, capti plane sumus. LIV. 8, 5, 8 peregrinos consules . . . in tuo, Iuppiter, . . . templo captus atque ipse -ssus visurus es. **b** *vario usu*: CIC. Pis. 43 impedita et -ssa mens. fam. 13, 29, 3 facere Antistius nihil potuit . . ., sed -ssus tantum attigit, quantum recusare non potuit. FIRM. math. 5, 1, 23 vario genere. 5, 4, 4 postea quam fuerint -ssi, prosperos . . . habebunt eventus. VVLG. deut. 28, 33 sis . . . -ssus cunctis diebus (*Itala Lugd.* quassatus). Iob 12, 21 eos, qui -ssi fuerant, relevans (*Hier. interpr. Iob* humiles). ROMVL. fab. 47 rec. E debiles imponunt fortibus minas, quando vident illos -ssos (*om. recc. cet.*). SACR. Leon. 657 *ecclesia* (*opp.* exaltata). THEOD. MOPS. in psalm. 4, 2 illum inique -ssum. PASS. Theclae Ba,c 37 p. 106, 8 *et* 19 refectio eorum, qui ⌊pro dei nomine⌋ (*add. Bc*) -untur (*gr.* θλιβομένοις, *aliae vers.* laborantibus, tribulatis, in angustiis constitutis).

B *-untur res*: **1** *variae*: **a** *occupando, deprehendendo*: PLAVT. Asin. 281 si mecum occasionem -ere hanc, quae obvenit, studet (*similiter utendi, fruendi causa*: Merc. 593 si -it pater, quod dixit . . .; sin sodalis quod promisit fecit [*minus probabiliter Enk ad l. et Lodge, Lex. Plaut.; 'vix sanum' Leo*]). TAC. ann. 6, 43, 1 si statim interiora ceterasque nationes petivisset *Tiridates*, -ssa cunctantium dubitatio et omnes in unum cedebant (*i. praevenisset cunctantibus; an ad b?*).

b *exstinguendo, tollendo sim. vel infirmando, affligendo sim.* (*quas notiones separare noluimus*): *α res incorporeae*: ① *bonae, utiles, non noxiae*: Ⓐ *generatim*: TER. Hec. 30 *fabulam* per silentium numquam agere licitumst; ita eam -ssit calamitas; eam calamitatem vostra intellegentia sedabit. CIC. Tull. 31 in quo *sc. argumento sim.* -itur et excluditur omnis tua defensio. Caecin. 73 *ius civile* si non modo -ssum, sed etiam desertum aut neglegentius adservatum erit (LIV. 3, 67, 9 nostra i. -ssa tulimus). dom. 116 -ssa libertate (130 l. . . . -ssa, senatus auctoritate deleta. SALL. or. Phil. 3. 6 NEP. Alc. 3, 3. VAL. MAX. 6, 3, 1ª nefarie. *al.*). leg. agr. 2, 99 ut nihil . . . violari, . . . nihil . . . perfringi posset, quod non vos -ssum atque ereptum teneretis. Balb. 19 ne humanitatem -endam, ne virtutem poeniendam putetis, *iudices*. Phil. 11, 28 *legibus* -ssis (SEN. Herc. f. 253 -it l. timor). Cato 36 tantum cibi et potionis adhibendum, ut reficiantur vires, non -antur. Lael. 78 ut extinctae potius amicitiae quam -ssae videantur. CAES. civ. 1, 7, 2 ut tribunicia intercessio . . . -retur. LIV. 2, 54, 5 consulatum captum et -ssum ab tribunicia potestate esse. 9, 26, 22 quaestio . . . coitionibus factionibusque, adversus quas comparata erat, -ssa est (26, 15, 4 se eam q. -ssurum exstincturumque). 23, 22, 9 eius rei -ssa mentio est (38, 50, 4 m. memoriamque omnem contentionis huius). MANIL. 3, 141 *valetudo* nunc libera morbis, nunc -ssa. SEN. contr. 2, 5, 2 nuptias (2, 5, 3). SEN. dial. 8, 8, 1 -it invidia virtutes. IVV. 10, 75 si -ssa foret secura senectus principis. TAC. Agr. 3, 1 ut corpora nostra lente augescunt, cito extinguuntur, sic ingenia studiaque -eris facilius quam revocaveris. S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 17 omne onus, quod patrimonium meum -bat, . . . imperatores remiserunt. *al.* Ⓑ *speciatim*: *occultando, obscurando sim.*: CIC. Rab. perd. 13 verba *legis* . . . non solum tenebris vetustatis, verum etiam luce libertatis -ssa sunt. ac. 2, 36 notum iis esse debebit insigne veri; quo obscuro et -sso quod tandem verum sibi videbuntur attingere? SEN. epist. 94, 31 non . . . exstincta in illo in-

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

doles naturalis est, sed obscurata et -ssa. SIL. 2, 503 solutum omne decus multaque -ssum nocte pudorem. TAC. hist. 1, 26, 2 erumpentis seditionis indicia per conscios -ssa. TERT. anim. 41, 2 sicut lumen aliquo obstaculo impeditum manet, sed non comparet . . ., ita et bonum in anima a malo -ssum . . . vacat occulta salute aut . . . radiat inventa libertate (*antea*: non tam extinguitur quam obumbratur). ARNOB. nat. 6, 7 quod cum -i par esset et vetustatis oblitteratione celari *eqs.* CLAVD. 3, 57 iustitia . . . elicit -ssas tenebroso carcere leges. *retinendo*: PETR. CHRYS. serm. 42 p. 317^{D} cum misericors eroget, quod avarus -ssit (*antea*: qui pecuniam nescit prorogare, sed claudere).

(II) *quaecumque infestant, molestant, nocent sim.*: (A) *generatim*: CIC. S. Rosc. 36 perniciosam atque intolerandam potentiam . . . exstinguere atque -ere (ITALA Dan. 11, 26 [Wirc., cod. 176] *ubi gr.* κατακλύσει, VVLG. exercitus . . . -etur). Catil. 4, 6 *malum* (Phil. 5, 31 omne m. nascens facile -itur). Flacc. 38 testimonii fictam audaciam manifesto comprehensam atque -ssam teneri (Mil. 30 vi victa vis vel potius -ssa virtute a. est. Phil. 6, 18 furorem extinguere, -ere a.). Phil. 5, 44 huius praesidio Antoni dominatus -ssus est (*cf.* VAL. MAX. 7, 3 ext. 2 sordida magorum dominatione -ssa [AVG. civ. 3, 30 p. 143, 14 D.]). fin. 2, 30 quae iam oratio non a philosopho aliquo, sed a censore -enda est (*similiter refutantur pravae doctrinae*: AVG. gest. Pelag. 34, 59 vanitates contentionesque. VINCENT. LER. 16 quam multas . . . haereses . . . -erit, quot . . . confutaverit errores). ad Q. fr. 1, 1, 26 querelas . . . illo consilio. BRVT. (?) Cic. ad Brut. 1, 16, 4 (= 9, 24, 4 Sj.) quibus *sceleribus* -ssis (LIV. 39, 16, 11 *s. libidinesque*. COD. Iust. 9, 5, 1, 1 *a. 486*). NEP. Dion 6, 5 hanc *invidiam civium* . . . non lenire obsequio, sed acerbitate -ere. LIV. 4, 16, 1 -ssae nefariae spei. 26, 6, 12 fraudem -ssam . . . caede hostium. SEN. contr. 7, 7, 14 insidiis -ssa . . . temeritas. VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 p. 240, 9 tyrannidem . . . armis (*paulo aliter* QVINT. decl. 322 p. 268, 29 quod -ssa, quod deprehensa est t. *sc. adfectata*). OCTAVIA 586 *fama* (*cf.* IVST. 12, 13, 10 infamiam. HIER. epist. 54, 13, 3 falsus rumor). SEN. clem. 1, 8, 6 frequens vindicta paucorum odium -it, omnium inritat. benef. 6, 39, 2 *insidias*. dial. 4, 9, 3 *flagitia*. TAC. hist. 1, 52, 3 capitonis consilia (FLOR. epit. 4, 12, 56). *al.* *occultando*: CIC. orat. 49 occultabit, quae dilui non poterunt, atque omnino -et. IVVENC. 1, 136 quanam ratione propinquae (*i. Mariae gravidae*) dedecus -ssum celet *Ioseph.* (B) *speciatim*: *bellum sim.* (*item arma*): CIC. Catil. 1, 32 Catilinae profectione omnia . . . -ssa, vindicata esse. Mur. 84 Catilinae nefarium latrocinium (Phil. 4, 16 Antoni nefarium l.). Sull. 85 coniurationem (Att. 14, 5, 1 LIV. 32, 26, 11. 33, 36, 2 QVINT. inst. 11, 1, 18. 11, 1, 23 SVET. Tib. 65, 2. *al.*). Mil. 14 arma Saturnini. div. 1, 105 bellum domesticum (PLANC. Cic. fam. 10, 24, 6. LIV. 2, 51, 9 temeritate felici. SIL. 8, 331 -ssum vidit considere b. TAC. hist. 4, 50, 3. *al.*). fam. 10, 20, 3 reliquias huius belli. LIV. 2, 4, 7 rem omnem. 3, 17, 9 nox certamina coepta -ssit (AVSON. 400, 2 p. 231, 14 P. *dearum* contendentium). 28, 2, 13 futuri materia belli. 31, 11, 2 Gallicum tumultum (41, 19, 3). VAL. MAX. 7, 5, 2 seditiones auctoritatis suae robore -ssit (TAC. ann. 1, 52, 1 AVR. VICT. Caes. 42, 11). SEN. Thy. 558 -et ferrum . . . Pietas. *al.* *adfectiones* (*sc. animi vel corporis*): CIC. leg. 1, 60 *cum animus* voluptatem . . . sicut labem aliquam dedecoris -erit. Tusc. 2, 33 eum *dolorem* -i dico patientia (SEN. epist. 66, 20 quemadmodum minuta lumina claritas solis obscurat, sic d., molestias, iniurias virtus magnitudine sua elidit atque -it. GELL. 12, 5, 9). SALL. Iug. 72, 1 iram. OV. rem. 81 -e, dum nova sunt, subiti mala semina morbi (*i. amoris*). SEN. dial. 5, 10, 4 morbum suum et vires eius, antequam spatientur, -ere (GREG. TVR. vit. patr. 20, 3 p. 743, 5 v. veneni). 11 (12), 16, 1 desiderium (epist. 21, 11 castigare et -ere). epist. 71, 37 omnibus -ssis adfectibus. PS. SEN. mon. 135 cupiditatem si -ere non potes, paulum remitte. FIRM. math. 6, 34, 9 periculorum metus. *al.*

β corporeae vel sensibus percipiendae: (I) *ita ut deleantur* (*non nisi de navibus sim., fortasse colore intercipiendi* CIC.): CIC. Sest. 45 *praedones* classibus eam navem . . . -ssuros (LIV. 30, 10, 2 ne naves in terram et obsidionem versae . . . -rentur. CLAVD. DON. Aen. 1, 390 p. 86, 21 quas Aeneas putabat -ssas *sc. tempestate*). ORIGO Const. 5, 26 classis . . . vel -ssa vel capta est. AVG. civ. 3, 18 p. 126, 20 D. quanta vis navium marinis etiam proeliis -ssa et . . . tempestatum varietate submersa est. (II) *ita ut impediantur vel cohibeantur*: *quaecumque audiuntur*: CIC. off. 1, 133 sonus *loquentium* erat dulcis, litterae neque expressae neque -ssae, ne aut obscurum esset aut putidum (*cf. de orat. 3, 41* nolo exprimi litteras putidius, nolo obscurari neglegentius). LVCR. 2, 506 cycnea mele Phoebeaque . . . carmina . . . -ssa silerent. VITR. 5, 8, 1 sunt . . . loci naturaliter inpedientes vocis motus; . . . in quibus vox . . . offensa superioribus solidis corporibus repulsaque residens in imo -it insequentis vocis elationem. SEN. Ag. 982 vocis infandae sonum et aure verba indigna materna -e. Tro. 517 cohibe parumper ora questusque -e. PANEG. 3, 6, 5 voces gaudentium -erat miraculi magnitudo (CLAVD. 1, 235 gaudia v. -ssam tenuere. AVG. quaest. hept. 4, 19 p. 330, 1 *Zacharias* v. -ssae poena plectitur). *quaecumque lucent, splendent* (*sc. obscurando; cf. p. 792, 80*): LVCR. 5, 763 cur terra queat lunam spoliare vicissim lumine et -ssum solem . . . tenere. FIRM. math. 2, 8, 2 Martem prospere cadere, cum solis radiis fuerit -ssus (*similiter vincitur splendore*: VEN. FORT. vita Hil. 6, 19 cuius *sponsi* . . . vestis candorem nivis -ret). BOETH. cons. 5 carm. 3, 9 mens caecis obruta membris nequit -ssi luminis igne rerum tenues noscere nexus. *varia*: AVG. anim. 2, 6, 10 disputans . . . de paralyticis et -ssis animae *tamquam corporeae* sensibus (civ. 18, 18 p. 278, 33 D. sopitis aut -ssis corporeis hominis s. ORIBAS. syn. 5, 46, 8 Ab s. ⌞-ssu⟨m⟩ velut⌟ nevolosum habent [⌞ ⌟ *deest in gr. et La*]). ORIBAS. syn. 6, 7 Aa pulsum habent -ssum . . . id est parvos satis et ⟨in⟩aequalis (*gr.* τὸ τῆς θλίψεως τῶν σφυγμῶν). 9, 43, 22 Aa frigidiores esse matricis, si menstrua sunt -ssa (*gr.* ἡ . . . ἐπίσχεσις, *La* -ssa vel retenta; *cf. Cels. 2, 8, 7* suppressa, *ubi cod. J* -ssa).

2 *loca, urbes, civitates sim.* (*hic illic etiam incolae intelligendi sunt*): a *vario usu*: *occupantur ab animantibus* (*cf. vi premendi servata p. 785, 2*): CIC. Verr. II 2, 46 ex illa domo capta et -ssa. Cluent. 110 rostra iam diu vacua locumque illum . . . a tribunicia voce desertum -erat. leg. agr. 2, 86 Calenum . . . complebunt, Teanum -ent, Atellam . . . suis praesidiis devincient, Puteolos . . . occupabunt. *obruuntur, affliguntur malis variis, incommodis*: CIC. Font. 11 -ssam esse ⟨aere⟩ alieno Galliam. Sull. 82 quibus *periculis* paene -ssa est res publica (fam. 2, 5, 2 r. p. adflictam et -ssam miseris temporibus ac perditis moribus. SALL. Catil. 39, 4 magna clades atque calamitas r. p. -isset). LIV. 34, 26, 4 -ssam metu civitatem. SEN. epist. 82, 16 perpetua nocte -ssa regio *Tartari*. ANTH. 409, 7 *Corduba* geminis -ssa malis utrimque peribas (AMM. 17, 3, 6 Belgicae . . . m. -ssae). FIRM. math. 1, 10, 8 *zonae* perpetuis pruinarum nivibus -untur (*cf.* HIPPOCR. aer. 24 p. 48, 1 regio . . . frigore -ssa [*gr.* πιεζευμένη]. *cf. p. 791, 57*). VVLG. gen. 47, 13 -erat fames terram.

b *speciatim -i dicuntur*: *α quae expugnantur vel occupantur a militibus impetum facientibus* (*nisi hic illic ad ipsos homines referendum*): CIC. Verr. II 1, 36 Ariminum . . . -ssum direptumque *a Sullanis*. Manil. 30 Africa . . . -ssa hostium copiis (Mur. 31 *Scipio* A. -ssa cognomine ipso prae se ferebat laudem [*de eodem* VAL. MAX. 3, 5, 1. *cf. p. 785, 73*]). leg. agr. 2, 90. Mur. 32 Carthagine -ssa (HOR. sat. 2, 1, 66 duxit ab -ssa . . . C. nomen. VAL. MAX. 3, 8, 2 celeritate. 4, 3, 1 C. *nova* -ssa). Phil. 5, 37 -ssis municipiis. rep. 2, 4 Longam Albam. LENT. Cic. fam. 12, 15, 1 scelere Dolabellae -ssa Asia (FLOR. epit. 3, 5, 31 Pompeianis domita vel -ssa signis). NEP. Them. 8, 2 ad Graeciam -endam (10, 2 bello. 10, 4. IVST. 11, 2, 10 exercitu). Timol. 1, 1 a barbaris . . . -ssam *Siciliam*. LIV. 4, 43, 10 rem publicam *a Veientibus*. 5, 45, 4 urbis . . . -ssae ab hoste invisitato (24, 40, 3 primo impetu. *al.*). 30, 9, 6 navalia castra (VAL. MAX. 1, 7 ext. 8 subita inruptione. 1, 8, 6). 31, 46, 13 Pteleon. VAL. MAX. 7, 4, 5 *Contrebiam* ⟨in⟩opinatam et attonitam -ssit. 8, 7 ext. 7 -ssis Syracusis. LVCAN. 2, 654 -ssae depulsis hostibus arces. SIL. 13, 695 ne clade ruinae cesserit affusis -ssa Hispania Poenis. *al.* *cum respectu delendi*: VAL. MAX. 1, 1, 18 *Apollo* Carthagine a Romanis -ssa veste aurea nudatus. AMM. 17, 4, 3 *urbem* inproviso excursu duces -ssere Poenorum posteaque reparatam Persarum rex . . . adgressus est. *cum respectu adgrediendi, urgendi*: SIDON. carm. 23, 82 vallum Caesaris -ente Magno. *β quae in potestatem tyranni vel factionis cuiusdam rediguntur vel in ea tenentur* (*maxime p. p. p., sc. hic illic pro adi.; hyperbolice* CIC. Planc.): res publica: CIC. leg. agr. 2, 99 ut omnem r. p. . . . vestris praesidiis cingeretis atque -ssam teneretis. 2, 101 ab istis vinci aut -i. dom. 2 ab aliis -ssa, ab aliis deserta, ab aliis prodita. 26 -ssa captaque. 122 taeterrimo latrocinio. Sest. 81 a . . . sicariis et a servis esse -ssam atque conculcatam (*vulgo*, occultam *trad.*). 84 armis -ssa (86 teneretur. fam. 4, 3, 1 PLIN. paneg. 5, 1 FLOR. epit. 4, 6, 3). *al.* BELL. Afr. 22, 2 ab nefariis sceleratisque civibus. SALL. Catil. 16, 4. *al.* civitas: CIC. Mur. 78 cā copiā, quam secum eduxit *Catilina*. dom. 131 cum servitute -ssam c. teneres (Tusc. 5, 57 tenuit. SALL. Catil. 51, 31). Sest. 131 tam miseram atque -ssam fuisse. Planc. 33 usque eo est -ssa nostra adrogantia c., ut . . . non sit concessa libertas. Mil. 38 vi. off. 2, 23 armis. Att. 2, 21, 1 dominatio (VELL. 2, 61, 1). ad Brut. 1, 15 (9, 23 Sj.), 5 ab impiis. LIV. 25, 31, 5 captam et -ssam. 45, 31, 4. *varia*: CIC. Sest. 35 urbem nondum excisam et eversam, sed iam captam atque -ssam (112 capta u. atque -ssa. Phil. 3, 34. ad Brut. 1, 15 [9, 23 Sj.], 5 armis . . . ab Antonio. LIV. 7, 18, 9 captam atque -ssam regno patriciorum. 29, 17, 19 uter casus . . . sit destestabilior, cum hostes bello u. cepere an cum . . . tyrannus vi atque armis -ssit). Mil. 89 -isset omnia, possideret, teneret *Clodius* (fam. 10, 1, 1 armis. 12, 22, 2). Att. 10, 4, 4 aut deserta per se patria aut -ssa (NEP. Thras. 1, 2 a . . . tyrannis [Timol. 1, 1]. SEN. contr. 1, 7, 8 [optinere *codd.; corr. sec. exc.*]. FLOR. epit. 4, 1, 1). BELL. Afr. 22, 2 plane (*Woelfflin*, paene *trad.*) -ssam funditusque deletam Italiam. NEP. Thras. 1, 5 cum . . . servitute -ssas tenerent Athenas. LIV. 25, 29, 4 -ssas tenebant Syracusas (31, 29, 6 a Carthaginiensibus).

C *absolute* (*facilius supplenda v. supra*): 1 *-unt animantes*: *conficiendo, superando*: PLAVT. Mil. 1209 si possem . . . impetrare . . ., ne te abduceret, operam dedi; verum -ssit. VARRO rust. 1, 12, 4 *praedones* inproviso (-os *trad.*) facilius -ere possunt (LIV.

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

35, 38, 11). PVBLIL. V 34 vincere est honestum, -ere acerbum. VAL. MAX. 4, 1 ext. 6 quid in -endo (*sed* eo *add. Paris*) posset *tyrannus.* SEN. dial. 3, 20, 4 ut execrentur, insidientur, -ant. QVINT. decl. 272 p. 116, 24 nec prius desisset *exercitus,* quam incenderet, -ret, diriperet. GALLICAN. Avid. 9, 12 milites, qui nisi -untur, -ent. VVLG. Ier. 22, 3 neque -atis inique. AVG. epist. 153, 21 qui ad peccandum adiuvet ac non potius subvertit atque -it. serm. 276, 1, 1 in hoc ... mundo pressuram habebitis, ut, si premit, non -at et, si obpugnat, non expugnet. *deprehendendo, superveniendo*: TER. Ad. 229 vide, ut in ipso articulo *sc. temporis* -ssit. *urgendo, incumbendo*: CIC. Verr. II 3, 135 institit, -ssit, non remisit; facta est sponsio.
2 *-unt res:* *noxiae, molestae* (*sc. conficiendo vel urgendo; superveniendo* CAES., *cf.* CIC.): PLAVT. Rud. 680ª si modo id liceat, vis ne -at, quae vis vim mi afferam ipsa adigit (CAES. civ. 2, 8, 2 hinc *e turri,* si qua maior -erat v., propugnabant). PACVV. trag. 263 -it ulcus (*corr. vulgo; an recte trad.* -ite *sc. claudendo, comprimendo?*). CIC. Verr. II 1, 39 occultum ... domesticum malum ... -it, antequam prospicere ... possis (PORPH. Hor. carm. 2, 13, 14–15 ex inproviso m. inopinata intervenire atque -ere). LIV. 2, 52, 4 ea *invidia* -ssit. VAL. MAX. 2, 7, 14 *arma* -ssura sunt, nisi -antur. AVG. civ. 19, 19 p. 388, 25D. ne ... -at ista necessitas negotii gerendi. EPIST. pontif. 298 Migne 20, 513ᴮ ne contumelia plus valeat ad -endum, quam bona conscientia ad spem relevandam (*gr. Sozom. hist. 8, 26, 2 συντρίβειν*). *tempus, tempestas* (*sc. subito superveniendo*): TER. Ad. 525 prius nox -isset illi, quam huc reverti posset iterum (SVLP. SEV. dial. 3, 1, 5 reliqua in hodiernum diem, quia n. -erat, distulisse). LVCR. 6, 266 nec tanto possent venientes *tempestates* -ere imbri (*cf. 264* obruerent terras). LIV. 22, 50, 8 antequam -it lux maioraque hostium agmina obsaepiunt iter. 30, 39, 3 dum subductae reficiuntur naves, hiems -ssit (37, 37, 5 ire ad hostem, priusquam h. -ret). COLVM. 2, 18, 1 cum faenum cecidimus, imber -ssit.

p. p. p. **oppressus,** -a, -um. 1 *pro adi.* (*non nisi exempla ab usu communi magis recedentia attulimus; cetera v. supra passim;* tam -us CIC. Sest. 131): *fere i. q. angustus*: CASS. FEL. 64 p. 157, 11 in cubiculum aëris boni et neque satis -um neque aestuosum (*cf. Cael. Aur. acut. 2, 37, 192* neque satis brevia *loca*). *? fere i. q. extenuatus, macer sim.*: ORIBAS. syn. 5, 15, 3 Ab quando musculi ... nimio labore fuerint dessicati, in qua re adtractus et siccus et -us apparit corpus (*gr. αὐχμηρὸν καὶ προσεσταλμένον, La* exsiccato et adtracto et expressum).

2 *masc. sing. et plur. pro subst.* (*exempla per adv. vel abl. aucta v. supra*): **a** *de eis, qui incorporaliter afficiuntur, sc. de victis, perditis sim. vel humilibus, infirmis sim.*: CIC. Phil. 7, 14 erat tunc *sc. Caesare dictatore* excusatio -is. CYPR. laps. 14 nec excusat -um *i. lapsum* necessitas criminis, ubi crimen est voluntatis. HIER. epist. 60, 9, 2 ut viduis, pupillis, -is, miseris subveniret (*in serie simili*: psalt. sec. Hebr. 10, 18 ut iudices pupillum et -um [*Psalt. Rom., Vulg.* humili]. VVLG. Is. 1, 17 subvenite -o, iudicate pupillo, defendite viduam [*Itala Hil. in psalm. 2, 20* iniuriam accipientem, *Cypr. testim. 1, 24* qui iniuriam patitur]). psalt. sec. Hebr. 9, 10 erit dominus elevatio -o (*Vulg.* pauperi, *sim. cett. vers.*). COD. Theod. 12, 12, 9, 1 licere volumus -is deflere, quae perferunt. LEO M. epist. 80, 2 (Conc.ˢ II 4 p. 40, 1) -is caritatem dominicam redhiberi. DRAC. Romul. 5, 201 erigat -os (*vix addendum* laud. dei 2, 732). GREG. TVR. Mart. 2, 46 subvenite -o ac debili. GREG. M. dial. 3, 34 p. 213, 12 M. -os tueri, indigentibus possessa tueri. moral. 17, 17 longa -orum captivitas. 26, 32 reatus opprimentium audire voces prohibet -orum.
b *de eis, qui corporaliter afficiuntur:* *de obrutis, oblisis*: QVINT. inst. 11, 2, 13 *triclinium corruens convivas* ita contudit, ut ... ora ... -orum ... propinqui nulla nota possent discernere. SVET. Tit. 8, 4 bona -orum in Vesuvio. *de daemoniacis*: VVLG. act. 10, 38 *p. 789, 60.* *de lethargicis*: CAEL. AVR. acut. 1, 6, 49 dormientes tamquam depressos ... aut -os tamquam dormientes. 1, 6, 50 dormientium ... mundum corpus ..., -orum vero in lethargia passione pallens vel plumbeum (*postea*: lethargicorum). 2, 10, 56 tit. de apprehensione vel -is, quos Graeci cataleptos appellant.

part. praes. **opprimēns,** -entis *pro subst. masc. (cf. p. 784, 81).* *i. q. oppressor*: ITALA II Macc. 1, 28 (rec. L = VVLG.) torque (afflige *Vulg.*) -es et contumeliam facientes (*gr. καταδυναστεύοντας, rec. X* conprimentes, *M* eos qui deprimunt, *P* illos qui nos opprimunt). AVG. serm. 206, 3 arguit -es, quaerit relaxantes; arguit inimicantes, quaerit liberantes. GREG. M. moral. 26, 32 *l. 57.* *de stupratore*: AVG. civ. 22, 22 p. 605, 25 D. oppressio corporis ad obscenam libidinem -is explendam.

gerundiv. **opprimendus,** -a, -um *pro subst. (masc.).* *i. qui opprimitur vel opprimetur* (*cf. p. 784, 29*): CASSIOD. var. 1, 15, 3 celsitudo vestra ... erigat humiles, eripiat -os et ... proficiat cunctis.

deriv.: oppressio, oppressor, oppressus (-ūs). *Beikircher.*

[opprobātor *e coni. falsa* APVL. apol. 16, 11 *Vulcanius,* -bratori *Quicherat,* a probatore *trad., edd. rec.*]

1. opprobo, -ātum, -āre. [*si genuinum, variatio vocis q. e.* approbare. *Sch.*] *i. q. approbare*: PS. TERT. execr. 3, 31 latuisse ibi *Saturnum* ... liquido -tum est (*nisi scriba peccavit confundens* ap- *cum* op-, *cf. Bickel ad l.*).

? **2. opprobo,** -āre. [*si vera lectio, vel ex* opprobrare *per dissimulationem vel per analogiam verborum* improbare, reprobare. *Sch.*] *i. q. contraria disputatione improbare*: CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 32, 15 vide ne forsitan iste sit, quem nobis -andum (adprob- *G,* -brandum *edd.*) rere, alti prolapsus erroris (*cf. Engelbrecht, Sitz.-Ber. Wien. Ak. 110, 1885, 480*).

3. opprobo *v.* opprobro.

opprobrāmentum (obp-), -ī *n.* *ab* opprobrare. *i. q. opprobrium*: PLAVT. Merc. 422 multo ..., si quid faciendumst, facere damni mavolo, quam -um (opprobrandum *D ante corr.*) aut flagitium muliebre exferri domo.

opprobrātio (obp-), -ōnis *f.* *ab* opprobrare. *scribitur* -batvel -briat- *in parte codd.* [*var. l. pro* observatione HEGES. 5, 2, 1 p. 298, 12.] *i. q. actio opprobrandi*: GELL. 2, 7, 13 ea *iussa* ..., quae obsequi non oportet, ... sine detestatione nimia sineque -e acerba reprehensionis declinanda ... esse dicunt. 12, 12, 4 Cicero inopinata -e permotus (*cf. ibid. 3* obiectum ... ei est). 15, 8 tit. locus ex oratione ... de cenarum atque luxuriae -e.

[opprobrātor *v.* opprobator.]

opprobrio (obp-), -ātum, -āre. *ab* opprobrium, *cf.* opprobrare. *i. q. opprobrare*: CANON. Turner II 2 p. 153, 19 mulieres ... adulteratae sunt et propter hac causa -tae sunt (*gr. Mansi II 1097 ὠνειδίσθησαν*).

opprobriōsus (obp-), -a, -um. *ab* opprobrium, *cf.* probrosus. [*var. l. pro* pretiosas: HIER. epist. 57, 13, 1. *e coni. falsa*: COD. Iust. 1, 3, 40 (41; *a. 524*) -um *edd. vet. pro* opprobrium.] *i. q. probrosus*: AMBR. Cain et Ab. 1, 4, 14 -ae (-brosae *trad.*) fraudis velamine operit corporis sui stratum ad sollicitandos animos iuvenum (*de voluptate tamquam meretrice*).

adv. superl. **opprobriōsissimē.** *i. q. modo valde probroso*: PASS. Pont. Cim. (BHL 6896) 11 de isto saeculo -e exibitis.

***opprobrium,** -ī *n.* *ab* opprobrare, *cf.* iudicium: iudicare. *de orig. v.* CASSIOD. in psalm. 43, 14 -um contra probum positum est; nam sicut omnia proba decora sunt, sic indecentia cuncta monstrantur -a. *de scriptura* (*cf. Prinz, Arch. lat. med. aevi 21, 1951, 103*): obp- LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (CIL XIV 2112; *a. 136*) 2, 26. 28; *in codd. pari fere frequentia, si editoribus credendum, modo* -bp- (*solum trad.* CIC. rep. 4, 3 *e Servio.* LVCR. 5, 1294 SALL.(?)rep. 1, 4, 3. *al.*), *modo* -pp- (*solum trad.* CATVLL. 28, 15 NEP. Epam. 6, 3 HOR. carm. 4, 12, 7. *al.*); *ceterum in parte codd.* opb-, obb-, obr-, opr-, -prium, -bium, -orium; *fortasse ex abbrev.* (*cf.* HOR. sat. 1, 6, 84 *cod. D* opbrio) VVLG. Luc. 1, 25 *cod. O** obrium. BENED. reg. prol. 27 opprium (*A ante corr.*). *gen. sing.* -ri PAVL. FEST. p. 169 (-rii PROP. 3, 13, 12. *al.*). *de prosodia*: -probr- *ut syllaba longa profertur non nisi in forma q. e.* -a, *quae legitur in hexametris (quarto vel quinto loco) praeter* CATVLL. 28, 15 PRVD. cath. 7, 133; *ut brevis in ceteris formis inde a* LVCR. 5, 1294 HOR. sat. 1, 6, 84. NOT. Tir. 42, 69 -um. *de notione*: SYNON. Cic. p. 428, 16 invehi ... -um inducere. p. 436, 17 -um. dedecus. vitium. turpitudo *eqs.* VLP. dig. 50, 16, 42 probrum et -um idem est; probra quaedam natura turpia sunt, quaedam civiliter et quasi more civilitatis; ut puta furtum, adulterium ..., tutelae damnari *eqs.* AVG. in psalm. 68 serm. 2, 4 l. 3 -um est, quod obicit inimicus. 122, 9 l. 4 -um, hoc est despectus. CASSIOD. in psalm. 30, 12 (14) -um ... significat valde abominabile facinus. GLOSS. -um: ὄνειδος. αἶσχος. ὀνειδισμός. improperium. maledictum. crimen turpe. malum crimen vel maledictus. *ubi nihil adnotatur, in graeco respondet ὀνειδισμός.* *legitur in prosa oratione inde a* CIC. (*Servio teste*), SALL. (?), NEP., FEST., VAL. MAX., SEN. dial., MELA, ASCON., PLIN. nat., QVINT., TAC., SVET.; *in poesi inde a* CATVLLO, LVCR., HOR., PROP., OV., CALP., SIL. *afferuntur omnia exempla usque ad* SVET., *cetera selecta.*

i. q. probrum, contumelia sim. (*accedit gen. opprobratae pers. vel rei* CATVLL. 28, 15 SALL.[?]rep. 1, 4, 3 HOR. carm. 2, 13, 4. 4, 12, 7 OV. met. 8, 155. *al.; gen. opprobrantis inde ab* ITALA, *e. g.* psalm. 68, 10 [Sangerm.]; *gen. causae, quae probrum efficit, inde a* PLIN. nat. 35, 201 SIL. 16, 671; *gen. vocis probrosae* HIL. in Matth. 15, 2. 4): **I** *spectat ad actionem opprobrandi vel ad ipsum dedecus* (*nota*: -a exprobrantium ITALA psalm. 68, 10 [Sangerm.]; -um exprobrare *v. vol. V 2, 1799, 55. 62*): **A** *locutiones notabiliores*: 1 *dat. fin.* -o (*accedit saepe alter dat., sc. pers. opprobratae, sed pers. opprobrantis* AMBROSIAST. in Rom. 16, 12 in Gal. 3, 4): **a** *-o sunt res* (*fere in iunctura* '-o est'): CIC. rep. 4, 3 -o fuisse adulescentibus, si amatores non haberent (*item pro subi. enunt. secund.*: NEP. Con. 3, 4 vereor ne civitati meae sit -o, si *eqs.* HEGES. 1, 40, 3 sibi ... esse -o, quod *eqs.* [*cf. Ios. bell. Iud. 1, 478 ὠνείδιζεν*]. *addas inf.*: OV. trist. 2, 445 non fuit -o celebrasse Lycorida Gallo). PROP. 4, 1, 6 nec fuit -o facta sine arte casa. QVINT. inst. 3, 7, 19 turpitudo generis -o multis fuit. SVET. gramm. 24, 3 *libellos* magis ... -o legentibus quam gloriae et fructui esse. ORIENT. comm. 1, 354 -o quantis turpis amor fuerit. *per ellipsin verbi q. e. esse*: PROSP. in psalm. 101, 10 quod ... infideles -o deputant. **b** *-o sunt homines* (*Ieru-*

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

salem HIER.): TRACT. in Luc. 1, 25 maledictam me et -o habitam (1, 56 dum -o haberetur. HIER. in Ezech. 16, 56 sqq. p. 159[B] illudit Ierusalem et -o habet eam. CAES. AREL. serm. 127, 1 p. 501, 25 *prophetae* non honorabantur ..., sed ... inrisui et -o habebantur). AMM. 16, 7, 10 ne parentis -o puella nobilis captiva superasset et violata. AMBROSIAST. in Rom. 16, 12 in pressura ... propter Christum, quia et domos ... relinquebant fugati et -o (in -o *A*) erant infidis (*cf.* in Gal. 3, 4 qui credebant, caeteris -o erant ...; nam digito signabantur quasi rei maiestatis). CASSIOD. hist. 2, 15, 2 dignam promeruit invenire mercedem et talem, per quam in posterum esset -o (-um *var. l.*) et plurima conpleretur infamia (*cf. Socrat. 1, 9 p. 88[C] ἐπονείδιστον*). 6, 12, 13 praefectus ... queretur dicens ... Christianos ... fieri gloriosos, se vero esse magis -o (*cf. Sozom. 5, 10, 13 γελοίους εἶναι*).

2 in -um (in -a, *add.* super -um): a *-o sunt res* (*cf. et l. 80*): LVCR. 5, 1294 versa ... in -um species est falcis ahenae ([*cf. 1277* fit nullo denique honore]. HEGES. 5, 27 p. 364, 6 triumphos. *cf.* ITALA I Macc. 1, 39 [recc. LB = VVLG.] dies festi ... conversi sunt in luctum, sabbata ... in -um. Iac. 4, 9 [cod. 67] transvertatur ... gaudium in -um [*gr. κατήφειαν, Vulg.* maerorem]). ITALA psalm. 68, 11 (Hil. *ad l. al.* = VVLG.) operui in ieiunio animam meam et factum est mihi in -um (HIER. psalt. sec. Hebr. in -a). Iudith 4, 10 (Sangerm. 15) ne darentur ... sancta ... in convilationem et improperium et -um gentibus ([VVLG. in -um *tantum*]. Ioel 2, 17 [Gild. Brit. 83 chron. III p. 73, 5 = VVLG.; *gr.* ὄνειδος]. *al.*). I Macc. 4, 45 (rec. L = VVLG.) ne umquam esset illis in -um, quia contaminaverunt altare (*gr. ὄνειδος, rec. B* exprobrationem). *al.*
b *-o sunt animantes* (*de arbore pro persona l. 29*): HOR. carm. 2, 13, 4 ille ... te ... produxit, arbos, in nepotum perniciem -umque pagi. SEN. dial. 12 (11), 17, 3 quem *Caligulam* rerum natura in exitium -umque humani generis edidit (*cf.* ITALA psalm. 56, 4 [Hil. *ad l. al.* = VVLG.] dedit in -um [*gr.* ὄνειδος, *cod. 136 Cas.* inproperans] conculcantes me [*al.*]). ITALA Iudith 5, 25 (Sangerm. 15 = VVLG.) erimus in -um omni terrae (*Corb.* inproperium. VVLG. Ier. 49, 13 Ezech. 16, 57. *al.*). psalm. 43, 14 (Sangerm., *cf.* VVLG.) posuisti nos in -um (p. nos -um VVLG.) vicinis nostris (*gr.* ὄνειδος, *cod. 136 Cas.* inproperium). Sirach 42, 11 (Sangerm. 15 = VVLG.) in -um venire inimicis (*gr.* ἐπίχαρμα. *cf.* PATRIC. conf. 26 deveni). Dan. 12, 2 (Ambr. in psalm. 1, 51 *al., cf.* VVLG.) multi ... exsurgent, isti in vitam ... et isti in -um et confusionem aeternam (Hil. in psalm. 118 he 16 p. 410, 6 ad -um resurgent). I Macc. 10, 70 (rec. L = VVLG.) factus sum ... in -um (*rec. B* exprobrationem). Ps. AVG. vit. christ. 15 quisque te in -um habeat. *al.* *cf. per hebraismum* (*v. vol. II 758, 61*): ITALA Ezech. 36, 3 (Hier. *ad l., cf.* VVLG.) ascendistis super (*hebr.* ʿăl) labium linguae et -um populis (*gr.* ἀνέβητε ... εἰς ὀνείδισμα, *explic.* HIER. p. 337[D] quod -um essetis cunctis gentibus, *cf. p. 339[C]* ab omnibus blasphemati).

3 -um est *sim.* (*per meram appos.* HOR.): HOR. carm. 3, 24, 42 magnum pauperies -um iubet *eqs.* PLIN. nat. 35, 201 hoc (*sc. cretati pedes*) est insigne venaliciis gregibus -umque insolentis fortunae (*item subst. pro subi.*: HIL. in Matth. 11, 8 totus hic sermo infidelitatis -um est. AVG. in psalm. 118 serm. 9, 2 l. 34. *al.*). ITALA gen. 34, 14 (cod. 101, *sim.* Lib. iubil. 30, 13) dare sororem ... homini, qui habet praeputium, est ... -um nobis (*gr.* ὄνειδος, *Vulg.* inlicitum et nefarium. *item inf. pro subi.*: HIL. in psalm. 56, 4 CONC.[S] II 2, 1 p. 8, 19. 3, 1 p. 112, 13). COD. IVST. 1, 3, 40 (41; *a. 524, cf.* 6, 23, 23) absurdum ... clericis est, immo etiam -um, si *eqs.* *cf.* -i est: RVFIN. Orig. in Ios. 5, 6 p. 319, 14 multo maioris -i est, qui *eqs.*

4 in -o: FEST. p. 246 praeteriti senatores quondam in -o non erant (*postea*: ignominiosi). ITALA Sirach 41, 10 (Sangerm. 15 = VVLG.) filii ... propter illum *patrem* sunt in -o (*gr.* ὀνειδισθήσονται). VVLG. II Esdr. 1, 3 in afflictione ... et in -o (*var. ll.* -a, -um). AVG. in psalm. 56, 9 l. 21 in quali ... -o sunt Iudaei?

5 ad -um (*aliter* SVET. Iul. 59): ITALA Dan. 12, 2 (*v. sub 2b*). HEGES. 5, 53, 1 p. 415, 30 mulieres ... violenter ad -um trahi (*cf. Ios. bell. Iud. 7, 382 εἰς αἰσχύνην ἀγομένας*). ARNOB. ad Greg. 2 p. 386, 3 nefas est ... feminam ... ad iniuriarum -um intra parietes domesticos devenire. VICT. VIT. 1, 28 non ad -um, sed ad mercedem conputans gloriae suae. *al.*

B *varia selecta*: 1 *respicitur magis dictum sim.*: a *generatim*: NEP. Epam. 6, 3 ad illa duo -a pervenit (*cf. 1 multa* invectus esset). HOR. sat. 1, 6, 84 pudicum ... servavit ab omni non solum facto, verum -o quoque turpi. epist. 1, 9, 10 maioris fugiens -a culpae (*item cum gen. rei opprobratae*: HIL. trin. 3, 24 stultae sapientiae. FILASTR. 50, 2 denegationis. AVG. anim. 2, 15, 21 mutabilitatis. *al.*). 1, 15, 30 in quemvis -a fingere. 1, 16, 38 mordear -is falsis. OV. met. 1, 758 pudet haec -a nobis ... dici potuisse (*cf. 756* convicia. LEX salut. Dian. et Antin. [CIL XIV 2112; *a. 136*] 2, 28 si quis ... -um aut quit contumeliose dixerit [*cf.* 26 in -um ... d.]. *al.*). Ps. QVINT. decl. 15, 2 maledictis -isque vulgi ... pulsatus (AVG. civ. 5, 14 p. 219, 12 D. *al.; cf.* IREN. 1, 30, 8 [1, 28, 4 H.] maledictionem). 19, 6 facile prorumpis in -a, facile quod libet obicis, exclamas. SVET. Iul. 49, 1 pudicitiae ... famam ... Nicomedis contubernium laesit, gravi ... et perenni -o et ad omnium convicia exposito. ITALA psalm. 68, 10 (Sangerm. = VVLG.) -a exprobrantium tibi *deo* ceciderunt super me ([*cod. 136 Cas.* inproperia, Aug. c. Faust. 13, 18 -a opprobrantium]. *item cum gen. opprobrantis* [*adde* Ps. QVINT. decl. 15, 2 *supra*]: Is. 51, 7 [Aug. spec. 19 p. 92, 9 *al., cf.* VVLG.] timere -a hominum et blasphemias eorum [*Tert. adv. Marc. 4, 14 p. 462, 20* ignominiam]. *al.* HIER. in Ezech. 36, 1 sqq. p. 340[C] persecutorum. SVLP. SEV. epist. 2, 12 invidorum. *al.*). 78, 12 (Sangerm.) -um ... quod exprobraverunt (*Vulg.* improperium). 88, 51 (Aug. civ. 17, 12. *al., cf.* VVLG.) memento ... -i servorum (*item cum gen. opprobrati*: EPIST. Migne suppl. 1, 1569 vitia sua -o bonorum consolari volunt [*syn.* obtrectatio]. *al.*). HIER. interpr. Iob 19, 5 exprobratis mihi -um. psalt. sec. Hebr. 50, 20 adversus filium matris tuae fabricaris -um (*Vulg.* ponebas scandalum). *al.*

b *speciatim*: α *de versibus vel carminibus*: HOR. sat. 2, 1, 85 siquis -is dignum latraverit (*ad leg. XII tab. alluditur, cf. 81 sq.; item* AVG. civ. 2, 12 p. 67, 3 D. poetis ... negatam esse licentiam, ut cuiquam -um infligerent). carm. 1, 16, 28 recantatis ... -is. epist. 2, 1, 146 fescennina ... licentia ... versibus alternis -a rustica fudit. β *de ipsa voce probrosa*: FEST. p. 310 ut -um mulieribus inde tractum sit, cum subare et subire dicuntur (*sim. de verbo*: AVSON. 126, 4 p. 343 P. dicere me Latium non decet -um [*q. e.* λείχει]). SVET. Iul. 59 cui ad -um vitae Salvitoni cognomen erat. Aug. 7, 1 pro -o sibi prius nomen obici (IREN. 4, 33, 9 [4, 54 H.] -um ... baiulavit nominis [*i. Christiani; item per gen.*: HIL. in Matth. 16, 10 trin. 6, 42]. AVG. in psalm. 118 serm. 9, 2 l. 19 n. ... tamquam -um. *cf.* SVET. Aug. 53, 1 domini appellationem ut maledictum et -um ... exhorruit). HIL. in Matth. 4, 17 'racha' vacuitatis -um est. 14, 2 paternae artis ... -o (*Matth. 13, 55* fabri filius). *explicatur convicium per gen. vocis probrosae*: HIL. in Matth. 15, 2 infidelitatem ... Pharisaeorum ... -o caecorum ducum ... coarguit. 15, 4 canum -o.

2 *respicitur magis dedecus, infamia sim.*: HOR. sat. 1, 4, 128 teneros animos aliena -a saepe absterrent vitiis (PORPH.: -a aliorum). PROP. 3, 11, 29 quae *Cleopatra* nostris -a vexerit armis (*sunt, qui ipsos milites Cleopatrae intellegant*). VAL. MAX. 9, 6 ext. 1 extat *Xanthippus* ... cum -o (*sc. Karthaginiensium*), quem sine ulla gloriae iactura inviolatum reliquissent (*item opp.* gloria: SVET. gramm. 24, 3 AVG. civ. 1, 28 p. 44, 23 D.). 9, 13, 1 ut privatum -um publicus rubor existeret. CALP. ecl. 2, 24 si laudem victor, si fert -a victus (RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 144, 4). PLIN. nat. 18, 249 dedecus ... habetur -umque meritum (*subi. est acc. c. inf.*). SIL. 16, 671 -a cladum. ITALA psalm. 118, 22 (Hil. *ad l. al., cf.* VVLG.) aufers a me -um et contemptum ([*gr.* ὄνειδος]. RVFIN. Orig. in exod. 2, 1 p. 156, 9 replentur -is, ... despectui et c. habentur. *cf.* AVG. in psalm. 122, 8 l. 2 patiantur -a, ... contemnantur). Is. 54, 4 (Aug. civ. 18, 29 = VVLG.) -um viduitatis ([*gr.* ὄνειδος, *Aug. in psalm. 58 serm. 1, 11 l. 31* ignominiae]. *item cum gen. rei opprobratae*: Ezech. 36, 30 [Tycon. 4 p. 33, 21 = VVLG.] -um famis. PORPH. Hor. carm. 3, 24, 44 paupertatis. HIL. myst. 1, 36, 2 crucis [*al.*]. AVSON. 328, 7 p. 116 P. fortunae ac patriae). HIL. trin. 5, 18 -um Christi (AMBR. Cain et Ab. 2, 4, 14. *al.*). TRACT. in Luc. 1, 25 abstulit -um et dedit honorem. HIER. psalt. sec. Hebr. 71, 13 -o et confusione (*gr.* αἰσχύνην καὶ ἐντροπήν, *Vulg.* confusione et pudore, *Aug. ad l.* confusionem et verecundiam). VVLG. prov. 18, 3 ignominia et -um (*gr.* ἀτιμία καὶ ὄνειδος. Is. 47, 3. *al.*). CLAVD. 22, 295 -i (*var. l.* -is) stat nulla fides nec littera venit vulgatura nefas (*de Eutropii consulatu*). AVG. civ. 7, 27 p. 309, 1 D. non ... ut eorum inlustrarentur merita, sed ne occultarentur -a. in psalm. 118 serm. 9, 2 l. 34 non ... -um, sed ... ornamentum. *al.* *vergit ad vim ipsius rei probrosae*: AVG. civ. 20, 30 p. 483, 32 D. -o ignominiosae vestis induto et spinis coronato *Iesu*.

3 *respicitur magis vitium, facinus sim.*: PROP. 3, 13, 12 matrona ... spolia -i nostra per ora trahit. PAVL. FEST. p. 44 catillatio grave -um hominibus generosis obiciebatur, si *eqs.* VAL. MAX. 6, 3, 7 -i deformitas severitate supplicii emendata est. MELA 2, 12 expertem esse caedis inter -a ... maximum *habetur*. ASCON. tog. cand. p. 70, 31 inimico summi -i turpitudinem obiecit. ITALA Sirach 20, 26 (Aug. spec. 23 p. 135, 10 = VVLG.) -um ... nequam in homine mendacium (*gr.* μῶμος πονηρός). Eph. 5, 27 (Tert. pudic. 18 p. 260, 20) *ecclesia* sit sancta et sine -o (*gr.* ἄμωμος, *Vulg.* immaculata). PRVD. cath. 7, 133 pudenda censor inputans -a (BACHIAR. fid. 1 p. 1021[B] Christum adorantibus vetera errorum non imputantur -a). AVG. civ. 2, 26 p. 91, 21 D. -a numinum et crimina (CAES. AREL. serm. 31, 2 p. 129, 4 [*cf. l. 12* vitiis et c.]). *al.* COD. Theod. 12, 1, 74, 5 vitiis aut actae vitae -is amplissimo ordine deprehendantur indigni.

II *metonymice de hominibus probrosis* (*vix addas* PROP. 3, 11, 29, *v. sub IB 2*): 1 *per meram appellationem vel appositionem*: CATVLL. 28, 15 -a Romuli Remique. HOR. carm. 4, 12, 7 infelix avis et Cecropiae domus aeternum -um (*Procne*). OV. met. 8, 155 creverat -um generis (*de Minotauro*). TAC. ann. 3, 66, 2 -um maiorum Mamercus. ITALA psalm. 122, 4 (Sangerm. = VVLG.) repleta est anima nostra, -um abundantibus et despectio superbis (*gr.* ὄνειδος, HIER. psalt. sec. Hebr.: repleta ... -i abundantium). HEGES. 3, 1, 2 p. 183, 2 ludibrium rerum humanarum et eviratae inpuritatis -um (*de Nerone*). 4, 26, 1 p. 281, 25 -um vinolentorum (*de Vitellio*). 2 *in locut.*

[*Bohnenkamp*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praedicat.: a -um esse: SALL.(?) rep. 1, 4, 3 ut ... deterrumi mortales ... essent -a victoriae. ITALA psalm. 21, 7 (Sangerm. = VVLG.) ego sum -um hominum et abiectio plebis (gr. ὄνειδος, Tert. adv. Iud. 14, 2 = adv. Marc. 3, 17 ignominia). al. VVLG. II Esdr. 2, 17 non simus ultra -um. Iudith 7, 16 simus -um omni carni. al. b alia: ITALA psalm. 30, 12 (Aug. ad l. = VVLG.) super omnes inimicos meos factus sum -um ([gr. ὄνειδος. CASSIOD. ad l.: Christus ... inter eos habebatur -um]. item psalm. 78, 4 [Aug. ad l. = VVLG.]. 88, 42 [Aug. civ. 17, 10 p. 229, 21 D.]. al.). psalm. 38, 9 (Sangerm. = VVLG., cf. HIER. psalt. sec. Hebr.) -um insipienti dedisti me ([gr. ὄνειδος, HIER.: ne ponas]. Ioel 2, 19 [Hier. ad l. = VVLG.] non dabo vos ultra -um in gentibus). VVLG. I reg. 11, 2 ponam vos -um in universo Israel (psalm. 43, 14). al. CONC.^{S} II 5 p. 7, 1 -um et irrisio scelestis paganis ... constituti (gr. II 1, 3 p. 127, 14 ἐπονείδιστοι καὶ καταγέλαστοι).

deriv.: opprobrio, opprobriosus.

opprobro, -āvī, -ātum, -āre. ab ob et probrum, cf. exprobrare. scribitur obp- saepe in codd., e. g. PLAVT. Most. 301 (cod. B). Trin. 361 (codd. praeter AB). -probo (cf. propius pro proprius) e. g. PLAVT. Most. 301 (codd. B^{1}CDF). Persa 193 (codd. praeter A). Truc. 280 (cod. A). inf. praes. pass. -arier PLAVT. Most. 301, -ari Persa 193. perf. brev. -asset APVL. apol. 4, 3, -aris ibid. 17, 6. de notione: PAVL. FEST. p. 187 -are probrum obicere. CAPER gramm. VII 100, 19 exprobrat qui commemorat quae praestitit, -at qui obprobrium obiectat. ISID. diff. app. 92 exprobrat qui proprium obiectat vitium, -at qui maledictum infert. GLOSS. II 384, 4 ὀνειδίζω: exprobro, probro, -o. legitur apud PLAVTVM et inde a CAPRO, GELL., APVL. [-andum pro opprobramentum PLAVT. Merc. 422 (cod. D ante corr.). e coni. dub.: PLAVT. Rud. 733 vim -as (proportas trad., probro das Leo in apparatu). confunditur cum exprobrare PLAVT. Trin. 361 VVLG. Is. 37, 4. v. etiam vol. V 2, 1799, 3.]

I verbum activum: A i. q. maledicere, probrum obicere: 1 absolute: PLAVT. Trin. 361 ne -a (P, exprobra cod. A, vol. V 2, 1799, 17), pater. AVG. in psalm. 38, 15 l. 11 quia spectaculum facti sumus huic mundo, ... angelis laudantibus, hominibus -antibus. 2 cum dat.: GELL. 17, 1, 11 ut ... -ret adversariis. ITALA psalm. 68, 10 (sec. Rom. 15, 3 ex Aug. c. Faust. 13, 18. virg. 37, 38 codd. praeter M. Ps. Aug. spec. 79 p. 575, 8 cod. S) opprobria -antium tibi deo ceciderunt super me (gr. ὀνειδιζόντων, aliae vers. et Vulg. exprobrantium vel improperantium). HIER. hom. Orig. in Ier. 12 p. 681^{D} non his -emus (ad Sirach 8, 6 ne improperes; Migne gr. 13, 447^{C} ὀνειδίζομεν). ? 3 cum praepos.: AVG. in psalm. 118 serm. 9, 3 l. 20 et diligeret eos, a quibus -antibus et contemnentibus propter ipsa martyria persecutiones patiebatur.

B i. q. exprobrando obicere, vituperando proferre: 1 indicatur cui (rei PLAVT. Persa): PLAVT. Most. 301 egone id exprobrem, qui mihimet cupio id -arier? Persa 193 scio fide (fidei P) ... erili ut soleat impudicitia -ari. Truc. 280 rus tu mi -as. GELL. 1, 15, 10 eidem ... vilitatem -ans ... loquendi. 3, 5 tit. mollities ... ab Arcesila philosopho cuidam -ta acerbe (cf. ibid. 1 vehementi verbo usum esse). APVL. apol. 4, 3 utinam ... crimina ... mihi -asset. 18, 1 mihi ... paupertatem -vit. 21, 1 hocine homini -ari. PORPH. Hor. carm. 4, 13, 1 senectutem illi ... -at. sat. 1, 6, 89 humilitas generis -atur alicui. 2 omisso dat.: GELL. 6, 16, 4 genera ... nominaque edulium et domicilia ciborum ... quae Varro -ans exsecutus est. APVL. apol. 17, 6 qui famulitii paucitatem -aris.

C i. q. opprobriis afficere, vituperare: HIER. hom. Orig. in Is. 3, 1 p. 253, 16 istud magnum consilium -atur a multis consiliis non bonis. VVLG. Is. 37, 4 quem misit rex Assyriorum ad blasphemandum deum viventem et -andum sermonibus (var. ll. exprob-, -antem, gr. ὀνειδίζειν λόγους, aliter hebr.).

? II deponens (vix add. l. 56): IDIOM. cas. gramm. IV 567, 8 -or tibi: ὀνειδίζω σοι.

deriv.: opprobramentum, opprobratio, opprobrium. cf. opprobrio. Bohnenkamp.

opproximet exhibet recensio Mozarabica Migne 86, 925 pro approximet Hymn. Ambros. II 32, 14 (v. vol. II 316, 73). W.

oppugnantia (obp-), -ae f. ab oppugnare; cf. compugnantia, repugnantia. i. q. discrepantia, repugnantia: DIONYS. EXIG. epist. de pasch. 2 p. 82, 5 omnem ... diversitatis -am (tres codd., oppugnationem unus, ambiguitatem d. -amque rell.) sublatam fore.

oppugnāssere v. p. 801, 73.

***oppugnātio**, -ōnis f. ab oppugnare, cf. impugnatio. scribitur obp- hic illic in codd. plur. inde a CIC. Mur. 33 de orat. 1, 210 ac. 2, 3 CAES. civ. 3, 9, 4 BELL. Hisp. 8, 5 LIV. 10, 44, 8. GLOSS. καταμάχησις. πολιορκία. legitur inde a CIC. (11 locis, octies in orationibus), CAES. (35 locis) et Caesarianis, SALL., LIV. (90 locis) maxime apud rerum scriptores; deest in poesi. [confunditur in codd. cum exp- CAES. Gall. 7, 36, 1 LIV. 23, 18, 7 PLIN. nat. 35, 23.]

i. q. actio oppugnandi, impugnatio sim. (fere metonymice pro oppugnatore CIC. Phil. 8, 20 LIV. 21, 11, 6; magis respicitur ratio vel ars oppugnandi CAES. Gall. 2, 6, 2 VEG. mil. 4, 21): I proprie in re militari. vel de repentina incursione vel de obsidione continua variis eruptionibus pugnisque factis, cf. p. 800, 28 sqq.; discernitur obsidio, obsessio e. g. infra l. 45. 56. 58 sqq., idem fere valet LIV. 4, 61, 3. 31, 16, 6 (ubi -o a parte oppugnatoris dicitur, obsidio a parte obsessorum). de re v. Liebenam, RE VI 2236 sqq.; Kromayer-Veith, Heerwesen und Kriegführung 564 sqq.

A indicatur oppugnatus vel oppugnator: 1 per gen. obi. (pron., adi.): CIC. Mur. 33 mitto proelia, praetereo -es oppidorum (de orat. 1, 210. CAES. Gall. 3, 12, 2 o. -o impediebatur. 7, 19, 6. 7, 20, 11. civ. 3, 9, 8 desperata. BELL. Afr. 76, 2. saepius. cf. CIC. Phil. 5, 27 belli Punici secundi ... causa fuit Sagunti -o [LIV. 21, 12, 1 segnior erat. 23, 18, 7 segnem]. CAES. civ. 1, 36, 4 urbis [LIV. 10, 44, 8. 21, 8, 7. saepius]. al. sim.). Mil. 13 -em aedium M. Lepidi ... contra rem publicam ... factam esse (cf. ASCON. Mil. p. 38, 15 domus). CAES. Gall. 5, 27, 3 quod fecerit de -e castrorum (civ. 2, 31, 3 ab -e c. discedimus. 2, 35, 4 BELL. Alex. 76, 4 LIV. 4, 47, 3. saepius. cf. 31, 26, 5 castelli [39, 1, 6. al.]). LIV. 30, 16, 2 classis. VELL. 2, 27, 6 Praenestis ac Marii. PLIN. nat. 7, 137 patriae. SVET. Iul. 64 pontis. IVST. 25, 4, 9 ut ... in -e ... Spartanorum ... procucurrerit filius Pyrrhi. pron.: BELL. Hisp. 4, 1 ut Pompeium ab ea sc. Vliae -e deduceret (LIV. 4, 61, 3 segnior ... fuit. 27, 25, 12 omissa ... est. 27, 39, 13. 31, 16, 6. 36, 30, 6). LIV. perioch. 49 p. 58, 21 in qua sc. Carthaginis -e. adi.: LIV. 9, 31, 3 -e Cluviana. 2 per gen. subi.: CAES. Gall. 2, 6, 2 Gallorum eadem atque Belgarum -o est haec: ubi ... murus ... defensoribus nudatus est, ... subruunt. BELL. Alex. 12, 1 nostrae classis -em etiam ad terram verebantur Alexandrini. RVFIN. hist. 2, 23, 18 non multo post sc. post mortem Iacobi -o consecuta est Vespasiani (gr. Οὐεσπασιανὸς πολιορκεῖ αὐτούς). 3 per praep. ab: HIER. in Ezech. 26, 6 p. 242^{C} -e a Chaldaeis ... Tyriae civitatis.

B cetera exempla: 1 -is tempus, diuturnitatem, celeritatem sim. illustrantia (selecta; vi maxime durativa): CIC. Phil. 8, 20 ne punctum quidem temporis, cum legati adessent, -o respiravit. CAES. Gall. 5, 37, 6 aegre ad noctem -em sustinent (civ. 3, 80, 3 longinquam. LIV. 6, 4, 10 paucos dies). 5, 43, 1 septimo -is die. 7, 17, 6 si inceptam -em reliquissent (TAC. hist. 3, 26, 2. cf. LIV. 36, 23, 9 coepta -o ad mediam ... noctem perducta est, intermissa deinde usque ad tertiam diei horam [TAC. hist. 2, 22, 3]. TAC. hist. 3, 20, 2 inchoaturos). civ. 3, 9, 6 diuturnitas -is. LIV. 36, 24, 1 cum nocte media intermisisset -em (36, 23, 9 v. supra). TAC. ann. 12, 46, 3 -em quoquo modo celerare. cum gen.: CAES. Gall. 5, 40, 6 proximi diei -em. cum adi.: CAES. civ. 2, 1, 3 huius ... spatii pars ... longam et difficilem habet -em (LIV. 32, 17, 4. cf. longinquam: CAES. civ. 3, 80, 3 supra. LIV. 5, 6, 8). 3, 80, 5 repentinam. LIV. 4, 29, 2 segnior (v. etiam 4, 61, 3. 21, 12, 1. 23, 18, 7 supra sub A1). 5, 4, 12 annuam (cf. AVSON. 420, 2 p. 377, 8 P. -is decennis [sc. Troiae] nonus fere annus). 31, 46, 11 cum plus in obsidione et in operibus quam in -e celeri spei esset. 32, 15, 2 -o continua, non nocte non die remissa.

2 varia: a plur.: CIC. ac. 2, 3 tantus ... imperator ... fuit Lucullus proeliis, -bus, navalibus pugnis. BELL. Hisp. 8, 5 ab -bus natura loci distinentur certa oppida Hispaniae. LIV. 43, 1, 3 ne duabus -bus (sc. duorum oppidorum) nequiquam fatigatus miles esset. VITR. 10, 13, 1 ad -es aries sic inventus memoratur esse, eqs. PLIN. nat. 14, 19 -um ... rationem. 28, 18 in -bus ... evocari deum, cuius eqs. (sec. Verrium, cf. Fest. p. 237 in oppugnandis urbibus). TAC. ann. 12, 45, 3 machinamenta et astus -um. VEG. mil. 4, 7 multa defensionum -umque sunt genera (4, 24). discernitur sing. obsidio: CAES. civ. 3, 9, 4 Octavius quinis castris oppidum circumdedit atque uno tempore obsidione et -bus eos premere coepit. b sing. (pauca notabiliora): CAES. Gall. 7, 29, 2 non virtute neque in acie vicisse Romanos, sed artificio quodam et scientia -is. 7, 36, 1 perspecto urbis situ ... de -e desperavit, de obsessione non prius agendum constituit, eqs. (item discernitur a vocibus obsidendi: LIV. 5, 2, 1. 21, 8, 1. 23, 19, 2. 24, 34, 16. 44, 13, 4 PANEG. 12, 8, 2 VIR. ill. 23, 5). BELL. Alex. 30, 5 duabus ex partibus aditus -is nostris dabatur. LIV. 24, 34, 12 maritima -o (cf. 26, 26, 3 gravior a mari -o erat). cum gen. modi vel instrumenti: LIV. 38, 4, 1 magni operis -o visa est. VEG. mil. 4, 21 Capanei, a quo primum scalarum -o perhibetur inventa.

II in imag. vel translate (exempla omnia attulimus): CIC. Cluent. 178 cui Cluentio non modo aperta inimicorum -o, sed ne occultae quidem matris insidiae nocere potuissent (AVG. in psalm. 61, 13 l. 33 inter tentationes, inter iniquitates, inter scandala, inter a. -es et subdolas locutiones). Rab. perd. 35 non vos ad arma vocan⟨dos esse, verum⟩ ad suffragia cohortandos contra -em vestrae maiestatis (antea: non ... obsessio ..., sed accusatio). Vatin. 5 in hac civitate -o ..., qua tu nunc uteris, nonnumquam, defensio numquam vituperari solet. Cael. 20 totum genus -is huius (sc. quo non ab isdem accusatur Caelius, a quibus oppugnatur). ad Q. fr. 2, 6, 1 est enim ελλικρινές iudicium senatus me absente factum, sine -e, sine gratia nostra. RVFIN. hist. 11, 16 haec ... diversis machinis et -bus ... Iustina molitur (sc. contra Ambrosium). Orig. in Rom. 7, 6 p. 1119^{C} -bus carnis perturbari nostrum spiritum. AVG. civ. 20, 8 p. 425, 6D. ut eius diaboli forinsecus -e proficerent sancti ([antea: temptatione]. CASSIOD. in psalm. 32, 5 d. -e laboramus). COD. Theod. 3, 7, 1 pr. in secundas nuptias non sine patris sententia conveniant viduae aut in -e (postea: certat sententiae, ubi Cod. Iust. 5, 4, 18 repugnat). 4, 8, 5, 5 labefactatio atque -o libertatis (de mancipiis agitur). CASSIAN. inst. 6, 1
[Keudel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-o gemino armata vitio consurgens ad proelium (*sc. adversus spiritum*). conl. 5, 13 tit. de varia -e omnium vitiorum. Epist. pontif. 292 Migne 20, 489[B] Rufinum contra ecclesiarum pacem omni -e fuisse versatum. Lib. pontif. p. 85, 5 ob -em contra omnes hereses. Rvstic. Conc.[S] I 4 p. 157, 23 ecclesiae dei -em . . . ac sacerdotii corruptionem (*comparatur cum incendio Hierosolymae*). Isid. diff. 2, 114 sine -e (*de carne et spiritu; antea*: dimicare . . ., adversabitur).

oppugnātor, -ōris *m.* *ab* oppugnare, *cf.* propugnator (*iuxta pos.* Cic. Balb.).

i. q. qui oppugnat: 1 *indicatur oppugnatus per gen. vel pron.* (*vi militari nonnisi* Liv., Avg. civ. 2, 27, Ennod.): Cic. Balb. 51 utinam qui ubique sunt propugnatores huius imperii, possent in hanc civitatem venire et contra -es rei publicae de civitate exterminari (*cf.* Phil. 12, 8 hostem et -em patriae *Antonium*. Liv. 27, 15, 8 Cauloniae. 44, 13, 6 Meliboeae. Avg. civ. 2, 27 p. 94, 5 D. moenium [*resp.* expugnatores, *opp.* defensores]). Planc. 76 meae . . . salutis non modo non -r . . . sed etiam defensor. Amm. 26, 9, 10 rebellem et -em internae quietis. Avg. c. acad. 2, 8, 21 p. 38, 10 Academicorum (*cf.* c. Iulian. op. imperf. 5, 1 eius *i. Manichaei, opp.* auxiliator). c. adv. leg. 2, 7, 29 isti caeci -es legis et prophetarum (*antea*: qui legem . . . atque . . . Moysen . . . reprehendunt). civ. 6, 2 p. 248, 3 si rerum velut divinarum . . . -r esset *Varro* atque destructor. 21, 25 p. 538, 10 *fidei*. c. Iulian. op. imperf. 2, 40 cuius *petulantiae* (*opp.* laudator). c. Pelag. 2, 4, 8 gratiae *divinae* (4, 4, 4. 4, 4, 8). serm. 30, 4, 5 naturae. Ivlian. Aug. c. Iulian. op. imperf. 5, 47 medicinae (*opp.* propugnatoribus). Cod. Theod. 1, 5, 3 pronuntiationis *sententiae*. *per pron. poss.*: Avg. serm. 216, 2, 2 in perniciem adversus vos vester -r vestris iaculis armabatur (*sc. diabolus, opp.* protector). Ennod. opusc. 3, 140 p. 367, 9 -bus nostris.

2 *cetera exempla*: a *proprie in re militari*: Nep. Milt. 7, 3 cuius *luci incensi* flamma ut ab oppidanis et -bus est visa, *eqs.* Tac. hist. 2, 21, 1 (*opp.* obsessi. *item* 3, 71, 4). 2, 21, 3. 4, 23, 4 Amm. 20, 7, 11. 20, 11, 10. 12. 21, 12, 6. 24, 4, 16. 24, 5, 11. 28, 6, 15. 31, 15, 3 (*opp.* defensores). Sidon. epist. 7, 7, 2 Max. Tavr. serm. 83, 2 M.

b *in imag. vel translate*: Ps. Cic. exil. 10 utrum custos accipiar an ut proditor excludar? si ut conservator . . ., si ut -r *eqs.* Avg. serm. 289, 6 blanditur mundus, caveatur corruptor; minatur mundus, non timeatur -r. Facvnd. defens. 6, 3 p. 668[D] in -e causa est, quomodo contraire debeat propugnator (*de controversiis inter Apollinarios atque Nestorianos agitur*).

f. **oppugnātrīx,** -īcis. [*Ps. Aug. serm. ad fratres in eremo 30 (Migne 40, 1289), quem quidam afferunt, inferioris aetatis esse videtur.*]

i. q. quae oppugnat: Avg. c. Iulian. op. imperf. 6, 6 Manichaeorum non plane . . . -em, sed potius adiutricem sectam (*cf. l. 19*).

oppugnātōrius, -a, -um. *ab* oppugnare, *cf.* repugnatorius (*v. infra*). *i. q. ad oppugnandum pertinens*: Vitr. 10, 12, 2 restat mihi de -is rebus *dicere* quemadmodum machinationibus et duces victores et civitates defensae esse possint (10, 16, 2 *antea*: repugnatoriis . . . scriptis, *cf. 10, 16, 8* repugnatoriis rebus).

oppugnātrīx *v.* oppugnator.

***oppugno** (-pūg-?), -āvī, -ātum, -āre. *ab* ob *et* pugnare, *cf.* impugnare. *scribitur saepius* obp- (opp- Cic. Cael. 32 *in Pap. Corp. 25, 45*), opu- Plavt. Pseud. 1045 *cod. B.* Cic. Phil. 10, 9. Liv. 21, 18, 4 (*nonnulli codd.*). *formae perf. brev.* -arunt Cic. Font. 35 p. red. in sen. 10. har. resp. 3 (-verunt *var. l.*). *al.* (-verunt Liv. perioch. 31 p. 38, 13. 80 p. 87, 8. *al.*), -aram *sim.* Cic. fam. 7, 2, 3. *al.* (-verat Rhet. Her. 1, 13, 23 Rvfin. hist. 4, 7, 2), -arit *sim.* Cic. Verr. II 1, 42. *al.* (*iuxta formam plenam* vocaverimus Liv. 26, 13, 6; -verint *sim.* Liv. 5, 33, 5 Vlp. dig. 29, 2, 40. *al.*), -asse *sim.* Cic. Tull. 55. *al.* (*deest* -visse *sim.*). *de inf. fut.* -assere *v. l. 73.* *supin.* -tum ire *sim. inde a* Plavt. Bacch. 1171 Cic. Tull. 55 Verr. II 1, 80 Sall. (?) in Tull. 3 Nep. Dion 5, 3 Eum. 3, 2 Liv. 2, 10, 8, -tum iri Met. Cel. Cic. fam. 5, 1, 1. *de notione* (*v. etiam* Ps. Ascon. *p. 803, 28*): Char. gramm. p. 388, 3 B. qui pugnat, resistit; qui -at, obsessor est; qui inpugnat, per omnia inimicus est; itaque pugnat exercitus, -antur vel castra vel urbes, inpugnantur inimici. Gloss. -o: καταμάχομαι. καταπολεμῶ. -at: πορθεῖ. Gloss.[L] I Ansil. OP 265 -at: vincere temptat. *legitur apud* Plavtvm *sexies, singulis locis apud* Ennivm, Titinivm, L. Crassvm, Qvadrig., *tum inde a* Rhet. Her. (*sexies*), Cic. (*116 locis, 90 in orationibus, 22 in epist.*), *maxime apud rerum scriptores* (Liv. *381 locis*), *in poesi habent singulis vel paucis locis* Verg., Ciris, Prop., Ov., Phaedr., Sil., Stat., *al.* [*confunditur in codd. cum* exp- Plavt. Amph. 210 (expugnassere *codd.*, opp- *codd. Donati, Nonii, edd., v. vol. V 2, 1807, 75; cf.* exp- *Plaut. Amph. 191. 413. 746*). Cic. Verr. II 4, 120. *al.*, imp- Plavt. Men. 1054 (vi pugnando *Camer., edd.*). Caes. Gall. 1, 44, 6, pugnare Cic. Lig. 13 id ne impetremus, -bis (*var. l.*, pugnabis *edd., cf. autem p. 803, 17*). Nep. Eum. 4, 1 (opp- *trad.*). Liv. 32, 23, 5 (pugn- *trad.*). *al.*]

I *transitive i. q. impugnare, pugnando aggredi, adoriri sim.* (*iuxta intransitivum* pugnare Cic. leg. agr. 1, 1 Bell. Afr. 42, 1 Barnab. 12, 2): A *obi. ponitur* (*pro acc. substituitur enunt. relat.* Avg. epist. 217, 8, *cf. p. 802, 81. 803, 11; ? enunt. cum* ne *incipiens* Cic. S. Rosc. 120 Petr. Chrys. serm. 74 p. 411[B]; *adv.* invicem Lact. epit. 27, 2 [*cf.* se invicem: inst. 6, 3, 13. 7, 15, 10]): 1 *proprie*: a *usu originario (an per iocum restituto?) i. q. pugno ferire* (*hinc in imag., ut vid.,* Pseud. 1045 *p. 803, 54, fortasse et alia ibidem allata, imprimis p. 803, 57 sqq.*): Plavt. Cas. 412 temperi, postquam -tum est os (*407* pugnis caedor).

b *usu sollemni.* *sc. armis vel copiis sim. aggredi* (*fere syn.* Liv. 10, 17, 3. 21, 7, 1 summa vi. 24, 46, 2. 27, 15, 7. 30, 10, 12. *al.; cf. iuxta posita* inrumpere Cic. Phil. 6, 3 Bell. Afr. 29, 2, adoriri Caes. Gall. 5, 22, 1, incursare Liv. 6, 36, 1) *vel circumdatum, obsessum tenere variis eruptionibus pugnisque factis* (*iuxta pos.* circumsedere Cic. Verr. II 1, 79 Phil. 5, 24. 13, 39. *al.*; obsidere *saepius, fere syn.* Cic. Phil. 6, 2. 4. 7, 15. 8, 5. *al., sed discernitur* Liv. 2, 11, 1. 37, 18, 3; *nota* 'obsidione -are' Oros. hist. 5, 22, 17); *notionem quasi perfectivam sc. expugnandi minus evidentem invenimus quam secundum vol. V 2, 1810, 55 sqq. putaveris.* *de re cf. e. g.* Cic. fam. 15, 4, 10 Caes. civ. 3, 9, 2 Liv. 27, 15, 5. 32, 23, 5 *sqq.* 34, 38, 3 *sqq.* 37, 18, 3 *et supra p. 800, 3.* *inde a* L. Crass. or. frg. Cic. orat. 223 Qvadrig. hist. 46 Cic. Tull. 55 sq. Verr. II 1, 79 sq. 1, 96. 4, 190 Font. 35. *al.* Caes.; *exempla pauca notabiliora afferimus.*

α *indicatur quomodo vel qua re*: *abl.*: L. Crass. or. frg. Cic. orat. 223 cur clandestinis consiliis nos -ant? (Cic. Sest. 52 *numquam* consilio et auxilio bonorum . . . -are rem publicam. Liv. 21, 18, 1 publico . . . consilio. 21, 18, 4 privato publicone). Cic. Verr. II 1, 79 non modo . . . circumsessus, non modo igni, ferro, manu, copiis -tus, sed aliqua ex parte violatus (Sest. 100 praesidiis et c. Caes. Gall. 7, 41, 2 Liv. 23, 18, 5. 24, 30, 11. *cf.* Cic. Sest. 85 ferro, facibus, exercitu Clodiano [Phil. 10, 12 imperio et e.]. Liv. 3, 23, 4 parte exercitus). fam. 2, 10, 3 aggeribus, viniis, turribus . . ., tantis opibus tantoque negotio, ut *eqs.* (Liv. 32, 4, 1. 39, 4, 9. *cf.* Liv. 2, 17, 1 vineis aliisque operibus. 6, 8, 9 aggere atque operibus. *al.*). Vatin. Cic. fam. 5, 10[b] vi (Liv. 2, 17, 1. 3, 4, 8. *saepius*). Caes. Gall. 2, 6, 1 magno impetu. *al.* *adv. vel praep.* (*selecta*): Cic. Manil. 20 vehementissime. Caes. Gall. 2, 6, 1 ex itinere (2, 12, 2. 3, 21, 2. *cf.* Bell. Hisp. 37, 1 in i.). 5, 22, 1 de improviso. civ. 2, 31, 8 sine spe (Hirt. Gall. 8, 11, 1 neque . . . s. dimicatione perniciosa). Liv. 26, 38, 1 Capua pertinacius -ta . . . quam defensa. 28, 42, 5 per summum otium. Amm. 17, 1, 11 violentius.

β *indicatur, (a) quo loco* (*per adv., praep. c. abl., solum abl.*): Caes. Gall. 5, 21, 4 duabus ex partibus (Liv. 36, 23, 6 quattuor e p. simul). Bell. Alex. 44, 5 terra marique (Liv. 24, 33, 9. 31, 31, 8. 44, 9, 2). Prop. 2, 15, 45 circum. 3, 11, 13 ab equo (Liv. 32, 23, 4 ab Lechaeo. 36, 9, 9 ab omni parte simul). Liv. 25, 26, 3 undique. 26, 26, 3 utrimque. *al.*

γ *exempla vim durativam illustrantia* (*selecta*): (I) *determinatur spatium temporis*: Cic. Phil. 8, 18 quo usque . . . Massiliam -bis? (Liv. 35, 21, 8 u. in noctem). fam. 2, 10, 3 quintum et vicesimum iam diem -bam . . . Pindenissum. Liv. 4, 55, 8 diu (Svet. Galba 3, 1). 5, 4, 11 decem . . . annos. 22, 20, 7 biduum. 31, 31, 8 per triennium (36, 34, 2 iam per duos menses. 42, 54, 3 per triduum). Amm. 17, 1, 11 dudum. dum: Liv. 37, 18, 2 transire in fines regni Eumenis, dum is procul ab domo . . . Lyciae maritima -ret, *eqs.* Fest. p. 348 dum Tullus Hostilius Veios -ret, *eqs.* Avr. Vict. Caes. 33, 19 *Mediolanum* dum machinationibus omnis generis -at, *eqs.* Vir. ill. 35, 10 Amm. 21, 13, 13. (II) *inf. pendet ex verbis incipiendi* (*quae hic illic vehementiam aggrediendi augere videntur*): Cic. Att. 5, 20, 1 septimo et quinquagesimo die, postquam -are eos coepimus (Caes. Gall. 2, 6, 1. 3, 21, 2. 5, 39, 3 civ. 3, 22, 2 Bell. Afr. 51, 3 Bell. Alex. 27, 7. *et saepe*). Caes. civ. 3, 80, 7 eodem quo venerat die post horam nonam oppidum . . . -are adgressus ante solis occasum expugnavit (Liv. 8, 16, 6. 36, 9, 9. 37, 26, 8. 40, 25, 5 repente . . . castra Romanorum -are simul omnibus portis a. sunt. *al.*). Nep. Thras. 2, 5 hanc *Munichiam* bis tyranni -are sunt adorti (Liv. 2, 51, 6. 2, 62, 1. 6, 2, 8. *et saepe, v. vol. I 816, 75 sqq.*).

2 *in imag. vel translate*: a *in rebus civilibus vel forensibus.* *sc. verbis variisve insidiis in publico* (in foro Rhet. Her. 4, 39, 51 Cic. Lig. 4, senatu Cic. fam. 1, 9, 19, provincia fam. 3, 10, 8, *comitiis* Verr. I 24, causis Sull. 3, iudicio pecuniarum repetundarum Sall. Catil. 49, 2) *aggredi, persequi sim., saepius apud arbitrum aliquem ut iudices, senatum sim.* (apud Caesarem Cic. Att. 11, 8, 2, proconsulem Max. Tavr. serm. 31, 3 M.), *cf. iuxtapos.* deserere, prodere, laedere *saepius, opp.* suffragari Cic. div. in Caec. 23, sublevare Cluent. 202 Met. Cel. Cic. fam. 5, 1, 1; *hic illic in ipsis causis quasi pro t. t., cf. opp.* defendere *saepius, fere syn.* accusare Cic. Cluent. 170.

α *-atur aliquid* (*saepius cum respectu debilitandi, impediendi sim., cf. iuxtapos.* labefactare Cic. Verr., impedire Cic. leg. agr. 2, 7, temptare Liv.; *imagine rei milit. perspicua* Cic. inv. 1, 1. leg. agr. 1, 1 cuniculis): Plavt. Bacch. 1171 ut istuc delictum desistas tanto opere ire -tum (*1187* ulcisci). Persa 74 qui *quadrupulatores* hic albo (*sc. praetorum?*) rete aliena -ant bona (*sc. accusando aliquem bona eius occupant; cf. 63* ire aliena ereptum bona). Rhet. Her. 1, 3, 5 honestum causae genus putatur, cum aut id defendimus, quod ab omnibus defendendum videtur, aut -bimus, quod ab omnibus videtur -ari debere; turpe genus intellegitur, cum aut honesta res -atur aut defenditur turpis (Cic. leg. agr. 1, 1 occulte). 4, 39, 51 vagabitur *iste* in foro, . . . in omnes . . . incurs(it)ans, aliorum famam depeculans,

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aliorum caput -ans (CIC. Quinct. 40. *cf. infra l. 39*). CIC. S. Rosc. 111 quam *fidem amicorum* qui laedit, -at omnium commune praesidium. Verr. II 3, 182 *scribarum* commoda a me labefactari atque -ari iura. Caecin. 67 verbis -are aequitatem (Cluent. 199 *vicinorum* omnium studium, curam, diligentiam meumque una laborem ... vostramque simul, iudices, ae. et mansuetudinem). leg. agr. 2, 7 populi non solum commoda verum etiam salutem -ant et impediunt. prov. 44 acta ... Caesaris. Lig. 4 quod nos domi (*sc. in domo Caesaris*) petimus, id a te in foro -ari. fam. 1, 9, 9 eam *causam dignitatemque eius* (*cf.* 3, 10, 8 *florentissimi hominis* existimationem). 1, 9, 19 petitionem gravissimis in senatu sententiis. LIV. 41, 24, 2 temptari ... et -ari *Romanam societatem* ..., quam nemo neque temptat neque -at. VLP. dig. 29, 2, 40 iudicium parentis (COD. Iust. 1, 3, 48 pr. 3, 28, 35, 1. 5, 37, 26, 1). 44, 1, 2, 1 replicatio idcirco obicitur, ut exceptionem -et. PAVL. dig. 49, 14, 13, 9 testamentum. NOVELL. Theod. 8 pr. legis regulas (*fere i. q. abolere, cf. Cod. Iust. 1, 2, 10 pr.* expugnare). *pro obi. est enunt. cum* ne: CIC. S. Rosc. 120 a vobis -ari video, ne in quaestionem dentur *servi*.

β -atur aliquis (*saepius magistratus sim.; accedit abl. limit.* MET. CEL.; *imagine rei milit. perspicua* CIC. Sest. 133 Cael. 20 Phil. 10, 4): RHET. Her. 1, 13, 23 qui *frater Malleoli capite damnati* eum -verat in eius periculo. 4, 35, 47 petulantissime ... semper iste -vit senatum (*cf.* CIC. prov. 39 hunc ordinem). 4, 37, 49 vos *Quirites*. CIC. div. in Caec. 23 tibi suffragatur, me -at. Verr. I 11 *Dolabellam consulem* non solum deseruit, sed etiam -vit ac prodidit *Verres legatus* (*iuxtapositis eisdem vel sim.*: II 1, 42. 1, 77. 3, 6. Rab. perd. 24 [*nisi proprie*]. p. red. in sen. 10. 33 prov. 43 har. resp. 3. *cf.* PS. ASCON. Verr. p. 208, 22 peius est prodere quam -are, propterea quod -are inimici et hostis officium est, prodere gravius, *eqs.*). I 24 in his ipsis *comitiis* -bar grandi pecunia *sc. populo venali data* (Cluent. 76 fam. 1, 1, 1). Cluent. 170 quid metuebat *Oppianicus?* ne -retur a perdito an ne accusaretur a damnato an ne exsulis testimonio laederetur? (*item distinguitur* accusare: Cael. 1. 20). 202 ut quisque crudelissime -atur, eum lenissime sublevatis, *iudices*. Sull. 3 qui adiuvandus in his causis, qui -andus, qui defendendus, qui deserendus esse videatur. Sest. 132 me -vit *Clodius* ... per indicem Vettium. Att. 11, 8, 1 per litteras. 11, 8, 2 apud Caesarem (MAX. TAVR. serm. 31, 3 M. proconsulem). *saepius.* MET. CEL. Cic. fam. 5, 1, 1 Metellum fratrem ob dictum capite ac fortunis per te -tum iri; quem si parum pudor ipsius defendebat, debebat ... familiae nostrae dignitas ... sublevare (*cf. supra l. 1*). SALL. Catil. 49, 2 Piso -tus *sc. a Caesare* in iudicio pecuniarum repetundarum propter cuiusdam Transpadani supplicium iniustum. LIV. 3, 40, 9 ut decemviros, qui decemviratum petissent, ... -rent. RVT. LVP. 1, 7 (*ex Hegesia*) miseremini mei, iudices, quem coniurata tanta vis inimicorum -at. VLP. dig. 43, 17, 1, 4 illud ... interdictum -at possessorem, hoc tuetur. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 112, 9 eos ..., quos vehementissime -arunt (*gr.* τοὺς ... παθόντας, *cod. W* afflictis, *Cassiod. hist. 4, 24, 19* oppressos). CHRON. Gall. chron. I p. 647, 519 Ambrosium Iustina ... pro Arriana haerese -at.

b *vario usu*: *α in sermone poetico*: PLAVT. Epid. 163 de re argentaria senatum convocabo in corde consiliarium, quoi ... indicetur bellum; ... senem -are certumst consilium mihi (*cf. Bacch. 929* erum expugnabo). Most. 685 mea consilia undique -as male. Pseud. 1045 mihi cor retunsumst -ando pectore (*cf. Cas. 414* pectus tundit *cor*). TITIN. com. 20 fetida anima nasum -at (*cf. Lucr. 4, 687* naris ... lacessit *odor*). CIRIS 272 nostris qui moenibus adsidet hostis, ... mea ... -at praecordia Minos. Ov. epist. 4, 105 aequora bina suis -ant fluctibus Isthmon *Corinthium* (*item -at aqua*: met. 9, 41 *molem* fluctus -ant [*opp.* defendit]. 11, 531 carinam *unda* [*antea comparatur fluctus militi; vice versa*: STAT. Theb. 10, 865 amnis ut ... robora pontis ... -at *eqs.*]. *cf.* Ov. rem. *infra*). rem. 691 artibus innumeris mens -atur amantum, ut lapis aequoreis undique pulsus aquis. PHAEDR. 2, 6, 3 vis et nequitia quidquid -ant, ruit. EPIGR. Bob. 47, 4 non duxi uxorem, sed magis arma domum ...; litibus -at meque meumque larem (*postea*: arma in me tollit). AVSON. 417, 61 p. 278 P. -tura *Nemesis* sodales. PRVD. ham. 513 nec terrea virtus -at sensus ... bellove lacessit. psych. 17 armas artibus ingenium, quibus ad ludibria cordis -anda ... dimicet.

β in sermone communi (*apud Christianos praeter* CIC.): CIC. de orat. 2, 161 qui *Carneades* nullam umquam ... rem defendit, quam non probarit, nullam -vit, quam non everterit (*de disputatione philosophorum ut*: LACT. epit. 27, 2 philosophis invicem -antibus. AVG. civ. 5, 9 p. 203, 15 D. -at *Cicero* praescientiam futurorum [*item* p. 203, 25]. 10, 29 p. 450, 11 *opiniones*. epist. 217, 8 si ... volumus defendere liberum arbitrium, non -emus, unde fit liberum; nam qui -at gratiam, *eqs.*). TERT. nat. 1, 3, 3 nomen *Christianorum* ..., quod ... occulta vis ... -at (*nisi ad a trahendum*). apol. 27, 6 quos de longinquo -ant *daemones et eiusmodi spiritus*, de proximo obsecrant (*antea*: adversus nos proeliatur *spiritus*. *cf. Min. Fel. 27, 7* lacessebant). 27, 7 repugnamus perseverantes in eo, quod -ant. LACT. inst. 6, 3, 13 bonorum ac malorum constituta natura est, ut se invicem semper -ent, semper expellant. HIER. epist. 14, 4, 1 maxime -aris, si te -ari nescis *ab adversario*. 22, 8, 1 cogitationibus -antur. RVF. hist. 3, 32, 8 corripientes arma mendacii -are apostolicam veritatem nituntur (*gr.* ἀντικηρύττειν). 4, 7, 2 eam *ecclesiam* persecutionibus (*gr.* κατ' αὐτῆς ὡπλίζετο). 5, 1, 27 diabolus machinis -are parat famulos dei (*gr.* μηχανὰς ... ἐπενόει). AVG. in psalm. 105, 36 l. 46 sq. fideles -ant *diabolus et angeli eius* extrinsecus; sed -ant, non expugnant eos *eqs.* *al.* *pro obi. est enunt. cum* ne: PETR. CHRYS. serm. 74 p. 411^B obsidebant *custodes* sepulcrum, resurrectioni ianuas obstruebant ...; *mortalitas* dolet se mori, ne resurgere possit, -at.

B *obi. subauditur vel omittitur*: 1 *part. praes. pro subst. et gerundium*: *, part. praes.*: ENN. ann. 422 (*contextu manco*). LIV. 2, 65, 7 paucos circumsessum dies deditur *Antium*, nulla -antium nova vi. 21, 61, 9 (*opp.* obsessos *ut*: TAC. hist. 4, 22, 3). 23, 1, 10 moenia hautquaquam prompta -anti. *al.* TAC. hist. 3, 30, 1 (*opp.* defensoribus). 5, 11, 3 VEG. mil. 4, 8. 4, 12. *cf. versionem vocis gr. q. e.* πολιορκητής (*sec. Theodotionem*): HIER. in Is. 59, 19 l. 39 quasi fluvius -ans (*Sept.* βίαιος, *Vulg.* violentus, *Aquila* στενός, *Symmachus* θλίβων. *cf. p. 803, 57 sqq.*). *gerundium*: CAES. Gall. 2, 6, 4 cum finem -andi nox fecisset. 2, 12, 3 quae ... ad -andum usui erant (*sim.* BELL. Hisp. 7, 2 [oppidum *trad.*]. LIV. 29, 7, 5). BELL. Afr. 5 difficilis ad -andum erat accessus. BELL. Alex. 18, 1. 26, 2 perseverantia constantiaque -andi. LENT. Cic. fam. 12, 14, 4 exclusus ... ab Antiochia Dolabella et in -ando male acceptus. SALL. Iug. 59, 1. LIV. 9, 24, 2 -andi ... ratio. *al.*

2 *aliae formae*: CIC. S. Rosc. 145 quid insequeris, quid -as (*sc. me*)? Font. 17 M. Fonteio oppresso testimoniis eorum, quibus multa ... imperata sunt ...; cum videatis eos -are (*sc. eum*), quibus *eqs.* Tull. 55 utri -asse videantur, qui ad villam venerunt an qui in villa manserunt? Phil. 12, 11 denuntiatum est ne Brutum obsideret, a Mutina discederet: -vit etiam vehementius. fam. 15, 4, 10 aggere, viniis, turribus -vi (*de Pindenisso oppido -to agitur*). CAES. Gall. 7, 11, 1 cum ad oppidum ... Vellaunodunum venisset, ... -are instituit. SALL. Iug. 60, 1 LIV. 23, 20, 1. 26, 26, 3 gravior a mari oppugnatio erat (*sc. Anticyrae*), quia ... Romani inde -bant. *al., inter quae in imag. vel translate*: TERT. paenit. 7, 9 *pervicacissimus hostis ille* observat, -at, obsidet (*sc. peccatorem*), si ... possit ... ferire. AVG. in epist. Ioh. 4, 1 *diabolus* forinsecus autem -at (*sc. illum, qui intus possidet*). in psalm. 105, 36 *diabolus et angeli eius* ut autem -ent (*sc. fideles*), sentiunt *eqs.* serm. 276, 1, 1 ut ..., si -at *mundus*, non expugnet.

II *intransitive*: A *i. q. repugnare, resistere sim.* (*fere per analogiam*): 1 *cum dat.*: VLP. dig. 38, 17, 2, 44 condicionem hanc quasi utilitati publicae -antem remittendam. VITA Hil. Arel. 26 l. 32 huic *diabolo* omnimodis -andum est et resistendum (*postea*: repugnare). CAEL. AVR. acut. 3, 5, 53 quod quibusdam adiutoriis -et *hiems*. CORIPP. Ioh. 4, 469 sonipes ... -at frenis (*imitatur Verg. Aen. 11, 600* pugnat habenis, *cf. Ov. met. 2, 87* repugnat). 2 *nude* (*an ad I B ?*): PRISC. gramm. II 370, 5 si velimus masculinum dicere ... a 'puerpera' 'puerperus', -at ipsa rerum natura propter significationem (*cf. Lucr. 4, 1088 et Ov. met. 3, 376* natura repugnat). AVG. serm. coll. Morin p. 123, 20 vita aeterna promittitur tibi, ante te est, et resistis, et dubitas, et -as?

? B pro simplici i. q. pugnare (*fortasse etiam pleonastice posita praepos.; var. l.* -verunt *pro* pugn- *ex explicatione irrepsisse vid.* ITALA cant. 1, 5 Greg. Ilib. *ad l.*): ITALA I Macc. 12, 24 (rec. X) conversi sunt principes ... -rent adversus illum (*nisi ex confusione lectionum rec. L* pugnare *et rec. B* ut pugnarent, *gr.* πολεμῆσαι). PASS. Is. et Max. Migne 8, 771^C -asse ... contra ministros regis (*cf. 771^A* repellebat, *sed 771^D* pugnaverunt). HIER. epist. 125, 9, 3 daemonum -antium (pugn- *pars codd., fortasse recte*) contra se.

deriv.: oppugnantia, oppugnatio, oppugnator (-trix), oppugnatorius. *Keudel.*

opputo, -āre. *ab* ob *et* putare, *cf.* amputare. *i. q. amputare*: PLIN. nat. 17, 156 -atur (amp- *var. l.*) *in surculis vitium* ..., quidquid proximo tulit fructum.

opputrēsco (obp-), -uī, -ere. *ab* ob *et* putrescere. *i. q. putrescere*: EVSEB. EMES. serm. 18, 4 animal interfectum combustum est aut ... -uit aut ... ab alio ... comestum est. 21, 19 recedente ... anima ... corpus ... dissolvitur, ... defluit, spargitur, -it, emoritur *eqs.*

oppuviat (obp-) verberat, a puviendo (*nisi* pav-) id est feriendo PAVL. FEST. p. 191. [*ab* ob *et* pavire, *cf.* depuvire. *Sch.*] *W.*

1. *ops, opis *f.* [*nomen primarium radicis* *op- *proprie sensum 'utiliter agendi, operis efficiendi' exhibentis, quae subest et voci q. e.* opus (*ubi vide*) *et variis derivatis linguarum cognatarum. Sch.*]

scribitur saepius obs, *e. g.* PLAVT. Bacch. 893 *cod. D.* VARRO ling. 5, 64 *m. pr.*, obes *plur.* AVSON, 178, 6 p. 42 P. *V¹.* CE 1606, 7 (*?, unde etiam* ov- *duo codd.* VVLG. gen. 31, 16); ho- CE 1383, 2. 1606, 7. *litt. gr.* PLVT. Romul. 16, 6. *notatur* o PROB. litt. sing. gramm. IV 275, 19. NOT. Tir. 18, 73 -s. 41, 31 -es.

de usu casuum: *1) sing.*: *in doctrina gramm.*: DOSITH. gramm. VII 394, 10 quaedam duobus vel tribus casibus tantum *declinari possunt* (*item gen., acc., abl. agnoscunt* DIOM. gramm. I 309, 19 PHOC. gramm. V 428, 26. *al., gen. et acc.* CHAR. gramm. p. 196, 2 B.). CHAR. gramm. p. 41, 14 B. ἄπτωτα ... velut -em, ut sit auxilium. PRISC. gramm. II 321, 21 nominativus in usu frequenti non est (*afferunt nom. e. g.* CHAR. gramm. p. 49, 30 B. PRISC. gramm. II 341, 9).

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

extra doctrinam gramm.: *nomen deae omnibus casibus profertur; minus solitae formae sunt: nom.* Opis PLAVT. Bacch. 893 (*si recte, v. app. crit.*). HYG. fab. 139 (*hinc fluxisse vid. in traditionem Ennianam* LACT. inst. 1, 13, 3. 1, 14, 2. 5). PAVL. FEST. p. 187 (*sed cf.* FEST. p. 186). FVLG. myth. 1, 2 AVG. civ. 4, 11 p. 161, 1 D. GLOSS.; *gen.* Opes INSCR. Riv. Ind. Gr. It. 8, 1924, 21 *bis; acc.* Opim OV. met. 9, 498 *dett.* *nominis appellativi nom. non nisi* ACC. trag. 669 (*v. p. 808, 18, cf. coni. l. 35*); *gen.* -is, *acc.* -em, *abl.* -e *passim; sed abl.* opid INSCR. coc. Falisc. (CE 2) 3 (*vix* opet INSCR. Dueni [CIL I²] 4, *v. Goldmann, Duenosinschr. 109 sqq.*), -i VARRO ling. 5, 141 (*in veriloquio vocis q. e.* oppidum, *unde pendet* POMPON. dig. 50, 16, 239, 7 -e); *dat.* -i FRONTO p. 128, 20 v. d. H. (p. 135 N.). *2) plur.*: CHAR. gramm. p. 36, 8 B. *inter* feminina semper pluralia . . . -es (*cf.* GLOSS. II 403, 44 -es [*suppl. Goetz, v. indicem*] singularia non habet. *cf. l. 20*). *de notione*: PLVT. Romul. 16, 6 τὴν περιουσίαν ὄπεμ λέγουσιν (CHAR. gramm. p. 36, 8 B. -es περιουσίαι [GLOSS.]). SYNON. Cic. p. 431, 8 pari modo. pari -e. pari iunctu. *eqs.* p. 435, 34 -es. praemia. (*desunt quaedam*). aerarium. facultates. bona. fortunae. *eqs.* 436, 26 omni -e. omni vi, virtute, modo, arte, *eqs.* SERV. Aen. 1, 601 secundum Ateium . . . -es numero tantum plurali divitias significant . . . numero tantum singulari auxilium, . . . ab utroque possibilitatem (*sim.* 11, 532. *cf. p. 804, 82*). auct. Aen. 8, 171 -es antiqui vocabant milites (*cf.* GLOSS. IV 133, 31 *ad eundem l.* copiis). GLOSS. -em: βοήθειαν, ἐπικουρίαν. auxilium. -em fero: βοηθῶ. -e fida: stabili opitulatione. summa -e: summa voluntate. -es: χρήματα, εὐπορίαι. ὕπαρξις. divitiae. census. facultates. *al.* *ad singulos locos v. infra.* *legitur inde a* LIV. ANDR., PLAVTO, ENNIO, TER.; *deest apud* CATONEM; *de usu plur. v. p. 810, 22 sqq.* [*sard. centr.* òpe. *cf. Wagner II 188. G.*] [*variat in codd. imprimis cum vocibus q. s.* opus PLAVT. Poen. 1177 CIC. Cael. 32 fam. 2, 10, 3 CAES. Gall. 6, 1, 4 (-s *falso e. g.* CIC. nat. deor. 2, 151 CAES. civ. 1, 32, 9; *nota* QVINT. inst. 3, 8, 14 *var. l.* -bus, *imitatur* CIC. de orat. 2, 335 -um), copiae CIC. Phil. 10, 17 OROS. hist. 1, 1, 9, res NEP. Hann. 10, 2 LIV. 32, 21, 30, opera LIV. 27, 46, 8 COD. Iust. 10, 3, 2 *a. 239* (*v. sub* opera). *dubia*: TRAG. inc. 44 ⟨ops⟩ (*suppl. Bücheler*) concidit, ego egens exortus sum. R. GEST. div. Aug. 18, *ubi* publicae -es *legit Robinson* (*v. Malcovati ad l.*), vectigalia *Mommsen, alii.*]

i. q. copia, vis, facultas sim., quae ad opus quoddam efficiendum praesto est, impenditur, petitur. *occurrunt in contextu saepius voces notione et sono affines, e. g.* LIV. ANDR. trag. 20 opitula (PLAVT. Mil. 620 CIC. off. 1, 49. *al.*). PLAVT. Asin. 245 copia (Cas. 624 Cist. 29. *al.* RHET. 4, 9, 13. *et saepius*). Capt. 768 opimitates. Persa 252/3 opulento (CIC. rep. 1, 3. 51 LIV. 26, 42, 3 MELA 1, 34. *al.*). Rud. 617 inopiae (CIC. Quinct. 91 NEP. Att. 2, 4 LIV. 21, 11, 12 VAL. MAX. 6, 9 ext. 6. *al.*). CIC. Att. 14, 14, 6 opera (SEN. benef. 3, 2, 2 SIDON. epist. 8, 7, 3. *sed* opus *praeter veriloquia p. 810, 8. 12 non ante* AVSON. Mos. 50). SALL. Iug. 14, 7 inops (HOR. carm. 3, 16, 28 LIV. 21, 58, 10. 29, 8, 8. *al.; cf. etiam Fest. p. 190 sub voce* 2. ops *allatum*). TIB. 2, 3, 50 optat (SEN. benef. 6, 27, 1 *bis*). CVRT. 9, 1, 2 opimam (SIL. 5, 266 AMM. 28, 2, 11 VEN. FORT. carm. 2, 8, 38). *de homoeoteleuto* spem opem *v. Wölfflin, Arch. lat. Lex. 1, 1884, 387.*

I *sing.* (*ludit cum plur.* ENN. scaen. 85 ACC. trag. 124 CIC. Att. 9, 16, 1. *al., cf.* PLAVT. Persa 252/3, *ubi sing. de dea*): A *appellativum*: 1 *respicitur magis condicio ipsius operantis vel ipsum opus* (*praeter a γ omnia exempla attulimus*): a *generatim*: α *potius de via, ratione agendi*: PLAVT. Epid. 152 aliqua res reperibitur, aliqua -e exsolvam, extricabor aliqua. MORET. 53 aliam sibi quaerit -em (59 molitur). OV. am. 2, 19, 10 qua . . . capi possem, callida norat -em *Corinna* (epist. 6, 98 q. . . . anguis, te quoque mulcet -e *Medea.* 20 [21], 231 -e q. revalescere possim. met. 3, 633 q. . . . huc -e perveni?). met. 6, 700 hac -e debueram thalamos petiisse (*sc. vi, non precibus.* VEN. FORT. carm. 2, 8, 17 h. -e, *sc. martyrio*, . . . animam transmisit Olympo). Pont. 1, 9, 30 omnem, quo levius doleas, experietur -em. LIV. 21, 54, 8 non -e ulla ad arcendum frigus adhibita. VAL. FL. 6, 431 extremam molitur -em *Iuno* (*antea*: viam). SIL. 6, 591 conquirere fessis in rebus meditentur -em. ARATOR act. 2, 287 secretam scrutemur -em. *fortasse de effectu*: LAVREA epigr. 8 hac fontes . . . patefecit -e *locus*, ut *eqs.* (*nisi ad adiutorium medicum referas, de quo v. sub 2*). β *potius de potentia, arte sim. operantis*: CIC. Cato 4 nihil est in ipsis -is ad bene . . . vivendum ([*postea*: bona]. *cf.* SALL. Catil. 21, 1 quid . . . -is aut spei haberent. BOETH. c. Eut. 8 l. 53 in perniciem prona nec quicquam in se -is habentia). VERG. Aen. 1, 601 grates persolvere non -is est nostrae ([SERV.: possibilitatis. GLOSS. V 126, 30 facultatis]. AVSON. 419, 2 p. 353, 7 P. quod . . . nostrae -is e., gratias ago [*cf. p. 353, 4* copia est]. EPIGR. Bob. 1, 5 quis neget haec -is esse deum? SVLP. SEV. chron. 2, 2, 2 non esse id humanae -is. *cf.* LIV. 10, 29, 1 vix humanae . . . -is videri pugna potuit). 8, 377 non . . . auxilium . . ., non arma . . . artis -isque tuae *Vulcani* (SERV. auct.: ⟨auxilium⟩ -is, arma ⟨artis⟩; aut certe idem valet -is, quod artis). HOR. carm. 4, 2, 2 ceratis -e Daedalea . . . pinnis. epist. 1, 9, 9 dissimulator -is propriae (*v. 6* quid possim). OV. fast. 3, 22 sua divina furta fefellit -e *Mars.* VELL. 2, 79, 3 virum humana -e invictum (SEN. nat. 5, 18, 6 nulla -e h. superabilem. COLVM. 3, 1, 2 TAC. ann. 6, 12, 3. 15, 44, 2 PALLAD. 1, 6, 1). LIV. 5, 40, 2 spem omnem atque -em secum ferebant (*antea*: virtuti). CVRT. 4, 14, 25 in dextris vestris . . . libertatem, -em, spem futuri temporis geritis. 9, 1, 20 nullam -em in ipsis esse. TERT. adv. Marc. 1, 13 p. 307, 10 magnitudinem et vim et potestatem et honorem et decorem, -em, fidem, legem . . . elementorum (*sc. ut deorum*). DRAC. satisf. 168 sapientis -em (*i. sapientiam*).

γ *potius de vi vel studio operantis, maxime in iuncturis* summa *vel* omni -e (*quas ubique exscribere noluimus; ceterum leguntur* maxuma SALL. Iug. 14, 20, magna ANTH. 931, 24; *accedit praep.* ex GELL. 6, 3, 47; *huc spectare putes etiam* TER. Haut. 592 nisi eum, quantum tibi -is di dant, servas [EVGRAPH.: facultatis]): CIC. Mil. 30 ut omnem . . . vim, quacumque -e possent, . . . propulsarent (*cf.* OV. fast. 1, 269 qua pollens -e sum). Att. 14, 14, 6 omni -e atque opera enitar, . . . ut *eqs.* (SALL. Iug. 25, 2 summa. LIV. 42, 46, 3 omni. *cf.* SALL. Catil. 1, 1 summa -e niti [38, 2 Iug. 9, 2. 14, 20 maxuma. 31, 17 summa. *al.*]. LIV. 4, 43, 5 summa -e adnisi [8, 16, 4. *al.*]). OV. am. 3, 7, 56 non omni sollicitavit -e (*cf.* LIV. 40, 5, 6 accendi . . . inpellique). fast. 6, 486 summa . . . nutrit -e. LIV. 1, 23, 1 bellum . . . parabatur (1, 30, 8. *al.; cf.* 30, 7, 8 reparantem bellum). 1, 56, 11 taceri iubent. 2, 2, 5 tuendum (*cf.* GELL. 2, 25, 4 defensitavit). 2, 21, 6 inservitum est. 3, 35, 2 impugnatum. 3, 50, 1 ut omni -e ab seditione milites contineant. 4, 43, 4 cum . . . patres summa -e adprobassent. 4, 50, 7 tendebant (38, 45, 2. *cf.* SVET. Dom. 2, 2 contendit). 5, 26, 1 evicerunt. 7, 17, 7 inpediebant. 22, 15, 2 summa -e petiti (32, 21, 30). 22, 34, 2 obstabant (24, 4, 3. *cf.* 23, 7, 4 restiterat [SEN. amic. p. 28. SVET. Iul. 29, 1 summa]. 40, 5, 5 adversaretur). 23, 12, 3 iuvandum (PLIN. epist. 4, 15, 13 omni -e [opere *var. l.*], labore, gratia. *cf.* LIV. 40, 54, 8 adiuvabat [45, 13, 3 omni *add. Weissenborn*]). *al.* *adiunximus* nulla -e (*nisi ad β trahendum*): SEN. epist. 77, 12 series invicta et nulla mutabilis -e . . trahit cuncta ([*antea*: perdis operam]. VLP. dig. 39, 2, 24, 8 damno . . . occurri poterit. ANTH. 931, 54 reparandus [*v.* 24 non magna]. *cf.* CVRT. 4, 3, 18 neque . . . navigia ulla -e . . . regi poterant).

b *specialia*: α *de ipsa opera, actione, officio*: ENN. frg. var. 20 cui nemo civis neque hostis quivit pro factis reddere -is pretium (*affert* SEN. epist. 108, 33 [*v. app. crit.*], *qui explicat* operae pretium, *quae tamen iunctura 'rem pretio vel conatu dignam' significare solet, dum Enn. 'dignam officii mercedem' reddi negat*). ACC. trag. 124 ut mea -e -es Troiae integrem (*cf.* LABER. mim. 44 -e nostra dilatatum est dominium togatae gentis). LIV. 44, 7, 11 sine ulla -e hostis, quae adgravaret, cum ipsa difficultate rerum pugnandum erat. CVRT. 5, 12, 16 rex . . . nulla externa -e admota captivus servorum suorum *eqs.* CLAVD. carm. min. 50, 5 -e sanctorum non barbarus inruat Alpes. COD. Iust. 5, 17, 11, 2 si . . . uxor sua -e (opere *var. l.*) vel ex industria abortum fecerit. β *de opulentia, abundantia sim.* (*notione in plur. frequentiore*): PLAVT. Capt. 15 qui potestis -e vestra censerier. ENN. scaen. 94 vidi *domum Priami* . . . adstante[m] -e barbarica (*sic intellexisse vid.* CIC. Tusc. 3, 45, *qui explicat per plur.* regiis -bus; *Jocelyn ad l. referre vid. ad γ*). HOR. sat. 1, 2, 74 dives -is natura suae (*nisi ad a*). OV. fast. 6, 388 mittite, quam minime mittere vultis -em (*de eadem re*: 390 [*explic. 391* Cerialia dona; *alluditne ad -em deam quasi Cererem?*]. *cf.* VEN. FORT. carm. 3, 12, 16 quam ferat annus -em). SEN. epist. 90, 19 desideria -e necessaria finiens (*nisi ad a*). APVL. flor. 15, 13 gemmis . . . sculpendis laudem magis quam -em quaesisse. INSCR. Diaz, Antologia² p. 134 l. 310 (*s. II/III*) plenus omni -e. AVG. c. Petil. 2, 92, 202 p. 126, 4 pauperes — circa -em dixerim mundanam; nam gratia . . . non est pauper. *addas fortasse*: OV. trist. 1, 3, 10 non cura . . . aptae profugo vestis -isve fuit (χρημάτων *explicat Luck*). γ *de copia militum* (*sec. notionem in plur. obversantem huc flexum videtur ex Ennio, v. sub β*): VERG. Aen. 8, 685 -e barbarica variisque Antonius armis victor (*huc spectat* GLOSS. I p. 307 facultates vel vires gentium). *dub. inter sing. et plur.*: STAT. Theb. 4, 125 Dyme mittit -em (*P*, -es *dett.*) densasque Pylos . . . turmas.

2 *respicitur magis opera subveniendo, officiis mutuis praestita.* *de vocibus notionis propinquae*: auxilium *syn. inde ab* OV. met. 15, 650 fast. 5, 247 LIV. 6, 17, 5 *saepe, iuxta pos. inde a* LVCIL. 912 CIC. div. in Caec. 4 Verr. II 2, 9 *passim.* praesidium *syn.* CIC. Verr. II 5, 168 PS. CIC. exil. 5, *iuxta pos.* CIC. Mur. 52 de orat. 1, 184 TAC. dial. 5, 5. salus *iuxta pos. saepius, e. g.* CIC. Verr. II 5, 147 Mur. 59 Arch. 1 LIV. 28, 39, 9, *cf. adi.* salutifer OV. epist. 20 (21), 174, salutaris LIV. 25, 27, 2 APVL. met. 5, 5, 5. 5, 19, 4. *al.* *cf. praeterea*: LIV. 2, 6, 3 ferrent -em, adiuvarent. VLP. dig. 47, 2, 50, 3 -em fert, qui ministerium atque adiutorium . . . praebet. LACT. inst. 1, 11, 40 iuvare hominis est -is aliquid conferentis *eqs.* *v. etiam p. 805, 21 sqq.* *exempla sec. iuncturas digessimus.*

a *per casus solos*: α *per acc.*: ① *de -e ferenda, pollicenda, debita sim.*: PLAVT. Bacch. 638 (637) -em mi ferre . . . inopem te? ([*639* copiam]. Mil. 1387. Rud. 617 inopiae. ENN. scaen. 64. TER. Andr. 473 [= Ad. 487] Iuno Lucina, fer -em, serva me [*in obsecratione ut*: TVRPIL. com. 118 Apollo *eqs.* TRAG. inc. 241 divi potentes *eqs. et saepe*]. *passim*). LVCIL. 912 ut . . . mihi -em atque auxilium offeras (EPICED. Drusi 420. *al.*). CIC. de orat. 1, 184 praesidium clientibus atque -em amicis et prope cunctis civibus lucem ingenii

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et consilii sui porrigentem atque tendentem (*similiter iungitur*: TAC. dial. 5, 5 praesidium amicis, -em alienis, salutem periclitantibus . . . feras). CVLEX 193 cui casus sociarit -em. OV. rem. 116 admoveo (*v. etiam l. 63*). 252 innocuam . . . monstrat -em (SEN. benef. 4, 28, 4). epist. 20 (21), 174 da . . . salutiferam . . . -em (FEST. p. 202. VAL. FL. 7, 320 -em . . . viresque [*cf.* PANEG. 5, 11, 3 d. vires, d. -em, d. salutem]. *al.; cf.* OV. ars 1, 368 velo remigis addat -em [*al.*]. fast. 3, 856 quam sterili terrae Delphicus edat -em *per oraculum*. STAT. silv. 5, 5, 45 reddite [VEN. FORT. carm. 5, 19, 10 loquentis]). met. 8, 601 adfer (*in prece ut*: 13, 880 *v. app. crit.* Pont. 2, 3, 48. 2, 9, 6. *ceterum*: LIV. 24, 33, 5 -em auxiliumque. CELS. 1 pr. 3. APVL. met. 5, 19, 4 salutarem. *al.*). fast. 3, 798 quae . . . fuit fatis debita, temptat -em (LIV. 3, 47, 2. *al.*). 5, 247 promittere (PHAEDR. app. 17, 3 SEN. Phaedr. 123. *cf.* VLP. dig. 4, 4, 1, 2 polliceri [*antea*: auxilium . . . et . . . opitulationem]). *et saepe.* (ii) *de -e quaerenda, imploranda sim.*: PLAVT. Mil. 220 arripe -em auxiliumque (VAL. FL. 4, 623). Rud. 204 quam spem aut -em aut consili quid capessam? CIC. div. in Caec. 4 qui -em . . . atque auxilium petissent (or. frg. A VII 2 -em et auxilium. Tusc. 5, 5 Att. 14, 18, 1 fam. 14, 2, 2. *et saepe*). rep. 1, 63 aeger . . . -em implorat (*v. vol. VII 1, 646, 39*). Att. 9, 11, 2 quin et -em et gratiam meam . . . ad pacificationem quaereret (*al.; cf.* QVINT. inst. 2, 16, 13 adquisitae [*al.*]). 9, 16, 1 -es meas, non . . . -em exspectat. VERG. Aen. 12, 780 vocavit (SIL. 5, 352 *medicas* artes et . . . -em. *cf.* LIV. 22, 14, 8 invocantium [*v. vol. VII 2, 257, 40*]. VAL. FL. 4, 411 clamantem). HOR. epist. 2, 1, 134 poscit (ars 411. OV. rem. 289 -em nostra . . . ab arte. *et saepius. cf.* met. 9, 546 exposcere [trist. 1, 11, 22 LIV. 9, 2, 15. *al.*]. PANEG. 7, 5, 1 postulantibus [*al.*]). OV. epist. 12, 65 orat (met. 1, 648. LIV. 3, 47, 2 precariam. 6, 3, 2. 6, 36, 2. 7, 37, 5. *al.*). Pont. 3, 9, 42 temptat (*addas etiam l. 13*). *al.* (iii) *alia*: PROP. 2, 1, 64 qua cuspide vulnus senserat, hac ipsa cuspide sensit -em (OV. Pont. 1, 3, 6 medicam. *al.*). OV. epist. 3, 96 secessit ab armis et patriae rigida mente negavit -em (11, 57 SIL. 16, 14. *cf.* OV. Pont. 2, 7, 12 vitat. GRATT. 467 si fallet -em . . . facultas. IVST. 5, 4, 15 interdixerant). met. 7, 527 exitium superabat -em *medicam* (fast. 5, 403). *al.* *singularia*: CIC. nat. deor. 1, 121 dis . . . et -em et gratiam sustulit (*de potentia subveniendi dictum videtur*). LIV. 5, 32, 7 neque deorum modo monita . . . spreta, sed humanam quoque -em, quae una erat, M. Furium, ab urbe amovere (*sc. de adiutore ut* ACC. *p. 808, 18*).

β per abl.: (i) *vario usu*: ENN. scaen. 142 (*loq. Apollo*) -e mea ex incertis certos . . . dimitto *homines*. INSCR. coc. Falisc. (CE 2) 3 opid . . . Volgani gondecorant . . . comvivia (*cf.* AVSON. 439 p. 389, 3 P. -e Vulcani et munere matris instruitur *Achilles*). TER. Phorm. 842 o Fortuna, o Fors Fortuna, . . . -e vestra hunc onerastis diem. CIC. Rab. perd. 5 -e et auxilio *deorum* multo magis . . . res publica quam ratione hominum et consilio gubernatur. nat. deor. 3, 74 (*ex vetere formula iuris*) -e consilioque tuo furtum aio factum esse (*sim. al.; explicat* VLP. dig. 47, 2, 50, 3 consilium . . . dare videtur, qui persuadet . . ., -em fert, qui ministerium atque adiutorium . . . praebet. *cf.* INST. Iust. 4, 1, 11 qui nullam operam . . . adhibuit; *v. etiam Pease ad* CIC.). CATVLL. 67, 2 te . . . bona Iuppiter auctet -e (*cf.* OV. fast. 1, 612 quodcumque sua Iuppiter auget -e). HOR. carm. 1, 6, 15 -e Palladis Tydiden superis parem (*item pertinet ad adi.*: TAC. hist. 4, 81, 2 an . . . caecitas ac debilitas -e humana superabiles forent. AMM. 24, 4, 1 imperator placida -e numinis . . . erectior). *sim. saepe.* (ii) *cum verbis auxiliandi, tuendi, servandi* (*adi.* OV. rem. *eqs.*): CIC. har. resp. 57 -e *dearum* . . . incendiis subvenitur (Scaur. 46. CLAVD. DON. Aen. 2, 285 p. 186, 8 -e aliqua vel auxilio). CATVLL. 34, 24 bona sospites (*sc. Diana*) -e gentem. CAES. civ. 3, 53, 5 eius . . . -e castellum . . . conservatum esse (*cf.* OV. met. 7, 39 servabitur [trist. 3, 1, 48. LIV. 1, 12, 1 praesenti. PRVD. ham. 469 inmerita]). OV. am. 2, 9, 8 confossum medica . . . iuvit -e (Pont. 1, 3, 90 neu iuver admota perditus aeger -e. 2, 1, 16 invita . . . -e. LIV. 28, 10, 5 auxiliis aut commeatu aut -e aliqua. *et saepius*). epist. 20 (21), 14 adiuvor . . . nulla medentis -e (LIV. 6, 13, 7 publica. 10, 14, 11 equestri. 26, 15, 3. 32, 8, 14. *al.*). rem. 473 Calchas -e tutus Achillis ([*inde* HOMER. 54]. PRVD. psych. 505. *cf.* OV. rem. 546 Machaonia vix -e sanus erit. EPICED. Drusi 426 sospes). *al.* (iii) *cum verbis egendi*: OV. epist. 20 (21), 36 nulla corpus egeret -e (*item negatur*: fast. 2, 401 trist. 1, 2, 66. 4, 5, 26 Pont. 1, 2, 144. *al.; non negatur*: LIV. 4, 27, 7. 10, 18, 10. 21, 52, 6. 8. *al.*). SEN. benef. 4, 3, 2 locupletes et potentes et reges aliena -e non indigentes (6, 27, 1 *bis.* PLIN. paneg. 14, 5. *al.*).

γ per gen.: (i) *pendet e subst. vel pron.*: *partit.*: PLAVT. Cist. 671 nisi quid mi -is (B^2, -es *cett.*) di dant (TER. Phorm. 553 adferre. CIC. fam. 12, 10, 2 laturus . . . tulerit. CVRT. 3, 5, 13 in medicis est. *al.*). CIC. Quinct. 32 plus (PS. CIC. exil. 5 VAL. MAX. 2, 4, 4. *al.*). Verr. II 5, 168 nihil esse -is in hac voce (OV. met. 7, 644 fast. 6, 369 Pont. 4, 7, 22. *al.; in aliis locut.*: CIC. Sull. 82 n. . . . adiumenti, n. -is, n. auxilii ferri [*al.*]. LIV. 2, 20, 12 n. nec divinae nec humanae -is . . . praetermittens. GELL. 17, 5, 1 n. -is nihilque emolumenti. *al.*). Pis. 19 quicquam (*al.*). fam. 4, 1, 1 aliquid (*al.*). 10, 12, 1 tantum. LIV. 34, 11, 7 satis. SIL. 17, 152 id reliquum . . . -is auxiliique. *al.* *explicat.*: CIC. rep. 2, 35 -is, auxilii, defensionis, largiendi . . . benignitas. nat. deor. 3, 88 spei, salutis, -is, victoriae facultas. SVET. Nero 21, 3 accurrisse ferendae -is gratia. THEOD. PRISC. eup. faen. 1 -is naturae remedia. RVT. NAM. 2, 52 Sibyllinae fata . . . -is (*i. libros Sibyllae faventis Romanis*). LEO M. serm. 3, 2 p. 145^C apostolicae -is munimen. *obi.*: VERG. Aen. 2, 803 spes -is (ARNOB. nat. 3, 45 referendae . . . -is. *al.*). OV. epist. 5, 151 repertor (rem. 76. *cf.* PAVL. FEST. p. 184 lator). met. 10, 643 mora (RVT. NAM. 1, 28 m. suspensae . . . -is). LIV. 21, 11, 12 expectatio (*al.*). CVRT. 4, 13, 13 divinae -is auguria. IVST. 27, 2, 6 in praemium latae -is. (ii) *pendet e verbis vel adi. egendi sim.*: ENN. scaen. 85 ex -bus summis -is egens, Hector, tuae (*sc. Andromache*. SALL. or. Cottae 4 CVRT. 6, 3, 13. *al.*). CIC. off. 1, 49 ut quisque -is indigeat, ita ei potissimum opitulari (NEP. Cim. 4, 2 VAL. MAX. 4, 6 ext. 3. *al.*). LVCR. 5, 998 expertis (6, 1241). VERG. georg. 2, 428 -is . . . haut indiga nostrae *poma* (TAC. hist. 3, 48, 3. HEGES. 3, 4, 1 -is subsidiique [*gr. 3, 12* βοηθείας]). OROS. hist. 1, 1, 9 hominem . . . egenum -is (copiis *P*).

δ per nom.: ACC. trag. 669 quorum genitor fertur esse -s gentibus (*de adiutore ut* LIV. *p. 807, 38; pro adi. explicavit pars gramm. ant., v. sub* 2. ops). *cf. subi. in acc. c. inf.*: LIV. 6, 17, 5 nullam -em in tam multis uni esse (*suppl.* esse: 22, 32, 7). VAL. FL. 4, 434 accedere . . . sentit -em.

ε per dat.: FRONTO p. 128, 20 v. d. H. (p. 135 N.) hunc a me fidei tuae atque -i traditum tuearis.

b *intercedente praepos.*: ad: CIC. Verr. II 4, 89 utrum ea res ad -em an ad calamitatem . . . valere debebat? (Mur. 59). Font. 33 ad -em iudicum supplices . . . confugiunt (OV. ars 3, 270. Pont. 3, 4, 8 medicam. COD. Theod. *v. infra. cf.* CIC. Mur. 52 concurrerent. LIV. 21, 58, 10 ad alienam -em quisque inops tendere. *al. sim.*). Tusc. 4, 46 misericordiam ad -em ferendam *utilem esse* (OV. met. 4, 696 LIV. 2, 33, 8. *et passim. cf.* COD. Theod. 9, 45, 4 pr. ad expetendam -em . . . confugiat). OV. epist. 5, 147 herba potens ad -em (*cf.* SOL. 32, 29 ad -em salutarem . . . necessarii). GRATT. 304 ad longam praestabit -em *catulos*. SIL. 11, 168 ad -em . . . vocat. *alia*: CIC. Att. 16, 13^c, 2 nec effici potest sine tua -e *historia* (CAES. Gall. 2, 31, 2 divina [CVRT. 3, 6, 18. *al.; cf.* deorum: NEP. Lys. 3, 1 PLIN. paneg. 1, 1]. LIV. 21, 40, 11 humana. *al.*). LIV. 23, 28, 11 pro -e ferenda sociis. CYPR. eleem. 5 p. 377, 3 a divina -e inpetranda (epist. 18, 2 ab -e et auxilio domini). epist. 57, 5 de cuius *domini* -e et pietate securi (64, 6 ac de divina misericordia. 80, 1 et indulgentia domini. *al.*). IVST. 8, 4, 8 in alterius -e spem . . . posuisse. PAVL. NOL. epist. 29, 4 p. 250, 15 mandata eius *dei* per ipsius -em facere (LEO M. serm. 16, 1 p. 176^B *postea*: providentiam). SIDON. epist. 1, 5, 1 sub -e . . . dei . . . ordiar (CLAVD. MAM. anim. 1, 17 p. 64, 8 divina).

3 *adiecto gen. rei sive de ipso remedio sive de ministerio praestito* (*appendix ad 1 et 2; cf. etiam adi.* LIV. ANDR. trag. 38 lacteam . . . -em, *poet. de ipso lacte*; OV. met. 3, 663 gemina, *sc. velorum et remorum*):

a *acc.* -em: *α adiecto gen. adiutorii, remedii*: *sc. rei corporeae* (*iuxta incorp.* ARATOR act. 1, 869): PLAVT. Persa 256 argenti mutui ut ei egenti -em adferam (*cf.* ARATOR act. 1, 400 pete, creditor, . . . usurae maioris -em). OV. met. 7, 787 ad iaculi vertebar -em. SIL. 5, 477 ramorum. 6, 360 tela . . . variamque . . . rerum . . . -em. 13, 159 ammenti. STAT. Theb. 9, 495 huius *fraxini*. silv. 1, 4, 102 dictamni (*cf.* SALV. gub. 6, 91 medicaminum). TERT. idol. 8 p. 37, 5 victus. SEDVL. carm. pasch. 2, 180 panis (VEN. FORT. carm. 3, 13^b, 2). DRAC. Romul. 2, 49 ignis. VEN. FORT. 6, 10, 65 oris. 10, 19, 12 Alpis. 11, 15, 2 lactis (*cf. sub b*). ARATOR act. 1, 869 temporis huius -em quam sacri fontis (*i. baptismi*) adivit praevius. *sc. rei incorporeae*: OV. rem. 16 ne pereat, nostrae sentiat artis -em (ars 3, 257 fast. 6, 760 trist. 5, 6, 12 LVCAN. 5, 645). VAL. MAX. 1, 8, 2 fatalis remedii. APVL. mund. 25 salutis. HEGES. 5, 22, 3 defensionis. PRVD. perist. 3, 41 quietis. c. Symm. 1, 392 religionis. CLAVD. 28, 593 fucati sermonis. COD. Theod. 16, 8, 8 reconciliationis . . . indebitae. SACR. Leon. 141 deprecationis. 654 propitiationis. EVSTATH. Basil. hex. 5, 8, 2 maioris auxilii (*gr.* βοηθείας *tantum*). ARATOR act. 2, 253 novitatis. CAES. AREL. testam. p. 283, 8 largitionis. *dub., an gen. adiutoris potius*: OV. Pont. 3, 4, 38 favoris (*cf.* SACR. Leon. 666 gratiae). LIV. 6, 24, 11 sensit . . . virtutis enixae -em. DECL. in Catil. 107 humanitatis. PANEG. 4, 19, 2 maiestatis (6, 22, 4). LVCIF. Athan. 2, 33 p. 205, 24 misericordiae. MART. CAP. 6, 569 rationis. DRAC. laud. dei 1, 429 pietatis (INSCR. christ. Rossi II p. 170, 25, 7). ARATOR act. 2, 467 ingenii fabricantis. *β adiecto gen. rei appetitae*: STAT. Theb. 2, 502 insidias . . . caecamque latendi struxit -em (*cum gerund. item*: TERT. nat. 2, 12, 19 vivendi). SEDVL. carm. pasch. 1, 284 libertatis ([*cf. op. pasch. 1, 27* libertatis auctorem]. DRAC. laud. dei 3, 427). *γ adiecto gen. rei arcendae*: ALC. AVIT. hom. 6 p. 110, 6 laborum. MAXIM. eleg. 3, 54 edicti sume doloris -em.

b *abl.* -e, *sc. adiecto gen. adiutorii, remedii* (sine -e CLAVD. DON., sub CLAVD. MAM., pro, de VEN. FORT. *p. 809, 15*): CAES. Cic. Att. 9, 6^a ut tuo consilio, gratia, dignitate, -e omnium rerum uti possem (*huc spectant etiam* CIC. Att. 9, 9, 3. 9, 11, 2. 9, 11^a, 1 [*per plur. explicat* CAES. *ibid.* 9, 16, 3; *cf.* CIC. *ibid.* 9, 16, 1]. MELA 1, 34 priorum

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

excidio r. quam -e praesentium clarior *Carthago*). Ov. met. 5, 240 nec -e armorum . . . superavit lumina monstri. 9, 339 -e lactis alebat (fast. 2, 420. *cf. sub a*). trist. 5, 10, 27 vix -e castelli defendimur. Sil. 14, 449 funis. Apvl. mund. 10 omnia vitalia tractus sui vitali et fecunda -e vegetat *spiritus*. Anth. 940, 3 ventorum. Clavd. Don. Aen. 4, 375 p. 408, 2 egentem, sine -e victus *eqs*. Const. Sirmond. 13 miserationis. Clavd. Mam. anim. 2, 12 p. 148, 7 sub unius -e veritatis. Drac. laud. dei 1, 137 *lucis*. Ven. Fort. carm. 5, 17, 6 salutis. Maxim. eleg. 5, 76 vindicor infelix debilitatis -e. *pro gen. adiutoris accipi possunt*: Heges. prol. 2 non ingenii -e fretis. 1, 1, 5 virtutis. Rvfin. hist. 6, 4, 1 nisi -e divinae providentiae . . . fuisset ereptus (*cf. gr.* θεοῦ . . . βουλή). Leo M. serm. 38, 3 p. 262A ne ipsis operibus pietatis elati deserantur -e gratiae. Ven. Fort. carm. 2, 8, 38 nobilitatis. 6, 3, 16 alias *feminas* superas . . . pietatis -e (9, 12, 6 referas grates pro p. -e. carm. app. 21, 10 de p. -e). Sacr. Gelas. 1258 M. -e misericordiae tuae adiuti.

B *pro nomine proprio*: 1 *nomen deae* (*v. Rohde, RE XVIII 1, 749, 28 sqq.; cf. Radke, RE IX A 1, 928, 41 sqq. de distinguenda dea q. v.* Opis; *de* Inscr. Dueni [cil I^2] 4 *v. Rohde 749, 54 sqq.*): a *in veneratione, cultu sim.*: α *varia*: Plavt. Bacch. 893 ita me Iuppiter, Iuno, Ceres, . . . Spes, -is (*C*, -s, -es *cett.*) . . . dique omnes ament (*in iure iurando ut*: Cist. 515 *v. sub b*). Inscr. Riv. Ind. Gr. It. 8, 1924, 150 n. 21 -es votiva (*forma vatusta gen. ut: ibid. iterum* -es festiva). Cic. Att. 14, 18, 1 cum se maximo aere alieno . . . liberarit et -em ab -e petierit *Dolabella* (*si recte corr. Cobet, per iocum de -is aerario, cf. sub* γ). Varro ling. 5, 74 vovit -i *aram Titus Tatius* (*de eadem re*: Avg. civ. 4, 23 p. 173, 20 D.). CIL VI 30975, 6 (*a. 1; inter alias deas*). IX 3912 -i et dibus et deabus. Inscr. numm. Mattingly IV 34 n. 221 -i Aug(ustae) (p. 202 n. 1258. 1262. CIL VIII 16527 [*de dea Punica? cf. Rohde l. c. 754, 2 sqq.*]. V 4 n. 18 -i divin(ae) (n. 19. 20. 21. p. 9 n. 42. 43. p. 10 n. 46. 48; *inde inscr. falsae, v. Rohde l. c. 753, 62 sqq.*). β *de feriis*: Fast. ann. Num. Antiat. Dec. 19 (Inscr. Ital. xiii 2 p. 25) ⟨Opa⟩lia⟩. n(efastus). -i (Fast. ann. Iul. Amitern. [cil I^2 p. 245] Opal(ia). ℕ fer(iae) -i. -i ad forum. *de eodem die festo*: Varro ling. 6, 22 Opalia -is *feriae*. Fest. p. 185 Opalia dies festi, quibus supplicatur -i, appellantur. Avson. 385, 15 p. 105 P. visne -is [*Scaliger*, -es *cod.*] ante sacrum vel Saturnalia dicam *eqs.*?). Fast. ann. Iul. Arv. Aug. 23 (cil I^2 p. 215). -i Opifer(ae) *feriae* (*cf. l. 51*). Aug. 25 feriae -i (Fast. ann. Iul. Vall. [cil I^2 p. 240] Opic(onsivia) . . . -i [Opii *lapis*] in Capitolio). Aug. 26 ⟨-i Con(sivae)⟩ in regia (*cf. l. 61 bis et p. 810, 6*). Fast. ann. Iul. Vall. Aug. 10 (cil I^2 p. 240) feriae arae -is et Cereris in vico Iugario constitutae sunt (Fast. ann. Iul. Amitern. [cil I^2 p. 244] Cereri Matri et -i Augustae. Fast. ann. Iul. Antiat. [cil I^2 p. 248] Cereri et -i Aug(ustae)). γ *de aedibus, templis*: Cic. Phil. 1, 17 pecunia utinam ad -is maneret (*elliptice de aerario aedis -is in Capitolio sitae ut*: 2, 93. 8, 26 Att. 14, 14, 5). 2, 35 maximo te aere alieno ad aedem -is liberavisti *sc. Antonius* (*item de eodem aerario ac supra*: 5, 15 Att. 16, 14, 4 Vell. 2, 60, 4; *spectant ad aedem tantum*: Liv. 39, 22, 4 in Capitolio. Obseq. 68. Plin. nat. 11, 174 -i Opiferae [*v. app. crit.*]. Act. lud. saec. Aug. [cil vi 32323] 75 Act. Arv. a. 80, 11 Schol. Verg. Veron. Aen. 2, 714; *de aede Praenestina*: CIL XIV 3007). nat. deor. 2, 61 quid -is, quid Salutis, quid Concordiae . . . *templa memorem*? quarum omnium rerum quia vis erat tanta, ut sine deo regi non posset, ipsa res deorum nomen optinuit (Inscr. Dessau 8637a.b [*in ponderibus*]. CIL VIII 2670, 2 [*a. 212/17; de dea Punica ut fort. l. 30?*]). Att. 6, 1, 17 ab -is parte posita . . . est *statua* (*sc. dea pro aede; cf.* Const. veteran. 15 [cil xvi 29] 2, 22 Romae in Capitolio intra ianuam -is). Liv. epit. Oxyrh. 5, 128 sacrarium ⟨-is et lau⟩rus . . . incendio ⟨inviolata⟩ (Fest. p. 249 ⟨in sacra⟩rio -is Co⟨nsivae⟩). Fest. p. 186 illa -s . . . cognominatur Consiva et esse existimatur terra ideoque in regia colitur a p. R., quia omnes opes humano generi terra tribuat.

b *in interpretatione docta, etymologia, mythologicis sim.*: Plavt. Cist. 515 Saturnus eius *Iovis* . . . pater, . . . -s opulenta illius . . . mater (*item de filio Iove*: Mil. 1082. Persa 251 [252] -e gnato [*cf.* Catvll. 64, 324 -is . . . nato]. *al.; de aliis filiis*: Enn. frg. var. 76 Neptunum [*al.*]. 77 Plutonem [*al.; cf.* Serv. auct. Aen. 1, 139 Dis pater]. *ibid.* Glaucam. Ov. fast. 6, 285 Iunonem [*al.*]. *ibid.* Cererem [*al.*]. Avson. 336, 7 p. 200 P. Vesta [*al.*]). Enn. frg. var. 64 *-s uxor Saturni* (*saepe; cf.* Varro ling. 5, 57 principes in Latio Saturnus et -s; *de Saturno fratre*: Enn. frg. var. 66. 85 Ov. met. 9, 498. *et saepius*). Cic. Tim. 39 *ex Oceano Salaciaque* Saturnum et -em *generatos* (*gr. 40E* Κρόνος τε καὶ ῾Ρέα). leg. 2, 28 si fingenda nomina *deorum sunt*, . . . potius . . . rerum . . . expetendarum nomina, Salutis, Honoris, -is, Victoriae (*cf. l. 53*). Tib. 1, 4, 68 Idaeae . . . -is (*i. Magnae Matris ut*: Ov. trist. 2, 24 turrigerae. Frg. Bern. gramm. suppl. p. C 2 mater deum. Schol. Prud. c. Symm. 1, 187; *sed distinguitur*: Mart. Cap. 1, 4). Ampel. 9, 7 Dianae tres: . . . tertia quae vocatur -s de Glauce (*nisi legendum* Opis). Char. gramm. p. 49, 30 B. -s ῾Ρέα (Lact. inst. 1, 13, 2 Rheam quam latine -em dicimus. Avson. 343, 2 p. 161 P. Serv. Aen. 11, 532 Gloss.). Tert. nat. 2, 12, 9 ante Saturnum neminem procreaverunt *Caelum et Terra* nisi unam . . . -em (*item de Terra -is matre*: Hyg. fab. geneal. 3). Fvlg. myth. 1, 2 eius *Saturni* uxor eo, quod -em esurientibus ferret. Avg. civ. 4, 11 p. 161, 1 D. ipse *Iuppiter* -em ferat nascentibus excipiendo eos sinu terrae et vocetur -is (*cf.* 4, 21 p. 171, 7 -i deae commendare nascentes). Macr. Sat. 1, 12, 21. 22 (*ex Cornelio Labeone*) *Maiam* -em . . . pontificum libris indigitari; . . . -em quod ipsius auxilio vita constat. 3, 9, 4 alii . . . -em Consiviam esse dixerunt *deam, in cuius tutela Roma est*. *de -e q. e. terra* (*v. etiam* Gloss.; *cf. Rohde l. c. 755, 49 sqq.*): Varro ling. 5, 64 terra -s, quod hic omne opus et hac opus ad vivendum, et ideo dicitur -s mater, quod terra mater (*postea aequantur Ceres* [*sim.* Isid. orig. 8, 11, 59] *et Iuno*). frg. Aug. civ. 7, 24 p. 304, 29 D. Tellurem . . . esse -em, ⌊quod opere fiat melior⌋ (⌊⌋ = Isid. orig. 8, 11, 59. *ad* opus *referunt etiam*: Varro ling. *supra*. Tert. nat. 2, 12, 19 Macr. Sat. 1, 10, 20). Tert. nat. 2, 2, 15. 2, 12, 19 quod -em vivendi semina *conferant* (*per -em 'auxilium' explicant*: Macr. Sat. 1, 10, 20 Isid. orig. 10, 145. 14, 1, 1. *v. etiam l. 1. 2*).

2 *nomen navium* (*sc. secundum deam appellatarum, ut vid.; v. Miltner, RE Suppl. V 955*): CIL VI 3119 (*in titulo manco*). 3163 (*item de hexere*: X 3611 [*v. Mommsen ad l., qui etiam de dub.* VI 3170 *et* X 3560 *agit*]. XIV 232). 3168 (*de triere*). Inscr. Rev. Arch. 26, 1927, 348 n. 3 (*a. 113*) na⟨vigaverunt in qua⟩driere -e.

II *plur.* (*luditur cum sing. p. 805, 53*): A *spectat ad divitias vel ad potentiam* (*quae notiones accurate distingui vix possunt, minime apud vetustiores; sed aet. Cic. notio potentiae increbrescit, notio divitiarum in poesi inde ab aet. Aug., in prosa oratione inde a* Sen.; *cf. numeros exemplorum collatos vocum q. s.* -es *et* divitiae *vol. V 1, 1632, 63 sqq.; rarius accedit gen. rei, quae continetur*: Sall. epist. Mithr. 16 virorum, armorum et auri [Sil. 15, 195. Cypr. Demetr. 3 argenti et a.; *per adi. fortasse iam* Plavt. Epid. 672 argentarias]. Cvlex 404 turis. Arnob. nat. 7, 2 materiae): 1 *usu communi*: a *exempla selecta notionem illustrantia*: α *per synonyma et iuxta posita*: Plavt. Amph. 1053 spes atque -es (*saepe, v. p. 805, 51*). Capt. 302 *antea*: nobilitatem . . . et genus et divitias (Cic. rep. 1, 51. 3, 23. *et passim*). 672 -es, . . . omnes res ac rationes meas (Fest. p. 310 Mela 3, 34. *al.*). 768 -es, . . . opimitates. Rud. 664 copiarum atque -um (Cic. Mur. 33 Flacc. 14. *et saepe*). Acc. trag. 594 fortuna -busque (Cic. Quinct. 98 div. 2, 22. *al.*). 619 regnum . . . atque -es (Cic. Sest. 58 rep. 3, 24. *al.* Verg. Aen. 2, 4 Manil. 4, 17. *al.*). Cic. Quinct. 2 tenues -es, nullae facultates (93 div. in Caec. 69 Lael. 55. *al.*). 5 *syn.* vim et gratiam (Mil. 67. *al.* Liv. 36, 34, 10 Val. Max. 6, 9 ext. 7. *al.*). 98 *postea syn.* paternis bonis (Sall. Catil. 58, 13 Vell. 2, 28, 4 Sen. dial. 10, 17, 5 Apvl. met. 5, 9, 4). leg. agr. 1, 8 non maximis -bus neque summa auctoritate (Flacc. 14. *al.* Liv. 23, 32, 10. 38, 31, 1. *al.*). Flacc. 16 -bus, imperio, gloria (Brut. 280 rep. 3, 27. *al.* Liv. 5, 33, 7. *al.*). Sull. 21 nullas . . . -es . . ., nullam potentiam (Planc. 24 Phil. 1, 29. *al.*). Planc. 86 armis, . . . -bus (fam. 1, 7, 10 Liv. 7, 29, 1. 33, 2, 5 Val. Fl. 3, 713. *al.*). Phil. 1, 29 non pecuniam . . ., non -es (parad. 6 fin. 1, 60 Nep. Att. 2, 2 Mela 1, 64. *al.*). Verg. georg. 2, 507 *syn.* auro (Liv. 32, 16, 17 Mart. 8, 18, 9. *al.; comprehendunt -es aurum*: Schol. Verg. Veron. Aen. 2, 717 a. -esque alias. Hier. epist. 22, 36, 3 a. et argentum et ceteras -es). β *per opposita*: Cic. Quinct. 91 huius inopia . . . illius -es (Tac. Agr. 30, 4). Sall. Catil. 37, 3 *postea*: egestas (Sen. contr. 2, 1, 1). 41, 2 in altera parte . . . aes alienum . . ., at in altera maiores -es. Lygd. 3, 21 *opp.* paupertas (Val. Max. 4, 3, 8 Sen. dial. 11 [12], 11, 4. *al.*; *cf.* Avson. 8, 4 p. 311 P. -es pauperiemque).

b *iuncturae selectae*: α *per nom.*: (I) -es sunt (iacent Plavt. Amph.; *hic illic per ellipsin verbi*): *indicatur ubi vel cui*: Plavt. Amph. 1053 spes atque -es vitae meae iacent sepultae in pectore *eqs.* (Ter. Phorm. 470 spes -esque sunt in te uno omnes sitae [Ad. 331 Sall. Iug. 114, 4 Sen. epist. 48, 8 Fronto p. 112, 17 v. d. H. = p. 117 N.]. Cic. Planc. 55 fam. 12, 7, 2. *al.*). Trin. 497 hic factiones atque -es non esse (Liv. 9, 4, 14 omnes spes -esque. Sil. 14, 653). Cic. Quinct. 2 cui tenues -es, nullae facultates, exiguae amicorum copiae sunt (*item cum dat. poss.*: Sall. Catil. 37, 3 nullae. epist. Mithr. 16 Ov. epist. 19 [20], 225 Sen. dial. 7, 26, 2. *al.*). Mur. 56 praesidio multis (fam. 3, 10, 9). Sall. Catil. 52, 15 ubi ad defendendum -es minores sunt (Ov. epist. 12, 103 dotis -es. Porph. Hor. carm. 2, 16, 11/12 maiores. Vvlg. eccles. 5, 10). Liv. 21, 2, 4 apud milites. Tac. hist. 3, 2, 2 utrimque. 4, 73, 3 penes quos aurum et -es. 5, 11, 2 Tito . . . -es voluptatesque ante oculos. Vvlg. prov. 8, 18 mecum sunt divitiae et gloria, -es superbae *eqs.* *vario usu*: Plavt. Cist. 494 neque -es nostrae tam sunt validae quam tuae (*cf.* Trin. 467 non esse aequiperabiles vostras cum nostris factiones atque -es). Rud. 207 hoc, quod induta sum, summae -es (*cf.* Tac. Germ. 5, 1 solae et gratissimae -es sunt *armenta*). Cic. Rab. perd. 14 an pietas tua maior quam Gracchi . . . an -es, an auctoritas . . .? (fam. 1, 9, 21 maximas. Plin. nat. 6, 89 maiores). off. 3, 87 si . . . -es expetuntur . . ., non poterunt utiles esse cum infamia. Att. 11, 2, 2 fam. 12, 7, 2. Sall. or. Lep. 20 futiles et corruptae sunt. Ov. fast. 1, 197 pluris -es . . . sunt quam *eqs.* (*item cum gen. praedic.*: Sen. dial. 6, 10, 1 alieni commodatique adparatus sunt. Boeth. cons. 2, 2, 6 W. *loq. Fortuna*: -es, honores ceteraque talium mei sunt iuris). *al.* (II) *-es pereunt, desunt sim.*: Plavt. Capt.

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

517 spes, -es auxiliaque a me segregant spernuntque se. Cic. Verr. II 2, 3 neque . . . -es Carthaginis tantae concidissent, nisi *eqs.* (Catil. 3, 16 copias, . . . spes atque -es. *cf.* Prop. 2, 14, 2 caderent [Vvlg. Ezech. 27, 34 in profundis aquarum]). part. 119 aut vires aut animum aut copias aut -es afuisse (*cf.* Liv. 8, 13, 2 deerant [27, 10, 4. Plin. nat. 30, 15 non -es . . ., non vires]). off. 1, 84 corruerent (*cf.* Ivst. 5, 1, 9 ruisse). Sall. Catil. 13, 4 familiares -es defecerant. Nep. Alc. 5, 3 senescere. Verg. catal. 13, 35 liquerunt. Tib. 1, 6, 53 labentur (*cf.* Val. Max. 6, 7 ext. 7 dilabuntur). *al.* (iii) *-es possunt, afficiunt sim.*: Cic. Quinct. 91 ut . . . plus huius inopia possit ad misericordiam quam illius -es ad crudelitatem (Caes. Gall. 6, 1, 4 disciplina atque -es. Liv. 10, 9, 4 plus paucorum -es quam libertas plebis. Qvint. decl. 25 p. 33, 19 non omnia). Cluent. 161 huius illum -es . . . sublevarunt (*cf.* Rab. Post. 48 nisi unius amici -es subvenissent). Att. 4, 15, 7 Memmium Caesaris omnes -es confirmant (*cf.* Liv. 35, 48, 2 quos -es regiae alunt). Prop. 3, 18, 28 *non eximunt a morte* Croesum . . . -es. Ov. epist. 2, 109 cuius -es auxere meae, cui dives egenti . . . dedi (Tac. hist. 3, 72, 2 ea magnificentia, quam immensae . . . -es ornarent potius quam a.). Liv. 4, 8, 5 ut . . . -es eorum, qui praeessent, . . . honori ius maiestatemque adicerent. 5, 36, 10 tanto plus gratia atque -es valuere, ut *eqs.* (Ivst. 3, 2, 6). Val. Max. 6, 9 ext. 7 sublime extulerunt (*cf.* Tac. hist. 2, 5, 1 extollebant). 7, 26, 2 obstupefaciunt (*cf.* 9, 10, 3 vinciunt. Sen. epist. 119, 11 excaecant populum et in se convertunt). *al. sim.* (iv) *-es adsunt, crescunt, abundant sim.*: Cic. Manil. 45 cum . . . hostium -es animique crevissent (Sall. Catil. 17, 7 Nep. Alc. 5, 3 Ov. fast. 1, 211. *al.*). Sall. Iug. 85, 4 cognatorum . . . -es, multae clientelae . . . praesidio adsunt (*cf.* Verg. Aen. 11, 419 supersunt). Corn. Sev. carm. frg. 12 luxuriantur (Mart. 10, 96, 6). Liv. 1, 2, 3 florentes (Ivst. 22, 6, 3). 1, 14, 4 convalescere. 3, 26, 7 ubi effuse affluant (*antea*: prae divitiis). 6, 11, 6 excellere. 38, 16, 15 eaedem . . . manserunt. Vell. 2, 48, 4 sufficere (Sen. dial. 9, 9, 1. Tac. hist. 2, 69, 2 [*postea*: pecunia]. ann. 13, 45, 2). Val. Max. 2, 9 pr. in tantum amplitudinis . . . excesserunt (Plin. nat. 33, 136 excedentes numerum. *cf.* Sen. dial. 7, 26, 2 -es tamquam periculum . . . transcenderint maioresque sint quam *eqs.* Tac. ann. 14, 52, 2 ingentes et privatum modum evectas). *al.*

β per acc. solum: (i) *-es monstrantur, nominantur, iudicantur sim.*: Plavt. Capt. 302 vis hostilis cum istoc *servo* fecit meas -es aequabiles (*cf.* *299* meam nobilitatem . . . et genus et divitias). Poen. 1177 neque contempsi eius *Veneris* -es (Cic. Tusc. 5, 30 divitias, honores, -es. Verg. Aen. 8, 364 [*365* rebus . . . egenis]. Sen. Med. 540 regias. *al.; cf.* Tib. 1, 8, 34 despiciantur [*al.*]. Ov. met. 11, 146 perosus -es [*adde*: Stat. silv. 2, 1, 164 exosus]. Liv. 3, 64, 3 qui libertati plebis suas -es postferrent. Sen. benef. 5, 4, 3 calcatis . . . -bus [*al.*]. *sim. al.*). Sisenna hist. 109 timendas adversariorum -es (Ov. fast. 1, 644. 3, 574. Tac. hist. 4, 44, 3 accusatorum. *cf.* Cic. off. 2, 21 metuunt. Liv. 7, 26, 15 Graecia . . . Macedonum -es horrebat. Val. Fl. 4, 10 paventem). Rhet. Her. 4, 9, 13 -es suas et copiam . . . norunt ([*postea*: *milites* . . ., pecuniam publicam]. Sen. Med. 334. *al.; cf.* Cvlex 81 avidas agnovit -es. Sen. benef. 7, 10, 1 recognoscere. dial. 3, 11, 4 luxum, -es ignorantibus). Cic. Mil. 67 in hoc . . . non unius viri vires atque -es iudicantur. Phil. 5, 50 potentiam, invidiosas -es . . . anteferre verae . . . gloriae (*cf.* Tusc. 5, 66 antepones [Lael. 63 honores, magistratus, imperia, potestates, -es amicitiae]. Hor. sat. 2, 6, 79 laudat [*al.*]. carm. 3, 29, 12 mirari [*al.*]. Ov. fast. 4, 250 amavit. 4, 880 adorat. Val. Fl. 2, 341 veteres . . . parentum iactat. *sim. al.*). Tusc. 5, 61 cum commemoraret . . . copias . . ., -es, maiestatem dominatus, rerum abundantiam *eqs.* (*cf.* Att. 2, 22, 1 -es eorum et vim exercitus recordatur). Sall. Catil. 17, 1 -es . . . docere. Verg. Aen. 4, 75 Sidonias . . . ostentat -es (Tac. ann. 12, 1, 1. *al.; cf.* Plin. nat. 14, 4 ostentatione . . . praeferebant. Mart. 2, 16, 4 ostendit [*al.*]. Apvl. met. 5, 8, 1 demonstrat). *al.* (ii) *-es creduntur, transferuntur, conduntur sim.*: Plavt. Capt. 445 tibi commendo spes -esque meas (Cic. Quinct. 98 -es fortunasque [*postea*: in paternis bonis]. *cf.* Rab. Post. 1 commiserit [CE 990, 5]. Manil. 4, 169 credere [Firm. math. 8, 14, 1 -es . . . aut aerarium]). 768 Iuppiter, . . . meas . . . auges -es, maximas opimitates . . . offers mihi *eqs.* (Cic. Mur. 33 -es regis et nomen. rep. 1, 3 generis humani [*postea*: opulentiorem vitam hominum reddere]. *et saepius. v. etiam supra l. 17*). Persa 253 Iovi opulento . . . Ope gnato, . . . -es, spes bonas, copias commodanti. Rud. 1145 -esque spesque . . . condidi (Verg. georg. 2, 507. Qvint. inst. 10, 3, 3 aerario. *cf.* Tac. ann. 16, 1, 2 abdidisse [*al.*]). Cic. leg. agr. 1, 18 deferre (Flacc. 14 Phil. 2, 24. *al.; cf.* rep. 3, 27 conferantur [*al.*]. Tib. 1, 1, 77 ferte [Ov. epist. 13, 58. *al.*]. Liv. perioch. 46 p. 53, 5 rettulisset [Cvrt. 9, 2, 27]. Sen. epist. 51, 11 transtulit [*al.*]. Mela 1, 64 intulerat. Flor. epit. 2, 6, 27 protulit). Cael. 32 -es ad oppugnandum M. Caelium illis relinquuntur (Ov. trist. 4, 10, 22 Val. Max. 5, 2 ext. 4. *al.*). Tusc. 5, 45 da divitias, honores, imperia, -es, gloriam (Hor. epist. 1, 18, 112 Ov. epist. 3, 56. *al.; cf.* ars 1, 202 addat [*al.*]. Sen. benef. 3, 33, 2 tradat [*al.*]. Plin. epist. 8, 13, 3 reddidisse). Verg. Aen. 1, 364 portantur avari Pygmalionis -es pelago (Prop. 3, 5, 13. *al.*). Ov. epist. 8, 150 advectae Pygmalionis -es (*cf.* Cvrt. 9, 2, 27 invehit [Flor. epit. 3, 9, 5]. Stat. Theb. 1, 162 si Phrygiae Tyriaeque sub unum convectentur -es Apvl. met. 3, 28, 4 vehunt [*al.*]). *al.* (iii) *-es demuntur, reprimuntur, vastantur sim.*: Plavt. Capt. 672 delaceravisti deartuavistique -es, confecisti . . . res ac rationes meas ([*670* rem]. *cf.* Epid. 672 exenteravit. Ov. epist. 1, 90 dilacerantur. Cod. Iust. 3, 29, 7 [*a. 286*] evisceratis -bus [*antea*: patrimonium]). Acc. trag. 619 regnum . . . atque -es eripere (Tib. 2, 4, 40 Ov. trist. 4, 5, 8. *al.; cf.* fast. 3, 50 raptas [Sen. Med. 483. *al.*]. trist. 3, 10, 58 diripiuntur [Liv. 25, 30, 12 regiae. *al.*]). Trag. inc. 148 frangit infirmatque (Rhet. Her. 4, 32, 43 Karthaginis. Cic. off. 3, 49 Lacedaemoniorum. fam. 6, 6, 4 senatus. *et saepe. cf.* Prop. 3, 3, 44 refringat. Val. Max. 1, 6, 12 confregit). Cic. Verr. II 5, 98 -es . . . civitatis comminutae depressaeque sunt (Sall. Iug. 62, 1. *cf.* Catil. 39, 1 imminutae. Sall.[?] rep. 2, 5, 2 nobilitatis -es deminutae. Nep. Alc. 10, 3 minui [Ov. Pont. 4, 5, 20. Liv. 36, 34, 10 -es ac vires. *al.*]). leg. 2, 19 -es amovento (2, 25). Sall. Iug. 5, 4 Hannibal . . . Italiae -es . . . adtriverat (Sen. suas. 5, 3). 43, 5 avaritia magistratuum . . . nostrae -es confusae. or. Macri 3 -es nobilitatis . . . inani specie magistratus pellere dominatione. Nep. Epam. 6, 4 ut . . . -es eorum concusserit (Liv. 22, 34, 2 -bus et dictatorio imperio concusso). Verg. Aen. 2, 4 Troianas ut -es et . . . regnum eruerint Danai. 2, 603 evertit -es *Troianas* (Cvrt. 8, 5, 6. *al.; cf.* Lvcan. 8, 274 sparsit potius Pharsalia nostras quam subvertit -es). *al.* (iv) *-es quaeruntur, accipiuntur, habentur, servantur sim.*: Cic. leg. agr. 2, 75 num . . . maiores -es, quam libertas vestra pati potest, . . . quaeruntur, num regnum constituitur . . .? (Att. 1, 19, 6 Sall. or. Phil. 6 Hor. ars 167 Ov. am. 1, 10, 22. *et saepe. cf.* Cic. rep. 1, 48 non . . . reges requiri aut potestatem atque -es optimatium. Liv. 1, 45, 1 adquirerentur [*al.*]. Plin. nat. 36, 82 conquisitas). Rab. Post. 1 fortunas fundatas . . . atque optime constitutas -es. Phil. 1, 29 concupivisse (Tac. hist. 2, 38, 1 [*antea*: potentiae cupido]. *al.; cf.* Plin. nat. 2, 174 cupimus [*al.*]). 7, 7 honores . . ., mediocris -es, . . . dignitatem . . . consecuti sumus (Brut. 280 off. 1, 64. *cf.* 1, 86 neque -es aut potentiam consectabitur). de orat. 1, 196 tantis -bus imperii comparandis. rep. 2, 12 ad muniendas -es regni ac populi (Liv. 1, 42, 1. *cf.* Cic. off. 2, 23 ad -es tuendas [Ov. epist. 15 (16), 32. *al.*]. Aetna 616 tutari. Ov. fast. 5, 588 nisi . . . protegerentur. Sen. dial. 10, 1, 4 custoditae sunt [*al.*]. Petron. 114, 14 defenderent). 3, 24 divitiae, potestates, -es, honores, imperia, regna *sapientia efficiuntur* (*cf.* Sall. or. Lep. 26 facere [Ov. am. 1, 10, 40 Liv. 1, 9, 3. *al.*]). off. 1, 70 si -es magnas habeant (2, 40. 41. *et saepius. cf.* Ov. am. 3, 7, 50 possedi [3, 8, 54 inventas sanguine. ars 3, 114 aurea Romast et . . . p. orbis -es. *al.*]). Sall.(?) rep. 2, 5, 4 alienas -es petere (Val. Fl. 6, 598. *cf.* Apvl. Plat. 2, 25 adpetant [*antea*: argenti habendi cupido]). *et saepe.*

γ per gen.: (i) *respectus* (*pendent fere ex adi.*): Plavt. Rud. 664 omnium copiarum atque -um, auxili, praesidi viduitas nos tenet (*nisi ad B*). Verg. georg. 2, 468 vita dives -um variarum (Aen. 1, 14 Carthago. 2, 22 Tenedos. *nota*: Porph. Hor. sat. 2, 3, 142 'd. -um' pro '-bus'). Aen. 11, 338 largus ([Serv. *ad l.*: abundans -bus, dives; non qui multa donaret]. Mart. 4, 40, 8. *al.*). Mela 3, 51 aliarum -um ignari, tantum pecore ac finibus dites. Plin. nat. 33, 26 plurima -um scelera anulis fiunt. Val. Fl. 3, 659 laetus (Sil. 13, 33). Sil. 1, 615 indiga (*cf.* 2, 102 levior. 6, 19 tenuis. 14, 343 nudus. Paneg. 3, 17, 3 vacuo). 13, 876 fractus -um *Hannibal*. *al.* (ii) *materiae vel partit.*: Cic. rep. 1 frg. 1[f] nec tantum Carthago habuisset -um (Sen. benef. 2, 29, 5 Tac. ann. 14, 53, 2). carm. frg. 37 Croesus Halyn penetrans magnam pervertet -um vim ([*flexit clausulam Ennianam p. 814, 42; cf. Arist. rhet. 3 p. 1407 a 39 μεγάλην ἀρχήν*]. Dict. 1, 16). Pavl. Fest. p. 188 magnarum -um apparatum (Val. Max. 4, 3, 14 regiarum). Val. Max. 9, 13 ext. 1 -um magnitudine (Tac. hist. 1, 48, 4. 2, 84, 1 ann. 16, 33, 1). Sen. benef. 6, 33, 1 felicibus et in summo humanarum -um positis. epist. 16, 8 eo deliciarum -umque . . ., ut *eqs.* Mela 2, 84 magnarum -um tenue vestigium. Lvcan. 4, 817 facultas (Dict. 1, 17 regnique). Plin. nat. 3, 31 amplitudine (Amm. 27, 11, 1). Sil. 15, 409 ubertate. *al.* (iii) *obi.*: *pendet ex nominibus rerum*: Cic. off. 3, 36 -um nimiarum, potentiae . . ., regnandi . . . cupiditates (*cf.* Ov. fast. 1, 211 cupido [Lact. Phoen. 17]. 1, 304 fames). Val. Max. 9, 1 ext. 3 -um regiarum ostentio. Sen. benef. 2, 27, 3 congestu (*cf.* Stat. silv. 3, 3, 87 digestus. Plin. epist. 8, 6, 7 egestione). epist. 90, 38 possessio (Boeth. cons. 2, 2, 3 W.). Plin. nat. 6, 68 coniectatio (*cf.* 33, 5 argumentum). 20, 2 gaudium (*cf.* Tac. dial. 6, 3 voluptas. Boeth. cons. 2, 4, 35 W. beatitudo). 33, 134 memoriam. 37, 1 taxationem. Tac. ann. 6, 14, 1 prodigentia. Svet. Nero 31, 4 spe. *al.* *pendet ex nominibus hominum*: Cvrt. 10, 6, 23 heres. Stat. silv. 3, 1, 91 largitor. Tac. hist. 4, 5, 2 contemptor (Amm. 25, 4, 7). Plin. epist. 8, 6, 7 custodis (Arator act. 1, 702. *cf.* Prvd. c. Symm. 2, 435 tutor). *al.*

δ per abl. solum: (i) *separat.*: Enn. scaen. 356 quanto e loco, quantis -bus, quibus de rebus lapsa fortuna accidat (*nisi praepos. e contextu supplenda; antea*: genus . . ., regnum). Cic. Att. 2, 9, 1 spoliati -bus et . . . senatoria potentia (*cf.* Liv. 42, 50, 8 nudatus. Amm. 31, 8, 8 exutum [*antea*: dives]. Avg. civ. 5, 26 p. 238, 30 D. destitutum omnibus -bus). Liv. 3, 55, 2 quidquid . . . libertati plebis caveretur, id suis (*i. patrum*) decedere -bus. Vell. 2, 28, 4 exclusi . . . paternis

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-bus (*antea*: bona). SEN. rem. fort. 11, 3 -bus excussus es (QVINT. decl. 260 p. 66, 26 e. non dico -bus, sed necessariis . . . ad victum . . . sustinendum). APVL. met. 5, 16, 3 -bus . . . exterminanda est. SCHOL. Cic. Bob. p. 100, 3 -bus exhaustas *civitates*. (II) *instrum.: usu vario* (*pauca exempla vetustiora*): CIC. Quinct. 93 non comparat se tecum gratia . . ., non -bus, non facultate contendit (Planc. 102 non -bus . . ., non auctoritate, non gratia, sed precibus *eqs.*). Cluent. 18 testium copia . . . eius -bus et copiis comparatur (*postea*: pecuniosa). leg. agr. 2, 32 tantis . . . confirmat -bus et copiis *potestatem*, ut *eqs.* Cael. 19 cum tanta gratia tantisque -bus accusatio . . . nitatur (Ps. CIC. exil. 5 firmioribus. SIL. 11, 503. *al.; cf.* TAC. ann. 1, 47, 1 Galliarum -bus subnixus). prov. 13 e poena . . . aliorum -bus, non suis . . . evolarunt. *cum verbis vel adi. excellendi, abundandi sim.* (*et oppositis; nota* HIER. epist. 58, 2, 1 pauperem . . . spiritu et -bus): CIC. div. in Caec. 69 homine parvis -bus ac facultatibus praedito (Cluent. 153 paulo maioribus. leg. agr. 1, 8. Tusc. 5, 57 civitatem. CVRT. 10, 1, 32). Verr. II 4, 46 Sicilia florebat -bus et copiis ([*postea*: domus . . . locupletior]. Flacc. 16 -bus, imperio, gloria. div. 2, 22 maxumis -bus fortunisque *Crassus*. *al.*). leg. agr. 2, 82 -bus et copiis adfluentis (LIV. 6, 15, 9. APVL. Plat. 2, 21 [*opp.* inopes]. *al.; cf.* CLAVD. 22, 128 -busque fluens et pauper. HIL. AREL. vita Honorat. 32 l. 27 diffluat). Sest. 114 *hominibus* non praestantissimis -bus et gratia (*cf.* SALL. hist. frg. 2, 64 incliti . . . studio maiore quam -bus *eqs.* LIV. 23, 32, 10 primus. 42, 15, 3 principem. MELA 2, 48 Corinthos olim clara -bus [*al.*]. 3, 46 inlustre [*antea*: urbem opulentam. *al.*]. PLIN. nat. 36, 120 insignis [*al.*]. *sim. al.*). har. resp. 55 qui non tantum -bus valent (fin. 3, 66. off. 2, 64 -bus et gratia. fam. 1, 7, 10 plus -bus, armis, potentia. *al.; cf.* LIV. 7, 29, 1 gentem -bus armisque validam [21, 1, 2 validiores]). Planc. 86 exercitu . . ., armis, . . . -bus plurimum poterant *consules* (Lael. 55 copiis, facultatibus, -bus). part. 88 aut sapientia aut -bus excellunt (LIV. 34, 31, 17 paucos e. -bus, plebem subiectam esse. 42, 46, 4. *al.*). rep. 5, 8 moderatori rei publicae beata civium vita proposita est, ut -bus firma . . . sit (fam. 15, 1, 6. *al.; cf.* NEP. Hann. 10, 2 domesticis -bus [rebus *dett.*] minus esse robustum). VERG. Aen. 2, 799 -bus parati. 5, 268 -bus . . . superbi (OCTAVIA 200. *al.*). PANEG. in Mess. 183 cum magnis -bus domus . . . niteret (*cf.* VAL. MAX. 4, 7, 7 gratia, honore, abundantissimisque -bus fulgentem). *et saepe.* *cum verbis nocendi, terrendi sim.*: CIC. leg. agr. 2, 75 Italiam suis -bus obsidebunt. Flacc. 36 Laelio . . . vi legis, iure accusationis, -bus . . . terrenti ac minanti ([*v.* SCHOL. *infra*]. *cf.* off. 2, 24 timefacta libertas). Sest. 134 neque -bus et potentia leges . . . perfringere. Balb. 39 corporibus, -bus, copiis depulerunt *Gaditani Carthaginienses* (*cf.* LIV. 35, 37, 4 pulsum [TAC. ann. 2, 63, 5]). off. 2, 51 potentis alicuius -bus circumveniri urgerique. LIV. 6, 32, 3 coacta principum -bus *plebs* (SCHOL. Cic. Bob. p. 101, 19 c. -bus magnis et obstinata necessitate suadenti [*ad* CIC. Flacc., *v. supra*]). SEN. dial. 10, 17, 5 suis -bus distinetur (*antea*: bonorum . . . procuratione). nat. 1, 17, 10 processit . . . in deterius -bus ipsis invitata luxuria. *al.* *cum verbis protegendi, iuvandi sim.* (*hic illic proxime accedit ad B*): CIC. Catil. 4, 23 quae *hospitia* . . . urbanis -bus . . . tueor (Att. 11, 2, 2 *v. infra. cf.* prov. 41 me firmissimis -bus contra scelus inimicorum munire). Sest. 58 -bus suis regnoque defendit *Tigranes Mithridatem* (Planc. 73 -bus auxilioque. Att. 11, 2, 1 sine hereditate tuis -bus [*adde* 11, 2, 2 tueare meis -bus . . . tuisque . . . facultatibus]. fam. 15, 2, 7. *al.*). LVCR. 2, 31 non magnis -bus iucunde corpora curant. CAES. civ. 3, 35, 2 suis ac suorum -bus . . . iuvabat (NEP. Att. 2, 2 *syn.* pecunia. VERG. Aen. 1, 571. 8, 171. *al.*). 3, 103, 3 ut . . . in calamitate tegeretur. NEP. Att. 2, 4 suis -bus inopiam . . . publicam levavit (LYGD. 3, 21). VERG. Aen. 5, 41 fessos -bus solatur amicis (*40* gaza; *inde*: CARM. de resurr. 258 inopem). FEST. p. 310 qui suis rebus -busque offici id praestarent *eqs.* VAL. MAX. 4, 3, 8 paupertatem . . . satiasset (*cf.* SVET. Aug. 3, 1 innutritus. PORPH. Hor. epist. 1, 7, 34 saturatus. AMM. 14, 2, 4 pascebantur). *al.* (III) *qualitatis*: CIC. Cluent. 94 Sulla maximis -bus *eqs.* (SALL. Iug. 70, 2 nobilem, magnis -bus, clarum *eqs.* SALL. [?] rep. 1, 2, 2. 11, 2. TAC. ann. 14, 57, 3 [*antea*: inopem]. 15, 71, 3 magnis primum et integris -bus, post ademptis). Phil. 6, 12 quis . . tantis -bus . . . fuit . . .? (NEP. Timol. 3, 4). SALL. Iug. 52, 1 imperatores . . . ipsi pares, ceterum -bus imparibus. TAC. ann. 6, 31, 2 Sinnaces, insigni familia ac perinde -bus. *al.* (IV) *comparat.*: CVRT. 10, 10, 14 maiorem . . . esse praefecti -bus (*cf. 6, 1, 17 de eodem*: maiores res erant, quam quas praefecti modus caperet). PANEG. 11, 6, 5 animus omnibus -bus . . . est maior. VVLG. prov. 3, 15 fructus . . . pretiosior est cunctis -bus ([oper- *var. l.*]. *cf. 8, 19* melior est fructus meus auro *eqs.*).

ε per dat.: CIC. Catil. 3, 22 ut . . . vestram . . . salutem suis -bus anteponerent (*cf.* SEN. contr. 2, 1, 22 patrem . . . -bus praeferentis [NOVELL. Theod. 23, 3]. APVL. met. 4, 9, 2 magis suae saluti quam domini consulat -bus. Ps. CATO dist. 1, 6 praeponi). Mur. 59 nimis magnis accusatorum -bus . . . iudices restiterunt *eqs.* (LIV. 4, 43, 11 vix deorum -bus . . . r. posse. VAL. MAX. 9, 2, 4 divinis *Caesaris* -bus [oper- *EF*]. *cf.* CVRT. 6, 5, 9 obstiterat). in. 1, 60 aut pecuniae studuisse aut imperio aut -bus aut gloriae (*cf.* TAC. ann. 16, 17, 4 inhians. TERT. uxor. 1, 4 l. 34 incubare [HIL. in Matth. 16, 11 saeculi. *al.*]). LIV. 24, 2, 3 plurimum accessurum -bus, si *eqs.* MANIL. 4, 397 suis -bus superaddita tellus. SEN. epist. 71, 15 magnis -bus exitiosa res, luxus (*cf.* CVRT. 4, 7, 1 Aegypti . . . Persarum -bus infensi). *al.*

ζ intercedunt praepos.: (I) *cum abl.*: PLAVT. Stich. 690 hoc conviviumst pro -bus nostris satis commodule (695 efficimus p. -bus nostra moenia. CIC. dom. 108 Sest. 1 fam. 13, 4, 4 SALL. Catil. 30, 7 Iug. 80, 6. *al.*). ENN. scaen. 85 ex -bus summis ([*v. Jocelyn ad l., cf. p. 812, 79*]. TITIN. com. 108 ex tanta factione atque -bus. CIC. Quinct. 5 ex -bus, non ex veritate. SALL. Catil. 51, 42 ex parvis -bus tantum imperium fecere *maiores*. Iug. 14, 23 LIV. 30, 42, 18. 45, 35, 6. *al.*). ACC. trag. 594 a fortuna -busque omnibus desertum *Oedipoda* (SVLP. SEV. chron. 1, 40, 4 ab -bus in luxum delapsus. BOETH. cons. 2, 5, 20 W.). PLIN. epist. 8, 18, 4 cum -bus amplissimis (FLOR. epist. 2, 6, 6 ARGVM. Plaut. Aul. 1, 2 IVVENC. 3, 441. *al.*). *al.* (II) *cum acc.*: CIC. de orat. 1, 15 exposita praemia vel ad gratiam vel ad -es vel ad dignitatem (off. 1, 9 conducat. 2, 1. LVCR. 2, 13 emergere [3, 63]. LIV. 1, 2, 3 confugiunt. OV. trist. 1, 9, 10 nullus ad amissas ibit amicus -es. *al., v. etiam p. 812, 35. 36*). rep. 3, 23 cum . . . propter divitias aut genus aut aliquas -es rem publicam teneant . . ., vocantur illi optimates (Cato 8 p. -es et copias et dignitatem. OV. Ib. 579 ASCON. p. 25, 14. *al.*). off. 2, 51 contra L. Sullae dominantis -es (fam. 1, 9, 21 pugnandum. 7, 2, 3. *al.*). SALL. or. Cottae 7 ob nimias -es Mithridatis (OV. Ib. 580 exiguas. APVL. apol. 18, 10 tenuis). HOR. carm. 3, 16, 28 magnas inter -es inops (OV. Pont. 4, 15, 13 LIV. 26, 47, 10. *al.*). OV. ars 3, 132 per quas nos petitis, saepe fugatis, -es (PLIN. nat. 14, 4 TAC. ann. 6, 22, 2). LIV. 1, 4, 1 secundum deorum -es. 2, 21, 5 post fractas -es Latinorum (PETRON. 116, 3 adtritas bellis. AMM. 18, 3, 1 congestas. 31, 6, 8 amissas). 6, 35, 4 adversus -es patriciorum et pro commodis plebis. 21, 3, 2 ut . . . in paternas succederet -es *Hannibal* (21, 7, 3 creverant. 39, 24, 4. LVCAN. 9, 424 [*postea*: auro]). SCHOL. Verg. Veron. Aen. 2, 717 cum . . . circa ⟨aur⟩um -esque alias ceteri morarentur.

2 *distinctius dicta*: a *magis cum respectu potentiae*: *α de viribus, facultatibus sim., quibus utuntur*: (I) *homines*: (A) *locutiones q. s.* omnibus -bus, (ex) summis -bus *sim.* (*sc. de vi vel studio agendi, cf. sing. p. 806, 7*; summa -um vi ENN. *et* VERG.; omnium -bus CIC. div.): PLAVT. Asin. 245 experiar -bus, omni (*sc.* ἀπὸ κοινοῦ) copia, supplicabo *eqs.* (Merc. 111 ex summis -bus viribusque . . . e., nitere). Mil. 620 ex -bus summis . . . ire opitulatum. Most. 348 summis -bus atque industriis me periisse . . . cupit. Stich. 45 o. obnixe -bus . . . meminisse. ENN. ann. 161 Romani scalis summa nituntur -um vi (412 -um vi. LVCIL. 630 summis n. -bus. VERG. 12, 552 -um vi. *v. iam* PLAVT. Merc. *supra*. *cf.* LIV. 38, 50, 2 adnisi sunt [DICT. 1, 5. 10]. PANEG. 3, 32, 3 enisurum). CIC. Quinct. 7 communi studio, summis -bus Sex. Naevium defendunt (Verr. II 1, 3 summis -bus, summo studio. 2, 11 tantis -bus, tanta cupiditate. p. red. in sen. 19 nec . . . sine summa virtute ac maximis -bus et copiis). Rab. perd. 15 o. meis -bus, omnibus consiliis, omnibus dictis atque factis repugnarim et restiterim crudelitati (Tusc. 3, 25 o. viribus atque -bus. *cf.* fam. 2, 10, 3 oppugnabam . . . tantis -bus [oper- M^3] tantoque negotio. CAES. Gall. 7, 39, 2 summis -bus pugnaverat). Phil. 10, 17 qui D. Brutum o. -bus (copiis *var. l.*) conservatum velint (*cf.* or. frg. A VII 52 summis -bus retinendum). Tusc. 3, 6 o. . . . -bus, viribus . . . elaborandum est. div. 2, 4 ita prolapsa est *iuventus*, ut omnium -bus refrenanda ac coercenda sit. fam. 11, 17, 2 si o. tuis -bus, omni studio Lamiam in petitione iuveris. VERG. Aen. 9, 532 (529) summis quam *turrim* viribus . . . expugnare . . . summaque evertere -um vi certabant (*cf.* IVST. 39, 2, 2 destruere Alexandri regnum . . . summis -bus instituit). (B) *usu vario*: CIC. Cael. 1 oppugnari . . . -bus meretriciis *Clodiae*. fin. 1, 52 -es vel fortunae vel ingenii (SALL. Catil. 1, 3 rectius . . . i. quam virium -bus gloriam quaerere. *cf.* AVG. c. Adim. 7 p. 129, 22 -es linguarum. ord. 2, 15, 42 p. 176, 10 in oculorum -es). AETNA 557 quae . . . putas tormenta movere posse manu, quae . . . incendia nostris sustentare -bus? HOR. carm. 3, 3, 28 nec Priami domus . . . Achivos Hectoreis -bus refringit (*cf.* VAL. FL. 3, 713 Herculeas . . . -es . . . vocabis [*eiusdem*: STAT. silv. 3, 1, 166 animis -busque meos imitate labores]). OV. ars 2, 674 vires operamque adferte puellis: hoc quoque militiast, hoc quoque quaerit -es (*cf.* met. 11, 201 suscepta . . . magna labore crescere difficili nec -es exposcere parvas). GRATT. 480 non -bus tanta est fiducia nostris. SEN. Med. 677 totas -es effundit (*de artibus Medeae ut*: VAL. FL. 6, 449 -bus magicis . . . tremendam).

(II) *res* (*usu poetico*): AETNA 372 non est divinis . . . rebus (*i. igni*) egestas nec parvas mendicat -es (*cf. 368* vires). 428 genus hoc lapidis . . ., quod nullas adiunxit -es ([*422* vires]. *cf.* 482 amissis -bus . . . pumex excutitur). OV. ars 2, 343 nascitur exiguus, sed -es adquirit eundo, . . . multas accipit amnis aquas (*nisi ad b, sed cf. 339* vires sibi colligat *amor*). LVCAN. 4, 608 terrae spernit -es *Antaeus*. STAT. silv. 5, 1, 231 tantas . . . marmor spirat -es (*sc. quae corpus Priscillae mortuae integrum servent; an de abundantia odorum?*).

β de militum copiis, exercituum vi (*v. etiam p. 805, 22; rarissima haec notio in sing., v. p. 806, 60*): ACC. trag. 124 ut mea -e -es Troiae integrem (*cf.* BELL. Afr. 25, 1 augendarum . . . -um [*antea*: copiarum]. VERG. Aen. 10, 609 [608] Troianos sustentat -es. OV. fast. 6, 568

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hostiles ingeminavit -es. STAT. Theb. 4, 82 Troezen addit -es). CIC. Arch. 21 Pontum ... regiis ... -bus ... vallatum (*item abl.*: TAC. hist. 1, 61, 1 adiuncto Britannico exercitu ingens viribus -busque Vitellius. FLOR. epit. 3, 1, 2 populum Romanum armis inditum et invictum -bus [*v. app. crit.*]. CLAVD. 15, 313 vos -bus iunctos). HIRT. Gall. 8, 21, 3 adflictas -es equestri proelio (*cf.* NEP. Ages. 5, 2 -es adversariorum debilitatae *eqs.* Milt. 5, 5 exigua manus tantas -es prostravit. OV. epist. 3, 86 lacerat Danaas ... Hector -es. VAL. MAX. 3, 8 ext. 6 contusis [4, 6, 6]. FLOR. epit. 2, 6, 36 magnis ... proeliis cum Punicas -es cecidissent). NEP. Con. 4, 3 ducem ... regiis -bus praefuturum ..., quem ... neque copiis superare possent (*item dat.*: IVST. 32, 1, 3 tantis Persarum -bus domesticis viribus restiterant). Pel. 2, 3 tantae -es sunt profligatae ([*antea*: copiis]. *cf.* STAT. Theb. 8, 482 Calydonis -es, ... Pylenes agmina ... fundens). VERG. Aen. 10, 154 Tarchon iungit -es foedusque ferit (VAL. FL. 6, 143 *postea*: signa). OV. trist. 2, 52 nec contraria ... arma nec hostilis esse secutus -es. VAL. FL. 3, 494 barbaricas ... movit -es Hyrcanaque signa. STAT. Theb. 4, 150 neque addunt robur -es. TAC. ann. 12, 37, 2 habui equos, viros, arma, -es. AMM. 21, 12, 22 -es orientis ... verebatur audiens ... militem ... cito coactum. DICT. 1, 12 ut singuli in suis ... imperiis -es belli parent (1, 16 ad parandas -es atque instrumenta militiae. *cf.* CLAVD. 26, 401 quaesivit).

b *magis cum respectu divitiarum*: α *de abundantia fructuum* (*fortasse sec. interpretationem -is deae quasi terrae*): ① *spectat ad fruges agri* (*cf. p. 806,52 et* PAVL. FEST. p. 23 *autumnum dici*, quod tunc ... augeantur hominum -es coactis agrorum fructibus): VERG. Aen. 8, 317 nec iungere tauros aut componere -es norant (*cf.* OV. fast. 4, 618 vix congestas area cepit -es). OV. met. 11, 209 -es ... abstulit agricolis *mare.* fast. 1, 350 ulta suas ... caede nocentis *porcae* -es *Ceres.* MANIL. 4, 523 ruris -es (STAT. silv. 2, 2, 98. *cf.* VAL. FL. 1, 510 telluris -es). SEN. Med. 334 nisi quas tulerat ... solum, non norat -es. PETRON. 134, 12 vers. 3 florida tellus ... fundit -es (PRVD. cath. 3, 51 f. -es ager ingenuas dives aristiferae segetis). PLIN. paneg. 31, 2 urbem nostram nisi -bus Aegypti ali sustentarique non posse. IVST. 41, 5, 3 soli tanta ubertas, ut propriis -bus expleatur *Dara urbs.* ② *de aliis fructibus, floribus, ramis*: CARM. de mens. 2, 17 cunctas veris -es et ... rosaria ... Maius habet (STAT. Ach. 1, 288 dare v. -es ... et spargere floribus hastam). OV. fast. 4, 400 magnificas quercus habebat -es. NVX 94 meae decutiuntur -es (*i. nuces ut*: 112 immensas arbor habebat -es. 142). SEN. Phaedr. 538 silva nativas -es *dederat.* SIL. 7, 179 -es festas ... poma ... composuit. MART. 10, 48, 8 attulit ... varias, quas habet hortus, -es, in quibus est lactuca ... et porrum *eqs.* 11, 41, 4 concussas ... secutus *cadens* -es (*i. glandes*). HIL. in Matth. 14, 12 omnes mundi -es annuo ... meatu ... defluere. *cf. de ramis insitione translatis*: OV. medic. 6 adoptivas accipit arbor -es (ars 2, 652).

β *in variis imaginibus, comparationibus*: ① *de abundantia et fecunditate poetica*: HOR. epist. 1, 3, 16 monendus *Celsus*, privatas ut quaerat -es et tangere vitet scripta *aliena.* 2, 2, 121 puro ... simillimus amni fundet -es Latiumque beabit divite lingua *poeta.* ars 307 unde parentur -es. OV. Pont. 4, 8, 34 Naso suis -bus, carmine, gratus erit (*cf.* 32 *proprie*: carpsit -es ... ruina meas). BVC. Eins. 1, 38 hic Heliconis -es florent. STAT. silv. 1, 4, 35 nec tu, quando ... fandi ... -bus ... abundas, sperne coli tenuiore lyra. ② *de pinnis pavonis*: OV. ars 1, 628 illa recondit -es (*cf. met. 1, 723* gemmis caudam ... implet, *v. Bömer ad l.*). ③ *de largitate aquarum*: OV. Pont. 3, 1, 104 has (*sc. lacrimarum*) fortuna tibi nostra ministrat -es. VAL. FL. 4, 720 quas Tanais ... addat -es *Ponto* (*cf.* SIL. 3, 451 auget -es *Rhodani* ... Arar). STAT. Theb. 8, 360 fontis -es. CLAVD. carm. min. 26, 59 multifidas dispergit -es *fluvius.* ④ *de bonis virtutis, doctrinae, fidei sim.*: SEN. epist. 17, 10 repraesentat -es sapientia. 92, 32 ut ... cum -bus suis divites ... despiciat *animus* (*cf.* CENS. 1, 4 -es tibi in animo maximae *sunt.* RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 110, 18 -es, animi scilicet virtutes *eqs.*). HIL. in Matth. 13, 2 veteris substantiae (*i. legum Iudaeorum*) -es. 13, 7 per similitudinem thesauri ... spei nostrae -es intra se positas ostendit. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 165, 12 quibus -bus ... convivae pascuntur? pax ... primus cibus est *eqs.* PRVD. cath. 7, 219 perennes ... -es (*cf.* EVSTATH. Basil. hex. 8, 8, 10 -es ... spiritales [*gr.* πλοῦτον πνευματικόν]. ARATOR act. 1, 402 perpetuas). AVG. civ. 1, 10 p. 17, 19 D. hae (*sc. fides, pietas, interioris hominis bona*) sunt -es Christianorum. MART. CAP. 6, 578 Croesias ... prae suis -es gazasque despiciat *Paedia.* VINCENT. LER. 11, 7 doctrinae -bus excellens. VITA Hil. Arel. 23 l. 10 maiores ... -es *muneribus.* CE 688, 6 (*in epitaphio Hilarii Arel.*) sprevit -es, dum quaerit -es. SEDVL. carm. pasch. 5, 1 virtutis -es ([*cf. op. pasch. 5, 1* divitum copias ... virtutum]. MAXIM. eleg. 1, 33). VEN. FORT. carm. 10, 7, 42 salutis -es.

γ *per translationem audaciorem*: ① *transfertur ad homines* (*sc. caros vel pretiosos; addas fortasse versum a Brachmanno seclusum* PLAVT. Poen. 1164 restitue ... -es, *si fas est in imag. opum filias intellegere*): MART. 10, 2, 5 lector, -es nostrae (*Heraeus confert Plaut. Curc. 678* lenonem ..., thensaurum meum). PRVD. perist. 2, 115 habet ... ecclesia -umque et auri plurimum (*Laurentius per ambiguum de pauperibus loquitur ut*: 2, 170 AVG. serm. 302, 9, 8. 303, 1). CE 1606, 7 fui ... -es (*scribitur* hobes) caro sponso. ② *transfertur ad locum* (*sc. aerarii*): SCHOL. Iuv. 10, 24 locus ipse *in foro Traiani*, in quo erant arcae *senatorum* positae, -es dictae sunt (*pro nom. propr. accipiunt edd.*). CLAVD. rapt. Pros. 1, 21 di *inferi* ..., -bus quorum donatur avaris, quidquid in orbe perit (*sec. Enn. scaen. 245* mortis thesauri; *cf. Lunelli, Quad. Ist. Fil. Lat. Padova 2, 1972, 7 sq.*).

B *spectat magis ad operas subveniendo praestitas, auxilium* (*notionis in sing. usitatae dedimus exempla potiora selecta*): 1 *acc.*: LIV. ANDR. trag. 20 da mihi hasce -es, quas peto, quas precor, ... opitula. CIC. Quinct. 49 bonis ... suis utitur, alterius -es ... non exspectat (Sull. 21. Att. 9, 16, 1 iam -es meas, non ... -em e. SALL. Catil. 58, 13 amissis bonis alienas -es e. Iug. 14, 7 inops alienas -es e.). Manil. 24 ut ... adflictae fortunae ... multorum -es adliciant (*antea*: auxiliis ... iuvabatur). Mur. 86 vester est supplex ... vestram potestatem ac vestras -es intuetur. Mil. 84 urbi felicitates atque -es attulit. HOR. epist. 1, 10, 36 imploravit -es hominis. LIV. 7, 28, 4 deorum ... quoque -es adhibendas (10, 38, 2). LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 2 -es suas pollice⟨ret⟩ur. 2 *gen.*: PLAVT. Cas. 624 auxili, praesidi, perfugi ... aut -um (-is *Leo praeter necess.*) copiam. Cist. 28 suarum -um nos volunt esse indigentes ([*cf. 31* suique omnium rerum ... indigere]. NEP. Hann. 1, 3 alienarum [reg. 3, 4]). Rud. 274 tibi amplectimur genua egentes -um. 349 orbas auxilique -umque. 3 *abl.*: CIC. S. Rosc. 144 amicorum -bus vitam in egestate degere. Tusc. 5, 6 -bus *philosophiae* utamur ([*cf.* 5, 5 -em petimus]. CAES. Cic. Att. 9, 16, 3 tuis consiliis atque -bus [*v. p. 808, 82*]. SIL. 8, 63 his -bus Battoque [*per figuram q. d. hendiadyoin*]). fam. 15, 2, 2 cuius et consilio et -bus adiuvari posset res p. (NEP. Timol. 2, 2 [*postea*: benignitatis]. CVRT. 4, 1, 16. *al.*; *cf.* CAES. Gall. 6, 21, 2 iuvantur [LIV. 22, 33, 4 -bus auxiliisque. SIL. 8, 24. STAT. Theb. 1, 253 viris -busque. *al.*]. 7, 14, 6 subleventur). SALL. Catil. 51, 5 quae *Rhodiorum civitas* populi Romani -bus creverat. HOR. epist. 2, 2, 136 cognatorum -bus curisque refectus *insanus* (TAC. ann. 11, 17, 3). 4 *nom.*: LIV. 5, 49, 5 deorum -es humanaque consilia rem Romanam adiuvabant.

deriv.: opulens, opulentus.

compos.: cop(i)s, inops, opifer, opifex, opigenus, opiparus, opitulus. *de* Opeconsiva *v. Onom.* (Consiva).

2. ops (-is) *adi.* *fictum vid. a gramm. sec.* inops. FEST. p. 190 -s antiqui dicebant, quem nunc opulentum ..., non solum ei contrarium inops (*seq. Trag. inc. 44, v. p. 805, 35*). PRISC. gramm. II 321, 25 *veteres* 'hic' et 'haec' et 'hoc -s' et 'cops' pro 'opulentus' et 'copiosus' proferebant; Accius de Hercule dicens (*affert Acc. trag. 669 p. 808,18*) ..., pro 'opem ferens et auxilium gentibus'; sic Caper; potest tamen etiam feminino genere hic intellegi figurate coniunctum masculino, ut si dixisset 'quorum genitor auxilium fuit gentibus'.

ops- *v. etiam* obs-. *Kuhlmann.*

?**opsāgo**, -inis *f.* *nomen strychni obscurius* (ὄψον *confert Ernout, Rev. Phil. 15, 1941, 89*; *opiago *temptat André, Lex. des term. de botan. 229*): PS. DIOSC. Vind. 4, 72 p. 231, 14 'Ρωμαῖοι ... ἕρβα ουατίκινα, οἱ δὲ οψαγεμ (*i.* -inem?, -γεν *var. l.*, ουάτεμ *Wellmann coll. Ps. Apul. herb. 75, 17 add. interpol.* mantis).

[**opsulto** (obs- *i. q.* insulto) *falso legebatur* CIL IV 2360, *v. add. p. 219.*]

opt- *v. etiam* obt-. *W.*

***optābilis**, -e. *ab* optare. *scribitur* obt- *nonnumquam in codd. et* CIL VI 28052, 8. -vil- *raro in codd.* *compar.* -ior, -ius *inde a* CIC.; *superl. deest*, maxime -e CIC. Sest. 98, summe -e FRONTO p. 14, 18 v. d. H. (p. 18 N.). NOT. Tir. 64, 49 *inter* optio *et* exoptabilis. GLOSS. -e: εὐκταῖον. *legitur inde a* LIV. ANDR., PLAVTO, CIC., SALL., OV., LIV. *per totam latinitatem.* [*confunditur cum* exopt- PLAVT. Stich. 392.]

I *usu sollemni i. q. optatus, optandus, dignus qui optetur. acced. syn. et iuxtapos.*: carus SEN. epist. 98, 4. cupitus EVGIPP. Sev. 29, 2. desiderabilis CIC. fin. 1, 53. 4, 50. 62. desideratus LEO M. serm. 62, 1. expetendus CIC. Pis. 33 de orat. 1, 221. 2, 334 fin. 3, 46. iucundus CIC. fam. 5, 12, 4. praestans CIC. Sest. 98 Vatin. 8 fin. 4, 63 Tim. 52 off. 2, 5. *indicatur cui*: PLAVT. Bacch. 159 CIC. Sest. 98 Pis. 33 Mil. 31. *al.* SALL. epist. Mithr. 4. *et saepe.* *indicatur* ad *quid* CIC. Vatin. 8, in *qua re* CIC. fam. 5, 12, 4 SIL. 13, 236.

A *accedit ad subst. vel pron.* (*praepar. v. sub B*): 1 *exempla varia*: a *de incorporeis*: LIV. ANDR. trag. 7 iamne oculos specie laetavisti -i? PLAVT. Bacch. 159 compendium ... haud aetati *tuae* -e fecisti. CIC. Sest. 98 id quod est praestantissimum maximeque -e omnibus sanis ..., cum dignitate otium (PORPH. Hor. carm. 2, 16 pr. gratum ... atque -e). Phil. 7, 7 si non -i, at necessario tempore (OV. met. 9, 759 *sc. lux iugalis.* SIL. 7, 234). *ibid.*: pax ... omnibus bonis ... -s (AVG. civ. 15, 4 p. 63, 25 D.). 8, 29 *libertas* (SALL. [?] rep. 2, 11, 4). de orat. 1, 221. Tusc. 5, 40 (*verba Laconis, cf. Plut. apophthegm. Lac. p. 175, 22 Bern.*) non sane -s ... rudentibus apta fortuna (LIV. 28, 39, 6). *al.* LIV. 40, 56, 4 ut orbitas mihi, quam alii detestantur parentes, -s esse debeat. *et saepius.* b *de corporeis*: VAL. MAX. 9, 1 ext. 4 *argentea vasa*, hosti praeda -s. COLVM. 2, 9, 13 -s (stabilis *codd. vet.*) agricolis ... siligo. PLIN. nat. 15, 125 -em ... arborem *myrtum* etiam hostibus (*sc. coronam ovantium*). PRISCILL. tract. 4, 75 divina miseratio ... velut ... -s portus. VEN. FORT. vita

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Hil. 5, 17 locum. EVGIPP. Sev. 29, 2 viam (*antea*: cupitum ... iter). GREG. TVR. Mart. 2, 56 -em expetens medicinam. *de hominibus*: CAPITOL. Maximin. 5, 7 multos Maximinos rei p. -es.

2 *in parenthesi* 'quod -e est' *sim.*: SALL. epist. Mithr. 4 et, q. florentibus -e est, ego non validissumus praebeo exemplum, quo *eqs.* QVINT. inst. 6 pr. 1 si me, q. aequum et -e fuit, fata intercepissent, *eqs.* TERT. patient. 13 p. 20, 18 CLAVD. DON. Aen. 1, 270 p. 61, 27. *al.*

3 *metonymice de vocibus rem optatam indicantibus*: SERV. auct. Aen. 4, 138 amat poeta iterare voces vel pretiosas vel necessarias vel -es (*exemplo affertur Verg. Aen. 3, 523* Italiam; Italiam).

B -e est, putatur *sim. c. (acc. c.) inf., enunt.*: *inf.*: CIC. dom. 86 etsi -ius est cursum vitae conficere sine dolore ..., tamen *eqs.* Pis. 33 utrum ... bono viro ... -ius putas, sic exire e patria, ut ..., an ... ut ...? Mil. 31 -ius Miloni fuit dare iugulum P. Clodio ... quam iugulari a vobis (*item diiudicatur inter duo mala*: AMM. 17, 12, 19 obsequi defensoribus, ut in malis, -e quam servire mancipiis arbitrati. RVFIN. hist. 4, 13, 3 -ius habent animam ponere pro deo ... quam ... in vestrae religionis iura concedere [*gr.* αἱρετόν]). de orat. 2, 300 fin. 2, 114 Cato 85 LIV. 44, 5, 1. SEN. epist. 67, 6 tormenta patienter ferre -e est. *al.* *acc. c. inf.*: CIC. Vatin. 7 quasi ... -ius quicquam arbitretur quam se a suis civibus ... diligi. 8. HIL. in psalm. 118 beth 1 omnem ... aetatem -e est ... ad innocentiae studium transferri. ut: CIC. Phil. 7, 22 quod erat -e antea, ut populum Romanum comitem haberemus, nunc habemus ducem. off. 1, 45 quae ut concurrant omnia, -e est. QVINT. decl. 332 p. 307, 2 si ad votum meum, iudices, fata cessissent, -ius fuerat mihi, ut *eqs.* *pro subi. intellegendum est enunt. antecedens*: AQVILA rhet. 42 p. 35, 22 si ... fieri possit, ut ... figurentur, non vitandum, verum et -e est.

C *n. plur. pro subst.*: SEN. epist. 98, 4 nihil ex his -bus et caris utile esse. ARNOB. nat. 1, 64 quod -ia vobis sponderet et prospera.

II *usu recentiore*: **A** *de desiderio, quo optat aliquis, i. q. cupidine plenus, vehemens*: NEMES. Cypr. epist. 77, 1 p. 834, 14 nostrum -e votum esse, quod ... videamus *eqs.*

B *i. quod optare fas est*: MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 5 magnum et praecipuum et vix votis nostris -e est, ut adoptati filii videamur.

adv. **optābiliter.** *compar.* -ius (*nonnisi* VAL. MAX., AVG. civ.; *superl. deest*). 1 *i. q. modo optato vel optando*: VAL. MAX. 5, 1 ext. 6 ut -ius in patria, ita speciosius pro patria conlapsae *umbrae.* AVG. civ. 7, 14 p. 292, 16 D. opus est hominum *bellum* et -ius non est (*vix adi.*). trin. 13, 1, 13 *opp.* culpabiliter. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 182, 23 decenter et -r. CASSIOD. Ios. antiq. 17, 311; *gr.* ἀσμένως. ORIG. in Matth. ser. 117 p. 248, 32 secundum votum -r sepeliuntur in monumentis suis paternis. 2 *t. t. i. q. modo optativo*: CLAVD. DON. Aen. 2, 110 p. 162, 9 ('fecissentque utinam') bene -r posuit. 3 *de modo optandi i. q. desideranter, vehementer*: GILD. Brit. 92 chron. III p. 77, 8 -r cupimus, ut *eqs.*

compos.: inoptabilis.

optallius *v.* opalus. **optalm-** *v.* opthalm-.

optarmicum *v.* ptarmicus.

?**optāta** (*herba*), **optātē** *v.* opto (optatus).

optātio, -ōnis *f.* *ab* optare. *cf.* PAVL. FEST. p. 184 optio est -o (GLOSS.[L] I Ansil. OB 675 obl- *trad.*). *i. q. actio optandi* (*de desideriis sim. enuntiandis*): 1 *t. t. rhet. et gramm.*: CIC. de orat. 3, 205 conciliatio, laesio, -o atque execratio (*item* QVINT. inst. 9, 1, 32. *sim.* 9, 2, 3). CHAR. gramm. p. 233, 11 B. (*ex Cominiano*) significant *adverbia* ... -em, ut 'utinam' (*item* DIOM. gramm. I 404, 10). 2 *de petitione, postulatione*: CIC. off. 3, 94 cum tres -es Neptunus dedisset *Theseo* (*de eadem re 1, 32* tribus ... optatis *et nat. deor. 3, 76* ter optandi ... potestatem). CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 221[A] -es a nostris partibus propositas. 3 *de imprecatione*: PS. RVFIN. in Os. 1, 10sq. p. 972[A] nec prosperorum ... necessaria videretur -o, cum ... esset pro denuntiantis veritate reddenda (*cum gen. obi. ut*: AVG. de serm. dom. 1, 22, 76 supplicii). AVG. c. epist. fund. 11 benigna et acceptissima -o. in psalm. 40, 3. 78, 9. 82, 11.

***optātīvus,** -a, -um *et* -us, -ī *m.* (*sc. modus, passim*) *et* -a, -ōrum *n. plur.* (*sc. verba, e. g.* CHAR. gramm. p. 294, 23. 295, 4. 7. 12 B. [*ex Palaem.*]. PRISC. gramm. III 255, 17). *ab* optare, *cf.* imperativus, indicativus (PRISC. gramm. II 69, 2 fiunt ... possessiva ... a verbis, ut 'opto -us'. GRAMM. suppl. 75, 20 *ab infinitivo futuro derivantur verbialia nomina*: in 'tivus', ut 'optatum ire -us'. *v. etiam p. 818, 14 sqq.*). GLOSS. -us: εὐκτικός. *legitur apud grammaticos inde a* DOSITH., CHAR. (*Palaem.? v. supra*) *et apud* HIER. *e. g.* tract. in psalm. I p. 168, 16 AVG. in psalm. 118 serm. 14, 1 CASSIAN. inst. 5, 16, 2. *al.*

i. q. εὐκτικός (*v.* DOSITH. *infra*): **I** *t. t. gramm.*: **A** *de coniunctione vel adverbio optandi*: DOSITH. gramm. VII 418, 16 -ae speciei *coniunctiones*, εὐκτικῆς ὄψεως: utinam ne ..., utinam ..., velim *eqs.* (*de ipsa coniunctione*: CHAR. gramm. p. 292, 3 B. [*ex Palaem.*] -ae *c.*, utinam ut ne velim). SERV. auct. Aen. 1, 327 hic 'o' dubitativa, alias -a: adsis, o Tegeaee, favens. PRISC. gramm. III 86, 1 -a *adverbia* 'utinam o si ut'.

B *de modo verborum vel sententiae qualitate*: 1 *iuncturae selectae*: CHAR. gramm. p. 214, 4 B. modi sunt septem, indicativus imperativus promissivus -us coniunctivus perpetuus impersonalis (p. 216, 2 m. verborum sive qualitates. DIOM. gramm. I 338, 14. *et saepe, v. etiam infra*). p. 347, 5 -am *qualitatem sermonis* (DIOM. gramm. I 388, 12 PS. ASPER gramm. V 551, 14. *v. etiam supra*). PRISC. gramm. III 253, 14 -a verba *sc. modo -o usurpata.* BOETH. herm. pr. 1, 4 p. 71, 1 oratio. APON. 11 p. 212 sermo. ISID. orig. 2, 21, 18 sententiarum species ... -ae.

2 *exempla doctrinam illustrantia* (*cf. Jeep, Lehre v. d. Redetheilen 222 sqq.*): **a** *de forma*: CHAR. gramm. p. 217, 10 B. futuri primam personam *observabis* per 'bo', ... -a 'em', coniunctiva 'ro'. **b** *de origine et usu*: CHAR. gramm. p. 294, 23 B. (*ex Palaem.*) 'ut' *si accipitur* ... pro eo quod est apud Graecos ἵνα, recipit -a, velut 'ut faciam'. DIOM. gramm. I 340, 4 sq. -us modus, quem tum ... usurpamus, cum precibus exposcimus a dis; unde ab optando -us dictus est. CLEDON. gramm. V 54, 9 -us est qui et promissivus, quando nobis promittimus et optamus aliquid evenire. AVDAX gramm. VII 344, 20 -us quare dicitur? quia significationem optandi habet, ut 'utinam dicerem'. VIRG. gramm. suppl. 197, 10 ISID. orig. 1, 9, 4. **c** *de tempore* (*v. etiam* DIOM. gramm. I 340, 5 sqq.): MACR. exc. gramm. V 620, 12 de -o modo. de hoc modo quaestio graeca praecessit, si praeteritum tempus possit admittere, cum vota pro rebus aut praesentibus aut futuris soleant agitari nec in speciem possint transactam revocari (*sim.* 642, 32). CLEDON. gramm. V 20, 18 *et* 20 -us *modus* est proprie praesentis temporis, quod praesenti tempore optamus. ita Donatus; nam Probus et Sabinus sic volunt declinari -um per singula tempora, quo modo coniunctivum. CONSENT. gramm. V 375, 3 -us modus hoc proprium habet, quod coniunctis temporibus declinatur *eqs.* (*sim.* PRISC. gramm. II 408, 21). *al.*

? **II** *de precatione* (*cf.* ὕμνοι εὐκτικοί *Rhet. Gr. III 333, 24 Sp.*): SERV. auct. Aen. 1, 730 (tum facta silentia tectis) mos erat apud veteres, ut lumini incenso silentium praeberetur, ut -am sibi laudem loquendo nullus averteret (*coniectura vix desideratur, quia spectare videtur ad precationem Didonis sequentem, cf. Stat. Theb. 1, 553 sq.* Phoebum ... ad aram laude ciet).

adv. **optātīvē.** *i. q. modo optativo*: PRISC. gramm. III 266, 15 -e posuit *Vergilius* in precatione Aeneae hoc verbum (*sc.* 'fuerit').

optātō (*adv.*) *v.* opto (optatus).

optātor, -ōris *m.* *ab* optare. *i. qui optat*: CYPR. GALL. iud. 544 -i (-is *trad.*) *Samsoni* quaesita *puella* iugatur.

1. optātus, -a, -um *v.* opto.

? **2. optātus,** *abl.* -ū *m.* *loco corrupto* BASIL. hom. (Rev. Bénéd. 57, 1947) p. 61, 27; optato (*sc. adventu*) *coni. Wieland.*

Keudel.

opter (obt-) *praepos.* [*per contaminationem ex* ob *et* propter *ortum videtur, ut suspicatur Svennung, Unters. Pallad. 396, 2; vix formatione genuina ab* ob *ut* supter *a* sub. *Sch.*] *scribitur* obt- CHAR. gramm. p. 298, 21 B. GLOSS.[L] IV Plac. o 3 GLOSS. V 469, 59. *inter praepos. affert* CHAR. gramm. p. 298, 21 B. (*ex Cominiano*). p. 300, 22 (*ex Palaem.*); *cf.* GLOSS. V 469, 59 ob: -r (*sed Gloss.*[L] *V Aa o 2* ob: propter); *at improbatur* GLOSS.[L] IV Plac. o 3 -r nihil est; ne mendosum sit et sit aut propter praepositio aut obiter adverbium (*inde fortasse* V Abba OP 6 -r: propter). [*versum metro parum aptum* PLAVT. Trin. 186 *olim sanare conatus est Bergk mutans* propter *in* -r.] -r quod *i. q. propter quod*: CIL VI 14672, 12 -r quod ... non me reliquerit. *W.*

1. ***opthalmia,** -ae *f.*, ὀφθαλμία. *scribitur plerumque* -pt- *vel* -bt-, *v. Schulze, Orthographica (passim).* *significatur inflammatio oculorum*: PHILVM. med. 2 p. 133, 16. HIPPOCR. aer. 3 humidae et graves. 10 p. 27, 6 siccae. *al.* BOETH. top. Arist. 4, 3 p. 946[D] febris et -a. ORIBAS. syn. 8, 39, 1 La -a id est inflammationis. *al.*

2. opthalmia, *acc.* -am, ὀφθαλμίας. *nomen piscis* (*cf. Plin. nat. 32, 149* oculata): PLAVT. Capt. 850 -am, horaeum, scombrum *eqs.*

opthalmicus, -a, -um, ὀφθαλμικός. *scribitur plerumque* -pt- *vel* -bt-. *neutr.* -on ORIBAS. *i. q. ad oculos pertinens*: 1 *adi.*: SORAN. praef. in -o et chirurgumeno filiatro ... legisti (*cf.* VINDIC. epit. alt. 5 librum). CASSIAN. conl. 24, 15, 2 in otalgicum sive -um ... morbum. 2 *subst.*: *masc. i. q. medicus ocularius*: MART. 8, 74, 1. *neutr.*: ORIBAS. syn. 3, 122 tit. La -on (*gr.* κολλύριον, *Aa* colluriu).

opthalmos, (-ī) *m.*, ὀφθαλμός (*cf.* GLOSS. III 571, 23 obitalimis i. oculos. PAP. Corp. 277, 19 oculos -os). *scribitur*: -ft- PS. APVL., -pt- PAP., -bt- GLOSS. *infra; litt. gr.* QVINT. inst. 1, 5, 72. *acc. sg.* -on PS. APVL. [*var. l. pro* platyopth- DIOSC. 5, 109 p. 211, 3.] 1 *nomen gemmae*: PLIN. nat. 1, 37, 71 Adadu -os (*cf. 37, 186* oculus). 2 *nomen herbae q. e. scilla*: PS. APVL. herb. 42 l. 17 alii scilla ..., alii Tifonia ..., profetae -on ⌊Tifonos⌋(⌊⌋ *add. Koebert, v. adn. crit.*). GLOSS. III 570, 64 -u i. squilla.

opthalmostatēs, *acc.* -ēn *m.*, *cf.* ὀφθαλμοστατήρ *Hermes 38, 1903, 283.* *instrumentum medicorum*: CHIRON 73 oculum ... aperias ... per -en (obtalmostatuens *cod.*). *Flury.*

opticos, -ē, (-on), ὀπτικός. [*ex interpol. editionis Florent.* [W.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

olim legebatur VITR. 1, 1, 3 -es non ignarus.] **1** -ē *pro subst., i.* ὀπτικὴ τέχνη (*definitur* GELL. 16, 18, 1 pars quaedam geometriae ὀπτική appellatur, quae ad oculos pertinet; *explicantur officia -es ibid.* 3): VITR. 1, 1, 4 per -en in aedificiis ... lumina recte ducuntur. *?* **2** -os *adi. i. q. ad visum pertinens*: VITR. 1, 1, 16 logos opticos (*codd.*, ὀρικός *Krohn, ut glossam del. Ferri*). *W.*

ˣoptimās, -ātis *adi. et subst.* (*de formis et genere v. infra*). [*ab* optimus, *cf.* summas, primas *sim. Sch.*] *de origine*: PRISC. gramm. II 118, 12 optimus -s (*item* GRAMM. suppl. 68, 14. *amplius*: 116, 10). *de scriptura*: obt- ITALA II Macc. 4, 12 rec. B LEX Burg. praef. A. *al. et saepius in var. l.* -tum- (antiquitus dictum GLOSS. Suet. Iul. 19): ENN. scaen. 56. 259. CIC. Sest. 96 (*resp. in verbis accusatoris* -tim-). leg. 3, 10 *in textu legis* (*at* -tim- 3, 33. 38). *al., etiam in var. l.* *de genere et numero*: *inter masc. pluralia tantum enumerant* CHAR. gramm. p. 34, 24 B. DIOM. gramm. I 327, 29 PHOC. gramm. V 428, 6, *inter communia* CONSENT. gramm. V 356, 4. PRISC. gramm. II 128, 24 ut primas, -s, Ravennas *eqs.* GRAMM. suppl. 116, 10. *de formis*: *sing.*: *nom.* -mas: FEST. p. 253 penas ... ut -s, primas, Antias. CHAR. gramm. p. 34, 25 B. *al. apud gramm.* (*v. l.* 9. 17); *masc. et fem.* -matis (*neutr.* -mate) PRISC. gramm. II 129, 3 (*sim.* GRAMM. suppl. 116, 14. 15. *cf. p. 820, 83*), -matus GLOSS. IV 265, 13 (*cf. graec.* ὀπτίματος *vel* ὀπτιμᾶτος, *v. Psaltes, Gramm. d. byz. Chron. 185. Zilliacus, Kampf der Weltspr. 230*). *abl.* -i (*cf.* PRISC. gramm. II 129, 6 GRAMM. suppl. 116, 17): CIC. rep. 2, 41 APVL. apol. 12, 3 CHALC. transl. 44^{D}, -e HYD. chron. II p. 21, 91. *plur.*: *gen.* -um (*quod veteres dixisse testatur* MART. CAP. 3, 299): ENN. scaen. 56. CIC. inv. 2, 52 (*codd. plerique*). or. frg. A IX 25. rep. 6, 2 *iuxta* principum. ASCON. Scaur. p. 25, 32 AMPEL. 50 AVR. VICT. Caes. 11, 10. *al.*, -ium (*cf.* CHAR. gramm. p. 179, 11 B. *ex Romano*) *inde a* RHET. Her. 4, 34, 45 (*opp.* nocentium). *acc., nom.* -is (*cf.* CONSENT. gramm. V 356, 27 MART. CAP. *l. cit.*): CIC. rep. 1, 50. 3, 47 (?). Att. 14, 21, 4 (*var. l.*). LIV. 42, 13, 9 *cod. V*, -es *inde ab* ENN., CIC. *abl.* -is (*cf. nom.* -matus): LEX Sal. Merov. 93 epil. (*sed* 106 -bus). *de accentu v.* GRAMM. suppl. 116, 10 (*sec. Prisc. gramm. II 129, 18 sqq.*). *de notione* (*cf. p. 820, 4. 10*): CHAR. gramm. p. 34, 24 B. οἱ κράτιστοι πρωτάρχοντες. PRISC. gramm. II 192 (*appendix*) qui defendunt senatores (*cf.* GLOSS. I p. 299 qui ... consules ... defendebant quasi optimi illorum). GLOSS. -es: ἄριστοι. κράτιστοι. πρωτοπολῖται. primarii viri. GLOSS. IV 265, 13 -us: optimar⟨p⟩artium auctor vel princeps. *cf.* PHOT. p. 57 a 37 B. (*sec. Olympiodorum*) Γότθων οἱ κεφαλαιῶται ὀπτίματοι ἐκαλοῦντο. *legitur in poesi apud* ENNIVM (*bis in scaen.*), *in prosa oratione inde a* RHET. Her. (*bis*), CIC., SALL. (*?, semel* in Tull. 7, *verba Ciceronis invertendo*), NEP., LIV. (*in prima dec. de patriciis, ceterum non nisi de exterarum civitatium nobilibus*); *deest e. g. apud* CAES. (*cf. e. g. Gall. 1, 2, 1 et* OROS. hist. 6, 7, 4).

i. q. primarius, princeps, nobilis sim. (*ut superl. exhibet* DON. Ter. Phorm. 115, 1 'bonam' *civem* ... unde superlativus gradus -es facit, quia bonus melior optimus dicitur; *cf.* -um ... melior ENN. scaen. 56; *plur.* -es *excipitur per sing.* optimus CIC. rep. 1, 50; *per adnominationem sim. ludit cum* optimus CIC. Sest. 96 har. resp. 53 CAEL. Cic. Att. 10, 9^{a} [=fam. 8, 16], 2, *cum* opulentus ENN. scaen. 259, *cum* opes CIC. rep. 1, 48. 3, 23): **I** *adi.*: **A** *de hominibus sive nobilibus sive factioni primorum faventibus* (*nisi per appositionem substantivi explicare mavis*): **1** *de feminis*: ENN. scaen. 56 mater, -um (*v. Jocelyn ad l.*) multo mulier melior mulierum. 259 matronae opulentae -es. VOPISC. quatt. tyr. 15, 6 (*epist. Aureliani*) -es Gothicas (*si recte* Gothicas *pro subst. intellegimus, quod sensus suadere videtur*). **2** *de viris* (*ephebis* ITALA): CIC. Att. 9, 7, 6 Philotimo, homini forti ac nimium -i (*item sing.*: CAEL. Cic. Att. 10, 9^{a} [=fam. 8, 16], 2 ne, dum pudet te parum -em esse, parum diligenter, quid optimum sit, eligas. SYMM. epist. 8, 40 civi -i). PANEG. 4, 35, 2 -es viros curiae tuae (LEX Sal. Merov. 106 v. magnificentissimis -bus vel antrustionibus). *dubitamus de versione adiectivi graeci pro subst. adhibiti* (*distinximus a II, quod* -es epheborum *ponitur quasi pro* -es ephebi): ITALA II Macc. 4, 12 (recc. BM) -es epheborum (*gr.* τοὺς κρατίστους, *recc. LX Vulg.* optimos quosque).

B *de rebus*: **1** *pertinet ad factionem primorum*: CIC. Att. 1, 20, 3 me viam -em ... tenere (AMM. 17, 5, 3 [optimam *edd.*]). **2** *de genere rei publicae q. d.* ἀριστοκρατία: CIC. rep. 2, 41 tribus generibus illis, regali et -i et populari (*adi. vitat per gen. subst.*: AMPEL. 50 *genus* regium, -um, populare). **3** *per comparationem de rebus quolibet modo praestantibus*: APVL. apol. 12, 3 geminam esse Venerem deam ...; earum alteram vulgariam, quae sit percita populari amore ...; alteram ... caelitem ..., praedita quae sit -i amore (*distinguit Plato symp. 180^{e}* Ἔρωτα πάνδημον *et* οὐράνιον). Plat. 1, 15 inferiora *membra* reguntur -ium praestantia (*vix n. pro subst.*; *de eadem re*: CHALC. transl. 44^{D} -i quadam eminentia *capitis* [*gr.* θειότατον, *cf. comm. 213* principali]).

II *subst.* (*ambigua v. sub IA*): **A** *apud Romanos de eis, qui inter cives potentia, opulentia, aestimatione praecellunt* (*maxime de adversariis popularium, inde apud* LIV. *in prima dec. etiam de patriciis aetatis prioris; aevo cadente praeterea de quibuslibet nobilibus semper per plur., nisi huc addas, quae sub IA2 attulimus; de re v. Strasburger, RE XVIII 1, 773 sqq.*): **1** *contextu notionem illustrante*: **a** *per opposita*: RHET. Her. 4, 34, 45 rationes, quae malitia nocentium exaruerunt, virtute -ium revirdescent (CIC. Sest. 97 -es sunt, qui neque n. sunt nec natura improbi nec furiosi nec malis domesticis impediti. *hinc pendet* SALL. [?] in Tull. 7 qui tibi ante -es videbantur, eosdem dementes ac furiosos vocas). CIC. Sest. 96 alteri se populares, alteri -es et haberi et esse voluerunt; qui ea, quae faciebant quaeque dicebant, multitudini iucunda volebant esse, populares, qui autem ita se gerebant, ut sua consilia optumo cuique probarent, -es habebantur (119 Q. CIC. pet. 5 LIV. 3, 39, 9). 103 in salute -ium temeritatem multitudinis ... pertimescebant (leg. 3, 17). leg. 2, 30 consilio et auctoritate -ium semper populum indigere (APVL. met. 10, 12, 1). NEP. Att. 9, 7 *opp.* malos cives. LIV. 3, 35, 4 criminari -es, extollere ... levissimum quemque humillimumque. 5, 24, 9 partem plebis, partem senatus destinabant ...; adversus quae cum -es ita tenderent, ut *eqs.* (6, 39, 6 VELL. 2, 3, 2 SEN. epist. 104, 31 PLIN. nat. 25, 52 TAC. ann. 4, 32, 1. SVET. Tib. 2, 4 Claudios ... -es adsertoresque ... potentiae patriciorum ... fuisse atque adversus p. adeo violentos ..., ut *eqs.*). SVET. Iul. 11 adversante -ium factione (*opp.* per partem tribunorum). **b** *per synonyma et affinia*: CIC. inv. 2, 52 invito senatu et ... contra voluntatem omnium -um (VELL. 2, 3, 2 SEN. epist. 71, 9 ASCON. Corn. p. 55, 8 TAC. ann. 4, 33, 2. *cf.* CIC. rep. 2, 23 ille Romuli senatus, qui constabat ex -bus). Catil. 1, 7 caedem ... -ium (*postea*: principes; *sim.* Sest. 97. har. resp. 40 *inter verba responsi*. rep. 6, 2). Sest. 98 hoc, *i. cum dignitate otium*, qui volunt, omnes -es, qui efficiunt, summi viri ... putantur. 103 nitebantur contra -es ... et, cum locupletes possessionibus ... moverentur *eqs.* har. resp. 53 de -ium discordia, de clarissimorum et optime meritorum civium dissensione. Att. 1, 13, 2 *consul* seiunctus ab -bus ...; eius autem collega ... partium studiosus ... bonarum (*cf.* 1, 14, 5 *antea*: multi boni. 9, 1, 2 [*3* bonis viris]). SVET. gramm. 3, 2 -ium fautor (*antea*: nobilissimo cuique).

2 *varia exempla* (*selecta*): RHET. Her. 4, 8, 12 templis spoliatis, -bus trucidatis (*cf.* CIC. har. resp. 54 interitum -ium. or. frg. A IX 25 caedem -um [Catil. 1, 7 *v. sub 1b*]. ASCON. Scaur. p. 25, 32 *Cinna* principes -um ... occidit). CIC. Sest. 96 (*verba accusatoris*) natio -ium (*explicat* SCHOL. Cic. Bob. p. 139, 19 infami quodam vocabulo destruens amplissimorum hominum dignitatem. *item ex despectu adversariorum*: SVET. Iul. 11 *v. sub 1a.* 15 -ium conspirationi). Att. 8, 16, 1 me ab -bus ... conscindi; quibus -bus, di boni! ... quo modo ... se venditant Caesari (*cf.* 8, 16, 2 quaero, qui sint isti -es). LIV. 3, 35, 9 constantissimo viro in -ium causa (SVET. Aug. 12). VELL. 2, 20, 3 *Cinna* pulsus collegae -iumque viribus. 2, 47, 3 reconciliatis sibi *Pompeio* -bus. QVINT. inst. 1, 10, 28 *Graccho* terrenti -es. *al.*

B *in exteris civitatibus de civibus nobilioribus, potentioribus sim.*: **1** *plur.*: CIC. Flacc. 54 orba fuit ab -bus ... contio. 58 non multitudinis temeritate, sed -ium consilio bellum ab istis civitatibus ... susceptum (63 *Massiliensium.* ad Q. fr. 1, 1, 25). Brut. 306 Atheniensium. Tusc. 1, 108 in Hyrcania plebs publicos alit canes, -es domesticos. off. 2, 80 ut et tyranni exsisterent et -es exterminarentur *apud Lacedaemonios.* NEP. Alc. 5, 3 populi potentiae non amicus et -ium fautor. Phoc. 3, 1 erant ... Athenis duae factiones, quarum una populi causam agebat, altera -ium. *al.* LIV. 4, 9, 5 (*opp.* plebei generis; *item Ardeatium*: 4, 9, 8 [*opp.* plebs *ut* 4, 9, 11]). 10, 18, 8 summa -ium voluntate *Lucanorum* (*antea opp.*: plebeis et egentibus ducibus). 24, 2, 8 ut plebes ab -bus dissentirent, senatus Romanis faveret, plebs ad Poenos rem traheret *in civitatibus Italiae* (*simili dissensu*: 37, 9, 4). 24, 2, 11 *Crotoniatum* (*opp.* plebe; *item* 24, 3, 9). 24, 23, 10 in senatum -esque (*Syracusiorum ut* 24, 32, 3). 32, 38, 9 ad plebem in -es accendendam (*Argivorum*). 42, 13, 9 ut manu debitorum ... -es opprimeret *Perseus in Thessalia. al.* POMP. TROG. prol. 13 -es castrorum eius *Alexandri* (*de isdem*: IVL. VAL. 2, 29 contionem ... -ium et praesentium [*Hist. Alex. M. I p. 87, 22 Kr.* δύναμιν]). APVL. met. 10, 12, 1 nemo de curia, de -bus nemo ac ne de ipso quidem populo quisquam. ITIN. Alex. 17 *Tyriorum.* AMM. 17, 12, 11 subregulos plurimosque -es (*cf.* 17, 12, 21 subregulus aliique -es). 19, 6, 13 -es ... et satrapae (25, 3, 13). 25, 7, 13 e numero nobilium -ium. *al.* VVLG. III reg. 21, 8 maiores natu et -es (*sim.* 21, 11 IV reg. 10, 1). II Esdr. 2, 16 sacerdotibus et -bus et magistratibus (4, 14. 19. 5, 7. 7, 5 -es et m. et vulgum. *al.*). Iob 12, 19 (*Hier. interpr. Iob* potentes). Ier. 25, 34 -es gregis ([HIER. *ad l.* -es referuntur ad divites]. 25, 35. 36 [HIER. *ad l.* qui principes videntur in populo]). *al.* *accedit gen. imperatoris, regis* (*vel pron. poss.*): VEG. mil. 3, 9 adversarius vel eius comites -esque. VVLG. IV reg. 10, 11 eius *Achab.* Ier. 39, 13 regis (Dan. 5, 2. *al.*). Dan. 3, 91 -bus suis (*item pron. poss.*: 4, 33. 5, 23. *al.*). **2** *sing.*: AMM. 25, 7, 5 Surenam et -em alium mittunt *Persae.* 29, 5, 51 Masillam Mazicum -em. 31, 9, 3 Gothorum -em Farnobium. HYD. chron. II p. 21, 91 Anaolso -e eorum *Gothorum.* LEX Burg. lib. const. 2, 2 -em nobilem ... aliquem in populo ... pro minore persona. 26, 1 -i Burgundioni vel Romano nobili (*disting.* *2* mediocribus, *3* inferioribus). 101, 1 Burgundio alicuius -is aut mediocris (*2* leudis; alicuius *om. pars edd.*, *ut* -is *etiam pro nom. intellegi possit*).

[Hübner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

C *in civitate non definita (sc. in doctrinis proposita)*: CIC. rep. 1, 42 cum . . . est penes delectos *summa rerum*, illa civitas -ium arbitrio regi dicitur (*opp.* regnum *et* civitas popularis. *cf. p. 819, 71*). 1, 43 *opp.* multitudo. 1, 48 potestatem atque opes -ium (*antea*: patrum dominatione). 1, 50 -es . . . quis ferat, qui non populi concessu, sed suis comitiis hoc sibi nomen adrogaverunt? qui enim iudicatur iste optimus? 1, 51 (*postea*: opulentissimi optimi putantur). 1, 55 reges, . . . -es, . . . populi. 1, 68 (*antea*: boni, *postea*: principes). 1, 69 ut exsistat ex rege dominus, ex -bus factio, ex populo turba et confusio (*cf.* 3, 23 cum . . . certi propter divitias aut genus aut aliquas opes rem publicam tenent, est factio, sed vocantur illi -es. *inde sim.* AVG. civ. 2, 21 p. 81, 14 D.). leg. 3, 10 (*verba legis*) iudicia . . . -bus nota, plebi libera sunto (*sim.* 3, 33. 38). *al.* COLVM. 12, 3, 10 primoribus atque -bus *civitatium*. AMBR. Cain et Ab. 2, 1, 4 civitatis alicuius, quae regis -iumque consilio privata sit. HIER. hom. Orig. in Ezech. 11,5 p. 432, 10 'summa cedri', id est de -um genere (*postea*: populo *et* plebe). AVG. civ. 2, 21 p. 81, 12 D. sive ab uno rege sive a paucis -bus sive ab universo populo.

D *transfertur ad deos*: CHALC. comm. 139 facit *Plato* . . . regem -bus sancientem (*explicat 41ª θεοὶ θεῶν*). *ibid.* (*de isdem*) -es, id est stellae.

optimātus, -ī *m. v. p. 819, 22 (nom.). 819, 33 (abl. plur.).*

optimē *v.* bonus (bene). *Hübner.*

optimitās, -ātis *f. ab* optimus. *ut exemplum nominis non usitati*: MART. CAP. 4, 369 dici quasdam substantias ex qualitatibus, quarum nomina non inveniuntur (*cf. Aristot. categ. p. 10a 32 sq. διὰ τὸ μὴ κεῖσθαι ταῖς ποιότησιν ὀνόματα*); namque ut bonum dicimus a bonitate, non ita optimum ab -e (*non tamen ratione grammatica ad formationem mendosam, sed ratione logica ad qualitatem nomine carentem spectat*). [*falso* NON. p. 146, 4, *qui affert Plaut. Asin. 282 et Capt. 769, ubi codd. Plaut.* opimitates.]

i. q. status omni ratione optimus (de deo): MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 50 l. 19 divinitas, substantialitas, beatitudo, intellegentialitas, vitalitas, -s et universaliter omnimodis omnia.

optimus *v.* bonus. *W.*

1. ᴮoptio, -ōnis *f.* [*a radice quae subest verbo frequentativo* optare, *ubi vide. Sch.*] *scribitur* obt- *in codd. nonnumquam*, opt- *in lapide* EPIST. impp. de Asia (Bruns, fontes⁷ p. 270) I 14. *plur. nonnisi* GAIVS inst. 1, 153 AVG. epist. 266, 4. NOT. Tir. 64, 48 (*nisi m.*) *inter* cooptat, optabilis. *de notione*: PAVL. FEST. p. 184 *v.* 2. optio (*sub I*). GLOSS. -o: ἐπιλογή, ἐκλογή, αἵρεσις. electio, potestas, arbitrium. libera voluntas elegendi. GLOSS.ᴸ I Ansil. OB 674 -o: appellatio. *legitur in poesi apud* PLAVTVM *et postea nonnisi* ANTH. 863ª, 17 AVSON. 157, 27 p. 15 P. PRVD. perist. 2, 217 ARATOR act. 2, 959, *in prosa oratione inde a* CIC., SALL., LIV. *per totam latinitatem.* [*e coni. non necess.* CIC. Phil. 5, 32 (*Manutius, Clark*; opinionem *trad.*), *dub.* CIC. Att. 7, 18, 2 (*Gruter*, opto *trad.*, optima *Lipsius alii*).]

i. q. actio vel facultas optandi: **I** *respicitur potestas optandi* (*synon. vel iuxtapos.*: potestas CIC. div. in Caec. 45 Vatin. 40 GLOSS., *cf.* QVINT. *p. 822, 6 [adde l. 83] et* decl. 297 p. 174, 16 -em . . . esse in potestate exigentis; libertas TERT. apol. 24, 6. *vergit ad meram notionem q. e. potestas, facultas l. 60. 73 sqq. 81 sqq. p. 822, 14 sqq.*): **A** *eligitur e variis oblatis* (*indicatis per* ex IAVOL. dig. 33, 5, 14, de AVSON. 157, 27 p. 15 P.; *synon. vel iuxtapos.* electio FRONTO p. 137, 6 v. d. H. [p. 143 N.] DIG. 33, 5 rubr. GLOSS., *respondet gr.* αἵρεσις MVTIAN. Chrysost. hom. 21 p. 369/70 GLOSS.): 1 *indicatur quid (quis) optetur*: **a** *per gen. obi.*: **α** *subst. vel pron.* (*cum gerundivo* CIC. Brut.): PLAVT. Trin. 1053 duarum rerum exoritur -o: vel illud . . . perdas vel illum amicum amiseris. CIC. Brut. 189 eligendi cui patroni daretur -o (*seq.* aut Antonium . . . aut Crassum). LIV. 26, 29, 8 provinciae. 39, 19, 5 tutoris (GAIVS inst. 1, 150. 152). 42, 30, 5 domini potioris. QVINT. inst. 5, 6, 6 iudicis (*postea*: iudex eligendus). decl. 276 p. 127, 12. 297 p. 174, 16 -em . . . harum duarum . . . poenarum esse in potestate exigentis. FRONTO p. 137, 6 v. d. H. (p. 143 N.) -o atque electio divitiarum atque egestatis. IAVOL. dig. 33, 5, 14 cum -o servi ex universa familia legata esset, *eqs.* (33, 5, 15 IVLIAN. dig. 33, 5, 9, 1 sq. 33, 5, 11 CLEM. dig. 33, 5, 17 PAPIN. dig. 50, 17, 77 VLP. dig. 10, 4, 3, 6. 33, 5, 2, 1. *al.*). TERT. apol. 24, 6 interdicere -em divinitatis, ut non liceat mihi colere quem velim (*antea*: libertatem religionis). *al.* **β** *gerundii*: PLAVT. Cas. 190 nec mihi ius meum optinendi -o est. CIC. fin. 1, 33 soluta nobis est eligendi -o (Att. 4, 19, 2 COD. Theod. 7, 8, 5, 2). CHALC. comm. 54 bene vivendi (163 recte v. -o penes nos est). PS. AVR. VICT. orig. 3, 5 -em collusoribus ponunt *aleatores* enuntiandi, quid putent esse, caput aut navem.

b *per enunt. fin.*: CIC. Quinct. 32 cui haec -o tam misera tamque iniqua *datur*, ut aut ipse se capitis damnaret, . . . aut *eqs.* (SCAEV. dig. 36, 1, 81 COD. Theod. 5, 14, 34. 14, 3, 4. *al.*; *cf.* SALL. Iug. 79, 8 Graeci -em Carthaginiensium faciunt, ut vel illi . . . obruerentur, vel *eqs.*). div. in Caec. 45 *tibi* potestatem -emque facturus sit, ut eligas utrum velis (PS. AVR. VICT. orig. 19, 2. *abundantius*: COD. Theod. 7, 13, 13 -em, ut . . . eligendi habeat *senatus* potestatem). Vatin. 40 erit haec -o et potestas tua, ut, cum Clodianas operas . . . videris, Milonem dicas . . . obsedisse rem publicam. COD. Theod. 6, 27, 3, 1. 7, 13, 10.

c *per interrogationem obliquam (sive disiunctivam sive per* uter *inductam, cf. l. 22 et p. 821, 59. 75)*: CIC. Caecin. 64 *si mihi* -o detur, utrum malim defendere . . . an *eqs.* (or. frg. A II 14 *allatum apud Quint. inst. 5, 10, 69 ubi antea*: ex duobus . . . eligendi . . . potestas. SVLP. SEV. chron. 1, 54, 6 NOVELL. Theod. 22, 2, 2. *al.*). fat. 3 utro *studio* frui malis, -o sit tua (BOETH. herm. pr. 2, 11 p. 155, 11 datur respondenti . . . -o, utram velit partem . . . eligere). SYMM. epist. 7, 24 erit -o tua, intendere iter an relegere debeamus. BOETH. herm. sec. 5, 11 p. 359, 13 -em, an . . . adfirmationem eligere velit an negationem.

d *per (acc. c.) inf.*: SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 60, 3 talem illis -em proponunt mittendos esse ex utroque concilio episcopos. DICT. 1, 10 Priamus . . . -em Helenae . . . offert, si ei videretur, . . . regredi. SYMM. epist. 5, 54, 6 erit . . . -o amplitudinis tuae . . . perferre. ARATOR act. 2, 959 fuit -o linqui, quem velles, . . . tibi (*sc. aut Iesum aut Barabbam, cf. 962* electo latrone *et Matth. 27, 21* quem vultis . . . de duobus dimitti?).

2 *absolute vel subauditis eis quae (qui) optantur*: **a** *generatim*: PLAVT. Cas. 292 utrum nunc tu caelibem te esse mavis liberum an . . . ? -o haec tua est; utram harum vis condicionem accipe. CIC. fin. 5, 88 si -o esset, *eqs.* (ac. 2, 19 si -o naturae nostrae detur). LIV. 8, 33, 16 quem ex collegis -e ab senatu data socium sibi imperii deligeret. APVL. met. 4, 15, 1 -e delectus *Thrasyleon*. TERT. adv. Marc. 4, 15 p. 465, 15 permissa sibi -e maluit *Salomo* ea postulare, quae *eqs.* (*postea*: magis voluit). VVLG. Ios. 24, 15 -o vobis datur, eligite *eqs.* (*in amplificatione; Itala Lugd.* eligite vobis *sec. gr.* ἕλεσθε ὑμῖν). *al.*

b *speciatim*: **α** *de -e virginis raptae* (*cf. Sen. contr. 1, 5 thema* rapta raptoris aut mortem aut indotatas nuptias optet): SEN. contr. 1, 5, 2 illi -e (-em *var. l.*) cessimus. 1, 5, 5 datur . . . -o et in absentem. *saepius.* QVINT. inst. 4, 2, 68 non . . . -o patri dabitur. 7, 8, 4 sq. *al. in* decl. *de ratione legitima huius -is*: SEN. contr. 7, 8, 8 -o est . . . quae legitime fit; . . . si praetor defuisset, numquid -em vocares? QVINT. decl. 270 p. 106, 12 *fingamus vitiatam loqui non posse, nutum eius intueri oporteret*; at id non est -o, nec satis verba legis explebuntur. 309 p. 217, 5 negat *raptor* -is expletum esse ius, *eqs.* **β** *de -e legata* (*cf.* DIG. 33, 5 rubr. de -e vel electione legata *et* servi -o *supra sub 1a; plura exempla invenies in Vocab. iurispr. Rom. IV 2 sub addendis; ad rem cf. Kaser, Privatrecht I² 744 sq.*): IVLIAN. dig. 30, 99 si domino Stichus legatus esset et servo eius -o data, *eqs.* (VLP. dig. 33, 5, 2, 2 PAVL. dig. 10, 4, 10. 10, 4, 12, 2. 50, 16, 28 pr.). 33, 5, 10 -o extinguitur. CLEM. dig. 33, 5, 16 -e legata placet non posse ante aditam hereditatem optari (GAIVS dig. 40, 12, 25 pr.). VLP. dig. 4, 4, 7, 7 in -is legato. 10, 2, 18 servus . . . per -em legatus.

B *optantur quaelibet desideranda*: 1 *in adnominatione ad vocem q. e.* optare: PLAVT. Mil. 669 quid ad illas *quas dixisti* artis optassis, si -o eveniat tibi? :: . . . ut *eqs.*

2 *de petitione praemii, muneris*: **a** *optant varii*: LIV. 37, 52, 7 si . . . sibi praemiorum -o deferretur, *eqs.*; *postea*: cupisse aut petisse . . . sperans aut petens (LACT. inst. 1, 17, 12 *cum Vulcano* Iuppiter -em dedisset praemii quod vellet postulandi, . . . postulavit *eqs. cf.* VIR. ill. 2, 5 muneris. 19, 1 munerum). QVEROL. p. 16, 25 R. *postea*: petis. SVLP. SEV. chron. 1, 39, 1 petendi, quae vellet, tribuens -em *Salomoni* ([*sec. III reg. 3, 5 ubi Vulg.* postula]. 20, 10, 1 *postea*: poposcit). ANON. Vales. 10, 47 si qua speranda duceret, dabat . . . -em (*postea*: rogat). **b** *optat qui fortiter fecit*: QVINT. inst. 5, 10, 97 illa *fictione utitur* contra -em fortium, si tyrannidem petas. 7, 1, 53 (*ubi cf. 7, 1, 42* praemii nomine impetravit restitutionem patris). 7, 7, 2 si -o tyrannicidae et viri fortis comparentur, utrique data quod velit petendi potestate, *eqs.* (*postea*: petitio). *al. in* inst., decl.

C *iuncturae selectae (appendix ad A et B; v. etiam Vocab. iurispr. Rom. sub addendis)*: 1 *verbales*: *nom.*: PLAVT. Cas. 190 nec mihi ius meum optinendi -o est (292 -o haec tua est. CIC. Vatin. 40 fin. 5, 88 fat. 3 LIV. 39, 19, 5. *al.*). Mil. 669 si -o eveniat tibi. Trin. 1053 exoritur. *acc.* (*saepius passive*): CIC. Quinct. 32 cui haec -o . . . daretur (Caecin. 64 or. frg. A II 14 Brut. 189 ac. 2, 19 LIV. 8, 33, 16. 26, 29, 8. 42, 30, 5 SEN. contr. 1, 5, 5 QVINT. inst. 4, 2, 68. *et saepius*). div. in Caec. 45 tibi . . . -em . . . facturus sit (SALL. Iug. 79, 8 Carthaginiensium). Att. 4, 19, 2 -o delata (LIV. 37, 52, 7 SCAEV. dig. 36, 1, 81). SEN. contr. 7, 8, 9 -is recusatae (8, 6, 1). 2 *adi.*: SEN. contr. 7, 8, 7 iusta . . ., iniusta . . ., immutabilis. GAIVS inst. 1, 151 aut plena . . . aut angusta (*explicatur* 1, 152 sq.). CHALC. comm. 154 in -e ancipiti. SYMM. rel. 9, 6 dubia. COD. Theod. 6, 2, 15 liberam.

II *respicitur voluntas optantis, ipsum desiderium sim.* (*de voto* PETRON.): PETRON. 86, 1 (*85, 5* votum feci) mutavi -em et 'si hunc' inquam 'tractavero . . ., gallos . . . donabo patienti'; ad hoc votum *eqs.* (*potius potestatem eligendi puero datam suspicatur Delz in plagulis*). PACIAN. (?) sim. carn. p. 138, 2 fit velle quod noluit, . . . in -em formido mutatur. AVG. epist. 266, 4 secundum supra dictas -es, ut quaeras quod vis.

[Keudel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cf. 2. optio, optivus.

2. *optio, -ōnis *m.* [*idem ac* 1. optio, *translatum ad homines ut* vigiliae, opera (*v. p. 665, 27 sqq.*). *Sch.*] *scribitur* obt- *hic illic in codd. et* CIL XIII 7006. *formae graecae*: *nom. sg.* ὀπτίων PAP. Oxyrh. IV 735 (*a. 205*). PAP. Preisigke, Sammelbuch III 6963, 2. 6964, 5. *et saepius*; ὀπτίον INSCR. graec. Rom. Cagnat III 1131. *paenultima in ceteris casibus -ων-* PAP. Oxyrh. XII 1513, 5 LYD. mag. 1, 46 COD. Iust. 1, 42, 2. 12, 37, 19 pr. *al.*; *-ον-* INSCR. graec. Rom. Cagnat III 1183. PAP. Oxyrh. XIV 1712, 3 (*a. 394*). *al.* *abbreviatur* (*pauca exempla*) OPT CIL II 5682 III 3530. 4293; OP† III 2011; OP VI 1058 col. 3, 5. 3628 VIII 2482; O VI 1056 col. 1, 7. 3, 2. 4, 18 (*v. Cauer l. infra cit. p. 451*); OPTION III 1783 (*abl. sg.*). V 5701 (*gen. sg.*). IX 5839 (*dat. sg.*). *de origine et notione v. sub I.* *legitur singulis vel binis locis apud* PLAVTVM, NOVIVM (Atell. 64 sq. tit., *vix ad* 1. optio), VARRONEM, FESTVM, TAC., AVR. *et* FRONTONEM, *tum inde ab* ITALA, VLP., NON., VEG.; *saepissime in titulis saec. II et III.*

is qui est electus adiutor, vicarius sim. *exempla libris tradita attulimus omnia, titulos autem paucissimos; quorum multa collegit atque secundum diversa militiae genera disposuit Cauer in Ephem. Epigr. 4, 1881, 441 sqq. 469 sqq.; de munere -is per loca et tempora variato disseruerunt Domaszewski, Die Rangordnung des röm. Heeres (v. ind. 271). Lammert, RE XVIII 1, 806 sqq.*

I *definitiones, explicationes* (*rem exponit etiam Polyb. 6, 24, 2 sq. usus voce graeca q. e.* οὐραγός): VARRO ling. 5, 91 quos hi *i. decuriones* primo administros ipsi sibi adoptabant, -es vocari coepti, quos nunc propter ambitionem tribuni faciunt. frg. Non. p. 68, 5 referentibus centurionibus et decurionibus adoptati in cohortes ⟨et in turmas⟩ subibant, ut semper plenae essent legiones; a quo -es in turmis decurionum et in cohortibus centurionum appellati (NON. p. 67, 28 -es in cohortibus qui sint honesti gradus, ut optatos, quod est electos, et adoptatos, quod adscitos, Varro ... existimat appellatos). FEST. p. 198 -o qui nunc dicitur, antea appellabatur accensus, is adiutor dabatur centurioni a trib. militum; qui ex eo tempore, ⟨quo⟩ quem velint, centurionibus permissum est ⟨optare⟩, etiam nomen ex facto sortitus est (*affert* PLAVT. Asin. 101). PAVL. FEST. p. 184 optio est optatio, sed in re militari -o appellatur is, quem decurio aut centurio optat sibi rerum privatarum ministrum, quo facilius obeat publica officia. VEG. mil. 2, 7 -es ab adoptando appellati, quod antecedentibus aegritudine praepeditis hi tamquam adoptati eorum atque vicarii solent universa curare. ISID. orig. 9, 3, 41 -es dicti, quod sint electi; nam optare eligere est. GLOSS. -o: dispensator, qui dispensat stipendia militum, praepositus eorum. -es: officium militum apud Romanos, ab electione vocati. PLVT. Galba 24, 1 ὁ μὲν ὀπτίων, ὁ δὲ τεσσεράριος, οὕτω γὰρ καλοῦνται οἱ διαγγέλων καὶ διοπτήρων ὑπηρεσίας τελοῦντες. LYD. mag. 1, 46 ὀπτίωνες, αἱρετοὶ ἢ γραμματεῖς. PROCOP. bell. Vand. 1, 17 p. 381 ὅς οἱ ἐπεμελεῖτο τῆς περὶ τὴν οἰκίαν δαπάνης· ὀπτίωνα τοῦτον καλοῦσι Ῥωμαῖοι.

II *exempla usum illustrantia*: A *libris tradita*: 1 *privatim* (*fort. ad munus militare alluditur, cf. Ussing ad* PLAVT. *l. c.*): PLAVT. Asin. 101 tibi -em sumito Leonidam *sc. ad argentum afferendum* (AVR. Fronto p. 40, 17 v. d. H. [p. 45 N.] te socium et -em mihi sumo. *recipit* FRONTO *ibid.* l. 24). 2 *in re militari* (*accedit gen.* TAC., TARR. PAT., PROCOP. *et l. 70 sqq.*): TAC. hist. 1, 25, 1 Proculum tesserarium speculatorum et Veturium -em eorundem. TARR. PAT. dig. 50, 6, 7 -o valetudinarii ..., -o fabricae. ITALA deut. 1, 15 (Lugd.) ut disponerem vobis tribunos et centuriones et evocatos et -es (*pro gr.* δεκαδάρχους, *Vulg.* decanos). COD. Theod. 7, 4, 1 subscribendario et -e gladio feriendis. 7, 4, 24 actuarios vel -es (8, 7, 22 a. ..., suarios etiam et -es. NOVELL. Marc. 2, 3. COD. Iust. 1, 42, 2 [*a. 512?*]. 10, 22, 3 [*a. 456*] apparitor vel -o vel a. vel quilibet publici debiti exactor). 10, 1, 17 irenarcho et -e. COD. Iust. 4, 65, 35, 1 milites ... appellamus eos ..., qui sub diversis -bus foederatorum nomine sunt decorati. 12, 37, 19 pr. (*a. 491–505*) ὅρκον παρεχομένου παρὰ ... τῶν ... ὀπτιώνων. NOVELL. Iust. 116, 1 foederati ... ad suos -es revertantur. PROCOP. bell. Vand. 2, 20 p. 499 τοῦ καταλόγου -ίων. GREG. M. epist. 3, 64 qui -o vel manu signatus vel inter milites fuit habitus. *de carcerario, custodiae praeposito* (*fort. huc spectat* VLP. dig. 48, 20, 6): ITALA act. 16, 23 (cod. d) praecepto dato -i (*gr.* δεσμοφύλακι, *Vulg.* custodi) carceris diligenter servari eos (*item 27 et 36* [*inde* AMBROSIAST. in Eph. 4, 11/12, 3]. PASS. Perp. 16, 4 *ubi gr.* ὁ ... προεστώς [*cf.* 9, 1 *de eodem*: miles -o, praepositus carceris]. *v. etiam* CIL VI 531 IX 1617, 9 XIII 1833). AVG. in euang. Ioh. 49, 9 alii traduntur -bus, alii mittuntur in carcerem. serm. 256, 1 PS. FVLG. RVSP. serm. 67 p. 940A.

B *in titulis, papyris reperta* (*-es non militares agnoscit Cauer, sed v. Lammert l. c. 807, 48 et 50 sqq.*): 1 *accedit gen. muneris vel collegii, cui -o est attributus*: a *centuriae, centurionis, cohortis, legionis*: centuriae: CIL VIII 4874 miles cohort. X urbanae, -o c., signifer, fisci curator, *eqs.* cent. III: CIL V 5701. (centuriae): CIL VI 220, 28. 31 (*a. 200*). VI 323 (*a. 221 vel 222*). VI 1058 col. 3, 5. 4, 6. 5, 4. 7, 4 (*a. 210*). VI 2379a = 32520 col. 5, 52 (*a. 143*). INSCR. Dessau 2102 (*a. 158?*). centurionum: CIL III 89. 95. 4293 p(rimi) p(ili). 4328 hastati. VI 3628 pri(ncipis) (VIII 2482 [*a. 253*]. XIII 5970 [= Dessau 2444, *a. 202*]. INSCR. Afr. Gsell I 3114. *cf.* optioprinceps). *cf.* CIL VIII 2555 (= Dessau 2446) -es ⟨coh. pri⟩mae: ... p(rimi)p(ili), ... ⟨p⟩rinc(ipis), ... has(tati). coh(ortis): CIL IX 5839 (*a. 137*) *et al. apud Cauer nr. 90 sqq. 135 sqq. 152, saepius adiecta centuria, e. g.* CIL VI 2447 -i coh. I pr. (centuriae) Renni. leg(ionis): *saepius apud Cauer p. 441 sqq.; adicitur centuria e. g.* CIL III 3530 opt. leg. II adi. (centuriae) Attei Dextri. PAP. Corp. 102, 1 (*a. 92*) -o leg. III Cur(enaicae) (centuriae) Arelli. b *variorum* (*hic illic fort. de eo, qui collegio praeest, e. g.* signiferorum, speculatorum, *cf. Cauer p. 445. 451. Lammert p. 808*): -o classis praetor. Misenatium III *sc. triere* Tigride: PAP. Corp. 120, 1 (*a. 166*). INSCR. Mél. Dussaud I 1939 p. 452 n. 1. *fort.* CIL III 3971. equitum: CIL VI 2440. equit. coh. VIIII pr. (centuriae) Iuli: CIL VI 100 (*a. 157*). eq. sing.: CIL III 2011. eq. al(ae) Aur(ianae): CIL III 5924 = 11911. factionis artificum: CIL X 3479. φαμιλίας ἡ⟨γεμονικῆς?⟩: PAP. Oxyrh. XIV 1712, 3 (*a. 394*). peregrinorum: CIL VI 3324. VIII 1322. mil(itum) peregr(inorum): VI 3328. praetori: CIL X 7583. praet.: CIL III 7765. signiferorum: CIL XIII 7006. specul(atorum): CIL III 14137¹. *etiam* TAC. *sub A2.* tabellariorum: CIL VI 410 -o t. stationis marmorum. VI 8424a -i t. offici rationum. INSCR. Journ. Rom. Stud. 18, 1928, 149 n. 6, 2 (*aet. Traiani vel Hadr.*). tribun⟨or(um) le-⟩gionum quinq(ue): CIL X 135. trib(uni) militum leg. VII: CIL II 5682, 3. vexxill(ationis *vel* -num): CIL XI 6168.

2 *accedit gen. rei, cuius cura -i est tradita* (*v.* -o carceris *sub A2*): -o et exactor auri argenti aeris: CIL VI 42–44 (*a. 115; v. RE XVII 2044*). ba(llistariorum?): CIL VI 1058, 4, 4 (*a. 210*) *et*: OPT B 1057, 7, 1. OP B 1057, 4, 6. O B 31234 (*addendum ad* 1057, 3, 39). cust(odiarum): CIL III 15191 XIII 6739. fabric(ae): CIL III 8202 (-o?) f. ⟨legioni⟩s eiusdem (*etiam* TARR. PAT. *sub A2*). navaliorum: CIL XIII 6712 (*a. 198*). 6714 (*a. 185*). valetudinari: CIL VI 175. VIII 2553 (*a. 199*). 2563 (*a. 209/211*). IX 1617 (*a. 134*). XIII 8011. *etiam* TARR. PAT. *sub A2.*

3 *aliae structurae*: a -o spei (*sc. qui ad ordinem centurionis [?] est designatus*): CIL III 3445 (*a. 218*) -o spei leg. II adi. p. f. Antoninianae. V 6423 -o spei leg. XIII. INSCR. Année Epigr. 1957 p. 99 n. 339 -o spei leg. I Ital. b *accedunt praepos.*: ad: CIL III 12411 -o ad spe(m) ordin(is), (centurio) leg(ionis) eiusd(em) *sc.* V (INSCR. Dessau 2441). V 7872 -o ad ordine(m), (centurio) leg. XXII. in: CIL IX 5809 militavit annis XII principalis, beneficiarius tribuni deinde -o in centuria (III 7334, 6 in centur. [*aetate Traiani vel Hadriani*]. *per notam*: II 2610, 7 *et* VI 221, 8 [*a. 113*]). VI 2716 -o in coh(orte) VIIII (IX 1609, 9 *a. 214*). ex: CIL V 5701 -(is) cent. III ex coll(egio) fabr(orum). ab actis (*cf. vol. I 1410, 19 sqq. Cauer 450*): CIL VI 32519a col. 3, 16 (*a. 138*). 32526a col. 1, 11. VIII 4874 ab actis urbi. IX 1617.

4 *absolute* (*saepius subauditur, cuius centuriae, legionis; exempla paucissima, ceterum v. e. g. Cauer nr. 31 sqq. 145 sqq.*): PAP. Corp. 251, 28 (*saec. II in.*) ea⟨m⟩ *dolabram* q⟨u⟩am mi misisti -em illan mi ab⟨s⟩tulisse. *ibidem* 53 Cassium -em. 54 ⟨T⟩urrianum -em. CIL VIII 2531 -o dimissus. IX 1617, 14 (*a. 134*) tesserarius -o signif(er) *eqs.* XIII 8166 (*a. 189*).

iuncturae: -o dimissus: CIL VIII 2531. ex -e: *passim, e. g.* CIL III 1783. 6399. CONST. veteran. (CIL XVI) 152 extr. 17 (= CIL III p. 896 *a. 247*). veteranus ex -e (*graece* ἀπὸ ὀπτίονος: INSCR. graec. Rom. Cagnat III 1183): CIL VIII 2885. *et passim formis abbrev., e. g.* CIL III 15191 (*a. 201*) ve. leg. XIIII g(eminae) ex -e cust(odiarum).

deriv.: optionarius, optionatus.
compos.: optioprinceps, suboptio.

optiōnārius: qui militum vicibus praeest GLOSS. V 375, 28. *ab* 2. optio.

optiōnātus, -ūs *m.* *ab* 2. optio. FEST. p. 201 -us ut decurionatus, pontificatus dicitur, ut CATO (or. frg. 5, 2) ...: 'maiores ... pretium paravere bonis ..., decurionatus, -us, hastas donaticas aliosque honores'.

optioprinceps, (-ipis) *m.* [*ab* 2. optio *et* princeps, *ita tamen ut iunctura* optio principis (*v. p. 823, 84*) *antecesserit. Sch.*] *i. q. optio principis* (*? sc. centurionis superioris principum*): PAP. Ness. 19, 6 (*a. 548*) γραφὲν χειρὶ Φλ(αουίου) Αβου ... ὀπτιοπρίγκ(ιπος) τοῦ εἰρημένου κάστρου. 36, 13 (*saec. VI*).

optior, -ius *v.* optum.

optīvus, -a, -um. [*tempore recentiore iuxta* 1. optio (*sec.* comparatio: comparativus *sim.*) *formatum; vix formatione antiquissima ab obsoleto* *optus, -a, -um. *Sch.*] *fere i. q. optatus, optione electus*: HOR. epist. 2, 2, 101 *adversarius in poetarum certamine* fit Mimnermus et -o cognomine crescit (PORPH.: adoptivo et adscito). GAIVS inst. 1, 154 vocantur ... hi qui nominatim testamento tutores dantur, dativi, qui ex optione sumuntur, -i. CLAVD. DON. Aen. 3, 5 p. 261, 27 qui ad -a (optativa *var. l.*) vel ad definita mala conpellitur.

***opto,** -āvī, -ātum, -āre *et depon.* optor, -ātus sum, (-ārī). [*frequentativum e radice* *op-, *cuius vestigia servare videtur Fest. p. 205* praedopiont (-otiont *cod.*): praeoptant. *Sch.*] *scribitur* obt- *hic illic in codd.*, opt- *in titulis inde ab* INSCR. coc. Falisc. (CE 2) 6 (ΟΠΤ- [*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CIL IV 3885. 8878). ? op[p]ito ANTH. 19, 13 (*v. vol. V 2, 1512, 53; an oppil-?*). *formae stirp. perf. breviores*: -arit (-arat *sim.*) *inde a* PLAVT. Asin. 720 (-aro). CIC. inv. 2, 109 prov. 4 Pis. 49 (-verit, -verat *sim. inde a* CIC. Cluent. 188 HIRT. Gall. 8, 9, 2 SALL. Iug. 41, 4), -asset *sim. inde a* CIC. off. 3, 94 fam. 2, 10, 4 (-visset SALL. hist. frg. 3, 49), -asti *sim. inde a* LVCIL. 103 CIC. fam. 2, 10, 2. 15, 8 (-visti *sim. non ante* VAL. FL. 5, 314). *forma quasi aoristi* -assis PLAVT. Mil. 669. -antem esse *pro* -are: LVCIF. reg. apost. 8 p. 55, 4 CE 2199, 4. habuisse -tum: SCHOL. Cic. Bob. p. 111, 16. *deponens non nisi* PEREGR. Aeth. 10, 9 FVLG. aet. mund. p. 150, 9. NOT. Tir. 64, 44 -at (*ante* ad-, ex-, cooptat, optio). *de rectione* (*v. etiam p. 833, 12*): ARVS. gramm. VII 496, 10 -vit illud illi (*affert* VERG. Aen. 3, 109). *de notione* (*v. etiam* PAVL. FEST. p. 184 *et* ISID. orig. 9, 3, 41 *s. v.* 2. optio; *ad singulos locos v. infra*): SYNON. Cic. p. 448, 25 precatur. orat. -at. obsecrat. supplicat. ISID. diff. 1, 583 volo minus est quam -o, -o minus est quam cupio. GLOSS. -o: εὔχομαι. ἐπιλέγομαι. αἱροῦμαι. -at: cupit, expectat. -em: velim. -are: eligere. *al.* *legitur inde a* PLAVTO, ENN., CAECIL., TER., INSCR. coc. Falisc. (CE 2) 6, LVCIL., AFRAN., CIC. *per totam latinitatem et in poesi* (*deest e. g. apud* LVCR.) *et in prosa oratione; raro apud* CAES. (*bis part. perf. pro adi., semel in epist.; bis etiam* HIRT.); *frequentant* SEN. *uterque*, QVINT. decl., *in epistulis* PLIN., FRONTO, *al.* [*confunditur in codd. cum* exoptare (*v. vol. V 2, 1549, 25 sqq.*), opinari CIC. Phil. 3, 3, aptare VERG. Aen. 1, 425 (*cf.* SERV. auct. Aen. 1, 552). 5, 247 OV. met. 13, 708. *et saepius*, obstare VERG. Aen. 11, 57 (*cf. p. 245, 34 sq.*). *locis corruptis* (*varia temptaverunt varii*): PLAVT. Aul. 406 CATVLL. 107, 8 SEN. epist. 123, 3 STAT. silv. 1, 3, 26. *e coni. dub.*: LIV. 42, 32, 1 (oppugnaturum *trad.*, *cf. 42, 31, 1* bello persequeretur; *fort. legendum* -turum *conlato 26, 29, 6* extra sortem collegae optionem dari provinciae). *dub. trad.*: SEN. benef. 1, 15, 6 (oportet *vulgo*). MIN. FEL. 29, 6 (oramus *Axelson, Eranos 39, 1941, 77*). ARNOB. nat. 2, 2 (apertaret *Heraldus, v. vol. II 226, 22, parum persuadens*).]

CAPVT PRIVS: *fere i. q.* **velle** *(malle), cupere, expetere sim.* (*-ant homines vel dei, hominis* cura, pietas *sim.*, *-ant res p. 830, 12 sq.*):

I *respicitur actio praeferendi, eligendi sim.* (*cf.* 1. optio *sub I*, praeoptare). *accedit dat. personae, cui -atur*, GAIVS inst. 1, 150 CIL XIV 173, 17, *rei* PLAVT. Truc. 859 VERG. Aen. 1, 425. 3, 109, in *aliquid* VERG. Aen. 5, 247, ad *aliquid* TREB. Claud. 2, 8. *synon. vel iuxtapos.* malle *passim inde a* PLAVTO, eligere *inde a* CIC. *omnia attulimus praeter exempla sub B 1c, 2a allata; ambigua ut* PLAVT. Mil. 669 *v. sub II.*

A *eliguntur varia*: **1** *accedunt indicia, quibus respectus praeferendi illustratur* (de tribus: CIC. rep. 3, 23): **a** *disiunctiva*: PLAVT. Rud. 854 -a ocius: rapi te obtorto collo mavis an trahi? utrum vis -a dum licet.:: neutrum volo. CIC. S. Rosc. 30 ut -et, utrum malit cervices Roscio dare an . . . vitam amittere. de orat. 3, 142 quorum si alterum sit -andum, malim equidem *eqs.* rep. 3, 23 cum de tribus unum esset -andum, aut facere iniuriam nec accipere, aut et facere et accipere, aut neutrum, optumum est *eqs.* VERG. Aen. 1, 570 seu vos Hesperiam . . . sive Erycis finis regemque -atis Acesten, *eqs.*

b *comparativa*: *α* potius (prius, magis) quam (*cf.* praeoptare potius . . . quam *Plaut. Capt. 688 Ter. Hec. 532. al.*; quam *pro* magis quam *l. 66 sqq.*): PLAVT. Aul. 11 numquam indicare id filio voluit suo, inopemque -vit potius eum relinquere q. eum thesaurum commonstraret filio. TER. Andr. 797 quae *Chrysis* sese inhoneste -vit parere hic ditias potius q. . . . pauper viveret (DON.: -are est unum de duobus eligere). CIC. har. resp. 38 magis -andos *eqs.* CATVLL. 64, 82 corpus . . . proicere -vit potius *eqs.* LIV. 9, 14, 15 perdere prius q. perire. SEN. benef. 4, 17, 4 (*postea*: malit). CVRT. 9, 6, 22 multa(m) prius q. longam vitam. AMM. 17, 1, 14 oppetere dimicando gloriose magis -bat q. damnatorum sorte . . . occidi. AVG. civ. 1, 28 p. 44, 31 D. c. Pelag. 1, 11, 24. VEN. FORT. epist. (carm. 10, 4) 3 magis. *omisso compar.* (*si legitur recte; cf. Hofmann-Szantyr 593 sq.*): CLAVD. DON. Aen. 1, 90 p. 32, 14 *Aeneas* -bat (potius *add. edd. vett.*) gloriose in campo occumbere q. ignobiliter in fluctibus interire. PASS. Macc. 15, 17 -vit . . . mulier (magis *add. codd. nonnulli*) brevem orbitatem q. aeterni iudicii poenam subire cum filiis; animas maluit servare quam corpora. *β superl.*: VERG. Aen. 2, 636 genitor, quem tollere in altos -bam primum montis (SERV.: 'primum' praecipuum. SERV. auct.: vel . . . ante filium et uxorem; *postea*: optio *est* data).

2 *respectus praeferendi subauditur*: PLAVT. Mil. 170 hau multos homines, si -andum foret, nunc videre . . . quam te mavellem. LVCIL. 560 aurum vis hominem(ne)? . . . :: non video hic, quid . . . -em (*allatum apud* NON. p. 358 -are: eligere, *ubi et*: SALL. hist. frg. 3, 49 quibuscum -visset, ire *eum* iubet [*cf.* VIR. ill. 13, 3 cum quibus -asset, . . . redire]). VERG. Aen. 1, 425 pars -are *instant* locum tecto (3, 109 regno [SERV. *ad utrumque l.*: eligere]. *pendere vid.*: PETRON. 122 vers. 153 *castris* [oravit *trad.*]. *cf.* VEG. mil. 3, 9 p. 87, 7 campos . . . -are, . . . loca eligere angusta. *v. infra* SIL.). 5, 247 munera . . . in navis ternos -are iuvencos . . . dat *victori* (*inde* SIL. 9, 206 electos -are dabo inter praemia campos). 6, 501 quis tam crudelis -vit sumere poenas? (SERV.: elegit ut sumeret). TAC. hist. 1, 84, 1 (*antea*: eligendi facultas). CHALC. comm. 154 illud Platonis: causa penes -antem, deus extra culpam (*antea*: in optione ancipiti. *rep. 617ᵉ* αἰτία ἑλομένου). CLAVD. 28, 82 AVG. c. epist. fund. 1.

B *eliguntur quae optione legali sunt petenda* (*accedit* aut . . . aut CIC. Brut. 189 SEN. contr. 1, 5, 7. *al.*, ex *quibus saepius*, contra *aliquem* PLIN. epist. 10, 3ᵃ, 2, adversus QVINT. decl. 280 p. 143, 8 [*opp.* pro *aliquo*]): **1** *-antur homines* (*v. etiam* FEST. p. 198. PAVL. FEST. p. 184 *sub* 2. optio; *hic illic cum dupl. acc. sub a et b*):

a *tutor, patronus sim.* (*cf.* optio tutoris): PLAVT. Truc. 859 (*in imag.*) tutorem med -vit (suis) bonis ([liberis *Leo, v. app. crit.*]. LEX Salpens. [CIL II 1963] 1, 11 ius tutoris -andi. GAIVS inst. 1, 150 *uxori* permittere, quem velit ipsa t. sibi -are. 1, 153 (*iuxta*: optionem habere). CIC. Brut. 189 quando . . . dubium fuisset . . . eligendi cui patroni daretur optio, quin aut Antonium -ret aut Crassum? (*postea*: anteponebat. *item* patronum: QVINT. decl. 333 p. 310, 13. 17. 311, 13. 312, 13. *ibid.* p. 314, 13 sq. lex -andi p. ius dabat: me delator -verat. PLIN. epist. 10, 3ᵃ, 2 me . . . contra Marium Priscum. CIL XIV 173, 17). fam. 2, 6, 4 qui *dux et auctor* si ex omnibus unus -andus esset. POLLIO or. frg. Quint. inst. 9, 4, 132 si, Caesar, ex omnibus mortalibus . . . posset huic causae disceptator legi, non quisquam te potius -andus nobis fuit. LIV. 6, 25, 5 permisso . . ., ut ex collegis -ret *adiutorem* quem vellet. . . . Furium -vit. **b** *ductor, rex sim.*: VERG. Aen. 8, 503 externos -ate duces (SERV.: votate scilicet. SERV. auct.: vel . . . expectate vel legite). PANEG. 2, 31, 2 te principem . . . omnium suffragio militum, consensu provinciarum, ipsius denique ambitu imperatoris -tum. TREB. Claud. 2, 8 talis . . . fuit, ut eius stirpem ad imperium summi principes eligerent, emendatior senatus -ret (*sim.* VOPISC. Tac. 19, 3). IVL. VAL. 3, 58 sit Macedonum optio, quemnam sibi regem ipsi substituant; -tus porro constitutusque rex . . . principatum servare debebit (*Hist. Alex. M. I p. 141, 1 Kr.* αἱρεθείς). **c** servus *legatus* (*cf.* optio servi): IAVOL. dig. 33, 5, 14 si . . . heres aliquem *servum* priusquam -retur, manumisit, *eqs.* *al. apud iurisconsultos, v. Voc. Iurispr. Rom. IV 2 sub addendis, et* INST. Iust. 2, 20, 23.

2 *-antur varia*: **a** *raptoris aut mors aut nuptiae* (*vel bona*) *a rapta* (*thema controversiarum, cf. sub 1.* optio; *dedimus pauca selecta*): SEN. contr. 1, 5 *et* 7, 8 thema 'rapta raptoris aut mortem aut indotatas nuptias -et'. 7, 8, 6 id agit *raptor*, ut ipse -et, ex duobus . . . suppliciis utrum velit pendere. 7, 8, 8 non adicit *lex*, quotiens -et *rapta*, sed ex quibus. 'aut hoc' inquit 'aut illud' (*sim.* QVINT. decl. 276 p. 126, 26 sqq. *postea p. 127, 10 sq.* eligi; . . . electioni). QVINT. inst. 7, 8, 6. decl. 259 p. 55, 10 educta ad magistratum -vit (270 p. 101, 25. 301 p. 185, 7 ex lege raptarum. *al.* CALP. decl. 43. *cf.* QVINT. decl. 343 p. 355, 15 apud magistratum). 262 p. 73, 4 *postea*: hanc potestatem adversus te vitiata habuit (*cf.* 280 p. 143, 8 -ari adversus eos *raptores* [309 p. 216, 23. 25]. 309 p. 217, 7 contra quem [343 p. 355, 25 *opp.* pro]). *al.* CALP. decl. 25. 46. **b** *alia* (*in* COD. Theod. *et* Iust.): COD. Theod. 3, 17, 4, 1 si malunt *matres* alia -are matrimonia, *eqs* (*antea*: in optione. *cf.* 4 praeoptaverint). 10, 22, 6 si quis consortium fabricensium crediderit eligendum, . . . ad militiam quam -verit suscipiatur. 12, 1, 130 ad senatorium transire ordinem. COD. Iust. 12, 33, 5 pr. (*a. 524*) detur *eis* electio, quem *cingulum* retinendum sibi potius censeant . . ., ut in eo, quod -verint, . . . maneant, eo, quod despexerint, . . . repellantur.

C *eligitur hostia* (*t. t. sacr.: huc etiam* VERG. Aen. 3, 132. 6, 203 *refert Norden*): FEST. p. 186 -tam hostiam, alii optimam, appellant eam, quam aedilis tribus constitutis hostiis -at, quam immolari velit (*sunt qui conferant vocem umbr. q. e.* upetu, *v. Bücheler, Umbrica 30, aliter Devoto, Tab. Iguv. p. 351 sq.; ad rem Wissowa, Rel. u. Kultus² 416, 2*).

II *respiciuntur desiderium, cupiditas sim. vel eorum enuntiatio.* *quae non facile distinguuntur; de desideriis mente potius sentitis cf. iuxtapos.* desiderare *p. 830, 7, opp.* abominari SEN. benef. 6, 37, 1, timere dial. 10, 7, 9, rogare OV. ars 1, 485 MART. 11, 55, 4, *gr. resp.* ἵεσθαι, ποθεῖν; *enuntiantur vota e. g.* SEN. contr. 10, 5, 17 SVET. Cal. 31. *maxime, ubi -atur ab aliquo, et usu rhet. vel gramm.* *quaedam fortasse respiciunt ad I, cf.* amplius *p. 827, 74*, magis *inde a* CIC. Sest. 47 SALL. Iug. 85, 49 VERG. Aen. 5, 29, maxime *inde a* PLAVT. Bacch. 725 CIC. Verr. I 1 Caecin. 23 Scaur. frg. 1 Lig. 2 Phil. 5, 51. 14, 1 Tusc. 2, 4 Lael. 101. *al. in epist.* *afferuntur exempla selecta.*

A *usu sollemni*: **1** *accedit obi. acc.* (*obi. suppl. p. 827, 32. 36; per prolepsin* TER. Ad. 874, *pron. praepar. passim, in fig. etym.* CIC. off. 1, 32): **a** *sibi -at aliquis* (*quod plerumque e contextu subaudiendum est, sed indicatur e. g.* PLAVT. Asin. 720 sq. Pseud. 936 HOR. sat. 1, 6, 96): *α ab aliquo* (*saepius cum vi petendi, rogandi, precandi [quae iuxtaponuntur passim]; cum vi iubendi, imperandi* VERG. Aen. 1, 76 AVELL. p. 45, 14): **I** *a dis, genio, natura sim.* (*cf.* NON. p. 358, 10 -are est precibus a dis aliquid postulare [*affert* VERG. Aen. 7, 273]; *nota* votis -are *p. 827, 17 sq.; usu et pagano et christiano; cf. p. 832, 3*): **A** *a quo, indicatur per praepos.:* ab: PLAVT. Capt. 777 *seni* boni tantum affero, quantum . . . a dis -at (Persa 773 -tus hic mihi dies datus hodiest ab d. [*an ad 84?*] (*Kruhl*)

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Cic. p. red. ad Quir. 5 multa. *al.*). Plin. epist. 4, 15, 10 quales *liberos* a natura solemus -are. Tert. adv. Marc. 5, 17 p. 633, 29 ab illo *rege gloriae* spiritus sapientiae -atur (*sec. Eph. 1, 16 sq., ubi Vulg.* in orationibus, *gr.* ἐπὶ τῶν προσευχῶν). *al.* apud (*cf. p. 830, 34*): Schol. Cic. Bob. p. 111, 16 plus ... quam a. ipsos deos inmortales habuerit -tum.

Ⓑ *a quo, colligitur e contextu*: ① *in fabulis*: Cic. off. 3, 94 Sol Phaethonti filio ... facturum se esse dixit, quidquid -asset; ... *Theseus*, cui cum tres optationes ... dedisset *Neptunus*, -vit interitum Hippolyti (*item de Phaethonte*: Ov. met. 2, 56 non est mortale quod -as. 2, 102 *antea*: poscis. 2, 148 male -tos ... axes. *al.*). Ov. met. 1, 488 (*-at Daphne a patre Peneio*). 3, 297 neque ... non haec -asse *potest Semele sc. a Iove* (*285* rogato. *288* rogat illa Iovem ... munus). *al.* ② *varia* (*addas fortasse* Verg. Aen. 3, 132. 530. 6, 203): Verg. Aen. 5, 813 (*Neptunus Veneri*) tutus quos -as portus accedet *Aeneas* Averni (*cf. Veneris preces 782 sqq. 796* oro). 10, 279 quod votis -astis, adest, perfringere dextra (Sen. Herc. O. 399 *postea*: deos orabat. Vita Caes. Arel. 1, 12 CIL VIII 20906. *dub. an huc pertineant* CIL XI 6842 Stat. Theb. 12, 752. *al.; cf.* Verg. Aen. 4, 159 *sub 2c*). Tib. 2, 2, 11 adnuat *genius* ... tibi, quodcumque rogabis; ... uxoris fidos -bis amores. 3, 12, 15. Ov. fast. 1, 695 haec ego pro vobis, haec vos -ate, coloni, efficiatque ratas ... diva preces. Sen. dial. 1, 6, 8 inter ipsa altaria et ... ritus dum -atur vita. Petron. 61, 1 postquam ... omnes bonam mentem bonamque valetudinem sibi -arunt *eqs.* Ivv. 10, 115. 189 'multos da, Iuppiter, annos'; hoc ... -as. *al.* *cum vi iubendi* (*cf. p. 830, 25*): Verg. Aen. 1, 76 (*verba Aeoli*) tuus, o regina, quid -es, explorare labor, mihi iussa capessere fas est (Serv. auct.: -are non tantum eligere significat ut alibi [*affert* 3, 109] ..., sed etiam velle ut hoc loco; ... alii ... 'quid petas').

(II) *ab hominibus* (*cf. infra 2a*): Ⓐ *variis*: Plavt. Asin. 720 sq. -a id, quod ut contingat tibi vis.:: quid si -aro?:: eveniet.:: -o ... mihi huius operas. :: impetrasti (*sim.* Merc. 907 sq. *sub 2a, ubi postea per ironiam*: deos orato). Verg. Aen. 7, 260 dabitur, Troiane, quod -as *sc. a Latino rege.* Hor. sat. 2, 3, 259 si non des *poma*, -et *puer.* Ov. trist. 4, 4, 51 mitius exilium ... -o (*cf. 2, 185* roganti. *2, 577* oro). *al.* *accedit praepos.* ab: Ter. Eun. 1057 quodvis donum praemium a me -ato: id -tum ⟨au⟩feres ...:: si efficio hoc, postulo ut *eqs.* (Don.: totum militariter, nam et 'optio' dicitur et '-ari' a militibus, ut 'vir fortis -et quod volet praemium'. *cf. l. 46 sqq.*). Porph. Hor. carm. 2, 18, 13 (amicum ... flagito) a Maecenate -o. Avson. 419, 29 p. 361, 194 P. Ⓑ *a senatu, magistratu sim.* (*quod e contextu colligas*): Cic. Verr. II 3, 200 hoc *sc. magistratibus frumentum gratis dare* scitote aratoribus Verre praetore -andum ac petendum fuisse. Sen. contr. 10, 2 thema 1 vir fortis quod volet praemium -et (*item de eo qui fortiter fecit*: Qvint. inst. 7, 1, 24. *al., saepe in* decl. Fortvn. rhet. 1, 9 p. 88, 8 *antea*: peteret. Don. *v. supra. cf.* Qvint. inst. 9, 2, 81 accusator ... -et, quod volet). Qvint. decl. 310 p. 221, 13 restitutionem. *al.* Cod. Theod. 8, 4, 20 quicumque ... ministerium cohortalis -verit, non ante accedere permittatur, nisi *eqs.* 10, 22, 6 quam *militiam.*

β a quo, nihil refert: ① *-ant varii varia*: Ⓐ *-antur res* (*pauca ad usum illustrandum*): ① *obi. sunt quae pro subst. cum verbo iunguntur* (*sc. pron., maxime relativa, vel adi. neutr.*): ⓐ *neutra* (*pron. praepar. passim sub 2*): (α) *fere in formula sermonis cottidiani*: Plavt. Asin. 46 di tibi dent, quaecumque -es (*item*: Mil. 1038. *sim.*: Pseud. 936 quantum *boni* tu tibi -es. Trin. 437). Capt. 355 di tibi omnes omnia -ta ⟨of⟩ferant (*item* Ter. Ad. 978). Cist. 497 di me perdant —:: quodcumque -es, tibi velim contingere.:: si *eqs.* (*item interpellando iurantem* Persa 293; *sed in ipso iure iurando*: Cic. fam. 5, 21, 1 tecum esse, ita mihi communia [commoda *codd. rec., edd. vet.,* omnino *Orelli, del. alii*] omnia, quae -o, contingant, ut vementer velim). CIL XI 6842 sic tibi quae votis -veris, omnia cedant ..., ni velis titulum violare meum. (β) *in parenthesi* 'quod -o' (*cf.* Val. Fl. 5, 314 *sub B 2a*): Lvcil. 103 saepe q. ante -asti, freta, Messanam ... videbis (*item de videndo*: Trebon. Cic. fam. 12, 16, 1 ibi, q. maxime -bam, vidi filium tuum). Planc. Cic. fam. 10, 21ᵃ habeo te amantissimum mei et, q. -vi, summae auctoritatis. Liv. 23, 3, 1 q. saepe ... -astis, ... ut supplicii sumendi vobis ... potestas esset, eam ... habetis. 30, 30, 9 q. ... nos maxime abominaremur, vos ante omnia -retis. Tac. dial. 4, 2. *al.* (γ) *vario usu*: Cic. Verr. I 1 quod erat -andum maxime ..., id *eqs.* Rab. perd. 10 quid enim -ari potest, quod ego mallem quam *eqs.* parad. 42 qui nihil quaerat, nihil appetat, nihil -et amplius (Hor. epist. 1, 2, 46 Qvint. inst. 4, 1, 51. *al.*). off. 1, 66 nihil ... nisi quod honestum ... sit aut admirari aut -are aut expetere (*iuxta* mirari: Hor. epist. 1, 1, 47 ea, quae stulte miraris et -as). *al.* Pvblil. N 6 quid -es aut quid fugias. Liv. 32, 19, 10 quid vellent aut quid -rent. *et saepe.*

ⓑ *varia pron. relativa ad subst. accedentia*: (α) *-antur potius corporea*: Cic. Pis. 49 cum finis provinciae tantos haberet, quantos voluerat, quantos -arat (-verat *var. l*). Phil. 14, 2 eum, quem cupimus -amusque, vestitum *sc. togam.* Att. 12, 44, 2 mihi ... locum, quem -o, ... dederis. fam. 10, 22, 3 litteras tuas vehementer exspecto et quidem talis, qualis maxime -o (*item* 11, 15, 2. *cf.* Cael. Cic. fam. 8, 3, 1 quem -as, ... nuntium). Vitr. 1, 5, 8 quas -amus copias *sc. materiae*, eas non possumus habere. Sen. dial. 10, 7, 8 adsecutus ille, quos -verat, fasces. *al.* (β) *-antur incorporea*: Cic. leg. 1, 5 teneo quam -bam occasionem neque omittam (Cypr. laps. 8 p. 242, 16). Att. 10, 16, 2 navigatio modo sit, qualem -o. fam. 15, 8 ea laetitia adfectum *te* esse, quam maxime -asti. Brvt. Cic. ad Brut. 1, 11, 2 exitus, quem -amus (Svet. Aug. 99, 1 exitum *sc. mortem* facilem et qualem semper -verat. *cf.* Plin. nat. 7, 179 eventum futurum, quem -ret). Sall. Catil. 20, 14 en illa, illa quam saepe -astis libertas. Iug. 41, 4 quod in advorsis rebus -verant otium. Liv. 34, 13, 5 tempus ..., quod saepe -astis, venit, quo *eqs.* *al.*

② *obi. sunt ipsa subst.* (*saepe cum p. p. p. vel gerund. pro adi.*): ⓐ *res incorporeas significantia*: Ter. Phorm. 164 amore abundas; ... vita haec *tua* expetenda -andaque est (Ciris 527 Sen. epist. 44, 7. 67, 7. *al.*). Cic. Phil. 8, 13 qui semper pacem -aris (Liv. 42, 46, 3 Prisc. perieg. 958. Vvlg. Esth. 13, 2 [*gr. B 2* ποθουμένην, *Itala p. 74, 19 Motzo* desiderabilem]. *al.; cum alio respectu* Sall. or. Phil. 3 *infra sub B 3*). nat. deor. 3, 61 -andae nobis sunt *huius modi res*, ut honos, ut salus, ut victoria (Verg. Aen. 5, 201 [*194* peto]. Stat. silv. 2, 1, 53. *al.; cf.* Sall. Iug. 64, 1 gloria. Hor. carm. 4, 14, 39 decus. *al. sim.*). Sall. Catil. 10, 2 otium divitiaeque, -anda alias (Sen. dial. 10, 4, 1. 6. *al.; cum alio respectu* Porph. Hor. carm. 2, 16, 1 *infra sub B 3*). *et saepe.* ⓑ *res corporeas significantia* (*maxime in poesi*): Verg. Aen. 3, 132 muros -tae molior urbis (*nisi intellegendum* '*precibus petitae*' [*cf. 85 sq.* da ... urbem] *ut*: 6, 203 sedibus -tis ... sidunt *columbae* [*sc. arbore precibus 186 sqq. memorata; linguam auguralem sensit Norden, cf.* Fest. *sub IC]. v. etiam* Hor. epist. *infra*). Hor. sat. 2, 7, 28 Romae rus -as (*cf. epist. 1, 8, 12* amem. *contra*: epist. 1, 14, 15 urbem et ludos [*cf. infra* Ivv.] et balnea). ars 412 -tam cursu contingere metam. Tib. 2, 3, 50 si Venus -at opes (Sen. Herc. O. 636 Thy. 404. *cf. l. 23* divitiae [Porph. Hor. sat. 1, 6, 28]. *al. sim.*). Ov. ars 2, 136 -at *Dolon* equos *Achillis* (*cf. Verg. Aen. 12, 352* adspirat). rem. 219 pluvias. Colvm. 6 praef. 1 arator abominetur, at contra pastor -et herbarum proventum. Ivv. 10, 80 duas tantum res anxius -at *populus*, panem et circenses. *al.*

Ⓑ *-antur homines, dei* (*hic illic acc. c. inf. abbrev. subintellegi potest*): ① *-atur aliquis certae qualitatis*: Afran. com. 99 -andum uxorem, quae non vereatur viri. Cic. de orat. 1, 87 ut ... talis, qualem se ipse -ret, videretur *orator* (Qvint. inst. 12, 2, 9 perfectus aliquis, qualem -amus, o.). Hor. sat. 1, 6, 96 legere ... quoscumque parentes -ret sibi quisque (*cf.* Sen. contr. 1, 7, 7 qualem -em patrem, nescio). Sen. contr. 1, 1, 9 multi parentes -ant similem *sc. sibi* filium (*cf.* Sen. Med. 23 liberos similes patri). Paneg. 2, 3, 5 huiusmodi principem (Treb. Claud. 4, 3 ⟨te⟩ p. aut qualis tu es. Vopisc. Prob. 12, 1 nobis p. talem, qualem semper -bamus, dederunt *di. al.*). *al.* *-atur aliquis nurus, gener, amicus sim.*: Verg. Aen. 11, 582 illam ... matres -vere nurum (*cf.* Pers. 2, 37 hunc -ent generum [Avson. 167, 11 p. 34 P.]. *v. etiam p. 829, 40*). Qvint. decl. 301 p. 185, 20 hunc amicum semper -vi (Amm. 14, 4, 1 Saraceni ... nec amici nobis umquam nec hostes -andi). ② *-atur aliquis, ut adsit sim.* (*obi. suppl.* Stat., Merob.): Prop. 1, 17, 18 -tos quaerere Tyndaridas. Lavd. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 26 fue⟨ru⟩nt -ti liberi, quos aliqua⟨mdiu sors invi⟩derat (*cf.* Paneg. 7, 2, 2 *nepotes.* Drac. Romul. 8, 318 -ta propago). Stat. Theb. 2, 654 -anti *sc. te* victor reveharis amico. Clavd. 15, 231 unde tuis -tus ades? (*cf. Verg. Aen. 2, 283* exspectate). Merob. carm. 2, 11 -are licet, qui sceptra capessant, nec numerum regum poscere vota timent.

(II) *-ant navigantes, naufragi sim.*: *portus, terram continentem sim.*: Cic. Arat. 133 trahunt -ta ad litora puppim ([*inde* Germ. 349 -tam cupiens contingere terram]. Hier. epist. 2, 4 ad portum -ti litoris). Verg. Aen. 1, 172 magno telluris amore egressi -ta potiuntur Troes harena. 3, 509 -tae ... telluris (Serv.: quae a navigantibus semper -atur). 7, 303. Fest. p. 190 navigantibus maxime utiles -tique sunt portus (Sen. Ag. 790 Sil. 11, 485. *al.*). *ventos* (*secundos*): Verg. Aen. 3, 530 crebrescunt -tae aurae (*nisi* '*precibus petitae*', *cf. 528 sq.* di maris ... potentes, ... spirate secundi). Ov. trist. 1, 2, 81 faciles -o ventos (Sen. nat. 5, 18, 9 secundos. *al.* Cypr. mortal. 26 p. 313, 17 cupidius -et). *al.*

(III) *-ant miseri sim. mortem, summum diem sim.* (*fere per oxymoron; cum alio respectu infra sub B 3*): Cic. Cluent. 171 huic quam ob rem id *sc. mortem* vellet inimicus offerre, quod ipse sibi -are deberet? Sest. 47 (*opp.* fugere *ut*: Ov. Ib. 124). Phil. 2, 119 mihi ... iam etiam -anda mors est (Tusc. 1, 117 [*opp.* timere *ut*: 5, 118 Sen. clem. 1, 13, 3. *al.*]. Cato 66 [*opp.* contemnere *ut*: fam. 5, 21, 4]. *al.* Verg. Aen. 2, 655 mortem ... miserrimus -o. *et saepius*). Verg. Aen. 11, 57 nec sospite dirum -bis nato funus pater. Sen. dial. 10, 7, 9 nec -at crastinum *diem* nec timet (Mart. 10, 47, 13 summum nec metuas d. nec -es). *al. sim.*

(IV) *-ant depulsi, exules sim. reditum, patriam sim.* (*cf. p. 830, 1*): Cic. Sest. 127 tu mihi ... Regulum commemoras, qui redire ... maluerit, et mihi negas -andum reditum fuisse? Sen. Thy. 404 -ta patriae tecta et Argolicas opes ... cerno. Val. Fl. 7, 493 patriam cur amplius

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-em, si *eqs.*? Stat. Theb. 10, 343 patrias . . . domos -taque . . . templa. *al.*

(v) *-ant inimici, crudeles sim.:* *caedem, bellum sim.*: Cic. dom. 89 qui . . . -ent cotidie caedem, incendia, rapinas (Liv. 31, 24, 11 diu -ta. Sil. 5, 524 Svet. Cal. 31). Phil. 13, 1 civile bellum (Sen. benef. 6, 38, 3. Sil. 3, 204 b. vides -ta tibi *sc. Hannibali*). Catvll. 64, 401 -vit genitor . . . funera nati (*cf. 398*: cupida . . . mente. *nisi gen. pro dat.; item*: Sen. benef. 6, 38, 4 quorum mortes -ent nesciunt *illi*, hi familiarissimum quemque . . . mori cupiunt. *al. sim.*). Lvcan. 7, 251 totiens -tae copia pugnae (Sil. 11, 517. 16, 81 Tac. ann. 4, 25, 3). 7, 486 volnera pars -at. Sil. 8, 204 -tum Latii . . . cruorem (*cf. 8, 7* sperare). *al.* *ipsum hostem sim.*: Val. Fl. 3, 82 -tos huc adfore credite Colchos (5, 178. *cf.* Marcell. chron. II p. 93, 489 -tam occupavit Italiam). Sil. 4, 263 oculos -to in corpore figit. Stat. Theb. 12, 752 solum votis, solum clamore . . . omnibus in turmis -at *Theseus* vocitatque Creonta.

(vi) *-ant amantes (usu maxime poetarum):* *coniugium, amores sim.* (*v. etiam p. 833, 33*): Catvll. 64, 141 *non haec* sperare iubebas, sed connubia laeta, sed -tos hymenaeos (*cf.* Verg. Aen. 11, 270 coniugium [*pro: coniugem.* Ov. epist. 15 (16), 171]. Vvlg. gen. 29, 30 tandem . . . potitus *Iacob* -tis nuptiis. Cod. Theod. 9, 8, 1 -ta coniunctione). 64, 372 (*v. 120* praeoptarit) amores (Mart. Cap. 7, 725 [vers.]). 66, 79 vos -to . . . iunxit lumine taeda (*cf.* Ciris 351 sq. *venientem ignem diei* fugitant -antque puellae, Hesperium vitant, -ant ardescere Eoum [*cf. Callim. Hecale frg. 291 Pf.* φιλέουσιν]). Verg. Aen. 8, 405 amplexus (*cf.* Stat. Theb. 10, 442 complexibus). Ciris 496 multis -ta labella (*cf.* Prop. 1, 13, 17 labris *edd. rec.*, verbis *trad.*). Tib. 3, 11, 17 -at idem iuvenis quod nos, sed tutius (tectius *var. l.*) -at (*obi. est pron. neutr. ut*: Ov. epist. 16 [17], 99. ars 1, 485 quod rogat illa, timet; quod non rogat, -at, ut instes. met. 14, 29 *postea*: cupidine captam). *al.* *ipsum hominem amatum* (*v. etiam* Verg. Aen. 11, 270 *supra; aliquem* coniugem, in conubium *sim.* Sen., Stat., Mart. Cap.; *florem in comparatione pro virgine intacta* Catvll.): Catvll. 62, 42 (*sim.* 44) multi illum *florem* pueri, multae -vere puellae (*inde Ov. met. 3, 353* cupiere [*v. Bömer ad l.*]). Ov. epist. 15 (16), 36 te prius -vi, quam mihi nota fores (*antea*: peto). met. 8, 325 hanc pariter vidit, pariter . . . -vit. 10, 622 -ari potes a . . . puella. fast. 1, 417 hanc cupit, hanc -at, sola suspirat in illa. Sen. Med. 23 me coniugem (*cf.* Stat. Theb. 2, 163 *filias Adrasti* -vere viri . . . et . . . matres spem generis. Mart. Cap. 1, 7 Ψυχήν . . . in conubium Arcas . . . cassus -bat). *al.*

b *aliis -at aliquis (indicatis per dat. passim,* contra Sen. benef. 6, 26, 1, adversus Tert. apol. 35, 13, pro Mart. 6, 25, 3 Plin. paneg. 67, 6. 94, 2; *saepe cum vi imprecandi [iuxtapos. e. g.* Mart. 8, 61, 9]):

α *mala* (*vi exsecrandi e. g.* Ov. am., *cf.* male -are *sub 2f*): Cic. Cluent. 178 velle atque -are aliquid calamitatis filio. 188 nihil est . . . mali, nihil sceleris, quod illa non . . . filio voluerit, -verit, cogitaverit, effecerit (prov. 4. Pvblil. A 26 avaro quid m. -es nisi: vivat diu? Sen. epist. 60, 1. *cf.* Ov. am. 1, 4, 28 tange manu mensam, tangunt quo more precantes, -bis merito cum mala multa viro). Pis. 46 furorem et insaniam -are vobis. Tusc. 1, 107. Tib. 1, 3, 82 lentas . . . mihi militias. Liv. 28, 27, 10 exercitum meum mortem mihi -asse (Sen. dial. 5, 43, 3 Qverol. p. 10, 27 R. *al.*). *al.* *comice vertitur formula optantis (sc. p. 827, 56 allata)*: Qverol. p. 45, 25 *et* 27 R. utinam illa tibi omnia eveniant, quod nos -amus servuli.:: immo tibi . . . eveniat, quidquid -asti mihi.

β *bona* (*cf.* bene, feliciter -are *sub 2f*): (i) *hominibus* (*v. iam* Plavt. *p. 833, 59*): Cic. Mur. 41 quam *sortem* omnes . . . tibi -bamus. Planc. 59 quamquam illi *filio* omnia malo quam mihi, tamen honorum aditus numquam illi faciliores -vi, quam mihi fuerunt (*liberis ut*: Sen. contr. 2, 1, 18 Sen. Phoen. 382. Ivv. 10, 289 formam -at modico pueris, maiore puellis murmure, cum Veneris fanum videt, anxia mater). *al.* Ov. Pont. 1, 8, 23. 2, 5, 11. Liv. 35, 48, 9 pacem utrique parti (Mar. Victorin. in Eph. 6, 23 sq. ['pax fratribus . . .'] et precatur et -at p. fratribus). Sen. contr. 7, 6, 7 hanc illi . . . mentem (9, 2, 2 meretrici bonam m. *vix huc p. 827, 25*). Mart. 1, 99, 4 (*postea*: audit vota deus precesque nostras). 8, 61, 9 quid imprecabor . . . liventi *Charino*? hoc -o: mulas habeat *eqs.* *al.* *in formula sepulcrali*: CE 80, 5 ut omnis aetas -et aei terram levem (*cf.* CE 1138, 4 *et al. sub 2e*). (ii) *rebus*: Manil. 4, 173 celeris -ando sortibus annos . . . tempora vendit *fenerator.* Val. Fl. 1, 155 freta tuta carinae. Tert. adv. Marc. 4, 2 p. 427, 11 auctoritatem antecessorum . . . praedicationi suae. Paneg. 2, 45, 2 aurum . . . pedibus. 12, 26, 2 virtuti . . . processum.

2 *pro obi. substituuntur alia*: **a** *enunt. interrog. indir.* (*in formula* quid vis *sim.*, *cf. relat.* -et quod volet Qvint. inst. 9, 2, 81. *al.*): Plavt. Merc. 907 -a . . . ob istunc nuntium, quid vis tibi (*nisi relative pro* quidquid vis *vel una parte orationis* quidvis). Varro Men. 281 ab Alexandro rege iussus *Diogenes* -are, quid vellet. Apvl. flor. 18, 33 -are iussit *Mandraytus Thalem,* quantam vellet mercedem sibi . . . rependi.

b *inf.*: Plavt. Asin. 608 cur tu . . . me morti dedere -as? Ter. Hec. 651 hunc videre saepe -bamus diem; . . . evenit, habeo gratiam dis (Mart. 12, 49, 10 quos . . . -o . . . cupidus . . . v. *al.; cf.* Ov. Pont. 1, 3, 33 -at *Vlixes* fumum de patriis posse v. focis [*Homer. α 57* ἱέμενος]). Cic. Verr. II 5, 183 mihi . . . -andum (-tum *var. l.*) illud est, in hoc reo finem accusandi facere (*item gerund.*: Pollio Cic. fam. 10, 33, 1. *al.*). Catvll. 40, 6 qua lubet esse notus -as? (Hor. sat. 1, 1, 79 semper ego -arim [-arem *var. l.*] pauperrimus e. bonorum. *al.*). *al.* Hirt. Gall. 8, 9, 2 dimicare. Verg. Aen. 5, 29. *et saepe.* *iuxta* desiderare (*v. etiam infra* Pallad.): Veg. mil. 4 praef. p. 129, 3. Rvfin. Greg. Naz. orat. 1, 82, 3 (*sed gr.* καυχήσομαι). Avg. civ. 19, 16 p. 383, 13 D. Leo M. serm. 95, 6. *cf.* desideranter -are Cassiod. inst. 1, 1, 4 *et variationem versionum* Itala Phil. 1, 23 (Pacian. bapt. 6 p. 139) -rem (*gr.* τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων, *Vulg.* desiderium habens). *-at vitis, herba (fere per prosopopoeiam)*: Pallad. 1, 6, 4 cum . . . vitis -et operiri. 4, 9, 14 -at avelli *herba* (*antea*: desiderat, *postea*: formidat).

c *acc. c. inf.* (*suppl. acc.* Plavt. *al., inf.* Plin. *al.*): α *spectat ad -antis ipsius commodum*: Plavt. Bacch. 725 nimis bellus atque ut esse maxume -bam locus (*in enunt. relat. ut*: Cic. Phil. 5, 51 qualem . . . eum *i. Caesarem* maxime velle e. et -are debemus [*sim. de eodem*: Balb. Cic. Att. 9, 7^b, 2. *de re publica*: Cic. fam. 9, 17, 2]. *al.; cf. p. 828, 41*). Enn. ann. 560 omnes mortales sese laudarier -ant (exopt- *trad.*; *concordant subi. ut*: Cic. nat. deor. 3, 95 -o redargui me. *al.*). Ter. Andr. 962 quem ego mihi potissumum -em (exopt- *codd. praeter A*) . . . dari? (Haut. 758. Verg. Aen. 4, 159 d. . . . votis -at aprum *eqs.* Val. Fl. 3, 104. *al.*). Lvcil. 235 (*allatum apud* Serv. auct. Aen. 1, 76 id est velis). Cic. Mil. 34. *et saepe.* *iuxta* iubere (*cf. p. 827, 26*): Avell. p. 45, 14 ut . . . fidei . . . nihil -emus vel iubeamus adiungi.

β *spectat ad commodum aliorum*: (i) *vario usu* (*saepe in epistulis*): Ov. Pont. 3, 1, 38 quis . . . mihi tam sit iniquus, -et ut exilium pace carere meum? Plin. epist. 10, 1, 2 precor ergo, ut tibi . . . prospera omnia . . . contingant; fortem te et hilarem . . . -o. Avr. Fronto p. 78, 3 v. d. H. (p. 83 N.) vindemias ⟨l⟩aetas . . . agere te, mi magister, -o. Confess. Cypr. epist. 23 p. 536, 5 -amus te . . . pacem habere (Mar. Merc. Conc.^{S} I 5 p. 54, 38 quietem). *al.* *apud deum* (*cf. p. 827, 4*): Itala act. 26, 29 (cod. g = Vvlg.) -o a. d. . . . omnes . . . fieri tales *eqs.* (*gr.* εὐξαίμην ἂν τῷ θεῷ, *cod. h* orarem deum). (ii) *in formula epistulis propria* '-o te bene valere' *sim.* (*quae morem graecum sequi videtur, v. ad* Pap. Corp., Rvfin., *cf.* Cassiod. *sub capite altero; afferuntur exempla omnia praeter* Cypr.; *cf. sub e*): Pap. Corp. 251, 64 (*saec. II in.*) bene valere te -o *eqs.* (*sim. et* 251, 3. *Pighi confert Pap. Michig. 515, 6* ἐρρῶσθαί σε εὔχομαι *eqs.*). 253, 27. 255, 24. Epist. promag. pontif. (CIL VI 2120) 14 (*a. 155*) -o te salvon et fel⟨i⟩cem es⟨se⟩. Decret. decur. Forosempron. (CIL XI 6123, 2) 22 (*saec. II?*) -amus te b. v. Epist. procur. de salt. Bur. II (CIL XIII 10570) 4, 22 (*inter 180 et 183*) ⟨opt⟩amus te felicissimum be⟨ne vive⟩re; vale. Cypr. epist. 1, 2 p. 467, 9 -o vos . . . semper b. v. (*item vel sim. cunctarum fere in fine epistularum et* testim. 3 praef. p. 101, 18, *cf. Schrijnen-Mohrmann, Stud. z. Synt. d. Briefe d. hl. Cypr. II 90*). Epist. quindecimvir. (CIL X 3698) 26 (*a. 289*). Synod. Hil. coll. antiar. p. 74 sqq. *in subscriptionibus 73 omnibus praeter unam.* p. 126, 2 Ps.Sen. epist. Paul. 2. 4. 11. Rvfin. hist. 5, 19, 3 *ubi gr.* ἐρρῶσθαι ὑμᾶς εὔχομαι. Novell. Valent. 1, 3, 7 Maior. 1.

d *enunt. fin.* (*sc. per* ut *vel* ne; *cum pron. praepar.* Plavt., Cic. Verr. *al.; v. etiam p. 829, 30*): α *spectat ad -antis ipsius commodum*: Plavt. Mil. 670 quid ad illas artis -as⟨sis⟩, si optio eveniat tibi? :: . . . ut referri pariter possit gratia (*verbo omisso in responsione ut*: 1039). Ter. Haut. 756 magno desiderio fuit ei filius; verum . . . bit rursum, ut abeat ab se filius. Cic. inv. 2, 109. Verr. II 4, 15 quid mihi tam -andum . . . potest esse . . ., quam ut *eqs.* (*item gerund.*: Caecin. 23. *al., saepius apud* Cic.). Caecin. 88 si . . . *a patria* reiectus -ret, ut . . . eo restitueretur, *eqs.* (*eodem subi. ut*: Cato 4. 31 [*refert votum Agamemnonis sec. Homer. B 371 sq.*]. *al.*). *et saepe.* *subi. protractum pro obi. ponitur*: Ter. Ad. 874 illum ut vivat -ant, meam autem mortem exspectant. β *spectat ad commodum aliorum*: Cic. Pis. 45 idne ego -rem, ut inimicus meus ea . . . ignominia notaretur? (*cf. 43 si* vobis mala precarer). fam. 12, 5, 3 -o, ut . . . virtutis tuae lumen eluceat; vale (*in fine epistulae ut*: Sall.[?] rep. 1, 8, 10 [*cf. 2, 13, 8* deos . . . obtestor]). Ov. met. 11, 581 proque viro . . . veniebat ad aras, utque foret sospes coniunx . . ., -bat *Alcyone* (*cf. 583* pro functo morte rogari). Lavd. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 69 te di manes tui ut quietam pat⟨ian⟩tur . . . -o (*item in titulis sepulcralibus*: CE 63, 7 valebis, hospes, -o ut seis felicior. 1049, 3 ut valeat pater . . ., -o). Sen. contr. 9, 5, 16 quisquis puero favet, ne inveniatur, -et. Val. Max. 7, 2 ext. 18 Cretes, cum acerbissima execratione adversus eos, quos . . . oderunt, uti volunt, ut mala consuetudine delectentur, -ant. Sen. benef. 6, 27, 1 sq. illi . . . inprecaris malum; -as, ut ope indigeat: hoc contra illum est; -as, ut ope tua indigeat: hoc pro te est. *al.* *indicatur cui*: Sall. Iug. 85, 49 neque quisquam parens liberis, uti aeterni forent, -vit *eqs.* CIL IV 1820 (= CE 50^C) -o tibi, ut refricent se ficus tuae. Sen. epist. 110, 2 non est qua re cuiquam . . . -es, ut infestos deos habeat (*antea*: inprecari). Vopisc. quatt. tyr. 8, 9. Spart. Did. 4, 3 descendenti . . . diras inprecati sunt, rem divinam facienti, ⟨n⟩e litaret, -arunt. *al.*

e *alia enunt. optativa (forma abbreviata* Verg.; *saepius dubium utrum pendeat coniunctivus an verbum paratactice insertum sit, ut*

[Keudel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

'rogo', 'precor', 'oro' *sim.; maxime in poesi, v. etiam locos pronomine praeparativo auctos* PVBLIL. A 26 MART. 8, 61, 9 *nec non* VERG. Aen. 4, 24 *sub B 2b*): VERG. Aen. 3, 498 quam *Troiam Heleni novam* vestrae fecere manus, melioribus, -o, auspiciis. PROP. 4, 3, 27 -o, e desiderio sit color iste *pallidus* meo. Ov. met. 10, 275 ad aras constitit *Pygmalion* et timide ... 'sit coniunx, -o, ... similis mea', dixit, 'eburnae'. fast. 2, 64 sit superis, -o, mutua cura tui. *al.* SEN. benef. 6, 29, 1 -o, in eo statu sit, quo *eqs.* (*antea*: -a, ut). SIL. 6, 526 ratem furor inprobus Euri frangeret, -bam. PLIN. epist. 10, 88 -o, ... quam felicissimos *natales* agas *eqs.* PORPH. Hor. carm. 3, 27, 1 sq. *al.* *in formula sepulcrali*: CE 1138, 4 ossibus, -o, tuis sit pia terra levis (*sim.* 1460. 1461. *al.; cf. p. 829, 69*). *in formula subscriptionum* (*cf. supra sub cβ*): CIL III 14165^8, 6 -o felicissimi bene valeatis (*sim.* PAP. Marini 73, 35. 43).

f *adverbia*: **α** *in parenthesi* (sic) ut -o (*cf.* quod -o *p. 827, 64*): CIC. Att. 6, 1, 14 si, ut -o, non prorogatur nostrum negotium, *eqs.* 10, 1, 4. 10, 12^a, 2. fam. 1, 7, 5 ut volumus et -amus. 2, 18, 3 ut spero et -o. 3, 12, 2 velim mihi Tulliaeque meae, sicut tu amicissime et suavissime -as, prospere evenire ea. CYPR. epist. 30, 5 p. 552, 21 ut credimus et -amus. HIL. AREL. vita Honorat. 22 l. 1. **β** bene, male *sim.* (*cf.* male-, benedicere [*iuxtapos.* TERT.]; *accedit fere dat. pers.*): bene (*v. etiam p. 832, 68*): SEN. dial. 5, 22, 3 ei ... b. -ate, qui vos ex hac voragine eduxit. epist. 94, 53 *opp.* execrantur. TERT. orat. 3 p. 182, 16 sq. non quod deceat homines b. deo -are, quasi sit et alius, de quo ei possit -ari; ... benedici deum ... condecet (*cf. 4 p. 183, 6* ei successum ... oremus. *e contrario* 4 p. 183, 23 nobis b. -amus). QVEROL. p. 53, 2R. SERV. ecl. 8, 58 AVG. conf. 6, 6, 10. in psalm. 31, 2, 5 *antea*: orat ... pro inimicis. 39, 25. 40, 3. 69, 4 *opp.* cogitant mihi mala (*cf. cum obi.* 61, 5 illis bona). CASSIOD. var. 12, 5, 9. feliciter: SPART. Pesc. 2, 2 uti nter lapidationes exsecrationesque omnium illi f. -retur. male: AVG. civ. 20, 19 p. 450, 17D. in psalm. 55, 15. 108, 7 *antea*: ulciscendi cupiditate (*postea cum obi.*: mala -antis). serm. 5, 2. CASSIOD. var. 1, 27, 4 *opp.* bene loqui.

3 *absolute*: **a** *generatim*: BALB. Cic. Att. 9, 13^a, 2 quod absens facere possum, -o (*postea*: exspectatione crucior). SEN. contr. 3 praef. 11 declamat tam male, ut videar belle -asse cum dixi: numquam surgas. LACT. inst. 2, 1, 7 et cum iurant et cum -ant et cum gratias agunt, ... deum nominant. AVSON. 419, 5 p. 355, 41 P. praestare tibi est quam nobis -are velocius. *al.*

b *speciatim t. t. rhet., gramm.*: **α** *de optationis figura* (*cf.* optatio): CIC. orat. 138 sic igitur dicet ille *orator*, quem expetimus: ... ut -et, ut exsecretur (*inde* QVINT. inst. 9, 1, 44 IVL. VICT. rhet. 20 p. 434, 3). part. 47 illa varietas in argumentando ..., cum ... percontamur aut imperamus aut -amus. QVINT. inst. 3, 4, 3. 4, 1, 33 -are, abominari, rogare. 6, 3, 70. 9, 2, 26. PS. APVL. herm. p. 265 cuius *orationis* variae species sunt, ut imperandi, mandandi, succensendi, -andi, vovendi, irascendi *eqs.* **β** *de sermonis genere optativo* (*cf.* optativus): VARRO ling. 9, 32 quibus *similitudinibus* utimur (in) imperando, quibus in -ando *eqs.* 10, 31. 32 *inter declinatuum species quattuor affert speciem rogandi, respondendi, -andi, imperandi* (*cf. Quint. inst. 3, 4, 10* precandi, quod εὐχωλήν dixit *Protagoras*). EXC. Bob. gramm. I 562, 32. SERV. auct. Aen. 2, 110 ('fecissentque utinam') est significatio -andi a praeterito tempore. PS. ASPER gramm. suppl. 53, 26 -andi *adverbia* ut utinam.

B *de desideriis precibusve irritis, inanibus sim.*: **1** *quae tangunt praeterita* (*usu fere poetico*): PLAVT. Amph. 575 homo hic ebrius est ... :: utinam ita essem! :: -as, quae facta (*per paradoxon ut*: HOR. sat. 1, 3, 126 si dives, qui sapiens est, ... cur -as, quod habes?). TER. Hec. 464 illum vivom et salvom vellem. :: inpune -are istuc licet: ille reviviscet iam numquam. CIC. nat. deor. 3, 75 (*affert Enn. scaen. 246 sqq.*) 'utinam' ..., ut illa anus -at, 'ne ... accidissent *eqs.*' (*facta infecta -at, cf.* TIB. 1, 6, 74 -arim non habuisse manus. Ov. trist. 3, 1, 66 quos suus -ret non genuisse pater. SIL. 9, 550). VERG. Aen. 10, 503 Turno tempus erit, magno cum -verit emptum intactum Pallanta (*opp.* oderit). LVCAN. 10, 154 -bit patriae talem duxisse triumphum. SIL. 2, 705 STAT. silv. 2, 6, 24. *al.*

2 *quae modum excedunt* (*-at* impudens CIC. Manil. 48 PANEG. 4, 11, 1, *opp.* horruit VAL. FL.): **a** *vario usu*: TER. Phorm. 758 saepe ... temere eveniunt, quae non audeas -are (CIC. Manil. 25 *postea*: praeter spem. 48 qui impudens ab dis immortalibus tot et tantas res tacitus auderet -are. *et saepius. cf.* VAL. FL. 5, 314 quod primum ingentibus ausis -vistis ... veterumque quod horruit aetas). CIC. Catil. 2, 28 perficiam, quod in tanto ... bello vix -andum videtur (de orat. 1, 96 Att. 11, 19, 1). p. red. in sen. 3 quod ne -andum quidem est homini, immortalitatem (*cf. infra* Lael. 11) ... esse adepti videmur (*al.* LIV. 42, 11, 3 ea fortuna ..., supra quam ne -are q. auderet. *al.*). de orat. 2, 287 salse, quae fieri non possunt, -antur. Lael. 11 nisi ... immortalitatem -are vellet, quid non adeptus est, quod non homini fas esset -are? (SEN. nat. 6, 2, 9. *sed in interrogatione non negativa*: PERS. 3, 69). VERG. georg. 2, 42 non ego cuncta meis amplecti versibus -o, non mihi si linguae centum sint (*inde* PERS. 5, 2 centum ora ... -are in carmina centum [*antea*: poscere]. *cf.* STAT. Theb. 10, 293 centenas ... in bella manus. CLAVD. 22, 185 in tua centenas -ant [apt- *var. l.*] praeconia voces). HOR. epist. 1, 14, 43 -at ephippia bos piger, -at arare caballus. Ov. am. 3, 6, 15. QVINT. inst. 1, 1, 4 quas *nutrices*, si fieri posset, sapientes Chrysippus -vit (CYPR. unit. eccl. 23 p. 230, 14. *al.*). *al.* **b** *in exsecrationibus*: VERG. Aen. 4, 24 mihi vel tellus, -em (SERV.: pro velim), prius ima dehiscat ..., ante ... quam *eqs.* (*cf. Pease ad l.; pendet* SIL. 4, 330 terraeque -antur hiatus). 12, 892 -a ardua pinnis astra sequi clausumque (-ve *var. l.*) cava te condere terra. VAL. MAX. 8, 1 damn. 4 *Claudiam insontem* votum impium subvertit, quia ... -verat, ut frater suus ... revivisceret (*cf.* TER. *supra sub 1*) ... *et* urbis frequentiam minueret (*de eodem voto* SVET. Tib. 2, 3 palam -verat, ut *eqs.*). VEN. FORT. expos. orat. 26 super se cadere montes -rent.

3 *quae per -antium ignaviam sim. effectu privantur*: SALL. or. Phil. 3 pacem -atis magis quam defenditis. 12. Ov. met. 4, 115 timidi est -are necem (*item de voto moriendi*: SEN. Herc. O. 857 *opp.* petatur. epist. 117, 22 sq. 24 non vult mori, qui -at). SEN. epist. 41, 1 *bonam mentem* stultum est -are, cum possis a te impetrare (*item ut stultitia vituperatur*: PORPH. Hor. carm. 2, 16, 1 sq. stulte sibi a dis otium -are [*opp.* sibi praestare]). *al.*

4 *verba quaedam opposita, iuxtaposita ad notionem illustrandam* (*appendix ad 1–3*): **a** *distinguuntur verba sperandi, credendi*: sperare, habere in spe *sim.* (*alibi plus minus synon., e. g.* PLAVT. Rud. 1194 TER. Eun. 605): CIC. de orat. 1, 96 insperanti ..., sed valde -anti utrique nostrum *advenistis* (CATVLL. 107, 1). rep. 2, 52 civitatem ... -andam magis quam sperandam (fam. 5, 8, 2 BALB. Cic. Att. 8, 15^a, 1 CAES. Cic. ad Q. fr. 2, 10, 4 LIV. 4, 15, 6). Att. 11, 19, 1 est ... unum, quod mihi sit -andum, ... quod nulla equidem habeo in spe; sed ... cogis me sperare, quod -andum vix est. BELL. Alex. 41, 1 LIV. 28, 27, 5. 28, 29, 4 quid crediderint homines, quid speraverint, quid -verint. *al.* credere: LIV. *supra.* SEN. dial. 2, 3, 1. CVRT. 10, 1, 7 qui ipsum ... aut -assent reverti aut credidissent reversurum. MIN. FEL. 34, 12 plerosque ... nihil se esse post mortem magis -are quam credere. *al.* **b** *iuxtaponuntur* fingere, concipere: CIC. Sest. 66 cuius negotii publici cogitari, -ari, fingi curatio potuit, quae non esset attributa? Lael. 18 ea, quae sunt in usu vitaque communi, non ea, quae finguntur aut -antur, spectare. PANEG. 4, 1, 1 nullam eloquentiam nec -ari nec concipi posse, quae *eqs.* **c** *opponuntur* docere, disputare *sim.* (*iuxta* somnia, somniare *infra et* CIC. leg. agr. 1, 1 *sub p. p. p., ubi opp.* cogitata, consilia): CIC. ac. 2, 121 somnia ... haec esse Democriti non docentis, sed -antis (Tusc. 2, 30 -are hoc quidem est, non docere). nat. deor. 1, 19 -ta magis quam inventa. fat. 46 *opp.* disputare (*cf. nat. deor. 1, 18* non disserentium philosophorum, sed somniantium; *v. gr.* εὐχὰς λέγειν, *e. g. Plat. rep.* 540^d *opp.* δυνατά).

appendix syntactica et stilistica ad II: **1** *accedunt praepos.*: **a**, ab *aliquo* (*sc. sine obi.; cum obi. inde a* PLAVTO *p. 826, 83. 827, 37. al.*): CIC. nat. deor. 1, 122 quid veneramur, quid precamur deos, ... quid -amus a deis immortalibus, quid vovemus? 3, 76 cum ter- andi a Neptuno patre habuisset *Theseus* potestatem (*cf. Eur. Hipp. 46* τρὶς εὔξασθαι, *888* ἀρὰς ... τρεῖς). apud *deos*: ITALA act. 26, 29 (cod. g). SCHOL. Cic. Bob. p. 111, 16. contra *aliquem* (adversus TERT. apol. 35, 13): SEN. benef. 6, 26, 1 inhumana ista ... animi natura est, c. eum -are, cui honeste deesse non possis (*cf.* 6, 27, 1 -as ...; hoc contra illum est). de (*indicat relationem; potius unde -etur* NOVELL., *adde* TERT. orat. 3 p. 182, 16): CIC. Pis. 46 haec ego semper de vobis expetivi, haec -vi, haec precatus sum. Att. 9, 9, 4 de Lanuvino ... -vi *eqs.* SEN. contr. 10, 2, 1 dubito quid de eventu huiusce iudici -em (exc.: quem -em eventum). QVINT. decl. 304 p. 193, 16. TERT. apol. 35, 7 haec Christianus tam enuntiare non novit quam de novo Caesare -are (novum Caesarem *var. l.; cf. Löfstedt, Krit. Bemerkungen 73*). NOVELL. Valent. 2, 2, 2 de nostris iudiciis. in *aliquid*: *p. 831, 82 sqq.* pro *aliquo* (salute FRONTO p. 78, 8 v. d. H.; *accedit obi.* Ov. fast. 1, 695 MART. 6, 25, 3 PLIN. paneg. 67, 6. 94, 2. *cf.* Ov. met. 11, 581): SEN. benef. 6, 35, 2 qui -at divitias alicui in hoc, ut illarum ipse partem ferat, quamvis p. illo videatur -are, sibi prospicit. FRONTO p. 44, 6 v. d. H. (p. 48 N.) *postea*: a dis ... petit; ... pro te precor. p. 78, 8 (p. 83 N.) pro Faustina ... deos appello; scio enim me p. tua salute -are ac precari. p. 79, 26 (p. 85 N.) p. amicis bene -es, ceteris bene velis; quae pro me precatus es, *eqs.*

2 *de modis pauca significantiora*: **a** *optativo q. d.* -em, -a(ve)rim, *cf.* velim (*usum explicare conatur Kroll, Glotta 7, 1916, 129 sq.*): VERG. Aen. 4, 24 mihi ... tellus, -em, prius ima dehiscat *eqs.* (SERV. auct.: pro 'velim'). HOR. sat. 1, 1, 79 horum semper ego -arim (-rem *var. l.*) pauperrimus esse bonorum. TIB. 1, 6, 74 non ego te pulsare velim, sed venerit iste si furor, -arim non habuisse manus. SVLPICIA Tib. 3, 17, 4 -arim. PHAEDR. 5, 3, 10 -em. QVINT. inst. 1, 1, 6 -verim. TERT. adv. Val. 5 p. 182, 15 -verim. ITALA act. 21, 13 (Tert. fug. 6, 9 scorp. 15) non modo vincula pati -verim, sed etiam mori *eqs.* (*gr.* ἑτοίμως ἔχω, *cod. d* volo, *Vulg.* paratus sum). *al.* **b** *coniunct. imperf.* -rem, *cf.* vellem: CIC. Phil. 2, 1 mihi poenarum illi plus quam -rem dederunt. Ov. epist. 16(17), 111 ut ... -rem fieri tua Troica coniunx, invitam sic me nec Menelaus habet. trist. 3, 8, 5 nunc ego iactandas -rem sumere pennas (*antea*: cuperem ... vellem). ITALA Phil. 1, 23 (Pacian. bapt. 6 Rufin. Orig. princ. 1, 7, 5) -rem dissolvi et cum Christo esse (*gr.* τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων, *Tert. patient.*

[Keudel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

9, 5 et al. cupio, *Vulg.* desiderium habens). Rvt. Nam. 1, 419 -rem verum complecti carmine nomen, sed *eqs.* **c** *indic. imperf. irreal.* -bam (*cf. Hofmann-Szantyr p. 327*): Itala Phil. 1, 23 (Aug. in epist. Ioh. 5, 4 *et* in psalm. 100, 6) -bam dissolvi *eqs.* (*v. supra sub b*).

CAPVT ALTERVM: *sec.* orare *sim. cum acc. vel sec.* εὔχεσθαι *cum dat. personae, a qua -atur (qui usus praeparari videtur p. 832, 49. 67. al.; acc. ut subi. enuntiati secundarii protractum sensit Norberg, Synt. Forsch. 260, 1):* *cum acc.*: Pap. Corp. 304, 2 (*saec. I–II*) -o deos ut bene valeas (CIL VI 15106, 8 -rem d., ut tale exsitum meum aliqui meorum faciat [*cf. Löfstedt, Peregr. Aeth. 238*]). Drac. laud. dei 2, 548 ut iam remearet ad auras aethereas, -at *tartarus* dominum *i. Christum.*

cum dat. (Char. gramm. p. 386, 18 B. -o diis et a diis. *sim.*: Diom. gramm. I 319, 30. Idiom. cas. gramm. IV 571, 35 *postea*: εὔχομαι τῷ θεῷ): Cassiod. hist. 7, 10, 11 valere vos -amus patri et filio *eqs.* (*Theodoret. 4, 9, 9* ἐρρῶσθαι ὑμᾶς εὐχόμεθα τῷ πατρί *eqs., cf. Lundström, Übersetzungstechn. Unters. 162*).

gerund. ˣ**optandus,** -a, -um. **1** *pro adi.*: **a** *de rebus passim inde a* Ter. Phorm. 164 *p. 828, 15.* **b** *de hominibus*: Cic. Phil. 8, 16 ego P. Clodium arbitrabar perniciosum . . ., tu . . . retinendum civem et -um. Q. Cic. pet. 7 competitores. Ivv. 6, 211. Lavrent. eleem. p. 109^{C} fratres dilectissimi et -i amici. **2** *n. plur. pro subst. inde a* Sall. Catil. 10, 2 (*?*). Iug. 64, 1.

p. p. p. ˣ**optātus,** -a, -um. *compar.* -ior, *superl.* -issimus.

Gloss. -us: εὐκταῖος. ἀσπάσιος. -a: votis desiderata. -ius: obtabilius (*cf. infra* Cic. Pis. 33).

1 *pro adi. fere i. q. desideratus, gratus*: **a** *posit. v. supra passim inde a* Ter. Eun. 605 occasionem . . . tantam, tam brevem, tam -am, tam insperatam amitterem? *iuxtapos.* gratus: Cic. Att. 3, 7, 1 fam. 5, 15, 1. *al.* dulcis: Cic. fam. 2, 1, 1.

b *compar.*: **α** *cum pron. neutr.*: Cic. div. in Caec. 7 quid est quod . . . sociis . . . -ius esse possit? (*antea*: gratius, *postea*: magis accommodatum). Phil. 5, 50 *antea*: carius, *postea*: dulcius. *al.* Catvll. 62, 30 quid datur a divis felici -ius hora? (*v. 20* crudelior, *26* iocundior). Caes. civ. 2, 32, 4 Sall. (?) rep. 2, 4, 3 Liv. 44, 39, 8. *al.* **β** *cum subst.*: Cic. Pis. 33 mihi . . . quaevis fuga quam ulla provincia esset -ior (*antea*: optandam, optabilius). fam. 2, 19, 2 mihi quaestor -ior optingere nemo potuit. Clavd. 21, 369 victoria. Theod. Mops. epit. in psalm. 72 praef. ad p. 477 successu (*antea*: praeter spem [*gr.* ἀπροσδόκητον]).

c *superl.* (*cf.* maxime -us Cic. Tusc. 5, 42 fam. 15, 10, 1. 15, 13, 1): **α** -issimum est *cum inf. vel cum pron. neutr.*: Cic. S. Rosc. 43 nonne -issimum sibi putant esse filios suos rei familiari maxime servire? Verr. II 2, 99 dom. 63. *al. apud* Cic. **β** *cum subst.*: *de rebus*: Cic. Cluent. 192 hoc sibi -issimum spectaculum. Mil. 52. Phil. 14, 16 nuntii et litterae (fam. 2, 19, 1 Avr. Fronto p. 55, 5 v. d. H. = p. 60 N.). Att. 7, 5 otium (*cf.* Oros. hist. 3, 2, 1 quiete). fam. 11, 18, 2 pace. *al.* Caes. Gall. 6, 42, 3 beneficium. Apvl. met. 9, 27, 1 occasionem. *al.* *de hominibus*: Cic. p. red. in sen. 1 mihi fratrem -issimum, me fratri amantissimo . . . reddidistis. Phil. 13, 8 probatissima uxor, -issimi liberi. Paneg. 10, 14, 3 principem. *in appellatione* (*in epistulis*): Cic. fam. 14, 5, 2 mea suavissima et -issima Terentia. ad Q. fr. 2, 6, 2 mi optime et -issime frater. Avr. Fronto p. 13, 18 v. d. H. (p. 17 N.) mihi carissime, dulcissime, magister -issime, amice desiderantissime. Pavl. Nol. epist. 7, 1. Epist. pontif. 229 Migne 8, 1396^{C} -issime Athanasi (*gr.* ἐπιπόθητέ μοι).

2 *pro subst.*: **a** *neutr.* (*maxime plur.*): **α** *fere i. q. res optatae* (*fort. etiam* Plavt. Capt. 355): Plavt. Asin. 624 dabunt di quae velitis vobis. :: noctem tuam . . . velim, si -a fiant. :: . . . :: tibi equidem, non mihi opto. Persa 629 -a ut eveniant, *eqs.* Rud. 1194 Caecil. com. 176. Ter. Haut. 611 -a loquere. Mat. Cic. fam. 11, 28, 8. Catvll. 64, 328 -a maritis. *et saepius.* **β** *fere i. q.* voluntas, vota, preces *sim.* (*quae nonnumquam iuxtaponuntur; cf.* Synon. Cic. p. 416, 30 ex -o, ex sententia, ex voluntate): Cic. leg. agr. 1, 1 -a furiosorum (*opp.* cogitata sapientium; *antea*: vinolentorum somnia, *opp.* consilia siccorum). Pis. 46 praeter -um meum, sed valde ex voluntate. nat. deor. 1, 36 neque in precibus neque in -is neque in votis. off. 1, 32 ex tribus . . . -is . . . hoc erat tertium, quod de Hippolyti interitu . . . optavit *Theseus. al.* Verg. catal. 9, 63 -is plus iam procedimus ipsis. *al.*

? **b** *fem. de herba*: Ps. Diosc. Vind. 3, 153 p. 160, 14 ὀνοβρυχίς· . . . Ῥωμαῖοι ὀπτάτα (ὀπατά *var. l.*), οἱ δὲ βραχιολάτα, . . . οἱ δὲ ἰουγκινάλεμ (*v.* iuncinalis).

adv. **optātē.** [*falso pro* optatae *olim* Lampr. Alex. 58, 1.]

non nisi in explicando adv. q. e. optato: Don. Ter. Andr. 505, 2 ('falso') vocalitatis causa sic dixit, ut sedulo, optato, certo quam false sedule, -e, certe (*inde* Gloss. V 537, 63 optato: -e [*corr. Goetz ex* obtate: obtare], ex voto).

adv. **optātō.** *compar.* -ius Cic. fam. 5, 12, 6 (*nisi adi.*). *explicatur per adv. q. e.* optate (*v. supra*). *i. q. modo desiderato, exspectato sim.* (*vergit ad notionem q. e. libenter* Facvnd.): Plavt. Amph. 658 me uxori exoptatum credo adventurum; . . . med illi expectatum -o venturum scio (Cic. Att. 13, 28, 3 mihi -o veneris. *cf.* Ter. Andr. 533 -o advenis [Don.: adverbium est. Schol. Ter. p. 87, 13 secundum quod optabam]. Comm. instr. 2, 12, 12 rex adest -o). Verg. Aen. 10, 405 -o ventis aestate coortis (Serv.: id est ex voto: per aestatem enim venti frequenter optantur et quasi contingere videntur ex voto). Pavl. Nol. carm. 17, 55 donec -o patriam vehatur laetus ad urbem. Facvnd. defens. 1, 5 p. 552^{C} quod . . . -o suscipiens, sic . . . rescripsit *eqs.* (*antea*: gratanter).

deriv.: optabilis, optatio, optativus, optator. *?* optatus, -us.

compos.: ad-, co-, de-, ex-, prae-, red-, superopto. *cf.* inoptandus. in-, peroptatus.

[**optostrotum** *quidam falso pro* orthistrotum.]

⟨pa⟩rentes ut possunt fletus †**optu** tib⟨*?*⟩ Inscr. Notiz. Scavi 1924 p. 351 n. 3. *obscurum.*

optum *et* **optius** *ut posit. et compar. deficientes superlativi q. e.* optimus *affert* Varro ling. 8, 76. [*vix recte trad.* optior: Apvl. Plat. 2, 7 bonus *dominatus agrorum* optimis -r (bonis optima portio *Hildebrand*).] *Keudel.*

optumē, optumus *v.* bonus (bene).

1. optus *v.* optum.

[**2. optus,** ὀπτός *afferunt quidam per errorem ex* Plin. Val. 1, 37.]

? **opū,** *gr.* ὅπου. Peregr. Aeth. 13, 4 quae ecclesia . . . appellatur graeco sermone -u Melchisedech; nam hic est locus, ubi optulit Melchisedech *eqs.* (*sim.* 15, 5; *sic interpr. Heraeus, aliorum conatus promptius adnotat Prinz*).

opula, -ae *f.* [*vix conferas nomen arboris* opulus. *Sch.*] *i. q. leucoion*: Ps. Diosc. Vind. 3, 123 p. 134, 12 λευκόϊον· οἱ δὲ βασίλειον, Ῥωμαῖοι ὄπουλα ἄλβα.

†**opulato** (ocul- *?*): praesenti[s] ut apulis (ocul- *?*) Gloss.^{L} IV Ps. Plac. o 17. *cf. p. 440, 70.* *W.*

opulēns, -entis *adi.* (*compar.* -ior *et superl.* -issimus *v. s. v.* opulentus). [*v.* opulentus. *Sch.*] Ps. Asper gramm. suppl. 57, 12 vehemens, -s, prudens . . ., quamlibet participiis similia videantur, nomina sunt. *scribitur* -poll- Not. Tir. 41, 21 (*inter* pollens *et* lucuples), -pol- Gloss. IV 418, 8. Gloss.^{L} I Ansil. op 267 dives, abundans. 268 opibus plenus, id est divitiis (*cf.* Gloss. IV 418, 8 divis id⟨est⟩ opibus plenus). *legitur adi. inde a* Sall., Apvl., *sed adv. inde a* Plavto, Sall.; *cf. p. 836, 76 sqq.*

i. q. opulentus (*accedit abl.* Ivl. Val. 2, 15, Prvd., Salv. eccl., *gen.* Ps. Ambr. apol. Dav.): **1** *de rebus*: Sall. Iug. 69, 3 civitas magna et -s (Avien. ora 270 multa et -s c. aevo vetusto, nunc egena, nunc brevis. *cf.* Ivl. Val. 2, 15 viris *et* . . . his omnibus, quae sint multitudini necessaria, -s et abundans *urbs* [*Hist. Alex. M. I p. 69, 24 Kr.* πολύπυρος . . . πολύανδρος]. 3, 22 oppidum . . . -s sane et abundans. Avien. orb. terr. 1070 Tyrus [*Dionys. perieg. 911* ὠγυγίην]). Apvl. met. 8, 15, 5 castellum. Socr. 4 p. 128 munere. 22 p. 171 omnia adfluentia, omnia -ia (*opp.* inops, egenus, pauper). Avien. orb. terr. 1255 vita (*Dionys. perieg. 1057* ἄσπετον ὄλβον). Avson. 209, 5 p. 65 P. senectus. 289, 6 p. 146 moneta. Prvd. perist. 11, 218 muneribus . . . -s *templum* (*sec. Verg. Aen. 1, 447* donis opulentum). Salv. eccl. 1, 4 turbis -s, fide pauper *ecclesia* (*postea*: ditior . . . egentior). Ps. Orig. tract. 16, 16 B. rerum. Clavd. Mam. anim. 3, 15 -s negotium et dites causae ad dicendum proliciunt. Ven. Fort. Mart. 4, 602 pietas.

2 *de hominibus* (*deo* Ps. Ambr.; *pro subst. l. 54 sqq.*): Apvl. met. 10, 19, 3 matrona . . . pollens et -s. Avson. 319, 7 p. 22 P. non -s nec egens . . . egi. Ambr. exc. Sat. 1, 56 neque ut -s exultavit in divitiis ([*cf. Vulg. Ier. 9, 23* non glorietur dives in divitiis suis]. *opp.* pauper *ut*: Ps. Hier. epist. 41, 7 p. 284^{C} Tract. Pelag. 3 p. 52. p. 55). Tract. Pelag. 3 p. 54 *antea*: paupertate . . . divitiis. Salv. gub. 6, 44 si -es essemus ac splendidi (*opp.* mendici). *de deo*: Ps. Ambr. apol. Dav. II 3, 20 p. 369, 6 non avarus munerum . . ., sed -s largitatis.

adv. **opulenter** (*compar. et superl. v. s. v.* opulente). Ps. Asper gramm. suppl. 55, 20 *sunt adverbia quae in r litteram exeunt*: -r, abundanter, *eqs.* Gloss.^{L} IV Ps. Plac. o 7 (*explicatur* opipare).

i. q. copiose, large, abundanter: Plavt. Caec. frg. 3 spectavi ludos magnifice ⟨confectos⟩ (*add. Leo, cf. Liv. 1, 35, 7 s. v.* opulente) atque -r. Sall. Iug. 85, 34 neque illos *i. milites* arte colam, me -r. Itala Tit. 3, 6 (Hier. *ad l.* p. 592^{C}) quem *spiritum sanctum* effudit super nos -r (*gr.* πλουσίως, *Vulg.* abunde, *explicat Hier.* abundanter et large, *Aug. epist. 177, 4* ditissime). Filastr. 95, 3 fructus exhibet -r *terra.*

cf. opulesco.

opulentē *v.* opulentus.

ˣ**opulentia,** -ae *f.* *ab* opulentus. *de origine*: Avg. *infra* (*sim.* Isid. orig. 20, 2, 4; *cf. Varro ling. 5, 92 s. v.* opulentus). *scribitur* -let- Inscr. christ. Diehl 2014, 4. -pol- Gloss. IV 418, 9. 546, 2 *cod. a, c.* *plur.*: Plavt. Trin. 490 Gell. 20, 5, 8. Itala psalm. 48, 7 (cod. 136 Cas.). Vran. epist. 9 p. 864^{C}. *de notione*: Avg. beat. vit. 4, 31 (*opponitur divitiis paupertas, egestati plenitudo*) quamvis . . . Sallustius (*p. 835, 16*) . . . egestati opposuerit -am, tamen accipio istam plenitudinem. 4, 32 -am si discutias, invenies eam nihil aliud tenere quam modum (*opponitur abundantiae*); nam non nisi ab ope dicta est -a. Gloss. πλοῦτος. εὐπορία. εὐδαιμονία. Gloss.^{L} I Ansil. op 269 abundantia. 270 potentia. 271 divitia⟨e⟩. *legitur apud* Plavtvm *bis,* Cic. *semel* (inv. 1, 102, *ubi trad.* opulentam), *frequentius inde a* Sall., *saepius apud historicos; ceterum in poesi non nisi apud*

[Keudel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Verg. *semel*, Ov. *semel*, Avson., Prvd., Clavd. *al.* [*versu interpol.* Plavt. Bacch. 519ᵃ *codd. praeter A. dub. trad.* Nep. Chabr. 3, 3 (*ut glossema del. Scheffer, Malcovati*).]

i. q. *status opulenti* (*vel eius opes, maxime per plur.; per prosopopoeiam de dea infra l. 43*; est -a *cum inf.* Prvd. c. Symm. 2, 114, usque ad -am Paneg. 3, 14, 2): **I** *magis respiciuntur divitiae sim.* (*syn. vel iuxtapos.*: divitiae Cvrt. 5, 6, 2 Firm. err. 17, 2, opes Plavt. Trin. 490 Cvrt. 3, 13, 11. 5, 6, 2 Plin. nat. 6, 89, copiae Gell. 20, 5, 8; *opp.* egestas Sall. Catil. 52, 22 Flor. epit. 3, 12, 12, inopia Ambr. in Luc. 2, 42; *saepius cum respectu luxuriae, cf. iuxtapos.* luxuria Sen. dial. 9, 95 Cvrt. 3, 11, 20 Plin. nat. 33, 149, luxus Cvrt. 3, 11, 23): **A** *sc. opes hominum* (*accedit gen. personae* Ov. Pont. 4, 3, 37 Paneg. 3, 26, 1. *al.*; *urbis* Plin. nat. 37, 92): **1** *variorum*: Plavt. Rud. 12 ut quemque adiuvet (*sc. Iuppiter*) -a (*an nom., de dea ut l. 43 infra?*). Sall. Catil. 52, 22 habemus luxuriam atque avaritiam, publice egestatem, privatim -am (*cf.* Plin. nat. 34, 13 privata -a [*spectat ad ostia aerata*]). Sall.(?) rep. 2, 7, 6 virtutem -a vincit. 2, 7, 10 neque consul ex -a, verum ex dignitate creetur. in Tull. 4 -am istam ex sanguine et miseriis civium parasti. Plin. nat. 17, 6 tam recens est -a (*spectat ad columnas marmoreas Crassi*). Flor. epit. 3, 12, 12 *opp.* egestatem. *al.* **2** *regum sim.*: Sall.(?) rep. 2, 7, 5 audivi, qui reges, quae civitates et nationes per -am magna imperia amiserint, quae per virtutem inopes ceperant. Ov. Pont. 4, 3, 37 divitis audita est cui non -a Croesi? Liv. 26, 21, 7 regiae . . . -ae ornamenta (Sen. dial. 9, 9, 5 r. -ae monimentum *sc. bibliotheca Alexandrina* [*postea*: luxuria]. Cvrt. 5, 6, 2 urbes refertas -a r. [*postea*: divitiae . . . opes]). Cvrt. 3, 13, 11 vehicula . . . ingentis -ae plena (*antea*: opes regiae). 5, 2, 9 cum donis regalis -ae (Ivst. 2, 14, 6). Tac. ann. 14, 31, 1 rex Icenorum . . . longa -a clarus. Gell. 20, 5, 8 copiis atque -is *Alexandri*. Paneg. 3, 26, 1 imperatoris. Capitol. Pius 7, 5 *opp.* parsimonia. *al.* **3** *gentium, civitatium, regnorum sim.* (*v. etiam l. 22*): Cvrt. 3, 3, 13 -ae barbarae (8, 1, 11. *v. etiam l. 72*). 5, 10, 9 Bactra . . . exceptura eos bonis (*vulgo*, donis *trad.*) et -a, animis quam concipere non possunt (*cf. infra l. 54*). 8, 9, 19 *Indorum*. Plin. nat. 33, 149 externam (*postea*: luxuria). 37, 92 Carthaginis Magnae. Tac. hist. 1, 51, 4 prout -a civitatibus erat (*cf.* 4, 63, 2 invisa civitas -a auctuque). Flor. epit. 1, 16, 7 *Samnitium* gentem, si -am quaeras, . . . *armis* usque ad ambitum ornatam. Paneg. 3, 14, 2 usque ad -am abundantiamque . . . urbem *Romam* refersit. *al.*

B *sc. opes deorum* (*et de ipsa dea; in lusu verborum* Plavt.): Plavt. Trin. 490 di divites sunt, deos decent -ae et factiones (*497* factiones atque opes). *per prosopopoeiam de ipsa dea* (*v. etiam supra l. 14*): Prvd. psych. 202 edita cuius (*i. Spei*) et suspensa ab humo est -a divite regno. Mart. Cap. 1, 47 Iovis Secundani et Iovis -ae Minervaeque domus illic (*i. in tertia caeli regione*) sunt constitutae (*de Iovis -a parum constat, v. Weinstock, Journ. Rom. Stud. 36, 1946, 109; cf. autem similes prosopopoeias priscae aetatis, de quibus v. Latte, Röm. Rel. 55 sqq.*).

C *sc. opimitas, magnificentia rerum* (*accedit gen. passim*): **1** *corporearum*: **a** *variarum* (*praevalente respectu pretiosi ornatus, apparatus sim.*): Liv. 10, 38, 2 omni -a insignium armorum bellum adornaverant (*cf.* Cvrt. 3, 2, 12 fulget *exercitus Darei* armis et -a, quantam . . . animis concipere non possunt [*per eandem hyperbolen supra l. 34*]). Cvrt. 3, 11, 20 omni . . . -a ditia *castra Darei* (*postea*: ingens auri argentique pondus, non belli sed luxuriae apparatum). 3, 11, 23 tabernaculum *Darei* . . . omni luxu et -a instructum. Plin. nat. 2, 159 *de ipsis terrae thesauris effossis* (*item* 6, 89 *ubi antea*: opes). 2, 207 metallorum -a tam varia, tam dives, tam fecunda tot saeculis suboriens. Tac. hist. 2, 4, 1 spectata -a *templi Veneris* donisque regum (*de templo Iudaeorum*: 5, 8, 1 immensae -ae templum. Oros. hist. 6, 13, 1 templi -a. Mvtian. Chrysost. hom. 17, 1 p. 345/6 [*gr.* πολυτελείας]). Ivl. Val. 1, 3 pinacis (*antea*: auro . . . et ebore variatum pretium; *gr. non resp., cf. autem Hist. Alex. M. I p. 4, 17 Kr.* πίνακα πολυτίμητον). Schol. Cic. Bob. p. 135, 29 ludorum (*cf. Cic. Sest. 116* ludos apparatissimos magnificentissimosque). *ipsarum divitiarum* (*cf. l. 58*): Hil. trin. 12, 44 (*in imag.*) incorruptorum thesaurorum -am subministret *Sapientia*. Cod. Theod. 16, 2, 6 facultatum. Vran. epist. 9 p. 864ᶜ -as divitiarum. **b** *epularum sim.*: Liv. 45, 32, 11 epulae . . . legationibus paratae et -a et cura eadem. Cvrt. 8, 4, 22 barbara -a convivium . . . instruxerat (8, 5, 9 exornari). Prvd. tituli 148 aeternae tanta est -a mensae. *in imag.*: Greg. M. moral. 13, 16 fideles suos praedicationis suae -a pascebat *ecclesia*. **c** *terrae, fructuum sim.* (*cum respectu ubertatis, fertilitatis*): Firm. err. 17, 2 -am terrae divitiasque. Prvd. cath. 3, 56 *de opibus ruris*. Avg. gen. ad litt. 5, 23 p. 168, 1 fructuum. Evstath. Basil. hex. 5, 6, 16 illius arboris . . . -am fructuosam (*gr.* τὸ πολύκαρπον).

2 *incorporearum*: **a** *t. t. rhet.* (*de opimo genere orationis*): Apvl. apol. 95, 5 *in oratione Aviti* nec parsimoniam Salustius *requirat* nec -am Cicero. Avson. Symm. epist. 1, 32, 3 Tullianam. Clavd. 17, 21 linguae *Theodori*. Sidon. epist. 5, 5, 2 Arpinatis -am loquacitatemque. **b** *vario usu*: Itala Rom. 2, 4 (Cypr. patient. 4 testim. 3, 35) -a bonitatis *dei* (*gr.* πλούτου, *Vulg.* divitias *ut*: Eph. 3, 16 [Ps. Vigil. Thaps. trin. 12, 105 rec. II] -am gloriae suae). Ambr. in Luc. 2, 42 propter te inopia, in se -a (*ad II Cor. 8, 9* ut illius inopia divites essetis). Avg. civ. 5, 18 p. 224, 3 D. mentium vera -a *deus*. 9, 7 p. 377, 17 beatitudinis. Leo M. serm. 40, 4 bonae voluntatis (*opp.* tenui facultate). Boeth. arithm. 1 praef. p. 3, 10 Graecarum -a litterarum. Epiphan. Avell. p. 744, 14 benedictionis (*antea*: largitatem). Greg. M. moral. 13, 17 doctrinae. 20, 24 virtutum. Dionys. Exig. epist. ad Eugipp. p. 345ᶜ eruditionis.

II *praeter divitias comprehendi videntur facultates, potestas, auctoritas e divitiis ortae* (*resp.* δύναμις Itala; *exempla certiora attulimus, minus certa sub I invenies; accedit gen. rei* Sall. or. Cottae, Verg., *personae* Tac. ann. 4, 55, 3): Cic. inv. 1, 102 quod taetrum, crudele, nefarium, tyrannicum factum esse dicamus per vim, manum, -am (*vulgo*, opulentam *trad.*). Sall. Catil. 6, 3 postquam res eorum . . . satis prospera satisque pollens videbatur, . . ., invidia ex -a orta est. 52, 9 -a *rei publicae* neglegentiam tolerabat (Sall. [?] rep. 2, 1, 3 quantum . . . armis viris -a posset r. p.). or. Cottae 14 pacis -am quaeritis, cum omnes provinciae, regna . . . aspera aut fessa bellis sint. Nep. Cim. 2, 5 Thasios -a fretos . . . fregit. Verg. Aen. 7, 262 non vobis . . . divitis uber agri Troiaeve -a derit (Clavd. Don. *ad l.* p. 43, 6 ex Troiana -a nihil vos . . . perdidisse). Plin. nat. 3, 125 Melpum -a praecipuum. Tac. ann. 2, 60, 3 priorem -am *sc. Aegypti* complexae *litterae hieroglyphae*. 4, 55, 3 Lydorum. Itala psalm. 48, 7 (cod. 136 Cas.) confidentes super -as suas (*gr.* δυνάμει, *Vulg.* virtute, *Hier. psalt. sec. Hebr.* fortitudine). Avson. 286, 4 p. 145 P. vetus . . . -a *sc. Byzantii*. Prvd. c. Symm. 2, 114 *perenni largitori* propria est -a numquam desinere idque homini dare quod non desinat umquam (*118 opp.* pauper et infirmus).

opulentitās, -ātis *f.* *ab* opulentus (*cf.* luculentitas *Caecil. com. 71*). *i. q.* *opulentia* (Non. p. 146, 11 -s pro opulentia [*affert locos infra cit.*]): Plavt. Mil. 1171 te . . . ita volo adsimulare, . . . quasi . . . eius -em reverearis, et simul formam, amoenitatem illius . . . conlaudato. Caecil. com. 186 -e nostra sibi iniuriam factam (faciam *trad.*).

opulentō, -āre. *ab* opulentus. *i. q.* *opulentum reddere, ditare* (*aliquem vel aliquid aliqua re*): Hor. epist. 1, 16, 2 ne perconteris, fundus meus . . . arvo pascat erum an bacis -et olivae. Colvm. 8, 1, 2 *avibus* familiarem focum mensamque pretiosis dapibus -ent *villaticae pastiones*. Frg. Vat. 249, 1 ortus (*i. posteros et maiores*) suos praesenti munere -at (Sidon. epist. 3, 1, 3 *divinitas non distulit* religiosam devotionem centuplicatis -are m. [*postea*: largietur]). Sidon. epist. 9, 13, 5 vers. 18 -et . . . colore vellus *purpura*. Lavrent. eleem. p. 108ᶜ inopes *Christus* (*postea*: fecisset . . . divites).

***opulentus,** -a, -um. [*ab* 1. ops. *Sch.*] *de origine* (*v. etiam l. 66*): Varro ling. 5, 92 -us ab ope, cui eae *i. opes* opimae. Fest. p. 186 *omnes opes humano generi terra i. Ops tribuit*; ergo et -i dicuntur terrestribus rebus copiosi (*cf. lusum verborum Plautinum p. 838, 6. 40*). p. 190 'ops' antiqui dicebant quem nunc '-um', ut testimonio est . . . ei contrarium 'inops'. Char. gramm. p. 395, 5 B. -us ab opibus. *scribitur* -pol- *in var. l.* Cvrt. 4, 1, 38 Gloss. IV 545, 61. 546, 1. *compar. et superl. inter* -us *et* opulens *ambiguos usitatiori voci tribuimus; legitur compar.* -ior *inde a* Plavto (*bis*), Cic. (*bis*), Hirt. (*semel*), Sall. (*bis, et semel in* Sall. [?] rep.), Hor. (*semel*), Liv. (*septies*); *superl.* -issimus *inde a* Plavto (*semel*), Cic. (*septies*), Bell. Afr. (*semel*), Sall. (*bis*), Nep. (*semel*), Liv. (*29 locis*), *saepius cum affectu praedicationis, admirationis sim., cf.* tam -us Liv. 23, 45, 10. 25, 15, 19. 25, 24, 13. 45, 34, 14. 45, 39, 4 Gell. 6, 3, 54 Ivst. 2, 3, 10, tam . . . -issimus Clavd. Don. Aen. 1, 655 p. 128, 23, valde -us Peregr. Aeth. 18, 1 Vvlg. iud. 18, 9.

de notione et differentiis (Varronem *et* Fest. *v. supra*): Synon. Cic. p. 420, 22 dives. locuples. copiosus. -us. abundans. affluens. p. 438, 6 prolixus. profluens. praestans. abundans. copiosus. largus. liberalis. -us. indulgens. Diff. Suet. p. 307, 17 Roth inter potentem divitem locupletem pecuniosum beatum et -um: . . . (23) -us est, qui indulgentia fortunae propter delicias lentior est, ideo -us opum indulgentia lentus. Diff. gramm. suppl. 277, 17 inter divitem et honestum et pecuniosum et locupletem et -um (*BC*, opulentem *A*) et beatum hoc interest, quod . . . -us *dicitur* his omnibus (*i. auro, pecoribus, agris*) plenus (*item* Isid. diff. app. 15 *addens*: tamquam opibus eminens). Diff. ed. Beck p. 42, 5 inter beatum et -um et copiosum et divitem et locupletem et fortunatum et honestum: . . . -us *dicitur* qui opes suo labore quaesitas habet. Gloss. -us: εὔπορος, εὐθαλής. πλούσιος. dives. abundans. -um: divitem. divitiis plenum. -ior: πλουσιώτερος. -issimus: πλουσιώτατος. Gloss.ᴸ Corp. o 199 -am: perpinguem (*ad* Vvlg. iud. 18, 9?). *legitur apud* Plavtvm *14 locis* (*adverbio* opulenter *utitur semel*), Enn. *quater*, Caecil. *semel*, Cic. *17 locis, singulis locis apud* Catvllvm, Lvcr., Varronem, Caes., Hirt., Bell. Afr., *apud* Sall. *decies* (*primus utitur adi. pos.* opulens), Nep. *semel*, Verg. *bis*, Hor. *bis*, Liv. *73 locis, inde maxime in prosa oratione, saepius apud script. hist.; ceterum cf. tabulam vol. V 1, 1588.*

i. q. *opibus instructus, dives, plenus sim.* (*pro subst. masc. sing. et plur. p. 837, 4. 838, 42, neutr. plur.* Cvrt. 5, 9, 16. Itala

[Keudel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

psalm. 73, 20 [cod. 136 Cas.], *fort. sec. hebr.*): **I** *non indicatur, qua re*: **A** *magis respiciuntur divitiae sim.*: **1** *de eis, qui (quae) divitias sim. habent, possident sim.*: **a** *de hominibus*: **α** *privatis (pro subst.* PLAVT. *quater,* CAECIL., CIC. *al.*): PLAVT. Amph. 166 -o homini . . . servitus dura est, . . . miser est divitis servos (Aul. 461 qui cum -o pauper h. coepit rem habere. AVG. civ. 21, 27 p. 545, 27 D.). Aul. 247 si -us it petitum pauperioris gratiam *eqs.* 479 si idem faciant ceteri -iores, pauperiorum filias ut indotatas ducant uxores (*489 syn.* divites). Persa 565 leno . . . -ior. Trin. 469 *et* 473 *si in cena populari* -us tibi par . . . obvenerit . . ., edisne an incenatus cum -o accubes? 493 *opp.* mendicus. CAECIL. com. 172 -o famam facile occultat factio (*opp. 170* pauper). CIC. off. 2, 70 si -um fortunatumque defenderis, . . . sin autem inopem *eqs.* (*antea*: tenuis). HOR. carm. 3, 24, 1 intactis -ior thesauris Arabum et divitis Indiae. SEN. benef. 1, 8, 2 iuvenum -orum (*antea*: pauper). *al.* *de opibus spiritualibus* (*cf. infra p. 839, 45 et 57*): VAL. CEM. hom. 6, 8 ille ad caelos -issimus pergit, qui a se pompam temporariae vanitatis excludit. MVTIAN. Chrysost. hom. 18, 3 p. 355/6 nihil -ius eo, qui paupertatem sponte deligit (*gr.* πλουσιώτερον).

β *regibus sim.*: CIC. Tusc. 5, 101 Sardanapalli, -issimi Syriae r. (*cf. 102* divitiae . . . paupertas). off. 2, 82 a r. -o *i. Ptolemaeo* vir summus *i. Aratus Sicyonius* facile impetravit, ut grandi pecunia adiuvaretur. SEN. contr. 2, 1, 7 ille Croesus inter reges -issimus (*agitur de bonis paupertatis*). SVET. Vesp. 4, 3 *de Vespasiano. al.*

b *de oppidis, urbibus, regnis sim.* (*n. plur. pro subst.* CVRT. 5, 9, 16; *iuxtapos.* plenus CAES., refertus CIC. rep., florens LIV. 1, 3, 3 VAL. MAX.; *saepius dubium, an respiciatur et apparatus bellicus sim., cf. p. 839, 2 et Varro ling. 5, 141* oppidum ab opi dictum, quod munitur opis causa ubi sint, *et quae adnotaverunt Goetz-Schoell ad l.*): ENN. scaen. 287 Athenas anticum -um oppidum (CAES. civ. 3, 80, 6 ad sublevandam omnium rerum inopiam potiri o. pleno atque -o. BELL. Afr. 25, 2 Cirtum, o. -issimum eius *Iubae* regni. SALL. Iug. 75, 1 *Thala* o. magnum atque -um, ubi plerique thesauri *eqs.* LIV. 1, 2, 3 *Caere. al.*). CIC. rep. 2, 44 Suessam Pometiam, urbem -am refertamque (LIV. 1, 3, 3 florentem . . . atque -am u. *Lavinium.* 2, 63, 6 u. Antium . . . -issimam. *et saepe*). nat. deor. 3, 81 -issumae et beatissumae civitatis *Syracusarum* (LIV. 28, 22, 1. VAL. MAX. 1, 1, 1 florentissima tum et -issima c. *Roma.* SEN. clem. 1, 19, 8 -a c. copia bonorum omnium abundat. *al.*). SALL. Iug. 54, 6 loca Numidiae -issuma (SEN. Herc. f. 332 *urbis Thebanae*). LIV. 7, 2, 13 hanc vix -is regnis tolerabilem insaniam *ludorum* (*cf.* 32, 21, 19 partem -issimam regni. *item* 37, 53, 22). 31, 30, 8 terram Atticam . . . exornatam quondam -amque. 32, 33, 12 imperium. SEN. dial. 9, 2, 13 regio (CVRT. 6, 9, 22. *cf.* 5, 9, 16 intactae regionis -a). *al.*

2 *de eis, quae divitias praebent, in se continent vel quovismodo ad opulentiam spectant (quae difficilius distinguuntur; fortasse quaedam ad 1 respiciunt, e. g.* PLAVT. Cist. 515 LIV. 23, 49, 4 PRVD. *p. 838, 30*): **a** *de corporeis; opulentia constat magis*: **α** *opimitate ipsorum, amplitudine sim.* (*syn. vel iuxtapos.* dives LIV. 21, 43, 9, opimus LIV. 45, 39, 4, praescatens GELL.; *opp.* tenuis AVG., faeneus ANON. Vales.): PLAVT. Bacch. 96 tu facito opsonatum nobis sit -um opsonium (*cf.* SEN. Oed. 691 dapes. HIER. epist. 22, 9, 4 mensa. RVFIN. Orig. in gen. 16, 4 p. 141, 15 convivia. *in imag.* HIER. epist. 100, 4, 1 -um virtutum convivium). CIC. Sest. 93 gazis. LIV. 10, 39, 4 praeda (FLOR. epit. 2, 2, 2. 2, 2, 31 APVL. met. 9, 19, 1 OROS. hist. 1, 15, 5. *cf.* LIV. 45, 39, 4 tam opimae praedae, tam -ae victoriae spoliis. AMPEL. 18, 13 triumphum). 21, 43, 9 -a . . . ac ditia stipendia. 23, 49, 4 aerario (EVTR. 8, 8. AVG. civ. 5, 12 p. 217, 2 D. *opp.* tenues res privatae. ANON. Vales. 12, 60 *opp.* faeneum). SEN. epist. 23, 5 *de metallis.* CVRT. 8, 6, 26 -is bonis . . . donat. SVET. Aug. 30, 2 donis (OROS. hist. 6, 15, 15. *cf.* SPART. Carac. 4, 2 munus [IVST. 24, 6, 10]. COD. Iust. 8, 53, 34, 4[b] [*a. 529*] *donationem*). *al.* *translate (per ironiam)*: GELL. 14, 6, 5 librum (*opp.*: paupertinas litteras; *antea*: doctrinae omnigenus . . . praescatentem).

β *pretio materiae adhibitae, magnifici ornatus sim.*: CATVLL. 64, 43 *Pelei* sedes, quacumque -a recessit regia, fulgenti splendent auro atque argento. SEN. Herc. f. 239 adortus nemoris -i domos aurifera . . . spolia serpentis tulit. Phoen. 604 trahens -a Pactolus vada inundat auro rura. dial. 7, 25, 1 pone in -issima me domo, pone ⟨ubi⟩ aurum argentumque in promiscuo usu sit (PORPH. Hor. carm. 2, 12, 24 'plenas *domos*' pro -is dictum est. AMM. 14, 1, 4. 29, 1, 19. *cf.* STAT. Theb. 1, 570 tecta). STAT. Theb. 6, 206 ditantur flammae *rogi Archemori gemmis, argento, auro*; non umquam -ior . . . cinis. APVL. flor. 15, 5 donarium deae (AVR. VICT. Caes. 35, 7). IVL. VAL. 1, 50 tripodam (*gr. non resp.*). **γ** *ubertate, fertilitate sim.* (*iuxtapos.* laetissimus AMM. 24, 6, 3, fecundus SALV., *syn.* pinguis ITALA; *v. etiam p. 839, 42*): LIV. 9, 36, 11 -a (opulentia *var. l., cf. autem* 9, 36, 13 *p. 839, 41*) Etruriae arva. 37, 19, 7 agrum (CVRT. 7, 8, 23. AMM. 24, 6, 3 *postea*: laetissimo). SEN. Tro. 1021 rura. ITALA gen. 49, 15 (Lugd.) *terra* ([*gr.* πίων, *Ottob.* pinguis, *Vulg.* optima]. VVLG. iud. 18, 9 valde -am et uberem [*gr.* ἀγαθή]. SALV. gub. 7, 85 fecundam -issimam). AMM. 24, 7, 6 alimenta . . . -is suggerentibus locis. CLAVD. DON. Aen. 3, 210 p. 295, 13 litus. COD. Theod. 11, 1, 10 -as desertasve centurias. **δ** *magno numero* (*addi possunt fortasse quaedam sub α allata*): LIV. 33, 41, 9 minus -o agmine (*antea*: magna vis hominum). SEN. Thy. 226 *aries* ductor -i gregis. CHRYSOST. hom. V 912[B] conventus . . . -ior congregatur.

b *de incorporeis (per prosopopoeiam de dea Ope* PLAVT.): **α** *variis (varia ratione ad opes vel opulentiam relatis)*: PLAVT. Cist. 515 Ops -a (*sc. opes tribuens? cf.* FEST. *p. 836, 47*). CIC. rep. 1, 3 rapimur ad opes augendas generis humani studemusque . . . tutiorem et -iorem vitam hominum reddere (IVST. 38, 9, 4). SALL. (?) rep. 2, 5, 8 res militaris (*sc. opes afferens, antea*: inopia, . . . opes. *cf.* TAC. hist. 2, 80, 3 militiam). LIV. 3, 57, 7 res *Latinorum Hernicorumque* haud -ae erant (*sc. florentes, abundantes ut*: GELL. 13, 24, 1 publicis iam privatisque -is rebus. AVG. civ. 5, 18 p. 227, 16 D. rem publicam . . . -issimam atque ditissimam, ipsi . . . pauperes [*vix ad 1b*]. OROS. hist. 4, 6, 27). SEN. benef. 6, 30, 3 -a felicitas (*sc. in opulentia viventium*). LAVS Pis. 108 possesso mens est -ior auro (*sc. est maior opulentia quam aurum*). TAC. hist. 2, 32, 2 ipsis omnia -a et fida (*postea*: publicas privatasque opes et . . . pecuniam). VVLG. Is. 32, 18 in requie -a (*gr.* μετὰ πλούτου, *cf. Hier. ad l.* in tabernaculis eorum sint divitiae). RVFIN. Clement. 2, 59, 1 qui -ioris est gloriae (*sc. gloriam maioris opulentiae habet; opp.* pauper). 2, 59, 5 -ioribus . . . pollicitationibus (*seq.* qui maiora promiserit). COD. Iust. 1, 17, 2, 17 -issima . . . brevitas digestorum (*per oxymoron ut antea*: egena . . . multitudo). *al.* **β** *de oratione, facundia* (*cf. p. 711, 57. 835, 79*): GELL. 6, 3, 54 ex omnibus facultatibus tam -ae orationis *M. Catonis* . . . parvum quippiam nudumque sumpsit *Tiro.* CYPR. ad Donat. 2 facundia (HIL. AREL. vita Honorat. 2 l. 10). ARATOR act. 1, 126 -a . . . verbi materies (*seq.* numerosa *vox; sc. de miraculo pentecostali. sim.* 1, 955 [*ad act. 10, 46*] spiritus . . . indulgens varias -o munere linguas). *inde translatum videtur ad ipsum rhetorem*: PRVD. perist. 13, 16 -us exsecutor *apostolicorum scriptorum i. Cyprianus* (*postea*: locuples facundia).

B *praeter divitias comprehendi videntur facultates, potestas, auctoritas e divitiis ortae. inde a* PLAVTO, *maxime apud* CIC., SALL., LIV.; *syn. vel iuxtapos.*: optumates ENN. scaen. 259 VVLG. Am. 6, 1, nobilis LIV. 24, 13, 5. 26, 16, 12 VAL. MAX. 4, 8, 5. *al.*, clarus LVCR. 5, 1122 VAL. MAX. 5, 3 ext. 3, potens CIC. Verr. II 4, 68 LVCR. 5, 1122, magnus ENN. ann. 151 SALL. Iug. 14, 19; *opp.*: ignobilis ENN. scaen. 200; *exempla certiora attulimus, minus certa sub A invenies; ambiguitatem illustrat per lusum verborum* PLAVT. Persa 251 Iovi -o, incluto, Ope gnato, supremo, valido, viripotenti, opes, spes bonas, copias commodanti.

1 *de hominibus, qui in rebus civilibus potentes sunt (pro subst. inde ab* ENN. scaen. 200 CIC. rep. 1, 48; *pron. neutr. pro homine* VAL. MAX.): PLAVT. Curc. 284 nec . . . quisquamst tam -us, qui mi obsistat in via, nec strategus nec tyrannus quisquam, nec agoranomus, nec demarchus nec comarchus, nec cum tanta gloria, quin *eqs.* (*cf. 280* noti ignoti). Rud. 713 cedo ⟨iudicem⟩ (*add. Leo*) de senatu Cyrenensi quemvis -um virum. ENN. scaen. 200 -i cum locuntur pariter atque ignobiles, . . . eadem . . . oratio aequa non aeque valet (*Eurip. Hec. 294 sq.* ἀδοξούντων . . . δοκούντων. *Ennii verba non probat* GELL. 11, 4, 4 'ignobiles' . . . et '-i' . . . satisfacere sententiae non videntur; nam neque omnes ignobiles ἀδοξοῦσι neque omnes -i εὐδοξοῦσιν). 259 matronae -ae optumates. CIC. Verr. II 4, 68 multi reges, multae liberae civitates, multi privati -i ac potentes. top. 73 ingeniosos et -os et aetatis spatio probatos dignos quibus credatur (*antea*: ingenium, opes, aetas). rep. 1, 48 divitiores -ioresque (*postea*: potestatem atque opes optimatium). 1, 51 -os homines et copiosos tum genere nobili natos esse optimos (*postea*: divitiae, nomen, opes; *cf. ibid.* -issimi optimi putantur). Lael. 46 ut magis amicitiarum praesidia quaerant . . . inopes quam -i. LVCR. 5, 1122 claros homines voluerunt se atque potentes, ut . . . possent -i degere vitam. HIRT. Gall. 8, 51, 3 apud -iores, . . . apud humiliores. SALL. Iug. 10, 7 qui -ior est, . . . quia plus potest, *eqs.* LIV. 32, 32, 3 -ior factio . . . tenuit urbem. VAL. MAX. 7, 5, 5 quid tam -um quam L. Sulla? (*postea*: eius potentiae). CIL IV 1939 (=CE 231), 1 fueere quondam Vibii *gens Pompeiana* -issumi. DECL. in Catil. 52 domum nobilissimi civis atque -issimi. VVLG. Am. 6, 1 qui -i estis in Sion . . ., optimates, capita populorum (*gr.* τοῖς ἐξουθενοῦσιν, *Aquila* κατασπαταλῶντες, *cf. Hier. ad l.* qui confidunt in divitiis). *in appellatione* (*cf.* clarissime, *v. p. 711, 1*): CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 1 -issime virorum, Epaphrodite (*gr.* κράτιστε).

2 *de eis, qui (quae) in rebus externis multum possunt* (adversus *aliquem* AVG. *sub a*): **a** *de gentibus, populis sim.*: ENN. ann. 151 circum sos quae sunt magnae gentes -ae (LIV. 1, 7, 10 -issima olim in terris g. *Romanorum.* 40, 57, 7 *de eisdem.* FLOR. epit. 1, 18, 25 tanta de -issimis tot g. spolia. VVLG. Zach. 1, 15, *ubi gr.* συνεπιτιθέμενα, *Itala Hier. ad l.* superimpositae). CIC. off. 2, 77 non solum Lacedaemoniis sed etiam omnibus -is populis (LIV. 23, 33, 1 duorum -issimorum in terris p. [*i. Romanorum Poenorumque. item* 28, 18, 1. 30, 32, 4]. IVST. 2, 3, 10). SALL. Iug. 14, 19 magni estis et -i, omnia secunda et oboedientia sunt. 79, 2 Carthaginienses . . . imperitabant, Cyrenenses quoque magni atque -i fuere. 81, 1. LIV. 7, 29, 4 coacti *Samnites* inopes ad -iorum auxilium confugere (*cf. 7, 29, 1* gentem opibus armisque validam). FLOR. epit. 1, 21, 1 Volsini -issimi Etrusco-

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rum. AVG. civ. 3, 20 p. 130, 33 D. adversus Hannibalem -i erant *Romani*. **b** *de regnis, oppidis sim.*: CIC. Verr. II 4, 67 -issimo et maximo regno *Antiochi* (leg. agr. 2, 43 *de Aegypto*. NEP. Ages. 4, 3 LIV. 24, 49, 1. 44, 19, 9 SEN. Phoen. 54 HIER. epist. 53, 1, 4 Ps. RVFIN. in Ioel 2, 24 sq. *cf.* LIV. 35, 18, 1 -iorem regiam). LIV. 2, 44, 8 aeternas opes esse Romanas nisi inter semet ipsi seditionibus saeviant; ... eam labem civitatibus -is repertam, ut magna imperia mortalia essent (2, 50, 2 *de Veiis*. 21, 7, 2 *de Sagunto*. 42, 45, 2 [*postea*: minores secuturae maiorum auctoritatem erant]). 5, 22, 8 Veiorum ..., urbis -issimae Etrusci nominis, magnitudinem suam vel ultima clade indicantis (21, 16, 5 *de Sagunto*. 24, 13, 5 u. ... -am nobilemque *Tarentum*. 26, 16, 12 u. nobilissimae -issimaeque *Capuae*. VAL. MAX. 4, 8, 5 nobilissimis et -issimis). VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 cum illam *patriam* incolumem, claram, -am, principem Graeciae reddidisset *Themistocles*. MELA 1, 34 Carthago ... olim imperii *Romani* ... pertinax aemula, iam quidem iterum -a *eqs.* IVST. 41, 1, 8 -issimum illud mille urbium Bactrianum imperium (SVLP. SEV. chron. 2, 3, 2 *Chaldaeorum*). **c** *de regibus, tyrannis* (*cf.* PLAVT. Curc. *sub 1*): CIC. div. 2, 115 illa sors edita est -issimo regi Asiae: Croesus ... magnam pervertet opum vim (*cf. Herod. 1, 54 et 86* μεγάλην ἀρχήν, *sed v. p. 837, 23*). SALL. Catil. 53, 3 parvis copiis bella gesta cum -is regibus (*sc. a populo Romano; inde* AVG. civ. 5, 12 p. 216, 22 D.). LIV. 25, 24, 13 tot tam -i tyranni regesque. 28, 17, 10 -issimus eius terrae rex *Syphax* (VAL. MAX. 5, 1, 1 b). 37, 25, 10 Masinissam non Africae modo regum ... -issimum, sed ... cuivis regum vel maiestate vel viribus parem. 38, 60, 5 *de Antiocho* (*de eodem* SVLP. SEV. chron. 2, 21, 5). 45, 34, 14 *de Antiocho Ptolemaeoque*. 45, 39, 6 CVRT. 4, 1, 38 CLAVD. DON. Aen. 7, 40 p. 11, 3. 7, 275 p. 45, 27.

II *indicatur qua re*: **A** *abl.* (*sive instrumenti sive causae; cf.* ARVS. gramm. VII 496, 23 -us his rebus [*affert* SALL. Iug. 57, 1 VERG. Aen. 1, 447]): **1** *rerum*: **a** *corporearum* (*v. etiam sub 2*): PLAVT. Epid. 300 adulescens ... auro -us, magnus miles Rhodius, ... gloriosus (EPIST. Alex. l. 198 H. loca ... a. divitiisque). VERG. Aen. 1, 447 donis -um *templum* et numine divae (ANON. de mach. bell. 5 veteranos. *cf.* MIN. FEL. 7, 5 magis sunt augusta *templa ac delubra deorum* numinibus incolis ... quam cultu, insignibus et muneribus -a). HOR. carm. 1, 17, 16 tibi copia manabit ... benigno ruris honorum -a cornu (*an cum gen.? an absol.?*). LIV. 2, 14, 3 castra -a convecto ... commeatu (*opp.* inopi). 4, 34, 4 exercitum ... -um ... praeda (21, 5, 4. 35, 1, 11. *cf.* 7, 24, 9 spoliis. TAC. ann. 4, 48, 1 versi in luxum et raptis -i *Thraeces*). 9, 36, 13 victor Romanus -usque rerum omnium copia (22, 3, 3 Etrusci campi [*antea*: fertilis]. SALV. gub. 7, 85 terram ... fecundam, -issimam ... copiis). 26, 42, 3 *Carthaginem novam* cum ipsam -am suis opibus tum hostium omni bellico apparatu plenam (*in imag., sc. σ. Christianorum*: AVG. civ. 1, 10 p. 17, 19 D. apostolus [*antea*: dives]). 35, 22, 5 oppidum Licabrum ... vineis. TAC. hist. 2, 6, 2 nec virorum inopes et pecunia (*edd.*, *-ae trad.*) -ae *provinciae* (GELL. 16, 19, 20 *Arionem. iam* LIV. 10, 16, 6 *sub 2*). *al.*

liberius: VERG. Aen. 8, 475 -a ... regnis castra (*? sc. abundantia populis Etruscorum 10, 164 sqq. enumeratis. cf. infra 2*). **b** *incorporearum*: LIV. 4, 59, 10 oppidum *Anxur* vetere fortuna -um (VITR. 6, 7, 4 Graeci. APVL. flor. 3, 9 Apollo [*opp.* egenus *Marsyas*]). VAL. MAX. 4, 1, 1 praef. ut reprehensionis morsu sit vacua et laudis quaestu sit -issima *moderatio*. SEN. dial. 11(12), 6, 2 alios *Romam adduxit* luxuria opportunum et -um vitiis locum quaerens (*an dat. commodi?*). TAC. ann. 3, 46, 2 pecunia dites et voluptatibus -os *Aeduos*. AMBR. epist. 26, 5 pretiosa ista paupertas est fidei -a mysterio. MART. CAP. 1, 80 ditior fratre et semper eorum quae gignuntur conquisitionibus -us *Dis*. 2, 172 promptae ubertatis ornatibus -a *Facundia*. EVGIPP. epist. ad Pasch. 6 dei ... famulus ... virtutibus -us.

2 *viris* (*fere in formula de oppidis, gentibus sim., de rege* CLAVD. DON.; *cf.* VERG. Aen. 8, 475 *sub 1a*): SALL. Iug. 16, 5 pars Numidiae ... agro virisque -ior (*seq.* specie quam usu potiorem). 57, 1 *Zama oppidum* nullius idoneae rei egens, armis virisque -um (LIV. 1, 30, 4. 9, 31, 4 ditissimum atque -issimum. 10, 16, 6 a., v., pecunia. 23, 30, 6. 28, 37, 5 [*28, 37, 8 syn.* validus]. CLAVD. DON. Aen. 1, 550 p. 110, 10 *Acestem* -um v., a. et substantia omni copiosum).

B *gen.* (PRISC. gramm. III 218, 3 genetivo adiunguntur ... dives, copiosus, -us. *v. etiam l. 38 et 47*): STAT. Theb. 6, 91 silva ..., largae qua non -ior umbrae ... educta (*cf. Verg. Aen. 1, 441* lucus ... laetissimus umbrae).

adv. **opulentē.** *compar.* -ius, *superl.* -issime (*vix ad posit.* opulenter *trahendum, quia* LIV., IVST., AVG. *posit. adiectivi* opulentus *exhibent*). -pol- GREG. TVR. GLOSS. -e: πλουσίως. -ius: εὐπορωτέρως. [*falso trad.* CATVLL. 29, 23 (o piissime *Lachmann, alii aliter*).]

i. q. copiose, large sim.: LIV. 1, 35, 7 ludos -ius instructiusque quam priores reges fecit *Tarquinius*. APVL. apol. 93, 4 grandem domum -e ornatam. IVST. 3, 3, 5 -ius epulari. AVG. in psalm. 111, 3 *pius* -ius habitat ... quam ... in marmoratis laqueatisque tectis. GREG. TVR. Franc. 4, 18 ei -issime (-pol- *plerique codd.*), quae erant necessaria, detulerunt. GLOSS.[L] IV Plac. o 8 (*explicatur* opipare).

deriv.: opulentia, opulentitas, opulento. *cf.* opulens.

opulēsco (-isco NON., GLOSS.), -ere. [*ab* opulenter, opulens *fictum videtur. Sch.*] *de orig.*: NON. p. 148, 15 -ere ab opulento, dictum decore (*affert* FVR. ANT.). GLOSS. -ere: ditescere, ab opibus tractum. *i. q. opulentum fieri, ditescere*: FVR. ANT. carm. frg. 6 quo magis in patriis (campis *codd. Nonii*) possint -ere campis (GELL. 18, 11, 3 *ad l.* opulentum fieri -ere [*inter vocum fictiones Furii a Caesellio Vindice inscite reprehensas*]). *Keudel.*

? **opulum,** -ī *n.* *ab* opus (*nisi falso scriptum pro* ocul-, *v. p. 441, 64*). *i. q. opus*: INSCR. christ. Diehl 4737 dei -o hdelis (*i.* fidelis) *puella*.

opulus, -ī *f.* [*fort. peregrinum. Sch.*] GLOSS.[L] II Philox. OP 34 -us: κισσόφυλλον. [*dalm.* vaplo; *it.* (l)oppio, *venet.* ógol; *raet. or.* voul. *cf. M.-L. 6078. Battisti-Alessio III 2269. IV 2663. G.*] [*praeter* VARRONEM *restituitur e lectione codd. q. e.* populus; *addere vult Fournier, Rev. Phil. 26, 1952, 187*: PLIN. nat. 16, 73. 206. 231; *legebatur olim etiam* COLVM. 5, 6, 4. 5, 6, 5 arb. 16, 1.]

i. q. genus aceris: VARRO rust. 1, 8, 3 traduces ... vitium, ut Mediolanenses faciunt in arboribus, quas vocant -os. COLVM. 5, 7, 1 cui rei maxime videtur esse idonea -us (*Aldina*); ea est arbori acernae similis. PLIN. nat. 14, 12 rumpotinus vocatur et alio nomine -us (*Dalecampius*) arbor Italiae Padum transgressis. 17, 201 Transpadana Italia ... cornu, -o (*Pintianus*), tilia, acere ... arbustat agros.

? **opunculo,** quod opilionis genus cantus imita[n]tur PAVL. FEST. p. 191. *incertum*; op(ili)unculo *temptat Lindsay in adnot.*

opupa *v.* upupa. *W.*

1. ×opus, -eris *n.* [*forma et sensu proxime accedit ind. vet.* ápaḥ, *gen.* ápasaḥ *n. Sch.*] *de scriptura et formis*: -os: CIL I² 546 (*post a. 241 a. Chr.*). 2497 (*?*). *dub. trad. in locutione* -s est: PLAVT. Most. 258 (*B¹*). Stich. 573 (-os sit *B*, possit *CD*, *deest A*. possit *traditur etiam* Trin. 584 *et var. l.* PLIN. nat. 27, 28. 56. *cf.* opossunt RHET. Her. 3, 14, 24 *P*). LVCIL. 633 (*var. l.*). VARRO ling. 8, 10 (o post *cod.*). CELS. 3, 22, 7 (*V*). *dat.* -ei: LEX agr. (CIL I² 585) 98. -e (*in formula* -e faciundo): PLAVT. Rud. 757 (*A non legitur*, -i *Pylades*). EDICT. Cic. Verr. II 1, 143 (*β*, -i *V*). *cf.* CIL IX 2197 (*a. 13 a. Chr.*) -is faciundo. *? abl.* -i: VARRO ling. 5, 141 ARNOB. nat. 5, 40. -ae: CIL VIII 9026 (*a. 241*). 9109 (*a. 233*). -ebus: CIL XII 1553 (*antea*: nobelis natalebus). *compendia*: o: CIL I² 795 (*?, a. 44*). 1803 VII 228. XI 6689, 107 (*a. 217*) o(pus) d(oliare) (*al.*). PROB. litt. sing. gramm. IV 273 o(pus) e(st). op: CIL II 4967, 41. III 75 (*ca. a. 203*). XII 1243. XV 9 op(us) dol(iare) (*al.*). INSCR. lat. Tun. ed. Merlin 738. ope: CIL I² 808, 5 (*in fine lineae*). IX 6242. oper: CIL III 6154 (*s. III*) -(um) pub(licorum) (*al.*). XII 2391 -(e). 3070 -(is). 5336 (*s. V*) -(a). NOT. Tir. 29, 12. *generis masc.* (*inter varia lapicidae menda*): EDICT. imp. Constant. de civit. Hispell. (CIL XI 5265) 10 -s maximus est. *per soloecismum vulgatum ad acc. -s accedit (pro)nomen masc.*: CIL XI 1162 fontem et omnem -(s). EXPOS. mundi 50 excellentem (-tissimum *rec. alt.*) -s. VITA Caes. Arel. 2, 45 hunc ... -s. *legitur inde a* NAEV. (*?, v.* -s est), PLAVTO, CAECIL., CATONE, TER. [*it.* uopo; *sard. centr.* ópus, óbus; *francog. vet.* oes, ues *etc.*; *prov. vet.* ops, *delph. vet.* os; *vasc. vet.* op, *vasc.* op '*potens, dives*'; *cat. vet.* ops; *hisp. vet.* huebos. *de* -s est *v. suo loco. cf. M.-L. 6079. Battisti-Alessio V 3956. Wagner II 189. Wartburg VII 380 sqq. Corominas III 541. G.*] [*confunditur in codd. passim cum* onus, opera, ops (*v. sub his vocibus*), *ceterum cum* corpus (CAES. Gall. 7, 72, 2; *conicitur* -is IVST. praef. 1), epos (OV. rem. 396), officium (PLAVT. Pseud. 140), tempus (CAES. Gall. 3, 3, 1 COLVM. 11, 3, 3), -e *cum* oie (ITALA Ios. 1, 8 [Lugd.]).]

exempla sic disponenda censuimus:

PARS PRIOR: *sensu originario*:

caput primum: generatim: **I** *vi sollemni: p. 841, 35* (*latius de eventu, re p. 844, 13*). **II** *cum acumine i. q. studium sim.: p. 844, 26*.

caput secundum: technice: **I** *in re rustica: p. 844, 64*. **II** *in re fabrili sim.: p. 845, 17* (*usu militari p. 847, 75; tropice de creatione mundi p. 849, 6*). **III** *in re medicinali: p. 849, 46*. **IV** *in re oratoria, poetica, litteraria: p. 849, 66*. **V** *in re venatoria: p. 851, 1*.

caput tertium: specialia: **I** *de coitu: p. 851, 8*. **II** *de labore puniendi causa iniuncto: p. 851, 41*. **III** *sermonis christiani propria* (-s dei *sim.*; -s *i. q. operatio*): *p. 851, 79*.

iuncturae verbales: p. 852, 64.

PARS ALTERA: *sensu novato* (urbis -s *sim. fere i. q. instar; notiones recentiores q. s. merces, usus, possessio*): *p. 853, 33*.

magnopere *sim.*: *p. 854, 10*.

-s est *i. q. expedit*: *p. 857, 2* (-s habeo *p. 861, 28*).

PARS PRIOR: *sensu originario.*

fere i. q. ἔργον (*respondet in graecis, nisi alia adnotantur*). *definitur*: QVINT. inst. 2, 14, 5 -s *est*, quod efficitur ab artifice (*similiter*: 2, 18, 2. 2, 21, 1. 12, 10, 1). 3, 7, 15 -um, id est factorum dictorumque. PLVT. Rom. 16, 6 ὅπους ... ὀνομάζεται τὸ ἔργον (GLOSS. *cf.* PAVL. dig. 50, 16, 5, 1 '-e locato conducto': his verbis Labeo significari ait id -s, quod Graeci ἀποτέλεσμα vocant, non ἔργον, id est ex -e facto corpus aliquod perfectum). SERV. Aen. 10, 469 '-s' officium (*cf.* GLOSS. προσῆκον). HIER. in Tit. 1, 6 p. 566[A] πράξεις, id est -a (*cf.* in Eph. 4, 3–4 p. 495[B]). *differentias a grammaticis inter -s et*

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

opera *f.*, operatio *factas v. sub his vocibus.* *copulatur distinguendo vel exaggerando cum vocibus plus minusve similibus q. s.* actus (CYPR. epist. 15, 3 p. 515, 12 FIRM. math. 4, 21, 3. *al.; nota*: VICTORIN. Boeth. in Porph. comm. pr. 2, 27 p. 127, 8 in actu . . . et in -e [*gr.* ἐνεργείᾳ . . . δυνάμει]), ars (MANIL. 3, 68. SEN. epist. 85, 31 [*opp.*]. IVV. 8, 224. *al.*), artificium (CIC. Verr. II 4, 46. 72. 132 CAES. Gall. 6, 17, 2), cura (HOMER. 123 MART. 4, 82, 3 TERT. anim. 20, 2. *al.*), factum (CIC. fin. 4, 11 DECRET. decur. Tergest. [CIL V 532] 1, 13 CYPR. zel. 10 p. 425, 22. *al.*), labor (PLAVT. Amph. 170 CIC. leg. 2, 29 Tusc. 1, 114. HIRT. Gall. 8, 41, 3 labore atque -bus [*numero mutato ut*: LIV. 9, 2, 14 PLIN. nat. 11, 11 TAC. Germ. 4 ann. 11, 18, 2. *al.; vice versa*: LVCAN. 9, 381 magnum . . . -s summosque labores. IVST. 3, 3, 6]. *et saepius. cum acumine*: SEN. epist. 95, 18 -e ac vero labore), munus (CIC. Verr. II 4, 66 Phil. 14, 34 leg. 2, 6. *al.* OV. met. 7, 436 Pont. 4, 1, 36 LIV. 36, 11, 4. *et saepius*), negotium (CIC. Verr. II 2, 133 de orat. 2, 23 COLVM. 1 praef. 20. *al.*), officium (RVT. LVP. 2, 6 *ex Hyperide*. COLVM. 1, 9, 9 TERT. resurr. 7 p. 36, 13. *al.*), opera (*v. p. 660, 38 sqq.*), res (MANIL. 3, 624 IVV. 7, 102. PLIN. epist. 8, 4, 5 res, -a, consilia. TERT. bapt. 3 p. 203, 21. *al.*), studium (CIC. Cato 13 HOR. epist. 1, 3, 28. SEN. epist. 108, 27 [*opp.*]. HIER. epist. 61, 1, 2), *al.* *subiungitur per gen.*: CIC. Verr. II 5, 29 labor -is (operas *Baiter*) . . . offendit (Balb. 17 CAES. Gall. 7, 20, 11. 7, 28, 4. VERG. georg. 2, 155 -um [Aen. 1, 455. 507 HOR. sat. 2, 6, 21 VAL. FL. 4, 545 AVSON. Mos. 305]. *et saepius*). QVINT. inst. 2, 1, 8 officia -is sui. PROSP. carm. de ingrat. 412 nec iustorum -um discernit *gratia* facta. *subiunguntur similia* (*fere per pleonasmum; aliter l. 62 sqq.*): FRONTIN. aq. 64, 3 praecipuum officii -s. FIRM. math. 5, 2, 7 assidui laboris -s ([opera *var. l.*, onere *Kroll et Skutsch, quamvis sequatur* 9 assidui . . . -is laboribus]. PRISCILL. tract. 8, 118 ut -s l. per scientiam legis inluminet *apostolus. ceterum v. l. 75 sqq.*). HIL. in Matth. 14, 12 -s facti (trin. 4, 38 f. -a. PRISCILL. tract. 5, 82 -s verbi factorum -bus ostendens *Moyses*. BENED. reg. 7, 28 factorum nostrorum -a. *cf.* BOETH. mus. 1, 34 p. 224, 7 in -e efficiendi atque actu [*seq.* operandi actu]).

CAPVT PRIMVM: *generatim*:

I *vi sollemni*: A *strictius*: 1 *exempla varia usum et colores illustrantia*: **a** *in universum, fere de gestis hominum*: *α ipsorum* (*specimina paucissima*): ⓘ *respicitur actio*: PLAVT. Amph. 170 dominus dives, -is et laboris expers. Epid. 695 arte colliga . . . :: facto -e arbitramino. *et creberrime.* ⓘⓘ *respicitur munus, propositum sim.* (*sc. rei faciendae; cum gen. gerundii vel gerundivi* RHET. Her. 1, 7, 11 CIC. Brut. 214 OV. trist. 3, 2, 17 LIV. 6, 1, 6. *al.*): PLAVT. Asin. 443 ut, quod sit sibi -is locatum, efficeret (*v. p. 840, 80 et s. v.* loco. *cf.* Bacch. 752 -s conduxi). Merc. 507 laboriosi nil tibi quicquam -is imperabo. Pseud. 1269 postquam -s meum omne . . . perpetravi. CIC. de orat. 1, 204 perfectum sibi *Socrati* -s esse, si *eqs.* rep. 1, 35 cum mihi sit unum -s hoc . . . relictum, procuratio . . . rei publicae. HOR. sat. 1, 7, 35 Brute, . . . cur non hunc Regem iugulas? -um hoc . . . tuorum est. *al.* ⓘⓘⓘ *respicitur summa* (*sc. rei effectae; cum gen. p. p. p. inde a* VAL. MAX. 5, 6 ext. 2 destructae tyrannidis -s. *per breviloquentiam* STAT. Theb. 6, 359 anguis -s *sc. caesi*): CIC. rep. 5, 5 (*contextu mutilo*) si modo -s extabit (*cf. l. 57 et vol. V 2, 1934, 40 sqq.*). Marcell. 12 quantum -bus tuis (*i. Caesaris*) diuturnitas detrahet, tantum adferet laudibus. PROP. 4, 5, 19 (*loco coniecturis temptato, v. vol. V 2, 1588, 33*) *lena* exorabat -s verbis. OV. fast. 1, 288 ne . . . suum . . . deserat auctor -s (Pont. 3, 9, 9 a. -s laudat. EPICED. Drusi 238 victoria parta est: a. abit -is, sed tamen extat -s). 6, 92 Concordia . . . placidi numen -sque ducis (*cf.* EPICED. Drusi 39 Caesaris illud -s *sc. Drusus* [*inde* ELEG. in Maecen. 2, 6]). *al.*

β rerum ad animantia pertinentium (*per gen. fere ita, ut -is potius qualitas circumscribatur quam auctor indicetur; ambigue* Martis -s VERG. Aen. 8, 516. *al.*): ⓘ *variarum*: CIC. fin. 3, 50 sapientiae munus aut -s (4, 35 VAL. MAX. 8, 7 ext. 2 SEN. epist. 117, 33. *al.*). ac. 2, 22 quarum *artium* omne -s est in faciendo atque agendo (NIGID. Serv. auct. Aen. 1, 177 per quae *instrumenta* -a sua efficere possit *ars*. OV. ars 1, 266 praecipuae . . . artis -s. *al.; cf. p. 845, 19*). off. 3, 4 nullum -s otii, nullum solitudinis munus. *al.* VARRO ling. 6, 78 qui[c] quid amministrat, cuius -s non extat, quod sub sensum veniat. VERG. Aen. 10, 469 hoc virtutis -s (LIV. 30, 35, 10. SEN. suas. 5, 4 *de tropaeis*. SEN. epist. 66, 10. *al.* CVRT. 8, 14, 37 LVCAN. 9, 381 PLIN. nat. 7, 104. *et saepius*). OV. met. 5, 112 qui, pacis -s, citharam cum voce moveres (LIV. 1, 38, 5. 1, 42, 4 MANIL. 2, 24 CALP. ecl. 1, 67 STAT. Theb. 6, 552. *al.*). Pont. 3, 4, 77 -s curae . . . nostrae (4, 2, 50 PLIN. nat. 24, 159. *al.*). 4, 1, 36 Sexte, . . . tutelae . . . feror munus -sque tuae. *al.* LIV. 1, 56, 2 laboris aliquanto maioris . . . -a (PLIN. nat. 35, 80. EPIGR. Bob. 15, 2 [*Anth. gr. 16, 178, 2* μόχθον . . . γραφίδος]. *al.; v. etiam p. 843, 35*). 22, 55, 2 unum -s belli (26, 48, 2. 30, 3, 3 TERT. pall. 4, 6. *al.; cf. p. 849, 5 et* VAL. FL. 3, 210 pugnae. STAT. Theb. 7, 640 certat -s ferri [*aliter p. 842, 79*]. 9, 5 praecipuum . . . caedis -s, Gradive, furebas. *sim. saepius*). VAL. MAX. 4, 1 ext. 1 doctrinae (8, 7 ext. 5). 5, 1 ext. 4 cum . . . *Pyrri* caput Alcyoneus . . . velut aliquod felicissimum victoriae -s attulisset. 5, 4, 6 virilis pietatis (MART. epigr. 16, 2. *al.*). *al.* SEN. nat. 5, 18, 1 providentiae (*cf.* QVINT. inst. 5, 12, 19 aversa . . . ab -e suo providentia). *et saepe.*

ⓘⓘ *animi sim., corporis eiusve partium* (*cf.* CIC. Tusc. 2, 35 *in definiendo labore*): CIC. off. 1, 81 haec sunt -a magni animi (2, 46 maiora . . . a. quam corporis. VAL. MAX. 2, 7, 6. *et saepe. cf.* SEN. dial. 1, 2, 10 aggredere, anime, diu meditatum -s. 11 [12], 20, 1 animus . . . -bus suis vacat. *sim. al.*). OV. am. 1, 15, 2 (*ad Livorem*) ingenii . . . vocas carmen inertis -s (SEN. dial. 12 [11], 6, 3 epist. 33, 5. PLIN. nat. 14, 80 *opp.* naturae. *al.*). met. 4, 39 utile -s manuum vario sermone levemus (APVL. met. 6, 11, 2. *al.; cf.* OV. met. 9, 187 [*Hercules ad manus suas*] vestrum -s Elis habet. *de -bus* 'manu factis' *v. vol. VIII 356, 33. 38. al.*). EPIST. Sapph. 14 vacuae carmina mentis -s (SEN. epist. 82, 17 humanae. IVV. 7, 66 magnae. TERT. apol. 36, 3 bonae. *al.*). FLOR. epit. 1, 23, 2 omnibus *artubus* -e fungentibus. APVL. mund. 31 huius *animae* -a omnia, quae per hominem praeclara fiunt ([*infra*: ab ea gestarum rerum]. TERT. resurr. 34 p. 75, 21. *al.*). ITALA Rom. 8, 13 (Cypr. zel. 14) -a carnis ([*gr.* πράξεις, *cod. d al.* = *Vulg.* facta]. Gal. 5, 19 [cod. d *al.* = VVLG.; *Cypr. testim. 3, 64. al.* facta]. *inde saepe apud ecclesiasticos*). *al.* ⓘⓘⓘ *negotiorum* (*fere per epexegesin*): ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 37 a[d] census . . . -e . . . ad bellum avocatus. PETRON. frg. 28, 5 cumulatius exit proditionis -s. TERT. castit. 4 l. 40 *apostoli spiritum sanctum* habent in -bus prophetiae (PRISCILL. tract. 5, 81). idol. 11 idololatriae. pudic. 1 p. 222, 4 moechiae et fornicationis. VITA Cypr. 10, 1 prolixo -e sermonis (14, 6 ut, dum de deo loquitur, in ipso s. -e necaretur). *al.* *abundat* -s: CASSIOD. hist. 5, 32, 11 -s . . . conscriptionis (*Theodoret. 2, 24, 13* συγγραφῆς *tantum*). 8, 1, 38 ordinationis -s (*Socrat. 4, 23* χειροτονίαν).

b *de gestis animalium* (*fere exemplo hominum, cf. p. 845, 10. 847, 38; indicantur res constructae l. 30. 49*): *α variorum*: CIC. de orat. 2, 23 *volucres nidis constructis* levandi laboris sui causa . . . solutas -e volitare (*cf. de ipso nido*: OV. fast. 1, 158 hirundo . . . luteum . . . sub trabe figit -s). div. 2, 59 *murum* est -s hoc unum *sc. corrodere*. off. 2, 11 equi, boves, reliquae pecudes, apes, quarum -e (opera *recc.*) efficitur aliquid ad usum hominum. VERG. Aen. 4, 407 *formicarum* -e . . . semita fervet (PLIN. nat. 11, 109. 110. *al.*). PLIN. nat. 1, 10, 49 hirundinum (*10, 92 sqq.*). 1, 10, 53 *columbarum* (*10, 104 sqq.*). 11, 7 *insecta* habere sensum . . . -is. 15, 81 culicum (*loco ceterum corrupto*). CARM. de mens. 2, 36 *lacerta* mobile ludit -s. HIL. c. Const. 10 si . . . luporum -s peragunt (*affertur Matth. 7, 15. antea*: si, quae ovium sunt, agunt). *β apium* (*cf.* CIC. off. *supra*): ⓘ *fere de labore*: VARRO rust. 3, 2, 11 in alvariis -s faciunt (3, 16, 5. 9. *cf.* PLIN. nat. 11, 11 mella contrahunt . . ., favos confingunt . . ., laborem tolerant, -a conficiunt). *al.* VERG. georg. 4, 169 (= Aen. 1, 436) fervit -s. 4, 184 omnibus una quies -um, labor omnibus unus. 4, 215. OV. met. 15, 367 -i . . . favent in spemque laborant. COLVM. 9, 13, 14 mellificii. 9, 14, 2. PLIN. nat. 11, 14 exeunt ad -a et labores. *al.* ⓘⓘ *potius de ipsis favis vel melle*: VARRO rust. 3, 16, 20 si -s, quod faciunt, est aequabile ac leve. PHAEDR. 3, 13, 9 (*ad apes*) ceris -s infundite, ut ex sapore mellis *eqs.* (*15* fructum). COLVM. 9, 7, 3 motum imbecillis ut cereis scilicet -bus suis tamquam ruinam timent *apes* (9, 13, 11. *cf.* QVINT. inst. 2, 16, 16 -a . . . cerarum ac mellis). PLIN. nat. 1, 11, 8 ex quibus floribus -a fiant (*11, 18* ceras). PS. QVINT. decl. 13, 17 p. 262, 16 ad humanos usus -a subducta sunt.

c *de gestis rerum sui iuris factarum* (*cautius per comparationem* CIC. *utrobique; partes animantium agunt sol, fama, natura sim., cf. p. 841, 62*): *α naturalium* (*ipsius naturae inde a* CIC. nat. deor. 2, 128 AETNA 600 SEN. *philos. passim*): ⓘ *vi plena*: CIC. leg. 2, 6 tamquam *flumen* id habuerit -is ac muneris, ut *insulam* . . . efficeret. CVLEX 107 iam medias -um partes evectus erat Sol (*solis ut*: SEN. epist. 92, 17 PLIN. nat. 2, 13. 30, 99 STAT. Theb. 5, 85. *al.; cf.* VITR. 9, 1, 16 septem astrorum [*item siderum*: SEN. benef. 4, 23, 4 *et saepius*. PLIN. nat. 2, 82. 2, 214 in . . . ortus occasusque -bus]. SEN. epist. 90, 42 mundus . . . tantum -s ducens. *sim. al.*). NVX 102 *nudas arbores* esse . . . Boreae triste . . . -s (*cf.* SEN. nat. 6, 13, 5 ventorum). SEN. nat. 2, 31, 1 fulminis (*cf.* 2, 52, 2 PLIN. nat. 2, 142). epist. 95, 25 boletos . . . nihil occulti -is iudicas facere . . .? *al.* PLIN. nat. 4, 88 *pars mundi* rigoris -e ⟨insignis⟩ (*suppl. Mayhoff in appendice, cf. Sol. 15, 21* rigentissima). 22, 110 mellis (*cf. 107* innumeros ad usus). 33, 95 ignium (RVFIN. hist. mon. 6 p. 410B cibus absque ignis -e). *al.* ⓘⓘ *vi attenuata* (*abl. causae*): PLIN. nat. 9, 151 *urinantes* ferunt et nubem quandam crassescere . . ., caliginis et pavoris, ut arbitror, -e. 11, 224 *animalia latentia* non habent tunc sanguinem . . ., miro -e naturae. 14, 55 caeli temperies fulsit . . . solis -e. *β variarum*: CIC. top. 62 ut . . . suum quasi -s efficiant *causae* (AETNA 117 non est hic causa docenda [*Gorallus*, dolendi *codd.*], dum stet -s causae [*Latine dici negavit Munro*]). OV. met. 1, 469 *Cupido* prompsit duo tela . . . diversorum -um: fugat hoc, facit illud amorem (*item telorum, armorum sim.*: 12, 112 hastae. fast. 1, 348 *cultri*. GRATT. 126 *sagittarum*. LVCAN. 6, 188 ensis [*cf.* TERT. adv. Marc. 4. 29 p. 523, 17 machaerae. patient. 3 p. 4, 12 gladii]. 7, 345 ferri). Pont. 3, 1, 46 famae. MANIL. 1, 531 casūs (*cf.* STAT. Theb. 8, 421 CLAVD. carm. min. 26, 26). SEN. nat. 7, 10, 2 suum . . . peragens -s *motus*. *al.* PETRON. 80, 9 vers. 2 *calculi*. *et saepius*.

2 *locutiones praedicativae verbis* esse, videri *sim. formatae* (*hic illic per ellipsin*): **a** *nom.* -s (minus, plus -is *p. 843, 6. 7. 29. accedit*

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

attributum vel gen.; forma '*mihi* -s est' [*ceterum i. q. e. expedit*] *non exstat nisi iuxta attributum l. 11. 25. al., vitatur in reddendo dativo graeco l. 15*): *α respicitur labor, propositum* (*occupatio l. 14 sq.*): (I) *cum inf.*: PLAVT. Mil. 682 procreare liberos lepidumst -s (*A*, lepidus sonus *P*, lepidumst onus *Lipsius*). Most. 379 miserum est -s ... fodere puteum. CIC. Verr. II 1, 147 minus -is esse unam columnam efficere. de orat. 2, 71 non ... mihi minus -is (-s *Lambinus*) videtur de universis generibus rerum quam de singulorum causis ... dicere. Tusc. 3, 79. VERG. Aen. 6, 129 revocare gradum ..., hoc -s, hic labor est (10, 469 OV. ars 1, 453 fast. 3, 709 MANIL. 5, 355 [356]. SEN. epist. 61, 1. *al.*). HOR. carm. 1, 7, 5 quibus unum -s est, ... Palladis urbem carmine ... celebrare. OV. am. 1, 9, 28 custodum transire manus ... militis et ... amantis -s. ars 3, 370 (*369* labor est) maius -s mores composuisse suos. met. 2, 411 (*Callisto*) non erat huius -s lanam mollire (*de occupatione ut*: CASSIOD. hist. 1, 9, 18 quorum -s esset deum placare semper *eqs.* [*Sozom. 1, 9, 4 οἷς ἔργον κτλ.*]). *al.* SEN. benef. 2, 14, 4 epist. 90, 3. *et saepius.* *per ellipsin*: QVINT. inst. 7, 4, 24 quale quidque videatur, eloquentia⟨e⟩ est -s (*sc. explorare*). (II) *cum enunt. fin.*: ut: PLAVT. Most. 412 id viri docti est -s ..., tranquille cuncta ... ut proveniant. PLIN. nat. 25, 2 summum ... -s (*ironice*) ingeniorum ... hoc fuit, ut ... recte facta veterum perirent (QVINT. decl. 325 p. 278, 22 CYPR. epist. 55, 10. *al.*). EDICT. imp. Constant. de civit. Hispell. (CIL XI 5265) 10 FORTVN. rhet. 3, 10 p. 127, 5 RHET. min. p. 588, 28. ne: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 36, 23 votivum mihi -s fuit, ne ullus ... extra ... fieret (*gr. I 1, 5 p. 121, 38 εὐχῆς μοι ἔργον ἦν τὸ μηδένα ... ἐκτὸς γενέσθαι*). (III) *in univ.* (*exempla selecta*): LVCIL. 112 illud -s durum ..., aigilipes montes *eqs.* (*opp.* ludus iocusque). CIC. de orat. 2, 187 sin est integer ... iudex, plus est -is (*cf.* SEN. epist. 94, 14 si praecepta singulis damus, incomprehensibile -s est). 2, 367 vide ne quid Catulus attulerit religionis: hoc -s censorium est. OV. ars 2, 14 hoc erit artis -s (*sc. parta tueri*). LIV. 7, 33, 10 (*9* aperire ... viam) nostrum ... peditum illud ... est -s. *al.* *β respicitur effectus* (*facultas efficiendi* STAT.): (I) *in univ.*: HOR. carm. saec. 37 Roma si vestrum (*i. deorum*) est -s. OV. epist. 15 (16), 270 (*Paris ad Helenam*) te ... mei ... esse laboris -s. SEN. contr. 7, 1, 2 quidquid ... vel facit vel patitur ..., poenarum eius pars, non et nequitiae -s est. VAL. MAX. 5, 6 ext. 5 urbs ... restituta Aristotelis notum est -s (*cf.* SEN. Herc. f. 481 ipsius *Herculis* -s est ... fractus Eryx *eqs.*). SEN. epist. 90, 21 (*20* textrini ... artem a sapientibus ... inventam) hoc quoque -s ait *Posidonius* esse sapientium *sc. agriculturam. al.* (II) *cum (acc. c.) inf.*: MANIL. 1, 531 numquam ... solem decurrere (*eqs.*) ... non casus -s est. SEN. benef. 3, 38, 2 quantum ... -s sit ... posse hoc dicere: '... parui ...' PLIN. nat. 7, 106 Cannis ..., unde fugisse virtutis summum -s fuit. 22, 118. STAT. Theb. 11, 224 dignas ... pendere grates haud mortale -s est. HIL. in Matth. 16, 9 ut dei munus est, Christum in spiritu deum nosse, ita diaboli -s est, Christum in homine nescire. CASSIOD. Ios. antiq. 2, 330 vos desperare -s est ... insaniae (*gr. ἀπογινώσκειν ὑμᾶς*). (III) *cum* quod: OV. met. 7, 436 q. ... arat Cromyona colonus, munus -sque tuum est (*i. Theseos*). SEN. suas. 7, 6 MART. epigr. 16, 2 QVINT. decl. 257 p. 52, 11. *al.*

b *gen.* -is, *fere cum attributo* (*cf.* -um *p. 841, 48 et Caes. Gall. 5, 11, 5* res erat multae operae ac laboris): *α respicitur labor, propositum sim.* (*iuxtapos.* studii HIER. epist. 61, 1, 2, laboris PRVD. c. Symm. 2, 527): (I) *locutione plena*: LIV. 1 praef. 4 res *tractanda* est ... immensi -is (*subi. est nomen ut*: 26, 42, 9 cum tam parvi -is munitio esset. 38, 4, 1 magni -is oppugnatio visa est [*sim.* CVRT. 5, 1, 17]. *et saepe*). 28, 3, 1 circumferre ... arma diutini magis quam magni esse -is (*cum inf. ut*: SEN. epist. 64, 8 nostri -is est quaerere [*antea*: non opus est mihi ... q. *cf. l. 81*]. 121, 22. CVRT. 8, 2, 23 magni ... -is videbatur ... voraginem explere. PLIN. nat. 8, 54. 35, 67. *al.*; *nude*: ORIG. in Matth. 16, 28 -is est demonstrare, quomodo *eqs.* [*gr. ἔργον. an ad II?*]). 36, 34, 4 sui ... -is esse ... nullam gentem ... everti. 38, 7, 9 aperiunt ... viam; nec fuit magni -is. SACR. Leon. 11 *seq.* ut (*ibid. saepius*). (II) *gen. qual. in locutione q. e.* res ... -is (*cf.* LIV. 1 praef. 4, *v. supra*): LIV. 5, 5, 5 vallum fossamque, ingentis ⌊utramque rem⌋ -is, ... duxerunt (*V al., quod probat Ogilvie ad l.*; utrumque r. *cett.*, utrumque *tantum edd. plurimi. item in appositione ad sententiam facta*: VELL. 2, 69, 6 Cassius Rhodum, rem immanis -is, ceperat). 38, 7, 11 nova ... haud magni -is ... excogitata res. ARNOB. nat. 1, 45 -is res erat ⟨parvi ?⟩ (*suppl. Wiman, alii aliter*; '-is r. = *opus*' *Marchesi vix recte*). 2, 57. 5, 10. 6, 23. *coniecit Gronovius ex dett.* IVST. praef. 1. *β respicitur effectus*: CVRT. 8, 1, 23 victoriam sui -is fuisse iactavit *Alexander*. PLIN. nat. 27, 1 si humani -is esset inventio (*seq.* deorum fuisse eam. *cf.* QVINT. decl. 259 p. 57, 25 istud non humani tantum -is [humanae t. opis *Rohde, Ritter*], sed divini cuiusdam beneficii arbitrandum est). TAC. hist. 3, 53, 2 quod ... legiones fudisset, id pulcherrimum et sui -is (SACR. Leon. 68 *et saepius*). ARNOB. nat. 6, 14 *deum* tui esse -is (*antea*: fabricatae abs te rei). *al.* *γ* -is esse debet *fere i. q. expedit, opus est*: THEOD. MOPS. in I Tim. 2, 1 p. 85, 8 quod ... vos scire -is e. d.

3 *abl.* -e *vi fere modali i. q. actu, ἔργῳ* (*cf. hendiadyoin* -e et manu CIC. Marcell. 11. *al.*): CIC. Lael. 72 hac opinione non modo verbis, sed etiam -e levandi sunt (opera *M*; *cf. Seyffert-Müller ad l., qui conferunt 24* hoc ... et intellegunt et re probant). VELL. 2, 106, 2 numquam antea spe conceptum, nedum -e temptatum (*cf.* in -e: SEN. dial. 8, 6, 3 epist. 75, 7). ITALA Rom. 15, 18 (cod. g *al.*) verbo et -e (*gr. ἔργῳ, Vulg.* factis). II Cor. 10, 11 (cod. r) *opp.* verbo per epistulas (*gr. τῷ ἔ.*, Ambrosiast. *al.* in -e, *Vulg.* in facto). I Ioh. 3, 18 (cod. h *al., cf.* VVLG.) non ... tantum verbo et lingua, sed -e et veritate (*gr. ἔ. vel ἐν ἔ.*). *deinde passim. cum iuxtapositis*: RVFIN. Adamant. 1, 13 p. 29, 29 re atque -e ([*gr. δι' ἔργου tantum*]. CASSIAN. inst. 12, 13). CASSIAN. conl. 1, 23, 3 effectu atque -e (inst. 12, 15, 1 VITAE patr. 5, 18, 20). BOETH. arithm. 1, 20 p. 44, 17 actu et -e (in Porph. comm. pr. 2, 27 p. 127, 3 re vera et -e et a. [*antea*: in -e ... in a. *ut* VICTORIN. *p. 841, 4*]. *et saepius apud eundem*).

B *latius fere i. q. eventus, res* (*proverbialiter*: PLAVT. Capt. 594 ardent oculi: fit -s [*'i. e. γίγνεται τὸ ἔργον' Leo. cf. 558* fit, quod tibi ego dixi: gliscit rabies]): LVCR. 1, 153 multa in terris fieri caeloque tuentur, quorum -um causas nulla ratione videre possunt. AETNA 25 qui tanto motus -i *sint* (*de eruptione Aetnae ut saepe in eodem carmine*). 277 (273) scire, quid occulto terrae natura coercet, nullum (*?, v. app. crit.*) fallere -s. 528 (*de lapide molari*) una -is facies eadem perque omnia terra est ('*Vorgang*' *Sudhaus, vix de ipso lapide*). VAL. MAX. 4, 7 praef. illud *vinculum* (*sc. sanguinis*) nascendi sors, fortuitum -s, hoc (*sc. amicitiae*) ... voluntas contrahit. in -e *i. q. factus* (*cf. p. 845, 42*): SIDON. epist. 2, 9, 8 balneas habebat in -e uterque hospes, in usu neuter. CASSIOD. hist. 11, 15, 21 cum ... iam congressio paene esset in -e (*Socrat. 7, 20 μελλούσης δὲ γίνεσθαι συμβολῆς*).

II *cum acumine dictum i. q. labor assiduus vel strenuus, nisus, studium, cura sim.* (*cf.* opera): **A** *locutiones*: **1** *modales*: **a** *abl.* -e: *v. iuncturas adverbiales* magnopere *sim. p. 854, 10 tractatas, a quibus longius distant exempla sermonis technici p. 845, 45 sqq. et* CIC. de orat. 2, 162 adsiduis, uno -e eandem incudem diem noctemque tundentibus ('*incessantly*' *Wilkins*). ZENO 1, 6, 1 (1, 4, 3 L.) ut omnia ⌊non magno -e⌋ devincat *patientia* (*i. facile, item*: 2, 43, 2 [1, 38, 7 L.] n. m. -e ... Aquarius delere consuevit *nocendi artes*). EVGRAPH. Ter. Phorm. 757 rec. *β* quod ... magna nos cura et -e (opera *Wessner, sed cf. p. 854, 56*) ut fieret laborabamus. **b** ex -e (*cf.* ex industria *vol. VII 1, 1276, 41 sqq.*): HESYCH. in lev. lib. 4 praef. p. 926[C] non negligenter ea dicere, sed ex -e (25, 14–17 p. 1116[C] nec n. hoc ..., sed ex -e studetur). 15, 25–27 p. 979[B] quicumque his ex -e discipulatum suum praebent. CASSIOD. Ios. antiq. 2, 226 non ut quasi videretur ex -e, sed inter alios astare *Maria Moysis soror* (*gr. ἐκ παρασκευῆς ... κατὰ θεωρίαν*). GREG. M. epist. 12, 9 p. 357, 3 facto ex -e concilio.

2 *praedicativae*: **a** pretium -is est *pro* 'p. operae e.': SIL. 16, 45 mens ..., novisse minores quam deceat p.que -is sit tradere famae. **b** -s est *i. q. difficile est* (*sec. gr. ἔργον*): ITALA prov. 20, 6 (Hil. in psalm. 118 iod 2 p. 440, 8. *al.*) virum ... fidelem -s est invenire (*Vulg.* quis inveniet?). ORIG. in Matth. 14, 11 p. 302, 7 -s est ... dicere ..., quis *eqs.* (*seq.* neminem exponere posse *eqs.*). 15, 13 p. 384, 16 haec servare mandata non satis difficile est; -s autem est *eqs.* *cf.* -is est *p. 843, 62*.

B *usu vario* (*in oppositione; ceterum v. iuncturas* -s impendere, navare, sumere *sim. sec.* opera *formatas p. 853, 4 sqq.*): **1** *de ipsa nimietate laboris sim.*: OV. Pont. 4, 8, 74 quod ... aliis -s est, hoc tibi lusus erit (*cf. p. 843, 27*). QVINT. inst. 1, 4, 5 quae *ars* vel sola in omni studiorum genere plus habeat -is quam ostentationis. 1, 12, 16 difficultatis patrocinia praeteximus segnitiae; neque enim nobis -is amor est. HIER. epist. 128, 1, 3 amet, quod cogitur dicere, ut non -s sit, sed delectatio, non necessitas, sed voluntas. **2** *peculiariter de re operose elaborata, creata*: MANIL. 2, 58 nostra loquar ... nec furtum, sed -s veniet soloque volamus in caelum curru, propria rate pellimus undas (*interpretes conferunt* OV. *p. 845, 76*).

CAPVT SECVNDVM: *technice in sermone artium potiorum et usu inde derivato*:

I *in re rustica de quibuslibet agricolarum laboribus* (*maxime de arando, fodiendo sim.*): **A** *cum determinatione plus minusve technica*: rusticum: PLAVT. Merc. 65 multo -e immundo r. CATO agr. 5, 4 omne. TER. Haut. 142 CIC. leg. 2, 29. *et saepe, imprimis apud* VARRONEM rust., VAL. MAX., COLVM., PLIN. nat. *similisque generis auctores. cf.* COLVM. 11, 1, 3 ruris (11, 2, 1 PORPH. Hor. epist. 1, 14, 16. *plenius*: HIER. quaest. hebr. in gen. p. 7, 21 r. colendi). PAVL. dig. 32, 99, 2 rurestre (COD. Iust. 4, 65, 31). ARNOB. nat. 5, 40 (*loco parum certo*) rei rusticae. RVFIN. hist. 3, 20, 3 ruralis. *alia*: MORET. 68 horti (*opp.* labor ... aratri). TIB. 1, 9, 8 terrae (VVLG. exod. 1, 14 [ITALA Lugd. quae faciebant in campis]. *cf.* COLVM. 11, 2, 98 terrenis). LIV. 3, 26, 9 agresti ([perioch. p. 7, 14 rustico]. VAL. MAX. 6, 9, 1 COLVM. 1 praef. 17. 28. 1, 8, 10. 5, 1, 1. *cf.* EVGIPP. Sev. 14, 3 agrale). 7, 4, 4 (*per circumscriptionem*) servile (*cf. 7* vita agresti et rustico cultu. *7, 5, 9* rure). COLVM. 1 praef. 17 qui rura colerent ⌊administrarentve -a colonorum⌋ (*om. SA. cf.* COD. Iust. 11, 48, 22, 3 neque agrum coluit neque aliquid colonarii -is celebravit). PALLAD. hist. mon. I 10 p. 284[B] -i cultoris incumbe (*gr. p. 70, 12B. ἐργάζου*). *specialia velut* surcularium, topiarium *v. sub his vocibus.* **B** *usu vario*: PLAVT. Truc. 915 neque ruri neque hic (*domi, sc. in lecto*) -is quicquam facio (TER. Phorm. 250. OV. fast. 3, 780 patrio rure. *cf.*

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

RVT. RVF. hist. 1 ut . . . in agris rustici -s facerent [CIC. Cato 24 VARRO rust. 1, 36]. *nude* -s facere: PLAVT. Vid. 22. 50. CATO agr. 140 si fodere voles, . . . hoc . . . dicito: '-is faciundi causa'. *et saepe*). Vid. 70. 75. CATO agr. 2, 2 ad rationem -um operarumque vilicum revoca. *al.* CIC. Verr. II 3, 27 qui . . . arant, qui ab -e . . . non recedunt. 5, 29 labor -is ([*v. p. 841, 21*]. HIER. vita Hilar. 5 rastro humum fodiens, ut ieiuniorum laborem labor -is duplicaret). LVCR. 5, 1360 ut . . . -e in duro durarent membra *agricolae* (TIB. 1, 9, 8. SEN. dial. 5, 29, 1 [*antea*: rusticum laborem]). *et passim.* *transfertur ad labores pecoris operarii* (*cf.* CIC. off. 2, 11. COLVM. 6 praef. 6 *quadripedes* paramus in consortium -um sicut bovem, mulam, equum, asinum): VARRO rust. 1, 2, 20 quae *pecudes* agrum -e, quo cultior sit, adiuvare (-ant *Ursinus*), ut eae quae iunctae arare possunt. 1, 20, 1. 5. 2, 6, 4. Ov. met. 7, 539 concidere . . . miratur arator inter -s tauros. fast. 1, 83 rudes -um . . . iuvenci (*cf.* 4, 336). 1, 664 Pont. 1, 4, 12. *saepius apud* COLVM., PLIN. nat. *al.*

II *in re fabrili sim.*: A *spectat ad artes sollemnes*: 1 *usu generali et minus definito*: a *de rebus artificiose confectis* (*specimina selecta; huc potissimum pertinet iunctura* artium -a CIC. nat. deor. 2, 57. LIV. 25, 40, 2 [*1* signa tabulasque]. *al.*, *cf.* artis LYGD. 4, 37 [*cum attributo ut*: Ov. met. 13, 290 VAL. MAX. 9, 2 ext. 9. *al.*]. CE 332 [*Pompeis in muro scriptura collito*]. PLIN. nat. 34, 55 MAXIM. eleg. 1, 30): PLAVT. Most. 262 nova pictura interpolare vis -s lepid issimum? (*iocose de facie fucata, item*: Ov. ars 3, 228). RHET. Her. 4, 6, 9 *sculptorum* -a . . . considerare. CIC. inv. 2, 1 egregium . . . -s . . . relicturum *Zeuxin*. Verr. II 4, 47 grande vas et maius -s. 4, 67 -bus ex auro et gemmis. 4, 132 haec -a atque artificia, signa, tabulae pictae (*cf.* de orat. 3, 195 in picturis et in signis et in aliis -bus. parad. 13 qui marmoreis tectis . . ., qui signis, qui tabulis, qui caelato auro et argento, qui Corinthiis -bus abundant [37]. *sim. saepius*). *al.* CIL I² 546 (*in statua Iovis*) C. Pomponi Quir(ina) opos. VARRO frg. Non. p. 547, 1 tripodes . . ., -a nobilium toreutarum. ling. 9, 108 Myrmecidis -bus minutis (*cf. 7, 1* obscuram operam Myrmecidum ex ebore). VERG. ecl. 3, 37 pocula . . . fagina, caelatum . . . -s Alcimedontis. Aen. 6, 31 -e in tanto (SERV.: in foribus adfabre factis). 8, 432 *Cyclopes* fulgores . . . miscebant -i (*i. fulmini*). 10, 785 intextum tauris -s (*sc. scutum*). HOR. ars 34 (*fabri aerarii*). *et passim.* *cum gen. materiae*: PROP. 2, 31, 12 valvae, Libyci nobile dentis -s ([onus *Mart. 14, 3, 2*]. Ov. Pont. 4, 9, 28). TERT. cult. fem. 2, 10 l. 6 auri tanta ('*an tenuata?*' *Kroymann*) -a (*ibid. l. 20 var. l. pro* operas). ITALA II par. 3, 10 (Complut.) cerubin duo, -s lignorum (*gr.* ἐξ ξύλων, Legion. celato, VVLG. statuario). in -e *de metallo i. q. factus* (*cf. p. 844, 22*): TREB. Claud. 14, 3 argenti in -e . . . pondo quinquaginta.

b *de modo vel apparatu artificioso*: α *sing.*: (I) *in locutionibus sollemnibus*: (A) *abl. instr., modi, qual.* (*cf. p. 846, 79. 848, 33*): CIC. Verr. II 1, 131 monumentum illa amplitudine, illo -e . . . integrum (*cf.* 1, 132 templum omni -e esse i.). 4, 32 hydriam Boethi manu factam praeclaro -e et grandi pondere. 4, 46 *vasa* antiquo -e et summo artificio facta (4, 103 eburneae Victoriae a. -e ac summa arte perfectae. SVET. Galba 10, 4 anulus -e a.). 4, 64 candelabrum . . . -e mirabili perfectum (SPART. Hadr. 12, 2. *cf.* VELL. 2, 27, 4 miro [VVLG. III reg. 7, 17]). 4, 72 *simulacrum* singulari -e artificioque perfectum (4, 109 modica amplitudine ac s. -e). 4, 97 galeas . . . caelatas -e Corinthio. Phil. 14, 33 exstructa moles -e magnifico (EPIST. imp. Constant. de civit. Hispell. [CIL XI 5265] 29. 44). APVL. flor. 15, 6 magna . . . vis aeris vario effigiatu, veterrimo et spectabili -e. VOPISC. Aurelian. 33, 2 currus . . . unus . . . argento, auro, gemmis operosus atque distinctus, alter . . . ipse quoque pari -e fabricatus. *al.* (B) *gen. qual.*: LIV. 44, 46, 6 aggeri -is ingentis (CVRT. 4, 6, 7 muros [5, 1, 16]. 8, 10, 24 fossa). SEN. epist. 55, 6 (*de villa Vatiae*) speluncae sunt duae magni -is. CVRT. 4, 3, 8 novi -is molem. PLIN. nat. 31, 130 olla figulini -is. 35, 74 heroa absolutissimi -is. FRONTIN. aq. 124, 1 *ductus* amplissimi -is. SVET. Iul. 47 tabulas -is antiqui (81 Vesp. 7, 3). Claud. 1, 2 fossas navi et immensi -is effecit ([*Vell. 2, 120, 3* nava virilique opera]. SVLP. SEV. chron. 1, 40, 1 templum). Nero 9 portum -is sumptuosissimi. EDICT. imp. Diocl. 20, 5 L. barbaricario ex auro facienti: -is primi . . . (6) -is secundi (*cf.* 21, 5 sq. in -e primo . . . in -e secundo). TREB. Claud. 17, 5 calices Aegyptios -isque diversi (SVLP. SEV. chron. 2, 10, 3 vasa). *al.* (II) *usu vario*: CIC. Verr. II 1, 132 ex tanta aede tantoque -e (*antea*: omni -e, *v. supra. cf.* Ps. DAMAS. epigr. 84 [71 F.], 5 templum . . . Agnes, templorum quod vincit -s terrenaque cuncta . . . fastigia tecti). 4, 124 *bullarum* non -e delectabatur, sed pondere. BELL. Hisp. 25, 7 scutorum . . . praefulgens -s caelatum (*cf.* VAL. FL. 3, 199 Nisaeum Telamon . . . per clipei . . . -s . . . ferit ['*indicatur . . . magnitudo et moles clipei*' *Langen parum apte*]). Ov. met. 2, 5 *valvarum* materiam superabat -s (*cf.* MART. 8, 50 [51], 7 *phialae* materiae non cedit -s). 2, 111 (*de curru Solis*) aureus axis erat, temo aureus (*eqs.*) . . .: dumque ea . . . Phaethon miratur -sque perspicit *eqs.* *al.*

β *plur.*: CIC. Verr. II 4, 65 *candelabrum* erat ea varietate -um, ut ars certare videretur cum copia. orat. 234 si quis Phidiae clupeum dissolverit, collocationis universam speciem sustulerit, non singulorum -um venustatem. Tusc. 5, 61 stragulo magnificis -bus picto. CAES. civ. 3, 112, 1 Pharus . . . turris . . . mirificis -bus exstructa. STAT. Theb. 1, 543 tenet haec *patera* -um caelata figuras ('*-a figurata*' *Lemaire*). QVINT. inst. 8, 5, 26 artifices . . . cum plura in unam tabulam -a (*om. pars codd.*, corpora *Jahn*) contulerunt, spatiis distinguunt.

c *de ipso artificio*: CIC. rep. 1, 35 in suo quemque -e artificem . . . nihil aliud cogitare . . ., nisi quo sit . . . melior. CAES. Gall. 6, 17, 2 Minervam -um atque artificiorum initia tradere (*cf.* Ov. fast. 3, 833 mille dea est -um). SALL. Iug. 73, 6 uti opifices agrestesque . . . relictis -bus frequentarent Marium (HOR. sat. 1, 3, 132 sapiens -is . . . optimus omnis est opifex. LIV. 6, 25, 9 intentos . . . opifices suo quemque -i. *al.*). VERG. georg. 2, 155 tot egregias urbes -umque laborem (Aen. 1, 455 artificum . . . manus . . . -umque l. 1, 507). Aen. 8, 415 *Vulcanus* -a ad fabrilia surgit (*cf.* AETNA 32 LYDIA 70). Ov. met. 8, 200 *Icarus* mirabile patris impediebat -s (*cf. ibid.* 210). fast. 3, 384 Mamurius . . . clausit -s *ancilium fabricandorum.* *al.* *gen. in indicando artifice*: PLIN. nat. 36, 13 narrata est -is eorum (*filiorum Archermi*) Dianae facies *eqs.* TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 419, 21 in civitate divini -is Hierusalem.

2 *pressius respicitur ars*: a *architectorum* (*in vita publica vel privata; huc spectant nonnulla sub 1b et c*): α *de aedificiis aliisque rebus constructis*: (I) *specimina varia*: PLAVT. Most. 828 non . . . haec . . . opifex -a fecit barbarus (*sc. postes sim.*). ASELL. hist. 13 tam pulchrum -s tamque artificiose factum . . . dirui ('*res dubia est*' *Peter*). CIC. Verr. II 5, 68 (*de lautumiis Syracusanis*) -s est ingens, magnificum regum *eqs.* dom. 48 -um architectis. Att. 4, 16, 8 (*de saeptis campi Martii marmore sim. ornatis*). LEX Rubr. (CIL I² 592) 1, 5 (*in formula exceptionis*) -is novi nuntiationem *sc. futuri* (*v. Berger, RE XVIII 1, 558 sqq.*). CAES. civ. 2, 25, 1 substructionibus eius -is *i. theatri* (*cf.* R. GEST. div. Aug. 20 Capitolium et Pompeium theatrum utrumque -s . . . refeci. VELL. 2, 48, 2 theatri et aliorum -um. *al.*). HOR. ars 65 (*de portu*). PROP. 3, 22, 24 (*de aqua Marcia*). Ov. ars 1, 70 marmore dives -s (*i. porticus Octaviae*). met. 8, 160 (*de labyrintho. cf.* MELA 1, 56). fast. 5, 553 (*cf.* 559. 568) et deus *Mars* est ingens et -s (*de templo ut*: LIV. 1, 55, 3. *al.; aliter, sc. per distinctionem*: QVINT. inst. 1, 4, 16 -bus . . . et . . . templis. SVET. Tit. 8, 4 PANEG. 9, 3, 2). trist. 1, 10, 30 Cyzicon, Haemoniae nobile gentis -s (*de urbe condita ut*: Pont. 1, 8, 14. MANIL. 2, 782 [*772* urbes]. PLIN. nat. 3, 21. 5, 115. *al.*). *et passim.* (II) *indicatur genus* (*per adi.*): publicum (*fere profanum, v. infra et cf. l. 34. 76; fusius* 'de -bus p.' COD. Theod. 15, 1 = Iust. 8, 11): CIC. Verr. I 12 p. . . . -um depopulatio. ad Q. fr. 3, 1, 4 ut -s p. videretur *via*. S. C. Frontin. aq. 127, 1 LIV. 1, 57, 1. *et saepe.* *per differentiam*: CIC. har. resp. 16 ullo de -e p., de monumento, de templo (*cf.* QVINT. decl. 257 p. 49, 26 templa incendere, . . . -bus p. manus adferre). VITR. 2, 3, 3 *opp.* privata (2, 9, 11 PLIN. nat. 35, 171. *al.; cf.* VITR. 2, 8, 9 *opp.* privatas domos). 10, 2, 1 *opp.* aedibus sacris (INSCR. Jahresh. österr. Arch. Inst. 7, 1904 Beibl. p. 56 [*Ephesi, de consule a. 92*] cur(ator) aedium sacrarum et -um locorumque p. populi Romani [*de hoc magistratu v. imprimis Kornemann, RE IV 1787 sqq.*]. VLP. dig. 1, 16, 7, 1). PLIN. nat. 35, 172 *opp.* regias domos. *alia publici generis*: VITR. 1, 3, 1 moenium et communium -um in publicis locis conlocatio (4, 9, 1 *opp.* aedium sacrarum. 6 praef. 7 *opp.* privatorum aedificiorum). CIL XV 7241 (*a. 202*) -(um) min(orum) cur(atore). NOT. dign. occ. 4, 12 curator -um maximorum (*saepius in titulis s. IV, v. Hirschfeld, Verwaltungsbeamte 272*). privatum *inde a* LIV. 6, 4, 12 VITR. *passim.* (III) *indicatur species* (*per gen.; cf. l. 79 sqq.*): CIL XIV 85 (*a. 46*) -is portu(s) (PLIN. nat. 36, 125 p. Ostiensis -s, . . . item vias . . . excisas *eqs.*). TAC. hist. 2, 21, 1 amphitheatri (EXPOS. mundi 52 AVR. VICT. Caes. 10, 5 CIL VIII 23948. *in titulis saepius* theatri). TRAIAN. Plin. epist. 10, 91 aquae ductus ([-s *tantum* PLIN. *ibid.* 10, 90]. CIL VIII 8809). PORPH. Hor. carm. 2, 15, 18—20 ('deorum templa') -a templorum (HEGES. 5, 43, 1 *aedem* praecellentiorem fuisse templorum suorum -bus fatebatur *Titus* [*aliter gr. 6, 260*]. CIL VIII 23746 -s templi). EXPOS. mundi 38 tetrapyli. EVTR. 8, 20, 1 lavacri. *sim. passim in titulis; parum constat de* CIL IV 7993 dedicatio -is tabularum ('*tabularii in foro, ut crediderim*' *editor*).

β *de actione aedificandi vel construendi*: (I) *qualibet*: CATO agr. 14, 3 (*de villa aedificanda*) quae opus sunt, dominus . . . ad -s dabit *eqs.* (*cf.* 15 omnia ad -s praebeat). LEX par. fac. Put. (CIL I² 698) 1, 4 -um lex (*cf.* EDICT. Cic. Verr. II 1, 143 lex -e faciundo). 3, 13 dies -is (*cf.* CIC. Verr. II 1, 148. 149. 3, 16). *al.* CIC. de orat. 1, 62 architectum . . . rationem -is sui reddidisse. *et passim.* (II) *circumscripta*: publicum: CATO agr. 2, 2 *vilicum* -s p. effecisse. CIC. Flacc. 44 (*de aede sacra reficienda*). dom. 51 -um p. exactio (*cf.* LIV. 6, 4, 6). Phil. 14, 34 contectos p. -bus atque muneribus eaque exstructione, quae *eqs.* (*sc. monumento*). *al.* *cf.* LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 58 aedium sacrarum . . . caussa aedificandarum -isve publice faciundei causa. LIV. 1, 53, 5 fundamentis templi iaciendis aliisque urbanis -bus intentum. VLP. dig. 32, 11, 23 (*ex rescr. impp. Marci et Veri*) in -e civitatis faciendo. *indicantur species, maxime per abl.* -e *more p. 845, 45 illustrato* (*saepius ad ipsas res constructas transfertur*): LEX par. fac. Put. (CIL I² 698) 2, 19 quod -s structile fiet (Q. SCAEV. dig. 50, 16, 241. *cf.* INSCR. Notiz. Scavi 1914 p. 378 n. 5 structorio [*al.*]). Q. SCAEV. *l. c.* tectorio (CIC. leg. 2, 65 *sepulcrum* -e t. exornari. VARRO rust. 1, 57, 1 -e t. marmorato. 3, 1, 10. 3, 2, 9. 3, 11, 2 t. -e testaceo.

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CIL VI 34013 [*a. 1 p. Chr.*]. VITR. 2, 8, 10 t. -bus. *et saepe.* GLOSS. ψηφολόγημα πρὸς τῇ στέγῃ). LEX Alf. dig. 19, 2, 30, 3 (*de aede facienda*) quoad in -s lapidis opus erit (*cf.* VITR. 4, 2, 3 in -bus lapideis [SVET. Claud. 20, 1]. CIL XII 3070 lapidari). VARRO rust. 1, 59, 3 in -e marmorato (*cf. supra et* VITR. 4, 2, 3 marmoreis [7 praef. 16]. CIL VI 9556 marmorari [XII 3070]). 3, 1, 10 intestino (*v. vol. VII 2, 10, 38 sqq.*). VITR. 1, 5, 6 (*de fundamento muri exstruendo*) terrenum (2, 9, 8). 5, 2, 2 coronis ex . . . -e . . . albario (*v. vol. I 1488, 1 sqq.; addas* CIL XIV 2995 [*a. 51/54*] *aliosque titulos. cf.* VITR. 7, 3, 4 album). 5, 11, 4 ex -e Signino stationes (8, 6, 14 COLVM. 1, 6, 12. *al.* CIL VI 656 *et saepius in titulis*). 7, 4, 4 coronario (CET. FAV. 23. *aliter de facienda corona aurea* VITR. 9 praef. 10, *laurea* PLIN. nat. 15, 131). FRONTIN. aq. 3, 1 arcuato (*q. v.*). PLIN. epist. 10, 37, 2 testaceo (10, 39, 4. *adde* VARRONEM *supra*). CIL VIII 9109 (*a. 233*) quadratario (20743 aram -is q. *al.*). COD. Iust. 8, 11, 21 pr. (*a. 440*) tabulato. PASS. Thom. p. 134, 5 Romano. *al.* *cum gen. rei efficiendae vel tractandae* (*plenius e. g.* LIV. 6, 1, 6 reficiendae urbis [33, 38, 14]): CIC. de orat. 1, 62 de navalium -e dicendum. FRONTIN. aq. 11, 1 -s naumachiae adgreditur *Augustus*. TAC. hist. 2, 41, 1 -i pontis intentum (CIL II 760 [*aet. Traiani*]. *cf.* COD. Iust. 11, 75, 4 pr. instructionem viae publicae et pontium stratarumque -a [operam *Cod. Theod. 15, 3, 6*] . . . inter sordida munera [*1* instructiones reparationesque itinerum pontiumque]). PLIN. epist. 10, 23, 2 balinei *novi*. SVET. Tib. 31, 1 -s novi theatri (*opp.* munitionem viae). *al.*

b *plumariorum, lanificarum, textricum sim.*: α *in univ.*: PLAVT. Men. 427 pallam . . . ad phrygionem ut deferas, ut reconcinnetur atque ut -a addantur, quae volo (*cf.* TITIN. com. 4 phrygio fui . . . beneque id -s scivi). LVCIL. 12 (*contextu incerto*). 995 lana, -s omne perit. CATVLL. 64, 315 decerpens aequabat semper -s dens (*de Parcis ut*: SEN. apocol. 4, 1 vers. 12. 20 LVCAN. 3, 18 STAT. silv. 1, 4, 2). LVCR. 6, 795 manibus nitidum . . . -s effluit (*cf.* TIB. 1, 3, 88 puella . . . somno fessa remittat -s). CIC. leg. 2, 45 mulieris -s menstruum (*Plat. leg. 12, 956ᵃ* ἔργον ἐμμηνον. *cf.* PAVL. FEST. p. 90 diurnum). VERG. Aen. 5, 284 serva . . . -um haud ignara Minervae (*cf.* Ov. fast. 3, 820 *Pallas* rarum pectine denset -s. *sim. saepius*). 8, 411 TIB. 2, 1, 64. Ov. medic. 14 durum pollice nebat -s (Ib. 76 STAT. Theb. 9, 692). met. 6, 14 sqq. (*de Arachne*). *al.* *transfertur ad artes animalium*: CATVLL. 68, 50 nec . . . texens . . . aranea telam . . . -s faciat (Ov. am. 1, 14, 8 leve . . . nectit -s. PLIN. nat. 11, 80 *syn.* operatione). MART. 8, 33, 16 (*de phiala tenui*) tam leve nec bombyx . . . urguet -s. β *cum determinatione*: ITALA exod. 26, 1 (Lugd.) -e Cherubin textile facies *aulaea* ([*gr.* ἐργασίᾳ ὑφάντου, Aug. quaest. hept. 2, 107 textoris, VVLG. plumario]. 26, 31 [Aug. *l. c.* 2, 177, 8; *gr.* ὑφαντόν, VVLG. *ut supra*]. *al.; cf.* VVLG. Tob. 2, 19 textrinum). 26, 36 (Aug. *l. c.* 2, 177, 8) variatoris (*gr.* ποικιλτοῦ, VVLG. plumarii. *cf.* 28, 15 [Lugd.] facies logion iudiciorum -e vario [*gr. ut supra*, VVLG. polymito]. 35, 35 [Aug. loc. hept. 2, 156] varia, *deinde* architectonicum varietatis [*gr.* ποικιλτὰ . . . ἀρχιτεκτονίας ποικιλίας, VVLG. polymitarii ac plumarii]). *al.* MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7 byssicum. PROB. Verg. georg. 4, 246 sq. lanificii. PALLAD. hist. mon. I 18 p. 295ᴬ faciens -s lini (*gr. p. 86, 12 B.* νήθουσα λίνον). ORIG. in Matth. 15, 20 p. 408, 7 consutilia (*gr.* ῥαφιδευτοῦ).

c *pistorum, coquorum* (*de cibis; minus technice de actione e. g.* CLAVD. 20, 450 flagrat -s *coqui*. ALEX. TRALL. 1, 74 si quid ⌊-e pistorio⌋ fiat de lacte [⌊ ⌋ *om. gr.; sollemnius fem.* opera pistoria *Vlp. dig. 32, 73, 3 Schol. Hor. sat. 2, 4, 47*]; *ad rem cf. Heraeus, Kl. Schr. 233*): α *usu vario*: VARRO ling. 5, 107 crustulum a crusta pultis . . .; cetera fere -a a vocabulis graecis sumpta, ut thrion et placenta. MORET. 47 *Simylus* subactum levat -s (*cf.* 115). PLIN. nat. 19, 139 (*de brassicae cymis cauliculisque*) est haec quoque res inter -a ganeae. MART. 14, 222, 1 ('pistor dulciarius') mille tibi dulces -um manus ista figuras exstruet (*cf.* PORPH. Hor. sat. 2, 4, 47 ['crustula'] -s dulciarii). LAMPR. Heliog. 32, 4 *cenam struebat* de -e lactario (*opp.* de dulciis. *cf. 27, 3* de lactariis). ANTHIM. 34 ut quomodo spuma sic deveniat -s ipsut afratu (*infra syn.* operā, *cf. 40. 48*). 64 fit . . . de ordeo -s bonum *sc. polenta*. *ambigue*: VESPA 5 scribere maius -s (*subaudiuntur* scribilita *et* VERG. Aen. 7, 45, *v. Heraeus l. c.*) et dulcia carmina quaero. β -s pistorium (GLOSS.ᴸ II Philox. OP 36 πλακουντάριον. IV Ps. Plac. F 9 formastro: -e p. [*al.*]): FEST. p. 330 'spira' dicitur . . . genus -is p. PAVL. FEST. p. 53. 119 CELS. 2, 18, 2. 2, 28, 1 PETRON. 38, 15 PLIN. nat. 18, 105 SVET. Tib. 34, 1. ITALA gen. 40, 17 (Wirc.; *gr.* σιτοποιοῦ, *Vulg.* cibos qui fiunt arte pistoria). *al.* *cf.* PLIN. nat. 18, 86 pistrinarum . . . -a (19, 53). AVG. quaest. hept. 1, 131 -s pistorum (*seq.* -is pistoris, *var. l.* pistorii).

B *spectat ad artem militarem vel rei militaris similem*: 1 *magis respicitur actio fabricandi* (*exempla paucissima; sunt, quae difficillime ab usu sub 2 illustrato discernantur*): a *de variis laboribus*: CAES. Gall. 1, 8, 2 (*1* murum . . . fossamque perducit) eo -e perfecto *eqs.* (*ad 2 pertinet ibid.* 4 Helvetii . . . -is munitione . . . repulsi). 7, 17, 4 (*1* aggerem apparare, vineas agere, turres . . . constituere) Caesar cum in -e singulas legiones appellaret (*eodem spectat* 7, 20, 11 ferre -is laborem). civ. 3, 49, 2 cotidianis laboribus insuetos -um . . . adfectos *Pompeianos* (*cf. ibid.* 4). HIRT. Gall. 8, 37, 2 -a . . . administrari (*antea*: dividere praesidia et munitione oppidanos circumdare). 8, 41, 4 cuniculos . . . agunt . . ., quod genus -is . . . facere licebat (*cf.* LIV. 38, 7, 6). BELL. Alex. 15, 8 aut in -e aut in pugna occupatum animum (*cf.* SALL. Iug. 96, 3 in -bus, in agmine atque ad vigilias . . . adesse. LIV. 5, 27, 8 virtute, -e, armis. *sim. al.*). NEP. Them. 6, 5 (*4* muros instrui) omnes . . . -s facerent (*cf.* 7, 2 LIV. 1, 38, 6). LIV. 9, 4, 8 nec fossa valloque ab ignavissimo ad -a ac muniendum hoste clausi. 25, 36, 5 nec . . . nec terra caespiti faciendo aut ducendae fossae aliive ulli -i apta. VAL. MAX. 2, 9, 7 ad munitionum -s explicandum. SIL. 1, 244 si valli festinet -s (TAC. hist. 3, 10, 1). *et passim.* b *de castrorum munitione*: CAES. Gall. 1, 49, 4 (*2* castra munire) -s perficere. 2, 19, 8 sqq. 3, 3, 1 -s hibernorum munitionesque. civ. 2, 26, 2 (*1* castra ponit) -e castrorum (BELL. Alex. 37, 5. SALL. Iug. 53, 5 itinere atque -e c. et proelio fessi. *cf. sub 2*). *al.* (*sing. tantum, v. Klotz, Cäsarstudien 173*). HIRT. Gall. 8, 15, 3 (*2* muniri . . . castra) absolutis -bus. BELL. Afr. 47, 2. LIV. 24, 48, 12 -i aliisque iustis militaribus. VAL. MAX. 9, 1 ext. 6 (*antea*: castra vallo atque fossa cingere). TAC. hist. 3, 26, 2. *al.*

2 *magis respicitur res fabricata*: a *strictius de genere strategematum* (*quorumlibet*: LIV. 24, 34, 2 *Archimedes* inventor ac machinator bellicorum tormentorum -umque, quibus . . . ludificaretur *acta hostium*. FRONTIN. strat. 3 praef. 2 -bus et machinamentis. AMM. 19, 5, 2 neque in machinis neque in -um constructione): α *in defensione*: Ⓘ *specimina varia*: CAES. Gall. 1, 8, 4 (*v. sub 1*). 2, 19, 5 legiones . . . -e dimenso castra munire coeperunt. civ. 3, 54, 1 (*3, 51, 8* communivit *tumulum*) in altitudinem pedum XV effectis -bus. BELL. Alex. 30, 3 castellum, quod rex . . . non longe a suis castris munierat bracchiisque cum -e castrorum coniunxerat (72, 3 c. refectis -bus. 73, 3 cum . . . vallis castra hostium divideret ab -e incepto Caesaris c. AMM. 16, 11, 14 [?]. 16, 12, 3. *cf. sub 1*). Ov. fast. 1, 564 *Cacus* aditum fracti praestruxerat obice montis: vix iuga movissent quinque bis illud -s (*var. l.* onus *ut 566*). LIV. 31, 39, 9 (*8* vallo, . . . fossa, . . . lapidum congerie ut pro muro essent, . . . arboribus obiectis) viam . . . obiectis . . . -bus inexpugnabilem fecit. *al.* Ⓘⓘ *abl. in locutionibus fere sollemnibus* (*subest nec non subauditur usus p. 845, 45 illustratus; opp.* naturā *passim*, loco SALL. Iug. 76, 2, situ CVRT. 3, 1, 7. 8, 10, 23 FRONTIN. strat. 3, 2, 1 AMM. 20, 7, 11; *iuxta* consulto SALL. Iug. 92, 5, arte VEG. mil. 4, 1): munire, munitus (e-, circum- [*in obsidione -a ad ipsos obessores defendendos apta dici videntur*], com-, prae-): CAES. Gall. 5, 9, 4. 5, 21, 4. civ. 1, 18, 4 castra magnis -bus (1, 47, 4. 3, 58, 1. *item per plur.*: BELL. Afr. 80, 2. 88, 5 mirificis. 91, 1 maximis. SALL. Iug. 76, 2. hist. frg. 3, 96 (permag)nis). 2, 31, 2. 3, 66, 2 (opera *var. l.*). 3, 97, 2 BELL. Hisp. 38, 6 VARRO ling. 5, 141. LIV. 6, 29, 4 tumultuario. 21, 57, 6 magno. *et saepius.* *alia*: CAES. Gall. 7, 83, 2 *collem* -e circumplecti (*cf.* BELL. Alex. 30, 2 *castra* -e magno vallata [AMM. 24, 5, 3 tumultuario]. LIV. 7, 34, 12 quod . . . nec . . . -e se valloque circumdarent). civ. 3, 49, 3 *Caesar flumina* magnis -bus obstruxerat. CIC. Phil. 5, 9 hostium aditus urbe prohibentur castellis et -bus. BELL. Alex. 1, 2 munitiones . . . -bus augentur. Hisp. 41, 3 locus . . . -e . . . adi⟨u⟩tus. LIV. 25, 38, 13 omnia . . . -bus firmata. 30, 9, 11 locum . . . -bus . . . tutum (FRONTIN. strat. 3, 2, 1). *sim. saepius.* *periphrastice* (*subi. sunt ipsa -a*): LVCAN. 6, 19 non -s hanc *urbem* veterum nec moles structa tuetur. TAC. hist. 5, 11, 3 urbem . . . -a molesque firmaverant.

β *in oppugnatione* (*cf. l. 38*): Ⓘ *praemonenda: significantur varia instrumenta muris admota* (LIV. 10, 34, 1. 38, 5, 1), *sc. lignea* (CAES. civ. 2, 1, 4 LIV. 36, 22, 10. 38, 3, 11. *al.*) *quaeque comburi possint* (HIRT. Gall. 8, 43, 3 BELL. Afr. 43 NEP. Milt. 7, 4. *al.*) *velut arietes, turres, musculi nec non tormenta sim.* (*syn.* tormenta machinaeque LIV. 29, 35, 8. 32, 16, 10. *per distinctionem plus minusve expressam* [*cf. l. 19 sqq.*]: LIV. 24, 19, 8 -um machinationumque [-a *aggeres fossasque*, m. *turres arietesque dici falso censent Weissenborn-Müller*]. 27, 28, 13. 17. *al.* TAC. hist. 3, 20, 2 tormentisne et telis an -bus [*'vorwiegend Erdarbeiten' Heubner eodem illo errore*] et vineis), *ceterum res ligno confirmatae velut vineae* (LIV. 2, 17, 1. *al.; at discernuntur* BELL. Alex. 1, 4 PROP. 4, 10, 34 LIV. 10, 34, 1. 21, 7, 10. 39, 42, 1 TAC. *l. c.*), *aggeres* (*at* LIV. 6, 8, 9 aggere atque -bus), *cuniculi* (*at* QVINT. inst. 12, 9, 3 [*in imag.*] -bus et cuniculis). *discernuntur* munitiones (CIC. Phil. 8, 20. 13, 20. CAES. civ. 1, 20, 2 [*v. Meusel ad l.*]. LIV. 21, 8, 1. *al.*), castella (BELL. Alex. 61, 5), vallum (LIV. 6, 8, 9), stationes (LIV. 21, 7, 8. *al.*), *ceterum* scalae (LIV. 32, 18, 7. 37, 32, 1. *al.*). Ⓘⓘ *exempla selecta*: CAES. Gall. 7, 71, 5 qua erat nostrum -s intermissum (*sing. fere collect. ut*: 7, 72, 4 turres toto -e circumdedit. *al.* HIRT. Gall. 8, 34, 4 -s effectum tueri [*cf.* SALL. Iug. 76, 3 super aggerem impositis turribus -s . . . tutari. PROP. 4, 10, 34 vinea . . . ductum . . . tegebat -s]. CIC. Phil. 8, 20. LIV. 10, 34, 1 -e ac vineis. CVRT. 4, 2, 8 [*deinde promiscue cum plur.*]. *et saepius*). civ. 2, 13, 1 legati milites ex -e (*sc. faciendo*) deducunt, oppugnatione desistunt; -bus custodias relinquunt. HIRT. Gall. 8, 40, 1 oppidum . . . -bus clausum (NEP. Milt. 7, 2 LIV. 25, 22, 11. *cf.* CIC. Phil. 13, 20 saepsisset [LIV. 5, 5, 2. 38, 4, 7]. VELL. 2, 4, 2 circumdatam [TAC. ann. 6, 41, 1]). CIC. Phil. 12, 12 -um circum Mutinam . . . monumenta. LIV. 2, 17, 1 Pometiam primo vi, deinde vineis aliisque -bus oppugnarunt *consules* (37, 5, 5 non corona . . ., sed -bus [*seq.* aries]. *al.*). 31, 46, 11 in obsidione et in -bus (*opp.* in oppugnatione celeri. *cf.* 36, 22, 7 -bus atque

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

oppugnationi. SVET. Iul. 35, 1 *Pompeium* maximis obsessum -bus). *et saepe.*

b *latius*: CAES. Gall. 4, 17, 7 tanta erat -is firmitudo (*de ponte ut deinde saepe.* 6, 9, 4. *al.; cf. p. 847, 19*). PROP. 3, 11, 70 (*de classibus ab Antonio paratis*) tantum -is belli (*cf. p. 841, 77*) sustulit una dies.

C *tropice spectat ad creationem mundi mundanorumque tamquam artificio dei, numinum, naturae sim. factam*: **1** *de ipso mundo (sing.)*: LVCR. 5, 158 adlaudabile -s divom. CIC. ac. 2, 119 tam praeclari -is. Tusc. 1, 70 moderator tanti -is et muneris (Tim. 6 fabricator. nat. deor. 1, 19 fabricam. 2, 90 architectum. SEN. dial. 1, 1, 2 nat. 7, 30, 3 PLIN. nat. 2, 3. *al.*). Tim. 10 pulcherrimum (SEN. nat. 2, 13, 4 epist. 65, 9. 107, 10). 17 unum -s totum atque perfectum ([*gr.* ἓν ὅλον *tantum*]. nat. deor. 1, 20 omnem t. -is dissignationem. *cf.* Ov. fast. 5, 12 in . . . novas species omne recessit -s). AETNA 601 artificis naturae ingens -s. PANEG. in Mess. 18 -s magni mirabile mundi (MANIL. 1, 247 hoc -s immensi . . . m. LACT. inst. 1, 3, 14 tam immensum -s m. 2, 8, 48. ira 10, 41. *cf.* CHALC. comm. 29 mundani -is). Ov. trist. 2, 426 (*inde* EPICED. Drusi 362) triplex (*sec. Lucr. 5, 92 sqq.*). MANIL. 1, 132 sive ignis fabricavit -s. SEN. nat. 2, 45, 1 rectorem . . . universi, animum . . . mundi, -is huius dominum et artificem. 7, 25, 6 aeternum (VAL. FL. 2, 358). *al.* **2** *de creaturis variis*: CIC. fin. 4, 11 deorum -a et facta cernentibus. Cato 72 -s ipsa suum . . . natura dissolvit *i. hominem ut navem, aedificium* (nat. deor. 2, 138 artificiosi -is divinique. Ov. epist. 19 [20], 64 SEN. benef. 6, 23, 5. 6. dial. 3, 5, 3 optimo eius *naturae* -i. TERT. anim. 23, 1 -s *angelorum* [*cf. Iren. 1, 24, 1 = 1,18 H.* facturam, *deinde* plasma, *gr.* ποίημα . . . πλάσματος]. spect. 2 p. 4, 11 hominem, -s et imaginem dei. *et saepe, maxime apud Christianos*). Tim. 40 quorum -um ego *deus* parens effectorque sum. nat. deor. 2, 76 natura . . . haec pulcherrima -a efficiens. *al.* MANIL. 1, 3 sidera, . . . caelestis rationis -s (*cf.* 1, 825 *de cometis*. SEN. benef. 4, 23, 3 quemadmodum velocitatem suam sub specie stantis atque immoti -is abscondant *sidera. sim. al.*). 1, 492 tantas -um sine numine moles, ex minimis . . . creatum . . . mundum. *al.* SEN. nat. 7, 22, 1 aeterna -a naturae (*passim. cf.* PLIN. nat. 8, 44 rerum n. [12, 1]. AVG. civ. 8, 2 p. 322, 23 D. rerum). 7, 23, 2 *ignes* partes eius *mundi* sunt et -a (GELL. 1, 9, 7 m. -a et principia naturae. TERT. adv. Hermog. 8, 1. *al.* LACT. inst. 7, 5, 11 HIL. trin. 3, 17. *et saepius*). *al.* **3** *de creatione*: PROP. 3, 5, 8 *Prometheus* parum caute (cauti *dett.*) pectoris *humani* egit -s. PLIN. nat. 9, 179 musculi reperiuntur, inchoato -e genitalis aquae terraeque, iam parte corporis viventes *eqs.* MIN. FEL. 32, 1 mundus eius *dei* -e fabricatus. TERT. anim. 27, 9 in ipsa praefatione -is unius 'faciamus hominem' (*gen. 1, 26. cf.* bapt. 3 p. 203, 12 hominis figurandi -s. monog. 4, 2 in praefatione ipsius -is *sc. Evae fingendae*). *al.* *gen. in indicando auctore*: PRVD. c. Symm. 1 praef. 82 (*ad deum*) -is tui mortalem.

III *in re medicinali*: **A** *de officio medici*: PLAVT. Men. 883 lumbi . . . dolent manendo medicum, dum se ex -e recipiat. ALF. dig. 38, 1, 26 pr. *medicus postulabat, ne* -s facerent *liberti* (*syn.* medicinam, *opp.* liberas operas. *cf. ibid. 1*). VITR. 1, 1, 15 si vulnus mederi... oportuerit, . . . id -s proprium erit medici (*cf.* AVG. quaest. hept. 5, 55 p. 416, 20 ut in eo *vulnerato* medicinae -s impleatur). CELS. 7, 33, 1 saepe in ipso -e . . . moriuntur *aegroti* (*sc. in membro praecidendo. cf.* TERT. scorp. 5 p. 154, 21 horrorem -is [*sc. scalpello, cauterio sim. facti*] fructus excusat. *Isid. orig. 4, 9, 2* manuum operationem *i. chirurgiam*). PLIN. nat. 25, 59 (*de helleboro dando*) totum -s septenis peragitur horis. 28, 87 AMM. 22, 16, 18. *cum contemptu dictum in locutione q. e.* -s quaerere: CIC. Tusc. 3, 81 (*de remediis aegritudinum*) *philosophi graeci* -s . . . quaerunt (*82* ut medici *eqs.*). LIV. 5, 3, 6 tamquam artifices improbi -s quaerunt, qui [et] semper aegri aliquid esse in re publica volunt *eqs.* SEN. benef. 6, 36, 2 gravissima infamia est medici, -s quaerere. PLIN. nat. 21, 144. **B** *de medicamento*: PLAC. med. 2, 11 rec. α si quis illo modo hoc -s utatur (*antea*: hoc adiutorium uti). *forsitan huc pertineat* Ps. APVL. herb. app. 121 l. 3 herba ediosmus (*i.* hedy-), per Vulcanum, -is inventorem, te precor, ut auxilio tuo cures omnia, quae de te sunt infra scripta.

IV *in re oratoria, poetica, litteraria* (*cf.* opusculum; *per imaginem tamquam -s architecti vel cuiuslibet artificis passim, aratoris e. g.* Ov. trist. 2, 328): **A** *de libris sim.* (*fere cum respectu curae momentique maioris, v.* STAT. silv. 1 praef. nec quisquam est inlustrium poetarum, qui non aliquid -bus suis stilo remissiore praeluserit [*velut Homerus Batrachomachia, Vergilius Culice*]. *disertius definitur*: TERT. test. anim. 4 p. 140, 5 litteraturae -bus. AVG. civ. 4, 6 p. 152, 20 D. -s librorum. 6, 2 p. 247, 18 litteraria -a. p. 248, 7 -e litterarum):
1 *specimina varia selecta*: Ps. PLAVT. Cas. 7 antiqua -a et verba . . . vobis placent. LVCIL. 342 poesis -s totum . . . est. CIC. inv. 2, 5 hoc . . . -s nostrum (*sc. de inventione libri*). de orat. 2, 54 Coelius . . . *non tractu orationis leni* . . . perpolivit illud -s *sc. historiam*. Brut. 126 manus extrema non accessit -bus *Gracchi*. *al.* HOR. epist. 2, 2, 92 *componit* hic (*Propertium dicere videtur*) elegos, mirabile visu caelatumque novem Musis -s. PROP. 4, 1, 67 Roma, fave, tibi surgit -s (*sc. velut templum*). Ov. am. 1 epigr. 2 qui modo Nasonis fueramus quinque libelli, tres sumus: hoc illi praetulit auctor -s (MART. 8 praef. hic *libellus* . . ., qui -is nostri octavus inscribitur. *cf.* PLIN. nat. 37, 13 in VII volumine -is huius. QVINT. inst. 4 prooem. 1 -is . . . tertio libro. *sim. al.*). ars 3, 338 (*de Aeneide*) nullum Latio clarius extat -s. 3, 414 Ilias, aeternum . . . -s. *al.* CORN. SEV. carm. frg. 13, 17 *Ciceronis* manus -um . . . ministras tantorum. LIV. 9, 17, 1 a principio huius -is. *et passim.* *indicatur argumentum*: VARRO ling. 7, 110 omnis -is de lingua Latina tres feci partes (Ov. Ib. 494 Socraticum de nece . . . -s *i. Phaedonem* [*Cic. Scaur. 4* librum de morte]. *al.*). VELL. 2, 9, 5 -s belli civilis Sullanique *a Sisenna editum* (*cum gen. ut*: PORPH. Hor. carm. 2, 1 praef. ut . . . historiae -s consummet *Pollio*). PALLAD. ins. 3 agricolare (*cf.* SIDON. epist. 9, 1, 1 epistulare). **2** *sing. collect.* (*hic illic ita, ut non tam summa -um quam operositatis emolumentum respici videatur*): HOR. epist. 2, 1, 249 *non* magis expressi vultus per . . . signa quam per vatis -s mores . . . adparent. PROP. 3, 1, 34 Homerus posteritate suum crescere sensit -s (*cf.* PLIN. nat. 7, 108 pretiosissimum humani animi -s *Homeri* [*antea*: librorum]). VELL. 1, 16, 3 Menander aequalesque eius aetatis magis quam -is Philemo ac Diphilus. VAL. MAX. 3, 7 ext. 1 alterius *Alcestidis tragici poetae* . . . scripta . . ., alterius *Euripidis* . . . -s. 8, 10 ext. 1 -i illius *Demosthenis* adici nihil potest (*antea*: scriptorum). QVINT. inst. 1, 8, 6 si . . . in iis *lyricis* non auctores modo, sed etiam partes -is elegeris (*cf.* 10, 1, 63 Alcaeus in parte -is *sc.* στασιωτικοῖς).

B *de proposito, officio, materia, argumento sim.*: **1** *usu vario*: RHET. Her. 1, 7, 11 ad eandem commoditatem in dicendi -e venire (CIC. Brut. 214. *al.; cf.* de orat. 1, 73 declamatorio [*opp.* ingenuis artibus]. Brut. 82 oratorum propria et quasi legituma. 200 oratorium [leg. 1, 5]. QVINT. inst. 12, 2, 10 oratoris. *sim. saepius*). CIC. de orat. 1, 260 *orator* remotis . . . ceteris studiis . . . in hoc uno -e (*sc. rebus forensibus sim.*) . . . urgeatur. 2, 72 in causarum contentionibus magnum est quoddam -s atque haud sciam an de humanis -bus longe maximum (orat. 33 m. . . . et arduum [75]. 238 maius [VERG. Aen. 7, 45 Ov. am. 3, 1, 24 trist. 2, 63. *et saepius*]. *al.; cf.* CIC. ad Q. fr. 2, 12, 1 scribebam . . . πολιτικά, spissum sane -s et operosum. HOR. carm. 2, 1, 6 periculosae plenum -s aleae *sc. bellum civile*. PROP. 3, 3, 4 regum facta . . ., tantum -is. *sim. al.*). ELEG. in Maecen. 1, 10 Lollius hoc . . . conciliavit -s. Ov. am. 3, 9, 29 (*26* vatum Pieriis ora rigantur aquis *ab Homero*) durat, -s vatum, Troiani fama laboris tardaque . . . tela retexta (*cf.* fast. 6, 484 Bacche, . . . dirige vatis -s). rem. 764 *Properti* -s Cynthia sola fuit (*de homine ut*: fast. 4, 8 tu mihi propositum, tu mihi semper -s. EPICED. Drusi 268 *Drusus* se . . . -s ingeniis carminibusque dabit. *cf.* VITA Caes. Arel. 1 prol. 2 Caesarius, quem habemus in -e). MANIL. 3, 41 si qua externa referentur nomina lingua, hoc -is, non vatis erit. VELL. 1, 5, 1 *Homerus* magnitudine -is et fulgore carminum solus appellari poeta meruit. *et passim.* *gen. qual.*: SVET. gramm. 21, 4 (*de Melisso*) libellos Ineptiarum . . . et alios diversi -is. POMPON. dig. 1, 2, 2, 46 utriusque -is (*i. iuris publici et privati*) libros. **2** *respiciuntur litterarum genera* (*exempla significantiora*): HOR. sat. 2, 1, 2 in satura videor . . . ultra legem tendere -s (*cf.* 2, 1, 63 in hunc -is componere carmina morem. ars 135 -is lex [IVV. 7, 102 -um]). ars 86 descriptas servare vices -umque colores. PROP. 3, 3, 16 carminis heroi tangere . . . -s. 4, 1, 135 elegos, fallax -s. Ov. am. 1, 1, 24 'quod . . . canas, vates, accipe' dixit *Amor* '-s'. 2, 18, 14 huic -i (*i. tragoediae*) . . . aptus eram. 3, 1, 6 quod mea, quaerebam, Musa moveret -s. 3, 9, 5 tui (*sc. Elegiae*) vates -is . . . Tibullus. ars 3, 346 aliquis dicet: '. . . ignotum hoc (*sc. epistularum*) aliis ille novavit -s'. *al.* SEN. contr. 3 praef. 8 ingenia . . . quando plus quam in uno eminuerunt -e? Ciceronem eloquentia sua in carminibus destituit *eqs.* 4 praef. 2 orator inferius id -s (*sc.* ἀκροάσεις) ingenio suo duxit. VELL. 1, 5, 2 neque quemquam alium, cuius -is primus auctor fuerit, in eo perfectissimum praeter Homerum et Archilochum reperiemus (QVINT. inst. 3, 1, 21 [*antea*: materia]. 10, 1, 64. 72. 93 APVL. mund. 4). 1, 17, 3 principe -is sui (*sc. eloquentiae*) . . . Tullio. 2, 9, 6 Pomponium *Atellanarum scriptorem* . . . novitate inventi a se -is commendabilem. *al.* SEN. dial. 12 (11), 8, 3 fabellas . . . et Aesopeos logos, intemptatum Romanis ingeniis -s (*cf.* PLIN. nat. praef. 1 libros naturalis historiae, novicium Camenis Quiritium . . . -s. FIRM. math. praef. 4 hoc -s . . ., ad quod Romanum non adfectasset ingenium). STAT. silv. 1, 2, 251 (*ad poetas elegiacos*) nobile gressu extremo fraudatis -s (*de eadem re 5, 3, 99* heroos . . . tenores. *cf.* 4, 7, 3). QVINT. inst. 10, 1, 35 *oratores philosophis* optima sui -is parte cesserunt. 10, 1, 67 illustraverunt hoc (*sc. tragoediae*) -s Sophocles atque Euripides. 10, 1, 69 *Euripidem est* secutus, quamquam in -e diverso, Menander. *saepe.* PORPH. Hor. sat. 1, 10, 46 *Lucilium* inventorem huius -is . . . dixit (*ibid.* 66 hoc genus -is). *al.* **3** *respiciuntur certorum locorum argumenta*: COLVM. 6 praef. 7 ab hoc (*sc. bove*) . . . promissi -is capiamus exordium (*sc. eius partis, quae ad pecorum cultum pertinet*). QVINT. inst. 1, 7, 32 *partes* significanter ornateque dicendi . . ., cum mihi officia rhetoris supersint, maiori -i reservo (8, 5, 35 a me . . . dilata pars haec est [*1, 8, 16*], quia de ornatu orationis gravior videbatur locus et m. -i reservandus). TERT. adv. Marc. 5, 21 p. 649, 25 si qua in hoc -s dilata erant (*opp.* totum opusculum). PLIN. med. 2, 4, 10 ('praecordiorum dolori') non est ab re compositionem -i convenientem ponere, quae *eqs.* (*sequitur 13 sq. potionis componendae descriptio, ad quam respicit* 2, 16, 4 potio, cuius compositionem tradidimus in praecordiorum curatione subiectam -i. *v. Önnerfors, In med. Plin. stud. phil. 200 sq.*).

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

V *in re venatoria*: HOR. epist. 1, 18, 49 Romanis sollemne viris -s. OV. met. 3, 147 per devia lustra vagantes participes -um compellat *Actaeon* (*cf.* 151. 153). GRATT. 27 -um patiens . . . linea. 47 cannabi(n)as . . . silvas, . . . commoda nostro armamenta -i. *al.* MACER dig. 49, 16, 12, 1 (*ex Paterno*) ad -s privatum piscatum venatum militem non mittere. PALLAD. 1, 42, 4 rustico -i et venatorio.

CAPVT TERTIVM: *specialia varia*:

I *de coitu* (*fere κατ' εὐφημισμόν dictum, cf.* opera *p. 662, 25 sqq. 70 sqq. et gr. ἔργον. ambigue*: PLAVT. Truc. 915 [*iuxta* ruri]. APVL. met. 9, 7, 6 utroque -e perfecto [*i. et fabrili et amatorio*]): **A** *ipso* (*obscene ficto l. 18*): PLAVT. Asin. 873 *Demaenetus* -e foris faciendo lassus noctu . . . advenit; fundum alienum arat *eqs.* (*'vocabula ab agro colendo ad concubitum translata more . . . usitato' Ussing, cf.* Truc. 915 *supra*). CAECIL. com. 167 (*contextu deficiente, re vix dubia*) properatim in tenebris istuc confectum est -s. HOR. epod. 12, 16 Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum mollis -s. TIB. 1, 9, 64 -um varias disposuisse vices. PRIAP. 4, 4. OV. am. 1, 4, 48 saepe mihi dominaeque meae properata voluptas veste sub iniecta ⌊dulce peregit -s⌋ (ars 2, 480). 2, 10, 36 (*26* decepta est opera nulla puella mea) cum moriar, medium solvar . . . inter -s. 3, 7, 68 *membra* -s exposcunt militiamque suam. 3, 14, 28 obscenum. ars 2, 675 (*673* operam . . . adferte puellis *senioribus*) est illis -um prudentia maior. 2, 730 furtivum. 3, 770 quod pudet. rem. 399 concubitus et -s iuvenale. EPIST. Sapph. 46 Amoris. SEN. nat. 1, 16, 4 PETRON. 100, 1. PLIN. nat. 10, 102 -s libidinis *in animalibus* (AVG. civ. 14, 19 p. 43, 4 D.). MART. 7, 18, 5. 10, 55, 4 post -s et suas palaestras . . . iacet *penis*. 11, 60, 7 Chione non sentit -s nec vocibus ullis adiuvat (*cf.* 11, 104, 11 iuvare). 11, 78, 2. 11, 81, 3 viribus hic *spado*, -i non est hic *senex* utilis annis (*seq.* labor). ARNOB. nat. 5, 10 *genitalia* flagitiosi -is instrumenta foedique. HIER. epist. 22, 11, 3 a liberorum -e cessavit *Iacob* (adv. Iovin. 1, 20 p. 238^{A} hom. Orig. in Luc. 4 p. 24, 5. *cf.* AVG. civ. 14, 23 p. 48, 3 D. generationis filiorum [*sim.* 14, 26 p. 54, 23 serendae propaginis. 15, 20 p. 99, 23 generandi]. ARATOR act. 2, 352 subolis). 22, 19, 5 pro -e nuptiarum (49, 2, 3. *al.; cf.* in Ezech. 44, 17 sqq. p. 439^{B} -is nuptialis . . . turpitudo). 49, 10, 1 coniugali. AVG. civ. 4, 10 p. 159, 17 D. Veneris (-riis *var. l.*). *al.* *v. etiam p. 858, 10. 13.* **B** *tropice*: IVST. 12, 16, 2 *Olympias cum serpente volutata* maius humana mortalitate -s (*i. fetum*) utero tulit. MAXIM. eleg. 5, 56 blandum terror ademit -s (*i. facultatem coeundi*). 5, 84 nec velut expositum (*v. vol. V 2, 1760, 82*) surgere vidit *puella* -s (*i. penem*; onus *Petschenig Ommereno duce*).

II *de labore puniendi causa iniuncto sive temporario sive perpetuo* (*v. Mommsen, Strafr. 949 sqq.*): **A** *ipso* (*fere sing.*): **1** *in univ.*: TAC. Germ. 25, 1 verberare servum ac vinculis et -e coercere. PLIN. epist. 10, 31, 2 in -s damnati vel in ludum similiaque his genera poenarum (RESCR. imp. Hadr. Vlp. coll. Mos. 11, 7, 1 [*v. etiam l. 54*]. COD. Iust. 9, 47, 1 *imp. Antonini Pii. cf.* SVET. Nero 31, 3 ad -s). RESCR. imp. Hadr. Call. dig. 47, 21, 2 ad -s (publicum *add. Coll. Mos. 13, 3, 2*) biennio dari. VLP. dig. 47, 14, 1, 3 = Coll. Mos. 11, 8, 3 (*si ipsius Hadriani verba sunt*) metalli poenam, item -is vel etiam gladii (*cf. l. 69 et* CALL. dig. 50, 13, 5, 3 nec diversa poena est -is et metalli, nisi quod *eqs.*). COD. Iust. 6, 1, 8 (*a. 389*) publicorum servorum fabricis seu aliis -bus deputati. *ceterum fere ita, ut* 'publicum' *vel* 'metalli' *e contextu suppleatur.* **2** metalli (*plur. l. 60*): RESCR. imp. Hadr. Call. dig. 48, 19, 28, 6 in -s m. ad tempus nemo damnari debet; sed qui ad tempus damnatus est, etiamsi faciet metallicum -s, non in metallum damnatus esse intellegi debet *eqs.* (*seq.* qui in perpetuum -s damnantur. *item iuxtaponitur* metallum: CALL. dig. 50, 13, 5, 3 VLP. dig. 48, 19, 8, 4. 6 [*explicatur differentia*]. 12 MARCIAN. dig. 48, 19, 17 pr. MOD. dig. 49, 16, 3, 1). SOMN. Neron. (Journ. Theol. Stud. 16, 1915, 16) -a m. *et saepe apud iurisconsultos* (*rarius* metallorum). *cf.* TERT. cult. fem. 1, 5 l. 4 *terra* in maledictorum metallorum feralibus officinis poenali -e deplorata (*i. miserabilis?, v. vol. V 1, 575, 43 sqq.*; opera *Rhenanus, quod defenditur ibidem l. 18; seq.* metallici -is *ut l. 55*). RVFIN. hist. 3, 7, 2 ad -a Aegypti ⌊per metalla⌋ (*om. gr.*) destinatos. **3** salinarum: POMPON. dig. 49, 15, 6. **4** publicum: PAPIN. dig. 48, 19, 34 pr. servus in -s p. . . . non datur *eqs.* VLP. dig. 47, 11, 6 pr. humiliores ad -s p. dari. *al.* PAVL. sent. 1, 21, 12 pro qualitate personae vel -e p. vel exilio multatur. *al.* COD. Iust. 2, 11, 6 (*a. 203*). *et saepe.* *opp.* metallum (*cf. sub 2*): VLP. dig. 47, 11, 10 PAVL. sent. 2, 19, 9. *al.* FIRM. math. 7, 24, 2 metalli, -is p., exilii et ludi. COD. Theod. 7, 18, 8, 1^{a} metallo, -i p. (*Mommsen asyndeto non expresse indicato,* metalloperi p. *Krueger cum cod.*, metalli [*vel* metallorum] -i p. *Haenel incaute*). COD. Iust. 9, 47, 5.

? **B** *vergit in sensum localem, sc. ergastuli sim.* (*nisi fallimur*): TERT. anim. 33, 7 metallorum et ergastulorum et -um publicorum ipsorumque carcerum (HIER. hom. Orig. in Ezech. 10, 1 p. 417, 1 sive in -bus p. sive in insula aliqua solitudinis vivere). cult. fem. 1, 2 l. 6 *angeli* metallorum -a nudaverant.

III *sermonis christiani propria*: **A** -s dei, divinum *sim.* (*v. imprimis Hausherr, Orientalia christiana periodica 13, 1947, 195 sqq.*): **1** *in univ. de eis, quae dei voluntate fiunt eique placent* (*cf. locutionem oppositam* -a diaboli *inde ab* ITALA I Ioh. 3, 8 [cod. 32 *al.* = VVLG.; CASSIOD. Didym. *ad l.* quae satanae voluntate perficiuntur]): ITALA Ioh. 6, 28 sq. (cod. d *al., cf.* VVLG.) dixerunt . . . 'quid operemur, ut faciamus -a dei?'; respondit Iesus . . . 'hoc est -s d., ut credatis in eum, quem misit ille' (TERT. carn. 7 l. 82 *Christus* negavit . . . parentes . . . pro d. -e *sc. verbo vel praedicatione* [*cf.* l. 62 a tanto -e avocatum]. CYPR. epist. 62, 3 ad -s d. proni, . . . ad -a salutaria . . . accensi. *al.*). I Cor. 15, 58 (cod. d *al.* = VVLG.) abundantes in -e domini (16, 10 [*ibid.*] *Timotheus* -s . . . d. operatur sicut et ego). CYPR. epist. 14, 1 *Tertullus curam* divinis -bus impertit (VITAE patr. 5, 15, 82 humilitas magnum -s est et d. [*gr. Nau 1912 p. 208 n. 323 ἔργον . . . θεϊκόν*]). *sim. saepius.* **2** *de officiis sanctis, sc. orando, psallendo, sacrificando sim.* (*re praeter l. 20 fere parum circumscripta*): SVLP. SEV. epist. 3, 14 non . . . ab -e d. cessabat: pernoctans in orationibus et vigiliis *eqs.* (*cf.* Mart. 26, 2. VITA Caes. Arel. 1, 57 numquam otiosus ab -e d. esse voluit). ITIN. Anton. Plac. rec. A 37 (*de oratorio montano*) ascendent monachi et faciunt -s dei ([*rec. B* celebrant . . . officium]. VITAE patr. 5, 4, 57 'faciamus -s d. . . .'; et unus . . . complevit . . . psalterium, alter . . . prophetas . . . recitavit [*gr. Nau 1908 p. 51 n. 150 μικρὰν σύναξιν. item* 5, 10, 97 *sec. gr. Nau 1909 p. 361 n. 229.* 5, 11, 22 *sec. gr. Cot. p. 600^{A}*]). VITAE patr. 6, 3, 2 *postquam iuvenes psalmos sim. dixerunt,* et ego dixi modicum . . . -s d. (*cf.* VITA Caes. Arel. 1, 15 ut . . . tertiae sextaeque et nonae -s . . . clerici cum hymnis cantarent. 1, 20 -s sanctum . . . audire). GREG. M. epist. 4, 18 p. 253, 11 ut . . . -s d. . . . peragatur (6, 39 p. 416, 3 sacrum -s [*antea*: sacra missarum sollemnia celebrare]. *al.* VITA Caes. Arel. 1, 32 -s . . . sanctum. *cf.* BENED. reg. 16 tit. qualiter divina -a . . . agantur [*2* servitutis officia. 50, 3 agant . . . -s d.]). 6, 38 p. 415, 11 sacrum . . . -s . . . celebrare (10, 18 p. 253, 20 d. . . . -s [11, 54 p. 329, 3. *cf.* BENED. reg. 44, 1 in oratorio percelebratur]). 10, 13 p. 247, 27 si in -e d. studium habuit vel psalmos novit. EVGIPP. Sev. 4, 5. 12, 4 -s d. coeptum deserens (*cf.* 12, 5 sancti -is temerator). BENED. reg. 7, 63 in -e d. . . . inclinato sit semper capite (*'Chorgebet' Linderbauer coll. e. g.* 19, 2 ['de disciplina psallendi'] -s divinum). 43, 6 completo -e d. *ibidem saepe.* CAES. AREL. reg. virg. 12 quae . . . tardius ad -s d. vel ad -a (*v. l. 39*) venerit. *al.* **3** *de monachorum servitute spirituali*: EVAGR. vita Anton. 7 voluntariae servitutis longum in d. -e studium (*locum huc pertinere negat Lorié, Spiritual terminology 78 sqq. 91 sq., sed cf.* 16 quando . . . in d. -e vixerimus [*gr. ἐν τῇ ἀσκήσει*]). HIER. epist. 108, 7, 2 *Paula Cypri* retenta est . . . in -s d. (*sc. ut monasteria lustraret adiuvaretque*). Orsies. doctr. 12 p. 116, 17 (*de coenobiorum vita*) implete -s d. RVFIN. hist. mon. prol. p. 389/390 *ut lectores* -a eorum *monachorum* discentes . . . ad imitationem sancti -is invitentur. CASSIAN. inst. 4, 4 (*de monasteriis*) quae . . . in d. -e fuerant dispensata. VITAE patr. 5, 10, 2 (*gr. Cot. p. 343^{C} ἔργον τοῦ θεοῦ*).

B *absolute cum respectu eleemosynae sim. i. q. operatio* (*cf. p. 674, 36 sqq. nec non* operor *p. 695, 37 sqq.; usus a* CYPR. *adamatur. locutiones plenas q. s.* -s bonum, misericordiae *sim. fusius tractavit Pétré, Caritas / Etude sur le vocabulaire latin de la charité chrétienne, 1948*): CYPR. domin. orat. 32 'bona est oratio cum ieiunio et eleemosyna' (*Tob. 12, 8*); nam qui . . . praemium pro -bus et eleemosynis redditurus est, . . . ad orationem cum operatione venienti benignus auditor est (*per pleonasmum vel hendiadyoin ut*: eleem. tit. de -e et eleemosynis. testim. 3, 1 tit. de bono -is et misericordiae. 3, 2 tit. in -e et eleemosynis *eqs.*). *ibid.* huic *Cornelio* . . . oranti adstitit angelus testimonium reddens sui -is et dicens (*act. 10, 4*): 'Corneli, orationes tuae et eleemosynae *eqs.*' 33 -a (bona *suppleverunt edd. vet. sine necessitate*), quae fiunt (*affertur Phil. 4, 18* ea, quae a vobis missa sunt). eleem. 5 ni ⌊factorum et -um accessione⌋ satientur *deprecationes* (*syn.* eleemosynis. *cf.* testim. 3, 26 tit. factis et -e [-bus *B; affertur e. g.* Matth. 5, 16 bona -a]). 13 quasi . . . ab -bus retarderis (*syn.* 16 a bonis -bus et iustis). epist. 55, 22 (*affertur Tob. 4, 10* eleemosyna). unit. 26 in dei timore, in lege iustitiae, in dilectione, in -e. *al.* AMBR. Hel. 20, 76 redime te -bus (*'fort.* opibus *scribendum' Schenkl perperam*) tuis, redime te pecunia tua; vilis pecunia, sed pretiosa est misericordia; 'elimosyna' namque 'a peccato liberat' (*Tob. 12, 9*) *eqs.*

iuncturae verbales *ad partem priorem selectae* (*per acc.*):

1 *circumscribitur actus -is*: **a** facere: PLAVT. Asin. 873 -e . . . faciendo. Capt. 594 fit -s. Epid. 695 facto -e. Most. 828 opifex -a fecit. *saepius apud eundem et creberrime per totam latinitatem; peculiaria v. suis locis sub capite secundo et tertio.* -s suum f. *i. 'officio fungi'*: SEN. nat. 5, 9, 4 TERT. virg. vel. 3, 2. *alterius* -s f. *i. 'a. vice fungi'*: VIRG. gramm. epit. 3 p. 12, 5 una littera, quae syllabae -s facit. 5 p. 29, 20 positivus . . . superlativi facit -s (p. 29, 23). *cum praeverbiis*: conficere: CAECIL. com. 167 CATO agr. 2, 1. 5, 7. *et saepe.* efficere: PLAVT. Asin. 443 Pseud. 910. *al.* CATO agr. 2, 2. 3, 2. *et saepe* (suum -s: CIC. top. 62). perficere: CATO agr. 2, 5 CIC. de orat. 1, 204. *et saepe.* **b** *alia*: agere: PROP. 3, 5, 8 PLIN. nat. 19, 9. STAT. Theb. 8, 421 casus agit virtutis -s (CLAVD. carm. min. 26, 26 vomeris). *al. cf.* exigere: *vol. V 2, 1464, 40. 56.* peragere: OV. am. 1, 4, 48 ars 2, 480. SEN. benef. 1, 2, 4 -s tuum perage (*similiter*: nat. 7, 10, 2 MART. 14, 208, 2. *cf. gen.*: HIL. c. Const. 10 luporum). *al.* consequi: COLVM. 11, 2, 90. *cf.* exsequi: VAL. MAX. 3, 8, 1 (*v. app. crit.*). 5, 2, 1 COLVM. 4, 24, 21. *al.* ducere: SEN. epist. 90, 42 (*recc.*, dic- *BA*). 109, 16 PETRON. 80, 9 vers. 2 QVINT. inst. 10, 3, 18. edere: *vol. V 2, 93, 24.* exercere: ARNOB. nat. 4, 24 PS. AVR. VICT. epit. 40, 10 VEN. FORT. carm. 4, 11, 7. gerere: *vol. VI 2, 1937, 51* (*adde* OV. fast. 5, 59). habere: CIC.

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

leg. 2, 6. Ov. am. 3, 3, 40 non pater . . . matris haberet -s (*cum gen. ut*: MAXIM. eleg. 3, 46. 4, 30). fast. 4, 210. *al. cf.* CASSIOD. Ios. antiq. 9, 237 -s fabricationis exhibuit (*gr.* πολλὴν ἐπιστροφὴν ἐποιεῖτο). impendere: *vol. VII 1, 546, 8 sqq.* (*cf.* impensa *ibid.* *551, 72. 83 sq.*). *adde*: RVFIN. Greg. Naz. orat. praef. 1. SIDON. epist. 5, 5, 4 (operae *Luetjohann*). CLAVD. MAM. anim. 1, 22 p. 79, 13 (*v. Hårleman, Quaest. 22 sq.*). PAVL. PELL. 116. moliri: *vol. VIII 1359, 9. 1361, 39.* movere: VERG. Aen. 7, 45 Ov. am. 3, 1, 6 fast. 1, 268. 4, 820. *al.* navare: CIC. Att. 9, 11, 2 efficere et n. VAL. FL. 3, 145. obire: *p. 47, 38.* operari: *p. 693, 18 sqq.* parare: SIL. 3, 582 TERT. adv. Marc. 3, 2 p. 378, 20. praestare: SEN. nat. 7, 27, 5 -s suum. sumere: Ov. Pont. 2, 5, 28. *cf.* insumere: SEN. dial. 7, 9, 2. CLAVD. MAM. anim. 3, 2 p. 156, 6 studium atque -s (*at 3, 17 p. 188, 14* amplius operae).

2 *indicantur actiones variae*: addicere: CIC. Verr. II 1, 144. 150. administrare: *vol. I 731, 46.* assignare: PLIN. epist. 10, 81, 1 (*seq.* traderetur). conducere: PLAVT. Bacch. 752 FLORENT. dig. 19, 2, 36. *et saepe apud iurisconsultos* (*cf.* CIC. ad Q. fr. 3, 1, 5 -is . . . conductorem). dare: Ov. rem. 150 EPICED. Drusi 268. *al. cf.* addere: PLAVT. Men. 427 HOR. epist. 1, 14, 29. perdere: LVCAN. 6, 188 GREG. TVR. Mart. 2, 40 p. 623, 27. tradere: VITR. 3 praef. 3 PLIN. *supra.* exigere: *vol. V 2, 1456, 43* (*cf.* exactio, exactor *ibid. 1134, 43. 1136, 62. 65*). imperare: PLAVT. Merc. 507 TERT. adv. Marc. 4, 27 p. 514, 3. *al.* locare: *v. s.* loco (*cf.* locatio). mandare: Ov. epist. 14, 50 fast. 5, 654. VELL. 2, 112, 1 memoriae. LVCAN. 10, 482 STAT. Theb. 9, 168. 10, 82. patrare: CIC. leg. 2, 19 VVLG. gen. 2, 2. *al. cf.* perpetrare: PLAVT. Pseud. 1269 TERT. idol. 11 p. 42, 17. *al.* probare: LEX par. fac. Put. (CIL I[2] 698) 3, 16 CIC. Att. 16, 11, 1 Ov. fast. 6, 212. *al. cf.* improbare: *vol. VII 1, 687, 19.* redimere: CIC. Verr. II 1, 141 sq. (*cf.* PAPIR. dig. 50, 8, 11 pr. [*ex rescr. impp. Antonini et Veri*] redemptoribus -um). referre in acceptum: CIC. Verr. II 1, 149 parad. 5. suscipere: VELL. 2, 36, 2 COLVM. 12 praef. 10 FLOR. Verg. 3, 4 M. *al.*

PARS ALTERA: *sensu novato.*

CAPVT PRIVS: *poetice in locutionibus magnitudinem indicantibus* (*per comparationem paratacticam, ita ut in notionem q. e. instar vergat*): I *sollemnius* urbis -s (*subest t. t. architectorum; ceterum cf.* instar *vol. VII 1, 1969, 47. al.*): VERG. Aen. 5, 119 ingentem . . . Chimaeram *i. navem*, u. -s (SERV.: tam magna, ut urbem putares. *cf.* SACERD. gramm. VI 464, 30 *parabola* per magnitudinem, ut '. . . u. -s' et 'instar montis equum' [*Aen. 2, 15*] *eqs.* ARVS. gramm. VII 496, 25 -s civitatis, id est labor et instar civitatis). Ov. fast. 6, 641 u. -s domus una fuit. STAT. silv. 2, 2, 31 porticus . . ., u. -s. ? II *audacius per analogiam* montis -s (*cf.* instar *l. 41 al.*): STAT. Theb. 6, 86 aeriam . . ., m. -s (*M corr.*, onus *trad.*), cumulare pyram.

CAPVT ALTERVM: *recentiora*: I *in versione vocis ambiguae hebr.* pe'ullāh '*opus, merces*'; *dub. an hic illic pro* '*merces -is*' *positum sit* (*cf.* opera *p. 665, 84 sqq.*): ITALA psalm. 108, 20 (Veron. *al.* = VVLG.) hoc -s eorum, qui detrahunt mihi (*gr.* ἔργον. *cf.* AVG. *ad l.* non dixit 'merces eorum', sed '-s eorum'; manifestum est enim, quod . . . ipsa -a describebat *eqs.; at Hier. psalt. sec. Hebr.* retributio). VVLG. lev. 19, 13 non morabitur -s mercennarii apud te usque mane (*Itala Cypr. testim. 3, 81* merces *sec. gr.* μισθός). Is. 40, 10 merces (*hebr.* śākār) eius cum eo et -s illius coram eo (HIER. *ad l. cft.* Matth. 16, 27 reddet unicuique secundum -s suum. *eadem* 62, 11. *cf.* 65, 7 *nec non* Ezech. 29, 20 [*18 et 19* merces *sec. hebr. ut supra*]). 49, 4 -s meum cum deo meo (*de -e Christi intellegit* HIER. *ad l.* -s meum sive labor et dolor meus, hoc enim significat πόνος). 61, 8 dabo -s eorum (HIER. *ad l.* laborem).
II *in locutionibus usum*, χρείαν *indicantibus* (GLOSS.[L] II Philox. OP 35 -s: . . . χρεία [*al.*]. *sensus retrograde ex formulis* opus est [*syn.* usus est], opus habere *i.* χρείαν ἔχειν *derivatus videtur; cf. Salonius, Vitae patrum 417*): nullum -s habere *i. q. inutilem esse*: HIER. in Matth. 16, 18 sermone casso et n. habente -s. RVFIN. Adamant. 3, 10 p. 129, 27 haec omnia n. -s habebunt, ni *eqs.* (*gr.* περιῃρημένα ἦν). ad -s *alicuius i. q. ad usum a., a. gratia*: SCHOL. Ter. p. 152, 32 (*ad Ad. 252*) Ctesipho . . ., ad cuius -s Aeschinus rapuerat puellam (*cf.* p. 154, 4 quod ad suum -s eam tulisset. p. 154, 10 quasi sui ad -s hoc fecisset). VITAE patr. 3, 195 p. 802[D] *iuvenes* mattulam . . . ad -s ipsius *Macarii dormituri* collocarunt (*cf. 6, 3, 2* mihi *sec. gr. Cot. p. 543*[C] μοι). *aevi potius medii est* CARIL. Migne 74, 1263[D] (*bis*). III -s peculiare *i. q. possessio privata, sc. labore adquisita* (*v. Linderbauer, Bened. reg. 356 sq.; apud* CASSIAN. *forsitan ipse labor peculii adquirendi causa factus intellegi possit*): CASSIAN. inst. 4, 14 nullum p. -s . . . adfectatur (*antea*: de -e ac sudore proprio, *deinde* de tanto -is sui quaestu ac sudore). 4, 16, 3 -is p. praesumptio, filargyriae contagio, affectus atque possessio rerum superfluarum *eqs.* BENED. reg. 55, 16 lecta . . . scrutinanda sunt propter -s p., ne inveniatur (*ibid. 18* hoc vitium peculiaris, *vix per ellipsin, potius n. pro subst. ut Caes. Arel. reg. virg. 59 Regula mag. 82. al.*).

paronomasiae (*cf. p. 856, 82. 861, 15 et* opera *p. 660, 38 sqq.*, operor *p. 693, 18 sqq.*, operosus *p. 699, 5*): RVT. LVP. 2, 6 (*ex Hyperide*) -s atque officium (*v. praefationem p. 841, 16 sq. 24*). MELA 1, 1 -s . . . ope . . . operae (PLIN. nat. 7, 94 effusas . . . opes aut -um magnificentiam). QVINT. inst. 1, 9, 6 -um . . . onera (PAVL. dig. 27, 1, 40, 1 -i et oneri. AVG. gen. ad litt. 3, 14 p. 80, 3 ut . . . amplius . . . miremur -a formicularum quam onera camelorum [*cf.* civ. 22, 24 p. 615, 23 D. plus . . . f. . . . -a quam immensa corpora ballaenarum]).

polyptoton (*per hebraismum, sec. gr.*): ITALA num. 4, 47 (Rufin. Orig. in num. 5, 2 Orig. in cant. prol. p. 79, 24) qui *levita* procedit ad -s -um (*Vulg.* ad ministerium tabernaculi).

Ehlers.

-e *in locutionibus adverbialibus* (*cf. p. 844, 28 sqq.*):

I *cum* magnus: **A** *posit.* ***magnō opere (magnopere).** *scriptura continua* (*per distinctionem* GLOSS. -e: magno opere. maiore opere) *excepto* LVCR. *apud vetustiores haud magis probatur quam in compar. et superl., v. Neue-Wagener[3] II 607 sq.* *sensu l. 31 sqq. illustrato ordo invertitur* o. (. . .) m.: PLAVT. Cas. 21. 430 (*at -e deficiente A* Persa 241 Truc. 937; *ceterum v. sub B et C*). ACC. trag. 508 TYCON. in apoc. 9, 14. *eodem sensu disiungitur*: CIC. inv. 2, 2 m. . . . o. fam. 13, 34 m.que o. ([*cf.* maximo o. *ibid.* 3, 2, 1. 10, 25, 2]. GELL. 11, 9, 1 [*cf.* 13, 28, 1 maximoque o. 16, 13, 5 maximo o.]). *ceterum editionum discrepantiis neglectis notamus* -e. *inter adverbia, quae correpta finiuntur*: DIOM. gramm. I 406, 16. NOT. Tir. 25, 26. *legitur inde a* PLAVTO, LVCIL. *bis* (*hexam., sept. troch.*), ACC. *et* NOVIO *singulis locis*, RHET. Her., CIC., *in poesi post illos nonnisi ap.* LVCR. (– ∪ ∪ ∪ *in elisione, item* tantopere, summopere). [*male versum*: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 34, 2 -e ipsa erat oratio (ipsi *Schwartz, gr. I 1, 5 p. 119, 7* εὐχῆς ἔργον ἦν).]

1 *mera vi auctiva* (GLOSS. μεγαλοεργῶς. μεγαλοπρεπῶς. σπουδαίως. σπουδαιότατα. magno studio, hoc est studiose et diligenter. forti animo. *al.*): **a** *generatim i. q. graviter, vehementer, valde* (*litotes* non -e *sim. vergit in notionem q. e. parum, vix*): **α** *cum verbis vel locutionibus verborum vice fungentibus*: ⓘ *respicitur studium impensum* (*sublucet color instrumentalis*): PLAVT. Cas. 21 vos omnes o. m. esse oratos volo, benigne ut operam detis (CIC. Planc. 56 vos -e oro atque obsecro. fam. 5, 18, 1 *iuxta* hortor [off. 1, 3. *al.*], rogo [Att. 13, 47 VAL. MAX. 1, 8 ext. 7]. CAES. Gall. 4, 11, 1. *al.*). 430 id expetivisse o. tam m. senem (CIC. Arch. 14 orat. 4. fin. 4, 73 neque magnum bonum . . . nec -e expetendum. *cf.* Att. 14, 7, 2 peto [fam. 3, 6, 2 *et saepius.* LENT. *ibid.* 10, 34, 4 LIV. 7, 14, 2]. IREN. 4, 37, 6 = 4, 61, 1 H. appetendum [PORPH. Hor. carm. 2, 18, 34]). Persa 241 edictum est -e mihi, ne *eqs.* (ACC. trag. 508 o. m. edicite). Truc. 937 malam rem is et magnam, -e serva tibi viaticum ([‘*coniunge* m. -e’ *Leo, quem sequuntur ceteri edd., v. p. 855, 20 sqq.*]. CIC. fam. 2, 17, 2 *legem* Bibulus . . . non servat, tibi -e servandam censeo [*cf.* RHET. Her. 3, 3, 4 si fidem -e censebimus conservandam; si leges . . . egregie dicemus oportere servari]. CAES. civ. 1, 44, 1 non -e. PLIN. nat. 18, 174. *al.*). LVCIL. 560 quid -e optem. NOVIVS Atell. 77 quod -e quaesiverunt (CIC. inv. 2, 134. Verr. II 4, 1 non -e. Tusc. 3, 81. *al.; cf.* CIC. inv. 1, 70 requireremus [Verr. II 5, 141 non -e. FRONTO p. 112, 8 v. d. H. = p. 117 N. *al.*]. S. Rosc. 11 quaeso [fam. 13, 17, 2]. Att. 15, 5, 1 exquirunt). RHET. Her. 2, 22, 34 -e supersedendum est. 3, 11, 19 *pars* -e . . . comparanda est (Q. CIC. pet. 18 et compara et confirma [CIC. Att. 2, 6, 1 nihil . . . -e. 13, 46, 2]). CIC. inv. 1, 20 *genus humile* non -e adtendendum videtur (Verr. II 1, 27. *cf.* Cluent. 27 contendit [ac. 2, 112 nec -e. SVET. Aug. 27, 1 Vit. 3, 2 APVL. met. 2, 18, 1]. LIV. 28, 18, 4 tendente [28, 45, 13]). 1, 72 vitium . . . -e vitandum (Verr. II 1, 108. QVINT. inst. 8, 3, 51 non -e. *al.*). 2, 1 elaborasset (*cf.* Q. Rosc. 43 non -e laboro [Att. 2, 1, 5 neque -e. *v. etiam p. 844, 34*]). S. Rosc. 34 desiderat (fin. 1, 10 non -e [Cato 38]. off. 1, 145 nec -e [QVINT. inst. 6, 4, 1]. *al.* QVINT. decl. 337 p. 328, 24. *et saepius*). Verr. II 5, 174 -e censeo desistas ([*nisi potius cum* d. *iungendum, cf. e. g. l. 42 et* de orat. 3, 224]. fin. 4, 79 *Platonem aliosque* tibi studiose et diligenter tractandos -e c. fam. 6, 8, 2 c. commorandum; . . . c. -e commorandum. LIV. 3, 18, 2 *et saepius.* CVRT. 4, 11, 12). *sim. passim.* ⓘⓘ *respicitur affectus gravis*: LVCIL. 629 quod tibi -e cordi est, mihi ve[he]menter displicet. CIC. inv. 2, 2 miraretur (ac. 1, 8 nihil . . . -e [off. 2, 56]. 2, 63 non -e. QVINT. decl. 264 p. 79, 25. *al.; cf.* CAES. civ. 1, 26, 2 admirabatur). Verr. II 2, 143 si quem statuae -e delectant (Mur. 38 *et saepius.* NEP. Dat. 3, 4. PLIN. nat. 37, 183 [magnifice *var. l.*]). Cluent. 73 non -e pertimuit (Catil. 2, 24 bellum -e pertimescendum. *cf.* Cluent. 167 metuebat [Att. 7, 2, 8 nihil -e]. Att. 3, 8, 2 timeo [CAES. civ. 3, 74, 3]. CAES. civ. 3, 84, 4 terrerentur [APVL. met. 5, 19, 3]. *sim. al.*). Sull. 33 frequentia -e laetor (Balb. 43 *et saepius.* LIV. 45, 13, 7. *cf.* CIC. Att. 1, 20, 5 non -e gaudet [NEP. Paus. 2, 5 gavisus. *al.*]). har. resp. 1 cum me . . . vestra dignitas . . . -e commosset (Att. 1, 11, 1 ASCON. Mil. p. 36, 26. QVINT. inst. 12, 3, 8 non -e [APVL. met. 7, 25, 2. *cf.* 9, 27, 3 nec . . . -e]. *cf.* CIC. de orat. 2, 195 moveri [part. 92. Att. 12, 35 non -e. LIV. 6, 5, 5 haud -e. 37, 60, 5 nihil -e. *al.*]). Planc. 4 non me id -e conturbat (*cf.* CAES. Gall. 4, 26, 1 perturbabantur). *et saepius.* ⓘⓘⓘ *respicitur quilibet gradus eximius*: RHET. Her. 4, 19, 27 quod ei -e casus obesse possit. CIC. inv. 1, 6 ab iis . . . -e dissentimus (de orat. 3, 67 nihil . . . -e). 1, 31 quarum *partium* utraque -e ad . . . constituendam pertinet controversiam (de orat. 2, 133 rep. 1, 13 LIV. 9, 33, 8. 33, 28, 13. 36, 34, 7 nihil . . . -e. ASCON. Corn. p. 49, 22 PLIN. nat. 2, 30. 17, 216. 18, 268. *al.*). 1, 76 variare . . . orationem -e oportebit (*nisi potius cum inf.*

[Lumpe-Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

iungendum, item: 2, 21. 121 CELS. 3, 13. *cf.* Q. CIC. pet. 42 opus est -e. CIC. de orat. 2, 310 principia . . . habere hanc vim -e debent, ut *eqs.*). Cael. 57 refert (*cf.* LENT. Cic. fam. 12, 14, 7 haec . . . non -e mihi tulisse fructum animadverto. PLIN. nat. 28, 209 prodest [28, 211 *et saepius.* QVINT. inst. 5, 11, 31]). Brut. 322 qui ad iracundiam -e iudicem . . . posset adducere. Tusc. 1, 89 rem non -e philosophia egere. 3, 60 cogitatio -e luctum levat. LVCR. 1, 637 -e a vera lapsi ratione videntur (2, 176. *cf.* 1, 711 a vero derrasse. 3, 105 errare. LIV. 29, 31, 2 falli). CAES. Gall. 1, 13, 5 ne . . . suae -e virtuti tribueret (*v. Meusel ad l.*). 7, 57, 4 paludem, quae . . . locum -e impediret (LIV. 21, 33, 1 nec . . . -e. *cf.* CELS. 3, 8, 2 prohibet). VAL. MAX. 2, 4, 3 *ea res* favorem Scipionis -e quassavit. 4, 1, 11 quod salutem . . . -e laesurum videbatur. CELS. 5, 28, 10 *tumor* tarde maturescit neque -e in pus convertitur. 7, 18, 4 *spiritus* non -e increscit (*cf.* ASCON. Corn. p. 48, 5 gratia -e minuebatur). PLIN. nat. 10, 3 phoenicem . . . unum in toto orbe nec visum -e (*fere i. q. saepe*). 11, 230 *pili* non desinunt, sicut nec feminis -e. 24, 33 nec pinea *resina* -e in usu. 26, 1 non tota Italia nec per Illyricum . . . -e vagatos *morbos*. SVET. gramm. 1, 1 rudi . . . civitate necdum -e liberalibus disciplinis vacante. *al.*

β cum adiectivis sive absolute positis sive verbo q. e. esse *auctis* (*participia v. supra; dub.* PLAVT. *p. 854, 40*): Q. CIC. pet. 56 -e necessarios (CELS. 3, 8, 2 -e necessarium est [3, 27, 1^{D}]). CIC. Pis. 67 nihil . . . lautum . . ., ne -e quidem quicquam . . . sumptuosum. de orat. 2, 85 molestus -e non ero. Att. 1, 8, 1 et gratum esse . . . et -e iucundum. fam. 9, 12, 2 causam . . . inopem nec scriptione -e dignam. LVCR. 6, 1230 illud . . . miserandum (-dis *Bockemüller*) -e unum aerumnabile erat, quod *eqs.* (*Thuc. 2, 51, 4 δεινότατον*). LIV. 44, 8, 1 -e laetus.

b *speciatim*: *α in locutione* -e dicere *fere i. q. diserte*: IVL. VAL. 2, 13 p. 75, 26 quae Demades -e (*om. Hist. Alex. M. I p. 68, 25 Kr.*) dixerat. PETR. CHRYS. serm. 87 p. 445^{C} (*ad Luc. 1, 11*) dicere suffecerat 'apparuit ei angelus', quid -e 'a dextris altaris'? EPIPHAN. in euang. 36 p. 77, 6 (*ad Matth. 25, 6*) quare hoc . . . -e voluit dominus dicere: '. . .'? *β fere i. q. praesertim, imprimis*: AVELL. p. 532, 13 nisi . . ., quid . . . ageretur, cuperemus agnoscere, -e quia . . . non universa . . . leguntur evidenter expressa (*in appositione ut*: p. 675, 3 gaudia, -e spiritalia. p. 675, 25 moras . . . et -e de . . . ordinatione. p. 680, 13 causam ecclesiasticam, -e in contestatione dei, . . . commendare). p. 678, 20 *monachi noluerunt* ad concordiam pervenire; -e . . . capitula proponere habent *eqs.*

2 *in imminuendis nominibus vel sententiis negativis i. q. re tota pro partibus considerata, potius, fere, theod.* '*im großen und ganzen, eigentlich*' (*sunt, quibus pro adi.* magnus, multus *sim. positum videatur; nonnulla ad 1 trahi possunt, unde huc transeunt l. 6. 9. al.*): CIC. S. Rosc. 124 ut mihi . . . dicendum nihil -e videatur (Planc. 74 cui n. -e deberem. fin. 2, 85 n. praeterea est -e dicendum. LIV. 42, 26, 1 n. -e . . . eo anno consules gesserant). Verr. II 5, 107 quid . . . -e potuit Cleomenes facere . . .? (*antea*: q. C. f. p.?). Att. 4, 16, 6 nulla est -e commota *συμπάθεια* (Cato 44 *senectus* voluptates nullas -e desiderat [*infra*: modicis . . . conviviis delectari potest]. CAEL. Cic. fam. 8, 1, 2 nulla -e exspectatio est. HIRT. Gall. 8, 48, 10 annus . . . nullas res . . . habet -e gestas. LIV. 3, 26, 3 nulla -e clade accepta). 7, 15, 1 non quo haberem -e, quod scriberem. fam. 9, 13, 4 eis Caesar vitam . . . concessit nec est, quod eis praeterea -e possit adimi. 14, 4, 4 est . . . in officio . . . Orpheus, praeterea -e nemo (LIV. 1, 17, 1 n. -e eminebat). LIV. 40, 50, 3 nec aliud -e . . . fecisse Romanos (PLIN. nat. 35, 120 non exstant exempla alia -e. 37, 5 nec alia, quae tradatur, -e gemmarum [t. -e, g. *edd.*] claritas exstat). SCRIB. LARG. 198 nauseat nec quidquam -e reicit.

B *compar.* maiore (. . .) opere. *i. q. studiosius*: PLAVT. Cas. 73 m.que o. (opera *P*) . . . serviles nuptiae quam liberales . . . curari solent. Most. 763 (*v. app. crit.*). CATO orig. 95 = or. frg. 163 M. (Gell. 6, 3, 14) quo m. o. (opera *cod. unus*) dico suadeoque, uti *eqs.* GLOSS. *p. 854, 11.*

C *superl.* maximo (. . .) opere (*apud scaenicos etiam ordine inverso*). **1** *i. q. studiosissime*: PLAVT. Cas. 993 m. me opsecravisti o. Mil. 75 me o. oravit m. (Most. 421. 752 o. m. TER. Eun. 533. GELL. 16, 13, 5 [*ex oratione imp. Hadriani*] petisse orasseque. *cf.* PLAVT. Stich. 248 rogare . . . o. m. CIC. fam. 3, 2, 1 quaeso et peto). Pseud. 897 o. edixit m. (TER. Haut. 626). CATO or. frg. 36, 1 (185 M.) villae atque aedes . . . expolitae m. o. citro atque ebore. TER. Phorm. 760 o. m. dabamus operam. TVRPIL. com. 178 o. m. contenditur. CIC. fam. 10, 25, 2 id m. o. censeo persequendum. AVR. Fronto p. 55, 24 v. d. H. (p. 61 N.) m. o. Frontonem meum consalutare . . . cupio. GELL. 13, 28, 1 magno cum studio m.que o. aemulatus est *Cicero libros Panaetii.* SVLP. SEV. chron. 2, 45, 4 abnuere. **2** *fere i. q. imprimis*: AMM. 17, 5, 7 *bestiae* cum advertant, cur m. o. capiantur, illud propria sponte amittunt.

II *cum aliis vocibus: de scriptura continua excepto* LVCR. *ne in his quidem iuncturis constat* (*ambigue etiam* CIL II 4208 summo|pere); *notamus fere* -e, *nisi aut ordo invertitur* (opere tanto *sensu operis sublucente* PLAVT. Bacch. 178 Cist. 713 Epid. 721, -e *septies*; o. nimio FRONTO) *aut partes disiunguntur* (quantillo . . . o. PLAVT. Truc. 637; summo . . . o. CIC. inv. 1, 66 *iuxta* -e; quanto . . . o. CIC. nat. deor. 2, 126 fam. 13, 7, 1 [*aliter e. g.* PLIN. nat. 23, 2 *de opere rustico*], -e *saepe*; multo . . . o. SYMM. epist. 1, 82). *in poesi post scaenicos veteres nonnisi apud* LVCR. (tant-, summ- *in elisione ut* magn-), *ceterum in versibus rudibus infimae aetatis* INSCR. christ. Rossi II p. 170 n. 27, 7 (quant-).

A *iuncturae vulgatae*: **1 ˣtantō opere (tantopere).** NOT. Tir. 5, 31. **a** *mera vi auctiva i. q. tam graviter, tam vehementer sim.* (DON. Ter. Ad. 592, 2 vim adverbialem in se continet, nam significat 'nimis'. GLOSS. *σπουδαίως. respicitur imprimis studium impensum, sc. opus vel opera; respondet* quanto studio CIC. inv. 2, 9, *ceterum* quam, ut, quantopere, quanto; *litotes* non -e *sim. hic illic fere i. q. parum, vix*): PLAVT. Bacch. 178 o. t. quaesere (*cf.* CIC. fin. 1, 11 quid est . . . -e quaerendum quam *eqs.* . . .? [SEN. benef. 5, 20, 6]). 1171 ut istuc delictum desistas -e ire oppugnatum (*cf.* LVCR. 5, 380 -e inter se cum . . . pugnent membra [CIC. Att. 7, 3, 4. fin. 1, 10 nec . . . -e]). Cas. 370 ubi quid -e expetas (CIC. de orat. 2, 172 *seq.* quanto . . . magis. leg. 3, 26 Tusc. 3, 37. *cf.* fam. 5, 12, 9 petamus [*iuxta* tam multis verbis. LIV. 26, 50, 12. 35, 13, 3]). 531 -e orabat (Epid. 721 quid isti oratis o. t.?). Cist. 713 *era* me o. t. servare iussit, qui *eqs.* ([*cum* s. *iungendum?*]. TER. Haut. 786 -e iusseras [suaseras *A ut* PLAVT. Stich. 608]). Epid. 134 mandare (*cf.* TERT. paenit. 4, 8 commendat). Most. 525 extimueras (*cf.* RHET. Her. 4, 16, 23 timeat. CIC. Verr. I 3 pertimui. 22 metuendum. *sim. al.*). TER. Andr. 868 ne saevi -e. Hec. 530 volueris (Phorm. 909 Ad. 945 CIC. Pis. 58). Ad. 592 lauder (CIC. Vatin. 41 *et saepius.* PLIN. nat. 35, 91 *e coni.*). AFRAN. com. 389 indulgent. CIC. inv. 1, 9 *rationes* non -e ad artis descriptionem . . . pertinent (1, 33). Quinct. 69 laborant (fam. 9, 24, 1. 13, 1, 4. *cf.* SVET. Nero 41, 1 -e ⟨e⟩laboratae . . . artis). Verr. I 35 delectat (Arch. 12 *et saepius.* PLIN. epist. 2, 17, 1). 44 desideraturos (II 4, 17 *et saepius.* CASS. Cic. fam. 12, 13, 1. *al.*). II 3, 155 cui ego illum non putem placere oportere, qui -e Timarchidi probatus sit? (fam. 6, 18, 4 PLIN. nat. 18, 74. *cf.* PLIN. paneg. 10, 2 placeret). *et passim.* *cum adiectivis adminiculo verbali auctis* (amicus QVINT.; *participia v. supra*): TER. Hec. 283 eram -e cupidus. RHET. Her. 3, 24, 40 quod -e utile sit (CIC. inv. 2, 75 non -e u. aut non -e honestum aut non -e necessarium fuisse). LVCR. 3, 186 quod mobile -est. 3, 910 quid sit amari -e. 4, 109 -e ut similes reddantur cuique figurae *imagines.* 5, 1056 quid . . . mirabile -est . . .? NEP. Att. 7, 3 quies -e . . . fuerat grata, ut *eqs.* QVINT. decl. 307 p. 208, 8 quare illi amicus -e fueris. **b** '*quid -e?*' *interrogatur, ut alter concedat* '*nihil magnopere, fere nihil*' (*cf. sub* magnopere): CIC. Sest. 145 quod tantum est in me scelus? q. -e deliqui . . .? LVCR. 3, 933 q. tibi -est . . ., quod nimis aegris luctibus indulges? quid mortem congemis . . .? ('*q. t. est tam magni momenti?*' *Munro;* '*cur t. tanta res est sc. mors?*' *interpretatur Bailey vix recte*).

2 ˣquantō opere (quantopere). *i. q. quam studiose, quam vehementer* (*respondet* tantopere CIC. de orat. 1, 164 CAES. Gall. 7, 52, 3): CIC. Verr. II 2, 98 -e istius amentiae fortuna ipsa adversata sit. 3, 201 expediat (*cf.* ad Brut. 1, 5 [9, 13 Sj.], 2 intersit [CAES. Gall. 2, 5, 2]). Font. 28 laborare (fam. 13, 7, 1. *cf.* 2, 6, 5 elaborandum). de orat. 1, 164 delector (*cf.* Att. 14, 6, 2 gaudeant). Att. 12, 29, 2 velim (VARRO frg. Non. p. 68, 26 QVINT. decl. 250 p. 26, 3). 12, 43, 2 cupiam (fam. 13, 6^{a} cuperem deberemque [*cf.* SVET. Claud. 21, 5 -e liberos suscipere deberet *populus*]. PLIN. epist. 10, 94, 3). *al.* (*philos.*). CAES. Gall. 7, 52, 3 admiraretur (*cf.* SEN. epist. 79, 15 miretur [PLIN. epist. 4, 18, 1]). LIV. 4, 3, 2 contemnerent (VAL. MAX. 3, 3, 1). 9, 45, 7 optandum. 37, 56, 9 tenderet. VELL. 2, 42, 1 destituerit. 2, 111, 4 qua prudentia hiberna disposita sunt, -e inclusus *hostis* . . .! *et saepius.*

3 ˣsummō opere (summopere). NOT. Tir. 21, 9^{a}. *i. q. studiosissime, vehementissime* (GLOSS. summo studio): CIC. inv. 1, 26 quae *vitia* -e vitare oportebit (1, 66 si -e sapientia petenda est, -e stultitia vitanda est: s. autem o. *eqs.* . . .; s. igitur o. *eqs.*). LVCR. 4, 1186 omnia -e . . . vitae postcaenia celant *mulieres.* HESYCH. in lev. 18, 6–17 p. 1010^{C} cum -e . . . studium adhibitum sit, ut *eqs.* MAX. TAVR. serm. app. 25 p. 895^{D} -e omnes *Christianos* . . . oportet sacrationes . . . celebrare (*cf.* p. 902^{A}). p. 897^{A} pensandum est (GREG. M. moral. 1, 49). p. 901^{B} laudabant. GREG. M. dial. 3, 33 p. 210, 6 M. postulantes. in Ezech. 1, 8, 6 -e necesse est, ut *eqs.* moral. 4, 57 curat (past. 2, 10 p. 46^{D}). 4, 63 studuerunt (past. 3, 24 p. 94^{A}). 8, 11 sciendum -e est (past. 3, 18 p. 80^{B}). *al.* VITA Roman. rec. (BHL 7306) 8 festinaret. CIL II 4208 (*loco fort. lacunoso*) ob legationem . . . -e gestam.

B *iuncturae minus sollemnes*: PLAVT. Curc. 468 ne nimio o. sumat operam (CIC. Verr. II 4, 132 hic ornatus, haec opera atque artificia . . . Graecos homines n. o. delectant [*sim.* parad. 37]. FRONTO p. 137, 17 v. d. H. = p. 143 N. non o. n. concupiscas . . . nec o. n. aversere). Truc. 637 quantillo mi o. nunc persuaderi potest, ut *eqs.* MACER hist. 7 non minimo o. milites volebant esse (*cf.* minopere). PIVS Fronto p. 156, 29 v. d. H. (p. 164 N.) bene . . . accepisti et rectissimo o., cui . . . omnis honor debetur. MIN. FEL. 38, 1 omne quod nascitur, ut inviolabile dei munus, nullo o. corrumpitur. TERT. nat. 1, 2, 7 omni o. (*v. p. 623, 16, ubi addas* DICT. 4, 16 p. 94, 9). SYMM. epist. 1, 82 habeo gratiam multoque o. te obsecro, ut *eqs.*

paronomasiae (ad I et II): cum opera PLAVT. Cas. 21 Curc. 468 TER. Phorm. 760, opus est Q. CIC. pet. 42, opus CIC. Att. 2, 6, 1. *cf. p. 853, 81. 861, 15.*

[Lumpe-Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-s *indeclinabile*:

ⁿopus est, fuit, esse. *cf.* usus est; *nomen subesse ceterum apparet in locutionibus praedicativis supra allatis* (*syn.* operis est *p. 843, 59*). *de scriptura* opos est *et de compendio* o. e. *v. sub ipso nomine.* *legitur inde a* NAEV. trag. 58 (*loco nondum sanato; 'fortasse comoediae debetur' Ribbeck*), PLAVTO, CAECIL. com. 229 (*contextu incerto*), CATONE, TER. [-s est: *val. vet.* op este; *francog. vet.* obs est. est -s: *francog. vet.* est ob, est woes; *prov. vet.* es ops, *prov.* es op; *vasc. vet.* es ob. *in linguis gallorom., raet. occ., langob. alp. ex* est -s *verbum* *estopēre *derivatum est: francog. vet.* estovoir, *prov. vet.* estober *'necessarium esse', raet. occ.* stuver, stuvair *'debere'* (> *it. sept. vet.* stovèr). *v. Jud, Vox Romanica 9, 1946/47, 29 sqq. cf. libros sub nomine citatos. G.*] [*male versum*: CONC.^{S} I 5 p. 377, 2 -s *est* (*gr. I 1, 7 p. 79, 25* δέος, *I 4 p. 68, 26* metuendum . . . est). CASSIOD. Ios. antiq. 1, 101 non -s erit . . . multitudo (*gr.* μὴ δείσητε [-ται *R*] . . . τὸ μέγεθος).]

i. q. expedit, prodest, utile est sim., theod. 'es ist tunlich', fere cum vi necessitatis (AVG. serm. 103, 3 '-s est' expedit, necessarium est. GLOSS. III 524, 12 χρεία . . . ἐστίν. *syn.* necesse est, oportet *saepe*, usus est PLAVT. Amph. 505 Trin. 504; *opp.* oportet *p. 738, 64*). *notio necessitatis disertius distincta* (CATO ad fil. frg. 10 emas non quod -s est, sed quod necesse est. CIC. de orat. 2, 43 etiam si -s est, minus est tamen necessarium. fam. 1, 9, 25 -s esse, necesse non esse) *hic illic excluditur in sententiis negativis, sc. manifesto sensu 'non expedit' sim., e. g.* PLAVT. Merc. 917 tempus non est intro eundi; . . . . . . non -s est, inquam, nunc intro te ire; . . . operae non est; . . . non est illi *amicae* commodum. CIC. *p. 858, 55.* de orat. 2, 296. CELS. 1, 4, 5 (*de eo, cui caput infirmum est; cf. 1* utile, *3* prodest, *4* expedit) scribere . . . huic -s non est. *al.* (*inde per analogiam positive*: COMM. apol. 69 ignavia pueris -s est, non certe robustis: si decet hoc rudibus, non convenit aevo maturis); *de colore pressiore 'non licet, fas non est'* CORIPP. Ioh. 7, 56. 119. 300 (*Petschenig in indice*) *minime constat.* *ceterum v.* SERV. auct. Aen. 8, 441 ('viribus usus') sic dictum est, ut dicimus '-s est viribus': et hoc quidam non ad difficultatem operis, sed ad celeritatem referunt.

I *usu impersonali*: **A** *indicatur, quid expediat*: **1** *casu*: **a** *abl.* (*cf.* usus est *et v.* GELL. 17, 2, 15 nos 'divitiis' dicimus *eqs.* DIOM. gramm. I 316, 30 apud veteres invenimus hoc dici per omnes casus praeter vocativum, veluti '-s est mihi haec res et huius rei et huic rei et hanc rem et hac re'; nos autem per ablativum solum '-s est mihi hac re'): *α simplici*: (I) (*pro*)*nominis* (*afferuntur specimina paucissima*): PLAVT. Amph. 345 quid eo est -s? (Bacch. 77. 1133 sit [CIC. Mur. 70]. Men. 434 Merc. 411 Poen. 294 Stich. 588. *cf.* Merc. 419 nihil istoc -st [*pluraliter* TER. Eun. 765, *ubi de A ambigitur.* OV. epist. 20, 187]. *de hoc v. p. 859, 44*). 445 quid verbis -st? ([*in eadem locutione* PLAVT. *et* TER. *passim, ceterum* OV. met. 13, 120. *al.*]. CIC. Caecin. 51 Pis. 73. fam. 6, 3, 2 multis. 15, 14, 6 pluribus. LVCR. 5, 263 BRVT. Cic. ad Brut. 1, 13, 2 OV. fast. 2, 734 LIV. 1, 57, 7. *al.*). *et creberrime.* (II) *participii perf. pass.* (*cum obi. l. 56; cf.* PRISC. gramm. III 288, 14 'fieri -s est' et 'facto -s est' *eqs.* FRG. Bob. gramm. VII 542, 23 '-s est consulto', '-s est, ut consulas' [*uterque spectat ad* SALL. Catil. 1, 6]): PLAVT. Amph. 776 facto est -s (Bacch. 604. *al.* TER. Andr. 715. *al.* TVRPIL. com. 34 [35]. SALL. Catil. 1, 6. 43, 3. 45, 1 LIV. 1, 58, 5. 21, 27, 3 TAC. hist. 1, 62, 1. *et saepius*). Bacch. 398 obvigilato. Capt. 225 viso . . ., cauto (Cist. 531. Merc. 466 [*cf.* 333 praecauto]. Most. 902 SYMM. epist. 1, 94). Men. 592 dicto (TER. Phorm. 1003 *et fortasse l. 68.* GELL. 14, 2, 16 quae d. quaesitoque [quaesituque *codd. pauci*] -s est. APVL. flor. 15, 26). Trin. 807 properato (CIC. Mil. 49 SEN. Phaedr. 862 SYMM. epist. 1, 7, 1). CATO or. frg. 2 (173 M.) recitato. TER. Hec. 431 transcurso. 865 muttito (*v. vol. VIII 1729, 45*). Phorm. 584 scito (1003). Ad. 342 tacito (RHET. Her. 4, 15, 21 APVL. flor. 15, 26 SYMM. epist. 1, 46, 1). CIC. parad. 46 quaesito (SEN. nat. 4 praef. 7 GELL. *supra*). SALL. Catil. 1, 6 consulto (43, 3 LIV. 44, 17, 7 CVRT. 10, 6, 15 TAC. hist. 1, 62, 1 FRONTO p. 64, 8 v. d. H. = p. 70 N.). 20, 10 incepto. LIV. 1, 58, 5 maturato (3, 27, 7. 24, 23, 9). CHAR. gramm. p. 409, 3 B. festinato. *potius subst.*: COD. Theod. 11, 16, 14 conplacito. DIOM. gramm. I 316, 27 minuto (*si recte trad.*). ? (III) *supini: dub. vel falso trad. pro p. p. p.* PLAVT. Poen. 319 factu (*A*, -o *P*). TER. Haut. 941 dictu (*edd. cum codd. plurimis, sed* -u *A*, -o *dett. aliquot*). GELL. *supra*. *cf. p. 859, 68; arceatur* fletu (*subst.*) TIB. 3, 10, 21.

β praedicative aucto (*exempla certiora*): (I) *accedit partic. perf. pass.* (*praes. act. bis*): PLAVT. Cas. 502 vicino . . . convento (Curc. 302. 322 CIC. Att. 10, 4, 11 LIV. 7, 5, 3. *al.*). Men. 955 quibus paratis. Merc. 330 hoc . . . viso. 914 istis . . . memoratis. Persa 584 hac . . . empta (LIV. 31, 13, 6 emptis *agris*). Pseud. 732 inventis . . . minis. Stich. 632 consilio capto (LIV. 43, 19, 4). Trin. 887 Truc. 523 CATO agr. 38, 2 TER. Andr. 722. Hec. 104 (*distinctione ambigua*). 665 LVCIL. 633. CIC. Cluent. 150 commutatis . . . legibus. Tusc. 2, 15 animo . . . non repugnante (*praes. act. ut*: QVINT. inst. 8 prooem. 29 studio praecedente et adquisita facultate). *al.* SALL. Catil. 31, 7 OV. am. 2, 19, 1 LIV. 40, 35, 4 SEN. benef. 6, 30, 1. *et saepius.* (II) *accedit subst., adi.*: PLAVT. Amph. 1038 quid -st med advocato, qui utri sim advocatus nescio? (*cf.* TERT. castit. 1 l. 8 consilio tamquam advocato). Poen. 444 isti . . . orationi Oedipo -st coniectore (*cf.* LIV. frg. 61 Cicerone laudatore. PAVL. dig. 26, 8, 19 tutore auctore). LAEL. or. frg. (22 M.) Schol. Cic. Bob. p. 118, 17 *Scipione* vivo. CIC. Quinct. 92 te iudice. Cluent. 87 iudice sequestre. HOR. sat. 1, 9, 27 te salvo. LIV. 35, 42, 13 duce Hannibale. SEN. Thy. 901 sobrio . . . Thyeste. nat. 3 praef. 18 *animo* summo. PLIN. epist. 3, 11, 2 *pecunia* ampliore.

b *gen.* (*usum veteribus vindicant* NON. *infra et* DIOM. *p. 857, 38 fortasse per errorem, sc. genetivi p. 842, 84 illustrati memores; in exemplis ante* ITALAM *obviis aut lectio addubitari aut nomen intellegi potest*): *α exempla dubia*: LVCIL. 335 (*de lupa*) nummi (numi *vel* numini *sim. codd. Nonii sub lemmate* 'genetivus positus pro ablativo') -s atque †obsit (opus fit *Housman; cf. Marx ad l.*). CIC. ad Q. fr. 3, 7 (9), 7 Caesaris -s est (elegantia *suppl. Watt*) vel . . . etiam elegantioris alicuius. PRIAP. 68, 34 nemo . . . melius nervom tendebat Vlixe, sive illi laterum sive erat artis -s (*an ad p. 851, 8?*). PROP. 2, 10, 12 sumite vires, Pierides: magni nunc erit oris -s. LIV. 22, 51, 3 ad consilium pensandum temporis (tempore *Novák ut* 40, 25, 3; ⟨aliquantum⟩ t. *Müller, cf. vol. I 1603, 73 sq.*) -s esse. 23, 21, 5 in stipendium quanti (quantum *Weissenborn-Müller ut* 22, 37, 6 *et saepius*) argenti -s fuit. QVINT. inst. 12, 3, 8 si nosse, quid quisque senserit, volet, lectionis -s est (*abl. amplius 40 locis in eodem opere*). APVL. met. 9, 39, 5 'mihi' inquit *miles* 'operae (opera *recc. et pars edd.*) eius *asini* -s est *eqs.*' LAMPR. Alex. 56, 2 longa⟨e⟩ eloquentiae -s non est (*ibid.* 8 eloquentia -s n. e., *ubi* eloquentiae *Peter; malimus* eloquentia *supra*). *β exempla certa vel probabiliora* (*sec. gr.* χρεία *sim., iuxta* egere CLEM., RVFIN.): ITALA Luc. 10, 42 (cod. q) unius . . . est -s (*gr.* ἑνὸς δέ ἐστιν χρεία, cod. f *et* Aug. serm. 103, 3 unum, *aur. et Vulg.* unum est necessarium). CLEM. ad Cor. 52, 1 nihil eget deus cuiusquam . . .; nihil illi cuiusquam -s est (*gr.* ἀπροσδεὴς . . . ὑπάρχει . . . οὐδὲν οὐδενὸς χρῄζει). IREN. 2, 19, 6 (2, 31, 1 H.) eorum, quae *eqs.* DON. Ter. Eun. 1083, 4 -s fuit consensionis (consensione *dett.*). VITA Anton. 22 orationis continuae -s est (orationes continuas *cod., em. Hoppenbrouwers ex gr.* πολλῆς εὐχῆς . . . ἐστὶ χρεία). RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 24 p. 562^B naturali quodam vinculo in tantum sexus alter eget alterius, ut, si alter non sit, alterius -s non sit (*antea*: necessarius *sexus*). AVELL. p. 702, 2 nobis . . . videtur -s esse mollius agendi (*cf.* TRACT. Priscill. 5, 104 Rev. Bén. 24, 1907, 330 laborandi). CONC.^{S} II 5 p. 53, 28 ubi infirmitas, illic -s est . . . medicinae. EVSEB. EMES. serm. 4, 24 p. 121, 16 quid nunc -s est Pauli (Paulo *T*)? *cf. p. 861, 27.*

c *acc., sc. per soloecismum addita* m *finali ad abl. sing.* (*ceterum frustrari videntur priscos afferentes* DON. Ter. Andr. 728, 3 [ius] iurandum, *ubi* iurato *Bentley.* NON. p. 481, 36 [*exempla* PLAVT. Cist. 341 Capt. 164 LVCR. 2, 815 *ad II pertinent*]. DIOM. *p. 857, 39; falso trad.* PLAVT. Truc. 902 *P deficiente A.* TER. Phorm. 666 *A.* VLP. reg. 11, 27. VITA Anton. 22 *sub b*): FVLG. myth. 1, 18 p. 29, 2 non erat -s criminibus iudicem (iudice *G*). CLAVD. MAM. anim. 1, 18 p. 65, 15 lectorem (lectore *var. l.*). EVSEB. EMES. serm. 2, 8 p. 48, 26 crucem (*T¹*, cruce *T²*). 23, 7 p. 133, 1 eam *virtutem* (*ibid.* necessariam habemus, necessaria est).

[**d** *dat.*: DIOM. *p. 857, 38 in schemate parum cauto.*]

2 *infinitivo* (*cf.* oportet *et v.* DON. *p. 859, 13* ['communiter']. PRISC. *p. 857, 49*): **a** *usu vario*: *α acc. c. inf.*: PLAVT. Bacch. 988ᵃ quid me tibi adesse -s est? (*cf.* TER. Hec. 409). Capt. 553 ut . . . me -s sit insputarier. Merc. 917. Most. 287 quid -st, quod suom esse nolit *amator*, ei ultro ostentarier (*item pass. cum sing. neutr. pron.*: TER. Ad. 625 quod minimest -s . . . efferri. CIC. Verr. II 4, 23. Cluent. 140 [*adumbrantur verba Antonii rhetoris*] si quid . . . non -s esset ab se esse dictum. Brut. 215. off. 3, 49 id sciri [*cf.* Att. 6, 3, 8]. Att. 3, 15, 5 [*e coni.*]. 13, 24, 2 LVCR. 2, 925. *al.*). Pseud. 1255 TER. Phorm. 560 CIC. S. Rosc. 104 Verr. II 1, 26. 27. Catil. 3, 24 ne dici quidem -s est (*item pass. impers.*: VARRO ling. 9, 59 institui -s fuit de liberis. LIV. 9, 37, 6 taceri. SEN. contr. 9, 4, 9 caveri lege. VAL. MAX. 2 praef. cognosci. *al.*). *et saepe; in titulo*: LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 64 (*antea*: oportet *bis*). *β inf. solus*: PLAVT. Mil. 636 quid -s nota noscere? Stich. 81 TER. Haut. 578 RHET. Her. 4, 1, 1. CATVLL. 4, 5 (*inde* VERG. catal. 10, 5). CIC. fin. 4, 37. 5, 16 Tusc. 1, 89 Att. 7, 8, 1. *al.* (*epist.*). CAES. civ. 2, 27, 2 HOR. carm. 1, 15, 25 OV. am. 1, 11, 23 rem. 788 LIV. 28, 44, 1. 38, 42, 11 VITR. 1, 1, 16. *al.*-VAL. MAX. 3, 8, 7. CELS. 1, 3, 10 sedere . . ., tum ungui, deinde lavari *eqs.* (*cf.* 4, 19, 3 gestari *eqs.* CVRT. 6, 1, 17 decipi. *al.*). *et saepius.* **b** *inf. perf. pro praes.*: PLAVT. Persa 584 -snest hac tibi empta? :: si tibi venisse est -s, mihi quoque emptast (*cf.* Stich. 232 haec veniisse iam -s est). Poen. 311 quid tibi -st vixisse? PROP. 2, 6, 25 templa Pudicitiae quid -s statuisse puellis? **c** *per ellipsin* (*de* CATONE agr. 15 *parum constat; ceterum cf. quae monuimus ad B*): CIC. Cato 3 quid -s est plura (*sc. dicere sim.*)? OV. trist 1, 1, 22 ne, quae non -s est, forte loquare, cave.

3 *enuntiato finali*: **a** *coni.* (*dub.* CIC. ad Q. fr. 2, 5, 1 [2, 4, 3]): PLAVT. Merc. 1004 istuc uxor faciet, quom hoc resciverit.:: nihil -st resciscat. CIC. Att. 11, 8, 1 diligentissime contendas -s est. PANEG. in Mess. 101 PLIN. epist. 9, 33, 11 TERT. ieiun. 2 p. 276, 26 AVG. epist. 12 p. 29, 13 in psalm. 90 serm. 2, 6 l. 57 DRAC. Romul. 5, 199. **b** *ut* (*cf.* FRG. Bob. *p. 857, 50*): PLAVT. Poen. 1421 hic -s est aliquot ut maneas dies. Pseud. 740. Truc. 328 ⟨ut⟩ lave⟨m⟩. 500 TER. Phorm. 204 TAC. dial. 31, 1 FLOR. epit. 1, 8, 2. *al.* **c** *ne*: PLIN. epist. 7, 6, 3 reum, cui -s esset, ne reus videretur.

[Lumpe-Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *absolute* (*passim ita, ut inf., enunt. fin., abl. sim. e contextu suppleri possit*): PLAVT. Bacch. 990 (988ᵃ quid me tibi adesse -s est?) ades. :: quid -st? (993 *et saepius apud eundem.* CIC. Phil. 11, 4 inrupit; . . . q. -s fuit cum legione? *al.*). Most. 1175 illum . . . verberibus subegero. :: nihil -st profecto (TER. Andr. 638ᵃ nil pudet hic, ubi -s [est]; illi, ubi n. -st, ibi verentur. Phorm. 715 CIC. Deiot. 40. *al.; cf.* PLAVT. Persa 833 hunc ludificemus. :: nisi si dignust, non -st [TER. Hec. 698 Haut. 611 CIC. Mur. 61. *al.*]). Trin. 311 ut -st, te ita esse (TER. Andr. 736 ut quomque. *cf.* CELS. 6, 18, 2ᴴ prout [VVLG. act. 2, 45 *et* 4, 35; *gr.* καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν]. AVG. civ. 14, 26 p. 54, 7D. sicut). 504 ubi usus nil erat dicto, 'spondeo' dicebat; nunc hic, quom -s est, non quit dicere (CATO agr. 29. *al.* TER. Ad. 254 q. est -s, beneficium accipere gaudeas [DON.: vel 'cum -s e. b. a.' ⟨vel 'cum -s e. b.'⟩, hoc vetuste, illud communiter]. *et saepe*). *al.* CATO agr. 23, 2 si -s erit, defrutum indito *eqs.* (33, 2 TER. Eun. 223. 479 Ad. 753. CIC. Verr. II 5, 102 si quando [de orat. 1, 69. 256 Brut. 322. SCRIB. LARG. 271; adhiberi *addit* MARCELL. med. 35, 9]. *al.; cf.* CATO agr. 32, 2 sicubi [VARRO ling. 10, 20]. VITR. 10, 14, 1 sive [FEST. p. 359 s. privatim s. publice]). 31, 1 ubi (TER. Andr. 638. Hec. 608 u. quomque. *al.*). 151, 4 quotienscumque (CIC. de orat. 3, 123 VITR. 5, 12, 4) . . . quotiens (OV. ars 1, 430. 3, 641 SEN. benef. 2, 34, 2. *al.*). *al.* TER. Eun. 758 ita (SEN. dial. 3, 19, 2. *cf.* OV. met. 1, 279 sic [2, 785 LVCAN. 10, 239]). *al.* RHET. Her. 1, 9, 14 usque eo, quo -s erit (CIC. inv. 1, 28 [*em. Ströbel*]. LIV. 27, 22, 11. *cf. p. 861, 8 et* CIC. fam. 6, 20, 2 quocumque. LEX Alf. dig. 19, 2, 30, 3 quoad. LIV. 9, 19, 8 quacumque. 39, 44, 5 qua. VLP. dig. 8, 3, 5, 1 quatenus [24, 1, 40]). *et saepe.*

II *usu personali* (*cf.* DIOM. *p. 857, 38.* ARVS. gramm. VII 496, 1 *et de subst.* GELL. 17, 2, 15 [*ad* QVADRIG.] veteres conpluscule ita dixerunt. NON. p. 497, 20 sqq. [*afferuntur* CIC. rep. 5, 4 VARRO Men. 80]. DON. *l. 13* ['vetuste']): **A** *cum neutr. pronominum vel numeralium* (*aliter* quid '*quomodo*', nihil '*nullo modo*' *sim. sub I passim; formas ambiguas* 'fac, quod [*sc. facere? ut facias?*] -s est', 'quod facto -s est' [*v. l. 73*] *illuc trahi posse vix negaverimus*): **1** *in univ.*: **a** *sing.*: PLAVT. Amph. 956 si quid -s est, impera (Asin. 117. *al.* TER. Phorm. 440. CIC. S. Rosc. 114 si q. -s esse putaret. *et saepe. sine coniunctione*: TER. Haut. 558 videbimus, q. [quod *dett.*] -s sit [CIC. Verr. II 1, 66. 2, 135. *al.*]. CIC. fam. 14, 15 q. velimus et q. . . . putemus -s esse. *al.*). Aul. 448 plus . . . medico mercede est -s (SEN. benef. 7, 7, 5 non -s est . . . vobis eo cive, cui p. -s sit quam uni civi. COLVM. 2, 9, 5). Capt. 894 cura, quod -s est (Men. 352 [quid *Varro ling. 7, 12*]. Mil. 920 Persa 623 CATO agr. 13, 1. *al.* TER. Hec. 768 Ad. 335. 740 QVADRIG. hist. 85 RHET. Her. 4, 18, 26. 4, 41, 53 CIC. Verr. II 2, 5. 3, 155 [*epist. Timarchidi*]. *et saepe. cf.* COLVM. 12, 3, 4 quodcumque). Curc. 519 -st hoc (tibi -st *Pylades*), qui te procures ([*abl. nusquam probatur*; eo, istoc *non exstant nisi in locutionibus sollemnibus p. 857, 41. 43*]. TER. Andr. 682. 704 CIC. Att. 2, 16, 4. 12, 23, 3 [*antea*: argento . . . veste . . . locis]. 15, 20, 4 VARRO rust. 1, 24, 3. *al.; per ellipsin*: CIC. Brut. 276 h. unum illi, si nihil utilitatis habebat, afuit; si -s erat, defuit). Poen. 1351 duplum. TER. Phorm. 557 quantum . . . argenti (LVCR. 2, 1149 CIC. de orat. 3, 87. *al.; cf.* CIC. Verr. II 2, 183 tantum [de orat. 3, 86 temporis]. PLANC. Cic. fam. 10, 8, 3 aliquantum nobis temporis et magni labores et multae impensae -s fuerunt). LVCR. 6, 365 quorum utrumque. CIC. de orat. 2, 43 illud tertium ([*vix suppl.* '*genus*']. fam. 9, 21, 1). 2, 209 minus virium. 2, 326 id (Att. 16, 8, 1 nec -s esse nec fieri posse. CELS. 7, 26, 2ᴸ. *al.*). Att. 12, 29, 2 quiddam. 15, 8, 2 multum (PORPH. Hor. sat. 1, 1, 52). fam. 5, 11, 2 quicquid (TERT. adv. Marc. 2, 16 p. 358, 1). ad Q. fr. 1, 3, 7 nihil amplius (TERT. uxor. 1, 4 l. 44). CELS. prooem. 30 aliud (*nisi* '*genus*'). TERT. cult. fem. 2, 1 l. 20 quicquam. *al.* **b** *plur.*: PLAVT. Curc. 252 quae -s sunt (CATO agr. 12. *al.* TER. Andr. 740 Haut. 855 Ad. 706 RHET. Her. 4, 44, 56 CIC. Verr. I 9. II 2, 52 Att. 10, 16, 4 fam. 16, 5, 1. LEX Iul. munic. [CIL I² 593] 78 LEX Vrson. [*ibid.* 594] 69, 32. *et saepe. cf.* CAES. Gall. 5, 40, 6 quaecumque). CATO agr. 13, 2 haec (ITALA Luc. 12, 30 [Tert. adv. Marc. 4, 29 p. 520, 14. *al.; gr.* χρῄζετε τούτων, cod. d -s habetis horum, *Vulg.* his indigetis]). CIC. Verr. II 1, 126 multa (*contextu mutilo* CE 935, 22). LVCR. 2, 21 pauca. VARRO rust. 1, 22, 2 plura.

2 *accedunt structurae*: **a** *abl. p. p. p.* (*supinum parum probatur* [*var. l. falsa* CIC. inv. 1, 28; *potius subst.* TER. Ad. 740 iactu, *ceterum vix coniungendum cum* -s est]; *obi. acc. intellegit Bernert, Glotta 30, 1943, 2 sq. 7 coll.* GELL. *p. 857, 56, sed repugnat* CATO *p. 860, 1*): **α** *ad sing.* (*e coni. dub.* NAEV. trag. 58 PLAVT. Asin. 360): PLAVT. Amph. 169 satis superque est, quo⟨d⟩ facto aut dicto ade⟨o⟩st -s, quietus ne sis (505 citius, quod non f. est usus, fit quam quod f. est -s. Cas. 587. *al.* CATO orig. 95ᵃ TER. Andr. 490. *al.* PACVV. trag. 35 LVCR. 5, 1053 CAES. Gall. 1, 42, 5. *et saepius*). 628 mi istuc primum exquisito est -s (791). Cist. 111 si quid tibi -s erit prompto (promptu *trad.*), promito. Curc. 596 'quid id tu quaeris?' 'quia mi quaesitost -s.' TER. Andr. 523 quod parato -s est, para. S. C. Cic. fam. 8, 8, 5 si quid de ea re ad populum pl(ebem)ve lato -s esset (*eadem* PROB. litt. sing. gramm. IV 273). LIV. 26, 10, 2 si quid . . . consulto -s esset. APVL. mund. 26 quod erat scito -s ([*B*, scitu *cett. et edd.; gr. aliter*]. SYMM. epist. 1, 28 si quid de me scito -s erit). *cum enunt. relat.*: PLAVT. Bacch. 219 quod des, inventost -s. LIV. 8, 13, 17 maturato -s est, quidquid statuere placet. **β** *ad plur.*: CATO agr. 2, 6 quae -s sint locato, locentur.

b *inf.*: **α** (*acc. c.*) *inf.* (*per explicationem; dub. trad.* CIC. Att. 3, 15, 5): CIC. leg. 1, 8 utrumque -s est, et cura vacare et negotio. fam. 13, 55, 2 nihil aliud -s est nisi te ius . . . dicere (LIV. 2, 44, 12 quam indici . . . bellum. SEN. nat. 1, 6, 4 quam ostendi *eqs.*). **? β** *nom. c. inf.* (*sec.* debere, *fortasse favente usu p. 858, 52 sqq. illustrato; sed exempla plus minusve incerta sunt*): TER. Andr. 337 quae nil -s sunt sciri (*Fabricius,* scire *codd. et pars edd. vix recte*). BRVT. Cic. fam. 11, 11, 2 quae istic -s erunt (erit *recc., Wesenberg*) administrari. VITR. 6, 6, 1 quot iuga boum -s fuerint (fuerit *edd.*) ibi versari.

c *ut*: MART. 7, 72, 9 hoc -s est, subito fias ut sidere mutus. AVG. c. Petil. 2, 73, 164 p. 103, 27 illud . . . -s erat, ut *eqs.*

B *cum subst.* (*rarius de hominibus praeter servos, cf.* cive *iuxta* plus *p. 859, 39*): **1** *sing.* (*falso trad.* PLAVT. Bacch. 220 Truc. 906; *vix huc pertinent p. 859, 53. 58 et* CATO agr. 6, 3 uti . . . materia, si quo -s sit, parata erit [*supplendum potius* '*materiam parari*' *quam* '*materia*'. *similiter* 9. 21, 5. 33, 5. 73 HOR. sat. 2, 7, 116]): PLAVT. Cist. 341 bonum mihi -s est (*accusativum intellegit* NON. p. 482, 2 *ut l. 44*). Mil. 1061 talentum Philippi[um] huic -s auri est. Pseud. 1185 elleborum. CATO agr. 145, 3 oleum. TER. Haut. 893 sponsae vestem, aurum atque ancillas -s esse. Phorm. 593 argentum (-o Σ). 654 mi -s erat *uxor*, . . . aliquantulum quae adferret (*homo fere liber ut*: CIC. fam. 2, 6, 4 dux nobis et auctor -s est *eqs.* ITALA Matth. 9, 12 [cod. a *al., sim.* VVLG.; *cf.* Marc. 2, 17 Luc. 5, 31] non est -s sanis medicus [*gr.* οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, cod. f non -s habent sani medicum, Luc. *l. c.* cod. d non habent -s salvi medico, *cf.* IVVENC. 2, 354 non . . . medicis -s est]. IVST. 11, 7, 10 regem discordiis -s esse [rege *D*, rege in d. *Rühl*, '*fort. recte*' *Seel*]. EVSEB. EMES. serm. 5, 9 *iuxta* tempus, esca). AEDIT. epigr. 2, 1 quae *facula* nil -s nobis. CIC. Verr. II 3, 196 'frumentum' inquit *Verres* 'me abs te emere oportet; . . . mihi frumentum (frumento *var. l.*) non -s est, nummos volo'. de orat. 1, 251 (*seq.* necessarium). rep. 5, 4. Att. 15, 20, 4 viaticum (*seq.* -s est universo). fam. 7, 31, 2 PVBLIL. S 11. LVCR. 1, 1051 vis . . . materiai (*cf.* 3, 967 materies). VARRO ling. 8, 6 historia . . . ars (*seq. abl. plur.*). rust. 1, 19, 1. 1, 42. 3, 2, 16. 3, 14, 3 AETNA 216 LIV. 2, 3, 3. VITR. praef. 3 -s est prudentia diligens et ingenii . . . cogitata (*n. pl.*). 10, 4, 3 SEN. contr. exc. 4, 8, 2 SEN. nat. 1, 5, 9 TERT. fug. 14, 1. ITALA Ier. 22, 28 (Iren. 3, 21, 9 = 3, 29 H.) vas, quod non est -s (*gr.* οὗ οὐκ ἔστιν χρεία αὐτοῦ, *Wirc.* cuius usus n. e., *Vulg.* absque omni voluptate). apoc. 22, 5 (Primas.) neque -s erit lumen (*gr.* οὐκ ἔχουσιν χρείαν φωτός, *Vulg.* non egebunt lumine). IREN. 5, 4, 1 CYPR. domin. orat. 12 p. 275, 4. *al.* **2** *plur.* (*post sing. l. 21. 37. p. 859, 52*): PLAVT. Capt. 164 (159 -s est tibi militibus *edendi*) maritumi omnes milites -s sunt tibi ([*inepte accusativum intellegit* NON. p. 482, 4 *deinde afferens* LVCR. 2, 815 colores, *ubi* colore *codd.*]. *cf.* VARRO rust. 1, 18, 4 boves et bubulci. NEP. frg. 46 nullis magis -s esse magistros [magistris *var. l. iuxta* nullis *vix ferenda*] vivendi quam plerisque, qui *eqs.*). CATO agr. 14, 1 tigna . . ., quae -s sunt (*n. pl. ut*: 14, 4 iugumenta et antepagmenta, quae. 23, 1 VARRO rust. 2, 10, 5). 18, 8. 21, 5. 144, 3. QVADRIG. hist. 26 nihil sibi divitias -s esse. 36 res . . ., quae militibus -s sunt. RHET. Her. 3, 14, 24 varietates. CIC. inv. 2, 57 exempla. Att. 6, 9, 2 nummos (PORPH. Hor. epod. 1, 33). VARRO Men. 80. 431. ling. 8, 5 (*v. Dahlmann ad l.*). 10, 8 rust. 1, 18, 5. 1, 22, 5. 3, 5, 5. 3, 9, 10 dies (EVSEB. EMES. serm. 25, 20). LVCR. 4, 1268 PLIN. nat. 23, 104. ITALA Matth. 21, 3 (cod. e *al.*) domino -s sunt *asina et pullus* (*gr.* ὁ κύριος αὐτῶν χρείαν ἔχει, aur. *al.* = VVLG. dominus his -s habet). VITA Anton. 73 litterae (*gr.* ἀναγκαῖα). AVG. in psalm. 85, 6 serm. coll. Morin p. 607, 5 CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 21ᶜ. THEOD. PRISC. log. 103 (prosunt *var. l.*). CASSIOD. in psalm. 59, 14 DRAC. Romul. 10, 279.

C *cum enuntiato relat., quod vi finali ponitur* (*e coni. p. 859, 44*): PLAVT. Epid. 727 novo liberto -s est, quod pappet. VARRO ling. 5, 141 -s est . . ., ubi habeant tuto.

III *usu depravato et confuso*: ORIBAS. syn. 2 add. p. 142, 13 Mø. oportet subtrahere inplastica, adde⟨re⟩ autem -s sunt stiptica (*Severus p. 37, 11* δεῖ ὑφαιρεῖν μὲν τῶν ἐμπλαττόντων, προστιθέναι δὲ τοῖς στύφουσιν). 7, 26, 1 La p. 165 si ad lavandum aliquod -s est plaga (*gr.* εἰ καὶ ἀπονίψαι πώποτε δέοι τὸ τραῦμα, *Aa* si forte necesse fuerit, ut lavetur vulnus).

stilistica: **1** *de ordine verborum et ellipsi*: -s *sequitur in versibus passim* (*per variationem*: TER. Haut. 611 sq. non est -s. :: non -s est?), *in prosa* CIC. Verr. II 3, 192. parad. 44 (*infra*: -s est). Att. 5, 18, 3 fam. 16, 5, 1. VATIN. Cic. fam. 5, 10ᵃ, 3 erit istic -s (*disiunctim ut*: RVT. LVP. 1, 5 SEN. contr. 2, 6, 2 SEN. epist. 47, 21. 77, 9 QVINT. inst. 12, 11, 16. *al.*). VARRO rust. 1, 24, 3 (*antea*: -s est). LIV. 10, 6, 8. 24, 9, 11 VAL. MAX. 3, 8, 7. 8, 7 ext. 10 SEN. epist. 94, 18. *al.* *sine verbo* (*suppletur ab editoribus maxime apud* PLAVT., *ubi codd. haud raro variant*): PLAVT. Capt. 162 sq. (*iuxta formam plenam ut*: Mil. 664 Truc. 903). Merc. 396 nihil -s (*P deficiente A. cf.* STAT. Theb. 9, 58 nil -s). 566 -s . . . existimo (VITA Caes. Arel. 2, 14). Mil. 636 quid -s nota noscere? (1213 Pseud. 349. Rud. 118 [*dub.*]. LVCIL. 78 CIC. Att. 6, 2, 9 SALL. or. Phil. 19 TIB. 1, 6, 33 PROP. 2, 6, 25 VAL. MAX. 2, 9, 5 SEN. benef. 2, 11, 6. *et saepius, maxime in dactylis*). 920 quod -s. TER. Andr. 638 (*dub., seq.* -st). LVCIL. 335. 358. 416 AEDIT.

[Lumpe-Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

epigr. 2, 1 VARRO ling. 5, 64. rust. 1, 22, 3 (*dub., antea*: sint). 2, 2, 20. VERG. Aen. 6, 261 nunc (STAT. silv. 1, 2, 247). VAL. FL. 5, 633 non (6, 327 STAT. Theb. 8, 140). 7, 176 (*antea*: satis est). TAC. hist. 1, 21, 2 (*in or. indir. ut*: ann. 2, 21, 2. *al.*). PLIN. paneg. 69, 3. *al.*

2 *additamenta*: a *dat. commodi* (*cf.* DIOM. gramm. I 316, 27): *inde a* PLAVTO *passim.* b *locutiones finales*: in *cum acc.*, ad, ut (*v. Goodyear ad* AETNAM 168) *passim. adv.*: PLAVT. Rud. 726 huc (CIC. fam. 7, 33, 2. CELS. 6, 6, 11 [*trad.* huic]). CATO agr. 6, 3 quo (LVCIL. 633 CIC. Verr. II 2, 183. *al. cf. p. 859, 23 et* HOR. sat. 2, 7, 116 quorsum). 22, 3 eo. c *adverbia elativa*: CATO agr. 29 maxime (TER. Ad. 740 QVADRIG. hist. 85 CIC. Brut. 200. *et saepius*). CIC. leg. agr. 2,7 vehementer (Att. 1, 20, 7 fam. 13, 42, 2). Att. 2, 16, 4 valde (12, 37, 4. *al.*). 7, 1, 5 plane. fam. 7, 31, 2 multum. Q. CIC. pet. 42 magnopere. QVINT. inst. 3, 8, 59 utique.

3 *paronomasiae*: PLAVT. Mil. 766 -s est operā (*v. p. 667, 8. cf.* CIC. fam. 7, 31, 2 operam . . . -s fuisse. QVEROL. p. 37, 26 R. si -s fuerit, vobis operam praestabo meam). Truc. 907 numquam hoc uno die efficiatur opus, quin -s semper siet (LEX Alf. dig. 19, 2, 30, 3 in opus lapidis -s erit. MVTIAN. Chrysost. hom. 20, 1 p. 361/2 -s est . . . bonis operibus [*gr.* δεῖ . . . ἔργων]. *cf. p. 858, 9*). LIV. 8, 9, 4 ope . . . -s est. SYMM. epist. 7, 104, 1 (*seq.* onus). *cf. p. 853, 81. 856, 82.*

4 *augetur voce q. e.* debere: INST. Iust. 4, 17, 3 non sufficit, si exhibeat rem . . ., sed -s est, ut etiam causam rei debeat exhibere.

5 *locutiones concisae*: **-s existimo:** *p. 860, 80.* **-s fit** (*i. fit, ut -s sit*): COD. Iust. de emend. cod. 3 si qua emendatione -s fieret (fuerit *var. l.*). INST. Iust. 1, 25, 13 ut nec excusatione -s fiat. NOVELL. Iust. 7, 6, 1 si . . . ecclesiis . . . crediti -s fiat (*gr.* δανείσματος γένοιτο χρεία).

***opus habeo,** habuī, habēre. *cf.* necesse habere *et* -s existimare *supra. usum prosae recentioris inde ab* ITALA *proprium (falso* COLVM. 9, 1, 5 habet *R pro* est; *de* VAL. FL. 1, 671 *v. Courtney, Class. Rev. N. S. 15, 1965, 154) improbat* DIOM. gramm. I 316, 33 ut Graeci dicunt χρείαν ἔχω, χρείαν εἶχον, nos non dicimus '-s habeo, -s habebam', sed '-s est mihi, -s erat mihi'. *aliter p. 852, 84. 853, 62.*

i. q. necesse habere, χρείαν ἔχειν (*respondet passim, praeterea* χρῄζειν, δεῖν, δεῖσθαι): 1 *accedunt structurae indicantes, quid expediat (graece gen., nisi alia adnotantur)*: a *casus*: α *gen.*: ITALA Matth. 26, 65 (cod. d, *cf.* Marc. 14, 63 Luc. 22, 71) quid . . . -s habemus testium? (*Vulg.* egemus testibus, *cf.* Marc. *l. c.* cod. ff^2 -s h. testibus). Luc. 15, 7 (*ibid.*) paenitentiae (Hier. epist. 121, 6, 2 paenitentiam *vel* -a, *Vulg.* indigent paenitentia). *et saepius in eodem codice.* NOVELL. Iust. 17, 4, 2 eorum *militum.* GREG. M. dial. 1, 2 p. 21, 13 M. caballi (-o, -um *var. ll.*). LAVRENT. Chan. p. 119^{B} sponsoris. β *acc.* (*hic illic forsitan* m *finalem ad abl. addiderint sive librarii sive auctores, v. etiam l. 56*): ITALA *l. 40. p. 860, 26. al.* HERM. Pal. vis. 3, 10, 6 humilitatem (*vulg.* humilitate eget). VVLG. III reg. 9, 11 quod (ANON. Vales. 12, 73. *cf.* CASSIOD. hist. 5, 17, 29 haec. COD. Iust. 1, 27, 2, 15 aliquid. ORIG. in Matth. 15, 15 p. 391, 18 nihil [ser. 42 p. 85, 28]). AVG. in euang. Ioh. 3, 10 l. 13 HESYCH. in lev. 16, 5 p. 989^{B}. CONC.^{S} I 2 p. 38, 15 initium (*aliae vers.* indigere *sim.*). p. 49, 38 oblationem (*aliae vers.* eguit *sim.*). EVSEB. EMES. serm. 24, 6 tauros . . . equos (*seq.* necessarium habent). VITAE patr. 5, 10, 69 -s habet . . . Maria Martham (*3, 55* necessaria est Martha Mariae). FVLG. RVSP. epist. 5, 12 p. 348^{C} CASSIOD. var. 4, 2, 3 ANTHIM. 14. 49. 81. ORIBAS. *saepe.* ORIG. in Matth. 102 p. 223, 10. in I reg. 1, 14 p. 22, 18 PASS. Claud. Ast. 1, 4. γ *abl.* (*cf.* -s est): ITALA *l. 39. 40. p. 860, 27. 57. x.* AMBR. obit. Valent. 12 excusatione (-em *D*). HIER. reg. Pachom. 42 p. 23, 15 palliolo aut tunica. RVFIN. Orig. in psalm. 36 hom. 3, 8 p. 1343^{C} suffultore. AVG. conf. 13, 21, 29 baptismo. *al.* OROS. apol. 27, 1 MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 14, 23. 27 ORIG. in Matth. 14, 9 p. 296, 26. *al.* ACT. Archel. 59, 2.

b *enunt. fin.*: ut: ITALA I Thess. 5, 1 (Ambr. fid. 5, 17, 213) non habetis -s, ut vobis scribamus (*gr.* γράφεσθαι, Aug. epist. 199, 9 scribi *vel* habemus . . . scribere, *Vulg.* indigetis). Hebr. 5, 12 (Mutian. Chrysost. hom. 8, 3 p. 293/4) ut doceat vos aliquis (*gr.* τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τινα, Orig. in Matth. 17, 9 p. 608, 11 doceri, *Vulg.* indigetis). I Ioh. 2, 27 (Conc.^{S} I 3 vers. Tur. p. 7, 26; *gr.* ἵνα, *Vulg.* necesse habetis). AVG. conf. 1, 3, 3 MAX. TAVR. serm. 64, 1 M. ORIBAS. syn. 7, 3, 1 Aa p. 134 THEOD. MOPS. in Phil. 4, 3 p. 245, 16 ORIG. in Matth. ser. 61 p. 141, 25. 88 p. 204, 3. *pron. rel.*: ORIG. *l. c.* 100 p. 219, 9 -s habebant . . ., qui eum ostenderet eis.

c (*acc. c.*) *inf.*: ITALA *l. 62. 64.* AVG. epist. 215, 2 non -s habui . . . disputare. fid. invis. 1, 2. nat. bon. 27 deus . . . non -s habebat . . . adiuvari omnipotentiam suam. pecc. mer. 1, 16, 21 regenerari. retract. 1, 11, 2 HESYCH. in lev. 16, 21 p. 1000^{A}. VITAE patr. 3, 55 non habes necesse hanc escam; nos autem . . . -s habemus comedere (*gr. Cot. p. 681^{A}* οὐ χρείαν ἔχεις . . . θέλομεν φαγεῖν). 5, 16, 10 iam te -s non habemus cogitare de nobis (*gr. p. 663^{A}* οὐκέτι σου ἔχομεν χρείαν φροντίζειν, *3, 77 et 7, 7, 1* iam non es nobis necessarius). CASSIOD. hist. 5, 17, 28 erogare (*Theodoret. 2, 16, 27* δοῦναι). 7, 2, 12. ORIBAS. syn. 1, 27, 2 Aa *et* La p. 81, 1 Mø. infrigdari (*gr.* ψυχθῆναι). *al.*

? d (usque) ad (*iuncturam laxiorem intellegit Salonius, Vitae patr. 263*): VITAE patr. 5, 6, 3 *abbas* -s habuit . . . u. ad unam siliquam nummi (*gr. Cot. p. 357^{B}* ἐχρῆζεν . . . ἕως λινοῦ [?] ἑνός). 5, 6, 21 collige . . . pecuniam, ne cum senueris . . ., -s habeas ad expensas (*gr. Nau 1909 p. 368 n. 261* χρείαν ἔχῃς ἀναλωμάτων).

2 *absolute*: ITALA I Cor. 12, 24 (Aug. c. Faust. 21, 8. 29, 4) *inhonesta membra* honestatem habent; . . . *honesta* non -s habent (*Vulg.* nullius egent). VITAE patr. 5, 6, 19 (*de auro erogando*) non -s habent fratres; . . . qui -s habet, tollat. 5, 16, 19 -s habet frater iste *sc. qui furabatur* (*3, 74 et 7, 3, 2* necessarius est).

deriv.: opusculum. *cf.* opera, operor, *?* opulum.

compos.: sesquiopus, peropus est. *cf.* minopere.

Lumpe-Ehlers.

2. opus (*i.* ὀπός) *v.* opos. *addas fortasse* ANTH. 107, 2 (*v. Stowasser, Wien. Stud. 32, 1910, 102*); *falso traditum vid.* PS. DIOSC. Vind. 2, 150 p. 216, 15 ὄπουμ (πόρρουμ *Wellmann*). *W.*

***opusculum,** -ī *n. ab* 1. opus *deminutive.* NOT. Tir. 29, 16 (*post* operarius). GLOSS. II 313, 66 ἐργίδιον (-γυθ- *trad.*) *legitur paucis vel singulis locis apud* CIC., HOR., STAT., QVINT., *frequentius inde a* PLIN. epist. [*confunditur in codd. cum* corpusc- BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 5 p. 148, 3 NICET. vigil. 1 p. 56, 10 B.; *e coni. non necessaria* SEN. benef. 4, 13, 1.]

i. q. (parvum) opus. vi demin. fere vigente (distincte SIDON. epist. 8, 4, 3 non -a, sed opera; *sed eundem libellum appellat nunc* -um, *nunc* opus CIC. parad. 5; *cf.* IORD. Get. 1, *qui* -o *substituit pro Rufini* opere*), saepius modestiae causa apud scriptores de suis scriptis loquentes (notabilius* RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 38 [42] -a *sc. propria; postea*: opus *sc. alienum); accedunt adi. vim demin. illustrantia*: parvum CIC. parad. 5, minutum CIC. ac. 2, 120 AVG. civ. 7, 2 p. 274, 19 D.

I *de opere scriptoris et oratoris (fere de ipsis scriptis, cf.* HIER. epist. 65, 6, 2 ἰδίωμα . . . non solum Hebraicae, sed et Latinae linguae est pro syntagmatibus et scriptis -a dicere; *de actione vel labore scribentis fortasse* QVINT. inst. 2, 1, 8 PLIN. epist. 7, 9, 13 OROS. hist. 1 praef. 12. CASSIOD. in psalm. 44, 2 [*add. inf.*]; *accedit gen. auctoris saepius inde ab* HOR. epist. 1, 4, 3, *argumenti* QVINT. inst. 2, 1, 8 SVET. gramm. 8, 3 AVSON. 350, 8 p. 208, 55 P., *laboris sim.* CLAVD. DON. Aen. praef. p. 4, 21 AVG. ord. 1, 8, 26 p. 138, 25 MARCELL. chron. II p. 63, 392, 2): A *exempla varia*: 1 *loquitur scriptor de opere suo (sing. saepius de libro praesenti vel dedicando)*: a *de opere prosa oratione scripto*: CIC. parad. 5 accipies . . . hoc parvum -um lucubratum . . . contractioribus noctibus ([*opponitur*: maiorum vigiliarum munus, *postea syn.*: opus]. TERT. virg. vel. 17, 9. CLAVD. DON. Aen. praef. p. 4, 21 mei laboris. *al.; cf.* SVLP. SEV. Mart. 27, 6 istud [VITAE patr. Iurens. 119 M. ista]). TERT. adv. Marc. 1, 1 p. 290, 7 primum -um quasi properatum pleniore postea compositione rescideram. 1, 29 p. 332, 27 totius -i series (5, 21 p. 650, 2 VINCENT. LER. exc. p. 102, 13. *cf.* TERT. pudic. 4 p. 225, 20 in omni -o). 4, 6 p. 432, 24 intentio et forma -i nostri (AMM. 22, 15, 32 HIER. epist. 49, 20, 3 AVG. epist. 157, 22. *al.; cf.* HIER. epist. 39, 8, 1 meis [47, 3, 1. *al.* AVG. c. Iulian. 5, 3, 10 ALC. AVIT. epist. 43 p. 72, 31]). *al.* PLIN. med. praef. p. 9, 20 procedente -o . . . tractabimus *eqs.* ITIN. Eucher. p. 125, 4 -o non diffuso. PS. HIL. libell. 22 p. 95, 10 ut est a nobis -um coeptum *eqs. al.* b *de opere poetico*: HOR. epist. 1, 19, 35 mea cur . . . -a lector laudet (STAT. silv. 4 praef. PLIN. epist. 6, 6, 6 AVSON. 318 p. 21, 14 P. 400 p. 231, 15. HIER. epist. 65, 7, 1 [*loquitur psalmista, v. sub 2a*]). STAT. silv. 4 praef. dignius -um reddam, sed interim hendecasyllabos . . . inserui. PLIN. epist. 4, 13, 1 -um, quod est in manibus. 4, 14, 5 huius (4, 14, 10 hoc -um nostrum. AVSON. 158, 2 p. 28, 5 P. 350, 1 p. 206, 2 frivolum et nullius pretii. 350, 8 p. 208, 55 centonis). AVIEN. ora 76 narrationem -i . . . exordiemur. AVSON. 217 p. 72, 2 P. vanum (*de epitaphiis heroum*). 337 p. 155, 10 ludicrum (*de technopaegnio ut*: 338 p. 156, 2 inertis otii mei inutile -um). *al.* MARCELL. med. praef. 7 ALC. AVIT. carm. praef. p. 201, 6.

2 *loquitur scriptor de alienis operibus (adiecimus ambigua quaedam et communia)*: a *de operibus poeticis (v. etiam* TER. MAVR. 1891 *sub III)*: HOR. epist. 1, 4, 3 Cassi Parmensis -a. PLIN. epist. 7, 9, 13 ut his -is (*i. lusu poetico*) animus intendatur. AVSON. 360, 2 p. 218, 10 P. -um Sulpiciae. 412, 5 p. 270, 22 de quo -o *Paulini*, ut iubes, faciam. HIER. epist. 65, 6, 2 (*praecedentia v. l. 26*) carmen suum et -um consecrat *deo psalmista* (*ad psalm. 44, 2* dico ego opera mea regi [*gr. LXX* ἔργα, *Aquila et Symm.* ποιήματα], *cf.* CASSIOD. in psalm. *l. c.* 'opera' . . . id est: -um prophetae fuit, psalmi . . . contextionem ministerio suae vocis offerre; *v. etiam Chrysost. ad l.*). SIDON. epist. 8, 4, 3 nostra post mortem non -a (*i. carmina*), sed opera (*i. facta*) pensanda.

b *de operibus prosa oratione scriptis*: QVINT. inst. 2, 1, 8 a narrationibus . . . et laudandi vituperandique -is. TERT. test. anim. 1 p. 134, 10 nonnulli . . . ad eum modum -a . . . condiderunt *eqs.* HIER. epist. 22, 22, 3 Ambrosii (*item cum gen. auctoris*: LEO M. epist. 129, 2 Conc.^{S} II 4 p. 85, 16 Athanasii. PRAEDEST. 1, 43 p. 600^{B} Origenis. *ibid.* 600^{C} eius. CASSIOD. inst. 1, 8, 9 Augustini [GREG. M. epist. 10, 16]. *v. etiam sub B*). 28, 4, 2 solemus completis -is . . . interponere 'explicuit' aut 'feliciter'. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 23 (24) ceteris omnibus -is suis condemnatis (*sim.* 1, 27 [28]). *al.* SVLP. SEV. dial. 1, 9, 2 in illo -o. OROS. hist. 1 praef. 12 levi -o occupari. CONC.^{S} II 3, 3 p. 41, 22 (*gr. II 1, 3 p. 33, 31* συντάγμασιν). MARCELL. chron. II p. 63, 392, 2 inter cetera studiorum suorum -a. *al.*

B *additur titulus* (*vel argumentum quasi titulus*): SVET. gramm. 8, 3 *v. sub C2.* HIER. epist. 48, 2, 1 de -is meis contra Iovinianum (126, 1, 3 c. Rufinum). AVG. retract. 2, 44, 1 cuius -i titulus

[Heus]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

est: eqs. *minus definite*: HIER. epist. 60, 5, 2 Platonis ... ad sedandos luctus -a. hom. Orig. in Ezech. praef. p. 318, 13 Origenis -a in omnem scripturam. vir. ill. 134 'de virginitate' ... et 'vitam Hilarionis ...', -a mea. CLAVD. MAM. anim. 1, 2 p. 24, 10 prima -i facies de genito ingenitoque deo. IORD. Get. 1 relicto ... -o ..., id est de adbreviatione chronicorum (*deflexum ex Rufin. Orig. in Rom. praef. Rufini* opere).

C *pertinet ad partitionem operis* (*praemonendum putamus voces q. s.* -um *et* liber, libellus *saepius idem opus significare ut* PLIN. epist. 4, 14, 10 AVSON. 158, 2 p. 28, 5P.): 1 *-um est pars operis maioris*: a *minus definite*: STAT. silv. 2 praef. -orum, quae tibi trado, condicio sic posita est, ut totus hic ... liber *eqs.* PLIN. epist. 8, 21, 4 liber *carminum* fuit et -is varius et metris. AVG. ord. 1, 8, 26 p. 138, 25 omnia nostrae lucubrationis -a in hanc libelli partem contulimus. b *definitius* (*sc. in libris numerandis*): HIER. in Hab. 2 praef. p. 1307A alterum ... in Abacuc librum ..., proprium ... -um. RVT. NAM. 2, 9 per -a bina. VITAE patr. Iurens. 60M. exacto hoc primo -o ad ... Lupicinum secundi -i tendit oratio. 174 tertio. 2 *-um ipsum dividitur* (*de collectione excerptorum* VINCENT. LER. exc. p. 132, 18 in unum velut -um sparsim collecta): SVET. gramm. 8, 3 illud -um suum annalium Enni elenchorum ..., quos libros *eqs.* TERT. adv. Marc. 2, 1 p. 333, 4 -i huius, cui quid acciderit, primo libellulo praefati sumus. EVTYCH. gramm. V 447, 11 -um hoc ... duobus libellis inclusi.

II *de opere opificis, fabri*: CIC. ac. 2, 120 ut ... inter deos Myrmecides aliquis minutorum -orum fabricator fuisse videatur (*agitur de apium formicarumque perfectione; pendere vid.* AVG. *sub III*). HIER. epist. 53, 6, 2 qui variam supellectilem et vilia -a fabricantur.

III *de variis officiis, negotiis* (*addas fortasse* CASSIOD. *p. 862, 67*): TER. MAVR. 1975 Septimius, docuit quo ruris -a libro (*inde pro tit. affert* NON. p. 210, 24 Serenus in -is. *al.; addas fortasse iam* TER. MAVR. 1891 dulcia Septimius qui scripsit -a nuper [*nisi trahendum ad IA2*]). HIER. epist. 22, 35, 7 completis -is *orationi vacant coenobitae*. AVG. civ. 7, 2 p. 274, 19D. inter illam quasi plebeiam numinum multitudinem minutis -is deputatam (*pendere vid. ex* CIC. *sub II allato; opp.* opera maiora). MVTIAN. Chrysost. hom. 8 p. 295/6 post tanta (*i. tot*) -a *dei* (*gr.* πραγματείαν). NICET. vigil. 1 p. 56, 10B. noctis particulam ad aliquod -um segregare. *Heus.*

oquīnīsco *v.* ocquinisco. **oquolt-** *v.* occulo (occultus) *p. 363, 29.* **oquulus** *v.* oculus *p. 441, 57.*

1. ⁎ōra, -ae *f.* (orum *n.* ITIN. Anton. Plac. rec. A 20 *def. Geyer, Arch. lat. Lex. 9, 1896, 300, cf. B. Löfstedt, Arch. lat. med. aevi 29, 1959, 21*). [*ab* ōs, ōris *n., cf. sub* opera. *Sch.*] *de orig.*: ISID. orig. 19, 24, 20 fimbriae vocatae -a (ore *T*) vestimentorum, hoc est fines, ex Graeco vocabulum trahunt; Graeci enim terminum ὅρον vocant. *scribitur* hora *in tit.*: CE 1804 (*? s. III; si recte suppletur*); *in codd. vet.*: VERG. ecl. 8, 7 *P.* georg. 4, 39 *P.* Aen. 10, 706 *R.* LIV. 44, 9, 7 *V.* 44, 32, 6 *V. et saepius in recc.* *de notione*: VARRO frg. Non. p. 59, 9 quod cibi -a, id est principium, sit far. FEST. p. 182 -ae extremae partes terrarum, id est maritimae dicuntur, unde et vestimentorum extremae partes, quae quidem et primae dici possunt; Caecilius ... usus est pro initio rei (*affert* CAECIL. com. 3; *v. sub IB*). SCHOL. Verg. Veron. Aen. 1, 1 'Troiae ab -is' ... significantur aute⟨m litora maris⟩ (1, 538) ... fines (3, 396) ... ⟨extremae⟩ clipei partes (10, 588) ... regiones (1, 1). GLOSS. -a: ἀκτὴ ἡ τῆς θαλάσσης. οὐρά, γωνία ἱματίου. regionis finis. regionum finis. finis ... et extrema vestis. -ae: ὄχθαι, γαῖ. -as: fines, terminos. ab -is: a regionibus, a finibus. a finibus vel ab initiis. ad -am maris: ad litus -ae maris. *ad singulos locos v. infra.* *distinguitur* os (*de* hora *v. vol. VI 3, 2953, 18 sqq.*): NON. p. 440, 16 quoties in his neutrum genus tangitur, vultus vel facies nostra significatur; ... quoties femininum, cuius rei libet fines (*inde* GLOSS.L III Abstr. OR 1 GLOSS.L Corp. O 246). PROB. app. gramm. IV 202, 25 os vultum vel rostrum designat, -am vero ultimam partem unius cuiusque rei. *legitur in poesi inde a* PLAVTO, ENN., CAECIL., CATVLLO (*adamant dactylici, sed deest e. g. apud* TIB.); *in prosa oratione inde a* CIC., VARRONE, CAES. *de usu numerorum: solo plur. utuntur* ENN. (*de -is non maritimis*) *et* LVCR. (*de variis*), *paulo praeferunt plur.* CATVLL., PROP., OV., MANIL., *sed longe* VERG., LVCAN., VAL. FL., SIL., STAT., *item* CELS. (*fere de -is vulneris*); *pari frequentia ac sing.* PLAVT. *et* HOR.; *solo sing. utuntur* CAES. (*non nisi* -a maritima), SALL. (*bis, item*), CVRT. (*de -is maris terrarumque*), *praeferunt sing.* CIC., LIV. (*saepe* -a maritima), PLIN. nat., TAC. [*calabr.* urra; *francog. vet.* ore, *med.* eure; *prov. vet.* vora; *cat.* vora; *ad neutr.* orum *pertinent: it. var. dial.; sard.* oru; *raet. or.* or, *occ.* ur; *francog. vet.* ur, our, *med.* eur; *prov. vet.* or. *cf. M.-L. 6080. Wagner II 196. Wartburg VII 382 sqq. St.*] [*confunditur cum* aura *saepius* (*v. vol. II 1471, 64 sqq. et infra IIB1a passim*), ara OV. Pont. 4, 9, 115, aulae STAT. Theb. 3, 1; *de* hora *v. l. 46 et vol. VI 3, 2952, 76 sqq. 2953, 26 sq.* (*subtilius quam rectius* oras *def. ed.* PS. EVSEB. GALLIC. hom. 41, 1 G.). *loco mutilo* ACT. lud. saec. Sept. Sev. (Rhein. Mus. 81, 1932 p. 392) 66. *e coni. vix probab.* SIL. 13, 22.]

i. q. extrema cuiusdam rei linea vel pars (*sc. rem vel undique vel utrimque vel ab una parte terminans, quae fere tamquam finis intellegi solet; sed ad initium spectare videntur l. 49 sqq.,* [*ad initium vel finem vitae p. 868, 17 sqq.*], *ad superficiem l. 47. p. 865,1; metonymice de hominibus p. 867, 12*):

I *de variis marginibus* (*accedunt saepe adi.* summa, extrema, ima, *cf. l. 15 sqq.*): A *proprie*: 1 *de extremis partibus instrumentorum, corporum sim.*: a *claustrorum, cavearum sim.* (*sc. de aditu vel exitu*): ENN. ann. 85 omnes avidi spectant ad carceris -as, quam mox emittat pictis e faucibus currus *consul*. VERG. georg. 4, 39 in tectis certatim tenuia cera spiramenta linunt *apes* fucoque et floribus -as explent. 4, 188 mussant ... *apes* -as et limina circum. SEN. Herc. f. 813 postquam est ad -as Taenari (*sc. specus*) ventum et nitor percussit oculos *Cerberi* lucis ignotae novus. PRVD. psych. 265 virgis adopertas texerat *Fraus* -as *putei*. b *vestimentorum, quorumlibet textilium sim.* (CAECIL. com. 3 *v. sub B; de lorica lintea v. sub c*): CATVLL. 64, 308 vestis ... purpurea talos incinxerat -a. OV. am. 1, 7, 47 tunicam summa deducere turpiter -a ad mediam (met. 3, 480 s. vestem deduxit ab -a [summo ... ore *pars codd.*]. 5, 398 s. vestem laniarat ab -a [summo ... ore *pars codd.*]. APVL. met. 4, 15, 2 sarcimine s. -as eius *corii* adaequamus). met. 6, 101 circuit *Pallas* extremas oleis ... -as *telae* ..., operisque sua facit arbore finem (QVINT. inst. 11, 3, 140 *tunicae* e. -am reiecisse). fast. 2, 347 tunicas -a subducit ab ima. QVINT. inst. 11, 3, 138 ut tunicae prioribus -is infra genua paulum, posterioribus ad medios poplites usque perveniant. 11, 3, 141 -a ex toga duplex. FRONTO p. 201, 17 v. d. H. (p. 211 N.) omnia ut in tenui veste -is detexta et revimentis ... cincta (*in imag. de oratione ut*: 202, 8 [p. 212 N.]). APVL. met. 11, 3, 5 *palla* dependula ad ultimas -as. NON. p. 539, 32 caesicium linteolum dicitur ..., quod -as circumcisas habeat. ITALA exod. 26, 10 (Aug. quaest. hept. 2, 177, 3) facies ... ansas ... in -a veli unius, quod contra medium est, ... et ... super -a veli, quod coniunctum est ad secundum velum (*gr. bis* ἐπὶ τοῦ χείλους, VVLG. -a sagi [ore *var. l.*]; *cf. Lugd.* in oreficio). psalm. 132, 2 (Sangerm.; Hier. epist. 65, 14, 4) in -am vestimenti ([*gr.* ἐπὶ τὴν ὤαν, VVLG. in -a, HIER. psalt. sec. Hebr. super -am. *cf.* AVG. in psalm. 132, 7 l. 14 -a finis vestimenti est; *Hil. ad l. per vocem* 'os' *explicat*]. HIER. in Ezech. 16, 8 p. 130B [*ad Matth. 23, 37 et ad num. 15, 38* per angulos palliorum] in -a, id est πτερυγίῳ, v. nostri. VVLG. Agg. 2, 13). HIER. epist. 1, 7, 3 *fibula* chlamydis mordebat -as ([ora *var. l.*]. VVLG. I reg. 24, 5. *al.*). *al.* *de marginibus retis*: CLAVD. 5, 379 plagarum contrahit anfractus et hiantes colligit -as.

c *supellectilium, armorum sim.*: LVCR. 1, 937 (=4, 12) -as pocula circum contingunt mellis ... liquore ([*inde* VINCENT. LER. 25, 5]. *sim. de marginibus vasorum*: IVVENC. 2, 143 [*ad Ioh. 2, 7*] undas ... coronant completis labiis lapidum; tum spuma per -as commixtas undis auras ad summa volutat. ITIN. Anton. Plac. rec. A 20 -um ampullae [has ampullas *rec. B*]. ISID. orig. 20, 8, 2 olla ... -is patentioribus). VERG. Aen. 10, 243 -as *clipei* ambiit auro *Vulcanus* (10, 477. 10, 587 imas. SIL. 2, 449 extrema. 15, 754 [HOMER. 607]. *de superficie potius*: SIL. 5, 521 medio ... clipeo stetit aeris in -a cuspis et oppositas vetita est tramittere crates). 12, 381 imam inter galeam summi thoracis et -as (-a *P*) abstulit ense caput (*item de margine loricae*: 12, 924. SIL. 4, 290 per -as multiplicis lini. PRVD. psych. 680 qua sese extrema politae squama ligat tunicae, sinus et sibi conserit -as). LIV. 44, 9, 7 nunc velut propugnantes per -as extremae testudinis, nunc in media inter se concurrentes. CELS. 8, 3, 1 modiolus ferramentum ... imis -is serratum *est*. HOMER. 304 extremas galeae percussus ad -as ... mucro. GELL. 17, 9, 9 -ae *lori* adiunctae undique *ad conficiendam epistolam secretioribus notis scriptam* (*sim.* 17, 9, 10). CET. FAV. 29 p. 310, 3 (*in construendo horologio*) qui *circulus* prope -am (horarum *codd.*) tabularum attingat (*cf.* p. 310, 21 [*opp.* mediam *ut*: p. 311, 12]). d *vulnerum, partium corporum animantium*: *vulneris, ulceris sim.*: GRATT. 352 licet alti vulneris -a(e) (*Barth*, ora *A*) abstiterint (CELS. 5, 26, 24A utrimque ... -as eius *v.* comprehendat. 7, 4, 3A. 7, 20, 6. 7, 22, 3. *al.*). CELS. 5, 26, 23B si ... in carne vulnus est, ... neque in unum -ae facile adtrahuntur. *ibid.* quae *fibulae* -as ... contrahant. 5, 26, 23D sutura -as iungit. 5, 26, 31A inducitur ei *ulceri* callus et circum -ae crassae livent. 5, 26, 32 excidendae ... eius *ulceris* -ae (7, 16, 2 SCRIB. LARG. 240). 7, 16, 4 in dexteriore -a, ... in sinisteriore. 7, 17, 1C -as eius *veteris plagae* (7, 31, 2. 7, 31, 3 plagarum). *et saepius apud eundem.* *partium corporum*: CELS. 2, 7, 15 feminae ... -as naturalium suorum ... scabere ... coguntur (*partis muliebris ut*: 7, 26, 1C inter imas -as super naturale positum *iter urinae*. 7, 26, 4 ima. 7, 28, 1 *bis*). 7, 4, 1B fibula -is cutis inicienda est (7, 9, 4). 7, 7, 8F inter -am *palpebrae*, quae pilos continet, et propiorem ei lineam (*cf.* 7, 7, 9B). 7, 8, 3 ut leviter eius (*sc. cavi aurium*) -ae ulcerentur. 7, 19, 8 scroti. 7, 25, 2 subter a summa -a (*sc. glandis*) cutis inciditur. 8, 1, 3 eae *suturae calvariae* ... totis -is paulatim extenua⟨n⟩tur. 8, 3, 9 non -ae tantum, sed os quoque totum levandum est. *al.* TER. MAVR. 191 prima (*sc. littera B*) per -as etiam labella figit ..., ast altera (*sc. P*) contra pellit sonitum de mediis foras labellis (*cf.* PHYSIOGN. 87 -am ... labii superioris). AVSON. 334, 236 p. 129P. frontis. CHIRON 706 *clavuli*. e *aliarum rerum*: PLIN. nat. 37, 180 Perileucos fit ab -is (ore *L, ed. vett.*) gemmae ad radicem usque albo descendente (*cf.* APVL. Socr. prol. p. 107 lapidem ... leviter extimas -as [*Salmasius*, exoptimas -as *vel* exoptimis -is *trad.*] ad unguem coaequatum). AVIEN. Arat. 1250 Argo quod

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

curvis puppim super attrahit -is, tinguitur (*item de partibus navium*: PAVL. NOL. carm. 24, 176 plerisque mersis intus in navis utero laterum per -as, qua solent . . . nautae . . . currere). PAVL. NOL. carm. 19, 427 altaris ab -a. PS. DIOSC. herb. fem. 55 (54) p. 629, 6 folia . . . angusta et -is incisis (*saepius apud eundem*).

2 *de finibus fundi, campi sim.*: VARRO rust. 1, 16, 6 iugulandes . . . finitimae fundi -am faciunt sterilem. LIV. 23, 24, 9 Galli -am extremae silvae cum circumsedissent *eqs.* 27, 18, 5 fluvius ab tergo, ante circaque velut ripa praeceps -am eius *tumuli* omnem cingebat. VAL. FL. 6, 749 extremas pugnae defertur in -as *Perses*, . . . ubi . . . phalanges Marte carent.

3 *de ipsa linea alicuius figurae formam adumbrante*:
a *de variis formis*: LVCR. 4, 142 nec speciem mutare suam liquentia cessant *simulacra* et cuiusque modi formarum vertere in -as (*cf.* 4, 166 quandoquidem, speculum quocumque obvertimus -is [*om. O*, omnis *Cartault*], res ibi respondent simili forma atque colore). QVINT. inst. 1, 10, 41 quadratum paribus -is (*postea*: aequis lateribus; *sed de ambitu*: 1, 10, 43 pedes quadraginta per -am). OPT. PORF. 22, 12 -as (onas *trad.*) prospicere (*de lineis in carmine figurato intextis ut*: 26, 16 normata . . . regula, ut -a [hora *var. l.*] quadrae sit rigente limite).
b *de orbibus*: LVCR. 5, 583 -is extremis . . . notata *luna* (*de eadem*: AVIEN. Arat. 1484 si . . . deae convolvat circulus -as suffusus rutilo). MANIL. 1, 724 an . . . duplicis . . . extrema cavernae conveniant caelique -as (horas *var. l.*) . . . iungant (*de hemisphaeriis ut*: MACR. somn. 1, 15, 4 ubi -ae utrimque convenerant). SIL. 13, 28 *calculus in aquam coniectus* multiplicat . . . orbes, donec . . . laxatis circulus -is contingat . . . ripas. AVIEN. Arat. 1034 quantum deducitur -ae ambitus extremae (1043 *de signifero*).

B *translate vel in imagine*: PLAVT. Mil. 883 postquam adbibere aures meae tuam -am (*v. app. crit.*) orationis (*fortasse per imaginem poculi, cf. p. 864, 39*). ENN. ann. 174 quis potis ingentis -as (causas *Quint. inst. 6, 3, 86*) evolvere belli (*inde* VERG. Aen. 9, 528, *ubi* SERV.: non tantum initia, sed etiam extrema bellorum; nam -ae sunt extremitates; *nostri maxime per imaginem libri vel picturae explicant*). CAECIL. com. 3 -am reperire nullam, quam expediam, queo (*de margine vestimenti interpr. vol. V 2, 1605, 43*). VARRO ling. 8, 2 de huiusce multiplici natura discriminum -ae sunt hae: cur et quo et quemadmodum in loquendo declinata sunt verba (*v. Dahlmann ad l.*). frg. Non. p. 59, 9 *v. p. 863, 49*.

II *de marginibus regionibusve terrae vel mundi*: **A** *de regionibus terrenis* (*in imagine de campis cogitationis p. 867, 77; de singulis fundis, campis v. IA2.* -ae terrarum *ut pars mundi* LVCR. 4, 215):
1 *de litore maris* (*de ratione inter voces q. s.* -a *et* litus *intercedente v. vol. VII 2, 1538, 17; distingui videntur* MELA 1, 10. 15. 37 PLIN. epist. 5, 6, 2 PRISC. perieg. 230; *cf. etiam* -a litori proxima PS. AVR. VICT. orig. 1, 5; -arum superciliis SOL. 24, 6; *hic illic comprehenditur etiam terra cohaerens, distinctiora v. sub 3; metonymice de incolis sub c*):
a *iuncturae notabiliores*: **α** *nominales*: (I) *determinatur per nom. propr. terrae, gentis sim.*: Ⓐ *per adi.* (*maxime apud poetas*): PLAVT. Curc. 446 (*si recte trad.*) Libyamque -am omnem (et omnem) Conterebromniam (*cf.* VERG. Aen. 1, 377 Libycis [4, 106 Ov. rem. 797 met. 14, 77. *al.* LVCAN. 4, 611. *al.*]). Men. 237 Italicas (Ov. met. 15, 9. *cf.* VERG. Aen. 1, 252 Italis [5, 703 SIL. 8, 183]). CATVLL. 64, 281 Thessala (*cf.* LVCAN. 7, 302 Thessalicae [ho- *codd.*]. STAT. Theb. 6, 332 silv. 5, 3, 272). CALV. carm. frg. 12 frigida . . . Bistonis -a (Ov. epist. 15 [16], 346. *cf.* SIL. 1, 433 Bistoniis [CLAVD. 7, 111]). VERG. georg. 3, 196 Hyperboreis (MART. 7, 6, 1). Aen. 2, 117 Iliacas (AVSON. 334, 376 p. 136 P.). 3, 108 Rhoeteas. 3, 410 Siculae (LVCAN. 6, 814 [arvis *var. l.*] SIL. 10, 655. 14, 44. 14, 98. 14, 178. *cf.* AMM. 21, 7, 5 Siciliensem). 6, 2 Euboicis (*cf.* STAT. Ach. 1, 413 Eubois). 7, 39 Ausoniis (LVCAN. 5, 378 AVIEN. carm. ad Flav. 1 orb. terr. 631 PAVL. NOL. carm. 32, 73. *cf.* Ov. fast. 2, 94 Ausonis). *al.* Ⓑ *per gen.*: CIC. Manil. 55 Italiae (Phil. 11, 26 VERG. Aen. 6, 61 LIV. 1, 18, 2. 21, 49, 2. 21, 51, 4. 6. 7. *al.* MANIL. 4, 790 [*gen. def. Housman*, Italia et *GLM*]. SEN. dial. 12 [11], 17, 5. *al.*). leg. agr. frg. 3 omnis (*Baiter*, communis *codd.*) -a Lyciorum atque Cilicum (AVIEN. orb. terr. 1011. *cf.* CIC. div. 1, 88 Ciliciae [LIV. 33, 19, 11 C. Lyciaeque. CVRT. 3, 5, 1]. TAC. ann. 2, 79, 1 Lyciae. PRISC. perieg. 122 Cilicum). Flacc. 64 Asiae (CASS. Cic. fam. 12, 13, 3 A. provinciae. NEP. Alc. 5, 6 [Thraciae *Nipperdey*]. VERG. georg. 2, 171 LIV. 33, 41, 5. 37, 17, 8. *al.*). Sest. 50 Africae (LIV. 24, 8, 14. 15 POMPON. dig. 1, 2, 2, 46). Phil. 10, 10 Graeciae (rep. 2, 9 Tusc. 5, 114 fam. 12, 5, 1 LIV. 26, 1, 12. 34, 50, 11 PLIN. nat. 3, 38. *cf.* LIV. 9, 19, 4 Graecorum [22, 61, 12]). VERG. Aen. 1, 1 Troiae (*sed v. p. 867, 74*). 1, 158 Libyae (1, 301 LVCAN. 9, 370. *al.; cf.* SIL. 1, 23 Libyes). 3, 131 Curetum. 3, 569 Cyclopum. 6, 2 Cumarum. 8, 381 Rutulorum. CIRIS 165 Edonum . . . -is (honoris *trad.*). Ov. epist. 4, 110 Pirithoi. met. 8, 788 Scythiae. 10, 2 Ciconum. LIV. 21, 41, 3 Galliae (28, 42, 3. 36, 7, 16 G. Cisalpinae. *al.*). *al.*

(II) *accedunt nomina ad mare pertinentia*: Ⓐ *per adi.*: maritima (*adi. saepius postponitur apud* CIC. *et* CAES., *anteponitur saepius apud* LIV.): VARRO Men. 215 per m. -as vagat. frg. Serv. auct. Aen. 1, 108 (*tit. libri ut*: 1, 112. 5, 19). CIC. Manil. 54 partem regionis atque -ae m. 55. 67 leg. agr. 2, 58 Flacc. 30. 31. 64 nat. deor. 2, 132. 3, 91. *al.* CAES. Gall. 3, 8, 1. 4, 20, 3. civ. 3, 34, 1. *al.* BELL. Afr. 3, 1 SALL. Iug. 19, 1 hist. frg. 3, 2. INSCR. numm. Babelon II p. 352 n. 21 praef(ectus) clas(sis) et -ae m. *Sex. Pompeius* (*ibid.* n. 22 *al.; cf. l. 8*). LIV. 6, 31, 5. 7, 25, 12. 8, 1, 6. 9, 38, 2. *et saepius.* VITR. 2, 7, 2 VELL. 2, 73, 2 CVRT. 3, 13, 14. 4, 1, 6 m. . . . -am et pleraque longius etiam a mari recedentia. COLVM. 3, 12, 6 PLIN. nat. 3, 17. 5, 67. 7, 98. *al.* alia: CATVLL. frg. 1, 4 Hellespontia. Ov. trist. 1, 10, 29 Propontiacis. SIL. 16, 627 aequoreis. TAC. hist. 3, 47, 2 Ponticae (PLIN. epist. 10, 21, 1 praefectus -ae P. [*item* 10, 86a]. SOL. 43, 1). Ⓑ *per gen.*: CIC. Manil. 35 missis . . . in -am Illyrici maris . . . navibus (Pis. 93 Hadriani [VITR. 2, 10, 1]. LVCR. 6, 632 LIV. 8, 22, 6. 8, 26, 1. 9, 2, 6 superi [40, 42, 2. 41, 1, 3]. 26, 19, 11 Tusci. 28, 1, 3 nostri [MELA 3, 1]. *al.* SEN. nat. 4, 2, 24 exteri. 6, 26, 4. MELA 1, 11 Indici. PLIN. nat. 3, 121. *al.* STAT. Theb. 1, 117 Achaei. silv. 3, 2, 85 Lucani. *al.*). VERG. ecl. 8, 7 -am Illyrici . . . aequoris (PRISC. perieg. 812 Euxini). Ov. trist. 1, 8, 39 ponti (MART. CAP. 6, 688). Pont. 3, 4, 58 freti (MELA 2, 96). LIV. 28, 30, 3 oceani (28, 37, 10 PLIN. nat. 3, 10. 5, 2. 6, 74 IVST. 43, 3, 6). 34, 62, 3 minoris Syrtis (PLIN. nat. 5, 33). 38, 16, 3 Propontidis. 38, 16, 12 Hellesponti (CVRT. 3, 1, 19. *al.*). PLIN. nat. 4, 36 sinus (AMM. 23, 6, 11). 6, 18 Bospori. SIL. 6, 521 pelagi. *al.* *e contra determinatur mare per -am*: LIV. 22, 20, 4 toto eius -ae mari potiti erant.

(III) *accedunt adi. extremitatem, finem nec non longinquitatem indicantia*: ultima: PLAVT. Most. 995 in terras solas -asque u. (horasque u. *B*). CIC. Manil. 55 in u. -is. Pis. 93 u. . . . -as. HOR. carm. 3, 3, 46 nomen in u. extendat -as *Roma*. Ov. Pont. 3, 4, 58 u. . . . -a freti. LIV. 1, 18, 2 in u. Italiae -a. 5, 37, 2 hoste ab Oceano terrarumque u. -is bellum ciente (21, 10, 12. 23, 5, 11. 27, 40, 5 FLOR. epit. 1, 13, 5. AVIEN. orb. terr. 98 terrae). 27, 20, 4. 28, 12, 10. 35, 14, 7. 42, 52, 15 PETRON. 93, 2 vers. 5 u. ab -is attractus scarus. EPIST. Alex. l. 221 H. IVST. 43, 3, 6. *cf.* TRAG. inc. 43 *Eleusis*, ubi initiantur gentes -arum ultimae. CVRT. 4, 5, 8 ultimi orientis -am. extrema (extima; *cf. p. 867, 29. 65. 868, 39 sq.*): VARRO At. carm. frg. 15, 3 huic *telluri* extima fluctu Oceani, interior Neptuno cingitur -a (SOL. 23, 17). VERG. georg. 2, 171 e. Asiae . . . victor in -is. PROP. 2, 10, 17 si qua e. tellus se subtrahit -is *imperio*. Ov. met. 8, 788 e. Scythiae glacialis in -is. LVCAN. 4, 1 procul e. terrarum . . . in -is (IVVENC. 2, 734 terrae. AVIEN. orb. terr. 1381 terrarum. *cf.* AVSON. 393, 3 p. 245 P. telluris). 4, 408 STAT. Theb. 7, 814 PRISC. perieg. 206 SVLP. SEV. dial. 1, 3, 6 CARM. de resurr. 248. *cf.* MELA 3, 105 -a . . . exterior. TAC. hist. 3, 47, 2 in extremo Ponticae -ae. 4, 12, 2 extrema Gallicae -ae. alia: CIC. Manil. 44 desertam (Sest. 50 desertissimas. Ov. trist. 5, 7, 41 MELA 3, 58). Phil. 10, 10 prima (fam. 12, 5, 1. *al.*). VERG. georg. 3, 225 ignotis (PROP. 1, 20, 15 Ov. epist. 9, 155 trist. 3, 3, 37. *al.*). Aen. 7, 270 externis (Ov. met. 9, 19. trist. 3, 14, 11 [extremas *var. l.*]. LVCAN. 1, 515 VAL. FL. 4, 159. 5, 56. *al.*). CIRIS 165 gelidis (*al. v. vol. VI 2, 1728, 37*). VAL. FL. 2, 562 longis (*i. longinquis ut*: SIL. 6, 628 MART. epigr. 24, 1. *cf.* MART. 3, 1, 1 longinquis [AVSON. 212, 19 p. 69 P.]).

(IV) *pendet gen. terrarum sim.*: terrarum (terrae *rarius inde a* MELA 3, 59; *v. etiam l. 36, aliter p. 868, 9*): CIC. Sest. 66 quae regio -ave t. Balb. 9 quot -ae sunt partesque t. (*cf.* nat. deor. 2, 164 in -a ac parte t.). LVCR. 1, 717. 1, 721. 2, 555. 5, 203 HOR. epist. 1, 3, 1. *al.* orbis (terrarum): CIC. Sest. 129 tripertitas o. terrarum -as . . . tribus triumphis adiunctas huic imperio. VERG. Aen. 1, 331 quibus o. in -is iactemur. SIL. 9, 434 diversis o. in -is (FLOR. epit. 4, 12, 1). AVIEN. ora 73. 500. mundi (*aliter sub B1*): ARATOR act. 2, 1226.

β *verbales* (*attulimus pauca selecta*; -am solvere *v. sub* 2. ora): PLAVT. Men. 237 -as . . . sumus circumvecti (Most. 995 [circumventus *trad.*]. LIV. 22, 31, 1. 23, 38, 1. *al.; cf.* VERG. Aen. 3, 108 advectus in -as [*al.*]. LIV. 21, 41, 3 cum praeterveherer navibus -am [26, 39, 2. *al.* CVRT. 4, 5, 10. *al.*] TAC. hist. 2, 2, 2 praevectus). VERG. ecl. 8, 7 -am . . . legis (*al. v. vol. VII 2, 1127, 55 sqq.; cf.* LIV. 22, 20, 7 praelecta [periectas *codd.*] est -a [TAC. ann. 2, 79, 1 praelegentes]. SVLP. SEV. dial. 3, 17, 2 praeterlegis). Aen. 1, 377 per aequora vectos . . . tempestas appulit -is (3, 338. 3, 715. 7, 39 Ov. fast. 3, 621. LIV. 28, 46, 8 ad -am . . . classem a. VAL. FL. 4, 484. 5, 277 SIL. 1, 23. *al.*). 3, 131 adlabimur -is (3, 569. 6, 2 STAT. silv. 3, 2, 37). GERM. 348 inhibet . . . navita remos aversamque ratem . . . ab -a (ore *codd.*) praeligat ([perlegit *trad.*]. *cf.* SEN. Med. 612 funem religavit -a).

b *exempla varia selecta*: CIC. Manil. 23 fani . . . diripiendi causa in eas -as . . . esse exercitum adductum. 31 testes . . . omnes sunt -ae atque omnes terrae . . ., maria . . . omnia cum universa, tum in singulis -is omnes sinus atque portus. Att. 8, 11ᵇ, 1 in ea -a . . . ita fuimus, ut navem paratam haberemus. carm. frg. 29, 6 ad patrias lapsus *Vlixes* pervenerit -as (VERG. Aen. 10, 198. 11, 281 VAL. FL. 4, 335. 7, 219 SIL. 2, 702. *al.*). CATVLL. 33, 5 cur non exilium malasque in -as (ho- *trad.*) itis? VERG. Aen. 1, 307 explorare . . ., quas vento accesserit -as. 1, 369 quibus . . . venistis ab -is? 2, 788 me magna deum genetrix his detinet -is. 3, 97 domus Aeneae cunctis dominabitur -is. 7, 564 multis memoratus in -is *locus*. HOR. carm. 2, 1, 36 quae caret -a cruore nostro? epist. 1, 15, 16 vina . . . illius -ae. PROP. 2, 26ᵇ, 43 isdem . . . iactabimur -is. Ov. trist. 3, 5, 23 quid in his ego perditus -is . . . agam. Pont. 4, 10, 41 boreas -ae . . . domesticus huic est. LIV. 8, 27, 1 bellum cum alterius -ae Graecis exortum. 21, 49, 8

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

per ... omnem -am, qui ex speculis prospicerent adventantem hostium classem, missi. 38, 8, 2 infestam -am navibus hostium esse. 38, 40, 3 contractis ... ex omni -a navibus. SEN. benef. 4, 25, 2 in omnes -as ferentibus ventis. dial. 11 (12), 7, 4 quosdam *homines* fertilis -ae ... fama corrupit. MELA 1, 97 interius Bithyni sunt ..., in -a Graiae urbes (*cf.* PLIN. nat. 3, 32 [*opp.* intus *ut*: 3, 34]. 5, 150 *opp.* interiora. *sim. al.*). 1, 114 -am, quae a Bosphoro ad Tanain usque deflectitur, Maeotici incolunt. 3, 46 his -is ... multae ... insulae ... adiacent. LVCAN. 9, 126 quem sors alias dispersit in -as. VAL. FL. 3, 508 iussas petit ocius -as *Pallas*. SIL. 7, 490 propriis superabit *Scipio* in -is *Hannibalem* (PROSP. carm. de ingrat. 71). *al.*

c *metonymice de hominibus -am incolentibus* (*exempla certiora; v. etiam* LIV. 9, 37, 1 *sub 3*): CIC. Manil. 67 -a maritima ... Pompeium ... propter animi continentiam requisivit. CAES. Gall. 3, 8, 5 omni -a maritima celeriter ad suam sententiam perducta. 3, 16, 1 quo proelio bellum Venetorum totiusque -ae maritimae confectum est. VERG. georg. 2, 225 talem *terram* ... arat Capua et vicina Vesevo -a iugo *eqs.* (*cf. infra l. 60 et* GELL. 6, 20, 1 '-am' ... pro 'Nola'). LIV. 22, 61, 12 defecere ... hi populi: Atellani ... et Graecorum omnis ferme -a (31, 7, 11. *cf.* TAC. hist. 3, 60, 2 descivisse). 27, 20, 4 ultimam Hispaniae -am ... ignaram ... Romanorum esse eoque Carthaginiensibus ... fidam. 38, 30, 9 terror ... -am pervasit. SEN. Herc. O. 1700 meas laudes canit ... omnis ardens -a (amens ore *E*). Phaedr. 285 quae ... nascentem videt -a solem ..., novit hos aestus (*sc. Cupidinis*). PLIN. nat. 3, 8 -am eam ... originis Poenorum existimavit M. Agrippa. *al.*

2 *de ripa fluminis, lacus sim.*: **a** *fluminum* (*dub.* OV. am. 2, 16, 2 *sub 3a; cf.* LIV. 27, 18, 5 *sub IA2; plur. pro sing.* STAT. silv.; *flumina inferorum v. sub B2*): VARRO ling. 5, 79 fiber, ab extrema -a fluminis dextra et sinistra maxime quod solet videri ([*cf.* PAVL. FEST. p. 90]. AMPEL. 2, 12 in -a f. columba adsedisse. ITALA gen. 41, 2 [Ambr. off. 2, 16, 82] ad -am pascebantur f. [*gr.* ἐν τῷ ἄχει, *Vulg.* in locis palustribus]. 41, 17 [Ottob. *al.*] iuxta -am f. [*gr.* χεῖλος, *Vulg.* ripam]. HEGES. 4, 15, 2 p. 263, 14. *al.; cf.* AVSON. 334, 82 p. 122 P. flumineis). OV. met. 7, 438 vidit ... Cephisias -a Procrusten *occumbere*. MANIL. 1, 217 donec Niliacas (*GL*, ad Heliacas *Housman ex* adeiacas *M*) per pontum veneris -as (MART. 4, 42, 3. *cf.* MANIL. 3, 271 quas rigat ... Nilus. PRISC. periheg. 247 Nili). VAL. FL. 1, 2 Phasidis. 2, 11 curvas ... per -asy *Amyri fluvii*. SIL. 12, 687 Baetis (15, 750. *cf.* MART. 12, 98, 5 vestras *sc. Baetis*). STAT. Theb. 8, 319 Inachiis. silv. 4, 4, 5 dextras ... Thybridis -as. MART. 10, 13(20), 1 ducit ad auriferas ... me Salo Celtiber -as. ITALA Ios. 13, 9 (Lugd.) in -a torrentis Arnon (*gr.* χείλους, *Vulg.* in ripa). I Macc. 9, 43 (rec. L = VVLG.) usque ad -am (ora *cod. G*) Iordanis (fluvii *add. rec. B; gr.* ἕως τῶν κρηπίδων). AVSON. 298, 7 p. 152 P. barbara Rheni -a. *al.*
b *lacus, stagni sim.*: COLVM. 8, 15, 3 -ae (-a *R*) lacus *manu facti*. SIL. 8, 665 cadit ... nequicquam, Thrasymenne, tuis Servilius -is subductus. IVVENC. 3, 220 inde Magedarum navi transcurrit in -as (*sc. lacus Genesareth ut*: 3, 381). RVFIN. hist. mon. epilog. 8 p. 462A circa -am stagni iacebant *crocodili*. CLAVD. carm. min. 26, 49 (*agit de aquis Aponi*) levis circuit -as ambitus (*cf. Cassiod. var. 2, 39, 2* circumducto tereti labio).

3 *per synecdochen de quibuslibet regionibus* (*exempla certiora, dubia supra sub 1 inveniuntur*; regionis ... -is IVVENC. 2, 56; *metonymice de hominibus* LIV. 9, 37, 1): **a** *variis*: CIC. Sull. 53 in agro Camerti, Piceno, Gallico, quas ⌊in⌋ (*om. pars codd.*) -as ... morbus ... illius furoris pervaserat. HOR. carm. 1, 12, 5 in umbrosis Heliconis -is (*sim. de regione monti subiecta*: LIV. 9, 37, 1 vastationem ... sub Ciminii montis radicibus iacens -a senserat. PAVL. NOL. carm. 19, 540 ad -am Vesevi). PROP. 4, 1b, 122 Vmbria te ... edit; mentior? an patriae tangitur -a tuae? OV. am. 2, 16, 2 Sulmo ..., inriguis -a salubris aquis (*nisi ad 2a*). LIV. 21, 23, 2 Ilergetes ... Bargusiosque et Ausetanos et Lacetaniam, quae subiecta Pyrenaeis montibus est, subegit -aeque huic omni praefecit Hannonem. 21, 31, 9 per extremam -am Vocontiorum agri tendit in Trigorios (*cf.* AMM. 15, 10, 11 per ... -am Vocontiorum extremam). MANIL. 1, 658 has ... terrarum ... in -as. MART. 9, 84, 5 Vindelicis ... in -is. IVVENC. 2, 56 solitae regionis ab -is (*nisi referas ad v. 43* litore; *sed dissuadet Marc. 5, 10* extra regionem). 2, 281 in Solymis ... -is. 2, 285 Iudaeis ... ab -is. 2, 715 *daemon* conlustrat ... -as, qua nulla excurrit ... unda *fontis* (*sec. Matth. 12, 43* loca arida). 3, 30 temnuntur propriis miracula semper in -is. AVSON. 317, 24 p. 18 P. terrenis. Mos. 10 primis Belgarum conspicor -is Noiomagum. SERV. auct. Aen. 1, 1 speciem pro genere, nam -as terras generaliter debemus accipere. CLAVD. carm. min. 27, 9 possidet intactas aegris animalibus -as *Phoenix*. PAVL. NOL. carm. 17, 328 gemina ... in -a (*i. in utraque civitate*). 19, 14 quacumque ... in -a (*i. ubicumque terrarum*). *al.* *in imagine de campis cogitationis* (*nisi de finibus mundi, cf. p. 868, 44*): CIC. de orat. 3, 22 quascumque in -as disputationis regionesve delata est *eloquentia*. Tusc. 5, 71 omnis partis -asque circumspiciens. **b** *de zonis q. d. terrae*: CIC. Tusc. 1, 68 globum terrae eminentem e mari ..., duabus -is distantibus habitabilem et cultum, quarum altera ... sub axe posita ad stellas septem ..., altera australis. HOR. carm. 4, 14, 6 qua sol habitabilis inlustrat -as (*cf.* ARNOB. nat. 1, 2 p. 3, 17 M. *homines* per duas inhabitabiles [*P*, habitabiles *Ursinus*] -as terrae sparsit ... nativitas). MANIL. 1, 238 austrinis pars *terrae* est habitabilis -is.

B *de regionibus non terrenis earumque marginibus*: **1** *caeli, mundi, lucis sim.*: **a** *iuncturae certae*: **α** *-ae aetheris sim.* (*de confusione cum* 'aetheris aura' *v. vol. II 1471, 64 sqq. et Bailey ad* LVCR. 3, 835): aetheris: ENN. sat. 4 contemplor inde loci liquidas pilatasque ae. -as. LVCR. 2, 1000 quod missumst ex ae. -is, id rursum caeli rellatum templa receptant. 3, 835 sub altis ae. -is ([*v. Bailey ad l.*]. 5, 143). 4, 215 ae. ex -is in terrarum ... -as. 5, 656 Matuta per -as ae. auroram differt. 5, 683 sol ... imparibus currens anfractibus ae. -as partit. MANIL. 2, 793 alter *cardo* ab adversa respondens ae. -a. *similia*: LVCR. 4, 411 aequora substrata aetheriis ingentibus -is (5, 85 [= 6, 61; aetheris *var. l.*]. OV. met. 5, 511 [*si recte Lachmann*; auras *codd.*]. MANIL. 1, 149 [*Bentley*, auras *codd.*]. SIL. 3, 137. SEDVL. carm. pasch. 5, 425 = op. pasch. 5, 38. CARM. de resurr. 8 *v. sub β*). AVIEN. Arat. 1452 aerias (auras *Buescu, Rev. Et. Lat. 16, 1938, 112*). **β** *-ae luminis, vitae sim.* (*significatur sc. regio viventium*): luminis (*in lusu verborum cum* limine IVVENC. *l. 28*): ENN. ann. 114 o Romule ..., tu produxisti nos intra l. -as. 131 sum (pro eum *Fest. p. 298*) quae dederat in l. -as (*de ortu viventium ut*: LVCR. 1, 22 nec sine te *Venere* quicquam dias in l. -as exoritur. 1, 170. 1, 179. 2, 577. 2, 617. 5, 224. 5, 781. VERG. georg. 2, 47 [auras *var. l.*]. Aen. 7, 660. IVVENC. 1, 106 [auras *codd.*]. 3, 486). LVCR. 5, 1389 (= 1455) sic unumquicquid paulatim protrahit aetas in medium ratioque in l. erigit -as. VAL. FL. 4, 702 discussa ... formidine Averni Alcides Theseusque ... primas amplexi l. -as (primis ... -is *V*, *quod def. Housman ad Manil. 2, 412*). ARNOB. nat. 2, 69 antequam Tages Tuscus -as (*ed. pr.*, ore *P*) contingeret l. (*i. viveret*). IVVENC. 2, 342 puero ... in l. -as limine de mortis subitam remeasse salutem (4, 761 dicite ... Christum remeasse in l. -as). CARM. de resurr. 8 (*de compositione carminis Christiani*) aetherias modulabor l. -as (auras *edd. vet.*). *al.* vitae: IVVENC. 2, 331 natum morbus anhelo ardore extremis v. torrebat in -is (PS. PROSP. carm. de prov. 894 e. turpis v. ... in -as). *similia*: VERG. Aen. 2, 91 superis concessit ab -is (*i. e vita*. OV. met. 10, 26 CE 657, 2). IVVENC. 2, 707 regina Noti vitales surget in -as (auras *cod. unus; spectat ad Matth. 12, 42* surget in iudicio). AVIEN. Arat. 216 mundanas revocat medicator *Aesculapius* in -as *Hippolytum*.

b *exempla varia*: LVCR. 1, 969 si quis procurrat ad -as ultimus extremas (1, 980 -as ubicumque locaris e. CIC. nat. deor. 2, 101 aether vocatur e. -a et determinatio mundi). 1, 985 spatium summai totius omne undique si inclusum certis consisteret -is finitumque foret. 5, 475 neque tam fuerunt *sidera* ... levia ut possent per summas labier -as (SEN. nat. 7, 13, 2 s. caeli -a solidissima est). CIC. fin. 2, 102 infinitas ... regiones, quarum nulla esset -a, nulla extremitas (nat. deor. 1, 54 n. ... -am ultimi). nat. deor. 1, 103 ut ... aetheriis ignibus altissima -a reddatur. MANIL. 5, 218 *Canicula* ubi se ponto per primas extulit -as. SEN. Herc. o. 684 medium caeli dum sulcat iter, tenuit placitas Daedalus -as. nat. 2, 13, 4 ignis ... -as operis *mundi* ... circumit (*v. app. crit.*). AVIEN. Arat. 1547 seu se luciferis reparabilis *sol* exserat -is. DRAC. Romul. 10, 400 cancer *sidus* ..., -a clarissima mundi. BOETH. cons. 4 carm. 6, 18 astrigeris. ENNOD. carm. 1, 8, 23 p. 530 (*in imagine*) adgredior currus solis ..., nescio quid variis inpendam sideris -is. *de sede deorum*: OV. met. 9, 254 *Herculem* caelestibus -is accipiam. *in horoscopo constituendo de regione quadam geniturae*: MANIL. 2, 870 utraque *regio* praetenta fertur deiecta ruina; -a (orta *LM*, porta *Scaliger, Housman*) laboris erit. 3, 537 sunt quibus et caeli placeat nascentis ab -ae (*Housman*, ho- *codd.*) sidere, quem memorant horoscopon inventores, *eqs.* 3, 611 qui *locus* praecedit surgentis cardinis -am (ho- *codd.*).

2 *de sede inferorum, mortuorum*: CIC. Tusc. 1, 44 -ae ... locorum illorum, quo pervenerimus *post mortem* (*cf.* 1, 98 migrationem esse mortem in eas -as, quas, qui e vita excesserunt, incolunt). SIL. 13, 631 Elysias ... -as (STAT. silv. 5, 1, 193. *cf.* 2, 7, 112 Elysii). 14, 241 ignotas. STAT. Theb. 11, 410 nigris. ARATOR act. 2, 816 Eutychus ... cadens inferni perditus -is haesit *eqs.* *de litore fluminum inferorum* (*cf. A2a*): LVCR. 6, 763 Acheruntis. OV. Ib. 153 Stygiis ... ab -is ([harenis *vel* ab horis *var. ll.*]. Pont. 1, 8, 27 [Scythicas *var. l.*]. STAT. Theb. 8, 4). STAT. silv. 2, 1, 194 Lethaei ... gurgitis -as. *transferunt Christiani ad sedem sanctorum* (*nisi de -is caeli ut supra l. 54*): PRVD. tituli 171 sanctorum populus superas ... ivit ad -as. CANON. Turner I 2, 1 p. 32a, 18 in -a piorum (*cf. gr.* χώραν εὐσεβῶν). CARM. de resurr. 92 proprias repetent ... -as *animae et beatae et damnatae*.

deriv.: orarius. *cf. Onom.*

2. ōra, -ae *f.* [*orig. inc., cf. Niedermann, Glotta 19, 1931, 5 sqq., qui ex hac voce etiam notiones vocis q. e. 1. ora derivare vult, sed v. p. 863, 43.Sch.*] *i. q. funis* (*sc. nautica*): LIV. 22, 19, 10 alii resolutis -is in ancoras evehuntur, alii ... ancoralia incidunt. 28, 36, 11 -asque et ancoras ... praecidunt. QVINT. inst. 4, 2, 41 sublatae sunt ancorae, solvimus -am, profecti sumus. *in imagine*: QVINT. inst. praef. 3 si ... efflagitantur *libri* ..., permittamus vela ventis et -am solventibus bene precemur.

3. ōra *v.* hora.

4. ōra *v.* aura.

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ōrābilis, -e. *ab* orare, *nisi ab* exorabilis *retrograde.* Not. Tir. 64, 33 (*sequitur* exorabilis). Gloss. ἐξευμενιστός, ἐξιλεωτός. *i. qui (ex) orari potest*: Prisc. gramm. III 219, 14 omnia verbalia in 'lis' . . . desinentia . . . dativum asciscunt, ut 'mirabilis, legibilis, -is (*om. N*), amabilis mihi est'.

Gloss. III 571, 41 **oracia** i. brionia (*i.* bryonia). *André, Lex. des term. de botan. 229 temptat* auratea, *idem p. 43 confert* aruntia; *an, quia bryonia nauseam affert, latet nomen quoddam cum verbo gr.* ὡρακιᾶν *iungendum?* (*cf. Hesych.*: οἱ δὲ ναυσιᾶν).

ōrāclum *v.* oraculum.

? **ōrāculārius** Petron. 43, 6 *v. vol. II 1496, 35 sub voce* auricularius (oricularios servos) *nec non Heraeus, Kl. Schr. 64, qui dubitat, an non* orac- *servandum sit, sc. vulgariter ex* oric- *deformatum.*

ōrāculum, -ī *n.* (-us *m. v. l. 27*). [*ab* orare. *Sch.*] *de orig.*: Gramm. suppl. 75, 1 *derivatur ab inf. fut. verbi q. e.* 'orare'. Isid. orig. 15, 4, 3 -a ab ore (*cf.* Sen. contr. 1 praef. 9 [*v. p. 872, 18*]). Gloss.ᴸ III Abol. or 8 -um ab oratione dictum (*cf.* Cic. top. 77 [*v. p. 872, 17*]). *?* aur- *v. infra l. 45.* *per syncopen* -cl- (*test.* Sacerd. gramm. VI 452, 8): *in tit.*: Fast. ann. Praen. Apr. 11/12 (CIL I² p. 235). *in poesi*: Plavt. Men. 841 (-cul- *B*). Enn. scaen. 43 Acc. trag. 624 Varro Men. 326 Cic. carm. frg. 11 (de consul.), 28 Catvll. 7, 5. 64, 326 (-cul- *var. l.*). Verg. Aen. 3, 143 Ov. met. 1, 321; *ceterum in hexametris non nisi forma plena* -cula (*acc., nom.*) *adhibetur. in prosa oratione*: Varro Men. 459 Cic. leg. 2, 40 nat. deor. 1, 66 *et passim apud eundem.* Liv. 41, 22, 5 (oracium *V*). Tac. ann. 6, 21, 3. 6, 34, 2 Qverol. p. 31, 16 R. (-cul- *var. l.*). *neutr. testatur* Dvb. Nom. gramm. V 584, 31; *masc.* -us Gloss. II 588, 48 (orc- *trad.*). *plur. de una re v. infra l. 53 sqq.* Not. Tir. 64, 32 -um. *de notione et differentia* (*v. et infra passim*): Serv. Aen. 2, 114 -a: ad templa de quibus dantur -a (*addit* auct.: alibi '-a' responsa [*affert* Verg. georg. 4, 449 *et* Aen. 3, 456]. *cf.* Gloss.ᴸ IV Plac. o 19 -um: unde responsa dantur . . . et ipsa res, id est responsum quod datur, -um dicitur. Gloss. V 317, 5 -um: nomen loci seu responsoria divina vel prophetiae responsum). Mvtian. Chrysost. hom. 23 p. 377/8 prophetia . . . dicitur -um (*gr.* χρηματισμὸν . . . τὴν προφητείαν καλεῖ). Isid. diff. 1, 407 inter -a et delubra: -a templa sunt, ubi oratur, unde et responsa redduntur (*cf.* orig. 15, 4, 3 -a dicta eo quod inde responsa redduntur). Gloss. (*v. l. 17. 31 p. 870, 11 et sub IB*) -um: χρηστήριον, τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος θέσπισμα, ἀντιφώνησις. λόγιον ὁ χρησμός. divinatio, (e)loquium divinum. divinum adloquium. ubi sortes audiuntur. unde sortes accipiuntur. -us (orc- *trad.*): praesagium. -a: responsa, mandata, praecepta. responsa divina. -orum: ῥήσεων. *legitur inde a* Plavto, Enn., Acc., Rhet. Her., Cic. [*port.* orago '*patronus*' *(sc. sanctus vel angelus patrocinio ornatus). cf. M.-L. 6080a. Machado² III 1710. St.*] [Sacr. Arg. Varro ling. 5, 52 auraculum *idem esse ac* -um *putat Wagenvoort, Roman Dynamism 20, sed cf. sub voce* auguraculum *vol. II 1367, 79. de* Ov. met. 5, 181 *v. vol. VIII 1056, 54 sqq.*]

i. q. vel locus, ubi oratur, vel ea, quae orando proferuntur, vel actus orandi: **I** *de locis et inde de sacris ibi institutis* (*quaedam ad II referri posse non negaverimus; de re in universum et de singulis generibus -orum fusius Latte, RE XVIII 1, 854 sqq.*): **A** *de sedibus (institutis) vaticinandi, divinandi, edicendi sim.* (*cf.* sedes -i Cvrt. 4, 7, 15 Epist. Alex. l. 318 H.; *plur. de singulis sedibus saepius in poesi ut*: Verg. georg. 2, 16 Aen. 2, 114. 7, 81 Ov. am. 3, 10, 9 met. 1, 321. 3, 8. 13, 677. 15, 631 Stat. Theb. 7, 410 Ivv. 6, 555; *in prosa oratione e. g.* Sen. dial. 6, 11, 2. Apvl. mund. 17 [*cf. Ps. Aristot. 4 p. 395 b 29* τὰ ἐν Δελφοῖς]. Ivst. 2, 11, 8. 24, 6, 9 Amm. 29, 1, 31 Adnot. Lucan. 5, 117): **1** *usu sollemni*: **a** *iungitur cum certis vocibus* (*fere verbis*): **α** *dicendi sim.*: ① *cum verbis*: Ⓐ *per praep.*: ex -o (-is): Plavt. Men. 840 Apollo mi ex -o imperat, ut *eqs.* Enn. scaen. 43 voce divina edidit Apollo (Cic. ad Brut. 1, 2 [9, 8 Sj.], 6. Amm. 29, 1, 31 editi versus. *cf.* Val. Max. 1, 8 ext. 8 reddita vox est). Cic. div. 1, 81 ecfatam esse Pythiam. 2, 116 Pyrrho esse responsum. de -is: Min. Fel. 7, 5 praedicta . . . de -is fata. Ⓑ *abl.* -o: Cic. fat. 13 quamquam id . . . -o editum esset (Liv. 29, 10, 6 responsum -o e. Cvrt. 3, 1, 16 sortem [5, 4, 11. 6, 9, 18]. *cf.* Sen. epist. 94, 28 reddita). Val. Max. 1, 8 ext. 9 admonitus. Avg. civ. 18, 53 p. 341, 16 D. effusos *versus.* © -um (-a) *pro subi.*: Varro Men. 326 silent -a. Ov. Pont. 3, 1, 131 reddunt -a sortes. Stat. Theb. 7, 410 tacuere (Adnot. Lucan. 5, 165. 178). Ivv. 6, 555 -a cessant. Tac. dial. 12, 2 loquebantur (Adnot. Lucan. 5, 133). Calp. decl. 44 respondit (Serv. Aen. 3, 98). Min. Fel. 26, 6 defecit. Epist. Alex. l. 378 H. praemoneret. Amm. 19, 12, 3 futura pandebat. ⓘⓘ *pendet gen.* -i (-orum) *ex subst.*: Varro frg. Porph. Hor. carm. 4, 6, 28 ex responso -i (Nep. Milt. 1, 4 Fest. p. 290 Ivst. 6, 2, 4 Amm. 22, 12, 7). Liv. 5, 15, 12 sortes (5, 16, 8 Cvrt. 3, 1, 18 Tac. hist. 4, 83, 4). Sen. contr. 1 praef. 9 vocem (Sen. epist. 94, 42 Macr. somn. 1, 9, 2). Val. Max. 7, 3 ext. 1 praeceptum. Plin. nat. 2, 24 praescita. 7, 74 iussu (7, 152). Ps. Avr. Vict. orig. 9, 1 admonita. Amm. 29, 1, 42 versus.

β *movendi*: Varro Men. 459 ex -o elimino me. Cic. Font. 30 ad -um . . . vexandum . . . profectae sunt *illae nationes* (Ivst. 3, 3, 11). Verg. Aen. 3, 143 ad -um . . . remenso . . . ire mari. 7, 81 -a Fauni . . . adit lucosque . . . consulit (*al.; v. vol. I 624, 20 sqq.*). Liv. 1, 56, 5 Delphos ad . . . inclitum in terris -um mittere (5, 15, 3 missi sciscitatum oratores ad Delphicum -um [*sim.* 22, 57, 5]. Val. Max. 1, 6, 3 Cvrt. 6, 11, 6. 7 Hyg. astr. 2, 40 p. 77, 6). 23, 11, 4 dixit se -o egressum. 45, 27, 6 Delphos petiit, inclitum -um. Val. Max. 5, 6 ext. 1 ad . . . -um confugit. Apvl. Socr. 17 p. 158 sapientes viri ad ariolos et -a cursitent. Dares 15 ad -um pergit. Clavd. Don. Aen. 3, 250 p. 299, 23 cum . . . navigare ad . . . -um vellent. Hyg. astr. 2, 23 p. 65, 17 ad . . . -um pervenire.

γ *consulendi, comperiendi sim.*: Nep. Lys. 3, 1 Lacedaemonii omnia ad -a (deorum *add. M*) referre consuerant. Verg. Aen. 2, 114 Eurypylum scitantem -a Phoebi mittimus, isque adytis haec . . . dicta reportat ([Serv.: ad templa. *sed* Gloss. IV 456, 2 -a Phoebi: responsa Apollinis in extis]. *cf.* Liv. 5, 15, 3 [*sub β*]. Ivst. 2, 11, 8 sciscitantibus Delphis -a responsum fuerat, *eqs.*). Ov. met. 3, 8 -a supplex consulit (Svet. Vesp. 5, 6 Porph. Hor. carm. 3, 18 pr. Ivst. 2, 6, 16 de eventu proelii. 2, 12, 13. 3, 5, 4 de belli eventu. *al.*). Liv. 45, 27, 8 per quod *os specus* -o utentes . . . descendunt (Tac. ann. 2, 54, 2). Plin. nat. 29, 3 ab -is medicina petitur. Tac. ann. 12, 22, 1 interrogatum . . . -um (simulacrum *codd.*). Apvl. met. 4, 32, 5 percontatur -um. Amm. 31, 14, 8 cum -o . . . tres versus . . . comperisset.

b *varia selecta*: Cic. div. 1, 37 illud -um Delphis tam celebre et tam clarum. 1, 38 verax fuisse id -um. 1, 76 quae praeposita erat -o sacerdos (*cf.* Epist. Alex. l. 326 H. antistes -i). Verg. georg. 2, 16 habitae Grais -a quercus ([Serv.: arbores dantes responsa]. Ov. am. 3, 10, 9 q., -a prima). Ov. met. 1, 321 -a tenebat *Themis.* Liv. 5, 21, 5 iam a suis vatibus, iam ab externis -is proditos *Veientes.* 38, 13, 1 fanum . . . Apollinis et -um (Mela 2, 40. *cf.* Plin. nat. 4, 2 templum -o inlustre [Tert. apol. 19, 2 t. et -a et sacra. Avien. ora 317 t. que . . . et penetral . . . -umque. *al.*]. 37, 33 delubrum . . . atque -um. Isid. orig. 15, 4, 3 penetralia secreta sunt -orum). Plin. nat. 2, 208 fatidici specus, quorum exhalatione temulenti futura praecinant, ut Delphis nobilissimo -o (*de eadem re*: Apvl. mund. 17. Ivst. 24, 6, 9 terrae foramen, quod in -a patet). 5, 49 *regionem* tendentem ad Hammonis . . . -um (5, 50 unde ad Hammonis -um xii dierum iter est). 34, 66 *Euthycrates expressit* simulacrum . . . Trophoni ad -um. Svet. Tib. 63, 1 vicina . . . urbi -a dis[s]icere. Min. Fel. 13, 2 de -o testimonium meruit prudentiae *Socrates.* Tert. nat. 2, 15, 2 quos in -is (colitis). anim. 48, 3 apud -a incubaturis. *al.*

c *determinationes notabiliores* (*ad a et b*): **α** *per gen.*: ① *numinis, loci, vatis*: Cic. div. 2, 116 Apollinis (fat. 13. ad Brut. 1, 2 [=9, 8 Sj.], 6 Pythii. Liv. 38, 13, 1. Pavl. Fest. p. 119 Lycii. Val. Max. 5, 6 ext. 1 Delphici. *al.*, *v. et l. 48*). Catvll. 7, 5 Iovis (Cvrt. 4, 7, 5 Iovis Hammonis [6, 9, 18. *al.*]. Hyg. astr. 2, 23 p. 65, 17 Dodonaei. *cf.* Mela 1, 39 Hammonis [*al.*]). Verg. Aen. 2, 114 Phoebi (Ov. met. 3, 8. 13, 677. 15, 631). 3, 143 Ortygiae. 7, 81 Fauni (*inde* Porph. Hor. carm. 3, 18 pr.). Cvrt. 4, 7, 21 dei (Svet. Vesp. 5, 6 Carmeli d. Apvl. met. 4, 32, 5 d. Milesii. *al.*). Mela 3, 48 Gallici numinis. Plin. nat. 5, 112 Branchidarum (Amm. 29, 1, 31. *cf.* Mela 1, 86 Apollinis . . . Branchidae). Stat. Theb. 7, 410 Apollineae . . . Cirrhae. Tac. ann. 6, 34, 2 Phrixi. Svet. Tib. 14, 3 Geryonis. Tit. 5, 1 Paphiae Veneris (Avien. ora 317). Tert. anim. 46, 11 Amphiarai . . ., Amphilochi, *eqs. al.* *ambigue* (*an ad II?*): Lvcan. 6, 772 ab umbris quisquis vera petit duraeque -a mortis . . . adit (*intellege aut loca Ditis* [*cf.* Comment.: loca terribilia] *aut responsa mortui*). ⓘⓘ *variae rationis*: Cic. Font. 30 orbis terrae (*cf.* Liv. 38, 48, 2 commune humani generis). Amm. 31, 14, 8 tripodis (*de re cf. 29, 1, 29 sqq.*).

β *per adi.*: Nep. Lys. 3, 2 Delphicum (Liv. 5, 15, 3 Val. Max. 1, 6, 3. *al.*, *cf. Onom. III 91, 83 sqq.*). Liv. 5, 15, 12 Pythici (Sen. dial. 6, 11, 2. *cf.* Plin. nat. 7, 205 Pythio [Tert. orat. 17 p. 191, 3]). Schol. Stat. Theb. 3, 106 Dodonaeum (Hier. chron. a. Abr. 1378).

2 *per comparationem*: **a** *accedit* tamquam: Cic. rep. 5, 1 t. ex -o quodam mihi esse effatus videtur *Ennius* (fin. 5, 79 editur. Avg. civ. 2, 19 p. 77, 4 D. intonare. *cf.* Cic. div. 2, 100 esse in mentibus hominum t. -um aliquod, ex quo futura praesentiant). Sen. epist. 108, 26 istud . . . t. missum -o placeat. **b** *accedit* velut(i): Liv. 3, 34, 1 cum . . . hoc ius v. ex -o . . . ferrent. 9, 3, 8 quae . . . v. ex ancipiti -o responsa data sunt. 26, 19, 4 imperia consiliaque v. sorte -i missa (34, 50, 2 voces v. -o missas. Sen. dial. 12 [11], 14, 2 verba v. ab -o missa. *cf.* Vell. 1, 10, 5 vox v. -o emissa). Colvm. 1, 4, 4 si . . . vati v. -o crediderimus dicenti: '*eqs.*' Qvint. inst. 12, 11, 5 frequentabunt . . . eius *Ciceronis* domum . . . et vere dicendi viam v. ex -o petent. Svet. Vit. 14, 5 cui *vaticinanti mulieri* v. -o adquiescebat. Arnob. nat. 1, 1 p. 1, 3 M. nonnullos . . . v. quiddam promptum ex -o dicere: '*eqs.*' **c** *alia*: Cic. Font. 25 si *iudex*, ut quidque ex illo loco (*sc. quem tenent testes*) dicetur, ex -o aliquo dici arbitrabitur. Val. Max. 7, 2 ext. 1 Socrates, humanae sapientiae quasi quoddam terrestre -um (Gell. 1, 19, 11 ad eos *libros Sibyllinos* q. ad -um . . . adeunt. Ps. Rvfin. in Ioel 2, 30/1 p. 1050ᶜ somniis . . . q. minoribus et familiaribus -is. *cf.* Vvlg. Ezech. 21, 23 rex . . . divinationem quaerens . . . q. consulens frustra -um *sortiendo viam* [Hier. *ad l.* ritu gentis suae -um consulet]). Mela 1, 46 eos *manes* ut -a consulunt (Plin. nat. 7, 171 observationem ut ex -o aliquo prodiderit *Cato*). Plin. nat. 37, 160 visa nocturna -i modo reddit *eumeces gemma.* Qvint. inst. 10, 1, 81 *ut* quodam Delphico videatur -o (-o dei *vel* -o de *pars codd.*) instinctus *Plato.*

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3 per metaphoram (aliter l. 39): Cic. de orat. 1, 200 domus iuris consulti totius -um civitatis (cf. Avson. 419, 2 p. 353, 9 P. in sacrario . . . imperialis -i. Symm. rel. 22 numinis sc. principis). Ov. met. 15, 145 (loquitur Pythagoras) augustae reserabo -a mentis (antea: Delphos . . . meos . . . recludam). Sen. dial. 7, 26, 7 quotiens aliquid ex illo (sc. virtutis) proferetur -o, . . . audiatis. Decl. in Catil. 27 existimare voces ipsas publicas non hominum esse, sed -i potius nuncupandas. Tert. anim. 46, 11 (de somniis) peculiare solacium naturalis -i. Avg. mag. 46, 5 W. de quo . . . mihi responderet secretum illud -um (sc. mentis, cf. 45, 3 interiorem . . . illam veritatem). Pomer. 1, 25, 2 (de sacerdotibus) sunt . . . -um spiritus sancti. de consultatione dei Hebraeorum (nisi per confusionem ad B1 trahendum): Vvlg. num. 7, 89 cum . . . ingrederetur Moses tabernaculum foederis, ut consuleret -um, audiebat vocem, eqs. ([textui hebr. magis convenit Itala Lugd. ut loqueretur ei dominus]. II reg. 21, 1 -um domini [hebr. 'quaerit faciem']).

B de quibuslibet sanctuariis sim.: 1 apud Iudaeos: a de sanctissima parte templi q. d. dabir (v. dabir vol. V 1, 2, 20. cf. Hier. in Eph. 2, 19 p. 476B dabir nos -um, sive responsum possumus appellare et, ut contentiosius verbum exprimamus e verbo, λαλητήριον, id est, locutorium dicere. quaest. hebr. in gen. p. 33, 25 'dabir' hoc est -um dei. Gloss.L V Abba da 12 dabir: -um): Itala II par. 3, 16 (Complut. al., cf. Vvlg.) fecit catenulas in -o (gr. resp. δαβίρ ut: 4, 20 contra faciem -i [Vvlg. ante -um]). Hier. psalt. sec. Hebr. 28 (27), 2 cum . . . levavero manus meas ad -um sanctum tuum (Psalt. Rom. al. templum sec. gr. ναόν). Vvlg. III reg. 6, 5 per circuitum templi et -i (cf. 6, 17 ipsum templum pro foribus -i. 8, 6 intulerunt . . . arcam . . . in -um templi, in sanctum sanctorum. II par. 5, 7 ad -um templi [cf. Complut. al. in dabyr domus]). 6, 16 fecit interiorem domum -i in sanctum sanctorum (cf. 6, 19 -um . . . in medio domus . . . fecerat. 6, 21 domum . . . ante -um operuit auro). 6, 20. 6, 22 altare -i. 6, 23. 6, 31 in ingressu -i. 7, 49 contra -um. 8, 8 foris sanctuarium ante -um (sim. II par. 5, 9. cf. Complut. al. in facie dabyr.). b de tabula quadam, qua cooperiebatur arca foederis, q. d. propitiatorium, ἱλαστήριον (cf. Vvlg. exod. 37, 6 propitiatorium id est -um [Lugd. solum: propitiatorium]. sim. Gloss. V 622, 6): Vvlg. exod. 25, 18 duos . . . cherubim . . . facies ex utraque parte -i. 25, 20 utrumque latus propitiatorii tegant expandentes alas et operientes -um (explicat Greg. M. in Ezech. 1, 6, 15 quia nos, qui . . . dei -um sumus, . . . protegimur. cf. Sacr. Gelas. 700 M. officia tabernaculi testimonii . . . cum arca, -o, cherubim eqs.). 40, 18 posuit et testimonium in arca . . . et -um desuper (cf. lev. 16, 13 -um [oculum var. l.], quod est super testimonium; in Lugd. resp. propitiationem ut 16, 2 et 16, 15). c vario usu (Gloss. V 655, 32 proseucha graece -um vel oratio ubi deus oratur [ad Iuv. 3, 296, cf. Schol. locus Iudaeorum ubi orant]. plur. Cypr. Gall. bis): Cypr. Gall. num. 183 ut primo bucina cantu sollicitas acies ad sancta -a sistat (cf. num. 10, 3 ad ostium foederis tabernaculi). Ios. 514 sancti divisa -a templi (sc. condito altari novo unitas orantium dirimitur). Isid. orig. 15, 4, 2 sancta . . . sanctorum locus templi secretior . . ., dicta . . . sancta sanctorum, quia exteriori -o sanctiora sunt.

2 apud Christianos de quibuslibet aedibus sacris quasi locis orandi, precandi (cf. Gloss. V 127, 11 -um oratorium vel oris eloquium): a exempla varia (Coripp. Iust. 2, 6 v. p. 874, 49): Ps. Cypr. aleat. 5, 5 p. 97, 13 manus, . . . ad sacrificium dominicum admissa . . ., ipsa ad laudem domini in -o exsurgit (nisi de oratione, cf. II B2). Greg. Tvr. Mart. 3, 22 p. 638, 10 ad hoc -um mulier . . . deducitur, in quo . . . orationem . . . fundebat. Greg. M. epist. 13, 19 p. 386, 19 -um . . ., quod incompetenti persona repperis esse constructum (antea: oratorium construxerit). b accedit gen.: α nom. propr.: Greg. M. dial. 2, 8 p. 96, 2 M. -um beati Martini. p. 96, 3 -um sancti . . . Iohannis. Pass. Domnin. (BHL 2264) p. 992E eius martyris . . . -um. audacius de sede Christi caelesti (sive per imaginem templi sive salutatorii principalis ut supra l. 3; aliter Blomgren, Stud. Fort. I 185): Ven. Fort. Mart. 4, 472 quo vicina tibi (i. Martino precanti) fierent -a Christi. β gen. explic.: Ps. Ven. Fort. vita Med. 3, 8 ad templorum -a.

II de dictis, sermonibus sim.: A de vaticiniis vel de eloquiis comparandis (cf. pleonastice Tert. apol. 23, 1 eloquium -i):

1 strictius de vaticiniis (usum eccles. v. sub 2): a generalia quaedam, quibus illustratur notio: α iuxta affinia (notabiliora): Acc. trag. 624 pro certo arbitrabor sortis, -a, adytus, augura? (Cic. inv. 1, 101 ex s., ex -is, vatibus, ostentis, prodigiis, responsis. div. 1, 34 [2, 70; v. sub β]. Lact. epit. 23, 7 necyomantias, . . . s. et -a [inst. p. 872, 9]). Cic. S. Rosc. 66 deorum . . . iussis atque -is. part. 6 genus testimoniorum divinum est ut -a auspicia, ut vaticinationes et responsa sacerdotum (ac. 2, 107 ⟨responsa⟩ haruspicum, auspicia, -a, somnia, v. nat. deor. 2, 163 -is . . . v. . . . somniis . . . portentis. div. 1, 116 [bis] somniis, v., -is. Apvl. Socr. 14 p. 150 somniis et v. et -is. cf. Cic. div. 2, 70 sub β). 73 monstris, prodigiis et -is (Val. Fl. 1, 743. Lact. inst. 2, 7, 7 p. et somniis et auguriis et -is. v. Cic. inv. supra). ac. 2, 47 in somniis . . . -is, auspiciis, extis (Min. Fel. 26, 7 vel a. vel -a. v. et supra passim). div. 1, 6 de -is, . . . de somniis (1, 39 omittamus -a, veniamus ad s. 2, 16 extis aut . . . ostentis aut -is aut s. Lact. epit. 22, 1 per auguria, per s., per -a. v. et supra passim. cf. Macr. somn. 1, 3, 8 sub β). fat. 33 -a ceteraque, quae a divinatione ducuntur. Liv. 29, 10, 8 fatis ominibus -isque (Qvint. inst. 5, 7, 35 responsis, -is, o. cf. Serv. auct. Aen. 2, 182 'digerit omina' . . . futuri ordinem pandit, id est -orum). Sil. 3, 647 voces . . . atque -a. Stat. Theb. 1, 491 -a . . . monitusque. Tac. ann. 3, 63, 3 -um Apollinis . . ., eiusdem carmen. Apvl. met. 2, 1, 5 praesagium, de . . . caelo . . . venturum -um. Tert. apol. 21, 31 signis et miraculis et -is. Lact. inst. 2, 16, 1 astrologia et haruspicina et auguratio et . . . -a et necromantia eqs. (cf. epit. 23, 7 [p. 871, 74]). Serv. Aen. 2, 123 'numina divum' pro -is posuit (sim. 3, 363. 8, 78). Serv. auct. Aen. 8, 131 -a et fata (cf. Schol. Verg. Veron. 2, 165 fata . . . sunt -a, quae et responsorum significatione intelleguntur). distingui videtur augurium: Serv. Aen. 3, 89 'augurium' modo -um, sed usurpative (cf. Serv. auct.: augurium enim est exquisita deorum voluntas per consultationem avium aut signorum).

β de natura, generibus sim.: Cic. top. 77 divina . . . sunt testimonia: primum orationis, -a enim ex eo ipso appellata sunt, quod inest in his deorum oratio (cf. Sen. contr. 1 praef. 9 quid . . . est -um? nempe voluntas divina hominis ore enuntiata). div. 1, 34 cuius generis (sc. divinationis arte carentis) -a . . . habenda sunt, non ea, quae aequatis sortibus ducuntur, sed illa, quae instinctu divino adflatuque funduntur (cf. 2, 70 illae, sortes, quae vaticinatione funduntur, quae -a verius dicimus). 1, 115 anhelitus . . . fuisse terrarum, quibus inflatae mentes -a funderent. Macr. somn. 1, 3, 2 (de generibus somniorum) χρηματισμός, quod -um nuncupatur (disting. visio, insomnium ut: 1, 3, 8 est -um quidem, cum in somniis parens vel alia sancta . . . persona . . . aperte eventurum . . . denuntiat). Avg. civ. 3, 17 p. 125, 25 D. in quo genere -orum (sc. in libris Sibyllinis) . . . magis interpretibus . . . credi solet.

b accedunt determinationes: α per gen.: numinis, vatis: Cic. S. Rosc. 66 deorum (Cvrt. 4, 7, 21. al.; cf. Verg. Aen. 8, 131 divom [Stat. Ach. 2, 33]). Brut. 53 Apollinis (Cato 78 Lael. 7. 13 Val. Max. 3, 4 ext. 1. al.; v. et Onom. II 469, 15 sq.). div. 1, 3 Hammonis. Cvrt. 8, 1, 42 Iovis (al.). Plin. nat. 18, 286 Sibyllae (Sil. 17, 2 Gell. 4, 1, 1 Amm. 30, 4, 11). Stat. Theb. 1, 491 Phoebi. Epist. Alex. l. 393 H. earum Parcarum. Avg. civ. 18, 54 p. 344, 24 D. daemonum. rei, per quam -um datur: Cic. div. 1, 70 somnii et furoris. 1, 96 quietis. Epist. Alex. l. 367 H. lunae. rei, de qua -um petitur: Sil. 13, 505 vitae. β per adi.: varia selecta: Cic. ac. 2, 107 vera (div. 1, 96. al.; cf. Catvll. 64, 326 veridicum [Epist. Alex. l. 393 H.]. Fronto p. 45, 9 v. d. H. [p. 49 N.] veriloquum). div. 2, 115 partim falsis . . ., partim casu veris . . ., partim flexiloquis et obscuris . . ., partim ambiguis (al.; v. vol. I 1842, 80). Verg. Aen. 8, 131 sancta. Ov. met. 1, 392 pia. Cvrt. 4, 7, 24 certum. Lvcan. 1, 581 tristia. Plin. nat. 2, 232 mira. Sil. 17, 2 prisca. Stat. Theb. 1, 491 divina. Apvl. met. 11, 7, 1 venerabilis (Arnob. nat. 7, 47 p. 407, 20 M.). 11, 13, 1 nocturni. Firm. err. 12, 3 severis. Amm. 23, 5, 9 dubia. Avg. civ. 5, 21 p. 233, 17 D. vanis. 18, 24 p. 289, 6 fallacia. locorum: Cic. div. 1, 3 Pythio aut Dodonaeo. 2, 118 Delphicis (Plin. nat. 7, 151. al.; cf. Onom. III 91, 83 sqq.). Gell. 3, 3, 8 -i Arretini (affert Plaut. Fret. frg. 1 responsum Arreti Hertz, Leo; Arretini r. codd.; cf. vol. II 636, 6 sqq.). γ per pron. poss.: Ov. met. 1, 491 sua . . . -a (sc. Phoebi).

c varia selecta: Cic. div. 1, 37 -orum . . . veritatem (1, 38). 1, 116 somniorum interpretatio . . . et -orum (al.; cf. Fest. p. 229 -orum . . . interpretes [Gell. 4, 1, 1 Amm. 30, 4, 11]). Val. Max. 7, 1, 2 -i sagacitate. 7, 3, 1 -orum . . . auctores. Cvrt. 6, 10, 28 fides (al.). 6, 10, 29 certiora -is . . . tormenta. Lvcan. 9, 582 me non -a certum, sed mors certa facit. Plin. nat. 8, 152 remedium -o quodam nuper repertum. 18, 286 Floralia . . . instituerunt . . . ex -is (item ex -o sacratur, dedicatur: 36, 74 CIL VI 105. 106. al.). Sil. 3, 647 -a portans (713). Stat. Theb. 10, 627 clamant . . . -a Thebae. Tac. ann. 3, 54, 4 per ambages, ut mos -is. Min. Fel. 13, 2 quod -um idem ipse Socrates persensit. Tert. apol. 22, 10 in -is . . . quo ingenio ambiguitates temperent daemones in eventum, sciunt Croesi eqs. (cf. Serv. auct. Aen. 2, 123 ambiguitatem -orum. Prisc. gramm. III 235, 2 propriam -i obliquitatem). Lact. inst. 2, 16, 13 -is . . ., quorum praestrigias profania veritate intellegere non possunt. Firm. err. 12, 3 severis -is . . . hominum peccata corrigere. Serv. georg. 4, 396 duo . . . requiruntur in -is, causa mali et remedium. Clavd. 26, 551 attollunt vanos -a fastus (546 vox edita luco). Macr. Sat. 1, 18, 19 huius versus auctoritas fundatur -o Apollinis Clarii. al.

2 latius de quibuslibet dictis singulari gravitate vel auctoritate praeditis (ad usus originem cf. locos ut: Cic. fin. 2, 20 quasi -a . . . sapientiae [2, 102 Hier. in Ion. 3, 6 p. 1142D Avg. civ. 19, 23 p. 395, 7 et p. 396, 18 D.]. Sen. dial. 10, 2, 2 more -i. Tac. ann. 6, 21, 3 -i vice [Amm. 21, 5, 9]. Heges. 5, 43, 2 p. 391, 9 vocare . . . velut quodam -o): a de praeceptis, consiliis, sententiis (cum gen. subi. passim): Cic. nat. deor. 1, 66 physicorum -a . . . vera an falsa. Ov. Pont. 2, 1, 55 quod precor, eveniet: sunt quiddam -a vatum (i. vota poetae cum vaticiniis comparata). Colvm. 11, 1, 26 illud verum est M. Catonis -um: 'eqs.' (Plin. nat. 18, 170. 200. Min. Fel. 5, 5 secundum i. vetus sapientis -um). Plin. nat. 18, 25 (bis). 18, 39 (syn. praeceptis). 40. 174 servandum est Catonis -um (v. et Colvm. supra). 18,

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

298 lex aptissima: 'antequam granum indurescat . . .'; -um vero: 'biduo celerius *eqs.*' (*de regula temporis messis*). 18, 319 -um occurrit *eqs.* (*inter regulas vindemiae*). 29, 27. Avg. c. acad. 1, 1, 1 p. 3, 21 sententiam uberrimarum doctrinarum -is editam. civ. 10, 32 p. 455, 29 D. *Porphyrium* a Chaldaeis -a divina sumpsisse (*cf.* Cassian. inst. 4, 23 *abbatis* -is atque responsis . . . velut caelitus sibi delatis). Cassian. conl. 24, 26, 17 -a eius *abbatis* . . . expetentes. Ven. Fort. vita Radeg. 28, 90 sanctae *Radegundis* . . . -um.

b *de edictis, iussis, responsis potentiorum (fere principum, cf. Ensslin, Sitz.-Ber. Ak. München 1943, 6, 52sq. et v. Arch. lat. Lex. 11, 1900, 458 sq.; papae e. g.* Avell. p. 559, 25; *distinguendo* Sigism. Alc. Avit. epist. 94 p. 101, 13 responsa potius quam -a [*sed syn.* Theoderic. praecept. p. 392, 7]; *cf. p. 871, 3 sq.*): **α** *accedunt determinationes (notabiliora tantum)*: (i) *per gen.*: Symm. rel. 19, 10 numinis vestri (*al.*). Clavd. 17, 35 regis. Cod. Theod. 8, 4, 26 nostrae maiestatis (13, 3, 18). Novell. Maior. 5, 1 nostrae serenitatis. 9 nostrae perennitatis. Theod. 17, 1, 2 mansuetudinis nostrae. Conc.S I 5 p. 362, 27 vestrae pietatis ([*gr. I 1, 7 p. 69, 16* θέσπισμα]. II 5 p. 90, 14). Cassiod. hist. 5, 34, 4 imperatoris (*Socrat. 2, 39* πρόσταγμα). (ii) *per adi.*: Symm. rel. 16, 2 sacro (Cod. Theod. 11, 21, 3 Novell. Theod. 17, 1, 2. 25, 2. *al.*). Cod. Theod. 1, 15, 8 principalis (Alc. Avit. epist. 46 A p. 76, 23). 2, 1, 9 caelesti (7, 3, 2 Novell. Theod. 8 pr. *al.*). 11, 12, 4 salubribus. 16, 7, 7, 3 praesentibus (*al.*). Novell. Theod. 6, 4 divinum (17, 2, 5. *al.*). (iii) *per pron. poss.*: Cod. Theod. 2, 4, 5, 1 nostri . . . -i (2, 23, 1, 2. 11, 16, 16. *al.*). Avell. p. 334, 3 vestris . . . -is (*opp.* ambigua documenta).

β *synonyma et affinia*: (i) *per gen. inhaerentiae*: *forma '-i sanctio' sim.*: Cod. Theod. 8, 4, 15, 1 huiusmodi -i sanctione (16, 5, 17 Const. Sirmond. 10. Edict. imp. Iustin. [CIL III 13640] 1, 16 -i sa⟨cra sanc⟩tione decernimus [*gr.* διὰ τῆς . . . νομοθεσίας θεσπίζομεν]). 15, 2, 6 statuta . . . -i. Novell. Valent. 7, 3 pr. -i . . . constitutione. *forma '-um sanctionis' sim.*: Novell. Sev. 1, 2 constitutionis -um Avell. p. 508, 6 iussionis -a. p. 559, 25 -o beatissimae responsionis. (*sc. papae*). Alc. Avit. epist. 34 p. 65, 13 vestrarum -o litterarum. Sigism. Alc. Avit. epist. 93 p. 100, 26 -um sermonis augusti. Cod. Iust. 1, 14, 4 (*a. 429*) -o . . . edicti. Pass. Typas. (BHL 8354) 5 -o sanctionis. (ii) *per iuxtapositionem*: Cod. Theod. 11, 21, 3 ex praecepto . . . vel per -um . . . vel per . . . adnotationes (Novell. Theod. 8 pr. -um, sive a. sive divina pragmatica. 17, 2, 5 nec . . . iussione nec . . . a. vel quolibet -o . . . vel mandatis. Cod. Iust. 10, 49, 2 [*a. 445*] nec lege . . . nec . . . a. sacrove -o. 11, 64, 3 [*a. 408–415*] cuiuscumque a. vel -i). Const. Sirmond. 2 -a et . . . rescripta. Novell. Theod. 6, 4 -um vel instructionem. Cod. Iust. 1, 51, 10 (*a. 439*) per . . . -um vel . . . praeceptionem (*v. et l. 37*). 11, 43, 9 -is vel . . . sanctionibus.

γ *exempla varia selecta*: Symm. rel. 14, 4 praetuli -um (*sc. Valentiniani Aug.*), quod pius successor imiteris. 16, 2 iudicem . . . decuit vim constitutionis . . . -o reservare. 27, 2 impetratione . . . -i. Clavd. 28, 37 potiora . . . Delphis supplicibus . . . populis -a pandit *Honorius* (*ludit cum notione vaticinii*). Cod. Theod. 1, 15, 8 auctoritas . . . -i (11, 13, 1. 16, 10, 8. Novell. Valent. 35, 9 praesentis -i [Avell. p. 65, 21]). 2, 4, 5, 1 si quis . . . auxilium . . . poscat -i. 2, 23, 1, 2 praesens -i . . . forma (*cf.* 11, 16, 16 definitione). 16, 5, 51 -o penitus remoto, quo ad ritus suos . . . obrepserant, *eqs.* (*cf.* 16, 10, 8 obreptivum . . . -um). Const. Sirmond. 11 -i . . . perpeti firmitate. Novell. Valent. 19 pr. qua (*sc. iustitia*) nullum carere debet -um. Cassiod. var. 5, 15, 3 qualia . . . disponenda censuimus, -a nostra, . . . declarabunt. Conc. Rom. a. 501 p. 421, 20 -a tribuant facultatem, ut *eqs.* Cod. Iust. 1, 23, 7 pr. (*a. 477*) precator -i. 1, 55, 10 (*a. 441*) temeratoribus . . . -i. 11, 43, 9 appetito colore sacri -i. *al.* *per breviloquentiam quandam de codice iuris (aliter Pharr ad l., sc. de Theodosio ut -a edente)*: Cod. Theod. gest. in sen. 6 (*in acclamatione ad Faustum*) consuli -i (*i. quo consule codex editus est*).

c *apud ecclesiasticos de testimoniis (maxime prophetiis, promissionibus), quae ex script. sacris sumuntur, vel de ipsis verbis divinis*: **α** *accedunt determinationes (notabiliora tantum)*: (i) *per gen.*: Min. Fel. 35, 1 prophetarum (Firm. err. 20, 5. 21, 1. *al.*; *item gen. pers. loquentis*: Ivvenc. 1, 195 vatum [*i. prophetarum ut*: 1, 237 Arator act. 2, 71]. Ambr. Abr. 1, 3, 20 dei [*al.*]. 2, 8, 47 domini. epist. 20, 20 spiritus sancti [*al.*]. 42, 5 Christi [*al.*]). Lact. inst. 7, 2, 11 divinarum vocum (Ambr. hex. 6, 9, 68. 69. Dionys. Exig. Greg. Nyss. creat. 17 p. 372A [*Migne gr. 44, 177D* θείαν φωνήν]. *cf.* Ambr. fid. 5, 6, 86 dominicae vocis. hex. 2, 1, 3 divini sermonis). Firm. err. 19, 3 sacrarum lectionum (Greg. Tvr. vit. patr. 8 praef.). 19, 6 venerandorum responsorum. Philo quaest. in gen. 4, 180 paterni foederis (*antecedit* iuracula; *v. Petit ad l.*). Ambr. epist. 22, 15 prophetici carminis (*cf.* Hel. 20, 73 propheticae adnuntiationis. spir. 2 prol. 6 prophetiae. Clavd. Mam. anim. 2, 10 p. 139, 6 prophetici sermonis). hex. 1, 8, 31 legis (Cypr. Gall. Ios. 490 Vincent. Ler. 6, 8). Avg. civ. 6, 1 p. 243, 10 D. psalmi (17, 18 p. 242, 29 Theod. Mops. in psalm. 8, 2 p. 44, 14). serm. 186, 2, 2 scripturarum. Favst. Rei. grat. 1, 10 p. 33, 23 euangelicae veritatis (*cf.* Caes. Arel. serm. 168, 1 euangelii. Ps. Evseb. Gallic. hom. 35, 10 G. euangelicae promissionis). *al.* (ii) *per adi.*: Firm. err. 14, 1 divini (22, 2 Ambr. Abr. 1, 4, 29. *al.* Rvfin. hist. 1, 2, 2 *gr.* τὸ πνεῦμα τὸ θεῖον ἐν προφητείαις. *al.*). 19, 3 sanctorum (*al.*; *cf.* Rvfin. hist. 1, 2, 23 sacrosanctis [Ps. Avg. serm. ed. Mai 91, 1]. Salv. eccl. 1, 12 sacrum [*al.*]). Ambr. Abr. 1, 2, 9 caelestis (2, 7, 40. *al.*). 2, 10, 74 prophetica (fid. 1, 3, 20 hex. 1, 8, 29. *al.*). Avg. civ. 6, 1 p. 243, 10 D. veridico. Ps. Avg. quaest. test. I 102, 4 dominica. Leo M. serm. 32, 2 antiquis (*sc. veteris testamenti*). Favst. Rei. epist. 7 p. 201, 17 apostolicis (spir. 1, 11 p. 121, 6 Ennod. opusc. 3, 12 p. 333, 24). spir. 2, 3 p. 135, 22 non persuasionibus propriis, sed catholicis . . . -is (*de verbis prophetae, apostoli, euangelistae*). 2, 7 p. 148, 4 euangelico (Ennod. epist. 1, 3, 2 p. 5, 8). Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 2, 14 Davidicis.

β *exempla varia selecta*: Firm. err. 14, 1 (*spectat ad Luc. 4, 4*) nescientes . . . -i veritatem (*item gen. pendet ex subst.* [*cf. l. 16*]: 19, 3 fides [Ennod. opusc. 2, 3 p. 288, 13]. Ambr. Abr. 2, 11, 86 gratia. c. Aux. 28 sententiam. hex. 3, 1, 6 modulamen. Alc. Avit. epist. 9 p. 44, 6 donum. Ferrand. epist. 6, 7 altitudinem). 18, 5 et haec ita esse sequentia -i responsa declarant; ait enim: '*eqs.*' (*similiter afferuntur verba scripturae*: 19, 4 *bis*. 20, 4. 23, 3. *al.*). Mar. Victorin. in Gal. 4, 4 p. 1177C *Iudaei* acceperant a deo -a et praecepta. Ambr. Abr. 1, 3, 21 *ut* dei -is de se non credamus. inst. virg. 5, 40 *Ioseph* servavit -um (*i. monitum angeli sec. Matth. 1, 20 sq.*). Hier. in Ier. 6, 21, 2 respondet dominus et . . . tali sustentat -o: '*eqs.*' Prvd. apoth. 237 viso patefacta -a Christo. cath. 7, 172 deus iram refrenat temperans -um . . . sinistrum (*quod locutus est deus in Ninevitas; cf. 134*). Avg. catech. rud. 6, 2 ad scripturarum solidiorem viam et -a certiora. civ. 16, 21 p. 157, 7 D. -o tertio dixit dominus ad Abraham (*syn.* tertia promissione. *cf.* Qvodv.[?] prom. 1, 12, 1 secundo -o). serm. 24, 2 veridicos codices et -a, sed non fallacia. *al.*

3 *iuncturae et structurae notabiliores (ad 1 et 2)*: **a** *locutiones verbales*: **α** *per acc.*: (i) *dare, edere sim.*: Rhet. Her. 4, 30, 41 datum (Cic. Tusc. 1, 116 Spart. Hadr. 14, 7 Qverol. p. 22, 21 R. Serv. Aen. 2, 114. 3, 92. *al.*). Cic. carm. frg. 11 (de consul.), 28 fundebant (nat. deor. 1, 66 div. 1, 34. 1, 115. *al.*). leg. 2, 40 editum (fin. 2, 20. 2, 102 Tusc. 1, 116. *al.*). Catvll. 64, 326 pandunt (Clavd. 28, 37). Lvcan. 1, 581 cecinere. Plin. nat. 2, 232 redduntur (Tac. ann. 12, 63, 1 Adnot. Lucan. 5, 69. Macr. Sat. 1, 18, 1). 7, 151 emissa (*cf.* Max. Tavr. serm. 62, 2 M. misit). Stat. Theb. 11, 289 nectit (*cf.* Hier. praef. Vulg. Is. p. 5, 2 texit [Ps. Rvfin. in Os. 3, 1/5 p. 981A]). Min. Fel. 27, 1 (*cf.* Cypr. idol. 7) efficiunt. Prisc. Anast. 199 respondes. *al.* (ii) *petere et accipere sim.*: Cic. div. 1, 76 petivissent (1, 88. 1, 95 Tib. 2, 3, 21 Val. Max. 5, 3 ext. 2 Sil. 13, 505 Qvint. decl. 326 p. 282, 21. *cf.* Plin. nat. 15, 134 repetere [Sil. 13, 410. *al.*]. Qverol. p. 31, 16 R. expetenda [Cassian. conl. 24, 26, 17]). Catvll. 64, 326 accipe (Itala Hebr. 11, 7 [Mutian. Chrysost. hom. 23 p. 377/8; *gr.* χρηματισθείς, *Vulg.* responso accepto]. Mar. Victorin. in Gal. 4, 4 p. 1177C Serv. Aen. 4, 345. *al.*; *cf.* Heges. 5, 2, 1 p. 300, 24 recipiebant. Novell. Theod. 6, 4 susceperit [*al.*]). Verg. georg. 4, 449 venimus . . . quaesitum -a (*ad loc. cf.* Serv. auct. Aen. 2, 114 responsa). Aen. 3, 456 -a poscas ([Serv. auct.: fata, responsa]. Qvint. decl. 323 p. 271, 9. Coripp. Iust. 2, 6 sacrata . . . -a p. [*vix recte Partsch in indice 'sacellum, aedes', sed responsum spiritus sancti, cf. 2, 44*]. *cf.* Serv. Aen. 3, 89 postulat). Val. Max. 8, 15 ext. 3 inde -a capi (*cf.* Tert. anim. 57, 10 captare). Epist. Alex. l. 358 H. aures aucupant (occupant *var. l.*) -a. l. 367 auditurus (Ambr. hex. 1, 3, 10 Hier. epist. 65, 1, 3). Symm. rel. 28, 11 exspectat. Avg. civ. 10, 32 p. 455, 29 D. sumpsisse. Cod. Theod. 13, 11, 12 impetravit (*al.*). *al.* (iii) *alia*: Tac. ann. 3, 63, 3 referre (Clavd. 18, 316. *cf.* Symm. rel. 14, 4 praetuli. Cypr. Gall. num. 257 ferrent. Cod. Theod. 8, 4, 26 offerat. Novell. Theod. 8 pr. proferatur [Cod. Iust. 1, 2, 10 pr. *a. 439. al.*]. Cod. Iust. 1, 22, 5 [*a. 426*] attulerit). Ambr. Hel. 20, 73 impletum (Sedvl. op. pasch. 5, 8 p. 279, 4 [*carm. pasch. 5, 108* sanctio]). Cod. Theod. 16, 5, 51 remoto. *al.*

β *per abl.*: Cic. part. 73 significata (*cf.* Ambr. hex. 6, 2, 7 signavit. Vict. Vit. 2, 59 designatum). ac. 2, 47 declarentur (nat. deor. 2, 163. *al.*). Cato 78 iudicatus (Lael. 7. 13 Val. Max. 3, 4 ext. 1). Liv. 29, 10, 8 -is . . . portendentis sese victoriae. Val. Max. 8, 15, 3 praeceptum erat. Cvrt. 4, 2, 3 monitum (Sol. 1, 90. 2, 11. *al.*; *cf.* Plin. nat. 16, 199 urbis praemonitae. Porph. Hor. epod. 17, 42 admonitum [sat. 1, 3, 25. *al.*]). 8, 8, 14 adgnoscor. Plin. nat. 7, 118 praelatus cunctis. Porph. Hor. carm. saec. 37 instructum. *ibid.* iussa (Ambr. Noe 3, 7. *al.*). Arnob. nat. 7, 47 p. 407, 20 M. promissus. Lact. inst. 2, 7, 7 ostendisse (Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 2, 14). Firm. err. 19, 3 conprobabo (*cf.* Avg. civ. 20, 24 p. 468, 30 D. adprobatam. 22, 25 p. 617, 18 probare). 20, 4 explicavit. 24, 8 docetur (Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 2, 10). 27, 6 respondit (Avg. civ. 10, 23 p. 436, 19 D. 19, 22 p. 392, 28. 19, 23 p. 395, 12 Prisc. Anast. 199). Ivst. 24, 7, 6 prohibiti (*cf.* Favst. Rei. grat. 2, 2 p. 62, 28 interdicit). Ps. Avr. Vict. epit. 48, 3 divulgatum. Rvfin. hist. 1, 2, 23 cecinerunt (*cf.* Ps. Avg. serm. ed. Mai 91, 1 praecinerunt). 2, 3, 4 praesagabat (*gr.* προθεσπίζει *tantum*). Avg. civ. 16, 21 p. 157, 7 D. dixit (19, 23 p. 394, 16 Qvodv. [?] prom. 1, 12, 1). Ps. Avg. quaest. test. I 97, 9 p. 178, 12 solidata. Macr. Sat. 1, 20, 16 pronuntietur (*cf.* Leo M. serm. 32, 2 praenuntiatum). Cassiod. var. 1, 5, 2 effamur (*cf.* 1, 11, 2 affamur). *al.*

γ *per nom.*: Lygd. 4, 77 canunt (Qvint. inst. 3, 7, 11 Ivst. 11, 7, 4 Arator act. 2, 71). Ov. met. 1, 392 suadent (Cvrt. 10, 5, 33). 1,

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

491 fallunt (STAT. Theb. 9, 662). STAT. Ach. 2, 33 poscunt. IVVENC. 1, 195 spondent (1, 237). FIRM. err. 20, 5 respondit (22, 5). 23, 3 monstrat. AVR. VICT. Caes. 38, 4 docuissent (AMM. 21, 14, 4 PS. AVG. quaest. test. I 111, 3 p. 278, 25). AMBR. in Luc. 2, 75 pollicentur (ADNOT. Lucan. 5, 230. *cf.* PS. AVG. quaest. test. I 102, 4 promiserunt). AMBR. Abr. 2, 11, 82 dicat (RVFIN. Orig. in gen. 3, 3 p. 41, 22). epist. 22, 15 declararunt. RVFIN. hist. 1, 2, 2 pronuntiarit. AVG. civ. 10, 27 p. 444, 32 D. confessa sunt. 17, 18 p. 242, 29 tacuerunt. PS. AVG. quaest. test. I 27, 2 p. 54, 24 testantur (QVODV.[?] prom. 1, 18, 25 GREG. TVR. vit. patr. 8 praef. PASS. Paul. 11). VINCENT. LER. 21, 2 clament. *al.*

b *structurae indicantes ad (in) quem vel de qua re -um detur vel petatur (per gen. v. p. 872, 39)*: **α** *per (acc. c.) inf.*: RHET. Her. 4, 30, 41 Danais datum erat -um non posse capi Troiam (CIC. Tusc. 1, 116 victricis Athenas fore). CIC. fin. 2, 102 qui nobis quasi -um ediderit nihil . . . ad nos pertinere (off. 2, 77 Spartam . . . esse perituram). PLIN. nat. 18, 40 illa . . . -a, nequam agricolam esse *eqs.* 18, 298 -um vero, . . . messem facere. 18, 319 -um occurrit, frigidum picari pro nihilo ducentium. SIL. 17, 2 fuerant -a . . . Sibyllae, caelicolum . . . genetricem . . . sacrandam (*sc. esse*). HEGES. 5, 31, 2 p. 373, 2 illud -um, quod . . . est a summo denuntiatum deo, tunc perituram urbem *eqs.* **β** *per enuntiata varia*: CIC. leg. 2, 40 cum consulerent . . . Apollinem . . ., quas potissimum religiones tenerent, -um editum est, eas quae essent in more maiorum (*fort.* 'tenerent' *e contextu suppl.; cf.* TAC. ann. 12, 63, 1 *Graecis* redditum -um est, quaererent sedem *eqs.* QVEROL. p. 22, 21 R. cuiusquamne -um tale umquam datum est, ut ipse sibimet mala quaereret *eqs.*). COLVM. 11, 1, 26 illud verum est M. Catonis -um: nihil agendo homines male agere discunt (*item sequitur oratio recta*: PLIN. nat. 18, 170. 174. 200 -um illud . . . custodiendum: segetem ne defrudes. HIER. epist. 65, 13 audit -um: '*gen. 25, 23*'. *sim. al. apud ecclesiasticos*). **γ** *per praep.*: AMBR. Abr. 1, 3, 21 dei -is de se (AVG. civ. 10, 32 p. 457, 3 D. de qua *via* . . . accepit -um: '*eqs.*' PAVL. MED. vita Ambr. 54). AVG. civ. 17, 3 p. 200, 5 D. sicut -a illa . . . ad Abraham . . . facta sunt. 19, 23 p. 396, 18 talibus adversus Christianos quasi -is. CLAVD. MAM. anim. 2, 10 p. 139, 6 istud in impios . . . -um.

B *de aliis modis orandi*: **1** *usu rhet. et gramm. (de ipsis vocibus vel locutionibus)*: AVSON. 162, 17 p. 31 P. ornasti . . . Latio sermone tribunal . . ., tu per mille modos, per mille -a fandi doctus, facundus *rhetor.* VIRG. gramm. epit. 1 p. 6, 18 per omnia paene -a latina. **2** *usu Christianorum (de precibus sec.* oratio, *cf. Blomgren, Stud. Fort. I 184 sqq.)*: PS. HIER. epist. 7, 8 p. 114^C (*fort. Pelagii*) dominus . . . sanctorum motus -is (*antea*: precibus). VEN. FORT. carm. 4, 11, 13 (*in epitaphio abbatis*) salutiferis tribuens -a rebus. vita Germ. 67, 183 obtentu -i (obtento *vel* -o *var. ll.*) . . . carcere patefacto (*i. praesidio orationis*). *abit fortasse in notionem voti*: HIER. epist. 148 (= PAVL. NOL. epist. app. 2; *fort. Pelagii*), 30, 4 huius animum ad castitatis -um . . . incitemus, ut voluntarium sacrificium offerat deo *eqs.*

1. ōrālis, -e. *ab* ōs. [*notionem 'tegumentum capitis' exhibent: francog. vet.* orel; *prov. vet.* oralh. *cf. Wartburg VII 384. St.*] i. *quod ad os pertinet*: **1** *pro adi. i. q. gr.* στοματικός (*cf. Junel, Stud. Cass. Fel. 65, 4*): CASS. FEL. p. 79, 14 alia confectio -is, quam Graeci stomaticen vocant. ? **2** *n. pro subst. i. q.* orarium (*cf. infra l. 74*): GLOSS. Vatic. Reg. 203 ed. Merchie (Musée Belge 26, 1922) 266, 102 peplum id est -e (ho- *trad.*, tor- *dubitanter André in plagulis*).

2. ōrālis *v.* horalis. **ōrāma** *v.* horama.

ōrāmen, -inis *n.* *ab* orare, *cf. e. g.* hortamen. *i. q.* *dictum* (*sc. propheticum sec.* oraculum; *vox et versus medium aevum sapiunt*): INSCR. christ. Rossi II p. 248, 13, 8 (*e cod. saec. X*) *Hieronymus* discutiens p(r)isci . . . -a (*perperam* ⟨h⟩o- *Rossi, 'horamata' intellegens*) celsa pro⟨ph⟩et⟨a⟩e.

[**ōrāmentum** *v. vol. VI 3, 3002, 37.*]

oranos (CHALC. comm. 98) *v. sub* uranos.

ōrāriolum, -ī *n.* *ab* 1. orarium *deminutive.* *i. q.* *parvum orarium*: HIER. epist. 52, 5, 7 crebra munuscula et -a (sudariola *var. l.*) et fasciolas et vestes ori adplicatas . . . sanctus amor non habet.

1. *ōrārium, -ī *n.* *ab* ōs, *cf. e. g.* sudarium. *recipitur in contextum graecum* ὀράριον (ὠρ-, οὐρ-): EDICT. imp. Diocl. 27, 8. 23 L. ACT. Petr. Paul. 80 p. 213, 13. 214, 2 (*syn.* φακιόλιον). *al., v. Liddell-Sc.-J. (cum Suppl.).* GLOSS. -um: mappam vel linteamen. -a: mappas vel linteamina. GLOSS.^L III Abstr. MA 31 (= GLOSS. IV 113, 33) manuale: -um (*Thomson,* orare *trad.; vix* orale *ut Goetz in indice; v. et vol. VIII 335, 19 sq.*). *legitur inde ab* ITALA, EDICT. imp. Diocl., *Script. hist. Aug.* [*cf. francog. vet.* orier *de indumento sacerdotis, quod nunc dicitur stola. cf. Wartburg VII 385. St.*] [*falso legebatur olim* -a *pro* toracia LVCIL. 71 (et oracia *trad.*). *dub. trad.* AVG. gramm. V 499, 4, *v.* horarium.]

i. q. genus lintei (ad rem cf. Schuppe, RE XVIII 1, 866 sqq.):

1 *de eo linteo q. d. sudarium (syn. vel iuxta pos.* HIER. epist. 52, 9 MIRAC. Steph. 2, 2, 2, *in altera vers. p. 876, 3; determinantur certa genera* TREB. Claud. 17, 7 Sarabdena. *cf.* EDICT. imp. Diocl. 27, 8 sqq. L. ὠραρίων . . . Σκυτοπολιτανῶν . . ., Ταρσικῶν *eqs.*): **a** *adhibetur ad ligandum, involvendum, velandum sim.*: **α** *caput, oculos sim.*: ITALA Ioh. 11, 44 (codd. ff^2 l *al.*) facies eius *Lazari* -o conligata erat (*gr.* σουδαρίῳ, *Vulg.* sudario). 20, 7 (cod. e) videt linteamina posita et -um, quod fuit super caput eius *Christi* (*gr. et Vulg. ut supra*). AVG. civ. 22, 8 p. 573, 28 D. oculum lapsum . . . loco suo revocatum ligavit -o. CASS. FEL. 1 p. 7, 6 -o velato capite dorsum ad solem ponat. GREG. TVR. Franc. 3, 5 p. 101, 10 -um sub collo positum ac sub mento ligatum. ACT. Iul. 4, 4 accipiens -um ligavit oculos suos (*de oculis martyrum ante mortem ligandis ut*: PASS. Alex. Baccan. [BHL 273] 13 *al.*). **β** *res varias*: AMBR. exc. Sat. 1, 43 ligari fecit *sacramentum* in -o (oratorio *var. l.*) et -um involvit in collo (*de eadem re*: 1, 46 *bis*). EPIPHAN. Avell. p. 754, 11 involvens . . . in -o vel aliquo linteo *lapides* (*Migne gr. 43, 300^B* ὀθόνῃ). PASS. Doroth. (BHL 2323) 2, 11 puer . . . apparuit ferens in -o tria mala . . . et tres rosas.

b *adhibetur ad acclamationem, assensionem offerendam*: VOPISC. Aurelian. 48, 5 donasse -a p. R., quibus uteretur populus ad favorem. RVFIN. hist. 7, 30, 9 ab auditoribus . . . non . . . plausum sperare solum, sed theatrali more -a moveri sibi exspectabat (*gr.* ὀθόναις).

c *dono datur (fere in enumeratione; v. et* VOPISC. Aurelian. *sub b)*: TREB. Claud. 17, 7 (*inter dona pretiosa Gallieni*) paenulam Illyricianam . . ., cucutia villosa duo, -a Sarabdena quattuor *eqs.* TAB. Albertini 1, 8 (*a. 493?*) -u(m) fol(les) centum (*in tabella dotis ut*: PAP. Wessely, Stud. z. Palaeogr. u. Papyrusk. 20, 245, 24). GREG. M. epist. 7, 27 p. 474, 9 duas . . . camisias et quattuor -a vobis transmisi, quae . . . viris ex benedictione sancti Petri peto . . . offerre (7, 37 p. 486, 18).

d *adhibetur ad varios usus*: AMBR. epist. 22, 9 p. 1022^A (*de reliquiis martyrum*) quanta -a iactitantur, quanta indumenta . . . tactu ipso medicabilia reposcuntur (*cf.* PAVL. MED. vita Ambr. 48 iactabant . . . -a . . . ut corpus sancti . . . ab ipsis contingeretur). HIER. epist. 52, 9 ridiculum *est* . . ., quod sudarium -umque non habeas, gloriari (MIRAC. Steph. 1, 12). PRVD. perist. 1, 86 hic sui dat pignus oris . . ., -um (*de eiusdem sancti -o* GREG. TVR. glor. mart. 92 p. 550, 5). MIRAC. Steph. 2, 2, 2 oleum . . . et -um vel sudarium orationum suarum sudorumque . . . testimonium reportabat (*ibid. postea*: sudarium *tantum*). VEN. FORT. vita Marcell. 10, 46 misso in cervice serpentis -o.

2 *de indumento quodam sacerdotali (ambigua v. sub 1)*: **a** *apud Christianos*: **α** *non decet clericos inferiores*: CANON. Turner II 3 p. 330 rec. F neque ostiario -o (oratio *F^2*) uti; neque lectores, *eqs.* (*similiter* cod. E *et aliae versiones* p. 331 *et* p. 360/1; *cf. gr. Mansi 2, 567^D* ὠράριον). CONC. Aurel. a. 511 p. 7, 11 *monacho* uti -um in monasterio . . . non liceat (ISID. reg. monach. 12, 2 -um, birros, planetas non fas est uti. *cf.* VITA Fulg. p. 79 L. -o . . . nullatenus utebatur *episcopus monachus*). FERRAND. canon. 124. 141. **β** *decet diaconos*: CANON. Caes. Arel. ed. Morin II p. 94, 18 diaconus tempore tantum oblationis et lectionis -o utatur. CONC. Brac. a. 561, 7, 9 placuit ut, quia . . . diacones absconsis infra tunicam utuntur -is, ita ut nihil differri a subdiacono videantur, . . . superposito scapulae, sicut decet, utantur -o (-is *var. l.*).

b *apud Iudaeos*: GREG. TVR. Franc. 6, 17 p. 286, 15 cum . . . die sabbati Priscus *Iudaeus* praecinctus -o . . . Moysaices legis quasi impleturus, secretiora conpetiret.

deriv.: orariolum.

2. ōrārium *v.* horarium, *ubi addendum est* INSCR. Année épigr. 1961 p. 88 n. 349 (*a. 16 a. Chr.*).

ōrārius, -a, -um. *ab* 1. ora. *i. q.* 1. *ad oram pertinens (sc. de navibus)*: PLIN. epist. 10, 15 (26) partim -is (onerariis *Keil*) navibus, partim vehiculis provinciam petere. *ibid.* 17a (28), 2 cum transissem in -as (onerarias *Keil*) naviculas.

ōrāsis *v.* horasis. **ōrāta,** -ae *v.* aurata (*cf. Onom.*).

[**ōrātim** *legebatur olim pro* moratim SOL. 3, 1, *cf. Salmasius ad loc. p. 67^B, qui explicat 'per oras'.*] *Baer.*

***ōrātio,** -ōnis *f.* *ab* orare. *de orig.*: VARRO ling. 6, 76 oro ab ore . . . et -o et orator . . . dictum. PAP. Corp. 57, 13 (*saec. III*) -o quasi o⟨ris⟩ ratio (MAR. VICTORIN. gramm. VI 192, 3 DOSITH. gramm. VII 389, 8 CHAR. gramm. p. 193, 4 B. DIOM. gramm. I 300, 20 [*ex Scauro?*]. *et al. apud gramm.* [*cf.* HIER. epist. 140, 4, 1 cuius etymologiam sic exprimunt *grammatici*: -o est o. r.]. PELAG. in I Cor. 14, 14 p. 208, 7 CASSIOD. in psalm. 16, 1 l. 10 ISID. orig. 1, 5, 3. *al.*). DIOM. gramm. I 300, 19 (*ex Scauro*) -o est ore missa et per dictiones ordinata pronuntiatio (*inde* DOSITH. gramm. VII 389, 8 CHAR. gramm. p. 193, 4 B.). GRAMM. suppl. 68, 29 *derivatur a gen. part. perf.* orati -o. *de scriptura*: *cum apice*: LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 67 órationis. CIL XIV 3608, 31 (*a. 74*) órátióne. *scribitur* ho- INSCR. christ. Diehl 2324 (*bis*). *in codd.* VVLG. *et al.*; -ac- CE 1621, 4 (*a. 601*), *hic illic in codd., e. g.* PS. PHILO antiq. 39, 11. 40, 3. *al.* VISIO Pauli 31 rec. P. p. 28, 32. *litteris graecis*: MOD. dig. 27, 1, 1, 4 ὀρατίων. LYD. mens. 4, 28 ὀρατίωνι. *abl. plur.* -is INSCR. christ. Diehl 1558. 2350. NOT. Tir. 64, 30. *de notione et differentiis (cf. et p. 879, 24. 40. 881, 20. 888, 19)*: CIC. de orat. 3, 167 in -e, id est in continuatione verborum (*secl. Bornecque et al.*). FEST. p. 182 antiqui orare dicebant pro agere: ob quam causam -es quoque eorum vocantur. QVINT. inst. 2, 21, 1 ut sermo quacumque de re compositus dicatur -o. PAP. Corp.

[*Teßmer-Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

57, 12 (*saec. III*) dictio, quae ⟨ha⟩bet significationem ⟨in⟩tellectumque, -o ([*quae seq. v. p. 876, 65*]. *cf.* FRONTO p. 71, 41 v. d. H. [p. 78 N.] ne umquam eo *verbo* utaris 'dictionem' pro -em [m *del. m²*]). DON. Ter. Andr. 251, 3 etiam pauca verba veteres -em dicebant. CHAR. gramm. p. 398, 2 B. causa est de qua agitur, patrocinium quod adcommodatur, -o quae loquitur (loqiumur *temptat Keil*). SYNON. Cic. p. 430, 23 fuci. fallaciae. inlecebrae. civiles -es. VIRG. gramm. epit. 15 p. 88, 11 -o . . . oratus . . . sermo. EXC. Bob. gramm. I 553, 8 -o: *λόγος*. GLOSS. -o: *λόγος ἢ ὁμιλία. λόγος ῥητορικός. λόγος. εὐχή. προσευχή. ἱκεσία. ἱκετήρια. δέησις. ἀξίωσις. ἀντιβόλησις.* oris ratio vel actio, votum. dictio. -em: *ἀπηγορίαν.* -e: eloquentia. prosa -o: *πεζὸς λόγος* (*cf. p. 884, 25*). pedestris -o: *πεζὸς λόγος.* partes -is: *μέρη λόγου.* *legitur in poesi apud* NAEV., PLAVT., ENN. (*scaen.*), TER., PACVV., LVCIL., CIC. carm., LABER., CATVLL. (*semel*), PVBLIL. (*semel*), MART. (*semel*), AVSON. (*semel*), CE 2141, 9; *in dactylicis non nisi per nominativum* (*post penthemim.*): SEDVL. carm. pasch. 4, 217 DRAC. laud. dei 2, 761 ARATOR act. 1, 824, *ceteros casus adhibet quantitate neglecta* COMM. instr. 2, 35, 13. 2, 38, 6 *et fortasse* CE 1621, 4 (*a. 601*); *in sermone pedestri inde a* CATONE, RHET. Her., CIC. [*ad caput alterum pertinent francog.* oraison; *prov. vet.* orazon, *var. delph., vasc.; cf. Wartburg VII 385 sq. St.*] [*confunditur cum* ratio *per var. l. e. g.* CIC. Verr. II 3, 106 de orat. 1, 229 Att. 11, 12, 1 SEN. dial. 5, 9, 5, *restituitur* -o VARRO ling. 6, 64 (*addas fort.* CIC fat. 44, *v. Kleywegt, Mnemosyne 26, 1973, 345 sq., vix add.* PORPH. Hor. carm. 1, 12, 53, *v. Stowasser, Serta Harteliana 127 sq.*), *restituitur* ratio *e. g.* VARRO ling. 9, 35. 10, 56 ARNOB. nat. 4, 9 (*vix add.* SVET. Otho 7, 1). *cum* orator CIC. orat. 191 (*legendum* -o *ut*: QVINT. inst. 3, 4, 6. 12, 1, 11 TAC. dial. 26, 1; *sed leg.* -r QVINT. inst. 3, 5, 12; *restituitur* orator CIC. orat. 228). *restituendum vid.* elevatio: PS. PRIMAS. in I Tim. p. 663ᴰ manuum -o (*cf. Pelag. in 1 Tim. p. 481, 18* elevatio).]

i. q. actio, effectus, facultas orandi:

CAPVT PRIVS: *cum notione* **dicendi** *i. q. λόγος.* *praefanda quaedam: 1) syn. vel iuxta posita*: sermo: PLAVT. Mil. 751 RHET. Her. 4, 52, 65. CIC. de orat. 3, 182 -em s.que (*cf.* nat. deor. 1, 94 s. et -o). fam. 3, 8, 1. *al.; sed disting.*: CIC. orat. 64. 195 s. vulgi (*cf.* QVINT. inst. 12, 10, 43 s. vulgaris). SEN. contr. 7, 3 (18), 9 in -bus aut in s. (*cf.* PLIN. nat. praef. 12 -es s. ve. QVINT. inst. 9, 1, 17 vel). QVINT. inst. 8, 6, 21 cotidiani s. (12, 9, 21). *al. v. et l. 8 p. 876, 84* vox: PLAVT. Pseud. 409 v. . . . atque -o (788. *cf.* CIC. de orat. 3, 6 et). CIC. Flacc. 69 Cael. 55. *sed disting.*: har. resp. 63. orat. 85 ut v. sic etiam -e. leg. 1, 27 moderationem v., -is vim (QVINT. inst. 12, 10, 64). off. 1, 133 -is indicem vocem. SEN. epist. 6, 5 plus . . . viva v. . . . quam -o. 108, 6 -e vel v. *al.* lingua: PLAVT. Truc. 178 l. . . . vostrae atque -es (CIC. de orat. 3, 26. *cf.* GELL. 1, 9, 10 l. -isque. 17, 17, 2 l. et -e). ratio: RHET. Her. 1, 2, 3 quemadmodum possit -o ad rationem . . . accommodari. CIC. inv. 1, 2 r. atque -em (off. 1, 94 QVINT. inst. 2, 20, 9. *cf.* CIC. rep. 2, 66 r. -oque. fin. 4, 10 r. et -o [Tusc. 4, 38. 60. off. 1, 50 *bis.* APVL. Plat. 1, 14]). fin. 3, 10 r. . . . consentit, pugnat -o. SEN. benef. 1, 3, 7 r. . . . vel -o. *al.* sententia: CIC. Verr. II 1, 68 et s. . . . et -o (fam. 12, 2, 1. *cf.* parad. 13 -is ac s.). Phil. 12, 29 s., auctoritate, -e. *sed disting.*: Verr. II 4, 138 -o hanc habuit . . . s. Phil. 2, 14 qua -e . . . s. dixit. 8, 1 -e fuit quam s. lenior. *al. v. p. 882, 70. 884, 4. 15.* verba: CIC. part. 16 -is verborumque praecepta (LIV. 24, 18, 4). CAES. civ. 2, 18, 5 v. atque -em (IVST. 9, 8, 19). GELL. 18, 7, 2 v. et -e. *de differentia v. sub IB passim.* varia: CIC. inv. 1, 97 -em a causa atque a iudicatione ipsa remotam (Verr. II 2, 175 -o et c. de orat. 2, 130 fam. 13, 1, 4). Catil. 2, 17 consilii atque -is (Mur. 24 de orat. 3, 131. LIV. 28, 27, 3 nec c. nec -o). Sest. 105 horum . . . nomen, -em, vultum, incessum amabant (Mil. 61 Tusc. 3, 53 ad Q. fr. 1, 1, 15. *proverbia v. Otto, Sprichw. n. 1948*). de orat. 3, 31 in eo mentem -emque defigit (LIV. 40, 34, 10 mens . . . -i conveniens. QVINT. inst. 12, 2, 28 mens pariter atque -o). *2) luditur cum* os (*cf. p. 876, 65 sqq.*): PLAVT. Merc. 176 ex ore -em . . . eripis (ENN. scaen. 306 dedit. CIC. Phil. 5, 20 evomuit). NEP. Alc. 1, 2 commendatio oris atque -is (FRONTO p. 128, 31 v. d. H. [p. 136 N.]). VELL. 2, 35, 3. GELL. 1, 15, 1 -em . . . in ore nasci, non in pectore. *3) proverbialiter l. 60. 66. 82 p. 878, 5. 55.*

I *de qualibet locutione, sermone*: **A** *usu sollemni*: **1** *respicitur potius ipsa actio loquendi*: NAEV. com. 16 si . . . vis loqui, non perdocere multa promicando, -ost (*sim. de licentia loquendi* PLAVT. Asin. *infra et* Rud. 1064 alienon prius quam tuo dabis -em?). PLAVT. Asin. 516 ecqua pars -is de die dabitur mihi? :: et meam partem loquendi et tuam trado tibi (Mil. 645 sq. et meae -is iustam partem persequi et meam partem itidem tacere, quom aliena est -o). Aul. 455 opera huc conducta est vestra, non -o. Epid. 547 -is aciem contra conferam. Mil. 565 hominem servom suos domitos habere oportet oculos et manus -emque. Most. 60 -is operam compendi face (*cf.* LVCIL. 771 -em facere compendi potes). Rud. 109 qui -e [nos] hic occupatos occupes. TER. Hec. 96 finem statuisse -i. CATO or. frg. 40, 1 (111 M.) cupidus -is conducat, qui auscultet (*antea*: morbus . . . loquendi). CIC. de orat. 3, 182 *iambi et trochaei* natura . . . incurrunt ipsi in -em sermonemque nostrum. *al.* *proverbialiter*: VVLG. eccles. 7, 9 melior est finis -is quam principium.

2 *respicitur potius id, quod loquendo profertur*: **a** *varia ratione*: PLAVT. Asin. 113 tu mihi tua -e omnem animum ostendisti tuom (*cf.* TER. Haut. 384 mihi, quale ingenium haberes, fuit indicio -o. CIC. Tusc. 5, 47 qualis . . . homo ipse esset, talem esse eius -em. SEN. dial. 7, 19, 3 ad exemplar -is [rationis *var. l.*] suae vivere. *v. sub c; aliter p. 883, 59; cf. Otto, Sprichw. n. 1299*). Aul. 746 cum istacin te -e huc ad me adire ausum. Capt. 276 ut facete -em ad servitutem contulit. Cas. 251 relinque aliquantum -is, cras quod mecum litiges. Merc. 383 quod si sciret, esset alia -o. Poen. 443 isti . . . -i Oedipo opust coniectore. Rud. 248 occupas praeloqui quae mea -ost. *al.* ENN. scaen. 201 eadem dicta eademque -o. TER. Andr. 736 ut subservias -i . . . verbis. Phorm. 224 meministin, olim ut fuerit vostra -o . . .? *al.* CIC. carm. frg. 37, 1 B. (Tusc. 4, 63) neque tam terribilis ulla fando -o (ratio *var. l.*) est . . ., quod non *eqs.* (*sec. Eur. Orest. 1 ἔπος*). Cluent. 184 -em Stratonis conscribere de furto, . . . adiungere dictum de veneno (*sim. in interrogatione testis*: Flacc. 36 formula testimonii atque -is tuae). Phil. 9, 9 ita locutus est, ut eius -o omen fati videretur. Att. 8, 2, 4 quo . . . haec spectat -o? fam. 6, 8, 2 haec tua deliberatio non mihi convenire visa est cum -e Largi (*cf.* CAES. civ. 2, 39, 2 videtis . . . captivorum -em cum perfugis convenire). *al.* PLANC. Cic. fam. 10, 11, 1 -o assidua et perpetua de me, iurgia cum optrectatoribus propter me notissima mihi sunt. *al.*

b *certis quibusdam sententiis, dictis sim., quorum verba afferuntur* (*aliter p. 881, 64*): PLAVT. Stich. 183 -o una interiit hominum . . .: 'veni . . . ad cenam'. TER. Hec. 381 hanc habere -em mecum . . . institit: '*eqs.*' Phorm. 649 haec . . . eius fuit postrema -o: '*eqs.*' Ad. 805 vetus verbum hoc quidemst, communia esse amicorum inter se omnia. :: . . . nunc demum istaec nata -ost? TITIVS or. frg. Macr. Sat. 3, 16, 16 ibi haec -o: '*eqs.*' RHET. Her. 4, 52, 65 'nonne omnes hac utentur -e?' deinde subicere sermonem (4, 53, 66. *al.*). CIC. Tull. 55 'at . . . venissent.' haec est illorum . . . non -o neque defensio, sed coniectura (*item confitentium, testantium sim. in iudicio*: Caecin. 66 Verr. II 3, 187. Flacc. 23 -em refellam eius, qui dicit: 'dedimus'. IVLIAN. dig. 30, 6 MAECIAN. dig. 32, 9). Planc. 14 haec populi -o est, mea vero . . . haec: (*seq. orat. obliqua*). dom. 127 'dedicatio . . . habet religionem' . . . discite -em. Tusc. 1, 117 melior Enni quam Solonis -o; hic enim noster: '*eqs.*' 5, 34 saepe haec -o usurpata est, ut nihil praeter virtutem diceretur bonum. *al.* *de decreto fatali Lacheseos* (*sec. Plat. polit. 617ᵈ*): CHALC. comm. 143 *Plato* in Politia Lacheseos appellat -em *fatum* (144. *gr. λόγος*).

c *opponuntur res, vita sim.*: **α** res: PLAVT. Epid. 117 beneficum esse -e, si ad rem auxilium emortuom est. Merc. 608 odiosa est -o, cum rem agas, longinquom loqui. CIC. leg. agr. 2, 15 re, non -e (*cf.* rep. 1, 2 reapse, non -e). Phil. 9, 8 re magis . . . quam -e. nat. deor. 1, 123 Epicurus re tollit, -e reliquit deos (*cf. 1, 85* verbis). *al.* **β** facta: CIC. inv. 1, 36 facta . . . et casus et -es (*sim.* 2, 31. 42). Tusc. 5, 47 -i autem f. similia. LIV. 6, 14, 2 non . . . -es modo M. Manli, sed f. 35, 16, 2 f. vestra -i non conveniunt. FRONTO p. 82, 2 v. d. H. (p. 87 N.) utrum facti virtus ornaverit -em, an -o factum nobilissimum aequiperaverit, incertus sum. **γ** vita (*cf. supra l. 4 sq.*): CIC. Mur. 74 vitae atque -is. rep. 2, 1 -i v. admodum congruens. leg. 3, 1 et v. et -o. fin. 2, 81 ut eorum *Epicureorum* v. refellatur -o. Tusc. 2, 12 ut cum eorum v. . . . pugnet -o. SEN. epist. 11, 10 cuius tibi placuit et v. et -o. 20, 2 ne -i v. dissentiat. 114, 1 talis hominibus fuit -o, qualis v. (*secundum proverb. Graecorum ut* PS. SEN. mon. 42 illa Socratica vox: qualis v., talis -o. *cf. Otto, Sprichw. n. 1299*). **δ** mores: CIC. fin. 2, 30 non est . . . vitium in -e solum, sed etiam in m. 4, 78 duriores et -e et m. *Stoici.* PS. CIC. in Sall. 1, 1 ut omnis -o m. consonet. CASSIOD. var. praef. 10 -o dispar m. vix potest inveniri.

3 *respicitur potius colloquium* (*cf.* VARRO ling. 6, 64 sermo . . . ubi ⟨o⟩ratio cum altero coniuncta. ARNOB. nat. 3, 32 quod inter loquentes duo media currat et reciprocetur -o. *v. et p. 886, 84 sq.*): PLAVT. Capt. 215 nobis detis locum loquendi. :: . . . sed brevem -em incipisse. Epid. 103 huc concedam, -em unde horum placide persequar. Trin. 626 huc . . . apscessero: est lubido -em audire duorum adfinium.

B *significatur magis loquendi ratio, usus, consuetudo*: **1** *respicitur lingua*: **a** *certa* (*dub. an huc spectet* PACVV. trag. 364 Graiugena: de istoc aperit ipsa -o): CIC. Brut. 310 Graeca -o plura ornamenta suppeditans (GELL. 1, 2, 6 G. . . . -e utens [BOETH. c. Eut. 3, 29]. 1, 7, 8. 11, 1, 1 DON. Ter. Phorm. 106, 2. *cf.* BOETH. arithm. 1 praef. p. 4, 25 Graiae). Tusc. 2, 26 Latina (off. 1, 2. QVINT. inst. 1, 5, 8 si quis Afrum . . . L. -i nomen inserat [PORPH. Hor. sat. 1, 10, 20/1]. SVET. Tib. 70, 1 GELL. 2, 26, 5. 11, 3, 1 BOETH. mus. 1, 26. *cf.* VLT. SYLL. gramm. IV 222, 7 in -e latinitatis. BOETH. arithm. 1 praef. p. 3, 11 Romanae). off. 1, 1 ut par sis in utriusque -is facultate. SEN. dial. 12 (11), 11, 5 illa *carmina* ex alia lingua in aliam transtulisti, ut . . . omnes virtutes in alienam te -em secutae sint. GELL. 11, 3, 4 veteris -is usum atque notitiam. 11, 8, 2. 3. 17, 17, 2 lingua et -e . . . non minus scite quam si gentilis eius esset, locutus est *Mithridates.* ARNOB. nat. 1, 46 diversis populis et dissona -e loquentibus.

b *natura linguae in universum*: **α** *magis agitur de institutione linguae ipsius*: CIC. de orat. 3, 176 nihil est tam . . . flexibile neque tam facile sequatur, quocumque ducas, quam -o (*sim.* orat. 52). fin. 1, 63 et verborum vis et natura -is (VARRO ling. 9, 33. MART. CAP. 3, 231 de -is n. usuque). Tim. 8 omni -i cum is rebus, de

[Teßmer-Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quibus explicat, videtur esse cognatio {[*gr. 29^b λόγους*]; *sim. de ratione q. e. inter -em et res*: VARRO ling. 9, 56 omnis -is quamvis res naturae subsit. 10, 64 discrimina in rebus partim sunt, quae ad -em non attineant, partim, quae pertineant. BOETH. herm. pr. 1, 4 p. 70, 7 -o rerum naturalium supellex est. *cf.* in Porph. comm. sec. 1, 3 p. 141, 14 *logica* non de -e, sed de rebus speculatur). VARRO ling. 8, 1 quom -o natura tripertita esset *eqs.* (*excipit 7, 110* lingua). 8, 38 si est in -e analogia, aut in omnibus eius partibus est aut in aliqua (9, 45. 10, 7). 9, 36 cur similitudo . . . sit in -e. 9, 112 scientiam . . . -is. 10, 55 -o . . . ex litteris constat (*cf.* CHALC. comm. 44 ex his *litteris* . . . -is constituitur continentia. MART. CAP. 3, 231 *-o eruditur* ex litteris, syllabis et ex verbis). *al.* SEN. epist. 90, 25 quamvis citata excipitur -o *verborum notis*. ARNOB. nat. 1, 3 voces, quibus -o explicabatur (*cf.* CHALC. comm. 267 vox et intellegibilis -o). DON. Ter. Eun. 40, 1 omne . . ., quod in -em venit, vel persona vel factum est. HIER. epist. 57, 6, 1 casibus et figuris servit -o. BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 29, 17 tres esse -es, unam quae scribi possit elementis, alteram quae voce proferri, tertiam quae cogitatione conecti unamque intellectibus, alteram voce, tertiam litteris contineri (*sim.* p. 30, 3. 36, 11. 42, 16).

β magis agitur de loquendi facultate hominis: CIC. leg. 1, 27 habilitates . . . corporis, moderationem vocis, -is vim, quae conciliatrix est humanae . . . societatis (*cf.* off. 1, 12 ad -is et ad vitae societatem. 1, 50 *societatis* vinculum est ratio et -o, quae . . . conciliat inter se homines). 1, 30 interpres mentis -o (CHALC. comm. 104 animo conceptae rationis). nat. deor. 1, 94 (*iuxta alias actiones*) sermo et -o. 2, 149 ad usum . . . -is incredibile est . . ., quanta opera machinata natura sit. 3, 27 quaero unde -em *arripuerimus*. off. 1, 50 sunt . . . rationis et -is expertes *ferae* (1, 94 QVINT. inst. 2, 20, 9. APVL. Plat. 1, 14 homini promptuarium . . . r. et . . . -is hoc datum est, ut, quae prudentia corde conceperit, ea sensa promat -o. *v. et l. 23*). VARRO ling. 9, 48 cum . . . utilitatis causa introducta sit -o. PAVL. FEST. p. 99 Mercurii . . . inventoris . . . firmae -is (*de eodem*: PORPH. Hor. carm. 1, 10, 1. 9). QVINT. inst. 1, 10, 7 -o, qua nihil praestantius homini dedit providentia (*cf.* 2, 16, 17 nihil a dis -e melius accepimus). FRONTO p. 129, 7 v. d. H. (p. 136 N.) muta . . . animalia -e carentia. APVL. apol. 7, 5 -is ianua *os*. Socr. 4 p. 126 homines . . . -e pollentes. ARNOB. nat. 1, 48 Christus . . . scitur . . . -em dedisse mutis.

2 *de omni compositione dictionum vel vocum* (*fere in serm. gramm. vel philos.*): **a** *de praedicatione, enuntiato sim.*: *α vario usu*: (I) *definitiones*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 5, 2 -o est dictio significans vel compositio dictionum significantium consummans unam sententiam (DIOM. gramm. I 300, 18). DIOM. gramm. I 300, 17 structura verborum composito exitu ad clausulam terminata (*cf.* 300, 22 sermo contextus ad clausulam tendens [*item* AVDAX gramm. VII 324, 8]). PRISC. gramm. II 53, 28 ordinatio dictionum congrua, sententiam perfectam demonstrans. III 108, 23 comprehensio dictionum aptissime ordinatarum. BOETH. herm. pr. 1, 4 p. 66, 26 -o . . . est vox significativa, cuius partium aliquid significativum est separatum, ut dictio, non ut adfirmatio (*sim.* CASSIOD. inst. 2, 3, 11 ISID. orig. 2, 27, 5). (II) *series exemplorum*: CIC. Brut. 162 in membra quaedam, quae *κῶλα* Graeci vocant, dispertiebat -em (*cf.* ISID. orig. 2, 18, 1 componitur . . . omnis -o verbis, comma et colo et periodo). orat. 135 (*de anaphora*) aut ab eodem verbo ducitur saepius -o aut in idem conicitur. 218 *paean numerus* aptissimus -i . . . orienti . . . mediae . . . cadenti. part. 18 *servanda verborum* consecutio . . ., ne generibus numeris temporibus personis casibus perturbetur -o. 23 *bis*. ac. 1, 19 quid verum, quid falsum . . . in -e (*pertinet ad dialecticam ut*: 1, 32 dialecticae . . ., id est -is ratione conclusae [nat. deor. 2, 20; rationis *Plasberg*. MAR. VICTORIN. defin. p. 21, 23]. BOETH. herm. sec. 1 praef. p. 10, 18 philosophica vel dialectica). VARRO ling. 9, 32 in omni -e esse *tempus, numerum sim*. PROC. dig. 50, 16, 124 subdisiunctivae (*cf.* PAVL. dig. 50, 16, 28, 1 vel disiuncta vel coniuncta). QVINT. inst. 1, 5, 34 complexu -is. IVLIAN. dig. 34, 5, 13 (14), 3 duae -es pugnantia continentes simul falsae sunt. PORPH. Hor. epod. 11, 15/16 ab obliqua . . . -e transit ad rectam (IVST. 38, 3, 11). CHALC. comm. 322 verae quidem, sed obscurae. SACERD. gramm. VI 493, 7 necessariis sensibus praeposuerunt -is structuram (PRISC. gramm. III 4, 18 st. vel ordinatio -is. *cf.* III 103, 7 constructione [108, 7. 18 c. -is perfectae, id est *τοῦ κατὰ σύνταξιν αὐτοτελοῦς λόγου*. 111, 7 c. plenae -is. 183, 2]). DON. gramm. IV 393, 14 vim contextae -is (CHAR. gramm. p. 349, 20 B. [*ex Cominiano*]). Ter. Eun. 507, 2 inconsequens -o est, . . . est enim integrum hoc modo: *eqs.* Ad. 274, 1 (numquid vis, quin abeam) haec est plena -o (locutio *K*, *def. Zwierlein, Terenzkomm. des Donat 40*), nam 'numquid vis' desiderat supplementum (*v. et l. 70*). PRISC. gramm. III 109 ex dictionum coniunctione perfecta -o constat (116, 5. BOETH. herm. sec. 1 praef. p. 8, 30 p. . . . inperfectae [p. 16, 2]. *v. et l. 69 cf.* PRISC. gramm. III 239, 2 perfectionem -is). *al.* BOETH. herm. pr. 1, 1 p. 35, 12 sqq. -um differentiae: . . . -o deprecativa . . . imperativa . . . interrogativa . . . vocativa . . . enuntiativa (1, 4 p. 72, 3. 18 [*gr. Aristot. p. 17a 8 λόγος ἀποφαντικός*]. *al.* CASSIOD. inst. 2, 3, 11 [ISID. orig. 2, 27, 5]). 1, 4 p. 70, 28 -is . . . multae sunt species (*al.*; *cf.* PS. APVL. herm. p. 265 cum disseramus -e, cuius variae s. sunt ut imperandi mandandi . . . optandi *eqs.* p. 272 -is s. . . . pronuntiabilis). *al.*

β in forma 'pars -is' (*cf. p. 885, 51* membrum): RHET. Her. 4, 27, 38 superiores p. -is . . . et inferiores. VARRO ling. 8, 11 p. -is sunt duae (*ibid.* -is duas p. esse . . .: vocabula et verba. SERV. gramm. IV 428, 8. *al.*). 8, 44. 10, 77 verbum dico -is . . . p., quae sit indivisa et minima (*cf.* PRISC. gramm. II 53, 8 dictio est p. minima -is constructae). SINN. Gell. 5, 20, 2 soloecismus est . . . inpar . . . compositura partium -is (*cf.* QVINT. inst. 1, 5, 48 fiunt soloecismi . . . per p. -is. CHAR. gramm. p. 350, 1 B. [*ex Cominiano*] barbarismus est una p. -is corrupta). QVINT. inst. 1, 4, 18 (*inter p. -is*) verba . . . et nomina et coniunctiones. 1, 5, 41 *inmutationem* per omnes -is p. deprehendimus, frequentissime in verbo. *al.* DON. gramm. IV 355, 2 partes -is quot sunt? octo (372, 25 DOSITH. gramm. VII 389, 9 CHAR. gramm. p. 193, 7 B. 316, 2 DIOM. gramm. I 300, 26. *al.*). Ter. Ad. 593 numquam . . . eadem p. -is, iungi nisi per *ἀσύνδετον* potest. CHAR. gramm. p. 200, 9 B. pronomen est p. -is, quae *eqs.* p. 233, 2 (*ex Cominiano*) adverbium est p. -is, quae *eqs.* (*item* p. 233, 27). p. 294, 8 (*ex Palaem.*) parti -is subiunctivae (*cf.* DIOM gramm. I 393, 20 parti -is coniunctivae). DIOM. gramm. I 427, 1 dictiones coguntur in partes -is, partibus -is consummatur -o. *al.* *dicitur pro vocibus q. s.* '*verbum*', '*vocabulum*': VARRO ling. 8, 53 cum ⟨ab⟩ aliqua parte -is declinata sunt . . . vocabula. FEST. p. 142 *mutae* positae in ultimis partibus -is. QVINT. inst. 1, 5, 66 qui 'Lupercalia' . . . tres partes -is esse contendunt quasi 'luere per caprum'. VEL. gramm. VII 59, 9 quibusdam partibus -is v litteram . . . insertam ut . . . urguere et unguere. PORPH. Hor. sat. 1, 2, 129/30 ('vae pallida') quidam putaverunt vaepallida[m] nunc unam partem -is esse (epist. 2, 2, 94/5 SERV. Aen. 1, 147. 2, 295. 3, 91 COMMENT. Lucan. 1, 50 CLAVD. DON. Aen. 1, 45 p. 23, 19). CHALC. comm. 301 virtutibus addita -is parte negativa (*sc.* 'in'). CHAR. gramm. p. 9, 2 B. cum desinit in consonantem c, qua pars -is finitur (*item* p. 10, 2). DON. Ter. Hec. 207, 1 'itaque' modo duae partes sunt -is. SERV. Aen. 10, 668 mutilatas partes -is. PRISC. gramm. II 552, 2 quid . . . est aliud pars -is nisi vox indicans mentis conceptum. CASSIOD. gramm. VII 161, 24 (*ex Papiriano ut* 163, 16).

γ de certis quibusdam locutionibus dialecticis (*aliter p. 883, 84*): CIC. inv. 1, 51 inductio est -o, quae rebus non dubiis captat assensiones eius, quicum instituta est. 1, 57 ratiocinatio est -o ex ipsa re probabile aliquid eliciens. top. 26 definitio est -o, quae *eqs.* (MAR. VICTORIN. defin. p. 18, 17. CASSIOD. inst. 2, 3, 14 -o brevis [ISID. orig. 2, 29, 1]). GELL. 15, 26, 2 syllogismus est -o, in qua *eqs.* (PS. APVL. herm. p. 272 [*gr. Aristot. anal. pr. 1 p. 24 b 18 λόγος*]).

? **b** *de solo vocabulo*: SERV. Aen. 3, 91 particula (*sc.* '*que*') . . . membrum putatur superioris -is (*fortasse neglegentius pro* partis oratonis, *nisi haec appellatio postea adhibita ipsa iam hic quoque legenda est*).

C *per errorem interpretis in reddenda voce gr. λόγος notione q. e. ratio*: ITALA Phil. 4, 15 (cod. 78 *al.*) quando profectus sum a Macedonia, nulla mihi ecclesia communicavit in -e dati et accepti nisi vos soli (*gr. εἰς λόγον*, *Vulg.* in ratione, *cf. cod. d* in verbo). 4, 17 (cod. 51 *al.*) exquiro fructum abundantem in -e vestra (*gr. ut supra*, *Vulg.* in rationem vestram, *cf. cod. d* in verbo vestro, *cod. q* sermone. *per notionem q. e. precatio explicant* MAR. VICTORIN. *et* PELAG. *ad l.*).

II *de locutione oratoria* (*sc. secundum praecepta artis*): **A** *pertinet ad actum continuum singulorum* (*qui et dicendo et scribendo fit*): **1** *quorumlibet et publice in foro, iudicio sim. agentium* (*legatorum e. g.* CAES. Gall. 4, 7, 3. 5, 1, 8 SALL. Iug. 22, 2. 25, 11 NEP. Milt. 7, 2 LIV. 9, 45, 2. 30, 42, 2) *et familiariter de aliqua re disputantium*: **a** *distinctiones notabiliores*: *α distinguuntur alia genera dicendi*: (I) *poetica* (*cf. p. 883, 44 et p. 884, 54.*): RHET. Her. 4, 2, 3 res . . . in tot poematis et -bus sparsas (*ibid.* -es . . . aut p. 4, 4, 7 CIC. fin. 2, 107. *al.*). 4, 4, 6 fabulas aut -es. CIC. de orat. 1, 154 aut versibus . . . aut -e aliqua lecta (leg. 2, 2 et -bus . . . et v. PLIN. epist. 9, 34, 1. *al.*). 3, 100 vel poesis vel -o. rep. 1, 56 habet illius carminis simile haec -o (TAC. dial. 11, 2 magis . . . carminum quam -um gloria. ann. 14, 20, 4 PLIN. epist. 5, 8, 4. 5, 19, 3 SVET. Cal. 23, 1. *al.*). TAC. dial. 21, 7 non solum tragoediis, sed etiam -bus. (II) *alia*: CIC. dom. 3 respondebo . . . non -i, . . . sed convicio. Balb. 30 totus locus disputationis atque -is meae (de orat. 1, 164. orat. 113 aliud . . . -o . . ., aliud d. leg. 1, 62). Pis. 75 -bus scriptisque (de orat. 1, 257 fam. 15, 4, 12 SEN. epist. 20, 1). de orat. 2, 61 qui res gestas aut -es scripserunt. 2, 83 narrationis magis . . . propria quam totius -is (QVINT. inst. 6, 3, 42 -bus . . . n. insertae). Brut. 106 -es . . . et annalis (ASCON. Mil. p. 30, 4). 112 et -es . . . et tres . . . libri scripti (off. 1, 3 QVINT. inst. 5, 11, 39). 162 non brevis ut laudatio, ut -o autem brevis (*sc. Crassi pro Caepione oratio*). 164 non est -o, sed quasi capita rerum et -is commentarium. part. 3 in -em, . . . in quaestionem (8 -is ipsius quaestionumque rationem. QVINT. inst. 3, 9, 3). top. 97 nec solum perpetuae actiones, sed etiam partes -is (RVT. LVP. 2, 1 QVINT. inst. 6, 4, 4. 12, 10, 51 neque aliud esse *videtur* -o scripta quam monumentum actionis habitae [*inde* PLIN. epist. 1, 20, 9 exemplar et quasi *ἀρχέτυπον*]. decl. 267 p. 89, 5. PLIN. epist. 1, 20, 9 aliud est a. bona, aliud -o. *ibid. bis*. 1, 20, 10). Att. 1, 16, 10 -em in epistulam inclusi (QVINT. inst. 10, 1, 129 et -es . . . et poemata et e. et dialogi. PLIN. epist. 4, 9, 23. 6, 33, 7 AMM. 16, 5, 7). fam. 15, 4, 11 qui me . . . -e, qui praedicatione . . . ad caelum extulisti. NEP. Cato 3, 2 confecit -es; senex historias scribere

[Teßmer-Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

instituit (SEN. suas. 5, 8 vel in -e vel in h. SEN. dial. 9, 9, 7. QVINT. inst. 2, 5, 1 historiae atque . . . -um lectione. 3, 8, 67. *al.* PLIN. epist. 5, 8, 9. *al.* SVET. Iul. 9, 2. Aug. 89, 3 nec tantum carmina et h., sed et -es et dialogos. FRONTO p. 210, 6 v. d. H. [p. 221 N.]. GAIVS dig. 41, 1, 9, 1 GELL. 7, 9 tit. APVL. flor. 9, 28 satiras ac griphos, item h. . . . nec non -es. *al.*). SEN. contr. 3 praef. 15 huius declamationes . . ., illius -es (QVINT. inst. 10, 2, 12 ut minus sanguinis . . . d. habeant quam -es. 10, 5, 14). PLIN. epist. 1, 16, 4 in contionibus eadem, quae in -bus, vis est (GELL. 9, 3, 1 LAMPR. Alex. 3, 4. *de differentia quaeritur* GELL. 18, 7, 2). APVL. met. 10, 7, 4 -es altercationesque. *β distinguuntur genera oratoria: per adi.* (*cf.* -o civilis *vol. III 1215, 9; cum ellipsi vocis q. e. -o v. e. g.* invectiva: *vol. VII 2, 125, 33 sqq.*, suasoria: *Sen. suas. 2, 10 bis. 2, 16. 3, 3 Petron. 6, 1. al.*): CIC. Brut. 164 censoria. orat. 170 -e iudiciali et forensi (QVINT. inst. 2, 15, 12. *al. cf.* 2, 21, 29 tres . . . partes -is, i., deliberativam, demonstrativam. FRONTO p. 201, 13 v. d. H. [p. 211 N.] iudiciariis). AMM. 21, 10, 7 invectivam (*cf. vol. VII 2, 125, 59*). 27, 6, 5 contionaria. SERV. auct. Aen. 9, 155 hortativa. CASSIOD. inst. 2, 2, 9 rhetoricae. *per gen.*: QVINT. inst. 3, 8, 68 breviores . . . causarum -es quam sententiarum.

b *in praeceptis rhetoricis*: *α definitiones et distinctiones quaedam*: CIC. orat. 64 quamquam . . . omnis locutio -o est, tamen unius oratoris locutio hoc proprio signata nomine est. QVINT. inst. 2, 15, 13 quae (*sc. inventio*) sine elocutione non est -o. 2, 21, 1 ut sermo quacumque de re compositus dicatur -o. *ibid.* -o efficitur arte sicut statua. 12, 10, 1 rhetorices atque oratoris opus -o. *β de partibus oratoriis* (*in forma* 'pars -is'): RHET. Her. 1, 3, 4 inventio in sex p. -is consumitur: in exordium, narrationem *eqs.* (2, 1, 2. 2, 2, 2 CASSIOD. inst. 2, 9 rhet. 9). 4, 12, 18 omnes partes -is (CIC. inv. 1, 109 de orat. 2, 301 in omni p. -is. 3, 181 orat. 71. 125). *al.* CIC. de orat. 2, 337 maxima . . . p. -is admovenda est ad animorum motus (orat. 221 QVINT. inst. 12, 1, 8. *cf.* 11, 3, 147 magna). Brut. 139 in maxume opportunis -is p. orat. 74 non modo p. -is, sed etiam causas totas. part. 4 -is quot sunt p. ? :: quattuor (FORTVN. rhet. 2, 12 p. 108, 22 SVLP. VICT. rhet. 17 p. 322, 4 ISID. orig. 2, 7, 1). 20 haec p. -is, quae rem constituat. *al.* LIV. 5, 4, 8 hac. 40, 12, 14. QVINT. inst. 11, 1, 6 quid quaque p. -is petamus. *al.* *γ varia selecta*: RHET. Her. 1, 2, 3 -o ad rationem oratoris officii accommodari *potest.* 2, 26, 42 vitiosum est ipsum sibi in sua -e dissentire. 2, 30, 47 *enumeratio fit*, ut renovetur, non redintegretur -o. 4, 15, 22 interrogatio . . . confirmat superiorem -em. 4, 31, 42 in aliam rationem . . . -o conferatur *exornatione verborum* (*cf.* 4, 41, 53 in omni -e adhibenda *ornatio*. CIC. part. 97 sententiis debet ornatior esse quam verbis). CIC. de orat. 1, 50 -o, si res non subest ab oratore . . . cognita . . ., nulla sit necesse est (*cf.* 3, 19 cum omnis ex re atque verbis constet -o. orat. 123 rebus ipsis par et aequalis -o. rep. 1, 38 inlustrior illa ipsa res . . . quam -o mea). orat. 195 neque extra numerum, ut sermo vulgi, esse debet -o. QVINT. inst. 10, 2, 21 ne in -e poetas nobis et historicos, . . . oratores aut declamatores imitandos putemus. 11, 3, 41 neque gravissimus . . . in musica sonus nec acutissimus -bus convenit.

c *cetera exempla* (*v. passim sub III*): *α paucissima selecta*: TER. Haut. 15 -em hanc scripsit quam dicturus sum (*quasi orator apud iudices, sim. 27. cf. p. 878, 11*). CIC. Att. 15, 13, 1 -em tibi misi, eius . . . proferendae arbitrium tuum. SALL. Iug. 30,4 decere existumavi unam ex tam multis -em eius *Memmi* perscribere. ASCON. Pis. p. 12, 6 haec -o sic inscribitur: in Pisonem. TAC. dial. 14, 2 poetarum quam oratorum similior -o *Materni*. PLIN. epist. 8, 3, 2 faveo -i, quam nuper in publicum dedi. GELL. 13, 23, 1 conprecationes deum . . . expositae sunt in libris sacerdotum . . . et in plerisque antiquis -bus (*cf.* SERV. Aen. 11, 301 maiores nullam -em nisi invocatis numinibus inchoabant, sicut sunt omnes -es Catonis et Gracchi [*affert* CIC. div. in Caec. 43]). AMBR. obit. Theod. tit. de obitu Theodosii -o. HIER. epist. 33, 2 (*enumerat opera*) *scripsit Varro* -um libros XXII. *al.* *in subscr.*: SVBSCR. Fronto p. 155, 15 v. d. H. (p. 162 N.) M. Frontonis ad M. Antoninum de -bus. *afferuntur -is verba e. g.*: SALL. Catil. 20, 1 -em huiusce modi habuit: '*eqs.*' (*sequuntur verba ut*: 57, 6. LIV. 5, 3, 1 talem -em habuit [21, 39, 10. 24, 7, 12. 34, 22, 6. *al.*]). Iug. 86, 1 huiusce modi -e habita (*antecedunt verba ut*: LIV. 23, 6, 1 ⟨ab⟩ hac -e consulis dimissis . . . legatis [28, 33, 1. 31, 8, 1]. 24, 23, 1 post hanc -em [44, 40, 1]. *al.*).

β indicatur auctor: Ⓘ *per gen.*: RHET. Her. 1, 6, 10 adversariorum. CIC. Cluent. 1 accusatoris. Marcell. 14 civium pacem flagitantium (*item cum part. praes.*: rep. 1, 70 praecipientis . . . docentis . . . considerantis. *al.*). de orat. 1, 88 Demosthenis (*cum nom. propr. ut*: 1, 161 Crassi. Brut. 63 Catonis. *et saepe*). QVINT. inst. 5, 4, 1 -es veterum ac novorum. Ⓘⓘ *per adi.*: TAC. dial. 21, 3 ex Caelianis -bus. SCHOL. Cic. Bob. p. 82, 13 in Tullianis -bus (p. 108, 16).

γ indicatur materia, inscriptio sim.: Ⓘ *per praepos.* (*attulimus formam breviorem, cf. pleniorem e. g.* CIC. Tusc. 2, 11 contra mortem habita . . . -o. TAC. dial. 38, 2 -bus . . ., quae pro heredibus . . . inscribuntur; *per ellipsin vocis q. e. -o passim, e. g. Fest. p. 237* Cato adversus M'. Acilium quarta. *Quint. inst. 3, 8, 54* apud Ciceronem pro Caelio): contra (*et gr.* κατά): CIC. de orat. 2, 227 nec . . . umquam fuit . . . gravior -o quam huius c. collegam (Brut. 164). Brut. 99. 169 c. Caepionem. Att. 6, 3, 10 -em Q. Celeris mihi velim mittas c. M. Servilium. QVINT. inst. 3, 6, 3 Aeschines . . . in -e c. Ctesiphontem. 12, 10, 61 in -e c. Catilinam. *al.* *cf.* PLIN. epist. 7, 30, 5 -i Demosthenis κατὰ Μειδίου. de (*ceterum v. sub 3; in tit. v. p. 881, 61, aliter p. 878, 14. 20*): CATO or. frg. 2 (173 M.) -o . . . de ea re. CIC. Brut. 61 Appii Caeci -o . . . de Pyrrho. 83 -o Laeli de collegiis non melior. 99 -em de sociis et nomine Latino contra Gracchum reliquit. *al.* VARRO rust. 2, 8, 1 de istis *mulis*. LIV. 38, 54, 11 exstat -o eius de pecunia. ASCON. Corn. p. 56, 11 in . . . -e de aruspicum responso. PLIN. nat. 35, 26 de tabulis . . . signisque publicandis. SVET. Aug. 89, 2 ut -es Q. Metelli 'de prole augenda' et Rutili 'de modo aedificiorum'. *al.* in: CIC. Phil. 1, 1 tit. (*v. infra* '*per adi.*'). Brut. 117 quod indicat Gracchi in eum (*sc. Tuberonem*) -o. 160 extat in eam legem . . . -o (164). CATVLL. 44, 11 in Antium. LIV. 39, 40, 8 in alios. 39, 42, 6. 7 perioch. 39 p. 46, 11. SEN. suas. 2, 19 in Verrem (GELL. 1, 7, 1). VAL. MAX. 8, 10 ext. 1. *al.* pro: CIC. Brut. 122 sunt . . . et aliae et pro Ser. Fulvio de incestu . . . -o. orat. 26 in illa pro Ctesiphonte -e (AMM. 30, 4, 19. *cf.* VAL. MAX. 8, 10 ext. 1 pro eodem). ad Q. fr. 3, 1, 11 -es . . . pro Scauro et pro Plancio absolvi. LIV. 34, 6, 2 illa . . . pro legibus . . . -o. 39, 40, 8 -es et pro se multae et pro aliis. SEN. contr. 7, 2 (17), 14 ⟨pro⟩ Popillio. QVINT. inst. 6, 5, 9. 11, 3, 47. *al.* adversus: LIV. 4, 41, 1 a. haec Tempani -o (*i. respondens his -o; item* 22, 40, 1 a. ea -o consulis). 34, 6, 2 haec -o a. luxuriam. FRONTO p. 212, 11 v. d. H. (p. 223 N.) in -e a. Lepidum. Ⓘⓘ *per adi.* (*per ellipsin vocis q. e. -o e. g. Cic. orat. 165* in Miloniana. *225* in Corneliana. *Att. 13, 12, 2* Ligarianam. *Gell. 1, 22, 17* in secunda Antoniniarum. *Lact. inst. 2, 3, 5* Philippicae): CIC. Phil. 1, 1 tit. Ciceronis in M. Antonium -o Philippica prima (Att. 2, 1, 3 -bus, quae Ph. nominantur. SCHOL. Cic. Bob. p. 85, 25). Att. 1, 13, 5 in . . . -em Metellinam. 13, 44, 2 in -e Ligariana. FRONTO p. 92, 14 v. d. H. (p. 99 N.) in -e tua Cyzicena. AMM. 30, 4, 19 Cluentianae. SCHOL. Cic. Bob. p. 108, 2 in Verrinis -bus (p. 159, 19). SVLP. SEV. dial. 1, 9, 4 orientalis -o. Ⓘⓘⓘ *per enuntiatum* (*cf. formam pleniorem* GELL. 1, 15, 9 in -e, quae inscripta est 'si *eqs.*'): PRISC. gramm. II 88, 2 M. Cato in -e 'ne quis iterum consul fiat'. 474, 21 in -e 'uti lex Aemilia abrogetur'.

2 *principum Romanorum, sc. de -bus in senatu habitis, lectis vel ad senatum missis* (*cf. iuxtaposita*): SVET. Tit. 6, 1 cum . . . ipse . . . edicta conscriberet -esque in senatu recitaret [Dom. 2, 3 -bus et e. 20 epistulas -esque et e. TREB. Claud. 5, 1 missis ad populum e., datis etiam ad senatum -bus. SPART. Carac. 4, 10 aut e. propositis aut -bus editis]. VLP. dig. 27, 9, 5, 16 cessante -e decreto locus erit. 27, 9, 8, 1 utrum iure veteri valebit venditio an hanc -em admittemus. *ad rem cf. Radin, RE XVIII 1, 869 sqq.*): ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 21 tempus est iam, Ti. Caesar Germanice, detegere te . . . quo tendat -o tua. CIL XIV 3608, 31 (*a. 74*) verbis ex -e eius *Vespasiani* (S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 28. *cf.* VLP. dig. 2, 12, 1, 2 verbis -is [24, 1, 32, 14. *al.* PAVL. dig. 5, 3, 40 pr. *al.* FRG. Vat. 224. COD. Iust. 5, 62, 17 *a. 265*]). TAC. ann. 3, 57, 1 praeceperant animis -em patres (*3, 56, 1* mittit litteras ad senatum). 11, 25, 1 -em principis secuto patrum consulto (12, 52, 3. 16, 27, 1 PLIN. paneg. 75, 2. *al.; cf.* VLP. dig. 24, 1, 3 pr. imperatoris [*al.* SPART. Hadr. 3, 1. *al.*]. COD. Iust. 3, 24, 3 pr. [*a. 485/6 ?*] sacra nostrae pietatis . . . -o). 12, 25, 2 habita apud senatum -e (15, 73, 1 inter patres. VLP. dig. 24, 1, 32 pr. in senatu. COD. Iust. 5, 62, 17 *a. 265*). 16, 7, 2 missa ad senatum -e (VOPISC. Car. 11, 3 TREB. trig. tyr. 12, 15 CAPITOL. Maximin. 13, 2 SPART. Hadr. 4, 9 GALLICAN. Avid. 12, 1 COD. Theod. 12, 11, 2. *cf.* COD. Iust. 1, 14, 3 pr. [*a. 426*] ad venerabilem coetum). SVET. Tib. 65, 1 *Seianum* criminatus est pudenda miserandaque -e. Tit. 6, 1 cum . . . -es . . . in senatu recitaret (VLP. dig. 11, 4, 3. 27, 9, 1, 1. *al.*). S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 13 legebatur . . . nunc apud nos -o. 47 opservari . . . censui secundum praescriptum divinae -is. GAIVS inst. 2, 285 ex -e . . . Hadriani senatus consultum factum est (VLP. dig. 49, 2, 1, 2 PAVL. dig. 5, 3, 22. 40 pr. *item cum nom. imperatoris*: TRYPH. dig. 23, 2, 67, 3 Marci [27, 1, 44 pr. CALL. dig. 40, 16, 4 VLP. dig. 2, 12, 7. 26, 5, 11. 40, 16, 2, 4. *al.* PAVL. dig. 23, 2, 60 pr. *al.*]. VLP. dig. 23, 1, 16 Antonini et Commodi [24, 1, 3 pr. Antonini Augusti. reg. 26, 7 PAVL. dig. 23, 2, 60 pr. GALLICAN. Avid. 12, 1]. 27, 9, 1 pr. Severi [PAVL. sent. 2, 30 tit. FRG. Vat. 158. 276 COD. Iust. 5, 71, 9 *a. 285*]. VOPISC. Prob. 11, 2 Probi. TREB. trig. tyr. 12, 15 Valeriani. CAPITOL. Gord. 27, 4 Gordiani. COD. Theod. 10, 53, 4 Pii. INST. Iust. 2, 17, 7 Pertinacis). VLP. dig. 24, 1, 32, 16 -is sententia videtur intervenire (24, 1, 32, 22 ad s. -is. 27, 9, 5 pr. ex s. -is [27, 9, 8, 1]. *al.*). *al.* CYPR. epist. 80, 1 subiecit . . . Valerianus imperator -i suae exemplum litterarum (*antea*: rescripsisse Valerianum ad senatum). *al.* *in locutionibus q. s.* -o prohibet, concedit *sim.*: PAPIN. dig. 40, 14, 4 prohibet. VLP. dig. 2, 12, 1, 2 concessit. 2, 15, 8, 5 non cessabit (27, 9, 5, 4). 2, 15, 8, 6 improbat. *ibid.* noluit (*cf.* 2, 15, 8, 8 vult [*al.*]). 2, 15, 8, 17 mandat. 23, 1, 16 locuta est (27, 9, 3, 5. *cf.* 24, 1, 32, 2 ait [*al.*]. TREB. trig. tyr. 30, 12 indicat). 24, 1, 32, 14 non senserit. *al.* *in locutionibus q. s.* -e permittitur, confirmatur, prohibetur *sim.*: DECRET. decur. Tergest. (CIL V 532) 1, 37 r⟨e⟩misit (*cf.* VOPISC. Prob. 13, 1 permisit). S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 57 principes -e sua praedixerint. GAIVS dig. 38, 17, 9 cavetur (*al.*). VLP. dig. 2, 12, 1 pr. exprimitur (*al.*). 2, 12, 2 effecit (*al.*). 26, 2, 19, 1 significari. 27, 9, 1 pr. prohibiti sunt. COD. Theod. 4, 1, 1 sancimus (*var. ll.* ratione, ordinatione).

[Teßmer-Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3 *variorum hominum doctorum, philosophorum sim. de aliqua re disserentium, aliquid tractantium* (*fere scribendo; opp.* viva vox et convictus Sen. epist. 6, 5): **a** *generatim de opinionibus, doctrinis, summa praeceptorum sim.*: Cic. Mur. 66 cuius *Panaetii* -e et praeceptis . . . asperior . . . factus. fin. 2, 20 omnis eius *Epicuri* . . . -o de summo bono. 5, 11 his de rebus (*sc. moribus*) . . . splendida est eorum . . . -o. ac. 2, 44 ipsa natura accuratae -is. *ibid.* qualis est istorum -o, qui *eqs.* nat. deor. 3, 95 Stoicorum de natura deorum -o. Min. Fel. 19, 14 Platoni apertior de deo . . . -o est. Avg. civ. 5, 9 p. 203, 2 D. in . . . mathematicorum coniecturis refutandis eius *Ciceronis* regnat -o. **b** *de certis operibus elaborandis, ipso textu, cursu operis sim.* (*v. et sub III B 1b*): Rhet. Her. 1, 1, 1 nunc, ne nimium longa sumatur -o, de re dicere incipiemus. Plin. nat. 3, 46 ordine eo . . . urbium . . . vicinitates -e utique praepropera servari non posse. Apvl. Socr. prol. 3 p. 107 structor -is huius egomet. Firm. math. 1, 1, 1 in vestibulo . . . -is. 1, 7, 18 in quadam parte -is suae (1, 8, 8. 1, 10, 1). 8, 5, 1 (*restituitur ex* ordinationem). Chalc. comm. 91 peragratis omnibus veniamus ad -em. 321 superest reditum fieri ad -is ipsius explanationem. Lvcif. non parc. 35 p. 281, 31 in clausula -is. Amm. 18, 4, 7 -is . . . textus (Cassiod. in psalm. 1 praef. l. 43). Boeth. herm. pr. 1, 3 p. 60, 2 cur autem infinitum est *verbum*, continua -e persequitur. Cassiod. var. praef. 15 librorum . . . titulum, operis indicem, . . . totius -is brevissimam vocem variarum nomine praenotavi. Vitae patr. Iurens. 60 M. exacto hoc primo opusculo ad . . . Lupicinum secundi opusculi tendit -o. *al.*

B *pertinet ad artem et rationem dicendi*: **1** *de facundia, eloquentia sim.*: Pacvv. trag. 177 o flexanima atque omnium regina rerum -o. Cic. Arch. 13 *ex his studiis* crescit -o et facultas (*cf.* fam. 9, 18, 3 facultas -is). Phil. 2, 14 qua -e, . . . qua gravitate sententiam dixit. de orat. 2, 201 his duabus partibus -is, quarum altera commendationem habet, altera concitationem. Brut. 109 *Drusus* vir et -e gravis et auctoritate. 165 pono satis in eo fuisse -is atque ingeni (240 acuminis et -is s. *cf.* 178 cui de re publica satis suppeditabat -o). 265 quem *Torquatum* tu non . . . rhetorem dixisses, etsi non deerat -o. Liv. 3, 56, 3 -o . . . rebus dubiis inventa est. 31, 44, 3 Athenis, ubi -o plurimum pollet. Vell. 1, 17, 3 -o ac vis forensis perfectumque prosae eloquentiae decus . . . sub principe . . . erupit Tullio. Mart. 5, 28, 6 licet vincas . . . -e Regulos. Qvint. inst. 2, 16, 1 in accusationem -is utuntur orandi viribus (*antea*: rhetorice). 3, 4, 6 omne -is (oratoris *P*) officium aut in iudiciis est aut extra iudicia. 9, 1, 19 utilitas . . . in nullo non -is opere . . . lucet. Tac. dial. 37, 3 Pompeium . . . non viribus modo et armis, sed ingenio quoque et -e valuisse. Svet. Nero 12, 3 -is . . . carminisque Latini coronam . . . recepit (*cf.* Treb. Gall. 11, 6 -e, poemate atque omnibus artibus clarus [Avian. fab. praef. p. 3 de -e . . . de p.]. Spart. Hadr. 15, 10 -e et versu promptissimus). Fronto p. 118, 2 v. d. H. (p. 124 N.) imperium . . . non potestatis tantum modo vocabulum, sed etiam -is est (*l. 25 in marg. ad l.*: imperator quoad sciens esse debet et litterarum. *cf. ibid.* 30: Hadriana or(atio)). p. 139, 15 (p. 146 N.) Minerva -is magistra. Apvl. apol. 94, 3 *tirocinium* -is. Ivst. 9, 8, 10 *Philippi* eloquentia et insignis -o, acuminis et sollertiae plena. Avson. Symm. epist. 1, 32, 1 intellego, quam mellea res sit -o, quam delenifica et quam suada facundia.

2 *de modo dicendi, elocutione, stilo sim.*: **a** *in universum* (*exempla selecta*): Rhet. Her. 3, 13, 23 sermo est -o remissa et finitima cotidianae locutioni (*cf.* Cic. orat. 64 *-o philosophorum* sermo potius quam -o dicitur). Cic. Phil. 8, 1 -e fuit quam sententia lenior *L. Caesar.* de orat. 1, 180 -e maxime limatus atque subtilis *Scaevola.* Brut. 8 cum . . . ipsa -o iam nostra canesceret haberetque suam quandam maturitatem. 108 ut vita sic -e etiam turbulentus *Decius* (*cf.* Sen. epist. 114, 4 -o eius aeque soluta est quam ipse discinctus [Qvint. inst. 8, 5, 27]. Qvint. inst. 11, 1, 30 profert . . . mores . . . -o). 233 in huius *Crassi* -e sermo Latinus erat . . ., nullus flos tamen. 239 erat -e satis amplus *Pompeius*, rem prudenter videbat (*cf.* fin. 5, 13 -e locuples, rebus ipsis ieiunior. Qvint. inst. 10, 1, 84 rebus . . . acuti magis quam . . . -e magnifici *Stoici*. Porph. Hor. ars 310 poema constat ex re et -e). 316 contentio nimia vocis resederat et quasi deferverat -o (*cf.* orat. 85 ut voce sic etiam -e suppressior). leg. 1, 1 ut . . . -o tua non multum a philosophorum lenitate absit (*opp.* contentionibus). fin. 4, 5 illorum *Academicorum et Peripateticorum* vides quam niteat -o. 5, 14 redundat -o *Critolai*. ac. 1, 33 *Theophrastus* -e suavis. Nep. frg. 26 (57 M.) philosophiam ante eum incomptam Latinam sua conformarit -e *Cicero*. Sen. contr. 2 praef. 2 summa inaequalitas -is, quae modo exilis erat, modo nimia licentia vaga et effusa. *ibid.* splendida -o et magis lasciva quam laeta. 2, 2, 8 -o eius iam tum nihil aliud poterat videri quam solutum carmen. Sen. epist. 114, 1 quare quibusdam temporibus provenerit corrupti generis -o (*et passim in eadem epist.*). 115, 2 -o cultus animi est. Qvint. inst. 8, 1, 3 verba omnia et vox . . . alumnum urbis oleant, ut -o Romana plane videatur, non civitate donata. Plin. epist. 2, 11, 17 respondit Cornelius Tacitus eloquentissime et, quod eximium -i eius inest, σεμνῶς. Gell. 2, 5 tit. quid intersit inter Platonis et Lysiae -em. Apvl. Socr. prol. 5 p. 113 satis -o nostra atticissaverit. *al.*

b *technice*: **α** *de rationibus quibusdam et figuris artis oratoriae* (*cf. definitiones p. 880, 34*): Rhet. Her. 3, 13, 23 contentiost -o acris et ad confirmandum . . . adcommodata (*item spectat ad pronuntiationem: ibid.* amplificatio . . . dignitas . . . demonstratio . . . iocatio . . . distributio. 3, 13, 24 cohortatio . . . conquestio). 4, 17, 24 sententia est -o sumpta de vita *eqs.* 4, 32, 43 circumitio est -o rem . . . circumscribens. 4, 33, 44 superlatio est -o superans veritatem. 4, 34, 46 permutatio (*cf.* Fronto p. 48, 16 v. d. H. [p. 52 N.] inversa -o . . . quam graece εἰρωνείαν appellant). 4, 45, 59 similitudo. Cic. inv. 1, 20 exordium est -o animum auditoris . . . comparans ad reliquam dictionem (Mart. Cap. 5, 545). *ibid.* principium est -o . . . protinus perficiens auditorem benivolum. *ibid.* insinuatio est -o . . . subiens auditoris animum. 1, 49 imago . . . conlatio. 1, 100 indignatio est -o, per quam conficitur, ut *eqs.* (*inde* Ivl. Vict. rhet. 18 p. 430, 12. *item in epilogo*: 1, 106 conquestio). *al.* **β** *de ea parte artis rhetoricae q. d. gr.* λέξις (*cf.* ipsa -o Cic. de orat. 1, 17. 144. 3, 147 part. 16): *opponitur* sententia (*q. e. gr.* διάνοια): Cic. Brut. 69 utantur . . . sententiarum -isque formis, quae vocant σχήματα. orat. 83 quae *lumina* Graeci quasi aliquos gestus -is σχήματα appellant. Qvint. inst. 1, 5, 5 de figuris -is (9, 1, 36 -is et sententiarum. 9, 4, 117). 9, 1, 17 duas . . . partes, διανοίας . . . et λέξεως, id est verborum vel dictionis vel elocutionis vel sermonis vel -is. *opponitur* actio (*q. e. gr.* ὑπόκρισις): Cic. orat. 54 ne nunc quidem solum de -is modo dicam, sed etiam de actionis.

c *de sermone pedestri* (*cf. infra l. 47*): **α** *accedunt determinationes*: ① soluta: *adhibetur ut term. techn.* (Gloss. III 277, 43 ὁ πεζὸς λόγος: -o soluta): Cic. de orat. 3, 173 versus . . . in hac s. -e . . ., hoc est numeros quosdam . . . adhibendos putaverunt. 3, 177 s. variis modis multorumque generum -o. Brut. 32 in s. -e, dum versum effugeres. orat. 183 cantu remoto s. esse videtur -o. 184. 192 (*opp.* vulgari . . . sermone). 215. Varro ling. 6, 97 de -e s. duo, poetica unum *librum mitto*, et ex s. -e *eqs.* 7, 2 ut in s. -e sic in poematis. 7, 110. 10, 70 omnes qui s. -e loquuntur. rust. 1, 1, 9 s. -e scripserunt (Capitol. Gord. 4, 7 Isid. orig. 1, 38, 2 [*antea bis*: prosae]). Fest. p. 217 et in carmine lyrico . . . et in s. -e (*item* Gell. 6, 14, 1). Sen. contr. 3 praef. 8. Plin. epist. 7, 9, 14 metri necessitate devincti s. -e laetamur. Porph. Hor. carm. 2, 12, 9/10 (pedestribus . . . historiis) hoc est: s. et civili -e. *al.* *adhibetur liberius et conexu laxiore* (*cf. p. 883, 60. 885, 6*): Cic. de orat. 3, 184 liberior est -o et plane . . . sic est vere s. . . . ut sine vinculis sibi ipsa moderetur. orat. 64 -o philosophorum . . . nec vincta numeris, sed s. liberius. Qvint. inst. 9, 4, 19 -o alia vincta atque contexta, s. alia qualis in sermone et epistulis. 9, 4, 77 quamvis . . . vincta sit, tamen s. videri debet -o. Ter. Mavr. 277 s. versu -o. Aqvila rhet. 18 p. 27, 12. Diom. gramm. I 468, 28 de prosa -e . . ., quae . . . s. et libera est. *al.* ② prosa (*anteponitur adi.*): Sen. epist. 94, 27 frg. 111 Colvm. 10 praef. 3. 11, 1, 1 p. ut -e (*sim. aliis vocibus interiectis* Don. vita Verg. l. 83 Br. p. prius -e. Avg. anim. 4, 7, 9 p. etiam de quacumque -e). Plin. nat. 5, 112. 7, 205. Qvint. inst. 1, 5, 18. 10, 1, 82 p. -em, quam pedestrem Graeci vocant. 11, 2, 39 Svet. Aug. 85, 1 Claud. 1, 5 Dom. 4, 4 vita Hor. p. 48, 1. *al.* ③ *aliae*: Cic. orat. 183 quos *poetas* cum cantu spoliaveris, nuda paene remanet -o. Apvl. flor. 15, 19 libera (*cf. supra l. 37. 43. vol. VII 2, 1284, 36 sqq.*). Ivnil. 1, 9 *divinae scripturae* aut metris hebraicis . . . conscribuntur aut -e (ratione *var. l.*) simplici (*ibid.* s. -e). **β** *sine determinationibus*: ① *distinguuntur genera poetica* (*cf. et p. 880, 58. 883, 44. 74*): versus: Cic. de orat. 3, 175 v. in -e . . . vitium est (*sim.* orat. 67). 3, 192. orat. 180 cur non aeque in -e atque in v. numerus appareat. 194 versum fugimus in -e . . .; aliud enim quiddam est -o nec quidquam inimicius quam illa versibus. 198 -is dico, nam est longe aliter in v. *al.* Qvint. inst. 9, 4, 60 (*ter*). Apvl. flor. 3, 10. poemata: Cic. orat. 70 et in p. et in -e (*cf.* 227 aut -is aut p.). 201 effugimus . . . in -e poematis similitudinem. fin. 2, 10 varium poema, varia -o. Qvint. inst. 9, 4, 116 Mar. Victorin. gramm. VI 3, 15 Avian. fab. praef. p. 3. *alia*: Avson. 195, 12 p. 53 P. cursim . . . epos ligasti metricum, ut nullus aequa lege liber carminum -e texeret. ② *ponitur per se*: Diom. gramm. I 513, 32 multis pedibus in -e utimur, licet stulti putent liberum a vinculis pedum sermonem prosae esse debere.

C *in arte scaenica de ratione sententiarum et cogitationum in diverbio sim. prolata* (*opp. stilus, argumentum sim., actio histrionum; de qua notione dubitant vv. dd., cf. Lex. Terent. s. v.*): Ter. Andr. 12 non ita dissimili sunt argumento, et tamen dissimili -e sunt factae *duo comoediae* ac stilo (Don. *ad l.* 12, 2 -o in sensu est, stilus in verbis. 12, 3 -o ad res refertur, stilus ad verba. 12, 4 stilus non est in pectore, sed in prolata -e, -o autem et in cogitatione est et in prolatu. 12, 5 -em in sententiis dicunt esse, stilum in verbis, argumentum in rebus, ergo et poema -o). Haut. 46 in hac est pura -o (*cf. 35* statariam agere ut liceat per silentium, ne semper servus currens, iratus senex . . . agendi sint . . . clamore summo). Phorm. 5 fabulas tenui esse -e et scriptura levi.

III *iuncturae et structurae notabiliores* (*ad I et II*): **A** *nominales*: **1** *cum subst.*: **a** *per gen.* -is, -um (pars -is *v. p. 880, 1. 881, 26*): **α** genus (*exempla selecta; adiecimus similia*): Rhet. Her. 4, 11, 16 in mediocre g. -is (*ibid.* et grave et m. et adtenuatum). *ibid.* aridum et exsangue, . . . exile (Cic. de orat. 3, 66 fortasse subtile et certe acutum, sed . . . e., . . . obscurum, inane, ieiunum. Brut. 114 peracutum et artis plenum -is g. scis tamen esse e.). Cic. de orat. 1, 12

[Teßmer-Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vulgari (Brut. 321). 2, 49 accuratiore. 2, 64 fusum atque tractum et . . . profluens (Brut. 119 vagum . . . et f. et multiplex). 2, 200 vehementi atque atroci. Brut. 95 elegans (133 e. quoddam et eruditum). 202 inflatum et corruptum. 291 acutum, prudens et idem sincerum et solidum et exsiccatum. 325 Asiaticum. orat. 42 dulce . . . et solutum et fluens (VAL. MAX. 8, 10, 3). 96 insigne et florens . . . pictum et expolitum. FRONTO p. 132, 7 v. d. H. (p. 114 N.) diverso g. -is usi sunt philosophi. FORTVN. rhet. 3, 9 p. 125, 29 g. principalia -is . . . tria: ποσότητος, ποιότητος, πηλικότητος. *al.* *similia*: CIC. de orat. 3, 212 figuram -is plenioris. orat. 92 plurimum . . . in hac -is forma suavitatis (220 QVINT. inst. 12, 10, 1. TAC. dial. 19, 2 f. . . . ac speciem. *cf.* FRONTO p. 49, 20 v. d. H. [p. 54 N.] tres quasi formulae . . . -is, ἰσχνόν, μέσον, ἁδρόν). *β qualitates, virtutes, vitia sim.*: NAEV. trag. 4 confidentia (*cf.* CIC. de orat. 2, 156 fidem [3, 104 part. 44 PETRON. 118, 6]). PLAVT. Epid. 547 aciem (*cf.* CIC. Sull. 47 aculeos [SYMM. epist. 7, 9]). PACVV. trag. 247 lenitudo (*cf.* CIC. de orat. 2, 129 lenitatem -is, . . . acumen, . . . vim). RHET. Her. 1, 16, 25 ratio (1, 16, 26. 1, 17, 27. *al.* CIC. de orat. 2, 185. 331. 3, 30. 126. off. 2, 48. *al.*). 3, 14, 25 vim (CIC. de orat. 1, 230. 2, 74. *al.; cf.* QVINT. inst. 10, 5, 4 robur). 4, 10, 15 tumorem. CIC. Verr. II 1, 42 brevitate (dom. 32. *al.; cf.* part. 19 longitudine [59]). Sull. 82 ornamenta (Planc. 83 de orat. 2, 366. *al.; cf.* 3, 16 ornatus [3, 149 Brut. 262. *al.* QVINT. inst. 5, 11, 5. 8, 2, 6. 11. 8, 3, 5. 11, 1, 2. *al.*]. SEN. epist. 100, 1 decor). p. red. in sen. 25 gravitate (Att. 2, 1, 5. *al.* QVINT. inst. 10, 1, 116. *al.*). Vatin. 42 in constantiam (*cf.* Att. 12, 40, 3 constantia et firmitas [TAC. ann. 6, 9, 1]). de orat. 2, 334 varietatem (3, 32). 3, 161 dulcitudo (*cf.* div. 1, 78 suavitate [QVINT. inst. 11, 3, 154]. SEN. epist. 90, 20 dulcedo). 3, 174 severitas (PLIN. epist. 2, 5, 6). 3, 199 colorem (QVINT. inst. 6, 3, 110. 10, 1, 116 GELL. 12, 2, 12). Brut. 193 ordo (FIRM. math. 1 praef. 5. *al.*). orat. 53 celeritate (*al., v. vol. III 757, 3. cf.* SEN. contr. 4 praef. 7 velocitas). 76 subtilitas. 115 nitor (Att. 13, 19, 5. *al.; cf.* SEN. contr. 7 praef. 2 splendor [4 FIRM. math. 1, 3, 3]). 135 lumina (181 *bis.* QVINT. inst. 8, 5, 34. 8, 6, 7. 9, 1, 25). 179 numerus (203. 213). 181 forma ([*bis*]. LIV. 31, 31, 1 QVINT. inst. 2, 4, 15. 2, 7, 3. *cf. supra l. 11*). parad. 2 florem. fin. 3, 19 ubertas (Tusc. 1, 116 fat. 3). nat. deor. 2, 1 siccitas. fat. 17 contortiones. LIV. 28, 43, 3 vitio (QVINT. inst. 4, 1, 71. 12, 1, 22 DIOM. gramm. I 449, 5 sq.). SEN. contr. 1 praef. 22 exilitatem. 9, 2, 26 obscuritatem ([oratoris *exc.*]. SEN. epist. 12, 7). QVINT. inst. 1, 5, 5 figuris (9, 1, 36. 9, 2, 27. 9, 4, 117 PLIN. epist. 1, 2, 2. *al.; cf. supra l. 10*). 2, 15, 34 virtutes (2, 15, 36. 6, 3, 104. 7, 3, 12. *al.* PLIN. epist. 4, 5, 3 DIOM. gramm. I 456, 3 sq.). *al.* *γ varia selecta*: PLAVT. Bacch. 169 libertas. RHET. Her. 1, 3, 4 principium (CIC. Cluent. 188. *al.* LIV. 44, 31, 13. *al.; cf.* CIC. Cluent. 169 initio [fam. 15, 2, 5 CAES. Gall. 1, 43, 4 QVINT. inst. 9, 4, 74]). *ibid.* terminus (*cf.* 2, 2, 2 conclusionibus [CIC. de orat. 2, 80]. CIC. inv. 1, 98 exitus [*v. vol. V 2, 1536, 77*]. LIV. 1, 50, 8 finis [QVINT. inst. 9, 4, 102 TAC. Agr. 35, 1 PLIN. paneg. 94, 1]). CIC. Mur. 54 locus (Balb. 30 de orat. 2, 332). de orat. 1, 38 copia (orat. 16. *al.* QVINT. inst. 4, 2, 117. *al.*). 2, 145 materiem (orat. 119 LIV. 35, 12, 10). part. 82 contextu (*al., v. vol. IV 695, 2 sqq.*). Att. 10, 16, 1 summam (LIV. 23, 12, 3. 42, 25, 4). *locutiones tropicae*: RHET. Her. 4, 19, 26 membrum (4, 20, 27 CIC. de orat. 2, 359). 4, 45, 58 corpus (CIC. orat. 126 PETRON. 2, 2. 118, 5 QVINT. inst. 3, 11, 23 MART. CAP. 5, 556). CIC. Sest. 144 cursu (de orat. 2, 39. *al.* SEN. contr. 1 praef. 21. *al.* QVINT. inst. 9, 4, 106. *al.*). de orat. 2, 54 tractu (QVINT. inst. 5, 8, 2). 2, 62 flumine (ac. 2, 119. *al., v. vol. VI 1, 967, 6 sqq.*). 3, 186 conversiones. orat. 204 circuitu. 234 orbem. VAL. MAX. 4, 1, 12 ambitu (ARNOB. nat. 1, 58). *per abundantiam* (*dub.* VARRO ling. 7, 41 verba -um): VARRO frg. Fulg. serm. ant. 11 -is . . . alloquio. FIRM. math. 1, 3, 3 -is . . . sermo (RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 92, 26). 1, 7, 18 -is obiurgatione. 6, 14, 1 -is facundia. RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 92, 20 -is verba.

b *pendet subst. per gen.* (*fere respectus, materiae sim.*): CIC. Cluent. 139 illa -o potius temporis mei quam iudicii et auctoritatis fuit (har. resp. 61 non a. meae, sed publicae religionis). *ibid.* omnes . . . illae *-es* causarum ac temporum sunt, non hominum ipsorum aut patronorum (Cael. 55 haec ipsius causae -o. QVINT. inst. 10, 1, 22 quarum *causarum* -es). de orat. 2, 72 omnium ceterarum rerum -o. SEN. epist 49, 12 veritatis simplex -o est (*nisi gen. subi. intellegas; de proverb. v. Otto, Sprichw. n. 1874*). QVINT. inst. 2, 15, 19 per -em popularis persuasionis. *per abundantiam*: FIRM. math. 1, 2, 8 disputationis -e (1, 10, 2). MAX. TAVR. serm. 78, 1 M. facundi sermonis -e. 95 facundiae -e.

2 *cum adi.* (*cf. sub IB1a. IB2a. IIA1a. IIA1c. IIB2c*): PLAVT. Asin. 223 vinnula, venustula. Capt. 215 brevem (CIC. de orat. 2, 326. *al., v. vol. II 2176, 37. cf.* RHET. Her. 1, 1, 1 longa [4, 54, 68 CIC. leg. agr. 2, 13. *et saepius.* BELL. Afr. 90, 1 LIV. 38, 49, 6. *al.*]). Cist. 730 intortam (*cf.* CIC. orat. 66 contorta. GELL. 5, 20, 1 tortuosae). Mil. 751 veterem atque antiquam (CIC. div. in Caec. 43 Brut. 123. *al.; cf.* CIC. de orat. 3, 153 antiquior [SEN. contr. 10 praef. 5 FLOR. epit. 1, 23, 2 GELL. 13, 23, 1]). Poen. 968 dulcem (*v. vol. V 1, 2191, 55. cf.* CIC. inv. 1, 3 suavi [part. 22. 25 APVL. Plat. 1, 14]). Stich. 748 Veneris mera. TER. Andr. 141 honesta (*v. vol. VI 3, 2909, 14. cf.* CIC. Att. 1, 16, 5 honorifica [*v. vol. VI 3, 2940, 7*]. TAC. ann. 1, 10, 7 honora). 634 inpudentissima (*cf.* PETRON. 2, 6 pudica). Haut. 46 pura (CIC. de orat. 3, 29). Phorm. 5 tenui (CIC. de orat. 3, 212. *cf.* RHET. Her. 4, 8, 11 extenuatam. *ibid.* adtenuata). RHET. Her. 2, 30, 47 ficta (QVINT. inst. 6, 1, 25. 12, 10, 24. *al.*). 3, 13, 23 acris (*v. vol. I 362, 45*). 4, 8, 11 gravem (4, 10, 15. 4, 40, 52 CIC. har. resp. 61 de orat. 3, 96 orat. 111. *al., v. vol. VI 2, 2287, 35 sqq.*). *ibid.* mediocrem (CIC. de orat. 3, 212 QVINT. inst. 11, 3, 5. *al.*). 4, 11, 16 obliquam (*v. p. 102, 29. 103, 22*). *ibid.* distinctam (CIC. de orat. 3, 100 QVINT. inst. 11, 3, 35). 4, 12, 17 apertam (VARRO ling. 8, 26 QVINT. inst. 2, 20, 7 MIN. FEL. 19, 14). *ibid.* dilucidam (CIC. part. 20. 25 fin. 3, 3 QVINT. inst. 1, 5, 1). 4, 13, 18 ornatam (CIC. Sull. 12 *al.* QVINT. inst. 8, 3, 42 TAC. dial. 21, 2. *cf.* QVINT. inst. 8, 3, 50 inornatae [DIOM. gramm. I 449, 8]). 4, 14, 20 concinniorem (*v. vol. IV 51, 83*). 4, 19, 26 caesa (*v. vol. III 58, 26. cf.* CIC. orat. 187 concisa [QVINT. inst. 2, 20, 7. 2, 21, 13. 8, 5, 27 IVL. VICT. rhet. 22 p. 439, 21 PS. CASSIOD. rhet. 5 p. 501]. PLIN. epist. 1, 20, 19 amputata . . . et abscisa). 4, 54, 67 obscuram (*v. p. 171, 33*). CIC. inv. 1, 31 inlustrem et perspicuam (part. 20. 25. *al.*). 1, 109 humili (orat. 82. 192). *ibid.* supplici (Phil. 7, 26). Verr. I 33 perpetua (de orat. 3, 201. fin. 2, 17 rhetorum . . ., non . . . philosophorum. Att. 1, 16, 8 [*opp.* altercatione *ut*: LIV. 4, 6, 1. 8, 33, 10]. *al.* NEP. Epam. 5, 1 QVINT. inst. 2, 10, 2. 5, 7, 8. *al.*). Mur. 74 horribilis (*cf.* Brut. 238 horrida [*v. vol. VI 3, 2993, 65*]). Sull. 12 copiosissima (*v. vol. IV 914, 50*). de orat. 1, 31 polita (3, 184 Brut. 326 SEN. epist. 115, 2. SORAN. p. 3, 7 *al.*). 1, 50 compositam (*v. vol. III 2132, 38. cf.* QVINT. inst. 9, 4, 32 incomposita [RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 2]). 1, 83 exilis (*v. vol. V 2, 1481, 16*). 1, 231 disertam (SEN. contr. 2, 4, 8. 9, 4, 21 AVG. civ. 8, 19 p. 349, 28 D. CASSIOD. inst. 1, 16, 3). *ibid.* fortem (*v. vol. VI 1, 1156, 56*). 2, 34 moderata (*v. vol. VIII 1218, 64. cf.* 2, 212 temperatior [orat. 102. 191]. orat. 198 immoderata). 2, 88 concitata (*v. vol. IV 68, 76. cf.* Brut. 93 incitata [*v. vol. VII 1, 933, 5*]). 2, 183 lenis (*v. vol. VII 2, 1144, 2. adde* CVRT. 6, 2, 20). 2, 214 multa (*v. vol. VIII 1608, 44. adde* SALL. Iug. 25, 11). 2, 261 immutata. 3, 97 inculta (orat. 220 HIER. epist. 18A, 16, 2. 21, 42. *cf.* SEN. contr. 7 praef. 3 cultae). 3, 109 civilem (*v. p. 877, 7 et vol. III 1215, 9*). 3, 153 grandior (3, 169. *al., v. vol. VI 2, 2185, 66*). 3, 172 lēvem (*v. vol. VII 2, 1223, 18*). Brut. 30 accurata (*v. vol. I 342, 75 sqq.*). 38 mollem (*v. vol. VIII 1377, 15. adde* DON. Ter. Andr. 685, 1 m. . . . et feminea). *ibid.* teneram (orat. 52). 114 ieiunae (*v. vol. VII 1, 251, 66*). 164 censoria (SEN. contr. 3 praef. 4 APVL. apol. 13, 5). 191 popularis (orat. 151 parad. 4 LIV. 10, 19, 7. 34, 32, 20. *al.*). orat. 78 incompta (*v. vol. VII 1, 997, 52. cf.* Cato 28 compta [*v. vol. III 1993, 17*]). 187 angusta (*v. vol. II 63, 60 sqq.*). *ibid.* fusa (*v. vol. VI 1, 1573, 2. cf.* SEN. contr. 2 praef. 1 effusa [SEN. epist. 100, 10 MIN. FEL. 14, 1]). Tusc. 1, 16 continentem (*cf.* SEN. epist. 89, 17 continua [*v. vol. IV 726, 27. adde* QVINT. inst. 10, 3, 30 TAC. hist. 4, 7, 1]). SALL. Iug. 85, 26 facundam (FIRM. math. 6, 8, 1). LIV. 2, 52, 7 feroci (31, 18, 3. *cf.* 4, 48, 16 truci [TAC. hist. 4, 42, 2]. 28, 29, 5 atrocem). SEN. contr. 10 praef. 10 figurata (QVINT. inst. 9, 1, 13). *al.*

B *verbales* (*cf. sub IIA2; particip. pro adi. v. sub IIIA2*): **1** *per nom.* -o (-es): **a** *variae selectae*: PLAVT. Bacch. 37 ne defuerit mi . . . -o (CIC. Verr. II 1, 31 Manil. 3 Deiot. 6. *al.* LIV. 28, 27, 1. *cf.* CIC. Quinct. 39 excidebat [Verr. II 1, 141]. S. Rosc. 89 deficeret [rep. 1, 37 LIV. 2, 56, 9. *al.*]). Merc. 607 interemit me (*cf.* TER. Andr. 251 me . . . exanimavit). RHET. Her. 1, 6, 10 fecerit fidem (CIC. inv. 1, 25 Catil. 3, 4 Brut. 187). CIC. Cluent. 145 commovet (*cf.* ac. 2, 64 movit [nat. deor. 3, 5 LIV. 3, 20, 1. 10, 25, 17. 23, 13, 6. 35, 19, 7. *al.*]). Sest. 138 mihi -o est . . . cum iis (LIV. 22, 39, 3). Phil. 2, 86 lacerat. Tusc. 2, 42 ducit (nat. deor. 3, 5 SVLP. SEV. dial. 2, 12, 11. *cf.* CIC. nat. deor. 3, 43 deduxit). div. 2, 100 me . . . confirmavit. SALL. Catil. 51, 10 accendet. **b** *-o it, currit sim.* (*fere tropice; dubium* PLAVT. Rud. 113 praetereat): TER. Haut. 1010 redeat ad integrum (CIC. Tusc. 4, 5 ad propositum. 5, 66 unde aberravit. 5, 80 unde deflexit. div. 1, 109 unde . . . digressa est. *cf.* SEN. epist. 40, 12 sine impedimento exeat). CATO mil. frg. 1 praeterfluere (*cf.* CIC. de orat. 3, 190 fluat [Brut. 201 a Cotta. Cato 31. fam. 9, 6, 4 longius quam volui. SEN. epist. 100, 1 QVINT. inst. 9, 4, 7. *al.*]. SEN. epist. 40, 12 profluat). CIC. inv. 2, 10 progressa (rep. 1, 62 Tusc. 2, 43. *cf.* Verr. II 3, 163 digressa est [II 4, 35 off. 2, 77]. Phil. 2, 88 ingressa erat). Q. Rosc. 31 provecta est. Verr. II 3, 100 percurrit (Cluent. 166. *cf.* fin. 5, 84 currit [*al.*]). Caecin. 55 aberret (de orat. 2, 152 Tusc. 3, 80). Manil. 4 proficiscatur (QVINT. inst. 6, 2, 27). Phil. 1, 3 festinat (PLIN. nat. 28, 87 MIN. FEL. 11, 5 PANEG. 5, 1, 5 HIER. epist. 49, 17, 1. *cf.* CIC. Phil. 5, 38 properat [FIRM. math. 4, 23, 14 ad terminum istius libri. 6, 32, 1 AMM. 25, 10, 3]). de orat. 1, 209 vagari et errare (3, 9. *al.* VAL. MAX. 5, 10, 3 COLVM. 3, 10, 9). 2, 157 declinavit (QVINT. inst. 4, 3, 14). orat. 228 feratur ut flumen (fin. 2, 3 quasi torrens. *al.*). fin. 1, 29 procedat (LIV. 33, 16, 9 SEN. dial. 1, 3, 1 QVINT. decl. 322 p. 267, 6. *cf.* SEN. clem. 1, 5, 1 recessisse a proposito. MELA 2, 97 excedat). Tusc. 4, 33 enavigavit (*v. vol. V 2, 555, 6 sqq.*). ad Q. fr. 1, 1, 18 delapsa est. LIV. 39, 53, 1 devertit (CVRT. 10, 6, 1). QVINT. inst. 11, 3, 84 se . . . fundit (*cf.* PLIN. paneg. 56, 2 diffundatur). *al.*

2 *per acc.* -em (-es): **a** *habere, dicere, componere, scribere sim.*: PLAVT. Asin. 204 praedicas (*cf.* TER. Haut. 15 dicturus [CIC. Planc. 74 LIV. 32, 21, 2 ASCON. Pis. p. 11, 2. 6. 9. 19, 18. *al.* GELL. 15, 28, 5. 16, 1, 3]. CIC. fin. 4, 62 dictavisses [SPART. Hadr. 3, 11. *al., v. vol. V 1, 1012, 4*]). Epid. 355 habui (Poen. 845. TER. Hec. 381 mecum

[Teßmer-Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[CIC. dom. 19 CAEL. Cic. fam. 8, 1, 3]. RHET. Her. 1, 11, 20 CIC. Cluent. 139. de orat. 1, 190 apud quos [parad. 33 BELL. Alex. 9, 1 LIV. 30, 22, 1 TAC. ann. 12, 25, 2. *cf.* 15, 73, 1 inter]. *al.* CAES. Gall. 1, 32, 1. *al.* LIV. 9, 45, 2 ultro citro. *al.*). Poen. 1222 praebuit. Pseud. 454 para (LIV. 28, 43, 1 PLIN. nat. praef. 31. *al.*; *cf.* RHET. Her. 2, 30, 47 conparata [CIC. Rab. perd. 8]. LIV. 35, 16, 2 praeparata [40, 15, 13 p. ⟨ac⟩ meditata]). ENN. scaen. 306 quam tibi ex ore -em . . . dedit (*aliter p. 877, 71. 881, 56*). TER. Andr. 407 invenisse. Haut. 15 scripsit (CATO or. frg. 2 [173 M.]. CIC. Cluent. 140. *et persaepe. cf.* 184 conscribere [*al.*]. TAC. ann. 4, 34, 4 rescripta). RHET. Her. 1, 1, 1 sumatur (*cf.* 4, 8, 11 consumitur [CIC. Tull. 1 ac. 1, 16 fat. 2 SALL. Iug. 25, 11 LIV. 32, 37, 1]. BELL. Alex. 7, 2 absumeretur). 4, 11, 16 puris . . . verbis compositam (LIV. 40, 15, 12 ASCON. Mil. p. 37, 4 QVINT. inst. 3, 6, 93. *al.* TAC. dial. 22, 2 ann. 13, 3, 1 PANEG. 11, 1, 3). 4, 15, 21 conficitur (CIC. Cato 38 fam. 3, 11, 4 NEP. Cato 3, 2. *cf.* CIC. de orat. 1, 63 faciundae . . . -is [orat. 172. *al.*]). CIC. leg. agr. 2, 13 explicat (*v. vol. V 2, 1736, 34*). Balb. 41 fingi. Phil. 14, 34 adhiberi (part. 13 ac. 2, 32. *al.* LIV. 4, 48, 7 SEN. epist. 40, 4). fin. 5, 86 tecum . . . mihi instituenda -o est (*al. v. vol. VII 1, 1992, 49*). POLLIO or. frg. Sen. suas. 6, 15 effuderat (SEN. epist. 100, 2 non effundere . . ., sed fundere). *ibid.* edere (*v. vol. V 2, 88, 30, ubi addas* VAL. MAX. 5, 9, 2). LIV. 10, 19, 7 -es serere. QVINT. inst. 7, 10, 7 struxerit (APVL. apol. 95, 5). b *incipere, finire, interrumpere, continuare sim.*: PLAVT. Amph. 496 comprimam (Pseud. 409. 788). Capt. 215 incipisse (*cf.* TAC. ann. 4, 37, 1 coepit. 12, 11, 1 incipit). Cist. 730 exorditur (*v. vol. V 2, 1559, 20. cf.* CIC. Marcell. 33 est orsa [de orat. 1, 119 orat. 122 LIV. 24, 22, 13]). Merc. 176 ex ore -em mihi eripis. CIC. Verr. II 4, 115 concludam (*v. p. 879, 58 et vol. IV 77, 15*). *ibid.* definiam (*cf.* LIV. 36, 28, 1 finivit [FRONTO p. 121, 12 v. d. H. = p. 127 N. AMM. 26, 2, 11. 27, 6, 10. *al.*]). prov. 18 interrupta est (*v. vol. VII 1, 2273, 59*). Marcell. 33 terminetur (phil. frg. V 97). Att. 15, 11, 1 ingressus. CAES. civ. 1, 22, 5 interpellat (LIV. 40, 46, 13). LIV. 6, 3, 4 excepisset (*v. vol. V 2, 1254, 39. aliter sub c*). TAC. ann. 13, 43, 3 cohibuit. c *audire, legere, accipere, repudiare*: PLAVT. Trin. 626 audire (CIC. Cluent. 58. *al.* LIV. 4, 36, 1. 25, 29, 1. 26, 14, 1. *al.*). RHET. Her. 4, 2, 3 legunt (CIC. Planc. 66 Att. 3, 15, 3. *al.* BRVT. Cic. ad Brut. 2, 5 [9, 3 Sj.], 4 LIV. 39, 43, 1 QVINT. inst. 1, 1, 7. 1, 11, 14 TAC. dial. 34, 7 PLIN. epist. 2, 3, 10. *al.*; *cf.* 7, 17, 4 lectitaverunt. LAMPR. Alex. 6, 1 relegere). CIC. Verr. II 1, 153 repudiata est (Marcell. 14). Flacc. 23 refelli (*ibid. iterum.* Phil. 1, 26 nat. deor. 3, 4). Planc. 74 recitetur (VAL. MAX. 8, 10 ext. 1. *al.*). de orat. 2, 25 intellegi (*v. vol. VII 1, 2098, 34*). Tusc. 4, 8 probata est (fam. 10, 25, 3 LIV. 41, 23, 7. *cf.* CAES. Gall. 7, 21, 1 adprobant. LIV. 5, 9, 7 conprobata). Cato 39 accipite (SALL. Iug. 22, 2 LIV. 2, 3, 7. 6, 37, 12. 31, 25, 6. *al.*; *cf.* CAES. Gall. 5, 1, 8 percepta [accepta *var. l.*]. CVRT. 6, 4, 1 excepta [TAC. Agr. 33, 1 hist. 4, 59, 1. *aliter sub b et p. 879, 12*]). LIV. 44, 45, 11 aspernabatur (*cf.* CVRT. 7, 8, 11 sperni). d *ornare, excolere*: RHET. Her. 4, 13, 19 ad ornandam et ad exaugendam -em (CIC. Cluent. 58 de orat. 2, 53. *al.* QVINT. inst. 8, 6, 40 ad o. vel augendam -em. *al.*; *cf.* RHET. Her. 4, 31, 42 exornat [*v. vol. V 2, 1583, 21*]). 4, 23, 32 inlustrabimus (*v. vol. VII 1, 398, 76*). CIC. de orat. 1, 17 conformanda . . . electione . . . verborum (*cf.* 2, 36 formare [3, 190 QVINT. inst. 10, 7, 7]). 3, 25 illuminari (*v. vol. VII 1, 392, 10*). 3, 105 ad . . . amplificandam -em (*v. vol. I 2001, 49*). orat. 31 excoli (QVINT. inst. 8, 3, 86 TAC. dial. 22, 2). QVINT. inst. 9, 1, 9 figuratur (*v. vol. VI 1, 743, 16*). e *cum aliis verbis*: PLAVT. Mil. 327 commutas (*cf.* 1291 alio . . . demutandast. MACR. Sat. 4, 2, 9 mutaverit). CIC. inv. 1, 76 variare (de orat. 2, 36 QVINT. inst. 9, 2, 29). Flacc. 69 avertitur (nat. deor. 3, 19 QVINT. inst. 4, 1, 67. 9, 1, 16 DON. Ter. Andr. 877, 4. *cf.* CIC. de orat. 2, 199 converti [Tusc. 4, 59 QVINT. inst. 4, 5, 20. *al.*]. LIV. 3, 17, 3 versa [26, 35, 9]. PORPH. Hor. epist. 1, 17, 38 invertit). Cael. 25 ad criminandum inducta (*cf.* de orat. 2, 121 ad eas tris res . . . ducatur [orat. 135 ab eodem verbo. QVINT. inst. 6, 2, 17. 7, 3, 15 latius]. 2, 199 traduxi [Brut. 322 Tusc. 3, 56]). Brut. 38 inflexit (*v. vol. VII 1, 1459, 70. cf.* QVINT. inst. 12, 1, 45 flectetur). opt. gen. 23 dirigantur (top. 89 rep. 2, 55 CVRT. 8, 5, 12. *al.*). SEN. contr. 1 praef. 24 detorquere. QVINT. inst. 8, 3, 21 submittenda (PLIN. epist. 3, 13, 4 paneg. 3, 2). TAC. dial. 31, 4 temperabit. *al.*

3 *per abl.* -e (-bus): PLAVT. Stich. 76 lacessam. PACVV. trag. 130 incilet. RHET. Her. 4, 39, 51 efferre ([ref- *M*]. CIC. fam. 15, 4, 11 TAC. ann. 2, 63, 3. *cf.* SALL. Iug. 65, 3 extollit [85, 21. 103, 7]). *ibid.* exprimuntur (CIC. de orat. 2, 184). CIC. inv. 1, 3 commotus (Verr. II 2, 124. *al.*; *cf.* nat. deor. 3, 5 moveor [Att. 6, 3, 7. LIV. 5, 55, 1 movisse. *al.*]. CAES. civ. 1, 13, 2 permotus [2, 33, 1 SALL. Catil. 50, 4]). 2, 37 leniri (fam. 6, 13, 1. *cf.* de orat. 1, 36 delenitum [AMM. 24, 3, 8]. LIV. 36, 12, 6 permulsisset [CVRT. 6, 2, 20]. CAPITOL. Pert. 11, 8 placavit). Verr. I 55 firmaverò (Phil. 12, 29 FIRM. math. 1, 7, 9). II 1, 25 explicare (Tusc. 4, 62 NEP. Them. 1, 4). II 4, 57 complecti (p. red. ad Quir. 6 de orat. 3, 228 CVRT. 4, 16, 10 PLIN. paneg. 75, 1. *cf.* APVL. Socr. 3 p. 124 conprehendi). Phil. 1, 35 flectam (de orat. 2, 205 VAL. MAX. 7, 3, 6). de orat. 2, 186 deduci (CAES. Gall. 7, 37, 6. *cf.* CIC. Brut. 188 ducitur. CAES. Gall. 1, 3, 8 adducti [1, 17, 1]). 2, 333 persuadere (Brut. 53. *al.* CAES. Gall. 5, 38, 4. *al.*; *cf.* GELL. 11, 10, 1 dissuasit). Cato 62 se -e defenderet. Att. 2, 21, 5 impelli (IVST. 29, 2, 7. *cf.* FRONTO p. 130, 7 v. d. H. [p. 137 N.] compelletur). CAES. Gall. 2, 5, 1 prosecutus (VAL. MAX. 8, 14, 3). SALL. Iug. 81, 1 accendit (LIV. 9, 23, 14. *al.*). LIV. 21, 11, 1 certare (27, 6, 9 TAC. ann. 3, 31, 4). ASCON. Corn. p. 62, 7 tractat (QVINT. inst. 7, 2, 36 [in *add. Regius*]).

4 *per dat.* -i: CIC. Verr. II 3, 103 moderandum . . . -i meae (*v. vol. VIII 1212, 55. cf.* LIV. 36, 35, 4 temperem). LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 22 parcamus.

CAPVT ALTERVM: *cum notione* **precandi**, *i. q. precatio (t. t. christ. inde ab* ITALA, TERT., *cf. sub voce* orare; *vix huc* MIN. FEL. 18, 11. 27, 5 [*intellegas usum p. 877, 84 allatum*]; *fort. huc trahendum* PS. APVL. Ascl. 41, *vix add.* PORPH. Hor. carm. 1, 12, 53 *cum Stowasser v. p. 877, 24) et notiones inde derivatae*: 1 *de prece (invocatione, laude sim.), qua deus rogatur vel colitur q. d. gr.* προσευχή (*de vocibus gr. v.* AVG. epist. 149, 13), *quae vox in graecis respondere solet, nisi alia adnotantur* (*de re exstant tractatus inscripti* de -e [TERT., CASSIAN. conl. 9], de dominica -e [CYPR., AVG. serm. 56], de -e et eleemosyna [PS. AVG.]. *cf. E. v. Severus, RAC VIII 1253 sqq.*):

A *in universum*: 1 *exempla ad notionem illustrandam idonea*:

a *definitur, explicatur, circumscribitur* (*cf. et sub b*): TERT. orat. 1 p. 181, 16 propria . . . -is officia . . ., vel venerationem dei aut hominis petitionem. CYPR. ad Donat. 15 sit tibi vel -o assidua vel lectio; nunc cum deo loquere, nunc deus tecum (*cf.* BACHIAR. repar. laps. 3 habito cum divina maiestate colloquio, hoc est, -is suae meritis). HIL. in psalm. 52, 13 p. 127, 15 quia -o (oper- *var. l.*) non verborum sit professio, sed fidei. PS. HIL. libell. 11 p. 84, 3 -em . . . illam computo, quae omni sacramentorum misterio et communicatione caelebratur; caeterum est depraecatio et adoratio, exomologesis et interpellatio, est et votum. AMBR.(?) sacr. 6, 5, 22 prima . . . -o laudem habere debet dei, secunda supplicationem, tertia postulationem, quarta gratiarum actionem. AVG. epist. 130, 20 absit . . . ab -e multa locutio, sed non desit multa precatio (*cf.* 149, 13 -es . . . distinguere a precibus vel precationibus omnino difficile est. 149, 15 *secundum consuetudinem loquendi*, sive dicas precationem sive -em sive interpellationem vel postulationem, una eademque res intellegitur). CASSIOD. in psalm. 140, 1 l. 37 -o est . . ., quae nos a culpis liberat *eqs.* ISID. orig. 6, 19, 59 -o petitio dicitur; nam orare est petere . . ., constat autem -o loco et tempore (*fusius de loco, horis, modo -is*). GLOSS.[L] I Ansil. OR 48 deprecatio, supplicatio.

b *distinguitur* (*cf. supra l. 31*): obsecratio: MAR. VICTORIN. in Eph. 6, 18 p. 1292[D] (*v. p. 174, 59; ibid. etiam* PELAG. in I Tim. 2, 1 EVCHER. instr. 1 p. 132, 20). adoratio: AVG. epist. 149, 13 (*ad* I Tim. 2, 1, *v. l. 62 sq.*) quod . . . quidam codices non habent '-es' (*pro* προσευχάς), sed 'a.' . . ., non arbitror scienter interpretatum . . ., utique aliud est orare, aliud adorare (*cf. ibid. 16* a. potius προσκύνησις dicitur). votum (*cf. sub II*): AVG. epist. 149, 16 εὐχὴν raro ita scriptura ponit, ut intellegatur -o, sed plerumque et multo usitatius v. appellatur (*cf.* HIER. epist. 106, 79 εὐχὴ . . . pro locorum qualitate et -em et v. significat). precatio: AVG. epist. 149, 16 (*v. infra sub B2*). deprecatio: CASSIOD. in psalm. 38, 13 (14) l. 306 -o est oris ratio, quam proni allegamus vota nostra pandentes; d. vero est frequens . . . supplicatio. gratulatio: AVG. in psalm. 103 serm. 1, 3 l. 24 alia est . . . g., alia -o: gratulamur ex eo quod est; oramus, ut sit quod nondum est.

c *iuxta ponuntur*: α *subst. precandi*: ITALA II par. 6, 19 (Complut., *cf.* VVLG.) in -em . . . et in obsecrationem (*cf. locos geminos* VVLG. III reg. 8, 28 -em . . . et . . . preces. Sirach 52, 10 -em . . . et precationem [deprec- *var. l.*]. *al.*, *v. etiam p. 174, 57 sqq.*). psalm. 6, 10 (Veron. *al.* = VVLG.) exaudivit . . . deprecationem meam, . . . -em meam adsumsit (16, 1 [*ibid.*]. *al.*, *cf. l. 52. 64*). Ier. 11, 14 (Tert. pudic. 2 p. 222, 27) in prece et -e ([VVLG. laudem et -em]. CYPR. domin. orat. 2. 9. 13. *et saepe*, *cf. p. 891, 7*). Phil. 4, 6 (cod. d *al.*) in omni -e et precatione ([VVLG. -e et obsecratione]. I Tim. 2, 1 [Hil. in psalm. 140, 2] p., -es, postulationes [VVLG. obsecrationes, -es; Ambrosiast. *ad l.* deprecationes, -es]. 5, 5 [cod. d] in -bus et p. [VVLG. obsecrationibus et -bus]. *al.*). CELERIN. Cypr. epist. 21, 3 -es et petitiones (AVG. perf. iust. 15, 36. *al.*). RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 12, 3 -em . . . supplicationemque ([*Migne gr. 35, 949*[B] εὐχήν]. Orig. in cant. 2 p. 120, 18). β *subst. dicendi, vocandi*: ITALA act. 6, 4 (cod. e *al.* = VVLG.) -i et ministerio verbi (I Tim. 4, 5 [cod. d *al.* = VVLG.] per v. dei et -em [*gr.* διὰ . . . ἐντεύξεως]). CYPR. idol. 7 p. 25, 5 nostra voce et -e (operatione *var. l.*). HIER. in Ier. 5, 65, 3 invocatione et -e (RVFIN. Orig. in Ios. 24, 1 p. 448, 15 multae -es, . . ., multae . . . i.). γ *subst. certum textum editum significantia* (*cf. p. 891, 21*): TERT. virg. vel. 17, 7 inter psalmos vel in quacumque dei mentione . . . etiam in -e ipsa (PEREGR. Aeth. 10, 7 -o, deinde . . . lectio . . ., diceretur etiam p. [*in serie simili* 11, 3]. *al.* HIER. epist. 140, 3, 3 p. sive -em. *al.*; *cf.* FILASTR. 129, 6 -bus psalmorum). CYPR. ad Donat. 15 vel -o . . . vel lectio (PEREGR. Aeth. 10, 7 *v. supra.* 31, 1 36, 5. *al.*). VVLG. III reg. 8, 28 hymnum et -em (*al. v. vol. VI 3, 3144, 68*). AVG. civ. 18, 32 p. 299, 19 D. in -e Ambacu et cantico. LIB. pontif. p. 3, 6 -em et predicationem. δ *vocabula variorum officiorum christ.* (*cf.* PASS. Petr. 1 p. 23, 12 S. -bus . . . ceterisque divinae pietatis officiis): ITALA Tob. 12, 8 (Reg., *cf.* VVLG.) -o cum ieiunio et eleemosyna cum iustitia (Matth. 17, 21 [cod. a *al.* = VVLG.; *item*

[Teßmer-Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Marc. 9, 29]. Luc. 2, 37 [cod. a *al.; gr.* δεήσεσιν, *Vulg.* obsecrationibus]. Tert. bapt. 20 p. 217, 17 -bus . . . , i. et geniculationibus et pervigiliis. fug. 1, 7 in i. et stationibus et -bus et humilitate *eqs.* Cypr. eleem. 5. epist. 60, 5 i., vigiliis, -bus. *et saepe*). act. 2, 42 (cod. e *al.*, *cf.* Vvlg.) fractioni panis et -bus. 10, 4 (cod. e *al.* = Vvlg.) -cs . . . et eleemosynae (*al., v. p. 888, 84; vol. V 2, 351, 25 sqq.*). I Tim. 2, 1 (cod. d *al.* = Vvlg.) -es . . . , gratiarum actiones (Tert. adv. Marc. 4, 9 p. 443, 2 Serm. Arian. frg. I 17 p. 625[A]). Cypr. epist. 61, 4 in sacrificiis adque in -bus. 73, 9 per . . . -em ac manus inpositionem. Peregr. Aeth. 4, 3 oblationem et -em (Hier. epist. 18[B], 1, 4 Pavl. Nol. epist. 42, 3 Alc. Avit. epist. 64). Svlp. Sev. epist. 3, 14 -bus et vigiliis (*al.; cf. supra l. 2 et 4*).

d *varia selecta*: Itala Sirach 35, 1 (Aug. spec. 23 p. 148, 27 = Vvlg.) qui conservat legem, multiplicat -em (*gr. aliter*). Matth. 21, 22 (cod. b *al.* = Vvlg.) omnia quaecumque petieritis in -e credentes, accipietis. Marc. 11, 25 (Cypr. testim. 3, 22) cum steteritis ad -em, *eqs.* ([*gr.* προσευχόμενοι, *Vulg.* ad orandum]. *cf.* Hier. epist. 52, 3, 2 standi in -e perseverantia). Tert. anim. 51, 7 si manus . . . in causam -is *movissent.* castit. 10 l. 16 -o hominibus necessaria est; . . . -o de conscientia procedit; . . . spiritus deducit -em ad deum. ieiun. 10 p. 288, 4 habitus ille Moysis . . . -bus proeliantis (*cf.* Hier. epist. 60, 17, 2 -e pugnavit [Rvfin. hist. mon. prol. p. 389/390]. *sim. in locis tropicis*: Tert. orat. 29 p. 199, 29 -o murus est fidei. Ambr. obit. Valent. 32 scutum [Vvlg. sap. 18, 21]. Heges. 5, 16 p. 325, 11 in -e . . . esse arma. p. 326, 8 pro iaculis -em intorsit. Hier. epist. 22, 37, 2 armet -o. Dynam. vita Max. 6 l. 148 G. munivit [9 l. 211]. *cf. infra l. 59*). orat. 18 p. 191, 13 osculum pacis, quod est signaculum -is. 28 p. 198, 28 spiritu sacrificamus -em hostiam dei propriam (*cf. exempla sub voce* 'immolare' *allata vol. VII 1, 489, 84 sqq.*). 29 p. 200, 9 *aves* dicunt aliquid, quod -o videatur. Iren. 2, 31, 2 (2, 48, 2 H.) ut mortuum excitent . . . per -em. 4, 20, 11 (4, 34, 11 H.; *allegorice ad apoc. 1, 15*) chalcolibanum . . . , quod est . . . perseverabile -um. Ambr. (?) sacr. 6, 3, 11 quomodo debeas incipere -em et quo ordine distinguere, quid subtexere, quid allegare, quemadmodum claudere -em, . . . haec omnia discamus. Hier. epist. 22, 37, 1 quamquam . . . sanctis etiam ipse somnus -o sit, *eqs.* Vvlg. Sirach 39, 7 aperiet os suum in -e. Avg. serm. 206, 3 volat . . . talibus -o pennis (*sc. ieiunio sim.; cf. infra l. 60*). Ennod. opusc. 1, 93 p. 286, 17 (*luditur cum notione sub capite pr. allata*) -em meam -e conclusi.

2 *iuncturae notabiliores* (*v. et sub B passim*): a *nominales*: α *gen.* -is (-um) *pendet ex subst.*: Itala Is. 56, 7 (Ps. Aug. quaest. test. I 44, 1 = Vvlg.) domus (I Macc. 7, 37 [recc. L B = Vvlg.]. *al.; v. vol. V 1, 1970, 74 sqq.; adde* Rvstic. Conc.[S] I 4 p. 41, 17 [*gr. I 1, 5 p. 127, 7* εὐκτηρίῳ οἴκῳ. *idem resp.* p. 48, 9]. *cf.* I Macc. 3, 46 [recc. L B = Vvlg.] locus [Hier. epist. 24, 3, 1. *al.*]. Tert. ieiun. 10 p. 286, 17 templum). act. 3, 1 (cod. e *al.* = Vvlg.) horam (Tert. ieiun. 10 p. 286, 24. *al.; cf.* orat. 23 p. 197, 6 temporibus [Cypr. domin. orat. 31. *al.*]). Tert. apol. 39, 4 communicatione. ieiun. 10 p. 287, 6 munere (*cf.* orat. 29 p. 200, 9 officio [*al.*]). adv. Marc. 4, 26 p. 509, 8 formam (*al.; cf. ibid.* p. 509, 10 ordinem. orat. 7 p. 186, 5 specie). orat. 16 p. 190, 19 angelo. Hil. in Matth. 5, 1 sacramento (*cf.* Lib. pontif. p. 225, 7 voto [Epist. pontif. Arel. 16]. Bened. reg. 13, 13 sponsionem). *per abundantiam quandam*: Itala psalm. 5, 3 (Veron. *al.* = Vvlg.) voci ([*gr.* δεήσεώς, *sim. resp.* 30, 23. *al.*]. Tert. adv. Marc. 4, 13 p. 457, 9. *al.*). Cypr. epist. 11, 6 preces (Hil. in Matth. 4, 18. *al.; cf.* trin. 10, 42 precatio). Arnob. nat. 1, 38 p. 34, 10 M. conloquia. Hil. in Matth. 10, 9 sermone (*al.*). Hil. Arel. vita Honorat. 38 l. 9 verba. *in locutionibus tropicis*: Tert. anim. 51, 6 halitum. orat. 11 p. 187, 17 viam (p. 188, 5. *al.*). 29 p. 200, 3 armis (Heges. 5, 16 p. 324, 1 Rvfin. hist. mon. prol. p. 389/390). Avg. serm. 181, 6, 8 penicillo. 205, 3 alae. Greg. M. epist. 1, 24a p. 38, 7 tabula. Dynam. vita Max. 13 l. 333 G. medicamento.

β *pendent subst.*: (I) *indicatur, quis oret* (*per gen.; per pron. poss. passim; per adi.* apostolica *v. infra sub γ*): Itala II par. 6, 19 (Complut. = Vvlg.) -em servi tui (psalm. 79, 5 [Veron. *al.*, *cf.* Vvlg.]. *al.*). psalm. 16, 1 (Veron. *al.*, *cf.* Vvlg.) ipsi David (*item per nom. propr.*: 89, 1 [*ut supra*] Moysi. II Macc. 1, 24 [rec. M. = Vvlg.] Neemiae. Tert. orat. 17 p. 191, 5 Ionae [Epist. Paul. et Cor. II rec. A 30]. Ambr. Nab. 2, 7 Heliae vatis. *et saepe*). 101, 1 (Sangerm. *al.* = Vvlg.) pauperis ([Veron.: inopis]. *al.*). II Macc. 3, 18 (rec. X) totius populi ([*gr.* ἱκετείαν, *Vulg.* supplicatione, *rec. L* obsecrationem]. Optat. 6, 1 p. 144, 14 Vvlg. Iudith 6, 16. Oros. hist. 3, 3, 2 Arcadii principis et p. Christiani). apoc. 5, 8 (Primas. = Vvlg.) sanctorum (8, 4 [*ibid.*, *cf.* Vvlg.]. *al.; cf.* Avell. p. 12, 5 s. . . . Alexandri. p. 533, 5 s. apostolorum). Tert. anim. 51, 6 presbyteri (*cf.* Cypr. epist. 59, 18 antistitis [*al.*]). Hil. in Matth. 18, 5 fidelium. *ibid.* angeli. 31, 7 timentis *Christi. al.* (II) *indicatur, quis oretur*: (A) *per gen.*: Itala Luc. 6, 12 (cod. a *al.* = Vvlg.) dei (Vvlg. Sirach 17, 24. *al.*). Hier. in Ier. 5, 36, 3 domini (*al.*). (B) *per praepos.*: Tert. apol. 39, 17 non prius . . . quam -o ad deum praegustetur (castit. 10 l. 10 -em facit [Scap. 4, 7. *al.*]. Itala psalm. 68, 14 [Veron. *al.*, *cf.* Vvlg.] ego . . . -em meam ad te, domine: '*eqs.*' [*sim. deest verbum in gr.*]. *al.* Hil. trin. 3, 16 haec . . . -o ad deum est. Hier. epist. 52, 3, 3 -is ad deum frequentia. *al.*). adv. Marc. 4, 26 p. 509, 8 in creatorem formam -is. *ibid. l.* 15 in eum. Cypr. epist. 60, 5 apud misericordiam patris. (C) *per dat.* (Itala num. 6, 2 *v. infra sub II*): Itala psalm. 41, 9 (Veron. *al.* = Vvlg.) apud me -o deo vitae meae, dicam deo *eqs.* (*gr.* τῷ θεῷ). (III) *adduntur aliae explicationes*: (A) *per gen. explic.*: Itala psalm. 141, 1 (Veron. *al.* = Vvlg.) intellectus (*v. vol. VII 1, 2093, 17*). Iac. 5, 15 (Aug. spec. 46. *al.* = Vvlg.) fidei (*gr.* εὐχὴ τῆς πίστεως). Tert. orat. 29 p. 199, 17 iustitiae. Vvlg. Sirach 3, 4 in -e dierum (*gr. 3, 6* ἐν ἡμέρᾳ προσευχῆς, *cf. et app. crit. ad* 3, 6, *ubi* in die -is *pars codd.*). Ennod. opusc. 2, 117 p. 323, 8 non . . . linguae -e, sed gemituum. (B) *per gen. rei petitae*: Hil. in psalm. 59, 1 p. 192, 12 sanandae contritionis. 68, 15 p. 325, 13 tribuendae verae salutis. Vvlg. I. II reg. capit. ser. B 3 p. 20 habendi filium. (C) *per praepos.* pro: Itala act. 12, 5 (cod. e *al.*, *cf.* Vvlg.) -o . . . fiebat ab ecclesia . . . p. eo. II Cor. 1, 11 (cod. d, *cf.* Vvlg.) p. nobis in -e (*gr.* ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δεήσει). Cypr. epist. 60, 5 p. fratribus . . . non cesset -o. 73, 9 -e p. eis habita. *al.*

γ *accedit adi.*: Itala Iac. 5, 16 (Ruric. epist. 2, 30) adsidua ([*gr.* δέησις, *Vulg.* deprecatio]. Cypr. ad Donat. 15 epist. 6, 4. 11, 1. *al.*). Tert. nat. 1, 13, 4 litorales (*cf. ieiun. 16 p. 296, 5* per omne litus). ieiun. 10 p. 287, 1 divinis (*i. ad deum*). p. 288, 28 pinguiorem (*sim. in locut. tropica*: orat. 27 p. 198, 17 saturatam). adv. Marc. 5, 8 p. 600, 21 spiritalem (Cypr. domin. orat. 2. 8). orat. 25 p. 198, 1 legitimis (*al.*). 29 p. 199, 10 Christiana (*opp.* vetus). Cypr. domin. orat. 16 cottidianis (*al.*). unit. eccl. 12 p. 221, 19 discordiosa (*sc. haereticorum*). Hil. in Matth. 4, 28 publicae (*i. coram populo; aliter* Hier. epist. 22, 35, 2 *i. una cum aliis monachis*). Hil. syn. 92 sanctis (Ps. Hil. libell. 22 p. 95, 11. *al.*). Ps. Hil. epist. ad fil. 4, 3 intenta (Rvfin. Greg. Naz. orat. 9, 7, 2. *al. v. vol. VII 1, 2118, 34*). Synod. Hil. coll. antiar. p. 49, 8 (= Ps. Avg. serm. 236, 1) indeficiens (Pavl. Nol. epist. 33, 9 p. 310, 11). Heges. 5, 16 p. 324, 1 piae (*al.*). Hier. hom. Orig. in Ezech. 14 p. 454, 2 puris (*al.*). Avg. civ. 19, 27 p. 403, 4 D. efficax (21, 24 p. 530, 6. *al.*). Avell. p. 8, 6 fidelis (Ennod. epist. 1, 5, 12 p. 12, 17). Sacr. Leon. 109 apostolica (318. *al.*). Cassiod. Ios. c. Ap. 2, 10 subdivales ac montanas (*gr.* αἰθρίους).

b *verbales*: α *-em facere, orare sim.*: (I) *per acc.*: Itala II par. 6, 20 (Complut.) -em quam . . . orat ([*cf.* Vvlg.]. *ibid.* 33, 18 [*Vulg.* obsecratio]. *al.* Vvlg. Matth. 23, 14 -es longas [*versum dub. om. Wordsworth-White; abl. -e exhibet* Itala cod. l]. Avg. pecc. mer. 2, 10, 13 [*verba Pelagiani cuiusdam*] eam *-em*. Inscr. christ. Diehl 3865. *al.*, *v. l. 59*). psalm. 141, 3 (Sangerm. *al.* = Vvlg.) effundo (*al.; cf.* Rvfin. hist. 3, 23, 19 profundens [*al.*]. 5, 1, 41 fundebat [*al. v. vol. VI 1, 1567, 28*].). Luc. 5, 33 (cod. a *al.*) faciunt ([*gr.* δεήσεις, *Vulg.* obsecrationes]. *al.* Tert. castit. 10 l. 10 orat. 15 p. 189, 21 Scap. 4, 7 Peregr. Aeth. 2, 4. 4, 8. *al.*). Tert. orat. 18 p. 191, 11 habita (Cypr. epist. 73, 9 Avg. epist. 130, 20. *al.*). 23 p. 197, 3 celebranda (Cypr. domin. orat. 11. 34 Heges. 3, 2 p. 186, 20 Hier. in Is. 65, 4/5 l. 25. *al.*). Lact. mort. pers. 46, 11 dicta (Peregr. Aeth. 24, 1. 2. 6. *al.*). Sacr. Gelas. 140 M. data (395 Vran. epist. 11 p. 866[A] Cassiod. hist. 10, 21, 3 [*Sozom. 8, 24, 3* εὔχεσθαι]. 12, 8, 26 [*Socrat. 7, 37* εὐχήν]. *al.*). Cassiod. Ios. c. Ap. 2, 10 agebat. (II) *per dat. vel abl.*: Itala act. 1, 14 (cod. g) erant instantes . . . -i ([Vvlg. perseverantes . . . in -e]. *item* Col. 4, 2 [cod. d = Vvlg.], *sed* -e Rom. 12, 12 [cod. d, Vvlg. -i]. *al.*). Cypr. epist. 38, 2 -bus . . . insistite (testim. 3, 120 Lact. mort. pers. 11, 1. *al.*). 65, 1 -bus . . . incumbere (*al. v. vol. VII 1, 1074, 12 sq.*). Vvlg. II reg. 7, 27 ut oraret te -e (-em *var. l.; item* III reg. 8, 28. 29. 54 II par. 6, 21 II Esdr. 1, 6 Iac. 5, 17. *v. l. 35*).

β *-em exaudire, audire sim.*: Itala II par. 6, 35 (Complut.) exaudies ([*Vulg.* preces]. Luc. 1, 13 [cod. e *al.; gr.* δέησις, *Vulg.* deprecatio]. act. 10, 31 [cod. d = Vvlg.]. *al.; v. vol. V 2, 1192, 15 sqq.*). psalm. 16, 1 (Sangerm. *al.* = Vvlg.) auribus percipe (*al.; cf.* 6, 10 [cod. 304] suscepit [*Vulg.* exaudivit . . . deprecationem]. CIL XI 277 accepta tibi sit -o). Lact. mort. pers. 1, 1 audivit (Vvlg. IV reg. 20, 5. II par. 7, 12. *al.*).

γ *-em* colligere (*cf. Capelle, RAC III 243 sqq.*): Cassian. conl. 18, 11, 2. inst. 2, 7, 3 (*postea*: precem c.). 2, 10 tit. (*cf.* 2, 10, 1 consummatur -o. *ibid.* sacerdotis precem concludentis). Vran. epist. 3 p. 861[B] collecta -e (*item per part. perf.*: 11 p. 866[A] Conc. Agath. a. 506 [Corp. Christ. 148] l. 262 Vitae patr. Iurens. 76 M.).

B *de certis generibus -is*: 1 *de -e q. e.* '*pater noster*' (*ad rem cf. Jungmann, Missarum Sollemnia II 343 sqq.*): a *vario usu*: Tert. orat. 1 p. 181, 18 ut revera in -e breviarium totius euangelii comprehendatur. 5 p. 184, 10 etiamsi praefinitum in -e non esset de postulando regni adventu. pudic. 2 p. 223, 20 debitoribus . . . dimissuros nos in -e profitemur. *al.* Iren. 5, 17, 1 quapropter et in -e dicere nos docuit: '*eqs.*' (Hier. in Ezech. 48, 16. *cf.* Cypr. domin. orat. 13 sequitur in -e: '*eqs.*' Hil. in Matth. 31, 9 in -e tradiderat *Christus*: 'non inducas *eqs.*' *sim. saepe*). Cypr. domin. orat. 3 Christi -em. *ibid.* ipsius -e. 13 in -e appellare patrem deum coepimus. 27 in consummatione -is venit clausula universas petitiones . . . concludens. *al.* Ambr. (?) sacr. 5, 4, 18 tunc ait dominus -em (*om. WC*): 'pater noster *eqs.*' Avg. civ. 19, 27 p. 402, 28 D. ut . . . remissione peccatorum constet *iustitia nostra* . . . ; testis est -o totius civitatis dei. serm. coll. Morin p. 442, 26 post octo . . . dies -em *accipitis*. *al.* b *cum adi.*: Tert. fug. 2, 5 legitima (orat. 10 p. 187, 13 l. et ordinaria. *cf.* ieiun. 15 p. 294, 17 ordinaria). Cypr. domin. orat. tit. dominica (*al., v.*

[Teßmer-Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vol. V 1, 1889, 54 sqq.). domin. orat. 8 publica . . . et communis. Hil. frg. min. B III p. 231, 5 cotidiana (Avg. civ. 21, 27 p. 548, 7. 30 D. enchir. 19, 71. al.). Avg. serm. 56, 8, 12 sanctae.

2 de -bus habitis in celebranda missa (fort. de tota celebratione l. 18) vel in aliis sacris officiis, actionibus sim. (non nisi notabiliora, ambigua v. sub A1, B1; distinguitur precatio Avg. epist. 149, 16 [v. infra]; iuxta pos. preces saepe in Sacr. Leon., Gelas., Greg.):
a vario usu (cf. p. 888, 25): Tert. apol. 39, 18 -o convivium dirimit (cf. Hier. epist. 22, 37, 1 nec cibus . . . sumatur nisi -e praemissa). Cypr. domin. orat. 31 sacerdos ante -em (i. canonem) praefatione praemissa. Peregr. Aeth. 37, 7 euangelio lecto iam fit -o et missa (cf. Bened. reg. 17, 8 -e [-o var. l.] dominica fiant missae). Ambr. fid. 4, 10, 124 per sacrae -is mysterium in carnem transfigurantur sacramenta (huc traximus coll. Aug. trin. 3, 4, 10 prece mystica consecratum). Ambr. (?) sacr. 4, 4, 14 a sacerdote defertur -o. Avg. epist. 149, 16 precationes facimus in celebratione sacramentorum, antequam illud, quod est in . . . mensa, incipiat benedici, -es, cum benedicitur et sanctificatur, eqs. Canon. Turner II 1 p. 136, 5 presbyteri in -e . . . calicem dabunt. ibid. 8 si . . . fuerit invitatus in -em eqs. Sacr. Greg. 1, 1—17 (bis in missa celebranda) dicitur -o. Bened. reg. 17, 5 nona hora item eo ordine celebretur -o, id est versu, hymnos . . ., psalmos eqs.
b indicatur respectus -is: α per gen.: Tert. orat. 19 p. 192, 6 sacrificiorum (cf. Lib. pontif. p. 117, 17 sacramentorum). Avg. pecc. mer. 2, 26, 42 manus impositionis. Sacr. Leon. 860 tit. mensis septimi (al.). Sacr. Gelas. 468 M. tit. totius albae. 1436 tit. monachorum. Alc. Avit. hom. 6 p. 110, 38 primae processionis. Regvla mag. 24, 8 mensae. Bened. reg. 67, 2 operis dei. β per adi. (part.): Cypr. domin. orat. 35 p. 292, 24 matutina (Sacr. Leon. 587 tit. m. vel ad vesperum. al.; cf. Sacr. Greg. 203 tit. matutinales [204 tit. vespertinales seu m.]). Peregr. Aeth. 35, 4 diei et loco aptas (36, 1. al.). CIL XI 2551 (? saec. IV) pascae noctis ipsius pervigilatio(ne) -e quinta. Avg. epist. 55, 18, 34 communis (Regvla mag. 21, 8 c. mensae praebendam). Sacr. Leon. 413 tit. diurnae (al.; cf. Sacr. Greg. 202 tit. cottidianae). 833 natalicia. Sacr. Gelas. 516 M. tit. paschales vespertinales (Sacr. Greg. 96 tit.). γ per praepos. (v. l. 28): Hier. epist. 51, 3, 2 (Epiphan.) -em secundum ritum mysteriorum. Sacr. Gelas. 1 M. tit. in vigiliis natalis domini (349 tit. in quinta feria. 510 tit. in parochia. 572 tit. in ascensa domini. 689 tit. in dedicatione basilicae. al. Sacr. Greg. 198 tit. in natali papae. al.; cf. in cum acc.: Sacr. Gelas. 134 M. tit. in xii lectiones). 24 tit. de natale domini (504 tit. de pascha annotina. 766 tit. de episcopis ordinandis. 1398 tit. de sterelitate. al.). 78 super paenitentes (285 tit. s. electos eqs. 595 tit. s. caticuminum infirmum. 792 tit. s. ancillas dei. 1535 tit. s. infirmum in domo. al.). 157 tit. ad missa (453 tit. ad missam in nocte [703. 793. 1424. al.]. 1313 tit. ad proficiscendum in itinere. 1402 tit. ad pluviam postolandam. 1413 tit. ad poscendam serenitatem. al.). 368 tit. post reconciliationem (1418 tit. p. tempestate et fulgora. 1601 tit. p. cibus. 1607 tit. p. obitum hominis. al.). 431 tit. per singulas lectiones (618 tit. 1178 tit. -es . . . cum canone per dominicis diebus). 1323 tit. pro caritate (1393 tit. pro mortalitate animalium. 1472 tit. pro pace. 1563 tit. pro asparsione aquae. al.). 1595 tit. ante cibum.

3 de benedictione (inde de permissu abbatis sim.; cf. M. Vilanova, Scripta et documenta 11, 1959, 80 sq.; quasi praeparative de -e, quae cum benedictione iungitur Peregr. Aeth. 25, 3. 7. 47, 1. al. Sacr. Gelas. 1544 M. tit. Vita Caes. Arel. 2, 47. al.): Svlp. Sev. chron. 1, 40, 3 dicta . . . -e, qua populum . . . benedixit. Sacr. Gelas. 83 M. dat -em pontifex super eum ad reconciliandum (284. Greg. Tvr. glor. mart. 33 p. 509, 22 [antea: salutans]. Vitae patr. Iurens. 61 M. 80 -em . . . dedistis, pacem . . . subtrahere non debetis. Vita Melaniae [BHL 5885] 38 proficiscentibus . . . -em d. [gr. BHG 1241 εὐχήν]. al.). Cassiod. Ios. antiq. 1, 270 -es patris Isaac (gr. εὐχάς, item 272 ad -es et dei praeces. 274. 275. 295 paternis). Greg. M. dial. 1, 2 p. 24, 8 M. ad lectum abbatis venit, -em sibi . . . petiit. Pavl. Steph. reg. 4 nulli liceat absque prioris permissu . . . discedere, sed . . . -e a priore sperata et concessa. ibid. exeuntes -em sperent. 28 vestimenta . . . nullus sibi lavare audeat, absque -e et permissu prioris. 29 nullus fratrum audeat tonsurari sine -e abbatis. 31 absque -e senioris. ibid. cum -is gratia. postea: si ei concessum fuerit, accepta -e, sic quod cupit incipiat (Vita Melaniae [BHL 5885] 38 egrediuntur). Bened. reg. 49, 8 cum eius abbatis fiat -em et voluntatem, quia, quod sine permissionem . . . fit, eqs. al.

4 de certa forma -is internae q. e. iugis -o (cf. I Thess. 5, 17 sine intermissione orate. Tert. castit. 10 l. 16 quotidie, omni momento -o hominibus necessaria est. ad rem v. Lorié, Spiritual Terminology . . . of the vita Antonii 158): Hil. in psalm. 1, 12 sine intermissione oremus, cum per opera deo placita . . . sancti cuiusque viri vita omnis -o sit (syn. meditatio ut Ambrosiast. in I Cor. 7, 5). Avg. in psalm. 37, 14 ipsum . . . desiderium (sc. deum videndi) tuum, continua -o (sim. ibid. est alia interior sine intermissione -o, quae est desiderium). Cassian. conl. 9, 25 deus domesticos suos ad . . . ineffabilem -em . . . perducit. 9, 26, 1 ad -es puras ac ferventissimas incitatur. ibid. occasionem -is ignitae . . . praebuit. 9, 31 perfecta -o. 10, 10, 15 erecta et iugis -o. 10, 11, 6 ad illam -is incorruptionem . . . perveniet. Evcher. laud. her. 37 in caelum non minus paene vocibus quam -bus pervenitur.

C metonymice i. q. domus -is, oratorium (secundum προσευχή i. q. οἶκος προσευχῆς, v. Löfstedt, Late Latin 147; cf. Gloss. V 655, 32 proseucha graece oraculum vel -o ubi deus oratur [ad Iuv. 3, 296; v. et Schol. proseucha, locus Iudaeorum, ubi orant]): Itala act. 16, 13 (cod. g al., cf. Vvlg.) exivimus extra portam secus flumen, ubi -o esse videbatur. 16, 16 (ut supra) euntibus nobis ad -em (cf. Pass. Mar. Marth. [BHL 5543] p. 216 venit . . . ad -em apostolorum [p. 218]). Peregr. Aeth. 3, 6 pomariola instituunt vel -es (arationes Wölfflin, v. Prinz in app. crit.; cf. Pass. Saturnin. 6 ad locum . . . -is [ar- trad.]). Svlp. Sev. chron. 2, 41, 5 ecclesias nostri optinent, Arriani autem aedem tum . . . vacantem -is loco capiunt. Bened. reg. 53, 8 hospites ducantur ad -em (huc trahit Mohrmann, Vigil. Christ. 4, 1950, 122).
de loco parum definito: Vvlg. Ezech. 41, 11 ostium lateris ad -em. ibid. latitudinem loci ad -em (deest apud LXX, cf. Hier. ad l., ubi postea bis: locus -is).

II de voto, sponsione sim. (perperam ad reddendam vocem q. e. εὐχή, quod resp. praeter Vvlg. Sirach; v. Rönsch ad Lib. iubil. 31, 32; cf. p. 888, 28. 45): Itala lev. 7, 16 (Lugd.) si -em aut volens sacrificavit munus eius, eqs. (gr. ἐὰν εὐχὴ ᾖ, ἢ ἑκούσιον . . . τὸ δῶρον κτλ., Vulg. voto). 27, 2 (Lugd.) quicumque oraverit -em ([Vulg. votum ut: num. 6, 2 domino]. Ps. Philo antiq. 39, 11 Lib. iubil. 31, 32). num. 6, 4 (Lugd.) omnibus diebus -is et castificationis ([Vulg. ex voto]. item 6, 5 [Vulg. aliter]). deut. 23, 18 (Lugd.; Vulg. quod voverit). act. 18, 18 (cod. d) habebat . . . -em (gr. ut supra, Vulg. votum). Vvlg. Sirach 18, 23 ante -em (gr. πρὶν εὔξασθαι). huc pertinet, si recte trad.: Ps. Philo antiq. 39, 11 fiat Iepte -o (iuratio var. l.) eius in primogenitum fructum ventris sui (cf. Vulg. iud. 11, 30 votum vovit domino; eodem spectat 40, 3 in -e praeoccupatus).

III de supplicatione principi, imperatori sim. oblata: Hil. coll. antiar. p. 154, 25 quae . . . ad Constantium imperatorem synodi Sardicensis -o fuerit (cf. Synod. Hil. ad Const. tit. p. 181, 1 -o synodi Sardicensis ad Constantium imperatorem [v. app. crit.]). Cod. Theod. 13, 5, 16, 1 quarum constitutionum series -is paginis antelata est.

IV de petitione, desiderio, optatione sim.: Heges. 1, 30, 5 completa -e in regionem egressus est (antea: oravisset, ne desererent eum. cf. Ios. bell. Iud. 1, 299 μετὰ τὴν δέησιν, Ps. Rufin. haec precatus). Vvlg. III Ioh. 2 de omnibus -em facio prospere te ingredi et valere (gr. εὔχομαι, aliae vers. obsecro vel opto). Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 34, 2 mihi . . . ipsi erat -o, ut . . . litterae redderentur (gr. I 1,5 p. 119, 7 ἐμοὶ μὲν εὐχῆς ἔργον ἦν. sim. resp. gr. p. 73, 22 nobis -o est suscipere . . . iudicium [cf. Conc.^{S} I 5 p. 371, 23 nostrae . . . preces sunt ut eqs.]. Conc.^{S} II 3, 1 p. 18, 3 de studio et -e nostra sanctitas tua non dubitat eqs. p. 211, 25 -o . . . est omnium . . . honorem . . . exhibere [cf. I 5 p. 96, 27 est . . . omnibus . . . exoptandum]).
deriv.: orationalis, oratiuncula. Teßmer-Baer.

ōrātiōnālis, -e. ab oratio, cf. rationalis sim. in re rhetorica i. q. ex oratione constans: Prisc. rhet. 2, 8 p. 552, 38 (ex Hermogene) usuum . . . alii sunt -es, alii activi, alii mixti; -es sunt, quibus oratio inest sola, ut: 'eqs.' (cf. Spengel, rhet. gr. II p. 5, 28 λογικαί).

ōrātiuncula, -ae f. ab oratio deminutive, cf. interrogatiuncula, lectiuncula sim. Not. Tir. 64, 31. i. q. parva oratio (interdum per modestiam; cum despectu Cic. Brut. 207 Tac. dial.): 1 de qualibet oratione: Cic. Att. 2, 1, 3 -as . . . mittam ([postea: orationes . . . consulares, . . . de lege agraria eqs.]. 13, 19, 2 de Ligariana. fam. 9, 12, 2 -am pro Deiotaro . . . habebam mecum . . .; itaque eam tibi misi. Symm. epist. 4, 29, 1 vel tradendas . . . duas -as meas vel mittendas. 4, 45). 2, 1, 11 Prognostica mea cum -is . . . exspecta. 15, 3, 2 de -a Bruti. Brut. 77 cum -ae tum historia quaedam Graeca filii Scipionis. 207 Aelianas levis -as. nat. deor. 3, 43 in illa aureola -a dicit Laelius (cf. 3, 5 oratione nobili). Qvint. inst. 4, 3, 17 ipsa -a, qua usus est Cicero pro Milone. Tac. dial. 21, 1 vix in una aut altera -a satisfacit Calvus. Plin. epist. 5, 12, 1 recitaturus -am, quam publicare cogito (cf. Symm. epist. 4, 64 [65] -as . . . nondum . . . editas). 5, 20, 8 quae gratia novitatis -am illam Plinii . . . commendat. 9, 10, 3 -am . . . retractavi. Svet. Claud. 38, 3 quibusdam. Fronto p. 28, 20 v. d. H. (p. 34 N.) Novianae et Atellaniolae et Scipionis -ae. Avr. Fronto p. 69, 6 (p. 76 N.) lecteis . . . -eis Tullianeis. Symm. epist. 3, 7 -am nostram. Hier. adv. Rufin. 3, 39 p. 485^{A} lege pro Vatinio -am. Arnob. ad Greg. 10 p. 400, 8 digito -ae huius . . . demonstrabo (sim. in locut. tropica: 25 p. 438, 3 -ae linea). Ennod. dict. 10, 4 p. 456, 13 Partenium . . . sub -ae meae insinuatione perduxi. epist. 6, 23, 2 p. 162, 15 ductus . . . -ae Partenii. Vitae patr. Iurens. 175 M. -a haec nostra. 2 de homilia: Rvfin. apol. adv. Hier. 2, 13 (2, 16) quattuordecim homiliis sive -is Origenis. hist. 11, 9 p. 1017, 10 denas ferme singulorum -as (sc. Basilii et Gregorii). Orig. in cant. prol. p. 82, 7 in illis -is, quas de libello iudicum edidimus. Orig. in num. praef. p. 2, 4 in deuteronomium . . . -ae. Orig. in Ios. praef. p. 286, 13 -as viginti et sex in Iesum Nave, quas . . . peroravit Adamantius.
Baer.

***ōrātor**, -ōris m. ab orare. de orig.: Varro ling. 6, 76 oro ab ore . . . et oratio et -r . . . dictum (cf. Isid. orig. 10, 195 -r ab ore vocatus. Diff. Suet. p. 312, 34 -es, qui quasi ratione oris exponant). 7, 41 (ad Enn. ann. 207) -r dictus ab oratione; qui enim verba [orationum] haberet publice adversus eum quo legabatur (Scaliger, lege-
[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

batur *trad.*), ab oratione -r dictus. FEST. p. 182 (*v. infra*). CALP. decl. 47 orare et exorare nostrum est, qui hinc etiam nomen accepimus (*cf.* DON. Ter. Hec. 717, 1 'oremus accusemus' unde et -es orare et perorare dicimus et -r nomen accepit. SERV. Aen. 4, 205 'orasse' id est dixisse: hinc et -es dicimus [*sim.* 7, 446. 10, 96]. PRISC. gramm. II 434, 4 'oro', post: '-r.' GLOSS. V 555, 23 orabat: loquebatur; unde -es). *scribitur* -tur (*cf. Rönsch, Collect. philol. p. 18*): PRVD. perist. 5, 548 *aliquot codd.* GLOSS. III 79, 14. *litteris graec.*: PLVT. quaest. Rom. 46 ὠράτορα. *notatur* or *v. p. 899, 11. 61*, orat CIL VI 1418. *de prosodia: ultima syllaba* -tōr *producta* PLAVT. Bacch. 981 (*cf. Ernout*), *prima syllaba* ŏr- *correpta* CYPR. GALL. num. 595 Ios. 322 iud. 733. *cf.* CONSENT. gramm. p. 11, 18 N. ut siquis dicat '-r' correpta priore syllaba, quodi psum vitium Afrorum speciale est (*item agit de vitiis accentus*: p. 11, 20. 12, 3. 14), ŏr-EXPLAN. in Don. gramm. IV 520, 30 ō intra palatum sonat: Roma, -r. *inter voces tertiae declinationis*: GRAMM. suppl. 107, 22. *de notione et differentiis* (*v. et infra l. 52*): VARRO ling. 6, 42 cum pronuntiamus, agimus; itaque ab eo -r agere dicitur causam. FEST. p. 182 ⟨-es ex Graeco, quod est ἀρητῆρ⟩ες, dictos ... qui ... missi ... ⟨solerent⟩ ἀρᾶσθαι; ... eos nostri alii pro legatis appellant, ut Cato (*affert* or. frg. 11, 3 orig. 22) ...; alias pro deprecatoribus (decretoribus *trad.*) ut Terentius (*affert* Hec. 9) ..., item et Afranius (com. 92) ...: sic est -r siquod oritur tale. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 1 p. 156, 22 sqq. quae distantia sit inter rhetorem, sophistam et -em; rhetor est, qui docet litteras atque artes tradit eloquentiae; ... -r est, qui in causis privatis ac publicis plena et perfecta utitur eloquentia. SYNON. Cic. p. 437, 7 -r. auctor. tutor. defensor. causidicus. advocatus. patronus. vir praestans. ISID. orig. 2, 1, 1 ῥῆσις ... apud Graecos locutio dicitur, ῥήτωρ -r. GLOSS.[L] I Ansil. OR 57 -r: expositor vel loquutor causarum. GLOSS. -r: ῥήτωρ. actor, causidicus, patronus, defensor, eloquens, facundus, ingeniosus, disertus, promptus, paratus, copiosus, opimus, profluens, abundans. vir bonus, doctus, peritus. -es: contionatores.

legitur in poesi (saepius not. q. e. legatus) apud NAEV., PLAVT., ENN., TER., AFRAN., CATVLL. (*semel*), VERG. (*quater*), OV. (*bis*), LVCAN. (*semel*), SIL. (*semel*), IVV. (*ter*), COMM. (*semel*). *al.; in prosa oratione inde a* CATONE, RHET. Her., CIC. *per totam latinitatem.* [*falso trad.* CIC. leg. 2, 21 foederum pacis belli indotiarum -um (ratorum *Huschke, Müller; ab* 'orato' *non ab* '-e' *esse opinatur Vahlen*). *pro* arator (*dubitamus de* CATONE orig. 124, *cf. Neuhauser l. infra cit. 140 sq.*): COLVM. 11, 1, 12. *variat cum* oratorius: CIC. inv. 1, 77 Brut. 110 orat. 11 IVL. SEV. rhet. 2 p. 355, 17, oratio (*cf. p. 877, 26*): RHET. Her. 4, 18, 26 CIC. Mil. 2 de orat. 1, 73 orat. 64 QVINT. inst. 5, 10, 125. *al.*]

i. qui orat:

CAPVT PRIVS: *respicitur imprimis* **notio dicendi**: I *de legatis, nuntiis, interpretibus sim.*: *vix de deprecatoribus, quam notionem def. J. C. Kirtland, Class. Rev. 11, 1897, 351 sq., sed cf. Heerdegen, Unt. zur Lat. Semas. 3, 99; notionem petendi, precandi sim. hic illic subaudiri posse non negaverimus (cf. exempla sub A allata et Neuhauser, Patronus und Orator 119 sqq.); fere plur., de principe legatorum v. e. g. p. 894, 42; fortasse huc spectat* ENN. frg. inc. 21 -r audax esse debet (*cf. p. 894, 23*). *explicatur voce q. e.* legatus (*cf. et l. 17*): VARRO frg. Non. p. 529, 25 faetiales legatos ..., quos -es vocabant. FEST. p. 182 (*v. supra l. 18*). 198 qui nunc quidem legati, tunc vero -es, quod reipublicae mandatas partis agebant (*sim.* PAVL. FEST. p. 19). NON. p. 360, 18 -um significantia manifesta est: -es legatos (*affert* VERG. Aen. 11, 331). SERV. *et* SERV. auct. Aen. 11, 100 -es legati, a perorando pro republica nominati: quod 'orabant', id est agebant: unde et actores causarum '-es' appellantur. GLOSS.[L] I Ansil. OR 58 -es: legati causidici (*sim. al.*). 59 rogatores. GLOSS. V 548, 36 -is legati missi pro patria vel causidici, vel advocati. *sed differentiam statuunt*: DIFF. Suet. p. 277, 7 (= DIFF. ed. Beck p. 67, 12. *cf.* ISID. diff. app. 45 *et* DIFF. gramm. suppl. 281, 6) legatus legitur ad officium a civitate, -r ad orandum missus, uti oris ratione exponat id, quod petit.

A *munus -is explicatur in contextu vocibus petendi, rogandi, supplicandi sim.* (*dub. an huc pertineat* AFRAN. com. 92 *v. l. 22*): PLAVT. Amph. 34 iuste (*codd.*, iusta *Bothe, cf. Löfstedt, Synt. I² 254, 1*) ab iustis iustus sum -r datus (*20* me misit ad vos oratum, *24 et 36* petere). Most. 1126 sum -r datus, qui a patre eius conciliarem pacem. 1162 non potuit venire -r magis ... impetrabilis quam tu. Poen. 358 ne tu -em hunc pugnis pectas (*357* exora). Stich. 291 eram mihi esse supplicem atque -es mittere ad me. TER. Hec. 9 -r ad vos venio ornatu prologi; sinite exorator sim (*cf. l. 22. p. 897, 41.* DON. *ad l.* -em audire oportere ius gentium est, -em non licet iniuriam pati, ideo ergo, ne expellatur, non se prologum, sed -em nominat). VERG. Aen. 7, 153 centum -es ... ad moenia regis ire iubet ... pacem ... exposcere Teucris (CYPR. GALL. Ios. 322 Gabaon *urbs* ... mittit -es vatemque exposcit amicum, ... succurrat ... maestis. *cf.* AMM. 14, 10, 14 per -es ... summissis cervicibus concessionem ... poscunt et pacem [27, 12, 9 auxilium. 29, 5, 8 veniam. 31, 4, 1 missis -bus ... suscipi se humili prece poscebant]). 11, 100 -es aderant ... velati ramis oleae veniamque rogantes ([SERV. *ad l. supra l. 57*]. OV. Pont. 1, 2, 129 -r missus ... roga. HYG. fab. 96, 2 CYPR. GALL. num. 595). LIV. 1, 15, 5 pacem petitum -es Romam mittunt (2, 30, 8 -es Latinorum ab senatu petebant, ut *eqs.* [*cf.* 38, 25, 1 petentes, ne *eqs.*]. 25, 31, 2 petentes ... incolumitatem. 32, 16, 14 veniam fidemque. 36, 35, 5 indutias [*postea*: deprecator. *cf.* 44, 31, 9 -es, per quos i. peteret]. AMM. 17, 1, 12. *v. et sub C2*). 34, 40, 2 Pythagoram ... -em misit (*postea*: suppliciter orantem). 37, 26, 9 fidem implorantes. 37, 28, 1 -es cum infulis et velamentis (*sc. signis supplicantium*). CVRT. 5, 3, 11 -bus missis ad deprecandum.

B *vario usu*: PLAVT. Poen. 384 impias, ere, te; -em verberas (*sim. de legatis laesis*: CIC. har. resp. 34 (*in responso haruspp.*) -es contra ius fasque interfectos [*postea*: ius legatorum]. CAES. Gall. 4, 27, 3 cum ad eos -is modo Caesaris mandata deferret, *comprehensus. cf. p. 893, 74*). Stich. 494 sq. haud aequomst te inter -es accipi. :: equidem ... -r sum, sed procedit parum (*de lusu notionum cf. Neuhauser l. c. 130*). 615 -es tu accipis, habeas tibi. ENN. ann. 207 -r sine pace redit regique refert rem (*cf.* VARRO *ad l. supra p. 892, 83*). CATO orig. 22 praetor Albanus -es misit Romam. CIC. Vatin. 35 non nuntios pacis ac belli, non -es (*sic Schol. Bob.*, curatores *vel* accusatores *codd. Cic.*), non interpretes, non bellici consilii auctores ... deligere. or. frg. A IX 16 qui te ... Africanis -bus tradiderunt. Att. 10, 1, 3 dum -es eant et redeant. SALL. Iug. 108, 1 Aspar ... praemissus ab Iugurtha ... -r et subdole speculatum Bocchi consilia. VERG. Aen. 8, 505 -es ad me ... misit ..., succedam *eqs.* 11, 331 qui dicta ferant et foedera firment, centum -es. OV. met. 13, 196 (*loq. Vlixes*) mittor et Iliacas audax -r ad arces. LIV. 1, 38, 2 (*formula deditionis*) estisne vos legati -esque missi a populo Conlatino, ut vos populumque Conlatinum dederitis? 2, 13, 7 incensus ira -es Romam misit ad Cloeliam obsidem deposcendam (*i. flagitandam*). 2, 32, 8 placuit ... -em ad plebem mitti Menenium Agrippam, facundum virum. 5, 15, 3 missi sciscitatum -es ad Delphicum oraculum. 21, 12, 4 transfuga ab -e factus (*postea*: pacis ... interpretem). 21, 34, 2. 25, 29, 1 ex ... praetorum numero ... -es ..., quorum princeps ... inquit *eqs.* (*antea*: legatos). *al.* CVRT. 6, 1, 20 ut -es mittere ad regem liceret. SIL. 2, 272 -umque minaci adventu trepidant *Poeni*. TAC. ann. 13, 37, 4 -es, qui ... expostularent, cur *eqs.* VLP. dig. 48, 6, 7 quod ad legatos, -es comitesve attinebit *eqs.* HYG. fab. 95, 2 cum sciret *Vlixes* ad se -es venturos *eqs.* CYPR. GALL. iud. 733 tribus Dana ... nova regna requirens mittit -es ... scrutantes *eqs.*

C *adiectis structuris* (*adi.*): 1 *-r artius definitur*: a *per gen.*: α *personae*: PLAVT. Stich. 490 -es sunt populi (492). LIV. 2, 30, 8 -es Latinorum. 10, 11, 11 -es Lucanorum. 21, 13, 1 -r Hannibalis. LVCAN. 10, 472 -r regis pacisque sequester (*cf. Liv. frg. 50* legati). β *rei*: TAC. ann. 1, 19, 5 -r publicae causae. b *per adi.*: LIV. 24, 33, 5 Romanus -r.

2 *indicatur, quid oretur* (*vix per acc.* PLAVT. Amph. 34 *sub A*): a *per praepos.*: CATO or. frg. 11, 3 (130 M.) de ea re -es Romam profectos (CIC. Brut. 55 de captivis recuperandis. LIV. 2, 39, 10 de pace [38, 27, 8]). LIV. 30, 16, 3 ad pacem petendam (*vix etiam* 32, 17, 2. *cf. etiam l. 6. 26*). AMM. 25, 7, 5 super fundanda pace. b *per gen.*: LIV. 9, 43, 21 pacis -es (9, 45, 18 p. petendae amicitiaeque. 36, 27, 2 p. petendae).

II *de dicendi peritis*: A *exempla vocibus oppositis vel affinibus notabiliora*: 1 *varia*: ENN. ann. 269 spernitur -r bonus, horridus miles amatur (*cf.* CIC. Brut. 269 non minus vehemens -r quam bellator [Tusc. 4, 43. 53. PAVL. FEST. p. 13 Scipio ... b., ... Cato -r. PLIN. nat. 7, 140]). CIC. inv. 1, 6 medici officium ..., -is ... officium (Cluent. 57 off. 1, 60. SEN. epist. 104, 19 peregrinatio non facit m., non -em. QVINT. inst. 2, 18, 3. TAC. dial. 41, 3 supervacuus esset inter innocentes -r sicut inter sanos m. *al.*). Mur. 30 una *ars* imperatoris, altera -is boni (de orat. 1, 7 Brut. 65 fin. 5, 7. Tusc. 4, 53 aut bellatori aut i. aut -i. off. 1, 60 nec medici nec i. nec -es. NEP. Cato 3, 1 LIV. 10, 19, 8 PLIN. nat. 7, 100. 140 primarium bellatorem ..., optimum -em, fortissimum i. QVINT. inst. 12, 11, 23. *al.*). Phil. 2, 9 non dico -is, sed hominis (de orat. 2, 51 qualis -is et quanti h. 2, 236. 3, 52. 82. Brut. 293 Catonem ... magnum ... h. vel potius ... singularem virum ...: sed -em? QVINT. inst. 11, 1, 4. 12, 1, 9 melior ... -r ... qui h. quoque melior; non ... malus idem h. et perfectus -r. TAC. dial. 25, 5 non est -um vitium, sed h. *al.; cf.* PLIN. epist. 7, 9, 12 summi -es, summi etiam viri). de orat. 1, 156 non solum -es, sed etiam actores ([*i. histriones ut*: 2, 34]. 3, 57 -em verborum actoremque rerum [*Hom. I 443* μύθων ... ῥητῆρ']. part. 97 non ... supplex ... -r, sed hortator atque actor. *v. et l. seq.*). 3, 214 -es, ... veritatis ipsius actores ...; imitatores autem veritatis, histriones (Tusc. 4, 55 aguntur ista ... ab -e ... melius ... quam ab ullo h. off. 1, 129 h. -busque. SEN. contr. 4 praef. 1 in h., in gladiatoribus, in -bus. TAC. dial. 26, 3 -es ... tenere dicere, h. diserte saltare. *cf.* PAVL. FEST. p. 142 mutum -em aut tragoedum). Brut. 140 non tam ... -is boni quam civis Romani proprium (261). 305 non ille quidem -r, sed tamen non infans. leg. 3, 40 non modo senatoris, sed etiam -is. QVINT. inst. 1, 10, 35 non -i modo, sed cuicumque saltem primis litteris erudito. 6, 2, 18 quas virtutes ... in litigatore debeat -r ... adprobare (10, 7, 29 deprehensus -r ... l. destitutus). 11, 3, 19 cura non eadem -bus, quae phonascis convenit (11, 3, 22). 11, 3, 89 abesse ... a saltatore debet -r.

2 *ad artes affines pertinentia*: a poeta (*saepe dicitur -r pro quolibet prosae orationis scriptore*): RHET. Her. 4, 1, 1 ab -e aut p.

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(4, 1, 2. 4, 3, 4 Cic. de orat. 3, 100 fin. 1, 10. *cf.* Rhet. Her. 4, 5, 7 vel [Cic. de orat. 3, 100 Gell. 13, 25, 8. 19, 8, 15 Treb. Gall. 11, 9]). 4, 2, 3 -es et poetas (4, 3, 5. 4, 5, 8. 4, 32, 43. Cic. orat. 227 non modo -um et p., verum omnino loquentium. top. 67 -bus et p., saepe etiam philosophis. 78 et -es et philosophos et p. et historicos. *al.* Varro ling. 9, 5. *al.; cf.* Svet. Dom. 4, 4 -um ac p. certamina. Mar. Victorin. gramm. VI 159, 28 plerique p. -umque). Cic. de orat. 1, 11 pauciores -es quam p. boni (Varro ling. 9, 114 Qvint. inst. 8, 6, 19. 10, 1, 90 Lucanus ... magis -bus q. p. imitandus. *al.*). 1, 70 est ... finitimus -i poeta (*cf.* 3, 27 quibus est proxima cognatio cum -bus. Sen. contr. 9, 5, 17 -r ... poetae similis). Brut. 214 nullum p. ..., nullum ... -em (Alc. Avit. carm. 7, 22. *cf.* Cic. Att. 14, 20, 3 neque p. neque -r). *al.* Varro frg. Mar. Victorin. gramm. VI 4, 6 a p. historicis -busque (Sen. contr. exc. 9, 1 -es h. p. Romani. Avg. serm. 177, 1 et p. et h. et -es et philosophi. *v. et l. 5*). Qvint. inst. 10, 1, 28 non per omnia poetas esse -i sequendos. Tac. dial. 12, 3 aureum saeculum et -um et criminum inops, poetis et vatibus abundabat. Plin. epist. 9, 26, 8 alia conditio -um, alia poetarum. *al.* *cf.* Tac. ann. 14, 21, 3 -um ac vatum victorias. **b** rhetor (*cf. p. 893, 24*): *distinguitur*: Cic. de orat. 3, 54 rhetorum praeceptis omnem -um vim complexos esse arbitrantur. orat. 12 fateor me -em ... non ex rhetorum officinis ... exstitisse. Sen. contr. 7, 1, 20 praeter -es magna novorum rhetorum manus. Tac. dial. 14, 4 *magis* novorum rhetorum more quam veterum -um. 19, 4 -um paucissimi praecepta rhetorum aut philosophorum placita cognoverant. Plin. epist. 4, 11, 1 eo decidit, ut ... rh. de -e fieret. Spart. Hadr. 16, 8 musicis, tragicis, comicis, grammaticis, rh., -bus. Arnob. nat. 2, 5 -es, grammatici, rh., consulti iuris ac medici. Hier. epist. 69, 8, 4 definiunt rhetores -em: *eqs.* Rvfin. Basil. hom. 2, 5 ubi ... eloquentissimi rh. et vehementissimi -es? (*Migne gr. 31, 209*[D] *ῥήτορες tantum*). *promiscue adhibetur* (*aliter p. 898, 25 sqq.*): Vopisc. Car. 11, 3 (ut illi statua ... quasi r⟨h⟩et[h]ori decerneretur) 'Numeriano Caesari -i ... potentissimo'. Treb. Gall. 11, 9 (tam int⟨er⟩ poetas quam inte⟨r⟩ r⟨h⟩et[h]ores emicuit) aliud in -e vel poeta flagitatur. Capitol. Ver. 2, 7 melior ... -r fuisse dicitur quam poeta, immo ... peior poeta quam r⟨h⟩et[h]or. **c** philosophus (*v. et infra l. 47*): Cic. de orat. 3, 72 ph. eloquentiam despexerunt, -es sapientiam. 3, 142 sive hunc -em ... ph. appellare malet (*cf.* Qvint. inst. 12, 2, 6 ut esse -em ph. velim). orat. 12. 68 seiunctus ... -r a philosophorum eloquentia, a sophistarum, ab historicorum, a poetarum. top. 41 -bus et ph. (45. 66 non modo -bus et ph., sed iuris etiam peritis. Cledon. gramm. V 73, 28. *cf.* Qvint. inst. 12, 11, 22 atque). 65 in ... causis vel -um vel ph. (Explan. in Don. gramm. IV 490, 11). Qvint. inst. 1, 10, 11 pars, quae ab -bus relicta a ph. est occupata. 7, 1, 38 -em, ph., medicum (7, 4, 39 ph., m., -r. decl. 268 p. 92, 1). 12, 11, 17 aut rerum exempla ab historicis aut dicendi ab -bus petuntur, philosophorum quoque consultorumque opiniones. *al.*
d *alii*: Cic. de orat. 1, 128 in -e ... acumen dialecticorum, scientia philosophorum, verba prope poetarum, memoria iuris consultorum (1, 236 qui i. c. esset, esse eum -em, itemque qui esset -r, i. eundem esse c. [*et fusius de eadem ratione*]. Nep. Cato 3, 1 peritus i. c. et ... probabilis -r. Qvint. inst. 11, 2, 41 Plin. epist. 7, 24, 9. *al.*). 3, 125 scriptores -esque. orat. 113 disputandi ratio et loquendi dialecticorum sit, -um autem dicendi et ornandi (part. 139. ac. 1, 5 praeceptis d. et -um etiam. Ivl. Vict. rhet. 10 p. 411, 9 Boeth. diff. top. 1 p. 1181[D] [*bis*]. 1182[A]. *v. et l. 47*). opt. gen. 14 *orationes Graecas non* converti ut interpres, sed ut -r. Sen. contr. 7, 1 (16), 20 inter maximos et -es et declamatores (Qvint. inst. 10, 2, 21 aut). Sen. epist. 97, 11 non gaudet -r, si patroni culpa reus cecidit. Qvint. inst. 1, 6, 2 auctoritas ab -bus vel historicis peti solet (1, 6, 11 atque. 8, 2, 15 et [8, 6, 65]. *al., v. et supra l. 13. 39*). 10, 1, 15 quae doctor praecepit, -r ostendit. Tac. dial. 1, 1 horum ... temporum diserti causidici et advocati et patroni et quidvis potius quam -es vocantur (Porph. Hor. carm. 4, 1, 14 causidicum -em esse ostendit Paulum [c. *ponitur pro adi. ut* Firm. math. 7, 26, 5]. Lact. inst. 3, 1, 5 maximos quosque -es a causidicis mediocribus saepe victos). *al.*

B *exempla secundum usum digesta*: **1** *apud scriptores*: **a** *usu sollemni* (*spectat fere ad eum, qui causam agit in iudicio, foro, strictius inde a* Sisenna *p. 896, 36 [praeterea v. e. g. p. 896, 31. 66. 897, 7. 40 sqq. 76. 79 sqq. 899, 45. 58. 900, 21], cum in aliis veterum exemplis magis dicatur de quolibet diserto, qui in rebus publicis versatur, cf. p. 896, 22. 897, 4*): **α** *respiciuntur certae quaedam personae*: (I) *exempla varia selecta*: Naev. praetext. 8 proveniebant -es novi, stulti adulescentuli. Rhet. Her. 4, 3, 4 aliquem antiquum -em ... laudant (4, 3, 5 Cic. de orat. 3, 46 Brut. 116 Tac. dial. 23, 1. 26, 7. *al.* Cassiod. gramm. VII 203, 9 [*ex Caesellio*]). Cic. inv. 1, 16 veteres (de orat. 3, 48 Qvint. inst. 8, 6, 15. 10, 5, 2. 10, 7, 14 Tac. dial. 14, 4. 17, 6. 30, 3 ann. 11, 6, 1. *al.* Svet. Nero 52 Fronto p. 50, 2 v. d. H. [p. 54 N.]. Avson. 419, 19 p. 358, 126 P. v. illi et Homerici -es. *v. et p. 896, 23*). Quinct. 77 perdifficile ... contra talis -es ... causam perorare. de orat. 1, 14 auditis -bus Graecis (orat. 6 opt. gen. 13 Qvint. inst. 9, 4, 26. *al.*). 1, 21 nostris (2, 92. 2, 98 Brut. 65. 171 [*opp.* externis]. Qvint. inst. 10, 5, 2 Tac. dial. 20, 5. 26, 3 Gell. 13, 25, 8). Brut. 49 Graeciae ... -um partus (Qvint. inst. 12, 2, 22. *cf. p. 896, 59*). 50 quis ... aut Argivum -em aut Corinthium aut Thebanum scit ...? (Vell. 1, 18, 2 A. Th. Lacedaemonium -em. *cf.* Tac. dial. 40, 3 quem ... -em Lacedaemonium, quem Cretensem accepimus?). 51 Asiatici (Svet. Aug. 86, 2 [*verba Augusti*]. *cf.* Rvfin. gramm. VI 575, 1 Asianos -es). 96 in -e Latino (167. 169 Qvint. inst. 9, 4, 26 Tac. dial. 17, 1). 116 Stoicis. 287 sunt ... hi Attici -es? (opt. gen. 7 rep. 3, 42 Tac. dial. 25, 3. *al.*). Val. Max. 1 praef. prisci -es ab Iove ... orsi (Alc. Avit. epist. 57 p. 86, 32). Plin. nat. 7, 133 familia Curionum, in qua tres ... -es exstiterint. Qvint. inst. 10, 1, 38 de Romanis ... -bus (Fronto p. 92, 23 v. d. H. [p. 99 N.]). Tac. dial. 14, 3 temporum nostrorum -es (36, 2 horum). 40, 3 Rhodii quidam, plurimi Athenienses -es. Svet. Dom. 13, 1 Palfurium Suram ... de -bus coronatum. rhet. 25, 7 plerique ... -um etiam declamationes ediderunt. Calp. decl. 47 vir fortis et -r consulatum petebant. Mart. Cap. 5, 432 -es emeriti. Sidon. epist. 1, 1, 2 illum ..., cur veternosum dicendi genus imitaretur, -um simiam nuncupaverunt. Cod. Iust. 1, 3, 32 (33), 1 (*a. 472*) eis ... -um adfluens in defensionibus copia large praestetur. *al.* *in allocutione* (*v. et p. 898, 35*): Apvl. Socr. 5 p. 129 quid igitur, -r, obiecerit aliqui, *eqs.* (*cf.* Don. Ter. Ad. 210, 3 gaudent artis nomine nuncupari ut 'imperator', '-r', 'philosophus'. Eun. 455 nomen honestum sicut '-r', 'philosophus').

(II) *cum nom. propr.* (*cf. p. 898, 79; v. sub 2*): (A) -r *anteponitur*: Enn. ann. 303 -r Cornelius suaviloquenti ore Cethegus Marcus. Cic. Verr. II 2, 191 -es veteres, Crassi illi et Antonii (Brut. 296 magnos -es, C. et A.). de orat. 1, 231 disertissimus -r Lysias. Brut. 91 in -e Galba (98 summo illo -e, Ser. G. Val. Max. 8, 7, 1). 311 interitus -um trium, Scaevolae, Carbonis, Antisti. orat. 129 summus -r ... Hortensius (Plin. nat. 10, 45 Tac. ann. 2, 37, 1). Vell. 2, 9, 1 -es Scipio Aemilianus Laeliusque, Ser. Galba, duo Gracchi, C. Fannius, Carbo Papirius. Tac. ann. 13, 34, 1 -em Corvinum. Plin. epist. 1, 20, 17 summum -em Periclen. Satvrn. dig. 48, 19, 6 maximus ... -r Demosthenes. Itala act. 24, 1 (cod. e) cum ... -e Tertyllo quodam ([*postea*: coepit accusare Tertyllus dicens: *eqs.*]. *gr. ῥήτορος T.*, Vvlg. Tertullo quodam -e). *al.* (B) -r *postponitur* (*non distinximus appositionem; non accedit epitheton e. g. l. 50. 52. 53. 55*): Sisenna hist. 44 Lucium Memmium ... tribunum plebis, quem Marci Livi consiliarium fuisse callebant et tunc Curionis -em. Cic. har. resp. 37 Lentulum gravem -em (Brut. 268 Lentulus ... erat fortis -r). Brut. 32 Isocrates ... magnus -r et perfectus magister. 98 P. Crassum valde probatum -em. 108 M. Fulvius Flaccus et C. Cato ... mediocres -es. 207 Cottam ... summum ... -em (Ascon. Pis. p. 19, 26). 328 Hortensium magnum -em semper putavi (330 H. clarissimi -is. Plin. nat. 9, 172. *al.* Svet. Tib. 47 Gell. 1, 5 tit. Tert. pall. 5, 6). *al.* Liv. 34, 5, 6 M. Catonem -em ... gravem ... esse scimus (Pavl. Fest. p. 13. *al.*). Sen. contr. 2, 5, 17 Passienus ... temporis sui primus -r (Plin. nat. 16, 242 Tac. ann. 6, 20, 1). 4 praef. 4 Asinium Gallum ... magnum -em (Sen. dial. 9, 17, 7 Pollionem A. [Svet. Aug. 43, 2 Claud. 13, 2]). Val. Max. 6, 8, 1 M. Antonius ... clarissimus -r (Ascon. tog. cand. p. 64, 9 Decl. in Catil. 3). Sen. epist. 40, 10 Q. Hateri suis temporibus -is celeberrimi. frg. 111 Cicero, summus -r (Tac. dial. 37, 6 C., magnum -em. *cf.* Qvint. inst. 1, 7, 34 M. Tullius -r [Pomer. 3, 31, 4 T., -r amplissimus]). Ascon. Mil. p. 31, 30 frater L. Planci -is (Plin. nat. 7, 55 Svet. rhet. 30, 2). Corn. p. 54, 12 L. Licinium Crassum -em et Q. Mucium Scaevolam ... et -em et iuris consultum (Plin. nat. 9, 168. 17, 2. 33, 147. *al.* Svet. Nero 2, 2 Decl. in Catil. 3). Plin. nat. 1, 35 ind. auctor. Messala -e (7, 90. 10, 52. *al.* Svet. Claud. 13, 2 Capitol. Maximin. 29, 4 Hier. chron. a. Abr. 1958). 7, 165 M. Caelius Rufus et C. Licinius Calvus ... -es ... ambo (33, 140. 34, 166 Svet. Aug. 72, 1). 33, 25 Demosthenes summus Graeciae -r (Marcian. dig. 1, 3, 2 Ivst. 11, 2, 7 Hier. chron. a. Abr. 1656. 1670). *al.* Qvint. inst. 1, 10, 27 C. Gracchi, praecipui ... -is. Avr. Fronto p. 50, 20 v. d. H. (p. 55 N.) a Marco Cornelio meo, -e maximo. Lampr. Alex. 68, 1 Claudius Venacus, -r amplissimus. Ivst. 5, 9, 9 Lysias, Syracusanus -r. Amm. 18, 1, 4 Delphidius, -r acerrimus. 22, 1, 2 Aprunculus, Gallus -r.

(III) *pro nom. propr. ponitur pronomen pers.*: Ter. Haut. 11 (*in imagine iudicii*) -em esse voluit me *poeta*, non prologum; vestrum iudicium fecit: me actorem dedit (Evgraph. *ad l.* apud vos acturus sum causam et defendam *eqs.* Schol. Ter. p. 114, 1 defensorem causarum et comoediarum).

(IV) *sine nom. propr. dicitur de Cicerone* (Serv. Aen. 1, 258 'cernere urbem' ... Romam significat ... ut si dicas 'legi -em' nec addas quem, intellego Ciceronem. Cassiod. inst. 2 praef. 4 ut 'poeta' dictus intellegitur apud Graecos Homerus, apud Latinos Vergilius, '-r' enuntiatus apud Graecos Demosthenes [*cf.* Plin. epist. 9, 26, 8 Demosthenes ... norma -is et regula], apud Latinos Cicero declaratur, quamvis multi poetae et -es in utraque lingua esse doceantur): Ascon. Corn. p. 51, 9 confugit autem -r ad Metelli nobilitatem (*item apud alios comment.*: Schol. Cic. Bob. p. 78, 30 trahit -r ad verecundiae argumentum dicens ... sub oculis esse civium noluisse *Sullam. et passim.* Gron. A p. 346, 14 -r χαριέντως ... inquit *eqs.*). Qvint. inst. 9, 3, 33 (*antecedunt ex orationibus loci citati*) hac gratia non fuit contentus -r. Lact. inst. 1, 9, 3 '...' quod ait -r. Hier. epist. 126, 2, 2 iuxta inclitum -em. Pavla Hier. epist. 46, 9, 2 praeclarus -r. Epist. pontif. 253 (Hier. epist. 35, 1, 3) praecipuus -r.

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

β sine respectu certae cuiusdam personae, sc. de -e secundum artis rhet. praecepta instituendo: (I) *pertinet ad -is naturam, propria, officia, dignitatem sim.* (*exempla paucissima*): CATO ad fil. frg. 14 -r est . . . vir bonus dicendi peritus (*inde* CIC. de orat. 2, 85 QVINT. inst. 1, 2, 3. 2, 16, 11. 3, 7, 25. *al.; cf.* PLIN. epist. 4, 7, 5 Catonis illud . . . e contrario vertit '-r est vir malus dicendi imperitus'). RHET. Her. 1, 2, 2 quae *genera causarum* recipere debet -r (*cf.* 1, 2, 3 quas causas -em recipere quasque res habere conveniat. 2, 1, 1). 1, 2, 3 oportet . . . esse in -e inventionem, dispositionem, elocutionem, memoriam, pronuntiationem. 3, 12, 20 de mollitudine vocis, quae maxime necessaria est -i (*cf.* CIC. de orat. 1, 251 quid est -i tam necessarium quam vox?). CIC. inv. 1, 7 omnibus de rebus -em optime posse dicere existimavit *Gorgias* (de orat. 1, 59 copiose varieque dicere. *cf.* 2, 37 -r de iis rebus, quae ceterarum artium sunt, . . . optume potest dicere. 2, 66 quaecumque res . . . posita sit, de ea posse dicere. QVINT. inst. 2, 21, 14 omnium . . . artium peritus erit -r, si de omnibus ei dicendum est. TAC. dial. 30, 5 qui de omni quaestione . . . apte dicere . . . possit). 1, 8 -i minimum est de arte loqui, . . . multo maximum ex arte dicere. de orat. 1, 48 -is . . . esse . . . composite, ornate, copiose loqui (*cf.* 3, 115 ornate dicere proprium . . . -is. off. 1, 2 apte, distincte, ornate dicere. QVINT. inst. 2, 14, 5 summa bene dicere [2, 17, 23. 25 -i b. dixisse finis est. 3, 3, 11. *v. et l. 26*]). 1, 138 -is officium . . . dicere ad persuadendum accommodate (1, 260 QVINT. inst. 2, 15, 5. *cf.* 2, 15, 11 non persuadet semper -r, ut interim non sit proprius hic finis eius. 2, 15, 14 persuadere non tantum -is esse convicimus. 11, 1, 11 patet non persuadendi, sed bene dicendi finem in -e servandum. *eodem spectat* CIC. Brut. 59 πειθώ . . . cuius effector -r). 2, 235 sitne -is risum velle movere (2, 236). 2, 359 rerum memoria propria est -is (*cf.* QVINT. inst. 1, 1, 36 necessaria est -i . . . memoria). Brut. 82 illa -um propria . . ., ut egrederetur a proposito ornandi causa, ut delectaret animos, ut permoveret, ut augeret rem (*cf.* 89 una *-is laus* . . . disputandi ad docendum, altera . . . agendi ad animos . . . permovendos. 276 ut doceret, ut delectaret, ut moveret. opt. gen. 3. QVINT. inst. 12, 2, 11 movere . . . ac delectare audientes. *sim. al.*). part. 5 invenire primum est -is (*cf.* QVINT. inst. 3, 3, 12 invenire . . . et disponere -is, inventio . . . rhetorices propria). VARRO ling. 9, 5 cum -r non debeat in omnibus uti *analogia*. SEN. contr. 7, 4(19), 6 ne dissimilis orationi sit -r. CELS. frg. rhet. 2 -r simile tantum veri petit. QVINT. inst. 6, 3, 29 -i minime convenit distortus vultus gestusque. decl. 302 p. 191, 9 neque -r est, qui numquam agit causam (*cf.* DON. Ter. Hec. 10, 3 -r est, cui causa defendenda mandatur. SERV. auct. Aen. 11, 100 actores causarum -es appellantur). *al.* (II) *de -e fingendo, erudiendo, instituendo sim.*: CIC. de orat. 1, 118 quia de -e quaerimus, fingendus est nobis oratione nostra detractis omnibus vitiis -r (2, 123 cum . . . hunc -em, quem nunc fingo . . ., crearo, aluero, confirmaro. orat. 7 in summo -e fingendo talem informabo *eqs. cf.* QVINT. inst. 5, 12, 21 effingere). 1, 253 -em ipsum erudire ⟨in⟩ iure civili (*suppl. Manutius*). 2, 85 tibi -em . . . instituam (QVINT. inst. 1 prooem. 9 -em . . . illum perfectum. 25. 1, 1, 10 -em institui rem arduam etiam cum ei formando nihil defuerit. 1, 1, 21. 1, 10, 4 non eum . . . institui -em, qui sit aut fuerit, sed imaginem quandam. 2, 10, 15. 10, 1, 4. 12 prooem. 3. PLIN. epist. 3, 5, 5 instituit et perficit. *cf.* QVINT. inst. 12, 1, 1 constituimus). 3, 55 -es effecerimus (QVINT. inst. 1, 10, 2. 10, 1, 3. *cf.* 10, 1, 65 ad -es faciendos [12, 8, 5]). 3, 65 ab hoc, quem instruimus, -e (QVINT. inst. 8, 6, 2. 8, 6, 28). 3, 200 -r ita conformandus est et verbis et sententiis, ut *eqs.* (*cf.* orat. 37 informare [QVINT. inst. 1 prooem. 22. *v. et l. 46*]. QVINT. inst. 2, 15, 33 formare). QVINT. inst. 1 prooem. 5 si mihi tradatur educandus -r, studia eius formare . . . incipiam (9, 2, 81). 11, 1, 46 componendus -r.

(III) *in titulis librorum Ciceronis*: CIC. div. 2, 4 tres *libri* erunt 'de -e', quartus 'Brutus', quintus '-r' (Att. 12, 6, 3 ut etiam '-em' legas. fam. 6, 18, 4 '-em' meum [15, 20, 1. *cf.* CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 4 in '-e' tuo. SCHOL. Cic. Bob. p. 165, 21 in '-e' suo]. COLVM. 1 praef. 29 in '-e' . . . M. Tullius . . . dixit. QVINT. inst. 1, 5, 44. 1, 6, 18. 3, 5, 15. 3, 6, 44. *saepius.* VEL. gramm. VII 60, 7. *et al. apud gramm.*). Att. 13, 19, 4 sunt etiam 'de -e' nostri tres (fam. 1, 9, 23 tres libros in disputatione ac dialogo 'de -e'. 7, 32, 2 in secundo libro 'de -e'. FEST. p. 289 ASCON. Pis. p. 19, 26 QVINT. inst. 1, 11, 18. 2, 17, 5. *saepius.* CHAR. gramm. p. 254, 20 B. [*ex Romano*]. *et al. apud gramm.; v. et l. 61*). ASCON. Mil. p. 30, 5 qui *liber* Ciceronis nomine inscribitur 'de optimo genere -um' (CHAR. gramm. p. 258, 19 *et* 24 B. *ex Romano*).

(IV) 'non -r': QVINT. inst. 2, 15, 17 cum . . . credibilia . . . etiam non -r inveniat. 4, 1, 22 et minari et deferre etiam non -r potest.

(V) *varia selecta*: CIC. orat. 53 quot orationum genera . . ., totidem -um reperiuntur. part. 61 de ipso -e et de oratione dixisti. Tusc. 4, 43 -em . . . non modo accusantem, sed ne defendentem quidem probant sine aculeis iracundiae *Peripatetici* (*cf.* COMM. apol. 589 *iuxta*: defensor). CATVLL. 39, 3 si ad rei ventumst subsellium, cum -r excitat fletum (*sim. de -e in iudicio agente*: QVINT. decl. 250 p. 25, 12 initium . . . actionis, cum iudices consederint, cum ad dicendum surrexerit -r. TAC. dial. 19, 6 nec exspectandum habent -em *iudices*, dum . . . illi libeat de ipso negotio dicere. AMBR.[?] sacr. 6, 5, 23 oratio laudem habere debet dei . . .; unde et -es . . . hanc habent disciplinam: ut iudicem fautorem sibi praestent, incipiunt a laudibus eius. HIER. epist. 49, 1). IVV. 7, 193 felix -r quoque maximus et iaculator. TAC. dial. 13, 1 inquieta et anxia -um vita. 31, 1 haec . . . est -i subiecta ad dicendum materia; nam in iudiciis fere de aequitate, in deliberationibus ⟨de utilitate, in laudationibus⟩ de honestate disserimus. APVL. met. 2, 21, 2 porrigit dexteram et ad instar -um conformat articulum. MIN. FEL. 31, 2 non ut adfirmator testimonium fecit, sed convicium ut -r adspersit. *al.*

b *specialia quaedam*: **α** *de philosophis, poetis variisque scriptoribus cum respectu dictionis oratoriae* (*saepe per similitudinem; cf. p. 895, 9*): CIC. de orat. 1, 47 *Plato* mihi -bus irridendis ipse esse -r summus videbatur. 1, 49 materia . . . fuit physici, de qua dixit *Democritus*, ornatus vero ipse verborum -is (-um *var. l.*) putandus est. 3, 129 eloquentior . . . fuit et disertior Socrates et . . . copiosior et melior -r. Brut. 40 poeta hic (*sc. Homerus*) tam . . . ornatus in dicendo ac plane -r (*cf. Quint. inst. 10, 1, 46* nec poetica modo, sed oratoria virtute eminentissimus). QVINT. inst. 10, 1, 63 Alcaeus . . . -i (*ed. Colon.*, orationis *trad.*) similis (10, 1, 74 Theopompus . . . -i magis s., ut qui . . . diu fuerit -r). 10, 1, 70 magis -r probari in opere suo videtur *Menander*. FLOR. Verg. p. 183 tit. Vergilius -r an poeta (MACR. Sat. 5, 1, 1 Vergilium non minus -em quam poetam habendum. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 1 praef. p. 3, 11 quod est summi -is. 2, 175 p. 171, 5 more praecipui -is). GRAN. LIC. p. 33, 10 Sallustium non ut historicum, . . . sed ut -em legendum.

β de rhetore, magistro artis rhet. necnon doctore litterarum, scientiae (*dub. an huc spectet* CIC. ac. 1, 5 *p. 895, 54; aliter p. 895, 31*):
(I) *cum respectu docendi discipulos* (*usu minus technico* CIC., COLVM., TAC.): CIC. Phil. 3, 22 (*in lusu verborum*) cur magister eius ex -e arator factus sit (*cf. 2, 42* rhetorem. *2, 101* rhetori tuo). COLVM. 1 praef. 3 satis mirari non possum, quid ita dicendi cupidi seligant -em, cuius imitentur eloquentiam. TAC. dial. 20, 4 iuvenes . . . profectus sui causa -es sectantur. 34, 1 iuvenis . . . deducebatur a patre . . . ad eum -em, qui principem in civitate locum obtinebat. 34, 6 -um discipulus (VITAE patr. Iurens. 119 M. non -um, sed piscatorum . . . d. *cf.* SCHOL. Iuv. 7, 213 -es caedunt discipuli sui). AVR. Fronto p. 45, 23 v. d. H. (p. 49 N.) vale . . . optime -⟨r⟩. p. 62, 14 (p. 68 N.) meus . . . magister -r est. EDICT. imp. Diocl. 7, 71 L. -i sive sofistae (*gr.* ῥήτορι). LAMPR. Comm. 1, 6 habuit litteratorem Gr⟨a⟩ecum . . ., Latinum . . ., -r ei A[te]ius Sanctus fuit. CAPITOL. Aur. 2, 4 usus . . . grammaticis Graeco . . ., Latinis . . .; -bus usus est Graeci⟨s⟩ Aninio Macro, Caninio Celere et Herode Attico, Latino Frontone Cornelio. Maximin. 27, 5 grammatico Latino usus est Filemone, iuris perito Modestino, -e Titiano . . .; habuit et Graecum rhetorem. EVTR. 8, 12, 1 Latinas . . . eum *M. Antoninum* litteras Fronto -r nobilissimus docuit. AMM. 14, 6, 18 pro philosopho cantor et in locum -is doctor artium ludicrarum accitur. SCHOL. Iuv. 7, 203 'paenituit multos': -es (*S*, hi enim in cathedris sedent et docent *add. L*). COD. Theod. 13, 3, 11 praeceptorum optimi quique erudiendae praesideant iuventuti: rhetores loquimur et grammaticos Atticae Romanaeque doctrinae; quorum -bus *eqs.* SIDON. epist. 5, 5, 2 declamasse coram -e *in pueritia te comperi.* CASSIOD. chron. II p. 143, 829 Fronto -r insignis habetur, qui Marcum Antoninum Latinis litteris erudivit. var. 10, 7, 2 ut -es (orationes *var. l.*), quos longa meditatione perceperat, consimili declamatione monstraret. (II) *iuxta ponuntur alia docentium vocabula* (*scilicet* grammaticus [*v. etiam l. 39. 41*], magister [*aliter p. 896, 38*], praeceptor, *quae notantur* g., m., p.): MOD. dig. 27, 1, 6, 6 -es, g., qui publice iuvenibus prosunt (*sine coniunctione etiam*: ARNOB. nat. 2, 19 -r, poeta, g. 2, 38 -es, g., poetas. FIRM. math. 3, 7, 25 doctos g., -es, geometras, m. orationes suas atque defensiones . . . vendentes. 4, 15, 8 g., -es, medicos. DON. Ter. Ad. 288, 4 m., medicus, -r). FIRM. math. 3, 9, 10 -es vel oratoriarum artium m. aut g. (3, 12, 1 publicos m. aut -es aut g. *cf.* COD. Iust. 10, 53 [52], 2 g. seu -es). CHAR. dig. 50, 4, 18, 30 m., qui . . ., item g. et -bus et medicis et philosophis (SCHOL. Iuv. 6, 438 g. et -es [*Iuv.* rhetores]. PS. AVG. serm. ed. Mai 54, 1 docent piscatores sapientiam et errant g. et -es. POMP. gramm. V 96, 13 et -r . . . et g. . . . et m. ludi. 308, 30 g. . . . et -es). SCHOL. Iuv. 7, 217 (minus . . . quam rhetoris aera) plus -es accipiunt quam g. (CASSIOD. var. 9, 21, 5 successor scholae liberalium litterarum tam g. quam -r nec non et iuris expositor). CLAVD. DON. Aen. 1 praef. p. 4, 27 invenies in poeta *Vergilio* rhetorem summum atque inde intelleges Vergilium non g., sed -es . . . tradere debuisse (PELAG. in Rom. 6, 14 p. 52, 5 non . . . g., sed -em. POMP. gramm. V 281, 26 pertinere ad -es, non ad g.). AVG. catech. rud. 9, 1 de scholis . . . g. -umque venientes (CASSIOD. inst. 2, 1, 2 g. -busque communia). COD. Theod. 13, 3, 16 g., -es adque philosophiae p. necnon etiam medicos (*postea*: professoribus memoratis). 14, 9, 3, 1 habeat . . . auditorium . . . nostrum in his primum, quos Romanae eloquentiae doctrina commendat, -es quidem tres numero, decem vero g. COD. Iust. 1, 27, 1, 42 grammaticis hominibus duobus ad annonas x . . ., sophistis (sophistae *trad.*) -bus hominibus duobus ad annonas x. (III) *accedit nomen propr.* (*cf. etiam l. 38 sqq.*): AVSON. 191 tit. p. 48 P. Tiberius Victor Minervius -r. AMM. 14, 7, 18 Eusebius ab Emissa Pittacas cognomento, concitatus -r. SCHOL. Iuv. 6, 245 ('Celso') -i illius temporis, qui septem libros scriptos reliquit. 6, 280 Quintilianus -r egregius illo tempore (*cf. Prosp. chron. I p. 417, 513* Quintilianus rhetor). PROSP. chron. I p. 421, 569 Plinius Secundus

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Novocomensis insignis -r . . . periit (Cassiod. chron. II p. 141, 756 -r et historicus insignis habetur). Boeth. in Porph. comm. pr. 1, 1 p. 4, 12 Victorinus -r sui temporis ferme doctissimus (Cassiod. inst. 1, 5, 3 V. ex -e episcopus [*item* 1, 7, 1. *de confusione c. V. Poetov. cf. RE XIV 1841. VIII A 2082*]. 2, 3, 18 Isid. orig. 2, 25, 9). *in subscriptionibus librorum* (*initio* Arus.): Svbscr. Apul. met. 9 (cod. Laur.) ego Sallustius . . . in foro Martis controversiam declamans -i Endelechio. Svbscr. Don. Ter. (cod. A) Aeli Donati v. c. -is urbis Romae commentum Terentii (Svbscr. Hor. cod. A *al.* magistro Felice -e u. R.). Svbscr. Arus. gramm. VII 449 (*ad l. 1 initio;* cod. Parrhasii) incipit Arusiani Messi v. c. or. comitis primi ordinis exempla elocutionum. Svbscr. Mar. Victor aleth. praef. (cod. Paris.) incipit prefatio . . . Marii Victoris -is Massiliensis (*cf. Gennad. vir. ill. 61* Victorinus, rhetor Massiliensis). Svbscr. Iul. Hon. cosmogr. (cod. A) a Iulio -e utriusque artis ([*cap. 51* Iulius Honorius magister peritus atque . . . doctissimus]. *eiusdem mentio fit apud* Cassiod. inst. 1, 25, 1 libellum Iulii -is . . . legere). Ⓥ *vario usu*: Pavl. dig. 41, 3, 2 -es . . . usurpationem frequentem usum vocant (*nisi de eis, qui in iudiciis agunt*). Don. Ter. Hec. 208, 1 haec figura ab -bus ἐπαγγελία nominatur. Phorm. 282, 3 haec apud -es μετάθεσις . . . dicitur. Ad. 114 quae inductio ab -bus dicitur. Schol. Iuv. 7, 198 'fiet de consule rhetor': de consulatu ad -em. Isid. eccl. off. 1, 1, 3 omne hominum genus trahit ad se *ecclesia* . . . tam principum quam etiam qui principantur, -um et idiotarum (*cf. Aug. catech. rud. 9, 1* neque inter idiotas . . . neque inter . . . doctissimos).

γ *apud Christianos de praedicatoribus, doctoribus fidei, doctrinae christianae peritis*: Hier. epist. 58, 8, 2 (*de Paul. Nol.*) Theodosius, qui a tali Christi -e defenditur. Rvfin. hist. mon. 21 p. 444B -es credas in divina esse sapientia *monachos quosdam*. Lib. geneal. chron. I p. 195, 617 (*de Victorino Poetov.*) iuxta quod aliud -r ait: *eqs.* (*616* ait . . . Victorinus episcopus. *cf. supra l. 3*). Marcell. chron. II p. 65, 398, 2 Ambrosius Mediolanensis virtutum episcopus, arx fidei, -r catholicus. Carm. cod. Petav. 9, 14 (*epitaphium Pantagati episcopi*) ingenti dogmate fulsit, -r magnus vates et ipse fuit. Ennod. carm. 1, 12, 14 (*de Cypriano*) nunc munus implet pristinum: -r orat obtinet . . ., facit beatos ex reis (*ludit cum sensu christiano precandi, cf. p. 900, 64 sqq.*). *opponitur* piscator (*subest oppositio rudis et eruditi, v. Fontaine ad* Svlp. Sev. Mart. prooem. 4 *et Martine ad* Vitas patr. Iurens. 119; *ad rem v. Fuchs, RAC II 352*): Avg. bapt. 5, 17, 23 p. 282, 16 in christianis . . . litteris -um, . . . non . . . in litteris piscatorum. in euang. Ioh. 7, 17 magnus Cyprianus -r, sed prior Petrus p. in psalm. 36 serm. 2, 14 non de -e piscatorem, sed de piscatore lucratus est -em. serm. 87, 10, 12 dimisit retia piscator . . . et factus est divinus -r. *v. et p. 898, 33. 64.*

2 *in tit. et pap.*: CE 425, 2 Helpidius . . . causarum -r honestus (CIL VI 510, 6 [*a. 376*] c. non ignobilis Africani tribunalis -r). CIL II 354, 4 Q. Iulio Maximo Gai Nepotian⟨o⟩ -i. III 12082 (*saec. I*) M. Fl(avium) Agrippam pontif(icem), . . . -em. VI 1416 (*saec. III*) ⟨Pos⟩tumium Fest⟨um⟩ -em utraque facund(ia) maximum. 1417 (*saec. III*) T. Fl. Postumius Varus . . . -r. 1418 (*saec. IV in.*) T. Fl. Postumio Titiano . . . -i . . . sectatori M. Postumi Fest. orat. 1434 Q. Iunius Caturicus Faustinus . . . -r. 1699 (*saec. IV exeunte*) Q. Aur. Symmacho . . . -i disertissimo. 1760 (=XIV 173; *a. 389*) Ragonio Vincentio v. c., -i fori urban(ae) praefecturae. 31983 b 4 Flavius Merobaudes -r. *al.* IX 1571 M. Caecilio Novatilliano . . . -i et poetae inlustri. X 682 M. Vlpio Pupienio Silvano . . . -i . . . patrono praestantissimo. 1125, 4 (*saec. IV*) C. Iulio Rufiniano . . . Rufiniani -is filio. XIV 2516, 4 -i praestantissimo defensori clientium fidelissimo. Inscr. Dessau 1129 (*saec. II*) M. Corneli Frontonis -is. Pap. Bouriant (Arch. Pap. Forsch. 1, 1901, 298; *post a. 350*) I 4 Gennadius v. p. ⟨iu⟩ridic⟨us⟩ . . .; Gennadius d(ixit): '*eqs.*' or(ator) adiecit: '*eqs.*' II 1 ⟨or(ator)⟩ Gennadius d(ixit): '*eqs.*'

C *iuncturae et structurae*: 1 *adiectiva notabiliora*: Plavt. Bacch. 981 optumus (Cic. opt. gen. 3 Plin. nat. 7, 140. *al.; cf.* Enn. ann. 269 bonus [Rhet. Her. 4, 45, 58 Cic. Mur. 30 de orat. 1, 152. *al.*]. Cic. de orat. 3, 129 melior [Sen. dial. 4, 17, 1 Ascon. Pis. p. 20, 15. *al.*]). Most. 1142 catus (Prvd. c. Symm. 2, 10). Enn. ann. 582 doctiloqui (*cf.* Cic. de orat. 3, 79 doctus [*v. vol. V 1, 1755, 67; adde* Boeth. in Porph. comm. pr. 1, 1 p. 4, 2 doctissimus]). Rhet. Her. 4, 1, 1 probato (4, 1, 2 Cic. Brut. 98. 263. *cf.* de orat. 2, 153 probabiliorem [Brut. 263 Nep. Cato 3, 1]). Cic. inv. 1, 75 summos (S. Rosc. 1 de orat. 1, 123. *et saepius.* Sen. frg. 111 Plin. nat. 7, 110. 33, 25 Qvint. inst. 1, 8, 10. 4, 1, 12. *al.* Tac. ann. 13, 3, 2 Plin. epist. 1, 20, 17. *al.*). *ibid.* mediocres (*v. vol. VIII 563, 77*). har. resp. 37 gravem (*v. vol. VI 2, 2280, 57*). *ibid.* disertum (de orat. 1, 215. 1, 231 disertissimus [Val. Max. 8, 7, 1. CIL VI 1699 *saec. IV*]). de orat. 1, 34 perfecti (1, 35. 1, 59 plenum atque p. *al.* Colvm. 11, 1, 11 [*bis*]. Qvint. inst. 1 prooem. 9. 1, 10, 8. 6, 4, 3. *al.*). 1, 79 quantum (Tusc. 5, 103. *cf.* Sen. contr. 4 praef. 2 tantus [Val. Max. 8, 10 ext. 1 Plin. epist. 7, 24, 9 Avson. 419, 32 p. 361, 215 P. 419, 33 p. 362, 217]). 1, 118 vitiosissimis (3, 103). 1, 215 eloquens (2, 338 Sen. dial. 4, 3, 3). 1, 220 magnus (Brut. 32. orat. 98 m. -r, si non maximus. fam. 12, 18, 1. *al.* Sen. contr. 4 praef. 4. 10 praef. 4 Sen. dial. 9, 17, 7 Ascon. Corn. p. 53, 19 Qvint. inst. 4, 1, 71 Tac. dial. 37, 6. 38, 2. *al.; cf.* Cic. Brut. 138 maximos [orat. 105 Qvint. inst. 2, 14, 4. 6, 3, 1 Plin. epist. 7, 4, 4. *al.*]). 2, 71 futurus (*nisi vi verbali; ceterum* Qvint. inst. 1, 1, 3. 1, 2, 18. 1, 4, 5. 2, 8, 10. *al.*). 2, 85 excellente (orat. 45 *opp.* vulgaris. Ps. Apvl. herm. p. 265). 2, 98 copiosus (3, 129 Qvint. inst. 12, 5, 5). *ibid.* sapiens (3, 80 Qvint. inst. 1, 10, 6. *cf.* Cic. part. 15 prudenti et provido). 2, 122 inlustriorem (*v. vol. VII 1, 395, 79*). 3, 54 vero (3, 80 Plin. epist. 4, 7, 5). 3, 103 ornatus (3, 125 Decl. in Catil. 3 Firm. math. 5, 2, 13). *ibid.* suavis (Brut. 186. *cf.* 105 dulcem [247 off. 1, 3]). Brut. 105 vehementem (177. 269 off. 1, 3 Ivv. 11, 34 Gell. 10, 3, 1. 13, 20, 10 Rvfin. Basil. hom. 2, 5). *ibid.* acrem (*v. vol. I 358, 38 sqq.*). 159 principum (304 Plin. nat. 7, 115 Qvint. inst. 11, 3, 8. *cf.* Sen. contr. 2, 5, 17 primus [Hier. epist. 52, 8, 3 CIL VI 31758]. Qvint. inst. 12, 10, 22 principes -um. Tac. ann. 4, 52, 4 primoribus -um). 268 fortis (Gell. 10, 3, 1 Prisc. rhet. 8, 26 p. 557, 37). 330 clarissimi (orat. 6 Val. Max. 6, 8, 1. 9, 2, 2 Qvint. inst. 5, 13, 60. 6, 1, 47. 8, 2, 3). Varro ling. 8, 26 obscurus et longus. Sen. epist. 40, 10 celeberrimi (Plin. nat. 7, 55). Qvint. inst. 1, 10, 27 praecipui (Clavd. Don. Aen. 2, 175 p. 171, 5. *al.*). 4, 3, 13 divinus (Comm. apol. 589 Avg. serm. 87, 10, 12). 8 prooem. 16 praestantior (CIL XIV 2516, 4). Paneg. 2, 4, 5 facundissimos (CIL VI 1416). Vopisc. Car. 11, 3 potentissimo (Capitol. Maximin. 29, 4). Lampr. Alex. 35, 3 forenses (44, 5 Amm. 30, 4, 3 Hier. chron. a. Abr. 2369). 68, 1 amplissimus (Avg. civ. 14, 8 p. 18, 13 D. Pomer. 3, 31, 4). *al.*

2 *gen.* -is (-um) *pendet ex subst.* (*fere gen. subi. vel poss.; obi. l. 34*): Rhet. Her. 1, 2, 2 officium (2, 1, 1. *al.* Cic. inv. 1, 8 de orat. 1, 138. *al.* Qvint. inst. 2, 15, 4. 5, 7, 7. 8 prooem. 7. *al.* Fortvn. rhet. 1, 1 p. 81, 6. 21. *al.*). 1, 10, 16 artificium ([*var. l.* officium *ut*: Cic. inv. 1, 8]. Cic. de orat. 1, 62). 3, 9, 17 iudicio (Cic. de orat. 2, 307 orat. 49). 4, 7, 10 facultate (4, 19, 27 Cic. inv. 1, 7 de orat. 1, 44. *al.* Tac. dial. 30, 5). Cic. inv. 1, 7 ars (de orat. 1, 108. 1, 135. 3, 122 part. 48 Qvint. inst. 2, 17, 37 decl. 314 p. 235, 29). S. Rosc. 34 eloquentiam (*v. vol. V 2, 410, 17*). Rab. perd. 9 ingenium (Brut. 82 Tac. dial. 1, 1). Sulla 31 vitium (Brut. 278 Val. Max. 8, 10, 3 Qvint. inst. 10, 1, 34 Tac. dial. 25, 5. *cf.* Cic. de orat. 1, 124 peccatum). Flacc. 22 laus -is (*gen. obi. ut*: de orat. 3, 105. 3, 150 Brut. 140. 279 orat. 103 leg. 3, 40 Tusc. 2, 5; *aliter*: Plin. nat. 35, 73 Iphigenia -um laudibus celebrata). de orat. 1, 21 vis (1, 53. *al.* Qvint. inst. 8, 3, 89 Tac. dial. 30, 5). 1, 34 sapientia (1, 221. *cf.* 2, 307 prudentia [2, 308 Brut. 322]). 1, 120 nomine (1, 167. 202. 3, 130 Brut. 51 Qvint. inst. 2, 17, 32. 10, 1, 120 Tac. dial. 1, 1). 1, 165 instrumento (2, 366 Qvint. inst. 12, 5, 1). 1, 262 munere (1, 264. 2, 62. 3, 81). 2, 30 actio (Tusc. 4, 43 Svet. Cal. 53, 2). 2, 184 mores (part. 22 Qvint. inst. 2, 15, 34). 2, 302 dicto . . . aut responso aut rogatu (*cf.* orat. 64 locutio. Tac. ann. 6, 20, 1 dictum. Hier. epist. 57, 1, 1 verba). Brut. 185 virtutibus (250 orat. 67 Qvint. inst. 8, 2, 8. *al.*). leg. 3, 40 copia (Svlp. Sev. dial. 3, 2, 1). Sen. contr. exc. 9, 2 obscuritatem (*9, 2, 26* orationis). Plin. nat. 35, 25 lepos. Qvint. inst. 1, 11, 19 gestum. 2, 15, 29 opera (3, 3, 11. 12, 2, 10. *cf.* 7, 4, 23 operam). *al.*

3 *accedit gen.* (*v. et sub IC*): a *personae*: Sisenna hist. 44 Curionis -em *Memmium.* Hier. epist. 58, 8, 2 a tali Christi -e *Paulino.*

b *rei* (*v. et p. 898, 82. 899, 8. 15. 45 sq. 54*): Val. Max. 9, 12, 7 inlustris ingenii -r. 9, 14 ext. 2 concitatae facundiae -em (Amm. 30, 4, 5). Hier. in Is. 33, 13/19 l. 79 populum . . . -um mundi, qui applaudunt sibi in eruditione et eloquentia saeculari. Boeth. cons. 2, 3, 8 W. regiae laudis -r. Dig. de conc. dig. 2, 2 ditissimi legum -es.

4 *abl. abs.* 'eodem -e' *i. q.* '*eodem per orationem intercedente*' (*cf. Caes. Gall. 1, 9, 2* eo deprecatore): Tac. ann. 12, 58, 2 eodem -e . . . coloniae igni haustae subventum.

CAPVT ALTERVM: *respicitur imprimis* ***notio precandi*** (*sc. sensu christiano; vix huc pertinet* Ambr. [?] sacr. 6, 5, 23): Tert. adv. Marc. 4, 36 p. 544, 4 alterius dei nec templum nec -es . . . invenio (Pass. Thom. p. 136, 5 intellexit hunc Ebraeum esse et dei caeli -em). Prvd. perist. 5, 548 percipe voces precantum supplices nostri reatus efficax -r (oratur *var. l.*) ad thronum patris (*item determinatione indicatur, pro quo deprecatio fiat*: Salv. epist. 8, 2 mihi . . . hoc . . . deus tribuat, ut, qui fuerunt discipuli quondam mei, sint nunc cotidie -es mei [*sic Rönsch, Semas. Beitr. I 52, alii de professoribus intellegunt*]). Avg. doctr. christ. 4, 87 ut orando . . . pro illis, quos est allocuturus, sit -r antequam dictor. Op. imperf. in Matth. 13 p. 709 qui . . . eiusdem sunt cordis, etsi multi fuerint -es, unum sunt, quia unus spiritus orat in omnibus. Ven. Fort. vita Germ. 47, 133 ad obtenenda victoria praeces offert fortis -r. *per prosopopoeiam de psalmis*: Cassiod. in psalm. 142 l. 257 -es sanctissimi, coelestes patroni, qui . . . salutis iter aperiunt.

f. **ōrātrīx,** -īcis. Char. gramm. p. 53, 4 B. *inter feminina per* trix *terminata.* Virg. gramm. epit. 5 p. 40, 26 (*inter nominum genealogias*) oratio oro oratorium orator -x.

i. quae orat: 1 *de mulieribus orantibus*: Plavt. Mil. 1072 quomque me -em hau (hii *vel* hic *trad.*) sprevisti sistique exorare ex te (exste *vel* ixste *trad.*). Cic. rep. 2, 14 quae ex Sabinis virgines raptae postea fuerant -es pacis et foederis. 2 *de arte rhetorica*: Qvint. inst. 2, 14, 1 'rhetoricen' in Latinum transferentes tum oratoriam, tum -cem nominaverunt. *ibid.* 2 haec interpretatio . . . dura est . . .; nam oratoria sic efferetur ut elocutoria, -x ut elocutrix. *ibid.* 3 nos

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ipsam nunc volumus significare substantiam, ut grammatice litteratura est, non litteratrix, quem ad modum -x.
deriv.: oratorius. *Teßmer.*

ōrātōria, ōrātōriē *v.* oratorius.

ōrātōriolum, -ī *n.* *ab* oratorium *deminutive.* *i. q. parvum oratorium* (*sc. de loco orandi*): GREG. TVR. vit. patr. 11, 1 in hoc loco -um parvulum . . . fecit.

ōrātōrium *v.* oratorius.

***ōrātōrius,** -a, -um. *ab* orator. *compar. et superl. desunt, sed cf.* CIC. top. 45 -a magis. leg. 1, 5 -um maxime. *legitur inde a* RHET. Her., CIC., NEP., SEN. *utroque*, VAL. MAX., COLVM., ASCON., PLIN. nat., QVINT. [*in codd. variat passim* -is *cum* oratoris; -am *vel* -um *cum* oratorum.]

i. q. ad oratorem (orationem) pertinens: **I** *adi.*: **A** *subest notio dicendi*: **1** *pertinet ad artem rhetoricam* (*nota* orationem . . . -am: CIC. de orat. 1, 231. *in lusu verborum*: Brut. 238 citius veteratoriam quam -am *accurationem.* SEN. contr. 2 praef. 2 -um robur et . . . pugnatorius mucro. IVST. 6, 5, 5 non imperatoriae tantum, verum et -ae artes. *dicitur plerumque in neutram partem; in bonam partem, sc. accedente colore elegantiae sim., e. g. l. 34 et 44; in malam partem v. infra l. 57*): **a** *in universum*: **α** *de rebus*: ⓘ *variis*: RHET. Her. 1, 10, 18 munus (*cf.* CIC. Brut. 200 opus [leg. 1, 5]). 3, 14, 24 ut ne ab -a consuetudine ad tragicam transeamus. 4, 7, 10 elocutio (*cf.* NEP. frg. 26 [57 M.] eloquentiam [TAC. dial. 5, 4 virilem et -am. 6, 1. 8, 3]). 4, 23, 32 fides et gravitas et severitas -a. CIC. inv. 1, 5 de praeceptis -is (top. 92. *al.*). 1, 6 facultatem (1, 7 de orat. 1, 245. PANEG. 3, 20, 2 dicendi. 3, 25, 3). 1, 33 usum (1, 77 [oratoris *vel* oratori *var. ll.*]. 1, 86. 2, 167 [oratorum *P*]. *cf.* orat. 79 usus -ae quasi supellectilis). de orat. 1, 130 histrionis -am laudem (Brut. 116 Tusc. 1, 6). 1, 151 non poetico, sed quodam -o numero et modo (orat. 166. 190 n. eosdem . . . esse -os, qui sint poetici. QVINT. inst. 9, 4, 57 *bis.* 10, 1, 70; oratoris *var. l.*). 1, 251 in . . . -o motu statuque (*cf.* QVINT. inst. 11, 3, 125 gestus). 2, 241 genus hoc *facetiarum* quam sit facetum, quam elegans, quam -um (Brut. 286 *opp.* historico. parad. 5 dicendi. QVINT. inst. 3, 7, 4. 10, 1, 68. LACT. inst. 5, 14, 4 disserendi). 2, 252 ex . . . -o loco ([ioco *var. l.*]. top. 51). 2, 270 cum . . . -is dictionibus tum urbanis sermonibus (*cf.* fam. 2, 11, 1 verba [*opp.* levia]. SIDON. epist. 3, 3, 2 stilo). 3, 54 vim ([oratorum *plerique codd.*]. part. 81. ac. 1, 32 dicendi. VAL. MAX. 3, 4 ext. 2 *opp.* tragica. *al.*; *cf.* SEN. epist. 100, 8 vigor. CLAVD. MAM. epist. 2 p. 205, 29 fortitudinem). Brut. 65 virtutes (part. 78 SEN. contr. 1 praef. 21. 7 praef. 5. QVINT. inst. 10, 1, 46 *opp.* poetica. DIOM. gramm. I 464, 28 prosae orationi convenire et ad -as v. pertinere. *al.*). 110 ingenium (TAC. dial. 10, 3). 143 urbanitatis -us, non scurrilis lepos. 261 ornamenta dicendi (parad. 3. *cf.* Brut. 291 ornatu [QVINT. inst. 3, 1, 12]). 305 exercitationibus (309 fat. 3). orat. 62 aculeos -os ac forensis. top. 45 exempla (QVINT. inst. 8, 3, 79). fat. 3 studia (QVINT. inst. 12, 2, 25 TAC. dial. 8, 4). *al.* SEN. contr. 10 praef. 2 auctoritatem. 12 actionis. ASCON. Pis. p. 18,25 -o more, non historico (HIER. epist. 6, 1, 2). Corn. p. 56, 5 calliditatis (SCHOL. Cic. Bob. p. 95, 6). QVINT. inst. 5, 14, 24 syllogismus (*sim. figurae rhet.*: DON. Ter. Ad. 84, 5 αὔξησις. 86, 1 ἀμφιβολία. 410 figura. *al.* SERV. auct. georg. 1, 104 schema. *al.*). *al.* ⓘⓘ *de disciplina, arte sim.*: CIC. inv. 1, 7 ars et facultas -a ([*postea*: oratoris a. et f.]. top. 34 VAL. MAX. 8, 14 ext. 3. *et saepe, v. vol. II 666, 47 sqq.; adde e. g.* FIRM. math. 4, 19, 29 grammaticae a. aut -ae. *cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 187, 9 κακοτεχνία quae est *ars*? -a. quare . . .? siquidem malitioso astu . . . ad pervertendam nititur veritatem). COLVM. 11, 1, 11 nec -a disciplina deseritur . . ., nec philosophia (HIL. AREL. vita Honorat. 4 l. 1 ENNOD. epist. 8, 5, 4 p. 204, 8). QVINT. inst. 2, 18, 5 opus *scriptarum orationum* in parte -a . . . ponimus. LACT. inst. 5, 2, 2 cum . . . -as litteras . . . docerem. ⓘⓘⓘ *de libris et in titulis librorum*: CIC. Att. 4, 13, 2 de libris -is (div. 2, 4 nostri. *cf.* Att. 4, 16, 2 *dialogis*). part. tit. partitiones -ae (*affert tit.* QVINT. inst. 3, 3, 7. 3, 11, 19. *ad rem potius spectat* CIC. part. 139). QVINT. inst. prooem. 1 libros, quos . . . de institutione -a scripseram.

β *de homine* (*sc. ut artis capaci*): RHET. min. p. 305, 9 natura accidens res est, quae aptiorem hominem ad unum quidque facit; itaque non orator natura est, sed -us, id est qui orator esse possit.

b -um est *cum inf.*: QVINT. inst. 6, 3, 39 narrare, quae salsa sint, in primis est subtile et -um. PLIN. epist. 7, 6, 7 non minus . . . -um esse tacere quam dicere. SERV. Aen. 9, 131 est -um (-rum *AM*) quaestiones ita proponere, ut *eqs.* SERV. auct. Aen. 11, 125.

2 *in explicandis scripturis de ea, quae fit ad litteram, interpretatione* (*sc. quae orationem, i. dictum sequitur*): PHILO quaest. in gen. 4, 159 dictum -ae partis (*Petit*, patet *trad.*) certum est, morali vero stilo non oportet ignorare (196 *postea opp.* allegoriam. 198 *postea opp.* altiori . . . sensu. 200 *opp.* eximio sensu. 206 haec pro p. -is; altius autem dicitur *eqs.* 207 *opp.* allegoria. 220. 244). 4, 177 pro tam certo -o dicto nihil obscurum videtur, morali tamen discussione ita sentimus *eqs.* (190 *opp.* intellectus). vita contempl. 28 momenta -ae interpretationis pro existimatione absconsae naturae declarari (*gr.* τῆς ῥητῆς ἑρμενείας, *cf. aliam vers. Rufin. hist. 2, 17, 10* ea, quae in legis littera scripta sunt).

B *subest notio precandi* (*non nisi de locis orationi Christianorum destinatis*): CONC.[S] II 2, 2 p. 107, 2 aedificare . . . monasterium vel -am aedem (*gr. II 1, 2 p. 159, 14* εὐκτήριον οἶκον, *alias versiones v. l. 83 sq.*). IVLIAN. epit. novell. 111, 410 sanctas domos -as (119, 515. PASS. Bonif. [BHL 1413] 2; *gr. ut supra*). CONSTANTIVS vita Germ. 30 -ae (-a *A*[1]) cellulae et signa crucis elata praefulgeant.

II *subst.*: **A** *masc.* **ōrātōriī,** -ōrum (-us *pro* -um *v. sub C*). *de libris rhetoricis* (*cf. p. 901, 62 sqq.*): QVINT. inst. 3, 1, 20 nisi et rhetoricos suos (*i. libros 'de inventione'*) ipse adulescenti sibi elapsos diceret *M. Tullius* et in -is (*i. 'de oratore', 'orator', cf. Adamietz ad l.*) haec minora . . . sciens omisisset.

B *fem.* **ōrātōria,** -ae (-a *pro* -um *v. sub C*). *sc. ars i. q.* ῥητορική: **1** *de ratione et usu vocis e Graeco conversae*: QVINT. inst. 2, 14, 1 'rhetoricen' in Latinum transferentes, tum -am, tum oratricem nominaverunt. *ibid.* 2 -a sic efferetur ut elocutoria, oratrix ut elocutrix; illa autem . . . rhetorice talis est qualis eloquentia. *ibid.* 3 ipsam . . . volumus significare substantiam, ut grammatice litteratura est, non litteratrix quem ad modum oratrix, nec litteratoria quem ad modum -a (*in sequentibus ipse utitur appellatione q. e.* rhetorice).

2 *exempla* (*vox 'ars' subaudiri videtur* CASSIOD. var. 10, 6, 3 inter ceteras artes -am . . . diligimus): **a** *varia*: FORTVN. gramm. VI 278, 18 cum tibi ab -a otium fuerit. LACT. inst. 1, 1, 8 quae professio . . . gloriosior putanda est, quam illa -a, in qua diu versati *eqs.* (*nisi adi. et ad* professio *trahendum*). HIER. in Ion. 3, 6 p. 1143[B] in tantam gloriam venit eloquentiae, ut -am . . . doceret *Cyprianus* (vir. ill. 29 [*postea*: arte rhetorica]. RVFIN. Greg. Naz. orat. praef. 4. hist. 4, 16, 7 [*gr. aliter, item* 7, 29, 2; *inde* GLOSS. -am: sapientiam secularium]. AVG. conf. 8, 5, 10 *v. infra*). **b** *iuxta alias artes, litteras sim.*: IVL. VAL. 1, 7 p. 12, 27 litteraturae . . . magister, musices . . ., geometriae . . ., -ae (*Hist. Alex. M. I p. 14, 7 Kr.* ῥητορικοῦ . . . λόγου), . . ., philosophiae *eqs.* (AVG. conf. 2, 3, 5 l. atque -ae. 8, 5, 10 docere l. et -am). ARNOB. nat. 2, 19 p. 87, 23 M. grammaticam, musicam, -am pepererunt (LACT. epit. 25, 6 medicinae aut g. aut -ae. SIDON. epist. 5, 2, 1 et g. . . . et -a . . . et arithmetica . . . et geometrica *eqs.*; *cf.* LACT. inst. 3, 25, 11 grammaticis . . . non parum operae dandum est . . ., ne -a quidem ignoranda est [*postea*: geometria . . . ac musica et astrologia]). SCHOL. Hor. epist. 1, 3, 25/26 -am . . . et iuris scientiam. SCHOL. Cic. Bob. p. 137, 12 amatorem poeticae rei . . . fuisse, quamvis ad -am, qua maxime praestitit *eqs.* (*cf.* SIDON. epist. 2, 10, 6 si praeter -am [rem -am *codd. plerique*] . . . poeticum ingenium . . . quereris obtundi. CLAVD. MAM. anim. 3, 6 p. 163, 3 absque versibus poetice -am texis).

C *neutr.* ***ōrātōrium,** -ī (*per mutationem generis* -us REGVLA mag. 61, 14 [*cf.* ITIN. Anton. Plac. rec. A 40 *in var. l.*]; *accedit pron. masc. l. 77 et* CASSIOD. hist. 10, 35, 2. 12, 4, 6 [*cf. Lundström, Übersetzungstechn. Unters. 253 sq.*]; *formae primae decl.* -a, -am *in var. ll.* CASSIAN. inst. 4, 20 CONC. Matisc. a. 583 p. 156, 14). *scribitur* ho- *in var. ll. apud* GREG. TVR. Franc. 10, 8 p. 489, 7 BENED. reg. capp. 50 VITAE patr. Iurens. 64 M. -tur- CIL XIV 3898, 3 LIB. pontif. p. 93, 6. *al.* CASSIOD. hist. 5, 34, 13 *cod. C ut saepius* (*cf. Hanslik in ind. orthogr. 738*). GREG. TVR. Franc. 2, 6. *al.* CONC. Avern. a. 535 p. 69, 2. *et saepe.* -riy(m) CIL III 14207[21]. -rum (-ra) CASSIOD. hist. 9, 19, 14 (*var. l.*). GLOSS. V 371, 55. *de notione* (*v. etiam sub 1a*): ANON. Vales. 14, 83 -um . . . id est altarium. ISID. orig. 15, 4, 3 (*enumerantur aedificia sacra*) propitiatorium ⌊quasi propitiationis -um, . . .⌋ (⌊ ⌋ *om. pars codd.*; *cf.* exoratorium). GLOSS. εὐκτήριον. *cf.* martyrium *vol. VIII 421, 42.* *legitur inde a* VVLG., AVG., COD. Theod. [*francog. vet et med.* oreor, oroer; *prov. vet.* orador. *cf. Wartburg VII 386 sq. St.*] [*in var. l.* PS. AVG. serm. 76, 4 = CAES. AREL. serm. 156, 4 *ubi* ecclesia *Morin cum duobus codd.*]

1 *de quolibet loco ad orandum destinato sive in ecclesia sive in monasterio sive in martyrio sim. sito vel de ipsis ecclesiis, sacellis, martyriis sim.* (*graece respondet* τὸ εὐκτήριον *vel* εὐκτήριος οἶκος, *ubi nihil aliud adnotatur; generatim de re Kraus, Realencyclop. d. christl. Altertümer II 545 sqq. et Leclercq, Dict. d'Arch. Chrét. et de Lit. XII 2346 sqq.; ad rationem quae intercedit inter* 'ecclesia' *et* '-um' *cf. L. Wenger, Philologus 86, 1931, 444; hic illic plus minus metonymice dicitur de monachis orantibus e. g.* REGVLA mag. 16, 50. 53, 18 [*v. Vogüé ad l.*]. 57, 23. 61, 14; *de communi oratione, choro* BENED. reg. 38, 3 [*vi locali intellegunt Vogüé-Neufville*]): **a** *exempla ad notionem adumbrandam idonea*: **α** *explicatur destinatio loci*: AVG. epist. 211, 7 p. 361, 7 in -o nemo aliquid agat, nisi ad quod est factum, unde et nomen accepit, *eqs.* REGVLA Tarnat. 15 in -o praeter orandi et psallendi cultum . . . nihil agatur, ut nomini huic et opera . . . concordent. BENED. reg. 52, 1. ISID. orig. 15, 4, 4 -um orationi tantum est consecratum . . ., unde et nomen accepit. **β** *iuxta ponuntur voces affines*: COD. Theod. 9, 45, 4 pr. altaria et -um templi circumiectum, qui *eqs.* ([quia *vel* quae *vel* quod *var. ll.*; *gr. Conc.*[S] *I 1, 4 p. 63, 3* τὸ εὐκτήριον τοῦ λαοῦ, *sed var. l.* τὸν εὐ. ναόν]. ITIN. Anton. Plac. rec. AB 40 -um, cuius altare *eqs.* PALLAD. hist. mon. I 6 p. 273[D] II 10 p. 363[A]. *cf.* ANON. Vales. 14, 83 *v. supra*). CASSIAN. inst. 4, 20 de -o cellave (*cf.* REGVLA Macar. 13 vel . . . in -o . . . vel . . . per cellulas). CONC.[S] II 2, 2 p. 34, 11 neque monasterium . . . neque -um ([*sim. versiones* p. 55, 11 m. vel -i domum. p. 88, 10. 99, 27; *cf.*

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aliam versionem et gr. sub IB]. p. 107, 22 ptochiis vel m. vel -is [*gr. II 1, 2 p. 159, 34* τῶν . . . *μαρτυρίων, cf. p. 35, 7* dispensationi . . . martyriorum. *p. 56, 3* martyriis]. GREG. TVR. Franc. 2, 21 p. 67, 16 m. . . ., ubi nunc -um est. NOVELL. Iust. 131, 7 pr. -um aut m. GREG. M. epist. 8, 5 p. 8, 27 monasterii -um [REGVLA mag. 87, 35 BENED. reg. 52 tit.]. *al.*). p. 107, 39 de . . . ecclesia vel de -iis, quae sub ea sunt ([*gr. II 1, 2 p. 160, 18* τῶν . . . *μαρτυρίων, cf. p. 36, 7* martyriis]. EPIST. pontif. Thiel Gelas. 14, 25 p. 375. COD. Iust. 1, 5, 10 pr. *et* 3 [*a. 466–472?*]. *al.; cf.* EPIST. pontif. Thiel Gelas. 33 p. 448 in e. aut in -o. CASSIOD. hist. 3, 11, 2 auferri . . . -a et ecclesiis applicari. COD. Iust. 1, 5, 10, 2 e. et -a). II 3, 2 p. 131, 10 in -o sancti martyrii (martyris *var. l.*). MAX. TAVR. serm. 56 p. 645^{B} efficitur -um angelorum locus *perditarum animarum* (IVLIAN. epit. novell. 23, 213 ecclesia vel xenodochium vel -um vel quivis alius l., qui pietatis causa colitur. VEN. FORT. vita Radeg. 7, 18 per -a vel l. venerabilia. *cf.* REGVLA mag. 54, 4 -i l.). ALC. AVIT. epist. 7 p. 35, 8 -a sive basilicae (CONC. Epaon. a. 517 p. 20, 7 b. aut -is. CIL V 3100, 4 b. vel -um. *cf.* ALC. AVIT. epist. 7 p. 35, 14 -is vel basiliculis). ENNOD. carm. 2, 37 tit. in domo ante -um (*cf. p. 902, 84*. GREG. TVR. Franc. 10, 8 p. 489, 7 in -um domus suae [*sim.* glor. mart. 65 VEN. FORT. carm. 2, 3 tit. VITA Melaniae (BHL 5885) 5 p. 6, 5]. IVLIAN. epit. novell. 52, 194 in domo sua -um habuerit [GREG. M. epist. 5, 50 p. 350, 4 construxisse]). GREG. TVR. glor. mart. 14 p. 498, 8 in -um atrii beati Martini.

γ varia selecta: ITIN. Anton. Plac. rec. A 15 (*sim.* rec. B) *arbor* inclausus infra -um. LIB. pontif. p. 108, 3 in . . . -is ianuas aureas *fecit*. CONC. Arvern. a. 535 p. 69, 2 si quis presbyter . . . in -is officio sancto deserviens celebrat divina mysteria (*cf.* BENED. reg. 44, 1 opus dei in -o percelebratur). GREG. M. dial. 1, 4 p. 38, 1 M. dum in . . . -o esset humatum *corpus* (*cf.* PALLAD. hist. mon. I 30 p. 317^{B} in quo reliquias . . . collocaverat [*gr. p. 131, 24 B.* μαρτύριον]). 1, 7 p. 45, 12 cum . . . lampades vitreas in -o lavarit. 1, 10 p. 59, 20 puellam . . . ex -o sublatam. epist. 6, 42 p. 418, 3 in quo -o servorum dei congregationem constituit esse (*sim.* 9, 137 p. 135, 15). 11, 26 p. 289, 18 -o eleemosinam fecistis. PALLAD. hist. mon. I 30 p. 316^{A} fratres ad -um colliguntur. FERREOL. reg. 18 p. 965^{D} gesta martyrum . . . recenseri in -o. BENED. reg. 35, 15 in -o . . . genibus provolvantur. 44, 9 pro . . . culpis . . . in -o satisfaciant. 58, 26 in -o exuatur rebus propriis . . . et induatur rebus monasterii.

b *iuncturae notabiliores*: *α nominales*: (I) *accedit gen.* (templi, monasterii, domus *sim.*; *v. sub a passim*): ITIN. Anton. Plac. rec. A 13 -um sanctae Mariae (GREG. M. epist. 1, 54 p. 79, 11 beatae M. *al.*; *sim. cum nom. prop. sanctorum*: ITIN. Anton. Plac. rec. A 41 Heliae. LIB. pontif. p. 123, 2 sancti Thomae. *et saepe*). PS. AVG. serm. ed. Mai 97, 1 (*saec. VI*) cetus Ionae -um fuit (*de eodem*: CASSIOD. in psalm. 129, 1 l. 45 prophetae). LIB. pontif. p. 108, 4 sanctae crucis (108, 12. 123, 13). MAX. TAVR. serm. 56 p. 645^{B} angelorum. ALC. AVIT. epist. 7 tit. haereticorum (7 p. 35, 8. *cf.* COD. Iust. 1, 5, 10 pr. [*a. 466–472?*] orthodoxae fidei. *ibid.* 3 verae fidei). CASSIOD. hist. 5, 34, 13 Seleuciae (*syn. ibid. 14* ecclesia). GREG. TVR. Mart. 1, 16 puellarum (*cf.* 1, 17 -um . . ., in quo . . . puellae religiosae deserviunt). CONC. Aurel. a. 541 p. 89, 1 domini praediorum. (II) *pendet ex subst.* (*sc. per gen.*; -i altare, -i domus *v. sub a*): IVLIAN. epit. novell. 67, 243 defensori. GREG. M. dial. 1, 10 p. 59, 4 M. dedicationem (epist. 5, 2 p. 282, 17. *al.*). p. 59, 14 presbiter (epist. 10, 7 p. 242, 9). epist. 11, 26 p. 288, 14 limen (REGVLA mag. 13, 63. *al.*). EVGIPP. Sev. 39, 2 pavimento (REGVLA mag. 19, 25). REGVLA mag. 16, 50 vocem vel versum. 53, 60 ornatus. 69, 5 spiritalem *mensam*. 80, 2 ante fores (BENED. reg. 44, 1). *al.* BENED. reg. 67, 3 solo. (III) *adi. notabiliora*: MARCELL. chron. II p. 61, 380 catholico. ALC. AVIT. epist. 7 p. 35, 14 privatis. CASSIOD. hist. 9, 19, 14 propria (PALLAD. hist. mon. I 30 p. 316^{B} REGVLA mag. 45, 18). GREG. TVR. glor. mart. 65 tit. Iciacense (Iciodorense *vel* Icioderense *trad.*, *restituit Krusch ex* 65 sacrosanctum -um domus Iciacensis). CONC. Epaon. a. 517 p. 25, 1 villarebus (*cf.* CONC. Cabilon. a. 639/654 p. 211, 6 -a, que per villas fiunt). COD. Iust. 4, 1, 12, 5 sacrosanctis (*v. l. 62; cf.* EDICT. imp. Iustin. [CIL III 13640] 1, 3 ve(n)era(bile -um . . .). IVLIAN. epit. novell. 14, 50 sancta). EVGIPP. Sev. 39, 1 parvo.

β verbales: -um ingredi *sim.*: VVLG. Iudith 9, 1 Iudith ingressa est -um suum (CONC.^{S} IV 2 p. 183, 41 in -o. GREG. M. dial. 1, 2 p. 22, 2 M. *al.*). CASSIAN. inst. 3, 7 tit. introire (3, 7, 1. *al.*). GREG. M. dial. 1, 4 p. 38, 13 M. intrassent (VITAE patr. Iurens. 64 M.).
-um facere *sim.*: LIB. pontif. p. 93, 6 fecit -um in cymiterio (p. 107, 16 -a III in baptisterio basilicae [*sim.* p. 110, 25]. p. 123, 15. GREG. M. dial. 3, 7 p. 151, 6 M. in . . . templo Apollonis. *cf.* CIL V 3100, 4 perfecit). CASSIOD. hist. 1, 9, 11 in regalibus . . . -um fabricatus (9, 36, 4 foris civitatem. *al.*). 10, 35, 2 aedificatum ([*Socrat. 6, 23* οἰκίσκος . . . εὐκτήριος]. GREG. TVR. Mart. 1, 17 in portam Ambianensi. IVLIAN. epit. novell. 119, 512. GREG. M. epist. 1, 54 p. 79, 11 in cella fratrum [*sc. in monasterio cui nomen est* 'c. f.']. PALLAD. hist. mon. II 18 p. 376^{C} in quo reliquiae erant [*gr. v. supra l. 30*]. *al.*). VEN. FORT. vita Radeg. 38, 88 conderent. GREG. M. epist. 2, 15 p. 112, 17 -um se pro sua devotione fundasse (9, 58 p. 81, 21. *al.*). 5, 50 p. 350, 4 construxisse (6, 42 p. 418, 2 iuxta thermas Agrippianas. 9, 59 p. 82, 7 propriis . . . sumptibus. *al.*; *cf.* 3, 58 p. 217, 26 exstruxisse). -um consecrare *sim.*: EPIST. pontif. Thiel Gelas. 14, 25 p. 375 sacrare. 33 p. 448 quod -*um* sedis nostrae . . . permissione dedicatum (GREG. M. dial. 1, 10 p. 59, 11 M. epist. 6, 42 p. 418, 9. *al.*). GREG. TVR. Mart. 3, 33 consecratum (GREG. M. epist. 2, 15 p. 113, 4. 9, 58 p. 81, 25. *al.*).

2 *peculiariter de oratione, vocabulo* (*simile nomen supponit fortasse* CHAR. *in explicanda origine adverbii q. e.* oratorie, *v. infra*): VIRG. gramm. epit. 1 p. 4, 21 ad ipsius 'latinitatis' . . . -um transeamus (*cf. p. 5, 4 sq.* negare cogimur 'latinitatem' . . . ex ipso 'Latino' usurpavisse vocabulum). 5 p. 40, 25 (*inter nominum genealogias*) oratio oro -um orator oratrix.

adv. **ōrātōriē.** *de orig.*: CHAR. gramm. 236, 14 sqq. B. orator -e, . . . sed animadvertendum est, num -e non ab oratore, sed ab oratorio trahatur; nam ut est alicuius vis oratoria . . ., sic forsitan figurari possit oratorium, unde proficiscatur hoc adverbium, quod -e dicitur. [-e *legit Richter apud* PHILONEM quaest. in gen. 4, 159; *sed v. Petit ad l.*]

i. q. modo oratorio, rhetorice (*accedunt adv.* nimis, plane, quam, sane, satis *sim. passim*): **1** *cum verbis*: **a** *dicendi, scribendi sim.*: RHET. Her. 4, 56, 69 ut -e plane loquaris ([*opp.* vulgari sermone]. DON. Ter. Hec. 205, 2). CIC. orat. 227 nihil . . . est aliud . . . pulchre et -e dicere, nisi optimis sententiis verbisque lectissimis dicere (DON. Ter. Andr. 612, 3 Eun. 749, 2 Ad. 774 PS. ASCON. Verr. p. 234, 24. p. 241, 17). fin. 5, 10 disserendi . . . non dialectice solum, sed etiam -e praecepta. DON. Ter. Hec. 9, 1 magna arte . . . prologus scriptus est et nimis -e. Ad. 101, 3 mire respondit et -e (458, 3 [*pars codd., Zwierlein*; contrarie *var. l., Wessner*]). 406, 2 vide, quam -e (narratorie *var. l.*) narret. SCHOL. Stat. Theb. 2, 435 disputat. SCHOL. Cic. Bob. p. 95, 30 satis . . . -e commemorans. p. 159, 15 explicat.
b *aliis*: QVINT. inst. 9, 1, 13 schema . . ., quod sit a simplici atque in promptu posito dicendi modo poetice vel -e mutatum. DON. Ter. Andr. 8, 5 -e quasi multos facit (SCHOL. Hor. sat. 1, 5, 51/53 SCHOL. Stat. Theb. 2, 340 SCHOL. Cic. Bob. p. 96, 6. p. 110, 15 perquam -e). 278, 4 ut e- hoc cogatur scelus esse, si *eqs.* 352, 1 -e a summa coepit. Hec. 91, 2 unam rem in tria divisit. 123, 5 tempus apposuit (*cf.* Phorm. 130, 2 posuit [Eun. 1069]). 158, 2 -e non tam excusat . . . quam *eqs.* 589, 2 vide, quam -e omnia congesserit. Phorm. 277, 3 expedivit. Ad. 16, 2 crimen non tangit (*cf.* SCHOL. Stat. Theb. 2, 388 transtulit crimen. 9, 795 crimen obiectum est). 92 fit mentio -e (vide oratorem *pars codd., def. Zwierlein afferens Hec. 327*). 481, 2 laudat (*cf.* SCHOL. Cic. Bob. p. 172, 2 laudem subiecit). SERV. Aen. 11, 343 callide et -e agit (SCHOL. Cic. Gron. B p. 339, 10). SERV. auct. Aen. 2, 86 se commendat. 4, 110 sane -e et blanditur et pugnat. 4, 361 -e ibi finivit, ubi *eqs.* 11, 24 eleganter hoc et -e . . . sumptum est. SCHOL. Cic. Bob. p. 84, 16 deplorat. p. 94, 18 interiacit addubitationem. p. 101, 7 concessit. p. 139, 19 ad iudicium . . . reflectit haec omnia. p. 145, 77 haec ⟨. . .⟩ -e perstringere maluit quam *eqs.* p. 174, 21 -e valde . . . invigilavit *eqs.* Gron. A p. 348, 3 simulat.

2 *cum adi.*: SEN. epist. 100, 10 sit aliquid -e acre, tragice grande, comice exile.

3 *absolute* (*sc. omisso verbo in explicatione*): DON. Ter. Andr. 520, 2 '. . .' -e pro eo quod non recusat, '. . .'. 856, 2 '. . .' totum -e (oratoris *AC*, orationis *T*): scite enim locutus est (Hec. 55, 2 '. . .' -e: sic e. fit *eqs.* [*antea*: quasi orator '. . .' dixit]. Ad. 249, 2 '. . .' -e: non e. *eqs.* SCHOL. Stat. Theb. 2, 339 '. . .' -e; cur e. *eqs.* PS. ASCON. div. in Caec. p. 187, 6 '. . .' -e [oslatorie *vel* elatorie *trad.*]; cum e. *eqs.*). Hec. 46, 2 '. . .' -e, quasi non Terenti causa agatur, sed *eqs.* (Ad. 77, 2). 56, 1 '. . .' -e ἀπὸ τῆς ἰσότητος. SERV. auct. Aen. 11, 256 '. . .' -e, ut . . . graviora videantur (SCHOL. Stat. Theb. 2, 457).

deriv.: oratoriolum. *cf. Onom.* (Oratoria).

ōrātum, -ī *n. et* **1. ōrātus,** -a, -um *v.* oro.

2. ōrātus, -ūs *m. ab* orare. [-u *pro* ornatu *tentabat praeter necessitatem Stowasser, Wien. Stud. 27, 1906, 84*: SCHOL. Hor. carm. 3, 3, 25. *var. l.* -us *gen. pro* orator SIDON. epist. 8, 1, 2 *defendit Luetjohann in praef. p. XXXII sq.; perperam quidam huc trahunt* HIL. trin. 1, 37.]

i. q. actus orandi, sc. precandi, petendi sim. sive quemlibet sive deum: **1** *abl. sg.* -u: **a** *cum gen.*: PLAVT. Cas. 775 illarum -u faciunt. ARGVM. Plaut. Curc. 8 *miles* sororem . . . . repperit, -u cuius Phaedromo nuptum locat. AVR. VICT. Caes. 14, 13 patres ne principis -u quidem . . . flectebantur. HIER. Didym. spir. praef. p. 103^{A} tam tuo quam . . . Paulae et Eustochiis . . . adiutus -u (hort- *var. l.*). SIDON. epist. 1, 11, 16 pressus -u procerum. **b** *cum pron. poss.*: CIC. Flacc. 92 -u (hort- *codd. recc.*) tuo (HIER. *v. supra*. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 3, 166). SYMM. epist. 3, 37 meo. HIER. epist. 2, 2 vestro (2, 4. SIDON. epist. 6, 7, 1 *syn.* precum vestrarum). **c** *cum adi.*: EVAGR. vita Anton. 5 p. 847 eas *cogitationes sordidas* -u submovebat assiduo ([*cf. Vita Anton. 5 p. 20, 27* orationibus]. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 72, 5 G. deum interpellabat. ALC. AVIT. epist. 8 p. 40, 12). VITAE patr. Iurens. 130 M. cum . . . -u longissimo atque secreto cunctos in oratorium diutissime anteiret *eqs.* **d** *absolute*: CONSVLT. Zacch. 1, 18 p. 22, 38 compulerant.

2 *formae aliae*: SYMM. epist. 4, 67, 2 si . . . vestra insinuatio iuvet exhausti senatoris -um (*item acc.*: COD. Theod. 9, 45, 4 pr. -um gestiens populus [*v. app. crit.; gr. Conc.^{S} I 1, 4 p. 63, 5* εὔξασθαι

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

προῃρημένοις]). SIDON. epist. 9, 14, 1 nulla ... verba, nulla solacia, nulla denique mutui -us vicissitudo. CORIPP. Iust. 2, 4 procerum magnis -bus actus (*item abl. plur.*: INSCR. Ital. X 2, 64 eius). *Baer.*

orbātio, -ōnis *f.* *ab* orbare. *de usu priscorum v.* SEN. *i. q. actio orbandi vel status orbati*: **1** *generatim*: SEN. epist. 87, 39 paupertas non per possessionem dicitur, sed per detractionem vel, ut antiqui dixerunt, -em; Graeci *κατὰ στέρησιν* dicunt. MART. CAP. 4, 384 *opposita* opponuntur ... sibi ... ut contraria, ut stultitia sapientiae, aut ut habitus -i (orbitati *var. l.*), ut cernentia caecitati ([*Aristot. categ. 11 b 23 στέρησις*]. 4, 386 [*exempli gratia opponitur* dentatus edentulo]. *ibid. iterum.* 4, 387. ISID. orig. 2, 31, 6 tertium genus est oppositorum h. vel -o; quod genus Cicero privationem vocat). **2** *speciatim de privatione sensuum*: *absolute de visu adempto* (GLOSS. III 363, 73 -o: *τύφλωσις*. *cf. exemplum caecitatis a* MART. CAP. *allatum*): TERT. bapt. 13 p. 213, 7 hoc est quod ei *Paulo* dominus in illa plaga -is praeceperat (orationis *cod. T; spectat ad act. 9, 8 sq.* Saulus ... nihil videbat). *cum gen.*: TERT. idol. 23 p. 57, 5 Zacharias temporali vocis -e multatus.

orbātor, -ōris *m.* *ab* orbare. *i. qui orbat*: OV. met. 13, 500 (*verba Hecubae*) tot ... tuos idem fratres, te *Polyxenam* perdidit idem, exitium Troiae nostrique -r, Achilles. MARCELL. chron. II p. 86, 454, 1 Attila ... Europae -r provinciae.

f. **orbātrīx,** -īcis. *i. quae orbat*: DRAC. laud. dei 3, 337 secures *Bruti* ... civibus hostiles -esque suorum.

orbātus, -a, -um *v.* orbo.

[orbefacio: *ὀρφανόω (-νίζω) ex gloss. recentioribus Vulcanii aut Labbaei receptum videtur in lexica quaedam.*]

ψῆττα: **orbella** GLOSS. III 318, 25. [*fortasse ab* orbis, *cf. p. 908, 50. Sch.*] *nomen piscis.*

orbia: genus quoddam escarum, quod quidam 'Saturni -am' (obv-, ov-, ob- *trad.*) vocant GLOSS.[L] IV Plac. o 16 (*cf.* I Ansil. OR 79 fiffarunda. Corp. o 263 [= GLOSS. V 377, 24] sifanutunda, *ubi Lindsay 'for* offa rutunda*?'*). *obscurum.*

orbiclam *v.* orbiculatus (*l. 61*). **orbicula** *v.* orbiculus.

orbiculāris, -is *f. (vel adi. vel subst.) et* **orbiculāria,** -ae (*non nisi* GLOSS. III 555, 39 ovicilaria. 619, 64 obicilicria). *ab* orbiculus. *nomen herbae*: **1** *i. q. cyclamen* (*cf.* orbiculus *II A*): MARCELL. med. 4, 19 herbae cyclaminis, quae -is dicitur. 4, 35. 5, 4. 23, 26. 30, 69 -is herbae, quam graece c. vocant (PS. APVL. herb. 17 tit. *et* l. 3. 6. 8 herb. app. 17 tit. *et* l. 3 GLOSS. III 610, 6). GLOSS. -is: rabum porcinum. colirii erba. cyclaminus: -is (*huc etiam* GLOSS. III 555, 39. 619, 64, *cf. André, Arch. Lat. Med. Aevi 26, 1956, 194 sq.*). **2** *i. q. chamaepitys*: GLOSS. III 588, 58 camipitis: -is (*sim.* 610, 20).

orbiculātim *adv.* [*cf.* orbiculatus, *quae vox item caret vi deminutiva. Sch.*] *i. q. in formam orbis*: PLIN. nat. 11, 177 vertebratis ... -m ossibus *cervicis*. MACR. Sat. 7, 9, 3 -m rotatur *corpus* (*somn. 1, 6, 81* in orbem).

orbiculātus, -a, -um *et inde* **orbiculor** (*non nisi l. 50*). *ab* orbiculus. *scribitur* -cl- DIOSC. 1, 124 p. 64, 14 M., *cf. graece* 1, 115, 4 -*κλ*- (*item* ATHEN. 3, 80[f]). *forma finita* -atur: *κυκλεύει* GLOSS.[L] II Philox. OR 10. *legitur inde a* CAEL. (Cic. fam.), VARRONE, CLOAT., CELSO, COLVM., *non nisi in prosa oratione.*

i. q. in orbem formatus, circulatus, rotundus sim.: **1** *-a sunt certa genera pomorum*: **a** *malorum*: CAEL. Cic. fam. 8, 15, 1 nostri milites ... m. -is esse pasti videntur. VARRO rust. 1, 59, 1 m. struthea, cotonea *i. Cydonea*, ... -a (*item inter varia genera*: CLOAT. Macr. Sat. 3, 19, 2 CELS. 2, 24, 2 COLVM. 5, 10, 19. 12, 47, 5. SCRIB. LARG. 104 [*inde* MARCELL. med. 20, 9]. CAEL. AVR. acut. 2, 37, 209 chron. 3, 2, 34). PLIN. nat. 15, 51 -a *m. appellantur* a figura orbis in rotunditatem circumacti; ... *Graeci* Epirotica vocant (*cf.* DIOSC. 1, 124 p. 64, 14 M. Epirotica ..., quae latine -a [orbiclam *trad., gr. 1, 115, 4 ὀρβικλᾶτα*] dicitur). 23, 104. 29, 53. ATHEN. 3, 80[f] *τὰ ... καλούμενα -α.* PORPH. Hor. sat. 2, 3, 272 PALLAD. 3, 25, 18 ANTIDOT. Brux. app. 212. **b** *pirorum*: CLOAT. Macr. Sat. 3, 19, 6 -um *pirum.*

2 *-a sunt varia*: **a** *respicitur forma, ambitus*: PLIN. nat. 13, 32 est *lignum pomi palmae* ... oblongum, non, ut olivis, -um. 24, 137 -o foliorum (florum *André*) ambitu. 27, 133 capitibus caulium -is. AMM. 20, 6, 5 aries ... -am turrim feriebat. 24, 8, 7 multiplicato scutorum ordine in -am figuram (31, 2, 18 locatis sarracis). MART. CAP. 1, 37 circulorum *mundi* ... -a parallela. **b** *respicitur motus, circuitus*: CHALC. transl. p. 37[A] *anima* indigete motu et -a circuitione in se ipsam revertens (*gr. ἀνακυκλουμένη*). 43[D] -a circumvolutatio. comm. 75 errantium *stellarum conversio* ... -a. 92 huius *circuli* -a est agitatio.

cf. orbiculatim.

orbiculum *v.* orbiculus.

ᵒ**orbiculus,** -ī *m.* (-a *f. et* -um *n. l. 81*). *ab* orbis *deminutive. scribitur* urb- CATO agr. 3, 6 ORIBAS. *saepius, cf. graece ουρβ-* PS. DIOSC. Vind. 2, 164 p. 228, 19; *apud* ORIBAS. -be-, -cal-, -col-. *fem. sing.* -a AVG. in psalm. 76, 20 (*cf.* GLOSS. III 620, 1 -as). *neutr. sing.* -*ουμ* PS. DIOSC. *de notione*: AVG. in psalm. 76, 20 (*inde* ISID. orig. 14, 2, 1) orbis ... est rota; ... unde brevis etiam rotella ⌊-a id est⌋ -us appellatur (⌊ ⌋ *del. Dekkers-Fraipont, deest apud* ISID.; *sim. explicando psalm. 76, 19* FVLG. RVSP. c. Fab. frg. 3, 4 Fr.). GLOSS. V 508, 44 (*add. man. sec.*) -us rotella. *legitur inde a* CATONE, VARRONE, VITR., COLVM., *non nisi in prosa oratione.* [*'tuberculum (in palpebra surgens), furunculus'*: *venet. (vicent.)* orbegolo; *francog. med.* orbeillon, *pict.* arbeillon, *biturig.* orbillon; *mutato suffixo: raet. or.* uarbitt; *francoprov.* orbé, *var. prov. et vasc. cf. M.-L. 6082. Wartburg VII 387 sq. St.*]

i. q. parvus orbis: **I** *usu sollemni*: **A** *de rotula, parvo disco*: **1** *de parte machinae*: **a** *in troclea de rotula, per quam funes ducuntur*: CATO agr. 3, 6 trochileas graecanicas binis funibus sparteis ducant: -is superioribus octonis, inferioribus senis ... duces. VITR. 10, 2, 1 sqq. (*de machinis quae* ad operum ... publicorum perfectionem ... comparantur) in trocleam induntur -i ⟨II⟩ per axiculos versationes habentes; per -um ⟨summum⟩ traicitur ductarius funis, deinde demittitur et traducitur circa -um trocleae inferioris. (10) multis -orum circumitionibus. *al. ibid.* 10, 3, 2 inducuntur uti centra axiculi in -os. **b** *in aliis machinis*: CATO agr. 22, 2 si orbes *mortarii* altiores erunt ..., -os ligneos pertusos in miliarium in columella supponito; ... eodem modo latitudinem -is ligneis aut armillis ferreis temperato. VARRO rust. 1, 52, 1 e spicis in area excuti grana; quod fit ... iumentis iunctis ac tribulo; id fit ... ex axibus dentatis cum -is, quod vocant plostellum poenicum. VITR. 9, 8, 12 (*de horologio aquario*) -us in extrema circinatione fixam habeat lingulam (*cf.* 13 -i l.). *ibid.* inque eo -o temperatum sit foramen (*cf.* 13 -i f. [14]).

2 *varia*: VITR. 9, 1, 2 circum ... cardines *mundi* -os circum centra uti in torno perfecit *naturalis potestas*, qui graece *πόλοι* nominantur (*nisi ad B*). COLVM. 4, 30, 4 dipondiarii -i crassitudinem non excedant *perticae*. 8, 2, 15 quod *corium* cum in -um formatum est, media pars eius rescinditur, et per excisam partem galli pes inseritur. PLIN. nat. 25, 148 concisa *radix mandragorae* ... in -os servatur in vino. CIL VI 414 b 7 (*a. 191*) altarium cum columella marmorea ..., item -um cum columella ... d(ono) d(edit). SOL. 17, 8 pantherae ... minutis -is superpictae (*postea*: oculatis ... circulis). AVG. civ. 13, 16 p. 576, 10 D. globos istos luminum (*i. siderum*) sive -os. *al.*

B *spectat potius ad figuram circuli, gyri*: COLVM. 5, 4, 1 quae *vineae* ... in -os gyrosque *flectuntur* (PALLAD. 3, 11 vitis ... in -os flectitur). 6, 5, 4 aenea fibula pars auriculae latissima circumscribitur, ita ut manante sanguine tamquam o litterae ductus appareat; ... media pars descripti -i eadem fibula transuitur (*inde* PELAGON. 22; *Hippiatr. gr. II p. 35, 10 μέσον τοῦ κύκλου. cf.* VEG. mulom. 4, 33, 13 quasi in circulo designatur; ... medium -um perforas). APVL. flor. 9, 21 anuli ... -um circulaverat. *al.*

C *spectat potius ad formam globi, lapidis rotundi*: SOL. 31, 3 (*inde* ISID. orig. 16, 12, 5) ut sexaginta gemmarum colores in parvo -o eius *hexecontalithi* deprehendantur. 53, 24 candicant -i (lapillorum *add. SAP, i. margaritarum*). ARNOB. nat. 3, 13 oculorum -os mobiles.

II *per comparationem quandam in appellatione*: **A** *herbae q. e. cyclamen* (*cf.* orbicularia, orbicularis): PS. DIOSC. Vind. 2, 164 p. 228, 19 *κυκλάμινος· ... ουρβικλουμ* (*sic André, Latomus 14, 1955, 522, θυρβηλουμ trad.*). GLOSS. III 537, 28. 555, 43 -us terrae (620, 1). **B** *morbi q. e. paronychium*: ORIBAS. eup. 2, 1 L 13 Aa paronicia (*gr. 30 παρωνύχια*) id est in digitis -os (4, 33 add. Aa p. 550 d. -um factum. syn. 3 add. 48 p. 913 Aa. *cf.* syn. 7, 18 tit. Aa in unguibus). syn. 7, 18, 11 Aa p. 151 si in digitis pteri⟨gi⟩a id est -us surgit (syn. 3 add. p. 909, 41. 913, 48 La).

deriv.: orbicularia, orbicularis, orbiculatus.

? **1. orbicus:** *πηρός* GLOSS. III 458, 50 *et* 486, 30 (orb[ic]us *Heraeus in exemplari suo*). *ab* orbus.

[2. orbicus *v.* orbitus.]

orbifico, -āre. *ab* orbus *et* facere. *i. q. orbum facere*: ACC. trag. 421 pernici -or liberorum leto (*vix cum gen. iungendum, cf. Lucan. 2, 298* morte parentem natorum orbatum).

orbīle, -is *n.* *ab* orbis. *i. q. extrema pars rotae*: VARRO rust. 3, 5, 15 ad extremum *rotae radiatae*, ubi -e solet esse, †acuitum (circuitum *Sobel, Eranos 66, 1968, 151 sq.*).

ᵒ**orbis,** -is *m.* [*orig. incertae. Sch.*] *scribitur* horb- *in var. l. e. g.* VVLG. prov. 8, 31 Matth. 24, 14; urb- (*cf. Prinz, De o et u vocalibus 76*) *in titulis e. g.* CIL VI 532 regina urbis (*gr. κόσμου*). VIII 22083 (*a. 275/76 ut* 22106). X 6932 (*a. 313/14*) -is terrarum *et saepius in codd., e. g.* VERG. ecl. 6, 34 (*P*, orb- *corr. antiq.*), *sed* urb- *solum trad. pro* orb- *e. g.* VARRO ling. 5, 143 PRISC. perieheg. 172, *minus certe* PROP. 2, 32, 15; orv- *in nummis* (*v. Bernhart, Handbuch zur Münzkunde I 179; scripturam per* b *mutam testatur* CASSIOD. gramm. VII 189, 12). *notatur* o *fortasse* CIL VIII 10222. *de formis: nom. sing.* orbs (*cf.* CASSIOD. gramm. VII 189, 12 quidam nominativum singularem sine i littera enuntiare voluerunt. *quae forma vituperatur* PROB. app. gramm. IV 198, 8. FRG. Bob. gramm. V 561, 36 absurde meo iudiciolo): VEN. FORT. carm. 9, 3, 14 Mart. 4, 583 carm. app. p. 380, 1, 358 GLOSS. V 322, 13. *abl. vel loc. sing.* -i (*cf.* CHAR. gramm. p. 176, 23 B. [*ex Romano*] -i pro -e Ciceronem ... et Puplium Rutilium ..., et frequenter antiquos ita locutos Plinius [dub. serm.] ... notat: ... consuetudo melior, inquit, quae faciat 'ex -e', non sine ratione, quam in nomine 'rure' diximus. -e *testantur* VARRO frg. Char. gramm. p. 156, 30 B. FRG. Bob. gramm. V 560, 26): CATO agr. 18, 9 VARRO rust. 3, 5, 16. 3, 16, 5 CIC. Arat. 340. 363. nat. deor. 3,37 (*in*

[*Bohnenkamp*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

versu, cf. Pease ad l.; -e *var. l.*). LVCR. 2, 543. 5, 707. 1346 MANIL. 5, 128. 279. *al., in iuncturis* -i terrarum RVT. RVF. hist. 11 CIC. Verr. II 4, 82 dom. 24 rep. 5, 10 SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 12, 3 PLANC. Cic. fam. 10, 8, 3 LVCR. 2, 543. 5, 74. 1166. 6, 629. *al.*, -i terrae CIC. Sest. 66. *de acc. plur.* -is *v. Neue-Wagener* 1^3 *387. 391.* *de genere: masc. testantur* PHOC. gramm. V 41, 30 PRISC. gramm. II 160, 3. *al.; fem.* (*sec. gr.* ἡ οἰκουμένη, *cf. Lundström, Stud. zur lat. Irenäusübers. 30*): ITALA Is. 10, 14 (Tycon. reg. 7 p. 75, 26) totam -em comprehendam (*sed l.* 21 *et* 29 -em . . . totum desertum. *Vulg.* universam terram). 13, 9 (Iren. 5, 35, 1 *al.*) ponere -em (urbem *codd.*) terrae desertam et peccatores perdere ex ea (*Vulg.* terram). *fortasse etiam* psalm. 23, 1 *p. 916, 49.* NOT. Tir. 52, 91 -is (96 -is totus. 97 totus -is). 52, 95 terrarum -is (99 totus t. -is. 100 t. -is totus. 53, 1 t. totus -is). 52, 98 totus -is terrarum (53, 2 -is t. totus. 3 -is totus t.).

de notione: GLOSS. κύκλος, οἰκουμένη. πόλος, κύκλος. rotunditas, revolutio circuli. mundus, girus, quod Graeci sphaeram vocant. *cetera v. infra suis locis.* *legitur inde a* CATONE, ACC., COM. pall., RVT. RVF., RHET. Her., CIC. *per totam latinitatem et in poesi et in prosa oratione.* ⌊*val.* (*megl.*) uorbu. *cf. M.-L. 6083. St.*⌋ [*confunditur in codd. cum* curvus CELS. 5, 26, 5; orbus VEN. FORT. carm. 10, 12a, 9 (*v. p. 927, 84.*); os (*fere abl.* ore, *e. g.* VAL. FL. 2, 57 CLAVD. 8, 270, *restituitur pro* ore *e. g.* GERM. 62 SIL. 10, 423, *vix recte* SIL. 9, 442); urbs (*passim, v. supra p. 906, 66*). *e coni.* MANIL. 1, 213 similis toto -e manet *forma globi* (*Pingraeus*, toto remanet *trad.*, ore *Bentley*). *interpret. dub.* VAL. FL. 7, 560 (*cf. Schuster, Wien. Stud. 48, 1930, 116*).]

i. quod est rotundum vel ipsa rotunditas (*sc.* κύκλος *vel* σφαῖρα):

CAPVT PRIVS: *forma certa* (*sc. sive circuli sive globi*): **I** *de circulo.* *resp.* κύκλος, *ubi nihil adnotatur; cf.* SOL. 11, 17 -em cyclon Graii loquuntur (*inde* ISID. orig. 14, 6, 19); *v. definitiones sub A2a. laxius refertur ad hexagonum* MANIL. 2, 360. 363, *ad lineas flexuosas, curvas, non in se redeuntes, spiras sim. e. g. p. 908, 37 sq. 910, 20 sqq. 40 sqq. 70 sqq.*

A *corporaliter* (*et figuram circuli et motum corporeorum comprehendimus*): **1** *-is appellatur potius ipsa res circuli formam habens* (*exempla, ubi accedit gen. eius rei, huc traximus praeter p. 910, 26. 34. 36 sq. 910, 81. 911, 3*): **a** *de corporibus orbiculatis* (*de pisce p. 908, 50*): **α** *arte factis*: Ⓘ *de circulis solidis* (*spectat magis ad discum, tabulam rotundam sim.*): Ⓐ *technice*: ① *in machinis sim.*: *rusticis*: CATO agr. 3, 5 si -es contriti sient, ut commutare possis (*item disci lapidei in trapetis vel molis*: 20, 2. 21, 1. 22, 4 si -es in veteres trapetos parabis, medios crassos p. I digitos III, altos p. III S, foramen semipedem quoquo vorsum. *al.* MORET. 26 haec *dextra* rotat adsiduum gyris et concitat -em [*27* silicum . . . ictu]. MANIL. 5, 282 subdere fracturo silici frumenta, superque ducere pendentes -es et mergere farra). 10, 4 -es aheneos (*inter varias res ad oleum vel vinum faciendum necessarias ut*: 11, 2. 13, 1. *fort. huc pertinet* 14, 2, *cf. Hörle, Catos Hausbücher 234*). 18, 9 -em olearium *ligneum* (*ad operiendum torcularium; huc pertinere videtur* 68). *in instrumento chirurgico*: CELS. 8, 3, 1 modiolus ferramentum concavum *est*, . . . per quod medium clavus, ipse quoque interiore -e cinctus, demittitur. ② *de rota figulari*: PLIN. nat. 7, 198 *invenit* figlinas Coroebus Atheniensis, in iis -em Anacharsis Scythes (*Frg. Gr. Hist. 70 Ephor. F 42* τροχόν. *Sen. epist. 90, 31* rotam figuli). STAT. silv. 4, 9, 43 Cumano patinas in -e tortas. APVL. apol. 45, 5 -is a figulo circumactus.

Ⓑ *usu vario* (*saepius poetico*): ① *de rebus variis*: COM. pall. inc. 62 viden ut cinaedus -em digito temperat? (*agitur de gallo tympanizante; ex Suet. Aug. 68, qui versum per ludibrium de Augusto -em terrae moderante intellectum tradit*). VERG. Aen. 7, 114 -em fatalis crusti (*109* adorea liba. *item de esca*: MORET. 57 traiectus medium . . . caseus -em [*an ad IIC?*]. *al.*). TIB. 1, 6, 20 mensae . . . in -e (OV. epist. 16 [17], 89 trist. 2, 454 SEN. dial. 11 [12], 11, 6. *item de mensa vel disco in usum mensae adhibito*: LVCAN. 10, 145 dentibus *elephantorum* . . . sectos Atlantide silva imposuere -es. [*cf.* MART. 2, 43, 9 Libycos Indis suspendis dentibus -es. 9, 22, 5]. PLIN. nat. 13, 93. 95. MART. 9, 59, 7 mensas et opertos . . . -es. 14, 138, 2. IVV. 1, 137. 11, 122. TERT. pall. 5, 5 l. 57 -em citri [*postea*: mensa]). PANEG. in Mess. 44 instabilis natat *libra* alterno depressior -e (*de librae lance* [*an pondere? cf. antea*: onus urget]). OV. met. 10, 183 (*177* certamina disci) tollere . . . -em properabat (*de disco ut*: Ib. 588 STAT. Theb. 6, 656. 7, 20 sonat -e recusso discus). LIV. 8, 20, 8 ex eo *aere* aenei -es facti positi in sacello Sangus (*cf. de monetis*: ANON. de mach. bell. 1, 2 formatos e coriis -es auro modico signaverunt). SEN. nat. 1, 17, 6 huic . . . ministerio (*sc. faciem suam videndi*) praeparatus est -is, nondum argenti nitor, sed fragilis . . . materia (*de speculo ut*: MART. 9, 17, 5 nitidum. ROMVL. fab. 9, 3 rec. gall. eius *spiculi* -em). epist. 86, 6 parietes magnis et pretiosis -bus refulserunt (*item de decore marmoreo parietis vel pavimenti*: IVV. 11, 175. AMBR. Nab. 13, 54 porphyreticis). ② *de scuto vel scuti stratis, coriis* (*fere in poesi; cf. Aesch. Sept. 489 et al.* ἀσπίδος κύκλον, *496 et al.* κύκλον *tantum*): VERG. Aen. 2, 227 clipei . . . sub -e teguntur (10, 546 totum c. . . . -em. 12, 925 c. extremos septemplicis -es [*item de strato*: STAT. Theb. 9, 105 -e secundo. *iam Hom. Y 280* ἀμφοτέρους . . . κύκλους ἀσπίδος]. VAL. FL. 6, 367 c. septemplicis -em. STAT. Theb. 8, 721. 11, 501 CLAVD. carm. min. 46, 1. *cf.* SIL. 4, 326 tegminis -em). 8, 448 septenos . . . -bus -es impediunt (SERV.: id est veluti septem scuta facta in unitatem conectunt. *item de stratis*: OV. met. 12, 97 decimo . . . -e [*antea*: clipei curvamine]. PROB. Verg. georg. 1, 233 p. 364, 17 clipeus . . . Achillis quinque -bus intextus fuit [*confert Hom. Y 270* πέντε πτύχας]). 10, 783 per -em aere cavum triplici. PETRON. 89 vers. 61 VAL. FL. 1, 452. 6, 345. SIL. 2, 450 (*449* clipei). STAT. Theb. 2, 258 aereus. *al.* AMM. 21, 2, 1 (*antea*: scutum) axiculis, quibus -is erat compaginatus. *al.*

Ⓘ *de circulis vacuis* (*spectat magis ad coronam, anulum sim.; de foramine* CATO): Ⓐ *variis* (*exempla selecta*): CATO agr. 38, 4 si qua flamma exibit . . . per -em summum *fornacis calcariae.* CIC. Pis. 22 cum . . . saltatorium versaret -em, ne tum quidem Fortunae rotam pertimescebat (ARNOB. nat. 2, 42, *vix de figura saltantium*). VARRO rust. 3, 5, 17 in eodem hemisphaerio medio circum cardinem est -is ventorum octo . . .; ibi . . . radius a cardine ad -em ita movetur, ut *eqs.* PROP. 4, 6, 6 focum circa laneus -is eat (*cf. Verg. ecl. 8, 64* cinge . . . altaria). OV. am. 2, 15, 6 anule, . . . digitum iusto commodus -e teras (*ibid.* 20 -e minore). MANIL. 5, 442 *petauristae* membra . . . per flammas -esque emissa flagrantis (*cf. Petron. 53, 11* circulos . . . ardentes). PETRON. 60, 3 circulus ingens . . . demittitur, cuius per totum -em coronae aureae *pendebant.* IVV. 10, 40 coronae *praetoris.* *al.* Ⓑ *de rotae curvatura vel de rota ipsa*: LVCR. 6, 551 ferratos . . . rotarum . . . -es (TIB. 1, 5, 70 versatur celeri Fors levis -e rotae [*cf. verba Fortunae* BOETH. cons. 2, 2, 9 W. rotam volubili -e rotamus]. OV. Ib. 176 *Ixionis.* CVRT. 4, 9, 5 PLIN. nat. 8, 52 CAPITOL. Pert. 8, 6). VARRO rust. 3, 5, 16 -i ligneo (*3, 5, 15* rotam radiatam). SALL. hist. frg. 3, 36 -es axe (turbae saxae *codd.*) iuncti . . . incitabantur (VERG. georg. 3, 173 i. temo trahat . . . -es). VERG. georg. 3, 361 ferratos (*sec.* LVCR. *supra. cf.* HIER. in Os. 10, 11 l. 342 ferreos). 4, 484 Ixionii . . . rota (*i. rotatio?*) constitit -is (AMBR. bon. mort. 8, 33 I. . . . -is perpetuam . . . vertiginem. *cf.* AETNA 83 rotant Ixionis -em. PROP. 4, 11, 23 OV. met. 9, 123. 10, 42). *al.*

β *de corporibus naturalibus*: OV. met. 8, 808 genuum . . . tumebat -is (*cf. de parte ossis*: CELS. 8, 1, 12 pars summa *vertebrae secundae* angustiore -e finitur). CELS. 4, 1, 8 -es eius *intestini* . . . conectuntur (*cf.* 7, 16, 2 ut -ium singulorum *intestini* locum servet *medicus*). PLIN. nat. 9, 130 utrisque *generibus concharum* -es totidem, quot habeant annos (*de lineis circuli; aliter* CLAVD. carm. min. 45, 2 patulo conchae . . . -e [*nisi de forma concava, cf. infra IIB 2*]). 13, 29 *palmae* densis gradatisque corticum pollicibus aut -bus faciles ad scandendum. *al.* MART. 2, 66, 1 unus de toto peccaverat -e comarum anulus . . . non bene fixus (*sc. una spira e toto ambitu soluta? item de comis*: CLAVD. 10, 104 iusto dividit -es ordine). SER. SAMM. 107 parvis . . . parumper -bus aspersum . . . tempus (*item de maculis sim.*: LACT. opif. 10, 27 papillae . . . fuscioribus ac parvis -bus coronatae. *in imagine*: PRISC. perieg. 172 has *terras* pelli similes pardi dixere priores, namque solum squalens -es [urbes *trad., Dionys. 183* φολίδεσσιν] distinguit opacos). *al.* *de pisce vel nomen piscis* (*cf.* orbella): PLIN. nat. 32, 14 durissimum esse piscium constat, qui -is vocetur; rotundus est sine squamis totusque capite constat (*inde* ISID. orig. 12, 6, 6). 32, 150 (*inter alia nomina piscium*). IVV. 4, 132 testa alta paretur, quae tenui muro spatiosum colligat -em (*sc. rhombi*).

b *de circulis caelestibus*: **α** *astronomicis*: ① *de circulo zodiaco*: CIC. Arat. 59 magno Capricornus in -e (SERV. auct. georg. 2, 338 m. -em potest et zodiacum circulum dicere). 226 quae per bis sex signorum labier -em quinque solent stellae (nat. deor. 2, 52 *Iovis stella* s. -em annis duodecim conficit. LVCR. 5, 712. MANIL. 2, 273 [*an iungendum* circulus . . . signorum? *cf.* 3, 225 *infra*]. 3, 167. LVCAN. 9, 532 qua circulus alti solstitii medium s. percutit -em). 318 (*gr. 544* ζῳδίων . . . κύκλον) zodiacum hunc Graeci vocitant nostrique Latini -em signiferum perhibebunt nomine vero (340. 363 nat. deor. 2, 53 div. 2, 89 LVCR. 5, 691 GERM. 526 SEN. nat. 7, 11, 1 PLIN. nat. 2, 177. *et saepe*). Tusc. 1, 68 in eodem -e in duodecim partes distributo quinque stellas ferri. *al.* MANIL. 1, 308 medium . . . -em, quo sidera septem (*i. planetae*) per bis sena volant (LVCAN. 9, 532 *supra*). 3, 225 iacet obliquo signorum circulus -e (*v. p. 100, 31 sq.*). *al.* GERM. 548. 568. *al.* CENS. 22, 2 in zodiaco -e (CHALC. comm. 74. 86. 108. *fort. iam* CIC. Arat. 318 *supra*). *al.*
Ⓘ *de circulo lacteo*: CIC. Arat. 250 hic *lacteus circulus* non perpetuum detexens conficit -em. 286 lacteus -is ([*gr. 511* γάλακτος . . . κύκλος]. rep. 6, 16 [*explicat* MACR. somn. 1, 15, 2 -is hic idem quod circus in lactei appellatione significat]. MANIL. 1, 753 GERM. 458 FIRM. math. 1 prooem. 5. *al.*). MANIL. 1, 698 -em ex illa *Cassiepia* coeptum concludit *circulus lacteus* in ipsa. 726. 757. 802 aetherii . . . circulus -is (DRAC. Romul. 5, 326). *al.* Ⓘ *de circulis variis, quibus caeli partes distinguuntur*: CIC. Arat. 238 quattuor . . . -es stelligeri portantes signa (*sc. circuli aequinoctialis tropicique et linea ecliptica, cf. gr. 462* τὰ . . . ἀλίγκια δινωτοῖσι τέσσαρα. GERM. 447). 299 *zodiacus* partibus extremis extremos continet -es (*sc. tropicos; de eisdem*: nat. deor. 3, 37 *cur sol* nec longius progrediatur solstitiali -i itemque brumali. *al.* PANEG. in Mess. 159 aestivum [HYG. astr. 3, 17]. *al.*). MANIL. 3, 370 simul e medio . . . descenderit *Phoebus*

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-e (*sc. aequinoctiali ut*: GERM. 496 LVCAN. 1, 58. *cf.* GERM. 501 aequo). *al.* (IV) *de orbita vel cursu siderum, solis, lunae (pauca notabiliora; fortasse huc spectat* ACC. praetext. 27 *in capite altero sub IA1 allatum*): CIC. Arat. 231 malunt *quinque stellae* . . . suos vario motu metirier -es (*infra* rep. 6, 15 Tim. 32 *et al. cum pron. poss.*). rep. 6, 15 quae *sidera et stellae* . . . circos suos -esque conficiunt celeritate mirabili ([MACR. somn. 1, 14, 25 *ad l.*: est -is in hoc loco stellae una integra et peracta conversio]. Tim. 32 ubi sol suum totum c. et peragravit -em. LACT. ira 13, 4 annuos. *aliter* CIC. nat. deor. 2, 52 *p. 908, 59*). nat. deor. 2, 53 huic *stellae Iovis* . . . proximum inferiorem -em tenet Πυρόεις, . . . eaque . . . eundem lustrat . . . -em quem . . . superiores (*ibid. iterum.* Tim. 30 GELL. 1, 20, 6). LVCR. 5, 655 sub terras cursum convertere cogit *solem* vis eadem, supra quae terras pertulit -em. VERG. georg. 1, 337 quos ignis caelo (caeli *var. l.*) Cyllenius erret in -is. TIB. 2, 4, 17 ubi -em complevit *luna* (*antea*: solis . . . vias. *vix de lunae corpore ut infra p. 913, 77*). MANIL. 3, 221 parte ex illa, qua Phoebi coeperit -is. MART. CAP. 2, 156 -e lunari (*antea*: lunari circulo). *al.*

β *de horizonte*: CIC. div. 2, 92 cum . . . illi -es, qui caelum quasi medium dividunt et aspectum nostrum definiunt, qui a Graecis ὁρίζοντες nominantur, a nobis finientes rectissume nominari possunt, varietatem maxumam habeant aliique in aliis locis sint. MANIL. 1, 663 (*del. Bentley, Housman*) hic terrestris erit, quia terram amplectitur, -is *eqs.*

c *de locis rotundis vel de circulis, viis ea circumdantibus* (*de -e terrae v. caput alterum sub II*): α *exempla varia*: VARRO ling. 5, 143 *ad oppida condenda* aratro circumagebant sulcum *fossam et murum efficientes*; . . . qui fiebat -is, urbis principium; . . . oppida . . . ab -e (urbe *trad.*) et urvo urbes *dicuntur*. PROP. 4, 9, 24 lucus ab umbroso fecerat -e nemus, . . . loca clausa deae (*cf.* MELA 1, 72 totum se nemoroso laterum -e complectitur *specus* [*sim.* SOL. 38, 7]). LIV. 34, 9, 2 totum -em muri (*cf.* 36, 9, 12 munitionis). GRATT. 241 (*de cubili ferae*) circum omnem, aspretis medius qua clauditur -i(s), ferre pedem *canem venator admonet*. VITR. 9, 1, 15 quae *formica* extremum -em rotae (*aliter p. 908, 25*) peragat (*de canali in rota figulari facto. cf. de canali circum molam ducto*: APVL. met. 9, 11, 3 propellor ad incurva spatia flexuosi canalis, ut in -e termini circumfluentis . . . vagarer). SEN. suas. 1, 4 utrumne terras velut vinculum circumfluat *Oceanus* an in suum colligatur -em. COLVM. 4, 4, 2 exaltare -em ablaqueationis. MELA 3, 73 magno litorum -e pelagus incingens *Persicus sinus* reddit formam capitis humani. SIL. 12, 59 nidi. *al.* *de loco arbore tecto*: VITAE patr. Iurens. 7 M. extra cuius arboris -em fons . . . fluenta praestabat. β *de curriculo (in circo) vel de circo ipso*: MANIL. 2, 138 solus vacuo veluti vectatus in -e liber agam currus. DRAC. laud. dei 3, 202 spatiosior -is (*antea*: harena). *fortasse cum respectu spectatorum (vel de sedibus senatorum, equitum)*: STAT. silv. 1, 6, 35 -em, qua melior severiorque est.

2 *-is appellatur potius figura circuli, in quam quae (qui) ducuntur, formantur sim.* *huc traximus per varia capitula distribuendo locutiones plus minus adverbiales notionis q. e.* 'circum, ad formam circuli' *sim., quarum praemittimus conspectum*: in -em (*magis cum respectu circuli qui fiat, compleatur sim.*): *passim inde a* CIC. nat. deor. 2, 44 Tim. 20 CAES. Gall. 5, 33, 3 BELL. Afr. 15 Alex. 40, 3 VERG. Aen. 8, 673 CVLEX 391. 396 MORET. 47 OV. met. 2, 715 *al.* LIV. 4, 39, 4, *cf. vol. VII 1, 758, 27 sqq.*; *abundanter* undique in -em IVST. 44, 1, 8. in -e (*magis cum respectu circuli certi, praeformati, ad usum parati; unde praeferenda var. l.* in -em CELS. 7, 25, 1^{B}, *cf.* 8, 3, 4; *vix recte trad.* in -e SIL. 7, 309): PROP. 3, 14, 10 (*an metri causa? item* DRAC. laud. dei 1, 171). PETRON. 35, 2. PLIN. nat. 19, 47 (*pleonastice*) circa . . . in -e. per -em (*magis cum respectu lineae totius circumcurrentis*): COLVM. 5, 5, 15 SIL. 3, 526. 4, 451. *abl.* -e: PLIN. nat. 12, 23. 13, 28. -is ad modum: APVL. mund. 7. ad -is rotundi figuram: AMM. 31, 7, 5. in -is speciem: AMM. 23, 6, 64.

a *in definitionibus, descriptionibus figurae geometricae*: CIC. nat. deor. 2, 47 cum . . . duae formae praestantissimae sint, ex solidis globus . . ., ex planis autem circulus aut -is, qui κύκλος Graece dicitur (*cf.* QVINT. inst. 1, 10, 41 illa circumcurrens linea, si efficiet -em, quae forma est in planis maxime perfecta, *eqs.* LACT. opif. 8, 4 *aulam mentis i. caput* -i et globo similem, quod -is [omnis *var. l.*] rotunditas perfectae rationis est ac figurae [*cf. Plat. Tim.* 44^{d} περιφερὲς . . ., σφαιροειδές, *unde Chalc. comm. 213* rotundum et globosum]). fat. 15 geometres non ita dicet: in sphaera maximi -es medii inter se dividuntur. 16. VARRO rust. 3, 16, 5 geometrae hexagonon fieri in -i rotundo ostendunt, ut plurimum loci includatur. MANIL. 1, 545 quacumque inciditur -is per medium, pars efficitur tum tertia gyri exiguo dirimens solidam discrimine summam (*cf.* MACR. somn. 1, 20, 16 omnis diametros cuiuscumque -is triplicata cum adiectione septimae partis suae mensuram facit circuli, quo -is includitur). *al.* SEN. benef. 5, 8, 4 in -e ac pila nihil imum est, nihil summum, nihil extremum est, nihil primum. MACR. somn. 1, 20, 14 ducta linea de quocumque loco circuli, qui designat ambitum, in quamcumque eiusdem circuli summitatem -is partem aliquam dividat necesse est (*antea*: -e vel sphaera . . ., sphaerae aut -is). *al.* BOETH. herm. pr. 1, 1 p. 37, 18 cum . . . video -em vel quadratum, figuram eius mente concipio. *al.*

b *exempla selecta*: α *respicitur linea circuli circum ducta*: (I) *-is fit circumeundo, se circumferendo (fertur ipse motus* CIC. nat. deor. 2, 44, *i. q.* motus QVINT. inst. 11, 3, 105; *cf. orbitas vel cursus corporum caelestium supra sub 1b*): (A) *de circuitu ineuntium lineam circuli*: (1) *de circuitu variorum*: CIC. nat. deor. 2, 44 propterea quod eorum *astrorum* motus in -em circumque ferretur. VERG. Aen. 8, 673 delphines in -em aequora verrebant caudis (SERV.: in circuitu. *cf.* PLIN. epist. 9, 33, 5 delphinus . . . varios . . . -es implicat. *de sidere*: MANIL. 1, 434 Cetus . . . -bus insurgit tortis. *de motu simili serpentis v. cap. seq.*). 12, 481 Aeneas tortos legit . . . -es (SERV.: obliquas et implicitas vias. *item currendo*: 12, 743 incertos implicat -es). PROP. 3, 14, 10 disci pondus in -e rotat (*item rotando*: OV. met. 4, 508 face iactata per eundem saepius -em. SIL. 3, 526 *procella arma* volvens . . . per -em . . . rotat in nubes). OV. met. 2, 715 *Mercurius volans* iter . . . non agit in rectum, sed in -em curvat eundem. SEN. nat. 3, 27, 9 *Danuvius* non inveniens exitum . . . in -em redit (*cf.* 5, 13, 1 *ut flumina* in -em aquas sine exitu flectant). (2) *de spiris serpentis, draconis (sive de motu flexuoso sive de flexibus corporis, hic illic fortasse vi corporis orbiculati praevalente [ut supra p. 908, 35], e. g.* VERG. Aen. 2, 204 CVLEX 167. 180 OV. met. 3, 41): VERG. georg. 2, 153 rapit immensos -es per humum . . . anguis. 3, 424 tardos . . . trahit sinus ultimus -is. Aen. 2, 204 immensis -bus angues incumbunt pelago. CVLEX 167 squamosos . . . torquebat motibus -es (180 flexibus eversis torquentur corporis -es. OV. met. 3, 41 volubilibus squamosos nexibus -es torquet. *al.*; *cf.* AETNA 46 intortos. SIL. 6, 228 contortos). PROP. 4, 6, 35 flexos (OV. met. 9, 64). OV. met. 3, 77 immensum spiris facientibus -em. 15, 720 *Aesculapius* explicat -es (*v. vol. V 2, 1729, 3 sqq.*). MANIL. 1, 333 sinuata . . . terga per -es. *al.* VAL. MAX. 1, 8, 2 in . . . multiplicem -em . . . est convolutus. SEN. Med. 690 tumidum . . . nodis corpus aggestis plicat cogitque in -es. COLVM. 10, 391 coluber . . . ventre cubat flexo semper collectus in -em (*cf.* HIL. trin. 6, 7 [*in imag.*] collecto inflexi corporis -e). PETRON. 89 vers. 35. PLIN. nat. 8, 121 cauda . . . implicans se viperinis -bus (*Sol. 40, 21* in vertiginem torta). 10, 197 -e adprehensa *ova* spirae . . . praestringunt *dracones* (PROSP. epigr. in obtrect. Aug. 2, 9 *in imag.*). (3) *de gyro ab equis ducto (syn. vel iuxta pos.* gyrus VERG. Aen. 11, 694 SIL. 2, 170. 4, 317. 7, 644 STAT. Theb. 6, 446): VERG. Aen. 5, 584 alios ineunt cursus aliosque recursus adversi spatiis, alternosque -bus -es impediunt. 10, 885 ter circum astantem laevos equitavit in -es (SIL. 2, 170 l. . . . per -em. VAL. FL. 2, 387. *cf.* SIL. 7, 644 nunc laevus in -em, nunc dexter. STAT. Theb. 6, 216 lustrant . . . sinistro -e rogum). 11, 694 Orsilochum fugiens magnumque agitata per -em eludit gyro *Camilla*. OV. met. 6, 225 dum certum flectit in -em quadrupedis cursus (12, 468 equitavit). MANIL. 5, 82 dextros ire per -es (SIL. 4, 317 sinuant). VAL. FL. 6, 239 -bus . . . rapidis. FRONTIN.(?) strat. 4, 5, 4 equum in -em flexit (*v.* OV. met. 6, 225 *supra*). SIL. 16, 401 in -em exercent artes: laevos nunc appetit ille conatus, nunc *eqs.* STAT. Theb. 6, 446 (*444* spargitur in gyros dexterque exerrat Arion) laxo . . . tandem ex (ab *trad.*) -e reductus. 6, 479 Hippodamum metae interioris ad -em . . . axe tenet prenso (*sc. inter metam et currum Hippodami inducens currum suum? an ad p. 909, 43?*).

(B) *de circuitu convertentium circa se (nisi de ipsa re conversa* OV. trist., SEN.): CIC. Tim. 20 (*19 septimo motu caelum* una conversione atque eadem ipse circum se . . . vertitur) caelo . . . in -em incitato (*gr.* κύκλῳ δὴ κύκλον στρεφόμενον. *cf.* QVINT. inst. 11, 3, 105 septimus *motus oratoris* sit ille, qui in se redit, -is [*seq.* circumversio]). OV. met. 8, 416 corpora versat in -em *aper* (VITR. 10, 9, 6 *ut* dens . . . in -em . . . tympanum verset. *cf.* OV. trist. 3, 12, 20 celeri vertitur -e trochus. MANIL. 1, 291 nec se convertere in -em *potest axis*). SEN. Phaedr. 1237 incitatis membra turbinibus ferat numquam resistens -e revoluto rota *Ixionis* (*aliter p. 908, 32*). PLIN. nat. 2, 90 equinas iubas . . . in -em circa se euntes. AMBR. in psalm. 48, 3, 2 quod vita sanctorum . . ., sicut rota in -em, sine ulla cursus sui offensione volvatur.

(II) *-is fit cingendo aliquid vel circumscribendo, circumducendo sim. (sc. vario modo signando, conformando sim.)*: CVLEX 391 hunc *locum* . . . in -em destinat *sc. tumulo faciendo* (*cf.* CVRT. 4, 8, 6 cum rex -em [urbem *trad.*] futuris muris polenta . . . destinasset). OV. am. 1, 14, 26 ut fieret torto nexilis -e sinus (*sc. comarum, cf.* IVV. 6, 496 pectit . . . comas et volvit in -em. CLAVD. rapt. Pros. 2, 15 crinis sinuatur in -es). FEST. p. 330 spira dicitur . . . funis nauticus in -em convolutus (*cf. supra* IVV. volvit). CELS. 7, 25, 1^{B} in -em (-e *var. l.*) tergus inciditur. *al.* COLVM. 5, 5, 15 harundinum statuminibus per -em conectitur *vitis* (*cf.* PALLAD. 3, 14 in -em coguntur). PLIN. nat. 11, 81 circinato -e subtemina adnectens *aranea*. 21, 42 circumscriptam *irim florem* mucrone gladii -e triplici. *al.* IVST. 44, 1, 8 *Hispania* uno . . . montis dorso adhaeret Galliae, reliquis partibus undique in -em mari cingitur.

(III) *-is fit pluribus circumstantibus, circumsedentibus sim.*: (A) *de rebus*: VARRO frg. Plin. nat. 18, 349 si caligo -isve nubium incluserit *lunam*, *eqs.* MELA 2, 111 quia in -em iacent, Cyclades dictae *insulae* (*cf.* PLIN. nat. 4, 65 circa Delum in -em sitae). SIL. 12, 162 crebris circumdata *Nola* in -em turribus. GAIVS inst. 1, 46 testamento

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

scriptis in -em servis *sc. nominibus servorum* . . ., quia nullus ordo manumissionis invenitur, *eqs.* (*epit. 1, 2, 2* in circulo). Ⓑ *de hominibus (deis)*: *de militibus*: LIV. 10, 36, 13 -em armatorum sarcinis circumdant (*cf.* CVRT. 4, 13, 31 ultimos ordines avertit a fronte, ut totam aciem -e muniret [*an ad l. 20 sqq. infra ?*]. SIL. 7, 583 aciem denso circumvallaverat -e. 13, 684 spisso circumdedit -e). SIL. 4, 451 gyro . . . per -em artato Garamas iaculis propioribus instat (*445* ductorem . . . telis Garamantica pubes cinxerat). 7, 309 ut armata circumfundare corona, et vallet clausos collectus miles in -e(m). *de deis*: STAT. Theb. 1, 211 postquam . . . siluit . . . exterritus -is (*sc. deorum Iovem circumstantium*). *de varia multitudine*: LACT. inst. 4, 26, 21 corona . . . dicitur circumstans in -em populus.

Ⓚ *-is fit undis a medio motis* (*sc. in aqua per ictum lapidis incitata*): SEN. nat. 1, 2, 2 videmus in multos -es aquam discedere et fieri primum angustissimum -em, deinde laxiorem ac deinde alios maiores. SIL. 13, 27 multiplicat crebros sinuati gurgitis -es. BOETH. mus. 1, 14 p. 200, 10 prius . . . in parvissimum -em undam colligit, deinde maioribus -bus undarum globos spargit.

β respicitur circulus plenus: ① *-is fit coeundo in medium, conglomerando sim.*: Ⓐ *coeunt milites* (*fere t.t.; usum explicat* GELL. 10, 9, 1 vocabula sunt militaria, quibus instructa certo modo acies appellari solet: frons, . . . cuneus, -is, globus; *ad rem cf. Krohmayer-Veith, Heerwesen und Kriegführung 372*): CAES. Gall. 4, 37, 2 cum illi *milites* -e facto sese defenderunt (SALL. Iug. 97, 5. *cf.* VEG. mil. 1, 26 ut instruant -es). 5, 33, 3 ut . . . in -em consisterent. 5, 35, 1 cum quaepiam cohors ex -e excesserat. BELL. Afr. 15, 3 copiis in -em compulsis. BELL. Alex. 40, 3 *legio* pugnans in -em (*sc. collocata in -em, ad modum -is* [*cf. infra* LIV. 4, 39, 4]; *item* LIV. 21, 56, 2. 28, 22, 15). LIV. 2, 50, 7 -em colligere (*i. densiorem facere. aliter* TAC. ann. 2, 11, 2 collectos . . . in -em [*circumdando l. 9*]). 4, 28, 3 -em volventes (22, 29, 5 *postea*: conglobati restare). 4, 39, 4 in -em se tutabantur (*cf.* 28, 33, 15 cum diu in -em sese stantibus equis defendissent. *v.* CAES. Gall. 4, 37, 2 *supra*). 23, 27, 6 coire in -em (*postea*: in artum compulsi). 42, 65, 7 cum in -em milites coegisset. LVCAN. 4, 777 acies tantae parvum spissantur in -em (*780* densatur . . . globus). Ⓑ *in-de fortasse de decuriis senatorum*: OV. fast. 3, 127 patres (pares *var. l.*) centum denos secrevit in -es Romulus (*130* corpora, *131* partes).

(II) *-is fit crescendo a medio, dilatando sim.*: CVLEX 396 (391 hunc *locum* . . . in -em destinat) tumulus formatum crevit in -em. MORET. 47 levat opus *farina atque liquore confectum* palmisque suum dilatat in -em. COLVM. 5, 5, 10 quaedam cornua prominentia relinqui oportet atque ita totam vitem omni parte in -em diffundi (*cf.* QVINT. inst. 8, 3, 10 in -em se formosius fundet *olea*). PETRON. 33, 3 gallina . . . patentibus in -em alis (*cf.* PLIN. nat. 14, 12 *arboris* tabulata in -em patula). CALP. ecl. 7, 30 (*comparatur vallis cum amphitheatro*) qualiter haec patulum concedit vallis in -em, *eqs.*

B *incorporaliter*: 1 *respicitur ambitus perfectus, conclusus vel latus, largus*: a *rerum*: *α verborum, orationis sim.* (*cf.* περίοδος): CIC. de orat. 3, 198 circumitum et quasi -em verborum conficere (orat. 149 ut . . . concinnitas . . . verborum conficiat -em suum). orat. 207 ut tamquam in -e inclusa currat oratio (*cf.* 234 -em . . . orationis). QVINT. inst. 9, 4, 129 historia non tam finitos numeros quam -em quendam contextumque desiderat (*antea*: perihodos). *in carmine*: PROP. 3, 2, 1 carminis . . . nostri redeamus in -em. GRATT. 150 cur exiguis tantos in partibus -es lustramus?

β sententiarum, doctrinae sim.: CIC. fin. 5, 23 in hunc -em, quem circumscripsimus, incidere non possunt *eae sententiae*. QVINT. inst. 1, 10, 1 ut efficiatur -is ille doctrinae, quem Graeci ἐγκύκλιον παιδείαν vocant. BOETH. cons. 3, 12, 30 W. ludisne . . . me inextricabilem labyrinthum rationibus texens . . . an mirabilem quendam divinae simplicitatis -em complicas? *in malam partem*: HOR. ars 132 publica materies privati iuris erit, si non circa vilem patulumque moraberis -em (SCHOL.: si non in hisdem verbis sensibusque verseris, quae ab aliis dicta sunt. *imagine locorum tritorum praeparatur v. 136* scriptor cyclicus; *cf. Brink ad l.*). *γ rerum variarum*: VAL. MAX. 1, 7, 2 *Augusto* longus . . . terrestrium virtutum -is restabat. GELL. 14, 1, 17 quot saeculis -is hic observationis *stellarum* perfici quiverit.

b *hominum* (*sc. qui sunt aequalitate quadam conexi*): VAL. MAX. 4, 1 ext. 7 per omnium VII sapientium -em ad ultimum ad Solonem (*fortasse in imag. coronae virorum circumstantium*). VEN. FORT. carm. app. 3, 34 germanis geniti nec sumus -e pari (*sc. propinquorum, antea*: longa consanguinitate).

2 *respicitur circuitus rerum saepe repetitarum, in se redeuntium*: a *-is significat motum rerum* (*saepius sub imag. rotae*): *α exempla usum illustrantia* (*selecta*): ① *de conversionibus rei publicae*: CIC. Planc. 93 stare . . . omnes debemus tamquam in -e aliquo rei publicae, qui quoniam versatur, *eqs.* (Att. 2, 21, 2 sic -em r. p. esse conversum, ut vix sonitum audire, vix impressam orbitam videre possemus). rep. 1, 45 miri . . . sunt -es et quasi circuitus in rebus publicis commutationum et vicissitudinum (Att. 2, 9, 1 festive . . . et minore sonitu, quam putaram, -is hic in r. p. est conversus). 2, 45 ille . . . vertetur -is, cuius naturalem motum atque circuitum a primo discite adgnoscere (*postea*: itinera flexusque r. p.).

(II) *vario usu*: LIV. 3, 10, 8 ut idem in singulos annos -is volveretur: Hernici nuntiant Volscos . . . reficere exercitus *eqs.* 42, 42, 6 circumagetur hic -is (*sc. mutabuntur condiciones*). SEN. benef. 5, 8, 6 intra te ipsum -is agitur: accipiendo das, dando accipis. TAC. ann. 3, 55, 5 nisi forte rebus cunctis inest quidam velut -is, ut quem ad modum temporum vices, ita morum vertantur. PLIN. epist. 9, 30, 3 quos praecipue scias indigere, sustentantem foventemque -e quodam socialitatis ambire. AVG. civ. 10, 30 p. 453, 4 D. quasi necessarius -is ille ab eisdem abeundi et ad eadem revertendi (*cf. infra l. 12. 24. 35*). *cum gen.*: MANIL. 2, 251 emerito . . . -e laborum (*cf.* VERG. georg. 2, 401 *sub β*). SEN. epist. 36, 11 -em rerum in se remeantium (*cf.* CENS. 4, 4 -em . . . quendam generantium nascentiumque). STAT. Theb. 7, 197 inmoto deducimur -e fatorum. HIL. in psalm. 1, 8 sermo in -em semper et circulum erroris inflexus (ad Const. 2, 4). *β locutiones adverbiales* (*fere i. q.* '*in vicem*', '*circulatim*', '*ex ordine*' *sim.; acced. nonnumquam ad* omnis, perpetuus, quotiens *sim.*): in -em: VERG. georg. 2, 401 redit agricolis labor actus in -em, atque in se . . . volvitur annus (*cf. supra* MANIL. 2, 251). LIV. 1, 17, 6 imperium . . . per omnes in -em ibat (3, 36, 3 insigne regium). 5, 19, 11 senae horae in -em operi attributae sunt. 6, 4, 10 cum in sex partes divisus exercitus Romanus senis horis in -em succederet proelio. SEN. dial. 6, 15, 4 in -em ista tempestas (*i. mors*) et sine dilectu vastat omnia. epist. 24, 26 in -em nexa sunt omnia. GELL. 18, 2, 4 in -em vice pari. VEG. mil. 2, 21 quasi in -em quendam per diversas cohortes . . . milites promoventur. *ibid.* in -em omnes cohortes. *al.* in -e: AETNA 240 cur . . . autumno . . . obrepit hiems et in -e recurrit. AVIAN. fab. 6, 8 quamvis perpetuos curet in -e deos. per -em: MANIL. 1, 509 quotiens Fortuna p. -em servitium imperiumque tulit (*cf. de eadem*: ANTH. 415, 65 incerto ludit casu F. p. -em). SEN. epist. 108, 20 nec tantum caelestia per certos circuitus verti, sed animalia quoque per vices ire et animos per -em agi. *abl.* -e: PLIN. epist. 3, 1, 3 *Spurinna parvas res cottidianas* ordine quodam et velut -e circumagit. 4, 24, 6 cum videamus tot varietates tam volubili -e circumagi. -is modo: AVR. VICT. Caes. 35, 13 edocuit cuncta in se -is m. verti.

b *-is significat ipsum tempus* (*maxime in poesi; cf. -em ut cursum solis sim. supra sub A 1 b*): *α de circuitu anni* (*cf.* LACT. inst. 2, 9, 11 -es temporum . . ., quos vocamus annos. GLOSS. -es: anni circuli. anni): VERG. Aen. 1, 269 *Ascanius* triginta magnos volvendis mensibus -es imperio explebit (SERV.: annus . . . dictus quasi . . . anulus, quod in se redeat). 5, 46 annuus exactis completur mensibus -is (*aliter* LACT. ira 13, 4 *p. 909, 9*). MANIL. 3, 479 anni . . . invertitur -is (STAT. Theb. 1, 505 dimensis -bus anni. ALC. AVIT. carm. 5, 233 ISID. nat. 7, 1. *plur.* annorum -es: STAT. Ach. 2, 110 APVL. Plat. 1, 10. *cf.* -is annorum: PORPH. *infra sub β*). STAT. silv. 5, 2, 12 octonos bis iam tibi circuit -es vita. CE 1164, 7 (*saec. I?*) solos septem proles quos duxerit -es (2193, 5). 264, 1 (*a. 376*) vota Faventinus bis deni suscipit -is. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 2 p. 598 septimo quoque -e (*gr. 1, 60* κατὰ ἑπταετίαν). CYPR. GALL. gen. 211 Mathusalamus nongentes porrigit -es (*cf. Vulg. gen. 5, 27* anni; *item ad* 315. 1271 iud. 641). *al.* *β de circuitu temporum variorum*: VERG. Aen. 6, 745 perfecto temporis -e ([SERV.: finito legitimo tempore]. PORPH. Hor. carm. saec. 21 certi t. -e perfecto. *plur.* temporum -es: CVRT. 4, 10, 5). HOR. carm. saec. 22 certus undenos deciens per annos -is ut cantus referatque ludos (PORPH.: -em nunc circulum temporum in se scilicet redeuntium accipe; . . . sensus . . . hic est: ut perfectus -is annorum centum et decem . . . ludos referat). PROP. 3, 18, 16 tot bona tam parvo clausit in -e dies. OV. fast. 1, 54 (*de nundinis*) est quoque *dies*, qui nono *die* semper ab -e redit. SEN. epist. 12, 6 tota aetas partibus constat et -es habet circumductos maiores minoribus (*de vitae partibus ut pueritia, adulescentia sim.*). CENS. 17, 2 hoc . . . tempus (*i. triginta annos*) genean vocari Heraclitus auctor est, quia -is aetatis in eo sit spatio; -em autem vocat aetatis, dum natura ab sementi humana ad sementim revertitur. *al.*

II *de globo, pila aliisque corporibus plus minus in rotunditatem extentis* (*usu secundario, ut videtur, sed cf. p. 913, 47 sqq. et* MACR. somn. 1, 14, 24 circi . . . et -es duarum sunt rerum duo nomina, et his nominibus quidem alibi aliter est usus *Cicero*: nam et -em pro circulo posuit ut '-em lacteum' et -em pro sphaera ut 'novem . . . -bus vel potius globis' [*infra p. 914, 23*]. *huc traximus res non undique rotundas, concavas sim.*): A *de oculis* (*usum illustrat* CHALC. comm. 246 globos . . . munitos tegmine palpebrarum, ex quo appellantur -es. *hic illic de foraminibus oculorum; quaedam fortasse sub specie circuli accipienda sunt, e. g.* LVCR., VERG., OV.): *cum gen.*: LVCR. 3, 410 ne totum corrumpas luminis -em . . . solamque *pupillam* relinquas (OV. met. 1, 740 artior. 2, 752. 14, 200 inanem. VAL. FL. 6, 246 STAT. Theb. 9, 749. *plur.* luminis -es: CVLEX 222 [*nisi ut Leo iungere mavis* ardorem luminis]. ARNOB. nat. 5, 26 HIL. Macc. 187. -es luminum: CHALC. transl. p. 45C, *gr.* ὄμματα). VERG. Aen. 12, 670 oculorum -es ad moenia torsit (LVCAN. 6, 216 TAC. hist. 4, 81, 1. LACT. opif. 8, 6 o. -es concavis foraminibus conclusit *deus* [*aliter de ipsis foraminibus*: PS. AVG. serm. ed. Mai 75, 4 habuit *caecus* -es concavos o., . . . stationes luminum vacuas]. *al.*). *nude vel cum adi.* (*fortasse et* CVLEX 222): LVCR. 3, 415 splendidus. OV. am. 1, 8, 16 gemino lumen ab -e

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

micat (DRAC. laud. dei 1, 345. 2, 662. *plur.*: SIDON. epist. 1, 2, 2). met. 13, 853 (*commendat Cyclops formam suam*) omnia . . . sol videt . . ., soli tamen unicus -is (*de corpore solis v. infra l. 52*). SEN. Phaedr. 1038. Oed. 967 vulsos . . . evolvit -es (LVCAN. 2, 184 cavis e. sedibus -es). 972 cavis . . . -bus (STAT. Theb. 4, 471. *cf.* PRVD. perist. 2, 146 cavatos. PS. AVG. serm. 96, 6 in concavis -bus . . . resederant oculi. *cf. supra p. 912, 82*). *et saepius.*

B *de rebus globo similibus*: 1 *de multitudine animalium glomerata*: VERG. georg. 4, 79 *apes* magnum mixtae glomerantur in -em (LVCAN. 5, 715 *grues* confusos . . . g. in -es). PLIN. nat. 10, 73 sturnorum generi proprium *est* catervatim volare et quodam pilae -e circumagi. 2 *de corporibus rotundis*: *de cylindris sim.*: TAC. hist. 2, 3, 2 simulacrum deae non effigie humana, continuus -is latiore initio tenuem in ambitum metae modo exsurgens. GELL. 5, 3, 5 acervum . . . et quasi -em caudicum brevi vinculo comprehensum. AVSON. 416, 27 p. 284 P. *scytale* consimilis ligni replicetur in -em. *de hemisphaerio, tholo*: MORET. 95 lapidis . . . cavum . . . -em (*sc. mortarii*). LVCAN. 9, 502 *aquam* galeae confudit in -em. CE 906, 7 crux ubi sacratum caput extulit -e reflexo (*cf.* 907, 2 qua sinuata cavo consurgunt tecta regressu sacrataeque crucis flectitur -e caput).

C *de variis rebus globosis et ipso globo*: OV. met. 6, 19 rudem primos lanam glomerabat in -es (SER. SAMM. 585. *v. l. 9 et infra 79*). trist. 5, 8, 7 dubio Fortunae stantis in -e numen (Pont. 2, 3, 56 st. in -e deae. *cf.* 4, 3, 31 dea non stabili, quam sit levis, -e fatetur. *vix de rota Fortunae [v. p. 908, 25], cf. Pacuv. trag. 367* Fortunam . . . saxo . . . instare in globoso . . . volubili). MANIL. 5, 170 ut teneat tantos -es (*165* pilam). SEN. nat. 1, 8, 4 sectae pilae partem, quae non potest totum -em reddere, quia ipsa pars -is est; . . . nam si in concavo speculo tota facies oppositi -is exprimitur, et in semiorbe nihil prohibet totam adspici pilam. *al.* SCRIB. LARG. 39 bestiolae . . ., quae tactae complicant se in -em pilulae rotundissimae similem. LVCAN. 2, 451 saxorum . . . -es. PLIN. nat. 2, 163 guttae parvis globantur -bus (*cf.* PERVIG. Ven. 18 gutta *roris* -e parvo sustinet casus suos). 15, 51 orbiculata *appellantur mala* a figura -is in rotunditatem circumacti (*vix de circulo, cf. Pallad. 3, 18* mela rotunda, quae orbiculata dicuntur). 16, 146 racemis in -em circumactis, qui vocantur corymbi (*Theophrast. hist. plant. 3, 18, 6* σφαῖραν). *al.* LACT. ira 10, 19 -em vitreum plenum aquae. *al.* *de globo ut mundi simulacrum*: LACT. inst. 2, 5, 18 Archimedes . . . mundi . . . figuram potuit machinari, in quo . . . stellarum . . . cursus -is ille, dum vertitur, exhiberet (*item de sphaera Archimedis* CLAVD. carm. min. 51, 4). 3, 24, 6 aereos -es fabricati sunt quasi ad figuram mundi. CIL VIII 6981 Iovis Victor . . . ferens in manu dextra -em argenteum (*cf. Schlachter, Globus, 1927, 86, 6*).

CAPVT ALTERVM: *forma utraque vel ambigua de mundo eiusve corporibus, partibus* (*sc. visis vel intellectis sub specie modo circuli [disci], modo globi, quae discernere saepius non possis; haerent inter utrumque e. g.* CIC. *et* CHALC. *p. 914, 23 sqq.; cf. exempla formam illustrantia l. 38 sqq. p. 919, 84*): I *praeter terram*: A *de corporibus caelestibus* (*syn. vel iuxta pos.* globus LVCR. 5, 665 APVL. mund. 2. 21, *cf.* MART. CAP. 1, 66 globosos -es; *sed* rota . . . -is VITR. 9, 2, 2): 1 *de corpore solis*: *cum gen.* solis (*ordo 'solis -is' praevalet*): ACC. praetext. 27 dextrorsum -em flammeum radiatum s. liquier (linqu- *var. l.*) cursu novo (*contextu parum perspicuo, fortasse orbitam intellegas sec. praetext. 36 sq.*). CIC. Arat. 73. rep. 1, 25 cum tota se luna sub -em s. subiecisset (LIV. 37, 4, 4 VITR. 9, 2, 1). LVCR. 5, 707. 766 succurrere lunae corpus vel supra s. perlabier -em. PROP. 3, 5, 34. LIV. 22, 1, 9 s. -em minui visum (30, 38, 8). *al.* *cetera exempla*: CIC. progn. frg. 1, 1 cum luna means Hyperionis officit -i (STAT. Theb. 11, 120 trepidum). LVCR. 5, 665 dispersos ignis . . . coire globum quasi in unum et conficere -em. VERG. georg. 1, 442 *sol* ubi . . . conditus in nubem medio . . . refugerit -e (LVCAN. 5, 544 AVIEN. Arat. 1569). 1, 459 lucidus (*cf.* OV. met. 4, 348 puro nitidissimus -e *Phoebus*. MANIL. 1, 644 aureus. LVCAN. 3, 41 igniferi. AMM. 20, 11, 26 igneum. MART. CAP. 9, 906 flammigerum. *sim. al.*). OV. fast. 3, 345 protulerit cum totum crastinus -em Cynthius (3, 353 LACT. Phoen. 52). *et saepius in poesi; in oratione soluta* SEN. nat. 1, 12, 1 APVL. met. 2, 1, 5. *al.* 2 *de lunae corpore*: LVCR. 5, 755 luna . . . obiciens caecum radiis *solis* ardentibus -em. LYDIA 40 aureus. HOR. epist. 1, 12, 18 obscurum lunae . . . -em. OV. epist. 2, 3 cornua cum lunae pleno . . . -e coissent (met. 7, 531. 10, 296 LIV. 44, 33, 7 GERM. 78 SEN. Phaedr. 744 PLIN. nat. 2, 42. 58 AVIEN. Arat. 229. 1489 p. luminis -em. *al.*). 2, 5 luna quater latuit, toto quater -e recrevit (VITR. 9, 2, 2 plena rota t. -is. CVRT. 6, 4, 16 LVCAN. 1, 538 STAT. Ach. 1, 231. *al.*). met. 2, 344 luna . . . iunctis implerat cornibus -em (11, 453 fast. 2, 175 CVRT. 6, 4, 16. 8, 9, 36. *cf.* OV. met. 7, 530 explevit [AVIEN. Arat. 1753]. APVL. met. 11, 1, 1 completum [EVSTATH. Basil. hex. 6, 3, 13 *gr.* κύκλον. *aliter de cursu lunae p. 909, 15*]). *al.* 3 *de aliis corporibus caelestibus*: MANIL. 1, 844 ignis glomeratus in -es (*de forma cometae ut*: SEN. nat. 1, 15, 4. 7, 15, 1 igneus ac rubicundus -is). 1, 871 Cyllenius -is. SEN. nat. 7, 1, 6 de stellarum siderumque natura, utrum flamma contracta . . . an non sint flammei -es. *al.*

B *de caelo, aethere vel caeli partibus* (*fere in poesi; exempla post* VERG. *selecta; nonnulla ad D trahi posse non negaverimus*): CIC. Arat. 187 Arcturo magnum spatium supero dedit -e (spatiumque super d. -em *trad.*) Iuppiter, huic *Arae* parvum inferiore in parte locavit (269 [*gr. 498* καθ' ὑπέρτερα γαίης]. *cf.* ANTH. 240, 8 -e superno [*opp.* undis]. AVG. civ. 18, 23 p. 286, 14 D. ab alto -e). *al.* LVCR. 5, 510 magnus caeli si vortitur -is (VERG. Aen. 8, 97 sol medium c. conscenderat . . . -em [*sec. Hom.* Θ *68* μέσον οὐρανόν]. MANIL. 1, 454 hunc -em c. vertentis sidera. GERM. frg. 2, 9 c. circumrotat -em. PRVD. c. Symm. 1, 322 VICTORIN. leg. dom. 2 ISID. nat. 14, 1. *cf.* VERG. ecl. 6, 34 tener mundi . . . -is [*vix de mundo universo ut*: MANIL. 1, 457 signa . . . m. totum deducta per -em]). 5, 515. VERG. ecl. 3, 41 Conon . . ., descripsit radio totum qui gentibus -em. Aen. 8, 137 aetherios umero qui *Atlas* sustinet -es (*cf.* PROP. 4, 9, 37 tergo qui sustulit -em. PETRON. 122 vers. 151 totum ferre potest umeris . . . -em). CIRIS 38 lunae sidera caeruleis -em (caelum *L*) pulsantia bigis (*cf. Verg. Aen. 10, 216* pulsabat Olympum). OV. fast. 1, 494 patria est . . . piscibus aequor, . . . volucri vacuo quidquid in -e patet. Pont. 4, 9, 112 eoo . . . surgit ab -e dies (*cf.* AVIEN. Arat. 1261 matutino . . . surgit aquarius -e). MANIL. 1, 281 mundum, sidereus circa medium quem volvitur -is (*cf. gr. Arat. 23* περὶ δ' οὐρανὸς αὐτὸς ἀγινεῖ. 4, 862 s. non ut pugnet *zodiacus* contrarius -i). PETRON. 39, 13 -is vertitur tamquam mola. *al.* *abundanter*: COMM. apol. 116 (*sec. Is. 40, 12* caelos palmo ponderavit) pugillo suo concludere circulum -is (*aliter p. 908, 77*).

C *de sphaeris mundi*: CIC. rep. 6, 17 novem . . . -bus vel potius globis conexa sunt omnia, quorum unus est caelestis *eqs.* (CHALC. comm. 72 ordinem collocationis globorum vel etiam -ium, quibus collocati feruntur planetes. 74 cum per proprios -es ferantur seu globos). *ibid.* in infimo . . . -e luna . . . convertitur (*cf.* nat. deor. 2, 53 *stellae Iovis* proximum inferiorem -em tenet Πυρόεις. TAC. hist. 5, 4, 4 de septem sideribus . . . altissimo -e . . . stella Saturni feratur). 6, 18 *sonus* inpulsu et motu ipsorum -ium efficitur (*item agitur de harmonia per motum siderum vel sphaerarum effecta*: VARRO AT. carm. frg. 14, 2 septem aeternis sonitum dare vocibus -es. MANIL. 1, 23. FAV. EVL. 21, 1 W. [= p. 14, 24 H.]. *al.* MART. CAP. 1, 12. 9, 910. *al.*). SVET. frg. p. 215, 10 (Isid. nat. 23, 1) in ambitu septem caelestium -ium primum inferiore sphaerae circulo luna est constituta (CHALC. comm. 119. *cf.* FAV. EVL. 17, 3 W. [= p. 12, 16 H.] caeli . . . in hunc numerum *i. octo* -es seu deus artifex seu prudens natura disposuit). APVL. mund. 2 septem *stellae* . . . deorum nominibus inlustres totidem -bus adfixae sunt . . ., ac vicissim mutuis adhaesionibus nexae complexu illius -is, qui inerrabilis dicitur, continentur (*antea*: globis). *al.* *de -e ardorum Parmenideo* (*nisi de circulo*): CIC. nat. deor. 1, 28 *Parmenides* coronae similem efficit (στεφάνην appellat) continentem ardorum lucis (*secl. Pease*) -em, qui contingit caelum.

D *de universo* (*sc. de mundo, extra quem nullus est, cf.* GLOSS.[L] I Ansil. OR 77 -em: universum mundum. GLOSS. II 354, 8 κόσμος ὁ τοῦ παντός. mundus, -is. *maxime in poesi*): 1 *creando, creato*: VERG. georg. 2, 339 ver magnus agebat -is ([*336* prima crescentis origine mundi. SCHOL. Verg. Bern.: mundus]. PRVD. c. Symm. 1, 41. *al.* BOETH. cons. 5 carm. 2, 7). APVL. Plat. 1, 11 architectum huius divini -is. *al.* COMM. apol. 358 conditor -is (instr. 1, 26, 28. *al.* VICTORIN. POETOV. in apoc. 11, 1 -is totius mundi [*sic ed. Victorin.*, t. m. *om.* rec. Hier.]. PRVD. apoth. 894. *al.*; *cf.* cath. 4, 9 repertor. perist. 13, 55 creator. *sim. al. apud eccl. de deo vel Christo*). HIL. trin. 3, 17 p. 86[A] in exordio creati -is (PRVD. cath. 11, 62. *cf.* apoth. 303 principio. VIRG. gramm. epist. praef. p. 106, 18 ab initio fundati -is). *al.* 2 *varia exempla*: HOR. carm. 3, 3, 7 si fractus inlabatur -is, impavidum ferient ruinae. OV. met. 1, 6 ante mare et terras et . . . caelum unus erat toto naturae vultus in -e. 12, 39 -e locus medio est inter terrasque fretumque caelestesque plagas, triplicis confinia mundi (LVCAN. 6, 482 m. vergens titubavit nisus *terrae* in -em. MAR. VICTORIN. verb. script. 2 p. 1010[B] in m. -e . . ., mediam partem mundi). 12, 63. *al.* MANIL. 2, 65 cum spiritus unus per cunctas habitet partes atque irriget -em (*61* caelo, terrisque fretoque. *63* mundum). *al.* COLVM. 10, 197 (*antea*: mundi). LVCAN. 4, 191 concordia mundi et sacer -is amor. APVL. Plat. 1, 8 nullam . . . partem extra -em relinqui (*antea*: mundum omnem. *cf. Plat. Tim. 32*[c] κόσμου). *al.*

II *de terra* (*ad rem cf. Friedrich, Materialien zur Begriffsbestimmung des orbis terrarum, Progr. Leipzig 1887*). *de usu et differentiis factis inter* -is terrae, -is terrarum, -is *haec praemonenda esse putavimus*: -is terrae: *collocatione sollemni* -is terrae *non nisi in prosa oratione* (*inseruntur alia*: PLIN. nat. 2, 160 APVL. flor. 22, 3 OROS. hist. 1, 2, 1); *collocatione liberiore* terrae -is *tantum* COLVM. 10, 128 (*inseruntur alia*: VARRO Men. 126, 2 [terrai]. LVCR. 3, 989 [terrai]. AETNA 94 MANIL. 1, 284). *verba in unam vocem composita affert* PRISC. gramm. II 183, 10 orbisterrae, orbisterrarum (*sed postea*: possunt tamen haec eadem etiam separata esse, si diversos accentus his dederis). *legitur apud* RHET. Her. *bis*, CIC. *26ies*, VARRONEM *quater*, VITR. *quater*, PLIN. nat. *bis*, TAC. ann. *ter*, SVET. *bis*, *singulis locis apud* LVCR., SALL., AETNAM, MANIL., CVRT., COLVM., QVINT. (inst. 8, 4, 14 *sec.* CIC. Catil. 1, 3); *apud eccl. demum usurpatur saepius, sed omnino multo rarius quam* -is terrarum *vel* -is. -is terrarum: *collocatione sollemni* -is terrarum (*passim inseruntur alia*) *tantum in prosa oratione* (*praeter* LVCR. 5, 1166. OV. met. 8, 117 [*si recte trad.*]) *inde a* RVT. RVF. hist. 11, *praecipue apud* CIC. (*48ies*), LIV. (*42ies*), *quae collocatio sola*

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adhibetur in titulis et a CAES., NEP., VITR.; *collocatione liberiore* terrarum -is (*hic illic alia inseruntur*) *in poesi inde a* LVCR. (*8ies*), VERG. Aen. 1, 233, *in prosa oratione inde a* CIC. Verr. II 5, 35 Font. 24 leg. agr. 2, 98 fam. 4, 7, 4 SALL. Catil. 8, 3 LIV. 5, 51, 8, *saepius apud* VELL., VAL. MAX., SEN. *phil.*, PLIN. nat.; *verba in unam vocem composita sunt* PRISC. gramm. II 183, 10 (*v. supra*). GLOSS. II 380, 40 orbisterrarum. -is *legitur in poesi inde a* CATVLLO 64, 30, LAVREA epigr. 9, VARRONE AT. carm. frg. 16, 1, VERG., *in prosa oratione adhibetur a* LIV. (8, 3, 7), SEN. (contr. 1 praef. 11. suas. 1, 1), VELL., VAL. MAX. *et per totam sequentem latinitatem tam in prosa oratione quam in poesi multo saepius usurpatur quam iuncturae, quae quendam colorem pedestrem videntur habere.* *differentiae notionis vel coloris inter iuncturas q. s.* -is terrae *et* -is terrarum *ne a* CIC. *quidem sunt manifestae factae* (*cf.* AMBR. in psalm. 48, 3, 2 qui inhabitant -em terrae, illum utique -em terrarum . . ., quem Graeci οἰκουμένην dicunt. AVG. gen. ad litt. 3, 1 p. 63, 21 dicuntur et terrae, nec aliud significatur quam illa, quae singulariter terra dicitur, quando dicimus -em terrarum et -em terrae. *sed* ISID. orig. 14, 1, 1 quae *terra* singulari numero totum -em significat, plurali vero singulas partes). -is *et a poetis et a scriptoribus pedestribus usurpari videtur vi eadem qua* -is terrae, -is terrarum. *cf. quae attulimus discreta p. 917, 4. 15. 32. 918, 48. 64.*

A *respicitur magis pars habitata exploratаque totius terrae, i. q.* οἰκουμένη. *gr. respondet ubi nihil adnotatur; cf.* HIER. in Is. 13, 9 pro terra Septuaginta τὴν οἰκουμένην, id est -em, interpretati sunt. RVFIN. Orig. princ. 2, 3, 6 p. 121, 12 mundus dicitur . . . noster cum habitatoribus suis -is iste terrarum (*cf.* OROS. hist. 1, 1, 16 terrarum -em, quem inhabitat humanum genus). *distinguitur* -is *a* terra *e. g.* ITALA psalm. 89, 2 (Aug. *ad l.*) t. et -is terrae (*gr.* γῆν καὶ τὴν οἰκ., Sangerm. t. et -is terrarum. HIER. psalt. sec. Hebr. *et* VVLG. t. et -is [*fortasse mundum intellegentes*]. *sim.* Ier. 51, 15 [Tert. adv. Hermog. 45, 2]). *ad rem v. Gisinger, RE XVII 2123–2174.*

1 *locutiones notabiliores oecumenen ut universam, ingentem, omnia complexam evocantes* (*acced.* totus, omnis *sim. saepius*):

a *praepositionales vel adverbiales*: RHET. Her. 4, 22, 31 Alexandri virtutes per -em terrae . . . vulgatae sunt (CIC. leg. agr. 2, 45 vagabuntur. LAVREA epigr. 9 totum legitur *Cicero* sine fine p. -em. LVCR. 2, 600 CAES. civ. 3, 43, 3. 3, 72, 4 SALL. Catil. 8, 3 SALL. [?] rep. 2, 13, 6 VERG. ecl. 8, 9. *al.* CIRIS 16 longe lateque p. -em. HOR. epist. 2, 1, 254. *et saepe, indicat et motum et positionem; fere synon.* ubique LAMPR. Heliog. 6, 7). CIC. Verr. II 2, 88 oppidum . . . solum in -e terrarum, unde *eqs.* (4, 23. 99. *et saepe.* LVCR. 5, 74 sancta tuetur. 6, 629 umorem . . . spargere. PROP. 3, 11, 19 pacato. OV. am. 1, 15, 8. *et saepius*). II 4, 82 amplissimum -i (in -e *var. l.*) terrarum . . . monumentum (*item solo abl.*: leg. agr. 2, 76 [-is *var. l. ut*: dom. 24 Sest. 66 SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 12, 3. *al.*]. Flacc. 63 Att. 4, 1, 7. LVCR. 2, 543 [in *coni.*]. 5, 1166 VERG. georg. 1, 511. OV. am. 1, 15, 13 [*sed* in . . . -e 1, 15, 8]. *al.*).

b *toto -i opponuntur singula(-i) vel comparantur sim.*: α *per superl.*: *comparantur loca* (*vel incolae*): CIC. leg. agr. 2, 76 ager Campanus . . . -i (-e, -is *var. ll.*) terrae pulcherrimus (FLOR. epit. 1, 16, 3 omnium non modo Italiae sed toto -e terrarum p. Campaniae plaga est). BELL. Alex. 42, 4 diversissima parte -is terrarum. HOR. carm. 1, 35, 30 in ultimos -is Britannos (LIV. 38, 59, 6 in u. angulum -is terrarum [VELL. 2, 102, 3 ac remotissimo]). LIV. 22, 14, 5 ab extremis -is terrarum terminis (LVCAN. 7, 541 e. . . . -is Hiberi. AMM. 17, 4, 6 e. -is incolas. *adi. pro subst.*: PORPH. Hor. carm. 2, 20, 13 ad extrema usque -is terrarum. AMM. 20, 4, 10). 38, 50, 7 duas maximas -is terrarum urbes *Romam atque Carthaginem* (PAVL. FEST. p. 122 quod Delos aliquando m. emporium fuerit -is terrarum). VAL. MAX. 4, 8, 4. *al.* *comparantur alia* (*v. etiam* CIC. har. resp. 29 *infra sub* δ): CIC. Verr. II 4, 82 cuius *Catuli* amplissimum -i terrarum clarissimumque monumentum est (*4, 69* clarissimo pulcherrimoque *tantum*). Catil. 1, 9 in hoc -is terrae sanctissimo gravissimoque consilio, qui *eqs.* (*item de senatu*: Phil. 3, 34 amplissimi -is terrae c. 7, 19 summo. *cf. p. 917, 13*). SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 12, 3 in nobilissimo -i (-is *var. l.*) terrarum gymnasio Academiae. LIV. 38, 60, 5 regem opulentissimum -is terrarum. 45, 7, 3 summum imperium in -e terrarum. VELL. 2, 131, 1. *al.* β *per interrog.* (*et comparationem* CIC. Manil., OV.): CIC. Manil. 43 quod . . . nomen umquam in -e terrarum clarius fuit? dom. 24 ecqui locus -i terrarum vacuus . . . imperio Clodiano fuisset? (Sest. 66 qui l. -i [-is *var. l.*] terrae iam non erat alicui destinatus? SEN. suas. 4, 3 erit aliquis -e toto l., qui te victorem non viderit?). VERG. Aen. 1, 331 quibus -is in oris iactemur, doceas. OV. fast. 1, 526 num minus hic toto est altior -e cinis (*sc. Troiae in moenibus Romae resurgentis*)? *al.* γ *per negationem* (*et comparationem* HOR., OV. trist., PLIN.): CIC. Sull. 43 locum in -e terrarum esse nullum, quo in loco *eqs.* (OV. fast. 4, 574 nullus in -e l. CVRT. 4, 14, 5 ne quis toto -e l. esset, qui *eqs. cf.* HOR. epist. 1, 1, 83 nullus in -e sinus Baiis praelucet amoenis). LVCR. 2, 543 cui *rei* similis toto terrarum ⟨nulla⟩ sit -i. OV. met. 15, 177 nihil est toto, quod perstet, in -e. trist. 5, 8, 26 nil ingens ad finem solis ab ortu . . . mitius -is habet. *al.* LIV. 33, 33, 7 ne quod toto -e terrarum iniustum imperium sit. SEN. dial. 12 (11), 5, 2 neminem esse toto -e terrarum, qui *eqs.* (*cf.* 12 [11], 14, 2 nulla domus). PLIN. nat. 36, 123 nil magis mirandum fuisse in toto -e terrarum. *al.* δ *per varia*: CIC. Verr. II 2, 88 hoc adhuc oppidum Verres invenit prope solum in -e terrarum, unde nihil . . . posset auferre (4, 23. Flacc. 63 qui *Lacedaemonii* soli toto -e terrarum . . . numquam mutatis legibus vivunt. PETRON. 140, 2). leg. agr. 1, 11 duas causas in -e terrarum repertas, quibus *eqs.* (*item opp. numeralia*: har. resp. 29 quem *Deiotarum* unum habemus in -e terrarum fidelissimum huic imperio [*sim.* Phil. 11, 34]. Phil. 10, 10 SEN. Herc. O. 1614). OV. epist. 5, 148 quaecumque herba . . . in toto nascitur -e, mea est (*cf.* 20 [21], 150 toto quidquid in -e placet [ars 1, 56 fast. 1, 284. 494 SEN. Herc. f. 1255. *al.*]. LIV. 37, 25, 10 *Masinissam* toto in -e terrarum cuivis regum . . . parem). ars 1, 759 pectoribus mores tot sunt, quot in -e (ore *Bentley*) figurae (*cf. fortasse* LVCAN. 4, 389 restant . . . tot in -e labores). *al.*

c *iuxta ponitur* urbs (*sc. Roma; locutione plus minus fixa* urbis et -is *sim. inde ab* OV. fast. 2, 684. *generatim in lusu verborum cum voce q. e.* urbs *nonnumquam inde a* CIC. parad. 18 VARRO ling. 5, 143 SEN. contr. 2, 6, 2, *v. Otto, Sprichw. n. 1834*): CIC. Catil. 1, 9 qui de huius u. atque adeo de -is terrarum exitio cogitent. 4, 11 hanc u., lucem -is terrarum. NEP. Att. 3, 3 in ea u. . . ., in qua domicilium -is terrarum esset imperii. 20,5 principem non solum u. Romae, sed -is terrarum. PROP. 3, 11, 57 urbs . . ., toto quae praesidet -i. OV. ars 1, 174 ingens -is in u. fuit. fast. 2, 684 Romanae spatium est u. et -is idem. VELL. 2, 44, 1. 2, 100, 1 PLIN. nat. 3, 17. 67. CAPITOL. Gord. 26, 1 per totum u. totumque -em terrarum. IVST. 18, 5, 7. OROS. hist. 1, 1, 14 ab -e condito usque ad u. conditam. *ibid. iterum.* VEN. FORT. carm. 8, 1, 14 natus in u. . . ., notus in -e. CORIPP. Iust. 1, 181 simul u. et -is provida cura. ARATOR act. 2, 1232 ISID. orig. 9, 4, 3. CE 1254, 7 statuis u. decoravit et -em. INSCR. numm. Cohen VII² p. 208 n. 202 (*Licin.*) vota -is et u. *al.*

2 *exempla ad rem et usum illustrandum digesta*: a *usu communi*: α *potius cum respectu loci*: ① *est* οἰκουμένη *una tantum*: Ⓐ *strictius de tota oecumene (cf. infra l. 76 sq.)*: *in universum* (*paucissima tantum*): RHET. Her. 4, 22, 31 *v. supra sub 1a.* CIC. Font. 30 Apollinem Pythium atque . . . oraculum -is terrae (*Delphi sunt positi in medio -e terrae*: PRIAP. 75, 5 Delphos . . ., -is umbilicum [*v. Onom. vol. III 90, 75 sqq.*]). *saepius apud eundem.* VARRO rust. 1, 9, 1 ea *terra* tribus modis dicitur, . . . communi, ut cum dicimus '-em terrae' et 'terram Italiam' aut quam aliam *eqs.* VERG. Aen. 1, 233 quibus *Troianis* . . . cunctus . . . terrarum clauditur -is (*sc. adeuntibus, inhabitantibus, cf.* OV. met. 6, 333 cui *Latonae* quondam regia coniunx -em interdixit. 8, 117 obstruximus -em terrarum [*v. Hollis, 1970, ad l.*]). OV. fast. 1, 600 quot . . . gentes maximus -is habet. LVCAN. 7, 390 gentes . . . futuras . . . et populos aevi venientis in -em (*sc. vitam ineundo ut*: COD. Iust. 6, 29, 3 in hunc . . . -em devolutus [*antea*: ad lucem . . . redactus]. *ibid.* ad -em . . . processit. ARATOR act. 1, 68 per quam *Mariam* mediator in -em prodiit. 1, 822 Christus venit in -em). ITALA psalm. 23, 1 (cod. 136 Cas. *al.*, *sim.* VVLG.) domini est terra et plenitudo eius, -is terrarum et omnes inhabitantes in ea (eo *var. l. in* VVLG.; CASSIOD. *ad l.*: ne terram, quam superius dixit, angustam putares aliquam fortasse regionem, nunc dicit -is t., hoc est universalem ecclesiam, quae totius mundi ambitu continetur). *al.* *exempla situm, partes, fines illustrantia* (*selecta*): CIC. S. Rosc. 103 Africanus, qui suo cognomine declarat tertiam partem -is terrarum se subegisse (PAVL. FEST. p. 78 Europam t. -is p. PLIN. nat. 7, 114. *item dividitur in partes tres*: CIC. Sest. 129 tripertitas -is terrarum oras. SALL. Iug. 17, 3 PLIN. nat. 3, 3. *al. sim.* [*sed Mart. Cap. 6, 622 in eadem re*: circulus omnis . . . telluris]; *in duas autem dividitur partes*: VARRO rust. 1, 2, 3 PLIN. nat. 3, 5). nat. deor. 2, 165 quasi magnam quandam insulam . . ., quam nos -em terrae vocamus (APVL. mund. 7 hanc nostram i., id est hunc terrarum -em [*gr. p. 393 b 18* οἰκουμένην]. *ab oceano circumfunditur ut*: CATVLL. 64, 30 oceanus . . ., mari totum qui amplectitur -em. PANEG. in Mess. 147 AETNA 94 OV. met. 1, 187. *al.*). VERG. georg. 2, 123 oceano propior . . . India . . ., extremi sinus -is (PROP. 2, 16, 40 OV. am. 2, 6, 38 met. 2, 254. *al.; cf.* OV. epist. 14, 112 eiectos ultimus -is habet [fast. 1, 717 et primus et u. trist. 1, 1, 127 Pont. 2, 7, 66 STAT. silv. 5, 1, 90. *al.*]). ALBINOV. carm. frg. 2 notis extorres finibus -is (NEMES. cyn. 65). *al.*

Ⓑ *usu liberiore vel hyperbolico -is dicitur de parte pro toto. usum illustrant* TERT. adv. Marc. 3, 13 p. 398, 20 Aegyptus nonnumquam totus -is intellegitur apud illum *creatorem*. HIER. in Is. 13, 4 sq. p. 156 (ut disperdat omnem terram) non . . . totum -em . . .; idioma est enim sanctae scripturae, ut omnem terram illius significet provinciae, de qua sermo est, quod quidam non intellegentes ad omnium terrarum subversionem trahunt. *nonnulla exempla sunt ambigua inter usum hunc liberiorem et strictiorem supra demonstratum, v. e. g. l. 81 sqq.*

① *de imperio Romano.* *saepe totam* οἰκουμένην *obtinens intellegitur, e. g.* OV. fast. 1, 86 Iuppiter arce sua totum cum spectet in -em, nil nisi Romanum, quod tueatur, habet (*v. Bömer ad l.*); *cf. Vogt, Orbis Romanus, 1929; qua re exempla (selecta) adhibuimus, ubi -is appellatur vel pars Romana totius terrae vel tota* οἰκουμένη *imperio Romano subiecta, subicienda, gubernanda sim., quae saepius non facile*

[*Bohnenkamp*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

inter se neque ab usu strictiore supra allato discernuntur. vix etiam de imperio Alexandri nisi SEN. suas. 1, 5 -is illum suus non capit (SEN. epist. 119, 8 APVL. flor. 7, 6. *cf.* SEN. suas. 1, 14 ante -em tibi tuum deesse quam militem). ⓐ *cum gen.* (*non nisi in prosa oratione*): -is terrae: RHET. Her. 4, 9, 13 imperium -is t., cui imperio omnes gentes, reges ... consensuerunt, cum ... a populo Romano superati essent (CIC. Manil. 53. off. 2, 27 illud patrocinium -is t. verius quam i. poterat nominari [*antea*: imperium populi Romani]. SVET. Iul. 61). CIC. Catil. 1, 3 Catilinam -em t. caede ... vastare cupientem (*antea*: Ti. Gracchum ... labefactantem statum rei publicae [QVINT. inst. 8, 4, 14 *ad l.*: Catilina Graccho et status rei publicae -i terrarum ... comparatur]). dom. 110 principem *Pompeium* -is t. Phil. 4, 14 senatum, id est -is t. consilium (fam. 3, 8, 4. *aliter p. 915, 64*). *al.* TAC. ann. 11, 24, 3. 12, 5, 3 gravissimos principis labores, quis -em t. capessat. 16, 28, 3. *al.* -is terrarum: CIC. S. Rosc. 131 cum *Sulla* solus rem publicam regeret -emque t. gubernaret (*item iuxta ponitur* r. p.: VELL. 2, 60, 1. 2, 89, 2). Mur. 74 an -is t. imperium a populo Romano petebas? (LEX arae Aug. Narb. [CIL XII 4333] 1, 25 NEP. Att. 3, 3 VITR. 1 praef. 1. *al.; cf.* CIC. Sest. 67 qui *Pompeius* i. populi Romani -is t. terminis definisset. Balb. 16 totum -em t. nostro i. teneri. *al.* R. GEST. div. Aug. tit. LIV. 37, 25, 5. *al.*). leg. agr. 2, 15 -is ... t. domini (LIV. 37, 45, 8. 38, 51, 4 civitatem dominam. SVET. Aug. 94, 5 CIL III 12049, 1. *al.; cf.* CIC. Phil. 3, 35 principes. *sim. al.*). Catil. 1, 9 (*iuxta* urbis, *v. sub 1c, item* NEP. Att. 20, 5. *cf.* SPART. Sept. Sev. 3, 5 -em t. Romamque). Att. 4, 1, 7 Pompeio ... omnis potestas rei frumentariae toto -e t. daretur. *al.* BRVT. (?) Cic. ad Brut. 24, 2W. liberatoribus (*sc. Caesaris interfectoribus*) -is t. SALL. hist. frg. 2, 14 -e t. extorres (*cf. Maurenbrecher ad l.*). LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 25. LEX arae Aug. Narb. (CIL XII 4333) 1, 15 eum *Augustum* saeculi felicitas -i t. rectorem edidit. LIV. 1, 16, 7 ut ... Roma caput -is t. sit (21, 30, 10. *al.; cf.* VELL. 2, 4, 6 super totum t. -em Roma extulerat caput. *sim. al.*). *al.* ⓑ *nude vel cum adi.* (*exempla selecta*): VERG. Aen. 4, 231 fore qui ... totum sub leges mitteret -em (LVCAN. 1, 22). HOR. carm. 1, 12, 57 latum (laetum *var. l.*) reget aequus -em (OV. trist. 5, 2, 50 vir non ipso, quem regis, -e minor. MANIL. 4, 764 recturi principis *Tiberii* -em. *al.*). PROP. 3, 11, 57 toto quae *Roma* praesidet -i (*cf.* CLAVD. 15, 96 praefuit). OV. am. 1, 15, 26 Roma triumphati ... caput -is erit (*al., v. vol. III 426, 29 sqq. et cf.* GRATT. 324 inposuere -i Romam caput). fast. 2, 130 (*ad Augustum*) pater -is (STAT. silv. 3, 4, 48. *cf.* 4, 2, 14 regnator terrarum -isque subacti ... parens. MART. 7, 7, 5 mundi rector et parens -is. *al.*). MANIL. 1, 793 Pompeius ... -is domitor (VAL. MAX. 6, 7, 1 PLIN. nat. 36, 118. *cf.* OCTAVIA 250 tyrannus [IORD. Get. 187]. FLOR. epit. 3, 13, 2 populus gentium victor -isque possessor. TERT. nat. 2, 17, 2 Romanos totius -is dominos [CIL XIII 8895, 1 *a. 276. al.*]. FIRM. math. 1, 10, 13 imperator. HIER. epist. 60, 17, 3 victor. *sim. al.*). VELL. 2, 124, 1 -is ruinam ([*antea*: senatus trepidatio, ... populi confusio, ... urbis metus]. VAL. MAX. 9, 11 ext. 4 totius). LVCAN. 1, 285 Roma subegerit -em. PETRON. 119 vers. 1 -em ... totum victor Romanus (*sc. populus*) habebat. *al.* ⓒ noster -is: OV. met. 10, 305 (*del. ed. vett.*) gentibus Ismariis et n. gratulor -i, gratulor huic terrae, quod abest regionibus illis *orientalibus*. PLIN. nat. 8, 7 (*opp.* India, *cf.* 8, 176. 33, 66). 12, 45. 98 (*postea*: imperii). *et saepius.* TAC. Agr. 12, 3 (*opp.* Britannia *ut*: NEMES. cyn. 226). Germ. 2, 1 Oceanus raris ab -e n. navibus aditur. EDICT. imp. Diocl. praef. 16 L. EPIST. imp. inc. de Tymand. (CIL III 6866) 9 ut per universum -em n. civitatum honor ac numerus augeatur. *al.* ⓓ -is Romanus (*usus fortasse praeparatur*: LVCAN. 8, 211 -is, qua Romanus erat. *cf.* HEGES. 2, 9, 1 p. 154, 9 -is terrarum, qui Romano imperio clauditur et definitur, denique a plerisque -is R. appellatur. PROSP. chron. I p. 411, 411 -em Romani imperii): LVCAN. 8, 441. 10, 456 cui R. spatium non sufficit -is. VLP. dig. 1, 5, 17 in -e R. qui sunt, ex constitutione imperatoris Antonini cives Romani effecti sunt. PORPH. Hor. carm. 3, 3, 37 TREB. Gall. 5, 6. *et saepe apud script. hist. Aug.* PANEG. 11, 6, 3 FIRM. math. 1, 10, 13 err. 16, 4 AVR. VICT. Caes. 13, 6. 33, 33. 41, 2. PS. AVR. VICT. epit. 35, 2 *Aurelianus* R. -em triennio ab invasoribus receptavit. *al.* CIL XI 6664, 8 (*fortasse legendum*:) pr(opagatoribus) o(rbis) Roma(ni). 6669, 1 (*a. 359/361*) liberatori -is R. *al.*

② *de aliis partibus oecumenes (cf. supra l. 2; maxime in poesi): de continentibus Europa vel Asia*: VERG. Aen. 7, 224 uterque Europae atque Asiae ... -is. HOR. carm. 3, 27, 75 tua sectus -is (*i. Europa*) nomina ducet (PORPH.: quia ab huius nomine pars -is Europa appellata est). MANIL. 4, 677 Tanaim Scythicis dirimentem fluctibus -es (*cf.* LVCAN. 3, 276 *Tanais* qua flectitur, ampliat -em *sive Europae sive Asiae*). CVRT. 7, 7, 14 dum Asiam subigimus, in alio quodammodo -e tropaea statuere. PLIN. nat. 6, 2 inter duos -es. STAT. Ach. 1, 395 alterum ... -em. AMM. 17, 7, 13 Europaeo -e. *de variis partibus* (*nonnulla exempla trahere possis ad p. 918, 15*): OV. epist. 1, 58 scire ..., in quo lateas ... -e (trist. 1, 2, 85 nescio quo ... positos ... in -e Tomitas. *al.; cf.* LVCAN. 8, 603 ne quo non fiat in -e ... facinus civile). met. 1, 94 peregrinum ... -em (MANIL. 5, 213 p. -es. *cf.* OV. met. 7, 22 quid ... thalamos alieni concipis -is? [PLIN. nat. 12, 6. 24, 89 a. -es. *al.*]). 8, 100 (*loquitur Minos*) Creten, qui meus est -is (*item cum pron. poss.*: SEN. nat. 5, 18, 10 parum est intra -em suum furere [PLIN. nat. 32, 23. *al.*]. LVCAN. 8, 511 *de Aegypto.* VAL. FL. 5, 473 *de Graecia. al.*). trist. 3, 12, 51 Scythico ... in -e (*item cum nom. propr.*: EPICED. Drusi 391 Germanus. LVCAN. 5, 343 Hiberi. 7, 6 Thessalico. *al.*). *al.* EPICED. Drusi 387 -e remoto (LVCAN. 2, 734 *opp.* Romana ... tellus. *al.*). 457. LIV. 5, 34, 7 quanam ... in alium -em terrarum (*i. Italiam*) transirent *Galli* (LVCAN. 1, 457 umbrae non tacitas Erebi sedes ... petunt: regit idem spiritus artus -e a.[*cf.* ADNOT. Lucan. 1, 454 animas ... in a. -e nasci. *circulum temporis intelligit Getty*]. 5, 238. 6, 579. *al.* PLIN. nat. 8, 223 ex a. -e convectas aves. VAL. FL. 7, 35. *al.* TAC. ann. 2, 2, 2 petitum a. ex -e regem. *al., cf. infra l. 21*). MANIL. 4, 813 ut ... illa sidera inter se coeunt odioque repugnant, ... sic terrae terris respondent, -bus -es, litora litoribus (urbibus urbes *post alios probat Housman in app. crit.*). *al.*

ⓘ *sunt plures οἰκουμέναι (v. etiam p. 917, 50 sqq., de paradiso p. 919, 15; nonnulla exempla de quibusdam regionibus unius -is intellegi posse non negaverimus, cf. supra p. 917, 79)*: Ⓐ *exempla varia*: LVCR. 2, 1056 nullo ... pacto veri simile esse ... hunc unum terrarum -em caelumque creatum (5, 1346 magis ... in variis mundis ... quam certo atque u. terrarum quolibet -i. IVV. 10, 168 u. Pellaeo iuveni non sufficit -is). 2, 1075 necesse est ... esse alios aliis terrarum in partibus -es (SEN. suas. 1, 1 ultra ... oceanum ... a. nasci -em. CVRT. 9, 3, 8. 9, 6, 20 TERT. adv. Hermog. 25, 5. *al.; metaphorice*: PETRON. 1, 2 ut cum in forum venirent, putent se in a. -em terrarum delatos. AMM. 19, 9, 3 velut -em a. *sc. imperium alii regis*). PANEG. in Mess. 80 seu nostras ... terras, ... sive novum ... -em (EPICED. Drusi 314. MANIL. 1, 76 n. pontus subduxerat -es. SEN. Med. 378 Tethys ..., n. detegat -es nec sit terris ultima Thule). 176 utroque ... -e (*sc. zonis temperatis*). MANIL. 4, 675 Parthi ... vel -is alter (MELA 3, 70 Taprobane ... prima pars -is a.... dicitur [*de eadem* PLIN. nat. 6, 81]. PLIN. nat. 4, 96. *al.*). SEN. suas. 1, 2 sq. *al.* Ⓑ *alter -is est Britannia* (*cf. p. 917, 54*): VERG. ecl. 1, 66 toto divisos -e Britannos ([SERV.: olim iuncta fuit -i terrarum Britannia ... ; a poetis alter -is terrarum dicitur]. FLOR. epit. 3, 10, 2. PAVLA Hier. epist. 46, 10, 2 d. ab -e nostro. ISID. orig. 14, 6, 2. *cf.* HIER. hom. orig. in Luc. 6 p. 39, 6 qui ab -e nostro in Britannia dividuntur). VELL. 2, 46, 1 alterum ... -em (FLOR. epit. 3, 10, 16. SOL. 22, 1 finis erat -is ora Gallici litoris, nisi B. insula ... nomen paene -is a. mereretur. SERV. *supra*). ANTH. 422, 2 nostro quae procul -e iaces. HEGES. 2, 9, 1 p. 150, 13 testis est B. extra -em posita sed Romanorum virtute in -em redacta. Ⓒ *alter -is sunt antipodes*: ALBINOV. carm. frg. 19 (16 -em *nostrum* relictum) anne alio positas ultra sub cardine gentes atque alium ... quaerimus -em? SEN. Phaedr. 932 -em ... nostris pedibus obversum. Oed. 1018 in alia versus sidera ... -is. MELA 1, 54 si est alter -is suntque oppositi nobis a meridie antichthones. PLIN. nat. 10, 19 illos *vultures* ex adverso -e (urbe *trad.*) advolare.

β potius cum respectu inhabitantium (hic illic quasi agens inducitur; exempla selecta): cum gen.: terrae: CIC. leg. agr. 1, 2 nomen imperii in commune odium -is t. vocabatur. Arch. 30 in -is t. memoriam sempiternam. Flacc. 103 uno consensu omnium, una voce populi Romani, uno -is t. testimonio (fam. 5, 7, 3 iudicio ac test.). terrarum: CIC. Verr. II 5, 35 me quaesturamque meam quasi in aliquo t. -is theatro versari (CVRT. 9, 6, 21). Mur. 22 haec *virtus* -em t. parere huic imperio *Romano* coegit (OV. Pont. 4, 3, 43 *Pompeio* totus t. paruit -is). CAES. Gall. 7, 29, 6 cuius *totius Galliae* consensui ne -is quidem t. possit obsistere. SALL.(?) rep. 1, 5, 2 non -is t. neque cunctae gentes conglobatae movere aut contundere queunt hoc imperium. LIV. 5, 51, 8 ut t. -i documento essemus. *al.* VELL. 2, 100, 1 sensit t. -is digressum a custodia Neronem urbis. VAL. MAX. 7, 2 ext. 4 beatum t. -em futurum praedicavit *Plato*, cum *eqs.* PLIN. nat. 19, 5 tam parvo semine nasci, quod -em t. ultro citro portet *sc. linum*. 34, 17 excepta ... res est a toto -e t. PLIN. paneg. 75, 3 -is t. pietatis nostrae ... testis. SVET. Nero 40, 1 *Neronem* perpessus t. -is tandem destituit. *al.* *nude vel cum adi., pron.*: VERG. georg. 1, 26 te maximus -is auctorem frugum ... accipiat cingens ... tempora myrto. OV. epist. 15(16), 375 si de te *Helena* totus contenderit -is (SEN. Herc. O. 1823). ars 1, 174 ab utroque mari ... venere, atque ingens -is in urbe fuit (*cf.* SIDON. carm. 7, 557 captivus ... -is in u. iacet). met. 1, 203 attonitum ... humanum genus est totusque perhorruit -is. 14, 817 omnipotens ... fulgure terruit -em (*cf.* trist. 2, 35 exterruit. SIL. 3, 230 trepidum ... exterruit. *sim. al.*). *al.* MANIL. 1, 8 regis augustis parentem legibus -em (OCTAVIA 26. *cf.* CIC. Mur. 22 *et* OV. *supra*). 4, 169 -is ... -i bona vendere. SEN. suas. 1, 2 -is te tuus revocat (*cf.* SEN. Herc. O. 1533 -is miser invocabit. MART. CAP. 2, 192 [vers.] convocat). SEN. Herc. f. 633 vidit hoc tantum nefas defensus -is (PLIN. nat. 36, 102). Phaedr. 175 audiet. *al.* OCTAVIA 280 tranquillus gaudeat -is. LVCAN. 8, 532 deserit. *et saepius.* *accedit* humanus: TREB. Claud. 4, 1 interest ... totius -is h. cognoscere, quae *eqs.* Val. 6, 2 totius senatus sententia, immo animis atque pectoribus totius -is h.

b *usu christiano*: *α cum despectu vel in malam partem*: TERT. apol. 32, 1 vim maximam universo -i imminentem ipsamque clausulam saeculi (*item de -e caduco, perituro*: LACT. inst. 7, 25, 7 venisse iam finem rebus humanis -ique terrarum. IVVENC. 4, 95

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Christi adventus terrae consumeret -em [*sec. Matth. 24, 3, ubi Vulg.* consummationis saeculi]. ALC. AVIT. carm. 3, 192 dum veterem . . . dissolvat terminus -em. *al.*). adv. Marc. 4, 13 p. 457, 25 apostoli . . . ut . . . amnes rigaturi aridum . . . et desertum a notitia ⟨dei⟩ -em nationum (*i. paganum*). ITALA Matth. 16, 26 (Ps. Cypr. laud. mart. 17) si totum -em lucrifeceris et animam tuam perdideris, quid proderit tibi? (*gr.* τὸν κόσμον ὅλον, *Vulg.* mundum universum. *item spectat ad opes, potestatem terrenam sim.*: Luc. 4, 5 [gat. = VVLG.] ostendit *diabolus* illi *Iesu* omnia regna -is terrae [*gr.* τῆς οἰκουμένης, cod. a -is terrarum, *codd. d, f* mundi]. PRVD. ham. 213 ditissimus -is. c. Symm. 2, 263 -is divitias. PAVL. NOL. carm. app. 1, 72 quas . . . -is scelerum semina fecit opes). PRVD. apoth. 112. c. Symm. 2, 623 locus esse deo quis posset in -e feroci pectoribusque hominum discordibus? *al.*

opponitur paradiso sim. (*sed cf.* Ps. PROSP. carm. de prov. 276 paradisi divitis -em. CE 698, 17 [*a. 515*] aeternum . . . in -em): TERT. apol. 47, 13 paradisum . . . a notitia -is communis segregatum (adv. Marc. 2, 4 p. 338, 15 ut, quamquam totius -is possidens, in amoenioribus moraretur *homo*, translatus in p. 2, 12 p. 352, 2 *separatio* inter -em et p. PRVD. psych. 225 plasma novum de consaepto paradisi limite progrediens amplum transfugit in -em). pall. 3, 4 *homo* cum de originis loco exterminat, . . . pellitus -i ut metallo datur. LACT. inst. 7, 22, 8 -e hoc ab omni labe purgato (*opp.* sempiternam beatitudinem. epit. 22, 4 *opp.* de sancto loco. PRVD. perist. 13, 100 tenet ille regna caeli nec . . . ab hoc recedit -e. *al., cf. p. 916, 46*).

β *-is intellegitur ecclesia universa, catholica* (*cf.* OPTAT. 7, 2 p. 169, 6 ager, qui est totus -is, in quo est ecclesia et seminator Christus. AVG. epist. 52, 1 ipsa est . . . ecclesia catholica, unde καθολική graece appellatur, quod per totum -em terrarum diffunditur. *exempla notabiliora tantum*): AMBR. in psalm. 48, 3, 2 quae est . . . οἰκουμένη nisi sancta ecclesia, templum dei et habitaculum Christi? nec incongrue Latini dissono quidem sermone, sed pari sensu -em terrae nuncupaverunt (*cf.* HIER. in Hab. 3, 8 l. 458 in quo *psalmo vicesimo tertio* tropologice de ecclesia dicitur sub οἰκ., id est -e terrarum [*sim.* CASSIOD. in psalm. 23, 1 *supra p. 916, 52*]. in Is. 13, 5 ecclesia, quae οἰκ., id est -is, et habitata intellegitur. 26, 18 licet inter -em, qui Hebraice thebel et Graece dicitur οἰκ., ac terram multa diversitas sit: cadent . . . quicumque habitationi terrae se dederunt . . ., et non cadent, qui sedent in -e terrarum et requiescunt in ecclesia). AVG. pecc. orig. 21, 24 quas *litteras* conscripsit per -em catholicum perferendas (c. Pelag. 4, 12, 34 -em . . . catholicum . . . pervertere nequeunt). FACVND. defens. 4, 3, 6 pars maxima -is christiani. *al.*

B *magis respicitur terrae corpus vel elementum*: **1** *exempla varia selecta*: LVCR. 2, 658 terrarum . . . -em esse deum matrem (*per ironiam, antea*: terra. *cf.* VARRO frg. Aug. *infra sub 3*). VARRO AT. carm. frg. 16, 1 quinque aethereis zonis accingitur -is (MART. CAP. 6, 602 -is terrae in q. zonas . . . discernitur. ISID. nat. 10, 1. *cf.* PANEG. in Mess. 152 q. in partes toto disponitur *tellus* -e). OV. met. 6, 699 (*loquitur Boreas*) cum subii convexa foramina terrae . . ., sollicito . . . totum . . . tremoribus -em (*cf.* 15, 271 tremoribus -is [*sc. terrae motu ut*: MANIL. 1, 101 cur . . . solidus . . . tremisceret -is. SEN. nat. 6, 2, 9 -e concusso. *al.*]). fast. 6, 271 ipsa volubilitas libratum sustinet -em (*v. vol. VII 2, 1351, 34*). MANIL. 5, 523 quaerere sub terris aurum . . . -emque invertere praedae (*spectat fere ad solum; aliter* SEN. Herc. O. 268 quid excutis telluris extremae sinus -emque versas?). VITR. 1, 6, 9 -is terrae circumitionem . . . ab Eratosthene . . . geometricis methodis esse inventam ducentorum quinquaginta duum milium stadium (*cf. mensuram -is*: 1, 6, 11 SEN. nat. 1, 3, 10 MART. CAP. 8, 859 IORD. Get. 69. *al.*). SEN. nat. 1, 1, 7 varia et multa terrarum -is exspirat (*secundum Aristot. meteor. 1, 4 p. 341 b 6 sqq., ubi* τῆς γῆς). *al.*

2 *opponitur aliis partibus mundi*: **a** *physicis* (*sc. discernitur* mare, caelum, mundus; *hic illic praevalet vis terrae solidae*): CIC. rep. 3, 24 cum quaereretur ex eo *pirata ab Alexandro*, quo scelere inpulsus mare haberet infestum . . ., 'eodem' inquit 'quo tu -em terrae' (*inde* AVG. civ. 4, 4 p. 151, 2 D.). OV. met. 2, 7 aequora . . . medias cingentia terras, terrarumque -em, caelumque quod inminet -i. MANIL. 1, 165 -is . . . per undas exsiliit. 2, 78 undae . . . -is . . . caelum. 4, 280 -em fluminaque et pontus. *al.* SEN. nat. 1 praef. 8 terrarum -em . . . magna ex parte opertum mari. PLIN. nat. 2, 170 maria circumfusa undique dividuo globo partem -is auferunt nobis. APVL. mund. 27 omnes partes mundi -isque (*gr. 398 b 8* τοῦ σύμπαντος κόσμου *tantum. item discernitur* mundus: TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 555, 18 CYPR. hab. virg. 23 p. 203, 24. *al.*). **b** *fabulosis* (*sc. opponuntur caelum ut sedes deorum vel inferi*): OV. met. 15, 869 -e relicto accedat caelo (MANIL. 1, 926 cum . . . deum c. dederit, non quaeret in -e. 5, 91 caelum imitatus in -e. CALP. ecl. 4, 144 hunc . . . -em . . . rege! sit tibi caeli vilis amor. *al. cf.* LACT. Phoen. 109 non illi *Phoenici* cibus est nostro concessus in -e, . . . ambrosios libat caelesti nectare rores). SEN. Herc. f. 281 emerge *ab inferis* . . .; nulla si retro via iterque clusum est, -e diducto redi (*item opp. sedes inferorum*: 318. 821. Herc. O. 48 hunc -em [*47* nox et extremum chaos]. PETRON. 124 vers. 251 relicto -e [*v.* OV. *supra*]. PRVD. ham. 904 -is sub mole. CLAVD. rapt. Pros. 2, 169. 194. *al.*).

3 *exempla -is formam illustrantia*: VARRO frg. Aug. civ. 7, 24 p. 304, 13 D. *tellurem* dicunt Matrem Magnam; quod tympanum habeat, significari esse -em terrae. MANIL. 1, 221 te testem dat, luna, sui glomeraminis -is. 3, 328 ubi conscendes -em scandensque rotundum degrediere simul, fugiet pars altera terrae, altera reddetur. *al.* SEN. nat. 4, 11, 2 diceremus totum -em terrarum pilam esse. 4, 11, 3 quomodo in hac pila *lusoria* nihil illa intervalla officiunt ad speciem rotundi, sic ne in universo quidem -e terrarum editi montes *eqs.* PLIN. nat. 2, 160 -em certe dicimus terrae, globumque verticibus (*i. polis*) includi fatemur. AMPEL. 1, 2 terra, quam propter formam eius -em terrarum appellamus. MART. CAP. 6, 616 rotundum telluris -em. EVCHER. form. 7 p. 46, 20 rota: -is aut vita humana (*ad psalm. 76, 19* [vox tonitrui tui in rota] *ut*: FVLG. RVSP. c. Fab. frg. 3, 4 Fr. rotae . . . nomine -em significavit). ISID. orig. 14, 2 -is a rotunditate circuli dictus, quia sicut rota est; . . . undique enim oceanus circumfluens eius in circulo ambit fines. *respicitur figura geometrica*: OV. met. 1, 35 terram, ne non aequalis ab omni parte foret, magni speciem glomeravit in -is. MANIL. 1, 204 tellus . . . condita in -em undique surgentem pariter pariterque cadentem. *al.* SEN. nat. 2, 1, 4 an tota *terra* in formam pilae spectet et in -em partes suas cogat. *al.* PLIN. nat. 2, 160 neque . . . absoluti -is est forma *terrae* in tanta montium excelsitate. *ibid.* immensum eius globum in formam -is . . . cogente. *al.*

deriv.: orbiculus, orbile, orbitus. *cf.* orbita.
compos.: semiorbis.

ᵘorbita, -ae *f.* [*nimirum cum* orbis *coniungitur, sed et de sensu et de forma* (i *longam exspectaveris*) *scrupulus residet. Sch.*] *scribitur in parte codd.* urb- OROS. hist. 1, 10, 17 ALC. AVIT. carm. 4, 181 GREG. TVR. Franc. 3, 7 p. 104, 7 VEN. FORT. carm. 4, 12, 3; -id- MART. CAP. 8, 808 (vers.). VEN. FORT. *loc. cit.*; orm- GLOSS.^{L} V Aa o 586, *cf.* orma *ibid.* 587 GLOSS. V 508, 51 (*v. André, Rev. Phil. 33, 1959, 241*); -bet- GLOSS.^{L} I Ansil. OR 70. *de notione*: PS. ASCON. Verr. p. 255, 9 -a . . . duas res significat: nam -a et rota ipsa intellegitur et vestigium rotae in molli solo. FVLG. RVSP. c. Fab. frg. 3, 4 Fr. via rotae dicitur -a, id est orbis semita. ISID. orig. 15, 16, 13 -a vestigium carri, ab orbe rotae dicta. GLOSS. ἁρματοτροχιά, ἡ χάραξις τοῦ τροχοῦ. strata. vestigium. semita vel via. rotunditas. vestigia rotarum in strata. GLOSS.^{L} I Ansil. OR 71 su(l)cus quem facit rota vehiculi. *legitur singulis locis apud* CIC. Verr., Att., VARRONEM, VERG., *in* AETNA, *apud* PROP., LIV., *deinde maxime in poesi (in hexametris fere in quinto pede) praeter* SEN. nat. (*1*), PLIN. nat. (*9*), QVINT. inst. (*1*), APVL. (*1*) *posterioresque.* [*langob. alp.* órbeda; *sard. mer.* úrbidu; *mutato suffixo* (*orbitaria): *francog. sept.* ordière *et var., francog.* ornière *et var. dial.; var. franco-prov. et delph. cf. M.-L. 6084. Wagner II 563. Wartburg VII 388 sq. St.*]

I *usu originario i. q. vestigium (orbe rotarum) impressum. synon. vel iuxta pos.* sulcus MANIL. 1, 703 STAT. Theb. 6, 416 (*cf.* persulcans . . . -a DRAC. Romul. 10, 118), via *saepius inde a* CIC. Verr. II 3, 6. *plur. de duabus lineis parallelis non nisi* PLIN. nat. 29, 113 inter duas -as (30, 38). CHALC. transl. p. 22^{C}; *sing. spectat ad ambas* VARRO frg. Non. p. 542, 25 VERG. georg. 3, 293 *et saepius inde a* STAT.

A *vi corporali (et temporali, v. 2 a; hic illic in imagine)*:
1 *strictius de linea vel via rota currus impressa* (*exempla inter I et II ambigua v. sub II A1; metonymice* GARG. MART.): CIC. Verr. II 3, 6 qui ex tensarum -is praedari sit ausus (*cf. II 1, 154* viam tensarum atque pompae). Att. 2, 21, 2 (*in imag.*) sic orbem rei publicae esse conversum, ut vix sonitum audire, vix impressam -am videre possemus. LIV. 32, 17, 16 *parum densato solo* rota una in altiorem -am depressa. PLIN. nat. 8, 227 *mures aranei* -am si transiere, moriuntur (*de eadem re*: 29, 89 PLIN. med. 35, 1. MARCELL. med. 15, 47 si in -am inciderit. *cf. Aelian. nat. anim. 2, 37* ἁρματοτροχιάν, *Nicand. Ther. 816* τροχιῇσιν . . . ἁμάξης). 29, 89 terra ex -a (30, 20 t. . . . -is depressa. PLIN. med. 35, 2 t. quam in -a rota depressit. CHIRON 509 t. de -a. *cf.* 508 lutum de . . . -a . . .; quod de -a . . . collectum. SER. SAMM. *v. sub IIA1. inde metonymice pro terra*: GARG. MART. cur. boum 21 acetum . . . cum -a infundito [*postea*: supra dicta terra]). 29, 113 inter duas -as (30, 38). STAT. Theb. 6, 416 delet sulcos iterata priores -a. *al.* APVL. flor. 21, 2 salebras -arum. PRVD. perist. 11, 102 -a trita. MARCELL. med. 31, 16 de -a rotae collige . . . lapides (OROS. hist. 1, 10, 17 tractus curruum rotarumque -ae . . . pervidentur. *aliter* CE 1183, 5 *sub IIA1*). GREG. TVR. Franc. 3, 7 p. 104, 7 -as viarum. *al.*

inde in imag. de vestigio corporum tractorum: STAT. Theb. 10, 551 patet -a lata comarum *Anthei a curru tracti.* DRAC. Romul. 9, 152 -a *corporis Hectoris.* *in aqua maris*: STAT. Ach. 1, 236.

2 *laxius*: **a** *de viis vel cursibus siderum, temporum sim.* (*maxime in poesi; notio q. e. circuitus hic illic subauditur, praevalet sub* γ): **α** *de -is lunae, solis*: AETNA 231 -a lunae . . .: haec brevior *quam sol* cursu bis senos pervolet orbes (PROP. 2, 20, 21 deducitur). SEN. nat. 7, 10, 2 lunaris. LVCAN. 9, 691 premit -a solis exuritque polum (PLIN. nat. 2, 172. VAL. FL. 6, 442 stupet. SIL. 16, 295 renovabitur. *al.*). SIL. 10, 539 Titania. STAT. Theb. 12, 306 -a *tua i. Dianae.* silv. 3, 3, 55 lucis. CHALC. transl. p. 22^{C} nec servatis sollemnibus aurigationis -is (*de via Phaethontis, gr.* ὁδόν. *postea*: exorbitatio). MART. CAP. 8, 849 solaris -a cursusque. *al.* **β** *de aliis -is*

[*Bohnenkamp*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

caelestibus: MANIL. 1, 703 in caeruleo candens nitet -a mundo (*i. orbis lacteus comparatus cum semita; cf. 708* sulcum, *711* limes). PLIN. nat. 2, 79 extremae . . . -ae *stellarum*. AVIEN. Arat. 969 -a . . . ista poli (*i. tropicus aestivus, antea*: circulus). ora 662 meridianam cum *sol* secuerit -am. *al.* γ *de -is anni, diei*: ZENO 2, 48 (1, 58 L.) innumerabiles temporum metas perenni cursu una eademque -a lustrans dies magnus (*i. Pascha*) advenit (2, 51 [1, 16, 1 L.]. *cf.* 2, 52 [1, 26, 2 L.] eius *diei sacri* semper -a est una). AVSON. 372, 12 p. 97 P. octavum instaurat revolubilis -a *septem dierum* solem. CASSIOD. var. 11, 40, 1 totius anni -am.

b *de variis vestigiis, viis*: PLIN. nat. 17, 210 putatae *vites* . . . alligentur alio loco, namque -as vinculi sentiunt vexatione non dubia (*item de vestigio inciso*: MART. 14, 33 pugio, quem curva signat brevis -a vena). SCHOL. Stat. Theb. 3, 681 (fletu signata genas) in maestorum vultibus -am suam tristitia dereliquit (*antea*: via . . . lacrimarum). DRAC. Romul. 10, 118 persulcans . . . polos micat -a florum *ab Amore volante sparsarum* (*antea*: via rosarum . . ., florea semita). *in imag. inter vim corp. et incorp. ironice vacillante*: CE 1178, 34 (*saec. II*) grassatores, sola est quib(us) -a num(m)i (*sc. quibus non est via vel cura nisi qua argentum inveniant*).

B *vi incorporali* (*v. imagines p. 920, 57. supra l. 19 allatas; hic illic in malam partem, opp.* recta via *sim.* QVINT., PRVD. apoth., CONC.[S]): **1** *de via ab antecessoribus trita, quam aliquis sequitur*: VARRO frg. Non. p. 542, 25 neque id ab -a matrum familias instituti, quod *eqs.* (*spectat item ad exemplum*: IVV. 14, 37 reliquos fugienda patrum vestigia ducunt et . . . veteris trahit -a culpae. PRVD. ham. 777 talem multa sacris speciem notat -a libris; aspice Ruth *eqs.* BOETH. c. Eut. 5, 2 cum a veterum -is esset evagatus). VERG. georg. 3, 293 iuvat ire iugis, qua nulla priorum Castaliam molli devertitur -a clivo (*item spectat ad genera a poetis iam tractata*: STAT. silv. 2, 7, 51 trita vatibus -a. NEMES. cyn. 14 rudibus qua luceat -a sulcis. SIDON. carm. 9, 18 ubi priorum antiquas terat -as Thalia. epist. 9, 1, 1 cuius *Plinii* nos -as sequi hoc opere). **2** *de variis viis, rationibus sim.*: QVINT. inst. 2, 13, 16 si rectam viam, non unam -am monstrent *libelli artis dicendi* (*similiter distinguitur via recta*: PRVD. apoth. praef. 2, 10 obliqua . . . divortia hinc inde textis -is, quas si quis errans . . . sectabitur rectum relinquens tramitem *eqs.* CONC.[S] I 5 p. 160, 30 rectam . . . semitam neglegentes distortam -am ambagesque sectantur [*gr. I 1, 6 p. 137, 28* τροχιάς]). CHALC. comm. 324 secundum hanc -am rationemque circuitus (*sc. geniturae conversionisque elementorum*) terra quoque videtur in alia elementa mutari. RVFIN. Orig. in iud. 4, 1 p. 488, 5 (p. 488, 3 Aoth . . . interemit Eglon tyrannum, qui interpretatur rotatus vel -ae) ut omnes volubiles motus et -as mali itineris *a populo Israel facti* excidant *iudices*. SIDON. epist. 2, 13, 3 magistratus ceu recurrentibus -is . . . iteraverat (*an spectat ad -am anni supra l. 5?*). 4, 10, 2 *si* nos vetustae loquacitatis -as recurremus. 6, 9, 2 si quis . . . vestrae correptionis -am non reliquit. FAVST. REI. spir. 2, 2 p. 135, 7 sacrae legis -am . . . transcendat. VEN. FORT. carm. 4, 12, 3 neque nos fugit -a mortis. *al.*

II *usu secundum 'orbis' novato* (*fortasse huc referas quaedam ad circuitum spectantia, quae p. 920, 75 sqq. attulimus, nec non -as flexuosas, distortas* RVFIN., PRVD., CONC.[S] *sub IB 2*): **A** *de ipsa rota, qua vestigium imprimitur* (*cf.* PS. ASCON. *p. 920, 32; in hexametro praeter* SEDVL. op. pasch.): **1** *exempla minus certa* (*fortasse cum respectu vestigii signantis*): MANIL. 1, 706 (703 *de orbe lacteo comparato cum semita campos discernente*) quam *semitam* terit assiduo renovans iter -a tractu (CE 1183, 5 qua . . . via silicem t. -a (multa rotarum). *cf.* ALC. AVIT. carm. 5, 597 conterit . . . nudum percurrens -a limum *rubri maris*). LVCAN. 5, 441 -a migrantis scindit Maeotida *glaciatam* Bessi (*sc. curruum Bessorum*). SER. SAMM. 880 quae sola signavit volvendis -a plaustris, inline (*483* vestigia pressa rotarum). **2** *exempla certiora*: SEDVL. carm. pasch. 1, 180 evectus *Elias* in astra quadrigis, qua levis aerios non exprimit -a sulcos (*cf.* op. pasch. 1, 14 qua levior . . . via nullos . . . rotae sulcos -a demergente conservat. *item Elia in caelum evecto*: ALC. AVIT. carm. 4, 181 cum suspensa leves transmitteret -a ventos). PAVL. PETRIC. Mart. 4, 159 ut . . . gravis in duro non sideret -a calle. CORIPP. Iust. 3, 290 *in glacie* aerea nec solitos labens dedit -a sulcos.

B *de forma orbis (rotae?), rotunditate* (*cf.* GLOSS. V 524, 24 rotunditas): VITAE patr. Iurens. 7 M. porrectis in -am ramis densissimam abietem (*postea*: extra cuius arboris orbem).

deriv.: orbitosus.

compos.: de-, exorbito.

***orbitās**, -ātis *f.* *ab* orbus. NOT. Tir. 52, 92 -s. *de notione*: CIC. Tusc. 1, 87 triste . . . est nomen ipsum carendi . . .: habuit, non habet; . . . haec . . . incommoda sunt carentis: caret oculis, odiosa caecitas; liberis, -s. CVRT. 6, 9, 12 -s . . . mea, quod sine liberis sum (*an gloss.?*). CLAVD. DON. Aen. 7, 370 p. 59, 16 (*queritur mater Laviniam in nuptias dari Aeneae*) -s ista est, non propagatio sanguinis et in hoc facto domus nostrae solitudo perpetua. MART. CAP. 4, 386 *contraria* ut cernentia et caecitas, vel habitus et -s (*antea*: orbatio). GLOSS. -s: στέρησις. ἀτεκνία. ὀρφανία. amissio filiorum. in -e: in amissione filiorum. GLOSS.[L] V Aa o 551[b] -s: caecitas. Corp. I 446 in -e: in amis(s)ione caecorum (car-?). *legitur in poesi singulis vel binis locis apud scaenicos* PLAVT., PACVV., AFRAN., SEN. *et apud* STAT. (silv.); *saepius in prosa oratione inde a* CIC., LIV., SEN. contr., VAL. MAX., SEN. phil., CVRT., PLIN. nat., QVINT., TAC.

i. q. status orbi. dicitur nonnumquam potius de casu, quo quis orbus fit (*cf.* orbatio), *e. g. infra l. 35 sqq. 58 sq. p. 923, 8, cf. synon. vel iuxta posita* amissio CHROMAT. in Matth. 17, 3, 1 E.-L. CASSIOD. in psalm. 21, 12 GLOSS., separatio AVG. epist. 157, 35, ablatio CONSVLT. Zacch. 1, 36 p. 44, 32; *potius respicitur mentis ad statum orbum inclinatio* TAC. ann. 3, 25, 1. *metonymias v. l. 60 et p. 923, 45, prosopopoeiam infra l. 68. accedit gen. carentis passim, amissi e. g. infra l. 55 sqq. (p. 923, 30 sqq.). 79. p. 923, 1, de aliquo* PS. RVFIN. in Os. 4, 6.

I *sing.*: **A** *-s hominum*: **1** *aliquo carentium*: **a** *liberis* (*sive amissis [non omnibus infra l. 35 sqq. p. 923, 48 sqq., filia per nuptias amissa* CLAVD. DON. *supra] sive non genitis* [*e. g.* LAVD. Turiae 2, 31], *quod non facile discernitur*): **α** *proprie*: (i) *nude positum vel cum adi., pron. poss.* (*exempla post* LIV. *selecta*): PLAVT. Capt. 763 (*loquitur Hegio, qui filios amisit*) quasi in -em liberos produxerim (*cf.* TERT. nat. 2, 15, 2 (Or)bana *dea* quae in -em semina extinguat). AFRAN. com. 40 -em tuae senectuti malam metui. CIC. fin. 5, 84 bonum liberi, misera -s; bonum patria, miserum exilium (SEN. epist. 74, 28. *v.* CIC. Tusc. 5, 16 *sub IIA*). Tusc. 1, 87 *v. supra*. LIV. 8, 33, 7 aetas mea, cui -em paras. 40, 56, 4. 45, 42, 1. LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 31 diffidens fecunditati tuae et dolens -e mea. 2, 53 superstite te excederem -e filia mihi supstituta. VAL. MAX. 5, 7 ext. 1 pater maerore prostratus de obitu unici filii deque sua miserrima -e cogitabat (*item cum adi. superl.*: CLAVD. DON. Aen. 1, 485 p. 97, 23 durissimae. PS. RVFIN. in Os. 4, 6 [*infra l. 58*] acerbissimam. AVG. quaest. hept. 7, 49 p. 485, 21 gravissima. *al.*). 6, 2, 12 duae res, quae hominibus amarissimae viderentur, . . . senectutem et -em (SEN. benef. 1, 14, 3 cuius s. et libera -s magna promittebat. *v.* CVRT. 7, 1, 2 *infra l. 52. cf.* TAC. ann. 3, 23, 1 senectae atque -i [13, 52, 2 pecuniosa -e et s. 14, 40, 1 simul longa s., simul -e et pecunia insidiis obnoxius. SVET. Galba 17]). SEN. benef. 5, 19, 6 -is gravissimum vulnus (QVINT. inst. 6 prooem. 2. *al.; cf.* SEN. dial. 6, 7, 3 -s vulnerat). dial. 6, 2, 4 secundam -em (*cf.* CALP. decl. 10 tertiae [*antea*: in utriusque *filii* -e]. *item cum numeralibus*: QVINT. decl. 337 p. 327, 23 non simplex nec tantum geminata [RVRIC. epist. 2, 4, 4. *cf.* CYPR. Fort. 11 p. 340, 17 multiplici]). 6, 19, 2 in civitate nostra plus gratiae -s confert quam eripit, adeoque senectutem solitudo . . . ad potentiam ducit, ut quidam . . . -em manu faciant (*cf.* PLIN. nat. 14, 5 postquam coepere -s in auctoritate summa et potentia esse, captatio *eqs.* TAC. ann. 3, 25, 1 *lege de maritandis ordinibus lata* nec ideo coniugia et educationes liberum frequentabantur praevalida -e. *v. Kaser, Röm. Privatrecht I² 1971, 320*). TAC. dial. 6, 2 id *i. plenam domum splendidissimis hominibus* . . . non pecuniae, non -i, . . . sed sibi ipsi dari (hist. 1, 73, 1. ann. 14, 40, 1 *supra. al.*). CALP. decl. 35 dolor -is (IVST. 1, 5, 8. *al.; cf.* FIRM. err. 6, 4 d. ex -e veniens). TERT. patient. 14 p. 22, 13 sustinuit . . . voluntariam -em (VAL. CEM. hom. 18, 1 p. 747[A]). *al.* (ii) *cum gen. poss.* (matrimonii OPTAT.): PACVV. trag. 161 -s grandaevitasque Pelei. LIV. 1, 59, 8 Tricipitini. CVRT. 7, 1, 2 moverat et claritas iuvenis *supplicio adfecti* et patris eius senectus atque -s. TAC. hist. 2, 1, 1 principis. ann. 13, 19, 2 ne opibus et -e Silanae maritus poteretur *Africanus* (*sc. opibus orbae, quarum heredem eum facerent nuptiae*). OPTAT. 6, 4 p. 151, 16 post matrimonii -em. (iii) *cum gen. obi., praep.* de: CALP. decl. 10 utriusque *filii*. CYPR. patient. 18 p. 410, 6 numerosae subolis -s (*postea*: in liberis pater ditior). IVST. 24, 5, 9 -em amissorum filiorum dolebant. PS. RVFIN. in Os. 4, 6 experiaris acerbissimam de liberis -em. RVRIC. epist. 2, 4, 11 te . . . tanti pignoris (*i. filiae*) -e percuterent.

β *metonymice et per prosopopoeiam*: (i) *de ipsis liberis amissis*: SEN. Thy. 282 (*277 sq.* liberos . . . pater . . . laceret et suos artus edat) ingesta -s in ora patris. PS. QVINT. decl. 6, 1 patri subito ad litus -s appulsa est (*postea*: iuvenem). CLAVD. DON. Aen. 1, 480 p. 96, 24 ut . . . *Priamo* patri auro venderet *Achilles* -em suam (*postea*: pigneris). (ii) *de patre orbo*: STAT. silv. 4, 7, 33 sqq. (*vi incorporali in metonymiam transeunte*) -s omni fugienda nisu, quam premit votis inimicus heres . . .; (37) -s nullo tumulata fletu. *potius per prosopopoeiam*: PS. QVINT. decl. 5, 5 dissimules licet, -s, *eqs.* 5, 17 si respondere iubeas -em, cur in exequias totos exaggeret census. 6, 7 prima verba -is (*cf. ibid.* vulgatissima -is vox). 10, 3 moneo te, -s, moneo, effusius fleas. PLIN. paneg. 38, 3 nemo recentem et attonitam -em ad computationem vocet (*seq.* patrem).

b *parentibus* (*maxime patribus; cum gen. obi.* CIC. fam. 10, 3, 3 COD. Iust. 3, 28, 20): **α** *proprie*: CIC. de orat. 1, 228 populum Romanum tutorem instituere . . . illorum *filiorum* -i (ad Q. fr. 1, 3, 10). Brut. 90 C. Galli . . . filium . . ., cuius -s et fletus mire miserabilis fuit. LIV. 24, 26, 8 puellis in -e degentibus (-em *vel* -e decedentibus *trad.*). 34, 7, 12 libertatem, quam viduitas et -s facit (NOVELL. Maior. 6, 5 -is suae . . . viduitatisque). COD. Iust. 3, 28, 20 (*a. 294*) filia in -e patris relicta. FIRM. math. 4, 6, 1 *Luna* eis, qui nati fuerint, . . . onus miserae -is indicit (*al. apud eundem*). *al.* **β** *in imag. vel per comparationem tutoribus rei publicae sim.*: CIC. de orat. 3, 3 *Crassus* deploravit . . . casum atque -em senatus (*postea: consul* quasi parens bonus aut tutor fidelis). fam. 10, 3, 3 consul es designatus . . . maxima

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-e rei p(ublicae) virorum talium (OROS. hist. 2, 5, 8). LIV. 1, 16, 2 Romana pubes . . . velut -is metu icta (*de morte Romuli*). EVTR. 7, 22, 2 tantus luctus eo *Tito* mortuo publicus fuit, ut omnes tamquam in propria doluerint -e.

c *aliis* (*cognatis vel amicis; cum gen. obi.* HIER., CHROMAT.): LIV. 26, 41, 9 pater et patruus . . . interfecti sunt; . . . familiaris paene -s ac solitudo frangit animum. SEN. dial. 12 (11), 15, 3 omni genere -is vexatus *Augustus*. APVL. met. 4, 13, 1 -is (-i *trad.*) duplici plaga petiti. IVST. 19, 2, 11 ut . . . incerta *antea* -is expectatione casus suorum (*nisi filiorum tantum intellegas*) miseris eluxit, *eqs.* *coniuge*: IVST. 2, 4, 4 uxores cum viderent exilio suo additam -em. HIER. epist. 39, 2, 6 mariti -s. CHROMAT. in Matth. 17, 3, 1 E.-L. dilectae . . . coniugis -em aut amissionem . . . pignorum.

2 *lumine, oculis carentium*: a *cum gen. obi.*: PLIN. nat. 7, 124 extracta . . . oculo sagitta et . . . curata -e luminis (CLAVD. DON. Aen. 3, 660 p. 348, 1 *Polyphemus* caecatus . . . -em proprii l. solabatur. MAX. TAVR. serm. 35, 2 l. 51 M. carnalium luminum -e multavit *eum*). 28, 33 oculi . . . -em (APVL. Socr. 7 p. 135. AVG. serm. 127, 7, 11 erimus sine -e oculorum. MACR. Sat. 7, 3, 12 CASSIOD. var. 7, 5, 2).

b *absolute i. q. caecitas* (*sic explicat* GLOSS.[L] V Aa o 551 b): APVL. met. 8, 12, 6 habebis . . . -em comitem (*postea*: exoculatum). ITALA gen. 19, 11 (Lugd.) viros . . . percusserunt *angeli* -e (*gr.* ἀορασίᾳ, *Vulg.* caecitate. *cf. Aug. quaest. hept. 1, 43 p. 24, 19* 'caecitate': graeci habent ἀορασίᾳ, quod magis significat, si dici posset, 'avidentia', *eqs.*).

B *-s rerum, quae aliqua re carent*: PLIN. nat. 35, 17 tam longo aevo durantes in -e tecti veluti recentes *picturae*.

II *plur.* (*sc. hominum liberis carentium, aliis caris l. 38. 42 sq.; cum gen. obi. l. 30 sqq. 38 et l. 55*): A *de -e, quam complures patiuntur*: CIC. Tusc. 3, 58 commemorandis exemplis -es . . . liberum praedicantur (ARNOB. nat. 7, 11 liberorum -bus fractos. *cf.* AMBROSIAST. in I Cor. 7, 26 virginitas . . . -es filiorum ignorat [COD. Theod. 9, 18, 1 plagiarii, qui viventium f. miserandas infligunt parentibus -es. CASSIOD. in psalm. 21, 12 -es f., amissiones bonorum]). 5, 16 exilia, luctus, -es (5, 24 verbera, tormenta, cruciatus, patriae eversiones, e., -es). SEN. dial. 2, 8, 3 damna et dolores, ignominias, . . . -es (HIL. in Matth. 4, 4 in psalm. 118 zain 1. GAVDENT. serm. praef. 35 G. damnis facultatum vel -bus carorum *iustos probat deus*. AVG. civ. 22, 22 p. 605, 18 D. *al.*). ARNOB. nat. 5, 44 p. 304, 1 M. in vinculis, -bus, planctibus. LACT. inst. 1, 21, 11 cum suos cultores parricidiis inquinant, -bus (-e *B*) mactant, humanis sensibus spoliant *dei*. FIRM. math. 1, 7, 34 liberis et uxoribus miseras -es . . . ingessit *Sulla*. 3, 5, 18 perpetuas. *al.* AVG. civ. 21, 26 p. 541, 3 D. *coniugum*. epist. 157, 35 suorum -es vel separationes. CONSVLT. Zacch. 1, 36 p. 44, 32 *antea*: dilectorum ablatione. *al.* *fere metonymice de orbis*: TERT. patient. 16 p. 23, 25 quae *patientia* aucupandis -bus omnem coacti obsequii laborem . . . tolerat. B *de compluribus amissionibus, quas singuli patiuntur* (*cf. p. 922, 35 sqq.*): SOL. 40, 14 -bus . . . Niobae. CLAVD. DON. Aen. 7, 250 p. 41, 5 quae *filia* post -es plurimas sola supererat seni. CHRYSOST. hom. I 871[D] *Maccabaeorum* mater non frangebatur spectaculo -um suarum (873[D] per -es suas). *orbatur Iob* (*inde anima in imag.* AVG.): HIER. epist. 39, 5, 3 innumeras -es. PS. HIER. epist. 19, 11 p. 199[D] tot -bus vulneratur (GREG. M. moral. 14, 1). AVG. epist. 140, 35 (*loquitur anima cum Iob comparata*) in meorum -bus. PS. AVG. quaest. test. I 118 p. 357, 6 damna, . . . -es (PROSP. c. coll. 15, 1).

[**orbiter:** δεήσει GLOSS. III 486, 49 (*Goetz in indice*: 'oportebit? obiter εἰ δεήσει *Heraeus*').]

orbito, -āre. *ab* orbare. *i. q. orbare*: ITALA gen. 27, 45 (Philo quaest. in gen. 4, 240) ne quando -bor (*gr.* ἀτεκνωθῶ, *Lugd.* sine filio fiam, *Vulg.* orbabor. *formam vocis e Vulg. corruptam esse suspicatur Petit ad l.*).

orbitōsus, -a, -um. *ab* orbita. *i. q. multis orbitis impressus*: VERG. catal. 10, 17 tot per -a milia iugum tulisse.

orbitūdo, -inis *f.* *ab* orbus. NON. p. 146, 16 -is pro orbitate (*affert locos infra allatos*). GLOSS. -o: ἀτεκνία. πήρωσις ἤτοι στέρησις. στέρησις. *i. q. orbitas*: PACVV. trag. 135 cum illum videas sollicitum -e. TVRPIL. com. 211 ut illius commiserescas miserai (*Rychlewska sec. Lindsay*, miserae *trad.*) -is. ACC. trag. 94 miseret lacrimarum luctuum -is.

orbītus, -a, -um. *ab* orbis. *scribitur* -ic- *in quibusdam edd. vet.* NON. p. 148, 11 -um, dictum per orbem (*affert* VARRONEM; *inde* GLOSS. V 645, 15). *i. q. orbiculatus*: VARRO Men. 202 sidera caeli . . ., quae volvuntur motu -o (ARNOB. nat. 2, 58 *mundus* cur non fixus atque immobilis maneat, sed -o [orbi toto *trad.*] semper circumferatur in m.).

***orbo,** -āvi, -ātum, -āre. *ab* orbus. *scribitur* -rv- CIL IX 5925, 7. *perf. breve* -asti PACVV. trag. 329 (-visti *sim. deest*). *de notione*: SYNON. Cic. p. 423, 24 evertit . . . abstulit. -vit. desolavit. viduavit. 436, 24 -tus. privatus. nudatus. spoliatus *eqs.* GLOSS. -o: χηρῶ. -vit: viduavit, privavit. -buntur: orphani erunt. -tus: qui filios perdidit aut sine filiis. separatus, privatus, filios amittens, exutus, nullatus. GLOSS.[L] I Ansil. OR 62 -vit: abstulit. 64 ademit, eripuit. 65 deminuit, decurtat, demit. 67 -tus: fraudatus. V Aa o 550 -tus: privatus, separatus, a fetibus (affectibus *trad., sed v.* GLOSS.[L] Corp. o 249) destitutus vel qui sine parentibus remanet. *legitur activum non nisi singulis vel paucis locis inde ab* ENN. (*?, v.* TRAG. inc. 214), PACVV., CIC., OV., CVRT., PLIN. nat., STAT., QVINT. decl., CHAR. gramm., *passivum praes. (fere infin.) vel imperf. non nisi singulis fere locis inde a* CIC., CVRT., COLVM., TAC., TERT., *perf. vel plusquamperf.* (*maxime part. solum*) *saepius inde a* CIC., LVCR., OV., LIV. [*confunditur in codd. cum* orbus CIC. Cato 17 SEN. contr. exc. 8, 1, 2 PLIN. epist. 4, 22, 5 (*restituitur* CVRT. 8, 7, 15 quorum -as [orbam *trad.*] senectutem. PLIN. nat. 35, 90 *v. infra sub IB1*), ornare STAT. Theb. 10, 708, ordinare COLVM. 4, 29, 11. *interpolatum esse videtur* LIV. 40, 11, 8. *loco manco* LIV. 44, 46, 11.]

i. q. orbum facere (*synon. vel iuxta positum* privare CIC. ac. 2, 61 fam. 4, 9, 3 GLOSS.; *notione q. e. 'sterilem facere' non nisi fortasse* SERV. auct. Aen. 3, 139 hanc *Lunam* . . . sicut Saturnum -andi potestatem habere [*antea*: sterilitatem]). *indicatur quo per abl. passim inde a* TRAG. inc. 214 CIC. carm. frg. 27, 2 Cluent. 45. *al.* OV. met. 13, 547, *per praep.* a FIRM. math. 4, 12, 10 CE 429, 5, de *in var. l.* VVLG. Ruth 1, 5, *per acc. graec. in var. l.* HIL. AREL. vita Honorat. 8 l. 11. *in exemplis usus passivi* (*v. supra*) *non indicatur persona -ans nec res vel causa orbationem efficiens nisi* MANIL. 4, 516 per fata. LVCAN. 2, 298 morte (FIRM. math. 3, 14, 5 CIL XIII 2034, 9). PANEG. 9, 5, 3 interitu (9, 14, 3). CIL V 8988 d 3 amissione (XII 1941, 12 XIII 1986, 14).

I *-antur animantia* (*pampinus* COLVM. 4, 29, 11): A *aliquo*: 1 *strictius*: a *-antur parentes liberis* (*non omnibus* SEN.; *cf.* VVLG. gen. 43, 14 quasi -tus): α *non indicatur quo vel quomodo*: PACVV. trag. 329 *patrem* aetate exacta indigem liberum lacerasti -asti extinxti. LVCR. 2, 355 *vituli* mater . . . -ta (SIL. 8, 129 QVINT. decl. 388 p. 434, 3 CLAVD. 5, 430). OV. met. 2, 391 -tura patres . . . fulmina (*item part. fut. vi finali*: STAT. Theb. 9, 780 o . . . puer -ture parentes [DRAC. laud. dei 3, 117 hostia . . . -tura p.]). SEN. contr. exc. 8, 1 tit. -ta . . . sacrilega *confessa* (*postea*: amisso viro cum duobus liberis. *de eadem*: 8, 1, 2 *ubi* orba *cod. unus*). VAL. FL. 8, 457 -tae . . . vaccae (*item de bestiis* [*iam* LVCR. *supra*]: STAT. silv. 2, 1, 9 leones. DRAC. laud. dei 1, 312 *tigris* -ta). *al.* β *indicatur quo*: CIC. Cluent. 45 quae *mater Habiti* . . . -ta filio minore periculo necaretur (*ibid.* 200 off. 1, 32 LIV. 5, 32, 8. CVRT. 6, 9, 27 duobus filiis. 6, 10, 31. *al.*). Tusc. 1, 85 Priamum tanta progenie -tum. OV. met. 13, 547 catulo . . . -ta leaena. ARNOB. nat. 4, 7 -ti liberis parentes (AMM. 25, 9, 5. VVLG. Ruth 1, 5 remansit . . . mulier -ta [de *add. duo codd. prima manu*] duobus l. ac marito [*Itala Complut.* relicta est . . . a *eqs.*]. *al.*). COMM. instr. 1, 26, 14 natis. γ *indicatur quomodo*: LVCAN. 2, 298 morte parentem natorum -tum (CIL XIII 2034, 9 mater m. eius *filii* -ta). CIL V 8988 d 3 Constantius pientissimo filio Eutherio amissione et dolore -tus memoriam corpori eius posui (XII 1941, 12 repentina huius a. -ti. XIII 1986, 14 parentes . . . a. unici fili sine subole eius -ti).

b *-antur liberi parentibus*: α *indicatur quo vel quomodo*: LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 1, 3 -ta es . . . utroque pa⟨rente⟩ (IORD. Get. 298. COD. Iust. 5, 4, 20 [*a. 408/9*]. *cf.* TAC. ann. 4, 8, 4 hos . . . -tos parente tradidi patruo. PLIN. epist. 4, 21, 2 quae *infantes* sunt parentibus . . . -tae). SVET. Dom. 22 patre ac viro -tam (SPART. Hadr. 1, 4 p. -tus . . . *eos* tutores habuit. IORD. Get. 304). FIRM. math. 3, 14, 5 cum . . . morte parentum cito faciet -ari. 4, 12, 10 -ari a parentibus. β *non indicatur quo vel quomodo*: SIL. 16, 538 patrium . . . petebant -ti solium . . . fratres. AVELL. p. 711, 29 *post obitum archiepiscopi* -torum paternam regentem *episcopum* sollicitudinem (*in imag. ut*: ENNOD. epist. 2, 23, 1 p. 65, 21, *postea*: non desunt illis paterna subsidia, quos fovetis). DRAC. Orest. 309 -tum . . . Orestem.

2 *laxius*: a *-atur res publica, populus sim.* (*sc. tutoribus, civibus sim.*): α *indicatur quo*: CIC. p. red. in sen. 4 cum . . . res publica sine consulibus esset neque solum parentibus perpetuis, verum etiam tutoribus annuis esset -ta (Sest. 38 ne . . . victor multis et fortibus civibus rem p. -ret. Phil. 2, 13 tot et talibus viris. SVET. Aug. 11 consulibus). 33 senatum ducibus. Pis. 57 -bas Italiam iuventute (*cf.* MART. 6, 85, 5 funde tuo lacrimas -ta Bononia Rufo *iuvenili aetate mortuo*). 92 provinciae praesidio et reliquis militibus -tae. rep. 1, 64 rege cum est populus -tus. fam. 4, 9, 3 eam *patriam* multis claris viris -tam privare etiam aspectu tuo. PETRON. 136, 7 *sacri anseres* -ti . . ., ut existimo, duce *occiso* redierant in templum. PS. AVR. VICT. epit. 10, 16 *Tito* quasi perpetuo custode -tum terrarum orbem. PRVD. ham. 451 Hieremias -tam propriis ululavit civibus urbem. DRAC. Romul. 8, 46 damnatur Graecia . . . magnis viduanda viris, -atur Eous Memnone. β *non indicatur quo*: AVR. VICT. Caes. 10, 6 -tum terrarum orbem (*inde* PS. AVR. VICT. *supra*). CE 2099, 15 publicus -tas . . . luctus conficit urbes (*cf. 9* te coluit proprium provincia cuncta parentem).

b *-antur varii propinquis variis*: α *indicatur quo vel quomodo*: CIC. Lael. 10 moveor . . . tali amico -tus. Tusc. 1, 111 eos, quibus -ti sumus (*antea*: mortuos). LIV. 30, 30, 17 duobus fratribus (OCTAVIA 103). MANIL. 4, 516 -tum . . . sua Phrixum . . . sorore. COLVM. 4, 29, 11 *pampinus* qui cum excrevit, nepotibus -andus est (ordinandus *SA. antea*: detrahendae suboles). SIL. 2, 412 -tum classe

[*Bohnenkamp*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

suisque Aeneam. APVL. Plat. 2, 22 carissimis -tus adfectibus (*postea*: eum, qui est emortuus). PANEG. 9, 5, 3 nobilissimam . . . indolem Galliarum . . . interitu summi doctoris -tam (9, 14, 3 auditorio . . ., quod videtur i. praeceptoris -tum). PS. EVSEB. GALLIC. hom. 35, 9 G. sancto -ta pastore . . . ecclesia. CE 429, 5 fatorum cursum (*nom. neutr.*) properans me -vit ab illo (*sc. marito ut p. 924, 41. 53. cf. l. 10 et p. 923, 81. 924, 33*). *β non indicatur quo vel quomodo*: STAT. silv. 5, 1, 20 (*epicedion in Priscillam*) accessus ad aurem coniugis -ti. Ach. 1, 631 -tus plangit mea funera Chiron. TERT. nat. 2, 12, 11 Saturnus . . . Caelu⟨m castra⟩vit . . ., Terra vero -ta a⟨spernata est⟩ . . . alii nubere.

B *aliqua re*: 1 *luminibus sim.* (*aliter* luce *infra l. 34; obi. sunt ipsi oculi* BOETH. *sub IIA*, POTAM. OPTAT. *sub IIB 2*): TRAG. inc. 214 (*ex* ENNII Phoenice *sumptum putant S. Mariotti, Stud. Ital. 24, 1950, 87, et alii*) pater . . ., hospites, me lumine -vit (VAL. MAX. 8, 13, 5 *Appius Claudius* -tus luminibus [*inde* LACT. inst. 2, 7, 15]. PLIN. nat. 35, 90 Antigoni regis imaginem altero l. -ti [orbam *trad.*]. PLIN. epist. 4, 22, 5 SVET. Nero 37, 1 Vesp. 7, 2 VLP. dig. 3, 1, 1, 5. IORD. Get. 18 *de lupis*). IREN. 1, 23, 2 (1, 16, 2 H.) Stesichorum . . . -tum oculis (*gr.* τὰς ὄψεις τυφλωθῆναι). *inde absolute i. q. caecare*: PS. CYPR. adv. Iud. 9 magnifici prostrati sunt et humiles adlevati, . . . videntes -ti, orbi inluminati (*sec. Ioh. 9, 39* qui vident caeci fiant). pasch. 11 Sedeciam -vit et vinctum eum in Babyloniam duci iussit (*spectat ad Ezech. 12, 13* non videbit). ACT. Petr. 20 p. 67, 17 forsitan dominus meus voluit me hic adducere, ut me -ret (*v. vol. V 2, 1554, 43 sqq.*).

2 *aliis rebus* (*maxime incorporeis*): CIC. carm. frg. 27, 2 decore atque omni me -tum laude recordor ([*Hom. I 647 sq.* ἀσύφηλον . . ., ἀτίμητον]. *cf.* Tusc. 1, 12 tanta gloria). Mur. 83 ut -etur auxilio res publica (TAC. hist. 2, 28, 2 -ari se fortissimorum virorum a.). Pis. 34 me . . . -tum patria. fin. 5, 57 gerendis negotiis (*cf.* div. 2, 7 pristinis -ti muneribus [off. 2, 6]). ac. 2, 31 animal -ant animo. 2, 61 quae *philosophia* . . . privat adprobatione omni, -at sensibus (2, 74 is *Empedocles* excaecat nos aut -at s.). Tusc. 3, 26 (*ad Enn. scaen. 349*) tu te, Thyesta, damnabis -bisque luce *sc. diei evitando homines* (TERT. adv. Val. 14 p. 194, 4 ne sicut l. ita et vita -retur *Enthymesis* [*antea*: in loca luminis aliena. *Iren. 1, 4, 1 = 1, 1, 7 H.* ne quemadmodum eam lumen, sic et vita relinqueret]). *al.* LIV. 23, 2, 4 *rem publicam* -tam publico consilio. LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 65 tantis talibusque pr⟨aesi⟩diis. PLIN. nat. 12, 33 qui *frutex pestilens* paene equitatu -vit Alexandrum (*cf.* SIL. 2, 412 *supra p. 924, 84*). SIL. 4, 589 telo. STAT. silv. 3, 3, 185 muneris usu. LACT. inst. 2, 2, 20 beneficiis caelestibus. 3, 10, 9 hominem suo proprio ac singulari bono. 6, 17, 20 suo nomine.

II *-antur inanima* (*fere in imag. animantium; voces metonymice positas huc traximus praeter pauca exempla sub IA2, B2 allata*): **A** *indicatur qua re vel quo*: CIC. Brut. 6 forum . . . voce . . . erudita . . . spoliatum atque -tum. fin. 5, 4 a sede . . . tanta ingenii *sc. Carneadis* magnitudine -ta desiderari illam vocem. Cato 17 quibus (*consilio auctoritate sententia*) non modo non -ari, sed etiam augeri senectus solet. OV. met. 14, 88 -ta . . . praeside pinus (*i. navis*). PETRON. 119 vers. 37 Phasidos unda -ta est avibus. SIL. 6, 13 tumulis -ta cadavera. 10, 588 iuvenum bis tricenis -ta . . . milibus . . . moenia Romae. TAC. dial. 1, 1 nostra . . . aetas deserta et laude eloquentiae -ta. ann. 1, 79, 3 Tiberim . . . accolis fluviis -tum minore gloria fluere. HYG. astr. 2, 4 p. 37, 13 loca et agros fructibus -bat *Canicula* (*cf.* 2, 14 p. 50, 17 frugibus). BOETH. arithm. 1, 1 p. 10, 6 *animi* oculum . . . -tum . . . corporeis sensibus.

B *non indicatur qua re vel quo*: 1 *vario usu*: STAT. Theb. 5, 308 *Lemnos* insula . . . perdidit una omnes -ta excisaque fundo (mundo *trad.*) indigenas. 10, 708 (*pater filio*:) ne perge meos -are penates (*cf.* 11, 185 domos). 12, 51 montibus -tis . . . venere trabes. silv. 5, 3, 238 (*epicedion in patrem suum*) labat . . . mihi . . . cursus te sine et -tae caligant vela carinae. 2 *usu a luminum privatione deducto* (*cf.* BOETH. *sub A*): POTAM. subst. 24 Migne suppl. 1, 211 -antur oculi, si caecetur obtutus . . .; utrique sani sunt, si nullus -etur (*postea*: orbus aspectus est. *translate*: OPTAT. 1, 21 p. 23, 5 oculos patrum vestrorum furiosus excaecaverat livor, aemulatio vestros -vit).

p. p. p. pro adi. v. supra passim.

p. p. p. pro subst.: *fem. sing. de matre*: SEN. contr. exc. 8, 1 tit. 8, 1, 2 CLAVD. DON. Aen. 9, 485 p. 253, 4 ENNOD. opusc. 2, 131 p. 327, 21. *masc. sing. de patre*: CE 1439, 4. *masc. plur. de filiis*: AVELL. p. 711, 29.

deriv.: orbatio, orbator (-trix), orbito.

compos.: deorbatus, exorbo.

orbs *v.* orbis.

***orbus**, -a, -um. [*gr.* ὀρφο-βόται· ἐπίτροποι ὀρφανῶν, ὤρφωσεν· ὠρφάνισεν *Hesych.*, ὀρφανός; *armen.* orb (*gen.* orboy) '*parentibus carens*'; *hibern. vet.* orb(b)e *m. n. sicut got.* arbi *i. q. theod.* Erbe; *nec non slavon. vet.* rabъ '*servus*', *vocesque derivatae in hac et in aliis linguis cognatis sensum q. e.* '*operae praestandae, angariae*' *exhibentes. Sch.*]

compar. et superl. desunt, sed cf. CIC. fam. 3, 11, 3 tam -a civitas.

NOT. Tir. 52, 93 -us. *de notione et differentia*: PAVL. FEST. p. 183 -a apud poetas significat privata aliqua persona cara; -a est, quae patrem aut filios quasi lumen amisit (*cf.* ISID. orig. 10, 200 -us, quod liberos non habet, quasi oculis amissis). GAIVS inst. 2, 111 -i, id est qui liberos non habent (*sim.* 2, 286[a] SCHOL. Iuv. 4, 19). PROB. app. gramm. IV 200, 15 inter -um et caecum hoc interest, quod -um qui suos extulerit significat, caecum autem qui lumen non videt demonstrat (*cf.* ISID. diff. 1, 408 -us est qui filios amittit, caecus est qui oculos perdit. orig. 11, 2, 12 pupilli . . . dicti quasi in oculis, hoc est a parentibus -i; hi autem vere pupilli dicuntur, quorum patres ante decesserunt quam ab his nomen acceperint; ceteri -i vocantur orphani, idem qui et pupilli. GLOSS. I p. 96 [*ad* OV. met. 1, 72] -us dicitur et qui lumen amittit et qui eum quem diligit). GLOSS. -us: πηρός, ὀρφανός, τυφλός. ἄτεκνος. qui filios non habet. affectibus (*i. hominibus caris*) destitutus. qui filios amittit. -a: ἄτεκνος θηλυκῶς. ἐπίκληρος. χήρα. sine parentibus. *legitur in poesi inde a* PLAVTO, ENNIO, TER., ACCIO, AFRANIO, CATVLLO, LVCR., VERG., *rarius in prosa oratione inde a* CIC., SALL. (?), LIVIO. ['*caecus*': *val.* orb; *dalm.* vuarb; *it. sept.* orbo, *mer.* orvu; *raet. or.* uarb, *centr.* orp, *occ.* orf; *francog. vet.* orp, *med.* orbe; *prov. vet.* orp, *prov.* orb; *vasc.* orb; *cat. vet.* orb. *cf. M.-L. 6086. Battisti-Alessio IV 2667. Wartburg VII 389 sqq. St.*]

[*confunditur in codd. cum* orbis *e. g.* ACC. trag. 376 (*apud* NON. p. 12, 5). CIC. Tim. 36 (*falso trad.*). STAT. Theb. 3, 45 AVSON. 275, 3 p. 191 P. VEN. FORT. carm. 10, 12a, 9 *v. p. 927, 84.*]

i. q. ὀρφανός, *(suis) carens, (caris) privatus* (*quae voces hic illic iuxta ponuntur nec non e. g.* exspes ACC. trag. 376, expers CIC. Tim. 36, neglectus STAT. Theb. 10, 7, destitutus QVINT. decl. 376 p. 418, 4, *cf.* '*aliquem* -um relinquere' *inde a* CIC. Phil. 9, 1 leg. 3, 9 LIV. 27, 19, 9. 27, 33, 7; *fere per oxymoron* HOR. carm. 4, 2, 44 litibus. OV. Pont. 1, 2, 44 solitis . . . malis). *indicatur quo per abl.* (*cf.* PRISC. gramm. III 222, 10) *saepius inde a* PLAVT. Capt. 818 ENN. scaen. 88 TER. Ad. 650, *per praep.* ab (*aliquo*) CIC. Flacc. 54 OV. epist. 6, 155 FIRM. math. 3, 8, 6. 4, 10, 6 ISID. orig. 11, 2, 12, *per gen. inde a* PLAVT. Rud. 349 LVCR. 5, 840 OV. met. 3, 518, *per acc. limit.* SIL. 4, 535. *nota* TAC. ann. 14, 27, 2 -as sine posteris domos. CE 1534[A] -us amissis natis. *pro subst. (masc., fem.; sing., plur.) v. l. 50. p. 927, 10. 74.*

I *-a sunt animantia*: **A** *aliquo*: 1 *strictius*: **a** *-i sunt parentes liberis* (*non omnibus e. g.* OV. met. 6, 212 SEN. dial. 6, 2, 5, *filiabus salvis* CIRIS 360 VAL. MAX. 3, 2 ext. 5; *vix discerni possunt amissio liberorum et sterilitas, quae tamen spectari videtur* TERT. monog. 7, 4 *et in arboribus non frugiferis* NVX 28 COLVM. 3, 10, 13. 4, 27, 4): *α indicatur quo*: PLAVT. Capt. 818 lanii . . ., qui concinnant liberis -as oves (LIV. 1, 26, 9 IVST. 26, 1, 8 BOETH. cons. 2, 4, 14 W.). AFRAN. com. 240 -us virili sexu adoptavit sibi. OV. epist. 6, 155 ut . . . ego *Hypsipyle* destituor coniunx materque duorum, a totidem natis -a sit *Medea* aque (illa *trad.*, atque *E*[1]) viro (PHAEDR. 3, 10, 45 -am nato simul et privatam viro. SEN. Med. 863 tigris -a n. COLVM. 7, 4, 2 *oves*). met. 13, 595 Memnonis -a mei venio (*loquitur Aurora*). *β non indicatur quo*: ① *praedicative vel pro subst.* (*exempla inde a* STAT. *selecta*): ACC. trag. 376 ille -us, exspes liberum. CIC. fin. 5, 84 sit . . . idem caecus, debilis, . . . exul, -us, egens (*antea*: bonum liberi, misera orbitas). OV. epist. 11, 122 nec mater fuero dicta nec -a diu (fast. 2, 402 facta est uno m. et -a die). rem. 30 quarum *artium* vitio nulla fit -a parens. met. 6, 203 quantum distat *Latona* ab -a? (*hinc* 212 me *Latonam* . . . -am dixit *Niobe*). 13, 647 quem *Anium* . . . paene vides -um. trist. 5, 1, 57 cum faceret Nioben -am. *al.* NVX 28 -a . . . Palladis arbor erit (*antea*: nascentes supprimet *vitis* uvas. *cf.* COLVM. 3, 10, 13 pampinus . . ., si . . . -us est [*postea*: sterilis]). EPICED. Drusi 152 -a negor. SEN. contr. 1, 7, 15 cum videret ⟨se⟩ (*add. Gertz*) senem, -um (1, 7, 16 contr. exc. 4, 1). *al.* VAL. MAX. 3, 2 ext. 5 -us . . ., non tamen sine liberis moriar, quoniam . . . filias . . . relinquo. 5, 8, 1 -us . . . vivere . . . maluit. SEN. Phaedr. 1215 (*loquitur Theseus*) caelebs et -us . . . ut concremarem prolis ac thalami rogos (QVINT. inst. 5, 10, 26 TAC. ann. 11, 26, 2 VLP. reg. 13 rubr. TERT. nat. 2, 12, 6. *al.*; *cf.* CE 1534[A] so⟨lus⟩ et -us amissis natis). dial. 6, 2, 5 quibus *liberis, nepotibus* salvis -a sibi videbatur *Octavia Marcello amisso* (*cf.* CVRT. 6, 9, 12 in vobis liberos, parentes, consanguineos habeo: vobis salvis -us esse non possum). STAT. Theb. 12, 106 -ae viduaeque (MART. 2, 32, 6 -a est, dives, anus, vidua). *al.* MART. 11, 44, 1 -us es et locuples (TAC. dial. 6, 2. *al.*; *cf.* MART. 11, 83, 1 dives et -us). TAC. ann. 13, 42, 4 Romae testamenta et -os . . . capi. CALP. decl. 42 tit. -a confessa sacrilegium (*postea*: quae quattuor liberos habebat amissis tribus et marito). TERT. monog. 7, 4 qui non naturae reatu, sed mortis praeventu -i decessissent (*antea*: steriles). *al.* ⑪ *attributive*: CIC. parad. 39 nutum locupletis -i senis (SEN. contr. 1, 6, 6 SEN. epist. 68, 10 PETRON. 140, 1. *al.*). CATVLL. 39, 5 -a cum flet unicum mater (STAT. Theb. 11, 178 PLIN. epist. 8, 23, 8. *al.*). CVLEX 253 Bistonius rex. CIRIS 360 -um flet maesta parentem ([orbari m. parente *var. l.*]. OV. Ib. 268 STAT. Theb. 6, 35. 9, 900. *al.*). OV. met. 6, 98 Cinyran . . . -um. *al.* SEN. contr. 2, 1, 38 (*causa abdicationis*) non ego ero pater -o divite (IVV. 6, 548 d. -i testamentum. *cf.* TAC. ann. 3, 22, 1 P. Quirinio d. atque

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-o. SVET. Tib. 49, 1 Quirini consularis praedivitis et -i). COLVM. 4, 27, 4 nec -os tantum detrahere palmites, verum etiam frugiferos. STAT. Theb. 4, 562 -am Autonoen. *al.* IVV. 6, 270 -a tigride.

b *-i sunt liberi parentibus*: **α** *indicatur quo*: TER. Ad. 650 haec virgo -ast patre (ARVS. gramm. VII 496, 18, *affert* VERG. *infra*). VERG. Aen. 11, 216 pueri ... parentibus -i. OV. epist. 8, 90 -a duobus (*sc. parentibus*) eram. FIRM. math. 3, 8, 6 -os a parentibus *faciet Mercurius* (4, 10, 6). SVLP. SEV. chron. 2, 12, 5 utroque parente -a. **β** *non indicatur quo*: Ⓘ *praedicative vel pro subst.* (*fem. de ea, quae patris nec non coniugis tutela caret,* TER. Phorm., LIV. 3, 3, 9, SEN., QVINT., *sed nota opp.* vidua): TER. Andr. 224 hanc eiectam Chrysidis patrem recepisse -am, parvam. Phorm. 125 lex est ut -ae, qui sint genere proxumi, eis nubant (SCHOL. Ter. p. 129, 4 -ae: pupillae virgines. *cf. infra* QVINT. inst. 7, 4, 24 *et* decl.). CIC. rep. 2, 36 Corinthios video publicis equis adsignandis et alendis -orum et viduarum tributis fuisse quondam diligentis (OV. fast. 3, 211 viduae fieri malitis an -ae. LIV. 1, 13, 3 QVINT. inst. 11, 3, 170. *cf.* LIV. 3, 3, 9 praeter -os -asque *sc. viduas* [*explic. perioch. 59* praeter pu⟨pillos pu⟩pillas et viduas; *v. Mommsen, Staatsr. II³ 365 sq.*]). ad Q. fr. 1, 3, 10 te incolumi -i non erunt *liberi nostri*. LIV. 27, 19, 9 Numidam esse se ait ..., -um a patre relictum (*inde* VAL. MAX. 5, 1, 7). SEN. contr. 1, 6 tit. -a incidit; pater *iuvenis* imperat, ut eam ducat. 1, 6, 10 nuptias -ae (*cf.* QVINT. inst. 7, 4, 24 causas ... -arum nuptias indicentium. decl. 280 p. 142, 16 -am nemo post nuptias dixerit). *al.* PLIN. nat. 8, 165 amissa parente *equa* ... reliquae fetae educant -um. *al.* Ⓘⓘ *attributive*: SALL. (?) rep. 2, 4, 2 -i liberi. PERS. 2, 20 pueris ... quis *iudex* aptior -is? PRVD. ham. 606 proles *viperae* dum nascitur -a (*an praedicative?*).

2 *laxius*: **a** *-i sunt cives, res publica sim. (sc. magistratu, imperatore sim. velut tutore)*: *indicatur quo*: CIC. Flacc. 54 usque adeo -a fuit ab optumatibus illa contio, ut *eqs.* (*cf. p. 928, 20*). leg. 3, 9 sancti ... sunto *tribuni* neve plebem -am tribunis relinquunto (*cf. Liv. 3, 55, 14* sine t.). OV. am. 2, 14, 18 Caesaribus tellus -a futura fuit. *non indicatur quo*: CIC. p. red. ad Quir. 11 -a res publica consulis fidem tamquam legitimi tutoris imploravit (LIV. 2, 47, 10 re p. ex parte -a, consule altero amisso. 27, 33, 7 duo consules ... interfecti velut -am r. p. reliquerant. IVST. 21, 4, 3). Phil. 9, 1 Ser. Sulpicius ... ereptus e causa totam legationem -am et debilitatam reliquit. fam. 3, 11, 3 ut tam -a civitas tales tutores complecti debeat (LIV. 24, 4, 7 velut patre amisso *sc. Hierone mortuo*). 12, 30, 4 -us senatus consulibus amissis.

b *-i sunt varii (sc. fratribus vel maritis [v. etiam* LIV. *l. 19, cf. p. 926, 75. 925, 6. 923, 10] praeter* STAT.): *indicantur*: OV. epist. 3, 93 fratribus -a devovit nati ... caput ... parens. 6, 155 a ... viro (*v. p. 926, 47*). SIL. 1, 73 -a marito ... Dido. *non indicantur*: STAT. Theb. 3, 45 -us pastor (*sc. pecore*). 7, 790 desiluit ... Apollo *a curru Amphiarai* ...; ingemuit currusque -ique iugales. 9, 674 Hippomedontis adempti -a cohors (*antea*: desolatum ... magistro agmen).

B *aliqua re*: **1** *generatim* (*partibus corporis sim.* LVCR., VELL., PLIN., STAT.): PLAVT. Rud. 349 -as auxilique opumque huc recepit ad se ... me et Palaestram. ENN. scaen. 88 (*allatum apud* Cic. Tusc. 3, 44, *cf.* orat. 93; *loquitur Andromache*) arce et urbe -a sum. CIC. fam. 4, 13, 3 -us eis rebus omnibus ... mihi ipse displiceo. LVCR. 5, 840 portenta ... -a pedum ..., manuum viduata ..., sine ore. OV. am. 2, 2, 42 -a fide pectora carcer habet (TERT. praescr. 42 l. 23 plerique nec ecclesias habent: sine matre, sine sede, -i [-a *trad.*] f. ... vagantur). met. 13, 41 inhonorati et donis patruelibus -i ... simus? (*loquitur Aiax, cf. 31* frater erat *Achilles*, fraterna peto). VELL. 1, 5, 3 quem si quis caecum genitum putat, omnibus sensibus -us est. PLIN. nat. 6, 187 gentes ... sine naribus, ... alias superiore labro -as, alias sine linguis. 8, 139 (*de serpentibus*) omnia secessus tempore veneno -a dormiunt. STAT. Theb. 4, 177 stat frondibus -a cupressus. silv. 2, 4, 21 quae Bistonio queritur soror (*Procne vel Philomela*) -a cubili. MART. 7, 14, 4 Lesbia nequitiis passeris -a sui.

2 *speciatim luminibus sim.*: **a** *indicantur*: OV. met. 3, 518 (*515* cladem lucis ademptae) si ... luminis huius -us ... fieres (14, 189 Ib. 260 SEN. Oed. 996. *abl. plur.*: PLIN. nat. 9, 142. AMM. 15, 8, 22 anus quaedam -a l. *v. p. 925, 14. 928, 20*). SIL. 4, 535 -us partem visus unoque ... lumine sufficiens bellis (*cum gen.*: 13, 726. *abl.*: STAT. Theb. 1, 74 -um visu regnisque carentem [parentem *var. l.*]). **b** *absolute i. q. caecus* (*adi. et pro subst.*; -us *est ipse* aspectus POTAM. subst. 24 *infra sub IIB 2; cf. p. 926, 1. 11. 12. 17 et Löfstedt, Syntactica II 374 sqq.*): APVL. met. 5, 9, 2 -a et saeva et iniqua Fortuna. VLP. frg. Vat. 130, 3 arthriticus ... sive epilepticus sive -us. PS. CYPR. adv. Iud. 9 magnifici prostrati sunt, ... videntes orbati, -i inluminati (*sec. Ioh. 3, 39* qui non vident, vident). FIRM. math. 8, 22, 1 inter oculos Cancri quicumque habuerint horoscopum, -i vel unoculi erunt. SEDVL. carm. pasch. 3, 195 cui vocem lumenque tulit *virus diaboli* ..., mutum quatiebat et -um (*op. pasch. 3, 16* mutum caecumque). VEN. FORT. carm. 10, 12a, 9 ille *Martinus* sacris meritis inluminat -os (*plurimi codd.*, orbes *RG² Leo, sed cf. Blomgren, Stud. Fort. I 186 sq.*): orbato hanc *filiam* patri redde videndo diem. vita Radeg. 27, 65 caecitas fugit, lux rediit et nocturno sub tempore -ae diu dies inluxit.

II *-ae sunt res (fere in imag. animantium; voces metonymice pro hominibus positas huc traximus praeter pauca exempla sub IA2 vel B allata)*: **A** *indicatur quo vel qua re*: CIC. Tim. 36 quinque ... reliquis motibus -um (orbem *var. l.*) eum *mundum* voluit esse et expertem (*gr. 40ᵇ* τὰς δὲ πέντε κινήσεις ἀκίνητον). LVCR. 2, 838 licet quaedam *corpora* tam constare -a colore quam sine odore ullo quaedam sonituque remota. HOR. carm. 4, 2, 44 Augusti reditu forum ... litibus -um. OV. epist. 20 (21), 144 verba suis ... viribus -a ([*antea*: sine pectore vocem]. met. 1, 72 regio ... s. animalibus. 13, 195 -a s. ... lintea ventis. trist. 1, 7, 35 -a parente suo ... volumina. MANIL. 4, 842 luna ... -a sui fratris). met. 1, 247 terrae mortalibus -ae (*cf. 1, 72 supra*). trist. 3, 2, 11 mare portubus -um (3, 12, 38 litora). Pont. 1, 2, 44 solitis nox venit -a malis. 1, 3, 54 aequora semper ventorum rabie solibus -a tument. 3, 2, 52 stat basis -a dea. 4, 2, 5 -a ... numeris *i. metris* ... epistula. LIV. 1, 54, 10 -a consilio auxilioque Gabina res (CLAVD. 19, 58 curia consiliis aestuat -a tuis). PLIN. nat. 7, 141 Metellus -am luminibus exegit senectam (*cf. IB2*). VAL. FL. 6, 724 currus dominis ... -i. STAT. Theb. 10, 7 funera ... -a rogis neglectaque membra relinquunt *in campo*. FRG. Vat. 249, 10 -a publico testimonio liberalitas. *al.*

B *non indicatur quo vel qua re*: **1** *vario usu*: CIC. Brut. 330 post Hortensi ... mortem -ae eloquentiae quasi tutores relicti sumus. nat. deor. 1, 11 quam *in philosophia rationem* nunc prope modum -am esse in ipsa Graecia intellego (*1, 6* desertae ... disciplinae et iam pridem relictae). CATVLL. 66, 21 -um luxti deserta cubile. OV. ars 2, 271 his *donis* emitur ... -a senectus (met. 5, 27 SEN. dial. 2, 6, 1 AVSON. 362, 44 p. 89 P.). VAL. FL. 6, 47 -a ... aula *Anausis* (*sc. sine coniuge*). SIL. 14, 407 -a gubernacli (gubernandi *var. l.*) ... munera. STAT. Theb. 3, 74 series -arum excisa domorum (TAC. ann. 14, 27, 2 -as sine posteris domos relinquebant *veterani*. PAVL. NOL. carm. 15, 340 [turba *trad.*; *antea*: tecti, unica quod servabat anus]). 8, 277 -um vittae decus (*sc. Amphiarao mortuo*). 12, 161 nomina ... vacuis datis -a sepulcris. TERT. pall. 2, 4 *in Palaestina* vastitas ingens, et -a regio, et frustra ager. *al.*

2 *usu a luminum orbitate deducto*: POTAM. subst. 24 Migne suppl. 1, 211 unum *oculum* si detrahas, -us aspectus est (*antea*: orbantur oculi, si caecetur obtutus).

deriv.: ?orbicus, orbitas, orbitudo, orbo.
compos.: orbifico.

1. orca, -ae *f.* [*voces q. s.* 1. orca *et* urceus *propter significationem vix disiungendas conferas cum gr.* ὕρχη (ὑ-?), *unde fortasse mutuatae sunt.* FESTO (*p. 929, 15*) 1. orca *per metaphoram derivata videbatur e voce q. e.* 2. orca, *quam viri docti nostrae aetatis cum gr.* ὄρυξ (*pro nomine beluae marinae inde a Strab.*) *coniungere malunt. hanc vocem graecam Etruscos Romanis olim tradidisse vix probatur; potius et Graecos et Romanos idem nomen peregrinum (Hiberum?) aetate recentiore mutuatos esse et vocibus sibi familiaribus adsimulavisse suspicor. Sch.*]
in codd. scribitur nonnumquam arc-, orch- *sim.*; org- ORIBAS. *legitur inde a* POMPON. Atell., VARRONE; *sed* orcula *iam apud* CATONEM.
[*langob.* orca; *prov. vet.* orca, dorca, *var. francoprov., prov., vasc.; cat. vet.* dorca. *cf. M.-L. 6087. Wartburg VII 392 sq. St.*] [*confunditur cum* urceus PLIN. nat. 35, 38.]

nomen vasis fere maioris (*cf.* FEST. *sub* 2. orca. SCHOL. Pers. 3, 50 -a est amphorae species [ISID. orig. 20, 6, 5 -a est a. sp., cuius minore vocabulo urceus, diminutivo urceolus est. GLOSS. V 574, 37]. SCHOL. Hor. gloss. Γ carm. 4, 12, 17 cadum: -am. ISID. orig. 8, 11, 42 Orcum ... quasi receptorem mortuorum; unde et -a nuncupatur vas, quod recipit aquas. GLOSS. κεράμιον. κεράμειον):

1 *quo ludentes iaciunt talos vel nuces*: POMPON. Atell. 190 interim dum contemplor -am⟨...⟩ (*lac. statuit Ribbeck*) taxillos perdidi (*vix de fritillo*). PERS. 3, 50 quid dexter senio ferret, scire erat in voto ..., angustae collo non fallier -ae (*cf. Jahn ad l. et* SCHOL.: collo amphorae ex distanti loco ait nuces mittere ...; ludo nucum -ae collum ponitur *eqs.*). **2** *quo conduntur res variae* (*cf.* ISID. *supra et* GLOSS. II 588, 50 or⟨c⟩a vas quod recipit oleum. *iuxta* dolium VARRO, OPTAT.; *cum respectu quantitatis conditae e. g.* VOPISC., CASSIOD., *sed vix pro mensura accipiendum*): VARRO rust. 1, 13, 6 saepe, ubi conditum novum vinum, -ae in Hispania fervore musti ruptae neque non dolea in Italia (*cf.* ORIBAS. syn. 9, 42, 7 La p. 351 de -a vinum vetustissimum habentibus [*gr.* κεραμίων]). HOR. sat. 2, 4, 66 qua *muria* Byzantia putuit -a (*item conduntur pisces* PERS. 3, 76). COLVM. 12, 15, 2 in -as bene picatas ... ficum condere ([*postea*: repletis vasis. *Pallad. 4, 10, 34* in vas fictile]. *cf.* 12, 15, 4 farinam fici -is sine pice includunt [*postea*: vasa]. PLIN. nat. 15, 82 *ficis* implentur -ae in Asia, cadi autem in Ruspina Africae urbe. *adde* FEST. *sub* 2. orca). VOPISC. Aurelian. 50, 4 *ut fago quidam* biberet ... infundibulo apposito plus -a. OPTAT. app. 1 p. 187, 17 se post -am eas *sc. capitulatam et lucernam* invenisse (*de eodem vase* p. 193, 10. 195, 20. *sed Aug. c. Cresc. 4, 56, 66* arcam). p. 187, 22 inventa sunt ibi *sc. in triclinio* dolia III et -ae VI. PASS. Is. et Max. Migne 8, 772ᴰ binas -as arena confertas singulorum cervicibus ... nectentes

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

corpora demerserunt. Sev. Minor. p. 742^C globus quidam ... luminis ... instar vasculorum, quae vulgo -ae appellantur. Cassiod. var. 3, 7, 1 sexaginta -as olei ad implenda luminaria suscepisse (*cf.* Greg. Tvr. Franc. 4, 43 p. 177, 15 septuaginta vasa, quas vulgo -as vocant, olei liquaminisque furati sunt. Pap. Marini 80, 2, 9 -as olearias duas). Isid. orig. 20, 6, 6 seriola est -arum ordo directus.

3 *quod ponitur in finibus* (*cf.* orcula, orcularis): Grom. p. 303, 14 L. fines sepulturarios sive cineratios sic intellegis ...; iuxta sepulturam sive bustum sive etiam cineres (buxus s. e. cineates *trad., emend. Mommsen, Ges. Schr. VII 479, 1*) aut cacabos invenis aut -as fractas aut certe integras. p. 361, 28 -as in fine invenies.

deriv.: orcarius, orcula.

2. orca, -ae *f.* [*v. ad* 1. orca. *Sch.*] *de origine et notione*: Fest. p. 181 ⟨-a genus marinae beluae⟩ maximum dicitur, a⟨d cuius similitudinem⟩ vasa quoque ficar⟨ia orcae dicuntur; sunt enim te⟩retia atque infor⟨mi specie⟩ (*suppletur ex* Pavlo). [*langued.* dorgo; *cat.* orca. *cf. M.-L. 6087. Wartburg VII 392. St.*] *nomen beluae marinae* (*cf.* Fest. *supra. ad rem v. Leitner, Zool. Term. beim ält. Plin., 1972, 39 sq.*): Plin. nat. 1, 9, 5 (*inter animalia marina*) de balaenis, de -is. 9, 12 -as, infestam his *ballaenis* beluam et cuius imago nulla repraesentatione exprimi possit alia quam carnis inmensae dentibus truculentae. 9, 13 -ae occurrere laborant *ballaenis.* 9, 14 -a et in portu Ostiensi visa est *eqs.* 32, 144 (*enumerantur beluae marinae*) ballaenae ... rotae -ae *eqs.* (*in simili serie* Pol. Silv. nom. anim. chron. I p. 544, 5).

κεραμεύς: figulus, **orcārius** Gloss. III 270, 51 (*cf. glossas confusas ibid.* 193, 67 sq.). *ab* 1. orca.

[orcē *legebatur olim* Plin. nat. 11, 257 *pro* †oce, *q. v.*; celidonem *sec. Aristot. hist. anim. 1, 1 p. 487 b 27 coni. Capponi, Latomus 29, 1970, 137 sqq.***]**

orce- *v. etiam* urce-.

orchas, -adis *f.* (*plur.* orchae Gloss.), ὀρχάς, *cf.* orchis, orchites. *scribitur in parte codd.* hor- *vel* orca-. Prob. cath. gramm. IV 22, 20 *vocabula desinentia in* 'has' tertiae *declinationis* sunt Graeca, 'dis' genetivo faciunt, -s, -is. Gloss.^L Philox. or 13 -ae: ἐλαῖαι ἐπιμήκεις. *genus oleae*: Verg. georg. 2, 86 olivae, -es et radii et ... pausia (Serv.: -es a Graeca etymologia, sed obscena, id est a testiculis. *cf.* Isid. orig. 17, 7, 63 -es olivae Graeca etymologia a similitudine testiculorum vocatae, quos Graeci ὄρχεις vocant). Macr. Sat. 3, 20, 6 olearum genera haec enumerantur: ... Liciniana, -s, oleaster, pausia *eqs.*

orc(h)es *v.* orchis.

orchēsta, -ae *m.*, *cf.* ὀρχηστής. *i. q. saltator, pantomimus*: Cassiod. var. 4, 51, 8 -arum (horcist- *trad.*) loquacissimae manus, linguosi digiti.

orchēstopala *et* orchēstopalē, -ēs *f.*, ὀρχηστοπάλη, *cf.* clinopale. [*hanc vocem latere* Not. Tir. 96, 100 horcistypolis (*sic vel sim. trad.*) *putavit Heraeus, Kl. Schr. 108, 2.*] *genus exercitationis vel saltationis palaestricae*: CIL IX 1663 b 6 primus Beneventi studium -es instituisti. Gloss. III 302, 46 -a (hormestapala *cod.*): ὀρχηστοπάλη (ὀρκιστ- *cod.*).

?deriv.: orchestopalarius.

orchēstopalārius, -ī *m.* *ab* orchestopala, *nisi formationis graecae* ὀρχηστοπαλάριος (*quod alibi non occurrit*). [*olim legebatur* -pol- *ut compositum ex* ὀρχηστής *et* πολέω.] *i. q. orchestopalae peritus*: Firm. math. 8, 15, 2 petaminarios efelmatores -os (*scribitur etiam* orcist-, orist-, ortist-) petauristarios.

orchēstra, -ae *f.*, ὀρχήστρα. *scribitur* horc- *in parte codd. e. g.* Plin. nat. 11, 270 Porph. Hor. epist. 1, 1, 62, orce- CIL XI 3798, 6 *et saepius in codd.*, org- Gloss. V 574, 36, -ist- *e. g.* Avson. 304, 4 p. 177 P. Isid. orig. 18, 44 Gloss. *notatur* orch CIL X 1443. 1445, orchestr CIL X 1444. *neutr.* orcistrum Gloss. V 508, 47. 574, 36. Not. Tir. 106, 68 orcista. *legitur inde a* Varrone, Lege Vrson., Vitr. *in prosa oratione praeter* Ivv., Avson., Sidon.

regio quaedam theatri, cf. ὀρχήστρα (*ad rem v. Fensterbusch, RE XVIII 1,883 sqq.*): 1 *usu sollemni de spatio ante scaenam sito* (*discernitur a* scaena, proscenium): **a** *in universum*: Varro Men. 561 prius quam in -a pythaules inflet tibias, *eqs.* Vitr. 5, 6, 1 quae *linea* disiungat proscaenii pulpitum et -ae regionem (*item in designanda constructione theatri*: 5, 6, 5 -a inter gradus imos quod diametron habuerit, *eqs.* 5, 6, 6 -ae diametron [*ibid. iterum*]. 5, 7, 1 per centrum ... -ae). 5, 7, 2 ampliorem habent -am Graeci et scaenam recessiorem ..., ideo quod ⟨apud⟩ eos tragici et comici actores in scena peragunt, reliqui autem artifices suas per -am praestant actiones (*item de loco, ubi extra fabulam saltabant mimi sim.*: Fest. p. 326 solebant ⟨... saltare⟩ in -a, dum ⟨in scena actus fa⟩bulae conponeren⟨tur⟩. Diom. gramm. I 490, 7 [= Svet. frg. p. 15, 1] *mimus* ideo ... Latine planipes dictus, quod actores ... olim non in suggestu scenae, sed in plano -ae positis instrumentis mimicis actitabant. Schol. Iuv. 3, 178 *et* 7, 47 [*ad* Ivv. *sub b*]. Gloss.^L I Ansil. or 92). Plin. nat. 11, 270 theatrorum in -is scobe aut harena superiacta devoratur *vox.* Apvl. met. 3, 2, 9 me per proscaenium medium ... producunt et -ae mediae (medio *Kroll*) sistunt. Avson. 300, 3 p. 170 P. septem sapientes ... hodie in -am palliati prodeunt (*sed 300, 5* scaenam ... introibunt). Sidon. carm. 9, 234 -am quatit alter *Seneca i. tragicus* Euripidis. Mvtian. Chrysost. hom. 28, 5 p. 415/6 *sola mulier*, quae descendit in scenam, componatur, quae ingreditur in -am (*gr. 264 p. 199* ὀρχήστρας). *in titulo dedicationis sim.*: CIL II 183 (*a. 57*) proscaenium et -am cum ornamentis *d. d.* IX 4133, 4 ⟨-⟩am straverunt, podium et tribunal. X 1443. 1444. 1445 Inscr. Rev. Arch. 1927 p. 353 n. 29.

b *in theatro Romano -a est locus, ubi sedes habent senatores, imperator, legati*: **α** *proprie* (*per comparationem* Ivv.): Lex Vrson. (CIL I² 594) 126, 48 ne quis in -am ludorum spectandor(um) causa praeter mag(istratus) *sedeto* (*recipitur* 127, 8. *cf.* Svet. Aug. 35, 2 spectandi in -a ... ius *senatorum.* Porph. Hor. epist. 1, 1, 62 lex Roscia est, qua cavetur, ut proximis ab -a XIIII gradibus spectent, quibus census est ꟗꟗ CCCC). Vitr. 5, 6, 2 in -a ... senatorum sunt sedibus loca designata; ... pulpiti altitudo sit ne plus pedum quinque, uti qui in -a sederint, spectare possint omnium agentium gestus (Svet. Aug. 44, 1 Claud. 25, 4). Petron. 126, 7 usque ab -a (*sc. sede senatorum*) quattuordecim *ordines equitum* transilit *domina* et in extrema plebe quaerit quod diligat (Svet. Iul. 39, 2 sessum in qu. ⟨e⟩ scaena per -am transiit. Avson. 304, 4 p. 177 P. tu, qui -ae proximus gradibus propinquis in qu. sedes. *cf.* Porph. *supra*). Qvint. inst. 6, 3, 71 (*irridendo interrogantem, an spectaverit in theatro*) in -a pila lusi. Ivv. 7, 47 reportandis posita est -a cathedris (*sc. in domo recitationis ut in theatro.* Schol.: -a spatium in theatro dicit⟨ur⟩, quod pantomimo saltanti vacat; eiusmodi autem et poeta eligit, in quo stans recitat). Svet. Iul. 76, 1 (*inter honores receptos ab imperatore*) suggestum in -a (*cf.* Claud. 21, 1 tribunali posito in -a). Tib. 66. Nero 12, 3 in -am senatumque descendit. 20, 2 Lampr. Comm. 3, 6. CIL XI 3807ª, 9 (*a. 256*) quam *statuam* municipes omnis ordo ei contulit in -a ludis quos fecerunt (*sim. ibid.* 3808, 10. 3798, 6). **β** *metonymice de eis qui in -a sedent* (*cf. supra* Petron. 126, 7 Svet. Nero 12, 3): Ivv. 3, 178 similes (*sc. aequali habitu*) ... videbis -am et populum (Schol.: spatium, in quo saltat pantomimus; vel idem qui in -a procedit aut spectatur).

2 *per confusionem quandam de loco in scaena sito, pulpito sim.* (*fortasse huc spectant quaedam supra allata, e. g.* Fest. p. 326 Avson. 300, 3 p. 170 P. Schol. Iuv. *sub 1a*): Fest. p. 181 orc⟨hestra, locus in scaena (*sic* Pavl. Fest. p. 180), in quo⟩ antea, qui nunc pla⟨nipedes dicuntur, agebant⟩ (*cf. Müller ad l.; aliter* Diom. gramm. *sub 1a*). Isid. orig. 18, 43 scena ... erat locus infra theatrum in modum domus instructa cum pulpito, qui pulpitus -a vocabatur, ubi cantabant comici, tragici, atque saltabant histriones et mimi; ... (44) -a ... pulpitus erat scenae, ubi saltator agere posset ...; ibi ... poetae comoedi et tragoedi ad certamen conscendebant (*inde* Gloss.^L I Ansil. or 93). Gloss. scena. pulpitum.

orchēstria, -ae *f.*, ὀρχήστρια. *i. q. pantomima*: Gloss. V 508, 45 -a(-chist-): obscen⟨a⟩ pantomima (*cf.* 471, 54, *ubi trad.* orchistra obscemia pantomus).

orchī *plur.*, *v.* orchis.

orc(h)ilos (-us), -ī *m.*, ὀρχίλος. *genus volucrum*: Avien. Arat. 1763 -os infestus si floricomis hymenaeis ima petit terrae (*gr. 1025* ὀρχίλος). Pol. Silv. nom. anim. chron. I p. 543, 26 -us *inter volucrum nomina.*

[orchion *olim legebatur* Ps. Apvl. herb. 83 (82) *in codd. interpol., ubi* arcion *trad., fortasse* argyron *legendum sec. Ps. Diosc. Vind. 4, 189 p. 337, 19* (argion *trad.*).**]**

orc(h)is, -is *m. vel f.*, ὄρχις (*fem.* [*sec.* '*herba*'?] Ps. Theod. Prisc. *sub 2a, fortasse al., cf.* Plin. nat. 26, 96). *scribitur in parte codd.* hor-. *nom.* -es *non nisi de genere oleae* Colvm. 5, 8, 3. 4. Pallad. 3, 18, 4 (*cf. Svennung, Unters. Pallad. 149, 2*). *acc.* -im Plin. nat. 27, 65, -in Ps. Apvl. *l. 83.* *nom. plur.* -i Gloss.^L Corp. o 239. *legitur fere sing. inde a* Colvm.

i. q. ὄρχις (*resp.* Diosc.; *cf.* Gloss.^L Corp. o 239 -i: testiculi): 1 *genus oleae* (*cf.* ὀρχάς, ὀρχῖτις, *v.* Varro ling. 5, 108 *s. v.* orchitis): Colvm. 5, 8, 3 olearum ... plura genera esse ..., posia, ... -es (-os, -as *var. ll.*), regia *eqs.* (4) -es (-eis *var. l.*) ... et radius melius ad escam quam in liquorem stringitur. Pallad. 3, 18, 4 bacarum genus numerosum est et pluri[m]um vocabulorum, sicut pausia, -es, radius *eqs.* 2 *genera herbarum* (*cf. André, Lex. des termes de botan. s. v.*): **a** *herba priapiscus*: Plin. nat. 1, 26, 62 -is sive serapias (26, 95 inter pauca mirabilis est -is herba sive s. Ps. Theod. Prisc. simpl. med. 102 -is, quae etiam s. nuncupatur, virtutis siccae est. Diosc. 3, 136 p. 433, 8 de -i alteru: -is alteru, quem multi s. dicunt). 1, 27, 42 cynosorchis sive -is (27, 65 Diosc. 3, 136 p. 432, 22. *v. etiam* Ps. Apvl. *infra*). 26, 96 duo eius *satyrii* genera: ... altera (*sc. herba?*) satyrios -is cognominatur et feminam esse creditur (Ps. Apvl. herb. 15 l. 14 a Graecis dicitur s., alii cinos ⟨-is⟩, ... alii -is, ... Itali priapiscus, alii testiculos. Isid. orig. 17, 9, 43 s. dicta a satyris propter incendium libidinis ...; idem et -is, quod radix eius in modum testiculorum sit, quos Graeci ὄρχεις vocant). 26, 128. 146 -is radices. **b** *herba scelerata*: Ps. Apvl. herb. 8 interpol. *ad l. 15* (*inter synonyma herbae sceleratae*) Aegyptii sinechon ..., idem -in (orcnin *V*).

cf. cynosorchis.

[*Bohnenkamp*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

orc(h)ītis, -is *f. et* orc(h)itēs (*nom. sing.* PLIN. nat. 15, 13), orchīta, -ae (*non nisi* COLVM.), *m.* (?), ὀρχῖτις, ὀρχίτης (*quae apud auctores graecos non exstant*); *cf.* orchis (*de formis nominativi v. Löschhorn, Mus. Helv. 32, 1975, 224 sqq.*). *scribitur in parte codd.* hor-. *genus oleae* (*cf.* VARRO ling. 5, 108 olea grandis -is, quod eam Attici ὄρχιν μορ⟨ί⟩α⟨ν⟩ [orchen mora *trad.*]. PAVL. FEST. p. 180 -is genus oleae ex Graeco dictum, quod magnitudine sit instar testiculorum): **1** *respiciuntur fructus* (*saepius per appos. iuxta* olea, oliva): CATO agr. 6, 1 in agro crasso et caldo oleam conditivam, radium maiorem, Sallentinam, -em, poseam ... serito (*inde* VARRO rust. 1, 24, 1 PLIN. nat. 15, 20). 7, 4 oleas -es, posias: eae optime conduntur ... virides in muria ...; -es, ubi nigrae erunt et siccae, sale confriato (*inde* VARRO rust. 1, 60, 1 PLIN. nat. 15, 21). COLVM. 12, 49, 2 -em (horhadem *var. l.*). 12, 49, 7 eadem conditura possit ... regia componi vel -a. 12, 49, 9 oliva pausea vel -(t)a. 12, 50, 1 pauseae bacae vel -tae ... conviviorum epulis praeparantur. arb. 17, 3 optima est ... escae -a. PLIN. nat. 15, 4 genera earum *olearum* tria dixit Vergilius, -es et radios et posias (*georg. 2, 86* orchades). 15, 13 -es, cui *plurimum* olei. **2** *respicitur lignum arboris*: CATO agr. 20, 2 modiolos in orbis oleagineos ex -e olea facito.

orci- *v. etiam* orchi- *et* urce-.

orcibēta, (-ae) *f. si recte unum nomen accipiendum, ex* Orci beta *coalitum; cf.* orcitunica. *nomen herbae* (*cf. André, Lex. des termes de botan., s. v.*): ISID. orig. 17, 9, 84 *inter alia nomina.* GLOSS. III 536, 10 apollinaris id est mandracora sive -a (*sim.* 550, 5). GLOSS. med. ed. Heiberg p. 50, 6 -a: genus herbae.

? **orcilla:** focaria GLOSS.[L] V Aa o 559 (*item* GLOSS. V 508, 46). *tusc.* orcella *sim. confert André, Rev. Phil. 33, 1959, 243, qui intellegit* -a: fucaria *sc. herba.* [*cf. vocabula Romanica 'fucum' significantia originis incertae: it.* orcella; *cat.* orcella; *hisp.* urchilla; *port.* orcela, urzela. *v. André (supra cit.). M.-L. 9078a. Wartburg XXI 164sq. Corominas IV 652sqq. St.*]

orcīnus, (-a, -um). *ab* Orcus. *scribitur* -civ- SVET. Aug. 35, 1 *codd. optimis.* [*e coni. vix recta* CARM. frg. (in Naev.) Gell. 1, 24, 2, *ubi* orcho (-i) *trad.*]

i. qui morte alicuius ad statum suum est promotus (*non nisi masc. vel adi. vel pro subst.*): **1** *de libertis* (*sc. testamento manumissis post mortem patroni; cf.* GLOSS.[L] II Abav. OR 8 -us morte manumissus [*item* GLOSS. V 606, 12]. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A] ὀρκῖνοι ἀπελεύθεροι τεθνεῶτος, οὓς λέγουσι χαρωνιανοὺς ἀπελευθέρους): *solum ponitur* (*v. etiam* AFRIC. *infra*): LABEO dig. 33, 8, 22 pr. (*antea*: dominus servum testamento manumiserat) omnes eas res deberi -o, si pecuniam -us ... solvisset. IVLIAN. dig. 28, 5, 8 pr. duobus *patronis* -um heredem existere. -us *libertus*: AFRIC. dig. 40, 5, 49 si is, cui servus legatus est, rogatus manumittere latitet, -um fieri l. ...; si ... heredum fidei commissum sit, aeque ... -um fieri. VLP. dig. 26, 4, 3, 3. 33, 4, 1, 10. 40, 5, 4, 12. *ibid.* 30, 12 (*antea*: si ex testamento libertatem consecutus esset). 40, 7, 2 pr. reg. 2, 8 MARCIAN. dig. 40, 8, 5. COD. Iust. 1, 18, 8 (*opp.* proprii). 7, 2, 10. 7, 6, 1, 7. INST. Iust. 2, 24, 2 qui directo testamento liber esse iubetur, ipsius testatoris fit l., qui etiam -us appellatur (*explicat* THEOPHIL. χαρωνιανός. *cf.* GLOSS. iurispr. *supra*). *cf. graece* COD. Iust. 6, 4, 4, 27 τῶν καλουμένων ὀρκίνων ἀπελευθέρων. THEOPHIL. inst. Iust. 3, 11, 1 ὀρκῖνοι γίνονται ἀπελεύθεροι (*Cod. Iust.* liberi *tantum*).

2 *hyperbolice de senatoribus* (*sc. qui post Caesaris mortem quasi testamento in senatum allecti sunt*): SVET. Aug. 35, 1 *senatorum* quidam indignissimi et post necem Caesaris per gratiam ... adlecti, quos -os (-ivos *var. l.*) vulgus vocabat (*cf. Plut. Ant. 15, 4* χαρωνίτας).

?*deriv.*: Orcinianus (*v. Onom.*).

orcist- *v.* orchest-.

orcitunica, -ae *f. si recte unum nomen accipiendum, ex* Orci tunica *coalitum; cf.* orcibeta. *nomen herbae*: SERV. ecl. 5, 17 saliunca herbae genus, quam -am (oci- *var. l.*) vulgo vocant. PS. DIOSC. Vind. 2, 176 p. 244, 17 ἀνεμώνη ἡ φοινικῆ· ... Ῥωμαῖοι Ὀρκι τούνικαμ.

orcivus *v. sub* orcinus.

orcula, -ae *f. ab* 1. orca *deminutive. i. q. parva orca*: *qua oleae conduntur*: CATO agr. 117 in -am calcato *oleas.* 119 in -am condito. *quae ponitur in finibus* (*cf.* orca *sub 1c*): GROM. p. 337, 21 L. in collicello circa viam -am (ortu- *var. l.*) invenies in quatrifinio constituta. p. 344, 26 terminus laguenaris vel orcularis, id est laguna vel -a, distant a se in ped. LIII (p. 346, 19 laguenas et -as in finibus posuimus).

deriv.: orcularis.

orculāris, (-e). *ab* orcula. *i. q. ad orculam pertinens*: GROM. p. 344, 25 L. *supra s. v.* orcula *allatum.*

Orcus *v. Onom.*

orcȳnus, -ī *m.*, ὄρκυνος. *genus thynni*: PLIN. nat. 32, 149 -us, hic est pelamydum generis maximus.

ord- *v. etiam* hord-.

ψῆσσα ὁ ἰχθύς **ordatia** GLOSS. II 480, 34 (hord-? *cf.* hordeias *vol. VI 3, 2966, 28; Goetz in indice confert* orbella). *Bohnenkamp.*

ōrdinābilis, -e. [*potius ab* ordo (*cf.* rationabilis *a* ratio) *quam ab* ordinare. *Sch.*] *prius legitur adv. i. q. regulae ordinis cuiusdam conveniens*: BOETH. arithm. 1, 27 p. 54, 22 -s ... progressio, ut primus primum tribus superet, ... secundus secundum senario vincat, *eqs.* (*cf. Nicom. 1, 16, 7* τὸ τῆς ἐφόδου καθολικὸν πρόσταγμα). 2, 25 p. 111, 13 corporum solidorum -s compositio, eorum qui dicuntur cybi vel *eqs.* (*antea*: solidis ... aequaliter crescentibus. *Nicom. 2, 15, 1* εὐταξία, *postea*: τὴν τῆς προβάσεως τάξιν).

adv. **ōrdinābiliter.** GLOSS.[L] III Abol. RI 4 rite: recte, -r (*item* GLOSS. V 144, 23). *i. q. ordine,* εὐτάκτως: **1** *vi locali vel temporali praevalente*: *de collocatione, distributione*: ZENO 2, 44, 1 (1, 41, 1 L.) *frumenta* diligenti cultu purgata, ... -r creta (*in imag. de neophytis*). PS. ORIG. in Iob 1 p. 385[B] -r etiam hoc (*sc. numerus pecorum*), atque apte singulis de decem filiis quinquaginta iuga boum ...; omnia ... -r supputata iuxta numerum filiorum (*antea*: deo ordinante atque patre ... disponente). *de successione*: SORAN. p. 13, 19 quae -r die suo purgantur (*gr. p. 24, 1 Ilb.* εὐτάκτως). p. 74, 7 menstrua ... non -r occurrunt. p. 108, 8 (*opp.* sine ordine). PS. THEOD. PRISC. ves. vit. 4 p. 265, 10 cura -r adhibenda est ita: ... primo ...; post deinde ...; *eqs.* CANON. Turner II 3 p. 356 psalmorum -r ... fieri lectionem (*opp.* connectere, id est ex diversis versibus ... coniungere. *epit. Hisp. p. 357* ad ordinem; *aliter gr. et aliae vers.*).

2 *cum respectu legitimi, iusti* (*sc. sec. ritus, leges, regulas ecclesiae*): RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 51, 12 *ut* -r atque legitime quae adiacent ordinentur (*gr. I 1, 5 p. 134, 25* εὐτάκτως). p. 80, 24 -r omnia et consequenter et secundum quod placet regulis egimus. CAES. AREL. testam. p. 283, 7. VEN. FORT. vita Leob. 9, 27 si ad presbiterii onus eum -r sublimaret. GREG. M. epist. 13, 47 p. 411, 14 sq. *non* aliquid -r factum (*opp.* iniuste ... condemnatum) ...; si iudicium -r est habitum, *eqs.*

compos.: inordinabiliter.

ōrdinālis, -e. *ab* ordo. *n. pro subst. v. sub 1.* **1** *i. q. ordinem significans, locum attributum indicans*: *de numeris*: PRISC. gramm. II 59, 23 -e, numerale (*inter species nominum appellativorum; explicatur* 62, 3 -e est, quod ordinem significat, ut 'primus', 'secundus', 'tertius'). III 413, 3 -a nomina. 467, 36 speciei. *de praepositionibus*: PRISC. gramm. III 47, 12 ab ... et ex ... locales et temporales et -es similiter inveniuntur. **2** *i. q. ordinarius, sollemnis*: *secundum naturam*: ORIBAS. eup. 4, 20, 2 La p. 543 -es pilos (*gr.* τὰς κατὰ φύσιν, *Aa* qui secundum naturam nati sunt; *opp.* adulteri *ut* syn. 3, 153). *secundum regulam ludi*: ISID. orig. 18, 62 calculi *vocati*, quod per vias -es eant, quasi per calles (*cf. 18, 67 p. 933, 47*). **3** *turmalis* -is GLOSS.[L] III Abstr. TV 11 (*antea*: turma ordo. *inde pendent* I Ansil. TV 222 Corp. T 344 GLOSS. IV 576, 8 V 334, 20).

compos.: inordinalis.

ōrdinanter *v.* ordino.

***ōrdinārius,** -a, -um. *ab* ordo. *scribitur* hord- CIL XIII 11979. *litteris graecis* ὡρδ- CIL VI 31747 (*saec. III*). INSCR. graec. Rom. Cagnat III 556. 913, ὀρδ- INSCR. Princeton exped. Syr. A, 1910 n. 177 (*a. 350, ubi* ὀρδεν-). *saepius in papyris. abbreviatur* ordin CIL III 8088 V 8120 XIII 10032, 5[a], ORD XIII 8208, ord V 942 VII 690 XIII 10032, 5[b] XIV 2824. *al.*, or XIII 10032, 3 (= 5245). NOT. Tir. 45, 19 -us. *de notione*: FEST. p. 182 sq. -um hominem Oppius (frg. 1 p. 133 F.) ait dici solitum scurram et improbum, qui assidue in litibus moraretur ob eamque causam in ordine staret adeuntium praetorem; at Aelius Stilo (frg. 26 p. 64 F.), qui minime ordine viveret; ... (*seq.* CATO or. frg. *infra allatum*); sunt quidam etiam, qui manipularem, quia infimi sit ordinis, appellatum credant -um (*cf.* ISID. orig. 9, 3, 33 miles aut -us dicitur aut extraordinarius; -us est, qui per ordinem militat nec adhuc aliquem consecutus est gradum honoris, est enim gregarius. GLOSS. -us miles: qui integro ordine militat. ταξίαρχος: -us manipularis). GLOSS. ius -um: νόμιμος ἀγωγή. legitima quaestio. τακτικός: -us, dispositus. *legitur apud* CATONEM, AELIVM STILONEM, OPPIVM (*testatur* FEST., *v. supra*) *et inde a* LIV., VITR., SEN., COLVM.

i. q. ad ordinem (ordinationem) pertinens (*subst. l. 71. p. 933, 16* [*masc.*]. *65* [*n. plur.*]): **I** *de eis, qui (quae) sec. ordinem quendam disponuntur* (*respicitur positio, gradus, status eorum*): **A** *de militibus* (*cf. infra B2*): **1** *m. pro subst.* (*praeter* VEG. *parum constat, utrum de milite gregario, ut supra l. 62 sqq., an de centurione; cf. Gilliam, The Ordinarii and Ordinati of the Roman Army, Transact. Am. Phil. Ass. 71, 1940, 127 sqq.*): CATO or. frg. 11, 2 (129 M.) si non ego stipendia [in ordine] omnia -us meruissem semper. VOPISC. quatt. tyr. 14, 2 militavit primum inter -os, deinde inter equites. VEG. mil. 2, 7 -i dicuntur qui in proelio ordines ducunt. *iterum.* 2, 8 decem centuriae cohortis primae a quinque -iis regebantur. CIL XI 4787 ex -o leg. II Ital. XIII 8208 Brito(nnum). PAP. Corp. 333 (*a. 218*). *al.* **2** *adi.*: CAPITOL. Alb. 11, 6 -os *centuriones* (*v. vol. III 840, 52 sqq.*). VICT. TONN. chron. II p. 196, 520, 2 magister militum -us. CIL III 4279 *medicus* -us leg. I (*v. vol. VIII 549, 15 sq.*).

B *de magistratibus, servis sim. vel eorum officio sim. fere i. q. legitimus, principalis*: **1** *de consulibus*: LIV. 41, 18, 16

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

duo -i consules eius anni (*opp.* suffectum. *al.; v. e. g. vol. IV 566, 76 sqq.*). SVET. Galba 6, 1 consulatum per sex menses -um gessit (Vit. 2, 4 Dom. 2, 1 LAMPR. Alex. 28, 1 FIRM. math. 2, 29, 10. *al.* EVTR. 7, 18, 1. COD. Iust. 10, 32, 67, 1 honorarii aut -i). 2 *de variis magistratibus vel administrationibus* (*provinciarum maxime; hic illic militari gradu in* NOT. dign., COD. Theod. *et* Iust.): VOPISC. Tac. 18, 3 a proconsulibus et ab -is iudicibus (*al.; v. vol. VII 2, 600, 15 sqq.; cf.* COD. Theod. 1, 28, 4 cognitore [10, 10, 20. *al.*]). AMM. 14, 10, 4 in -as dignitates asperum *militem* (COD. Iust. 1, 40, 7. 12, 8, 2, 3 *opp.* honorariae. *cf.* AMM. 21, 16, 2 castrenses et -ae potestates [COD. Theod. 3, 11, 1. 6, 22, 7, 1]). SCHOL. Iuv. 11, 195 circensibus illis, quos praetores edunt, unus est missus, qui -us dicitur (*sc. praetor, sive ordinatus ad circenses edendos sive ordinans [ut spectet ad II] circenses? an de missu ut e. g. vol. VIII 1142, 64?*). COD. Theod. 1, 29, 1 rectoribus (1, 29, 2. 10, 12, 2, 1. *al.*). 9, 42, 7 officii (*v.* SEN. benef. 3, 28, 5 *sub 3. cf.* COD. Theod. 12, 19, 3 sede). *al.* *m. pro subst.*: EPIST. Alex. l. 31H. -os propraetoresque (praeparat-, populat- *var. ll.*) nostros praeposuimus orientis provinciis. NOT. dign. or. 37, 46 (*inter* cornicularium *et* commentariensem). COD. Theod. 5, 13, 31 (*opp.* rationalium). 8, 4, 16 pr. -orum iudicum apparitores, qui vel speculatorum vel -orum attigerint gradum. 8, 15, 3 pr. 3 *de servis, gladiatoribus sim.*: SEN. benef. 3, 28, 5 alicuius ne -um quidem habentis officium (*sc. servi -i, cf. infra* VLP.). epist. 7, 4 -is paribus *sc. gladiatoribus* et postulaticiis (INSCR. Année Epigr. 1969/70 p. 53 n. 183 a *et* b [*aetate Titi*] *amphitheatrum* parib(us) XXXX -is dedicavit. *cf.* SVET. Aug. 45, 2 pugiles ... legitimos atque -os [*opp.* catervarios oppidanos]. Cal. 26, 5 -o apparatu *gladiatorii muneris* [*opp.* vilissimos ... gladiatores]). VLP. dig. 14, 4, 5, 1 -o *servo* (*opp.* vicarius *ut*: 15, 1, 17. 19 INST. Iust. 2, 20, 17; *opp.* vulgaris et mediastinus: VLP. dig. 47, 10, 15, 44).

C *de variis quae in ordine stant, moventur, fiunt sim.* (*rebus praeter* SEN. epist. 110, 1): 1 *exempla varia ad sollemne, usitatum sim. spectantia*: LIV. 27, 43, 6 consiliis -is ... bellum gereret (*opp.* audendum ac novandum aliquid improvisum, inopinatum). 33, 47, 1 quid eorum *vectigalium* -i rei publicae usus consumerent (*v.* TERT. coron. 5 *sub 2*). SEN. nat. 7, 23, 1 nullis ignibus -is et caelestibus iter flexum est (*opp.* cometae. *cf.* 7, 30, 2 -um sidus). COLVM. 3, 13, 5 consitis ... inter -a semina malleolis (3, 16, 2. 4, 16, 1. *cf.* 3, 16, 1 vitibus [4, 6, 3. 4, 14, 1. 4, 15, 1. arb. 5, 1 *vitem pampinando* duas materias relinquito: alteram, quam vitis constituendae causa submittas, alteram subsidio habeas, si forte illa -a interierit]). TERT. adv. Marc. 4, 20 p. 487, 11 -um et sollemnem menstrui ... sanguinis fluxum. Scap. 3, 3 -o deliquio *solis*. ADNOT. Lucan. 6, 49 (fragili ... testa) cocto lapide, quem -um dicunt (SCHOL. Iuv. 10, 171). CHIRON 796 ocularium Vibianum -um (*item de medicamento*: 902. 921). *al.* *opp.* vagus: ISID. orig. 18, 67 calculi partim ordine moventur, partim vage; ideo alios -os, alios vagos appellant. 2 *opponuntur subsiciva vel inferiora, secunda sim.* (*etiam* COLVM. arb. 5, 1 *sub 1, cf.* consul suffectus *sub B1*, servus vicarius *sub B3*): SEN. epist. 53, 9 non est *philosophia* res subsiciva, -a est, domina est. 110, 1 deum non ... -um, sed ... inferioris notae ex eorum numero, quos Ovidius ait 'de plebe deos'. COLVM. 12, 52, 22 veteres *fisci* ad caducam olivam, novi autem -o aptari *debent* oleo (*antea*: probum). TERT. anim. 52, 1 -am et extraordinariam formam *mortis*, -am quidem naturae deputans *humanus affectus* ..., extraordinariam vero praeter naturam iudicans. coron. 5 l. 21 -o usui *florum* (*opp.* extraordinarius habitus, *cf. l. 31* contra naturam). adv. Marc. 1, 27 p. 328, 27 iusta et -a dominatio (*opp.* adultera, *cf. antea*: legitimus dominus). SCHOL. Hor. sat. 2, 2, 121 (secundas ... mensas) aut -ae sunt mensae, quae ad satietatem, aut secundae, quae ad delectationem proficiunt.

II *de eis, quae ordinem quendam continent, praestant aut efficiunt* (*ordini officiunt* PS. CYPR.; *respicitur ipsa dispositio ordinata*): A *de rebus variis*: VITR. 2, 8, 4 *ex* saxo quadrato aut ex testa aut ex silicibus -is struat ... parietes (*sc. ad regulam, i. aequaliter caesis; inde n. plur. pro subst.* 2, 8, 5 de silice seu lapide duro -a). SEN. epist. 39, 1 commentarios ... diligenter ordinatos ... componam; sed vide ne plus profutura sit ratio -a quam haec quae ... breviarium dicitur (*cf.* TERT. adv. Marc. 4, 7 p. 433, 19 -ae narrationis [*antea*: ordinis fuerat, ut prius ... describeretur *eqs.*]. resurr. 2 p. 28, 17 -um materiae corpus). TERT. ieiun. 15 p. 294, 17 -a oratione (*de dominica o. ut*: orat. 10 legitima et -a. *sc. quae ordini i. praecepto domini convenit? an ad IC1?*). adv. Marc. 4, 14 p. 459, 1 -as sententias eius ..., edictum, ut ita dixerim, Christi (*i. ordinationem eius exhibentes? ad Luc. 6, 20 sqq., ad quem locum cf. Ambr. in Luc. 5, 52 p. 202, 2* doce nos ordinem beatitudinum). PS. CYPR. singul. cler. 36 p. 212, 5 transgressores -ae transgressionis (*i. qui committunt transgressionem ordinis; affert postea II Thess. 3, 6* ambulantibus inordinate).

B *de rebus iudicialibus cum respectu iusti, aequi, legitimi*: FRONTIN. grom. p. 6, 12 iure -o litigatur (*saepius apud grom.; item* SVET. Tib. 31, 2 Claud. 15, 1 MARCELL. dig. 37, 10, 10. *al. apud iurisconsultos, v. vol. VII 2, 697, 79 sqq.*). VLP. dig. 37, 5, 3 -am bonorum possessionem (*opp.* Carbonianam [*item* 37, 10, 3, 14 sqq.]. INST. Iust. 3, 9, 7). PAVL. dig. 4, 8, 32, 4 actioni (50, 17, 155 COD. Iust. 8, 15, 5). sent. 5, 12, 1[C] successioni *hereditariae* (*resp. dig. 49, 14, 45, 2* suae s.). CIL III 8088 data immun(itate?) ordin(aria? *v. vol. VII 1, 508, 4*). *impersonaliter* -um est *sim. cum (acc. c.) inf.*: VLP. dig. 3, 3, 33, 2 excusantem audiri aequum est et -um admittere. 5, 5, 1 -um fuit post civiles actiones ... rationem habere praetorem *eqs.* (*de successione rerum agendarum ut*: 15, 1, 1 pr. 38, 6, 1 pr. COD. Iust. 7, 19, 5). COD. Iust. 4, 39, 7. 9, 22, 9 pr. (*a. 284*).

adv. **ōrdināriē.** *i. q. secundum ordinem*: TERT. resurr. 2 p. 27, 9 ordo semper a principalibus deduci exposcit; ... haeretici ... numquam -e tractant.

cf. extraordinarius, interordinaria.

ōrdinātē *et* **ōrdinātim** *v.* ordino.

***ōrdinātio,** -ōnis *f.* *ab* ordinare. *plur. inde a* VITR. 4, 8, 5. 5 praef. 5 APVL. met. 10, 29, 4 TERT. praescr. 41 l. 16. *de notione*: SYNON. Cic. p. 449, 16 propositum. dispositio. -o. GLOSS. διαταγή. διάταξις. GLOSS.[L] II Philox. OR 17 χειροτον[ε]ία. *v. etiam infra suis locis.* *legitur inde a* VITR., VELL., COLVM., *frequentant script. eccl.; in contextu graeco apud* EPICTET. *p. 935, 68.* [*confunditur in codd. c.* ordo *saepius, e.g.* HIER. epist. 57, 9, 8; *per mendum trad.* orn- ITALA psalm. 118, 91 (cod. 421). Rom. 13, 2 (gue.); *loco, qui videtur interpol.,* TERT. adv. Hermog. 19, 4; *dub. interpr.* ITALA iud. 6, 26 (Lugd. *al.*) aedificabis *altarium* ... in -e (*gr.* ἐν τῇ παρατάξει, *Vulg. non resp.*).]

i. q. actio (ratio) ordinandi vel status ordinati (*potius de ipsis dispositis* APVL. met. 10, 29, 4 SERV. georg. 2, 284 NOVELL. Iust. edict. 8 pr.): I *respicitur dispositio* (*iuxta ponitur saepius, discernitur autem* VITR. 1, 2, 1): A *usu plus minus technico*: 1 *in architectura i. q.* τάξις: VITR. 1, 2, 1 architectura ... constat ex -e quae graece τάξις dicitur, et ex dispositione, hanc autem Graeci διάθεσιν vocitant (*definitur* 1, 2, 2 -o est modica membrorum operis commoditas separatim universeque proportionis ad symmetriam comparatio). 4, 8, 5 de Tuscanicis generibus sumentes columnarum dispositiones transferunt in Corinthiorum et Ionicorum operum -es. *laxius*: VEG. mil. 4, 2 murum tali -e (*i. sinuosis anfractibus*) constructum.

2 *de compositione librorum ordinata* (*fortasse apud* CHALC. *metonymice de capitulis*): VITR. 4 praef. 1 disciplinae corpus ad perfectam -em perducere et praescriptas in singulis voluminibus singulorum generum qualitates explicare. 5 praef. 5 eorum *librorum* ... -es institui, uti *eqs.* FRONTIN. aq. 88, 4 deberi operi novae erogationis -em (*i. descriptionem distributionis*). ITALA II Macc. 2, 23 (rec. L) unius voluminis -e breviare (*gr.* δι' ἑνὸς συντάγματος, *Vulg.* uno volumine). 15, 38 (rec. L) bene et -i accommodate (*gr.* συντάξει, *Vulg.* ut historiae conpetit). CHALC. comm. 7 -es libri (*sequuntur tituli capitulorum. cf.* COD. Iust. 1, 17, 2, 5 memoratam -em octo librorum mediam totius operis reposuimus. *aliter supra* VITR. 5 praef. 5). PRISC. rhet. 2, 9 operationem et -em ... capitulorum; disponendum igitur sic: *eqs.* (*Rhet. gr. ed. Spengel II 6, 19* ἐργασία *tantum*). CLAVD. DON. Aen. 1 praef. p. 6, 19 -em operis sui sic conlocasse Vergilium, ut *eqs.* *al.*

3 *in iure privato de modo procedendi sim. legitimo* (*in imag.* TERT.): QVINT. decl. 277 p. 130, 4 supplicia ante iudicium non solent esse et non nisi per magistratus exiguntur, non nisi certa legum -e ([lege -um *trad.*]. *cum gen. subi. ut accedat fortasse respectus praecipiendi; item*: INTERPR. novell. Theod. 11 contra legis huius -em [*Novell.* auctoritatem]. 22). TERT. anim. 58, 3 vitae recensum ... et -em iudicii inhorrentem (*sc. i. supremi; respicere videtur ad t. t.* ordinare iudicium, *q. v.*). VITA Cypr. 12, 6 ut dilatio mihi ... prorogaretur, donec res meas legitima -e disponerem (*de testamento faciendo ut*: 13, 11 de -e rerum et de voluntatis dispositione. COD. Theod. 4, 4, 6 ut antiquae deliberationis -o voluntas postrema dicatur. Iust. 5, 12, 25 [*a. 294*] -is testamenti [6, 23, 31 pr.]). *al.*

4 *in acie instruenda* (*cf.* ordo; *respicitur potius* εὐταξία PS. RVFIN. *p. 936, 45*): FRONTIN. strat. 2, 3, 7 (*secl. Gundermann*) hoc ... genus -is exsequi. 2, 3, 16 tam prudens -o ... causa victoriae fuit. 2, 3, 22. VEG. mil. 1, 26 in trigonum ... acies ... mutanda est; quae -o plurimum prodesse consuevit in bello. 2, 1 legionum (2, 4 legionis antiquae. 2, 7. 23). 2, 17 ne aciem suam -emque turbaret. 3, 14 mala -e. 3, 15 podismum mensuramque ipsius -is exponam. 3, 19. 4, 45 IORD. Get. 198.

5 *t. t. grom. de directione vel ductu limitum sim. a mensore constitutis*: FRONTIN. grom. p. 10, 2 -em finis. FRONTIN. (?) grom. p. 37, 19 illa mille iugera secundum -em mensoris a luco ... incipiant. p. 47, 13 centuriarum. p. 47, 19 haec loca ... *appellantur* extra clusa, quod extra limitum -em (-es *var. l.*) sint et tamen fine cludantur (HYG. lim. grom. p. 146, 14 *seq.* ad limites constituendos. p. 154, 10 l. -o hac ratione constituta). HYG. lim. grom. p. 157, 6 decimanum ... et kardinem constituemus sic, ut decimani -em ortus et occasus teneant *eqs.*

6 *in arte gramm.*: a *de constructione i. q.* σύνταξις (*resp.* PRISC. gramm. III 108, 1. 494, 1): CHAR. gramm. p. 62, 20 B. constat ... Latinus sermo natura analogia consuetudine auctoritate ...; analogia sermonis a natura proditi -o est (*item* DIOM. gramm. I 439, 21). PRISC. gramm. III 4, 18 structura vel -o orationis dubitationem repellit (*seq.* constructio. *cf.* 111, 13 in dictionum -e disceptamus rationem contextus. CLAVD. DON. Aen. 1, 635 p. 123, 22 -o sensus melius intellectum patefaciet, quae est talis: *eqs.*). 47, 4 accentum vel -em

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

differentiam facere praepositionibus et adverbiis. 116, 22 cum loco nominis sumatur pronomen et vim nominis compleat -e. 232, 27 -o sc. verborum (cf. 233, 3 verbi . . . constructionem ad casus). 462, 11 structura, id est -e et coniunctione sequentium. al. **b** de successione (cf. ordinativus): actionum: CHAR. gramm. p. 223, 11 B. (ex Cominiano) significant adverbia . . . -em, ut 'deinde' (sim. DIOM. gramm. I 404, 11). vocum: DIOM. gramm. I 321, 11 nominum propriorum -o (l. 8 ordinantur sic: Marcus Porcius Cato). PRISC. gramm. III 164, 16 recta -o exigit, ut pronomen vel nomen praeponatur verbo. al.

B usu sollemni: **1** vi locali vel temporali plus minus servata: **a** respicitur collocatio (sc. plurium vel partium inter se): COLVM. 1, 9, 8 haec -o sc. hominum in agris laborantium, ut neque singuli binive sint, nec tamen supra decem, . . . concitat aemulationem. 4, 24, 2 variam . . . postulant declinationes -em pro condicione suae positionis in partibus vitium (redigitur vitis in figuram accommodatam sc. putando, pampinando sim.; item 4, 29, 12 haec per fissuram insitarum vitium est -o. fortasse cum colore praecepti, cf. 4, 30, 1 praecipi). 12, 3, 10 ut -o instituta conservetur (sc. rerum in villa idoneis locis distributarum, cf. 12, 2, 6 ordinem dispositionemque). FRONTIN.(?) strat. 4, 1, 14 castris eius i. Pyrrhi potiti et -e notata paulatim ad hanc usque metationem, quae nunc effecta est, pervenerunt Romani. APVL. mund. 1 mundus est ornata -o (Ps. Aristot. mund. 1 p. 391 b 11 τάξις τε καὶ διακόσμησις. item in mundo: CHALC. comm. 232 hominis membra sequuntur -em mundani corporis; quare si mundus animaque mundi huius sunt -is, ut eqs. al.). 22 admirare quam voles temperantiam, -em, figuram: hic et per hunc mundum illud, quodcumque est, invenietur esse laudandum (gr. ibid. 5 p. 397 a 7 τεταγμένον. an ad 2b?). CHALC. transl. p. 53[B] -em . . . eorum elementorum singillatim demonstrari (gr. διάταξιν, cf. comm. 355 -em . . . vocat habitum eorum iuxta se communicationemque et quasi quandam societatem eqs.). al. metonymice de figuris dispositorum: APVL. met. 10, 29, 4 saltaturi pyrrhicam dispositis -bus decoros ambitus inerrabant. SERV. georg. 2, 284 ('omnia sint paribus numeris dimensa viarum') numeris: -bus. **b** respicitur successio (fortasse huc trahendum PLIN. epist. 9, 28, 4 sub 2b): PAVL. dig. 50, 2, 7 honores et munera non -e, sed potioribus quibusque iniungenda sunt (cf. COD. Theod. 1, 15, 11 cornicularios . . . institutam antiquitus -em militiae repetisse, ut peracto corniculario agentum in rebus numero conectantur). PS. APVL. Ascl. 30 tempus . . . -e servatur; ordo et tempus innovationem . . . per alternationem faciunt. herm. p. 277 ceterorum modorum . . . -o facta est pro differentia coniugationum et illationum. ARNOB. nat. 1, 43 quae inminentia necessario velint nolint suis -bus veniunt.

2 vi locali vel temporali evanescente vel evanida: **a** accedit vel praevalet notio voluntatis, iussi sim. (quae iuxta ponuntur. cf. supra A3; eadem notio fortasse capitulis IIA1 et B1 subest. in fig. etym. -o ordinanda THEOD. PRISC. log. 48): **α** ordinante imperatore, magistratu sim.: (I) servata vi disponendi (potius de actione vel opere disponentis): VELL. 2, 124, 3 primum principalium eius Caesaris operum fuit -o comitiorum, quam manu sua scriptam divus Augustus reliquerat (PLIN. paneg. 72, 1 ut . . . -o c. bene ac feliciter eveniret nobis). FRONTIN. aq. 112, 1 explicitis, quae ad -em aquarum privati usus pertinebant (afferuntur antea senatus consulta vel mandata ad eam rem pertinentia). PLIN. epist. 10, 58, 10 (epistula Nervae) rerum omnium -o, quae prioribus temporibus inchoatae . . . sunt. SVET. Aug. 31, 2 in cuius anni -e Sextilem mensem e suo cognomine nuncupavit Augustus (item ordinatur annus: MACR. Sat. 1, 11, 50 rationem anni, mensium dierumque et -em a C. Caesare digestam. 1, 12, 5 Romuli [1, 12, 34]. 1, 14, 7. 10. 15). PS. ORIG. in Iob 1 p. 379[C] iustus in iudiciis, iustus in causis, iustus in legibus, iustus in -bus ut dux ac princeps provinciae suae (seq. quod omnia iuste disposuerit). COD. Theod. 5, 13, 42 (5, 16, 32 M.) sollicita praecipimus ⟨ordi⟩natione constitui, ut eqs. al. resp. gr. οἰκονόμημα: EPIST. imp. Plotin. (CIL III 12283, 8 a. 121) sectae Epicureae diadoches -em. (II) praevalente vi iubendi sim. (exempla certiora): potius de praecepto, mandato: EPICTET. 3, 24, 117 ἔτι σοι τύραννος ἔσται τις ἢ δορυφόρος ἢ Καισαριανοὶ ἢ ὀρδινατίων δήξεταί σε. SCHOL. Hor. carm. 4, 14, 8 eius Augusti -e et exercitu vicerat Drusus (cf. HYD. chron. II p. 28, 173 cum ingenti exercitu suo et cum voluntate et -e Aviti imperatoris. p. 30, 186 sub specie Romanae -is [postea: mentientes . . . iussam sibi expeditionem]). NOVELL. Maior. 3 civitatibus defensorum auxilio destitutis, qui . . . antiquae -is (cf. Cod. Theod. 1, 29, 7) studio vindicare cives consueverant, solitudo est nostris -bus submovenda (postea: praeceptionis nostrae). CASSIOD. var. 1, 29, 1. 1, 40 -o nostra per moram non debet impediri. al., imprimis apud CASSIOD. et in COD. Iust. potius de potestate, gubernatione: ITALA I Petr. 2, 13 (Ambr. fid. 5, 158 al.) subiecti estote omni humanae -i (gr. κτίσει [unde Vulg. creaturae], seq. εἴτε βασιλεῖ . . . εἴτε ἡγεμόσιν. CASSIOD. Didym. ad l. p. 25, 7 -em . . . humanam dixit potestatem, quae hominum dispositione consistit, gr. p. 24, 25 τὰς ἀρχὰς . . . τὰς χειροτονουμένας ὑπὸ τῶν βασιλέων. fortasse de officio vel de ipso homine ad officium ordinato et ad IIA2 trahendum). EPIST. Merov. 3 Theudoberthi regis, cuius somus regni -e (dat.?) subiecti.

β ordinante deo (angelis): (I) servata vi disponendi (potius de actione vel opere creatoris, providentiae; pauca notabiliora post TERT.): APVL. Plat. 1, 12 ut omnia . . . quae . . . mortalibus exhibentur, immutabilem -is paternae statum teneant. 2, 23 providae -is universitate et constantia (CHALC. comm. 354. al.). TERT. adv. Marc. 2, 3 p. 336, 14 sensum . . . intellegendi, qualiter sequens rerum -o evaserit sc. in mundo creando (antea: operibus eius). ITALA psalm. 118, 91 (Sangall. al., sim. VVLG.) -e tua perseverant dies (gr. διατάξει, Veron. al. dispositione; cf. autem Hier. psalt. sec. Hebr. iudicio tuo, Cassiod. ad l. pro sua voluntate . . . disponit). CYPR. epist. 72, 1 ecclesiae catholicae unitatem . . . de divinae dispositionis -e venientem. CHALC. comm. 146 iussum dei . . . ratio est . . . continens -em perpetuam, quae fatum vocatur. AVG. civ. 12, 21 p. 547, 7 D. -e providentiae. al. (II) praevalente vi iubendi sim. (exempla certiora): ITALA act. 7, 53 (Lucif. non parc. 20) qui accepistis legem in (cf. l. 38) -em angelorum (gr. εἰς διαταγάς, cod. h al. in praeceptis, Vulg. in dispositionem). Rom. 13, 2 (gue. = VVLG.) qui resistit potestati, dei -i (orn- gue.) resistit (gr. διαταγῇ). CHALC. comm. 137 iussu et -e architecti dei (de verbis summi dei Tim. 41[a–d]). LVCIF. Athan. 1, 9 p. 80, 17 -i dei te obviam isse contra dei faciendo voluntatem (cf. CASSIOD. in psalm. 103, 8 omnia ipsius -e fieri, cuius voluntati non potest obviari).

γ ordinantibus variis: medicis: VEG. mulom. prol. 13 provisione et -e sollerti mulomedicorum curatis animalibus. THEOD. PRISC. log. 48 quiescentibus . . . commotionibus . . . ciborum humanior -o, simplex attamen et digestibilis, ordinanda erit (CAEL. AVR. gyn. 1, 73. ORIBAS. syn. 6, 11, 3 c. -o non sit perfrigida [gr. κατάστασις, vix de statu]). CAEL. AVR. chron. 3, 4, 56 curationis -o. clericis: SVLP. SEV. dial. 1, 10, 2 transgressis ad eremum abbatis . . . -e panis . . . ministratur (antea: imperio. BENED. reg. 65, 16 voluntatem aut -em. cf. REGVLA mag. 2, 29 suae). LEO M. epist. 15, 17 p. 692[A] nostrae -is auctoritas (antea: dedimus . . . litteras). AVELL. p. 77, 8 ut . . . moderata synodi -o debeat custodiri. al. CONC.[S] II 2, 2 p. 89, 2 paternarum -um subiaceant condemnationibus (gr. II 1, 2 p. 160, 3 κανόνων). p. 89, 31 (gr. p. 160, 25 θεσμούς). saepius. possessoribus rerum: NOVELL. Valent. 35, 18 propria voluntate et -e possessoris agrorum. CAES. AREL. reg. virg. 52 nulla aliquid proprium . . . habeat, nec ad -em suam aliquid reservet.

b respicitur potius status ordinatus, εὐταξία: **α** variorum: PLIN. epist. 9, 28, 4 cum certius de vitae nostrae -e aliquid audieris. CHALC. transl. p. 27[B] magnifice sum invitatus . . ., ut ex -e apparatus intellegi datur (antea: dispositio, gr. τὴν τῶν λόγων ἑστίασιν). VITA Anton. 36 p. 49, 8 cum . . . cogitationes cum -e fuerint (antea: sine ordine; Migne gr. 26,896[C] ἀταραξία). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 5, 13 p. 769 conspecta hostium -e ac multitudine proelio . . . congredi non audebat (gr. 4, 635 εὐταξίαν, Heges. 4, 29, 2 manum . . . strenuam bellis). AVG. mor. Manich. 2, 6, 8 perversio . . . contraria est -i . . .; -o esse cogit, inordinatio vero non esse, quae perversio etiam nominatur atque corruptio. al.

β civitatis, ecclesiae, monasterii (transit in notionem q. e. constitutio l. 60 sqq.; exempla notabiliora): PLIN. epist. 8, 24, 7 quantum . . . sit ordinare statum liberarum civitatum; nam quid -e civilius? . . . (8) quam turpe, si -o eversione . . . mutetur (cf. CONC.[S] I 3 Rustic. p. 51, 19 civili -e [gr. I 1, 1 p. 120, 7 εὐταξίας]). ITALA Col. 2, 5 (Ambrosiast. ad l. al.) spiritu vobiscum sum gaudens et videns -em vestram (gr. τάξιν, Vulg. ordinem; explicat Ambrosiast. ibid.: dispositione conversationis illorum. cf. EPIST. pontif. 369 Migne 50, 430[A] de vestrarum ecclesiarum . . . -e gaudere [seq. disciplinam ecclesiasticam]). IREN. 5, 20, 1 eandem figuram eius, quae est erga ecclesiam, -is custodientibus nobis. AMBROSIAST. in Eph. 4, 11 p. 100, 12 -i, quae nunc in ecclesia est. in I Tim. 6, 13 ut exemplo Timothei ecclesiae -em custodirent successores eius (RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 119, 25 ecclesiae statum et dispensationes eius -esque. al., v. etiam CONC.[S] infra). CONC.[S] II 2, 2 p. 89, 2 rescindere huiusmodi -em (gr. II 1, 2 p. 160, 2 διατύπωσιν, quae vox resp. et THEOD. MOPS. in Tit. 1, 5 p. 236, 15 -es ecclesiasticas). p. 91, 2 civilibus et publicis -bus (gr. ibid. p. 161, 24 τύποις) etiam ecclesiarum . . . sequatur -o (gr. τάξις). PALLAD. hist. mon. I 20 feminarum quadringentarum numero monasterium iisdem moribus atque eadem -e viventium (gr. διατύπωσιν, . . . πολιτείαν).

II respicitur gradus vel locus: **A** variorum: **1** de promotione, institutione: SVET. Dom. 4, 2 -e proxima Aegypto praeficere Mettium Rufum (vix de dispositione, cf. Hirschfeld, Verwaltungsbeamte 1905[2], 443, 1). TERT. nat. 2, 7, 6 (de divinitate mortuis addicenda) tantae indulgentiae suae -em vulgo pro⟨stitu⟩et deus, et plus . . . iustitiae hominibus licebit in distribuendis divinitatibus sapere? (antea: consecrationis). coron. 15 l. 17 quem florem ex virga Iesse . . . bonus miles eligendo in caelesti -e profecit (cf. de -e militis CIL V 7009, 8 [statua militis; 5 sq. mihi vitem dederunt in Vlpia legione] qui parentes gaudebant ordinat⟨ione mea⟩. an ad 2?). NOVELL. Valent. 1 imperatorem me factum . . . vestrae electionis arbitrio et fortissimi exercitus -e (COD. Iust. 1, 27, 1, 15). al. **2** de positione vel officio (fortasse huc spectat p. 935, 78): GREG. TVR. Franc. 8, 18 dux ordinatus est Nicetius . . . fecitque pacem in . . . -is suae loca. ibid.

[Kruedel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adepta . . . -e ducatus. *? potius metonymice de magistratu*: NOVELL. Iust. edict. 8 pr. sufficere civiles -es . . . provinciis (*iterum. opp.* vicarium, *cf. autem 8, 1* vicarii . . . dignitatem; *gr.* ἀρχάς).

B *clericorum, sacerdotum* (*cf.* ordinare *IIB2*): **I** *de consecratione, promotione* (*post* CYPR. *notabiliora paucissima*): TERT. praescr. 41 l. 16 -es eorum *haereticorum* temerariae, leves, inconstantes; nunc neophytos conlocant, nunc saeculo obstrictos . . .; nusquam facilius proficitur. CYPR. epist. **1,** 1 qui in ecclesia domini -e clerica (ad -em c. *var. l.*) promoventur (38, 1. 2 c. -is ulteriores gradus [*an ad 2?*]. 75, 22). 44, 1 inlicitae et contra ecclesiam catholicam factae -is pravitate (LEO M. epist. 13, 3 GREG. M. epist. 2, 37. 5, 16. 12, 9. *al.; cf.* CYPR. epist. 72, 2 profana. OPTAT. 1, 19 vitiosa. *al. sim.*). *ibid.* -i tuae adfuerant. 67, 4 sit -o iusta et legitima, quae omnium suffragio et iudicio fuerit examinata (*ibid. iterum.* 69, 3). *al.* AVG. bon. coniug. 24, 32 sacramentum -is. epist. 78, 3 manus -is inponere (*antea*: promoveri in clericatu). *al.* *gr. resp.* χειροτονία: SYNOD. Hil. coll. antiar. cod. W p. 111, 20 (*Theodoret. 2, 8, 15*). HIER. in Is. 58, 10 l. 45 RVFIN. hist. 6, 19, 16. *saepius.* *κατάστασις*: HEGES. 2, 13, 7 (*Ios. antiq. 20, 249, ubi Cassiod.* constitutione). *διαδοχή*: RVFIN. hist. 4, 22, 3 (*antea*: Soteri successit Eleutherus).

2 *de officio, positione* (*exempla certiora*): CYPR. epist. 33, 1 per temporum et successionum vices episcoporum -o . . . decurrit (*resp. antea* honorem *ut*: 67, 6 ab -e . . . cleri adque sacerdotali h. prohiberi. *cf.* VITA Cypr. 5, 4 si . . . apostolo . . . -is honore similaretur). AVG. epist. 21, 2 in novitate -is meae (*antea*: officio, *postea*: illud onus). POSSID. vita Aug. 8 maioris loci -em suscepit (*antea*: episcopatum suscipere). SVLP. SEV. Mart. 5, 2 humiliorem *-em exorcistae*. AVELL. p. 532, 14 episcoporum sub -e caritatis tuae degentium (p. 618, 24 *ubi postea*: in eius . . . dioecesi. p. 708, 9. *al.*). CONC.[S] II 2, 2 p. 88, 25 (*gr. II 1, 2 p. 159, 27* τάγματι). *al.* *de ordine Christi sacerdotis*: IREN. 3, 11, 8 (3, 11, 11 H.) sacrificalem et sacerdotalem -em significans *vitulus* (*gr.* τάξιν. *antea autem*: dispositionis filii dei, *postea*: sacerdotalis characteris).

3 *iuncturae selectae ad 1 et 2:* *verbales*: CYPR. epist. 1, 1 qui . . . -e . . . promoventur (72, 2). 44, 1 factae -is (OPTAT. 1, 15 p. 18, 6 LIB. pontif. p. 4, 8. 5, 6. 7, 13. *al.* AVELL. p. 19, 27. *al.; cf.* CYPR. epist. 67, 5 nec rescindere -em iure perfectam potest). 61, 3 -e delectus. 67, 5 -es rite celebrandas (OPTAT. 1, 18 p. 20, 1. 1, 19 p. 21, 13 inlicite. LEO M. epist. 9, 1. 10, 6. 13, 3 EPIST. pontif. Thiel Gelas. 14, 11 EPIST. Arel. 2 p. 7, 35. *al.*). EPIST. pontif. Thiel Gelas. 14, 11 -es . . . exercere. *al.* *accedit gen. ordinati passim; officii*: HIER. epist. 153, 1 *gaudium* super -e pontificatus tui. in Is. 58, 10 l. 52 clericatus (PS. PRIMAS. in I Tim. p. 669[B]). PAVL. NOL. epist. 3, 4 sacerdotii (AVELL. p. 60, 22). POSSID. vita Aug. 8 maioris loci (*sc. episcopatus*). *al.*

cf. compos. co-, ex-, inordinatio.

ōrdinātīvus, -a, -um. *ab* ordinare, ordinatus. *i. q. ordinem indicans:* *respicitur quaelibet series incipienda*: TERT. adv. Hermog. 19, 5 et in Graeco principii vocabulum, quod est arche, non tantum -um, sed et potestativum capit principatum. *in t. t. gramm. respicitur successio*: DOSITH. gramm. VII 415, 13 ponitur '*in*' *praepositio* . . . pro qualitate -a, ut cum dicimus 'opus in dies crescit' (*item* DIOM. gramm. I 412, 8). 422, 26 '*et*' *coniunctio* -a (*item* DIOM. gramm. I 417, 22). PRISC. gramm. III 87, 26 -a *adverbia* 'deinde, continuo *eqs.*' (*cf. p. 935, 6 et Don. Ter. Phorm. 121, 5 'denique'* est adverbium ordinis, *unde fortasse* GLOSS.[L] II Abav. DE 97 denique: -um est [ordinatum est *trad. ut ibidem* OR 9]).

***ōrdinātor,** -ōris *m. ab* ordinare. GLOSS. praefectus: praepositus, subiectorum -r aut rector. οἰκονόμος: -r, dispensator. *legitur apud* SEN. *phil.,* APVL. *et inde ab* HIL., *maxime apud Christianos.*

i. qui ordinat: **1** *bene disponendo sim.*: **a** *de hominibus*: **α** *cum gen. obi.*: SEN. epist. 109, 14 *sapienti* opus est alieno consilio . . . quomodo advocato et litis -i. SCHOL. Hor. epist. 1, 7, 6 'dissignatores' funerum mancipes et -es. VVLG. Ier. 48, 12 -es et stratores laguncularum. HIL. AREL. vita Honorat. 12 l. 8 hunc *senem* tamquam -em in domino atque custodem suae aetatis adsumunt. RVSTIC. epist. ad Eucher. p. 199, 5 aedis -r ac dominus. LEO M. serm. 16, 4 detestandi criminis -r (*sc. instructor, ut vid.*). PS. EVSEB. GALLIC. hom. 68, 1 G. spiritalis convivii. INTERPR. cod. Theod. 2, 1, 1 patrimoniorum nostrorum (*cf.* 10, 1, 2 domorum dominicarum [*Cod. Theod.* rationales et magistros privatae rei]). 4, 8, 6 cuiuslibet rei. COD. Iust. 4, 5, 10, 1 praetorii edicti. **β** *absolute vel cum adi.* (*de eis qui administrationis cuiusdam officio funguntur*): INTERPR. cod. Theod. 2, 1, 5 sub praesentia nostri -is (*Cod. Theod.* rationali praesente). CASSIOD. var. 9, 10, 5 ne credatis pro -um tantum arbitrio vos gravari (*respondere vid.* discussoribus novi census). GREG. TVR. Franc. 4, 5 omnem rem ecclesiae . . . in sua redegit potestate, -es removet, ministros respuit. 9, 41 Chrodieldis -es (*sc. monasterii*) elegit. CONC. Aurel. a. 511 p. 91, 17 clericus si pro causa . . . fuerit ab ecclesiastico -e commonitus, *eqs.* (*opp.* iudex publicus). VITA Caes. Arel. 1, 15 sollertiam culturae in dispensatione -bus et diaconibus credidit . . . committendam. *al.* *resp. gr.* ὁ ἄρχων MVTIAN. Chrysost. hom. 34, 1 p. 449/50 -e (*i. duce, gubernatore*) privati sunt (*cf. gr. p. 231*).

b *de deo*: **α** *usu pagano*: APVL. Plat. 1, 10 ille rerum -r ita reversiones earum *stellarum* . . . constituit, ut *eqs.* SCHOL. Stat. Theb. 4, 516 p. 228, 9 alium *deum* principem . . ., ceterorum numinum -em. **β** *usu christiano:* *in formula symboli Arianorum*: HIL. trin. 4, 12 (= 6, 5) novimus unum deum . . ., omnium creatorem, -em et dispositorem . . . legis et prophetarum et novi testamenti (*Athan. syn. 16 Migne gr. 26, 709[A]* διοικητήν, *ubi genetivi* legis *eqs. cum sequenti* τοῦτον θεὸν *iunguntur, sed cf.* TRACT. in Luc. 4, 18 Migne suppl. 1, 336 utrorumque *i. legis et euangelii* -r). *varia*: POTAM. epist. ad Athan. Rev. Bénéd. 30, 1913, 281 l. 45 ut illum -em in se praedicet *filius*, quem in se sibi meminit auctorem patrem. AVG. civ. 11, 6 p. 468, 30 D. creator . . . temporum et -r (quaest. hept. 4, 23 p. 332, 21 serm. coll. Morin p. 515, 17). 11, 17 p. 484, 28 sicut naturarum bonarum optimus creator est, ita malarum voluntatum iustissimus -r (FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 26). 19, 13 p. 378, 30 naturarum omnium sapientissimus conditor et iustissimus -r (*cf.* conf. 1, 10, 16 -r et creator rerum omnium naturalium, peccatorum autem tantum -r. *al.* AVIT. BRAC. ad Palc. p. 806. CONC.[S] I 5 p. 150, 12 [*cf. p. 262, 5* ornatorem, *gr. I 1, 6 p. 121, 11* κοσμήτορα]. *al.*). *al.*

2 *elevando, consecrando ad gradum episcopi, presbyteri, diaconi*: OPTAT. 1, 15 p. 18, 2 antequam divideretur *ecclesia* ab -bus Maiorini (*oppugnantur in schismate Donatistarum ut*: 1, 19 p. 21, 19 exisse de ecclesia et -es, qui tradiderunt [*sc. res sacras, quapropter abolenda erat ordinatio*], et Maiorinum, qui ordinatus est. *al.*). MAXIMIN. c. Ambr. 120 ab -bus tuis. AVG. serm. 298, 1, 1 Petrus -r sancti Stephani fuit. 316, 1, 1. *al.* CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 36[D] (*antea*: qui ordinavit Augustinum). *et saepius.* *resp.* χειροτονήσας LEO M. epist. 106, 1 (Conc.[S] II 4 p. 59, 24, *gr. II 1, 2 p. 56, 20*). CASSIOD. hist. 7, 29, 4 (*gr. Socrat. 4, 15*).

f. **ōrdinātrīx,** -īcis. *i. quae ordinat*: AVG. epist. 118, 24 mentem illam -em et moderatricem rerum omnium (c. Secundin. 15 p. 927, 29 ut peccata puniantur moderatrice summa atque -e iustitia). CAES. AREL. serm. 29, 2 bona -x est *caritas* . . .: bene novit congregare in aestate, quod possit in hieme habere.

1. ōrdinātus, -a, -um *v.* ordino.

2. ōrdinātus, *abl.* -ū *m. ab* ordinare. [*vix huc pertinet* VIRG. gramm. epit. 7 p. 50, 10, *v. p. 945, 65.*] *i. q. ordinatio*: CONC. Arel. a. 554 p. 118, 21 antiquis canonibus non derogantes pauca tamen pro eorum -u deo adiutore subiungere.

***ōrdino,** -āvī, -ātum, -āre (*et* ōrdinor, -ātus sum). *ab* ordo. *scribitur* urden- CIL III 9585 *et ?*INSCR. christ. Diehl 3838 u⟨rde⟩navi, hord- CIL VIII 9967. *litteris graecis* PAP. Florent. II 278 col. II 26 *et* col. V 6 (*p. p. p.*), *cf. formationem graecam* ACT. Petr. et Paul. p. 182, 4 L.-B. ὀρδινεύει. p. 186, 9 ὡρδίνευσα. *formae perf. brev.*: -arit, -arat *sim. inde ab* HOR. epod. 17, 9 carm. 2, 1, 11 TERT. apol. 26, 1 (-verit, -verat *sim. inde a* CVRT. 4, 14, 20 IVST. 17, 1, 4), -asset *sim. inde a* VAL. MAX. 8, 8, 2 BASS. gramm. VI 270, 15 TERT. adv. Marc. 2, 10 p. 349, 27 (-visset *sim. non invenimus*). *deponens non nisi perf.* -ti sunt VIRG. gramm. epit. 3 p. 149, 31. NOT. Tir. 45, 20 -at (*antea*: ordo, ordinarius). *de differentia et notione*: CHAR. gramm. p. 391, 5 B. inter -are et disponere: ordinatio simplex est, dispositio vaga (varia *Buttmann*). GLOSS. -o: κατατάττω. διατάσσω. διοικῶ. καθίστημι. διατάσσομαι. -at: componit, struit. creat, statuit. -tus sum: τέταγμαι. τεταγμένος: -tus. GLOSS.[L] II Abav. OR 7 -tum: statutum (*cf.* DE 20 decretum: rectius -tum vel statutum). *legitur paucis locis inde a* CIC. (inv., *adv.* ordinate *inde a Rhet. Her.*), VARRONE, BELL. Hisp., NEP., HOR., *frequentius inde a* LIV., VITR. *in prosa oratione praeter* SEN. trag., LAVDEM Pis., MART., PRVD., COMM. *al., saepe apud Christianos.* [*val.* urdina; *sard. mer.* ordinare; *ex* *ordiniare: *sard. centr.* ordindzare, *mer.* ordingai; *hisp.* ordeñar '*mulgere*', *item port.* ordenhar. *cf. M.-L. 6090. 6091. Wagner II 191. Wartburg VII 395sqq. Corominas III 568. Machado² III 1711. St.*] [*confunditur in codd. cum* ornare CIC. Sull. 75 NEP. Att. 18, 1 VITR. 9, 4, 5 *et saepe,* orare CIC. de orat. 2, 43, ordo CIC. de orat. 1, 182 TERT. praescr. 26 l. 19.]

i. q. τάττειν, *ordine afficere*: **I** *disponendo, instruendo sim.* (*sc. plura inter se vel singula in se*): **A** *usu plus minus technico*: **1** *in artibus dicendi vel scribendi*: **a** *-antur oratione componenda* (*cf.* disponere *vol. V 1, 1424, 73 sqq.*): CIC. inv. 1, 19 cum iudicatio et ea *argumenta eius* . . . erunt . . . pertractata, tum . . . -andae sunt ceterae partes orationis (*cf. Rhet. Her. 4, 56, 69* ordinate disponemus). SEN. contr. 1, 4, 6 quam *tractationem*, ut quisque vult, variat; Latro sic tamen -vit: *eqs.* 10, 5, 12 ut . . . dividerent *declamatores* . . . accusationem, quomodo solent -are actionem suam in foro qui primo loco accusant (*vix ad 4a*). QVINT. inst. 5, 12, 14 quae *argumenta*, prout ratio causae cuiusque postulabit, -buntur. ARNOB. nat. 2, 11 p. 77, 24 M. -are sequaciter inductiones. **b** *-antur libris redigenda* (*sive res ordine enumerandae sive ipsa volumina; cf. gr.* συντάσσειν. *cum respectu perficiendi* VITR. 4 praef. 1): NEP. Att. 18, 1 quo *volumine* magistratus -vit ([ornavit *trad.; cf. postea*: ordine enumeraverit]. LIV. 2, 21, 4 aliter apud alios -tis m. *cf.* SVET. gramm. 17, 4 fastos). HOR. carm. 2, 1, 11 (*ad Asinium Pollionem*) ubi publicas res -aris, grande munus Cecropio repetes coturno (PORPH.: ubi historiam -aris, id est descripseris [EPIST. pontif. Thiel Gelas. 42, 4 p. 461 -vit h. miraque brevitate contexuit. CAEL. AVR. chron. 3, 8, 139

[Keudel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

singulatim ... nobilium medicorum h. -amus]). VITR. 4 praef. 1 praecepta voluminaque commentariorum non -ta, sed incepta (*seq.* perfectam ordinationem. *cf.* SEN. epist. 39, 1 commentarios ... diligenter -tos [orn- *trad.*] ... componam). 10 praef. 4 quae sint principia machinarum, -ta praeceptis explicare. SEN. benef. 1, 4, 2 de beneficiis dicendum est et -anda res, quae *eqs.* (*cf. 1, 3, 10* in censum detulerunt). nat. 5, 16, 3 hac arte Varro ... illos *ventos* -at. *sim. saepius.* **c** *-antur metra, versus sim.*: BASS. gramm. VI 270, 13 quod metron Alcaeus sic -vit: *eqs.* (*obiecto eodem subaudito* 270, 15). DIOM. gramm. I 468, 24 ⟨his⟩ pedibus -ari clausulas. 502, 4 confusus est ex peregrinis pedibus versus -tus. *al.* **d** *t. t. gramm., -atur sententia sim.* (*sc. ad sensum secundum σύνταξιν disponendo vel intellegendo*): DON. gramm. IV 364, 33 *coniunctio est* pars orationis adnectens -ansque sententiam (*ex Palaemone sec.* DIOM. gramm. I 415, 17 *ubi* conectens. *afferunt et alii*). DIOM. gramm. I 461, 7 parenthesis est interposita ratiocinatio divisae sententiae, ut ... (*affert Verg. Aen. 1, 643 sq.*); -andum est sic: *eqs.* (PORPH. Hor. carm. 3, 5, 6 ὑπέρβατον sic -andum: *eqs. al.*). PRISC. gramm. III 201, 15 quamvis ... ad ipsas dictiones incongrue disposita ..., tamen ratione sensus rectissime -ta esse *accidentia. al.*

2 *in architectura de structura vel constructione* (*cf.* ordinatio): VARRO rust. 3, 5, 11 porticus ... primoribus columnis lapideis, pro mediis arbusculis humilibus -tae. VITR. 3, 1, 9 aedes deorum ... constituentes ita membra operum -verunt, ut proportionibus et symmetriis ... convenientes efficerentur eorum distributiones (*cf.* 4, 8, 4 aedes ex isdem *ac antea* symmetriis -tae). VEG. mil. 4, 2 ita ... supra portam murus est -andus, ut accipiat foramina.

3 *t. t. milit., -antur exercitus vel milites* (*sc. per ordines constituuntur, quem usum strictiorem servant* LIV. 24, 48, 11. 29, 1, 1 FEST.; *exempla inde a* CVRT. *selecta*): **a** *per comparationem*: BELL. Hisp. 32, 2 pro caespite cadavera conlocabantur, scuta et pila pro vallo; insuper occisorum in gladiorum mucronibus capita hominum -ta ad oppidum conversa (*sc.* ut *ordo militum*). **b** *sermone sollemni*: **α** *-antur copiae, exercitus sim. in se*: NEP. Iph. 2, 2 ut ... sine ducis opera sic -tae consisterent *copiae*, ut singuli a peritissimo imperatore dispositi viderentur. HOR. epod. 17, 9 in quem *Achillem* ... -arat *Telephus* agmina Mysorum (*cf.* VEG. mil. 3, 18 vident contra se acies -ari). LIV. 40, 39, 4 -are omnem exercitum (FEST. p. 285 in quibus *ritualibus Etruscorum* perscribtum est, ... quomodo tribus, curiae, centuriae distribuantur, exercitus constituantur, -entur. SEN. dial. 7, 4, 1. *al.*). 40, 40, 2 -ta acie et signis conlatis (CVRT. 3, 8, 24 consistere agmen iubet ... *et* a. -at. TAC. hist. 4, 34, 3 *opp.* incompositi. *al.*, *v. etiam* VEG. *supra. cum praedicativo*: FRONTIN. strat. 2, 3, 19 a. in omnem partem spectantem -vit). FRONTIN. strat. 2, 3, 16 robur legionis ... -tum per hastatos et principes et triarios. *al.* *inde de pugna, itinere*: LIV. 22, 5, 7 non illa *pugna* -ta per principes hastatosque ac triarios (*v.* FRONTIN. strat. 2, 3, 16 *supra*) nec ut *eqs.* (*seq.* animus suus cuique ante aut post pugnandi ordinem dabat). 38, 2, 10 fugae magis effusae quam itineris -ti. **β** *-antur milites inter se*: LIV. 24, 48, 11 pedites conscripsit -tosque proxime morem Romanum ... servare ordines docuit. 29, 1, 1 voluntarios milites -vit centuriavitque. 34, 14, 6 paratis -tisque omnibus incompositos adgreditur. 37, 20, 13 pedites ... -ti et praeparati sparsos per neglegentiam et semisomnos ... adorti sunt. 37, 21, 1 magis compositae et -tae stationes. ITALA iud. 9, 44 (Lugd.) Abimelech et principia, quaecumque cum ipso erant, et -ti sunt et steterunt ad portas civitatis (*gr. rec. A* ἐξετάθησαν, *rec. B* ἐξέτειναν, *Vulg. aliter*). VEG. mil. 3, 14 pedites -antur in longum. *al.* *p. p. p. pro subst.*: LIV. 42, 59, 6 cum -tis et certo incedentibus gradu manus conserere.

4 *t. t. iuris privati* (*et usu inde derivato de testamento ut pacto* ITALA *sub b*): **a** *-atur iudicium, lis sim.* (*sensu originario significat fortasse litem a praetore legitime praeparari. cf. infra* COD. Iust. 9, 45, 1 *et Kaser, Zivilprozeßrecht 57, 34. 217, 10*): PAVL. FEST. p. 57 contestari litem dicuntur duo aut plures adversarii, quod -to iudicio utraque pars dicere solet: testes estote (QVINT. decl. 250 p. 26, 16 *antea*: constitutum. GAIVS dig. 40, 12, 25, 2 post -tum liberale i. [PAVL. dig. 40, 12, 24, 3]. INST. Iust. 4, 18 pr. publica i. neque per actiones -antur nec *eqs.* [*seq.* in instituendis et exercendis]). LEX Malac. (CIL II 1964) 5, 61 tempus a decurionibus ..., quo causam cognoscant actionemque suam -ent, postulanto (CONSVLT. 5, 7 quotiescumque -tis a. aliquid petitur, *eqs. vix huc spectat* SEN. contr. 10, 5, 12 *sub 1a*). IVLIAN. dig. 22, 3, 20 hominem eo tempore, quo primum lis -retur, in libertate fuisse (GAIVS dig. 40, 12, 25, 2 post l. -tam. PAPIN. dig. 26, 2, 26, 2. *al.*). PAVL. dig. 40, 12, 24 pr. -ta liberali causa (COD. Iust. 7, 19, 2 [*de ordine cognitionum*] libertatis. 9, 45, 1 c. -ta, id est inscriptionibus depositis et fideiussore de exercenda lite praestito *eqs. al.*). COD. Theod. 1, 6, 3 vir magnificus praefectus urbi rite sollemnibus -tis ... sacrae disceptationis arbitrium suscepto litis examine terminabit. 4, 8, 4, 1 (*de liberali causa*) contractis in litem omnibus et adsertionibus iam -tis (4, 8, 8 *bis.* 6, 4, 16 pr. a. -tis, quas iuxta ordinem iuris convenit celebrari). **b** *-atur testamentum, sc. legitime componitur* (*significantius* PAP. Corp.): SEN. benef. 4, 11, 4 cum in ipso vitae fine constitimus, cum testamentum -amus (MARCELL. dig. 5, 2, 5 inique. GAIVS dig. 28, 2, 30 inst. 2, 103. 105. 109. *al.*; *inde pro gr.* διατίθεσθαι: ITALA Ier. 31, 33 [Aug. spir. et litt. 19, 33] hoc t. est quod -bo domui Israhel [*Vulg.* pactum quod feriam]. I Macc. 1, 11 [cod. B] -emus t. cum gentibus [*Vulg.* disponamus]). QVINT. inst. 6, 3, 92 -are suprema iudicia (VLP. dig. 37, 13, 1 pr. AMM. 28, 4, 22 NOVELL. Valent. 21, 2, 1. *cf.* PAPIN. dig. 29, 1, 36, 2 in supremis -andis [PAVL. dig. 28, 2, 25, 1 MOD. dig. 13, 7, 39]). decl. 332 p. 307, 21 ita supremas tabulas -vit, ut *eqs.* (TERT. uxor. 1, 1 l. 9 ⟨si⟩ talibus tabulas -amus [talibus *tantum vel* talibus talibus *trad.*, tabulis *Kroymann*]. PAP. Corp. 279 col. 2, 13 [*saec. IV/V*] ⟨t⟩abulas ... suppremorum ⟨h⟩omin⟨e⟩s quidem faciunt, ⟨s⟩et -ant fata [*sc. ad effectum perducunt? gr.* διαθήκας ... διατάσσουσιν. INST. Iust. 2, 17, 7, *ubi antea*: iure factae). VITA Cypr. 13, 11 voluntas -anda (AMM. 21, 15, 5 COD. Theod. 4, 4, 3, 2 Iust. 6, 22, 8, 2 *al.*). *al.* *fortasse huc respicit* (*an de institutione et ad II referendum?*): QVEROL. p. 18, 22 R. omnem aetatem exosus agito, funus ut lautum pares; heredes autem deus -bit ([*cf.* PAP. Corp. *supra*]. VAL. CEM. hom. 20, 5 quis mortuum h. noverit -antem?). **c** *-antur varia*: GAIVS dig. 21, 1, 26 res ita -anda sit, ut emptor caveat *eqs.* inst. 1, 112 complura ... huius iuris (*sc. confarreationis*) -andi (*sc. recte peragendi?*) gratia cum certis et sollemnibus verbis ... aguntur. PAPIN. dig. 10, 1, 11 census auctoritas ante litem inchoatam -ti (ordinatim *var. l.*) sequenda est (*de finibus agrorum perscriptis, cf. infra 5*). 29, 5, 20 res hereditarias (*-at heres*). INST. Iust. 2, 16, 2 in pupillari substitutione secundum praefatum modum -ta.

5 *t. t. grom.* (*vergit in notionem q. e. ordine vel ad lineam dirigere, designare, ducere*): SENT. procos. Sard. (CIL X 7852) 7 fines Patulcensium ita servandos esse, ut in tabula ahenea a M. Metello -ti essent (SIC. FLACC. grom. p. 115, 6 ita f. inter possessores -ti sunt, ut rigores durent per longum tractum). FRONTIN. grom. p. 14, 18 (= HYG. lim. grom. p. 135, 8) ne proximae coloniae limitibus -tos limites mitterent (FRONTIN. [?] grom. p. 31, 20 si ... ordo l. -ti desideratur. HYG. lim. grom. p. 152, 5 ab ea *umbra horae sextae* l. inchoare, ut sint semper meridiano -ti). BALB. grom. p. 92, 14 erant dandi ... duo rigores -ti. p. 98, 16 -tae rectae lineae sunt, quae ... in infinitum non concurrunt. *al. apud script. grom.*

B *usu sollemni*: **1** *vi locali vel temporali plus minus servata*: **a** *-antur corporea*: **α** *plura inter se* (*cf. p. 943, 21*): CIC. nat. deor. 2, 101 in quo *caeli complexu* ... igneae formae cursus (*i. vias?*) -tos definiunt (*cf. Tusc. 5, 69* rata ... et certa sui cursus spatia *et nat. deor. 2, 97* tam certos caeli motus, tam ratos astrorum ordines. *vix vi temporali ut p. 941, 7 sqq.*; *sim.* APVL. met. 9, 32, 2 siderum -tis ambagibus). VITR. 10, 8, 6 *in hydraulis* curiose et subtiliter omnia -ta. CELS. 8, 1, 23 superiores ... partes *corporis* sic -tae sunt (*vix de interno ordine singularum; cf.* SEN. dial. 4, 1, 2 in corpore nostro ossa nervique et articuli ... -antur [*vix ad IIA*]). SEN. dial. 10, 12, 5 cum videam, quam sollicití argentum *sc. vasa argentea* -ent *in conviviis. al.*

β *singula in se*: (I) *praevalente respectu partium compositarum* (*exempla selecta inde a* COLVM.): VARRO frg. Char. gramm. p. 180, 16 B. (*ex Romano*) rure -tum arbustum (COLVM. 5 argum. 5 de -ando a. *cf. p. 943, 25 et* COLVM. 3, 13, 5 vineam paribus intervallis. 4, 17, 2 iugum ... harundinibus. 5, 3, 7 per senos pedes ... vitibus locum ... -are [*antea*: vinea ... disposita, *postea*: constituenda]. *al.* MART. 3, 58, 2 -ta myrtetis ... spatia campi). COLVM. 5, 6, 16 (*15* ulmum ... novellam formare sic convenit) eadem ... ratione usque in cacumen -anda erit arbor (*sc. resecando ramulos*). 12, 3, 8 valetudinaria ... bene -ta et salubria (*cum respectu purgati, in statum compositum redacti*). CHALC. comm. 33 qui *numerus* est ultimus in eo latere, quod ex paribus numeris est -tum. PALLAD. 12, 22, 4 alternas crates bacarum *olivae* saepius -bis (*ad plura refert Rodgers*). *al.* (II) *transit in notionem efficiendi, creandi* (*exempla significantiora; fortasse huc pertinent etiam quaedam supra allata, e. g.* -are ex *rebus quibusdam* VITR. 4, 8, 4 *sub A2.* CHALC. comm. 33 *l. 61*): CIL X 7296 (*'optimae aetatis' Mommsen*) tituli heic -antur et sculpuntur (*gr.* τυποῦνται καὶ χαράσσονται). CONC.[S] II 2, 1 p. 57, 35 (*sec. Matth. 5, 36*) nemo potest capillum a deo procreatum -are (*gr. II 1, 1 p. 152, 14* αὐτὸς ποιῆσαι, *altera versio II 3, 1 p. 136, 7* ipse facere. *cf.* IOH. MED. [?] Ps. Chrysost. ed. Froben I 893[A] quis pulchritudines capillorum -at [*antea*: componit, *postea*: plasmator]).

b *-antur incorporea* (*transfertur ad hominem p. 941, 15; exempla strictius ad seriem, structuram, successionem spectantia, cetera v. sub 2*): **α** *varia*: HOR. carm. 4, 11, 20 ex hac luce (*i. die natali*) Maecenas ... affluentes -at annos (*imitatur Pers. 2, 2 natalis* labentes apponit ... annos. *vix recte* SCHOL.: disponit toto anno facienda). SEN. Thy. 716 quem prius mactet sibi dubitat, secunda deinde quem caede immolet; ... scelus iuvat -are (*695* nulla pars sacri perit). dial. 10, 9, 1 impendio vitae vitam instruunt; cogitationes suas in longum -ant. epist. 40, 2 pronuntiatio ... debet esse composita; nihil autem -tum est, quod praecipitatur et properat. *al.* APVL. mund. 2 -tis ac semper aequalibus invectionibus solvitur atque reparatur *aether* (*sensu mutato ex Ps. Aristot. 392a 30* κινήσεως τάξιν, *fortasse de motu ut infra, v. vol. VII 2, 124, 15, sed cf. Beaujeu*

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ad l.). al. β de motu (sc. aequali, rato, vi mera temporali; fortasse etiam Apvl. mund. 2 supra; fere p. p. p. pro adi.): Cels. 3, 6, 7 cuius venae (sc. pulsus) naturaliter -tae sunt (postea: aequalibus intervallis moventur. cf. Cael. Avr. acut. 2, 2, 11 pulsus ... inaequalis, post aliquantos saltus -tus, aut inordinatus). Chalc. comm. 75 aplanis stellae ... rata atque eadem semper conversio aequalis et -ta. ibid. -tus motus ..., in quo ... ad proxima quaeque moderato incessu pervenitur (Avg. civ. 8, 6 p. 330, 1 D. mundi -tum ... m. et elementa disposita. Cael. Avr. chron. 1, 4, 67 accessionum m. nunc -tos, nunc inordinatos. cf. Chalc. comm. 263 motus genus ... -tum [opp. confusa et inordinata, ubi Plat. Tim. 46e ἄτακτον]). 77 aequali semper -toque gressu. Cael. Avr. acut. 1, 6, 50 spiratio dormientium -ta, lethargicorum tarda esse probatur. transfertur ad hominem aequaliter se moventem: Oribas. syn. 1, 3, 6 La p. 35, 21 Mø. bene fiat -tus aegrotus (gr. κινήσεις ... εὔρυθμοι).

2 vi locali vel temporali evanescente: a ordinatoribus quibuslibet (praevalent formae passivae, saepius p. p. p. pro adi.): α vario usu (exempla inde a Sen. paucissima): Cic. Sull. 53 cum arderet ... coniuratio, ... Cassius incendiis, Cethegus caedi praeponeretur ..., cum omnia -rentur, instruerentur, pararentur. Liv. 9, 17, 10 disciplina militaris ... in artis perpetuis praeceptis -tae modum venerat (cf. 24, 48, 4 tam -tae disciplinae). Val. Max. 4, 7 ext. 1 quo tempore prius quam periret domum profectus res suas -ret (moriturus ut: Vita Cypr. 13, 13. cf. A4b). 9, 1 ext. 2 erat Volsiniensium urbs opulenta, erat moribus et legibus -ta. Sen. dial. 7, 6, 1 animus exultet prioribus voluptatibus futurisque iam immineat ac spes suas -et (sc. unam post alteram concipiendo seriem earum efficiat? cf. epist. 10, 2 mala consilia agitant ..., futura pericula struunt, ... cupiditates improbas -ant). Tert. nat. 1, 7, 6 natura, quae ita -ta est, ut nihil lateat (cf. p. 942, 24). Serv. auct. Aen. 4, 682 de tribus istis partibus (i. populi, optimatium, regiae potestatis) -tam fuisse Carthaginem (de ut: Ambrosiast. in Col. 2, 9 antea: componitur). al. β in locutione q. e. his ita -tis sim. (sc. 'hac re bene gesta' sim.; dicitur progrediendo ad argumentum novum): Cels. 5, 26, 25 h. i. primo die -tis homo in lecto conlocandus est. Cvrt. 4, 13, 33 h. i. -tis praecipit, ut ... impetum ... exciperent (nisi strictius de ordinibus militum instructis ut sub A3). Petron. 117, 11 h. i. -tis ... viam ingredimur. Pallad. 1, 31, 1 h. -tis cetera exequenda sunt. Amm. 17, 12, 17 quibus -tis translata est in Sarmatos cura. al. Conc.S II 2, 2 p. 9, 36 his ... -tis (gr. II 1, 2 p. 130, 4 τούτων ... διατυπωθέντων). γ -atur homo (sc. moderatus, compositus redditur; p. p. p. pro adi.; refl. Sen. epist. 11, 9): Sen. dial. 7, 8, 3 compositum -tumque fore talem virum et in iis, quae aget, ... magnificum (epist. 11, 9 ut ad memoriam ... eius quem veretur se componat atque -et). Firm. math. 4, 19, 34 luna cum domino geniturae ... coniuncta ... facit homines stabiles, honoratos, -tos, honestos. Avg. lib. arb. 1, 64 animae motibus cum ratio dominatur, -tus homo dicendus est. serm. coll. Morin p. 583, 6 (ad Luc. 24, 38 turbati) non -ti. Theod. Mops. in I Tim. 5, 5 p. 156, 11 ut et moribus sit -ta et virtutibus inlustrata vidua.

b ordinatoribus eis, quorum potestas ad ordinem efficiendum multum valet, transit in notionem q. e. velle, constituere, iubere sim.: α servata vi instruendi, in ordinem redigendi: (I) -ant imperatores, magistratus sim. (exempla post Svet. selecta): Ⓐ provincias, rem publicam sim. (fere subiectos in ordinem Romanum redigendo): Vell. 2, 92, 1 aberat [in] -andis Asiae Orientisque rebus Caesar (2, 122, 1 Orientis. Capitol. Aur. 27, 1 orientalibus. Ivst. 8, 6, 3 compositis -tisque Macedoniae r. al.). 2, 94, 4 missus ... ad visendas -andasque ... provincias (Svet. Galba 7, 1 Flor. epit. 4, 2, 22. Lampr. Alex. 24, 1 ex senatus voluntate. Cassiod. var. 4, 12, 1 legibus. al.). Cvrt. 7, 3, 3 lx diebus gentem Euergetarum -vit. Plin. epist. 8, 24, 2 te missum in provinciam Achaiam, ... ad -andum statum liberarum civitatum (8, 24, 7. Svet. Iul. 40, 1 rei publicae. Inscr. Afr. Cagnat-M.-Ch. 281, 17 [saec. II] insularum Cycladum. Macr. Sat. 1, 6, 11 civium. v. infra usum christianum). Svet. Aug. 13, 3 Orientem (Avson. 419, 7 p. 355, 51 P.). Flor. epit. 1, 6, 3 (cf. Liv. 1, 42, 4 conditorem omnis ... discriminis ordinumque) Servii Tullii regis sollertia ita est -ta res p(ublica), ut omnia patrimonii, dignitatis, aetatis ... discrimina in tabulas referrentur (4, 7, 5 inter triumviros. Apvl. Plat. 2, 24 Vir. ill. 75, 12). al. apud Christianos -atur ecclesia: Vita Hil. Arel. 22 l. 3 ut ecclesiarum statum more solito -ret (Avell. p. 632, 24). Epist. pontif. 389 Migne 50, 585C -ari ecclesias (gr. διοικηθῆναι. Lib. pontif. p. 43, 15 Avell. p. 675, 12. al.). Ⓑ varia: Val. Max. 3, 8 ext. 3 cuius potestatis arbitrio plebei scita -rentur sc. Athenis. Edict. imp. Claud. de Anaun. (cil v 5050) 8 veteribus controversis inter Comenses ..., ad quas -andas Pinarium Apollinarem miserat. Plin. nat. 33, 30 divo Augusto decurias -ante (sc. iudicum, cf. Suet. Aug. 32, 3). Svet. Iul. 76, 3 magistratus in plures annos -vit (vix ad IIB, cf. infra Vit. 11, 2. aliter sub A1b). Aug. 31, 2 annum a divo Iulio -tum, sed postea ... conturbatum ..., ad pristinam rationem redegit (Cens. 20, 11 Macr. Sat. 1, 13, 9). 44, 1 spectandi confusissimum ac solutissimum morem correxit -vitque. Vit. 11, 2 comitia in decem annos (cf. supra Iul. 76, 3) -vit seque perpetuum consulem. Evtr. 1, 7 censum -vit Servius Tullius.

(II) -at deus (exempla significantiora): Tert. cult. fem. 1, 9 l. 7 possessionum distributione, quam deus, ut voluit, -vit (cf. Avg. civ. 10, 32 p. 458, 19 D. aetatum generis humani distributione, sicut eam deo ... placuit -are). orat. 9 p. 187, 7 deus solus docere potuit, quomodo se vellet orare; ab ipso igitur -ta religio orationis ... ascendit in caelum. paenit. 1, 2 deus omnium conditor nihil non ratione providit, disposuit, -vit (cf. Avg. civ. 10, 15 p. 425, 9 D. sic ... divinae providentiae placuit -are temporum cursum, ut ... lex daretur de unius veri dei cultu eqs. [epist. 102, 13 non fortuito labi, sed divina p. tempora -ari]. al. sim.). Avg. civ. 12, 2 p. 514, 21 D. aliis dedit esse amplius, aliis minus, atque ita naturas essentiarum gradibus -vit (sc. sec. gradus in ordinem disposuit; an de institutione in gradus suos et ad IIB trahendum?). conf. 1, 7, 12 p. 9, 25 qui formas omnia et lege tua -as omnia. Sacr. Leon. 1109 (de coniugio) institutis tuis, quibus propagationem humani generis -asti (1110 multiplicandae originis institutor).

β vi ambigua in exemplis absolute vel cum solo adv. usurpatis (afferuntur significantiora): Sen. dial. 10, 7, 9 fors fortuna, ut volet, -et: vita iam in tuto est. 11 (12), 6, 8 ut lex et naturae necessitas -vit, aliunde alio deferuntur sidera (cf. Tert. apol. 7, 13 omnia tempus revelat ... ex dispositione divinae [om. P] naturae, quae ita -vit, ut nihil diu lateat [vice versa nat. 1, 7, 6 p. 941, 30]). Evseb. Verc. epist. 2, 4, 2 deo causam reservo, ut, quemadmodum ipse -verit, finem possit accipere. Pavl. Nol. epist. 18, 7 p. 134, 2 -ante ipso domino (sim. al. in abl. abs. apud eundem et Svlp. Sev. chron. 2, 31, 5 id domino -ante dispositum, ut eqs. Anon. Vales. 12, 65. al.). Avg. gen. ad litt. 5, 20 p. 163, 24 sicut ille deus -vit et iussit. al.

γ praevalente vi voluntatis, iussionis sim. (quae vis fortasse subest etiam hic illic sub IIA2 et B): (I) -at medicus praescribendo (alicui Soran. p. 56, 9, Theod. Prisc., Cael. Avr. chron. 5, 11, 140; accedit obi. rei praescriptae praeter Cels. 5, 28, 3C [-andus est, ut eqs., per prolepsin subiecti]. Plin. Val. 5, 8 [-andum est cum acc. c. inf.]; fortasse quaedam [e. g. l. 39 sqq.] ad descriptionem respiciunt, quem usum sub A1b attulimus): Cels. 5, 28, 3C a victus ratione -andus (-andum Lindenus fort. recte, cf. infra Plin. Val. 5, 8, ordiendum Nardius) est, ut quiescat in lectulo, ut eqs. (vix ad p. 941, 41 sqq.). 7, 26, 2C quae curatio hoc modo -atur: eqs. (Cael. Avr. acut. 3, 1, 1. chron. 1, 1, 44 haec est secundum Methodicos -ta c. al. Oribas. syn. 8, 28, 2 Aa p. 245. 9, 31, 1 Aa p. 334 [La dicta est, gr. θεραπεία ἡ αὐτή]. cf. Ps. Orig. in Iob prol. pro infirmo ... -ant curam [Soran. p. 57, 21. 59, 18]). Garg. Mart. med. 40 p. 178, 16 ex quibus piris singulis ... -anda ... subsidia medelarum. Soran. p. 56, 9 quae -vimus ... illis (gr. p. 107, 32 Ilb. εἰρήκαμεν). Philvm. med. 2 p. 120, 15 diligentius a nobis est -andum lac. p. 121, 16 diaeta a nobis est -anda (Plin. Val. 5, 26. Oribas. syn. 6, 15 Aa p. 106 ubi gr. ἔστω tantum). Theod. Prisc. eup. faen. 94 cui elefantiae vitio ... -bo remedia (log. 25). al. Plin. Val. 5, 8 carnes ... accipere aegrotantem ... -andum est ... non satis desubito. Cael. Avr. acut. 3, 17, 152 -antes ... lavacrum et varium cibum ([opp. praecaventes]. chron. 3, 2, 36. 5, 11, 140 aliquibus bis in die). al.

(II) -ant varii (exempla certiora, quorum prima e gr. ἐπιτάττειν vel διατάττειν sunt versa): Ⓐ cum dat. personae, cui aliquid praecipitur (accedit adv., obi. acc. vel inf.): Itala I Cor. 9,14 (Ambrosiast., sim. Vvlg.) dominus Iesus -vit eis (eos var. l.), qui euangelium adnuntiant, de euangelio vivere (gr. διέταξεν τοῖς ... καταγγέλλουσιν ... ζῆν, cod. d al. disposuit; cf. p. 943, 12). 16, 1 (cod. d al. = Vvlg.) sicut -vi ecclesiis Galatiae, ita et vos facite (gr. διέταξα ταῖς ἐκκλ.). Lact. inst. 4, 21, 1 -ta ... discipulis suis euangelii praedicatione (cf. structuram inversam mort. pers. 2, 2 sub IIB2a). Regvla mag. 11, 1 actus iustitiae nobis dominus -vit. Caes. Arel. serm. 130, 5 p. 515, 28 qui symbolum parare familiae suae non -at (antea: praecipite). Ⓑ cum acc. personae, quae iubetur facere aliquid (accedit inf. vel enunt.; fortasse ad IIB spectant Itala Macc., Rvfin., Facvnd., Vitae patr. Iurens., Tab. devot. Trag.; dubium an huc trahendum p. 943, 50): Itala I Macc. 4, 41 (rec. L = Vvlg.) -vit Iudas viros, ut pugnarent adversus eos (gr. ἐπέταξεν ... ἀνδράσι πολεμεῖν). I Cor. 9, 14 (Ambrosiast.) v. l. 57. Rvfin. Orig. princ. 2, 9, 7 p. 171, 17 cum ... officium praebere inferioribus -entur (pass. pers. ut: Avg. c. Iulian. 1, 5, 18 contristari -tus es [vertit Basil. Migne gr. 31, 168A προσετάχθης]. Facvnd. fid. 33 gubernare ... ecclesias ... -ti). Mart. Brac. sent. patr. 9 -vit fratrem accipere mercedem suam (cf. Vitae patr. 5, 17, 20 adiudicavit f. illum, ut eqs., gr. Nau 1912 p. 299 n. 350 κατεδίκασαν). Vitae patr. Iurens. 149 M. mansuetum ac lenem illi -bat officio vel loco famulari, ubi eqs. Tab. devot. Trag. (cil iii p. 961) 8 ibi te spiritum immundissimum -vit angelus Gabriel, u⟨t⟩ silvestria loca collamontia opteneris (an de collocatione ut sub IIA1?). Ⓒ cum solo obi. (acc. vel enunt.) rei constitutae, praeceptae sim.: acc. cum inf. pass. vel enunt.: Cet. Fav. 2 p. 289 aestuosis regionibus fenestras ... a borea et septentrione fieri -bis (antea: facies. item cum acc. c. inf. pass.: Avg. nupt. et concup. 2, 4, 12 Cod. Theod. 7, 4, 15. 11, 1, 9. CIL XIII

[Keudel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5251, 20 [*a. 548*] hec fieri -vit). VVLG. Iudith 11, 11 hoc -ant, ut interficiant pecora sua (*gr.* ἐβουλεύσαντο ἐπιβαλεῖν. AVG. op. monach. 20, 23 [*ad* I Cor. 9, 14] -ante domino, ut ... ex euangelio viverent. ENNOD. epist. 8, 30, 1 p. 219, 15. COD. Iust. 1, 27, 1, 18 sanctione. *al.* PALLAD. hist. mon. I 19 p. 297^{A} -vit et iussit [*gr. p. 92, 3 B.* ἐτύπωσε]). PAVL. NOL. epist. 5, 22 -are ..., qualiter ad nos vinum ... pervehatur (*item cum interrog. indir.*: LEO M. epist. 17 p. 705 ENNOD. epist. 3, 10, 4 p. 78, 4. *al.*). AVELL. p. 69, 19 nostra serenitas credidit -andum, beatitudo tua ad ⟨urbem⟩ venerabilem ... festinet. *obi. acc.*: PELAG. in II Cor. 11, 7 nec panem quidem cotidianum, quem -vit dominus (*Matth. 10, 10*), a vobis accepi. in I Thess. 2, 7 in hoc, quod dominus -vit (*sc.* I Cor. 9, 14). AVG. coll. c. Don. 1, 5 omnia, quae illo edicto fuerant -ta. COD. Theod. 11, 7, 20 nisi ea, quae salubriter -ta sunt, ... compleverint (*Interpr.* statuta). 13, 5, 19 quae de navicularíis -asti, maneant inlibata (CONC.^{S} II 3, 1 p. 172, 20 quid de eo -ant [*gr. II 1, 1 p. 182, 10* τί περὶ αὐτοῦ τυποῖ]. *al.*; *cf.* COD. Theod. 16, 11, 3 circa [*seq.* constituit]). LEO M. epist. 16, 2 p. 697^{B} -ta divinitus in Aegyptum translatione *Iesu infantis*. *al.*

II *in locum suum ponendo, instituendo* (*sc. singula per se; obiecta pluralia inter I et II ambigua huc traximus praeter p. 940, 18. 942, 66*): **A** *in universum*: **1** *corporaliter*: **a** *-antur varia*: α *indicatur ubi vel quomodo* (*ambigue* HOR., VITR. 10, 8, 3, FRONTIN., TERT. coron.; *exempla post* FRONTIN. *selecta*): HOR. carm. 3, 1, 9 ut ... vir latius -et arbusta sulcis (*sc. singula arbusta sulcis distribuat; an de campis in ordines disponendis ut p. 940, 52?*). VITR. 9, 4, 5 inter umeros custodis et geniculati corona *stella* est -ta ([*postea*: positae ..., constituta ..., dispositae]. AVG. mus. 1, 12, 22 i. quattuor ... ac septem quinque atque sex *numeri* -ti sunt [*antea*: in ordine collocatur]). 10, 8, 3 -ta in transverso foramina (TERT. coron. 5 l. 6 *deus* figuravit hominem et ... certos in eo sensus -vit. FIRM. math. 8, 4, 2 partes ... in anterioribus pedibus Tauri -antur [*antea*: sunt constitutae, *postea*: collocantur]. *al.*). COLVM. 7, 8, 5 abluitur *caseus* et ... cratibus ... ita -atur, ne alter alterum caseus contingat. PLIN. nat. 17, 184 si per se vitis -bitur sine pedamento, *eqs.* FRONTIN. aq. 113, 1 circa conlocandos ... calices observari oportet, ut ad lineam -entur nec alterius inferior calix, alterius superior ponatur. ITALA Ezech. 20, 28 (cod. 176) -verunt ibi *in colle excelso* odorem fraglantem *sacrificantes* (*gr.* ἔταξαν, *Vulg.* posuerunt). CET. FAV. 13 equilia calidis locis -entur ([*postea*: disponantur ..., conlocetur. *vice versa Vitr. 6, 6, 4* equilibus, ... quae loca calidissima fuerint, constituantur]. AVG. c. Secund. 19 p. 934, 28 pro sua cuiusque dignitate naturae omnia l. congruis -ta *a deo* [*an incorporaliter?*]). CIL III 9507 (*a. 378*) si quis ... super ... corpora nostra aliut corpus voluerit -are, *eqs.* ([*cf. 9508 in simili formula*: ponere]. AVG. conf. 13, 15, 18 s. hoc firmamentum -asti eos *angelos*). *al.*

β *cetera exempla* (*certiora vel significantiora*): ITALA gen. 3, 24 (Aug. gen. ad litt. 11, 1 p. 334, 17) eiecit Adam et conlocavit eum contra paradisum ..., et -vit Cherubin ... custodire viam ligni vitae (*gr.* ἔταξεν ... φυλάσσειν, *Vulg.* collocavit ... ad custodiendum. *an ad p. 942, 65?*). RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 131, 12 (*ad cant. 1, 6* ἔθεντο, *ubi Vulg.* posuerunt) -rent eam vinearum custodem (*p. 130, 6* posuerunt, *131, 10* constituerunt). in Ios. 9, 1 p. 346, 13 *lapides inferiores* proximi illis, qui in fundamento sunt, -entur (*postea*: collocentur). AVG. in psalm. 29 serm. 2, 10 l. 14 si aquam mittas super oleum, pondere suo in ima tendit, locum enim suum quaerit, -ari quaerit. ? *cum respectu creandi*: HIER. psalt. sec. Hebr. 74, 16 tu -asti luminaria et solem (*cf. gr. 73, 16* κατηρτίσω, *Psalt. Rom.* fecisti, *Vulg.* fabricatus es).

b *-antur milites (machinae) in acie sim.*: α *indicatur finis* (*an translate ut sub B?*): FRONTIN. strat. 2, 5, 23 (*antea*: Magonem et electos in insidiis posuit) nec defuit partibus Mago, quin terga hostium in hoc -tus caederet. β *indicatur locus* (*an ad IA3?*): FLOR. epit. 3, 19, 9 familiam ergastulo liberatam sub signis -at (VEG. mil. 3, 6 p. 78, 4 ad exemplum militum etiam inpedimenta sub quibusdam s. -anda). AMM. 20, 11, 18 inter armatos qui portabant ignes amplioribus -tis. VEG. mil. 1, 25 omnes equites ... ad propulsandum impetum -antur in acie (2, 6 hae quinque cohortes in prima acie -antur [*seq.* in secunda acie post aquilam ... cohors sexta consistit]. 3, 14 p. 97, 13 in secundo ordine [*antea*: conlocentur]. 3, 15 in dextro cornu. *al.*). 3, 24 carroballistas ... post aciem.

2 *incorporaliter*: **a** *indicatur cui vel quomodo -atur, sc. attribuendo, assignando sim.* (*exempla post* TERT. *selecta*): FRONTIN. aq. 92 omnes *aquas* ... discerni placuit, tum singulas ita -ari, ut ... Marcia potui tota serviret et ... reliquae ... aptis usibus adsignarentur (*vix corporaliter*). SVET. Claud. 25, 1 equestris militias ita -vit, ut post cohortem alam, post alam tribunatum legionis daret (*an de successione?*). TERT. patient. 5 p. 9, 10 et si pretio in feminis cogitur *adulterium*, venditio illa pudicitiae utique impatientia contemnendi lucri -atur (*postea*: omne peccatum impatientiae adscribendum). pudic. 5 p. 226, 14 *moechiae* cohibitionem post idololatriam -vit (*antea*: sequebatur). resurr. 59 p. 120, 3 (*ad Is. 40, 5 sq.*) omnis ... caro foenum, quae igni destinatur, et omnis caro videbit salutare dei, quae saluti -atur (*cum dat. ut*: ITALA prov. 30, 8 [Ambr. in psalm. 118 serm. 8, 38, 1] -a mihi, quae opus sunt [*gr.* σύνταξον, *Vulg.* tribue]. PACIAN. paraen. 2 p. 102 [*seq.* in alios destinata]. PS. ASCON. Verr. p. 207, 23 [*seq.* locus ... daretur]. AVG. in psalm. 148, 10 l. 56 distribuit et -vit. *al.*). DIOM. gramm. I 341, 33 verba impersonalia, quae a se oriuntur, inter genera verborum potius -are (397, 28 *seq.* conlocare. AVG. mus. 6, 11, 29 nos ... ipsos i. illa, quae infra nos sunt, et illa, quae supra nos sunt, ita ... -emus, ut *eqs.* IOH. MED. [?] Ps. Chrysost. ed. Froben V 721^{D} spiritum sanctum i. creaturas esse -tum). AVG. civ. 11, 15 p. 483, 7 D. in hac poena post peccatum -tum *diabolum* (11, 17 p. 485, 2 in inferioribus. divers. quaest. 53, 2 p. 36 in infimis naturae gradibus. *al.* HESYCH. in lev. 18, 26 p. 1018^{B}. CIL VI 9010 quos ... manumisit et in numerum libertorum -vit. *al.*). *al.* *cum respectu subiciendi*: AVG. c. Faust. 21, 5 p. 574, 21 quam *carnem* sibi ad oboediendum legitime subdit atque -at *anima rationalis* (*antea*: servituti subicit).

b *cetera exempla* (*certiora*): α *cum respectu instituendi*: ITALA Rom. 13, 1 (Iren. 4, 36, 6 = 4, 58, 8 H., *item* VVLG.) quae *potestates* ... sunt, a deo -tae sunt (*gr.* τεταγμέναι. *inde* AVG. c. Faust. 22, 70 p. 666, 20 qui nullam -tam potestatem gerebat). β *cum respectu restituendi, in ordinem divinum inserendi*: AVG. catech. rud. 18, 7 cum et stantem coronaret *deus* et cadentem -ret et surgentem adiuvaret. 18, 9 novit ... deus -are deserentes se animas. civ. 5, 9 p. 206, 31 D. bonas voluntates adiuvat *deus*, malas iudicat, omnes -at (*cf. p. 207, 17* cum in ipso causarum ordine magnum habeant locum nostrae voluntates). in psalm. 7, 15 l. 8 non quia ipsa *providentia* peccatores facit, sed quia ipsa -at, cum peccaverint. *al. apud* AVG.

B *in gradum vel officium aliquis elevatur, destinatur sim.* (*saepius cum acc. praedic.; fortasse huc spectat p. 942, 66, cf. p. 943, 50 sqq. 943, 64 nec non* gradibus *p. 942, 14. supra l. 12,* pro sua cuiusque dignitate *p. 943, 43*): **1** *ad officia publica* (*usus non ante* FRONTIN., SVET. *inventus, si dubitare licet de aetate priore in* S. C. *et apud* PAVL. FEST.): **a** *varia* (*v. etiam* SVET. Vit. 11, 2 *p. 942, 1.* IREN. 2, 19, 7 *infra sub 2b*): S. C. Frontin. aq. 100, 1 de iis, qui curatores aquarum publicarum ex consensu senatus a Caesare Augusto nominati essent, -andis. PAVL. FEST. p. 110 interregnum appellatur spatium temporis, quousque in loco regis mortui alius -etur (in *cum acc.*: CIL VI 8498 [*a. 217*] M. Aurelio ... -to a divo Commodo in kastrense [*sc. officium?*]. IVST. 17, 1, 4 in successionem regni. COD. Theod. 2, 12, 7, 2 si in rem quoque suam cognitor vel procurator quis fuerit -tus). SVET. Vesp. 23, 2 candidatum *officium dispensationis petentem* ... exacta ... pecunia ... sine mora -vit. CIL VI 9100 (*a. 129*) Diadumeno Aug. l. praeposit(o) ordina⟨t⟩o ultro a divo Tito. ITALA gen. 41, 34 (Lib. iubil. 40, 5) -et Farao speculatores in omnem terram Aegypti, qui congregent escas (*gr.* καταστησάτω, *Vulg.* constituat. *item cum enunt. rel. fin.*: LACT. mort. pers. 26, 2 -bantur ... censitores, qui Romam missi describerent plebem. VVLG. I Macc. 10, 37 ex ipsis -buntur, qui sint in munitionibus regis [*postea*: constituentur, *gr. utroque loco* κατασταθήσεται, *Itala rec. L et B* constituentur]). SOL. 1, 80 quoad ... regni successor -retur. LAMPR. Alex. 45, 6 (*de publicandis dispositionibus*) ubi aliquos voluisset vel rectores provinciis dare vel praepositos facere vel procuratores, id est rationales, -are, nomina eorum proponebat ...; (7) cum id Christiani et Iudaei facerent in praedicandis sacerdotibus, qui -andi sunt. EVTR. 5, 4 -tis consulibus in futurum annum *Octavio et Cinna* (se ... consulem SVET. Vit. 11, 2, *v. p. 942, 1*). DICT. prol. a quibus *ducibus* -tus est, ut annales belli Troiani conscriberet (*nisi spectat ad p. 942, 65* ut: RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 18, 32 [*Isid. epist. 5, 160* ἐτάχθη]. p. 21, 6 quasi ad hoc fuerint -ti, ut *eqs.* [*Isid. epist. 5, 172* εἰς τοῦτο προχειρισθέντες, ἵνα]). *al.*

b *militaria* (*fortasse huc trahendum* CIL VI 8498, *v. sub a*): α *?-atur ad honorem ordinis equestris*: SVET. Aug. 46 necubi ... honestorum deficeret copia (*sc. in coloniis*) ..., equestrem militiam petentes etiam ex commendatione publica cuiusque oppidi -bat.

β *p. p. p.* -tus *de centurione* (*cf.* ordinarius, *a qua voce discerni in abbreviatione non potest; exempla attulimus selecta, plura affert Gilliam, Transact. Am. Phil. Ass. 71, 1940, 134 sqq.*): centurio -tus: CIL V 7865 Eniboudius Montanus (centurio) leg. III Italicae, -tus ex eq(uite) Rom(ano) ab domino imp(eratore) M. Aurel(io) Antonino Aug(usto) (*i. Caracalla? item* 7866. *cf. VI 3584* ex equ(i)te R(omano) ordinem accepit in leg. V). VI 3603 -tus (centurio) in leg. III Scyt(hica). *pro subst.*: PAP. Florent. II 278 col. II 26 (*saec. II*) Ἰρραίῳ Μαλίχῳ -τῳ. col. V 6 (δεκά?)νους καὶ ὀρδινάτ(ους). CIL III 7454 (= 6131) vet(eranus) ex -to (8721. *cf.* INSCR. Journ. Rom. Stud. 53, 1963, 160, 4 eme(ritus) ex ordi(nato)). 7631 (= 830) (ge)nio scoles -torum. VII 1078 (= Rom. Inscr. Brit. I 2115) -to coh(ortis) II Tung(rorum). VIII 9967 Valerius Germanus -tus vixit *eqs.* *al.*

2 *ad officia christiana* (*prophetarum* TERT. adv. Marc. *et* ANIAN. *sub a; cf. van Beneden, Aux origines d'une terminologie sacramentelle ... 1974, passim*): **a** *indicatur ad quid (faciendum) per praepos. vel enunt.*: ad: TERT. apol. 21, 23 -tis eis *discipulis* ad officium praedicandi ... in caelum est receptus *Christus* ([*cf. Vulg. Ioh. 20, 21* mitto vos]. *item* COMPVT. Carth. 2, 6. *sim.* LACT.

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mort. pers. 2, 2 -vit . . . eos et instruxit ad praedicationem [*cf. structuram inversam p. 942, 61*]). adv. Marc. 2, 19 p. 361, 5 ad hoc beneficium . . . legis adiuvandum . . . prophetas . . . bonitas dei -vit. IREN. 1, 26, 3 (1, 23 H.) qui primi ad diaconium ab apostolis -ti sunt. PELAG. in I Cor. 12, 18 in ecclesia unus quisque a deo ad id, quod aptus est, -atur. CONC.S I 3 Rustic. p. 106, 2 ad sacerdotium (*vers. Tur.* destinati, *gr. I 1, 3 p. 22, 15* τεταγμένους). *al.* in *cum acc.* (*cum abl. et* in locum *v. sub b*): ITALA I Cor. 16, 15 (codd. d, e = VVLG.) in ministerium sanctis (sanctorum VVLG.) -verunt se ipsos (*gr.* εἰς διακονίαν . . . ἔταξαν ἑαυτούς, *cod. g* constituerunt. VVLG. I par. 6, 48 levitae, qui -ti sunt in cunctum m. [*gr. 6, 33* δεδομένοι εἰς]. PELAG. in Gal. 2, 8). ANIAN. Chrysost. laud. Paul. 7 p. 510 Moses cum a nullo in principatum populi -tus fuisset (*gr.* οὐδενὸς χειροτονήσαντος αὐτόν *tantum*). EXC. barb. chron. I p. 281, 121 Paulus . . . in apostolatum -atur. *enunt. fin.*: ITALA Ioh. 15, 16 (cod. q) ego elegi vos *discipulos* et -vi vos, ut eatis et fructum feratis (*gr.* ἔθηκα, *Vulg.* posui). **b** *vario contextu transit in t. t. consecrandorum clericorum q. e. gr.* χειροτονεῖν (*resp. passim [inde ab* ANIAN. *sub a]; exempla paucissima inde a* CYPR., *v. etiam* LAMPR. Alex. 45, 7 *sub 1a*): TERT. castit. 11 l. 11 sacerdotem de monogamia (*sc. voto monogamiae facto*) -tum aut etiam de virginitate sancitum. monog. 12, 5 de ecclesiasticis ordinibus agebatur, quales (*sc. viros?*) -ari oporteret. praescr. 32 l. 11 Smyrnaeorum ecclesia Polycarpum ab Iohanne collocatum refert sicut Romanorum Clementem a Petro -tum edit. IREN. 2, 19, 7 (2, 31, 2 H.) animas . . . honoratas a demiurgo et principes et reges et sacerdotes -tas esse. 2, 20, 2 (2, 32, 1 H.) Iudas . . . abdicatus est et in locum eius Matthias -tus est (*sec. act. 1, 25 sq. ut*: CYPR. epist. 67, 4 p. 738, 17 AVG. civ. 20, 5 p. 413, 14 D. *al. cf.* IREN. 2, 20, 5 [2, 32, 3 H.] pro eo). CYPR. epist. 67, 5 p. 739, 10 plebem, cui praepositus -atur (*cum dat. ut*: AVELL. p. 30, 13 RVFIN. epist. Clement. 2, 2 AVG. epist. 43, 8. 209, 8 cathedra, cui -tus sum. *al.*). HIER. epist. 60, 10, 3 fit clericus et per solitos gradus presbyter -atur. CANON. Hippol. 72, 12 non in sacerdotio -atur *diaconus*, sed in ministerio episcopi (*cf.* PELAG. *infra*. in *cum abl. ut*: CONC. Arel. a. 524 [Corp. Christ. 148A] l. 25 in praedictis honoribus). PELAG. in Gal. 1, 1 divino sacerdotio contra meritum -antur. ITIN. Theod. 9 Iacobus, quem dominus manu sua episcopum -vit. *al.*

appendix: *structurae notabiliores*: 1 *cum obi. acc.*: **a** *eius (rei), qui (quae) in ordinem disponitur (sc. singula in se vel plura inter se): passim sub I praeter p. 942, 30 sqq.* **b** *eius (rei), qui (quae) adducitur, instituitur sim. in locum aliquem vel ad aliquid (faciendum) sim.: passim sub II et p. 942, 30 sqq. 65 sqq.*

2 *cum dat. eius (rei), cui destinatur, attribuitur sim.*: **a** *locus aliquis vel aliquid (faciendum): p. 942, 32. 55 et 943, 73 sqq.* **b** *aliquis (clericus): supra l. 30 sqq.*

3 *accedunt indicationes finales sim.*: **a** *acc. (nom.) praedic.: p. 939, 44. 943, 53. sq. v. p. 944, 30.* **b** (*acc. vel nom. cum*) *inf.: p. 942, 50. 57. 64. 71 sqq. 83 sqq. 943, 50.* **c** *enunt. fin.: p. 942, 38. 69. 79. 943, 1 sqq. 9. 944, 45 sqq. 58 sqq. 945, 16.* **d** *praepos.*: in *cum acc.: p. 943, 64. 944, 39 sqq. 945, 8 sqq.* ad: *p. 944, 82.*

p. p. p. ¤**ōrdinātus** *pro adi. vel subst. i. q. ordine praeditus, praestans sim.* (*cf.* inordinatus *inde a Cic. Tim. 9* [*pro subst., gr. resp.* ἀταξίας] *et* GLOSS. III 458, 57 εὔτακτος): 1 *posit.*: **a** *adi. v. supra passim inde a (damus certiora)* CIC. nat. deor. 2, 101 (*v. p. 940, 41*). LIV. 24, 48, 4 tam -ae disciplinae. 38, 2, 10 fugae magis effusae quam itineris -i. SEN. dial. 2, 8, 2 ad illa nitens . . . excelsa, -a, intrepida, aequali et concordi cursu fluentia . . . nihil humile concupiscet *sapiens* (*an pro subst.?*). **b** *subst.*: α *masc. de militibus v. p. 939, 59. 944, 73.* β *neutr.*: *plur.* (*cf.* SEN. *sub 1a*): SEN. nat. 2, 13, 4 certa et -a. CHALC. transl. p. 30A *opp.* confusis inordinatisque (*gr.* τάξιν). AVG. civ. 19, 12 p. 375, 20 D. praeponere recta pravis et -a perversis. ? *sing.*: VIRG. gramm. epit. 7 p. 50, 10 de cuius *verbi* VII speciebus -um expos[s]iturus (-tim *coni. Stowasser, v. Stangl, Virgiliana 41*). GLOSS.L II Abav. DE 19 decretum: pactum, iudicium, -um (*an adi.?*).

2 *compar.* -ior, -ius (*cf.* magis -us LIV. 37, 21, 1): SEN. dial. 5, 6, 1 pars superior mundi et -ior . . . omni tumultu caret. epist. 74, 25 vitam . . . -iorem. FRONTO p. 49, 9 v. d. H. AVG. conf. 5, 8, 14. serm. 297, 5, 8 quid -ius? (*cf.* serm. coll. Morin p. 633, 18 nihil -ius).

3 *superl.* -issimus, -a, -um (*cf.* tam -us LIV. *sub 1a*; GLOSS. -issimam: đ gisettan [*anglosax.*]): SEN. epist. 66, 6 animus . . . pulcherrimus, -issimus cum decore tum (cum *trad.*) viribus, . . . inperturbatus. APVL. Socr. 2 p. 120 meatus *stellarum* longe -issimos. AVG. civ. 19, 17 p. 386, 11 D. -issima . . . et concordissima societas fruendi deo et invicem in deo. epist. 166, 13 temporaliter transeuntibus rebus . . . cursum ornatissimum atque -issimum dare. *al.* Ps. ANTON. MVSA epist. ad Maec. 1 LEO M. serm. 39, 2. *al.*

adv. ¤**ōrdinātē.** *compar.* -ius *inde ab* APVL., TERT., AVG., *superl.* -issime *inde a* RVFINO, AVG., *cf.* tam -e LACT. inst. 2, 5, 15. 3, 17, 17 LEO M. serm. 34, 3 p. 246C. CHAR. gramm. p. 235, 2 sq. B. fuerunt . . . qui ex his, quae o terminantur, putarent adverbia trahi posse, ut est ordo mucro, diversis tamen figuris; ab ordine enim -e et a mucrone mucronatim dicimus; sed mihi non videtur hoc quod est -e ab ordine tractum, sed ab ordinato. GLOSS. τακτικῶς. διατακτικῶς. κατατακτικῶς. *legitur singulis locis apud* RHET. Her., VITR., PAVL. FEST., CHAR. gramm. (*bis*), APVL., TERT., *paulo frequentius inde ab* ITALA, LACT. (*saepius apud* AVG.).

i. q. ordine quodam: 1 *strictius vi bonae dispositionis*: **a** *in scribendo, dicendo*: RHET. Her. 4, 56, 69 acute et cito reperi⟨e⟩mus, distincte et -e disponemus, . . . ornate et suaviter eloquemur (*cf. 3, 9, 16* dispositio est, per quam illa, quae invenimus, in ordinem redigimus). APVL. apol. 36, 6 -ius et cohibilius eadem . . . adnitar conscribere et . . . aut omissa acquirere aut defecta supplere. TERT. adv. Marc. 1, 19 p. 314, 5 distingui . . . materias oportet, quo plenius et -ius retractentur. HIER. in Os. 11, 1/2 l. 68 *volumen* prudenter -eque (-timque *var. l.*) compositum est. *al.* *in lusu verborum*: AVG. ord. 1, 9, 27 quid . . . copiose atque -e (orn- *var. l.*) vobis ordinem laudem? **b** *in variis rebus faciendis*: VITR. 9, 5, 3 piscibus cetus est subiectus, a cuius crista -e utrisque piscibus disposita est tenuis fusio stellarum. PAVL. FEST. p. 107 inconditum: non -e conpositum. CHAR. gramm. p. 284, 20 B. (*ex Romano*) 'statim' Accius (*carm. frg. 14*) . . . 'vectigalia . . . struantur (servantur *trad.*) statim' pro statute et -e. ITALA I Macc. 6, 40 (rec. L = VVLG.) ibant *milites* caute et -e (*gr.* τεταγμένως, *rec. B* compositi). LACT. inst. 2, 5, 15 tam disposite, tam -e moveri *sidera* (*cf.* CHALC. comm. 78 stellas meantes aequabiliter et -e). 3, 17, 17 opif. 6, 10. PELAG. in I Cor. 12, 18 in corpore apte et -e constituta sunt membra. *al.* *per iterationem*: AVG. in psalm. 103 serm. 3 l. 6 sq. omnis ordinata natura, -e currens, -e pulchra, -e oriens, -e occidens, -e peragens omnia tempora.

2 *latius transit in notionem q. e. bene, recte sim.* (*attulimus selecta tantum*): LACT. frg. 5 ut per eos *adfectus* -e et rationabiliter regendos homo virtutes bonas . . . exercere posset (RVFIN. Orig. in exod. 4, 7 homines . . . semet ipsos. OROS. hist. 2, 1, 2 *postea*: ordinare et regere). HIER. hom. Orig. in Luc. 33 p. 185, 22 videtur mihi consequenter et -e Nazarenis . . . respondisse salvator: *eqs.* psalt. sec. Hebr. 50, 23 qui -e ambulat (qui ordinat viam *var. l.; similiter Symmachus* εὐτάκτως ὁδεύοντι). AVG. bon. coniug. 17, 19 ad hoc . . . institutae sunt nuptiae, ut -e honesteque nascantur *filii* (epist. 262, 5). doctr. christ. 1, 54 ut ei *corpori* -e prudenterque consulat *homo*. in Iob p. 583, 7 omnia divinitus -issime ordinari et administrari (in euang. Ioh. 110, 6 l. 36). *al.* CONC.S II 3, 3 p. 113, 27 omnia -e decreta sunt (*gr. II 1, 3 p. 99, 12* δεόντως). *absolute in responso assentientium*: CONC.S II 2, 1 p. 48, 28 sancta synodus dixit: -e (*gr. II 1, 1 p. 90, 1* ἀκολούθως).

adv. **ōrdinātim** (*nisi denominative ab* ordo, *cf. infra sub 1 et* centuriatim, manipulatim). CHAR. gramm. p. 239, 30 B. centuriatim non a . . . centuria sed a . . . centurione *tractum* . . . putant, sic uti ab ordine -m ⌊vel ab ordinato⌋ (*del. Keil*), non intellegentes similia nomina non esse ordinem et centurionem. [*in var. l.* PAVL. dig. 10, 1, 12 (*non prob.*). HIER. in Os. 11, 1/2 l. 68 *sub* ordinate. *e coni. p. 945, 65.*]

i. q. secundum ordinem vel ordines: 1 *proprie*: **a** *in acie i. q. ordinibus servatis* (*cf.* CHAR. *supra*): BRVT. Cic. fam. 11, 13, 2 (*43 a. Chr.*) itinera fecit multo maiora fugiens quam ego sequens; ille enim iit passim, ego -m. BELL. Afr. 12, 2 iubet . . . -m signa se leniter consequi. AMM. 24, 1, 4 procedentium -m (*cf. 19, 7, 3* inordinatim). **b** *in musculo struendo*: CAES. civ. 2, 10, 5 ita fastigato (-te *var. l.*) atque -m structo *musculo* (*sc. trabibus per ordines conlocatis*).

2 *translate*: **a** *i. q. gradatim*: SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 3 (*45 a. Chr.*) qui *liberi* . . . honores -m petituri essent (*sc. unum gradum honorum post alterum assequendo*). CLAVD. MAM. anim. 1, 20 p. 71, 5 ad rationalem . . . vitam -m gradatimque veniamus. **b** *i. q. bona dispositione, bene*: CONC.S II 2, 1 p. 46, 12 ut causa *iudicialis* -m possit promoveri (*gr. II 1, 1 p. 72, 19* ἐν τάξει). BOETH. arithm. 1, 9 p. 20, 2 -m dispositae minores summae (1, 32 p. 71, 25 [*seq.* p. 71, 26 -m progenitos]. *cf.* 1, 11 p. 26, 17 -m positis *numeris*. 2, 23 p. 107, 5 -m compositis]). VIRG. gramm. epist. 5 p. 161, 10 libro . . . -m degesto.

part. praes. adv. **ōrdinanter.** *i. q. ordine, modo ordinato: respicitur dispositio, successio*: HILARIAN. pasch. 1 oratione mea affa⟨b⟩re cuncta -rque discurramus. PHILO vita contempl. 30 secundum aetates -r (ordinarentur *vel* ordinationem *trad.*) consedentes (*gr.* ἑξῆς). *respicitur moderamen iustum, bonum*: DIONYS. EXIG. Conc.S IV 2 p. 198, 24 quae *virtus* nos . . . -r regit in terris (*gr. p. 188, 14* ἐν τάξει).

deriv.: ordinatio, ordinativus, ordinator (-trix), ordinatus (-us). *cf.* ordinabilis.

compos.: ad-, ex-, per-, prae-, re-, sub-, superordino; *et a p. p. p.* inordinatus. *Keudel.*

ordiolus, -ī *m. et* ordiolum, -ī *n., i. e.* hordeolus (*v. vol. VI 3, 2966, 32*). *adde*: DIOSC. 2, 68 p. 209, 3. 2, 141 p. 231, 24. 2, 155 p. 238, 21. 3, 93 p. 418, 20 orziora. 4, 169 p. 85, 10. 5, 134 p. 228, 6 ordeola. 139 p. 230, 13 ORIBAS. syn. 3, 154 p. 880 eup. 4, 17 tit. *ibid. l.* 1. 4, 33, 4 Aa p. 550 *bis.* p. 551 *bis.*

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ōrdior, -sus (-ītus) sum, -īrī (act. ōrdio v. sub I B et C). [quamquam in verbo simplici praevalet sensus latior incipiendi neque exstant exempla antiquiora usus technici ad exordium texendi spectantis (-iri i. q. διάζεσθαι, v. p. 949, 43), adsentiendum illis, qui hunc usum originarium ducunt, quoniam et compositis exordiri (inde a PLAVTO), redordiri probatur et in linguis q. d. Romanicis viget. in subst. q. e. ordo, si forte huc trahendum, notio technica, quae fuerit 'series filorum tramae', prorsus evanuit. de veriloquio nihil constat; utramque vocem a vocali longa incipere monemus, cuius rationem ignoramus; Hesychii ὄρδικον· τὸν χιτωνίσκον et ὄρδ⟨η⟩μα· ἡ τολύπη τῶν ἐρίων et sensu et forma longius absunt. Sch.] inter verba deponentia (vel media) afferunt CHAR. gramm. p. 467, 31. 479, 27 B. PS. ASPER gramm. suppl. 50, 27. scribitur in var. l. urd- PLIN. nat. 31, 72, urs- PLIN. nat. 11, 217. de formis (act. et pass. v. sub I B et C): fut. -ibor ACC. trag. 95 (v. infra l. 84), -ar inde a CIC. top. 7; cf. CAPER gramm. VII 101, 11 -ibor (-ibo C) et -ar telam; utroque modo veteres dixerunt. perf. act. non nisi -dieris ITALA iud. 16, 13 (Lugd., iuxta dissolveris et ⟨t⟩exueris), -disse ISID. orig. 19, 20, 1. part. perf. -sus inde a CIC., -ditus inde ab HIER. NOT. Tir. 68, 97a -itur (antecedit: exoritur). 91, 49 -itur. 92, 96 -sus (sequitur: ob-, exorsus).

de notione: FEST. p. 185 -iri est principium facere, unde et togae vocantur exordia. NON. p. 39, 22 -ire (-iri L) est ... incipere (affert ACC. et AFRAN.). CHAR. gramm. p. 467, 31B. -or ἄρχομαι. SYNON. Cic. p. 422, 34 dixit ... elocutus est. effatus est. -sus est. disseruit eqs. DIOM. gramm. I 377, 6 -or -sus sum facit et tam incipientem significat ... quam desinentem. GLOSS. -or: διάζομαι. incipio et loquor. est -sus: ἤρξατο. -sus: ἠρξάμην. loqui coepit. ἀρξάμενος. locutus. -ire: incipere. al. GLOSS.L 1 Ansil. OR 133 -iri (ordinari trad.): aggredi, conari. legitur inde a PLAVTO, PACVVIO, ACCIO, AFRANIO, CIC., VARRONE, LVCR. per totam latinitatem. [spectant ad exordium texendi: val. urzì; it. ordire; sard. centr. ordire, mer. ordiri; raet. or. urdí, occ. urdir; francog. ourdir (et var. dial.); prov. vet. ordir, var. francoprov., prov., vasc.; cat. ordir, urdir; hisp. urdir; port. urdir. cf. M.-L. 6093. Battisti-Alessio IV 2670. Wagner II 191. Wartburg VII 401 sqq. Corominas IV 654 sq. Machado^2 III 2276. St.] [confunditur in codd. cum exordiri (v. vol. V 2, 1558, 75), cum ordinare CIC. Phil. 2, 44 Tusc. 5, 88. al., cum oriri CIC. Tusc. 5, 37 LIV. 31, 40, 6. al. (v. etiam Löschhorn, Mus. Helv. 31, 1974, 105, 3), cum audire AVELL. p. 593, 6; restit. pro audire CIC. fin. 5, 83. e coni. dub.: CIC. Phil. 9, 3 (v. Sydow, Rhein. Mus. 92, 1944, 283).]

i. q. incipere, incohare sim. (vi originaria dictum videtur de tela incipienda, cf. p. 949, 43). iuxta alias voces incipiendi: (a) principio vel principium -iri CIC. Phil. 2, 44. part. 28 a pr. primum. LIV. 35, 33, 4. 44, 31, 13 QVINT. inst. 3, 9, 9. al. ab initio vel initium -iri CIC. Brut. 128 Att. 4, 1, 8 NEP. Them. 1, 2. al.; cf. initium pro subi.: AVG. civ. 16, 21 p. 158, 23 D. orsum -ire ITALA iud. 16, 13 (Lugd.). exordium -iri HESYCH. in lev. 20, 1 p. 1041B ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 26, 30. prior (primus) -itur OV. epist. 12, 72 AVSON. 376, 1 p. 98 P. al. prius (primum) -iri VAL. MAX. 3, 3 ext. 7 SEN. Phaedr. 925. al. -iri coepit VAL. MAX. 3, 7, 3 (cf. -sus coepit ARATOR act. 2, 211).

I de suscipientibus, instituentibus (fere animantibus, de statu pro persona p. 948, 76. 81. 949, 14, de script. div. p. 948, 9): A deponens (huc traximus gerund. et part. praes.): 1 instituuntur dicta, scripta sim.: a usu quasi praeparativo: α pro obi. est inf. verborum dicendi sim.: PLAVT. Trin. 1136 hoc commodum -itur loqui (VERG. Aen. 6, 125 -sa l. vates. 6, 562 OV. met. 4, 320. al. LVCAN. 10, 85 VAL. FL. 5, 403 STAT. Theb. 10, 125. al.). CIC. Brut. 22 disputare. leg. 1, 14 explicare. OV. met. 4, 167 dicere (LIV. 32, 34, 2. 35, 44, 1 CVRT. 5, 1, 2. al. PS. APVL. Ascl. 1. aliter p. 949, 10). LIV. 28, 19, 6 hortari (cf. ITIN. Alex. 23 adhortari). CVRT. 8, 1, 23 Philippi res -sus obterere Alexander. LVCAN. 2, 241 fari (cf. DRAC. Orest. 383 profari). PLIN. nat. 14, 3 praecepta ... pandere. SIL. 11, 436 canere. QVINT. inst. 3, 9, 8 dicere aut scribere (CAPITOL. Opil. 1, 2 vitas. LAMPR. Heliog. 35, 2. aliter p. 949, 16). FRONTO p. 225, 16 v. d. H. (237 N.) Arion cantare -itur. al. β pro obi. est nomen, quo significatur aut actio aut effectus dicendi: CIC. de orat. 1, 98 princeps ... sermonis -endi fuit (ENNOD. opusc. 2, 128 p. 327, 4). 119 in -enda oratione (orat. 122 LIV. 24, 22, 13. cf. 44, 31, 13 principium orationis. APRING. in apoc. 1, 3 dictorum ... initium). leg. 1, 21 ab eo nobis causa -enda est (VAL. MAX. 2, 8, 2). VARRO ling. 7, 110 ut secundam partem operis -iri possim (item de libris sim.: LIV. 1 praef. 13 ut -sis nobis tantum operis successus prosperos darent dei. VAL. MAX. 1, 7, 1 locum. PLIN. nat. praef. 20 historiam ... a fine Aufidi Bassi. HIER. epist. 57, 9, 2 euangelium. RVFIN. hist. 5, 1, 4 rerum gestarum... initium. AVG. c. Pelag. 3, 1, 1 alterum librum. al.). LIV. 1, 47, 10 maledicta ab stirpe ultima -sus: servum ... regnum occupasse. 7, 36, 9 meritas ... laudes. VAL. MAX. 3, 7, 3 contrariam actionem. CVRT. 5, 9, 12 sententiam -sus ... coepit: eqs. STAT. silv. 2, 1, 3 solamen. TAC. ann. 4, 53, 1 invidiam et preces -itur: subveniret solitudini eqs. 15, 55, 2 defensionem. AVSON. 152, 19 p. 7 P. iam vota -or. al.

b usu pleno (sc. adhibetur ut verbum dicendi): α accedit obi. acc. (sc. de quo fit oratio): ① subst.: ACC. trag. 95 non parvam rem -ibor.:: ne retice ([vix -ibo sec. lemma Nonii]. CIC. fam. 5, 12, 2 LIV. 1, 40, 6. al.). HOR. ars 147 bellum (LIV. 38, 12, 1. cf. SIL. 1, 1 arma). PROP. 3, 9, 50 celsa ... Palatia. LIV. 26, 11, 10 Coelius ... iter ... eius Hannibalis ab Reate ... -itur. 36, 27, 5 antiqua iura foederum -iri meritaque in populum Romanum. PLIN. nat. 20, 1 maximum ... opus naturae. 22, 164 a vite -iri medicinas arborum. TAC. ann. 2, 10, 1 Arminius et Flavus diversi -untur, hic magnitudinem Romanam, ... neque coniugem ... hostiliter haberi; ille fas patriae ..., ne ... mallet. 15, 51, 3 omnia scelera (sequitur acc. c. inf.). AVG. civ. 16, 10 p. 139, 10 D. scriptura divina -itur inde generationes usque ad Abraham. obi. sunt homines (sc. qui describuntur): NEP. Alcib. 11, 6 reliquos (cf. Them. 1, 2 ab initio est -endus Themistocles). ② neutr. pron. vel adi.: STAT. Theb. 3, 401 quaeque -sus uterque vicissim. QVINT. inst. 2, 14, 5 nunc, quae de prima parte tractanda sunt, -ar. TAC. ann. 3, 13, 1 vetera et inania -itur, ambitiose ... habitam Hispaniam. 15, 26, 3 magnifica de auspiciis imperatoris. AVIAN. fab. praef. 9 Aesopus ridicula -sus est. β absolute: CIC. Brut. 201 tamquam de integro -ens 'quando igitur' inquam eqs. leg. 2, 7 -ire igitur. fat. 4 proinde -ire. alia v. sub c. technice in arte rhet.: MART. CAP. 5, 503 -endi praecepta tractabimus (spectat ad 'exordium', cf. antea: exordiorum praeceptis et Cic. inv. 1, 19 exordiendi praecepta).

c structurae variae: α quae verborum incipiendi propriae sunt: ① per adv.: CIC. S. Rosc. 29 unde potissimum ... -ar ...? (or. frg. A VII 7 Tusc. 2, 42. 5, 37 unde ... rectius ... quam a ... natura [cf. VAL. MAX. 1, 7, 1 et 9, 11, 1 potius quam]. PANEG. 10, 2, 2. al.). CIC. fin. 3, 16 hinc (PLIN. nat. 20, 1 APVL. Plat. 1, 4. al.). 5, 83 inde (VARRO ling. 10, 58. LIV. 42, 11, 4 i. a ... consiliis. STAT. Theb. 1, 451. al.). TAC. ann. 2, 10, 1 exin. cf. VIRG. gramm. epit. 1 p. 4, 4 sub B. ② per praepos.: a, ab: CIC. de orat. 3, 183 -iri ... a superiore paeane, posteriore finiri. part. 29 ab ipsis rebus. 47 a proposito. ac. 2, 19 a sensibus. fin. 4, 15 a qua constitutione naturae. 5, 27. 34. Tusc. 5, 88 ab eo (item ab hominibus: LIV. 9, 17, 5 PLIN. nat. 6, 23. al.; cf. in invocatione deorum: LIV. 22, 9, 7 ab dis. VAL. MAX. 1 praef. ab Iove). al. VARRO ling. 10, 54 a ... aliquo casu. 56 (a multitudine) commodius potest -iri. BELL. Afr. 60, 1 ab sinistro ... cornu. OV. ars 3, 101 a cultu. LIV. 24, 25, 1 ab ante acta vita. et saepius. CELS. 6, 1 a capite. al. alia: CIC. Verr. II 4, 105 de quo si paulo altius -iri ... videbor (VAL. MAX. 3, 3 ext. 7 de his. TAC. ann. 1, 26, 1 de missione. 16, 30, 1 de amicitia. TRACT. Pelag. 4 p. 84 de scribarum ... iniustitia. al.). PRVD. c. Symm. 2, 5 ex quibus (BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 1 p. 136, 2 ex animae ipsius efficientiis). ③ per solum abl.: PLIN. nat. 25, 99 -endum ... malorum omnium pessimo est, serpentium ictu. 29, 29 -emur ... confessis (sc. remediis). QVINT. inst. 3, 8, 9 nihil ad historiam pertinentibus principiis -sus est Sallustius (cf. CLAVD. MAM. anim. 1, 27 p. 99, 6 principio secundi voluminis).

β quae verborum dicendi propriae sunt: ① indicatur, quo modo, per adv. vel locutiones adverbiales (cum dat. pers. appellatae l. 50): CIC. leg. 2, 7 'a Iove Musarum primordia', sicut in Aratio carmine -si sumus (cf. LIV. 1, 28, 7 cetera, ut -sus erat, peragit). ac. 2, 73 ita (LIV. 40, 12, 2 TAC. ann. 15, 2, 1. al.). VARRO ling. 10, 56 commodius. VERG. Aen. 1, 325 sic (2, 2. al. OV. met. 5, 300 miranti s. -sa deae dea. EPICED. Drusi 119 VAL. MAX. 8, 5, 6 LVCAN. 10, 193. et saepius, maxime in poesi). OV. met. 4, 54 talibus ... modis (item per abl.: VAL. FL. 8, 45 novis ... singultibus. APVL. met. 6, 31, 2 placido sermone sic. HESYCH. in lev. 20, 1 p. 1041B quibus verbis. al.). VAL. MAX. 2, 7, 15 in hunc modum (cf. TAC. ann. 6, 8, 1 ad h. m.). ② allata oratione recta: inducitur oratio: CIC. ac. 2, 73. VERG. Aen. 1, 325 sic Venus, et Veneris contra sic filius -sus (SERV.: -sus nunc coepit, alias finit). 2, 2 OV. met. 5, 300 EPICED. Drusi 119 LIV. 40, 12, 2 VAL. MAX. 2, 7, 15. 8, 5, 6 LVCAN. 10, 193. PETRON. 110, 8 (cf. 6 coepit). PLIN. nat. praef. 16 VAL. FL. 5, 552. 8, 45 SIL. 3, 132. al. STAT. Theb. 7, 247 TAC. ann. 6, 8, 1. 15, 2, 1. al. finitur oratio (non nisi apud poetas): VERG. Aen. 9, 656 'cetera parce, puer, bello.' sic -sus Apollo mortalis medio aspectus sermone reliquit (SERV. auct.: -sus modo locutus, id est pro eo, qui desierit; alias coepit, quod magis est proprium; item add. sic: 12, 806 STAT. Theb. 3, 316. 8, 516 silv. 3, 4, 45). ③ accedit oratio obliqua (cf. l. 6. 14. p. 947, 77. 80): TAC. ann. 1, 26, 1 is -itur ..., ut denarius diurnum stipendium foret, ne veterani sub vexillo haberentur (2, 10, 1 v. l. 6). 2, 10, 1 (v. l. 6; item cum acc. c. inf.: 12, 5, 3. 15, 51, 3 v. l. 8. PRVD. ham. 507 creaturam ... subiectam). cf. interrog. obl.: APVL. Plat. 1, 4.

2 instituuntur alia: a in universum: α indicatur, quid: ① per acc. (instituuntur homines SEN. suas., nec non l. 82 sqq., sc. pro statu vel officio): PACVV. trag. 379 machinam -iris novam. CIC. Att. 4, 1, 8 alterius vitae quoddam initium -emur post exilium (cf. SEN. epist. 23, 10 vitam [antea: incipit vivere]. AVG. civ. 21, 14 p. 517, 12 D. infantia non a risu, sed a fletu -itur hanc lucem. ENNOD. dict. 5, 7 p. 439, 11 infantiam [l. 8 exordia]). VERG. Aen. 7, 386 maius adorta nefas maioremque -sa furorem. LIV. 4, 31, 7 ab scelere bellum (9, 32, 1 et saepius. CVRT. 6, 3, 3 ab Hellesponto. LIV. perioch. 34 Emporis). SEN. suas. 2, 2 inbecilla ... nos materia deus -sus est. VAL. MAX. 9, 1, 5 cuius adulescentia priscos mores vidit, senectus novos -sa est. SEN. Phaedr. 925a a meo primum toro ... placuit -iri virum (i. statum virilem ut: CLAVD. 22, 75 ut primos in coniuge disceret ignes -irique v.; cf. personam pro munere: ENNOD. carm. 2, 80, 4 vatem i.

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

episcopatum). frg. 16 cum prima fundamenta ... iaceret *deus* et hoc -retur, quo *eqs.* CVRT. 4, 2, 18 opus (4, 6, 9 ab ea parte. LACT. inst. 2, 8, 3 o. mundi [7 exorsus fabricam]. *cf.* CVRT. 4, 3, 8 novi operis molem). VAL. FL. 2, 210 nefas. SIL. 8, 470 huic genus -itur Minos illusaque tauro Pasiphae. 15, 417 -si Carthaginis altae fundamenta. STAT. Theb. 1, 81 poenam. AVSON. 376, 1 p. 98 P. primus Romanas -iris, Iane, kalendas. AMM. 14, 7, 17 eos ... ad expediendum, quod -si sunt, incitans. AMBR. obit. Theod. 15 l. 15 imperium. NOVELL. Valent. 21, 2, 3 -iri (ordinare *var. l.*) et inplere iudicium. *al.* (II) *per inf.*: CIC. Brut. 301 Hortensius ... cum admodum adulescens -sus esset in foro dicere (*i. orator exsistere; aliter p. 947, 59*). VELL. 2, 109, 5 exercitum ... ducere in Marcomannos -sus est. PLIN. nat. 32, 124 sugere -sas (ursas *vel* oras *trad.*) *hirudines.* SIL. 15, 160 maria ire per alta -imur. STAT. silv. 1, 4, 53 ea *senecta* bis senis vixdum -sa excedere lustris. 5, 3, 36 situm depellere chordis ... -or. SVET. rhet. 27, 2 primus omnium libertinorum ... scribere historiam -sus (*aliter p. 947, 64*). APVL. flor. 15, 13 dominari (*cf.* HIER. chron. a. Abr. 482 regnare [PROSP. chron. I p. 398, 22. *al.*]). HIER. in Dan. 1, 1 prophetare (epist. 18^A, 10, 2).

β indicatur solum, qua re vel unde: (I) *per abl.*: CIC. Brut. 128 L. Bestia bonis initiis (⟨a⟩ b. i. *edd. plerique*) -sus tribunatus ... tristis exitus habuit consulatus. SIL. 15, 403 ingentibus -sum auspiciis iuvenem. LACT. opif. 6, 6 ipsis fundamentis. ARATOR act. 2, 211 gentibus -sus coepit ... solidae vestigia mentis in turbas proferre rudes. (II) *per praepos.*: a, ab: CIC. rep. 2, 67 a te ipso -are (*sc. quaerendo prudentem. item ab animantibus*: LIV. 1, 23, 4 numen, ab ipso capite [*i. rege*] -sum, ... expetiturum poenas. 21, 60, 3 -sus a Lacetanis *oram subiecit Scipio.* TAC. Agr. 19, 2 a se quisque -sus primum domum suam coercuit. ann. 1, 67, 3 -sus a suis *tradit equos*). CVRT. 9, 6, 20 -sus a Macedonia imperium Graeciae teneo (*cf.* TAC. ann. 2, 60, 1 Germanicus ... Nilo subvehebatur, -sus oppido a Canopo). PLIN. nat. 34, 63 *Lysippus* fecit ... Alexandrum ... multis operibus, a pueritia eius -sus. AVSON. 195, 5 p. 53 P. paene ab ipsis -sus incunabulis dei poeta nobilis ... puer celebrasti Iovem. sine: PLIN. nat. 26, 15 unum hominem e levissima gente, sine opibus ullis -sum. (III) *per adv.*: QVINT. inst. 3, 9, 9 nec ... ars ulla consummatur ibi, unde -endum (*B*, exordiendum *A*) est.

γ absolute: VAL. FL. 4, 572 siqua brevis scopulis *Cyaneis* fieret mora, si semel -sis (*sc. scopulis; subst. neutr. intellegit Schulte in indice*) ulla quies, fuga ... medio properanda recursu. GREG. TVR. glor. mart. 41 p. 515, 40 quibus *trabibus* per humum ad -endum extensis *in renovatione templi.*

b *spectat ad exordium texendi* (*cf. p. 947, 16. 21. 26, v. etiam sub B et C; adduntur comparationes*): PLIN. nat. 11, 22 *apes* struunt -sae a concameratione alvi textumque elut a summa tela deducunt (*cf. Aristot. hist. anim. 624 a 5* ἄρχονται ... τῶν ἱστῶν). 11, 80 -itur telas *aranea* (LACT. inst. 1, 18, 24 *Minerva* telam docuit -iri. VVLG. Is. 25, 7 t., quam -itus est *deus* [HIER. *ad l. v. sub C; item ad* 30, 1 -remini t.]. *al.*). 25, 132 morbis remedia subtexemus -si a capite (*item dicendo*: AVSON. 337, 2 p. 155, 10 P. ludicrum opusculum texui, -iri maiuscula solitus. 420, 1 p. 377, 2 *Homerum* -sum ab iracundia Achillis ... quattuor et viginti libros contexuisse monstrabimus. CONSVLT. Zacch. 2, 4 p. 53, 17 principia [*antea*: retexens]. CASSIOD. hist. 2, 25, 5 sequentis libri initium [*antea*: his ... contextis]). APVL. mund. 22 dierum ... noctiumque curriculis -untur menses *horae*, menses texunt annos (*subi. 'horae' sec. gr. p. 397 a 12 sqq.* ὧραι ... ἐπάγουσαι κτλ., *vix pass.*). LACT. inst. 2, 10, 20 unam *Parcam*, quae vitam hominis -atur, alteram, quae contexat, tertiam, quae rumpat ac finiat (*inde* ISID. orig. 8, 11, 93). POTAM. subst. 23 Migne suppl. 1, 211 ut omnia vultibus nostris sic -retur et texeret *deus*, ut *eqs.* (*antea*: faciem fabricatus est). PS. PHILO antiq. 28, 8 tamquam aranea -ens in modum scuti. *in sacra scriptura* (*de creatione; similiter fortasse* POTAM. *supra*): HIER. psalt. sec. Hebr. 139, 13 -sus es me in utero matris meae (*Vulg.* suscepisti me de u. m.). VVLG. prov. 8, 23 (*loq. sapientia*) ab aeterno -ita (ordinata *var. l.*) sum (*gr.* ἐθεμελίωσέν με, *Itala Tert. adv. Hermog. 18, 1* fundavit me). *huc etiam spectare videtur* HIER. psalt. sec. Hebr. 2, 6 -itus (ordinatus *var. l.*) sum regem meum super Sion (*imaginem texendi servat etiam Aquila* ἐδιασάμην, *aliae vers. spectant ad institutionem regis ut Vulg.* constitutus sum rex, *cf. LXX* κατεστάθη, *vel ad consecrationem, cf. Symm.* ἔχρισα).

B *formae activae* (*fere inf. praes.; v. etiam p. 947, 16. 22*): AFRAN. com. 319 tamen animo -ire (-iri *var. l.*) oportet (*contextu parum sano*). ITALA iud. 16, 13 (Lugd.) si dissolveris VII crines capitis mei et -dieris orsum et ⟨t⟩exueris in eo crines meos quasi obitum (*gr.* ἐὰν ὑφάνῃς τὰς ... σειρὰς ... μετὰ τοῦ διάσματος, *Vulg.* si crine ... crines ... cum licio plexueris, *Quodv. [?] prom. 2, 22, 45* si alligati fuerint ... in palo orsorio, *Ambr. epist. 19, 28* si dissoluti essent et ... intexti. *cf. Cypr. Gall. iud. 675 sq.* dissolve ... texe). HIL. c. Const. 8 p. 585^B -ire (occidere *var. l.*) sine suspicione. GREG. TVR. Franc. 2, 8 p. 51, 10 genus moresque -ire (-iri *plur. codd.*, ordinare *var. l.*; 4, 46 p. 180, 18). ISID. chron. II p. 433, 38 -ire telam ... docuit Minerva (orig. 19, 20, 1 t. -disse). VIRG. gramm. epit. 1 p. 4, 4 exhinc superlativum -amus.

C *formae passivae*: 1 *instituitur textura* (*adduntur comparationes*): ARNOB. nat. 6, 16 p. 328, 18 M. ab araneis -iri retia. NON. p. 30, 23 vestis -iri dicitur, cum instituitur detexenda. HIER. in Is. 25, 6 sqq. l. 41 (VVLG. *v. sub A2b*) telam, quae -ita sit (30, 1 sqq. l. 63 -itam t. μεταφορικῶς posuit, ut pravum consilium demonstraret. VEN. FORT. vita Pat. 3, 11). VVLG. Is. 38, 12 praecisa est velut a texente vita mea, dum adhuc -irer (-iret *var. l.*), succidit me (*Hier. ad l.* ne in telae similitudinem in ipso lucis exordio praecidatur). VEN. FORT. carm. 2, 9, 54 stamina psalterii lyrico modulamine texens versibus -itum carmen amore trahit. 5, 6, 7 ut -retur unā telā simul poesis et pictura. 7, 1, 1 Orpheus -itas moveret dum pollice chordas.

2 *instituuntur alia*: SECVNDIN. epist. p. 898, 12 ne ab aliis -ita crimina geminentur. SIDON. epist. 2, 9, 6 *narratiunculas* bifariam -itas.

II *de rebus initium habentibus* (*indicatur fere, unde; difficilius quaedam discernuntur ab IC, sed certa exempla usus passivi non leguntur ante* ARNOB. nat. *eaque fere cum respectu texendi*): CIC. Marcell. 33 ut, unde est -sa, in eodem terminetur oratio (*cf.* FRONTO p. 202, 9 v. d. H. [212 N.] ubi prior sit finita sententia, inde ut sequens -atur). VARRO ling. 10, 11 si esset origo recte capta et inde -sa ratio (10, 54). LIV. 1, 19, 6 ut ... ad metam eandem solis, unde orsi essent, ... dies congruerent *mensibus intercalatis* (*item spectant ad initium temporale*: CELS. 2, 1, 15 calor a primo vere -sus. SEN. nat. 3, 28, 7 cum deo visum -iri meliora, vetera finiri. PLIN. nat. 8, 207 tridui inediā saginatione -sa. AVG. civ. 16, 21 p. 158, 23 D. initium futuri saeculi a fine praesentis -iri). CELS. 2, 8, 31 tormina ab atra bile -sa (*item vi mera locali*: 4, 1, 5 iecur a dextra parte *eqs.* 4, 1, 12. 5, 28, 12^A. 8, 1, 24. 8, 1, 9^D. COLVM. 1, 5, 9 ex depressiore loco ... -sa fundamenta. PLIN. nat. 5, 77 a tergo ... mons -sus. 11, 217 nervi -si a corde. 16, 163 *folia* a nodo. ITIN. Alex. 49 India ... a septentrione).

p. p. p. n. pro subst. **ōrsa**, -ōrum. *sing.* -um *non legitur nisi apud* PAVL. NOL. carm. 19, 602 ut fugiens non fugerit *fur* utque ... emensos ... cursus in cassum totiens volvente relegerit -o (*nisi forma q. e.* -o *aut per heteroclisiam aut per scripturae mendum pro* orsu *ponitur*) *et apud* GLOSS.; *Ter. Maur. 1098 et 2082, ut vocem Culicis adhibentem, 2.* orsus *relegavimus.* GLOSS. -um: *δίασμα.* inceptus telae. -a: inchoata vel dicta. *non legitur nisi in poesi* (*praeter* MART. CAP. 9, 901, *v. sub 1, et loc. dub. l. 42*) *inde a* VERG., EPICED. Drusi, VAL. FL., STAT. [*confunditur in parte codd. cum* ossa *e. g.* OV. epist. 14, 18 EPICED. Drusi 210, *cum* ore STAT. Theb. 12, 245 (*v. vol. VII 1, 914, 8. 13, sed* -a *fortasse defenditur per* VERG. Aen. 7, 435 *et* STAT. Theb. 10, 360). *e coni. dub.*: MANIL. 2, 57 (*pro* ora. *cf.* 5, 480 VAL. FL. 2, 243). AMM. 15, 4, 7 (*loco lacunoso*) -a bellorum (orta *trad.*, *fort.* exorsa, *quae vox Ammiani propria est, cf. vol. V 2, 1561, 9. 15*). *de* AVIEN. orb. terr. 5 *v. Breysig, Rhein. Mus. 56, 1901, 568. versu interpolato* IVVENC. 2, 550.]

i. q. incepta, opera suscepta sim. (*notione initii saepe attenuata vel evanida*): 1 *de dictis, scriptis sim.*: VERG. Aen. 7, 435 sic -a vicissim ore refert (11, 124 [SERV.: coepta verba]. STAT. Theb. 5, 29. 7, 195 DRAC. Romul. 8, 531. *cf.* VAL. FL. 5, 470 tulit [STAT. Theb. 2, 420]). EPICED. Drusi 210 tristia cum medius rumperet -a dolor (*cf.* STAT. Theb. 2, 451 -a iniecit mediis sermonibus obvia. 3, 87 media -a loquentis absciderat. 11, 197 scidit -a). STAT. Theb. 6, 50 nondum -is modus. 10, 360 excipit -a. silv. 1, 4, 29 plana solutis ... struis -a modis (5, 3, 101 Aoniis vincire m. AVSON. 193, 4 p. 51 P. seu prosis solveret -a m.). 2, 1, 114 Attica facundi ... -a Menandri (AVSON. 322, 46 p. 263 P. *cf.* STAT. silv. 4, 7, 55 -a Sallusti). TER. MAVR. 2181 -a iambo (seorsa iambi *trad.*) ... colligam. AVSON. 24, 6 p. 329 P. talia ... edidit -a. 176, 17 p. 41 lacrimabilis -a querellae. 418, 4 p. 285 fausta ... adscribens -a libellis (*i. exordia epistulae; cui respondens* PAVL. NOL. carm. 10, 18). *al.* PRVD. apoth. 236 heroum ... intelleximus -a priscorum et viso patefacta oracula Christo. cath. 4, 96 vatis pia praecinentis -a (SCHOL.: inchoamenta). *al.* PAVL. NOL. carm. 15, 350 subit istis ... -is (*var. l.* [h]oris). *al.* CYPR. GALL. gen. 137 diversis nuncupat -is *Adam filios* (678). 522 placidis ... supplicat -is. exod. 681 ut pectoris -is palmarum prex iuncta foret (*i. orationi cordis*). *al.* MART. CAP. 4, 424 (vers.) Iovialibus sub -is (9, 901 his -is I. Phoebus admonitus). 7, 802 (vers.) me spatium admonuit iam claudere fatibus -a. 2 *spectat magis ad quaelibet opera*: VERG. Aen. 10, 632 in melius tua ... -a reflectas (*an ad 1? cf.* SERV. auct.: -a pro dictis et fatis). VAL. FL. 1, 21 nostra serenus -a iuves. 5, 195 -a regas. 5, 291 -a movebo. STAT. Theb. 6, 358 -a deum. PAVL. NOL. carm. 19, 602 *v. supra l. 32.* MART. CAP. 1, 91 (vers.) foedere caelitum, quae sectanda forent -a, probarier. CE 1915, 6 (*opp. vid.* finis, *sed contextu lacunoso*).

deriv.: orditorium, orditura, orsorius, orsus (-ūs).

compos.: ex-, redordior; *cf.* primordium.

δίαστρα: **ōrdītōrium** GLOSS. III 322, 8. *ab* ordiri; *cf.* orsorius, textorium.

ōrdītūra, -ae *f.* *ab* ordiri; *cf.* textura. *i. q. textura* (*sc. de structura carminis figurati*): VEN. FORT. carm. 5, 6, 8 p. 114, 7 nec evagari propter descendentes versus frenante repagulo -a permisit.

ōrdium, (-ī) *n.* *ex* primordia *exsolutum esse videtur, cf. tmesin Lucr. 4, 28* ordia prima. GLOSS. III 209, 56 *δίασμα*: -um (*item*

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

323, 70 *ubi sequitur* διάσμα: exordium). V 471, 56 -a: initiamenta (*ad* orgia *refert Lindsay Gloss.*[L] *V Aa o 561*). *Bohnenkamp.*

ōrdo, -inis *m.* [*fortasse iungendum cum* ordiri (*ubi v.*), *quamvis aliud exemplum nominis masc. in* -o, -in- *cadentis iuxta verbum primarium non exstet. Sch.*] *scribitur cum apice* órd- ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 11 *a. 48.* CIL IX 5177 *a. 172. al., cf. autem litteris graecis* ὀρδ- GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A]. *al.*; ordó CIL IX 3704, 11 (ord' *Pighi*). hord-: CIL VI 17524, 6 IX 5577. X 477, 16 *a. 347.* CE 2118 *a. 461 vel 482. hic illic in codd.* orden- CIL XIII 2477 CE 1743, 7. abl. -i INSCR. Année Epigr. 1966 p. 51 n. 183. *notatur* o CIL V 875 *a. 105* (*si recte suppletur*). INSCR. Dessau 5491, or CIL VI 1057, 2, 9 *a. 210* (*si recte suppletur*). ord CIL VI 1615. 1674. 1740, 11. *al.*, ordin CIL V 4203. IX 5177 *a. 172.* X 3704, 2. *al.* NOT. Tir. 36, 42 senaturius -o (36, 43 o. s.). 45, 18 (*seq.* ordinarius, ordinat). 45, 64 -o equister. *de notione et differentiis*: CIC. off. 1, 142 (*secl. Atzert*) -em sic definiunt, compositionem rerum aptis et accommodatis locis (*antea*: εὐταξία). SYNON. Cic. p. 415, 17 apte. rite. commode. recte . . . pro tempore. pro -e. p. 426, 25 gradu. -e. officio. fastigio. honore. p. 431, 7 invicem. in -em. communiter. vicissim. DON. Ter. Ad. 362, 2 (de grege illo est) -o vel bonorum vel malorum dicitur et gravium, ut equester -o, senatorius -o; grex vel bonorum vel malorum ⌊et levium⌋ (vel lenonum *trad.*) est, ut *eqs.* AVG. civ. 19, 13 p. 377, 9 D. -o est parium dispariumque rerum sua cuique loca tribuens dispositio. lib. arb. 1, 64 non . . . -o rectus aut -o appellandus omnino est, ubi deterioribus meliora subiciuntur (*cf.* nat. bon. 23 -o tunc malus dicitur, cum minus ipse -o servatur: unde non ibi -o, sed potius inordinatio mala est). ord. 1, 10, 28 p. 140, 12 -o est . . ., per quem aguntur omnia, quae deus constituit (*sim.* 2, 1, 2 p. 145, 21). *ad singulos locos v. infra, definitiones -is in oratione v. p. 956, 1 sqq.* GLOSS. -o: acies. τάξις. τάγμα. τάξις ὁ στίχος. βαθμός. βουλὴ ἐπὶ τοῦ συστήματος. βουλευτήριον. -o equester: equitum -o. secundum senatum. ex -e: ab initio. τεταγμένως. κατὰ τάξιν. *legitur inde a* NAEVIO *p. 957, 53,* PLAVTO, ENNIO, CAECILIO, CATONE, TER. *et in poesi et in prosa oratione, deest e. g. apud* CATVLLVM. [*val.* (*maced.*) urdini; *it. mer.* urdini; *sard. centr.* ordine, *mer.* ordini; *raet. centr.* ëurdn, *occ.* uorna; *francog. vet. et med.* orne, ourne, *var. dial.; prov. vet.* ourde, *var. francoprov., prov., vasc.; sunt praeterea formae, quae sermone docto restituebantur vel minus mutatae servabantur. cf. M.-L. 6094. Wagner II 191. Wartburg VII 403 sqq. Corominas III 567 sq. St.*] [*confunditur in codd. cum* ordinare, ordinatio, *ubi v.; contextu dubio* ACC. carm. frg. 22 trag. 50.]

fere i. q. τάξις (*metonymias per varias partes distribuimus*):

I *significatur suum cuique locum tribuens dispositio* (*v.* AVG. civ. 19, 13 p. 377, 9 D. *allatum supra*): **A** *vi locali vel temporali plus minus servata* (*respicitur collocatio vel successio*): **1** *locutiones adverbiales, sc. per abl. vel per praepos., notionem q. e.* ἐφεξῆς *sim. praebentes* (*adiecimus locutiones negativas p. 952, 31, ceteras v. sub 2. resp.* καθεξῆς *infra sub c; cf. explicationes* CIC. leg. agr. 1, 4 *sub b* nullam . . . praetermittit. SERV. georg. 4, 507 sine intermissione. *post* CIC. *selecta pauca, dub. interpr.* LVCIL. 194): **a** *cum verbis dicendi, sentiendi sim.* (*cf.* -o dicendi *sim. infra sub 2b*): **α** *accedit ad* omnis, *numeralia, enumerata sim.*: *nudo abl.*: PLAVT. Amph. 599 -e omne, uti quicque actum est, . . . edissertavit. Capt. 377. Cas. 895 (omnem in -em *trad.*). Men. 679 rescivit (*cf.* Pseud. 1312 scio). Mil. 1165 (*verbo omisso in responso*) omne -e (omnem -em *A; acc. traditur vix recte* PACVV. trag. 283 gnato -e[m] omne[m], ut dederit, enodat pater). *al.* TER. Haut. 706 rem narret -e omnem. *al.* CIC. inv. 1, 33 prima quaeque pars . . . -e transigatur. part. 28. NEP. Att. 18, 3 Iuniam familiam a stirpe ad hanc aetatem -e enumeravit. VERG. georg. 4, 4 dicam. *al.* HOR. sat. 2, 3, 81 doceo insanire omnis vos -e. *et saepius.* *per praepos.*: PLAVT. Mil. 875 rem omnem tibi . . . demonstravi in -e (Poen. 590 *verbo om. in responso*. Pseud. 676 iam instituta ornata *sc. in animo* cuncta in -e. MANIL. 3, 188 a sole ad lunam numerabis in -e partes signorum). LVCIL. 913 adde alios omnes . . . ex -e (RHET. Her. 3, 20, 34. OV. Ib. 87 adnuite optatis omnes ex -e nostris [*comprehendit deos v. 67 sqq. enumeratos, cf. 84* cuncti]. NVX 35. *al.*). QVINT. inst. 11, 2, 23 nomina multa per -em audita reddenda (TERT. monog. 7, 1. PORPH. Hor. epist. 1, 11, 18 cetera alia, quae p. -em dicit. *al.*). *al.* **β** *varia*: PLAVT. Amph. 211 haec *mandata* . . . -e iterarunt (*nudo abl. ut*: Cas. 898 memora -e, ut occeperas. TER. Phorm. 580 quo pacto aut unde mihi sit *filia*, dicundum -e est. Ad. 513 narrabo. RHET. Her. 2, 30, 47 referemus. CIC. part. 2 soles -e interrogare; . . . -e audies. *et saepe*). Rud. 1155 responde ex -e (LVCIL. 1237 compellans gumias ex -e nostros. RHET. Her. 3, 17, 30 locis ex -e conlocatis *sc. dicendo*. 3, 17, 31. CIC. leg. agr. 2, 48 mihi ex -e recita . . . auctionem. LVCR. 5, 418 ponam. VERG. Aen. 1, 456 videt Iliacas ex -e pugnas. *et saepe*). VERG. ecl. 7, 20 hos *versus* Corydon, illos referebat in -e Thyrsis (MANIL. 2, 296 proposito reddentur in -e). SEN. benef. 7, 9, 2 sive . . . per -em . . . expandere sive . . . in unum acervum dare (PORPH. Hor. epist. 1, 20, 7 sq. recitari. VOPISC. Aurelian. 1, 6 bella . . . per -em scribas. *al.*). *al.*

b *cum variis verbis* (*huc fort.* LVCIL. 913, *v. supra*): **α** *accedit ad* omnis, *numeralia, enumerata sim.*: PLAVT. Pseud. 761 (*in imag. rei milit., cf. p. 956, 30 sqq.*) omnes ⌊-e his⌋ (-es *trad.*) sub signis ducam legiones meas (*nudo abl. ut*: LVCR. 2, 518 omnis . . . calor ac frigus mediique tepores . . . explentes -e summam. *al.*). CIC. leg. agr. 1, 4 vendit Italiae possessiones ex -e omnis; . . . nullam . . . praetermittit (LVCR. 1, 605 aliae atque aliae similes ex -e partes . . . naturam corporis explent. 4, 973 VERG. georg. 3, 341. 4, 507 septem illum totos perhibent ex -e menses . . . flevisse [SERV.: sine intermissione]. *saepius*). LVCR. 1, 589 variae volucres ut in -e cunctae ostendant *eqs.* (OV. fast. 4, 727 transilui positas ter in -e flammas [*sim.* 6, 155]. *al.; cum acc.*: VITR. 6, 1, 6 a medio in -em crescendo ad extremos septentriones). COLVM. 4, 1, 1 duo continua per -em vestire pedamenta (QVINT. inst. 4, 2, 72 singuli p. -em . . . intrarunt. 11, 2, 20 LAMPR. Heliog. 30, 4 Alex. 45, 2. *al.*). *al.* **β** *varia* (*fortasse huc spectant* LVCIL. 397 *et* AFRAN. com. 413 *contextu dubio; usu fortasse non adverbiali* CATO, VARRO, COLVM. 4, 33, 2): CATO agr. 46, 1 locum . . . delapidato circumque saepito bene et in -e serito (*cf.* serere, ponere *vites sim.* in -em [*Verg. georg. 4, 144* in versum, *ubi* SERV.: in -em. *sed* VERG. ecl. 1, 73 *infra*: -e]: VARRO rust. 1, 4, 2 -e *var. l.* 1, 7, 4. 1, 23, 6. 3, 16, 16 COLVM. 4, 33, 2. *alia*: RHET. Her. 3, 18, 30 in -e stantes [*postea*: ab summo an ab imo an a medio nomina eorum dicere]. OV. ars 2, 45 *Daedalus* disponit in -e pinnas [*cf.* met. 8, 189 ponit in -e pennas a minima coeptas]. *al.*). LVCR. 4, 370 terra locis ex -e certis lumine privatur solis (4, 574 saxa paris formas verborum ex -e *reddunt.* PROP. 3, 17, 15 *vitibus* pangam . . . ex -e colles [*inde pendere vid.*: CE 1552 A 80 *saec. II in., ubi* in -e]. OV. met. 12, 211. *al.*). CIC. Cato 51 (*de spica cf.* MANIL. 5, 286) frugem spici -e structam (*item* -e structum: VITR. 2, 8, 4 *opp.* acervatim. TERT. resurr. 52 p. 108, 4; *praeterea nudo abl.*: VERG. ecl. 1, 73 pone -e vites. georg. 1, 425 sequentes -e [LIV. 25, 23, 17]. Aen. 5, 102. *al.*). SEN. dial. 12 (11), 6, 5 per -em suum . . . subici (COLVM. 8, 3, 4 excisa p. -em gallinarum cubilia. 8, 11, 3 fiunt. 4 figuntur. 9, 7, 2 disposita [PLIN. nat. 4, 12]. *al.*). *al.* *per negationem -is*: OV. epist. 10, 19 sine -e curro (17 [18], 113 oscula congerimus properata, s. -e, raptim. met. 14, 266 sparsos . . . s. -e flores. *al.* SEN. contr. 2, 2, 9 s. certo -e per locos discurrerat. *al.*). SEN. dial. 10, 12, 3 si quid ex iuba sua . . . extra -em iacuit (QVINT. inst. 10, 3, 33 quae scribentibus solent e. -em, id est ex aliis quam qui sunt in manibus loci, occurrere. *al.; aliter l. 71. p. 957, 77*).

c *cum solis nominibus vel adverbiis* (*cave addas* PLAVT. Mil. 1165 Poen. 590, *sc. verbo omisso, v. supra*): VITR. 5, 4, 9 diatessaron et diapente et ex -e ad disdiapason (*item* 5, 5, 1). PLIN. nat. 12, 91 praecipua bonitas . . ., secunda . . ., atque ita -e; vilissimum *eqs.* STAT. Theb. 10, 251 comites tribus -e deni: horrendum . . . agmen. ITALA act. 3, 24 (cod. e) omnes . . . pro⟨fe⟩tae a Samuhel et pro (*leg.* per?) -em (*gr.* καὶ τῶν καθεξῆς, *Vulg.* deinceps, cod. d eorum qui -e fuerunt). RVFIN. Basil. reg. 1 et sic per -em cetera (*Migne gr. 31, 906*[B] καὶ καθεξῆς).

2 *cetera exempla*: **a** *respicitur dispositio plurium inter se* (*c. gen., ubi accedit, fere plur.; gen. sing. v. sub* γ *et p. 953, 81. 954, 4. 9. 15. 43. 53*): **α** *dispositorum structura, series sim.*: ① *in exercitu significatur series militum (navium) vel eorum certa manus ordinatim disposita* (*gr. resp.* τάγμα, τάξις, φάλαγξ. *cf. usum diversum p. 956, 29. 957, 25 sqq. 964, 1; ad rem v. Ruge, RE XVIII 1, 935 sq. Kromayer-Veith, Heerwesen und Kriegsführung 319*): Ⓐ *generatim* (*saepius iuxta* signa *usque ad* TAC., *e. g.* CAES. Gall. 4, 26, 1 civ. 1, 71, 3; *fere synon.* acies VEG. mil. 3, 14 p. 98, 5 HEGES. 3, 9, 2. *locutiones paucae significantiores*): ① *-es (-em) instruere, solvere sim.*: *verba instruendi*: PLAVT. Amph. 220 postquam utrimque exitum est . . ., dispertiti viri, dispertiti -es, nos nostras . . . instruximus legiones. CAES. Gall. 2, 19, 6 intra silvas aciem -esque constituerant. BELL. Alex. 75, 2 nondum -bus instructis (*v. vol. VII 1, 2017, 2 sqq.*). SALL. Iug. 51, 3 -es restituit et cohortes . . . conlocat (LIV. 35, 5, 11 TAC. hist. 3, 25, 1. *cf.* LIV. 3, 70, 4 reficeret). LIV. 1, 27, 6 erigit totam aciem et . . . -es explicat (*v. vol. V 2, 1726, 28 sqq.*). *al. sim.* *verba solvendi*: CAES. Gall. 2, 11, 5 perturbatis -bus (4, 33, 1. 5, 37, 3. *cf.* LIV. 2, 59, 7 tumultus . . . signaque et -es turbavit [*saepius; iuxta* acies: VEG. mil. 2, 13 -es aciesque turbari atque confundi]). LIV. 22, 29, 4 solutis -bus (35, 34, 10. 37, 43, 9. 42, 65, 8 CVRT. 8, 1, 5. *al.*). CVRT. 4, 13, 33 laxatis -bus (4, 15, 20. 31. *al. v. vol. VII 2, 1072, 2*). *al. sim.* ② *extra -em pugnare, -e egredi vel -em (-es) servare sim.*: *verba egrediendi sim.*: PLAVT. Amph. 224 deinde utrique imperatores in medium exeunt, extra turbam -um colloquuntur. CATO orig. 82 si quis extra -em depugnatum ivit, *eqs.* (*cf.* LIV. 7, 10, 2 e. -em nunquam pugnaverim [8, 6, 16. *al.*]). SALL. Iug. 45, 2 ne quispiam -e egrederetur. LIV. 22, 38, 4 ex -e recessuros (*item* FRONTIN. [?] strat. 4, 1, 4). 31, 43, 3 excedunt . . . -bus suis. *al.* FRONTIN. strat. 1, 5, 3 ne quis ab -bus signisque discederet. *al. sim.* *verba servandi* (*fort. huc referendum* PLAVT. Amph. 241 *sub IIC1*): CAES. Gall. 4, 26, 1 neque -es servare neque . . . signa subsequi (civ. 1, 44, 1. 3. 1, 71, 3 neque -es neque signa. 2, 41, 6 in loco manere -esque s. *et saepe. cf.* civ. 3, 93, 2 conservarunt. SALL. Iug. 51, 1 observare. *al.*). SALL. Iug. 80, 2 -es habere, signa sequi, imperium observare. *al. sim.* ③ *accedunt numeralia sim.*: VARRO ling. 5, 89 (*fortasse referendum ad IIC, cf. Gloss. s. v.* triarii: tertio loco) pilani triarii quoque dicti quod in acie tertio -e . . . deponebantur (VEG. mil. 3, 14 p. 98, 5 *synon.* acies. HEGES. 3,

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

9, 2 duplici acie vallavit urbem et t. equestri -e [*gr. 3, 148 διπλῇ δὲ τῇ φάλαγγι . . ., τρίτην . . . τὴν ἵππον, Ps. Rufin.* agmen]. *cf.* BELL. Alex. 14, 3 in fronte collocant XXII *naves*, reliquas subsidiarias in secundo -e constituunt [LIV. 30, 10, 19 navium]. *al.*). HIRT. Gall. 8, 9, 4 duplici propugnatorum -e (SVET. Cal. 19, 1 -e d. ad ancoras conlocatis navibus. *cf.* BELL. Alex. 37, 4 simplicibus -bus *sc. militum* [*antea*: acie]. LIV. 30, 10, 5 onerariarum *navium* quadruplicem -em [*cf. Polyb. 14, 10, 10 ἐπὶ . . . τέτταρας τὸ βάθος*]). LIV. 8, 8, 4 quod antea phalanges similes Macedonicis, hoc postea manipulatim structa acies coepit esse; postremo in plures -es instruebantur (32, 17, 8). 8, 8, 7 hoc triginta manipulorum agmen antepilanos appellabant, quia sub signis iam alii quindecim -es locabantur (*cf.* 37, 40, 2 a fronte introrsus in duos et triginta -es armatorum acies patebat. *al.*). *al.*

④ *appendix*: *indicatur, ex quibus -o constet (per gen. vel per adi.; pron. poss. v. supra)*: CAES. Gall. 7, 62, 4 -es hostium (LIV. 9, 39, 9. *al.* CVRT. 8, 14, 17 TAC. hist. 4, 33, 2. *item de altera parte pugnantium*: BELL. Afr. 15, 1 -es suorum [FRONTIN. strat. 2, 3, 10. 2, 6, 12]. SALL. Iug. 50, 4 Romanorum [LIV. 35, 5, 8. *al.*]. LIV. 1, 30, 10 Sabinorum. *al.*). HIRT. Gall. 8, 9, 4 propugnatorum -e. CINC. Gell. 16, 4, 6 alae dictae exercitus equitum -es, quod *eqs.* (LIV. 9, 27, 10 -es peditum atque e. 42, 58, 6 CVRT. 7, 9, 5). LIV. 3, 63, 2 -es peditum (9, 27, 10 *supra. al.* FRONTIN. strat. 2, 4, 12 TAC. hist. 2, 89, 1 ann. 13, 38, 3). 6, 12, 10 pugnantium. 30, 10, 5 onerariarum *sc. navium* . . . -em (*cf.* 30, 10, 6 navium [30, 10, 19. 37, 23, 10]). 37, 40, 2 -es armatorum (44, 4, 4 CVRT. 3, 9, 12). *al.* *accedit adi. indicans gentem (sing., fere i. q. exercitus)*: STAT. Theb. 4, 116 Doricus -o. ITALA II Macc. 13, 21 (codd. LXBM) Rhodocus de Iudaico -e (*gr. τάξεως, Vulg.* exercitu).

Ⓑ *speciatim (in exercitu Romano)*: ① *de centuria (nota vocem q. e.* centuria *apud Caes. non legi nisi civ. 1, 64, 5. 3, 91, 3; fort. huc spectat* VARRO frg. Non. p. 345, 2; *v. p. 964, 3; vix de manipulo* LIV. 8, 8, 7 *supra l. 12 et* 8, 8, 8 [*si recte illuc transposuit Conway* 8, 8, 4]):

CIC. Phil. 1, 20 (*de centurionibus agitur*) qui -es duxerunt (*iterum.* CAES. civ. 1, 13, 4 primi pili centurio, . . . qui hunc . . . -em . . . duxerat [*cf.* TAC. hist. 4, 5, 1 -em primi pili]. Afr. 45, 3. *al.* 3, 104, 3 BELL. Afr. 45, 3. *al.* LIV. 2, 23, 4. *al.* EDICT. imp. Claud. de Anaun. [CIL V 5050] 32. *et saepe*; -es . . . centuriatos: CAPITOL. Maximin. 4, 4). CAES. Gall. 1, 40, 1 omnium . . . -um . . . centurionibus (1, 41, 3 primorum [5, 28, 3. 5, 37, 1 civ. 1, 74, 3 LIV. 10, 35, 16 TAC. hist. 3, 22, 4 ann. 1, 29, 2. 1, 61, 3]. *cf.* LIV. 7, 41, 4 -um ductor. 24, 28, 8 duces. *al. sim.*). civ. 1, 13, 3 ex primo -e pauci . . . milites. 2, 28, 1 ut paucis mutatis centurionibus idem -es manipulique constarent. *al.* TAC. ann. 2, 80, 3. 14, 27, 3 legiones deducebantur cum tribunis et centurionibus et sui cuiusque -is militibus (*postea*: manipulis). *al.* ② *de legione (quod resp. apud Ps. Rufin., gr. τάγμα)*: HEGES. 3, 13 p. 206, 3 Traianum, qui praeerat -i quinto decimo ductoris officio. 3, 14 p. 208, 15. 3, 19 p. 221, 26 duos -es in Caesarea constituit, decimum quoque et quintum -em in urbe Scythopoli. *al. apud eundem.*

(II) *vario usu*: Ⓐ *disponuntur corporea (stabilia vel mobilia)*: ① *sec. locum*: ⓐ *in lineam (sive rectam sive curvam; synon. vel iuxta pos.* versus, *στίχος*, orbis): (α) *res variae (fortasse huc spectat p. 952, 15 sqq.; selecta post* CIC.): LEX par. fac. Put. (CIL I² 698) 2, 6 portula⟨m⟩ . . . tegito tegularum -bus seneis (*item laterum, lapidum sim.*: CAES. Gall. 7, 23, 5 alternis trabibus ac saxis, quae rectis lineis suos -es servant. VITR. 2, 3, 4. 10, 13, 1 summos lapidum -es deiciebant [l. pretiosorum: IREN. 1, 18, 2 = 1, 11, 2 H.; *gr. στίχος, sec.* exod. 28, 17, *ubi in* VVLG. *postea*: versu]. *al., v. etiam* VITR. 2, 8, 6 *infra*). CIC. Arat. 340 signifero ex orbi sex signorum -e fultum *spatium noctis* (VERG. georg. 1, 239 obliquus . . . s. . . . -o [FIRM. math. 1, 10, 5]. *cf. de signifero* MANIL. 1, 257 quae *signa* media obliquo praecingunt -e mundum. 3, 307. 319. 339). Caecin. 22 fundi extremam partem oleae derecto -e definiunt (*postea*: qui illum olearum -em intrasset. *item arborum, vitium sim.*: Cato 53 adminiculorum -es. 57 arborum. 59 derectos in quincuncem -es . VERG. georg. 2, 277 indulge -bus . . . : ut . . . bello cum longa cohortes explicuit legio . . . , derectae acies. COLVM. 3, 15, 1. 5, 9, 7. *al.*). VARRO ling. 10, 43 in directis -bus *numerorum* (*antea*: in obliquis versibus). CAES. Gall. 7, 73, 5 obliquis -bus in quincuncem dispositis scrobes . . . fodiebantur. VERG. Aen. 5, 120 terno consurgunt -e remi (*item remorum vel remigum*: Ov. met. 11, 462. LIV. 24, 34, 7 remorum [28, 30, 11 FLOR. epit. 4, 11, 5. *al.*]. LVCAN. 3, 530 PLIN. nat. 7, 208 VAL. FL. 1, 387. *al.*). Ov. met. 2, 108 radiorum argenteus -o *sc. in rota currus Phaethontis* (*inde* STAT. silv. 2, 4, 12 virgarum). 3, 34 triplici stant -e dentes *draconis* (dentium: VAL. MAX. 1, 8 ext. 12 sq. PLIN. nat. 8, 67. 75 pectinatim coeuntium. *al.*). VITR. 3, 2, 5 -es columnarum (3, 2, 6 sqq. PRVD. perist. 11, 219). CIL VI 8122 in hoc -e ab imo ad sumum columbaria IX (*item columbariorum*: 8130. 8133. 11449). *al.* *de straturis invicem superpositis*: VITR. 2, 8, 6 inaequales -es coriorum diriguntur (*antea*: coria aequa). STAT. Theb. 6, 59 tertius . . . Arabum strue tollitur -o *in toro* (*antea*: ima . . . stramina). *cum gen. sing. materiae stratae*: Ps. GARG. MART. p. 210, 10 tertius -o salis binos digitos altus. (β) *sedes in theatro (cf.* gradus *vol. VI 2, 2150, 26 sqq.)*: *equitum*: CIC. Phil. 2, 44 quod sedisti in quattuordecim -bus (Att. 15, 3, 2 ASCON. Corn. p. 61, 27 PLIN. nat. 33, 31. QVINT. inst. 3, 6, 18 primis. TAC. ann. 6, 3, 1. 15, 32 SVET. Aug. 14 PORPH. Hor. epod. 4, 15 sq. *al.*; 'quattuordecim' *per ellipsin positum, e. g. Petron. 126, 7, an huc referatur dubium, v. Löfstedt, Synt. II 240 sq.*). POLLIO Cic. fam. 10, 32, 2 -es equestris loci. MART. 5, 8, 3 puros (*i. a turba plebis separatos*) eques -es recepit. IVV. 14, 324 bis septem -bus. *aliorum*: IVV. 7, 44 extrema in parte . . . -is. SVET. Aug. 44, 1 ut . . . primus subsellio-rum -o vacaret senatoribus. 44, 2. *metonymice de ipsis auditoribus (fort. hic illic iam supra)*: DRAC. Romul. 1, 15 cuius *auditorii* -es semper obstupescimus. (γ) *homines vel animalia (fortasse huc spectat* RHET. Her. 3, 18, 30 *sub 1bβ; v. etiam* FEST. p. 185 *s. v.* ordinarius): VERG. Aen. 1, 395 terras -e longo . . . capere . . . videntur *cycni* (2, 766 pueri et . . . l. -e matres stant circum. 6, 482 omnis l. -e [6, 754. *cf.* 11, 94 omnis longe comitum praecesserat -o]. 8, 722. LIV. 2, 12, 10 petentium. 39, 1, 7 iumentorum. *et saepius; cum gen. sing. inhaer.*: SEN. Oed. 127 agminis [*postea*: series. *cf.* Ov. Pont. 4, 9, 23 quantus]). LIV. 27, 37, 13 virginum (*antea*: septem et viginti virgines . . . ibant). 27, 45, 7. VITR. 3, 3, 3 non possunt per intercolumnia amplexae adire *matres*, nisi -es fecerint. *et saepius.* *in imag. fere i. q. κανών*: QVINT. inst. 10, 1, 54 Apollonius in -em (*sc. poetarum*) a grammaticis datum non venit (*postea*: in numerum redegerunt).

ⓑ *in quamcumque aliam formam (sc. elementa, sidera, membra in corpore animantium sim.; hic illic dubium an ad β vel IIC referendum. exempla certiora)*: LVCR. 1, 677 quorum *corporum* abitu aut aditu mutatoque -e mutant naturam res (1, 686. 801 et motu. *al.* MANIL. 1, 481. *al.* SEN. Oed. 366 mutatus -o est *sc. in corpore victimae*, sede nil propria iacet, sed acta retro cuncta: non . . . in parte dextra pulmo . . . iacet, non *eqs. al.*). 1, 685 sunt quaedam corpora, quorum concursus motus -o positura figurae efficiunt ignis (*cf. Democr. apud Aristot. metaph. 8, 2 p. 1042 b 15 τάξις. eisdem iuxta positis* 2, 896. 1021. *sim.* CELS. 1 praef. 24 [*de intestinis corporis mortui ut*: 43. 74]). 2, 489. 493. 3, 621 (*cf.* 794 certum dispositumque) membrorum ut numquam exsistat praeposterus -o (AVG. civ. 19, 12 p. 375, 25 D. perversus). *al.* MANIL. 3, 585 cum bene constiterit stellarum conditus -o (SVET. Aug. 80 in modum et -em ac numerum s. caelestis ursae). PLIN. nat. 16, 122 quibusdam *arboribus* ramorum -o . . . , aliis inconditus (*Theophr. hist. plant. 1, 8, 3 ἄτακτοι καὶ ὡς ἔτυχεν . . . τεταγμένοι*). *al.*

② *sec. tempus (selecta; plura ad seriem temporalem spectantia v. l. 48 sqq. et 64 sqq.)*: CIC. Mil. 83 neque sol ille nec caeli signorumque motus nec vicissitudines rerum atque -es (*sim.* nat. deor. 1, 52. *plur. et iuxta* vicissitudines *ut*: leg. 2, 16 astrorum). PLIN. nat. 21, 68 hic est . . . -o florum (67 verni . . . flores . . . ; succedunt illis aestivi, *eqs.*). TERT. pudic. 8 p. 235, 6 si -o utriusque populi ab utero Rebeccae designatus permitteret demutationem (*antea*: maiori . . . minori filio). PORPH. Hor. carm. 3, 6, 46 sqq. successus et -em nascentium (AVG. civ. 5, 5 p. 197, 31 D. *al.*). *al.*

Ⓑ *disponuntur incorporea (selecta post* CIC.): ① *magis respicitur modus certus successionis, vicissitudo sim.*: LVCR. 5, 732 cur nequeat semper nova luna creari -e formarum certo certisque figuris, *eqs.* CIC. leg. agr. 2, 24 magistratibus, quorum certus -o est. leg. 3, 30 tenes -em legum (*3, 28* proximae legi. *aliter p. 959, 14*). *al.* LIV. 26, 51, 5 primo die legiones . . . decurrerunt, secundo die . . . , tertio die . . . , quarto die quies data . . . ; hunc -em laboris quietisque . . . servarunt. SEN. dial. 5, 6, 2 cui officiorum numerus aut -o constitit incitato? (epist. 94, 5 ad o. dispiciendum -em. Ps. QVINT. decl. 12, 6). *al. sim.* ② *magis respicitur series continua, structura sim. (fere in imag. -is corporeorum)*: CIC. fin. 3, 74 admirabilis compositio disciplinae *Stoicae* incredibilisque rerum me traxit -o (4, 53 ac. 1, 17. VARRO ling. 10, 1 fundamenta . . . , -o ac natura . . . explicita. VERG. Aen. 7, 44 maior r. mihi nascitur -o [*sc. series maioris momenti*]. *al.*). de orat. 1, 23 repetam . . . non ab incunabulis nostrae . . . doctrinae quendam -em praeceptorum. fam. 5, 12, 5 -o ipse annalium mediocriter nos retinet quasi enumeratione fastorum. VERG. ecl. 4, 5 magnus ab integro saeclorum nascitur -o (STAT. silv. 4, 3, 147 *antea*: seriem . . . aevi. IVVENC. 2, 826 AVG. civ. 11, 18 p. 485, 18 D. *al.*). VELL. 1, 10, 4 *cum* -em actorum suorum commemoraret (*cf.* SEN. Herc. f. 647 virtutum. LVCAN. 8, 817 fastorum. *al. sim.*). *al.* ③ *fere i. q. κανών, κατάλογος (cf. l. 19. p. 959, 1)*: SEN. benef. 6, 1, 1 (*in imag.*) ad explicandum ludorum -em (epist. 117, 30 nemo qui obstetricem parturienti filiae sollicitus accersit, edictum et l. -em perlegit. ACT. lud. saec. Sept. Sev. [Rhein. Mus. 81, 1932, 390] 43 ⟨o⟩rdo l. honor⟨ariorum: prid. non. Iun. die primo . . .⟩ . . . ; nonis Iun. die secundo . . . ; *eqs.*). LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (CIL XIV 2112) 2, 11 (*a. 136*) -o cenarum: VIII id(us) Mar(tias) natali Caesenni . . . patris; V k(alendas) Dec(embres) nat(ali) Ant⟨inoi⟩; *eqs.* EDICT. imp. inc. de temp. accus. (Pap. Corp. 237) 1, 14 (*saec. III?*) ⟨sin vero⟩ neut⟨er⟩ litiga⟨nti⟩em (*sc.* litigantium) adfuisset, ex⟨cid⟩ere tum eas ⟨. . . lites ex or⟩dine cognitionu⟨m⟩ offici nostri.

(III) *in oratione, carmine sim. (selecta post* CIC.): Ⓐ *disponuntur res, tempora, loca (sing. praeter* CIC. Brut. 15): RHET. Her. 1, 2, 3 dispositio est -o et distributio rerum, quae demonstrat, quid quibus locis sit conlocandum (1, 9, 15 r. ac temporum -em conservabimus [*opp.* perturbate . . . contorte. *sim.* CIC. inv. 1,

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

29]. CIC. de orat. 2, 307 *et* 354 *infra*. Brut. 276 -o r. plenus artis. *al.* QVINT. inst. 3, 7, 15. *al.*). CIC. de orat. 2, 63 rerum ratio -em temporum desiderat (*iam* RHET. Her. 1, 9, 15 CIC. inv. 1, 29 *supra*. de orat. 2, 329 -e t. conservato [*opp.* interrupte]. Brut. 15 explicatis -bus t. part. 75. *al.*). 2, 307 -em conlocationemque rerum ac locorum (2, 354 conservaret. part. 9). Ⓑ *verba*: RHET. Her. 4, 32, 44 transgressio est, quae verborum perturbat -em perversione aut transiectione (CIC. de orat. 2, 357 v. aut nominum [omnium *trad.*] aut sententiarum. orat. 200. *al.* PLIN. dub. serm. frg. gramm. suppl. 135, 5 QVINT. inst. 9, 3, 43. *al.* CHAR. gramm. p. 368, 17 B. schema lexeos est -o v. aliter quam debuit figuratus. DIOM. gramm. I 460, 28 praeposterus. *al.*). CIC. part. 24 commutatio . . . -is *sc. verborum* (*postea*: invertatur -o). SEN. epist. 89, 17. QVINT. inst. 1, 5, 39 turbatur. 9, 4, 22 in omni . . . compositione tria sunt genera necessaria: -o, iunctura, numerus (*sim. ibid.* 147). 23 naturalis -o. 27 rectus -o et apta iunctura. 32 vitiosus (*antea*: locatione verborum). PORPH. Hor. carm. 1, 28, 30 -o est: *eqs.* (*sc. sec. syntaxin. opp.* sensus. *item passim apud* PORPH., SERV., CLAVD. DON., *alios. iuxta ponitur* sensus: PORPH. Hor. carm. 2, 15, 17 sat. 1, 3, 69. *al.* DON. Ter. Eun. 551 -o et s. hic est: *eqs.* 557. 785 Hec. 728. *al.*; *cf. infra sub C3*). *in enumeratione figurarum affert* CIC. de orat. 3, 207 (*inde* QVINT. inst. 9, 1, 35; *sed contradicit* 9, 3, 91 quaedam omnino non sunt figurae, sicut -o, dinumeratio *eqs.*). Ⓒ *varia*: CIC. de orat. 2, 179 qui -o . . . et quae dispositio argumentorum (2, 181 *iuxta*: conlocatione. FRONTO p. 202, 2 v. d. H. [p. 212 N.]). 2, 357 (*supra l. 8*) sententiarum (FRONTO p. 202, 3 v. d. H. [p. 212 N.]. VIRG. gramm. epist. 1 p. 111, 2). orat. 227 -o pedum facit, ut id, quod pronuntiatur, aut orationis aut poematis simile videatur (*item disponuntur pedes, versus sim.*: QVINT. inst. 9, 4, 46 metra *constant* etiam -e *sc. pedum*. PORPH. Hor. carm. 4, 2, 11 sq. epist. 1, 19, 29 neque eodem -e utimur versuum. SOL. 11, 6 cum Idaei dactyli modulos . . . in versificum -em transtulissent). opt. gen. 5 sententiae suam compositionem habent ⟨et⟩ ad probandam rem adcommodatum -em. QVINT. inst. 2, 13, 1 quaestionum (2, 13, 6. 10, 7, 5). *al.*

Ⓚ *in arte gramm. significatur formarum series, παράδειγμα* (*sc. declinationis, coniugationis; adiunximus -em litterarum alphabeticum*): VARRO ling. 9, 98 male dicunt 'ferio feriam percussi', quod est -o 'feriam ⟨ferio⟩ feriebam percussi percutio percutiam'. 10, 22 ad hunc quadruplicem fontem *i. genus speciem casum exitum* -es deriguntur bini, uni transversi, alteri derecti, ut in tabula solet, in qua latrunculis ludunt, *eqs.*; . . . transversorum -um partes appellantur casus, derectorum genera (*de casibus cf.* PRISC. gramm. II 186, 13 [*nisi de loco intellegendum*] -o quoque naturalis eis *i. casibus* datus est: *eqs.*). 10, 54 -o declinatuum (*cf.* VLT. SYLL. gramm. IV 237, 16 coniugationum). PAVL. FEST. p. 81 exercitus (*sc.* -ūs *et -a, -um*) . . .; superius quarti -is, hoc secundi est (*item accedunt numeralia*: CHAR. gramm. p. 2, 26 = 316, 5 B. de perfectis -um IIII. p. 32, 14 quinque -um declinationibus. *al.* DIOM. gramm. I 348, 15 quae *verba* secundum tertium -em declinantur. *al.*, *etiam infra*). CHAR. gramm. p. 1, 30 B. de -bus seu declinationibus nominum. p. 215, 19 -es verborum sunt quattuor, qui verba dispertiunt (EXC. Bob. gramm. I 563, 6 v. -es sive coniugationes). *al.* *de alphabeto*: PLIN. nat. 37, 138 reliquas *gemmas* per litterarum -em explicabimus (*v. vol. VII 2, 1517, 49 sqq.*).

Ⓥ *appendix: locutiones in imagine dictae* (*a derecto -e militum vel rerum quarumlibet deductae*): -em evagare: HOR. carm. 4, 15, 9 -em rectum evaganti frena licentiae iniecit. in -em cogere: LIV. 3, 35, 6 nimium in -em se ipsum (*sc. ut magistratum*) c. et vulgari cum privatis (*item magistratus*: 3, 51, 13 decemviri querentes se in -em cogi. 25, 3, 19 *tribunos* [25, 4, 4. 43, 16, 9 sq. PLIN. epist. 1, 23, 1 quam *tribuniciam potestatem*]. SVET. Claud. 38, 1 se *imperatorem*). SEN. clem. 1, 26, 4 crudelitatem. benef. 1, 4, 1 Chrysippum (*sc. argumentis*). in -em redigere: SEN. benef. 3, 37, 4 inpune tribunum in -em r. (*cf.* dial. 11 [12], 13, 4 tyrannos. SVET. Vesp. 15 *imperatorem*. ARNOB. nat. 4, 34 magistratum). PLIN. epist. 2, 6, 5 *gula* reprimenda . . ., quasi in -em redigenda est.

β *bonae dispositionis ipsa ratio, condicio, forma sim.* (*exempla, ubi disposita non indicantur; fortasse huc referenda quaedam p. 954, 24. 80. supra l. 35. p. 959, 1 allata; sing. praeter* VITR. 1, 7, 2. 3, 1, 4. 4, 8, 7. *selecta post* CIC.): Ⓘ *in oratione, carmine sim.*: Ⓐ *varia*: RHET. Her. 3, 9, 16 dispositio est, per quam illa, quae invenimus, in -em redigimus, ut certo quicquid loco pronuntietur (*item in definitione vocis* dispositio: 3, 9, 17 cum ab -e artificioso [officioso *codd. mutili*] recedendum est, *eqs.* CIC. inv. 1, 9 QVINT. inst. 3, 3, 8). CIC. de orat. 2, 36 si via ulla nisi ab hac arte (*sc. dicendi*) traditur aut argumentorum aut sententiarum aut denique discriptionis atque -is, *eqs.* 2, 79. 180 a me rationem -is et disponendarum rerum requisisse. 3, 49. HOR. epist. 1, 19, 29 temperat Archilochi musam . . . Sappho, temperat Alcaeus, sed rebus et -e dispar. QVINT. inst. 1, 10, 37 -o est geometriae necessarius: nonne et eloquentiae? (*antea*: linearis ratio). 3, 3, 9 Hermagoras iudicium, partitionem, -em . . . subicit oeconomiae. 6, 5, 5 -o utilissimus. *al.* PLIN. epist. 3, 13, 3 (*postea*: disponere apte). *al.* *in epistula*: CIC. Att. 6, 1, 1 nec οἰκονομίαν meam instituam, sed -em conservabo tuum. Ⓑ *explicationes, definitiones sim.* (*v. etiam supra p. 477, 21 sqq.*): CIC. de orat. 2, 353 invenisse fertur *Simonides* -em esse maxime, qui memoriae lumen adferret. HOR. ars 41 sq. lucidus -o; -is haec virtus erit et venus . . ., ut iam nunc dicat iam nunc debentia dici, *eqs.* QVINT. inst. 7, 1, 1 -o recta quaedam collocatio prioribus sequentia adnectens, dispositio utilis rerum ac partium in locos distributio. 7, 2, 15 naturalis -o est, ut *eqs.* (*infra* SVLP. VICT., FORTVN. *al.*, *cf. p. 955, 15*). SVLP. VICT. rhet. 14 p. 320 -o est, ut secundum textum naturalem singula persequamur . . .; bene huic -i οἰκονομία proxima adiuncta est, quae hoc distat a superiore, quod ille quidem -o naturalis, hic -o artificiosus est (*postea*: iste naturalis est -o, quem *eqs.* . . ., a. -o est, ut hunc ipsum -em, si ita causa poscit, plerumque vertamus. *iam* RHET. Her. 3, 9, 17 *supra. cf.* FORTVN. rhet. 3, 1 p. 120, 25 naturalem . . ., artificialem).

(II) *in mundo, natura* (*fortasse etiam* LVCR., *v. p. 954, 23 sqq.*): CIC. ac. 2, 118 primum confusas *particulas* postea in -em adductas (Tim. 9 *immoderate agitatum et fluitans* ex inordinato in -em adduxit *deus* [*Plat.* 30^a εἰς τάξιν . . . ἐκ τῆς ἀταξίας, *unde* CHALC. comm. 298 redegit . . . in -em]. *cf.* APVL. Plat. 1, 7 *elementa inordinata permixtaque* ad -em numeris et mensuris in ambitum deducta sunt [*nisi ad 1 trahendum*]). nat. deor. 2, 81 naturam esse . . . vim participem rationis atque -is. div. 2, 146 inventus est enim -o in iis stellis, qui non putabatur (*antea*: errantium). Tim. 47 parentis *dei* -em (*antea*: qui cuncta conposuit. *Plat.* 42^e τάξιν). MANIL. 2, 336 sic convenit -o (*cf.* 2, 522 sic veri per totum consonat -o [3, 207]). 3, 168 incolumis . . . ut maneat, qui conditus -o est. *al.* SEN. benef. 5, 6, 5 hic ibit -o per saecula. nat. 3, 30, 7 antiquus -o revocabitur. *al.*

(III) *in exercitu* (*sive in acie sive in itinere; cf.* PLAVT. Pseud. 761 *sub 1b*): CAES. Gall. 2, 11, 1 egressi *Belgae* nullo certo -e neque imperio (civ. 1, 51, 2 nullus -o, nullum imperium certum. 2, 26, 4 LIV. 30, 3, 9 LVCAN. 7, 332. STAT. Theb. 7, 616 *postea*: una equites mixti peditumque catervae. *cf.* LIV. 27, 49, 8 sine certo duce, sine signis, sine -e ullo aut imperio [29, 34, 11. 33, 9, 3 COLVM. 12, 2, 5]. 28, 22, 13). BELL. Alex. 45, 4 -e disposita *acies* (*cf.* LIV. 8, 8, 14 eodem . . .-e instruxerant *Latini* aciem. 33, 18, 13). LIV. 28, 14, 11 nec ex -e solito quicquam acie instruenda mutat (TAC. hist. 2, 80, 1). 32, 10, 11 *pro Romanis* -o et militaris disciplina . . . erat . . ., pro hoste loca *eqs. al.* TAC. ann. 4, 25, 2 ab Romanis confertus pedes, dispositae turmae . . ., hostibus . . . non arma, non -o, non consilium. *al.* *fort. respicitur potius structura*: VEG. mil. 3, 19 ex lectissimis militibus in V litteram -o componitur.

(IV) *in aedificio apud* VITR. (*aliter sub B2c*): 1, 2, 6 translatis ex alia ratione proprietatibus in aliud genus operis offendetur aspectus, aliis ante -is consuetudinibus institutis. 1, 7, 2 et -es et genera singula symmetriarum (*cf.* 4, 8, 7 -es . . . et symmetrias). 3, 1, 4.

(V) *vario usu* (*pauca notabiliora; fortasse huc referendum* CIC. off. 1, 142 *p. 951, 16*): SEN. benef. 4, 8, 1 Mercurium, quia ratio penes illum est numerusque et -o et scientia. COLVM. 12, 2, 4 nihil esse pulchrius in omni ratione vitae dispositione atque -e (*demonstratur ad exemplum canentium in theatro [cf.* CIC. *rep. 2, 69 p. 962, 36], militum in exercitu* [neque miles neque imperator sine -e ac dispositione quicquam valet explicare]. *postea*: haec eadem ratio praeparationis atque -is etiam in navigiis plurimum valet: *eqs.* [*concluditur* 12, 2, 6 nihil dubium est, quin cura vilicae -em dispositionemque rerum quas reponit, desideret]. *aliter p. 965, 37 sq.*). QVINT. inst. 6, 4, 10 *in iudicio habendo* (*postea*: ut loquendi vices serventur, *opp.* tumultu. *cf.* RVFIN. hist. 10, 4, 1 p. 863, 10 servabatur [*gr.* ἐν ἡσυχίᾳ καὶ κόσμῳ]). AVSON. 302, 5 p. 173 P. aequalitas . . . -em nescit pati (*sim.* AVG. ord. 2, 1, 2 p. 146, 2 summa aequalitas, quae -em nihil desiderat). *al.*

γ *locutione contracta vel defectiva subauditur series rerum, quae ad aliquem (-quid) spectant, de eo narrantur sim.* (*an ad b? ubi cf. e. g. p. 957, 40; exempla selecta*): *cum gen. sing. rei, personae*: TERT. adv. Marc. 3, 20 p. 410, 4 sufficit hucusque de his . . . -em Christi decucurrisse (4, 21 p. 488, 25 invenies totum hunc -em Chr. circa illum dei hominem, qui *eqs.* 4, 22 p. 493, 18 omnem. *aliter p. 959, 78*). pudic. 9 p. 237, 13 -em filii prodigi. scorp. 10 p. 170, 2 totus hic -o dominicae machaerae. *al.* FIRM. err. 27, 3 divini ac liberantis ligni -em disce . . .: de cataclysmo humanum genus arca lignea *liberavit*; *eqs.* PACIAN. epist. 3, 6 p. 56 totum -em vestri erroris advertite: *eqs. al.* *cum praepos.* (*v. etiam* TERT. adv. Marc. 3, 20. 4, 21 *supra*): TERT. adv. Marc. 3, 1 p. 377, 7 iam hinc -o de Christo (*verbo omisso, postea*: post decursam defensionem. *cf.* MACR. Sat. 1, 17, 51 percurratur -o, qui de Apolline nascente narratur). HIER. in Nah. 2, 3 secundum historiam adversum Niniven -o sequitur et describitur Babyloniorum exercitus contra eam veniens.

b *respicitur dispositio singulorum in se* (*exempla, quibus ponitur gen. sing., gen. plur.* LIV. 26, 23, 2; *cetera ut minus certa attulimus supra; v. etiam sub C1*): α *accedunt additamenta verbalia* (*addas* CIC. part. 9, *ubi pron. relat. cuius refertur ad inf.* collocare): *gen. gerundii* (*aliter p. 958, 15 sq. 960, 20*): CIC. Cluent. 6 meum dicendi -em servare (*item* or. frg. B 28. dom. 3 omittam. HIER. epist. 60, 5, 1 tenes. *aliter p. 965, 16*). part. 12 varii sunt -es conlocandi

[Keudel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(15). fin. 1, 6 nostrum scribendi -em (Avg. civ. 6, 4 p. 251, 16. 26 D. *al.*). Liv. 25, 6, 15 -o militandi . . . est mutatus (*cf.* 31, 35, 4 turbavit hunc -em pugnandi [*aliter p. 965, 12*]. *in exercitu ut*: Veg. mil. 1, 9 incedendi). Clavd. Don. Aen. 1, 1 p. 7, 23 exequendi . . . alium -em adhibuisse *Vergilium*. Hier. epist. 22, 28, 4 salutandi ei -o disponitur. *al.* *gen. gerundivi vel part. perf.*: Cic. Scaur. 18 habet seriem quandam et -em contracti negotii confectio ipsa tabularum. Liv. 25, 30, 4 cum fidem accepisset composuissetque agendae -em rei (*item* 29, 6, 8. Phaedr. 4, 25, 31 narratae. Qvint. decl. 385 p. 430, 16 gestae [Svet. Claud. 37, 2 Apvl. apol. 61, 5. *al.*]. Apvl. met. 7, 6, 1 noscendae. *al.*). 40, 13, 1 exsequamur . . . conficti -em criminis (*cf.* Cvrt. 6, 11, 32 cogitati sceleris). Colvm. 3, 11, 1 nunc ad reliquum -em propositae disputationis redeo. *al.* *β cum solo gen. rei* (*fortasse ad B1c referendum* Cic., *ad B1b* Ps. Avg.; *saepius accedit* omnis, totus *sim.; selecta post* Liv.): Cic. Brut. 193 nec res ulla plus apud animos hominum quam -o et ornatus orationis valet (Firm. math. 1 praef. 5. Char. gramm. p. 362, 23 B. -o o. interposita sententia diducitur. Diom. gramm. I 460, 27 rectum. Avson. 419, 43 p. 364 P. lucidior. *al.; adde -em orationis Christiani in deum factae*: Tert. adv. Marc. 4, 26 p. 509, 10 *antea*: formam. orat. 6 p. 184, 19 quam eleganter divina sapientia -em o. instruxit, ut *eqs.* Orig. in I reg. 9 p. 15, 6. *al.*). top. 77 mundus eiusque omnis -o et ornatus (Sen. epist. 65, 9 habitus et -o mundi, quem videmus. 107, 12. Ps. Avg. quaest. test. I 115 p. 331, 24. *ibid. iterum, antea*: mundi lege . . ., statuta . . ., ratio). Caes. Gall. 2, 19, 1 ratio -oque agminis aliter se habebat (*v. vol. I 1345, 21 sqq. et cf.* Plin. nat. 7, 202 exercitus. *item in re milit.*: Caes. Gall. 2, 22, 1 ut rei militaris ratio atque -o postulabat [*cf.* -o militiae *vol. VIII 960, 3 sqq.*]. Cvrt. 7, 7, 32 pugnae -em turbant. *al.; respicitur processus*: Liv. 39, 48, 6 cuius belli et causas et -em . . . expromere [Lvcan. 2, 223 Stat. Theb. 8, 323]). Hor. epist. 1, 1, 99 mea cum pugnat sententia secum . . ., aestuat et vitae disconvenit -e toto (Gratt. 8 rectus. Sen. contr. 4 praef. 4 solito [*cottidianae ut*: Cels. 8, 10, 7° Svet. Tib. 18, 2 Vesp. 21]. *aetatis hominis*: Stat. silv. 5, 3, 129 longo. Qvint. decl. 331 p. 305, 9. Tac. ann. 16, 26, 5 continuum. Tert. anim. 56, 6. *al.*). Liv. 26, 23, 2 nisi interpellatus -o comitiorum esset (Plin. epist. 3, 20, 5). 27, 37, 11 ad aliud sacrificium . . . edicta dies, cuius -o talis fuit (*seq. caerimoniarum descriptio*). 40, 14, 11 quis -o consilii fuit? (40, 57, 4 omnem -em c. turbavit). 40, 55, 5 -em . . . omnem facinoris . . . exposuit (Firm. err. 6, 3. *cf.* Qvint. inst. 4, 2, 7 facti. Tert. nat. 1, 6, 3 admissi. *al.*). Sen. Tro. 1162 hic -o sacri *est* (Stat. Ach. 1, 135. *cf.* Apvl. met. 11, 12, 2 religionis). *et saepe.* *fere i. q.* κανών: Edict. imp. Iulian. de salut. et sport. Num. (CIL VIII 17896) 4 -o salutationis (*aliter p. 965, 19*) factus est et . . . aere incisus: primo senatores, *eqs.*

B *vi locali vel temporali evanescente accedunt notiones secundariae* (*notabiliores; cf. p. 955, 55*): **1** *potius vi -is instituti, consueti sim., ad quem diriguntur quae fiunt* (*fortasse huc vergunt quaedam sub A2aβ allata*): **a** *respicitur rectum, iustum, debitum sim.*: **α** *sec. ritum, religionem sim.*: (I) *locutiones adverbiales*: *usu pagano* (*selecta post* Verg.): Naev. carm. frg. 3, 2 postquam avem aspexit in templo Anchisa, sacra in mensa Penatium -e ponuntur. Verg. Aen. 3, 548 perfectis -e votis. 5, 53. 102. 773 agnam caedere . . . iubet solvique ex -e funem (*Serv.*: rite peragi sacrificium). Lex de flam. Narbon. (CIL XII 6038) 20 ⟨eaque omnia . . .⟩ . . . co -e habeto quo annuorum flamin⟨um sacra habentur⟩. Ov. met. 15, 733 aris ex -e factis (fast. 4, 159 *templis*). Sil. 6, 695 summissis -e palmis orantes veniam iurabant. *al.* *usu christiano*: Cypr. epist. 17, 2 p. 522, 7 offerre *presbyteros* pro illis *lapsis* et eucharistiam dare, quando oporteat ad haec per -em perveniri. Peregr. Aeth. 3, 6 facta oblatione -e suo (26. 39, 1 fiunt missae [41. 43, 3 *bis*]. 42 celebratur missa. *cf.* -o missae *vol. VIII 1137, 4*). Cassian. inst. 3, 6 eodem -e missam quo prius . . . celebratam (Vran. epist. 3 p. 861^{A} cum haec omnia sanctus episcopus laeto atque perfecto -e celebrasset. 4 p. 861^{C} matutinum ex more et -e. Fvlg. Rvsp. epist. 14, 46 *antea*: rite. *al.; v. iam* Peregr. Aeth. *supra*). (II) *cetera exempla* (*fortasse etiam* Liv. 27, 37, 11. Sen. Tro. 1162. *al. supra l. 38 sqq.*): Sen. Thy. 689 servatur omnis -o, ne tantum nefas non rite fiat (*postea*: nulla pars sacri perit). Act. lud. saec. Sept. Sev. 5^{a}, 51 Pighi (*47 sqq. describitur sacrum a Severo factum*) -em sacrifici ⟨secutus⟩ (Facvnd. fid. 1 eodem ritu lectionum sollemnia vel s. -em celebrare [*item* 41]. *cf.* Avg. serm. coll. Morin p. 19, 3 sacrificandi). Serv. auct. Aen. 3, 466 cum hic -o oraculorum per multa tempora stetisset. Ps. Rvfin. in Am. 4, 4 sqq. ceremoniarum -es ritusque. *al.*

β *sec. leges, mores, rem publicam sim.* (*iuxta* ius, mos, lex, consuetudo): (I) extra -em (*adverbialiter*): *inde a* Lege repetund. (CIL I^{2} 583) 69, *v. vol. V 2, 2056, 72 sqq. Voc. Iurispr. Rom. s. v.* extra; *cf.* extraordinarius. (II) *in formula* 'recte et -e facere' *sim.* (*de actione magistratus praeter* Vopisc. Aurelian. 41, 5): recte et (atque) -e: facere: Cic. Quinct. 28 si hoc . . . r. atque -e factum videtur (*opp.* contra ius, consuetudinem, edicta praetorum). Verr. II 3, 194 (*opp.* adversus leges, adversus rem publicam) r., -e, e re publica (*item* Phil. 3, 38. 5, 36. 10, 26). Sall. Catil. 51, 4 Liv. 24, 31, 7. 28, 39, 18 r. et -e ex voluntate senatus. *al.* S. C. Vell. (dig. 16, 1, 2, 1) r. atque -e facturos . . ., si dederint operam, ut in ea re senatus voluntas servetur. Vlp. dig. 1, 16, 4, 4. 40, 12, 27, 1 Vopisc. Prob. 11, 2. *cum variis verbis*: Cic. S. Rosc. 138 si r. et -e iudicaris. Phil. 10, 5 litteras Bruti r. et -e scriptas. Vopisc. Aurelian. 41, 5 r. atque -e consuluissent dii immortales, p. c., si *eqs.* -e facere: Cic. Att. 6, 2, 8 haec a me -e facta puto me Bruto probaturum. Vlp. dig. 21, 1, 25, 10 -e fecerunt aediles, ut *eqs.* (III) *in senatu habendo*: -o *sententias rogandi, dicendi* (*ad rem v. O'Brien Moore, RE Suppl. VI 712, 25 sqq.*): Cic. Verr. II 4, 143 ut quisque aetate et honore antecedebat, ita sententiam dixit ex -e (Vlp. dig. 50, 2, 2, 1 si forte de -e sententiarum dicendarum agatur. 50, 3, 1, 1 in sententiis quoque dicendis idem -o spectandus est, quem in albo scribendo diximus). Liv. 1, 32, 12 inde alii -e rogabantur (3, 39, 2 priusquam -e sententiae rogarentur. Gell. 4, 10, 1 -o rogandi sententias varius fuit. *cf.* Svet. Iul. 21 quem -em interrogandi sententias consul . . . instituisset. Aug. 35, 4 sententias . . . non more atque -e, sed prout libuisset perrogabat). Cod. Theod. 6, 4, 12 latis per -em sententiis. *alia*: Liv. 2, 26, 5 fama . . . tanto tumulto concivit Romanos, ut nec consuli -e patres *possent, nec eqs.* (2, 28, 2 [*opp.* tumultuose *ut*: 2, 29, 6]). 9, 30, 2 senatum extemplo citaverunt eo -e, qui ante censores Ap. Claudium et C. Plautium fuerat. Clavd. 21, 327 non ante . . ., -e quam prisco censeret bella senatus. (IV) *in iure privato* (*pauca selecta; ad rem v. Sachers, RE Suppl. VII 792 sqq.*): (A) *locutiones adverbiales* (extra -em *v. supra*, contra -em *v. p. 959, 32*): Cic. leg. 2, 48 (*referuntur quae docebat Q. Scaevola*) *adstringatur sacris*, qui . . . tantundem capiat, quantum omnes heredes: id quoque -e, est enim ad id, quod propositum est, adcommodatum. Vlp. dig. 5, 6, 1 (*postea*: ex senatus consulto) ex -e occurrit actio, quae proponitur his, quibus restituta est hereditas (Pavl. dig. 42, 5, 12 pr. aliquid ex -e facit *creditor postulans se in bona debitoris mitti*. Cod. Theod. 11, 30, 16 sive ex appellatione sive ex delegato sive ex -e iudicaverint *qui . . . cognoscunt*. Cod. Iust. 9, 51, 5 [*a. 321*] nec ex -e est, quod petis, ut *eqs. al.*). 37, 4, 1, 1 vocantur . . . ad . . . bonorum possessionem liberi eo iure eoque -e, quo vocantur ad successionem ex iure civili (Gell. 11, 18, 10 si qui super manifesto furto i. et -e experiri velit, *eqs.* Lex Burg. lib. const. 53, 2 aequo i. et -e). Cod. Theod. 11, 4, 1 cognoscat *conlator* . . . exactionem a se debito -e deposcendam. Cod. Iust. 2, 3, 14 (*a. 241*) bona adversarii tui in te transferri citra sollemnem -em frustra deprecaris. 3, 28, 37, 1^{a} condere . . . testamenta, sed non . . . quo voluerint modo, sed communi et licito et consueto -e. *al.* (B) *alia* (*fortasse huc trahenda quaedam sub 2bβ allata*): Alf. dig. 33, 8, 14 in coniunctionibus (*sc. sententiis testamenti coniunctis*) -em nullum esse neque quicquam interesse, utrum eorum primum diceretur aut scriberetur. Ps. Qvint. decl. 12, 11 nec . . ., nisi peracto legitimo -e, reus punietur (Cod. Iust. 6, 58, 14, 7). Papin. dig. 50, 1, 13 talis -o dabitur, ut in primis . . ., mox . . ., postremo *eqs.* Dig. 38, 15 rubr. quis -o in possessionibus servetur. Cod. Theod. 16, 5, 49 eis . . . succedant *ii*, quos ad succedendi ius proditus veteribus legibus -o praescribsit. *al.*

b *respicitur fixum, aeternum sim. sec. naturam mundi, fata, deum* (*opp.* casus, temeritas; *accedit gen.* rerum, causarum, *gen. disponentis l. 66. 68; exempla notabiliora*): Cic. har. resp. 19 -em rerum *sc. caelestium* ac necessitudinem persequi (*opp.* casu). ac. 1, 29 quasi fatalem et immutabilem continuationem -is sempiterni (nat. deor. 2, 16 Amm. 20, 3, 12. *cf.* Lvcan. 8, 569 iussu aeterni -is [Min. Fel. 11, 1]. *al. sim.*). nat. deor. 2, 43 sensum . . . astrorum atque intelligentiam maxime declarat -o atque constantia . . ., in quo nihil est temerarium, nihil varium, nihil fortuitum (*iuxta* constantia *ut*: 2, 56. *al.*, *v. vol. IV 506, 77 sqq.*). 2, 82 (*opp.* temeritas *ut*: Avg. ord. 3, 9 p. 127, 19). div. 1, 125 fatum . . . id appello quod Graeci εἱμαρμένην, id est -em seriemque causarum (Avg. civ. 5, 8 p. 201, 17 D. *saepius*). Lvcr. 2, 252 (*254* fati foedera) vetere *motu* exoritur semper novus -e certo (Manil. 3, 136 Sen. nat. 1, 1, 4. *al.*). Verg. Aen. 3, 376 fata deum rex sortitur volvitque vices, is vertitur -o (*cf.* fatorum -o: 5, 707. *al.*, *v. vol. VI 1, 367, 57 sq.*). Liv. 25, 6, 6 immobilis rerum humanarum -o (*cf.* Sen. Oed. 992 prece non ulla mobilis -o). Manil. 1, 531 non casus opus est, magni sed numinis -o. Cvrt. 5, 11, 10 *opp.* temere. Ps. Apvl. Ascl. 39 sq. *iuxta* εἱμαρμένη, necessitas. Avg. ord. 2, 4, 11 p. 154, 17 per divinam providentiam necessario rerum -e. *al.*

c *respicitur decentia, pulchritudo sim.* (*fortasse huc referendum* Cic. Brut. 193. top. 77 *sub A2bβ; notabiliora tantum*): Cic. fin. 3, 21 *vidit homo* rerum agendarum -em et, ut ita dicam, concordiam (Sen. epist. 120, 11 ostendit illam *virtutem* nobis -o eius et decor et constantia et omnium inter se actionum c.). nat. deor. 2, 15 siderum . . . distinctionem, utilitatem, pulchritudinem, -em (div. 2, 148 off. 1, 14. 98 phil. frg. V 53 Hier. *infra*). 2, 145 colorum . . . et figurarum . . . venustatem atque -em et, ut ita dicam, decentiam oculi iudicant. off. 1, 126 *decorum illud* positum est in tribus rebus, formositate, -e, ornatu. Chalc. comm. 304 nec inordinate . . . et utcumque, sed cum cultu et -e; -o autem sine harmonia esse non potest. Hier. hom. Orig. in Luc. 22 p. 138, 14 tantum . . . creaturarum -em, decorem, officium, tantam mundi pulchritudinem. *al.*

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *potius vi -is instituendi vel conservandi, praecepti, regulae sim.* (*cf.* ordinatio; *pauca significantiora, cetera v. supra, e. g. p. 954, 68. 956, 5 sqq. 957, 38. 44. 960, 61 sqq.*): **a** *in oratione*: CIC. Brut. 263 ea *Hermagorae disciplina* dat rationes certas et praecepta dicendi, quae . . . habent -em et quasdam errare in dicendo non patientes vias. QVINT. inst. 2, 17, 41 ut Cleanthes voluit, 'ars est potestas via, id est -e, efficiens', esse certe viam atque -em in bene dicendo (*cf. Stoic. vet. frg. I 490 ὁδῷ πάντα ἀνύουσα*). **b** *in iurisdictione*: α *accedit gen. rerum, quibus norma iudicandi comprehenditur*: LIV. 40, 11, 7 transcendere . . . -em aetatis, naturae, moris Macedonum, iuris gentium (VAL. MAX. 3, 2, 17 dum i. -em sequitur *consul. al., saepius in* COD. Theod. *et* Iust.; *cf.* VLP. dig. 50, 13, 2 secundum rei aequitatem et iurisdictionis -em). VAL. MAX. 6, 2, 12 extra omnem -em legum (PLIN. epist. 3, 9, 31. TRYPH. dig. 16, 3, 31 pr. si tantum naturale et gentium ius intuemur, . . . si civile ius et l. -em, *eqs. al., saepius in* COD. Theod. *et* Iust.). 7, 7, 4 testamenti -em . . . confundis (NOVELL. Valent. 21, 1, 3). β *accedit gen. rerum, quae norma disponuntur* (*fere t. t. significans veterem processum iurisdicendi legitimum, cf.* ius *vel* iudicium ordinarium, cognitio extra -em; *exempla dubia an ad p. 958, 42 sqq. referenda, unde huc trahi potest fortasse etiam p. 958, 46. 50*): GAIVS inst. 4, 161 ut de -e et de exitu eorum *interdictorum* dispiciamus (*inde* INST. Iust. 4, 15, 8 de -e et veteri exitu i. supervacuum est hodie dicere: nam quotiens extra -em ius dicitur . . ., non est necesse reddi interdictum). PAVL. dig. 48, 1, 8 -o exercendorum publicorum capitalium in usu esse desiit, durante tamen poena legum, cum extra -em crimina probantur. COD. Theod. 9, 1, 5 ut . . . ad subscribtionis morem -emque criminatio referatur, ut iure veteri in criminibus deferendis omnes utantur. 9, 1, 19 pr. accusationis -em iam dudum legibus institutum servari iubemus, ut *eqs.* COD. Iust. 7, 19 rubr. de -e cognitionum. COD. Iust. 7, 45, 4 (*a. 229*) prolatam a praeside sententiam contra solitum iudiciorum -em (1, 12, 6, 4 [*a. 466*] i. legumque solitus -o servetur. 1, 17, 1, 10. 3, 8 rubr. 8, 4, 10 [*a. 484*] protinus, id est non exspectato i. -e). *al.* **c** *in aedificio struendo sim.*: VITR. 2 praef. 5 insequatur -o de aedibus sacris et publicis aedificiis itemque privatis, quibus proportionibus et symmetriis debeant esse (2, 7, 1). **d** *usu christiano* (*hic illic i. q. institutio, imperium i. mandatum, sim., quae iuxta ponuntur* TERT. adv. Marc. 3, 21 p. 413, 14 AVG. conf. 13, 17, 20): α *in rebus variis*: ① *varia*: TERT. monog. 12, 5 quo magis sciret plebs eum -em sibi observandum, qui faceret praepositos (*antea*: disciplinae formam . . ., edictum). AVELL. p. 557, 7 epistolas . . . episcopo Thessalonicensi tradite, illum -em in eius salutatione servantes, quem scitis a nobis esse mandatum circa eos, qui cum sede apostolica . . . non communicant. CANON. Dionys. Exig. p. 71, 13 aliqua -e et canone tenentur et aliqua consuetudine firmata sunt. CONC.[S] I 2 p. 35, 30 consequentia agantur secundum regularem -em (*gr. I 1, 2 p. 12, 23 κατὰ τὴν τῶν κανόνων τάξιν. antea*: ecclesiasticae leges). *al.* ⓘⓘ *accedit gen. (adi.) eius qui dat -em*: TERT. adv. Marc. 3, 21 p. 413, 14 non in Christi nomine sperare solent *proselyti*, sed in Moysei -e, a quo institutio illorum est. 3, 22 p. 415, 18 dei -em (Ps. ORIG. in Iob 1 p. 388[A]. AVG. in psalm. 77, 28 l. 36 quantum d. nutu atque -e iubetur. *al.; cf.* AVG. ord. 1, 8, 21 p. 135, 12 divino nutu et -e). 4, 11 p. 449, 28 Iohannis (*postea*: disciplinam). 4, 33 p. 532, 22 ut legis et prophetarum -o exinde cessaret. CASSIOD. hist. 6, 19, 3 quod esset concilii -e constitutum. *al.* ⓘⓘⓘ *in rubrica* (*v.* REGVLA mag. 11 rubr. *sub* β): SACR. Gelas. 83 M. -o agentibus publicam poenitentiam. 140 -o qualiter . . . presbyteri . . . eligendi sunt. 395 incipit -o de feria VI passione Domini (737). β *in vita monastica*: HIER. epist. 108, 20, 1 dicam et de -e monasterii, quomodo *eqs.* (reg. Pachom. 169 p. 67, 13 *frater* corripietur -e m. [*v.* 167 iuxta -em constitutum]. REGVLA mag. 11 rubr. incipit -o m.: *eqs.* [*postea*: regula]). Orsies. doctr. 19 p. 120, 21 vos omnes, fratres, qui subiecti estis per -em liberae servituti, *eqs.* reg. Pachom. 1 p. 13, 7 B. quem per -em ianitor ab ostio monasterii introduxerit. CASSIAN. inst. 4, 6 hoc -e et professione iudicatus indignus *frater* (*an de collegio monachorum et ad p. 963, 40 referendum? simili ambiguitate*: 5, 36 *cum ibi* plurimam turbam coenobii disciplina constrictam et optimo -e monachorum, qui etiam primus est, institutam . . . videremus, alium quoque -em, qui excellentior habetur, id est anachoretarum, . . . videre properavimus).

C *notione dispositionis attenuata* (*usu recentiore vel christiano*): **1** *significatur species, substantia, forma, qualitas* (*sc. qua quis praeditus est; vis dispositionis, structurae latet* FIRM. *sub b, fere per imaginem; attulimus certiora, cetera p. 956, 62 sqq.*): **a** *dei, hominis*: TERT. adv. Iud. 14, 9 (= adv. Marc. 3, 7 p. 387, 27) utrumque -em Christi (*postea*: forma, *antea 14, 1* duos dicimus Christi habitus [*sc. humilitatis et sublimitatis*]. adv. Marc. 3, 17 p. 404, 5 *postea*: habitu . . . conspectu). adv. Marc. 1, 28 p. 329, 27 o deum . . . perversum . . ., vanum atque ita neminem! cuius non statum, non condicionem, non naturam, non ullum -em video consistere. 2, 27 p. 374, 14 (*cf. 5, 11 p. 611, 14* duplicem vim creatoris . . . et iudicis et boni) quanta perversitas vestra erga utrumque -em creatoris; . . . nec magnus vobis placet nec modicus, nec iudex nec amicus (2, 29 p. 376, 20 *postea*: singulas species). *dubitanter addimus* (*nisi de gradu et ad II referendum*): ITALA psalm. 109, 4 Veron. *al.* = VVLG.) tu es sacerdos in aeternum secundum -em Melchisedech (*gr. τάξιν. mystice refertur ad sacerdotium Christi* Hebr. 5, 6 sqq., *unde saepius apud ecclesiasticos, e. g.* CYPR. epist. 63, 4 p. 703, 9 testim. 1, 8 p. 45, 25 HIER. epist. 49, 21, 2. 64, 6, 2 quaest. hebr. in gen. p. 24, 26 AVG. civ. 16, 22 p. 159, 16 D. *al.*). IREN. 2, 34, 1 (2, 55 H.) divitem cognoscere Lazarum post mortem et Abraham autem similiter, et manere in suo -e unumquemque ipsorum (*antea*: characterem corporis, *postea*: hominis figuram). 4, 39, 2 (4, 64, 2 H.) hominis (*postea*: figuram . . . compaginationem . . . substantiam . . . speciem). **b** *rei*: TERT. adv. Marc. 2, 3 p. 337, 5 carens *bonitas dei* et -e initii et modo temporis de . . . interminabili aetate censebitur (*postea*: temporis speciem). 5, 10 p. 606, 22 corporis (*antea*: qualitas, *postea*: corpus animale . . . spiritale). FIRM. err. 5, 4 si dividitur anima et substantia sua . . . separatur, dissoluto -e suo incipit esse ⟨aliud quam⟩ (*Ziegler, alii aliter*) quod fuerat. COD. Theod. 16, 1, 3 trinitatis -em (*cf. Tert. adv. Prax. 3 p. 230, 13* dispositionem trinitatis). *cum gen. gerund.* (*nisi de gradu et ad II referendum*): HIL. in psalm. 1, 20 p. 34, 1 sq. non resurgendi eos *impios* caruisse natura, sed resurgendi in iudicium -em perdidisse; qui autem resurrectionis et iudicii -o intelligendus sit, *eqs.* (*cf. p. 33, 13* substantia). AMBROSIAST. in I Tim. 6, 16, 4 non est . . . -o alicui videndi patrem nisi Christo; qui de Deo est, hic vidit Deum (*ad Ioh. 1, 18*).

2 *significatur modus, quo quid fit* (*resp. τρόπος. significantiora, cetera sub A vel B*): **a** *locutiones adverbiales* (*plur.* GREG. M.): LVCIF. moriend. 5 p. 294, 22 *me* praebuisse . . . materiam tractaturis, quo te -e possent . . . secare (HIER. vita Hilar. 22 p. 39[C] confessus est *daemon* itaque, q. in eum intrasset -e [*postea*: quomodo]. AVELL. p. 516, 26 q. -e pietas vestra communicari sibi desiderat? *al.*). non parc. 11 p. 231, 28 malo -e te contra nitamur, quia *eqs.* (LEX Sal. Merov. 55, 5 rec. C m. -e vel in furtum). *al.* TRACT. de indur. cord. Phar. 3 l. 5 tali -e . . ., quo modo *eqs.* (RVFIN. Orig. in Ios. 16, 1 p. 396, 3). HIL. AREL. vita Honorat. 29 l. 16 hoc -e illud sancti spiritus receptaculum conquievit (ARNOB. in psalm. 61 p. 410[A] PRAEDEST. 3, 8 p. 645[B]. *al.*). CASSIOD. Ios. antiq. 3, 99 -em *exposuit*, secundum quem viventes essent habituri felicitatem (*gr. τρόπον καθ' ὅν*). *al.* GREG. M. in Ezech. 1, 7, 11 cum legentis animum diversis modis et -bus tangit deus. *al.* CAES. AREL. serm. 207, 3 p. 787, 6 conviviola nobis quadragesimali -e praeparemus (*209, 4 p. 793, 20* quadragesimali more). *al.* **b** *alia*: CASSIOD. Ios. antiq. 11, 272 epistolae autem hunc -em continebant: *eqs.* (*gr. τρόπον*). GREG. M. in cant. 9 V. veteres . . . tres vitae (*aliter sub A2b*) -es esse dixerunt: moralem, naturalem et contemplativam . . .; hos etiam -es trium patriarcharum vita signavit, *eqs.* FACVND. defens. 6, 3, 39 non idem semper est -o pugnae vel modus, sed in oppugnatore causa est, quomodo contraire debeat propugnator.

3 *significatur sensus dictis sublucens* (*usu grammaticorum, orto ex eo, quem attulimus p. 955, 17 sqq.; exempla certiora*): DON. Ter. Ad. 295 est . . . -o: *eqs.* (*explicatio ab ipsius Terentii verbis incipiens abit in sensum explicandum; sed discernitur postea*: sensus enim hic est: *seq. paraphrasis liberior*). SERV. Aen. 3, 221 (campis armenta videmus . . . nullo custode per herbas) -o est: non 'per herbam', sed 'per campos in herbis videmus armenta'. 12, 74 duplex hoc loco est expositio; aut enim -o est: '. . .', aut certe hoc dicit: *eqs.* (*inter alia minus certa apud Levy, τὸ ἑξῆς in Homeric Scholia and Servius' ordo, Transact. Am. Phil. Ass. 100, 1969, 248 sq.*).

appendix ad I: pendent structurae (*significantiores*): **1** *enunt. interrog.* (*sequitur ablativum adverbialiter positum saepius inde a* PLAVT. Amph. 599, *v. sub A1a*): LIV. 7, 28, 8 -oque iis, quo quisque die supplicarent, statutus. VITR. 2 praef. 5 -o de aedibus sacris . . ., quibus proportionibus . . . debeant esse. TERT. apol. 22, 3 quomodo . . ., -o cognoscitur. spect. 13 p. 15, 14 implevimus -em, quot et quibus *eqs. al.* **2** (*acc. c.*) *inf.*: VITR. 2, 7, 1 sequitur -o de lapidicinis explicare, de quibus *eqs.* STAT. Ach. 1, 81 ratus -o deis miscere cruentas Europamque Asiamque manus. RVFIN. Orig. in num. 2, 1 p. 10, 3. MAXIMIN. Aug. coll. c. Max. 9 p. 728 -is est (THEOD. MOPS. in Phil. 1, 1 p. 199, 5). **3** *ut consec., explic.*: QVINT. inst. 7, 2, 15 naturalis -o est, ut prius . . . deinde *eqs.* (7, 2, 27 decl. 269 p. 98, 5 SVLP. VICT. rhet. 14 p. 320 AVG. quaest. hept. 1, 153 p. 80, 13. *al.; cf.* -is est: AVG. coll. c. Don. 3, 12, 24 p. 73, 5 adv. Don. 29, 49 p. 150, 18. *al.* MART. CAP. 8, 840 *al.; inde* -is res est: SIDON. epist. 7, 6, 4). TAC. ann. 15, 53, 2 -em insidiis composuerant, ut *eqs.* SVET. Tib. 18, 2 eum vitae -em tenuit, ut *eqs.* HIL. in psalm. 134, 21 p. 707, 20 manet. SCHOL. Stat. Theb. 2, 361 bonus -o, ut *eqs.* **4** *praep.*: VITR. 2 praef. 5 de (2, 7, 1 TERT. adv. Marc. 3, 1 p. 377, 7 SACR. Gelas. 395. 737 M. LEX Burg. Rom. 35, 1. *al. apud iurisconsultos infimae aetatis*). TAC. hist. 2, 77, 2 inter nos (VLP. dig. 38, 4, 5, 2 TERT. adv. Marc. 5, 10 p. 607, 18. *aliter p. 965, 15. 18*). HIER. in Nah. 2, 3 adversum.

II *significatur ipse locus dispositione quadam tributus* (*sc. a ceteris distinctus, sive plures complexus quos discernit a multitudinibus*

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ceteris, sive singulum a ceteris singulis discernendum; synon. vel iuxta pos. locus, gradus *passim*): A *de multitudine hominum, qui eodem gradu (loco, censu) iunguntur (quaedam dubia, an ad B trahenda; in imag. de deis l. 78. p. 963, 3)*: 1 *in civitate, societate civium (synon. vel iuxta pos.* genus [hominum], classis, collegium, societas, *opp.* singuli. *fortasse olim significabatur, ut -e militum p. 952, 49 sqq., certa manus hominum sec. censum disposita, cf. p. 962, 33. 70 sqq. 963, 49 sq.; dub. interpr.* ENN. scaen. 4 hic -o. CAECIL. com. 129 huic -i): a *de variis potius privatis*: α *respicitur status rei familiaris (sc. de pauperibus; metaphorice per iocum de animalibus)*: PLAVT. Aul. 232 in mentem venit *mihi* te bovem esse et me esse asellum; ... et te utar iniquiore et meus me -o irrideat (*235* ab asinis ad boves transcendere). β *respicitur status (fere libertatis) ipsius personae*: *de libertinis* (*cf.* ingenuorum TRYPH. *infra*): PLAVT. Cist. 23 decet ... hunc esse -em (*sc. nos meretrices*) benevolentis inter se ..., ubi istas videas summo genere gnatas, summatis matronas. 33 nostro -i palam blandiuntur, clam ... aquam frigidam subdole suffundunt ...; quia nos libertinae sumus *eqs.* CIC. Verr. II 1, 124 libertinus homo ...; o modestum -em, *eqs.* (PS. ASCON. Verr. p. 251, 1 *ad l.* quia -em dixit, equitum R. -em dici quidam putant; sed libertinos significat, quorum non condicionem sed more suo quasi honestorum -em vocat). LIV. 42, 27, 3 libertini -is (*al. v. vol. VII 2, 1320, 52 sq.*). 45, 15, 3. 45, 44, 20.

de aliis: VAL. MAX. 5, 2, 1 matronarum -em ... adornavit (8, 3, 3. *cf.* SEN. rem. fort. 16, 2 matronalis. *v.* PLAVT. *supra*). COLVM. 1, 8, 1 ex eo ... -e *servorum*, qui urbanas ... artes exercuerit (*antea*: genere servorum, *postea*: genus id mancipiorum). PLIN. nat. 7, 170 ingruunt morbi ... generatim modo servitiis modo procerum -i aliosque per gradus. TRYPH. dig. 27, 1, 44, 3 qui in -em ingenuorum transit. *al.*

b *de senatoribus, equitibus, rarius de plebe*: α *de senatoribus (selecta post* CIC.): (I) *Romanis*: LVCIL. 690 proferat ... vester -o scelera quae in se admiserit (CIC. div. in Caec. 50 vestri -is reos. 73 [nostro *var. l. ut*: Verr. II 3, 152]. Verr. I 1. *al.* SALL. Iug. 31, 7. *cf.* CIC. Verr. I 42 nostri [II 2, 28. 2, 102. *al.*]. R. GEST. div. Aug. 1 ⟨sen⟩atus ... in -em suum m⟨e adlegit⟩ [*gr.* τῇ βουλῇ]. *et saepe cum pron. poss.*). L. CRASS. or. frg. Cic. de orat. 3, 4 cum omnem auctoritatem universi -is pro pignore putaris (CIC. Sest. 26. *al.* LIV. 4, 48, 9. *al.; cf.* CIC. div. in Caec. 9 totius -is offensione [Verr. I 36. 40. *al.* LIV. 2, 35, 4. *al.*]. p. red. ad Quir. 12 cunctus [Pis. 29]). SISENNA hist. 110 contra fortunas atque honores huius -is (CIC. Verr. I 49. II 1, 4. *et saepe cum pron. demonstr. in oratione apud senatum habita*). CIC. div. in Caec. 8 qui iudicia manere apud -em senatorium volunt (Verr. I 4. 9. 38. 40. *et saepe.* CAES. civ. 1, 23, 2. *al.* SALL. Catil. 17, 3. *et saepe. pro adi. accedit gen.*: SIL. 15, 588 fremit ... -o patrum. CENS. 15, 5 senatus [COD. Theod. gest. in sen. 1 NOVELL. Maior. 4, 3]. PRVD. c. Symm. 1, 489 senatorum [COD. Theod. 12, 1, 74, 5]). Verr. I 2 non ut augerem invidiam -is (*antea*: invidiam senatus). II 2, 77 splendorem -i atque ornamentum curiae constituere. *al.* Cluent. 122 -e amplissimo (*v. vol. I 2010, 62 sqq.*). Sest. 87 summum -em (137 Phil. 13, 23 leg. 3, 24 LIV. 3, 63, 10. *al.*). LIV. 1, 30, 2 templum ... -i ab se aucto curiam fecit *Tullus* (*antea*: patres). *et saepe.* (II) *municipalibus*: CIC. Verr. II 2, 120 in his omnibus senatoribus *sc. civitatium Siculorum* cooptandis ... ne genera quidem spectata esse, ex quibus in eum -em cooptari liceret. Cael. 5 quem et absentem in amplissimum -em cooptarunt (*passim in titulis*). LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 137 in eum -em perveniat. LEX Vrson. (CIL I² 594) 92, 15 vicarium ex eo -e ... dato *legatus* (*cf.* DECRET. decur. Pis. de L. Caesare [CIL XI 1420] 34 legati ex nostro -e). DECRET. decur. Castrimoen. (CIL XIV 2466) 7. TAC. hist. 2, 52, 2 -o Mutinensis. ann. 13, 48, 1. FRONTIN. grom. p. 7, 4 (*secl. Thulin*). HYG. lim. grom. p. 161, 4 -i coloniae (CIL VIII 23400 *et* 23401 *saec. III*). p. 161, 7 APVL. met. 10, 8, 2 flor. 16, 46. *praeterea saepius apud iurisconsultos, saepissime in titulis; afferimus selecta ex eis quibus accedit gen.*: DECRET. decur. Gab. (CIL XIV 2795) 2 decreto -is decur⟨ionum⟩ (5. 7 PAPIR. dig. 50, 2, 13, 1. *al. in Dig., v. Voc. Iurispr. Rom. sub voce II.* DECRET. decur. Cum. [CIL X 3698] 4. *al.*). PAPIR. dig. 48, 12, 3, 1 civitatis (SCAEV. dig. 34, 1, 16, 1 VLP. dig. 50, 9, 1 EPIST. imp. Const. [CIL III 7000] 3, 9. *al., saepius in* COD. Theod., Iust.). *al.*

(III) *de eorum in curia congregatione (in locutione* 'in hoc -e dixi' *sim.; vi fere locali)*: CIC. Mur. 51 cum idem ille in eodem -e ... Catoni ... respondisset, *eqs.* p. red. in sen. 38. Pis. 56 hoc Decimus Silanus consul in hoc -e ... dicebat (Marcell. 15 Phil. 1, 12. 6, 8 sententiam [7, 15 LEX Iul. munic. CIL I² 593, 109. 127]. VOPISC. Aurelian. 19, 4). Phil. 2, 31 et in hoc -e et apud populum Romanum. *al.* SALL. Catil. 52, 7. 13 SALL.(?) in Tull. 1. S. C. de aedif. (CIL X 1401) 38 aedificia, de quibus in hoc -e actum esset. TAC. ann. 14, 43, 1. *al.* (IV) *in imag. de deis*: STAT. Theb. 1, 198 divum convenerat -o. ARNOB. nat. 5, 21 p. 274, 23 M. adlegatur deorum universus -o. MART. CAP. 2, 215.

β *de equitibus (pauca notabiliora; ceterum v. vol. V 2, 713 sqq. et* PLIN. nat. 33, 18 sqq. *Kübler, RE VI 282 sqq. Nicolet, L'ordre équestre à l'époque républicaine, 1966. pertinebant ad hunc -em etiam publicani, quos v. sub c)*: GRACCHAN. Plin. nat. 33, 36 (*nisi adhuc magis de -e equitum in exercitu*) quod ad equestrem -em attinet, antea trossulos vocabant, nunc equites vocant (*v. vol. V 2, 719, 5 sqq.; nota* R. GEST. div. Aug. 35 *ubi gr.* ἱππικὸν τάγμα). RHET. Her. 4, 35, 47 -i honestissimo. CIC. div. in Caec. 8 -o quoque alius ad res iudicandas postulatur (*antea*: senatorium). Verr. II 3, 94 (*antea*: equitem Romanum) contra utilitatem eius -is voluntatemque. *al.* LVCAN. 7, 582 permixta secundo -e nobilitas (STAT. silv. 4 praef. *cf.* CIC. *p. 963, 28*). PLIN. nat. 33, 29 anuli distinxere alterum -em a plebe; ... *sed* plane tertium -em mediumque plebei et patribus inseruere. *accedit gen.* equitum: PS. ASCON. Verr. p. 251, 1 *supra sub a.* SCHOL. Cic. Bob. p. 97, 34. GLOSS.L III Abol. OR 18 (*et alia inde pendentia*).

γ *de plebe Romana (per analogiam dici videtur; cf. infra 2b)*: LIV. 3, 65, 7 alter semper -o gravis alterius modestiae erat; quiescenti plebi ab iunioribus patrum iniuriae fieri coeptae, *eqs.* (*item de plebe ac senatu* IVST. 2, 7, 5. *v. etiam* PLIN. nat. 33, 29 *sub* β. *ceterum includitur plebs* STAT. silv. 1, 6, 43 *et nonnumquam sub* δ). 5, 7, 7 ad curiam concursus fit plebis, pedestris -is aiunt nunc esse operam (*opp.* quibus census equester erat). CENS. 15, 5 quis a te nosci aut ex amplissimo senatus -e non expetiit aut ex humiliore plebis non optavit?

δ *de illorum classibus singulis minus definitis vel pluribus vel omnibus (opp.* privati; *notabiliora attulimus)*: (I) *varia*: RHET. Her. 3, 4, 7 si qua res honestiori -i placeat, quae a deteriore -e inprobetur. CIC. inv. 2, 139 certo ex -e iudices certa aetate praeditos. Cluent. 150 converte nunc ad equestrem -em atque in ceteros -es easdem vitae condiciones (151 Manil. 17 sq. Rab. perd. 27 equitibus Romanis ..., tribunis aerariis ceterorumque -um omnibus hominibus. Pis. 45. *al.* SVET. Cal. 26, 4. *al.*). 155 ut haec ... in omnes -es quaestio *sc. iudicia* perferatur (Sest. 122 cum o. -es demonstraret, senatum equites Romanos universum populum Romanum accusaret. Mil. 87 ad Brut. 9, 2 W. *al.* DECRET. decur. Pis. de L. Caesare [CIL XI 1420] 12. 53. LIV. 1, 30, 3 ut o. -um viribus [*sc. non solum senatui*] aliquid ex novo populo adiceretur, equitum decem turmas ex Albanis legit *Tullus* [*dicitur de -e civili nec non militari*]. 4, 55, 7. *al.* FEST. p. 246 ut censores ex omni -e optimum quemque curiati⟨m⟩ in senatu⟨m⟩ legerent. *al., v. etiam infra l. 64*). Phil. 2, 3 (*2, 109* infimis civibus) hoc idcirco commemoratum a te puto, ut te infimo -i commendares (rep. 2, 69 ex summis et infimis et mediis interiectis -bus ut sonis ... civitas *concinit.* PAPIR. dig. 49, 1, 21 pr. his, ad quos debuerunt fieri *appellationes* ex imo -e). Att. 8, 3, 4 -um, ... privatorum. SALL.(?) rep. 2, 3, 3 tribus -bus tradita sunt *iudicia* (*sc. senatoribus, equitibus, tribunis aerariis ut*: ASCON. Pis. p. 21, 17 Corn. p. 54, 5 SCHOL. Cic. Bob. p. 97, 34). LIV. 3, 63, 10 si sua quisque iura -o ... teneat. ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 57 lege de marita⟨ndis -bus⟩ (*v. vol. VIII 402, 33 sqq., adde* PAP. Corp. 208, 2 *saec. II init.*). VELL. 2, 32, 3 Cotta iudicandi munus ... aequaliter in utrumque -em partitus est (*sc. senatorium equestremque ut*: 2, 34, 3. *al.* VAL. MAX. 7, 8, 4 EPIST. imp. Dom. [CIL IX 5420] 12 SVET. Aug. 15. *al.* SPART. Geta 6, 3. *al.; additur* senatorii et equestris: OROS. hist. 7, 5, 10). PLIN. nat. 33, 19 (*de patribus equitibusque*). *al.* *agitur de concordia (discordia) -um (v. Strasburger, Concordia Ordinum, 1931; apud* CIC. *de senatu equitibusque, de senatu ac plebe apud* LIV., TAC.): CIC. Att. 1, 17, 9 (*61 a. Chr.*) -um dignitate et concordia (*v. vol. IV 84, 26 sqq. et cf.* LIV. 3, 67, 6 discordia -um [4, 48, 14]). har. resp. 60 consensus -um est divolsus (Mil. 87. ad Brut. 9, 2 W. DECRET. decur. Pis. de L. Caesare [CIL XI 1420 sq.] 12. 53 LIV. 4, 55, 7 SCHOL. Cic. Bob. p. 110, 8. *cf.* VAL. MAX. 6, 4, 4 dissensione [TAC. ann. 3, 27, 1]). off. 3, 88 -um coniunctio (*cf. Catil. 4, 22* coniunctionem vestram equitumque Romanorum). LIV. 2, 61, 1 certamina -um de lege agraria (10, 24, 2).

(II) *locutiones magnam multitudinem evocantes*: CIC. Verr. II 1, 119 quae multitudo, qui -o ad Pisonis sellam isto praetore solitus sit convenire (2, 166 quod genus hominum, quem numerum, quem -em [*postea*: omnes mortales]. *al.*). Cluent. 152 sese volunt posse omnia neque praeterea quicquam esse aut in homine ullo aut in -e (VELL. 1, 11, 6 vix ullius gentis aetatis -is hominem. *al.*). Rab. perd. 20 omnes omnium -um homines (*item*: Catil. 4, 14 SALL. or. Phil. 7 NEP. Att. 13, 6 LIV. 42, 49, 8. *al.; sim.*: CIC. Pis. 52 o. generum aetatum -um [*ut* 96. *al.*]. *alia*: dom. 44. 132 -es o., deinde Italia tota, post cunctae gentes. 142. Sest. 25. 109. *al.* LIV. 24, 1, 4 permixtam o. aetatium -umque multitudinem. STAT. silv. 1, 6, 43 omnis -o ..., parvi, femina, plebs, eques, senatus. *et saepius*). *al. sim. per totam latinitatem.*

(III) *exempla ad censum, populi discriptionem spectantia*: CIC. Verr. II 2, 123 (*120* genera ... census ... aetates. *122* aetate ... quaestu ... censu) non modo illa *iura* quae erant aetatis, -is quaestusque permiscuit, sed *eqs.* Flacc. 15 quae scisceret plebes aut quae populus iuberet, submota contione, distributis partibus, tributim et centuriatim discriptis (descr- *trad.*) -bus, classibus, aetatibus ... iuberi vetarique voluerunt *maiores.* de orat. 1, 58 de iure civium generatim in -es aetatesque discriptorum (descripto *trad.*). rep. 4, 2 quam commode -es discripti (descr- *trad.*), aetates, classes, equitatus. leg. 3, 7 pecunias, aevitatis, -is partiunto *censores.* 3, 44 discriptus (descr- *trad.*) ... populus censu, -bus, aetatibus. LIV. 1, 42, 4 Servium *fuisse* conditorem omnis in civitate discriminis -umque, quibus inter gradus dignitatis fortunaeque aliquid interlucet (*describitur institutio census*). 26, 35, 3 ex censu -busque. GELL. 16, 10, 12 proletariorum ... -o (*opp.* capite censorum; *de eisdem in imag.* ARNOB. nat. 2, 29 p. 100,

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

13 M. adscribere -bus primis). Pacian.(?) sim. carn. p. 118, 26 cur in -em carnalium redigatur *secundus Adam i. Christus*, si censu carnis alienus est? *inde fortasse de deis*: Hor. carm. 3, 3, 36 adscribi *Romulum* quietis -bus patiar deorum (*cf.* adscribere Arnob. *supra et* Paul. Fest. p. 41 ex equestri -e patribus adscribebantur). Arnob. nat. 6, 15 p. 326, 9 M. in -em caelitum referantur *simulacra* et censum.

c *collegium, societas sim. hominum eiusdem officii sim.* (*v. Kübler, RE XVIII 1, 931 sqq.*): Cic. Verr. II 2, 17 *si* cuiquam -i sive aratorum sive pecuariorum sive mercatorum probatus sit, *eqs.* (*item de aratoribus*: 2, 149 is -o atque id hominum genus. *de eisdem et de mercatoribus cf.* 2, 137 *infra*). 2, 181 vehementer ... illum -em observo (*sc. publicanorum ut*: Manil. 17. *al.* Planc. 23 flos ... equitum Romanorum, ornamentum civitatis, firmamentum rei publicae publicanorum -e continetur [*accedit gen. ut*: fam. 13, 9, 2 *postea*: societati. Liv. 25, 3, 12 Schol. Cic. Bob. p. 155, 12]). 3, 182 scribarum (*de eisdem* 183. 184 *infra*. Mur. 42). Liv. 33, 46, 1 iudicum -o Carthagine ea tempestate dominabatur (33, 46, 5; *de eisdem* 33, 46, 2. 4). *et saepius in titulis inde a* Ivre colleg. eborar. (cil vi 33885) 6 *aetatis Hadrianae.* CIL XIV 246 *a. 140.* 250 *a. 152.* Lege colleg. Aesc. et Hyg. (cil vi 10234) 20. 23 *a. 153 et in* Cod. Theod., *rarius* Iust.; *exempla afferunt Kübler (v. supra), Waltzing, Diz. Epigr. II 1, 377. idem, Étude historique sur les corporations ... IV 286 sq., et indices.* *per ironiam*: Cic. Verr. II 2, 137 -o aliqui censorum est, conlegium, genus aliquod hominum? nam ... generatim *istos homines habent homines*, ut aratores, ut mercatores, ut navicularii. 3, 184 cum decuriam emerunt *scribae*, ex primo -e explosorum *sc. scaenicorum* in secundum -em civitatis se venisse dicunt. Phil. 1, 20 isti -i (*sc. centurionum*). 6, 14 tribuni militares; ... quis est iste -o? Att. 7, 7, 5 -es bonorum et genera (*opp.* singulares).

2 *in ecclesia*: a *de clericis* (*cf. Mohrmann, Études sur le latin des chrét. II 62*): Tert. castit. 7 l. 12 qui allegant(ur) in -em sacerdotalem (Orig. in I reg. 7 p. 13, 6 Rvfin. Orig. princ. 2, 11, 5 p. 188, 12. *al.*). 7 l. 18 differentiam inter -em et plebem constituit ecclesiae auctoritas. idol. 7 p. 36, 19 -em ecclesiasticum (*v. vol. V 2, 40, 70 sqq. et cf.* monog. 11, 7 ecclesiae [*ibid. iterum.* Hier. in Is. 19, 18 p. 186A quinque e. -es, episcopos, presbyteros, diaconos, fideles, catechumenos. *al.*]). *al.* Hier. epist. 51, 1, 6 ut sederet in -e presbyterii. *al.* Rvfin. apol. adv. Hier. 2, 27 (2, 30) -o Romanus. *al.* *de collegio monachorum* (*dubium, an etiam p. 959, 66 sqq.*): Hier. epist. Theod. p. 106, 8 dispensatores monasteriorum et domorum prepositi et omnis -o fratrum (*antea*: nos, senatus filiorum Israhel). b *de plebe*: Rvfin. Orig. in num. 22, 1 p. 205, 17 non poterit in ministrorum et sacerdotum numero suscipi; in plebeio tamen -e hereditatem terrae repromissionis accipiet. Cod. Theod. 9, 45, 5 plebeiorum.

B *de ipso gradu* (*c. respectu census, dignitatis, honoris sim.*): 1 *in civitate, societate civium* (*selecta post* Cic.): a *accedit gen. vel pron. poss.*: Plavt. Trin. 451 mearum me rerum novisse aequomst -em; cum vostra nostra non est aequa factio (*postea*: aequo ... censu). Ter. Eun. 234 (*loq. parasitus*) conveni ... quendam mei loci hinc atque -is (Don.: 'loci' ingenuum, '-is' pauperem: illud natalium, hoc fortunae est). Cic. Cluent. 153 (*opp.* in amplissimum locum pervenire) -e suo patrumque suorum contentos se *fuisse* (Sen. contr. 2 praef. 3 paterno). Pis. 64 perditorem non modo dignitatis et auctoritatis, sed omnino -is ac nominis sui *i. senatorii*. de orat. 1, 182 causam ... de ⌊-e, de⌋ (ordinanda *var. l.*) civitate, de libertate, de capite hominis consularis. fin. 3, 52 *postea*: secundum locum obtinent. off. 1, 151 quorum -i conveniunt *artes quaedam*. Nep. Ages. 1, 3 suum utraque *familia* retinebat -em (*antea*: locum). Fest. p. 185 -o sacerdotum aestimatur deorum ⟨-e⟩ ...; maximus videtur rex, *eqs.* Vlp. dig. 7, 1, 15, 2 sufficienter ... vestire debet secundum -em et dignitatem mancipiorum. *al.* b *alia* (*huc spectare videntur* Gracch. or. frg. Gell. 11, 10, 4 Sisenna hist. 115): Plavt. Trin. 830 (*Charmides Neptuno*:) scis -e, ut aequomst, tractare homines (*vix ad 1A1; antea*: pauperibus te parcere ..., divites damnare). Acc. trag. 97 satin ut quem cuique tribuit fortuna -em, numquam ulla humilitas ingenium infirmat bonum? (*cum verbo tribuendi ut*: Cic. p. red. in sen. 1 qui dignitatem, qui -em, qui fortunas ... nobis reddidistis. p. red. ad Quir. 4. Att. 3, 23, 2 civitatem et -em). Lex Corn. de XX quaest. (cil i^{2} 587) 1, 33 eosque viatores eosque praecones omneis, quos eo -e dignos arbitrabuntur, legunto *consules* (Ov. fast. 6, 669 quidam quantolibet -e dignus. *cf.* Lex Vrson. [cil i^{2} 594] 105, 20 si quis quem decurion(um) indignum loci aut -is decurionatus esse dicet, *eqs.* [Pompon. dig. 1, 9, 4 inferiore ... superiore]). Cic. Q. Rosc. 44 *eos* -e esse senatores (*seq.* aetate ..., natura ..., copiis *eqs. cf.* Macer dig. 1, 18, 14 tali eum loco atque -e esse, ut *eqs.*). Verr. II 1, 127. 2, 122 illum -em *sc. senatoris Halaesinorum* pretio mercatus est, ... senatorium nomen nundinati sunt (*cum verbo adipiscendi sim. ut*: Flacc. 43 [*postea*: senatorium nomen amisit]. Vlp. dig. 50, 2, 2, 1 utrum eum -em teneat quem primum habuit, an vero quem nunc nanctus est). *al.* Pvblil. V 14 virum bonum natura, non -o facit. Ov. am. 3, 15, 5 = trist. 4, 10, 7 usque a proavis vetus -is (*sc. equestris*) heres. Liv. 3, 61, 7. Tac. ann. 11, 25, 3 ius exuendi -is (*sc. senatorii*). Svet. Vit. 2, 2 caruit -e (*sc. senatorio*). *al.*

2 *in exercitu Romano significatur*: a *gradus* (*selecta post* Liv.): α *centurionis* (*sc. gradus una cum centuria tributus; saepius dubium an de ipsa centuria*): Cic. Pis. 88 centuriatus palam venditos, ... per tuum servolum -es assignatos (Liv. 42, 33, 6. 42, 34, 5 decumum -em hastatum. *cf.* 42, 33, 3 ne inferiores iis -es ... adtribuerentur. Decret. decur. Tufic. [cil xi 5694] 14 [*a. 141*] dederit [xi 5693, 9]). Caes. Gall. 5, 35, 7 Balventio, qui ... primum pilum duxerat ...; Q. Lucanius, eiusdem -is, *eqs.* 5, 44, 1. 6, 40, 7 centuriones, quorum nonnulli ex inferioribus (*l. 5*) -bus reliquarum legionum ... in superiores erant -es huius legionis traducti (civ. 3, 53, 5 *Scaevam centurionem* ab octavis -bus ad primum pilum). civ. 1, 3, 2 multi ... spe praemiorum atque -um evocantur (*cf. l. 20*). *al.* Liv. 5, 46, 6 *Caedicius centurio* memor -is sui. 42, 34, 14. 44, 33, 7. Lvcan. 6, 146 castrorum in plebe merebat *Scaeva* ...; ibi ... promotus Latiam longo gerit -e vitem (*? i. longinquo a priore -e [v. Burmann ad l.] ut*: Frontin. [?] strat. 4, 6, 4 longiorem. *cf.* Plin. nat. 14, 19 tardos). Tac. hist. 3, 49, 2 interfectorum centurionum -es legionibus offerebat. *al.* Plin. epist. 6, 25, 3. CIL III 1480 (= Dessau 2654, *v. adn. 2*) ordine(m) accepit ex equite Romano (VI 3584, 2 in leg. v). III 12411 opt(io) ad spe(m) -is (*item* Inscr. Dessau 2441. *cf.* CIL V 7872 optio ad ordine(m)). *al.* β *variorum* (*fortasse hic illic comprehenditur centurionatus*): Lex Iul. munic. (cil i^{2} 593) 121 quoive aput exercitum ingnominiae caussa -o ademptus est. Liv. 22, 30, 5 me magisterium equitum, hos -es suos (-bus suis *trad.*) quemque tenere. 36, 17, 2 plerosque omnium -um, milites, inter vos esse video. qui *eqs.* (39, 7, 3). Fest. p. 185 manipularem, quia infimi sit -is, appellatum ... ordinarium (*cf.* Cod. Theod. 7, 1, 10, 1 inferiorem [*antea*: gradus]). Sen. contr. 2, 1, 17 census in castris -em promovet (*antea*: gradum). Cvrt. 6, 11, 1 vetus miles, ab humili -e ad eum gradum, in quo tunc erat, promotus. Treb. Val. 6, 4 tibi de -bus militum iudicandum est. Ps. Ascon. Verr. p. 241, 19 accensus nomen est -is et promotionis in militia. *al.*

b *metonymice*: α *ipse centurio* (*eadem metonymia subest voci q. e.* primipilus; *v. Domaszewski, Rangordnung des röm. Heeres 1908, 94 sq. 102. Bickel, Rhein. Mus. 95, 1952, 102 sqq.*): primi -es: Caes. Gall. 5, 30, 1 cum a Cotta primisque -bus ... resisteretur. 6, 7, 8 tribunis militum primisque -bus coactis. Liv. 30, 4, 1. 44, 33, 4. 44, 36, 6 Vitr. 2 praef. 1 Vell. 2, 112, 6 Ps. Qvint. decl. 3, 9 Frontin. strat. 1, 5, 12. 1, 11, 2 imperavit ... tribunis et p. -bus et centurionibus, *eqs.* *al.* *in titulis*: Orat. imp. Hadr. ad exerc. (cil viii 2532 = 18042) frg. B 1, 2 p. -es et centuriones agiles. CIL IX 2983. X 4872, 2 (*aetatis Tiberii*) prim(us) -o cohortium praet(oriarum). Inscr. Dessau 2452, 6 (*a. 161*). *al.* *sine additamento* (*si suppletur recte, v. quae adn. Hübner*): CIL VII 231 Vitalis ord(o) v(otum) s(olvit). β *miles varii gradus* (*fortasse comprehenditur centurio*): Sen. dial. 2, 19, 3 (*in imag. viri fortis*) in prima acie altos -es stare (*antea*: genere). Anon. de mach. bell. 5, 1 militaris -o ... honesta missione donatus.

3 *in ecclesia, societate Christianorum*: *de gradu clericorum* (*cf.* psalm. 109, 4 *p. 960, 4*): Iren. 4, 8, 3 (4, 17 H.) omnes enim iusti sacerdotalem habent -em (*gr.* τάξιν. Hier. epist. 18 A 1, 3. hom. Orig. in Ezech. 9, 2 p. 409, 14 s. -o et leviticus gradus. *al.*; *cf.* Rvfin. Orig. in num. 4, 3 p. 23, 8 sacerdotii -em gradumque). 4, 26, 4 (4, 41, 1 H.) cum presbyterii -e sermonem sanum ... praestant ('*episcopatus successione*' *intellegit Powell, Ordo presbyterii, Journ. Theol. Stud. 26, 1975, 291.* Greg. M. epist. 9, 166 p. 165, 10 in p. -e ... consecrari). Hier. epist. 14, 8, 4 te ad eundem -em *sc. episcopatum* ... sollicitant. *al.* Leo M. epist. 1, 5 nec in presbyteratus gradu nec in diaconatus -e nec in ... officio clericorum (Greg. M. epist. 5, 57 p. 363, 6). *al.* *de variorum statu castitatis*: Hier. epist. 22, 2, 1 habent ... et maritatae -em suum. 24, 1, 1 secundo -e castitatis (*sc. viduarum*). Fvlg. Rvsp. trin. 12, 3 tres gradus aut -es, quos tractores ecclesiae ad coniugatos, continentes et virgines retulerunt.

C *de ipso loco vel tempore, ubi aliquis (-quid) ponitur, (e)venit sim.* (*complurium -o intellegi potest sive de dispositione formata ab eis sive de positione ab eis occupata; qua re fortasse huc trahere mavis quaedam sub I allata, e. g.* Varro ling. 5, 89 *et* Bell. Alex. 14, 3 *p. 952, 84 sqq., quae conferas cum 2c infra*): 1 *exempla ambigua vel usum praeparantia*: a *varia*: Plavt. Amph. 241 animam omittunt prius quam loco demigrent: quisque ut steterat iacet optinetque -em (optinet *ut* Colvm. 3, 16, 2 *infra sub 2b, cf.* obtineo locum *p. 284, 44 sqq. 285, 66 sqq.; idem describit Sall. Catil. 61, 2* quem quisque pugnando locum ceperat, eum amissa anima corpore tegebat). Lvcr. 3, 513 *in commutandis rebus* addere ... partes aut -e traiecere aequumst (*cf.* 757 quod mutatur ..., dissolvitur ...; traiciuntur enim partes atque -e migrant. Verg. Aen. 3, 447 illa *carmina in antro seclusa* manent immota locis neque ab -e cedunt). Nep. Dat. 9, 4 ei ... vestitum suum dedit atque eo loco ire *sc. in agmine*, quo ipse consuerat, iussit; ... decepti -e atque vestitu impetum in eum faciunt. *al. sim.* b *accedit* suus, proprius: Lvcr. 1, 1022 (= 5, 420) neque consilio primordia rerum -e se s. ... locarunt. Verg. Aen. 11, 241 responsa reposcit -e cuncta s. Manil. 2, 737 Sen. contr. 2, 6, 3. Colvm. 1 praef. 33 quas *partes* -e s. ... persequar (*item de proprio in libris loco vel successione*: 3, 4, 3. Tert. nat. 1, 15, 2 *ea* recognoscetis

[Keudel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

s. -e; nunc enim differimus pleraque. *al.; cf.* MANIL. 2, 750 *infra*. 2, 970 *sub d.* VITR. 2, 1, 8 *sub 2a*). FIRM. err. 1 sin⟨gu⟩la ⟨sui⟩s locis -busque constituens *deus*. AVG. civ. 22, 10 p. 583, 30 D. s. loco et -e nominantur *martyres. al.* proprius (*v. etiam* MANIL. 2, 970 *sub d*): MANIL. 2, 750 haec posterius p. cuncta -e reddam. VITR. 4, 2, 2 unaquaeque res et locum et genus et -em p. tuetur. **c** uno -e *i. eodem loco* (*cf.* eodem loco habere *vol. VI 3, 2448, 33 sq.*).: VERG. Aen. 2, 102 si omnis u. -e habetis Achivos, *eqs.* (*aliter* SERV.: uno reatu; . . . quia in -em dicebantur causae). RVFIN. Orig. in num. 26, 1 p. 243, 22 aequaliter et u. -e omnes appellantur imbelles. **d** *accedit gen. rei, in qua locus tribuitur* (*gen. plur.* MANIL., *sing. gerund.* LIV., STAT., QVINT.): LIV. 22, 5, 8 animus suus cuique ante aut post pugnandi -em dabat (*aliter p. 957, 3*). MANIL. 2, 970 (*secl. Housman, Garrod*) cui parti nomen posuit, qui condidit artem, . . . proprio venit *sc. referetur* -e rerum (*aliter sub I passim*). STAT. Theb. 2, 174 inter sese -e fandi cedere (*cf.* QVINT. inst. 1, 2, 23 -em dicendi secundum vires ingenii dabant *pueris praeceptores. aliter p. 956, 83*). silv. 3, 3, 141 dignatus . . . loco victricis et -e pompae. COD. Theod. 6, 22, 7 pr. ut inter eos . . .-em salutationis officiumque praesumat (*postea*: locum. *aliter p. 957, 44*). INST. Iust. 3, 1, 15 eundem gradum et -em successionis eis donaverunt. *al.*

2 *exempla certiora*: **a** *varia* (*praeter* PERS. *cum gen. sive rei, quae occupat certum locum, sive inhaerentiae; gen. rei, in qua locus habetur,* IREN. 2, 17, 8 *sub c*): VITR. 2, 1, 8 (*cf.* 2, 1, 9 *sub b*) si qui de -e huius libri disputare voluerit, quod putaverit eum primum institui oportuisse, *eqs.* (*cf.* MACR. Sat. 3, 7, 8 voluminis *sc. noni*). PERS. 3, 67 (*in imag.*) -o quis datus (*sc. aurigae sorte ut*: STAT. Theb. 6, 390 iamque locus cuique est et liminis -o). FRONTO p. 59, 12 v. d. H. (p. 65 N.) cum -em verbi tui immutassem, uti ante 'tricipitem' diceres quam 'Geryonam' nominares. PASS. Iust. Terg. (BHL 4604) 1 directus est in -e vicis suae . . . praefectus . . ., ut *eqs.* (*cum gen. inhaerentiae ut*: CASSIOD. var. 11, 17, 2 unusquisque iuxta matriculae seriem tua designatione vulgetur, ut quem loci -o (*sc. in matricula?*) postulat, gradibus promotionis accedat. **b** suus -o: VITR. 2, 1, 9 suo -e et loco huius erit voluminis constitutio. COLVM. 3, 16, 2 in eadem . . . linea, in qua viviradix optinet -em s. (*cf. Plin. nat. 17, 172* loco suo). 12, 2, 5. 6 *antea*: suo loco (*postea affert Cic. phil. frg. I 10 ex Oeconomico, ubi bis* suo loco, *v. Xenophon. 9, 8 et 10 χώρας*). SIL. 9, 318 *postea*: sede. SVET. Nero 21, 1 intravit -e s. ITALA Hab. 3, 11 (Tert. adv. Marc. 4, 39) sol et luna constitit in -e s. (*gr.* τάξει, *Vulg.* habitaculo). VVLG. II par. 35, 15 stabant in -e s. (*gr.* στάσεως, *v. Mohrmann, Études sur le latin des chrét. III 325 sq.*). *et saepius.* **c** *cum numero ordinali*: IREN. 2, 17, 8 (2, 22, 2 H.) Logos quasi tertium -em generationis habens (*sc. in successione generationis*). 2, 20, 4 (2, 32, 3 H.) in tricesimo -e est Aeon (*synon.* loco). FIRM. math. 6, 32, 29 primum . . ., secundo -e . . ., tertio requires *eqs.* (*item in enumeratione*: 6, 32, 41 in principe loco . . ., s. -e . . ., *eqs.* SORAN. p. 28, 16 maxime . . ., secundo -e [*gr. p. 57, 27 Ilb.* ἤδη δέ]. CONC.[S] II 3, 3 p. 62, 23 primo. II 5 p. 30, 21. *al.; in successione heredum*: COD. Theod. 6, 24, 11, 1 quem.*sc. heredem* vocat secundus -o [*postea*: gradu]. INST. Iust. 3, 5, 1 tertio -e vocantur]).

deriv.: ordinalis, ordinarius, ordino. *cf.* ordinabilis, ordinatim.

compos.: interordinaria, interordinium. *cf.* ἐνορδίνως (*Leont. N. vita Sym. 54 Migne gr. 93, 1736[D]. al.; inde* ἐνόρδινος). *Keudel.*

ōreae, -ārum *f.* *ab* ōs. *scribitur* ori- PAVL. FEST. p. 8 GLOSS.[L] IV Ps. Plac. o 14, ole- GLOSS. V 126, 9; aur- *v. infra* PAVL. FEST. *de notione*: FEST. p. 182 -ae: freni, quod ori (ore PAVL.) inseruntur (*affert* TITIN., NAEV., CATONEM, LAEL. [*?*]). GLOSS.[L] IV Ps. Plac. o 14 -ae (ori- *codd.*): freni et habenae, ab ore dicuntur (*inde* GLOSS.[L] I Ansil. OR 221). GLOSS. V 126, 9 frena equi. 377, 21 frenae (*item* GLOSS.[L] Corp. O 259, *v. adnot.*). *distinguuntur* aureae: PAVL. FEST. p. 8 aureas . . . dicebant (dicebatur *codd.*) frenum, quod ad aures equorum religabatur; orias, quo ora coercebantur (p. 27 aureas dicebant frenos, quibus equorum aures religantur; *de qua differentia vix probabili v. e. g. Ernst Fraenkel, Philologus 97, 1948, 165*).

de instrumento, quo animalium (fere equorum) ora coercentur, i. q. frena (*plur. fort. ex duali*): NAEV. com. 20 deprandi . . . leoni s⟨i⟩ obdas -as. CATO orig. 72 equos respondit: -as mihi inde, tibi cape flagellum (*cf. Aristot. rhet. 2, 20 p. 1393 b 16* χαλινόν). LAEL. (?) or. frg. (18 M.) Fest. p. 182 equus . . . mihi sub feminibus occisus erat, -as detraho inspectante L. Stertinio. TITIN. com. 119 etsi tacebit, tamen gaudebit sibi promitti -as (promittiore *cod.*). AVSON. 384, 7 p. 102 P. inde floridum reflexis (reflexit *V*) ver revisit -is *Sol* (*v. 3* flagrans habenis). *Baer.*

orēas (-rēi-), *acc.* -ada *f.*, ὀρειάς. -ria- *var. l.* VERG. (*apud Gell. 9, 9, 13; idem ante corr. apud* OV. *cod. M; solum trad.* PHILARG. Verg. ecl. 10, 9 rec. I), -rēia- AVSON. (*coni. metri causa pro trad.* -rea-).

sing. non nisi nom. -s CALP., *acc.* -a OV.; *plur. acc.* -as NEMES., AVSON., SCHOL. Stat., DRAC., GLOSS.[L] I Ansil. NA 53, *ceterum nom. vel acc.* -es (-ĕs *metro firmatur apud* VERG.). *mensura falsa* ōrēă- DRAC.

i. q. nympha montium (*v. Herter, RE XVII 1539. XVIII 1, 937*): **1** *in explicationibus*: FEST. p. 182 orēos Liber pater et -es nymphae appellantur, quod in montibus frequenter apparent (*cf.* PAVL. FEST. p. 183 -es nymphae a montibus appellantur. GLOSS.[L] I Ansil. OR 150 -es nymphae sunt a montibus cognominatae, sicut triades [*i.* dry-] ab arboribus). SERV. ecl. 10, 9 ('naides') si proprie loqueretur, -es diceret; naides . . . fontium, -es montium nymphae sunt (*inde* PHILARG. *ad l.; similiter*: SERV. Aen. 1, 500 nymphae m. -es dicuntur, silvarum dryades *eqs.* PHILARG. Verg. ecl. 2, 46 rec. I ISID. orig. 8, 11, 97 GLOSS.[L] I Ansil. OR 151 MYTHOGR. 2, 50. 3, 5, 3). SERV. auct. ecl. 10, 62 dryades . . . sunt, quae inter arbores habitant, -es, quae in montibus *eqs.* SCHOL. Stat. Theb. 4, 254 nymphas aut dryadas aut -as (-es *var. l.*) . . . dicit; dryades sunt, quae quercubus delectantur, -es montibus *eqs.* GLOSS. IV 456, 28 -es: nymfe. GLOSS.[L] I Ansil. NA 53 napaeae: deae florum agrestium sicut naidas Veneris, -as Dianae, ut Donatus. NI 89 nimpharum genera multa sunt ut -es, Peliades, naides *eqs.* 96 nymphae: deae fontium graece vel -es. OR 149 -es: nymphae montanae. **2** *exempla poetarum*: VERG. Aen. 1, 500 quam *Dianam* mille secutae hinc atque hinc glomerantur -es (*imitatur Hom. ζ 105* νύμφαι). OV. met. 8, 787 montani numinis unam talibus agrestem compellat -a (e *ex* i M^2, horrida *N*) dictis *Ceres.* CALP. ecl. 4, 136 in fonte lavatur nais et . . . per iuga siccato velox pede currit -s. NEMES. cyn. 96 tecum naiades . . . *et* dryades nymphaeque . . . adsint et docilis decantet -as (-es *trad.*) echo. AVSON. Mos. 176 inter -as (-eiad- *propter metrum ed. Paris.*, -ead- *trad.; cf. 171* naidas, *182* nymphas). DRAC. Romul. 7, 35 Bybliades satyris iungant nymphisque hymenaeos et dryades . . . cohibent per prata napaeis, -as faunis iungant et naidas omnes.

orecticus *restituendum videtur ex* diureticus ORIBAS. syn. 5, 48, 1 La *sec. gr.* ὀρεκτικούς (*Aa* pocione adpetit).

orectos *v.* oryctos. **oregia** *v.* oryza. **orēias** *v.* oreas.

oreizēlon *v.* orthozelos.

omen velut **ōremen,** quod fit ore augurium, quod non avibus aliove modo fit PAVL. FEST. p. 195. *ab* ōs *veriloquii causa fictum.*

orēon *v.* 2. orion.

orēos (ὄρειος) FEST. p. 182 *v.* oreas (*sub 1*). *v. etiam Onom.*

oreoselīnum (-on), *abl.* -ō *n.*, ὀρεοσέλινον (*resp. in graecis*). *genus apii* (*v. Andrews, Class. Phil. 44, 1949, 95 sqq.*): PLIN. nat. 1, 20, 46 (orto-, horto-, orito- *codd.*). 19, 124 tertium *genus apii* est -um *eqs.* (*sec. Theophr. hist. plant. 7, 6, 4*). 20, 117 quartum genus ex eodem *apio* aliqui faciunt -um (horto- *var. l.*). *ibid.* decocto (*André ex* de eo et *sim.*) -o feminae purgantur. DIOSC. 3, 70 p. 407, 1 de -o; -on apiu est montanu (*gr. v. 3, 65*). *ibid. l.* 7 ideo -on dictum est, eo quod in monte nascitur.

ores *v.* oros. **ōrēsco** *v.* auresco.

? **oresta:** thres (*anglosax.*) GLOSS. V 376, 6 (*item* GLOSS.[L] Corp. O 229; ora vestis *temptat Lindsay*).

orestiadēs *f.*, ὀρεστιάδες. *i. q. oreades*: FEST. p. 185 -es nymphae montium cultrices.

orestion *n.*, ὀρέστιον (*resp. apud Diosc. gr.*). *nomen herbae q. e. inula*: PLIN. nat. 14, 108 herba, quam alii helenion, alii medicam, alii symphyton, . . . alii -on (-um *var. l.*) . . . vocant (*in eadem fere serie nominum*: DIOSC. 1, 28 p. 19, 8 M. [*scrib.* -stini]. 5, 77 p. 195, 20). GLOSS. III 571, 48 -on (-stimi *trad.*) i. eleniu.

orexis, -eōs *f.*, ὄρεξις (*resp. apud Oribas. et Diosc. gr.*). orix- *hic illic apud* ORIBAS., oryx- PAVL. NOL. *leguntur nom.* -is (orexia GLOSS. med.), *gen.* -eos (-eus), *acc.* -in *vel* -im. *inde a* IVV., LAMPR.

i. q. (nimia) appetitio cibi vel potus (-ia polifagia GLOSS. med., vescendi . . . -im EVSTATH.): **1** *explicatur, definitur*: SCHOL. Iuv. 11, 127, 1 libido vescendi. *ibid.* 2 delectat cibum capere *eqs.* PS. SORAN. quaest. med. 58 quid est -is? appetitio cibi et potus (CAEL. AVR. chron. 3, 2, 33 -is sive a. c.). CAEL. AVR. acut. 1, 14, 114 -im, quam nos appetentiam dicere poterimus, eam, quae cibum appetit (chron. 3, 3, 46 vehemens a., quam Graeci -in appellant). chron. 4, 3, 32 adpetitum . . ., quem Graeci -in vocant (4, 7, 96). ORIBAS. syn. 6, 34, 1 La qui cynodin -in aegrotant, ⌊hi appetunt multum cibum *eqs.*⌋ (⌊ ⌋ *add. La, Aa* de cynodos -eos). 9, 10, 1 La -eus, hoc est qui aviditatem cupiditatis famem ciborum raptim patiuntur (*Aa* qui cynodos -eos patiuntur *alio contextu*). GLOSS. III 603, 32 delectatio ciborum insatiabilis. V 654, 48 (*ad* IVV., *v. infra*) comestio et desiderium, qui extra naturam vel consuetudinem amplius comedit (*inde plenius* GLOSS. med. ed. Heiberg p. 50, 15 -a polifagia: hoc est multa comestio *eqs.*).

2 *cetera exempla*: IVV. 6, 428 sextarius alter ducitur ante cibum rabidam facturus -in (SCHOL.: bibit, ut digerat). 11, 127 hinc (*i. ex mensa pretiosa*) surgit -is (SCHOL. *v. supra*). LAMPR. Heliog. 29, 9 amabat sibi pretia maiora dici earum rerum, quae mensae parabantur, -in convivio hanc esse adserens. SCHOL. Hor. sat. 2, 8, 9 ('qualia lassum pervellunt stomachum') movent stomachum ad -in et ad comedendum. *ibid.* siser genus herbae, quae ad -in datur. PAVL. NOL. epist. 23, 6 qui nos ad -im monachorum parabat inbuere (*postea opp.* senatorium . . . fastidium). THEOD. PRISC. log. 67 cibi parciores sunt ordinandi *empyicis* . . ., cum eos -is (*V, alii alia*) accipiendi coegerit. DIOSC. 2, 93 p. 216, 29 digestionem et -in faciunt *rapae* (*gr. 2, 110, 1* ὀρέξεις). EVSTATH. Basil. hex. 8, 7, 14 quomodo . . .

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mergus insatiabilem vescendi patitur -im . . . ? (gr. τοῦ ἐσθίειν τὴν δύναμιν). ORIBAS. syn. 6, 34 tit. Aa (cf. La) de cynodos -eos (La ad c. o.; item in tit. 9, 10). 9, 10, 1 Aa singultus . . . cum -in ex frigdore stomaci fit (gr. λιμώδεις ὀρέξεις, La famica appetitio).

orf- v. orph-. *Bohnenkamp.*

? **orfus** (-um) *vix recte de morbo quodam*: ANON. med. ed. Piechotta 198 ad -um equi (arabum *Veg. mulom. 2, 87, 1 confert Souter; malim* strophum, *v. Mus. Helv. 36, 1979, 112 sqq.*). *W.*

organārius, -ī *m. ab* organum. *abbrev.*: CIL IX 1719, 3 M. Lucilio . . . tibicin(i) artific(i) organ(ario) (*cf. l. 20; v. Mus. Helv. 28, 1971, 225, 91*). GLOSS. -us: ὑδραύλης. qui utitur organum. οἱ ὑδραῦλαι organ⟨ari⟩i. ὀργανάριος: -us, fistularius.

i. qui utitur organo (*sc. musico praeter* AVG.; *ad rem v. Mus. Helv. l. c. 224 sqq.*): FIRM. math. 3, 12, 10 cordatos ingeniosos musicos vel -os faciet *Mercurius (stella) cum Venere inventus* (*sim.* 4, 14, 17. 4, 19, 18. 4, 21, 6 m. -os pictores). AMM. 28, 1, 8 -us Sericus et Asbolius palaestrita et aruspex Campensis. AVG. serm. 301, 6, 4 (*paroemiace*) malus diabolus, malus Iudas; qualis -us, tale organum; usus est ergo male diabolus suo vase *eqs.* CAES. AREL. serm. 141, 1 si bonus magister -us bene tangit organum, numquid organum ab se sonat? et membra tua, organum est tuum (VITA Caes. Arel. 2, 34 tamquam spiritalis et sanctus -us cordas [*var. l.* corda] tangebat singulorum).

organicus, -a, -um (-on VARRO), ὀργανικός (*resp. gr.; cf. l. 40*). orig- ORIBAS. [*contextu manco* PS. CENS. frg. 11, 1 eius *musicae* partes harmonica, -a, rhythmica; . . . harmonia est consonantia, -a (*sequitur lacuna*).]

i. q. ad organum pertinens: 1 *spectat ad organum musicum*: a *quodlibet*: α *de rebus, quae organis efficiuntur*: VARRO frg. Non. p. 77, 8 melos . . . in cantibus est bipertitum: unum quod est in assa voce, alterum quod vocant -on (*v. Mus. Helv. 28, 1971, 222*). CHALC. comm. 73 transeuntem *Mercurium* per ea, quae motu planetum ad -um modum personabant, a se inventae lyrae similem. MART. CAP. 2, 117 chorus canoris vocibus dulcique modulatu praevertit omnes -as suavitates (*spectat ad instrumenta antea enumerata*). 2, 119 (vers.) sacros probare cantus suesce atque -is beare circis (*antea*: chelyn, fides, plectrum). 9, 905 omnium -arum vocum consociata permixtio ([*postea*: monauliter]. 9, 927 elephantos Indicos -a permulsos detineri v.). 9, 926 Xenocrates -is modulis lymphaticos liberabat. 9, 936 ἐξαγγελτικὸν *genus* . . . habet partes tres: -όν, ᾠδικόν, ὑποκριτικόν. β *m. plur. pro subst.* (*sc. de eis, qui organa tractant vel fabricant*): LVCR. 2, 412 musaea mele, per chordas -i quae mobilibus digitis expergefacta figurant. 3, 132 redde harmoniai nomen ad -os alto delatum Heliconi. 5, 334 (*de inventione organi hydraulici?*) -i melicos peperere sonores.

b *spectat ad organum fistulis compositum et inde ad musicam flatu effectam* (*v. Mus. Helv. l. c. 223 sq.*): ISID. orig. 3, 19, 1 de triformi musicae divisione; . . . prima est harmonica, quae ex vocum cantibus constat; secunda -a, quae ex flatu consistit; tertia rhythmica, quae pulsu digitorum numeros recipit *eqs.* (*item* 3, 21, 1 de secunda divisione, quae -a dicitur: secunda est divisio -a in his, quae spiritu reflante conpleta in sonum vocis animantur, ut sunt tubae, calami, fistulae, organa, pandoria et his similia instrumenta).

2 *spectat ad organum operarium*: a *de rebus (quasi) instrumentis*: VITR. 1, 1, 17 *Archimedes aliique* multas res ⟨mechanicas⟩, -as, gnomonicas numero naturalibusque rationibus inventas atque explicatas posteris reliquerunt. ITALA II Macc. 12, 15 (rec. P) sine arietibus et macchinis -is (*recc. LX* organorum). CHALC. comm. 222 *Aristoteles definit* (*de anim. 2, 1 p. 412 a 27*): anima est prima perfectio corporis naturalis -i possibilitate vitam habentis (*ibid.* compositorum *corporum* partim -a nuncupantur, partim sine nomine . . ., cetera immobili natura minime -a; animalium vero . . . -a sunt quippe modulata et habent membrorum . . . opportunitatem). *adi. pro gen.*: ORIBAS. eup. 4, 78, 2 La dis⟨tem⟩perantia frigida facit tussem simul et -a, per quam suspiramus (*gr. 4, 77, 2* καὶ δυσκρασία ψυχρὰ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων). b *de actionibus, quae organis efficiuntur* (*v. adv.*): VITR. 9 praef. 14 -a mesolabi ratione. 10, 1, 5 telarum -is administrationibus conexus staminis ad subtemen. FIRM. math. 8, 30, 9 -ae machinationis officia.

adv. **organicōs,** ὀργανικῶς. *i. q. modo organico*: VITR. 10, 1, 1 cum spiritus ex expressionibus inpulsus et plagae vocesque -os exprimantur. 10, 1, 3 ex his sunt, quae mechanicos, alia -os moventur (*sequitur distinctio inter machinas et organa*).

? **organium,** -ī *n.*, ὀργάνιον *dubitanter ex trad.* organ(i)a *apud* TERT. anim. 25, 5 *restituendum suspicatur Thörnell, Stud. Tert. II 1920, 60; cf. p. 968, 34.*

organizo, -āre, *ὀργανίζω, *cf.* δι-, κατοργανίζω. *i. q. organo (sc. quolibet) canere*: ITALA III reg. 1, 40 (cod. 93) -antes in organis et iucundabantur in iucunditate magna (*gr. rec. Luc.* ηὔλουν ἐν αὐλοῖς, *aliter LXX, Vulg.* populus canentium tibiis; *cf. Mus. Helv. 30, 1973, 217*).

organulum (-ol- CHIRON), -ī *n. ab* organum *deminutive. i. q. organum (parvum)*: 1 *in arte mulomed.*: CHIRON 643 (*agit de ossilagine auferenda*) expones iumentum, ut res ipsa in inferiore sit, ipsum pede⟨m⟩ in -o mittis, sed tendes, ut immobilis sit; ita aperies eam cutem contra ossilaginem (*ad rem cf. Werk, Rhein. Mus. 67, 1912, 147*). 2 *de rostellis avium canentium*: FVLG. myth. 1 praef. p. 7, 2 avium quaedam vernulitas, quae fragili quadam dulcedine crispantes sibilos corneis edunt -is.

ᵃ**organum,** -ī *n.*, ὄργανον. *scribitur litt. graecis* CIC., *cf.* TERT. *p. 970, 35.* *gen. plur.* -um *var. l.* ITALA Am. 5, 23 (Gild. Brit. 85 chron. III p. 73, 15; -orum *A*), *nom. sing.* -us ISID. orig. 11, 1, 124. GLOSS. (*v. Mus. Helv. 28, 1971, 213, 53*). NOT. Tir. 106, 89 (*inter scaenica*). 130, 53. *de notione*: VITR. 10, 1, 3 inter machinas et -a id videtur esse discrimen, quod machinae pluribus operis vel vi maiore coguntur effectus habere, uti ballistae torculariorumque prela; -a autem unius operae prudenti tactu perficiunt, quod est propositum, uti scorpionis seu anisocyclorum versationes (*v. etiam* PAVL. FEST. *p. 971, 21; sed neglegitur haec distinctio sub IB2 et IIA passim*). AVG. in psalm. 56, 16 l. 6 *et* 7 -a dicuntur omnia instrumenta musicorum; non solum illud -um dicitur, quod grande est et inflatur follibus. *sim.* 150, 7 l. 7 sqq. -um . . . generale nomen est omnium vasorum musicorum; quamvis iam obtinuerit consuetudo, ut -a proprie dicantur ea, quae inflantur follibus; . . . cum -um vocabulum graecum sit, ut dixi, generale omnibus musicis instrumentis; hoc cui folles adhibentur, alio Graeci nomine appellant; ut autem (*sc. cui folles adhibentur*) -um dicatur, magis latina et ea vulgaris est consuetudo (*inde* ISID. orig. 3, 21, 2 ut autem *vocabulum generale omnium vasorum musicorum* -um dicatur, magis ea vulgaris est Graecorum consuetudo). GLOSS. II 386, 20 ὄργανον: fistula, -um. 462, 10 ὕδραυλις (489, 15 -us). 580, 15 fidicula: -a (*v. vol. VI 1, 694, 23*). III 501, 49 -um: instrumentum. V 492, 33 barriton: -us. *legitur inde a* CIC., VARRONE, VITR., PAVL. FEST., SEN. epist., COLVM., PLIN. nat., QVINT., IVV. [*sard. mer.* órganu '*machina, qua cannabis decorticatur*'; *raet. or.* uárdzine '*aratrum*'; *port.* órgão; *ab* *arganum: *it.* argano '*sucula; trochlea*' *et var. dial. sept.; sard. centr.* árgana; *cat.* argue; *hisp.* árgano '*machina, qua onera tolluntur*'; *in derivatis etiam var. prov. mer.; ab ?* organium (*v. p. 967, 74*), *arganium: *var. dial. it. et prov. or. cf. M.-L. 6097. 6096. Battisti-Alessio I 282. Wagner II 192. Wartburg VII 409 sqq. Corominas I 260. Machado*[2] *III 1712 sq. St.*]

fere i. q. ὄργανον (*resp. in graecis, nisi aliud adnotatur*): I *de variis quasi instrumenti vice fungentibus* (*accedunt passim particulae comparativae*): A *de animantibus*: 1 *ipsis*: CIC. fam. 11, 14, 1 ὄργανον (*restit. ex* OPTANON) . . . erat meum senatus; id iam est dissolutum (*vix recte quidam trahunt ad IIB1*). IREN. 4, 11, 2 (4, 21, 2 H.) -um clarificationis eius *dei* homo (AMBR. hex. 6, 9, 67 divinae vocis. RVFIN. Adamant. 4, 11 qui *deus* eo velut -o quodam . . ., uteretur. EVCHER. form. 9 p. 57, 3 -um: h. vel ille qui est adsumptus a domino [*affert* psalm. 150, 4]). 5, 26, 2 *Marcionitae* -a Satanae . . ., per quos Satanas . . . visus est maledicere deo (CARM. adv. Marc. 1, 174 -a saeva draconis. 5, 87 mortis. *cf.* HIER. in Is. 23, 18 p. 205[B] -um diaboli antichristum). AMBR. hex. 3, 1, 5 populum . . . divinae operationis -um. Iac. 2, 9, 39 David . . ., divinae -um vocis et dominici sermonis interpres. incarn. 6, 51 -um et eum, a quo movebatur -um (*item de Christo homine*: CASSIAN. c. Nest. 5, 14, 1 deus futurus in domino . . . velut in statua et in -o [*sim.* 6, 6, 5. 6, 7, 1]. CONC.[S] I 2 p. 36, 24 -um . . . et instrumentum deitatis et homo deum ferens [*I 5 p. 52, 1 sq.* instrumentum]. I 3 vers. Tur. p. 15, 20 divinitatis). in psalm. 118 serm. 14, 25, 2 quasi voluntarium -um *Esaiam*. HIER. in Is. 10, 15 -um dei fueris voluntatis (*antea*: securis, serra *sim.*). tract. in psalm. I p. 267, 3 non in tantum potest nos decipere diabolus, quantum per -um hominis *maligni* (RVFIN. Basil. hom. 4, 4 *proposito h.* velut -o abutuntur). AVG. gen. ad litt. 11, 27 p. 360, 4 in serpente ipse *diabolus* locutus est utens eo velut -o (*item de serpente diaboli*: PS. AVG. dial. quaest. 43 per quod articulatum sonum emitteret. *cf.* quaest. test. I 31 p. 59, 18 quasi per -um). *al.* *subest imago instrumenti musici*: TERT. bapt. 8, 1 p. 207, 11 *v. sub IIB 2.* HIL. in psalm. 13, 1 sumus . . . quoddam sancti spiritus -um, per quod vocis varietas et doctrinae diversitas audienda est. HIER. epist. 120, 11, 5 praedicationis suae . . . fistulam -umque (*i. Titum*), per quod Christo caneret *Paulus*. hom. Orig. in Luc. 32 p. 182, 9 quaerens -a, per quae doceat *Iesus* (*ibid.* l. 13. *cf. l. 9 sq.* me . . . compositum ad canendum aptumque). AVG. serm. 67, 2, 4 *homines inimici* vasa sunt, alius utitur; -a sunt, alius tangit. SERM. Rev. Bénéd. 75, 1965, 117 l. 1 sq. dei -a (*i. sancti*) laudes dicunt . . .; sicut enim . . . in -o multae tibiae tanguntur *eqs.* *al.*

2 *de corpore*: a *de eius partibus*: α *exempla varia*: ① *usu vario*: QVINT. inst. 11, 3, 16 eorumne *membrorum* sit differentia *vocis vel spiritus*, in quibus aura illa concipitur, an eorum, per quae velut -a meat. CHALC. comm. 225 *intellectui sim.* apta membra tamquam -a (230 per singula m. velut -a. RVFIN. Orig. princ. 1, 1, 6 quibus *m.* velut -is . . . mens utitur. *cf.* CAES. AREL. serm. 141, 1 *quasi de instrumento musico*). 231 *de cerebro*. 260 sensus famulari divinis actibus, perinde ut opifici famulantur -a (*antea*: quasi corporeis opificiis). VEG. mulom. 3 prol. 8 medicorum prima doctrina est humani corporis partes -umque cognoscere (-orum- *Fabricius; an ad b?*). AVG. gen. ad litt. 7, 18 p. 215, 18 anima in istis *ventriculis cerebri* tamquam in -is agit. SEDVL. carm. pasch. 3, 256 (*de caecis, claudis*

[Löschhorn]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sim. sanandis) revocata suis adtemperat -a nervis (op. pasch. 5, 22 suis . . . nervis . . . -a debilium statuit temperata membrorum. *nisi de officio, cf. infra*). CARM. de resurr. 160 -a . . . sua repetunt surgentia cunctae *animae*. *magis de officio membrorum*: CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 75, 24 in quolibet oculis capto . . . remanet vis videndi . . ., sed -a membrorum deficiunt, quibus potentias suas exserat ad sentienda corporea *anima*. VEN. FORT. vita Germ. 14, 47 *unguibus de palma retractis* digitis redditur -um et in antiquo officio nervorum tela retexitur.

(II) *exempla ad vocem spectantia*: (A) *de variis membris*: QVINT. inst. 11, 3, 40 vox facilis, magna, beata, flexibilis *et sim.* . . . et toto, ut aiunt, -o instructa, cui aderit lateris firmitas, spiritus *eqs.* 11, 3, 169 est . . . diversa vox et paene extra -um, cui Graeci nomen amaritudinis dederunt, super modum ac paene naturam vocis humanae acerba. IREN. 2, 28, 4 (2, 42, 2 H.) -um, per quod emittitur logos. PRVD. perist. 10, 929 nec verba quaeras quo regantur -o. PAVL. NOL. epist. 45, 7 quibus . . . -is exprimantur *voces sempiternae*. NICET. psalm. 2 p. 69, 7 B. loqui . . . sine istis -is *ore, lingua, labiis* hominem impossibile est. PS. AVG. serm. ed. Mai 119, 4 (*de lingua*) converte hoc -um ad artificem suum. *subest imago instrumenti musici*: HIER. tract. in psalm. II p. 53, 23 quia . . ., quod per os ipsorum *prophetarum* dicit, quasi per -um dominus sit locutus. AVG. in psalm. 95, 6 l. 18 quamvis magnus sit tactor -i spiritus sanctus, tamen per angustias spiritus humani syllabas sonat (*item de lingua*: serm. 65, 5, 6 quasi ad hoc -um musicus, qui lingua sua uteretur). VINDIC. gyn. p. 458 rec. GD dentes . . . nostri ut -i sunt genus, quibus modolatrix est lingua (*ibid.* p. 459 rec. P ut -um). (B) *in imagine de ipso -o vocis humanae*: VAL. CEM. hom. 5, 5 p. 708^B multum . . . verbis honoris accrescit, si dulcisonos -i cantus nulla mentis amaritudo confundat. SERM. Migne suppl. 3, 1370 (*ad Marc. 5, 41*) Christus . . . intravit coenaculum, pulsavit -um suum et delectatione suavis imperii puella *mortua* recepit spiritum suum; coepit . . . omnis domus sonare non tubicine, sed '-o bene sonante' (*cf.* psalm. 150, 4). VEN. FORT. carm. 2, 9, 55 hinc puer exiguis attemperat -a cannis (3, 9, 29 filomela). GREG. M. epist. 5, 53^a, 5 p. 357, 32 in qua *expositione* dicendi gratiam . . . fractura -i dissipat (*antea*: fracta stomachi virtute). (C) *transit per synecdochen ad notionem q. e. vox humana*: VEN. FORT. vita Marcell. 8, 28 quidam clericus *puer* . . . propter suavissimae vocis tinnibulum et dulcedinis -um de fauce prolatum . . . iussus est . . . decantare.

β *accedit gen.* (*v.* VEN. FORT. *supra*): (I) *rei, quae -o, -is fit, efficitur sim.*: TERT. anim. 10, 2 -a spiritus, pulmones et arterias. CHALC. comm. 214 qualia . . . fuerint -a sentiendi, talis sensus existit, ut per oculos visus *eqs.* (224 in ceteris membris, quae sunt -a s. 236 de sensibus et -is s. AVG. gen. ad litt. 7, 17 p. 214, 17 velut -a s.). AMBR. hex. 1, 9, 33 dixit deus, non ut per vocis -a quidam sonus sermonis exiret (3, 7, 29. 6, 9, 66 *de dentibus*. Iac. 2, 11, 48 [*de lingua ut*: Noe 6, 14, *ubi subest imago instrumenti musici*]. RVFIN. Basil. hom. 2, 8 p. 1744^B dentium murus . . . v. -o ministerium praebens. CAEL. AVR. chron. 2, 1, 41. PETR. CHRYS. serm. 90 p. 455^A v. -um . . . et . . . oris officium). spir. 2, 12, 132 quaedam -a . . . carnalis auditus (*antea*: foraminibus). HESYCH. in lev. 1, 5/9 p. 798^C *renes et inguina* -a seu instrumenta . . . seminum commistionumque. 16, 3/4 p. 987^B sapientiae . . . -um *cerebrum*. CAEL. AVR. gyn. 1, 151 spiritum et -a spiramentorum. CASSIOD. hist. 6, 32, 5 *meatibus digestibilibus putrefactis* os . . . -um huius egestionis est factum (*gr. Theodoret. 3, 13, 1 μόριον*). (II) *rei, quae -o, -is utitur*: TERT. nat. 1, 8, 5 (*de lingua*) animae (AVG. gen. ad litt. 7, 20 p. 216, 19 eius *a.* corporalia ministeria vel vasa vel -a vel si quid aptius dici possunt). AMBR. hex. 6, 9, 61 sensuum . . . velut -um nervi sunt. Iac. 2, 9, 40 mentis. AVG. serm. 53, 14, 15 membra visibilia interioris cuiusdam vel habitaculum vel -um sunt. VINDIC. gyn. p. 459 rec. C dentes . . . -a sunt quodammodo linguae. ISID. orig. 11, 1, 124 *pulmo* est . . . -us corporis. (III) *partis corporis, quae officio -i fungitur* (*i. gen. identitatis*): TERT. coron. 5 p. 161, 7 in eo *homine* sensus ordinavit *deus* ⌊per⌋ (⌊ ⌋ *om. F, Kroymann*) propria membrorum quodammodo -a; auditum in auribus fodit *eqs.* (HIER. epist. 55, 4 [3], 2 -a m. genitalium. SEDVL. *l. 2.* CLAVD. MAM. *l. 6*). resurr. 61 p. 122, 17 -um dentium. CHIRON 114 de -o ventris (205). HIER. Didym. spir. 35 linguae -um commovemus et quasi quoddam plectrum chordis dentium collidentes vocalem sonum emittimus (*item subest imago instrumenti musici*: AVG. serm. 241, 2, 2 l.-um manet; sed abscessit musicus, qui movebat. VEN. FORT. Mart. 1, 425 vox rediit . . . et rediviva suae cecinerunt -a linguae. *v. etiam l. 75*). in Eph. 4, 20 p. 506^C -um oris . . . alieni (PRVD. perist. 10, 2. AVG. conf. 11, 3, 5 o. et linguae. VAL. CEM. hom. 2, 4 p. 698^B PASS. Petr. 15 p. 37, 22 S.). CLAVD. MAM. anim. 3, 9 p. 169, 25 pectoris. VEN. FORT. carm. 5, 6, 1 faucis (*antea*: linguae plectro). GREG. M. moral. 2, 8 per -um gutturis, per sonum vocis (*ibid. iterum*).

γ *accedunt epitheta*: CHALC. comm. 220 lingua et ceteris vocalibus -is. CHIRON 208 per totum -um interius (VINDIC. epist. ad Valent. 9. *an potius ad b? de voce v.* QVINT. *l. 12*). PAVL. NOL. carm. 27, 102 humana. PS. AVG. quaest. test. I 122 p. 368, 12 corporali. PS. SORAN. quaest. med. 202 spiritualia. ORIBAS. syn. 9, 1, 3 La p. 269 respiratorii. ORIG. in Matth. ser. 63 p. 146, 33 naturalia.

b *de toto corpore humano*: TERT. resurr. 7 p. 36, 12 sermo . . . de -o carnis est. IREN. 2, 33, 4 (2, 53 H.) corpus . . . -o simile est; anima . . . artificis rationem obtinet (*v. sub IIA1*). FILASTR. 97, 3 caro -um animae est (RVSTIC. c. aceph. p. 1189^A corpus . . . *est* a. velut si quis dicat -um). HIER. in Eph. 5, 19 p. 528^C ut per -um corporis, quid faciendum et quid vitandum sit, noverimus (PAVL. NOL. epist. 29, 13 -o c. sui suspenso. AVG. epist. 148, 16 sine -o c. valeat . . . spiritus noster nosse corporalia. *cf. p. 968, 82 et* HIER. in eccles. 6, 7/8 corpusculi). AVG. civ. 1, 13 p. 23, 18 D. corpora . . ., quibus tamquam -is et vasis . . . usus est spiritus. 22, 24 p. 614, 25 coaptatio, quae *ἁρμονία* graece dicitur, tamquam cuiusdam -i . . . totius corporis. in euang. Ioh. 27, 5 ista omnia opera carnis sunt, sed agitante spiritu tamquam -um suum. GREG. M. epist. 5, 53^a, 5 p. 357, 28 quid . . . est officium corporis nisi -um cordis? *subest imago instrumenti musici*: HIL. in psalm. 136, 7 -a . . . scriptura humana corpora . . . esse significat. psalm. instr. 20 motibus corporei -i nostri (21. *cf.* in psalm. 65, 5 ex -i nostri psalterio, id est corporis. *sim. al.*). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 126, 13 spiritum sanctum per animam eius *Pauli* locutum et -um corporis personasse (MAX. TAVR. serm. 14, 2 M. dissipatum). AMBR. bon. mort. 6, 25 iusti . . . anima utitur corpore ut instrumento aut -o, quae velut praeclara artifex . . . facit in eo resonare virtutes *eqs.* (*ibid.*: *a.* modulator conpatitur -o suo). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 12 p. 364^A veluti -um quoddam musicum totum hominis corpus exstructum (*postea*: instrumentum).

B *de rebus*: 1 *variis*: QVINT. inst. 1, 2, 30 *animus* maioribus velut -is commovetur (*i. imaginibus rerum*). EVAGR. sent. mon. 79 (Leclercq, Scriptorium V 2, 1951 p. 210) insipiens monachus neglegit -a (*Migne 20, 1184^A* instrumenta) artis suae. GILD. Brit. 89 chron. III p. 75, 17 ut . . . -a nequitiae praeparetis ad bona. CASSIOD. inst. 2, 3, 9 *categoriarum sive praedicamentorum* -a sive instrumenta sunt tria: *eqs.* (*ibid. iterum. inde Isid. orig. 2, 26, 2* instrumenta *tantum*). RVSTIC. c. aceph. p. 1229^C illa . . . velut -a et coadiuvantia . . . sunt (*antea*: per quod . . . operatur). 2 *de sideribus vel elementis*: TERT. adv. Marc. 5, 6 p. 588, 26 mundum . . ., vas quodammodo temporum, et signa . . . vel -a (*Kroymann*, ortan *MR i. ὀργ-*) eorum *saeculorum*. adv. Val. 23 p. 200, 17 aërem . . . -um temporum (PS. APVL. Ascl. 19 aer . . . -um est vel machina omnium). PS. APVL. Ascl. 16 qui *mundus* quasi -um vel machina . . . dei voluntati subiectus est (CENS. 13, 5 m. -um dei [*quasi musicum, cf. postea*: *ἑπτάχορδον*]). HIER. in Is. 30, 26 l. 25 *sol et luna* -a lucis.

II *de ipsis instrumentis*: A *technicis, fabrilibus, mechanicis sim.*: 1 *usu indefinito*: VITR. 10, 1, 3 et -a et machinarum ratio . . . sunt necessaria (*de distinctione v. p. 968, 11*). 10, 1, 4 comparaverunt, ut essent expeditiora, alia machinis et earum versationibus, nonnulla -is. IREN. 2, 2, 4 (2, 2, 3 H.) his, qui non possunt statim aliquid ex parato fabricare, sed indigentibus multis -is ad eorum fabricationem (*cf.* 2, 2, 5 [2, 2, 4] indigere aliis -is ad conditionem eorum). 2, 30, 5 (2, 46, 4) ferramenta operaria vel -a. *al.*

2 *usu determinato*: a *in agricultura*: VITR. 10, 4, 1 de -is, quae ad hauriendam aquam inventa sunt (10, 6, 4. *cf.* CE 483, 4 -a . . . facere aquarum aut ducere cursum). COLVM. 3, 13, 12 *de instrumento ad fossas metiendas apto* (*antea* machina *nuncupato*). 12, 52, 7 -um . . ., quod tudicula vocatur (*postea*: machinae). PLIN. nat. 19, 60 e puteo rota -isve pneumaticis vel tollenonum haustu rigatos *hortos*. 24, 109 sucus *acaciae* ex folliculis . . . exprimitur -is. IREN. 4, 34, 4 (4, 56, 4 H.) ut gladios et lanceas . . . in aratra . . . et in falces . . ., in -a pacifica, demutaverint. b *in re militari*: VITR. 10, 10, 1 proportiones eorum -orum ratiocinantur ex proposita sagittae longitudine, quam id -um mittere debet (*de scorpionibus sim.*; *cf.* 10, 11, 1 quod *saxum* id -um mittere debet. *v. etiam p. 968, 14*). ITALA II Macc. 12, 15 (recc. LX) sine arietibus et mac(h)inis -orum (*rec. P* macchinis organicis, *gr. μηχανῶν ὀργανικῶν*). 12, 27 (recc. LX) -orum et telorum . . . apparatus (*Vulg., recc. BM* machinae *sim., rec. P* tormentorum). c *in arte medic.* (TERT. anim. 25, 5 *v. sub* ? organium): PLIN. nat. 26, 17 *anginas* curabant in fauces -o demisso. SORAN. p. 96, 15 *partes muliebres* -o patefactae (*item in gynaeciis*: p. 97, 24. 107, 5. 108, 11. 113, 19. 115, 7. 20. 117, 14. 17 quod graecitas dioptran vocat. 118, 9. 13. 15. 16). CAEL. AVR. acut. 3, 17, 157 *tetanicum* -is distendere. d *varia*: PLIN. nat. 2, 95 -is excogitatis, per quae . . . *stellarum* loca atque magnitudines signaret *Hipparchus*. SVET. Nero 44, 1 vehicula portandis scaenicis -is. ITALA Esth. 1, 6 p. 36, 24 Motzo -a extensa funibus (*cf. gr. rec. L σκεύη pro σκηνή? ed. Gotting. p. 24 sq.*). II Macc. 13, 5 (recc. LX) haec *turris* -um habebat in ambitu undique praecipitans in cinerem (recc. BM -um volubile, *Vulg.* prospectum, *rec. P* machinamentum). POTAM. subst. 5 Migne suppl. 1, 204 -a textrini (*de eadem re ibid.* 6 p. 204. 9 p. 205 -um telae unitum [*nisi de opere texto*]). HIER. epist. 65, 7, 2 (*ad psalm. 44, 2* lingua mea calamus scribae) meum est . . . quasi -um praebere linguam, illius (*sc. sancti spiritus*) quasi per -um sonare. *al.*

B *musicis* (*imagines varias supra attulimus*): 1 *quibuslibet* (*dedimus omnia usque ad* TERT.): a *exempla varia*: VARRO frg. Explan. in Don. gramm. IV 532, 3 (282 l. 89 F., *siquidem recte Varroni tribuitur*) in isdem -is (*i. cithara, tibia sim.*). VITR. 1, 1, 15 in -o non medicus, sed musicus modulabitur. 5, 3, 8 uti . . . -a aeneis
[*Löschhorn*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lamminis aut corneis ἠχείοις ad chordarum sonitum claritatem perficiuntur. 5, 4, 4 artifices, qui -a fabricant. 6, 1, 5 -i, quam σαμβύκην Graeci dicunt. 10, 8, 4 lingulae omnium . . . -orum (*i. fistularum -i hydraulici*). PAVL. FEST. p. 324 sambuca -i genus (SEN. epist. 84, 10 tibiarum g. -orumque. PORPH. Hor. carm. 1, 1, 34 barbiton [*v. vol. II 1747, 31 sqq.*]. *al.*). SEN. epist. 87, 12 tibia aut chorda aut -um aliquod aptatum ad usus canendi (*inde simili serie*: 87, 14). QVINT. inst. 1, 10, 25 etiam -is, quibus sermo exprimi non potest, adfici animos. 9, 4, 10 -orum soni (ITALA Am. 6, 5 [Tert. adv. Marc. 4, 15 p. 467, 6; *Vulg.* psalterii, *cod. 175* vocem -orum]. *al.*). ITALA gen. 4, 21 (Ps. Philo antiq. 2, 7) psalmum -orum ([*gr. et Vulg. aliter*]. Am. 5, 23 [Hier. *ad l., al.; Vulg.* lyrae, *Aquila* ναβλῶν *sec. hebr.*]). I Macc. 9, 41 (rec. B) vox -orum ([*gr.* μουσικῶν, *Vulg.* musicorum]. Ezech. 26, 13 [Hier. *ad l.; Vulg.* cithararum, *cod. 175* psalteriorum]. Am. 6, 5 *v. supra*. DIOM. gramm. I 420, 15 [*ex Varrone?*]. *al.*). HIL. psalm. instr. 7 musicorum (*ibid. iterum*. AVG. c. Faust. 22, 94. *al.*). *et saepe*. *excipit vel anticipat certum quoddam instrumentum*: VITR. 1, 1, 9 hydraulicas . . . machinas et cetera, quae sunt similia his -is, sine musicis rationibus efficere nemo poterit. 6, 1, 6 uti in -o chorda, quae est proxima angulo (*item de sambuca*: PAVL. FEST. p. 324 ut in -o chordae, sic in machina intenduntur funes. *quae praecedunt v. l. 4*). QVINT. inst. 11, 3, 20 ut tibiae . . . alium quassae sonum reddunt, item fauces . . . convulsae fractis sunt -is similes. IVV. 6, 380 -a semper in manibus, densi radiant testudine tota sardonyches, crispo numerantur pectine chordae (SCHOL.: -a dicit citharas eorum, quos amant. *item de quovis instrumento chordis instructo*: PS. CENS. frg. 12, 3 -um quondam habuit tres intentiones, gravem, mediam, et acutam [*postea*: Hypate, Mese, Nete]. CHALC. comm. 40 modulantes -a. DIOM. gramm. I 478, 15 -i modulationem. SCHOL. Hor. sat. 1, 3, 7/8 summa parte -i). ITALA psalm. 151, 2 (Veron. *al.*) manus meae fecerunt -um, digiti mei aptaverunt psalterium (*de instrumento Davidis ut*: Ps. AVG. serm. 180, 1 D. posuit -um suum in foribus caelorum. *ibid.* lactioribus . . . plectris -um tangens). *al. sim.*

b *exempla interpretationis scripturae sacrae*: α *respondent in graecis instrumenta musica specialia*: ITALA II par. 9, 11 (Complut.) fecit rex . . . et -a et nabla cantatoribus (*gr.* κιθάρας, *Vulg.* citharas [*hebr.* kinnorôt]). VVLG. sap. 19, 17 -o (ψαλτηρίῳ).

β *respondent in graecis generalia* ὄργανα (*sing. pro gr. plur.* ITALA II par. 29, 27 [Complut.]): (I) *ad psalm. 136, 2*: ITALA psalm. 136, 2 (Veron. *al.* = VVLG.) in salicibus in medio eius *Babylonis* suspendimus -a nostra (*postea*: canticorum, . . . hymnum. *inde* PRVD. tituli 92 [PAVL. NOL. carm. 9, 9. *cf.* PRVD. ham. 461 mystica frangunt -a]. *sed Hier. psalt. sec. Hebr. et Psalt. Cas.* citharas *cum Aquila* κιθάρας, *Symm.* λύρας *sec. hebr.* kinnorôt). *interpretantur*: HIL. in psalm. 136, 7 humana corpora (*similiter explicat* HIER. tract. in psalm. I p. 263, 21 sqq.). HIER. hom. Orig. in Ier. p. 599^A citharizamus. AVG. *ad l.* (*inde* PROSP.) habent -a sua cives Ierusalem, scripturas dei *eqs.* (*item ad scripturam transfert* CASSIOD. *ad l.*, *fortasse sec. notionem vocis q. e.* instrumentum *vol. VII 1, 2014, 40 sqq. illustratam*). GREG. M. moral. 33, 11 non exercent -a . . ., quia . . . vim suae praedicationis non exhibent. (II) *ad psalm. 150, 4*: ITALA psalm. 150, 4 (Veron. *al.* = VVLG., *item* HIER. psalt. sec. Hebr.) laudate eum *dominum* in cordis et -o (*inter varia instrumenta musica; hebr.* ʿûgab). *interpretationes*: AVG. in psalm. 150, 7 l. 15 aliquod -um, quod chordas habeat (*item* 150, 8 l. 23. PROSP. *ad l.* id est in quolibet instrumento musico, quod vel pulsu potest sonare vel flatu). EVCHER. form. 9 p. 57, 3 homo. ARNOB. *ad l.* (*accipit sensum sub 2 allatum ut* CASSIOD. *ad l.*). (III) *ad Iob 38, 37*: HIER. interpr. Iob 38, 37 quis -a caeli in terram declinet? (*Symm.* ὄργανα οὐρανοῦ, *LXX* οὐρανόν, *Vulg.* concentum coeli [*hebr.* nibᵉlê šamājim] *per confusionem vocum hebr.* n. ʻνάβλαʼ *et* n. ʻἀσκόςʼ). *interpretatur* AVG. in Iob p. 614, 6 angelos caelestes, per quos divinae voces enuntiari solent.

γ *de instrumento psalmorum*: (I) *ipso* (*cf. et l. 10. 14. 31*): HIL. psalm. instr. 7 eo . . . -o prophetatum est, graece psalterium, hebraice nabla nuncupato (HIER. tract. in psalm. I p. 312, 25. RVFIN. Basil. hom. 1, 2 quem librum propheta . . . huic . . . -o, quod p. appellatur, aptavit. AVG. in psalm. 67, 1 l. 14 id est p. 146, 2 l. 5 quod vocatur p. *al.; item pro psalterio*: HIL. psalm. instr. 19 [*inde* ISID. orig. 6, 19, 12]. in psalm. 65, 1. *al.*). HIER. epist. 28, 2, 1 psalmi tunc temporis . . . ad -um canebantur. PETR. CHRYS. serm. 6, 1 psalmum sumere, dare tympanum, ponere -um, citharam tangere *eqs.* VITA Hil. Arel. 32 l. 7 (*metaphorice*) spiritalis. (II) *vergit per metonymiam ad notionem q. e. psalmus sive psalmorum liber*: HIL. hymn. prooem. 1 propheta David primus -i . . . Christum hymnis . . . nuntians. PS. AVG. serm. Migne suppl. 2, 1359 ex prisco psalmi -o comperimus, quid *eqs.* (*antea*: David ille psalmorum cantor musicorum . . . cecinerat). VEN. FORT. carm. 4, 7, 15 -a psalterii cecinit. ISID. orig. 6, 2, 15 psalmorum liber graece psalterium, hebraice nabla, latine -um dicitur.

δ *respondet hebr.* ʿûgab (*cf. sub β ad psalm. 150, 4*): VVLG. gen. 4, 21 ipse *Iubal* fuit pater canentium cithara et -o (*Itala Ambr. hex. 1, 7, 25. al. sec. gr.* psalterium et citharam; *commutata sententia* Ps. Philo antiq. 2, 7). Iob 21, 12 tenent tympanum et citharam, et gaudent ad sonitum -i (HIER. interpr. Iob ad vocem -i [*Itala Ambr. Iob 2, 4, 16 sec. gr.* psalmi; *Aquila* ὀργάνου, *Symm.* κιθάρας]). 30, 31 versa est in luctum cithara mea, et -um meum in vocem flentium (*Hier. interpr. Iob sec. gr.* psalmus; *interpretatur, -um fistulis compositum intellegens*: GREG. M. moral. 20, 78 sancta praedicatio. *ibid.* per fistulas . . . -i ora praedicantium . . . accipimus).

2 *de -o fistulis sive tibiis sim. composito* (*de consuetudine vocabuli sc. absolute positi in graecis vix exemplis antiquioribus probanda v.* AVG. *p. 968, 18 sqq., cf. Mus. Helv. l. c. 207 sqq. 213 sq.; rem fusius tractant Perrot, L'orgue de ses origines hellénistiques . . ., 1965. Wille, Musica Romana, 1967, 203 sqq.; dedimus omnia fide satis digna; addas, quae alia ratione supra attulimus l. 3. p. 968, 71. 971, 56. 57*): a *notio descriptione instrumenti vel memoratis partibus -i propriis confirmatur* (*de singulis fistulis -i hydraulici p. 971, 3*): PLIN. nat. 7, 125 laudatus est . . . Ctesibius pneumatica ratione et hydraulicis -is repertis (SVET. Nero 41, 2 per -a h. novi et ignoti generis. TERT. anim. 14, 4 portentosissimam Archimedis munificentiam, -um h. *eqs.* AMM. 14, 6, 18 -a fabricantur h. PS. MVSA herb. Vett. l. 28 quibus uti nesciant. SIDON. epist. 1, 2, 9 illic nec -a h. sonant). TERT. bapt. 8, 1 p. 207, 11 (*nomen instrumenti ex secunda parte comparationis concludi potest*) humano ingenio licebit spiritum in aquam arcessere et concorporationem eorum accommodatis desuper manibus alio spiritu tantae claritatis animare, deo autem in suo -o (*i. homine*) non licebit per manus sanctas sublimitatem modulari spiritalem? OPT. PORF. schol. carm. 20 in hac pagina -i species est . . . depicta. *ibid.* qui *versus* quasi regulam -i designat. SCHOL. Iuv. 8, 207 in modum -i utrimque decrescentibus virgul[e]is. HIER. tract. in psalm. I p. 263, 21 sicut . . . -um ex multis fistulis compositum est *eqs.* (*inde etiam* p. 264, 4). PRVD. apoth. 389 -a disparibus calamis quod consona miscent. CLAVD. carm. min. app. 5, 63 quae . . . per aeratas inspirant carmina voces, umida folligenis exclament -a ventis. AVG. civ. 14, 24 p. 50, 17D. pulmones . . ., sicut folles fabrorum vel -orum. SYAGR. reg. 9 p. 155, 8 K. -i . . . sumamus exemplum, cuius solet in modulis fistularum sonus esse diversus. QVODV.(?) prom. 5, 14, 17 (*in allegoria*) habes -um ex diversis fistulis . . . apostolorum *eqs.* (*ibid. iterum*). VAL. CEM. hom. 6, 5 p. 711^B (*postea*: sonos fistulae). CASSIOD. var. 1, 45, 5 facit . . . -a extraneis vocibus insonare, et peregrinis flatibus calamos complet. CORIPP. Ioh. 4, 577 -a, plectra, lyrae digitis pulsanda magistri; quam movet ille, sonat contactu fistula venti (*inde* Iust. 3, 72 -a, p., l. totam insonuere per urbem). PASS. Thom. p. 135, 16 ecce cantantium voces in -is, in tibiis, in cytharis (*cf. gr. Act. Thom. 4* ὑδραύλεων). b *notio vario contextu fit probabilis*: LAMPR. Heliog. 32, 8 ipse cantavit, saltavit, ad tibias dixit, tuba cecinit, pandurizavit, -o modulatus est. Alex. 27, 9 lyra, tibia, -o cecinit *eqs.* TREB. Gall. 17, 3 saepe ad tibicinem processit, ad -um se recepit, cum processui et recessui cani iuberet. HIER. tract. in psalm. I p. 269, 15 lira aut -um aut calamus. AVG. serm. coll. Morin p. 270, 6 quanta luxuria redundavit propter theatra et -a et tibias et pantomimos. SERM. Rev. Bénéd. 59, 1949, 200 l. 38 *in nuptiis patriarcharum* nullus invenitur saltator -um palpare et citharam percutere, tibias inflare. BOETH. mus. 1, 34 p. 224, 30 citharoedi quique -o ceterisque musicae instrumentis artificium probant. CASSIOD. inst. 2, 5, 6 inflatilia *instrumentorum musicorum* sunt, quae spiritu reflante completa in sonum vocis animantur, ut sunt tubae, calami, -a, pandoria et cetera huiuscemodi (*inde* ISID. orig. 3, 21, 1). ISID. orig. 18, 47 musici scenici, qui in -is et lyris et citharis praecanebant.

deriv.: organarius, organulum. *cf.* organicus, ?organium.

Löschhorn.

[**orge:** occide GLOSS.^L Corp. o 238 (*vox Hibernica*, urge *Reinesius*); *item* GLOSS. IV 544, 10 V 316, 70. 376, 29. 606, 18.]

1. orgia, -ōrum *n.*, ὄργια (*resp. in graecis, nisi aliud adnotatur*). *scribitur* origia *in* GLOSS. *passim*, orgya AVIEN. orb. terr. 1375 *cod. A*, orgea GLOSS.^L Corp. o 260. *plurale tantum testantur* CHAR. gramm. p. 37, 10 B. EXC. Bob. gramm. I 550, 11 GLOSS. II 278, 22. 374, 31. *occurrit fere acc.; gen. non nisi* PLAVT. (*? l. 82*). *de notione*: CHAR. gramm. p. 37, 10 B. haec -a: Διονύσου μυστήρια (*cf.* GLOSS.). SERV. Aen. 4, 302 (303) sciendum -a apud Graecos dici sacra omnia, sicut apud Latinos caeremoniae dicuntur (*ordine inverso* ISID. orig. 6, 19, 36), sed iam abusive sacra Liberi '-a' vocantur (*aliter* 6, 657 -a proprie Liberi, abusive omnium deorum sacra), vel ἀπὸ τῆς ὀργῆς, id est a furore, vel ἀπὸ τῶν ὀρέων (*cf.* GLOSS.^L IV Plac. o 7 -a est graecum, id est sacra, quae per furorem celebrantur, ut Liberi patris et matris deum). SCHOL. Stat. Theb. 2, 661 trieterica . . . et -a Liberi sacra sunt, quae exacto triennio mos est celebrari (*sec. Serv. Aen. 4, 302 ut*: 7, 687). GLOSS. -a: sacra Liberi. mysteria Bacchi. mysteria, secreta. initia sacrorum. mysteria vel nocturna cura ('sacra *?' Goetz; an* 'nocturni chori'*?*) aut initia. GLOSS.^L I Ansil. OR 188 -a Bacchi: aput Liberum patrem congregatio furiosa. *legitur inde a* PLAVTO (*? l. 82*), CATVLLO, VERG., *fere in poesi; in prosa oratione (praeter* SCHOL., GLOSS. *sim.) apud* APVL. met., AMM., AMBR., HIER., RVFIN., CASSIOD. hist. [*e coni. dub.*: PROP. 2, 6, 32 (iurgia *trad.*). ARNOB. nat. 5, 7 (adorandorum *trad.*). *dub. trad.*: PLAVT. Pseud. 67b nostrorum -orum (*sequitur lacuna; versum lectionis parum certae exhibet solus A, seclusit Leo*). *var. l.* organa: STAT. Theb. 4, 785 *D.* HIER. epist. 84, 3, 7 *B¹*.]

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. q. ὄργια, *sacra (respicitur et cultus et supellex)*: I *pertinet ad cultum deorum*: A *ad cultum Bacchi*: 1 *de instrumentis ad cultum pertinentibus (v. etiam B1a)*: CATVLL. 64, 259 sq. pars *Baccharum* obscura cavis celebrabant -a cistis, -a quae frustra cupiunt audire profani (*sensu inter 1 et 2 ambiguo, v. Kroll ad l.*). SEN. Herc. O. 594 celebrare choros, nos Cadmeis -a ferre tecum solitae condita cistis (STAT. Theb. 4, 654. Ach. 1, 813 Bacchea. *cf. sub B1a*). STAT. Theb. 4, 785 *Curetes* certantia plaudunt -a (SCHOL.: tympana). 2 *de actione vel institutione sacra*: VERG. georg. 4, 521 inter sacra deum nocturnique -a Bacchi ([SERV. auct.: quia sacra eius nocte celebrantur]. STAT. Ach. 1, 593. AVIEN. orb. terr. 752 [*Dionys. perieg. 572* ἱερά, *Prisc. perieg. 586* sacra]. *cf.* PRVD. c. Symm. 1, 188 Bacchica [SCHOL.: sacrificia]. CASSIOD. hist. 9, 33, 3 Dionysii. *v. etiam l. 34. 35*). Aen. 4, 303 stimulant trieterica . . . -a (SERV. *v. supra. cf.* STAT. Theb. 11, 488 cum . . . furiarent -a matres. SIDON. carm. 5, 232 dum flammant -a matres). 6, 517 *Helena*, chorum simulans, euhantis -a circum ducebat Phrygias. 7, 403 solvite crinalis vittas, capite -a mecum. OV. met. 4, 1 non Alcithoë . . . -a censet accipienda dei. 11, 93 Midan, cui Thracius Orpheus -a tradiderat (*cf.* SERV. Aen. 6, 645 Orpheus . . . primus -a instituit. MYTHOGR. 2, 44 p. 90, 8). SEN. Oed. 431 condita lascivi deducunt -a mystae (AVIEN. orb. terr. 1375). VAL. FL. 2, 282 non similes iam ferre choros — semel -a fallunt — audet *Hypsipyle*. STAT. Theb. 2, 662 non . . . trieterica . . . nox . . ., non -a Cadmi (SCHOL. *v. supra*). 7, 687 Thebana metu iuratus in -a Ganges (*cf.* 12, 788 thyrso bellante *Baccho* subactus mollia laudabat iam marcidus -a Ganges). AVIEN. orb. terr. 889 -a ludentes . . . deduxere choros (1349 ritibus). AMM. 22, 8, 23 *Liber* -a pristina reparavit et choros. AMBR. virg. 1, 4, 16 de -is Liberi, ubi religionis mysterium est incentivum libidinis. RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 5, 2 non -a Thracum apud nos sunt, . . . non Orphei . . . mysteria. CLAVD. 24, 169 huc -a Bacchus transtulit. SIDON. carm. 11, 120 Thyias Indica Echionio Bromii rotat -a thyrso. 3 *magis de ipsis bacchantibus, -a celebrantibus*: OPT. PORF. carm. 27, 6 Naiadum Dryadumque choros arcanaque Bacchi -a et heuvantis Satyros. CLAVD. 8, 604 dubitassent -a Bacchi, cui furerent (*i. ipsi Corybantes Honorium Bacchum putarent*). 20, 286 obstipuere truces omen Corybantes et uno fixa metu tacitas presserunt -a buxos. SIDON. carm. 5, 495 *se* dat somno vaga turba, simul lassata quiescunt -a (orgyra *F*). 22, 65 iter ad Thebas per magnum victor *Bacchus* agebat aera et ad summas erexerat -a nubes.

B *ad cultum aliorum deorum (in imagine l. 45)*: 1 *apud paganos*: a *de instrumentis ad mysteria pertinentibus*: PROP. 3, 3, 29 pendebant *in spelunca* . . . tympana . . ., -a (ergo *trad.*) Musarum. *in imag.*: PROP. 3, 1, 4 primus ego ingredior puro de fonte sacerdos Itala per Graics -a ferre choros (*i. amores Latinos more Graeco canere; de festis Romanis intellegit Rothstein, sed v. supra l. 6*).

b *de actione vel institutione sacra*: STAT. silv. 5, 5, 4 quae vestra, sorores, -a, Pieriae, quas incestavimus aras? IVV. 2, 91 talia secreta coluerunt -a taeda . . . Baptae (SCHOL.: ad exemplum Cotyti dicitur Isiaca sacra celebrari). APVL. met. 11, 28, 5 principalis dei (*i. Osiris*) nocturnis -is inlustratus. AVSON. 325, 3 p. 110 P. -a ducebant heroides (*sc. Amoris infausti*). RVFIN. hist. mon. 7 p. 414A ab eis *Aegyptiis* -a gerebantur (*antea*: mysteria).

2 *apud christianos (non nisi per contemptum)*: a *de secretis haereticorum*: HIER. epist. 84, 3, 7 periuriorum atque mendacii inter se -is foederentur *Origenistae* ([*4, 1* sacra . . . atque mysteria]. adv. Rufin. 1, 18 Origenistas . . . inter se -is mendaciorum foederari. *cf.* RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 4 per -a quaedam et mysticas foederationes periurium observari). in Ezech. 13, 3b in mysteriis, immo -is suis (in Hab. 2, 18 habent . . . ipsi -a sua). b *de sacramentis christianorum*: PRVD. perist. 2, 65 (*loquitur praefectus Romae*) hunc esse vestris -is moremque et artem proditum est . . ., libent ut auro antistites.

II *transfertur ad arcana naturae*: COLVM. 10, 219 quem Delphica laurus impulit ad (et *recc.*) rerum causas et sacra moventem -a naturae secretaque foedera caeli exstimulat vatem *eqs.*

2. orgia *v.* orgyia.

orgiolus *i.* hordeolus ORIBAS. eup. 4, 33, 4 Aa p. 550. 551.

orgiophanta (*vel* -ēs?), -ae *m.*, ὀργιοφάντης. *i. q. antistes, qui mysteria orgiorum docet*: CIL X 1583, 7 Libero patri sacrum . . . sacerdotes -ae. *restituitur*: INSCR. Année Epigr. 1956 n. 138 schola org⟨iophantarum⟩.

orgyia, -ae *f.*, ὄργυια (*resp. gr. praeter* HIER.). *scribitur* -gia HIER., GLOSS. *sing. non nisi* GLOSS. *genus quoddam mensurae* (GLOSS.L IV Plac. O 7 -a . . . mensura, quod Latine dicitur ulna; *v. Becher, RE XVIII 1, 1029, 61*): HIER. reg. Pachom. 177 p. 71, 4 B. viginti quinque -as . . . debebunt de palmarum foliis texere (*de ipsa re texta intellegit Souter, Glossary, sub voce* orgia). PS. APVL. herb. interp. 75 l. 34 *strychnos* nascitur in collibus . . . tyrsos emittens decem vel duodecim ulnarum sive ut Graeci -arum (*relatione mutata ex Diosc. 4, 73, 1 p. 232, 5 W.*). PALLAD. hist. mon. I 10 p. 285A cum . . . quindecim numero, quas -as vocant, . . . fecisset *funes intexere iussus*. 34 p. 320C septem . . ., quas -as vocant, ad putei ima descendens.

ōria *v.* hōr(e)ia *vol. VI 3, 2970, 69*; **oria** *traditur loco allato sub voce* horion *ibid. 2971, 1 sq.*

ōriae *v.* oreae. **orīas** *v.* oreas.

? **oribata** (*i.* ὀρειβάτης) *v. p. 555, 39 sq.*

orichalcum *v.* aurichalcum *vol. II 1493, 40, ubi addas*: AMPEL. 8, 18 (ero calco *M*). LACT. inst. 5, 16, 7 (*ex Cic. rep., v. 3, 29; cf.* epit. 51, 4). SERV. Aen. 12, 210 CLAVD. DON. Aen. 12, 85 p. 562, 21 PRVD. c. Symm. 1, 347.

orichalcus, -a, -um (auri-) *v. vol. II 1494, 5 sq.*

? **oriciati** CIL IV 1758 (*cf. add. p. 211*). *fortasse conferenda scriptura* origia *pro* orgia. *an* oricl-?

ōricilla *v.* auricilla.

caballi merdas **oricina** squibulos tres . . . teres ANON. med. ed. Piechotta 194 (orizina, *i.* oriza *suspicatur ed. p. VII; sed fortasse latet* carica, *cf. Chiron 230* caricas scibeli). *'an* ⟨s⟩oricina⟨s⟩?*' André in plagulis.*

ōricla *v.* auricula *vol. II 1494, 35. 40.*

ōriclāria *i.* auricularia, *nomen herbae (sc. efficacis ad aurium dolores, cf. André, Lex. des termes de botan. s. v.)*: PS. APVL. herb. 82 interpol. (*v. app. crit. ad l. 6*) Graeci perdicion . . ., Latini -a (*Ps. Diosc. Vind. 4, 85 p. 245, 16* καλικλάρια).

orictus *v.* oryctus.

ōricul- *v.* auricul- (oricularius *v. etiam* oracularius).

ōricus: loquax, qui magnum os habet GLOSS. V 606, 15 ([oritus *Arevalus*]. 630, 26). *si recte legitur, ab* ōs.

oridia *v.* oryza.

[**oridio** DIOSC. 3, 4 p. 377, 25 *corruptum videtur ex* aïzoo (*gr. 3, 4, 3* ἀειζῴου).]

ōridūrius, (-a, -um). [*ex ore duro per hypostasin q. d.; cf.* animaequus; *ceterae voces similes fere ordinem inversum exhibent, sc.* duribuccius, -cors, -corius, aequanimus, aequicrurius, torticordius *sim. Sch.*] *scribitur etiam* ar-, -dor-, -rus. *spectare videtur ad procacitatem loquendi (cf. Ter. Eun. 806* os durum): GLOSS. I p. 82 n. 27 pravus, insolens, . . . -us, indeclinabilis *eqs.* II 433, 42 σκληρόστομος (III 159, 34. 179, 50. 251, 74). GLOSS.L V Abba OR 12 aspera loquens (GLOSS. V 508, 49 aspere l.). *spectat potius ad vultum immitem*: GLOSS. II 250, 4 ἀτηρός: aerumnosus. -us. *intellectum videtur ut 'ori durus' (sc. sapore)*: GLOSS. II 568, 11 austerus liquor.

Bohnenkamp.

oriēns *v.* orior.

***orientālis,** -e. *ab* oriri (oriens). *scribitur in var. lect. e. g.* ho- VVLG. num. 34, 15, orig- AVELL. p. 373, 16, -ari- ISID. chron. II p. 473, 385. *abl. sing.* -i *passim (in titulis* CIL III 7505, 5 *ca. a. 170.* VIII 2564 ant. 14 *aet. Heliogab., al.*), -e INSCR. christ. Diehl 318, 3 (*a. 538*) *et hic illic in codd.* NOT. Tir. 68, 92a (*insertum inter* oriens *et* occidens). 92, 99 (*post* orsus, oborsus, exorsus). GLOSS. ἀνατολικός (*ad* GLOSS. III 508, 24 Aonides: -es *v. Goetz in indice; fluxit fortasse ex p. 975, 79*). *legitur inde a* SVET., GELL., APVL.; *saepe exhibetur in* VVLG., *cum in versionibus Italae aliae locutiones praeferantur, exceptis l. 63 (nisi est versio ipsius Hieronymi) et fort. p. 976, 32 (loco parum certo)*. [*confunditur in codd. cum* orientis *e. g.* OROS. hist. 7, 37, 1 AVELL. p. 345, 7, *cum* oriens (*adi.*) *e. g.* VVLG. num. 3, 38, *cum* originalis AVG. c. Pelag. 2, 4, 8.]

I *usu sollemni cum respectu regionis, unde oritur sol, i. q.* ἀνατολικός (*spectat ad ortum stellarum* CASSIOD. inst. 2, 7, 2 ISID. orig. 3, 42, 1): A *in destinandis partibus mundi (et usu inde ducto)*: 1 *terrenis*: a *in universum*: α *de terris sim.*: SVET. frg. p. 355, 4 provinciis (CAPITOL. Aur. 26, 2 VICTORIN. POETOV. in apoc. 21, 2 AMM. 14, 7, 21. *al.*). GELL. 17, 21, 34 pleraque parte -i subacta *ab Alexandro* (NICET. psalm. 2 p. 68, 13 B. non solum in nostris, sed etiam in -bus . . . p. AVG. civ. 4, 29 p. 182, 26 D. in -bus p. Hadriani voluntate mutati sunt termini imperii Romani. epist. 137, 4, 15. *al.*). ITALA gen. 25, 6 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 39, 1) terram ([VVLG. plagam, *Aug. civ. 16, 34 p. 180, 4 D. al.* terram orientis]. VVLG. gen. 29, 1, *ubi Itala Lugd.* terram orientis). PORPH. Hor. carm. 3, 5, 3/4 ('Britannis . . . Persis') ab ultima occidentis plaga usque ad -em *plagam* ([*sed Schol.*: orientem]. AMM. 23, 6, 45 ab -australique p. 23, 6, 64 contra -em p. *al.*). VOPISC. Aurelian. 13, 1 Iulio Tryphone -is limitis duce (quatt. tyr. 7, 2 l. -is ducatum. NOVELL. Theod. 24, 5 tam Thracici quam Illyrici nec non etiam -is ac Pontici l.). IVST. 12, 3, 3 barbaria. 39, 5, 3 regna. AMM. 17, 5, 13 angustias (*nisi ad b trahendum; opp.* totus orbis Romanus). VVLG. Ezech. 47, 18 mare (Ioel 2, 20 Zach. 14, 8. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 65 vel -e vel hesperium [*gr.* πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς]. *cf.* IVL. HON. cosmogr. A 2 oceanus [*al.* SERV. auct. georg. 3, 32 OROS. hist. 1, 2, 46. *al.*]). PELAG. in Rom. 16, 1 locis. MAX. TAVR. serm. 13, 2 M. regio (*i. Palaestina.* ISID. nat. 9, 3 [= SVET. frg. p. 194, 5] caput *mundi* . . . et quasi facies -is r., ultima pars septentrionalis [*inde sim.* orig. 3, 30; *sed ad faciem caeli deflectit* 3, 41]). *al.* *sensu q. d. partitivo*: TREB. trig. tyr. 30, 11 imperii (*nisi de duobus imperiis agitur; item* VOPISC. Aurelian. 22, 1 OROS. hist. 7, 36, 2. *al.*). AVG. epist. 87, 5 orbis. *n. plur. pro subst.*: FILASTR. 121, 2 *Noe* tradidit Sem . . . -a Indiae, Persarum usque in partem aliquam meridiani, occidentis, septentrionis. β *de variis rebus*: TERT. anim. 25, 7 -em et

[*Löschhorn*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

meridialem temperaturam. adv. Marc. 3, 24 p. 419, 28 expeditione (CIL III 7505, 5 *ca. a. 170.* VIII 2564 ant. 14 *aet. Heliogab.* INSCR. Dessau 9221 *a. 246*). CAPITOL. Aur. 12, 13 bello (*antea*: Parthicum). 27, 1 -bus r e b u s ordinatis (IVST. 43, 1, 1 Parthicis -busque ac totius . . . orbis r. explicitis). TREB. trig. tyr. 16, 1 Herodes . . ., homo omnium delicatissimus; et prorsus -is et Graecae luxuriae. 30, 22 historiae Alexandrinae atque -is . . . perita *Zenobia*. IVST. 14, 2, 8 periculorum -ium socios. AMM. 20, 8, 1 procinctus (*i. bella*). SCHOL. Iuv. 3, 64 ('gentilia tympana') suae gentis, -a (*loquitur de Syris*). 4, 108 ('amomo') -i unguento. HEGES. 4, 29, 2 Vespasianum -bus succinctum adoreis. HIER. epist. 10, 3, 3 alia . . ., quae cum plurimis -bus mercibus ad te . . . navigabunt. MARCELL. med. 27, 40 rhus -e (*quod alibi appellatur* rhus Syriacum). *al.* *singulariter* -is o r a t i o, *sc. qua de itinere in orientem facto narratur*: SVLP. SEV. dial. 1, 9, 4. *γ de h o m i n i b u s*: TERT. adv. Iud. 9, 10 -es illi m a g i infantiam Christi . . . auro et ture munerantes (*inde* adv. Marc. 3, 13 p. 397, 16). CAPITOL. Alb. 13, 6 populis (TREB. trig. tyr. 30, 7 apud -es et Aegyptiorum p. OPTAT. 2, 15 p. 50, 9 Africanos p. et -es et ceteros transmarinos. VVLG. iud. 6, 33. *cf.* 6, 3 -ium nationum [*Itala Lugd. utrobique* fili orientis]. *al.*). Maximin. 11, 8 auxilia (IVST. 14, 4, 18. *cf.* VOPISC. Prob. 10, 1 exercitus. AMM. 31, 16, 6 turma). TREB. trig. tyr. 15, 8 mulier omnium nobilissima -ium feminarum *Zenobia*. IVST. 38, 10, 5 reges. VVLG. Ezech. 25, 4 filiis -bus (*Itala cod. 176* f. Gedem). *al.*

-es *pro s u b s t.*: PAP. Corp. 146, 13 (*saec. II/III*) ex n(umero) -ium (*ad lectionem v. Fink, Rom. Milit. Records on Pap. 156*). GALLICAN. Avid. 6, 5 ab o m n i b u s -bus et speciatim ab Antiochensibus (VVLG. III reg. 4, 30. Iob 1, 3 *vir* magnus inter o. -es [*Hier. interpr. Iob* filiis orientis]. *cf.* IVST. 36, 3, 9 primi omnium ex -bus *Iudaei*). HIL. coll. antiar. p. 49, 1 a diversis -ium p r o v i n c i i s (p. 50, 21). AMM. 30, 4, 4 -ium quorundam versutia. AMBR. hex. 4, 6, 25 (*inde* ISID. nat. 16, 1) nec cum mergitur *sol* in occasum, minor adparet -bus quam occidentalibus *eqs.* *al.*

b *spectat ad p a r t i t i o n e m imperii Romani recentioris*: *α v a r i o u s u* (*potiora quaedam; ambigua v. sub a*): PEREGR. Aeth. 20, 12 haec . . . pars specialiter -is appellatur, quae est in confinium Romanorum et Persarum vel Chaldeorum (*nisi referendum ad* gen. 29, 1 *p. 974, 65*). NOVELL. Theod. 2, 3 provincialibus et populis -bus. IVLIAN. epit. novell. 24, 5 regione. AVELL. p. 741, 26 Antiochiae . . . civitatem, quae est in dioecesi -i prima. -es *pro s u b s t.*: HYD. chron. II p. 29, 177 -ium naves. IORD. Rom. 241 in partibus -ium (*opp.* occiduae plagae). *β accedit ad n o m i n a d i g n i t a t u m*: OROS. hist. 7, 36, 2 imperii (ADDIT. Prosp. chron. I p. 489, 13 CASSIOD. chron. II p. 159, 1328. IORD. Get. 244 *opp.* Hesperium. *al.*). 7, 37, 1 cum . . . singulis . . . disciplina utriusque palatii commissa esset, hoc est Rufino -is aulae, Stiliconi occidentalis imperii. PROSP. chron. I p. 466, 1241 -ium partium consul ([c. orientis *var. l.*]. MARCELL. chron. II p. 101, 521 Iustinianus consul omnium -ium consulum . . . munificentior. INSCR. christ. Diehl 318, 3 [*a. 538*] Iohanne -e . . . con(sule)). MARCELL. chron. II p. 60, 379, 1 Theodosius . . . -em . . . rem publicam recturus, . . . omnibus . . . -bus p r i n c i p i b u s praeponendus (IORD. Get. 304). CASSIOD. hist. 12, 16, 2 praefecturam ([*Socrat. 7, 48 τὴν τῶν ἑῴων . . . φροντίδα*]. *cf.* COD. Iust. 1, 17, 2, 9 praetoriis. 1, 17, 2, 24 praefectis praetoriis [GROM. p. 273, 21 L.]). *al.*

c *spectat ad e c c l e s i a m* (*enumerat provincias -es* HIL. coll. antiar. p. 49, 1 sqq.): *α de h o m i n i b u s eorumque coetu* (*regione* AVG. conf.): HIL. coll. antiar. p. 43, 4 ab episcopis Gallicanis ad -es e p i s c o p o s (p. 57, 12 *opp.* occidentalibus [*item* p. 65, 11 AVELL. p. 10, 16. *al.*]. *saepius, v. indicem CSEL 65, 284.* AVG. epist. 148, 2, 10. *al.*). p. 171, 5 coepiscopos (*al.* LEO M. epist. 102, 2 [Conc.[S] II 4 p. 53, 23]). p. 175, 22 legati. PS. AMBR. spir. sanct. 4, 2 p. 1010[C] per omnes fere -es e c c l e s i a s et nonnullas occidentales (AVG. epist. 44, 3, 5. *al.; v. etiam vol. V 2, 34, 69*). MAXIMIN. c. Ambr. 96 consortio. AVG. conf. 9, 7, 15 secundum morem -ium partium (*cf.* CAES. AREL. *sub β*). gest. Pelag. 32, 57 diaconum. grat. Christ. 22, 23 synodo (LEO M. epist. 103 [Conc.[S] II 4 p. 155, 19]. *al.*). c. Pelag. 4, 6, 15 iudices. (*cf.* AVELL. p. 110, 5 iudicio -i [*postea*: sedis apostolicae coetu]). SVLP. SEV. dial. 1, 8, 5 de -bus . . . potius monachis quam de occidentalibus disputasse. *al.* *β de r e b u s v a r i i s*: HIL. c. Const. 7 (*adloquitur Constantium*) -es . . . dissensiones . . . nutris. GENNAD. vir. ill. 28 -ium quaesivit solatia scripturarum *Macarius* (*spectat ad libros Origenis et Pamphili*). ALC. AVIT. epist. 8 p. 40, 1 dogmata tenebrarum et mysteriorum -ium (*sc. Arianorum*). CAES. AREL. serm. 1, 14 secundum romanam, -em vel africanam . . . consuetudinem (*cf. l. 63*).

2 *c a e l e s t i b u s* (*cf. p. 974, 79*): GELL. 2, 22, 11 tres venti -es: aquilo, volturnus, eurus (VVLG. Ezech. 42, 16 [*Itala Wirc.* ad orientem]). PS. CYPR. mont. 4 p. 108, 7 invenimus . . . quattuor stellas constitutas in singulis cardinibus; prima s t e l l a -is dicitur anatole, secunda occidentalis dysis *eqs.* (*explicatur mystice nomen Adam.* GLOSS.[L] I Ansil. AT 36 Athlantides: stellae -es [*affert Verg. georg. 1, 221* Eoae Atlantides]). ARNOB. nat. 7, 40 *Iuppiter* (*i. simulacrum Iovis Capitolinum*) -em conversus ad c a r d i n e m radiisque oppositus solis ([*specta ad Cic. Catil. 3, 20* ad orientem]. VEG. mil. 4, 38 ab -i cardine . . ., ex quo ventus oritur apheliotes). QVODV. [?] prom. 3, 40, 47 radio (*sc. evangelistae ut cardinis mundi*). CASSIOD. inst. 2, 7, 2 (*in divisione astronomiae*) -is locus est, unde aliquae stellae oriuntur. IORD. Get. 70 quomodo rotatu caeli raptos retro reduci ad partem occiduam, qui ad -em plagam ire festinant. ISID. nat. 12, 3 (= SVET. frg. p. 202, 6) clima: cardo vel pars caeli ut clima -is et clima meridiana (*cf.* orig. 3, 42, 1 pars *caeli*). *?* -is s o l *ad indicandum tempus solis orientis*: ISID. orig. 5, 30, 1 (*definit spatium diei legitimi*) ab oriente usque ad alium -em solem (*nisi legendum* orientem *cum cod. K ante corr., cf. nat. 1, 1* donec rursus oriatur).

B *in destinanda p o s i t i o n e r e i alterius ad alteram rem r e l a t a*: 1 *v a r i o u s u*: APVL. met. 3, 17, 3 *tectum* ad omnes, -es ceterosque, aspectus pervium (*cf.* VITAE patr. Iurens. 137 M. -em . . . cellulae . . . prospectum). PALLAD. 3, 17, 4 *surculi* ab -i arboris parte decisi (*Colum. 5, 11, 3* de ramulis, qui solis ortum spectabunt). AMM. 23, 6, 64 ab occidentali l a t e r e Scythis adnexos, a septentrione et -i (*sc. latere, vix recte* oriente *Madvig*) nivosae solitudini cohaerentes. (COD. Theod. 15, 1, 53 tam -i quam occidentali l. copulantur *exedrae*). 27, 4, 8 ex angulo . . . -i Macedonicis iungitur conlimitiis *Thracia* (*theatro comparata*). HEGES. 5, 39, 1 exusta est omnis porticus septentrionalis usque ad porticum -em (*sim.* PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 6 p. 814). 5, 44, 1 -em . . . p o r t a m . . . interiorem (5, 45 [*sim. bis* PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 12. 13]. VVLG. II par. 31, 14 ianitor -is p. [*Itala Complut.* ostiarius secundum orientem]. II Esdr. 3, 29. Ier. 31, 40 [*v. Hier. ad l.*]. Ezech. 10, 19 [*Itala cod. 176* ex adverso]. *al.*, *v. etiam sub C*). VVLG. gen. 10, 30 usque Sephar, montem -em (*nisi ad A trahendum, cf. Itala Lib. geneal. chron. I p. 170, 219* orientis). lev. 1, 16 propter altare ad -em p l a g a m (*ad rem cf.* II par. 5, 12 ad -em p. altaris [*Itala Complut.* orientem]. *spectat ad alia*: num. 3, 38 ante tabernaculum . . ., id est ad -em p. [*Itala Monac.* ab oriente]. *al.; cf.* AVG. quaest. hept. 2, 177, 6 *latus tabernaculi*). IV reg. 13, 17 fenestram. II par. 29, 4 plateam (*Itala Complut.* in latere, quod ab oriente est). Ezech. 40, 6 ad portam, quae respiciebat v i a m -em ([*Itala cod. 176* ad orientem]. 40, 10. *al.*). *al.* *?* -is *pro subst.*: ITALA Ezech. 42, 12 (Wirc.) secundum -em ad intrandum (*gr. κατὰ ἀνατολάς, Hier. ad l.* ut ad orientem iretur; *fortasse suppl.* viam, *quod exhibent* VVLG. *et versio hexaplaris Syrica, aut legendum* orientem *ut 42, 9*). *indicatur, ad quid positio referatur, per gen.*: VVLG. gen. 4, 16 ad -em p l a g a m Eden (*i. spectat ex horto E. ad orientem; sim.*: num. 32, 19 eius *Iordanis*. Ios. 7, 2 oppidi. iud. 20, 43 urbis. 21, 19 viae). Ios. 11, 8 ad -em illius (*Sidonis?*) p a r t e m (23, 4 Iordanis. iud. 8, 11. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 235 Nili [*gr. πρὸς ἀνατολήν*]). 2 *usu grom.*: LIB. col. I p. 247 l. 1 L. limites (GROM. p. 310, 25 L. 315, 25. 317, 12. *al.*). GROM. p. 307, 3 L. in -es p a r t e s (p. 310, 12. 317, 2. 327, 6. *al.*). p. 319, 31 finis (p. 336, 4). p. 322, 8 latus. p. 351, 22 terminorum. *e l l i p t i c e vel p r o s u b s t.* (*vix addas l. 14. 33*): GROM. p. 311, 9 L. -em . . . proximum venientem (*sim.* 324, 29, *v. Josephson, Casae litt., 1950, 57 et 77 sq.; item subauditur potius 'limes'*: p. 315, 24. 321, 9. 328, 3. 330, 29. 338, 4). p. 331, 23 finis contra -em nihil habens (*potius subauditur 'pars' ut*: 332, 27 [*cf. l. 29* ab occidentis parte]).

C *a l l e g o r i c e u s u inter A et B ambiguo* (*subintellegitur etiam ortus Christi sec. Zach. 6, 12 vel Ezech. 44, 1 sq.*): HIER. epist. 49, 21, 2 *Maria* est porta -is in Hiezechiel, semper clausa . . ., per quam sol iustitiae . . . ingreditur et egreditur (*sim.* 121 praef. 3. in Ezech. 11, 1 l. 859. 40, 5 sqq. l. 400 ingreditur igitur vir, cui Oriens nomen est, per portam -em. 44, 1 sqq. l. 1197). GREG. M. in Ezech. 2, 3, 1 ipse *Christus* . . . -is via, de quo scriptum est *eqs.* (*sec. Zach. 6, 12 ut*: 2, 10, 8). moral. 1, 26 (*ad* Iob 1, 3 inter omnes -es, *ubi Hier. interpr.* filiis orientis) redemptor noster Oriens dicitur . . .; omnes ergo, qui in hoc Oriente fide consistunt, recte -es vocantur (*huc spectat etiam* 1, 43).

? **II** *a b u s i v e de Silvano, a cuius luco f i n e s o r i u n t u r* (*cf. Roos, Eranos 59, 1961, 170 sqq.*): GROM. p. 302, 17 L. *Silvanus* tertius dicitur -is, cui est in confinio lucus positus, a quo inter duo pluresve fines oriuntur.

cf. Onom. *Löschhorn.*

[∞]**ōrificium,** -ī *n.* [*ab* ōs; *formationem conferas cum* aedi-, nidi-, panificium. *Sch.*] *s c r i b i t u r* ore- ITALA exod. 26, 10 (Lugd.). ORIBAS. syn. 9, 45 add. Ab p. 363, uri- VINDIC. gyn. p. 441 rec. D epit. alt. 23. *?masc.*: ITALA exod. 36, 30 (Lugd.) -um . . . habentem *eqs.* VINDIC. epit. alt. 23 -um . . ., qui *eqs.* GLOSS. II 438, 22 *στόμιον*: -o, [h]ostium. *v. etiam p. 977, 30.*

I *i. q. os, ostium sim.*: **A** *rerum*: 1 *variarum*: APVL. met. 2, 15, 6 lagoena iuxta -o caesim deasceato patescens. 9, 40, 5 derepit in quandam cistulam et supergesto delitescit -o. 10, 8, 2 -um urnae manu contegens (*cf.* 11, 11, 4 eius *urnulae* -um non altiuscule levatum, in canalem porrectum longo rivulo prominebat). VICTORIN. POETOV. fabr. mund. 8 (*ad Zach. 4, 2*) lucerna cum septem -is. CASSIOD. Ios. antiq. 7, 316 *putei* (*syn.* os, *gr. τοῦ στομίου*). MVTIAN. Chrysost. hom. 31, 4 p. 435/6 ut . . . pertrahamur ad -a caminorum (*Bulhart, Wien. Stud. 48, 1930, 74 sq.*, horrifica *trad.; gr. τὰ τῶν καμίνων στόματα*). 2 *de c a p i t i o v e s t i m e n t i* (*sc. pontificis Hebraeorum*): ITALA exod. 28, 28 (Lugd.) erit -um ex eadem *tunica* medium, oram habens in circuitu -i (*gr. 28, 32 περιστόμιον . . . ᾦαν . . . περιστομίου, Vulg.* capitium). 36, 30 (Lugd.) -um . . . subtalaris in medio contextum tortilem, guirum habentem in circuitum, -um autem in solitudinem (*gr. περιστόμιον, Vulg. 39, 21* capitium). EPIPHAN. Avell.

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 756, 30 superhumerale, cum esset unum per circuitum, uno prorsus -o claudebatur *circa collum* (*sc. non bipertito*). 3 *de angustiis maris* (*sc. Bosporo*): CASSIOD. hist. 10, 14, 13 ad -um habitabat Ponti, quod vocatur Hieron (*Theodoret. 5, 34, 4 τὸ ἐν τῷ στόματι τοῦ Πόντου κείμενον . . . Ἱερόν*).

B *animantium*: 1 *de rostro, facie iumentorum*: CHIRON 184 in ipsis -is aspredo . . . invenitur. 312 (=VEG. mulom. 2, 87, 1) quibus et labia et ipsa -a intumescunt. 755 quodquod iumentorum pravas facies afferunt aut ipsa -a (*cf. Hippiatr. gr. I 77, 23 ἀλφοπρόσωποι*). 761 si . . . potueris eius *pulli* -um prendere (*gr. ibid. 84, 8 στόματος*). 2 *de quolibet, quod patet in corpore* (*aut naturaliter aut ex vulnere sim.*): CHIRON 480 -um, qua consuerit urinam facere. MACR. Sat. 7, 4, 17 ventris duo sunt -a (*cf. 7, 4, 18 ventris* inferiore -o. VINDIC. gyn. p. 440 rec. L venter . . . habet -a duo [*sim. aliae rec.; 441 rec. P* officia]. epit. alt. 23 venter . . . -um habens unum, qui *eqs.* CAEL. AVR. acut. 3, 17, 141 *ventriculi*). MARCELL. med. 15, 90 -a geusiarum et fauces intrinsecus perfricabis. VINDIC. med. 9 *vesicae* (*item* 32). 26 -um vulvae (SORAN. p. 14, 18; *gr. p. 31, 10 Ilb. στόμιον*). epit. alt. 21 vena . . . eorum *praecordiorum* habet -a duo. 23 -a viscerum nostrorum sunt multa, sed maiora dua, per quod accipimus et per quod reddimus. SORAN. p. 8, 14 matricis ([*gr. p. 8, 8 Ilb. στόμιον ut* 9, 7 *gr. p. 8, 10.* 14, 1 *gr. p. 24, 3*]. 69, 10 [*gr. p. 120, 8 στόματι*]. THEOD. PRISC. gyn. 14 *bis* [officium *B*]. 16 [officio *trad.*]. CAEL. AVR. gyn. 2, 60. *al.*). *al.* THEOD. PRISC. eup. faen. 75 patefacto -o (ore *cod. unus*) vulneri impones *pulverem*. log. 63 venae patulum -um incurabile. CASS. FEL. 19 p. 29, 1 ut ligatura a fundo pendiginis incipiat, ut -um libere habeat (*cf.* p. 29, 3 -um pendiginis). 20 p. 30, 8 in -o . . . cortizones ostendunt *ulcera*. ISID. orig. 4, 7, 39 ragadiae . . . fissurae . . . rugis collectae circa -um. GLOSS. IV p. XVIII podicis -um (*cf.* GLOSS. med. ed. Heiberg p. 77, 10 in -um, hoc est anum. 77, 15 ut ipsum -um claudere videatur *tumor*). V 629, 42 labium . . . -um oris.

II *i. q. ora, extrema pars*: **A** *texturae* (*redditur gr. χεῖλος, cf. l. 31*): ITALA exod. 26, 4 (Lugd., *cf.* Wirc.) facies eis *atriis* (*i. cortinis*) ansas . . . in -o atrii unius . . ., et sic facies in -o alibi extrinsecus (*Vulg. aliter*). 26, 10 (Lugd.) in -o veli unius (*Vulg.* in ora sagi unius). **B** *arae*: ITALA exod. 38, 23 (Lugd.) hic fecit omnia vasa arae et -um eius (*gr. βάσιν, Vulg. aliter; basis cancellus altari suppositus esse videtur*).

ōrīga *v.* auriga. *Teßmer.*

originicus *v.* organicus.

origanītum, -ī *n. et* **origanītēs** (-em *pro abl.*, -en *pro nom. et abl.*) *m.* (*vinum*), *ὀριγανίτης* (*οἶνος*). *ad formationem v. Mus. Helv. 30, 1973, 218 sqq.* *i. q.* (*vinum*) *origano conditum*: CATO agr. 127, 2 vini sextarium -i. DIOSC. 5, 73 p. 194, 16 de bino -em (*cf.* 5 praef. p. 164, 4 de vino -en): vinu -en, quod ex eracleoticu origanu fit, simile confectione vino tymmino, virtute simile habet (*gr. 5, 51 οἶνος ὀριγανίτης*).

ⁿorīganum, -ī *n. et* orīganus, -ī *m.* (*? f. sec. gr.*), *ὀρίγανον, ὀρίγανος*. org- ORIBAS. syn. 2, 5 Aa p. 96, 7 Mø., aurig- GLOSS. III 555, 35. *nom.* -us *masc.* ORIBAS. eup. 4, 68, 5 coctus est -us; *sine determinatione generis* SER. SAMM. 873 PS. APVL. herb. 123 tit. DIOSC. 3, 51 p. 401, 16 *SJ. al.*; *plur.* -i ORIBAS. eup. 2, 105 Aa *et* syn. 2, 5 Aa p. 96, 7 Mø.; *ceterum variae formae vulgares leguntur apud* DIOSC. *et* ORIBAS. (*nota gen. gr.* -u ORIBAS. syn. 1, 21, 3 Aa p. 72, 16 Mø.). *de notione*: PLIN. nat. 20, 170 alia cunila, gallinacea appellata nostris, Graecis -um Heracleoticum (*sim.* 1, 20, 62. PS. APVL. herb. interp. 123 l. 8 conila Gallica [*sim.* GLOSS. III 557, 45. 621, 66]. *omnino confunduntur* c. *et* -um: DIOSC. 3, 28 p. 390, 3. *al.* PS. APVL. herb. interp. 123 l. 16 ISID. orig. 17, 9, 76 *et saepius in* GLOSS.). GLOSS. *ὀρίγανον*. cunila (*variis formis depravatum*). puleius maior. ⟨M⟩artepuleio. onitis (-not- *trad.*). *al.* *legitur inde a* COLVM., SCRIB. LARG., PLIN. nat., *sed* origanitum *iam apud* CATONEM. [*ab* origanum (*sc.* -i- *correpta*): *it.* regamo *et var. dial.*; *cat.* orenga; *hisp.* orégano; *port.* orégão. *cf. M.-L. 6099. Battisti-Alessio V 3222. Corominas III 568 sq. Machado² III 1711. St.*] [*dub.*: MISC. Tir. p. 67, 11. 14 *v. p. 578, 43*; -o *legit B. Bischoff rogatus.*]

nomen herbae q. e. ὀρίγανον (*vel ὀρίγανος, quae resp. in graecis, ubi nihil adnotatur; rem tractant Steier, RE Suppl. VII 813 sqq.; André, Lex. des termes de botan. sub voce; Andrews, Class. Phil. 56, 1961, 73 sqq.*): 1 *de natura, cultura*: COLVM. 9, 4, 2 regio fecunda sit fruticis exigui, et maxime thymi aut -i *eqs.* 9, 4, 6 thymbra serpillumque et -um *bona mella reddunt* (*inde* PALLAD. 1, 37, 3). 9, 14, 19 quae *loca* . . . floribus thymi et -i . . . apes alere possint. PLIN. nat. 12, 89 *frutex cinnamomi est* folio -i. 12, 91 propter -i acrimoniam (*item de vi acri*: 19, 184. 186 GARG. MART. med. 37 PS. APVL. herb. interp. 123 l. 16). 19, 100 folia cadunt a cacuminibus -o. 19, 117 cunila . . . et -um post XXX diem erumpunt. 19, 118 ex vetere *semine* . . . celerius proveniunt . . . cunila, -um *eqs.* (19, 121 nascuntur . . . quaedam semine et surculo, ut ruta, -um, ocimum). 20, 156 *puleium silvestre* simile est -o (25, 68 centaurium. 27, 13 ageraton. *al.*). *al.* PALLAD. 4, 9, 5 -i planta transfertur. 10, 13, 2 circa aequinoctium seres -um. *al.*

2 *de usu*: **a** *adhibetur ad alimenta condienda*: COLVM. 12, 8, 1 adicito viridium condimentorum fasciculos, -i, mentae *eqs.* (*cf.* PALLAD. 12, 22, 4 -i fasce). 12, 9, 3 thymi et satureiae et -i . . . cymam *condire*. 12, 59, 4 -um . . . cum caseo conterito *eqs.* PLIN. nat. 14, 105 fit vinum e radice asparagi, cunila, -o *eqs.* (*cf.* DIOSC. 5, 73 p. 194, 17, *v. sub* origanitum). PALLAD. 12, 22, 5 super olivas -i surculos sternis. *in praeceptis artis coquinariae*: APIC. 2, 1, 5 *adicies* in mortario piper, ligusticum, -um *eqs.* (*ibid. iterum.* 8, 7, 11. *al.*). 2, 2, 7 teres piper, ligusticum, -um *eqs.* (3, 15, 2. *al.*; *cf.* 9, 10, 2 *sarda* teritur pipere . . ., -o *eqs.*). 4, 2, 11 fasciculos rutae et -i (4, 2, 27. *al.*). 4, 3, 2 (*item inter condimenta iuris saepius*). *et saepe apud eundem.* **b** *adhibetur ad medicamenta componenda* (*cf.* EVSTATH. Basil. hex. 9, 3, 9 -i medicamine *serpentibus contrario*): SCRIB. LARG. 182 thymum aut -um decoctum (CHIRON 353 MARCELL. med. 22, 40. 28, 14. *al.*). 188 -i pondo sextans eodem modo (*i. ex vino*) datus. PLIN. nat. 8, 98 ciconia -o, hedera apri in morbis sibi medentur. 20, 55 *alium* cum -o (20, 128. 28, 152. *al.* PLIN. med. 3, 37 CHIRON 138. *al.*). *al.* SER. SAMM. 873 -us herba. PALLAD. vet. med. 50, 3 CHIRON 818. *al.* PS. HIPPOCR. epist. 2 ysopi vel -i Indici coma iniecta defruto sive mulsae. MARCELL. med. 14, 41 tritum (17, 8. 19, 54. *al.*). 28, 14 -i radices. *ibid.* -i virgulae. *al.* THEOD. PRISC. eup. faen. 29 -i pulvis contritus (64). 32 -i . . . decoctio (log. 15 ORIBAS. syn. 1, 21, 3 La p. 72, 3 Mø.). *et saepius.* **c** *adhibetur varia ratione*: PLIN. nat. 10, 195 -i *odore* . . . formicae necantur (*de eadem re*: PALLAD. 1, 35, 8). 21, 53 in coronamenta folio venere melotrum, spiraea, -um *eqs.* (*inter coronamenta etiam*: 21, 55).

3 *indiculus generum, specierum, nominum* (*v. etiam p. 977, 56 sqq.*): PLIN. nat. 1, 20, 67 -o oniti sive prasio (*v. p. 639, 39 sqq., cf.* CHIRON 190 asinali [353. 686 VEG. mulom. 1, 19, 3]). 19, 165 Aegyptium. 21, 55 Creticum. 25, 32 Heracleoticum aut silvestre. GARG. MART. med. 37 Heraclium (*sec. Plin. nat. 20, 177*). PS. HIPPOCR. epist. 2 Indici. PS. APVL. herb. interp. 123 l. 9 sqq. species tres: prima . . . Heracleotice (*cf. l. 29. p. 977, 46. 57*) . . .; alia onitis . . .; tertia agrestis (DIOSC. 3, 51 p. 401, 16). *ibid.* 16 communis.

cf. origanitum *et* tragoriganum. *Löschhorn.*

? originale: vernaculi, **origena** GLOSS. V 317, 8. *legendum videtur* originale⟨s⟩: v., origina⟨rii⟩ (*cf. p. 981, 30*); *sed fortasse duae confluxerunt glossae* originales: v. *et* ori⟨ginalis: indi⟩gena (*cf. l. 40*).

ⁿorīginālis, -e. *ab* 1. origo. -gen- *in var. l.* CASSIAN. conl. 5, 8, 1 (*bis*). SEDVL. op. pasch. 2, 2. *al.* *de notione*: GLOSS. II 331, 37 *ἰθαγενής*: -is, indigena (*cf. l. 37 et* III 267, 22 *προάστιον*: -is [*ubi* -is *e l. 21 ἰθαγενής*: indigena *traiectum veram interpretationem expulisse videtur*]). GLOSS.ᴸ II Philox. OR 23 -e: *πρωτότυπον*. *legitur inde ab* APVL., TERT., ITALA. [*confunditur in codd. cum* originarius (*ubi v.*), origo TERT. adv. Marc. 2, 9 p. 345, 23 LEO M. epist. 4, 1 ISID. diff. 1, 371.]

i. q. ad originem pertinens: **I** *de eo, quod (qui) in vel ab origine est, fuit, habet aliquam qualitatem sim.* (*pro subst. p. 979, 79. 980, 9. 25*): **A** *sub qualibet specie*: 1 *-es sunt res*: **a** *variae* (*exempla selecta usum illustrantia*): **α** *potius primae, primordiales, principales, initiales sim.*: ① *strictius de ipsis rebus primordialibus*: APVL. met. 10, 33, 1 cum rerum exordio inter deos et homines agitatum iudicium corruperit gratia et -em sententiam . . . iudex rusticanus *Paris* . . . lucro libidinis vendiderit. FORTVN. gramm. VI 283, 14 -ia *metra* sunt . . . octo (*antea*: m. principalia . . . prototypa . . . archigona. *inde* 291, 3. *cf.* GLOSS. *supra l. 42*). HIER. c. Ioh. 25 (*ex Origene*) -bus materiis (*sc. terra, aëre sim.; cf.* PS. PROSP. vocat. gent. 1, 14 p. 667ᴮ elementis [naturalibus *var. l.*]). adv. Iovin. 1, 27 ad -e exemplum *i. Adam et Evam* redit *apostolus* (*sc. quod initio libri geneseos narratur ut*: SEDVL. op. pasch. 2, 17 p. 221, 14 -is odii . . ., quo Cain . . . parricidalis maculae factus est inchoator [*carm. pasch. 2, 238* origine carnis]. *cf. infra l. 74 nec non b*). AVG. trin. 3, 8, 13 quaecumque nascendo ad oculos nostros exeunt, . . . distinctiones . . . formarum ab -bus tamquam regulis sumunt. MACR. somn. 1, 2, 14 -es rerum species, quae *ἰδέαι* dictae sunt. CASSIAN. conl. 5, 8, 1 filargyria . . . nec -e probatur in nobis habere principium nec *eqs.* (*antea*: -e . . . seminarium. *item per pleonasmum*: CLAVD. MAM. epist. 2 p. 203, 10 primordiorum. GLOSS. II 246, 30 *ἀρχαιογονία*: origo -is). *de scriptis authenticis*: COD. Iust. 1, 23, 3 (*a. 292*) authentica ipsa atque -ia rescripta et nostra manu subscripta, non exempla eorum. HIER. in Gal. 3, 8 p. 357ᴮ recurram ad -es libros *veteris testamenti*. ⑪ *laxius de rebus ad primordialia pertinentibus*: TERT. carn. 2 l. 14 tot -ia instrumenta Christi delere, Marcion, ausus es, ne caro eius probaretur (*sc. testimonia de Christi nativitate et infantia ut*: LEO M. serm. 34, 1 documenta). adv. Hermog. 19, 1 -e instrumentum Moysei (*sc. testimonia de origine mundi, cf. postea*: ipsum principium, in quo deus fecit caelum et terram *eqs.*). OP. imperf. in Matth. 1 p. 613 -i iure (*sc. quod origine i. dignitatibus patrum nititur; aliter* PS. EVSEB. GALLIC. *sub β*).

β potius priores, quales prius erant, antiquae sim.: TERT. anim. 3, 3 Christianis . . . percutientibus argumentationes -es, id est philosophicas, et opponentibus definitiones caelestes, id est dominicas (*ad 3, 1* patriarchis . . . haereticorum *refert Waszink*). adv. Marc. 2, 9 p. 345, 23 nec potest non ad -em (originem *var. l.*) summam referri corruptio portionis (*cf.* HIL. syn. 20 dissidentem -is substantiae

[Bader]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

diversitatem). ITALA II Petr. 2, 5 (cod. h, *sim.* VVLG.) si *deus* . . . -i mundo non pepercit, *eqs.* (*gr.* ἀρχαίου). SOL. 32, 10 (*de Nili excessu*) quando . . . stipato iam flumine venis -bus torrentium pondera superveniant (*antea*: solitos . . . cursus). CHALC. comm. 118 -bus sedibus *stellarum* (*antea*: velut ad originem atque exordium . . . revertentur). CONC.^{S} I 2 p. 104, 11 -is pietatis . . . imitatores (*cf. I 5 p. 334, 15* patrum suorum, *gr. I 1, 4 p. 15, 27* προγονικῆς). PS. EVSEB. GALLIC. hom. 15, 6 G. quem *hominem* redemptio in ius -e revocavit (*aliter* OP. imperf. in Matth. *p. 978, 76*). *magis respicitur status a principio (ab aevo) immutabilis sim.* (*nisi ad p. 978, 50 sqq.*): ZENO 2, 2 (1, 7, 4 L.) *deus pater et filius* cum spiritus sancti plenitudine una -i coaeternitate renitens. 2, 7 (2, 8, 4 L.) -is perpetuitatis ac deitatis. CLAVD. DON. Aen. 1, 130 p. 36, 3 crimen *temeritatis* . . . -e sanguinis *i. generis ventorum* (*antea*: hereditariam . . . temeritatem). 1, 600 p. 118, 26 inopiam non -em quasi abiectae personae, sed fortunae violentia extitisse. PS. PROSP. vocat. gent. 1, 14 p. 667^{A} -es inaequalitates *hominum* (*antea*: condicionis exordia . . . variaret).

γ accedente gen. rei oriundae perlucet vis generandi, proferendi (*vix etiam* AVG. retract. 1, 1, 3 *sub BIa*): TERT. praescr. 21 l. 12 ecclesiis apostolicis matricibus et -bus fidei. adv. Val. 23 p. 200, 20 cuius *ignis* -em Sophiae passionem (*sc. quae ignem generavit*).

b *peccatum -e vel cohaerentia cum eo* (*usu christiano de culpa primi hominis per totum genus manante, transit in notionem q. e. hereditarius, nativus*): *α exempla varia selecta*: AVG. civ. 16, 27 p. 170, 5D. parvulum propter -e peccatum, quo primum dei dissipatum est testamentum, generatio disperdet, nisi regeneratio liberet (21, 14 p. 517, 23 epist. 179, 6 pecc. orig. tit. quaest. hept. 5, 42 -e p., quod . . . ex Adam traxit genus humanum [serm. 310, 1, 1 die *natali*. FVLG. RVSP. praedest. 3, 32. *al.*]. serm. 69, 3, 4 Adae. *al.* EVOD. fid. 40. *et saepe; adi. fere praecedit, aliter e. g.* AVG. epist. 190, 12 persev. 11, 26). 22, 24 p. 610, 8 sq. in -i malo duo sunt, peccatum atque supplicium; in -i bono alia duo, propagatio et conformatio (FAVST. REI. grat. 1, 2 p. 13, 8). epist. 194, 38 -is iniquitatis (FERRAND. epist. 7, 13 p. 941^{B}). LEO M. serm. 23, 3 ut . . . ad aeternam beatitudinem ab -bus vinculis . . . revocaremur (epist. 165, 9 [Conc.^{S} II 4 p. 118, 2] captivitatis nostrae. FAVST. REI. grat. 1, 1 p. 11, 4 *antea*: nexu originis). 26, 2 interciso -is tramite vetustatis (46, 2 vulnera). FAVST. REI. grat. 1, 2 p. 13, 6 contagione (SEDVL. op. pasch. 2, 12 p. 212, 15). BOETH. c. Eut. 5, 74 poenae. GREG. M. moral. 4 praef. 3 p. 635^{B} culpae ([*antea*: primi parentis c.]. p. 635^{C}. *iam* PS. PROSP. *sub β*). *β opposita notabiliora*: AVG. civ. 16, 35 p. 181, 9D. *peccatum* proprium (epist. 164, 19 pecc. mer. 1, 12, 15. PROSP. resp. ad Gall. 1, 2 tam a p. peccatis, quae mala voluntate et actione contraxit, quam ab -i, quod a parentibus traxit. *al.*). 20, 6 p. 416, 23 peccatis . . . sive -bus sive etiam voluntate additis (epist. 184^{A}, 2 serm. 56, 9, 13. 294, 10, 11). c. Iulian. op. imperf. 1, 105, 4 sive -bus sive moralibus (PS. PROSP. vocat. gent. 1, 16 culpam). CASSIAN. conl. 13, 7, 3 actuali (FVLG. RVSP. epist. 18, 3, 5 CAES. AREL. serm. 129, 4. 5. *al.*). MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 8, 28 nemo dicit naturale . . . esse peccatum, sed -e (*quae differentia explicatur p. 980, 73*).

2 *-es sunt homines, dei*: **a** *primi auctores sim.*: APVL. met. 11, 2, 1 Ceres alma frugum parens -is (CLAVD. DON. Aen. 7, 170 p. 26, 28 ['horrendum silvis et religione parentum'] -ium parentum imagines addebant tremorem loco). TERT. apol. 21, 4 Iudaeis erat apud deum praerogativa ob . . . fidem -ium auctorum (*item de patriarchis Iudaeorum*: monog. 7, 1 vetera exempla -ium personarum). CLAVD. DON. Aen. 4, 215 p. 381, 28 ('ille Paris') per -is hominis inlicitum factum crimen *rapiendi mulierem* inventum est. **b** *dominus prior*: CHROMAT. serm. 12, 3 L. incurrerat . . . homo . . . dominationem diaboli . . ., ut recedens a domino -i (*sc. Christo*) inimici fraude caperetur (*ibid. iterum*).

B *sub ea specie originis, qua quis coniunctus est per natales loco cuidam, collegio, officio sim.* (*transit in t. t. iur., cf.* originarius): 1 *-is dicitur locus (collegium) vel status hominis eo obligati*: **a** *patria, locus patrius sim.*: PAVL. dig. 50, 1, 22, 4 senator ordine motus ad -em patriam . . . non restituitur ([*cf. ibid. 5* origini]. CHAR. gramm. p. 1, 14 B. -is patriae natura. ALC. AVIT. epist. 3 p. 29, 7 deum suum *i. Christum redeuntem* -is p. claritas invitabat). ZENO 2, 64 (1, 52 L.) Pharisaeus . . . exsultat, quod in Aegypto creverit: at in -i decrevit solo (BACHIAR. fid. l. 15). SERV. Aen. 1, 16 ut etiam loco -i (*sc. Samo*; -is *var. l.*) servetur affectio *a Iunone* (CLAVD. DON. Aen. 2, 785 p. 256, 14 ['me *Creusam* . . . his detinet oris'] non ibo ad Graecorum sedes, sed ero in -bus l.). CLAVD. DON. Aen. 3, 95 p. 277, 24 ut -bus terris . . . redderentur (3, 186 p. 291, 29. *al. apud eundem; spiritualiter* PAVL. NOL. epist. 11, 14 illic magis domus vera, ubi aeterna, ibi verius patria, ubi -is terra et principalis habitatio). 3, 115 p. 279, 6 *civitas* (*opp.* obventiciam). AVG. retract. 1, 1, 3 quaedam -is regio beatitudinis animi deus ipse est (*postea*: eius *animi* originem). *n. plur. pro subst.*: HIL. in psalm. 128, 9 ('revertantur retrorsum omnes, qui oderunt Sion') non in caelestia currentes . . ., sed ad terrena sua et -ia revertentes. **b** *curia*: COD. Theod. 12, 1, 159 omnes omnino curiales in -bus ac debitis perpetuo curiis perseverent. **c** *status, condicio sim.*: COD. Theod. 6, 35, 14, 2 (=12, 1, 184) liberos . . . curialium . . . -em sequi condicionem oportet, quoniam satis est parentibus eorum vacationem . . . fuisse concessam (*de decurionatu ut*: 12, 1, 82 omnes ad curiam . . . revocari, qui ad munera subeunda -bus vinculis occupati officia conantur exhibere maiora). LEO M. epist. 4, 1 qui -i (origini *var. l.*) aut alicui condicioni obligati sunt (*'erant . . . praediis addicti, non . . . hominibus, ut servi' Migne ad l.; de colonatu ut*: SIDON. epist. 5, 19, 1 inquilinatu [*ibid. 2* habere personam . . . colonariam]).

2 *-es dicuntur ipsi homines*: **a** *civitati vel solo conexi* (*cf.* GLOSS. *p. 978, 40*): *α per originem obnoxii*: *pro subst.*: COD. Iust. 10, 40, 4 (*a. 284/292*) neque -es *civitatis cuiusdam* neque incolas vos esse. *adi.*: COD. Iust. 11, 68, 1 (*a. 307/337*) -is colonus rei privatae nostrae (COD. Theod. 5, 16, 1 pr. si quis c. -is vel inquilinus . . . de possessione discessit neque ad solum genitale repetitus est [*synon.* originarius]. 11, 1, 14). ISID. orig. 9, 4, 22 'municipales' -es cives et in loco officium gerentes (*sim.* diff. 1, 371).

β per originem vindicantes: CLAVD. DON. Aen. 4, 210 p. 381, 14 novam dominam deferre potioribus et -bus incolis et prioribus dominis debuisse. 10, 80 p. 303, 12 ut Turnus terras sibi patrias vindicet, -is civis. *γ per originem patroni*: INSCR. Dessau 1276 (*ca. a. 400*) Postumio . . . patrono longe a maioribus -i (*sc. cuius iam maiores patroni Capuensium fuerant; similiter* 8984 [*saec. IV exeunte*] Anicio Auchenio Basso . . . ordo populusque Neapolitanus p. -i. 8985 [*ante a. 431*]. INSCR. Année Epigr. 1972 n. 75^{b}. 76. 143).

b *collegio conexi, obnoxii* (*cf. Waltzing, Etude . . . sur les corporations II 301 sqq.*): *subst.*: COD. Theod. 12, 1, 13 qui derelicta curia militaverit, revocetur ad curiam, non solum si -is (*an adi.?*) sit, sed *eqs.* (*antea*: qui per originem obnoxii sunt; . . . originem defugisse. *item de decurionibus*: 12, 1, 96, 1). *adi.*: COD. Theod. 13, 5, 1 si navicularius -is levamentarius fuerit, . . . aput eosdem (*sc. in eodem collegio*), aput quos et parentes eius fuisse videntur, . . . permanebit.

? **II** *de eis, qui oriuntur, posteris* (*cf.* origo *sub II*): COD. Theod. 14, 4, 5 consanguineos . . . eorum *suariorum* vel -es ut memoratorum nomini functionique iubeas adiungi (*ad posteros refert Gothofredus coll. 14, 4, 7* quem successio generis adstringit; *an ad l. 25?*).

adv. **ᵘorīgĭnālĭter.** *non nisi apud Christianos inde ab* AVG. **1** *i. q. in (ab, ex) origine* (*determinatur res in sententia prolata; iuxta* primordialiter: AVG. gen. ad litt. 5, 4 p. 144, 12 trin. 3, 9, 16, radicaliter: enchir. 14, 48; *accedit ad nomen agentis* AVG. civ. 16, 27 p. 169, 27 D., *ad adi.* PROSP.): **a** *agitur de peccato vel supplicio originali*: AVG. civ. 15, 1 p. 59, 9 D. massa . . ., quae -r est tota damnata (enchir. 14, 48 ut in uno homine -r atque, ut ita dixerim, radicaliter totum genus humanum damnaretur [*sim.* POMER. 2, 19, 1]. FVLG. RVSP. epist. 17, 64 per peccatum Adae). 16, 27 p. 169, 27 parvuli . . . nascuntur non proprie, sed -r peccatores (pecc. mer. 1, 21, 30 p. 29, 1 cum . . . sint -r p.). enchir. 13, 41 nullum peccatum -r trahens *Christus* (epist. 202^{A}, 18 quo modo inde anima peccatum -r trahat, unde -r ipsa non trahitur [*sc. e primo homine*]. pecc. mer. 1, 12, 15. FVLG. RVSP. praedest. 1, 13 *al.*). pecc. mer. 1, 34, 63 (*verba Pelagianorum*) non . . . -r, . . . sed in vita iam propria . . . peccatum habere coeperunt (FVLG. RVSP. epist. 17, 30). 2, 10, 15 (*sec. Eph. 2, 3*) qua *iracundia* sunt . . . 'naturaliter' (*gr.* φύσει), hoc est -r, 'irae filii'. *al.* PROSP. epist. 1, 7 -r malus. PETR. CHRYS. serm. 35, 5 FASTID. Fulg. Rusp. epist. 9, 4. *al.* **b** *vario usu*: AVG. epist. 166, 12 nec *deum animas* de illa una -r trahere . . ., sed novas creare . . . suam cuique nascenti (*cf.* 202^{A}, 18 *sub a*). 190, 5 *nondum nati* cum essent -r in parentibus, adhuc ipsi nulli erant. gen. ad litt. 5, 4 p. 144, 12 primordialiter, ut ita dicam, vel -r. pecc. mer. 1, 21, 30 p. 29, 3 -r innocentibus *hominibus*. quaest. hept. 6, 15 p. 432, 22 universa illa terra -r Chanaan vocatur. trin. 3, 9, 16 ista . . . -r ac primordialiter in quadam textura elementorum . . . creata sunt (FVLG. RVSP. incarn. 51 ISID. diff. 2, 27 sent. 1, 11, 4).

2 *sensu 'quod ad originem attinet'* (*determinatur argumentum sententiae*): AVG. anim. 1, 17, 28 (*verba Vincentii Victoris*) animam et spiritum -r retulit ad auctorem *deum apostolus* (*sec. act. 17, 25*).

ᵘorīgĭnārius, -a, -um. *ab* 1. origo. *legitur non ante* HIL. *et constitutiones quasdam* (COD. Theod. *et* Iust.) *saec. IV vergenti attribuendas.* [*confunditur in codd. cum* originalis *e. g.* HIL. in psalm. 134, 19 COD. Theod. 10, 20, 10, 1 MAX. TAVR. serm. 63, 3 M., oriundus NOVELL. Maior. 7, 5.]

i. q. ad originem pertinens, (ab) origine habens aliquam qualitatem, rationem sim. *notionem et usum illustrat* MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 8, 31 inter originale et naturale est nonnulla distantia, et quamvis quod naturale est, possit et originale dici, non tamen, quod -um est, et naturale cogit fateri (*mutat* originale *in* -um *quasi per anticipationem termini techn. iur., quo utitur exemplum sequens*: senator curialis servus colonus barbarus, quae naturae non sunt nomina, sed -ae condicionis). *vergit hic illic ad notionem possessivam, cf. synon. vel iuxta pos.* suus HIL., proprius COD. Theod. 12, 1, 147, 2. 14, 4, 8 pr. 14, 7, 1.

1 *extra ius* (*non pro subst. nisi fortasse* CASSIOD. *sub b*): **a** *-ae sunt res*: HIL. in psalm. 134, 19 (*sec. num. 21, 9, cf. Ioh. 3, 14*) cum principales suas -asque virtutes cruci suae dominus confixit (*sc. quae sunt a principio ei propriae?*). AVELL. p. 363, 15 quia propria non

[Bader]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

habeant *parvuli* ... peccata, constat eis sola ... -a relaxari (*l. 9* originali. *item refertur ad peccatum originale*: MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 7, 5 [*sententia Iuliani*] nec noxam eorum *Adae et Evae* ad posteros -a successione transisse. p. 34, 8 -am habuit *diabolus* actionem [*sc. qua accusatur reus peccati originalis; postea*: inculpatam originem]. *fortasse etiam* ENNOD. epist. 9, 33, 3 p. 257, 18 vilitatem). MAX. TAVR. serm. 63, 3 M. (*Iudaei* aures iudicum ... inquietant, *eqs.*) hoc non recens in ipsis, sed inveteratum et -um (originale *var. l.*) malum est; nam olim iam *eqs.* PS. EVSEB. GALLIC. hom. 19, 1 G. (*in imag.*) ad -am (originalem *var. l.*) sedem laeta pervolant nutrimenta (*i. pulli avis vocem patris secuti ad sedem, ubi sunt geniti*). ENNOD. dict. 5, 8 p. 439, 17 rem -am (*sc. quae originis potis est, originem in se continet*). 9, 6 p. 451, 24 -a linguae palma (*sc. eloquentia tibi innata, opp.* meus sermo ... scaber. *cf.* epist. 7, 25, 2 p. 192, 21 de -o Symmachiani fontis lacte me pascere [*an cum respectu genuini?*]). opusc. 3, 37 p. 340, 1 -am ad ius suum revocat terra particulam (*sc. me morientem; fortasse per imaginem coloni ad solum nativum revocati ut infra l. 29 sqq.*). *al. apud eundem.*

b *-i sunt homines*: RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 43 (1, 45) hominem ... ad cultum paradisi tamquam colonum -um revocandum (*per imaginem subest t. t. iur. allatus sub 2; cf.* ENNOD. opusc. 3, 138 p. 366, 19 universa Italiae loca -is viduata cultoribus). TRACT. Pelag. 3 p. 34, 1 -os divites (*antea*: ex parentum hereditaria successione). CASSIOD. var. 2, 1, 2 qui *Transalpinus sanguis* longo stemmate ducto per trabeas lege temporum -us est honorum (*sc. qui consulatum per originem meruit; sed cf. Fridh, Contributions ..., 1968, 27 sq.*).

2 *t. t. iur. spectat ad locum vel statum, cui quis per natales est obligatus*: **a** *-i sunt homines*: *α pro subst.*: (I) *de colono, qui solo nativo est obnoxius (ad rem cf. vol. VII 1, 1809, 39 sqq.* GLOSS. -i: vernaculi): *masc.*: COD. Iust. 11, 48, 7 pr. (*a. 367/77*) quemadmodum -os absque terra, ita rusticos censitosque servos vendi ... non licet. *ibid.* 2 *si fundi veneunt*, tanti quoque servi et -i transeant, quanti apud superiores dominos ... manserunt. COD. Theod. 5, 16, 1, 1 (*pr. v. p. 980, 12*) si quis -us intra hos triginta annos de possessione discessit ... neque de eius condicione dubitatur, eum ... loco, cui natus est, ... iubemus ... restitui. NOVELL. Valent. 27, 4 -is et colonis, inquilinis ac servis (*item iuxta* c., inquilinus, servus: 35, 3. *iuxta ponitur vel resp.* c.: 35, 18. 19 [*e Cod. Theod. 5, 16, 1, 3 ubi* c.]. Maior. 7, 5 [*discernitur* famulus; *Interpr. l. 134* c.]. *al.; cf. sub b*). EPIST. pontif. Thiel Gelas. 22 Silvestrum atque Candidum -os suos (*i. Maximae*) ... diaconos ordinatos. CONC.^{S} II 2, 2 p. 17, 16 servos aut -os (*cf. alias versiones vol. VII 1, 1849, 15–17*). *al.* *fem.*: COD. Theod. 5, 16, 1, 3 quae *mulieres* fuisse -ae docebuntur (*nisi adi.*). 10, 20, 10, 1 -a seu colona (colonaria COD. Iust. 11, 8, 7, 1). NOVELL. Valent. 35, 19 (*cf. 31, 2* colona). EDICT. Theodor. 64. 68. (II) *de municipe, qui civitati nativae est obnoxius*: COD. Iust. 10, 39 rubr. de municipibus et -is (*10, 39, 1* te Byblium origine, incolam autem apud Berytios esse. *cf. Dig. 50, 1 rubr.* ad municipalem et de incolis *et supra p. 980, 10. 15*).

β adi.: COD. Iust. 11, 48, 11 (*a. 395/402*) -os colonos ... domino vel fundo esse reddendos (NOVELL. Valent. 31 pr. latam *legem* dudum de c. -is [*sc.* COD. Theod. 5, 16, 1 *supra l. 34*]). NOVELL. Valent. 31, 1 mulieribus -is. EDICT. Theodor. 48 libertos -os vel servos (*an pro subst.?*). 142 rustica ... mancipia, etiamsi -a sint, ad iuris sui loca transferre (INTERPR. novell. Valent. 35 l. 197 [*ad* NOVELL. Valent. 35, 18] m. -a vel coloniaria).

b *-ae sunt res (non nisi adi.)*: *α ad colonum relatae*: COD. Iust. 11, 52, 1, 1 (*a. 392/5*) *coloni* -o iure teneantur, et licet condicione videantur ingenui, servi tamen terrae ipsius, cui nati sunt, aestimentur. COD. Theod. 8, 4, 22 -o solo atque status sui reddatur obsequiis. EPIST. pontif. Thiel Gelas. 14, 2 servilis aut -ae ... condicionis obnoxius. *β ad municipem relatae*: COD. Theod. 12, 1, 147, 2 decurio ... ad civitatem -am dirigatur (*pr.* ad munia civilia. *1* ad propriam urbem). 14, 7, 1 ut ad proprias civitates eos ... retrahi iubeant ..., ne desiderio rerum suarum loco -o non valeant adtineri. *γ ad corporatum relatae (cf. p. 980, 29)*: COD. Theod. 14, 4, 8 pr. quicumque de suariorum corpore -am functionem ... declinasse noscuntur vel ad diversa se officia contulisse ..., ad munus pristinum revocentur, tam qui paterno quam qui materno genere inveniuntur obnoxii.

orīginātio, -ōnis *f.* *ab* 1. origo. *i. q. ἐτυμολογία*: QVINT. inst. 1, 6, 28 etymologia, quae verborum originem inquirit, a Cicerone dicta est 'notatio' ...; sunt qui vim potius intuiti '-em' vocent. SCAVR. gramm. VII 12, 6 -e, quam Graeci ἐτυμολογίαν vocant. 12, 9. 22, 3 (causa ... a cavendo) geminandum 's' putaverunt, ut -o appareret. EVTYCH. gramm. V 467, 2 derivativa, quorum dubia est -o. ORIG. in Matth. 14, 16 p. 322, 32 ('haec vocabitur mulier, quia de viro suo adsumpta est') invenimus -em istam convenienter positam in Hebraeo, *eqs.*

orīginitus *adv.* *ab* 1. origo, *cf.* nativitus. *i. q. (ab) origine*: AMM. 31, 2, 20 Persae, qui sunt -s Scythae.

orīginōsum NOT. Tir. 76, 99a. *ab* 1. origo, *quae vox praecedit (ibid. 99).*

1. ˣorīgo, -inis *f.* *ab* oriri. *scribitur* orIg- EDICT. imp. Claud. de Anaun. (CIL V 5050) 26 CIL XIII 2027, 10. 4325, oreg- EPIST. imp. Sev. et Carac. ad Tyr. (CIL III 781) 9, oric- CIL VI 31852, 12 (*sed cf. ibid. l. 11*), hor- INTERPR. novell. Maior. 7 l. 140 *et hic illic in codd.* *abl.* -em PAP. Marini 114, 18 (*saec. VI*). NOT. Tir. 76, 99 -o. *mensura dub.* ŏr- HIL. Macc. 165 sanctaeque -is (et -is *Peiper; an hiatus?*). *de notione et differentiis (v. etiam infra l. 33. p. 986, 10)*: VIRG. gramm. epit. 5 p. 40, 8 -o ... initium est (DIFF. ed. Beck p. 63, 8 i. rei est, -o naturae. GLOSS. Arch. Lat. Med. Aevi 4, 1928 p. 149, 79 -o: i., fundamentum). GLOSS.^{L} III Abstr. AB 39 ab stirpe: ab -e vel a genere. OR 5 -is ⟨confidentia⟩: generis fiducia (*inversum ex* GE 7, *qua glossa explicatur Verg. Aen. 1, 132; inde pendent etiam* I Ansil. GE 101. 102 OR 225. 226). II Philox. OR 24 -o: ἀρχαιογονία, καταρχή, ἀρχή. II Abav. OR 16 -o: radix, stirps, prosapia. *ad singulos locos v. infra.* *legitur inde a* CATONE (orig. tit.; *ceterum dub. infra l. 24. 78*), CINNA, CATVLLO, LVCR., CIC. *rhet., philos.* (Planc. 66 *affertur* CATO orig. tit.), *?* CAES. anal. (*apud* CIC. Brut. 253), VARRONE, SALL., NEP., VERG., HOR. carm., PROP., OV., LIV.; *in hexametris poni solet -o pede sexto, -e pede quinto (alibi* LVCR. 3, 686 PROP. 3, 6, 7 OV. met. 4, 607. 7, 654 fast. 2, 399. *al.), in pentametris non invenimus ante* AVSON. (*e. g.* 206, 8 p. 64 P.).
[*francog. vet. et med.* orine *et var. dial. cf. M.-L. 6100. Wartburg VII 414 sqq. St.*] [*confunditur in codd. cum* ordin- CYPR. unit. eccl. 3 p. 212, 3 *al.* (*restituitur* -es FRONTIN. aq. 23, 1). *falso trad.* VITR. 10, 15, 1 (*v. sub* oryx). *dub. trad.* CATO orig. 97 -e fluvium Naronem magnum, pulchrum, pisculentum (-e *ut repetitam inscriptionem libri del. plerique, def. Lindsay, cf. orig. 110* oritur ex Cantabris, magnus atque pulcher, pisculentus). SEN. epist. 102, 23 (*pleonastice*; regio *Cornelissen*). PETRON. 105, 10 (*interpol.?*). TERT. anim. 30, 2 (*v. Waszink ad l.*).]

I *usu primario significat primum motum, quo quis vel quid oritur (ita ut et actus vel modus et causa vel fons oriendi comprehendi possint).* *synon. vel iuxta pos.* causa, fons, radix, caput, initium *sim. v. sub C4.* *loci generales, quibus illustratur notio*: CIC. rep. 6, 27 quod se ipsum movet ..., etiam ceteris ... hoc principium est movendi; principii autem nulla est -o (*Plat. Phaedr. 245^{d} ἀρχὴ ... ἀγένητον*), nam ex principio oriuntur omnia, ipsum autem nulla ex re alia nasci potest; nec enim esset id principium, quod gigneretur aliunde. Tusc. 3, 23 -o ..., id est causa efficiens *eqs.* 5, 69 indagatio ... initiorum et tamquam seminum, unde essent omnia orta generata concreta, quaeque cuiusque generis vel inanimi vel animantis vel muti vel loquentis -o, quae vita, qui interitus (*cf.* TERT. coron. 7 l. 14 ab -bus usque ad profectus et excessus rei). Tim. 3 omne ..., quod gignitur, ex aliqua causa gigni necesse est; nullius enim rei causā remotā reperiri -o potest (*gr. 28^{a} γένεσιν*). TERT. nat. 1, 12, 12 omne ... genus censum ad -em refert, quantoque genus censetur -e, tanto -o convenitur in genere (*cf.* praescr. 20 l. 24 omne genus ad -em suam censeatur).

A *-o dicitur ipsum initium vel ratio, condicio sim. oriendi (de corporali motu erumpentium, surgentium non nisi sub 2e, sc. fontium sim., et* SER. SAMM. 554, *sc. dentis, fortasse etiam* POMPON. dig. 47, 7, 6, 2 *arboris; sed cave ortum sideris intellegas* MANIL. 5, 646):
1 *oriuntur animantes*: **a** *civitates, nationes, regna sim. (quorum respicitur fundatio vel primus in lucem historiae ingressus; exempla selecta)*: *α in titulis operum historicorum (etiam de universitate rerum gestarum, sc. quae narrantur ab -e)*: (I) CATONIS orig. tit. *afferunt (alludit* CIC. rep. *sub β)*: Cic. Planc. 66 in principio ... -um suarum. de orat. 1, 227 in -bus suis exposuit (*sim. al.*). Cato 38 septimus ... liber -um (Fest. p. 146 -um libro quarto. *et saepe*). Varro rust. 1, 2, 7 in libro -um (2, 3, 3. *sed* Gell. 2, 22, 28 in libris -um. *al.*). Gell. 1, 16, 4 in primo -um (*item numero nudo*: 2, 19, 9 in quarto -um. *et saepe*). 6, 3, 7 in quintae -is libro. 17, 13, 3 in tertia -e M. Catonis. Ps. Aur. Vict. orig. 12, 5 Cato in -e generis Romani. Serv. auct. Aen. 3, 637 ut Cato -um ait (*eadem forma* 10, 179. 11, 715).
de ratione tituli: NEP. Cato 3, 3 secundus et tertius *liber historiarum* continet, unde quaeque civitas orta sit Italica; ob quam rem omnes -es videtur appellasse. FEST. p. 198 -um libros quod inscripsit Cato, non satis plenum titulum propositi sui videtur amplexus *eqs.* (II) *aliorum* tit.: TAC. Germ. tit. de -e et situ Germanorum. PS. AVR. VICT. orig. tit. -o gentis Romanae. ORIGO Rom. tit. chron. I p. 143 IORD. Rom. tit. Get. tit. ISID. Goth. tit. chron. II p. 268.

β vario usu: CIC. rep. 2, 3 mea repetet oratio populi Romani -em (*item Romanorum*: OV. fast. 4, 807 urbis [LIV. 3, 24, 10. 9, 34, 19 PLIN. nat. praef. 16. *al.*]. LIV. praef. 7 consecrare -es suas et ad deos referre auctores. 1, 9, 4 -i Romanae. *al.*). VERG. Aen. 10, 179 Alpheae ab -e Pisae, urbs Etrusca solo (*cf.* SERV. auct.: ex Peloponneso -em id oppidum trahere). OV. met. 7, 654 *Myrmidonum*. LIV. 1, 2, 3 novae -e urbis (CVRT. 4, 4, 19 *sc. Tyri; Romae v. supra*). 5, 33, 11 Alpinis ... ea gentibus ... -o est (*cf.* PLIN. nat. 3, 124 [*ex Catone*] gentis. *al.*). 42, 5, 6 regni (SIL. 2, 405 IVST. 17, 3, 1). VAL. MAX. 2, 4, 4 a quibus *Lydis* Tusci -em traxerunt. SEN. epist. 91, 14 coloniae *Lugdunensium*. CVRT. 7, 10, 16 -is suae oblita *oppida*. PLIN. nat. 3, 8 oram eam ... -is Poenorum *esse*. 3, 46 situs -esque (TAC. Germ. tit. *v. supra*. AMM. 27, 4, 1). TAC. Germ. 27, 2 de omnium Germanorum -e ac moribus (AMM. 31, 16, 5 *Saracenorum*). *al.*

[Bader]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *genus hominum, animalium* (*quorum respicitur creatio, institutio*): α *in universum*: VARRO frg. tit. Prob. Verg. ecl. 6, 31 p. 341, 11 Tubero de -e humana (CENS. 4, 1). OV. met. 1, 252 *Iuppiter post diluvium* subolem . . . promittit -e mira (*de eadem re*: 1, 415 qua simus -e nati. ARNOB. nat. 5, 8). 13, 609 quibus *avibus* est eadem natalis -o, *sc. ex rogi favilla* (*item oriuntur genera animalium*: COLVM. 9, 2, 2 apium. PLIN. nat. 10, 8 *aquilarum*. STAT. Theb. 3, 485 mutatae *alites* nostraque ab -e versis corporibus. AMM. 22, 8, 35 *avium quarundam*. PROB. Verg. georg. 1, 12 equorum. *v.* SERV. *infra*). SEN. epist. 44, 1 omnes, si ad -em primam revocantur, a dis sunt (*cf.* 92, 30 hic deos aequat, illo tendit -is suae memor. SERV. Aen. 6, 703 cuncta animalia a deo -em ducunt). *al.* QVINT. inst. 1, 6, 34 'hominem' . . ., quia sit humo natus, quasi vero non omnibus animalibus eadem -o (*cf.* ISID. orig. 1, 29, 3 etymologiae . . . ex -e, ut 'homo', quia sit ex humo). TERT. castit. 5 l. 1 humani generis (FIRM. math. 3, 1, 15 -o et cursus. *al.*). resurr. 4 p. 30, 5 convicium carnis, in -em, in materiam, in casum, in omnem exitum eius (*cf.* 44 p. 90, 7 testacea est *caro* secundum -em in limo. *al.*). *al.* ITALA gen. 5, 1 (cod. 91 *al.*) -is hominum (*gr.* γενέσεως, *Vulg.* generationis Adam, *Aug. civ. 15, 21 p. 104, 160 D.* nativitatis). FAV. EVL. 19, 6 W. (= p. 14, 8 H.) vitae substantiam, ex qua cuncta viventia -em sortiuntur et eidem soluta redduntur. *al.* β *oriuntur anima, mens sim.*: LVCR. 3, 331 implexis . . . principiis ab -e prima inter se fiunt consorti praedita vita *animus et corpus* (*sim. utrumque*: 3, 771. TERT. adv. Marc. 3, 11 p. 394, 14 carnis atque animae. HIL. in Matth. 23, 2 et -em et profectum). 3, 686 neque -is esse putandumst expertis animas nec leti lege solutas (APVL. mund. praef. [*gr. 391a 14* τὰ συγγενῆ]. FIRM. math. 5, 3, 22 ad -is suae primordia. AVG. anim. tit. de natura et -e animae. *al.*). CIC. phil. frg. IX 10 (Tusc. 1, 66) animorum nulla in terris -o inveniri potest (SEN. suas. 6, 6 animus . . . divina -e haustus [QVINT. inst. 12, 2, 21]. *al.*). VERG. Aen. 6, 730 est ollis . . . caelestis -o seminibus *mentis animantibus insitae* (*cf.* SEN. dial. 11 [12], 6, 7 si primam eius *mentis* -em aspexeris: non est ex terreno . . . concreta corpore, ex illo caelesti spiritu descendit).

c *singuli homines, animalia* (*item singulae gentes; sc. respicitur generatio, nativitas*): α *generatim*: (I) *-o refertur ad maiores, parentes, patriam sim.* (*agitur saepe de nobilitate -is; aliter p. 987, 37 sqq.; exempla pauca selecta*): CINNA carm. frg. 1, 4 natali . . . urbis ab anno Cecropis atque alta Tyriorum ab -e Cadmi (*intellegimus: urbis Cadmi, qui a Tyriis ortus est*). VERG. georg. 3, 122 quamvis . . . Neptuni . . . deducat -e gentem *equus quidam* (*inde* AVSON. Mos. 438 Vivisca ducens ab -e gentem *Ausonius*). Aen. 1, 286 nascetur pulchra Troianus -e Caesar. 10, 618 (*loq. Iuno*) *Turnus* nostra deducit -e nomen (*cf.* SIL. 12, 344 ortum Iliaca iactans ab -e nomen). HOR. carm. 3, 17, 5 nepotum . . . genus . . . auctore ab illo ducit -em. OV. fast. 2, 399 siquis vestrae deus esset -is auctor (SVET. Nero 1, 1). Pont. 4, 8, 17 seu genus excutias, equites ab -e prima usque per innumeros inveniemur avos. GRATT. 154 mille canum patriae ductique ab -e mores. VELL. 1, 11, 1 simulatae -is (*postea*: regiae . . . stirpis). VAL. MAX. 7, 6, 1 ingenuae . . . -is (*item spectat ad statum libertatis*: TRAIAN. Plin. epist. 10, 30, 2 SVET. gramm. 21, 2 AMBR. Ioseph 4, 21. PALLAD. hist. mon. 1 37 p. 325C ex servili . . . -e [*gr. p. 143, 18B.* οἰκετικῆς . . . τύχης]). PLIN. nat. 7, 50 -is nota (*i. genetiva*). 33, 9 e Graecia fuit -o *Tarquiniorum*. TAC. hist. 2, 50, 1 -o illi e municipio Ferentino (*cf. p. 987, 69*). ann. 4, 21, 3 sordidae (SVET. Vit. 1, 1 Vitelliorum -em alii aliam . . . tradunt, partim veterem et nobilem, partim . . . novam et obscuram atque etiam s. PS. AVR. VICT. epit. 18, 2). *et saepe.* (II) *-o refertur ad initium vitae* (*i. q. tempus vel condiciones nativitatis vel prima aetas; cf.* SYNON. Cic. p. 412, 25 ab exordio . . . ab -e. ab infantia. ab incunabulis *eqs.*): VERG. catal. 10, 14 ultima ex -e (*imitatur* CATVLL. *p. 984, 34*). georg. 3, 48 Tithoni prima . . . ab -e. OV. met. 12, 471 natalis -o *Caenei, qui femina fuerat.* MANIL. 4, 16 (*inde* CE 1489, 3) nascentes morimur finisque ab -e pendet (*item opp. finis vitae*: VAL. MAX. 7, 1, 1 a primo -is die ad ultimum usque fati tempus. SYMPH. 62 *opp.* mors *viperae. al.*). VAL. MAX. 1, 8 ext. 5 Gorgiae. PLIN. nat. 1, 10, 85 quorum animalium -o adhuc incerta sit (*item de generatione animalium*: 9, 107 -o atque genitura. 10, 188 occulta et caeca. 10, 189 gignuntur ex non genitis et sine ulla simili -e. 11, 76 HIER. hom. Orig. in Luc. 14 p. 91, 3. EVSTATH. Basil. hex. 9, 2, 7 [*Migne gr. 29, 192A* γένεσις]). 7, 43 quam sit frivola . . . -o, cum abortūs causa odor a lucernarum fiat exstinctu. MIN. FEL. 30, 2 sunt, quae in . . . visceribus medicaminibus . . . -em futuri hominis exstinguant. *al.* *plur.*: PS. CENS. frg. 3, 6 (*de horoscopis ut* 3, 10). CAPITOL. Aur. 9, 8. *de regeneratione spiritali*: LEO M. epist. 31, 3 (Conc.S II 4 p. 13, 31) ut . . ., qui per concupiscentiam carnis sumus geniti, spiritali rursus -e nasceremur.

β *speciatim spectat ad rationem vel gradum cognationis*: (I) *exempla usum quasi praeparantia*: VAL. MAX. 9, 14 pr. ('de similitudine formae') alii . . . existiment illam -i et contextui sanguinis respondere, nec parvum argumentum ex ceteris animalibus trahunt, quae fere gignentibus similia nascuntur. STAT. Theb. 7, 291 illi . . . quanam iunguntur -e fratres? APVL. met. 5, 20, 1 -is nexus *sororum*. PAVL. dig. 38, 10, 10, 6 cognationis -o et per feminas solas contingit; frater enim est, et qui ex eadem matre tantum natus est.

(II) *exempla certiora*: COD. Theod. 5, 1, 1, 3 supra dictae . . . -is existentibus personis agnatis. NOVELL. Theod. 22, 2, 6 filium nepotem pronepotem patrem avum et proavum ad virilis sexūs -em pertinentes. INTERPR. cod. Theod. 3, 10 quos in quartum gradum -is coniunctio (*i. matrimonium*) . . . copulaverit (*Cod.*: consobrinorum, hoc est quarti gradus, coniunctionem). 3, 12, 3 legitimos heredes, quoscumque gradus admittit, usque ad certum -is locum (*Cod. Theod. 3, 12, 3, 3* de descendentibus filius filia nepos neptis pronepos proneptis, de ascendentibus pater mater avus avia, *eqs.*). LEX Visig. 4, 1, 5 tit. de quinti gradus -e (*cf. 4 tit.* consanguinitate).

d *dei, numina sim.*: α *apud paganos*: CIC. nat. deor. 1, 36 Hesiodi Theogoniam, id est -em deorum. OV. met. 14, 558 Naides *metamorphosi factae ex navibus* . . . in montibus ortae . . . fretum celebrant nec eas sua tangit -o. SIL. 10, 175 unde *ex Calpe urbe* genus tristique deae *Gorgoni* manabat -o. TAC. hist. 4, 83, 1 -o dei *Serapidis* (*eiusdem*: 4, 84, 1 de -e et advectu dei). MIN. FEL. 8, 1 quamvis incerta sit vel ratio vel -o *deorum*. TERT. nat. 2, 12, 5 -o deorum . . . Saturno . . . signatur. 2, 12, 29 etiamsi de -e Saturni dubitatur. ARNOB. nat. 1, 28 deos esse nativos et a principe rerum fonte ortus sui -em ducere. 2, 70 quando sint exorti dii vestri, quas -es habeant, quas causas, vel ex quibus proruperint emicuerintque radicibus. *al.* β *apud Christianos* (*etiam de ortu Christi et diaboli*): TERT. carn. 22 l. 5 -is Christi carnalis (AVG. catech. rud. 22, 2 quaest. hept. 5, 24). adv. Marc. 5, 1 p. 568, 15 nihil sine -e nisi deus solus (*negatur -o ut*: HIL. trin. 4, 6 patrem . . . ab -e liberum. MAXIMIN. c. Ambr. 36 sine initio, . . . sine -e). praescr. 34 l. 11 donec . . . Valentinus . . . unius Aeonis vitium in -em deduceret dei creatoris. adv. Val. 22 p. 200, 2 -o *diaboli* sordidior. PS. AVG. serm. ed. Mai 118, 1 (= Wien. Stud. 50, 1932, 133, 3) *Christus in nuptiis* munerator et conviva . . ., munerator scilicet in -e (*sc. divina*), conviva factus in genere (*sc. humano*). CONC.S I 2 p. 13, 12 tamquam -is initium de christotoco virgine sumpsisset *Christus*. *al.*

2 *oriuntur res*: a *quaelibet* (*attulimus paucissima selecta*): CATVLL. 4, 15 ultima ex -e *phaseli*. LVCR. 6, 761 *haec* omnia . . . naturali ratione geruntur et, quibus e fiant causis, apparet -o. CIC. de orat. 3, 76 ut *vis eloquentiae* omnium rerum, virtutum, officiorum omnisque naturae . . . -em, vim mutationesque teneat. fin. 4, 17 omnium virtutum et -em et progressionem. VERG. georg. 4, 286 altius omnem expediam prima repetens ab -e famam (*item in narratione sim.*: Aen. 1, 372. 1, 753 a prima dic, hospes, -e. PROP. 3, 6, 7. *al.; addendum fort. initium descriptionis* PLIN. nat. 3, 3). OV. Pont. 1, 6, 21 peccati. 2, 2, 57 erroris. LIV. 28, 27, 11 causa atque -o omnis furoris penes auctores est, vos contagione insanistis. CELS. 1 prooem. 16 eum . . . recte curaturum, quem prima -o causae non fefellerit (*morbi ut*: 18. 4, 2, 5 SER. SAMM. 773. *al.*). COLVM. 7, 8, 7 sed iam redeamus ad -em (*item post digressionem sermonis*: TERT. anim. 50, 1 ad -em huius excessus [*cf. 25, 1* causam h. e.]. adv. Marc. 1, 17 p. 312, 18 quaestionis. HIER. epist. 20, 5, 3). APVL. mund. 37 Κρόνον quasi χρόνον . . ., incoeptum ab -e, interminum ad finem tempus (*cf.* CENS. 16, 3 *aevum* immensum, sine -e, sine fine). CYPR. unit. eccl. 3 p. 212, 3 dum ad veritatis -em non reditur nec caput quaeritur. *al.* *oriuntur res vita praeditae*: PLIN. nat. 22, 94 -o prima causaque *boleti* e limo *eqs.* (*item plantarum*: 22, 96 fungorum . . . -o . . . ex pituita arborum. POMPON. dig. 47, 7, 6, 2 in cuius fundo -o eius *arboris* fuerit. *al.*). SER. SAMM. 554 quos *pueros* dentis -o fatigat.

b *mundus, universitas sim.*: α *exempla varia selecta*: LVCR. 5, 176 donec diluxit rerum genitalis -o (CIC. Tim. 9 causam, quae impulerit eum *deum*, . . . ut -em r. et molitionem novam quaereret [*Plato 29d* γένεσιν]. *cf.* CHALC. comm. 272 universae rei). 5, 324 si nulla fuit . . . -o terrarum et caeli semperque aeterna fuere. 5, 548 tellus non est aliena repente allata . . ., sed . . . prima concepta ab -e mundi (678. 1212. OV. met. 1, 3 prima . . . ab -e m. ad mea perpetuum deducite tempora carmen [*inde* trist. 2, 559]. SEN. nat. 3, 29, 3 -o m. . . . solem et lunam et vices siderum et animalium ortus . . . continuit. LVCAN. 6, 611. ITALA Matth. 25, 34 [cod. ff1, *sim. al.*] paratum vobis regnum ab -e m. [*gr.* καταβολῆς, *Vulg.* constitutione]. *al.*). APVL. mund. 24 deum esse -is . . . auctorem (*cf. gr. 397 b 14* ἐκ θεοῦ πάντα). VVLG. Sirach 45, 15 ante ipsum . . . usque ad -em (*var. l.* orientem; *mutata distinctione ex gr.* ἕως αἰῶνος). 49, 19 *gloriam adeptus est* super omnem animam in -e Adam (*gr.* κτίσει. *sed interpres fortasse* in -e Adam *cum prioribus iunxit intellegens* '*in subole Adae*'). β *usu christiano refertur ad res initio libri geneseos traditas*: TERT. anim. 41, 1 malum . . . animae . . . ex -is vitio antecedit (*agitur de peccato originali ut*: FIRM. err. 25, 2 reformatio -is debuit reformare primordia. AVG. civ. 22, 22 p. 603, 22 D. GREG. M. moral. 9, 32 culpa -is. *ibid.* reatu -is [*9, 31* reatu culpae originalis]). castit. 5 l. 10 formam *nuptiarum* hominibus . . . de -is auctoritate . . . sanxerunt *Adam et Eva*. CYPR. Fort. 11 p. 337, 2 in -e statim mundi Abel . . . occiditur (patient. 11 p. 404, 26. *cf.* epist. 6, 2 p. 482, 1 in -e s. prima). patient. 18 p. 410, 13 quod fecit *diabolus* in -e. HIL. in Matth. 10, 23 *in primis hominibus* coeptae -is ortus effectus est, non traductus aliunde. *al.*

c *instituta, artes, mores, religiones sim.*: α *varia notabiliora*: CIC. orat. 174 primum . . . -o, deinde causa, post natura, tum . . . usus ipse explicetur orationis aptae (177). rep. 2, 51 quare prima

[*Bader*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sit haec forma et species et -o tyranni inventa nobis in ea re publica, quam ... Romulus condiderit. Tim. 29 ad -em temporis curriculum inventum est solis et lunae (*gr. 38c* γένεσιν. *de ratione temporis dividendi ut*: MANIL. 3, 543 MAR. VICTORIN. rhet. 1, 26 p. 223, 33). VARRO rust. 2, 1, 1 *rei pecuariae* (*inde* 2, 1, 2. 6). 3, 1, 1 quin ... tempore diversam -em habeant *vita rustica et urbana*. LIV. 1, 13, 8 Ramnenses (*i. centuria equitum*) ab Romulo ... appellati; Lucerum nominis et -is causa incerta est. 4, 8, 2 censurae ... a parva -e ortae. VITR. 2, 1, 4 haec *ad architecturam pertinentia* ex is ... -bus instituta esse (*cf.* 4, 2, 1 quibus principiis et -bus inventa *sunt ornamenta columnarum*. 4, 2, 6 ex eis -bus symmetrias ... constitutas). PLIN. nat. 1,16,4 coronarum (TERT. coron. 7 l. 48). 1, 29, 1 medicinae (*cf.* 28, 6). 7, 205 poematum. QVINT. inst. 3, 2, 1 rhetorices. POMPON. dig. 1, 2, 2 pr. iuris -em atque processum (1, 2, 2, 13 DIG. 1, 2 rubr. INST. Iust. 1, 2, 10. *aliter l. 75. cf.* TERT. apol. 5, 1 legum). *et saepius.* β *res sacrae nec non scaenicae*: VARRO frg. tit. Cens. 17, 8 de scaenicis -bus (*cf.* TERT. spect. 10 p. 11, 22 *scaenicarum rerum*). VERG. ecl. 6, 72 Grynei nemoris. OV. fast. 2, 269 sacrorum *Lupercalium* (LIV. 39, 13. 7 AVIEN. orb. terr. 1360. *cf.* TAC. Germ. 9, 1 unde causa et -o ... sacro *Isidis*. ARNOB. nat. 5, 5 super Magna ... Matre superque sacris eius -o haec sita est *apud viros doctos*). 4, 783 moris *Parilium*. 5, 277 ludorum *Floralium* (LIV. 7, 2, 13. 25, 12, 15 Apollinarium. TERT. spect. 7 p. 8, 19. *al.; cf.* VAL. MAX. 2, 4, 4 causam instituendorum l. ab -e sua repetam). LIV. 1, 10, 7 templi ... -o, quod primum omnium Romae sacratum est (PORPH. Hor. epist. 2, 1, 230 templorum ac numinum ... sacra et -em). SIL. 3, 17 fani (13,86). TAC. ann. 4, 43, 4 *aedis Veneris Erycinae*. MIN. FEL. 37, 11 spectaculis abstinemus, quorum ... de sacris -em novimus (TERT. apol. 38, 4. *al.*). TERT. nat. 1, 11, 2 *Tacitus* tam de ipsa -e quam de nomine religionis *Iudaeorum* ... argumentatus (EPISC. Gall. Leo M. epist. 99, 5 unde r. nostrae ... fons et -o manavit). CYPR. epist. 63, 1 p. 701, 22 radicem atque -em traditionis dominicae. 73, 12 p. 786, 23 cum inde (*i. a baptismate*) incipiat omnis fidei -o. patient. 10 p. 403, 26 Abel -em martyrii ... initians primus. *al.*

d *lingua, verba sim.* (*aliter p. 986, 33. 988, 72; afferuntur selecta*): VARRO ling. 5, 3 neque omnis -o est nostrae linguae e vernaculis verbis (frg. tit. Hier. epist. 33, 2 de -e l. Latinae). 5, 6 scrutari -es ... verborum (5, 7 expediam. *al.* OV. fast. 1, 611 verbi. *al.; in definitione etymologiae*: QVINT. inst. 1, 6, 28 CASSIOD. inst. 2, 1, 2 ISID. orig. 1, 29, 1). 5, 14 incipiam de locis ab ipsius 'loci' -e. 5, 92 vocabulorum (FEST. p. 273 cuius vocabuli -o ex Graeco pendet. BASS. frg. tit. Gell. 3, 19, 1 de -e verborum et v. [*cf.* 2, 4, 3. *sed Macr. Sat. 3, 18, 2* de significatione verborum]. *al.*). 5, 100 'ursi' Lucana -o. *al.* OV. fast. 5, 445 dicta sit unde dies, quae nominis exstet -o (QVINT. inst. 1, 4, 25 -es nominum). *al.* *de stirpe verbi*: MACR. exc. gramm. V 606, 2 ut prima syllaba (*sc. formae q. e.* λέλυκα) declinationis sit, ut λε, secunda -is, ut λυ, tertia finalis, ut κα (*idem tractatur* 633, 16, *ubi add.* quia prima verbi positio ab hac incipit. *similiter* 606, 3. 5).

e *aquae*: α *spectat magis ad locum oriendi vel ipsum fontem* (*maxime* QVINT., TAC., *nisi ad B*): HOR. carm. 4, 14, 45 fontium qui celat -es, Nilus (*eiusdem*: PLIN. nat. 5, 51 -em ... in monte ... habet [*inde* SOL. 32, 2 a monte]. NEMES. cyn. 68 gentes, quae ... Nili ... bibunt in -e fontem. AMM. 22, 15, 4 -es fontium Nili ... posterae quoque ignorabunt aetates. *al.*). SEN. nat. 6, 8, 1 -o umoris inclusa (*sc. sub terra*) est. PLIN. nat. 31, 50 quarum *aquarum* non in alto -o est; hibernis enim constant imbribus. FRONTIN. aq. 23, 1 auctores cuiusque aquae et aetates, praeterea -es (ordines *trad.*) et longitudines rivorum ... persecutus sum (*item aquaeductuum*: 89, 4 nec ... haec universis *aquis* ab -e natura est). TAC. ann. 1, 79, 3 quae *natura* sua ora fluminibus, suos cursus, utque -em, ita fines dederit. *al.* *per imaginem* (*aliter p. 986, 62*): QVINT. inst. 8, 4,22 faciem *Helenae* ..., ex qua tot lacrimarum -o fluxisset. β *spectat magis ad modum oriendi*: SEN. nat. 3, 12, 1 cum ad veram amnium -em accesseris: flumen nempe facit copia cursusque aquae perennis. 3, 22 *non* eandem illis *Histro Niloque* -em quam ceteris *amnibus* esse (*antea*: cum ipso mundo traxisse principia). 4, 2, 23 si -o *Nilo* ab illis *etesiis* esset. FRONTIN. aq. 10, 4 aedicula fonti adposita hanc -em *Aquae Virginis eiusque nominis* (*cf. sub d*) pictura ostendit. POMPON. dig. 43, 20, 3, 4 ductus aquae, cuius -o memoriam excessit. *al.*

f *possessiones, privilegia sim.* (*usu fere iurisconsultorum respicitur ius vel auctoritas, unde quid postulatur, obtinetur sim.; transit hic illic in notionem documenti sim.*): LIV. 34, 62, 11 veram -em iuris exigere *sc. possidendi agri Africani* (PAPIN. dig. 10, 2, 13 quae *alienationes* vetustiorem causam et -em i. habent necessariam. *aliter supra l. 13*). EDICT. imp. Claud. de Anaun. (CIL V 5050) 26 non nimium firmam ... habere civitatis Romanae -em (*in imag.*: TERT. praescr. 37 l. 16 mea est possessio, ... prior possideo, habeo -es f. ab ipsis auctoribus, quorum fuit res). EPIST. imp. Sev. et Carac. ad Tyr. (CIL III 781) 9 quamquam Tyranorum civitas -em dati beneficii non ostendat (30. *inde restituitur* 1 -e immunitatis). PAVL. sent. 5, 1, 2 veritati et -i ingenuitatis. COD. Iust. 2, 1, 8 (*a. 225*) -em petitionis ex instrumentis ... fundari. 4, 24, 10, 1 (*a. 293*) si -em rei probare potes, adversario tenente vindicare dominium debeas. 6, 42, 24 (*a. 293*) instrumenta praediorum ..., quae ad probationem -is eorum pertinent. PS. ASCON. Verr. p. 239, 1 quanta signa apud eum nulla emptionis -e furto capta noscantur. SYMM. epist. 5, 66, 2 Ampelius ... domunculam ... mercatus est; contractūs istius -o iusta, aetas prope saecularis, intemptata possessio est.

B *-o dicitur id ipsum (is ipse), unde quid (quis) oritur* (*sive in locutione praedicativa sive per plenam metonymiam; exempla certiora, ambigua v. sub A; gen. explic. v. sub C1b*): **1** *spectat potius ad id, quod (eum, qui) ipsum ortum vel initium praecedit* (*ad notionem cf.* TERT. adv. Hermog. 19, 4 licebit ... aliquid principium esse alii rei, quae ex ipso sit futura ...; sed cum ita utimur vocabulo principii quasi -is, non quasi ordinis nomine, *eqs.* CHALC. comm. 26 mortalium ... -o illa est, quae praecedit ortum ceterorum, ut -o est pater filii *eqs.* 305 omne initium, utpote -o, rerum praecedit ortum. *res incorporeas saepius ambiguas huc traximus*): **a** *oriundae sunt res*: α *earum -o esse dicuntur res*: Ⓘ *incorporeae*: Ⓐ *variae* (*exempla selecta*): LVCR. 5, 1361 specimen sationis et insitionis -o ipsa fuit ... natura. CIC. Brut. 253 (*e Caes. anal.*) verborum dilectum -em esse eloquentiae. BASS. gramm. VI 256, 11 -o eius *versus archebulei* herous hexametrus est. GELL. 10, 20, 7 (*tit.* quid sit 'rogatio' *eqs.*) totius huius rei iurisque ... caput ipsum et -o et quasi fons rogatio est. APVL. mund. 27 motus ... unius alteri movendi se -em tradit (*cf. gr. 398 b 23* αὐτὸ πάλιν ἐκίνησεν ἄλλο). TERT. paenit. 3, 11 voluntas facti -o est (3, 12). patient. 5 p. 9, 4 quascumque ... causas sibi invenit *homicidii scelus*, ad impatientiam ut ad -em sui confert (*item -o mali est vitium*: pudic. 6 p. 229, 2 -es ... delictorum, id est concupiscentia⟨s⟩ et voluntates. AVG. civ. 14, 3 p. 8, 22 D. quorum omnium malorum caput atque -o superbia est. *al.*). IVST. 1, 7, 2 quae res multorum bellorum Cyro causa et -o fuit (3, 4, 2). HIER. epist. 27, 1, 2 Latinorum codicum vitiositatem ... ad Graecam -em ... revocare (*item de textu primario*: praef. Vulg. euang. p. 2, 3. *add. fortasse* ARATOR ad Vigil. 25). *al.* Ⓑ *verba, a quibus alia derivantur* (*cf. A2d*): VARRO ling. 7, 9 'cor' ... 'cortumionis' -o (*cf.* 7, 45 Volturnalem, Palatualem, Furrinalem ...; eorum -o Volturnus, diva Palatua *eqs.* 7, 89 'comiter' ..., cuius -o graeca κῶμος). PROB. inst. gramm. IV 73, 35 ordines nominum sunt tres: positio, derivatio, deminutio; positio nominum est ipsa -o, ut puta 'mons' *eqs.* (*cf.* SERV. gramm. IV 424, 3 considerare debemus sermonum primas -es; nam ⟨prima positio⟩ ut fuerit, similiter omnis derivatio sequitur *eqs.* POMP. gramm. V 107, 19 omnia *derivata* ... sequuntur -em suam *prosodiā*). SERV. Aen. 6, 179 ('itur') hoc verbum breve est in -e (*sc.* 'eo') et in declinatione fit longum (*item de prima pers. sing. praes.*: *ibid.* 'eo', quae prima verbi -o est. MACR. exc. gramm. V 606, 10). MACR. exc. gramm. V 633, 7 apud Graecos perfectum tempus ... ex futuro velut de quadam prima positione et -e sui figuratur. Ⓒ *-o animae esse dicitur caelum, animus divinus sim.*: SEN. dial. 6, 23, 1 *animi* liberati leviores ad -em suam revolant (*antea*: ad superos). nat. 1 praef. 12 animus ... in -em redit (SERV. Aen. 6, 127 ad superiores circulos, id est ad -em suam). epist. 41, 5 haeret -i suae. 73, 16 *semina in homine divina* similia -i prodeunt et paria iis, ex quibus orta sunt, surgunt. FIRM. math. 1, 5, 12 auctori suo -ique (*ibid. iterum*).

Ⓘⓘ *corporeae*: VARRO ling. 5, 102 'vitis', quod ea vini -o. 5, 122 -o potionis aqua. PLIN. nat. 17, 72 quid simile -i suae (*i. arboribus*) habent malorum pirorumque semina? TERT. adv. Hermog. 22, 2 si de aliqua materia -o constaret illorum *caeli et terrae* (33 huius modi -es rerum ex his *terra et aquis* prolatarum potero materias appellare). *al.* ARNOB. nat. 2, 9 qui cunctarum rerum -em ignem esse dicit aut aquam (*postea*: causam in numeris ponit). *al.* CHALC. comm. 303 inventa est ... -o silvestris (*i.* ὕλη *ut*: 312 quando sit *silva* arx et -o rerum). OPTAT. 2, 9 (*in imag.*) non ... potest -o esse rivus, qui parvus est et non de se nascitur. VICT. VIT. 2, 74 ipsam luminis -em, quae ex se lumen aliud dedit.

β *rerum -o esse dicuntur animantes*: Ⓘ *dei*: OV. met. 1, 79 ille opifex rerum, mundi melioris -o. fast. 1, 65 Iane ..., anni ... -o. APVL. apol. 64, 7 *deus Platonicus* totius rerum naturae causa et ratio et -o initialis. met. 4, 30, 1 en rerum naturae prisca parens, en elementorum -o initialis, en orbis totius alma Venus. TERT. adv. Val. 7 p. 185, 7 Bythos et Sige, Nus et Veritas ... matrix et -o cunctorum. MART. CAP. 2, 185 (vers.) lucis -o *Sol*. DRAC. Orest. 357 di maris et terrae, pietas et -o polorum. *deus Christianorum*: LACT. inst. 1, 11, 52 deum ..., qui fons et -o sit rerum (PS. AVG. serm. ed. Mai 31, 1 -o r., auctor naturae. DRAC. laud. dei 2, 693 r. caelestis -o). PRISCILL. tract. 6, 94 Christus ... -o omnium. SACR. Leon. 1003 deus -o cunctarum perfectioque virtutum. *al.* Ⓘⓘ *alii*: OV. met. 5, 262 Pegasus huius -o fontis *Hippocrenes* (*item animal*: ARATOR act. 2, 1196 anguis -o necis). LIV. 6, 9, 1 *Antium* fuisse -em proximi belli (FLOR. epit. 3, 6, 12 -em fontemque b. *piratici* Ciliciam). VAL. MAX. 9, 12 ext. 2 *Aeschylus* -o et principium fortioris tragoediae. STAT. silv. 5, 3, 190 tu *magister* laudis *discipulorum* -o. TAC. ann. 15, 44, 3 Iudaeam -em eius mali *superstitionis christianae* (IVST. 8, 1, 4 causa et -o huius m. Thebani fuere. CLAVD. 20, 539 SVLP. SEV. chron. 2, 46, 2). PLIN. epist. 4, 9, 3 egit ...

[Bader]

Theophanes . . ., fax (*var. l.* princeps) accusationis et -o. APVL. met. 10, 3, 5 causa . . . et -o praesentis doloris et etiam medela ipsa et salus unica mihi tute ipse es. *al.*

b *oriundi sunt animantes*: *α generatim; -o esse dicuntur*: Ⓘ *varia*: CIC. off. 1, 54 quae propagatio et suboles -o est rerum publicarum (*antea*: principium . . . et quasi seminarium). OV. met. 15, 368 equus *mortuus* crabronis -o est. PLIN. nat. 8, 89 ex minore -e . . . crescit *crocodilus* (*Aristot. hist. anim. 558 a 21 ἐξ . . . ᾠῶν*). QVINT. decl. 372 p. 410, 26 invenit impietas -em suam (*i. impius patrem suum; item de parentibus*: CALP. decl. 30 CHALC. comm. 26. DRAC. Romul. 8, 8 pater est fons, auctor, -o. INSCR. christ. Rossi II p. 63, 7, 12). TERT. carn. 20 l. 34 *infans* adnexus -i vulvae (*cf.* DRAC. laud. dei 1, 485 partem, quae est prolis -o). resurr. 4 p. 30, 9 *carnis* caducae in -em (*sc. terram ut*: 6 p. 34, 9. CE 1423, 3 [*saec. V in.*]. *fortasse etiam* CIL XIII 2027, 10 naturae . . . spiritum corpusque -i reddidit). HIL. trin. 7, 28 -o nascentium (*item de semine humano*: 10, 15 susceptis -bus. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 147, 2 AVG. serm. 51, 18, 28). *al.* Ⓘⓘ *civitates, gentes, sedes sim.* (*t. t. iur. v. sub β*): SALL. Iug. 19, 1 *coloniae Phoeniciae* pars -bus suis praesidio, aliae decori fuere (*cf.* LIV. 5, 33, 9 totidem, quot capita -is erant, coloniis). VAL. MAX. 4, 6 ext. 3 Minyae, quorum -o ex . . . sociorum Iasonis numero Lemniorum in insula concepta per aliquot saeculorum vices stabili in sede manserat, . . . expulsi (*-o primum auctores, deinde gentem originalem significare videtur*). SIL. 3, 364 cui Tlepolemus sator et cui Lindus -o. STAT. Theb. 9, 514 Hippomedon, cui gentis -o Mycenae Argolicique lares. TERT. apol. 40, 7 nec iam illic *in Palaestina* christianae sectae -o (*i. Iudaei*) consederat. IVST. 2, 6, 4 quae illis *Atheniensibus* sedes, eadem -o est (*i. autocthones sunt*). 23, 1, 6 *Bruttii* auctores . . . suos Lucanos bello vicerant . . .; tanta feritas animorum erat, ut nec -i suae parcerent (*sed cf.* 13 cum Lucanis, -is suae auctoribus). 36, 2, 1 Iudaeis -o Damascena, Syriae nobilissima civitas, unde et Assyriis regibus genus . . . fuit. AVSON. 207, 16 p. 65 P. patriae te iura vocant (*i. revocant*) et -o parentum (*cf.* 209, 10 p. 66 arbitrium de te sumit -o suum). ENNOD. opusc. 3, 161 p. 373, 2 redde . . . residuos *captivos* patriae, redde -i. CIL VI 22915, 8 libertis . . . posterisque eorum . . . ex -e nostra. Ⓘⓘⓘ *maiores vel linea maiorum, stemma sim.* (*cf. supra l. 10*): NEP. Att. 18, 2 *Atticus in opere historico* sic familiarum -em subtexuit, ut ex eo clarorum virorum propagines possimus cognoscere (*18, 3* Iuniam familiam a stirpe ad hanc aetatem ordine enumeravit. *cf.* OV. met. 11, 755 sunt, si descendere ad ipsum *Aesacum* ordine perpetuo quaeris, sunt huius -o Ilus et Assaracus *eqs.*). PLIN. nat. 10, 110 nobilitatem . . . singularum *columbarum* et -es narrant (*animalium ut*: AMBR. Nab. 13, 54 soletis . . . canum vestrorum -es sicut divitum recensere, . . . equorum . . . nobilitatem sicut consulum praedicare). TAC. hist. 4, 55, 1 regium illi genus et pace belloque clara -o. TERT. carn. 20 l. 11 Matthaeus -em domini decurrens ab Abraham usque ad Mariam (AVG. serm. coll. Morin p. 382, 14). CAPITOL. Ver. 1, 9 -o eius paterna pleraque ex Etruria fuit, materna ex Faventia. PELAG. in II Tim. 1, 3 ('cui servio a progenitoribus') omnis -o mea unum coluit deum. CASSIOD. var. 8, 19, 5 -o eius hereditarias sibi litteras vindicavit *eqs.* *al.* *huc traximus locutionem q. e.* ab -e patronus (ex -e patronatus, *cf.* patronus originalis; *in inscr. inferioris aetatis*): CIL X 681, 4 Furio . . . tribuno, ab -e p. 1702, 4. 1815, 7 ab -e p. ordinis et populi. 3857, 12. 4755, 5 (*postea*: cumulanti dignitatem -is suae). 5349, 4 (*a. 408*) Sentio . . ., primario civitatis . . ., ex -e patronatus veniente[m]. Ⓘⓥ *auctor gentis, stirpis*: VERG. Aen. 12, 166 pater Aeneas Romanae stirpis -o (TAC. ann. 4, 9, 2 Iuliae gentis. SERV. Aen. 3, 274 eius *Augusti*). PLIN. nat. 6, 158 horum *Rhadamaeorum* -o Rhadamanthus putatur. SIL. 14, 94 materna . . . Pyrrhus -o *Hieronymi*. STAT. Theb. 1, 680 Cadmus -o patrum *est Polynici*. TAC. Germ. 2, 2 Mannum -em gentis conditoremque. TERT. apol. 10, 6 quod de -e (*sc. Saturno*) constiterit, id et de posteritate conveniet (*inde* ISID. orig. 8, 11, 30 Saturnus -o deorum et totius posteritatis . . . designatur. *aliter p. 984, 17*). *al.*

β speciatim t. t. iur. de sede, unde quis oriundus est (*sensu generali supra l. 18 sqq.; rem explicat Nörr, RE Suppl. X 443, 63 sqq.; dub., an huc trahantur* NERAT. dig. 50, 1, 9 VLP. dig. 50, 1, 1, 2; *cf. iam* TAC. hist. 2, 50, 1 *p. 983, 54*): PAPIN. dig. 50, 1, 17, 8 manumissus in muneribus civilibus manumissoris -em sequitur (VLP. dig. 50, 1, 6, 3. *al.*). 50, 1, 17, 9 muneribus civilibus apud -em avi . . . respondere (VLP. dig. 48, 22, 7, 10 morari [*antea opp.* provincia, in qua domicilium habuit]. COD. Iust. 10, 39, 3 [*a. 244/9*] filios a. -em patris, non in materna civitate, . . . ad . . . munera compelli. 10, 64 [*a. 244/9*] non a. -em suam, sed apud incolatum mariti. *al.*). VLP. dig. 48, 22, 7, 13 ut relegatus . . . tribus provinciis . . . debeat abstinere, et in qua deliquit et quam incolit et -is. 50, 1, 6 pr. (*postea syn.* patriam, ex qua oriundus est). PAVL. dig. 50, 1, 22, 5 senatores . . . -i (*i. muneribus ibi faciendis*) eximuntur, licet municipalem retineant dignitatem (*cf. 4* originalem patriam). *al.* *inde potius de statu vel ordine alicuius, qui sede nativitatis tenetur*: PAPIN. dig. 50, 1, 15, 3 ius -is in honoribus obeundis ac muneribus suscipiendis adoptione non mutatur (COD. Iust. 8, 47, 7 *a. 294.* NOVELL. Valent. 35, 18 -is i. et titulo). PAVL. dig. 40, 12, 32 qui post manumissionem repetere -em suam voluissent (*sim. sec. idem S. C.* COD. Iust. 7, 14, 1). COD. Theod. 1, 12, 6, 1 quisquis . . . vel ex curiis vel ex ceteris corporibus in officio repertus fuerit, -i suae reddatur (*cf.* 5, 15, 1 pr. restituat. NOVELL. Maior. 7, 7 ad -em suam . . . revocetur [INTERPR.: ad suum ordinem vel -em]). 12, 1, 149 curiales . . . naviculariorum onere volentes suam -em commutare. EDICT. Theodor. 142 velut sub oppositione -is.

2 *spectat potius ad partem quandam initialem* (*sc. sive temporis sive loci; exempla attulimus significantiora*): QVINT. decl. 250 p. 25, 31 causa . . ., cuius -o ante damnationem *accusatoris* est (*antea*: nec data solum, verum etiam incohata *actio*). FIRM. math. 3, 1, 11 prima -o mundi inculta fuit et horrida et agresti conversatione efferа (*cf. p. 984, 78*). CLAVD. DON. Aen. 1, 5 p. 10, 25 ad -em carminis caputque redeamus (*i. ad primos versus*). RVFIN. Basil. hom. 8, 1 p. 1790C expositionis ipsius *psalmi* assumamus -em (*Migne gr. 29, 460C ἀψώμεθα αὐτοῦ τῆς ἐξηγήσεως*). CARM. de alphab. 54 (*loquitur s littera*) me Phoebus . . . posuit . . . in -e lucis (*i. in initio vocis q. e. sol*). *incipiunt partes corporis* (*quasi prodeuntes*): PHYSIOGN. 17 quae *rugae frontis* sunt ad -em narium (51 indiscreta atque indisposita. 83 tenuis. *cf. ibid.* nares in -e sua . . . simae). 53 cervicis. 63 a pectoris fine usque ad -em colli (*gr. Adamant. 2, 15 ἐκφύσεως*). CLAVD. MAM. anim. 3, 11 p. 174, 23 nervorum. *incipiunt fundamenta* (*fortasse quasi radices*): INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 276, 12 (*ca. a. 400*) thermarum . . . ex ima fundamentorum -e usque ad fastigia culmen erexit.

C *appendix syntactica et stilistica* (*ad A et B*): **1** *accedunt determinationes*: **a** *adi.* (*pron. poss.*): *α varia notabiliora* (*per adnominationem* GLOSS. II 246, 30 ἀρχαιογονία: -o originalis): LVCR. 3, 331 prima (3, 771. 5, 548. 5, 678. CIC. rep. 2, 51 p. sit haec forma et species et -o tyranni. VERG. georg. 3, 48. *al.* PROP. 3, 6, 7 OV. epist. 4, 55. *al.* LIV. praef. 4. *et saepe*). 5, 176 genitalis (*v. vol. VI 2, 1813, 64; cf.* natalis: OV. met. 12, 471. 13, 609 STAT. silv. 5, 3, 124). CATVLL. 4, 15 ultima (*inde* VERG. catal. 10, 14. *ceterum*: NEP. Att. 1, 1 LIV. 40, 6, 2). SIL. 14, 94 materna (*nisi ad β trahendum; v. vol. VIII 468, 32*). TAC. ann. 14, 22, 2 paterna (SVET. Galba 2 CAPITOL. Ver. 1, 9 Gord. 2, 2. *al.*). SVET. Iul. 6, 1 utraque (*i. paterna et materna*). APVL. apol. 64, 7 initialis (met. 4, 30, 1). TERT. carn. 22 l. 5 -is Christi carnalis (AVG. catech. rud. 22, 2 civ. 2, 29 p. 96, 12 D. quaest. hept. 5, 24 PROSP. carm. de ingrat. 732). test. anim. 5 p. 141, 29 principalis (ARNOB. nat. 2, 59 *et fortasse* 5, 42, *ubi glossam suspicatur Axelson, Eranos 39, 1941, 80*). CHALC. comm. 23 causativa . . ., non temporaria (*ibid. iterum*). *β indicatur id, quod oritur* (*pron. poss. passim*): VARRO tit. (*v. p. 983, 3*) de -e humana (CENS. 4, 1). tit. (Cens. 17, 8 *al.*) de scaenicis -bus. LIV. 1, 9, 4 Romanae (CALL. dig. 27, 1, 17, 1 IVST. 43, 2, 5 AVG. civ. 18, 15 p. 275, 5 D.). VLP. dig. 50, 1, 1, 2 (*bis*) materna (*v. l. 34*). ASTER. ad Renat. l. 81 mundana (*postea*: primordia terrarum). DRAC. Orest. 892 legalis ('*i. legum auctores*' *Vollmer*). *γ indicatur id, unde quid oritur* (*pron. poss.* VERG., STAT.): VARRO ling. 5, 100 Lucana (*item nomina terrarum sim.*: 6, 61 Graecam [6, 96. 7, 37. *al.*]. 7, 28 Sabina. SIL. 5, 564 Itala. 9, 202 Tyria. TAC. hist. 4, 28, 1 Germanicae. *al.*). VERG. Aen. 10, 618 nostra (*i. a deis ducta; ab hominibus*: STAT. Theb. 3, 485). OV. met. 1, 352 patruelis. 10, 617 aequorea. LIV. 1, 15, 6 divinae (SEN. suas. 6, 6 QVINT. inst. 12, 2, 21 PANEG. 10, 2, 3). FLOR. epit. 1, 5, 1 transmarinae. TERT. carn. 9 l. 17 terrenae (HIL. hymn. 3, 27 in psalm. 65, 8 AVG. civ. 15, 15 p. 88, 26 D. HIL. AREL vita Honorat. 4 l. 6). *al.* *huc fortasse pertinet*: DRAC. Orest. 38 plurima *dona* . . . genitor disponit Oresti, quae aptabat pietatis amor vel -o paterna (*si intellegendum quasi* '*paternitas genitoris*'; *minus dilucide Vollmer* '*amor patrius*').

b *gen.* (*sc. definitivus, quo indicatur id, unde quid oritur, cf. 4a; gen. rei vel pers. oriundae occurrit passim*): CINNA carm. frg. 1, 4 Tyriorum (*v. p. 983, 39*). VERG. georg. 3, 48 Tithoni prima quot *annos* abest ab -e Caesar (*nisi de nativitate Tithoni vel de maioribus eius*). 3, 122 Neptuni. OV. Pont. 2, 2, 57 erroris -e factum (*item gen. causae efficientis*: APVL. mund. 5 huius . . . ignis -e incensi *ignes*). MANIL. 1, 798 Veneris. SEN. contr. 2, 1, 5 eius *Aeneae*. VELL. 2, 4, 1 regiae stirpis (*cf.* SIL. 15, 291 regni. TAC. ann. 6, 51, 1 gentis Claudiae). PLIN. nat. 3, 8 Poenorum. SIL. 2, 49 Beli. 4, 719 Corythi. *al.* STAT. Theb. 2, 613 Cadmi. TERT. carn. 20 l. 34 -i vulvae. IVVENC. 1, 121 Davidis (151. 166. 2, 105. 3, 639). DIOM. gramm. I 402, 23 participia . . ., quae verbi -em non habent (SERV. georg. 4, 488 Aen. 2, 462 SERV. auct. Aen. 3, 42. *al.; cf.* EVTYCH. gramm. V 466, 10 nominis). *al.*

c *locutio praepositionalis* (*qua indicatur, unde quid oriatur*): LVCR. 5, 301 ab omnibus ignibus ei *luci* exitium celeri celatur -e flammae (*i. procreatione flammae, quae fit ab o. i.; alii aliter intellegunt*). PLIN. nat. 19, 145 de -e eorum *asparagorum* ⟨e⟩ silvestribus corrudis (*suppl. Mayhoff*). MIN. FEL. 37, 11 *spectaculorum* de sacris -em (*de eadem re*: TERT. spect. 5 p. 8, 2 de idololatria). TERT. resurr. 44 p. 90, 7 *caro* testacea est secundum -em in (ex *var. l.*) limo.

2 *iungitur cum verbis* (*notabiliora selecta*): **a** *per nom.* (*sc.* '*-o nascitur, est*' *sim.; omisso verbo e. g.* VARRO ling. 5, 92. 122. 6, 59): LVCR. 5, 176 diluxit (*cf.* 6, 761 quibus e fiant causis, apparet

[*Bader*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-o [SEN. contr. 10, 4, 3]). VARRO ling. 5, 3 neque omnis -o est nostrae linguae e vernaculis verbis (CELS. 4, 2, 5 SEN. dial. 4, 5, 3 nat. 2, 12, 5. *et saepe; accedit inf. vel enunt.*: PLIN. nat. 35, 13 faciem reddi. QVINT. decl. 306 p. 204, 7 quod *eqs.* [CELS. dig. 33, 10, 7 pr. *ex Labeone*]. CASSIOD. inst. 1, 24, 1). OV. Pont. 2, 9, 1 pervenit (*cf.* TERT. nat. 1, 12, 5 provenisse [THEOD. PRISC. eup. faen. 17]). LIV. 2, 14, 2 cuius -em moris ... inter bellum natam esse (QVINT. decl. 277 p. 129, 23). FEST. p. 273 vocabuli -o ex graeco pendet (PAVL. FEST. p. 16 EVTR. 8, 9, 1. *cf.* PAVL. FEST. p. 87 dependit). SEN. benef. 3, 29, 8 ex quo -is proximae -o descendat (CLAVD. DON. Aen. 1, 75 p. 29, 12 RVFIN. hist. 5, 16, 6). PLIN. nat. 14, 78 orta (*cf.* AVG. epist. 63, 2 exorta est [COD. Theod. 16, 10, 3]). 36, 11 artis eius -em cum olympiadum initio coepisse (POMPON. dig. 1, 2, 2, 52 PAVL. dig. 18, 1, 1 pr. CYPR. epist. 27, 3 p. 542, 12. 73, 12 p. 786, 23 incipiat [unit. eccl. 4 p. 213, 1]). SIL. 10, 175 manabat (APVL. Plat. 2, 23 SPART. Hadr. 1, 1 IVST. 23, 4, 4. *al.*). QVINT. inst. 8, 4, 22 fluxisset (LIV. perioch. 39 p. 46, 22 PRVD. ham. 204 INST. Iust. 1, 2, 10). VENVL. dig. 43, 24, 8 proficiscitur (PAVL. dig. 12, 6, 60 pr.). CYPR. epist. 74, 10 p. 808, 17 unde ... -o surrexit (CLAVD. 8, 129). *al.* *cum verbis efficiendi*: PROSP. carm. de ingrat. 9 quem ... dolum ... promat -o. DRAC. laud. dei 1, 696 deus est, quem nulla traxit -o.

b *per acc.* (*sc.* '-em habere, ducere' *sim.*): VARRO ling. 6, 61 'dico' -em habet Graecam (rust. 3, 1, 1 VELL. 1, 8, 6 SEN. epist. 21, 2. *et saepe*). HOR. carm. 3, 17, 5 auctore ab illo ducis (ducit *Heinsius*) -em (POMP. TROG. Iust. 43, 5, 11 QVINT. inst. 1, 5, 57. *al.* APVL. Plat. 1, 1 VLP. dig. 50, 1, 6. *et saepe; cf.* PAVL. FEST. p. 6 deducitur [*v. vol. V 1, 281, 50*]. SEN. benef. 3, 28, 2 perducitur). LIV. praef. 7 -es suas ... ad deos referre (CVRT. 4, 12, 8 SVET. Galba 2 Vesp. 12). 8, 22, 5 Cumani Chalcide Euboica -em trahunt (FEST. p. 186 ab Ope. SEN. suas. 4, 1. VAL. MAX. 2, 4, 4 a quibus *Lydis*. CVRT. 3, 1, 22 unde. *et saepe*). VAL. MAX. 4, 6 ext. 3 *Minyarum* -o ex ... sociorum Iasonis numero concepta (TERT. apol. 38, 4 de superstitione. SOL. 32, 12 de sole). QVINT. inst. 5, 11, 19 acceperunt (FRONTIN. aq. 25, 1 PAVL. dig. 11, 6, 4). PAPIN. dig. 35, 2, 11, 6 capiunt (BOETH. divin. 56). VLP. dig. 1, 1, 4 sumpsit (NOVATIAN. trin. 15, 85 D. PALLAD. 1, 4, 1 HIL. trin. 8, 53. *al.*). *al.*

c *per abl. solum*: α *varia ratione*: VARRO frg. Gell. 12, 10, 4 *quod sit* antiqua -e incorruptum (*nisi suppl.* ab a. -e). PLIN. nat. 16, 216 *trabes* positae ... prima urbis eius -e. ITALA I Ioh. 3, 8 (Lucif. Athan. 2, 15 p. 174, 2) -e diabolus peccat (*gr.* ἀπ' ἀρχῆς, *Vulg.* ab initio). β *accedit ad verba generandi, derivandi sim.*: VERG. georg. 3, 122 quamvis ... Neptuni ... ipsa deducat -e gentem *equus* (Aen. 10, 617 [618]. SIL. 2, 49 EVTYCH. gramm. V 456, 21). Aen. 1, 286 nascetur (OV. met. 1, 415 MANIL. 3, 543 COD. Theod. 12, 1, 56. *cf.* IVVENC. 1, 166 genitus. 3, 639 creto. PS. AVR. VICT. epit. 18, 2 ortus). OV. fast. 1, 611 dependet. SEN. suas. 6, 6 haustus. PLIN. nat. 10, 188 proveniunt (*cf.* SIL. 13, 854 veniet [IVVENC. 2, 105]). STAT. Theb. 2, 613 demissus. *item* -e esse: COD. Theod. 12, 1, 76 curiali.

d *per praepos.*: α a, ab: *accedit ad verba deducendi, generandi, mutandi sim.*: VARRO Men. 174 ab -e ad exodium adductae *vitae* (*cf.* VERG. Aen. 1, 642 *series* ducta ... ab -e gentis [GRATT. 154 ducti ... ab -e mores. *al.*]. OV. met. 1, 3 ab -e mundi ad mea ... deducite tempora carmen [*inde* trist. 2, 559. *aliter* SIL. 14, 462 deductum ab -e nomen antiqua]). NEP. Att. 1, 1 ab -e ultima stirpis Romanae generatus (*cf.* OV. met. 4, 607 cretus). LIV. 4, 8, 2 rei a parva -e ortae (SIL. 12, 344 nomen). MANIL. 4, 16 finis ... ab -e pendet. LVCAN. 6, 611 a prima descendit -e mundi causarum series. SIL. 16, 369 exceptum *equum*. STAT. Theb. 3, 485 versis. *al.* *accedit ad verba dicendi sim.* (*sc. spectat ad initium et narrandi et rei narratae; cf. l. 53*): VARRO ling. 10, 13 repetam (VERG. georg. 4, 286 = Aen. 1, 372. VAL. MAX. 2, 4, 4. *al.; cf.* SIL. 8, 48 revocatam. TYCON. in apoc. 130 B. recapitulabat). VERG. Aen. 1, 753 dic (PROP. 3, 6, 7). STAT. Theb. 8, 228 veteres ... canunt ab -e Thebas. *al.* *accedit ad verba quemlibet statum vel actum significantia*: LVCR. 3, 331 implexis ... ab -e prima. 5, 548 concepta ab -e mundi. 5, 678 ita res mundi cecidere ab -e prima. CELS. 1 prooem. 2 a prima -e *exculta est ars medica*. ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 1, 6 statim ab -e urbis *eqs.* SIL. 3, 17 ab -e fani impositas durare trabes (*cf.* STAT. Theb. 3, 342 manet ... ab -e mundi). 3, 498 longis ... ab -e saeclis intemerata ... saxa (*cf.* 13, 86 intactas ... opes). 10, 165 cognita (*vix add. p. 990, 12*). ITALA Matth. 13, 35 (cod. k) absconsa ab -e (*gr.* ἀπὸ καταβολῆς, *Vulg.* a constitutione mundi, *aliae vers.* ab initio *sec. psalm. 77, 2, ubi gr.* ἀπ' ἀρχῆς). *al.* β ex: CATVLL. 4, 15 ultima ex -e ... stetisse (*inde* VERG. catal. 10, 14. *item de mero statu*: TYCON. reg. 1 p. 3, 10 ex -e idem est). OV. met. 1, 186 ex una pendebat -e. TERT. adv. Prax. 8 p. 238, 23 profertur. COD. Iust. 8, 53, 19 (*a. 294*) descendunt *res* (CASSIOD. inst. 2, 1, 2 verba). VOPISC. Aurelian. 1, 3 quod ... ex eius -e sanguinem duceret (PALLAD. hist. mon. I 37 p. 325^{C} genus [*gr. p. 143, 18 B.* ὁρμώμενος]). FIRM. math. 1 prooem. 4 proficiscantur. RVFIN. hist. 5, 11, 4 veniente (CIL X 5349, 4 *a. 408*). γ in: LVCR. 3, 771 nisi erit consors in -e prima *anima*. CYPR. Fort. 11 p. 337, 2 in -e statim mundi (*item* patient. 11 p. 404, 26. *similiter*: patient. 18 p. 410, 13 epist. 6, 2 p. 482, 1). VVLG. Sirach 49, 19 (*gr.* ἐν τῇ κτίσει). δ de: OV. fast. 3, 433 de tenui ... -e crevit. VVLG. II reg. 21, 20 vir erat de -e Arafa (*gr.* ἐτέχθη τῷ Ραφα). MAX. TAVR. serm. 64, 3 M. -em ..., de qua ... fuerant exorsi.

3 *pendet ex nominibus* (*gen. v. sub 4a*): **a** *per praepos.*: ab: CINNA carm. frg. 1, 4 Tyriorum ab -e Cadmi (*v. p. 983, 39*). MANIL. 1, 798 Veneris ... ab -e proles (VAL. FL. 4, 120 meam quacumque ab -e p.). SIL. 12, 393 Ennius antiqua Messapi ab -e regis. 15, 291 hic, gente egregius veterisque ab -e regni. CIL X 681, 4 ab -e patrono (1702, 4. 1815, 7. 3857, 12. 4755, 5). *pendet ex adi. variis*: VERG. georg. 3, 473 cunctam ... ab -e gentem (APVL. met. 11, 14, 3 cognitis ab -e c. cladibus. *cf.* LIV. 40, 6, 2 omnium). Aen. 7, 181 alii ... ab -e reges. 10, 179 Alpheae (Alphea *var. l.*) ab -e Pisae, urbs Etrusca solo. OV. met. 10, 617 ab aequorea numeratur -e quartus *abnepos Neptuni* (*item pendet ex numeralibus*: LIV. 3, 24, 10 lustrum ab -e urbis decimum. SEN. epist. 91, 14, centesimus annus. NEMES. cyn. 173 quater binos ab -e menses. *addas fortasse locum lacunosum*: ACT. lud. saec. Sept. Sev. [CIL VI 32326] 15). SIL. 16, 148 periuram ab -e gentem. ex: PANEG. 6, 6, 2 propriis ex -e ... sedibus. DICT. 1, 2 omnes ex -e Europae (*i. omnes ex E. orti; sim.* 1, 4 qui ex -e Pelopis ... regnabant. 1, 14 fuere cuncti ex -e Pelopis). CIL V 8988^{e} Ennia ... ex -e Enni Cerealis avi. VI 22915, 8 libertis ... posterisque eorum ... ex -e nostra. 37775 mem⟨o⟩riam ex -e vestiariorum (*i. quae primo fuerat vestiariis*). **b** *per abl. solum*: OV. epist. 18(19), 147 nobilis ... et clarus -e (met. 6, 7. *cf.* TAC. hist. 2, 76, 3 splendidior. 4, 15, 1 -e, lingua, virtute par). met. 1, 252 subolem ... -e mira (*cf.* TAC. ann. 11, 24, 1 Clausus -e Sabina. IVVENC. 1, 121 Davidis -e lumen. 1, 151 Davidis -e Ioseph). 4, 213 septimus a prisco numeratur -e Belo. TAC. ann. 2, 4, 1 -e Medum (*cf.* 16, 1, 1 Poenus. VOPISC. quatt. tyr. 14, 1 Brittannus. AMM. 15, 3, 4 Persa. *adde*: TAC. ann. 6, 42, 3 materna -e Arsaciden [12, 44, 2 m. -e ex paelice Graeca]).

4 *accedunt voces affines* (*in enumeratione* ORIENT. comm. 1, 490 radix, causa, caput, fons et -o mali. DRAC. Romul. 8, 8 fons, auctor, -o [10, 129]): **a** *per gen.* (*sc. in forma q. e.* -o causae *et* causa -is): HOR. carm. 4, 14, 45 fontium ... -es (*Nili ut*: AMM. 22, 15, 4. *paulo aliter*: OV. met. 5, 262 est Pegasus huius -o f. *sed* -is fons: TERT. anim. 29, 2 [-i *A*, *Waszink*]. carn. 22 l. 8). OV. fast. 2, 399 -is auctor (SVET. Nero 1, 1 APVL. mund. 24 FIRM. math. 1, 7, 17 IVST. 21, 6, 2. *al.*). LIV. 1, 13, 8 -is causa (HIL. trin. 10, 54. 12, 16. *sed iunctura inversa*: CELS. 1 prooem. 16 HIL. trin. 12, 8. *al.*). APVL. Plat. 2, 3 nascendi (ARNOB. nat. 2, 52 HIL. trin. 9, 7. 12, 16. 17. *al.; cf.* CALL. dig. 50, 4, 14, 3 natalium). 2, 26 principia et fundamenta (FIRM. math. 8, 1, 2. 5. *sed* -o principii RVST. HELP. benef. 75. *cf. p. 982, 35*). ARNOB. nat. 1, 28 ortus ... -em (*sed* -is ortus: HIL. in Matth. 10, 23). FIRM. math. 5, 3, 22 -is ... primordia (err. 25, 2 COD. Theod. 4, 6, 2. *sed* primordii -e: IVST. 2, 1, 14). *sim. al.* **b** *per particulam copulativam*: LIV. 28, 27, 11 causa atque -o ([ARNOB. nat. 2, 51. 2, 52. 5, 8]. PLIN. nat. 11, 181 c. et -em [IVV. 14, 226 TAC. Germ. 9, 1 APVL. met. 10, 3, 5. *al.*]. 22, 94 -o ... c.que [PLIN. epist. 1, 22, 3 -e causisque]. TERT. coron. 7 l. 48 -es et causas. *sim. al.*). VITR. 4, 2, 1 -es et inventiones (PLIN. nat. 1, 33, 37. 25, 13). *ibid.* principiis et -bus (VAL. MAX. 9, 12 ext. 2 -o et principium. APVL. Plat. 1, 7). FLOR. epit. 3, 6, 12 -em fontemque (TERT. adv. Hermog. 18, 1 f. et -em [LACT. inst. 1, 11, 52 AMBR. in psalm. 118 serm. 16, 6, 3. *al.*]. LACT. inst. 2, 13, 13 f. atque -em. RVFIN. Orig. princ. 2, 2, 1 -o et f.). GELL. 10, 20, 7 caput ... et -o ([CYPR. epist. 74, 10 p. 808, 2 LACT. inst. 5, 14, 11]. CYPR. unit. eccl. 12 c. adque -em [zel. 3 AVG. civ. 14, 3 p. 8, 22 D.]. CLAVD. DON. Aen. 1, 5 -em ... c.que [LEO M. serm. 5, 1]). CYPR. epist. 63, 1 p. 701, 22 radicem adque -em (*cf. l. 67*).

II *usu novato significat eum, qui oritur*: **A** *spectat ad subolem, propaginem, progeniem* (*accedit gen. inhaer.* stirpis PS. AMBR., TRACT. Pelag.; *de serie maiorum v. p. 987, 37*): LVCR. 4, 1232 sive virum suboles sive est muliebris -o (*i. sive filius sive filia nascitur; de ipso partu intellegunt Munro, Bailey*). ITALA apoc. 22, 16 (Primas. *al.*) ego sum radix et -o David (*gr.* γένος [*cf. Bauer, Wörterb. z. NT*], *Vulg.* genus; *explicat Cassiod. in psalm. praef. l. 71* qui venit ex semine David). HIL. hymn. 3, 27 terrenam subiacere mortis legi -em (*i. ea, quae terra procreavit*). SCHOL. Iuv. 4, 38 'ultimum' ... Neronem dixit, quia in illo Caesarum -o defecit ([*de eadem re Suet. Galba 1* progenies]. TRACT. Pelag. 6, 17 p. 160 ut omnis vestrae stirpis -o deficiat [*sed postea*: humanae -is progeniem]. p. 161 tui seminis -o). CLAVD. DON. Aen. 1, 235 p. 53, 23 eius *Teucri* ... -em eo (*i. in Italiam*) redituram. PS. AMBR. serm. 35, 3 ad futurae ex se *Adam* stirpis -em (*eiusdem*: SEDVL. carm. pasch. 2, 10 crescere ... coepit -o [*sim.* op. pasch. 2, 1]). COD. Theod. 5, 16, 1, 1 (*cf. 2 syn.* posteritatem). *ibid.* 4 eius omnem -em (*inde Cod. Iust. 11, 48, 16* subolem). SACR. Leon. 1172 aeternitatem vitae maluit *monacha*, quam ut mundo procrearet -em. DRAC. laud. dei 3, 161 (*160* generi ... Isac). 3, 166 (*syn. 168* propago). Romul. 8, 197 Troum. CE 2039, 5 (*ante a. 534*) Gebamunde ..., regalis -o. CASSIOD. var. 2, 3, 2 nobilis (*item de senatu*: 8, 2, 3 ex vobis qui nascitur, -o senatoria nuncupatur). Ios. antiq. 18, 128 cuncta Herodis -o (*gr.* ἀπογόνους). *al.* ? **B** *spectat ad*

[Bader]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nationem (*sc. tamquam universitatem eorum, qui uno fonte nascendi oriuntur; 'i. q. natio' Hartel in indice, sed fortasse intellegendum 'gens originalis', cf. p. 987, 21*): ENNOD. opusc. 1, 19 p. 266, 21 (*ad Theodericum*) *si dux hostium interfectus esset*, personam viceras; quod in luce substitit, submisit -em (*antea*: gente, *postea*: natio). 1, 65 p. 279, 8 forte gentem nostram dedignantur aestimare de principe? intellegant ab eo fluxisse, quod gerimus, nec liceat illis, quod rector noster transmisit ad -em, uni tantum debere personae.

deriv.: originalis, originarius, originatio, originitus, originosum.
compos.: aborigines.
cf. Onom.

2. origo, origonis neutrum est et est velum navis et habet in plurali numero -ona VIRG. gramm. epit. 5 p. 40, 9 (*inde* GLOSS. V 574, 32 -onis velum navis, pluralis -ona). *incertae originis et quantitatis syllabarum; batav.* oorig '*auribus praeditus*' *confert André in plagulis* (*cf. Wartburg XVI p. 605*). *Bader.*

ōrilegium *v.* horologium.

[orimum *vel* orime(n) GLOSS. III 541, 30 *al. pro* crimnon, *v. André, Arch. Lat. Med. Aevi 26, 1956, 190.*]

malus i. **orinas** GLOSS. III 569, 10. *gr.* ὀρινάς *suspicatur André in plagulis, qui confert Hesych.* ὀρινάδες· τὰ ἀνώτερα *et Gloss.*[L] *III Abstr.* MA *19* malus: extremitas arborum navis.

[orindam (*i.* ὀρίνδην) *olim legerunt quidam* APIC. 2, 2, 9 *pro* oridiam (*i.* oryzam).]

orīnos, -ē, (-on), ὀρεινός. [*pro* agrium *olim Ackermann* Ps. APVL. herb. 116 l. 27 = 115 A.] *i. q. montanus*: -e *subst. i. q. regio montana* (*nisi interpres nom. propr. intellexit*): ITALA Iudith 5, 1 (cod. 62) transitum -es praecluserunt (*gr.* τὰς διόδους τῆς ὀρεινῆς, *Vulg.* montium itinera, *Complut.* transitum montanae viae). *ad eandem vocem referenda sunt* ITALA Iudith 2, 22 (Complut.) ad orientem (cod. 62 *et* Sangerm. 15 ordinem, *gr.* εἰς τὴν ὀρεινήν, *Vulg. deest, Corb.* in montana). *adi. in nominibus herbarum*: Ps. APVL. herb. 94 l. 6 a Graecis dicitur minte -e, ... Itali nepeta montana (*cf. Ps. Diosc. Vind. 3, 35 p. 47, 17* καλαμίνθη ὀρεινή). 111 l. 6 *herba lupinum montanum* a Graecis dicitur termos -os (*sed Ps. Diosc. Vind. 2, 109 p. 184, 22* θέρμος ἄγριος).
cf. Onom.

ōriola *v.* horiola.

1. orion (*i.* ὅριον) *trad.* FIRM. math. 2, 6, 1; *v.* horion.

2. orīon (*? -os*) *n.* (*? m.*), ὄρειον (-ος). *nomen herbae q. e. polygonos*: PLIN. nat. 27, 115 tertium genus -on vocant, in montibus nascens (*inde* 1, 27, 91 sanguinaria sive -os [-on *dT*]). GLOSS. III 593, 36 -on: centenodia. *Bohnenkamp.*

ᵃorior, -tus sum, -īrī. [*vox prisca, cf. aor. gr.* ὦρτο (*part.* ὄρμενος), *ind. vet.* ārta '*surrexit*'; *praesentis stirpis in singulis linguis formae variae exstant. Sch.*] *scribitur* ho- INSCR. numm. Mattingly-Sydenham V 1 p. 89 adn. 2 (*aet. Gallieni*). INSCR. Année Epigr. 1936 n. 129 (*aet. Aureliani*). CIL VI 2602, 4. *al. in codd.*; ur- PHAEDR. app. 13, 19. CALL. dig. 50, 1, 37 pr. *F*[1]. *al.*; -ige- INSCR. numm. Mattingly-Sydenham V 1 p. 310 n. 400 sqq. (*aet. Aureliani*) restitut(ori) origentis (restitutori gentis *M.-S. in ed.; cf. var. l.* ISID. nat. 10, 4. 16, 1. *al.*; *v. Leumann, Gramm. 1977, 153; Väänänen, Intr. au Lat. Vulg. 1967, 54*). *de formis*: CHAR. gramm. p. 467, 14 B. *affert inter verba deponentia tertii ordinis* (*item* EVTYCH. gramm. V 466, 14. *sed cf.* PRISC. gramm. II 501, 10 sqq. deponentia in 'rior' desinentia, '-or' et 'morior', tam secundum tertiam quam secundum quartam coniugationem declinaverunt auctores, '-or -eris' et '-iris' [*sim.* PHOC. gramm. V 438, 20 sqq. EVTYCH. gramm. V 465, 30]). PRISC. gramm. II 399, 21 '-or' deponens, similiter 'partior', sed ex eis composita tam deponentia quam neutra reperiuntur, 'adorior' et 'adorio' *eqs.* (*item inter verba deponentia tantum*: Ps. ASPER gramm. suppl. 50, 27. *cf.* VIRG. gramm. suppl. 200, 9 cum non sit passivum). 501, 24 sq. supina '-tum' et 'moritum', quamvis '-iturus', non '-turus' inveniatur participium futuri, sed praeteriti '-tus' non '-itus' dicitur (*sim.* 559, 8). *formae certae tertii ordinis metro probatae*: -ĭtur (-ītur *non exstat*) *inde a* PLAVT. Aul. 403 Cist. 62 Rud. 614 ENN. ann. 420 TER. Hec. 223, -eris VARRO Men. 400 (-iris *trad.*). OV. met. 10, 166, -eretur PAVL. NOL. carm. 15, 59 (-ir- *pars codd.*), *ceterum imper.* -ere VAL. MAX. 4, 7, 7, -ere(n)tur *inde a* LIV. 23, 7, 8. 23, 16, 7. 24, 9, 11. *al.* TAC. ann. 11, 23, 4; *quarti ordinis*: -iris SEN. clem. 1, 8, 4 COMMENT. Lucan. 10, 287 VITAE patr. 5, 17, 4, -ire(n)tur *inde a* CIC. dom. 69 (-er- *per coni. habent edd. ut*: Phil. 14, 4 NEP. Eum. 12, 3 LIV. 27, 22, 13. *al.*). fin. 2, 69. 4, 12. 17 VARRO ling. 10, 1 PAVL. FEST. p. 102 CELS. 8, 25, 3; *ceterum variant codd. inter* -er- *et* -ir-, *e. g.* CIC. Phil. 10, 8 fin. 2, 43. *al.* CAES. Gall. 5, 53, 1. 6, 9, 5. *al.* SALL. Catil. 34, 2 Iug. 72, 1 NEP. Timoth. 3, 3 LIV. 1, 31, 5. *gerundium* -end- VERS. metr. MAR. Victorin. gramm. VI 133, 16 PANEG. 7, 4, 3 AVG. civ. 22, 1 p. 552, 29 D. conf. 4, 10, 15, -und- CIL XIII 7323, 5 (*saec. III in.*). AMM. 14, 6, 17 ENNOD. dict. 24, 5 p. 499, 11 CIL VIII 19996, 6; *gerundivum v. p. 1005, 61. part. praes. abl.* -ente *passim*, -enti CATVLL. 64, 376 LVCR. 5, 664. *part. perf.* -tus (*non* -sus, *v. Mus. Helv. 31, 1974, 105, 3*). *part. fut.* -iturus HOR. epist. 2, 1, 17 (*iuxta* -tum). SVET. Galba 9, 2 TERT. adv. Marc. 5, 1 p. 569, 27. *al.*, -turus PROSP. epigr. 71, 8. -ens est MANIL. 5, 255. -tus fui *sim. saepius inde ab* OV. fast. 2, 453. 3, 667. 4, 41 trist. 5, 5, 41 MANIL. 4, 583. *formae activae: inf.* -ire ITALA Matth. 5, 45 (aur. *et* Hier. epist. 21, 39, 4 *pars codd.*). TRACT. in Luc. 1, 6 Migne suppl. 1, 329. *al. in var. l.* NOT. Tir. 68, 96 -itur (*postea*: exoritur). *usu praevalet tertia pers., cf. Mus. Helv. 33, 1976, 105. 107 sqq.* *de notione*: PAVL. FEST. p. 183 -iri nasci vel surgere (VEL. *p. 1001, 21.* GLOSS.[L] II Abav. OR 17 -itur: nascitur, surgit). SYNON. Cic. p. 437, 11 -tus. -undus. editus. progenitus. natus. procreatus. PRISC. gramm. II 388, 14 quae *deponentia* passivam solam habent significationem: 'nascor a to', '-or a te', ... idque ostendit coniunctio casuum. GLOSS. -itur: nascitur. -tus est: ἀνέτειλεν. ingressus est. -ta est: ἀνεφύη. -tus: γεγενημένος. ὁρμώμενος ὅ ὢν ἀπό τινος πόλεως. prodiens. -ta: ἀρξαμένη. concitata. *cetera v. infra suis locis, e. g. p. 996, 42. 998, 14.* *legitur in formula prisca p. 1001, 22 et inde a* PLAVTO, ENNIO, CATONE, TER. *per totam latinitatem et in poesi et in prosa oratione; frequentant* CIC., LIV. [*cf. ab* *oricare: *val.* urca '*ascendere, surgere*'. *cf. M.-L. 6098. St.*] [*confunditur in codd. cum* ex- (PLAVT. Poen. 889 [*per corruptelam ut* VARRO rust. 2, 5, 9 LIV. 2, 6, 2 SVET. Tib. 37, 2]. TER. Ad. 449. 797 LVCR. 1, 874 CIC. Tusc. 5, 10 HIRT. Gall. 8, 38, 3 TAC. ann. 16, 15, 1. *al.*), in- (TERT. adv. Marc. 5, 1 p. 569, 27 *per dittographiam*), de- (MART. CAP. 3, 223. 6, 676); *cum* mori (LIV. 21, 46, 4 [*post* -m *ut* CVRT. 10, 5, 36 TAC. ann. 11, 23, 4. *al.*; *cf.* SEN. suas. 2, 1]. PLIN. nat. 11, 73. 27, 4. *al.*), nasci (TER. Andr. 489 [Don.]. SALL. Iug. 108, 1 NEP. Dat. 2, 2 HIER. hom. Orig. in Luc. 28 p. 161, 9. *al.*), ordiri (CIC. Tusc. 5, 37 LIV. 31, 40, 6 CELS. 4, 1, 5 CVRT. 7, 4, 3 STAT. Theb. 10, 601 HIER. epist. 10, 2, 1). *dub. trad. contextu non sano* AFRAN. com. 92 (oretur *Ribbeck*[3]). *dub. interpr.* LVCR. 6, 909 (*?*-tus *pro* ortus, -ūs, *ubi v.*).]

CAPVT PRIVS: *usu sollemni servatur vel subintellegitur relatio ad animadvertentem, i. q. (alicui percipienti, animadvertenti) provenire, in conspectum venire, exsistere sim. (v. Mus. Helv. 33, 1976, 105 sqq.).* *notionem illustrant: synon. vel iuxta pos.*: se ostendere (CIC. Cato 53), venire (NIGID. Serv. auct. georg. 1, 218 LIV. 7, 29, 3 SERV. Aen. 7, 647. *al.*), exsistere (LVCR. 4, 1227 PLIN. nat. 2, 203 SACR. Leon. 923), apparere (VARRO rust. 1, 48, 3 VVLG. deut. 33, 2), procedere (FIRM. err. 17, 2. *cf.* prodire *infra p. 1006, 80.* GLOSS. IV 456, 34), progredi COLL. Mos. 15, 3, 4). *opposita*: in latebras abscondere (PLAVT. Cist. 62. *cf.* condere LVCR. 4, 432 APVL. mund. 21), latere (LVCR. 3, 272 OV. fast. 2, 245), abire (CIC. Cato 80 OV. fast. 4, 721), interire (CIC. top. 62 fin. 1, 21 Tusc. 1, 58 nat. deor. 3, 31 SALL. [?] rep. 1, 5, 2 LACT. inst. 2, 8, 39 AVG. civ. 13, 18 p. 579, 24 D.). *motum interdum surgendi, se elevandi sim. demonstrant synon.* surgere (MANIL. 3, 224 SIL. 15, 248, *v. supra l. 7; cf.* adsurgere CELS. 2, 8, 26, con- AVG. gen. c. Manich. 2, 9, 12), *opp.* occidere (*passim, e. g.* PACVV. trag. 92 CIC. rep. 6, 27 leg. 2, 11. *al.* SALL. Iug. 2, 3 SEN. benef. 5, 8, 4. *cf.* cadere CIC. orat. 21 HOR. carm. 3, 1, 28 OV. met. 11, 594. *al.*), labi (OV. fast. 1, 2 = 4, 12), mersari (MART. CAP. 8, 844); *motum hic illic repentinum (cf. p. 996, 43) indicant adv.* repente (CIC. prov. 32 LIV. 4, 60, 8. 9, 37, 4 CVRT. 6, 1, 21. *al.*), subito (CAES. Gall. 6, 9, 5 LIV. 4, 27, 6. 26, 18, 10 EVTR. 1, 2, 2), extemplo (LIV. 23, 3, 10. 24, 31, 4. 32, 30, 3). *refertur ad animadvertentem per: locutiones praepos. (nisi pendent a subiecto -endi): in primam pers.*: in nos (PLAVT. Rud. 670 tanta ... iniuria -ta [facta *coni.*] in nos est ... ab nostro ero. TAC. ann. 12, 35, 2); *in tertiam pers.*: *in cum acc.* (CIC. Lig. 22 LIV. 4, 7, 6. TAC. ann. 4, 2, 1 [*iuxta dat. ut* 14, 65, 2]. SVLP. SEV. chron. 1, 21, 2), adversus (LIV. 3, 65, 5 VAL. MAX. 7, 2 ext. 15 TAC. ann. 14, 18, 3. 15, 44, 5 VLP. dig. 47, 2, 17, 1), contra (VVLG. num. 11, 1. 13, 31). *dat.*: *primae pers.*: mihi (TER. Hec. 223 CIC. nat. deor. 1, 15 SEN. epist. 73, 6 VVLG. Iob 31, 40), nobis (ITALA sap. 5, 6 [Lucif. Athan. 1, 32 = VVLG.]. FIRM. err. 19, 2 VVLG. deut. 33, 2 AVG. civ. 2, 18 p. 74, 6 D. *al.*), corporeis sensibus nostris (AVG. gen. c. Manich. 2, 9, 12); *secundae pers.*: tibi (TER. Ad. 189 APVL. met. 6, 19, 1 RVFIN. Orig. in lev. 9, 10 p. 438, 23), vobis (ITALA Mal. 4, 2 Hier. *ad l.*); *tertiae pers.*: CVLEX 24 CELS. 2, 7, 10. 2, 8, 26 SEN. benef. 4, 26, 1. nat. 7, 30, 3 humanis oculis. PLIN. nat. 4, 89. *al.* SIL. 1, 191 menti. *al.* MART. 9, 39, 1. *al.*, *adde p. 1007, 26.*

I *-untur res (non exclusimus homines rerum vice positos, e. g. p. 993, 73. 995, 78)*: **A** *ortus plus minus percipitur sensibus (comprehendimus imagines; huc rettulimus corporalia quaedam -entia ratione minus perceptibili, imprimis p. 995, 3 sqq.)*: **1** *sensibus variis, maxime visu*: **a** *-itur aliquid se movendo (-itur ipse motus p. 997, 15)*: **α** *-untur caelestia sim.*: ① *nox, lux diei sim.*: Ⓐ *nox, vespera, tempestas sim.*: ENN. ann. 420 montibus obstipis obstantibus, unde -itur nox (CVLEX 202 quatit ... biiuges -ens Erebeis equos n. OV. fast. 6, 472 umida cum pulsa n. erit -ta die. CARM. de bell. Aeg. frg. 9, 4 G.). ATTA com. 24 vespera -ente (APVL. met. 1, 5, 5 commodum [2, 13, 6]. *cf.* IVVENC. 3, 569 vespere protinus -to [AVSON. 363, 25 p. 91 P. -to ... a v. cuncta revolvens]). NEP. Timoth. 3, 3 accidit ..., ut magna tempestas -retur (LIV. 24, 8, 12 saeva. COLVM. 11, 2, 58 ex eodem sidere t. plerumque -itur et pluvia [*ex loco*: SIL. 6, 177 e gurgite fusa t. -itur]. *al.* EVTR. 1, 2, 2 subito. *al.*). Ⓑ *lux, lumen, dies sim.*: ① *abl.*

[Löschhorn]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

abs.: CATVLL. 64, 376 -enti l u c e (*v. vol. VII 2, 1908, 65 sqq.*). PANEG. in Mess. 122 -ente d i e (FRONTIN. strat. 2, 1, 2 protinus. 2, 1, 15 statim. SER. SAMM. 1067. -to d.: TAC. hist. 2, 22, 1 vixdum. ann. 1, 29, 1. -tā d.: TAC. ann. 1, 68, 2 VEG. mil. 3, 22). OV. fast. 4, 721 nox abiit, -iturque Aurora. LIV. 26, 11, 3 mira s e r e n i t a s cum tranquillitate -batur (30, 38, 11, *ludorum die* subita s. -ta). VVLG. gen. 44, 3 -to mane. *c o n g l o m e r a n t u r i g n e s m a t u t i n i i n o r b e m s o l i s* (*an ad b?*): LVCR. 5, 664 dispersos ignes *solis* -enti lumine cerni (*antea*: gigni). ② *v a r i o u s u*: VERG. Aen. 7, 149 (= 12, 114) postera . . . -ta d i e s (OV. am. 1, 5, 6 ubi nox abiit nec tamen -ta d. fast. 4, 832 sit . . . sub hac *urbe* -ens occiduusque d. [*spectat ad regionem orientalem*]. *al.* MANIL. 1, 243 GERM. 296 SEN. benef. 1, 1, 11 LVCAN. 4, 529. *al.*). 8, 68 -entia solis l u m i n a (ITALA Is. 9, 2 [Tert. adv. Marc. 4, 7] super vos [*var. l.* vobis; *gr.* λάμψει ἐφ' ὑμᾶς]. *al.* AVG. gen. c. Manich. 2, 9, 12 corporeis sensibus nostris de oriente l. -itur caelumque consurgit. *cf.* FIRM. err. 19, 2 -etur nobis veri luminis gratia). HOR. sat. 1, 5, 39 postera l u x -itur (OV. fast. 4, 679 tertia. *al.* LIV. 32, 29, 2 Frusinone inter noctem. SEN. dial. 9, 12, 6 VAL. FL. 7, 23. SIL. 14, 669 crastina. *al.; accedit dat. personae*: MART. 9, 39, 1 prima Palatino l. est haec -ta Tonanti. ITALA Esth. 8, 16 [cod. 86 = VVLG.]. psalm. 96, 11 [Veron. *al.* = VVLG., *gr.* ἀνέτειλεν]).

Ⓘ *s i d e r a* (*saepius oppon.* occidere, cadere): Ⓐ *s o l*: ① *p r o p r i e* (*exempla inde a* SEN. *selecta*): ⓐ *exempla varia*: CATO dict. 76 nec -entem umquam s. viderunt nec occidentem *antipodes* (*proverbialiter, sim. p. 348, 39 sqq.*). CIC. nat. deor. 2, 102 -ens et occidens diem noctemque conficit. LVCR. 2, 147 s. -tus . . . *solet* convestire . . . omnia luce. 4, 432 in pelago nautis e x undis -tus in undis s. fit uti videatur obire et condere lumen (SEN. benef. 4, 12, 5. PLIN. nat. 18, 333 cotidie ex alio caeli momento quam pridie). OV. met. 1, 774 unde (MELA 1, 59). 11, 594 quo numquam radiis -ens mediusve cadensve Phoebus adire potest. fast. 3, 361 LIV. 27, 12, 12 MANIL. 1, 242 VITR. 1, 4, 1. *al.* FEST. p. 158. *al.* SEN. benef. 4, 26, 1 et sceleratis s. -itur (*cum dat. ut*: epist. 73, 6 PLIN. nat. 4, 89 ITALA Mal. 4, 2 [Hier. *ad l.* = VVLG.] vobis . . . s. i u s t i t i a e [*gr. 3, 20* ἀνατελεῖ. RVFIN. Orig. in lev. 9, 10 p. 438, 23 tibi. *al.*]). PLIN. nat. 6, 87 a laeva -iri et in dexteram occidere. ITALA gen. 19, 23 (Lugd. *al.*) s u p e r t e r r a m ([*gr.* ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν γῆν, *Tycon. reg. 7 p. 85, 2* exortus, *Vulg.* egressus est]. exod. 22, 3 [Aug. quaest. hept. 2, 84 p. 149, 11] s. eum *furem* [*gr.* ἀνατείλῃ . . . ἐπί, VVLG. -to sole *tantum*]. Matth. 5, 45 [cod. d *al.* = VVLG.]). *et saepe.* ⓑ *'sol -ens' in d e s c r i b e n d a r e g i o n e o r i e n t a l i v e l d e i p s a r e g i o n e*: CIC. rep. 6, 22 quis in reliquis -entis aut obeuntis s. ultimis aut aquilonis austrive partibus tuum nomen audiet? CAES. Gall. 1, 1, 6 Belgae . . . s p e c t a n t in septentrionem et -entem s. (5, 13, 1 ad [7, 69, 5 *ubi* s. *deest in β*]. *cf.* ARNOB. nat. 4, 5 si -entem s. respexero, . . . septentrio fit laevus [*postea*: oriens *tantum*]. HIPPOCR. aer. 1 iacent . . . ad [*gr.* πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα]). R. GEST. div. Aug. 26 ab ostio Rheni ad s. -entis regionem. LIV. 45, 30, 3 omnes ab -ente s. in Macedoniam aditus. SEN. nat. 5, 16, 4 contra (COLVM. arb. 20, 1. ITALA num. 21, 11 [Lugd.; *Vulg.* c. orientalem plagam]. MARCELL. med. 8, 27). ITALA Mal. 1, 11 (Tert. adv. Iud. 5, 4) ab -ente s. u s q u e i n o c c i d e n t e m ([*gr.* ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου, *Vulg.* ab ortu . . . solis]. VVLG. Bar. 5, 5 *ubi Itala Legion. al.* a solis ortu). PORPH. Hor. epist. 1, 16, 6 dextrum . . . latus -enti[s] s. obiectum, sinistrum occidenti. ARNOB. nat. 2, 13 qui *cardo* -entis est s. (*antea*: occiduis partibus). *al.* ⓒ *locutiones adverbiales t e m p u s m a t u t i n u m significantes*: *per a b l. a b s.* (*cf. supra l. 1 sqq.*): CATVLL. 63, 67 linquendum ubi esset -to mihi s. cubiculum (*item part. p e r f.*: VERG. georg. 3, 156 s. recens -to. HOR. epist. 2, 1, 112 prius. LIV. [*octies*]. CVRT. [*quater*]. CALP. ecl. 5, 30. FRONTIN. strat. 3, 8, 3 *antea*: prima luce. VVLG. IV reg. 3, 22 primo . . . mane surgentes et -to iam s. ex adverso aquarum. *al.*). CAES. Gall. 7, 3, 3 quae . . . -ente s. gesta essent (*item part. p r a e s.*: LIV. 3, 2, 9 crastino die. 29, 2, 4 postero die. COLVM. 11, 2, 34. PLIN. nat. 2, 151 aut o c c i d e n t e [18, 219 PS. APVL. Ascl. 41]. ITALA Marc. 16, 2 [cod. d *al.*] -ente s. [VVLG. -to. TYCON. reg. 5 *ad l.*: non -to, sed -ente, id est ad ortum eunte. *sim.* AVG. quaest. hept. 7, 46 p. 479, 1]. *al.*). *per p r a e p o s.*: LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 57 interdiu p o s t s. -tum (67). VARRO ling. 6, 6 ante s. -tum. LIV. 22, 7, 14 a b -to usque ad occidentem s. (27, 2, 9 ab s. - t o in multum diei [27, 50, 4 ad occidentem. AMM. 19, 2, 5. 29, 5, 48]. FEST. p. 241 a s. - e n t e [ISID. orig. 5, 30, 1 usque ad occidentem]). GELL. 2, 1, 2 a summo lucis ortu ad s. alterum -entem.

② *m e t a p h o r i c e d e e p i p h a n i a*: ***imperatoris, consulis***: HOR. epist. 2, 1, 17 (*de numine Augusti*) nil -turum alias, nil -tum tale fatentes (PORPH.: hoc splendidius quam si 'nasci habere' vel 'natum esse' dixisset; -itur enim sol, et -iri lux dicitur). SEN. clem. 1, 8, 4 tibi *Neroni* non magis quam soli latere contingit; multa circa te lux est . . .; prodire te putes? -iris. STAT. silv. 4, 1, 3 insignem . . . aperit Germanicus annum, atque -itur cum sole novo (*item aperiendo a n n u m c o n s u l a r e m*: AVSON. 332, 41 p. 26 P. post me dignatur -iri Augustus consul *i. Gratianus imperator*). TAC. ann. 6, 46, 4 occidentem ab eo *Macrone* deseri, -entem (*sc. Caligulam*) spectari (*cf. Cass. Dio 58, 28, 4* τὸν ἀνατέλλοντα. *item i m p e r i o i n e u n d o*: PANEG. 7, 1, 1 -ens imperator). ***Christi***: AMBR. in psalm. 118 serm. 12, 23, 1 (*ad eccles. 1, 5 sq.*) semper -itur piis, numquam occidit. MAX. TAVR. serm. 61ª, 1 M. ut peccatorum nostrorum tenebras n o v u s sol Christus -tus inluminet (*coniungitur cum nativitate Christi ut*: 62, 4 [*antea*: nascatur]. ISID. nat. 15, 3 Christus sol intellegitur dictus, quia -tus occidit secundum carnem, et secundum spiritum de occasu rursus exortus est). FVLG. RVSP. rem. pecc. 1, 21, 3 de ipso sole -ente Zacharias in euangelio sic prophetat (*seq. Luc. 1, 78*). ***Iahwe*** (*sec. hebr.* zrḥ): VVLG. deut. 33, 2 dominus de Sina venit et de Seir -tus est nobis; apparuit de monte Pharan (*cf. Itala Lugd.* paruit, *Aug. quaest. hept. 5, 56* alluxit *cum gr.* ἐπέφανεν). Is. 60, 2 super te . . . -etur dominus et gloria eius in te videbitur. *cf. ibid.* 1 venit lumen tuum, et gloria domini super te -ta est.

Ⓑ *a l i a* (*exempla selecta*): CIC. Arat. 124 -ens iam denique paulo (*sc. Canis, sed dubius contextus; gr. 341* ἐπαντέλλει). 467 -ens Capricornus (*gr. 684* ἀνιών). nat. deor. 2, 41 solem . . . et . . . reliqua astra, quae -antur in ardore caelesti (*an ad b? cf. 2, 42* gignantur). LVCR. 5, 709 *l u n a* -ens obitus eius *solis* super edita vidit (LIV. 22, 1, 10 VITR. 9, 2, 2. SEN. epist. 73, 6 [*iuxta* soli]. *al.*). NIGID. Serv. auct. georg. 1, 218 -itur . . . Canicula cum Cancro, in columen venit cum Geminis, occidit cum Tauro. HOR. carm. 3, 1, 28 *opp.* cadentis. OV. fast. 1, 2 = 4, 12 lapsaque sub terras -taque signa canam. 2, 245 idibus illa *sidera* latent, -untur nocte sequenti. MANIL. 3, 224 *antea*: surgentibus (-entibus *var. l.*). COLVM. 11, 2, 4 Cancer desinit occidere, . . . Aquarius i n c i p i t -iri (11, 2, 21. *al.; contra* 11, 2, 24 desinit [11, 2, 66]). APVL. mund. 21 *opp.* conditorum (*gr. non resp.*). *al.* *-iri dicitur i p s u m* c a e l u m (*cf. p. 1005, 33*; GELL. 2, 22, 13 *pro subst. intellegentes ad p. 1002, 65 relegavimus*): VITR. 4, 5, 1 *immolantes* spectent ad partem c. -entis . . ., contueantur . . . -entem c. ipsaque simulacra (*antea*: vespertinam caeli regionem, *postea*: ad orientem *tantum*). 6, 6, 1 ad . . . -entis c. regionem spectent. 9, 2, 2. PASS. Torp. (BHL 8307) 1 c., quod -itur super nos.

β -untur a q u a, f l u m i n a sim. (*in dubia var. l.* CVLEX 149; *cf. b γ*): CATO orig. 110 *fluvius Hiberus* -itur e x Cantabris (CAES. Gall. 4, 10, 3 Rhenus . . . -itur ex Lepontiis. VARRO ling. 5, 29 ex Samnio *Volturnus*. LIV. 44, 31, 3 ex Labeatide p a l u d e [MELA 2, 7 PLIN. nat. 6, 188]. 44, 31, 4 ex m o n t e Scordo [VITR. 8, 2, 6]. *al.* FEST. p. 245 ex s a c r o *sc. loco* [VLP. dig. 39, 3, 1, 18]. *al.*). SENT. Minuc. (CIL I² 584) 6 qui *rivus* -itur a b fontei in Mannicelo ([*sim. ibid.* 12. PORPH. Hor. epist. 1, 16, 12]. SALL. Iug. 48, 3 a meridie. VITR. 8, 2, 6 *postea*: ex. 8, 3, 2. *al., v. etiam l. 57*). VARRO frg. Char. gramm. p. 75, 26 B. in mare aquam frigidam -i i (VITR. 8, 3, 17 lucus, in quo fons -itur. SEN. dial. 9, 11, 10 cum tot flumina possideret in suo -entia, in suo cadentia. CVRT. 5, 3, 1. *al.* PLIN. nat. 3, 109. *al.* TAC. Germ. 41, 2. *al.*). OV. rem. 97 flumina . . . d e magnis fontibus -ta ([*sim.* MART. CAP. 6, 679]. met. 15, 285 Scythicis Hypanis de m o n t i b u s -tus [PRISC. perieg. 999, *cf. Dionys. perieg. 1091* ἀρξάμενος]. MART. CAP. 6, 662. *al.*). LIV. 38, 13, 5 huius amnis fontes Celaenis -untur (*postea*: ex arce . . . Celaenarum. *item a b l. o r i g.*: CVRT. 8, 9, 3 PLIN. nat. 4, 79. 5, 51. 6, 127 VAL. FL. 5, 204 TAC. Germ. 1, 2. *al.*). 38, 13, 6 Marsyas amnis, haud p r o c u l a Maeandri fontibus -ens (PLIN. nat. 5, 118). SEN. nat. 3, 11, 1 quibus *causis* flumina -untur ac fontes. *al.* *in imag.*: CIC. Cael. 19 quaeram . . ., ex quo iste fonte senator emanet; nam si ipse -etur et nascetur ex sese, . . . commovebor; sin autem est rivolus arcessitus et ductus ab ipso capite accusationis vestrae, laetabor *eqs.* FRONTO p. 121, 5 v. d. H. (*legit* Bischoff, Sitz. Ber. Münch. Ak. 1958, 2 p. 23) caput atque fons bonarum artium et studiorum ab eloquentiae disciplinis -itur.

γ -untur v a r i a e r e s n a t u r a l e s (*cf. p. 992, 75 sqq.; exempla post* OV. *selecta*): ENN. scaen. 11 sublimas subices umidas, unde -itur i m b e r (SPART. Hadr. 14, 3 i.-to). 27 unde haec f l a m m a -itur? (LIV. 28, 23, 2. *cf.* VERG. Aen. 2, 680 subitum dictuque -itur mirabile monstrum, nam . . . de vertice visus Iuli fundere lumen apex [SERV. auct.: -untur divina, ut Sol]. STAT. Theb. 10, 601 fastigia lucis *i. flammae sacrificalis*). 382 crassa p u l v i s -itur, omnem pervolat caeli fretum (LIV. 1, 29, 4 ex distantibus locis. 21, 46, 4 densior . . . incessu tot hominum ⟨et⟩ equorum -ens p.). CIC. rep. 1, 1 -ens i n c e n d i u m belli . . . restinxissent (Phil. 13, 48 *opp.* inveteratam *flammam*. LIV. 5, 54, 1 Veiis. 26, 27, 1 pluribus simul locis circa forum. 34, 39, 12 a b tergo [35, 40, 8 a foro Bovario]. *al.* SEN. contr. exc. 5, 5, 2 levibus initiis. VAL. MAX. 8, 1 damn. 5 in sacra via [FAST. mag. Ost. a. 115 l. 2 Inscr. Ital. XIII 1, 1 p. 203. *al.*). nat. deor. 2, 27 -itur *aer* ex respiratione a q u a r u m (2, 84 = 3, 31 ex aqua). LVCR. 2, 383 *ignis* e taedis terrestribus -tus (2, 387 e lignis -tus taedaque creatus. 2, 591 unde. LIV. 39, 22, 3 i. . . . caelestes multifariam -ti. *al.* MANIL. 1, 813 sunt . . . raris -ti natalibus i., protinus et rapti. SEN. nat. 2, 23, 2. 3, 30, 6 diversis locis). 4, 92 odor, fumus, v a p o r atque aliae res consimiles . . . ex alto . . . dum veniunt intrinsecus (extr- *trad.*) -tae ([*an ad b?*]. VITR. 2, 6, 2 v. fervidus ab imo nascens . . . perforat eam terram per eamque manando in his locis -itur. FRONTO p. 4, 5 v. d. H. = p. 7 N. sponte -tis v. [*postea*: ingenui]). VARRO rust. 1, 51, 2 ibi . . . -untur n i m b i (LIV. 37, 3, 3 Nursiae sereno). NEP. Milt. 1, 5 v e n t u s ab septentrionibus -ens (SVET. frg. p. 234, 4 inde. ARNOB. nat. 2, 59 unde. VEG. mil. 4, 38, *cf.* HOR. carm. 3, 27, 22 Austri [LVCAN. 9, 449]. OV. met. 2, 160 -tos iisdem de partibus euros. Pont. 4, 10, 41 hinc -itur

[*Löschhorn*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

boreas. VITR. 8, 2, 3 ventorum flatus. *al.*). SEN. nat. 1, 14, 5 inter quae *sicca, calida, terrena* -itur *fulmen.* *al.*

b *-itur aliquid excrescendo, exsistendo, nascendo sim.*: α *-untur varia:* *creatione sim.*: PACVV. trag. 92 *aether* omnia ... creat, sepelit recipitque in sese omnia, ... indidem ... *eadem* -untur de integro atque eodem occidunt. CIC. Tim. 5 omne ... caelum sive mundus ... semperne fuerit nullo generatus ortu, an -tus sit [an] ab aliquo temporis principatu; -tus est ([*postea*: ortum habere, gigni; *gr. 28^b* γέγονεν]. ac. 2, 119 neque ... -tum esse umquam m. fin. 1, 21 innumerabiles m., qui et -antur et intereant cotidie. AVG. civ. 12, 12 p. 528, 24 D. *al.*). nat. deor. 2, 162 rerum ... utilitas, quae ad usum hominum *sub terris* -ta *eqs.* OV. fast. 1, 469 -ta prior lunā ... tellus *Arcadiae.* *vario modo*: OV. fast. 4, 857 urbs -itur ... victorem terris inpositura pedem ([*item de Roma*: CLAVD. 24, 138 exiguis quae finibus -ta tetendit in geminos axes]. SEN. clem. 1, 1, 2 quae ruant u., quae -antur. *cf.* PANEG. 9, 18, 2 tot -entibus undique civitatibus, tot insulis ad humanos cultus quasi renascentibus). PAVL. FEST. p. 71 a deo -tum ... lumen. VAL. MAX. 2, 8 pr. -tum ... e (*var. l.* a) parvula Romuli casa totius terrarum orbis fecit columen *disciplina militaris.* PLIN. nat. 2, 203 sic (*sc. emergendo*) ... Pithecussas in Campano sinu ferunt -tas (*postea*: exstitisse). TERT. apol. 6, 2 theatra stuprandis moribus -entia statim destruebant (*cf. spect. 10 p. 12, 7* nascentia. *Aug. civ. 1, 33 p. 50, 11 D.* construi). IREN. 4, 33, 14 (4, 55, 5 H.) -tam in eremo viam iustitiae, et in terra inaquosa flumina spiritus sancti (*sec.* ITALAM Is. 43, 19 [*ibidem*] facio nova quae nunc -entur ... et faciam in deserto viam *eqs.*, *Vulg.* ponam). IVST. 30, 4, 4 -ens Romanorum imperium vetus Graecorum et Macedonum voraturum.
-or in aliquid (*sc. mutando speciem, formam sim.*): GELL. 19, 5, 7 (*ex Aristotele*) id *gravius, sordidius insalubriusque in aqua concreta manens* pulsu aeris verberatum in modum coloremque spumae candidae -itur.

β *-untur semina, plantae, fruges sim.* (*post* VARRONEM *pauca attulimus selecta; cf. p. 1005, 82*): CIC. Cato 53 a qua *gemma vitis* -ens uva se ostendit, quae ... augescens *eqs.* nat. deor. 2, 26 ea *semina a terra concepta* temperatione caloris et -iri et augescere (PROP. 3, 7, 4 s. curarum de capite -ta tuo, *pecunia.* PS. TERT. haer. 2 p. 218, 10 [*de Seth*] hoc s. mundum -itur et nascitur. LACT. epit. 62, 7 cum et s. ex rebus -antur et vicissim res ex s.; nullum igitur semen est, quod originem non habet. AVG. civ. 6, 8 p. 261, 29 D. quae *s.* in terram, de qua -untur, iterum recidunt. *al.*). 2, 50 et pubescant maturitatemque adsequantur, quae -untur e terra (*cf. 2, 29* gignuntur. *item* e terra *sim.*: 2, 131 Tusc. 5, 37. VVLG. gen. 2, 5 in terra. Iob 28, 5 de qua *t.* -batur panis [*var. l.* egrediebatur, *Hier. interpr. Iob*: egressus est]). VARRO rust. 1, 48, 1 primitus spica cum -itur (1, 48, 3 primitus cum -untur *s.* neque plane apparent. VVLG. gen. 41, 6 [*sim.* 41, 23 stipulā]). 2, 2, 14 primitus -itur herba (VEL. gramm. VII 68, 20 quod ibi *in horto* h. -antur, id est nascantur). OV. met. 10, 166 (*de Hyacintho*) -eris ... *et* flores. SEN. epist. 73, 16 quae ... similia origini prodeunt et paria iis, ex quibus *seminibus* -ta sunt, surgunt (IVLIAN. *v. l. 51.* PROSP. carm. de ingrat. 940 de). IVLIAN. dig. 22, 1, 25, 1 ex quo *semine* -untur *fructus* (ITALA Luc. 8, 8 [cod. a, *sim.* VVLG.] -tum fecit f. centies tantum [*gr.* φυὲν ἐποίησεν, *alii codd.*: exortum, natum f., germinavit, fructificasset *sim.*]. PS. ORIG. in Iob 1 p. 381^C GREG. M. moral. 4 praef. 4 p. 636^C. *cf.* VARRO *p. 997, 72*). ITALA Is. 66, 14 (Iren. 5, 15, 1) ossa vestra quasi herba -entur (*LXX* ἀνατελεῖ, *Aquila* βλαστήσουσιν, *Symm.* ἀνθήσει, *Vulg.* germinabunt). Ezech. 47, 12 (Hier. *ad l.* = VVLG.) -etur in ripis ... omne lignum pomiferum (*gr.* ἀναβήσεται, *cod. 175* ascendet). *al.*

γ *-untur corporis partes, tumores, liquores sim.*: PAVL. FEST. p. 91 fratrare puerorum mammae dicuntur, cum primum tumescunt, quod velut fratres pares -untur, quod etiam in frumento spica facere dicitur. p. 94 genas ... esse, qua barba primum -itur. CELS. 2, 1, 18 caninis dentibus -entibus. 2, 2, 2 ulcera (6, 13, 3 in gingivis). 2, 7, 5 idem *tumor* ... modo dextra modo sinistra parte ventris invicem -itur atque finitur (2, 7, 8 quibus articulorum vitia, dolores t.que ... -untur et desinunt [2, 8, 26 quibusdam ... t. -untur, deinde desinunt, deinde rursus adsurgunt]. 3, 21, 1. 4, 7, 4 [*gr. Hippocr. aphor. 7, 49* ἐπιγενόμενον]). 4, 12, 1 interdum ⟨pituita, interdum⟩ bilis -itur (*item de liquoribus*: 5, 28, 11^B pure -ente [7, 19, 5 -to. 7, 19, 11 in ipso scroto. *al.*]. *al.* SIL. 9, 65 lacrimae ... oculis ardentibus -tae [*cf. p. 996, 49*]). *al.* HIER. psalt. sec. Hebr. 132, 17 -iri faciam cornu David ([*Itala Veron.* suscitabo, *Vulg.* producam]. VVLG. Dan. 7, 8 de medio eorum *cornuum.* 7, 20. 8, 8 subter illud). *al.*

c *-itur aliquid initium capiendo, sc. se extendens, porrigens sim.* (*per spatium temporis p. 998, 15*): VARRO Men. 402 inde ab uno quoque compito ternae viae (*aliter supra l. 24*) -untur, e quibus singulae exitum ac τέλος habent proprium (CAES. Gall. 1, 1, 6 Belgae ab extremis Galliae finibus -untur, pertinent ad inferiorem partem fluminis Rheni. 6, 25, 2 *Hercynia silva.* BELL. Afr. 37, 4. VITR. 2, 10, 1 montis Appennini primae radices ab Tyrrenico mari ... -untur. CELS. 7, 7, 4^A unguis ... -ens ab angulo *eqs.* 8, 1, 22 [*bis*]. 23. PLIN. nat. 6, 214 [*cf. 212* principium habet. *213* incipit ab]. GROM. p. 302, 18 L. APVL. mund. 7 SOL. 2, 24). ling. 5, 47 hinc -itur caput sacrae viae, ... quae pertinet in arcem (MELA 1, 109 h. -ti montes longo se iugo ... exporrigunt. PLIN. epist. 5, 6, 28 diaeta). CAES. Gall. 6, 25, 4 neque quisquam est ..., qui se ... adisse ad initium eius silvae dicat ... aut quo ex loco -atur acceperit (SALL. Iug. 48, 3 ex eo medio *monte* quasi collis -batur, in inmensum pertingens. NERAT. dig. 39, 2, 47 si contignatio ... -etur ex parte earum aedium *eqs.* APVL. Plat. 1, 16 e regione cordis venarum meatus -untur. VINDIC. gyn. p. 433 rec. D). MART. CAP. 8, 823 *circulum* per arcticum verticem, unde -tus, denuo retulerunt.

2 *auribus*: PLAVT. Aul. 403 quid hoc clamoris -itur hinc ex proxumo? (*passim, v. vol. III 1258, 63 sq.*). TRAG. inc. 233 fremor -itur. SISENNA hist. 121 silentium -itur (LIV. 26, 18, 10 s. subito -tum et tacita cogitatio. 33, 16, 8 primo murmur ac fremitus admirantium, s. mox a verecundia ... -tum est). CIC. progn. frg. 3, 6 densus stridor ... e vertice montis -tus adaugescit (*Arat. 910–12 aliter*). CAES. Gall. 2, 24, 3 simul eorum ... clamor fremitusque -batur (LIV. 3, 7, 3 totis passim castris. 4, 48, 15. 23, 31, 7 [= 42, 3, 5] in curia [27, 9, 2 inter Latinos sociosque in conciliis]. 39, 26, 10 cum f. post eam vocem -tus et tandem sedatus esset. *al.* CVRT. 9, 3, 2 primo f. sua sponte, deinde gemitus quoque -itur, paulatimque liberius dolor egeri coepit). SALL. hist. frg. 1, 34 inde -tus sermo percuntantibus utrimque (*nisi ad B ut*: HOR. sat. 2, 6, 71 *in convivio* [*cf. 77* garrit ... fabellas]. LIV. 37, 17, 9 s. primo inter tribunos militum secretus -itur, deinde ad aures ipsius Aemilii pervenit [TAC. hist. 5, 25, 1 concussa Transrhenanorum fide i. Batavos quoque s. -ti: *eqs.* LAMPR. Heliog. 25, 6]. CELS. 2, 7, 24 s. subitaque loquacitas. CVRT. 8, 1, 32 procaciter. TAC. ann. 6, 46, 4. *al.; aliter* CIC. Lael. 5 *infra sub B 2*). LIV. 1, 41, 6 comploratione in regia -ta (2, 40, 9 fletus ... ab omni turba mulierum -tus et c. 30, 12, 9 ad spectaculum tam foedum. *cf.* 2, 33, 8 ploratu [CVRT. 9, 5, 29]. SIL. 6, 538 -entes comprime fletus). 28, 14, 3 ab neutra parte procursum telumve missum aut vox ulla -ta (VAL. MAX. 2, 4, 5 deinde. LACT. opif. 15, 3 non ab ore, sed ab intimo pectore v. -iri [*antea*: gignitur]). 32, 22, 1 secundum orationem praetoris murmur -tum (33, 16, 8 *v. supra.* VAL. MAX. 6, 2, 3 deinde. AMM. 26, 3, 6. VVLG. num. 11, 1 contra dominum [13, 31]). *al.* VAL. FL. 3, 463 -itur ... trementum remorum sonus.

B *ortus plus minus percipitur animo*: **1** *-untur affectus, morbi sim.*: **a** *animi* (*exempla selecta*): PLAVT. Cist. 62 (*de amore*) indidem unde -itur facito, ut facias stultitiam sepelibilem ..., in latebras abscondas pectore penitissumo. TER. Hec. 223 aegritudo haec -itur mi abs te ([DON.: '-itur' et magnitudinem rei significat et repentinum impetum]. CIC. Tusc. 3, 55 ut a. ex iis *necopinatis* ... -atur. 4, 60 ex quo *malo*). CIC. Cluent. 76 eum, de quo esset -ta suspicio, pecunia oppugnatum (part. 114 ex quo [LIV. 2, 7, 5 QVINT. decl. 321 p. 264, 24. *al.*]. TAC. ann. 4, 69, 1). Tusc. 4, 79 aegrotationes animi, qualis est avaritia, gloriae cupiditas, ex eo ... -antur, *quod eqs.* (CAES. Gall. 6, 22, 3 pecuniae. CELS. 2, 3, 3 cibi. PHAEDR. app. 13, 19 SALV. gub. 3, 37). PVBLIL. A 40 amor ut lacrima oculis -itur (VAL. MAX. 5, 9, 4 a paenitentia. STAT. Theb. 5, 42 cunctis tunc noscere casus -tus a.). SALL. Catil. 6, 3 invidia ex opulentia -ta est (22, 3 LIV. 1, 51, 9. 2, 7, 5. 24, 9, 11. TAC. ann. 14, 18, 3 adiudicatis agris -ta adversus iudicem i. *al.*). CVLEX 24 tu, cui meritis -itur fiducia chartis, Octavi venerande (*accedit dat. ut*: SIL. 1, 191 menti. TAC. ann. 4, 2, 1 ut ... f. ipsis, in ceteros metus -retur [credetur *trad.*]. *ceterum*: TAC. ann. 13, 39, 6 unde). LIV. 23, 27, 3 neglegentiam ex re ... bene gesta -iri (30, 4, 7 ex mentione ac spe pacis n. ... apud Poenos Numidamque -ta cavendi [37, 20, 4 contemptus eorum et inde n. a. regios -itur]). PLIN. nat. 26, 20 credulitatem ... saluberrimis -tam initiis. TAC. ann. 13, 15, 2 unde -ta miseratio (15, 44, 5). *sim. al.* **b** *corporis* (*sc. agitur de proveniendi condicionibus, causis, initiis sim.; quaedam fortasse ad A trahere mavis, e. g.* PROP., CELS., PLIN.): LVCR. 6, 1141 *morbus* Aegypti finibus -tus ... incubuit tandem populo Pandionis (CELS. 2, 8, 11 m. comitialis ante pubertatem -tus non aegre finitur. 2, 8, 17 ex difficultate urinae m. tenuioris intestini -tum [4, 14, 1]. 3, 1, 3 qui *m.* -untur in partibus *corporis* [4, 21, 1 *opp.* quiescit. GELL. 16, 3, 9]. *al.* PLIN. nat. 26, 2 a mento fere -batur *m.* [*item* a: PS. ANTON. MVSA epist. ad Maec. 6. 8]. PS. HIPPOCR. epist. 5 hinc). PROP. 1, 5, 15 tremulus maestis -etur fletibus horror (CELS. 3, 9, 1 ut h. -atur et fiat initium quoddam novi motus. 3, 12, 3 h. ab is -itur, quae biliosa in stomacho resederunt. *al.*). LIV. 5, 31, 5 famem pestilentiamque in agro Romano ex siccitate ... -tam (6, 20, 15 ex Manliano supplicio. 7, 1, 7. *al.* VAL. MAX. 2, 4, 4. AVR. VICT. Caes. 33, 5 curis gravioribus atque animi desperatione. *al.* AVG. civ. 3, 31 p. 145, 9 D. aere corrupto tantam -tam p.). CELS. 5, 26, 23^D maiores inflammationes -untur (5, 26, 26^B. 6, 16 ibi. 6, 18, 6^A in testiculis. 8, 3, 7 ex quo. *al.*). *saepius apud eundem.* SCRIB. LARG. 100 (= MARCELL. med. 20, 4) subitas praefocationes ex qualibet causa -tas. *al.*

2 *-untur actus sim.*: PLAVT. Poen. 889 id esse facinus ex te⟨d⟩ -tum (TER. Ad. 449 ex illan familia. LIV. 39, 17, 7 ab his omnia f. et flagitia -ta. *cf.* OCTAVIA 143 hinc -ta series facinorum: caedes, doli, regni cupido *eqs.*). Rud. 670 ⟨tanta⟩ inportunitas tantaque iniuria -ta (facta *coni.*) in nos est ... hic intus ab nostro ero (*item*

[Löschhorn]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in *aliquem*: LIV. 4, 7, 6 [*nisi iungas* iniuria in eos]. ab *aliquo*: TER. Ad. 189 tibi a me nulla est -ta i. [DON.: '-ta' coepta]. LIV. 32, 10, 6. ex invidia: SIL. 7, 577). TER. Andr. 489 hoc ... abs te esse -tum ([DON.: instructum, commentum et compositum]. SEN. epist. 114, 22 SYMM. epist. 1, 6, 1). Eun. 966 quidquid factumst, ex (*var. l.* a) te esse -tum *putant* (LIV. 39, 16, 2). Ad. 443 *haud* mali quid -tum ex hoc *Hegione* sit publice (VELL. 2, 15, 1 ab Asculanis. VVLG. II Macc. 14, 22 ne ... ab hostibus repente m. aliquid -retur [*cf.* ITALA rec. X repentina malitia -ta]). 593 peccatum a nobis. 797 ex te. CIC. Cluent. 161 cum ... in callibus ... controversia pastorum esset -ta (CAES. Gall. 5, 28, 2 inter eos [existit *var. l.*; civ. 3, 112, 11. CIL VI 1016, 10 *a. 176/80*. SCAEV. dig. 2, 15, 14 *opp.* finita est. 4, 8, 44 de finibus. *al.*]. VAL. MAX. 4, 1 ext. 7). prov. 32 -tum repente bellum (*v. vol. II 1833, 72 sqq., adde* SALL. hist. frg. 1, 12). nat. deor. 2, 32 ex mundi ardore motus omnis -itur ([*item* ex: LIV. 23, 10, 10 m. aliquo Capuae ex indignitate rei -to. 24, 27, 5. TAC. ann. 4, 32, 2 rerum m.]. fat. 22 *atomi*. LVCR. 3, 272 sensifer unde -itur primum per viscera m. [*postea*: latet ... subestque *eqs.*]. 5, 105 terrarum. CAES. Gall. 6, 9, 5 nequis ab his subito m. -retur [LIV. 10, 3, 2 ab Arretinorum seditionibus]. LIV. 3, 32, 5 domi. 23, 16, 7 in urbe [29, 12, 5 IVST. 11, 7, 2]. *al.* AVR. VICT. Caes. 33, 7 qua causa ... civiles m. ... -ti. CIL XIV 3608, 13. *al.*). Lael. 5 ab his *duobus* sermo -itur, respondet Laelius (*aliter sub A2*). *al.* PVBL. L 2 laus nova nisi -itur, etiam vetus amittitur. SALL.(?) rep. 2, 13, 6 per orbem terrarum vastitas bella caedes -antur (*v. vol. III 52, 52 sq.*). PROP. 2, 19, 5. LIV. 1, 9, 15 ex iniuria ... gratiam -tam. *al.* VAL. MAX. 2, 1, 8 si qua inter necessarias personas querella esset -ta. 2, 5, 3 quaestio (QVINT. inst. 4, 2, 132 unde. 5, 10, 39 hinc. 7, 1, 59 ex tertia *persona* ... nulla -iri q. potest. *al.* FRG. Vat. 297 inter vos [AVG. civ. 18, 36 p. 311, 10 D.]. HIER. hom. Orig. in Luc. 27 p. 159, 8 de Iesu [AVG. civ. 1, 15 p. 27, 15 D.]. *al.* COD. Theod. 15, 1, 41 a rectore. *al.* COD. Iust. 7, 72, 10 pr. apud veteres). PHAEDR. 4, 4, 3. SEN. dial. 5, 28, 1 novis subinde inritamentis -entibus. *al.* TAC. ann. 14, 65, 2 unde Pisoni timor, et -ta insidiarum in Neronem ... moles. *al.*

3 *-untur varia*: **a** *dicitur magis cum respectu nascendi, proveniendi sim.* (*exempla inde a* LIV. *selecta dedimus*): α *non indicatur unde*: TER. Hec. 298 vix me illi⟨m⟩ abstraxi ...: em nova res -tast, porro ab hac quae me abstrahat. CIC. div. 1, 111 -entem tyrannidem multo ante prospiciunt (VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 vidit. APVL. Plat. 2, 28 tunc, -itur, cum *eqs.*). *al.* HOR. epist. 2, 1, 130 -entia tempora notis instruit exemplis *poeta*. QVINT. inst. 9, 4, 115 ante ... carmen -tum est quam observatio carminis. TERT. apol. 5, 3 sectam *Christianorum* ... Romae -entem (*an ad IIC? cf. antea*: in saeculum introivit). monog. 11, 9 novae et quam maxime -entis ecclesiae. *al.* β *indicatur unde*: CIC. Flacc. 62 adsunt Athenienses, unde humanitas doctrina religio fruges iura leges -tae atque in omnes terras distributae (*cf.* Sest. 141 ea civitate *i. Roma* ..., unde -ta mihi gravitas et magnitudo animi videtur). top. 12 quae *verba* -ta ab uno varie commutantur, ut sapiens sapienter sapientia (VARRO ling. 6, 37 *bis* [*postea*: nata]. PAVL. FEST. p. 184 QVINT. inst. 1, 6, 31). *al.* LVCR. 3, 318 unde haec -itur variantia rerum. VARRO Men. 412 cognitio ... fulgetri, tonitrui, fulguris a fulmine -ta. CAES. Gall. 7, 33, 1 quanta ex dissensionibus incommoda -iri consuessent. SALL. Iug. 41, 1 mos *quidam* ... -tus est otio atque abundantia (TREB. Gall. 20, 5 aliun⟨d⟩e). hist. frg. 1, 11 secundis rebus -iri sueta mala (*cf. supra l. 6*). LIV. 2, 16, 2 ne quid ... ab Tusculo ... repentini periculi -retur. 4, 8, 2 censurae ..., rei a parva origine -tae. QVINT. inst. 9, 4, 3 id ... naturale esse ..., quod natura (a n. *var. l.*) primum -tum est. BOETH. cons. 5, 1, 10 W. si nullis ex causis aliquid -atur, id de nihilo -tum esse videbitur. *al.*

b *dicitur magis cum respectu incipiendi*: α *locutiones pleonasticae*: ⓘ initium, principium, origo *sim.* -itur: Ⓐ *cum gen.*: TER. Hec. 351 unde -tumst i. irae. CIC. Cluent. 180 i. suspicionis -to. CAES. Gall. 5, 26, 1 i. repentini tumultus ac defectionis -tum est ab Ambiorige et Catuvolco (civ. 3, 94, 3 quin ab iis cohortibus ... i. victoriae -retur. LIV. 5, 41, 9 caedis [TAC. hist. 1, 39, 2]. 26, 3, 5 fugae pavorisque i. [42, 60, 8 ab iis f. terrorisque principium -tum]. 32, 34, 7 principium belli. 32, 39, 9 i. sermonis. 34, 6, 14 aurum et argentum omne ab senatoribus eius rei i. -to in publicum conferebamus). HIRT. Gall. 8, 38, 3 quorum in civitate ... i. belli esse -tum. LIV. 32, 34, 7 *supra, v. etiam* CAES. civ. 1, 35, 1 *infra*). VARRO rust. 1, 4, 1 priusquam iacias semina, quod i. fructuum -itur. LIV. 4, 8, 3 -tum ... i. est rei (*i. censurae*), quod *eqs.* 4, 9, 2 quorum (*i. eversae urbis*) causa atque i. traditur ex certamine factionum -tum. TAC. ann. 15, 41, 2 principium incendii ... -tum. TERT. adv. Iud. 6, 3 -iri ... novae legis exordia (*postea*: cessare). *gen. gerund.*: CAES. civ. 1, 35, 1 ne i. inferendi belli a Massiliensibus -atur (*item* a: LIV. 1, 46, 7 i. turbandi omnia a femina -tum est). LIV. 6, 18, 16 inde de regno agendi -tum i. (CYPR. epist. 28, 1 i. initia felicia pugnandi -ta sunt).

Ⓑ *sine gen.*: LIV. 24, 47, 7 i. -to plures cum pluribus conloqui. 38, 1, 1 ne in Aetolia quidem res quietae fuerant, principio a gente Athamanum -to (*item* a: PLIN. nat. 14, 78 Coi marinam aquam largiorem miscent, a servi furto origine -ta. TAC. hist. 3, 14 vociferantes, i. a quinta legione -to. 3, 44 ann. 1, 31, 3). TAC. hist. 1, 76, 3 idem Africae obsequium i. Carthagine -to. ann. 2, 1, 1 apud Parthos. 15, 38, 2.

ⓘⓘ incipere -iri (*aliter de ortu stellarum* COLVM. 11, 2, 4. 22. 66, *ubi opp.* desinit -iri): SALL. Iug. 41, 10 ubi primum ... reperti sunt, qui veram gloriam iniustae potentiae anteponerent, ... dissensio civilis ... -iri coepit. BENED. reg. 2, 26 mox ut coeperint -iri *peccata*.

β *varia exempla* (*significantiora*): CIC. de orat. 3, 183 *paean* aut a longa -itur ... aut a brevibus deinceps tribus. orat. 218 *paean* unus aptissimus orationi vel -enti vel mediae, ... etiam cadenti. VAL. MAX. 9, 1, 2 neque ... ullum vitium finitur ibi, ubi -itur. CVRT. 3, 12, 20 -entem *fortunam* tam moderate et prudenter tulit, ad ultimum magnitudinem eius non cepit. AVG. conf. 4, 10, 15 quae *pulchra* -untur et occidunt et -endo quasi esse incipiunt ...; cum -untur et tendunt esse, *eqs.* (*cf.* cons. euang. 1, 35, 53 -retur, id est inciperet esse). *in spatio temporis* (*cf. p. 995, 75 sqq.*): PLIN. nat. 2, 127 etesiae noctu desinunt fere et a tertia diei hora -untur. GELL. 3, 2, 16 diem *civilem* ... a sexta noctis hora -iri.

γ *cum (acc. c.) inf. vel enunt.*: -tum est *impers.*: LVCR. 5, 1250 fovea atque igni prius est venarier -tum quam saepire plagis saltum canibusque ciere (*cf. Verg. georg. 1, 140* inventum). QVINT. decl. 278 p. 134, 21 *intuendum est*, unde -tum sit, ut non contenta civitas fuerit *eqs.* (*antea*: quae causa ... fuerit). ARNOB. nat. 5, 7 inde natum et -tum est nunc etiam sacras velarier et coronarier pinos. *? inde structura mutata in usum personalem*: COD. Theod. 9, 42, 1, 3 (= Iust. 9, 49, 9, 2) nec quicquam fisco ... teneatur obnoxium, nisi quod in dominio proprio, cum obligari -tus est *homo fiscalibus actibus nexus*, habuit (*antea*: ante initum actum, ex quo origo fraudis ac vitii *eqs.*; ... -to nexu).

II *-untur homines, dei, animalia* (*cf. p. 993, 73 sqq.*; -tus est *cum inf. notione q. e. 'coepit' v. supra l. 26*): A *nativitate* (*exempla inde ab* OV. *selecta*): 1 *indicatur unde*: **a** *e statu aliquo, ordine sim.* (*v. et sub b*): PLAVT. Asin. 139 te redigam eodem, unde -ta es, ad egestatis terminos. TER. Eun. 241 me ex eodem -tum loco (DON.: ex eadem fortuna. *cf. 234* quendam mei loci hinc atque ordinis). ACC. trag. 618 mediocri satu. CIC. leg. agr. 1, 27 quem equestri -tum loco consulem videt (Planc. 17 VAL. MAX. 4, 7, 4 TAC. ann. 3, 30, 2. *al.*; *cf.* CIC. Rab. Post. 15 e vobis *equitibus*. NEP. Att. 19, 2 ordine). Planc. 60 pari loco -ti (*antea*: summo loco natus). Phil. 2, 118 quibus -tus sis, non quibuscum vivas, considera, *Antoni*. *al.* VARRO ling. 8, 83 (*contextu vix sano*) publicis servis (OV. fast. 6, 783). rust. 2, 1, 9 Romanorum ... populum a pastoribus esse -tum. CAES. Gall. 7, 77, 3 *Critognatus* summo in Arvernis -tus loco. HOR. sat. 1, 6, 73 magni ... pueri magnis e centurionibus -ti. epist. 1, 6, 22 peioribus (PERS. 6, 15). OV. Pont. 1, 1, 21 exule (LIV. 1, 34, 5). LIV. 2, 3, 2 tenui loco. 4, 35, 9 ex plebe. *al.* *cum acumine dictum* (*cf.* CYPR. epist. 69, 3 *sub b*): CIC. Planc. 67 ego huc a me -tus et per me nixus ascendi. Phil. 6, 17 a (e *V*) se.

b *a patribus, genere sim.* (*v. et sub a*): ACC. trag. 463 ex taurigeno semine -tam fuisse an humano eam (LIV. 1, 47, 6 regio s. ANTH. 393, 1). TRAG. inc. 102 ex Tantalo -tus Pelops, ex Pelope autem satus Atreus (*patre, avo sim. ut*: CIC. Mur. 66 ab illo *Catone proavo*. dom. 134. Planc. 59 a Iove -tus *Atreus*. *al.* VARRO ling. 8, 4 ab Aemilio homines -ti Aemilii. rust. 2, 4, 1 NEP. Att. 18, 3 Dat. 2, 2. HOR. carm. 1, 12, 50 -te Saturno. LIV. 1, 3, 8 Latino Alba -tus, Alba Atys *eqs. al.*). GRACCH. or. frg. (47 M.) Schol. Cic. Bob. p. 81, 21 cum genere summo -tus essem (BELL. Alex. 66, 4. 78, 2. LIV. 26, 39, 3 obscuro. PAVL. FEST. p. 94 ex eodem. *al.*). CIC. off. 1, 116 obscuris -ti maioribus (HOR. sat. 1, 5, 55. 1, 6, 10 nullis. SEN. benef. 4, 30, 4 egregiis. STAT. silv. 1, 2, 71 patriciis. TAC. ann. 12, 37, 1 claris. *al.*). *al.* CAES. or. frg. (29 M.) Suet. Iul. 6, 1 Iuliae maternum genus ab regibus -tum. VARRO rust. 2, 3, 3 oves ..., quas pascimus, -tae sunt ab ovibus feris; *eqs.* 2, 5, 9. 3, 1, 7. 3, 2, 2 consulari familia -tus (SALL. Catil. 31, 7. LIV. 7, 10, 3 ex. VELL. 2, 117, 2 TAC. ann. 12, 61, 2. *al.*). SALL. Iug. 5, 7 ex concubina (108, 1. *item matre*: LIV. 1, 32, 1 nepos filia -tus. 1, 34, 6 Ancum Sabina matre -tum. 8, 3, 7. 39, 53, 3 paelice [CVRT. 9, 8, 22]. PAVL. FEST. p. 122. *al.*). VERG. Aen. 1, 626 antiqua Teucrorum a stirpe. HOR. carm. 3, 6, 33 his ... parentibus. 4, 5, 1 divis -te bonis. 4, 6, 32 claris patribus. *sim. saepius.* *de origine doctrinae*: CIC. de orat. 3, 61 cum essent plures *philosophi* -ti fere a Socrate. fin. 4, 13 non ..., si omnia *argumenta philosophorum* non sequebatur *Zeno*, idcirco non erat -tus illinc. CYPR. epist. 69, 3 qui *Novatianus* ... nemini succedens a se ipso -tus est.

c *e patria vel gentibus patriis*: α *varia exempla*: ACC. trag. 389 quibusnam te aibant -tum locis? CIC. Pis. frg. 13 Placentiam ..., unde se is -tum gloriari solet. Scaur. 42 ab his *Phoenicibus* -ti Poeni (*cf.* VARRO ling. 7, 29 ab Sabinis -ti Samnites. CAES. Gall. 2, 4, 1 plerosque Belgas esse -tos a Germanis. *al. sim.*). leg. 2, 3 haec est ... patria; hinc enim -ti stirpe antiquissima sumus. CAES. Gall. 5, 12, 2 iis nominibus civitatum appellantur, quibus -ti ex civitatibus eo pervenerunt (COD. Iust. 5, 34, 5 [*a. 293*] ex alia c. NOVELL. Theod. 22, 1, 5 unde [22, 2, 7]. COD. Iust. 1, 3, 28, 1 [*a. 468*] ex qua). VARRO ling. 5, 101 a Roma ... -ti Siculi. frg. Char. gramm. p. 75, 25B. ab Erythro mare -ti. NEP. Cato 1, 1 -tus municipio Tusculo. 3, 3 unde quaeque civitas -ta sit Italica. VERG. Aen. 3, 167 hinc *ab Italia*

[Löschhorn]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Dardanus -tus (*item* 7, 240. *cf.* 7, 206 his ... agris). PROP. 4, 2, 3 Tuscus ego, Tuscis -or. OV. am. 3, 13, 1 cum mihi pomiferis coniunx foret -ta Faliscis. VAL. MAX. 3, 4, 2 Tarquinium ... -tum Corintho, ... mercatore genitum, ... exule ... natum patre. *al.* *β gerund.* -undo *i. q. origine, ortu*: CAPITOL. Alb. 4, 1 fuit ... Albinus Hadrumetinus -o (*sim. accedit ad nomen locum patrium indicans*: VOPISC. quatt. tyr. 7, 1 Saturninus -o fuit Gallus, ex gente hominum inquietissima *eqs.* SERV. Aen. 4, 483. 7, 647 -o Tuscus, non qui nunc de Tuscia venit [*sim.* 10, 720]. 12, 517. SCHOL. Hor. vita p. 1, 3 K. praecone patre natus ... -o Venusinus fuit *Horatius. al.*). FIRM. math. 1 prooem. 4 Siciliae ..., quam incolo et unde -o sum (SCHOL. Hor. carm. 4, 6, 25). SCHOL. Hor. carm. 2, 1, 38 Simonides ... a Cea insula -o ([*var. l.* -undus]. *item accedit ad praepos.*: 4, 4, 53 a *Troia* [*var. l.* -undus]. 4, 8, 20 Ennium ... -o de Rodino oppido Calabriae. CIL VI 1636, 6 -o ex Ital(ia) [XIII 7323, 5 *saec. III*]). BOETH. cons. 1, 5, 4 W. si ..., cuius -o sis patriae, reminiscare (-undus *var. l.*). ENNOD. opusc. 3, 7 p. 332, 18 Epiphanius -o Ticinensis oppidi indigena fuit, patre Mauro generatus et matre Focaria editus. *al.*

appendix syntactica ad 1: *a indicatur unde* (*cf. Kühner-Stegmann II 1, 375—377*) *per*: *α adv.*: unde: *saepius inde a* PLAVT. Asin. 139 CIC. Pis. frg. 13 Scaur. 4 NEP. Cato 3, 3. *alia*: CIC. leg. 2, 3 hinc (VERG. Aen. 3, 167 = 7, 240 VLP. dig. 38, 16, 2, 1 BOETH. cons. 4 carm. 1, 26). fin. 4, 13 illinc. VAL. MAX. 2, 1, 10 inde (AVG. civ. 16, 43 p. 195, 23 D.). CALL. dig. 50, 1, 37, 1 aliunde.

β praepos.: ex: TER. Eun. 241 ex ... loco (*opponit* '-tus illo loco' ARVS. gramm. VII 497, 8 sq.; *item ex ordine quodam*: CIC. Rab. Post. 15 LIV. 4, 35, 9. 6, 40, 6 COD. Theod. 4, 9, 7). ACC. trag. 463 semine (SEN. epist. 47, 10 PS. HIER. epist. 37, 4). TRAG. inc. 102 Tantalo (*item e parentibus*: SALL. Iug. 5, 7. 108, 1 HOR. sat. 1, 6, 73. ITALA Hebr. 7, 14 [cod. f *al.* = VVLG., *gr.* ἐξ Ἰούδα ἀνατέταλκεν, cod. d *al.* de]. *al.*). CAES. Gall. 5, 12, 2 civitatibus (COD. Iust. 5, 34, 5 *a. 293.* 1, 3, 28, 1 *a. 468. item e locis patriis*: OV. trist. 1, 10, 39 PAVL. FEST. p. 222 SEN. Herc. f. 261 SVET. Tib. 1, 1. *al.*). LIV. 7, 10, 3 familia. *al.* ab: CIC. Mur. 66 ab illo *Catone* (*item a parentibus sim. e. g.*: dom. 134 Planc. 59 fin. 1, 35 VARRO rust. 3, 1, 7 NEP. Att. 18, 3 Dat. 2, 2 OV. epist. 15 [16], 213 fast. 3, 425 LIV. 4, 15, 7 FEST. p. 145 PLIN. nat. 6, 16. *al.* LEX Salpens. [CIL II 1963] 1, 12 si a cive Romano -tus -ta neq(ue) civitate mutatus mutata esset. *al.*). Scaur. 42 ab his *Phoenicibus* -ti Poeni (*item a populo sim. e. g.*: CAES. Gall. 2, 4, 2 VARRO ling. 7, 29 rust. 2, 1, 9 PLIN. nat. 3, 110. *al.*). *al.* CAES. or. frg. (29 M.) Suet. Iul. 6, 1 regibus (*item a genere sim.*: VERG. Aen. 1, 626 stirpe. HOR. sat. 1, 5, 55 maioribus. LIV. 3, 61, 2. *al.*). VARRO ling. 5, 101 a Roma ... -ti Siculi (*item a loco patrio -itur gens, populus sim.*: frg. Char. gramm. p. 75, 25 B. PLIN. nat. 3, 124. 4, 120). de (*v. etiam p. 1000, 70. 71; e coni. dub.* SIL. 1, 71 -tus [*v. app. crit.*] Sarrana ... de gente [*quod probat Vollmer in schedis*]): APVL. Plat. 2, 25 qui de nuptiis talibus erunt -ti. HIER. hom. Orig. in Luc. 7 p. 44, 13 Maria (*gr.* ἦσαν ἀπό. *item de parentibus sim.*: VVLG. gen. 10, 24. num. 26, 29 [*postea*: a quo]. 26, 60 I par. 2, 11. 3, 19. *al.* AVG. conf. 6, 5, 7 de quibus parentibus -tus essem). AVG. serm. 192, 3, 3 (*ad* psalm. 84, 12 veritas de terra -ta est) qui *Christus* de terra -tus est, hoc est de carne natus est (*cf. postea*: processit. *ibid. iterum*).

γ abl.: *cum attributo simplici*: ACC. trag. 389 quibus ... -tum locis? (CIC. leg. agr. 1, 27 equestri [Planc. 17 VAL. MAX. 4, 7, 4 TAC. ann. 3, 30, 2. 14, 53, 5]. Planc. 60 pari. rep. 2, 12 honesto [TAC. ann. 14, 21, 1]. CAES. Gall. 7, 77, 3 summo. LIV. 2, 3, 2 tenui. *al.*; *cf. loco patrio*: NEP. Cato 1, 1 municipio Tusculo. VERG. Aen. 7, 206 his ... agris. OV. met. 5, 407. 6, 13. *al.*). 618 mediocri satu (*v. etiam p. 1000, 65*). GRACCH. or. frg. (47 M.) Schol. Cic. Bob. p. 81, 21 genere summo (BELL. Alex. 66, 4 regio [78, 2 SVET. Nero 28, 1 PORPH. Hor. epist. 1, 19, 15]. LIV. 26, 39, 3 obscuro. TAC. ann. 15, 48, 2. *al.*; *cf.* CIC. off. 1, 116 obscuris -ti maioribus [HOR. sat. 1, 6, 10 nullis. SEN. benef. 4, 30, 4 egregiis. STAT. silv. 1, 2, 71 patriciis. TAC. ann. 12, 37, 1 claris. *al.*]. VARRO rust. 3, 2, 2 consulari familia [SALL. Catil. 31, 7 VELL. 2, 117, 2 TAC. ann. 12, 61, 2. *al.*]. HOR. carm. 3, 6, 33 his ... parentibus. *sim. saepius, et in poesi et in prosa oratione*). LIV. 1, 46, 6 regio sanguine (8, 7, 13 RVT. LVP. 2, 2 TAC. ann. 4, 52, 2). *al.* LVCAN. 9, 660 partu Danaes et divite nimbo -tum *Persea*. *al.* *sine attributo*: CIC. Phil. 2, 118 quibus -tus sis, non quibuscum vivas, considera (⟨a⟩ quibus *coni. quidam*). NEP. Att. 19, 2 quo *ordine equestri* erat -tus. HOR. carm. 1, 12, 50 (*de Iove*) -te Saturno (*item patre, matre, avo sim.*: OV. fast. 6, 783 Pont. 1, 1, 21 LIV. 1, 3, 8. 1, 32, 1. 39, 53, 3 FEST. p. 266 TAC. ann. 1, 3, 5. *al.*). epist. 1, 6, 22 peioribus -tus (PERS. 6, 15). PROP. 4, 2, 3 Tuscis (*item gente, populo*: VELL. 1, 4, 1 PLIN. nat. 3, 71. 135 TAC. ann. 6, 34, 2. *vix etiam* LIV. 2, 6, 2 [*v. Ogilvie ad loc.*]). OV. epist. 15 (16), 24 *Venus* -ta mari (EPIST. Sapph. 213. *cf.* AVSON. 33, 1 p. 331 P. salo). met. 3, 402 undis aut montibus -tas ... nymphas. fast. 3, 631 Tyro (*item civitate patria*: FEST. p. 321. 322 Etrusca gens -ta est Sardibus ex Lydia. VAL. MAX. 3, 4, 2 PLIN. nat. 3, 51 TAC. ann. 6, 15, 1. *al.*). *al.*

b *de usu stirpis praes. quasi resultativo* (*sc.* -or *i. q.* -tus sum *sim.*, *cf.* -undus sum *sub cβ*; *ex suppl.* FEST. p. 241; *glossam intellegit Lenel* POMPON. dig. 1, 2, 2, 38): *praes.*: HOR. sat. 2, 4, 33 ostrea Circeis, Miseno -untur echini (*de loco originis ut*: PROP. 4, 2, 3. VLP. dig. 48, 22, 7, 13 -iri videatur. AMM. 31, 2, 10 unde [NOVELL. Theod. 22, 1, 5 *postea*: -undo. 22, 2, 7. COD. Iust. 5, 27, 3, 4 *a. 433; antea*: -undus est]. COD. Iust. 1, 3, 28, 1 *a. 468*). PORPH. Hor. carm. 3, 17 pr. Aeliorum familiam a Lamo rege -iri (*cf.* LACT. inst. 6, 10, 4 ab uno homine ... omnes -imur ([*postea cit.* LVCR. 2, 991 sumus ... -undi]. AVG. civ. 16, 11 p. 143, 20 D. ex illo *Sem* quintus -atur *Heber* [*p. 142, 17* exortus]). PAP. Corp. 274, 6 (*a. 505*) ex gene⟨re⟩ ... militari. *imperf.* (*contextu tempus praeteritum perseverante*): VAL. MAX. 2, 1, 10. VLP. dig. 50, 1, 1, 2 qui ex diversarum civitatium parentibus -rentur ([*antea*: originem ... habet]. *cf.* AVR. VICT. Caes. 3, 2 pater, e quo is -batur). AMM. 15, 5, 16 unde (16, 8, 1. 19, 12, 12).

2 *indicatur ubi*: in *cum abl.*: CIC. leg. 2, 4 solo, in quo tu -tus et procreatus es. OV. ars 3, 409 Ennius ... Calabris in montibus -tus (met. 14, 326 dryadas Latiis in m. -tas. 14, 557 *naides*). fast. 3, 503 -tus in igne diceris, *Bacche*. 4, 41 qui quod silvis fuit -tus in altis, Silvius ... vocatus erat (*cf. Liv. 1, 3, 6* natus). VAL. MAX. 1, 1 ext. 3 in media barbaria. 3, 4, 6 in qua *familia*. 3, 5, 1 in tanta domestica gloria. SIL. 7, 29 Cilnius, Arreti Tyrrhenis -tus in oris (11, 239). TAC. Germ. 14, 2 in qua *civitate* (AVG. in psalm. 105, 34 nullus morietur, nullus -etur). ann. 11, 16, 3 isdem in terris (VVLG. Ezech. 23, 15). *al.* PRISCILL. tract. 11, 142 p. 103, 11 fili in te -entis. HIER. hom. Orig. in Luc. 4 p. 23, 16 in mundo. 28 p. 161, 9 in carne (natus *C*). PRISC. periheg. 315 boreis in finibus. *al.* *alia*: CIC. nat. deor. 2, 124 quaedam ... serpentes -tae extra aquam (*antea*: gignuntur in terra). VARRO rust. 1, 57, 2 quo ... spiritus non pervenit, ibi non -itur curculio (PAVL. FEST. p. 102 hortus apud antiquos omnis villa dicebatur, quod ibi, qui arma capere possint, -rentur. AVG. civ. 18, 47 p. 330, 26 D. *Iob* ibi -tus, ibidem mortuus est. 5, 16 p. 221, 11). HOR. carm. 4, 15, 24 Tanain prope flumen -ti. TAC. ann. 2, 60, 2 *Herculem* indigenae -tum apud se ... perhibent (3, 48, 1 -tus a. municipium Lanuvium). 11, 16, 1 illum ... Romae -tum (AVR. VICT. Caes. 11, 12 [*opp.* advenae] R. seu per Italiam -ti. PS. AVR. VICT. epit. 27, 1. *sim. loc.*: VOPISC. Aurelian. 3, 1 Sirmii familia obscuriore. AVR. VICT. Caes. 24, 1 Syriae. PS. AVR. VICT. epit. 14, 1). *al.*

3 *indicatur quando*: CIC. div. 2, 93 omnis eodem tempore -tos qui ubique sint nati eadem condicione nasci (VAL. MAX. 8, 3, 2 tale ... monstrum magis quo t. extinctum quam quo sit -tum memoriae tradendum est). 2, 98 quo modo caelo adfecto compositisque sideribus quodque animal -atur (*item abl. abs.*: MANIL. 4, 554 si quis erit stellis tum suffragantibus -tus. 5, 175 quibus *Iugulis* aspirantibus -ti). OV. met. 6, 437 qua *die* ... erat -tus Itys. trist. 4, 10, 10 qui *frater* tribus ante quater mensibus -tus erat. MANIL. 4, 583 nec solus fuerit geminis sub Piscibus -tus. TAC. ann. 13, 10, 1 quo *mense Decembri* -tus erat Nero. COD. Iust. 6, 7, 2 pr. (*a. 326*) quos *filios* tunc -tos esse constiterit, dum libertate illi *parentes* potirentur.

4 *absolute vel indicato -endi modo, fine sim.*: CIC. rep. 2, 21 (*in imag. hominis nascentis*) unius viri *i. Romuli* consilio non solum -tum novum populum ..., sed adultum iam et paene puberem. div. 2, 89 utcumque temperatus sit aer, ita pueros -entes animari atque formari (*antea*: ortus eius qui nascatur). *al.* VERG. Aen. 7, 51 primā ... -ens erepta iuventā est. OV. met. 9, 26 te per dedecus -tum (*23* creatum). PAVL. FEST. p. 29 abortum gravidae mulieris dicitur, quod non sit tempestive -tum. CVRT. 10, 6, 11 nondum -tum regem. SOL. 9, 21 post quem *Alexandrum* qui fuerunt, magis ad segetem Romanae gloriae quam ad hereditatem tanti nominis -tos invenimus. AMM. 14, 6, 17 inter ipsa -undi crepundia. PRVD. apoth. 270 quem *Christum* non genitus genitor generavit ..., non coeptum, sed tamen -tum. PAVL. NOL. epist. 32, 5 vers. 18 (*de baptismo*) homo et occasu felici functus et ortu terrenis moritur, perpetuis -itur (AVG. civ. 22, 1 p. 552, 29 D. aliis moriendo decedentibus, aliis succedentibus -endo). *al.*

B *creatione sim.*: **1** *indicatur unde*: *a deo, deis*: CIC. leg. 1, 25 ut is agnoscat deum, qui, unde -tus sit, quasi recordetur. Tim. 38 a deis -tis (*gr. 40d* θεῶν παισίν). 40 deorum satu. VARRO frg. Prob. Verg. ecl. 6, 31 p. 344, 7 *Terra et Caelum*, duo initiales, unde omnia et omnes -ti. *varia origine*: LVCR. 1, 161 e mare primum homines, e terra posset -iri squamigerum genus ([*antea*: creari ..., nasci]. LACT. inst. 2, 10, 16 homines ceteraque animalia sine ullo artifice -ta esse de t.). 4, 1227 muliebre -itur patrio de semine saeclum maternoque mares exsistunt corpore creti. OV. Ib. 445 de dentibus -ti *Sparti* Sidonia iactis ... manu. PAVL. FEST. p. 97 Gradivus Mars appellatus est ..., quia gramine sit -tus. ARNOB. nat. 5, 10 genus humanum ex lapidibus ... -tum procreatumque. AVG. civ. 8, 2 p. 322, 27 D. *deos* ex aëre -tos. **2** *non indicatur unde* (*an ad A trahendum?*): CIC. fin. 2, 33 omne ... animal, simul et -tum est, se ipsum ... diligit (*sim.* 4, 34. 5, 24. 41). 2, 40 ad pastum et ad procreandi voluptatem (nat. deor. 2, 37 ad mundum contemplandum et imitandum). 4, 41 ut se conservaret *homo* in ea natura, in qua -tus esset. Tim. 37 qui *dei* cernuntur quique sunt -ti (*gr. 40d* γεννητῶν). 43 (*gr. 41e* φῦναι). nat. deor. 1, 25 nativos esse deos longis intervallis -entes occidentesque. *al. apud eundem.*

C *progressu in conspectum publicum* (*fortasse etiam p. 997, 43*): CIC. dom. 69 ne quis -retur ... in tanta ubertate inpro-

[Löschhorn]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

borum, qui ... diceret. SALL. or. Macri 9 Sulla mortuo ... -tus est longe saevior Catulus (*cf. Tac. hist. 4, 42, 5* exortus est). VELL. 2, 99, 2 ne fulgor suus -entium iuvenum obstaret initiis (*cf.* VAL. MAX. 2, 10, 4 [*de Scipione Aemiliano*] -entis ... illud iuventae decus). VAL. MAX. 4, 7, 7 -ere ... ab illa ... sede *sanctorum umbris dicata* hinc Decime Laeli, illinc M. Agrippa (*postea*: in lucem ... protrahite). SVET. Galba 9, 2 (*carmen fatidicae puellae*) -turum quandoque ex Hispania principem dominumque rerum. COLL. Mos. 15, 3, 4 eos *Manichaeos* ... veluti nova et inopinata prodigia in hunc mundum de Persica ... gente progressa vel -ta esse (*-untur haeretici ut*: PRAEDEST. 1, 19 hi *Sethiani* -ti sunt in partibus Achaiae. 1, 26 vicesima et sexta haeresis Cataphryges -ti sunt. 1, 49 quadragesimus et nonus haeresiarches Arius -tus est). CONC.[S] II 3, 2 p. 26, 31 aliqui *clerici* ... ab Alexandria -ti ([*gr. II 1, 2 p. 14, 39* ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρέων ὁρμώμενοι]. *sim.* p. 41, 21 *cum gr. II 1, 2 p. 25, 23. cf. p. 1007, 30*).

CAPVT ALTERVM: *exempla usum antiquiorem revocantia, ubi relatio ad animadvertentem deest; i. q.* ὀρνυσθαι (*v. Mus. Helv. 33, 1976, 106 sq., cf. p. 992, 43*): I ἀπό, ἔκ τινος *sim.* (*sc. surgendo, se liberando [a lecto?] sim.*): LIV. 8, 23, 15 cum consul ⸤-ens de nocte⸥ (oriende nocte *F*, oriente nocte *vel* noctis *cett.*) silentio diceret dictatorem (VEL. gramm. VII 74, 18 sq. -iri ... apud antiquos surgere frequenter significabat, ut apparet ex eo quod dicitur '-ens consul magistrum populi dicat', quod est surgens. *cf. Fest. p. 348* ⟨silentio surgere⟩ ... dici, ubi qui post mediam ⟨noctem auspic⟩andi causa ex lectulo suo si⟨lens surr⟩exit et liberatus a lecto *eqs. v. Mus. Helv. l. c. cum adn. 22*). *dubium an huc trahendum* VERS. metr. Mar. Victorin. gramm. VI 133, 16 erat -endi tempus aurora hominibus (*an de solis ortu intellegendum?*). II ἐπί τι *sim.* (*sc. se movendo, tendendo sim. ad aliquid*): TAC. ann. 15, 52, 3 plerique Vestini ... consulis acre ingenium vitavisse Pisonem crediderunt, ne ad libertatem -retur (ad libertate mor- *M*). *vix huc pertinet* DON. Ter. Ad. 404.

part. praes. ⁿoriēns, -entis *pro subst. (vel adi.) m.* (*cf.* GLOSS. II 512, 35 hic -s: e anthole). *fem.*: IVL. HON. cosmogr. B2*. CONC. Vas. a. 529 (Corp. Christ. 148[A]) l. 51. ORIG. *infra* (*sec. gr.*). *plur. non nisi* ORIG. in Matth. ser. 47 p. 96, 11 si oportet ... quaerere, quod non singulariter dicta est -s neque singulariter occidens, sed ita: 'ab -bus usque ad occidentes' (*ad* Matth. 24, 27 *ubi gr.* ἀπὸ ἀνατολῶν, ITALA cod. a *al.*= VVLG. ab -e), dicemus, quoniam una -s (*gr.* μία ἀνατολή) ..., alia -s (*gr.* ἄλλη ἀ.) *eqs.* *abbreviatur* orient(em) INSCR. Dessau 8947 (*aet. Valentin.*), orient(is) INSCR. numm. Mattingly-Sydenham V 1 p. 304 n. 350 (*aet. Aureliani*). *al.*, orie(ns) *ibid.* V 2 p. 489 n. 293 sqq. (*aet. Carausii*), orien(s) *ibid.* p. 471 n. 94 (*aet. Carausii*). *al.*, orien(tis) INSCR. Dessau 1211, or(ientem) 1303. NOT. Tir. 68, 92 (*postea*: occidens). 68, 93[a] in -e (*postea*: in occidente). *de notione*: MELA 1, 3 unde sol oritur, -s nuncupatur aut ortus. AVG. in psalm. 95, 15 ἀνατολήν dicunt -em. serm. 120, 2 nomina locis dedit *deus*; quia in -e est *sol*, quando oritur ad -em, fecit -em vocari. ISID. orig. 3, 42, 2 (= 13, 1, 4) -s ... ab exortu solis est nuncupatus. GLOSS. ἀνατολή. Ὑπερίων. *legitur inde a* CIC., CAES. (*? v. l. 73*), VARRONE, SALL., VERG.

I *respicitur sol oriens*: A *pro subst.*: 1 *usu sollemni de regione, unde oritur sol* (*gr. resp.* ἀνατολή, ἀνατολικὰ μέρη *sim., ubi nihil adnotatur*): a *potius caeli* (*maxime in destinanda directione*): α *locutiones significantiores*: Ⓘ *verbales*: Ⓐ (*se*) *convertere ad -em, obiectus -i sim.*: CIC. Catil. 3, 20 simulacrum Iovis ... ad -em convertere; ... si illud signum ... solis ortum ... conspiceret, *eqs.* (*item* ad: COLVM. 1, 5, 5 vel ad meridiem. PLIN. nat. 5, 87 *Euphrates*. 6, 53 litorum fronte. SVET. Vesp. 5, 7 AVG. de serm. dom. 2, 5, 18 MARCELL. med. 8, 29. in: TAC. hist. 1, 86, 1 statuam ... ab occidente in -em. FLOR. epit. 3, 3, 15 *aciem*). SALL. hist. frg. 2, 2 Sardinia ... in -em quam in occidentem latior prominet. R. GEST. div. Aug. 27 quae *provinciae* trans Hadrianum mare vergun⟨t a⟩d ⟨-e⟩m (*item* ad: CVRT. 6, 6, 23 TAC. hist. 5, 6, 1. in: LIV. 28, 1, 3. versus: PRISC. periheg. 867). LIV. 26, 44, 2 tumulo ... in -em verso (*sim.* 26, 46, 8. *item* in: 27, 15, 13. 33, 17, 7. TAC. hist. 1, 76, 2 Aegyptus omnesque v. in -em provinciae. ad: LIV. 38, 51, 3 regibus gentibusque. MELA 1, 9 PLIN. nat. 5, 43 TREB. trig. tyr. 15, 4 VVLG. Ezech. 43, 17 MARCELL. med. 25, 30). 36, 15, 9 mare -i obiectum (AMM. 23, 6, 12. 31, 2, 15). 44, 31, 3 quod *latus* in -em patet. PAVL. FEST. p. 235 qui *limites* ad -em derecti sunt (COLVM. 1, 5, 7 ut frons eius *villae* ad -em aequinoctialem d. sit. 5, 6, 10). *al.* Ⓑ *spectare (ad) -em sim.* (*dubium, an pro subst. accipiendum sit* CAES. Gall. 7, 69, 5 quae pars collis ad -em [solem *add.* α] spectabat. VARRO rust. 1, 13, 7 spectent ... aestiva triclinaria ad frigus -is, hiberna ad solem occidentem): VARRO rust. 2, 2, 7 *stabula* spectent magis ad -em quam ad meridianum tempus (*item* ad: VITR. 4, 5, 1. 4, 9, 1. *al.* COLVM. arb. 4, 4. *solo acc.*: LIV. 25, 9, 10 ea mediterranea regio est -em spectans. 38, 4, 2 CVRT. 4, 5, 1. 8, 10, 23. *al.* COLVM. 8, 3, 1 quae *villa* hibernum s. -em. MELA 1, 81. 3, 59. *al.*; *alia*: VITR. 1, 4, 11 ad septentrionem aut inter septentrionem et -em. COLVM. 7, 3, 24 post meridiem in -em *spectans agatur grex* [MELA 2, 123 PLIN. nat. 17, 168. *al.*]). COLVM. 1, 6, 2 cenationes ... prospectent hibernum -em (AMM. 22, 15, 2). ITALA gen. 13, 14 (Ambr. Abr. 2, 7, 37. *al.*= VVLG.) respice oculis tuis et vide a loco, in quo nunc tu es, ad africum et aquilonem et -em et mare. *al.* *singulariter structura inversa* -s spectat: LIV. 32, 13, 3 *montium* latus, quod vergit in Thessaliam, -s spectat, septentrio a Macedonia obicitur.

Ⓘ *praepositionales*: Ⓐ 'ab -e ad occidentem' (*cf.* AVG. civ. 7, 8 p. 284, 21 D. nomine -is et occidentis totus solet mundus intellegi): CIC. nat. deor. 2, 164 qui has nobiscum terras ab -e ad o. colunt. VITR. 9, 1, 5 versentur *signa* (*ibid.* in mundo pervagantur). CIL X 2792, 2 (*a. 41*) C. Octavius ... ab -e ad o. fessus hic requiescit. PLIN. nat. 6, 197. CIL VI 10154, 5 (*saec. IV*) in omni aclhetico certamine ab -e ad o. usq(ue) victorem. *al.* 'ab -e ad occasum': LIV. 1, 18, 7 MELA 1, 4. *al.* Ⓑ *varia fere adverbialiter usurpata ad destinandam positionem*: ab -e: VARRO ling. 7, 7 eius templi (*i. caeli*) partes quattuor dicuntur, sinistra ab -e, dextra ab occasu, *eqs.* LIV. 44, 31, 5 mons ... ab -e Dardaniam subiectam habet, a meridie Macedoniam, ab occasu Illyricum (MELA 1, 15 Europa terminos h. ab -e Tanain *eqs.* VVLG. gen. 12, 8). 45, 29, 8 quam *partem* Axius ab -e, Peneus amnis ab occasu cingunt. CVRT. 4, 7, 18 accolae sedis sunt ab -e proximi Aethiopum (PLIN. nat. 6, 134 *Susianis* Cossiaei). COLVM. 5, 6, 22 semina ... arbori applicanda sunt ... ab -e. *al.* MELA 1, 9 Eous *oceanus* ab -e *Asiam tangit*. 1, 23 primos ab -e Garamantas. 2, 49 Peloponnesi oram ... sinus et promunturia lacerant, ab -e Bucephalos *eqs.* (*sim.* PLIN. nat. 4, 19 *bis*). 3, 25. PLIN. nat. 3, 67 *urbs Roma* clauditur ab -e aggere Tarquini Superbi (6, 27. *cf.* 4, 71 inclusae [5, 102. 6, 137]). 3, 84 Sardinia ab -e patens CLXXXVIII p. *al.* ad -em: LIV. 36, 15, 10 extremos ad -em montes Oetam vocant. VITR. 1, 6, 13 quae *partes* sunt ad -em ... et ab occidente (VVLG. I par. 9, 24 Ezech. 11, 23. *al.*). MELA 2, 112 Crete ad -em promunturium Samonium, ad occidentem Criu metopon inmittit *in mare* (*sim.* PLIN. nat. 4, 58 ad -em promunturium ... adversum Rhodo ... expellit). FLOR. epit. 2, 20, 1 victa ad occasum Hispania populus Romanus ad -em pacem agebat. 3, 1, 1 haec ad -em (*opp.* ad meridianam plagam). 3, 11, 1 ad -em grave volnus ... populus Romanus accepit (*opp.* in septentrione). APVL. flor. 6, 1 Indi ..., procul a nobis ad -em siti, prope oceani reflexus et solis exortus. ITALA gen. 2, 8 (Aug. gen. ad litt. 8, 1) plantavit deus paradisum in Eden ad -em (Iren. 5, 5, 1 *al.* contra -em; Aug. loc. hept. 1, 5 secundum -em; *gr.* κατὰ ἀνατολάς, *Vulg.* a principio). *al.* sub -e: MANIL. 1, 43 qui domuere feras gentes -e sub ipso (PRISC. periheg. 947 haec *terra Medorum* generat narcissiten). VELL. 2, 94, 4 quae sub -e sunt, provincias. contra: VITR. 6, 6, 5 praesepia quae conlocantur extra culinam in aperto c. -em. ACT. Arv. a. 20/21,11 ⟨capite⟩ ve⟨l⟩ato sub di⟨vo c. -⟩em *sacrificium indixit deae Diae* (*restit. sec.* a. 90, 30. a. 101 I 15). HYG. astr. 4, 8 si ... nostrum aliquis adstiterit c. -em, necesse est Arctos nobis a sinistris partibus esse. ITALA gen. 2, 8 *v. supra*. VVLG. exod. 38, 13 c. -em ... paravit tentoria. num. 35, 5 Ion. 4, 5. *al.* MARCELL. med. 23, 35 in limine stans c. -em per triduum bibito ieiunus. 25, 11. 21. 27, 37.

β *exempla varia* (*notabiliora tantum inde a* VITR.): CIC. Deiot. 11 talibus ... rumoribus patebat ad -em via (*an ad b?*). VARRO ling. 6, 4 diei principium 'mane' dicitur, quod tum manat dies ab -e (*an de sole? cf. 6, 5* occasum ... solis. *Fest. p. 158* manare solem). LIV. 7, 26, 5 corvus ex conspectu elatus -em petit. VITR. 1, 1, 10 ex astrologia ... cognoscitur -s, occidens, meridies, septentrio (*sim. inter quattuor regiones caeli, climata, angulos mundi sim.*: AMPEL. 1, 3 HIER. tract. in psalm. I p. 175, 30 MACR. somn. 2, 5, 18. *al.*). 1, 2, 7 si cubiculis et bibliothecis ab -e lumina capiuntur, balneis et hibernaculis ab occidente hiberno, *eqs.* (*postea*: caeli regio). 1, 6, 4 esse ventos quattuor, ab -e aequinoctiali solanum, a meridie *eqs.* (*v. vol. I 1009, 62 sqq.*; *item indicato tempore anni*: VITR. 1, 6, 5 hiberno [*v. vol. VI 3, 2687, 71 sqq.*]. SEN. nat. 5, 16, 4 solstitiali [PLIN. nat. 4, 19]. COLVM. 1, 6, 1 brumalem [PLIN. nat. 2, 119. 4, 19]. PLIN. nat. 6, 113 aestivo [APVL. mund. 11. *al.*]. ADNOT. Lucan. 6, 333 hiemalem). COLVM. 3, 21, 8 quam partem spectet genus quodque vineti, plurimum refert; ... quidam *surculi* temperamento laetentur -is. GELL. 2, 22, 13 hae duae regiones caeli -is occidentisque (*vix adi. cum* caeli *iungendum, cf.* 2, 22, 17 quattuor caeli partibus, ... -e scilicet atque occidente). *al.*

b *potius terrae* (*significantur plaga orientalis vel eius incolae* [*e. g.* CVLEX 30 SEN. suas. 2, 1 VELL. 2, 91, 1 PLIN. nat. 7, 112]; *nonnulla dubia, an ad a trahenda, imprimis l. 72 sqq.*): α *in universum*: Ⓘ -is partes, tractus, regio *sim.*: CIC. Mur. 89 *ibit* ad -isne partes, in quibus ... legatus fuit ..., an ... in contrariam partem terrarum? (fam. 12, 5, 3 ut ab istis -is p. virtutis tuae lumen eluceat [*antea*: in Syria te esse]. VOPISC. quatt. tyr. 6, 5 imperium sibimet in -is p. vindicavit. LACT. inst. 2, 12, 15 *paradisum* in p. -is ... consevit. AVG. civ. 18, 2 p. 258, 10 D. *al.*). HOR. carm. 1, 12, 55 subiectos -is orae Seras et Indos (CVRT. 4, 5, 8 ultimi ... -is o. [*cf.* EPIST. Alex. l. 220 H. in -is ... ultimis o.]. IVVENC. 4, 146 HIL. AREL. vita Honorat. 12 l. 13 PRISC. periheg. 616). LIV. 35, 48, 8 (= 37, 58, 8) ab ultimis -is terminis (SEN. nat. 6, 23, 3. epist. 92, 32 occidentisque [CASSIOD. var. 3, 51, 8]). 45, 29, 7 (*nisi de positione*) prope Axium flumen ad regionem -is (APVL. mund. 34 [*inde* AVG. civ. 4, 2 p. 148, 3 D.] *opp.* occidentis plagis. SOL. 53, 29 spoliatis. COD. Theod. 5, 13, 31 in -is regionibus. *fortasse ad a trahendum* TERT. apol. 16, 10

[Löschhorn]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nos ad -is r. precari [*postea*: ad solis ortum]). VELL. 2, 126, 3 *pax* diffusa in -is occidentisque tractus (*opp.* meridiano, septentrione. AMM. 15, 2, 2 per -is t. omnes. NOVELL. Theod. 4, 1. 5, 2, 1). CVRT. 3, 10, 4 ad subigendam Asiam atque ultima -is ([*opp.* Europa *ut*: 5, 5, 14]. 6, 2, 18 Indos atque u. -is peragrare [9, 10, 12]. SOL. 30, 12). 4, 9, 16 ad -is plagam (LACT. inst. 1, 11, 31 OROS. hist. 1, 2, 2 VITAE patr. Iurens. 121 M.). 9, 1, 1 finis (AMM. 21, 7, 2 RVFIN. Orig. in num. 15, 1 p. 131, 13 AVG. civ. 4, 7 p. 154, 1 D.). TAC. Germ. 45, 5 sicut -is secretis . . ., ita occidentis insulis terrisque. *al.*

(ii) *solum ponitur pro regione orientali*: Ⓐ *gen.* -is *accedit ad res varias*: VERG. Aen. 1, 289 hunc *Octavianum* . . . spoliis -is onustum (CVRT. 3, 10, 6 totius). LIV. 26, 37, 5 imperium (TAC. ann. 6, 34, 3 TREB. Gall. 1, 1. *al.* LACT. inst. 1, 11, 31 IVST. 42, 3, 6 OROS. hist. 3, 2, 13. *al.*). VELL. 2, 92, 2 ordinandis Asiae -isque rebus (2, 122, 1 TAC. ann. 2, 5, 1. 2, 42, 2). CVRT. 5, 1, 29 mirabilia -is opera. 5, 7, 8 regia. 5, 8, 16 regna (TAC. ann. 2, 1, 1 provinciaeque Romanae. SVET. Tit. 5, 3 ARNOB. nat. 1, 5 IVST. 15, 4, 7 AVG. civ. 5, 13 p. 217, 8 D.). LVCAN. 3, 165 opes (PLIN. nat. 37, 16 AMM. 21, 12, 22 CLAVD. 5, 30). PLIN. nat. 5, 70 Hierosolyma, longe clarissima urbium -is, non Iudaeae modo (CASSIOD. hist. 4, 38, 5 [*gr. Sozom. 2, 27 p. 269C* τὰς ἀνατολικὰς πόλεις]). TAC. hist. 1, 50, 4 arma. ann. 15, 36, 1 provincias (EPIST. Alex. l. 32 H. OPTAT. 2, 11 p. 47, 5. *al., adde l. 16*). CE 1552 A, 29 (*saec. II in.*) amomo. *al.* Ⓑ *gen.* -is *accedit ad homines*: VERG. Aen. 8, 687 Aegyptum viresque -is . . . secum . . . vehit *Antonius* (TAC. hist. 3, 46, 3 ann. 11, 9, 1. IVST. 5, 1, 9 totius. *al.; cf.* CVRT. 3, 2, 12 totius -is . . . moles. TAC. hist. 3, 1, 2 copiis [ann. 13, 8, 2]. *al.*). SEN. contr. 9, 1, 6 *Miltiades* vindex Persarum -isque domitor (TAC. hist. 5, 5, 5 *Liberum. item gen. obi.*: SEN. benef. 1, 13, 1 victor -is *Alexander* [SOL. 1, 121 *Pompeius.* SERV. auct. Aen. 8, 686 Antonium]. *al.*). VAL. MAX. 9, 15 ext. 2 paene totius -is civitatium et gentium (FIRM. err. 9, 1. HIL. c. Const. 15 [*antea*: orientales]. *item de gentibus*: PLIN. nat. 16, 160 Sarmatarum tot g. et -is [AVG. civ. 18, 22 p. 284, 19 D. et occidentis]. *cf.* 11, 261 populis [13, 29. 16, 159 IVST. 1, 1, 8. *al.*]). PLIN. nat. 2, 180 incolae (*opp.* ad occasum habitantes). 9, 119 regum (SVET. Dom. 2, 2 SOL. 30, 16 IVST. 42, 3, 2 OROS. hist. 6, 15, 18. *al.* ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 22, 14). *al.* Ⓒ *exempla varia* (*selecta quia frequentiora inde a* VELL.; *huc vergunt, si* ad -em *pro* in -e *ponitur, p. 1002, 31sqq.*): CVLEX 30 *in carmine meo* urit Ericthonias -s non ignibus arces. Ov. medic. 21 lapides -e petitos (*item* met. 7, 266 extremo). ars 1, 178 nunc, -s ultime, noster eris. met. 4, 20 -s tibi victus, *Liber.* 4, 56. 10, 316 toto . . . -e iuventus ad thalami certamen adest (fast. 3, 729. SEN. suas. 2, 1 licet t. classe -em trahat *Xerxes.* CVRT. 6, 11, 29 PLIN. nat. 4, 39. 9, 118 in t. -e. 14, 102. *al.* FLOR. epit. 3, 5, 21. *al.*). SEN. suas. 2, 7 quantas gentes in orbem nostrum -s effuderit. 5, 2. VELL. 2, 91, 1 dum pacatur occidens, ab -e ac rege Parthorum signa Romana . . . Augusto remissa sunt. SEN. dial. 5, 16, 3 Scythis . . . -em cingentibus. nat. 3, 26, 4 idem et in -e Tigris facit *eqs.* (PLIN. nat. 1, 12, 22. 1, 18, 19. 9, 118 *v. supra.* 14, 122 *opp.* in Europa. *al.* TAC. hist. 1, 2, 1. *al.*). LVCAN. 7, 360 primo gentes -e coactae ([ADNOT.: id est de prima parte -is]. LACT. Phoen. 1 est locus in p. . . . -e remotus). PLIN. nat. 8, 67 camelos inter armenta pascit -s. TAC. ann. 2, 43, 1 nec posse motum -em nisi Germanici sapientia componi. *al.*

β *de partibus imperii Romani recentioris orientalibus* (*sive tota imperii pars orientalis sive praefectura, cui praeest praefectus praetorio -is sive usu strictiore dioecesis significatur; transit in t. t. administrationis fortasse non ante saec. IV*): (i) *definitiones sim.* (*dub. an huc* IVL. HON. cosmogr. B 4* -s habet maria VIII . . . provincias VII *eqs.* [*postea*: occidens pars, septemtrionalis p., meridiana p.]): PROVINC. laterc. Veron. 1, 2 diocensis -is habet provincias numero XVIII: Libia superior, Libia inferior, Thebais, Aegyptus Iovia, Aegyptus Herculea, Arabia, item Arabia Augusta Libanensis, Palestina, Fenice, Syria Coele, Augusta Euphratensis, Cilicia, Isauria, Cyprus, Mesopotamia, Osroena. NOT. dign. or. 2, 1 sub dispositione . . . praefecti praetorio per -em sunt dioceses infra scriptae: (2) -s, Aegyptus, Asiana, Pontica, Thracia. 2, 8 provinciae -is quindecim: Palaestina, Foenice, Syria, Cilicia, Cyprus, Arabia, Isauria, Palaestina salutaris, Palaestina secunda, Foenice Libani, Eufratensis, Syria salutaris, Osrhoena, Mesopotamia, Cilicia secunda (*cf.* 22, 17 *eaedem* sub dispositione . . . comitis -is). POL. SILV. prov. 8 tit. chron. I p. 541 in -e X: Syria coele, in qua est Antiochia, Syria Palaestina, Syria Phoenice, Isauria, Cilicia iuxta montem Taurum, Cypros, Mesopotamia inter Tigrem et Eufraten, Eufratesia, Hosdroene, Sophanene. (ii) *accedit ad nomina dignitatum* (*ex aetate priore cf. exempla usus minus technici* SVET. Tib. 12, 2 Gaium -i praepositum. Nero 5, 1 comes ad -em [INSCR. Dessau 1068 *saec. II med.* 1069]): INSCR. Dessau 9005 (*aet. Philippi imperatoris*) praef(ecto) praet(orio) rect⟨o⟩riq(ue) -is (1271 [*saec. IV*] *opp.* Illyrici. NOT. dign. or. 1, 2. 2, 59. 72 COD. Theod. 1, 16, 5. *al.* NOVELL. Theod. 1 pr. *al.* per -em: INSCR. Dessau 1273 NOT. dign. *supra l. 65*). Année Epigr. 1936 n. 129 imp(eratori) . . . Au⟨reliano⟩ . . . ⟨A⟩rabico maxi⟨mo⟩ Persico maximo imperatori -is a Tyro *eqs.* Dessau 1211 (*ante 301*) iudici sacrarum cognitionum totius -is, praesidi Syriae Coele⟨s⟩ (1210 ⟨per Asiam⟩ et per -em). VOPISC. Aurelian. 13, 1 praeside -is (NOT. dign. or. 1, 86 praesides . . . per -em VIII: Palaestinae salutaris *eqs.*). INSCR. Dessau 1231 (*saec. IV med.*) comiti -is Aegypti et Mesopotamiae (1224a [*saec. IV med.*]. *item gen.: v. vol. III 1778, 72 sqq.*; per -em: INSCR. Dessau 1237 [*saec. IV med.*]. 8947 AMM. 19, 12, 6 NOT. dign. or. 13, 7 COD. Theod. 7, 8, 8, 1). PS. AVR. VICT. epit. 40, 1 creatis Caesaribus Severo per Italiam, Maximino . . . per -em. 40, 18 Galerius Maximinus . . . Caesar quadriennio, dehinc per -em Augustus triennio fuit. NOT. dign. or. 1, 6 magistri . . . equitum et peditum per -em (7, 1 m. militum per -em [*al.* COD. Theod. 1, 7, 4. *al.* INSCR. Dessau 1303 *saec. VI in.*]. NOVELL. Theod. 4 pr. m. per -em utriusque militiae). 1, 42 duces . . . per -em sex: Foenicis *eqs.* 1, 58 consulares . . . per -em V: Palaestinae *eqs.* CIL V 6268, 9 (*a. 439*) qui de -e fu⟨erit⟩ nuntiatus *consul* (*item* ADDIT. Prosp. chron. I p. 487, 452). COD. Theod. 8, 4, 30, 1 = 12, 1, 188 praefecturae -is adque Illyrici. AVELL. p. 85, 2 principem -is (p. 535, 6 CASSIOD. var. 11, 1, 10. *al.*). *al.* (iii) *varia certiora*: ORIGO Const. 3, 5 chron. I p. 7, 19 Maximino datum est -is imperium (CHRON. Gall. chron. I p. 629, 19. *al.*). CLAVD. 12, 36 -s . . . regna fratrum simul occidensque plaudat. NOT. dign. or. 1, 1 in partibus -is (*item* HYD. chron. II p. 30, 184. *al.*). 11, 19 *fabricae* -is. 11, 46. COD. Theod. 7, 6, 3 per -em provinciae . . . exceptis Osroene et Isauria (*antea*: provinciae Thraciarum . . ., Scythia et Moesia . . .; per Aegyptum et -is partes . . ., per Asianam . . . et Ponticam dioecesim). OROS. hist. 3, 13, 2 *Constantinopolis* gloriosissimi nunc imperii sedes et totius caput -is est. VINCENT. LER. 30, 4 ne sola Graecia aut -s tantum, verum etiam occidentalis et Latinus orbis *eqs.* AVELL. p. 352, 29 papae Leonis quae diversis ad -em sunt directa temporibus constituta (p. 593, 18 litteras. ADDIT. Prosp. chron. I p. 489, 450 presbyteri et diacones. *al.*). p. 708, 20 tam Ponti quam Asiae provinciae et maxime -is. *al.* CHRON. Gall. chron. I p. 629, 14 *Theodosium* -i praefecit (p. 629, 26. 651, 532). p. 644, 476 Constantius -i et Constans Italiae ann. XXIII mens. V (*sim.* p. 651, 534 Arcadius -i et Honorius occidenti simul annis XII). p. 662, 132 nova iterum -i consurgit ruina, . . . cum nulla ab occidentalibus ferrentur auxilia. *al.*

γ *de ecclesia orientali* (*huc fortasse l. 27 sq.*): SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 43, 21 divisi in partibus -is atque occidentis. p. 61, 8 concilio -is (*cf.* MAXIMIN. c. Ambr. 7 ut orientales in -is partibus constituti haberent concilium; . . . ut in -e orientalium esset concilium, intra occidentem occidentalium). p. 68, 1 fides secundum -is synodum ([*postea*: provinciis orientalium partium Thebaida, Aegypto, Palestina, Arabia, Phoenice, Syria Coele, Mesopotamia, Cilicia, Cappadocia, Ponto, Paphlagonia, Galatia, Bithynia, Hellesponto, Asia, Phrygiis duabus, Pisidia, Cycladum insularum, Pamphylia, Caria, Lydia, Europa, Thracia, Emimonto, Mysia, Pannoniis duabus]. AVG. c. Pelag. 4, 12, 34 -is et occidentis s.). *al.* AVELL. p. 516, 7 -is episcopos (*al.; cf.* CASSIOD. hist. 4, 16, 1 pontifices). VICT. TONN. chron. II p. 195, 514 Romanae ecclesiae cunctas -is ecclesias uniat (*al.*). ALC. AVIT. epist. 9 damnum -is (*opp.* occidentalis ecclesia). 40 cum -is parte (*antea*: Romanam vel Constantinopolitanam ecclesiam).

c *explicatur vel intellegitur allegorice*: LACT. inst. 1, 11, 31 plaga -is, ex qua lex mortalibus datur (*cf.* epit. 12, 2 partem -is). 2, 9, 5 -s deo adcensetur, quia ipse luminis fons . . ., et quod oriri nos faciat ad vitam sempiternam. *ibid.* 6 lux -is est, in luce autem vitae ratio versatur. *ibid.* 11. HIL. in psalm. 67, 34 ('qui *deus* ascendit super caelos caeli ad -em') 'ad -em' . . ., quia ipse secundum prophetam (*cf.* Zach. 3, 8. 6, 12) -s ex alto sit (Luc. 1, 78), ut regressus eo, unde descenderat oriens, nosceretur ipseque sit hominibus in hunc caelestis sedis ascensum rursum auctor oriundi (*refertur ad Christum ut p. 1005, 15 sqq. et* HIER. epist. 21, 8, 2 ab -e et a vero lumine recesserunt. RVFIN. Orig. in lev. 9, 10 p. 438, 20 sqq. in iud. 8, 1 p. 509, 14 sqq. filius . . . -is. ORIG. in Matth. ser. 47 p. 95, 26 [*ad* Matth. 24, 27] ab -e, id est ab initiis Christi. *al.*). OP. imperf. in Matth. 2 p. 637 quando . . . ab occidente nascitur aliquid contra -em, divinatio mali ostenditur contra bonos; quando ab -e *eqs.*

2 *de ipso sole oriente*: **a** *proprie* (*dub., an etiam hic illic sub 1a, e. g.* CIC. Catil. 3, 20 VARRO ling. 6, 4): VERG. georg. 1, 250 nos . . . ubi primus equis -s adflavit anhelis ([*opp.* Vesper]. Aen. 5, 42 postera cum p. stellas -e fugarat clara dies. *fortasse huc spectat* LACT. inst. 2, 9, 11). Aen. 5, 739 saevus (SERV. auct.: solem dicit). Ov. fast. 1, 653 septimus . . . -s cum se demiserit undis (VAL. FL. 3, 411 ubi puniceas -s accenderit u.). PLIN. epist. 2, 17, 6 *cubiculum* altera fenestra admittit -em, occidentem altera retinet (*postea*: sol). INSCR. numm. Mattingly-Sydenham II 340, 16 (*aet. Hadr.*) -s (*item de deo imperatoris: ibid.* p. 341 n. 20. p. 345 n. 43 [*Hadr.*]. V 1 p. 122 n. 47 [*Valer.*]. *cum gen.* Aug.: IV 3 p. 37 n. 213 [*Gordiani III*]. *al.*; Augg.: V 1 p. 50 n. 148 [*Valer.*]. *al.*; Augusti: V 2 p. 79 n. 590 [*Probi*]; Augustor.: VI p. 458 n. 31 [*Dioclet.*]; Augustorum: p. 482 n. 217 VII p. 424 n. 14 [*Licin.*]. *fortasse etiam in tit. dedic.* INSCR. Dessau 4219). CALP. decl. 2 qua *parte* convexus et deficiens mundus vicinum mittit (*varia coni. varii*) -em. TERT. adv. Val. 3 -em, Christi figuram. ITALA gen. 32, 27 (Lugd. *al.*) ascendit . . . -s (*aliae versiones*: lucifer, aurora [= *Vulg.*], ortus, matutinum; *gr.* ὄρθρος). RVFIN.

[Löschhorn]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Orig. in num. 15, 1 p. 131, 7 quales . . . sunt isti montes, talem habent et -em (*postea*: ortum luminis; *ad* num. 23, 7 montibus -is). REGVLA mag. 33, 25 *luna* surgit -is ex ortu. *addito gen.* solis, lucis (*sec. gr.*) *transit in notionem q. e. 2. ortus* (*fortasse etiam supra* VERG. Aen. 5, 42, ITALA, RVFIN.): ITALA num. 21, 11 (Ps. Ambr. mans. 38 p. 35[D]) ad -em solis (*gr.* κατὰ ἀνατολὰς ἡλίου, *Lugd.* contra orientem solem, *Vulg.* contra orientalem plagam). VVLG. sap. 16, 28 oportet praevenire solem ad benedictionem et ad -em lucis tibi adorare (*var. ll.* -em solis, ortum l., *gr.* πρὸς ἀνατολὴν φωτός). **b** *metaphorice de Christo* (*cf.* TERT. *sub a et p. 993, 84 sqq. 1004, 58 sqq.*): ITALA Luc. 1, 78 (cod. a *al.*= VVLG.) in quibus *visceribus dei* visitavit nos -s ex alto, inluminare his, qui in tenebris et in umbra mortis sedent (*gr.* ἀνατολὴ ἐξ ὕψους. *respicere videtur ad locos veteris testamenti sub II allatos*). AMBR. inst. virg. 8, 56 (*de ventre Mariae*) quae *porta ad -em aspiciens* (Ezech. 44, 1) generavit -em, peperitque solem iustitiae. in psalm. 118 serm. 12, 23, 1 (*ad eccles. 1, 5 sq.*) 'ipse *sol* oriens . . . vadit ad austrum et gyrat ad aquilonem', ille utique -s, qui ait: '-s nomen est mihi' (*cf.* Zach. 6, 12), qui semper oritur piis, numquam occidit. MAX. TAVR. hom. 27 p. 284[C] quam bene ab -e properare dicuntur *magi*, qui adoraturi sempiternum veniunt -em (*seq.* Luc. *l. c.*). -s *veteris testamenti* Zach. 3, 8 *vel* 6, 12 (*v. sub II*) *Christus intellegitur sub imagine solis*: AMBR. epist. 46, 11 (*seq.* sol iustitiae). in psalm. 118 serm. 12, 23, 1 *supra*. HIER. in Zach. 3, 8 l. 175 sqq. *al.*

3 *potius de parte vel latere alicuius (rei) ad solem orientem spectante*: ITALA gen. 12, 8 (Ambr. Abr. 1, 2, 5. *al.*= VVLG.) qui *mons* erat contra -em Bethel (*item accedit gen.*: II par. 5, 12 [Complut.] stantes secundum -em altaris [*gr. in var. l.* κατὰ ἀνατολὰς τοῦ θυσιαστηρίου, *Vulg.* ad orientalem plagam altaris]. VVLG. Ezech. 42, 9 introitus ab -e ingredientium. Ion. 4, 5 sedit contra -em civitatis [*Itala cod. 175* contra civitatem, *sec. gr.*]. *al. in* VVLG.). II par. 31, 14 (Complut.) hostiarius secundum -em (*gr.* ὁ πυλωρὸς κατὰ ἀνατολάς, *Vulg.* ianitor orientalis portae).

B *abusive adi. i. q. orientalis* (*vix etiam* VITR. *p. 994, 28 sqq.* PALLAD. 1, 7, 3. 2, 13, 6; *adi. in var. l. pro gen. subst.* -is *e. g.* SOL. 30, 16. 53, 29 SCHOL. Iuv. 8, 160 CASSIOD. hist. 4, 16, 1. 4, 18, 5. *al.*, *pro* orientalis *e. g.* VVLG. num. 3, 38): GROM. p. 331, 18 L. contra -em partem (*cf. l. 23* contra orientalem. *sed l. 30* contra occidentis partes). SCHOL. Iuv. 10, 150 -es et occidentes *populi* (*si recte trad.*, -is et occidentis *edd.*). *in veriloquio nominis fluvii q. e. Orontes*: HEGES. 3, 5, 2 *Orontes* a solis ortu oriens . . ., quem de originis suae tractu -em veteres appellaverunt, ut vulgo putetur locis nomen dedisse, cum inde acceperit (*sim.* ISID. orig. 13, 21, 17. *cf. Eustath. comm. in Dionys. perieheg. 919* Ὀρόντην . . ., ὃ σημαίνει Ῥωμαϊστὶ τὸν ἀνατολικόν).

II *nomen salvatoris (futuri) sec. gr.* ἀνατολή *vel hebr.* ṣæmăḥ (*fortasse huc respicit* Luc. 1, 78 *supra l. 11 allatum*): ITALA Ier. 23, 5 (Wirc.) resuscitabo David -em iustum (*gr.* ἀνατολήν, *Vulg.* germen, Hier. *ad l.* 'germen iustum' sive '-em iustum'). Zach. 3, 8 (Hier. *ad l.* = VVLG.) adducam servum meum -em (*cf.* 6, 12 [Hier. *ad l.*= VVLG.] vir, -s nomen eius. *ambos locos in unum componunt* Cypr. testim. 2, 16 p. 82, 13 [*ubi in var. l.* ortus]. Ambr. epist. 46, 11 fid. 5, 8, 108. *al.*; *utroque loco LXX* ἀνατολή, *Aquila* ἀναφυή, *Symm.* βλάστημα, *cf.* HIER. *ad* 6, 12 id est germen, quia ex se repente succrescet et ex radice sua in similitudinem germinis pullulabit). *intellegitur Christus* (*v. etiam l. 21*): IREN. 3, 16, 3 (3, 17, 3 H.) orini fecit deus domui David -em et iustum. HIL. in psalm. 51, 3. 51, 4 qui *Christus* David, -s iustus, rex et aeternus et pastor est. AMBR. fid. 5, 8, 108. HIER. in Zach. 6, 9 l. 277 -s dicitur, quia in diebus eius orta est iustitia (*sec. psalm. 71, 7*). EVCHER. form. 2 p. 12, 21 -s salvator maxime (*seq.* Luc. 1, 78 *et* Zach. 6, 12). *al.*

gerund. pro part. praes. (*med.*) **oriundus**, -a, -um. *scribitur* -und- *passim in titulis et codd.*, -end- CIL VI 3293, 4 COD. Iust. de cod. comp. 2; orund- FEST. p. 181 PAVL. dig. 23, 2, 38 pr. (*P ante corr.*). *notatur* or CIL III 14184[9], 1. oriundi *mensuratur* ⏑ – – LVCR. 2, 991 (*v. Lachmann ad. l., L. Müller, De re metr.*[2] *290 sq. et cf. scripturam* orund- *supra*). *de notione*: SYNON. Cic. *p. 992, 8.* GLOSS. natus, ortus. GLOSS.[L] II Philox. OR 25 -i: γεννηθέντες. *de usu*: -us sum *sim.* PLAVT. Aul. 542 Poen. 1055 CATO orig. 31 *et saepe*, eram *sim.* LIV. 1, 34, 1 *al.* R. GEST. div. Aug. 27. *al.*, fui *sim.* PORPH. Hor. carm. 1, 7, 15/6 SVLP. SEV. Mart. 2, 1. *al.*, fuerat CASSIOD. hist. 4, 18, 5. *ponitur praedicative et paulo rarius attributive* (*e. g.* ENN. ann. 113 LVCIL. 247 LIV. 1, 20, 3 FEST. p. 210); *subst. m., f.* LIV. 1, 17, 2 PAVL. dig. 23, 2, 38 pr. PAPIN. dig. 27, 1, 30, 1 CONSVLT. Zacch. 1, 18, *neutr.* AMBR. hex. 3, 6, 27. *legitur in versibus apud* PLAVTVM, ENN., LVCIL., *ceterum singulis locis praebent* INSCR. Plin. nat. 35, 115, LVCR., OV.; *in oratione soluta inde a* CATONE, CIC., *sed admodum raro praeter* LIV. (*25ies*), PAVL. FEST., *iurisconsultos et titulos; deest e. g. apud* CAES., SALL., TAC.

i. q. proveniens, originem ducens, ortus vel oriens (*cf.* VIRG. gramm. suppl. 200, 11 duo participia 'ortus', '-us' unius temporis esse. *respicitur fere ortus praeteritus, praesens sub IA2 et IB, futurus p. 1006, 79. 1007, 43*): **I** *de animantibus, plantis* (AMBR. *sub IA2*): **A** *proventus fit vel determinatur natu, creatione* (*maxime de hominibus ipsis, de oppidis* LIV. 1, 23, 1 MELA 2, 77, *de sanguine* ENN. ann. 113, *de tauris* LVCIL. 247): **1** *indicatur unde vel ubi*: **a** *e patria vel gentibus patriis* (*distinguitur* natus *infra l. 43. 65,* domicilium habere *l. 11. 62. 63*); *accedit*: **α** *adv.* (*addas* indidem *infra l. 52*): PLAVT. Poen. 1055 haud repudio . . . Carthaginem; inde (unde *Itali*) sum -us (LIV. 27, 9, 11 esse eos . . . Romanos; i. -os, i. in colonias . . . missos. PAVL. dig. 23, 2, 38 pr. i. -am vel ibi [*sc. in provincia*] domicilium habentem. PORPH. Hor. carm. 1, 7, 15/6. 1, 20, 5/6). CATO orig. 31 *Ligures* unde -i sunt, exacta memoria (LIV. 26, 13, 16 Albam, u. ipsi -i erant *Romani*. 34, 9, 1. SCAEV. dig. 34, 1, 16, 1 civitatis, u. -a erat [COD. Iust. 12, 57, 13, 1]. PAVL. dig. 1, 9, 11 *senatores* ibi, u. -i sunt, habere domicilium. SCART. Sept. Sev. 18, 3. COD. Theod. 16, 5, 12 ad proprias, u. -i sunt, terras redire. *al., v. etiam l. 78*). COD. Iust. 10, 64, 1 (*imp. Philippo*) quae *mulier* aliunde -a alibi nupta est (*postea*: apud originem).

β *abl.*: Ⓘ *sine attributo* (*v. etiam l. 29; ceterum huc pertinere videtur* CIC. epist. frg. IV 27 W. -um Scythis): ENN. ann. 220 Poenos Sarra -os (FEST. p. 355 Tyro). LIV. 8, 22, 5 *Palaepolitani* Cumis (a Cumanis *unus e codd.*) erant -i; Cumani Chalcide . . . originem trahunt. 37, 56, 7 Argis . . . -os esse *Rhodios* (APVL. Plat. 1, 2 Aristonem). FEST. p. 181 Romani Ilio. FLOR. epit. 1, 5, 1 *Tarquinius Priscus* -us Corintho. APVL. apol. 4, 8 Zenonem . . . Velia. flor. 22, 4 *Crates* Thebis. SPART. Sept. Sev. 1, 1 Severus Africa. Pesc. 7, 5 Romanus, hoc est -us urbe (VOPISC. Car. 5, 3 id est Roma -um). SCHOL. Cic. Bob. p. 80, 35 Manius . . . Sabinis. CIL III 14184[9], 1 or(iunda) Dacia . . . Aur(elia) (*gr. ibid.* γενηθέντα ἐν Δακείᾳ). XI 6351, 4 veteran(us), -us Tuder(e). Ⓘⓘ *cum attributo* (*appositione*): INSCR. Plin. nat. 35, 115 Plautius Marcus, cluet Asia lata esse -us. LVCIL. 247 Lucanis -i montibus tauri. OV. epist. 7, 167 non ego sum Pthia (Pthias *Planudes, Heinsius*) magnisque -a Mycenis. LIV. 1, 34, 1 peregrina stirpe -us erat *Lucumo* (5 exsule advena ortum). APVL. met. 10, 18, 1 Thiasus . . . -us patria Corintho. EVTR. 9, 13, 1 Aurelianus . . . Dacia Ripensi (*inde* IORD. Rom. 290). SVLP. SEV. Mart. 2, 1 Sabaria, Pannoniarum oppido, -us fuit (VRAN. epist. 2 Burdegala, o. Galliarum). IORD. Rom. 294 *Carus* -us Narbona Galliae. CIL VI 3293, 4 Panonie superiore. 33887, 4 civitate Miseni (*huc l. 66, 68. nisi* ex *subaudiendum*). XI 6238, 2 colonia Iulia. *huc pertinet, si recte suppletur*: CIL XII 686, 3 (*saec. III*) ⟨na⟩tione Afer . . . o⟨riundus m⟩unicipio Septimia.

γ *praepos.*: Ⓘ ab: LIV. 1, 17, 2 -i ab Sabinis ([*opp.* Romani veteres]. GELL. 13, 23, 8 *Claudios*). 1, 23, 1 cum Lavinium ab Troia, ab Lavinio Alba, ab Albanorum stirpe regum -i Romani essent (*cf.* 1, 52, 2 omnes Latini ab Alba). 21, 7, 2 *Saguntini* a Zacyntho insula. 24, 6, 2 Hippocrates et Epicydes, nati Carthagine, sed -i ab Syracusis exsule avo, Poeni ipsi materno genere. 26, 19, 11 *Emporiarum incolae* a Phocaea (34, 9, 1. *cf.* MELA 2, 77 *Massilia* a Phocaeis -a). 32, 22, 11 Macedonum reges ab se -os credunt *Argivi*. 37, 37, 3 *Iliensibus* ab se -os Romanos praeferentibus et Romanis laetis origine sua. perioch. 63 gentem a Gallis -am. PAVL. FEST. p. 167 Nautiorum familia a Troianis. p. 240 Punici . . . a Phoenice (*Fest.* ⟨ori⟩antur). Ⓘⓘ ex: LIV. 2, 9, 1 *Tarquinios* -os ex Etruscis. 4, 4, 7 plerique -i ex Albanis et Sabinis (42, 34, 2. PAVL. FEST. p. 23 Aureliam familiam). 25, 15, 7 *Tarentinis* indidem ex Achaia -i etiam cognatione iuncti erant *Thurini*. 27, 30, 9 Macedonum reges ex ea civitate (CALL. dig. 50, 1, 37 pr. VLP. dig. 27, 8, 1, 10 PAVL. dig. 26, 5, 24. PAP. Corp. 262, 7 [*a. 317/24*] ex c. Hermupolitanorum. COD. Iust. 5, 27, 3, 4 [*a. 443*] ex qua -us est vel sub qua vicus . . . unde oritur consistit. CIL VI 37218, 3 ex c. Celeiae. XIII 3162 III 10 [*a. 238*]). 30, 16, 4 ex qua *regione* (COD. Theod. 10, 19, 15 pr., *ubi postea*: originis stirpem). 32, 15, 8 ex Perrhaebia. FEST. p. 210 Pisatilem . . . id est e Pisis -um tyrannum. APVL. flor. 15, 19 Pherecydes Syro ex insula. SCAEV. dig. 32, 101 pr. ex qua *provincia* -us erat (PAPIN. dig. 27, 1, 30, 1 cum -us ex p. Romae domicilium haberet. VLP. dig. 50, 16, 190 *opp.* qui in p. domicilium habent. RVFIN. hist. 5, 13, 1 ex Asiae p. [*gr.* γένος τῶν ἀπὸ Ἀσίας]. CIL VI 2544, 4 -us ex p. Panno(nia) inferiore, natus castello Vixillo. 32804a,2 Pannonia superiore civitate Poetabionense. XIII 7323 [*saec. III in.*]. *al.*). VLP. dig. 50, 1, 6 pr. ex qua *patria* -us est. VOPISC. Prob. 3, 1 Probus, -us e Pannonia, civitate Sirmiensi. CASSIOD. hist. 4, 18, 5 ex qua *Thessalonica* (*gr. Socrat. 2, 16* ἧς καὶ ἐκ προγόνων . . . ἐτύγχανεν ὤν). PALLAD. hist mon. I 12 ex Libya (*II 17* Libycus genere. *gr. p. 77, 12B.* Λίβυς τῷ γένει). CIL VI 13328, 7 ex Africa col. Theueste. *al.* Ⓘⓘⓘ de (*per variationem iuxta* ex SERV. auct.): SERV. auct. Aen. 3, 167 Dardanum non ex Italia, sed de Arcadia, urbe Pheneo, -um. SVLP. SEV. chron. 1, 7, 4 ex ea . . . tribu atque terra, de qua ipse *Abraham* -us videbatur. PALLAD. hist. mon. I 27 de Libya (*gr. p. 124, 14 B.* ὁ Λίβυς). GREG. M. epist. 9, 128 de massa (*infra*: in qua nati sunt). Ⓘⓥ *alia*: in *cum abl.*: VLP. dig. 48, 22, 7, 11 provincia, in qua -us est (*opp.* quam incolit. *cf. ibid.* 10 unde). CONSVLT. Zacch. 2, 4 p. 55, 18 locum, in quo erat -us *Christus*, . . . prodidit *Micheas* (*sc. Bethlehem. cf. ibid. l. 8* nasciturum, *l. 20* prodict). CIL VI 2494 a 7 in Pannonia. intra: VITAE patr. Iurens. 4 M. intra Galliam Sequanorum -us fuisse monstratur.

δ *loc. vel gen.*: INSCR. Tarr. Alföldy 189, 3 (*fort. saec. II*) Caecil(io) . . . -o Siccae Veneriae. VEN. FORT. vita Hil. 3, 6 Hilarius

[Löschhorn]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Pictavorum urbis episcopus regionis Aquitaniae -us. VITA Roman. rec. (BHL 7306) 1 Romanus . . . provinciae Affricae -us fuit.

b *a maioribus, genere sim.; accedit:* *abl.*: ENN. ann. 113 (*de Romulo*) sanguen dis -um (LACT. mort. pers. 9, 9 *Maximianus ut alter Romulus*). LVCR. 2, 991 caelesti sumus omnes semine -i: omnibus ille . . . pater est. ab: LIV. 1, 49, 9 *Mamilius Tusculanus* ab Vlixe deaque Circa -us. 35, 47, 5 se -um a magno Alexandro ferens. PAVL. FEST. p. 47 Calpurni a Calpo. VELL. 1, 6, 6 Philippo et Antiocho, qui a Macedonibus -i erant. CVRT. 4, 12, 8 Orsines . . . a septem Persis -us (FLOR. epit. 3, 5, 1 Artabazes. VIR. ill. 76, 1 Mithridates). PORPH. Hor. carm. 4, 15, 31/2 *gens Iulia* ab Iulo nepote Veneris. VIR. ill. 35, 1 Pyrrhus . . . materno genere ab Achille, paterno ab Hercule -us. ex: R. GEST. div. Aug. 27 *Tigranes* erat ex regio genere . . . -us (*gr.* ἦν ἐκ γένους). SEN. epist. 44, 4 neminem regem non ex servis esse -um, neminem servum non ex regibus.

c *e statu, ordine aliquo*: PLAVT. Aul. 542 pro re nitorem . . . qui habent, meminerunt sese, unde -i sient. CIC. top. 29 (*sec. Q. Scaev. pontificem*) qui ab ingenuis -i sunt. LIV. 2, 32, 8 Menenium Agrippam . . ., quod inde -us erat, plebi carum. COLVM. 1, 3, 5 si . . . liberis parentibus est -us.

2 *absolute*: AMBR. hex. 3, 6, 27 sol vivendi usum ministrat -is (*antea*: auctorem . . . esse nascentium). CONSVLT. Zacch. 1, 18 p. 22, 6 virilem sexum ab utero neci dabant *Aegyptii*, ut -os expositio, labor validos absumeret (*ad exod. 1, 22* quidquid . . . natum fuerit).

B *proventus fit qualibet actione, maxime progressu in conspectum publicum* (*accedit dat.* INSCR. Gall., *fortasse etiam* LVCIL.) LVCIL. 853 consilium (*nom. an gen. pl.?*) patriae legumque -us rogator (*locum structurae contextu deficiente incertae huc inseruimus cum interpretibus nonnullis; vix ad A1b*). CONC.^{S} I 2 p. 65, 31 (*item* I 3 vers. Tur. p. 128, 10 *et* I 5 p. 96, 10) quosdam ex Lydia -os haereticos (*gr. I 1, 7 p. 96, 3* ἀπὸ Λυδίας ὁρμωμένων. *nisi ad A, sed domicilium certe respicitur p. 1001, 14 et* I 5 p. 142, 38 Theodoretus a Cyrro -us [*gr. I 1, 6 p. 110, 21* Θ. ὁ Κύρου *sc.* ἐπίσκοπος]). INSCR. Gall. Wuilleumier 290, 6 (*a. 549 aut 554*) humata sub hoc tomolo Felemoda . . . omnebus amata, familiae -a, pauper ⟨s⟩i⟨b⟩i semper *aliter explicant Wuilleumeier, Audin, Leroi-Gourhan, L'église . . . Saint-Laurent, 1949, 19*).

II *de rebus*: PLAVT. Curc. 11 (*de cereo; poeta stilum grandiorem videtur imitari*) apicularum opera congestum . . . ex dulci -um. LIV. 1, 20, 3 Alba -um sacerdotium. COLVM. 1, 5, 2 fluens ⌊aqua, quae⌋ (*Lundström*, aquae *vel* aqua e *trad.*) montibus -a per saxa . . . devolvitur. COD. Iust. de cod. comp. 2 ita his ponendis nullaque dubietate super generali . . . robore ex hoc -a (*item cum respectu futuri, sc. vi finali*: COD. Iust. 1, 17, 1, 12 nullo ex interpretatione . . . vitio -o).

part. perf. **ortus**, -ī *et* ortum, -ī *pro subst. adhibitum inter ceteras formas verbales supra attulimus, occurrit masc. plur. saepius inde a* CIC. Tim. 38. VARRO ling. 8, 83 (*contextu non certo, item* frg. Char. gramm. p. 75, 25 B.). HOR. carm. 4, 15, 24 OV. Ib. 445 Pont. 1, 1, 21 MANIL. 2, 474. 5, 175, *sing. inde ab* HOR. carm. 1, 12, 50. 4, 5, 1 OV. epist. 15 (16), 213 PAVL. FEST. p. 94. *al.* (*non add., unde*: HIL. trin. 2, 3 hymn. 1, 44 RVST. HELP. benef. 66 COD. Iust. 6, 28, 4, 4); *neutr. plur.* SALL. Iug. 2, 3 (*inde* CYPR. Demetr. 3). SALL. (?) rep. 1, 5, 2 SEN. epist. 39, 5 AVG. civ 13, 16 p. 576, 6 D. 13, 18 p. 579, 24, *sing.* SEN. epist. 98, 1.

deriv.: orientalis, origo, ortivus, ortus (-us).

compos.: ab-, ad-, de-, ex-, ob-, suborior.

cf. Onom. (Oriens, Orienda, Oriunna). *Löschhorn.*

orīpelargus, -i *m.*, ὀρειπέλαργος. *nomen avis* (*sc. generis aquilarum, v. Leitner, Zool. Terminol. b. ält. Plin., 1972, 195 sub voce* percnopterus): PLIN. nat. 10, 8 quarti generis est percnopteros, eadem -us (-perlac- *pars codd.; ex Aristot. hist. anim. 618 b 34*).

ōripūtidus *et* **ōripūt(i)us**, -a, -um. *ab* ōs *et* putidus *vel* putere. *plur.* -puti FIRM. GLOSS. II 379, 41 ὀξόστομος: -putidus (-pudius III 330, 39). II 588, 46 -putius: ore pudico (*i.* putido). *i. qui est ore putidus, ore putet* (*v. Wikström, In Firm. Mat. stud. crit., 1935, 118 sqq.*): FIRM. math. 8, 23, 1 erunt lenones rauca voce -i (erip- *N*). 8, 28, 6 -i (putri *pars codd.*), clamosi.

ōrispex: orarum inspex GLOSS. V 606, 2. *vix significat* praefectum orae (*cf. p. 866, 2 et Cic. Att. 7, 11, 5* ἐπίσκοπον *sc. orae*) *vel* horoscopum (*cf. var. l.* horospic- *pro* horoscop- *vol. VI 3, 2974, 48. 50 et Mai, Thes. nov. Lat. p. 277* horinspex), *sed vox* horispex *potius ficta videtur ad explicandam vocem q. e.* haruspex (*cf. Isid. orig. 8, 9, 17* haruspices . . . quasi horarum inspectores).

orissa *v.* oryza.

orītis *et* **orītēs** *f. (?) et m.*, ὀρείτης. GLOSS.^{L} I Ansil. OR 242 -is. *nomen lapidis pretiosi*: PLIN. nat. 37, 176 -is globosa specie a quibusdam et sideritis vocatur, ignes non sentiens (*inde* 1, 37, 65 -is sive s. DAMIG. lapid. 16 [*post tit.* lapis -es] -es . . . lapis est specie non nigerrimus, rotundus, quem alii s. vocant). DAMIG. lapid. 16 est vero alter lapis -es, viridis *eqs.*

oriundus *v.* orior. **oriza** *v.* oryza.

orma *pro* orbita GLOSS. (*v. p. 920, 30*), *pro* horoma GLOSS. V 544, 60.

ormenos *v.* orminos.

[**orminalem** *inter synon. satyrii herbae* PS. APVL. herb. 15; torminalem *Ackermann, omnino om. Howald-Sigerist.*]

1. orminos (-us), -ī *m. vel* **orminon** (-um), -ī *n., cf.* ὄρμενος (ὅρμενος). *fortasse cum nonnullis ed. vet.* -men- *scribendum. i. q. corruda* (*sc. genus asparagi*): PLIN. nat. 19, 151 corrudam, hunc . . . intellego silvestrem asparagum, quem Graeci -on aut myacanthon vocant (*sim.* 20, 110, *unde* 1, 20, 43).

2. ormīnos *m.*, ὅρμινος (ὅρμινον). -men- *solum trad., fortasse per confusionem cum gr. l. 3. i. q. horminum* (*ubi addas, siquidem recte iudicat Ernout in ed. Plinii*): PLIN. nat. 26, 94 -os agrios cum polenta contritus.

? **ormiseum** (-us?) DAMIG. lapid. 14, *nomen sapphiri lapidis alioquin ignotum; orig. inc.* (*emendationes varias affert Abel ad l.*).

ormita *v.* orbita.

? **ormos**: mobile; inde lapis inorme, i. immobile GLOSS. III 501, 48; *explicandae voci q. e.* inormis (*i.* en-) *syllaba* -orm- *exsoluta et quodam modo cum gr.* ὁρμή *iuncta videtur.*

ormus i. caput canis GLOSS. III 570, 60; *conferendum fortasse nomen Aegyptium herbae q. e. cynoscephalion apud Ps. Diosc. Vind. 4, 275 p. 275, 11* ὀρμενισφί.

orna *v.* urna. *Bohnenkamp.*

ōrnāmen, -inis *n.* *ab* ornare. [*falsa var. l. pro* ornamentum CIC. de orat. 3, 167.] *i. q. ornamentum*: MART. CAP. 6, 587 *praeceptio geometriae* Cyllenium excludit -n (ornamentum *cod. unus clausula inusitata; 'Mercuriale ornamentum hic est ars oratoria' Kopp ad l., 'Mercuriales ministrae' appellantur artes 3, 223; honorem Mercurio debitum intellegit Morelli, Stud. Ital. 17, 1909, 243 sq.*).

ōrnāmentārius, -a, -um. *ab* ornamentum. *?* urn- CIL XII 4068, 9 (*alterum apographum*). *apices litterae a utrique addit* CIL XII 3191, 3. *abbrev. v. infra.* GLOSS. II 353, 62 κοσμητικός: -us.

1 *pro adi. de eo, qui ornamentis (aedilitatis vel decurionatus) insignitus est* (*sc. honoris causa; usus fere Galliae Narb. proprius*): aedilis: INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 520, 3 (*a. 42*) ornam(entarius). decurio: CIL XII 3288, 5 (*saec. I; scribitur* orn). INSCR. Gall. Narb. Espér. 423 (*saec. II in.; non abbreviatur ut*: 424 [*suppl.*]. CIL V suppl. ital. 870, 4 [*prope Paviam*]. XII 3058, 12 [*suppl.*]. 3200, 7 [*saec. II*]). CIL XII 3191, 3 (*saec. II*; ornamentar *ut*: 3221, 5. 4068, 9). 3245, 4 (*saec. II*; ornam *ut*: 3249, 2 [*saec. II*]. 3291, 5. *addas, si recte suppl.*, INSCR. Année Epigr. 1969/70 n. 376). **2** *n. sing. pro subst. de universitate ornamentorum vel expolitione aedis* (*vix addas plur. de pretiosis* ACT. Petr. 17 p. 64, 14, *ubi Lipsius corr.* ornamenta): CIL VIII 25692 *Sulla* -um operis . . . insi⟨stente⟩. **3** *m. pro subst. de eo, qui ornat*: GLOSS. II 353, 61 κοσμητής: -us, ornator (*inde* 588, 45 -us: ornator).

ōrnāmentum, -ī *n.* (-us *m. v. infra*). *ab* ornare. *de origine*: VARRO ling. 6, 76 oro ab ore . . . dictum; indidem omen, -um . . .; alterum nunc . . . dicitur vulgo -um, quod sicut olim -a (-ū *trad.*) scenici plerique dicunt (*cf. 5, 129* ornatus quasi ab ore natus; *hoc ad* πρόσωπον *referunt Goetz-Schoell in adnot. p. 268*). ISID. orig. 19, 30, 1 -a dicta, quod eorum cultu ora vultusque decorentur. GRAMM. suppl. 75, 3 orno, ornatum ire, -um. *de scriptura et formis*: -Is CIL X 1613. XII 3253, 3 (*saec. II*). XIV 3608, 29 (*saec. I*); -eis CIL X 1606 ⟨orna⟩menteis. *nom. masc.* -us ITALA gen. 2, 1 (cod. 56; *Vulg.* ornatus). GLOSS. II 354, 4 (*corr.* -um), *cf. var. l.* omnem -um ITALA deut. 4, 19 (Iren. 3, 6, 5 [4 H.]; *lectionem codicis antiquiss. refutat Lundström, Neue Stud., 1948, 161*). *abl.* -u ITALA or. Man. 2 (Verec. in cant. 7, 4) cum omni -u (ornatu *Vulg.; vix addas* GREG. M. epist. 3, 22 p. 180, 15 *R 1 ante corr.*). *notatur* o (*cf.* PROB. litt. sing. gramm. IV 276, 43 NOT. laterc. gramm. IV 325, 15). CIL III 1641, 3 (*solvitur p. 1020*). 7422, 7. 8247, 3. *al.*, or INSCR. Année Epigr. 1948 n. 21 (*solvendum ex* n. 22), orn CIL III 649, 1. 658, 1. 659, 2 V 1011. *al.*, ornam CIL III 384, 10 (*ca. a. 100*). 514, 5. 1425, 4 V 1892, 4. *al.*, ornament CIL III 503, 1. 2924, 4. 7429, 19 (*a. 161/8*). *al.*, *cf.* ontm NOT. laterc. gramm. IV 344, 12. *adduntur apices* ó- LAVD. [Turiae] (CIL VI 37053) 2 ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 11 CIL X 805, 5 XI 6378, 3. 10, ornám- CIL XII 3203, 3. XIV 3606, 5 (*post a. 10*), ornám- CIL XII 3219, 4, ornámentórum ORAT. imp. Vesp. frg. (CIL XIV 3608) 34. NOT. Tir. 33, 92 -um. *recipitur in textum graecum* COD. Iust. 10, 30, 4, 6(4) *litt. lat.* *de notione*: SYNON. Cic. p. 415, 19 arma. tela. insignia. -a militaria. p. 432, 29 lumen. -um. columen. culmen. decus *eqs.* GLOSS. -um: κόσμος. κόσμος γυναικός. κόσμησις. κόσμιον. -a: κόσμια. κόσμια γυναικός. κοσμήματα. -a regalia: stemmata. GLOSS. IV 530, 23 instrumento: -o. GLOSS.^{L} I Ansil. OR 261 -a: pretiosa vestimenta. *legitur in scaenicis apud* LIV. ANDR., PLAVTVM, CAECIL., TER. *et raro apud alios poetas* (HOR. ars 448 PHAEDR. 4, 5, 34 IVV. 3, 204. 218 IVVENC. 4, 804 *recentioresque*); *in prosa oratione inde a* CATONE, RHET. Her., CIC. (*frequenter*), CAES., BELL. Afr., VARRONE (*deest apud* SALL.). [*confunditur in codd. cum* hortamentum (*v. vol. VI 3, 3002, 32*), ornatus (*var. l.* -um PLAVT. Poen. 801 CIC. inv. 1, 51, *var. l.* ornatus ITALA I Petr. 3, 3 [PS. Aug. spec. 81 p. 581, 10]. AVG. serm. 37, 3 l. 88), tormentum (PLAVT. Poen. 425 CIC. or. frg. A VII 59 VAL. MAX. 6, 9, 10).]

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. q. res, qua ornatur (transfertur ad homines p. 1012, 66. 1015, 74), vel status ornati (sive effectus ornandi). gr. resp. κόσμος, *ubi nihil aliud adnotatur.* -is ornare CIC. Verr. II 3, 9. 4, 6 prov. 41. *al., saepius in inscr.* (*maxime in eis, quae p. 1012, 32 sqq. afferuntur*), exornare PLAVT. Poen. 425 (*cf.* Pseud. 756). VITR. 10, 16, 8. *iuxta pos.* aurum *saepe, e. g.* PLAVT. Mil. 481 CAECIL. com. 115 CIC. div. in Caec. 19, vestis *sim. e. g.* PLAVT. Mil. 1302 LIV. 39, 44, 2 QVINT. inst. 11, 1, 3 (*v. maxime infra l. 40 sqq.*); *cf. distinctiones p. 1010, 67. 1015, 6. accedit gen. rei vel pers. ornatae saepe* (*substituitur dat.* CATO agr. 10, 2. 11, 4), *gen. respectus inde a* CIC. (*v. maxime* -a pacis *p. 1011, 53,* vitae *p. 1011, 48*), *gen. identitatis* monilium CYPR. hab. virg. 22 p. 203, 18 (*ibid.* vestium, morum), luminis FIRM. math. 1, 4, 9. 6, 2, 25, laminae RVFIN. Orig. in lev. 6, 6 p. 367, 29, ramorum OP. imperf. in Matth. 37, 1. *al.*

I *plur.*: **A** *respicitur magis species exterior quaedam*: **1** *strictius de monilibus, vestibus similibusque rebus pretiosis*: **a** *mulierum*: PLAVT. Men. 804 suppilat mihi aurum et pallas . . ., mea -a clam ad meretrices degerit. Mil. 107 vino, -is opiparisque obsoniis. 981 aurum atque -a . . . dono habere (*huc spectant* 1127 aurum, -a. 1147 aurum atque -a. 1302 aurum, -a, vestem, pretiosa omnia). Most. 248 cedo mi speculum et cum -is arculam (*inde* 294 -a . . . aufer). Pseud. 343 vendidi *puellam.* :: quomodo? :: sine -is, cum intestinis omnibus. TER. Haut. 837 hasce (*i. minas pro alimentis datas*) -is consequentur alterae. VARRO frg. Non. p. 228, 15 matronarum (IVST. 21, 3, 7). LIV. 5, 25, 8 matronae . . . aurum et omnia -a sua in aerarium detulerunt (*sim.* VAL. MAX. 5, 6, 8). 34, 7, 5 (*postea*: auro et purpura). 39, 44, 2 -a et vestes muliebres. PAVL. FEST. p. 115 leria -a tunicarum aurea (*ad interpr. v. vol. VII 2, 1182, 82*). VAL. MAX. 4, 4 pr. cum . . . matrona . . . -a sua pulcherrima illius saeculi ostenderet. CVRT. 3, 11, 21 quibus *feminis* quo cariora -a sunt *eqs.* QVINT. inst. 11, 1, 3 monilibus et margaritis ac veste longa, quae sunt -a feminarum. *al.* SVET. Iul. 84, 4 quae gerebant *matronae.* Nero 28, 2 Augustarum. *al.* FRONTO p. 98, 9 v. d. H. (p. 37 N.) lineam istam margaritarum . . . ceteraque tantae pecuniae -a. ITALA Iudith 10, 3 (Reg. *al., cf.* VVLG.) anulos et inaures et omnia -a sua (*gr. sing., Complut.* ornatum). *et saepius. cf.* -*a dearum*: CIC. Verr. II 4, 123 Minervae virginis (*loquitur de -is templi ut -is deae ipsius*). Cael. 52 (*per ironiam*) Venerem illam tuam spoliare -is, spoliatricem ceterorum. *in sententiis iuris consultorum*: IAVOL. dig. 32, 100, 2 uxori meae vestem, mundum muliebrem, -a omnia, aurum, argentum, quod eius causa factum paratumque esset, omne do lego (CELS. dig. 33, 10, 7, 1 argentum, v., -a. VLP. dig. 21, 2, 37, 1 -a pretiosa vel v. Serica. 32, 45 tam v. quam argentum, aurum, -a. 34, 2, 25, 2 vittae margaritarum, item fibulae -orum magis quam v. sunt [*similiter disting.* PAVL. dig. 34, 2, 26 *bis*]. PAVL. dig. 34, 2, 37 -orum appellatione v. muliebrem non contineri. *al.*). AFRIC. dig. 34, 2, 2 ut -a in usum uxoris emeres. 34, 2, 5 negat uniones esse legatos ei, cui mulier ita legaverit '-a quae mea causa parata sunt eruntve' (MARCELL. dig. 34, 2, 6 pr. neque ullum . . . inter -a sua u. reliquit). SCAEV. dig. 31, 88, 7 -a et servos et aureos decem. 34, 2, 13 mundum muliebrem omnem, -a *eqs.* 34, 2, 16 -a . . . omnia: aurum, argentum, vestimenta *eqs.* VLP. dig. 34, 2, 25, 10 muliebria (PAVL. dig. 34, 2, 8. 34, 2, 32, 1 COD. Iust. 5, 12, 31, 6). *al.*

b *variorum*: **α** *in universum* (*dub. an huc pertineat* CAECIL.): CAECIL. com. 115 suppilatumst aurum (*Bothe,* eum *trad.*) atque -a omnia. SEN. contr. 2, 1, 6 -a vestra occupabo . . .? TERT. cult. fem. 1, 5 l. 5 *aurum* de tormentis in -a . . . mutatur. PANEG. 7, 6, 2 habitūs (*spectat ad galeam gemmis ornatam*). OPTAT. 1, 17 erant . . . ecclesiae ex auro et argento . . . plurima -a (*nisi de ornatu aedificii*). ZENO 1, 12, 8 (2, 4, 16 L.) tota illa -a . . . quod a false plangentibus adhuc viventi (*sc. moribundo*) rapiuntur. VVLG. iud. 8, 26 absque -is et monilibus et veste purpurea. *al. fortasse huc referendum*: MART. CAP. 1, 88 totius orbis -a portabat *Tyche. per comparationem de vinculis ut -is*: CYPR. epist. 76, 2 p. 829, 16 (*de compedibus*) *fidelibus* -a sunt ista, non vincula. IVST. 14, 4, 2 (*per ironiam*). AVG. in psalm. 99, 7 ut in -a vertantur *compedes.* **β** *de monilibus sim. aulae imperatoris (pressius sing. p. 1014, 37)*: *in appellatione officialis aulici, qui rationem -orum procurat* (*ad -a histrionum refert Hirschfeld, Die kais. Verwaltungsbeamten*[2]*, 1905, 294*): CIL VI 3991, 3 Felix C. Caesaris ab -is (*item pendet ex ipso nomine*: 3992, 1. 8952, 4. 8953, 5. 8955, 4 ab -is sacerdotali(bus)). 4228, 4 (*a. 126*) proc(uratoris) ab -is (*item pendet ex aliis subst.*: 8896, 9 servi ab -is. 8954, 5 eunuchi). 8950, 9 proc(uratoris) rationis -orum. 8951, 3 adiutori a commentaris -orum. *cetera exempla*: CAPITOL. Aur. 17, 4 auctionem -orum imperialium fecit vendiditque aurea pocula et cristallina et murrina, vasa etiam regia et vestem . . . sericam et auratam *eqs.* (LAMPR. Alex. 48, 2 COD. Iust. 1, 27, 1, 6.7). ANON. Vales. 12, 64 omnia -a palatii, quae Odoacar Constantinopolim transmiserat. COD. Iust. 11, 12, 1, 2 quae usibus regiis deputata sunt. *ibid.* -a . . . regia intra aulam meam fieri a palatinis artificibus debent.

2 *laxius de variis rebus ad ornatum pertinentibus*: **a** *hominum* (*diaboli p. 1010, 38*): **α** *spectat ad habitum quendam*: ① *histrionum sim.*: PLAVT. Amph. 85 eius *histrionis maligni* -a et corium uti conciderent *conquaestores.* Capt. 615 -a absunt; Aiacem . . . ipsum vides. Cist. 784 -a ponent *histriones finita comoedia.* Curc. 464 -a, quae locavi (*loq. choragus, cf.* Persa 159 abs chorago sumito [*sim.* Trin. 858]). Stich. 172 (*histrio ad spectatores*) venalis ego sum cum -is omnibus. Trin. 859 -is hominem circumducere. VARRO ling. 6, 76 (*v. p. 1008, 48*). PAVL. FEST. p. 296 scenicorum. *inde de habitu aliorum, qui alienam personam induunt*: PLAVT. Poen. 425 -is meis et sycophantiis tuom exornabo vilicum (Pseud. 756 hominem cum omnibus -is exornatum). ② *militum: de armatura sim.* (*cf. 1009, 58 et infra l. 28*): CIC. Catil. 2, 24 ceteras copias, -a, praesidia vestra. SEN. nat. 4 praef. 5 per -a fiet *ictus inimici* (*cf.* epist. 14, 15 qui per -a percussus est). IVST. 11, 13, 11 cum victoria non -orum decore, sed ferri virtute quaeratur. 12, 7, 5 exercitus. *de insignibus*: VARRO ling. 7, 37 *paludamenta sunt* insignia atque -a militaria (FEST. p. 253 *omnia* m. -a paludamenta dici. VOPISC. Prob. 7, 4 SYNON. Cic. p. 415, 19). VAL. MAX. 3, 2, 24 (*enumerantur coronae, torques, armillae sim.*). *adiecimus insignia virorum fortium et triumphantium*: CIC. leg. 2, 60 laudis -a (*postea*: coronam virtute partam). Phil. 9, 16 in virorum fortium funeribus -isque (*de eadem re*: 9, 17 eis -is decorari). BELL. Afr. 28, 2 pecuniam et -a triumphi Caesaris . . . custodienda curarat (PANEG. 10, 5, 2). PANEG. 10, 3, 2 trabeae vestrae triumphales et fasces . . . vestrorum sunt -a meritorum. ③ *variorum, qui ab aliis distinguuntur signis ingenuitatis vel nobilitatis* (*cf. p. 1012, 32 sqq.*): CIC. Verr. II 1, 113 eripies . . . pupillae togam praetextam, detrahes -a non solum fortunae, sed etiam ingenuitatis. PLIN. nat. 33, 33 ut . . . ad -a ea (*i. anulos equestres*) etiam servitute liberati transiliant. FIRM. math. 2, 19, 9 nobilitatis. CLAVD. carm. min. 46, 6 mitia pacis -a . . ., bello quibus ille peracto conspicuus reges inter fulgeret Achivos. *fortasse huc addendum*: CIC. Brut. 62 familiae sua quasi -a ac monumenta (*de scriptis velut signis nobilitatis*).

β *spectat ad speciem corporis ipsius* (*fortasse iam* PAVL. FEST. p. 46 canentas: capitis -a, *quod quidam ad capillos canos referunt*): PLIN. epist. 5, 17, 3 multum sanguinis, multum sollicitudinis in ore, magna -a recitantis. TERT. anim. 33, 8 ut malit famae suae -a quam caudae *Homerus in pavonem mutatus.* 58, 5 morsus ferarum -a sunt iuventutis ut in Cyro ursi cicatrices. FIRM. err. 21, 4 (*de cornibus diaboli ut Bacchi*). AVG. serm. 280, 5, 5 corpora, in quibus indigna tormenta perpessi sunt *martyres,* eis digna in -a vertentur (*paulo aliter*: 328, 6 corpora ipsa sua habebunt magna -a, in quibus passi sunt magna tormenta). *ambigue de decore carnis ex anima suscepto*: TERT. resurr. 7 p. 35, 18 caro . . . limi rudimenta deposuit et animae -a suscepit *adflatu dei.*

b *animalium* (*cf. l. 35; maxime iumentorum, quae et instruuntur et ornantur*): CATO agr. 10, 2 iuga cum loris ornata . . ., -a bubus *eqs.* (11, 4 -a b., -a asinis, instrata *eqs.*). 135, 1 -a, murices, catellas. BELL. Afr. 86, 1 elephantos . . . ornatos armatosque cum turribus -isque capit. LIV. 26, 36, 6 equi -a (*inter res argenteas, cf.* PLIN. nat. 34, 162 argentum incoquere . . . equorum . . . -is iumentorumque ac iugorum [37, 140]). SEN. epist. 80, 9 *equum* ementibus -a ipsa suspecta sunt (*cf.* AVG. serm. 41, 1 equum si emerem, detractis -is et strato nudum forte non despicerem). APVL. Socr. 23 p. 173 si plena artis -a capiti et collo *equi* circumiacent. VLP. dig. 21, 1, 38 pr. (*edict. aedil.*) de -is restituendis iumentisve -orum nomine redhibendis. ITALA II Macc. 3, 25 (recc. BM) equus . . . praeclaris compositus -is (*gr.* σαγῇ, *Vulg.* operimentis, *recc. LX* opertorio, *rec. P* strato). AMM. 23, 3, 6 auro lapillisque -a distincta conspersit *equus humi prostratus* (*cf. infra*). VVLG. iud. 8, 21 -a ac bullas, quibus colla regalium camelorum decorari solent. ROMVL. fab. 53, 13 rec. vet. rustica -a suscipiens *equus. ibid.* 15 illa -a pretiosa (*postea sing.*). ORIG. in Matth. 16, 18 p. 536, 7 -a eis (*i. asinae eiusque pullo*) imposuerunt. *per comparationem*: AMM. 23, 3, 6 Babylona humi procidisse -is omnibus spoliatam (*ex ostento equi cadentis; cf. supra*).

c *rerum* (*adiecimus -a deorum, ubi de insignibus sim. templorum vel statuarum agitur, v. l. 83*): **α** *aedificiorum, monumentorum, urbium sim.* (*de artis opere mente concepto* CYPR. GALL. exod. 1127; *distinguit* instrumentum CIC. dom. 62, vasa *fanorum* MACR. Sat. 3, 11, 6; *dedimus exempla selecta*): CIC. div. in Caec. 19 (*loq. Sicilia*) quod auri, quod argenti, quod -orum in meis urbibus, sedibus, delubris fuit *eqs.* Verr. I 14 in statuis -isque publicis (CIL VI 1936 s. et imaginibus -isque. VIII 26470, 5 marmoribus et s. et -is. XI 1219). II 1, 54 quae signa atque -a ex iis urbibus sustulisses (57. 59 II 4, 6. *al.; cf.* CIL I[2] 1762 [*saec. I med. a. Chr.*] aediculam, sigilla -aque). II 3, 9 villas -is fanorum . . . ornasse (II 4, 97 decora atque -a f. II 4, 126 f. atque oppidorum [Manil. 66]. *al.*). II 4, 58 lectos . . . stratos cum ceteris -is convivi (*cf.* SEN. dial. 9, 9, 5 libri non studiorum instrumenta, sed cenationum -a). II 4, 121 urbis (leg. agr. 2, 61 prov. 6 Phil. 13, 8 LIV. 25, 40, 1. *al.* EVTR. 4, 12, 2 urbium. *al.*). dom. 62 instrumentum aut -a villae (or. frg. A VIII 9 villarum). ad Q. fr. 1, 1, 26 templi (VAL. MAX. 5, 1, 6 templorum. 7, 6, 4 aurea atque argentea. SVET. Vit. 5. *al.; cf.* R. GEST. div. Aug. 24 in templis . . . -a *recuperata* reposui). LIV. 26, 30, 9 dis ipsis -isque eorum ablatis (*item deorum*: VAL. MAX. 5, 1, 7 dis -a . . . restituere. IVV. 3, 218 Asianorum vetera -a deorum. TERT. idol. 10 p. 39, 25 PRVD. c.

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Symm. 2, 64). 27, 16, 7 Syracusarum. 34, 4, 4 Corinthi et Athenarum. PLIN. nat. 7, 34 theatri (*cf.* CIL II 183 [*a. 57*] proscaenium et orchestram cum -is. TERT. spect. 8 p. 9, 19 circi). SVET. Tib. 26, 1 aedium. Tit. 8, 4 praetoriorum. *al.* *pro t. t. architecturae*: VITR. 1, 1, 5 multa -a saepe in operibus architecti designant (*exemplo sunt Caryatides*). 1, 1, 6 epistylia et -a eorum (*cf.* 5, 1, 10 epistyliorum. 5, 9, 2 cum epistyliis et -is. 6, 3, 9 epistylia et -a. 7 praef. 15 epistyliorum ... et ceterorum -orum). 4, 1, 2 coronarum reliquorumque -orum. 4, 2, 1 *columnarum* (5, 6, 6 *bis*). 6, 3, 3 imagines cum suis -is. 7, 5, 4 -a fastigii. PAVL. FEST. p. 8 valvarum. β *quarumlibet rerum* (*maxime mundi eiusque partium*): PAVL. FEST. p. 10 aplustria: navium -a (*cf.* PORPH. Hor. carm. 1, 14, 14 'pictis ... puppibus ...': ... -a nobilitatis). APVL. mund. 7 terrarum orbem ... -is suis pingunt et ... ut quibusdam sertis coronant *insulae*. ITALA deut. 4, 19 (Lugd.) solem et lunam et stellas et omnia -a caeli ([*aliae vers. sing., v. p. 1015, 20*]. PS. PHILO antiq. 11, 6. AVG. in epist. Ioh. 2, 11 caelorum. *cf.* AVG. serm. 30, 9 *caelum et terram* suis creaturis -isque inlustrasti. DRAC. Romul. 9, 23 poli). FIRM. math. 1, 4, 9 renovata luminis -a (*sc. lunae ut*: 6, 25, 5). PRVD. c. Symm. 2, 134 ipse *deus* ... insignia mundo -a dedi. AVG. in epist. Ioh. 2, 11 quae sunt -a maris? omnia repentia; quae terrae? animalia, arbores, volatilia. PS. PHOEBAD. fid. 8 p. 47A totius orbis. CLAVD. MAM. anim. 2, 12 p. 145, 11 siderum. VEN. FORT. virt. Hil. 6, 18 qui numquam viderat -a diei (*i. lumen*).

B *respicitur magis decus internum, splendor, gloria, honor sim.* (*hic illic difficilius distinguitur ab A, maxime ubi pertinet ad res fortunae, quae et honorem et divitias, insignia sim. comprehendunt*):
1 *variorum*: **a** *usu sollemni*: α *de quibuslibet rebus ad cultum vitae, luxuriam, honorem pertinentibus*: CIC. Quinct. 43 de vita et -is suis omnibus. 92 parsimonia ... deformata atque -is omnibus spoliata. 94 quae pudore -a sibi peperit *Quinctius*. 99 ne -is eius omnibus ... Naevius pro spoliis abutatur. S. Rosc. 139 nostri isti nobiles, nisi ... misericordes erunt, ... -a sua concedant. 147 cum patrem clarissimum ..., ornatissimum fratrem haberet *Caecilia*, tamen ... perfecit, ut, quanto honore ipsa ex illorum dignitate adficeretur, non minora illis -a ex sua laude redderet. Verr. II 1, 14 homo omnibus -is praeditus. II 1, 156 cum ... senator ... bona, fortunas, -a omnia amiserit. Cluent. 120 omnibus -is amissis numquam ullam honestatis suae partem recuperabit. 153 in ea vita qualis splendor inesset, quanta -a, quae dignitas. Catil. 3, 26 omnes triumphos ..., omnia -a honoris, monumenta gloriae, laudis insignia. p. red. in sen. 35 -is commodisque (fam. 1, 7, 3). *al.* VITR. 10, 16, 8 honoribus ... et -is exornaverunt *Diognetum*. VAL. MAX. 1, 6, 12 auctoritatem ... et opes ... omniaque -a (*Pompei ut*: 8, 15, 9). *al.* SEN. benef. 3, 12, 1 hic auxilia tribuit, ille -a, ille solacia. epist. 29, 12 clamor et plausus, pantomimica -a. *al.* PLIN. epist. 4, 9, 4 de -is suis, quae illi et ex generis claritate et ex periculis ipsis magna erant. *et saepius.* -a *vitae* (*vix addas l. 74 infra*): CIC. Quinct. 64 omnia v. -a ... deripi. Sull. 88 (*iuxta* solacia). ac. 2, 31 haec ... vel instrumenta vel -a v. (*sc. artes*). VAL. MAX. 3, 2, 7 splendorem et -a praeteritae v. (*cf.* APVL. Plat. 2, 23 anteactae v. -a). FIRM. math. 4, 16, 3 felicitates, ... substantiam, ... honores, ... omnia v. -a. PANEG. 3, 20, 2 agendae v. -a. *al.* -a *pacis* (*spectat ad res pretiosas* LIV.; *sing. non nisi p. 1015, 50; aliter p. 1010, 28*): CIC. Verr. II 5, 124 belli adiumenta et p. -a (de orat. 2, 171 VEG. mulom. pr. 1). Manil. 6 p. -a et subsidia belli (leg. agr. 1, 3). Mur. 30 ab hoc *oratore* ... p. -a retinentur, ab illo *imperatore* belli pericula repelluntur. LIV. 26, 21, 7 p. diuturnae regiaeque opulentiae -a, argenti ... vis *eqs.* PANEG. 9, 19, 2 belli munia et ... p. -a coluerunt. COD. Theod. gest. in sen. 2 -is p. instruat (*sc. codice promulgando*), quos bellorum sorte defendit *felicitas principum*.

β *de bonis animi, virtutum sim.*: (I) *apud quoslibet scriptores*: CIC. Font. 24 consilio, gravitate, constantia, ceteris virtutis, honoris, ingeni, rerum gestarum -is (*in enumeratione simili*: Manil. 51). 41 ceteris -is et existimatione innocentiae. Mur. 15 dignitatem generis, integritatis, industriae ceterorumque -orum omnium. dom. 146 dignitatis (p. red. in sen. 27 Marcell. 24. *al.*). de orat. 1, 161 divitias atque -a eius ingenii *Crassi* (*in imagine villae ornatae; eiusdem* 1, 162 copiam -orum suorum). fam. 3, 7, 5 virtutis (*v. l. 64; ceterum*: 3, 12, 1 v., industriae. FIRM. math. 1, 7, 5. *al.* IVST. 7, 2, 14 virtutum). SEN. dial. 11 (12), 18, 1 *studia* et -a maxima homini sunt et solacia. DECL. in Catil. 101 summis ... -is praeditus et scientiae et moderationis. APVL. Plat. 2, 20 cum se -is suis ita instructum sciat *sapiens* (*nisi de armis intellegendum*). 2, 27 pudicitiae -isque ceteris vitae (*vix ad l. 48 supra. cf.* IVST. 20, 4, 12 vera -a matronarum pudicitiam, non vestes esse). *al.* (II) *apud ecclesiasticos* (*quorum multa exempla spectant ad* I Petr. 3, 3, *v. p. 1014, 44*): TERT. cult. fem. 2, 13 l. 29 proiciamus -a terrena, si caelestia optamus. l. 37 medicamentis et -is exstructae prophetarum et apostolorum ... inserentes in aures sermonem dei *eqs.* (*cf.* scorp. 3 p. 151, 8 vera -a aurium, dei voces [*antea*: inaures]). CYPR. epist. 37, 1 p. 576, 11 divinae dignationis -a (hort- *var. l.*). hab. virg. 13 p. 197, 8 cordis ac pectoris (PS. EVSEB. GALLIC. hom. 3, 3 G. *cf.* PRVD. psych. 914 animae [VITA Hil. Arel. 31 l. 3. *al.*]). 22 p. 203, 18 nec monilium aut vestium ... -a, sed morum (RVFIN. hist. mon. 18. Orig. in cant. 2 p. 119, 13 [*explicat* 'lapidem pretiosum']. AVG. civ. 2, 2 p. 55, 20 D. non murorum, sed m. munimenta atque -a. *al.*). FIRM. err. 19, 2 immaculata ... conscientiae -a. OPTAT. 2, 2 (*de -is ecclesiae ut dote uxoris*). GAVDENT. serm. 8, 23 G. spiritalium ... -a virtutum (VITA Hil. Arel. 25 l. 7 VAL. CEM. hom. 11, 4 p. 726C. *al.*). AMBR. exhort. virg. 10, 64 interioris hominis (*cf.* SVLP. SEV. epist. app. 2, 13 p. 243, 7 interioribus). HIER. epist. 31, 2, 2 operis (*cf.* CAES. AREL. serm. 78, 3 bonorum operum. DYNAM. vita Max. 1 l. 43 G. actionum. 7 l. 163 bonorum actuum). *al.*

γ *de splendore, honore, signis munerum publicorum*: (I) *pertinet ad ipsos magistratus, ordines sim.*: CIC. Verr. II 5, 39 *Verri praetori* fascis ac securis et tantam imperi vim tantamque -orum omnium dignitatem datam. II 5, 83 tot tantaque -a magistratibus et legatis a senatu ... permissa. II 5, 175 -a ista et beneficia populi Romani (*cf.* Mur. 8 hominis et suis et populi Romani -is amplissimi. Sull. 81 -is et suis et consulatus. har. resp. 61 honoribus populi Romani, vestris plurimis -is mihi tributis). Cluent. 154 honorum (FIRM. math. 1, 7, 6 IVST. 15, 2, 13 COD. Theod. 6, 26, 14, 2. *al.*). *ibid. iterum* (*enumerat -a senatoria*: locus, auctoritas, domi splendor, ... toga praetexta, sella curulis, insignia, fasces *eqs.*). leg. agr. 2, 31 (*iuxta* potestates). Sest. 110 ordinis *equestris* (*explicari solet per censum*). *al.* VAL. MAX. 5, 1, 8 *L. Paulus* Romani imperii decoratus -is. 8, 15, 4 (*enumerantur honores Aemiliani*). SEN. clem. 1, 10, 1 principis. benef. 4, 32, 3 *regnantis*. PANEG. 3, 15, 1 magistratuum. PS. ASCON. Verr. p. 251, 10 sine -is nomen posuit, quia per se clarum est: consularis et nobilis vir (*vix de mero epitheto ut p. 1016, 35*). *al.* *addimus ornatum sacerdotum* (*unde explicaveris infra l. 57*): IVST. 20, 2, 4 sacerdotem ... velatum -is (*cf.* VVLG. I Macc. 3, 49 -a sacerdotalia [*Itala rec. L* vestimenta]. RVFIN. Orig. in lev. 6, 6 p. 368, 10 pontificalibus. COD. Theod. 4, 6, 3 pr. sacerdotii). (II) *de privilegiis, insignibus sim., quae honoris causa tribuuntur* (*v. Borzsák, RE XVIII 1, 1110 sqq.; usus Caesarum proprius, sed iam antea inter dignitatem ipsam et insignia eius distinguebatur, cf.* CIC. Cluent. 132 Popilium ... in senatum non legit, locum quidem senatorium ludis et cetera -a reliquit): LIV. perioch. 118 p. 112, 16 consularibus (TAC. hist. 1, 79, 5 SVET. Iul. 76, 3 Claud. 5. *al.* SPART. Hadr. 8, 7. *al.* AVSON. 419, 3 p. 361, 205 P.; *in titulis*: CIL VI 1599, 5 [*aet. imp. Aur.*]. IX 5358, 4 [*ca. a. 140*]. XII 5842, 9. *al.*). VELL. 2, 104, 2 triumphalia (2, 112, 2. 115, 3. 116, 2. *al.* TAC. Agr. 40, 1. 44, 3 SVET. Aug. 38, 1. Tib. 9, 2 t. -is ..., novo nec antea cuiquam tributo genere honoris. *al.; in titulis inde ab aet. Aug., e. g.* CIL XIV 3605. 3606, 5. 3613, *usque ad aet. Hadr.* CIL III 2830, 18). PLIN. nat. 35, 201 praetoria (PLIN. epist. 8, 6, 4. 11. 14 PS. AVR. VICT. epit. 4, 8. *v.* SVET. *infra; in titulis fere saec. I medio posterioribus*: INSCR. Plin. epist. 7, 29, 2 [= 8, 6, 1]. CIL VI 798, 6 INSCR. Notiz. Scavi 1933 p. 466 INSCR. lat. Corinth. West 58. *cf.* CIL XI 1834, 3 [*post a. 70*] praetoriciis). SVET. Claud. 28 quaestoriis praetoriisque. VLP. dig. 50, 16, 100 senatoriis. CIL II 1066, 6 decurionatūs (1286, 6. III 650, 2 d. et II viralicis. XI 6378, 3 *et* 10 d., illustratūs. *al.; cf.* II 2017, 7 decurionalia [III 3016, 7. 6294, 5. *al., v. vol. V 1, 226, 10 sqq.*]). 4268, 6 aedilicis (III 503, 1. INSCR. lat. Corinth. West 105, 5 aed(iliciis) et II vir(alibus) et agonothetic(is) et quinq(uennaliciis). 106, 3 aedil(iciis) et II vir(alibus). 107, 5 [*aet. Tib.*] decurionalibus et ae. INSCR. Gall. Narb. Espér. 573, 11 ae. et dumviralibus et flamonis et auguralibus). III 384, 10 (*ca. a. 100*) II viralib(us) et sacerd(otalibus) (*v. vol. V 1, 2315, 64 sqq., cf. supra l. 50*). 7429, 18 sacerdotalib(us) (*adde l. 56*). VIII 7986, 4 (*saec. I*) quinq(uennalicia) (*adde l. 53*). IX 58, 4 Augustalitatis. X 60, 3 censor(iis) (*cf.* 52, 4 *contextu mutilato*). XII 408, 4 flamin(atus) (*cf. l. 55 et* 4232, 4 flamoni). *per iocum mordacem transfertur ad speciem inanem matrimonii*: SVET. Nero 35, 1 Octaviae consuetudinem cito aspernatus *Nero* corripientibus amicis sufficere illi debere respondit uxoria -a (uxori *cod. vetustissimus*, uxoris *unus cod. rec.*).

b *per antonomasiam quandam de eis, qui (quae) ex praestantia sua aliis decori esse dicuntur*: α *de hominibus*: CIC. Sull. 5 in quibus subselliis haec -a ac lumina rei publicae viderem (prov. 22 haec lumina atque -a r. p., P. Servilium et M. Lucullum. Phil. 11, 36 qui ipsi sunt -a r. p.). VAL. MAX. 4, 1, 12 duo Metelli ..., maxima patriae -a (SIDON. epist. 4, 4, 1 Faustinus ... inter maxima p. ... -a numerandus). 4, 4 pr. maxima -a esse matronis liberos (*opponitur mundus muliebris ut: ibid.* haec *i. liberi* -a sunt mea). 9, 4, 1 *Crassus et Hortensius* lumina curiae, -a fori. PLIN. epist. 8, 12, 1 vir ... inter praecipua saeculi -a numerandus (FLOR. epit. 3, 21, 2 decora et -a s. sui). FRONTO p. 167, 18 v. d. H. (p. 176 N.) in tui -is ... numerandus *Aquilinus*. CYPR. epist. 40 p. 586, 13 eiusmodi -a complura (*i. tales presbyteros*; *cf.* PAVLA Hier. epist. 46, 10, 1 certe flos quidam et pretiosissimus lapis inter ecclesiastica -a monachorum et virginum chorus est). CLAVD. DON. Aen. 6, 790 p. 608, 19 vir, cuius inter maxima -a spei tuae (*i. Aeneae*) promittitur decus (*sc. Augustus*). *de toto genere humano*: AVG. civ. 19, 13 p. 378, 30 D. *deus* naturarum ... conditor et ... ordinator, qui terrenorum -orum maximum instituit ... genus humanum. β *de rebus* (*cf.* AVG. *supra*): SEN. epist. 95, 27 multorum ferculorum -a (*i. optimae partes cenae;*

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

an de cibis ut repositoria ornantibus?). CVRT. 5, 1, 7 iam Susa, iam cetera -a regni ... victorem occupaturum. PANEG. 4, 19, 1 ut victoriarum tuarum non summam evolveret *oratio*, sed -a monstraret.

2 *pertinet ad ornatum orationis sim.* (*fere in usu oratorum; poetarum* HOR., IVVENC.; *dedimus exempla selecta; sublucet imago mundi muliebris* CIC. Att. 2, 1, 1 QVINT. inst. 8 praef. 26 POMER. 1, 24): CIC. inv. 1, 7 *Aristoteles* huic arti plurima adiumenta atque -a subministravit. 1, 27 haec ... -a (*sc. narrationis*). 1, 32 neque extraneis -is animus auditoris tenendus est. 2, 49 -a elocutionis, in quibus et suavitatis et gravitatis plurimum consistit (QVINT. inst. 6, 4, 1 MAR. VICTORIN. rhet. 2, 15 p. 271, 22 -a e.: id est figurae. AVG. civ. 11, 18 p. 485, 20 D.). Cluent. 107 quae, quia cognita sunt ..., verborum -a non quaerunt (prov. 28. orat. 21 v. sententiarumque [81 top. 34]. AQVILA rhet. 30 p. 31, 27 CHAR. gramm. p. 371, 31 B. *al.*). Sull. 82 quorum ... gravitas ... neque cuiusquam -a orationis desiderat (de orat. 1, 144 o. ipsius. 2, 366. 3, 125 orat. 201 fin. 1, 14. GELL. 11, 7, 6 orationum. *spectat ad certas quasdam actiones*: AMM. 30, 4, 19 Cluentianae vel pro Ctesiphonte orationum aemula -a). Balb. 17 *Pompei* oratio omnibus -is abundavit. de orat. 1, 43 adiumenta atque -a dicendi (2, 45. 50. 122. Brut. 261 oratoria. fat. 3 ubertatem orationis et -a d. *al.* AMM. 30, 4, 5 MART. CAP. 5, 509). Brut. 140 in sententiarum -is et conformationibus (orat. 81. 136 part. 47 QVINT. inst. 9, 1, 40. *v. etiam l. 13*). parad. 3 oratoriis (*v. l. 20*). *al.* HOR. ars 448 ambitiosa recidet -a (*item in poesi*: IVVENC. 4, 805 versibus ut nostris divinae gloria legis -a libens caperet terrestria linguae). VAL. MAX. 8, 10 pr. eloquentiae ... -a in pronuntiatione apta et conveniente motu corporis consistunt. QVINT. inst. 8, 3, 61 ἐνάργειαν ... inter -a ponamus. ARNOB. nat. 1, 58 collectiones, enthymemata, definitiones omniaque illa -a *eqs.* FIRM. math. 5, 1, 22 sermonis (6, 25, 3 liberi. 6, 26, 1 docti). MAR. VICTORIN. rhet. 2, 14 p. 270, 16 locutionum ... -a ..., quae aut verborum sunt aut sententiarum (AVG. civ. 11, 18 p. 485, 24 D. locutionis). *al.*

II *sing.* (*saepius collective, quod tamen difficilius distinguitur, notabiliora v. p. 1014, 37. 1015, 1. 1016, 3; de ea quae est inter sing. et plur. relatione cf. var. ll. p. 1008, 48 [cum explicatione]. 1014, 60. 1015, 26, varias versiones p. 1011, 15. 1014, 48. 1015, 21, numerum in contextu variatum p. 1010, 60. 1014, 64 sq.*): A *locutiones quaedam notabiliores*: 1 *in structuris finalibus*: a -o esse (*alia verba*: FILASTR. 133, 3 praestita. AVG. quaest. hept. 2, 177 p. 217, 6 dependeat, *sc. omisso dat. comm., qui deest praeterea apud* QVINT. inst. 5, 14, 35 LACT. opif. 10, 18 REG. eccl. Carth. [Corp. Christ. 149] p. 196 l. 479; *substituit adi.* virili -o AVG. civ. 22, 24 p. 614, 34 D.): α *subi. sunt res: corporeae*: CIC. Verr. I 14 monumenta ..., quae illi -o urbibus esse voluerunt (II 1, 58 *signa et tabulae.* II 4, 3 domus. II 4, 72 *signa.* II 4, 120 multa). II 4, 5 domus erat non domino magis -o quam civitati. PS. APVL. Ascl. 10 ut sit ipse *homo* et mundus uterque -o sibi. LACT. opif. 10, 18 dentes ... ne ... magis horrori quam -o essent. FILASTR. 133, 3 *sidera* -o ... caeli ... praestita. AMBR. Noe 7, 21 mulieribus -o est coma, dedecori est viris. AVG. civ. 22, 24 p. 614, 34 D. *barbam* non esse munimento, sed virili -o. quaest. hept. 2, 114 p. 167, 4 *cirri* vestibus. 2, 177, 11 p. 217, 6 velum, quod -o velamentoque dependeat. REG. eccl. Carth. (Corp. Christ. 149) p. 196 l. 479 nullo -o (ordin- *var. l.*) sunt *templa* (*vix abl.*). *incorporeae*: CIC. inv. 1, 5 virtus et ... auctoritas et, quae et his rebus -o et rei publicae praesidio esset, eloquentia (fin. 4, 61 principibus maximo -o). Verr. II 4, 121 domum ... -o urbi futuram (*ludit cum sensu proprio*). Balb. 65 amicitias ... hominibus ... -o esse ... maximo (CAES. Gall. 1, 44, 5 -o et praesidio, non detrimento). fam. 13, 34 commendationem maximo sibi ... adiumento et -o fuisse (*sim.* 13, 36, 2. 13, 49). epist. frg. III 12 W. amplitudinem gloriamque tuam magno mihi -o esse. CAES. Gall. 7, 15, 4. QVINT. inst. 5, 14, 35 -o, non impedimento. AMBR. off. 1, 17, 65 HIER. epist. 52, 13, 3. SALV. epist. 1, 5 *fides* omnibus semper ornatibus -o est. β *subi. sunt homines* (*v. l. 46 supra*): CIC. Font. 48 ne non modo -o et adiumento non sit suis, sed etiam ... dedecus ... miseris ... relinquat. fam. 3, 10, 9 cuius opes, ingenium, liberi, adfines, propinqui mihi magno vel -o vel praesidio esse possent. 15, 4, 6. NEP. Dion 2, 1 quanto. SEN. dial. 12 (11), 18, 2 PLIN. epist. 4, 15, 10. AVG. gen. ad litt. 9, 9 p. 277, 8 quanto. γ *subi. est acc. c. inf.*: CIC. off. 2, 64 rei publicae est -o homines externos hoc liberalitatis genere in urbe nostra non egere. fam. 11, 22, 1 magno tibi erit -o ... adulescentem ... esse salvum.

b *per praepos.*: CIC. Verr. II 4, 18 quae *signa* -i causa fuerunt (SEN. clem. 1, 13, 5 arma -i c. habet *princeps.* VLP. dig. 43, 6, 1, 2). de orat. 1, 199 ad decus atque -um senectutis (QVINT. inst. 1, 8, 10. decl. 359 p. 391, 21 ad usum et -um. PLIN. epist. 6, 18, 2 ad praesidium -umque. APVL. Plat. 2, 23. AVG. serm. 240, 5, 4 non ad tormentum, sed ad -um. PASS. coron. 4 INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 16, 6). SEN. dial. 11(12), 14, 3 in -um saeculorum refulgentibus viris (*item in c. acc.*: epist. 86, 7 columnarum nihil sustinentium, sed in -um positarum. QVINT. inst. 2, 3, 6. 5, 8, 2 in auxilium atque -um argumentorum. TERT. apol. 17, 1 HIER. in Ezech. 7, 20 l. 997 *et* 1008. VVLG. Sirach 26, 21 [*var. l.* in -o]. *cf.* in *c. abl.*: VVLG. Sirach 32, 7 [*gr.* ἐπί]). TERT. orat. 22 p. 195, 2 capillum pro tegumento et -o mulieribus assignavit *natura.* ITALA II reg. 1, 24 (Ambr. off. 3, 9, 61) Saul, qui vestiebat vos vestimenta coccinea cum -o vestro, qui imponebat aurum super vestimenta vestra (VVLG. qui vestiebat vos coccino in deliciis, qui praebebat -a cultui vestro).

2 -um est (*cf. Önnerfors, Pliniana 1956, 72; dedimus pauca notabiliora, v. etiam sub B2b*): CIC. Verr. II 2, 2 *Sicilia* prima omnium, id quod -um imperi est, provincia est appellata. PLIN. nat. 34, 17 in ... foris statuae -um esse coepere. IVST. 22, 7, 8 *forum* fuerat -um honorum *Bomilcaris.* AVG. quaest. Simpl. 2, 2, 5 aetatum viridiorum magnum est -um *pudor.* *al.* *cf.* tantum -i: CIC. de orat. 2, 85 tantum ... in excellente oratore ... esse -i universae civitati. *subi. est enunt.*: TERT. mart. 4, 8 -um ... et gloria deputabitur ..., si anima potius cesserit plagis quam corpus *adulescentis Lacedaemonii.*

B *cetera exempla*: 1 *pertinet ad ornatum exteriorem*: a *hominum*: α *in universum* (*parum certum* LIV. ANDR. com. 3, *v. Goetz-Schoell ad Varronem ling. 6, 76 p. 268*): CIC. Verr. II 1, 152 quod -um pueritiae pater dederat, indicium atque insigne fortunae (*sc. bullam*). prov. 28 decus ... et -um triumphi. PAVL. FEST. p. 96 galbeum -i genus (p. 99 helvacea). FEST. p. 360 taenias ... -um esse laneum capitis honorati. SEN. clem. 1, 26, 5 nullum -um principis fastigio dignius ... quam illa corona ob cives servatos (*cf.* VVLG. Sirach 32, 3 ut ... -um gratiae accipias coronam [*gr.* εὐκοσμίας χάριν, *mutatio casuum dubitationem movet;* εὐκοσμίαν *cod. unus*]). FRONTIN. strat. 1, 12, 5 ex hasta eius -um infulae more dependens. TERT. idol. 17 p. 50, 22 in -o et purpura praefecturae (*de isdem*: 18 p. 51, 10 purpura illa et aurum cervicis -um ... insignia erant dignitatis). ITALA exod. 33, 5 (Lucif. non conv. 1 p. 3, 15) deponite stolas gloriae vestrae et -um ...; et abstulerunt ... ornatum suum et stolas *eqs.* (*Vulg.* ornatum, *Aug. loc. hept. 2, 135 p. 566, 7* cultum). HIER. epist. 29, 6, 5 sacerdotale (*postea*: habitum. *cf.* RVFIN. Orig. in lev. 6, 6 p. 367, 29 aureae laminae -o *sacerdotis*). *obscurius*: HIER. psalt. sec. Hebr. 103, 5 qui replet bonis -um tuum (*sic ad verbum ex hebr., Vulg.* desiderium *sec. gr.* ἐπιθυμίαν, *Ambr. in Luc. 8, 67* animam; *fortasse i. q. thesaurus, de summa monilium, cf. infra* COD. Iust.). *de summa rerum pretiosarum aulae imperatoris* (*cf. plur. p. 1009, 67 sqq.*): COD. Iust. 10, 30, 4, 6(4) εἰς τὸ θεῖον -um.

β *de mundo muliebri* (*inseruimus exempla iurisconsultorum, qui praecipue mundum muliebrem intellegunt*): (I) *pertinet ad ornatum capitis*: PAVL. FEST. p. 20 arsineum -um capitis muliebris (p. 52 crepitulum [*huc traximus sec. Tert. pall. 4, 9*]. FEST. p. 355 CVRT. 5, 6, 18. ITALA Is. 3, 24 [Cypr. hab. virg. 13; *Vulg.* crine]. ISID. orig. 19, 31, 1 diadema). ITALA I Petr. 3, 3 (Cypr. testim. 3, 36. *al.*) sit in muliere non exterior -i aut auri aut vestis cultus, sed cultus cordis (*gr.* ἐμπλοκῆς τριχῶν, *Vulg.* capillaturae, *cf. Ambr. [?] sacr. 6, 5, 21* in ornatu capillorum; *pro voce q. e.* cultus *exhibet* -um: Ambr. epist. 38, 1 [*explic.* 38, 11 *et* Ambr. (?) sacr. *loc. cit.*], *sed* habitus vestimentorum et -i: cod. 67 [-orum Ps. Aug. spec. 81 p. 581, 10], *aliae vers.* ornatus). AMBR. (?) sacr. 6, 5, 21 mulier ... non in tortis crinibus (*sec. I Tim. 2, 9*) -um suum habeat. SVLP. SEV. epist. app. 2, 10 p. 237, 16 mundani et saecularis -i. (II) *pertinet ad quemlibet ornatum*: SEN. contr. 2, 7, 6 (*ad coniugem*) non omne -um ... exsecrata es? QVINT. decl. 368 p. 403, 24 vestis et -um. MARCELL. dig. 34, 2, 6, 1 uniones et hyacinthos ... in aliam speciem -i ... convertisse (*cf. ibid.: uniones et hyacinthos* -o posteriori eximere). SCAEV. dig. 32, 33, 2 -um pignori positum. VLP. dig. 7, 4, 10, 6 -um dissolutum aut transfiguratum. PAVL. dig. 34, 2, 32, 4 (*ex Scaev.*) -um omne meum muliebre cum auro. *ibid.* 9 (*de uno collari dictum vid.*). 50, 16, 74 signatorius anulus -i appellatione non continetur. TERT. cult. fem. 1, 6 l. 20 dum ... cervicibus ... aut ... capiti -um (-a *var. l.*) stravit. ITALA cant. 4, 9 (Hier. ad Iovin. 1, 30 p. 253B, *cf.* codd. 169. 170) in uno -o colli tui (*gr.* ἐνθέματι, *Vulg.* crine; *explicat* EPIPHAN. *ad l.*). Ezech. 16, 11 (cod. 176, *cf.* VVLG.) ornavi te -o et imposui tibi viriolas ... et -a circa cervicem *eqs.* (*gr. secundo loco* κάθεμα, *ubi Vulg.* torquem; Hier. in Os. 2, 2/3 -a ... monile; *explicat* HIER. *ad l.* generaliter -a ponit, de quibus in consequentibus per partes enumerat). *al.*

γ *spectat ad corpus ipsum eiusque partes*: HIER. epist. 60, 13, 2 corporis dignitas, quo veluti pulchro -o (indumento *var. l.*) pulchritudo animae vestiebatur (*vice versa*: RVFIN. Orig. princ. 2, 3, 2 p. 116, 1 anima indumentum ... corporis; -um enim eius est *eqs.*). hom. Orig. in cant. 1, 10 p. 41, 21 *et* 23 (*ad cant. 1, 9* collus tuus monile) ut -um, quod solet virginum pendere collo ..., ita sine hoc decore tuus ipse collus est -um (*eodem spectat* RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 156, 8). *negatur corpus ad -um pertinere*: AVG. civ. 1, 13 p. 23, 24 D. *corpora* non ad -um vel adiutorium, ... sed ad ipsam naturam hominis pertinent.

b *rerum*: α *locorum, aedificiorum sim.*: CIC. Verr. II 2, 113 nullum signum, nullum -um. II 4, 93 -um urbis (*de statua Apollinis*). II 4, 133 signum ullum ..., ullum ... -um (prov. 7 *iuxta* simulacrum). dom. 62 -um sepulcri *imaginem.* VELL. 2, 81, 2 *aquae ductus* singulare et salubritatis instrumentum et amoenitatis -um est. SEN. dial. 9, 9, 7 bibliotheca ... ut necessarium domus -um expolitur. MARCELL. dig. 34, 2, 6, 2 potuit aliquod civitati accedere

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-um (*de porticu*). *sing. collect. de compluribus rebus ornantibus*: CIC. Att. 5, 10, 5 me Athenae delectarunt, urbe dumtaxat et urbis -o (COD. Theod. 13, 6, 7, 1). VELL. 1, 11, 3 maximum -um eius loci (*de statuis equestribus*). SEN. epist. 115, 9 (*de bratteis sim.*). VLP. dig. 33, 7, 12, 16 -i *esse*, quae ad voluptatem *pertinent*, sicuti tabulas pictas (*distinguitur* instrumentum). ITALA I Macc. 1, 22 (rec. L *codd. XG, cf.* VVLG.) -um aureum, quod erat in faciem templi (rec. B *plur. contra gr., cod. L* ornatum). GREG. M. epist. 3, 22 p. 180, 15 de rebus ... vel -o ecclesiae. *adde ornatum mensae, arcae*: IVV. 3, 204 urceoli sex -um abaci. TERT. adv. Marc. 2, 22 p. 365, 5 Cherubin et Seraphin aurea ... simplex -um (*i. simulacra, quibus arca foederis ornatur, non idola sunt*). *β mundi, terrae*: PLIN. nat. 2, 8 et Graeci nomine -i appellavere eum et nos a perfecta ... elegantia mundum (*similiter* TERT. adv. Hermog. 40, 2 adv. Marc. 1, 13 p. 307, 2. *cf.* APVL. mund. 29 hoc -um et velut monile). ITALA gen. 2, 1 (cod. 56) caeli et terra et omnis -us eorum (*Vulg.* ornatus, *aliae vers.* compositio *vel* consummatio; *inde pendent* or. Man. 2 [Verec. in cant. 7, 4, *ubi explicatur*]. IREN. 2, 34, 3 [2, 56, 1 H., *v. Lundström, Neue Stud. zur lat. Irenäusübers., 1948, 161*]). deut. 4, 19 (Iren. 3, 6, 5 [3, 6, 4 H.]) solem et lunam et stellas et omne -um caeli ([Lugd. -a, *Vulg.* astra]. 17, 3 [Lugd.; *Vulg.* militiam]. Is. 13, 10 [Ps. Aug. spec. 26 p. 418, 8; *Vulg.* splendor, *Tycon. reg. 4 p. 51, 8* ornatura, *Hier. ad l.* ornatus]). HIL. in psalm. 120, 2 ver ... et -um eius (*postea*: ver cum habitu suo ornatuque). RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 219, 25 anima intuens -um mundi *eqs.*

c *animalium*: FEST. p. 138 equis praependens a collo -um (*ed. princ.*, *-a trad.*) monile. SEN. epist. 41, 6 dum ... ad patientiam recipiendi -i cogitur *leo, cui iuba inauratur*. VLP. dig. 21, 1, 38, 12 propter unius *iumenti* -um. ROMVL. fab. 53, 16 rec. vet. (*asinus ad equum olim superbum*) simile nobis -um geris (*antea plur.*).

2 *pertinet magis ad decus internum, cultum vitae, gloriam sim.*: **a** *usu sollemni* (*sc. de variis rebus, opibus, virtutibus, honoribus sim.*): *α apud scriptores profanos*: CIC. Quinct. 38 ne quam partem huic ... ullius -i relinquat (*cf.* Pis. 19 quicquam ... aut opis aut -i). Verr. II 2, 77 splendorem ordini atque -um curiae constituere. NEP. Att. 7, 2 nullum ab eo *Pompeio* habebat -um ut ceteri, qui per eum aut honores aut divitias acceperant. VAL. MAX. 3, 7 ext. 5 abiectissimum negotium pro amplissimo -o expetendum ... reddidit. 8, 14, 6 id ... -um (*sc. nomen templo inscriptum*) familiae consulatibus et triumphis celeberrimae deerat. 8, 15, 5 alterum *decus* summo subiungit *gens* -o ... celeritate ... consulatus gloriando. SEN. dial. 12 (11), 16, 4 unicum tibi -um ..., maximum decus visa est pudicitia. epist. 8, 5 contemnite omnia, quae supervacuus labor velut -um ac decus ponit. PLIN. epist. 2, 1, 6 huius viri exsequiae magnum -um principi, magnum saeculo, magnum etiam foro et rostris attulerunt. 6, 6, 4 gloria patris, in qua magnum -um. 7, 32, 1 omnibus ... rebus ... augeri ...; id enim oppidis firmissimum -um. FRONTO p. 168, 11 v. d. H. quantum ex tua benivolentia ... -i adsequetur. *accedit gen. rei ornatae*: CIC. leg. agr. 2, 80 fundum ... populi Romani, ... pacis -um, subsidium belli (*cf. p. 1011, 53*). Lael. 82 maxumum -um amicitiae *verecundia*. SEN. clem. 1, 11, 4 clementia ... -um ... imperiorum. frg. 80 -um ... pudicitiae. CLAVD. DON. Aen. 6, 850 p. 614, 6 diversitas artium -um est vitae humanae. *β apud ecclesiasticos* (*et sacr. script.*): ITALA Sirach 21, 24 (Aug. spec. 23 p. 136, 13 = VVLG.) -um aureum prudenti doctrina. GAVDENT. serm. 4, 17 G. -um gratiae salutaris. HIER. hom. Orig. in Ezech. 13, 3 p. 449, 5 -um ... tibi est ... virtus (*cf.* CHROMAT. serm. 35, 1 L. omni -o virtutum). RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 156, 16 (*per allegoriam*) -um ... et monile cervicis ecclesiae oboedientia Christi est. Orig. in lev. 6, 6 p. 368, 4 (*per interpr. spiritualem laminae aureae*) non sine -o sensuum. AVG. serm. 57, 7, 7 (*ad* 'panem nostrum ... da nobis') promisisti regnum, noli negare subsidium; dabis ... sempiternum -um, da ... temporale alimentum. SALON. in prov. p. 976A -um, quod per notitiam scripturarum adeptus erat. CONC. Carth. a. 525 (Corp. Christ. 149) p. 259 l. 198 semper vobis ... praestitit -um *honor ecclesiae*. THEOD. MOPS. in I Tim. 1, 20 p. 84, 19 quae ad -um commune pertinere videbantur ([*cf. p. 94, 10* ornatum]. in II Tim. praef. p. 192, 9 ad c. -um ecclesiae. *cf.* in I Tim. 5, 3 p. 153, 25 ad -um communis ecclesiae. *haec omnia fortasse ad cultum pertinent*). ORIG. in Matth. ser. 64 p. 150, 20 ornantur ... lampades sensuum evangelicis usibus ..., ut sit ... oculorum -um rectus usus videndi (*sim. de aliis sensibus* p. 150, 24. 31. 151, 4). *al.*

b *per antonomasiam quandam de eis, qui (quae) praestantia sua decori sunt*: *α -um sunt homines*: Ⓘ *singuli*: CIC. Caecin. 28 senator ..., splendor ordinis, decus atque -um iudiciorum. Flacc. 75 decus patriae, -um populi Romani. Mil. 37 lumen et -um rei publicae (Phil. 5, 39. VAL. MAX. 4, 3, 3 rarum). Phil. 8, 24 -um atque arcem amicorum. SEN. contr. 1, 8, 9 (*de viro forti*). VELL. 2, 114, 5 nominum, quibus ortus est. VAL. MAX. 2, 10, 4 duarum familiarum -um esse *Scipionem*. 5, 9, 2 -um Romanae eloquentiae fuit *Hortensius*. ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 11 equestris ordinis -um, L. Vestinum. SEN. dial. 12 (11), 3, 2 tuorum. PLIN. epist. 7, 22, 2 regionis. *cf.* COD. Theod. 15, 4, 1 ut -um diei ... et nostrae recordationi sui probet accessisse praesentiam *iudex*. *in interpretatione spirituali*: RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 156, 12 'cervicem' ... oboedientiam dici ...; -um ergo cervicis eius, quae est oboedientia, Christus est. Ⓘⓘ *complures*: CIC. Planc. 23 flos ... equitum Romanorum, -um civitatis, firmamentum rei publicae publicanorum ordine continetur. VELL. 2, 40, 5 -um triumphi ..., captivos duces. PLIN. paneg. 28, 5 hi subsidium bellorum, -um pacis *eqs.* ITALA Is. 49, 18 (Hier. *ad l.*, *cf.* VVLG.) omnibus his *incolis* quasi -o vestieris (*sc. Sion*) et circumdabis tibi eos ⌊quasi monile⌋ sponsae (⌊⌋ tamquam -um *apud* Tert. adv. Marc. 3, 24 p. 421, 20). CYPR. hab. virg. 3 p. 189, 13 flos est ille ecclesiastici germinis, decus adque -um gratiae spiritalis (*de virginibus*). PS. EVSEB. GALLIC. hom. 44, 8 G. ut ... nobis ... sitis ... -um (vel o *suprascr.* P^1).

β -um sunt res (*ambiguum est* CIC. Phil. 3, 13 *Gallia* -um dignitatis): CIC. Planc. 83 mihi eripuisti -um orationis (*vix ad c*). SEN. epist. 91, 10 civitas ... opulenta -umque provinciarum. VVLG. Ezech. 7, 20 -um monilium suorum (*cf. Itala cod. 176* electa mundi, *item Hier. ad l., qui postea dupliciter explicat*: quae electa sunt mundi et quae nobis in -um data sunt). CLAVD. DON. Aen. 3, 480 p. 328, 4 -um totius laudis servavit ad finem (*cf. l. 6* summum, *l. 9* praecipua).

c *in arte rhet. sim. de ornatu orationis*: RHET. Her. 4, 17, 25 multum adferent -i *sententiae*. CIC. de orat. 1, 264 oratorem ... nullius -i expertem esse oportere. 2, 124 quod ... -um, quae vis, qui animus ... illi oratori defuit ...? 2, 320 principium ... habere debebit ... aditum ad causam ... aut quoddam -um et dignitatem (*comparatur postea cum aditu templi*). 3, 167 hoc magnum -um (ornamen *var. l.*) orationis (3, 204 RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 173, 24 verbi et o.). Tusc. 2, 26 verti ... multa de Graecis, ne quo -o in hoc genere disputationis careret Latina oratio. SEN. epist. 115, 2 non est -um virile concinnitas. QVINT. inst. 3, 9, 4 egressio ... -um partium est earum, ex quibus egreditur. 8, 3, 24 eo ... -o (*i. vocibus antiquis*) ... Vergilius unice est usus. IREN. 1 praef. 3 non ... exquires a nobis ... orationis artem ... neque -um verborum neque suadelam (*gr.* καλλωπισμὸν λέξεων). PS. IVL. RVF. schem. lex. 27 p. 54, 28 figurae ... orationi decus -umque tribuentes. CLAVD. DON. Aen. 8, 165 p. 139, 18 'sagittas' dixit 'Lycias', ut illis regio sua tribueret -um (-a *var. l.*; *de mero epitheto, vix item p. 1012, 26*). CLAVD. MAM. anim. 2, 7 p. 127, 6 ipsa per se ... veritas claret nec -o aut adiumento extrinsecus indiget. ISID. orig. 2, 21, 5 (*bis*) locutionis.

deriv.: ornamentarius.

ōrnāmentus, -ī *m. v.* ornamentum.

ōrnātē *v.* orno (ornatus).

ōrnātio, -ōnis *f.* *ab* ornare. [*falso trad. pro* oratio: CIC. de orat. 3, 125; *v. etiam* ordinatio *p. 934, 18 et* ornatus (*compendia dubia*). *e coni. dub.* ASCON. Pis. p. 20, 6 provinciam ... deposuerat, ne sumptui esset oratio (orō *pars codd.*, -o *Reid, Class. Rev. 23, 1909, 21 sq., Balsdon, ibid. 51, 1937, 8 sqq., alii* aerario *vel* populo Romano). PAP. Corp. 252, 13 sq. (*v. Pighi, Lett. Lat. d'un Soldato, 1964, 61*).]

1 *i. q. res ornans*: VITR. 5, 6, 8 machinae ... versatiles trigonoe habentes ... tres species -is, quae ... versentur mutentque speciem -is in frontes (*in scaena; antea*: spatia ad ornatus comparata). **2** *i. q. actio ornandi*: DECRET. decur. Gab. (CIL XIV 2795) 10 in tutela et -bus templi. INSCR. Année Epigr. 1940 n. 94, 16 in -em sepulchri. *transfertur ad pecuniam, quae ornandi causa impenditur*: CIL XIV 367, 13 (*a. 182*) deducta -e statue (*item*: 431, 10 *saec. III*).

ōrnātīvus, -a, -um. *ab* ornare. *i. q. pertinens ad ornatum* (*scil. orationis*): MAR. VICTORIN. gramm. VI 202, 6 -a *adverbia*, siquidem adposita orationem inluminant, ablata nihil sensui subtrahunt. DON. Ter. Andr. 742, 1 'hercle' -a particula est. Eun. 930, 1 'vero' nisi -um esset, nihil significaret. CLEDON. gramm. V 75, 4 ce ... -a coniunctio est (POMP. gramm. V 266, 21 illae -ae dicuntur, quae additae ornant, detractae non obsunt [*antea opp.* expletivae]. 266, 24 sq.). *n. pro subst.*: DON. Ter. Andr. 486, 3 per Castorem et Pollucem -a sunt iurandi apta feminis.

ōrnātor, -ōris *m.* *ab* ornare. *scribitur* -tur GLOSS. III 76, 3. GLOSS. κοσμητής. σειρω⟨τής⟩ ἐπὶ ἱματίου. GLOSS. II 588, 45 ornam⟨en⟩tarius: -r. [*confunditur cum* hortator GLOSS.L I Ansil. AE 47 (-r *falso trad.*), orator FIRM. math. 5, 2, 12 (-es *e coni. dub.* 4, 13, 2), ordinator PASS. coron. 4 (*cf. l. 81*), tornator FIRM. math. 4, 14, 20. *inscriptio falsa*: CIL VI 5, 2267* = INSCR. Reines. 9, 62.]

i. qui ornat (*de hominibus praeter l. 79. 84; fere cum gen. obi.*): **1** *vario usu*: **a** -r patriae (*inter titulos honoris provinciae Tripolitanae, nomine semper praeposito; cf. l. 82*): INSCR. Tripol. Reynolds-Perkins 321, 2 (*a. 1/2*) Annobal Rufus -r p., amator concordiae (*item de eodem*: 322, 3. 323, 3. *de alio*: 318 b 1 *a. 92*). 347, 2 (*a. 92*) amator patriae, amator civium, -r p., amator concordiae. 275, 6 (*saec. II*) amatoris patriae, amatoris civium, -is ⟨p.⟩. CIL VIII 22743, 3 -i p. **b** *cetera exempla*: CONC.S I 5 p. 262, 5 *dei filium esse* creatorem ... omnium et factorem et -em et gubernatorem *eqs.* (*gr. I 1, 6 p. 121, 11* κοσμήτορα, *alia vers. I 5 p. 150, 12* ordinatorem). CIL VI 1767, 9 (*a. 438*) Anicius Acilius Glabrio Faustus v. c., loci huius -r, togatam statuam ... optuli (*sim. de eodem* 1678, 8). CASSIOD. var. 1, 2, 2 acervus ille Neptunius *conchyliorum*, generator ... purpurae, -r solii. PASS. coron. 4 (*ad Diocletianum*)

[*Plepelits*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

summe princeps et -r saeculi. VIRG. gramm. epit. 12 p. 76, 19 *infimi ac stulti* -es suos (*i. magistros*) laniabunt.

2 *pro t. t. spectat ad artem* (*v. Hug, RE XVIII 1, 1123, 3 sqq.*): **a** *ornandi homines*: CIL VI 8956, 3 Diopanthus Ti. Caesaris -r glabr(orum). TEST. Dasum. (CIL VI 10229) 59 Thallum ornato⟨rem ...⟩. **b** *ornandi simulacra sim.*: FIRM. math. 3, 5, 33 fabricatores deorum ... vel cultores divinorum simulacrorum vel -es deorum vel fabricatores templorum *eqs.* 4, 14, 20 -es aut sculptores simulacrorum aut fabricatores. 5, 2, 12 sculptores vel -es.

f. ***ōrnātrīx,** -īcis. *notatur* ornatr CIL II 1740 VI 8879. 8944. 9690. 33099 XII 3061, ornat CIL V 4194 VI 9462 a 4. 37811, orn CIL VI 9728, 5. 6. *cum apice* ó- CIL VI 5876. 9728, 5. 6. NOT. Tir. 33, 93. GLOSS. κοσμήτρια. ἐμπλέκτρια. σιρώτρια. GLOSS.[L] II Philox. CI 10 ciniflones: -es. [*inscriptiones falsae*: CIL VI 5, 966* (= INSCR. Orelli 6285 = Gruter 579, 5). 1960* (= INSCR. Orelli 4443). -x Dianae *per errorem statuitur a Saglio apud Daremberg-Saglio IV 1, 240 n. 11 ex Muratori p. 164, 4 κοσμητείρης sec. indicem.*]

i. quae ornat: **1** *pro t. t. spectat ad artem ornandi capillos* (*de ancilla, liberta; v. Hug, RE XVIII 1, 1122, 23 sqq.*): **a** *in titulis* (*semper nomine praeposito*; serva INSCR. Année Epigr. 1971 n. 52 CIL XIV 5306 *6ies*, ancilla CIL VI 9730. 9735, liberta *saepe*): **α** *sine additamentis*: CIL II 1740 III 2116 V 4194 VI 3993. 3994. 4717. 9727 (*pro insignibus adduntur pecten et acus*). *al.* **β** *accedit gen.* (*obi. vel poss.; adi. l. 28*): INSCR. Année Epigr. 1971 n. 52 (*Romae in Caelio, re publ. ex.*) Pamphila -x Antoniae s(erva). CIL VI 5539 Paezusae, Octaviae Caesaris Augusti f(iliae) -i (*item nomen dominae*: 5876. 9730 [*a. 2 a. Chr.*]. X 1935, 2 [*a. 11 a. Chr.*]. *al.*). 8880 Dionysiae, Ti. Caesaris Aug(usti) -i matern(ae) (*i. a matre legatae, cf. vol. VIII 468, 53 sq.*). 8977 Ael⟨ia Ce⟩rvol⟨a Aug(usti)⟩ lib(erta) or⟨natrix⟩ puer⟨orum⟩ (33099 ⟨Chl⟩oe, Ti. Caesaris ⟨pu⟩erorum -x. X 1941). 33784 Secundae, Rufinae n(ostrae) et T. Aug(usti) -i. XII 3061 (*saec. II*) -x f (*nihil deesse videtur, de supplemento parum liquet*; f(ani) *Saglio apud Daremberg-Saglio IV 1, 240 n. 11*). **γ** *indicatur locus tabernae*: CIL VI 9736 -x de vico longo (37469). 37811 -x de Aemilianis.

b *apud auctores* (*fere absol., sed v.* SVET.): OV. am. 1, 14, 16 -x tuto corpore semper erat: ante meos saepe est oculos ornata *domina* nec umquam bracchia derepta saucia fecit acu. ars 3, 239 tuta sit -x: odi, quae sauciat ora unguibus et rapta bracchia figit acu. PAVL. FEST. p. 9 acus dicitur, qua sarcinatrix vel etiam -x utitur. SVET. Claud. 40, 2 haec ... matris meae liberta et -x fuit. MARCIAN. dig. 32, 65, 3 (*ex Celso*) -bus legatis. SCHOL. Iuv. 6, 477, 1 'cosmetae': eos dicit, qui ornamentis praesunt, non tamen -es. 6, 491 -es ... conponentes rarum ac parvum aquae solent mittere. 6, 497 lanipendia matris facta -x. 6, 498, 1 'emerita quae cessat acu': quae non -x est, sed iam quasi emerita cessat. MACR. Sat. 2, 5, 7 Iulia mature habere coeperat canos, quos legere secrete solebat; subitus interventus patris aliquando oppressit -es.

2 *vario usu* (*accedit gen. obi.*): **a** *de feminis*: INSCR. Tripol. Reynolds-Perkins 269 (*ca. a. 40*) Suphunibal -x pat⟨ria⟩e Annobalis Rusonis (*scil. coniunx; cf.* ornator *1a*). HIST. Apoll. rec. B 17 (*cod. β*) regina -x studiorum (*ed. cum rec. A et cod. b* amatrix). **b** *transfertur ad res*: PANEG. 4, 34, 1 cum ... species luculenta *matronae* non incitatrix licentiae esset, sed pudoris -x. IVLIAN. in Iob 31, 30 -x sensuum, disciplina. CASSIOD. var. 9, 21, 4 grammatica ... -x humani generis *est.*

[**ōrnātula** *pro* exornatulam PLAVT. Cist. 306 *a variis frustra temptabatur, v. e. g. Ussing ad v. 261.*]

ōrnātūra, -ae *f.* *ab* ornare. urn- EDICT. imp. Diocl. (*exemplar Stratonicense*). GLOSS. κόσμησις. *i. q. res ornans* (*actio ornandi* EDICT. imp. Diocl.): **1** *vario usu*: ITALA Is. 13, 10 (Tycon. reg. 4 p. 51, 8) stellae ... caeli ... et omnis -a (*Burkitt*, creatura *trad.*) caeli lumen non dabunt (*gr.* κόσμος, *Vulg.* splendor, *Hier. ad l.* ornatus, *Ps. Aug. spec. 26 p. 418, 8* ornamentum). SCHOL. Iuv. 11, 100 'Graias ... artes': signa sive alias -as. **2** *spectat ad capillos*: ITALA I Tim. 2, 9 (codd. d, 89) mulieres ... ornantes se non -is capillorum (*gr.* πλέγμασιν, *Vulg.* in tortis crinibus). SCHOL. Iuv. 6, 498, 2 disponit -am *ornatrix.* **3** *spectat ad vestimenta sim.*: EDICT. imp. Diocl. 7, 42 L. bracario pro excisura et -a (*gr.* κοσμήσεως). CAES. AREL. reg. virg. 45 p. 114, 6 plumaria et acupictura et omne polymitum vel stragula sive -ae (*sim.* 60 p. 117, 19). ISID. orig. 19, 33, 7 limbus est, quem nos -am vocamus (*agit de cingulis; antea* vitta, *postea* fasciola).

1. *ōrnātus, -ūs *m.* (-um *n. v. l. 78*). *ab* ornare. *de orig.*: VARRO ling. 5, 129 -s quasi ab ore natus (*inter subst.; vix partic.*). *scribitur* horn- CIL XI 273, 4 (*sec. cod.*) *et hic illic in codd., e. g.* PEREGR. Aeth. 25, 11. *de formis: nom., acc., abl. sing. saepissime; neutr.*: VEN. FORT. carm. 4, 26, 71 muliebre. Mart. 1, 134; *seq. pron. neutr.* ITALA I Macc. 1, 22 (rec. L *cod. L*) -um ..., quod erat *eqs.* (*Vulg.* ornamentum). *gen. sing.* -ī TER. Andr. 365 (DON.: ἀρχαισμός). Eun. 237 (DON.: antiquus genetivus. SCHOL. Ter. Bemb.: archaismos); *huc spectant* EXPLAN. in Don. gramm. IV 515, 32 maiores nostri omnia nomina quartae declinationis secundae faciebant. PRISC. gramm. II 185, 5. 257, 20 (*inde* SCHOL. Ter. p. 55, 9 GRAMM. suppl. 128, 10); *gen. sing.* -us *inde a* CIC. Verr. II 4, 121 NEP. Dat. 3, 3 OV. ars 3, 135 VITR. 10, 1, 5 AT. CAP. Macr. Sat. 7, 13, 12. *dat. sing.* -u CAES. or. frg. (23 M.) Gell. 4, 16, 8; -ui QVINT. inst. 1, 5, 1 IVST. 9, 8, 10 CLAVD. DON. Aen. 1, 635 p. 124, 19. *al.* *abl.* -o SERV. Aen. 9, 599 (*cod. F*). *nom. plur.* CIC. Verr. II 4, 122 nat. deor. 2, 70 VITR. 5, 6, 9 QVINT. inst. 11, 1, 33 POMPON. dig. 50, 16, 245 pr. TERT. anim. 17, 11 pall. 2, 2. *gen. plur.* MACR. Sat. 7, 16, 4. *dat. plur.* STAT. Theb. 4, 200 MART. CAP. 9, 890 COD. Theod. 15, 1, 43. 48 SALV. epist. 1, 5. *acc. plur. in poesi inde a* VERG. Aen. 1, 650 TIB. 1, 10, 62. 3, 8, 14 OV. ars 3, 152 SEN. Thy. 525, *in prosa oratione inde a* VITR. 1, 1, 15. 5, 6, 8 (*bis*). 7, 4, 4 PS. QVINT. decl. 10, 9 HIL. myst. 1, 19. *abl. plur.* VARRO rust. 3, 9, 17 ARNOB. nat. 6, 14 AMBR. hex. 1, 8, 28. *al.* *notatur* orn DECRET. decur. Ferent. Prisc. (CIL X 5853) 15, *vix* ornat CIL XIV 2946, *quod fortasse legendum* ⟨orna⟩m(ento) omni ornat(um). *adduntur apices* CE 56, 6 (*aet. Caes.*) órnátum. *de notione*: FEST. p. 185 -s dicitur cultus ipse, quo quis ornatur (GLOSS.; *distinguit* TERT. cult. fem. 1, 4 l. 6 sq. habitus feminae duplicem speciem circumfert, c. et -um; c. dicimus, quem mundum muliebrem vocant, -um, quem immundum muliebrem convenit dici; ille in auro et argento et gemmis et vestibus deputatur, iste in cura capilli et cutis et earum partium corporis, quae oculos trahunt). EXC. Bob. gramm. I 552, 16 κόσμησις (GLOSS.). GLOSS. κόσμος. κόσμιον. *legitur in scaenicis priscis apud* PLAVTVM (*frequenter*), TER., ATTAM, *in poesi posteriore singulis locis apud* LAEV., SEN. *trag.*, VAL. FL., IVV., *binis apud* VERG., TIB., OV., GERM., PHAEDRVM, *quater apud* STAT.; *deest* CATVLLO, LVCR., HOR., PROP.; *in prosa oratione inde a* RHET. Her., CIC. (*frequenter*), CAES., HIRT., VARRONE, SALL., NEP., LIV. [*confunditur cum* 2. ornatus PLAVT. Mil. 1177 (*vix recte quidam subst.* -s *intellegunt* CATO agr. 22, 3), ornamentum (*v. p. 1008, 81*), hortatus ITALA Bar. 6, 8 (Firm. err. 28, 4; *e corr.*). *in versu interpol.* PLAVT. Most. 291. *var. l. vix probab.* APVL. met. 3, 19, 4.]

i. q. κόσμος (*quod resp. in graecis, nisi aliud adnotatur; dicitur maxime de rebus ornantibus ipsis, et de singulis et de earum summa, tum de habitu et specie ornati, probabilius de actu ornandi non nisi* CIC. de orat. 2, 366 *et* OROS. hist. 1, 3, 1; *accedit gen. rei ornantis l. 63. p. 1019, 81. 1020, 48. 1021, 32*): **I** *spectat magis ad speciem, habitum exteriorem* (*bona vitae sim. ad II relegavimus*): **A** *animantium* (*fere hominum; animalium non nisi p. 1019, 7. 1020, 2 sqq.*): **1** *strictius fere cum respectu decoris sim.* (*sive de vestimentis sive de monilibus sim.*): **a** *generatim* (*apud* PLAVTVM *fere de habitu insolito*): PLAVT. Bacch. 110 quas tu res hoc -u geras. 125 non hic placet mi -s. Cas. 932 exeo hoc -u, quo vides (*i. sine pallio ut*: 974 unde hoc -u advenis?). Curc. 2 quo ted ... dicam proficisci ... cum istoc -u cumque hac pompa ...? Epid. 577 vestitum atque -um immutabilem (*i. mutatum*) habet haec *fidicina* (RHET. Her. 4, 33, 44 v. aut -um. CIC. Sull. 88 -um ac v. nat. deor. 1, 81 -u, aetate, v. [2, 70]. NEP. Ages. 8, 2 *antea*: v. humili). Men. 146 quis istest -s tuos? (*cf. l. 56; loquitur de palla, quam Menaechmus portat; item*: 709). Merc. 910 quin -um hunc reicio? (*de chlamyde viatoria*). Poen. 283 quom -um aspicio nostrum ambarum, paenitet, exornatae ut simus. 306 sq. pulchrum -um turpes mores peius caeno conlinunt, lepidi mores turpem -um facile factis comprobant. 801 sumas -um tuom (*sc. solitum*). Rud. 187 me hoc -u ornatam. Trin. 841 qui ... ingreditur cum novo -u specieque simul (*de eiusdem habitu*: 852). 1099 quis iste est tuos -s? (*sc. Calliclis, qui thesaurum effodiebat*). TER. Eun. 237 (*antea*: pannis annisque obsitum; DON.: -s τῶν μέσων est). ATTA com. 3 meretricie nostro -u per vias lupantur. LAEV. carm. frg. 18 quaepiam ... Asiatico -u affluens aut Sardiano aut Lydio, fulgens decore et gratia. CIC. inv. 1, 51 vestem et ceterum -um muliebrem (PS. QVINT. decl. 10, 9 non ... v. nec aurum nec ambitiosos ... -us. PANEG. 2, 43, 2 SCHOL. Cic. Bob. p. 89, 22. *cf.* VITR. 1, 1, 6 barbarico vestis -u. PALLAD. hist. mon. I 58 p. 341[B] vestium [*gr. p. 167, 9 B.* καλλωπιζόμενον ἱματίοις]). Verr. II 5, 127 hoc ... -u ad vos *iudices* confugiunt *Syracusani* (*ut misericordiam moveant*). har. resp. 4 muliebri (or. frg. A XIV 22 FRONTIN. strat. 3, 2, 7 TAC. Germ. 43, 3 hist. 1, 30, 1 LAMPR. Heliog. 26, 5 FIRM. err. 4, 2. *al., adde l. 60*). Cato 59 -um ... Persicum *Cyri*. off. 1, 130 omnis viro non dignus -s. VERG. Aen. 1, 650 circumtextum croceo velamen acantho, -us ... Helenae. LIV. 5, 41, 9 -um habitumque (HIER. epist. 54, 8, 1). 34, 1, 5 matronis ... pristinum -um reddi. 34, 6, 15 in luxuria et -u *matronarum.* 34, 7, 8 munditiae et -us et cultus, haec feminarum insignia sunt (TERT. anim. 17, 11 castit. 9 l. 6. orat. 20 p. 192, 19 [*adhibet I Petr. 3, 3 et I Tim. 2, 9*]. *al.; cf. l. 18 supra*). 34, 7, 10 excellentiorem. 34, 7, 13 in vestro arbitrio suum -um quam in legis malunt esse *matronae*. VITR. 1, 1, 5 stolas et -us matronales (NOVELL. Valent. 14, 1). 10, 1, 5 ut vestitus ... -us adiciat honestatem. AT. CAP. Macr. Sat. 7, 13, 12 veteres ... non -us, sed signandi causa anulum secum circumferebant. PAVL. FEST. p. 45 *cestus* genus quoddam -us mulierum (p. 138 monile. p. 143 mundus. HIER. in Ezech. 16, 11[c] *monile in pectus descendens*). p. 152 -us sui (*i. matronarum*) aurum. *al.* STAT. Theb. 2, 266 infaustos ... -us ... dirumque monile Harmoniae. 2, 298 viles ... -us sacro praeculta *Argia* supervenit auro. 4, 200 (*antea*: exuerat cultus). IVV. 10, 321 exuet omnem cor-

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

poris -um *adulter* (SCHOL.: sua ornamenta ... donat mulier). TAC. hist. 2, 20, 1 (*postea*: sagulo, bracas). ann. 13, 13, 4 -u, quo principum coniuges ... effulserant. TERT. coron. 10 l. 23 idolorum (*praeter alia etiam corona intellegenda*). ITALA exod. 33, 5 (Lugd., *cf.* VVLG.) stolas gloriae et -um (*aliae vers.* cultum, ornamentum). II par. 9, 4 (Complut.; *gr.* στολισμόν, *Vulg.* vestes). I Petr. 3, 3 (cod. q; *Vulg.* cultus; *v. sub* ornamentum). TREB. Gall. 8, 3 ferae ... -u quam maximo affectae. ARNOB. nat. 6, 14 ex -bus ... meretriciis aut ex muliebri mundo (VVLG. prov. 7, 10 mulier ... -u m. praeparata). HIER. epist. 52, 9, 1 -us et sordes pari modo fugiendae. *al.* **b** *in ornando capite* (*sive de dispositione capillorum sive de ornamentis additis, quae etiam sub a hic illic comprehenduntur, maxime* TERT. *p. 1018, 18 et 73*; *vix huc pertinet* PAVL. FEST. p. 40 comptum Afranius pro -u et excultu posuit; *dub.* PAVL. FEST. p. 63; *de ipsis capillis v. sub 3*): PLAVT. Amph. 1007 -um capiam, qui pōtīs decet (*999* capiam coronam *eqs.*). Mil. 899 (*spectat ad 791* ita ... ornatam ...: ex matronarum modo capite compto crinis vittasque habeat). VARRO ling. 5, 167 (*de torulo*). VERG. Aen. 7, 74 *Lavinia* visa ... comprendere crinibus ignem atque omnem -um flamma ... cremari regalisque accensa comas, accensa coronam. TIB. 1, 10, 62 -us dissoluisse comae. OV. ars 3, 135 genus -us (*138* ornatis ... comis). 3, 152. FEST. p. 339 senis crinibus nubentes ornantur, quod is -s vetustissimus fuit. APVL. met. 11, 9, 3 -um atque obpexum crinium regalium. TERT. cult. fem. 2, 7 l. 15 -us servitutem a libero capite depellite. ITALA cant. 7, 5 (Ambr. in psalm. 118 serm. 17, 21 *al.*) capitis (*gr.* πλόκιον, *Vulg.* comae; *inde* AMBR. obit. Valent. 69; *interpr. allegor.* EPIPHAN. *ad l.*). DICT. 3, 2 novo ac barbaro redimitae -u effusis ... crinibus. AMBR. (?) sacr. 6, 5, 21 capillorum (*ad I Tim. 2, 9*). RVFIN. Orig. in lev. 6, 6 p. 368, 5 capiti impositus. PRVD. apoth. 325 ab auribus omnis fluxerat -s (*326* auriculas ... spoliarat honore). VITA Caes. Arel. 1, 36 deposito -u de capite ... resalutat. **c** *in mutatione personae* (*per fallaciam vel in scaena sim.*): PLAVT. Amph. 116 ne hunc -um ... admiremini, quod ego huc processi sic cum servili schema (*119* ornatus in novum incessi modum). Asin. 69 nauclerico ... -u per fallaciam ... abduxit ab lenone mulierem (Mil. 1177. *cf.* 1282 thalassico. *de eadem re*: 1286 hoc -u incedere). Persa 463 tiara -um lepida condecorat schema (*v. app. crit.*). Pseud. 935 vide, -s hic me satin condecet? TER. Eun. 546 (*eodem spectat*: SVLP. APOLL. perioch. Ter. Eun. 9 -u eunuchi induitur). Hec. 9 venio -u prologi. NEP. Dat. 3, 3 propter novitatem -us (*sc. veste mutata; de eadem re*: 3, 4). LIV. 10, 7, 10 Iovis ... -u decoratus *triumphator*. FEST. p. 185 tragico vel comico -u prodire (TAC. ann. 15, 65). TAC. ann. 14, 14, 1 *Neronis citharoedi*. TERT. adv. Val. 13 p. 192, 12 (*in contextu imaginem scaenae servante*) Soteris *Aeonis* pavoninum -um. *cf. formas mutatas Vertumni*: TIB. 3, 8, 14 Vertumnus ... mille habet -us. **d** *in exornandis militibus* (*sive vestibus sive armis*; *cf.* PANEG. *sub e*): RHET. Her. 4, 52, 65 simili -u (*antea*: cum sago, gladio succinctus, tenens iaculum). CIC. off. 1, 61 statuas ... videmus -u fere militari (NEP. Dat. 9, 3 -u vestituque m. TAC. hist. 5, 22, 2). fam. 3, 8, 10 Arabes, qui fuerunt admixto Parthico -u (*cf.* EPIT. Alex. 2 Persico). SALL. Iug. 94, 1 arma -umque mutaverant. LIV. 2, 12, 7 scriba cum rege sedens pari fere -u (*sc. in castris*). 9, 40, 17 gladiatores ... eo -u armarunt. FRONTIN. strat. 3, 2, 4 instructi eorum *hostium* ... -u. SPART. Hadr. 17, 2 his, quos ad militiam ... vocavit, equos, mulos, vestes, sumptus et omnem -um ... exhibuit. EPIST. Alex. l. 79 H. -u ... ac viribus ... eminebat *exercitus Alexandri*. HEGES. 1, 5 -u bellico (1, 6, 2 [*cf.* PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 3 p. 600 bellicosum]). CLAVD. 5, 351 acies -u lucida Martis. SIDON. epist. 4, 20, 3 eo, quo comebantur, -u muniebantur. **e** *in distinguendis dignitatibus*: CIC. rep. 2, 38 quod ... ille *Servius* regio -u ius dixisset (Tusc. 1, 116 NEP. Eum. 13, 3. *cf.* CIC. fin. 2, 69 vestitu et -u regali [CVRT. 3, 3, 24 cultu -uque]). PANEG. 3, 24, 4 imperatoriae maiestatis sollemnis -s (*sc. arma et iuvenes comitantes*). IVST. 18, 7, 15 cum -u suo (*sc. sacerdotii. cf.* HIER. epist. 37, 1, 2 sacerdotis *Iudaici* [*eiusdem*: 64, 9, 2. 64, 22, 1. *sim.* VVLG. I Esdr. 3, 10. *al.*]). COD. Iust. 11, 12, 1, 1 cultum et -um imperatorium (*cf.* 11, 12, 1, 3 nostro). *pertinet magis ad cultum vitae*: CIC. Verr. II 4, 67 rex Antiochus, qui Romae ... comitatu regio atque -u fuisset (Cael. 49 [*spectat ad vitam meretriciam*]). POMER. 3, 17, 1 ambitiosi apparatus iactantiam necessarium mentiuntur -um. *item de decore triumphantium* (*cf.* LIV. *sub c*): LIV. 30, 15, 12 neque triumphantibus ampliorem eo (*i. Masinissae tributo*) -um esse. 38, 56, 13 triumphali -u (DECRET. decur. Pis. de C. Caesare [CIL XI 1421, 36; *a. 4*]. VAL. MAX. 4, 1, 6 SVET. Cal. 52).

2 *de quibuslibet instrumentis* (*de armis v. 1d*): PLAVT. Rud. 293 nos iam de -u propemodum ut locupletes simus scitis: hisce hami atque haec harundines sunt nobis quaestu et cultu. 428 sapienti -s, quid velim, indicium facit (*sc. urna, quam portat; de responso v. sub 3*). APVL. apol. 22, 2 (*de pera et baculo; antea*: suppellectilem). met. 11, 12, 1 praescriptum divinae promissionis -um, ... sistrum ... coronam (*sc. rosarum*). IVVENC. 4, 201 *virgines* -u adcinctae taedarum (*sec. Matth. 25, 1* accipientes lampades suas).

3 *de partibus et specie corporis* (*v. etiam p. 1022, 25. 33*): PLAVT. Rud. 429 (*respondens repetit* 428 [*sub 2*] *et vertit ad partem virilem, quam ad habitum histrionis refert Skutsch, Rhein. Mus. 55, 1900, 282, 2*). PHAEDR. 4, 16, 5 *de barba quasi signo hircorum* (*item de part. corp. animalium*: MACR. Sat. 7, 16, 4 varietas -uum, quibus constat avis species. ROMVL. fab. 67, 7 rec. vet. [*var. l.* ornamento, *rec. gall.* tegumento; *de cauda vulpis*]). TERT. virg. vel. 7, 9 *coma virginum* -s ipse ... proprie est (*cf.* LACT. opif. 7, 9 *deus* texit ... illud *caput* pilo et ... quasi summum aedificii culmen ornavit; qui -s *eqs.*). *cf. de alis Mercurii*: FRONTO p. 218, 10 v. d. H. (p. 229 N.) talari -u. *de carnis ipsius decore*: TERT. resurr. 52 p. 108, 11 accipiet et ipsa *caro* suggestum et -um.

B *rerum*: **1** *locorum, aedium, urbium sim.*: **a** *vario usu*: TER. Andr. 365 matronam nullam in aedibus, nihil -i, nihil tumulti (*de gen. v. p. 1017, 80; spectat ad apparatum nuptiarum*). CIC. Verr. II 1, 58 forum ... adornatum ... magnifico -u (*cf.* orat. 134 scaenae aut fori [SCHOL. Cic. Gron. A p. 347, 6]). II 4, 65 templi (LIV. 22, 32, 6 templorum. HIL. in Matth. 24, 6 altarii atque templi. in psalm. 68, 20 t. cultu ... -uque. RVFIN. Orig. in gen. 14, 2 p. 122, 25. *al.*). II 4, 120 urbis (TAC. ann. 3, 72, 1. NOVELL. Marc. 2, 5 urbium. *cf.* TAC. ann. 1, 9, 5 urbem magnifico -u). II 4, 122 *parietum* (*antea*: tabulas). II 4, 132 hic -s, haec opera atque artificia, signa, tabulae pictae. fin. 3, 8 villae (VLP. dig. 33, 7, 12, 36). Att. 1, 16, 18 cuiusmodi sit 'Ἀμαλθεῖον tuum, quo -u *eqs.* VARRO rust. 3, 9, 17 *gallinae quaedam rarae* in -bus publicis solent poni cum psittacis *eqs.* (*cf.* LIV. 10, 46, 4 *spolia* nota frequenti publicorum -u locorum). HIRT. Gall. 8, 51, 2 portarum, itinerum, locorum (PLIN. epist. 5, 11, 1). LIV. 42, 3, 2 magnum -um ei templo ita ratus adiecturum, si tegulae marmoreae essent. DECRET. decur. Castrimoen. (CIL XIV 2466) 26 municipi. TAC. ann. 3, 9, 3 domus ... festa -u (*cf.* domus: PLIN. epist. 10, 70, 3 VLP. dig. 7, 1, 13, 7). VLP. dig. 30, 32, 2 quod ad -um vel compendium rei publicae spectat (*cf.* PAVL. dig. 30, 122 pr. quod ad honorem -umque civitatis pertinet; ad -um puta, quod ad instruendum forum, theatrum, stadium legatum fuerit). ITALA I Macc. 1, 22 (rec. L *cod. L*) -um aureum, quod erat in faciem templi (*aliae vers. et Vulg.* ornamentum). 2, 11 (rec. L *al.*) omnis -s *sanctae civitatis* ablatus est (*Vulg.* compositio). PANEG. 4, 6, 1 in magnis domibus interiorem -um vestibula ipsa declarant. *al.* CAPITOL. Max. Balb. 1, 4 basilicae. IVVENC. 2, 720 -u ... levi ridentia limina (*sec. Matth. 12, 44 domum* scopis mundatam et ornatam). FIRM. math. 8, 29, 1 artem, quae pertinet ad -um vel ad picturas (*nisi ad A*). PEREGR. Aeth. 25, 8 qui ... -s sit ... ecclesiae (49, 3 HIER. epist. 60, 11, 3. DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVI b 39. CXLVII b 9. *al.; cf.* PEREGR. Aeth. 25, 9 fabricae). *al.* *in architectura* (*quasi t.t.*): VITR. 4, 1, 7 unam *columnam* virili (*sc. corpore*) sine -u ..., alteram muliebri subtilitate et -u symmetriaque (*de eadem re*: 4, 1, 8). 5, 6, 8 uti mediae valvae -us habeant aulae regiae (*item in scaena: ibid. iterum*. 5, 6, 9). 7, 4, 4 *parietes* -us proprios debent habere. *ibid.* camerarum coronario opere subtilis -s. 7, 5, 5 tecti. **b** *cum gen. rei ornantis*: SVET. Aug. 72, 3 statuarum tabularumque pictarum. ORIG. in Matth. ser. 79 p. 191, 15 stratus illius (*sc. in cenaculo*).

2 *mundi eiusque partium* (*cf.* VARRO Men. 420 appellatur a caelatura caelum, graece ab -u κόσμος, latine a puritia mundus. *item nomen graecum explicatur* HIL. trin. 1, 7 HIER. in Ion. 1, 1/2): CIC. top. 77 mundus eiusque omnis ordo et -s. fin. 1, 20 hunc mundi -um (nat. deor. 2, 17. 127 LACT. inst. 7, 14, 4. RVFIN. Adamant. 4, 5 *materiam incompositam deus* ad m. convertit -um [*gr.* ἐκόσμησε]. *al.; cf.* EVSTATH. Basil. hex. 3, 7, 10 mundanum [*gr.* διακόσμησιν]). ac. 2, 119 hic -s (*cf. Reid ad l.*). 2, 125 cum in uno mundo -s hic tam sit mirabilis. nat. deor. 2, 58 eximia pulchritudo ... atque omnis -s. 2, 85 hoc eodem -u. 2, 94 hunc admirabilem caeli -um (2, 115. ITALA deut. 4, 19 [Hier. in Is. 24, 21 sqq. *al.; Vulg.* astra]. Is. 13, 10 [Hier. *ad l.*]. DRAC. laud. dei 1, 216). *al.* VITR. 9, 1, 3 *signa zodiaci* lucentia cum mundo reliquisque sideribus -u (*del. Beaujeu*) ... cursus perficiunt. GERM. 434 hic caelo -s trahitur. 687 abscondit ... Capricornus ... omnem -um venerandae ... Puppis. TERT. pall. 2, 2 ceteri ... eius *terrae* -us. ITALA gen. 2, 1 (Iren. 5, 28, 3. *al.* = VVLG.) caelum et terra et omnis -s eorum (*aliae vers.* ornamentus, compositio, gloriam; *huc spectant* HIER. psalt. sec. Hebr. 33, 6 [*Vulg.* virtus]. VVLG. or. Man. 2. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 73, 12 [*gr. I 1, 2 p. 44, 12* διακόσμησις]. *al.; explicatur l. 74 sq.*). HIL. in psalm. 68, 29 quod tanto -u distinctum, impletum est *caelum*. 120, 2 ver cum habitu suo -uque (*antea*: ornamentum). trin. 3, 25 magnificentiam mundi ac tam sapienter instituti opificii -um. FVLG. myth. 2, 1 p. 39, 5 *arcus pluvialis* -us varios pingens. AMBR. hex. 1, 8, 28 *terra* incomposita, quae -bus indigebat (*cf.* EVSTATH. Basil. hex. 2, 3, 8 terrae compositio est suus ... naturalis -s). PS. AVG. quaest. test. I 106, 16 *mundo* omnibus -bus decorato. EVSTATH. Basil. hex. 4, 7, 5 non minus eis *insulis* munitionem perhibens *mare* quam -um. 5, 1, 5 terrenae fecunditatis (*gr.* διακόσμησις). *al.* *cf. imaginem mundi sphaerae inscriptam*: CIC. rep. 1, 22 cuius *sphaerae* omnem -um et descriptionem sumptam ab Eudoxo.

3 *variarum rerum*: CIC. Vatin. 31 festum diem argento, veste, omni apparatu -uque visendo (*cf.* COD. Theod. 15, 7, 13 ut ... festis diebus solitus -s deesse non possit). Cael. 53 ludorum. PEREGR. Aeth. 25, 11 omnis laetitia et is -s celebratur (*sim.* 25, 12. *huc spectat etiam*

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

39, 1 -s . . . et ipsa compositio; *nisi ad 1*). HIER. epist. 39, 4, 4 funeris. EVSTATH. Basil. hex. 5, 7, 1 in his *lignis* varius exspectatur -s (*gr.* διακόσμησις). ORIG. in Matth. ser. 64 p. 148, 30 imposuerunt lampadibus suis -um (*sec. Matth. 25, 7* ornaverunt lampades).

II *spectat magis ad decus quoddam internum, gloriam, splendorem sim.* (*hic illic exteriora quaedam bona comprehenduntur, maxime sub A; ibid. etiam de hominibus praestantia quadam conspicuis*):

A *vario usu* (*sc. de quibuslibet bonis vitae; de hominibus l. 23*): CIC. rep. 1, 43 quoniam distinctos dignitatis gradus non habebant *Athenienses*, non tenebat -um suum civitas. FIRM. math. 2, 20, 12 totum felicitatis -um (5, 1, 6. 5, 3, 23. *frequentius apud eundem* f. ornamenta). 4, 11, 3 dignitatis (COD. Theod. 12, 6, 4. *frequentior locutio*: d. ornamenta). IVST. 6, 8, 8 honores . . . ita gessit, ut -um non accipere, sed dare ipsi dignitati videretur. FVLG. myth. 2, 1 p. 36, 16 *vita activa* commodis anxiata, -ui (-us *var. l.*) petax (*cf.* p. 38, 23 quod omnis vita potentiae petax . . . semper quaerat -um). MART. CAP. 2, 173 quod sibi . . . semper -um . . . praebuerit *facundia*. COD. Theod. 6, 26, 1 pacis -s (*usitatior iunctura*: p. ornamenta). HIL. AREL. vita Honorat. 28 l. 7 ut . . . hunc . . . subditis adiceret -um, ne ad officium . . . conpulsi putarentur. CASSIOD. Ios. antiq. 1, 161 *ut Abraham* eos *Aegyptios* sua prudentia in -um meliorem transponeret. VITA Fulg. p. 111 L. cui *provinciae* . . . praesentia sacerdotum tribuebat -um. *per antonomasian quandam de hominibus praestantia sua insignibus* (*nota imaginem* VEN. FORT.): VEN. FORT. Mart. 1, 134 *Hilarius* -um ecclesiae pollens, diadema coruscum (*cf.* VITA Caes. Arel. 1, 45 ecclesiarum). CE 1335, 16 Roma . . . perdidit -um, perdidit arma (*huc traximus sec. v. 1 sq.* decus Italiae . . . Constantius . . ., qui patriae . . . murus et arma fuit; *de Constantio et aetate non constat*). INSCR. christ. Haïdra 121/2, 1 (*saec. VI*) -s ⟨pa⟩trie . . ., Mustele.

B *pertinet ad bona animi sim.*: **1** *magis de ipsis virtutibus, bonis moribus sim.* (*gen. rei ornantis l. 42 sqq. 55*): CIC. fin. 5, 9 quantus -s in Peripateticorum disciplina sit (*de instrumentis et institutione philosophica*). off. 1, 93 verecundia et quasi quidam -s vitae, temperantia et modestia *eqs.* (CE 56, 6 [*aet. Caes.*] mors animam eripuit, non veitae -um apstulit [*nisi ad A*]. *frequentior locutio*: ornamenta v.). 1, 126 -u ad actionem apto (*inde* AMBR. off. 1, 19, 84; *huc referendum sec. Labowski, Die Ethik des Panaitios, 1934, 52 sqq.*). CYPR. laps. 30 p. 259, 15 accipere . . . ornamenta et monilia . . . nec divini et caelestis -us damna deflere SVLP. SEV. epist. app. 2, 10 p. 237, 15). PANEG. 10, 6, 3 in clarissimo pacis habitu et in pulcherrimo virtutis -u. FIRM. math. 4, 16, 3 pudicitiae (PAVL. NOL. epist. 22, 2). 6, 14, 1 sapientiae. HIL. myst. 1, 19 (*in interpr. allegorica*) armillas manuum . . ., boni operis -us. AMBR. epist. 38, 1 (*sec. I Petr. 3, 3 sq.*) -um omnem non in pretiosis monilibus, sed in bonis moribus habere (*eodem spectat*: 38, 11 cultum pietatis, -um gratiae). PS. AMBR. pudic. Migne suppl. 1, 617 talis -s (*i. castitas sim.*) et pompam . . . vestium superet et insaniam lapillorum. HIER. epist. 52, 13, 2 quales . . . -us? habeto prudentiam, iustitiam *eqs.* AVG. epist. 245, 1 verus -s . . . Christianorum . . . mores boni sunt. PS. AVG. serm. ed. Mai 69 vario . . . sancta anima *martyris* pingebatur -u. SVLP. SEV. epist. app. 2, 14 p. 244, 3 huiusmodi deus quaerit -um *animae*. MACR. Sat. 1, 5, 13 morum. SACR. Leon. 947 nostrae mentis. SALV. epist. 1, 5 fide . . ., quae omnibus semper -bus ornamento est *eqs.* VEN. FORT. vita Albin. 8, 22 karitatis. **2** *magis de forma quadam, qua se deus, virtus manifestat*: TERT. adv. Prax. 7 p. 235, 14 tunc . . . ipse sermo speciem et -um suum sumit, sonum et vocem, cum dicit deus: fiat lux. HIL. trin. 1, 7 *ut animus* incircumscriptam immensitatem *dei* in aliquo pulchrae intellegentiae esse opinaretur -u. *ibid.* aeterni -us sui species. HIER. hom. Orig. in Is. 3, 3 p. 257, 6 est quidam -s sapientiae, quo decoratur; ornata est sermone *dei* sapientia. RVFIN. Basil. reg. 165 est . . . propria quaedam honestas caritatis et habitus eius atque -s (*ibid. iterum*).

C *pertinet ad expolitionem orationis* (*t. t. rhet. et gramm.; aliter, quamvis non sine affinitate,* TERT. *et* HIER. *sub B 2; plur. non nisi* QVINT. inst. 11, 1, 33 AVG. doctr. christ. 4, 20, 42 MART. CAP. 1, 36): CIC. de orat. 1, 49 si ornate locutus est *Democritus*, . . . materies illa fuit physici . . ., -s vero ipse verborum oratoris putandus est (3, 24 orat. 80. AVG. doctr. christ. 4, 20, 42 -bus). 1, 235 novo et alieno -u . . . ornare iuris civilis scientiam (*234* verborum . . . dote . . . ornasti). 2, 366 ut ipse instrumentum oratoris exponeret, tibi eius distinctionem atque -um relinqueret (*cf.* orat. 125 eius *o.*). 3, 16 orationis (3, 149. 167. 199. 210 Brut. 193. 262. fin. 1, 10 vel copiosae vel elegantis. QVINT. inst. 1, 8, 16. 5, 11, 5. 11, 1, 33 plerique. *al.* FIRM. math. 6, 8, 1). 3, 23 eodem est instructu -uque comitata *oratio*. 3, 96 quasi in -u disposita quaedam insignia et lumina (*magis per comparationem; cf.* Brut. 275 σχήματα, quibus tamquam insignibus in -u distinguebatur . . . oratio. orat. 78 omnis insignis -s quasi margaritarum). 3, 124 apparatus -sque dicendi (orat. 97). Brut. 27 *Athenis ante Periclem* littera nulla est, quae . . . -um aliquem habeat. 291 oratorio (QVINT. inst. 3, 1, 12). QVINT. inst. 1, 5, 1 dicere apte . . . plerique -ui subiciunt. 8, 3, 15 perspicuitatem propriis, -um translatis verbis magis egere (*cf.* DIOM. gramm. I 456, 4 *opp.* proprietas). 8, 3, 40 cuius *sermonis* (POMP. gramm. V 292, 33. FIRM. math. 4, 19, 28 docti s. -um. SERV. Aen. 9, 599 'fandi fictor' . . . qui dolum celat s. -u. *al.*). *al.* FRONTO p. 100, 20 v. d. H. (p. 108 N.) -u ac tumultu (*cf. l. 11* commotissima figura). p. 142, 16 (p. 148 N.) pulcherrimo cultu et honestissimo -u. p. 147, 17 (p. 154 N.) synonymi. GELL. 13, 25, 12 hoc -us genus. PANEG. 9, 2, 4 (*in imagine*) hic *in foro* sudore . . . sordidus, illic *in scholis* insignis -u laudatur orator. LACT. inst. 5, 1, 17 nihil verum putant nisi quod auditu suave est . . .: nemo rem veritate ponderat, sed -u (*cf.* AVR. VICT. Caes. 20, 22 texta -u et fide paribus composuit. SEV. MINOR. p. 738[B] non eloquii -um, sed veritatem). IVST. 9, 8, 10 ut nec -ui facilitas nec facilitati . . . deesset -s. DON. Ter. Phorm. 270, 4 bono -u addidit 'in se' (*sc. culpam admiserit*) . . .; et hic est quem Cicero sucum orationis appellat. AVSON. 159, 3 p. 28 P. nomina . . . nuda, sine -u fandique carentia cultu. SERV. ecl. 2, 50 ex colorum diversitate (*sc. florum, quos describit*) quaerit -um *poeta*. DIOM. gramm. I 456, 7. POMP. gramm. V 178, 12 *composita figura* accipit -um. *al.*

appendix ad I et II: structurae finales: **1** ad -um: CIC. Verr. II 4, 65 ad amplissimi templi -um esse factum *candelabrum* (II 4, 98 fanorum atque oppidorum. PANEG. 6, 13, 1 ad gloriam imperii . . . et -um limitis [*agit de ponte Rhenum traducto*]). dom. 111 ad -um aedilitatis suae deportavit *statuam* (VITR. 2, 8, 9 *picturae allatae*). Cael. 53 ad -um ludorum aurum quaerere. de orat. 3, 155 *vestis* adhiberi coepta est ad -um . . . corporis (QVINT. inst. 8, 5, 10 SERV. gramm. IV 447, 6). fin. 3, 18 nullam ob utilitatem quasi ad quendam -um (*partes corporis quaedam*). nat. deor. 2, 151 auri venas . . . ad usum aptas et ad -um decoras (*item pendet ex adi.*: QVINT. inst. 8, 3, 80 quod est ad -um accommodatius. VVLG. II Macc. 2, 30 apta [*gr.* διακόσμησιν]. RVFIN. Orig. in Ios. 10, 1 p. 358, 16 prompti paratique). HIRT. Gall. 8, 51, 2 quod ad -um portarum, itinerum, locorum . . . excogitari poterat. LIV. 22, 32, 6 *aurum* ad templorum -um . . . relictum. FIRM. math. 6, 31, 14 decernuntur . . . ad honoris -um praetextae *eqs.* CLAVD. DON. Aen. 2, 405 p. 203, 3 crinibus . . ., quos habuit ad -um *Cassandra*. *al.* **2** *dat. fin.*: CAES. or. frg. (23 M.) Gell. 4, 16, 8 quorum in aedibus . . . posita et honori erant et -u *spolia*. CIL XIV 3594, 5 (*saec. IV*) -ui thermarum dedicavit *statuam*. NOVELL. Marc. 2, 5 delegatum. **3** -us causa: AT. CAP. Macr. Sat. 7, 13, 12 non -us, sed signandi c. FEST. p. 273 qua *catella* maxime utuntur -us c. SEN. nat. 1, 17, 10 iam speculum -us tantum c. adhibetur? POMPON. dig. 50, 16, 245 pr. parantur. PAVL. dig. 34, 2, 26 quibus uti mulieres venustatis et -us c. coeperunt. DON. gramm. IV 399, 14 dictio translata . . . -us necessitatisve c. SERV. Aen. 1, 18 -us c. positum (1, 207 CASSIOD. inst. 2, 1, 2). 2, 387 fit. *cf.* -us gratia: PAVL. dig. 34, 2, 26 FRG. Bob. gramm. V 556, 20. **4** in: *cum acc.*: PLIN. epist. 5, 11, 1 in portarum -um pecuniam promisisse. 10, 70, 3 multa . . . in eiusdem domus -um reliquisse. HIER. epist. 37, 1, 2 lapides, qui in -um sacerdotis tribuum nominibus sculpti sunt. DECRET. decur. Ferent. Prisc. (CIL X 5853) 15 impend(at). NOVELL. Maior. 4, 3 transferri. *cum abl.* (*de vi finali dubitari potest; alia v. e. g. p. 1021, 76. 78*): ASCON. Scaur. p. 28, 3 usus erat iis *columnis* . . . in -u theatri. VLP. dig. 33, 7, 12, 36 quae in aliquo -u villae fuerunt. HIL. trin. 1, 7 p. 30[B] AVSON. 419, 54 p. 366, 346 P. *al.* **5** *alia*: VVLG. Ezech. 27, 10 clypeum et galeam suspenderunt in te (*i. Tyro*) pro -u tuo ([HIER. *ad l.* ad -um]. PASS. Barth. 7 p. 144, 2 templi). THEOD. MOPS. in I Tim. 2, 9/10 p. 93, 8 propter . . . -um.

2. ōrnātus, -a, -um *v.* orno. *Plepelits.*

orneoscopia, *acc.* -ān *f.*, ὀρνεοσκοπία. *i. q.* *auspicium*: COMMENT. Lucan. 1, 588 (*cod. C*) -an *dicit* (*sic Usener*, ornoscupion *cod.; aliter cod. B, v. sub* orneoscopos).

orneoscopicus, -a, -um, ὀρνεοσκοπικός. *i. q. ad auspicium pertinens*: FVLG. myth. 1, 13 (*inde* MYTHOGR. 1, 115) quod in -is (orosc- *vel* horosc- *falsa var. l., v. vol. VI 3, 2974, 19*) libris . . . *corvus* solus inter omnes aves LX quattuor significationes habeat vocum.

orneoscopos, -ī *m.*, ὀρνεοσκόπος. *i. q. auspex*: LAMPR. Alex. 27, 6 *Alexander Severus* haruspicinae . . . peritissimus fuit, -os magnus, ut et Vascones Hispanorum et Pannoniorum augures vicerit. COMMENT. Lucan. 1, 588 (*cod. B*) horn⟨e⟩oscopos i. avium inspectator (*aliter cod. C, v. sub* orneoscopia).

orneus, -a, -um. *ab* ornus. *i. q. ad ornum arborem pertinens*: COLVM. 11, 2, 83 si sit, fraxineam, si minus, -am, si nec haec sit, iligneam frondem bubus recte praebebimus.

orniga *v. s.* ortyx (ANTIDOT. Brux. app. 210).

ornisīa, -ae *f.* [*gr.* ὀρνιθεία *videtur esse. Sch.*] *i. q. ornithomantia*: GLOSS. Vatic. Reg. 203 ed. Merchie (Musée Belge 26, 1922) p. 265, 71 ornix graece, latine gallina est; inde dicitur -a, id est divinatio, quae in extis pullorum qu⟨a⟩eritur (*cf. p. 1023, 30*).

ornīthiās, *acc.* -ān *m.*, ὀρνιθίας. *litt. graecis* COLVM. *fere plur., sing. non nisi acc.* -an PLIN. nat. 2, 122. *nomen ventorum variorum* (*ad rem v. Böker, RE VIII A 2310 sqq.*): VITR. 1, 6, 10 circa solanum carbas et certo tempore -ae *flare solent*. COLVM. 11, 2, 21 X Kal. Mart. . . . venti septentrionales, qui vocantur -αι, per dies triginta esse solent, tum et hirundo advenit (*cf.* PLIN. nat. 2, 122 favonium quidam a. d. VIII kalendas Martias chelidonian vocant ab hirundinis visu, nonnulli vero -an uno et LXX die post brumam, ab

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adventu avium, flantem per dies VIIII). PLIN. nat. 2, 127 *etesiae* spirant ... et a bruma, cum vocantur -ae, sed leniores et paucis diebus. APVL. mund. 12 veris -ae (atnitiae *sim. codd.*) venti appellantur, aquilonum genus *eqs.* PRISC. LYD. solut. 10 p. 104, 3 superfluum etiam etesias et -as dicere quomodo fiunt, et unde.

ornīthoboscīon, -ī *n.*, ὀρνιθοβοσκεῖον. *cf.* ornithotrophion, ornithon *nec non* chenoboscion. *i. q. aviarium, gallinarium*: VARRO rust. 3, 9, 2 qui -on instituere vult. 3, 9, 4 qui spectat, ut -on perfectum habeat, scilicet genera *gallinarum* ei tria paranda. *metonymice de grege gallinarum*: VARRO rust. 3, 9, 15 prodigendae in solem et in stercilinum ...; neque pullos, sed omne -on.

ornīthogalē *f.* ὀρνιθόγαλον *vel* ὄρνιθος γάλα *tantum legitur in graecis, sed cf. fortasse fem.* polygala (*Plin. nat. 27, 121*) *iuxta gr.* πολύγαλον. *nomen herbae* (*ad rem v. Strömberg, Griech. Pflanzennamen, 1940, 48*): PLIN. nat. 1, 21, 62 perdicium, -e. 21, 102 -e (-ae *E*, -a *Jan e Diosc., v. infra*) caule tenero, candido, semipedali, ... radice bulbosa. *cf.* DIOSC. 2, 130 p. 227, 29 de ornithos galla: ornithos galla herba est in medio habens virgella alba et molle *eqs.* (*gr. 2, 144* ὄρνιθος γάλα).

ornīthogonia, -ae *f.*, ὀρνιθογονία. *gen.* -as DIOM. *i. q. avium generatio* (*non nisi in titulis librorum, v. Henriksson, Griech. Büchertitel, 1956, 56 sq.*): NON. p. 220, 18 Aemilius Macer in -a (*eiusdem auctoris*: p. 518, 32 [Theogoniae *trad., corr. Quicherat*]. DIOM. gramm. I 374, 21 -as secundo. SERV. Aen. 1, 393 in -a). *litt. graecis*: PLIN. nat. 1, 10 (*inter auctores externos*) Boetho (*i.* Boio), qui -αν *scripsit.*

ornīthomantīa, -ae *f.*, ὀρνιθομαντεία. *genus extispicii* (*sc. per confusionem auspicii et haruspicinae*): GLOSS. V 653, 25 honiromantia: multi enim de pullis futura dixerunt (*sim.* GLOSS. I p. 385 orniromantia: divinatio quae fit in extis pullorum *eqs.*; *respicitur Iuv. 6, 551* Armenius ... haruspex pectora pullorum rimatur).

ornīthōn, -ōnis *m.*, ὀρνιθών. *scribitur in codd.* hor-, orinth-, -ito- *al. sim. litt. graecis* COLVM. 8, 1, 3 (*idem habet* ὀρνιθοτροφίαν *8, 2, 6*). *acc. sing.* -a VARRO rust. 2 praef. 2. 3, 2, 2 (-em COLVM. 8, 4, 5), *plur.* -as VARRO rust. 3, 3, 1. *legitur apud* VARRONEM (*15 locis*; aviarium *octies*) *et* COLVM. (*septies*; a. *octies*), *cum* CIC., PLIN. nat., PALLAD. *aliique praebeant* aviarium. [*falso trad.* VARRO rust. 3, 5, 1.]

i. q. aviarium, stabulum quarumlibet avium (*cf.* VARRO rust. 3, 3, 1; *variat cum* aviarium *ibid.* 3, 4, 3, *sed distingui videtur* 3, 3, 7; *usu strictiore de gallinario* COLVM. 8, 3, 1 [*antea*: gallinaria]. 8, 8, 3): 1 *usu sollemni* (*praeter ipsum aedificium saepius pastio avium respicitur, e. g.* VARRO rust. 3, 4, 1 COLVM. 8, 1, 3; *fusius de aedificio agunt* VARRO rust. 3, 5, 10 sqq. [*ad rem v. Fuchs, Röm. Mitt. 69, 1962, 96 sqq.*]. COLVM. 8, 3, 1 sqq.): VARRO rust. 2 praef. 2 quom vocent *vocabulis graecis* particulatim loca *villae*, procoetona ... peristylon, -a *eqs.* 2 praef. 5 *e villatica pastione* fructus tolli possunt non mediocres, ex -bus ac leporariis et piscinis (*item agitur de fructu*: 3, 2, 15. 3, 2, 16 non tibi decoquet ... -on. 3, 4, 1 volo de -e ... *dici*, quod lucri fecerunt hoc nomen turdi. COLVM. 8, 4, 6 *pastore fidem non servante* nullius -is quaestus vincit impensas). 3, 3, 1 *pastionis villaticae* genera sunt tria, -es, leporaria, piscinae; nunc -as dico omnium alitum, quae intra parietes villae solent pasci. 3, 3, 7 *olim erant* aviaria duo dumtaxat (*sc. gallinarium et columbarium*) ...; contra nunc aviaria sunt nomine mutato, quod vocantur -es ..., in quibus stabulentur turdi ac pavones. 3, 4, 2 duo genera sunt ... -is, unum delectationis causa, ut Varro hic fecit noster sub Casino (*de eodem* 3, 5, 8) ...; alterum fructus causa ...; (3) ex iis tertii generis voluit esse Lucullus coniunctum aviarium, quod fecit ..., ut in eodem tecto -is inclusum triclinium haberet. COLVM. 8, 1, 3 in villa est *genus pastionis*, quod appellant Graeci -ας καὶ περιστερεῶνας ...; ea sunt omnia, ut Latine potius loquamur, sicut avium cohortalium stabula. 8, 3, 1 totius ... officinae, id est -is, tres ... extruuntur cellae. 8, 4, 5 intra -em ter die pascitur *gallina*. 8, 8, 3 (*agitur de columbario*) parietes ..., ut in -e praecepimus, ... excaventur. 8, 9, 1 *turturum* genus in -e nec parit nec excudit. 8, 10, 3 cibi ponuntur fere partibus his -is, quae super perticas non habent. 2 *iocose transfertur ad coetum hominum*: VARRO rust. 3, 2, 2 (*ad augurem*) recipis nos ... in tuum -a, ubi sedes inter aves (*sc. inter viros, quorum cognomina sunt* Merula, Passer *sim.*).

ornīthotrophīon (-īon?), -ī *n.*, ὀρνιθοτροφεῖον (-τρόφιον? *gr. non legitur praeter* GLOSS.); *cf.* ornithoboscion. *i. q. aviarium* (*cf.* GLOSS.[L] II Philox. AB 51. AV 48): VARRO rust. 3, 5, 8 genus ornithonis ..., in quo diceris longe vicisse non modo archetypon inventoris nostri -on M. Laeni Strabonis ..., sed etiam ... magna aedificia Luculli. *cf.* ὀρνιθοτροφία *l. 33 supra.*

ornix, *abl.* -niche *f.*, ὄρνιξ. *i. q. gallina*: SCHOL. Hor. gloss. Γ sat. 2, 2, 23 ('*pavone* potius quam gallina tergere palatum') posito pavone in mensa et -iche. GLOSS. Vatic. Reg. 203 ed. Merchie (Musée Belge 26, 1922) p. 265, 71 *v. sub* ornisia. *cf.* GLOSS. III 571, 30 onix i. gallinacia.

Bohnenkamp.

ˣōrno, -āvī, -ātum, -āre. [*per syncopen ex antiquo* ōrdināre, *quae forma postea denuo ab* ōrdō *ficta est.* ōr- *sicut in* ōrdō *vel linguis q. d. romanicis vel vocibus cymr. e lat. mutuatis probatur. Sch.*]

scribitur horn- PS. DAMAS. epigr. 82, 7 CIL IX 259, 6 (*a. 395*) *et hic illic in codd.*; urn- CIL III 9634, 5 ITALA Matth. 23, 29 (cod. d) *et in var. l.* PLAVT. Trin. 857 (*B*). *de formis*: *inf. pass.* -arie⟨r⟩: CE 54, 5 (*aet. fere Sull.*). *perf. brev.* -asse *sim.*: CIC. Verr. II 3, 9. 4, 60 Manil. 9 Phil. 7, 17 CAES. Gall. 7, 33, 1. *al.* (-visset *non nisi* VITR. 2, 1, 6), -arim *sim.*: CIC. Verr. II 4, 123 Sest. 134 Phil. 5, 48 fam. 13, 65, 2. *al.* (-verim *sim.* CIC. fam. 13, 22, 2 PLIN. epist. 7, 33, 3. *al.*), -asti, -astis: CIC. p. red. in sen. 31 de orat. 1, 234 Tusc. 1, 112. *al.* (-visti, -vistis *non legitur*), -aram *sim.*: CIC. p. red. ad Quir. 12 de orat. 3, 10 nat. deor. 3, 83 SIL. 5, 143 CE 915, 1 (-veram *sim.*: CIC. Tusc. 1, 112 VERG. Aen. 12, 344. *al.*), -arunt *non nisi* CAPITOL. Maximin. 11, 3 (-verunt: VITR. 2, 1, 7. 4, 1, 7. 4, 2, 2 ITALA I Macc. 4, 57 [*recc.* BL= VVLG.]. *al.*). *notatur* o(rnatus): CIL III 503, 1. 1641, 3 (*v.* add. p. 1020). 7422, 7 (*al.*; *v. praeterea p. 1032, 60. 82*), orn(atus): CIL VIII 7963, 5 (*aet. Heliog.?*). INSCR. Dessau 9491, 3 (*aet. Hadr.*), ornat(us): CIL III 658, 1. V 5889, 10. XIV 3442, 3. *al.*, ornav(it): CIL X 6104, 5 (*saec. I a. Chr.*). *cum apice* ó-: CIL X 6104, 5 (*saec. I a. Chr.*). XII 1357, 12 (*saec. I*). LEX arae Aug. Narb. (CIL XII 4333) 2, 12, orná-: CIL XII 1375, 6 ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 9. NOT. Tir. 33, 86 -at. 33, 91 -tissimus. *litteris graecis*: ATHEN. 14 p. 647ᵉ κάτιλλος ... ὀρνᾶτος ὁ λεγόμενος παρὰ Ῥωμαίοις (*de specie quadam placentae*). *de notione*: FEST. p. 185 -tus dicitur et bonis artibus instructus et honores adeptus a populo; etiam bene aptus, ut miles aut gladiator; et acturus fabulas. SYNON. Cic. p. 443, 1 summus vir ... -tus. probatus. honestus *eqs.* p. 446, 23 tulit praemium. ... -tus. donatus honore *eqs.* GLOSS. -o: κοσμῶ. -ato: commendato. -tus: κεκοσμημένος. κόσμιος. GLOSS. II 347, 23 κεκοσμημένος: -tus, comptus, decoratus. 354, 3 κόσμιος: decorus, -tus. IV 530, 24 instruitur: -atur. 577, 36 venustum: decorum, -tum. 577, 37 venustavit: -vit. V 520, 18 bacatum: -tum. GLOSS.[L] II Philox. IN 491 insignis: nobilis vel magnus seu -tus. *de frequentia formarum*: *multo frequentius quam act. leguntur formae pass., inter quas longe praefertur part. perf. legitur* (*praeter* INSCR. column. rostr. *p. 1029, 38*) *inde a* PLAVTO, ENN., CATONE, TER., SCIP. min., LVCIL., ACC., C. GRACCHO, RHET. Her.; *adamatur a* CIC.; *deest apud* CATVLLVM; *abit in vocem graecam* ὀρνεύω (*v. Lampe, Patristic Greek Lex. sub voce*). [*formae q. d. romanicae, quas attulit M.-L. 6103, docti sermonis propriae sunt. St.*] [*confunditur cum compositis* ad- PS. SEN. mon. 153. *al.* (*var. l. dub.* PLAVT. Capt. 920 QVINT. inst. 5, 13, 56), ex- CIC. Phil. 11, 36 de orat. 1, 31 (*dub.* PETRON. 5, 16 QVINT. inst. 10, 1, 104). *cum aliis verbis*: armare CIC. leg. agr. 2, 90 de orat. 3, 141 PROP. 3, 9, 15. *al.*, honorare TER. Phorm. 853 CIC. Verr. II 1, 34 Phil. 9, 5 (*falsa var. l.* TAC. hist. 2, 57, 2 SVET. Claud. 28; *e coni. dub.* PEREGR. Aeth. 25, 9), onerare BELL. Afr. 72, 4. *al.*, orare PLAVT. Mil. 1195 RHET. Her. 4, 34, 45 CIC. Verr. II 4, 101 *et saepius* (*ad* OV. fast. 3, 815 *cf. Le Bonniec, Rev. Phil. 34, 1960, 208*), ordinare RHET. Her. 4, 34, 45 CIC. Sull. 75 *et saepius* (*falso trad.* NEP. Att. 18, 1); *part.* -tus *cum subst.* ornatus, -ūs PLIN. nat. 8, 154 regio instratu -tus (instratus ornatu *edd. vet.*), *cum* natus ORIBAS. syn. 5, 46, 3 La (or *del. Bulhart in exemplari nostro*, natis *sec. gr.* γενηθεῖσι).]

i. q. κοσμεῖν *vel* παρασκευάζειν (*sc. praestando aliquid decoris vel utilitatis, quod utrumque difficilius discernitur; ad usum instruuntur maxime pugnantes [v. p. 1026, 9], animalia [p. 1028, 15], instrumenta [p. 1029, 25 sqq.]; iuxta ponitur* instruere *passim, opp.* CIC. Phil. 10, 9 nat. deor. 2, 95 SEN. dial. 6, 18, 7, *expressis verbis distinguitur* LACT. opif. 2, 8).

CAPVT PRIVS: ***instruendo, excolendo, decorando*** *sim.*:

I *structura originaria 'aliquid aliqua re'* (*comitantibus p. 1025, 42, militibus p. 1029, 42. 44, aliis hominibus nec non animalibus p. 1027, 6. 54. 58*): A *-antur animantes eorumve membra, animus sim.* (*res publica, provincia sim. p. 1027, 55. 60*): 1 *homines, dei* (*statuae deorum v. sub B 1c*): a *spectat magis ad speciem quandam exteriorem*: α *in universum*: ① *-antur mulieres*: Ⓐ *perf. pass.*: PLAVT. Cas. 540 -ta exspectat domi (*sc. ut arcessatur ad parandas nuptias*). Epid. 214 -tae occurrebant ... amatoribus *meretrices*. 222 vestita, aurata, -ta ut lepide, ut concinne, ut nove (Persa 158 *v. infra.* Poen. 297). Mil. 791 eam huc -tam adducas ex matronarum modo, capite compto *eqs.* (Persa 158 lepide in peregrinum modum). 872 digne -ta incedit, haud meretricie (Truc. 463. VOPISC. Aurelian. 34, 3 Zenobia -ta gemmis, catenis aureis). Most. 249 cedo mi speculum et cum ornamentis arculam ..., -ta ut sim *eqs.* 293 satis. Poen. 285 bene (299 melius. Stich. 745 b. cum lauta est, tersa, -ta, ficta est). 301 *v. p. 1026, 46.* Rud. 187 hoc ornatu (*loquitur naufraga, cf. p. 1027, 32*). Truc. 475 ita (TER. Haut. 288 -tam ita, uti quae -antur sibi). SALL. hist. frg. 3, 18 cultu corporis -ta egregio (VAL. MAX. 3, 2 ext. 9 regio). OV. am. 1, 14, 17 ante meos oculos saepe est -ta (*sc. ab ornatrice*). 2, 4, 38 *syn.* culta. ars 3, 111 (*cf. 107* corpora ... coluere). SEN. contr. 1, 2, 7 sic ... ea veste. PETRON. 55, 6 vers. 10 matrona -ta phaleris pelagiis. APVL. met. 2, 9, 5 ut, quamvis ... omni ... mundo exornata mulier incedat, tamen, nisi capillum distinxerit, -ta non possit audire. 4, 33, 1 vers. 2 puellam -tam mundo funerei thalami. ITALA apoc. 21, 2 (Iren. 5, 35, 2, *cf. alias vers. et* VVLG.) sponsam -tam viro suo (*cf.* Is. 61, 10 *sub III B*). *sola*

[*Plepelits*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

specie, sine ornamentis: PLAVT. Most. 292 si pulchra est *mulier*, nimis -ta est. Ⓑ *aliae formae pass.* (*saepe mediopass.*): PLAVT. Mil. 251 dormit, -atur, lavat. Poen. 220 lavari . . . aut tergeri aut -ari *eqs.* (*in comparatione navis et mulieris*). 229 semper -antur, lavantur *eqs.* TER. Haut. 288 *v. supra.* Ov. ars 3, 147 testudine Cyllenea (*de ornatu capillorum ut*: 3, 244. FEST. p. 339 senis crinibus nubentes -antur. IVV. 6, 488. *v. etiam l. 12*). MANIL. 5, 546 *Andromeda.* VAL. FL. 5, 449 munere (*i. palla et corona*). MART. 9, 37, 1. VLP. dig. 34, 2, 25, 10 ornamenta muliebria sunt, quibus mulier -atur, veluti inaures, armillae *eqs.* PAVL. sent. 3, 6, 84 cetera, quibus collo vel capite vel manibus mulieres -antur. TERT. coron. 14 l. 12 operosius. ITALA I Petr. 3, 3 (Aug. epist. 147, 22, 51) quae a foris -antur capillorum incrispationibus *eqs.* (*aliae vers. per subst., sed cf.* I Tim. 2, 9 *infra*). *al.* Ⓒ *formae act.*: PLAVT. Poen. 215 neque eis (*i. mulieribus et navibus*) ulla -andi satis satietas est. CIC. Verr. II 2, 183 quasi . . . amicorum uxores . . . -turus esses. TIB. 3, 12, 5 -andi causas (*3* se . . . compsit). Ov. am. 2, 7, 17 sollers -are *serva* (*item spectat ad artem ornatricis:* SEN. frg. 36 digitos movent -antium modo *cultrices quaedam dearum*). APVL. met. 4, 26, 6 me . . . mundo nuptiali decenter -bat *mater.* VVLG. Esth. 2, 9 ut . . . tam ipsam quam pedisequas eius -ret atque excoleret *rex.* *reflex.*: VLP. dig. 34, 2, 35, 10 quae se emundaverint . . . in balneo neque se -verint. TERT. cult. fem. 2, 12 l. 17 se expinxerat et -verat *Thamar* (*de eadem*: ITALA gen. 38, 14 [Lib. iubil. 41, 9; *gr.* ἐκαλλωπίσατο, *Vulg.* mutato habitu]). ITALA I Tim. 2, 9 (cod. d) mulieres in habitu -to (ordin- *cod. r*) . . . -antes se (ordin- *cod. 86*) non ornaturis capillorum et auro aut margaritas (-is *aliae vers.*) aut vestitu pretioso, sed . . . per opera bona (cod. r *et* VVLG. in tortis crinibus *eqs., v. etiam* AMBROSIAST., PELAG., THEOD. MOPS. *ad l.; de eadem re v.* I Petr. 3, 3 *supra*). *al.*

(II) *-antur varii*: Ⓐ *perf. pass.*: PLAVT. Amph. 119 -tus in novum incessi modum (*Mercurius veste mutata; cf. 117* servili schema). Trin. 857 ut ille me exornavit, ita sum -tus. GRACCH. or. frg. (58 M.) Isid. orig. 19, 32, 4 qui . . . ut mulier est -tus (*sc. anulis ut*: SEN. benef. 3, 15, 3 isti -ti viri). VARRO Men. 120 muliebri -ti stola. RHET. Her. 4, 47, 60 quo melius -tus *citharoedus* (*antea*: palla . . . indutus *eqs.*). HOR. carm. 4, 3, 7 Deliis -tum foliis ducem. Ov. fast. 2, 111 in medias -tus desilit undas *Arion.* 6, 363 -tos . . . picta veste trumiphales . . . senes *a Gallis caesos.* LIV. 9, 30, 10 *tibicines.* SEN. epist. 47, 7 in muliebrem modum. PLIN. epist. 10, 74, 2 *rex insignibus.* SVET. Aug. 70, 1 pro Apolline -tum *Augustum.* ITALA Ezech. 28, 13 (Aug. civ. 11, 15) lapide pretioso (*gr.* ἐνδέδεσαι, *Vulg.* lapis . . . operimentum tuum *est*). *al.* *-atur homo comitantibus* (*cf. p. 1028, 14*): PLAVT. Capt. 447 huc -tus reveniam (*sc. cum captivo liberato*). Mil. 897 lepide . . . -tus incedis (*sc. cum puellis; aliter legit Ritschl*). Ⓑ *aliae formae pass.* (*saepe mediopass.*): PLAVT. Poen. 123 ibo, -bor (*loq. Prologus*). LVCIL. 264 rador, . . . pumicor, -or, expolior (*sic Krenkel*), pingor. SCIP. min. or. frg. (17 M.) Gell. 6, 12, 5 qui cotidie unguentatus adversum speculum -etur. IVV. 8, 253 lauro *triumphi.* TAC. Germ. 38, 2 ea cura formae (*sc. capillorum*) . . .; in altitudinem quandam et terrorem adituri bella compti . . . hostium oculis -antur. SVET. Nero 21, 3 *Neronem tragoedum* -ari ac vinciri catenis, sicut argumentum *Herculis insani* postulabat. TERT. pall. 3, 7 *vestis inventa* primum tegendo homini . . ., dehinc et -ando. CYPR. ad Donat. 7 p. 9, 8 viventes in ultroneum funus -antur (*sc. in ludis gladiatoriis*). Ⓒ *formae act.*: PLAVT. Epid. 194 -a te, Epidice (*item reflex.*: Mil. 1195 abi cito atque ⌊-a te⌋ [-are *trad.*]. PROP. 3, 9, 15 signo se Iuppiter -at [*i. quasi induit statuam*]). TER. Eun. 377 -a me (*sc. vestibus eunuchi*). CIC. de orat. 2, 124 quem procrearis . . ., eum non et vestire et -are. NEP. Dat. 3, 1 *virum* -vit . . . torque atque armillis aureis ceteroque regio cultu. VERG. ecl. 7, 25 hedera . . . -ate poetam (*cf.* HOR. epist. 1, 19, 26 ne me foliis . . . brevioribus -es). NVX 9 sertis -are . . . agricolas . . . deos. LVCAN. 7, 458 fulminibus manes . . . -bit et astris *Roma per apotheosin.* IREN. 4, 39, 2 (4, 64, 2 H.) -bit te *deus* (*specie sim.*). PANEG. 6, 2, 3 te isto habitu . . . -vit *iste dies.* CAPITOL. Maximin. 11, 3 regio apparatu.

(III) *-antur corpus eiusve partes*: Ⓐ *capilli* (*cf. p. 1024, 78. supra l. 6. 17. 25. 49*): VARRO ling. 5, 129 *calamistris* capillus -atur (PROP. 1, 2, 1 = 4, 5, 5 -to procedere . . . c. Ov. am. 1, 14, 5. 2, 7, 23 fast. 4, 309. CVRT. 8, 9, 27 pectit atque -at. MART. 2, 66, 5. FRONTO p. 137, 24 v. d. H. [p. 143 N.] acu. ITALA Iudith 10, 3 [Sangerm. 15; *gr.* διέξανε, *Vulg.* discriminavit]). Ov. ars 3, 138 -tis . . . comis (SERV. Aen. 6, 300. *in imag.*: CLAVD. carm. min. 30, 4). STAT. silv. 3, 4, 55 -at crines *pueri* (TERT. cult. fem. 2, 7 l. 1. CLAVD. 7, 84 diademate. ISID. orig. 19, 31, 9). COMM. instr. 2, 18, 5 -as . . . ad speclum cincinnos fronte reflexos. Ⓑ *aliae partes*: TIB. 1, 8, 11 fuco . . . genas -are. PROP. 2, 18b, 36 nimis -ta fronte. Ov. met. 6, 163 tempora frondibus. 10, 263 vestibus artus. CVRT. 9, 1, 29 lacerti . . . et bracchia margaritis -ta erant. FRONTO p. 98, 14 v. d. H. (p. 38 N.) ut cuius . . . ingluvies . . . -etur *margaritis.* VLP. dig. 34, 2, 23, 2 magis capitis tegendi quam -andi causa (TERT. nat. 2, 8, 16 *suggestu.* VVLG. IV reg. 9, 30. CASSIOD. Ios. antiq. 14, 173 c. -tum habens compositione crinium). VVLG. gen. 24, 47 suspendi . . . inaures ad -andam faciem eius. iud. 5, 30 colla (Ps. AMBR. pudic. Migne suppl. 1, 617 pretiosis . . . ponderibus). *al.* ? ventrem (*sc. cibis*): EVAGR. sent. mon. 82 (Leclercq, Scriptorium V 2, 1951 p. 210) exornans vestimenta sua et -ans ventrem suum nutrit cogitationes turpes (*gr.* πληρῶν, *alia vers. Migne 20, 1184*B implet; *vix de decore; fortasse legendum* oner-*?*). Ⓒ *ipsum corpus*: VLP. dig. 34, 2, 25, 10 quae *ornamenta* . . . parantur . . . corporis -andi causa (AVG. civ. 19, 13 p. 379, 5 D. ad alendum, tegendum, curandum -andumque c. in psalm. 48 serm. 2, 7 l. 41 [*mortui ut*: COMM. instr. 2, 33, 3]). LEANDER reg. praef. p. 879A cito movet alienam libidinem caro -ta.

β *instruuntur pugnantes* (*animalia v. sub 2, naves, classem v. sub B 1e*): Ⓘ *copiae, exercitus sim.* (*in imag.* PLAVT.): PLAVT. Pseud. 676 iam instituta, -ta cuncta in ordine (*comparatur domus lenonis cum oppido expugnando, v. 585 sqq.; ad hunc versum cf. maxime 761* omnes ordine . . . ducam legiones). CIC. Manil. 20 copias omnibus rebus -tas atque instructas (LIV. 40, 47, 8). leg. agr. 2, 90 ad bellum instruendum et ad exercitus -andos (fam. 2, 10, 2 auxiliis. 12, 10, 2 quibuscumque potuero rebus. LIV. 1, 43, 8 -to distributoque. 44, 1, 6 TAC. hist. 3, 63, 1. *al.*). LVCR. 2, 43 (*versu varie emendato*) legiones . . . -tas armis (*paulo aliter*: SVET. Iul. 24, 2 ex Transalpinis conscriptam, . . . disciplina cultuque Romano institutam et -tam). BELL. Alex. 50, 3 maximis . . . -antur impensis *equites* (LIV. 29, 1, 3 equis armisque instructi atque -ti). LIV. 10, 40, 12 acies -ta armataque. *al.* (II) *pertinet magis ad instructionem singulorum* (*reflex.* Ov. epist., PLIN. epist.): ENN. ann. 184 scutisque feroque -atur ferro (CIC. Caecin. 60 s. telisque. TAC. Germ. 13, 1 s. frameaque). CIC. Phil. 7, 17 Thraecidicis. NEP. Ages. 3, 2 quo studiosius armarentur insigniusque -rentur *milites.* VERG. Aen. 10, 638 telis (*v. l. 24*). 12, 344 armis (LIV. 7, 14, 7 agasones. SVET. Iul. 67, 2. *al.; de armis ut spoliis*: Ov. epist. 9, 103 se quoque . . . tuis -vit [oner- *var. l.*] . . . a. *Omphale.* met. 13, 122 referentem -ate relatis *sc. armis Achillis*). FRONTIN. strat. 3, 2, 11 clamide et galeari ad Macedonicum -tus est habitum (SVET. Cal. 25, 3 c. peltaque et galea -tam *Caesoniam ut militem*). PLIN. epist. 6, 25, 3 ad instruendum se -andumque. *al.* *cf. de telis Cupidinis*: EXPOS. mund. 48 Venus . . . sagitta Cupidinis -ta.

γ *de naturali institutione corporis*: PLIN. paneg. 4, 7 festinatis senectutis insignibus . . . -ta caesaries. LACT. opif. 7, 9 *caput hominis pilo* quasi summum aedificii culmen -vit *deus.* FIRM. math. 1, 10, 8 gentes illas . . . lumine splendidi candoris -ari (*agit de colore cutis*). 4, 19, 28 oculos . . . -at pulchritudinis honestate *Mercurius dominus geniturae.* *cf. formam vi divina mutatam*: CLAVD. DON. Aen. 1, 595 p. 117, 6 sic -verat filium *Venus* (*ad Verg. Aen. 1, 588 sq.* refulsit os umerosque deo similis *Aeneas*).

b *spectat magis ad opes, honores, praestantiam sim.* (*eas, quas distinximus, rationes in singulis exemplis saepius confundi praemonere liceat*): α *ad bona ingenii, mentis sim.*: Ⓘ *usu communi*: Ⓐ *in struct. pass.* (*p. p. p. praeter* FIRM. math. 3, 6, 24. 6, 26, 5): PLAVT. Poen. 301 bono med esse ingenio -tam quam auro multo mavolo (*cf.* CIC. off. 1, 119 excellenti ingenii magnitudine aut praeclara eruditione atque doctrina. FIRM. math. 6, 23, 6 ingenii gratia). CIC. Q. Rosc. 7 fide, virtute, gravitate, auctoritate (Planc. 58 omni et humanitate et v. fin. 2, 112 artibus atque v. 4, 59. 5, 93 Tusc. 5, 28. *al.*). Cluent. 176 honesti atque omnibus rebus -ti (Flacc. 98. Planc. 30 tam externis quam domesticis. or. frg. A VII 4. *al.* LVCR. 1, 27. *cf. p. 1027, 15 et* CIC. de orat. 1, 170 multis. Brut. 78 reliquis. SYMM. epist. 7, 94 cunctis). leg. agr. 2, 64 patientia paupertatis. Mur. 53 virum bonum et multis aliis adiumentis petitionis -tum. Cael. 39 divinis quibusdam bonis (CIL XII 2143, 5). de orat. 1, 115 naturae muneribus (leg. 1, 35 deorum). Brut. 332 uberrimis artibus (fin. 2, 112 Tim. 1 fam. 13, 40 MAT. Cic. fam. 11, 28, 1). *al.* *part. perf. pro subst.* (*vocat.*): AVSON. 196, 49 p. 56 P. -te bonis. CE 1388, 9 (*a. 577*; = 1337, 3) meritis -te. Ⓑ *in struct. act.*: CIC. leg. 1, 26 hominem . . . natura . . . celeritate mentis -vit (fin. 5, 59 sensibus *animum* [VITR. 2, 1, 6 *cum* n. non solum s. -visset gentes, sed etiam cogitationibus . . . armavisset mentes]). 1, 27 hominem . . . ⟨ita⟩ generavit et -vit deus *eqs.* FIRM. math. 2, 30, 13 animum tuum his ornamentis ac praesidiis virtutis -veris. AVSON. 162, 10 p. 31 P. me . . . artibus -asti, quas didicisse iuvat.

(II) *usu speciali christiano spectat ad interiorem hominem* (*cf. p. 1025, 25; reflex.* I Petr., templum pectoris PRVD.): ITALA I Tim. 3, 2 (cod. d = VVLG.) oportet . . . episcopum inreprehensibilem esse . . ., sobrium, prudentem, -tum *eqs.* (*gr.* κόσμιον, *cod. 89* ordinatum; *pendent et explicant*: TERT. monog. 12, 7. HIER. epist. 69, 8, 7 qui vitia non habet, inreprehensibilis appellatur; qui virtutibus pollet, -tus est. adv. Iovin. 1, 35 et castitate et moribus. PELAG. *ad l.* ALC. AVIT. hom. 16, 2 p. 125, 8 THEOD. MOPS. *ad l.*). I Petr. 3, 5 (cod. q, *cf.* Aug. spec. 44 p. 264, 8. *al.*) sic (*i. cultu cordis*) . . . mulieres sanctae . . . -bant se, subiectae suis viris (*huc spectat* TERT. cult. fem. 2, 13 l. 41 caput maritis subicite et satis -tae eritis). CYPR. ad Donat. 15 p. 15, 23 te excolendum magis *quam domum tuam*, te potius -andum. HIL. in Matth. 5, 2 bonitatis operibus (*cf. p. 1025, 27*) caput nostrum, id est vitae nostrae sensus -andus est. HIER. epist. 52, 5, 6 non . . . vestibus, sed moribus (adv. Iovin. 1, 35 *v. supra.* RVFIN. hist. mon. prol. p. 389/90. 1 p. 401A [*gr. 1, 43* τίμιος]). PRVD. c. Symm. 2, 842 templum pectoris -ant *Christiani.* AVG. serm. 161, 11, 11 dedit invisibili *homini* divitias invisibiles et invisibilem -vit invisibiliter.

[*Plepelits*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ps. Avg. catacl. 6, 9 cum fuerit intrinsecus pudore castitatis -tus (*cf.* serm. 153, 3 indumento castitatis). c. Iud. pag. Ar. 23 *ecclesia* pia mater . . ., intrinsecus sui viri (*i. Christi*) dignitate -ta. Svlp. Sev. epist. app. 2, 13 p. 243, 7 (*fort. Pelagii*) -etur plane *virgo*, sed interioribus ornamentis. *al.*

β ad bona fortunae, divitias sim. (-atur *familiā, filiis sim.* Cic. Catil., ad Brut., Itala; *reflex. l. 13*): (i) *vario usu*: Plavt. Rud. 908 me . . . pulchre -tum expedivit *Neptunus piscatorem vidulo invento*. Cic. S. Rosc. 8 ut spoliis . . . -ti auctique discedant *sicarii* (*cf.* Sull. 50 exuviis). 117 tribus praediis, hoc est praemiis sceleris, -tus. Verr. II 2, 35 non solum . . . divitem, sed etiam -tum supellectile, argento, veste, mancipiis futurum. II 4, 60 neque se satis . . . instruxisse et -asse (*item reflex.* Vitr. 6 praef. 1). II 4, 62 copiose. leg. agr. 1, 6 *insignibus imperii* (*sc. possessionibus publicis*). Catil. 2, 18 tu agris, tu aedificiis, tu argento, tu familia, tu rebus omnibus -tus et copiosus (Marcell. 34 div. 2, 23. *al.; cf. p. 1026, 51*). prov. 35 Fortunae muneribus (*cf.* fam. 13, 13 cum virtutibus, tum etiam fortuna. ad Brut. 26, 2 W. honoribus . . ., fortunis . . ., coniuge, liberis, . . . adfinibus. Bell. Alex. 25, 4 quos plurimis beneficiis -vit Fortuna). *al.* Nep. Them. 2, 3 divitiis (Firm. math. 8, 24, 4). Verg. (?) catal. 9, 21 -bant . . . heroida divi . . . munere . . . suo (Vitr. 7 praef. 7 Val. Max. 4, 8 ext. 2. *al.; cf.* Cic. prov. *supra*). Hor. epist. 2, 2, 32 *miles fortis* donis -atur (Homer. 892 Qvint. decl. 377 p. 418, 10. *al.*). Plin. epist. 3, 21, 3 aut honoribus aut pecunia. Itala I Macc. 2, 17 (rec. B = Vvlg.) -tus filiis et fratribus (*gr.* ἐστηρισμένος, *rec. L* confirmatus. *cf.* Firm. math. 8, 19, 10 subole). *al.* (ii) *per ironiam in comoedia de eo, qui mala fortuna afficitur*: Plavt. Aul. 721 male perditus, pessime -tus eo (*sc. thesauro amisso*). Capt. 997 incedit huc -tus haud ex suis virtutibus (*respondet quodammodo versui* 447 *p. 1025, 43; paulo aliter* Ter. Ad. 176 -tus esses ex tuis v. [*i. male tractareris, ut meritus es*]). Rud. 488 ad hoc exemplum amittit *Neptunus* -tum *naufragum* domum (*item de naufrago*: 573 vides me -tus ut sim vestimentis uvidis. *cf. p. 1024, 74*). 730 ita te hinc -tum amittam, tu ipsus te ut non noveris (*sc. vapulatus*). *ambigue*: Evgraph. Ter. Eun. 242 tali habitu et miseria . . . -tus (*Ter.*: quae habitudost corporis? *cf. v. 237* quid istuc . . . ornatist?).

γ ad officia, munera publica sim.: (i) *vario usu*: Cic. Verr. II 1, 34 -bat (honorabat *var. l.*) eum *Verrem* beneficiis officiisque omnibus (Mur. 86 maximo b. populi Romani -tus . . ., quod primus in familiam veterem . . . consulatum attulisset. *al.*). II 3, 94 cos, qui in operis erant. leg. agr. 2, 23 -ari hunc *Pompeium* iustissime. 2, 26 lege curiata decemviros -at (*antea*: quae potestas . . . detur). Flacc. frg. schol. Bob. p. 96, 18 quorum amplissimis iudiciis -tus quaestor factus est. Sest. 17 se illis fascibus ceterisque insignibus summi honoris atque imperi -tos esse (fam. 7, 5, 3 huic ego neque tribunatum neque praefecturam neque ullius beneficii certum nomen peto . . . neque impedio, quo minus . . . hisce cum -es gloriolae i. [*scripserat* Caes. Cic. fam. 7, 5, 2 alium mitte, quem -em]. Val. Max. 1, 7, 5 consulatus -tum i. 5, 6, 2 militaribus). 134 cum . . . ex ergastulis emptos nominibus gladiatoriis -arit (de orat. 1, 202 n. oratoris). prov. 39 C. Iulius omnibus a senatu eximiis aut novis rebus -tus. *et saepius.* *spectat ad subsidia magistratuum vel administrationis* (*provinciae*): Cic. leg. agr. 2, 32 -at *Rullus decemviros* apparitoribus, scribis, librariis, praeconibus, architectis, praeterea mulis, tabernaculis, centunculis, suppellectili. Mur. 85 si -ta suis praesidiis erit res publica. Att. 3, 24, 1 consulibus -andis. ad Q. fr. 2, 3, 1 de provinciis quaestorum et de -andis praetoribus. ad Brut. 26, 5 W. Cassius . . . satis -us. Liv. 42, 1, 9 magistratus mulis tabernaculisque et omni alio instrumento militari -bantur. *obi. est ipsa provincia*: Cic. Pis. 5 provinciam Galliam senatus auctoritate exercitu et pecunia instructam et -tam (Phil. 11, 23 instructam -tamque. Att. 3, 24, 1.2 fam. 15, 4, 13 Liv. 40, 36, 5. Svet. Iul. 18, 1 [ordin- *trad.*]). Phil. 10, 9 *Graecia* M. Bruti imperio, auctoritate, copiis non instructa solum, sed etiam -ta. (ii) *in titulis* (*spectat fere ad insignia vel privilegia honoris causa tributa, cf. p. 1012, 32; p. p. p. praeter* CIL X 4643, 14): ornamentis: CIL III 503, 1 aedil(iciis) (Inscr. lat. Corinth. West 105, 6 ae. et II vir. et agonothetic. et quinq(uennalibus) o.). IX 5358, 4 (*ca. a. 140*) consularibus. Inscr. lat. Corinth. West 58, 7 (*ca. a. 100*) praetoriis. Inscr. Tripol. Reynolds-Perkins 606, 8 (*aet. Caracallae*) decurionalibus (CIL III 3016, 7. 6294, 4. *al.; cf.* XIV 2045, 10 decurionatus). *alia*: CIL III 6757, 2 militiis equestribus. V 27, 7 (*a. 198*) equo publ(ico) (VIII 7963, 5 XIV 2922, 19. 3442, 3. 3919, 3 Inscr. Afr. Cagnat-M.-Ch. 137, 3 *aet. Severi. v. etiam vol. V 2, 735, 50*). Inscr. Dessau 9491, 3 (*aet. Hadr.*) honor(ibus) decurionalib(us). *? inde* -tus *i. q. ornamentarius*: Inscr. Année Epigr. 1966 n. 276 *Claudio Decriano* dec(urioni) -to aput municip(ium) Altinatium (*sic legit ed., sed fortasse solvendum* decurionatu).

δ ad varios honores, laudes sim. (*notabiliora selecta; refl.* Phaedr.): Cic. Verr. II 2, 168 *Verres* non solum diligitur, sed etiam -atur *a Siculis* (CE 111, 53 [*a. 384*] iuvans maritum, d., -ans, colens. *cf.* Plin. epist. 6, 34, 1 amaris, suspiceris, -aris). Cluent. 140 summis -at senatum laudibus (Catil. 4, 21 eximia l. Phil. 2, 25 qui me non solum meis l. -ret, sed etiam oneraret alienis. *al.* Liv. 30, 15, 11. *al.*). 177 honoribus populi (leg. agr. 2, 64 dom. 118. *al.* Vitr. 10 praef. 1 Tac. ann. 4, 2, 3. *al.; vergunt nonnulla ad γ*). Rab. perd. 8 cum tanto studio C. Rabirius totius Apuliae . . . -etur. Flacc. 103 te . . . omnium bonorum praesidio . . . non modo munitum, sed etiam -tum fore. dom. 88 defensus, amplificatus, -tus (p. red. in sen. 31 fam. 1, 9, 19). prov. 41 ornamenta, quibus ille me -bat. fam. 5, 8, 2 aut colendi aut -andi (Cvrt. 4, 14, 6. *v.* CE *supra. cf.* Plin. epist. 3, 2, 4 -andus excolendusque). Sen. contr. exc. 8, 2 non erat tam necesse -are deos (*sc. statuis faciendis*) quam vindicare. *et saepius.* *pertinet ad laudem alienam* (*falsam*): Cic. Verr. II 4, 81 -entur alii mortui *Africani* virtute ac nomine. Planc. 22 se huius honore -ari. Phaedr. 4, 24, 23 se falsis -ant laudibus. *pertinet ad comitatum honorificum*: Capitol. Aur. 8, 10 Verum . . . Marcus . . . amicis comitantibus a senatu -vit *eqs.* (*cf. p. 1025, 42. 1029, 54. 61. 1031, 76*).

2 *animalia* (*ad cibum praeparata v. sub B1b*): Cato agr. 10, 1 asinos -tos (Ov. fast. 6, 347 quem *a.* tu, *Vesta* . . ., de pane monilibus -as). Bell. Afr. 72, 4 -tusque (oner- *plerique cod.*) ac loricatus cum esset elephans (86, 1 *e.* -tos armatosque cum turribus ornamentisque capit. Nep. Hann. 3, 4 [oner- *var. l.*]). Verg. Aen. 7, 488 adsuetum *cervum* . . . Silvia . . . mollibus intexens -bat cornua sertis (*cf.* Romvl. *infra*). Liv. 27, 19, 12 equum . . . -tum donat (31, 37, 12 Val. Max. 4, 3, 4. 5, 1, 7. Itala II Macc. 3, 25 [rec. L] opertorio [*gr.* διακεκοσμημένος, *aliae vers.* ex-, adornatus]. *cf.* Plin. nat. 8, 154 regio instratu -tus *Bucephalas*). Stat. Theb. 7, 570 *tigres*. Vlp. dig. 21, 1, 38 pr. (*ex edicto aedil.*) iumenta. Iren. 2, 30, 3 (2, 46, 3 H.) animalium . . . forma -torum (*item pertinet ad institutionem corporis*: Lact. opif. 2, 8 ut mirabiliter, si utilitatem cogites, instructa, si speciem, -ta videantur. Macr. Sat. 1, 19, 12 multorum oculorum luminibus -tum *Argum*. Romvl. fab. 79, 2 rec. vet. *et* gall. cervum . . . cornibus -tum). *al.* *partes corp.*: Clavd. 22, 472 comas *equorum* (*sc. sertis*).

B *res*: **1** *spectat magis ad speciem, habitum, apparatum sim.* (*sc. quodammodo exteriorem*): **a** *praeparantur sacra sim. agenda*: Plavt. Cas. 546 non -atis apud vos nuptias?:: -o et paro (*cf. 419* adorna nuptias). Cic. rep. 6, 2 ex aere congesto funus desubito esset -tum (Svet. Aug. 100, 2). Mart. 7, 74, 5 -entur frondibus idus *Maiae*. Apvl. met. 4, 16, 1 -ando muneri *gladiatorio* (*cf.* Vopisc. Car. 19, 1 ludos . . . novis -tos spectaculis). Tert. adv. Marc. 4, 12 p. 456, 16 ne sabbatum creatoris -ret. Peregr. Aeth. 25, 11 omnia ita -antur ibi et celebrantur (*sc. in sollemnitate in monte Oliveti habita*).

b *paratur cena*: *α instruitur mensa, convivium*: Plavt. Rud. 141 prandium (*cf.* Cic. Arat. 425 epulas. Quinct. 93 -are magnifice splendideque convivium [Verr. II 4, 44 -are et apparare]). Hor. carm. 1, 37, 3 -are pulvinar deorum . . . dapibus. Apvl. met. 2, 24, 5 cenarum . . . reliquiis discus -tus. Vvlg. Sirach 29, 33 mensam (Ezech. 23, 41). *β praeparantur cibi* (*maxime fercula, animalia*): Cato agr. 76, 4 solum *placentae* contrahito -atoque (*pro obi. iungunt vulgo* focum, *sed cf.* Athen. 14 p. 647ᵉ κάτιλλος . . . ὀρνᾶτος *inter* εἴδη πλακούντων). Ivv. 11, 64 fercula . . . nullis -ta macellis. Apic. 6, 2, 1 gruem . . . lavas et -as (6, 2, 3. 6, 6, 1. *al.*). 8, 6, 9 antequam coquatur, -tus consuitur *haedus* (*sim.* 8, 8, 12). 8, 7, 1 *porcellum* curas, a gutture exenteras, a cervice -as. 8, 7, 7 porcellum quasi aprum (*cf.* 8, 7, 8 in modum apri). *al.* *aspergendo*: Apic. 9, 10, 2 ovis incisis -atur impensa (*cf. 4* asperges ovis . . . concisis).

c *instruitur locus, aedificium, statua sim.* (*arbores sim. l. 82*): Plavt. Poen. 1175 delubrum. Lvcil. 146 forus olim -tus lucernis ([*v. Marx ad l. et Pease ad* Cic. nat. deor. 1, 22]). Cic. Verr. II 1, 141. 3, 9 signis et tabulis f. comitiumque. *al.* Liv. 9, 40, 16. 10, 46, 8. *al.*). Rhet. Her. 4, 53, 66 plurimis tropeis -ta urbs (Cic. Verr. II 1, 56 u. antiquam et omnibus rebus auctam et -tam. *al.* Liv. 26, 21, 8 Vell. 2, 89, 4. Sen. apocol. 10, 2. *al.*). Cic. Verr. II 2, 183 villas (II 3, 9 manubiis. II 5, 127 spoliis. phil. frg. V 17 omni apparatu venustatis. Plin. epist. 3, 19, 2 colere et -are). II 3, 9 fana spoliis (II 4, 101 Avr. Vict. Caes. 35, 7). II 4, 3 domus . . . -ta . . . fuit (II 4, 83 monumentis. off. 2, 76 Met. Pivs ind. cen. [Macr. Sat. 3, 13, 11]. Vitr. 2, 8, 10 marmore. Tac. ann. 15, 71, 1 lauru. Apvl. apol. 93, 5 opulente. *al.*). II 4, 123 deos deorum spoliis (*i. statuas deorum ut*: Tib. 2, 1, 54 Sen. contr. exc. 8, 2. *al.; cf.* Cic. dom. 112 *imago deae falsae* rei publicae spoliis -bitur. nat. deor. 3, 83 Iovem *amiculo aureo* [*de eadem re*: Val. Max. 1, 1 ext. 3]. *sim. al.*). II 4, 123 templa (II 4, 124. Verg. [?] catal. 14, 6 ture . . . aut picta . . . tabella. Cvlex 83 spoliis. Liv. 10, 46, 8. *al.; cf. imag. p. 1026, 83*). Flacc. 95 sepulcrum . . . floribus (Prop. 3, 16, 24 sertis. Frontin. strat. 1, 12, 5 Vlp. dig. 43, 24, 11, 2. *al.; cf.* Svet. Nero 57, 1 tumulum. Itala Matth. 23, 29 [cod. a *al.* = Vvlg.] monumenta). de orat. 3, 10 *rostra* manubiis (Paneg. 11, 19, 5 exuviis). parad. 38 in villa *veterum* . . . nihil -tum fuit praeter ipsos *dominos* (*sententia inversa*: Apvl. Socr. 22 p. 171). *al.* Nep. Cim. 2, 5 his ex manubiis arx Athenarum . . . est -ta. Verg. georg. 4, 276 -tae torquibus arae (Sen. contr. 10, 5, 10 muneribus. Sen. Thy. 464. 684). Ov. ars 1, 407 -tus . . . sigillis *circus*. *al.* Vitr. 5, 6, 9 satyricae *scaenae* -antur arboribus *eqs.* (Plin. nat. 17, 6). *et saepius.* *in cultura terrae*: Cic. Arat. 115 foliorum tegmine . . . arbusta -ta (*cf.* Clavd. Don. Aen. 6, 280 p. 547, 7 *arbores* frondibus). Lvcr. 5, 1377 omnia, quae pomis intersita . . . -ant *homines*. Verg. georg. 4, 119 hortos quae cura

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

colendi -ret (*cf.* Alf. dig. 32, 60, 3 topiarium). Expos. mundi 48 regio . . . frumento, vino et oleo -ta. *pertinet ad formam terrae*: Cic. Verr. II 4, 3 Messana, quae situ, moenibus portuque -ta sit. Bell. Hisp. 29, 4 ut locus . . . aequitate -retur (*Fleischer,* equitatum -ret *trad.*). Expos. mundi 64 quae *insula* centum . . . civitatibus -ta est.

d *instruitur mundus, caelum sim.*: Cic. Tusc. 1, 68 nocturnam . . . caeli formam undique sideribus -tam. nat. deor. 1, 22 quod concupisceret deus mundum signis et luminibus tamquam aedilis -are (Lact. inst. 2, 8, 8 instruxisse et -asse. Ambr. hex. 1, 8, 28. Avg. civ. 11, 23 p. 492, 30 D. naturis bonis). 2, 95 caelum . . . astris distinctum et -tum (Apvl. mund. 21 solis orbe et lunae globo ceterisque . . . siderum facibus [*Ps. Aristot. 396 b 28 διεκόσμησε*]. Ps. Hil. libell. 5 p. 75, 7. Vvlg. Iob 26, 13 [*sc. specie serena*]). Lvcr. 5, 695 loca caeli . . . dispositis signis -ta. Germ. 57 tempora *Serpentis sideris* . . . -antur flammis. Apvl. mund. 1 mundus est -ta ordinatio (*cf. Ps. Aristot. 391 b 11 τάξις τε καὶ διακόσμησις. similiter*: Iren. 2, 7, 5 [2, 6, 3 H.] -tae dispositionis). Novatian. trin. 1, 1 haec omnia propriis et condignis instrumentis et -ta et plena. Macr. Sat. 1, 19, 13 is . . . ambitus caeli stellarum luminibus -tus. *distinguitur sidus positione*: Mart. Cap. 8, 851 illa *fixa sidera* caeli tantummodo cursibus commoventur propria statione -ta (servata *Eyssenhardt frustra*).

e *instruuntur variae res*: Cato agr. 10, 2 iuga cum loris -ta (*vix* cum *instrumentale ut p. 1031, 83*). 22, 3 cupam -tam. *ibid.* emptus -tus *trapetus* (*vix* ornatus *subst.*). Cic. Tusc. 5, 61 abacos . . . argento auroque (Varro ling. 9, 46). Varro ling. 7, 40 inauratos . . . clupeos, quibus . . . -tae erant turres *elephantorum.* Ciris 30 in peplo texuntur . . . pugnae, magna Giganteis -antur pepla tropaeis. Eleg. in Maecen. 1, 63 thyrsus . . . gemmis -tus et auro. Frontin. (?) strat. 4, 1, 5 -tum scutum elegantius. Svet. Claud. 13, 2 neque aquilae -ari . . . potuerunt. Vlp. dig. 32, 52, 5 libri nondum malleati vel -ti. 34, 2, 19, 13 illud spectamus, quid cuius rei -andae causa adhibetur, ut accessio cedat principali (*sim. ibid.* 20. *cf. ibid.* 15 si margaritae auri -andi gratia adhibitae sunt). Min. Fel. 29, 7 inauratae cruces et -tae. Itala Matth. 25, 7 (cod. ff^2= Vvlg.) -verunt lampades (*aliae vers.* composuerunt, aptaverunt). *al.* *naves sim.*: Inscr. column. rostr. (CIL I^2 25) 7 ⟨c⟩lases . . . navales (Cic. Verr. II 5, 42. 80. 135 instructam atque -tam. Manil. 9. 21 Liv. 9, 30, 4. *al.* Vitr. 2, 8, 14. *al.*). Cic. Verr. II 1, 86 myoparonem . . . -tum atque armatum. II 5, 50 navem . . . armatam atque -tam (II 5, 133 instructarum -tarumque. Nep. Dion 9, 2 n. triremem armatis. Liv. 37, 50, 5. *al.* Frontin. strat. 2, 13, 9. *al.*). Lvcan. 3, 511 robore picto -tas . . . carinas. Homer. 183 instruxere rates -tas milite forti.

2 *spectat magis ad splendorem laudis, gloriae, praestantiae sim.*: a *augentur, nobilitantur variae res* (*exempla notabiliora selecta*): Cic. S. Rosc. 138 non modo non laedetur causa nobilitatis, . . . verum etiam -bitur. Catil. 3, 29 ut ea, quae gessi in consulatu, privatus tuear atque -em. Sull. 4 quorum studio et dignitate celebrari hoc iudicium, -ari causam . . . vides. Arch. 22 iis laudibus non solum ipse, qui laudatur, sed etiam populi Romani nomen -atur (Phil. 5, 48 *rebus gestis*). dom. 91 factum. Sest. 83 cuius mortem -andam monumento . . . putaretis (Phil. 9, 5 non monumento, sed luctu. Paneg. 3, 27, 4). Pis. 31 vestrum egressum -ando et celebrando . . . prosequebantur. de orat. 1, 234 artem *iuris* . . . verborum . . . dote locupletasti et -asti (*cf.* 1, 235 novo . . . ornatu . . . -are iuris . . . scientiam. 3, 141 -vit et inlustravit doctrinam *Aristoteles coniungendo cum arte oratoria.* Vitr. 1, 1, 1 architecti est scientia pluribus disciplinis et variis eruditionibus -ta [*sim.* 2, 1, 8]). off. 1, 139 -anda est dignitas domo (fam. 13, 79. Lep. Cic. fam. 10, 34^a, 3 augendam et -andam. Plin. epist. 6, 32, 1 *veste et comitatu.* Fronto p. 162, 9 v. d. H. = p. 170 N.). Nep. reg. 1, 4 corporis formae, quam incredibili -vit virtute belli (*cf.* Sen. epist. 66, 4 non deformitate corporis foedari animum, sed pulchritudine animi corpus -ari. Apvl. apol. 4, 9 gratiam corporis morum honestamentis). Hor. epist. 2, 1, 2 cum . . . res Italas armis tuteris, moribus -es (Paneg. 2, 11, 6 m. *Balduinus, Mynors,* moenibus *trad.*). Val. Max. 3, 4, 6 -ta sunt . . . ab eo *Catone* litterarum latinarum monumenta (*sc. scriptis suis*). 5, 5, 3 hoc exemplo vetustas, illo saeculum nostrum -tum est. *al.* *excolitur vita*: Cic. Sull. 75 per quos *amicos* res eius secundae quondam erant -tae ([ordin- *var. l.*]. Arch. 16 haec studia . . . senectutem oblectant, s. r. -ant [*cf. Aristot. apud Diog. Laert. 5, 19 εἶναι κόσμον*]. fam. 5, 13, 5). Vitr. 2, 1, 7 auctam per artes -verunt voluptatibus elegantiam vitae. Sen. benef. 7, 1, 7 contemptor omnium, quibus torquetur vita, dum -atur (dial. 6, 18, 7 artes alias, quae v. instruant, alias, quae -ent. Lact. ira 13, 8. Avg. civ. 22, 24 p. 613, *19* D. de natura mentis humanae, qua ista v. mortalis -atur. *cf.* Gell. 9, 4, 12 usum vitae).

b *pertinet ad orationem expoliendam* (*usu fere rhet. et gramm.*): α *cum obi., quae significant argumentum orationis* (*vergunt quaedam ad a*): Ter. Eun. 214 munus nostrum -ato verbis (Cic. p. red. ad Quir. 15 dignitatem. Phil. 4, 9 *provinciam Galliam.* de orat. 2, 79 inventa. Tusc. 3, 37 aut v. tam vehementer -anda aut re . . . expetenda *virtus. al.; cf.* Avg. doctr. christ. 4, 14, 30 spumeo verborum ambitu). Flacc. 82 -bat facile locum, quem prenderat. p. red. ad Quir. 5 *beneficia* augere et -are oratione (de orat. 1, 142 *inventa* vestire atque -are). de orat. 1, 69 *cetera* -are dicendo (1, 221 d. amplificat atque -at). 1, 250 cuius eloquentia copia rerum debeat esse -ta. 2, 119 ut . . . dicendi luminibus -entur *haec.* 2, 145 materiam orationis . . . omnibus locis discriptam, instructam -tamque. 2, 182 facilius -ari . . . quam fingi. Brut. 43 hanc . . . mortem rhetorice et tragice -are poterunt ([*aliter p. 1029, 52*]. fin. 3, 26 id fuse et copiose et omnibus electissimis verbis gravissimisque sententiis rh. et augeri et -ari). *al.* Lvcr. 6, 82 multa . . . restant et sunt -anda politis versibus. Manil. 3, 39 nec dulcia carmina quaeras; -ari res ipsa negat contenta doceri. Qvint. inst. 3, 7, 6 res amplificare et -are. 4, 2, 129 personam (*opp.* infamandam). Plin. epist. 6, 21, 5 -vit virtutes, insectatus est vitia *poeta. al.* Fronto p. 41, 15 v. d. H. (p. 46 N.) nihil est . . ., quod tu . . . honestius . . . dicas quam quod ad -andas patris tui laudes pertinebit. *al.* β *cum obi., quae significant formam quandam orationis*: Rhet. Her. 4, 1, 1 -are elocutionem. 4, 8, 11 ex verborum gravium levi et -ta constructione. 4, 13, 18 dignitas est, quae reddit -tam orationem varietate distinguens (4, 13, 19 -andam et . . . exaugendam. Cic. de orat. 1, 31 -ta o. et polita. 1, 50 compositam o. et -tam. 3, 25 -ari atque illuminari. *al.* Qvint. inst. 4, 3, 4 illustrari -arique. *al.* Tac. dial. 21, 2. Fronto p. 50, 8 v. d. H. [p. 55 N.] -tas et pompaticas. *al.*). 4, 44, 56 vehementer -ta . . . expolitio. Cic. de orat. 2, 146 *verba* (Brut. 227 v. non . . . -tis . . ., sed tamen non abiectis. Qvint. inst. 2, 5, 9 v. proprium, -tum, sublime. 6, 1, 52. *al.*). Brut. 325 -ta . . . concinnitas (327). orat. 36 omnes apud hunc *Pacuvium* -ti elaboratique sunt versus (Porph. Hor. epist. 2, 1, 233 neque arte neque natura). 68 etiamsi quorundam grandis et -ta vox est poetarum. part. 17 quae *vocabula* . . . admirabilius, quam sermonis consuetudo patitur, -amus. Att. 2, 1, 1 tua illa . . . incompta visa sunt, sed tamen erant -ta hoc ipso, quod ornamenta neglexerant. *al.* Qvint. inst. 5, 14, 33 sermone puro . . ., ceterum minime elato -toque. 11, 3, 40 -ta . . . pronuntiatio. *al.* Gell. 6, 14, 11 cum caste pudiceque -atur *genus dicendi* (Avg. doctr. christ. 4, 21, 48). Porph. Hor. carm. 1, 6, 8 stilus . . . sublimitate -atur (Cassiod. hist. 4, 16, 1 epistulam -to . . . st. compositam [*cf. Sozom. 3, 8, 4 κεκαλλιεπημένην*]). *al.* *pertinet magis ad genus scribendi vel ad certa quaedam scripta*: Cic. Verr. II 1, 111 caput illud tam multis verbis mercennarioque prooemio. de orat. 2, 55 qui princeps genus hoc *historiae* -vit *Herodotus.* Gell. 14, 6, 1 Noctes *Atticas* (*fortasse magis de copia tractanda; item* 14, 6, 5). Porph. Hor. ars 80 quo modo comoediae et tragoediae -antur (*sc. iambo*). γ *absol.*: Rhet. Her. 4, 32, 43 -andi ratio (Cic. orat. 113 dicendi et -andi). 4, 34, 45 -andi causa (4, 45, 59. 4, 46, 59. Cic. de orat. 2, 80 -andi aut augendi. 2, 341 *syn.* laudare. *al.; apud gramm.*: Char. gramm. p. 360, 24 B. Diom. gramm. I 459, 9). Cic. de orat. 1, 70 -andi generibus. 1, 113 ad explicandum -andumque (2, 312. 3, 103 Brut. 263 part. 31). *al.* Qvint. inst. 9, 4, 127 non docendi gratia, sed -andi. Plin. epist. 2, 3, 3 prooemiatur apte, narrat aperte . . ., -at excelse. Fronto p. 144, 18 v. d. H. (p. 150 N.) -andi . . . in dicendo potentiam ac potestatem. δ *part. perf. neutr. pro subst.*: Cic. de orat. 3, 168 illa minus -ta. orat. 79 -tum illud suave et affluens. 91 illud -tum copiosumque. opt. gen. 12 quiddam . . . grande -tumque. Qvint. inst. 9, 4, 131 gravibus, sublimibus, -tis (*ibid. similiter*).

II *structura ex pass. inversa* (*sc. subi. est ipsa res, quae decori est*): A *incorporaliter; decori sunt*: 1 *homines seu genus, aetas sim.* (*lusu ambiguo* Avg. serm. 21, 10 -ari vis auro: -a potius aurum; honorem vis, decus vis ab auro: decus praesta auro, ne sis dedecus auri): Acc. trag. 272 non genus virum -at, generi vir fortis loco (*i. decori; alia ad textum vel sensum affert Warmington*). Com. pall. inc. 93 homo -at locum, non hominem locus. Cic. Tusc. 1, 112 quam *artem rhetoricam* semper -asti (*postea vice versa* illa enim te . . . -verat). Orat. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 8 -are curiam poterint *provinciales* (*cf.* Avson. 419, 83 p. 375, 577 P. sedem *sellae curulis* . . . -bis). Tert. virg. vel. 14, 1 virgines ecclesiam an ecclesia virgines -ant deo sive commendant? Itala Tit. 2, 10 (codd. de= Vvlg.) doctrinam salvatoris . . . -ent in omnibus. Pass. Mar. Iac. 13, 3 *matrem* sic uteri sui fetus -vit (*antea*: te beatam . . . filio tuo). Cypr. epist. 76, 6 ut martyrii . . . gregem et sexus et aetas omnis -ret. Paneg. 7, 8, 1 audias, quam te principis -et adfinitas. Lampr. Alex. 9, 6 Antonini nomen -bis. Capitol. Maximin. 26, 4 (*inter acclamationes*) annum consules . . . -etis (*cf.* Clavd. 24, 88 fastos). *al.* *accedit abl. rei, qua decus constat*: Carm. Année Epigr. 1931 n. 39 (*saec. III*) parve puer, . . . egregium . . . genus propriis virtutibus -a (*cf.* Firm. math. 8, 33, 4 virtutum tuarum merito). Avson. 167, 4 p. 34 P. moribus -asti proavos. Prvd. perist. 3, 5 Eulalia . . . Emeritam *oppidum* ossibus -at (*item in cultu martyris*: 9, 5 quem *tumulum* sacer -at martyr dicato Cassianus corpore). CE 1385, 8 (*a. 565*) -ast⟨i p⟩roavos mente, pudore, fide (1430, 6 -bas thalamos). 2 *figurae orationis*: Rhet. Her. 4, 48, 61 quae *similitudo* aut -are aut docere aut apertiorem rem facere . . . possit (*absol. ut*: Qvint. inst. 8, 6, 40 -at . . . ἐπίθετον [Char. gramm. p. 360, 25 B. Diom. gramm. I 459, 10]. Pomp. gramm. V 266, 22 *coniunctiones*). Cic. de orat. 2, 263 -ant . . . orationem verba relata contrarie (Qvint. inst. 8, 3, 74.

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

9, 3, 100). Brut. 141 σχήματα . . . quae vocant Graeci, ea maxume -ant oratorem (*sic trad.*; orationem *Lambinus al.*). POMP. gramm. V 266, 13 -ant sensum *coniunctiones.* *item de argumento orationis*: FRONTO p. 82, 2 v. d. H. (p. 87 N.) utrum facti virtus -verit orationem an *eqs.* **3** *virtutes sim. animi et corporis* (*absol.* SALV.): CIC. S. Rosc. 149 qui *pudor* -at aetatem (HIER. epist. 60, 10, 8). de orat. 2, 344 ipsos . . . videntur, quos laudamus, . . . -are ac tueri *sapientia et magnitudo animi eqs.* (PLIN. epist. 1, 22, 5 -at haec, *sc. virtutes T. Aristonis*, m. a.). TERT. pudic. 1, 11 p. 220, 22 me non magis dedecorabit utilis levitas quam -arit nocens. VOPISC. Aurelian. 14, 5 ut . . . senescentes familias . . . substitutae fecunditas prolis -ret. CLAVD. DON. Aen. 1, 595 p. 116, 25 pulchritudo corporis . . . coniuncta *cum fortitudine* . . . -are consuevit virum fortem. AVG. epist. 189, 7 -et mores tuos pudicitia coniugalis, -et sobrietas et frugalitas. SALV. epist. 1, 5 sine hac *fide* nihil tam -tum est, quod -are possit. ORIG. in Matth. ser. 64 p. 148, 30 prudentiam eas *virgines* -antem. **4** *artes, dignitates* (*absol.* CIC. de orat.): CIC. Arch. 16 haec studia . . . secundas res -ant, adversis perfugium ac solacium praebent. de orat. 2, 347 neque . . . illa non -ant: habiti honores, res gestae iudiciis hominum comprobatae. orat. 142 ea *eloquentia* . . . eos -at, penes quos est. TAC. dial. 32, 1 multarum artium scientia . . . nos -at. ann. 2, 28, 2 Libonem -at praetura. PANEG. 2, 16, 4 amicos consulatus -vit (AVSON. 419, 32 p. 361, 212 P.). 9, 14, 4 cum honesta professio -et potius . . . quam destruat dignitatem. FVLG. myth. 2, 1 p. 36, 15 *quos* indagandae veritatis . . . fama -at. PALLAD. hist. mon. I 1 p. 254^{B} quem tanta gratia scientiae spiritualis -bat (*alia struct. in gr. p. 19, 25 sq. B.* ὃς τοσαύτῃ χάριτι ἐκεκόσμητο). **5** *quaelibet, sc. part. praes. n. plur. pro subst.*: SEN. epist. 90, 27 vitae -antia (ornamenta *var. l.*; *cf.* -atur vita *p. 1029, 75*).

B *corporaliter* (*absol.* CIC. orat.): CIC. Arat. frg. 9, 1 *Draconis* caput -ans stella relucet (*cf. gr. 55* κεφαλῇ ἐπιλάμπεται ἀστήρ). orat. 134 quae in amplo ornatu . . . appellantur insignia, non quia sola -ent, sed quod excellant. HOR. epod. 16, 46 suam . . . ficus -at arborem (CHROMAT. serm. 30, 2 L. rami. *cf.* STAT. Theb. 7, 226 -at sua gloria [*i. rosae*] virgas). sat. 2, 2, 122 uva secundas et nux -bat mensas. PROP. 3, 6, 12 -bat . . . gemma manus (4, 3, 52 crystallus). OV. met. 5, 52 -bant . . . monilia collum et . . . crinale capillos. trist. 1, 1, 9 felices -ent haec instrumenta (*i. minium, cedrus, ebur*) libellos. SEN. Phaedr. 802 illum caesaries . . . -at et integit. epist. 104, 11 arboribus amoenis et domum tuam -antibus. LVCAN. 7, 18 currus -ante toga. SIL. 5, 143 *clipeum* olim Celticus -arat cruor. HOMER. 231 clipeus laevam, dextram decoraverat hasta -batque latus mucro. STAT. silv. 4, 6, 87 convivia . . . -bat . . . signum. MART. 13, 91, 2 Ambrosias -ent munera rara dapes. PANEG. 6, 11, 5 magis -ant limitem castella quam protegunt. *al.* *accedit abl. rei, qua decus constat*: CIC. Arat. 306 *orbes* -antes lumine mundum. PROP. 4, 9, 29 populus . . . longis -bat frondibus aedem. PLIN. epist. 2, 17, 27 litus -ant varietate gratissima nunc continua nunc intermissa tecta villarum. PRVD. ham. 796 cum . . . laevum *iter* nemus . . . -ret pomis.

III *structurae variae derivatae*: A *structura poetica* -tus *aliquid (sc. crines, caput) aliqua re*: VERG. ecl. 6, 68 pastor floribus atque apio crinis -tus amaro. georg. 3, 21 ipse caput . . . foliis -tus olivae. HOR. carm. 4, 8, 33 -tus viridi tempora pampino (STAT. Theb. 3, 467 vittis). OV. met. 11, 385 totos -ta capillos (SEN. apocol. 4, 1 vers. 3). B *acc. dupl.* (*sec.* induere *sim.*; *miscetur structura sollemni* Iudith, I Tim.): ITALA Iudith 12, 15 (Sangerm. 15, *v. Rev. Bénéd. 86, 1976, 209*) -vit se vestibus suis et omnem muliebrem ornamentum (*aliae versiones* ornatu, VVLG. vestimento *tantum*). Is. 61, 10 (Tycon. reg. 1 p. 3, 25) sicut sponsam -vit me ornamentum (*V m. pr.*, ornamento *cett., gr.* κατεκόσμησε, VVLG. -tam monilibus, *aliae vers.* ornatu *vel* mundo). I Tim. 2, 9 (cod. d; *iuxta abl., v. p. 1025, 26*). *in struct. pass.*: ITALA Ezech. 23, 41 (cod. 176) et mensa -ta ante faciem eorum incensum et oleum meum (*aliter distinguunt gr. et* VVLG.). CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 165, 26 vulvam . . . -tam virginitatem (Rustic.: virginitate).

C *pro abl. instr. substituitur praepos.*: ex (*sc. instrumentale; aliter* CIC. nat. deor. 3, 83 e manubiis; *item* NEP. Cim. 2, 5, *sed iuxta abl.* VAL. MAX. 1, 1 ext. 3; *vi magis causali* CIC. rep. 3, 6): PAPIN. dig. 33, 10, 9, 1 ex auro et argento lectum . . . -asse (ITIN. Anton. Plac. rec. A *et* B 23. 29. *cf. ibid.* 18 ex auro et gemmis). ITIN. Anton. Plac. rec. A 22 ex gemmis (rec. B: gemmis). LIB. pontif. p. 108, 17 ex musivo et columnis. de: ITALA II par. 3, 6 (Complut.) -vit domum de lapide pretioso. VVLG. II par. 24, 7 de universis, quae *eqs.* (*nisi partitive*). RVFIN. Orig. in gen. 10, 4 p. 98, 23 Rebecca non vult de auro Bathuelis -ari. LIB. pontif. p. 98, 3 de argento. CASSIOD. var. 3, 28, 1 ut . . . -tus de te . . . crescat *comitatus regis.* 3, 28, 2 -asti de conscientiae integritate palatia. in: ITALA I Tim. 2, 9 (cod. r=VVLG.) *v. p. 1025, 25.* EXPOS. mundi 49 *civitas* est in omnibus -ta et constans (*nisi limitative*; *item* RVFIN. Orig. in lev. 6, 6 p. 368, 1). HIER. epist. 64, 20, 4 in vestibus. RVFIN. Orig. in gen. 10, 4 p. 99, 4 in doctrina, . . . in actibus, . . . in moribus. ARATOR act. 2, 1028 in laudibus. per: ITALA I Tim. 2, 9 (cod. d *al.*) *v. p. 1025, 27.* cum (*vix iam* CATO *p. 1029, 24*): LEX Sal. Merov. 100, 2 *lectum* cum lectaria -et *mulier.*

D -tus *cum gen.* (*sc. sec.* plenus *sim.*): PALLAD. ins. 1 fidei. ASTER. ad Renat. l. 197 potestatis. CE 108, 5 rerum bonarum.

CAPVT ALTERVM: **efficiendo** (*sc. rem decore quodam praeditam vel ad decorandum aptam; dub.* MANIL. 2, 299, *ubi Housman mutato textu notionem solitam servat; vix iam* nuptiae, prandium *sim. huc trahenda, v. p. 1028, 33. 41*): CE 1020, 1 (*saec. I*) hoc ⟨ti⟩tulum -vit frater Rufus. ITALA Ioh. 19, 2 (cod. e) -verunt ei spineam coronam (codd. b c -tam c. de spinis, cod. ff² -tam c. ex sp., *vix notione indendi aliquid alicui, cf. gr.* πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, *Vulg.* plectentes c. de sp., *aliae vers.* factam, nectentes, texuerunt). Ps. DAMAS. epigr. 82, 7 ornamenta operis surgun⟨t⟩ . . .; haec omnia nova, q(uae)q(ue) vidis, Le⟨o presbi⟩ter -at. LIB. pontif. p. 123, 20 ex musivo agnos et cruces et palmas -vit. p. 124, 4 picturam -vit.

part. praes. plur. pro subst.: ornantia *v. p. 1031, 28*; ornantium (*de mulieribus*) *p. 1025, 18.*

part. perf. ***ōrnātus,** -a, -um *pro adi.* (*pro subst. v. infra l. 75. p. 1033, 60. 81; cf. p. 1026, 59. 1030, 51*). *positivum quoad fieri potuit supra attulimus (non distinximus infra sub IA2 et B; v. praeterea l. 41 infra. p. 1034, 5 sqq.); compar.* -ior *inde a* RHET. Her. 4, 49, 62 (*cf.* magis -us QVINT. inst. 10, 1, 6, *cui compar. deest*); *superl.* -issimus *inde a* TER.

i. q. decore quodam (vel instrumento, v. maxime p. 1033, 28. 30) praeditus, auctus, instructus: I *de hominibus* (*equo eiusque part. corp. p. 1033, 20 sq.*): A *laude quadam vel virtute vel fortuna insignibus, excellentibus*: 1 *usu vario et liberiore*: TER. Phorm. 853 o omnium . . . homo hominum -issime (*fortunatum praedicat Geta Phormionem*). CIC. Verr. II 1, 71 vir omnibus rebus -issimus (II 4, 3 in illa civitate). II 1, 127 -issimum loco, ordine, nomine, virtute, ingenio, copiis (II 2, 102 summa nobilitate, existimatione, v. II 3, 204 omni doctrina et v. Att. 1, 5, 1 omni v. officioque. *cf.* Phil. 13, 49 omnibus et virtutis et fortunae bonis). II 2, 102 *Theodorus* omnium existimatione -issimus (*v. l. 29*). II 4, 134 ut . . . quam -issimi florentissimique essent *socii.* Pis. 44 omni dignitate -issimus. 76 me . . . amplissimum atque -issimum voluit esse (*similiter*: fam. 3, 10, 10. 15, 10, 2). fam. 7, 5, 1. VARRO frg. Gell. 1, 18, 2 Aelius . . . litteris -issimus memoria nostra (AMM. 29, 1, 8 modestia, prudentia, humanitate, gratia, l.). VAL. MAX. 6, 9, 4 nihil Q. Fabio Maximo . . . adulescente magis infame, nihil eodem sene -ius aut speciosius . . . nostra civitas habuit. LAVD. Murdiae (CIL VI 10230) 16 ut . . . iudicio -ior relinqueretur (*i. bona existimatione; aliter*: PORPH. Hor. carm. 4, 7, 21 sq. cum te splendidum -umque fecerit Minos iudicio suo). *al.* *respicitur virtus christiana* (*cf. p. 1026, 67*): HIER. epist. 60, 11, 3 Nepotianus noster aurum calcans . . . sicut . . . paupertate incedit -ior, ita totum ecclesiae investigat ornatum. AVG. virg. 40, 41 quanto eius *dei* donis (*i. pietate, castitate sim.*) -iores estis.

2 *adhibetur ut epitheton honorificum* (*de usu recentioris aetatis v. Hirschfeld, Kl. Schr. 647 sq.*): a *formulae usitatiores*: α vir: ① *apud scriptores*: CIC. S. Rosc. 33 sanctissimus atque -issimus. Verr. II 1, 15 lectissimi v. atque -issimi. Caecin. 77 v. -issimus, C. Aquilius (*sine altero epitheto ut*: Mur. 54 Flacc. 50 Scaur. 31. *al.* APVL. met. 1, 20, 2. CLEM. ad Cor. 44, 3 *gr.* ἐλλογίμων. *al.*). Sull. 3 clarissimi v. atque -issimi (SYMM. epist. 7, 86). Sest. 29 -issimum atque optimum (Balb. 53 Planc. 19. 51). *al.* VAL. MAX. 4, 1 ext. 5 probum et -um. 9, 11, 5 praetorii et -i. SVET. Iul. 1, 3 amicissimus et -issimus. *al.* ② *in titulis: posit.*: DECRET. decur. Puteol. Modest. (CIL X 1782) 9 CIL V 1863, 10 VIII 16100, 8 IX 259, 6. 4759. *superl.*: S. C. de aedif. (CIL X 1401) 32 SENT. procos. Sard. (CIL X 7852) 6 DECRET. decur. Deult. (CIL VI 31692) 6. *abbrev.* o. v.: DECRET. decur. Puteol. Marcian. (CIL X 1784) 2, 4. 10 CIL X 1786, 10. β homo: CIC. Q. Rosc. 43 duorum senatorum, h. -issimorum. 48 equite ⟨Romano⟩, -issimo h. (Pis. 86 Planc. 32. *cf.* Verr. II 3, 166 h. equestris ordinis honestissimo atque -issimo). II 1, 14 gravissimo et -issimo. Manil. 17 honestissimi atque -issimi (Phil. 7, 24 in primis -o atque honesto. *v. l. 63*). Sull. 82 h. -issimorum, qui praetores fuere. *al. non nisi apud* CIC.

b *alia*: CIC. S. Rosc. 147 patrem clarissimum, amplissimos patruos, -issimum fratrem. div. in Caec. 29 lectissimum atque -issimum adulescentem ([*item* Verr. II 4, 79]. Mil. 86 Galli, in primis honesti et -i a. SEN. suas. 7, 12 -um. *al.*; *cf.* HIL. AREL. vita Honorat. 6 l. 8 -issimos iuvenes). Cluent. 198 equitem Romanum omnium -issimum (Mil. 18. fam. 13, 4, 1 e. R. in primis honesto et -o. 13, 31, 1). dom. 81 municipibus -issimis. p. red. ad Quir. 17 gravissimus vir et -issimus civis (Planc. 63 optimis et -issimis. DECL. in Catil. 31 summis et -issimis). *pro subst.*: CIC. Flacc. 48 Hermippum . . . hospitem meum, splendidissimum atque -issimum civitatis suae. VAL. MAX. 7, 2 ext. 9 utrum . . . pauperi, sed -o, an locupleti parum probato conlocaret *filiam.* STAT. silv. 4 praef. iuvenem . . . inter -issimos secundi ordinis. *de feminis*: PETRON. 127, 1 si non fastidis . . . feminam -am ([*intellegas 'honestam, non contemnendam'; vix de sola forma*]. PLIN. epist. 2, 20, 10 Aurelia, -a f. 10, 5, 2 [*superl. ut*: FLOR. epit. 1, 7, 11]. *abbrev. in tit.* o. f.: CIL VI 18386, 4. XI 4127, 1 *a. 218.* INSCR. christ. Diehl 312). APVL. apol. 62, 4 -issima matrona. CASSIOD. hist. 9, 32, 2 -issimae Placillae (*Theodoret. 5, 20, 1* πανευφήμου).

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *oratione politiore utentibus*: RHET. Her. 4, 15, 21 hoc genere si distinguemus orationem, et graves et -i poterimus esse. CIC. de orat. 3, 103 -us et suavis orator (3, 125 -issimos scriptores o.que [*nisi* 'clarissimos' *intellegas*]. PLIN. epist. 9, 26, 1 grandi et -o. *al.; cf.* CIC. opt. gen. 6 ut . . . acutiorem se quam -iorem velit o. TAC. dial. 20, 6 nostrorum oratorum aetas pulchrior et -ior). Brut. 94 simplex . . . Lucius . . ., Spurius autem nihilo . . . -ior. 317 -us, acer *Hortensius*. orat. 20 leviter -i. 97 amplus, copiosus, gravis, -us. TAC. dial. 18, 2 Graccho politior et -ior Crassus. *indicatur qua in re*: CIC. de orat. 1, 42 in dicendo (1, 49. Brut. 40 *de Homero*. PLIN. epist. 3, 9, 7). Brut. 246 nullo modo inops, sed non nimis -us genere verborum. epist. frg. II 4 W. verbis. NEP. Epam. 5, 1 in perpetua oratione. FRONTO p. 49, 9 v. d. H. (p. 53 N.) in eloquentia (-ior *Haupt*, ordinatior *trad.*).

C *cultu vel habitu corporis conspicuis vel armatis* (*cf.* VAL. MAX. *sub IIA*): CIC. Verr. II 3, 186 Siculos . . . donasti *anulis*, qui . . . -iores . . . ad testimonia dicenda venerunt. TAC. Germ. 38, 2 principes . . . -iorem habent *capillum*. PAVL. sent. 3, 6, 84 ornamentis legatis ea cedunt, per quae -ior mulier efficitur. APVL. Socr. 23 p. 172 neque in emendis equis . . . baltei polimina inspicimus et -issimae cervicis divitias contemplamur *eqs.* (*cf.* PAVL. PELL. 143 pulcher equus falerisque -ior). IVST. 21, 3, 3 ut uxores filiasque suas in templum . . . quam possint -issimas mittant (AVG. fid. et op. 16, 28 incedebat -ior). MART. CAP. 2, 218 quae *famulae* tam pulchrae . . . quam -issimae refulsere. CASSIOD. var. 4, 12, 2 -ior cupit novis thalamis apparere. *spectat ad instructionem pugnantium* (*in imag.* CIC. div. in Caec.): CIC. div. in Caec. 47 omnibus (in o. *Ps. Ascon.*) . . . rebus is, qui princeps in agendo est, -issimus et paratissimus esse debet (*antea*: in . . . pugna cum acerrimo adversario). Font. 16 exercitus . . . maximus atque -issimus (Flacc. 101. NEP. Ages. 3, 3 et -issimum et exercitatissimum [*3, 2* studiosius armarentur insigniusque ornarentur]). HEGES. 4, 7, 1 p. 252, 23 -issimum populum (*cf. gr. Ios. bell. Iud. 4, 243* κόσμον τῶν ὅπλων).

II *de rebus* (*aetate v. supra l. 6*): A *vario honore sim. insignitis* (*v. etiam sub C2 et infra l. 77*): RHET. Her. 4, 49, 62 rem -iorem facit *similitudo* (*an ad B?*). CIC. Verr. II 4, 133 aedilitates -issimas. Manil. 1 hic . . . locus (*i. forum*) ad agendum amplissimus, ad dicendum -issimus. leg. agr. 2, 4 (*agit de honoribus acceptis*) magnificentius atque -ius esse illo nihil potest, quod *eqs.* (fam. 16, 11, 2 obviam mihi sic est proditum, ut n. possit fieri -ius). Scaur. 3 verbis -iora quam rebus *monumenta litterarum Graeciae*. fin. 2, 38 *de summo bono rationem* honestate -issimam. *al.* VAL. MAX. 2, 2, 7 quo . . . usu *anulorum* auctoritas magistratuum esset -ior. DECL. in Catil. 83 -issimo genere gentis. TERT. anim. 6, 7 nec opimiorem animam efficiunt *alimenta studiorum*, sed -iorem. AVG. epist. 166, 13 *deum scimus omnibus rebus* cursum -issimum atque ordinatissimum dare. *al.*

B *per eloquentiam expolitis* (*de oratione, verbis sim.*): RHET. Her. 4, 8, 11 quae cuiusque rei poterunt -issima verba reperiri (CIC. de orat. 1, 51 optimorum atque -issimorum. 1, 154 -issima [*opp.* propria *ut*: QVINT. inst. 10, 1, 6 magis -a v.]. 3, 5 -issimis et gravissimis). CIC. Sull. 12 oratio copiosissima atque -issima (de orat. 1, 76. 3, 120. part. 97 sententiis . . . -ior . . . quam verbis. *al.; cf.* de orat. 2, 10 quid . . . tua potest oratione ⟨esse⟩ . . . -ius?). dom. 69 -issimam de me sententiam dixit (Mil. 39. *cf.* dom. 74 amplissima atque -issima decreta. Brut. 280 ut nihil posset -ius esse *sc. sententiis*). Cael. 5 gravissuma atque -issuma laudatione. de orat. 1, 69 -issimis atque optimis versibus. 2, 338 -ius dicendi genus (Brut. 123. 198). off. 2, 66 dicendi . . . facultas et gratior et -ior. *al.* *n. plur. pro subst.* (*cf. p. 1030, 51*): CIC. fam. 6, 3, 3 haec vel plura et -iora parietes ipsi loqui posse *videntur Athenis*.

C *specie corporali vel copia instructis* (*ambigua inter A et C v. sub 2, cf.* CIC. off. *sub 1*): 1 *variis*: CIC. Quinct. 98 fundo -issimo (*describit 12* erat ei pecuaria res ampla et rustica . . . culta et fructuosa). Tull. 14 integrum atque -issimum *agrum* (*opp.* incultum exustis villis. *cf.* Cato 57 agro bene culto nihil potest esse nec usu uberius nec specie -ius). Verr. II 4, 118 quae fuit . . . -issima *aedes Minervae*. II 4, 119 pulcherrimae porticus, -issimum prytanium. II 5, 44 navem pulcherrimam atque -issimam (CAES. Gall. 3, 14, 2 paratissimae atque omni genere armorum -issimae. TAC. ann. 14, 4, 4 inter alias n. -ior. *cf.* DECL. in Catil. 44 classem). Sull. 58 patrimonio. de orat. 3, 179 nulla species . . . -ior *mundo* (*similiter*: nat. deor. 3, 23 SEN. dial. 11 [12], 8, 4 PAVLA Hier. epist. 46, 11, 1. *cf.* CIC. nat. deor. 2, 93 mundum . . . -issimum). off. 2, 76 Italia -a domus ipsa *Mummii* mihi videtur -ior (*nisi ad A trahendum*. Ps. RVFIN. in Am. 5, 12 amplissimis atque -issimis [*item* AVG. civ. 2, 20 p. 78, 24 D.]. INSCR. Notiz. Scavi 1932 p. 118 mores bonis artibus quam domum supellectile -iorem). VARRO rust. 3, 1, 10 quo -ior ea *villa* esse posset fructu ([*antea*: litteris exornati parietes]. APVL. apol. 22, 3). VITR. 5, 9, 6 amplissimas et -issimas ambulationes. SVET. Claud. 20, 1 lacus. *al.* *n. plur. pro subst.*: APVL. Socr. 22 p. 171 amoenissima et exstructissima et -issima (*i. villas et earum instrumenta sim.*). 2 *de urbe sim.* (*sive opibus, honore sive rebus pulchris abundante*): CIC. Verr. II 1, 55 Syracusas, urbem -issimam (*ibid.* u. pulcherrimam atque -issimam, Corinthum. leg. agr. 2, 76 Capuam . . ., u. amplissimam atque -issimam. prov. 6 u. Byzantiorum . . . refertissimam atque -issimam signis. rep. 1, 21 locupletissima atque -issima. *al.*). II 2, 86 oppidum Himeram, quod fuerat in primis Siciliae clarum et -um (GELL. 15, 31, 1 pulcherrimum -issimumque). II 3, 170 Siciliae civitates . . . -ae atque honestae (Flacc. 58 gravis, locuples, -a civitas). LIV. 38, 9, 13 quibus *signis et tabulis* -ior Ambracia . . . quam ceterae regionis eius urbes. ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 9 -issima . . . colonia valentissimaque (PLIN. epist. 6, 18, 1).

adv. *ōrnātē. *compar.* -ius *et superl.* -issime *inde a* CIC. (*nota* maxime -ius AVG. gen. ad litt. 2, 13 p. 51, 26). *legitur apud* RHET. Her. (*semel*), CIC. (*frequenter*), COLVM. (*semel*), QVINT. inst. (*quinquies*), TAC. dial. (*bis*), PLIN. epist. (*ter*) *et singulis vel paucis locis apud recentiores.* [*vix recte pro* ornatae SVLP. SEV. epist. app. 2, 8 p. 234, 25 *ut vol. III 1993, 37.*]

i. q. polite, pulchre sim.: 1 *pertinet ad orationem expolitam*: a *cum variis verbis dicendi, scribendi*: RHET. Her. 4, 56, 69 -e et suaviter eloquemur (ARNOB. nat. 1, 59). CIC. inv. 1, 30 dilucide et -e exponitur aut . . . obscure dicitur et neglegenter (QVINT. inst. 4, 2, 128 fusius et -ius). 2, 50 tractari . . . -e et graviter (2, 51 gravius et -ius. Att. 15, 15, 4 -e cumulateque). p. red. in sen. 26 egit -issime meam causam (30 satis -e. fam. 9, 21, 1 causas. PLIN. epist. 1, 16, 4 causas a. acriter et ardenter nec minus polite et -e. AVG. doctr. christ. 4, 20, 43 granditer et -e). Scaur. 4 graviter et -e scriptum librum (Tusc. 2, 7 neque distincte neque distribute neque eleganter neque -e. Att. 2, 1, 2 -ius. *cf.* CASSIOD. inst. 1, 21, 2 ut . . . librum . . . prudenter -eque confecerit). Phil. 11, 33 quam -e, quam honorifice, quam graviter . . . praedicaverunt. de orat. 1, 23 aut -ius explicari aut planius exprimi (3, 70 -ius . . . et uberius [*item* ac. 2, 129]). 1, 48 composite, -e, copiose loqui (1, 81 -e et graviter. *al.* Ps. AVR. VICT. epit. 47, 4 SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 387 sq.). *al.* COLVM. 9, 2, 1 nec -ius *praecipi quam ab Vergilio*. PLIN. epist. 1, 10, 5 disputat subtiliter, graviter, -e. *al.* b -e *dicere*: CIC. Tull. 6 -issime et copiosissime. Manil. 52 graviter -eque. Cael. 8 -e politeque. de orat. 1, 21 -e . . . copioseque. 1, 51 melius et -ius. 1, 64 prudenter et composite et -e et memoriter. *et saepe.* QVINT. inst. 1, 7, 32 significanter -eque. *al.* TAC. dial. 30, 5 pulchre et -e. 31, 2 copiose et varie et -e. PLIN. epist. 5, 20, 6 presse, graviter, -e. AMM. 16, 5, 9 -e . . . et facete. AVG. c. Cresc. 4, 2, 2 p. 500, 1 disertius -iusque. *al.* c *verbo suppl.*: CIC. nat. deor. 1, 59 ille *Zeno* . . . distincte, graviter, -e. d *de figura poetica* (*sc. ludo numerorum*): SCHOL. Ter. Bemb. Haut. 2 -e singulari numero per pluralem occurrit (*Ter. opponit* seni *et* adulescentium).

2 *pertinet ad quemlibet decorem*: CIC. Verr. II 1, 65 magnifice et -e, ut erat in primis inter suos copiosus, convivium comparat. AVG. gen. ad litt. 2, 13 p. 51, 26 ut finis et medium maxime -ius eminerent (*sc. in serie dierum*). in psalm. 51, 14 l. 14 divitem . . . -ius vestitum. SERM. Corp. Vind. 21 p. 224, 10 quicquid in domu sua sordidum viderit, -e mundari . . . praecipit. GLOSS.[L] III Abstr. FA 5 (= I Ansil. FA 47) fabre factum: -e compositum (ornatum c. *pars codd.*).

deriv.: ornamen, ornamentum, ornatio, ornativus, ornator (-trix), ornatura, ornatus (-ūs).

compos.: ad-, circum-, co-, de-, ex-, in-, per-, re(d)-, suborno; inornatus (*vi privativa*), perornatus (*vi auctiva*).

cf. Onom. (Ornata). *Plepelits.*

ornus, -ī *f.* [*linguae cognatae exhibent formas ex* *os-en- *vel* *os-no- *pendentes: ross.* jasen', *cymr.* onn-en; *voci lat.* *os-eno- *vel potius* *os-ino- *subest, si credas Szemerényi, Glotta 38, 1960, 229 sqq. Sch.*] *in codd. scribitur etiam* horn-, orvus. *inter nomina arborum, quae sunt feminina secundae decl. affert* PRISC. II 267, 2 (*sim.* III 498, 13. *cf.* GLOSS.[L] IV Plac. O 17 -os: genus quoddam arboris feminini generis, numeri singularis, at vero pluraliter -i facit). *formae sunt secundae decl. praeter varias lect.* -u *abl. sing.* PLIN. nat. 17, 201 *E*, -us *acc. plur.* VERG. ecl. 6, 71 P^1. GLOSS. ἀγρία πίτυς. κλῆθρον τὸ δένδρον. ὀξέα τὸ δένδρον. κλήθρη. arbor. genus arboris. genus ligni. species arboris. GLOSS.[L] I Ansil. OR 275 -os: idem et alnos; est autem genus arboris. *legitur fere in poesi inde a* VERG., HOR., *rarius in oratione prosa apud* COLVM., PLIN. nat., PALLAD., AMM. *et grammaticos.* [*dalm.* guarno; *neap.* uorne; *raet. or.* vuarn. *cf. M.-L. 6104. Wartburg VII 419. St.*] [*falsa var. l. pro* sorbus PLIN. nat. 16, 74, cornus *ibid.* 16, 186 (*v. Fournier, Rev. Phil. 26, 1952, 187*). *e coni. dubia* SEN. Phaedr. 509 -i . . . ventis lene percussae tremunt veteresque fagi (*Heinsius dubitanter*, rami . . . percussi *trad.*).]

1 *genus arboris fere in montibus prolatae* (*ad rem v. Olck, RE VI 621 sqq.*): a *exempla varia*: VERG. ecl. 6, 71 *Hesiodus* solebat cantando rigidas deducere montibus -os (*item moventur cantu vel arte magica*: Aen. 4, 491 videbis . . . descendere montibus -os. Ov. met. 10, 101 *ad Orpheum* venistis . . . ulmi -ique. STAT. silv. 2, 7, 44 [*ad Lucanum*] *non* plectro Geticas movebis -os. CLAVD. 9, 17. *cf.* DRAC. Romul. 1, 3 Orpheum . . . cantitasse . . . inter -os). georg. 2, 71 *insitione* -us . . . incanuit albo flore piri (*inde* PALLAD. 3, 25, 6). 2, 111 nascuntur steriles . . . montibus -i (CLAVD. rapt.

[*Bohnenkamp*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Pros. 3, 73. *cf.* PALLAD. ins. 63 inertem fetibus -um). Aen. 2, 626 antiquam in montibus -um . . . ferro accisam . . . eruere ([SERV. auct.: Oceani filia . . . in hanc arborem dicitur commutata]. STAT. Theb. 5, 18. *cf.* annosa: VERG. Aen. 10, 766 *sub b.* CLAVD. carm. min. 22, 40. vetus: HOR. carm. 1, 9, 12). 6, 182 advolvunt ingentis montibus -os (OV. met. 12, 339 *centaurus quidam* decidit in praeceps et pondere corporis -um i. fregit *eqs.* VAL. FL. 7, 169. *cf.* CLAVD. DON. *sub b*). 11, 138 (*inter alias arbores, quae caeduntur ad exstruendum rogum; sim.* 6, 182 *v. supra.* SIL. 10, 530 STAT. Theb. 6, 101 *nec non* CORIPP. Iust. 4, 44). HOR. carm. 2, 9, 8 aquilonibus . . . foliis viduantur -i. 3, 27, 58 ab -o pendulum zona . . . laedere collum. SEN. Herc. f. 1047 *Hercules* ad terram ruit ut caesa silvis -us. COLVM. 5, 7, 1 *arbustum Gallicum* desiderat arborem humilem nec frondosam . . .; cornus et carpinus et -us . . . in hoc ipsum disponitur (*adminiculum vitium est ut*: arb. 16, 1 idoneae sunt . . . ⌊-i; eae autem⌋ [orniae aut *fere trad., corr. Lundström*] silvestres fraxini sunt, paulo latioribus tamen foliis quam ceterae fraxini *eqs.*). LVCAN. 3, 440 procumbunt -i *luci sacri.* PLIN. nat. 16, 73 montes amant . . . populus, -us, carpinus. 16, 74 descendunt et in plana . . . -us, acer, fraxinus *eqs.* 17, 201 Transpadana Italia . . . acere, -o, carpino . . . arbustat agros. VAL. FL. 1, 406 *Pelei cuspis* aliis excelsior hastis, quantum Peliacas in vertice vicerat -os. 2, 6. 3, 485 petit excelsas Tirynthius -os (*ut remum faciat; in eadem re*: 3, 565). 7, 535 (*dracone circumplicatur ut*: STAT. Theb. 5, 515 CLAVD. 2, 7). 8, 113 aeriam. SIL. 3, 470 avulsas -os . . . volvens *Druentia.* 3, 639 raptas collibus -os. STAT. Theb. 4, 281 (*agitur de Arcadum origine*) populos . . . creavit fraxinus et feta viridis puer excidit -o (*cf. Hesiod. op. 145 γένος . . . ἐκ μελιᾶν*). 6, 933. AVIEN. orb. terr. 676 Ida procellosis agitans aquilonibus -os (*Dionys. periheg. 503 δρυσί*). 1190 tectis siquis dolat . . . -os. CLAVD. rapt. Pros. 3, 142 humili. CORIPP. Ioh. 4, 300 condensis frondibus -um. **b** *arbor eiusve truncus pro fuste, telo sim. est*: VERG. Aen. 10, 766 magnus Orion . . . referens annosam montibus -um (CLAVD. DON. *ad l.*: a. perindeque ingentem -i arborem). LVCAN. 6, 390 *Rhoetum* torquentem . . . volsas . . ., quas vix boreas inverteret, -os (*item -is pugnant centauri*: STAT. Ach. 1, 113 truncae bellis genialibus -i. IVV. 1, 11 quantas iaculetur Monychus -os). SIL. 1, 337 ingentis . . . pondere teli ferratam excutiens *ballista* -um. AMM. 23, 4, 8 *ad arietem* eligitur abies vel -us excelsa *eqs.*

2 *per synecdochen i. q. hasta sc. e ligno -i facta* (*cf.* 1. fraxinus, *μελία*): AVSON. 417, 108 p. 281 P. *nemini* praeter dominum vibrabilis -us Achilli (*de eadem*: SIDON. carm. 5, 191 stridula Pelidae . . . -us. *cf. Hom. Π 143 Πηλιάδα μελίην nec non Verg. Aen. 12, 267* stridula cornus).

deriv.: orneus.

ornusta pretium virino modo GLOSS. II 588, 47. *sec. adnotationes Heraei fortasse sic restituendum*: ⟨h⟩onus ta⟨men⟩ pretium viri no⟨n⟩ modo ⟨dei⟩, *ut refutetur doctrina quam exhibet Gloss.*[L] *II Philox. HO 11* honus: honor, *τιμὴ θεῶν. τιμὴ ἀνθρώπων.* *Bohnenkamp.*

***ōro,** -āvī, -ātum, -āre *et depon.* **ōror** -ātus sum, -ārī. [*cf. osc.* urust (*Tab. Bant.*) *'oraverit'; ceterum coniungendum videtur cum hethit.* ariįa- *'oraculum consulere'*, aruu̯āi-*'se prosternere, adorare' gr. ἀρά ex *ἀρϝα* (*cf. arcad. καταρϝος*), *etc.; qui doctrinam veterum secuti ab* ōs *derivant, et formam osc. propter* -r- *ut vocem originis latinae explicare debent nec facile aliud exemplum inveniunt, ubi e subst. illius notionis verbum sollemniter dicendi fluxerit. Sch.*] *de orig.* (*cf. p. 1036, 18. 22*): VARRO ling. 6, 76 -o ab ore (PRISC. gramm. III 474, 8). EVTYCH. gramm. V 458, 30 (*inter derivationes verborum a nominibus factas*) os oris -o -as. *scribitur* ho- CIL VI 9280 -beris. INSCR. christ. Diehl 2364 adn. -ate. *hic illic in codd. e. g.* VVLG. (*v. indicem editionis pont. IV p. 453*), *cum apice* óro CIL VI 6502, 5. *notatur in tit.*: o(ro) CIL I² 1642 d; o(rat) CIL IV 7926; o(rant) u(t) f(acias) CIL IV 7517. 7518; o(ro) v(os) CIL I² 1642 a. 1645 a. 1648 b. 1656 e. 1660 b. 1664 a. IV 48 a; o(ro) v(os) c(olonei) *sim.*: CIL I² 1641 c. 1644 b. 1672 a. 1673 a; *in formula* o(ro) v(os) f(aciatis) *sim.* (*saepe in monogrammate; perscribitur* faciatis CIL IV 456. 618): CIL I² 1644 a. 1647. 1652 a. 1663 b. 1664 b. 1676. 1677 a. IV 84. 116. 120. 3471. 7118. *et saepissime in inscr. Pomp.* or(o) CIL I² 1645 c. 1672 b INSCR. Année Epigr. 1972 n. 439; *cf.* CIL IV 3494 h (*p. 1044, 65*). NOT. Tir. 14, 95 -em. 14, 96 -es. *de formis: perf. brev.* -asti PLAVT. Mil. 1269 Persa 321 VITA Caes. Arel. 2, 4 (-visti PLAVT. Capt. 515), -asse *sim.* CIC. Att. 10, 12, 2 VERG. Aen. 4, 205 OV. met. 1, 704 LIV. 2, 56, 15. 6, 20, 9. *al.* (-visse *inde a* CIC. Brut. 47), -arit CIC. Quinct. 43 (-veris *sim. inde a* VERG. Aen. 6, 92 LIV. 39, 40, 12), -arunt VAL. MAX. 6, 1 ext. 3 IVVENC. 2, 774 (-vere OV. met. 6, 413. *al.*, -verunt *inde a* FRONTIN. [?] strat. 4, 7, 31). -assis *pro* -veris PLAVT. Epid. 728 (-asseis *A*). *part. praes. gen. plur.* -antum SIL. 1, 631. 5, 102 IVVENC. 3, 458. *de prosodia*: *syllabam or- productam testatur* PRISC. gramm. II 461, 13. *ultimam primae pers. praes.* -o *productam proferunt* VERG. Aen. 2, 143. 4, 319. *al.* HOR. sat. 1, 7, 34. *al.*, *correptam* VAL. FL. 7, 477. 8, 103 STAT. Theb. 7, 257. *al.* *de genere et usu*: PRISC. gramm. II 374, 20 (*inter verba 'activa vel recta' sc. transitiva*) -o te (*cf.* GLOSS.[L] I Ansil. OR 278 -o verbum activum est, facit passivum -or; ergo '-antur di' recte dicimus. *quae sequuntur v. p. 1053, 15*). III 276, 16 precativa . . . accusativo iunguntur: -o, obsecro, quaeso (*sim.* 317, 1). *de notione et differentiis* (*cf. p. 1037, 5 sqq.*): FEST. p. 282 rogat est consulit populum vel petit ab eo . . .; unde . . . in consuetudine habemus pro petere et -are (*cf.* ISID. orig. 6, 19, 59 -are est p.). GELL. 7, 16, 3 'deprecor' . . ., quod significat 'valde precor' et '-o' et 'supplico' (*cf.* DON. Ter. Andr. 312, 3 '-amus' quae bona sunt, 'supplicamus' in adversis malis et cum lacrimis). NON. p. 360, 37 -are est precibus poscere. DON. Ter. Ad. 472, 1 '-are' est placidos petere, 'obsecrare' iratos rogare; unde plus facit 'obsecrans' quam '-ans', plus vero '-ans' quam 'rogans' ([*affert* CIC. div. in Caec. 3]. *cf. p. 175, 25 et* DIFF. Suet. p. 312, 33 Roth obsecrat, qui per opes sacras rogat; obtestatur, qui fide aliqua interposita rogat . . .; -at, qui sic rogat, ut moveat . . . animum). SERV. Aen. 3, 370 -are est petere, exorare impetrare (*v. vol. V 2, 1584, 31 sqq.*). PS. ASCON. div. in Caec. p. 188, 6 rogare et -are: rogare ut hominem, -are ut deos (SCHOL. Cic. Gron. B p. 324, 15 sq. rogamus homines, -amus deos; est et alia differentia: rogamus verbis, -amus vultu lacrimis gestu. DIFF. Suet. p. 283, 9 -are dicitur, quem oris ratio ducit, et qui -at, etiam precatur . . .; at qui rogat, non utique -at, sed deprecatur. *cf. l. 10*). SCHOL. Cic. Bob. p. 179, 10 adorare . . . -are et petere significat (AVG. epist. 149, 13 aliud est -are, aliud a. [*sed cf. p. 1044, 71. 1046, 46*]). CLAVD. DON. Aen. 1, 515 -are est ore aliquid suppliciter postulare. AMBROSIAST. in I Cor. 11, 4 -are dicit deprecari (GLOSS.[L] I Ansil. OR 12 -bat: deprecabatur [*sim.* 26. 27]. *cf.* ISID. diff. app. 43 inter -are et precari hoc interest: . . . qui -at etiam precatur, qui rogat deprecatur; non utique qui precatur -at [*sim.* DIFF. ed. Beck p. 73, 11]). SYNON. Cic. p. 437, 24 -at. obsecrat. rogat. petit. poscit. deprecatur. p. 442, 4 rogare. quaerere. -are. petere. precari. poscere veniam. obsecrare. supplicare. implorare. invocare. p. 447, 35 suppetias -at. inplorat auxilium. p. 448, 25 veneratur. adorat. precatur. -at. optat . . . pacem poscit. GLOSS. -o: *ἀξιῶ, ἀντιβολῶ, δέομαι ὅ ἐστιν παρακαλῶ.* rogo. peto. precor. -at: rogat. -are: petere. -ans: rogans. -antes: rogantes. -tus: rogatus. GLOSS.[L] I Ansil. OR 53 -atis: petitis (*cf.* 292 -o veniam: v. peto). 290 -o te: rogo te. III Abol. OR 11 -o: obtineo, rogo (*fort. confunditur cum* exoro, *cf. Lindsay ad l.*). *legitur inde a* LEGE XII tab., LIV. ANDR., PLAVTO, ENN., CAECIL., TER., PACVV., TVRPIL., AFRAN., CALP., ASELL., POMPON., CIC.; *adamatur a* LIV., TAC. *et a poetis, qui fere praeferunt formas I*[ae] *pers. sing.; non exstat apud* NAEV., CATONEM, LVCIL., PVBLIL., VITR., CELS., SCRIB. LARG., PERS.; *aetate recentiore usurpatur a Christianis (v. p. 1046, 42), in sermone profano deest e. g.* QVEROLO, COD. Iust., INST. Iust., *ceterum rarius adhibetur* (*e. g. a iurisconsultis, scriptoribus hist. Aug.*, COD. Theod.) *vocibus q. s.* rogare, petere *frequentatis.* [*val.* ura *in formulis 'gratulandi'; sed notione 'precandi': it.* orare; *raet. occ.* urar, urer; *francog. vet. et med.* orer; *prov. vet.* orar; *cat.* orar; *hisp.* orar; *port.* orar. *cf. M.-L. 6081. Battisti-Alessio IV 2666. Wagner II 190. Wartburg VII 385. Corominas III 565. Machado² III 1710. St.*] [*confunditur cum compositis* adorare HIER. in Ier. 2, 30 VVLG. I reg. 1, 28. II par. 7, 15. *et al. in* VVLG., exorare *v. vol. V 2, 1584, 45*, perorare TERT. adv. Iud. 13, 27 (or- *e coni. vix probab.* TAC. ann. 4, 28, 1). *praeterea cum* hortari VARRO AT. carm. frg. 5, *ubi* hortantes *restituitur ex trad.* -antes (*cf. gr. Apollon. Rhod. 2, 711 θαρσυνέσκον*); iurare OV. epist. 8, 117 (*v. vol. VII 2, 671, 19*); morari PVBLIL. P 29. HIER. epist. 39, 1, 3 (mor- *in ras.*); operare, operari PLAVT. Truc. 582 (*ubi* -are *restituitur*). VVLG. Sirach 18, 22 (*v. p. 1047, 30*), *sed falsa var. l.* VVLG. I Thess. 2, 9 *cod. unus; cf.* LIV. 27, 46, 8 ope -are (operare, opera, operam dare *var. ll.*); optare TIB. 1, 2, 66 (64: *var. l.*). PETRON. 122 vers. 153 (*falso trad.*). MIN. FEL. 29, 6 (*v. Axelson, Eranos 39, 1941, 77*); oriri AFRAN. com. 92 (*e coni. dub.*); ornare *v. p. 1024, 45*; rogare PLAVT. Persa 321 TER. Ad. 882 LIV. 29, 16, 7. *falso trad.* APVL. met. 7, 6, 1 praetereunte me -to (Iove irato *Robertson*).]

i. q. verba facere sive dicendi sive precandi causa (*in structura genuina intransitive, hic illic cum obi. int., deinde transitive cum obi. personae rogatae; de ratione, quae intercedit inter notiones dicendi et precandi, item inter ipsa verba precandi, et de usu a vetust. temporibus usque ad* APVL. *variato fusius disseruit Heerdegen, Unters. zur lat. Semasiol. III 1881. cf. et Löfstedt, Late Latin 72 sq.*).

exempla sic disponenda censuimus:

PARS PRIOR: *verbum activum*:

caput primum: de dicendo: p. 1037, 3

caput secundum: de precando: **I** *de qualibet precatione: p. 1038, 38* (*cum coloribus veniam petendi, optandi, interrogandi p. 1043, 41; ut mera formula p. 1043, 76*). **II** *de precatione hominum ad qualibet numina facta*: **A** *in cultu paganorum: p. 1044, 66* (*in allocutione deorum p. 1046, 17*). **B** *in cultu Christianorum: p. 1046, 42* (*pro quo -etur p. 1050, 15*).

caput tertium: stilistica notabiliora (*iuxta posita, locutiones notab., formulae, lusus verb.*): *p. 1050, 75.*

PARS POSTERIOR: *verbum deponens: p. 1053, 14.*

part. praes. **ōrāns,** -antis *pro subst.*: *p. 1053, 31.*

part. perf. pass. pro subst. **ōrātum,** -ī *n.*: *p. 1053, 34.*

[Teßmer-Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PARS PRIOR: ***verbum activum.***

CAPVT PRIMVM: ***de dicendo*** *(sc. originaria notione dicendi servata vel redintegrata; cf.* inoratus *vol. VII 1, 1758, 49). notionem testantur:* FEST. p. 182 antiqui -are dicebant pro agere (p. 198; *affert* ENN. ann. 20. NON. p. 361, 2; *affert* CIC. off. 3, 43. SERV. auct. Aen. 11, 100). SERV. Aen. 4, 205 '-asse' id est dixisse (ISID. orig. 1, 5, 3 -are est loqui et d. 10, 195). 7, 446 '-anti' . . . loquenti (10, 96 SERV. auct. Aen. 4, 437. ISID. *v. supra.* GLOSS.L I Ansil. OR 28. 29. V Aa o 534 bene l. GLOSS. IV 418, 12. V 555, 23. *cf.* DON. Ter. Hec. 717, 2 alloquamur). GLOSS.L II Philox. OR 3 -at: ἀξιοῖ, λέγει. GLOSS. II 272, 15 διαλέγομαι: disputo, -o *eqs.* 428, 1 ῥητορεύω: -o.

I *in sermone legis vetustae:* LEX XII tab. 1, 6 rem ubi pacunt, -ato; ni pacunt, . . . causam coiciunto (*postea*: perorato; *ad rem v. Kaser, Zivilprozeßrecht 83 sq.*). CIC. leg. 3, 11 loco senator et modo -ato (*cf. explicationem 3, 40* 'loco' . . . id est rogatus, . . . 'modo', ne sit infinitus).

II *in certis locutionibus, formulis iudicialibus vel inde derivatis (hic illic vocem in notionem precandi transire non negaverimus, cf. Löfstedt, Komm. p. 40):* **A** ius, causam, litem -are (*cf.* GLOSS.L I Ansil. OR 11 d⟨ic⟩ent vel perorabunt *eqs.* [*ad* VERG. Aen. 6, 849]): PLAVT. Pseud. 537 ius bonum -at (Rud. 1152. *cf.* 1138 ius merum. Trin. 1161 ius hic -at [*Brix-Niemeyer-Conrad imaginem praeturae subintellegunt coll. Epid. 25* ius dicis]). TER. Phorm. 292 servom hominem causam -are leges non sinunt ([*cf. 272* c. dico. DON.: proprie; *affert* VERG. Aen. 6, 849]. *al. v. vol. III 694, 16 sqq.; adde*: CIC. Brut. 47 capitis c. [*cf. Thukyd. 8, 68, 1 δίκην ἀπολογησάμενος*]. LIV. 3, 71, 3. 30, 1, 5. 45, 36, 2 PETRON. frg. 30, 9. PLIN. nat. 7, 182 Rhodiorum c. in senatu. TAC. dial. 7, 1 apud centumviros. ann. 11, 5, 3. 13, 5, 1. 2 c. gentis apud Neronem. 13, 42, 1 SVET. Cal. 3, 2. POMPON. dig. 1, 2, 2, 43 [*bis*]. GELL. 5, 10, 5. 6. 9, 15, 2 COD. Theod. 4, 23 [22], 1, 1). CIC. de orat. 2, 43 in lite -anda ([ornanda, ordinanda *var. ll.*]. off. 3, 43). **B** aequum -are *sim.* (*cf. p. 1039, 10*): PLAVT. Capt. 333 optumum atque aequissimum -as (Epid. 725 Men. 1147 Pseud. 389 Stich. 728 [*cf. 726* bonum ius dicis]). Cas. 500 aequom (Men. 153 Persa 587. *paulo liberius*: LIV. 28, 25, 7 aequa [*ad postulationem refert Heerdegen 52*]). Most. 682 bonum aequomque (Persa 399 Rud. 184). **C** mecum, tecum -are (*cf.* ARVS. gramm. VII 496, 5 '-o tecum' pro 'te -o' [*affert* TER.]. *accedit acc. pron. l. 41 sqq.*): PLAVT. Asin. 652 *meretricem* iube petere atque -are mecum (*sim.* 686). Bacch. 494 hoc tecum -o, ut illius animum . . . regas (*sim. accedit acc. pron.*: Cas. 595 quid tecum -vi? [Rud. 773 scin q. tecum -o . . .? ut illas serves]. Persa 321 argentum . . . inest, quod mecum dudum -asti [*A*, me . . . rogasti *cett.*]. *item* quod *relat.*: ENN. ann. 20 face . . ., q. tecum precibus pater -at). 554 tecum -rem, ut . . . faceres (Curc. 432 ut ei detur. Persa 117 Poen. 601. TER. Hec. 686 egi atque -vi tecum, uxorem ut duceres [DON.: '-at', qui iure dimisso precatur, ut quasi beneficium praestetur sibi]. *cum pron. praepar. l. 41, cf. l. 43*). Cas. 324 negavi . . . ipsi me concessurum Iovi, si is mecum -ret. Merc. 530 ego te redemi, ille mecum (*A*, me *BCD*) -vit.

III *in arte rhet. vel gramm. (substituitur fere gerund. vel part. pro vocibus q. s.* oratio, orator, oratorius; *iuxta ponitur* loqui QVINT. inst. 2, 16, 19, *distinguitur* 9, 4, 110; *add. obi.* AVSON., VIRG.):
A *gerundium*: **1** *abl.*: **a** *solus*: CIC. p. red. in sen. 1 quo *genere orationis* quisquam possit vestra . . . promerita non dicam complecti -ando (orn- *var. l.; cf. p. red. ad Quir. 5* ornare . . . enumerare), sed percensere numerando (*inde Paneg. 8, 1, 3* dicendo . . . numerando). SIL. 1, 441 grata . . . voce movere fora atque -ando fingere mentes. AVSON. 406, 12 p. 239 P. *Probus*, qui lingua potens minorem Atridam praeterit -ando pauca et musica. MACR. Sat. 7, 1, 11 cum orator non aliter nisi -ando probetur (*postea*: philosophus . . . loquendo philosophatur). **b** in -ando: QVINT. inst. 1, 10, 25 in -ando quoque intentio vocis . . . pertinet ad movendos . . . adfectus (*opp.* in carminibus). 6, 5, 11 nihil esse non modo in -ando, sed in omni vita prius consilio. 8, 6, 20 maxime . . . in -ando valebit numerorum illa libertas (*antea*: liberior poetis quam oratoribus). 9, 3, 102 quid quisque in -ando postulet locus. SVET. Tit. 3, 2 vel in -ando vel in fingendis poematibus promptus.

2 *gen.*: PLIN. nat. 26, 12 -andi magister. QVINT. inst. 1 prooem. 4 artem ([*cf. 5* a. oratoriae]. 2, 15, 20 [*cf. ibid.* rhetorices]. 9, 4, 3 PRVD. c. Symm. 2, 645. MACR. Sat. 5, 1, 2 [*cf. 5, 1, 1* rhetoricae a.]). 1, 10, 2 scientia. 2, 15, 3 munus. 2, 16, 1 viribus (2, 16, 9. 6, 2, 2. 10, 1, 8. 10, 5, 6. 11, 2, 8). 2, 16, 4 potestatem. 2, 16, 18 facultas (3, 5, 1. 11, 1, 1 f. scribendi cogitandique et ex tempore . . . -andi. PANEG. 2, 1, 3). 3, 1, 20 specimen -andi docendique. 3, 3, 1 ratio (5 prooem. 2). 5, 12, 17 imagine. 9, 4, 110 quibus loquendi magis quam -andi studium fuit (PLIN. epist. 7, 9, 7). 10, 1, 76 Demosthenes . . . paene lex -andi fuit. 12, 11, 30 maiestatem. TAC. hist. 1, 90, 2 genus (AVR. VICT. Caes. 42, 23 [orn- *cod. unus*]). ann. 3, 67, 2 -andi nescius (*pendet ab adi. etiam* 4, 21, 3 validus. SYMM. epist. 1, 3, 2 -andi aeque magnus et canendi [*antea*: in poetis . . . apud oratores]). MACR. Sat. 1, 12, 1 ductu. 5, 1, 1 disciplina.

B *part.*: **1** *praes.* (*fere pro subst.*): MELA 1, 1 ope ingenii -antis. PLIN. nat. 7, 110 si ipsum -antem audivissent. QVINT. inst. 1, 2, 31 vel declamantis habitum vel -antis vocem, incessum, pronuntiationem. 11, 1, 44 -antem pro capite sollicitudo deceat. TAC. dial. 6, 5 tantum ipsis -antibus nota *gaudia*. **2** *perf. pass.*: VIRG. gramm. epit. 15 p. 88, 11 oratio . . . -tus . . . sermo.

C *in enunt. relat.*: QVINT. inst. 10, 1, 16 etiam ipsorum, qui -ant, periculo adficimur.

D *inf.*: QVINT. inst. 2, 16, 19 ut non loqui et -are, sed . . . fulgere ac tonare videaris.

IV *varia* (*certiora tantum, alia v. sub capite secundo; part. praes. pro subst.* SIL. *l. 16,* STAT. Theb. 4, 772 CLAVD.; *accedit acc. pron. neutr.* HIRT., SIL. 3, 152 AMM. 19, 12, 12): LVCR. 4, 837 nec *fuit* dictis -are prius quam lingua creatast (*sim. de loquendi facultate naturali*: BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 20, 16 tribus his totus -andi ordo perficitur: rebus, intellectibus, vocibus). HIRT. Gall. 8, 22, 1 haec -antibus legatis (STAT. Theb. 3, 20. *cf. pro subst.*: SIL. 1, 631 -antum squalor. 11, 86 expulit -antem [*ad Liv. 8, 5, 2* legatus]). VERG. Aen. 7, 446 iuveni -anti . . . tremor occupat artus (*cf.* SERV. *ad l.* '-anti' ⌊non roganti, sed⌋ loquenti [⌊⌋ SERV. auct.]). 10, 96 talibus -bat Iuno ([SERV.: loquebatur . . ., nam 'rogabat' si dixeris, non procedit, quia magis conviciabatur. SERV. auct. *ad* 4, 437: peroravit. *sim.* DON. Ter. Hec. 717 *afferens hunc locum*]. *sim.* VAL. FL. 4, 38. 5, 519 CYPR. GALL. deut. 140. *v. p. 1052, 32 sqq.*). LIV. 39, 40, 12 qui *Cato* . . . causam dixerit, ipse pro se ⌊-verit⌋ (*del. Madvig*) scripseritque ([*de opp.* scripserit *cf. Heerdegen 11. 51*]. QVINT. inst. 2, 20, 6 nos . . . esse ab initio formatos, ut possemus -are p. nobis [bonis *pars codd.; sed cf. 2, 17, 6* p. se . . . loquuntur]). SIL. 3, 152 ea . . . inter se . . . -ant. STAT. Theb. 3, 309 cui *Iovi* . . . terras . . . adtremere -anti (8, 81 illi *Plutoni* . . . regia tristis attremit -anti). 3, 406 cui fida manus . . . adstupet -anti (*cf. 400* renarrat *Tydeus*). 4, 772 (765) dixit et -antis media inter anhelitus ardens verba rapit, cursusque animae labat arida lingua. MIN. FEL. 40, 3 inspiratus *a deo* -vit *Octavius*. AMM. 17, 12, 9 amisso vocis efficio . . . tum cum -are deberet (*dub., an huc spectet, cf. Hagendahl, Stud. Amm. 105, 1*). 19, 12, 12 diu . . . adhaerens *Demetrius* eculeo cum . . . nequaquam varians eadem -ret intrepidus, *eqs.* CLAVD. 3, 116 -antem *Megaeram* sequitur clamor.

CAPVT SECVNDVM: ***de precando*:** **I** *de qualibet precatione*:
A *notione precandi plena (indicatur pro quo vel qua re -etur per dat. l. 51 sqq. p. 1039, 31 sqq. 1039, 40. 1041, 84. per praepos.* pro *infra l. 74 sqq. p. 1041, 49. aliter v. l. 55. p. 1045, 11*): **1** *non indicatur, quis -etur (e contextu fere intellegi posse non negaverimus)*: **a** *absolute (accedit* sic *infra l. 53. 54. 72)*: **α** *exempla varia selecta*:
PLAVT. Amph. 20 pater huc me misit ad vos -tum (*idem verbum cum sup.*: AFRAN. com. 303 SALL. Iug. 24, 2). Asin. 512 lingua poscit, corpus quaerit, animus -at, res monet. Cist. 84 gessit morem -anti (*A, om. ceteri*) . . . mihi (*item part. praes.*: TER. Ad. 472 venit . . . -ans. POMPON. Atell. 149. CIC. Sest. 145 me . . . vobis . . . -antibus reddiderunt. rep. 2, 13 matronis . . . -antibus. SALL. Iug. 110, 2 multis -antibus . . . opem tuli. hist. frg. 3, 59. *al.*). 302 expurges, iures, -es blande. Epid. 721 quid (*i. cur*) isti -atis opere tanto? (*sim. cum dat. comm.*: Trin. 611 venit Philto -tum filio. TER. Phorm. 141 ad precatorem adeam . . ., qui mihi sic -et: '*eqs*'.). Mil. 1269 induxi in animum, ne oderim . . ., quando -asti. Poen. 386 sicine ego te -are (-ares *P*) iussi? :: quo modo ergo -rem? Rud. 1393 nempe pro meo iure (*i. cum respectu iuris mei, v. Marx ad l.; cf. p. 1041, 59*) -as? CAECIL. com. 150 -ando . . . me optudit (*item abl. gerund.*: TER. Andr. 544 -ando . . . impetrare. VERG. georg. 4, 399 -ando flectes. COD. Theod. 11, 22, 3 transferat, qui -ando meruerit. *cf. gen.*: TER. Andr. 821 -andi . . . finem [CAES. Gall. 1, 20, 5]. *al.*). TER. Andr. 662 suadere, -are usque adeo, donec perpulit. 904 mitte -are. Hec. 717 -emus, accusemus, gravius denique minitemur (DON.: utrum rogemus an, quod verius est, 'omni genere eloquii commoneamus'? *ibid.* 2 id est 'alloquamur' . . .; potest intellegi et 'rogemus', sed non convenit personae potiori *eqs.*). CIC. Cluent. 3 alteram partem causae sic agemus, ut vos doceamus, alteram sic, ut -emus (*postea*: fides imploranda). VERG. Aen. 4, 437 talibus -bat *Dido* (SERV. auct.: aut simpliciter accipiendum 'loquebatur' aut '-bat' ideo, quoniam preces inmixtae erant). OV. met. 4, 704 -ant promittuntque. LIV. 1, 58, 3 fateri amorem, -are, miscere precibus minas. SEN. contr. 9, 2, 21 meretrix -vit. SEN. Thy. 978 -a: quae exoptas, dabo. STAT. Theb. 11, 739 sic -at (ho- *P*[1]) humique volvitur. Ach. 1, 77 *Oceanum* -bat laniata genas *Thetis*. SVET. Tib. 27 per genua -are conantem. IVST. 11, 4, 4 nec iam pro civibus se . . . -are, sed pro . . . patriae solo et pro urbe (AMM. 18, 2, 17 pro . . . suis). *al.*

β *part. praes. pro subst.* (*cf. supra l. 47 sqq.*): ① *sing.*: VERG. Aen. 10, 536 reflexa cervice -antis ([-anti *P*]. *item gen.*: 10, 554 caput [PRVD. psych. 282]. OV. epist. 15 [16], 262 preces). 10, 599 pluribus -anti Aeneas: '*eqs.*' (*item dat.*: 11, 697. OV. am. 1, 8, 77 surda sit . . . ianua. met. 4, 539 adnuit. SIL. 4, 697 datum [7, 406]). OV. am. 1, 6, 27 -antem nequiquam, ianitor, audis (LIV. 34, 40, 2 HIL. ad Const. 1, 6, 2. *acc. pendet ex aliis verbis*: OV. met. 6, 334 accepit. 6, 361 prohibere. 10, 72 arcuerat [VAL. FL. 4, 74]. 13, 172 refeci. CLAVD. 28, 426 refovit). ⑪ *plur.*: VERG. Aen. 11, 885

[Teßmer-Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

accipere -antis. SIL. 5, 102 -antum verba. TAC. ann. 1, 29, 2 -antibus . . . mittuntur. NOVELL. Valent. 19, 2 venia tribuatur -antibus.

b *indicatur, quid -etur per:* α *acc.* (*nom. in struct. pass. non nisi l. 31. cf. etiam p. 1043, 27; acc. praedicat. l. 40*): (I) *neutr. pron.*: PLAVT. Asin. 671 dan, quod -o? (TER. Phorm. 515 GELL. 16, 19, 13). Capt. 338 dum ab re ne quid -es (Men. 1100 ut ne q. -es, quod velis, quin impetres. Poen. 1024). Truc. 6 quippiam. ASELL. hist. 7 -are . . . id . . . ut se defenderent ⌊[*item seq.* ut: LIV. 3, 52, 11. 43, 6, 9. *cf. l. 17*]. LIV. 3, 40, 3. *al.*). CIC. Verr. II 5, 118 nihil aliud . . . nisi ut *eqs.* (HOR. epist. 1, 12, 23 nil . . . n. verum -bit et aequum). Phil. 2, 10 illud -o: . . . ne . . . putetis (*cf. l. 14*). LIV. 2, 2, 8 eadem (TAC. ann. 12, 7, 1. 15, 25, 3). SVET. Claud. 40, 3 quiddam. Nero 57, 2 hoc . . . ut . . . coleretur (*cf. l. 16*). (II) *neutr. adi. pro subst.*: PLAVT. Trin. 247 amplius. HIRT. Gall. 8, 48, 8 unum illud -at, ut . . . concedatur ([u. i. *cum* conced. *coniungi mavult Meusel*]. VERG. Aen. 6, 106 u. -o: . . . contingat. 10, 903 u. hoc . . . -o: . . . patiare. VAL. FL. 7, 96 mittatur. SIL. 6, 502 liceat. GELL. 16, 19, 12 id u. . . ., ut *eqs.* IVST. 14, 4, 5 velitis). VERG. Aen. 12, 294 multa (SIL. 7, 672). SIL. 11, 79 paria. IVVENC. 1, 560 mutua. IVST. 12, 8, 14 tantum -are, ut . . . reddat.

(III) *subst.*: (A) *rem*: PLAVT. Amph. 50 quam rem -tum huc veni. CAECIL. com. 212 pro deum, popularium omnium, ⟨omnium⟩ adulescentium clamo postulo obsecro -o ploro atque inploro fidem ([*nisi absolute, sc. intellegenda formula* pro deum . . . f.]. LIV. 30, 36, 5 *legati* -antes . . . f. ac misericordiam Scipionis). TER. Haut. 366 *militem mulieris* noctem -antem. SALL. Iug. 47, 3 pacem (hist. frg. 2, 87 B 11 legati [LIV. 8, 1, 7. 40, 34, 9 AMM. 31, 12, 12]. VERG. Aen. 10, 80. 11, 414 SIL. 11, 559 TAC. hist. 3, 31, 2. *al.*). VERG. Aen. 1, 519 veniam (4, 435 OV. met. 7, 748. 8, 683 SIL. 6, 696. TAC. ann. 12, 17, 1 liberis corporibus. *al.*). 4, 431 coniugium. 10, 623 mora . . . tempusque . . . -atur iuveni (PHAEDR. 4, 18 [19], 2. TAC. ann. 14, 53, 1 t. sermoni -at. *cf.* 15, 30, 2 spatium). OV. epist. 12, 65 -at opem Minyis (*al. v. p. 807, 28 sq. et cf.* LIV. 3, 38, 5 praesidium [24, 29, 1]. 21, 6, 2 auxilium [*al. v. vol. II 1623, 1 sq.*]). met. 8, 779 poenam. 14, 219 fugam. trist. 2, 577 tutius exilium (TAC. ann. 13, 55, 1). LIV. 26, 33, 3 libertatem sibi suisque. 44, 42, 4 vitam (TAC. hist. 4, 60, 1). LVCAN. 4, 346 causa . . . -andae . . . salutis (SIL. 13, 877). SIL. 16, 274 foedera (AVR. VICT. Caes. 1, 7. *cf.* TAC. ann. 14, 25, 2 miserant . . . societatem -tum). *et saepius.* (B) *personam*: TER. Andr. 528 -bo gnato uxorem. *cum acc. praedicat.* (*cf. p. 1043, 60*): POMP. TROG. Iust. 38, 5, 9 Gordium regem -ante *populo.*

β ut (*cum pron. praepar. v. supra*; ut ne *l. 49. 53*): (I) ut *postponitur*: PLAVT. Asin. 431 Saurea, -o, . . . ut mittas. Aul. 817 -bo, ut manu me emittat. Bacch. 788 -bat, . . . ut fieret. 909 -o, ut facias. Cas. 42 adit . . . ad mulierem . . ., -at, ut . . . det. 44 dat erae suae, -at, ut . . . educet. Cist. 638 dic me -are, ut aliquis intus prodeat (TER. Hec. 809). Merc. 997 -a, ut ignoscat. Most. 421 iussit . . . -are, ut . . . absterreres (*cf.* Truc. 582 [operare *trad.*]. TER. Andr. 687). Poen. 1015 -at, operam ut des. *al.* TER. Eun. 956 ut ne id faceret. *al.* AFRAN. com. 84 principium hoc -o . . ., ut . . . statuas (*nisi per* ut *explicatur* pr. hoc). RHET. Her. 1, 5, 8 -bimus, ut nobis sint auxilio. CIC. Verr. II 3, 69 -are coeperunt, ut sibi . . . liceret. II 5, 21 ut . . . ille . . . liberaretur. Pis. 77 -tum . . . venerant, ut ne . . . desereret. Att. 8, 11, 5. *al.* CAES. Gall. 4, 16, 5 (postulabant *var. l.*). 6, 9, 7 (ut *om. pars codd.*). civ. 1, 22, 3 cum eo de salute sua ⌊agit⌋, -at atque obsecrat, ut (⌊⌋ *add. recte Bentley*). *al.* BELL. Afr. 36, 2. *al.* BELL. Alex. 67, 1 SALL. Iug. 77, 1 VERG. Aen. 4, 431. OV. Pont. 2, 9, 65 -antia bracchia tendo, terra sit . . . ut tua fida. *al.* (II) ut *antecedit*: TER. Andr. 592 gnatam ut det, -o. Hec. 116 pater uxorem ut ducat, -are occipit. Haut. 330 CIC. S. Rosc. 77. Lig. 30 delicti veniam peto; ut ignoscatur, -o. BELL. Alex. 60, 1. VERG. Aen. 6, 116 ut te supplex peterem . . ., -ans mandata dabat. HOR. sat. 2, 5, 67 ut legat, -bit. EPIST. Sapph. 96 LIV. 2, 15, 4. 3, 12, 8. 24, 26, 11. *al.* VELL. 2, 57, 2 CVRT. 4, 8, 12. 7, 3, 16. 7, 5, 9. 8, 3, 3. 9, 10, 15 TAC. hist. 2, 9, 2 ann. 2, 9, 1. *al.*

γ ne (ut ne *v. sub* β; ne *cum imperat. v. p. 1040, 71 cum pron. praepar. supra l. 11; cf. p. 1041, 33; fort. huc spectat* PACVV. trag. 124 -o nive [*Lachmann*, mine *trad.*, minime *Ribbeck*] flectas): PLAVT. Cas. 321 -at . . ., ne Casinam uxorem ducam. TER. Ad. 882 -at (*A*, rogat *ceteri*) frater, ne abeas. CIC. div. in Caec. 3. Planc. 57 ne quid . . . noceat, -amus (*item antecedit* ne: Brut. 86 CAES. Gall. 4, 11, 1 BELL. Alex. 58, 4 OV. rem. 277. met. 7, 850 neu me . . . deserat -o. 14, 704 [nec *var. l.*]. MART. 11, 76, 3 ne noceant, -o, mihi . . . crimina. *al.*). CAEL. Cic. fam. 8, 16, 1 CAES. Gall. 5, 31, 1. 6, 32, 1. 7, 39, 3 civ. 1, 84, 5. BELL. Alex. 24, 3 flens -are contra (*i. coram, v. vol. IV 751, 10, sed cf. Hofmann-Szantyr 228*) Caesarem coepit, ne se dimitteret. 34, 1 SALL. Iug. 107, 3 NEP. Paus. 4, 6 OV. met. 7, 853 LIV. 1, 26, 9. 1, 41, 2. 3, 50, 5 supinas . . . tendens manus. *al.* SEN. suas. 7, 9 PHAEDR. 1, 28, 5 SEN. dial. 6, 5, 1 CVRT. 8, 1, 48. 9, 2, 28 PETRON. 17, 9 QVINT. decl. 323 p. 270, 13. TAC. hist. 4, 52, 1 Titum . . . multo apud patrem sermone -asse ferunt. TERT. scorp. 15 p. 178, 21.

δ *coniunctivum nudum* (*perf. p. 1040, 9; pron. praepar. v. supra; hic illic* -o *vergit in notionem particulae adhortandi, optandi, affirmandi, e. g.* VERG. Aen. 11, 442 VAL. FL. 4, 173 SIL. 3, 70 STAT. Theb. 7, 257 silv. 4, 8, 23 AVSON. Mos. 378): (I) -o (-amus): (A) *ponitur post coniunctivum* (*sive in fine enuntiati sive per parenthesin*): PLAVT. Merc. 992 pacem faciatis, -o. BRVT. Cic. fam. 11, 9, 2 Plancum . . . confirmetis, -o. VERG. Aen. 6, 76 canas, -o. 11, 442 'solum *Turnum* Aeneas vocat'; et vocet -o. HOR. sat. 2, 4, 5 des veniam bonus, -o. OV. epist. 4, 167. met. 2, 747 faveas, -amus, amanti. 7, 482 arma iuves, -o, pro gnato sumpta. Pont. 4, 1, 19 sinas, -o, nec . . . repellas . . . nec *eqs.* trist. 1, 5, 43. VAL. FL. 4, 173 ille quierit, -o, nec . . . cladem . . . augeat. 7, 477 sis memor, -o, mei. SIL. 5, 85 cedas, -amus, superis tempusque . . . opperiare. HOMER. 1031 sis mitissimus, -o. MART. 8, 39, 5 esse velis, -o, serus conviva. CE 1508, 8 (*saec. I ex.*) parcas, -o, viro, puella, parcas. APVL. met. 3, 13, 5. 3, 15, 5. VVLG. I reg. 22, 3 dixit ad regem Moab: maneat, -o, pater meus . . . vobiscum. *al.*

(B) *ponitur ante coniunctivum*: (1) *in parenthesi* (*fere in poesi*): PLAVT. Aul. 716 mi auxilio, -o . . ., sitis. VERG. Aen. 5, 796 quod superest, -o, liceat dare tuta . . . vela. LVCAN. 8, 113 tu . . ., -amus, . . . dignere. SIL. 3, 70 amplior, -o, sis patrio decore. 4, 795 hactenus, -o, sit *eqs.* 10, 63 integer, -o, . . . abeas. STAT. Theb. 7, 257 procul, -o, . . . excidat ira. 11, 717 silv. 2, 1, 83. 4, 8, 23 ALF. AVIT. carm. frg. 1, 3 AVSON. Mos. 378 CLAVD. 18, 489. *al.* (2) *vario usu*: CATVLL. 55, 1 -amus . . ., demonstres. CVRT. 5, 11, 6 -o . . ., patiaris. SIL. 15, 639 -o, . . . probemus. IVV. 10, 250 -o, parumper attendas. PLIN. epist. 6, 8, 9. ITALA II Macc. 7, 28 (Cypr. Fort. 11 p. 341, 5) -o, . . . aspicias . . . intellegas (*gr.* ἀξιῶ σε . . . ἀναβλέψαντα . . . γνῶναι, *Vulg.* peto, . . . aspicias . . . et intellegas. *cf. al. versiones sub* '*acc. c. inf.*' *et* '*imperat.*'). act. 24, 4 (cod. g, *cf.* VVLG.) -o, breviter nos exaudiat clementia tua (*gr.* παρακαλῶ, *cf. cod. e* rogo). *al.*

(II) *aliae formae*: (A) *ponuntur ante coniunctivum*: PLAVT. Amph. 257 -ant, ignoscamus. HOR. sat. 2, 6, 35 -bat, sibi adesses. OV. fast. 2, 821 -ant, indicet. 4, 515 -at, . . . subeat. CVRT. 6, 6, 34 -are coeperunt, . . . reservaret. SIL. 8, 88 -bat, paterere. TAC. ann. 1, 41, 3 -ant obsistunt, rediret maneret. 1, 44, 1 -bant, puniret . . ., ignosceret *eqs.* 2, 21, 2. 2, 72, 1. 5, 11, 2. 15, 63, 1. PLIN. epist. 6, 20, 12 tum mater -are . . ., fugerem. APVL. apol. 72, 5. IVVENC. 2, 74 -bant . . . linqueret (*cf. Luc. 8, 37* rogaverunt, . . . ut discederet). IVST. 1, 6, 14 -ant (-ant ut *var. l.*) . . . revertantur. 5, 10, 3. 12, 12, 6 DRAC. satisf. 134. (B) *ponuntur post coniunctivum* (*in fine enuntiati sive per parenthesin*): PLANC. Cic. fam. 10, 21, 1 reconciliarem . . . fidemque haberem, -bat. TIB. 1, 2, 66 non ego totus abesset amor . . ., -bam (optarem, optabam *var. ll.*). OV. met. 1, 764 traderet, -vit, veri sibi signa parentis. 14, 106 ad manes veniat . . ., -at. 15, 646 darent . . ., -vere, deum. SIL. 6, 463 redderet, -bant. 16, 602 detur . . . potestas, -at, delendae Carthaginis. ARGVM. Plaut. Mil. 1, 13 abeat, -at.

ε *imperat.* (*cf.* CHAR. gramm. p. 341, 7 B. praeponuntur . . . imperativis . . . multa, velut rogo, volo, -o, moneo, quaeso . . ., id est volo facias, rogo dicas et cetera. *fere prima pers.* -o, *rarius* -amus): (I) -o *ponitur post imp.* (*sive in fine enuntiati sive per parenthesin*): PLAVT. Capt. 1021 dic, -o (SIL. 10, 282 [ergo *var. l.*]. APVL. met. 1, 21, 4). TER. Eun. 912 move te, -o (*A*, vero *cett. et* DON., *v. app. crit.*), ocius (*cf.* SIL. 11, 119 tende ocius, -o). VERG. Aen. 10, 61 redde, -o, . . . iterumque revolvere . . . da. SEN. epist. 19, 1 fac, -o (GELL. 19, 13, 2). VAL. FL. 8, 103 cede . . . inque aliis senium . . . digere lucis immemor, -o, mei. SIL. 7, 404 claude, -o, castra et . . . eripe. 11, 334. 11, 348. 15, 649 ite, agite, -o, sternite *eqs.* (STAT. Theb. 6, 809 ite, -o, socii . . ., ite, opponite *eqs. cf.* VVLG. I reg. 23, 22 abite, -o [ergo *var. l.*], et . . . praeparate *eqs.*). STAT. silv. 1, 5, 63 macte (*sc. esto*), -o, nitenti ingenio curaque puer. AVR. Fronto p. 79, 3 v. d. H. APVL. met. 2, 23, 7. 3, 15, 1 AVSON. 409, 38 p. 267 P. *al.*

(II) -o *ponitur ante imp.*: (A) *vario usu*: CIC. Att. 11, 2, 3 -o, obsecro, ignosce. HOR. epod. 17, 2 parce (*cf. p. 1041, 36*). CVRT. 3, 6, 11 patere. 5, 11, 6 statue (*trad.*, statui *coni. Kinch*). 10, 8, 19 eligite. APVL. met. 9, 17, 2 retexe. CORIPP. Iust. 1, 151 -amus, concede . . ., succede *eqs.* CE 546, 9 funde preces. (B) *in parenthesi* (*fere in poesi*): CATVLL. 50, 19 preces . . . nostras, -amus, cave despuas. CE 59, 12 (*saec. I a. Chr.*) pater . . . et genetrix germana, -o . . ., desinite. VERG. Aen. 9, 290 tu, -o, solare *eqs.* (STAT. Theb. 12, 264 tu . . ., -o, veni). 10, 905 hunc, -o, defende furorem (12, 680 STAT. Theb. 10, 705). 12, 933 miseri te si qua parentis tangere cura potest, -o, . . ., Dauni miserere senectae et *eqs.* OV. met. 1, 510 moderatius, -o, curre (*sim. post adv.*: LVCAN. 8, 633 SIL. 10, 6. *al.*). 15, 139 quod, -o, ne facite. SIL. 5, 173 sed, -o, . . . relaxa (APVL. met. 5, 31, 2 sed . . ., -o, . . . requirite. 8, 3, 3 sed, -o, . . . intendite). STAT. Theb. 6, 170 illam, -o, . . . reddite (12, 262). 10, 267. 11, 594 APVL. met. 5, 6, 8 ARNOB. nat. 7, 21 VVLG. II Macc. 14, 9 DRAC. Romul. 1, 21.

ζ *inf.* (*fere in poesi, in prosa* BELL. Hisp., TAC. *et inde ab* IREN.): (I) *act.* (*depon.*): BELL. Hisp. 13, 5 (*post lacunam*) missos facere loricatos . . . -bant (*subi. verbi et inf. differunt ut*: STAT. Theb. 12, 784 *Thesea* -ant succedere muris dignarique domos. TAC. ann. 13, 13, 3 -bant . . . cavere insidias). VERG. ecl. 2, 43 illos *capreolos* abducere . . . -at (*explicat* SERV.: -at, ut abducat). Aen. 6, 313 stabant *mortui* -antes primi transmittere cursum (SERV.: 'p. transmittere' figura Graeca est, *quam adnotationem ad* '-*antes transmittere*' *spectari putat Norden*). VAL. FL. 3, 629 iuventus -at inire vias. SIL. 13, 403 aspectus -at

[Teßmer-Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

contingere patrum. STAT. Theb. 9, 386 Ach. 1, 185. IREN. 4, 11, 1 (4, 21, 1 H.) prophetae ... -verunt in illud tempus venire, in quo facie ad faciem viderent dominum (*ad Matth. 13, 17* cupierunt videre. *item* IVVENC. 2, 774 -arunt cernere dona). 4, 25, 3 (4, 39 H.) -ant habere tabernaculum. IVVENC. 2, 727 miscere ... sermonem (*cf. Matth. 12, 46* quaerentes loqui). CLAVD. 20, 373. 21, 234 sociare catervas -vit iungique tuis Alamannia signis. AVG. c. Maximin. 2, 26, 14 -as ... discipulus esse divinarum scripturarum. COD. Theod. 1, 12, 5 -vit ... agere. MVTIAN. Chrysost. hom. 4 p. 269/70 -amus ... venire (*gr.* εὐχόμεθα ... ἐλθεῖν, *cf. antea*: optamus venire). (II) *pass.* (*vel mediopass.*): VERG. Aen. 9, 229 (231) Nisus et ... Euryalus ... alacres admittier -ant ([*cf.* CLAVD. DON. *ad l.* p. 218, 16 -rent se ... admitti]. STAT. Theb. 7, 482 -at admitti). IVVENC. 1, 228 -ant ... doceri, quae *eqs.* CLAVD. 21, 234 *l. 7.*

η acc. c. inf. (*huc attulimus, quae disiungenda putavimus a p. 1043, 13 sqq., ubi inf. additur ad obi. pers. rogatae*): ① *act.* (*depon.*): OV. met. 6, 413 urbes ... -vere suos ire ad solacia reges. ITALA II Macc. 7, 28 (rec. P) -o te ... respicientem ad caelum ... cognoscere (*cf. alias vers. p. 1040, 25. 1042, 84*). MAX. Cypr. epist. 53 -amus te ... bene valere (*cf. 52, 4* opto te ... bene v.). HIER. vir. ill. 16 (*sec. epist. Ignatii*) quas *bestias* ... -o veloces mihi esse ad interitum (*cf. Ps. Ignat. Rom. 5, 2* opto, *gr.* εὔχομαι). SEDVL. op. pasch. 4, 18 p. 268, 13 -at talia sibi dominum ... largiri (carm. pasch. *v. infra l. 31*). (II) *pass.*: TAC. ann. 11, 10, 4 permitti Meherdatem patrium ad fastigium -bant (AMM. 15, 5, 6. 21, 6, 9 abrogari sibi potestatem haecque ... aliis ... agenda p. *cf.* CLAVD. DON. *l. 13*). SVET. Nero 47, 2 praefecturam concedi sibi. HIL. ad Const. 1, 6, 2 vincula ... inhiberi. in Matth. 14, 7 deferri sibi ... caput (*cf.* AMM. 21, 13, 5 ferri sibi suppetias. 25, 2, 8 profectionem differri). AMM. 23, 5, 4 suspendi expeditionem. SVLP. SEV. dial. 2, 1, 1 sibi vestimentum dari. SEDVL. carm. pasch. 4, 229 tribui sibi dona (op. pasch. *v. supra*).

ϑ si (*cf. Heerdegen 53; an ad γ?*): LIV. 26, 27, 10 Romam ad senatum ire ... -tum, si qua misericordia tandem flecti possent, ne ... nomen ... Campanorum a Q. Flacco deleri sinerent.

ι orat. rect.: STAT. Theb. 2, 648 -at et a iugulo ... sustinet hastam: parce *eqs.*

2 *indicatur, quis -etur*: **a** *aliquem* (*aliquis in structura passiva; part. perf.* -tus PLAVT. Cas. 21 Mil. 1405 TER. Haut. 26 HOR. sat. 2, 3, 176 epist. 1, 13, 18 VELL. 2, 70, 1 TAC. ann. 12, 29, 2 SVET. Galba 22. *al., cf. p. 1043, 46; inf.* -ari CIC. Deiot. 9; *aliae formae passivae* PLAVT. Truc. 40 CIC. inv. 1, 109 leg. agr. 2, 68 SALL. epist. Mithr. 1 TAC. ann. 12, 9, 1. *al.; gerundiv. inde a* CIC. Font. 36; *additur, qui rogat, per* ab VELL. 2, 70, 1 HIL. trin. 5, 23; *cf. p. 1046, 74 sqq.*):

α vario usu: ① *pro obi. est subst.*: LIV. ANDR. carm. frg. 17 (19) utrum genua amploctens virginem -ret ([*gr. Hom. ζ 142* λίσσοιτο ... κούρην]. *cf.* AVSON. 464, 2 p. 402 P. procos genua amplectens -bat Vlixes). PLAVT. Cas. 273 -bo vilicum. 1000 -a Cleostratam. TER. Andr. 373 amicos -as, ambis. CIC. Sest. 26 consulem. BRVT. (?) Cic. ad Brut. 1, 16 (= 9, 24 Sj.), 2 Octavius -andus sit pro salute cuiusquam civis, ... pro liberatoribus. SALL. hist. frg. 1, 24 (*contextu incerto*) ipsos colonos. VERG. Aen. 6, 92 gentes ... aut ... urbes. LIV. 9, 22, 6 equites. LVCAN. 3, 306 hostem. VAL. FL. 8, 285 ventosque virosque. STAT. Theb. 10, 590 Tiresian. TAC. ann. 1, 13, 6 Augustam. 2, 29, 1 circumire domos, -are adfines. *al.* (II) *pro obi. est pron.* (*reflex. in construct. ficta* PRISC. gramm. III 164, 3): PLAVT. Asin. 675 numquam me -res (morarem J^2), quin darem (Merc. 180 Persa 119 ENN. scaen. 375 TER. Eun. 715 MART. 8, 76, 5). *ibid.* illum te -are meliust. Cas. 273 tu eum -ato (CIC. p. red. ad Quir. 12 PORPH. Hor. epod. 17, 2 eam. *al.*). 371 te ... tuo pro iure ... -amus (Rud. 1152. POMPON. Atell. 61 [*loco manco*]. CIC. Lig. 31. *al.*). Rud. 431 (435) quem. TER. Andr. 312 ipsum hunc -bo, huic supplicabo. CIC. Rab. perd. 35 vos. *al.*

β indicatur etiam, quid -etur, per: ① *acc.*: Ⓐ *neutr. pron. vel adi.*: PLAVT. Aul. 695 istuc, quod me -as (Capt. 515 q. me -visti, impetres. Truc. 40 sei, q. -atur, dedit amator. *al.* TER. Hec. 445 Ad. 253. *pron. explicatur per* ut: PLAVT. Cas. 531 q. me ... -bat, ut *eqs.* SALL. or. Phil. 9. *per* ne: TER. Andr. 289 [*de pron. in vim adv. transeunte cf. comm. ad l.*]. CIC. Att. 11, 12, 2. *per coni.*: CIC. Att. 11, 16, 5 communices. *per imper.*: VERG. Aen. 2, 143 miserere. 6, 364). 739 id ... te -tum advenio, ut *eqs.* ([*item seq.* ut: TER. Andr. 548. 556; *nisi* id *cum* ante eamus *coniungendum.* CIC. Verr. II 5, 119 LIV. 27, 17, 14]. Capt. 337. SIDON. epist. 4, 7, 1 id ipsum erat ... -andus). Most. 752 te hoc -are ... ut *eqs.* ([*item seq.* ut: TER. Eun. 1084 unum ... h. vos -o. TVRPIL. com. 211 LIV. 39, 13, 6]. TER. Haut. 623 [*item seq.* ne: LVCAN. 7, 318]). Pseud. 657 quid te (TER. Andr. 826. Ad. 941 q. te maius). CIC. Rab. perd. 37 nihil aliud ..., nisi ut ne *eqs.* (Rab. Post. 48). Planc. 56 illud unum ..., ne *eqs.* (ad Q. fr. 1, 1, 46 i. te ... -o ..., ut *eqs.* SIL. 17, 365 i. te ... -o: ... patiare ... remittas. AVR. Fronto p. 42, 15 v. d. H. illud -o te: ... operam da). Att. 3, 5 tantum te -o, ut *eqs.* VERG. Aen. 9, 282 (284) te ... unum -o: *eqs.* (12, 60 te ... u. -o: desiste). Ⓑ *subst.*: PLAVT. Vid. 84 minam, quam med -visti, ut darem (*item per pron. relat.* SVET. Vesp. 16, 3 libertate, quam imperium adeptum *imperatorem* ... -bat). VERG. Aen. 11, 111 pacem me exanimis ... -atis. LIV. 28, 5, 6 auxilia regem -bant. MART. 4, 67, 2 praetorem ... centum sestertia ... -bat. 11, 27, 2 te sex cyathos -at ... gari. OPT. PORF. carm. 14, 12 teque suplex ... Syene -at iura.

(II) ut, ut ne (*cum pron. praepar. v. supra; cf. p. 1043, 22*): Ⓐ ut *postponitur* (*cum obi. e subi. enunt. secund. anticipato*: CIC. ad Q. fr. 3, 1, 25 te -o..., ut valeas. *cf. p. 1041, 19*): ① *pro obi. est pron.* (*dub.* PLAVT. Truc. 797): PLAVT. Amph. 1144 te -o, promissa ut serves tua (Bacch. 1177 Mil. 971. Rud. 629 ut te ne pigeat dare operam. *al.* TER. Andr. 190 te -o, Dave, ut redeat ... in viam *filius.* 538. 834 ut ne ... animum inducas credere. *al.* CIC. S. Rosc. 144 -at ... te ..., ut sibi per te liceat. Planc. 104 Att. 3, 23, 5. 3, 27 te -o, ut ... ne desis. *al.* LIV. 7, 13, 10. SVET. Tib. 21, 7 [*ex epistula Augusti*]. *al.*). Asin. 74 me ... -vit ..., ut⟨i⟩ ... facerem (Bacch. 42. 825 -bis me ... ut auferam. Cas. 543 Merc. 542 Mil. 75. *al.* CIC. Cluent. 144 ut ne *eqs.* LIV. 7, 13, 3). Bacch. 697 quem si -em, ut ... credat. Capt. 511 -at ... eum (*om. B*) sibi ut liceat videre (CALP. hist. 19 CIC. Verr. II 3, 125 LIV. 3, 69, 5. 30, 15, 1. 38, 31, 6 CVRT. 9, 6, 15. *al.*). Cas. 21 vos omnes ... esse -tos volo, ... ut operam detis (CIC. Quinct. 10 S. Rosc. 9. div. in Caec. 14 v. -ant ..., ut ... vestrum iudicium ... ne discrepet. Font. 14 ut ... videatur. Sull. 89. Cael. 78 ut ... ne *eqs. al.* LIV. 3, 9, 11. *al.*). div. 1, 57 illum alterum -are, ut subveniret (1, 72 LIV. 28, 22, 9). ② *pro obi. est subst.* (*dubitamus de* PLAVT. Merc. 104): PLAVT. Asin. 740 curre, obsecro, patrem huc -ato ut veniat. Cas. 705 uxorem. Merc. 488 Achillem -bo, aurum ut (*om. BCD*) mihi det. Mil. 1145 concubinam. TER. Haut. 605 Cliniam. CIC. Verr. II 1, 69 -ant Lampsacenos, ut ... putaretur. II 1, 72 -at Dolabellam, ut ... decedat. fam. 1, 1, 2 Pompeium ... -are ..., ut ... fugiat. *al.* CAES. Gall. 5, 27, 7 SALL. Catil. 40, 4. LIV. 1, 11, 2 Romulum ... -at, ut ... det veniam. 2, 56, 15 tribunos, ut concilium dimitterent. *et saepius.* PAVL. FEST. p. 280 cum reus populum ... -verat ..., ut ... liberaretur. VAL. MAX. 6, 1 ext. 3 Marium ... -arunt, ut ab eo ... mitterentur. *al.*

Ⓑ ut *antecedit*: CIC. Att. 1, 17, 4 quod ego ut facias te -o. OV. met. 1, 704 illam ..., ut se mutarent, ... -asse sorores. VAL. MAX. 1, 5 ext. 2 cum ... Epidamnios, ut sibi opem ferrent, -assent. SVET. Galba 22 ut ... velleretur, -tum *concubinum.* vita Plin. p. 93, 8 quem *servum* ..., ut necem sibi maturaret, -verit. GRAN. LIC. p. 20, 2 quem ... legati, ut patriae subveniret, -verant. ARGVM. Plaut. Merc. 2, 8.

(III) ne (*sequitur praeter l. 45, 49; cum pron. praepar. v. sub acc.*; ut ne *v. supra l. 4*): PLAVT. Capt. 244 te -o ..., ne me ... honestes (CIC. fam. 2, 7, 4 BALB. et OPP. Cic. Att. 9, 7^a, 1 CAEL. Cic. Att. 10, 9^a, 1 SALL. [?] rep. 2, 12, 5. *al.*). TER. Haut. 26 omnes vos -tos volo, ne plus iniquom possit ... oratio (CIC. Cluent. 201 Flacc. 106. Rab. Post. 46 ne faciatis, -o ... vos. LIV. 39, 37, 14 TAC. ann. 3, 12, 5). CIC. Verr. II 2, 96 eos ... -at, ne oppugnent (NEP. Att. 22, 2 LIV. 39, 13, 2). SALL. Iug. 51, 4 -are ... milites, ne deficerent (*sim. pro obi. est subst.*: LIV. 1, 13, 2 viros. 3, 28, 9 dictatorem ... consulem. 22, 37, 4 ne ... abnuant, ... patres conscriptos -are. 39, 54, 9 senatum [VAL. MAX. 5, 5, 1 ne ... transferretur. TAC. ann. 6, 4, 3]. *al.*). NEP. Timol. 5, 2 -vit omnes, ne id facerent. *al.*

(IV) *coniunctivum nudum* (*cum pron. praepar. v. sub acc.*): Ⓐ -o: *anteponitur* (*dub.* CIL IV 2960, *nisi ad B 2, cf. Todd, Class. Rev. 53, 1939, 8*): TER. Hec. 721 te -o, ... adiutor sis (Phorm. 1020 [te -o *om. P*]. CIC. Att. 3, 1 des operam. fam. 5, 18, 1. BRVT. Cic. ad Brut. 21, 1 W. -o ... te, Cicero, ... obliviscaris. GELL. 13, 31, 3 TERT. adv. Marc. 4, 23 p. 497, 9). CIC. Rab. perd. 5 vos, Quirites, ... -o ..., adhibeatis (TAC. ann. 3, 16, 3. ITALA II Cor. 2, 8 [Tert. pudic. 13] -o vos, constituatis [*gr.* παρακαλῶ *c. inf., cod. d et Vulg.* obsecro v., ut *eqs.*]. *v. et p. 1035, 64*). *postponitur* (*sc. per parenthesin*): SEN. epist. 110, 18 faciamus, -o te, etiam si ista defuerint. VVLG. III reg. 19, 20 ait: osculer, -o te (te *om. pars codd.*), patrem meum. 20, 32 vivat, -o te, anima mea. Ⓑ *aliae formae* (*fere anteponuntur*): CIC. Mur. 87 vos ..., iudices, -at ..., sit apud vos modestiae locus, sit *eqs.* HOR. sat. 2, 6, 37 te -bant ... meminisses (APVL. met. 6, 19, 1 OPT. PORF. carm. 12, 16). IMP. AVG. Mart. 11, 20, 5 si me Manius -et, paedicem. LIV. 32, 8, 11 Attalum -are patres conscriptos, ... mitterent (*sim. pro obi. est subst.*: LVCAN. 9, 547 Catonem. SIL. 1, 565 viros. TAC. ann. 15, 64, 3 Statium. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 87, 19 -amus pietatem tuam [*sc. Constantium*] ..., iubeat [*item* p. 87, 25]). SVLP. APOLL. perioch. Ter. Eun. 6 abit ... -tus ... concederet. DICT. 4, 8 eum ... -ant, ferret.

(V) *imperativum* (*cum pron. praepar. v. sub acc.*): Ⓐ -o (te *vel* vos; *saepe in parenthesi*): *anteponitur*: PLAVT. Amph. 923 te, Alcumena, -o ..., da ... veniam, ignosce. Merc. 995 Eutyche, ted (te *codd.*) -o, sodalis ... es, serva et subveni (*sim. nulla voce intercedente* te -o: TER. Andr. 595 SIL. 13, 519; -o te: CIC. Att. 11, 4^a, 2 VARRO rust. 3, 2, 18 SEN. epist. 51, 13 PETRON. 45, 1. 61, 2 AVR. Fronto p. 42, 14 v. d. H. 94, 15. *al.*; *cf.* -o vos: ITALA I Cor. 4, 16 [Ps. Cypr. singul. cler. 22; *gr.* παρακαλῶ ... ὑμᾶς *c. inf., Vulg.* rogo]. CYPR. epist. 14, 3. *al.*). CIC. Q. Rosc. 20 -o ... vos, qui nostis, ... conferte, ... considerate. VAL. FL. 6, 305 te ... -o, ... compesce minas. STAT. Theb. 10, 423 moderatius, -o, ducite, ... vos. ITALA II Macc. 7, 28 (rec. B) -o ergo te, fili, respice (*gr.* ἀξιῶ σε, *Vulg.* peto, *cf.*

[Teßmer-Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rec. M -o te ergo). *postponitur* (*inseritur* VERG.): CIC. Att. 4, 8ᵃ, 1 dic, -o te, clarius (*sim. nulla voce intercedente* -o te: epist. frg. XVII 5 W. NEP. Att. 4, 2 SEN. benef. 1, 2, 2 epist. 23, 6 AVR. Fronto p. 55, 18 v. d. H. FRONTO p. 126, 24. *al.; cf.* -o vos: NEP. Thras. 4, 2). VERG. Aen. 4, 319 te . . ., miserere . . ., -o, . . ., exue (*cf.* CLAVD. DON. *ad l.* p. 398, 16). HOR. carm. 1, 8, 2 dic, . . . te . . . -o (vere *var. l., cf. Villeneuve app. crit.*). Ⓑ *aliae formae*: VERG. Aen. 1, 525 Troes te miseri . . . -amus, prohibe . . . a navibus ignes. HOR. sat. 2, 3, 176 quare . . . -tus uterque . . ., tu cave *eqs.* ITALA I Thess. 5, 14 (cod. 86 *al.*) -amus autem vos, fratres, corripite . . . consolamini . . . suscipite . . . patientes estote (*gr.* παρακαλοῦμεν, *Vulg.* rogamus).

Ⓥⓘ (*acc. c.*) *inf.* (*aliter p. 1041, 16*): TAC. ann. 6, 2, 3 principem -bat deligere senatores. 11, 32, 2 Vibidiam . . . -vit pontificis . . . aures adire, clementiam expetere. 12, 9, 1 qua *sententia* -retur Claudius despondere Octaviam Domitio. CONC.ˢ I 5 p. 356, 2 -amus vestram pietatem definitionem pronuntiari (*gr. I 1, 7 p. 123, 10* δεόμεθα . . . ὅρον ἐξενεχθῆναι). *per contaminationem accedit* ut (*cf. Hofmann-Szantyr 639*): VITA Anton. 51 p. 61, 3 introeuntes . . . -bantur ut (et *var. l.*) habere fiduciam (*gr. aliter*).

Ⓥⓘⓘ *per praepos.*: ? in: SALL. Catil. 50, 2 Cethegus . . . per nuntios familiam atque libertos suos, lectos et exercitates, -bat ⌊in audaciam⌋, ut . . . cum telis ad sese inrumperent (⌊⌋ *del. aliquot edd.*).

ad: SALL. epist. Mithr. 1 omnes, qui . . . ad belli societatem -antur. HIL. trin. 5, 23 a populo -to ad loquendum Moyse.

b ab *aliquo* (*testatur* ARVS. gramm. VII 496, 4, *qui affert* VERG.): PLAVT. Amph. 33 iustam rem . . . esse -tam a vobis volo (*cf.* SYMM. epist. 1, 22 unum . . . quod -tum a te atque exoratum volo, ut *eqs.*). 64 hoc me -are a vobis iussit Iuppiter (PACVV. trag. 122 hoc abs te -o, minus [nimis *trad.*] inexorabilem faxis. TERT. apol. 30, 5 haec ab alio -are non possum). TER. Andr. 823 abs te postulo atque -o . . ., ut *eqs.* (BELL. Afr. 33, 1 tantum -are et petere ab eo, uti . . . daret [GELL. 16, 13, 5 a Tiberio. 17, 10, 7 a suis amicissimis]). VERG. Aen. 11, 358 veniam . . . -emus ab ipso. FLOR. epit. 2, 18, 13 a duce -antes proelium. DICT. 6, 3 ab his auxilium.

? c *alicui* (*cf. p. 1045, 37*): VVLG. I Thess. capit. 13 cod. F de apostolo -antem Thessalonicensibus, ut secundum traditionem ipsius ambularent (*ad 4, 1* rogamus vos et obsecramus; *sed alii codd. exhibent* pro Thessalonicenses, *qua de causa fortasse melius dat. commodi intellegitur, cf. p. 1050, 15*).

B *notione deflexa vel debilitata*: 1 *accedunt varii colores*: a *veniam petendi* (*si recte intellegit Löfstedt, Komm. 41 sqq.; cf. p. 1039, 2. 28. 1044, 75. 1045, 52 nec non* PAVL. FEST. p. 374 venerari verbum compositum ex venia et -ando): PLAVT. Epid. 728 numquam . . ., nisi me -assis (-asseis *A*), solves.:: -o te . . . mihi ut ignoscas. Mil. 574 satine -tus'? (*568* hoc mi ignosce quaeso). TER. Phorm. 1035 ignosce: -at, confitetur, purgat . . . :: . . . prius quam haec dat veniam *eqs.* (DON. *ad l.*: verba venialis status sunt). PETRON. 52, 5 (*Trimalchio ad puerum, qui calicem proiecit*) te ipsum caede, . . .; statim puer demisso labro -are (labrore *trad.*); at ille: quid me . . . rogas? SIL. 9, 539 (*loq. Iuno*) disice telo flagranti – nil -amus (obstamus *Heinsius*) – Carthaginis arces. TAC. ann. 13, 25, 2 quia vi attemptantem acriter reppulerat *Neronem*, deinde adgnitum -erat, quasi exprobrasset, mori adactus est (*gr. Cass. Dio 61, 9, 4* συγγνώμην αἰτούμενος). VERVS Fronto p. 124, 21 v. d. H. ne potius defendere me quam -are te videar? peccavi fateor.

b *optandi, desiderandi, cupiendi* (*nisi supplendum 'deos'* [*cf.* AVR. Fronto p. 2, 11 v. d. H. o qui ubique estis di boni, valeat, -o, meus Fronto], *'fata' sim.; cf. p. 1039, 83 sqq. 1041, 2. 10. 19. 21. 1042, 6*): α *cum acc.* (*dupl.* PANEG., VOPISC., *an suppl.* esse*?*): VERG. Aen. 4, 451 Dido mortem -at (SERV.: pro 'desiderat' ut 'mortem . . . opto' [*2, 655*]). 5, 617 urbem -ant *Troades*. SIL. 13, 260 Capua . . . tormentis finem . . . -at. TAC. ann. 15, 17, 2 optimam fortunam -andam, ut . . . pedes . . . equitem adsequeretur. PANEG. 4, 38, 2 decennia Caesarum . . . extendenda . . . -are nos conveniat. VOPISC. Car. 18, 4 quales principes semper -vimus. INSCR. Année Epigr. 1972 n. 439 or(o) tibi te⟨r(ram)⟩lev(em) (*cf.* optet . . . t. l. *vol. VII 2, 1202, 79*). β *cum enunt.* (*cf. l. 64*): SIL. 9, 347 utinam . . ., Romane, secunda . . . feras; sitque (satque *edd.*) hactenus, -o, nec libeat tentare deis, an *eqs.* 11, 571 falsa ut praesagia nostra sint, -o, mensque augurio ludatur inani.

c *interrogandi*: SIL. 6, 567 *remeantes milites* morantur -ando (quaerendo *Heinsius*) et, vultu interdum sine voce precati, quod rogitant, audire pavent. MACR. Sat. 1, 20, 16 Sarapis . . . -tus a Nicocreonte . . . rege, quis deorum haberetur *eqs.*

2 *adhibetur paratactice ut mera formula*: a *cum interrogatione, quasi responsio petatur* (*augetur sc. aut affectus mirandi aut affirmatio quaedam, quae interrogatione suggeritur*): α -o te (te -o HOR.): Ⓘ *formula antecedit* (*continuatur anacol. per* quaeso *l. 82*): CIC. fam. 7, 16, 2 -o te, quis tu es? (SALL. [?] in Tull. 7 quem tandem locum . . . obtines? FRONTO p. 32, 8 v. d. H. AVR. Fronto p. 219, 13. DECL. in Catil. 83 per deos . . . -o te, Catilina, si patria tecum his vocibus uteretur, quid esses illi, quaeso, responsurus? GELL. 11, 8, 4 [*sec. Nepotem*] -o te, q. perpulit [*inde* MACR. Sat. praef. 14]. HIER. epist. 30, 13, 1 -o te, quid hoc sacratius sacramento? 38, 5, 1. 54, 15, 4). HOR. sat. 1, 7, 34 per magnos, Brute, deos te -o, . . . cur non hunc Regem iugulas? APVL. apol. 30, 1 sed, -o te, qui piscis quaerit, magus est? (*item sine particula interrog.*: TERT. pudic. 15 p. 251, 24 HIER. epist. 49, 3, 1). 83, 2 -o te, Maxime, si litterae . . . vocem usurparent, . . . nonne . . . proclamassent . . .? (TERT. carn. 7 l. 62 -o te, Apelle, . . . n. dixisses . . .? HIER. epist. 21, 34, 5. 53, 10, 1). TERT. adv. Marc. 1, 23 p. 322, 20 -o te, si rationalis bonitas talem facit, qualem faceret inrationalis? (HIER. adv. Iovin. 1, 7). resurr. 57 p. 117, 25 -o te, . . . quia . . ., idcircone . . .?

Ⓘⓘ *formula interrogationi inseritur vel postponitur* (TERT. resurr., AVG.): SEN. clem. 1, 25, 1 quid . . . interest, -o te, . . . leoni Lysimachum obicias an *eqs.*? (benef. 5, 19, 4 q. ergo, -o te, non dicis: . . .? nat. 6, 32, 10 q., -o te, refert, num . . .? epist. 88, 19. 117, 26 FRONTO p. 2, 17 v. d. H. APVL. mund. 22 TERT. anim. 10, 7 adv. Marc. 4, 25 p. 508, 23 CYPR. ad Donat. 7 [-o te *om. P*]). epist. 90, 14 quomodo, -o te, convenit . . .? (117, 28). FRONTO p. 3, 17 v. d. H. quod, -o te, ob meritum . . .? p. 186, 3 quando, -o te, abolendam? p. 205, 12 quota, -o te, portio? VERVS Fronto p. 111, 17 quantum, -o te, fuit . . .? GELL. 19, 8, 6 quis, -o te, alius . . . dixit? TERT. anim. 25, 9 unde, -o te (te *om. A*), . . .? carn. 2 l. 16 castit. 8 l. 3. coron. 14 l. 15 quale, -o te, sertum . . . subiit? (uxor. 1, 3 l. 17). ieiun. 2 p. 276, 9 quibus, -o te, ignibus? resurr. 34 p. 75, 3 quam? -o te. CHALC. transl. praef. possemne, -o te, . . .? AVG. mag. 3, 6 qui potest, quod quaeris, -o te? VINCENT. LER. 10, 15 quare, -o te, . . .?

β -o vos (vos -o QVINT., PACIAN.): Ⓘ *formula inseritur*: LIV. 5, 5, 1 ne illa quidem, -o vos, movent? SEN. dial. 7, 7, 1 quid est, -o vos, cur . . .? (TERT. apol. 20, 5 q. delinquimus, -o vos, futuro . . . credentes? PANEG. 3, 5, 2 q., -o vos, . . . censetis?). S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 10 ob quae, -o vos, merita? TERT. nat. 1, 7, 25 haec, -o vos, denuntiata . . . sustinent prodi? apol. 47, 13 unde haec, -o vos, . . .? PANEG. 3, 26, 4 quis, -o vos, plura praebuit . . . documenta? PACIAN. epist. 3, 21 p. 86 numquam, vos -o, cecidistis? NICET. vigil. 6 p. 63, 2 B. haec verba . . ., -o vos, quem non . . . valeant suscitare? Ⓘⓘ *formula antecedit*: QVINT. decl. 317 p. 249, 2 vos -o, . . . utrum tandem eventum concepistis animo? TERT. nat. 2, 4, 17 -o vos, quid sapit coniecturarum libido? (NICET. symb. frg. 3 p. 54, 10 B.). apol. 40, 3 -o vos, . . . quantae clades orbem . . . ceciderunt? carn. 19 l. 33 -o vos, si dei spiritus . . . descendit in vulvam, cur descendit in vulvam? (*interrogat. om. T et Kroymann*).

γ -o (*fort. huc spectat locus parum sanus* SEN. apocol. 8, 2; -o *inseritur praeter* CARM. c. pag.): SIL. 3, 559 quis poenae modus . . ., -o, Aeneadis erit? (TERT. nat. 1, 7, 1 q., -o, sponsor . . .? PANEG. 4, 3, 1 q., -o, Constantine maxime, . . . q., inquam, . . . audeat . . .?). 5, 633 quid, deinde, quid, -o, restat . . . profugis? (6, 440 STAT. Theb. 7, 523 MART. 11, 75, 2. IVV. 9, 67 q., -o, q. dicam . . .? APVL. met. 2, 29, 3. 4, 12, 4 CYPR. laps. 7 PANEG. 6, 15, 1. CARM. c. pag. 46 q. praestitit, -o?). 15, 508 quos Roma, inquit, quos altius, -o, attollit muros . . .? TERT. nat. 2, 12, 20 quae, -o, huius translatio⟨nis ratio⟩? pudic. 16 p. 254, 19. test. anim. 5 p. 141, 19 unde, -o (*Oehler*, ordo *trad.*), . . . contigit . . .? (PACIAN. [?] sim. carn. p. 115, 2). CYPR. hab. virg. 17 non metuis, -o, . . . ne . . .? (*item sine particula interrog.: ibid.* haec, -o, non cogitanda sunt . . .? ARNOB. nat. 5, 12 PACIAN. epist. 3, 21 p. 86). HIL. trin. 6, 47 PACIAN. epist. 2, 4 p. 32. PACIAN. (?) sim. carn. p. 138, 10 illene, -o, . . . fatigat prece genitorem . . .?

δ -amus: APVL. met. 5, 31, 4 quod autem, -amus, isti crimen . . .?

b *usu liberiore*: SALL. (?) in Tull. 6 egeris, -o te, Cicero, perfeceris quidlibet; satis est perpessos esse. ITALA gen. 19, 18 (Aug. quaest. hept. 1, 44) -o, domine, quia invenit puer tuus *eqs.* (*gr.* δέομαι, *Vulg.* quaeso, *Lugd.* rogo; *inducit orationem, quae in Vulg. postea* preces *appellatur*). CONC.ˢ I 5 p. 352, 2 ecce, -o, quam . . . manifeste urget *apostolus* . . . fidei confessionem (*gr. I 1, 4 p. 59, 33* ἰδοὺ δή).
si recte intellegit Todd, Class. Rev. 53, 1939, 7 sq., huc pertinet CIL IV 3494ʰ or(o) te, fellator, eco (*i.* ego) fui.

II *de precatione hominum ad quaelibet numina facta*: A *in cultu paganorum* (*rarius exstat in precationum formulis [v. sub 2], ubi precari vox sollemnis fuisse videtur [cf. von Severus, RAC VIII 1153 et Wagenvoort in Verbum, Essays . . . ded. to . . . H. W. Obbink, 1964, 101 sqq.]; vergit in notionem venerandi, colendi [iuxta pos. vel syn. v. p. 1045, 41. 46. 48. 60. 62], honorandi, adorandi apud* COMM. *passim, ceterum v. p. 1045, 51. 53. 59. 65*): 1 *vario usu*: a *absolute*: α *formae variae*: PLAVT. Curc. 273 (*270* pacem ab Aesculapio petas) ibo atque -bo. VERG. georg. 4, 537 *Nymphae* dabunt veniam votis irasque remittent; sed modus -andi qui sit . . . dicam. Aen. 6, 124 talibus -bat dictis arasque tenebat. SIL. 1, 508 dumque -at caeloque attollit lumina supplex *eqs.* β *part. praes.* (*sive coniunctum sive pro subst.*): VERG. Aen. 4, 219 talibus -antem dictis arasque tenentem audiit omnipotens ([*sed cf.* SERV. auct. *ad l.*: perorantem, non precantem]. PROP. 4, 11, 5 te . . . -antem . . . deus audiat. *cf.* OV. Pont. 2, 9, 25 Iuppiter -anti surdas si praebeat auris). 11, 797 adnuit -anti *Phoebus* (OV. fast. 3, 337). OV. met. 10, 47 nec regia coniunx sustinet -anti *Orpheo* . . . negare. SEN. Thy. 679 hinc -antibus responsa dantur certa. benef. 4, 4, 2 *deorum*

[*Teßmer-Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

beneficia nunc oblata ultro, nunc -antibus data. SIL. 12, 646 (*643* da, summe deorum) sic adeo -antes. STAT. Theb. 2, 714 -anti nox et iuga longa resultant. 11, 618 ille deorum, qui stetit -antem iuxta. APVL. mund. 33 habitus -antium sic est, ut manibus extensis ⟨ad⟩ caelum precemur. EPIST. Alex. l. 282 H. nox serena . . . reddita est -antibus nobis. ARNOB. nat. 6, 16 quorum . . . genua contingitis . . . -antes. SERV. Aen. 3, 93 sciendum pro qualitate numinum -antes interdum ima, interdum summa respicere.

b *indicatur solum, quid -etur (per orat. rectam e. g.* HOR. sat. 2, 3, 284 SIL. 13, 137): *α per enunt. secund. (cf. et sub 2)*: (I) ut, ne: PLAVT. Asin. 783 tu pro illa (*i. vice illius*) -es, ut sit propitius *deus*. PRIAP. 27, 6 ut semper placeat spectantibus, -at (*item enunt. antecedit*: Ov. met. 15, 633. LIV. 40, 4, 12 opem dii [deos *var. l.*] ut ferrent, -bat). Ov. fast. 2, 526 laeti Fornace coloni -ant, ut fruges temperet illa suas. LIV. 26, 9, 8 manus ad caelum ac deos tendentes -antesque, ut *eqs.* IVV. 10, 356 -andum est, ut sit mens sana in corpore sano. FIRM. math. 4, 16, 9 -are debemus et summis precibus postulare, ne . . . Luna se Mercurio . . . coniungat. (II) *coniunct. nudo (qui antecedit)*: Ov. met. 15, 668 *Aesculapius* signis caelestibus indicet, -ant. VAL. FL. 1, 344 det Iuppiter, -o (6, 733 dent . . ., -o, . . . fata diem). SIL. 3, 115 deus annuat, -o. STAT. silv. 3, 4, 103 eat, -o (ore *var. l.*), per annos Iliacos. TAC. hist. 3, 10, 4 conversus ad . . . bellorum deos, . . . discordiam inicerent, -bat.

β per acc. pronom. vel subst. (cf. et sub 2): VERG. georg. 1, 100 umida solstitia atque hiemes -ate serenas. HOR. carm. 1, 31, 2 quid dedicatum poscit Apollinem vates? quid -at . . .? Ov. epist. 6, 163 (*152* adest votis Iuppiter ipse meis) erret inops . . .; haec ego . . . -o. met. 1, 733 cum Iove visa queri finemque -are malorum *Io*. fast. 4, 407 vos -ate, coloni, perpetuam pacem pacificumque ducem (*sed cf. Bömer ad l.*). AMM. 15, 8, 14 deus modo velit, quod -amus. RVT. NAM. 1, 45 -amus veniam (*sc. a Roma*) . . . et laude litamus.

γ per (acc. c.) inf.: SEN. Oed. 198 iacet turba per aras -atque mori. VAL. FL. 3, 447 huc (*sc. in ficta hominum simulacra*) Stygias transire minas . . ., his -at . . . incumbere curas. CLAVD. 18, 266 mergi . . . fretis spumantibus -at; exoretque utinam!

c *indicatur, quis deus vel quod numen -etur (sc. per acc. vel nom.; per dat. in tit. parum dilucido p. 1046, 40; cf.* CAECIL. com. 212 *p. 1039, 23.)*: *α sine additamentis*: (I) deum, deos, deas (*cf. p. 1035, 83. 1036, 15 sq.; praedicative l. 41 sq.*): PLAVT. Epid. 302 est lucrum hic tibi amplum. :: deos quidem -o. :: impetra⟨s⟩. SEN. apocol. 8, 3 hunc (nunc *trad.*) barbari colunt et ut deum -ant (COMM. instr. 1, 3, 15 quos . . . colitis et deos -atis). Ps. APVL. Ascl. 40 benedicentes deum -antesque. 41 cum deum -are coepissent (*postea*: deum rogare . . .; dicentibus precationem . . .; precem dicamus deo). MIN. FEL. 23, 13 (22, 5 W.) *deus lapideus* ornatur, consecratur, -atur. COMM. instr. 1, 7, 20 et deos et deas -atis (*syn.* colitis, colite). 1, 8, 8 tot deos -atis, qui *eqs.* (*syn.* adoret). 1, 15, 5 voverunt hostias inepto (*sc. Herculi*) ut deo -ando (*syn.* colatur). 1, 16, 5 si tribuunt fata genesis, cur deum -atis? (*cf. Aug. civ. 5, 1 p. 191, 6 D.* haec . . . opinio quid agit aliud, nisi ut nullus omnino colatur aut rogetur deus?). 1, 16, 8 feminas quoque nescio quas deas -atis. (II) *alia*: VERG. Aen. 2, 232 -anda . . . divae numina ([SERV. *ad l.* placanda]. *sed deum Christianorum*: AMM. 21, 2, 5 numine -to discessit). Ov. epist. 8, 78 -bat superos Leda suumque Iovem (LVCAN. 6, 523 nec s. -at nec cantu supplice numen auxiliare vocat *maga*. AVSON. 451, 1 p. 395 P. -bat s. dudum Laertia proles [*gr. Hom. η 1 ἠρᾶτο*]). met. 14, 405 noctis . . . deos . . . convocat et longis Hecaten ululatibus -at. VAL. FL. 4, 66 te . . . precatur gens hominum atque . . . te pater . . . -ant iuga. Ps. APVL. Ascl. 8 mirari atque -are (adorare *Rohde*) caelestia. MIN. FEL. 23, 9 (22, 1 W.) horum imagines consecratas vulgus -are et publice colere. PORPH. Hor. carm. 3, 23, 9/10 qui privati suos lares -ant. COMM. instr. 1, 2, 6 defunctos reges -bant (*syn.* colantur). 1, 6, 19 inpuros -atis et dicitis esse caelestes. 1, 7, 2 Iovem . . . -andum. 1, 8, 2 -anda *sol et luna*. 1, 16, 6 Manes. MART. CAP. 2, 181 ipsa . . . Venere . . ., quantum decebat, -ta (honorata *var. l.*).

β accedit enunt. secund.: (I) ut, ne: *enunt. sequitur*: PLAVT. Merc. 908 deos -ato, ut eius facia⟨n⟩t copia⟨m⟩ (Poen. 1134 deam, ut sibi esset propitia. Trin. 57 ut vitae tuae superstes suppetat *uxor*. EPIST. imp. Aug. Gell. 15, 7, 3 HOR. ars 200 LIV. 38, 51, 10 SEN. benef. 6, 25, 4. epist. 31, 2 ne [SVET. Tib. 75, 1]. SVET. Cal. 28 VIR. ill. 46, 2). Mil. 1228 *Venerem* et -o et quaeso, ut eius mihi sit copia. VAL. MAX. 1, 2, 3 Sulla . . . simulacrum Apollinis Delphis ablatum suppliciter -bat . . ., ut promissa praestaret (*in eadem re narranda coni. nudum praebet* FRONTIN. strat. 1, 11, 11). MART. 4, 73, 3 volventis . . . sorores, ut traherent. AVR. Fronto p. 43, 22 v. d. H. Minervam. EPIST. Alex. l. 289 H. numina. l. 348 Solem et Lunam. AVG. civ. 3, 13 p. 112, 13 D. Iovem. *enunt. antecedit*: Ov. epist. 5, 57 ut . . . venias, . . . Nereidas -o. met. 11, 399 Psamathen, ut finiat iram, -at. VAL. MAX. 2, 4, 5 lares familiares. 6, 2 ext. 2 deos, ut . . . incolumis . . . esset, -bat (PLIN. epist. 6, 11, 4 AVR. Fronto p. 107, 12 v. d. H.). SIL. 8, 125 caelicolas. (II) *coniunct. nudo (antecedit* SIL.*; v. et etiam l. 74)*: CE 4, 5 (CIL I^2 1531, 10) te (*sc. Herculem*) -ant, . . . condemnes. HOR. epist. 1, 18, 111 satis est -are Iovem, qui (quae *var. l., quam def. edd. multi; cf. et Keller, Epilegomena III 684 sq.*) ponit et aufert, det vitam, det opes (FLOR. epit. 1, 1, 13 [ut *add. pars codd.*]). SEN. dial. 11 (12), 18, 6 deos -o, contingat *eqs.* (SIL. 2, 380 id verteret omen, -vere deum). AMM. 19, 6, 7 -antes caeleste praesidium, propitium adesset et libens (*nisi* praesidium *subi. verbi q. e.* adesset; ut *add.* V^2).

γ accedit orat. recta: CE 5 (CIL I^2 1805) te (*sc. Herculem*) -at: tu es . . . deus, . . . adiouta.

δ accedit acc. neutr. adi. vel pron. (cf. var. l. HOR. *p. 1045, 84)*: VERG. Aen. 4, 205 multa Iovem manibus supplex -asse supinis ([SERV. *v. p. 1037, 7*]. 9, 24 m. deos -ans). SEN. Herc. O. 400 thalamos . . . nostros . . . nurus optabat omnis, ⌊quaeve mens⌋ quicquam deos -bat ullos (⌊⌋ quae nimis *A, quod def. Axelson, Korruptelenkult, 1967, 14*).

ε indicatur pro quo -etur (ex usu christiano p. 1050, 17 receptum videtur): PRVD. perist. 10, 423 pro principali rite . . . deos -are vita (*428* precabor).

2 *in allocutione deorum aliorumque numinum*: **a** *apud auctores*: TER. Hec. 338 quod te, Aesculapi, et te, Salus, ne quid sit huius -o. VERG. Aen. 8, 577 (vos, o superi, . . . quaeso . . . audite preces) vitam -o. HOR. sat. 2, 6, 4 nil amplius -o, Maia nate, nisi ut propria . . . faxis (*ad eundem* 2, 6, 13 hac prece te -o: pingue pecus . . . facias). LYGD. 1, 15 vos, auctores huius . . . carminis, -o . . ., ite . . . et donate libellum (*cf.* COLVM. 10, 263 nunc vos Pegasidum comites Acheloidas -o . . .; huc . . . advertite plantas. AVIEN. Arat. 291 precor . . . aethere ab alto flecte oculos placidamque meis venerabilis *Virgo*, -o, pande sacris [*i. carminibus*] aurem). Ov. met. 10, 31 (*17* o positi sub terra numina mundi) Eurydices, -o, . . . retexite fata. VAL. MAX. 1, 6, 13 tuas aras . . ., dive Iuli, veneratus -o, ut propitio . . . numine . . . patiaris. STAT. Theb. 8, 93 o cunctis finitor . . . rerum *Pluto*, . . . -o (ora *var. l.*), minas . . . remulce. 8, 332 tu, *Amphiarae*, . . . des, -o, precatus nosse tuos. PORPH. Hor. carm. 1, 18, 13/14 -o te . . . contineas a me, o Liber, furoris incitamenta. DRAC. Romul. 10, 420 *me* non puniat, -o, qui mecum feriendus erat. **b** *in tit.*: ACT. lud. saec. Sept. Sev. (CIL VI 32329) 10 Iuno Regina . . . ⟨permitte uti precemur -emus te matres familias . . . obse⟩cremusqu[a]e uti tu im⟨peri⟩um . . . auxis. 13 haec . . . precamur -amus obsecramusque. TAB. devot. Audollent 122 dea . . . Proserpina, per tuam maiestatem te rogo -o obsecro, uti vindices *eqs.* 265 B 7 tu quicumque es demon, te -o, ut illa cogas *eqs.* TAB. devot. Année Epigr. 1934 n. 23, 4 rogo -o bono einfereis (*cf.* 23, 6 rogo -o et bonis inferis). 23, 12 ut illam ducas, rogo -o.

B *in cultu Christianorum (nec non Hebraeorum), qui usum vocis evanescentem renovant ad exprimendum officium suum quod est deum precari, colere, laudare sim. (cf. Löfstedt, Late Latin, 72 sq. fusius idem ad Peregr. Aeth. 1, 2); in graecis respondere solet* (προς-) εὔχεσθαι*, nisi alia adnotantur; notio adorandi, venerandi a notione petendi vix distingui potest, sed praevalet notio adorandi sub 1, ceterum nota responsionem* εὐλογήσατε VVLG. Sirach 50, 24 (22); *cf.* προσκυνεῖν ORIG. in Matth. ser. 25 p. 42, 29 *et p. 1053, 24; notionem devovendi non invenimus nisi in locut. q. est* orationem -are (*v. p. 892, 20; cf. p. 890, 35*) *et in duobus locis apud* Ps. PHILONEM *de voto Ieptae* (antiq. 39, 11 [iuravit, devovit *var. ll.*]. 40, 3); *subauditur notio intercedendi, sc. de sancto,* PRVD. perist. 10, 1139 (*cf. p. 900, 64*); *ad colorem q. e. veniam petere conferas fortasse p. 1050, 47. 51. 54. 56; saepius iuxta ponuntur verba, quae ad varia officia christ. pertinent (notabiliora, alia v. sub capite tertio)*: TERT. adv. Marc. 4, 11 p. 450, 5 ieiunantium (ITALA act. 13, 3 [cod. g = VVLG.]. VVLG. Bar. 1, 5. *al.*). orat. 14 p. 189, 13 confitemur. 24 p. 197, 11 canebant (ITALA act. 16, 25 [cod. g *al.*] hymnum c. [*Vulg.* adorantes laudabant]). ITALA Matth. 26, 41 (cod. f *al.* = VVLG.; *item* Marc. 13, 33. 14, 38) vigilate ([*saepe alludunt ecclesiastici*]. Eph. 6, 18 [cod. d *al.* = VVLG.]. *al.*). Luc. 3, 21 (cod. f *al.* = VVLG.) baptizato. I Cor. 11, 4 *et* 5 (cod. d *al.* = VVLG.) prophetans. Col. 1, 3 (cod. d *al.* = VVLG.) gratias agimus (I Thess. 5, 17 [*ibid.*]. CYPR. domin. orat. 36. *al.*). AMBR. off. 3, 17, 100 psallebant (HIER. epist. 24, 4, 2 RVFIN. hist. mon. 1 p. 402^C Orig. princ. 2, 8, 3 p. 155, 10 AVG. in psalm. 29, 2, 16. *al.; cf.* HIER. epist. 64, 1, 2 in psalmo). TRACT. c. Arian. p. 11, 30 colendus. HIER. epist. 22, 25, 1 legis (54, 11, 1 VITA Caes. Arel. 1, 6. *cf.* HIER. epist. 58, 6, 2 lectio. PRAEDEST. 1, 31 lectiones audiunt). in Ier. 1, 53, 2 agere paenitentiam (VVLG. III reg. 8, 35 PELAG. in I Cor. 7, 5 p. 161, 22). PRVD. c. Symm. 2, 213 veneretur. AVG. civ. 10, 19 p. 432, 16 D. laudantes. *opposita (distingui videtur a* deprecari*, v. p. 1051, 77)*: TERT. adv. Marc. 4, 26 p. 510, 2 infamat. VVLG. Sirach 34, 29 maledicens. SIDON. epist. 8, 10, 4 perorare. *exstant formae passivae* -ari: TERT. adv. Marc. 4, 16 p. 468, 21 (*impersonaliter ut*: HIL. in Matth. 31, 9 trin. 10, 37 AVG. catech. rud. 21, 10. *al.*). orat. 9 p. 187, 6. LEO M. serm. 56, 2 (*accedit* a, ab *ut*: REGVLA mag. 15, 18. *al.*); -atur (-etur): ARNOB. nat. 4, 36 p. 244, 22 M. -atur deus (RVFIN. Orig. in Rom. 8, 4 p. 1166^A CYPR. GALL. gen. 427. *cf.* HIL. trin. 10, 42 pater. AVG. in psalm. 85, 1 Christus . . . a nobis [CASSIOD. in psalm. 27 concl. l. 198 ab angelis]). HIL. in psalm. 66, 8 munus (*cf.* HIER. in psalm. 20 p. 30, 16 salus). frg. min. B III p. 231, 6 (*impersonaliter ut*: AVG. civ. 21, 24 p. 531, 9 D. 11. 13. *al.; accedit* a, ab: NICET. psalm. 13 p. 81, 16 B. REGVLA mag. 89, 5. *al.*); -tus (-a, -um; *cf. p. 1045, 53*):

[Teßmer-Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Hil. in psalm. 63, 6 deus . . . -tus. trin. 10, 41 omnia . . . -ta sint. Avg. in psalm. 105, 37 -tum est (Cassiod. in psalm. 141, 3 l. 48 Regvla mag. 71, 6. *accedit* a, ab *ibidem* 15, 26. 19, 6. 50, 67); -andus: Tert. adv. Marc. 4, 26 p. 509, 4. 4, 36 p. 543, 16 Cypr. laps. 17. *al.*, *impersonaliter* -andum *inde a* Tert. adv. Marc. 4, 36 p. 544, 1. *formulae hodie usitatiores*: -emus: *in initio ipsius orationis* Sacr. Leon. 949 (= Gelas. 150 M.) -emus, dilectissimi, deum patrem omnipotentem, ut *eqs.* (*sim.* 952 [= Gelas. 143 M.]. Sacr. Gelas. 410 M. 754); *in admonitione orationi praemissa* Sacr. Gelas. 400 M. -emus, dilectissimi nobis, in primis pro ecclesia . . ., ut *eqs.* (*item cum contextu coniungitur e.g.* 402. 404. 406. *al.; sed absolute occurrit ibid. in fine admonitionis sequentibus formulis* flectamus genua *et* levate [*describitur modus precandi* 395]. 1257 *ante orationem q.e.* '*pater noster*'). -a pro nobis: *ut formulam usitatam (sc. in litania) non invenimus, sed cf. in contextu vario p. 1048, 37. 77. 1049, 79. 1050, 20. 34.*

1 *absolute*: **a** *varia selecta* (*ad illustrandum locum, tempus, modum, habitum sim. -andi*): Tert. apol. 30, 4 de pectore -amus. bapt. 20 p. 217, 18 ingressuros baptismum orationibus crebris, ieiuniis et geniculationibus et pervigiliis -are oportet (*cf.* Itala Luc. 22, 41 [cod. f *al.* = Vvlg.] positis genibus. *item* act. 9, 40 [cod. g *al.*, *cf.* Vvlg.]. *al.*). adv. Iud. 10, 10 (= adv. Marc. 3, 18 p. 407, 16) expansis manibus -bat (*cf.* Itala Matth. 19, 13 [cod. d *al.* = Vvlg.] imponeret manus eis et -ret. *v. l. 27*). orat. 17 p. 190, 26 vultu humiliatus atque deiectus -bat *publicanus*. p. 191, 10 in publico (*cf.* Itala Matth. 6, 5 [cod. d *al.*, *sim.* Vvlg.] in angulis platearum. Peregr. Aeth. 19, 9 publice). 23 p. 197, 7 omni in tempore et loco (*cf.* Itala I Tim. 2, 8 [cod. d *al.* = Vvlg.] in omni loco levantes sanctas manus). uxor. 2, 5 l. 16 etiam per noctem exurgis -tum (*cf.* Cypr. epist. 11, 5 diebus ac noctibus). Itala Tob. 3, 1 (Vat.) cum gemitu (Vvlg. cum lacrimis, *ut* 12, 12 [cod. 86 = Vvlg.]. *al.*). Sirach 18, 22 (Aug. spec. 25 p. 414, 2) non impediaris -are semper ([*gr.* τοῦ ἀποδοῦναι εὐχήν. Vvlg. *item, sed* operari *ed. pont. cum parte codd.*]. Luc. 18, 1 [cod. f *al.* = Vvlg.] oportet s. -are [*cf. cod. e* operare]. Hier. epist. 22, 22, 2. *al.; cf.* Itala I Thess. 5, 17 [cod. d *al.* = Vvlg.] sine intermissione. *saepe alludunt script. eccles. ut* Ambrosiast. in I Cor. 7, 5). Matth. 14, 23 (cod. g[1] *al.* = Vvlg.) ascendit in montem . . . -are (*sim.* Marc. 6, 46 [cod. f *al.* = Vvlg.]. Luc. 6, 12 [cod. f *al.* = Vvlg.]. 9, 28 [*ibid.*]. *cf.* 18, 10 [*ibid.*] ascenderunt in templum, ut -rent. act. 10, 9 [cod. g *al.*] in cenaculum [Vvlg. in superiora]. Peregr. Aeth. 37, 1 vadent . . . -are ad columnam. Hier. epist. 51, 9, 1 [*Epiphan.*] intrassem *ecclesiam* ut -rem. Avg. civ. 22, 8 p. 581, 15 D. ad sanctum martyrem [*al.*]). Luc. 5, 16 (cod. f *al.* = Vvlg.) secedebat in deserto et -bat. Cypr. domin. orat. 32 cum -ret, meruit audiri (*cf.* Hier. in Ier. 29, 10–14 p. 355, 17 -bimus et exaudiemur. Prvd. perist. 11, 178 -vi quotiens . . ., opem merui. *in tit. sepulcr.* CIL XII 2089, 8 -vit semper q(uoa)d optenere meruit [*sim.* 2091, 5]. Inscr. christ. Diehl 4716 accepi, ut ora⟨vi semper . . .⟩). Peregr. Aeth. 48, 2 *qua die Salomo* steterit ante altarium dei et -verit. Pavla Hier. epist. 46, 13, 2 in David -are mausoleo. Hier. epist. 49, 15, 4 quid est maius: -are an Christi corpus accipere? hom. Orig. in Luc. 23 p. 146, 20 angeli . . . -ant nobiscum. Vvlg. I par. 17, 25 coram te *dominum* (*cf.* II Esdr. 1, 4 ante faciem dei. Bar. 1, 5 in conspectu domini). Avg. in euang. Ioh. 10, 1 non . . . exaudiri vos arbitremini, quando super mare -atis. 104, 2 -are silentio. Cassiod. in psalm. 141, 3 l. 48 in his duobus versibus quattuor modis -tum est (*affert I Tim. 2, 1*). CE 730, 7 vos precor, o fratres, -are, huc quando veni⟨tis⟩ (*cf.* CIL VI 9280, 7 tu qui leges et non -beris, erit tibi deus testimonio). *al.*

b *part. praes.*: α *praedicative vel attributive*: Tert. apol. 24, 5 alius . . . nubes numeret -ans, alius lacunaria (*v. Waltzing ad l.; cf.* Vvlg. Sirach 34, 29 unus -ans et unus maledicens [*gr. 31, 29* εἷς εὐχόμενος]). 30, 7 ipse habitus -antis Christiani. adv. Marc. 4, 11 p. 450, 5 ad formam discipulorum . . . adsidue ieiunantium et -antium (Itala act. 13, 3 [cod. g = Vvlg.] i. et -antes posuerunt illis manus. *al.*). *al.* Itala II Macc. 1, 6 (recc. LX = Vvlg.) sumus -antes (*sec. struct. graec. ut*: Luc. 1, 10 [cod. d *al.* = Vvlg.] omnis multitudo populi erat -ans. 9, 18 [cod. q *al.*, *cf.* Vvlg.]. 11, 1 [cod. q *al.* = Vvlg.]. *al.*). Luc. 21, 36 (cod. f *al.* = Vvlg.) vigilate . . . omni tempore -antes ([*gr.* δεόμενοι]. *cf.* Eph. 6, 18 [cod. d *al.* = Vvlg.] per omnem orationem . . . -antes omni tempore in spiritu et . . . vigilantes). act. 16, 25 (cod. g *al.*) Paulus et Silas -antes hymnum canebant (*Vulg.* adorantes laudabant). I Cor. 11, 4 sq. (cod. g *al.* = Vvlg.) omnis vir -ans aut prophetans . . ., omnis . . . mulier -ans aut prophetans. *al.* β *pro subst.*: Cypr. domin. orat. 4 sit . . . -antibus sermo et precatio cum disciplina. 35 nullum . . . esse -antibus damnum potest. Rvfin. Orig. princ. 2, 4, 1 p. 127, 20 (*ad Matth. 6, 9*) quia -antes oporteat dicere: '*eqs.*' Nicet. vigil. 8 p. 64, 21 B. lux animam vigilantis et -antis inlustrat. Avg. in psalm. 87, 15 l. 14 avertit deus ab -antibus faciem. *al.* *de secta Messalianorum, q. d. graece* Εὐχῖται: Cassiod. hist. 7, 11, 6 Messalianorum, quos -antes appellant, heresis est exorta (*gr. Theodoret. 4, 11, 1* Εὐχίτας).

c *gerundium*: α *gen.* -andi: Tert. apol. 32, 1 *est* necessitas nobis -andi (*postea*: precamur). bapt. 18 p. 216, 5 gratia (orat. 25 p. 197, 20 Lact. inst. 4, 15, 20). ieiun. 10 p. 286, 28 indifferentia semper . . . -andi (-andum *trad.*). adv. Marc. 4, 36 p. 543, 16 perseverantiam et instantiam (Hier. epist. 39, 1, 2. *al.; cf.* Vita Caes. Arel. 1, 6 legendi, psallendi -andique et vigilandi assiduitate). p. 544, 2 disciplinam (orat. 1 p. 181, 3. *al.*). orat. 15 p. 189, 23 habitu. 25 p. 197, 24 admonitionem. Cypr. domin. orat. 2 formam. 35 horas . . . et spatia et sacramenta (Hier. epist. 22, 37, 1. *cf.* Avg. in psalm. 118, 29, 4 tempus [*al.*]). unit. eccl. 13 legem. Optat. 4, 2 p. 104, 4 mandata. Rvfin. hist. mon. 1 p. 402[C] psallendi et -andi officia. Prvd. perist. 2, 485 finis. 10, 103 locus ([*syn.* salutis . . . domum]. Avg. in psalm. 29, 2, 1 l. 32 nec causam -andi nec l. -andi nec affectum -andi. *al.*). *al.* β ad -andum: Tert. ieiun. 10 p. 286, 21 Petrum . . . in superiora ad -andum ascendisse. Itala Marc. 11, 25 (cod. ff[2] *al.*, *cf.* Vvlg.) cum statis ad -andum (*cf.* cod. a -antes, *cod. f.* ad orationem). Hier. epist. 38, 4, 2 (*syn.* laudare). *al.* γ *abl.*: in -ando: Tert. orat. 27 p. 198, 14 diligentiores. Nicet. psalm. 14 p. 82, 13 B. sive in -ando, . . ., sive in psallendo, sive in lectionibus audiendis. Avg. civ. 20, 17 p. 445, 13 D. in psalm. 29, 2, 16 l. 3. *al.* -ando: Vvlg. Iudith 4, 13 *Moses* non ferro pugnando, sed precibus . . . -ando deiecit *Amalech* (*cf.* Avg. civ. 5, 26 p. 239, 15 D. magis -ando quam feriendo pugnavit). Nicet. vigil. 3 p. 59, 6 B. ut vigilando et -ando purgeris. psalm. 11 p. 79, 1 -ando cantamus. Avg. civ. 21, 27 p. 551, 20 D. -ando et instando. 22, 8 p. 570, 21 ad solum deum se -ando converterat (Alc. Avit. hom. 19, 20 p. 134, 7 creaturas -ando convertere). conf. 5, 8, 15 -ando et flendo. serm. 105, 3, 3 (*ad Luc. 11, 8 sqq.*) pulsa -ando, pete, insta. *al.* Svlp. Sev. dial. 3, 14, 4 -ando et ieiunando (Sacr. Leon. 387). *al.*

2 *accedunt structurae*: **a** *indicatur, quid -etur* (*per orationem rectam e. g.* Tert. adv. Prax. 23 p. 272, 1 Hier. epist. 64, 1, 2 Cassiod. Didym. in I Ioh. p. 80, 23; *adiecto eo*, '*qui -etur*', *v. sub b*): α *per enunt. secund.*: Ⓘ ut (ne; *cum pron. praepar. vide infra sub β*): Tert. orat. 5 p. 184, 8 regnum dei, quod ut adveniat -amus (*ad Matth. 6, 10 ut*: Cypr. domin. orat. 13 p. 276, 20 Avg. serm. 58, 2, 3). Itala Matth. 24, 20 (cod. f *al.* = Vvlg.) -ate . . ., ut non fiat fuga vestra hieme ([*cf. Cypr. Fort. 11 p. 336, 1* adorate . . ., ne]. *sim.* Marc. 13, 18 [cod. d *al.* = Vvlg.]). act. 8, 15 (cod. g *al.*, *cf.* Vvlg.) qui . . . -rent pro eis, ut acciperent spiritum sanctum (Col. 4, 3 [cod. d *al.*, *cf.* Vvlg.] pro nobis. *al.*). I Thess. 3, 10 (cod. d *al.*, *cf.* Vvlg.) gaudemus . . . superabundanter -antes, ut videamus vestram faciem (*gr.* δεόμενοι εἰς τὸ ἰδεῖν, *cf.* cod. g -antes in videndo). *al.* Cypr. domin. orat. 12 p. 275, 16 sanctificatio ut in nobis permaneat, -amus. 18 p. 280, 21 est . . . -andum, ne . . . remaneat a salute. *et saepe.* Ⓘⓘ *coni. nudo*: Ivvenc. 1, 591 (*ad Matth. 6, 9*) nominis, -amus, veneratio sanctificetur in nobis. Avg. serm. 60, 4, 4 omnes -emus, avertat hoc deus (*syn.* rogamus).

β *per acc.*: Ⓘ *subst.* (*accedit dat. commodi* Tert., Hier., Avg. c. Iulian., serm. 340, 1, Petr. Chrys.): Tert. orat. 4 p. 183, 6 non quod . . . ei *deo* successum voluntatis suae -emus, *eqs.* Itala Iob 17, 1 (Ambr. Iob 1, 9, 28) sepulturam (*gr.* δέομαι, *Vulg. aliter*). I Macc. 3, 44 (rec. L = Vvlg.) ut -rent (opera- *var. l.*) et peterent misericordiam (-rent et impetrarent *rec. B; an absolute?*). II Cor. 13, 9 *v. l. 69.* Hil. trin. 1, 32 (*ad Luc. 23, 46* pater, commendo in manus tuas spiritum meum) commendationem sui. 1, 37 auxilii . . . munus (in psalm. 66, 8 benedictionis). 3, 12 quam *clarificationem* -bat *Christus.* Heges. 5, 9, 4 p. 311, 27 -vit et meruit mortis dilationem. Hier. hom. Orig. in Luc. 38 p. 225, 23 benignitatem . . . eius nobis -are debemus. in psalm. 20 p. 30, 16 cui *regi* . . . -atur salus (Pavl. Nol. epist. 34, 10 p. 311, 18). Avg. epist. 130, 9 beatam vitam. c. Iulian. 4, 3, 15 *v. l. 74.* serm. 340, 1 (= Caes. Arel. serm. 232, 1) -ate mihi vires (*H*[2], vere *var. l.*). serm. coll. Morin p. 64, 13 -emus fortitudinem in laboribus . . . pro vobis (*sim. accedit* pro: Drac. satisf. 172). Petr. Chrys. serm. 86 p. 442[B] -ate nobis vocem (*sc. facundiam praedicandi*). Max. Tavr. serm. 85, 3 l. 72 M. Alc. Avit. hom. 7 p. 117, 33. Ⓘⓘ *neutr. pron. vel adi.*: Itala II par. 6, 21 (cod. 109) exaudies vocem . . . populi tui . . ., quecumque -bunt ([Vvlg. quicumque -verit]. Marc. 11, 24 [cod. f *al.*, *cf.* Vvlg.] omnia q. -antes petieritis [*cf. cod. k* adoratis]. Vvlg. III reg. 8, 30 quodcumque). II Macc. 15, 14 (recc. LBM = Vvlg.) multum (multa *rec. X*, assidue *rec. P*) -at pro populo. Luc. 18, 11 (cod. a *al.*, *cf.* Vvlg.) haec -bat: deus *eqs.* ([cod. f *al.* sic]. II Cor. 13, 9 [cod. d *al.* = Vvlg.] hoc . . . -amus: vestram consummationem [*cod. r* praecamur]. Phil. 1, 9 [cod. d *al.* = Vvlg.] hoc -o, ut *eqs.* Ambr. obit. Valent. 33 hoc . . . -bat, ut *eqs.* Hier. epist. 51, 3, 2 [*Epiphan.*]. *al.*). Rom. 8, 26 (cod. d *al.* = Vvlg.) quid -emus . . ., nescimus (Ambr. obit. Valent. 33. Avg. c. Iulian. 4, 3, 15 q. -at? . . . q. eis *inimicis* -at nisi grande supplicium? *al.*). I Ioh. 3, 22 (Vulg. capit. 6 cod. CT) quidquid -amus (*gr.* αἰτῶμεν, *Vulg.* quodcumque petierimus). Hil. trin. 10, 41 cum omnia pro nobis . . . -ta sint (Priscill. tract. 6, 108 o., quae . . . -amus aut loquimur). Ambr. in psalm. 118 serm. 19, 11, 2 magna -a, id est -a, quae aeterna sunt, non caduca, -a, quae divina sunt *eqs.* *al.*

γ *per (acc. c.) inf.* (*v. ellipsin verbi* '*esse*' *p. 1049, 5*): Hil. in Matth. 4, 19 remitti nobis peccata nostra -amus. in psalm. 53, 7 verba sua audiri -et. 118 gimel 7 induci . . . in terram sanctam. trin. 3, 10 (*ad Ioh. 12, 23*) se a patre clarificari. 10, 37 *calicem* a se transire (Orig. in Matth. ser. 92 p. 208, 14). Vita Anton. 60 p. 67, 13 -bat

[*Teßmer-Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

scire quid *eqs.* HIER. epist. 51, 4, 6 (*Epiphan.*) ne quis -et in caelum ascendere. AVG. nat. et grat. 18, 20 ignosci. 53, 62 (*ad Matth. 6, 13*) a ... malo se liberari. quaest. euang. 2, 1 -at accipere, quod *eqs.* COMM. instr. 1, 25, 13 -a tu credere Christo. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 148, 32 quaeso, ut me -es incolumem (*item suppl. 'esse'* l. 34. *cf. infra l. 71*). ALC. AVIT. epist. 60 illud semper ... provenire, quod *eqs.* VITAE patr. 3, 166 -vit ... se doceri (*cf. 6, 1, 16* ad ... precem convertebatur ... discere cupiens). FVLG. RVSP. c. Fab. frg. 34, 17 l. 256 gratiam ... dari. CASSIOD. Didym. in I Ioh. 5, 18 p. 78, 31 -at divinitus custodiri. ORIG. in Matth. ser. 92 p. 208, 10 fieri voluntatem.

δ *per praepos*: pro (*afferimus tantum certiora, alia v. sub c*): AMBR. in psalm. 118 serm. 1, 9, 11, 2 noli -are pro pecunia, ..., noli pro auro. PS. AMBR. mans. 35 p. 34B -anti ... pro serpentum exstinctione respondit deus: '*eqs.*' AVG. civ. 21, 27 p. 548, 16 D. pro quibus *peccatis* dimittendis debeamus -are. PROSP. c. coll. 11, 2 vult nos ... non pro omni opere bono semper -are. in *cum abl. gerundii v. p. 1048, 39.*

b *indicatur quis -etur: ad indicandum quid -etur accedit enunt. secund. per* ut (ne) *passim; enunt. relat. fin.* GREG. M. epist. 1, 60 p. 83, 20. 1, 74 p. 94, 23. 1, 75 p. 95, 32. 13, 26 p. 391, 20; *acc.* VVLG. II Macc. 9, 13 haec ... dominum (*cf. p. 1050, 10*). AVG. corrept. 6, 10 perseverantiam eis -at ad deum (*subst. etiam p. 1050, 7. 11 sqq.*); *inf.* (*vel acc. c. inf.*) RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 55, 3 (*acc. c. inf. ut infra l. 71 et* VITAE patr. 7, 23, 1). MVTIAN. Chrysost. hom. 5 p. 275/6; *praepos.* ad AVG. in psalm. 139, 11 l. 18.

α *per casus*: (I) *acc.* (*passive nom.*): (A) deum: TERT. apol. 31, 2 pro inimicis d. -are (ITALA gen. 20, 17 [Aug. nupt. et concup. 2, 13, 17; *contra gr.* πρὸς τὸν θεόν, VVLG. *absolute*]. *al.*). ieiun. 9 p. 285, 20. adv. Marc. 4, 26 p. 509, 4 deum ... -andum (HIL. in psalm. 118 gimel 19 p. 388, 18. *al.*). p. 509, 13 ut ... non alium, sed aliter d. -rent. orat. 2 p. 181, 21 et d. -amus et fidem commendamus. ITALA Tob. 8, 4 (Reg.) -emus et deprecemur d., ut *eqs.* (*Vulg.* deprecemus *tantum*). act. 10, 2 (Iren. 3, 12, 7 [3, 12, 8 H.]. *al.*) -ans d. semper (*gr.* δεόμενος, *Vulg.* deprecans d.). *al.* CYPR. domin. orat. 31. *al.* ARNOB. nat. 4, 36 in quibus *conventiculis* summus -atur (orator *trad.*) deus. LACT. mort. pers. 46, 3 SORT. Sangall. 21, 10. 40, 7. *al.* HIL. hymn. 1, 16 in te *Christo* innascibilem d. -at *plebs* (*cf.* SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 88, 9 per Christum ... d. patrem omnipotentem -ant). in psalm. 63, 6 d. semper -tus exaudiat *eqs.* VVLG. iud. 13, 8 -vit ... d. et ait: '*eqs.*' (ad dominum *var. l.*). *al.*

(B) dominum (dominus): TERT. idol. 23 p. 57, 9 d. -emus, ne *eqs.* ITALA gen. 25, 21 (Rufin. Orig. in gen. 12, 1 p. 107, 9; *nisi verba Rufini*) -vit ... pro ea *Rebecca* Isaac d. ([*gr.* ἐδεῖτο, *Vulg.* deprecatus ... est]. I reg. 2, 25 [Cypr. Fort. 4; *Vulg. aliter*]. VVLG. I reg. 7, 5 [ad d. *vel* domino *var. ll.*]. *al.*). II par. 32, 24 (cod. 109= VVLG.) -bit d. *Ezecias* (*contra gr.* πρὸς κύριον).' Iudith 12, 8 (cod. 130= VVLG.) -bat d. ..., ut *eqs.* (*gr. resp.* ἐδέετο *ut* II Macc. 1, 8 [recc. LX, *cf.* VVLG. ad d.]. Matth. 9, 38 [cod. d; *Vulg.* rogate]. *v. et l. 44*). *al.* CYPR. domin. orat. 31 d. non vocis sonus, sed animus et sensus debeat -are. laps. 17 d. -andus est. *al.* (C) *alia dei nomina vel pron.*: TERT. adv. Marc. 4, 18 p. 478, 7 creatorem. 4, 26 p. 510, 2 non -at illum, sed infamat (ITALA Matth. 6, 9 [cod. a; VVLG. *absolute*]. Luc. 5, 12 [cod. a; *gr.* ἐδεήθη, *Vulg.* rogavit]. VVLG. Iob 21, 15 [adoravimus *var. l.*]). orat. 9 p. 187, 6 deus ... docere potuit, quomodo se vellet -ari. ITALA Matth. 6, 6 (cod. b *al.*, *cf.* VVLG.) -a patrem tuum in absconso ([*cf.* HIER. epist. 22, 26, 2]. IVVENC. 4, 502. HIL. trin. 10, 42 p. -at, ut *eqs. ibid.* -atur p., ut *eqs. al.*). IVVENC. 2, 288 sanctum genitorem (*ad Ioh. 4, 23* adorabunt patrem). 3, 180 Christum -are, ut *eqs.* (RVFIN. Orig. in Rom. 8, 4 p. 1166A AVG. in psalm. 85, 1 l. 9. 10. *al.*; *cf.* CASSIOD. in psalm. 27 l. 198 rogavit pro nobis, qui -atur ab angelis. PASS. Theclae Ba 41 p. 118, 9 Iesum). VVLG. II reg. 7, 27 ut -ret te oratione hac (III reg. 8, 44. 48. *cf.* Ier. 29, 12 me). III reg. 13, 6 faciem domini. psalm. 36, 7 eum (*cf. Itala Sangerm.* obsecra). PRVD. c. Symm. 2, 213 veneretur et -et artificem ... suum. *al.*

(II) *dat.* (*cf. var. l. in cod.* VVLG. *supra l. 46*): TERT. orat. 24 p. 197, 11 -bant et canebant deo (*nisi dat. cum* canebant *tantum coniungendum est, cf. vol. III 269, 6*). SACR. Gelas. 1422 M. -emus ... omnipotenti deo. CONC.S I 3 p. 180, 20 incolumes vos esse in domino et nostri esse memores domino -amus (*sec. gr. I 1, 7 p. 137, 33* τῷ κυρίῳ).

β *per praepos.*: (I) ad (*cf. var. ll. in codd.* VVLG. *supra l. 41. 46*): TERT. adv. Marc. 4, 26 p. 508, 26 cum ... -asset ad patrem illum superiorem. ITALA exod. 8, 29 (Aug. loc. hept. 2, 47) ad deum (*sec. gr.* πρός, VVLG. dominum; *sim. resp.*: 9, 28 [*ibid.* 2, 50] pro me. 10, 18 [Monac.]. *al.*). num. 21, 8 (Lugd.) -vit Moyses pro populo ad dominum ([*gr. ut supra*; VVLG. *absolute*]. VVLG. I reg. 12, 19 pro servis tuis. Ier. 42, 2 pro nobis [*al.*]. RVFIN. Orig. in num. 7, 4 p. 43, 30 pro illis. *al.*, *v. et l. 76*). II Cor. 13, 7 (cod. g *al.*) -amus ... ad deum, ne faciatis vos malum (VVLG. -amus ... deum, ut nihil *eqs.*). *al.* HERM. Pal. vis. 1, 1, 9 HIL. in Matth. 5, 1 trin. 10, 71 VVLG. IV reg. 4, 33. Sirach 38, 9 -a ad dominum (*gr.* εὖξαι κυρίῳ). *al.* (II) apud (*cf. p. 1037, 29. 30. 1039, 81*): ITALA Iudith 11, 17 (cod. 131 .153) -bo apud deum (*gr.* πρὸς τὸν θεόν, VVLG. -bo deum; *Complut.* -em dominum, *cf. cod. 62* adorabo domino). Ion. 4, 2 (Lucif. Athan. 2, 33 p. 206, 19) -vit apud deum dicens (*gr.* πρὸς κύριον, VVLG. -vit ad dominum). (III) in: TERT. adv. Marc. 4, 26 p. 509, 9 (*ad Luc. 11, 1*) illum *discipulum Christi* in creatorem formam orationis postulasse, in quem etiam discipuli Iohannis -bant. (IV) de: CYPR. epist. 43, 6 de deo pacem ... matri ... et filiis eius -amus. INSCR. Iugosl. I Hoffiller-Saria 16, 7 (*saec. VI*) de domino precibus -are ..., in tua ne veniat grege leo. (V) a, ab: ARNOB. nat. 1, 26 p. 22, 5 M. invocare ... deum et ab eo, quod postulamus, -are. LACT. epit. 62, 1 -emus ... a deo veniam (*sim.* HIL. in Matth. 14, 15 salutem. HIER. epist. 51, 7, 1 [*Epiphan.*] veritatem. 74, 6, 2 -a nobis a domino [ad d. *A*] sospitatem. AVG. serm. coll. Morin p. 59, 8 fortitudinem). AVG. epist. 179, 6 -andum esse a domino, ne peccemus.

c *indicatur, pro quo (qua re) -etur, per praepos.* (*per dat. commodi v. supra e. g. p. 1048, 45. 74. 1049, 23; pro re petita v. p. 1049, 12 sqq.; cf. etiam p. 1038, 40*): α pro: (I) *persona*: (A) *vario usu*: TERT. monog. 11, 2 -bis pro maritis tuis. ITALA gen. 20, 7 (Hier. hom. Orig. in Ier. 1 p. 587C. *al.*= VVLG.) propheta est et -bit pro te (*cf.* Iudith 8, 31 [cod. 130 *al.*= VVLG.] -a pro nobis [*gr.* δεήθητι]. *sim. saepe cum pron. pers.*). Matth. 5, 44 (cod. d *al.*, *cf.* VVLG.) -ate pro calumniantibus et persequentibus vos (*sim.* Luc. 6, 28 [cod. f *al.*, *cf.* VVLG.]; *alludit* TERT. orat. 3 p. 183, 1 pro omnibus, etiam pro inimicis). I Tim. 2, 2 (Tert. apol. 31, 3) -ate ... pro regibus et pro principibus et potestatibus ([*gr.* ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχὰς κτλ., *Vulg.* fieri obsecrationes, orationes *eqs.*]. *inde* TERT. apol. 32, 1 pro imperatoribus ..., pro omni statu imperii rebusque Romanis. *sim.* 39, 2 *et saepius apud script. christ.*). I Ioh. 5, 16 (Verec. in cant. 4, 23) -bis pro eo *fratre* ([*gr.* αἰτήσει, *Vulg.* petet]. *ibid. iterum* [*gr.* ἐρωτήσῃ, *Vulg.* roget]). *et saepissime, v. et supra passim, e. g. p. 1048, 60. 1049, 44.* (B) *in quibusdam formulis*: *in titulis fere sepulcralibus*: CE 1619, 3 (*a. 380*) pro hunc unum -a subolem. CIL IX 3066 q(ui) ... legitis -ate pro eis (6408 tu rogo q(ui) lege(s) -e(s) pro espiritum eius. X 3312 qui legis -a pro me. XI 324 vos q. l. -ate pro nobi⟨s⟩ peccatores. *al.*; *cf. p. 1047, 57*). X 4530 rogo ⟨vo⟩s omnes ⟨or⟩ate pro me. XII 5338 pro me, Rustico vestro. XIV 3420. INSCR. christ. Diehl 2338 -a pro parentibus tuis. 2349 ut ⟨or⟩etis pro me peccatore. INSCR. Année Epigr. 1934 n. 164 (*in dolio*) -a pro qui fecit ..., -a pro iscriptorem. *al.* *in clausula epistularum*: PVBLIC. Aug. epist. 46, 18 -a pro me (RVRIC. epist. 2, 29. 2, 34. 2, 35. *al. apud eundem*). *in subscriptione libri*: SVBSCR. Oros. hist. cod. L lib. 5 -a pro me scribtore (*cf. l. 39*).

(II) *aliqua re*: TERT. apol. *v. supra l. 26.* monog. 10, 5 pro anima eius -at. Scap. 2, 9 pro salute imperatoris (EDICT. imp. Maximian. Lact. mort. pers. 34, 5 pro s. nostra et rei publicae ac sua. *cf.* RVFIN. Orig. in num. 7, 4 p. 43, 29 pro sanitate populi). ITALA psalm. 31, 6 (Veron. *al.*= VVLG.) pro hac -bit (*cf.* AVG. *ad l.* pro hac impietate cordis. HIER. psalt. sec. Hebr. pro hoc [propter hoc *var. l.*]). II Macc. 15, 12 (rec. X, *cf.* VVLG.) pro omni significatione Iudeorum (*gr.* κατεύχεσθαι τῷ ... συστήματι, *recc. BM* pro ... populo, *rec. L om.* pro). CYPR. domin. orat. 22 pro peccatis (*ibid.* pro debitis et p. laps. 19 OPTAT. 6, 1 p. 144, 3 AMBR. Nab. 16, 67 VVLG. lev. 16, 34 EVCHER. instr. 1 p. 138, 21 [*ad I Ioh. 5, 16 v. supra l. 29*]). 30 pro delictis nostris (VVLG. lev. 19, 22 eius). HIL. in psalm. 69, 4 pro sanctorum ... spebus. VVLG. lev. 5, 18 pro eo, quod nesciens fecerit. 14, 53 pro domo (16, 6). 26, 41 pro impietatibus suis (*v. l. 48*). I Esdr. 6, 10 pro vita regis (*sim.* Bar. 1, 11). Ier. 29, 7 pro ea *pace* (*cf.* HIER. in Ier. 29, 1–7 p. 350, 15). AVG. civ. 21, 24 p. 531, 7 D. pro ... defunctorum spiritibus (*cf. l. 33*). *al.*

β de: ITALA psalm. 71 (72), 15 (Aug. in psalm. *ad l.*= VVLG.; *cf.* HIER. psalt. sec. Hebr.) et -bunt de ipso semper (*gr.* περὶ αὐτοῦ, *cf. Veron.* pro eo). AVG. in psalm. 29, 2, 16 l. 4 geme de praesentibus, psalle de futuris, -a de re, psalle de spe.

γ super (supra): ITALA II par. 32, 20 (Complut.) -bit Ezecias ... s. his (*sec. gr.* περὶ τούτων, VVLG. adversus hanc blasphemiam). Iac. 5, 14 (cod. ff *al.*, *cf.* VVLG.) vocet *infirmus* presbyteros et -ent s. ipsum (*cf. gr.* ἐπ' αὐτόν). GREG. TVR. Thom. p. 100, 2 apostolus expansis manibus -vit s. eos dicens: '*eqs.*' VITA Caes. Arel. 2, 4 puella, supra quam -asti (-astis *var. l.*).

d *indicatur adversum quem -etur*: VITA Anton. 51 p. 61, 2 -bat adversus eos *daemones* (*cf. supra l. 65*). AVG. in psalm. 55, 4 l. 16 pro homine -emus, contra diabolum -emus (139, 4 l. 14 -emus non tantum c. tenebras, id est c. peccatores, ..., sed etiam c. ipsum ... d.).

CAPVT TERTIVM: ***stilistica notabiliora*** (*ad caput primum et secundum*): I *coniungitur artius cum aliis verbis*: A *obsecrandi, petendi, movendi sim.* (*fere in gradatione, cf. Szantyr, Gymnasium 78, 1971, 7; testimonia gramm. v. p. 1036, 2 sqq.*):

1 obsecro (*alternat cum* -o TER. Andr. 538 sqq.; *plus valere videtur quam* -o TER. Eun. 715; *cf.* exobsecro PLAVT. Mil. 69): PLAVT. Amph. 923 -o obsecro (*per asyndeton ut*: Cas. 321 Rud. 882 TER. Ad. 472 CIC. Att. 11, 2, 3. TAB. devot. Audollent 122, 4 rogo -o o. *cf.* TER. Eun. 715 -o ... :: o.). Bacch. 909 -o ... et ... o. (*item aliis vocibus interiectis*: CIC. Cluent. 201 FRONTO p. 129, 24 v. d. H.; *sine*

[Teßmer-Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

disiunctione: Cic. Att. 3, 19, 3 fam. 4, 13, 7. Cael. Cic. Att. 10, 9ª, 1 [= fam. 8, 16, 1 *ubi et om. M*]. Liv. 26, 32, 8 [*suppl. Weissenborn*]. Amm. 20, 4, 15 -ansque et o. Vvlg. Dan. 6, 11). Capt. 511 -at obsecratque (Cic. Pis. 77 Plin. epist. 9, 27, 2 Gell. 13, 5, 2. Act. lud. saec. Sept. Sev. [cil vi 32329] 10 ⟨. . . -emus . . . obse⟩cremusq. 13 precamur o⟨r⟩amus obsecramusq.). Mil. 971 -are atque o. (Cic. Quinct. 10 S. Rosc. 9. 77 Q. Rosc. 20 div. in Caec. 14 Verr. II 2, 42 Font. 14 Rab. perd. 5. 37 [*suppl. Niebuhr*]. *al.* Lep. Cic. fam. 10, 35, 2 Brvt. Cic. ad Brut. 1, 13 [2, 21 Sj.], 1. CE 59, 12 [*saec. I a. Chr.*] -o a. o⟨bsecro⟩. Caes. civ. 1, 22, 3. 1, 84, 5. 2, 43, 1 Sall. or. Phil. 9 Nep. Att. 22, 2. *al.*). *ordine inverso* (*cf.* Gell. 1, 23, 10 obsecrantes -ant): Plavt. Aul. 716 *v. sub 2* (*disiunctim; cf. pluribus interiectis*: Capt. 244 [o. *241*]). Merc. 170 o. hercle -oque. Caecil. com. 212 postulo o. -o ploro atque imploro. Avr. Fronto p. 43, 22 v. d. H. o. atque -o. 2 obtestor: Plavt. Aul. 716 obsecro . . . vos, . . ., -o o. (*vocibus interiectis*: Ter. Andr. 289 per hanc te dexteram -o [*om. CP*] . . ., per tuam fidem . . . te o.). Cic. Rab. perd. 35 -o atque o. hortorque (Qvint. decl. 323 p. 270, 13 -o igitur a. o.). Flacc. 26 vos -o et o. (Planc. 104 Att. 9, 11ª, 3 Sen. suas. 7, 9 Cvrt. 5, 8, 16. 5, 11, 6 Plin. paneg. 94, 5). Cael. 78 -o obtestorque (Rab. Post. 46 Mil. 92. 105 Att. 3, 23, 5 fam. 6, 22, 2 Liv. 30, 12, 16. Amm. 23, 5, 4 litteras . . . Sallusti . . . -antis . . . obtestantisque). *ordine inverso*: Plavt. Rud. 629 (*v. 627*). Verg. Aen. 11, 358 ipsum o. veniamque -emus. 3 peto (*alternat cum -o e. g.* Cic. Lig. 30 Att. 11, 12, 2 Hor. epist. 1, 12, 23 Ov. epist. 12, 65 Liv. 39, 4, 13; *minus valere videtur quam* -o Cic. Att. 9, 11ª, 3 fam. 9, 13, 3): Plavt. Asin. 662 p. atque -are (686 Caes. Gall. 6, 9, 7 civ. 1, 17, 1). Bell. Afr. 77, 1 p. -antque (Liv. 8, 9, 7 [feroq. *trad., v. app. crit.*]. Gell. 16, 13, 5. 17, 10, 7). Petron. 17, 9 p. . . . et -o. *ordine inverso* (*cf.* Vvlg. Iudith 6, 21 -erunt petentes): Cic. Att. 15, 5, 1 -at ac p. (Cypr. epist. 61, 4 -are pariter ac p. *al.*). Bell. Afr. 33, 1 -are et p. (Itala I Macc. 3, 44 [rec. L = Vvlg.; *cf.* rec. B -rent et impetrarent]. Cypr. domin. orat. 14. 17. *al.*). Frontin. strat. 1, 11, 11 -bat petebatque. 4 quaeso: Plavt. Curc. 432 -o et q. (Mil. 1228 et -o et q. Rud. 629. Fronto p. 39, 19 v. d. H. Paneg. 12, 26, 1 -amus et q.). Cvrt. 3, 6, 11 -o quaesoque (9, 2, 28. 10, 8, 19 Fronto p. 170, 25 v. d. H.). Stat. Theb. 6, 170 -o, . . ., q., *eqs.* *ordine inverso*: Cic. Phil. 7, 8 q. -oque. 5 postulo (*minus valere videtur quam* -o Cic. Flacc. 26): Caecil. com. 212 *v. sub 1.* Ter. Andr. 823 p. atque -o (-o atque p. *codd.*). *ordine inverso*: Itala Col. 1, 9 (cod. d *al.* = Vvlg.) -antes et p. (Tert. adv. Prax. 23 p. 271, 25 et -bat et p. Firm. math. 4, 16, 9 -are . . . et . . . p. *al.*). Cypr. epist. 37, 1 -amus, . . . p. Firm. math. 1 praef. 8 -antes ac . . . p. *al.* 6 ploro (*cf.* imploro: Caecil. com. 212 Liv. 30, 36, 5; *v. etiam l. 49*): Caecil. com. 150 p., -ando, instando. Ter. Phorm. 8 p., -are. Afran. com. 246 p., -at. Avg. serm. 254, 3, 4 (= Caes. Arel. serm. 162, 4) iam p., iam rogat, iam -at. *ordine inverso*: Caecil. com. 212 *v. sub 1.* Vita Hil. Arel. 26 l. 46 -antes . . . et plorantes (implorantes *var. l.*). 7 rogo (*alternat cum -o e. g.* Petron. 52, 5 Stat. Theb. 10, 590; *minus valere videtur quam* -o Cic. Att. 16, 16, 9): Cic. S. Rosc. 144 r. -atque (Tusc. 4, 78 Tac. ann. 15, 63, 1). div. in Caec. 3 r. et -are (Verr. II 1, 72. 2, 147 Att. 16, 16, 9. Paneg. 4, 38, 2 [*vice versa codd. dett.*]). Verr. II 2, 96 r. . . . atque -at (2, 103. 3, 69 leg. agr. 2, 68 fam. 2, 7, 4. 5, 18, 1. 13, 66, 2). Plin. epist. 6, 8, 9 r. -o (*per asyndeton ut*: Tab. devot. Audollent *sub 1.* Inscr. Année Epigr. 1934 n. 23 *bis. cf.* Avg. serm. 254, 3, 4 *sub 6*). *ordine inverso* (*cf. l. 53*): Mart. 8, 76, 5 -as, . . ., me rogasque semper. Pap. Corp. 250, 17 (*saec. II*) -o et r. (*ibid.* 251 l. 30 Avr. Fronto p. 79, 3 v. d. H. -o et r. καὶ ἀντιβολῶ καὶ δέομαι καὶ ἱκετεύω. Cypr. domin. orat. 30 -bat . . . et r. laps. 35. *al. apud ecclesiasticos*). 8 hortor (*minus valere videtur quam* -o Cic. fam. 5, 18, 1. 10, 5, 2): Cic. fam. 1, 1, 2 et h. et -are (Sil. 1, 565. Amm. 16, 12, 9 h. . . . et -are). Liv. 29, 2, 13 h. -ant. Vell. 2, 65, 2 h. -antibusque. Svet. Nero 49, 3 modo . . . h., . . ., modo -bat. *ordine inverso* (*cf.* Cic. Rab. perd. *sub 2*): Cic. ad Q. fr. 1, 1, 46 et -o et h. (Sall. Iug. 51, 4). Sall. (?) rep. 2, 12, 5 -o hortorque (Liv. 9, 22, 6). Plin. epist. 6, 20, 12 -are, h., iubere (*sim. per asyndeton*: Flor. epit. 4, 2, 82 Dares 34). 9 moneo (*cf.* admoneo Pass. Thom. p. 136, 8): Caes. Gall. 5, 27, 7 m., -are. Liv. 2, 9, 1 nunc -bant, . . ., nunc m. etiam (34, 33, 1 n. m. . . . n. e. -are). 3, 52, 11 simul -ant ac m. Val. Max. 9, 5, 1 partim m., partim -anti. Amm. 14, 11, 9 monentis -antisque. 10 precor (*alternat cum* -o Verg. Aen. 10, 599 Val. Fl. 4, 66 Sil. 4, 697. 5, 102. 6, 567. *al.; distingui videtur* Gell. 13, 23, 13 Avg. epist. 149, 15): Verg. Aen. 11, 697 -anti et multa p. Visio Pauli 50 rec. P p. 42, 9 -et et p. *ordine inverso*: Hor. ars 200 p. et -et. Liv. 42, 12, 3 p. atque -anti. Act. lud. saec. Sept. Sev. *v. sub 1.* deprecor (*distingui videtur* Tert. orat. 23 p. 197, 4 Hil. in psalm. 140, 2 p. 790, 16. *alternat cum* -o Hil. coll. antiar. p. 142, 32): Cypr. epist. 59, 18 p. 688, 18 -amus ac d. Hil. ad Const. 1, 6, 2 d. -antque. 11 *cum variis*: Ter. Andr. 312 -bo, . . . supplicabo. 662 suadere -are (Liv. 27, 46, 8 non s. modo, sed summa ope -are. Plin. nat. 7, 117 te dicente . . ., te s. . . ., te -ante. Amm. 26, 5, 12 s. et -antium). Mart. 5, 73, 2 -anti . . . et exigenti. Cypr. domin. orat. 35 instemus . . . precibus et -emus (*cf.* epist. 11, 5 p. 499, 16 insistere . . . precibus et -are). Prvd. perist. 2, 125 -ans flagito. c. Symm. 2, 213 veneretur et -et. Avg. serm. 58, 2, 3 optare et -are (58, 4, 5). Rvt. Nam. 1, 45 -amus . . . et . . . litamus.

B *cum verbo perfectivo q. e.* exoro (*de differentia v. p. 1036, 13*): Plavt. Cist. 302 -es . . . eamque exores (*al.; v. vol. V 2, 1584, 56 sq., ubi addas* Sen. contr. 9, 2, 21 -vit; timebam . . ., ne exorasset).

C *cum verbis dicendi* (dicere *alternat cum* -are *e. g.* Plavt. Stich. 728 Ter. Phorm. 292 Cic. Quinct. 43; loqui *iuxtaponitur vel distingui videtur apud* Qvint. *v. p. 1037, 53*): Itala IV reg. 6, 17 (Hil. in psalm. 137, 5. *al.*) -vit . . . et dixit ([Vvlg. ait]. Tob. 3, 1 [Vat., *cf.* Vvlg.]. I Macc. 4, 30 [rec. B] -vit dicens [Vvlg. et dixit]. *et saepe*). Matth. 6, 7 (cod. d *al., cf.* Vvlg.) -antes . . . loquimini (Priscill. tract. 6, 108 Hier. epist. 22, 25, 1. 24, 4, 2 Hil. Arel. vita Honorat. 9 l. 7). Vvlg. iud. 13, 8 -vit . . . et ait (I reg. 1, 28. *al.*).

II *locutiones notabiliores modum, rationem sim. -andi indicantes*: A *nominales*: 1 *precandi* (*ad addendam aut confirmandam vim precandi, cf. Szantyr, l. c. p. 5*): precibus (prece): Enn. ann. 20. Cic. Att. 9, 11ª, 3 omnibus (Caes. Gall. 7, 78, 4). Bell. Afr. 91, 3. Sall. hist. frg. 3, 98 C 20 multis (Hor. epist. 1, 13, 18 m. prece. Liv. 2, 2, 8 Epit. Alex. 20 Dict. 2, 6). Hor. sat. 2, 6, 13 hac prece. Plin. nat. 8, 57 mutis (*sc. quia petit leo*). Tac. ann. 11, 10, 4 quis *sc.* p. Svet. Tit. 9, 3 p. et lacrimis. Apvl. apol. 99, 4 impensis. Cypr. domin. orat. 4 modestis. 29 continuis. epist. 11, 7 concordi prece. 15, 3 quibus possum precibus. 33, 1 p. nostris et gemitibus. 37, 1 privatis. 62, 4. unit. eccl. 3 vocibus et p. 25 efficacibus p. (verbis *var. l.*). Ivvenc. 1, 742 talibus. Hil. in psalm. 63, 6 indefessis. Dict. 2, 19 magnis. Amm. 30, 5, 1 pacifica prece. Schol. Cic. Bob. p. 170, 19 demissis. Vvlg. Iudith 4, 13 sanctis. Svlp. Sev. dial. 1, 20, 7 totis. per precem: Plavt. Capt. 244 (*opp.* pro iure imperitabam meo). Cist. 302 blande p. p. supplicibus *verbis sim.* (*cf. infra l. 54 sqq.*): Cic. inv. 1, 109 humili et s. oratione. Att. 12, 32, 2 (1) multis et s. verbis. Gran. Lic. p. 11, 8 litteris s. 2 *dicendi, sc. verbis, sim.* (*cf. l. 30*): Lvcr. 4, 837 dictis (Verg. Aen. 4, 219 talibus . . . d. [6, 124 Val. Fl. 4, 38]). Verg. Aen. 4, 437 talibus (*sim. antecedit or. recta*: 10, 96 [t. dictis *P*]. Val. Fl. 5, 519 Cypr. Gall. deut. 140 Coripp. Iust. 1, 154. *cf.* Verg. Aen. 10, 599 pluribus). Tac. hist. 4, 52, 1 multo . . . sermone. Itala I Cor. 14, 14 (cod. f *al.* = Vvlg.) lingua (*opp.* spiritu . . . mente). Cypr. domin. orat. 29 nec verbis tantum, sed et factis (Lact. mort. pers. 46, 4). Avg. civ. 22, 8 p. 574, 8 D. clara voce (*al.; cf. supra l. 25*). 3 *variae*: Verg. Aen. 10, 80 manu. Ov. met. 14, 219 gestu. Tert. orat. 28 p. 198, 28 spiritu (Hymn. Ambros. I 6, 1 -bo mente . . ., -bo . . . sp. [*ad* I Cor. 14, 14 *v. supra l. 37; saepe alludunt script. eccles.*]). Cypr. domin. orat. 29 factis (*v. l. 39; cf.* Comm. instr. 2, 38, 3 benefactis). Amm. 31, 12, 5 *litterarum* textu (*cf. supra l. 32*). Alc. Avit. hom. 7 p. 117, 33 fletu.

B *adverbiales* (*similitudinis illustrandae causa adiunximus adi. praedic. l. 55*): Plavt. Aul. 739 adeo (Sil. 12, 646). Bacch. 42 ita. Cas. 531 tanto opere (Epid. 721. *cf.* maxumo opere, magnopere *supra p. 854, 32. 855, 66.* Liv. 27, 46, 8 summa ope). Cic. Att. 11, 1, 2 etiam atque etiam (fam. 13, 66, 2 ad Q. fr. 3, 1, 25). 15, 5, 1 vehementer (ad Q. fr. 3, 4, 3. Itala Luc. 22, 44 [cod. d] vehementius [*gr.* ἐκτενέστερον, Vvlg. prolixius]). Liv. 2, 6, 2 maxume. 4, 41, 12 suppliciter (34, 40, 2. 44, 42, 4 Svet. Vesp. 16, 3. *cf.* Verg. Aen. 4, 205 dicitur . . . supplex -asse [*sim.* 6, 91 Hor. epod. 17, 2 Ov. met. 6, 499. 7, 853 Val. Max. 4, 1, 7. 5, 5, 1 Sil. 16, 274 Tac. ann. 1, 44, 1]). 36, 35, 2 inpensius (Gell. 17, 10, 7 inpense. Cypr. laps. 35. Amm. 28, 1, 51 [*suppl. ed. vet.*]). Itala I Thess. 3, 10 (cod. d *al.*) superabundanter (Vvlg. abundantius). Cypr. Demetr. 20 iugiter adque instanter (*al. v. vol. VII 1, 2005, 72*). domin. orat. 4 secrete (*cf.* Peregr. Aeth. 19, 9 publice. Greg. Tvr. dorm. 5 p. 764, 16 latenter). Hier. epist. 22, 35, 5 magis. Pavla Hier. epist. 46, 13, 4 indesinenter (*al. v. vol. VII 1, 1338, 5*). Avg. epist. 130, 22 spiritaliter. Patric. conf. 25 fortiter. Pass. Thom. p. 136, 8 plus.

III *additur formula quasi testem invocandi* (*sc.* per deos *sim.; cf.* pro amore Cic. fam. 5, 18, 1, pro . . . coniunctione *ibid.* 6, 22, 2, pro hospitio Caes. Gall. 5, 27, 7. *sim al., sed aliter* Caecil. com. 212): Plavt. Amph. 923 per dexteram tuam (Ter. Andr. 289 Cic. Deiot. 8. Verg. Aen. 4, 319 *v. infra*). Capt. 245 per fortunam incertam, per . . . bonitatem patris (Cael. Cic. fam. 8, 16, 1 per f. tuas. *cf.* Sall. hist. frg. 1, 24 per miserias et incerta generis humani). Ter. Andr. 538 per . . . deos (834 Hor. sat. 1, 7, 34 carm. 1, 8, 2. Ov. met. 7, 853 *et* 13, 376 *v. infra.* Liv. 28, 22, 9 per d. superos inferosque. Pavl. Fest. p. 280. *al.; cf.* Hor. sat. 2, 3, 176 per divos). Pompon. Atell. 61 per lactes tuas. Verg. Aen. 2, 143 per superos et conscia numina veri, per si qua est . . . fides (Ov. epist. 12, 191. met. 6, 499 per . . . fidem cognataque pectora . . ., per s. Phaedr. app. 26, 3 per s. . . . perque spes . . . tuas. Homer. 20 per s. regnique decus). 4, 319 per . . . has lacrimas dextramque tuam . . ., per conubia nostra, per inceptos hymenaeos (12, 60 Ov. epist. 10, 148). 6, 364 per genitorem . . . per spes . . . Iuli (Ov. met. 13, 376 *v. infra.* 14, 704. Phaedr. app. 26, 3 *v. supra.* Apvl. met. 9, 39, 6). 10, 903 per si qua est victis venia hostibus (*cf.* Ov. met. 7, 853 per nostri foedera lecti perque deos . . ., per siquid merui *eqs.* 13, 376 per

[Teßmer-Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

spes . . . perque deos . . ., per siquid superest *eqs.* SIL. 11, 334 per siquid superest vitae *eqs.*). HOR. epod. 17, 2 regna per Proserpinae. LYGD. 1, 15 per . . . Castaliam . . . umbram Pieriosque lacus. *al.* (*extra poesin apud* LIV., SEN. suas., CVRT., TAC.).

IV *in lusu verborum (de fig. etym.* orationem [-e] -are *v. p. 1052, 31 et sub voce* oratio *p. 890, 35 et 892, 20): cum* laboro: CIC. Lig. 31 neque te spectare quam tuus esset necessarius is, qui te -ret, sed quam illius, pro quo laboraret. AVG. serm. 49, 10, 11 (= CAES. AREL. serm. 220, 2) qui pro iusto -at, non laborat (*antecedit* -vi . . . non laboravi). 120, 3 sed hoc laborent, hoc -ent, ut . . . non fiant tenebrae. *cum* orno: MIN. FEL. 23, 12 (22, 5 W.) ornatur, consecratur, -atur. *cum* ploro: *v. p. 1051, 44 sqq.*

PARS POSTERIOR: *verbum deponens.*

i. q. precari (GLOSS.ᴸ I Ansil. OR 278 [= GLOSS. V 90, 16 *et* 127, 32] '-antur' . . . dicere pro '-ant' poeticum est, quomodo 'spoliantur' pro 'spoliant'. *ad formationem cf.* obsecrari, precari *sim.; rem tractant Löfstedt, Komm. 215, Tidner, Sprachl. Komm. zur lat. Didasc. apost. 187 sq.*): HIL. trin. 10, 40 qui *Lucas* cum dixisset . . . dominum pro fide Petri, ne deficeret, -tum fuisse (*cf. Itala Luc. 22, 32* [*cod. d*] ego . . . precatus sum de te, ut non deficiat fides tua; *gr.* ἐδεήθην περί σου, *Vulg.* rogavi). VVLG. I reg. 2, 36 ut, quicumque remanserit in domo tua, veniat, ut -etur pro eo (*Itala Cypr. testim. 1, 17* veniet adorare [*gr.* ἥξει προσκυνεῖν]; *nisi passive accipiendum, ut in contextu explicat* GREG. M. in I reg. 2, 105 intercessorem exigit, ut alienis precibus expietur). DIDASC. apost. 56, 33 dicant . . ., ne -entur aut eucharistiam percipiant aut *eqs.* (*cf. Const. apost. 6, 27, 1* προσεύξασθαι). COMM. instr. 1, 22, 14 -or (*def. Löfstedt, v. app. crit.*) consulete pro vobis. *nota inf. pro imperativo*: INSCR. christ. Diehl 2339 in pace esto et -ari (*seq. in latere* pro novis).

part. praes. **ōrāns**, -antis. *pro subst. is qui orat v. p. 1037, 84 sqq. 1038, 11. 76 sqq.; 1044, 77; 1047, 73 sqq.;* -antia bracchia *per enallagen v. p. 1039, 58.*

part. perf. pass. pro subst. **ōrātūm**, -ī *n. i. quod oratur*: **I** *formae plur.*: **A** *accedit gen.*: TER. Hec. 385 cum -a huius (*A*, eius *ceteri*) reminiscor, nequeo quin lacrimem miser (*cf. v. 381* hanc habere orationem mecum . . . institit). SYMM. epist. 1, 77 amicorum -a curare bonae frugis officium est (*seq.*: postulatis). 2, 10. AMBR. Tob. 23, 90 moveris amici obsecratus -is. **B** *accedit pron. poss.*: TER. Hec. 575 vereor Pamphilum ne -a nostra nequeat diutius celare (*spectat ad v. 445* celem quod me oravit Myrrina. *cf.* DON. Ter. Hec. 557, 2 metuit, ne -a sua non servet Pamphilus). EPIST. imp. Constant. (CIL III 7000) 3, 19 idque -is vestris petitionique deferimus, ut *eqs.* AMBR. exhort. virg. 8, 52 ille *deus* mea -a suscepit. Iac. 2, 10, 43 tuis (*sc. Eleazari*) iuvandus -is. **C** *accedit adi.*: AMBR. Iob 4, 8, 31 piis adstipulatus -is votorum seriem celeri praevenit effectu *deus*. in Luc. 7, 193 omnia in effectum videantur -a posse deduci. **D** *nude*: AMBR. in Luc. 7, 87 in ipsa petendi intentione persistens non defrudetur -is (oratii *PL*, orans *ET*).

II *formae sing.*: AVSON. 17, 6 p. 326 P. (*tit.*: de Myrone, qui Laidis noctem rogaverat) idemque vultu, crine non idem Myron orabat -tum prius.

deriv.: orabilis, oraculum, oramen, oratio, orator, oratus (-ūs).
compos.: ad-, ex-, peroro; de-, inoratus.
nom. propr. Orantes *v. p. 1047, 79.* *Teßmer-Baer.*

orobanchē (orobacchē), -ēs *f.*, ὀροβάγχη (ὀροβάκχη). *scribitur fere* -bac(c)he, -brachae *sim.*, -n- *in codd. nusquam invenitur. acc.* -en PLIN. nat. 22, 162, *abl.* -e PLIN. nat. 1, 22, 80 DIOSC. *nomen herbarum variarum, quae ervum enecant* (*v. André ad* PLIN. nat. 22, 162): PLIN. nat. 18, 155 est herba, quae cicer enecat et ervum circumligando se; vocatur -e. 22, 162 (*cf.* 1, 22, 80) -en appellavimus necantem ervum et legumina; alii cynomorion eam appellant (DIOSC. 2, 128 p. 227, 17 de -e: -e [orovaccae *cod.*], quem multi c. dicunt *eqs.*).

orobēthron *n.*, ὀρόβηθρον. *scripturas v. infra. nomen herbae*: **1** *i. q. hypocistis*: PLIN. nat. 26, 49 (*cf.* 1, 26, 31 hypocistis, -on quibusdam dicta, malo granato inmaturo similis (orobotr- *vel* oborothr- *codd. plerique*). DIOSC. 1, 107 p. 53, 7 M. hypoquistis, quam multi vocant [t]orbiton (*M*, tobriton *P*; *gr. 1, 97, 2* ὀρόβηθρον *cft. Kind, Philol. Woch. 59, 1939, 902*). ? **2** *i. q. leontopodion* (*confusio cum* thorybethron *subesse videtur*): PS. APVL. herb. interp. 7 l. 10 *leontopodion* Itali vocant -on (rec. β, *sed codd. ex Diosc. interpol.* Graeci leontopodion . . . idem thorybethron . . . idem -on [*Ps. Diosc. Vind. 3, 96* ὀρόβηθρον, *ubi* θορύβηθρον *corr. Wellmann sec. Diosc. ibid. et Plin. nat. 26, 52*]). GLOSS. III 570, 55 oropriton: pedis leonis.

orobeus *v.* orobiaeus.

orobiaeus (-iēus?), -a, -um, ὀροβιαῖος. *scribitur ubique* -(i)eus. *i. q. ervi similis, magnitudinem ervi adaequans* (*cf.* orobus *sub 2 et vol. III 594, 51 sqq.*): PHILVM. med. 2 p. 136, 7 cum aqua facies catapotias -as (ORIBAS. syn. 9, 55 p. 388. ALEX. TRALL. 2, 12 *bis*). *v. etiam* orobias *sub 2.*

orobiās, -ae *m.*, ὀροβίας. *acc.* -an PLIN. (*cod. M.*, -am *recc.*). **1** *genus turis, cuius globuli magnitudinem ervi adaequant*: PLIN. nat. 12, 62 Graeci stagonian et atomum tali modo appellant, minorem autem -an. **2** *genus ciceris*: ORIBAS. eup. 2, 1 E 7 p. 469 alia . . . genera ciceris qui vocantur -iei (Aa, La, *i.* -iae ? *cf. gr. E 17* ὀροβίαι. -boei Ab; *ab* orobium *derivat André, Lex. des termes de botan. s. v., ab* orobi(a)eus *Arnaldi, Arch. Lat. Med. Aevi 20, 1950, 200*).

orobiēus *v.* orobiaeus.

orobinus, -a, -um, ὀρόβινος. *i. q. ad orobum pertinens, orobi similis*: PLIN. nat. 37, 163 *gemmam* gassinnaden Medi mittunt, coloris -i, veluti floribus sparsam (*cf. André, Etudes sur les termes de couleur 216*).

orobītis, *acc.* -in *f.*, ὀροβῖτις (*quod alibi non legitur, sed cf.* ὀροβίτης). *genus chrysocollae* (*sc. quod globulis orobi grano similibus constat, nisi fallimur*): PLIN. nat. 33, 89 *chrysocollam* cum tinxere pictores, -in vocant eiusque duo genera faciunt: elutam, quae servatur in lomentum, et liquidam globulis sudore resolutis. 33, 92 hanc chrysocollam medici acesim appellant, quae non est -is.

orobium, -iī *n.*, ὀρόβιον. *i. q. ervum, orobus*: GLOSS. III 430, 5 ὄροβος: -ium, ervum (ero *cod.*). *v. etiam* orobias *sub 2.*

orobus (-os), -ī *m.*, ὄροβος. *scribitur in codd.* orub-, orop-, orov-. *nom.* -os: ORIBAS. eup. 2, 1 O 6 Aa p. 494 (-us Ab, La); -o *ut lemma graecum saepius in* GLOSS., *v. indicem Goetzii s. v.* vicia domestica. *gen.* -u: ORIBAS. syn. 3 add. 46 Aa p. 911 (-o La *ibid.*). *al.* RVF. podagr. 35 (*munere casus ambiguo*). *litt. graecis*: PAVL. FEST. p. 82 ervum et ervilia a Graeco sunt dicta, quia illi ervum ὄροβος, ervilium ἐρέβινθος appellant (*inde* ISID. orig. 17, 4, 11). [*legebatur olim* CAEL. AVR. acut. 2, 19, 113 utendum . . . etiam ⌊hordeo vel -o in⌋ aceto miti macerato (*ed. Rovillii sec. Hippocr. II 270 L.* κριθαὶ ἢ ὄροβοι, bono *ed. princ.*, h. v. ervo in *Drabkin*).]

i. q. ervum (*item* PAVL. FEST. *supra*, RVF. podagr. 35; *variant versiones* ORIBASII, *v. infra.* GLOSS. vicia domestica. eruntropus *sim.*): **1** *medicamento est*: VEG. mulom. 1, 45, 2 farinae -i unc. III ([herbi *cod. A*]. ORIBAS. syn. 5, 20, 1 *et* 2 La p. 63 [*Ab* herbi]. 7, 27, 5 La p. 166 [*Aa* herbi]. 8, 45, 1 p. 254. RVF. podagr. 35 -u, id est hervum muccinatum [*i.* mach-] . . ., farina . . . cocta. *cf. ibid.* 36 -us frixus, farina eius *eqs.*). ORIBAS. syn. 1, 19, 11 Aa p. 67, 21 Mø. lenticulae decoctione cum mel et ab -o (*La* de herbu). 2, 39, 3 La p. 112, 21 in cataputia . . . scilla, -i, cocumeris semen (Aa orovi, *gr.* ὄροβοι). 3 add. 46 Aa p. 911 -u, cirru, mannis *aliquantum* (La -o. *sim. ibid.* p. 912. add. 56 p. 916 -u robeu). 9, 3 add. Aa p. 273 electarium dia -u. eup. 2, 1 O 6 Aa p. 494 -os: -os desiccat *eqs.* (La -us: herbus). **2** *pro mensura adhibetur* (*sc. granum -i*): PLIN. VAL. 1, 58extr. *catapotia* fingis ad magnitudinem -i maioris ([*Plin. phys. Bamb. 57, 46 in compos. simili*: magnitudinem ciceris minoris]. ALEX. TRALL. 1, 3).

[**orocite.** dividi GROM. p. 330, 31 L. *corruptum* (horocitide *cod. C; p. 318, 18* orizontes *cft. Josephson ad l.*).]

orōdēs, -is *adi.*, ὀρ(ρ)ώδης (*gr. respondet*). *scribitur* orr- ORIBAS. syn. 9, 24, 1 Ab p. 323, oroyd- ALEX. TRALL. 2, 41. 42. *nom.* -is ALEX. TRALL. *i. q. sero similis*: ORIBAS. syn. 1, 16, 4 Aa (*sim.* La) p. 53, 24 Mø. -es, hoc est tenues et aquosi, sero similes humores (1, 17, 3 Aa p. 55, 11. 9, 24, 1 Aa p. 323 h. acosus et superfluus, quem Greci -es vocant. ALEX. TRALL. 2, 39. 2, 42 -is et tenuis. *ibid.* liquidus h. a pingui defluens a Grecis -is appellatur *eqs.*). ALEX. TRALL. 2, 41 ex commixtione -is substantiae.

ōrologium *v.* horologium. **orōma** *v.* horama.

ōror *v.* oro.

1. oros *n.*, ὄρος. *i. q. mons*: INSCR. Année Epigr. 1929 n. 138 (*Ostiae, nomina picturae adscripta*) Liber pater; Nysis -s; Antiope *eqs.*

2. oros (-us ALEX. TRALL.), *acc.* -on *m.*, ὀρ(ρ)ός. orrh- CAEL. AVR. *i. q. serum*: THEOD. PRISC. eup. faen. 95 aquam eius *lactis* . . ., quam medici (quod Greci *B*) -on appellant (*cf.* CAEL. AVR. chron. 4, 3, 59 *liquorem lactis* Graeci -on appellant [4, 3, 62]). CASS. FEL. 46 p. 115, 8 -os . . . sanguinis, qui latine serum appellatur. ORIBAS. syn. 9, 43, 33 La p. 358 -os piculae (-es *cod.; gr.* ὀρὸς πίσσης. *cf. Plin. nat. 35, 190* sero picis). ALEX. TRALL. 2, 42 -us dicitur serum i. ab humore pingui si tenuis decurrat, velut serum de lacte decurrit *eqs.*

ōroscopus *pro* horoscopus AMBR. hex. 4, 4, 14. **orōsis** *v.* horasis. **orozēlum** *v.* orthozelos.

orphana, ? **orphanis** *v.* orphanus.

orphanitās, -ātis *f.* *ab* orphanus, *cf.* orbus: orbitas. *scrib.* orf- *et in lapide et in codd.* [*francog. vet. et med.* orfenté, orphenté. *cf. Wartburg VII 420. St.*] *i. q. status orphani, orbitas* (*syn.* ALC. AVIT.; *dicitur potius de ordine orphanorum* DIDASC. apost. 37, 7, *de casu quo quis orphanus fit* CIL): DIDASC. apost. 37, 7 *si divites* contemnunt membra -is. 37, 30 *si* in -e constitutus est aut in paupertate. ALC. AVIT. epist. 5 p. 33, 12 (*ad regem Gundobad*) numquam vestra respublica -is incurrit perniciem, quamdiu sustentantibus vobis mater ecclesia non sensit orbitatem. CIL XIII 2016, 14 Valerius Silvicola et filia ⌊fluentis lacrimis⌋ -em, qua perdiderunt patrem incomparabilem (⌊⌋ '*i. lacrimis conquerentes*' *Hirschfeld audacius; nisi verbum deest, intellegas fortasse* fluentes l. -e. *an legendum* flentes ?).

orphanotrophīum, -ī *n.*, ὀρφανοτροφεῖον. *scribitur* orfanont- CIL XV 7257. *de notione*: IVLIAN. epit. novell. 7, 1 -um id est

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

locus venerabilis, in quo parentibus orbati pueri pascuntur (*item* GLOSS. V 524, 27). *i. q. domus, ubi orphani aluntur* (*ponitur fere iuxta aedificia similia, sc.* xenodochium, brepho-, ptochotrophium, nosocomium *al.*): COD. Iust. 1, 2, 19 si quis . . . donationes . . . fecerit . . . in -um (*sim.* 1, 2, 23 pr.) 1, 2, 22 pr. res ad . . . -a . . . descendentes . . . liberas immunesque esse. 1, 3, 34 pr. (*a. 472*) privilegia, quae . . . praestita sunt -o . . ., custodiri decernimus (*sim.* NOVELL. Iust. 131, 15, 1 venerabili -o huius regiae urbis). 1, 3, 34, 1 qui . . . ad eiusdem -i curam vocati fuerint (*cf.* NOVELL. Iust. 120, 1 pr. ordinatores . . . -i. IVLIAN. epit. novell. 111, 1 administratori . . . -i). NOVELL. Iust. 43, 1 (*inde* IVLIAN. epit. novell. 13, 1). 131, 15 pr. de rebus -is et ipsis . . . orphanis competentibus. CIL XV 7257 (*in fistula plumbea*) xenod(ochii) orfanont(rophii) (*si recte solvitur, v. ed. ad l.*).

orphanotrophus, -ī *m.*, ὀρφανοτρόφος. *scrib.* orf- *hic illic in codd. mensuratur* -trŏph- VEN. FORT. (*in fine hexametri*). **1** *i. q. qui orphanos nutrit, educat, orphanotrophio praeest* (*ponitur fere iuxta* xenodochum, brepho-, ptochotrophum, gerontocomum *sim.*): COD. Iust. 1, 3 tit. de episcopis et clericis et -is *eqs.* 1, 3, 31 pr. (*a. 472*) -os huius . . . urbis . . . eorum quidem qui pupilli sunt quasi tutores, adulescentium vero quasi curatores . . . personas et negotia eorum . . . defendere ac vindicare iubemus (*sim.* NOVELL. Iust. 131, 15 pr.). 1, 3, 34 pr. (*a. 472*) Niconis . . . presbyteri et -i. NOVELL. Iust. 7, 1 neque quem . . . -um . . . licentiam habere alienare rem immobilem (*Iulian. epit. novell. 7, 1* orphanotrophium). 7, 12 (*bis*). 120, 5, 1 -is et reliquis venerabilium domorum ordinatoribus (*inde* IVLIAN. epit. novell. 111, 1). **2** *i. qui adolevit parentibus orbatus* (-trophus *notione passiva adhiberi videtur, ut sit* *ὀρφανότροφος): VEN. FORT. Mart. 2, 405 voce valens viduis atque -is (-fana- *Leo in textu per errorem typothetae*, -fano- *in indice*).

orphanula, -ae *f.* *ab* orphana *demin.* *i. q. orphana parva vel misella*: IVDICIVM Pictav. Greg. Tur. Franc. 10, 16 p. 506, 15 pro nepte sua -a (orfanula *vel* orfanola *codd.*) arras accepisse *Chrodieldem*.

***orphanus,** -a, (-um), ὀρφανός (*apud Graecos adi. et deinde subst., de Romanorum usu v. infra*). *scribitur* orf- *in lapidibus* (horf- CE 537, 5; *de* CIL IV 3140 orph- *v. l. 70*), *item fere in codd. vetustioribus* (orph- *in codd. saec. V/VI*: ITALA Mich. 2, 2 cod. 175 Ioh. 14, 18 cod. d *et in recc.*). *? gen. sing.* -is ITALA III Esdr. 3, 19 (Lib. geneal. chron. I p. 183, 448) regis et -is (*nisi erravit scriba, forma assonantiae causa ficta est, sc. genetivis ter binis homoeoteleuto ornatis*; -i VVLG.). *gradus comparationis desunt; elative* (*si recte suppletur*) CE 537, 5 ni⟨mi⟩um -am. NOT. Tir. 45, 24. *de notione*: AVG. in euang. Ioh. 75, 1 (*ad* 14, 18) -i pupilli sunt; illud enim graecum eiusdem rei nomen est, hoc latinum; nam et in psalmo ubi legimus (9, 35) 'pupillo tu eris adiutor', graecus habet '-o' (*item* ISID. orig. 11, 2, 12, *etsi antea distinguit*: ni . . . vere pupilli dicuntur, quorum patres ante decesserunt quam ab his nomen acceperint; ceteri orbi vocantur -i, idem qui et pupilli. *cf.* VEREC. in cant. 3, 3 qui graeco sermone -i appellantur). quaest. hept. 5, 43 p. 401, 23 -us, id est pupillus. GLOSS.[L] II Abav. OR 12 -us: pupillus, orbus a patre. III Abol. OR 4 orbabuntur: -i erunt. *legitur in titulis inde a saec. III* (*de* CIL IV 3140 *v. l. 70*), *ceterum occurrit primum in versionibus, sc.* ITALA (*saepe; in* VVLG. *fere respondet* pupillus [-us *sexies, sed non in libris ab* HIER. *translatis*]; ITALAE *testes nonnulli variant* [*e. g.* Cypr., Lucif.], -us *tantum praebet* Lugd., pupillus *tantum* Tert.) *et* HERM.; *apud ecclesiasticos inde ab* HIL., AMBR., *sed* pupillus *praevalere videtur apud* AVG., *cui* -us *est vox graeca (v. supra)*; *e profanis habent* SCHOL. Hor., LIB. geneal., PS. QVINT. decl. exc. Monac., *in versibus* VEN. FORT. *et* CE; *in sermone iuris servatur vox* pupillus (*saepissime in digestis et Cod. Theod., Iust.*; -us *in orphanotrophiis tractandis* COD. Iust. 1, 3, 34 pr. [*a. 472*]. NOVELL. Iust. 131, 15 pr., *ceterum* LEX Visig. 4, 3, 3 LEX Sal. Merov. decr. Child. 2, 1); *denique vocem q. e.* orbus *hac notione inde a saec. II perraro inveniri monemus.* [*val. (maced.)* oarfăn; *it.* orfano; *sard. centr. et mer.* òrfanu; *raet. or.* uárfin, *occ.* orfen; *francog. vet. et med.* orphe, orphene *et var. dial.*; *prov. vet.* orfan, *var. prov., francoprov., vasc.*; *cat.* orfe; *hisp.* huérfano; *port.* orfão. *cf. M.-L. 6105. Battisti-Alessio IV 2672. Wagner II 192. Wartburg VII 419 sq. Corominas II 968. Machado² III 1712. St.*] [*loco lacunoso*: CE 602, 3. *dub. interpr.* INSCR. christ. Diehl 4755, 6 posteri tum -ique parent. *dub. an huc* CIL IV 3140 orph (*deest contextus. fortasse latet nom. propr.; v. etiam l. 36*).].

i. q. suis carens, orbus, ὀρφανός (*gr. respondet, sim.* CASSIOD. hist. 8, 11, 5 -a *pro gr.* ἀπορφανισθεῖσα). *fere masc., rarius fem., pro subst.; adi. ne in usu attributivo quidem facile distinguitur a subst. (appositione), elucet accedentibus praepos.* ab CASSIOD. *l. c.*, ex HIL. in psalm. 67, 8, *v. etiam l. 41. in script. sacris et inde apud eccl. iuxta ponitur* vidua *passim, ceterum* advena, levita, proselytus *sim.; variat cum* pupillus *saepe, cum* orbatus HIL. in psalm. 67, 7 (*opp.* PS. QVINT. decl. exc. Monac. 10 p. 373, 12).

1 *usu sollemni*: **a** *strictius de eis, qui orbati sunt parentibus* (*sc. maxime patre; matre* PS. QVINT. decl. exc. Monac. 10, *cf.* VITA Melaniae *sub 2a*): **α** *mera vi subst.*: ITALA exod. 22, 22 (Wirc., Cypr. testim. 3, 113. *al.*) omnem viduam et -um non vexabitis (*cf.* Ier. 22, 3 [Wirc.] -um . . . nolite potentare. *sim. al.*). deut. 10, 18 (Lugd.) qui facit iudicium prosylito et -o et viduae (*in eadem re*: 24, 17 *et* 27, 19 [*ibid.*]. psalm. 9, 39 [cod. 136 Cas.] iudicantes -um). 26, 12 (*ibid.*) decimationem dabis . . . -o (*sim.* 26, 13 [*ibid.*]. Tob. 1, 7 (Sangerm. 4]). Iob 29, 12 (Lucif. Athan. 1, 40) -o . . . eram adiutor (VVLG. psalm. 9, 35. *cf.* GREG. M. epist. 11, 23 gubernator atque protector). psalm. 67, 6 (Veron. *al.* = VVLG.) *dei* patris -orum (PAVL. NOL. epist. 34, 7 CASSIAN. conl. 6, 10, 5. *al.*; *cf.* VITA Hil. Arel. 28 l. 3 genitorem. VEN. FORT. carm. 4, 13, 9 -us hic patrem *deflet*). 108, 12 (cod. 411) qui misereatur -is (Os. 14, 4 [cod. 176]. VISIO Pauli 35 rec. P p. 30, 12). II Macc. 8, 30 (rec. B, *cf.* M) cum infirmis et -is et viduis se coaequantes. III Esdr. 3, 19 (Lib. geneal. chron. I p. 183, 448, *cf.* VVLG.) *opp.* regis. *et saepius.* HERM. vulg. mand. 8, 10 -os et pauperes non despicere (Pal. -is . . . succurrere). vis. 2, 4, 3. AMBR. Nab. 13, 57 panem . . . -o tradidit (*sec. Iob 31, 17, ubi Vulg.* pupillus). off. 1, 16, 63 cur non adfuisti . . . -is . . .? serm. 24, 3 DIDASC. apost. 25, 23. *al.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 20, 2 defensionem -orum (LEX Visig. 4, 3, 3, *ubi syn.* tutelam . . . -orum). PS. AVG. spec. 12 tit. EPIST. pontif. Thiel Gelas. frg. 31 -orum causas (GREG. M. epist. 1, 62). SALV. gub. 5, 21. 7, 71 MAX. TAVR. serm. 26, 2 *et* 43, 4 M. OP. imperf. in Matth. 12 p. 696 vidi -am quandam. PS. MATTH. euang. 13, 4 de . . . -ō (-a *var. l.*) nihil accepi. 34 (cod. B) vocavit . . . viduas et -as (*sim.* PS. THOM. euang. 10, *ubi* -os). *al.*

β *praedicative*: ITALA exod. 22, 24 (Wirc., Cypr. testim. 3, 113. *al.*) erunt uxores vestrae viduae et filii vestri -i (Esth. 2, 7 p. 39, 18 Motzo erat -a. DIDASC. apost. 36, 32 PS. QVINT. decl. exc. Monac. 10 p. 373, 12. *al.*). Tob. 1, 8 (Sangerm. 4) *pater* -um me reliquit (*cf.* PS. AVG. vit. christ. 3 p. 1035 multi -i patribus occisis derelicti [GREG. TVR. Franc. 3, 4]). psalm. 108, 9 (Sangerm. *al.* = VVLG.) fiant fili eius -i (*cf.* PS. QVINT. decl. exc. Monac. 10 p. 372, 23 filium . . . -um . . . effecisti). SCHOL. Hor. epist. 1, 1, 103 ut parvulis remanentibus -is . . . daretur patronus (RVFIN. Orig. in num. 22, 1 p. 205, 4 *filiae*. CASSIOD. hist. 8, 11, 5 cum -a remansisset a patre [*gr. Socrat. 4, 31* ἀπορφανισθεῖσα τοῦ πατρός]). VEN. FORT. carm. 4, 26, 33 *Vilithuta* -a . . . aviae studiis adolevit. **γ** *attributive*: PELAG. in I Tim. 5, 8 si qua vidua filios -os neglegat (PS. AVG. vit. christ. 3 p. 1035 coniuges viduae et f. -i . . . egent. *cf.* CONC.[S] II 3, 2 p. 38, 3 -is infantibus). GREG. M. epist. 3, 35 puerulum (*i. mancipium*) -um. 9, 199 antefato Callixeno -o. INSCR. Fabretti p. 735 n. 465 (*cf. Rhein. Mus. 81, 1932, 188*) Vrbic(a)e -(a)e et malifati(a)e.

b *laxius de eis, qui orbati sunt filio vel uxore* (*praedicative vel attributive*): INSCR. Tarr. Alföldy 441, 7 (*saec. III*) tibi *filio* fundo miser lacrimas pater -us. INSCR. christ. Silvagni 13304 (*a. 359*) Bonosus pater -u⟨s et⟩ . . . filia fecimus . . . filio. CE 537, 5 (*mater ad filium mortuum*) me decepisti, ni⟨mi⟩um -am tu reliquisti (INSCR. christ. Diehl 3398, 6 se relictum ab eam [*sc. uxore*] -um. Silvagni 13196 *coniuge* -o nunc relincto). 1593, 6 mater -a viva sibi et suis posuit (*antea*: filios duos caruit).

c *cum acumine de filio mortuo a matre separato*: PS. QVINT. decl. exc. Monac. 10 p. 373, 12 (*filius a mago incantatus non iam potest matri apparere in somnis*) mage, . . . evoca spiritum . . . et desinet -us esse filius et mater orbata.

2 *interpretatione spirituali*: **a** *-i sunt, qui tutela divina, spirituali sim. carent*: ITALA thren. 5, 3 (cod. 330 Verec. in cant. 3, 3) -i facti sumus, velut non habentes patres (patrem *Verec., qui explicat*: quia proprium perdiderunt genitorem *i. Christum*). Ioh. 14, 18 (codd. c e *al.* = VVLG.) non relinquam vos -os (*huc spectant* HIL. in psalm. 67, 7 [*ad* 67, 6 patris -orum et iudicis viduarum] non relinquens eos -os, qui agnoscentes patrem in caelis diabolo patri renuntiaverint. *ibid.*: advocatum nobis . . . dedit, ne -i essemus in saeculo. AMBR. Isaac 7, 57 quasi paterno praesidio destitutos). HIER. in Tit. 3, 12 p. 598[B] *ut Cretenses* Paulo . . . ad alias ecclesias transeunte non dimitterentur -i *eqs.* AVG. in psalm. 108, 18 l. 32 *Iudaei* facti sunt . . . -i amisso ipso regno, quasi patre perdito. VITA Melaniae 64 *moritura* vigilat cum suis virginibus, quas . . . incipiebat relinquere -as. **b** *-i sunt, qui praesidio saeculari carent, saeculo non fidunt*: HIL. in psalm. 67, 8 hic . . . locus deo sanctus est, ubi sit vidua ex lege (*i. libera a lege*), ubi -us ex saeculo (*aliter sub a. eundem locum respicit* AVG. in psalm. 67, 7 de his -is et viduis, id est spei saecularis societate destitutis, dominus sibi templum fabricat). AVG. in psalm. 145, 18 (*ad* 145, 9 -um et viduam suscipiet) 'pupillum et viduam' quid voluit intellegi? . . . *auro, amicis sim. praesumens* non es -us, non in vidua numeraris . . .; *destitutus omni ope et auxilio* pupillus dei es et vidua dei (*cf.* PROSP. in psalm. 145, 9 hic illos -os . . . melius intellegimus, quibus in hoc saeculo nullum est praesidium).

deriv. orphanitas, orphanula.

orphus, -ī *m.*, ὀρφός (ὀρφώς, *quod gr. respondet*). *scrib.* horf- POL. SILV., orf- ORIBAS. Aa (orc- La). *genus piscis* (*rem tractaverunt Capponi ad Ov. l. c. et Leitner, Zool. Terminol. Plin., 1972, 184*): OV. hal. 104 concolor illi *cantharo* -us ([*def. Richmond*, -as *trad.*, -os *Sannazarius*]. *inde* PLIN. nat. 32, 152 -um [-im *vel* -ym *codd.*]). PLIN. nat. 9, 57 hieme non capti praeterquam statis diebus . . . murena et -us (*sec. Aristot. hist. anim. 599 b 6*). POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 9 (*inter natantia*). ALEX. TRALL. 1, 91 *cibis*, qui pinguiores reddunt humores, . . . uti quales sunt ⌊-o id e(st)⌋ acerna

[Bohnenkamp]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et aliis piscibus duriores carnes habentibus ([orpheide i. *trad.; gr. II p. 27 P. οἷον ὀρφῷ tantum; cf.* GLOSS. III 186, 60, -os: acernia]. *sim.* 2, 22. 222. 3, 7. *contra enumeratur inter* malacoderma, id est molles habentes carnes: ORIBAS. syn. 4, 17, 7 Aa p. 20 [*item* La, *ubi additur*: id est acernia]). 2, 73.

? **orrella,** -ae *f.* CIL IV 10674 (*graphio inscripta*) nuc(es) biber(es?) *tot*, singa (*i.* axungiam *?*) *tot*, panem *tot*, -as *tot* (offellas *intellegit Della Corte*).

orrhopȳgium *v.* orthopygium. **orrhos** *v.* 2. oros.

ōrsa, -ōrum *v.* ordior *p. 950, 30.*

orsifragis *v.* ossifragus.

orsīna, -ae *f. et* **orsinus,** -ī *m. de orig. v. infra.* *genus herbae*: PLIN. nat. 1, 21, 39 -ae gen(era) II (-e *pars codd.*). 21, 67 subeunt autumno: ... crocum et -i (orsin in *sim. codd.*) utraque genera, unum hebes, alterum odoratum (*sec. Theophr. hist. plant. 6, 8, 3, ubi legitur ὀρεινός [errorem Plinii explicat André, Rev. Et. Lat. 33, 1955, 311]. ὀρσίνη de alia herba Ps. Diosc. Vind. 3, 37 p. 49, 12*).

ōrsōrius, -a, -um. *ab* ordiri (orsus); *cf.* textorius. *i. q. ad texendum pertinens*: ITALA iud. 16, 13 (Quodv. [?] prom. 2, 22, 45; *versus liberius affertur*) si alligati fuerint, ait *Samson* capilli capitis mei in palo -o, infirmabor (*gr. τῷ πασσάλῳ, sed antea: ὑφάνης ... μετὰ τοῦ διάσματος, Vulg.* si ... cum licio plexueris et clavum his circumligatum terrae fixeris; *Itala Lugd. v. sub* 2. orsus). *inde* QVODV. (?) *ibid.*: velut in -o palo contextio capillorum *fit* Iesu (*sc. fallacia Pharisaeorum*).

1. ōrsum *v.* ordior *p. 950, 31 sqq.*

? **2. orsum:** illum, cui contrarium est istorsum GLOSS. II 588, 43 (*mire inter nomina*; ⟨h⟩orsum: ill⟨ors⟩um *v. d. Vliet, Arch. Lat. Lex. 9, 1896, 303; plura intercidisse putat Heraeus in exemplari suo. idem cft. locum recentiorem* GRAMM. suppl. 212, 31 '-um' dicimus in partem, inde componitur seorsum [*sim.* 260, 10]).

1. ōrsus, -a, -um *v.* ordior.

2. ōrsus, -ūs *m.* *ab* ordiri. urs- CVLEX *in var. l.* *de forma ambigua* -um *v. p. 950, 30 sqq.* PROB. app. gramm. IV 193, 16 nomina appellativa generis masculini, quae ablativo casu numeri singularis u littera terminantur: ... -u.

i. q. inceptum, initium sim. (*maxime dictorum, scriptorum sim.; plur.* CIC.): 1 *usu vario*: CIC. carm. frg. 22, 3 ut ... Calchantis fata queamus scire, ratosne habeant an vanos pectoris -us. STAT. Ach. 2, 49 hic Ithacus paulum repetito longius -u (ortu *P*): '*eqs.*' (*sim., si recte suppletur,* MEROB. poet. 70 tali ... excitat -u: '*eqs.*'). TER. MAVR. 1099 *syllaba producta dactylici* pedis efficit -um. 2083 *ut* carminis -um peragat debita finis (*cf.* PAVL. NOL. *sub* 2). Ps. CYPR. rebapt. 2 huius sermonis -s hinc incipere debebit. 2 *vigente respectu vel imagine texendi*: CVLEX 2 ut araneoli tenuem formavimus -um. ITALA iud. 16, 13 (Lugd.) si ... ordieris -um et ⟨t⟩exueris in eo crines meos (*cf.* orsorius). PAVL. NOL. carm. 21, 47 unde igitur faciam texendi carminis -um. SYNON. Cic. p. 437, 12 -s. stamen. filum (*ordinem restituit et explicavit Löschhorn, Mus. Helv. 31, 1974, 105 sqq.*).

3. orsus, -ī *v.* ursus.

ort- *v. etiam* hort-. **ortaculus** *v.* orthocolus.

[quo **†ortatius** exciperentur *legati* VAL. MAX. 5, 1 ext. 3 *codd. vet., sed* honoratius *alter in marg., quod probant edd.; locum addas vol. VI 3, 2951, 21.*]

epistola **ortātōria** *i.* hort- (CAES. AREL. epist. ad virg. 3 tit. *var. l.*) *addas ad vol. VI 3, 3004, 83.*

orthagoriscus, -ī *m.*, ὀρθαγορίσκος. *genus piscis, i. q. porcus marinus* (*v. Saint-Denis, Rev. Phil. 40, 1966, 243 sq. et Leitner, Zool. Terminol. Plin., 1972, 184 sq.*): PLIN. nat. 32, 19 porcum, quem Lacedaemoni -um vocent, *eqs.* (orum tha- *sim. codd.*). 32, 150 (*inter pisces marinos*) orbis, -us, phager *eqs.*

orthampelos, *f.*, ὀρθάμπελος (*graece non legitur*). *genus vitis*: PLIN. nat. 14, 40 *uvā insignis* ambrosia ..., in vite servabilis — tanta est contra frigora ... firmitas nec ⌊-os⌋ indiget arbore aut palis, ipsa se sustinens *eqs.* (*ut glossema del. J. Müller*).

orthembasis, ὀρθέμβασις (*graece non legitur*). *fortasse genus alvei, solii* (*sc. ad sedendum tantum idonei? cf. vol. V 2, 450, 25 sq.*): NOT. Tir. 93, 99 (ortimba(s)is *codd.*; orthobasis *Kopp*).

? **orthistrōtum,** -ī; *cf.* ὀρθόστρωτος *nec non* lithistrotum (*Not. Tir. 101, 27*) *iuxta* lithostrotum. *significare videtur parietem lapidibus tectum*: NOT. Tir. 101, 28 (obti-, obthi-, obto- *trad., cf. Schmitz, Beitr. zur lat. Sprach- u. Literaturkunde, 1877, 265. antea*: chamestrotum. lithistrotum. *an legendum* optostrotum *i.* ὀπτόστρωτον *coll. vocibus q. s.* ὀπτὴ πλίνθος, ὀπτόπλινθον*?*).

orthius, -a, -um, ὄρθιος. *scribitur in codd. etiam* hort-, orti-, orci-. *i. q. acutus, clarus* (*nisi fallimur*): 1 -um *carmen*: GELL. 16, 19, 14 *Arion* c., quod -um dicitur, voce sublatissima cantavit (*sec. Herodot. 1, 24 νόμον τὸν ὄρθιον*). 2 -us *sc. pes, t. t. metr.*: DIOM. gramm. I 481, 13 -us ex brevibus quinque (*inter pedes heteroplocos pentasyllabos ut* l. 24 -us ex longa et duabus brevibus et longis duabus). MART. CAP. 9, 985 (*ex Aristid. Quint. 1, 16*) -us ... qui ex tetrasemi elatione ... et octasemi positione constabit *eqs.* (*iuxta* iambus *et* trochaeus *ut* 9, 988 -us propter honestatem positionis est nominatus).

orthocathēmenus, -ē, (-um), ὀρθοκαθήμενος (*Paul. Aegin. 6, 60, 2*). *i. q. erectus, sc. cum respectu sedendi*: SORAN. p. 59, 23 *mulier* collocanda est ... ita ut stramenta ad caput altiora habeat et quasi -e (*depravatur in codd. variis modis*) sedeat. THEOD. PRISC. log. 72 lectus -us, ut potius sedere quam iacere ⟨videantur⟩, adcurandus est.

orthocissus (-os), -ī *f.*, ὀρθόκισσος (*graece non legitur, sed cf.* χαμαίκισσος). *genus hederae*: COLVM. 11, 2, 30 -os (orto- *recc.; om. SA*) et hederas ... poni oportere. PLIN. nat. 16, 152 est et rigens hedera, quae sine adminiculo stat sola omnium generum, ob id vocata -os (cissos *vel* oriocissos *trad.*), e diverso numquam nisi humi repens chamaecissos.

orthocōlus, -a, -um, ὀρθόκωλος. *scribitur in codd.* ortacul-, artocoll-, articul-. *i. q. rigore membrorum erectorum affectus* (*nisi depravatum ex* orthocyllus *q. v.; masc. pro subst. praeter* VEG. mulom. 2, 54, 1): CHIRON 299, 42 de -o (*inde* VEG. mulom. 2, 54 tit. de -is sive stilosis). 389 de -o, quem stilosum vocant (*eadem iterum in cod.*). *ibid.* -i vocantur, quod stilo recto similes pedes habet *eqs.* (*inde* VEG. mulom. 2, 54, 1 -a ... iumenta ..., quae contractionem nervorum patiuntur in pedibus ... et sunt rigidis articulis. GLOSS. V 509, 1).

orthocyllus, -a, -um, ὀρθόκυλλος. *i. q. intortus simulque, sc. ab altera parte, rectus* (*cf.* ἰθύκυφος, ἰθυσκόλιος *sim.; aliter, sc.* '*paulum a recto inflexus*' *explicat Kudlien, Hermes 88, 1960, 503, qui hanc vocem etiam formis vocabuli praecedentis subesse existimat*): PELAGON. 266 ad -os. -i (horthogyllos. orthogylli *cod.*) sunt, quibus pedes priores pandi fuerint introrsum contra ventrem ungulis tortis.

orthodoxē *v.* orthodoxus.

*****orthodoxia,** -ae *f.*, ὀρθοδοξία (*quod graece fere respondet*). *legitur maxime in versionibus, de quarum variatione v. sub* orthodoxus. *i. q. vera catholica fides Christianorum*: CONC.[S] I 2 p. 13, 6 corruptionem -ae apud quosdam ... repperientes. p. 69, 1 agnovi veram fidem -ae (*eadem formula*: I 5 p. 99, 27. 100, 3. 11. *al.*; *brevius* p. 101, 5. 15. *al.*: agnovimus -am [*in altera vers. II 3, 1 p. 215 sqq. respondet* veram et catholicam fidem, *vel brevius* catholicam f.; *sed p. 219, 17* orthodoxam fidem]). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 52, 31 quae universa ab ecclesiastica -a aliena sunt (FACVND. defens. 10, 1, 20 [*ex Theodoreto*]). p. 53, 17. 20 *iuxta* religio. p. 91, 25 ut -a maneret et ... augeretur (*infra*: catholicae ac verae fidei). CONC.[S] II 2, 2 p. 9, 12 -am tu firmasti (*sim.* II 3, 2 p. 177, 2, *sed alia vers. p. 175, 32* rectam fidem, *Rustic. ibid. l. 19* orthodoxam f.). p. 9, 13 -a lumen vos habet (*cf.* II 3, 2 p. 175, 20 vos lumina -ae [*p. 177, 6* rectae fidei]). II 3, 1 Rustic. p. 221, 5 communicare ... catholicorum fidei et -ae (*opp.* haeresim. *vers. antiqua*: fidem *tantum*). II 3, 2 Rustic. p. 152, 19 digni -a (*vers. antiqua*: orthodoxi). AVELL. p. 523, 13 veritatis atque -ae ... ratione. p. 527, 23 zelo ... circa -a⟨m⟩.

*****orthodoxus,** -a, -um, ὀρθόδοξος. *scribitur in codd. saepius* ortod- *vel* hort(h)od-, *ceterum hic illic* ortotox-, orthox-, orthodoch-. *? accedente suffixo* -ius NOT. Tir. 122, 32 (*an compar.?*). *nom. sing. neutr.* -on AVG. serm. *infra.* *compar. fortasse* NOT. Tir. *supra*; *superl. deest, augendi causa ad posit. accedunt* summe CONC.[S] II 3, 2 p. 110, 2 (*gr. superl.*), vere LEO M. epist. 104, 2 Conc.[S] II 4 p. 56, 12, totus CASSIOD. in psalm. praef. l. 26. NOT. Tir. 93, 77[a] -is. 122, 132 -ius. *de notione*: AVG. serm. coll. Morin p. 477, 5 *inter Sabellium et Arianum* rectum iter tene; non enim sine causa catholici -i nominati sunt: -on graece, latine rectum est. vera relig. 5, 9 qui Christiani catholici vel -i nominantur, id est integritatis custodes et recta sectantes. ISID. orig. 7, 14, 5 (*inde* GLOSS.[L] V Abba OR 30) -us est recte credens et, ut credit, [recte] vivens; ὀρθῶς (ortho *codd.*) enim graece recte dicitur, δόξα (doxo *codd.*) gloria est: hoc est vir rectae gloriae (10, 195 GLOSS. *cf.* GLOSS. -is: gloriosis sive perfectis. recte gloriosis. GLOSS.[L] Corp. o 227 -i: gloriosi). *legitur inde a saeculo quarto, saepius apud* HIER. *et in actis conciliorum, epistulis episcoporum sim., cum ex* AVG. *duo tantum exempla nobis praesto sint* (*v. supra*).

i. q. verae Christianorum doctrinae, fidei deditus vel conveniens. *opp.* haereticus *passim, hic illic etiam singulae haereticorum sectae, maxime* Ariani (*inde ab* HIL.), *ceterum e. g.* Luciferianus HIER. c. Lucif. 2, Donatista CASSIOD. compl. in act. prol. p. 1382[A]. *iuxta pos. vel syn.* catholicus AVG. *supra*, FVLG. RVSP. trin. 1, 1 BENED. reg. 9,8. *al.*; *variationem versionum illustrari liceat hoc exemplo: in textu gestorum concilii Epheseni graeco* (*Conc.*[S] *I 1, 7 p. 100—105*) ὀρθοδοξία *et* -ος *47 locis occurrunt. in vers. lat.* CONC.[S] I 5 p. 99 sqq. *plerumque respondent* orthodoxia, -us; *sexies pro* ὀρθοδοξία *ponitur* recta fides. *in vers. altera* II 3, 1 p. 215 sqq. *praefertur* catholica fides *vel* catholicus (-us *ter tantum, insuper quater ex correctione Rustici*). *v. etiam l. 36 sqq. 43 sq.*

1 *de hominibus eorumve coetibus sim.*: a *iuxta subst.*: HIL. coll. antiar. p. 168, 2 Athanasium -um episcopum (COD. Theod. 16, 5, 6, 3 -is e., qui Nicaenam fidem tenent. EPIST. pontif. 591 Schwartz p. 65, 24. *et saepius*). DAMAS. Hier. epist. 19 commentaria ... a nostris, id est -is, viris ... scripta. TRACT. de indur. cord.

[*Bohnenkamp*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Phar. 9 l. 8 sine -o expositore. COD. Theod. 16, 4, 6 -arum *sc. ecclesiarum* (*sed* -orum *Gothofredus*) religione subfulti (CONC.[S] I 5 p. 102, 2 catholicam ⌊et -am⌋ e. [*om. pars codd. et versio alt. II 3, 1 p. 218, 14*]. p. 102, 17 [= II 3, 1 p. 218, 30] catholicam ⌊et apostolicam -am⌋ e. [*om. pars codd.*]. COD. Iust. 1, 3, 25, 1. *al.*). 16, 5, 57, 2 ecclesiis -ae sectae. LEO M. epist. 104, 2 Conc.[S] II 4 p. 56, 12 apud christianum et vere religiosum vereque -um principem (AVELL. p. 138, 5 [pontificibus *var. l.*]. LIB. pontif. p. 101, 9 -um p. catholicum. *cf.* MARCELL. chron. II p. 61, 380 imperator [GREG. M. epist. 11, 28 p. 298, 19]). EPIST. pontif. 591 Schwartz p. 67, 6 -i . . . antistitis. CANON. Turner I 2, 1 p. 308 rec. XIVa pontifices (*cf.* AVELL. *supra*). COD. Iust. 1, 5, 10, 2 (*a. 466–472*) dominos possessoresve. 1, 5, 19 pr. liberos. 1, 5, 19, 1 ad agnationem vel cognationem . . ., -as tamen. CASSIOD. compl. in act. prol. p. 1382[A] -us et diligens lector. GREG. M. epist. 9, 196 p. 184, 30 (*ad episcopum*) filiorum tuorum -orum corda. *al.*

b *ponitur solum* (*sc. et praedicative et pro subst., masc. praeter l. 36*): **α** *exempla varia*: SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 104, 1 -os persequi temtaverunt *Ariani* (*cf.* CONC.[S] I 2 p. 12, 24 -i . . . persecutionem passi). HIER. epist. 15, 4, 1 similibus verbis cum Arianis confiteamur -i. 17, 2, 2 hereticus vocor . . .; si ab Arianis, merito; si ab -is, . . . esse -i desierunt. 61, 1, 3 (*ad Vigilantium*) egone hereticus? . . . tu -us? 61, 3, 3 *me* -um conclamabas (*cf.* adv. Rufin. 1, 14 quem prius et -um praedicavit. EPIST. pontif. 591 Schwartz p. 66, 4 -us pronuntiatur et verus [*opp.* falsus atque perversus]. *sim. al.*). c. Ioh. 39 p. 391[C] eum . . . scire -um nec umquam in suspicione habuisse haereseos. c. Lucif. 2 Luciferianus dixit: . . .; -us . . . inquit (*cf.* vir. ill. 135 scripsi . . . altercationem Luciferiani et -i). adv. Rufin. 3, 8 aliter -us esse non poteris, nisi me haereticum comprobaveris? IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 1, 45 quid verius . . . dici a quoquam velut (vel *P*) -o potuisset? COD. Theod. 16, 6, 6, 1 quo *tempore* -i paschae festivitatem *observant*. EVTYCH. Leo M. epist. 21 (Conc.[S] II 4 p. 145, 16) eos -os et fideles habui. EPIST. pontif. 591 Schwartz p. 66, 25 *ne* -is praesideret, qui . . . ab haereticis fuerat institutus (*cf.* NOVELL. Iust. 37, 6 -is imperare). AVELL. p. 400, 13 inter -os . . . aestimari. CONC.[S] II 2, 2 p. 9, 15 a proavis -am (*sc. Pulcheriam*), domine *Marciane*, serva. CASSIOD. hist. 4 tit. 8 apud -os . . ., apud Arianos. 7 tit. 20 saevitia Valentis contra Constantinopolitanos -os. in psalm. praef. l. 26 totus catholicus, totus -us invenitur *Augustinus. al.* **β** *gen.* -orum *pendet e subst.*: CONST. Sirmond. 3 -orum clericos. COD. Theod. 16, 5, 65, 4 mysteriis. 16, 5, 66, 1 sectam. 16, 6, 6 pr. ritu (*cf.* CONC.[S] I 5 p. 102, 4 morem [*al.*]). 16, 6, 6, 1 antistites. EVTYCH. Leo M. epist. 21, 3 Conc.[S] II 4 p. 144, 36 excuti de numero -orum. CONC.[S] I 5 p. 102, 23 lectoris. p. 103, 11 catholicam -orum ecclesiam (MARCELL. chron. II p. 61, 380. *al.*). AVELL. p. 200, 20 -orum macula, fidelium ruina. MARCELL. chron. II p. 67, 403, 3 plebs. p. 94, 494, 1 *fides* (p. 98, 513. *al.*). p. 97, 512, 3 agmina. *al.* **γ** *in allocutione*: ARNOB. in psalm. 126 p. 528[D] quid . . . aedificatis, Iudaei? quid, haeretici, vigilatis? . . . vos autem, -i, . . . nolite timere. PS. VIGIL. THAPS. trin. 3, 68 (*afferuntur verba Ariani*) dic, -e.

2 *de rebus variis* (*iuxta subst. praeter l. 60*): PS. HIL. hymn. 2, 82 recta fide labiis confessus corde credidi -o. PS. PHOEBAD. fid. tit. (Corp. Christ. 69, 221) de fide -a contra Arianos (CONC.[S] I 2 p. 14, 12. COD. Iust. 1, 3, 21 [*a. 442*]. EVTYCH. Leo M. epist. 21, 3 Conc.[S] II 4 p. 145, 12 sola vera f. -a [*altera vers. II 2, 1 p. 35, 3* veram et rectam]. FVLG. RVSP. trin. 1, 1 catholicam atque -am. *et saepe*). EPIST. pontif. 372 Conc.[S] I 2 p. 5, 18 defensores -i dogmatis. CONC.[S] I 2 p. 12, 24 -i temporibus -is persecutionem passi (p. 14, 8). p. 42, 9 -a . . . haec huiusmodi sunt et . . . contraria *haeresibus* (*sim. aliae vers.* I 3 p. 24, 21 *et* IV 1 p. 152, 7, *sed Mar. Merc. I 5 p. 48, 2* catholica). MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 65, 29 professionis. COD. Iust. 1, 2, 12 pr. (*a. 451*)ecclesiis -ae religionis (1, 2, 16 pr. *et* 1 RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 114, 30. *al.*). AVELL. p. 126, 13 *imperatoris* mentem . . . -is deditam regulis. ARNOB. in psalm. 32 p. 366[D] ('rectum est verbum domini') *citharae decalogum recolentis* prima chorda sonet rectum sermonem domini -um (*i. veram fidem continentem?*). 108 p. 495[B] sanctis et -is definitionibus (*antea*: fidei catholicae). CASSIOD. in psalm. 4, 2 l. 48 sensu -o trinitatis unitatem . . . confitetur *ecclesia*. GREG. M. epist. 6, 14 p. 393, 3 quaedam loca *librorum* catholice dicta et omnino -a velut heretica adnotavit.

adv. **orthodoxē.** *i. q. modo orthodoxo* (*iuxta verba praeter l. 79 sq.*): RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 9, 24 tamquam . . . non ea, quae sunt Iesu Christi, -e quaeras (*cf.* FACVND. defens. 2, 4, 15 [*ex Isid. Pelus.*] requisieris). p. 68, 26 cum . . . ecclesiasticam fidem -e praedicasset (p. 114, 28 *naturas Christi* [IV 2 p. 178, 7]. II 3, 3 p. 13, 9 -e ⌊docui et -e⌋ [*add.* Rustic.] sum edoctus et -e praedicavi). c. aceph. p. 1219[A] epistolam . . . Athanasii -e habentem (p. 1219[B]). CONC.[S] II 3, 2 p. 176, 2 pie -e quae contraria est haereticis (*aliae vers.*: p. 177, 10 pie et -e adversarium haereticorum. *II 2, 2 p. 9, 16* tu pia, tu orthodoxa. *gr. II 1, 2 p. 155, 21* τὴν ὀρθόδοξον). IV 1 p. 219, 8.

orthoepia, (-ae) *f.*, ὀρθοέπεια. *litteris lat. in cod. B* QVINT. inst. 1, 5, 33, *ceterum graece scribitur et flectitur.* *i. q. recta locutio*: **1** *strictius cum respectu enuntiationis*: QVINT. inst. 1, 5, 33 illa quae vocatur -a, id est emendata cum suavitate vocum explanatio *eqs.* VEL. gramm. VII 66, 13 *quaedam* observatio orthographiae mixta est ⟨et⟩ -ας (*item iuxta ponuntur*: 72, 12. 22. *differentia explicatur*: 71, 10 ⟨in⟩ -ᾳ non quaeritur, quo modo scribendum sit . . ., sed est quaestio in loquendo *eqs.*). **2** *latius*: QVINT. inst. 1, 6, 20 (*de sermone formis anomalis sim. carente*) hanc quidam -αν solam putant, quam ego minime excludo. quid enim tam necessarium quam recta locutio?

orthogōn(i)us (-eus *l. 33*), -a, -um, ὀρθογώνιος. *scribitur* orto- *vel* horto- *saepe.* *notatur* H GROM. p. 357, 8 sqq. L. *de formis: praevalet* -nius; -nus GROM. p. 357, 14 L., OPT. PORF., *in var. l.* NIPS. grom. p. 298, 12 L. FIRM., AVSON. *gen.* -ni GROM. Cantor 1. 4. 6. 12 (= Mortet 17). FIRM. (*var. l.* -nii), -nii GROM. Mortet 15. 23. *forma graeca* -ion BALB. grom. p. 106, 18 L.

t. t. geom., i. q. rectiangulus (*iuxta* amblygonius, oxygonius NIPS. grom. p. 300, 12 L. BOETH. diff. top. 3 p. 1202[A]. *al.*): **1** *adi.*: **a** *de triangulis angulo recto ornatis*: VITR. 10, 6, 4 Pythagoricum trigonum -um (NIPS. grom. p. 297, 16 L. 298, 12. *al.* GROM. p. 341, 2 L. GROM. Cantor 1. 4 [= Mortet 15]. *al.* FIRM. math. 7, 7, 4 *bis*). GROM. Cantor 4 (= Mortet 15) in omne -o triangulo (PS. CENS. frg. 7, 3 quod habet rectum angulum. BOETH. diff. top. 3 p. 1202[A] PS. BOETH. grom. p. 378, 15 = EXC. Cassiod. inst. app. p. 170, 10). AVSON. 350, 7 p. 208, 47 P. *in triangulorum formas secta* ossicla . . . -a. BOETH. diff. top. 3 p. 1202[A] *formae triangulorum,* quae -ae nuncupantur. **b** *de aliis figuris*: GROM. Cantor 2 trapezum -um (GROM. Mortet 23 *ter*). 12 (= Mortet 17) parallelogrammi -i.

2 *fere pro subst.*: **a** *neutr.* -um *i. q. triangulum rectiangulum* (*significantiora*): BALB. grom. p. 106, 18 L. triangulum recto angulo, quod Graeci -on appellant. ISID. orig. 3, 12, 2 -um, id est rectiangulum figura plana; est enim triangulum *eqs.* **b** *masc.* -us *sc. lapis* (*inter nomina lapidum finalium*): LIB. col. I p. 249, 1 -eus rectum angulum mittit (*inde* PS. BOETH. grom. p. 404, 14 -us rectus r. a. m.). *huc fortasse pertinent* GROM. p. 357, 8. 12. 14. 20. 26 L.

orthographia, -ae *f.*, ὀρθογραφία. *scribitur in codd. etiam* hor-, -to-, -fia. *litt. graecis* VEL. gramm. VII 66, 16. 71, 9. *al.*, *sed latinis, si fides habenda est codd. vel edd., ibidem* 46, 1. 66, 13. *al.* *acc. sg.* -an QVINT. inst. 1, 7, 1 (-am VEL. gramm. 64, 19 SVET. Aug. 88. *al.*). *paenultimam produci testatur* GRAMM. suppl. 174, 3. *legitur inde a* VITR., QVINT.; *in titulis librorum usurpavisse videntur* VERR. FLACCVS, ANN. CORNVTVS, *al.*

1 *t. t. architecturae, i. q. imago frontis erectae* (*exempla graeca desunt, sed cf.* ὀρθογραφέω): VITR. 1, 2, 2 species dispositionis, quae graece dicuntur ἰδέαι, sunt hae: ichnographia, -a, scaenographia. *ibid.* -a . . . est erecta frontis imago modiceque picta rationibus operis futuri figura.

2 *t. t. grammaticae, i. q. scriptura recta, probata vel scientia, sive usus recte scribendi*: **a** *definitiones sim.*: QVINT. inst. 1, 7, 1 quae scribentibus custodienda *sit regula*, quod Graeci -an vocant, nos recte scribendi scientiam nominemus (*cf.* ISID. orig. 1, 27, 1 -a graece, latine recta scriptura interpretatur *eqs.*). VEL. gramm. VII 66, 13 (*distinguitur* orthoepia *ut al. ibid., v. sub illa voce*). SVET. Aug. 88 -am, id est formulam rationemque scribendi a grammaticis institutam (*opp.* perinde scribendum ac loquamur). CASSIOD. gramm. VII 209, 13 ars . . . tractat de partium declinatione, -a vero, quemadmodum scribi debeat, designat (*sim. opp.* ars ISID. orig. 1, 27, 1). inst. 2, 1, 2 p. 94, 21 *affertur inter partes grammaticae.* p. 96, 13 -a est rectitudo scribendi nullo errore vitiata *eqs.* GLOSS.[L] Corp. o 265 discriptio litterarum.

b *-a est argumentum librorum, tractatuum sim.*: **α** *usu strictiore*: de -a: VEL. gramm. VII 46 tit. de -a (*item per se in titulo*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 7, 34. PRISC. gramm. II 27, 12 quod testatur Papirianus de -a [*sim.* 45, 6. CASSIOD. gramm. VII 147, 4 ex Annaeo Cornuto de enuntiatione vel -a]. *al.*). 46, 1 de -a sermonem *instituere.* 53, 23 loquendum. SVET. gramm. 19 *Verrii* libris de -a (SCAVR. gramm. VII 11 tit. *cf.* AGROEC. gramm. VII 113, 1 libellum Capri de -a [113, 9 qui est de -a]. 113 tit. ars Agroecii de -a). SCAVR. gramm. VII 18, 16 Lucilius in nono saturarum de -a praecipiens. MAR. VICTORIN. gramm. VI 7, 35 de -a paucis scribere (14, 2. *al.* PRISC. gramm. II 51, 4). *al.* *alia*: CASSIOD. gramm. VII 145, 21 in libro . . . -ae (147, 1). 146, 20 opus -ae inchoare. **β** *usu laxiore -a ponitur fere pro tractatu de -a scripto*: QVINT. inst. 1, 4, 17 de quibus *syllabis* in -a pauca adnotabo (PROB. inst. gramm. IV 119, 16 hoc in -a . . . tractare). CAPER gramm. VII 92 tit. -a Capri (*sed v. l. 68*). CASSIOD. gramm. VII 147, 16 auctores -ae.

c *exempla varia*: QVINT. inst. 1, 7, 11 -a . . . consuetudini servit ideoque saepe mutata est. VEL. gramm. VII 73, 14 proprium est -ας, utrum per b an per p 'absorpsi' scribi debeat. *al.* SACERD. gramm. VI 481, 17 *voces quaedam* et -a distant et declinatione (*item* PROB. cath. gramm. IV 30, 13). MAR. VICTORIN. gramm. VI 17, 13 -a Graecorum (*cf.* SERV. Aen. 10, 24 Graeca. CASSIOD. inst. 1 praef. 9 p. 9, 10 -a . . . apud Graecos plerumque sine ambiguitate probatur expressa). SERV. Aen. 1, 616 (*item* 5, 682) secundum antiquam -am

[*Bohnenkamp*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*opp.* secundum praesentem usum). VLT. SYLL. gramm. IV 262, 16 observandum, ut -a numquam nostros oculos sensusque deludat. CLEDON. gramm. V 28, 6 apud veteres haec erat -a, ut *eqs.* 57, 3 iuxta -am. CASSIOD. gramm. VII 209, 18 -ae peritia. 209, 29 de -ae virtute et de distinctione ponenda. inst. 1 praef. 9 p. 8, 25 *in codicibus emendandis* -ae minutias custodire. p. 9, 5 de -ae regulis (*cf.* 1, 15, 9 p. 46, 17 -ae praecepta). *al.*

orthographus, -a, -um, ὀρθογράφος. *i. q. recte scribens, scribendi peritus*: 1 *usu vario*: **a** *masc. pro subst., in re militari*: PAP. Corp. 260, 4 (*saec. II vel III in.*) coram Ammonium -um leg(ionis?) n(ostrae) (*an de eo, qui aedificii descriptionem conficit? Zucker, Arch. Pap. Forsch. 16, 1958, 225 cft. Peek, Griech. Versinschr. 592, 4 ὀρθογράφων τὸν ἄριστον ἐνὶ στρατίῃσι φανέντα et Vitr. p. 1060, 45; v. etiam tit. Athen., de quo agit Birt, Rhein. Mus. 66, 1911, 147 sqq.*). **b** *adi.* (*an fem. pro subst., sc. per appos.?*): MART. CAP. 1, 65 Clotho . . . Lachesis Atroposque, quoniam sententias Iovis -ae (-iae *unus e codd.*) studio veritatis excipiunt, utpote librariae superum . . ., stilos acuunt.

2 *t. t. grammaticae, i. q. orthographiam tractans* (*fere masc. pro subst., iuxta subst. l. 21*): CASSIOD. gramm. VII 144, 15 ad . . . -os discutiendos . . . perveni. 145, 24 auctores -os. 147, 13 ex Caesellio -o collecta sunt (202, 18 ex -o C.). 209, 6 quae per supra dictos -os . . . repperi fuisse conscripta. 209, 11 -os de partium declinatione disseruisse (*opp.* artigraphos). 209, 26 ex duodecim -orum (artigraphorum *var. l.*) libris rectitudinem scripturae docentium. inst. 1 praef. 9 p. 9, 8 priscos -os (1, 15, 10. *cf.* 1, 30, 2 -os antiquos legant, id est Velium Longum *eqs.*).

orthomastius -a, -um, ὀρθομάστιος (*graece non legitur, sed cf.* ἐπι-, ποτιμάστιος). *i. q. mammis erectis ornatus; dicitur de malis similiter formatis*: PLIN. nat. 15, 51 *māla* cetera e causis traxere nomen: . . . mammarum effigie -a (-ica *edd. vet.*).

orthophallicus *v. sub* orthopsalticus.

orthoplūmus, -a, -um. *ab* ὀρθός *et* pluma; *cf.* ἔμπλουμος. *i. q. opere plumario quodam modo ornatus* (*de vestibus, stragulis sim.; ad rem v. Ensslin, Rhein. Mus. 75, 1926, 440 sq.*): DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVII[a] 16 vela olosirica alba auroclava -a (22. 38). *in textu graeco*: EDICT. imp. Diocl. 29, 12 L. δαλματικῶν ὑποβλάττων ἀνδρί(ων) ὀρθοπλούμων ἐχόντων ὀγ(κίας) ϛ΄. 29, 13. PAP. Preisigke, Sammelb. III n. 7033, 39 (*saec. V*) στιχαρομαφόρια -α πέντε.

orthopnoea, -ae *f.*, ὀρθόπνοια (*quod gr. respondet*). *scribitur in codd. saepius* hor-, -to-, -pnia *vel* -pnea; *ceterum* orton(i)a CHIRON 374 CASS. FEL. 41 p. 94, 2, orto(s)mnia ORIBAS. eup. 2, 1 R 2. *litteris graecis* CELS. 4, 8, 1 *cod. J.* *acc. sing.* -an PLIN. nat. 23, 153 (-am 23, 56. 26, 134). PELAGON. 205. *al.*, *plur.* -a ORIBAS. eup. 2, 1 R 2 (*iuxta* spasmata, reumata). *plur.*: PLIN. nat. 21, 142. *al.* ORIBAS. *l. c.* *legitur apud scriptores artis medicae inde a* CELSO (*semel*), PLIN. nat. (*13[ies]*, orthopnoicus *16[ies]*); *nullum nobis praesto est exemplum e* SCRIB. LARGO, PLIN. med., MARCELLO med. (orthopnoicus *semel*), DIOSC. (orthopnoicus *11[ies]*); *apud* SCRIB. LARG., PLIN. nat., MARCELL. med. *haud raro in similibus praeceptis occurrunt* suspirium, suspiriosus.

i. q. difficultas quaedam spirandi sive hominum sive animalium: 1 *definitiones, descriptiones sim.*: CELS. 4, 8, 1 est . . . circa fauces malum, quod apud Graecos aliud aliudque nomen habet, prout se intendit; omne in difficultate spirandi consistit . . .; cum accessit id quoque, ⟨ne⟩ nisi recta cervice spiritus trahatur, *-a appellatur* (*distinguuntur*: δύσπνοια, ἆσθμα. *cf.* CAEL. AVR. chron. 3, 1, 1 spirationis difficultas, quam Graeci dyspnoean vocant, sive -an, siquidem sese praefocari sentiant cum iacuerint . . . atque erecti facilius spirent [*sim.* CASS. FEL. 41 p. 94, 2]). PELAGON. 205 suspirium quod Graeci -an vocant: cognoscitur *eqs.* CHIRON 374 de orthopnoico: si quod iumentum -am habuerit, signa erunt huius haec: ilia ducit vehementer *eqs.* CAEL. AVR. chron. 3, 1, 1 cum spirationem convertat ac depravet, tamquam corrigat, -a nuncupatur, quam nos spirandi dicere correctionem poterimus. 3, 1, 5 *anhelatio* secundum aliquos discernitur ab -a, siquidem haec cum stridore atque praefocatione asperetur, -a vero cum thoracis eversione atque singultu . . .; item secundum aliquos magnitudine discernitur, vehementiorem . . . dicunt -an. 2 *exempla varia*: PLIN. nat. 21, 142 crapulas . . . et -as discutit *iris* (32, 37 anhelitus . . . quasque -as vocant). 21, 160 *habrotonum* nervis utile, tussi, -ae, ruptis *eqs.* (23, 56 *acetum* t. veterem inhibet et . . . -am. 23, 153. 24, 96. 26, 134. 27, 135). 26, 34 cissanthemos ad -as bibitur (27, 130 ad . . . suspiria, -as). 27, 92 contra vertigines, -as, paralysis incipientes (30, 49). 33, 92 *chrysocolla* datur et in angina -ave. HIPPOCR. progn. 23 *synanches* dolorem . . . prestant et -am. CAEL. AVR. acut. 2, 17, 102 ab spiratione difficili et -a . . . et anhelatione celeritate discernitur *pleuritis*. ORIBAS. eup. 2, 1 R 2 spasmata . . . et reumata et -a *iuvat.* syn. 9, 5 add. La p. 278 sanatur -a, disphnia (*Aa* ortopnoicus).

×**orthopnoicus**, -a, -um, ὀρθοπνοικός. *scribitur in codicibus saepius* hor- (thor-); -obn- (-ofn-), -omn-; -pnic- (-ponic-, -pnonic-), -pnoc-; *formae magis depravatae*: torto(to)mnicus DIOSC. 1, 19 p. 15, 14 M. 1, 75 p. 40, 15 *cod. P*, optornicus DIOSC. 2, 149 p. 235, 9; ortotonicus, orthonius *sim. traditur ubique apud* CHIRONEM (*cf. var. ll.* VEG. mulom. 1, 38, 3. 2, 6, 12. 2, 110 tit.). *acc. plur.* -us ORIBAS. eup. 2, 1 S 5 Ab *et* La p. 502 syn. 9, 5 add. Aa p. 278. *de auctorum usu v. sub* orthopnoea.

i. q. orthopnoea affectus, laborans: 1 *usu sollemni de animantibus aegrotis* (*affertur fere inter alias voces aegrotos significantes; iuxta morbos* PLIN. nat. 29, 142 DIOSC. 1, 75 p. 40, 15 M. 1, 88 p. 48, 1; *in serie variata e. g.* PLIN. nat. 20, 146. 21, 150 DIOSC. 1, 19 p. 15, 14 M.; *graece resp.* ὀρθοπνοικός, *ceterum* ὀρθόπνοια, *maxime apud* DIOSC. *et* ORIBAS.): **a** *de hominibus* (*non nisi masc. pro subst., plur. praeter* ORIBAS. syn. 9, 5, 2 La p. 277): PLIN. nat. 20, 146 ruptis, convulsis, -is, torminibus, choleris efficacissimum *mentastrum*. 20, 193 *anesum* dedit . . . -is (24, 145 tussientibus aut suspiriosis et -is. 29, 142 in morbo regio et -is. MARCELL. med. 22, 13 ORIBAS. syn. 9, 5, 2 p. 277). 21, 150 *melissophyllum* prodest . . . coeliacis, -is, lienibus *eqs.* (21, 156 et -is et anhelatoribus. 23, 102 lienibus, -is, hydropicis. *al.* DIOSC. 1, 19 p. 15, 14 M. s⟨co⟩tomaticis et -is et torminibus et dysurie *eqs.* 2, 149 p. 235, 9 tussientibus et -is. 3, 84 p. 412, 13). 27, 55 *botrys* medetur -is (DIOSC. 3, 25 p. 388, 20. 3, 88 p. 394, 21 -is et asmaticis. *cf.* 3, 56 p. 403, 5 medicatur [4, 14 p. 15, 14]). *al.* DIOSC. 1, 28 p. 19, 17 M. tussim sedat et -os curat *radix Helenii* (2, 151 p. 236, 25). 1, 75 p. 40, 15 tussi[m] et -is prestolatur *cupressi semen*. *al.* CASS. FEL. 43 p. 106, 4 spleneticis et -is id est iis qui ab splene anhelitum patiuntur vel recto schemate iacentes praefocantur (*cf. p. 1061, 59.* ORIBAS. eup. 2, 1 S 5 p. 502 *seselis* -os iubat. syn. 9, 5 add. Aa p. 278 sanat . . . tussem, -us, dyfnoicus *eqs.* (*La* sanatur hortopnia).

b *de equis, iumentis*: α *subst.*: CHIRON 155 ex qua causa fiunt peripleumonici, vomicosi, -i (ortothonici *trad.*, *corr. ex* VEG. mulom. 1, 38, 3) et tussici. 255 valitudines, quas ciclo curare oportet: . . . coriaginosi, -i (ortotonicis *trad.*, *corr. ex* VEG. mulom. 2, 16, 2), strophosi. 299, 34 de -o (299, 35. 372 [*inde* VEG. mulom. 2, 110 tit. de -o i. plagiorigido]. 374 *v. p. 1061, 62*). β *adi.*: CHIRON 372 si quod iumentum -um fuerit, haec signa erunt: . . . suspirat graviter anhelito magno *eqs.* (*inde* VEG. mulom. 2, 110, 1 -um iumentum his agnoscitur signis).

2 *inter nomina morborum ita, ut vergat in notionem q. e. orthopnoea* (*v. quae ad 1 monuimus et cf. l. 30, ceterum e. g.* opisthotonicus *sub 2*): PLIN. nat. 24, 25 *spondylium* bibitur et in iocinerum vitiis, morbo regio, comitialibus, -is, vulvarum strangulatione. DIOSC. 3, 37 p. 394, 9 lateris dolorem tollit, ⟨. . .⟩ -is et tortionibus ⟨. . .⟩ (*gr. 3, 36, 2* ὀρθοπνοίᾳ).

orthopsalticus, -a, -um, ὀρθοψαλτικός (*graece non legitur*). *vox notionis parum certae, fort. i. q. acute sonans* (*an i. q. rectis chordis ornatus?*): VARRO Men. 352 (*tit.* ὄνος λύρας) neque -um (ortopsalticium *trad.*, orthophallicum *Iunius*) attulit psalterium, quibus sonant in Graecia dicteria.

orthopȳgium, -ī *n.*, ὀρθοπύγιον. *i. q. ultima pars dorsi, spinae* (*proprie de avibus, conviciose de vetula*): MART. 3, 93, 12 *cum* anatis habeas -um macrae (orrop- *vel* urop- *edd. vet.*).

? **orthosēmus**, -a, -um. *non nisi e coni.* EDICT. imp. Diocl. 29, 1 L. ⟨. . .⟩riarum vlattos⟨e⟩marum. ⟨dalmaticarum recticla⟩viarum *vel* ⟨d. orthose⟩marum *suppl. Blümner, qui intelligit 'clavis in longitudinem porrectis ornatus'; ὀρθόσημος exstat ibid. in textu graeco 29, 17. 29.*

ort⟨h⟩osilīno⟨n⟩ i. olosatro⟨n⟩ GLOSS. III 571, 42. *i.* ὀρθοσέλινον, *quod graece non legitur, sed cf.* πετρο-, ψευδοσέλινον *sim.*

orthostata, -ae *m.*, ὀρθοστάτης. *i. qui stat erectus*: 1 *in architectura de murorum parte exteriore, i. q. frons*: VITR. 2, 8, 4 secundum -as intrinsecus . . . struat bipedales parietes, et cum his ansis ferreis . . . frontes vinctae sint. *ibid.* cubilia et coagmenta . . . iuncturis alligata . . . -as inter se religatos labi *non* patiuntur. 2 *in re militari, de machinae pila, fulcimento*: VITR. 10, 13, 7 (*descriptio terebrae, ex Diade*) machinam . . . habentem conlocatum in -is canalem.

orthotonicus, -a, -um, ὀρθοτονικός (*graece non legitur, sed cf.* ὀπισθοτονικός). [*falso trad. pro* orthopnoicus *apud* CHIRONEM *et* VEG., *v. p. 1061, 84.*] *i. q. rigore, spasmo quodam laborans*: VEG. mulom. 2, 111, 1 -us (ornonic- *P*, ortotoic- *A*) est, qui totus est rigidus, opisthotonicus, cui in posterioribus partibus morbus insederit.

orthozēlos *f.?* (*n.* -on GLOSS.), ὀρθόζηλον (*restituitur Ps. Diosc. Vind. 3, 158 p. 164, 8* [ὀρ(ο)όζ- *trad.*, ὀλοόζ- *Wellmann*, ὀλοόζ- *Knaack*]; *v. André, Notes de lexicogr. botan. grecque, 1958, 46, qui vocem ex ὀρθός et ὄζος compositam suspicatur, sed cf. fortasse* χαμαίζηλος, *-ov*). *nomen herbae*: PS. APVL. herb. 26 l. 8 a Graecis dicitur camepitis, alii -os (ortosz-, optorz- *sim. trad.*, orozelum *edd. vet.*, oreizelon *Ackermann*). GLOSS. III 571, 54 -on i. camifiteos.

ortīca *v.* urtica. **ortig-** *v.* ortyg-.

[abomathon balneum ex **ortigo** (ordeo *cod. Bern.*) fervente factum GLOSS. III 597, 21. *obscurum*; apo mazon *et* hordeo *Stadler*].

ortīna, -ae *f.* *vox veriloquii causa ab* oriri (ortus) *ficta*: SERV. auct. Aen. 3, 92 'cortina' locus unde oraculum datur; . . . alii cortinam quasi -am tradunt quod inde vox *vatis* oriatur.

Bohnenkamp.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ortivus, -a, -um. *ab* oriri (ortus), *nisi ab* 2. ortus, *cum quo vocabulo sine dubio notione cohaeret; cf.* ab-, exortivus *nec non* occasivus.

i. q. ad ortum pertinens: 1 *respicitur ortus siderum*: **a** *horoscopi* (*-us est caeli locus, unde oritur horoscopus*): MANIL. 3, 189 -o . . . de cardine . . ., quem . . . memorant horoscopon. **b** *solis*: *α -us est ipse* sol, *i. q. oriens*: APVL. met. 3, 28,2 coruscat in modum -i s. ignis et mucro. MART. CAP. 6, 636 -i s. illuminatione. 6, 697 (*cf. Plin. nat. 6, 87* oriri. *Sol. 53, 7* orientem). *β alia*: MART. CAP. 6, 608 -us (*sc. quo oritur sol*) . . . circulus aequinoctialis illis est *regionibus, quae sunt caeli polis subiectae.* 6, 699 Rubrum mare . . . sinu gemino disparatur; . . . -us Persicus dicitur (*sc. orientalis; cf. Sol. 54, 12* qui ab oriente est).

2 *respicitur ortus animalium* (*fere i. q. parvus, modo natus*): MART. CAP. 4, 346 possumus in aetates *dividere animalia,* quia alia sunt -a, alia iuventutis, alia senilia (*postea*: ab ortu recentia).

1. **ortus,** -a, -um *v.* orior.

2. ***ortus,** -ūs *m.* *ab* oriri. *scribitur* hort- CE 1368, 9 (*a. 521*). 1662, 5 *et saepius in codd.* NOT. Tir. 68, 88 solis -s. 68, 89 -s solis. 68, 94 -s (*inter* oriens occidens *et* occasus). *de formis: inter nomina quartae decl. enumerant* PS. ASPER gramm. suppl. 44, 12 adn. *et* 61, 17 adn. (*cod. B*). GRAMM. suppl. 125, 30. *e casibus rarioribus nota*: -ui (AVIEN. ora 665. CASSIOD. Didym. in I Ioh. 5, 19 p. 79, 16 [*locum del. Zoepfl*]), -uum (CHALC. comm. 71), -bus (APVL. mund. 29 MART. CAP. 8, 856 PRISC. LYD. solut. 4 p. 65, 23). *formae secundae decl.: abl.* -is *traditur* GREG. TVR. stell. 35. *in var. l.* -o (*abl.*) *e. g.* ITALA Is. 41, 25 (Hier. *ad l. cod. M saec. VII*). VVLG. iud. 5, 31 (*cod. V saec. V, cod. O saec. VII–VIII*), -os SOL. 27, 42. 32, 12 HIPPOCR. aer. 11 PRISC. perieg. 780. 940. *plur. de multitudine saepius, pro sing. q. d. poeticus: acc.* -us *in poesi saepe inde a* CIC. Arat. 40. *al.* LVCR. 5, 698 VERG. georg. 3, 277. 4, 544. 552 Aen. 4, 118. 6, 255 HOR. carm. 4, 15, 15 (-um *inde a* CIC. carm. frg. 11 [de consul.], 58 VERG. georg. 1, 441 HOR. carm. 4, 2, 58, *raro exceptis* MANIL. [*quinquies*] *et quibusdam recc.*), *fortasse et in prosa oratione (praecipue de exortu siderum), e. g.* SEN. apocol. 2, 3 benef. 3, 33, 3 nat. 1, 3, 10 (-um *septies*). PLIN. nat. 2, 58. 3, 117. 135. 4, 30. 7, 97. 12, 52. 124. 13, 37. 59 (*var. l.* -ū). 17, 22. 132. 37, 201 (-um *48ies*). *nom.* TIB. 2, 5, 59 GERM. 706 STAT. silv. 3, 3, 47. 5, 3, 116. *de notione*: EXC. Bob. gramm. I 552, 15 ἀνατολή. PROB. app. gramm. IV 203, 12 inter -s et hortus hoc interest, quod -s processus significat, hortus vero agros amoenos esse demonstrat (*sim.* ISID. diff. 1, 414). GLOSS. ἀνατολή, ἀνάβασις. solis -s: ἡλίου ἀνατολή. III 244, 11 ἡ ἀνατολή: -s, proprie solis. V 127, 26 -us: nativitates . . . (*affertur* VERG. georg. 1, 257), pluraliter dictum. *legitur in oratione prosa inde a* RHET. Her., CIC., CAES., VARRONE *fere saepius quam* exortus (*sed* VARRO rust. *3,* exortus *13 locis,* HYG. astr. *5,* exortus *25 locis, et usu fere aequali* PLIN. nat. *109,* exortus *107 locis*); *in versibus inde a* CIC., CATVLLO, LVCR., VERG. (exortus *perraro, v. vol. V 2, 1590, 11 sqq.; deest etiam* CIC. Arat. [-s *5 locis*], GERM. [-s *15 locis*]), *in hexametris maxime ita ut versum claudat.* [*confunditur in codd. cum* exortus COLVM. 9, 14, 1 PLIN. nat. 2, 142. 143 HYG. astr. 3, 14. *al. dub. an part. perf.* LVCR. 6, 909 Magnetum quia fit patriis in finibus -s *magnetis lapidis* (*sic cum codd. plerisque Bailey,* -u *Lachmann*; 'sit . . . ortus *magnes*' *cum cod. Laur. 31 Martin aliique*). *vix recte trad.* GERM. 702 (artus *Bader, Mus. Helv. 33, 1976, 113*). SEN. apocol. 2, 1 vers. 1 (orbem *coni.*). *dub. var. l.* Ov. fast. 3, 399 (*pro* ignes). *e coni. dub.* SEN. nat. 3, 15, 3 (humus *trad.,* honos *Oltramare*).]

i. q. actus oriendi (*metonymias sim. suis locis inseruimus, e. g. p. 1065, 65 sqq. 1069, 33 sqq. 1070, 19 sqq.; accedit* primus *addensvel augens vim initii saepius inde a* CIC. rep. 2, 49 fin. 2, 31 Tusc. 4, 1. *al.* VERG. Aen. 4, 118 MANIL. 1, 401 GERM. 340 SEN. Oed. 338): **I** *rerum*: **A** *plus minus percipitur sensibus*: **1** *oriuntur sidera lucentia. oriuntur motu vel ambitu caelesti, opp.* occasus *passim* (*de collocatione* QVINT. inst. 9, 4, 23 naturalis ordo, ut '. . . -um et occasum' dicas potius, quamquam et retrorsum [*e. g.* Ov. met. 1, 354 SEN. Herc. f. 871]); *resp. gr.* ἀνατολή, *ubi nihil adnotatur. ad notionem cf.* CHALC. comm. 71 -s . . . varie dicitur, proprie quidem prima stellarum et solis ⌊effulsio et ultra⌋ finalem circulum elatio⌋ (*Theo Smyrn. p. 137, 8* ἀναφορά *tantum*), promisce vero primus splendor invehentis solis diem, hunc poetae iubar et interdum auroram cognominant (*cf. e. g.* VERG. georg. 1, 441. 4, 544 Aen. 4, 118 SEN. Oed. 121 STAT. Theb. 3, 469. 11, 699 ITALA *p. 1064, 67*), tertia quae appellatur acronychos *eqs.* (*quem usum tertium non invenimus*). *aliter, sc. cum respectu lunae increscentis sub, bβ ubi opp.* defectus.

a *oritur* sol (lux, lumen, dies *sim.; vergit ad notionem q. e. dies e. g.* Ov. trist. 3, 5, 55 COD. Iust. 7, 63, 5, 1c, *q. e. lumen e. g. locis l. 72 allatis*): *α magis respicitur actus vel tempus oriendi* (*quae discernere vix poteris*): ① *proprie*: Ⓐ *accedunt gen.* solis (diei, lucis *sim.*) *vel adi.* Phoebeus *sim.*: ① *locutiones adverbiales ad describendum tempus matutinum*: *praepositionales*: CIC. div. 1, 121 si luna paulo ante s. -um defecisset (*eodem ordine*: VARRO ling. 7, 83 CVRT. 3, 13, 5 COLVM. 6, 5, 3 SCRIB. LARG. 163 PLIN. nat. 9, 56. *et saepius.* a. -um s.: CAES. Gall. 7, 41, 5. PLIN. nat. 12, 89 aut post occasum. 31, 44. 37, 155. *al.*). SALL. Iug. 106, 5 Sulla pariter cum -u s. castra metabatur. VERG. Aen. 6, 255 primi sub limina solis et -us . . . mugire solum (LIV. 27, 15, 19 sub -um ferme lucis. 30, 10, 10 postero die sub -um s. CVRT. 4, 7, 22. 4, 10, 9. OPT. PORF. carm. 27, 15 sub -u [PLAC. med. 1, 10 rec. *α*]). HOR. epist. 2, 2, 185 ad umbram lucis ab -u (Ov. met. 6, 49. 15, 619 ad finem. LEX met. Vipasc. frg. 2, 25 in occasum. GELL. 2, 1, 2 a summo lucis -u ad solem alterum orientem. *al.*). VAL. MAX. 6, 9 ext. 1 non post occasum solis, sed post -um (CVRT. 9, 9, 27 PRVD. cath. 1, 9). *al.* *abl. sine praepos.*: Ov. met. 15, 700 sextae Pallantidos -u Italiam tenuit. VAL. MAX. 7, 3 ext. 2 ut . . . solis -u cursum in quendam locum dirigerent. SEN. nat. 1, 5, 8 COLVM. 11, 2, 89 SIL. 11, 42. *al.* ② *varia*: Ov. trist. 3, 5, 55 hos utinam nitidi s. praenuntius -us adferat *Lucifer* (*nisi* solis praenuntius *iungendum ut sit ad l. 26 sqq. trahendum*). LIV. 37, 12, 11 non exspectato s. -u. 42, 58, 3 tum s. -s erat (MART. CAP. 6, 607). 44, 37, 7 quia certi s. lunaeque et -us et occasus sint (*antea*: naturali ordine statis temporibus). *al.* VITR. 8, 2, 1 umores . . . matutino s. -u moti. GERM. 588 veniens Tithonidos (ventus Tithonius *trad.*) -s. SEN. nat. 5, 8, 2 -s s. feriens gelidum aera. CVRT. 6, 4, 22 nisi s. -um incolae occupaverint *ad mel colligendum.* COLVM. 10, 54 *dum* solis . . . adversos metuant Atlantides -us. MELA 1, 61 adeo edita *Arabia,* ut ex summo vertice a quarta vigilia -um s. ostendat. LVCAN. 5, 718 Phoebeo concitus *aer* -u. PLIN. nat. 10, 46 nec s. -um incautis patiuntur *galli* obrepere. 18, 326 observato s. -u. *al.*

Ⓑ sol (dies, aurora *sim.*) *indicatur ut subi. oriens in contextu*: ① *forma* '*sol emergit ad -um, -um promit sim.*': LVCR. 5, 698 sub terris . . . iubar haesitat ignis *sc. solis* nec penetrare potest . . . atque emergere ad -us. VERG. georg. 1, 441 ille *sol* ubi nascentem maculis variaverit -um, conditus in nubem (*an vergit ad significandum orbem solis? cf. Arat. 823* κύκλος). 4, 544 ubi nona suos Aurora ostenderit -us ([*inde* CORIPP. Iust. 2, 1]. *sim.* 4, 552 induxerat). Aen. 4, 118 ubi primos crastinus -us extulerit Titan. PANEG. in Mess. 157 glaciem . . ., ubi non umquam Titan super egerit -us. Ov. epist. 20 (21), 89 *equos Sol* solitos . . . revocavit ad -us. fast. 6, 199 mane ubi bis fuerit Phoebusque iteraverit -us. SEN. Oed. 121 promit hinc -us aperitque lucem Phoebus (AVSON. 447, 1 p. 393 P. [*Homer. γ 1* ἀνόρουσε]. *cf.* ARATOR act. 1, 861 protulit). PETRON. frg. 27, 3 Phoebus ad -us lustrata devectus humo. CALP. ecl. 4, 54 qualem . . . ferat sol aureus -um. SIL. 13, 453 decimum lux rettulit -um. *al.* ② *forma* '*sol (in) -u apparet, facit aliquid sim.*': PANEG. in Mess. 65 *Cimmeriis* numquam candente dies adparuit -u. SEN. Herc. f. 124 clarescit dies -uque Titan lucidus croceo subit. Phaedr. 315 dies tardo remeavit -u. Tro. 170b summa iam Titan iuga stringebat -u. apocol. 7, 2 vers. 10 iugum, quod Phoebus -u semper obverso videt. nat. 5, 3, 3 ut sol matutinum aera spissum et umidum -u suo tenuet. PLIN. nat. 18, 343 si in -u aut in occasu contracti cernentur radii *solis* (VVLG. iud. 5, 31 sicut sol in -u suo splendet. Is. 13, 10 obtenebratus est sol in -u suo). *al.* APVL. mund. 29 sol . . . omnituens -u suo diem pandit. IVVENC. 4, 428 dies paschae primo processerat -u (*ad Matth. 26, 17* prima . . . die azymorum). *al.*

Ⓒ *sol oriens non indicatur*: ① *forma* '*-s est vel facit aliquid, venit sim.*' ('*facit aliquid* sole' STAT. Theb. 3, 469): Ov. ars 3, 724 dies medius tenues contraxerat umbras inque pari spatio vesper et -s erant. met. 1, 354 quascumque *terras* vident occasus et -s (SEN. Herc. f. 871). SEN. Herc. f. 374 prius extinguet -s, referet occasus diem. Thy. 814 solitae mundi periere vices? nihil occasus, nihil -s erit? nat. 5, 9, 3 facit . . . ventum -s (sol ortus *var. l.*) non calore tantum *eqs.* (*antea autem*: occasum solis). COLVM. 1, 5, 8 quanto . . . fuerit aedificii solum pronius orienti, tanto . . . matutino regelari -u poterit (AVIEN. Arat. 610 m. . . . sidera dissicit -s [*gr. 265* ἦρι]. orb. terr. 580 qua nox agit atra tenebras, et m. qua lucem proserit -s [*Dionys. perieg. 421* πρὸς αὐγάς]). STAT. Theb. 3, 469 madidos ubi lucidus agros -s et algentes laxavit sole pruinas. 10, 382 prope saeva dies indexque minatur -s. 11, 699 hic (*i. Thebis*) clarior -s. 12, 2 cuncte polo vigil inclinaverat astra -s. ITALA gen. 32, 27 (Conc.S I 5 p. 208, 2) ascendit . . . -s (*gr.* ὄρθρος, *aliae versiones* oriens, lucifer, aurora, matutinum. *cf. p. 208, 5* ascendit . . . sol). AVIEN. Arat. 1863 tertius . . . cum venerit -s (*antea*: primo . . . sole, curriculis . . . secundis. *item numerantur -us* [*cf. supra l. 40*]: PRISC. perieg. 911 tantum distat *Tigris ab Euphrate,* quantum vix septimus -s conficiat pedibus spatii properantibus ire [*Dionys. perieg. 985* ἕβδομον ἦμαρ]). COD. Iust. 7, 63, 5, 1c sancimus non in unum diem fatalem standum esse in posterum, sed sive ante quartum diem fatalis luminis et ipsum fatalem sive post quinque dies, ex quo -s fatalis effluxerit, appellator venerit, *eqs.* ② *locutiones adverbiales ad describendum tempus matutinum*: *abl. sine praepos.*: Ov. met. 15, 310 unda die gelida est, -uque obituque calescit (STAT. silv. 5, 3, 243). PLIN. nat. 2, 50 *opp.* meridie. STAT. Theb. 5, 204 (SCHOL.: incipiente die). silv. 1, 2, 198 *opp.* ante dapes, nocte. 4, 3, 112 qui primo Tiberim reliquit -u, primo vespere naviget Lucrinum. HIL. in Matth. 16, 1 rubicundo aut -u aut vespere. *praepositionales*: SEN. epist. 122, 11 paratus sum illum audire ab -u ad occasum (*agit de descriptione poetica, cf. Dahlmann, Corn. Sev., 1975, 36 sq.*). VAL. FL. 7, 539 puniceo regem spes

[Löschhorn]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vana sub -u extulerat, *eqs.* Stat. Theb. 3, 684 iam nocte suprema ante novos -us. Hier. psalt. sec. Hebr. 46, 6 in ipso -u matutino.
③ *vario usu*: Sen. Oed. 507 dum matutinos praedicet Lucifer -us. apocol. 2, 3 poetae non contenti -us et occasus describere (*cf.* epist. 122, 11 -us et occasus libentissime inserebat *poeta*). Plin. nat. 2, 176 aequinoctiali tempore ex eadem linia -s occasusque cernatur. 7, 212 XII tabulis -s tantum et occasus nominantur (*postea*: meridies). Val. Fl. 3, 246 si tanta lues seros durasset in -us (Stat. Theb. 3, 32 morantem Luciferum et s. . . . -us). Stat. Theb. 10, 305 nullos visurus Ialmenus -us. Serv. Aen. 2, 268 *sunt solidae partes* diei, mane, -s, meridies, occasus. Prvd. perist. 11, 235 salutigeros feret hic *Hippolytus martyr* venerantibus -us. Prisc. periheg. 43 *oceanus septentrionalis* minimo . . . lumine solis perfruitur: tarde radios nam suscipit -us (*var. l.* orbis; *Dionys. periheg. 34 βράδιον . . . ὑπεὶρ ἅλα τήνδε φαείνει sc. ἥλιος*).

Ⓘ *metaphorice de epiphania*: Ⓐ *variarum potestatum*: ① *imperatoris ipsius* (*indicati per gen. vel pron. praeter* Calp.): Calp. ecl. 1, 88 nec prius ex (et *vel* a *var. ll.*) meritis defunctos Roma penates censeat, occasus nisi cum respexerit -s (*sc. novorum imperatorum. sic intellegit Verdière ad l.; an per adynaton de -u solis?*). Paneg. 6, 10, 1 -us tui auspicia (8, 6, 1 qua *celeritate* omnis -us atque adventus t. nuntios praevertisti). 7, 8, 3 in ipso -u numinis sui. 8, 2, 2 divinus ille vestrae maiestatis -s (Rvf. Fest. 2 ab urbe condita in -um perennitatis v.). 8, 3, 1 -u Caesarum maximorum. Rvfin. hist. 11 capp. 1 de -u . . . principis Ioviani et de fine eius ([*cf.* 11, 1 post octo . . . menses -us sui . . . diem obiit]. Cassiod. hist. 7 tit. 7 de -u p. Valentiniani. *aliter p. 1069, 84*). *ibid.* capp. 2 de -u Valentiniani et Valentis. Cod. Iust. 3, 12, 9, 2 (*a. 469*) etiam si in nostrum -um aut natalem celebranda sollemnitas inciderit, differatur. ② imperii (regni *l. 38; aliter p. 1068, 60, cf.* Cassiod. var. 12, 28, 2 subito praesentis imperii tamquam solis -s fama radiavit): Cod. Theod. 16, 2, 21 (*a. 371*) ante -um i. nostri (2, 8, 25 [*a. 409*] etsi . . . in ea *die* . . . i. n. -s redeuntibus in semet anni metis obful⟨s⟩erit. Cassiod. var. 8, 16, 5 -u n. i. [*cf. antea*: in primordiis regni n.]. 9, 10, 1 *postea*: n. exortus). 2, 8, 19, 4 (*a. 389*) nostris . . . diebus, qui vel lucis auspicia vel -us i. protulerunt. Novell. Maior. 1 tit. de -u i. d(omi)ni Maioriani A(ugusti). Cassiod. var. 8, 2, 4 de -u regni nostri (*i. Athalarici regis; antea*: dominantis exortum).
③ *magistratuum*: Symm. rel. 45 his *magistratibus designatis* copulati sunt, quos senatui vestro recens -s adiecit (*cf. 46, 1* senatorum novorum accessus).

Ⓑ *Christi* (*dubium an in imagine solis orientis* Tert., Itala): Tert. adv. Iud. 9, 28 linum ardens, id est momentaneum ardorem gentium, non restinxit, sed lucere magis fecit -u luminis sui *Christus.* Itala Zach. 3, 8 (Cypr. testim. 2, 16 Firm. err. 20, 2 *de Christo intellegentes*) ecce ego adduco puerum meum; -s nomen est ei (*gr. 'Ανατολήν, Vulg.* Orientem). Max. Tavr. serm. 29,1 M. (*de secundo -u resurrectionis*) clarescente mundi sole solis iustitiae -um prae omnibus sola cognovit *Maria Magdalena* (*cf.* Apring. in apoc. 1, 16 propter -um et occasum et rursum -um, quod natus sit et passus et resurrexit, ideo dedit similitudinem scriptura faciem eius gloriam solis [*de resurrectione cf. p. 1070, 5*]). 62, 2 (*ad Mal. 4, 2* orietur vobis . . . sol iustitiae) hic . . . sol *i. Christus* . . . dignatus est . . . -um suae nativitatis infundere (*respondet nativitas eius ut*: 99, 1 *Christus novus sol iustitiae* sicut -u suo humani generis peccatorum tenebras discutit, ita et die nativitatis suae caliginum tenebras amputavit, et uno eodemque -u lucem pariter intulit et hominibus et diebus. *cf.* Orig. in Matth. ser. 114 p. 238, 17 nondum eis nato sole iustitiae nec adpropinquante eis -u ipsius [*seq.* post -um huiusmodi solis]).

Ⓒ *Iahwe vel Ierusalem novae*: Vvlg. Is. 60, 3 *ambulabunt* reges in splendore -us tui, *Ierusalem* (*sc. in splendore Iahwe qui super te ortus est, cf. 2* super te . . . orietur dominus et gloria eius in te videbitur. *Hier. ad l.*: in splendore nascentis ecclesiae sive in eo qui ortus est in ecclesia. *hebr.* zărḥek).

β *magis respicitur locus, unde oritur sol. pleraque autem exempla sunt plus minus ambigua, sc. ad locum et actum oriendi spectantia. cf.* Mela 1, 3 unde sol oritur, oriens nuncupatur aut -s. *-s quidem potius pro parte caeli vel ad indicandam directionem usurpari solet quam pro regione terrae orientali (quam notionem habet* oriens *p. 1002, 68 sqq.). de loco astronomico agunt* Sen. nat. 5, 16, 3 non . . . eodem semper loco sol oritur aut occidit, sed alius est -s occasusque aequinoctialis . . ., alius solstitialis, alius hibernus (*sim.* Apvl. mund. 13 -s et occasus mutentur terna vice cum solis accessu . . .; -us . . . accepimus aequinoctialem et solstitialem ⟨et⟩ brumalem). Frontin. grom. p. 14, 14 mobilem solis -um et occasum. Mart. Cap. 8, 872 sol . . . cotidie -us sui lineam mutat, *eqs.* Prisc. Lyd. solut. 4 p. 66, 3 ad solem . . . -s et occasus dicitur quadrupliciter: *eqs.*

Ⓘ *accedunt gen.* solis *sim. vel adi.* Phoebeus *sim.*: Ⓐ *varia*: Rhet. Her. 4, 33, 44 imperii magnitudinem s. -u atque occasu metiemur. Cic. Catil. 3, 20 si illud signum *Iovis* . . . s. -um et forum curiam⟨que⟩ conspiceret *eqs.* (*antea*: ad orientem convertere. *cf.* Vitr. 6, 6, 1 non putant oportere aliam regionem caeli boves spectare nisi -um s. [Colvm. 3, 12, 5. 5, 11, 3. *al.* Plin. nat. 12, 52 Avien. orb. terr. 1047]. Vvlg. Ezech. 11, 1 respicit [*Itala cod. 176* orientem]). Ov. met. 1, 779 Aethiopasque suos . . . patriosque adit *Phaethon* inpiger -us. Hippocr. aer. 12 in medio -us s. posita est *Asia* ad matutinum (*cf.* 13 in dextra s. -us hiemalis usque ad Meotidis paludes). Ⓑ *locutiones praepositionales*: ad: Cic. carm. frg. 7, 8 se . . . obitu a solis nitidos convertit *aquila* ad -us (11 [de consul.], 58 s. ad -um conversa *Iovis species.* Lvcan. 9, 667. 903 Lact. inst. 6, 3, 17 Phoen. 41). Varro rust. 1, 46 ad s. -um mane spectant *heliotropia.* Verg. georg. 3, 277 diffugiunt. Hor. carm. 4, 15, 15 Ov. met. 5, 445 Ib. 429. Liv. 36, 17, 14 usque ad. Cvrt. 9, 2, 26 Plin. nat. 6, 24. 7, 97. *al.* Vvlg. deut. 4, 47 qui erant trans Iordanem ad s. -um (Prisc. periheg. 425 Attica . . . tellus . . . s. ad -um est. 898 *ubi Dionys. periheg. 970 πρὸς αὐγὰς ἠελίοιο*). *al.* ab: Sall. Catil. 36, 4 ad occasum ab -u s. (Ov. Pont. 1, 4, 29 Pavl. Fest. p. 71. usque ad o.: Itala Mal. 1, 11 [Hier. epist. 53, 8, 15. *al.*]. *al.* Lact. inst. 4, 26, 36. 5, 13, 5 Optat. 2, 1 p. 35, 18 Vvlg. psalm. 49, 1. *al.* usque in o.: Itala Mal. 1, 11 [Tert. adv. Marc. 3, 22 p. 416, 14]. *al.; cf.* Liv. 29, 14, 3 ad occidentem [Itala Bar. 5, 5 Iren. 5, 35, 1]. Prvd. cath. 12, 91 ad exitum). Iug. 17, 4 Hor. carm. 3, 27, 12 Ov. epist. 15 (16), 143. trist. 5, 8, 25 ad finem s. ab -u (Pont. 3, 1, 127). Liv. 25, 27, 6. 26, 42, 8. 38, 20, 5 *itinera esse* (Apvl. mund. 6 Vvlg. I Macc. 12, 37). *al.* Sen. dial. 7, 25, 4 Plin. nat. 5, 146. *al.* Sil. 4, 113. *al.* Prisc. periheg. 831 (*cf. Dionys. periheg. 892 πλευρὸν . . . ἑῷον*). 992 (*cf. gr. 1083 ὑπ' ἠελίῳ ἀνιόντι*). *et saepius.* sub: Sen. Herc. f. 1139 *cum abl.* Prisc. periheg. 329 *cum acc.* (*gr. 332 πρὸς ἠῶ*). in: Lvcan. 6, 329 in -us Phoebeos condixit iter (*item acc.*: Avien. orb. terr. 236. 635. 768 [*gr. 588 πρὸς ἠώην ἅλα*]. 1224 rutilos Phoebi quae *pars gentis* spectat in -us. Prvd. perist. 13, 102 usque in. Clavd. 21, 338). Marcell. med. carm. 61 lucis in -u. adversus: Plin. nat. 6, 71. inter: Plin. nat. 6, 82 i. -um occasumque s. *al.*

Ⓘ *sine gen. vel adi. solem indicante*: Ⓐ *locutiones praepositionales*: ab: Cic. nat. deor. 2, 49 ab -u ad occasum commeans *genus siderum* (Ov. trist. 4, 9, 21 Mela 1, 5 Plin. nat. 2, 242 Mart. Cap. 6, 611. in o.: Sen. nat. 7, 21, 4 Plin. nat. 5, 35 Iord. Get. 69). Lygd. 4, 21 cum summo Phoebus prospexit ab -u. Ov. met. 2, 112 nitido patefecit ab -u purpureas Aurora fores. trist. 1, 2, 27 purpureo. Liv. 38, 20, 7 ab hiberno -u, quoad loca patiantur . . ., subire (*potius de parte vel latere orientali ut*: Plin. nat. 6, 113 sq.). *al.* Manil. 4, 591 Sen. Thy. 787 nat. 5, 17, 4 Plin. nat. 2, 120. 129. *al.* Sil. 17, 243. Homer. 867 roseo. *al.* in *cum acc.*: Cic. carm. frg. 11 (de consul.), 56 ni . . . Iovis species claros spectaret in -us (*ibid.* 58 solis ad -um). Ov. met. 4, 626. Manil. 1, 525 *solem nec* in -um vertere cursus (Prvd. tituli 96 Clavd. 1, 172. *item revertitur cursus solis, sc. per adynaton*: Sen. Herc. f. 942 Med. 31 Thy. 1036). Sen. nat. 1, 1, 12 ab occasu in -um (7, 21, 4). 5, 16, 1. *al.* Lvcan. 1, 683. 9, 419. 10, 50. *al.* Prisc. periheg. 826 campos . . . protendit in -um *Asia* (839 [*Dionys. periheg. 901 ἠῷον*]). *al. cum abl.*: Sen. nat. 7, 11, 1 cometas . . . adspici . . . tam in -u quam in occasu. Lvcan. 8, 319 toto conspectus in -u. Chalc. comm. 66 Pavl. Nol. carm. app. 3, 63. Mart. Cap. 6, 594 *opp.* occasivis regionibus. 690. CE 1368, 9 (*a. 521*) mundi . . . in -u (*opp.* occidui cardinis oceanus, *ut vix ad p. 1067, 41 trahendum*). ad: Varro rust. 3, 16, 12 spectet . . . ad hibernos -us (Hyg. astr. 3, 28). Ov. met. 14, 386 bis ad occasum, bis se convertit ad -us (fast. 4, 777). Manil. 1, 175 numquam remearet *Phoebus* ad -us. Sen. Ag. 840 Oed. 338 benef. 3, 33, 3 Mela 2, 102. Plin. nat. 2, 100 ab occasu ad -um. 4, 30 hi *montes* ad occasum vergentes, ad -us Pelius (Prisc. periheg. 244. 378 [*Dionys. periheg. 384 εἰς αὐγάς*]. 420. *al.*). Sil. 1, 196 Stat. silv. 3, 2, 33. Prisc. periheg. 261 pergit ad -us *Europe* (515 [*gr. 487 πρὸς αὐγὰς ἠελίοιο*]). *al.* per: Prop. 4, 3, 7 (*si recte trad.*) te . . . viderunt iteratos Bactra p. -us. Lvcan. 1, 543 fugiente per -us sole. 2, 642 Prisc. periheg. 872. inter: Manil. 4, 646 borean -umque aestate nitentem. Plin. nat. 2, 120. 4, 58. 37, 201. contra: Sen. nat. 5, 10, 1 Plin. nat. 17, 22. *al.* Ⓑ *varia*: Tib. 2, 5, 59 qua . . . patent -us, et qua fluitantibus undis Solis anhelantes abluit amnis *i. Oceanus* equos. Ov. met. 2, 190 modo . . . prospicit occasus, interdum respicit -us *Phaethon.* Ib. 38 eadem regio vesper et -s erit. Manil. 1, 192 semper . . . ulterior vadentibus -s ad -um occasumve obitus. 1, 636 paribus spatiis occasus cernit et -us *circulus medius* (2, 800 *quartus cardo.* Prisc. periheg. 220 [*Dionys. periheg. 231 ἐς δ' αὐγάς*]. *al.; cf.* Sen. Herc. f. 1061 obitus pariter tecum *o Titan* Alcides vidit et -us novitque tuas utrasque domos [Stat. silv. 5, 1, 81 Mart. Cap. 6, 654]. *al.*). Sen. Ag. 824 sensit -s, sensit occasus Herculem nasci. Herc. f. 1330 -um an occasum petes? (Plin. nat. 6, 203 Sil. 14, 235. Prisc. periheg. 231 [*Dionys. periheg. 243 ἐπ' ἠῶ*]). *al.* Calp. ecl. 1, 75 quaecumque *gens* vel -u vel patet occasu mediove sub aethere fervit. Plin. nat. 2, 142 laeva parte mundi -s est. Stat. silv. 4, 6, 61 *numen Herculis* comitem occasus secum portabat *Alexander* et -us. Apvl. mund. 11 *ventus* eurus est, quando hiemalis -us portis emittitur. Itala psalm. 102, 12 (cod. 325 = Vvlg.) quantum distat -s ab occasu (*Veron. al. = Psalt. Rom.* oriens). *al.* *respiciuntur incolae*: Lvcan. 8, 310 excitos . . . suis inmittam sedibus -us (Comment. *ad l.*: -us pro oriente posuit, id est totos Parthos). Stat. silv. 3, 3, 47 *dominis* occasus pariter famulantur et -us. Synod. Hil.

[Löschhorn]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

coll. antiar. p. 64, 26 -s occasusque mundi . . . funditus vertitur (*cf. l. 13* orientem prope totum occidentemque turbarent). MEROB. poet. 157 c⟨astris⟩ barbaries iunctis occasum miscui⟨t -u⟩.

b *oriuntur alia sidera vel ipsum caelum*: α *-s spectat ad ambitum* (*pauca notabiliora, cf. sub vocibus oppositis* occasus *p. 340, 36 sqq. et* obitus *p. 70, 11 sqq.*): CIC. Arat. 371 omnia *sidera*, quae Cancer praeclaro detulit -u, cedunt obscurata (*cf.* GRATT. 59 ante . . . quam . . . claro Plias se promserit -u [GERM. 723 c. se movet -u Orion. AVIEN. Arat. 1111 c. Lepus exsilit -u]). nat. deor. 2, 19 -u aut obitu lunae (div. 1, 128 LIV. 44, 37, 7. *al.; de luna v. etiam* VERG., HOR., VAL. FL. *infra; aliter sub β*). VERG. georg. 1, 432 *si* -u quarto, namque is certissimus auctor, pura . . . per caelum . . . ibit *Phoebe* (*sim.* VEG. mil. 4, 41. *-us numerantur ut*: HOR. carm. 4, 2, 58 tertium lunae referentis -um. MANIL. 1, 401 primo cum redditur -u *Canicula*. VAL. FL. 2, 367 lunam quarto densam videt imbribus -u. *al.*). MANIL. 3, 415 *sidera* tollentur ad -us (*opp.* mergentur ad umbras. *sim.* 5, 140 Taurus in aversos praeceps cum tollitur -us). SEN. nat. 7, 25, 5 qui matutini vespertinique -us sint *planetarum* (FIRM. math. 1, 4, 8. 2, 8, 3. *al.* CHALC. *infra.* AVIEN. Arat. 1792. *ad* matutinus *cf. vol. VIII, 505, 78 sqq.*). HYG. astr. 3, 37 *Centaurus* spectans ad -us signorum (*respicitur locus, unde oriuntur; fortasse etiam* [*an potius de actu oriendi?*]: FIRM. math. 2, 8, 3 stellae in matutino -u constitutae [3, 3, 9. 3, 6, 32. *al.*]. 3, 7, 4 si in matutino -u fuerit inventus *Mercurius* [3, 7, 7. 8. 3, 10, 6. 4, 21, 7. *al.*]). PORPH. Hor. carm. 2, 17, 19/20 occasum signi h⟨u⟩i⟨u⟩s *Capricorni* magis saevire tempestatibus quam -um (*antea*: quod tempus *eqs. respicitur tempus oriendi ut*: MART. CAP. 8, 844 Scorpius diminuit -um et auget occasum [*item de spatio temporis*: 8, 845 breviores -us occupant *signa* quam occasus. 8, 847 si omnium -us occasusque compenses, *eqs.*]). CHALC. comm. 71 (*cf. quae praecedunt p. 1063, 68*) -uum . . . et occasuum, quorum sol auctor est, hoc est effulsionum et occultationum, quidam matutini, quidam vespertini sunt. *al.* *oritur caelum, mundus* (*quod refertur ad horoscopum* MANIL., FIRM.): MANIL. 2, 871 (*de regionibus caeli*) nec melior super occasus contraque sub -u sors agitur mundi *quam super exortum* (*respicitur locus, unde oritur caelum, ut*: 2, 920 occasus inter et -us. FIRM. math. 2, 15, 1 in genituris cardines sunt quattuor, -s occasus . . ., quae loca a Graecis solent appellari his nominibus: anatole dysis *eqs.* [*sim.* 2, 16, 1]. 2, 15, 2 -s est pars horoscopi). 3, 504 erit ipse tibi . . . quaerendus . . . natalis mundi certoque horoscopus -u. SEN. nat. 1, 3, 10 *mundum* -us occasusque intra momentum temporis revolventem. PS. CENS. frg. 3, 1 stellarum aliae cum caelo feruntur . . .; aliae contra caelum et in -us caeli eunt. SERV. georg. 1, 218 -us et occasus duo sunt: unus ἡλιακός . . . et alter κοσμικός. *in imagine* (*sc. oritur sidus principis*): CVRT. 10, 9, 4 huius *principis* . . ., non solis -s lucem . . . reddidit mundo. CLAVD. 7, 178 (*spectat ad Theodosium inter sidera receptum*).

β *-s spectat ad incrementum lunae* (*opp.* defectus. *vix iam huc* VARRO frg. Plin. nat. 18, 349): AMBR. hex. 4, 8, 32 (*per comparationem*) ecclesia sicut luna defectus habet et -us frequentes. MAX. TAVR. serm. 31, 1 M. -um defectumque eius *lunae*.

2 *oriuntur res aliae* (*cf.* LVCR. 6, 909 *p. 1063, 53*): **a** *variae modo vario* (*quaedam fortasse ad B trahere mavis, e. g. l. 54 sqq. 57 sqq. p. 1068, 1*): CIC. Arat. 40 hiberni praepandens *signum* temporis -us (*gr. 266* χείματος ἀρχομένοιο, *Germ. 269* surgit hiems. *cf.* APVL. met. 10, 29, 2 ver in ipso -u. ITIN. Alex. 7 -u veris). Tusc. 4, 1 a primo urbis *Romae* -u (VOPISC. Car. 2, 1 ab -u u. repetere, quas *eqs.* AMM. 25, 9, 9 numquam . . . u. ab -u. *cf.* SIL. 1, 291 firmavit tenues -us *Sagunti* . . . Daunia pubes [*fere metonymice de urbe nascente*]. 11, 30 [*de Capua*] Dardana ab -u moenia [*respicitur origo incolarum, cf. II A 1*]. PANEG. 10, 1, 4 quo *die* immortalis -s . . . civitatis . . . celebratur [*postea*: natalem Romae diem]. IVST. 43, 4, 3 opprimendam *Massiliam* . . . in ipso -u). VARRO rust. 2, 11, 2 a mulgendo atque -u optimum est id *lac*, quod . . . *non* a partu continuo est sumptum. VERG. georg. 3, 277 diffugiunt non, Eure, tuos neque solis ad -us (*respicitur locus, unde ventus oritur, ut*: OV. Ib. 11 relegatum gelidos Aquilonis ad -us. VITR. 1, 6, 5. *resp. tempus, quo incipit*: PLIN. nat. 17, 57 id *i. fimum inicere* . . . a favonii -u faciendum. AVIEN. orb. terr. 138 rapidi perflatur *cautes* Iapygis -u [ore *Schrader, Holder, cf. p. 1091, 18 sqq.*]). AVIEN. Arat. 1599 celeri . . . -u *nubis*. orb. terr. 395 haec *Europa*, ubi terras intrat Atlantei vis aequoris, accipit -um (*sc. initium vel apparitionem*). CASSIOD. Ios. antiq. 10, 274 -um quatuor cornuum *in fronte hirci* (*sec. Dan. 8, 8; gr.* ἀναβλάστησιν).

b *nascuntur vel creantur mundus, elementa sim.*: CIC. nat. deor. 1, 73 eorum *mundorum* -us interitus (Tim. 8 [*gr. 29c* γενέσεως]. SEN. epist. 44, 5 a primo m. -u usque in hoc tempus. LACT. epit. 38, 2 ante -um m. IVVENC. 4, 271 primo . . . ab -u *m.* [*Vulg. Matth. 25, 34* a constitutione m.]. AVG. civ. 12, 18 p. 539, 21 D. *opp.* occasu. *item mundi*: CIC. Tim. 5 semperne fuerit nullo generatus -u. FIRM. math. 3, 1, 9 AVG. civ. 12, 18 p. 540, 2 D.). 2, 118 cuius *aeris* -s aqua omni exhausta esse non posset (*2, 84* ex aqua oritur aer). Tim. 3 quid est quod semper sit neque ullum habeat -um (5 *sensus moventia* -um habere gignique diximus. ARNOB. nat. 2, 61 supernatum sit aliquid an -us primigenios h.). 34 usque ad temporis -um (*aliter* Arat. 40 *sub a*). SEN. nat. 3, 28, 7 ex his *aqua ignique* -s et ex his interitus est *terrenorum* (*cf.* APVL. mund. 19 rebus -us atque obitus adferentes *aer, mare, terra* [*postea*: fine atque initio. *Ps. Aristot. mund. 396 a 30* γενέσεις]). TERT. adv. Marc. 2, 12 p. 352, 5 omnis situs habitus . . . -s occasus singulorum elementorum iudicia sunt creatoris. LACT. inst. 1, 12, 8 si . . . abscisa sunt *genitalia Caelo*, -s rerum et natura omnis interisset (*antea*: si per se gignit). 2, 8, 24 cum . . . -um rerum tribuis naturae ac detrahis deo. *al.*

c *excrescunt herbae, semina sim.*: LVCR. 1, 212 esse . . . in terris primordia rerum, quae nos . . . cimus ad -us (5, 211). CIC. Cato 52 quid ego vitium -us, satus, incrementa commemorem? PLIN. nat. 22, 95 boletis . . . -s occasusque omnis intra dies septem est. IVVENC. 2, 744 farra . . . viridem depromunt germinis -um. AVSON. 361, 39 p. 411 P. tot species tantosque -us variosque novatus *rosarum* una dies aperit, conficit ipsa dies (*36* nascuntur). HIER. in Ion. 4, 6 l. 147 ciceion . . . cum in -u subito miraculum praebuerit (*antea*: consurgens). AVG. civ. 22, 6 p. 564, 19 D. lapsu -uque foliorum *in arbore*.

d *profluunt fluvii sim.*: α *magis respicitur locus, unde oriuntur* (*sc. caput, fons sim.*): OV. met. 11, 139 donec venias ad fluminis -us (*postea*: fonti, qua plurimus exit. *item in locut. praepos.*: AVIEN. ora 643 aquarum in -u et f[r]onte primo naviger *Rhodanus*. AMM. 15, 4, 2 navigari ab -u poterat primigenio *Rhenus* [CLAVD. 21, 198 a primo descendens *Stilicho* fluminis *Rheni* -u. MARCELL. med. carm. 64 IORD. Get. 34]). LVCAN. 10, 297 arcanum natura caput *Nili* non prodidit ulli . . . et gentes maluit -us mirari quam nosse tuos. 10, 301 hic quaeritur -s, illic finis aquae. PLIN. nat. 3, 135 Raetorum Vennonenses Sarunetesque -us Rheni amnis accolunt, Lepontiorum qui Uberi vocantur fontem Rhodani. AVSON. 298, 29 p. 153 P. fons ignote -u. *al.* *singulariter '-s effundit amnem'*: AVIEN. ora 61 habebis . . ., quis -s amnis maximo⟨s⟩ effuderit. β *magis respicitur motus vel modus oriendi*: HIER. nom. hebr. p. 66, 19 salim . . . -us aquarum, quod brevius graece dicitur βρύοντα. CLAVD. carm. min. 26, 79 (*de fonte Aponi*) quidquid erit causae, quocumque emitteris -u, non sine consilio currere certa fides. HIL. AREL. vita Honorat. 17 l. 3 negatae saeculis aquae largiter fluunt, in uno -u suo duo veteris testamenti miracula praeferentes; nam cum e saxo erumperent *eqs.*

B *plus minus percipitur animo* (*ad actum oriendi accedit respectus primordii, initii sim., qui praevalet* CIC. rep. *et saepius inde a* TAC., *augmenti, incrementi* AMBR. hex. 4, 8, 32 *p. 1067, 50; de epiphania v. p. 1065, 16 sqq.*): CIC. rep. 2, 49 (*cf. 47* ut de rege dominus exstiterit) habetis . . . primum -um tyranni (*item hominum pro institutione*: CYPR. epist. 3, 3 haec sunt . . . initia haereticorum et -us adque conatus schismaticorum . . ., ut *eqs.*). leg. 1, 20 visne . . . ipsius iuris -um a fonte repetamus? 3, 19 cuius *tribuniciae potestatis* primum -um si recordari volumus, inter arma civium . . . procreatum videmus. div. 2, 50 -um videamus haruspicinae (*postea*: fontem). Lael. 29 humilem . . . et minime generosum . . . -um amicitiae, quam ex inopia atque indigentia natam volunt (32 erit eius -s a natura quam ab inbecillitate gravior et verior. *ibid. iterum.* HIER. epist. 4 tit.). GRATT. 413 dat spatium clemens et promonet -u morbus (*sc. in oriendo, cf.* PS. HIPPOCR. epist. 1 corporum imminentia pleraque incommoda -us proprii significatione monstrantur). VAL. MAX. 8, 9, 1 spes . . . imperii in ipso paene -u suo corruisset. QVINT. inst. 10, 1, 46 *Homerus* omnibus eloquentiae partibus exemplum et -um dedit. PS. QVINT. decl. 14, 6 accipient a te desideria nostra -um, finem, modum. 18, 8. TAC. Agr. 3, 1 primo statim beatissimi saeculi -u (MAX. TAVR. serm. 61b, 1 M.). TERT. adv. Marc. 4, 33 p. 532, 15 ex legis et prophetarum in Iohannem occasu et exinde -u regni dei (*aliter p. 1065, 30*). TER. MAVR. 600 ut sit 'at iu' pes, et inde versus -um sumpserit (*antea*: nascitur). IREN. 4, 13, 4 (= 4, 24, 3 H.) in illis *Iudaeis* quidem initium et -um habuerunt *naturalia praecepta*, in nobis autem augmentum et adimpletionem perceperunt. FIRM. math. 1, 9, 2 -um finemque vitae *humanae* (INSCR. christ. Diehl 1230, 1 [*saec. IV/V*] ab -u v. in functionis diem. *cf. de vita continuanda, denuo incipiente*: SEDVL. op. pasch. 1, 15 Ezechiae . . . quindecim dominus . . . annos addidit . . . *et* vitam in occasu languentem ad -us revocavit originem [carm. pasch. 1, 191 mortis ab occasu vitam convertit in -um]). *al.*

II *hominum, deorum, animalium* (*hominum pro institutione* CIC. rep. 2, 49 CYPR. epist. 3, 3 *sub IB*, vitae *v. l. 65; de epiphania v. p. 1065, 16 sqq.*): **A** *de nativitate* (*spirituali p. 1069, 21 sqq.*):
1 *potius de origine, sc. patria, patre, ordine sim., unde quis oritur*:
a *abl. limit.* -u (*cf.* oriundo): CIC. leg. 2, 5 quom -u Tusculanus esset *Cato*, civitate Romanus, habuit alteram loci patriam, alteram iuris (*antea*: esset Tusculi natus. *cf.* OV. met. 15, 60 vir fuit hic -u Samius. PS. AVR. VICT. epit. 19, 1 Didius Iulianus, -u Mediolanensis). OV. met. 13, 148 materno . . . sum generosior -u (*item cum adi. originem indicante*: SIL. 14, 195 Messena . . . Osco memorabilis -u. PS. AVR. VICT. epit. 40, 10 Aurelius Maximianus . . . -u agresti Pannonioque. 40, 18 -u . . . atque instituto pastorali). STAT. silv. 3, 4, 73 -u intactos servare mares (*sc. non castrare qui mares nati sunt*). OPT. PORF. carm. 14, 22 gens nobilis -u (AMM. 24, 3, 5 quam-

[Löschhorn]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vis -u sim n. 28, 1, 38. CLAVD. 8, 121 hoc n. -u nasceris. 20, 80 claro. CE 1447, 1 n. . . . praeclari sanguinis -u. 1662, 5. *cf.* SIDON. epist. 8, 6, 2 vir -u clarissimus). AVSON. 172, 11 p. 38 P. germane carnis lege et -u sanguinis, amore paene filius (CLAVD. 10, 30 quae sponsa mihi . . . uno materni s. -u communem partitur avum. CE 1447, 1 *supra. cf.* CE 764, 1 [*saec. VI*] ⟨inlus⟩tris -u generis).

b *cetera exempla*: α *magis spectat ad statum vel genus eius, qui originem habet ab aliquo* (*aliqua re*): Ov. met. 5, 494 Pisa mihi patria est et ab Elide ducimus -us (HIL. in Matth. 10, 23 ab his *peccato patre corporis atque infidelitate matre animae* . . . -um per transgressionem primi parentis accepimus). SIL. 15, 176 Emporiae veteresque per -us Graiorum vulgus (*sc. incolae Emporiarum e Graecia orti*). 16, 429 discant, qui *equi* pecudum ducunt ab origine nomen, quantum divini praecellat seminis -s (*item cum gen. eius, unde quis oritur* [*an utrumque locum ad β trahere mavis?*]: STAT. silv. 5, 3, 116 non tibi deformes obscuri sanguinis -us nec sine luce genus [*124* natalis origo]). STAT. silv. 2, 1, 76 hic domus, hinc -s. QVINT. inst. 2, 9, 3 sicut hominis -s ex utroque gignentium confertur *eqs.* (LACT. inst. 2, 8, 44 non est aliunde generatus *deus* nec -s ac nativitas eius ex aliqua re altera pendet . . .; ex se ipso est. HIL. coll. antiar. p. 99, 11 per quam *fidem* genitis in corpore . . . -s ex deo est [*antea*: ut ex deo nati sint]. in Matth. 12, 13 lex . . . a deo est, . . . Christi -s et adventus ex lege est. PS. AMBR. symb. p. 193 -um filii dei ex deo. PS. PHOEBAD. fid. 1 sq. *aliter* HIL. in Matth. 20, 6 *infra sub 2a*). 3, 7, 5 (*de Romulo Martis filio*) argumentum caelestis -us (*item cum adi. originem indicante*: AVIEN. Arat. 47 mundani . . . -us mens inmemor. 217 -u cuiquam generato Deucalioneo. MART. CAP. 1, 93 vers. terreus). HIER. hom. Orig. in Luc. 28 p. 163, 7 quando . . . de lavacro conscendit *Iesus* et secundo -s (secundus ordo *var. l.*) describitur, *eqs.* (*sec. Luc. 3, 23 sqq., Orig. γενεαλογία, cf. 161, 6* secundum patrum ordinem natus esse describitur. *161, 14* nativitatis illius seriem. *an ad β trahendum?*).

β *magis spectat ad id* (*eum*) *ipsum, unde quis originem habet* (*sc. primordia, stirpem, auctorem, fontem sim.; exempla significantiora*): Ov. met. 2, 43 'Clymene veros' ait *Sol Phaethonti* 'edidit -us' (*cf.* GERM. 107 seu vera intercidit aevo -us fama tui *Virginis* [*gr. 99 εἴτε τευ ἄλλου*]). SEN. Oed. 238 *Oedipus* maternos iterum revolutus in -us (STAT. Theb. 1, 235 emeritae gremium incestare parentis appetiit, proprios . . . r. in -us [SCHOL.: revocavit semina in -us suos]. *cf.* SEN. Oed. 638 egit . . . in -us semet et matri impios fetus regessit [*sim.* STAT. Theb. 4, 631 qui semet in -us vertit et indignae regerit sua pignora matri]). Phaedr. 890 ex cuius *Solis* -u nostra dependet domus (CASSIAN. conl. 8, 25, 3 utriusque substantiae [*i. carnis et animae*] naturam atque originem examinatione -us atque initii, ex quo . . . unaquaeque processit, et consideratione finis, ad quem unaquaeque contendit, *colligens ecclesiastes*). Tro. 536 (*de stirpe Hectoris*) generosa in -us semina exsurgunt suos. SIL. 13, 634 tuos -us . . . disce. STAT. silv. 5, 5, 73 alios -us libertatemque sub ipsis uberibus tibi, parve, dedi (*sc. filium adoptando*). BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 13 p. 36, 16 quae omnia ad -um genitalem cuiuslibet pertineant, una significatione generis contineri. cons. 3 carm. 6, 1 omne hominum genus in terris simili surgit ab -u; unus enim rerum pater est *eqs.* (*postea*: ille homines . . . terris dedit . . .; mortales . . . cunctos edit nobile germen). *ibid.* 9 si primordia vestra auctoremque deum spectes, nullus degener exstat, ni . . . proprium (*cf. l. 39*) deserat -um. *spectat ad ipsa elementa primordialia, semen sim.*: SIL. 6, 635 Fabium . . . procreat et magni commiscet seminis -us Arcas in Herculeos mater ventura nepotes (15, 77 quis aetherii servatur s. -s, caeli porta patet. *cf.* 12, 213 *Pedianus* Troiana . . . semina et -us atque Antenorea sese de stirpe ferebat). PRVD. ham. 788 *Ruth* Christigenam . . . domum, Davitica regna, edidit atque deo (*i. Christo*) mortales miscuit -us (*cf.* SIL. 6, 635 *supra*).

2 *potius de actu vel tempore nascendi, initio vitae sim.* (*acced.* ad lucem LACT. ira 24, 4, ex *aliquo* HIL. in Matth. 20, 6; *opp.* mors, obitus, interitus *sim. saepius; resp. γένεσις, ubi nihil adnotatur; sensu dilatato* CIC. off. 1, 22): **a** *exempla varia* (*post* SEN. *selecta*): CIC. fin. 2, 31 *a primo* animantium -u petitur origo summi boni (5, 17. 42 parvi . . . p. -u sic iacent, tamquam omnino sine animo sint. 5, 58. 59 *opp.* progrediente aetate. STAT. silv. 5, 5, 80. TAC. ann. 6, 22, 3 p. cuiusque -u. CYPR. epist. 64, 6 in p. statim nativitatis suae -u [*64, 4* in primis partus sui diebus]. *cf.* AMM. 29, 1, 16 a primigenio -u [30, 7, 1]). Tusc. 1, 91 ut, quo modo initium nobis rerum omnium -s noster adferat, sic exitum mors, ut nihil pertinuit ad nos ante -um, sic nihil post mortem pertinebit (Ov. fast. 3, 727 a. tuos -us [Pont. 2, 3, 70]. MIN. FEL. 34, 9 *opp.* post obitum. LACT. inst. 1, 11, 6 *Iovis*. HIER. hom. Orig. in Luc. 8 p. 47, 5 domini salvatoris. *al.; contra*: Ov. trist. 4, 10, 95 post . . . meos -us [STAT. silv. 2, 7, 94 VVLG. gen. 5, 10 Iob 38, 12. *al.*]). nat. deor. 1, 41 partum Iovis -umque virginis *Minervae*. div. 1, 85 puerorum (2, 94). 2, 91 nascentium (2, 94). *al. in philos.* VARRO ling. 7, 17 linea *ducta* . . . infra umbilicum . . ., ubi -s humanus similis ut in mundo; ibi enim omnia nascuntur in medio (*an ad 1bβ?*). MANIL. 2, 509 Augusti. 3, 77 hominum . . . -us. VAL. MAX. 1, 7 ext. 5 *Cyri*. 2, 9, 6 ut eorum *Salinatoris et Neronis* sanguis . . . in -um salutaris principis nostri confluerct. SEN. Herc. f. 24 *Bacchi*. benef. 7, 1, 5 *geminis pariter natis*, quorum inter -us minimum (*sc. spatium temporis*) interest. SIL. 1, 110 (*verba patris puero Hannibali dicta*) horreat -us . . . pubes Tyrrhena tuos (*postea*: te surgente. *an de progressu in conspectum publicum [cf.* orior *sub II C]?*). TERT. resurr. 27 (*in imag. de regeneratione*) -um carnis resurrecturae de mortis occasu (*cf.* PAVL. NOL. epist. 24, 17 cadendo in mortem resurrexit *Christus* in gloriam, de suae passionis occasu -um nostrae resurrectionis instituens. *fortasse huc trahas p. 1065, 50*). ARNOB. nat. 2, 35 *si sunt geniti dei*, -us necesse est habeant et exordia nativitatis et vitae (*opp.* occasum). LACT. ira 24, 4 -um nobis ad lucem . . . subministrat *deus*. HIL. in Matth. 20, 6 -s eius *Christi* ex Maria (*postea*: tempus corporei -us eius). CE 1559, 16 (*saec. III/IV*) -s et occasus vitaque morsque itidest. SALON. in eccles. p. 998[D] -s et occasus hominum, id est tempus nascendi et tempus pereundi. ISID. ort. et obit. (*tit.*). *al.* *notione dilatata fere de ipsa vita*: CIC. off. 1, 22 non nobis solum nati sumus -usque nostri partem patria vindicat, partem amici (*sec. Plat. epist. 9 p. 358[a] ubi γενέσεως*).

b *transit in metonymiam*: α *de eo, quod ortum est* (*sc. de partu, propagine sim.; minus certe* MANIL. 2, 484. 5, 46): MANIL. 2, 239 nec capit, aut captos effundit, Aquarius -us (*cf. Housman ad l. et e. g. Petron. 118, 3* neque concipere aut edere partum; *audacius v. Wageningen et Garrod: 'semina'*). 2, 484 qui *homines* genus ex signis ducunt formantibus -us (*cf.* 5, 46 tolle istos [sitos *Housman*] -us [*var. l.* partus] hominum sub sidere tali, sustuleris *eqs.*). 2, 629 quos ⟨Gemini⟩que dabunt Chelaeque et Aquarius -us, unum pectus habent (*2, 610 sqq.* partus . . ., genitos . . ., creatos). 4, 206 *tribuent Chelae* Palamedeis certantem viribus -um. 4, 668 portentosos cercopum ludit *Libya* in -us. FRG. Vat. 249, 1 (*respicitur Cod. Theod. 8, 12, 4 de donationibus* inter liberos et parentes) in quibus *personis* summum ius et voluntas . . . -us suos praesenti munere opulentat. SOL. 27, 42 probos -us (*opponitur* partus adulterii). β *de loco quodam conceptionis in signifero posito*: AVSON. 369, 14 p. 96 P. qui *sol* cum vicini stationem ceperit astri, contiguos nullum transfundit lumen in -us (*cf. Cens. 8, 6* sol . . . cum in proximum signum transcendit, locum illum conceptionis aut inbecillo videt conspectu aut etiam nec conspicit).

B *de creatione, primordiis generis humani* (*animi, animantium sim.; exempla certiora, cetera v. sub A; cf. p. 1067, 75 sqq.*): CIC. Tusc. 1, 26 *antiquitas* quo propius aberat ab -u et divina progenie, hoc melius ea fortasse, quae erant vera, cernebat. Tim. 21 deus . . . et -u et virtute antiquiorem genuit animum *quam corpus* (*gr. 34[c] γενέσει*). nat. deor. 2, 42 cum . . . aliorum animantium -s in terra sit, aliorum in aqua, in aere aliorum, *eqs.* (*postea*: gigni). VARRO ling. 5, 66 (*loco minus perspicuo*) quorum *i. omnium quae oriuntur vel aboriuntur* quod finis -s (*sc. quod finis idem est ac -s?* -um *codd. vett., unde* -uum *Spengel, Madvig*), Orcus dictus *Dis pater*. SEN. nat. 3, 29, 3 origo mundi . . . animalium -us . . . continuit. CENS. 4, 2 fuisse tempus, cum homines non essent, et his -um aliquem principiumque natura tributum. HIL. in Matth. 10, 23 in illis . . ., qui primi a deo figurati sunt, in quibus coeptae originis -s effectus est, non traductus aliunde.
deriv.: cf. ortivus.
3. ortus *v.* hortus. *Löschhorn.*

1. ortyg(i)a *v.* ortyx.

2. ortygia, -ae *f.*, ὀρτυγία (*graece non legitur; cf.* ὄρτυξ). *scrib. ubique* -ti-. *nomen herbae*: GLOSS. III 571, 56 ortigia i. selia vel orticia. 593, 41 oticias sellia (*sim.* 615, 26. 627, 28). 595, 31 sellia erba ortigia.

ortygomētra, -ae *f.*, ὀρτυγομήτρα (*gr. respondet*). *scribitur in codd.* -ti- *passim, ceterum hic illic in var. l.* hor- HIER. psalt. sec. Hebr. 105 (104), 40. *al.*, cor- VVLG. sap. 16, 2 *A*, -com- HIER. *l. c.* NOT. Tir., -thra ITALA num. 11, 31 Monac. HIER. *l. c. al.* NOT. Tir. 119, 95. 131, 100. *de formis: acc. sing.* -an HIER. *l. c.* (-am *var. l.*). -um GLOSS.[L] V Abba OR 18 (*fortasse ex forma* -a *pluraliter accepta in glossis* -a: coturnices). *plur. non nisi* CHRON. Alex. *infra et* GLOSS., *sing. fere collective infra sub 2*. *de notione*: AVG. quaest. hept. 2, 62 illis -a data est, id est aves, quas coturnices multi latine interpretati sunt, cum sit aliud genus avium -a, quamvis coturnicibus non usquequaque dissimile (*respicitur exod. 16, 13, ubi Itala Monac. et Vulg.* coturnix). CHRON. Alex. chron. I p. 114, 223 adn. -ae (ortygo nutrac *trad.*) id sunt coturnices. GLOSS. -a: genus avium, id est coturnices. coturnix. coturnices. edischaen (*anglosax.*). -ae: coturniae. coturnices, quacquare. *v. etiam vol. II 1189, 19.*

nomen avium: **1** *strictius significatur avis quaedam, quae coturnices ducit* (*cf.* AVG. *supra. ad rem v. Kraak, Vogeltrek in de oudheid, Diss. Leiden 1940, 103 sq.*): PLIN. nat. 10, 66 aquilone . . . maxime volant *coturnices* -a duce (*inde* SOL. 11, 21 -a dicitur, quae gregem ductitat [ISID. orig. 12, 7, 65]). **2** *laxius i. q. coturnix, ortyx*: ITALA num. 11, 31 sq. (Lugd., Monac.) misit -am de mare . . .; . . . colligerunt -am (*Vulg.* coturnices). *hunc locum vel exod. 16, 13 (v. l. 70) respiciunt*: ITALA psalm. 104, 40 (cod. 136 Cas.) venit -a (*Veron. al.* = *Vulg.* coturnix. HIER. psalt. sec. Hebr. adduxit -an. ARNOB. *ad l.* p. 482[D] acceperunt -am). TERT. ieiun. 16 p. 294, 29
[*Bohnenkamp*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

populus carnis avidissimus usque ad choleram -a⟨s⟩ cruditando ([conditando *trad.*]. *cf.* HIER. adv. Iovin. 2, 17 p. 312B populus -am scribitur ad choleram usque ructasse). adv. Marc. 4, 26 p. 511, 9 carnem desiderantibus emisit -am. PS. PHILO antiq. 10, 7 VVLG. sap. 16, 2. 19, 12. RVST. HELP. hist. testam. 37 avidos carnis missa -a refecit.

ortyx, -ygis *et* **ortyg(i)a,** -ae *f.,* *ὄρτυξ.* *scribitur vel certe editur litt. graecis* HYG., SERV., SCHOL. Verg. *al. ceterum invenitur* -ti- *passim*; -ygia SOL. (*var. l.*), CASSIOD.; -iga ANTIDOT. Brux. *acc. plur.* -ăs (*an* -ās?) SOL. [*a sermone docto haud alienum: hisp.* ortega. *cf. Corominas III 582. St.*] [*restituitur* GLOSS. III 567, 50, *v. vol. III 1368, 39.*]

1 *nomen avis, i.q. coturnix* (GLOSS.; *ad rem v. Schuster, RE Suppl. VIII 906 sqq.*): **a** *coniungitur cum nomine insulae q. e. Ortygia*: HYG. fab. 53, 1 (*inde* SCHOL. Stat. Theb. 4, 795 MYTHOGR. 2, 17) avem -a (-giam *ed. princ.*, SCHOL. Stat.; *corr. ex* MYTHOGR.) . . ., quam nos coturnicem dicimus. SOL. 11, 20 in hac *Ortygia* primum visae coturnices-aves, quas -as Graeci vocant (*inde* ISID. orig. 12, 7, 64. 14, 6, 21). SERV. Aen. 3, 73 ut . . . Delos primo Ortygia diceretur, factum est a coturnice, quae Graece -ξ dicitur (*sim.* SCHOL. Verg. Veron. georg. 3, 6 Aen. 3, 693 SCHOL. Stat. Ach. 1, 206). **b** *exempla varia*: PAVL. NOL. carm. 26, 238 *deus* dator mannae caelo, dator -is austro (*respicitur exod. 16, 13 vel num. 11, 31 sq. [v. p. 1070, 80] ut* CASSIOD. Ios. antiq. 3, 25 -iarum multitudo). ANTIDOT. Brux. app. 210 pili ne nascantur: corpus pueri . . . ovis -arum (orni garum *trad.*) linito.

2 *nomen herbae*: PLIN. nat. 21, 101 (*cf.* 1, 21, 61) aliud . . . spicatarum *herbarum* genus, ex quo est . . . stelephuros, quam quidam -em (*cod. d*, -en *vel* o(r)thygem *cett.*) vocant, alii plantaginem (*sec. Theophr. hist. plant. 7, 11, 2*). *Bohnenkamp.*

oruia *i.* *ὀρύα pro* orbia (*v. p. 905, 30*) *legit Gundermann, Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 411 sqq. et Romanos hanc vocem ut alia farciminum nomina antiquitus e sermone Graeciae magnae mutuatos esse existimat, haud inepte, quamquam* -uia *pro* -vā *exemplo carere videtur.* *Scheller.*

1. ōrum, -ī *n., v.* 1. ora.

2. ōrum, -ī *n. i.q. aurum* (*fort. umbr., cf. Brüch, Glotta 26, 1937, 145*): FEST. p. 182 orata genus piscis appellatur a colore auri, quod rustici -um dicebant, ut auriculas, oriculas. *locum addas vol. II 1526, 11.*

orus *v.* 2. oros.

oryctus, (-a, -um), *ὀρυκτός* (*quod gr. respondet*). *scribitur fere* orict- *vel* orect-, *ceterum* ur- ORIBAS. eup. 4, 24, 13 Aa p. 546 syn. 8, 37 p. 249, ori(m)pt- DIOSC. 5, 103 p. 207, 11. *gen. sing.* -o *vel* -us ORIBAS. syn. 3 add. p. 898. 8, 37 p. 249. *al. non nisi* sal -us, *i. q. sal fossicius, fossilis* (*quibus vocabulis script. priores utuntur, v. vol. VI 1, 1213, 44 sqq. 52 sqq.*): DIOSC. 5, 103 p. 207, 11 mittes . . . sales -os limpidos; sin minus, maritimu mittis (*eodem opp.*: 5, 134 p. 226, 20 ORIBAS. eup. 2, 1 A 13a Aa p. 431). 5, 112 p. 213, 6. 9. 5, 134 p. 228, 16. ORIBAS. eup. 4, 24, 13 Aa p. 546 admixto sale -o[s] (*sim.* La). syn. 3 add. p. 898. 8, 37 p. 249. 8, 48, 3 p. 257. 9, 61 add. p. 397. *Bohnenkamp.*

oryx, -ygis *m.*, *ὄρυξ* (*respondet in gr.*). *scribitur in codd. etiam* er-, -ri-. NOT. Tir. 108, 43 -x. *inter nomina quadrupedum affert* POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 3 cameloparda. -x. elefans. [*e coni. dub. graece de machina bellica*: VITR. 10, 15, 1 testudines ad fodiendum . . ., *ὄρυγες* graece dicuntur (*sic vel ὀρυγγες pars edd., ὀρυκτίδες vel ὀρυκτρ- alii sec. Athen. mach. 19, 3 sq.,* origines *trad.*).]

genus ferae (*ad rem v. Leitner, Zool. Terminol. Plin., 1972, 186*): 1 *de natura, specie, origine sim.*: COLVM. 9, 1, 7 nec vero patiendus est -x . . . aliusve quis ferus ultra quadrimatum senescere; nam . . . postea macescunt senectute. PLIN. nat. 2, 107 -em appellat Aegyptus feram, quam in exortu eius *sideris caniculae* contra stare et contueri tradit ac velut adorare, cum sternuerit. 8, 214 sunt et -es, soli quibusdam dicti contrario pilo vestiti et ad caput verso. 10, 201 -em perpetuo sitientia *loca* Africae generant ex natura loci potu carentem et mirabili modo ad remedia sitientium (*sequitur quo modo*). 11, 255 unicorne et bisulcum *animal est* -x (*sec. Aristot. hist. anim. 499b12*). SCHOL. Iuv. 11, 140 -x animal minus quam bubalus, quem Mauri uncem vocant; cuius pellis ad caetras proficit.

2 *de usu* (*cf. et sub 1*): **a** *generatim*: COLVM. 9, 1, 1 ferae pecudes, ut capreoli dammaeque nec minus -um cervorumque genera et aprorum, modo lautitiis ac voluptatibus dominorum serviunt, modo quaestui ac reditibus. **b** *petitur in venatione sim.*: MART. 13, 95 (-x *tit.*) saevus -x constat quot mihi morte canum! LAMPR. Comm. 13, 3 virium ad conficiendas feras tantarum fuit, ut . . . -is cornu basto transmiserit. *in comparatione*: VVLG. Is. 51, 20 filii tui proiecti sunt, dormierunt in capite omnium viarum, sicut -x inlaqueatus (*sic pars codd. et* HIER. *ad l.*, bestia inlaqueata *sec. alios codd. ed. pontif.; explicat* HIER.: pro beta semicocta [*sc. sec. LXX interpr.*] reliqui interpretes -em . . . illaqueatum transtulerunt, qui hebraice appellatur 'tho', quod genus bestiae nascentis in eremo inter munda animalia in levitico et deuteronomio [*v. infra*] ponitur; pro quo LXX Syra lingua opinati sunt 'thoreth', quae dicitur 'beta'). **c** *adhibetur in escam*: IVV. 11, 140 Gaetulus -x hebeti . . . ferro caeditur *in cena* (SCHOL. *v. sub 1*). ITALA deut. 14, 5 (Lugd., *cf.* VVLG.) haec erint iumenta quae manducabitis: . . . cervum et dorcadem et bubalum et . . . -em et camelum pardalin (*seq.*: omne pecus quod habet divisam ungulam et rerumigat [ruminat *Vulg.*]). *Teßmer.*

˟oryza (oriza), -ae *f.*, *ὄρυζα.* *scribitur in titulis* orissa CIL IV 10756, ⟨o⟩rile EDICT. imp. Diocl. 1, 23 *exemplar Sand.* (*v. Lauffer p. 299,* ⟨o⟩ri(z)ae *ed. Giacchero*). *in codd. longe praevalere videtur* -ri-; -ry- PLIN. nat. 15, 28 *M.* 18, 93 *P.* CHAR. gramm. p. 38, 17 B. *et nonnumquam in recc.*; -idia EXPOS. mundi 47 DIOSC. 2, 63 p. 206, 8. 2, 77 p. 211, 3. 3, 23 p. 388, 3 APIC. exc. 7 *et saepius in var. l.; ceterum inveniuntur* uriza, oliza, origa *al. litt. graecis* PRISC. gramm. II 176, 5. *v. etiam infra l. 77.* NOT. Tir. 68, 32. *deest plur.* (*inter singularia tantum afferunt* CHAR. gramm. p. 38, 17 B. EXC. Bob. gramm. I 550, 29. *al.*). *acc.* -an PLIN. nat. 18, 75. GLOSS. *ὄρυζα.* tisana ordeacea. id est tissana, id est sorbitiunculas. *legitur semel apud* HOR. (sat.) *et inde a* CELSO, PLIN. nat. [*dub. var. l.* PLIN. nat. 18, 81 *frumenti genera* Asiae ac Graeciae peculiares zea, -a, tiphe (oriza *unus e codd.*, oliza *plerique, unde* olyra *edd. vet., quod vix recte improbatur p. 572, 76 sq., v. Jardé, Les céréales dans l'antiq. gr., 1925, 5, qui confert Theophr. hist. plant. 8, 1, 3. 8, 9, 2*).]

i. q. genus frumenti (*ad rem v. Hehn, Kulturpflanzen*[8] *502 sqq. et Stadler, RE I A 517 sqq.; gr. fere respondet ὄρυζα, sed ὁ καλούμενος τράγος* ORIBAS. syn. 4, 2, 1 Aa p. 5. 4, 17, 8 Aa p. 20. *confundit cum alia herba* PLIN. *l. 80*): 1 *praevalente respectu frugum, granorum* (*hic illic fere metonymice de sorbitione, farina sim. ex -a confectis*): **a** *in medicina, praeceptis ad victum pertinentibus*: **α** *comeditur, cibus est sive ipsa -a sive eius sucus sim.*: HOR. sat. 2, 3, 155 sume hoc tisanarium -ae (SCHOL. gloss. Γ -a genus est subtilissimae pollinis, id est farinae, unde cum oleo et pigmentis tisanae fiunt satis congruae infirmis). CELS. 2, 18, 10 elota . . . quaedam genera frumenti, ut halica, -a, tisana, vel ex isdem facta sorbitio aut pulticula (*cf.* 3, 22, 11 idem *ac sorbitio ex tisana* -a quoque . . . praestat. 4, 14, 3 danda est sorbitio tisanae vel halicae vel -ae. MARCELL. med. 10, 18 sorbitiunculae. 14, 42. CAEL. AVR. chron. 2, 13, 174 pultes ex -a. 4, 3, 48 pulticula). 2, 20, 1 boni suci sunt triticum, siligo, halica, -a, amulum *eqs.* 2, 23. 2, 24, 1 *stomacho aptissima* elota halica vel -a. 3, 7, 2B -ae cremor dandus est (*cf.* THEOD. PRISC. log. 101 sucus ex . . . -a [CAEL. AVR. acut. 1, 17, 176 -ae. *v. etiam l. 55*]). THEOD. PRISC. log. 64 cibos . . . stypticos aut ex -a aut *eqs.* SORAN. p. 70, 16 cibos stalticos damus, hoc est -am, lenticulam, polentam. PS. SORAN. epit. 43 *inter cibos strictiores.* CAEL. AVR. acut. 1, 17, 177. CASS. FEL. 39 p. 87, 24 -am elixatam . . . dabis. *al.* ANTHIM. 70. 71. ORIBAS. syn. 4, 2, 1 Aa p. 5 *inter pachychyma.* 4, 17, 8 La p. 20 (*corrupte trad., emend. André, Rev. Et. Lat. 38, 1960, 167*). *al.* **β** *usui est ad medicamenta varia conficienda* (*sc. sive comedenda sive aliter adhibenda*): CHIRON 252 purges ei *iumento* caput ex -a (*inde* VEG. mulom. 2, 6, 7). MARCELL. med. 19, 8 in eo iure . . . -am discoques et sic ad perducendum corpus uteris. 20, 25 sucus malorum Cydoneorum per se . . . sumptus vel cum . . . -a (*sim.* 20, 26). 36, 36 hedera . . . cum -a . . . decocta. DIOSC. 3, 23 p. 388, 3 si cocta fuerit *herba* . . . cum -a. CASS. FEL. 48 p. 126, 14 inicies cum suco -ae (*sc. clysterem, cf.* ORIBAS. syn. 1, 19, 18 Aa p. 70, 15 Mø. clysteres uteris de s. -ae. 2 add. p. 142, 4. 144, 20. *ceterum*: ORIBAS. eup. 4, 77, 5 p. 598 s. -ae . . . garga⟨ri⟩zet *raucus.* syn. 2 add. p. 142, 16 [*in emplastico; eadem* 9, 15 add. Ab p. 299]. *v. etiam l. 41. 69*). ORIBAS. eup. 4, 7, 8 Aa p. 533 *ad psilothrum conficiendum* -a aut faba sicca aut ptysanas coquis (*sim.* La p. 534. *eadem* syn. 3, 167 p. 881).

b *extra medicinam*: **α** *cibus est*: PLIN. nat. 18, 71 *Indi* maxume . . . -a gaudent, ex qua tisanam conficiunt, quam reliqui mortales ex hordeo. EDICT. imp. Diocl. 1, 23 L. (*inter frumenta et legumina*) -ae mundae *tot.* LAMPR. Heliog. 21, 3 pisum cum aureis, . . . -am cum albis exhibens. HIER. epist. 107, 8, 3 quod Indorum Bragmanae et Aegyptiorum gymnosophistae in polentae et -ae et pomorum . . . observant cibo (*de isdem* adv. Iovin. 2, 14 *ut* publico -ae et farinae alantur cibo). APIC. 2, 2, 8 adicies . . . -ae sucum. 2, 2, 9 addes piper, apii semen, deinde -am infusam teres. exc. 7 amulabis de -a propter spissitudinem. 9 coques igni lento, amulo -ae obligas. **β** *exempla varia*: PLIN. nat. 15, 28 Indi e castaneis . . . atque -a *oleum* facere dicuntur. 28, 110 qui *sturnos* captos -a tantum pascunt, *ut eorum fimo crocodileam imitentur* (*sim.* ORIBAS. eup. 2, 1 K 1 La p. 457 *et Diosc. gr. 2, 80, 6, sed* DIOSC. 2, 63 p. 206, 8 terent -a et conponent sicut fimum suprascriptum). CIL IV 10756 (*in amphorae fragmento*) -a (*ed. cft.* 6061 *ὄρσα. an ad a?*). EXPOS. mundi 47 (*de Caria*) regio . . . frugifera in omnia bona: vina varia, oleum, -am *eqs.*

2 *praevalente respectu herbae*: PLIN. nat. 18, 71 -ae folia carnosa, porro similia sed latiora, altitudo cubitalis, flos purpureus, radix geminae rotunditatis (*descriptionem ineptam ex confusione cum flore quodam ortam esse vidit Stadler, Mitt. Gesch. Med. Naturw. 20, 1913, 277 sq.*). 18, 75 olyran et -an eandem esse existimat *Turranius.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

18, 93 genera bromos et tragos, externa omnia, ab oriente invectae -ae similia; tiphe et ipsa eiusdem est generis, ex qua fit in nostro orbe -a. DIOSC. 2, 77 p. 211, 3 de -a: -a species est frumenti; locis aquosis nascitur et campis humidis; eustomaca est, ventrem abstinens.

cf. risus (-ī).

orziora *v.* ordiolus. *Bohnenkamp.*

1. ⁿōs, ōris *n.* [*vox prisca, cf.* ind. vet. ās- *n.*, *avest.* āh-, *hethit.* aiš *gen.* išaš, *etc. Sch.*] *de scriptura*: ho- (*improbant* SACERD. gramm. VI 451, 7 ac si dicas hora . . ., cum ora debeant dici. GRAMM. suppl. 298, 28 ISID. diff. 1, 281 orig. 1, 27, 17) *hic illic in variis codd., e. g.* VERG. georg. 4, 292 *M.* ITALA Mich. 7, 16 (cod. 176). PLIN. phys. Bamb. 36, 3. 84 tit. ORIBAS. eup. 2, 1 Ab p. 509; us ORIBAS. eup. 4, 4 add. p. 530 syn. 8, 12 La. REGVLA mag. 25, 10 *cod. P* (*item* 48, 4), *fort. etiam* INSCR. Iugosl. I Hoffiller-Saria 557, 13. *de formis*: *formae III^ae^ decl.* -s (*nom. et acc.*), -is, -e (*abl.*), -a (*nom. et acc.*) *occurrunt passim, rarius dat. sing.* -i: ACC. trag. 686 FEST. p. 182 SEN. suas. 6, 19 CELS. 4, 5, 6. 7, 28, 1. *al.* APVL. met. 1, 8, 2 TERT. adv. Marc. 4, 28 p. 518, 20. *inde saepius* (*dat. sing.* -e *vix agnoscas; nam loci dubii* PROP. 4, 8, 10 VAL. MAX. 8, 7 ext. 1 DRAC. laud. dei 1, 472 *per abl. explicari possunt*). *acc.* -e: CHIRON 354 per -e (ORIBAS. eup. 2, 1 Aa p. 509 syn. 9, 10 La p. 290). DIOSC. 1, 50 p. 28, 17 M. refundes in vaso -e patulo habentem (1, 57 p. 31, 21). ORIBAS. syn. 3 add. p. 908, 38 ad -e; *sed* -em: PS. THEOD. PRISC. simpl. med. 80 per -em (*e coni.*: CHIRON 347. 557. VISIO Pauli 28 rec. Sang. p. 140, 14 S. [*Bulhart in schedis*]). *abl. sing.* -i: ITALA psalm. 65, 17 (cod. 136 Cas., cod. 306). PLIN. phys. Bamb. 35, 17. 19 DIOSC. 2, 38 p. 194, 16 ORIBAS. syn. 4, 40 Ab p. 42. *gen. plur.* -ium: VEREC. in cant. 2, 32 p. 32a (*forma ficta* -um FRG. Bob. gramm. V 561, 11). *dat. vel abl. plur.* -bus: ACC. carm. frg. 27 (*nisi Varroni ascribendum*). VERG. Aen. 8, 486. 10, 566 PAVL. FEST. p. 126 APVL. met. 4, 28, 3. 8, 29, 4 EPIST. Alex. 1. 159 H. ARNOB. nat. 1, 64. 5, 19. *et pauca recentiora.* *formae I^ae^ decl.*: ORIBAS. syn. 4, 41 La p. 44 patente -a. 9, 40 add. Aa p. 347 per -as. *per generis confusionem masc. videtur*: ITALA psalm. 143, 11 (Veron.) quorum -s locutus est (VVLG. locutum). sap. 1, 11 (Caes. Arel. serm. 23, 2 p. 100, 1 *L^1^, al.*) -s qui mentitur (*cett. et* VVLG. quod). PLIN. phys. Bamb. 33 tit. ad -s salivosus et lividum. ORIBAS. syn. 8, 3 Aa p. 206 -s eius aperiendus est. *v. et p. 1091, 77.* *de prosodia*: PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 176, 14 B. licet . . . -s faciei productius duceretur. PROB. cath. gramm. IV 18, 31 -s . . . unum productum . . ., aliud correptum (*sim. distinguitur ab* 2. os SERV. gramm. IV 452, 24 AVG. doctr. christ. 3, 14. 4, 65. *al.*). NOT. Tir. 58, 24. *de notione et diff.*: NON. p. 440, 16 -a vel orae . . . ut genere ita intellectibus distant, . . . neutrum genus . . . vultus vel facies nostra significatur (*sim. distinguitur* PROB. app. gramm. IV 202, 25 ISID. diff. 1, 284). 459, 3 sqq. -s rostrum vel faciem hominum tantum dici putant; ut de rostro Vergilius (*affert* Aen. 9, 442) . . ., de facie idem (Aen. 1, 589) . . .; cum auctoritate veterum et pecudum et ferarum dici possit (*affert* Aen. 12, 373) . . . et de leone idem (Aen. 12, 8) . . .; -s etiam alicuius rei omne patens accipi potest (*affert* VERG. georg. 3, 453 Aen. 2, 482 CIC. Verr. II 5, 30). PROB. app. gramm. IV 199, 20 -s . . . vultum (*cf.* PS. PALAEM. gramm. V 539, 3 SERV. Aen. 1, 256). CHAR. gramm. p. 50, 9 B. -s στόμα πρόσωπον -is, os ὀστέον ossis. p. 390, 28 vultus et -s, vultus proprie hominis, -s omnium (*item distinguitur* vultus SERV. auct. Aen. 9, 249 -s est naturaliter facies, quam habemus, vultus vero, quem pro motu animi ad tempus formamus). HIER. in Os. 9, 10 l. 246 habens in -e, id est in summitate, pellem (*explicat nom. hebr.* Beelphegor). EVCHER. form. 1 p. 7, 7 -s domini: sermo ad homines (6 p. 36, 4 -s: s. ipse). ISID. diff. 2, 57 -s dictum est quasi corporis ostium, cuius species in duobus constat officiis: sumendi victum et loquendi lingua (*sim.* orig. 11, 1, 49). SYNON. Cic. p. 424, 20 facies. species. -s. figura -is. 425, 25 forma. facies. effigies. -s. 428, 35 in conspectu. sub oculis. in -e (*sim.* 429, 25). 437, 13 -a. lineamenta. exemplaria. effigies. imagines. vultus. GLOSS. -s: στόμα. πρόσωπον. vultum aut faciem. similitudinem. rostrum. labia. -a: πρόσωπα, στόματα. vultus, facies. GLOSS.^L^ I Ansil. os 1 -s: -is officio loquutio. *legitur inde a* LIV. ANDR., NAEV., PLAVTO, ENN., TER. *per totam latinitatem; adamatur a dactylicis* (*maxime ab* OV.). [*falso trad. pro* more CIC. Verr. II 3, 118 Phil. 2, 103 SALL. hist. frg. 2, 69 PANEG. in Mess. 73, aura AETNA 352, ora OV. met. 3, 480 ARNOB. nat. 2, 69, orbe GERM. 62 LVCAN. 1, 538 *V^1^*, odore SEN. nat. 3, 25, 1, ossa LVCAN. 9, 768 *pars codd.* *verba falso separantur in lapide* CE 709, 4 (CIL V 6728) de ore vehens *pro* deo revehens (*Heraeus*). *per errorem interpretis* VVLG. Sirach 23, 23 (16), *ubi redditur στόματι pro σώματι.* *dub. interpr.* LVCIL. 1046 (more *Krenkel*). CIC. prov. 6 (*cf. Nisbet, Class. Rev. N. S. 11, 1961, 201. 13, 1963, 301*). *e coni. dub.* LVCIL. 574 (*v. Süss, Hermes 62, 1927, 353*). CVRT. 7, 5, 7 (-bus *Zumpt, cf. Maas, Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 531*).]

exempla sic disponenda censuimus:

CAPVT PRIMVM: *de parte corporis animantium in capite sita*: **I** *hominum et deorum (nec non dei Christianorum)*: **A** *de parte faciei: p. 1074, 69,* **B** *per synecdochen i. q. facies: p. 1082, 66.* **II** *animalium: p. 1088, 32.* **III** *siderum cum hominibus vel animalibus comparatorum: p. 1089, 54.*

CAPVT SECVNDVM: *de rebus corporeis ad similitudinem -is animantium formatis*: **I** *de ostio, orificio sim.: p. 1090, 10.* **II** *de priore parte navium: p. 1092, 18.* **III** *de flore quodam: p. 1092, 21.* **IV** *de acie gladii: p. 1092, 24.*

CAPVT TERTIVM: *ad analogiam aliarum vocum*: **I** *i. q. ora, -ae: p. 1092, 33.* **II** *in interpretat. nominum hebr.: p. 1092, 67.*

i. q. στόμα (*quod ubi respondet, infra fere non notatur*), πρόσωπον. *praefanda quaedam*: *1) de numeri usu (cf. Maas, Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 530 sqq.; Hagendahl, Studia Ammianea 1921, 80 sqq.)*: *plur. poet.* -a (*nom. et acc., de aliis formis v. p. 1073, 27 sqq.; adamatur maxime a dactylicis*): *in poesi* (*deest* HOR.): VERG., TIB., PROP., OV. (*de quibus cf. Hagendahl l. c.*), MANIL. (*7^ies^*), GERM. (*7^ies^*), SEN. trag. (*33^ies^*), LVCAN. (*30^ies^*), PETRON. (*ter*), VAL. FL. (*66^ies^*), SIL. (*8^ies^*), STAT. (*118^ies^*), MART. (*26^ies^*), IVV. (*ter*), *al.* *in sermone pedestri*: VAL. MAX. 3, 2, 23. PETRON. 128, 6 (*secl. Bücheler*). PLIN. nat. 9, 147. 21, 32. 28, 56 (PLIN. med. 1, 12, 1). QVINT. decl. 299 p. 181, 8 PS. QVINT. decl. 10, 3. 10, 13. 17, 17. 18, 3. 19, 5. 19, 11. 19, 15 *bis*. TAC. hist. 3, 10, 2 APVL. met. 10, 6, 1 ITALA Mich. 7, 16 (cod. 176). CYPR. ad Donat. 7. 11 PANEG. 5, 9, 6 ARNOB. nat. 2, 21. 4, 5. *al. apud recentiores (modica frequentia).* *gen., dat. (raro), abl. (frequenter) sing. pro plur. parum usitato (cf. supra) saepius substituuntur; nom. vel acc.* (*hic illic collective*): PLAVT. Amph. 342 Epid. 383 Poen. 19 Stich. 114 CIC. Phil. 8, 20 de orat. 2, 162 rep. 3, 15 SEN. dial. 5, 19, 3. 4 PLIN. nat. 20, 72 TAC. Germ. 3, 1 ITALA psalm. 134, 16 (Tert. scorp. 2 p. 150, 19 = VVLG.). 143, 11 (Veron. = VVLG.). CYPR. epist. 58, 5 VVLG. Iob 29, 23.

2) iuxta ponuntur lingua: PLAVT. Mil. 189 CIC. Cael. 78 ad Q. fr. 2, 3, 2 SALL.(?) rep. 1, 8, 9 VERG. Aen. 4, 183 OV. met. 5, 466. 562 SEN. Oed. 735 QVINT. inst. 1, 5, 32. *al.* oculi: PLAVT. Poen. 1113. AFRAN. com. 405 (et *Bücheler*, in *trad.*). CIC. Verr. II 2, 81. 3, 5. *al.* CATVLL. 9, 9 LVCR. 2, 511 SALL. Iug. 79, 6 VERG. Aen. 2, 531. *al.* OV. met. 10, 350 Ib. 157 EPICED. Drusi 34 LIV. 5, 42, 4. *et saepius.* sermo: CIC. Verr. II 2, 56 Phil. 10, 14. 12, 13 ad Q. fr. 1, 3, 3. *al.* corpus: CIC. Verr. II 3, 23 (*bis*). de orat. 1, 114 CVRT. 8, 13, 21. *al.* caput: CIC. Verr. II 3, 62 VERG. Aen. 11, 39 OV. met. 12, 516 SEN. suas. 6, 19 CELS. 4, 5, 3. 4. *al.* vultus: CIC. Catil. 1, 1 Deiot. 5 de orat. 1, 184. *al.* VERG. Aen. 3, 174. 9, 251. 10, 821 OV. met. 4, 265. 12, 348. *al.* (*disting.* OV. epist. 16 [17], 17 met. 5, 206. 10, 631 trist. 3, 4, 38 STAT. Theb. 4, 336). vox: CIC. Phil. 11, 7 de orat. 1, 18. 2, 251 NEP. Att. 1, 3 VERG. Aen. 3, 457 (*disting.* VARRO ling. 6, 52 OV. met. 9, 369 EPICED. Drusi 352. *al.*; *cf.* SEN. Oed. 735 -a vocis ignotae). animus: CIC. fam. 5, 16, 2 ad Q. fr. 1, 3, 3 SALL. hist. frg. 2, 16 LIV. 5, 42, 4. *al.* (*opp.* TAC. ann. 15, 45, 2). genae: LVCR. 1, 920 (*al., v. vol. VI 2, 1768, 76*). habitus: VERG. Aen. 1, 315 LIV. 28, 27, 4 OCTAVIA 705 SIL. 1, 100. *al.* facies: VERG. Aen. 1, 658 (*al., v. vol. VI 1, 55, 32; opp.* PLIN. nat. 11, 138). manus: VERG. Aen. 2, 681. 3, 490. 6, 496 HOR. sat. 1, 5, 24 SEN. epist. 83, 25 VAL. FL. 1, 807. *al.* pectora: VERG. Aen. 4, 673. *al.* SEN. epist. 95, 53 STAT. Theb. 1, 598 MART. 4, 86, 6 TAC. ann. 1, 23, 1. *al.* (*opp.* GELL. 1, 15, 1 NEMES. ecl. 1, 57). cor *v. vol. IV 941, 19; cf.* HIL. in psalm. 118 phe 5 -s . . . cordis (AVG. conf. 9, 10, 23 contin. 1, 2 epist. 27, 4. *al.*). *al.*

3) luditur cum ŏs: PLAVT. Amph. 318 exossatum -s (342). OV. met. 5, 58 fractis . . . in ossibus -a. 5, 292 ossibus -is (12, 252). amor: CIC. fam. 10, 28, 1 quem . . . in -e et amore . . . habuisti (AMBR. in psalm. 118 serm. 15, 18, 2 PRVD. perist. 13, 3). onus: AVG. c. Parm. 2, 12, 26 -s proprium . . . onus proprium. mos: *v. vol. VIII 1529, 29.* oratio: *v. p. 877, 62.*

CAPVT PRIMVM: ***de parte corporis animantium*** *in capite sita* (*hic illic per prosopopoeiam de rebus, e. g. p. 1081, 16. 1084, 19. 42. 1085, 2. 1089, 41. 48; metonymias infra suis locis invenies*): **I *hominum*** *et deorum* (*nec non dei Christianorum; ubi contextus pluribus respectibus, velut formae externae et officio vel animo, accommodatus est, idem exemplum pluribus locis afferre non dubitavimus, e. g.* VERG. Aen. 2, 593 *p. 1077, 30 et p. 1079, 58,* SIL. 2, 350 *p. 1077, 35 et p. 1080, 7,* OV. epist. 6, 63 *p. 1082, 82 et p. 1085, 80*): **A *de parte faciei*** (*sc. notione originaria*): **1** *cum respectu vario*: **a** *exempla usum illustrantia*: **α** *generalia* (*selecta*): ① *varia*: PLAVT. Asin. 209 quasi columbae pulli in -e ambae meo usque eratis (*item cum resp. osculandi*: CATVLL. 99, 9 labella . . . abstersisti . . ., ne quicquam nostro contractum ex -e maneret. LVCR. 1, 37 e . . . tuo [*sc. Veneris*] pendet resupini *Martis* spiritus -e. PROP. 2, 15, 8 illa meos . . . patefecit ocellos -e suo. *sim. al.*). AFRAN. com. 405 cum ad me spectas et fabulare incipis, ex -e et (*Bücheler*, in *trad.*) oculis tuis bibiones involant (*ambiguum inter 1 et 2*). CIC. de orat. 2, 235 quo modo . . . -s venas oculos voltum occupet *risus* (*cf.* 2, 251 -e voltu . . . voce, denique corpore ridetur. LYGD. 6, 35 nec bene mendaci risus componitur -e). LVCR. 6, 1195 *moribundi* in -e iacens rictum (*lect. trad. em. Bailey e Non.* in -e iacens rictu). VERG. Aen. 10, 565 cui *Briareo* . . . dicunt . . . quinquaginta -bus ignem pectoribusque arsisse. OV. met. 2, 376 tenet -s sine acumine rostrum (*in metamorphosi ut*: 2, 831

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

saxum iam colla tenebat -aque duruerant. *sim. al.*). trist. 3, 8, 28 nec iuvat -a cibus (*cf.* SEN. nat. 3, 18, 7 non sunt ad popinam dentibus et ventre et -e contenti, oculis quoque gulosi sunt). CELS. 2, 2, 3 salivae plenum -s est. LVCAN. 4, 310 pinguis manus utraque glaebas exprimit -a super. PLIN. nat. 5, 46 -e et oculis pectori adfixis (*inde* MART. CAP. 6, 674). 7, 25 gens sine -e. *al.* ⓘⓘ *de natura, officio sim.* (*sc. de institutione naturali, qua edere vel loqui possimus*): CIC. nat. deor. 2, 134 cum . . . vita teneatur cibo potione spiritu, ad haec omnia percipienda -s est aptissimum . . ., dentibus autem in -e constructis *eqs.* 2, 141 vicinitatem -is secutae sunt *nares; . . . gustatus* habitat in ea parte -is, qua *eqs.* (*cf.* 2, 145 -e . . . continetur *gustatus*). 2, 149 a pulmonibus arteria usque ad -s intimum pertinet; . . . deinde in -e sita lingua est (*agit de instrumentis loquendi*). LVCR. 4, 651 foramina . . . in -e ipsoque palato. TERT. resurr. 61 p. 122, 8 accepisti . . . -s ad vorandum atque potandum, cur non potius ad eloquendum . . .? LACT. opif. 7, 5 in uno capite . . . sedem possident aures, . . . -s quoque et in eo dentes et lingua. 10, 12 -is species et rictus quam utilis . . . sit . . .; cuius usus in duobus constat officiis, sumendi victus et eloquendi. *al.* HIL. in psalm. 118 phe 5 de . . . -e . . ., quod per labia concluditur ac patet. AMBR. hex. 6, 9, 65 officium . . . -is aut linguae (*de quo fusius agit*).

β *specialia quaedam*: ⓘ *in proverbiis et sententiis* (*cf. p. 1078, 26 sqq. 1084, 22 sqq. 1089, 40*): ENN. scaen. 412 flammam a sapienti facilius -e in ardente opprimi quam bona dicta teneat (*cf.* ANTH. 476, 1 citius flammas mortales -e tenebunt quam secreta tegant). CATO or. frg. 65, 1 (217 M.) saepe audivi inter -s atque offam multa intervenire posse (*cf.* GELL. 13, 18, 3 vetus esse proverbium. *Otto, Sprichw. n. 1311*). POMPON. Atell. 41 quom (quo *trad.*) palumbem ex -e tollit unum (*cf. Otto n. 1330; aliter distinguit et intellegit Frassinetti*). LVCR. 5, 1133 *homines* sapiunt alieno ex -e petuntque res ex auditis potius quam sensibus ipsis. ⓘⓘ *usu obsceno* (*saepe cum convicio dictum, cf. epitheta p. 1077, 44 allata; dub. an huc spectent* PLAVT. Mil. 211 *v. p. 1084, 78.* LVCIL. 398 spurcos -e [*Marx: 'homines pathicos spectat', sed cf. Opelt, Schimpfwörter, 1965, 123, 34*]. CIC. Att. 15, 29, 2): CIC. Cael. 78 *Clodium* hominem . . . -e, lingua, manu, vita omni inquinatum. HOR. epod. 8, 20 -e adlaborandum est tibi. SEN. dial. 4, 9, 3 ne -s quidem libidini exceptum. nat. 1, 16, 3 ut . . . quae . . . sibi quisque fecisse se negat, non in -s tantum sed in oculos suos ingereret (*cf. ibid.* 5 spectabat libidinem -is sui). epist. 87, 16 in cuius -e feminae purgabantur. MART. 3, 81, 6 -e vir es. 11, 61, 1 lingua maritus, moechus -e. QVINT. inst. 11, 1, 84 -s profanatum. SVET. Tib. 44, 2 tabulam, in qua Meleagro Atalanta -e morigeratur. 45 obscenitate -is. gramm. 23, 5 usque ad infamiam -is. GELL. 1, 5, 1 *Demosthenes* parum vir et -e . . . polluto (*cf.* LAMPR. Comm. 1, 7 -e . . . pollutus et constupratus [5, 11 in sexum utrumque]). APVL. met. 8, 29, 4. PORPH. Hor. sat. 1, 5, 62 Osci . . . -e inmundi habiti sunt, unde etiam obscenos dictos putant quasi Oscenos. 1, 8, 39 castitatem -is amiserat. CYPR. ad Donat. 9. ARNOB. nat. 2, 42 ad -is . . . constuprationem. 5, 41 AVSON. 124, 2 p. 343 P. CLAVD. carm. min. 43, 6. ⓘⓘⓘ *imagines, metaph.*: ITALA psalm. 118, 103 (Veron. *al.* = VVLG.) verba tua mel . . . -i meo. VVLG. prov. 16, 26 anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum -s suum (*sim. de necessitate edendi*: eccl. 6, 7 omnis labor hominis in -e eius). AVG. epist. 158, 11 ponere -s spiritale ad fontem vitae. VEREC. in cant. 6, 24 p. 87 a aperiunt -a mentis ad comedendum panem caelestem. ⓘⓥ *singulariter i. q. osculum* (*cf. l. 67. p. 1074, 73. 1077, 75*): CANON. Hippol. 69, 26 omnes -s (*supra lin. add. corr.*) offerant pacis (*cf.* 74, 3 de -e pacem offerant).

b *iuncturae selectae*: α *verbales*: ⓘ *nom.: patere sim.*: LVCR. 6, 1174 patente (OV. met. 7, 557 PAVL. FEST. p. 126 VAL. MAX. 3, 3 ext. 4 CALP. ecl. 7, 37 APVL. met. 2, 10, 4. *al.*). CELS. 6, 9, 7 hiante (SEN. benef. 4, 31, 3 CVRT. 4, 7, 14. 4, 16, 12 SIL. 4, 631. *al.*). *alia*: VERG. georg. 2, 135 olentia (CELS. 2, 7, 21 MART. 11, 30, 1. 12, 85, 1 VLP. dig. 21, 1, 12, 4. *al.*). PROP. 2, 17, 6 arenti (*al., v. vol. II 505, 52 sqq. et cf.* MARCELL. med. 17, 41 inarescit). CELS. 2, 8, 43 spumante (LVCAN. 6, 719). LVCAN. 8, 670 spirantia (9, 680. *al.*). SIL. 6, 52 mandentia. *al.* ⓘⓘ *acc.: suaviari sim.*: CATVLL. 9, 9 -s oculosque suaviabor. LVCR. 4, 1109 pressantes dentibus -a (OV. met. 10, 291 -a . . . -e suo. EPICED. Drusi 34 -s . . . -e. VAL. FL. 1, 711 STAT. Theb. 3, 154. SEDVL. carm. pasch. 5, 64 -i -a [*cf. op. pasch. 5, 3* osculis]. *cf.* OV. trist. 2, 456 impresso . . . -e). COPA 33 decerpens -a puellae. PROP. 3, 13, 22 inponunt . . . suis -a . . . viris. OV. met. 10, 282 admovet -s iterum (12, 424 -a . . . ad -a. FRONTO p. 129, 4 v. d. H. -s . . . -i). EPICED. Drusi 138 -a . . . ad -a fero (*cf.* PAVL. FEST. p. 28 osculari, quod est -s cum -e conferre). *al.* *gustu, siti contrahere, torquere sim.*: LVCR. 2, 401 foedo pertorquent -a sapore (*cf.* VERG. georg. 2, 246 -a . . . torquebit amaror [PROP. 4, 9, 21 sitis]). SALL. hist. frg. 2, 10 *herba* comesa -a hominum rictus dolore contrahit. CVRT. 7, 5, 5 -a visceraque penitus uruntur. PLIN. nat. 15, 132 *lauri* gustatu accendatur -s (25, 79. 93). *al.* *fovere, colluere sim.*: VERG. georg. 2, 135 Medi -a fovent illo *flore* (4, 230 -a fove [-e *et* fave *var. ll.*]. CELS. 1, 2, 4 aqua [1, 3, 4. 1, 5, 1. 2, 17, 7 PLIN. nat. 20, 202]. PLIN. nat. 21, 116. 22, 59. 24, 76). OV. ars 3, 198 -a . . . laventur aqua (*al.; cf.* APVL. apol. 8, 5 praelavitur). SCRIB. LARG. 53 colluere (*al., v. vol. III 1663, 57 sqq. et cf.* CELS. 3, 4, 2 elui [*al., v. vol. V 2, 434, 31*]. 6, 15, 2 diluendum). PLIN. nat. 23, 16 purgandum (24, 121). APVL. apol. 7, 5 colendum (*cf. ibid.* 8, 2 percolat). *pandere, aperire sim.*: SEN. clem. 2, 6, 4 diducere (*al. v. vol. V 1, 1018, 4 sqq.*). nat. 4 praef. 17 aperto ([*trad. def. Frassinetti, Giornale Ital. Filol. 3, 1950, 76 sq.; Axelson olim* operto, *quod probatur supra p. 682, 30, sed cf. Neue Senecastudien, 1939, 55 adn. 43*]. SCRIB. LARG. 54 [MARCELL. med. 12, 2 adaperto]. 101 aperire. *al.*). LVCAN. 4, 329 pandunt. STAT. Theb. 3, 328 retro solvit (sorbet *var. l.*) . . . sitis (4, 768 flatus . . . soluti -is). *al.* *alia*: SALL. Iug. 79, 6 -a . . . inplere solet *harena* (OV. met. 11, 665 fluctus. SEN. nat. 1, 3, 2 aqua [SIL. 14, 413]. LVCAN. 9, 760. *al.; cf.* LIV. 44, 38, 9 -e atque oculis repletis pulvere [VAL. MAX. 8, 1 absol. 6. *al.*]). VERG. Aen. 5, 200 anhelitus . . . -a quatit (OCTAVIA 735 -a [ossa *Bücheler*] . . . tremor. VAL. FL. 3, 338 singultibus [TAC. hist. 3, 10, 2]). OV. met. 15, 98 polluit -a cruore (LVCAN. 6, 707 MART. 1, 78, 5 CYPR. epist. 30, 3 [*bis*]. 55, 14. 66, 7. *al.* ARNOB. nat. 2, 41 CLAVD. 4, 8. *cf. p. 1075, 44 sqq.*). CELS. 3, 22, 9 -s obtegendum (*cf.* MARCELL. med. 10, 17 -e . . . operto). 8, 12, 3 -s eius comprimendum est (SEN. Thy. 160 LVCAN. 6, 566 PRVD. perist. 10, 904). TAC. ann. 2, 40, 2 clauso (SER. SAMM. 231. 264). *al.*

ⓘⓘⓘ *abl.*: Ⓐ *vi mera instrum., locat.: varia*: LVCIL. 585 puer qui lamberat -e placentas (HEGES. 5, 18, 1). CIC. Sest. 111 est . . . saviatus (CATVLL. 45, 12). VERG. Aen. 4, 685 *extremum halitum* -e legam ([*inde* GLOSS.^{L} V Aa o 569 osculando colligam]. SEN. Herc. O. 1342). 11, 418 moriens . . . humum . . . -e momordit (OV. met. 5, 143 iaculum. 9, 61 harenas. STAT. Theb. 12, 746 ferrum). HOR. carm. 3, 3, 12 bibet -e nectar (TIB. 1, 5, 49 OV. am. 2, 10, 34. 3, 10, 22 Ib. 560 trist. 3, 5, 14. *al.; cf.* ars 2, 326 conbibat). PROP. 2, 32, 16 recondit aquam. OV. am. 1, 4, 34 libatos . . . cibos (SEN. epist. 89, 22). met. 2, 230 auras . . . trahit (SEN. Phoen. 220. CVRT. 3, 6, 10 spiritus. LVCAN. 9, 934 venena. STAT. Theb. 1, 588 caelum. 4, 792 diem). 5, 532 contigit . . . cibos (trist. 1, 3, 44 focos. *cf.* PLIN. nat. 11, 251 tactum . . . digitum. SIL. 13, 494 attigit. TAC. ann. 4, 54, 1 *poma* intacta -e). 5, 538 grana presserat (EPICED. Drusi 34 [*osculando ut* VAL. FL. 1, 711]. SIL. 5, 331 telum). 14, 277 *pocula* hausimus (VAL. MAX. 4, 6, 5). VAL. MAX. 9, 2, 1 manderet (SEN. Thy. 779). CELS. 6, 9, 1 umor . . . continetur (6, 11, 1 [*bis*]. 6, 13, 2. 7, 4, 2^{B} *spiritum. al.* PLIN. nat. 20, 111. 23, 54. 25, 170. *al.; cf.* CELS. 6, 15, 3 retentum [MARCELL. med. 12, 54]. PLIN. nat. 31, 40 teneat [SER. SAMM. 225 MARCELL. med. 12, 9]. MARCELL. med. 12, 63 detentum). *al.* *accipere sim.*: CIC. Verr. II 5, 118 postremum spiritum -e excipere (OV. ars 3, 746. EPICED. Drusi 158 hanc animam. CELS. 1, 3, 12 acetum. 6, 9, 7 vaporem. *al.; cf.* SEN. benef. 4, 31, 3 exceptare [expectare *var. l.*]). nat. deor. 2, 135 accepta ([-is *trad., quod def. Pease*]. OV. met. 7, 288 *sucos.* trist. 1, 2, 36 aquas. LVCAN. 9, 756 fluctus). CELS. 4, 9, 1 vaporem . . . recipi (LVCAN. 1, 331 sanguis. STAT. Theb. 9, 130 hastam. *al.*). SEN. Thy. 2 captantem cibos (CVRT. 4, 7, 14 *imbrem.* 4, 16, 12 aquam). Ⓑ *vi fortasse separat.*: LVCIL. 1244 salem exspi⟨r⟩avit. VERG. Aen. 5, 470 cruorem -e eiectantem (OV. met. 14, 212 cruentas . . . dapes. SIL. 12, 150 flammas). 8, 199 -e vomens ignis (10, 349 cruorem [HOMER. 383]. OV. met. 5, 353 flammam [fast. 1, 572 Pont. 2, 10, 24]. 12, 239). CELS. 3, 27, 4^{A} pus . . . -e redditum (4, 24, 1). PLIN. nat. 26, 131 sanguis reiciatur. SIL. 15, 432 ructatos -e cruores. STAT. Theb. 10, 110 efflat . . . vapor. *al.*

ⓘⓥ *cum praepos.*: Ⓐ in: *cum acc.*: PLAVT. Cas. 247 in -s meum . . . vini guttam indidi (SVET. Claud. 33, 1). CIC. de orat. 1, 261 coniectis . . . calculis (CELS. 8, 12, 2 digiti . . . coniciendi. PETRON. 42, 5 *non* aquam . . ., *non* micam panis. 67, 2. *al.*). 2, 162 mansa . . . inserant. div. 1, 78 dormienti . . . grana congesserunt (2, 66 VAL. MAX. 1, 6 ext. 2. *cf.* SEN. Thy. 283 ingesta orbitas). LVCR. 4, 222 venit umor (6, 928 OV. met. 14, 177. Ib. 230 cibus. LIV. 22, 14, 8 fumus). VARRO rust. 1, 66 recipiantur *oleae* (SEN. epist. 90, 22 fruges). *al.* *cum abl.*: LVCIL. 456 quod manducamur in -e. CIC. Verr. II 4, 148 cum spumas ageret in -e. LVCR. 4, 617 sucum sentimus (CELS. 6, 8, 1^{B} gustus. PLIN. nat. 37, 199 in -e gelidiores sentiuntur *gemmae falsae. al.*). OV. epist. 15 (16), 226 crescit . . . cibus (SEN. epist. 82, 21). CELS. 1, 3, 12 retentum acetum (6, 13, 4. SEN. epist. 104, 3 spiritus *vitae. al.; cf.* SEN. Herc. f. 1310 animam . . . teneo [PLIN. nat. 20, 236. 25, 166. *al.*]. PLIN. nat. 23, 79 contineatur [32, 80. *al.*]. MARCELL. med. 7, 11 oleo . . . detento). PLIN. nat. 25, 82 habentes (*i. retinentes ut*: 26, 38. 29, 109 PLIN. med. 1, 5, 2). *al.* Ⓑ *cum aliis praepos.*: ex (*v. et p. 1075, 29*): PLAVT. Stich. 718 eripe ex -e tibias (CIC. dom. 26 [*in imag.*] ex -e impurissimo . . . rem frumentariam. *cf. p. 1089, 42*). RHET. Her. 4, 55, 68 (*in imag.*) spumans . . . scelus (CELS. 5, 26, 9 sanguis). *al.* ad: NOVIVS Atell. 62 ad -s fers, quicquid nactu's (LIV. 2, 32, 10 cibum [PLIN. nat. 8, 145]. *v. p. 1075, 74 et cf.* referre: OV. fast. 3, 563 cineres. trist. 5, 4, 5 SEN. dial. 4, 33, 5 SCRIB. LARG. 80. PETRON. 89 vers. 45 [*de gestu orantis, sic Burmannus sec. Heinsium*]. PLIN. nat. 21, 32 SVET. Aug. 94, 8 APVL. met. 6, 22, 2. *al.* adferre: FRONTO p. 127, 21 v. d. H. cibos. p. 150, 5). CAEL. Cic. fam. 8, 1, 4 manus . . . apposuit (*cf.* PETRON. 64, 5 opposita . . . manu [app-

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Heinsius]). *al.* per: Lvcr. 3, 122 per -s est editus aer. Varro rust. 1, 12, 2 per -s ac nares perveniunt *animalia minuta*. Cels. 4, 20, 1 cibus ... redditur (5, 26, 16 bilis [7, 18, 6]. Sen. epist. 95, 21 ingesta. Plin. nat. 10, 32. 26, 135). Scrib. Larg. 118 stercus ... eicientem (*cf.* Lvcan. 3, 657 eiectat). *al.* tenus (*cf. p. 1082, 17*): Verg. Aen. 1, 737 summo t. attigit -e. Tac. ann. 1, 70, 3 modo pectore, modo -e t. extantes *aqua*. ab: Liv. 2, 35, 1 (*in imag.*) *alimenta* ab -e rapi. 6, 17, 2 (*in imag.*) famem ... propulsantem. Scrib. Larg. 193 sanguinem expuunt. *al.* ob: Apvl. met. 2, 28, 6 herbulam ... ob -s corporis (*i. mortui*) et aliam pectori eius imponit. de: Apvl. met. 6, 18, 7 ut ... sua manu de tuo sumat -e *stipem*. Tert. scorp. 7 p. 158, 25 (*in imag.*) blasphemiae flatum de haeretico -e foetentem. Itala apoc. 11, 5 (cod. g= Vvlg.) ignis exiet de -e ipsorum. *al.* super (supra): Itala iud. 18, 19 (Lugd., *cf.* Vvlg.) inpone manum tuam s. -s tuum (Mich. 7, 16 [cod. 176] supra -a sua [Vvlg. ponent ... s. -s]. *cf.* Vvlg. Iob 39, 34 ponam). Vvlg. Sirach 5, 14 sit manus tua s. -s tuum. intra: Marcell. med. 5, 9 *medicamentum quoddam* i. -s tene (7, 3. *al. apud eundem. cf.* 11, 19 retentus. 12, 39 detenta). 14, 57 i. -s inseritur. 16, 101 fumus ... hauriatur.

β nominales: (I) *epitheta notabiliora*: (A) *varia* (*non nulla ab exemplis sub B allatis vix separari possunt*): Caecil. com. 103 cruento (Verg. Aen. 1, 296. 10, 488 Tib. 1, 5, 49 Sil. 5, 331. 5, 526. 6, 47 Tert. apol. 7, 5. *al.*). Acc. trag. 231 funesto (Sen. Thy. 779). Mat. carm. frg. 6 moribundo (Prop. 3, 7, 56 Stat. Theb. 9, 349). Cic. Pis. 13 foetido (Marcell. med. 11, 12. *al.*; *cf.* Apvl. apol. 7, 3 foetulentum). Catvll. 43, 3 sicco (Verg. georg. 4, 97 Ov. ars 2, 326 Cvrt. 4, 7, 13 Lvcan. 4, 325 Petron. 82, 5 Sil. 1, 531). 45, 12 purpureo (Hor. carm. 3, 3, 12. Stat. Theb. 3, 441 *Aurorae*. Apvl. carm. frg. 4, 10). Verg. Aen. 2, 593 roseo (9, 5. Ov. met. 7, 705 *Aurorae* [Pont. 1, 4, 58]. Mart. 11, 56, 12 Opt. Porf. carm. 27, 10 CE 1109, 14). 5, 200 arida (Ov. rem. 230 Tert. ieiun. 6 p. 281, 15). 11, 300 trepida (Ov. met. 5, 231. 11, 351 Clavd. carm. min. 17, 10. *al.*). Ov. am. 3, 10, 22 tenero (epist. 15 [16], 256 Pers. 3, 113 Sil. 2, 350 Mart. 8, 51, 14. 11, 91, 6 Anth. 430, 8). Sil. 14, 602 anhela (Stat. Theb. 3, 328 [*nisi praedicative*]. 10, 109. silv. 1, 2, 207 *Alphei dei*). Stat. Theb. 1, 588 patulum (4, 792 Qvint. inst. 9, 4, 33). 2, 624 cavo (Qvint. inst. 9, 4, 33. *cf.* Physiogn. 48 p. 68, 4 concavi). 10, 320 madida (Prvd. ham. 320. *cf.* Mart. Cap. 8, 805 vers. madida⟨ta⟩ [*corr. Stange*]). Mart. 6, 74, 3 laxa (8, 57, 4 Physiogn. 40 p. 58, 5). Amm. 25, 4, 22 maiore (Physiogn. 48 p. 66, 4). Physiogn. 48 p. 66, 7 parvo (*ibid.* l. 12. *al.*). 48 p. 67, 7 rotundum (Mart. Cap. 3, 261). *al.* (B) *ad mores malos pertinentia* (*sc. convicio adhibita; fere sensu obsceno, cf. p. 1075, 32*): Ter. Phorm. 986 -s ... inpurum ([*nisi aliter distinguendum ut vol. VII 1, 726, 45; item dubitamus de* Cic. har. resp. 11]. Cic. dom. 26 ex -e impurissimo Sex. Clodi. Phil. 5, 20 Firm. err. 24, 1. *cf.* Firm. math. 7, 25, 3 impuros -e [8, 4, 10 Schol. Iuv. 10, 233]). Cic. Phil. 11, 5 incesto. 11, 7 infame (*cf.* Sen. benef. 2, 21, 1 infamis -e [Schol. Hor. sat. 1, 5, 54]). Tac. ann. 11, 3, 2 impudico Vitellii -e. Min. Fel. 28, 10 libidinoso.

(II) *gen. -is pendet a subst., quae significant*: odorem, anhelitum *sim.*: Cic. Verr. II 3, 23 odor (Ov. ars 3, 277 Plin. nat. 20, 263. *al.* Ser. Samm. 233 Vvlg. cant. 7, 8). Ov. ars 1, 521 anhelitus (*al., v. vol. II 65, 69; cf.* Plin. nat. 20, 186 halitum [20, 142. *al.* Ivv. 10, 238 Plin. med. 1, 12, 3. Prvd. c. Symm. 1 praef. 77 *in imag.*]. Apvl. met. 2, 10, 4 inhalatu). met. 15, 303 spiritus (Plin. nat. 34, 81. Itala psalm. 32, 6 [Veron. *al.*= Vvlg.] *dei. al.*). Cels. 3, 11, 3 foetorem (Ser. Samm. 223 tit. Plin. med. 1, 12, 5. *al.*). Plin. nat. 20, 174 suavitati (22, 134. *al.*). 22, 88 graveolentiam (28, 178. *cf.* 28, 189 gravitatem [37, 143]). Apvl. apol. 7, 6 illuviem (Vlp. dig. 21, 1, 12, 4 [*ex Trebat.*]. Firm. err. 26, 1). *al.* morbum, vulnus: Cels. 2, 1, 7 ulcera (2, 1, 18. 6, 11, 1. 6, 13, 2. *al.* Plin. nat. 15, 33. 20, 39. *et saepe apud eundem.* Marcell. med. 11, 24. *al.*; *cf.* Plin. nat. 20, 155 exulcerationes [*al., v. vol. V 2, 2103, 4 sqq.*]. Pers. 3, 113 ulcus in -e). 2, 8, 14 resolutio. Plin. nat. 1, 34, 56 vitia (23, 108. *al.* Plin. med. 1, 12 tit. *al.*). Ps. Apvl. herb. app. 17 l. 6 vulnera (Plin. phys. Bamb. 30 tit. Diosc. 1, 106 p. 52, 26 M. [*gr. 1, 96* ἐνστομίοις]). *al.* alia: Lvcr. 2, 511 sapori (4, 487. 494 Plin. nat. 30, 27 Plin. med. 1, 12, 1. *cf.* Verg. georg. 4, 277 in -e sapor). 4, 1109 salivas (Plin. nat. 7, 15). Manil. 5, 672 gustum. Sen. Oed. 164 hiatus (*al., v. vol. VI 3, 2683, 50 sqq.*). dial. 2, 2, 4 purgamentis. Qvint. inst. 11, 3, 56 umore. Tac. hist. 4, 81, 1 excremento (ann. 16, 4, 3). Flor. epit. 3, 11, 11 rictum (Carm. Gell. 19, 11, 4). Apvl. carm. frg. 2, 3 nitelas. 4, 10 savia. apol. 7, 1 munditias. Tert. resurr. 60 p. 120, 26 spelunca. Itala cant. 1, 1 (Ambr. fid. 2, 2, 32. *al.*, *cf.* Vvlg.) ab osculis -is (Cypr. unit. eccl. 9. *cf.* Pavl. Petric. Mart. 4, 443 officio ... -is [*i. osculando*]). *al.*

2 *cum respectu loquendi, sonandi sim.* (*de institutione naturali -is v. p. 1075, 7*): **a** *significat magis instrumentum loquendi* (*quaedam ad metonymias sub b allatas vergunt*): *α exempla varia selecta*: Plavt. Poen. 760 -s nunc frigefactas, quom rogas (*cf. imaginem similem, non tamen satis dilucidam*: Rud. 1326 -s calet tibi, nunc id frigefactas). Enn. ann. 578 (*contextu parum integro*) ausus es hoc ex -e tuo? Varro ling. 6, 76 oro ab -e ... dictum. *ibid.* ex -e ... elatum est omen (*sim. in etym.*: frg. Non. p. 424, 17. *al.* Fest. p. 182. *al.*). Lvcr. 3, 497 semina vocis ... -e foras ... feruntur (*cf.* 4, 548 foras emittimus). 4, 532 expletis *faucibus* ... ianua raditur -is. 5, 841 *portenta* mu[l]ta sine -e. Verg. Aen. 6, 80 ille *Phoebus* fatigat -s rabidum *Sibyllae*. Ov. met. 5, 466 -s et lingua volenti dicere non aderant (*cf.* Sen. Phaedr. 602 -a coeptis transitum verbis negant). 9, 369 -a ... praestant vocis iter. 13, 470 verba ... -is (Itala psalm. 35, 4 [Veron. *al.*= Vvlg.]. *al.* Vvlg. deut. 32, 1 [*cf. Lugd.* v. ex -e]. *al.*; *cf.* Sen. dial. 6, 3, 2 sermonem -is [Vvlg. Iob 8, 2. *al.* Drac. laud. dei 3, 681]. Fronto p. 14, 19 v. d. H. oratio -is tui. Itala psalm. 18, 15 [Veron. *al.*= Vvlg.] eloquia -is [Hier. epist. 54, 13, 5. *al.*]). Qvint. inst. 1, 11, 6 verba ... -is inanitate resonare. 9, 4, 34 *syllabae* asperiores ⟨aut leviores⟩ erunt prout -is habitu ... pronuntiabuntur. *et saepissime.*

β locutiones notabiliores: (I) si mihi centum -a sint *sim.*: Enn. ann. 561 non si lingua loqui saperet at (*corruptum, de coni. variis cf. Pascucci, Stud. Ital. 31, 1959, 82*) -a decem sint (Ov. ars 1, 436). Host. carm. frg. 3 (5) non si mihi linguae centum atque -a sient totidem (*cf.* Lvcr. frg. 1 -a ... centum [Verg. georg. 2, 43 Aen. 6, 625 Ov. met. 8, 533 Pers. 5, 2]. Clavd. 1, 55 mihi centenis pateant si vocibus -a. Orient. comm. 1, 387. *similia v. etiam vol. III 816, 38 sqq. 828, 4 sqq.*). Ov. Ib. 204 multiplicata. trist. 1, 5, 54 plura. Val. Fl. 6, 37 mille (Apvl. met. 11, 25, 5). Drac. laud. dei 3, 569 si mihi ... -a tot exurgant, quot dentes ossibus albent. *huc spectant etiam*: Val. Fl. 5, 219 non haec (*i. mea*) -a satis. Sil. 9, 343 ut Cannas uno -e sonem. (II) uno -e dicunt *sim.* (*de proverb. v. Otto, Sprichw. n. 1313, cf.* quod aiunt *l. 31,* quasi *l. 32. 37,* tamquam *l. 37. 40; transfertur ad linguam p. 1082, 53; adi. fere antecedit*): Ter. Andr. 96 u. -e omnes omnia bona dicere (Phorm. 625 auctores fuere. Cic. Lael. 86 consentiunt. Verg. Aen. 11, 132 fremebant. Ov. met. 12, 241 loquuntur. Sen. epist. 81, 31 u., quod aiunt, -e. Cvrt. 10, 2, 18 Lampr. Alex. 53, 10. Lact. inst. 3, 7, 3 u. quasi -e. Dict. 5, 15 Ennod. opusc. 3, 54 p. 344, 19 Cod. Iust. 1, 3, 23). Val. Max. 6, 4 ext. 1 u. -e ... respondit *urbs*. Stat. Theb. 3, 123 -e ... uno exoritur fragor. Ivv. 7, 167. Itala Ios. 9, 2 (Lugd.) ut belligerarent ... -e u. (*i. q. unanimiter, gr.* ἅμα πάντες, *Vulg.* uno animo eademque sententia). Dan. 3, 51 (Cypr. domin. orat. 8) tamquam ex u. -e (Vvlg. quasi). Rom. 15, 6 (cod. e *al.*= Vvlg.) unanimes u. -e (*cf. cod. d* in u. -e). Dict. 5, 3. 6, 14. Amm. 20, 5, 8 miles ... u. prope modum -e favebat. Vvlg. III reg. 22, 13 -e uno. Avg. civ. 18, 43 p. 323, 16 D. tamquam. *al.* *cf.* Apvl. met. 2, 1, 2 totius orbis consono -e (*al., v. vol. IV 484, 44 sqq. 84 sqq., ubi addas* Prvd. perist. 10, 625). (III) 'alieno -e dicere' *sim.*: (A) *quasi instrumento* (*cf.* Cic. rep. 3, 8 quem ad modum oratione sum usurus aliena, sic mihi -e uti liceret alieno. Qvint. inst. 11, 1, 39 velut -e alieno loquimur): *abl.*: Cic. Deiot. 28 clarissimo viro fugitivi -e male dicere. Brut. 169 quoi orationi Caepionis -e respondit Aelius. Ov. rem. 490 siquid Apollo utile mortales perdocet -e meo (*cf.* met. 6, 162 -e meo Latona iubet. Sen. contr. 1 praef. 9 voluntas divina hominis -e enuntiata. *sim. al.*). met. 14, 692 -e meo praesentem *eum* crede precari. *al.* *per praepos.* (*conferendum fortasse* Prop. 1, 18, 18 meo clamat in -e fides): Itala II par. 36, 21 (Complut. *al.*) sermo domini de (Vvlg. ex) -e Ieremiae. 36, 22 (*ibid., sim.* Vvlg.) sermo domini per -s Ieremiae (Luc. 1, 70 [cod. a *al.*= Vvlg.] sicut locutus est p. -s ... prophetarum. act. 1, 16 [cod. d= Vvlg.] spiritus sanctus p. -s David. *al.*). *al.* *inde per metonymiam de homine, per quem quis loquitur*: Itala exod. 4, 16 (Lugd., *sim.* Vvlg.) *Aaron* ipse tuum erit -s. Ambr. paenit. 2, 7, 62 -s erat Christi apostolus, qui dicebat: *eqs.*; ... -s eius prophetae. Vvlg. Ier. 15, 19 quasi -s meum eris. Conc.[S] IV 2 p. 170, 27 archiepiscopus Ypatius, -s nostrum factus. (B) *nomine, iussu alicuius*: *per praepos.*: Itala deut. 1, 1 (Lugd.) quae *verba* locutus est Moyses ⌜ex -e domini⌝ ([*deest gr. et Vulg.*]. Ier. 23, 16 [Cypr. unit. eccl. 11] locuntur sed non ab -e d. [*gr.* ἀπὸ στόματος, Vvlg. de -e]). *abl.*: Cypr. epist. 81 confessor ... -e omnium loquitur (Rvt. Nam. 1, 172 primaevus ... principis -e). (IV) ab, ex -e (in -s) *alicuius* pendere *sim.*: Verg. Aen. 4, 79 pendet ... narrantis ab -e (Ov. epist. 1, 30 Svlp. Sev. dial. 1, 1, 4. *aliter p. 1074, 74*). Sil. 6, 565 pendent ex -e loquentum (Ps. Apvl. Ascl. 1 Hermu). Hil. trin. 7, 3 haereticorum ... in -s meum pendentium (Avg. epist. 118, 11 eos ... in tua -a suspensos). Svlp. Sev. dial. 2, 6, 3 de -e Martini regina pendebat.

γ iuncturae verbales selectae: (I) *nom.: dicere sim.*: Verg. Aen. 4, 183 -a sonant (Hor. sat. 1, 4, 43 Lygd. 4, 40 Ov. am. 3, 9, 12 met. 8, 533 fast. 1, 572 Lvcan. 6, 621. 761. *al.*; *cf.* Val. Fl. 4, 19 resonantia). Ov. epist. 14, 13 dicant. met. 2, 355 vocantia (Sil. 2, 491). 5, 194 -a loqui (9, 392. *al.*; *vertit hebr.* Vvlg. Ier. 32, 4 loquetur -s eius cum -e illius [*sim.* 34, 3; *cf. p. 1087, 46*]). 8, 229 clamantia (11, 665 Pont. 1, 2, 34 Val. Fl. 1, 292). fast. 6, 426 non mentito ... -e (Ib. 66. *al.*). *al.* *tacere sim.* (*de gestu tacendi cf. p. 1077, 15 sqq.*): Verg. Aen. 6, 102 -a quierunt (11, 300 Ov. Pont. 2, 5, 47). Prop. 4, 6, 1 faventia (*al., v. vol. VI 1, 377, 72 sq.*). Ov. am. 1, 7, 22 -e silente ([tacente *var. l.*]. Optat. 7, 1 p. 165, 14). met. 14, 523 -s tacuit (Stat. Theb. 11, 56 Avr. Fronto p. 42, 17 v. d. H. *cf.* Val. Fl. 7, 431 -a conticuisse. Stat. Theb. 10, 625 reticere). *alia*:

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SEN. benef. 2, 1, 3 cum . . . ad rogandum -s concurrat (*al., v. vol. IV 111, 48. 50 sq. et cf.* QVINT. inst. 11, 3, 56 concursus -is).

Ⓘ *acc.*: Ⓐ *-s premere, claudere sim.*: *suum ipsius -s*: PLAVT. Asin. 586 opprime -s (TER. Phorm. 986 Ps. CIC. exil. 21. IVVENC. 3, 767 oppresso tacuit . . . -e. *cf.* VERG. Aen. 6, 155 presso . . . obmutuit -e [OV. fast. 1, 255 STAT. Theb. 1, 493. 3, 574. 647]). CATVLL. 55, 18 linguam clauso tenes in -e (SEN. Ag. 719 SIL. 15, 821. *al.*). SEN. Tro. 517 cohibe . . . -a. *al.* *-s alterius*: PLAVT. Stich. 114 omnibus -s opturent, ne quis . . . male dicat. PROP. 3, 7, 56 cum . . . clauderet -a liquor (OV. ars 2, 92 aquae. VAL. MAX. 6, 2, 3. 6, 5, 5. *al.; cf.* COMM. instr. 2, 16, 15 -a procludunt, ut taceant. *ceterum huc vergit* TAC. *p. 1076, 21*). OV. epist. 11, 52 -a . . . clamantis . . . pressit anus (met. 2, 283 vapor. *cf.* 3, 295 opprimere [ITALA Luc. 11, 53 aur. = VVLG.; *gr.* ἀποστοματίζειν]. 6, 583 dolor -a repressi). SEN. epist. 47, 4 quorum -s non consuebatur (FACVND. defens. 8, 2, 2. 9, 5, 8). *al.* Ⓑ *-s solvere, aperire sim.* (*cf.* SALL. [?] rep. 1, 8, 9 vix satis apertum -s. OV. met. 12, 295 aperta loquentis . . . -a): VERG. georg. 4, 452 sic fatis -a resolvit (Aen. 3, 457. OV. met. 13, 127 sono. fast. 1, 255. 6, 249 Pont. 1, 2, 104. LVCAN. 7, 609 in vocem. 8, 261 vocibus. SIL. 16, 603 STAT. Theb. 8, 90 ARATOR act. 2, 367). Aen. 2, 247 fatis aperit . . . -a (*ipsius ut*: OV. met. 15, 557. APVL. apol. 8, 2 maledictis. ITALA psalm. 37, 14 [Veron. *al.* = VVLG.] non aperuit -s suum. *al.; alterius*: ITALA exod. 4, 12 [Lugd.] aperiam -s tuum [VVLG. ero in -e tuo. *item* 4, 15]. VVLG. Esth. 14, 10 sap. 10, 21. *al.*). LVGD. 5, 14 in adversos solvimus -a deos (*ipsorum ut*: OV. met. 1, 181. 7, 190 ululatibus. 15, 73. *al.* SEN. Herc. O. 724 SIL. 15, 455. 17, 339 ad effatus. STAT. Ach. 1, 524. *al.; alterius*: LVCAN. 5, 98 -a vatis *numen*. 5, 140. AVG. civ. 18, 27 p. 292, 11 D. -a [oracula *var. l.*] prophetarum). OV. met. 5, 332 vocalia moverat -a (*ipsius ut*: STAT. silv. 2, 1, 152 Ach. 1, 497. *al.; alterius*. OV. met. 15, 143 SEN. Oed. 269. *cf.* OV. fast. 5, 638 dimovit talibus -a sonis). PLIN. paneg. 66, 5 -a reseramus (HIER. epist. 52, 17, 1. *al.*). *al.* Ⓒ *alia*: AMM. 30, 1, 16 -a exacuere (*cf.* 30, 4, 13 procudentes). HIER. epist. 4, 1, 1 rumor . . . populorum -a conpleverit (*sim. de fama*: CLAVD. carm. min. 26, 10 populis pervolat -a. SIDON. epist. 4, 3, 10 -a populorum . . . pervagaretur).

Ⓘⓘⓘ *abl.*: Ⓐ *instrum., limit., modi*: *nude ponitur* (*saepe abundanter, cf. Hofmann-Szantyr 795. v. et l. 44*): ENN. ann. 437 -e faventes (*al., v. vol. VI 1, 377, 18 sq.; adde* GLOSS.[L] III Abol. OR 28 -e favete: silete). 586 pausam . . . -e (*add. Vahlen*) fremendi (VERG. Aen. 1, 559. 5, 385 SIL. 16, 644 STAT. Theb. 3, 593). LVCIL. 18 pausam -e loquendi (VERG. Aen. 1, 614 sic -e locuta est [9, 319]. 6, 76 finem . . . -e loquendi). VERG. Aen. 2, 524 sic -e effata (SERV.: abundat '-e'. SERV. auct.: figura pleonasmos). 4, 510 tonat -e deos (COMM. apol. 598. *cf.* VERG. Aen. 6, 607 intonat). 11, 190 ululatus . . . -e dedere (11, 535 voces [SERV.: pleonasmos]). PROP. 2, 22, 6 incinit -e modos. SIL. 8, 421 laudes -e ferebat. 11, 113 Hannibalem volvebat . . . -e (*item pro locutione q. e.* '*in -e habere*' *sim.*: MART. 4, 86, 6 tenebit. HIER. epist. 60, 11, 2 retinebat). 16, 261 Iovem . . . -e vocemus. STAT. Theb. 5, 542 inmutuit (*cf.* 6, 185). 12, 245 sic incipit -e ([orsa *trad.*]. IVVENC. 1, 327 DRAC. Romul. 8, 290). *al.* *accedunt additamenta* (*sc. gen., pron. et adi. infra sub δ allata, cf. p. 1085, 29 sqq.; exempla sec. verba digessimus; per ellipsin verbi e. g.* SIL. 8, 327 STAT. Theb. 8, 501): TER. Andr. 96 dicere (OV. epist. 8, 92 met. 5, 600. 6, 509. *al.*). ACC. trag. 231 alloquar (OV. met. 9, 242. 11, 282 SIL. 7, 448. *cf.* SALL. Iug. 95, 2 locutus [VERG. georg. 4, 444 Aen. 4, 276. 9, 5 OV. epist. 12, 74. *al.* LVCAN. 4, 574 VAL. FL. 8, 36. *al.; cf. p. 1081, 68*]). VERG. Aen. 1, 296 Furor . . . fremet (*cf. p. 1078, 30*). 2, 593 addidit (7, 451. *cf.* 11, 251 reddidit [OV. fast. 5, 698. 6, 426. *al.*]. LVGD. 4, 40 dedit [OV. fast. 1, 474 Pont. 4, 9, 130]). 3, 463 effatus (SIL. 17, 343. *cf.* SEN. Oed. 626 fatur. SIL. 4, 419 profatur [STAT. silv. 4, 3, 123 IVVENC. 2, 365]. 8, 199 affarier). 12, 692 incipit (SIL. 1, 633 STAT. Theb. 9, 420). AETNA 57 tonat (PLIN. nat. praef. 5 CLAVD. rapt. Pros. 1, 84 COMM. apol. 598. *v. p. 1081, 66 et cf.* STAT. Theb. 12, 770 intonat [*al., v. vol. VII 2, 28, 13 sqq.*]). HOR. epod. 5, 11 questus (OV. trist. 1, 8, 5). LVGD. 4, 50 feram (MANIL. 4, 576. *cf.* OV. ars 3, 700 rettulit [trist. 4, 4, 31 Pont. 4, 5, 33 CVRT. 8, 8, 19]). OV. epist. 20 (21), 198 vocat (met. 8, 521 LVCAN. 6, 706. *cf.* OV. fast. 1, 456 provocet [Pont. 1, 4, 58 ANTH. 441, 6]). ars 3, 344 legas (Ib. 66. *al.*). EPICED. Drusi 446 sonet (SIL. 9, 343. 11, 579. *v. iam* VERG. *p. 1081, 58 et cf.* SIL. 2, 43 personat. 3, 248 resonare). *al.* Ⓑ *separat.* (*iuxta verba mittendi praeter* ACC.): ACC. trag. 511 ut omnes . . . -e obscena dicta (dicti, dictis *trad.*) segregent. RHET. Her. 4, 33, 44 sermo . . . profluebat (VALG. carm. frg. 2, 3 LAVS Pis. 89). CIC. carm. frg. 33, 25 B. (Tusc. 2, 21) ploratum edere (*nude ut*: TIB. 1, 4, 73 OV. epist. 11, 96. *cum additam.*: VERG. Aen. 7, 194 placido. OV. am. 3, 6, 72 met. 12, 577 fast. 2, 840. *al.*). LVCR. 5, 910 multa . . . effutiat -e. VARRO ling. 6, 52 mittit vocem (EPICED. Drusi 352 principis. VAL. MAX. 1, 8, 5 Silvani). 9, 76 efferuntur (QVINT. inst. 9, 4, 33). VERG. Aen. 2, 658 excidit (6, 686 [*nude*]. OV. met. 7, 172). 5, 842 fundit . . . -e loquellas (*al.: cf.* SIL. 9, 123 vox . . . effunditur). VAL. MAX. 6, 8, 1 verbum exiturum.

Ⓘⓥ *cum praepos.*: Ⓐ ex, ab, de: ① *iuxta verba exeundi, mittendi*: ex: LIV. ANDR. carm. frg. 3 (*vertit Hom. α 64* ἕρκος ὀδόντων) quid verbi ex tuo -e supera fugit? (COD. Theod. 9, 1, 5 professio criminis). ENN. scaen. 306 quam tibi ex -e orationem duriter dictis dedit. CIC. Sull. 72 verbum . . . excidit (dom. 104). Vatin. 4 fas esse verbum ex -e exire cuiusquam (*al., v. vol. V 2, 1361, 54 sqq.*). LVCR. 1, 39 loquellas funde (*cf.* 6, 6 profudit). CAES. civ. 1, 2, 1 mitti videbatur *oratio* (LIV. 3, 56, 6 vox [GELL. 1, 15, 3 *opp.* pectore]). *al.* ab: LVCR. 4, 564 verbum . . . missum. SIL. 2, 350 cum . . . vocem proferret (ARATOR act. 2, 212). 4, 173 sonus . . . fusus. *al.* de: APVL. met. 11, 16, 6 preces . . . praefatus. TERT. adv. Iud. 10, 4 dolum de -e suo locutus non est (*ad* Is. 53, 9 fuerit in -e eius). ITALA deut. 8, 3 (Lugd.) quod *verbum* exierit ([VVLG. egreditur ex]. *al.*). Matth. 4, 4 (cod. c = VVLG.) procedit (*al.*). *al.* ② *iuxta verbum eripiendi*: PLAVT. Merc. 176 ex -e orationem mi eripis (VERG. Aen. 7, 118 primam . . . *vocem* loquentis ab -e).

Ⓑ in: ① *cum abl.*: esse: ENN. scaen. 123 ⟨h⟩is erat in -e Bromius, his Bacchus pater, illis Lyaeus (*item cum dat.*: TER. Ad. 93 omni populo. RHET. Her. 2, 8, 12 omnibus. CIC. rep. 1, 30 fin. 2, 76. *al.*). CIC. Verr. II 2, 56 omnium (Phil. 10, 14. *item cum gen.*: fin. 2, 67 philosophorum. OV. trist. 3, 14, 24 populi [4, 1, 68]. Pont. 2, 6, 34 posteritatis. *al.* SEN. dial. 5, 23, 4 hominum. TAC. hist. 2, 78, 4 vulgi. *al.*). Tusc. 1, 116 Harmodius in -e ⟨est⟩ et Aristogiton (*item absolute*: OV. epist. 16 [17], 36 fast. 6, 528 LIV. 9, 10, 3 SEN. epist. 95, 53. amic. p. 30 in -e animoque. TAC. hist. 2, 73 in -e famaque. ARATOR ad Parth. 102 CE 618, 3). OV. epist. 2, 32 in falso . . . -e (*item cum adi. vel pron.*: 18 [19], 40 meo. Pont. 4, 13, 36 Getico. *al.*). *alia* (*sc. significatione affinia*): CIC. Verr. II 1, 121 istius nequitiam . . . in -e vulgi . . . esse versatam (Scaur. 50 omnium [TAC. ann. 14, 56, 2. *al.*]. IVV. 14, 205 tuo. *aliter p. 1087, 7*). Phil. 3, 26 habebat semper in -e provinciam (fin. 2, 22. 3, 37 off. 3, 82 Att. 14, 22, 2. *al.* BRVT. [?] Cic. ad Brut. 25, 1 W. SVET. Iul. 30, 5. *al.; rarius cum additamentis inde ab* ITALA, *e. g.* psalm. 37, 15 [Veron. *al., cf.* VVLG.] in -e suo). STAT. Theb. 12, 115 nomen in -e sedet (PLIN. paneg. 55, 11 civium). TAC. dial. 37, 8 in -e hominum agit *eloquentia*. FRONTO p. 155, 9 v. d. H. in -e plebis . . . pervolgatum est . . . hoc genus verborum. ITALA exod. 13, 9 (Monac., *cf.* VVLG.) fiat lex domini in -e tuo. CAPITOL. Maximin. 6, 9 illa *facta* . . . in vulgi -e sunt posita. QVEROL. p. 30, 24 R. volvunt. SYMM. epist. 10, 34, 4 in omnium . . . -e victurus (HIER. epist. 39, 8, 2 hominum. AVG. civ. 5, 14 p. 220, 12 D. laudantium). COMM. apol. 595 qui venerit illis in -e. *al.* *iuxta verba dandi, ponendi*: ITALA num. 22, 38 (Lugd.) verbum quod inicerit mihi deus in -e (VVLG. posuerit). deut. 18, 18 (Lugd.) dabo verba mea ([VVLG. ponam]. *al.*). VVLG. II reg. 14, 3 posuit . . . verba in -e eius (Is. 51, 16. *al.; part. perf. paulo aliter l. 36*). *pro abl. instr. iuxta verba dicendi*: ITALA II par. 6, 15 (Complut. *al.*) que . . . dixisti in -e tuo (VVLG. -e promiseras). psalm. 58, 8 (Veron. *al.* = VVLG.) loquentur in -e suo (VITAE patr. 5, 4, 1). *al.* HIER. epist. 9, 1 in -e meo nomen tuum sonem. *al.* ② *cum acc.*: *in -a multorum* (*sc. venire, mitti sim.*; in -s ITALA): CATVLL. 40, 5 pervenias in -a vulgi *iambis illusus* (OV. trist. 3, 14, 23 populi. *cf.* HOR. epist. 1, 3, 9 Romana . . . venturus in -a [PROP. 3, 9, 32 virum. *sed absolute*: 2, 1, 2. 3, 1, 24]. LIV. 2, 36, 3 ne in -a hominum pro ludibrio abiret. AVSON. Mos. 476 ibis in -a hominum). VERG. Aen. 4, 195 haec . . . virum diffundit in -a *Fama*. OV. trist. 5, 7, 30 quodcumque . . . profugi nomen in -a refert. Ps. QVINT. decl. 18, 5 mittit in -a populi (*cf.* 19, 10 emisi. ITALA deut. 31, 19 [Lugd.] inmittite hoc *canticum* in -s eorum [VVLG. -e decantent]). *in -s unius*: ITALA num. 23, 5 (Lugd.) *verbum* iniecit in -s *deus* ([VVLG. posuit . . . in -e eius]. *item* 23, 16). IER. 1, 9 (Tert. adv. Prax. 22 p. 268, 14) dedi sermones meos in -s tuum (VVLG. in -e). *al.*

Ⓒ per (super STAT.): *per -a multorum* (*cf. p. 1079, 35 sq.*): ENN. frg. var. 18 volito vivos per -a virum (VERG. georg. 3, 9 HIER. epist. 57, 2, 2 VVLG. Esth. 9, 4 MACR. Sat. 5, 17, 5 CASSIOD. var. 3, 51, 2). VERG. Aen. 11, 296 cucurrit . . . fremor (*cf.* CASSIOD. var. 7, 7, 1 discurrit), 12, 235 vivus . . . feretur (PLIN. epist. 2, 10, 2 CASSIOD. var. 6, 23, 4. 7, 15, 5. *cf.* GALLICAN. Avid. 12, 7 circumferant). SIL. 3, 135 ire . . . nomen. APVL. met. 1, 5, 2 sermo iactetur. 5, 28, 4 rumoribus . . . Veneris familiam male audire. 8, 30, 1 *infamia* . . . dilapsa. AMM. 20, 4, 1 quas *virtutes* . . . fama effundebat. super: STAT. Theb. 4, 804 virum s. -a cucurrit clamor. *per -s unius*: ITALA psalm. 49, 16 (Veron. *al.* = VVLG.; *loquitur deus ad peccatorem*) quare . . . adsumis testamentum meum per -s tuum? (*gr.* διά, *cf.* CASSIOD. *ad l.* ne per -s sceleratum . . . sancta . . . verba progredi posse videantur).

δ *epitheta selecta* (*quae fere modum loquendi* [*saepe vice adv.*] *vel mores, habitus, condiciones sim. loquentis indicant; occurrunt maxime in locutionibus cum abl. p. 1079, 51 sqq. allatis; hic illic ab exemplis infra sub b et B1b allatis vix secerni possunt*): ENN. ann. 304 suaviloquenti. CIC. de orat. 1, 184 alacri et prompto. LVCR. 6, 6 veridico (MART. 10, 37, 2 AVG. epist. 51, 2). SALL. Iug. 95, 2 parum . . . libero (AMM. 16, 8, 7 PRVD. perist. 10, 96). VERG. Aen. 3, 373 divino (TERT. orat. 9 p. 187, 8 AVG. civ. 21, 9 p. 508, 22 D. COD. Iust. 1, 17, 1, 6). 3, 463 amico (SIL. 17, 343). 6, 80 rabidum (6, 102. 7, 451 SEN. Oed. 562. 626 MART. 6, 64, 27 HIL. trin. 5, 38. *al.*). 6, 530 pio (OV. fast. 3, 326 STAT. silv. 5, 3, 202 MART. 11, 4, 6 AVSON. 177, 6

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 41 P. *al.*). 7, 194 placido (11, 251 Ov. met. 3, 147. 8, 703. 11, 282 SIL. 6, 457. 8, 199 STAT. Theb. 8, 501 IVVENC. 2, 365. *al.*). 12, 692 magno (AETNA 57 LVCAN. 4, 574 HOMER. 817). 12, 802 dulci (Ov. met. 12, 577). LYGD. 4, 50 vero (Ov. met. 10, 209 Pont. 2, 7, 23). 5, 14 impia (PRVD. perist. 10, 400). Ov. am. 3, 3, 44 mendaci (met. 9, 322). 3, 6, 52 rauca (met. 5, 600 fast. 5, 638 STAT. Theb. 1, 348 AVIEN. Arat. 335). epist. 2, 32 falso. 20 (21), 198 timido. ars 3, 700 memori (*al., v. vol. VIII 656, 66*). met. 1, 386 pavido (IVVENC. 1, 64). 5, 397 maesto (LVCAN. 8, 261 SIL. 1, 633. 2, 491. 8, 327 STAT. Theb. 12, 148). 6, 574 mutum (*al.; v. vol. VIII 1734, 46 sqq. 1735, 36; addas* INSCR. Iugosl. I Hoffiller-Saria 557, 13). 8, 521 supremo (trist. 3, 3, 87. *cf.* SEN. dial. 6, 3, 2 extremi [SIL. 4, 173]). 9, 242 laeto. 11, 460 tristi. 12, 538 tacito (SIL. 12, 735). fast. 5, 698 facundo (*al., v. vol. VI 1, 161, 38 sqq.; cf.* APVL. apol. 43, 4 -e facundus [ARNOB. nat. 4, 22]). SIL. 3, 248 superbo (11, 81. 579 STAT. Theb. 12, 770 MART. 4, 61, 2). MART. 8, 1, 2 verecundo ([*de -e libri*]. ARNOB. nat. 3, 10). FRONTO p. 68, 12 v. d. H. probum et facetum. TERT. apol. 2, 2 mercennario (AMM. 30, 4, 13). PRISCILL. tract. 1, 27 catolico (2, 45). HIER. epist. 15, 1, 1 apostolico (63, 2 PRVD. ham. 522 ARATOR act. 1, 567). *al.*

b *significat magis id, quod loquendo sim. editur, profertur*: *α generatim de qualibet oratione, sententia, opinione sim., quolibet sermone, verbo sim.* (*exempla selecta*): CIC. Tusc. 1, 39 quem *Platonem* ex tuo -e (*i. ex sermone tuo*) admiror. Ov. am. 3, 12, 28 ambiguae captos virginis -e viros. met. 10, 19 falsi positis ambagibus -is (Ib. 377 obscuri . . . -is). fast. 3, 338 dubio terruit -e virum *vates* (*cf.* SEN. Tro. 358 *Calchae* -a. LVCAN. 9, 551 numinis -a consiliumque dei. COMM. apol. 368 -a prophetica). trist. 1, 1, 24 peragar populi . . . -e reus (*cf.* TAC. Agr. 41, 3 poscebatur -e vulgi dux Agricola). 1, 8, 22 vocem populi publicaque -a sequi (SEN. dial. 12 [11], 16, 5 non nostro tantum -e, sed etiam publico). TAC. ann. 1, 31, 5 multa seditionis -a vocesque. 5, 3, 2 adrogantiam -is. SVET. Iul. 88 non -e modo decernentium, sed et persuasione volgi. FRONTO p. 91, 9 v. d. H. ingeni et -is et vocis et facundiae tuae delenimenta. APVL. met. 11, 3, 3 si mihi disserendi tribuit facultatem paupertas -is humani. TERT. adv. Marc. 4, 38 p. 549, 6 ut ex -e ipsorum iudicaret illos *Christus* (ITALA Luc. 19, 22 [cod. a *al.*] iudicabo te [VVLG. de -e]. *cf.* Matth. 12, 37 [Tert. idol. 20 *al.*] ex -e tuo iustificaberis [*gr.* ἐκ . . . τῶν λόγων, *Vulg.* ex verbis]). resurr. 22 p. 55, 5 *prophetias* illas suo -e consignat *Christus*. ITALA apoc. 2, 16 (Primas.) pugnabo tecum in rumphea -is mei (VVLG. gladio. *cf. vol. VI 2, 2013, 35 sqq.*). VVLG. Ier. 36, 4 scripsit Baruch ex -e Ieremiae omnes sermones domini (*cf.* RVFIN. hist. 3, 4, 7 quod evangelium . . . ex -e Pauli descripserit). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 180, 7 false . . . loquentium -a (*Rustic.* labia, *gr. 1, 7 p. 137, 21* χείλη) destruxit *veritas*. COD. Iust. 12, 19, 14 pr. si sine scriptis conveniendi sint, nomen . . . praecipientis -e designatum esse sufficiat. *al.* *de iusso, imperio*: ITALA gen. 41, 40 (cod. 101) ab -e tuo exaudiet . . . plebs (VVLG. ad tui -is imperium, *alia versio* Euseb. Emes. serm. 18, 49 -i tuo oboediet). num. 27, 21 (Lugd. *al.*) in -e eius exient et in -e eius intrabunt (*Vulg.* ad verbum eius; *explicat* AVG. loc. hept. 4, 82 p. 595, 2 id est cum iusserit). deut. 34, 5 (Ps. Philo antiq. 19, 16) mortuus est *Moyses* secundum -s domini (*gr.* διὰ ῥήματος, *Vulg.* iubente domino). VVLG. III reg. 13, 26 inoboediens . . -i domini. *sim. al.*

β specialia quaedam: Ⓘ *respicitur ars, ratio, facultas sim. loquendi* (*nec non scribendi*): Ⓐ *pertinet ad certum quendam stilum, modum* (*fere determinatur per adi.; saepe vergit in imag.; de doctrina v. l. 80*): CIC. off. 1, 61 quasi pleniore -e laudamus. VERG. georg. 3, 294 magno nunc -e sonandum (PROP. 2, 10, 12 magni nunc erit -is opus. Ov. ars 1, 206 deus . . . es, . . . m. nobis -e sonandus eris. Pont. 4, 16, 5 RVF. FEST. 30 PRISC. perieg. 459). PS. VERG. catal. 14[a], 2 Homereo non minor -e fuit (PROP. 2, 34[b], 83. *cf.* Ov. trist. 1, 6, 30 nostra . . . sunt meritis -a minora tuis). HOR. carm. 3, 25, 8 *carmen* indictum -e alio (epist. 1, 19, 32 non a. dictum prius -e. *cf.* MANIL. 2, 57 nostra loquar, nulli vatum debebimus -a [orsa *Dulcinius*]. 5, 479). 4, 2, 8 ruit profundo Pindarus -e (*cf.* PROP. 3, 17, 40 qualis Pindarico spiritus -e tonat). epist. 2, 1, 126 -s tenerum pueri balbumque poeta figurat. ars 94 interdum . . . et vocem comoedia tollit iratusque Chremes tumido delitigat -e. 323 Grais dedit -e rotundo Musa loqui. PROP. 3, 3, 5 parva . . . tam magnis admoram fontibus -a (*cf.* 4, 1, 58 nostro est parvus in -e sonus). 3, 3, 52 -a Philetea nostra rigavit aqua *Calliope* (Ov. am. 3, 9, 26 a quo *Maeonide* ceu fonte perenni vatum Pieriis -a rigantur aquis. OPT. PORF. carm. 4, 4 ARATOR act. 2, 579. *cf.* STAT. silv. 5, 3, 122 -a imbuit amne sacro . . . Apollo. *sim. al.; v. et l. 69*). Ov. am. 1, 15, 19 animosi . . . Accius -is. rem. 382 Cydippe non est -is, Homere, tui. fast. 2, 124 haec mihi praecipuo est -e canenda dies (trist. 2, 423 suo Martem cecinit gravis Ennius -e. Pont. 4, 10, 76 quanto debuit -e. MANIL. 2, 7 -e sacro). trist. 5, 1, 17 blandi . . . Propertius -is. VELL. 1, 16, 4 philosophorum . . . ingenia Socratico -e defluentia (*cf.* AVG. c. acad. 3, 18, 41 -s illud Platonis . . . purgatissimum . . . et lucidissimum . . . emicuit maxime in Plotino). SEN. epist. 24, 21 haec cum descripsisses quo soles -e, semper quidem magnus *eqs.* PERS. 5, 15 -e . . . modico. VAL. FL. 2, 243 quae digna tuis . . . ausis -a (orsa *Heinsius*) feram? (SIL. 14, 29 Phoebo d. . . . -a. CLAVD. 28, 493 digno sonet -e parentem). MART. 4, 14, 3 ingenti . . . -e. 8, 18, 8 tragico. 8, 56, 20 rudi. TAC. ann. 14, 16, 1 species . . . carminum . . . non impetu . . . nec -e uno fluens. *al.* Ⓑ *vario usu*: Ov. am. 2, 1, 12 satis -is erat. Pont. 3, 5, 7 iuvenis patrii non degener -is. 4, 6, 30 tuo peragi . . . -e reos. MANIL. 1, 794 censu Tullius -is emeritus caelum. 4, 442 nec parva est gratia nostri -is (RVFIN. hist. 4, 15, 13). 4, 687 in regnum florentes -is Athenae ([*cf. 4, 194* regnum . . . loquendi]. *item absolute de eloquentia ipsa*: PELAG. in I Cor. 12, 8 p. 196, 10 posse disserere vel docere, quod -is est. ENNOD. epist. 5, 2, 1 p. 125, 4 -is pompa). VELL. 1, 18, 3 nisi Thebas unum -s Pindari inluminaret. 2, 64, 3 hic *Cicero* fulgentissimo et caelesti -e . . . lacerabat Antonium (2, 66, 3). SIL. 11, 65 cunctis praecellens Virrius -e. MART. 5, 69, 3 quid gladium . . . Romana stringis in -a (*i. Ciceronis; vergit in metonymiam ut*: FRONTO p. 119, 25 v. d. H. Tullius summum supremumque -s Romanae linguae fuit). QVINT. inst. 12, 10, 77 -s admiratione dignum (12, 11, 4. PRVD. c. Symm. 1, 635 -s d. aeterno tinctum quod fulgeat auro). TAC. ann. 15, 45, 2 graeca doctrina -e tenus exercitus (*opp.* animum). FRONTO p. 128, 31 v. d. H. mihi cui curam cultumque tradidisses -is atque orationis tuae. HIER. in Am. 5, 3 l. 96 Ciceronis . . . aureo -e (FACVND. defens. 4, 2, 26 Constantinopolitani Ioannis. *cf.* PRVD. *supra*). *al.* *negatur -s indiserto esse* (*utrumque locum ambiguum inter A et B ad pudorem refert Dahlmann, RE XXI 2412, 1 sqq., cf. p. 1086, 24*): GALL. epigr. Suet. gramm. 22, 3 (*de Pomp. Marcello indiserto*) -s nullum vel potius pugilis. SEN. dial 5, 38, 2 cum . . . inspuisset Lentulus *Catonem, Cato dixit*: adfirmabo . . . falli eos, qui te negant -s habere.

Ⓘⓘ *respicitur vox, sonus, pronuntiatio*: CIC. de orat. 3, 43 lenitate vocis atque ipso -is pressu et sono (PLIN. nat. 6, 88 -is s. truci. PS. QVINT. decl. 8, 12 SVET. Aug. 84, 2. *al.*). NEP. Alc. 1, 2 tanta erat commendatio -is atque orationis. Att. 1, 3 summa suavitas -is atque vocis (QVINT. inst. 6 prooem. 11). Ov. epist. 7, 103 me sensi noto . . . -e citari. VAL. MAX. 8, 7, 1 -s haesitatione inpeditum (*cf.* 8, 13, 2 -e . . . haesitante). 8, 7 ext. 1 -is sui vitium . . . expugnavit (QVINT. inst. 1, 1, 13 et -is plurima vitia in peregrinum sonum corrupti et sermonis. 1, 5, 32. 1, 11, 4). LAVS Pis. 93 qualis nitor -is amoenis vocibus. QVINT. inst. 1, 1, 37 quo sit absolutius -s et expressior sermo. 11, 3, 23 *cum phonasci* sonos leniant cantu -is. 11, 3, 30 si fuerit -s facile, explanatum, iucundum, urbanum . . . in quo nulla . . . peregrinitas resonet; non enim sine causa dicitur 'barbarum Graecumve' (*cf.* PLIN. epist. 6, 11, 2 -s Latinum. GELL. 19, 9, 2 Hispano -e). *al.* *paulo pressius de cantu* (*aliter l. 37*): Ov. met. 5, 562 ne . . . tanta . . . dos -is *Sirenum* linguae deperderet usum. 14, 340 mulcere feras . . . -e suo . . . solebat *Canens*. MANIL. 4, 153 mitior aetas per varios cantus modulataque vocibus -a *eqs.* CALP. ecl. 4, 79 cantibus iste tuis alterno succinat -e. VAL. FL. 5, 100 mixto . . . sonantem percutit -e lyram (OPT. PORF. carm. 16, 8 -e sonet docili chelys). AVSON. 336, 23 p. 201 P. *virgines* iussae certare -e, manu, flatu: buxo, fide, voce canentes.

Ⓘⓘⓘ *respicitur lingua*: VERG. Aen. 2, 423 -a sono discordia *Troianorum* signant *Graeci* ([*perperam interpretantur* GLOSS.[L] III Abol. OR 26 dissimiles vultus]. RVST. HELP. hist. testam. 20. *cf.* LVCAN. 3, 290 dissona volgi -a. AVSON. 297, 13 p. 151 P. vario discrimine . . . -is). 12, 837 faciam . . . omnis uno -e Latinos. Ov. trist. 3, 14, 47 Threicio Scythicoque . . . circumsonor -e. MANIL. 2, 897 daemonien memorant Grai, Romana per -a quaeritur . . . titulus (2, 916 MELA 3, 30 LAVS Pis. 232. PS. HIPPOCR. epist. praef. -e R. interpretans. CLAVD. MAM. epist. 2 p. 204, 22). MELA 3, 15 quorum nomina nostro -e concipi nequeant (AVIEN. Arat. 945). 3, 96 barbaro (QVEROL. p. 4, 21 R.). MART. 9, 86, 2 Ausonio. SOL. 27, 10 Carthadam. . . . quod Phoenicum -e exprimit civitatem novam (*Serv. Aen. 1, 366 ex Livio* lingua Poenorum). ARNOB. nat. 5, 26 Graeco (VITAE patr. 7, 19, 3 p. 1044[B] G., . . . Aegyptio). OPT. PORF. carm. 17, 8 si verbum textum pertemptes -e Latino. VIR. ill. 76, 1 ut . . . quinquaginta gentium -e loqueretur *Mithridates*. HIER. epist. 18[A], 6, 7 initium -is et communis eloquii et hoc omne quod loquimur, Hebraeam linguam.

B *per synecdochen i. q.* **facies**: **1** *usu sollemni de anteriore parte capitis*: **a** *magis respicitur habitus externus* (*fere attulimus exempla selecta*): *α -s spargitur, rigatur sim., maxime lacrimis, sanguine, maculis*: LIV. ANDR. carm. frg. 19 (21) simul ac dacrimas de -e . . . detersit. TER. Haut. 306 lacrimis opplet -s totum sibi *mulier* (*cf.* CIC. Verr. II 5, 142 sanguis . . . complesset). 1062 *maculis* sparso -e (LVCR. 2, 977 lacrimis [MART. 10, 26, 5 fletibus]. Ov. trist. 1, 2, 14 aquae. SEN. Tro. 102 cinis. *al.; cf.* CIC. Phil. 3, 4 sanguine . . . respersum [VAL. MAX. 5, 1 ext. 2 sputo]). CATVLL. 64, 131 udo . . . -e (*cf.* SIL. 8, 225 humentia [9, 30]. STAT. Theb. 9, 375 umida). LVCR. 1, 920 lacrimis . . . umectent -a (STAT. Theb. 4, 591). VERG. Aen. 6, 699 fletu . . . -a rigabat (9, 251 lacrimis [Ov. Pont. 2, 11, 9. *al.*]. 11, 698 cerebro. Ov. met. 11, 419 fletibus [OCTAVIA 330. *al.*]. SEN. Oed. 978 imber [STAT. Theb. 2, 234. *al.*]. *al.*). 10, 790 lacrimae . . . per -a volutae (HIER. epist. 1, 3, 3. 22, 35, 3. 60, 13, 3). Ov. am. 1, 7, 57 lacrimae fluxere per -a (met. 3, 202. 4, 582 EPICED. Drusi 166). epist. 6, 63 lacrimis in falsa cadentibus -a (trist. 3, 3, 41. *cf.* 3, 4, 39 super. SEN. Phaedr. 381 per). 6, 70 lacrimis -sque sinusque madent (trist. 3, 5, 12 fletu [CLAVD. rapt. Pros. 1, 268]. *al.; cf.*

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

STAT. Theb. 11, 475 madescunt). met. 11, 657 fletu super -a profuso (SIL. 11, 360 lacrimae ... -e profusae. *cf.* PETRON. 91, 4 perfusum ... lacrimis [120 vers. 96 cruore. HOMER. 331 fletibus]). PETRON. 124 vers. 272 in -e concretus sanguis. STAT. Theb. 2, 337 -a natare fletibus (silv. 2,1, 18 lacrimis. *cf.* Theb. 11, 558 leto). *al.*

β -s laeditur, verberatur sim. (*cf. l. 3. 68 et p. 1082, 74. 78; quaedam ad A referri posse vix negaverimus*): PLAVT. Amph. 183 qui *homo* mihi advenienti -s occillet probe. 317 sq. illic homo ... meum ... -s finget denuo.:: exossatum -s (*om. D*) esse oportet, quem probe percusseris (342 pugnis). Capt. 604 -s denasabit tibi. 816 eis ego -a verberabo surpiculis piscariis (Most. 620 argento. PROP. 2, 9, 10 manu [TAC. ann. 1, 23, 1]. *al.; cf.* CVRT. 6, 11, 31 hastis ... everberarent [QVINT. inst. 2, 4, 18. *al.*]. 7, 2, 5 converberare. SIL. 14, 443 transverberat). Cas. 404 percide (praec- *trad.*) -s tu illi (Persa 283. SEN. nat. 4, 4, 1 [*in imag.*]. MART. 2, 72, 3). 862 optunso -e (931 LVCIL. 1266). 1012 hisce ... sementem in -e faciam pugnosque obseram. Most. 619 obi⟨cere⟩ argentum ob -s inpurae beluae (*sc. faeneratoris; eodem spectat l. 11*). Pseud. 1295 quid ... in -s ... mi ebrius inructas? (*cf.* 1300 ructare in -s [*BCD Non., A corruptum*]). Rud. 710 pugnum in -s inpinge (SEN. contr. 9, 4, 3 manus). *al.* TER. Ad. 215 hodie usque -s praebui (TAC. hist. 3, 31, 3 contumeliis. *cf.* 3, 85 -s ... efferre contumeliis. *cf. infra sub imag.*). LVCIL. 154 (*loq. gladiator*) in -s prius accipiam ipse *eqs.* CIC. Rab. perd. 36 hasce -e adverso ... cicatrices ... accepit (*v. vol. I 865, 46 sqq. et cf. p. 1084, 37. 1086, 49*). LVCR. 5, 1319 *leae* adversum venientibus -a petebant ([*sic cod. unus, def. Ernout, Rev. Phil. 30, 1956, 260*, pat- *ceteri*]. OV. met. 10, 350 facibus [OCTAVIA 119]. EPICED. Drusi 318. *al.; cf.* LIV. 7, 26, 5 adpetit. SIL. 5, 273 impetit). SALL. hist. frg. 5, 27 manum in -s intendens (SIL. 2, 114 telum. *cf.* OV. epist. 14, 10 tendat [Ib. 154 SEN. Herc. f. 984]. TAC. hist. 1, 69, 1). VERG. Aen. 4, 673 unguibus -a ... foedans (11, 86. 12, 871 STAT. Theb. 1, 528. *al.*). 10, 415 saxo ferit -a Thoantis (OV. met. 12, 479 EPICED. Drusi 322. *al.*). 10, 699 saxo ... occupat -s faciemque adversam (12, 300 flammis. VAL. FL. 3, 168). HOR. sat. 1, 5, 61 cicatrix ... laevi frontem turpaverat -is. PROP. 1, 6, 16 -a notet manibus (3, 8, 6 OV. fast. 3, 754). 3, 15, 14 fixit in -a manus. 4, 8, 64 sauciat -a manu (OV. ars 3, 239). OV. ars 3, 678 laniet digitis illius -a (met. 12, 563 CVRT. 8, 2, 5). met. 4, 519 saxo discutit -a (*cf.* 11, 681 percutit [SEN. dial. 2, 14, 3 MART. 2, 72, 4. ITALA act. 23, 2 cod. e= VVLG.]). 11, 726 -a ... lacerat (SEN. contr. 9, 4, 8 [*loc. corr.*]. LVCAN. 7, 628 SIL. 2, 635. 8, 153. 10, 637 SVET. Tib. 60 APVL. met. 5, 11, 1. *al.; cf.* STAT. Theb. 1, 437 lacera -a [12, 109]. DRAC. laud. dei 3, 108 dilacerans). *al.* LIV. 8, 10, 6 hastis ... -a fodientes (CVRT. 4, 15, 31 TAC. ann. 2, 21, 1. *cf.* PETRON. 124 vers. 259 -a ... confossa). *al.* *imagines inde ductae*: TER. Ad. 864 nulli laedere -s ([SCHOL. Bemb.: cum ⟨praesent⟩is alic⟨uiu⟩s fron⟨tem con⟩rugamus, id est ⟨molesti⟩ sumus]. AMBR. exc. Sat. 1, 41). CIC. Pis. 63 -s tuum ferreum senatus conviciis verberari noluisti. Att. 1, 18, 5 qui ... -s ad male audiendum cotidie praebeat (LIV. 4, 35, 10 ad contumeliam. *cf. supra l. 22*). TERT. pudic. 14 p. 247, 24 nonne et illos in -s caedit? (*sc. verbis severis*). HEGES. 2, 1, 2 *crimina* Archelao ... in -s obiecta. AVG. civ. 1, 9 p. 14, 27 D. offendere.

γ de -is specie (*cf.* GLOSS.L V Aa o 566 or[e]a: vultus, faciei [-ies? *Theander*] speciosa. *hic illic vergit ad b*): (I) *iuncturae nominales*: (A) *adi.*: PLAVT. Capt. 647 macilento. Poen. 1113 *nutrix* -e atque oculis pernigris (*cf.* MART. 10, 12, 12 Niliaco ... -e niger. 12, 54, 1 niger -e). Pseud. 1219 Rufus ... -e rubicundo (*cf.* SPART. Pesc. 6, 5 rubidi). CATVLL. 61, 193 floridulo (*cf.* APVL. met. 2, 2, 9 floridum). VERG. Aen. 4, 150 egregio (OV. epist. 4, 78 VAL. FL. 5, 367). TIB. 1, 8, 32 levia. LYGD. 5, 25 rugosa. PROP. 2, 9, 10 candida (OV. epist. 20 [21], 219 medic. 52 SEN. Oed. 509. *al.*). 3, 15, 14 mollia (OV. trist. 4, 3, 70 CALP. ecl. 2, 86). OV. am. 1, 8, 35 alba. 3, 3, 6 niveo (epist. 19 [20], 122 STAT. Ach. 1, 161). 3, 6, 60 tenero (SEN. Phaedr. 652. *al.; cf.* MART. 12, 38, 4 -e tener). ars 3, 74 nitido (SEN. Phaedr. 376). 3, 140 rotunda (DARES 12). met. 1, 484 pulchra (SEN. Phaedr. 1095 dial. 4, 35, 3 MART. 9, 65, 2 CAPITOL. Maximin. 32, 1. *al.*). 2, 481 laudata ... -a Iovi ... fieri deformia (VAL. MAX. 3, 2, 11 [*ex vulnere ut*: CVRT. 10, 2, 12 LVCAN. 2, 170]). 3, 461 formosi. BVC. Eins. 1, 17 sidereo (VAL. FL. 4, 190. *cf. p. 1084, 6*). *al.* (B) *gen. -is pendet a subst.*: TER. Eun. 317 figura -is (CIC. de orat. 1, 114). CIC. de orat. 3, 222 species (leg. 1, 26 LIV. 2, 23, 4 TAC. Germ. 9, 2). off. 3, 10 pulchritudo (CAPITOL. Maximin. 32, 1). LVCR. 4, 1171 honore (*al., v. vol. VI 3, 2930, 20 sq.*). VERG. Aen. 9, 646 formam. OV. met. 3, 423 decus (*cf.* fast. 2, 774 decor [VAL. MAX. 4, 5 ext. 1 TAC. hist. 2, 1, 2]). fast. 6, 149 color (*al., v. vol. III 1718, 35 sq.*). SEN. dial. 5, 17, 3 deformitas (*efficitur vulneratione ut*: PLIN. nat. 7, 124 TAC. ann. 2, 9, 2. *tibiis canendis*: GELL. 15, 17, 1 [*cf. Plut. Alcib. 2 πρόσωπον*]). *al.* (II) *varia*: TITIN. com. 21 aspecta formam atque -s contemplato meum. CATVLL. 61, 193 -e ... nitens (OV. medic. 52 -a nitere. met. 11, 690 MART. 10, 89, 3. *cf.* VERG. Aen. 4, 150 decus enitet -e). VERG. Aen. 4, 11 quem sese -e ferens ...! (SERV. auct.: addendo ... -s nec pulchritudinem denegaverit; '-e' autem 'ferens' utrum oratione an vultu dubium est. *cf.* GLOSS.L Ansil. I OR 155 vultum pr⟨a⟩eferens). TIB. 1, 8, 32 fulgent (*cf.* MART. 6, 13, 4 fulget ... in -e decor). PROP. 3, 24, 8 candor in -e (OV. ars 3, 227 met. 9, 787). 4, 5, 60 ne quid cras libet ab -e dies (*subintellegendum '-s pulchrum' ut*: OV. met. 7, 28 quem non ... -e movere potest *Iason*? CLAVD. 10, 263 hoc). MANIL. 4, 730 Mauretania nomen -is (*sc. nigri*) habet. LVCAN. 6, 515 tenet -a ... macies. VAL. FL. 5, 466 sideris -a ferens *Iason*. *al.*

δ de -is cultu, ornatu sim.: (I) *exempla varia*: TITIN. com. 174 tentipellium inducitur, rugae in -e extenduntur. CIC. Verr. II 3, 62 cum caput atque -s suum unguento confricaret (*cf.* CELS. 4, 4 perfricare [4, 5, 3]. 6, 6, 29 defricare). CATVLL. 61, 139 tuum cinerarius tondet -s (*cf.* MART. 7, 83, 1 tonsor dum circuit -a). HOR. sat. 1, 5, 24 -a ... lavimus (OV. met. 12, 413. *al.*). ars 277 peruncti faecibus -a ([atris *var. l.*]. *cf.* OV. ars 3, 756 -a nec ... perungue manu). OV. rem. 351 linit -a veneris (fast. 3, 760 luto). met. 2, 324 abluit (AVSON. 152, 6 p. 6 P. *cf.* OV. met. 5, 446 colluerant fontes. PETRON. 128, 6 vers. 4 sudor ... perluit). CELS. 3, 18, 13 fovent (4, 5. 4, 4, 5, 9). *al.* *de -e inculto, intonso*: VERG. Aen. 9, 181 intonsa. TIB. 1, 8, 15 inculto. OV. trist. 1, 3, 90 hirta (CVRT. 4, 13, 5). 3, 10, 9 squalentia ... -a *hiemis* (EPICED. Drusi 295 SIL. 3, 276 STAT. Theb. 6, 31. *al.; cf.* OV. trist. 4, 2, 34 squalida [HOMER. 28]). 5, 7, 50 horrida (Pont. 3, 3, 17. SIL. 3, 542 squalore. STAT. silv. 1, 1, 70). STAT. Theb. 8, 244 sordida. (II) *in proverbiis*: (A) *-s sub-, oblinere* (*originem proverbii illustrat* PLAVT. Poen. 1195, *explicant* NON. p. 45, 18 inlusit et pro ridiculo habuit; tractum a genere ludi, quo dormientibus -a pinguntur. GLOSS.L IV Plac. s 15 cui imposturae fiunt, qui decipitur *eqs.; cf. Otto, Sprichw. n. 1312*): PLAVT. Aul. 668 ea sublevit -s mihi paenissime (Capt. 656 offuciis. 783 Epid. 429. 491 plane et probe. Merc. 485 pulchre [604]. 631 Mil. 110. 153. 467 Pseud. 719 Trin. 558 SYMM. epist. 1, 3, 2. 4, 18, 1). Curc. 589 mi esse -s oblitum. (B) *-s perfricare* (*i. pudorem ponere, cf. Otto, Sprichw. n. 631*): CIC. Tusc. 3, 41 quid tergiversamur, Epicure, nec fatemur eam nos dicere voluptatem, quam tu idem, cum -s perfricuisti, soles dicere?

ε de -is motu locali, positione: (I) *determinatur per adi.*: CIC. Tim. 49 supina ... -a (PLIN. nat. 23, 125 STAT. Theb. 6, 533. 10, 422. *cf.* OV. met. 3, 452 resupino [MANIL. 1, 715 SIL. 10, 141. *cf.* Ps. HIPPOCR. epist. 2 resupinato]). OV. epist. 12, 65 adversa (av- *var. l.*) in -a iacentem (SIL. 16, 189. *cf. p. 1083, 25*). met. 1, 85 -s homini sublime dedit (SIL. 15, 85 PRVD. apoth. 337). (II) *varia*: VERG. Aen. 1, 354 -a ... attollens (*cf.* OV. fast. 1, 375 tollens [VAL. FL. 4, 262. *al.*]). 5, 369 effert -a Dares (PETRON. 120 vers. 76. *cf.* OV. trist. 3, 10, 9 protulit [SIL. 9, 498 PRVD. cath. 9, 21. *al.*]). SEN. Ag. 484 -a Corus *ventus* Oceano exserens (*cf.* STAT. Theb. 9, 412 exsertantem [AMM. 14, 9, 3, *sec.* VERG. *p. 1089, 25*]). PETRON. 80, 9 vers. 4 vertitis -a fuga (*aliter p. 1086, 47*). VAL. FL. 1, 263 fert comminus -a leoni (SIL. 12, 256 cui ... obvia ... tulit -a. STAT. Theb. 1, 641 comminus. SEDVL. carm. pasch. 5, 370 -a ferens [*op. pasch. 5, 31* apparens]. *aliter p. 1085, 57. 1086, 60*). SIL. 1, 313 obvia ... -a duci portans (4, 139). 11, 344 si admoveris -a (17, 408 comminus). STAT. Theb. 5, 215 -a supinat (PRVD. perist. 10, 1036). 11, 494 -a reducentem (Ach. 1, 271). APVL. met. 5, 6, 4 ut sorores videat, ... -a conferat (*conveniendo ut*: PRVD. apoth. 33 conlato ... -e comminus. *aliter p. 1086, 63*). *al.*

ζ de -is rubore vel pallore (*fere affectus indicantibus; hic illic ponitur affectus pro colore*): CATVLL. 65, 24 huic ... manat ... conscius -e rubor. VERG. Aen. 1, 354 pallida (3, 217 *Harpyiarum.* OV. met. 4, 134 trist. 3, 5, 12 EPICED. Drusi 86. *al.*). 4, 499 pallor ... occupat -a. 10, 822 pallentia *morte* (LYGD. 5, 25 senecta. OV. met. 8, 465 metu. VAL. FL. 4, 491. 7, 79 STAT. Theb. 2, 546. *al.; cf.* OV. met. 4, 106 expalluit -e [6, 602]). CIRIS 180 nullus in -e rubor (*cf.* OV. am. 2, 11, 28 nullus in -e color [medic. 98]). HOR. epod. 7, 15 -a pallor inficit (LVCAN. 5, 214 rubor. PRVD. cath. 10, 98 color albidus. *al.*). LYGD. 4, 32 -e rubente (MART. 5, 2, 7. *al.*). OV. am. 3, 5, 45 gelido mihi sanguis ab -e fugit (epist. 11, 29 fugerat -e [-a *V*] color [HOMER. 326]. ars 2. 556 ab -e pudor [trist. 2, 30]). 3, 6, 78 notet -a pudor (met. 4, 329 rubor [6, 47]). epist. 4, 72 tinxerat -a rubor (SEN. Phaedr. 376. 652 pudor). 19 (20), 7 pudor -a (ante *var. l.*) subit (trist. 4, 3, 50 rubor. *cf.* epist. 20 [21], 168 transit in -a rubor. ars 3, 730 rediit ... in -a color [STAT. Ach. 1, 305]. met. 11, 417 pallor obit). SEN. dial. 3, 1, 4 multus -e toto rubor (*iratis ut*: 5, 4, 1). CVRT. 8, 3, 13 exsanguis (STAT. Theb. 4, 511). *fort. huc pertinet*: CE 934, 4 non possunt lacrumae restinguere flamam: ⟨hae⟩c -s incendunt tabificantque animum (*metri causa non ad 2. os ut vix recte vol. VII 1, 868, 48 et Krenkel, Pompej. Inschriften, 1962, 43 sq.; variare videtur vocem* 'geneis' *vers. 2; ad iunctionem flammae et lacrimarum cf. Verg. Aen. 12, 64 sq.* lacrimis ... flagrantis perfusa genas).

η alia quaedam: PLAVT. Epid. 382 non -is causa modo homines aequom fuit sibi habere speculum, ubi -s contemplarent suom (*opp.* cor). Mil. 211 -s columnatum poetae esse indaudivi barbaro (*sensum obscenum intellegit Killeen, Class. Philol. 68, 1973, 53 sq.*). Poen. 320 quae habent nocturna -a. TER. Eun. 670 illud vide -s ut sibi distorsit (*al., v. vol. V 1, 1539, 4 sqq.; cf.* CIC. off. 1, 131 -a torquentur). RHET. Her. 1, 13, 23 damnato ... folliculo ... -s obvolutum est (CIC. inv. 2, 149). CIC. Tim. 49 *ignis* est ob -s effusus (*gr. πρόσωπον*). LVCR. 3, 913 homines ... inumbrant -a coronis. 4, 137 Gigantum -a volare

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

videntur *nubium formis simulata.* 4, 173 (= 6, 254) taetra nimborum nocte coorta inpendent atrae Formidinis -a (VERG. Aen. 12, 335). Ov. am. 1, 14, 51 -a . . . dextra protegit (met. 3, 393 frondibus. CORN. SEV. carm. frg. 7 galero. *al.; cf.* Ov. met. 4, 268 tegit [8, 719. 10, 421. fast. 6, 686 personis. *al.* FRONTIN. strat. 1, 5, 27. *al.*]. SEN. Herc. f. 1178 obtegit). met. 6, 604 -a . . . develat (*cf.* fast. 6, 619 -e revelato. GERM. 122 -e velato [CVRT. 6, 2, 6. PETRON. 124 vers. 259 casside. *al.*]). 11, 308 virginis -s tangit (14, 413 CALP. ecl. 2, 86). LIV. 21, 58, 3 imber cum ferretur in ipsa -a (CVRT. 6, 6, 30. FLOR. epit. 3, 3, 15 pulvis. *al.*). VITR. 3, 1, 2 -s capitis a mento ad frontem. SEN. Phaedr. 1085 praeceps in -a fusus. *al.*

b *magis respicitur animi, ingenii indicium* (*-e exprimuntur affectus, mores, indoles sim., cf. sub a*): *α dicitur de ipso vultu:* ① *cum verbis:* Ⓐ *-s affectu, sollicitudine sim. tenetur, notatur:* ENN. ann. 87 sic exspectabat populus atque -e timebat (-a tenebat *dett.; locut.* -e favere *cft. Skutsch, Stud. Enn. 72 sqq., ut spectet ad A2*). CIC. Verr. II 5, 161 toto ex -e crudelitas eminebat (SEN. epist. 99, 21 in . . . -e amor). VERG. Aen. 2, 1 intenti . . . -a tenebant ([SERV.: immobiles vultus habebant. *cf.* GLOSS.[L] I Ansil. OR 61 silentium pr⟨a⟩estabant]. LVCAN. 4, 173 metu). PROP. 1, 5, 16 timor . . . ducet in -e notam (CVRT. 3, 6, 9 conscientiae). Ov. met. 8, 197 -e renidenti (VAL. FL. 4, 234). Pont. 3, 1, 134 nullus populi contrahit -a dolor. LIV. 7, 33, 17 furentia -a. VAL. MAX. 3, 3 ext. 7 laetitiam . . . in -e . . . retinuit (*cf.* PLIN. paneg. 73, 1 quae in omnium -e laetitia). SEN. Herc. O. 255 -e confuso (CVRT. 6, 7, 18 -e c. . . . perturbationis notas prae se ferens). Med. 386 furoris -e signa . . . gerens (OCTAVIA 705 laetitiam. STAT. Theb. 1, 188 minas. *cf.* VAL. FL. 3, 590 furiis accensa gerens . . . -a). *al.* *nota hendiadyoin*: TAC. ann. 3, 53, 1 -a ac metum singulorum. Ⓑ *forma* 'quo -e dicam, faciam' *sim.* (*cf.* GLOSS.[L] III Abol. QVO 8 quo -e: qua fronte. *paulo aliter infra l. 71*): TER. Haut. 700 q. -e appellabo patrem? (CIC. Verr. II 1, 127). Phorm. 917 q. redibo -e ad eam, quam contempserim? 1042 nihil pudere? q. -e illum obiurgabis? CIC. Verr. II 4, 26 in populi Romani . . . conspectum q. -e vos commisistis? Cluent. 65 q. tandem igitur -e mentionem corrupti iudicii facitis? Phil. 7, 21 q. -e vos ille poterit . . . intueri? LIV. 3, 71, 7 quonam -e (more *trad.*) . . . sperent. 26, 32, 4. 40, 27, 11 CVRT. 6, 6, 10 TERT. idol. 11. *al.* Ⓒ *-s aspicitur, cernitur sim.* (*quaedam ad a trahas*): CIC. Verr. II 1, 1 -a iudicum aspicere (Ov. trist. 3, 8, 10 coniugis. *al.*). Sest. 17 si -a ipsa oculis proposueritis (*cf.* Phil. 13, 4 -a vobis eorum ponite ante oculos. Att. 6, 2, 8 cuius . . . -s mihi ante oculos solet versari). Sull. 74 aspicite ipsum, contuemini -s (TAC. ann. 1, 43, 4. *cf.* CIC. Mil. 42 intuemur [PLIN. paneg. 34, 3]. LVCR. 4, 1004 tuantur [VERG. Aen. 6, 688 VAL. FL. 7, 369. *al.*]). Pis. 51 -s ut videam hominis exspecto *Gabinium* (Deiot. 3 fugitivi. Tusc. 5, 80 tortoris. *al.*). Marcell. 10 cuius mentem sensusque et -s cernimus (OCTAVIA 655. *al.; cf.* QVINT. inst. 11, 2, 13 discernere). Deiot. 5 in tuis oculis, in tuo -e voltuque adquiesco, te unum intueor. VERG. Aen. 3, 174 coram adgnoscere vultus . . . praesentiaque -a (5, 576 parentum. LIV. 28, 27, 4. *al.; cf.* Ov. met. 15, 540 cognoscenda [LIV. 2, 47, 4 cognita]. SEN. epist. 83, 25 recognosceret. LVCAN. 9, 1034 noti [VAL. FL. 4, 241 SIL. 8, 72. 14, 165]. STAT. silv. 2, 1, 192 noverat). 8, 152 -s oculosque loquentis . . . totum lustrabat. *al.* Ⓓ *-e proditur similitudo, cognatio*: CATVLL. 61, 225 sit suo similis patri . . . et pudicitiam suae matris indicet -e. VERG. Aen. 1, 315 virginis -s habitumque gerens (*al., v. vol. VI 2, 1935, 35 sq. 44 sq.; adde* SEN. Phaedr. 831 -a . . . paria Perithoo. TAC. Germ. 46, 4). 1, 589 -s umerosque deo similis. 3, 490 sic . . . -a ferebat ([STAT. Ach. 1, 339]. STAT. Theb. 1, 536 -a Dianae aequa. silv. 5, 5, 11 qui mea . . . ferret -a. *cf.* VERG. Aen. 4, 329 qui te . . . -e referret [PLIN. epist. 5, 16, 9 -s *eius* . . . referebat]. Ov. met. 11, 272 patrium . . . nitorem -e ferens. CLAVD. 22, 348 -e ferens patrem). Ov. met. 9, 399 -a reformatus primos . . . in annos. SIL. 16, 192 -a recordor . . . Scipiadae. *al.* Ⓔ *varia*: CIC. Verr. II 3, 23 ut ipse non solum vita, sed corpore atque -e significat, . . . *Apronius* vorago est . . . vitiorum. II 3, 187 quod erat -s tuum, cum videbas . . . eos . . . homines? Catil. 1, 1 nihil *te* horum -a voltusque moverunt? Pis. 53 nihil incolume domum praeter -s illud tuum pristinum rettulisti. de orat. 3, 221 in -e sunt omnia, in eo . . . ipso dominatus omnis oculorum. ad Q. fr. 2, 3, 2 tantus clamor a nostris . . . ut neque mente nec lingua neque -e consisteret. HOR. epist. 1, 6, 8 quo spectanda *munera* modo, quo sensu credis et -e? Ov. epist. 16 (17), 17 si non est ficto tristis mihi voltus in -e (STAT. Theb. 6, 293. 11, 233. PHYSIOGN. 101 p. 125, 4 fictum atque simulatum). *al.*

Ⓘ *cum adi.* (*similia iuxta verba dicendi v. p. 1080, 74*): VARRO Men. 123 severo (*cf.* MANIL. 5, 450 -a severae frontis). CIC. Vatin. 39 improbo (*cf.* SALL. hist. frg. 2, 16 probi [*de -e Pompei ut* PLIN. nat. 7, 53. 37, 14. *aliter p. 1081, 17. 1088, 57*]). CATVLL. 65, 24 tristi (TAC. ann. 14, 16, 2). PROP. 2, 30b, 33 reverentia (*cf.* SPART. Pesc. 6, 5 verecundi). Ov. am. 2, 5, 34 conscia (Ib. 160 VAL. FL. 3, 263). epist. 6, 63 falsa. met. 3, 393 pudibunda (6, 604. 10, 421 fast. 2, 820 SEN. Herc. f. 1178 STAT. Theb. 11, 494. *al.*). 4, 582 humana (LIV. 27, 4, 14 [*de portento*]. *al.; cf.* Ov. met. 7, 88 mortalia [VAL. FL. 3, 674]). 5, 234 timido. 14, 593 placato (*cf.* Pont. 2, 2, 81 placido [SIL. 6, 536 MART. 6, 10, 6. 6, 13, 4]. TAC. hist. 2, 48, 1 placidus -e). SEN. Phaedr. 886 maesta (ANTH. 462, 18). LVCAN. 2, 372 sancto (*cf.* CLAVD. 24, 11 sacrum [COD. Theod. 9, 38, 6]). OCTAVIA 705 superbo (CLAVD. rapt. Pros. 3, 89). PETRON. 123 vers. 206 torvo (SIL. 12, 552 STAT. silv. 5, 2, 179 Ach. 2, 53). PLIN. nat. 37, 14 venerandi (SIL. 13, 801 APVL. met. 4, 34, 3 SPART. Ael. 5, 2). VAL. FL. 6, 604 saeva (STAT. Theb. 6, 496). SIL. 1, 132 truci (6, 658 HOMER. 996). 4, 539 fero (*cf.* 5, 645 -a ferus). 8, 123 laeta (16, 258). STAT. Theb. 7, 60 remisso (9, 151 Ach. 1, 718). 11, 459 sereno (MART. 2, 24, 7. OPT. PORF. carm. 14, 17 [*nisi* serene *legendum*]. AMM. 16, 10, 5. 23, 5, 15 SVLP. SEV. Mart. 24, 4). TAC. dial. 11, 1 intento. *al.*

Ⓘⓘⓘ *gen. -is pendet a subst.*: CIC. fin. 3, 56 habitus (nat. deor. 1, 99 LIV. 30, 44, 6. *al.* SEN. benef. 2, 13, 2 CVRT. 8, 13, 21 LVCAN. 9, 1034 QVINT. inst. 6, 3, 26 TAC. Germ. 31, 1. *al.*). 5, 47 ductus. div. 1, 23 liniamenta (2, 48 LIV. 21, 4, 2 VAL. MAX. 9, 14 ext. 2 QVINT. decl. 388 p. 438, 15. *al.*). ad Q. fr. 1, 3, 3 effigiem (TAC. ann. 12, 68, 2 PRVD. apoth. 52). LIV. 5, 41, 8 gravitas. 26, 41, 24 similitudinem (VAL. MAX. 9, 14 pr. TAC. hist. 2, 8, 1 SVET. Nero 21, 3 APVL. mund. 32). MART. 11, 103, 1 probitas (*cf.* PLIN. epist. 9, 9, 2 p. in -e). TAC. Agr. 44, 2 gratia. PLIN. paneg. 4, 7 dignitas (PANEG. 12, 19, 6). APVL. apol. 56, 7 diritatem. *al.*

β dicitur in malam partem de audacia, impudentia (*cf. vol. VI 1, 1358, 56 sqq. et formam p. 1085, 29 allatam et p. 1084, 30; econtra hominem impudentem -s habere negat* CIC. or. frg. A XV 2 [= XIV 10 M.] *et fort.* GALL. *et* SEN. *v. p. 1082, 23*): ① *exempla usum praeparantia: cum adi.* (*v. et l. 33*): TER. Eun. 597 inpudens (838). 806 durum (*al., v. vol. V 1, 2308, 27 sq., ubi corrigas* Ov. ars 3, 587. *cf.* QVINT. inst. 6, 4, 11 praeduri). L. CRASS. or. frg. (37 M.). Suet. Nero 2, 2 ferreum (CIC. Pis. 63. *cf. p. 1089, 45*). CAPITOL. Opil. 2, 1 inverecundi. *cum subst.*: CIC. Verr. II 3, 5 -is oculorumque illa contumacia ac superbia. SEN. dial. 2, 17, 3 duritia. PLIN. paneg. 48, 4 in -e impudentia. *varia*: CIC. S. Rosc. 87 qui . . . -s tuum non modo ostenderes, sed etiam offerres (Verr. II 1, 1 qui . . . -s suum populo . . . ostendere auderet. Phil. 2, 68 importunissimum [impur- *cod. unus*]). Verr. II 3, 41 iis tacitus -s tuum praebere malueris. Ⓘⓘ *usu pleno*: PLAVT. Mil. 189 -s habet, linguam, perfidiam, malitiam atque audaciam (CIC. Rab. Post. 34 quod habent -s, quam audaciam! *cf.* Ov. trist. 1, 1, 113 si satis -is habebis). CIC. S. Rosc. 95 venit . . . mihi in mentem -is tui. Verr. II 2, 48 nostis -s hominis, nostis audaciam (II 4, 66 -s h. insignemque impudentiam cognoscite. MART. 9, 94, 2). Font. 29 nihil praeter vocem et -s et audaciam. Vatin. 5 quam causam ad patronos tuos aut quod -s adfers? Phil. 5, 16 illud -s, illam impuritatem caeni fuisse, ut . . . auderet *eqs.* (*cf.* de orat. 1, 175 quod . . . -s est eius patroni, qui . . . audet). de orat. 2, 29 (*iocose*) studium dicendi, nisi accessit -s, nullum potest esse. Att. 12, 5, 1 quod autem -s . . .! Ov. epist. 16(17), 104 nec tibi plus cordis, sed magis -is adest.

c *magis respicitur visus, obtutus, conspectus*: *α corporaliter*: ① *-s vertere, flectere, figere sim.*: vertere *sim.* (*cf. p. 1083, 25*): TRAG. inc. 94 Telamo . . . quem aspectabant, cuius ob -s Grai -a obvertebant sua (VAL. MAX. 9, 14, 1 -a hominum in se o.). CIC. Catil. 4, 1 video. . . . in me omnium vestrum -a atque oculos esse conversos (*al., v. vol. IV 859, 75 sqq.*). HOR. epod. 4, 9 ut -a vertat . . . cuntium . . . indignatio ([*Kiessling-Heinze 'vultus mutat' intellegunt*]. Ov. epist. 4, 82 -a . . . in se versa. TAC. ann. 13, 8, 3 omnium -a in se. *al.*). LIV. 4, 20, 3 averterat . . . in se a curru dictatoris civium -a (PRVD. perist. 10, 289 velut retortis intuens obtutibus avertat -a de litantis hostia *Iuno irata*). *al.* *alia*: VERG. Aen. 7, 250 defixa . . . obtutu tenet -a (CVRT. 9, 3, 2 in terram -a defixerant. VAL. FL. 5, 313. *cf.* VERG. Aen. 8, 520 defixi . . . -a tenebant). 8, 229 accessum lustrans huc -a ferebat et illuc (VAL. FL. 5, 417 ad geminas f. -a fores. *cf.* VERG. Aen. 12, 656 in te -a . . . referunt [Ov. fast. 2, 620]. LIV. 22, 5, 4 circumferebant [PRVD. perist. 7, 37]. APVL. met. 2, 20, 5 conferuntur). Ov. met. 3, 187 -a . . . retro flexit (LIV. 5, 42, 4 SEN. Herc. O. 986. *al.*). *al.*

Ⓘⓘ *locutiones cum praepos.*: Ⓐ *variis*: PLAVT. Poen. 19 neu dissignator praeter -s obambulet (PLIN. nat. 2, 96 p. -a populi . . . transcucurrit *fax* [FRONTIN. strat. 2, 3, 20 p. -a phalangis; *ubi* oram *Gundermann*]. TAC. hist. 4, 30, 2 p. suorum -a). TER. Haut. 572 concedas hinc aliquo ab -e eorum aliquantisper (LIV. 6, 17, 8 facesserent propere ex urbe ab -e atque oculis populi Romani). VERG. Aen. 2, 681 manus inter maestorumque -a parentum . . . visus . . . apex (CVRT. 8, 10, 18 revertentes . . . i. -a hostium). 6, 191 columbae ipsa sub -a viri caelo venere (Ov. Pont. 2, 8, 8 caelitibus missis nostra s. -a. CLAVD. 26, 250 principis. 26, 259 Augusti. *cf. cum abl.*: FLOR. epit. 2, 15, 7 classem s. ipso -e urbis incendit. ARNOB. nat. 7, 15 dei *sc. simulacri*. AMM. 30, 4, 15 CLAVD. 22, 184). 12, 865 Turni se pestis ob -a fertque refertque (SIL. 17, 476 ipsa . . . ob -a lux . . . micat. APVL. apol. 89, 2 quae *tabulae* iam tibi ob -s obiciuntur. met. 5, 1, 3 pecudibus occurrentibus ob -s introeuntium. 6, 15, 2 ob -s puellae praevolans *aquila*. PRVD. perist. 10, 76 c. Symm. 1, 421. *cf.* FEST. p. 201 ob -s ad -s significat). *dub., an huc pertineat*: AMBR. fug. saec. 9, 56 si auferas gressum . . . ex -e insipientium (*dubitamus intellegere 'e colloquio', quamquam in contextu de sermone agitur*). Ⓑ in: *cum acc.*: TER. Ad. 269 coram in -s te laudare ([DON.: in

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-s: ad ipsum qui laudatur]. DON. Ter. Eun. 1068 in -s praesens. *cf.* AMBR. myst. 1, 2, 7 *adversario* renuntiandum in -s. HEGES. 1, 41, 10 in -s ipsius regis progrediens ingerebat *eqs.* AVG. epist. 166, 9 quamvis in -s meum verecundentur). OV. Pont. 4, 6, 18 vestra . . . carmen in -a dedi. ALC. AVIT. carm. 1, 179 in -a parentum ducant . . . natos. *cum abl.*: CIC. S. Rosc. 16 in foro et in -e omnium cotidie versabatur (*aliter p. 1080, 28*). Verr. II 2, 81 quae in foro palam Syracusis in -e atque oculis provinciae gesta sunt (*cf.* OV. epist. 10, 126 turbae . . . in -e [*G, def. Owen, Class. Quart. 31, 1937, 7,* aure, arce, honore, orbe *var. ll.*]. VELL. 2, 84, 2 Antonianae classis. SEN. clem. 1, 21, 4 civitatis. SIL. 3, 66 Sagunti. PANEG. 9, 9, 1 urbis. *al.*). Sest. 118 inpuri hominis. SALL. or. Cottae 4 a prima adulescentia in -e vostro . . . egi (hist. frg. 1, 59 ut in -e gentibus agens [*cf.* ARVS. gramm. VII 488, 10 *ad l.* in -e illis . . . pro in conspectu illorum]. TAC. hist. 3, 36, 1 volgi). hist. frg. 4, 7 ducis. SEN. benef. 7, 19, 8 in -e parentium liberos iugulat (TAC. hist. 3, 77, 3). *al.* *paulo aliter, spectat ad frontem*: TAC. ann. 3, 74, 2 pars . . . militis Romani in -e, in latere et saepe a tergo erat. Ⓒ ante (*cum sing. non nisi l. 23. 25. 26; v. etiam sub β*): RHET. Her. 3, 22, 35 quas res a. -a videmus (MANIL. 5, 485 praesentem . . . Priamum . . . cadentem. SIL. 17, 534). VERG. Aen. 6, 604 epulae . . . paratae (*cf.* MACR. somn. 1, 10, 3 epulis . . . positis). 11, 233 tumuli . . . a. -a recentes. 12, 82 equos . . . tuens a. -a frementis. OV. Ib. 157 a. -s oculosque volabo. SIL. 1, 474 fumantes . . . a. -a faces. 10, 266. 11, 63. 14, 284. 17, 458 STAT. Theb. 9, 136. *accedit gen., dat., pron.*: CIC. Phil. 8, 20 a. -s oculosque legatorum. rep. 3, 15 ut esset posteris a. -s documentum. VERG. georg. 4, 477 a. -a parentum ([*explic.* GLOSS.[L] I Ansil. OR 31 ante conspectum parentum]. Aen. 2, 531. 5, 553. *al.*). Aen. 1, 95 patrum (2, 663 patris). 4, 62 a. -a deum . . . spatiatur ad aras ([SERV.: ante simulacra]. ARNOB. nat. 1, 49). LIV. 21, 13, 9 a. -a vestra. 28, 19, 12 captarum coniugum. *al.* *per imag. cum gen. rei (sc. quasi oculis praeditae)*: OV. fast. 6, 794 quam *aedem* Romulus . . . a. Palatini condidit -a iugi. Ⓓ per (*non nisi cum plur.; sine additam.* HOR.): SALL. Iug. 31, 10 incedunt p. -a vostra magnifici. HOR. sat. 2, 1, 64 nitidus qua quisque p. -a cederet. PROP. 3, 13, 12 spolia obprobrii nostra p. -a trahit (SIL. 6, 367 t. . . . inimica p. -a spectandum Fortuna ducem). OV. trist. 4, 2, 48 Caesar . . . veheris . . . populi . . . p. -a tui (QVINT. decl. 247 p. 15, 2. APVL. met. 6, 8, 1 omnium . . . populorum). LIV. 2, 38, 3 hominum. VAL. MAX. 2, 10, 3 p. -a vulgi (9, 2, 1 STAT. Theb. 2, 651 DECL. in Catil. 103). TERT. spect. 17 p. 19, 6 omnis aetatis, omnis dignitatis. IVST. 16, 5, 5 civium (*cf.* 36, 1, 5 civitatium). Ⓔ ad: VERG. Aen. 6, 108 ire ad conspectum . . . genitoris et -a. OV. met. 8, 115 quo . . . revertar? . . . patris ad -a . . .? (*cf.* VAL. FL. 8, 273 reverti patris ad -a mei). *al.* *in locutione scripturae sacrae q. e.* -s ad -s *sim.* (*per confusionem quandam cum A 2, cf. p. 1078, 77, et cum locutione q. e.* facies ad faciem, *v. vol. VI 1, 54, 80 sqq.*): ITALA num. 12, 8 (Lugd. *al.*) -s ad -s loquor ad eum ([*gr.* στόμα κατὰ στόμα, VVLG. -e ad -s, *sim. aliae vers.; in explic.* TERT. adv. Marc. 4, 22 p. 496, 11 -s ad -s stabat et faciem ad faciem]. II Ioh. 12 [cod. 67 = VVLG.]. III Ioh. 14 [cod. 5 = VVLG.]. Ps. PHILO antiq. 11, 14 -s [-e *var. l.*] ad -s. AMBR. hex. 1, 2, 6 Ps. AVG. serm. 182, 3). AVG. in euang. Ioh. 96, 1 l. 34 eum *Petrum* -s ad -s ipse dominus instruebat. PASS. Paul. 1 si -e ad -s illum alloqui non valeret.

Ⓜ *varia selecta*: MANIL. 5, 611 *belua* terribilis nec virginis -e videnda. LVCAN. 8, 506 fugit -a senatus (SEDVL. carm. pasch. 2, 217 victoris. *cf.* QVINT. decl. 19, 3 tamquam civitatis -a vitaret. DECL. in Catil. 61 cum -a vulgi . . . devitasses). VAL. FL. 1, 636 -a fatigant aspectu in misero toti. 4, 323 -a . . . longo . . . optutu mirans tenet. SIL. 16, 320 proni . . . -e secuntur . . . suos currus. STAT. Theb. 4, 542 obruit -a deus (*de caecitate ut* 11, 345 caeco . . . -e [BOETH. cons. 4 carm. 7, 11]). TERT. spect. 21 -is (amoris *var. l.*) spectaculo. SYMM. epist. 1, 14, 2 tuus Mosella . . . nostra -a praelabitur. *al.*

β *incorporaliter de visu mentis, cordis, animi*: OV. met. 5, 274 ante -a Pyreneus vertitur (SIL. 9, 40 futuro obversante malo. 12, 550 Paulus Gracchusque . . . a. -a vagantur. 13, 394 versatur species a. -a oculosque parentum. STAT. Theb. 12, 11 stant veteres a. -a metus). CYPR. ad Donat. 7 si ad urbes ipsas oculos tuos atque -a convertas *eqs.* 11 videamur . . . per ea oculos tuos ducere, quorum . . . aversandus aspectus -a et vultus conscientiae melioris offendat. AVG. conf. 4, 14, 23 pulchrum illud . . . animo versabam ob -s (ab -s, ad -s, modus *var. ll.*) contemplationis meae.

2 *audacius dicitur* (*maxime a poetis*): **a** *de toto capite*: α *Gorgonis* (*nisi potius ad 1 trahendum est*): CIC. Verr. II 4, 124 Gorgonis -s pulcherrimum . . . abstulit *Verres e valvis templi.* Ps. VERG. Aen. 6, 288 sqq. PROP. 3, 22, 8 secta . . . Phorcidos -a. OV. met. 4, 656 Medusae . . . squalentia protulit -a *Perseus.* *al.* *in magico incantamento* (*cf. Heim, Incantamenta magica, 1892, 480. 490. 516*): CHIRON 974 ter . . . dicis: '-s Gorgonos'. MARCELL. med. 8, 172 -s Gorgonis basio (*cf. 15, 108* Γοργείην κεφαλήν). *addas fortasse locum corruptum* Ps. THEOD. PRISC. add. p. 283, 28. β *aliorum*: *apud poetas*: VERG. Aen. 8, 197 foribus . . . adfixa . . . -a virum . . . pendebant pallida ([SERV. auct.: hoc est capita]. OV. epist. 9, 89 fast. 1, 557. *cf.* VERG. Aen. 9, 471 praefixa [SIL. 7, 704]. SIL. 5, 152 suffixa [17, 308 veruto]). CORN. SEV. carm. frg. 13, 1 -a . . . virorum in rostris iacuere (*v. Dahlmann, Corn. Sev., 1975, 80*). OV. met. 11, 57 expositum . . . harenis -s *Orphei* (*cf. 50* caput). SEN. Ag. 903 (*902* caput) illic *Agamemnonis* -a cum fremitu iacent. LVCAN. 2, 123 -a *Antonii occisi* ferens miles . . . rorantia mensae inposuit. 9, 138 -a ducis . . . transfixo sublimia pilo. 9, 279. *al.* *apud scriptores*: TAC. ann. 1, 61, 3 truncis . . . antefixa -a. PLIN. paneg. 24, 5 illos *principes* . . . umeri . . . servorum super -a nostra . . . vehunt (*cf.* CASSIOD. var. 2, 2, 6 respice te supra omnium umeros atque -a volitare). AVR. VICT. Caes. 29, 2 ad eum Iotapiani . . . -a . . . deferuntur.

b *de tota forma, figura* (*cf.* GLOSS.[L] I Ansil. OS 4 vultus sive forma corporis): α *apud poetas* (*saepe per meram circumscriptionem pro ipsa persona*): VERG. Aen. 5, 340 totum caveae consessum . . . et -a prima patrum magnis Salius clamoribus implet. 7, 575 caesos . . . reportant Almonem . . . foedatique -a Galaesi. OV. met. 5, 637 posito . . . viri, quod sumpserat, -e vertitur in proprias . . . undas *amnis.* MANIL. 2, 436 cum divina dedit magnis virtutibus -a *natura.* 4, 105 astra novant formas *partuum* caelumque interserit -a (*cf. 101 sq.* permiscet . . . ferarum corpora cum membris hominum). SIL. 17, 567 pastoris in -a vertitur *Iuno.* *al.* β *apud scriptores*: PLIN. nat. 12, 5 eodem ebore numinum -a spectantur. TAC. Germ. 9, 2 neque in ullam humani -is speciem assimulare *deos.* APVL. met. 2, 22, 2 (*de sagis*) in quodvis animal -e converso. ARNOB. nat. 4, 35 -a immutare pellacia *Iovem.* 7, 49 *lapidem Magnae Matris* -is loco positum (*ad a trahit, textu mutato, Latte, Röm. Rel. 258, 2*).

3 *usu singulari i. q.* persona, προσωπεῖον (*sed opponitur personae* OV. fast. 6, 686 MART. 14, 176, 2. *cf.* FEST. p. 194 -s celare . . . personis): VERG. georg. 2, 387 -aque corticibus sumunt horrenda cavatis (*explicat* SERV.: personas factas, *unde* MACR. Sat. 6, 6, 8 *ad l.* -a pro personis). *cf. de oscillis*: PRISC. gramm III 474, 7 (add. cod. L).

II *animalium*: **A** *usu sollemni*: **1** *de illa corporis parte, qua cibus recipitur, sonus editur sim.* (*attulimus exempla selecta; respiciuntur varia genera animalium e. g.* CIC. nat. deor. 2, 122 cibum . . . -is hiatu . . . capessunt *animalia.* PLIN. nat. 11, 138 facies homini tantum, ceteris -s aut rostra): **a** *quadrupedum* (*dub. an huc trahas* PLAVT. Mil. 30 *v. sub* 2. os): ACC. trag. 686 frena . . . -i equorum accommodant (*cf.* FEST. p. 182 freni . . . -i inseruntur). VARRO rust. 2, 1, 22 *iumenti* adapertum -s ([*om. pars codd.*]. *cf.* VAL. MAX. 1, 8 ext. 18 -e aperto [SEN. epist. 72, 8 PLIN. nat. 11, 159 MART. 1, 14, 4]). 2, 9, 10 -s *canis* . . . patulum (OV. epist. 15 [16], 56 bovis. met. 15, 513. SIL. 10, 246 *leonis. al.*). VERG. georg. 3, 516 taurus . . . vomit -e cruorem (OV. am. 3, 12, 36 qui vomerent flammas -e, . . . boves. *cf.* VITR. 3, 5, 15 *capita leonina lapide facta aquas* vomentia . . . ex -e). 4, 483 tenuit . . . inhians tria Cerberus -a (*item de Cerbero*: CVLEX 220. HOR. carm. 2, 19, 32 trilingui -e [3, 11, 20]. TIB. 1, 3, 71. *al.*). Aen. 9, 341 fremit -e cruento *leo* ([12, 8]. *item de leone*: SIL. 2, 685 hianti -e. *de tauris*: VAL. FL. 7, 67). 12, 372 spumantia frenis -a . . . detorsit equorum (OV. met. 6, 226. 8, 34 SEN. dial. 3, 1, 6). HOR. epod. 5, 23 ossa ab -e rapta . . . canis (MART. 10, 48, 14 haedus . . . ab -e lupi). sat. 2, 6, 85 -e ferens acinum *mus* (STAT. Theb. 2, 132 virum *tigris*). epist. 1, 15, 13 equi frenato . . . in -e (OV. met. 10, 125 MANIL. 5, 73. *al.*). TIB. 1, 3, 42 non domito frenos -e momordit equus (SEN. Phaedr. 1003). LYGD. 4, 86 flammam volvens -e Chimaera fero (SIL. 10, 317. 16, 238). OV. am. 2, 9, 30 rapit in praeceps dominum . . . frena retentantem durior -is equus (*cf.* PLIN. nat. 11, 159 -s probum duriusve [SIL. 8, 587 duro]). 3, 4, 14 equum . . . -e reluctanti (CLAVD. 5, 354). epist. 4, 46 torquentem frenis -a . . . equi (STAT. Theb. 9, 7. *cf. supra l. 49 et* APVL. met. 1, 2, 4 -e in latus detorto). 14, 91 conato . . . loqui mugitus edidit -e *Io* (met. 1, 637. fast. 1, 434 asellus . . . sonos [PLIN. nat. 11, 269 elephans]). met. 4, 104 -e cruentato *lea* (*cf.* 11, 396 cruento [SIL. 4, 378. 17, 134 PRVD. psych. 791. *v. supra l. 47*]). Ib. 490 proditus inclusae Cacus ab -e bovis. trist. 4, 6, 4 placido . . . accipit -e lupos *equus* (SEN. dial. 4, 31, 6 ursorum leonumque -a p.). PLIN. nat. 8, 122 hianti . . . -e *chamaeleon* (STAT. Theb. 4, 365. *cf.* 1, 626 inhiasse). *al.* *respondet vox vulgarior q. e.* rostrum: VEG. mulom. 2, 21 -s (*Chiron 84*). 2, 39, 1 (*Chiron 562*).

b *aliorum*: α *avium* (*opp.* rostrum PLIN. nat. 11, 159): NAEV. com. 123 merula sanderacino -e. CATO agr. 89 in -s *gallinae* indat *farinam.* 90 *fabam* in eius *palumbi* -s inflato. SVEIVS carm. frg. 4, 1 escam . . . in -s (*Mercerus,* inops *trad.*) pullo da. CIC. progn. frg. 6 acredula . . . iacit -e querellas. div. 1, 27 cadere frustum ex pulli -e (2, 72 [*bis*]. 2, 73. *cf.* PAVL. FEST. p. 244 ab -e decidisset). VARRO ling. 6, 76 oscines . . . quae -e faciunt auspicium. VERG. georg. 4, 17 ipsas . . . volantis *apes* -e ferunt *volucres* (PAVL. FEST. p. 97 bacas *graculi. cf.* OV. am. 3, 5, 24 abstulit -e iubas *cornix*). PRIAP. 83 (Tib. 2), 13 cum tibi . . . corvus . . . feriret -e corneo caput (OV. met. 8, 546). OV. am. 2, 6, 62 -a . . . docta loqui (*psittaci ut*: APVL. flor. 12, 4 facile -s). met. 11, 342 -a . . . adunca *accipitris* (*cf.* STAT. Theb. 3, 535 unca *aquilarum* [12, 98 volucrum]). 11, 597 cantibus -is (FEST. p. 197 PLIN. nat. 10, 43. *cf.* PAVL. FEST. p. 97 sono -is). fast. 1, 444 facili dulces editis -e modos (Ib. 224 bubo funereo . . . edidit -e sonos). *al.* β *serpentium, lacertarum sim.*: CIC. div.

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2, 135 dicitur draco ... radiculum -e ferre (CVRT. 9, 8, 26 herbam [HYG. astr. 2, 14]). VERG. georg. 3, 439 linguis micat -e trisulcis (Aen. 2, 475). Aen. 2, 211 sibila lambebant linguis ... -a (SIL. 2, 587. *cf.* VERG. Aen. 11, 754 sibilat -e [DRAC. laud. dei 2, 239]. SIL. 6, 219 fumanti exsibilat -e). PROP. 4, 8, 10 anguino ... -e. PLIN. nat. 8, 90 semper esculento -e (*item crocodili: ibid.* -s ... eius ... repurgans *trochilos avis*). 10, 187 lacertas -e parere. *al.* γ *apium aliorumque insectorum*: VERG. georg. 4, 201 e foliis natos ... -e legunt *apes*. HOR. sat. 1, 1, 34 formica ... -e trahit quodcumque potest. OV. ars 1, 94 granifero ... vehit -e cibum *formica*. met. 7, 625 onus exiguo formicas -e gerentes (*cf.* PLIN. nat. 11, 20 adgerunt ... aquam -e ... *apes*). Pont. 1, 1, 72 tineae carpitur -e liber. PLIN. nat. 11, 31 -e ... eum *sucum* vomunt *apes*. 11, 93 sine -e est *cicada* (*1, 11, 32*). 11, 96 *insectum* nullum, cui telum in -e *eqs.* (*cf.* 11, 100 aculeus in -e. *ibid.* his in -e et pro lingua sunt *aculei*). 29, 86 *aranea quaedam* -e minimo sub alvo. TERT. anim. 10, 5 lanceam -is illius *culicis*.

δ *piscium aliarumque bestiarum marinarum*: CIRIS 453 immania corpora ponti ... -is minitantur hiatu. OV. rem. 209 piscis edax avido ... -e (AVIAN. fab. 20, 4). met. 4, 729 belua ... fluctus -e vomit. hal. 42 -a patentia *piscis*. 109 parvo saxatilis -e. MANIL. 5, 583 in ... ipso ... mare navigat -e *ceti* (5, 600). SEN. Phaedr. 1030 fluctum refundens -e physeter. PLIN. nat. 9, 16 -a ballaenae habent in frontibus. 9, 20 *delphini*. 9, 80 *muricis*. 9, 130 rotunditate -is *conchae*. 9, 158 *cancri*. *al.* *de faucibus Scyllae et Charybdis*: VERG. Aen. 3, 425 Scyllam ... -a exsertantem (*huc spectat* GLOSS. IV 456, 22 faciem fluctibus subinde exerentem. *cf.* PANEG. in Mess. 71 illum ... nec Scyllae saevo conterruit impetus -e [orbe *var. l.*]). OV. am. 2, 16, 26 Charybdis fundit et effusas -e receptat aquas.

2 *de tota facie, forma, specie sim.* (*circumscribit nomen gr.* Κριοῦ μέτωπον AVIEN. orb. terr. 228): VERG. georg. 4, 92 hic *rex apium* melior insignis ... -e (*4, 95* facies). 4, 406 variae eludunt species atque -a ferarum. Aen. 5, 477 adversi contra stetit -a iuvenci. 11, 90 lacrimans guttis ... umectat ... -a *equus*. PROP. 2, 33, 11 laesisti frondibus -a (*respicitur Io mutata ut*: 2, 33, 13. OV. epist. 14, 108 exuit insana ... -a bovis. VAL. FL. 4, 357. 4, 395). OV. am. 2, 13, 11 per Anubidis -a (*sc. canina*) verendi. *sim. al., in poesi praeter*: TAC. ann. 6, 28, 2 id animal (*sc. phoenicem*) -e ac distinctu pinnarum a ceteris avibus diversum.

B *locutiones proverbiales et imagines notabiliores*: LVCIL. 286 esuriente leoni ex -e exculpere praedam (*v. Otto, Sprichw. n. 935 et cf.* CIC. Arch. 21 urbem ex ... belli -e ac faucibus ereptam. *sim. p. 1076, 76*). RHET. Her. 4, 49, 62 iste ... tamquam ... draco circum inspectans ..., si quem reperiat, cui aliquid mali ... -e adtingere ... possit. CATVLL. 42, 9 *puellam* ridentem catuli -e Gallicani. 42, 17 ruborem ferreo canis exprimamus -e (*cf. p. 1086, 28*). SIL. 8, 290 nigro allatraverat -e victorem invidia. (*cf.* VIRG. gramm. epist. 3 p. 131, 27 H. qui nos profano et canino -e latrant). 9, 517 patulo ... insibilat -e *ventus Volturnus*. MART. 6, 64, 27 rabido nec ... -e ... nasum ... temptaveris ursi. ITALA psalm. 21, 14 (Veron. *al., cf.* VVLG.) aperuerunt in me -s suum sicut leo rapiens. 21, 22 (*ibid.*) salvum me fac de -e leonis (*cf.* II Tim. 4, 17 [cod. e *al.*= VVLG.] liberatus sum. *sim. al.*). CYPR. unit. eccl. 10 serpentis -e fallentes (*cf.* HIL. trin. 7, 6 -e vipereo). *al.*

III **siderum** *cum hominibus vel animalibus comparatorum*: **A** *solis* (*cf.* ARNOB. nat. 6, 10 -s illi *soli* vos hominis ... donastis): TRAG. inc. 183 (*dub.*) -e (orte *Lachmann*, clare *Bücheler*, Hore *intellegit Ribbeck*) beato lumine volitans *Apollo*. CATVLL. 63, 39 -is aurei sol radiantibus oculis. MANIL. 2, 950 qui *locus* viderat -a *Phoebi* (MART. 8, 36, 10 Circe ... videt -a patris. 12, 60, 2 magna). GERM. 43 sol oceano fulgentia condidit -a. SEN. Herc. f. 1059 -e decoro ... Titan. PETRON. 122 vers. 127 -e cruento deformis Titan vultum caligine texit. SIL. 10, 110 -a ... Phaethontia. AVIEN. Arat. 1561 ceu picturato diversos -e colores. 1611 pallidus -a cadens. *al.*

B *lunae*: VERG. georg. 1, 430 si virgineum suffuderit -e ruborem *Phoebe* (*cf.* AVIEN. Arat. 1457 ignito suppinxerit -a rubore). HOR. sat. 1, 8, 22 vaga luna decorum protulit -s (PETRON. 127, 1 plenum -s extra nubem. *cf.* LVCAN. 5, 550 lurida pallens -a tulit *luna*). MANIL. 2, 96 tu (*sc. luna*) ... fraternis sic reddis curribus -a atque iterum ex isdem repetis ([*de fictione poetica v. Housman ad l.*]. *cf. de luna crescente vel minuente*: 2, 915 [orbis *Bonincontrius*]. SEN. dial. 6, 18, 2 STAT. silv. 5, 3, 29). APVL. Socr. 1 p. 117 pro circumversione -is discoloris ... speciem sui variat. AVIEN. Arat. 1327 angusto ... -e. 1335 cum toto dea ... surrexerit -e (*gr. 737* παντὶ προσώπῳ). 1339 pleni ... -is. 1501 medio ... -e. *al.* **C** *aliorum siderum*: CIC. Arat. 96 illae quae fulgent luces ex -e corusco (COLVM. 10, 290 Hesperus). 112 ab -e micans ... ardor *Canis* (OV. fast. 5, 165 -a micant Tauri septem radiantia flammis. AVIEN. Arat. 903 -e m. rutilo *Procyon*. *cf.* GERM. 202 emicat -e *Andromeda* [*gr. Arat. 199* κεφαλῇ]). 254 -a ... Geminorum inlustria. 326 -e fero (cornifero *var. l.*) Capricornus (*cf.* Q. CIC. carm. frg. 6 Leo proflat ferus -e calores). VERG. georg. 4, 232 Taygete ... -s terris ostendit honestum. Aen. 8, 591 Lucifer ... extulit -s sacrum caelo (MANIL. 5, 39 Corniger. *cf.* OV. fast. 5, 419 ubi protulerit formosa ter Hesperus -a). OV. met. 2, 81 violenti ... -a Leonis. 11, 572 texit sua nubibus -a *Lucifer*. fast. 1, 458 exserit -a vadis *Delphin* (AVIEN. Arat. 1262 -s Equus ... e.). 5, 603 -a ... stellantia tollere Taurum. MANIL. 1, 623 flagrantem -e Cancri (*cf.* AVIEN. Arat. 638 -s flagrans *Cycni*). 2, 923 sua collocat -a *Venus*. *al.* GERM. 29 obversa refulgent -a (*cf.* 183 fulget Myrtilos -e. HIL. gen. 68 fulgidus -e Vesper). 175 Taurus ... lucidus -e minaci (frg. 4, 2 proprio bene l. -e *Iuppiter*). 606 omne ... defugit -a *Leonis* (*cf.* 612 quae vitent ... Virginis -a). *al.* SEN. Herc. f. 948 ingenti minax stat -e *Leo*. LVCAN. 10, 234 incensa Leonis -a. *al.*

CAPVT SECVNDVM: ***de rebus corporeis*** *ad similitudinem -is animantium formatis*: I *de ostio, orificio sim.*: A *rerum arte factarum*: 1 *vasorum, doliorum, culleorum sim.* (*fort. huc pertinet* VARRO frg. Non. p. 544, 5 tinas ... id est -is [*Quicherat, Lindsay,* mori *trad.*] longi; *sed cf. Marx, Rhein. Mus. 78, 1929, 335 sq.*): CATO agr. 18, 1 torcularium si aedificare voles quadrinis vasis, uti contra -a sient, ad hunc modum vasa conponito. LIV. 38, 7, 11 *dolii* -e in cuniculum verso. PAVL. FEST. p. 98 gutturnium ... ab eo, quod propter -is angustias guttatim fluat (AVG. gen. ad litt. 2, 2 p. 35, 23. PALLAD. hist. mon. I 6 p. 270^C -is exigui *lagoenae*). p. 120 lura: -s cullei vel etiam utris. CELS. 6, 8, 1^A vase -is angusti (QVINT. inst. 1, 2, 28 LACT. opif. 8, 7). COLVM. 9, 15, 5 *vas* -e paulo latiore (patentiore *var. l.*). 12, 4, 5 vasa ... patenti -e (12, 6, 1 dolium quam patentissimi -is. 12, 47, 2 lagona. *cf.* -s patulum: DIOSC. 1, 50 p. 28, 17 M. [*gr. 1, 45, 1* πλατύστομον]. 1, 57 p. 31, 21 [*gr. 1, 52, 1* λουτῆρι πλατεῖ]. VAL. CEM. hom. 19, 4). 12, 16, 4 oblita -a eorum *urceolorum* deorsum spectent. 12, 50, 5 immitte defrutum usque ad -s *vasis* (*cf.* GELL. 17, 8, 5 gutum ... -e tenus ... inanem). PLIN. nat. 28, 133 in ... vasis angusto foramine ... sub ipso -e ... praeligato. PALLAD. 3, 25, 9 -bus vasculorum ... pice clausis. HIER. adv. Iovin. 2, 14 dolii. VVLG. III reg. 7, 31 luteris. Zach. 5, 8 *amphorae*. AVG. gen. ad litt. 2, 2 p. 35, 7 nullum vas ab -e inpressum repleri aquis potest (*sim. al. ibid.*). SVLP. SEV. dial. 3, 3, 2 *ampulla* -e producto, sed -is extantis concavum non repletum. *al.* 2 *cavearum variarum, domorum sim.* (*accedit velut l. 39*): VARRO rust. 3, 7, 4 ut -s habeat *columbarium*, quo modo introire et exire possit (*cf.* COLVM. 9, 7, 4 -a cavearum, quae praebent apibus vestibula, proniora sint quam terga. PALLAD. 1, 38, 2 -bus vasculorum *apium*). VERG. Aen. 2, 482 *portae* excisa trabe ... lato dedit -e fenestram *Pyrrhus*. OV. met. 14, 790 nondum ... invia Iani -a patentis erant. LIV. 31, 24, 9 (*de dipylo*) porta ... velut in -e urbis posita. HYG. mun. castr. 14 in praetorii -a (praetoriiura *trad.*). PAVL. NOL. carm. 28, 19 *cellas* tria ... -a recludunt. GREG. M. epist. 2, 6 in ecclesiae -e (*i. vestibulo*). *in imag.*: BARNAB. 16, 9 *deus* aperiens ostium templi nostri, quod est -s sapientiae (*gr.* στόμα *tantum*). *dub. an huc spectet*: VISIO Pauli 23 rec. Sang. p. 138, 20 S. erat a limine civitatis flumen mellis, ... et de -e eius flumen olei (*cf.* 28 p. 140, 14 ad -em [*Bulhart in schedis,* arborem *trad.*] civitatis; *sed fortasse ubique cum rec. P p. 26, 17 J.* ad orientem *legendum, quamquam et hic trad.* ab orae). 3 *textilium variorum*: GRATT. 28 cassem, quo nascitur -e. SIL. 5, 48 piscator ... -e ... patulo texens ... nassam. IVV. 14, 138 pleno cum turget sacculus -e. ITALA gen. 42, 27 (cod. 101 = VVLG.) erat in -e sacci ([*gr.* ἐπάνω τοῦ στόματος]. 44, 1 [Lugd.] inmitte ... pecuniam in -e saccorum [*gr.* ἐπὶ τοῦ στόματος, *Vulg.* in summitate sacci]. *al.; nisi ad 1, sc. de coriis*). HIER. interpr. Iob 30, 18 quasi -a vestimenti mei circumdedit me ([*acc.* -a *intelleximus sec. gr.* περιστόμιον, *etsi Vulg.* capitio *ablativum q. e.* ora *suggerere videtur; cf. et hebr.* paeh]. VICT. VIT. 3, 51 adprehendens -a vestimentorum eius gutturi proxima. *de oris vel marginibus vestimentorum v. p. 1092, 49 sqq. et p. 864, 31*).

4 *fossarum, puteorum sim.*: COLVM. 2, 2, 9 hiantium fossarum (PLIN. nat. 18, 47 -a ... earum *fossarum*. *cf.* 17, 80 caminata fossura -e conpressiore). 5, 10, 4 per angustum -s *scrobis* (*v. app. crit.*). PLIN. nat. 17, 45 *petitur creta argentaria puteis*, -e angusta (*André*, angusto *Mayhoff*, angus(ta)tur *trad.*), intus ... spatiante vena. ITALA gen. 29, 2 (Lugd., *cf.* VVLG.) lapis ... erat ... super -s putei (*sec. gr.* στόματι *ut: ibid.* 29, 3. 29, 8. 29, 10 [*Vulg. aliter*]. *al.*).

5 *variarum rerum* (*fere vasis vel domibus similium*): CELS. 2, 11, 1 -s eius *cucurbitulae* (*ad eandem rem spectat*: 2, 11, 2 caliculus ... aut pultarius -is compressioris). PLIN. nat. 10, 91 nidi earum *halcyonum* ... -e perquam angusto. 34, 101 in ipso fornacium -e. STAT. Theb. 6, 941 -a pharetrae. IVV. 8, 35 canibus ... lambentibus -a lucernae. PAVL. NOL. carm. 28, 36 (*33/4* dispositis ... fonticulis) una ... diverso fluit -e ... unda. CASSIOD. var. 8, 29, 2 cloacarum -a pandantur ... sordium obiectione tardata.

B *aquarum, terrae*: 1 *de maris angustiis, sinu, aditu vel exitu*: CIC. Verr. II 4, 129 in Ponti -e et angustiis (PLIN. nat. 2, 245 [*cf.* MART. CAP. 6, 615]. 4, 45. *al.* FLOR. epit. 3, 6, 8 utraque P. et Oceani -a. *cf.* SALL. hist. frg. 3, 62 angustiae Pontici -is [TAC. ann. 2, 54, 1]. VELL. 2, 101, 3 -e ... maris Pontici). II 5, 30 in ipso aditu atque -e portus (LIV. 25, 11, 19. LVCAN. 2, 707 flexi per cornua p. -a. PLIN. nat. 9, 15 PLIN. epist. 6, 31, 16 AMM. 26, 8, 8 HEGES. 4, 27 p. 284, 19. *cf.* LIV. 28, 6, 9 speciem ... gemini portus in -a dua versi. HEGES. 4, 27 p. 286, 2 portuensis -is angustias). OV. trist. 3, 12, 41 ab -e freti longaeque Propontidos undis (*cf.* LVCAN. 9, 960 parvo ruat -e Propontis. VAL. FL. 2, 645 fremens tumido ... -e Propontis. SIL. 14, 145 angusto ... -e). MELA 1, 6 paludi ... exiguo -e coniungitur

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mare nostrum. 1, 17 mare quod primo sinu accipit *Europa* Aegaeum dicitur, quod sequenti in -e Ionium. 1, 101 ipsis in faucibus oppidum, in -e *Bospori* templum est (PLIN. nat. 4, 87 ad -s B. *cf.* 4, 76 Cimmerius Bosporus id -s vocatur [6, 3 -e Cimmerio]. AVIEN. orb. terr. 201 parci faucibus -is. 223 Bosporus . . . tenui . . . -is hiatu [*Dionys. perieheg. 140 στόμα. cf. Prisc. perieheg. 135* ostia Ponti). 2, 92 *sinus* magno satis -e pelagus accipiens. 3, 13 sinus -e angusto. 3, 74. LVCAN. 2, 677 -a profundi artantur casu nemorum (*in portu Brundisino ut* 2, 681). PLIN. nat. 2, 245 -s Maeotis (5, 47. 6, 206 MART. CAP. 6, 615. 675). *al.* STAT. Theb. 5, 346 -a . . . primi Cyaneis artata maris. APVL. mund. 6 (*de columnis Herculis*) occiduarum partium mare per angustias -is artatum. AVIEN. orb. terr. 168 Issicus inmodico donec sinus -e patescat ([*Dionys. perieheg. 119 κόλπος ἀπείρων*]. 730. *cf.* 243 -e sinus patulo). ora 265 hic -a late sunt sinus Tartesii. PRISC. perieheg. 737 populos in litore ponti Euxini densos usque ad Chalcedonis -a (-am, -as *var. ll., gr. 764 Θρηικίου στόματος. cf. Avien. orb. terr. 944* fauces maris). *al.* *huc fortasse referendum*: GELL. 2, 22, 21 *ventum* ⟨ex⟩ (*add. Hertz*) Ἰαπυγίας (*-ιγα pars codd.*) ipsius -e profiscentem (-scente *var. l.*) quasi sinibus Apuli (*trad.* finibus Apulia, *corr. Hertz*) eodem, quo ipsi sunt, nomine 'iapygem' dicunt (*cf. Apul. mund. 14* Apuli Iapyga . . . ex Iapygiae sinu . . . venientem [*syn.* sinus *supra l. 2*]. PRISC. perieheg. 94 Iapygis -a). 2 *de ostio fluminis* (*sc. in mare fluentis; sed minorem fluvium recipientis l. 39*): VERG. georg. 4, 292 *Nilus* septem discurrit in -a (*cf.* SEN. Med. 763 Hister in tot -a divisus. MELA 1, 51 septem . . . in -a se scindens *Nilus.* 3, 68 in septem -a dispergitur *Ganges*). VALG. carm. frg. 3 fossae qua iungunt -a *Padi.* PROP. 3, 22, 15 Ortygie . . ., -a Caystri (*sunt, qui intellegant vocem q. e.* ora, -ae). OV. met. 15, 54 invenit Aesarei fatalia fluminis -a (fast. 4, 294 Tusci f. VAL. FL. 5, 212. 8, 121 summa. TAC. hist. 5, 23, 1 ann. 2, 5, 4. FLOR. epit. 4, 8, 2 Tiberini f. *al.*). fast. 6, 502 Thybridis -a tenent. trist. 3, 10, 28 *Nilus* miscetur . . . multa per -e freto. LIV. 1, 33, 9 in -e Tiberis Ostia urbs condita (*cf.* PLIN. nat. 5, 119 fuit in -e eius *Hermi* oppidum Temnos. 6, 13 in -e eius *Phasidis* insulae). 22, 19, 12 cum adversi amnis -s (adnisos *trad.*) . . . haud . . . intrabile esset (CVRT. 9, 9, 2 placidum a. -s. 9, 9, 23 TAC. ann. 2, 60, 2). GRATT. 39 in . . . sinus magno venit -e marinos *Thybris.* MANIL. 3, 274 Nilus . . . erumpens . . . per septem fauces atque -a fugantia pontum. SEN. Tro. 9 septena Tanain -a pandentem. CVRT. 8, 9, 8 *Ganges* asperum -s influenti obicit. *al.* MELA 3, 42 hic *Oxos* . . . -s aperit. *al.* LVCAN. 8, 825 ne Nili Pelusia tangeret -a Hesperius miles. *al.* 3 *de fonte fluminis vel ipso loco unde aquae proruunt*: VERG. Aen. 1, 245 fontem . . . Timavi, unde per -a novem vasto cum murmure montis it mare proruptum. 3, 696 *Alpheus* -e, Arethusa, tuo Siculis confunditur undis (SERV. auct.: fonte vivo). OV. met. 1, 281 *amnes* fontibus -a relaxant. 15, 274 ubi terreno Lycus est epotus hiatu, existit procul hinc alioque renascitur -e (*de simili re*: CVRT. 6, 4, 7 ubi aliud -s amnis aperitur). fast. 1, 269 -a . . . fontana reclusi. SEN. nat. 3, 30, 4 omnium tunc mare -a fontium inplebit et maiore hiatu solvet (PLIN. epist. 4, 30, 5 -s fontis et fauces. PANEG. 6, 22, 1 anhela f. -a. HEGES. 4, 17). 4, 2, 7 *Nili* -a (*eiusdem*: LVCAN. 10, 214 cui *parti caeli* subdita Nili -a latent. STAT. Theb. 4, 707. 8, 359. MART. 7, 88, 6 qui Nilum ex ipso . . . -e bibunt). MELA 3, 77 Euphrates immani -e aperto non exit tantum, unde oritur, sed *eqs.* STAT. Theb. 4, 839 (*ad amnem*) quacumque domo gelida -a resolvis. *al.* *fort. huc spectat* CLAVD. carm. min. 26, 28 immenso panditur -e lacus ingenti fusus spatio (*cf. Birt in indice: 'Mund', Burmannus ad l. 'ostio magno'; nisi dicitur de superficie, facie vel de ora ut v. 49*). 4 *de variis faucibus terrae*: LVCR. 6, 702 crateres, ut ipsi *Siculi* nominitant, nos quod fauces perhibemus et -a (*sc. Aetnae ut*: AETNA 159 patula. SEN. epist. 79, 4 montis. LVCAN. 1, 545 CLAVD. rapt. Pros. 3, 392). VERG. Aen. 6, 53 dehiscent attonitae magna -a domus (*i. cavernae ut*: SEN. Herc. f. 664 hic -a solvit Ditis . . . d. hiatque rupes *eqs.*). AETNA 125 vorago direpta *flumina* in praeceps fatali condidit -e. OV. met. 13, 892 -s . . . cavum saxi. LIV. 10, 1, 5 specus eius -e . . . invento (45, 27, 8. CVRT. 7, 11, 3 artum et obscurum. TAC. ann. 4, 59, 1. 14, 23, 2. *cf.* PLIN. nat. 2, 115 specus . . . -e vasto. SIL. 13, 426 specus . . . eructat . . . laxo . . . -e paludem). COLVM. 10, 49 terra bibat fontes et hiantia compleat -a. PLIN. nat. 2, 194 *terrae hiatus* occultat -e (occultore, occulto ore *var. ll.*) conpresso *quae sorbuit.* VAL. FL. 1, 831 ingenti iacet -e Chaos. STAT. Theb. 7, 816 humus -e profundo dissilit. APVL. mund. 17 montis . . . latus nativi -is hiatu reseratum. ITALA gen. 4, 11 (Tert. adv. Iud. 5, 2. *al.* = VVLG.) quae *terra* aperuit -s suum (num. 16, 30 [Lugd. = VVLG.]. *ibid.* 26, 10. *al.*; *cf.* Is. 5, 14 [Tert. adv. Marc. 4, 15 p. 466, 13] orcus [VVLG. infernus] . . . a. -s s.). HEGES. 1, 30, 9 speleorum -a (*gr. 1, 311 στομίοις. cf.* -s speluncae VVLG. Ios. 10, 18. 22. 27. ITIN. Anton. Plac. rec. A 29 angustum [angustus *cod. G et rec. B*]. *ibid.* in ipso -e s.).

C *partium corporis, vulnerum sim.* (*acced.* velut *l. 83,* tamquam *p. 1092, 2*): VERG. georg. 3, 454 ferro . . . rescindere summum ulceris -s (GRATT. 355 per u. -a [*de eadem re*: 359 si pernicies angusto pascitur -e]. *cf.* ARNOB. nat. 1, 50 ulcera -is immensi). CELS. 2, 1, 21 per quaedam velut -a venarum (*haemorrhoidas ut*: 2, 7, 18. 2, 8, 15. 5, 20, 5. 6, 18, 9A. 7, 30, 3A; *sed spectat ad alia*: 4, 11, 2 -e venae . . . adaperto. 4, 11, 3 patefacto. 5, 26, 21C -a praeclusa). 5, 4 aperiunt tamquam -a in corporibus *medicamina quaedam.* 5, 28, 4C (*contextu vix sano*) infra -s vulnerum (THEOD. PRISC. eup. faen. 63 collectum aut glutinatum . . . -s vulneris. 68 patulum. 75 [*cod. b, ceteri* orificio]. CASS. FEL. 19 p. 28, 18. 29, 14). 5, 28, 12A duplices . . . ab uno -e intus orsae *fistulae* (7, 4, 4D. *cf.* 5, 28, 12L -i fistulae aptandus *calamus*). 6, 18, 9A in -e volvae feminarum (6, 18, 10. 7, 28, 1. 7, 29, 1. 7, 29, 5 [*bis*]. 7, 29, 8 VVLG. prov. 30, 16 PLAC. med. 5, 41 rec. β CAEL. AVR. gyn. 2, 84). PLIN. nat. 28, 146 praeligato -e *fellis.* MART. 3, 72, 6 cunni. GELL. 17, 11, 5 -e ipso arteriae communito. PS. THEOD. PRISC. add. p. 329, 21 in ipso stomacho vel -e ventris (p. 330, 5 PLIN. phys. Bamb. 84 tit. CAEL. AVR. acut. 2, 35, 187. 2, 37, 215. 3, 21, 201. 202 gyn. 1, 71. 72 CASS. FEL. 59 p. 147, 23). CAEL. AVR. gyn. 2, 61 -s matricis ([*gr. p. 127, 20 Ilb. στόμιον*]. *saepe apud eundem.* ORIBAS. syn. 1, 22 Aa p. 75, 18 Mø.).

D *singulariter de quibusdam foribus ficorum*: PLIN. nat. 15, 80 *culices* aperientes -a earum *ficorum* (*postea*: foribus adapertis).

II *de priore parte navium*: HOR. epod. 4, 17 -a navium . . . rostrata. MAXIM. ad Theoph. Migne suppl. 1, 1094 tuae . . . sanctitatis . . . portus . . ., quo . . . -a nostri navigii conligantes *eqs.*

III *de flore quodam* (*sc. antirrhino, cf. André, Lex. des termes de botan. 232*): COLVM. 10, 99 hiantis saeva leonis -a feri (*cf. 260 de eodem flore*: leo).

IV *de acie gladii, sc. non nisi locutio sacrae scripturae q. e.* 'in -e gladii' *sim.* (*ad exemplicationem v. Weiß apud Kittel, Theol. Wb. NT VII 693, 11 sqq.*): ITALA gen. 34, 26 (Aug. loc. hept. 1, 129. *al.*) Sychem interfecerunt in -e g. (*gr. ἐν στόματι μαχαίρας, Vulg.* necaverunt *tantum*; *explicat Aug. ibid.*: ac si diceret 'gladio'). *al.*, *v. vol. VI 2, 2014, 78 sqq., ubi addas primum locum apud ecclesiast.* TERT. adv. Iud. 4, 9 (*ad* Ios. 6, 21). *liberius*: ITALA Hebr. 11, 34 (Mutian. Chrysost. hom. 27 p. 403/4) effugaverunt -a gladiorum (*gr. ἔφυγον στόματα μαχαίρης, Vulg.* aciem gladii).

CAPVT TERTIVM: ***ad analogiam*** *aliarum vocum*: **I** *i. q.* *ora, -ae* (*sc. per confusionem et sonorum et notionum*): **A** *de ripa, litore: plur.*: VAL. MAX. 9, 1, 1 aedificiis . . . spatiosis . . . deserta ad id tempus -a Lucrini lacus pressit. FLOR. epit. 2, 17, 7 *Scipio* victor ad Gades et Oceani -a pervenit (*nisi ad ostium Oceani, i. columnas Herculis, spectat; cf. p. 1091, 11; sed Liv. bis de ora loquitur: 28, 30, 2. 28, 37, 10*). ITALA gen. 41, 3 (Ottob.) pascebantur iuxta vaccas secus -a fluminum (*gr. χεῖλος, Vulg.* in ipsa amnis ripa, *Ambr. off. 2, 82 citat vers. 2* ad oram, *vers. 3* in riparum toro). II par. 8, 17 (Complut. *al.*) ad -a maris ([*gr. τὴν παραθαλασσίαν, Vulg.* oram]. I Macc. 11, 1 [rec. L *codd. LX et* VVLG.] arena, quae est circa -a m. [*gr. χεῖλος, pars codd. Vulg.* oram]). AVIEN. orb. terr. 419 flava . . . Germania porrigit -a (oram *Schrader, Holder*). 677 adiacet -a (oram *Heinsius, Holder*) Suniados . . . Aeginae tellus. *sing.*: RVF. FEST. 7 Illyricum ab -e maritimo paulatim adgressi sumus; Laevinus consul . . . maritimas obtinuit civitatis.

B *de aliis marginibus*: 1 vestimenti (*vix de capitio ut p. 1090, 53*): ITALA psalm. 132, 2 (cod. 136 Cas. *cf.* PROSP. in psalm.) cum descendat *unguentum* super -s v. eius (*gr. ἐπὶ τὴν ὤαν,* VVLG. in -a. HIER. psalt. sec. Hebr. super -a [*BHR,* super oram *ceteri*]. *cf. p. 864, 31 sqq. et* HIL. in psalm. *infra*). *ad hunc locum spectant*: HIL. in psalm. 132, 5 -a v. ea sunt, quae usque ad pedes defluunt, per quod ad omne corpus hic unguenti odor a capite in barbam et deinde ad v. -a (-am *var. l.*) descendit. *ibid.* dum -a v. et barba memorantur, omne in his corpus ostenditur (*sed cf. 132, 4* in oram v.). HIER. Orsies. doctr. 6 p. 112, 10 B. ad -a . . . v. 2 *variarum rerum*: ITALA IV reg. 21, 16 (Lucif. reg. apost. 8 p. 57, 9) usque dum *Manasses sanguine* impleret Hierusalem super -s (VVLG. usque ad -s; *similiter sec. locutionem hebr.* VVLG. I Esdr. 9, 11 repleverunt eam *terram* ab -e usque ad -s in coinquinatione sua). HIL. gen. 60 dies varie rerum discriminat -a (varias . . . oras *Weitz, sed cf. 59 syn.* faciem, figuram). ORIBAS. syn. 7, 2, 3 Aa p. 133 cavus *vulneris* . . . -a riposas habens (*gr. ὀχθώδες τοῖς χείλεσιν, cf. ad adi. generis fem. Mørland, Lat. Oribas.-Übers., 1932, 70*).

II *in interpretat. nominum hebr.* (Philippus *quasi* -s lampadis *v. vol. VII 2, 909, 45 sqq.; cf. p. 1073, 58*): HIER. epist. 18A, 6, 4 seraphim . . . aut incendium aut principium -is eorum interpretantur (*sim.* 18A, 6, 6. 7). 30, 5 phe -s ab -e . . . intellege (*sim.* nom. hebr. 48, 19. 160, 11). nom. hebr. 6, 16 Fichol -s omnium, ab -e, non ab osse (*item* RVFIN. Orig. in gen. 14, 3 p. 124, 16. 125, 3). *et saepius in hoc opere* (*v. e. g. indicem sub* Alfaeus, Baalfegor, Fesor, Finees, Pilatus). RVFIN. in num. 7, 5 p. 45, 4 Pharan, quod interpretatur -s visibile (*item* 27, 12 p. 273, 21).

deriv.: 1. orarium, oreae, oricus, 1. oscillum, 1. osculo, osculum, ostigo, ostium.

compos.: inorus (inos), oridurius, orificium, oriputidus, oscito.

Teßmer.

2. ¤os, ossis *n.* (ossum, -ī *n.*, ossus, -ī *m. sim. v. infra*). [*vox prisca, cf. ind. vet.* ásthi *gen.* asthnáḥ, *avest.* ast(i)-, *hethit.* ḫastāi-, *gr. ὀστέον, etc. Sch.*] *de orig.*: PRISC. gramm. II 36, 16 *a gr. ὀστᾶ.* ISID. orig. 11, 1, 86 -a . . . ab usto dicta, propter quod cremantur . . ., sive . . ab ore, eo quod ibi pateant. *de scriptura*: ISID. orig.

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1, 27, 17 (*disting.* 'hos') per o solam scribendum est; *sed scribitur* ho- *in tit.* CIL VI 13657, 3. 21800^a, 6 X 2344. 4235 XIII 1661, 6. 5657, 6 (*a. 464? 482?*). Inscr. Riv. Fil. Class. 92, 1964, 328 *et hic illic in codd.* (*v.e.g.* Vvlg. *ed. comm. pont. indices vol. IV et XIII*). uss- (*cf. p. 1092, 83*) CIL XIII 3202, 5. -s- *pro* -ss- CIL V 381, 12 VI 21150, 6. 21800^a, 6. 33446, 5. 38048, 2 VIII 19228. 20371 IX 2829. 4744, 3 Inscr. Ephem. Epigr. VIII 127. ox- *legebatur olim* CIL VI 3446 (*veram lectionem praebet* 37265 -a). *supra litteram* s *signum geminandi, q. d. sicilicus, positum* CIL X 3743. ossiva *v. p. 1094, 50.*

notatur o CIL I^2 1029 (*si recte legit Mommsen*); *saepe in formulis*: o(ssa) ... b(ene) q(uiescant): CIL VI 8484 VIII 5705, 4 *et* 7. 8210, 14 (*a. 228*). 8233, 8. *al.*; o(ssa) h(ic): CIL I^2 1756 (*si recte solvit Mommsen*). X 4165; o(ssa) s(ita) s(unt): CIL X 4198; o(ssa) h(ic) s(ita) s(unt) *sim.*: CIL I^2 1593, 2. 1595. VI 4824, 3 (*ex monum. Marcellae*). 6380, 3 (*ex monum. Statiliorum*). X 3815, 1. 3964, 3. *al.* os(sa) *in iisdem formulis*: CIL VIII 20787, 4. X 3742 (?) 3973 (*in latere dextro*). 4063. 4327. oss (a): CIL I^2 1604, 3 X 1940. 4277. 4376. 5011, 2. h(ossa): CIL X 4235. Not. Tir. 58, 28 -um. 58, 28^a -bus. 58, 29 -a. *de quantitate*: o *correptam testantur* (*fere distinguendo ab* ōs, ōris): Plin. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 176, 13 B. (*ex Romano*). Prob. cath. gramm. IV 18, 33 Serv. gramm. IV 452, 24 Vlt. Syll. gramm. IV 226, 27 Avg. doctr. christ. 3, 3, 7 gramm. V 500, 7 in psalm. 138, 2 l. 4 Prisc. gramm. II 254, 3. 318, 3 III 474, 6. *al.*; o *productam improbat* Consent. gramm. p. 20, 4 N. erit ... barbarismus (*eodem spectat* Avg. doctr. christ. 4, 10, 24 ubi Afrae aures de correptione vocalium vel productione non iudicant. *cf. Heraeus, Arch. Lat. Lex. 14, 1906, 458*); *sed in casibus obliquis testari vid.* Prisc. gramm. II 326, 23 (*negant* Mart. Cap. 3, 279 Fin. Metr. gramm. VI 233, 15). -s *syllaba producta in caesura* Nvx 95 (*siquidem recte intellegit Vollmer, Sitz. Ber. Münch. Ak. 1918, 4, 25*). *de notione* (*cf. p. 1096, 71*): Synon. Cic. p. 419, 5 cineres. -a. reliquiae. manes. *eqs.* p. 449, 23 umbrae. animae. manes. -a. *eqs.* Gloss. -s: ὀστέον. ὀστοῦν. -um (*sequitur*: rostrum). -a: ὀστέα. ὀστᾶ. -us: ὀστοῦν.

legitur inde a Lege XII tab., Plavto. [*a forma q. e.* ossum: *val.* os; *dalm.* vuas; *it.* osso; *sard. centr. et mer.* ossu; *raet. occ.* ías, oes, *or.* wes; *francog.* os; *prov.* os; *cat.* os; *hisp.* hueso; *port.* osso. *cf. M.-L. 6114. Battisti-Alessio IV 2697. Wagner II 198. Wartburg VII 426 sqq. Corominas II 970 sq. Machado² III 1719. St.*] [*deletur ut interpol.*: Val. Max. 5, 3 ext. 3 Oedipodis [-a]. *falsa var. l.*: Plin. nat. 10, 197 plumam e⟨x⟩cita⟨m⟩ (et -a *pars codd.*). *locum ambiguum* Plavt. Mil. 30 *v. p. 1095, 37.* CE 934, 4 *v. sub* 1. os *p. 1084, 71; vix recte vol. VII 1, 868, 49.*]

caput prius: **de formis**: I *doctrinae gramm.*: A *III^{am} decl.* (-s, -is) *testantur*: Plin. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 175, 25 B. Prob. cath. gramm. IV 18, 33 Char. gramm. p. 69, 1 B. Vlt. Syll. gramm. IV 226, 27. Avg. gramm. V 500, 7 (*omnes casus praebet ut*: Frg. Bob. gramm. V 561, 12 Ps. Palaem. gramm. V 538, 43). Mart. Cap. 3, 303 in '-bus' ... consuetudo facit contra rationem '-s' nominativum. Prisc. gramm. III 475, 6. *al.* B *de formis II^{ae} decl.* (-um, -i): -um *sermonis vulgaris esse testatur* Avg. doctr. christ. 3, 3, 7 (*ad* psalm. 138, 15) mallem quippe cum barbarismo dici: '. . . -um . . .' quam ut . . . esset minus apertum. 4, 10, 24 cur . . . pigeat imperitis loquentem '-um' potius quam '-s' dicere, ne ista syllaba non ab eo, quod sunt -a, sed ab eo, quod sunt ora, intellegatur . . .? in psalm. 138, 20 l. 3 quod vulgo dicitur -um, latine -s dicitur. *ibid.* l. 7 -um, sic enim potius loquamur: melius est reprehendant nos grammatici, quam non intellegant populi. *veteribus concessum dicit* Prisc. gramm. II 254, 6 quidam . . . veterum et 'hoc -u' et 'hoc -um' proferebant (*cf.* III 318, 3 hoc -um antiqui protulerunt. *huc spectat fortasse* Exc. Bob. gramm. I 546, 37 -s, -is; sed et -um, -i). -um *improbant* Plin. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 175, 30B. -um dici non potest, quoniam neutrale nomen, quodcumque nominativo singulari m littera terminatur, in bus syllabam dativo et ablativo plurali dari non potest (*simili ratione*: Mart. Cap. 3, 303. Ps. Palaem. gramm. V 538, 34). Prob. cath. gramm. IV 18, 33 quidam hoc -um dicunt, sed errant; nam . . . -bus secundum rationem tertiae declinationis. Char. gramm. p. 69, 1B. ab hoc -e, huius -is, sic . . . debet declinari, non ab hoc -o. C *de formis IV^{ae} decl.* (-u *vel* -ua): -u *usurpatum dicit* Plin. frg. Char. gramm. p. 176, 6 B. (*ex Romano*) -u quidam ut veru, genu putarunt . . . posse censeri; nam ut veribus, genibus, -bus quoque dici posse manifestum est (*inde* Prisc. *l. 59 cf.* Char. gramm. p. 40, 21 B. heteroclita, velut . . . -u ὀστέον, et -s, -is). -u, -ua *improbant* Consent. gramm. p. 19, 20 N. qui dicit '-ua', barbarismum facit (*sim.* p. 20, 6). Ps. Palaem. gramm. V 538, 40 nec u exit (*sc. abl. sg.*), nec nominativus pluralis -ua facit.

II *illustratur usus ipse*: A *sec. III^{am} decl.*: -a (*nom. et acc.*), -bus (*dat. et abl.*) *occurrunt saepissime et in prosa oratione et apud poetas inde a titulis priscis (sed forma -a posteriore aetate saepius ambigua inter III^{am} et II^{am} decl.). legitur nom. acc. sing.* -s *in prosa oratione inde a* Lege XII tab., Catone, Cic., Varrone *rarius, in poesi* Plavt. Mil. 30 Nvx 95 Phaedr. 1, 8, 4 Sen. Phaedr. 1034. *gen.* -is *apud* Cels. (*saepius*). Pelagon. 436 (-s *R*). *dat.* -i Cels. 6, 8, 2^A (-bus *var. l.*). 7, 5, 4^A. *al.* Rvfin. apol. adv. Hier. 1, 42 (44). Macr. Sat. 7, 9, 13. *abl.* -e *in poesi apud* Plavt. (*bis*), Titin. com. 160, Ov. met. (*bis*), Avson. 72, 5 p. 319 P., Prvd. perist. 10, 150; *in prosa oratione apud* Varronem (*bis*), Cels. (*saepius*), Plin. nat. (*ter.*) *al. gen. plur.* -ium *inde ab* Apvl. met. 9, 13, 2 Tert. *passim* (*cf. var. ll. l. 55*).

B *sec. II^{am} decl.*: 1 *neutr.* -um (*cf.* Gloss.^{L} II Abav. os 1. *al.*): *nom.*: Cels. 8, 10, 3^A (*cod. P, qui hanc lectionem praebet et aliis locis, e. g.* 8, 11, 1. 8, 16, 2). Itala gen. 2, 23 (Clem. ad Cor. 6, 3) -s *m^2 in ras.* (*cf.* Carm. adv. Marc. 2, 195). iud. 9, 2 (Lugd.). psalm. 138, 15 (Sangerm., Eugipp. exc. Aug. p. 851, 16; *cf.* Avg. *ad l. passim et p. 1093, 51, quem secutus* Arnob. *ad l.* p. 547^A -s . . ., id est -um). Ioh. 19, 36 (cod. q). Chiron 97. 697. *al.* Ps. Soran. quaest. med. p. 365, 5. Plac. med. 1, 14 rec. β (*item* 23, 2. 7). Plin. phys. Bamb. 86, 9. Theod. Prisc. eup. faen. 75 *cod. b.* Ps. Theod. Prisc. add. p. 313, 6. Vindic. epit. alt. 34 (*quater, et nom. et acc.*). *nota confusionem generis* (*cf. l. 45*): Vindic. epit. alt. 34 ieron -um unum, qui *eqs.* Oribas. syn. 3, 182, 8 La -um, qui . . ., validum est (*cf.* Aa: de . . . -o, quod). *acc.* (*cf. et l. 31. 48*): Gell. hist. 26. Cels. 8, 2, 1 (*cod. P ut saepius*). Itala gen. 2, 21 (Lib. geneal. chron. I p. 160, 7; *cod. F*, -s *duo codd.*). exod. 12, 10 (Cypr. testim. 2, 15 p. 81, 7; *codd. BM^1*, -s *cett.*). eccles. 11, 5 (Verec. in cant. 2, 5D.). Luc. 24, 39 (cod. a). Ioh. 19, 36 (cod. a *al.*). Chiron 57. 86. 534. 697. *al.* Avg. in psalm. 138, 20 l. 10 sqq. (*saepius*). Didasc. apost. 60, 12 Philagr. med. 3 p. 158, 9 Vindic. epit. alt. 34 (*compluries*). Evseb. Emes. serm. 24, 37. Oribas. eup. 4, 71 add. Aa p. 592 (*ex* Celso 6, 13, 2 -s). syn. 6, 44 La tit. Inst. Iust. 4, 4, 7 (*pars codd., ex* Gaio inst. 3, 223 -s). Orig. in Matth. ser. 24 p. 39, 20. 40, 8 Isid. orig. 1, 27, 17. *gen.* -i: Cels. 8, 3, 4 *cod. V.* Apvl. apol. 49, 4 Chiron 85. 645 Diosc. 1, 114 p. 58, 11 M. Cass. Fel. 20 p. 31, 21 (*pars codd.*). Oribas. eup. 4, 33, 1 La. 4, 71 add. Aa p. 592 (*ex* Celso 6, 13, 4 -is). *dat., abl.* -o: Chiron 85 -o alta caedito (*abl.* -o *pro acc.* -um *Ahlquist, Stud. Chiron 13; v. et Niedermann, app. crit.*). 593. 645. 646. Ps. Theod. Prisc. add. p. 301, 7 *cod. b.* Diosc. 2, 58 p. 203, 3. 3, 92 p. 418, 3. Cass. Fel. 29 p. 55, 4 (-e *cod. p*). Oribas. eup. 4, 71 add. Aa p. 592 (*ex* Celso 6, 13, 4 -e). syn. 3, 182, 8 Aa. 7, 10, 3 Aa *et* La. Gloss. IV 439, 45. *gen.* -orum: Ps. Cypr. aleat. 6, 9 *cod. D.* Chiron 855 Marcell. med. 12, 32 Vindic. epist. ad Valent. 5 Soran. p. 30, 7. p. 92, 24. p. 93, 10 Oribas. syn. 3 add. 11 Aa p. 897. *dat., abl.* -is: Acc. carm. frg. 4 Vvlg. I. II reg. capit. ser. B 92 p. 29 Diosc. 1, 133 p. 66, 16M. 3, 50 p. 401, 5. Evseb. Emes. serm. 26, 30 p. 192, 16 (*trad.*). Oribas. syn. 4, 19, 8 La. 7, 38 Aa tit. 2 *masc.* -us (Gloss. III 571, 15): Chiron 697 Oribas. eup. 4, 33, 1 Aa. 4, 53, 4 La. 4, 73 tit. syn. 7, 10, 1. 2. 7, 34, 1. 7, 48, 4 La. *al.; vix huc trahas*: Chiron 691 ut eum -um fractum eximas. *nota confusionem generis* (*cf. l. 16*): Diosc. 2, 11 p. 190, 2 -us . . . eius *sepiae*, quod molle est, . . . miscetur.

C *sec. IV^{am} decl.*: *forma* -u *praeter grammaticos dub.*: Cels. 8, 2, 1 *cod. P.* Tab. devot. Audollent 135 A 7 *et* B 3 (*nisi* -ua *vel* -um *legendum*; -ua *suppl.* CIL VI 38048, 2). *nom. et acc.* -ua (*huc trahunt vulgo* CIL I^2 1157 ossiva, *ubi potius* V *super* I *sculptum videtur*): CIL I^2 1219, 3. X 1935, 6 (*a. 10 a. Chr.*). CE 973, 2 *et* 9 (*saec. I*). CIL VI 8775, 8 (*a. 187*). CE 474, 10 (*saec. II ex.*). CIL III 2097, 4. 2098. 6443. 13374. *et saepe in titulis; in var. l.*: Lact. inst. 4, 26, 32 Ps. Apvl. herb. 130 l. 11. *gen. plur.* -uum (*dub.*: Gloss. V 262, 64): *var. l. pro* -ium *in singulis vel paucis codd.*: Pacvv. trag. 102 (*cod. un., Ribbeck,* -um *reliqui*). Cels. 7, 5, 4^B. Tert. resurr. 30 p. 68, 9 sqq. (*ter*). 31 p. 70, 2. 32 p. 71, 20. Itala prov. 14, 30 (Aug. spec. 7 p. 59, 19 = Vvlg.). Arnob. nat. 4, 8 Gavdent. serm. 17, 25G. Ambr. hex. 6, 9, 60 Hier. epist. 118, 4, 1. interpr. Iob 33, 19 (-ium Aug. *ad l.*). Vvlg. prov. 3, 8. 16, 24. *al. sed solum trad.*: Marcell. med. 34, 67 Greg. Tvr. glor. mart. 64 p. 531, 23. 80 p. 543, 11 Lex Burg. Rom. 5, 1 Oribas. syn. 9, 40 (73) add. Aa p. 345. *inde per confusionem declinationum: acc. sing.* -uum: Itala Ioh. 19, 36 cod. f (*dub.* Didasc. apost. 60, 13 *v. Tidner ad l.*). -uorum: Ps. Cypr. aleat. 6, 9 (-orum *D*). *dat.* -uis: CIL XI 4011. 5563, 4.

D *sec. I^{am} decl.*: -am: Itala Luc. 24, 39 cod. q. Vvlg. Is. 58, 11 *cod. U.* -arum: Vindic. epit. alt. 34 Oribas. syn. 3, 14, 4. 3 add. 9 p. 896. 11 La p. 897. 4, 19, 8 Aa. 6, 32, 5 G. -as: Oribas. syn. 3, 12 pr. *forma vix perspicua* -ea (*fem.? neutr.?*, -ia *Bulhart dubitanter in schedis; vix* ossea *adi. cum* spurcitia *iungendum; conferas fortasse var. l. gr.* ὀστέα *pro* ὀστέων *in cod. recentiore*): Itala Matth. 23, 27 (cod. l) quae *sepulcra* a foris apparent hom(i)nibus speciosa, intus vero plena sunt -ea (-bus *m^2* = Vvlg.) mortuorum et omni spurcitia (*gr.* γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν).

caput alterum: **de notione**, *sc. quae est* ὀστοῦν (*quae vox in graecis respondet, ubi infra nihil aliud adnotatur; de usu sing. v. p. 1093, 80 sqq.; hic illic collective vel sensu q. d. generali adhiberi videtur, e. g.* Plavt. Men. 859 Mil. 30 Varro Men. 432 frg. Char. gramm. p. 69, 2 B. Sen. Phaedr. 1034 Hyg. fab. 165, 1 Porph. Hor. epod. 14, 8 Pallad. 11, 12, 7. Veg. mulom. 2, 119, 1 [Chiron 407 *plur.*]. *et saepius in script. sacr.*): I *proprie*: A *in corpore animantium*: 1 *strictius de interioribus partibus duris, quae stabiliunt corpus* (*sc. et hominum et animalium eorum, quae vertebris instructa sunt; de spinis piscium* Sen. epist. 95, 26. 27

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

MELA 2, 6. *al.* *[fort. huc spectat* SEN. dial. 4, 11, 4, *cf. Abel, Gnomon 36, 1964, 687]; distinguitur* spina *e. g.* PLIN. nat. 11, 215 -a, non spinae [*sc. delphinis*], cartilago: CELS. 5, 26, 3^{B} aut -s aut cartilaginem. *al.* PLIN. nat. 11, 215 cartilaginem, non -a. *al. v. vol. III 501, 5 sqq. et 22 sqq.*): a *in universum*: α *respicitur integritas, valetudo sim.*: (i) *-a ipsa vulnerantur, laeduntur nec non curantur* (*de curatione agit* CELS. 8, 2 sqq.): LEX XII tab. (Paul. coll. Mos. 2, 5, 5) manu fust⟨ive si⟩ -s fregit libero (*saepe, v. vol. VI 1, 1241, 9 sqq. et cf.* OV. epist. 4, 115 perfracta [*al.*]. PLIN. nat. 23, 24 infracta [*al., v. vol. VII 1, 1493, 4 sq.*]. 27, 69 confractis [*al.*]). ACC. carm. frg. 4 fraxinus (*i. hasta*) ... infinditur -is (*cf.* CELS. 6, 13, 4 fissum [8, 2, 1. 8, 3, 11. *al.*]). LVCR. 3, 171 vis horrida teli (leti *codd.*) -bus ac nervis disclusis intus adacta. VERG. georg. 3, 485 -a ... morbo conlapsa. Aen. 5, 480 caestus ... effracto ... inlisit in -a cerebro (OV. met. 5, 121 repagula ... -bus i. mediae cervicis. SIL. 10, 148 ad -a illiso saxo. *cf.* CELS. 5, 26, 3^{B} laesit [5, 26, 22. *al.*]). 10, 383 hastam ... -bus haerentem (OV. met. 3, 71 ferrum ... -bus haesit. 12, 371. Ib. 567 -bus in ... tuis teli genus h. *al.*). *al.* CVLEX 197 ictibus -a *serpentis* ferit. PROP. 1, 9, 29 donec manus attigit -a (*item de vi Amoris*: 2, 34, 60 me ... tetigit iactu certus ad -a deus. OV. epist. 15 [16], 278 descendit vulnus ad -a meum. met. 1, 473 *telo* laesit ... traiecta per -a medullas. *v. et l. 55*). OV. am. 1, 2, 4 lassa ... versati corporis -a dolent (trist. 4, 3, 26). met. 5, 292 discussis (discussi *var. l.*) ... -bus oris (SEN. Herc. O. 1228). *al.* CELS. 3, 25, 1 vitiari (6, 13, 4. 7, 4, 1^{B}. *al.*). 6, 15, 4 -a ... nudantur (7, 33, 2. 8, 2, 1. *al.*; *cf. p. 1099, 34*). 7, 5, 4^{B} -s excīdere (*al., v. vol. V 2, 1242, 27 sq.*). 7, 7, 7^{C} adurendum (7, 7, 15^{F}. *al.*). 8, 5, 3 in suam sedem reponendum est (8, 10, 1^{C}. 8, 10, 7^{C}. *al.*; *sim.* 8, 7, 1 compellenda [*al.*]). *al.* SEN. Med. 838 -a ... fument *veneno perfusa* (SIL. 1, 178 *torta*). benef. 5, 24, 3 in acie oculus mihi effossus est et in capite lecta -a (*item extrahendo sim.*: dial. 1, 3, 2. 6, 22, 3 QVINT. inst. 6, 1, 30. 8, 5, 21 [*ludit cum ambiguitate verbi*]. *aliter p. 1097, 34*). *et saepe.* *hyperbolice* (*in oratione minantis, iactantis sim.*): PLAVT. Men. 855 ut ego huius membra atque -a atque artua comminuam illo scipione. 859 securim capiam ... atque hunc senem -e fini dedolabo assulatim viscera. Mil. 30 per corium, per viscera perque -s elephanti transmineret bracchium (*nisi potius* ōs *intellegendum*). *addendum fortasse*: QVEROL. p. 17, 17 R. sententiae capitales ... scribuntur in -bus (*alii intellegunt materiam scribendi, cf. Emrich ad l.*). (ii) *-a fiunt quodammodo indicium: sc. macie conspicua* (*cf. p. 1099, 40 sqq.*): PLAVT. Aul. 564 -a ac pellis totust, ita cura macet (Capt. 135 -a atque p. sum miser a macritudine [*v. Otto, Sprichw. n. 1314*]. LVCR. 6, 1270 pelli super -bus una. HOR. epod. 17, 22 -a pelle amicta lurida. VVLG. Iob 19, 20 pelli ... adhaesit -s [thren. 4, 8 cutis ... -bus]. PALLAD. hist. mon. I 30 p. 315^{D} pellem ... solam et -a). Truc. 270 advenisti huc te ostentatum cum exornatis -bus (*ad maciem refert Ussing, sed vulgarius dictum pro corpore putat Kruse, 1974 ad l., non tamen nisus usu loquendi*). VERG. ecl. 3, 102 vix -bus haerent *agni* ([SERV.: vix -a eorum cohaerent]. HIER. epist. 22, 7, 1 vix -a haerentia. 22, 30, 3. *cf.* SEN. epist. 24, 18 larvalem habitum nudis -bus cohaerentium *mortuorum*. ITALA psalm. 101, 6 [Sangerm. *al.*] adhaeserunt -a mea carni meae [HIER. psalt. sec. Hebr. -s]. *v. et* VVLG. *supra*). PROP. 4, 5, 64 per tenues -a sunt numerata cutes. OV. am. 2, 9, 14 (*ad Cupidinem*) quid iuvat in nudis hamata retundere tela -bus? -a mihi nuda reliquit amor (CLAVD. 18, 122 cum pallida n. -bus horrorem dominis praeberet imago. *v. et l. 51*). met. 3, 398 adducit ... cutem macies ..., vox tantum atque -a supersunt. 8, 804 -a sub incurvis exstabant arida lumbis (SIL. 2, 467 sola tecta cute ... -a e.). trist. 3, 8, 28 vix ... -a tegit macies (4, 6, 42 quae *cutis* t. -a. SIL. 14, 605. *v. et l. 59*). CHIRON 407 eminentibus omnibus -bus (*cf.* VEG. mulom. 2, 119, 1 -s eminet). *magnitudine sim. insignia*: LVCIL. 547 magna -a lacertique apparent homini (*inde* VERG. Aen. 5, 422 magna -a lacertosque exuit). LVCR. 5, 927 genus humanum ... maioribus et solidis magis -bus intus fundatum. OV. met. 9, 169 *vestis Nessi* laceros artus et grandia detegit -a. VAL. FL. 4, 244 ingentes umeros spatiosaque pectoris -a protulit. STAT. Theb. 6, 755 tanta undique pandit *Capaneus* membrorum spatia et tantis ferus -bus exstat. 6, 844 quamquam ipse *Tydeus* videri exiguus, gravia -a tamen nodisque lacerti difficiles. FIRM. math. 3, 3, 8 erit ... fortis corpore validis -bus. PRVD. ham. 284 heroas ..., opifex quibus aspera membra finxerat et rigidos duraverat -bus artus.

β *adhibetur in usum* (*cf. 2a*): (i) *ad cibum*: PLAVT. Poen. 1235 pro -e linguam obicito (*sc. homini tamquam cani latranti*). VARRO rust. 2, 9, 8 pascitur *canis* ... -bus, non herbis. 2, 9, 10 dant *canibus* ... ius ex -bus et ea ipsa -a contusa (APIC. 8, 7, 9 ius ab -a [*v. Svennung, Unters. Pallad. 228; aliter André ad* 8, 7, 8]. *cf.* 8, 7, 8 coctum ab -bus). VERG. Aen. 8, 297 semesa (SIL. 6, 160 STAT. Theb. 2, 509. *cf.* TERT. resurr. 32 p. 70, 21 [*affert scripturam, fort. Enoch 61, 5; sim.* HIER. adv. Ioh. 33 p. 385^{A}] *pisces* eructabunt -a *hominum*, quae sunt comesta). TIB. 1, 5, 54 *lena* fame stimulante ... quaerat ... a saevis -a relicta lupis. OV. met. 14, 208 more leonis viscera ... cumque albis -a medullis ... avidam condebat in alvum *Cyclops*. PHAEDR. 1, 8, 4 -s devoratum fauce cum haereret lupi (*cf.* PLIN. nat. 8, 57 -s ... inhaeserat dentibus *leonis*). 3, 7, 22 de mensa sua dat -a dominus *canibus*. MART. 5, 44, 11 venies (*sc. ut canis*) ad -a. IVV. 15, 80 *mortuum* corrosis -bus edit *turba fame coacta*. *al.*

(ii) *ad instrumenta conficienda*: TITIN. com. 160 velim ego -e arare campum cereum (*item de graphio*: VARRO frg. Char. gramm. p. 69, 2 B. -e scribebant. ISID. orig. 6, 9, 2 [= SVET. frg. p. 131, 3] institutum est, ut in cera -bus scriberent). GELL. hist. 26 calvariae ... eius *L. Postumii* ipsum -um expurgarunt inauraveruntque (*eadem narrat Liv. 23, 24, 12* calvam auro caelavere. *item de poculis*: PLIN. nat. 7, 12 -bus humanorum capitum bibere. SIL. 13, 483 FLOR. epit. 3, 4, 2. *al.*). VARRO Men. 131 Phrygius per -a cornus ... canit (*cf.* PROP. 4, 3, 20 struxit querulas rauca per -a tubas. PLIN. nat. 11, 215 asinorum *-a* ad tibias [tubas *codd.*] canora. 16, 172 ludicrae *tibiae* ... e loto -busque asininis ... fiunt. HYG. fab. 165, 1 tibias ... ex -e cervino fecisse). TAC. Germ. 46, 3 *sagittas* inopia ferri -bus asperant (*cf.* AMM. 31, 2, 9 acutis -bus pro spiculorum acumine ... coagmentatis). PORPH. Hor. epod. 14, 8 in fine libri umbilici ex ligno aut -e solent poni. PS. CYPR. aleat. 6, 9 ut ... hereditatem sub -uorum multiformi numero disperdant (*sim. de talis*: DIOM. gramm. I 462, 24 caro humana -bus ludebat [*aenigma explicatur l. 25* manus talos iactabat]).

(iii) *in magia vel in arte medica* (*cf. 2a*): Ⓐ *maleficii causa*: HOR. epod. 5, 23 iubet *Canidia* -a ab ore rapta ... canis flammis aduri Colchicis (LVCAN. 6, 533 e mediis ... rogis). sat. 1, 8, 22 -a legant herbasque nocentis *veneficae* (PROP. 3, 6, 28. *cf.* OV. epist. 6, 90 colligit -a rogis *Medea* [PORPH. Hor. epod. 17, 46]. *aliter p. 1097, 34*). TIB. 1, 2, 46 cantu ... devocat -a rogo *saga*. LVCAN. 6, 586 sperat *Erictho* ... -a ... nobilium ... adquirere. STAT. Theb. 4, 508 plenas antiquis -bus urnas egerere. Ⓑ *salutis causa*: PLIN. nat. 28, 7 ad aliud noxii hominis ex capite -a plus prodesse, ad alia amici et hospitis. 28, 8 contra inflationes boum perforatis cornibus inserentes -a humana. 28, 104 ex spina *hyaenae* ... parturientibus -a *salutaria esse*. 28, 158 -a ... asini confracta et decocta contra leporis marini venenum dantur. 28, 179 reperitur in latere leporis -s acui simile; hoc scarifare dentes in dolore suadent (28, 181. 30, 22. 32, 79). *ibid.* -a ... ex ungulis suum combusta ... praebent *dentifricium*, item -a ex acetabulis pernarum (*sim. pro dentifricio*: PLIN. med. 1, 13, 11 MARCELL. med. 12, 32. 13, 10). *et saepe apud eundem* (*comitante hic illic* PLIN. med., *e. g.* 1, 1, 5). SER. SAMM. 927 -a iuvant *contra febrem*. PELAGON. 31 -a canina combusta et contusa cum axungia veteri commixta. *al.*

(iv) *varia ratione* (*in veriloquio vocis q. e. hosa v. vol. VI 3, 3019, 9*): MELA 2, 15 ut ... lignorum egentes ignes -bus alant (*sim.* SOL. 15, 3). PLIN. nat. 8, 7 *elephantorum* -a ... in laminas secari coepere paenuria *eboris*. 9, 7 *Gedrosos beluarum* -bus tecta contignare. MART. 1, 72, 4 dentata sibi videtur Aegle emptis -bus. APVL. met. 8, 30, 2 flagro ... pecuinis -bus catenato. FIRM. err. 15, 1 *Palladii* simulacrum est ex -bus Pelopis factum (*sim.* 15, 2). *al.*

γ *notabiliora quaedam ad naturam, munus sim. pertinentia* (*fusius tractant* CELS. 8, 1 VEG. mulom. 3, 1; *cf. enumerationes apud* VINDIC. epit. alt. 34 PS. SORAN. quaest. med. p. 366): (i) *varia*: LVCR. 1, 835 -a ... e pauxillis atque minutis -bus ... gigni (*sim. de partibus, quibus constant*: 1, 860 sqq. CIC. Tusc. 1, 56 -a, nervos, venas ... videor posse dicere, unde concreta et quomodo facta sint). 1, 853 quid ... durabit eorum, ut mortem effugiat ...? sanguen an -a? 2, 669 animantem ex omnibus unam -a, cruor, venae, calor, umor, viscera, nervi constituunt. 3, 250 concutitur sanguis, tum viscera persentiscunt omnia, postremis datur -bus atque medullis sive voluptas est sive est contrarius ardor (*cf. de sensu*: MACR. Sat. 7, 9, 8 -a ... esse sine sensu. 7, 9, 11). 3, 567 ⟨per⟩ venas et viscera mixtim, per nervos atque -a tenentur corpore ab omni *animus et anima* (*sim. de anima cum -bus conexa*: 3, 692). CIC. nat. deor. 2, 59 non enim venis et nervis et -bus continentur *dei*. 2, 139 quid dicam de -bus; quae subiecta corpori mirabiles commissuras habent et ad stabilitatem aptas et ad artus finiendos adcommodatas et ad motum et ad omnem corporis actionem. CELS. 1, 9, 3 frigus inimicum est ... -bus. SEN. dial. 4, 1, 2 in corpore nostro -a nervique et articuli, firmamenta totius et vitalia, minime speciosa visu, prius ordinantur, *eqs.* (epist. 102, 25. *v. p. 1100, 30 et cf.* LACT. opif. 7, 1 solidamenta corporis [ISID. orig. 11, 1, 86]. PS. SORAN. quaest. med. p. 365, 5 quid est -um? corpus durum et forte, factum ad fulciendum ceterum corpus). 6, 24, 5 -a, nervos ... cutem ..., vincula animorum. nat. 2, 3, 2 pars est nostri oculus, manus, -a, nervi. 3, 15, 2 in -bus medullae *sunt*. APVL. Plat. 1, 16 visceribus -a sunt tecta; eadem revincta sunt nervis (*cf.* AMBR. hex. 6, 9, 73 -a ... omnia tenui operta sunt viscere et revincta nervis). (ii) *certa quaedam -a determinantur: per gen.*: GELL. hist. 26 calvariae ... -um (SCRIB. LARG. 201. *cf.* CELS. 8, 1, 1 eius *sc. c.*). OV. epist. 14, 18 dextrae ... -a. met. 5, 121 -bus ... cervicis (EVSTATH. Basil. hex. 9, 5, 10 -bus c. [*gr. 9, 5, 57* τῶν τοῦ αὐχένος σφονδύλων]). 5, 292 -bus oris (12, 252). 12, 344 cubiti ... -a (CELS. 8, 16, 1 in cubito ... tria co⟨i⟩re -a, umeri, radii, et c. ipsius). CELS. 3, 22, 12 -bus scapularum (5, 26, 10 s. -s. 8, 1, 17 -e s. *al.*). 6, 8, 2 narium -bus. 6, 15, 4 gingivarum ... -a (7, 12, 1^{C} -s gingivae). 7, 26, 4 -s pubis (PHILAGR. med. 3

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 158, 9 p. -um). 8, 1, 14 -e pectoris (8, 2, 5 p. -s. 8, 2, 6 -e p. VAL. FL. 4, 244 p. -a. *al.*). *al.* *per adi.*: CELS. 8, 1, 7 -s . . . transversum a genis tendens . . . iugale appellari potest (8, 1, 8 sub -e i.). 8, 1, 17 in . . . sinu pectoralis -is. VEG. mulom. 3, 1, 1 -a . . . maxillaria inferiora *iumenti.* *de spina sacra, quae gr. dicitur* ἱερὸν ὀστοῦν (*cf. vol. VI 3, 2782, 65*): VINDIC. epit. alt. 34 ieron -um (ORIBAS. syn. 6, 44 La tit. [*gr.* τὸ ἱερὸν ὀστέον]). CAEL. AVR. chron. 4, 3, 24 -s sacrum.

δ *exempla varia selecta*: VARRO Men. 432 locat sibi amiculam de lacte et cera . . . sine -e et nervis (OV. met. 4, 443 exsangues s. corpore et -bus umbrae). rust. 2, 4, 11 suis a cute ad -s pedem et tres digitos fuisse. VERG. georg. 4, 308 (*describitur bugonia*) teneris . . . in -bus umor aestuat (*cf.* GLOSS.[L] I Ansil. os 35 cadaverum reliquiis). Aen. 7, 458 (*hyperbolice*) -a . . . et artus perfudit . . . sudor. OV. epist. 14, 18 subitus dextrae praepedit -a tremor. met. 1, 383 -a . . . post tergum magnae iactate parentis (*de lapidibus ut*: 1, 387. 394; *cf. -a et lapides invicem versa*: 1, 409. 3, 399. 4, 660; *comparantur*: TERT. carn. 9 l. 12 -a ut saxa. AVG. civ. 7, 23 p. 302, 2 D. lapides . . . ut -a . . . dei). VITR. 8, 3, 17 avium et lacertarum reliquarumque serpentium -a iacentia. PAVL. FEST. p. 148 Prusiae filius, qui unum -s habuit dentium loco (*eadem referunt*: VAL. MAX. 1, 8 ext. 12 PLIN. nat. 7, 69 LIV. perioch. 50 p. 61, 15. *cf. de leucrocota*: PLIN. nat. 8, 72, *unde* SOL. 52, 34). MELA 1, 64 marinae beluae -a immania ostentant (*eiusdem beluae*: PLIN. nat. 9, 11). PLIN. nat. 7, 78 concretis quosdam -bus ac sine medullis vivere accepimus (7, 80). PLIN. epist. 3, 6, 2 -a, musculi, nervi . . . ut spirantis apparent *in statua.* ARNOB. nat. 4, 7 quae durat et solidat infantibus . . . -a, Ossilago (4,8 O. solidatrix -uum). *al.*

b *de reliquiis mortuorum ad sepulturam destinatis* (*raro de bestiis e. g. l. 62 l. 76; accedit* cinis *per hendiadyoin inde a* CIC. Verr. II 1, 113 *saepe; distingui videtur e. g.* EPICED. Drusi 163; *alternat e. g.* PROP. 2, 11, 5. 2, 20, 15 OV. am. 3, 9, 67 SEN. Herc. O. 1829):

α *generatim*: Ⓘ *in locutionibus ad sepulturam sim. pertinentibus*: LEX XII tab. 10, 5 (Cic. leg. 2, 60) homini mortuo ne -a legito, quo post funus faciat (*al., v. vol. VII 2, 1124, 12 sqq. et cf.* LYGD. 2, 17 collecta [CIL X 1935, 6 *a. 10 a. Chr. al., v. vol. III 1606, 74*]. *aliter p. 1095, 31. 1096, 25*). PACVV. trag. 102 -uum (*cod. un., Ribbeck,* -um *reliqui*) inhumatum aestuosam auram (*al., v. vol. VII 1, 1608, 67 sqq.*). epigr. Gell. 1, 24, 4 hic sunt poetae Pacuvi Marci sita -a (*pendent inde* CE 53, 4 *et* 848, 3; *ceterum*: CIL I² 1336 [*saec. II/I a. Chr.*]. *et saepius, fere in titulis, v. compendia p. 1093, 13 sqq. et Church, Beitr. zur Spr. der lat. Grabinschr., 1901, 22 sqq.; cf.* -a consita *vol. IV 473, 62 sqq.*). CIL I² 1312, 4 (*e columbario*) -a heic cubant (OV. am. 1, 8, 108 molliter -a cubent. epist. 7, 162 trist. 3, 3, 76. *al.*). I² 1332, 6 ubei eorum -a quiescant (VERG. ecl. 10, 33 Aen. 6, 328 OV. Ib. 303. *al., maxime in titulis, haud raro per compendia; cf.* OV. am. 3, 9, 67 -a quieta, . . . requiescite in urna [*al.*]). CE 969, 8 ⟨omne decus volt⟩us . . . ⟨nun⟩c est parvos et -a cinis (VERG. Aen. 11, 212 cinerem et confusa ruebant -a focis. SEN. dial. 6, 25, 1 pessima eius . . . istic iacent, -a cineresque. *al., cf. p. 1098, 38*). *al. in tit. priscis.* CIC. S. Rosc. 72 ita moriuntur *parricidae in culleum insuti,* ut eorum -a terra non tangat. LVCR. 1, 135 (=4, 734) *mortuorum* tellus amplectitur -a (*cf.* VERG. Aen. 5, 31 complectitur [CE 1217, 2]). 3, 1035 -a dedit terrae (CE 67, 5 terrae. PERS. 6, 35 urnae. PRVD. cath. 10, 76 sepulcro. *vice versa*: HOR. carm. 1, 28, 24 harenae -bus . . . particulam dare). VARRO ling. 5, 157 locus ad Busta Gallica, quod . . . Gallorum -a . . . ibi coacervata ac consepta (LIV. 36, 8, 5). NEP. Eum. 4, 4 amplo funere extulit *Craterum* -aque . . . uxori eius . . . remisit (LIV. 8, 24, 16. *al.*). 13, 4 *Eumenem* humaverunt -aque eius . . . ad matrem . . . deportanda curarunt (*cf.* SEN. contr. 7, 7, 2 reportant. VAL. MAX. 5, 1 ext. 4 portanda [*ibid.* ext. 6]. MELA 3, 84 exportat *Phoenix* [*al.*]). Them. 10, 5 -a . . . ab amicis sepulta (OV. epist. 14, 127 PLIN. epist. 7, 27, 11. *al.; cf.* OV. epist. 1, 56 semisepulta . . . feriuntur aratris -a. PLIN. nat. 2, 159 insepultis [*al., v. vol. VII 1, 1864, 83 sqq.*]). VERG. georg. 1, 497 grandia . . . effossis mirabitur -a sepulcris. Aen. 5, 47 reliquias divinique -a parentis condidimus terra (OV. am. 3, 6, 74 met. 2, 337 Pont. 1, 9, 54. DECRET. decur. Pis. de C. Caesare [CIL XI 1421] 21 relata atque co⟨nd⟩ita. CIL VI 27526 *a. 12. al.*). 6, 379 tua . . . -a piabunt et statuent tumulum. TIB. 1, 3, 6 perusta (OV. fast. 5, 454. *cf.* EPICED. Drusi 434 ambustis. LVCAN. 8, 787 semusta). 1, 3, 54 fac lapis . . . stet super -a (*cf.* 1, 4, 60 urgeat -a lapis. PROP. 3, 1, 37 mea . . . lapis indicet -a. *sim. al.*). 2, 4, 50 terra . . . sit super -a levis (*inde* CE 2136; *cf.* 1138, 4 *et vol. VII 2, 1216, 82. 84*). LYGD. 2, 10 candida . . . -a super nigra favilla teget (PANEG. in Mess. 204 tumulus. OV. am. 2, 6, 59 *psittaci.* ars 2, 96. *al.; cf.* PROP. 1, 22, 8 contegis [*al.*]). 2, 17 -a . . . in marmorea ponere sicca domo (PROP. 1, 17, 22. *al.; cf.* PROP. 2, 24, 35 compones [*al. v. vol. III 2116, 47 sqq.*]. TEST. Galli [CIL XIII 5708] 1, 9 reponantur [CIL VI 12097]). ELEG. in Maecen. 1, 141 tellus, levis -a teneto (PROP. 1, 17, 12. *al.; cf.* CE 63, 2 *tumulo* continentur -a [74, 2]). PROP. 2, 8, 23 Antigonae tumulo . . . Haemon . . . sua cum miserae permiscuit -a puellae (SIL. 15, 804 cineri . . . Iovis. CLAVD. 26, 643. *cf.* PROP. 4, 7, 94 mixtis -bus -a teram [EPICED. Drusi 163]). *al.* OV. epist. 10, 150 (*Ariadne ad Thesea*) si prius occidero, tu tamen -a feres (*cf.* trist. 3, 3, 65 referantur [*al., v. etiam p. 1097, 69*]. CIL XIII 8648, 3 [*saec. I in.*] inferre [*al., v. vol. VII 1, 1379, 26 sq.*]). *al.*

Ⓘⓘ *alia* (*selecta*): PACVV. trag. 200 neu reliquias ⌜semesas sireis⌝ (⌜⌝ *restit. Bentley*) denudatis -bus per terram . . . divexarier. ACC. trag. 113 (*contextu mutilo*) templum obvallatum -bus. CIC. leg. 2, 57 quod -s supra terram non exstaret (*sc. eius, qui in mare proiectus est*). VERG. Aen. 5, 865 scopulos Sirenum . . . multorum -bus albos (*sim.* HOR. sat. 1, 8, 16 albis informem . . . -bus agrum. STAT. silv. 2, 7, 65 albos -bus Italis Philippos. *cf.* VERG. Aen. 12, 36 campi . . . -bus albent [*sim.* OV. fast. 1, 558. 3, 708 SEN. Oed. 94 AMM. 31, 7, 16. CORIPP. Ioh. 3, 296 campi -bus albescunt]). HOR. epod. 16, 13 -a Quirini . . . dissipabit *barbarus.* PROP. 1, 21, 9 super dispersa . . . -a montibus Etruscis (*v. vol. V 1, 1406, 50 sq. et cf.* OV. met. 7, 445 sparsis [*al.*]). 2, 15, 44 nec nostra . . . verteret -a mare. 4, 10, 30 in vestris -bus (*i. super -a*) arva metunt. OV. met. 13, 424 -bus oscula dantem *Hecubam.* MANIL. 1, 911 *in bello civili* miles . . . -a virum *caesorum* lacerosque prius superastitit artus. VAL. MAX. 4, 6 ext. 1 illam *Artemisiam* extincti *Mausoli* -a potioni aspersa bibisse tradunt. 5, 8, 4 se in acie eius *filii* interfecti -bus occursurum. PHAEDR. 1, 27, 3 humana effodiens -a . . . canis. SEN. Herc. O. 1829 Herculis cineres tenes, complectere -a. CVRT. 9, 2, 23 campi . . . -bus strati sunt. LVCAN. 7, 538 hic numerus totos tibi, *Pharsalia,* vestiat -bus agros. 7, 859 ruricolis feriuntur dentibus -a (*i. aratris, cf. p. 1097, 64 et* CLAVD. 21, 137 rastris -a peremptorum resonent). VAL. FL. 3, 383 nec in ultima solvimur -a. SIL. 9, 191 late . . . refulgent -bus ac nullo sulcantur vomere campi. *al.*

β *notabiliora quaedam*: Ⓘ *pertinet ad quoddam -s, q. d.* '*-s resectum*' *sim.* (*de re cf. Spira, Kl. Pauly IV 367, 7*): CIC. leg. 2, 55 neque necesse est edisseri a nobis . . ., quemadmodum -s resectum terra obtegatur (reiectum terrae *codd.*). VARRO ling. 5, 23 si -s exceptum est mortui ad familiam purgandam, donec in purgando h⟨u⟩mo est opertum, ut pontifices dicunt, quod inhumatus sit, familia funesta manet. *fortasse huc spectat etiam* CIC. leg. 2, 57 priusquam in -s (*Stephanus,* eos *trad.,* -a *Plinval*) iniecta gleba est, locus . . . nihil habet religionis. Ⓘⓘ *vergit in metonymiam, sc. de ipso mortuo eiusque manibus, sepulcro, urna sim.* (*cf. p. 1093, 31*): CIC. Verr. II 1, 113 cur . . . dolorem cineri eius atque -bus inussisti (II 5, 128 Phil. 13, 22 VERG. Aen. 5, 55. *al., cf. p. 1097, 49. et l. 50*). dom. 131 tu in civis . . . cruore ac paene -bus simulacrum . . . licentiae collocasti. VERG. Aen. 4, 625 exoriare aliquis nostris ex -bus ultor (*cf.* GLOSS.[L] III Abol. EX 126 ex genere). 7, 3 *Caietae* -a . . . nomen (*sc. sedis, cf. Heubner, Gymnasium 61, 1954, 229*) . . . signant. TIB. 2, 6, 29 per immatura tuae precor -a sororis, *eqs.* (PROP. 2, 20, 15 iuro [OV. epist. 3, 103. 8, 119]). PROP. 1, 19, 18 cara . . . lacrimis -a futura meis. 4, 5, 4 Cerberus ultor turpia . . . terreat -a. *al.* VAL. MAX. 5, 6 ext. 4 bene iacent *iuvenes* manibus et -bus suis dilatato Punico imperio. MART. 1, 114, 6 ut -a colat (*sc. sepulcrum filiae; inde* CE 2118, 6 *a. 461? 482?*). *al.* Ⓘⓘⓘ *de urbis Troiae reliquiis* (*sc. cum cadavere comparatis*): VERG. Aen. 5, 787 reliquias Troiae, cineres atque -a peremptae insequitur *Iuno.* Ⓘⓥ *in allegoria de populo Israhel*: ITALA Ezech. 37, 11 (Tert. resurr. 29 p. 67, 9. *al., cf.* VVLG.) -a ista omnis domus Israhel est (*explicat* TERT. *ibid.* 30 p. 67, 22 imaginem . . . Israhelis. *cf. ibid.* l. 27 [*ad* Ezech. 37, 7] -s ad -s, id est tribus ad tribum et populus ad populum).

2 *laxius de aliis quibusdam partibus*: **a** -s sepiae (*sim.*) *i. q.* σηπίας ὄστρακον (*resp. in graecis; fere in arte medica*): PLIN. nat. 32, 85 medetur . . . ex -bus saepiarum cinis (*cf.* SER. SAMM. 149 saepiolae cineres ex -bus omnia levant. PLIN. phys. Bamb. 28, 1 sepiarum -a in cinere redacta). 32, 88 mirifice prosunt et s. -a . . . contusa et inlita (PLIN. phys. Bamb. 51, 5. *cf.* PLIN. med. 1, 7, 3 s. -a . . . tusa medentur). PELAGON. 436 s. -is combusti *unciae* III (CHIRON 534 comburito . . . -um s. [*cf.* VEG. mulom. 3, 27, 6 -a s.]. MARCELL. med. 34, 36 crustae vel -a [*Plin. nat. 32, 125* testae]. *cf.* ORIBAS. eup. 4, 53, 4 La [=syn. 8, 35, 4 La] -us s. ustus [*Aa* ostrea; *item* syn. 7, 48, 4]). MARCELL. med. 12, 37. 13, 20. 22, 27. DIOSC. 2, 11 p. 190, 2 -us eius, quod molle est, colliriis . . . miscetur. CASS. FEL. 29 p. 55, 4 pumice aut -o s. molli, hoc est detracto cortice . . . asperitates . . . fricabis. **b** *de cornu ferae fabulosae*: EPIST. Alex. l. 457 H. de quarum *ferarum* capitibus velut gladii a vertice acuti serrata -a eminebant. **c** *de ebore* (*per contemptum dictum, vix addas* FIRM. err. 15, 1 *de -bus Pelopis [v. p. 1096, 48]; non liquet de* GLOSS. V 262, 64 aelius -uum elifantis, *cf.* IV 439, 45 ebore elefantino -o; *distinguitur ebur ab -bus p. 1096, 44*): ARNOB. nat. 1, 39 venerabar . . . simulacra modo ex fornacibus prompta, in incudibus deos et ex malleis fabricatos, elephantorum -a, picturas *eqs.* 6, 13 Iovem ipsum quem fecerat *Phidias* sciret aurum fuisse, lapides atque -a (6, 14 [*postea*: ex Indici animalis dente]. *al. apud eundem*). PRVD. perist. 10, 150 beluae . . . -e, cui figura est alitis (*148* aquila . . . eburna).

B *de interioribus partibus plantarum*: **1** *de nucleo frugum* (*distinguitur nucleus p. 1099, 10. 19; fort. etiam p. 1099, 3*): NVX 95 lamina mollis adhuc tenet -s in lacte, quod intro est (*F, def. Vollmer; alii alia legunt, v. app. crit.*). PLIN. nat. 23, 98 palma, quae fert myrobalanum, . . . -a non habet reliquarum modo in balanis (*cf.*

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLIN. med. 2, 5, 2 haec *myrobalanus* -s non habet [= 3, 3, 4 PLIN. phys. Bamb. 86, 9]). SVET. Claud. 8 quotiens post cibum addormisceret, ... olearum aut palmularum -bus incessebatur (MARCELL. med. 8, 122 p. -a vel nucleos ustos. *cf.* 8, 15 palmarum [DIONYS. EXIG. vita Pachom. 37 interioribus]. DIOSC. 1, 118 p. 61, 7 M. earum *palmarum* [*gr. 1, 109, 3* πυρῆνες]. *ibid. l.* 11). GARG. MART. pom. 2, 1 -a sererentur (*item in persicis: ibid.* -a delapsa in novas plantas ... sua sponte fruticare, ideoque ... non -a, sed poma ipsa ... obruenda. *al.* PALLAD. 2, 15, 20 persicorum. *al.* MARCELL. med. 1, 97 -a de persicis ... franges et nucleos eorum colliges). PALLAD. 3, 25, 33 prunorum. 5, 4, 1 *zizyfum* seritur -bus et stipite et planta *eqs.* (*postea*: grana). 11, 12, 1 dactylorum ... recentia -a (MARCELL. med. 15, 65 THEOD. PRISC. eup. faen. 53 APIC. 1, 1). 11, 12, 7 cerasia ut sine -e nascantur, *eqs.* 12, 17, 1 -a *olivarum* ... confracta (HIER. in Dan. 3, 46 VVLG. Bar. 6, 42. DIOSC. 1, 114 p. 58, 11 M. gemellum [*i. medulla?*] -i eius *olivae* [*gr. 1, 105, 4* τὸ ... ἐν τοῖς πυρῆσιν ἐντός]. ORIBAS. syn. 6, 32, 5 magnitudinem olivae -arum. *v. etiam* SVET. *supra*). *al.* *in allegoria*: SALON. in eccles. p. 1009D sicut nux amygdali constat ex corio, -e et nucleo, ita Christus ex carne, anima et divinitate; quoniam per -s amygdali divinitas designatur. 2 *de ligno, materia sim. arborum* (*non nisi apud* PLIN. nat., *qui arbores cum animalibus comparat, cf.* 16, 181 in totum corpori arborum, ut reliquorum animalium, cutis, sanguis ... -a, medullae. 16, 187 cedri ... durissima, quae medullae proxima, ut in corpore -a): PLIN. nat. 16, 182 subest huic *alburno* caro, cui (*codd.*, carni *Mayhoff*) -a, id est materiae optimum. 16, 183 -a non habent sorba, carnem sabuci. 17, 252 similis hominum medicina et arborum est, quando earum quoque terebrantur -a.

II *metaphorice*: A *spectat ad statum rerum*: 1 *orationis, sermonis sim.* (*sc. cum membris animantium comparatae; agitur de tenuitate ut macie sim.; aliter* TERT.): CIC. Brut. 68 Attico genere dicendi se gaudere dicunt; ... utinam imitarentur nec -a solum, sed etiam sanguinem. fin. 4, 6 *more* hominum ⟨non⟩ spinas vellentium ... nec -a nudantium, sed eorum, qui grandia ornate vellent, enucleate minora dicere. QVINT. inst. 1 prooem. 24 nudae illae artes *eloquentiae* ... frangunt atque concidunt, quidquid est in oratione generosius, ... et -a detegunt, quae ut esse et adstringi nervis suis debent, sic corpore operienda sunt. decl. 270 p. 102, 11 divisio ... hoc proprium habet, ostendere -a et nervos controversiae (*postea*: in declamatione vestienda sunt *sc. carne*). TAC. dial. 21, 1 haec -a et hanc maciem. 21, 8 oratio ... sicut corpus hominis ea demum pulchra est, in qua non eminent venae nec -a numerantur, sed ... sanguis implet membra *eqs.* PLIN. epist. 5, 8, 10 hanc *orationem* saepius -a, musculi, nervi, illam *historiam* tori quidam et quasi iubae decent. -a argumentationum (*tamquam a canibus tractata*): TERT. adv. Marc. 2, 5 p. 339, 12 (*ad haereticos*) haec sunt argumentationum -a, quae obroditis. 2 *vitae publicae* (*agitur de inopia*): IVV. 8, 90 provincia cum te rectorem accipiat, ... miserere inopum sociorum: -a vides rerum (regum *pars codd.*) vacuis exsucta medullis (*i. vacua exsuctis medullis*).

B *spectat ad statum, condicionem animantium* (*fere hominum*): 1 *usu communi, sc. -a intelleguntur intima pars animantium tamquam sedes vitae, vigoris sim.* (*cf.* GLOSS.L I Ansil. os 36 medullis. *hic illic pro toto homine*): a *-a afficiuntur morbis, morte sim.* (*vigore* AVIAN. fab. 5, 10, *sensu* DRAC.): LVCR. 1, 355 permanat frigus ad -a (6, 1168 *peste affecta* intima pars hominum ... flagrabat ad -a. VERG. georg. 3, 457 ima dolor *scabiei* balantum lapsus ad -a). 1, 811 vita ... omnis omnibus e nervis atque -bus exsolvatur. 3, 123 -a relinquit *vita* (VERG. Aen. 3, 308 calor [9, 475 HOMER. 842]. *cf.* AVIAN. fab. 9, 14 liquerat -a calor [*cf. infra l. 83*]). PROP. 3, 17, 14 si ... accersitus erit somnus in -a mea *per vina* (SEN. Herc. O. 1355 in artus pestis aut -a incidit. AVIAN. fab. 5, 10 pigra ... venit in -a vigor. *cf. cum abl.*: ANTH. 473, 3 frigidus adstrictis qui regnat in -bus horror). OV. fast. 5, 404 penitus ... recepta -bus et toto corpore pestis erat. SEN. Herc. O. 1227 -bus vacuis sedet *pestis*. LVCAN. 9, 641 *aspectu Medusae* anima periere retenta membra nec emissae riguere sub -bus umbrae (*i. animi*). STAT. Theb. 11, 234 implicitum Tirynthius -bus ignem sensit. PRVD. psych. 903 fervent bella horrida, fervent -bus inclusa, fremit ... natura hominis. BACHIAR. repar. laps. 16 p. 1054A internas -ium medullas durae sitis depascat incendium. DRAC. laud. dei 1, 652 calidus repetit vitalia sensus -a tenens *eqs.* b *-a commoventur affectibus* (*cf. vulnus ab Amore illatum p. 1095, 20 sq.*): VERG. georg. 3, 258 magnum cui *Leandro* versat in -bus ignem durus amor (*item cum abl.*: PROP. 3, 17, 9 quod *malum* veteres custodit in -bus ignes. OV. epist. 4, 70 acer in extremis -bus haesit amor. SIL. 15, 269 STAT. Theb. 5, 164 PRVD. psych. 219. *cf. cum acc.*: CIRIS 164 penitus concepit in -a furorem. PROP. 4, 4, 70 OV. met. 10, 424 ITALA Hab. 3, 16 [Aug. civ. 18, 32 p. 302, 26 D.]). 3, 272 vere calor *amoris* redit -bus *equarum*. Aen. 1, 660 -bus implicet ignem *Cupido* (7, 355). 2, 121 per ima cucurrit -a tremor ([= 12, 448. *sim.* 6, 55. 8, 390 OV. epist. 5, 38 EPICED. Drusi 153]. 4, 101 traxit ... per -a furorem. OV. met. 2, 800 per -a dissipat ... venenum. PRVD. psych. 329). 3, 57 pavor -a reliquit. 5, 172 exarsit iuveni dolor -bus ingens (*cf.* 9, 66 duris dolor -bus ardet). HOR. sat. 2, 7, 57 altercante libidinibus tremis -a pavore. OV. epist. 3, 82 concutit -a metus. met. 2, 410 caluere sub -bus ignes (STAT. silv. 5, 1, 56. *cf. cum acc.*: SIL. 5, 390 gelidus ... sub -a pervasit ... horror). 7, 747 violentior ignis ad -a pervenit. 11, 417 intima frigus (*i. timorem*) -a receperunt (*cf.* 14, 700 totis perceperat -bus aestum *amoris*). SEN. Oed. 659 -a ... invasit tremor. Phaedr. 1034 -s (hos *A*, nos *ς*, -a *E*) quassat tremor. OCTAVIA 735 quatit -a (*Bücheler*, ora *trad.*) ... tremor. VAL. FL. 7, 253 pestem (*i. amorem*) ... latentem -bus atque imi monstrabat pectoris ignem *Medea*. HOMER. 25 -bus imis haeret amor (*v. p. 1099, 74*). STAT. Ach. 1, 303 totis ... novum bibit -bus ignem. *al. fere in poesi, inde ab* ITALA (*v. p. 1099, 78*) *etiam in prosa oratione*.

2 *usu sacrae scripturae et inde pendente*: a *-a indicant originem, cognationem sim.* (*spectat ad creationem Evae, cf.* ITALA gen. 2, 21 [Lib. geneal. chron. I p. 160, 7] -um de costa eius sumens [*var. l.* -s suum *vel* -s de -bus, *Vulg.* unam de costis]): ITALA gen. 2, 23 (Tert. anim. 11, 4. *al.* = VVLG.) *Adam de Eva*: hoc nunc -s ex -bus meis (*explicatur allegorice de Christo et ecclesia ut ibid.* 21, 2; *v. l. 21*). 29, 14 (Lugd. *al.*, *cf.* VVLG.) dixit ei *fratri* Laban: de -bus meis es tu (*sim.* VVLG. II reg. 5, 1 ecce nos, -s tuum ... sumus. 19, 12. *al.*). Eph. 5, 30 (cod. d *al.* = VVLG.) quia membra sumus corporis eius, de carne eius et de -bus eius *Christi* (*locus saepe tractatur et cum* gen. 2, 23 *confunditur, v. ed. Beuron. ad l.; cf.* CARM. adv. Marc. 2, 195 populi ... ecclesia mater, de Christi nova carne caro deque -bus -um). b *per explicationem in bonam partem -a significant fortitudinem, firmitatem sim.* (*ipsos fortes v. infra l. 39*): ITALA psalm. 67, 36 (cod. 136 Cas.) deus noster ipse dabit virtutem et -a fundabit populo suo (*gr.* κραταίωσιν, *Vulg.* virtutem et fortitudinem, *Hier. psalt. sec. Hebr.* fortitudinem et robur). AVG. epist. 22, 8 (*ad* psalm. 52, 6 deus confringet -a *eqs.*) sine stabilitate ac fortitudine, quod -a significant. 140, 36 (*ad* psalm. 21, 15) quid sunt -a nisi corporis firmamenta? corpus autem Christi ecclesia; firmamenta ergo ecclesiae qui nisi apostoli ...? (*cf.* in psalm. 101 serm. 1, 4 -a corporis Christi, fortitudo corporis Christi, ubi maior quam in sanctis apostolis? [*inde sim.* PROSP. in psalm. 101, 4]). in psalm. 6, 4 ‘conturbata sunt -a mea’, id est firmamentum animae meae vel fortitudo; hoc enim -a significant, *eqs. al.* CASSIOD. in psalm. 33, 20 (21) -a dixit fidelium firmitatem, id est patientiam, mansuetudinem ceterasque virtutes. GREG. M. moral. 5, 56 (*ad* Iob 4, 14) quid per -a nisi fortia acta signantur? 13, 9 (*ad Iob 16, 8*) per -a fortes ... designari solent. *al.* *per explicationem controversam*: HIER. interpr. Iob 20, 11 -a eius repleta sunt iuventute eius (AVG. *ad l.* p. 550, 23 superbit de firmitate sua [*fortasse sec.* HIER. *l. c.* 19, 20 -a mea in dentibus meis sunt, *quod explicat* AVG. *ad l.* p. 549, 11 firmitas et fortitudo]; *aliter* VVLG. -a eius implebuntur vitiis adulescentiae, *unde* GREG. M. moral. 15, 10 durae in eo pravitatum consuetudines [*sim.* 15, 64 *ad* Iob 21, 24]). c *varia selecta* (*fere ad totum hominem spectantia; accedit saepe* omnia): ITALA psalm. 31, 3 (Sangerm. *al.* = VVLG.) quoniam tacui, inveteraverunt omnia -a mea (HIER. psalt. sec. Hebr. adtrita sunt; *explicat* AVG. *ad l.* serm. 1, 3 firmitas, serm. 2, 13 virtutes). 34, 10 (Sangerm. *al.* = VVLG.) omnia -a mea dicent: domine, quis similis tibi? (AVG. conf. 5, 1, 1. *cf.* serm. 46, 17 omnibus medullis suis, omnibus -bus clamantem: ‘*eqs.*’). 50, 10 (Sangerm. *al.* = VVLG.) exultabunt -a humiliata. 102, 1 (Sangerm.) benedic anima mea dominum et omnia -a mea nomen sanctum eius (*gr.* τὰ ἐντός μου, *Veron.* interiora, *Vulg.* quae intra me sunt, *Hier. psalt. sec. Hebr.* omnia viscera mea). prov. 15, 30 (Aug. spec. 7 p. 60, 15 = VVLG.) fama bona inpinguat -a (*v. vol. VII 1, 619, 73 sq.*). *al.*

deriv.: osseus, ossiculum, ossilago, ossuarius, ossuatus, ossulum, ossuosus.

compos.: exos, exossis (exosso, exossus), ossefacio, ossicaesorium, ossifragus, ossigenus, ossilegium, ? ossipagina.

cf. Onom. *Baer.*

os- *v. etiam* hos-. **osa** *v.* hosa *et* 2. os. **osanna** *v.* hosianna.

ōscēdo *et* **ōscīdo**, -inis *f.* [*ab* oscitare *sec.* tussedo *formatum videtur, cf. Leumann, Gramm. 1977, 367; sed usui sub 2 descripto vocem q. e.* ostigo *immixtam esse fortasse recte putat Svennung, Unters. Pallad. 592 sq. Sch.*] *scribitur* -id- PLAC., PS. APVL., MARCELL.

1 *i. q. oscitatio morbosa*: GELL. 4, 20, 9 sese ... oscitatione victum tenerique eo vitio, quod -o appellatur (*cf.* oscitabundus).

2 *i. q. morbus ostigini similis* (oscido, oscedo *ut varias formas pro* ostigo *explicat Svennung, Unters. Pallad. 592 sq.*): SER. SAMM. 227 -o fugit, linguae quoque vulnera cedunt. PLAC. med. 4, 14 rec. β ad -em (*item in titulo*: PS. APVL. herb. tit. morb. l. 39 MARCELL. med. 11). PS. APVL. herb. 29 l. 5 (‘ad vitia, quae in ore nascuntur’) proficit ad -em herba brittanica (*sim.* MARCELL. med. 11, 16). ISID. orig. 4, 8, 17 -o est, qua infantum ora exulcerantur, dicta ex languore oscitantium.

ōscello *i.* oscillo *v. p. 1102, 71.* **ōscellum** *v.* 1. oscillum. *Heus.*

oscen, -inis *m.* (*f. v. p. 1101, 2*). [*pro* *ops-cen *ab* ob *et* canere, *v. etiam* occinere *p. 330, 83 sqq.; de forma cf.* tubicen. *Sch.*] *de orig.* (*cf. p. 1101, 10*): VARRO ling. 6, 76 hinc (*sc. ab ore*) -es dicuntur apud augures, quae ore faciunt auspicium. *scribitur* hos- CIC. div. 1, 120 *AB*, usc- SERV. Aen. 3, 361 *H*, obs- SERV. auct. Aen. 3, 361 *P*. GLOSS. V 376, 44 GLOSS.L Corp. o 83, oscenae SERV. Aen.

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 361 *N*, oscin(a)e Serv. Aen. 4, 462 *NLH*. Gloss.^{L} V Abba os 14. *generis fem.* (*nisi 'avis' subauditur*) Varro (*v. supra*). Plin. nat. (*v. sub 1b*). *cf. et l. 1 sq.* *de forma nom. sing. agit* Char. gramm. p. 133, 23 sq. B. -is nominativum Cicero de auguriis -n dixit et ita utitur (*econtra* p. 176, 15 sqq. [*ex Romano*] -n augurum consuetudo dicit; 'Cicero tamen' inquit Plinius 'de auguriis et hic -is dixit'); *ceterum exstat fere plur.; praeterea occurrunt sing. nom.* -n *l. 43, gen.* -is *l. 15. 35, acc.* -em *l. 38. 40. 50, abl.* -e *l. 42.* *de notione et differentiis: distinguitur* ales (*cf. l. 31*): Fest. p. 197 -es aves Ap. Claudius esse ait, quae ore canentes faciant auspicium, ut corvus, cornix, noctua; alites (aut *trad.*), quae alis ac volatu, ut . . . vulturius; pici autem (pica(m) aut *trad.*) Martius Feroniusque et parra et in -bus et in alitibus habentur (*inde sim.*: Isid. orig. 12, 7, 76 Gloss.^{L} V Abba os 14; Varronem *v. supra*). Serv. auct. Aen. 3, 246 ('infelix vates' *harpyia*) *modo* et -is et alitis *eqs.* *distinguitur* praepes (*cf. l. 45*): Serv. Aen. 1, 393 (*spectat ad cycnos*) in auguriis . . . considerandae sunt non solum aves, sed etiam volatus, ut in praepetibus, et cantus, ut in -bus. 3, 361 'volucrum linguas' qui es augur -um; 'praepetis omina pinnae' aves aut -es sunt aut praepetes; -es ore futura praedicunt, praepetes volatu significant (*sim.* Serv. auct.). 4, 462 (*agit de omine bubonis*) omnes . . . aves -es malae, praepetes bonae sunt: vel econtra malae praepetes, -es bonae sunt. 12, 869 'Dirae stridorem . . . et alas' utrumque tangit augurium, et -um et praepetum. Schol. Hor. carm. 3, 27, 11 (*v. l. 38*) -es dicuntur aves, quae voce augurium faciunt, praepetes, quae volati(bu)s (*affert Verg. Aen. 3, 361*). Gloss.^{L} Corp. o 83 corbi. 270 auspicia. *legitur inde a* Cic. *et* App. Clavd. *augure* (*v. l. 10*).

de quibusdam animalibus sonum edentibus: **1** *avibus*: **a** *auguralibus, quae voce faciunt auspicium* (*sc. tam bonum quam malum; opp. fere* ales, praepes; *determinatur per nomen avis appositum l. 39 sqq.*): Cic. nat. deor. 2, 160 avis quasdam et alites et -es, ut nostri augures appellant (div. 1, 120 efficit in avibus divina mens, ut tum huc tum illuc volent a., . . . tum a dextra, tum a sinistra parte canant -es. fam. 6, 6, 7 non . . . ex a. involatu nec e cantu sinistro -is. Amm. 28, 1, 7 quid augurales a. vel cantus monerent -um. Mart. Cap. 2, 177 dilophon alitem, quae sit -um (im)mitior. *cf. supra l. 9*). Hor. carm. 3, 27, 11 (Schol. *v. supra*) antequam stantis repetat paludes imbrium divina avis (*i. cornix*) imminentum, -em (-en *var. l.*) corvum prece suscitabo solis ab ortu (Hier. hom. Orig. in Luc. praef. p. 1, 18 cum a sinistro -em c. audiam crocitantem. Sidon. epist. 2, 2, 14 -es c. voce triplicata . . . Aurorae facem consalutantes. *item accedit nomen avis*: Prvd. c. Symm. 2, 571 cornice vel -e parra. *determinatur per adi.*: Avson. 336, 15 p. 200 P. Phoebeius -n *corvus*). Apvl. Socr. 6 p. 134 somniis conformandis vel extis fissiculandis vel praepetibus gubernandis vel -bus erudiendis *curant divinae potestates* (Mart. Cap. 1, 10 per . . . volucrum diversos meatus et -um [*ex Verg. l. 18, ubi* volucrum] linguas et praepetis omina pennae. *cf. supra l. 16*). Amm. 22, 12, 7 -um . . . et auguriorum et ominum fides. Serv. auct. ecl. 9, 15 ('nisi . . . monuisset ab ilice cornix') dicendo 'monuisset' -em fuisse demonstrat (*cf. l. 35*). Hier. in Ier. 27, 9–11 augures, qui volatu avium et -um vocibus faciendum quid . . . denuntiant. **b** *quibuslibet* (*translato sc. termino techn. augurali ad scientiam rerum naturae*): Plin. nat. 1, 10, 42 de -um genere. 10, 43 *secundum avium genus* in duas dividitur species, -es et alites; illarum generi cantus oris, his magnitudo differentiam dedit. 10, 80 alia admiratio circa -es; fere mutant colorem vocemque tempore anni ac repente fiunt aliae (*Aristot. hist. anim. p. 632 b 14 ὀρνέων*). 10, 88 -es praeter exceptas non temere fetus faciunt (*op. cit. p. 542 b 2 ὀρνίθων*). Vers. metr. Fortun. gramm. VI 290, 17 viridi Palladis umbra sonat -um loquela.

2 *aliis* (*fort. huc spectat etiam* Varro *supra p. 1100, 81*): Avson. 347, 12 p. 165 P. (*per interrog. et respons.*) quadrupes -bus quis iungitur auspiciis? mus (*cf. Plin. nat. 8, 223* sauricum occentu dirimi auspicia. *v. Hübner, Glotta 47, 1969, 270*).

deriv.: oscinum.

χάσμησις **oscetūdo** (-cit- *Goetz in indice*) Gloss. II 476, 4 (*seq.* χασμῶμαι oscitor, hieto). [*fortasse vox ficta ad explicandam formam* oscedo (*q. v.*) *suffixo minus usitato praeditam. Sch.*]

oscheon (cheon *FV*) Graeci, scrotum nostri vocant Cels. 7, 18, 2; *gr.* ὄσχεος *vel* ὄσχεον.

osciamus *v.* hyoscyamos (*addas* Plin. med. 1, 13, 6 *Z*).

[ōsciculum *pro* ossiculum Greg. Tvr. Mart. 4, 15 p. 654, 1 *vix recte ex uno cod. exhibet Bonnet, Le Latin de Grég. de Tours 460, 5.*]

oscīdo *v.* oscedo. *Teßmer.*

ōscillae *v.* 1. oscillum.

ōscillātio, -ōnis *f.* *ab* oscillare. *i. q. actio oscillandi*: **1** *spectat ad ritum sollemnem*: Fest. p. 194 (*v. sub* oscillo). Hyg. fab. 130, 4 Erigonae diem festum -is pestilentiae causa instituerunt *Athenienses* (*spectat ad festum αἰώρας*). **2** *per comparationem transfertur ad ludum obscenum*: Petron. 140, 9 inter mercennarium amicamque positus senex veluti -e ludebat.

ōscillo, -āre. *ab* 2. oscillum. [*falso trad. pro* oscit- Pavl. Fest. p. 220.] *i. q. huc illuc iactari fune pendulo* (*spectat ad ritum oscillationis*): Santra frg. (10 F.) Fest. p. 194 *v. sub* 2. oscillum. Cornif. frg. (13 F.) Fest. p. 194 -antes . . . ab eo, quod os celare (*ed. princ.*, eos celeres *codd.*) sint soliti personis propter verecundiam, qui eo genere lusus utebantur. Fest. p. 194 causa autem eius iactationis proditur ⟨. . .⟩ Latinus rex, qui praelio . . . nusquam apparuerit iudicatusque sit Iuppiter factus Latiaris; itaque . . . requirere eum non solum in terris, sed etiam qua videtur caelum posse adiri per oscillationem *eqs.* (*postea*: quia per eos dies feriarum *Latinarum* . . . oscillis moveantur). Schol. Cic. Bob. p. 155, 2 *feriis Latinis* -are instituerunt, ut pendulis machinis agitarentur: quoniam eorum *Latini regis et Aeneae* corpus in terris non esset repertum, ut animae velut in aëre quaererentur.

deriv.: oscillatio.

1. ōscillum, -ī *n.* [*ab* 1. ōs *deminutive. Sch.*] *afferunt inter deminutiva* Explan. in Don. gramm. IV 536, 36. Prisc. gramm. II 103, 9 (*iuxta* osculum *ut* III 474, 7). Schol. Verg. Bern. georg. 2, 389 -a diminutive ab ore (*sed sequitur*: ab eo, quod os excellat [cilleatur *Hagen*]). Not. Tir. 58, 26 oscellum (*antea*: os. osculum, *postea*: osculare). *occurrit plur. praeter* Potam. (*? l. 30*), *grammaticos,* Gloss.; *plur.* -ae Gloss.^{L} Corp. o 268 -ae: totridan ([*anglosax.*]. *item* Gloss. V 375, 16. *an ad* 2. oscillum *?*). Gloss. στομάτιον. πρόσωπον. -a: προσωπεῖον. simaria (fimaria *Heraeus, Rhein. Mus. 80, 1931, 202*), id est graece persona. *legitur inde a* Varrone *et* Verg. georg. 2, 389, *quem locum varie intellexerunt posteriores* (*v. sub* 2. oscillum).

ad rem v. Ehlers, RE XVIII 2, 1567 sqq., quem secuti sumus duo vocabula distinguentes (*sc. sec. notiones parvi oris et machinae pendulae*); *Meuli, Mus. Helv. 12, 1955, 214 sqq.* (*= Ges. Schr. I 1975, 261 sqq.*); *Binder, Mus. Helv. 24, 1967, 111 sqq.* [*perperam coniecit Scaliger apud* Avson. 350, 7 p. 208, 43 P. *pro* ossiculum. *legendum videtur* osculum *pro* -scill- Prisc. gramm. III 474, 7 add. cod. L *in fine. dub. interpr.* Potam. subst. 8 Migne suppl. 1, 205.]

i. q. parvum os: **1** *respicitur facies*: **a** *de parva figura ad capitis humani similitudinem facta*: α *sacrificio vario suspensa*: Varro frg. Serv. auct. Aen. 12, 603 suspendiosis, quibus iusta fieri ius non sit, suspensis -is veluti per imitationem mortis parentari (*fortasse cum festo αἰώρας comparandum, cf. Serv. georg. 2, 389* ut formas ad oris sui similitudinem facerent et eas pro se suspensas moverent. *Schol. Stat. Theb. 11, 644* ut placaretur exstincta *Erigone*, ora in humanam speciem ipsa formata in eadem arbore, *in qua suspendio vitam suam finiverat*, suspendebant). Verg. georg. 2, 389 *Baccho* -a ex alta suspendunt mollia pinu (*probabiliter significantur pilae e lana sim. factae in arbore suspensae Compitalibus, v. Meuli loco cit. 215 (262); cf. additamentum codicis* L *ad* Prisc. gramm. III 474, 7 [diminutivum *vocis q. e.* os] parva facies, id est larva, *et ibidem loco Vergilii allato*: parva ora, imagines videlicet, quae fiunt ex ligno et vestibus . . ., dicuntur autem a verbo cillere, id est movere. *explicationes ceterorum v. sub* 2. oscillum). β *Saturnalibus Diti dedicata pro capite hominis*: Macr. Sat. 1, 7, 31 (*sec. Varronem*) inferentes Diti non hominum capita, sed -a ad humanam effigiem arte simulata (*cf.* 1, 11, 48 in sacellum Ditis . . . -a quaedam pro suis capitibus ferre [*antea*: capita non viventium, sed fictilia]). γ *Sigillariis oblectamento data infantibus*: Macr. Sat. 1, 11, 1 Sigillaria, quae lusum reptanti adhuc infantiae -is fictilibus praebent.

b *de capite ferae captae in arbore suspenso*: Vita Amator. (bhl 356) 24 p. 57^{D} -a . . ., quae tamquam trophei cuiusdam certaminis umbram dependentia ostentabant, longius a civitatis terminis proici praecepit *episcopus*.

2 *respicitur pars faciei,* στόμα (*sc. per comparationem de umbilico, cavo parvo, quo germen grani lupini fiat, cf. Plin. nat. 18, 136*): Colvm. 2, 10, 3 simul atque -a lupinorum adederunt *vermes*, reliqua pars enasci non potest.

2. ōscillum (ō-?), -ī *n.* [*orig. inc.; vix idem ac* 1. oscillum, *cf. supra l. 25 sqq. Sch.*] *plur. praeter* Santram, Tert., Schol. Germ. Bas. *legitur apud* Santram, Fest., Tert., *grammaticos,* Schol., Gloss.; *dubium, an huc spectent l. 17. 20.*

i. q. machina pendula fune fabricata, in quo homines iactantur ritu sollemni (*describit ritum oscillationis Hyg. astr. 2, 4* instituerunt, uti tabula interposita pendentes funibus se iactarent, ut qui pendens vento movetur; quod sacrificium sollemne instituerunt. *ad rem cf. supra l. 24 sqq.*): **1** *proprie*: **a** *loci notionem tractantes*: Santra frg. (10 F.) Fest. p. 194 -um . . . *dici*, quod oscillent (oscell- *trad.*, os cillant *Müller*), id est inclinent praecipitesque afferantur. Serv. georg. 2, 389 '-a . . . mollia' pensilia . . .; -orum autem variae sunt opiniones: . . . (*sequitur fabula Icari et Erigonae*) inventum est, ut formas ad oris sui similitudinem facerent et eas pro se suspensas moverent, unde et -a dicta sunt ab eo, quod in his (*sc. -is*) cillerentur, id est moverentur, ora, nam cillere est movere (*inde* Isid. orig. 11, 1, 65. 20, 14, 11). *ibid.* alii dicunt -a esse membra virilia de floribus facta, quae suspendebantur per intercolumnia ita, ut in ea homines acceptis clausis personis inpingerent et ea ore cillerent, id est moverent, ad risum populo commovendum. *ibid.* prudentioribus tamen aliud placet: . . . ut nunc per -a genus purgationis (*sc. animae per aerem*) . . . intellegamus. Serv. auct. *ad l.*: in honorem Liberi patris . . . -a suspendi, quod eius sit pendulus fructus; -a . . . dicta, sive quoniam capita et ora hostiarum in summis

[Heus]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

perticis figebantur, sive quia hunc lusum Osci dicuntur frequenter exercuisse et rem per Italiam sparsisse. SCHOL. Verg. Bern. georg. 2, 389 (*praecedit p. 1102, 16*) -a ab eo, quod os excellat (cilleatur *Hagen*); -a, quod os sursum aspicit in vultum ludentium; . . . (*sequitur fabula Icari et Erigonae*) itaque Athenienses eius *Erigonae* memoriam celebrantes filias suas laqueis suspendunt et funes in summa pinu suspendentes atque in duplice supersedentes huc atque illuc eunt suspensi ludentes, quem funem lusus (*an* funis [funium] lusum *?*) -a appellaverunt. BREV. EXPOS. Verg. georg. 2, 389 instituerunt . . . arboribus laqueos pensiles inligare, in quibus se huc illuc ferrent, quos laqueos -a vocaverunt. GLOSS.^{L} I Ansil. os 25 -a: genus ludicri, propri[a]e funis ligatus agitatione perducens sedentem. **b** *cetera exempla*: FEST. p. 194 *v. p. 1102, 8.* SCHOL. Germ. Bas. p. 67 (*instituitur αἰώρα*) ex quo factum est, ut soli (sollemni *Schenkl*, olim *Kiessling*) -o iactarentur homines. PROB. Verg. georg. 2, 385/9 ritus -orum iactationis frequens in Italia ab Atticis est traditus; celebratur autem feriis sementinis, ex hac causa ab Atheniensibus institutus; . . . sacrificium institutum est, quo -a imitarentur suspendia Atticarum virginum.

2 *transfertur ad alias res pendulas earumve motum*: TERT. anim. 12, 2 universitatis -um de *animi* axe suspendens *Anaxagoras* (*cf. Anax. frg. B 12 D. περιχώρησιν*). pall. 1, 3 dicitur Carthago . . . *arietem machinam* armasse in -um penduli impetus.

deriv.: oscillo. *Heus.*

oscinis *v.* oscen.

oscinum, (-ī) *n.* *ab* oscen (oscinium *legendum putat Ernout, Philologica I, 1946, 80*). FEST. p. 197 -um tripudium est, quod oris cantu significat quid portendi; cum cecinit corvus, cornix, noctua, parra, picus (*cf.* PAVL. FEST. -um augurium a cantu avium). *Teßmer.*

ōscitābundus, -a, -um. *ab* oscitare. *fere i. q. oscitans*: GELL. 4, 20 tit. qui steterat . . . apud eos *censores* -us (*ibid. 8* clare nimis et sonore oscitavit). SIDON. epist. 2, 2, 2 discipulis . . . exponere -us ordiris: *eqs.* *transfertur ad rogationes, in quibus neglegenter precantes oscitabant*: SIDON. epist. 5, 14, 2 erant . . . prius (*sc. ante sollemnitatem institutam*) . . . vagae tepentes infrequentesque utque sic dixerim -ae supplicationes.

ōscitāns *et* **ōscitanter** *v.* oscito.

ōscitātio, -ōnis *f.* *ab* oscitare. *de notione et origine*: DON. Ter. Andr. 181, 3 -o est animi otium et securitas, dicta ab ore ciendo. GLOSS. χάσμησις. bataclatio vel casmatio. oris apertio vel extensio.

i. q. actio oscitandi: **1** *in medicina* (*sermone inde ducto l. 50 sq.*): **a** *est signum morbi*: CELS. 2, 2, 3 *timeri*, si frequentes -es (PS. ANTON. MVSA epist. ad Maec. 7 CAEL. AVR. diaet. pass. 54. *cf.* PS. SORAN. quaest. med. 190 crebras [THEOD. PRISC. log. 47]). SEN. epist. 74, 33. PS. HIPPOCR. epist. 3 adsiduae ([*Paul. Aeg. 1, 100, 3 χάσμαι συνεχεῖς*]. *cf.* CAEL. AVR. acut. 3, 6, 66 iugis). VINDIC. med. 34 -es . . . fieri. **b** *exempla varia*: SEN. clem. 2, 6, 4 morbum esse . . . ad omnium -em (estita- *trad.*) ipsum quoque os diducere (*cf.* dial. 4, 4, 2 ne nos -o aliena sollicitet). PLIN. nat. 7, 42 -o . . . in enixu letalis est. CAEL. AVR. acut. 2, 3, 14 -e persuasus inspectioni linguam exerere. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 14 p. 367^A relictus in -e spiritus (*Migne gr. 44, 168^A ἐν τῇ χάσμῃ*).

2 *in universum*: **a** *oscitant homines*: α *proprie est signum languoris, neglegentiae* (*cf.* DON. Ter. Andr. 181 *supra*): PAVL. FEST. p. 99 hiatus hominis atque -o (p. 100). SEN. dial. 10, 14, 4 *salutantibus* nomen -e superbissima reddent *patroni*. MART. 2, 6, 4 *meum librum legendo* longas trahis -es. GELL. 4, 20, 9 (*v. sub* oscedo). β *transfertur ad dicta vel scripta alicuius neglegentis*: STAT. silv. 4, 9, 20 Bruti senis -es *continentem libellum*. QVINT. inst. 11, 3, 3 nedum eum *iudicem* supini securique moveamus ac non et ipse nostra -e solvatur.

b *per comparationem oscitant animalia*: PLIN. nat. 9, 18 *piscium* velut -o. 9, 107 *conchae* pandentes se quadam -e (*sim.* SOL. 53, 23).

ˣ**ōscito,** -āvī, -āre *et* ōscitor, -ārī. [*ex duobus vocibus* os citare *iuxta positis coaluisse videtur. Sch.*] *scribitur* ausc- CHIRON 126. 246, obsc- GLOSS.^{L} III Abol. OB 40 (*saec. VII–VIII*) *et nonnumquam in var. l.* NOT. Tir. 58, 30 -at. *inf. praes. pass.* -arier TVRPIL. com. 15. *afferunt inter* verba, quae passive tantum efferuntur, ex quibus quaedam etiam activa sunt DOSITH. gramm. VII 432, 2 -or: *χασμῶμαι, inter verba, quae active et passive eandem significationem habent* PRISC. gramm. II 397, 1. *de notione*: NON. p. 265, 25 citum: divisum vel separatum, unde et -are dictum est. DON. Ter. Andr. 181, 4 ('interoscitantis') -antes: securi, id est nihil providentes (181, 3 *v. sub* oscitatio; *cf.* GLOSS. *l. 79*). GLOSS. *χασμῶμαι.* -vit: os aperuit. bataclavit. -ans: flans, spiritu ⟨h⟩alans. -antes: patefacientes ora. securos. otiosos. GLOSS.^{L} III Abol. OB 40 -antes: dormitantes (*cf.* SV 91 suscitantes [*sc.* osc-]: dormientes). *legitur deponens singulis locis inde a* PLAVTO, TVRPIL., RHET. Her., PRIAP., SEN. dial., *verbum activum locis singulis inde ab* ENN., LVCR., SEN. dial., COLVM., PERS., PLIN. nat., MART., *formae ambiguae part. praes. et (rarius) gerund. apud* CAECIL. (*1*), CIC. (*7*), CATVLLVM (*1*), PAVL. FEST. (*1*), VAL. MAX. (*2*), SEN. dial. (*2*), MART. (*1*), QVINT. (*1*), *postea saepius.* [*val.* uşta; *hisp.* bostezar; *ad formas fortasse cum* suscitare *contaminatas cf. confusiones codicum l. 6. cf. M.-L. 6111. Corominas I 499. St.*] [*confunditur in codd. cum* interoscitans TER. Andr. 181 (*var. l.* interea -antis, *quod legisse videntur* DON. *ad l. et* GLOSS. *supra*), *cum* suscitare (*cf. l. 3. p. 1103, 80*) SORAN. p. 13, 1 COD. Theod. 1, 5, 9 (*restituitur* CLAVD. MAM. anim. 2, 8 p. 129, 19). *e coni. dub.* CHIRON 949 (obstare *trad.*, -are *Bücheler*, 'ut stare?' *Heraeus in marg. exemplaris sui*).]

I *intransitive i. q. os citare, aperire* (*syn. vel iuxta pos.* hiare, hietare *v. sub A 1a; aperitur os maxime ad spiritum vehementer capiendum, discernitur* os deducere *infra l. 51,* aperire os *infra l. 55, auditur oscitatio infra l. 31*): **A** *proprie et in imag.* (*sed v. quae ad a monuimus; per compar.* VICTRIC. 27): **1** *-ant animantia*: **a** *sc. homines* (*oscitatio est maxime signum fatigationis, languoris, neglegentiae, unde fortasse hic illic transit in ipsam notionem nihil curandi sim., e. g.* SEN. dial. 9, 9, 6 DECL. in Catil. 59; *v. etiam* DON. Ter. Andr. 181 *supra. iacet caput abscisum ore aperto* ENN.): PLAVT. Men. 833 ut pandiculans -atur *insanire adsimulans* (*hunc locum fortasse explicat* PAVL. FEST. p. 220 pandiculari dicuntur, qui toto corpore -antes [oscill- *codd.*] extenduntur). ENN. ann. 472 -at in campis caput a cervice revulsum. CAECIL. com. 272 tu, qui mihi -ans hietansque restas (*sim. iuxta pos.* FRONTO p. 134, 11 v. d. H. ut non hiantes -antesque expectemus). TVRPIL. com. 15 timere occepi, interdum -ier. RHET. Her. 4, 36, 48 sedetis et -amini. CIC. Cluent. 71 eum . . . tristem atque -antem leviter impellit. Mil. 56 inscitiam pransi, poti, -antis ducis (*cf. oscitationem ebrii*: or. frg. A VI 1 hesterna ex potatione -antis. VAL. MAX. 6, 2 ext. 1 excussit crapulam -anti *regi iudicanti* [*postea*: ebrium]). Brut. 200 -antem iudicem (*item in iudicio sim.*: FRONTO p. 68, 18 v. d. H. facile esse . . . -antem iudici assidere. GELL. 4, 20, 8 clare nimis et sonore. COD. Theod. 1, 5, 9 iudices . . . desidiae somniis -antes [somnii suscitantes *var. l.*]. *cf.* VAL. MAX. *supra*). nat. deor. 1, 72 ista . . ., quae Epicurus -ans halucinatus est (GELL. 6, 17, 11 -ans et alucinanti similis. *cf.* 8, 3 adsiduo -antem vidit atque illius . . . halucinationes). CATVLL. 25, 5 (*contextu non sano*) mulierarios (mulier aries *sim. trad.*) . . . -antes. LVCR. 3, 1065 -at . . . aut abit in somnum gravis. PRIAP. 12, 15 ut credas Epicuron -ari (*v.* CIC. nat. deor. 1, 72 *supra*). SEN. dial. 9, 2, 6 qui marcent et -antur (10, 2, 2). 9, 9, 6 homini . . . inter tot milia librorum -anti. 11(12), 13, 7 (*verba Aristidis subridentis, cum in faciem eius inspuerat aliquis*) admone istum, ne postea tam inprobe -et. MART. 6, 60, 3 rubet quidam, pallet, stupet, -at, odit, *qui carmina mea legit.* 11, 98, 21 *basiator assiduus* dabit -anti basium. DECL. in Catil. 59 praesto sunt Saturnalia nobis . . . otiosis atque -antibus. AMM. 30, 4, 11 *homines quidam simulando iuris professi scientiam assidue reticentes* velut . . . Sibyllae oraculorum interpretes . . . ipsum quoque venditant, quod -antur (*vix cum obi., sed intellegendum potius: ipsam oscitationem vendunt*). *al.* *-ant aegroti*: SORAN. p. 13, 1 frequentius -bunt (susc- *var. l.; gr. p. 16, 4 Ilb. χάσμην . . . συνεχῆ*). PS. ANTON. MVSA epist. ad Maec. 9 videbuntur -are nec -bunt, sed tantum os deducent.

b *sc. animalia* (*conchae se aperiendo* AMM.): TERT. pall. 3, 3 -ans vescitur *chamaeleon*, follicans ruminat, de vento cibus (*cf. Plin. nat. 8, 122* hianti semper ore). AMM. 23, 6, 85 *conchae* humores . . . capiunt densius -ando. PELAGON. 267 nec aperire os aut -ari potest *equus aegrotans* (*Hippiatr. gr. I p. 188, 19 χασμήσασθαι. sim.* VEG. mulom. 2, 111, 1. *item -ant animalia non sana*: CHIRON 126. 246 frequenter. 358).

2 *-ant plantae se aperientes, se pandentes* (*cf.* AMM. 23, 6, 85 *sub 1b de conchis*): COLVM. 10, 260 -at . . . leo *herba* (*ibid. 98* hiantis . . . leonis ora). PLIN. nat. 16, 88 *arborum* folia cotidie ad solem -ant interiores partes tepefieri volentia.

B *transfertur ad qualitatem vel sermonem hominum neglegentium, sine labore aut studio agentium*: CIC. de orat. 2, 144 istam -antem et dormitantem sapientiam Scaevolarum . . . otio concedamus (145). VAL. MAX. 9, 1, 4 (*disputant Domitius et Crassus de luxu columnarum*) sermonem oblitum *temporum priscorum* . . . transmarinorum stipendiorum abundantia -antem. SIDON. epist. 1, 3, 2 -antem nostrorum civium desidiam.

II *accedit obi. q. d. internum* (*vergit ad notionem hiandi, exhalandi sim.; vix huc l. 47 supra*): PERS. 3, 59 laxum . . . caput conpage soluta -at hesternum dissutis undique malis (*inde fortasse, in imag.*: AVG. vera relig. 3, 5 quid adhuc -amus crapulam hesternam?). CLAVD. MAM. anim. 2, 8 p. 129, 19 (*in imag.*) cubiculariis disputationibus de sublimium indage causarum aliquid soporiferum in lectulis -antes (susc- *trad.*).

part. praes. oscitans *pro adi. fortasse nonnumquam supra, maxime sub I B; m. pro subst.* VAL. MAX. 6, 2 ext. 1. VICTRIC. 27 ne nos velut -antes vitiorum torpor invadat. ISID. orig. 4, 8, 17.

adv. **ōscitanter.** *fere i. q. neglegenter*: CIC. Brut. 277 quod ille, cum pestem capitis sui . . . manu tenere *se* diceret, tam solute egisset, tam leniter, tam -r.

deriv.: oscitabundus, oscitatio; *cf.* oscedo.

compos.: ? interoscitans.

[*Heus*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

oscitūdo *v.* oscetudo.

Latini coriandrum, Aegyptii **oscium** Ps. Apvl. herb. interp. 103 l. 20 (*ex Ps. Diosc. Vind. 3, 63 p. 74, 14 ὄχιον*).

osclōsus *v.* assulosus. **ōscoridi** *v.* ⟨m⟩oscoridi. *Heus.*

ōsculābundus, -a, -um. *ab* osculari. *fere i. q. osculans vel osculaturus*: Svet. Vit. 2, 5 *Messalinae* socculum . . . gestavit assidue, nonnumquam -us. Apvl. apol. 94, 2 flens et manus nostras -us *veniam postulavit* (met. 11, 6, 2 velut m. sacerdotis -us).

? **ōsculāre** *n. v. l. 58.* **ōsculātē** *adv. v. sub* osculor.

ōsculātio, -ōnis *f.* *ab* osculari. *scribitur* obsc- Cass. Fel. 39 p. 87, 1 (*p*). Gloss. (*v. sub 2a*).

1 *i. q. basiatio*: Cic. Cael. 49 *si* ita sese gerat . . . complexu, -e . . ., ut . . . meretrix . . . videatur. Catvll. 48, 6 (*ad Iuventium*) nostrae seges -is (*antea*: basiare, basiem. *cf. 7, 1* basiationes). Cypr. epist. 4, 3 concubitus, . . . complexus, . . . confabulatio et -o (inosc- *edd. vet.*) et . . . dormitio. Greg. M. moral. 22, 6 p. 215^A (*ad Iob 31, 27* osculatus sum manum meam ore meo) in qua . . . -e quid aliud quam gratia venerationis exprimitur?

2 *t. t. in re medicinali, i. q. apertio venarum* (*pro gr. ἀναστόμωσις, cf. l. 29. 32 et Cels. 4, 11, 3; dubium an sit eadem vox ac sub 1, v.* osculor *sub II*): **a** *respicitur matrix eiusque purgatio*: Vindic. med. 24 ut post implementum vasculorum -e interius facta sanguis excludatur. *ibid. ut* -o fiat ac deinde purgatio sequatur. *huc pertinent formae depravatae*: Gloss. IV 417, 44 obscultatio matricis: vulneratio matricis. V 376, 25 obsculatio: vulneratio (= Gloss.^{L} Corp. o 46). 376, 46 obscuratio mat⟨r⟩icis: vulneratio (= Gloss.^{L} Corp. o 88). **b** *vario respectu*: Cael. Avr. chron. 2, 10, 121 *fluoris sanguinis differentias posuerunt* alii tres, eruptionis et putredinis et -is, quam Graeci anastomosin vocant (*sim. inter causas fluoris sanguinis*: 2, 10, 123. 124. 125. 2, 13, 190 venarum. 5, 4, 70 eruptione . . . vel -e [oscitatione *ed. princ., corr. ed. Rovillii*]. Cass. Fel. 39 p. 87, 1 -em [ulcerationem *var. l.*], quam Graeci anastomosin vocant, siquidem . . . veluti ex orificio sanguinem emittant). 5, 10, 109 in fundo vomicae -e suffecta.

ōsculātor, (-ōris) *m.* *ab* osculari. *non nisi interpretamentum glossarum*: Gloss. II 569, 33 basiator: amator, -r. *vix huc* Gloss. IV 165, 42 saviator: obsculator (*var. l.* saviatur osculatur *praefertur* Gloss.^{L} III Abstr. sa 1).

ōsculentia, -ae *f.* [*ab* osculum *iocose fictum, fortasse pro* obsequentia. *Sch.*] *fere i. q. actio vel cupiditas osculandi*: Plavt. Truc. 675 (*versu corrupte tradito*) tuam exspecto[r] -am (*def. Lindsay et Enk, 1953 ad l.*; truculent- *recc.*, obsequentiam *Schoell*, osculum tuom *Spengel*).

***ōsculor,** -ātus sum, -ārī *et* **ōsculo,** -āvī, -ātum, -āre. *ab* osculum. *scripturae*: ausc- *testatur* Pavl. Fest. p. 28 ausculari dicebant antiqui pro -ari (*inde* Gloss. V 562, 9 [*scrib.* auscultari]. *cf.* Gloss.^{L} IV Ps. Plac. a 79 ausculatus: -tus [Gloss. V 49, 7]), *exstat his locis* (*hic illic abiens in* auscultare, *cf. scripturam* oscult- Plavt. Mil. 474): Plavt. Bacch. 478 (*A*, osc- *P*. *item* Cas. 133, *ubi firmatur adnominatione vocis q. e.* auscultare). 897 (*P*, *deficiente A*, *ut*: Merc. 571. 575. 745). Mil. 390 sq. (*AB^1*, osc- *cett.*). ho- Visio Pauli 20 rec. P p. 21, 25 J. *et in cod. C* Vvlg. Matth. 26, 48 sq. Marc. 14, 45. *al.* usc- *in var. l.* Vvlg. act. 20, 37; *cf. p. 1108, 24.* obsc- *cod. P* Regvla mag. 14, 75. 19, 6. *al., cod. Ottob.* Vvlg. gen. 33, 4, *Oxon.* Vvlg. Marc. 14, 45. *al., et saepius in recc., e. g.* Plavt. Epid. 583 (*J*). Itala Esth. 13, 13 p. 78, 28 Motzo (*Y*). oc(c)- *in var. l.* Vvlg. gen. 33, 4 Matth. 26, 48. Not. Tir. 58, 27 -are (*Heraeus, Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 72 nomen subesse suspicatur, cum verba alibi tertia pers. afferantur*). *de genere et formis* (*afferunt inter 'verba communia'*: Char. gramm. p. 210, 28 B. Exc. Bob. gramm. I 562, 13 Mart. Cap. 3, 309. *al.*): *1) depon.* (*gerund., part. praes.*) *inde a* Plavto *passim*; -arier Plavt. Asin. 895; -tus fuero *sim.* Peregr. Aeth. 37, 3 Vvlg. Matth. 26, 48 Marc. 14, 44. *2) formae activae*: Titin. com. 155 -vi (*item perf.*: Itin. Anton. Plac. rec. A 20 Greg. Tvr. Franc. 5, 38 glor. mart. 89 p. 548, 17 vit. patr. 8, 3 p. 694, 6). Itala gen. 31, 28 (Lugd. *al.*) -are (*item inf. praes.*: Esth. 13, 13 p. 49, 7 Motzo [cod. P, *cf.* cod. Y p. 78, 28]. Herm. vulg. sim. 9, 11, 4 [*antea*: -ari]. Spart. Hadr. 25, 1 Cael. Avr. chron. 3, 5, 73 Cassiod. hist. 9, 25, 3 [-ari *var. l. ut* 10, 6, 16 Hist. Apoll. rec. C 51]). psalm. 2, 12 (cod. 136 Cas.) -ate. Vita Anton. 89 -bant (*item ind. imperf.*: Pass. Theclae A 18 p. 46, 7 [-batur *var. l.*]). Greg. Tvr. Mart. 4, 14 -ret. vit. patr. 13, 2 p. 716, 24 -ant (-antur *var. l.*). Gloss. V 393, 20 suaviat: -at, basiat. *3) passive exstat*: Apvl. met. 2, 6, 7 -to . . . capite (*item part. perf.*: Vvlg. Ruth 1, 14 [*cod. A*]. Sidon. epist. 8, 11, 3 vers. 39 Apon. 3 p. 55 Greg. Tvr. Mart. 3, 17 vit. patr. 12, 2 p. 712, 25 Regvla mag. 93, 39). Capitol. Maximin. 28, 7 -ari (*item inf. praes.*: Pavl. Med. vita Ambr. 4 Vindic. med. 2 Cael. Avr. chron. 2, 10, 123. 2, 13, 186 Epiphan. in cant. p. 7 Caes. Arel. serm. 45, 2 Pass. Thom. p. 137, 2). Avg. c. Petil. 1, 12, 13 -atur. Greg. Tvr. glor. mart. 43 p. 517, 7 -rentur. Regvla mag. 23, 10 -entur. *de notione*: Pavl. Fest. p. 28 est os cum ore conferre (*item* Gloss. V 562, 9). Synon. Cic. p. 413, 10 amat. diligit. -atur. amplectitur . . . suaviatur. basiat. Gloss. -or: καταφιλῶ. -tus sum: κατεφίλησα. -tus est: κατεφίλησεν. -are ⟨me⟩: φίλησόν με. *de ratione inter* -o(r) *et* basio *et* savio(r) *intercedente observavimus haec*: -o(r) *legitur inde a* Plavto (*36^{ies}*), Ter., Titin., Tvrpil. (*singulis locis*), Cic. (*novies*) *per totam latinitatem; sed metro obstante praeter* Prop. 4, 3, 30 (-or) *non invenitur in dactylis* (*cf.* osculum *sub IC1*), *ubi desunt etiam* basio *et* savio(r) *sive metro sive sermoni elegantiori parum apta; ceterum deest* -o(r) Catvllo *et* Mart. (*v. infra*), Hor. *nec non* Caes., Liv., Cvrt. basio *praebent* Catvll. (*quater*), Petron. (*decies*, -or *quater*), Mart. (*vicies*), Apvl. met. (*ter*, -or *semel*), Marcell. med. (*bis*. -or *semel e* Plin.). savio(r) *legitur apud* Novivm, Pompon., Qvadrig. (*singulis locis*), Cic. (*ter*), Catvll. (*bis*), Frontonem (*sexies*), Carm. Gell. 19, 11, 4, Gell. (*semel*), Apvl. met. (*ter*), Amm. (*bis*). *de usu: adhibetur* -o(r) *apud* Plavt. *fere de actione amantium* (*v. quae disserui loco p. 1108, 77 allato; salutationi aptiores videntur iuncturae* osculum dare, ferre), *inde a* Titin., Cic. *de variis osculis*; basio *apud* Catvll. *de amantibus, postea etiam alio respectu*; savio(r) *vario usu. alternat* -or *in contextu vel versionibus cum* savium do Plavt. Asin. 892, savior Amm. 28, 4, 10, *cum compos.* deosculor Plavt. Cas. 133 (*cf. 136*). 471 (*cf. 467*). Itala gen. 48, 10 (Lugd.; deosc- *Vulg.; sim.* 50, 1). Vvlg. psalm. 84, 11 (deosc- *Hier. psalt. sec. Hebr.*). *al.*, exosculor Cypr. epist. 64, 4. [*confunditur in codd. cum* auscultare (*v. p. 1105, 48*), occultare (*v. p. 375, 53; restit.* Cic. fam. 1, 9, 10), *ceterum cum compos.* de-, ex-, ob- (Vvlg. I reg. 20, 41, *fortasse ex scriptura* obsc-). *dub. lect.* CIL IV 8340.]

I *i. q. basiare, saviari.* *gr. respondent* (*κατα*)*φιλεῖν passim, ceterum ἀσπάζεσθαι* Pass. Perp. 10, 13 Vita Anton. 92 p. 91, 15 Vitae patr. 5, 17, 11. *al.* *iuxta ponuntur* amplecti Plavt. Merc. 571. 745 Mil. 507. Itala gen. 33, 4 (Lugd.). 48, 10 (*ibid.*). *al.* (*cf.* Sen. epist. 75, 3 -antur: . . . in hoc . . . amplexu), amplexari Plavt. Cas. 471 Mil. 245. 320. 1433 Ter. Haut. 900. *al.*, complecti Plavt. Mil. 534 Cic. rep. 6, 14 Att. 16, 5, 2 fam. 3, 11, 2. *al.*, flere Nep. Att. 22, 2. Itala gen. 29, 11 (Lugd. = Vvlg.). *al.*, adorare Itala exod. 18, 7 (Monac., *sim.* Vvlg.). Rvfin. hist. mon. 7 p. 417^D Greg. Tvr. glor. mart. 89 p. 548, 17.

A *proprie* (*subi. sunt fere homines, eorum* os Vvlg. III reg. 19, 18; *animalia -antur l. 57. 60*): **1** *absolute vel obi. supplendo*: **a** *exempla varia*: Plavt. Asin. 223 bene salutando consuescunt *amatores . . .*, -ando (*item gerund.*: 687. 897 [*ironice*] -ando ego ulciscar. Curc. 52. Rud. 1205 -ando . . . pausam fieri. Val. Max. 4, 6, 3 officium . . . -andi. Svet. Tib. 72, 3). 892 da savium. :: . . ., ut -atur carnufex! Bacch. 141 cum . . . cum amica accubet cumque -etur. 478 in gremio -antem mulierem *tenere* (*item part. praes.*: Mil. 199 illam . . . vidit -antem. *sim. de eadem actione*: 275. 401. 474. 534 vidistin istam? :: vidi, et illam et hospitem, complexam atque -antem [complexum *Acidalius*]. *ceteri loci*: Nep. Att. 22, 2. Tac. ann. 4, 63, 1 concursus . . . complectentium, -antium. Svet. Iul. 13. Itin. Anton. Plac. rec. A 18 -antes proni in terram ingressi sumus. Greg. Tvr. vit. patr. 13, 2 p. 716, 28). Cas. 471 amplexari, . . . -ari gestio (*item inf.*: Merc. 571. 745. Ter. Haut. 900 mitto iam -ari atque amplexari. Epist. Alex. l. 348 H. obvolutos truncis arborum -ari [oscula dare *sim. var. l.*]). Sen. contr. 9, 5, 2 haesit complexibus meis puer; -bar miser. Sen. Thy. 1023. Don. Ter. Eun. 456. Ambr. epist. 41, 17 -tus est labiis *Iudas*. Hist. Apoll. rec. A 15 dedit osculum . . . amicis; quae dum -retur *eqs.* (singulos *add.* recc. BC). **b** *exempla ad actionem reciprocam spectantia* (*notabiliora; dubitanter inseruimus* Avg.; *ceterum cf. 2b*): Plavt. Mil. 176 inspectavit . . . Philocomasium atque hospitem -antis. Plin. nat. 10, 158 columbae proprio ritu -antur ante coitum (*Aristot. hist. anim. 560 b 26 κυνοῦσι . . . ἀλλήλας*). Avg. in euang. Ioh. 6, 4 unde . . . discernuntur oscula corvorum ab osculis columbarum? -antur corvi, sed laniant. serm. 227 dicitur 'pax vobiscum' et -antur (se *add. edd. vet.*) Christiani in osculo sancto.

2 *cum structuris variis*: **a** -ari cum *aliquo*: Plavt. Bacch. 897 ille cum illa neque cubat neque ambulat neque -atur (*item iuxta alud verbum*: Mil. 245 cum suo amatore amplexantem atque -antem [320]. *vix huc pertinet l. 40*). Mil. 243 cum alieno (264 cum a. adulescentulo [366. 390]. 338 viro. *cf.* 288 cum altero . . . adulescente). 461 cum Philocomasio. 555 meum hospitem cum ista hospita. **b** *alia, sc. manifestius actionem reciprocam indicantia* (*cf. 1b et B2*): Plavt. Mil. 1433 nil cessarunt . . . -ari atque amplexari inter se. Pass. Perp. 21, 7 -ti invicem (Cassiod. in psalm. 40, 10 nos i. -amur. Greg. Tvr. Franc. 5, 17 p. 216, 4 i. -antes se). Vvlg. I reg. 20, 41 -antes alterutrum ([se a. *recc. aliquot et edd. vet.*]. Tob. 9, 8 -ti sunt se a. [invicem *vel* ad invicem *var. ll.*]). Greg. Tvr. Franc. 5, 20 p. 228, 24 se -antes (deosculantes *var. l.*).

3 *transitive* (*recipr. v. sub 2b*): **a** *obi. sunt ipsi homines* (*animal p. 1107, 2*): Plavt. Asin. 669 compara labella cum labellis. :: ten -etur? 895 illam (Cas. 133). Epid. 583 patrem tuom vocas me atque -are. Merc. 575 mulierem. Mil. 391 amicum. 507 amicam (Sen. epist. 75, 3 aliter . . . a., aliter liberos). Tvrpil. com. 104 cariem (*i. senem*). Cic. Mur. 88 filium (Itala gen. 32, 1 [Lugd., *sim.* Vvlg.]. Amm. 27, 6, 11. *al.*). rep. 6, 14 Tusc. 1, 92. div. 1, 103 filiolam (Val. Max. 1, 5, 3. *al.*; *cf.* Itala gen. 31, 28 [Lugd. *al.*, *sim.* Vvlg.] filias [*al.*]). Att. 16, 5, 2. fam. 1, 9, 10 inimicum meum . . . sic fovebant, sic me praesente -bantur. Liv. perioch. 1 matrem (Vir. ill. 10, 3. *cf.*

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ARNOB. nat. 2, 67 *matres familias*). SEN. contr. 1, 1, 18 patrem. 1, 2, 1. 9, 3, 7 VAL. MAX. 5, 1 ext. 2. SEN. epist. 85, 41 tigrim suus custos. *al.*

b *obi. sunt partes corporis* (*animalis l. 14; persona saepius indicatur per gen. vel pron. poss., per dat. fortasse* TITIN. com. 155, *ceterum* ITALA *l. 36.* LAMPR. Heliog. 6, 5 CAPITOL. Maximin. 28, 7 HIER. epist. 45, 2, 1. *al.*): *α variae*: TITIN. com. 155 -vi privignae caput (APVL. met. 2, 6, 7 AMM. 28, 4, 10. HIER. epist. 22, 16, 3 patronarum. AVG. anim. 2, 1, 1 iuvenis. in epist. Ioh. 10, 8 tibi [c. Petil. 2, 103, 237 p. 151, 24]). SEN. contr. 1, 8, 4 redeuntis vulnera (*cf.* PETRON. 126, 10 flagellorum vestigia. AVG. serm. coll. Morin p. 243, 9 dilaniata ... membra *martyris*). SEN. benef. 2, 12, 1 quam *partem* purius -retur. PLIN. nat. 30, 31 gravedinem ... finiri, si quis nares mulinas -etur (*inde* PLIN. med. 1, 10, 5 MARCELL. med. 10, 60). CYPR. epist. 6, 1 ora vestra (*cf.* VEN. FORT. vita Radeg. 19, 44 vultum). SPART. Hadr. 25, 1 genua eius (CAPITOL. Maximin. 28, 7 sibi. GREG. TVR. vit. patr. 8, 3 p. 694, 6 PASS. Thom. p. 134, 11. REGVLA mag. 19, 6 abbati. *al.*). LAMPR. Heliog. 6, 5 eidem *Hierocli* inguina. AVELL. p. 515, 29 pectus eius *imperatoris* (VITA Melaniae [BHL 5885] 8 *coniugis*). *β* manus *sim.*: SEN. contr. 9, 4, 4 *filii tyrannicidae.* PHAEDR. 5, 1, 5 *tyranni.* SEN. epist. 47, 13 alienorum servorum -antes m. *delicati.* QVINT. decl. 298 p. 178, 19 *parasitus* caedentis m. PS. QVINT. decl. 17, 6. SVET. Cal. 56, 2 -andam m. offerre (*sc. imperatorem, cf.* TREB. Gall. 16, 6). HIER. epist. 45, 2, 1 -bantur mihi quidam m. et ore vipereo detrahebant. VVLG. III reg. 19, 18 omne os, quod non adoravit eum *Baal* -ans m. (*i. suam adorandi causa ut*: Iob 31, 27 m. meam ⌜ore meo⌝ [HIER. interpr. Iob: ponens ad os meum. *explicat* HIER. in Ezech. 8, 17 id est, adoraverit creaturas]). Sirach 29, 5 dantis. PAVL. MED. vita Ambr. 4 sacerdotibus (*cf.* SIDON. epist. 8, 11, 3 vers. 39 Gallicini *episcopi.* REGVLA mag. 14, 75 abbatis. *sim. al.*). *al.* dexteram: VAL. MAX. 2, 10, 2 Scipionis *adorati.* 4, 7, 4 Luculli *mortui* avide. 5, 1 ext. 1 *Alexandri morientis* (*item* IVST. 12, 15, 2). *γ* pedes *sim.*: VAL. MAX. 8, 1 absol. 6 prostratus humi p. iudicum. SEN. benef. 2, 12, 1 *Caligulae.* ITALA Luc. 7, 38 (cod. b *al.* = VVLG.) *Christi* (*cf.* 7, 45 *ibid.* meos, *cod. d* mihi. *inde tropice de paenitentibus*: AMBR. paenit. 1, 16, 90 teneat p. brachiis, -etur osculis). GREG. TVR. Thom. p. 111, 9 apostoli (PASS. Thom. p. 137, 2). plantas: ITALA Esth. 13, 13 p. 78, 28 Motzo (*gr.* προσκυνεῖν, *cod. C* adorare, *MV* basiare, *Vulg.* deosculari). GREG. TVR. vit. patr. 13, 2 p. 716, 24. vestigia: AMBR. paenit. 2, 10, 91. EPHR. serm. Sacris Erudiri 21, 1972/3, 77 l. 179.

c *obi. sunt res variae* (*maxime de actione adorantium*): CIC. Verr. II 4, 94 in precibus et gratulationibus non solum id *simulacrum* venerari verum etiam -ari solent. fam. 3, 11, 2 complexus ... sum cogitatione te absentem; epistolam vero -tus. PROP. 4, 3, 30 arma *coniugis absentis.* LIV. perioch. 1 terram -tus est Brutus (*Liv. 1, 56, 12* osculo contigit. *in eadem re*: VAL. MAX. 7, 3, 2 VIR. ill. 10, 3 *nec non* PLIN. nat. 15, 134 tellurem. *ceterum cf. p. 1106, 46 et* SIDON. epist. 9, 16, 3 vers. 7 harenam). SEN. benef. 2, 12, 1 aurum et margaritas *sc. in socculo Caligulae.* PETRON. 64, 1 -ti ... mensam rogamus Nocturnas *eqs.* PLIN. nat. 16, 242 *arborem amatam* (*cf. p 1106, 49*). TERT. uxor. 2, 4 l. 14 vincula martyris (PASS. Theclae A 18 p. 46, 7). IVST. 6, 8, 12 *scutum* veluti laborum ... socium -tus est *Epaminondas moriens.* PEREGR. Aeth. 37, 2 sanctum lignum (*cf.* 37, 3 crucem. ITIN. Anton. Plac. rec. A 20 *lignum crucis. ibid.* titulus *crucis* ... vidi et ... -tus sum). 37, 3 cornu, *de quo reges unguebantur.* VVLG. Esth. 5, 2 summitatem virgae *regis.* GREG. TVR. glor. mart. 43 p. 517 7 *sepulchra martyrum.* 89 p. 548, 17 velum, quo sanctae tegebantur favillae, adorans suppliciter -vit (Mart. 2, 36 fideliter. 4, 30 devote. *cf.* vit. patr. 19, 4 p. 740, 29 pallam tumuli ... fideliter). Mart. 4, 14 basilicae ... limina. REGVLA mag. 76, 2 oblagiae (*i. eulogiae*) munus.

B *in imagine et translate pertinet ad quamlibet coniunctionem* (*v. etiam l. 36; cautius addunt* VEL EVSTATH. *sub 1,* quodammodo AVG. serm. *sub 2*): **1** *transitive* (*adde p. 1108, 2; recipr. sub 2*): CIC. Mur. 23 (*ad Sulp. Ruf. iurisconsultum per ironiam*) videris istam scientiam iuris tamquam filiolam -ari tuam. ITALA psalm. 2, 12 (cod. 136 Cas.) -ate disciplinam (*confundi videntur text. hebr. et LXX, cf. Hier. psalt. sec. Hebr.* adorate pure *et gr.* δράξασθε παιδείας. *aliae vers. et Vulg.* adprehendite disciplinam). AMBR. epist. 41, 14 (*ad* Luc. 7, 45 *supra l. 35*) qui ... laudat dominum Iesum, -atur eum (*sim.* 41, 15 pedes Christi [41, 18]. *ibid.* Christum communionis osculo. *explicatio similis videtur subesse*: ORIG. in Matth. ser. 100 p. 220, 10. APON. 3 p. 55 visum -tumque *sponsum* [*i. Christum*] laudavit *sponsa* [*i. ecclesia*]). HIER. epist. 21, 21, 1 (*respic.* Luc. 15, 20 *et* cant. 1, 1; *loq. ecclesia*) *Christus* ipse me -etur in carne. AVG. in psalm. 49, 27 l. 7 amplexabaris malum tuum, -baris dolum tuum. EVSTATH. Basil. hex. 4, 6, 2 quando ... velut pacificis eam *tellurem* complexibus -atur *mare* (*gr.* κατασπάζεται, *Ambr. hex. 4, 5, 21* salutat). SALV. epist. 4, 9 -are, quia absens labiis non vales, saltim obsecratione pedes parentum tuorum quasi ancilla, manus quasi alumna, ora quasi filia. **2** *reciproce* (*cf. A 2b*): ITALA psalm. 84, 11 (cod. 136 Cas.) iustitia et pax -entur (Veron. -tae sunt se, VVLG. -tae sunt [se *add. pars codd.*], *Hier. psalt. sec. Hebr.* deosculatae sunt, *Psalt. Rom.* conplexae sunt se. *explicat* AVG. *ad l.* amant ... se duo ista ... et -antur se, ut qui fecerit iustitiam, inveniat pacem -antem iustitiam *eqs.*). AVG. serm. Rev. Bénéd. 41, 1929 p. 149, 26 in angulo se quodammodo parietes -antur de diverso venientes (*cf. p. 1110, 10*).

II *t. t. in re medicinali, i. q. oscula venarum sim. aperire* (*vertitur gr.* ἀναστομοῦν *sim.* [*cf.* osculatio *sub 2 et Cels. 5, 18, 25* malagmata, quae anastomotica Graeci vocant, quoniam aperiendi vim habent]. *procul dubio iungendum cum* osculum [*v. illic sub II B 2 nec non* os *p. 1091, 83*], *sed aegre diiudicaveris, utrum illinc formatione recenti fluxerit an verbum supra sub I descriptum sensu novo ornatum sit*): VINDIC. med. 2 *videntur coitu frequenti* iugi adfricatione aliquae interiores ⌜venae -ari⌝ (innaeoscoli *cod., em. Kroll; 'dilatari' vix recte explicatur vol. I 1247, 19. cf.* CAEL. AVR. chron. 2, 13, 186 -ari ... venulas). CAEL. AVR. chron. 2, 10, 123 -ari ... inquit *Demetrius* corpora nimia plenitudine sive virtute medicaminum -antium, quae Graeci anastomotica vocant. 3, 5, 73 adhibitis ... his, quae superficiem corporis lacessendo -are (*ed. Rovillii,* iaculare *ed. princ.*) videntur, quae appellata sunt anastomotica.

paronomasiae cum auscultare: PLAVT. Cas. 133, *cum* 1. os: CYPR. epist. 6, 1 -ari ... ora (SALV. epist. 4, 9). VVLG. III reg. 19, 18 os ... -ans. Iob 31, 27 -atus sum ... ore (GREG. TVR. glor. mart. 43 p. 517, 7), *cum* osculum: *v. p. 1114, 21 sqq. 56.*

adv. part. perf. **ōsculātē** *notione non indicata affert* VIRG. gramm. epist. 4 p. 159, 16 siquidem dicamus 'docte, -e (usc- *cod.*), suspicate, locute'. audivi tamen aput Affrorum scolas frequenter dici, quod ex deponentium verborum participiis ... adverbia nasci non soleant.

deriv.: osculabundus, osculatio, osculator.

compos.: ad-, de-, ex-, *?* ob- (*v. etiam p. 1106, 22*), perosculo(r).

ōsculto *v.* ausculto.

ᵘōsculum, -ī *n.* *ab* 1. os *deminutive* (*cf.* VARRO ling. 6, 76 frg. Non. p. 424, 18 SERV. auct. Aen. 1, 256. *al.*). *scripturae*: ausc- *testatur* PRISC. gramm. II 39, 10 pro o au, ut 'austrum' pro 'ostrum', 'ausculum' pro 'osculum', frequentissimeque hoc faciebant antiqui (*nullum affert exemplum, sed v. sub* osculor). ho- *cod. C* VVLG. cant. 1, 1 Luc. 7, 45. *al.* obsc- MAXIMIN. serm. Migne suppl. 1, 748. CASSIOD. compl. in I Petr. 5, 8 (*V*) *et saepius in recc., e. g. cod. J* PLAVT. Amph. 800 sq. oscol- VVLG. I Cor. 16, 20 (*P*). CONC. Autiss. a. 573—603 p. 180, 21 (*M, sed* uscul- *HA ibid.*). *al.* NOT. Tir. 58, 25. *gen.* -ei FRONTO p. 67, 25 v. d. H. (-i *man. alt.*). *nom. plur. masc.* -i *vix agnoscendus* MAX. TAVR. serm. 50, 1 l. 28 M.

de ratione quae intercedit inter -um *et* basium *et* savium *praemonenda putavimus haec*: *1) doctrinas grammaticorum v. vol. II 1776, 60 sqq.; addas* FEST. p. 197 significatur etiam -o savium *eqs.* (*affertur* PLAVT. Stich. 91). SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 456 inter savium, -um et basium hoc interest, quod savium meretricibus ... datur, basium autem circa pudica matrimonia, -um circa liberos vel parentes. GLOSS.ᴸ I Ansil. os 32 est signum pietatis et amoris. II Abav. OB 45 -um: basium uxoriosum (*cf.* SV 1 suavium: -um u.).

2) usus auctorum: -um *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, VARRONE, CIC. *per totam latinitatem, saepissime apud* OV. (*144^ies*); basium *invenitur apud* CATVLL., PHAEDR., PETRON., *in disticho Pomp.* (*v. Solin in Andreae-Kyrieleis, Neue Forsch. in Pompeji, 1975, 266 n. 66*), *apud* MART., IVV. *paucosque recentiores*; savium *frequentant* PLAVT. *et* APVL., *ceterum semel vel bis praebent* CAECIL., TER., VARRO, CIC., CATVLL., VERG., HOR., PROP., SISENNA Miles., PLIN. epist., FRONTO; *qui auctores duabus vel tribus harum vocum utantur, invenies in tabula adiecta*:

	-um	basium	savium
PLAVT.	9	—	41
CIC.	2	—	1 (Att.)
CATVLL.	1	5	2
VERG.	5	—	1 (catal. 13)
HOR.	4	—	1 (epod.)
PROP.	15	—	1
PHAEDR.	3	1	—
PETRON.	23	6	—
MART.	10	29	—
IVV.	3	2	—
PLIN.	5 (paneg.)	—	2 (epist.)
FRONTO	10	—	1
APVL.	9	—	9

3) de officiis osculandi (*usum scaenicorum veterum illustravi in: Antidosis, Festschr. Kraus, 1972, 267 sqq.; postea totam quaestionem tractavit Moreau, Rev. Phil. 52, 1978, 87 sqq.*): -um *apud* PLAVT. *non nisi in salutatione familiarium occurrit* (*sed cf.* osculari), *inde a* CATVLLO *usu vario* (*v. infra sub I B*); savium *adhibetur a* PLAVTO *cum respectu amoris, voluptatis, inde a* CAECIL., CIC., CATVLLO *de quorumlibet actione,* basium *apud* CATVLLVM *pertinet ad amorem, postea ad varia officia. itaque legitur* -um *iuxta* basio *vel* basium PETRON. 24, 6 MART. 6, 66, 8. 7, 95, 2. 11, 23, 13. 12, 59, 5. 12, 93, 4 APVL. met.

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5, 23, 6 (*cf. 4*); *iuxta* savio(r) *vel* savium FRONTO p. 80, 22 *et* 129, 1 v. d. H. CARM. Gell. 19, 11, 4 APVL. met. 4, 31, 3. 5, 23, 6 (*cf. 3*).

[*i. q. dos uxori a marito oblata, munus nuptiale (cf. p. 1112, 36): francog. vet.* oscle, *burg.* ocle; *prov. vet. occ.* oscle. *cf. Wartburg VII 433. St.*]

[*in codd. confunditur maxime cum* oculus, *unde restituitur vulgo* SEN. contr. 1, 2, 10. 13 APVL. met. 4, 31, 4. 5, 23, 6, *dub.* CIC. Pis. 8 (*Luterbacher, sed v. Grimal ad l.*), *vix recte* PLAVT. Truc. 102 (*Camerarius,* poculum *Wieland*). *contextu dubio*: QVINT. decl. 388 p. 440, 24, *v. vol. VII 1, 1811, 67.*]

I *cum respectu osculandi, saviandi* (*cf.* GLOSS. φίλημα. *de notione agitur sub A1a; testimonia gramm. v. p. 1108, 42*):

A *exempla illustrantia notionem*: **1** *sollemnem*: **a** *de ipsa notione haec fere praemonenda putavimus: usu sollemni ponitur inde a* PLAVTO *praecipue in iuncturis* -um dare, ferre *sim.* (*v. C 1a et b*), *ubi notiones oris et savii vix distingui possunt (sed notionem savii substantivo inde a* PLAVTO *aliquatenus inesse ex usu verbi derivati* osculari *colligas). quam ambiguitatem diu servatam et nonnumquam fortasse consulto adhibitam esse pauca doceant exempla*: CIC. Att. 12, 1, 1 ad complexum meae Tulliae, ad -um Atticae ... currere. VERG. georg. 2, 523 pendent circum -a *patris* nati (*subest* LVCR. 3, 895 occurrent -a nati praeripere, *ubi potius actio significatur*). PROP. 2, 15, 10 -a sunt labris nostra morata tuis. OV. am. 3, 9, 54 *v. p. 1113, 30.* LIV. 23, 9, 9 -o haerens (*cf.* SEN. dial. 4, 24, 1 adhaesit). PETRON. 127, 2 dignare et meum -um ... agnoscere (*loq. Circe ut*: 127, 4 ex cuius -o pendes. 128, 1 numquid te -um meum offendit?). SVET. Aug. 94, 8 *v. p. 1113, 20.* FRONTO p. 46, 19 sq. v. d. H. quid est mihi -o tuo suavius? ... ille fructus in tuo collo atque -o situs est. p. 129, 1 *respondent* cultum ... oris *et* ius ... -i. MART. CAP. 9, 918 (vers.) roseum ... rapit -um puellae (*cf. p. 1114, 80*). *notio oris servata esse vel sublucere videtur maxime iuxta verba iungendi (v. C1d et fβ) et in iuncturis praepos. sub C3a; ceterum praevalet his locis (dedimus pauca certiora)*: HOR. carm. 1, 13, 15 dulcia barbare laedentem -a, quae Venus ... imbuit *nectare* (*v. Quadlbauer, Monumentum Chiloniense, Festschr. Burck, 1975, 347 sq.*). OV. met. 1, 499 videt ... oculos, videt -a, quae non est vidisse satis (*sim. laudatur forma*: APVL. met. 3, 19, 5 tuis ... hiantibus -is et fraglantibus papillis ... addictum). 3, 451 (*loq. Narcissus*) quotiens ... porreximus -a lymphis, hic totiens ad me resupino nititur ore (13, 491 -a ... ore tegit [legit *codd. Naugerii*]. *responsione laxiore l. 28. v. etiam l. 48 sqq.*). 9, 386 dum tangi possunt (*cf.* IVVENC. 4, 515 -a ... contingere Christi [*518* attigit ... ora]). HOMER. 567 maximus heros *Hector* -a parva *Astyanactis* petit. STAT. silv. 2, 1, 173 *v. p. 1113, 79.* *notio savii probatur maxime iuncturis rapiendi sim. (inde a* CATVLLO, *v. C1fγ) et epithetis numerum indicantibus (inde ab* HOR., *v. D 3), ceterum iuxta positis his*: TIB. 1, 1, 62 lacrimis -a mixta (OV. epist. 3, 15 met. 4, 117. *al.* EPIST. Sapph. 101 SEN. Tro. 809 TAC. ann. 1, 22, 2. *al.*). OV. epist. 15(16), 255 -a si natae dederas, ego ... illa Hermiones ... ab ore tuli (SIL. 6, 420 -a ab ore libavisse tuo. ITALA cant. 1, 1 [cod. 169 *al.* = VVLG.] -is oris [CYPR. unit. eccl. 9 PANEG. 3, 28, 4 RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 92, 17 PAVL. NOL. epist. 23, 38]. LAMPR. Diad. 3, 2 ore ad -a parato. *cf. l. 38*). ars 1, 663 blandis ... misceat -a verbis (met. 10, 559 mediis interserit -a v. *cf.* met. 6, 626 mixta ... blanditiis [MIN. FEL. 30, 3 b. et -o]). *sequitur 667* teneris male rapta labellis (CE 950, 2 [*Pompeis*]. *cf.* AMBR. epist. 41, 16 -um ... labiorum. RVFIN. Orig. in Rom. 10, 33 -um labiis dabat. AVG. c. Petil. 1, 12, 13 in ... -o ... coeunt labia. CYPR. GALL. gen. 887). met. 11, 738 duro dedit -a rostro (PAVL. NOL. carm. 20, 350).

b *de usu numerorum haec observavimus*: α *sing. occurrit passim in oratione soluta, in versibus apud* PLAVT. (*novies*), LABER. mim. 2, HOR. carm. 3, 5, 41, SEN. Thy. 145, MART. (*quater*). *al. in iuncturis sub C allatis quoad fieri potuit sing. et plur. separavimus vel sing. textu perscripto indicavimus. collective vel generaliter adhibetur maxime in indicando salutandi more, e. g.* PLAVT. Stich. 91 sat est -i mihi vostri. VAL. MAX. 5, 9, 2 nihil sibi praeter -um nepotum ... superfuturum. PLIN. paneg. 23, 1 TERT. orat. 18 p. 192, 3. *al.; ceterum nota* MIN. FEL. 30, 3 blanditiis et -o comprimente vagitum.
β *plur. legitur primum in dactylis, quibus sing. parum aptus est, inde a* CATVLLO, LVCR. *passim, sc. forma -a tantum et notione potius savium significante; quodammodo servata notione oris (sc. singulorum)*: VERG. georg. 2, 523 *v. l. 20.* OV. met. 1, 499. 9, 386. 13, 491 HOMER. 567 STAT. Theb. 12, 802 silv. 2, 1, 173. 3, 3, 177 IVVENC. 4, 515. *in aliis versibus inde ab* HOR. carm. 1, 13, 15 (*potius notione oris, v. l. 34*). 1, 36, 6. 2, 12, 25 PHAEDR. 3, 8, 12. *in oratione soluta inde a* SEN. rhet., VAL. MAX., SEN. phil., *sc. notione savii excepto fortasse* PETRON. 67, 11. *v. etiam sub II A.*

2 *deflexam vel tropicam* (*v. etiam p. 1112, 2; vergit in notionem q. e.* ius -i *p. 1110, 57; locutionem* in -is esse *sim., qua familiaritas indicatur, v. p. 1114, 40*): **a** *de animantibus*: *per circumscriptionem -um (alicuius) ponitur fere pro eo, qui osculatur*: PROP. 4, 11, 80 cum venient *liberi*, siccis -a falle genis (fige *unus e recc.*). SEN. Med. 950 (*Medea de liberis*) -is pereant patris (patri *E; v. Costa, 1973, ad l.*). FRONTO p. 32, 5 v. d. H. *coniuge absente* ne -um quidem usquam ullum est Romae residuum. AVIAN. fab. 35, 13 (*interpol.?*) succedit in -a fratris *mortui apud matrem*. *per appellationem blandam*: MART. 5, 34, 2 tibi ... puellam -a commendo deliciasque meas (*cf. e. g. Plaut. Poen. 366* meum savium). *per prosopopoeiam*: DRAC. Romul. 10, 163 Risus atque -a (*in cohorte Veneris ut*: 10, 265). **b** *de rerum coniunctione* (*subest prosopop.* AVSON., *cautius addit* quasi HIER.): AVSON. 295, 6 p. 150 P. *Alpheus et Arethusa Syracusis* consociant ... liquores, incorruptarum miscentes -a aquarum. HIER. adv. Iovin. 1, 3 p. 213B *quaedam* digitorum coniunctio, quasi molli se complexans -o. AVG. serm. 156, 14, 15 *lapidem* angularem dictum ..., quia in -um recipit utrumque parietem de diverso venientem (*sc. Iudaeos et gentiles. de eadem re* 204, 2 *in angulo* -um pacis inveniunt. *v. etiam p. 1108, 4*).

B *exempla usum et mores illustrantia*: **1** *-a dant homines vel dei sive hominibus eorumve membris* (*sc. maxime manibus*: SEN. epist. 118, 3 [*aliorum ut*: LVCAN. 2, 114 PLIN. nat. 11, 250 VAL. FL. 7, 123. 8, 44 TAC. ann. 15, 71, 1. *al., cf. l. 48*]. PLIN. nat. 28, 25 [*ipsius osculantis ut*: TAC. hist. 1, 36, 3 MIN. FEL. 2, 4] *vel pedibus*: OV. ars 2, 534 SIL. 11, 331 TERT. adv. Marc. 4, 18 p. 480, 14 CAPITOL. Maximin. 28, 7 CORIPP. Ioh. 1, 120. *al.*) *sive rebus inanimis (v. sub aβ, cβ, e; ceterum e. g. l. 74 sqq. p. 1112, 24 sqq.) sive animalibus (v. p. 1112, 28)*: **a** *salutantes* (*cf. p. 1111, 68*):
α *hominibus*: ① *qualibet occasione, sc. maxime inter cognatos, familiares, amicos sim.* (*pauca selecta post* CIC.; *ad rem v. Hug, RE IA 2063, 33 sqq.*): PLAVT. Amph. 716 et manum prehendi et -um tetuli tibi (*sc. marito*). 800 sq. Epid. 571 des salutem atque -um *matri*. 573 sq. Stich. 89. 91. CATO inc. libr. frg. 14 ideo propinquos feminis -um dare, ut scirent, an temetum olerent (*inde* GELL. 10, 23, 1 SCHOL. Verg. Veron. ecl. 8, 29. *de eadem re* TERT. apol. 6, 5 -a propinquis offerre etiam necessitas erat *mulieribus*. *v. post alios Moreau, Rev. Phil. 52, 1978, 94 sq.*). CIC. rep. 4, 6 *famosae* cognati -um non ferebant. Att. 12, 1, 1. LVCR. 3, 895 neque uxor ... nec dulces occurrent -a nati praeripere (*cf.* VERG. georg 2, 523 pendent circum -a nati). HOR. carm. 3, 5, 41 coniugis -um ... ab se removisse *Regulum*. PROP. 2, 6, 8 -a ... qui tibi iure ferant (*cf.* SVET. Claud. 26, 3 per ius -i. *v. etiam l. 52*). OV. rem. 794. met. 7, 729 quin ut oportuit -a ferrem *uxori*. EPICED. Drusi 35 sic occurret, sic -a iunget *matri*. SEN. dial. 4, 24, 1 ille me parum humane salutavit; ille -o meo non adhaesit. PLIN. nat. 26, 3. MART. 8, 44, 5 urbis -is udus. SVET. Tib. 34, 2 cotidiana -a edicto prohibuit (*nisi ad l. 40*). *et saepe.* ② *apud regem, principem, magistratum (sive a principe benevolo praebetur inferioribus* [*populo* TAC. hist.] *sive ab advenientibus adorandi, honorandi causa; ad rem v. Hug l. c. 2069, 30 sqq.*): VAL. MAX. 2, 6, 17 *Numidiae reges* nulli mortalium -um ferebant. TAC. Agr. 40, 3 exceptus ... brevi -o *Domitiani* (PLIN. paneg. 23, 1 senatum. SVET. Otho 6, 2. HIL. c. Const. 10 sacerdotes. *cf.* AMM. 22, 9, 13 -o susceptum rectorem provinciae [29, 5, 16 cum -o]). hist. 1, 36, 3 *non* deerat Otho ... adorare volgum, iacere -a. ann. 15, 71, 1 *Neronis* dextram -is fatigare. PLIN. paneg. 24, 2 -um *non* manu reddis (*cf.* SVET. Dom. 12, 3 -um ... offerenti manum praebuit). 71, 1 cum candidatis ... -o occurreres. SVET. Nero 37, 3 neque adveniens neque proficiscens quemquam -o impertiit. FRONTO p. 128, 30 v. d. H. *in cubiculo* sine cuiusquam invidia -um dabas. p. 129, 1 mihi ... ius ⟨quo⟩que -i habendum (*inde fusius de hoc more*). PANEG. 2, 20, 2 ille -o consecratus est (*sim.* 3, 28, 4). 2, 29, 4. CAPITOL. Aur. 3, 4 cui etiam ante praefectos praetorio semper -um dedit. Maximin. 28, 7 LAMPR. Comm. 10, 8 CLAVD. 20, 67. COD. Theod. 12, 1, 109 (*inter privilegia decurionum emeritorum*) *ut* -um ... his in provincia iudicantum et consessus indultus sit. CORIPP. Ioh. 1, 120 pedibus ... benignis -a laeta dedit. Iust. 1, 158. *al.*
β *rebus, sc. patriae*: OV. met. 3, 24 Cadmus ... peregrinae ... -a terrae figit (*cf.* AMBR. in Luc. 9, 32 [*in imag.*] patriis -a litoribus affigunt. CLAVD. 22, 196 collibus ... notis).

b *amantes, sc. amoris, voluptatis causa* (*v. etiam p. 1111, 43. 1112, 33. 43*): LVCR. 4, 1081. 1194 adsuctis umectans -a labris. HOR. carm. 1, 13, 15. 2, 12, 25. PRIAP. 25, 5 cui *Priapi membro* dant -a nobiles cinaedi (*cf.* 43, 2 -a dat medio ... mihi). TIB. 1, 8, 38 dare anhelanti pugnantibus umida linguis -a (*cf.* OV. am. 2, 5, 23 linguā nexa fuisse liquet. 3, 7, 9 -a ... inseruit cupide luctantia linguis. EPIST. Sapph. 129 committere lingua). *et saepe; nota seriem actionum*: PETRON. 109, 2 non amplexum, non -um, non coitum (*cf.* TERT. idol. 2 p. 31, 26 adulterium in -is et in amplexibus et in ipsa carnis congressione censendum. PORPH. Hor. carm. 1, 13, 15 sq. visu, adloquio, tactu, -o, concubitu [*sim.* DON. Ter. Eun. 640]). *-a dantur rebus inanimis ad amantes pertinentibus*: LVCR. 4, 1179 exclusus amator ... foribus miser -a figit (*cf.* PROP. 1, 16, 42 dedi gradibus). OV. epist. 18 (19), 31 *Hero Leandri* vestibus (*cf. p. 1111, 11*). met. 4, 80 *Pyramus et Thisbe parieti*. SIL. 8, 127 -a, qua steteras, bis terque infixit harenae *Dido*.

c *discedentes, valedicentes* (*generalia, quae etiam ad salutationem pertinere possunt, v. sub a*): α *hominibus*: ① *qualibet occasione, sc. fere inter cognatos, familiares sim.* (*selecta*): VERG. Aen. 12, 434 Ascanium ... complectitur ... summaque per galeam delibans -a fatur *eqs.* (*item in discessu pugnaturi*: OV. epist. 13, 141 dum ... arma dabit, simul -a sumet. STAT. Theb. 4, 20 galeis

[*Plepelits*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... -a clusis inserere. 12, 640. 707 TAC. hist. 4, 46, 3. *al.*). OV. ars 2, 69 dedit -a nato *Daedalus* (*de eodem* met. 8, 211 non iterum repetenda). met. 6, 504. 11, 713 discedens dedit -a (trist. 1, 3, 58 summa. *cf.* PETRON. 115, 9 proficiscens). trist. 3, 5, 16 singultatis -a mixta sonis. SEN. Med. 289 extrema natis mater infigo -a. VAL. FL. 1, 264 Peleus rapit -a nati. STAT. silv. 3, 2, 57 *navis* magister dissipat amplexus atque -a fida revellit. *et saepius.* (ii) *in morte* (*sive dantur morientibus, mortuis vel rebus ad eos pertinentibus sive ab eis accipiuntur; attulimus selecta, huc pertinent multa sub C3b et D2*): TIB. 1, 1, 62 lacrimis -a mixta dabis (OV. met. 4, 117 dedit notae l., dedit -a vesti. SEN. Tro. 809 TAC. ann. 1, 22, 2. *cf.* SEN. Tro. 799 -a et fletus. HOMER. 848 fundit questus atque -a figit). ELEG. in Maecen. 2, 10 moriens quaerebat amatae coniugis ... -a (*cf.* LVCAN. 3, 739 tacito ... petit -a voltu. SIL. 9, 143). OV. met. 8, 538 -a dant ipsi *corpori*, posito dant -a lecto (*cf.* HIL. AREL. vita Honorat. 35 l. 3 -um aut ori aut quibuscumque membris ipsius inpressit aut feretro). MANIL. 5, 624 patres cupiant extrema suorum -a et in proprias animam transferre medullas (*cf.* SEN. dial. 6, 3, 2 ultima filii -a ... haurire. STAT. Theb. 5, 594. 12, 319 *p. 1114, 48*). VAL. MAX. 7, 1, 1 inter -a complexusque ... extinctum (*sim.* SEN. dial. 11 [12], 2, 5 in manibus et in -is tuis mortuum [AVSON. 182, 13 p. 44 P.]. 12 [11], 15, 5. *al.*). 7, 8, 9 ultimo conplexu et -o dignum *amicum*. STAT. Theb. 12, 27 -a figunt vulneribus magnis (*cf.* PASS. Mar. Iac. 13 in ... vulnera *filii*). AMBR. exc. Sat. 1, 78 ultimum ... vale dico, pacem praedico, -um solvo. CONC. Autiss. a. 573—603 p. 180, 21 non licet mortuis nec eucharistia nec -um tradi (*nisi ad fa*). EVGIPP. Sev. 43, 8 ad -um suum iussit accedere *moriens* (*cf.* VITAE patr. Iurens. 60 M. cunctis osculo inpertito *mortuus est*). *al.* *sim. in* OV. met. *-a dantur hominibus mutatis* (*cf. p. 1112, 48*): 2, 357. 9, 365 tepido dant -a ligno. (iii) *apud principem, magistratum sim.*: TAC. ann. 14, 56, 3 *Nero verbis* adicit complexum et -a. 15, 29, 1 *Corbulonis et Tiridatis* colloquium -o finitum. PLIN. paneg. 23, 1 dimissus -o fueras *a senatu*. 86, 3. SVET. Nero 37, 3 *v. p. 1110, 50*. Otho 10, 2 ab amplexu et -o suo dimisit *amicos*. CORIPP. Ioh. 1, 155 divinis ... -a plantis pressa dedit.

β *rebus inanimis* (*v. etiam supra l. 11. 15*): VERG. Aen. 2, 490 matres ... tenent postes atque -a figunt (*cf.* VAL. FL. 2, 168 -a ... toris atque -a postibus ipsis ingeminant. RVT. NAM. 1, 43 relinquendis infigimus -a portis). OV. met. 13, 420 dant -a terrae (*cf.* VAL. FL. 4, 373 ripae). 13, 424 prensantem tumulos atque ossibus -a dantem *Hecubam*. VAL. FL. 8, 6 virgineis ... vittis *Medea fugiens*.

d *precantes, supplicantes hominibus* (*exempla selecta*): OV. am. 1, 4, 51 precibus ... -a desint. 2, 18, 10 (*-is precatur amans ut*: ars 1, 424. 663 blandis ... misceat -a verbis. 2, 534 ad teneros -a ferre pedes). LIV. 23, 9, 9 -o haerens non ante precibus abstitit quam pervicit (*de eodem* SIL. 11, 331 pedibus crebro pavida -a figens). SEN. contr. 7, 1, 11 complexu, -is prosecutus est *patrem*. LVCAN. 2, 114 spes una salutis, -a pollutae fixisse trementia dextrae *Marii*. PETRON. 98, 7 amplexus ... iam mitigatum -is tamquam fomentis aggressus est. VAL. FL. 8, 44 primis supplex dedit -a palmis. *al.*

e *adorantes, religiosi* (*-a dantur rebus inanimis praeter* PLIN., MIN. FEL., PRVD. perist. 5, 338; *an huc* PRIAP. *sub b?*): TIB. 1, 2, 84 (86) dare sacratis -a liminibus (LIV. 45, 44, 20 *regem Prusiam* -o limen curiae contigisse et deos ... senatum appellasse [*sec. Polyb. 30, 18, 5 προσεκύνησε τὸν οὐδόν*]. ARNOB. nat. 1, 49 *cum templorum* l. ipsa converrerent -is. *cf.* OV. met. 1, 376 pavens dedit -a saxo *templi*). OV. met. 7, 631 -a terrae roboribusque dedi (*sc. Dodonae, oraculo edito. cf. supra p. 1106, 49*). PLIN. nat. 28, 25 in adorando dextram ad -um referimus (*cf.* MIN. FEL. 2, 4 simulacro Serapidis denotato manum ori admovens -um labiis pressit). PRVD. apoth. 599 *librum Esaiae* submissus adoro ... *et* -a dulcia figo. perist. 5, 338 *martyris vulnera* pererrat -is. 11, 193 figunt ... metallo (*i. ornamento aediculae Hippolyti. cf. etiam l. 16*). c. Symm. 1, 350 *equis Solis aere confectis*. ARATOR act. 2, 412 *postibus carceris Pauli*.

f *Christiani inter se* (GLOSS.^{L} II Philox. OS 8 φίλημα εὐσέβεια⟨ς⟩. -um sanctum [*v. l. 70 et p. 1115, 3*] *est signum pacis, concordiae, caritatis sim.; syn.* pax TERT. orat. 18. *al.; ad rem v. post alios Thraede, RAC VIII 505 sqq.*): α *qualibet occasione, sc. sive in salutatione sive post orationem sive inter sacramentum eucharistiae*: ITALA Rom. 16, 16 (cod. d *al.* = VVLG.) salutate invicem in -o sancto (*gr.* ἐν φιλήματι ἁγίῳ. *sim. in fine epistulae*: I Cor. 16, 20 II Cor. 13, 12 I Thess. 5, 26. I Petr. 5, 14 [cod. h *al.*] in -o caritatis [VVLG. sancto]. *explicant e. g.* AMBROSIAST. in I Cor. 16, 20 -um s. signum pacis est. RVFIN. Orig. in Rom. 10, 33 [*fusius*]). TERT. orat. 18 p. 191, 12 ieiunantes habita oratione cum fratribus subtrahunt -um pacis, quod est signaculum orationis (AVG. c. Petil. 1, 12, 13. 2, 23, 53 cui p. -um inter sacramenta copulabatis. LEO M. serm. 54, 3. BENED. reg. 53, 5 non prius offeratur nisi oratione praemissa. *al.*). p. 192, 3 die paschae ... deponimus -um. uxor. 2, 4 l. 15 alicui fratrum ad -um convenire. *al.* CYPR. epist. 61, 4 (*in salutatione advenientium*). OPTAT. 4, 5 p. 108, 5 in perfunctoria salutatione -a denegatis solita. AMBR. epist. 41, 14 non habet synagoga -um, habet ecclesia. RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 92, 4 quod in ecclesia sub tempore mysteriorum nobis invicem damus (*cf.* AVG. in psalm. 30, 2 serm. 2, 3 quod infigunt in sacramentis dei). AVG. serm. 227 p. 1101 *post orationem dominicam. al.* *inde tropice de coniunctione fidelium inter se vel cum deo facta*: CYPR. epist. 6, 4 futura ... cogitemus ..., conplexum et -um domini (*sim.* 37, 3). AMBR. epist. 41, 15 osculamur ... Christum communionis -o. 41, 16 -um non labiorum quaeritur, sed cordis et mentis. PETR. CHRYS. serm. 60, 2 salus se confessionis -o sic salutat (*seq. symbolum*). *sim. al.* β *in baptismate*: CYPR. epist. 64, 4 in -o infantis (*inde* AVG. c. Pelag. 4, 8, 24 p. 548, 24 -o pacis). CANON. Hippol. 73, 32 *episcopus baptizans* consignans in frontem offerat -um *eqs.* *hunc morem respicere videtur*: PASS. Rogat. 5 hoc sibi ... credidit esse pro lavacro, si fratris sui catholici -um mereretur.

g *variis occasionibus et rationibus* (*notabiliora selecta*): VERG. Aen. 1, 256 *Iuppiter Veneri* subridens ... -a libavit natae (*sc. animi sedandi, consolandi causa. sim.*: CIRIS 253 *nutrix Scyllae flenti*. PROP. 4, 11, 77 flentibus [OV. ars 2, 459]. OV. met. 10, 362. fast. 3, 509 lacrimas ... per -a siccat. STAT. Theb. 2, 354. 7, 194. *al.*). TIB. 2, 5, 92 natus ... parenti -a comprensis auribus eripiet (*cf. Smith, 1913 ad l.*). OV. epist. 15 (16), 255 -a si natae dederas (*item foventur infantes*: Pont. 2, 3, 72 tibi in cunis -a prima dedi. VAL. MAX. 2, 7, 6 *filii* infantiae blandimenta sinu atque -is foveras. SIL. 1, 104. STAT. silv. 5, 5, 83 reptantem ... ad -a ... erexi. QVINT. inst. 1, 2, 7. *al., v. etiam p. 1113, 20 sqq.*). fast. 2, 719 *Brutus* matri dedit -a Terrae (*de eadem re*: LIV. 1, 56, 12 terram -o contigit. VAL. MAX. 7, 3, 2 Telluri impressum -um. *v. etiam p. 1107, 46; ceterum cf. usum sub e nec non sub aβ descriptum*). Pont. 4, 9, 13 gratatus ... darem ... -a *tibi consulatum ineunti*. MANIL. 5, 393 *serpentium domitores* -a ... iungent inpune venenis (*item dantur animalibus*: PLIN. nat. 28, 57 si quis mulae nares ... -o attingat, sternumenta *emendat*). PETRON. 99, 4 -o iram finio (*cf.* 109, 4 praeterita aboleri -is placet). VAL. FL. 4, 702 Alcides Theseusque *ab inferis redeuntes* ... pallentia iungunt -a. STAT. Theb. 10, 63 *Iuno* desponsa ... pueri Iovis -a libat (*item de primo -o sponsorum*: TERT. orat. 22 p. 196, 15 qua *die* ad primum viri corpus -o et dextera expaverint. p. 196, 17 -i experimentum. virg. vel. 11, 6 -i congressionem. 11, 9. COD. Theod. 3, 5, 6 pr. interveniente -o ante nuptias [3, 5, 6, 1. *ad rem v. Kaser, Röm. Privatrecht II 195 et cf. supra p. 1109, 3*]. *cf.* QVINT. decl. 279 p. 138, 13 maritum tantum -o. AMBR. epist. 41, 18 -um ... quasi pignus est nuptiarum). *al.*

2 *-a dant animalia* (*-is ea carere dicit* FRONTO p. 129, 7 v. d. H.): a *inter se*: CATVLL. 68, 127 *columbam* improbius -a ... decerpere ... quam quae praecipue multivola est mulier (*respicitur ardor amoris ut*: OV. am. 2, 6, 56 -a dat cupido blanda columba mari. ISID. orig. 12, 7, 61. *aliter*: MART. 1, 109, 2 purior -o columbae. CYPR. unit. eccl. 9 [*significatur concordia pacis ut*: AVG. in euang. Ioh. 6, 4, *ubi opp.* -a corvorum]. AVG. serm. 64, 3, 4 -is filios generant). AVIAN. fab. 35, 13 *simia*. b *hominibus*: OV. met. 1, 646 patriis ... dat -a palmis *Io* (*cf.* 2, 863 *Iuppiter conversus* manibus *Europae*. 11, 738 *Alcyone mutata* frigida nequiquam duro dedit -a rostro. MART. CAP. 9, 918 vers.). PAVL. NOL. carm. 18, 419 *Felicis* habitum ... spumosa per -a foedant *boves*. 20, 350 *sus* olfaciens motando dat -a rostro *domino*.

C *iuncturae verbales potiores*: 1 *acc.* (*fusius illustravimus usum dactylicorum his iuncturis pro verbo* osculari *utentium; cf. p. 1106, 4*): a dare *sim.* (*v. etiam vol. V 1, 1669, 24 sqq.*): α *sing.* (*accedit dat. personae excepto* FRONTONE): PLAVT. Epid. 571 *matri* ⟨ad⟩venienti ... salutem atque -um (LIV. 1, 56, 11 VAL. MAX. 7, 3, 2). 574 huic. CATO inc. libr. frg. 14 feminis. SEN. contr. 1, 2, 16 impuris. VAL. MAX. 3, 8, 6. 6, 1, 4 filiae (SERV. auct. Aen. 1, 256 summum). PETRON. 115, 9 *patri*. FRONTO p. 128, 30 v. d. H. *al.* β *plur.*: *cum dat. personae*: TIB. 1, 8, 38 anhelanti ... umida. PRIAP. 43, 2 medio ... mihi. PROP. 3, 13, 34 viris (OV. epist. 13, 7). 4, 11, 77. OV. am. 2, 4, 26 cantanti rapta (*sim.* EPIST. Sapph. 44). epist. 15 (16), 255 natae (ars 2, 69. *al.* STAT. Theb. 12, 640 raptim). met. 10, 525 matri (fast. 2, 714. 719). *al.* PETRON. 20, 8 puero innumerabilia. CALP. ecl. 3, 57 CIL IV 10241 STAT. Theb. 2, 641 Ach. 1, 589 MART. 11, 23, 13. *al.* *cum dat. rei*: TIB. 1, 2, 84 liminibus. PRIAP. 25, 5 *Priapi membro*. PROP. 1, 16, 42 gradibus. OV. epist. 18 (19), 31 vestibus (met. 4, 117). met. 1, 556 ligno (9, 365). 1, 646 palmis (VAL. FL. 8, 44. *cf.* OV. met. 2, 863 manibus. CORIPP. Ioh. 1, 120 pedibus [4, 311]. 1, 155 plantis [Iust. 1, 158]). 7, 631 terrae roboribusque (13, 420. *cf.* VAL. FL. 4, 373 patriae ... ripae). *al.* VAL. FL. 8, 6 ultima virgineis ... vittis. STAT. silv. 3, 5, 31 sertis. *al.* *sine dat.*: TIB. 1, 1, 62 lacrimis ... mixta. 1, 4, 54 apta (EPIST. Sapph. 129). *ibid.* rapta. 1, 8, 26 longa. OV. am. 1, 4, 38 nulla (epist. 3, 14). 1, 4, 39 (*sine attributo ut* epist. 16 [17], 161 ars 1, 424 rem. 794 met. 10, 256. *al.* PETRON. 114, 9 PS. QVINT. decl. 10, 5. *al.*). 2, 5, 50 optima. epist. 18 (19), 168 obvia. *al.* MART. 13, 18, 2 clusa. γ *composita*: reddere: OV. met. 10, 256 -a dat redditque putat *Pygmalion*. SEN. Tro. 809 sume quae reddas tuo -a parenti (SIL. 9, 143 ultima). PLIN. paneg. 24, 2 -um manu. tradere: *v. p. 1111, 26*.

b ferre *sim.* (*aliter p. 1113, 75*): α *sing.* (*non nisi cum dat. personae*): PLAVT. Amph. 716 -um tetuli tibi. 800 Epid. 573. Stich. 89 advorsum homini. CIC. rep. 4, 6. LIV. 1, 56, 10 matri.

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Val. Max. 2, 6, 17. Plin. paneg. 86, 3 exeunti. Fronto p. 80, 21 v. d. H. filiae. p. 80, 23 matronae. Gell. 10, 23, 1 cognatis. Apvl. apol. 7, 3. β *plur.* (*notione transferendi* Tib. 1, 9, 78 aliis ... -a ferre mea): Prop. 1, 20, 28 -a ... ferre supina (*item cum solo obi.*: Ov. am. 3, 7, 48 epist. 3, 128 ars 2, 325 met. 7, 729). 2, 6, 11 tibi (*item cum dat.*: 2, 18, 18 comae [Ov. Pont. 1, 4, 50]. Ov. am. 2, 5, 23 fratri ..., viro *eqs.* ars 3, 310 umero. fast. 2, 715 matri properata. Sen. Phoen. 486 nato. Val. Fl. 7, 216 divae). Ov. ars 2, 534 ad ... pedes. CE 950, 2 (*Pompeis*) teneris ... labelis. γ *composita*: Tib. 1, 4, 54 afferet ... roganti. Val. Fl. 7, 123 patriae circumfert -a dextrae. Svet. Dom. 12, 3 -um ... offerenti (Apvl. met. 2, 2, 6. Tert. apol. 6, 5 -a propinquis [*item plur.* Ambr. exc. Sat. 1, 37 nulla]. Ivst. 34, 3, 2 ei *legato*. Canon. Hippol. 73, 32. Bened. reg. 53, 5 pacis. *al.*).

c libare: *inde a* Verg. Aen. 1, 256, *fere notione carpendi, v. vol. VII 2, 1341, 3 sqq. et cf.* delibare: Verg. Aen. 12, 434 summa ... per galeam delibans -a *Ascanii* (*i. 'decerpens ultima savia'* [*ita intellexit* Ps. Qvint. decl. 9, 9 suprema per g. dederam -a *eqs.*] *an 'decerpendo attingens summa labra'? v. etiam p. 1115, 5*). Phaedr. 4, 25, 8 (*loq. musca*) matronarum casta delibo -a. Svet. Aug. 94, 8 quasi Iuppiter ... eius *pueri* ... -um delibatum digitis ad os suum retulisset (*ad rem v.* Serv. auct. Aen. 1, 256 solemus cum blandimentis quibusdam sinistram maxillam contingere liberorum ac deinde ad os nostrum dextram referre). Clavd. 8, 370 dulcia nati. Cypr. Gall. gen. 887 -a ... pressis delibat dulcia labris (*Itala gen. 27, 27* [*Lugd.*] osculatus est eum *patrem*). Anth. 712, 6 purpurea.

d iungere (-a *pro obiecto efficiendo accipitur vol. VII 2, 660, 65 sq., sed nobis notio oris saepius, maxime usu reciproco, sublucere videtur*): Ov. am. 2, 5, 23 iungentes -a (*item reciproce, sc. verbo pluraliter posito*: 2, 5, 59 met. 9, 560 Petron. 67, 11. Val. Fl. 4, 702 pallentia. Drac. laud. dei 1, 444). 3, 9, 54 (*ad Tibullum mortuum*) cum ... tuis (*sc. -is; 'propinquis' intellegunt alii*) sua iunxerunt Nemesisque priorque -a. epist. 2, 94 ausus es ... -a ... iungere (*item de actione singulorum*: 17 [18], 101 -a iungis. met. 2, 357. 6, 626. 10, 362 Cinyras ... -a iungit; Myrrha datis nimium gaudet. *al.* Epiced. Drusi 35. Manil. 5, 393 [*accedit dat. ut*: Octavia 110 hosti. Stat. Theb. 12, 707 coniugibus]).

e premere *sim.*: Ov. epist. 2, 94 -a per longas iungere pressa moras (*item p. p. p.*: CIL IV 10241 vellem essem gemma ..., ut tibi signanti -a p. darem [missa *edd., quorum lectionem corr. Solin in Andreae-Kyrieleis, Neue Forsch. in Pompeji, 1975, 253, qui intellegit 'ut -a antea gemmae impressa tibi darem'*]. *vergit in vim adi.*: Serv. auct. Aen. 1, 256 *v. p. 1115, 7*. Coripp. Ioh. 1, 155 -a plantis p. dedit [4, 311]). Min. Fel. 2, 4 -um labiis pressit *manui*. Ambr. obit. Valent. 41 fraterna -a premat. *cf.* imprimere: Val. Max. 7, 3, 2 Telluri impressum -um. Apvl. met. 5, 6, 9 suasoria. Prvd. perist. 10, 832 unum. *al.*

f variae: α *figere, porrigere sim.* (*cf. supra sub a et b et e*): Lvcr. 4, 1081 dentes inlidunt saepe labellis -aque adfligunt (*O*; adfigunt *Q*, *fort. recte*). 4, 1179 foribus ... -a figit (*saepius, v. vol. VI 1, 710, 77 sqq. 711, 15 sqq. 712, 12. cf.* Sen. Med. 289 natis ... infigo -a [*al., fere cum dat., v. vol. VII 1, 1421, 2 sqq.*]. Ambr. in Luc. 9, 32 litoribus affigunt [Clavd. 26, 619 dextris. *v. etiam l. 49*]). Hor. carm. 1, 36, 6 dividit. Prop. 2, 13, 29 in gelidis pones ... labellis (Stat. Theb. 2, 354 maestis ... genis). Ov. met. 3, 451 porreximus -a lymphis (Hier. epist. 52, 11, 3 -um. Rvfin. Orig. in cant. 1 p. 91, 1 *Christus* ecclesiae. *al.*). 6, 278 dispensat natos ... per omnes. fast. 4, 851 adplicuit posito ... feretro. Val. Fl. 2, 168 toris atque ... postibus ipsis ingeminant (Stat. Theb. 5, 594). Tac. hist. 1, 36, 3 iacere (*cf.* iactare basia *vol. VII 1, 50, 84 sqq.*). *al.* β *miscere sim.* (*cf. supra sub d*): Laber. mim. 2 conlabella -um. Ov. am. 2, 5, 23 linguā nexa fuisse. epist. 17 (18), 113 congerimus ... raptim. Epist. Sapph. 129 committere linguā. Stat. silv. 1, 1, 96 miscebit (Avson. 295, 6 p. 150 P.). Tert. nat. 1, 20, 2 compingite. Avg. c. Petil. 2, 23, 53 p. 51, 29 cui pacis -um ... copulabatis. γ *carpere, rapere sim.* (*cf. supra sub c*): Catvll. 68, 127 -a mordenti semper decerpere rostro *dicitur columba* (*cf. Copa 33* decerpens ora *et* Prop. 1, 20, 27 carpere [*al. in versibus, v. vol. III 494, 41 sqq.*]). Lvcr. 3, 895 praeripere (*cf.* rapere: Hor. carm. 2, 12, 25. Tib. 1, 4, 54 rapias. *ibid.* rapta dabit [*item* Ov. am. 2, 4, 26 Epist. Sapph. 44. *ceterum p. p. p.*: Tib. 1, 8, 58. Ov. ars 1, 663 male rapta]. Ov. epist. 13, 118 rapies [*opp.* dabis]. Val. Fl. 1, 264 Clavd. carm. min. 30, 216. Mart. Cap. 9, 918 [vers.] roseum. eripere: Hor. *l. c.* Tib. 2, 5, 92). Prop. 1, 3, 16 sumere (Ov. am. 1, 4, 63. epist. 19 [20], 147 turpiter. ars 1, 663 non data sume tamen. *al.* Sen. Tro. 809). Ov. epist. 15 (16), 255 Hermiones ... ab ore tuli (Epist. Sapph. 101 tecum. Clavd. 14, 13 quod flenti tuleris plus sapit -um. *cf.* Ov. epist. 16 [17], 29 luctanti ... abstulit. *aliter sub b*). Sen. dial. 6, 3, 2 ultima filii -a ... haurire. Petron. 138, 7 -um capere. Stat. silv. 2, 1, 173 *mortui* frigida lambis -a (*v. vol. VII 2, 899, 27*). δ *petere sim.*: Cvlex 293 -a cara petens (Ov. epist. 17 [18], 102 Lvcan. 3, 739. 5, 736 Sil. 13, 652. Homer. 567. Tac. hist. 4, 46, 3 suprema. *al.*). Hor. carm. 2, 12, 25 poscente (Ov. met. 4, 335). Eleg. in Maecen. 2, 10 moriens quaerebat ... coniugis ... -a. Manil. 5, 624 cupiant extrema suorum -a. Petron. 11, 1 -is ... exactis (Ambr. epist. 41, 18). Pavl. Nol. epist. 23, 38 postulare. Drac. Romul. 2, 6 rogans. ε *negare sim.*: Hor. carm. 2, 12, 25 facili saevitia negat (Leo M. serm. 54, 3 pacis -um. *cf.* Optat. 4, 5 p. 108, 5 -a denegatis solita). 3, 5, 41 coniugis -um ... ab se removisse *Regulum* (Porph.: aversatum). Fest. p. 297 aversata est eius *fratris* -um (Porph. *supra. cf.* Tert. castit. 13 l. 21 aversantes ... contactum masculorum usque ad -a filiorum). Tert. orat. 18 p. 191, 12 subtrahunt -um pacis. Cypr. patient. 6 -um non recusare.

2 *abl.* (*selecta*): Liv. 1, 56, 12 terram -o contigit (45, 44, 20 -o limen. *cf.* Plin. nat. 28, 57 si quis mulae nares ... -o attingat). Sen. epist. 118, 3 manus -is conterat (*cf.* Tac. ann. 15, 71, 1 dextram -is fatigare [Ivst. 23, 2, 9 maritum. 24, 3, 6 *filios* ultra modum verae adfectionis]). Mart. 12, 59, 5 te ... premit -o. Qvint. inst. 1, 2, 7 *infantium licentiam* -o excipimus (*item sing.*: Tac. Agr. 40, 3 exceptus ... -o. Plin. paneg. 23, 1 [*opp.* dimissus -o]. Svet. Otho 6, 2. *al.*; *plur.*: Svet. Galba 22 artissimis -is palam. *cf.* Amm. 22, 9, 13 -o susceptum [Rvfin. Orig. in Rom. 10, 33. *al.*]). Plin. paneg. 71, 1 -o occurreres. Svet. Nero 37, 3 *neminem* -o impertiit. Apvl. met. 4, 31, 4 -is hiantibus filium ... saviata. Ambr. epist. 41, 15 religioso -o ... domini lambit vestigia (Mirac. Steph. 2, 2, 9 *Megetiam*. Mart. Cap. 1, 85 *Venerem*). *ibid.* osculamur ... Christum communionis -o (paenit. 1, 16, 90 -is. Vvlg. cant. 1, 1 -o oris sui [*alias vers. v. infra l. 60*]. Max. Tavr. serm. 98, 2 l. 49 M. tali. *al.*). Aster. ad Renat. l. 543 *mulier monachi* manum iungit -is suis. *al.*

3 *cum praepos.*: a *vi locali magis minusve servata*: α ad: *sing.*: Cic. Att. 12, 1, 1 ad -um Atticae ... currere (Sen. Thy. 145 patrium). Petron. 114, 10 exeruit ... caput. Plin. nat. 28, 25 dextram ... referimus. Tert. uxor. 2, 4 l. 15 convenire (*cf.* Cypr. epist. 37, 3 venerunt [Lampr. Heliog. 4, 4]). Avg. civ. 22, 8 p. 580, 20 D. erigitur. Evgipp. Sev. 43, 8 accedere. *plur.*: Hor. carm. 2, 12, 25 detorquet ad -a cervicem. Ov. met. 9, 386 venite. Val. Fl. 3, 561 *surgere* (*cf.* Ivv. 6, 507 consurgit [Cypr. Gall. iud. 445]). Stat. Theb. 7, 194 *supplicantem* tollit (*cf.* silv. 5, 5, 83 erexi). 7, 534 matris ad -a versus. 9, 330 ad -a matris ... remeat. silv. 2, 1, 64 revocabit. 3, 1, 179 concurrat ad -a Pollae. Ach. 2, 128 me ... admisit. *al.* β in (*paulo aliter sub b*): Petron. 24, 6 in -um applicuit *Gitona* (*item* in -um: Avg. quaest. hept. 1, 87 inruisse. serm. 156, 14, 15 recipit. Mart. Cap. 2, 130 deferuntur. 2, 172 pervenire. *plur.* in -a: Optat. 5, 8 p. 137, 17 ruit [Vvlg. gen. 29, 13]). Paneg. 2, 29, 4 in oculis eius atque etiam in -is erant (Ambr. obit. Valent. 41 in oculis, ... in -is. Avg. in psalm. 99, 12 l. 30 in laude et in -is. *sing.*: Hist. Apoll. rec. B 51 in -o Apollonii et filiae integro anno perdurat *rex*). γ *variae*: Verg. georg. 2, 523 pendent circum -a *patris*. Petron. 127, 4 ex cuius -o pendes (Apvl. met. 5, 23, 6 ex o⟨s⟩culis et manibus ... coniugis ... avolavit). Stat. Theb. 12, 802 iacens super -a *mortui* (silv. 3, 3, 177 fusum).

b *mera vi modali vel temporali* (*saepe de condicionibus mortis*): per -a: Ov. fast. 3, 509 lacrimas ... siccat. Stat. Theb. 12, 319 animum ... quaerit absentem. Ach. 1, 576 laudat. inter -a: Val. Max. 7, 1, 1 extinctum. Tac. hist. 1, 72, 3 sectis ... faucibus. Tert. virg. vel. 14, 10 concalescit. Ivst. 24, 3, 7 trucidantur. Avson. 95, 3 p. 348 P. moriturus. 182, 13 p. 44 occidit. in -is (-o Itala, Avg., Hist. Apoll.): Sen. dial. 11 (12), 2, 5 in -is tuis mortuum. 12 (11), 15, 5 amisit. Svet. Aug. 99, 1 defecit. Gell. 3, 15, 3 animam efflavit. Itala Rom. 16, 16 (cod. d *al.* = Vvlg.) salutate invicem in -o sancto (II Cor. 13, 12 [*ibid.*]. *al.*). Avg. serm. 227 p. 1101 osculantur se ... in -o sancto. Hist. Apoll. rec. C 51 suscipit eos (rec. A *sine praepos.*, rec. B in -o ... filiae ... perdurat). cum -is (-o Amm.): Tac. ann. 1, 22, 2 dolorem meum implevero. Amm. 29, 5, 16 susceptus. ab -is: Itala cant. 1, 1 (cod. 169 *al.*) osculetur me ab -is oris sui (Vvlg. *v. l. 22*).

D *epitheta notabiliora*: 1 *varia selecta*: Verg. Aen. 1, 687 dulcia (*al. v. vol. V 1, 2192, 38 sq.*). Cvlex 293 cara (Tib. 1, 4, 54 Ov. Pont. 1, 4, 50). Hor. carm. 2, 12, 25 flagrantia (Porph.: amatoria [maiora *trad.*] ... hoc est ex desiderio ... ardentia). Tib. 1, 4, 54 apta (Epist. Sapph. 129). 1, 8, 26 longa (*cf.* Tac. Agr. 40, 3 brevi [ann. 13, 18, 3]). 1, 8, 38 umida. Ov. am. 2, 5, 50 optima (3, 7, 56). 3, 7, 9 luctantia linguis (met. 4, 358). epist. 4, 144 aperta (*cf.* Petron. 26, 5 furtivis [Clavd. 11, 24]). 11, 119 frigida (*mortui ut*: Stat. silv. 2, 1, 173 Coripp. Iust. 3, 29. *Alcyones mutatae*: Ov. met. 11, 738. *cf.* Sil. 13, 652 vana *umbrarum*). 15 (16), 225 dura (ars 1, 668. *cf.* Ivv. 6, 367 mollia [Hier. adv. Iovin. 1, 3 p. 213 B]). 17 (18), 101 felicia. 113 properata (*cf.* Clavd. carm. min. 30, 216 festina). met. 2, 430 moderata. 4, 335 sororia (9, 539. *cf.* Sen. Thy. 145 patrium. Calp. ecl. 6, 85 virilia [*sc. quae vir dat puero*]. Ambr. obit. Valent. 41 fraterna). Val. Max. 6, 1, 4 sincera (*cf.* Phaedr. 4, 25, 8 casta [Rvfin. Orig. in Rom. 10, 33 Pavl. Nol. epist. 23, 38]. Hil. Arel. vita Honorat. 23 l. 22 piis [Drac. Romul. 2, 38]. Drac. Orest. 61 pura [Romul. 2, 6]). Lvcan. 2, 114 trementia (*cf.* Sil. 11, 331 pavida). 5, 736 grata. Val. Fl. 4, 702 pallentia (*item respicitur color*: Mart. Cap. 9, 918 roseum. Sidon. carm. 2, 137 livida. Anth. 712, 6 purpurea). 7, 255 furialia. Stat. silv. 3, 2, 57 fida. 3, 5, 31 anhela. Ach. 1, 589 insidiosa (*cf.* Vvlg. prov. 27, 6 fraudulenta. Qvodv. [?] acced. grat. 2, 6, 4 falsum [*al.*]). Mart. 7, 95, 2 nivali. 12, 59, 5 hircoso.

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

13, 18, 2 clusa (*cf.* Apvl. met. 3, 19, 5 hiantibus [4, 31, 4]). Tac. ann. 14, 2, 1 lasciva. Svet. Galba 22 artissimis. Apvl. met. 4, 1, 2 mutua. 5, 6, 9 suasoria. Tert. orat. 18 p. 191, 16 sancti (Cypr. laps. 2 p. 237, 15 Rvfin. Orig. in cant. 1 p. 92, 3. *al., adde p. 1111, 70 sqq.*). *al.* 2 *ultima sim.*: Verg. Aen. 12, 434 summa (*si 'ultima' significantur ut* Ov. trist. 1, 3, 58: *aliter* Serv. auct. Aen. 1, 256 ['-a libavit'] multi nolunt ita intellegi, ut s. -um filiae dederit, id est non pressum, sed summa labella contingens. *v. etiam p. 1113, 15*). Prop. 2, 13, 29 suprema (Ov. met. 6, 278 fast. 4, 851 Epiced. Drusi 95. Sen. Phoen. 486 vel prima vel s. Stat. Theb. 12, 707 Ps. Qvint. decl. 9, 9 Tac. hist. 4, 46, 3). Ov. met. 8, 211 non iterum repetenda. Manil. 5, 624 extrema (Sen. Med. 289 Lvcan. 3, 745). Val. Max. 7, 8, 9 ultimo (*plur.*: Sen. dial. 6, 3, 2 Val. Fl. 4, 373. 8, 6 Sil. 9, 143 Stat. Theb. 12, 418). 3 *indicantia numerum*: Hor. carm. 1, 36, 6 multa (Prop. 2, 6, 11 Ov. am. 2, 11, 46. *al.*). Prop. 2, 15, 50 pauca (Ov. epist. 16 [17], 29 met. 14, 658). Ov. am. 2, 18, 10 mille (Stat. Ach. 1, 576 Clavd. carm. min. 25, 131). epist. 3, 14 nulla. 20 (21), 197 rara. Petron. 20, 8 innumerabilia. Svet. Tib. 34, 2 cotidiana. Tert. virg. vel. 14, 10 assidua. Pass. Mar. Iac. 13 frequens. Prvd. perist. 10, 832 unum. Rvt. Nam. 1, 43 crebra.

II *deest respectus osculandi* (*dubitaveris de* Petron. *et* Mart. *sub A, v. etiam l. 37*): A *i. q. (parvum) os vel labra, labella* (*cf.* Serv. auct. Aen. 1, 256 ut -a dixerit quasi minora et teneriora filiae ora. *plur. de ore singulorum* Mart., Paneg., Avson., Prvd.): Petron. 126, 16 crines . . ., frons . . ., supercilia . . ., oculi . . ., nares . . . et -um quale Praxiteles habere Dianam credidit (*cf. p. 1109, 35 sqq.*). Mart. 11, 91, 7 *puellae* sedit in ore lues ipsaque crudeles ederunt -a morbi. Fronto p. 67, 25 v. d. H. *ut aspectus imaginis tuae* ex ore meo excusserit rictum -i (oscitandi *Friedländer; alii alia*) et somnum. Apvl. Plat. 1, 14 p. 211 (*agitur de sensibus*) lingua et dentium vallum et ipsius -i venustas. Paneg. 6, 22, 1 quorum *fontium* scaturigines . . . adridere . . . oculis tuis et -is sese inserere velle videantur. Avson. 418, 27 p. 286P. velut . . . tua Sigalion (*i. Harpocrates*) . . . -a signet, . . . taces. Prvd. ham. 588 (*de coitu viperarum*) caput inserit . . . coniugis in fauces atque -a fervidus intrat (*cf. 589* oris coitu [*ceterum e. g. Plin. nat. 10, 169* in os]. *inde per comparationem*: 610 sic -a *coniugis Beliadis* devorat haustu *mens nostra. an ad I, sc. per hyperbolen?*).

B *metaphorice i. q. orificium*: 1 *rerum arte factarum*: Manil. 5, 117 cui *pastori* fistula collo haereat et voces alterna per -a ducat. Cael. Avr. acut. 3, 17, 149 cucurbitas . . ., quae sint -o latiores (latiore *ed. Rovillii*) atque labiis flexis (3, 21, 202 c. latioris -i. *cf. Cels. 2, 11, 1* os). 2 *partium corporis variarum, vulnerum*: Plin. nat. 28, 4 *morbo comitiali affectos sanguinem* ex homine ipso sorbere . . . calidum . . . et vivam ipsam animam ex -o vulnerum (os vulnerum *v. p. 1092, 3 sqq.*). Vindic. med. 31 ⟨in⟩ inferiore -o *coli* (*ibid. iterum*) . . ., in superiore -o (*antea*: ore coli). Cael. Avr. chron. 2, 10, 124 sanguinem . . . tenera ferri per -a (*sc. venarum, cf. p. 1091, 83 sqq.*). 5, 8, 87 in -o vesicae. gyn. 1, 56 matricis -um (*saepe ibid.; eadem fere frequentia* os m., *sed bis tantum* orificium, *quod praefert Mustio* [*cf. e. g.* gyn. frg. p. 146, 31 *et gyn. 2, 36*]).

deriv.: osculentia, osculo(r). *Plepelits.*

osimī *v.* osma.

osios *i.* hosios, ὅσιος. *addas ad vol. VI 3, 3019, 20* (hosia) Gloss.[L] I Ansil. os 39 Gloss. III 170, 36 (*cf. litt. graecis* 238, 39 *et saepius*).

osīreōstaphē *f.*, Ὀσίρεως τάφη (*cf. Ps. Diosc. Vind. 3, 39 p. 52, 17 sq.* γόνος Ὀσίρεως). *nomen herbae*: Ps. Apvl. herb. 87 l. 6 a Graecis dicitur cinocefalos, alii antirrinon, profetae -e (Osireos t. *ed.*, tafe *om. pars codd.*), Itali canis cerebrum. Gloss. III 570, 61 o[r]sireostapo i. cap(ut) canis.

? **osīriaca,** -ae *f.* *nomen malvae erraticae* Ps. Apvl. herb. 40 l. 20, *si recte restituit André per litteras, qui confert Aet. 1, 309* Ὀσιριὰς (*πόα*). *lectiones codd.* oysiriaca, ost(i)riaca *ex* mios ura *corruptas esse minus probabiliter putant Howald-Sigerist coll. Ps. Diosc. Vind. 2, 118 p. 191, 13* οὐρὰ μυός (*item supra vol. VIII 1742, 76*); osyriaca *exhibet editio Ackermanniana, quam formam cum* Gloss. III 571, 47 onsinaca (*vel* os-) i. eviscus *coniungit Goetz in indice s. v.* hibiscum.

osīris *f.* (-syr- *v. infra*), ὄσιρις (ὄσυρις). *nomen herbae* (*cf. André, Lex. des termes de botan. s. v., Strömberg, Griech. Pflanzennamen 130*): Plin. nat. 1, 27, 88 -is iiii (*FE*, -syr- *ceteri*). 27, 111 -is (*ed. vett.*, ospris *trad.*) ramulos fert nigros; tenues, lentos et in his folia nigra ceu lini semenque in ramulis nigrum initio, dein colore mutato rubescens (*sequuntur ad usum pertinentia*). Diosc. 4, 135 p. 62, 8 de -is; -is, virga est illi nigra et tenuis . . ., quae circa se folia habet sicut linu et nigra in initio, et cum maturaverint, rufa fiunt (*gr. 4, 140* ὄσιρις [-ειρις, -υρις *var. ll.*]).

osīrītis *f.*, ὀσιρῖτις (*quod alibi non legitur,* ὀσιρίτης *m. Liddell-Scott*). *nomen herbae, q. e. antirrhinum, cynocephalium* (*cf. André, Lex. des termes de botan. s. v.*): Plin. nat. 30, 18 cum . . . Apion . . . prodiderit cynocephalian herbam, quae in Aegypto vocaretur -is (*edd. rec.*, -es *duo codd.*, osiripitis *cett.*), divinam et contra omnia veneficia *eqs.*

osmē (*?* -ē) *f. et* **osmus,** -ī *m.* (*vel* -um *n.*), ὀσμή. *formae primae decl.*: Gloss. III 571, 18 osimi (*i.* ὀσμή) i. audor vel o (odor *Goetz*). Gloss.[L] Corp. o 276 -a: suice (*anglosax., cf.* Gloss. V 375, 33; *v. quae contulit Hessels in indice Gloss. Leid. p. 160*). *formae secundae decl.*: Diosc. 4, 71 p. 42, 5 vocem homini tollit vim (*i.* vis) -i sui (*sc. mandragorae; cf. gr. 4, 75, 6* ὀσφραινόμενα). Gloss. V 304, 40 infulfuit (infoetuit *Svennung vol. VII 1, 1501, 26*): -um dedit. 316, 12 -um: saporem (376, 57; *scrib.* osmion). Gloss.[L] V Aa o 364 olfectum: -um vel saporem.

osmen *v.* omen *p. 573, 40.*

osmītis *f.*, ὀσμῖτις (*?* ὀσμίτης *v. l. 14*). *nomen herbae, q. e. mentastrum*: Ps. Apvl. herb. 91 l. 9 a Graecis dicitur calaminte . . ., alii -is (-es *Ca*), Aegyptii bremu, . . . Itali mentastrum (*gr. Ps. Diosc. Vind. 3, 35 p. 47, 12* ὀσμῖτις, *cf. 3, 37 p. 49, 13*). Gloss. III 570, 62 os[si]mite breumon i. mentastrum.

osmus (-um) *v.* osme.

osnāmentum *pro* ornamentum *legit olim Scioppius* Varro ling. 6, 76 (*sed v. adnot. p. 268 Goetz-Schoell*).

ōsor, -ōris *m.* *ab* odisse. *de origine* (*cf. infra l. 32*): Isid. orig. 10, 197 (*sim.* Gloss.[L] III Abol. os 2a) -r, inimicus ab odio dictus sicut amator ab amore (*add. cod. C*: -r qui odit et ab aliis oditur). *scribitur* -ss- Argvm. Plaut. Poen. 2 *CD.* Pavl. Nol. carm. 22, 74 *pars codd.* Theod. Mops. in psalm. 6, 8 p. 34, 11. *de genere*: Isid. *l. c.* est generis communis (Gloss.[L] IV Plac. o 9 nomen g. c., hic et haec -r, 'osrix' [ostr- *var. l.* Gloss. V 90, 18] enim dici non potest nisi ab stultis. *de fem. eiusmodi v. Niedermann, Mélanges Saussure, 1908, 76, 2. Wackernagel, Synt. II 25*). *de notione*: Pavl. Fest. p. 196 -em dixerunt, qui aliquem odisset. Gloss. -r: μισητὴς ἀρχαίως. qui alium odio habet. inimicus odio factus. -es: odiosi. odibiles. odio semper habentes. *legitur apud* Plavt. *et apud recentiores inde ab* Apvl.

i. qui odit: 1 *cum gen. obi.*: a *hominum*: Plavt. Asin. 859 -em uxoris suae (*quem locum affert Prisc. gramm. II 560, 19* verbale . . . nomen ex eo [*sc.* osus] protulit). Poen. 74 cupienti liberorum, -i mulierum (Argvm. Plaut. Poen. 2 Firm. math. 5, 2, 11). Apvl. Socr. 12 p. 145 ex . . . daemonum numero poetae solent . . . -es et amatores quorundam hominum deos fingere (*inde* Avg. civ. 8, 17 p. 347, 15D. 9, 7 p. 377, 7). Vvlg. I Ioh. capit. 9 (cod. F) de ignorantibus deum sanctorumque -bus (risoribus, inrisoribus *alii codd.*). 11 *ibid.* de -bus (rosoribus, sororibus, inrisoribus *alii*) fratrum homicidis. b *rerum*: Apvl. Plat. 2, 22 -r . . . nec amicus virtutum. Porph. Hor. epist. 1, 18, 42 lyrae. Paneg. 2, 20, 5 Romanae libertatis adsertor, regii nominis Brutus -r. Avson. 393, 24 p. 246P. tu mitis et -r sanguinis humani. Ps. Rvfin. in Am. 5, 12 ('hostes iusti') iustitiae non vos neglegentes arguo, sed -es (*antea*: inimici). Pavl. Nol. carm. 22, 74 vitiis invictus et -r iniqui. Victric. 24 amator veritatis est, quisquis reverentiam detulerit, -r est, quisquis moverit quaestionem. Sidon. epist. 3, 13, 3 -r ieiuniorum, sectator epularum *parasitus.*

2 *cum pron. poss.*: Avg. civ. 5, 19 p. 229, 18D. *ut inimicos* ita diligat, ut suos -es (rosores, susurrones *var. ll.*) vel detractores velit correctos habere consortes. Qvodv. (?) prom. 2, 25, 54 hoc . . . agit . . . Christus . . . circa -es persecutoresque suos. Theod. Mops. in psalm. 2, 3 p. 10, 6 cum dicit de -bus suis *David.* 6, 8 p. 34, 11 indicat . . ., quod . . . -bus suis dispectui fuerit atque contemtui.

3 *absolute*: Qvodv. (?) prom. 3, 38, 41 -i (inlusori *var. l.*) et superbo vitam contulit *ecclesia.* Mart. Cap. 5, 566 (vers.) Tulliana . . . in castra abibis (*sc. Rhetorica*), quo nec -r (negosor, negasor, altercator *var. ll.*) invidens nec livor ater te sequatur praecluem.

f. **ōsrix** *dici posse negatur* Gloss. Plac. *supra l. 24.*

osphrēsis *f.*, ὄσφρησις. *i. q. odoratus*: Ps. Soran. quaest. med. 72 quos *sensus* Graeci orasis, . . . -is . . . appellant, nos vero visum, odoratum *eqs.* 75 quid est -is? odoratus effectus per nares.

ospicor *v.* aus-.

? **ospreātūra,** (-ae) *f.* (-priat- *?, trad.* -prat-). *si recte legitur, ab* ὄσπρεον, *cf.* ospreon. *de quodam patrimonii munere*: Char. dig. 50, 4, 18, 19 elemporia et -a apud Alexandrinos patrimonii munus existimatur (-prat- F^2, pratura F^1, practoria *temptat Mommsen,* ospiratura, hospitatura *sim. var. ll.; cf. Zellmer, Lat. Wörter auf -ura, 1976, 242; sed fortasse legendum* osprei cura *coll. ibid. 5* cura . . . emendi frumenti olei).

ospreon (osprion), -ī *n.*, ὄσπρεον (ὄσπριον). *? gen. plur. graec.* Oribas. *i. q. legumen* (Gloss. III 193, 35 -ea: legumina, *cf.* III 571, 34 ospyrinon i. ligamen): Apic. 5 tit. -eon (*ed. princ. et edd. recc.*, ospreo, ostreo, osteo *trad.*). exc. 11 (brevis pimentorum = p. 87, 15 M.) de siccis hoc: . . . alium, -ea (ospera *trad.*), samsucum. Oribas. syn. 1, 6, 7 p. 41, 14 Mø. *adsumenda sunt* legumina: -ion (prinu, aprinon, primum *trad.*) et faba et cicer (*gr.* ὀσπρίων . . . κύαμοί τε καὶ ἐρέβινθοι).

ōsrix *v. sub* osor. *Teßmer.*

ossa, -ae *f. v.* 2. os. *?* **ossaculum** *v.* ossiculum. **ossafragor** *v.* ossifragor.

? **ossāris,** -e (*acc. plur.* -is) *et* **ossārium** *v. sub* ossuarius.

[ossatum *falso cod. A* Grom. p. 329, 22 L. = p. 10 Josephson, *qui exhibet* pratum *cum cod. C.*]

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

? **ossea** (*pro* ossa) *v. p. 1094, 69.*

ossefacio, -factum, -facere. *ab* 2. os *et* facere, *cf.* ignefacio. *i. q. firmum reddere*: ITALA psalm. 68, 5 (cod. 136 Cas.) -ti sunt expellentes me inimici mei mendacio (*gr.* ἐκραταιώθησαν, *Vulg.* confortati sunt; *cf. similes imagines in eodem psalt. Cas. p. 1100, 26. l. 48. p. 1120, 1*).

osseus, -a, -um. *ab* 2. os. *i. q. ad os pertinens*: **1** *sc. ex ossibus constans, confectus sim.* (*de spiculo trygonis l. 34, distinguitur qualitas eburnea l. 16. 27. 29. 32*): **a** *de structura animantium*: *α spectat ad maciem et ossa carne carentia*: PLAVT. Cist. 406 (*de scortis*) febricu⟨losae mi⟩serae amicae, -ae. Ov. Ib. 144 tum quoque, cum fuero vacuas dilapsus in auras, ... veniam memor umbra ... insequar et vultus -a forma tuos. MART. 3, 93, 13 cum ... senem ... Cynicum vincat -us cunnus. IVV. 5, 53 pocula ... dabit ... manus -a Mauri. *β vario usu*: PLIN. nat. 8, 7 in his *dentibus elephantorum* ..., qua corpus intexit, vilitas -a (*antea opp.* ebur). 11, 178 -a, sed tereti structura *spina* (*cf.* ARNOB. nat. 3, 13 caput .. -a substructione fulciri). 11, 261 genitalia ... -a sunt lupis.

b *de instrumentis ex ossibus factis vel ossibus ornatis*: ATTA com. 13 vertamus vomerem in cera mucroneque (mucronique *Haupt, alii alia*) aremus -o (*sim. de graphio*: PLIN. nat. 34, 139 stilo ⌊-o⌋ scribere [⌊ ⌋ *add. Mayhoff ex Isid. orig. 6, 9, 2, v. p. 1096, 6*]). COLVM. 5, 11, 4 cuneum ... ferreum vel -um ... demittito (*inde* arb. 26, 3 PLIN. nat. 17, 109. PALLAD. 3, 17, 2 ferreum vel -um, maxime leoninum). 12, 14 mala et pira ... harundine vel -o cultello divisa (SCRIB. LARG. 83 [= MARCELL. med. 17, 21] c. eburneo vel -o. PLIN. nat. 12, 115 vitro, lapide -isve c. [*inde* SOL. 35, 6 cultellulis]. 25, 117. ORIBAS. eup. 2, 1 A 21 add. La eburneo aut -o. *cf.* COLVM. 12, 47, 4 cultro). PLIN. nat. 19, 27 *spartum* vellitur ... -is (oseis *duo codd.*) ilign⟨e⟩isve conamentis. IVV. 11, 134 manubria cultellorum -a. LAMPR. Heliog. 4, 4 sella ... pellicia ⟨a⟩n -⟨a⟩ an eborata an argentata. CHIRON 662 spatulam -am ... subicies. MARCELL. med. 15, 61 acu -a, id est spiculo trygonis ..., strumam ... punge (*simile praeceptum p. 1118, 22*). CASS. FEL. 19 p. 28, 16 per auliscum fysarium sive aeneum sive -um (46 p. 118, 24. 51 p. 135, 7).

2 *sc. ossibus similis* (*respicitur maxime duritia*): **a** *de rebus corporeis*: PLIN. nat. 13, 40 fructiferarum *palmarum* aliis brevius lignum in pomo, aliis longius, his mollius, illis durius, quibusdam -um. 13, 106 qui *nucleus* in altero genere *loti arboris* -us videtur. 16, 186 totum e carne corpus fico, tota -a (-a est *codd.*) ilex, cornus ..., quae sine medulla esse diximus. 36, 134 inveniri ... lapides -os (*cf.* 1, 36, 29). PALLAD. 11, 12, 3 velut -i longi ... testiculi *in pistaciis maribus.* CASSIOD. var. 10, 30, 7 cutis huius *elephanti* ..., quae in tantam duritiam solidatur, ut putes esse -am cutem. **b** *de animantibus fortibus eorumque firmitate* (*per hebraismum, cf.* HIER. nom. hebr. p. 59, 15 Asom: silens vel -us): ITALA psalm. 34, 18 (cod. 136 Cas.) in populo -o laudabo te (*gr.* ἐν λαῷ βαρεῖ, *Vulg.* in p. gravi). HIER. quaest. hebr. in gen. p. 68, 31 (*vertit gen. 49, 14*) in hebraeo scriptum est: Issachar asinus -us (*Aquila* ὀστώδης, *Vulg.* fortis; *explicat* HIER. *ibid.* p. 69, 6). PROSP. in psalm. 138, 15 est quaedam in sanctis hominibus ... fortitudo et ... patientia, quam in eis occulte finxit deus ... habentem -am firmitatem (*cf. Aug. in psalm. 138, 20 l. 17* in ossibus firmitas).

ossicaesōrium (-cīs-), -ī *n.* *ab* 2. os *et* caedere, *cf.* circumcisorium, excisorius, excussorium. *de scriptura vocis ab Heraeo restitutae v. Hoppe, Abh. aus der Gesch. der Veterinärmed. 3, 1925, 64 sq. et Grevander, Unters. zur Spr. der Mulom. Chir., 1926, 61, 5; Lommatzsch et Oder legerant* succisorio. *i. q. instrumentum ad ossa caedenda aptum*: CHIRON 58 astulas aspras ... cedito -o (cecidit os siccis orio *trad.; resp. Veg. mulom. 2, 13, 3* ferramentis competentibus caedito). 85 -o (os siccasorio [-cis- *?*] *trad.*) ... ⟨cae⟩dito (*hinc* VEG. mulom. 2, 22, 1, *ubi trad.* ossis cerosio).

ossiclum *v.* ossiculum.

ossiculāris (ossuc- *?*), -e. *ab* ossiculum. *i. q. ad ossiculum pertinens*: VEG. mulom. 3, 28, 6 -e (ossoclare *A, ed. pr.*) medicamentum, quod facit ad omnia ossucula.

ossiculātim *adv.* *ab* ossiculum, *cf.* assulatim, frustillatim *sim.* *i. q. per singula ossicula*: CAECIL. com. 50 -m (ho- *pars codd. Non.*) Parmenonem de via liceat legant (*explicant*: NON. p. 147, 24 minutatim. GLOSS. V 645, 10 per ossa).

ossiculum, -ī *n.* *ab* 2. os *demin., cf.* pediculus. *scribitur* ossucul- (*quam formam ab* ossu, ossua *derivatam esse coniecit Heraeus, Kl. Schr. 141, 1*): CE 1299, 2 (= CIL VI 24800, 9; *addas fortasse* 16651, 2) *et in codd. apud* PETRON. 65, 11. PLIN. nat. 11, 134 *D et F.* VEG. mulom. 3, 28, 6 PLAC. med. 1, 13 *et* 14, 12 rec. *β.* ossucl- APIC. 2, 2, 9. ossacul- PLAC. med. 1, 16 rec. *α* (*quod per errorem pro* ossucul- *scriptum esse contendit Ernout, Rev. Phil. 2, 1928, 179, 1*). *legitur inde a* PETRON., PLIN. nat.

i. q. os parvum, minutum, tenue (*quae adi. accedunt p. 1118, 6. 15; cum colore contemnendi miserandi* PETRON., CE; *fortasse variandi causa* GREG. TVR. Franc.; *vix distinctum a voce q. e.* os APVL. Plat.): **1** *strictius de ossibus variorum animantium*: **a** *hominum*: *α de reliquiis mortuorum*: PETRON. 65, 11 coacti sumus dimidias potiones supra -a eius (*mortui*) effundere. PAVL. NOL. carm. 21, 608 quem *pulverem* manus e tumulo ... hauserat et ... ferebat cum -is simul. CE 1299, 2 qui -a mea hic sita esse gemis. *de reliquiis sancti martyris*: GREG. TVR. Franc. 7, 31 p. 351, 12 divisum in tribus partibus -um diversas in partes dilabitur (*antea*: os de sancti digito). *β alia*: GELL. 7, 1, 10 ut tenuissimis minutisque -is caput compingeret *natura.* APVL. Plat. 1, 17 *secundam substantiam corporis esse* ex consimilibus partibus viscerum, -orum, cruoris et ceterorum. GREG. TVR. Mart. 4, 15 p. 654, 1 sonuit -um renum eius *pueri* et statim omnis dolor ablatus est (*spectare videtur ad ossa lumborum; vix osciculum cum uno cod., quod exhibet Bonnet, Le Latin de Grég. de Tours 460, 5*).

b *bestiarum* (*de lamellis eburneis* AVSON.): *α exempla varia* (*fere adhibetur in re medica vel magica, cf. sub 2*): PLIN. nat. 11, 134 omnium *bestiarum* cerebro medio insunt -a parva. 28, 49 inpositis capiti ... -is. 28, 247 inveniuntur et -a (orsic- *E*) in corde *cervarum* ... perquam utilia gravidis parturientibusque (*cf.* PLAC. med. 1, 13 rec. *β* 1, 16 rec. *α* [*bis*]). 30, 26 -i (-is *var. l.*) gallinarum in pariete servati (servatis *var. l.*) fistulā salvā tacto dente vel gingiva scarifata proiectoque -o statim dolorem abire tradunt. 32, 51 -o, quod sit in dextro latere *ranae*, in aquam ... deiecto (*cuius de usu ibid. fusius*). 32, 88 strumas pungi ... -o e cauda *ranae marinae* (*cf. p. 1117, 34*). VEG. mulom. 3, 28, 6 (*v. supra sub* ossicularis). MARCELL. med. 2, 7 -a in capite porci ... inveniuntur; ..., sed ... -a tertius non contingat. 32, 50 ex gallinacea ala -um extremum. PLAC. med. 14, 12 rec. *β* asinae in vulva -a. *β in ludo q. d. ostomachium*: AVSON. 350, 7 p. 208, 43 P. (*disseruit de structura carminis q. d. cento*) simile ut dicas ludicro, quod Graeci ostomachium (*Gudianus,* stomat- *vel* stomach- *alii*) vocavere; -a ea sunt: ad summam quattuordecim figuras geometricas habent, *eqs.* (*de isdem Bass. gramm. VI 271, 26* eboreas lamellas. *Mar. Victorin. ibid. 100, 24* crustis eburneis). *γ in re coquinaria*: APIC. 2, 2, 9 -a de pullis exbromas.

2 *laxius de partibus duris* (*ossis similibus*) *limacis, sepiae*: PLIN. nat. 29, 113 limacis ... -um *medetur capitis doloribus* ([*cf. 112* duritia lapidea *coclearum, Marcell. med. 1, 41* calculum]. 30, 139 l. lapillum sive -um). 32, 72 -o eius *sepiae* genas ... sanari.

deriv.: ossicularis, ossiculatim.

ossifraga *v.* ossifragus.

? **ossifragius** GLOSS. III 435, 40 (*vix add.* PS. THEOD. PRISC. add. p. 325, 7 *cod. b* -i[a]). *cf.* ossifragus *et* crurifragius.

? **ossifragor** GLOSS.[L] II Philox. os 4 (ossafr-) *et* GLOSS. II 388, 24; *corruptum potius ex* ossifragus *quam cum* fragor (-oris) *coniungendum.*

ossifragus, -ī *m. et* (*prius, sed rarius*) ossifraga, -ae *f.* (*nisi potius adi., cf.* avis -a MARCELL. med. 26, 70). *ab* 2. os *et* frangere, *cf.* ISID. orig. 12, 7, 59 -us (-frang *var. l.*) vulgo appellatur avis, quae ossa ab alto dimittit et frangit, unde a frangendo ossa nomen accepit. *scrib.* -frang- *hic illic in codd.*; orsi- POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 15 (*fortasse cum formis romanicis coniungendum, v. l. 56*). *litt. graecis* DIOSC. 2, 53 p. 137, 16 W. *formas in -a habent* LVCR. 5, 1079. FEST. p. 317 (*et* PAVL. FEST. p. 112). PLIN. nat. 10, 11 MARCELL. med. 26, 70; -us *inde a* SEN. contr., PLIN. nat. *passim*; -is POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 15. GLOSS. ὀστοκόπος. ὀστοκλάστης. ὀστοκατεάκτης ὄρνεον. ὀστοκόραξ. λευκόγρυψ. ἅρπη. *legitur inde a* LVCR., FEST., SEN. contr., PLIN. nat. [*subest* -a: *francog.* orfraie; *subest* -us: *francog. med.* orfres, orfraiz; *ad syllabam initialem* orf- *assimilatione potissimum ortam cf.* orsifr- *l. 47. cf. M.-L. 6113. Wartburg VII 434 sq. St.*]

is, qui ossa frangit: **1** *de ave quadam generis aquilae vel vulturis* (*'Gypaëtus barbatus C.', cf. André, Les noms d'oiseaux, 1967, 115; Leitner, Zool. Terminol. Plin., 1972, 31 sq.*): **a** *de genere, nomine, natura sim.* (*cf.* ISID. *supra*): LVCR. 5, 1079 genus alituum variaeque volucres, accipitres atque -ae (-ng- *O'A L*) mergique ... in salso victum ... petentes ... alias alio iaciunt in tempore voces. FEST. p. 317 sanqualis avis ap⟨pellatur in com⟩mentaris augura⟨libus, quae ossifra⟩ga dicitur, quia in ⟨Sancus dei⟩ tutela est ([*suppl. Detlefsen e* PAVLO]. PLIN. nat. 10, 20 *distinguit* inmusulum [*sed non distinguit* PAVL. FEST. p. 112]). PLIN. nat. 10, 11 id ..., quod ex his *haliaëtis* natum est, in -i⟨s⟩ genus habet (*Ps. Aristot. mir. ausc. 60* φήνη). *ibid.* quidam adiciunt genus aquilae quam barbatam vocant, Tusci vero -am. 10, 13 eiectos *pullos* ab his *aquilis* cognatum genus -i excipiunt et educant cum suis (*cf. Aristot. hist. anim. p. 619b 23* φήνη. *inde* EVSTATH. Basil. hex. 8, 6, 3 nec ... eum *pullum aquilae* sinit interire -us [*gr.* φήνη, *Ambr. hex. 5, 18, 61 perperam* fulica]). **b** *adhibetur pro medicamento*: PLIN. nat. 1, 30, 8–53 p. 102, 12 (*inter medicinas ex volucribus*). 30, 60 -i venter arefactus et potus *eqs.* ([*sim.* PLIN. med. 2, 4, 9 MARCELL. med. 20, 85]. 30, 68 [*contra calculos ut*: DIOSC. 2, 32 p. 193, 13 cauculos ... frangit; *gr.* 2, 53 p. 137, 16 W. φήνης τοῦ ὀρνέου, ὃ Ῥωμαϊστὶ καλοῦσιν ὀσσίφραγον]. MARCELL. med. 20, 55 [-ng- *P*]. PS. THEOD. PRISC. add. p. 325, 7. *cf.* MARCELL. med. 26, 70 avis -ae ventriculus [ANTIDOT. Brux. 104 -i avis]). 30, 63 unum est -o intestinum mirabili natura omnia devorata conficienti, *eqs.* (MARCELL. med. 28, 51 [-ng- *P*]). **c** *enumeratur inter aves lege Iudaeorum edi vetitas*: ITALA lev. 11, 13 sq. (Wirc.) aquilam et gryfum et ⌊-um et vulturem⌋ et milvum

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(‸) v. et -um *Monac., pro quibus gr.* τὸν ἁλιαίετον καὶ τὸν γῦπα, *Vulg.* alietum, milvum). deut. 14, 17 (Lugd.; *gr.* καταράκτην, *Vulg.* mergulum).

2 *per comparationem conviciosam de homine, qui debilitat liberos expositos*: SEN. contr. 10, 4, 2 -us iste alterius brachia amputat, alterius enervat, alium distorquet, alium delumbat, *eqs.* (*antea*: scelestus iste).

cf. ? ossifragius, ? ossifragor.

ossigenus, -a, -um. *ab* 2. os *et* gignere, *formatum ut* caprigenus *ad redd. gr.* ὀστεογενής. *i. q. in (vel ex) ossibus genitus*: BOETH. top. Arist. lat. 140a 5 si non positis nominibus utitur, ut Plato ... medulla -a (*olim cum versione sec. gr. retractata* ossigenium).

ossilāgo, -inis *f.* *ab* 2. os, *cf.* cartilago *sim.* (*v. Ernout, Philologica, 1946, 172*). *scribitur* -ul- VEG. mulom. 3, 14, 3 *A*; -ill- CHIRON 35. 578. 595 (obsillago *trad.*). *fere i. q. durities ossium*: 1 *in bonam partem: nomen deae indigetis, quae durat ossa infantium* (*lectionem trad. tuetur Axelson,* Ossipago *Canter [?* Ossipaga *Ernout loc. cit.] coll. Arnob. nat. 3, 30* Ossipagina, *ubi vero* Opigena *Grotius, v. Ehlers, RE XVIII 2, 1958, 55 sqq.*): ARNOB. nat. 4, 7 nam quae durat et solidat infantibus parvis ossa, -o ipsa memoratur. 4, 8 -o solidatrix ossuum. 2 *in malam partem de quodam callo, tumore sim.*: PELAGON. 252 ad -es vel nervos crassos ... aut si forte ab axe fuerit percussus ... aut duritiolam fecerit *eqs.* (*Hippiatr. gr. II p. 39, 16* πρὸς τὰ λεπτὰ τῶν ὀστέων). 491 (Veg. mulom. 3, 14, 3) quo *caustico* uteris adversum ... suffusiones, quae nascuntur in genibus aut tibiis aut internodiis aut articulis, usque eo ut etiam -es (-em *A*) curare credatur (*unde addidit* 3, 14, 2 *cod. P, v. app. crit.*). CHIRON 35 quae sunt ..., quae ... laxari debeant duritiam? marmora, aquatilia, ⟨e⟩lomata, -is; haec sunt vitia, quae supra commissuras extra naturales formationes corporis nata excrescunt. 37 -em urendo auferet. 85 quodcumque iumentum sub oculo ipso centro ossi percussum ... tumorem fecerit durum, callosum, -is similem (*inde* VEG. mulom. 2, 22, 1). 595 (*cf. indicem cap.* 576 de -e *ut* 578 *ter*) -o si fuerit sic curabis, *eqs. ibid.* medio tuberi puncta imponebis, prout -o permiserit. 641. 642 *bis.* 643 *ter.* 644 *quater.* 670 si callositas nimia -is fuerit, *eqs.* 887. 891. 892 ad duritias et ad -es (*sim.* 893 *bis*).

ossilegium, -ī *n.* *ab* 2. os *et* legere, *cf.* spicilegium; *gr.* ὀστολόγιον. *de actione ossa mortuorum legendi* (*de re agit Rohde, RE XVIII 2, 1599, 3 sqq.*): GLOSS.ᴸ II Philox. os 16 -um: ὀστολόγιον (GLOSS. II 388, 25).

ossipāga *v.* ossilago *l. 19.*

? **ossipāgina** (*?* -gīn-), -ae *f.* *ab* 2. os *et* pangere. *cognomen Iunonis*: ARNOB. nat. 3, 30 si aer illa *Iuno* est ..., nulla Fluvionia, nulla Pomana, nulla -a (Opigena *Grotius, v. l. 20*), *eqs.*

ossipāgo *v.* ossilago *p. l. 18* *?* **ossīva** *v.* 2. os *p. 1094, 50.*

ossolum *v.* ossulum.

ossor *v.* osor.

ossōsus *v.* ossuosus. **ossu** (ossua) *v.* 2. os.

oss(u)ārius, -a, -um. *ab* 2. os (ossu, ossua). *scribitur* u *inserta* CIL VI 5531, 3 (*a. 1*) *et passim in tit., item apud* VLP. dig. 47, 12, 2 (*adde* ὀσσυ- *schol. Basil.*); u *omissa* CIL VI 8738, 10 (*a. 1*). 4709, 4. 6114, 2. 6824. 22003a, 1. 25519, 7. 35035, 1 (*v. add. p. 3920*). XI 3495. 3694, 4; *adde* hossa- CIL VI 38408a *et fortasse* osa- CIL VIII 11605b 6 (*v. Söderström, Epigraphica Lat. Afr., 1924, 92*). *litt. graecis v. l. 73.* *abl. plur.* -ris CIL VI 9189, 1 *et* 8. 29985 (*contextu manco*). *acc. plur.* -is, *fort. per errorem scriptoris* CIL VI 6824 ollas -is. *notatur in titulis* oss(u)ar CIL VI 2198. 8738, 10. 12671. 18049, 5. 22754, 8. 28126, 4 X 6368, 1; ossu VI 7508. *legitur in tit. inde a saec. I et apud* VLP. (*semel, unde schol. Basil.*).

i. q. ad ossa mortuorum pertinens: 1 *pro adi.*: CIL VI 7508 ollam -am Q. Pompei Nedimi (8726, 5. 9189, 1 *et* 8. 10249, 3. 12312 o. ossua⟨rias⟩. 12671. 18049, 5. 22754, 8. 28126, 4. 33263. 35035, 1. *v. et l. 58*). 16624, 4 aedicula -a T. Manli L. Truponis *eqs.* 28646, 2 ara -a Vetilia⟨e M⟩nasidi ... concessa a Ve⟨t⟩ilio Ingenuo.

2 *pro subst. de urna vel loculo ad servanda ossa mortuorum apto*: a *neutr.*: CIL VI 5531, 3 (*a. 1*) pavimentum in -o *dedit* ([*item* 8738, 10 *a. 1*]. VI 4709, 4 *titulum marmoreum.* 4710, 3 munera). VLP. dig. 47, 12, 2 (*de statua, an pars monumenti sit*) Celsus scribit sic esse monumenti ut -a (*Mommsen e schol. Basil.* τὰ καλούμενα ὀσσουάρια, -am *F*). CIL V 7827, 3 (*bis*) -um fecit (7829, 4. VI 6114, 2. 33704, 2 marmoreum. 37966, 4. 38408a. XII 70, 2). VI 2198 -ar(ium) Cn. Accei (*cum gen. nom. propr.*: 22003a 1. 23400, 5. 33174. 36334, 4 VIII 9432 X 6368, 1 XI 3495 XIV 1473, 9). 5305, 8 huic -o dolus malus abesto. 9258, 7 solium ... super -a. 23171, 2 -um sibi. 24077, 3 -um de su⟨o⟩ dat. 25519, 7. 29977. XI 3694, 4 dedit ... ollas -a XIIII (*sim. iuxta pos.* XIV 1636B 11 in quo pari⟨e⟩te sunt ollae -a numero XIIII). XI 6747, 7. XIV 2535, 3 ne -a velis violare. **b** *fem.* (*v. et supra* VLP. *cod. F*): CIL VI 35547, 2 in -a magna oll⟨ae sunt⟩ III. 38952, 6 -as duas dederunt.

ossuātus, -a, -um. *ab* 2. os (ossu, ossua), *cf.* ictuatus. *i. q. confiarmuts, confortatus* (*cf. p. 1100, 24 sqq. et p. 1117, 3*): ITALA psalm. 141, 7 (cod. 136 Cas.) libera me a persequentibus me, quoniam -i sunt ultra me (*gr.* ἐκραταιώθησαν ὑπὲρ ἐμέ, *Vulg.* confortati sunt super me).

ossuc(u)l- *v.* ossicul-.

[**ossulae** *pro* ossurae ORIBAS. syn. 7, 51 add. Aa p. 198 *proposuit Svennung, Wortstud. Oribas. 103, sed sumptum est ex Celso 3, 25, 1* os, surae.]

ossulāgo *v.* ossilago.

ossulum, -ī *n.* *ab* 2. os *demin.* *scribitur* -sol-. *i. q. ossiculum*: GREG. TVR. Mart. 2, 43 *lacte deficiente infantibus* coepit ... ita minui, ut nihil in eo amplius quam pellis tenuis, qui eius -a contegeret, remaneret.

ossum *v.* 2. os.

oss(u)ōsus, -a, -um. *ab* 2. os (ossu, ossua), *cf.* affectiosus, affectuosus (*v. Ernout, Les adj. lat. en -osus, 1949, 84*). -uos- VEG. (*sed* -os- *cod. P*). *i. q. osseus*: CHIRON 59 solet fistula fieri maxime -is et commissuralibus locis (*inde item* VEG. mulom. 2, 13,4). HIPPOCR. cib. 2 l. 776 membris -is (opp. carnosis; *gr.* τὰ ἄσαρκα τῶν σωμάτων). CAEL. AVR. salut. praec. 36 sicci vel -i *fricatores* (*antea opp.* carnosi).

[**ossūrae** *v.* ossulae.] **ossus** *et* **ossuum** *v.* 2. os.

ost- *v. etiam* host-.

ostā antrōpū, ὀστᾶ ἀνθρώπου. *nomen herbae artemisiae*: PS. APVL. herb. 10 l. 16 a Graecis dicitur toxotis ..., alii -a a. (ostrant(r)opu *pars codd.*) ..., Itali serpullum maius ..., Romani artemisia.

ōsteārius *v.* ostiarius. *Baer.*

? **ostelus**: finem GLOSS. IV 418, 18 (ὡς τέλος *? Goetz*).

***ostendo,** -tendī, -tentum (-tēnsum), -ere. [*ab* *ops *et* tendere; *de part. perf. pass. usu augurali et de eius forma originaria* -tum *cf.* portendere. *formam posteriorem* obtendere *v. p. 273, 59 sqq. Sch.*]

de orig.: CASSIOD. gramm. VII 202, 16 (*ex Eutyche*) os, oris, ex quo -o ostentum. *scribitur* host- *saepius in codd.* NOT. Tir. 12, 20 -it (47, 3). 12, 21 -at. 12, 19 -sum. *de formis: praes.* -et: SCHOL. Cic. Gron. D p. 288, 12. 27. 29. 289, 1 CHIRON 72 DIOSC. 3, 53 p. 402, 1. 3, 54 p. 402, 16. 3, 132 p. 431, 16. *fut.* -e *pro* -am FEST. p. 201 (CATO inc. libr. frg. 57) ut permultis aliis exemplis eius generis manifestum est; -bit: ITALA IV Esdr. 6, 28 cod. SA (-etur rec. ψ, *cod. A man. sec.*). *perf.* -ēre TER. Eun. 1033 LIV. 22, 6, 9. *al.*; -diderint CHIRON 276, *inde fortasse* PAP. Tjäder 2, 16 ostidimus. *part. perf. et fut.* -tus, -turus *occurrit rarius, fere apud veteres* (*testantur* FEST. p. 194. 201 DIOM. gramm. I 376, 2 sqq. SERV. georg. 1, 248. *al.*): CATO agr. 6, 2. 4. or. frg. 52, 2 -turum (RVT. RVF. or. frg. Diom. gramm. I 376, 5 [DIOM. *ad l.*: non -surum]. FRONTIN. strat. 3, 12, 1 [-surus *dett., cf.* 1, 11, 14 -sum]). TER. Phorm. 826 Eun. 605 PACVV. trag. 238 ACC. trag. 253 praetext. 34. VARRO frg. Prisc. gramm. II 520, 22 (*vix probanda var. l.* -sa). DIOM. gramm. I 376, 8 (*ex Libio*). *formae* -sus *inde a* LVCANO 2, 192 (*cf. l. 46*), -surus *inde a* QVINT. inst. 6, 3, 38. *syllaba* ost- *brevis per correptionem iambicam* TER. Phorm. 793 Ad. 142. *de notione et differentia* (*explicatur* ostinet *supra p. 289, 82 sq.*): SYNON. Cic. p 422, 27 probat. indicat. declarat aperit. -it. palam facit. patefacit (439, 22). 443, 30 spem attulit; ... fecit; -it. 447, 32 ut apparet. ut -itur. OP. imperf. in Matth. 5 p. 667 non solum -sum dicitur, quod -itur ad videndum, sed etiam quod exponitur ad intelligendum. DIFF. ed. Beck p. 74, 12 *distinguitur ab* ostentare (*cf. et p. 1127, 15 sqq.*). GLOSS. -o: δεικνύω. ἐνδεικνύω. ἐπιδεικνύω. GLOSS.ᴸ I Ansil. os 50 -ere: demonstrare. 52 -at: pr⟨a⟩eferat. 53 monstret et fulge⟨a⟩t. 54 -it: elevavit. *legitur inde a* PLAVTO, ENN., CATONE, TER. *per totam latinitatem; parcius adhibetur a poetis. de frequentia et rationibus cum verbo q. e.* monstrare (m.) *intercedentibus v. vol. VIII 1440, 4 sqq.; apud recentiores frequentiam vocis q. e.* -ere *non decrescere docent e. g.* APVL. (*33ⁱᵉˢ*, m. *15ⁱᵉˢ*, *nonnisi in* met.), TERT. (*ca. 380ⁱᵉˢ*, m. *11ⁱᵉˢ*), PEREGR. (*55ⁱᵉˢ*, m. *quater*), VVLG. (*ca. 240ⁱᵉˢ*, m. *16ⁱᵉˢ*), AVG. in euang. Ioh. (*ca. 220ⁱᵉˢ*, m. *24ⁱᵉˢ*). [*confunditur cum* ostentare *e. g. p. 1121, 63. 1122, 21. 1125, 15, cf. et p. 1144, 14* (*restituitur* ostentata TAC. hist. 1, 78, 1). *dub. trad.*: CATVLL. 25, 5 (*v. Herzog, Hermes 71, 1936, 342. Colin, Rev. Et. Lat. 32, 1954, 108*). SEN. nat. 3 pr. 4 (attendit *H. Barbarus*). COLVM 4, 24, 11. *e coni. dub.* CHIRON 179 farcimenos tendere *trad.*, farcimen ostendere *Niedermann sec. Ahlquist, Stud. zur ... Mulomed. Chironis, 1909, 121 coll.* 368. 439. 529.]

exempla sic disponenda censuimus:

PARS PRIOR: *praevalente notione originaria monstrandi:*

caput prius: monstrando afficitur perceptio: **I** *afficitur magis obtutus oculorum:* **A** *pertinet ad animantium actionem monstrandi aliquid (aliquem) per quendam gestum, habitum sim.*: *p. 1121, 9.* **B** *pertinet ad statum, motum, qualitatem sim. rerum*: *p. 1123, 57.* **II** *afficitur magis obtutus mentis*: **A** *vi sollemni*: *p. 1124, 50.* **B** *adhibetur ut verbum dicendi*: *p. 1127, 73.* **C** *vergit in notionem praebendi*: *p. 1130, 17.* **D** *grammatica et stilistica notabiliora ad A—C*: *p. 1130, 48.*

caput alterum: monstrando efficitur simul aliquid: **I** *accedit praedicativum*: *p. 1133, 13.* **II** *per obi. simpl.*: **A** *vi creandi, parandi*: *p. 1133, 33.* **B** *vi praestandi*: *p. 1133,*

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

48. **III** *omisso obi.*: **A** *obi. suppl.*: *p. 1133, 72.* **B** *per attractionem pron. relativi*: *p. 1133, 76.*
PARS ALTERA: *praevalentibus notionibus secundariis*: *p. 1133, 81.*

PARS PRIOR: *praevalente* **notione originaria** *monstrandi* (*sc. offerendo obtutibus sive oculorum sive mentis*):
CAPVT PRIVS: *monstrando afficitur perceptio*: **I** *afficitur magis obtutus* **oculorum:** **A** *pertinet ad animantium actionem monstrandi aliquid (aliquem) per quendam gestum, habitum sim.* (*subi. est res pro persona l. 71*): **1** *per certum gestum*: **a** *porrigendi* (*exempla certiora, dubia v. sub 2*): *α cum obi.*: manum: PLAVT. Aul. 640 sq. -e huc manus: ::em tibi -i: eccas. :: . . . -e etiam tertiam (649 sq. -e huc m. dexteram; . . . nunc laevam -e). Epid. 683 vincire vis? em, -o manus. CIC. ac. 2, 145 extensis digitis adversam m. -erat. SEN. contr. 1, 2, 21 -e istam aeruginosam m. 10, 2, 5 tu Mucio diceres: 'non est, quod -as istam m.'? digitum *sim.*: PRIAP. 56, 2 inpudicum -is digitum (*sc. medium*) mihi minanti? (MART. 6, 70, 5 [*cf. 2, 28, 2* digitum porrigito medium]. *cf.* IVV. 10, 53 medium . . . unguem). *alia*: ITALA I Macc. 6, 34 (rec. L, *cf.* B *et* VVLG.) elefantis -erunt sanguinem uvae et mori ad sistendos eos in proelium (*gr.* ἔδειξαν). HIER. epist. 49, 13, 1 panem, ut dicitur, -ere, lapidem tenere (*cf. 81, 1, 4* offerre *et Plaut. Aul. 195* ostentat). *β obi. suppl.*: PLAVT. Cas. 416 teneo sortem . . . :: -e. Epid. 723 cedo tu, ut exsolvam manus. :: ne attigas. :: -e vero. Poen. 1049 eccam attuli *tesseram* :: . . . huc (huic *A*) -e. 1075 signum esse oportet in manu laeva tibi; . . . -e, inspiciam.
b *detegendi, revelandi*: *α partes corporis, vulnera sim.*: (I) *varias*: CIC. de orat. 2, 124 eius diloricare tunicam et iudicibus cicatrices adversas senis imperatoris -ere (2, 195 LIV. perioch. 70 p. 80, 23 VAL. MAX. 7, 7, 1 QVINT. inst. 2, 15, 7. 6, 3, 100. *in imag.*: SEN. dial. 6, 1, 5). OV. met. 6, 405 dicitur . . . Pelops umero . . . postquam deduxit vestes, ebur -isse. LIV. 3, 58, 8 scissa veste tergum. 45, 39, 19 corpus . . . militibus (SEN. epist. 80, 9). CVRT. 7, 6, 5 solutis . . . fasciis . . . crus. SIL. 2, 669 pectora nudatis -ens saeva *mulier* lacertis. HIER. epist. 14, 2, 3 scissis vestibus ubera. (II) *obscenas*: HOR. sat. 1, 2, 84 aperte, quod venale habet, -it *meretrix.* PRIAP. 29, 4 coleos patentes. CELS. 6, 18, 1 quae invitissimus quisque alteri -it. SEN. benef. 7, 9, 5 plus sui. IVV. 6, 124 ventrem. IVST. 1, 6, 14 sublata veste obscena corporis. *contextu dubio*: INSCR. Notiz. Scavi 1922 p. 494 penem. *β alias res*: SEN. dial. 5, 14, 2 resciso . . . pectore haerens in ipso corde spiculum -it. CVRT. 8, 3, 12 *servus, qui* caput Spitamenis veste tectum habebat, . . . scrutantibus, quid occuleret, -it. PLIN. nat. 35, 65 remoto linteo -i picturam.
c *demonstrandi digito, manu, nutu sim.*: *α vario usu*: CIC. rep. 6, 11 -bat . . . Karthaginem de excelso . . . loco. fin. 5, 94 '*podagrae* nihil illinc huc pervenit' *dicens* -it pedes et pectus. CAES. Gall. 7, 38, 8 'hos latrones interficiamus'; -it cives Romanos, qui *eqs.* (*sim. iungitur cum pron. demonstr.*: OV. met. 13, 381 '*arma* huic date' et -it signum . . . Minervae *Vlixes. al.* LIV. 9, 24, 7. PLIN. nat. 35, 25 'talem' inquit -ens in tabula . . . Gallum [*de eadem re p. 1128, 11*]. SIL. 13, 762 PLIN. epist. 6, 24, 2. *al.*). GERM. 170 *aurigae* manus haedos -it. PHAEDR. 3, 15, 3 oves . . . segregatas -it procul *canis* (CVRT. 8, 4, 9 fumum). TAC. ann. 6, 34, 3. *al.* *β accedit abl.* (*cf.* VITR. 2, 1, 1 nutu monstrantes -bant): OV. ars 2, 629 digitis (met. 8, 575 FRONTIN. strat. 2, 7, 12. PAVL. dig. 12, 1, 6 [*disting.* appelletur; *quae antecedunt, v. p. 1129, 54*]. *aliter p. 1123, 5*). CVRT. 4, 9, 18 vadum militibus manu. *γ absolute*: SEN. nat. 7, 1, 4 si quid . . . praeter consuetudinem emicuit, spectamus, interrogamus, -imus.
d *elevandi* (*cf. p. 1120, 57*): VERG. Aen. 5, 443 -it dextram insurgens Entellus et alte extulit. VAL. FL. 1, 256 patri procul -bat (ostentarat *S*) Achillen *Chiron* (*cf.* CAPITOL. Max. Balb. 15, 6 collo saepe vectum *Gordianum parvulum*, ut militibus -retur). AMM. 27, 1, 6 quod *vexillum* . . . barbari crebro sublatum altius -bant.
2 *variis modis*: **a** *generatim*: *α -untur animantia* (*exempla selecta*): PLAVT. Epid. 313 Apoecidi quam -am fidicinam aliquam conducticiam. Poen. 340 hodie est mercatus meretricius; . . . ibi ego me -i volo. ENN. frg. var. 79 filiam . . . Saturno. CIC. inv. 2, 2 *in palaestra* ei pueros. VERG. Aen. 6, 716 has *animas* . . . tibi . . . -ere coram. 6, 869 -ent terris hunc *Marcellum* tantum fata neque ultra esse sinent (*item cum respectu brevitatis*: CIL XIII 1910 quem -sum, non datum iniquitas fati . . . rapuit. *cf. p. 1144, 62*). HOR. epist. 1, 17, 33 captos -ere civibus hostis (*triumpho ut*: LIV. 45, 39, 6 rex captus . . . victori populo. STAT. Theb. 8, 239 TAC. ann. 12, 38, 1. *in aliis spectaculis*: TAC. ann. 1, 44, 2 reus in suggestu per tribunum -batur. SVET. Aug. 43, 3 *al. cf. infra l. 83*). LIV. 29, 22, 2 exercitum, non instructos modo, sed hos decurrentis, classem . . . simulacrum . . . edentem navalis pugnae -it (*item cum part. praes.*: TAC. ann. 6, 24, 3 ut . . . -ret nepotem . . . alimenta . . . orantem). SEN. nat. 1, 5, 5 quibus *speculis compositis* si unum -eris hominem, populus adparet. PLIN. nat. 8, 55 primus . . . hominum leonem . . . ausus . . . -ere . . . Hanno (8, 65 tigrim. 8, 96). STAT. Theb. 9, 618 -i prolem posuique . . . ante tuos . . . pedes (*opp.* occultare). APVL. apol. 44, 3 Thallum . . . medicis . . . -sum (*sc. ad sanandum*). MIN. FEL. 10, 5 quem *deum* nec -ere possunt nec videre *Christiani*. *al.*
β -untur res variae: (I) *cum obi.* (*exempla selecta*): PLAVT. Asin. 746 agedum istum -e . . . syngraphum (*item postulanti*: TER. Eun. 767 signa -e. :: adsunt. VARRO rust. 3, 2, 4 arma *in dilectu.* ALF. dig. 19, 5, 23 rogatus anulum -it. CELS. dig. 22, 3, 12 probationes . . . exiguntur; . . . duas scripturas -it. *al.*). ENN. frg. var. 112 si quis quid novi invenerat, . . . Iovi -bant (*cf.* PHAEDR. 5, 5, 6 novitatem). PACVV. trag. 64 suspensum in . . . bracchio -o ungulum. LVCIL. 1009 tibi . . . haec *opera* (*cf. alia scripta*: CIC. div. in Caec. 24 tabellas [Catil. 3, 10. leg. 3, 39 civi -atur ultroque offeratur. LIV. 45, 1, 7]. Verr. II 1, 97 volumen [Att. 11, 10, 1]. Att. 9, 11, 2 epistulam [ad Q. fr. 3, 1, 23. *al.*]. HOR. epist. 1, 20, 4 paucis -i gemis [*sc. liber*]. *v. et* PLAVT. *supra*). CIC. S. Rosc. 19 cruorem inimici . . . telumque (STAT. Theb. 9, 188 infecta . . . sanguine t. coniugibus. TAC. ann. 15, 55, 1 in necem . . . paratum). Phil. 8, 20 munitionem . . . legatis (*sc. illuc ducendo ut*: Cato 59 agrum. nat. deor. 3, 53 sepulcrum [3, 57 LIV. 45, 38, 7 MELA 2, 112. *al.*]. OV. met. 8, 719 -it adhuc . . . illic incola . . . truncos. LIV. 38, 56, 3 monumenta *Scipionis. al.*). nat. deor. 3, 89 alias *naves* laborantis. SALL. Iug. 101, 6 gladium sanguine oblitum -ere (*sic codd.*, ostentans *Prisc. gramm. II 530, 14, cf. Zimmermann, Sallusttext, 1929, 81; v. et infra p. 1146, 14. al. v. vol. VI 2, 2021, 60*). VERG. Aen. 5, 376 -it . . . umeros latos alternaque iactat bracchia (*Serv. ad l.* melius dixisset 'ostentat'. *item iactando*: OV. ars 1, 627 *pavo* pinnas [ostentat *var. l.*]. SEN. dial. 9, 15, 6 lacrimas. epist. 110, 17 -untur istae res, non possidentur. PETRON. 32, 4 divitias. QVINT. inst. 6, 3, 75 vulnus. IVV. 6, 589 aurum). 7, 143 *Iuppiter* -it ab aethere nubem (*cf.* OV. met. 1, 329 caelo terras -it et aethera terris). HOR. sat. 1, 2, 105 mavis . . . pretium . . . avellier ante quam mercem -i? LIV. 8, 9, 1 caput iocineris . . . caesum (*item in haruspicio*: FRONTIN. strat. 1, 11, 14). *al.*
(II) *absolute vel obi. suppl.*: PLAVT. Rud. 1095 -ere his iube (*sc. vidulum*). :: ain? -ere? 1097 si -ero *eqs.* TER. Haut. 616 *anulum.* CIC. Verr. II 4, 32 ubi sunt . . . scyphi? -o tristis. VARRO frg. Non. p. 494, 24 ut adhibeant praecantrices nec medico -ant. SEN. epist. 94, 71 ne concupiscamus, efficies, si, ne -amus, effeceris.
b *specialia quaedam*: *α de apparitione (abitu l. 71) animantium* (*multitudinis l. 52. 53. 54*): (I) *reflexive*: (A) *vario usu* (*adiungitur praedicativum sim. l. 44. 48. 51*): TER. Hec. 627 opportune te mihi . . . in ipso tempore -is. 757 ut . . . nuptae mulieri se -ret *meretrix.* Phorm. 892 hisce -am me. TITIN. com. 116 cum mulleis te -isti. ACC. trag. 232 quoi (quo *trad.*) me -am? CIC. Cael. 65 tempore . . . ipso se -erunt. Phil. 2, 77 nec opinato cum te -isses. rep. 6, 10 Africanus se -it ea forma quae *eqs.* Tim. 40 qui *dei* . . . palam . . . se -unt (*sim. de apparitione deorum vel dei*: CATVLL. 64, 385. MIN. FEL. 7, 3 [*se add. Ursinus improbante Axelson, Textkrit. zu . . . Min. Fel., 1944, 23, def. Abel, Rhein. Mus. 110, 1967, 258*]. TERT. ieiun. 6 p. 281, 8 in carne. ITALA exod. 33, 13 [Lugd. *al.*] -e mihi te ipsum [*gr.* ἐμφάνισον . . . σεαυτόν, VVLG. viam tuam]. *al.*). div. 2, 73 (*avis in augurio ut*: LIV. 1, 7, 1 SVET. Aug. 95). VERG. Aen. 5, 550 sese -at in armis. *al.* (B) *in re militari*: CAES. Gall. 5, 17, 1 rari . . . se -ere *hostes.* 5, 32, 2 subito se (*om. β*) -erunt. 7, 67, 1 acies (LIV. 22, 29, 3). 7, 83, 8 copiae pro castris. civ. 1, 63, 3 equites (FRONTIN. [?] strat. 4, 7, 26. *cf.* BELL. Afr. 50, 2 equitatus). HIRT. Gall. 8, 18, 3 cum paucis se -it (SALL. Iug. 74, 2 c. exercitu. 105, 3 cum . . . equitibus. CVRT. 5, 3, 10 c. suo agmine). SALL. Iug. 55, 8. 101, 1. LIV. 5, 26, 6 superioribus locis. 10, 14, 14 ab tergo (21, 46, 7. 34, 14, 7 CVRT. 5, 4, 27). 10, 40, 8 (se *om. codd.*). 27, 42, 10. 27, 48, 14 CVRT. 9, 1, 27 SIL. 8, 577 FRONTIN. strat. 2, 4, 3. *al.*
(II) *mediopass.*: PACVV. trag. 238 eccum in ipso tempore -tum senem. ACC. trag. 253 nobis stupe⟨factis sese⟩ ultro -tum obtulit. ITALA Marc. 16, 12 (cod. l = VVLG.; *gr.* ἐφανερώθη). IREN. 3, 21, 3 (3, 24, 2 H.) antequam Christiani -rentur. CAPITOL. Opil. 10, 2 Antoninus *legionibus.* HIER. epist. 18 A, 13, 2 deus. SVLP. SEV. epist. 3, 17 sic videbatur, quasi in . . . resurrectionis gloria . . . -sus esset *Martinus moriens.* CASSIOD. compl. in apoc. 5, 11 rufus equus -sus est (*antea*: visus est). IOS. antiq. 1, 293 inopinabiliter (*gr.* ἐπιφανείς). *nota hebraismum* (*cf. Kautzsch, Apokr. und Pseudepigr., 1900, II 385 ad loc. infra cit.*): ITALA (= VVLG.) IV Esdr. 9, 29 Weber domine, in nobis -ens -sus es patribus nostris in deserto.
(III) *-it tergum vel os suum*: *qui abit*: VARRO Men. 459 occipitium . . . deo -o, ex oraculo elimino me. LVCAN. 2, 572 *Caesar* territa quaesitis -it terga Britannis (ITALA Ier. 32, 33 [Ps. Cypr. adv. Iud. 2] Israel . . . -ens ei *domino* t. et non faciem [*gr. et Vulg. aliter; sim.* VVLG. Ier. 18, 17]). *qui apparet*: CIC. S. Rosc. 87 qui . . . os tuum non modo -res, sed etiam offerres (*cum colore audaciae ut*: Verr. II 1, 1 Phil. 2, 68. *aliter* SIL. 16, 466. *al.*). OV. met. 11, 644 suos -ere vultus. ITALA psalm. 79, 8 (Veron. *al.* = VVLG.) -e faciem tuam (*gr.* ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου). *al.*
β de imitatione, quae fit: (I) *gesticulando, mimice gerendo*: TER. Ad. 24 senes . . . partem *argumenti* aperient *verbis*, in agendo partem -ent (*sim. in scaenis*: HOR. ars 188 quodcumque -is mihi sic). QVINT. inst. 11, 3, 88 qui res imitatione significant, ut si . . . citharoedum formatis ad modum percutientis nervos manibus

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-as (*cf. ibid.* 89 quidquid dicet, -ere). LAMPR. Comm. 1, 8 scurram . . . et gladiatorem perfectum -ret (se perfectum *P corr.*). CAPITOL. Maximin. 10, 4 in exercitio . . . milites detinebat . . . manu exercitui et corpore multa . . . -ens (*sc. docendo artes pugnandi*). SPART. Did. 4, 6 pollicitationibus aureorum, quos digitis -bat ipse Iulianus *populo* (*sc. exprimens digitis numerum; an manu tenens?*). ⓘⓘ *pingendo, sculpendo sim.* (*cf.* PROP. 2, 3, 43; *vix huc trahas p. 1133, 45*): PLIN. nat. 35, 58 *Polygnotus* instituit os adaperire, dentes -ere. 35, 69 pinxit demon Atheniensium . . .; -bat . . . varium: iracundum, iniustum *eqs.* 35, 73 *vultum* (*opp.* velavit). 35, 90 tantum . . . eam partem e facie -it, quam totam poterat -ere (*cf.* QVINT. inst. 2, 13, 12 imaginem Antigoni latere tantum altero). 35, 126 longitudinem bovis. HYG. astr. 2, 29 p. 70, 10 *aquarius* -itur ut aquam . . . infundens (*cf. Catast. XXVI* ἐσχηματίσθαι). AMM. 23, 4, 12 qualia nobis pictores -unt fulmina vel fictores. *accedit part. perf. praedicative*: TREB. trig. tyr. 32, 6 in qua *lance* maiorum . . . expressa -retur historia.

γ de demonstratione militaris apparatus ante hostium oculos acta (*cf. et p. 1121, 79. 1122, 51*): CAES. Gall. 3, 20, 4 copias (FRONTIN. strat. 1, 5, 3. *cf.* CAES. Gall. 7, 62, 6 legionem [BELL. Afr. 66, 3]. GALBA Cic. fam. 10, 30, 2 tantum equitatum et levem armaturam -bat. LIV. 4, 43, 2 aciem [29, 2, 4. 29, 7, 5. 34, 29, 11 TAC. ann. 13, 40, 1]. 7, 30, 18 auxilia. 26, 42, 5 exercitum [TAC. ann. 4, 49, 1]. *sim. al.*). LIV. 4, 59, 4 Fabius oppugnationem -it (*simulando ut*: 27, 44, 2 in Lucanos . . . iter. CVRT. 8, 11, 19 speciem -it in obsidione perseverantis. FRONTIN. strat. 1, 4, 4 irrupturum se). CVRT. 8, 10, 20 pluribus simul locis *arma* (TAC. ann. 13, 56, 2). 8, 13, 20 apparatum regiae magnificentiae . . . de industria. 9, 4, 24 late . . . ignes. FLOR. epit. 3, 11, 8 undique . . . signa auro . . . vibrantia.

δ de animo (anima) per materiam manifestato: SEN. dial. 4, 36, 2 *irati* animus si -i et si in ulla materia perlucere posset. TERT. carn. 12 l. 1 sq. -sa sit . . . anima per carnem, si constiterit illam -endam . . . fuisse. 13 l. 1 caro facta est anima, ut anima -retur. *sim. al. apud eundem.*

ε de revelatione divina (*cf. p. 1122, 67. 1126, 14 sqq.; de apparitione deorum v. p. 1122, 45 sqq.*): ⓘ *per visiones*: TERT. adv. Iud. 8, 9 Danieli visio -itur (ITALA [= VVLG.] IV Esdr. 10, 59 Weber -et . . . eas visiones somniorum. DAMAS. Hier. epist. 35, 2, 3 VVLG act. 16, 9). ITALA Ier. 24, 1 (Ps. Orig. tract. 11, 22 B., *cf.* VVLG.) -it mihi dominus duos cophinos ficus (*gr.* ἔδειξε). apoc. 21, 10 (Primas. = VVLG.) -it mihi civitatem sanctam (*gr. ut supra*). *et saepius.* CYPR. epist. 11, 4 illud -sum est, quod sederet paterfamilias *eqs. al.* PASS. Mar. Iac. 6, 6 -sum est . . . mihi . . . tribunalis . . . fastigium. PASS. Perp. 4, 2 -sum est mihi hoc: video *eqs.* (*gr.* ἐδείχθη *ut* 8, 1). 7, 3 (*gr.* ἐδηλώθη). VVLG. Am. 7, 1 haec -it mihi dominus deus: et ecce *eqs. al.* AVG. gen. ad litt. 12, 4 p. 385, 6 (*ad II Cor. 12, 2*) an imaginaliter -retur *caelum*? *al.* *absolute*: CYPR. epist. 11, 3 sicut dominus -ere et revelare dignatur, . . . in visione. PASS. Montan. 7, 1. 8, 1. ⓘⓘ *alio modo*: ITALA gen. 48, 11 (Lugd. = VVLG.) ecce -it mihi deus semen tuum (*gr.* ἔδειξεν). PEREGR. Aeth. 16, 4 nobis . . . singula. VVLG. Ios. 5, 6 terram lacte . . . manantem. *al.* *per abundantiam accedit inf. fin.* videre: VVLG. Hab. 1, 3 quare -isti mihi iniquitatem et laborem, videre praedam et iniustitiam contra me (*alii distinguunt post* videre).

ζ de oblatione Christi in templo: ITALA Luc. 2, 22 (cod. e) inposuerunt illum Hierusalem -ere illum ante dominum (*gr.* παραστῆσαι, *Vulg.* ut sisterent, *cf. cod. a* ut offerrent).

B *pertinet ad statum, motum, qualitatem sim. rerum*: **1** *-unt res se ipsas, i. apparent*: **a** *sidera aliaque caelestia* (*dub.* Acc. trag. 584): *α refl.* (*cf. p. 1124, 2*) *et mediopass.*: CIC. Arat. 66 sese . . . aurora. 77 sese -ens emergit scorpios alte (*gr. 304* ἀντέλλων *tantum*). EPIST. Sapph. 135 cum se Titan -it. *al.* *mediopass.*: PLIN. nat. 18, 237 (*nisi de ave, cf. vol. VIII 986, 74*) Italiae milvum -i (-it *var. l.*; *antea*: apparere). STAT. Theb. 10, 375 astra patent subitusque oculis -itur orbis (SCHOL.: mundus apparet). APVL. mund. 3 (*de cometis*) flammae. HYG. astr. 2, 43 p. 80, 11 -itur circulus . . . in sideribus (*i. lacteus*). *al.* TYCON. reg. 5 p. 59, 3 solem obscuratum et rursum -sum. MART. CAP. 8, 882 Venus. *β per circumscriptionem quandam pro obi. sunt partes, lumen sim.*: CIC. Arat. 90 *aquila* grave . . . -it nautis . . . signum (*gr. 314* ἐξ ἁλὸς ἐλθών). 388 pedes canis -it iam posteriores (*gr. 603* πόδας αἴνυται ἄλλους). 392 *navis* medium -it . . . malum (*gr. 605* θέει γαίης ἱστὸν διχόωσα). CATVLL. 62, 7 -it noctifer (*i. Hesperus*) ignes (HOR. carm. 3, 29, 18 [SCHOL. hoc est: denuntiat aestatem]. GERM. 258). VERG. georg. 4, 232 os terris (*cf.* AVIEN. Arat. 130 vultus). 4, 544 ubi nona suos aurora -erit ortus. SEN. suas. 3, 1 sordidiorem -it orbem suum *luna.* SEN. nat. 1 praef. 12 stella primum . . . lumen (MART. CAP. 8, 862 nullum). *al.* *in imag.*: LVCR. 1, 64 caput a caeli regionibus -bat *religio.* CIC. Lael. 100 cum se extulit et -it suum lumen *virtus.*

b *res variae*: *α reflexive*: CIC. Cato 53 a qua *gemma* oriens uva se (*om. b*) -it. VERG. Aen. 6, 188 aureus . . . ramus. CELS. 2, 6, 8 bilis atra. 5, 28, 12G sanguis (*al.* PS. SORAN. dol. matric. p. 130, 16). *et saepius apud eundem.* MELA 1, 74 amnis (*opp.* absconditur. *cf.* 3, 97 *Nilus*). PRISC. perihеg. 512 insula (*cf. Avien. orb. terr. 648* se . . . promit). SORAN. p. 13, 3 *rubor.* *praedicative*: VERG. georg. 2, 253 se praevalidam *terra.* Aen. 4, 470 *Pentheus* videt . . . et solem geminum et duplicis se -ere Thebas. PLIN. nat. 16, 95 *vere* se novas . . . -unt *arbores.* *β mediopass.*: CELS. 8, 2, 2 donec . . . aliquid cruoris -atur. SEN. dial. 8, 5, 6 id quod -itur, scire. epist. 79, 2 longius navigantibus *Aetna.* MELA 2, 83 suffusum mare. 3, 79 *frons* inter ostia. 3, 95 ignes. PLIN. nat. 11, 157 rubor. ITALA (= VVLG.) IV Esdr. 7, 36 Weber apparebit lacus tormenti . . ., et clibanus gehennae -etur. *al.* DRAC. Romul. 10, 178 ara Dianae *volantibus.* GREG. TVR. Franc. 9, 17 fructus.

2 *-unt res alia* (*hic illic vi monstrandi debilitata vergit in notionem praebendi, exhibendi, habendi sim.*): **a** *vario modo* (*inde ab* Ov. *selecta*): CIC. leg. agr. 2, 51 ut . . . locus . . . vestigia calamitatis -ret (*sim. de locis*: VERG. georg. 2, 166 *terra* argenti rivos aerisque metalla. PROP. 3, 16, 3 culmina turres. Ov. met. 1, 347 cacumina silvae. 15, 425 Troia ruinas. LIV. 9, 35, 2 multitudinem . . . planities. 21, 27, 4 *amnis* transitum. *al.*). HOR. carm. 4, 3, 9 illum . . . neque res bellica . . . ducem . . . -et Capitolio (*sed cf.* VELL. 2, 121, 3 hostium duces . . . vinctos triumphus -it). epist. 1, 5, 24 ne non . . . lanx -at tibi te (PORPH.: quasi speculo. *cf.* SEN. nat. 1, 4, 2 non . . . facit quicquam *speculum*, sed -it. *sim. al.*). Ov. met. 3, 112 *aulaearum* signa solent primum . . . -ere vultus, cetera paulatim (*cf. tabulas pictas, signa*: PETRON. 89, 1 *tabula* Troiae halosin. FRONTIN. aq. 10, 4 IVV. 11, 97. *al.*). trist. 1, 1, 109 cetera turba *librorum* palam titulos -et (-it *var. l.*) apertos et sua detecta nomina fronte geret. MANIL. 1, 465 natura . . . contenta . . . stellis -ere sidera certis (SEN. dial. 8, 5, 3 nat. 1, 17, 2. 7, 27, 6 cometas). 1, 660 aliud caelum -ens aliudque relinquens (*sc. horizon ut*: LVCAN. 9, 496 *opp.* celat). CELS. 2, 8, 24 urina quaedam . . . subsidentia -it. COLVM. 3, 17, 3 pampinus . . . -it racemos (*item de herbis*: 4, 28, 1 florem [DIOSC. 3, 54 p. 402, 16. *al.*]. arb. 8, 5 fructum [PLIN. nat. 18, 244 PORPH. Hor. carm. 3, 1, 29/30]. PLIN. nat. 12, 26 phasioli . . . candidum piper. *al.*). PLIN. nat. 37, 159 nigrum cor -it *gemma* (37, 171 turis similitudinem. 37, 190 capillaturam. PRISC. perihеg. 504 simulacra [*cf. Plin. nat. 37, 140* reddunt . . . species. *Sol. 5, 25* praeferat rerum imagines]). *al.*

b *dando facultatem videndi*: *α -it lux, dies sim.* (*per negationem nox l. 37, de qua aliter* LVCAN. 9, 1005): CIC. Mil. 50 neque muta solitudo indicasset neque caeca nox -isset Milonem. LIV. 7, 12, 3 prima lux mediocrem multitudinem ante moenia (10, 12, 5. 27, 47, 10 viam. *ibid.* transitum. 41, 2, 5 aciem [CVRT. 4, 12, 23]. VAL. FL. 2, 566. 5, 178). SEN. Ag. 578 damna noctis . . . -it dies (Oed. 5 stragem . . . quam nox fecit. SIL. 8, 274 hostem. PLIN. epist. 7, 27, 13). LVCAN. 8, 202 terras Titan. TAC. hist. 3, 23, 3 luna . . . acies. *in imag.*: CIC. ac. 2, 69 qui *dies* illi -erit eam . . . veri et falsi notam. *β -unt loca edita*: MELA 1, 61 ut ex summo vertice . . . ortum solis -at *Arabia.* 2, 17 ut Euxinum et Hadrian ex summo vertice -at *Haemus.* PLIN. nat. 5, 80 *montis* altitudo . . . diem noctemque pariter -ens.

c *detegendo*: CELS. 8, 3, 6 nigrities, quam terebra detexit, sive caries, quam specillum -it. VAL. FL. 1, 434 collectas solvit . . . fibula vestes -itque umeros fortes.

II *afficitur magis obtutus* **mentis**: **A** *vi sollemni*: **1** *in universum*: **a** *-untur propria*: *α exempla varia selecta*: ⓘ *-unt animantia*: PLAVT. Asin. 113 tua oratione omnem animum -isti tuom (CIC. fam. 3, 10, 8 inimicum. 6, 12, 4 magnum. *al.*; *cf.* SALL. [?] rep. 1, 5, 8 magnitudinem animi). Stich. 56 (*inter versus om. in A*) suam sententiam (TER. Haut. 219). TER. Haut. 634 tot peccata in hac re -is. Ad. 142 me aegre pati. CIC. inv. 2, 97 suae voluntatis -endae causa (fam. 3, 10, 6 apertas inimicitias aut . . . voluntatem nocendi. *al.*). p. red. in sen. 30 qui suam erga me benevolentiam et fidem . . . animi dolore, . . . corporis vulneribus -it (Att. 7, 2, 5). fam. 7, 17, 2 mihi saepe litteris significavit et tibi et verbis et re -it . . . sese valde esse commotum. VARRO rust. 2, 9, 11 *canes* dicuntur catulire, id est -ere velle se maritari (*item pro subi. sunt animalia*: LVCR. 1, 590. PHAEDR. 1, 13, 9 vult vocem -ere *corvus.* COLVM. 9, 9, 2 egressu . . . desiderium. *cf.* IVV. 12, 13 -ens Clitumni pascua sanguis *tauri*). SALL. Iug. 58, 3 virtutem (LIV. 25, 18, 7. 34, 13, 5 SEN. dial. 11 [12], 6, 2. *al.*). LIV. 4, 54, 2 dolorem (33, 1, 8. *al.*). SEN. contr. 1, 6, 4 humilitatem suam cum obscurare possint, -unt. VAL. MAX. 3, 3, 1 tormenta quantopere contemneret. QVINT. inst. 11, 3, 79 ira . . . contractis *superciliis* . . . -itur (*sim. in significandis affectibus*: 11, 3, 80. 86). *al.* *pro obi. sunt res significantes*: CIC. de orat. 2, 190 signa doloris tui verbis . . . voce vultu . . . -eris (SVET. Aug. 99, 2 alienatae mentis. *al.*). CYPR. laps. 30 facie inculta . . . ore deiecto indicia maeroris -res (MVTIAN. Chrysost. hom. 28 p. 413/4 libertatis vel honestatis [*v. Wilhelmsson, Stud. zu Mut., 1944, 20*]). ⓘⓘ *-unt res*: LVCR. 1, 576 omnia *primordia* . . . possunt validas . . . -ere viris (MANIL. 3, 513 praecipuas -unt singula *v. signa. al.*). 1, 776 suam quidque . . . naturam. VARRO rust. 1, 8, 6 vitis, quae -it se adferre uvam. LIV. 45, 30, 8 divisa . . . Macedonia . . ., quanta universa ⟨esset⟩, -it. VITR. 2, 8, 19 *testa* se -it esse vitiosam. SEN. dial. 1, 2, 4 quid possit patientia, -it *virtus* (8, 6, 2 id, quod didicit). COLVM. 1, 4, 1 prima inspectione neque vitia neque virtutes abditas -it *ager.* 3, 10, 4 *sarmentum* benignitatem suam. *al.*

β reflexive (*v. et sub D*): ⓘ *se -unt homines*: PLAVT. Truc. 439 -it sese iam mihi medullitus. TER. Hec. 544 ut olim te -isti,

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

eadem esse nihil cessavisti. CIC. ad Q. fr. 1, 2, 16 optime. SEN. dial. 9, 17, 1 simpliciter. PLIN. epist. 6, 21, 5 nunc primum se in vetere comoedia, sed non tamquam inciperet, -it *poeta*. (II) *se -unt res*: CIC. de orat. 1, 151 *loci* inquirentibus nobis . . . -unt se et occurrunt (*cf.* QVINT. inst. 10, 1, 6 cum se iudicio dicentis -erint *verba*). fam. 5, 15, 1 omnis amor tuus . . . se -it in eis litteris. LVCR. 2, 1025 nova . . . species . . . rerum. SALL. Iug. 85, 31 ipsa se virtus satis -it (SEN. contr. 10, 2, 5 nec -it se tantum, sed ingerit. VAL. MAX. 6, 9, 2 SEN. dial. 1, 2, 12). LIV. 3, 16, 6 se maiore . . . metu -ente. 26, 38, 5 spes aliqua. *al.* *pro subi. est enunt.*: CELS. 5, 26, 27ᴬ quinto . . . die, quanta inflammatio futura est, se -it.

γ mediopass. (*-untur res praeter* SEN. dial.): TER. Phorm. 826 ni mihi esset spes -ta (CIC. Verr. II 1, 47 salutis [fam. 14, 3, 2]. Att. 11, 11, 1. 11, 25, 1. SVET. Aug. 25, 4 maior emolumenti s. quam damni metus). Eun. 605 occasionem mi -tam (ostentatam *codd. Don.*). CIC. Arch. 16 fructus *studii*. de orat. 2, 187 (*in imag.*) ad id, unde aliquis flatus -itur, vela do. ad Q. fr. 2, 13 (14 Sj.), 2 tempus . . . vacuum. 3, 2, 3 hominum aut legum interitus. VARRO frg. Prisc. gramm. II 520, 22 salute -ta ([-sa *var. l.*]. LIV. 30, 8, 8). LIV. 21, 7, 7 plurimum periculi ac timoris (*cf.* 26, 46, 2 periculum). 22, 2, 2. 33, 17, 4. 40, 27, 1. SEN. contr. 9, 1, 6 innocentia . . . ipsa damnatione. SEN. dial. 1, 6, 4 *homines* ad arbitrium suum. epist. 70, 2 finis generis humani (CVRT. 6, 11, 21 doloris). CVRT. 9, 6, 14 PLIN. nat. 8, 198. IVV. 7, 9 si . . . quadrans (*i. merces*) tibi nullus . . . -atur. TAC. ann. 13, 45, 3. *al.*

b *-untur aliena*: *α -unt homines* (*vel dei; natura quasi persona infra l. 38; -untur res praeter l. 50 sqq.*): (I) *exempla varia selecta*: TER. Ad. 986 ut id -rem . . . id non fieri *eqs.* CIC. Catil. 3, 11 quanta conscientiae vis esset. off. 1, 154 id . . . reapse. Att. 4, 16, 1 Paccio et verbis et re -i, quid tua commendatio ponderis haberet. LIV. 26, 39, 11 ut retenta possessione arcis -rent . . . proditione Tarentum amissum. SEN. contr. 2, 6, 3 volui illi vitam suam -ere. PHAEDR. app. 5, 6 Sisyphus . . . -it hominum sine fine ⟨esse⟩ miserias. SEN. epist. 78, 20 morbum posse superari. CVRT. 7, 5, 41 eximiam eius artem. TAC. Agr. 13, 1 divus Iulius . . . Britanniam ingressus . . . potest videri -isse posteris, non tradidisse. *al.* (II) *cum colore docendi, praecipiendi sim.* (*cf. p. 1126, 73. 1129, 9. 1132, 38. 76 sqq.*): RHET. Her. 3, 22, 36 quod -it *natura*, sequatur *ars* (CIC. Cael. 41 vias adulescentiae. SALL. Catil. 3, 1 iter. PLIN. nat. 27, 2). CIC. Verr. II 4, 102 sacrari spoliandi rationem (Cluent. 68 iudicii corrumpendi. SALL. Catil. 40, 3). har. resp. 63 viam salutis (VERG. Aen. 6, 367. LIV. 4, 48, 6 dissolvendae . . . potestatis. SEN. Oed. 109. *al.; v. et l. 39. 45*). STAT. silv. 1, 1, 24 iter nostris -it in aethera *Caesar* (*cf. l. 39*). ITALA Is. 40, 14 (Hier. *ad l.*) quis -it ei iudicium et viam intellegentiae quis -it illi (*gr. bis* ἔδειξεν, VVLG. docuit . . . -it). *al.* VVLG. Iob 38, 12 numquid . . . -isti aurorae locum suum? (*syn.* praecepisti). Sirach 9, 1 ne -as . . . malitiam (*gr.* διδάξῃς). *fortasse huc spectat, nisi ad p. 1134, 15 trahendum*: SERV. auct. Aen. 12, 815 ‘contenderet arcum’ . . . alii ‘-ret’, id est adiuvaret tendentem in Aeneam telum. (III) *cum colore testandi, confitendi* (*sc. moribus, vita*): TERT. apol. 46, 9 deum quilibet opifex christianus et invenit et -it. fug. 12, 7 potes . . . te martyrem vindicare, ⟨si⟩ constanter -is [se] Christum, redimens non -it (*sic Bulhart*, -isse? Christum *alii*; -it, -i *var. ll.*).

β -unt res (*saepe de eis, quae indicio, testimonio sunt; -untur res praeter p. 1126, 8; attulimus exempla varia selecta*): (I) *res variae* (*fere corporales, sc. admixto saepe visu*): CIC. Cluent. 87 cum ipsa pecunia . . ., ad quam rem fuerit, -at. VARRO rust. 1, 68 *uvae* -unt, quando *eqs.* LVCR. 1, 317 aëna signa manus dextras -unt adtenuari saepe salutantum tactu. SALL. Iug. 49, 5 quidnam insolita facies -ret. LIV. 4, 22, 6 clamor . . . captam urbem -it (SIL. 5, 172 te). GRATT. 45 *lini* candor . . . -it longe fraudem *retis*. VITR. 9, 9(8), 7 (*de horologio quodam*) qua virgula . . . sigillum -it horas (*sim. de instrumentis*: COLVM. 3, 13, 13 libella [8, 17, 3]). CELS. 2, 4, 9 periculum -it id quod excernitur. *al.* SEN. nat. 2, 6, 3 intentionem aëris -ent tibi inflata . . ., -ent pondera . . ., -ent voces (*sim.* 2, 9, 1). 2, 21, 2 esse illum ignem color -it. CVRT. 7, 3, 15 tanta caligo erat, ut aedificia nulla alia res quam fumus -ret. 8, 13, 9 occulta . . . saxa inesse -bant . . . undae repercussae. *al.* (II) *verba, sermones, scripta*: CIC. Att. 9, 6, 5 proximae *epistulae* gaudere te -unt (PLIN. epist. 9, 18, 1 qua intentione . . . legeris libellos meos. *al.*). VARRO ling. 5, 66 hoc idem . . . -it antiquius Iovis nomen (*cf. de nomine oppidi* 7, 29). 6, 89 *comoedia* (*sim. de operum vel auctorum testimonio*: 7, 28 Papini epigrammation. rust. 2, 1, 6. VITR. 9, 1, 14 testimonium poetae. QVINT. inst. 1, 10, 17 Sophron [*auctor pro opere*]. TERT. adv. Marc. 4, 7 p. 436, 2 scriptura [adv. Prax. 11 p. 243, 22. *al.*]). 7, 105 hoc verius esse ipsum verbum -it (SEN. epist. 114, 7. *al.*). SEN. epist. 11, 1 sermo (26, 6). QVINT. inst. 1, 6, 6 ‘funem’ masculinum esse ‘funiculus’ -it. *al.* *leges, decreta, constitutiones sim.*: QVINT. decl. 249 p. 20, 19 lex . . . dicendo ‘. . .’ -it se de his loqui *eqs.* (277 p. 130, 20 TAC. ann. 11, 22, 4. *al.*). VLP. dig. 43, 12, 1, 22 haec verba (43, 25, 1, 2 praetoris. 43, 26, 8 pr. 47, 12, 3, 1. COD. Iust. 6, 44, 1 [*a. 213*] testamenti). 45, 1, 75, 10 stipulatio. 48, 18, 1, 19 constitutiones. *al.* (III) *condiciones, actiones sim.* (clamor *p. 1125, 61*): LIV. 4, 49, 8 quam *mentem* . . . victoria magis quam bellum -it (FLOR. epit. 1, 18, 16 populi Romani fortitudinem). 7, 9, 8 eventus -at, utra gens bello sit melior (SEN. epist. 74, 19). SEN. contr. 2, 1, 17 virtutes . . . -it *census*. VELL. 2, 107, 1 *vir* dignitate, quantum -bat cultus, eminens. CELS. 1 prooem. 17 usus (2, 10, 2. 7, 4, 3ᴬ. *al.*). 44 curatio. SEN. dial. 4, 12, 5 pertinacia . . . -it . . . nihil esse difficile. epist. 20, 7 a quibus ameris, -et *paupertas*. 97, 16 coarguit illos conscientia et ipsos sibi -it. *al.* (IV) *signa caelestia hominum fata indicantia*: FIRM. math. 2, 14, 4 uxorem Veneris, maritum Martis sidus -it (2, 19, 13). 2, 19, 5 parentes, patrimonium. 6, 9, 5 fratrum mortes (6, 16, 6). 6, 32, 21 hoc tibi signum . . . locum matris -it (6, 32, 23. *al.*). *al. apud eundem.*

2 *speciatim, spectat ad*: **a** *manifestationem numinis divini* (*cf. p. 1123, 34. 1128, 76; v. etiam p. 1134, 51 sqq.; per hominem sanctum e. g. infra l. 55*): *α per revelationem virtutis, potestatis, maiestatis sim.* (*vergunt quaedam ad notionem p. 1133, 48 sqq. allatam*): (I) *cum acc.*: PLAVT. Capt. 242 nobis di . . . animum -erunt suom. TER. Eun. 1033 in me plane di potestatem suam omnem -ere (TERT. resurr. 57 p. 117, 6 p. et liberalitatem . . . spopondit . . . et -it *deus. al.*). SEN. contr. 1, 2, 17 di . . . in hac puella vires suas (VAL. MAX. 3, 4, 3 fortuna). SEN. dial. 12(11), 13, 1 potentiam (HIER. psalt. sec. Hebr. 77, 15 [*Vulg.* notam fecisti]. VVLG. Iob 13, 25. *v. etiam l. 37*). TAC. ann. 4, 64, 3 in quo *loco* tantum in principem honorem di -erint. TERT. adv. Marc. 5, 18 p. 638, 15 sapientiam suam. *al.* ITALA exod. 9, 16 (Monac. *al.*) virtutem ([*gr.* ἐνδείξωμαι, VVLG. fortitudinem]. *al.*). deut. 3, 24 (Lugd.) virtutem et maiestatem ([*gr.* δεῖξαι, VVLG. magnitudinem]. VVLG. Tob. 13, 7). psalm. 35, 11 (Lucif. Athan. 1, 24 p. 107, 26. *al.*) misericordiam . . . et iustitiam ([*gr.* παράτεινον, *Vulg.* praetende]. 84, 8 [Veron. *al.* = VVLG.; *gr.* δεῖξον]. VVLG. Iudith 7, 4 AVG. civ. 10, 22 p. 436, 12 D.). Rom. 9, 22 (cod. d *al.* = VVLG.) -ere iram et notam facere potentiam suam (*gr.* ἐνδείξασθαι). 9, 22 *ut* -ret divitias gloriae suae (*gr.* γνωρίσῃ). *al.* (II) *reflexive*: Ps. APVL. Ascl. 29 pater . . . omnium . . . omnibus se libenter -it. 41. ITALA I reg. 2, 27 (Hier. epist. 29, 2, 3) manifeste (*gr.* ἀποκαλυφθεὶς ἀπεκαλύφθην, *Vulg.* revelatus sum). IREN. 4, 16, 3 (4, 27, 3 H.) per vocem. *al.* PORPH. Hor. carm. 1, 35, 2 numina deorum, quae se potentiamque suam manifeste -unt. PANEG. 12, 2, 5 *mens divina* (*cf.* FIRM. math. 1, 4, 4 se tota natura divinitatis et -it et prodidit). VVLG. Esth. 14, 12. *al.* (III) *mediopass.* (*cf. p. 1122, 60*): ITALA Hab. 3, 2 (Iren. 3, 16 [17 H.], 7) in adventu temporis -eris (*gr.* ἀναδειχθήσῃ, *Vulg. aliter*). HIER. psalt. sec. Hebr. 80, 2 (*Vulg.* manifestare, *Psalt. Rom.* appare; *item imp. pass.* 94, 1).

β per significationem voluntatis sim.: (I) *praebendo signa, miracula sim.*: (A) *pro obi. sunt res significantes, signa, indicia sim.*: ACC. praetext. 34 id quod de sole -tum est tibi, populo commutationem rerum portendit fore. CIC. har. resp. 24 *Magna mater* populo Romano et scelerum indicia -it et periculorum signa patefecit. leg. 2, 32 signa rerum futurarum (nat. deor. 2, 12. ITALA Matth. 16, 1 [cod. a *al.* = VVLG.] de caelo [*gr.* ἐπιδεῖξαι]. *al.*). FRONTIN. strat. 1, 12, 6 lumen. TAC. ann. 6, 37, 2 omina. TERT. apol. 21, 19 mortis . . . insignia. ITALA psalm. 77, 11 (Veron. *al.* = VVLG.) mirabilium . . ., quae -it eis (*gr.* ἔδειξεν). IV Esdr. 13, 50 Weber (= VVLG.) tunc -et eis multa plurima portenta. Ps. CYPR. adv. Iud. 2 signa et miracula (VICT. VIT. 2, 47). SERV. auct. Aen. 1, 305 augurium. ITIN. Anton. Plac. rec. A 25 multas virtutes -it . . . Georgius. rec. B 24 multa. (B) *pro obi. sunt res significatae*: CIC. Sest. 93 o di immortales, quemnam -itis exitum nobis? har. resp. 54 (*53* portendunt) caedes principum -itur. div. 1, 92 quid quibusque -atur monstris atque portentis. 2, 28 quod fissum *extorum* periculum, quod commodum aliquod -ret (2, 47 CVRT. 7, 7, 21. 9, 4, 27). 2, 33 extis pecuniae . . . amplificatio -itur. 2, 34 lucrum. 2, 66 histrioni futuro claritatem. 2, 79 prosperos eventus -erunt *aves* (*antea*: significant). LIV. 36, 1, 3 victoriam ac triumphum. FEST. p. 245 mortem aut exilium (TAC. ann. 11, 4, 2). TAC. hist. 4, 81, 1. *al.* *obi. est acc. c. inf.*: CVRT. 4, 10, 6 quos *reges* adversis dis pugnasse (*antea*: portendi). FRONTIN. strat. 1, 12, 12 adesse numen suum. (C) *absolute* (*pro obi. substituitur adv.*): EVSEB. EMES. serm. 19, 18 (*ad num. 16, 32*) terra mirifice -it (-et, -at *var. ll.*) aperiens os suum. (II) *iudicando per sortem*: ITALA Ios. 7, 14 sq. (Lugd.) erit tribus, quae -sa fuerit . . . per dominum . . ., et plebem, quam -erit dominus, offerte per virum; et quisque -sus fuerit per dominum cremabitur (*gr.* δείξῃ . . . ἐνδειχθῇ, *Vulg.* sors invenerit . . . fuerit deprehensus). (III) *docendo viam, iter*: VVLG. exod. 13, 21 praecedebat eos ad -endam viam *dominus* deut. 1, 33 -ens vobis iter.

γ per praefigurationem, allegoriam sim. (*fere in interpretatione script. sacrae*): TERT. adv. Iud. 14, 9 (*ad lev. 16, 5 sqq.*) illi *hirci* utrumque ordinem Christi . . . -unt. IREN. 3, 21, 8 (3, 28 H.) Moyses -ens typum proiecit virgam in terram *eqs.* (*al.* CYPR. epist. 63, 3 futurae veritatis. CHROMAT. serm. 25, 4 L. ISID. alleg. 99). 5, 17, 4 hoc . . . per Heliseum prophetam significanter -sum est *eqs. al.* CYPR. epist. 63, 4 in Abraham fideli benedictus et iustificatus -itur. 69, 14 cum . . . manna . . . futurorum praefiguratione . . . cibum Christi venientis -ret ([exprimeret *var. l.*]. *cf.* HIER. epist. 98, 13, 1 panem . . . dominicum, quo salvatoris corpus -itur). *al.* BARNAB. 7, 7

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quomodo figura Iesu -batur ([*gr.* φανεροῦται]. 12, 6 [*gr.* δείξῃ]. HIL. myst. 1, 16f. gentium -it. QVODV. [?] prom. 2, 31, 69 SACR. Leon. 1250 ISID. alleg. 79). *al.*

b *comminationem poenae* (*absolute* AVG.): TER. Andr. 867 tibi -am, erum quid sit pericli fallere. Phorm. 793 ego -rem —: : certo scio. : : quo pacto —: : parce sodes. VVLG. Ier. 16, 21 (*loq. deus*) ego -am eis per vicem hanc -am eis manum meam et virtutem meam. AVG. in psalm. 64, 13 l. 29 si hoc non feceris, ego -am, ego faciam *eqs.* 72, 14 l. 5 ego facio, ego -o, senties cum quo habes. serm. 5, 3 l. 80 remanebis indefensus et non illi -is? 32, 26 l. 449 si mihi fecerit iniuriam *vicinus*, non illi -o? *ambigue*: ITALA act. 9, 16 (cod. e *al.*, *cf.* VVLG.) ego ... -am ei, quanta oportet illum propter nomen meum pati (*gr.* ὑποδείξω, *explicat* AVG. serm. coll. Morin p. 524, 8 vox est minantis, sed coronam parantis).

c *ostentationem* (*distinguitur ab* ostentare RHET. Her. 4, 1, 1 CIC. fam. 10, 3, 4): α *iactantium* (*cf. p. 1122, 25; -untur res praeter l. 21. 22*): RHET. Her. 2, 30, 47 ficta ... oratio videbitur esse ... ingenii venditandi, memoriae -endae (ostentandae *cod. un. et Omnibonus*) causa. SEN. contr. 9, 1, 3 nihil habet domus nostra melius, quod -at, quam paupertatem. SEN. benef. 2, 11, 1 me servasti, ut haberes, quem -res. epist. 91, 2 Lugudunum, quod -batur in Gallia. *al.* TERT. virg. vel. 2, 4 quae *consuetudo* virgines negat, dum -it. 9, 4 ut honorem sanctitatis in libertate capitis -at *virgo*. *reflexive*: SEN. epist. 75, 5 *eloquentia* sit talis, ut res potius quam se -at. QVINT. inst. 8, 3, 61 illud (*sc. perspicuitas*) patet, hoc (*sc. repraesentatio*) se quodam modo -it. *obi. suppl.*: HIER. tract. in psalm. I p. 273, 23 -ere hominibus (*sc. ieiunium sim.*; *subest Matth. 6, 16* ut appareant hominibus ieiunantes; *ibid. l.* 24 gloriari et -ere h.). β *simulantium* (*cf. p. 1123, 23. 1134, 10*): CIC. Att. 1, 13, 4 nos, ut -it, admodum diligit ...; occulte ... invidet. Q. CIC. pet. 29 summo beneficio te affici -ito. 40 te ... benevolo esse animo -ito. QVINT. inst. 9, 1, 20 in armorum certamine ... aliud -isse, quam petas, artis est. CAPITOL. Aur. 14, 5 fingere ... quae securitatem bellicam -rent.

d *inventionem, introductionem alicuius rei novae: accedit* primus (*cf. p. 1121, 82*): CIC. de orat. 1, 255 quod ... p. -eris. HOR. epist. 1, 19, 24 Parios ego p. iambos -i Latio. PAVL. FEST. p. 87 quemadmodum ursi ... caperentur. PLIN. nat. 1, 36, 1/3 (*bis*). 2, 187 horologium. QVINT. inst. 11, 2, 11 artem ... memoriae. HYG. astr. 2, 20 p. 61, 23. 62, 3 TERT. spect. 9 p. 11, 11 quadrigam. IREN. 1, 30, 9 (1, 28, 5 H.) zelum et mortem. CYPR. domin. orat. 24 zel. 5 LACT. epit. 16, 2 AVG. civ. 22, 10 p. 584, 16 D. *alia*: VITR. 9 praef. 6 Pythagoras normam sine artificis fabricationibus inventam -it. PLIN. nat. 2, 88 *Aegyptiam rationem*. 12, 111 *arborem quandam*. APVL. flor. 15, 17 sideralem scientiam. ITALA gen. 4, 21 (Aug. civ. 15, 17. *al.*) *Iobal* -it psalterium et citharam (*gr.* καταδείξας, *Vulg.* pater canentium cithara). *al.*

e *annuntiationem futuri* (*cf. et p. 1126, 56 sqq. 1128, 62 sqq.*): α *-itur* spes (*item* metus *l. 52 sqq.*; *cf. p. 1125, 13*): CIC. inv. 2, 106 *oportebit* s. -ere ... se ... usui futurum. S. Rosc. 110 falsam. Verr. II 1, 134 societatis. II 2, 135 metum offerre, ... s. -ere (*cf.* II 4, 75 tum s., tum metum -ere. Font. 36 non metum belli, sed s. triumphi. *solum modo* metum: INTERPR. Paul. sent. 5, 11, 2 si quando aliquibus vicinus paries ruinae metum videatur -ere). II 5, 153 salutis (fam. 6, 12, 4 PETRON. 102, 6). *al.* CAEL. Cic. fam. 8, 9, 3. LIV. 31, 16, 8 auxilii (VELL. 2, 74, 3). 36, 33, 5. CELS. 2, 8, 1 quae *notae* vel s. vel periculum -ant. 3, 9, 2 calor ... s. remissionis ... -it (*cf.* CAEL. AVR. acut. 1, 11, 86 *febres* s. veluti declinationis -ent [*Bendz, Caeliana, 1943, 84,* ostentant *trad.*]). *al.* β *-untur alia*: CIC. leg. agr. 2, 85 vobis -itur, aliis comparatur *ager*. VARRO frg. Plin. nat. 18, 348 *luna* non ante plenam lunam hiematurum -it (*item de signis tempestatis sim.*: 18, 349 ventum. GERM. 267 tempora bina. frg. 4, 109 extremi ... maria increbrescere ventis -ent pisces. PLIN. nat. 18, 244 *flores* arationem -unt [*sim.* 21, 106]. 18, 345 maxima -etur tempestas. *al.*). LIV. 1, 11, 5 nec -erunt bellum prius quam intulerunt (2, 44, 12 indici -ique b. 6, 18, 7 -ite ... b., pacem habebitis). 2, 47, 6 quacumque exitum -ret spes. 27, 31, 6 libertatem ... vanam. CELS. 2, 8, 1 periculum (*v. l. 57*). COLVM. 4, 17, 4 quamvis largum fructum -ant *pampini* (*de eadem re, sed absol.* PLIN. nat. 17, 95). TERT. adv. Val. 6 p. 183, 8 (*in imag. pugnae*) -am, sed non imprimam vulnera. LAMPR. Alex. 63, 2 rusticitas Maximini ... graviorem fati necessitatem.

B *adhibetur ut verbum dicendi* (*plus valet quam* dicere: CIC. Flacc. 34 QVINT. inst. 4, 2, 64. 6, 2, 32, *quam* narrare: QVINT. inst. 4, 2, 114 PS. QVINT. decl. 12, 13 p. 229, 17): **1** *praevalente notione explicandi, narrandi, docendi sim.* (*fere in sermone oratorio eiusque simili*): **a** *vario usu*: α *-unt homines* (*obi. fere res; homo p. 1128, 16, cf.* DON. gramm. IV 400, 24 ... tropis vel vituperamus aliquem vel -imus vel ornamus; *attulimus exempla paucissima*): CATO or. frg. 52, 2 (209 M.) quod ego me spero -turum. TER. Haut. 7 novam esse -i et quae esset. Eun. 1089 eis mores -i tuos (CIC. S. Rosc. 38 Planc. 3. *al.*). Ad. 124 te ... peccare -am. AFRAN. com. 164 commemorabo, -am illius facta et spurcitiam improbi. GRACCH. or. frg. (49 M.) Gell. 10, 3, 5 quanta libido ... sit hominum adulescentium, unum exemplum vobis -am. QVADRIG. hist. 7 quem Capitolium servasse ... supra -i (CAES. Gall. 3, 10, 1 SALL. Iug. 69, 4. *al.*; *cf. etiam l. 6. p. 1131, 71. 81*). RHET. Her. 1, 15, 25 rationem (LIV. 26, 43, 2 COLVM. 11, 3, 2 QVINT. inst. 5, 10, 31. *al.*; *cf.* CIC. Verr. II 1, 80 causam [orat. 179 VARRO ling. 8, 9 NEP. Epam. 4, 1. *al.*]). 3, 4, 8 quos *locos* ante -imus (LVCR. 4, 672 iam supera. 5, 355. 6, 774. *cf. p. 1131, 70*). CIC. leg. agr. 1, 25 scelera ... fraudemque legis et insidias (SALL. Iug. 33, 4 LIV. 1, 6, 1). de orat. 2, 266 (*luditur cum gestu demonstrandi*) -am, cuius modi sis; cum ille: '-e, quaeso', demonstravi digito pictum Gallum (*inde* QVINT. inst. 6, 3, 38 *et p. 1121, 52*). LVCR. 6, 487 quanta ... volarent corpora mobilitate, -i (*486* docui). MANIL. 4, 439 deum (*i. caelum*). 5, 476 (*subest imago speculi*) Menander, qui vitae -it vitam (*cf.* PHAEDR. 3 prol. 50 vitam et mores hominum). CVRT. 5, 1, 22 Chaldaei siderum motus et statas vices temporum -ere. SIL. 13, 797 felix Aeacide, cui tali contigit ore gentibus -i. *al.*

β *-unt res* (*fere ad homines pertinentes*): RHET. Her. 2, 23, 35 ratio *exponendi* (*item oratio sim.*: 4, 17, 24 *sententia*. 4, 26, 35 transitio. CIC. inv. 1, 44 argumentatio. *al.*). VARRO ling. 5, 7 grammatica (*cf.* QVINT. inst. 8, 3, 86 eloquentia. AMM. 22, 16, 17 *scientia*). MANIL. 4, 367 *nomina siderum* dissimulant, non -unt mortalibus astra. PHAEDR. 4, 11, 18 *fabula* -it scelera ... puniri (*cf.* ROMVL. fab. 69 pr. [rec. W] ita -it haec fabula [*rec. gall.* refert]). QVINT. inst. 8, 3, 63 quae *verba Vergilii* nobis illam pugilum congredientium faciem ita -unt, ut *eqs.* *al.*

b *cum vi probandi, convincendi* (*plus valet quam* adprobare QVINT. decl. 345 p. 362, 17): α *vario usu* (*exempla pauca certiora*): ACC. trag. 17 ego me non peccasse plane -am aut poenas sufferam. CIC. S. Rosc. 69 hoc quo minus est credibile, nisi -itur, eo magis est, si convincitur, vindicandum. Tull. 1 ut, quod arguebam, id factum esse -rem. Verr. II 1, 61 in tabulis. Cluent. 124 pecuniae vestigium. LVCR. 2, 94 *spatium* patere ... -i et certa ratione probatumst. 2, 529 id quod non esse probavi versibus -ens (-am *var. l.*). APVL. apol. 25, 4 scelera immania ... et artis nefandas. 27, 5 crimen. EPIST. imp. Sev. et Car. ad Tyr. (CIL III 781) 10 oreginem dati beneficii. *al.* β *apud iurisconsultos*: CELS. dig. 5, 3, 45 nisi si evidentissimis probationibus possit -ere (VLP. dig. 12, 4, 5 pr. 30, 34, 3 PAVL. dig. 22, 3, 25, 4 COD. Iust. 3, 33, 13, 3. 4, 21, 7. *cf.* PAVL. dig. 29, 1, 40 pr. legitimis p. MOD. dig. 22, 3, 24 manifestis p. *sim. al.*). *al.* POMPON. dig. 31, 44, 1. *al.* PAPIR. dig. 8, 3, 17 SCAEV. dig. 33, 1, 18 pr. *al.* PAPIN. dig. 48, 2, 22 VLP. dig. 43, 21, 1, 11. 47, 2, 43, 8. *al.* PAVL. dig. 22, 4, 2 si contractus fides possit -i (*cf.* sent. 2, 17, 13 veritas de fide contractus). *al. in dig.* INTERLOC. praef. vig. (CIL VI 266) 12 quibuscumque rationibus. FRG. Vat. 35 (*a. 313?*) -endae proprietatis probatio (COD. Theod. 3, 1, 2, 2). COD. Theod. 6, 4, 22, 1. 10, 12, 2, 4. 11, 1, 19. NOVELL. Maior. 7, 14 ut ... publicum debitorem -at atque convincat. *al.*

2 *praevalente notione declarandi, nuntiandi, commemorandi nec non alludendi*: **a** *vario modo*: α *exempla varia paucissima*: EDICT. cens. de rhet. (Suet. gramm. 25, 1) ut -remus (-emus, -amus *var. ll.*) nostram sententiam (CAPITOL. Aur. 27, 11 Pius 3, 8). VARRO Men. 239 cum vellem -ere, quid vellem (CAES. Gall. 3, 26, 1 quid fieri velit [4, 23, 5. 5, 2, 3. *al.*]. *sim. al.*). CIC. Verr. II 2, 69 -it se in summa difficultate esse nummaria. II 2, 148 hoc significant atque adeo aperte -unt sese ... contulisse. Att. 1, 17, 10 via, quam tibi litteris satis explicare non possum, significatione parva -am tamen. CAES. Gall. 5, 3, 3 quae ... in Treveris gererentur. LIV. 26, 29, 9 senatus, cum, quid placeret, magis -isset quam decresset. VITR. 10, 19(13), 3 -it se invenisse *eqs.* CVRT. 4, 15, 6 periculum. 6, 9, 3 cum tanti sceleris auctores -ero (7, 1, 36). VAL. FL. 7, 269 haec dominae referas ..., tu fletus -e meos. *al.*
β *spectat ad promissionem vel comminationem* (*acc. c. inf. fut. v. sub D. cf. p. 1127, 64 sqq.*): (i) *cum acc.*: CIC. Verr. II 2, 67 cum iste calumniae licentiam sua auctoritate -isset. Planc. 13 redde mihi, quod -eras. Att. 2, 4, 1. 9, 13, 4 plus -erat quam fecit (*cf.* fam. 5, 19, 2 si feceris id, quod -is. 13, 41, 2 ea, quae initio -isti, deinceps fecisti). fam. 9, 8, 1 *munus* (*postea*: promissi tui). ad Q. fr. 3, 5, 3 promissis iis, quae -it. LIV. 37, 7, 2 dare vere pacem, non tantum -ere. SEN. benef. 3, 25 praemia proditionis (*cf.* TAC. hist. 3, 48, 2 merces proditionis aut bellum -batur). TAC. hist. 1, 65, 2 magnitudinem praedae. 2, 82, 2 donativom. ann. 15, 12, 3 novam gloriam. (ii) *absolute* (*sc. in enunt. comparativis*): CIC. Verr. II 1, 135 quem ad modum -isset, se id exacturum esse respondit. de orat. 2, 348 plura quam -eram (Att. 3, 17, 2). Att. 9, 9, 1 fac, ut -is (12, 18, 4). fam. 2, 3, 2 aliter, atque -eram, facio.

b *revelando, praedicando, denuntiando sim.* (*sc. de deo revelante vel de homine praedicante*; *cf. p. 1126, 14 sqq.*): α *vario usu* (*saepe de revelatione rerum futurarum*): CIC. Tusc. 1, 114 quibus Apollo se id daturum -it. VERG. Aen. 1, 206 sedes ubi fata quietas -unt. SEN. nat. 7, 30, 6 quod -at revisentibus *Eleusis*. epist. 95, 64 arcana illa admissis ... in sacra -untur. CVRT. 4, 7, 26 terrarum omnium rectorem fore -it *vates*. TERT. apol. 18, 2 deum nosse et -ere ([*syn.* praedicarent]. adv. Marc. 4, 8 p. 440, 2. *cf.* bapt. 18 p. 216, 9 dominus -itur [*ad act. 8, 35 sqq. ut* HIER. epist. 53, 5, 3 Iesum].

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ITALA Ier. 31, 19 [Hier. *ad l.*] te [*cum parte codd. gr.* ὑπέδειξα]. *sim. al.*). adv. Hermog. 22, 2 *deus* -it per prophetam et dicit *eqs.* ITALA act. 1, 24 (cod. e = VVLG.) -e, quem elegeris (*gr.* ἀνάδειξον). apoc. 17, 7 (Primas.) -am tibi sacramentum huius mulieris (*gr.* ἐρῶ, *Vulg.* dicam). *al.* IREN. 4, 10, 1 (4, 20, 1 H.) non est numerum dicere, in quibus a Moyse -itur filius dei (*postea*: praenuntiavit). BARNAB. 3, 6 ante -it ⟨de⟩ omnibus nobis *deus* ([*gr.* προεφανέρωσεν]. 6, 7 a. -sa sunt, quae passurus erat [*gr.* προεφανερώθη]). CYPR. Fort. 12 per Salomonem spiritus sanctus -it et praecanit dicens: *eqs. al.* β *cum vi praecipiendi, monendi sim.* (*cf. p. 1125, 37. 1130, 6*): TERT. adv. Iud. 6, 1 cum manifestum sit et sabbatum temporale -sum et sabbatum aeternum praedicatum (*seq.* praedictam ... praeiudicatam ... denuntiatam ... praeostensa). paenit. 5, 1 *paenitentia* per dei gratiam -sa et indicta nobis. CYPR. epist. 67, 4 iubet deus ..., instruit et -it ... oportere. hab. virg. 11 quae deus praecepit, quae dominus -it. HIL. in psalm. 66, 4 Iesum ... -it angelus ... nuncupandum. PS. PHILO antiq. 13, 1 Moyses ... fecit omnia que precepit ei deus; ... omnia que ei -sa sunt. 25, 11 nimphe ... -bant Amorreis ... opera eorum. VVLG. exod. 4, 15 -am vobis, quid agere debeatis. *al.*

c *afferendo aliquid (aliquem) in oratione, disputatione sim. ut exemplum, argumentum* (*cf. p. 1128, 1*): SEN. contr. 1, 6, 4 quid recenseo singulos, cum hanc urbem possim tibi -ere? SEN. dial. 7, 11, 3 multos -am voluptatibus obsessos (*homines ut*: epist. 82, 20 do tibi Fabios ...; Laconas tibi -o. *al.* TERT. pudic. 16 p. 252, 15 apostolum. *al.*). nat. 1, 6, 3 aliquod exemplar. epist. 42, 8 multa possum tibi -ere, quae *eqs. al.* QVINT. inst. 5, 11, 42 cum signum Iovis ... populo -it *Cicero* (*ad Catil. 3, 21*). *al.* TAC. hist. 2, 19, 1 metum ac discrimen -ere (*excusandi causa*). AVSON. 416, 28 p. 284 P. innumeras possum celandi -ere formas. 419, 36 p. 362, 230 non possum fidei causa -ere imagines maiorum meorum, ut ait apud Sallustium Marius (*Sall. Iug. 85, 29* ostentare). *al.*

3 *praevalente notione significandi, appellandi, exprimendi sim.*: **a** *in sermone grammatico sim.* (*sc. in locis, locutionibus sim. interpretandis*): α *-unt res significativae*: Ⓘ *variae imagines*: CIC. Cato 70 ver ... tamquam adulescentiam significat -itque fructus futuros. APVL. mund. 38 quod nondum ex colo *Parcarum* tractum est, ... posteriora videtur -ere. *al.* Ⓘⓘ *nomina, verba, dicta, syllabae, formae, figurae sim.* (*exempla selecta*): VARRO ling. 5, 3 multa verba aliud nunc -unt, aliud ante significabant (8, 60. CHAR. gramm. p. 212, 19 B. [*syn.* significant]). QVINT. inst. 7, 9, 13 *in voce q. e.* '*cato*' aliud (alium *trad.*) ... -it brevis secunda syllaba. 8, 6, 44 ἀλληγορία ... aliud verbis, aliud sensu -it. 9, 3, 49. 10, 1, 14 nec ut 'mucro' gladium, sic mucronem 'gladius' -it (*syn.* valent). PS. APVL. herm. p. 268 *nomina negata* tantum -unt aliud praeter hoc esse (*sim. in philos.*: p. 273 MART. CAP. 4, 365). DON. Ter. Ad. 796, 3 'rem' causam ipsam -it. Hec. 762. 778 'porro' ... futurum tempus -it (RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 140, 17 'sexta hora' ... meridianum t. *al.*). CHAR. gramm. 178, 23 B. (*ex Romano*) 'patruele' ... quia non tantum rem necessitudinis, sed etiam personam -at. *al.* *in structura passiva*: NIGID. Gell. 17, 7, 8 hoc verbo non minus praeteritum tempus -itur quam futurum (QVINT. inst. 3, 6, 53 ἰδιότητα, quo verbo finitio -itur). 9, 2, 44 quo nomine ... parum ... huius figurae vires videntur -i (PAVL. dig. 12, 1, 6 aut n. suo aut ea demonstratione, quae nominis vice fungitur). DIOM. gramm. I 346, 2 qua *forma* non actus, sed apparatus -itur (quae ... -it *var. l.*), ut 'parturio'.

β *-unt scribentes vel dicentes* (*exempla selecta*): VARRO ling. 7, 73 multam noctem -ere volt poeta a temonis motu. frg. Non. p. 352, 33 qui cito facturum quid se -ere volebat, dicebat numero id fore. QVINT. inst. 8, 3, 84 verbo uno magnitudinem eius *equi* -it *Homerus*. 10, 1, 12 circuitu verborum plurium (12, 10, 41 c. res -ere et tralationibus. DIOM. gramm. I 460, 19). *al.* TAC. dial. 33, 1 velut vestigia ac liniamenta quaedam. TERT. scorp. 9 p. 164, 23 si diem dixeris, lucis rem -isti. PAVL. dig. 34, 2, 7 hac demonstratione 'meum' praesens, non futurum tempus -it *testator*. PORPH. Hor. carm. 1, 35, 28 ἀλληγορικῶς. 4, 1, 4 ut dignitatem formae eius -ret, ... ait. sat. 2, 4, 51. *et saepe.* DON. Ter. Andr. 718, 2. CHAR. gramm. p. 142, 5 B. 'se' et 'sese' ... ita distinguit *Caesar*, ut 'se' dicamus, cum aliquem quid in alium fecisse -imus. SERV. Aen. 1, 165 per 'atrum' ... 'nigrum' -it, per nigrum umbrosum *eqs.* 1, 186 'agmen' ... bene adiecit 'longum', ut incedentum -ret significationem. *al.* *auctores sacrae scripturae* (*et inde scriptura ipsa*): TERT. adv. Prax. 6 p. 234, 20 haec vis ... apud scripturas ... in sophiae nomine -itur. 11 p. 242, 24 scripturas eundem filium et patrem -ere, quemadmodum *eqs.* (IREN. 3, 6, 3 [2 H.] non in totum ... scriptura -it illos deos, sed cum aliquo additamento et significatione. *al.*). CYPR. epist. 63, 6 quando ... sanguis uvae dicitur, quid aliud quam vinum calicis dominici sanguis -itur? unit. eccl. 4 quando ... Paulus ... sacramentum unitatis -at dicens: *eqs.* VICTORIN. POETOV. in apoc. 4, 2 cum ... dicat: 'mare vitreum ...' aquam mundam ... -it. HIER. in psalm. 88 p. 68, 6 sexta editio 'prophetas' pro filiis posuit: -it autem illam prophetiam, quae *eqs. al.*

b *in sermone iuridico de demonstratione finium* (*cf. Daube, Journ. Rom. Stud. 47, 1957, 46*): SCAEV. dig. 19, 1, 48 an ... cogendus sit *venditor* -ere ex instrumentis hereditariis, quid iuris defunctus habuerit, et fines -ere (*ibid. iterum; antea*: demonstravit).

c *vario usu*: α *-untur res* (*in sacr. script. gr. resp.* εἶπεν *sim., in aliis vers. lat.* dixerat *sim.*): TERT. bapt. 19 p. 217, 6 paschae celebrandae locum de signo aquae -it *Christus* (ITALA gen. 22, 3 [Caes. Arel. serm. 84, 2] l. quem ei -erat dominus [*Vulg.* praeceperat]. VVLG. gen. 22, 9). ITALA gen. 26, 2 (Rufin. Orig. in gen. 16, 3 p. 139, 12) habita in terra, quamcumque -ero tibi. 22, 2 (Rufin. Orig. in gen. 8, 1 p. 77, 25) in uno ex montibus, quem -ero tibi (*Vulg.* monstravero). *al.* β *-untur homines*: TERT. adv. Marc. 4, 31 p. 526, 18 ad cenam quales vocari iubet? quales -erat per Esaiam. ITALA Luc. 10, 1 (cod. d) -it ... et alios (*gr.* ἀνέδειξεν, *Vulg.* designavit). VLP. dig. 29, 1, 44 rescripta principum -unt omnes ... qui *eqs.* PAVL. dig. 28, 5, 59 cum sit coram *heres*, qui -itur. CAPITOL. Max. Balb. 2, 6 ego principes dico, vos firmate, si placet, sin minus, meliores -ite. *al.*

C *vergit in notionem praebendi* (*cf. p. 1124, 11 sqq., distinximus p. 1133, 48 sqq.*): **1** *reflexive* (*vergit in notionem offerendi; addit nom. praedic.* LIV.): CIC. Att. 8, 2, 3 quis tum se mihi non -it? quis nunc adest ...? LIV. 28, 43, 11 cum quaesitus ad id bellum imperator nemo se -ret praeter me. COMM. instr. 2, 29, 16 inspicitis dicentes ('*ius dicentes?*' *Dombart*), quibus vos -itis ultro.

2 *cum variis obi.* (*a. c. i.* CE): **a** *-untanimantia*: PHAEDR. 4 prol. 12 *fabulas* paucas ille -it. SEN. clem. 1, 13, 5 quibus *liberis* tale saeculum -erit *pater*. TAC. ann. 13, 35, 4 laudem strenuis, solacium invalidis, exemplum omnibus -ere (CHROMAT. serm. 15, 1 L. humilitatis). TERT. adv. Hermog. 45, 4 documentum artis suae (EVTR. 7, 17, 2 d. sui). NEMES. cyn. 12 quamvis cursus -at ... Calliope faciles (*cf. Verg. georg. 1, 40* da facilem cursum). CE 542, 5 te -e videri ('*praebe,* πάρεχε' *Heraeus*). **b** *-unt res*: QVINT. inst. 1, 7, 29 c tertiam -it *litteram nota quaedam.* IREN. 1, 14, 5 (1, 8, 6 H.) *octonationes* ter in se venientia viginti quatuor -erunt numerum (*nisi vi efficiendi*). IVL. RVF. rhet. 22 p. 44, 15 paradigma facit vera exempla, parabola ficta -it. PROB. inst. gramm. IV 140, 16 nominativum casum ... -unt *participia* (*sim.* 143, 3. 11). HIER. epist. 43, 3, 2 aëris temperies et strata subter folia locum quietis -it (-unt, -ent, -et *var. ll.*). MART. CAP. 6, 713 *species* καμπυλογράμμου obducti circuli diversitates -it. 8, 837 circulus ... austrinus tantum habet ad cardinem suum, quantum et septentrionalis -it. NOVELL. Valent. 35 pr. constituta, quae Theodosianum corpus -it (*cf.* CONC.[S] I 5 p. 356, 10 petitio ..., quam -unt oblati libelli). CE 1198, 5 bis mihi septenos aetas -erat annos. *al.*

3 *cum obi. intern. q. d.* (*fig. etym., cf. p. 1124, 71 sqq. 1126, 47 sqq.*): FRONTO p. 216, 17 v. d. H. demonstrationem sui ... limitis -unt *Vesper et Lucifer*. ITALA II Cor. 8, 24 (cod. d, *cf.* VVLG.) ostensionem ... caritatis vestrae ... -entes ([*gr.* ἔνδειξιν ... ἐνδείξασθε]. IREN. 3, 12, 9 [3, 12, 12 H.]).

D *grammatica et stilistica notabiliora ad A–C*: **1** *accedunt locutiones praedicativae* (*cf. etiam p. 1122, 39. 1123, 15. 75. 84. 1124, 17. 18. 1133, 13*): **a** *reflexive; ad pron. refl.* (*quod omittitur l. 67*) *accedit*: α *enunt. epexeget.* (*cf. supra p. 1125, 3*): PLAVT. Asin. 862 hoc facto sese -it, qui ... cum filio potet *eqs.* TER. Eun. 307 nunc ... -es te (*v. app. crit.*), qui vir sies. ITALA II Thess. 2, 4 (cod. d) *filius perditionis* -ens se, quasi sit deus (*gr.* ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι. VVLG. quia *vel* tamquam. *cf. p. 1147, 51*). IREN. 4, 6, 1 (4, 11, 1 H.) dominus ... -ens semetipsum discipulis, quoniam ipse est verbum. *al.*

β *acc. vel nom.*: Ⓘ *usu communi*: LVCIL. 270 se fautorem (TAC. ann. 16, 22, 1 f. aut adversarium). NEP. Alc. 6, 4 inimicum. LIV. 1, 6, 1 *caedis* auctorem. 3, 46, 7 paratum. VAL. MAX. 7, 8, 2 indigniorem. ASCON. Corn. p. 53, 12 consulatus candidatum. SIL. 16, 427. TAC. hist. 4, 49, 2 ducem. *al.* *pro acc. ponitur nom.* (*v. Norberg, Synt. Forsch., 1943, 56 sq.; cf. etiam l. 21*): VERG. Aen. 2, 388 fortuna ... -it se dextra. SEN. epist. 66, 7 tota se -at *virtus*. ANON. Vales. 9, 44 munificus omnibus se -it. GREG. M. epist. 9, 57 se fraternitas vestra ... sollicita curet -ere (sollicitam C^1 *et edd.*). Ⓘⓘ *pron. refl. omittitur* (*cf. p. 1123, 2*): SEN. Herc. O. 277 coniugem -e Herculis. TAC. ann. 4, 59, 3 ut erectum et fidentem animi -ret. TERT. adv. Prax. 25 p. 276, 26 et in hoc filium -it (*trad. def. Löfstedt, Zur Sprache Tert., 1920, 51,* se *addunt edd.*). AVG. pat. 9, 8 priusquam -ret (-erit *var. l.*) traditorem *Iudas*. *pro acc. ponitur nom.*: PRISC. gramm. III 314, 11 'ἐπιδείξεις ποιῶν καλῶς' καὶ 'ποιεῖν καλῶς', similiter Latini '-es faciens bene' et 'facere bene'. IORD. Get. 151 *Padus* nunc ... quod aliquando portus fuerit, spatiosissimus ortus -it (-itur *A*) arboribus plenus (spatiosissimos hortos ... plenos *B, sed v. Kalén, Stud. in Iord., 1939, 83 sq., qui* 'quod ... fuerit' *ab* '-it' *pendere putat*). GREG. M. epist. 9, 123 ut ... quasi egentium amator ... -as (-aris *Mommsen*).

γ *adv.*: SEN. epist. 49, 11 non ubique se mors tam prope -it.

b (*medio*)*pass.*: α *nom.*: Ⓘ *subst. vel adi.* (*oratio recta* HIER.): CIC. inv. 1, 79 genus ... argumentationis vitiosum -itur. Cael. 51 perfacilis mihi reliquus cursus *orationis* -itur. *al.* QVINT. inst. 3, 6, 12 insidiator Clodius ideoque iure interfectus -itur. *al.* IAVOL. dig. 33, 5, 14 *servus* liber -itur. *al.* *in formula inter-*

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pretationis: HIER. epist. 106, 37 hebr. 'lach', quod -itur 'tibi'. (II) part. (nisi suppl. esse, cf. Hoppe, Synt. Tert., 1903, 58; v. et p. 1130, 83, aliter p. 1123, 16): TERT. cult. fem. 1, 7 l. 16 apud Parthos gemmatum aliquid ideo comparet, ut neglectum quoque -atur. adv. Marc. 3, 23 p. 418, 8 Christus defensus -itur a creatore. 4, 22 p. 496, 11 et si Marcion noluit eum colloquentem domino -sum, sed stantem. praescr. 24 l. 20 et alius postea in paradisum ereptus debet -i. VLP. dig. 24, 1, 7, 6 si titulus donationis quaesitus -itur. FILASTR. 95, 2 terra super aquam fundata -itur. 108, 8 quod dictum in Christi ... praesentia probatum -itur atque consummatum. 112, 3 scientia Christiana ... in mandato et lege manifestata praedicata -itur. al.

β substituuntur alia (cf. or. rectam p. 1130, 81): VARRO ling. 9, 43 non ab ... obliquis casibus fit, ut recti simili facie -antur. TERT. adv. Marc. 4, 30 p. 525, 7 qui in suum seminarit, creatoris -itur. ITALA I Ioh. 2, 19 (Hier. hom. Orig. in Ier. 3, 3 p. 311, 4) ut -rentur (-retur var. l.), quia non erant omnes ex nobis (gr. φανερωθῶσιν [φανερωθῇ] ὅτι. Vulg. manifesti sunt, quoniam).

c active: α cum acc. dupl. (nisi suppl. esse iuxta part.): (I) usu communi: CATO orig. 83 tribunus ... -it exitium ... maturum. RHET. Her. 2, 31, 50 si animum nostrum fortem ... -emus futurum (item cum part. fut. CIC. S. Rosc. 110 illum pecuniam ... amissurum. al.). 3, 14, 24 strenue quod volumus -ere factum (al., sim. cum. part. perf. CIC. inv. 2, 142 ambigue aliquid scriptum. al.). CIC. inv. 2, 99 id ... -ere dissimile. LIV. 32, 21, 33 quod Cleomedon ... tutissimam vobis viam consilii ... -bat. SEN. contr. 7, 2, 3 parricidam quem Popillium vivos negarat Cicero, occisus -it. VAL. MAX. 2, 10, 3 bis ... te, Paule, Macedonia urbi nostrae inlustrem -it. SEN. epist. 11, 10 illum tibi ... -e vel custodem vel exemplum (TERT. patient. 2 p. 2, 19). CVRT. 7, 8, 24 salubre consilium sequens ... tempus -it. QVINT. inst. 4, 5, 15 insidiatorem ... Clodium. al. (II) part. praes. (fort. sec. usum graec., cf. Eklund, Use of the Pres. Part. in Lat., 1970, 81 sqq.; usu nondum pleno p. 1121, 79. 1122, 20. VAL. FL. 8, 199 CAPITOL. Aur. 4, 6): VLP. dig. 42, 5, 31, 5 inopia laborantem eum ... -ere. RVFIN. Adamant. 1, 5 -o ... Paulum Marco et Lucae testimonium dantem (gr. δείκνυμι αὐτὸν ... μαρτυροῦντα). 1, 22 -o ... apostolum dicentem et utentem prioribus scriptis (gr. δείκνυμι ... λέγοντα ... καὶ οὐκ ἀποβάλλοντα). ANON. in I Cor. (ed. Frede) 70 C 'Christum in se' -it 'loquentem' Paulus. AVG. civ. 18, 23 p. 285, 14 D. -it ... ordinem litterarum ita se habentem. MVTIAN. Chrysost. hom. 5 p. 271/2 illum -it multum studium habentem, ut eqs. (gr. p. 47 αὐτὸν δείκνυσι ... τιθέμενον). ibid. -it in hoc plus eos habentes (gr. p. 48 πλέον ἔχοντας). 14 p. 331/2 -am apostolos nihil accipientes scriptum, sed in cordibus suscepisse spiritum sanctum (gr. p. 113 παραλαβόντας ... δεξαμένους).

β cum gen. (nisi suppl. esse): TERT. adv. Marc. 5, 4 p. 582, 24 quam fidem ... creatoris -it. 5, 9 p. 602, 20 Christum eius dei -ero, apud quem eqs.

2 pass. impers. (fere pendet enunt.; acc. c. inf. exempla certa non ante MAECIAN., SCAEV., TERT.): TER. Andr. 198 (nisi vi reflexiva) si sensero ... te ... velle in ea re -i, quam sis callidus. RHET. Her. 2, 1, 2 -batur, quomodo ... oporteret. 2, 9, 13. 2, 11, 16 -endum est (item gerund. CIC. inv. 2, 53. al.). CIC. inv. 1, 21. al. QVINT. decl. 334 p. 316, 8 ex eventu -itur (TERT. fug. 1, 7 ex hoc [PAVL. dig. 49, 17, 20. al.]. adv. Iud. 4, 9 ex quo. al.). MAECIAN. dig. 32, 95 ut in his argumentis ... -itur (SCAEV. dig. 45, 1, 122, 2 MIN. FEL. 27, 1 LAMPR. Alex. 12, 5. al.; cf. IREN. 3, 14, 1 sicut [CHALC. comm. 41. 178 MAXIMIN. c. Ambr. 111. al.]). distrib. 40 tertias trientes, quartas quadrantes, sicut duodecimas uncias vocari -sum est. SCAEV. dig. 33, 1, 18 pr. nisi -atur a libertis testatorem respexisse. PAPIN. dig. 32, 91, 6. TERT. apol. 6, 9 per quod -itur ... ea vos retinere. al.

3 absolute vel cum adv. (cf. etiam p. 1121, 58. 1123, 46. 1127, 4. 69. 1128, 71): a in parenthesi (attulimus fere ad verbum dicendi spectantia, aliter e. g. CIC. Caecin. 10 AMM. 21, 3, 5; formula fere postponitur vel inseritur, rarius anteponitur): α ut: formae I^{ae} pers.: RHET. Her. 1, 16, 26 ergo, ut -i, ratio ea est. 2, 17, 26 ut in libro primo -imus (VARRO ling. 5, 6 in superioribus libris [8, 1]). CIC. inv. 1, 62 ut -emus (item fut.: 1, 64. leg. agr. 2, 21 ut iam -am. VARRO ling. 7, 36 [offendam trad.]. QVINT. inst. 2, 17, 25 post paulum. al.). 1, 79 ut ante -imus (LVCR. 6, 997 HYG. astr. 2, 13 p. 49, 5). LVCR. 4, 746 prius. VARRO ling. 5, 59 ut supra -i (NEP. Ages. 1, 5 Eum. 13, 1 QVINT. inst. 7, 7, 6. 9, 2, 65. al.). NEP. Att. 10, 2 cui, ut -imus, ... opem tulerat. BASS. gramm. VI 268, 30 ut, cum ... loquebar, -i. QVINT. inst. 3, 6, 86. 4, 1, 69 modo. 8, 3, 38 alio loco (VLP. dig. 38, 6, 1, 4 suo l.). al. formae II^{ae} pers.: CIC. Att. 7, 1, 3 ut et tu -is et ego video. formae III^{ae} pers. (cf. supra l. 56): CIC. de orat. 2, 65 ut etiam Crassus -it. nat. deor. 2, 103 luna est, ut -unt mathematici, maior. al. β sicut: formae I^{ae} pers.: CIC. Verr. II 3, 38 s. -am ([-emus var. l.]. sicut fut.: QVINT. inst. 12, 10, 1 TERT. nat. 1, 12, 5. al.). NEP. Pel. 5, 1. ASCON. Corn. p. 52, 15 iam. QVINT. inst. 11, 3, 174. TERT. adv. Iud. 3, 11 supra. al. formae III^{ae} pers. (cf. supra l. 57): ITALA Luc. 2, 15 (cod. a al.) verbum quod factum est s. dominus -it nobis (gr. ὃ ... ἐγνώρισεν, VVLG. quod). 2, 20 (cod. 26) s. dominus -it illis (gr. καθὼς ἐλαλήθη, Vulg. s. dictum est). IREN. 1, 31, 3 (1, 29 H.) sententiae et regulae. LACT. inst. 4, 21, 1. al. γ quemadmodum: CIC. fam. 3, 9, 4 haec ... tibi erunt curae, q. -is. IREN. 1, 7, 3 (1, 1, 13 H.) q. -emus procedente nobis sermone (gr. καθὼς ἐπιδείξομεν). al. δ quantum: VELL. 2, 107, 1 (v. p. 1126, 5).

b vario usu: α cum adv.: CIC. Phil. 4, 7 sic arbitrabar ... vos iudicare, ut -itis. VARRO ling. 7, 28 item -it ... epigrammation. 9, 69 cum origo nominatus -ret contra. FRONTIN. aq. 31, 1 ratio ... ita se habet, ut -imus (TERT. apol. 46, 1 i. ... sicut. PORPH. Hor. carm. 3, 2, 1). TERT. apol. 9, 20 sic per omnia -am. β omisso obi. (cf. p. 1121, 24. 1122, 32. 1127, 26): CIC. inv. 1, 67 id, quod ... ad -endum pertinet. ac. 2, 60 non solemus ... -ere. QVINT. inst. 6, 2, 32 quae illustratio non tam dicere videtur quam -ere. TERT. resurr. 52 p. 107, 4 erupit statim -ere apostolus. VVLG. II par. 19, 10 ubicumque quaestio est de lege ..., -ite eis. Is. 40, 13 quis adiuvit spiritum domini aut quis consiliarius eius fuit et -it illi? act. 8, 31 quomodo possum intellegere, si non aliquis -erit mihi.

4 cum inf.: a acc. c. inf. (inf. fin. iuxta obi. v. p. 1130, 30): praes.: TER. Haut. 7 novam esse comoediam. 438. 933. al. RHET. Her. 2, 7, 11. 2, 20, 31. al. CIC. inv. 1, 11. 81. 2, 131 Quinct. 36 S. Rosc. 145 off. 2, 47 Att. 9, 6, 5. et passim. perf. (cf. p. 1131, 24): ACC. trag. 17 me non peccasse. QVADRIG. hist. 7 RHET. Her. 1, 5, 8. 1, 11, 18. al. CIC. inv. 2, 106 Tull. 1 Verr. II 1, 61 Tusc. 3, 76. saepius. fut. (cf. p. 1131, 22): CIC. Verr. II 2, 132 sese ... esse facturum. Pis. 29 Phil. 2, 80 Att. 9, 9, 2 fam. 4, 1, 1. al. LIV. 5, 34, 3. al. b nom. c. inf. (sc. pendente ex pass.; ex act. v. p. 1130, 73): RHET. Her. 2, 4, 6 -itur idonea perficiendi facultas esse quaesita (item cum praedicat.: 2, 17, 25 CIC. inv. 1, 29. 2, 54. Font. 20 id quod -atur esse falsum. QVINT. inst. 6, 2, 22. al.). 2, 10, 15 (vix impers.) -itur id factum esse. CIC. inv. 1, 85 si ... poterit -i hereditate venisse equus (2, 21. al.). VARRO ling. 5, 2 pertinacia ... -itur esse a perten⟨den⟩do. CAES. civ. 3, 105, 6 palma ... exstitisse -batur. APVL. apol. 102, 8 non ... appetisse, ... reppulisse -itur Apuleius. HYG. astr. 1, 7 p. 26, 26 sol -itur ... currere. TERT. adv. Hermog. 20, 4 deus ... universa fecisse. CLAVD. DON. Aen. 1, 10 p. 12, 30 ut -atur Carthago ... potuisse. 3, 170 p. 289, 4 Aeneas -itur ... vidisse. 12, 105 p. 565, 18 optasse Turnus. VVLG. Iob 21, 34 cum responsio ... repugnare -sa (-ta var. l.) sit veritati. al. c inf. solo (fere cum vi docendi, praecipiendi): ITALA Matth. 3, 7 (cod. k) quis -it vobis fugere a futura ira? (gr. ὑπέδειξεν ... φυγεῖν, Vulg. demonstravit ... fugere. item Luc. 3, 7 [cod. a al. = VVLG.]). act. 10, 28 (cod. e al. = VVLG.) mihi -it deus neminem ... inmundum dicere hominem (gr. ἔδειξεν ... λέγειν. inde PELAG. infra l. 78). LACT. epit. 16, 2 qui fimo pinguefacere terram primus -it (cf. inst. 1, 20, 36 rationem ... induxit). CONC.^{S} I 5 p. 170, 8 -e luctari, demonstra et instituta certaminis. REGVLA mag. 82, 4 mag. them. or. dom. 81.

5 cum enuntiatis (cf. p. 1130, 51 sqq.; in struct. refl. v. p. 1125, 11; enuntiata relativa substituuntur pro acc. e. g. CIC. inv. 1, 64 VARRO ling. 6, 39): a interrog. (v. etiam sub b): TER. Andr. 198 quam sis callidus (RHET. Her. 2, 9, 13 CIC. inv. 1, 22. al. LIV. 24, 5, 2 SEN. contr. 1, 2, 19. al.). 867 erum quid sit pericli fallere (VARRO Men. 239 q. vellem. RHET. Her. 2, 18, 28. al.). Haut. 7 quae esset (Phorm. 793 quo pacto [RHET. Her. 3, 16, 30]. RHET. Her. 1, 2, 2 quo modo [1, 13, 23 cuiusmodi. al. CIC. inv. 1, 99 quemadmodum. al.]. 1, 4, 6 qua re [al. CIC. Verr. II 1, 36 quam ob rem. al.]. al. CIC. inv. 2, 138 qua de causa. S. Rosc. 79 qua ratione. al.). 155 quanti penderes (CIC. inv. 1, 22 quanta ... exspectatio sit. 1, 104. al.). RHET. Her. 3, 3, 5 quoad. al. b si (difficilius distinguitur interrogatio ab enunt. condicionali sim.): CIC. inv. 2, 32 debebit et -ere, si quo in pari ante peccato convictus sit. Manil. 2 si quid in dicendo consequi possum, iis -am. Flacc. 105 quodsi ... taedet, -ite. QVINT. decl. 260 p. 62, 20 si quid hic laeserit. CYPR. epist. 73, 14 -at, si haeretico aliquid concedendum putavit eqs. RVFIN. Adamant. 1, 9 -atur, si tres sunt principatus. ENNOD. epist. 2, 4, 4 p. 43, 16 ut, si me cordi habetis, de uberrimi -atis directione conloquii. INST. Iust. 4, 7 pr. si quid ... observetur, separatim -emus. c quod, quoniam, quia: CALP. decl. 25 rebus ipsis -o, quod amavi (TERT. anim. 43, 12 IREN. 5, 17, 4 [gr. ἔδειξεν ... ὅτι]. al. VLP. dig. 29, 5, 1, 29 CYPR. epist. 73, 5. al. LACT. inst. 4, 12, 15. al.). TERT. adv. Iud. 8, 3 quoniam ... civitas exterminari haberet (8, 9. ITALA Luc. 20, 37 [cod. ff^2; gr. ὅτι ... ἐμήνυσεν, VVLG. quia]. IREN. 2, 13, 8 [2, 16, 4 H.]. al.). ITALA Matth. 16, 21 (cod. a al. = VVLG.) coepit ... -ere discipulis suis, quia oportet eqs. ([gr. δεικνύειν ... ὅτι]. act. 20, 35 [cod. e] omnia -i vobis, q. eqs. [gr. ὑπέδειξα ... ὅτι, VVLG. quoniam]. IREN. 2, 22, 1 [2, 32, 6 H.]. al. CYPR. epist. 66, 8. al. HIL. myst. 1, 19. al.; cf. p. 1131, 17). d ut (suppletur AVG. c. Parm. 3, 2, 13): PELAG. in Gal. 2, 12 p. 314, 14 sciens sibi -sum, ut nullius generis hominem vocaret inmundum. PATRIC. conf. 34 deus mihi -it, ut ... crederem. DRAC. laud. dei 3, 136 ut ... debeat. GREG. TVR. Franc. 1, 7.

6 cum praepos.: de: RHET. Her. 2, 16, 23 de his partibus primum -endum est. PS. DOSITH. frg. iur. 8 de quibus procedentes -emus. BARNAB. 3, 6 (v. p. 1129, 6). 11, 1 -ere de aqua et de cruce (gr. προεφανέρωσεν ... περί). ACT. Archel. 37, 1 -it de origine

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

diaboli. pro: CASSIOD. compl. in apoc. 1, 19 candelabrum ... quod pro bonis operibus probatur -sum.

7 per confusionem structurarum: PEREGR. Aeth. 37, 6 (*verbum per pleonasmum repetitur, cf. Löfstedt ad l.*). HIER. in Ier. 6, 17, 4 (*labitur ex nom. c. inf. in acc. c. inf.*). GREG. M. epist. 7, 31 p. 480, 6 (*labitur ex acc. c. inf. in orationem affirmativam, nisi inf. cum edd. restituendus, sed cf. Norberg, Synt. Forsch., 1943, 261*). *transit in structuram verbi q. e. docere*: REGVLA mag. 11, 34 (*verba ex Vita Eugen. sumpta*) quanta reverentia debeamus domino servire, ex praeceptis eius -imur (-itur *var. l.*), si *eqs.* (*sed* VITA Eugen. rec. vet. ed. Mombr. p. 394, 8 -imus).

CAPVT ALTERVM: *monstrando efficitur simul aliquid*: **I** *accedit praedicativum* (*structura inversa, sc. pro obi. ponitur locutio praepos.* TERT.): COLVM. 4, 8, 1 vitis ablaqueanda est; quod opus adapertas -it aestivas radiculas. IVV. 14, 60 verre pavimentum, nitidas -e columnas. TERT. praescr. 3 l. 23 *dominus* de primis novissimos -it (*sed cf. Kroymann: 'subaudi: fieri'*). IREN. 5, 12, 1 mors ... expulit ab eo *homine* vitam et mortuum -it. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 241, 16 spiritus sanctus -ens nos vel efficiens templum dei. CONC.S I 5 p. 278, 8 permisit carni pati ..., ut nos praeparatos -ret (*gr. I 1, 6 p. 139, 20 ἀποφήνῃ, cf. p. 161, 37* redderemur). CHRYSOST. hom. II 1182C qui *ecclesiam* impugnat ..., ecclesiam ... fortiorem -it (*Migne gr. 52, 449 δείκνυσιν*). III 824A sanctum osculum ... reconciliat mentes et unum corpus -it (*Migne gr. 49, 382 ποιεῖ σῶμα γενέσθαι ἓν ἅπαντας*). III 826B *crux* peregrinantes cives -it (*gr. ibid. 399 ἀπηλλοτριωμένους ᾠκείωσε*). III 873B *gratia* invenit magos et euangelistas -it (*Migne gr. 52, 803 εἰργάσατο*). CASSIOD. Ios. antiq. 1, 87 Lamech ... Noe suum filium rerum praeceptorem -it (*gr. ἀποδείκνυσι*). ORIBAS. syn. 8, 47, 2 Aa atrofia ... totum oculum minorem -it et humiliorem (*gr. ποιεῖ, La* facit). COD. Iust. 1, 17, 1, 7 ut ... omne opus moderatum et quam pulcherrimum -atis. 6, 58, 15, 1 b legem ... incremento perfectam -ere.

II *per obi. simpl.*: **A** *vi creandi, parandi* (*gerendi* EVTR.): ITALA Is. 41, 20 (Cypr. testim. 2, 4) manus domini f e c i t ista et sanctus Israel -it (*gr. κατέδειξεν, Vulg.* fecit hoc ... creavit illud). TERT. adv. Prax. 10 p. 242, 12 quod ... voluit *deus*, et potuit et -it. IREN. 1, 5, 3 (1, 1, 9 H.) *demiurgum dicunt* terram ... -isse (*antea*: fecisse ... plasmasse, *gr. δεδειχέναι. de sensu agit Lundström, Übersetzungstechn. Unters., 1955, 144*). 4, 34, 4 (4, 56, 4 H.) dominus ... aratrum -it (*antea*: fecit). CENS. 14, 7 post septimum quemque annum articulos quosdam et in his aliquid novi natura -it. CYPR. epist. 73, 7 super quem aedificavit ecclesiam et unde unitatis originem instituit et -it *dominus*. EVTR. 9, 16 nihil ... clarum potuit -ere ... morte praeventus (*Vopisc. Tac. 13, 4* gessit). PASS. coron. 5 uoluerunt ... Asclepii -ere imaginem *artifices*. *subi. res*: EVSEB. EMES. serm. 24, 37 si transierit horam, -it noxam *cibus* (*nisi subi.* cithara). CHRYSOST. hom. III 819B *cupiditas* alienationem mentis -it (*Migne gr. 49, 376 ἐργάζεται*). **B** *accedente vi praestandi* (*sc. mala vel bona alicui* [circa *aliquem* VVLG. Tob.]; *aliter interpretatur* VEREC. in cant. 4, 29 D. aliud est ... mala facere servis dei, aliud mala -ere: faciunt mala persecutores ..., -unt mala haeretici, qui ... mala itinera vel mala dogmata ... demonstrant [*sed cf. antea*: ingesserint]): ITALA gen. 50, 15 (Lugd. *al.*) ne ... reddat nobis omnia mala, quae -imus ei ([*gr. ἐνδειξάμεθα, Vulg.* fecimus; *explicat* AVG. loc. hept. 1, 211 '-imus' ... vel '-it' pro eo, quod est 'fecimus' vel 'fecit']. II Tim. 4, 14 [cod. d *al., cf.* VVLG.; *gr. ut supra, v. etiam* AVG. *l. c.*]. VVLG. Dan. 3, 44 [*cf.* VEREC. *supra*]. SERM. de conf. diab. 108). 50, 17 (Lugd.) maligna tibi -erunt (*gr. ut supra, Vulg.* exercuerunt in te). psalm. 4, 6 (Veron. *al.* = VVLG.) quis -it nobis bona? ([*gr. δείξει*]. PSALT. Rom. 58, 12 -e mihi b. VVLG. Tob. 11, 20 quae *bona* circa illum -erat deus. COMM. instr. 1, 30, 1 disce ... bonum -ere cunctis). 59, 5 (Veron. *al., cf.* VVLG.) -isti plebi tuae dura (*gr. ἔδειξας*). 70, 20 (Veron. *al.* = VVLG., *gr. ut supra*) quantas -isti mihi tribulationes multas et malas (*cf. infra l. 79*). II Macc. 13, 9 (rec. L) rex ... veniebat deteriora ... Iudaeis -surus (*gr. τὰ χείριστα ... ἐνδειξόμενος*, VVLG. nequiorem se Iudaeis -surus. *cf. rec. X* deteriora ... facturus). PS. PHILO antiq. 32, 12 liberationem suam -it nobis *deus*. PS. ORIG. in Iob 2 p. 455B super omnia, quae ei fecisti, super omnia, quae ei -isti. VITAE patr. 5, 11, 2 -ite charitatem et nolite mecum loqui ([*gr. Cot. p. 381 ποιήσατε ἀγάπην ut passim*]. 5, 15, 11. 5, 15, 43). *al.*

III *omisso obi.*: **A** *obi. suppl.*: ITALA psalm. 58, 12 (Sangerm., *cf.* VVLG.) deus -it mihi inter (VVLG. super) inimicos meos (*gr. δείξει, structura sec. hebr., cf. Symm. ἐπιδεῖν ποιήσει με κτλ., sed interpretes Latini obi. supplendum potius intellexisse videntur, e. g. Hil. vel Aug. ad l., cf.* PSALT. Rom. *supra l. 60*). **B** *per attractionem pron. relativi*: VITA Abr. 7 Rev. Bénéd. 50, 1938 p. 228, 9 in tantis tribulationibus malis ..., quibus ei -imus (*item* p. 236, 11; *cf. supra l. 64 et alium vers. Migne 73, 287B* quas ... intulimus).

PARS ALTERA: *praevalentibus* **notionibus secundariis:** *sc. exponendi* (*ad notionem monstrandi potius trahas*: VERG. Aen. 8, 264 abstractaeque boves abiurataeque rapinae caelo -untur. SEN. nat. 3, 19, 2 quos *pisces* ignoto ... caelo ... amnis -it. PLIN. nat. 11, 150 caelo *oculos mortuorum* [*antea*: ab homine spectari]. PAVL. sent. 1, 21, 4 corpus *mortui* ... solis radiis [*cf. Novell. Valent. 23 pr.* monstrare caelo]): CATO agr. 6, 2 ager ... soli -tus (6, 4 locus ... -tus s. NEMES. cyn. 201 catulos. *cf.* SEN. Herc. O. 720 solibus ... flammisque ... sanguinem *Nessi*. STAT. Theb. 6, 89 lucos ... -ere [ext- *Q*] Phoebo arboribus caesis). VERG. georg. 2, 261 supinatas aquiloni -ere glaebas. SEN. dial. 7, 2, 3 (*loq. animus; in imag.*) quid aliud quam telis me opposui et malevolentiae, quod morderet, -i (*item adversario*: STAT. Theb. 6, 613 *crinis* solutus ... infesto ... volans -itur [obt- *B*] Idae). *sc. praetendendi* (*non nisi translate*): Q. CIC. pet. 45 belle negandum est, ut -as necessitudinem. CVRT. 10, 2, 19 quam *causam* -itis. TERT. monog. 16, 4 si solitudinem domus -at (obtendat *C*; *antea*: si inopiam quis causetur). PORPH. Hor. epist. 1, 18, 92 si tu malam valetudinem -as ad excusationem non bibendi. *sc. intentandi*: VAL. FL. 2, 450 citum strictis alius de cautibus ignem -it foliis (obtendit *Madvig, alii alia*). ITALA Ioh. 20, 27 (cod. a) -e hoc digitum tuum ... et mitte manus tuas in latus meum (*gr. φέρε, Vulg.* infer ... huc. *cf. cod. q* porrige). *? sc. extendendi*: HIL. myst. 2, 13, 2 (*agitur de trinitate*) nam nec sibi quis iuberet, ut faceret, nec communionem suam ad alterum solus -ret (ext- *ed. princ.*). EVSEB. EMES. serm. 20, 36 cum ... ad deum mentem -erimus nostram (ext- *Sirmond*).

p. p. p. pro subst. ***ostentum** (-sum), -ī *n.* *de orig.* (*cf. et infra l. 52 sqq.*): CIC. nat. deor. 2, 7 ostendi, monstrari, portendi, praedici, ex quo illa -a, monstra, portenta, prodigia dicuntur (*item ab ostendere derivatur*: div. 1, 93 FEST. p. 138 AVG. civ. 21, 8 p. 507, 14 D. PRISC. gramm. II 521, 1 -um ..., quando monstrum significat, nomen est participiale, quomodo 'factum' ..., ab ostendendo futura dictum. GLOSS.L I Ansil. os 82). *scribitur* ho- CIL VI 31169 *et hic illic in codd.* NOT. Tir. 58, 77. *forma* -sum *v. p. 1135, 27. 1136, 60; in var. l.* HIER. psalt. sec. Hebr. 78, 43 CLAVD. 26, 249 PASS. Petr. 1 p. 23, 6 S. *de notione et differentiis* (*cf. et sub IA1a*): SYNON. Cic. p. 421, 17 monstrum. portentum. prodigium. -um. ISID. diff. 1, 459 quinque sunt ... genera prodigiorum, ut Varro dicit ...: portentum, -um, prodigium, miraculum et monstrum. GLOSS. -um: *φάντασμα, Διὸς σημεῖα. τέρας*. monstrum. monstrum, quod ostenditur novum. signum quod ostenditur. GLOSS.L I Ansil. os 75 -a: prodigia. 78 -um: omen, augurium, prodigium. *legitur inde a* CIC., VARRONE. *vox rara apud poetas (semel tantum apud* OV., RHAEDR., PETRON. *in vers.); in prosa oratione frequentius adhibent* CIC. (*38ies, praecipue* div.), PLIN. nat. (*29ies*), SVET. (*18ies*), *rarius occurrit apud* LIV. (*semel*), VAL. MAX. (*bis*), SEN. phil. (*bis*), TAC. (*quater*), APVL. met. (*quater*), TERT. (*semel*), AMM. (*semel*), VVLG. (*ter*). *ceterum v. de frequentia vocis et de rationibus cum vocibus q. s.* miraculum, monstrum, portentum, prodigium *intercedentibus Moussy, Rev. Et. Lat. 55, 1977, 345 sqq.* [*variat cum* portentum IVST. 33, 1, 7 (*v. app. crit.*). *cf. p. 1135, 11 et sub IA 2.*]

i. quod ostenditur (se ostendit). **I** *praeter consuetudinem, naturam, sc. de portentis, monstris, miraculis sim.* (*de differentia parum constat; ad rem v. Riess, RE XVIII 2, 1642 sqq.*): **A** *de signis divinis sive faustis sive infaustis* (*cf. p. 1136, 26 sqq.*): **1** *in religione vel superstitione pagana*: **a** *definitiones, descriptiones, distinctiones*: CIC. div. 2, 49 hoc contra omnia -a valeat, numquam, quod fieri non potuerit, esse factum. *ibid.* quod ante non vidit, id si evenit, -um esse censet. 2, 62 declaravit nihil habendum esse, quod fieri posset, -um. VARRO frg. Serv. auct. Aen. 3, 366 -um, quod aliquid hominibus o s t e n d i t, portentum, quod aliquid futurum portendit, prodigium, quod porro dirigit, miraculum, quod mirum est, monstrum quod monet (FEST. p. 245 PAVL. FEST. p. 140). FEST. p. 194 -um ... pro portento. 201 -um, quo nunc utimur interdum prodigii vice. 245 portenta existimarunt quidam gravia esse, -a bona; alii portenta quaedam bona, -a quaedam tristia appellari. VLP. dig. 50, 16, 38 -um Labeo definit omne c o n t r a n a t u r a m cuiusque rei genitum factumque; duo genera autem sunt -orum: unum, quotiens quid contra naturam nascitur, tribus manibus forte ..., alterum, cum quid prodigiosum videtur, quae Graeci *φαντάσματα* vocant (AVG. civ. 21, 8 p. 507, 25 D.). PROB. app. gramm. IV 200, 7 -um et monstrum praesentia ostentant (ostendunt *var. l.*), prodigium autem et portentum futura significant (*econtra inter indicantia res futuras enumeratur* NON. p. 429, 27. 436, 7 ISID. orig. 11, 3, 2. 3. *cf. supra l. 28*). CHAR. gramm. p. 389, 1 B. -um quod p r a e t e r c o n s u e t u d i n e m offertur, ut puta si videatur terra ardere vel caelum vel mare ([*distinguitur a* portentum, monstrum, prodigium]. DIFF. ed. Beck p. 74, 13 ostentatio quaedam p. c. obiciens se oculis et auribus, ut si ... se ostendat nocte lux vel interdiu tenebrae [*sim.* GLOSS. IV 373, 1. V 471, 72]). 389, 7 in -o raritas admirationem facit. DIFF. Suet. p. 284, 1 -um sine corpore solido nobis se ostendit ([*differt a* prodigium, monstrum]. GLOSS.L III Abol. os 3). ISID. diff. 1, 459 portentum nascitur et in sua permanet qualitate; -um vero subito offertur oculis et subducitur.

b *synon. et iuxta pos.* (*v. etiam l. 24 sqq. 52 sqq. p. 1135, 33. 50. 66*): CIC. inv. 1, 101 ex sortibus, ex oraculis, vatibus, -is, p r o d i g i i s, responsis (*respondet in contextu et ponitur in alia vers.*: CIC. har. resp. 10 VAL. MAX. 1, 6 ext. 1 [*sub tit.* 'de p.']. PLIN. nat.

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

8, 55. 16, 132. 17, 242 sqq. HIER. psalt. sec. Hebr. 78, 43 [*Vulg. 77, 43*]. VVLG. exod. 4, 21 [*Itala Lugd.*]. CLAVD. 26, 249 [*253* p. miramque notam]. SIDON. epist. 7, 1, 6 [*cf. 7, 1, 3*]). div. 1, 118 *signa* alia in extis, alia in avibus, alia in fulgoribus, alia in -is, alia in stellis, alia in somniantium visis, alia in furentium vocibus (1, 127 extorum, fulgorum, -orum. 2, 16 e. aut avibus aut -is aut oraclis aut somniis. 2, 49. 2, 53 e. et -is. nat. deor. 2, 166 multa ... -is, multa in e.). 2, 26 ex fulgoribus -isque (2, 42 [*bis*]. VAL. MAX. 1, 1, 1 -orum ac f. *v. et l. 4. 6*). 2, 62 (*respondet 61* portentum; *item*: PLIN. nat. 2, 199. CENS. 17, 6 [*17, 5*]. IVST. 17, 1, 4 [*cf. 17, 1, 3*]. *cf. p. 1134, 47. 1136, 47. 50*). PLIN. nat. 2, 150 extra miraculum ... et extra -um (*respondet* PRVD. perist. 10, 964 [*cf. 960*]. *cf. p. 1134, 35. 1136, 58*). 7, 203 -orum et somniorum (*v. et l. 5. 7*). 11, 55 (*respondet 1, 11, 18* omen; *item*: SVET. Aug. 94, 11. AMM. 23, 3, 6 [*cf. 23, 3, 7*]. *cf. l. 36. 46*). TAC. hist. 1, 10, 3 -is ac responsis (*v. et p. 1134, 83*). SVET. Tib. 14, 1 -is et praedictionibus (*cf.* SPART. Hadr. 23, 3 praesagiis et -is). TERT. anim. 51, 8 signis ... et -is (*al. v. p. 1136, 46*).

c *digeruntur exempla sec. genera -orum*: α *generalia, mixta, incerta* (*selecta*): CIC. div. 1, 94 in -is animadvertendis diligentes fuerunt. 1, 99 *Sisenna* contra -a nihil disputat (*enumerantur varia ut*: SVET. Vit. 9 Vesp. 5, 1 APVL. met. 9, 34, 1). 2, 149 -i simile natum factumve quippiam. OV. met. 4, 565 serie ... malorum victus et -is, quae plurima viderat. SEN. nat. 2, 34, 1 quicquid ab hoc (*sc. fulmine*) portenditur, fixum est nec alterius -i significatione mutatur. PLIN. nat. 28, 17 ut appareat -orum vires et in nostra potestate esse ac, prout quaeque accepta sint, ita valere. CIL VI 31169 tabula posui ex -sum deorum. *al.*

β *certa (quae fere constant in eventu, casu, statu, sim.); signum praebent*: (i) *homines* (*de homine ipso l. 44*): CIC. div. 1, 121 Croesi filium, cum esset infans, locutum, quo -o regnum patris ... concidisse (*cf. de eo, qui amputata lingua loquitur*: PRVD. perist. 10, 964). PLIN. nat. 7, 33 tergeminos nasci certum est ...; super inter -a ducitur (*sim. de partu*: 7, 34 *enixa* Alcippe elephantum [*ibid. resp.* monstra]. SOL. 1, 67 infausta nativitas, si concretum virginal fuerit ...; -um hoc piavit sinistro exitu liberorum *Cornelia* [*cf. Plin. nat. 7, 69* infausto omine]). 8, 55 iugo subdidit eos *leones* ..., non sine -o quodam temporum (*postea*: prodigio). 37, 16 probrum erat, ni ... saevum irae deorum -um id credi oporteret, ... caput *Pompei ex margaritis fictum* ... sine reliquo corpore ostentatum (*cf.* FRONTIN. strat. 2, 9, 5 ad cuius *capitis abscisi* conspectum velut -o consternati). TAC. ann. 12, 64, 1 numerabatur inter -a deminutus omnium magistratuum numerus (*sc. permultis intra paucos menses defunctis*). SVET. Iul. 32 *quidam tuba canens monere videtur, ut Caesar Rubiconem transeat.* *de homine ipso*: TAC. hist. 3, 56, 2 praecipuum ipse Vitellius -um erat, ignarus militiae *eqs.* (*antea*: prodigiosum dictu; dirum omen). (ii) *bestiae* (*cf. supra l. 36; fusius agit* CIC. div. 2, 66 sqq.; *de ipsa bestia l. 64*): CIC. div. 1, 73 *equi in iuba examen apium* (*item* 2, 67 PLIN. nat. 8, 158. *cf. de apibus*: 11, 55 -a faciunt ... uva dependente in domibus [*ibid.* dirum -um]. FRONTO p. 129, 17 v. d. H. de ... formicarum et apicularum -is res maximae portenduntur). 2, 49 *mulae partus* (SVET. Galb. 4, 2). 2, 62 *anguis vectem circumiectus.* 2, 69 *simia urnam evertens.* PHAEDR. 3, 3, 16 *de partu monstruoso* ([*cf. 5* monstro]. GELL. 16, 6, 10). PLIN. nat. 8, 221 haud spernendum in -is ... animal (*sc. mus ut*: 8, 223 *candidi mures* laetum faciunt -um). 10, 28 *milvus escam ex ara rapiens.* 10, 35 *bubo* in luce visus dirum -um est. 10, 49 praeposteri ... vespertinique cantus *gallorum.* 37, 4 *piscis Polycrati anulum reddens.* SVET. Aug. 97, 1 *aquila Augustum circumvolans* ([*97, 2 de fulmine*]. *cf. et* IVST. 23, 4, 11 aquila in clipeo, noctua in hasta consedit). Tib. 72, 1 *serpens consumptus a formicis.* Dom. 23, 2 cornix in Capitolio elocuta est. APVL. met. 9, 33, 4 *gallina, quae perfectum edidit pullum.* AMM. 23, 3, 6 *equus humi proiectus.* *in extispiciis*: PLIN. nat. 11, 190 caput extorum tristis -i caesum quoque est. SVET. Iul. 77 nec pro -o ducendum, si pecudi cor defuisset. *de ipsa bestia monstruosa*: APVL. met. 10, 17, 5 verebar, ne ... rati scaevum praesagium portendere velut monstrum -umque me obtruncatum vulturiis ... pabulum redderent. (iii) *res naturales*: CIC. har. resp. 10 (*de fremitu quodam ut*: 18. 31. 61). PLIN. nat. 2, 46 defectus *lunae* ... et solis, rem ... miram et -o similem (FRONTIN. strat. 1, 12, 8 ne pro -o exciperent milites). 2, 144 cum a prima caeli parte venerint *fulmina* ..., felicitas portendetur, quale Sullae ... -um datum accepimus (*cf.* SVET. Aug. 94, 2 *tacta fulmine* parte muri ...; -um illud Augusti potentiam portendisse *apparuit. v. etiam l. 58*). 2, 199 (*de terrae motu sim. ut*: 200 [*postea*: futuri eventus ... praenuntium]. IVST. 17, 1, 4. *cf.* PLIN. nat. 15, 78 in medio foro ... sidentia ... fundamenta -o fatali. APVL. met. 9, 34, 1 *terra dehiscens edidit sanguinis fontem*). 16, 132 (*item de arboribus*: 17, 242. 243. 18, 166 SVET. Aug. 92, 1 sq. *de palma enata inter lapides et de ilice convalescente adventu Augusti.* 94, 11 Vesp. 5, 1). SVET. Nero 36, 1 stella crinita, quae ... exitium portendere ... putatur (*cf.* IVST. 37, 2, 1 *luxit stella cometes LXX dies.* HYD. chron. II p. 24, 126 cometae sidus ... subsequentis in pestilentia plagae ... praemisit -um). AVR. VICT. Caes. 41, 14 igni continuo caeli facies conflagravit. SERV. auct. Aen. 9, 20 inter -a etiam caelum discessisse dicitur (*inter alia ex Sisenna refert iam* CIC. div. 1, 99 *p. 1135, 20*). (iv) *alia*: SVET. Aug. 94, 5 infuso super altaria mero *flamma emicuit.* Tib. 19 quotiens lucubrante se subito ac nullo propellente decideret lumen. SYMM. epist. 6, 40, 1 *consulis* currus ... evolvit per ferociam bigarum, quae triumphum vehebant.

d *stilistica et grammatica notabiliora*: α *iuncturae verbales selectae* (*cum verbo* ostendere *v. p. 1134, 26 sqq. 57 sqq.; cf. infra l. 16*): (i) *nom.*: SVET. Aug. 94, 2 portendisse. APVL. met. 9, 33, 4 evenit. 9, 38, 8 praesagaverant. IVST. 37, 2, 1 praedixerant. (ii) *acc.*: *sancire, depellere sim.*: LIV. 26, 6, 14 procurantem (PHAEDR. 3, 3, 16. GELL. 16, 6, 10 piaculis. *cf.* VAL. MAX. 1, 1, 1 -orum ... denuntiationes procurantur). PLIN. nat. 1, 28, 4/5 -a et sanciri et depelli. 28, 14 verbis permutari. SVET. Nero 36, 1 caede ... expiare (*cf.* SOL. 1, 67 piavit). *facere sim.*: PLIN. nat. 2, 144 -um datum. 8, 223 *mures* faciunt -um (11, 55. 16, 132. 37, 4 SVET. Iul. 32. *v. etiam infra l. 53. 64. 67*). BOETH. cons. 2 carm. 1, 8 monstrat *fortuna.* (iii) *abl.*: SVET. Cal. 57, 2 -o periculum ... portendi (FRONTO p. 129, 17 v. d. H.). (iv) *cum praepos.*: CIC. Verr. II 4, 108 ex -is portenderetur (SVET. Claud. 29, 3 per ... -a). div. 2, 26 qui ex ... -is ... praedicerent.

β *iuncturae nominales*: (i) *cum adi.* (*nomen propr. l. 30*): *significationis gravis*: CIC. har. resp. 10 gravissimum (PLIN. nat. 17, 242. 243 SYMM. epist. 6, 40, 1). div. 2, 56 magnum (APVL. met. 9, 34, 1 maius. BOETH. cons. 2 carm. 1, 8. *cf. infra l. 64*). PLIN. nat. 2, 199 mirum (*cf.* APVL. met. 9, 33, 4 mirabile). 15, 78 fatali. APVL. met. 9, 38, 8 prodigiosa. *significationis bonae vel malae*: FEST. p. 245 bona. *ibid.* tristia (PLIN. nat. 11, 190). PLIN. nat. 8, 223 laetum (SVET. Galba 4, 2). 10, 28 lugubri. 10, 35 dirum (11, 55). PLIN. nat. 37, 16 saevum. SVET. Galba 4, 2 obscenum. VITAE patr. Iurens. 93 M. terribilia. *varia*: CIC. div. 2, 67 Flaminiana. LIV. 26, 6, 14 familiare. PLIN. nat. 8, 221 publicis (11, 55 privata ac p.). *al.* (ii) *gen.* -i (-orum) *pendet e subst.*: CIC. har. resp. 18 magnitudine. div. 1, 93 interpretes (2, 55. 2, 109. *cf.* PLIN. nat. 7, 203 interpretationem). 1, 127 divinatio. 2, 67 vim (PLIN. nat. 28, 17). SEN. nat. 2, 34, 1 significatione. AVR. VICT. Caes. 41, 14 (*pleonastice*) -orum mira.

γ *gen. pendens (cf. sub 2 et B) indicat*: *auctorem sim.*: PLIN. nat. 37, 16 irae deorum (*cf.* SVET. Iul. 32 deorum [NON. p. 435, 28 CIL VI 31169]). *rem significatam*: PLIN. nat. 8, 55 temporum. 28, 14 magnarum rerum. HYD. chron. II p. 24, 126 subsequentis ... plagae. *animadvertentem*: PLIN. nat. 10, 28 municipiorum inmolantium. *ipsum signum* (*cf. p. 1135, 50*): CLAVD. 26, 249 caesorum ... luporum. VITAE patr. Iurens. 93 M. (*pleonastice*) -a praesagii.

2 *in script. sacra et apud ecclesiasticos de signis et miraculis dei eiusque sanctorum* (*antichristi l. 48*): ITALA deut. 13, 1 (Tert. scorp. 2 p. 148, 22) si ipse prophetes ... dederit tibi signum vel -um ([*gr.* τέρας, *Vulg.* portentum]. II Thess. 2, 9 [Tert. adv. Marc. 5, 16 p. 631, 8] *antichristus* cur veniat in omni virtute et s. et -is mendacii [*gr.* τέρασιν ψεύδους, *Vulg.* prodigiis mendacibus, *cf. Tert. resurr. 24 p. 61, 2* portentis mendacii]. VVLG. exod. 7, 3. AVG. civ. 18, 50 p. 335, 7 D. [portentis *var. l.*]. *v. et l. 54*). HIL. in psalm. 67, 23 (*ad Col. 2, 15*) inimicas virtutes ... ostentui reddidit, id est vel nostrae spei vel suae damnationis fecit -a (HIER. psalt. sec. Hebr. 78, 43 in Aegypto signa sua et -a [-sa *var. l.*] sua [*Vulg.* prodigia]. VVLG. exod. 4, 21 vide ut omnia -a, quae posui in manu tua, facias coram Pharaone. 11, 10 [portenta *var. l.*]). AVG. civ. 22, 7 p. 565, 28 D. praeconia ... prophetarum, ... -a virtutum. PASS. Petr. 1 p. 23, 6 S. eximia atque celeberrima miraculorum (miracula *E*) -a (-sa *EH*). PASS. Polycarp. 15, 1 miraculi novitas ... processit, illis videntibus quos videre iusserat caeleste mandatum, ut possent ceteris -sa narrare (*gr.* τὰ γενόμενα).

B *transfertur ad quaelibet alia notabilia* (*sc. extra interpretationem religiosam*): 1 *res*: a *ad hominem pertinentes*: CIC. facet. dict. 31 magnum -um anno Vatini factum est, quod illo consulatu nec bruma nec ver nec aestas nec autumnus fuit (*sc. quia tam paucos dies consulatum obtinuit; sim. ironice*: CAEL. Cic. fam. 8, 14, 4 scis Appium censorem hic -a facere, de signis et tabulis ... acerrime agere?). IVST. 10, 1, 6 -i prorsus genus, ubi in tanto populo non solum sociari, verum etiam sileri parricidium potuit. b *caelestes*: SEN. nat. 7, 21, 1 cometas sicut faces, sicut tubas trabesque et alia -a caeli (PLIN. nat. 1, 2, 35 -um c. semel notatum [*spectat ad 2, 100* scintillam visam *eqs.*]).

2 *homines quasi monstra*: TAC. ann. 15, 34, 2 Vatinius inter foedissima eius aulae -a fuit. CONSVLT. Zacch. 1, 3 p. 10, 4 Epicureos ac Platonicos, caeteraque similium sectarum -a perquire. ENNOD. dict. 6, 3 p. 441, 9 Nestorius et Eutyches, gemina diabolicae informationis -a. 20, 2 p. 481, 9 expostulo a te, humani generis -um, *eqs.*

II *quolibet respectu*: A *de ostentatione, iactatione*: ENNOD. dict. 21, 26 p. 490, 15 pietas, quae non etiam muta rebus tenetur, -um est. B *de parva quadam parte horae vel zodiaci* (*fortasse quae tam breve est, ut ostendi tantum, non capi possit, cf. p. 1121, 72 et* ISID. *p. 1134, 79*): METROL. p. 139, 25 hora constat ex v punctis, x minutis, xv partibus, xl momentis, lx -is. EVSTATH. Basil. hex. 6, 5, 9 (*in partitione zodiaci*) in quoto momento sexagesi-

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

morum . . ., in quoto eorum sexagesimorum -o, quae a primis sunt sexagesimis reparata (*gr.* ἐξηκοστῷ *tantum*).

deriv.: ostensio, ostensivus, ostensor, ostentaneus, ostentarius, ostento, ostentus (-ūs).

compos.: inostentus, praeostendo, subostendo.

ostēnsio, -ōnis *f.* *ab* ostendere. -tentio *traditur* TERT. orat. 22 p. 195, 25 ITALA exod. 25, 9 (Ottob.). Rom. 3, 25 (cod. g). THEOD. MOPS. in psalm. 7, 15 p. 41, 4, *in var. l. e. g.* ITALA I Cor. 2, 4 (Pelag.). TYCON. reg. 3 p. 28, 21. *scribitur* ho- ITALA II Macc. 3, 24 recc. XL. 5, 4 recc. XB. VVLG. *in cod. C* Is. 6, 13. *al.* *de notione* (*v. etiam distinctionem p. 1139, 11*): HIER. nom. hebr. p. 28, 13 Iafie adapertio vel -o sive superficies. GLOSS. δεῖγμα. ἀπόδειξις. GLOSS. V 558, 37 sintagma: explanatio -o interpretatio . . . proprietatis expositio. *legitur inde ab* APVL., TERT. (*inscr. vix antiqua* CIL VI 1*q). [*variat cum* ostentatio *e. g. p. 1138, 3. 9. 15, cum* offensio ITALA Sirach 31, 7 (Ps. Aug. spec. 22 p. 392, 5) -is *falso cod. S.*]

i. q. actus vel effectus ostendendi (*saepe accedit gen. obi., rarius subi. e. g. l. 28. 67 et p. 1138, 43. 1139, 20. 21. abundanter accedit adi.* manifesta *infra l. 53. p. 1138, 72,* aperta *l. 55. p. 1138, 10, gen. subst.* evidentiae *infra l. 76,* praesentiae *infra l. 48; accedit praepos. l. 27. p. 1138, 75; occurrit fere sing., plur. p. 1138, 55, ceterum nonnisi sub IA2 et B4a. de fig. etym. q. d. v. p. 1130, 45 sqq.*):

I *usu communi*: **A** *afficitur magis obtutus oculorum* (*cf. p. 1138, 45*): **1** *de actu*: **a** *vario*: APVL. met. 3, 9, 6 praecedens facinus instaurare nova -e (*sc. detegendo cadavera*). CET. FAV. 1 p. 288, 8 scenographia est frontis *et* totius operis per picturam -o. HIER. in Zach. 1, 18/21 l. 499 necdum . . . absque -e dei per se eos *fabros* videre poterat, sed ostenduntur ei a domino. GREG. M. epist. 5, 15 (*de usu pallii extra ecclesiam*) honor episcopatus totus foras in -e est, non in mente (*sim. cum colore iactandi*: ORIG. in Matth. ser. 10 p. 19, 3 ex phylacteriis et fimbriis ad -em eorum, qui vanas glorias concupiscunt). FERRAND. epist. 7, 5 p. 932[D] (*in imagine speculi*) *vita* speculo comparata bene inspicitur, si luceat in ea non simulato colore, sed verissima prorsus -e fides.

b *de actu apparendi, se manifestandi* (*explicatur gr.* ἐπιφάνεια HIER. serm. Corp. Christ. 78 p. 530 l. 2 quod . . . nos adparitionem aut -em dicimus, hoc Graeci ἐπιφάνειαν vocant. PS. AVG. serm. ed. Mai 60, 1 EVCHER. instr. 2 p. 154, 19 ISID. eccl. off. 1, 27, 2. *cf. et l. 51*): **α** *quorumlibet animantium*: ITALA Luc. 1, 80 (cod. d *al.* = VVLG.) erat in desertis *Iohannes* usque in diem -is eius ad Istrahel (*gr.* ἀναδείξεως, *aliae vers.* progressionis). FIRM. math. 3, 4, 27 *qui* sola sui -e liberent *laborantes a daemonibus*. GREG. M. epist. 9, 161 venientem ad nos . . . ex corporalis visus -e didicimus, bonum vero . . . nunc operis attestatione cognoscimus. **β** *dei, Christi*: PS. CYPR. Iud. incred. 4 p. 124, 2 (*ad psalm. 18, 3 sqq.* in sole posuit tabernaculum suum) id est in manifesto in luce palam se ipsum venisse monstravit et praedicationem per prophetas sui -e quodammodo omnibus suae praesentiae conprobavit. AMBROSIAST. in Eph. 4, 9 descendit in cor terrae, ut -o eius praedicatio esset mortuorum. PETR. CHRYS. serm. 157 p. 616[C] de trina -e Christi Epiphaniae una et sacrata solemnitas (*nisi ad B3*). APON. 4 p. 78 in cuius -e tempus putationis advenit. GREG. M. moral. 6, 36 in manifesta -e veritas venit (THEOD. MOPS. in psalm. 16, 2 p. 101, 19 vultum posuit pro praesentia sive -e m.). 28, 41 deus hominibus non tunc aperta -e se intulit. *al.* **γ** *rerum*: HIL. in Matth. 26, 1 (*ad 24, 30* parebit signum) gloriam adventus sui . . . indicat . . . -e signi salutaris (HYD. chron. II p. 26, 149 [signa in caelo plurima ostenduntur] signi . . . -o. ISID. Goth. 26 chron. II p. 278 ut . . . multa signorum demonstraretur -o). GREG. TVR. glor. conf. 51 p. 778, 21 (*de sepulcris scissa terra apparentibus*) iuxta initium -is suae gradatim elevantur super terram.

c *de actu monstrandi, indicandi* (*sc. digitis, manibus porrectis sim.; cf. p. 1139, 17 sqq.*): SCHOL. Pers. 5, 119 ('digitum exere') *gladiatores* victi -e digiti veniam a populo postulant. AMBR. in Luc. capit. Migne suppl. 1, 575 *discipulos* paventes . . . -e transfixarum manuum pedumque confirmat (*cf.* AVG. cons. euang. 3, 25, 74 hanc -em domini post resurrectionem. PETR. CHRYS. serm. 76 p. 415[B] -e lateris). HIER. in Matth. 22, 34 sqq. l. 1878 in -e denarii fuerant confutati *Pharisaei* (*spectat ad Matth. 22, 19* ostendite mihi numisma). BOETH. in Porph. comm. sec. 2, 5 p. 185, 12 huic nivi, quae oculis -ique subiecta est. 3, 10 p. 234, 1 ea . . . maxime sunt individua, quae sub -em (ostentationem *var. l.*) indicationemque digiti cadunt, ut hoc scamnum.

2 *de rebus ostentis, sc. visionibus, miraculis sim.* (*quaedam ambigua inter 1 et 2; gen. inhaer. intelleximus p. 1138, 6. 8*): ITALA II Macc. 3, 24 (rec. X) dei . . . potestas magnam fecit -em evidentie (*gr.* ἐπιφάνειαν, VVLG. *et* rec. L -is evidentiam, *cf. recc. BM* manifestationem, *rec. P* magnalia). 5, 4 (rec. L, *cf.* XBM) omnes rogabant pro bono fieri -em (*antea*: videri per aera equites *eqs.*; *gr.* ἐπιφάνειαν, *Vulg.* monstra; *cf. rec. P* visionem). CYPR. epist. 57, 1 cum . . . crebris adque adsiduis -bus admoneamur. 57, 2 obtemperandum est . . . -bus adque admonitionibus iustis (66, 9). PASS. Mar. Iac. 7, 1 divinae dignationis -o. AVG. gen. ad litt. 12, 3 p. 383, 19 (*de visione Pauli*) illa -o sic ordinata est, ut videretur sibi ascendere. 12, 20 p. 409, 12 (*de visionis natura*) si . . . obiectas intuetur *anima*, -es sunt (*opp.* phantasiae). EVSEB. EMES. serm. 29, 7 p. 222, 21 non erat -is (*P*, ostentationis *ceteri*) tempus (*antea*: non facere autem signa). VEREC. in cant. 1, 12 D. *deus* prodigia operatus est multa in persecutionibus Aegypti, in -bus eremi. CASSIOD. compl. in act. 13, 9 cuius miraculi -e comperta (ACTA Timoth. [BHL 8294] 9, 22 in doctrinis et miraculorum -bus [*gr.* θαυματουργίαις]). GREG. M. dial. 1, 2 p. 23, 5 M. in -e tam admirabilis signi (1, 12 p. 69, 24 [ostentatione *var. l.*]. moral. 2, 91). 4, 37 p. 286, 12 (*de visione inferni*) poenarum -o (*gr.* ἐπίδειξις). 4, 43 p. 300, 9 apertis revelationibus atque -bus (*gr. tantum* ἀποκαλύψεσι). *al.*

B *afficitur magis obtutus mentis*: **1** *de ostentatione, demonstratione sim.* (*saepe cum despectu; ambigua inter A et B l. 14. 23*): TERT. cult. fem. 1, 7 l. 10 *apud Parthos* nec ad -em (ostentationem *A*) fere habentur *gemmae*, latent in cingulis smaragdi *eqs.* orat. 22 p. 195, 25 quid alias -e (ostentatione *Muratorius*) tui iudicas? AQVILA rhet. 42 p. 35 quas *figuras* diximus ad -em magis quam ad certamen facere. HEGES. 5, 27 in . . . acies . . . Iudaeus excurrit . . . non ad spem victoriae, sed ad indicium fortitudinis et -em gloriae (*gr. 6, 42* ἐπίδειξιν ἀνδρείας *tantum, Ps. Rufin.* ostentationis gratia). CONC.[S] I 5 p. 259, 36 bonae artis, quae inest ei, faciens -em (*gr. I 1, 6 p. 118, 8* ἐπίδειξιν, *cf. I 5 p. 148, 19* cupiens ostentare). CASSIOD. in psalm. 51, 9 l. 168 miraculorum . . . -e gaudebit, honoris . . . pravi se elatione iactabit *homo nefandus*. GREG. M. moral. 15, 16 *hypocrita* doctrinae verbo ad -em studet. *cum vi simulationis, speciei*: HIER. epist. 82, 8, 1 ficta pacis -e. ORIG. in Matth. 16, 27 p. 568, 24 qui fornicatur siccatur, quamvis -em fidei antea baiulabat quasi foliis coopertus (*gr.* ζωτικὴν ἐμφαίνων δύναμιν).

2 *de manifestata evidentia*: TERT. adv. Marc. 5, 11 p. 611, 3 accidens . . . est quod adscribitur, accidentia autem antecedit ipsius rei -o, cui accidunt.

3 *de revelatione sim.*: ITALA Rom. 3, 25 (cod. e *al.*, *cf.* VVLG.) quem *Christum* proposuit deus propitiatorem . . . in -em iustitiae suae (3, 26 ad -em i.; *gr. bis* ἔνδειξιν). I Cor. 2, 4 (cod. g *al.*, *cf.* VVLG.) praedicatio mea non in persuasione sapientiae sed in -e (-tio- *cod. A Pelagii, ubi* ostentatione *corr.*) spiritus et virtutis ([*gr.* ἀποδείξει. *cf. ad locum*: AMBR. spir. 2, 12, 130 ubi . . . -o spiritus, ibi dei virtus]. IREN. 5, 5, 2 [5, 5, 3 H.]. AVX. Maximin. c. Ambr. 43 bonitatis et v. GREG. TVR. stell. 9 [-tio- *var. l.*]. GREG. M. in Ezech. 2, 1, 15 moral. 2, 89). II Cor. 8, 24 (cod. e *al.*, *cf.* VVLG.) -em . . . caritatis vestrae et nostrae gloriae . . . ostendentes (*gr.* ἔνδειξιν . . . ἐνδείξασθε, *Ambrosiast.* ostentationem). IREN. 3, 16, 6 (3, 17, 6 H.) ad -em salutis. 4, 20, 7 (4, 34, 7) quae est per conditionem -o dei vitam praestat. HIL. trin. 7, 35 (*ad Ioh. 14, 8 sqq.*) *patrem* ostendi sibi rogavit, neque -em veluti corporalis contemplationis desideravit *Philippus*, sed demonstrationem intellegendi . . . postulavit. *ibid.* ut -o illa intellegendi potius esset demonstratio quam videndi (*cf.* AVG. in euang. Ioh. 101, 5 l. 31 in qua -e se promisit et filius). CONC.[S] I 5 p. 180, 15 patientiae . . . -o. ARNOB. confl. 2, 16 p. 294[B] lucida veritatis -o. in psalm. 146 p. 563[C] antecessit gratia voluntatem hominis in -e sui et in adapertione veritatis. *al.* *de signo, indicio fere praefigurative vel allegorice vel exempli vice dato*: TERT. adv. Marc. 5, 4 p. 581, 17 (*ad Gal. 4, 24 ex versione sacr. script. Marcionis, cf. O'Malley, Tert. and the Bible, 1967, 54 sqq.*) 'duo testamenta' —sive 'duae -es', sicut invenimus interpretatum (*cf. gr.* διαθῆκαι, *Vulg.* testamenta. *huc spectat etiam* TYCON. reg. 3 p. 28, 21 -o est duorum populorum). ITALA Phil. 1, 28 (cod. d *al.*) *fides* quae est illis -o perditionis, vestrae autem salutis (*gr.* ἔνδειξις, *Vulg.* causa. *cf. Ambrosiast.*: ostentatio [-o *pars codd.*]). IREN. 5, 8, 3 (5, 8, 2 H.) haec (*sc. duplex ungula*) est . . . omnium . . . haereticorum -o (*gr.* ⟨ἐ⟩πίδειξ⟨ις⟩). VICTORIN. POETOV. in apoc. 10, 3 'accipere' . . . 'libellum et comedere eum' -em significatam memoriae est mandare (*rec. Hier.* -e sibi facta). VVLG. Is. 6, 13 *quod reliquum est* convertetur et erit in -em sicut terebinthus.

4 *de oratione, sermone sim.*: **a** *argumentantis, probantis, explicantis sim.*: IREN. 1, 3, 6 (1, 1, 6 H.) ex evangelicis . . . tentant -es facere ([*gr.* ἀποδείξεις]. 5 praef. ex apostolicis epistulis). 1, 14, 8 (1, 8, 9) -em . . . affert ab iis qui *eqs.* ([*gr.* ἀπόδειξιν *ut* 1, 20, 3 = 1, 13, 2 H. ORIG. in Matth. 17, 22 p. 645, 7]. 2, 30, 5 [2, 46, 4]. *cf.* 3 praef. inferemus). 2 praef. 2 oportet . . ., quoniam neque fuerit . . . neque sit *Bythus*, accipere -em. 2, 14, 8 (2, 18, 7) horum nec -em nec testimonia . . . habentes (3, 21, 3 [3, 25, 1] manifestam . . . ex . . . scripturis [4, 24, 1 = 4, 38, 1]. *cf.* 4, 34, 5 [4, 56, 4] adhibere). 2, 30, 9 (2, 47, 2) quod . . . per plurima ostendimus velut liquidissimis -bus. 3, 11, 7 (3, 11, 10) de illis. *al.* PS. ORIG. in Iob 1 p. 385[A] post quorum omnium disputationem atque -em. FORT. Aug. c. Fort. 1 ex tua doctrina et ex tua expositione et -e poterunt . . . scire nostram conversationem. LIB. gener. a. 334 chron. I p. 89, 9 -o pasche. 90, 20 per -em . . . liquidum secundum veritatem historie inquirere. 90, 23 incipientes a genesi iuxta verbum -em. BOETH. anal. pr. Arist. lat. 34a 4 (rec. Flor.) -o non ex sumptis propositionibus (*gr.* δεῖξις *ut* 45a 35 [rec. Flor. et Carn.]. *al.*). herm. sec. 2, 7 p. 170, 7 difficilior procedit -o, quae per huiusmodi exempla proponitur. ORIG. in Matth. 12, 20 p. 113, 11 proficiens in ipsa -e

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*gr.* τῷ δεικνύναι). 113, 21 ex rationabili -e (*gr.* λογικῆς δείξεως). *al.* b *significantis, designantis, nominantis sim.*: Hil. trin. 8, 30 in his ... divisionum virtutibus non incerta doni huius (*sc. spiritus sancti*) -o est. 12, 10 nonne significatio, qua ex utero genuit *deus*, verae nativitatis -o est? Hier. in Is. 2, 5/6 (*respicitur 2, 2* mons domus domini) post ... -em montis domini ... hortatur eos *propheta*. Avell. p. 210, 13 inspirati sunt ... consubstantialem trisagion appellare, quoniam probatio trinitatis est et divinae ratiocinationis -o. Conc.S I 5 p. 72, 39 quae (*sc. gr.* σχηματισμόν *et* σχῆμα) nos ostentationem et habitum dicere possimus, ut ostentatio deceptoria sit, habitus vero naturae omnis -o. 174, 15 vocabulum ad -em corruptibilis ... naturae. Cassiod. hist. 1, 14, 35 ad -em supernae et antiquae divinitatis eius haec *verba* congruunt. 1, 16, 5 ab initio ingenitum eum dicere -em quandam praebet, quasi ex substantia paterna sit natus (*gr. Theodoret. 1, 6, 6* ὑπόφασίν τινα). in psalm. 133, 2 l. 55 'ecce' *ponitur* ... ut ... articularis praestaretur -o (*sim. cum vi demonstrativa*: Theod. Mops. in psalm. 7, 15 p. 41, 4 'ecce', ut velut digito extento ... indicare videatur, illud etiam tali -e contingens *eqs.*). *al.* c *docentis, praecipientis*: Ps. Ambr. act. Seb. 15, 49 unum deum in coelis didici -e Christianorum. Cassiod. Ios. antiq. 3, 107 Moses eos ... mensuram *tabernaculi* secundum -em dei ... edocebat ([*gr.* ὑποθήκην]. 11, 336 *Alexander* sacrificavit deo s. sacerdotis -em [*gr.* ὑφήγησιν]).

5 *de facultate ostendendi ut munere spiritali*: Vvlg. Dan. 5, 12 interpretatio somniorum et -o secretorum ... inventae sunt in eo.

II *usu peculiari in script. sacr. ad reddendas voces gr. vel hebr.*: **A** *παράδειγμα, ὑπόδειγμα*: Itala exod. 25, 9 (Ottob.) facies mihi, secundum quod ego tibi demonstro in monte hoc, -em omnium vasorum eius (*gr.* παράδειγμα, *Vulg.* similitudinem). Hebr. 8, 5 (Orig. in Matth. ser. 14 p. 28, 32) in -e et umbra futurorum (*gr.* ὑποδείγματι, *Vulg.* exemplari; *in seqq. affert exod. 25, 40. cf. vol. V 2, 1323, 81 sqq.*). Chrysost. hom. I 927A habes omnium -es, in quem volueris portum confugito (*spectat ad 926D* si impius es, cogita publicanum, si immundus es, attende meretricem *eqs.; Migne gr. 55, 578* πάντων τὰ ὑποδείγματα). **B** *δήλωσις, δῆλοι, quibus vocibus LXX vertunt hebr.* 'ûrîm, *rem ad cognitionem oraculorum pertinentem (cf. Kautzsch, Realenc. für prot. Theol. 20, 329 sqq.; Reicke-Rost, Bibl.-hist. Handwörterbuch III 1966, 2066 sq.)*: Itala lev. 8, 8 (Wirc.) et inposuit super eum logium -em et veritatem et inposuit mitram in capud ([*gr.* δήλωσιν, *Vulg.* doctrina, *cf. vol. V 1, 1784, 40 sqq.; Lugd.* manifestationem, *cf. vol. VIII 304, 28 sqq.; cf. exod. 28, 30 apud Aug. quaest. hept. 2, 117* demonstrationem, *v. vol. V 1, 501, 24 sqq.*]. III Esdr. 5, 40 Weber [=Vvlg.] donec exsurgat pontifex indutus in -em et v. [*gr.* ἐνδεδυμένος τὴν δήλωσιν]). I reg. 14, 41 (Sangerm. 3) si in me ... haec iniquitas est, da -em (*gr.* δήλους, *Vulg. om.; antea*: da indicium; *cf. Kautzsch loc. cit. 331, aliter* Greg. M. *ad l.*).

III *appendix locutionum vel structurarum (afferuntur notabiliora, cf. et p. 1137, 18 sqq.)*:

A *locutiones cum praepos. plus minus adverbiales*: in: Itala Rom. 3, 25 (*cum acc., v. p. 1138, 33. cf. p. 1138, 63*). Maximin. c. Ambr. 130 *filius* qui in -e genetricis potentiae posset *eqs.* Vict. Vit. 3, 35 in -e cunctorum extentis *sabanis*. Greg. M. moral. 2, 89 quae in -e virtutis dantur. ad (*cf. l. 12 et p. 1138, 14*): Itala Rom. 3, 26 (*v. p. 1138, 34*). Iren. 3, 11, 7 (3, 11, 10 H.) *euangelio* utentes ad -em coniugationum suarum. 3, 16, 6 (3, 17, 6). 5, 5, 2 (5, 5, 3). Avx. Maximin. c. Ambr. 43. Heges. 5, 27 (*gr. 6, 42* διά). Hesych. in lev. 22, 26/28 p. 1078C. 23, 1/3 p. 1080D. 23, 17 p. 1087D Conc.S I 5 p. 174, 15. Vict. Vit. 2, 9 ad -em totius civitatis (*cf. Blaise, Rev. Ét. Lat. 26, 1948, 65*). Greg. M. moral. 15, 16 (*v. p. 1138, 25*). Theod. Mops. in Eph. 6, 17 (*gr.* εἰς παράστασιν). in Phil. 3, 5 Orig. in Matth. ser. 10 p. 19, 3 Act. Archel. 33, 10. 58, 9. per: Lib. gener. a. 334 chron. I p. 90, 20.

B *pendent structurae*: 1 *enuntiata cum* quoniam Iren. 2 praef. 2, quemadmodum Iren. 2, 17, 9 (2, 22, 3 H.), ut Hesych. in lev. 23, 1/3 p. 1080D, quia Hesych. in lev. 23, 17 p. 1087D, quasi Cassiod. hist. 1, 16, 5 (*v. supra l. 14*), quod Theod. Mops. in Phil. 3, 5. 2 *acc. c. inf.*: Iren. 3, 3, 3 est plenissima haec -o unam ... fidem esse.

deriv.: ostensionalis.

ostēnsiōnālis, -e. *ab* ostensio. *i. q. ad ostensionem pertinens, pompaticus sim., t. t. militaris ut vid.*: Lampr. Alex. 33, 3 milites, quos -es vocant, non pretiosis, sed speciosis claris vestibus ornabat.

***ostēnsīvus,** -a, -um. *ab* ostendere, *cf.* (de)monstrativus. [*falso olim legebatur* Epist. pontif. Thiel Gel. tract. 3, 23 = 670 Schwartz p. 99, 15, *qui exhibet* ostentativa.] *i. q.* δεικτικός (*respondet in gr.*): Boeth. anal. pr. Arist. lat. 41 a 33 (rec. Flor. et Carn.) syllogismus (45 a 24. *al. apud eundem*). 62 b 29 sqq. differt ... quae est ad impossibile demonstratio ab -a ...; -a autem *eqs.* *accedit gen.*: Boeth. elench. soph. Arist. lat. 172 a 12 non est dialecticus circa genus aliquod determinatum, neque -us ullius *eqs.*

adv. ***ostēnsīvē.** *i. q.* δεικτικῶς (*resp. in gr.*): Boeth. anal. pr. Arist. lat. 29 a 31 (rec. Flor.) aut ... -e aut per impossibile clauduntur omnes *syllogismi*. 40 b 25 (rec. Flor. et Carn.) aut -e aut ex hypothesi. 45 a 26. *al. apud eundem.*

ostēnsor, -ōris *m.* *ab* ostendere, *cf.* extensor *sim.* Gloss. δείκτης. *i. qui ostendit (accedit gen. obi. praeter l. 13. 14)*: **1** *de variis hominibus et Christo*: Tert. apol. 11, 8 frugis novae auctor *Lucullus*, quia -r (*antea*: primus cerasia ... promulgavit). Iren. 3, 11, 4 (3, 11, 8 H.) cuius *virtutis* testis et -r invenitur Iohannes (Ps. Avg. serm. 196, 5 gloriosi agni dignus -r. *cf. de apostolis*: Pass. Paul. 12 doctor salutis ac veritatis et aeternae vitae -r. Pass. Thom. p. 150, 24 luminis aeterni -r). Epist. pontif. 251 Turner, Journ. Theol. Stud. 1, 1900, 556 magister quia -r vitae ([*sim.* Isid. orig. 7, 2, 36 magister, quia -r]. Ps. Avg. serm. ed. Caillau 1, 13, 4 -r v., ... itineris boni -r. *cf. alia de Christo*: Ps. Avg. serm. 217, 5 -r meus, defensor meus. *in imag. medici*: Isid. sent. 1, 14, 8 non ... -r tantum vulneris, sed et sanator). **2** *de rebus*: Ioh. Med. (?) Ps. Chrysost. ed. Froben I 948B sapientia illa, quae est -r omnium artium. *de digito indice*: Oribas. syn. 7, 20, 18 Aa p. 155 expremere cartellagines narium ... duobus digitis maiore et -e (*gr.* τῷ λιχανῷ).

ostēnsus *v.* ostentus.

ostentābilis, -e. *ab* ostentare. Gloss. ἐπιδεικτικόν. *i. q. quo ostentatur (de vi instrumentali v. Leumann, Adj. auf -lis, 110)*: Cassiod. inst. 2, 2, 11 sicut Fortunatianus dicit, quinque generibus *enthymematum* explicatur *rhetorica argumentatio*: convincibili, -i, sententiali, exemplabili, collectivo (*inde* Isid. orig. 2, 9, 9. *cf. Fortun. rhet. 2, 29 p. 118, 33* δεικτικόν). 2, 2, 13 -e (*sc. enthymema*) est, quod certa rei demonstratione constringit (*inde* Isid. orig. 2, 9, 11).

adv. **ostentābiliter.** Gloss.L Plac. E 41 exerte: indissimulanter atque -r; exerti autem dicuntur, qui virtutem suam exerunt et in promptu habent.

ostentāculum, (-ī) *n.* *ab* ostentare, *vox ficta fortasse sec.* sustentaculum (*cf. Heraeus, Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 65*): Not. Tir. 12, 22 (*sequuntur* sustentat, sustentaculum).

ostentāmen, -inis *n.* *ab* ostentare. **1** *i. quod ostentat, indicat sim.*: Itala II Thess. 1, 5 (Tert. scorp. 13 p. 174, 23) *in pressuris* sustinetis -n iusti iudicii dei, ut digni habeamini regno eius, pro quo et patimini (*gr.* ἔνδειγμα, *aliae vers.* exemplum, *Vulg.* in exemplum). **2** *i. q. ostentatio, iactantia sim.*: Prvd. psych. 204 vilibus instructam nullo -e telis *humilem mentem* (Schol.: iactantia).

? **ostentāneus,** -a, -um. *ab* ostentus (ostendere), *cf.* opertaneus, subitaneus (*v. Leumann, Indogerm. Forsch. 40, 1922, 118*). *restituitur ab Schmeisser, Gercke* Sen. nat. 2, 49, 1 -a (dentanea *trad.*) *fulmina*, quae speciem periculi sine periculo afferunt; *cf.* ostentatorius (Serv. auct.).

ostentārius, -a, -um. *ab* ostentum (ostendere). *i. q. ad ostenta pertinens*: **1** *pro subst. de quibusdam Etruscorum libris ostentorum interpretationes continentibus (de re fusius agit Thulin, Die etrusk. Disciplin III 1909, 76 sqq.)*: Macr. Sat. 3, 7, 2 liber Tarquitii transcriptus ex -o Tusco. 3, 20, 3 Tarquitius ... Priscus in -o arborario sic ait: *eqs.* **2** *pro adi. de mirabili manifestatione numinis divini*: Mart. Cap. 2, 151 *numina* plerumque ... quaerentes admonent vel sideris cursu vel fulminis iaculo vel -a novitate.

ostentātīcius, -a, -um. *ab* ostentatus (ostentare), *cf.* obventicius *sim.* *i. q. ostentatus*: Tert. virg. vel. 3, 6 cur non . . qu[a]erantur scandalo sibi esse petulantiam, impudentiam -ae virginitatis?

***ostentātio,** -ōnis *f.* *ab* ostentare. *de notione*: Non. p. 189, 12 (*cf.* Gloss. V 649, 14) venditationem veteres pro -em (-e *var. l.*) posuerunt. Gloss. δεῖξις. ἔνδειξις. ἐπίδειξις. *legitur inde a* Rhet. Her., Cic., Caes., *sc. in oratione soluta; occurrit sing. exceptis locis p. 1142, 41. 1143, 3 allatis.* [*confunditur in codd. cum* ostensio (-tio) *e. g.* Petron. 17, 2 Plin. nat. 29, 10. Itala Phil. 1, 28 (Ambrosiast.). Sol. 3, 5, adsentatio Plin. epist. 1, 8, 17, obtestatio Vita Caes. Arel. 1, 15; *cf. per restitutionem* Amm. 16, 12, 68, *ubi trad.* obtestationemque.]

i. q. actus vel effectus ostentandi (indicatur, quid ostentetur per gen. obi. passim, per enunt. p. 1142, 78; quis ostentet, per gen. subi. rarius, v. e. g. p. 1141, 34. 35. 66. 1142, 64, ceterum v. p. 1141, 46 sqq. et p. 1142, 41. 63): **I** *praevalente notione prae se ferendi, cum industria demonstrandi (saepius de actione vel habitu eius, qui se ipsum ostentat, cf. infra l. 81)*: **A** *de gloriatione, iactatione, amplificatione, pompa (syn.* Vlp. dig. 13, 6, 3, 6 Macr. Sat. 1, 11, 1 Cod. Theod. 9, 17, 5, 1) *vel quolibet studio placendi (in sermone, habitu, factis sc. hominum praeter p. 1141, 15)*: **1** *in peiorem partem (sc. opponitur aestimationi veritatis et fidei)*: **a** *vario usu*: Rhet. Her. 4, 1, 1 quod videatur esse -o quaedam non satis habere praecipere de artificio, sed etiam ipsos videri velle artificiose gignere exempla; hoc est ... ostentare se, non ostendere artem. 4, 50, 63 sermo ... huius consumitur omnis in -e. 4, 51, 64 gloria atque -e (*v. vol. VI 2, 2084, 68 sqq., adde* Cic. Verr. II 3, 3 Cluent. 11). Cic. de orat. 2, 31 quod nulla mihi -e videris esse usurus (*seq.* non

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gloriose). 3, 45 sono ipso vocis ita ... simplici est, ut nihil -is aut imitationis afferre videatur *Laelia*. rep. 4, 7 blanditiam, -em, ambitionem. ac. 2, 65 aut -e aliqua adductus aut studio certandi. 2, 72 *sophistae* appellabantur ii, qui -is aut quaestus causa philosophantur. Lael. 86 virtus ipsa contemnitur et venditatio quaedam atque -o esse dicitur (PLIN. nat. 29, 25. *cf.* GELL. 5, 14, 3 fortassean vitio studioque -is sit loquacior, est enim ... in praedicandis doctrinis sui venditator. *v. et p. 1140, 61*). off. 1, 44 quae *beneficia* proficisci ab -e magis quam a voluntate videantur (*antea*: gloria ductos). NEP. Att. 17, 3 ut iis *philosophorum praeceptis* ad vitam agendam, non ad -em uteretur. SEN. contr. 9 praef. 1 numquam -is declamavit causa. SEN. epist. 16, 3 non est philosophia populare artificium nec -i paratum. 40, 8 cum illum *oratorem* ... -o abstulerit. PLIN. nat. 10, 108 columbis inest quidam et gloriae intellectus; ... plaudere in caelo varieque sulcare; qua in -e *eqs.* 14, 4 *reges* in -e has praeferebant opes *artium.* 20, 208 haec *adduntur mixturae* -e, simplex ... salubritas papavere et melle constat. 29, 10 videbamus senes consulares usque in -em (ostentionem *var. l.*) rigentes *aqua frigida.* 37, 7 ut omnes musicae artis hac (*sc. gemmarum*) quoque -e censerentur. *al.* QVINT. inst. 1 prooem. 4 circa res etiamsi necessarias, procul tamen ab -e positas. 1, 4, 5 *ars grammatica*, quae ... plus habeat operis quam -is. 4, 2, 122 quibus *temporibus* omnis ad utilitatem potius quam ad -em componebatur oratio. Ps. QVINT. decl. 16, 2 p. 292, 2 (*syn.* iactationem). TAC. Agr. 18, 5 per -em et officiorum ambitum (*postea*: in vanitatem). PLIN. epist. 1, 22, 5 magnitudo animi, quae nihil ad -em, omnia ad conscientiam refert. 7, 17, 3 *historia* non -i, sed fidei veritatique componitur. GELL. 4, 1, 19 non per -em *allata*, sed indidem nata. 5, 12, 13 Vergilium ... multae antiquitatis hominem sine -is odio peritum. APVL. apol. 19, 6 divitias magnas administrant sine -e, sine superbia. ARNOB. nat. 1, 47 non ut se vana -e iactaret (1, 59 p. 55, 1 sophistica. 7, 43 p. 399, 14. HIER. hom. Orig. in Luc. 29 p. 118, 10 vana. AVG. in psalm. 66, 3 divitiarum. PALLAD. hist. mon. I 13 virtutis). *al.* *de vana doctrina*: PLIN. nat. 18, 321 *Vergilius* Democriti secutus -em (*cf. 7, 189* Democriti vanitas. *28, 118* loquacitates). 23, 52 modum excesserat medicorum in his -o. ARNOB. nat. 3, 11 *dei aegre sustinent* ignominiosa cum -e proponi (*cf.* 3, 36 cum ... per vos ... omnis gens numinum sub -e tollatur ingeniorum atque doctrinae) **b** *accedit adi.* (*nom. propr.* CAES.; *v. etiam l. 30 sqq.*): RHET. Her. 4, 38, 50 adrogans. CIC. part. 60 puerilis (AVG. doctr. christ. 2, 31, 48). rep. 1, 24 insolens (parad. 42). fin. 4, 68 gloriosa (FIRM. err. 4, 2. *cf. infra l. 62*). off. 2, 43 inani (*cf. p. 1142, 8*). CAES. Gall. 7, 53, 3 Gallicam. VAL. MAX. 9, 1 ext. 3 eximia. SEN. epist. 59, 15 vana. PLIN. nat. 36, 75 otiosa ac stulta (NICET. psalm. 13 p. 80, 10 B.). QVINT. inst. 4, 3, 2 declamatoria. APVL. met. 5, 10, 4 inmodicae. PANEG. 4, 5, 3 speciosa. ARNOB. nat. 3, 11 ignominiosa. *al.* **c** *accedit gen.* (*v. etiam supra l. 32 sq.*): *obi. vel explicat.* (*fere rei, hominis l. 51 sq., metonym. l. 55*): CIC. Rab. Post. 40 vectorum. orat. 2, 333 ingenii (FIRM. err. 28, 3. *cf. etiam l. 37. 67*). part. 60 memoriae. Tusc. 2, 11 scientiae (*cf.* SEN. epist. 59, 15 studiorum liberalium. GELL. 15, 30, 1 litterarum). CAES. civ. 1, 4, 3 sui (PANEG. 4, 37, 2 PS. AVR. VICT. epit. 14, 6. *v. etiam infra l. 78. cf.* SEN. epist. 31, 10 tui). LIV. 26, 19, 3 earum *virtutum.* VELL. 2, 98, 3 agendi. VAL. MAX. 9, 1 ext. 3 opum regiarum (PLIN. nat. 35, 62 earum *o. cf.* 36, 75 pyramides ... regum pecuniae ... -o). CVRT. 5, 6, 3 luxus. PLIN. nat. 14, 139 virium. 27, 85 rei. 29, 25 artis. 33, 25 pretiosioris ... suppellectilis. TAC. dial. 19, 3 multarum divisionum. APVL. apol. 66, 6 facundiae (*cf.* MACR. Sat. 1 praef. 1, 4 eloquentiae. 1, 11, 1 loquendi). TERT. patient. 1 p. 2, 10 sapientiae. *al.* *inhaerentiae*: FIRM. math. 3, 5, 33 iactantiae. APON. 3 p. 65 ad -em laudis humanae.

2 *in bonam partem* (*hic illic vergit in notionem q. e. gloria*): CIC. Flacc. 52 ubi illa magnifica et gloriosa -o civitatis? (*sunt qui in malam partem interpretentur*). PLIN. nat. 35, 101 a quibus initiis ad arcem -is opera sua pervenissent. FIRM. math. 1, 7, 40 virtutes eius *Reguli*, quae propria -e lucebant. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 6, 13 p. 800 chiliarchorum ... -o (*gr. 5, 503 φιλοτιμία*). ENNOD. epist. 8, 11, 3 p. 208, 13 pro ingenii tui (*sc. Aratoris*) -e.

B *de simulatione, specie* (*cf.* SYMM. epist. 1, 1, 6 omnis ... -o non caret suspicione mendacii; *distingui videtur a simulatione* CIC. off. 2, 43): CIC. leg. agr. 1, 23 consulem veritate, non -e popularem (fin. 2, 77 ut in fronte -o sit, intus veritas occultetur. FVLG. RVSP. rem. pecc. 1, 16, 1 non carnis veritatem, sed -em solam falsae visionis). SEN. dial. 9, 17, 1 multorum vita ... ficta, -i parata. FRONTIN. strat. 1, 8, 12 Cariam se petere simulavit ...; per hanc consilii -em *eqs.* TAC. ann. 2, 82, 3 passim silentia et gemitus, nihil compositum in -em. AVG. c. Fel. 2, 6 (*ex scripturis apocryphis*) speciosa figmenta et -o simulata. MACR. somn. 1, 2, 1 genus hominum veri ignarum sub peritiae -e (-em *var. l.*). CONC.S I 5 p. 72, 29 sq. addit ... ad -em sui massam suscepisse dei verbum, id est, ut habitu ... inveniretur ut homo, -e deus (*cf. ibid.* 34 ad -em deitatis suae). *ibid.* 39 quae (*sc. gr. σχηματισμός et σχῆμα*) nos -em et habitum dicere possimus, ut -o deceptoria sit, habitus vero naturae omnis ostensio (*antea*: σχηματισμός ..., ubi non veritas, sed praestigiae, quo ad fallendos sensus aliqua adsumitur simulatio vel pigmentum). ORIG. in Matth. ser. 24

p. 40, 21 -em virtutum habentes, vere autem sunt inimici earundem virtutum, quas simulant (*antea*: simulatores).

C *de qualibet demonstratione*: 1 *cum certo quodam respectu*: a *in re militari* (*cf.* PLIN. paneg. *sub 2*): CAES. Gall. 7, 45, 3 equites, qui latius -is causa vagentur. civ. 3, 71, 4 *captivos* omnis productos -is ... causa, quo maior perfugae fides haberetur. BELL. Alex. 74, 1 copias suas omnes pro castris instruxit; ... ad -em regiae fiduciae. 74, 4 cuius ... Caesar inridebat inanem -em. TAC. ann. 15, 9, 2 legionum castris occupantur *colles* tanta celeritate et -e virium, ut *eqs.* PANEG. 4, 23, 3 illa armorum -o et operti ferro exercitus ... mentes incitaverunt. b *in arte rhet. et poetica* (*distinguitur* demonstratio: QVINT. inst. 3, 4, 13 mihi ἐπιδεικτικόν non tam demonstrationis vim habere quam -is videtur): QVINT. inst. 2, 10, 10 si ... in -em comparetur declamatio (10, 1, 28 genus *poeticum* -i comparatum). 3, 4, 14 causarum ... genera ... tum in negotiis, tum in -e posita. 3, 7, 1 quod *nomen* (*sc. generis laudativi*) ab -e ducitur (*i.* ἐπιδεικτικόν). 3, 7, 3 materias ad solam compositas -em (3, 7, 4 illa *laus*, quae -i componitur. 8, 3, 11 illud genus *demonstrativum* -i compositum). 3, 8, 63 quoniam ... illa *demonstrativa* tota esset -is. CHALC. comm. 223 rhetoricae disciplinae ... species ... ea oratio, quae facta est ad doctrinae -em. c *in script. sacr. ad reddendam vocem gr. q. e. παραδειγματίζειν* (*cf. p. 1149, 25 sqq.*): ITALA Hebr. 6, 6 (Ambr. paenit. 2, 2, 6. 2, 2, 10) rursum crucifigentes filium dei et -e (-em *var. l.*) triumphantes (*gr. παραδειγματίζοντας, Vulg.* ostentui habentes, *cf. Itala cod. q* exemplantes).

2 *vario usu*: LIV. 7, 4, 3 atrox cognomen ... Imperiosi ... ab -e saevitiae adscitum. SEN. epist. 99, 16 (*vix ad B*) plus -o doloris exigit quam dolor (PETRON. 17, 2 lacrimas ad -em [ostensionem *vel* ostentionem *var. l.*] d. paratas. PLIN. epist. 4, 2, 4). CVRT. 8, 11, 20 Indi per biduum ... cum -e non fiduciae modo, sed etiam victoriae epulati sunt. PLIN. paneg. 56, 7 hostilem ... terrorem non armorum magis quam togarum -e conpescere. SVET. Nero 9 orsus hinc a pietatis -e Claudium apparatissimo funere elatum laudavit (CAPITOL. Pius 10, 5). TERT. virg. vel. 10, 3 virginitatis. SOL. 3, 5 accipimus Democritum ... -e (ostensione *var. l.*) scrupuli huius (*q. e. catochites*) ... usum ad probandam occultam naturae potentiam. FIRM. math. 1, 7, 34 in quo *lacu Servilio* multorum senatorum capita ad -em inmanissimi facinoris *Syllanici* ... pependerunt. *al.*

II *praevalente notione apertum faciendi, indicandi, in conspectum dandi*: A *per orationem*: 1 *promittentis, minantis*: CIC. Att. 5, 13, 1 multorum annorum -es meas nunc in discrimen esse adductas. PANEG. 6, 16, 1 fidem militum praemiorum -e turbare (VEG. mil. 3, 6 p. 76, 2 addita poenae -e [contestatione, constitutione *var. ll.*] vel praemii). IVST. 11, 9, 4 Illyrios et Thracas opum ac divitiarum -e ... accendebat. HIER. hom. Orig. in Luc. 31 p. 175, 16 (*vergit in notionem praetendendi*) cum ille *diabolus* fraudulenter proponeret et sub -e gloriae aliud niteretur. 2 *designantis*: PLIN. nat. 7, 83 vidimus Athanatum nomine prodigiosae -is quingenario thorace plumbeo indutum ... per scaenam ingredi (*nisi potius spectat ad actionem scaenicam vel ad habitum iactantis; sim. de nomine significativo*: IREN. 5, 30, 3 et -em quandam continet ultionis *nomen Titanis*). CONC.S I 3 vers. Tur. p. 164, 25 quoniam 'nativitas' et 'filius' apud nos -em praebent passionis in nativitate procedentis (*gr. I 1, 2 p. 76, 35 ἔμφασιν*). *singulariter t. t. gramm. (rhet.) i. q. figura* (*sc. quasi 'res significans'*): CASSIOD. in psalm. 2, 2 l. 70 figura est ... quaedam conformatio dictionis ..., quae interioribus oculis ... offertur, quam traditione maiorum -em et habitum (*i. σχῆμα, cf. p. 1141, 81*) possumus nuncupare. 3 *describentis*: CLAVD. DON. Aen. 1, 645 p. 127, 4 munerum ... laus inducitur, per quae -o posset existere, ut, quae fortuna ... Troianorum fuisset, posset ostendi.

B *per actionem scaenicam vel quodlibet spectaculum publicum* (*gen. explicat. l. 64. 65. 67*): SALL. hist. frg. 2, 70 scaenis ... ad -em histrionum fabricatis. LIV. 5, 21, 9 haec ad -em scaenae gaudentis miraculis aptiora (PETRON. 126, 6 histrio s. -e traductus. *cf.* QVINT. inst. 2, 10, 8 scaenicae -i). PLIN. nat. 14, 140 pectorosa cervicis repandae -o (*ad saltationem quandam refert André*). COD. Iust. 2, 11, 21 (*a. 293*) in ludicrae artis -e (ostensione *var. l.*) spectaculum sui populo praebuerunt. 11, 19, 1 pr. (*a. 425*) universos, qui ... collectos ... discipulos circumferre consuerunt, ab -e vulgari praecipimus amoveri. *cf. miracula deorum*: AVG. civ. 18, 10 p. 268, 15 D. cum prodigiorum -e contenderent *Athena et Neptunus.*

C *quolibet modo*: 1 *magis respicitur obtutus mentis*: TERT. adv. Marc. 4, 9 p. 441, 21 ex -e virtutis *Christi.* resurr. 38 p. 80, 18 ad simplicem -em potestatis ... suscitare *mortuos.* ITALA II Cor. 8, 24 (Ambrosiast.) -em ... caritatis vestrae et nostrae ... exultationis demonstrate (*gr. ἔνδειξιν, Vulg.* ostensionem. *cf.* EVSEB. EMES. serm. 29, 34 non vos pigeat ad -em, quae sit caritas vestra *eqs.*). IVST. 23, 3, 12 velut in -em fragilitatis humanae destruens, quae cumulaverat *fortuna.* RVFIN. hist. 3, 24, 3 confidentes non in suasoriis humanae sapientiae verbis ..., sed in -e spiritus et virtute (*sec. p. 1138, 35*). VICTRIC. 5 -o pudoris et abstinentiae est assiduitas obsequentis. MACR. Sat. 1, 21, 27 pisces ... quos consecravit ... -o (ostentio *var. l.*) potentiae sideris (*sc. solis*). CAEL. AVR. acut. 3, 15,

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

119 probatur ob tantam -em magnitudinis nova inveniri *hydrophobia*. OP. imperf. in Matth. 8 p. 679, 11 novitius medicus intrans in civitatem et volens -es dare artificii sui. 2 *magis respicitur obtutus oculorum*: TERT. adv. Marc. 4, 22 p. 491, 29 (*ad Luc. 9, 35*) sufficiebat vox sola sine -e Moysei et Heliae (*sim. de apparitione*: VVLG. Esth. 14, 16 in diebus -is meae [*i. quibus eam prodire oportuit*]). SOL. 27, 28 cerastae praeferunt ... cornicula, quorum -e (tentatione *var. l.*) velut esca inlice aves perimunt; ... reliqua corporis ... tegunt ([*cf. Plin. nat. 8, 85* quorum motu]. *cum colore obtendendi ut*: AVG. in euang. Ioh. 113, 4 praecepta patientiae non -e corporis, sed cordis praeparatione facienda). PANEG. 9, 9, 1 non intra privatos parietes, sed in publica -e et in ipso urbis istius ore (AVG. in Rom. 24 in conspectu dei, non in -e hominum).

ostentātīvus, -a, -um. *ab* ostentare, *cf.* ostensivus. *i. q.* (ἐπι)δεικτικός: EPIST. pontif. 670 Schwartz p. 99, 15 (*ad act. 2, 36*) 'hunc Iesum, quem vos crucifixistis,' -a (ostensiva *ed. vet.*) voce humanitatem eius et quod videtur palam universis insinuans (*Migne gr. 29, 577^A* δεικτικῇ φωνῇ). CASSIOD. inst. 2, 2, 3 (*addit. rec. tertiae*) ἐπιδεικτικόν -um (*sc. genus demonstrativum*).

ostentātor, -ōris *m.* *ab* ostentare, *cf.* monstrator. GLOSS. ἐνδείκτης. *cf. l. 32 sq.* *i. qui ostentat*: 1 *prae se ferendo*: **a** *per simulationem*: PLAVT. Curc. 476 in foro infimo boni homines atque dites ambulant, in medio propter canalem, ibi -es meri. RHET. Her. 4, 50, 63 si velis non divitem, sed -em pecuniosi (pecuniosum *var. l.*) describere. **b** *per iactationem, gloriationem*: *accedit gen. obi.*: LIV. 1, 10, 5 cum factis vir magnificus tum factorum -r haud minor. TAC. hist. 2, 80, 2 omnium ..., quae diceret atque ageret, arte quadam -r (*cf. Liv. 26, 19, 3* arte ... quadam ... in ostentationem *virtutum* ... compositus). SYMM. epist. 5, 64 -r mei in te studii esse non debeo (*postea*: iactationem). MAX. TAVR. hom. 36 p. 303^A (*ad Matth. 6*) obsequii tui -r (*antea*: ostentatione ieiunii *et* iactantiae vitio). DIFF. ed. Beck p. 28, 4 gloriosus est bonorum suorum nimius -r (*cf.* GLOSS.^L II Abav. GL 12). *nude*: GELL. 4, 1, 13 tum ille -r voce iam ... demissa: *eqs.* (*4, 1, 1* ostentabat quispiam ... quaedam nugalia de ... casibus vocabulorum). AVSON. 393, 36 p. 246 P. inde -r volitat, mirentur ut ipsum Gedippa Vrsinusque suus (*34* ostentat foedas ... lacunas *i. vestigia vulnerum*). 2 *dando in conspectum, ponendo ante oculos*: TAC. ann. 1, 24, 2 rector iuveni et ceteris periculorum praemiorumque -r. AVG. civ. 14, 18 p. 41, 16 D. (*de impudicitia*) hanc etiam ipsi turpes turpitudinem vocant, cuius licet sint amatores, -es esse non audent. c. Iulian. op. imperf. 4, 44 ante peccatum -es libertatis, post peccatum doctores *Adam et Eva*.

f. **ostentātrīx,** -īcis. *ea, quae ostentat*: 1 *de muliere impudica*: APVL. apol. 76, 5 quam improba iuvenum circumspectatrix, quam immodica sui -x. 2 *de variis rebus incorporeis*: PANEG. 2, 17, 1 eat ... sui -x vetustas et ... iactet exempla (SYMM. epist. 1, 37, 1 laetitia loquax res est atque -x sui. MACR. Sat. 7, 4, 3 superba et contumax et velut sui -x continentia). PRVD. psych. 439 pompa -x (ostentrix *D*) vani splendoris inani exuitur nudata peplo.

ostentātōrius, -a, -um. *ab* ostentare. 1 *i. q. habitum exteriorem, speciem praebens*: PHILO quaest. in gen. 4, 178 ⟨os⟩tentatorium ... sensuale nostrum corpus est, secundum inmorantem in eo animam (*suppl. ex vers. armen. Petit*). 4, 203 (*ad gen. 27, 15*) *pravus* habet ... ut unam bonam stolam, sensibilem et -am (ostentoriam *AG*) censuram (*i. bonam aestimationem*). 2 *i. q. ad ostenta pertinens, ostentarius*: SERV. auct. Aen. 8, 429 *fulmen* est -um, peremptorium, praesagum; -um est, quo terror incutitur (*nisi de mera apparitione, sc. qua nec damnum nec praesagium fit. cf. p. 1140, 46*).

adv. **ostentātōriē.** [*loco lacunoso* PHILO quaest. in gen. 4, 206 *Petit ex vers. armen.*; -ae *et* ostentarie *trad.*] *i. q. cum ostentatione*: EVSTATH. Basil. hex. 5, 6, 15 minime luxuriantes effluere, id est non -e vivere nec captare decus laudis externae (*Migne gr. 29, 109^A* ἐπιδεικτικῶς πολιτεύεσθαι).

ostentātrix *v.* ostentator.

ostentātūra, -ae *f.* *ab* ostentare. GLOSS.^L II Abav. OS 5 ostensus (= GLOSS. V 574, 39). V Abba OS 5 ostensio insolita; veluti si fiat in noctibus repentina lux. V Aa O 608 ostensio.

ostentātus: ostensio GLOSS. cod. Casin. 439^5 (*v. Loewe, Gloss. nominum, 1884, 168 = Arch. lat. Lex. 1, 1884, 26*). *ab* ostentare.

[**ostentifer** *quidam afferunt ex Onom. lat. gr. parum fide digno.*]

ostentio *v.* ostensio.

***ostento,** -āvī, -ātum, -āre. *ab* ostendere. *scribitur* ho- *hic illic in codd., e. g.* CVRT. 5, 9, 16 STAT. Theb. 7, 620 FLOR. epit. 3, 21, 19. 4, 2, 38. NOT. Tir. 12, 21 -at (ostendat *K*). *de formis*: *inf. praes. pass.* -arier PLAVT. Most. 287. *formae perf. breviores*: -arat CIC. Cluent. 25 (*sed* -verat *sim.* LIV. 3, 37, 6 TAC. hist. 1, 39, 2), -arint CIC. Att. 1, 16, 4, -asse SEN. contr. 9, 1, 15 TAC. ann. 6, 37, 4, -asset LIV. 26, 24, 2 STAT. Theb. 2, 684 TAC. hist. 2, 63, 1 (*sed* -visset TAC. ann. 3, 9, 1). *supinum* -tum: PLAVT. Truc. 270 FRONTO p. 113, 6 v. d. H. *de notione* (*v. et p. 1120, 55*): FEST. p. 201 -as saepe ostendis gloriandi causa (*cf.* DIOM. gramm. I 376, 3 -tus est frequens [*affert* RVT. RVF. *p. 1144, 20*]). SYNON. Cic. p. 430, 13 factum -at. ventilat. prae se fert. gloriatur. 438, 34 praedicat. iactat. -at. gloriatur. testatur. commentat. GLOSS. -at: ostendit. ostendit multa. frequenter ostendit. iactat. videri procurat. praefert. indicat. -bantur: monstrabantur. -are: demonstrare. -ans: ἐπιδεικνύμενος. saepius ostendens. iactantem se ostendens. alte ferens.

legitur inde a PLAVTO, ENN., TER., PACVV., ACC., RVT. RVFO, CIC., VARRONE. *adamatur a* SALL. (*16 locis*/ostendere *15*), LIV. (*maxime in prima decade, ubi 27 exempla numeravimus*/ostendere *37; in reliquis libris 19/75*), TAC. (*62*/ostendere *45*). *inter dactylicos habent* VERG. (*10*/ostendere *17*), VAL. FL. (*3/10*), SIL. (*22/15*), STAT. (*10/18*), *deest* LVCR. (ostendere *16*) *et* LVCANO (ostendere *13*). *apud recentiores frequentia decrescere videtur, cf. e. g.* APVL. (*5/27*), TERT. (*2/ca. 380*), PEREGR. Aeth. (*—/55*), AMM. (*4/50*), VVLG. (*4/ca. 240*), AVG. in euang. Ioh. (*—/ca. 220*). [*variat cum* ostendere *saepe, e. g.* ENN. ann. 392 (*v. p. 1146, 34*). TER. Eun. 483. SALL. Iug. 85, 29 (*v. p. 1146, 14*). VERG. Aen. 12, 479 (ACC. trag. 584 *restituit Heinsius probante Friedrich, Hermes 76, 1941, 120 sq., sed cf. Mariotti, Mus. Helv. 22, 1965, 216, 37*; TAC. hist. 1, 78, 1, *cf. Heubner, Gnomon 34, 1962, 163*). *cum* obtentare TAC. hist. 1, 52, 3 ann. 15, 21, 2. *contextu manco vel dubio*: RVT. RVF. hist. 15 uni una -ta est. SVET. Tib. 52, 3.]

i. q. (*studiose, de industria vel saepe*) *ostendere*: I *usu sollemni*: A *vi intensiva vel iterativa plus minus vigente* (*accedunt adv.* crebro DOLAB. Cic. fam. 9, 9, 2 TAC. ann. 3, 9, 1, gloriose SALL. epist. Mithr. 8, superbe LIV. 26, 42, 10, cotidie SEN. epist. 36, 1, identidem SVET. Iul. 14, 1, saepius SVET. Iul. 33, iactantius, iactanter PRVD. ham. 170 CONSVLT. Zacch. 3, 3): 1 *afficitur magis obtutus oculorum*: **a** *vario modo*: α *-antur res* (*pro subi. fere sunt homines, animal l. 46, res l. 36. 50 sq.*, Natura *l. 64; fort. cum praedicativo l. 43. 56. exempla selecta*): PLAVT. Most. 287 (*loquitur de ornatu mulieris*) quid opust, quod suum esse nolit *amator*, e⟨i⟩ ultro -arier? TER. Eun. 483 neque pugnas narrat neque cicatrices suas -at ([ostendat *var. l.*]. SALL. Iug. 85, 29 LIV. 2, 23, 4. 6, 14, 6. *cf. p. 1146, 19 et* 29, 9, 4 cruorem ac vulnera [45, 39, 17]. SEN. dial. 1, 4, 4 fluentem ... sanguinem). RHET. Her. 4, 33, 44 vestitum aut ornatum sumptuosum -et (ostendet *var. l.*). VARRO Men. 313 quorum vitreae togae -ant tunicae clavos. CIC. Phil. 5, 18 gladios (TAC. hist. 1, 35, 2 cruentum g. *cf.* LIV. 25, 18, 15 equum armaque capta et cruentam cuspidem). CAES. Gall. 7, 48, 3 passum capillum -are liberosque in conspectum proferre coeperunt. civ. 3, 61, 1 (*an ad β?*) quos *perfugas* Pompeius ... omnia sua praesidia circumduxit atque -vit (*cf.* VERG. Aen. 4, 75 Aenean ... per moenia ducit Sidoniasque -at opes. *sim. peregrinis mirabilia ostenduntur*: MELA 1, 64 Andromedae ... vestigium marinae beluae ossa inmania -ant *accolae* [*huc spectat* SOL. 34, 2 *sec. Plin. nat. 5, 69* ostendit]. *al.*). VERG. Aen. 5, 357 simul his dictis faciem -bat et udo turpia membra fimo (*nisi ad c*). 5, 567 equus ... vestigia primi alba pedis frontemque -ans arduus albam (*quasi iactando*). LIV. 2, 23, 7 -are tergum foedum ... vestigiis verberum (8, 28, 7 laceratum. *cf.* 2, 23, 10 vincula sua deformitatemque aliam. *sim. al.*). 2, 42, 10 prodigia caelestia prope cotidianas in urbe ... -antia minas (*sim. in prodigiis*: 3, 5, 14 portenta ... vanas exterritis -vere species. ARNOB. nat. 6, 2 prodigiosas -are formidines). 3, 5, 9 *legati caesi* caput ferociter -antes (VELL. 2, 19, 1 c. eius erectum et -tum pro rostris. *al.*). SEN. nat. 1, 16, 6 ea (*sc. obscena*) sibi -bat *speculo* (*antea*: ostendit). CVRT. 7, 4, 34 galea dempta canitiem -ans. SIL. 1, 580 celsa e muris exstructa mole iuventus clausam ... -at turribus urbem. 2, 16 minitantia signa ... *et* clipeos et tela (15, 299. *cf.* TAC. hist. 5, 23, 1 navalem aciem [FLOR. epit. 4, 2, 38]. ann. 6, 37, 4 Romana arma). 7, 138 castra ... deserta relicta -at praeda *Hannibal* (*decipiendi causa ut*: PRVD. psych. 688 *Discordia* redimitos olea frondente capillos -ans [*postea*: sed sicam sub veste tegit]). 12, 735 tacita ora vicissim -ant. STAT. Theb. 1, 54 vacuos orbes ... -at caelo *Oedipus*. *al.* *in significanda brevitate* (*cf. p. 1145, 3*): AVSON. 361, 42 p. 411 P. conquerimur, Natura, brevis quod gratia talis: -ta (ostenta *var. l.*) oculis ilico dona rapis.

β *-antur animantia* (*fere homines*): ① *cum respectu vario*: Ⓐ *pro obi. est pron. refl.* (*cf. p. 1145, 11 sqq.*): PLAVT. Truc. 270 advenisti huc te -tum (*A*, sistentatum *P*) cum exornatis ossibus. LIV. 2, 20, 1 conspicatus ... Tarquinium -antem se in prima exulum acie. STAT. Theb. 2, 684 sese populoque ducique -asset ovans. 7, 238 propellunt acies, seseque sub armis -ant (-ent, ostendent *var. ll.*). 7, 620 nec sese vacat -are nec hostem noscere. TAC. hist. 1, 35, 1 ruere intus ac se Galbae -are. ann. 3, 9, 1 ut in agmine atque itinere crebro se militibus -visset. 4, 70, 2 quidam regrediebantur -bantque se rursum. PANEG. 12, 7, 6 -are se omnes. *al.* Ⓑ *pro obi. est subst.*: VERG. Aen. 7, 656 insignem ... currum victoresque -at equos (SIL. 2, 86. *cf. supra l. 37 et* PLIN. nat. 11, 262 equas). 12, 479 *Iuturna* volans obit omnia curru, iamque hic germanum iamque hic -at (ostendit *M*) ovantem. LIV. 3, 37, 6 decemviri ... tribunicios homines, quia id populare habebatur, circum se -verant plebei. SIL. 12, 591 *matres* -ant parvos (*cf.* PLIN. paneg. 26, 1 -are parvulos *impositos cervicibus*. SVET. Aug. 34, 2 liberos). PS. QVINT. decl. 9, 6 p. 172, 6 -ta per harenam periturorum corpora mortis suae pompam duxerant (*quasi in spectaculum ut*: TAC. hist. 4, 7, 2

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

accusatores. 4, 34, 2 circumferebantur signa . . ., -ti etiam captivi. ann. 12, 36, 3). AVSON. 196, 25 p. 55P. solstitialis velut herba solet, -tus raptusque simul *Alethius*. AMM. 26, 7, 3 subditivos quosdam *falsa nuntiantes*. *al.* *accedit praedicativum sim.*: TAC. ann. 1, 3, 3 *Tiberius* filius collega imperii . . . per exercitus -atur. 12, 54, 4 Quadratus Felicem inter iudices -vit, receptum in tribunal.

(II) *per artem quandam belli* (*sc. hostes terrendi vel decipiendi causa, cf. p. 1144, 56; additur praedicativum per* velut *l. 14*): CAES. Gall. 7, 55, 9 equitatum . . . omnibus locis iniciendi timoris causa -are coeperunt. TAC. hist. 5, 11, 1 castris . . . ante moenia . . . positis instructas legiones -vit. *reflexive*: CAES. Gall. 7, 19, 3 inani simulatione sese -are *Gallos*. LIV. 27, 42, 11 Numidae ex composito . . . in portis se valloque -vere. FRONTIN. strat. 2, 4, 5 iussit muliones . . . velut equis insidentes -are se pugnantibus. 2, 5, 25 ut . . . circa castra hostium se -rent *equites*.

b *porrigendo*: α *varia*: PLAVT. Aul. 195 altera manu fert lapidem, panem -at (ostendere *Hier. epist. 49, 13, 1*) altera (*de proverbio v. Otto, Sprichw. n. 914*). CIC. Att. 1, 16, 4 ut aperte iugula sua pro meo capite P. Clodio -arint. SIL. 12, 272 caelo . . . cruentos . . . -ant et dis ultoribus enses. β *manum, digitum*: LIV. 28, 3, 11 dextras nudas -antes, ut gladios abiecisse appareret. TAC. hist. 1, 44, 2 certatim -antibus cruentas manus, qui occiderant (SVET. Vesp. 23, 3 cavam). SVET. Iul. 33 in adloquendo . . . saepius digitum laevae manus -ans. *in imagine*: VAL. MAX. 6, 6 pr. fidei numen dexteram suam . . . -at (ostendat *var. l.*).

c *monstrando (quasi) digitis, manu* (*certiora quaedam; cf.* vultu *p. 1146, 16*): VERG. Aen. 6, 678 dixit . . . campoeque nitentis desuper -at (*cf.* LIV. 5, 30, 5 Capitolium, aedem Vestae, cetera circa templa deorum -antes. 21, 35, 8 militibus Italiam -at subiectosque . . . campos [*quae seq. v. p. 1146, 60*]. SIL. 2, 257 -ans . . . urbem: '*eqs.*'). LIV. 1, 26, 10 spolia . . . fixa eo loco . . . -ans . . . aiebat *eqs.* 6, 8, 6 proelium restituit -ans vincentem ceteram aciem. 7, 26, 7 -ans . . . insignem spoliis tribunum: 'hunc imitare *eqs.*' (*cf.* VAL. FL. 4, 757 -ans prolem Iovis 'hic . . .' ait *eqs.*). 38, 22, 4 strata per tumulos corpora Gallorum -at. PLIN. paneg. 22, 3 te parvuli noscere, -are iuvenes, mirari senes. *al.*

d *gesticulando, mimice imitando, saltando*: STAT. Ach. 1, 822 Scyreides ibant -are choros. LAMPR. Heliog. 10, 7 cum et digitis impudicitiam -ret. HIER. epist. 43, 2, 4 histrio . . . Herculem robustus -at (ostendit *var. l.*). *metaphorice*: AVG. c. acad. 3, 6, 13 veritatis . . . Proteus in carminibus -at sustinetque personam, quam obtinere nemo potest (*antea*: in imaginem veritatis inducitur).

2 *afficitur magis obtutus mentis*: **a** *usu generali*: α *praevalente vi indicandi*: ① *dando in conspectum mentis* (*saepe verbis; haud raro per speciem rei verae oppositam; pro subi. est res l. 48. 51. 62. 80 sqq.*): Ⓐ *desideranda* (*saepe cum notione promittendi; v. etiam l. 80. p. 1146, 2; opp.* dare *v. l. 55. 59*): PLAVT. Cist. 220 quod dissuasit, id -at *amor*. CIC. Q. Rosc. 16 quae *pecunia* . . . promissa sit et -ta. Cluent. 22 reciperandi fili *spes* . . . -ta (or. frg. A XIV 9 provinciae. LIV. 4, 36, 2. 34, 12, 3 FLOR. epit. 3, 21, 19. *al.; cf.* SEN. clem. 1, 12, 5 oportet . . . metus . . . plus spei quam periculorum -et). leg. agr. 2, 10 largitio . . . quae verbis -ari potest, re vera fieri . . . nullo pacto potest. *ibid.* aliud spe ac specie simulationis -ant. 2, 15 agros (2, 78. LIV. 6, 5, 2 in spem). or. frg. A XV 17 nec suffragia dabis, quibus -as. SALL. Iug. 23, 1 praemia (66, 1. 89, 1 AVR. VICT. Caes. 26, 6. *cf.* SALL. Iug. 68, 3 praedam benigne -at. LIV. 30, 33, 9 merces -atur. TAC. hist. 3, 57, 1 pretium [*v. l. 65*]). hist. frg. 2, 87 mollia (*i. mites condiciones*) . . . legatis -ans. LIV. 3, 56, 13 appellatio . . . adversus iniuriam magistratuum -ta tantum inanibus litteris an vere data sit. 30, 33, 9 Liguribus campi . . . Italiae . . . in *spem* victoriae -antur (30, 33, 11. *v. et* 6, 5, 2 *supra*). *al.* SEN. benef. 3, 3, 2 intuemur . . . ea sola, quae fortuna praecedentium -at. TAC. Agr. 20, 2 ubi satis terruerat, parcendo rursus incitamenta (irrit- *var. l.*) pacis -are. *al.* *accedit praedicativum*: SALL. or. Macri 20 quae *res* . . . quamvis ampla, quoniam serviti pretium -retur *eqs.* TAC. hist. 1, 22, 1 adulteria . . . ceterasque regnorum libidines *Othoni* avido talium . . . ut sua -antes.

Ⓑ *timenda, vitanda* (*saepe cum notione minandi; cf. p. 1144, 50*): ① *-ant homines*: PACVV. trag. 55 mortem -ant, regno expellunt. CIC. Cluent. 25 delationem nominis et capitis periculum. SALL. Iug. 23, 1 formidinem (*cf. l. 84 p. 1144, 51. 1148, 10 et* ITALA Bar. 6, 3 [Legion. = VVLG.] in Babilone *dei argentei* . . . -antes metum gentibus [*gr.* δεικνύντας]). LIV. 3, 2, 8 -are hoc est . . ., non gerere *bellum* (TAC. hist. 3, 78, 2 potius . . . quam inferre. PLIN. epist. 2, 7, 2). 4, 7, 12 terrores a finitimis -ti. 4, 30, 1 cum . . . pro foedere deditio -retur. VAL. MAX. 3, 8, 5 licet . . . mihi agmina militum . . . -es, licet mortem . . . miniteris. CVRT. 5, 9, 16 regionis opulenta simulque . . . pericula -ans. *al.* *cum part. fut. praedicativo*: TAC. ann. 2, 63, 4 Maroboduus . . . quasi reditu⟨ru⟩s in regnum -batur. ② *-ant res* (fortuna *p. 1146, 2*): CIC. fam. 4, 14, 1 *belli* exitus ex altera parte caedem -at (-et, ostendat *var. ll.*), ex altera servitutem. CATVLL. 64, 187 omnia sunt deserta, -ant omnia letum. SALL. Iug. 66, 2 is festus *dies* . . . ludum et lasciviam magis quam formidinem -bat. RVT. LVP. 1, 2 lex paratum supplicium -ans. SEN. dial. 2, 5, 5(4) *virtus* nihil ex vultu mutat, sive illi dura sive secunda -antur (*sc. a fortuna*).

Ⓒ *imitanda ut exempla* (*pro subi. est res* VAL. MAX.; *additur praedicativum per* quasi PLIN. paneg.): SALL. Iug. 49, 4 viritim, uti quemque ob militare facinus . . . honore extulerat, conmonefacere beneficii sui et eum ipsum aliis -atc. VAL. MAX. 4, 6 ext. 3 cum . . . Lacedaemon praecipuum uxoriae fidei *specimen* . . . nostris -et oculis (PLIN. paneg. 45, 4 hos . . . -as quasi s. et exemplar, . . . quod hominum genus placeat *tibi*). PLIN. epist. 7, 19, 7 eritne, quam *feminam* postea uxoribus nostris -are possimus?

Ⓓ *alia* (*fere commemorando, monstrando in sermone, oratione sim.*): CAES. Gall. 5, 41, 4 Ambiorigem -ant fidei faciundae causa (*cf.* SALL. Iug. 85, 29 non possum fidei causa imagines neque triumphos aut consulatus . . . -are [*sic codd.*, ostendere *Auson. 419, 36 p. 362, 230 P., cf. Zimmermann, Sallusttext, 1929, 87 sq.*]). Ov. met. 13, 351 desine Tydiden vultuque et murmure nobis -are meum. LIV. 26, 24, 3 cum Syracusas Capuamque captam . . . -asset. CVRT. 4, 1, 32 palantes et victoriae fiducia incautos -ans. 10, 2, 12 postulare coeperunt deformia ora cicatricibus canitiemque capitum -antes (*respicitur simul obtutus oculorum*). TAC. hist. 1, 52, 3 instigare Vitellium, ardorem militum -ans (ob- *M*). 3, 66, 1 discrimen ac dedecus -antes et fidem in libidine victoris. ann. 2, 27, 2 proavum Pompeium, . . . plenam imaginibus domum -at. 12, 15, 2. *al.* PLIN. epist. 1, 20, 4 ille mecum auctoritatibus agit ac mihi ex Graecis orationes Lysiae -at. PORPH. Hor. sat. 1, 10, 55 (cum de se loquitur) cum ita sua -at scripta *eqs.* ARNOB. nat. 2, 54 reclamabunt cunctae gentes . . . cruciatus nobis -antes suos. *al.* *pendet enunt. secund.*: SVET. Iul. 14, 1 identidem -ans, quanta eos . . . maneret invidia.

(II) *designando, significando*: TAC. ann. 16, 7, 2 quem *Silanum* novis rebus -ret (*i. quem ad res novandas ducem designaret*).

β *praevalente vi apertum faciendi*: (I) *vario usu*: Ⓐ *reflexive et mediopass.*: ① *se -at res* (*accedit locutio praepos. pro praedicativo apud* MELAM): ENN. ann. 392 nunc est ille dies, cum gloria maxima sese nobis -at (*cod. unus, v. Skutsch, Stud. Enn., 1968, 191 adn. 9*; ostendit *vel* ostendat *ceteri codd.*). 430 quo res sapsa loco sese -atque iubetque (AVG. ord. 1, 4, 10 p. 128, 5 *res divina* mihi se -are coepit). MELA 1, 75 nihil non venerabile et quasi cum aliquo numine se -at *in specu sacro* (*sunt qui deleant* se). SER. SAMM. 773 cum prima mali sese -bit origo. FVLG. RVSP. epist. 4, 6 cum se prosperitas fraudulenter -at. *pron. reflex. suppl. e contextu*: CLAVD. MAM. anim. 3, 17 p. 188, 18 cum sese undeunde clarescentes atque -antes proderent *causae*. *mediopassive*: LIV. 6, 25, 8 eademne forma pacis, quae in agris -retur, etiam intra moenia esset, scire cupiens *Camillus*. TREB. Gall. 5, 6 (*si recte legitur*) neque usquam quies mediocriter saltem (*O*, salutem *ceteri*) -ta est (*O*, -are est *ceteri*, -are visa est *edd. vet.*). ② *se -at homo*: CIC. Marcell. 28 huic (*sc. vitae aeternitatis*) te -es oportet. PLIN. epist. 1, 13, 1 *in recitationibus* proferunt se ingenia hominum et -ant. *accedit praedicativum*: SALL. hist. frg. 4, 7 quo cupidius in ore ducis se quisque bonum et strenuum -antes. TAC. hist. 2, 63, 1 tamquam . . . ducem se victis partibus -asset. 3, 38, 3 qui se . . . comem ac magnificum militibus -et. ann. 1, 35, 3 (*pron. reflex. omittitur*) si vellet imperium, promptos (promptas *trad.*) -vere. CAPITOL. Aur. 27, 12 iam Commodus turpem se et cruentum -bat. HIER. epist. 49, 18, 3. *al.* *mediopassive*: OROS. hist. 1, 16, 3 Getae . . . Romanas ingressi provincias simulque ad terrorem diu -ti societatem . . . sperant.

Ⓑ *cum acc. c. inf.* (*fere verbis patefacere; -at res* SVET.): CIC. fam. 9, 6, 2 -vi tibi me istis esse familiarem. LIV. 21, 35, 8 militibus Italiam -at . . . moeniaque eos tum transcendere non Italiae modo, sed etiam urbis Romanae (*nisi verbum dicendi suppl. ut* 38, 22, 4). SIL. 4, 41 *Hannibal* laetis -at ad urbem per campos superesse viam, Romamque sub ictu. TAC. ann. 14, 25, 2 Hyrcani . . . attineri a se Vologesen . . . -ante⟨s⟩. SVET. Aug. 87, 1 cotidiano sermone quaedam frequentius . . . usurpasse eum litterae ipsius . . . -ant (*nisi ad p. 1147, 20 sqq.*). GELL. 17, 1, 11 ut . . . per facetias -ret facere eos deridiculum. *al.*

Ⓒ *cum acc.* (*suppl. ex enunt. relat. l. 70*): ① *-ant homines* (*dei* ITALA): VERG. Aen. 5, 521 -ans artemque pater arcumque sonantem (*cf.* APVL. flor. 18, 4 ludiones -ant populo, quod cuiusque artis est). 6, 771 qui iuvenes, quantas -ant . . . *vires* ([*sunt qui ad solam speciem referant*]. STAT. Theb. 6, 647 superbas. TAC. hist. 3, 10, 1 [*in re milit.*]. *sing. v. infra*). RVT. LVP. 1, 7 laetitiam (*cf.* CVRT. 7, 10, 4 gaudium . . . animi). 1, 15 confidentiam. STAT. Theb. 11, 735 quid casus iuvat -are pudendos? QVINT. inst. 4, 1, 56 minime -ari debet . . . cura. TAC. hist. 4, 85, 2 *vim* fortunamque principatus e proximo -re⟨t⟩ *Mucianus* (ann. 12, 27, 1 quo vim suam sociis . . . nationibus -ret *Agrippina*. *cf.* 15, 21, 2 potentiam. 16, 23, 2 magnitudinem imperatoriam). *al.* PIVS Fronto p. 157, 1 v. d. H. ad -andum mihi animum tuum. ITALA Bar. 6, 25 (Legion. = VVLG.) in humeris portantur *dei* -antes ignobilitatem suam hominibus (*gr.* ἐνδεικνύμενοι). *al.* *acc. dupl.*: SIL. 11, 164 magnam atque in magnis positam populisque virisque adversam -are fidem. TAC. ann. 12, 1, 1 suam quaeque *femina* nobilitatem formam opes contendere ac *ea*

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

digna tanto matrimonio -are. Tert. ieiun. 8 p. 284, 2 ut eum *novum hominem* diabolo ... fortiorem fame tota -ret *dominus*. Facvnd. defens. 8, 5, 11 nonne hoc erat sapientiores et diligentiores Apollinaristas et Eutychem -are ...? *acc. suppl.*: Tac. ann. 15, 49, 3 famam carminum eius *Lucani* premebat Nero prohibueratque -are (*i. in publicum edere*). ② *-ant res*: Verg. Aen. 8, 477 quam fors inopina salutem -at. Plin. epist. 3, 6, 2 *signum est* nudum nec aut vitia ... celat aut laudes parum -at. Vopisc. Aurelian. 31, 4 epistula ... confessionem inmanissimi furoris -ans. Cod. Theod. 6, 26, 4 ex quo *tempore* eos splendor indepti proximatus -at (ostendat *Iust. 12, 19, 1*). Op. imperf. in Matth. 25 p. 761 ut ... ardentiorem fidem eorum ardens flamma -ret (*syn.* ostenderet). Boeth. cons. 3, 4, 9 W. quos pluribus -at *dignitas*. *acc. dupl.*: Cod. Theod. 7, 22, 9 quos *liberos* militaribus aptos muniis insitum robur -at. Boeth. cons. 2, 6, 18 W. collata improbis dignitas ... -at indignos *eos*.

Ⓓ *cum enunt. secund.* (*cf. p. 1146, 27*): Sen. epist. 36, 1 quam utiliter suum negotium gesserit, cotidie illis -et (ostendet, ostendit *var. ll.*). Clavd. 15, 429 si quid pro me doluistis, in armis -ate mihi.

(II) *cum colore testandi, prodendi sim.*: Ⓐ *-ant res*: Varro Men. 7 caelatus ... scyphus ... artem -at Mentoris (*cf.* Sol. 11, 8 ea aedes -at manus Daedali). Sall. hist. frg. 2, 64 semiruta moenia ... parietesque ... ambusti manus Punicas -bant. Vell. 1, 4, 2 vires ... veteres earum urbium ... magnitudo -at moenium. Sen. Phoen. 21 tauri ... sanguis -at (ostendit *Leo*) fugas *per rubos*. Sil. 5, 79 Phoebea sedet ... casside fulva -ans ales proavitae insignia pugnae (*i. memoriam servat pugnae*). Tac. ann. 1, 61, 2 castra lato ambitu ... trium legionum manus -bant. *al.* Ⓑ *-ant homines*: Sall. hist. frg. 1, 88 quae *peracta* ... facie sua -bat aliquot adversis cicatricibus et effosso oculo. Sil. 6, 16 Bruttius ... non aequum -ans confosso corpore Martem. Avson. 419, 7 p. 355, 49 P. -at hoc (*i. imperatoris liberalitatem*) dives exercitus (*syn.* testis est, docet, probat, testimonium est).

b *cum notione q. e. prae se ferre* (*fere de actione animantium, saepe in malam partem; opponitur* ostendere *l. 41. 48. 60*; prae se *accedit p. 1148, 11*): α *iactando, gloriando* (*in quam notionem quaedam exempla sub A 1 allata vergere non negaverimus*): ① *vario modo* (*sc. habitu, factis sim., hic illic a gloriatione verborum vix distinguendum*): Ⓐ *pro obi. sunt homines* (*dei l. 48*): ① *reflexive* (*in aliqua re* Cic. Cael.): Rhet. Her. 4, 1, 1 hoc est ... -are se, non ostendere artem. 4, 21, 29 qui se magnifice iactat atque -at (Cic. Deiot. 28 quam se iactare, quam -are *solebat*. Sen. benef. 4, 21, 1). Cic. Cael. 67 in aliis se rebus -ent (ostendant *var. l.*). de orat. 2, 17. fam. 1, 4, 3 quid ... me -em ...? Treb. Gall. 10, 4 captos satrapas insultandi prope gratia et -andi sui ad eum misit (Avr. Vict. Caes. 15, 5). *accedit praedicativum sim.*: Gell. 9, 2, 8 cuipiam ... philosophum sese -anti (*item cum acc. dupl.*: Avg. civ. 10, 18 p. 431, 10 D. dii se -are mirabiles potius quam utiles ostendere potuerunt). Avg. conf. 10, 42, 67 ut ... pro immortali se -et *diabolus*. *seq. enunt.*: Itala II Thess. 2, 4 (Aug. civ. 20, 19 p. 449, 3 D.) -ans se tamquam sit deus *homo peccati* (*gr.* ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι κτλ., *Vulg.* ostendens se; *cf. Tert. adv. Marc. 5, 16 p. 631, 1* se iactaturus). ② *alia*: Qvint. inst. 1, 4, 22 -are discipulos circa speciosiora malunt. Plin. epist. 6, 6, 8 permultum interest mea te -are, tecum circumire. Avson. Mos. 386 nec sola antiquos -at Roma Catones.

Ⓑ *pro obi. sunt res*: Rhet. Her. 4, 33, 44 -as mihi divitias et locupletes copias iactas. Cic. Catil. 1, 26 ubi -es tuam illam praeclaram patientiam famis. fam. 10, 3, 4 ut potius amorem tibi ostenderem meum quam -rem prudentiam. Sall. Iug. 7, 2 sperans ... -ando virtutem ... eum occasurum (Tac. Agr. 9, 4 ann. 3, 41, 3). 31, 10 incedunt per ora vostra magnifici, sacerdotia et consulatus, pars triumphos suos -antes (*cf.* 85, 29 *p. 1146, 14 et* Exvp. 2 *consulatum* quasi spolium victoriae superatis patribus -bat). Liv. 6, 23, 2 superbam fiduciam virium -are. Sen. clem. 1, 1, 3 -andae (ostendendae *var. l.*) per terrores potentiae ... gloria. dial. 10, 2, 4 -andi ingenii studio ([*Lipsius, alii alia*, spatio *trad.*]. Gell. 14, 1, 2 exercendi ..., non -andi gratia i.). 11(12), 10, 10 cum immensis epulis non delectaretur tantum, sed gloriaretur, cum vitia sua -ret. Plin. nat. 33, 25 alii pondera eorum *anulorum* -ant. Qvint. inst. 2, 10, 11 (*10* ostentationem) omnem ... artem ... non confiteri modo, sed -are etiam hominibus (9, 3, 102 ubicumque ars -atur, veritas abesse videatur. Tac. ann. 2, 8, 3 insultant aquis a.que nandi -ant. *sim. de arte demonstranda*: Qvint. inst. 4, 2, 127. 12, 9, 6. Paneg. 2, 1, 3 facundiam. 6, 1, 1 subitam dicendi facultatem). Tac. hist. 1, 39, 2 languentibus omnium studiis, qui primo alacres fidem atque animum -verant (-verint *trad.*). Hier. epist. 58, 2, 2 lurida facie vel simulare vel -are (ostendere *var. l.*) ieiunia. Clavd. 24, 14 -are suos ... labores (*cf. 24, 26* iactator honoris). *al.*

Ⓒ *absolute*: Gell. 6, 14, 9 (*inde* Macr. Sat. 1, 5, 15) -andi gratia magno conventu hominum dissertaverunt *philosophi*. Macr. somn. 2, 4, 11 minuta subtilia ... adserere -antis est, non docentis.

(II) *verbis*: Ⓐ *cum obi. hominis vel rei* (*accedit praedicat. p. 1148, 4. 11*): Dolab. Cic. fam. 9, 9, 2 quas clientelas -are crebro solebat *Pompeius*. Caes. civ. 3, 83, 1 (*in contentionibus de sacerdotio habitis*) cum Lentulus aetatis honorem -ret, Domitius ... dignitatem ... iactaret. Sall. epist. Mithr. 8 Eumen⟨en⟩, cuius amicitiam gloriose -ant. 15 inprudentiam Tigranis pro victoria -ant. Sen. contr. 9, 1, 15 cum descripsisset gloriae sibi fuisse carcerem, numquam non se illam fortunam -asse (-asset *var. l.*), dixit: *eqs.* Sen. benef. 1, 15, 3 quod *beneficium* -are libet et inscribere sibi. Gell. 4, 1, 1 -bat quispiam ... scholica quaedam nugalia (*cf.* 8, 10 grammatico quodam ... remotarum ... quaestionum nebulas et formidines capiendis imperitorum animis -ante). Apvl. flor. 3, 12 corporis sui qualitatem prae se maximam speciem -are. 9, 22 non pigebit me commemorare, quod illum non puditum est -are, qui ... praedicavit *eqs.* Porph. Hor. carm. 4, 4, 67/8 (proelia coniugibus loquenda) quae ipsi Romani milites apud coniuges suas -ent. Paneg. 4, 25, 2 res -anda. Boeth. cons. 1, 4, 33 W. minuit ... se probantis conscientiae secretum, quotiens -ando quis factum recipit famae pretium (*antea*: iactasse).
Ⓑ *cum acc. c. inf.*: Porph. Hor. epod. 8, 17 quid prodest ... -are te litteratam esse. Ⓒ *absolute* (*vel obi. suppl.*): Cic. Att. 2, 23, 3 *Clodius* terrores iacit atque denuntiat et Sampsiceramo negat, ceteris prae se fert et -at. Plin. nat. 14, 51 ut non puderet inviso ... et -turo (-atur, ostenderetur *var. ll.*) tradere palmam.

β *simulando* (*accedit* velut Liv. 26, 43, 1, quasi Svet.): ① *in re militari* (*cf. p. 1145, 7 sqq.*): Liv. 26, 42, 10 fiduciam hosti (Frontin. strat. 3, 18, 1. *cf.* 2, 2, 5 fiduciae speciem). 26, 43, 1 naves ..., velut maritimam ... -ans obsidionem, instruxit. 34, 13, 1 ubi satis, quod in speciem fuit, -tum est *eqs.* (II) *varia*: Cloat. frg. Gell. 16, 12, 5 (*in etym. vocis* faenerator) speciem ... humanitatis (Cvrt. 10, 9, 9 dolentis. *cf. etiam l. 27. 66 et p. 1145, 53*). Tac. ann. 3, 30, 3 suberat ... vigor animi ... eo acrior, quo somnum et inertiam magis -bat. 4, 71, 4 privignos cum per occultum subvertisset, misericordiam erga adflictos palam -bat *Augusta*. Svet. Claud. 15, 2 quasi aequitatem integram -ans. Hil. trin. 6, 4 ut per haec, quae religiose verbis -rentur, cetera impie subderentur.

γ *praetendendo*: Liv. 34, 23, 8 insimulavit fraudis Romanos, quod vano titulo libertatis -to Chalcidem ... tenerent. Amm. 29, 1, 27 constituto ... iudicio et cognitoribus praescripta -antibus legum, sed ex voluntate dominantis moderantibus momenta causarum.

B *vi intensiva vel iterativa fere evanida, saepe transit in notionem q. e. praebere, exhibere, habere*: **1** *-ant res*: **a** *vario modo*: α *corporeae* (*saepe naturales*): Acc. trag. 34/35 in pectore fulmen incohatum flammam -bat Iovis. Verg. Aen. 3, 703 arduus ... Acragas -at maxima longe moenia. Hor. sat. 1, 5, 78 incipit ... montis Apulia notos -are mihi. Sen. dial. 2, 3, 5 nec ipsi *scopuli* ulla saevitiae *maris* vestigia tot verberati saeculis -ant (Ivst. 20, 1, 6 multae urbes adhuc ... v. Graeci moris -ant). 11(12), 7, 1 Scythia ... civitates Achaiae Ponticis inpositas litoribus -at (*cf.* Sol. 10, 20 huius *isthmi* litora urbes utrimque secus -ant [ostendant *var. l.*, *Plin. nat. 4, 48* tenuere]. 27, 44 Syrtis -at [ostendant *var. l.*] oppidum, Cyrenas vocant). Mela 3, 57 per solstitium ... iam manifestior non fulgorem modo, sed sui quoque partem maximam -at *sol* (*sim. de sideribus*: Avien. Arat. 427 non cetera signa flammarum similem ... formam -are valent [*gr. 169* τεκμήραιτο]). Sol. 37, 20 Veneris crinis ... internis ductibus -ans ... crinium similitudinem ([*cf. Plin. nat. 37, 184* continent in se]. *item de gemmis*: 37, 23 phlogites -at intra se quasi flammas aestuantes [*cf. Plin. nat. 37, 189* flamma videtur ardere]. Ps. Philo antiq. 25, 11 tamquam subiacentis profundi -ret liquorem). 52, 50 Caucasus ... arbores piperis -at (*cf.* Prvd. c. Symm. 2, 1039 laeta suas -ant iugera messes). Lact. opif. 7, 10 occipitium omne contectum speciem miri decoris -at (ostendat *var. l.*). *al.* *paulo pressius -at statua, quid significet*: Tert. coron. 7 l. 33 signum eius *Iunonis* ... subiecto pedibus corio leonino insultantem -at novercam de exuviis utriusque privigni. β *incorporeae*: Qvint. inst. 5, 12, 20 quae *eloquentia* ne minimum quidem in se indicium masculi ... viri -et (ostendet *var. l.*). Lact. inst. 4, 15, 4 quae *praestrigiae magicae* nihil veri ac solidi -ant (ostendant *var. l.*). 6, 7, 7 itinera quae speciem bonorum -ant (ostendant *var. l.*). Sidon. epist. 8, 6, 3 *virtutes artium istarum* emedullatae parum aliquid ... mirandum ac memorabile -ant. *al.* *in arte gramm. de significatione verborum*: Prob. inst. gramm. IV 143, 5 si 'hilarus' vel 'clarus' 'rus' syllabam in 's' litteram convertant, numquidnam praeteriti temporis participium -ant? (*sim.* 143, 13; *syn. l. 3 et 11* ostendant). app. gramm. IV 200, 2 petulantem ... libidinosum -at (*syn.* significat ... demonstrat). 200, 7 ostentum et monstrum praesentia -ant, prodigium autem et portentum futura significant. Schol. Cic. Bob. p. 94, 13 *nationum barbararum* vocabula ipsa quendam impetum barbariae ferocientis -ant.

b *dando facultatem, occasionem sim. videndi* (*addit praedicativum* Liv.): Liv. 9, 24, 8 *nox* omnia ex incerto maiora territis -at (*i. maiora videri efficit*). Sen. nat. 1, 14, 1 sunt chasmata, cum aliquod spatium caeli desedit et flammam velut dehiscens in abdito -at (ostendit *var. l.*). Mela 1, 94 ipse mons ... orientem solem ... -at. Plin. nat. 27, 3 Romanae pacis maiestate non homines modo diversis inter se terris ..., verum etiam montes ... et herbas ... invicem -ante. Avien. Arat. 571 istas *Pleiades* -at (-ta, ostenta *var. ll.*) rutili

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lux sideris (AMM. 19, 7, 6 Persarum manipulos formidatos -ans). DRAC. laud. dei 1, 232 cum luna et sidera cuncta -ans *sol.*

2 *-ant homines* (*per prosopopoeiam l. 8; accedit praedicativum per praepositionem l. 15. 24*): **a** *res*: *α partes corporis*: CAPITOL. Gord. 21, 5 Gordianum seniorem Augusti vultum sic repraesentasse, ut et vocem et morem et staturam eiusdem -are videretur (*postea*: rettulisse). AMM. 18, 8, 6 verecunde retrogradiens et pectus -ans. CARM. de mens. 2, 25 ecce coloratos -at Iulius artus. PRVD. perist. 10, 1044 -at udum verticem, barbam gravem, vittas madentes *pontifex*. *β varias res incorporeas*: QVINT. inst. 11, 1, 33 philosophiam ex professo ... -antibus. APVL. flor. 20, 9 omnem disciplinam pueri discunt, iuvenes -ant, senes docent. ITALA Hebr. 6, 11 (cod. 78 = VVLG.) sollicitudinem (*gr.* ἐνδείκνυσθαι). SOL. 22, 7 scientiam futurorum. *in sermone*: FRONTO p. 56, 13 v. d. H. ubi quis leviter quid cognitum pro conperto -at. 57, 12 ad ea, quae -are vellet, ornanda magnificum fuisse *Ciceronem*. GELL. 16, 9, 2 facilius reperias qui id verbum -ent quam qui intellegant (*nisi conferas p. 1147, 74*). AVG. util. cred. 1, 8 p. 11, 25 eam *allegoriam* in disputando proferre atque -are consuerunt *Manichaei*. *γ miracula*: CE 1356, 3 qui *Eutropius* quamquam crebris -et maxima ⟨si⟩gnis *eqs.*

b *se ipsos* (*vergit in notionem offerendi*): CAPITOL. Alb. 10, 8 hunc *Albinum* vos adhortamini, ut se rei p. -et. PRVD. c. Symm. 2, 154 ne se popularibus auris -et. AVG. serm. 197, 3 non vult se fornicanti animae -are pro sponso.

II *usu peculiari in script. sacra ad reddenda verba q. s.* (παρα)δειγματίζειν (*cf. sub* 2. ostentus): ITALA num. 25, 4 (Rufin. Orig. in num. 20, 4 p. 196, 10. Aug. quaest. hept. 4, 52 p. 359, 18. *al.*) accipe duces populi et -a illos domino contra solem (*gr.* παραδειγμάτισον αὐτοὺς κυρίῳ ἀπέναντι τοῦ ἡλίου, *Vulg.* suspende eos contra solem in patibulis. *Rufin. ad l.*: id est ad examinandum producuntur, ut arguantur a luce. *Aug. ad l.*: id est palam in conspicuo lucis huius, ... παραδειγμάτισον, quod dici posset 'exempla'). Col. 2, 15 (cod. 86) exuens se carnem principatus et potestates -vit in fiduciam (*gr.* ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ, *Vulg.* traduxit, *Aug. epist. 149, 26 p. 372, 21* exemplavit).

part. praes. pro subst. v. p. 1147, 82.

deriv.: ostentabilis, ostentaculum, ostentamen, ostentaticius, ostentatio, ostentativus, ostentator (-trix), ostentatorius, ostentatura, ostentatus.

ostentum *v.* ostendo.

[**ostentuōsus** *quidam afferunt ex Onom. lat. gr. parum fide digno.*]

1. ostentus, -a, -um *v.* ostendo.

2. ostentus, -ūs *m.* *ab* ostendere. *-tensus* GLOSS. *v. sub* ostentatura. *scribitur* obs- GLOSS. (*l. 46*). *inter adverbia poni a quibusdam refert* CHAR. gramm. p. 245, 23 B. (= DIOM. gramm. I 407, 28). GLOSS. V 124, 29 -ui (obs- *trad.*): visibiliter. GLOSS.[L] Corp. OS 273 -us (ostentur *trad.*): ostentio. *legitur apud* SALL., TAC. *posterioresque; dat. sing. fin. q. d. exceptis* GELL. *l. 65*, TERT. *p. 1150, 11* MVTIAN. *l. 83*, GLOSS. *supra.* [*falso trad.* -u *pro* ostento SCHOL. Cic. Bob. p. 138, 27; *e coni. vet. vix probab.* TAC. hist. 1, 78, 1 (*v. p. 1144, 18*).]

i. q. ostensio, ostentatio: **I** *respicitur magis obtutus mentis*: **A** *usu sollemni*: **1** *praevalente notione apertum faciendi*: SALL. Iug. 24, 10 eo natus sum, ut Iugurthae scelerum -ui essem (*item cum gen. rei, quae aperitur*: TAC. ann. 12, 14, 3 *Meherdatem* auribus decisis vivere iubet -ui clementiae suae). TAC. ann. 15, 64, 2 ore ac membris in eum pallorem albentibus, ut -ui esset multum vitalis spiritus egestum. **2** *praevalente notione demonstrandi* (*cum gen. rei, quae demonstratur*, GELL.): SALL. Iug. 46, 6 illa deditionis signa -ui credere (*cum vi simulandi ut*: ENNOD. opusc. 4, 24 p. 388, 25 sic totum de eius *Antoni* actibus opinionis luce radiabat, ut nihil praeberetur -ui [*postea*: facies infucata]). TAC. hist. 3, 35, 2 in Britanniam ... nuntios famamque ... -ui misere. GELL. 20, 1, 48 (*ad legem XII tab.*) eam capitis poenam ... horrificam atrocitatis -u ... reddiderunt. LACT. mort. pers. 5, 6 derepta est ei cutis ..., ut in templo ... poneretur legatisque nostris semper esset -ui, ne ... viribus suis fiderent (HEGES. 1, 6, 1 -ui vulgo futuram *pompam armatorum*, ne quis ... obviare auderet). HIER. epist. 52, 13, 2 nolo te ... -ui habere φυλακτήρια (*cum vi prae se ferendi, iactandi ut*: MACR. Sat. 7, 5, 32 magis -ui quam usui servitur *in convivio*. ENNOD. dict. 1, 2 p. 423, 10 non *debet* ei [*om. B*] adscribi cupido affectatae devotionis -ui, apud quem *eqs.* [*postea*: iactantiae est]).

B *usu peculiari in script. sacra ad reddendas voces graecas q. s.* (παρα)δειγματίζειν *sim.*: ITALA Col. 2, 15 (Hil. trin. 1, 13 p. 34[B] *al.*) potestates -ui fecit *Christus crucifixus* ([*gr.* ἐδειγμάτισεν, *Vulg.* traduxit. *cf.* Hil. trin. 9, 10 p. 289[A], *ubi accedit* esse]. EVAGR. vita Anton. 35 p. 893 *ad l.* eas f. -ui [*Migne gr. 26, 893[C]* παρεδειγμάτισεν]. *al.; cf. ad l.* HIL. in psalm. 67, 25 reddens -ui [*al.*]. HIER. in Eph. 4, 23/24 -ui habentis. *v. et supra l. 32 sqq.*). Hebr. 6, 6 (cod. 78 = VVLG.) rursum crucifigentes sibi⟨m⟩et ipsis filium dei et -ui habentes (*gr.* παραδειγματίζοντας. *cf. ad l.* HIER. epist. 96, 10, 2. *al.* MVTIAN. Chrysost. hom. 9 p. 301/2 impossibile est secundo crucifigi Christum; hoc enim est -ui eum habere; ... fabulae sunt cuncta illa et -us [*gr.* παραδειγματίσαι ... παραδειγματισμός]. *v. et p. 1142, 22 sqq.*).

II *respicitur magis obtutus oculorum*: **A** *vario usu*: TAC. ann. 1, 29, 4 *tradunt interfectorum* corpora extra vallum abiecta -ui. 15, 29, 3 iturum Tiridaten -ui gentibus, quanto minus quam captivum? VOPISC. Aurelian. 30, 2 ut populi Romani oculis esset -ui *Zenobia in triumpho ducta* (HEGES. 3, 2 p. 185, 5 'separetur' inquit *Petrus*, 'a lectulo Simon' et tunc ne id *caput mortui motum* quidem -ui futurum). SCHOL. Cic. Bob. p. 147, 26 Valerius Maximus tabulam rerum ... gestarum proposuerat -ui vulgo (*cf.* GLOSS. V 573, 19 rostra navium Carthageniensium ... ibi [*sc. in foro*] -ui posita erant).

B *de apparitione, specie*: TERT. anim. 57, 4 daemones operantur sub -u (obtentu *ed. vett.*) earum *animarum*.

ōstēs, *nom. plur.* -ae *m.*, ὤστης. *genus terrae motus*: APVL. mund. 18 -ae (*B*, isti *ceteri*) sunt motus, quibus ⟨semel⟩ solum quatitur (*suppl. sec. gr. 396 a 8* ἀνατρέποντες, *sc.* σεισμοί, κατὰ μίαν πρόωσιν, οὓς καλοῦσιν ὤστας).

osteum *v.* ostium. **ostia** *v.* hostia.

***ōstiārius,** -a, -um. *ab* ostium (*cf.* PRISC. gramm. III 474, 8). *scribitur* ust- CIL III 13142. 14305 (*si recte legitur*). X 178 XIII 3789 INSCR. christ. Diehl 998 (*si recte suppl.*). PAP. Marini 119, 131 sqq., -stear- CIL III 14305 (*si recte legitur*). VITR. 6, 7(10), 1. PLIN. nat. 12, 64 *D[1]F* (ostrear-). AVELL. p. 200, 19 CONC. Narb. a. 589 l. 98, -star- ACT. Petr. 9, host- *saepe in codd.*, ast- *pro* ost- *fort. per errorem* PAP. Corp. 145 IV 3 (*aliter vol. VI 3, 2556, 49, cf. Preisigke, Wörterbuch III 425*). *notatur* ost (ust) CIL VI 6215 X 178. 541, ostiar CIL VI 3995. 6217, usteari III 14305 (*si recte legitur*). *non constat de apice* CIL VI 8963. NOT. Tir. 55, 40. 100, 41. *de formis: gen. sg.* -ari FEST. p. 364. SEN. benef. 3, 28, 5 *N[1]*. dial. 2, 14, 1 (*corr. A[2]*), *acc. sg.* -arum SCHOL. Hor. epist. 1, 5, 31 *V*, *abl. plur.* -aris SEN. dial. 2, 15, 5 *A[1]*. *de notione* (*cf. et infra l. 73*): GLOSS. ianitor. θυρωρός. *legitur inde a* VARRONE (*de* AFRAN. *v. vol. VII 1, 132, 10*), CAES. (*p. 1151, 63*), ALF., VITR.; *ceterum v. vol. VII 1, 131, 81 sqq.; vocem in sermonem graecum receptam testantur e. g. Pap. Florent. I 71, 518 (saec. IV). Pap. Oxyrh. XVI 2046, 41. 55 (saec. VI); v. et Liddell-Scott, Suppl.; Lampe, Patristic Gr. Lex.; Daris, Lessico Latino.* [*ex* ust- *ortum: francog.* huissier. *cf. M.-L. 6115. Wartburg VII 438. St.*]

i. q. ad ostium pertinens: **I** *masc. pro subst. i. q. ianitor, custos sim.*: **A** *aedificiorum variorum*: **1** *apud auctores* (*v. et p. 1151, 46*): VARRO rust. 1, 13, 2 si -us est nemo. ALF. dig. 32, 61 (*apud Paulum*) quaesitum est, an et is, quem postea ex his textoribus -um fecisset, legato contineretur (*cf.* VLP. dig. 33, 7, 12, 42 [*ex Papin.*] -i ... continebuntur *legato*). VITR. 6, 10(7), 1 ab ianua ... faciunt ... ex altera *parte* -is cellas (*cf.* PETRON. 29, 1 -i cella [37, 8. 77, 4]). FEST. p. 364 -i impedimenta tintinnire audio (*memoriter ex Afran. com. 392, ubi* ianitoris, *cf. vol. VII 1, 132, 10*). SEN. benef. 3, 28, 5 ad ostium alicuius -i. dial. 2, 14, 1 quidam ... contumeliam vocant -i difficultatem. 2, 14, 2. 2, 15, 5 limen vacuum et ab -is liberum. 5, 37, 2 -o causidici alicuius aut divitis. PETRON. 28, 8 in aditu ... ipso stabat -us prasinatus, cerasino succinctus cingulo. 64, 7 *canis* admonitus ... -i calce. PLIN. nat. 12, 64 custodes satellitesque et -i et ministri *regum sacerdotumque*. SVET. rhet. 27 L. Voltacilius Plotus ... dicitur ... -us vetere more in catena fuisse. VLP. dig. 33, 7, 12, 9 -um mulionemque instrumenti esse constat. ITALA Marc. 13, 34 (codd. a k *al.*) -o praecepit, ut vigilet (*gr.* θυρωρῷ, *Vulg.* ianitori). Ioh. 10, 3 (cod. b *al.* = VVLG.) huic *pastori* -us aperit (*gr.* θυρωρός. *ad Christum referunt* AVG. in euang. Ioh. 46, 3. PASS. Petr. 15 p. 38, 16 S. tu ostium ovile et -us). PORPH. Hor. carm. 3, 14, 23/4 si tardius ... ab -o admittatur. SCHOL. Hor. epist. 1, 5, 31 (atria servantem ... clientem) ut silentio veniat fallens -um. AVG. civ. 4, 8 p. 156, 18 D. unum quisque domui suae ponit -um. in psalm. 103 serm. 4, 10 l. 11. 16. 24. PASS. Theclae 18 A p. 45, 7 venit ad -um ...; dedit ... -o (-ae *Ca*, ianitori *Bc*; *gr.* τῷ πυλωρῷ). PASS. Thom. p. 142, 6 utinam mererer -us in isto *palatio caelesti* fieri. ACT. Petr. 9 (*bis*). *tropice*: AVELL. p. 200, 19 haec ... vox est porta inferi et aeternus -us mortis (*gr.* πυλωρός). **2** *in inscr. et pap.* (*fere titulus officialis cuiusdam; v. etiam supra l. 18 sqq.*): CIL VI 3996 Cerinthus C. Caesaris -us (XIV 201 C. -o). 6227 Menander L., -us ab amphitheatr(o). 8962 decurio -orum. XIII 6405 -u(s) *S*⟨te⟩llatinian⟨us⟩ (*sic Mommsen*, ostia riv(i) *Zangemeister*). INSCR. Dessau 9074 c(enturioni) frumentario, canaliculario, -o praef. praet. INSCR. Année Epigr. 1949 n. 108 (*ex Africa*) laterculensi -o scrinario praeff. pr. *al.* PAP. Corp. 145 IV 3.

B *aedium sacrarum*: **1** *templi Hebraeorum* (ISID. eccl. off. 2, 15 ianitores templi. orig. 7, 12, 32 -i idem et ianitores, qui in veteri testamento electi sunt ad custodiam templi ...; dicti ... -i, quod praesint ostiis templi): ITALA II par. 23, 19 (Complut. *al.*) steterunt -i super portas domini (*gr.* πυλωροί, *Vulg.* ianitores). 31, 14 (*ibid.*) Core ... levita -us (-i *cod.*) secundum orientem (*gr. et Vulg. ut supra*). III Esdr. 1, 16 Weber (= VVLG.) -i per singulas ianuas *templi*. 5, 46 sacerdotes et levitae ... et sacri cantores et -i. *al.* VVLG. I par. 9, 22 electi in -os per portas ducenti duodecim. 9, 24 per quattuor ventos erant -i (-a *cod. unus*). *al.* ISID. eccl. off. 2, 13, 2 nec psalmistis nec -is ... attingere licebat munera altaris.

2 *ecclesiae, monasterii sim. Christianorum* (*ad rem v. Leclercq, Dict. d'Arch. Chrét. et de Lit. s. v. portier, ubi invenies etiam plures*

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

inscr.): a *de ecclesiae ordine, gradu eiusque officiis*: Ps. HIER. epist. 12, 2 p. 152^{A} de secundo gradu ecclesiae, qui -orum ordo est: secundus -orum locus est, qui claves regni coelorum tenent (*de gradu cf.* LIB. pontif. p. 39, 11 ab -o per unoquodque grado . . . ad maiora. ISID. quaest. test. 46 sextus gradus -us). *ibid.* quae circa -os dei debet esse diligentia. SACR. Gelas. 745 M. -us quum ordinatur *eqs.* 748 tit. praefatio -i: '*eqs.*'. LVP. EVPHRON. epist. 66^{C} -us in imo officio constitutus, si uxorem aliam acceperit. REGVLA mag. 30, 27. 53, 45 -is ipse maior lavet pedes. BENED. reg. capit. 66 de -is (-o *var. l.*, portarius *cod. unus, cf. 66, 2. 5*) monasterii (VITA Eugen. rec. vet. ed. Mombr. p. 394, 3. *al.*). MART. BRAC. canon. 23, 1 poenitens . . . inter -os . . . deputetur. *iuxta ponuntur alii gradus ut* lector, exorcista, subdiaconus, diaconus, presbyter, episcopus: RVFIN. hist. 6, 43, 12 (*gr. 6, 43, 11* πυλωροῖς). COD. Theod. 16, 2, 24 presbyteros . . . adque exorcistas et lectores, -os etiam *eqs.* (LVP. EVPHRON. epist. p. 68^{A}). LIB. pontif. p. 35, 2. 39, 12. CANON. Dionys. Exig. p. 55, 28 a presbitero usque ad diaconos et reliquum ecclesiasticum ordinem, id est usque ad subdiaconos, lectores, cantores, exorcistas et -os (*gr. Mansi 2, 567^{D}* θυρωρῶν). CANON. Turner II 3 p. 330 rec. F. CONC. Narb. a. 589 l. 98 tam subdiaconus quam -us. LVP. EVPHRON. epist. p. 66^{B} de clericis . . . bigamis usque ad -os (*sim. inter clericos q. d. enumeratur*: IVLIAN. epit. novell. 5, 1 *constitutio* iubet clericos . . . hoc numero definiri, ut LX . . . presbyteros . . . et C -os ecclesia habeat [*sed v.* NOVELL. Iust. 3, 1, 1 *infra*]. ISID. orig. 7, 12, 3. *a clericis distingui videtur* NOVELL. Iust. 3, 1 pr. clericos et mulieres diaconissas et -os. 3, 1, 1 ut sit omnis numerus . . . clericorum . . . in quadringentis viginti quinque et insuper centum existentibus his qui vocantur -i. *cf. l. 37*). NOVELL. Iust. 3 pr. presbyteros . . . et . . . subdiaconos et rursus cantores atque lectores et -os. SACR. Greg. 79, 5 MART. BRAC. canon. 44, 1. b *exempla varia*: AVG. conf. 6, 2, 2 cum ad memorias sanctorum . . . panem et merum adtulisset atque ab -o prohiberetur *eqs.* (GREG. TVR. Franc. 4, 31 p. 165, 11 ab -is prohibita atque occisa est *alauda*). EVGIPP. Sev. capit. 10 (*10, 1* aedituus). 16, 2 -um, Maternum nomine. *in inscr. et pap.* (*v. etiam p. 1150, 18 sqq. 84*): INSCR. christ. Diehl 1288 (CIL XIII 3789) hic quiescit Vrsatius -us, qui vixit an(nos) LXVII. 2349 Martini clerici et -i istius ecclesie corpus. PAP. Marini 119, 131 sqq. signum Costilanis -i . . . Basilicae Gothorum; signum Gudelevi -i . . . Basilicae Gothorum (*sim. ibid. passim*). INSCR. christ. Ferrua 20227.

C *civitatis* (*sc. sanctae Hierusalem*): QVODV. (?) acced. ad grat. 2, 11, 12 suscipiam illic (*i. ante sanctam Hierusalem*) libens etiam officium -i.

II *fem.*: A *subst. i. q. ianitrix*: 1 *domuum variarum*: ITALA II reg. 4, 5 (Greg. M. moral. 1, 49 = VVLG. *pars codd.*) -a domus qurgans triticum obdormivit (*gr. 4, 6* ἡ θυρωρός. *cf.* GREG. M. *ad l.* puem *Isboseth* et scriptura sacra non in domo -um, sed -am habuisse testatur). Ioh. 18, 16 (cod. a *al.* = VVLG.) discipulus alius . . . dixit -ae et introduxit Petrum (*quae sequuntur v. sub B; gr.* τῇ θυρωρῷ. *huc spectant* AMBR. in Luc. 10, 75 quem intromisit -a et interrogavit -a Iudaeorum. Ps. AVG. serm. 79, 3 non solum puella, sed -a, vile . . . abiectumque mancipium. EXC. barb. chron. I p. 281, 118. ORIG. in Matth. 12, 40 p. 159, 7 in conspectu ancillulae et -ae [*gr.* θυρωροῦ]). PASS. Theclae 18 Ca p. 45, 7 (*v. p. 1150, 61*). CIL VI 6326 Optata Pasaes -a. 2 *monasterii*: NOVELL. Iust. 133, 5 pr. haec per reverentissimas -as agentes (*gr.* θυρωρῶν).

B *adi.* (*appos. intellegi potest in* ITALA, *sed vix concedimus apud* GREG. M.): ITALA Ioh. 18, 17 (cod. a *al., cf.* VVLG.) dicit . . . ancilla -a Petro (*gr.* ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρός. *antea subst. v. sub A1; huc spectant* GREG. M. moral. 17, 48 non ab ancilla tantummodo, sed ab -a . . . a. *ibid. iterum.* in euang. 30, 8. TRANSIT. Mar. [rec. B2] 12).

III *neutr. pro subst.*: A *i. q. vectigal ab ostiis sumptum* (*cf. Cic. fam. 3, 8, 5* ostiorum . . . sumptus): CAES. civ. 3, 32, 2 columnaria, -a, frumentum, milites, arma . . . imperabantur. ? B *i. q. ostiarii officium* (*nisi masc. cf. vol. VII 1, 637, 16*): EPIST. pontif. Thiel p. 363 si assecutus est litteras, sine quibus vix fortassis -um (*sic potiores codd.; var. ll.*: ostiarii . . . ministerium, ostiarii . . . officium, ostiarium officium) possit implere.

ōstiātim *adv.* *ab* ostium. *de orig.*: DON. gramm. IV 385, 15 *adverbia veniunt* a vocabulo ut ostium -m (*sim.* AVG. gramm. V 517, 16 CLEDON. gramm. V 62, 23 POMPON. gramm. V 243, 5 PRISC. gramm. III 75, 4. 474, 7). *scribitur* host- *saepius in codd.* (*cf. vol. VI 3, 3049, 53*). *de usu*: CHAR. gramm. p. 270, 28 B. (*ex Romano*) -m vicatim Cicero. GLOSS.^{L} I Ansil. os 91 IV dub. Plac. R 8 ripatim: . . . ita . . . dicimus . . . quasi vicatim, quasi [h]ostiatim, quasi minutatim. *legitur inde a* CIC.

i. q. per singula ostia: 1 *proprie*: CIC. Verr. II 4, 48 hic nolite expectare, dum ego haec crimina agam -m, ab Aeschylo Tyndaritano istum pateram abstulisse, a Thrasone . . . patellam *eqs.* II 4, 53 qui . . . per potestatem uno imperio -m totum oppidum conpilaverit. SEN. dial. 6, 16, 3 quod si tibi vis exempla referri feminarum, . . . non -m quaeram; ex una tibi familia duas Cornelias dabo. APVL. met. 2, 2, 2 dum . . . -m singula pererro. 3, 3, 5 cum . . . cunctae civitatis -m singula considerans circumirem. CYPR. epist. 44, 3 -m (*om.* P^{1}) per multorum domos vel oppidatim per quasdam civitates discurrentes. PANEG. 3, 21, 4 quisquis . . . capere magistratum voles, . . . nullas -m potentum aedes obito. LACT. inst. 2, 14, 12 adhaerent . . . singulis hominibus et omnes -m domos occupant *daemones* EVTR. 10, 1, 2 privatorum . . . argento -m petito. HIER. epist. 60, 16, 1 -m stipes mendicavit. OROS. hist. 5, 1, 6 hostem ultro -m inquietantem . . . repellere. 2 *in comparatione*: QVINT. inst. 5, 10, 122 scrutanda singula et velut -m pulsanda *argumenta*. 3 *translate i. q. singulatim*: VOPISC. Car. 17, 7 quicumque -m cupit noscere, legat etiam Fulvium Asprianum . . . gestorum eius universa dicentem.

? **osticinum.** *originis et notionis incertae.* PELAGON. 310 -um (host- *trad.*) conterito minute et apponito in plagam *venae* (*v. Ihm adnot. p. 179 sq., qui confert* osticium).

ōsticium quia ex usto est ISID. orig. 19, 28, 9 (*inde* GLOSS.^{L} I Ansil. os 90); *v.* usticium.

[**ōsticus** (ὠστικός), *in lexicis quibusdam allatum, ex vocabulo q. e.* ossea (MARCELL. med. 15, 61) *in ed. Stephuni (a. 1567) typis depravatis expresso ortum esse videtur.*]

ōstīgo, -inis *f.* [*vix improbaveris eos, qui vocem cum* 1. os *coniungunt et sec.* mentigo *formatam esse putant. Sch.*] *i. q. morbus agnorum q. e. mentigo* (*dub. an huc pertineat* ORIBAS. syn. 5, 10 Ab ustio, *cf. Svennung, Unters. Pallad. 600, 2; v. etiam* oscedo *p. 1100, 71*): COLVM. 7, 5, 21 est . . . mentigo, quam pastores -em (host- *k*) vocant, mortifera (*inde* PALLAD. vet. med. 32, 13).

ostīle *v.* ustile.

ostilinam GLOSS.^{L} I Ansil. os 92 (*sine interpretamento*). *obscurum.*

ōstiolum, -ī *n.* *ab* ostium *deminutive* (*inter deminutiva enumerant* VIRG. gramm. epit. 5 p. 28, 19 GRAMM. suppl. 71, 5). host- *saepe in codd.* PAVL. FEST. p. 84 foreculae, id est -a. GLOSS. II 330, 3 θυρίδιον. [*ex *ust-: val.* uşor '*postis*'; *it.* usciolo; *raet. occ.* išoel '*ianua pensilis*'; *prov. vet.* usol; *cat. vet.* uxols '*laqueus venatoris*'; *hisp. vet.* ucera *et port.* ichó '*instrumentum, quo animalia captantur*'. *cf. M.-L. 6116. Battisti-Alessio V 3963. Wartburg VII 438. Corominas V 659. Machado^{2} II 1248. St.*] *i. q. ostium parvum*: COLVM. 8, 14, 1 *chenoboscii* aditus singulos firmis -is munitos. PETRON. 96, 1 ansa -i rupta. 136, 4 ad casae -um processi. PLIN. nat. 19, 125 -a (urtiola *E*) olitoria ex iis *caulibus lactucae facta* (*cf. Theophr. hist. plant. 7, 4, 5* θύραις). HIER. in Am. 3, 13–15 l. 397 eo quod -a habeat per fenestras *domus*. VVLG. III reg. 6, 31 in ingressu oraculi fecit -a de lignis olivarum postesque angulorum quinque et duo ostia de lignis olivarum (*sim. in Hebraeorum templo*): Ezech. 41, 24 in duobus ostiis ex utraque parte bina erant -a). Dan. 14, 20 *templi Bel* abscondita -a, per quae ingrediebantur. MIRAC. Steph. 2, 2, 6 -a memoriae impulsa patefecit. CASSIOD. var. 5, 42, 9 tribus, ut ita dixerim, dispositis *in circo* -is (osteo-, obstaculis *var. ll.*) paratam in se rabiem provocare praesumunt in patenti area cancellosis se postibus occulentes (*cf. ad l. Mérimée, Rev. Arch. 7, 1850, 618 sqq.*).

? **ōstitor** (host- *trad.*): ianitor, portitor GLOSS. V 601, 34. *ab* ostium, *si fide dignum.*

***ōstium,** -ī *n.* [*coniunctio cum* 1. os *notione firmatur (cf. gr.* στόμα *et alia); litteram -t- affixam et aliae linguae cogn. praebent, cf. ind. vet.* óṣṭha- *m. n.* '*labium*', *lituan.* úostas, uostà '*ostium*'; *formatione et sensu proxime accedit russ.* ust'je. *Sch.*] *de orig.*: SERV. Aen. 6, 43 Vitruvius . . . -um dicit, per quod ab aliquo arcemur ingressu, ab obstando dictum (CASSIOD. in psalm. 140, 3 ISID. orig. 15, 7, 4 GLOSS.^{L} Corp. o 274). PRISC. gramm. III 474, 7 -um quoque inde (*sc. ab* '*os*') derivatur. *scribitur* aust- CIL I^{2} 2216. oste- (*cf.* PROB. app. gramm. IV 198, 5 -ium, non -eum): ITALA gen. 19, 6 (Lugd.). exod. 33, 10 (*ibid.*). Ezech. 41, 24 (Wirc.). Matth. 6, 6 (cod. k). 27, 60 (codd. bd). *et saepius in codd.; in tit.*: ACT. Arv. a. 218 I 27. *al.* CIL VIII 14807. 14810. ust- *in var. ll.* HIER. epist. 16, 1, 1 MARCELL. med. 28, 37 GREG. TVR. Franc. 1, 6. 2, 37. 4, 46. 7, 22. host- *in codd. saepissime, e. g. in cod. A* PLAVT. Mil. 352 Most. 768. 795. *al.* VERG. Aen. 1, 14 (*M*). 1, 400 (*R*). 8, 667 (*R*); *in tit.*: CE 1806, 2. *litt. graecis*: GLOSS. Klio 13, 1913, 57 ὀστι[σ]ουμ. *cum apice*: R. GEST. div. Aug. 26 óst- (*bis*). CIL XIV 4506, 6 ó. *notatur in tit.* o CIL XIV 4500. 4502 (*ter*). 4505, 6. 4506, 6; ost CIL VI 10050, 13 (*post a. 124*). XIV 4505, 7. 4506 (*ter*). INSCR. Notiz. Scavi 1919 p. 336 n. 73. NOT. Tir. 55, 39. 100, 40. *de formis: gen.* ostiei LEX par. fac. Put. (CIL I^{2} 698) 1, 10, osti CIL VI 9189, 7; *acc.* -u CIL VI 25359, 7. *formae primae decl.: acc. pl.* -as ITALA I Macc. 12, 38 (rec. L), *abl. sg.* -a IORD. Get. 5, 31. 33, 167; *sed inter formas secundae decl. generis neutri enumerant* EXC. Bob. gramm. I 554, 20 Ps. ASPER gramm. V 585, 11 GRAMM. suppl. 41, 21. *cf. p. 1153, 2.* *de notione et diff.*: *de introitu domus sim.*: PAVL. FEST. p. 184 illi *Graeci* -a θύρας dicunt. SYNON. Cic. p. 424, 33 foris. -um. fores. -a. ianuae. valvae. fenestrae *eqs.* SERV. Aen. 1, 449 (*distinguitur a* fores *et* ianua) cetera intra ianuam -a vocantur generaliter, sive valvae sint, sive fores: quamvis usus ista corruperit (*inde* ISID. orig. 15, 7, 4). AVG. in euang. Ioh. 46, 4 quid est . . . -um? qua intramus. ISID. diff. 1, 32 inter aditum et -um: aditus, quibus admittitur; -um, quo excluditur. 1, 308 inter ianuam et -um: ianua est aditus primus in domum, -um in quemlibet locum domus. 1, 413 -um, quod aperitur.

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Gloss. θύρα. introitus, portas. *de exitu fluminis*: Char. gramm. p. 125, 6B. -a exitus fluminum in mare neutro genere semper pluraliter dicuntur, sed si urbem significare voles, singularem potius numerum observabis; quamvis Sallustius frequenter etiam plurali numero urbem significet (Serv. Aen. 1, 400 proprie -a dicuntur e. f., sed modo abusus est, quia plerumque -a ipsa pro portu sunt [*cf.* 5, 281 'subit -a' portus . . . ideo, quia e. f. frequenter portus efficiunt]. Serv. auct. Aen. 3, 688 -a . . . aut litora sunt, aut e. f. in mare, aut introitus portus. Isid. orig. 14, 8, 43 nat. 44, 5 Gloss. IV 545, 20. *al.*). Exc. Bob. gramm. I p. 554, 20 ἐκβολή (Gloss. II 547, 72 III 246, 36). Gloss. II 438, 22 στόμιον. *legitur inde a* Plavto, Caecil. (*v. p. 1154, 17*), Ter., Lvcil. (*p. 1154, 11. 22*), Afran.; *ceterum v. vol. VII 1, 134, 20 sqq.* [*vocabula romanica fere omnia e forma* ust- *orta sunt: val.* ușă; *it.* uscio; *raet. occ.* eš, iš, üš, *or.* us; *francog. vet. et med.* uis, huis, *var. francog. dial.; prov. vet.* uis, *var. francoprov., prov.; hisp. vet.* uzo. *cf. M.-L. 6117. Battisti-Alessio V 3963. Wartburg VII 437 sqq. Corominas IV 659. St.*] [*loco dubio*: Afran. com. 426 ⟨stip⟩ite hostium (stipite -um impulit *Scaliger*). *per falsam translationem*: Chiron 455 (*v. Oder ad l.*). *confundi videtur cum* ustio (*cf. p. 1152, 62*): Oribas. syn. 7, 30 add. Aa p. 172 post -um (9, 40 [70] add. Aa 343 p. -o [ustim *Ab*]).]

I *de aditu vel exitu aedificiorum aliorumque locorum interiorum, clausorum, circumsaeptorum sim., fere i. q.* fores, ianua, θύρα (*quae vox in graecis fere respondet*). *dicitur et de introitu sim. generaliter et de tabulis, quibus clauditur* (*e. g. l. 60. p. 1154, 8.*; duo -a *p. 1155, 33 sqq.*; *cf. etiam iuncturas* -um reserare *sim.*, pultare *sim.*), *et de lumine, ore sim.* (*e. g. v. infra p. 1155, 10. 40. 48 sqq.*). *accedit abundanter gen.* portae: *v. vol. X 2, 1, 32 sqq.*, ianuae: Itala iud. 19, 26 (Lugd.). act. 12, 13 (cod. g = Vvlg.); *iuxta pos.* ianua: *v. vol. VII 1, 134, 11.* fenestra (*syn. p. 1154, 63*): Lex par. fac. Put. (cil I^2 698) 2, 13 Varro rust. 1, 4, 4. 2, 7, 10. 3, 5, 3. *al.* Plin. nat. 30, 89 Ivlian. dig. 6, 1, 59 Gaivs dig. 19, 2, 25, 2. *plur. pro sing. apud poetas saepe, e. g.* Catvll. 61, 231 Moret. 15 Hor. sat. 1, 1, 10, *in prosa oratione* Apvl. met. 3, 21, 3 Itala iud. 19, 27 (Lugd., *sed* Vvlg. *sing.*). Vvlg. Sirach 28, 28. *p. 1155, 82 sqq.*

A *proprie*: **1** *de aditu rerum arte factarum*: **a** *profanarum*: α *aedium, domuum*: ① *exempla varia selecta* (*fere de prima ianua domus*): Plavt. Bacch. 585 alieno viris tuas extentes -o. Curc. 363 -um ubi conspexi *eqs.* Rud. 762 si attigeris -um *eqs.* Ter. Eun. 603 pessulum -o obdo. Afran. com. 415 inscribat aliquis in -o: *eqs.* Sisenna Miles. frg. 4 quid nunc -um scalpis? Cic. Verr. II 5, 118 carceris (Tusc. 5, 13. Sen. dial. 5, 37, 3 durissimum. *al.*). har. resp. 22 vis . . . servorum . . . ⟨e⟩ fornicibus -isque omnibus in scaenam . . . inmissa inrupit. fam. 3, 8, 5 *exactionem* capitum atque -orum. Varro rust. 1, 4, 4 quo spectent porticibus, -is ac fenestris *villae*. Sen. benef. 3, 28, 5 -um alicuius ostiarii. 6, 34, 1 ut -o suo propius adsideas. epist. 12, 3 iste . . . ad -um admotus. Plin. nat. 28, 49 cardinibus -orum (Marcell. med. 28, 37). 30, 89 in loricis -orum. Ivlian. dig. 6, 1, 59 habitator in aliena aedificia fenestras et -a imposuit (*sim. in praeceptis iuris consultorum*: Gaivs dig. 19, 2, 25, 2 -a fenestrasve . . . corruptas. Vlp. dig. 19, 2, 19, 4. 30, 41, 9). Apvl. met. 4, 10, 3 manum . . . ad -i tabulam offigit. Tert. coron. 13 l. 60 quantos deos . . . -is diabolus adfinxerit (*cf.* idol. 15 p. 48, 6 -orum deos. *ibid.* 48, 14 daemonas -orum praesides. *sim. al.*). Itala gen. 19, 10 (Lugd., *cf.* Vvlg.) -um domus (19, 11 [Lugd., *Vulg.* foris]. iud. 19, 27 [Lugd., *cf.* Vvlg.]. Esth. 5, 1 [cod. 86 = Vvlg.]. *al.* Vvlg. exod. 12, 22. III reg. 14, 27 d. regis. *al.* Rvfin. hist. mon. 16 p. 437^B. *al.*). iud. 9, 52 (Lugd., *cf.* Vvlg.) usque ad -um turris (II Macc. 14, 41 [recc. LX, *Vulg.* ianuam]. 14, 43 [recc. LX = Vvlg., *gr.* θυρωμάτων]). prov. 26, 14 (Aug. spec. 7 p. 68, 6 = Vvlg.) sicut -um vertitur in cardine suo. *al.* *in re amatoria de amatae ianua quasi animata*: Plavt. Curc. 15 proxumum illud -um⟨st⟩ oculissimum (*Paul. Fest. p. 189*, occlusissimum *codd.*). 16 -um occlusissimum. 19 quid . . . rogitas, valeatne -um? :: bellissimum . . . vidi et taciturnissimum; numquam ullum verbum muttit; cum aperitur, tacet.

Ⓘ *conclavis, cellae aliarumque partium interiorum* (*exempla certiora*): Cic. S. Rosc. 65 -o *conclavis* ([*inde* Val. Max. 8, 1 absol. 13]. Edict. praet. Vlp. dig. 25, 4, 1, 10). Catvll. 61, 231 *thalami*. Moret. 15 clausae (clausa *var. l.*). Vitr. 6, 4(3), 6 latitudines -orum (eorum *vel* earum *trad.*) *atrii*. Sen. benef. 6, 34, 1 intra domum . . ., in qua . . . multa sunt -a. Petron. 94, 7 cellae (98, 2. *cf.* Svlp. Sev. dial. 2, 13, 1 cellulae [Pallad. hist. mon. I 10 p. 284^C]). 134, 3. Mart. 11, 104, 13 post -a servi. Apvl. met. 3, 21, 3 per . . . rimam -orum. Itala iud. 3, 23 (Lugd.) -a superioris ([Vvlg. cenaculi]. *cf.* 3, 24 [Lugd.] -a superiora [*Vulg.* fores cenaculi]). IV reg. 9, 3 (Ps. Aug. spec. 119 p. 657, 18 = Vvlg.) -um *cubiculi* (*cf.* Is. 26, 20 [Hier. epist. 22, 26, 1 = Vvlg.] intra in cubicula tua, claude -um tuum [*sim.* Matth. 6, 6 cod. k *al.*, *cf.* Vvlg.]. Marcell. med. 23, 50 in -o splenitici ante cubiculum). *al.*

Ⓘⓘ *iuncturae potiores*: Ⓐ *verbales*: ① *per nom.*: Plavt. Cas. 813 crepuit (Pseud. 131 Sen. epist. 80, 1 Petron. 99, 5. *cf.* Plavt. Men. 348 concrepuit [523 Ter. Andr. 682 Hec. 521 Phorm. 840]). Q. Cic. pet. 44 patere (Fest. p. 344 Vvlg. Iob 31, 32. *al.*). ② *per acc.*: *aperire sim.*: Plavt. Amph. 1020 aperit (Aul. 350 Bacch. 582 Capt. 108. 830 Cas. 779 Curc. 21 Men. 108 Truc. 663 Ter. Haut. 276 Ad. 634. *al.*). Lvcr. 3, 366 reclusa. Moret. 15 reserat (Petron. 96, 2). Petron. 98, 2 effractum (Gaivs dig. 47, 2, 55, 4 Inst. Iust. 4, 1, 11. *cf.* Salv. gub. 7, 91 effractores . . . -orum). *al.* *claudere sim.*: Plavt. Most. 425 occlude (Hier. vita Pauli 9. *cf.* Catvll. 61, 231 claudite [Petron. 63, 8. *al.*]). Truc. 386 operite (Ter. Haut. 906 Phorm. 816). Ter. Eun. 763 obsera. Petron. 94, 7 adduxit. Ivv. 9, 105 iunge -a. *pultare sim.*: Plavt. Most. 936 pultare (Pseud. 604 Ter. Haut. 410 Ad. 637. *cf.* Hor. sat. 1, 1, 10 pulsat [Petron. 92, 1 Tert. praescr. 8 l. 25 Itala act. 12, 13 cod. g, *cf.* Vvlg.]). Lvcil. 843 caede. Petron. 16, 1 impulsum (99, 5). *alia*: Plavt. Merc. 408 occentent (Persa 569). Mil. 352 observare (399). ③ *per praepos.*: ante (*hic illic verbum omittitur*): Plavt. Asin. 151 loquar. Bacch. 451 astantem (Truc. 175. *cf.* Ter. Andr. 474 stare [Hec. 428 Eun. 843]). Capt. 1005 erus eccum a. -um. Cist. 669 obiecit. Men. 276 ambulant. 674 evocate. Most. 795 opperitur (Ter. Eun. 895). Persa 758 accipere. Pseud. 1202. *al.* Caecil. com. 117 erimus. Ter. Andr. 362 solitudo a. -um. 507 referetur . . . puer. Eun. 267 *eum* video. 975 praestolare. *al.* ab: Plavt. Aul. 46 regredere. Cist. 659 sustuli. Merc. 477 omnia . . . auscultavi. Cic. de orat. 2, 276 quaerenti. ad: Plavt. Bacch. 768 adambulabo. Merc. 132 adire. Most. 768 astat. Lvcil. 842 qui prope ad -um aspiraverint. *al.* extra: Ter. Phorm. 876 intellegere e. -um, intus quae . . . egerint. Cic. Tusc. 5, 13 relinquitur. Petron. 63, 6 procucurrit. in: 'in -is esse' *i. q. prope esse*: Itala Marc. 13, 29 (cod. q *al.* = Vvlg.) scitote, quod in proximo est in -is *filius hominis* (*aliae vers. cum Matth. 24, 33* in ianuis). act. 5, 9 (cod. g, *cf.* Vvlg.) in -o sunt. Ⓑ *nominales* (*sc. per adi.*): Plavt. Curc. 15 oculissimum (*v. p. 1153, 62*). Mil. 329 recto (*cf. Bacch. 711* recta porta. *p. 1155. 63*). Stich. 450 posticum (*cf.* Pavl. Fest. p. 220 p. -um dicitur in posteriore parte aedium. *nisi* p. *subst. ut: Plaut. Most. 931 Hor. epist. 1, 5, 31*). Plin. nat. 34, 13 aerata.

β *urbis* (-um portae *l. 43.*, *distingui videtur* porta *l. 35 et* Vvlg. IV reg. 23, 8): Inscr. Année Epigr. 1973 n. 225 (*Vibone; saec. I a. Chr.*) -a in portas faciend⟨a⟩ (*agitur de muris reficiendis*). Itala gen. 19, 1 (Ps. Cypr. cena 13) Loth iuxta -um (*gr.* πύλην, *Vulg.* in foribus civitatis, *aliae vers.* ad portam Sodomorum; *cf. Hass, Studien zum Heptateuchdichter Cyprian, Diss. Berlin, 1912, 10*). II par. 8, 5 (Complut. *al.*) civitates munitas muris et -is (*gr.* πύλαι, *Vulg.* portas). Tob. 13, 17 (Complut.). Is. 45, 2 (Barnab. 11, 4, *gr. LXX* θύρας, *Barnab.* πύλας, *Vulg.* portas). I Macc. 12, 38 (rec. X) inposuit illi *urbi* -a et serras in -is (*gr.* θύρας, *rec. B et Vulg.* portas). Vvlg. I reg. 21, 13 inpingebat in -a portae (III reg. 22, 10 iuxta -um p. Samariae. Greg. Tvr. Franc. 1, 6 portarum -a . . . ex aere . . . formata. CE 1806, 2 [*si hoc recte rettulimus ad psalm. 126, 1*]).

γ *variarum rerum*: Plavt. Most. 1046 -um, quod in angiportu est horti (*cf.* Varro ling. 5, 146 hortorum. Colvm. arb. 18 [*pomarii ut*: Vvlg. Dan. 13, 17. 18. 20. 25. 36]). Lex par. fac. Put. (cil I^2 698) 1, 10 *in pariete areae* -i lumen aperito (*eiusdem areae*: 2, 13). Varro rust. 2, 4, 14 in haris (*item in stabulis sim.*: 2, 7, 10 *stabulorum*. 3, 5, 3 aviarii [*ibid. iterum.* 3, 5, 5]. *al. apud eundem.* Itala Ioh. 10, 1 [cod. d *al.* = Vvlg.] intrat per -um in ovile [*aliae vers.* ianuam *ut* 10, 2; *cf. explicationem parabolae p. 1156, 17*]). CIL VI 10223, 4 (*saec. I*) Ti. Claudius Aug. lib. Ianuarius curator de Minucia die xiiii -o xlii (*pertinet ad frumentationem publicam ut* 10224 b 5 frumentum accepit die x -o xxxix. 10225, 4. XIV 4500, 13 [*a. 168. alternat cum* tabula *ut* 4502 *a. 175.* 4505, 7 *a. 182/3*]. *al.* Origo Rom. chron. I p. 144, 24 [= Svet. frg. p. 320, 7] *ut XLV* -a ad frumentum publicum constitueret *Servius Tullius. ad rem v. Rostowzew, RE VII 177 sq.*). Fronto p. 84, 3 v. d. H. -um balnei fervens. Itala gen. 6, 16 (Aug. loc. hept. 1, 16 p. 510, 1 = Vvlg.) arcae (7, 16 [Rufin. Orig. in gen. 2, 1; *Vulg. aliter*]. 8, 6 [Ambr. Noe 17, 61; *gr.* θυρίδα *vel* θύραν, *Vulg.* fenestram. *cf.* Hier. quaest. hebr. in gen. p. 13, 17 pro -o fenestra scripta est in hebraeo. Rvfin. Orig. in gen. 2, 1 p. 26, 15. *al.*]. Alc. Avit. carm. 4, 423 -a fortia *a.* Arator act. 1, 1034. *in comparat.* Qvodv. [?] prom. 1, 7, 11 ex suo latere tamquam per -um a. . . . sanguinem fuderit *Christus*). 18, 1 (Aug. trin. 3, 11, 25, *cf.* Vvlg.) tabernaculi (18, 2 [Aug. civ. 16, 29, *cf.* Vvlg.] procucurrit . . . ab -o t. 18, 10 [Rufin. Orig. in gen. 4, 4 p. 54, 2, *cf.* Vvlg.] post -um t. exod. 33, 10 [Lugd.; *Vulg.* fores]. *al.*; *cf.* Vvlg. num. 11, 10 tentorii). Vvlg. Dan. 3, 93 fornacis. *stadii vel carcerum circensium*: Stat. Theb. 6, 617 *Idas victor* ferit -a portae (*cf. 641* fores). Avson. 408, 11 p. 244P. -a quot . . . aperit stridentia circus. Cassiod. var. 3, 51, 4 bis sena . . . -a ad duodecim signa posuerunt; haec ab hermulis funibus demissis subita aequalitate panduntur. 3, 51, 7 non longe ab -is. CIL VI 10048, 6 (*post a. 146*) *auriga* missus -o (*indicatur numerus cursuum ut*: 10050, 13 [*post a. 124*]. Inscr. Autop. Vat. Väänänen 81, 4).

b *sacrarum*: α *variarum*: CIL I^2 2216 maceriem pinnas et -a de suo fecit Minervae. Vitr. 4, 6, 1 -orum . . . in aedibus . . . rationes. Pavl. Fest. p. 16 antae, quae sunt latera -orum. p. 157 ne uno amplius -o pateant *templa augurum* (*cf. Serv. auct. Aen. 4, 200* exitu). CIL VIII 14810 (*a. 166/169*) ⟨tem⟩plum cum arcu et porticibus et -is. Act. Arv. a. 218 I 27 (*bis*). 29. a. 219, 1. Alexandri A 7

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*syn.* ianuis). ITALA Bar. 6, 17 (Legion., *cf.* VVLG.) domus eorum (*sc. deorum*) muniunt sacerdotes -is et clausuris et seris (*gr.* θυρώμασι). Dan. 14, 13 (cod. 176 = VVLG.; *interioris partis templi Baal ut ibid.* 14, 17. 20). VITAE patr. Iurens. 120 M. *celebritas* templi, Gallica lingua Isarnodori, id est ferrei -i. CIL VIII 14807 arcuus cum camera signina et -o ... dono dedit. X 6679 et -a et fastus. INSCR. lat. Tun. Merlin 246, 5 statuam cum -is. *al.* β *sepulcrorum*: INSCR. Année Epigr. 1975 n. 47 (*s. II*) hydriam cum basi et -o cum postibu⟨s⟩. VLP. dig. 43, 24, 11, 2 si -um aveliat vel effringat. ITALA Matth. 27, 60 (cod. b *al.* = VVLG.) advolvit saxum ... ad -um monumenti (Marc. 15, 46 [cod. k *al.* = VVLG.]. 16, 3 [cod. k *al.* = VVLG.]. Ioh. 20, 1 [cod. f *al.*, *gr. et Vulg. aliter*]). Matth. 28, 2 (cod. q) revolvit lapidem ab -o (*gr. et Vulg. aliter*). GREG. TVR. glor. conf. 82 *sepulcri beati Maximi* (*inde* DYNAM. vita Max. 19a l. 519. 521 G.). PALLAD. hist. mon. I 1 p. 255^A illitum -um clausumque patefecimus. CIL VI 4710 in ossuario. 9189, 7 e regione -i parietis medi. 10275 ab -o introitus partem dexteriorem (*cf.* 17524, 4 ab titulo usque ad -um in introitu parte sinisteriori. 35077). 25359, 7 *aedicula* contra -u. INSCR. Notiz. Scavi 1919 p. 336 n. 73 post ost(ium). *al.* γ *tabernaculi sacri vel templi Hebraeorum* (*usu sacr. script.*): ITALA exod. 29, 4 (Lugd. = VVLG.) ad -um tabernaculi testimonii (*ibid.* 29, 11. 42. 37, 5 [*cf. Vulg. 36, 37* introitum]. *et saepius*). II par. 3, 7 (Complut. *al.*, *cf.* VVLG.) inaurabit domum et parietes eius et fenestrellas et portas et tigna et -a (*gr.* θυρώματα). 3, 8 (Complut. *al.*) fecit domum sancta sanctorum ... et fecit duo -a domus et inaurabit ea ([*gr. et Vulg. aliter*]. *ibid.* 4, 22 [VVLG. -a ... templi]. *ibid.* 29, 3 -a d. domini [*Vulg.* valvas. VVLG. I reg. 3, 15 I par. 9, 23]. VVLG. III reg. 7, 50 cardines -orum d. interioris sancti sanctorum et -orum d. templi). 4, 9 *ibid.* -a atrii et valvas eorum ([VVLG. -a in basilica]. VVLG. Ezech. 8, 7). 29, 7 (*ibid.*) -a templi ([VVLG. -a ... in porticu]. VVLG. Ezech. 8, 16. 41, 25). VVLG. III reg. 6, 32 in ingressu oraculi fecit ostiola ... postesque ... et duo -a de lignis olivarum. 6, 34 fecit ... in introitum templi postes ... et duo -a de lignis abiegnis altrinsecus et utrumque -um duplex erat et se invicem tenens aperiebatur (*cf.* Ezech. 41, 24 in duobus -is ex utraque parte bina erant ostiola). Ier. 38, 14 ad -um tertium, quod erat in domo domini. *al.* δ *ecclesiae, monasterii sim. Christianorum*: PEREGR. Aeth. 3, 4 cum ... pervenissemus ad -um ipsius ecclesiae (3, 7. 4, 2. 12, 3. 4). 24, 1 omnia -a Anastasis. 37, 3. HIER. epist. 60, 12, 2 sollicitus, si ... ianitor creber in porta *ecclesiae*, vela semper in -is. RVFIN. hist. mon. 8 p. 421^A ad -um monasterii (*cf.* PALLAD. hist. mon. II 7 p. 352^C per singula -a ingrediens monasteriola). PAVL. NOL. carm. 18, 325 *adyti S. Felicis. al.* *confessionis, cancellorum*: DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVI b 46 in confessione -a argentea II cum clavi sua (BREV. de Hier. p. 153, 17 intras in Golgotha ...; habet -a a., ubi fuit crux domini exposita, de auro et gemmis ornata tota).

2 *de aditu rerum naturalium vel fabulosarum*: a *Acheruntis, Orci sim. variorumque specuum*: PLAVT. Trin. 525 Acheruntis (TRAG. inc. 76 alto -o A. [*loc. restit. Leo*]). VERG. georg. 4, 467 Taenarias ... fauces, alta -a Ditis (Aen. 8, 667 alta -a D. SIL. 13, 587 -a D. ... recludere. CE 99, 6 [*si recte suppl. Bücheler*]). Aen. 6, 43 in antrum, quo lati ducunt aditus centum, -a centum (*cf.* 6, 81 -a ... domus patuere ingentia centum). 6, 109 sacra -a pandas (*106* ianua). PAVL. FEST. p. 128 -um Orci, per quod animae ... manarent. SEN. Tro. 404 obsidens custos non facili Cerberus -o. SIL. 13, 422 pergit ... ad turbida portae -a Tartareae. ITALA Ios. 10, 18 (Lugd.) devolvite lapides ad -um speluncae ([*gr.* στόμα, *Vulg.* os]. II Macc. 2, 5 [rec. L *al.* = VVLG.] *speluncae*. VVLG. III reg. 19, 13 PALLAD. hist. mon. I 37 p. 325^B). VVLG. Iob 38, 17 portae mortis et -a tenebrosa. b *aliarum* (*de* COLVM. arb. 19, 2 *v. Lundström, Eranos 1, 1896, 45 sq.; quae imaginem ianuae servare putavimus, sub B afferre maluimus*): LVCR. 4, 94 nec recta viarum -a sunt, qua contendant exire coortae *emanationes rerum*. CIC. nat. deor. 2, 136 cum aspera arteria ... -um habeat adiunctum linguae radicibus. VARRO rust. 1, 51, 1 ne ... in rimis eius *areae* grana oblitescant et recipiant aquam et -a aperiant muribus ac formicis (*cf. de aditu cavernae muris* ROMVL. fab. 25, 5 rec. gall. ad -um domus *muris*). PRISC. perihег. 455 calida -a Thermopylarum (*gr. 438* στόμα).

B *translationes, imagines, allegoriae*: 1 *varia ratione*: VARRO Men. 581 qui Veneris -um quaerunt (*sensu obsceno*). SEN. nat. 4 praef. 6 adulationi nos non claudere -um, sed operire (ap- *trad.*), et quidem sic, quemadmodum opponi amicae solet. epist. 26, 10 liberum -um *carceris* habet *sapiens* (*sc. meditando mortem*). VAL. FL. 5, 307 ille *Iuppiter* movens ... magna -a belli (STAT. Theb. 5, 146. *cf. et vol. X 2, 5, 37 sqq.*). ITALA psalm. 77, 23 (cod. 136 Cas.) mandavit nubibus desuper et -a celi aperuit (*Vulg.* ianuas). AVSON. 332, 45 p. 27 P. (*de zodiaco*) coge, *anne*, secuturos bis sena per -a menses. HIER. hom. Orig. in Is. 4, 2 p. 260, 3 (*ad Is. 6, 4*) -um carnem et superliminare verbum nuncupari (*sim. in explicatione allegorica*: OP. imperf. in Matth. 13 p. 709 -um ... est sensus carnalis exterior). VVLG. Iob 3, 10 -a ventris, qui portavit me (*Hier. interpr. Iob* portas; *explicat* GREG. M. moral. 4, 47 -a quippe v. sunt desideria concupiscentiae. *cf.* HIER. tract. p. 390, 18 clausa erant -a [*Mariae ut*: ANTH. 494^C, 12 hospitii linquens -a clausa sui]). 38, 8 quis conclusit -is mare ...? (*Hier. interpr. Iob* portis; *sim.* 38, 10). eccles. 12, 4 claudent -a in platea *senescentes* (*subest comparatio hominis cum aedibus, ut -is respondeant aures.* HIER. *ad l. iungit cum Matth. 25, 10* clausa est ianua *et explicat*: -um doctrinarum. *cf.* DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 14 p. 366^D quasi quodam -o auribus imposito *vaporibus*). cant. 8, 9 si -um est *soror*, conpingamus illud tabulis cedrinis. 2 *de aditu vitae aeternae, gratiae, sapientiae, fidei sim.*: ITALA prov. 8, 34 (Ps. Ambr. apol. Dav. II 9, 47) advigilans meis (*i. Sapientiae*) -is ..., custodiens postes mei introitus (*gr.* θύραις ... εἰσόδων, VVLG. fores ... postes -i. *cf.* RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 77, 20 -um sapientiae). Luc. 13, 24 (cod. e *al.*) elaborate introire per angustum -um (*Vulg.* portam). 13, 25 (cod. e *al.*, *cf.* VVLG.) incipiet pater familias ... cludere -um ... et incipietis foris stare et pulsare -um (*huc spectant* TERT. adv. Marc. 4, 30 p. 526, 2 AVG. gest. Pelag. 3, 11). Ioh. 10, 9 (cod. d *al.* = VVLG.) ego sum -um (*spectat ad p. 1154, 53; pendent* RVFIN. hist. 2, 23, 8. Orig. in cant. 2 p. 139, 3 -um se commemorat. *al. cf.* GREG. M. moral. 5, 45 *haeretici* ad hanc *gratiam* nequaquam per -um ingrediuntur ... deserto publicae praedicationis -o). act. 14, 27 (cod. e = VVLG.) quia aperuisset gentibus -um fidei *deus* (AVG. in euang. Ioh. 48, 5. *cf.* EVCHER. form. 9 p. 56, 3 -a: adapertio f. [*seq.* I Cor. 16, 9 *q. v. infra sub 3*]). apoc. 3, 8 (Primas. = VVLG.) dedi ... apertum -um, quod nemo claudere potest (*cf. ibid.* 4, 1 ecce -um apertum in caelo. APRING. *ad l.* patefactum evangelii sacramentum). TERT. praescr. 8 l. 25 (*ad Matth. 7, 7*) an qui scit se intus fuisse et foras actum, is potius pulsabit et -um ⌊novit⌋? (*del. Kroymann. cf. ad eundem locum* CYPR. epist. 11, 2 si ... pulsent -um preces. ORIG. in Matth. 17, 6 p. 594, 10). LACT. inst. 4, 29, 15 *Christus* -um vitae (AVG. in euang. Ioh. 120, 2 quodam modo v. -um *Christi latus*. Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 10, 1 G. fides). HIER. epist. 36, 11, 1 aperuit mihi -um, qui habet clavem David (*ad Is. 22, 22*). AVG. perf. iust. 19, 40 -um misericordiae dei. *al.* CARM. ad senat. 43 vericolae penetravimus -a legis. FAVST. REI. spir. 1, 5 p. 108, 4 penetralia salutis, ... -um veritatis. CE 757, 2 cui deus pandad ⟨caelor⟩um -a summa. 3 *de aditu oris, sermonis*: ITALA psalm. 140, 3 (Hil. *ad l.* = VVLG.) pone ... custodiam ori meo et -um circumstantiae labiis meis ([HIL. *ad l. affert* Sirach 28, 28 ori tuo fac -um et seram. *item huc spectat* PROSP. in psalm. 140, 4 -o continentiae]. RVFIN. Orig. in lev. 14, 3 p. 481, 26 MVTIAN. Chrysost. hom. 21, 4 p. 372/3). I Cor. 16, 9 (cod. d *al.* = VVLG.) -um ... mihi apertum est magnum (*de facultate praedicandi ut*: II Cor. 2, 12 [*ibid.*]. *cf.* PELAG. *ad l.* aditus vel oportunitas praedicandi). Col. 4, 3 (*ibid.*) ut deus aperiat nobis -um sermonis ad loquendum mysterium Christi (HIER. psalt. sec. Hebr. 119, 130 -um sermonum tuorum lucidum [*gr. 118, 130* δήλωσις *Vulg.* declaratio]. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 1, 1 MART. BRAC. sent. patr. 25). BARNAB. 16, 9 (*allegorice*) -um templi nostri, quod est os sapientiae. VVLG. prov. 17, 19 (*spectat ad iactationem*) qui exaltat -um (os *vel* cor *var. ll.*) suum, quaerit ruinam. EVGIPP. Sev. 45, 1 (*de muto*) clauso oris sui -o. MART. BRAC. sent. patr. 44 linguae (*cf. Vitae patr. 5, 13, 5* ianuam). 4 *de aditu cordis, affectionis sim.*: ITALA apoc. 3, 20 (Primas., *cf.* VVLG.) ego sto ante -um et pulso. *ibid.* aperuerit mihi -um (*Vulg.* ianuam). HIER. epist. 22, 26, 3 (*ad cant. 5, 6*) cordis tui -a clausa (hom. Orig. in Is. 2, 2 p. 252, 26 apertis -is ... c. nostri. PETR. CHRYS. serm. 82 p. 431^B ab -o monumenti an c.? ENNOD. carm. 1, 9 praef. p. 532, 25 ad loquendi tempus -um c. aperitur. *al.; cf.* AVG. praed. sanct. 20, 41 in quorum *fidelium* ... cordibus). ENNOD. epist. 1, 9, 5 p. 19, 17 ab -o affectionis.

II *de aditu vel exitu fluminum, maris sim.*: A *de ore fluminum*: 1 *variorum*: a *vario usu*: SISENNA hist. 125 Marius -o Liris evehitur. CIC. Phil. 2, 26 in Cilicia ad -um fluminis Cydni (BELL. Alex. 64, 3 R. GEST. div. Aug. 26 Albis f. [*gr.* στόματος]. LIV. 10, 2, 6. 24, 40, 8. 16. *al.* MELA 1, 87. 114. 2, 65 PLIN. nat. 3, 140. *al.*). LVCR. 6, 715 sunt ... aquilones -a contra (*cf.* 725 *harena* possit ... oppilare -a contra). CAES. civ. 2, 1, 2 mare, quod adiacet ad -um Rhodani. BELL. Alex. 13, 1 erant omnibus -is Nili custodiae ... dispositae. R. GEST. div. Aug. 26 ab -o Rheni (*gr.* στόματος). VERG. Aen. 1, 400 pleno subit -a velo (*sim.* 5, 281). 3, 688 praetervehor -a ... Pantagyae. OV. met. 5, 324 septem discretus in -a Nilus (*cf.* MELA 2, 62 ut se per septem ... -a effundat *Padus*. VAL. FL. 8, 187 septem -a pandit *Hister. sim. al.*). LIV. 10, 2, 13 usque ad -um amnis (22, 19, 5 Hiberi a. 44, 6, 15 -um late restagnans Baphyri a. 44, 45, 14 CVRT. 10, 1, 11 MELA 3, 13 PLIN. nat. 3, 44. *al.*). 10, 21, 8 ad -um Liris fluvii. *al.*

b *cum determinationibus*: α *per adi.*: ① *varia notabiliora*: VERG. Aen. 6, 800 trepida (*cf.* RVT. NAM. 1, 280 trepidant -a). OV. am. 3, 6, 39 septena (SEN. nat. 4, 2, 12 CLAVD. carm. min. 27, 100). met. 2, 255 pulverulenta. SEN. nat. 3, 27, 10 maligno (*cf.* PLIN. nat. 6, 99 difficili). MELA 2, 8 tribus tenuibus, reliquis navigabilibus. VAL. FL. 5, 184 prima (8, 371). ⑪ *a nominibus propriis derivata* (Tiberinum *v. sub 2*): LIV. 45, 11, 11 Pelusiacum (MELA 1, 60. PLIN. nat. 5, 48 [*bis*]. 5, 64 MART. CAP. 6, 677. *cf.* LIV. 45, 12, 1 ad Pelusium). SEN. nat. 4, 2, 13 Heracleotico (PLIN. nat. 5, 64. 10, 94). MELA 1, 60 Canopicum (*al. v. Onom. vol. II 143, 54 sqq.*).

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ibid. Bolbiticum (*cf.* PLIN. nat. 5, 64 Bolbitino). *ibid.* Sebennyticum (PLIN. nat. 5, 64). *ibid.* Pathmeticum (*cf.* PLIN. nat. 5, 64 Pathmitico). *ibid.* Mendesium (*cf.* PLIN. nat. 5, 64 Mendesico). *ibid.* Cataptystum. PLIN. nat. 3, 120 Spineticum. 5, 64 Tanitico. *ibid.* Naucratiticum. VAL. FL. 6, 51 Tibisena.

β per subst.: Ⓘ *gen. nominis terrae, urbis (fluminis v. supra passim)*: CVRT. 4, 1, 29 Pelusii. PLIN. nat. 4, 79 Peuces. MART. CAP. 6, 675 Canopi. Ⓘⓘ *eodem casu* (*cf.* PLIN. nat. 3, 120 hoc ante Eridanum -um dictum est): PLIN. nat. 3, 121 -a ... Carbonaria. 4, 82 Pseudostomo ... -o.

2 *Tiberis*: **a** *adhibetur per sing.*: CIC. Manil. 33 ante -um Tiberinum (rep. 2, 5 FLOR. epit. 3, 9, 5). rep. 2, 33 ad -um Tiberis (FEST. p. 254 IVST. 43, 3, 4 VIR. ill. 5, 3). LIV. 29, 14, 11 ad -um amnis Tiberini. **b** *adhibetur per plur.*: *α nude ponitur* (*luditur cum nomine proprio; confusionem apud* SALL. *statuit* CHAR. *p. 1153, 2*): SALL. hist. frg. 4, 2 scaphas, quas ad -a ... miserant. OV. fast. 4, 291 -a contigerat, qua se Tiberinus in altum dividit (Ostia *plerique edd.*). VAL. FL. 7, 85 qui iam te, Tiberine, tuens ... nusquam -a ... videt (*vix* Ostia *ut mavult Langen*). PRVD. perist. 11, 151 -a linquunt (Ostia *Lavarenne*). *β accedit nom. propr.*: *per adi. q. e.* Tiberina: VERG. Aen. 1, 14 OV. met. 15, 728 LIV. 26, 19, 11 MELA 2, 121 PLIN. nat. 3, 38. 44. 81 TAC. ann. 15, 42, 2 AVSON. 385, 1 p. 104 P. PRVD. perist. 11, 40 CLAVD. 18, 404 MART. CAP. 6, 637. 644 SIDON. epist. 1, 10, 2. *per gen.*: HOR. sat. 2, 2, 33 amnis -a sub Tusci (SIL. 8, 362). LIV. 7, 25, 4 Tiberis -a. SIL. 17, 15 Tusci ... Thybridis ... ad -a. PRVD. c. Symm. 2, 938 ad -a Thybris.

B *de maris angustiis, fretis*: CIC. Manil. 33 intra Oceani -um (*i. Gaditanum fretum ut*: MELA 3, 90 PLIN. nat. 3, 75 FLOR. epit. 4, 2, 75. *cf.* MART. CAP. 6, 665 Gaditanum -um). Tusc. 1, 45 Ponti (OV. trist. 1, 10, 13 PLIN. nat. 4, 45. 4, 78. 5, 47. *al.* VAL. FL. 1, 716. 2, 574 Scythici. IVV. 4, 43. PRISC. periheg. 135 [*gr. 140 στόμα Βοσπόρου*]. *al.*; *cf.* PLIN. nat. 4, 92 *insulae* in Ponto ... XIIII ab -o). LIV. 26, 42, 8 huius in -o sinus (PLIN. nat. 4, 6 Corinthiaci s. 4, 97 eius *s. Cylipeni. cf.* MELA 3, 73 *s.* Persicus ... grande -um quasi cervice conplectitur. 3, 79 *s. Arabici* [PLIN. nat. 6, 163]). MELA 3, 76 pelagi. 3, 79 quae *frons* inter -a (*sc. Persici et Arabici pelagi*) ostenditur. PLIN. nat. 4, 75 sinus ab Hellesponto incipiens Maeotis -o finitur (4, 78 eius. MART. CAP. 6, 661. 662. PRISC. periheg. 293 Maeotidis [298]. *cf.* PLIN. nat. 4, 76 Maeotii lacus). LVCAN. 10, 515 libera ponti -a (PRISC. periheg. 697 Hyrcani ... p. [*gr. 729 στόμα*]). AMM. 23, 6, 10 cuius *Persici maris* -a ... angusta ([*syn.* angustiis]. IORD. Rom. 143 Lucrinus et Avernus quaedam m. -a [*sec. var. l. apud Flor. epit. 1, 16, 4* otia]. Get. 33, 167 m. Tyrreni. ANTH. 806, 14).

C *de aditu portus* (*cf. p. 1153, 6 sq.; accedit gen.* portus *praeter* LIV. 37, 28, 10): CIC. Verr. II 4, 118 in utriusque p. -um aditumque proiecta est *insula*. II 5, 80 propter ipsum introitum atque -um p. LIV. 24, 27, 8. 25, 30, 6. 36, 45, 6. 37, 11, 10 (*syn.* fauces *ut*: 37, 13, 8. 37, 14, 7 longum et angustum et vadosum -um p.). 37, 16, 5. 37, 28, 10 in arto -o. 44, 28, 4. AVSON. 417, 129 p. 282 P. ingressus ... sui celebrata per -a p.

deriv.: ostiarius, ostiatim, ostiolum, ?ostitor.

osto *v.* obsto.

ostocopus, -ī *m.*, ὀστοκόπος. *forma* stoco- *trad.* PELAGON. 190 CHIRON 240 (*bis*). *i. q. genus defectionis, defatigationis sim.* (*passionem leviorem quam συγκοπήν significare videtur* CHIRON): SER. SAMM. capp. 47 subitaneo dolori, febri atque -o. 886 -um (-on, osto potum *var. ll.*) lento conducit melle perungui. PELAGON. 34 de labore vel de -o talia eveniunt; ... qui de labore vel de -o supradicta signa habuerit (*Hippiatr. gr. I p. 3, 1 κόπον tantum ut* 190 ad -um; si equus aut nimia pletura oneretur aut defatigatione itineris). CHIRON 240 quod, *sc. συγκοπή*, contingit ex magno labore et cursu nimio ...; ex qua re et -us fiet, si aliquod levius in itinere laborans consudaverit (*Niedermann*; non s. *trad.*); ... est enim ⌊pars -us-prior sincopationis (*Oder*, paru stocopi *trad.*, parum -i *Heraeus in ed. Niederm. p. 68, ut* prior s. *fere idem sit quod* 'ante sincopationem').

? **ostomachion,** *abl.* -ō *n.*, ὀστομάχιον. *subst. dubiae fidei; codicibus lat. traditur fere forma* stoma- (*v. infra*), *quacum congruit opusculum Archimedis, quod in cod. gr. (sim. etiam in vers. arab.) inscribitur στομάχιον. quam vocem num coll. verbo lat.* stomachari *recte explicaverint Heiberg, Hermes 42, 1907, 240 sq., aliique Archimedis editores dubitari licet; contra nec sensus subst. ex ὀστοῦν et μάχη compositi prorsus arridet, cum hic ludus vix ad certaminis genus referri possit.*

de ludicro quodam geometrico, quod per eburneas lamellas exercetur (*loculus Archimedius appellatur Bass. gramm. VI 271, 26, Mar. Victorin. gramm. VI 100, 23; ceterum v. ad rem White in ed. Auson., 1919 [1968], I p. 395 sq.*): AVSON. 350, 6 p. 208, 42 P. *cento nuptialis similis est* ludicro, quod Graeci -n (osto- *vel* est(r)o- *exhibent codd. pauci saec. XV*, sto- *cett.*; *ὀστοματίων Salmasius, στομάτιον Scaliger*, ostomachian *Hummelberg*) vocavere; ossicula ea sunt: ad summam quattuordecim figuras geometricas habent; ... harum verticularum variis coagmentis simulantur species mille formarum. ENNOD. carm. 2, 133 tit. de -o eburneo (stomacio, stomac(h)o *trad.*).

oston *v. vol. VII 1, 2231, 4 et cf.* osta antropu. *Teßmer.*

ostra: testa graece GLOSS.[L] I Ansil. OS 98 (*ex Isid. orig. 12, 6, 52, v. p. 1159, 5*).

ostraceum (-ē-?), -ī *n.*, *cf. ad formam ὀστράκε(ι)ος, ad notionem ὀστράκιον. nomen conchae*: PLIN. nat. 32, 134 apud quosdam -um (*cod. B*, -cium *ceteri*) vocari quod aliqui onychen vocent.

ostraciās *m.*, ὀστρακίας (*vox gr. alibi non legitur*). *i. q. ostracites*: PLIN. nat. 37, 177 (*inde* 1, 37, 65) *v. l. 25. 26.*

ostracinus, -a, -um, ὀστράκινος. *i. q. testaceus*: ORIBAS. eup. 4, 16 Aa *medicamentum* reponis ... in vaso -o, id est de terra facto (syn. 7, 20, 14 Aa p. 154 [*La* testeo, *gr. ὀστρακοῦν*]).

ostracismus, -ī *m.*, ὀστρακισμός. *i. q. testarum suffragia*: NEP. Cim. 3, 1 testarum suffragiis, quod illi -on vocant, ... exilio multatus est (*in codd. varie scribitur litteris vel graecis vel latinis*). SCHOL. Cic. Bob. p. 142, 14 *Themistocles* -o [damnatus], quod erat aput Athenienses ⟨poenae genus⟩, proditionis ... damnatus (*Nep. Them. 8, 1* testularum suffragiis).

ostracītēs, -ae *m. (f. l. 28?) vel* **ostracītis** *f.*, ὀστρακίτης, ὀστρακῖτις. *scribitur* -chit- DAMIG., -git- DIOSC. 5, 172 tit. 1 *nomen lapidis vel gemmae*: PLIN. nat. 36, 139 -ae similitudinem testae habent; usus eorum pro pumice ad levandam cutem *eqs.* (1, 36, 31 -es. *inde* ISID. orig. 16, 4, 25 -es [*var. l.* -des] vocatus, quod similitudinem testae habeat). 37, 151 cadmitis *gemma* eadem est, quae -is vocatur (*var. ll.* quam -in [-im, -en] vocant), nisi quod *eqs.* 177 ostracias sive -is est testacea *gemma*, durior ceramitide, achatae similis, nisi quod illa politura pinguescit; *eqs.* (1, 37, 65 ostracias sive -is. *inde* ISID. orig. 16, 15, 16 -es, lapidosus colore, testacio durior; altera [*sc. gemma? var. l.* alter] achatae similis, nisi *eqs.* [*unde* GLOSS.[L] I Ansil. OS 99]). DAMIG. lapid. praef. p. 163, 1 lapides ad septem signa pertinent: ... lapis septimus, qui dicitur -is (-chit- *trad.*), Capricorni. DIOSC. 5, 172 tit. de lapide ostragiten (*gr. 5, 146 ὀστρακίτης*). 2 *genus cadmeae* (*cf. l. 23*): PLIN. nat. 34, 103 fiunt ex ea *cadmea q. d. placitis* duo alia genera: onychitis ... *et* -is tota nigra et e ceteris sordidissima, volneribus maxime utilis. DIOSC. 5, 95 dicitur alia *cadmea* -is, tenuis et nigra, colore terre aut testi habet (obstr- *trad.*; *gr. 5, 74, 1 ὀστρακῖτις. sim.* GALEN. alfab. ['de cadmia']).

ostracoderma, -ōn *n. plur.* (*f.* -ae *l. 43. 45*), ὀστρακόδερμα (*quod ubi respondet, non adnotatur*). [*e coni. dub.* APVL. apol. 35, 4 *pro* ostrea Pergami *Chodaczek, Eos 32, 1929, 283 sqq.*] *i. q. quaelibet animalia testis munita*: PLIN. VAL. 5, 13 pectines ... et omnia -a (ostracegena *trad.*) fugienda sunt *in cibis* (*restit. ex Alex. Trall. II p. 237*). 5, 16 ostragoderinas, id est astagines et ciretias et pectines, etiam cocleas comedant *aegroti* (*Alex. Trall. II p. 251*). ORIBAS. syn. 2, 34 Aa p. 109, 11 Mø. ('quae ... extrahunt') -e (*sc.* -ae?) omnes ostreae testas, saepiae ossa, ecini utrique usti, *eqs.* (La l. 12 -on omnia de ostriis, *eqs.*). 4, 2, 4 Aa p. 6 omnia -a (La: omnia, ut simpliciter dicam, quae sunt -a). 4, 5 Aa p. 8 ('quae crudus humores generant') carnes -on (hostraquodermon La), qui duras habentes carnes *eqs.* (4, 7. 4, 12, 3 Aa p. 11 -on c. duras [La: quae ostracodirme sunt]. 4, 30, 8 Aa p. 34 [*resp.* 4, 28 La p. 32 ostruacorme]. *cf.* 4, 13, 5 Aa p. 12 -on genus, quae molliores sunt carnibus, qualia sunt ostrea, modice nutriunt [La: de -a, ... quae mollibus sunt carnibus]. 4, 17, 6 La p. 20 porpore et cirices et aliorum -on [ostrearum ... pelles *Aa*], que duras habent carnes. 4, 27, 1 *et* 2 p. 28). 4, 28, 1 Aa p. 29 maritima pene omnia, quae a Grecis -a vocantur vel cocleas vocantur (La: -on coclee vocantur).

[ostracogenus *vix legendum* PLIN. VAL. 5, 13, *v. sub* ostracoderma, *sed cf. versionem latinam Alex. Trall. 1, 145* ab ostraco derivata.**]**

ostracum, -ī *n. vel* **ostracus,** -ī *m.*, ὄστρακον. *de origine* ISID., *v. infra sub 1. scribitur modo* os-, *modo* as-, *forma* ostrago GLOSS., *cf. l. 70. 82.* [*ab* astracum (*v. e. g. l. 70. 71*): *it.* lastrico *et var. dial.; raet. occ.* aštər; *francog. vet. et med.* astre, *francog.* âtre; *var. francoprov., prov., vasc.; var. dial. hisp. cf. M.-L. 6118. Battisti-Alessio I 341, III 2174. Wartburg VII 440 sqq. St.*]

1 *genus pavimenti* (ISID. orig. 15, 8, 11 -us est pavimentum testaceum eo, quod fractis testis calce admixto feriatur; testa enim Graeci ὄστρα dicunt. *sim.* 19, 10, 26): PHILVM. med. 1 p. 107, 2 sq. aut de creta in astraco (*var. l.* -go) calente facta ut supersedeat *aegrotus* aut de cimolea terra ... aut in astraco balneorum. ORIBAS. eup. 1, 6, 2 curabis ... eos calefaciendo per exercitationem et balneum, ita ut eum volvere facias in astracum balneum (*gr. ἐπὶ λίθου τινὸς ἐν τῷ λουτρῷ*). 2 *genus ollae vel patinae*: PHILVM. med. 2 p. 125, 19 *pisces* assantur in puro astraco ([*var. ll.* -ago, -ato, -uco]. ORIBAS. syn. 7, 8, 2 Aa vitis antiquae corticem assam in astraco [*La* in ulla, *gr. ἐπ᾽ ὀστράκου*]). 3 *testa animalium aquatilium nec non animal ipsum*: ORIBAS. eup. 2, 1 O 7 Aa -a cyrion et porfiron et ostrearum: -a (*La* cocleas, *gr. 2, 1 O 9 ὄστρακα*) cyricon et porfiron ustae desiccativa sunt virtute (*syn.* testas). ALEX. TRALL. 1, 145 omnia ab -o derivata fugienda sunt *in cibis* (*gr. II p. 237 P. ὀστρακόδερμα*). GLOSS. III 571, 32 ostrago i. testa. 585, 10 ostrago i. cyrian (*i.* cerycon, *cf. l. 78*) et porfiron (ostr⟨i⟩ago *vulgo utroque loco, sed recte obloquitur André, Rev. Phil. 30, 1956, 66*).

[*Bader*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ostrago *v.* ostracum.

***ostrea,** -ae *f. et* ***ostreum,** -ī *n.* [*e gr.* ὄστρεον. *fem. sine dubio e plurali ortum est; neutr. fortasse sec. gr. in sermone elegantiore restitutum, cf. l. 28. Sch.*] *originem graecam testatur* VARRO ling. 5, 77. *cf.* ISID. orig. 12, 6, 52 -a dicta est a testa, quibus mollities interior carnis munitur; Graeci enim testam ὄστρα vocant. *scribitur* hos- *passim in codd. medii aevi,* hus- ORIBAS. syn. 2, 13 La p. 100, 20 Mø. 2, 45 Aa p. 114, 4, us- ORIBAS. eup. 2, 1 O 7 Ab, -ri- EDICT. imp. Diocl. 5, 6 L. (*gr.* ὀστρίων). CLEDON. gramm. V 41, 24. 26. 27 *cod. Bern.* (*saec. VI–VII*). TRACT. in Luc. 5, 11 Migne suppl. 1, 340 *cod. Ambros.* (*saec. VI*), *et passim in codd. medii aevi; vox lat. litteris gr.* PAP. Oxyrh. 2660 frg. 1, 9 (*saec. I/II*). NOT. Tir. 113, 11 -a (130, 66). *de genere: doctrinae grammaticorum* (NON. p. 216, 5 sqq. *genus sive fem. sive neutr. testatur allatis aliquot exemplis*): CAPER gramm. VII 110, 17 '-a' et '-as', quia nullum animal speciale neutrum est (*eadem ratione neutrum damnant* CHAR. gramm. p. 72, 4 B. SERV. georg. 1, 207 'haec -a' et 'hae -ae' . . ., licet et Horatius dixerit [*affert* sat. 2, 4, 33] . . . et Iuvenalis [*affert* 6, 302] . . .; quos tamen possumus graece locutos accipere; ita enim dicunt τὸ ὄστρεον καὶ τὰ ὄστρεα). CLEDON. gramm. V 41, 24 '-a' si primae declinationis fuerit, . . . feminino genere declinabitur, ut ad animal referamus; si ad testam, '-um' dicendum est neutro genere . . ., quia dicit Varro nullam rem animalem neutro genere declinari (*similiter distinguunt* EXPLAN. in Don. gramm. IV 493, 20 ISID. orig. 12, 6, 52). *de prosodia*: -ea *per synizesin in fine hexametri* HOR. sat. 2, 2, 21 (*fortasse et* LVCIL. 328). *legitur fem. inde a* PLAVTO (*2*), TVRPIL. (*1*), AFRAN. (*1*), LVCIL. (*1*), MET. Pio ind. cen. (*2*), CIC. (*1*), VARRONE (*3*), MELA (*1*), PLIN. nat. (*12, neutr. 6 [fere cum respectu cibi vel medicamenti], ambigua 8*), *neutr. in dactylis* (*nom. acc. plur.* -a) *inde a* LVCIL. (*3*), VARRONE (*1*), OV. (*1*), *in prosa oratione inde a* CELSO (*2*), SEN. epist. (*5*), *formis inter fem. et neutr. ambiguis inde ab* ENN. (*2*), VARRONE (*1*), CIC. (*2*), HOR. (*2*). [*it.* ostrica; *francog.* huître; *var. prov., vasc.; cat.* ostia, ostra; *hisp. vet.* ostria, ostia; *port.* ostra. *cf. M.-L. 6119. Battisti-Alessio IV 2701. Wagner II 199. Wartburg VII 442. Corominas III 595. Machado² III 1720. St.*] [*confunditur in codd. cum* hostia IVV. 11, 49, *cum* bestia VEG. mulom. 2, 62, 2. *loco corrupto* APVL. apol. 35, 4.]

animal aquatile, i. q. ὄστρεον (GLOSS.; *quae vox ubi respondet, non adnotatur.* GLOSS. III 355, 73 -a: τήθεα. *enumeratur inter conchylia* [*a quibus distinguitur* PLIN. nat. 9, 52 *in Ponto* desunt . . . conchylia, cum -ae abundent] *e. g.* VARRO ling. 5, 77 HOR. sat. 2, 4, 33 VAL. MAX. 9, 1, 1, *inter pisces* APVL. apol. 39, 3 EDICT. imp. Diocl. 5, 6 L.; *fusius de -is agit* PLIN. nat. 32, 59–65 [*de generibus* 62 sq. AVSON. 398 p. 226–228 P.]. *ad rem v. Marx, RE II 2589 sqq., Blümner, Privataltertümer 188 sq.*): **1** *usu sollemni*: **a** *exempla varia* (*selecta inde a* PLIN.): PLAVT. Paras. med. frg. 3 addite lopadas, echinos, -as. ENN. frg. var. 35 ('Hedyphagetica') sunt . . . aspra -a plurima Abydi. scaen. 115 -is squamae *monstri marini* scabrent (*cf.* OROS. hist. 1, 3, 4 conchis et -is scabros *lapides* [*inde* ISID. orig. 13, 22, 2 concretos]). LVCIL. 1201 luna alit -a (*de eadem re*: CIC. div. 2, 33 -is . . . et conchyliis omnibus contingere, ut cum luna pariter crescant pariterque decrescant. PLIN. nat. 2, 109. GELL. 20, 8, 3 [*verba Anniani poetae*] luna . . . nunc videlicet senescit; ea re -a . . . tenuis exuctaque est. *al.*). AFRAN. com. 142 -as marinas. MELA 1, 32 longe . . . a litore . . . spinae piscium muricum -arumque fragmenta . . . inveniri . . . narrantur (*sc. unde apparet diluvium quondam fuisse, cf.* PRISC. periheg. 437 finibus in mediis terrarum . . . videntur -a muricibus siccata latentibus esse [*Sol. 9, 9* reduviae conchyliorum]). PLIN. nat. 9, 40 integuntur . . . silicum duritia . . . -ae et conchae. 10, 195 tactūs sensus omnibus *animalibus* est, etiam quibus nullus alius, nam et -is (*cf.* BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 23 p. 70, 22 animal . . . insensibile, ut sunt -a vel conchilia vel echini . . ., quae vivendi animam habent, non etiam sentiendi). AMBR. hex. 5, 11, 33 unde . . . -is pretiosissimam margaritam natura infixerit (EVSTATH. Basil. hex. 7, 6, 5 unde vilissimis animantium -is m. pretio gravem natura subiecit. *cf. p. 1160, 34*). EVSTATH. Basil. hex. 7, 2, 2 qui testicutes nominantur, sicut . . . diversorum -orum milia. *al.*

b *pro cibo aluntur, captantur, emuntur, comeduntur* (*exempla inde a* SEN. *selecta; de medicamento v. sub* c): PLAVT. Rud. 297 (*loquuntur piscatores*) echinos, lopadas, -ias, balanos captamus, conchas. TVRPIL. com. 24 Ry. in acta cooperta coge (age *trad.*) inoras -as. LVCIL. 132 -a nulla fuit, non purpura, nulla peloris. 328. 440 in cena dabis -a milibus nummum empta. VARRO Men. 403 (*allatum apud* Gell. 6, 16, 5 Varro in satura *ea* . . . ciborum exquisitas delicias comprehendit) -a Tarenti (*item est exemplum cibi sumptuosi et deliciosi*: 501 Lucrinam [SEN. epist. 78, 23 PLIN. nat. 9, 168 MACR. Sat. 3, 15, 3. *per ellipsin adi. solum ponitur Mart. 6, 11, 5. 12, 48, 4*]. 549 CIC. fam. 7, 26, 2 HOR. sat. 2, 2, 21. 2, 4, 33. SEN. epist. 108, 15 nec . . . cibi, sed oblectamenta sunt. PLIN. nat. 32, 59 cum palma mensarum diu iam tribuatur illis. MART. 3, 60, 3). MET. PIVS ind. cen. (Macr. Sat. 3, 13, 12) ante cenam . . . -as crudas quantum vellent. CIC. phil. frg. V 78 sollertiam . . . eam *L. Sergii Oratae* posse vel in tegulis proseminare -as (*de eodem dicto hyperbolico* VAL. MAX. 9, 1, 1. *item aluntur in vivariis*: COLVM. 8, 16, 7 limosa regio . . . idonea est conchyliis muricis et -i. PLIN. nat. 9, 168 AMBR. hex. 5, 10, 27. *al.*). OV. fast. 6, 174 *prisco tempore* -a . . . in conchis tuta fuere suis. SEN. epist. 78, 23 -a . . . in ipsa mensa aperiuntur. MART. 7, 20, 7 nec erubescit . . . -orum rapere lividos cirros. TERT. cult. fem. 1, 6 l. 10 si quid de mari Britannico aut Indico ambitio piscatur conchae, genus est non dico conchylio aut -o sed nec peloride gratius de sapore. APIC. 4, 2, 13 pulpas -orum. *al.*

c *in medicina*: **α** *praecepta varia medicorum*: CELS. 2, 24, 3 (*1* stomacho . . . aptissima sunt) duri . . . pisces, -a, pectines, murices *eqs.* 2, 28, 1 facile . . . intus corrumpuntur. 2, 29, 2 alvum movent . . . -a, pelorides, echini, musculi et omnes fere conchulae, maximeque ius earum. ANTHIM. 49 -ia . . . si olent et quis manducaverit, alterum venenum opus non habet. ORIBAS. syn. 4, 13, 5 Aa (*sim.* La) *et* 4, 17, 6 Aa *v. sub* ostracoderma. 9 add. La p. 400 a quibus abstineant: liquamen, isicius, -as, ecinus, sypias *eqs.* **β** *aegrotis pro medicamento adhibetur*: PLIN. nat. 1, 32, 21 -orum . . . medicinae LVIIII (*respicitur* 32, 59–65). 28, 66 veteri *urinae* miscetur cinis -orum adversus eruptiones *eqs.* 32, 59 -a adversantur isdem *venenis* (*inde* PLIN. med. 3, 34, 2 -a fricta in cibo sumpta). 32, 65 *testae* -orum cinis uvam sedat et tonsillas admixto melle ([*inde* SER. SAMM. 119 cassis -a testis usta dabit cinerem. *al.*]. PELAGON. 174 testas -orum teris et pulverem facis [*sim.* VEG. mulom. 2, 62, 2]. *al.*; *cf.* PLAC. med. 1, 19 rec. α sevum cervinum conbustum simul cum -a, testa minuta, conmixtum). PLIN. med. 1, 11, 2 -a cum sua testa ita ut electa sunt in carbonibus *coquuntur* et in cibo dantur ([*inde* MARCELL. med. 10, 75 adhuc testis suis clausa. PLIN. phys. Bamb. 27, 3]. THEOD. PRISC. log. 104 in melicrato cocta. *cf.* PLIN. med. 2, 9, 2 ex mulso decocta). CHIRON 582 supra inponito -um commustum minutissime (*cf.* ORIBAS. syn. 2, 45 Aa p. 114, 4 Mø. ⌊omnibus -is testas, quae ustas sunt,⌋ purgant [La: de -is omnia husta, *gr.* τὰ ὀστρεώδη πάντα καυθέντα]). *al.*

2 *in comparationibus vel exemplis Christianorum*: TRACT. in Luc. 5, 11 Migne suppl. 1, 340 plenus erat lepra, sed intus plenus erat religione; . . . ut -ia lapidosus manebat, et intrinsecus *margaritam* intelligentiae . . . tenebat (PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 7, 11 plus esse, quod nascitur, ab eo, qui generat . . .: [*seq. exempla, inter quae*: -ae expuunt m., et plus est margarita quam -a . . .; quid ergo indignum iudicas domino virginis uterum?]). AMBR. hex. 5, 8, 22 *cancri genus* -o delectatur et carnis eius epulum sibi quaerit; . . . aperire clausum -um nulla vi potest (*tum describitur, quomodo -um dolo capiat, et comparatur homo maleficus; sim.* EVSTATH. Basil. hex. 7, 3, 6 sqq.). RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 9, 3 eorum . . ., qui temptationes incurrunt, videbantur mihi alii tamquam ⌊leves illae -orum testae⌋ huc atque illuc distrahi fluctibus et raptari (⌊⌋ *Migne gr. 35, 1240 A* τὰ κουφότατα καὶ ἄπνοα). *al.*

deriv.: ostrearius (-um), ostreatus, ostreosus; *cf.* ostriago.
compos.: ostrifer; *cf.?* ostriger.

ostreārius, -a, -um. *ab* ostrea. *i. q. ad ostreas pertinens*: PLIN. nat. 18, 105 panis . . . varia genera . . ., alias ab opsoniis appellati, ut -i (uostr- *trad.*), alias *eqs.*

n. pro subst. **ostreārium,** -ī. *scribitur* -riar- *in inscr.* *i. q. vivarium ostrearum*: PLIN. nat. 9, 160 nuper compertum in -is (*var. l.* ostra-) umorem iis *ostreis* fetificum . . . effluere. MACR. Sat. 3, 15, 3 Sergius Orata, qui . . . primus -a in Baiano locavit (*var. l.* -alia. *Plin. nat. 9, 168* ostrearum vivaria). CIL XI 6710, 18 stagnu, palatiu, -a, ripa, pilae (*voces adscriptae singulis aedificiis litoris Baiani delineatis in vase vitreo ut* XV 7008 faros stagnu Neronis -a stagnu silva Baiae).

ostreātus, -a, -um. *ab* ostrea. *i. q. striatus ut testa ostrearum* (*fortasse per lusum verborum cum* striatus, *cf. Marx ad Rud. 298*): PLAVT. Poen. 398 (*loq. servus saepe verberatus*) quasi -um tergum ulceribus gestito.

ostreōsus, -a, -um. *ab* ostrea. *i. q. ostreis abundans*: CATVLL. frg. 1, 4 ora Hellespontia ceteris ostriosior oris. PRIAP. 75, 13 Cyzicos -a.

ostreum, -ī *n. v.* ostrea.

ostreus, -a, -um. *ab* ostrum. *i. q. ostri colorem habens*: GLOSS.L V Aa o 618 -um: purpuratum (GLOSS. IV 418, 17 *idem, sed var. l.* ostrium).

ostri- *v. etiam* ostre-.

ostriāgo *f.* [*cum* ostrea *iungendum videtur. ad* ostrum *vel* *ostreus (-eum) *refert André, Rev. Phil. 30, 1956, 66 sq. Sch.*] *nomen herbae*: PS. APVL. herb. 28 tit. herba -o (l. 3 h. -o [*var. l.*-u] tunsa . . . sanat). GLOSS. III 541, 15 -o idest simpitum (*symphyton*). *cf. p. 1158, 83.*

ostricolor, (-ōris). *ab* ostrum *et* color. *i. q. ostri colorem habens*: SIDON. carm. 5, 18 -r pepli textus *deae Romae*.

ostrifer, -a, -um. *ab* ostrea *et* ferre. *i. q. ostreas ferens, ostreosus*: VERG. georg. 1, 207 -i . . . Abydi (PROB.: -um . . . dicit Abydum, quod ibi ostrea generantur copiosissima. SERV. auct.: quod ibi plurimum ostreorum sit). LVCAN. 9, 959 -am (*var. l.* aus-) . . . Chalcedona. VAL. FL. 1, 456 -o . . . Gerasto. AVIEN. orb. terr. 122 Cyrnus . . . litoris -i protendens . . . undam. AVSON. 417, 89 p. 280 P. -o super addita Barcino ponto.

[*Bader*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

?**ostriger:** bruunbe(o)su (*anglosax.*) GLOSS.^{L} Corp. o 279 (= GLOSS. V 376, 35). *ab* ostrea (ostrum?) *et* gerere (*nisi* ostrifer *legendum, ut ad Verg. georg. 1, 207 referatur*).

ostrīnus, -a, -um. [*e gr.* ὀστρέϊνος *expectaveris* -īnus *tantum (de gr.* ὀστρῖνος *v. l. 18). ad formam* -īnus, *si recte trad. (v. l. 6), cf.* murrinus, coccinus *sim. Sch.*] -rī- TVRPIL. (*ubi* -rī- *efficere voluerunt traiciendo voces viri docti*). *i. q. ad ostrum pertinens:* **1** *ostri colorem habens* (NON. p. 549, 7 -am ab ostri colore, qui est subrubeus): TVRPIL. com. 74 virginem . . . in capite riculam indutam -am (onstr- *pars codicum*). VARRO Men. 121 -um . . . indutus supparum (onstr- *var. l.*). PROP. 1, 14, 20 nec timet *Venus* -o . . . subire toro (*i. divites vexare*). 2, 29, 6 non illa mihi formosior umquam visa, neque -a cum fuit in tunica. GELL. 2, 26, 5 cum aliter rubeat ignis, aliter sanguis, aliter ostrum . . ., has singulas rufi varietates Latina oratio . . . propriis . . . vocabulis non demonstrat omniaque ista significat una ruboris appellatione, cum ex ipsis rebus vocabula colorum mutuatur et 'igneum' aliquid dicit et . . . 'sanguineum' . . . et '-um'. PAP. Oxyrh. I 109, 5 (*saec. III–IV*) ὄστρινον κολόβιον (*e voce lat. explicat Frisk, Griech. Etym. Wörterb. s. v.* ὄστρειον). **2** *de ipso colore:* PROP. 3, 13, 7 luxuriae . . . libera facta via est: . . . Tyros -os praebet . . . colores.

deriv.: ostrum.

ostrītis, -idis *f.*, ὀστρῖτις (*apud auctores graecos non nisi* ὀστρίτης *legitur*). *nomen gemmae:* PLIN. nat. 1, 37, 65 -s. 37, 177 -i (*coni. Sillig*) ostrea a similitudine nomen dedere (*in codd. varie corruptum*).

ostrix (osrix) *v. sub* osor.

ˣ**ostrum,** -ī *n.* [*ab* ostrinus *retrograde. Sch.*] *de orig.:* VITR. 7, 13, 3 quod ex concharum marinarum testis eximitur *purpurea sanies*, ideo -um est vocitatum (ISID. orig. 19, 28, 4 quod ex testae humore elicitur). *scribitur* aus- LVCR. 2, 829 (*v. Bailey ad l.*). CLAVD. DON. Aen. 7, 815 p. 108, 31 (*cod. V saec. IX*); *hanc scripturam testatur* PRISC. gramm. II 39, 10 (*sed cf.* PROB. app. gramm. IV 199, 18 inter austrum et -um hoc interest, quod austrum ventum significat, -um vero purpuram esse demonstrat [*eadem fere* ISID. diff. 1, 51]). *de genere:* DVB. NOM. gramm. V 585, 9 -um gen. masc. (generis neutri *sec. Hauptium Keil*), ut Vergilius (*affert* georg. 3, 17 Tyrio . . . -o). *legitur in poesi inde a* LVCR., *maxime apud dactylicos (plerumque in fine hexametri); in prosa oratione habent ter* VITR., *semel* TAC. *raroque posteriores praevalente voce q. e.* purpura; *e formis abl.* -o *longe creberrima; plur. non nisi* PROP. 4, 3, 51 -is. [*confunditur in codd. cum* aurum STAT. Ach. 1, 756 (-um *restituitur* LVCR. 2, 829), *cum* astrum AVSON. 322, 86 p. 265 P. PAVL. NOL. carm. 27, 89 ENNOD. carm. 1, 20, 22.]

i. q. purpura (GLOSS.; *varia ratione iuxtaponuntur* LVCR. 2, 829 PROP. 4, 3, 51 FRONTO p. 9, 7 v. d. H.; *de muricis colore fusius agunt* VITR. 7, 13 NON. p. 549, 7 sqq. ISID. orig. 19, 28, 2–4). *saepius coniungitur cum* aurum *inde a* VERG. Aen. 4, 134 (*ad allitt. v. Thielmann, Über Sprache u. Kritik des lat. Apolloniusromanes, Schulprogr. Speier 1881, 24 sq.; de re v. Pease ad* VERG. *l. c. p. 185*). *epitheta potiora: coloris:* LVCR. 2, 35 rubenti. VERG. Aen. 12, 67 sanguineo. AETNA 333 purpureo. SEN. Med. 99 puniceo (CLAVD. 1, 90). PRVD. psych. 39 ardenti. CLAVD. 1, 264 corusco. SIDON. carm. 2, 100 rutilum. CORIPP. Ioh. 4, 499 rubro. *originis:* VERG. georg. 2, 506 Sarrano (COLVM. 10, 287 AVSON. 157, 20 p. 14 P.). 3, 17 Tyrio (Ov. met. 10, 211 SEN. Herc. O. 644 Thy. 955 VAL. FL. 2, 342. *al.*). CIRIS 387 Sidonio (HOR. epist. 1, 10, 26 Ov. trist. 4, 2, 27 STAT. silv. 5, 1, 225 CLAVD. 5, 450 rapt. Pros. 1, 275). 440 Assyrio. PROP. 4, 3, 51 Poenis.

I *proprie:* **A** *usu sollemni:* **1** *de rebus fere textilibus tinctis muricis colore* (*sanguine p. 1162, 14*): **a** *variis:* LVCR. 2, 829 ubi in parvas partis discerpitur -um (aurum *trad.*), purpura poeniceusque color . . ., filatim cum distractum est, disperditur omnis. HOR. epist. 1, 10, 26 qui Sidonio contendere (*i. conferre*) . . . -o nescit Aquinatem (*i. viliorem*) potantia vellera fucum. VAL. FL. 2, 472 (*loq. Hesione scopulo adfixa*) suprema parentum dona vides, -o scopulos auroque frequentes. SIL. 13, 285 fulgentibus -o haec *Fides* potior regnis. 15, 427 antrum ingens . . ., quod acus simulavit in -o, Cyclopum domus. STAT. Theb. 7, 571 sacerdos . . . alterno maculas *tigrium Bacchi* interligat -o (*i. vitta*). *al.*

b *de stragulis* (*exempla selecta inde a* SIL.): *in lecto* (*cf. p. 1162, 53 sq.*): LVCR. 2, 35 nec . . . citius decedunt corpore febres, textilibus si in picturis -oque rubenti iacteris, quam si in plebeia veste cubandum est. VERG. georg. 2, 506 ut gemma bibat et Sarrano *dormiat* -o ([PROB. *ad l.*: Tyriam purpuram]. *inde* AMBR. Nab. 5, 25 *uxor* tibi imponet sumptuum necessitatem, ut gemma bibat, in -o d., *eqs.*). Aen. 1, 700 strato . . . super *discumbitur* -o ([SERV.: '-o' pro 'purpura' posuit, unde tingitur purpura]. STAT. Ach. 1, 756 picto d. -o [*var. l.* auro]). CIRIS 440 Assyrio sternetur lectulus -o (*cf.* SEN. Ag. 877 -o lectus . . . nitet). HOR. carm. 3, 29, 15 mundae . . . pauperum cenae sine aulaeis et -o. MART. 3, 82, 7 iacet . . . in lecto . . . effultus -o Sericisque pulvillis. CLAVD. 15, 327 Tyrio . . . fusus Honorius -o carpebat . . . somnos. *alio loco:* VERG. Aen. 4, 134 -o . . . insignis et auro stat sonipes (*in equo ut*: 7, 277 instratos -o alipedes pictisque tapetis. TAC. hist. 2, 20, 1 *uxor* quamquam . . . insignis equo -oque veheretur. SEDVL. carm. pasch. 4, 295 faleris . . . pictus et -o [op. pasch. 4, 22 conspicuus]). VAL. FL. 3, 339 celso . . . reponit in -o *corpus mortui* (*in rogo ut*: STAT. Theb. 6, 62 summa crepant auro, Tyrioque attollitur -o molle supercilium). CORIPP. Iust. 3, 199 solium *principis* . . . ornatum gemmis auroque -oque superbum.

c *de vestimentis* (*plerumque insigne est condicionis alicuius nobilioris; discernitur textum ostrinum e. g.* VAL. FL. 3, 118 STAT. silv. 4, 1, 21; *fortasse huc trahas* SIL. 15, 427 *supra sub a*): **α** *vario usu* (*exempla selecta*): VERG. georg. 3, 17 victor *i. triumphator* ego et Tyrio conspectus in -o (Ov. Pont. 3, 4, 101 inicias umeris victoribus *triumphatoris* -um. SIL. 17, 645 *Scipio* auro decoratus et -o). Aen. 7, 814 ut regius -o velet honos levis umeros *Camillae* (CLAVD. DON. *ad l.* p. 108, 31 -i meritum. *cf. fortasse* PRVD. perist. 10, 910 fruitur *martyr* . . . -o vestis *suae sanguine perfusae* ut iam regiae). 10, 722 pactae coniugis -o. 11, 772 Chloreus . . . peregrina ferrugine clarus et -o (*in ducibus vel militibus ut*: Ov. trist. 4, 2, 27 hic, qui Sidonio fulget sublimis in -o, dux fuerat belli. STAT. Theb. 4, 265 *Parthenopaeus* igneus . . . auro micat, igneus -o. PRVD. psych. 39 *Fides socios victores* iubet vestirier -o. *al.*). BVC. Eins. 1, 28 stetit -o clarus et auro *Nero* (*cf.* AVSON. 322, 86 p. 265 P. praetextatus in -o et sceptro et solio . . . Augustus). VAL. FL. 3, 118 chlamys inbelli circumvenit -o torta manum *Medonis*. SIL. 6, 443 ingens umeris fulgentibus -o . . . *consul* (8, 487 Vetulonia *urbs Etrusca* . . . princeps . . . vestem *consulis* praetexuit -o. 11, 154 ut fugiat *Varro* consul fulgentior -o. STAT. silv. 4, 1, 21 hos umeros *consulis* multo sinus ambiat -o. *v. l. 36 infra*). STAT. silv. 1, 4, 97 mihi *Apollini* . . . carmina patricio pueri sonuistis in -o (*sc. in toga praetexta, cf.* 5, 2, 66 -um puerile). MART. 12, 38, 3 *effeminatus quidam* crine nitens . . ., perlucidus -o (*item de vestimento tenuissimo*: DRAC. laud. dei 3, 60 qui solet aestivum membris sudantibus -um poscere, deposito confractus murice denso). FRONTO p. 9, 7 v. d. H. ille in pyrrhicha versicolorum discursus, quom amicti cocco alii, alii luteo, et -o et purpura . . . concursant. ENNOD. opusc. 3, 62 p. 346, 19 potestatis *pontificis* insignia -um gemmasque. *al.* **β** *subauditur ipse status nobilior* (*exempla significantiora; cf. infra sub II*): SIL. 8, 243 subnixus rapto plebei muneris -o . . . Varro *consul*. CLAVD. 7, 15 Fortuna *Honorio* . . . regnum cum luce dedit; cognata potestas excepit Tyrio . . . pignus in -o. 8, 125 patrio felix adolescis in -o, membraque vestitu numquam violata profano in sacros cecidere sinus. 10, 340 natus in -o parvus Honoriades. SIDON. carm. 2, 100 tritus cui *Augusto bis consuli* casside crinis ad diadema venit, rutilum cui Caesaris -um deposito thorace datur (*cf. 96sq.* purpureos Fortuna viros cum murice semper prosequitur). DRAC. Orest. 420 mercedem sanguinis -um *Aegistho contigisse*. ENNOD. carm. 1, 20, 22 -um rependit indigens *sancto Martino*, et regna mendicus parat (*cf. 17sq.* qua veste nudum texerat, hac rex nitebat aetheris). epist. 2, 11, 4 p. 51, 1 quandam scedulam, quae ipsi *Avieno* remanere potuit, -um mihi nobilitatis ingessit.

2 *de colore, quo variae res rubrae sunt vel redduntur* (*exempla certiora, cetera v. sub 1*): VERG. Aen. 1, 639 (*sunt qui ad 1 referant*) arte laboratae *vestes* -oque superbo (5, 111 -o perfusae. 11, 72 auroque -oque rigentis. SEN. Thy. 955 Tyrio saturas -o. *al.; item in operibus textilibus*: PROP. 4, 3, 51 Poenis . . . purpura fulgeat -is. VAL. FL. 2, 342 Tyrio vibrat *torus* igneus -o [SIL. 11, 273 multo . . . splendentibus -o . . . toris. STAT. Theb. 1, 517]. PAVL. NOL. carm. 25, 75 tunicas -o rutilas). AETNA 333 quamvis . . . purpureo . . . rubens surgat iubar aureus *solis* -o. CIRIS 387 coma *Nisi* Sidonio florens deciditur -o (*eiusdem*: Ov. met. 8, 8 cui splendidus -o inter . . . canos crinis inhaerebat. *cf. Callim. frg. 288* πορφυρέην). VITR. 7, 5, 8 chrysocolla, -um, armenium; haec . . . cum inducuntur *parietibus*, . . . fulgentes colorum (*Krohn,* oculorum *trad.*) reddunt visus (*cf.* PRVD. perist. 12, 41 omnicolor vitreas pictura *lacunaris* superne tinguit undas . . . cyaneusque latex *quasi speculum* umbram [*sc. imaginem*] trahit imminentis -i). 7, 13, 1 quod *-um* et carissimam et excellentissimam habet praeter hos *antea dictos* colores aspectus suavitatem. PETRON. 119 vers. 10 in ima (unda *trad.*) quaesitus tellure nitor (*sc. argenti?*) certaverat -o. GELL. 2, 26, 5 *p. 1161, 14*. NON. p. 549, 7 -i colore, qui est subrubeus. PRVD. psych. 859 lapis *i. hyacinthus gemma* . . . -o fulgebat aquoso. PAVL. NOL. carm. 18, 150 (*coronant angeli Felicem sertis niveis*) sed meruit pariter quasi caesi martyris -um (*i. colorem rubrum, cf. antea*: roseam *coronam*, . . . purpureo . . . habitu). ISID. orig. 19, 28, 2 conchylium dictum eo, quod ex conchulis marinis color eius colligitur, idem et -um vocatum. *ibid.* 3 -um, quod pro colore purpurae temperatur. *al.* *de colore sanguinis vel ipso sanguine* (*cf.* PAVL. NOL. *supra et* PRVD. *l. 14*): PAVL. NOL. carm. 27, 89 cruce *Christi* purpurea pretiosi *sanguinis* -o (INSCR. christ. Rossi II p. 274, 4b 2 funderet *Christus* in ligno patulo cum s. -um).

B *in comparationibus* (*de colore praeter* SEN. *sub 2*): **1** *conferuntur colores hominis erubescentis:* VERG. Aen. 12, 67 Indum sanguineo veluti violaverit -o si quis *ebur* . . ., talis virgo dabat ore colores ([*Hom. Δ 141* φοίνικι]. STAT. Ach. 1, 308 veluti cum . . . e. corrumpitur -o, sic variis manifesta notis – palletque rubetque – flamma *amoris*. *cf.* CLAVD. rapt. Pros. 1, 275 infecit purpura vultus . . .; non sic decus ardet eburnum, Lydia . . . quod

[*Bader*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

femina tinxerit -o). SEN. Med. 99 (*chorus de sponsa in hymenaeo*) -o sic niveus puniceo color perfusus rubuit. 2 *vario usu*: OV. met. 10, 211 Tyrio ... nitentior -o flos oritur *e cruore Hyacinthi* (*213* purpureus color. *item de flore*: COLVM. 10, 287 rosa ... clarior -o). SEN. Herc. O. 644 caespes Tyrio mollior -o. VAL. FL. 4, 369 Argus ..., lumina non aliter cui toto vertice, quam si Lyda nurus sparso telas maculaverit -o.

II *translate de praestantia, nobilitate, flore sim.* (*cf. p. 1162, 34*): A *de qualitate hominis*: ENNOD. carm. 1, 4, 99 iuvenem formae conspexit in -o. 2, 44, 3 adridet germen, quod linguae pingitur -o (*i. verbis claris describitur; postea*: ebria fulgenti maduerunt murice dicta, ... sermonum purpura regnat. *cf.* epist. 7, 21 p. 189, 16 non testimonium generis *tui* adnuntias flore sermonis? numquid -um loquendi deserit pectoris fecunda dictatio?). B *de ipso homine praestanti* (*in appellatione*): ENNOD. epist. 7, 26 p. 193, 9 valete, -um Latiaris eloquii.

deriv.: ostreus; *cf.* ostriago.

compos.: ostricolor; *cf.* ? ostriger.

ostrya, -ae *f.*, ὀστρύα *et* **ostrys,** *acc.* ostryn *f.*, ὄστρυς. *nomen arboris*: PLIN. nat. 13, 117 gignit *Graecia* ... arborem -yn (-ym, -in *trad.*), quam et -am (-ream, -rean *trad.*) vocant (*seq. eius descriptio; inde* 1, 13, 37 -s. *Theophr. hist. plant. 3, 10, 3 ἡ ὄστρυς ..., ἣν καλοῦσί τινες ὀστρύαν*). GLOSS.[L] II Philox. os 5 -a (-rea *trad.*): ὀστρύα.

ōsus *et* **ōsūrus** *v.* odi. *Bader.*

osyptrum *n.*, ὄσυπτρον (*per metathesin ex εἴσοπτρον, cf. Pap. Osloens. 46, 7 ὄσιπτρον* [*v. Eitrem ad l.*]). *i. q. speculum*: PAP. Corp. 208, 12 (*saec. II*) -um et arca (*inter res dotales*).

osyriaca *v.* osiriaca, **osyris** *v.* osiris. *Teßmer.*

ōtacūstēs, -ae *m.*, ὠτακουστής. GLOSS. III 165, 60 -is: auricularis (*cf. vol. II 1496, 32. 46*). *i. qui clam aliorum sermones captat*: APVL. mund. 26 omnia ... ille *rex* -arum (otagu- *codd.*) relatione discebat (*antecedit*: aures regiae ... vocabantur; *cf. Ps. Aristot. 398a 21 ὠτακουσταὶ λεγόμενοι*).

ōtalgia, -ae *f.*, ὠταλγία. *i. q. dolor aurium*: GLOSS. med. ed. Heiberg p. 50, 20 -an: dolor auricularum, que quidem ex diversis nascitur causis (*cf.* GLOSS. III 206, 59 auris dolor. 296, 61).

ōtalgicus, -a, -um, ὠταλγικός. *i. q. ad otalgiam pertinens* (*indicat genus morbi*): CASSIAN. conl. 24, 15, 2 cum ... aures oculosve pervaserit *vis noxii umoris*, in -um sive opthalmicum vertitur morbum.

[**otarium** *falso pro* motarium *scriptum suspicatur Bulhart (in schedis nostris) apud* ORIBAS. syn. 7, 51 add. Ab p. 201 superpositum -o (ut ariu *Aa*) *eqs.*]

[et **ōtēn** PLIN. nat. 11, 257 *legit olim Beroaldus; v. sub* oce *et* orce.]

ōtenchytēs, *acc.* -ēn *m.*, ὠτεγχύτης (*cf.* rhinenchytes *sim.*). *i. q. instrumentum medicorum, quo aliquid in aurem infunditur* (*cf. e. g. Cels. 6, 7, 3*[B] per oricularium clysterem): ANTIDOT. Brux. 4 ulceribus ... aurium prodest *collyrium* ... ad -en (otenitem *B*) inmissum.

otheitivium (*Ca*, otetine, otectin *alii*) PS. APVL. herb. 112 l. 7 (*de herba q. e. lathyris; vox aegyptiaca, André confert* GLOSS. III 570, 66, *v. Lex. des termes de botan. 232*).

othenea i. sinicion GLOSS. III 570, 59 (*vox orig. peregrinae de herba q. e. senecio, cf. André, Lex. des termes de botan. 232*).

othonē, -ēs *f.*, ὀθόννη (*non exstat nisi apud Oribas. gr.*). *nomen herbae q. e. chelidonia maior* (*ab* othonna *distinguit André, Lex. des termes de botan. 232, qui affert* GLOSS. III 548, 36 octonis: celaedonia maior. 593, 37 otonis: celedonia; *fortasse addas* 571, 39 odone. 615, 6 octonis. 627, 23 odonis, *ubi ὀθόνιον Goetz in indice s. v.* chelidonia): ORIBAS. syn. 3, 143 -es sucus unam partem miscuerunt; hoc vero -en (odonem Li) aliqui celidoniam vocant maiorem ut Dioscoredes (*v. p. 1164, 1*) *eqs.* (*gr. 3, 139, 5 ὀθόννης ... ὀθόννην* [*ὀθόνην et ὀθώνην var. ll.*]).

othonea *v. sub* othonnion.

othoninus, -a, -um, ὀθόνινος. *de genere lini*: PLIN. nat. 19, 15 quartum genus et -um (-minum, ut hominum *var. ll.*, Orchomenium *edd. vet.*) appellant (*ad rem v. André ad l.*).

ot(h)onion *v.* othonnion.

othonna, -ae *f.*, ὀθόννα (*quam vocem reddit* otonia DIOSC.; *ab* othone *distinguit André, Lex. des termes de botan. 232*). *de herba quadam (anemone vel chelidonia maiore) vel de suco eius*: PLIN. nat. 27, 109 -a (othona *vel* ohona *var. ll.*) in Syria nascitur, similis erucae ...; quare quidam anemonem vocaverunt; sucus eius *eqs.* (*inde* 1, 27, 85). DIOSC. 2, 168 p. 246, 1 de otonia. otonia, quem multi sucum celidonie maioris dicunt ..., in egipto aut in aravia nascitur, folia habens eruce similia; ... multi speciem dixerunt anemonis esse.

othonnion, -ī *n.*, ὀθόννιον (*quod alibi non legitur; de forma sec. ὀθόννα novata cf. Strömberg, Griech. Pflanzennamen 35*). otonion DIOSC. *nomen herbae q. e. chelidonia maior* (*v. André, Lex. des termes de botan. 232, qui affert* GLOSS. III 571, 49 ortonion i. celedonia; *cf. supra l. 60*): PS. APVL. herb. 74 l. 26 a Graecis dicitur celidonia ..., alii -on (ethonia *vel* Aegyptii othonea *aliquot codd.*; *cf. Ps. Diosc. Vind. 2, 180 p. 250, 15 ὀθόννιον* [*ὠθόνιον vel ὀθόνιον var. ll.*]). DIOSC. 2, 166 p. 245, 3 celidonia maiore, quem multi -on (glaution *vel* glautium *edd. vet.*) appellant (*gr. 2, 180, 1 ὀθόνναν*).

? **othus:** semen mundi GLOSS.[L] Corp. o 289 (‘*pro octo?; ad I Petr. 3, 20?*’ *Lindsay*).

ōtia, (-ae) *f.* (? ōtion, -ī *n., sec. gr. ὠτίον, v. Leitner, Zool. Terminol. Plin., 1972, 186. Saint-Denis, Vocab. anim. marins, 1947, 80*). *nomen cuiusdam ostreae* (*quae a forma auris simili appellata esse videtur*): PLIN. nat. 32, 149 (*in enumeratione piscium sim.*) ophidion, ostreae, -a, orcynus.

ōtiābundus, -a, -um. *ab* otiari. *scribitur in var. l.* ocia-. *i. q. otium agens*: SIDON. epist. 4, 18, 3 nunc ipse sic multis ... diebus -us ais *eqs.* 8, 9, 6 en carmen, quod recenseas -us nostrumque sudorem ... spectans.

ōticus, -a, -um, ὠτικός. *fem.* -ē *l. 20*. *i. q. ad aurem pertinens, auricularius*: 1 *de instrumento medicinali*: CAEL. AVR. chron. 2, 1, 23 adnexo folliculo catheteri ex ... parte ... vel -o clystere, quem nos auricularem dicere poterimus, tenui ex aulisco formatum (*cf.* oricularius clyster *vol. II 1496, 25 sqq.*). CASS. FEL. 28 p. 46, 9 nitrum ... cum calida aqua per auliscum -um (octduo *codd.*) inicies (46 p. 118, 23). 2 *subst. fem.* ōticē (*sc. curatio vel confectio; cf.* dactylice *Cass. Fel. 74 p. 178, 15*): CASS. FEL. 28 p. 47, 8 alia auricularis sive ut Graeci -e (-en *var. l.*, otoc- *ante corr. p*) adversus dolores ... et veteres aurium passiones.

otimirnis *v.* oxymyrsina.

[**ōtiolum,** -ī *n. praebent edd. vet.* CAEL. Cic. fam. 8, 3, 1, *sed* otiosum *vel* ocium *trad., v. sub voce* otium *p. 1183, 74*.]

ōtion *v.* otia.

*****ōtior,** -ātus sum, -ārī. *ab* otium *sicut* negotiari: negotium, *cf.* officiari. *scribitur in codd.* oc-, od- *v. infra*, osst- *v.* GLOSS. *inter verba media* CHAR. gramm. p. 479, 27B. *part. fut.*: HIL. in psalm. 118 sin 4 TRACT. Pelag. 4 p. 94, 18. *perf.* -tus fui: ORIG. in Matth. 15, 35 p. 454, 12. -tus sum *sim. non nisi* SIDON. epist. 3, 1, 1; *part. perf. sine verbo*: SYMM. epist. 1, 35. 9, 29A. *de notione et* GLOSS. *v.* HOR. *legitur singulis locis apud* CIC. (*vocem ab equite quodam Romano in opponenda voce* ‘negotiari’ *iocose creatam esse putant viri docti, cf. Jones, Class. Rev. 6, 1956, 198 sq.*), HOR. (*vocem ipse itidem finxit per iocum neglecto Cicerone, cf. Renehan, Class. Phil. 68, 1973, 199*), *inde a saec. IV saepius* (*adamari videtur a* SYMM.).

i. q. otium agere, sc. cessare (*syn. p. 1165, 16*), *vacare* (*syn. vel iuxta pos. vide infra l. 66 et p. 1165, 19. 39. 42, cf.* vacuus *infra l. 56*), *quiescere* (*syn. infra l. 56 et p. 1165, 33*) *sim.* (*accedit adv.* libentius SYMM. epist. 7, 37, infideliter HIL. in Matth. 12, 4):

1 *a negotiis* (*opp.* negotiari CIC.), *officiis sim. praesertim publicis* (*fere studiorum, animi corporisve exercitationum sim. causa; accedit* lusibus *l. 68*): CIC. off. 3, 58 C. Canius, eques Romanus, nec infacetus et satis litteratus, cum se Syracusas -andi, ut ipse dicere solebat, non negotiandi causa contulisset, *eqs.* HOR. sat. 1, 6, 128 domesticus -or (PORPH.: verbum finxit, quod significat: otium ago. SCHOL.: in domo otiosus ago, verbum fictum. *huc referunt* GLOSS.[L] II Philox. os 14 osstior [ot- *var. l.*]: ἀσχολοῦμαι). SYMM. epist. 1, 3, 3 Bais remotis arbitris -bar (*cf.* 1, 35 in Campaniae secessibus. 7, 37 an ibi [*in Neapolitana ora*] libentius -eris. 9, 23, 1 in avitis penatibus. 9, 29A in Formianis litoribus. or. 1, 16 hic [*in Galliis*] non licet -ari. SERV. gramm. IV 468, 6 Horatium, cum in Campania -rer, excepi). 2, 4, 1 volo quiescas et curarum vacuus -eris ([ociens *V*]. 3, 47 noxae vacuus. 6, 35[36], 1. *cf.* 2, 7, 1 exemptus patriae incommodis. 7, 113 honorum emeritus). *al.* NOVELL. Theod. 4, 2 optare debemus, ne libeat audacibus exercere litigia, ut liceat nostris militibus -ari (sociare *cod. unus*). 7, 1 (= COD. Iust. 3, 25, 1, 1) in aliis privatis actionibus occupatos malumus respondere, qui per provincias -antur (sociantur *vel* sociatur *aliquot codd.*, negotiantur *Pithoeus ex Basilicis*: ἐμπορευόμενοι, *v. app. crit.*) vel conductorum vocabulis defenduntur, sive domorum divinarum sive virorum potentium ... sint conductores (*sim. ibid.* 2 omnes conductores, omnes, qui per provincias -antur [*trad. ut supra*] vel suis vacant conpendiis *eqs.*). SIDON. epist. 3, 1, 1 isdem temporibus nati, magistris usi, artibus instituti, lusibus -ti (oc- *aliquot codd.*) ... sumus. 9, 13, 3 his ... te studiis (*sc. quaestionibus convivialibus Apulei Platonici*), et dum -aris (otia *C*), exerce.

2 *a quibuslibet actibus, laboribus, operibus sim.* (*accedit* ab opere, operibus AMBR. in Luc., OP. imperf. in Matth. *sub b; opp.* operari ORIG. in Matth. 15, 34 p. 451, 11 CANON. Dionys. Exig. p. 56, 12 St.; a malis *p. 1165, 45*): a *variis de causis*: α -antur *animantes* (*fere homines; Aeolus* SERV., *deus* PAVL. NOL., MACR., *diabolus* CONSVLT. Zacch.): PS. QVINT. decl. exc. Monac. 6 p. 364, 15 poteras ... domi manere et -ari et patrem excusare non redimere (*cf. Ps. Quint. decl. 6, 22* secura otia inpendere). SERV. Aen. 1, 56 ‘sedet’: non -atur, sed curat *Aeolus*. AMBR. hex. 6, 9, 59 ne improviso occupent *hostes* -antem vel urbis populum vel imperatoris exercitum. PAVL. NOL. epist. 16, 2 p. 116, 7 mundum istum aut sine rectore vacuum aut -ante neglectum deo. CONSVLT. Zacch. 3, 8 p. 113, 2 (*loquitur de fine mundi*) haec diabolo -ante sic saeviant, quae ... illius ... opere et arte geruntur. MACR. Sat. 1, 10, 12 aedituum

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Herculis per ferias -antem deum tesseris provocasse (*cf. Aug. civ. 6, 7 p. 259, 2 D.* otiosus et feriatus). THEOD. PRISC. log. 116 labores vel fricamenta totius corporis procuranda sunt ...; -antibus (uti antibus, utentibus *vel* ociosis *codd.*) *arthriticis* ... umores ... articulis dominabuntur (*cf. Cael. Aur. chron. 5, 2, 39* vacatio). THEOD. MOPS. epit. in psalm. 126, 2^{b} inpugnatio aemulorum nullum sedendi -andique tempus indulget. ORIG. in Matth. 15, 34 p. 451, 11 (*ad Matth. 20, 6* quid hic statis tota die otiosi?) -bantur tota die ([*opp.* operari, *gr.* ἤργουν]. *eodem spectant*: 15, 35 p. 454, 12 -ti ... fuimus [sumus *B*, *gr.* ἠργηκέναι]. 15, 36 p. 458, 16 qui -antes in infidelitate ... ad fidem et opera fidei venerunt).

β -antur res (*cf. b β*): ① *sensus, voluntas sim. hominum*: IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 1, 134 quae *superbia* volebat -ari. 4, 114 -antem in omnibus liberam voluntatem. FVLG. RVSP. ad Eug. frg. 1 (= SERM. Corp. Christ. 101^{B} p. 838, 38) *si ad bonum vel malum praedestinatus sum*, -bitur (od- *cod. unus*) iustitiae exercitatio, oratio cessabit, languebit operatio. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 14 p. 367^{C} *sensibus in somno* vacantibus et intelligentiam necesse est -ari (*cf. Migne gr. 44, 168^{C}* ἀργεῖν). ② *variae*: TRACT. Pelag. 4 p. 94, 18 (*ad Matth. 25, 41* discedite ... in ignem aeternum) de supplicii infinitate, non de -turi (duraturi *ed. Solanii*) ignis aeternitate eum dixisse credendum est. THEOD. MOPS. epit. in psalm. 73, 8 ut nostra festa deletis cultoribus, subversis moenibus facerent -ari (*psalm.*: quiescere faciamus omnes dies festos, *ubi gr.* καταπαύσωμεν).

b *secundum legem sabbati apud Iudaeos* (*iuxta pos.* sabbatizare OP. imperf. in Matth.) *nec non secundum doctrinam Christianorum* (*fere ab opere malo vel bono*): *α -antur homines* (*subi.* anima *l. 33; accedit dat. commodi* PAVL. NOL.): HIL. in Matth. 12, 4 populo legis infideliter -ante (SALV. gub. 1, 49). AMBR. in Luc. 10, 35 (*ad Matth. 24, 2* ne fiat fuga vestra ... sabbato) ne sabbato te, hoc est ab operibus -antem, veniens dominus deprehendat. RVFIN. Orig. in num. 17, 4 p. 160, 24 numquam est ..., quando anima scientiae igniculo succensa -ari possit et quiescere, sed semper a bonis ad meliora ... provocatur. 23, 3 p. 215, 31 etiam apud ipsos *Iudaeos* si faber ... et si qui huiusmodi opificum fuerit, -atur in die sabbati. SERM. Caspari p. 193, 3 (*ad lev. 25, 11*) *iubilaeo anno* deus ... iussit ... -antibus cunctis humum fruges sponte generare. PAVL. NOL. epist. 24, 11 non ... otium nobis suadet hoc verbo, qui instanter orare et vigilare nos monet, ..., sed vacare a saeculo, ..., vacare ab his negotiis, quibus inplicati -amur deo. CANON. Dionys. Exig. p. 56, 12 St. quod non oporteat Christianos iudaizare et -ari in sabbato, sed operari eos ([*sim.* CANON. Turner II 3 p. 325, 15]. *syn.* vacare; *gr. Mansi 2, 570^{A}* σχολάζειν). OP. imperf. in Matth. 1 p. 617 qui ... relinquit post se, quaecumque intra sex dies creata sunt ..., ille -atur ab universo opere mundi, qui et sabbatizat a malis sabbatum sanctum ...; qui autem in mundo est, ... nec -atur a malis umquam, nec sabbatizat. 49 p. 912 quicumque ... in deliciis huius mundi sabbatizans et -ans ab opere bono, *eqs.* (*antea*: vacat ab opere malo).

β -antur res (*cf. a β*): HIL. in psalm. 91, 7 est ... opus dei sabbato? ... vitae hominum interirent, si sabbati lege virtutum omnium constitutio -retur. 118 sin 4 terra -tura (*cf. e. g. lev. 24, 4* septimo ... anno sabbatum erit terrae).

deriv.: otiabundus.

***ōtiōsitās**, -ātis *f.* *ab* otiosus. *plur. non exstat nisi apud* SIDON. *scribitur in codd.* oc- *passim, v. infra*; os- ORIBAS. eup. 4, 120. *legitur inde ab* ITALA. [*dub. trad.*: PORPH. Hor. carm. 2, 12, 28 epod. 7, 15, *v. vol. V 2, 565, 30.*]

i. q. habitus vel status eius, qui otium agit (*fere hominis, bestiae p. 1166, 11; metonymice p. 1166, 19*): **1** *quibuslibet de causis*: **a** *in malam partem, fere i. q. desidia, pigritia sim.*: ITALA Sirach 33, 29 (Cassian. inst. 10, 21, 4 *al.*) multa ... mala docuit -s ([*gr.* ἀργία, *sim.* VVLG., *cf. 28* in operatione, ne vacet. *cf.* CASSIAN. inst. 10, 20 quanta mala -s ... in monachi mente parturiat. THEOD. MOPS. in I Tim. 5, 13 p. 164, 6 -is ipsius malitiam). SCHOL. Hor. gloss. *Γ* sat. 2, 3, 14 ('improba Siren desidia') quam posuit pro delectatione -is. PELAG. in I Thess. 4, 11 ('ut vestrum negotium agatis et operemini manibus vestris') magis vult eos ... labore manuum occupari quam -is detrimentum ... habere (*ad eundem locum*: THEOD. MOPS. in I Thess. 4, 11 p. 26, 1 sq. ipsa -s et operum securitas faciebat eos in nihil utile ipsam abuti -em. p. 26, 11 qui neque ullum opus facere volebant et -e ipsa ad illa, quae non conveniebant, sese exercere properabant). CASSIAN. conl. 5, 16, 5 (= ISID. in deut. 16, 4) de acedia *nascuntur* -s, somnolentia, inportunitas, inquietudo *eqs.* (*in sim. enarratione*: ACT. Pauli frg. 3 [Rev. Bénéd. 27, 1910 p. 408] inpudicitiam, pigritatem, -em *eqs.*). inst. 10, 8, 1 (*ad II Thess. 3, 7*) eos, qui operari nolunt, abunde notat -is (-s *L*^{1}) vitio inquietos semper exsistere (10, 21, 1 [*ad prov. 28, 19* qui sectatur otium]). 10, 14 (*ad II Thess. 3, 11 sq.*) causas tantorum ulcerum, quae de radice -is emergunt, *eqs.* (*opp.* operationis). 10, 21, 4 ignominiam -is (*syn.* inertiae). *al.* EVSTATH. Basil. hex. 8, 8, 14 -s sine timore dei magistra nequitiae est (*gr.* σχολή). PAVL. STEPH. reg. 14 -is compedibus illigati *monachi*. REGVLA mag. 13, 44 laboris opere propter -em ... consignetur. BENED. reg. 48, 1 -s inimica est animae (*v. Vogüé adn. ad l. et comm. p. 591, 4, qui sententiam Benedicto tribuit, unde postea fluxisse videtur in* RVFIN. Basil. reg. 192, *ubi affertur ut dictum Salomonis*).

b *in neutram partem, fere i. q. quies, vacatio sim.* (*accedit adi.* deliciosa CASSIOD.; *gen. obi.* rerum CAEL. AVR.): *α in praeceptis medicorum*: CAEL. AVR. gyn. 2, 4 *mulieres exercitio corporis purgatione privatae* erunt agendae mollius exercitia solita relinquentes, quo muliebri sexu et -e rerum corpus ... habitudinem femininam sumat. ORIBAS. eup. 4, 120 *arthriticos* fugientes -em ... et satietatem (*gr. 4, 116, 3* ἀργίαν). syn. 6, 24, 7 (*inter curationes contrarias*) -s (oc- *trad.*) et ciborum superfluitas. (*gr.* ἀργίαις). *β varia*: CASSIOD. in psalm. 143, 14 boves non assiduo labore macri, sed deliciosa -e pinguissimi sunt. SERM. Rev. Bénéd. 24, 1907, 531 l. 8 ut -s fiat *die dominico* (*cf. Migne gr. 86, 416^{A}* μὴ ἐργάζεσθαι, *antea syn.*: vacatio operum). ORIG. in Matth. 15, 35 p. 455, 7 (*ad Matth. 20, 6* quid hic statis tota die otiosi?) onus ... erat -s ipsa et quod non iudicabantur ... ad opera vineae digni.

2 *studiorum causa*: SCHOL. Hor. epist. 2, 1, 93 cessantibus ... proeliis ludos invenerunt *Graeci* diversos -i vacantes, inter quos etiam artem poeticam. *metonymice de carminibus quasi fructibus otii* (*cf. Ov. trist. 2, 224* otia nostra): SIDON. epist. 2, 10, 3 suas -es (oc- *aliquot codd.*) trepidanter edentem meliorum carminum comparatio premit.

ōtiŏsor, -ārī. *ab* otiosus, *cf.* verbosari. *i. q. otiosum esse, otiari in malam partem*: PS. TIT. epist. l. 456 prohibe t⟨e⟩ (*Bulhart, Rev. Bénéd. 62, 1952, 298,* prohibe[t] *de Bruyne*) foeminarum conventu (conventu⟨i⟩ *de Bruyne*) non coniungi nec etiam in convivio -ari (oc- *trad.*).

***ōtiōsus**, -a, -um. *ab* otium. *scribitur* in *codd.* oc- SCHOL. Hor. epod. 5, 43 (occisa *v*). ORIBAS. eup. 1, 16, 5. *al., in var. l.* TER. Phorm. 87 TAC. Germ. 44, 3. *al.*; occ- ITALA Matth. 12, 36 (cod. g^{1}), *in var. l.* QVINT. decl. 373 p. 412, 20 TAC. Germ. 44, 3. *al.* i *longa* CIL VI 1724, 11 *a. 435.* NOT. Tir .44, 35. *compar.* -ior *inde a* CIC., *superl.* -issimus *apud* CIC., PLIN. epist., AVG.; *cf.* nimis -us PLAVT. Truc. 136 CELS. 1, 3, 3 SEN. nat. 2, 32, 3 COD. Theod. 4, 14, 1, 5; valde -us CIC. Att. 12, 39, 1. *prosodia insolita* (*sc. in dactylis per synizesin pro tribus syllabis, cf. p. 1173, 30*): CE 333. CIL VI 23730, 6 (*loc. dub.; v. 34148a et CE 837 adnot.*). GLOSS. -us: ἄνετος. σχολαῖος. ἥσυχος. ἤρεμος. ἄπρακτος. ἀπράγμων. ἀμέριμνος. ἀργός. securus (*cf. p. 1169, 3*). quietus. -um: ἄπρακτον. GLOSS.^{L} I Ansil. OT 7 -us: tepidus, piger. *legitur inde a* PLAVTO, ENNIO, CATONE, TER., NOVIO, RHET. Her., CIC.; *inde in poesi rarius* (CATVLL. *bis*, PVBLIL. *bis*, HOR. *bis*, PRIAP. *semel*, PHAEDR. *semel*, MART. *decies*, TER. MAVR. *semel*, CE 333), *in prosa oratione per totam latinitatem.* [*francog.* oiseux. *cf. M.-L. 6121. Wartburg VII 443 sq. St.*] [*confunditur cum* odiosus LACT. inst. 2, 4, 28. DARES 27 (*de* VAL. MAX. 2, 9, 1 *v. Stangl, Berl. Phil. Woch. 34, 1914, 989*); *falso trad. pro* vitiosus PELAG. in I Cor. 11, 27 p. 193, 8; *de* Nov. Atell. 80 *v. Frassinetti ad l., de* PORPH. Hor. carm. 2, 1, 17 *et* 4, 11, 11/12 *v. vol. V 2, 565, 67. 72.*]

i. q. otii plenus, otium agens sim.; gr. ἀργός (*quod resp. in graecis, nisi aliud quid adnotatur*); *dicitur in bonam partem praecipue apud* SEN. (*v. p. 1168, 31 sqq.*), *in malam partem saepius* (*v. e. g. p. 1167, 39 sqq. et quae sub II allata sunt*), *in neutram partem passim. pro subst.*: *masc.* (*cf. p. 1170, 34*) *sing.* VARRO ling. 8, 27 SEN. dial. 8, 8, 1 PLIN. epist. 9, 34, 2. *al., plur. saepius inde a* CIC.; *neutr. v. p. 1172, 81, adverbia notabiliora* (*v. etiam l. 33*): CIC. off. 3, 1 minus. QVINT. inst. 8, 4, 16 minime. 11, 3, 107 diu. HIL. trin. 9, 31 admodum. *in figura q. d. litotes v. sub II passim; per pleonasmum v. p. 1169, 56; in lusu verborum cum* otium ENN. scaen. 238 CIC. Planc. 66 (*cf.* Cael. 1); *per oxymoron cum* occupatio PLIN. epist. 9, 6, 4, negotium PS. CYPR. spect. 5. ZENO 1, 7, 1 (2, 9, 1 L.). AMBR. hex. 1, 2, 7 AVG. in psalm. 86, 9 l. 17. 147, 3 l. 31. 32 (*liberius iam* CIC. Lael. 86 PS. CYPR. spect. 8 SYMM. or. 1, 9 AVG. in psalm. 110, 1 l. 13), *cum* actio ARNOB. nat. 2, 67 AVG. epist. 55, 9, 17.

I *significat statum nihil agentis, quiescentis* (*syn. vel iuxta pos.* nihil agens, nihil agere CIC. Phil. 11, 20 nat. deor. 3, 93 RVFIN. Orig. in Rom. 5, 2 p. 1024^{D}. 7, 16 p. 1145^{A} [*disting.* PLIN. epist. 1, 9, 8], quietus, quiescere CIC. leg. agr. 2, 77. 102 Rab. post. 17 Cato 82 TAC. dial. 40, 2 PANEG. 11, 18, 2. *al.*): **A** *animantium*: **1** *negatur potius actio, fere i. q. ab opere, labore cessans, opere solutus sim.* (*syn. vel iuxta pos.* feriatus SEN. dial. 1, 2, 5 CYPR. ad Donat. 16 p. 16, 9 AVG. civ. 6, 7 p. 259, 2 D. *al.*; *opp.* occupatus PLAVT. Men. 453 CIC. Planc. 66 rep. 1, 14. *al.*, negotiosus PLAVT. Truc. 136 APVL. met. 2, 19, 6 AVG. epist. 159, 1. *al.*, laboriosus CIC. Cael. 1 PRIAP. 2, 9 AVG. civ. 7, 19 p. 297, 27 D., actuosus AVG. civ. 19, 2 p. 351, 23. 19, 19 p. 387, 22. *al.*): **a** *de hominibus* (*et per enallagen quandam de eorum statu, actione sim.*): *α quolibet respectu*: ① *de ipsis hominibus*: PLAVT. Men. 453 ad eam rem -os homines decuit deligi (*opp. 452* occupatos, *resp. 458* quibus negoti nihil est). Most. 1003 quid tu -us res novas requiritas? Truc. 136 nimis -um te arbitror hominem esse. : : . . . : : quia ... alienis rebus curas (*opp.* negotiosus). *al.* TER. Haut. 508 dissolvi me, -us operam ut tibi darem ([*antea 498* paullum negoti mi obstat]. Phorm. 87. AVR. Fronto p. 68, 24 v. d. H.). Ad. 279 maneo -us hic. CATO or. frg. 10, 5 (181 M.) tu -us ambulas.

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Cic. Cael. 1 vos laboriosos existimet, quibus -is ne in communi quidem otio liceat esse (*ludit cum notione infra l. 64 allata ut*: Planc. 66. off. 3, 1 numquam se minus -um esse, quam cum -us . . . esset). Pis. 54 *Q. Marcium* adventu isto tuo domi fuisse -um. off. 2, 26 spectatores . . . se -os praebuerunt *socii* ([*vix ad p. 1168, 18*]. Plin. epist. 10, 33, 2 -os et inmobiles tanti mali sp. *cf.* Sen. epist. 118, 3 stare -um et spectare). 3, 4 nec -um nec solum umquam fuisse *Africanum. al.* Varro rust. 1, 2, 1 num feriae sementivae -os *vos* huc adduxerunt? (*cf.* Sen. dial. 1, 2, 5 feriatis quoque diebus non . . . esse -os *liberos.* Decl. in Catil. 59 praesto sunt Saturnalia nobisque -is atque oscitantibus). Catvll. 10, 2 me . . . ad suos amores visum duxerat e foro -um. 50, 1 -i multum lusimus in meis tabellis (*cf.* Priap. 2, 9 quod -us . . . notavi [*v. 3* non nimium laboriose]. Mart. 3, 20, 8 -us . . . sales narrat). Vell. 2, 127, 4 virum . . . actu -is simillimum (Plin. epist. 9. 34, 2). *al.* (II) *de rebus ad homines pertinentibus* (*cf.* -um est *cum inf. p. 1170, 38*): Enn. scaen. 238 -o in otio animus nescit, quid velit ([*cf. 234* otio qui nescit uti; *gr. resp. fortasse Soph. frg. 287 Nauck* εἰκαία σχολή, *cf. Skutsch, Studia Enn., 1968, 162 sqq.*]. Cic. Planc. 66 de occupatis meis temporibus, cui fuerit ne o. quidem . . . -um [*cf. supra l. 1*]). Cic. ad Q. fr. 3, 6, 3 supplicationum -is diebus (Hil. in psalm. 118 he 6 meminit . . . non -os dies . . . in mundi huius operatione monstrari, scit non superfluam esse diei septimi requiem. Ps. Orig. tract. 8, 23 B. *de sabbato*). Pvblil. V 26 vita (Cels. 1, 3, 3 Plin. epist. 9, 32). Sen. dial. 8, 1, 4 *apud Stoicos* nihil ante mortem -um est, ut . . . non sit ipsa mors -a (*antea*: usque ad ultimum vitae finem in actu erimus). epist. 119, 6 *divitiae* (*postea*: nec operosum *illas* disponere. *an ad 2?*). Mart. 5, 20, 3 disponere tempus -um et verae . . . vacare vitae (Cypr. ad Donat. 16 p. 16, 9 feriata nunc quies ac t. est -um. Cassiod. inst. 1, 16, 2). Qvint. inst. 11, 2, 33 si non subirent velut -um animum . . . aliae cogitationes (*cf.* Schol. Verg. Veron. georg. 3, 3 'vacuas . . .', . . . -as *mentes* [Avg. epist. 159, 1 *opp.* negotiosissimam. Greg. M. in Ezech. 1, 12, 19]). *al.* *de consulatu vacante*: Plin. paneg. 57, 2 hoc . . . honore -o ac vacante. *de carcere operandi facultatem non praebente*: Tert. anim. 33, 7 carcerum, licet -orum (*Waszink affert* Val. Cem. hom. 16, 3 p. 742D tenebrosis sedibus -a [*sed* infanda *Riberi*] supplicia).

β certo quodam respectu: ① *spectat ad desidiam, segnitiam sim.* (*dicitur cum contemptu vel vituperatione; iuxta pos.* segnis Sen., piger Plin. epist., deses Amm. 28, 4, 28 Cod. Theod. 4, 14, 1, 5, iners Clavd. Mam. anim. 3, 11 p. 175, 23): Novivs Atell. 63 ita vobis -us sum, mihi algebo et mi esuribo (*fortasse enuntiatum parasiti, v. Frassinetti ad l.*). Liv. 5, 20, 6 avidas . . . manus -orum urbanorum praerepturas fortium bellatorum praemia. Sen. dial. 7, 26, 3 -i divitiis luditis . . ., sicut barbari . . . segnes *eqs.* Plin. nat. 36, 75 plebs . . . -a (Amm. 28, 4, 28 -am . . . et desidem. *cf.* Mart. 1, 41, 5 coronae. 2, 37, 9 turba [11, 1, 10]. Flor. Verg. 2, 2 M. populum. Amm. 14, 6, 17 plebeiis). Qvint. decl. 268 p. 93, 9 *philosophos* vanos vocant et -os et in ambitum . . . alligatos. Plin. epist. 9, 32 scribere . . . epistulas nolim . . ., tamquam -us; nihil est enim aut pigrius delicatis aut curiosius -is. Apvl. met. 4, 7, 2 anum . . . compellant: . . . sic nobis -a domi residens lusitabis. 9, 5, 5 maritum aspero sermone accipit: 'sicine vacuus et -us insinuatis manibus ambulabis'. Ps. Varro sent. 116 ad quod niti socordia non patitur, id -i votis sibi attribuunt (*sim.* 117 ex illaborato maxima attingere desiderat omnis -us). Itala II Thess. 3, 7 (Cassian. conl. 24, 11, 5) non -i fuimus inter vos . . ., sed nocte et die operantes (*gr.* οὐκ ἠτακτήσαμεν, *Vulg.* inquieti *v. vol. VII 1, 1806, 15*). I Tim. 5, 13 (cod. d *al.* = Vvlg.) *viduae* -ae discunt circumire domos, non solum autem -ae, sed etiam et verbosae et curiosae loquentes, quae non oportet (*alludit* Hier. epist. 22, 29, 4. *cf.* Tert. uxor. 1, 8 l. 24 loquaces, -ae, vinosae, curiosae contubernales. Lact. inst. 6, 10, 21 -i et inepti senes fabulantur. Amm. 28, 4, 12 garruli). *al.*

(II) *spectat ad statum a publicis officiis liberum* (*fere studiorum causa; cf. et exempla p. 1168, 31 allata; hic illic cum despectu dicitur, e. g.* Cic. Sest., Phil., de orat. 1, 102): Ⓐ *de hominibus ipsis*: Cic. Sest. 110 Graeculum se atque -um putari voluit, studio litterarum se subito dedidit *Gellius* (de orat. 1, 102 mihi . . . tanquam aliquoi G. -o et loquaci et fortasse docto atque erudito. *cf.* 1, 219 hominum *Graecorum* . . . ingeniosissimorum -issimorumque [*opp.* qui in . . . foro . . . versamur]). Phil. 11, 20 -o . . . et nihil agenti privato (*sed distinguit* Plin. epist. 1, 9, 8 satius est . . . -um esse quam nihil agere). de orat. 3, 64 (*opp.* versari in re publica; *ludit cum notione sub 2 allata*). rep. 1, 14 *Scipionem* nancisci -um, hoc praesertim motu rei publicae (*respondet per notionem generalem*: -iorem opera quam animo). fin. 3, 10 quos *commentarios Aristotelios* legerem, dum essem -us (*cf.* 3, 14 quoniam -i sumus, . . . totam Zenonis . . . sententiam *explicabo*. div. 2, 63 ut nos -i convertimus *Homerum*). Lael. 86 (*per oxymoron*) ii qui suum negotium gerunt -i (*antea*: qui ad rem publicam se contulerunt). off. 1, 70 (*spectat ad 69* a negotiis publicis se removerint ad otiumque perfugerint). *ibid.* facilior et tutior . . . vita est -orum (*opp.* qui se ad rem publicam . . . accommodaverunt). fam. 12, 20 plura -us; haec, cum essem in senatu, exaravi. *al.* Varro frg. Non. p. 523, 27 tum denique erant a publicis negotiis liberi atque -i *sexagenarii.* Plin. epist. 10, 31, 3 in publicis officiis retinere damnatos non satis honestum putabam; eosdem rursus a re publica pasci -os inutile. *al.* Ⓑ *de hominum statu, condicionibus sim.* (*de munere, quod aliquantum otii praestat,* Cic. leg. *et* Sen. nat.): Cic. Sest. 23 -a vita plena et conferta voluptatibus (*opp.* rem publicam capessere. off. 1, 92 [*opp.* qui res publicas regant]. Svet. Claud. 35, 2 cedere imperio . . . v. que -am in privata re agere). leg. 1, 10 legationem aliquam . . . aut eiusmodi quampiam cessationem liberam atque -am (*cf. 8* vacuum tempus et liberum). Cato 49 senectute. 82 -am aetatem et quietam sine ullo labore et contentione traducere (*antea*: tantos labores . . . domi militiaeque). Lael. 104 tempus. Sen. dial. 9, 7, 2 utrum natura tua agendis rebus an -o studio contemplationique aptior sit ([*de loco st. fort. spurio cf. Castiglioni app. crit.*]. Pomer. 3, 28, 1 qui . . . -um st. fructuosae utilitati regendae multitudinis anteponunt). nat. 4 praef. 1 officium procurationis -ae (*postea*: familiaris otio et litteris). *al.*

(III) *spectat ad statum a discidiis sim. alienum* (*fere eius, qui in neutram partem agit; an de statu pacato? opp.* armatus Cic. Marcell.): Rhet. Her. 4, 15, 21 in otio tumultuaris, in tumultu es -us. Cic. leg. agr. 2, 77 num vobis . . . integris, quietis, -is hominibus in hoc numero locum fore putatis (*opp.* ad vim, facinus caedemque delectis). 2, 102 etiam istos, quibus odio est (ociosi *trad.*) otium, quietissimos atque -issimos reddam. Catil. 1, 26 *Catilinam* insidiantem . . . etiam bonis -orum. Marcell. 18 non modo armatis, sed . . . etiam -is minabantur (fam. 9, 6, 3 -is [-is si *M*, -issimi *H D*] m.). Phil. 8, 27 (*ironice de Antonio*) -us videlicet esse mavolt. Att. 15, 12, 1 non dubitares, quin *Cassius et Brutus* essent -i futuri usurique beneficio Antonii. fam. 9, 5, 2 nihil minus fero quam severitatem -orum (*v. app. crit.*). Tac. Agr. 40, 4 militare nomen grave inter -os.

(IV) *spectat ad vitam contemplativam, abstinentem* (*in doctrina philos. vel christ.; vergunt quaedam ad 2; fere in bonam partem*): Ⓐ *de sapientibus* (*in civitate dei l. 44; cf. et exempla p. 1167, 64 allata*): ① *ipsis*: Sen. dial. 8, 8, 1 e lege Chrysippi vivere -o licet *eqs.* 10, 12, 2 illum tu -um vocas qui . . . maiorem dierum partem in aeruginosis lamellis consumit? (*sim.* 10, 12, 3 *bis*). 10, 12, 6 ne illos . . . inter -os numeraverim, qui . . . se . . . lectica huc et illuc ferunt. 10, 12, 7 ignorantem . . . putas scire . . ., an -us sit? (*cf.* 10, 12, 9 ille -us est cui otii sui et sensus est). 10, 13, 1 non sunt -i, quorum voluptates multum negotii habent. 10, 14, 1 soli omnium -i sunt, qui sapientiae vacant. epist. 55, 4 -um . . . hominem seductum existimat vulgus et securum et se contentum . . ., quorum nihil ulli contingere nisi sapienti potest. *al. apud eundem.* Avg. civ. 19, 19 p. 387, 22 D. nec sic esse quisque debet -us *in civitate dei*, ut in eodem otio utilitatem non cogitet proximi, nec sic actuosus, ut contemplationem non requirat dei. Macr. somn. 1, 8, 8 hae *virtutes purgatoriae* sunt -orum, qui a rerum publicarum actibus se sequestrant (*antea*: quadam humanorum fuga solis se inserere divinis). ② vita -a (*vel genus vitae*): Sen. dial. 10, 12, 2 quorum (*sc. in otio multa agentium*) non -a v. dicenda est, sed desidiosa occupatio. epist. 55, 4 multum . . . interest, utrum v. tua -a sit an ignava. Avg. civ. 19, 1 p. 349, 5 D. aut -am . . . aut negotiosam . . . aut ex utroque genere temperatam. 19, 2 p. 351, 8 non segniter, sed in contemplatione vel inquisitione veritatis -o *genere vitae* (*explicantur tria genera vitae, cf. l. 52; sim.* p. 351, 23 -o, actuoso, ex utroque modificato. 19, 3 p. 355, 23. 19, 19 p. 387, 22). Ⓑ *de sanctis, beatis sim. eorumque statu* (*per oxymoron l. 61. 63*): Avg. epist. 48, 1 unum . . . corpus sub uno capite sumus, ut et vos in nobis negotiosi et nos in vobis -i simus (*antea*: quam *quietem* habetis in Christo). 55, 17 inest . . . in illa requie *beatorum* non desidiosa segnitia, sed quaedam ineffabilis tranquillitas actionis -ae. in euang. Ioh. 57, 4 sanctis -is (*3* qui . . . vitam quietam in studiis dulcibus et salubribus agunt). in psalm. 86, 9 l. 17 hoc uno beati -o negotio (*i. laudandi deum ut*: 110, 1 l. 13 hoc erit -orum n., hoc opus vacantium, haec actio quietorum, haec cura securorum. 147, 3 l. 31 sq.).

b *de deis, deo* (*aeone l. 72, dei bonitate l. 75*): Cic. nat. deor. 3, 93 cur tam multos deos nihil agere et cessare patitur *mens divina*? cur non rebus humanis aliquos -os deos praeficit . . .? Min. Fel. 19, 8 *Epicurus* deos aut -os fingit aut nullos (*cf.* Tert. nat. 2, 2, 8 Epicurei -um et inexercitum *deum exposuerunt* [*sim.* apol. 47, 6]). Tert. adv. Marc. 5, 4 p. 579, 23 *Marcionis* deus ille -us nec operationis . . . ullius *eqs.* adv. Val. 11 p. 189, 16 Monogenes, ille Nus, -us *eqs.* Avg. civ. 7, 19 p. 297, 27 D. *Saturnus* rex . . . -us (*opp.* operarius laboriosus). *al.* *de dei bonitate*: Gennad. dogm. 10 facti sunt angeli et omnes coelestes virtutes, ut non esset -a dei bonitas (*nisi ad II*).

c *de animalibus*: Hor. carm. 3, 18, 11 festus in pratis vacat -o cum bove pagus (Porph. Hor. epist. 1, 14, 27/28 -um b. pascis). Phaedr. 3, 7, 14 (*loq. lupus*) quanto est facilius mihi sub tecto vivere et -um largo satiari cibo (*24* sine labore. *in eadem fabula*: Romvl. fab. 65, 12 rec. gall. *de cane.* 65, 13 rec. vet. *et* 65, 14 rec. gall., rec. W *de lupo*). Apvl. met. 7, 14, 4 domi me conclusum et -um . . . saginari (*sim. de asino*: 9, 11, 5. *al.*). Pelagon. 302 -us equus aut pinguis *eqs.* (*cf.* Veg. mulom. 2, 76 tit. animal. 2, 76, 1 animalibus). Romvl. fab.

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

95, 1 -a (*an* odiosa? *v. Phaedr. app. 24 [26], 1*) quaedam cornix supra ovem consedit.

2 *negatur potius perturbatio, fere i. q. securus (syn. l. 7, 12 et passim), placidus (iuxta pos. e. g.* PLAVT. Truc. 75 APVL. met. 8, 7, 4 AMBR. in psalm. 37, 28, 2), *tranquillus (iuxta pos.* CIC. Arch. 30), *lentus (iuxta pos.* TAC. dial. 22, 3. *cf.* NON. p. 338, 2 lentum: securum, -um; *affert Verg. ecl. 1, 4 ut*: SERV. Aen. 12, 237 'lenti' -i. *nota* PALLAD. 1, 37, 3 *p. 1171, 8*), *sim. (cf. p. 1168, 31)*: **a** *de hominibus, qui vacant a perturbationibus, molestiis sim.*: α *in vita privata*: PLAVT. Stich. 569 post ubi lavero, -us vos opperiar accubans. TER. Andr. 398 aliam -us quaeret (DON. *ad l.* 1 ex otio, hoc est securus. *cf. ad Ad. 156* nam nisi qui securus est, non est -us. GLOSS.^{L} II Abav. OT 1 -us: securus). Phorm. 340 te ... venire unctum atque lautum e balineis -um ab animo, cum ille et cura et sumptu absumitur (*inter exempla elocutionum affert* ARVS. gramm. VII 497, 7; EVGRAPH.: -us est animo). Eun. 919 Parmenonem incedere video; vide ut -us it (DON. *ad l.* 2 et vultu dicit et gestu esse securum. SCHOL. Ter. p. 110, 24 quam securus. *cf.* SEN. contr. 1, 4, 12 quam -i, quam securi ... transierunt). Ad. 533 quin tu -us esto: ego illius sensum pulchre calleo. CIC. Brut. 93 dein cum -us stilum prenderat motusque omnis animi tamquam ventus hominem defecerat, *eqs.* fam. 9, 25, 3 si -um Fadium reddideris (*antea*: percussus est atrocissimis litteris). MART. 3, 58, 49 portas -us ad villam holus, ova *eqs.* (*antea*: securus). 12, 57, 7 -us sordidam quatit mensam Neroniana nummularius massa (*nisi de inertia*). QVINT. inst. 5, 13, 59 artes a securis -isque *oratoribus* compositae. 10, 2, 17 -i et supini *imitatores*, si quid modo longius circumduxerunt, iurant ita Ciceronem locuturum fuisse (*cf. 9, 4, 137* tarda et supina). TAC. dial. 18, 5 *Cicero putat Brutum* -um atque diiunctum. 22, 3 *Cicero* lentus est in principiis, longus in narrationibus, -us circa excessus, tarde commovetur, raro incalescit. PLIN. epist. 3, 13, 2 -us securusque lector. APVL. met. 9, 7, 3 -us adsiste. AMBR. in psalm. 37, 28, 2 quae *culpa* sollicitat -os, ... inquietat placidos. *al.* β *in vita publica (cf. p. 1167, 74. 1168, 19)*: CIC. Att. 7, 7, 5 *agricolae* id *regnum* numquam, dum modo -i essent, recusarunt. PLIN. nat. 22, 7 decrevit *coronas* ... senatus cura belli solutus et populus -us. PANEG. 11, 18, 2 hostes quiescere, -os esse, pacem colere. CLAVD. DON. Aen. 3, 130 p. 283, 27 haec (*sc. urbem condere*) ... ab -is fieri consuerunt. CASSIOD. var. 1, 20, 1 se -am generalitas esse cognoscit. *in iure imperatorio recentiore (spectat ad immunitatem; cf. b δ)*: COD. Theod. 6, 26, 7, 1 ita ... eos post militiam esse volumus -os, ut ... habeantur immunes. 12, 16, 1 quicumque ... de minusculis corporibus aut certe -is idoneus adprobatur, *eqs.*

b *de rebus ad homines pertinentibus*: α *variis*: PLAVT. Truc. 75 re placida atque -a, victis hostibus (TAC. dial. 40, 2 de -a et quieta re). CIC. Sest. 98 -ae dignitatis ... fundamenta. TREBON. Cic. fam. 12, 16, 3 *turbulenta* cupio esse falsa, ut aliquando -a libertate fruamur (AVG. conf. 9, 3, 6). CAES. civ. 3, 3, 1 quod *annuum spatium* vacuum a bello atque ab hoste -um fuerat. SEN. epist. 49, 6 securi est ... minuta conquirere; cum hostis instat ..., necessitas excutit, quicquid pax -a collegerat. CVRT. 4, 8, 4 imminens bellum ... -ae peregrinationi tempora exemerat. APVL. met. 8, 7, 4 (*de morte voluntaria*) illam *viam* lenem -amque nec telis ullis indigentem, sed placidae quieti consimilem. mund. 31 conventibus. IVST. 3, 6, 10 revocati Lacedaemonii ad ... bellum, ne medium tempus -um Atheniensibus relinquerent, ... paciscuntur *eqs.* *al.* *per pleonasmum*: AVG. serm. 339, 3, 4 securitatem -issimam. POMER. 2, 16, 1 -a quiete (3, 28, 1). CASSIOD. var. 2, 29, 1 -a tranquillitas. β *de animo, vita sim.*: TER. Andr. 842 animo ... -o esse impero ([DON.: securo, quia negotium sollicitudo est]. SEN. contr. 1, 8, 6 otium imperas a. non -o. AMM. 31, 6, 1). CIC. Catil. 4, 17 cursum ... -um vitae (*cf.* Rab. Post. 17 vitam quietam atque -am secuti sumus, quae ... careat ... molestia [AMM. 29, 1, 44 -am et repositam v.]). Arch. 30 tranquillum atque -um spiritum. SEN. dial. 4, 13, 2 quid est animi quiete -ius, quid ira laboriosius? AMBROSIAST. in II Cor. 12, 7 pectus (ANIAN. Chrysost. hom. 17, 1 p. 120, 4 S.; *Migne gr. 57, 256 ἀνενέργητον*). γ *de urbe, provincia sim.*: HOR. epod. 5, 43 -a ... Neapolis (PORPH.: -am pro quietam dixit, simul quia -is, id est vitae quietioris aptissimus ille secessus sit. SCHOL.: aliena ab his curis et otio vacans). LIV. 23, 27, 12 non ... -am provinciam fore (37, 60, 2. 40, 35, 1). 23, 35, 6 quia -a stativa erant. SEN. suas. 5, 5 si Xersem removeris, invenietur alius hostis: numquam magna imperia -a. PANEG. 11, 3, 9 in -a aliqua deliciisque corrupta parte terrarum. AMM. 14, 6, 6 -ae ... tribus pacataeque centuriae. EPIST. pontif. 363 Migne 20, 775^{C} nullum ... locum vides a nobis -um relictum (*sc. misit quoquoversus litteras minaces*). δ *in iure imperatorio recentiore (spectat ad immunitatem, cf. supra l. 39)*: COD. Theod. 13, 6, 7 pr. residuo patrimonio, quod ab hoc vinculo liberum est, -o et immuni servando. NOVELL. Theod. 22, 1, 1 ut, cum frui liceat opibus -is, iactura patrimonii sui sollicitam redimat egestatem.

c *de animalibus*: SEN. epist. 87, 19 ne quietem quidem et molestia vacare bonum dicam: quid est -ius verme? GELL. 2, 29, 9 mater *cassita* iubet eos *pullos* -o animo esse.

3 *appendix gramm. ad 1 et 2*: **a** *accedit casus*: α *solus*: ① *gen. (cf. p. 1173, 1)*: PLIN. nat. praef. 6 studiorum -is *scripta sunt*. ② *dat. (commodi) inde a* TAC. (*infra l. 39*) *passim*. ③ *abl.*: *vi limitativa (cf. p. 1171, 28)*: CIC. rep. 1, 14 animo (EVGRAPH. Ter. Phorm. 339/40). AMBR. in psalm. 38, 10, 2 affectu. GREG. M. in Ezech. 1, 12, 19 corpore. *vi separativa*: CIC. rep. 1, 14 opera. APVL. met. 11, 25, 2 beneficiis. AMBR. vid. 14, 85 vehendis oneribus. CASSIAN. inst. 10, 2, 3 actu spiritali. EVCHER. instr. 1 p. 109, 9 bonis operibus.

β *cum praepos. (cf. apud p. 1172, 71; circa p. 1169, 30)*: ① ab: *vi separativa*: VARRO frg. Non. p. 523, 27 a publicis negotiis. CAES. civ. 3, 1, 1 ab hoste. PELAG. epist. ad Demetr. 15 a malis -am esse, ... a bonis (EVSEB. EMES. serm. 28, 3 CAES. AREL. serm. 15, 3). ANIAN. Chrysost. hom. 17, 1 p. 120, 4 S. a tali ... aestu *concupiscentiae*. PS. ORIG. tract. 8, 25 B. a scelere. EPIST. Migne suppl. 1, 1704 a lacrimis. AVG. c. acad. 2, 4, 10 p. 30, 6 a disputando. conf. 8, 6, 13 ab opere (c. Gaud. 1, 28, 32 p. 231, 11 ab utilibus o. VITA Caes. Arel. 1, 57 ab o. dei. SERM. Rev. Bénéd. 24, 1907, 533 l. 78 a malo o.). epist. 159, 1 ab his occupationibus. PS. AVG. quaest. test. I 115, 32 a rebus divinis. CASSIAN. conl. 8, 7, 2 ab omni providentia. FAVST. REI. grat. 1, 7 p. 23, 14 ab omni exercitio virtutis. POMER. 3, 28, 2 a carnalibus. GREG. M. in Ezech. 1, 12, 19 a pravis ... actionibus. *vi quasi limitativa (cf. abl. l. 4)*: TER. Phorm. 340 *v. p. 1169, 14.* ② ad (*cf. p. 1172, 75*): PRISCILL. tract. 1, 15 -i ad deum (*i. neglegentes erga d.; 'a munere ecclesiastico liberi' intellegere videtur Paret, Priscillianus, Würzb. 1891, 206*). AVG. conf. 9, 3, 6 amore libertatis -ae ad cantandum (*i. quae vacat cantui; nisi iungendum* libertatis ad c.). ③ in (*sc. aliqua re*): ZENO 2, 1, 1 (1, 45, 2 L.) in opere (EVSTATH. Basil. hex. 2, 2, 4 inefficacem et -um in suis o. deum [*gr.* ἄπρακτον καὶ ἀνενέργητον]). VAL. CEM. hom. 14, 6 p. 737^{C} in contumeliis. CASSIOD. in psalm. 61, 2 l. 34 in quadam quietis suae ... laetitia. ORIG. in Matth. 15, 36 p. 458, 15 in dei cultura (*si recte suppl. Diehl sec. gr.*).

b *locutiones*: α -i (-orum) est: VARRO ling. 8, 27 amplius ea⟨m⟩ scrutari cum sit nimium -i (*sim. accedit inf.*: SERV. ecl. 9, 66 canere -orum est. HIER. in Matth. 15, 34 eadem repetere -i [-um, -e *var. ll.*] est). PLIN. nat. 36, 27 -orum ... talis admiratio est. COD. Theod. 11, 10, 1 -orum sit ista sedulitas. ? β *alicui* -um est *cum inf.* (*aliter p. 1173, 3*): TAC. ann. 13, 3, 2 quibus *senioribus* -um est vetera et praesentia contendere (*intellege: 'quorum otii proprium est', sc. per enallagen similem ac p. 1167, 16; nisi cum edd. vet.* otium *legendum*).

B *rerum (sc. propria quadam actione, opera carentium sive ab officiis suis cessantium)*: **1** *de partibus corporis (fere hominum; pecudum* TERT., *dei* VAL. CEM. hom. 4, 3 p. 703^{C}; *de natura corporis* HIL.): **a** *manu*: AT. CAP. Macr. Sat. 7, 13, 13 ut usus anulorum exemptus dexterae, sinistrae relegaretur, quae -ior est, ne ... officio manus dexterae ... lapides frangerentur. QVINT. inst. 11, 3, 107 ne ... diu -a esset manus (TAC. Germ. 44, 3 -ae ... armatorum m. facile lasciviunt. PANEG. 2, 21, 4 viatoris. HIER. hom. Orig. in Ezech. 3, 4 p. 352, 23 nolunt manibus operari, sed -is iis uti). PORPH. Hor. carm. 3, 19, 21/22 -as *dexteras*, quae neque lyram percutiant nec spargant rosas. **b** *aliis*: MART. 1, 96, 13 nec -is mentulas *athletarum* videt *fellator* labris (*cf. Iuv. 9, 35* spumanti ... labello). QVINT. inst. 1, 12, 3 ne pes quidem *citharoedi* -us. PS. QVINT. decl. 11, 7 membra (PANEG. 2, 39, 3). TERT. orat. 29 p. 200, 7 orant pecudes ... *et* ad caelum non -o (-i *trad.*) ore suspiciunt (CASSIOD. in psalm. 125, 2 l. 43 clausis labiis clamat ... et -o o. efficaciter vox compuncti cordis auditur). VIR. ill. 18, 2 cum ventrem -um cernerent *artus humani* (*ad eandem fabulam spectant*: HIER. tract. p. 374, 23. ROMVL. fab. 66, 2 rec. gall. [*contextu parum sano*]). HIL. trin. 2, 35 natura humani corporis cessantibus officii sui causis erit -a; nam oculis, nisi lumen ... sit, nullus ministerii erit usus *eqs.* PS. AMBR. apol. Dav. II 1, 1 si quis ea auribus accipiat -is (VAL. CEM. hom. 1, 8 p. 696^{C}. 4, 3 p. 703^{C} dei). VVLG. eccles. 12, 3 -ae erunt molentes (*in allegorica comparatione et de ancillis et de dentibus; cf. Hier. ad l.* cessabunt). AVG. epist. 159, 4 esse illigatos et clausos et -os oculos *dormientis* (*postea*: nec ... operantur).

2 *de facultate vel affectu animi*: SEN. benef. 7, 15, 3 voluntatem. dial. 9, 4, 7 sive -a mutaque est *virtus* (AMBROSIAST. in Phil. 2, 7/8 p. 408^{D} [*syn. p.* 409^{C} virtute cessante]). GENNAD. dogm. 31 illud ... non -o contemplamur intuitu. VAL. CEM. hom. 5, 1 p. 706^{C} si cupiditas -a dormiret.

3 *de rebus naturalibus*: **a** *de agro, solo sim. fructum non praebente, inculto, sterili sim. (huc spectat per imaginem*: SEN. dial. 10, 7, 5 nihil *temporis vitae philosopho* ... incultum -umque iacuit): MART. 3, 58, 2 *Baiana villa Faustini* non -is ordinata myrtetis. FRONTIN. (?) grom. 41, 12 vacantia loca (*i. subsiciva*) quasi invitante -i ⟨soli⟩ opportunitate[m] invaserunt. SOL. 23, 3 nihil in ea *Hispania* -um, nihil sterile; quicquid ... negat messem, viget pabulis (*cf. Mela 2, 86* fertilis). HIL. in psalm. 118 beth 11 post sex annorum fructus ager -us relinquendus est. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 2 p. 708 *regiones illae Galilaeae* excultae sunt ab incolis totae nec pars ulla est earum -a. RVRIC. epist. 1, 4 p. 357, 8 in ieiuno atque -o

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

caespite. b *de prima materia actu carente, primis principiis inactuosis sim.*: IREN. 2, 3, 1 nec ... causam reddere habebunt *Valentini discipuli*, propter quam rem locum hunc *pleromati subiacentem* ... -um sic reliquit deus. CHALC. comm. 276 (*vertit gen. 1, 2 sec. Symmachum*) terra ... fuit -um quid confusumque et inordinatum. 278 -a vero et indigesta nuncupatur a Symmacho *silva*; quod quidem per se nihil valeat, -a, quod vero habeat opportunitatem suscipiendi ordinis ..., indigesta censetur. c *de aqua lente fluente*: PALLAD. 1, 37, 3 fons vel rivus huc (*sc. ad apium castra*) conveniat -us, qui humiles transeundo formet lacunas quas operiant *virgulta*. d *de tempestate quiescente*: AMBR. Hel. 19, 71 cum -a tempestas est, numquam vestra -a navigia sunt (*antea*: habent otia sua *venti*).

4 *de pecunia, opibus sim.* (*sc. non feneratis, lucrum non ferentibus*): QVINT. decl. 345 p. 362, 26 pecuniam dedi et ex -a iacente patrimonii parte aliquid numeravi (PLIN. epist. 10, 54, 1 quae *pecuniae publicae* vereor ne -ae iaceant). TRAIAN. Plin. epist. 10, 55 (*resp. ad* 10, 54, 1) invitos ad accipiendum compellere, quod fortassis ipsis -um futurum sit. GAIVS inst. 3, 156 (=INST. Iust. 3, 26, 6) si -am pecuniam domi ⟨te⟩ habentem hortatus fuerim, ut eam faenerares *eqs.* SCAEV. dig. 22, 1, 13, 1 pro pecunia -a usuras praestare (*opp.* faeneravit). ANON. de mach. bell. 1, 2 non -is opibus, sed condendis potius moenibus laetabuntur. *apud Christianos sec. parabolam talentorum* (*Matth. 25, 14 sqq.; opponitur lucrum quoddam spirituale*): HIL. in psalm. 14, 15 quid -am pecuniam tuam in reditum componis? (*postea*: memento eum, a quo usuram repetis). AMBR. Tob. 2, 8. 16, 56 date pecuniam -am et recipietis fructuosam gratiam. PAVL. NOL. epist. 34, 2 quanto sit utilius ponere ad mensam domini multiplicandam pecuniam, quam sterili fide -am re⟨servare⟩ (*sim.* 36, 3 nisi exercitio pietatis ... duplicatum pecuniae suae fenus receperit, -ae fidei partem cum infidelibus ponet).

5 *de instrumentis* (*rota* GREG. M.; *sc. sine operatione manentibus*): IREN. 2, 30, 5 (2, 46, 4 H.) duo ferramenta operaria vel organa duo ..., ex quibus alterum quidem semper in manibus et in usu artifex habeat, ... alterum autem vacuum atque -um perseveret et sine operatione (*ibid.* inutile hoc et vacuum atque -um. HIER. hom. Orig. in Ier. 2, 1 p. 291, 3. 9). AMBR. Hel. 19, 71 navigia (*v. sub 3 d*). Iac. 1, 8, 39 citharam ... -am iacere (*sim.* 2, 9, 39). GREG. M. in Ezech. 1, 7, 8 l. 152 (*ad Ezech. 1, 19*) rota et -a et in terra est, quia animal non elevatur a terra (*comparatur cum mente torpescente*).

? 6 de parte litterae non sonora: MAR. VICTORIN. gramm. VI 33, 30 muta et -a parte, qua c incipit (*i. pars non vocalis nominis litterae, quod pronuntiatur 'ce'; ad notionem q. e. mutus cf. p. 1170, 57*).

II *significat statum frustra agentis, laborantis sim., fere i. q. inutilis (syn. vel iuxta pos.* QVINT. inst. 9, 4, 58 HIL. in Matth. 12, 19. *al.), supervacuus (syn. e. g.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 34, 3 *p. 1172, 23), superfluus (iuxta pos. e. g. p. 1172, 7 sqq.; ?disting.* NICET. vigil. 1 p. 56, 20 B.), *vanus sim.* (*opp.* necessarius QVINT. inst. 9, 4, 58 FRONTIN. aq. 16 TERT. anim. 58, 9. *al.; saepe in figura q. e. litotes, cf. sub B et C3*): A *de rebus*: 1 *de affectibus, actionibus, condicionibus sim. (fere hominum; dei* TERT. adv. Hermog., RVFIN. Orig. in num., *navis* ACT. Archel.): PVBLIL. A 34 amor -ae causa est sollicitudinis. PLIN. nat. 36, 75 dicantur ... pyramides ... regum pecuniae -a ac stulta ostentatio (*cf. p. 1172, 36*). PS. QVINT. decl. 4, 17 in facinus necesse est -us ardor erumpat. PLIN. epist. 9, 6, 4 quos *dies* alii -issimis occupationibus perdunt (*sim. per oxymoron*: ARNOB. nat. 2, 67 actiones). TERT. apol. 6, 8 turpium et -arum superstitionum. anim. 58, 9 enormi ... et -ae *curiositati* (*opp.* necessariae). adv. Hermog. 32, 4 operatio divina -a videri possit, si *eqs.* spect. 16 p. 18, 12 amor apud illos -us et odium iniustum (*postea*: sine causa amare). PS. CYPR. spect. 5 quam vana sunt ipsa certamina ...; quam hoc totum -um negotium, immo quam turpiter non -um ([ignominiosum *cod. unus, cf. Melin, Studia in Corp. Cypr., 1946, 107, 1*]. ZENO 1, 7, 1 = 2, 9, 1 L. AMBR. hex. 1, 2, 7). ARNOB. nat. 4, 36 p. 244, 13 M. alucinationibus. HIL. in Matth. 2, 5 ubi peccatum non est, remissio quoque eius est -a. trin. 12, 2 non incertis ... neque -is ... nitimur spebus. *al.* GAVDENT. serm. praef. 11 G. studia. HIER. c. Ioh. 8 fidem. *al.* RVFIN. Orig. in num. 14, 2 p. 125, 12 apud deum -a non sunt ... opera ([*opp.* necessarium]. ACT. Archel. 22, 6 navis opus. 23, 2). COD. Theod. 8, 5, 15 -is aedium cultibus. NICET. vigil. 1 p. 56, 20 B. sacras vigilias ... aut superfluas aestimant aut -as, aut id quod est deterius, importunas. *al.*

2 *de sententiis, dictis, sermonibus sim. vel de litteris* (*fort. huc spectat* MART. 11, 1, 1 quo tu, quo, liber -e, tendis, *cf. v. 14* nostrarum ... ineptiarum): SEN. epist. 100, 11 exibunt multa nec ferient et interdum -a praeterlabetur oratio. QVINT. inst. 1, 1, 35 versus ... non -as velim sententias habeant, sed honestum aliquid monentes. 8, 3, 55 vitium erit *illud genus* (*i. πλεονασμός*), quotiens -um fuerit et supererit. 8, 3, 89 non esse, quae dicuntur, -a. 11, 1, 35 disputationibus. *al.* GELL. 13, 13, 2 quaestione (AMBR. parad. 5, 26). TERT. bapt. 1 p. 201, 5 non erit -um digestum istud *eqs.* orat. 25 p. 197, 14 observatio. SVLP. VICT. rhet. 15 p. 321, 6 compositio. NOVATIAN. cib. Iud. 1, 5 Iudeorum -is fabulis (BASIL. ad fil. p. 41, 8. *al.*). HIL. in psalm. 118 aleph 3 adiectio. RVFIN. Orig. in num. 27, 12 p. 276, 12 ne 'iota' quidem 'unum vel unus apex' de verbo dei ... habetur -us (Orig. in Rom. 2, 6 p. 883 B). *al.* sermo: QVINT. inst. 1, 12, 18 quae *tempora* spectaculis ..., tesseris, -is denique s. ... conteruntur. ITALA Matth. 12, 36 (Iren. 4, 16, 5 = 4, 28 H. *al.*) omnem s. -um (VVLG. *et alias vers. v. infra l. 12; pendent*: IREN. 2, 19, 2 = = 2, 28 H. VAL. CEM. hom. 2, 4 p. 698 B ORIG. in Matth. ser. 66 p. 157, 18. *al.*). LACT. epit. 59, 7 *non* qui ... in -o s. mentitur. HIL. in psalm. 60, 4 superfluus ... et -us (RVFIN. hist. mon. 4. *cf.* HIER. in Mich. 7, 8 l. 434 quasi ex superfluo -us s.). RVFIN. Basil. reg. 40 (*ad Eph. 4, 29* sermo malus) qui non proficit ad ... gratiam fidei. *al.* verbum: QVINT. inst. 9, 4, 58 adicere dum non -a *v.*, et detrahere dum non necessaria (*antea*: inutilibus). ITALA Matth. 12, 36 (cod. a *al.* = VVLG.) omne v. -um (*cod. k* vacuum, *alias vers. v. l. 4; pendent e. g.* HIL. in Matth. 12, 19 id est inepti et inutilis dicti. AMBR. off. 1, 2, 8 [*ibid. 9* pro -o silentio] HIER. *ad l.* quod sine utilitate loquentis dicitur et audientis [*postea distinguitur* criminosum v.]. VAL. CEM. hom. 6, 3 p. 710 C -a v. sunt figurata convicia, stulta fatigatione composita *eqs.* GREG. M. moral. 7, 58 quod aut ratione iustae necessitatis aut intentione piae utilitatis caret. *al.*). REGVLA mag. 9, 51 v. -a et risum moventia (*sim.* BENED. reg. 6, 8). *al.* *de litteris* (*apud gramm.; aliter vide p. 1171, 40. 84*): TER. MAVR. 797 k similiter (*sc. atque h*) -a ceteris sermonibus, tunc in usu est, cum kalendas adnotamus. MAR. VICTORIN. gramm. VI 34, 3 h ... inter litteras -am (*cf. 24, 7* supervacuas).

3 *de rebus naturalibus* (*de hedera ut ornatu poetae vide l. 44*): SEN. benef. 4, 23, 2 non erat digna suspectu luna, etiam si -um sidus transcurreret? (*antea*: tepore efficaci ... regatur maturitas frugum). nat. 2, 32, 7 tot illa milia siderum iudicas -a (sine causa *aliquot codd.*) lucere? (*cf.* EVSEB. EMES. serm. 3, 25 hoc lumen non suscitat mortuos, sed -um est mortuis). FRONTIN. aq. 88, 3 ne pereuntes quidem aquae -ae sunt (*cf.* HIL. in psalm. 57, 4 superfluentium aquarum cursus est -us [*postea*: inutiliter defluentes]).

4 *de aliis rebus*: SEN. dial. 9, 3, 5 qui portas tuetur et statione minus periculosa, non -a tamen fungitur. PS. QVINT. decl. 16, 7 amicus -a res est (RVFIN. Orig. in gen. 1, 11 p. 13, 2. SALV. gub. 4, 73 non -as r. et aniles. REGVLA mag. 50, 42 saecularium vel -arum). FRONTIN. aq. 16 pyramidas ... -as ... aut cetera inertia ... opera (*opp.* necessariis). TERT. coron. 1 l. 7 coronamento. IREN. 4, 16, 1 (4, 17, 1 H.) non ... sine symbolo erant signa ... neque -a *eqs.* HIL. in psalm. 118 nun 3 praeceptorum suorum lucernam non -am et inutilem. HEGES. 5, 9, 2 non -a materia tantae diversitatis *in templo*, sed cuius species mysteria ... significaret. AVG. c. Faust. 15, 5 ut ... -o pane (*i. qui superest*) ... alteri digitos, alteri humeros confricares. CIL VI 1724, 11 (*a. 435*) illi *Flavio Merobaudi* cessit in praemium non verbena vilis nec -a hedera (*fortasse i. q. inutilis memoriae*) ..., sed imago aere formata. VAL. CEM. hom. 4, 2 p. 703 B infructuosi agricolae semper vacua et -a horrea. CASSIOD. in psalm. 118, 110 l. 1950 non ... tantum poni poterant -i *laquei sine esca* (*opp.* efficacius).

B *de animantibus, qui more inutili laborant, agunt sim.* (*fere de hominibus, de deo l. 51*): SEN. nat. 2, 32, 3 nimis illum *deum* -um et pusillae rei ministrum facis, si aliis somnia, aliis exta disponit (TERT. ieiun. 11 p. 290, 8 ita negetis ... eum munia imponere ...; superest, ut totum auferatis, quantum in vobis, tam -um [*nisi neutr. intellegendum*]). TERT. adv. Val. 12 p. 192, 2 *Iesum commenticio nomine* vocari a tam -is auctoribus nominum (VAL. CEM. hom. 6, 4 p. 711 A -us sermo satis -o nutritur auctore). PS. CYPR. spect. 8 illa ... dementia est manifesta -is hominibus negotiatio (*sim. de histrionibus*: ARNOB. nat. 7, 33 p. 384, 17 M. ineptae si res fiant et ab hominibus -is multitudine spectante ludatur). AVG. in psalm. 126, 13 l. 35 *qui disputant contra Christum*, -i pulsant, ut aperiatur. *in figura q. e. litotes*: AMBR. Ioseph 4, 19 est ... Ioseph ... emptus a praeposito coquorum; non -a persona, quae cruda ciborum coqueret, ut epularentur animi fidei suavitate.

C *de genere neutro notabiliora*: 1 *cum pron. (sim.) praedicative* (*cf. p. 1171, 78; accedit praepos.* apud *l. 71 sqq., in* cum *abl.* RVFIN. Orig. in Rom., ad HIL.): TERT. cult. fem. 2, 8 l. 13 omnia illa ut -a (vitiosa *var. l.*), ut hostilia pudicitiae recusantur (EVSEB. EMES. serm. 24, 6 [*opp.* necessaria *ut*: THEOD. MOPS. in Phil. 3, 19 p. 243, 5]). IREN. 4, 18, 2 (4, 31, 1 H.) nihil ... -um nec sine signo neque sine argumento apud eum *deum* (4, 31, 1 = 4, 47. RVFIN. Orig. in num. 9, 1 p. 53, 21 apud deum ... n. est inutile, n. -um [14, 2 p. 121, 21. p. 124, 10 *syn.* inane, *opp.* necessaria]. Orig. in Rom. 1, 8 p. 854 A in scripturis divinis [*syn.* inanes]. CASSIOD. inst. 1, 24, 3 nihil vacuum, n. -um [*opp.* utilitatem]). HIL. c. Const. 25 quod tametsi nobis ad fidem -um (vitiosum *var. l.*) est. (PS. AVG. quaest. test. I 111, 11 q. non est -um). GAVDENT. serm. 3, 13 G. nec illud -um putes, quod *eqs.* (18, 31 AMBR. spir. 2, 10, 106 CAES. AREL. serm. 117, 5 [*cf. p. 1174, 71*]. CHROMAT. serm. 19, 4 L. 23, 2. *cf.* 33, 4 nec illud ... -um, quia *eqs.*). 9, 50 nec hoc -um, quod *eqs.* (PS. AVG. serm. ed. Mai 46, 2). *al.*

2 *pro subst.*: *sing.* (*accedit gen. inhaerentiae* AVELL.): SEN. contr. 3 praef. 2 nemo minus passus est aliquid in actione sua -i esse. QVINT. inst. 2, 5, 7 nihil -um pati (10, 1, 76 *in arte dicendi Demosthenis*). SPART. Hadr. 11, 1 ne quid -um vel emeret ... vel pasceret.

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AVELL. p. 114, 15 quicquid -um suae adulationis invenerit ibi. *plur.*: GREG. M. dial. 3, 15 p. 174, 2 M. -a loqui.

3 *impers.* -um est *sim. (aliter p. 1170, 38; saepe in figura q. e. litotes): accedit inf.* (*acc. c. inf.* CASSIOD.): MIN. FEL. 21, 9 (24, 1) -um est ire per singulos et ... explicare. TERT. apol. 10, 6 persequi (LACT. inst. 2, 4, 28 [odi- *B*]. HIER. epist. 57, 5, 8). patient. 5 p. 6, 11 procudere disputationem ... non est -um, quia nec infructuosum (SVLP. VICT. rhet. 7 p. 316, 27 HIL. in Matth. 11, 9 in psalm. 145, 5 MAX. TAVR. serm. 105 p. 740^C^). *al.* PS. TERT. haer. 5 p. 222, 14 afferre ... omnes vanitates (*syn.* ineptum, vanum). HIL. in Matth. 13, 1. in psalm. 130, 1 eadem repetere (*cf.* trin. 9, 31 eadem revolvere admodum -um est). ZENO 1, 15, 3 (1, 25, 6 L.). HIER. epist. 33, 1, 2 indicem texere. in Ier. 32, 11 docere, quae nota sunt. VAL. CEM. hom. 12, 1 p. 728^B^ non dubito, quod aliquantis satis -um et impossibile videatur pro inimicitiis amorem deferre. CASSIOD. inst. 1, 21, 1 quem *Hieronymum* in Bethleem habitasse -um ⌊fuisse⌋ (⌊ ⌋ *om. pars codd.*) non arbitror. *accedit* quod (*cum pron. praepar. v. p. 1172, 76 sqq.*): VLP. dig. 48, 5, 24 pr. q. ait lex '...', non -um videtur (AMBR. spir. 2 prol. 6). LEO M. epist. 128 (Conc.^S^ II 4 p. 86, 26) non -um est, q. de his ... reticetur (serm. 31, 1 l. 16 AVELL. p. 430, 28 VAL. CEM. hom. 5, 1 p. 706^A^ ORIG. in Matth. 16, 27 p. 569, 14). EPIST. Merov. 9 nec ... credimus -um ..., q. *eqs.* *accedit* ut: SVLP. VICT. rhet. 6 p. 316, 16 non erit -um, ut commota sit ... omnis oratio. *accedit* quia (*cum pron. praepar. v. p. 1172, 79*): AMBROSIAST. in II Cor. 1, 15/16 non est itaque -um, quia voluerat ire et non iit.

adv. ***ōtiōsē.** *scribitur in codd.* oc(c)i- *e. g.* PLAVT. Aul. 771 CATO agr. 76, 4. *compar.* -ius AVG. in euang. Ioh. 98, 1. *superl.* -issime AVG. gen. ad litt. 2, 10 p. 48, 17 op. monach. 14, 5. *de prosodia insolita (sc. per tres syllabas)*: PLAVT. Mil. 1221 (*vix* otiōse *cum Hammond*). SYNON. Cic. p. 437, 25 -e. tarde. sensim. sine festinatione ... lente. commode. leviter. GLOSS. σχολαίως. ἀνέτως. ἀπράκτως. GLOSS.^L^ I Ansil. OT 8 lente, tarde. 9 pigriter. *legitur inde a* PLAVTO. [*dub. trad.* PORPH. Hor. sat. 1, 2, 132 *v. vol. V 2, 565, 69; confunditur in var. l. cum* od- TER. Ad. 588.]

i. q. cum otio (*in proverbio* TER. Haut. 342): **1** *i. sine perturbatione, molestiis sim., tranquille* (*cf.* CIC. off.), *placide* (*syn.* PLAVT. Mil.), *secure* (*cf.* DON. Ter. Ad. 156; *fort. per ellipsin verbi l. 46*): PLAVT. Aul. 771 magna est ⌊res⌋ quam ego tecum -e (oci- *BDJ*), si otium est, cupio loqui ([⌊ ⌋ *del. Hare*; -e *del. Bentley, alii alia, v. app. crit.*]. Mil. 1221 *iuxtapos.* placide). Most. 815 quin tu is intro, atque -e perspecta, ut lubet. Trin. 1077 cetera intus -e (ociosse *B*) percontabor. TER. Haut. 342 (*in proverbio*) ademptum tibi iam faxo omnem metum, in aurem utramvis -e ut dormias (CLAVD. DON. Aen. 11, 725 p. 523, 30). Ad. 156 obsecro ..., subvenite inopi.: : -e: nunciam ilico hic consiste; ... nil periclist (*sic interpungunt plerique editores, sed* -e *ad* consiste *transferre videntur* DON. *ad l.* 5 *et Rosivach, Class. Quart. 23, 1973, 86, 2*; DON. *ad l.* 3 secure). CIC. fin. 4, 32 quo constituto tum licebit -e ista quaerere (AVG. c. acad. 1, 9, 24 p. 21, 16 gen. ad litt. 2, 10 p. 48, 17. *cf.* in euang. Ioh. 98, 1 difficilem quaestionem me recolo distulisse, ut inde -ius tractaretur). off. 3, 97 regnare et Ithacae vivere -e cum parentibus ([*opp.* militia, *syn.* tranquillitate]. AMM. 22, 7, 10). LIV. 23, 7, 10 in foro ... -e inambulavit *Decius Magius* trepidante tota civitate. 26, 10, 4 id eum *Hannibalem* tam licenter atque -e facere Flacco indignum visum est. AVR. Fronto p. 40, 14 v. d. H. et libenter et -e age (*antea*: quiescis). APVL. met. 10, 16, 9 nec ... conterritus -e ac satis genialiter contorta in modum ligulae (linguae *trad.*) postrema labia ... calicem uno haustu perduxi. AMM. 17, 1, 1 Rheno post ... pugnam -e fluente (*fere: in pace*). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 3 p. 711 -e et cum omni decore progredientes *milites* (*gr. resp.* ἡσυχῇ *ut*: 3, 13 p. 723. 4, 3 p. 738. 7, 2 p. 807). *al.*

2 *i. sine properatione vel (in malam partem) sine agilitate, diligentia* (*cf. supra* SYNON. Cic. *et* GLOSS.): **a** *in bonam vel neutram partem* (*iuxta pos.* lente FRONTO): PLAVT. Poen. 545 si quid tu placide -eque (oci- *BD*) agere vis, *eqs.* (*opp.* si properas; *vers. del. Leo, v. app. crit.*). Pseud. 920 ambula ergo cito. : : immo -e (oci- *BD*) volo. Truc. 169 rapere -e oportuit (*opp.* properavistis). CATO agr. 76, 4 videto ut bene et -e (oci-, occi- *trad.*) percoquas *placentam.* COM. pall. inc. 104 vix pedem pedi praefert, -e it, remoratur (*dub., an comoediae tribuendum*). CIC. Verr. II 4, 33 contemplari unum quidque -e et considerare coepit. FRONTO p. 25, 5 v. d. H. ad meum ... commodum faciam lente -e clementer (*opp.* properas). **b** *in malam partem* (*iuxtapos.* segniter LIV., neglegenter LIV., VAL. CEM. hom. 3, 3. 7, 2, CAES. AREL.): RHET. Her. 3, 14, 24 strenue quod volumus ostendere factum: celeriuscule dicemus; at aliud -e (-um *H*): retardabimus. LIV. 2, 58, 7 segniter, -e, neglegenter, contumaciter omnia agere, nec pudor nec metus coercebat (*cf.* 23, 14, 1 segniter -eque gesta). HIER. epist. 21, 5, 2 quod *talentum* non est in sudario conligandum, id est delicate -eque tractandum (VAL. CEM. hom. 1, 3 p. 693^C^. 7, 2 p. 713^D^ non -e aut neglegenter pauperum tractandae sunt lacrimae). hom. Orig. in Ezech. 11, 3 p. 427, 16 qui non -e et transitorie scripturas legit. VAL. CEM. hom. 3, 3 p. 701^B^ non -e domino serviendum (*antea*: qui facit opera domini negligenter). 9, 1 p. 719^D^ nec alienas lacrimas -e respiciat. 11, 7 p. 727^D^ non -e nobis laborandum est. CAES. AREL. serm. 27, 3 nolite hoc -e et negligenter audire, sed totis viribus ... contendite. *cum verbis omittendi*: RVFIN. Orig. in Ios. 7, 6 p. 332, 21 illud non -e transcurrendum est, quod *eqs.* (RVSTIC. Conc.^S^ I 4 p. 145, 31). Orig. princ. 1, 5, 2 p. 71, 2 ne illud -e praetereundum est (3, 5, 4 p. 273, 17. Orig. in Rom. 3, 10 p. 955^C^ [*postea*: superflua]. *al.*).

3 *i. sine actione, opera, labore sim.* (*fere in malam vel neutram partem, in bonam* AVG.): APVL. met. 4, 9, 7 ut ... nullo negotio cunctis opibus -e potiremur. 9, 3, 2 prospiciunt sanum me (*sc. asinum*) atque sobrium -e consistere. TERT. pudic. 18 p. 260, 14 ab -e incedente fratre denuntiat *apostolus* subduci Thessalonicensibus (*cf. II Thess. 3, 6, ubi gr.* ἀτάκτως [*cf. p. 1167, 56 et Delling in Theol. Wb. NT VIII 49*], *Vulg.* inordinate [*v. vol. VII 1, 1761, 63 sqq.*]). IREN. 4, 37, 6 (4, 61, 1 H.) *bonum* ultro et -e insitum (*i. sine opera hom.*). ARNOB. nat. 1, 9 libidini non permittitur -e (-ae *Ursinus*) rutilare se *sole* (*sc. nubibus obortis*). VEG. mil. 3, 4 *tumultum* hi praecipue faciunt, qui in sedibus -e delicateque vixerunt. DIDASC. apost. 38, 3 frequenter orat et non -e accipiebat, sed pro id ... mercis ⟨tantum per orationem reddebat⟩, quantum *eqs.* (*gr.* ἀργῶς). AVG. in euang. Ioh. 57, 4 dum -e oblectatur ecclesia (*antea*: otium ... non ... nutriendae desidiae, sed percipiendae sapientiae). op. monach. 14, 15 novimus eos in quandam sanctam societatem -issime congregatos. soliloq. 1, 11, 18 quos tecum in uno loco vivere -e cupis (*antea*: in studio sapientiae ... vivere). IORD. Get. 290 elegit potius ... labore querere victum quam ipse -e (-us *var. l.*) frui regni Romani bona. *spectat ad otiositatem rei* (*cf. infra l. 58. 66*): AVG. gen. ad litt. 7, 22 p. 220, 25 sicut in ipso homine iam propriam ducente vitam latenter -eque inest ratio generandi, quae non operatur nisi per concubitum.

4 *i. sine ratione vel effectu operis, inutiliter* (*iuxta pos.* EVSTATH. *sub b*), *frustra* (*iuxta pos. vide l. 56*), *superflue* (*cf. syn.* superflua *supra l. 7; sc. in malam partem*): **a** *in figura q. e. 'litotes'* (*cf. p. 1173, 81. 83. 1174, 1*), *sc. forma*: non -e (*etiam* nec, neque; *negatione aut iunctim aut separatim posita*): **α** *cum verbis: scribendi, dicendi, tractandi sim.*: TERT. nat. 1, 8, 4 sed unum hoc ... non -e nobis retractandum. adv. Marc. 4, 10 p. 444, 18 non -e iterans '...' nec vane subiungens '...' (AMBROSIAST. in Rom. 16, 23). NOVATIAN. trin. 21, 9 D. proposuit (HIL. syn. 29 non simpliciter neque -e. *cf.* AMBR. fid. 5, 15, 188 posuit [*al.*]). HIL. in Matth. 18, 2 (*ad Matth. 18, 6*) tot tantaeque res non -e comparatae sunt. in psalm. 118 beth 1 locutus (PS. AVG. quaest. test. I 10, 1 non -e ... aut inprovide). SCHOL. Cic. Bob. p. 132, 13 non -e additamentum nominis fecit (*cf. p. 175, 29* non vacat, quod mentionem fecit). p. 156, 35 testificatus est. AMBR. Cain et Ab. 1, 2, 5 nec illud -e scriptum esse, sed perpense et examinate (in psalm. 1, 16. *al.; cf.* fug. saec. 2, 5 praescriptus). in Luc. prol. 6 neque enim -e dictum est (in psalm. 1, 58. 36, 10. *al.*). *saepe et apud eundem et apud posteros.* *putandi, accipiendi, audiendi sim.*: SYMM. or. 2, 17 nec -e suspicor (*v. Stangl, Berl. Phil. Woch. 34, 1914, 989 et app. crit.*). AMBR. in psalm. 43, 15, 2 non -e in benedictionibus Moysi legimus: '*eqs.*'. HIER. hom. Orig. in Ier. 1 p. 588^B^ nec ... ista -e videntur ad salvatorem referri (*Migne gr. 13, 260^C^* οὔπω ... ἐναργῶς. *legitne* HIER. ἀργῶς*?*). RVFIN. Orig. in lev. 9, 2 p. 420, 8 non -e audiendum est. Orig. in Rom. 1, 9 p. 854^C^ hoc ... non est -e accipiendum (CASSIOD. in psalm. 118, 117. CAES. AREL. serm. 95, 6. *al.*). *al.* *variis*: IREN. 4, 32, 2 (4, 49, 2 H.) non -e nec frustra, aut ut obvenit, datum est ... testamentum. NOVATIAN. trin. 15, 6 D. (*ad Ioh. 8, 23* ego ex deo prodii) quod ... quia non -e prolatum *verbum divinum*, merito omnia facit (*nisi ad l. 26 trah.*). CHALC. transl. p. 47^A^ visus ... causa est maximi commodi plerisque non -e natis atque institutis ob id ipsum, quod nunc agimus, *eqs.* (*gr.* ἡμῖν *tantum; vix ad 3*). AMBR. spir. 1 prol. 10 non ... -e vellus ... in campo posuit (*ad iud. 6, 37*). *al.* AMBROSIAST. in Rom. 16, 3 sqq. non -e Romam venisse. RVFIN. Orig. in gen. 14, 3 p. 124, 13 hoc non puto quod -e spiritui sancto ... curae fuerit comprehendere. AVG. conf. 4, 8, 13 non vacant tempora nec -e volvuntur per sensus nostros: faciunt in animo mira opera (*nisi ad l. 26 trah.*). PS. AVG. quaest. test. I 114, 20 non -e eum *Christum* mortuum esse. *al.* **β** *verbo supplendo*: SERV. auct. Aen. 1, 141 'ventorum' non -e (noti ciose *C*), sed per exprobrationem. AMBR. spir. 1 prol. 11 nec illud -e, quod *eqs.* (-um *var. l., ut Caes. Arel. serm. 117, 5, qui inde pendet*).

b *alia exempla*: AMBROSIAST. in I Cor. 6, 2 nihil -e dicit apostolus (EVSTATH. Basil. hex. 5, 4, 5 *periculosorum* n. est -e vel inutiliter constitutum [*gr.* οὐδὲν ἀργῶς, οὐδὲν ἀχρήστως]). SIDON. epist. 4, 7, 2 intellexerit se paginam meam magis -e flagitasse quam tradere. ACT. Archel. 19, 7 te -e per ineptias sequar.

deriv.: otiositas, otiosor.

de compos. dub. inotiosus *v. vol. VII 1, 1763, 46.*

ōtis, -idis *f.*, *gr.* ὠτίς, *cf.* οὐτίς, ὀτίς. *nomen avis, quo significari videtur Otis tarda L.* (*cf. Gossen, RE Suppl. VIII 860; André, Les noms d'oiseaux, 1967, 116; Leitner, Zool. Terminol. Plin., 1972, 51*): PLIN. nat. 10, 57 (*cf.* 1, 10, 29) proximae his (*sc. avibus, quae dicuntur chenalopeces*) sunt, quas Hispania aves tardas appellat, Graecia -as, damnatas in cibis *odore medullae.* 10, 97 in Scythis avis

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

magnitudine -is (uti- *pars codd.*). 30, 61 (*cf.* 1, 30, 8 sqq., *ubi* opi- *E*) inflationes discutit ... adips -is ([adipsodis *sim. var. ll.*]. 30, 131 mammis ... vexatis ... -um a. utilem esse). POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 24 *inter nomina volucrum*: -s.

ˣōtium, -ī *n.* [*orig. inc. Sch.*] *scriptura* -ti- *sollemnis et in titulis et in codd.* (*de pronuntiatione* -tzi- *v.* PAPIR. gramm. VII 216, 11); -ci- *hic illic in codd. rec.* (*improbatur* GRAMM. suppl. 298, 3). NOT. Tir. 44, 34 -um. 44, 36 in -o. *forma contracta gen. sing.* -tī TER. Haut. 75 LVCIL. 1140 (*in elisione*). VERG. georg. 4, 564. *al., cf. infra l. 46 (dat., abl. plur. non contrahuntur).* *per heteroclisin acc. plur.* -as *vide l. 44.* *mensuratur pro duobus syllabis* PLAVT. Cas. 214 (*inter anapaestos Leo, sed creticum putat Lindsay*). Trin. 838 (*dub., cf. Brix-Niemeyer-Conrad, praef. 38*). CLAVD. carm. min. app. 1, 8 (ŏt- *mavult Birt in indice*). GLOSS. -um: σχολή. ἠρεμία. ἀργία. ἡσυχία. ἀπραγμοσύνη. ἄνεσις. quies vel securitas (*cf.* GLOSS.ᴸ Corp. o 290 quies, securitas, vacuatus). -o *v. p. 1185, 32 sqq.* (*cf.* altissimo -o *p. 1185, 31 sqq.*); per -um *p. 1185, 1*; in -o *p. 1184, 56.*

legitur inde a PLAVTO (*23*), ENNIO (*bis*), TER. (*12*), CATONE, LVCIL., AFRAN., QVADRIG. (*singulis locis*), RHET. Her. (*bis*), CIC. (*saepissime*), VARRONE (*bis*); *inde adamant in prosa oratione* LIV., SEN. *philos.*, TAC., PLIN. (epist.), IVST., AMM.; *raro invenitur e. g. apud* CAES. (*quater*), VITR., CELS., MELAM, PETRON. (*singulis locis*); *vox in sacr. script.* (VVLG. *6ies*) *raro adhibita ne ab ecclesiasticis quidem praeter* TERT. *et* AVG. *frequentari videtur, deest apud* IREN., CYPR. *in poesi frequentius occurrit apud* OV. (*29*), STAT. (*21*), MART. (*16*), AVSON. (*18*), CLAVD. (*19*), *rarius e. g. apud* LVCR., TIB., PROP. (*singulis locis*). *de usu numeri pluralis (rem fusius tractant e. g. Löfstedt, Synt. I² 46, Lebek, Verba prisca, 1970, 242): in prosa oratione (plur. poet., sed hic illic indicatur et quaedam amplificatio vel vis iterativa, praecipue in locis cum contemptu dictis)*: -is (*dat. et abl.*): QVADRIG. hist. 28 nimiis (*si recte em. Lambecius; imitationem Ennii suspicatur Norden ad Verg. Aen. 6, 813*; GELL. 17, 2, 23 *ad l.*: elegantia ... ex multitudine numeri quaesita est.). CIC. rep. 1 frg. 5 (*resp.* negotiis). COLVM. 1, 8, 2 (*sequitur enumeratio*: campo, circo, theatris, aleae *sim.*). PANEG. 7, 11, 3 (-o *Baehrens*). PETR. CHRYS. serm. 54, 7 EVGRAPH. Ter. Eun. 265. BOETH. arithm. 1 praef. 4, 20 longis. -a (*nom. et acc.*): SEN. epist. 73, 10 (*antea attulit* VERG. ecl. 1, 6). QVINT. inst. 6, 2, 30 (*sequuntur pluralia*). PS. QVINT. decl. 6, 22. TAC. ann. 14, 20, 4 (*inter pluralia*). FLOR. epit. 1, 16, 4 (*de duabus rebus*). 2, 8, 8 -a et luxūs. DIOM. gramm. I 516, 32. COLL. Mos. 15, 3, 1 maxima. TERT. anim. 20, 4 (*inter pluralia*). pall. 1, 1 praescr. 39 l. 12 cetera. IVST. 6, 9, 6 -a (vitia *var. l.*) Graecorum. AMBR. obit. Valent. 22 (*seq.* pericula). PELAG. in Tit. 1, 12 ferias et -a (odia [d *dub.*] *A*; -as *H₁*). PS. RVFIN. in Os. 2, 11. PETR. CHRYS. serm. 13, 1 BOETH. cons. 1, 4, 7 W. COD. Iust. 3, 12, 9, 2 (*a. 469*). 11, 63, 4, 1 (*a. 384/9*). ISID. nat. 1, 3 orig. 18, 1, 11. *in poesi (non nisi in versibus dactylicis excepto* MART. 4, 14, 10) *metri causa leguntur nom. et acc. plur.* -a (*fere in quinto vel primo pede, in pentametris et post caesuram*) *inde a* CIC. carm. frg. 11 (de consul.), 72 CATVLL. 68, 104 LVCR. 5, 1387; *ceterum occurrunt in versibus dactylicis gen. sing.* (*forma contracta*) LVCIL. 1140. VERG. georg. 4, 564 (*inde* AVSON. 34, 15 p. 311 P. 334, 392 p. 137). HOR. sat. 1, 4, 138. AVSON. 364, 4 p. 91 P. (*antea*: negoti); *nom. sing.* CLAVD. carm. min. app. 1, 8 (*v. supra l. 14*).

[*prov. vet. oz. cf. M.-L. 6122. Wartburg VII 445. St.*] [*confunditur in codd. cum* odium: PLAVT. Truc. 871 (*var. l. ut* CIC. leg. 3, 14 off. 1, 77 LIV. 30, 44, 7. *al.*), *restituitur* PVBLIL. F 22. *falso trad.*: CAES. civ. 3, 1, 4 initio (*Vascosanus*, inotio, inocio *sim. codd.*) civilis belli. TAC. ann. 14, 58, 4 dum suffugium ⟨ess⟩et (*Andresen*, -um suffugium et *M*, *v. app. crit.*). *in tabula marmorea*: ACT. ARV. a. 218a, 25 OTIIS *pro* offis (*v. p. 486, 45*) *vel* ollis (*v. vol. II 1454, 10*).]

i. q. σχολή (*quod ubi resp., non adnotatur*), ἀργία. *de re exstant tractatus inscripti* De -o (VAL. MAX. 8, 8 SEN. dial. 8); *cf. e. g. J.-M. André, L'otium dans la vie morale et intellectuelle romaine, 1966. W. A. Laidlaw, Greece and Rome 15, 1968, 42 sqq.; synon. et oppos. v. p. 1186, 17 sqq.; luditur cum* negotium ENN. scaen. 234 TER. Hec. 26 CIC. off. 1, 156. *al.*, otiosus ENN. scaen. 238 CIC. Planc. 66. *al.* (otiose PLAVT. Aul. 771), odium CIC. leg. agr. 2, 102 Flacc. 71 Phil. 13, 7 (odiosus PHAEDR. 2, 5, 2); *in anaphora* CATVLL. 51, 13 sqq. HOR. carm. 2, 16, 1 sqq.

CAPVT PRIVS: *exempla* **notionem** *illustrantia*: I *usu originario de quolibet statu quieto, vacuo*: A *animantium*: **1** *hominum*: **a** *potius negatur actio, fere i. q. vacatio, cessatio ab actionibus, occupationibus, negotiis sim.*: **α** *quolibet respectu*: ① *exempla varia selecta*: PLAVT. Merc. 552 quom sis iam senex, tum in -um te conloces (*sim. in senectute e. g.* CIC. de orat. 1, 255. HOR. sat. 1, 1, 31 senes ut in -a tuta recedant. MANIL. 2, 840 ad ... extrema ... tempora vitae -aque). Trin. 838 dehinc iam certumst -o dare me; satis partum habeo. Truc. 138 (*ad ancillam meretricis*) vos mihi dedistis -um (*postea*: vos meum negotium abstulistis). TER. Hec. 26 ut in -o esset potius quam in negotio (*item de mora scribendi*: Phorm. 2). RHET. Her. 1, 1, 1 negotiis ... impediti vix satis -um studio suppeditare possumus. CIC. de orat. 2, 22 -i fructus est ... relaxatio (*relaxationis, ludi sim. causa ut*: 3, 58 excogitant in -o ludum. VERG. georg. 3, 377 -a agunt ..., noctem ludo ducunt. HOR. sat. 1, 4, 138 ubi quid datur -i, inludo chartis. MANIL. 5, 173 -a per varios exercet dulcia lusus). Att. 14, 8, 2 nauseolam tibi ... causam -i dedisse (*per morbum ut*: CATVLL. 44, 15). VARRO rust. 1, 1, 1 -u⟨m⟩ si essem consecutus (*postea opp.* properandum). NEP. Pel. 2, 1 non quo sequerentur -um *exsules*. VERG. Aen. 4, 271 qua spe Libycis teris -a terris? OV. met. 4, 307 cum duris venatibus -a misce (*sim.* 309). Pont. 4, 2, 40 qua ... infelicia perdam -a materia ...? LIV. 25, 7, 11 vir inquieti animi et minime -um ... patientis. CELS. 1, 3, 2 ex nimio labore subitum -um *eqs.* (*cf.* PLIN. epist. 8, 8, 4 laborem -o, -um labore variare. PS. VARRO sent. 40 ex negotio semper -um sumendum). COLVM. 1, 8, 19 feminis ... fecundioribus ... -um ... dedimus. VAL. FL. 3, 614 morae impatiens ... Tiphys ... oblato monet -a rumpere cursu. STAT. silv. 4, 4, 34 vires instigat alitque tempestiva quies, maior post -a virtus. *et saepe.* (II) *accedunt determinationes*: *per praepos.* ab *vel* ad: TER. Haut. 75 tantumne ab re tuast -i tibi, aliena ut cures? (*affert variando* CIC. Att. 12, 6, 3). CIC. Att. 1, 5, 4 cum et -i ad scribendum plus ... habueris. GELL. 19, 8, 1 quando erat a magistris auditionibusque obeundis -um. *per gen.*: *gerund.* (*indicatur ad quam rem*): TER. Ad. 419 auscultandi. VARRO Men. 338 agendi. GELL. 5, 1, 2 -um prolixe profuseque laudandi. *subst.* (*fere explic., qual., inhaer.; vi separativa* LIV.): CIC. ad Q. fr. 2, 12(13), 2 dierum (ORIG. in Matth. 15, 28 p. 437, 15 totius d. [*gr.* ἀργίας]). LIV. 4, 25, 3 pestilentia ... aliarum rerum -um praebuit. VITR. 2, 8, 10 aetatis (*inter plura del. Krohn*). VAL. MAX. 5, 7, 1 lectuli. SEN. epist. 94, 74 sui iuris (MART. 4, 25, 8). PLIN. epist. 4, 14, 2 temporis (REGVLA mag. 50, 2 modici t.). PALLAD. hist. mon. I 2 p. 258ᴬ unius ... septimanae (*gr. p. 25, 23 B.* ἀργία).

β *certo quodam respectu*: ① *spectat ad desidiam, luxuriam, vitam commodam sim.* (*fere cum vituperatione dicitur; de duobus generibus* VAL. MAX. 8, 8 pr. alterum *-um industriae contrarium* ... etiam inertibus vitandum, alterum strenuis quoque interdum adpetendum): Ⓐ *quorumlibet* (*exempla selecta inde a* CIC.; *adi.* urbanum *vide l. 45*, Saturnia CLAVD.; *gen.* regni VAL. FL.): PLAVT. Asin. 253 *in foro* tu ad hoc diei tempus dormitasti in -o; quin tu abs te socordiam omnem reice et segnitiem amove. TER. Hec. 225 sumptus vestros -umque. Eun. 265 (*loq. Parmeno de parasito*) viden -um et cibus quid facit alienus? (EVGRAPH.: neque animus neque corpus ex -is curationem ... cognoscit). Ad. 42 hanc clementem vitam urbanam atque -um (*sim. de eodem*: 863 suam semper egit vitam in -o, in conviviis). QVADRIG. hist. 28 hic nimiis (*Lambeck, v. app. crit.*) in -is consumptus est. CIC. inv. 1, 22 eorum inertia, neglegentia, ignavia, desidiosum studium et luxuriosum -um. Tusc. 5, 78 umbris, deliciis, -o, languore, desidia. SALL. Catil. 17, 6 in -o vel magnifice vel molliter vivere. 37, 7 iuventus ... urbanum -um ingrato labori *in agris* praetulerat (LIV. 44, 22, 14 *opp.* militiae laboribus). MANIL. 2, 146 *turba diligit* mollem ... per -a luxum. VELL. 2, 88, 2 -o ac mollitiis paene ultra feminam fluens *Maecenas*. COLVM. 1, 8, 2 socors et somniculosum genus id mancupiorum -is, campo, circo, theatris ... consuetum. VAL. FL. 1, 500 patrii neque ... probat -a regni *Iuppiter* (*vix spectat ad exempla sub b allata ut* CLAVD. rapt. Pros. 3, 21 Saturnia ... -a et ignavi senium ... aevi). *al.* *de -o q. d. Graeco* (*promiscuis sc. variis rationibus, cf. maxime p. 1177, 69; proverbium intellegit Otto, Sprichw. n. 771; cf. et Cic. Sest. 110* Graeculum ... atque otiosum): CIC. Verr. II 1, 63 quieti, prope praeter ceteros ad summum Graecorum -um potius quam ad ullam vim aut tumultum accommodati *Lampsaceni* (IVST. 6, 9, 6). de orat. 1, 22 *Graecos* -o studioque abundantes (3, 122 *philosophi Graeci. cf.* 3, 57 -o nimio et ingeniis uberrimis adfluentes [*postea*: a negotiis publicis ... aut temporibus exclusi aut voluntate sua feriati]. 3, 131 *Graeci* -o ... diffluentes). orat. 108 nemo ... tam multa, ne in Graeco quidem -o scripsit. TERT. spect. 18 p. 20, 6 et propter Graeciae -um altiles homines (*sc. athletas*) oderis (*cf.* PORPH. Hor. epist. 2, 1, 95 'nunc athletarum': enumerat, quas artes Graecia per pacem ⟨et⟩ -um sit secuta [*Schol. ad v. 93* otiositati vacantes]).

Ⓑ *amantium*: ① *respicitur desidia, ex qua homines amore capiuntur* (*sec. opinionem communem, quod homo desidiosus amore capiatur, cf. e. g. Prinz, Wien. Stud. 36, 1914, 63 sq.; Tietze, Rhein. Mus. 88, 1939, 352; Fraenkel, Horace, 1957, 212; certiora tantum afferimus; cf. p. 1180, 51*): PLAVT. Merc. 62 non ... amori neque desidiae in -o operam dedisse (*opp.* opere ... rustico). Trin. 658 vi Veneris vinctus, -o captus (aptus *A*). TER. Haut. 109 nulla adeo ex re istuc (*sc. amicam pro uxore habere*) fit nisi ex nimio -o. CATVLL. 51, 13 sq. -um, Catulle, tibi molestum est: -o exultas nimiumque gestis (*quae sequuntur v. p. 1179, 53*). OV. epist. 18(19), 102 si -a nescio qua paelice captus agis. rem. 136 fac ... fugias -a prima ...; haec, ut ames, faciunt. 139 -a si tollas, periere Cupidinis arcus. 143 Venus -a amat. MANIL. 4, 157 -a et aeternam peragunt in amore iuventam. OCTAVIA 562 luxu -o nutritur *Amor*. TAC. ann. 14, 20, 4 gymnasia et -a et turpes amores. FLOR. epit. 4, 11, 1 cum ... exosus arma in -o ageret, captus amore Cleopatrae *Antonius*. ② *respicitur inertia eorum, qui amore abstinent: comparatur amans cum milite* (*cf. p. 1177, 3*): OV. am. 1, 9, 41 segnis eram discinctaque in -a natus (*cf. v. 46* qui nolet fieri desidiosus, amet). *spectat ad statum*

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nondum nuptae: STAT. silv. 1, 2, 182 (*loq. Venus*) ergo age, iunge toros atque -a deme iuventae (3, 5, 61 -a ... terit infecunda i.).

ⓒ *militum* (*v. et* OV. *p. 1176, 83; hic illic subauditur doctrina quae pacem hominibus nocentem vitandam monet, cf. p. 1179, 49 sqq.; gen.* castrorum *l. 20*): ENN. scaen. 234 (*loq. chorus militum, sed fortasse sensu generali*) -o qui nescit uti, *eqs.* (*cf.* 238 otioso in -o animus nescit, quid velit. *gr. resp. fortasse Soph. frg. 287 Nauck* εἰκαία σχολή, *cf. Skutsch, Studia Enn., 1968, 162 sqq.*). CAES. civ. 2, 30, 2 quod ⟨in⟩ huiusmodi militum consiliis -um maxime contrarium esse arbitrarentur. SALL. Catil. 11, 5 loca amoena, voluptaria facile in -o ferocis militum animos molliverant. OV. fast. 2, 724 dum vacat et metuunt hostes committere pugnam, luditur in castris, -a miles agit. CORN. SEV. carm. frg. 12 luxuriantur opes atque -a (od- *vel* ord- *codd.*) longa gravantur (*si recte ad milites refert Dahlmann, cf. vol. VII 2, 1929, 7*). LIV. 21, 24, 1 ne mora atque -um animos sollicitaret. 28, 24, 6 licentia ex diutino, ut fit, -o conlecta (FRONTO p. 122, 9 v. d. H. exercitus ... luxuria et lascivia et -o d. corruptus). 35, 35, 9 copias non sineret sub tectis marcescere -o. *al.* VELL. 2, 78, 2 ne res disciplinae inimicissima, -um, corrumperet militem. 2, 117, 2 -o magis castrorum quam bellicae adsuetus militiae *Varus* (TAC. ann. 1, 35, 1). SEN. epist. 56, 9 -i vitia negotio discuti (*item ad verbum*: CVRT. 7, 1, 4). LVCAN. 4, 704 variam ... dant -a mentem. STAT. Theb. 10, 225 fremit ... iuventus ..., cur maneant castris ignavaque servent -a. *al.* *in imagine apud Christianos*: CASSIAN. inst. 5, 19, 1 pacis -o miles Christi lentescens.

(II) *spectat ad statum a publicis officiis, negotiis liberum*:
Ⓐ *de qualibet vacatione* (*fere studiorum, artium sim. causa; cf. et p. 1175, 82*): ① *quorumlibet*: ⓐ *exempla varia selecta*: CATO orig. 2 clarorum hominum ... non minus -i quam negotii rationem extare oportere (*alludunt saepe scriptores vet., cf. Schröder ad l.*). LVCIL. 1140 tempus ... in ipsum -i *Scipionis* (*de eodem* CIC. off. 3, 2 Africani -o. VELL. 1, 13, 3 intervalla negotiorum -o dispunxit). CIC. Arch. 12 ita vivo ..., ut a nullius umquam me tempore aut commodo ... -um meum abstraxerit (*antea*: fateor me his studiis esse deditum). Planc. 66 quid ego dicam de occupatis meis temporibus, cui fuerit ne -um quidem umquam otiosum? de orat. 1, 3 quantum mihi ... vel causa amicorum vel r(es) p(ublica) tribuet -i, ad scribendum potissimum conferam. 2, 57 -um suum consumpsit in historia scribenda *Philistus*. fin. 3, 7 tum in summo -o maximaque copia quasi helluari libris ... videbatur *Cato*. fam. 3, 11, 4 auguralis libros ad commune utriusque nostrum -um serva. ad Q. fr. 3, 9(7), 2 ex re publica ... nihil iam voluptatis capi potest ...; litterae me et studia nostra et -um villaeque delectant. SALL. Catil. 4, 1 ubi ... aetatem a re publica procul habendam decrevi, non fuit consilium socordia atque desidia bonum -um conterere, ...; sed ... statui res gestas populi Romani ... perscribere. Iug. 4, 4 maius ... commodum ex -o meo quam ex aliorum negotiis rei publicae venturum. SEN. nat. 4 praef. 1 scio, quam sis ambitioni alienus, quam familiaris -o et litteris. QVINT. inst. 2, 12, 12 inquirendo scribendoque talia consolemur -um nostrum. TAC. dial. 10, 3 in hac studiorum parte (*sc. in carminibus*) oblectare -um. 14, 4 -um suum ... rhetorum more ... consumere. ann. 13, 46, 3 *Otho* procax -i et potestatis temperantior. *et saepe.* ⓑ *accedunt determinationes: per adi.* (*notabiliora*): CIC. Sull. 26 honestum (*al., v. vol. VI 3, 2906, 13 sqq. et cf.* VELL. 2, 99, 4 honoratius). Tusc. 3, 57 privatum (PANEG. 6, 15, 1 ANON. de mach. bell. praef. 6). 5, 105 litterato (AVG. civ. 19, 2 p. 351, 15 D.). STAT. silv. 1, 3, 109 docta. PLIN. epist. 1, 22, 11 studiosum (POMER. 3, 28, 2). 3, 7, 3 laudabili (*cf. p. 1179, 12*). CLAVD. 17, 115 fecunda. AVG. civ. 19, 1 p. 349, 10 D. erudito. ord. 1, 2, 4 liberali (soliloq. 1, 9, 16. *cf. p. 1178, 20*). *per gen.*: CIC. de orat. 1, 224 ad huiusce modi Tusculani requiem atque -um. off. 2, 4 scribendi (scribendo *P. item gerund.*: TAC. ann. 6, 20, 2 cuius *Chaldaeorum artis* apiscendae. AVG. c. acad. 2, 2, 4 philosophandi). VAL. MAX. 5, 6 ext. 5 litterarum. AMM. 17, 13, 34 bidui. *per praepos.*: ad: CIC. de orat. 1, 2 fructus -i datus est ad eas artes ... celebrandas. ab: ARNOB. nat. 4, 36 ab officiis -um publicis. cum: *v. p. 1186, 26. 33.* *per inf. fin.*: GELL. 13, 2, 1 quibus -um et studium fuit vitas ... doctorum hominum quaerere ac memoriae tradere.

② *philosophorum, philosophiae deditorum* (*selecta, cf. p. 1176, 52 sqq. 1178, 69 sqq.; hic illic cum contemptu*): CIC. rep. 1 frg. 5 istorum disputatio ... vereor ne non tantum videatur utilitatis adtulisse negotiis hominum, quantam oblectationem -is (-o *Brandt. explicat* LACT. inst. 3, 16, 6 illos non ideo disputare, ut doceant, sed ut se oblectent in -o). arad. 3 illa ipsa, quae vix in gymnasiis et in -o Stoici probant (*cf. p. 1176, 80 et* PLIN. epist. 1, 22, 6 non quidem gymnasia sectatur *Titius* ... nec disputationibus longis aliorum -um suumque delectat). ac. 1, 11 -i oblectationem hanc honestissimam. off. 1, 69 *qui* tranquillitatem expetentes a negotiis publicis se removerint ad -umque perfugerint, in his et nobilissimi philosophi. 1, 153 ut ... omnia ... summo -o secum ipse consideret *sapiens*. SEN. dial. 8, 3, 2 sq. utraque *secta Epicureorum et Stoicorum* ad -um diversa via mittit *eqs.* 8, 3, 4 commendare se bonis artibus et illibatum -um exigere *potest Stoicus*. 8, 4, 2 huic maiori rei publicae (*sc. qua dii atque homines continentur*) et in -o deservire possumus *eqs.* 8, 6, 4 quo animo ad -um sapiens secedit? 8, 8, 1 non dico, ut -um patiatur, sed ut eligat. *ibid.* sapiens ad -um veniat. PLIN. nat. 19, 51 Epicurus -i magister. QVINT. decl. 268 p. 95, 12 quid in his *philosophis* deprehendas praeter fictam frontem et perpetuum -um ...? TAC. hist. 4, 5, 1 ⟨ut⟩ nomine magnifico (*i. philosophiae*) segne -um velaret. *al.*

③ *poetarum* (*certiora; cf. p. 1176, 2; de mora scribendi p. 1175, 81; adi.*: ignobile *l. 9 sq.*, iners AVSON., liberrimum HOR., liberale PROB., *gen.* vitae *l. 15*): VERG. georg. 4, 564 Vergilium me ... dulcis alebat Parthenope studiis florentem ignobilis -i, carmina qui lusi pastorum ([SERV.: id est artis poeticae]. *al. v. vol. VII 1, 299, 56 sq.*). HOR. epist. 1, 7, 36 nec -a divitiis ... liberrima muto. OV. trist. 3, 2, 9 fugax rerum securaque in -a natus *sum*. 4, 8, 7 quae ... meae semper placuerunt -a menti. 4, 10, 40 petere Aoniae suadebant tuta sorores -a. 4, 10, 105 ductae ... per -a vitae (*cf.* STAT. silv. 4, 4, 49 -a vitae solamur cantu). MART. 1, 107, 3 -a da nobis, sed qualia fecerat olim Maecenas Flacco Vergilioque suo. ANTH. 804, 11 -a contingant ... non sordida (*antea*: carmina curem). AVSON. 338 p. 156, 1 P. misi ad te Technopaegnion, inertis -i mei inutile opusculum. PROB. Verg. ecl. praef. p. 323, 11 vixit *Vergilius* ... liberali in -o.

Ⓑ *de missione sive temporali sive perpetua* (*cf. Heubner ad* TAC. hist. 1, 82, 3) *a militia vel ab aliis ministeriis* (*exempla certiora; adi.* militare TAC. hist. 1, 46, 2, *gen.* quietis COD. Theod. 6, 23, 3 pr.): TAC. hist. 1, 46, 2 per latrocinia et raptus aut servilibus ministeriis militare -um redimebant (*syn.* vacationem emeret). 1, 82, 3 *tribuni* abiectis militiae insignibus -um et salutem flagitantes. 4, 20, 1 longa atque inrita militia fessis *Batavis* patriae atque -i cupidinem esse. PS. AVR. VICT. epit. 41, 25 voluptarium. AMM. 16, 7, 6 praepositus cubiculi ... digressus ad -um (20, 2, 5. 25, 8, 9. 28, 6, 30. *cf.* 28, 6, 25 discessit [31, 10, 22]). COD. Theod. 6, 23, 3 pr. *decuriones* post hanc militiam honoratae quietis -o perfruuntur (*cf.* 14, 3, 7 -o et quiete donetur. COD. Iust. 11, 63, 4, 1 -a quieta meruerunt. 12, 5, 2 pr. -i tempore et quietis). 6, 26, 8 impertito -o. 7, 1, 4 qui ante stipendia emensa ... -o mancipati sunt. 8, 5, 39 pr. quisquis ... deposita dignitate aget -um. *al.*

(III) *spectat ad ferias, dies festos sim.* (*cf.* ISID. nat. 1, 4 festi tantundem -i et religionis sunt): Ⓐ *paganorum* (*vix huc pertinet* AFRAN. com. 140, *ubi potius de mora proficiscendi*): CIC. Cael. 1 in communi ... -o (*antea*: diebus festis ludisque publicis, omnibus forensibus negotiis intermissis). de orat. 2, 20 num importunum tempus *videtur* in tanto -o? (*cf. 2, 13* esse ludos). rep. 1, 14 *de feriis Latinis*. PROP. 4, 4, 79 Romulus excubias decrevit in -a solvi (*sc. Parilibus*). OV. trist. 3, 12, 17 -a nunc ... *Romae*, iunctisque ex ordine ludis *eqs.* LIV. 7, 1, 4 iustitio simile -um (*item comparatur iustitium*: 26, 26, 10). *al.* *indicatur a qua re*: GELL. 16, 10, 1 -um erat quodam die Romae in foro a negotiis et laeta quaedam celebritas feriarum. Ⓑ *Iudaeorum, Christianorum* (*de Romanorum imitatione sabbati v.* TERT.; *cum gen. explic. vel inhaer. saepius, vi separativa vide l. 63 sqq. 68, cf. a cum abl. infra l. 67*): TAC. hist. 5, 4, 3 septimo die -um *Iudaeis* placuisse ferunt. TERT. nat. 1, 13, 3 *ex septem diebus* praelegistis, quo die ... -um ... curetis (*cf.* apol. 16, 11 *Romani* diem Saturni -o et victui decernunt). IVVENC. 2, 565 sabbata ... priscis repetebant -a iussis. 2, 590 (*ad Matth. 12, 11*) transibitis -a legis (AMBR. in Luc. 5, 29 [*nisi ut l. 62*] *cf.* IVVENC. 4, 728 -a qui *dies* ... prisca de lege iubebat. PETR. CHRYS. serm. 77 p. 418 A iussione legis torpebat in -o *sabbatum*. ISID. nat. 1, 3 in quo *die* -a celebrantur in lege). VVLG. Ezech. 21, 23 sabbatorum (*cf.* PS. RVFIN. in Os. 2, 11 sabbati -a). VEREC. in cant. 4, 5 D. -um quiescendi. COD. Iust. 3, 12, 9, 2 religiosi diei (*sc. diei dominici*). *explicatur sabbatum allegorice* (*cf.* RVFIN. Orig. princ. 2, 7, 2 p. 149, 20 neque ... corporaliter intellegi ... -um sabbati): HIL. in Matth. 12, 2 sabbato in agrum profectus in legis -o domini progressus in hunc mundum est (*cf. 12, 5* lege cessante). 25, 7 ne ... in -o bonorum operum reperiamur (*sim. ad Matth. 24, 20*: PAVL. NOL. epist. 9, 3 in -o spiritalium negotiorum et bonorum operum sterilitate. *cf. et p. 1182, 17*). RVFIN. Orig. in Ios. 2, 1 p. 297, 9 sabbatizare populum dei non -um gerentem a conversatione communi, sed -um gerentem ab operatione peccati (*cf.* Orig. in num. 6, 4 p. 36, 14 peccandi).

(IV) *spectat ad vitam contemplativam, abstinentem sim.* (*exempla notabiliora*): Ⓐ *apud paganos* (*fere de habitu hominis sapientis; aliter p. 1177, 69; huc iam spectat fortasse* HOR. sat. 2, 7, 112 -a recte ponere. *cf. p. 1180, 48*): SEN. dial. 9, 1, 11 ubi aliquid animum ... percussit ..., ad -um convertor. 10, 4, 1 quibus *vocibus* -um optent, laudent, omnibus bonis suis praeferant *homines potentissimi*. 10, 12, 9 ille otiosus est, cui -i sui et sensus est (*cf. 10, 14, 1* soli omnium otiosi sunt, qui sapientiae vacant). epist. 68, 1 absconde te in -o; sed et ipsum -um absconde. 68, 10 -um tibi commendo, in quo maiora agas et pulchriora quam quae reliquisti. *al. apud eundem.* Ⓑ *apud Christianos* (*fere de habitu sancti, cf.* RVFIN. Orig. *supra l. 66 sqq.; rem tractat Leclercq, Otia Monastica, Stud. Anselmiana 51, 1963, 36 sqq.; adi.* sanctum *p. 1179, 12*, laudabile *ibid.*, negotiosum PS. EVSEB. GALLIC.; *gen. inhaer.* TERT., AVG. vera relig., retract.): TERT. monog. 16, 1 resurgere in opera carnis de continentiae -o. ITALA psalm. 45, 11 (Aug. vera relig. 35, 65) agite

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-um et agnoscetis, quia ego sum dominus (*gr.* σχολάσατε, *Vulg.* vacate, *Hier. psalt. sec. Hebr.* cessate. *explicat* Avg. *l. c.* non -um desidiae, sed -um cogitationis, ut a locis ac temporibus vacetis). Sirach 38, 25 (Aug. in euang. Ioh. 57, 3) sapientia scribae in tempore -i, et qui minoratur actu, ipse percipiet eam (*Vulg.* vacuitatis). Pavl. Nol. carm. 10, 166 veri . . . profunda perspicere intenti de vanis libera curis -a amant (*opp.* divinis inimica negotia donis). Avg. c. acad. 2, 2, 4 de -o meo . . . gaudeo; quod a superfluarum cupiditatum vinculis evolavi *eqs.* civ. 19, 19 p. 387, 27 D. nec sic . . . otiosus, ut in eodem -o utilitatem non cogitet proximi. *ibid.* in -o non iners vacatio delectare debet, sed aut inquisitio aut inventio veritatis. p. 388, 16 *studium veritatis* ad laudabile pertinet -um. *ibid. l.* 19 -um sanctum quaerit caritas veritatis (*sim.* Vita Fulg. p. 61). epist. 10, 2 deificari . . . in -o. in euang. Ioh. 57, 3 -um meum non impenditur nutriendae desidiae, sed percipiendae sapientiae. retract. 1, 1, 1 ad Christianae vitae -um (*opp.* in cupiditatibus huius mundi). Ps. Evseb. Gallic. hom. 35, 8 l. 165 G. petit . . . amica sibi ac negotioso -o suo condensa silvarum (*sic duo codd. et ed. Gennaro, qui confert Faust. Rei. grat. 1, 10 p. 34, 16* procuratio inquirendae salutis otiosum negotium est; *alii alia*).

b *potius negatur perturbatio, fere i. q. quies, securitas, tranquillitas sim.*: α *de statu securo rei publicae, pace externa vel domestica (sc. proeliis, discidiis sim. omissis vel etiam intermissis)*: Ⓘ *vario usu*: Ⓐ *exempla selecta (v. etiam* Hor. carm. 2, 16, 5 sq. *p. 1180, 45)*: Plavt. Amph. 208 se exercitum extemplo domum reducturum, . . . pacem atque -um dare illis *Telebois.* Ter. Ad. 20 in bello, in -o, in negotio ([*inde* Svet. vita Ter. 4, *nec non* Gloss. V 535, 62 in pace]. *sed per opp.* negotium *spectat etiam ad p. 1177, 26*). Cic. S. Rosc. 126 postea quam ab armis recesserunt, in summo -o . . . occisus est. Caecin. 43 quae vis in bello appellatur, ea in -o non appellabitur? Catil. 4, 17 genus hoc universum (*sc. negotiatorum, opificum*) amantissimum est -i; etenim omne instrumentum . . . alitur -o (*cf.* Att. 7, 7, 5 quibus *faeneratoribus, agricolis* optatissimum est -um). Phil. 13, 7 sin -um . . . esse nullum potest, laetemur decertandi oblatam esse fortunam. Sall. Iug. 66, 2 cupidum novarum rerum *volgus* quieti et -o advorsum. Nep. Epam. 5, 3 -i . . . nomine servitutem concilias; nam paritur pax bello. Hor. ars 199 *chorus laudet* salubrem iustitiam legesque et apertis -a portis. Eleg. in Maecen. 1, 49 (*antea*: pax erat). Ov. met. 1, 100 *aetate aurea* sine militis usu mollia securae peragebant -a gentes. fast. 1, 68 ducibus, quorum secura labore -a terra ferax, -a pontus habet. 4, 926 nil opus est illis *gladiis*, -a mundus agit (*cf.* Sil. 14, 686 dedit -a mundo. Opt. Porf. carm. 16, 34 dabis -a victor in orbe). Liv. 44, 40, 7 cum -um ad flumen esset neutris lacessentibus, *eqs.* Sen. contr. 7, 2, 13 turbator -i. Mela 3, 37 festo semper -o laeti *Hyperborei* non bella novere, non iurgia. Tac. Germ. 37, 5 inde -um *fuit*, donec . . . Gallias affectavere *Cimbri.* ann. 1, 2, 1 cunctos dulcedine -i pellexit *Augustus.* 1, 19, 5 modicum -um *inter milites seditiosos erat. et saepe.* Ⓑ *cum vituperatione dictum (sec. doctrinam quandam, quae homines pace corrumpi docet, cf. e. g. Fraenkel, Horace, 1957, 212 sq.; Ogilvie ad* Liv. 1, 19, 4; *Dahlmann, Corn. Sev., 1975, 71 sq.; Vretska ad* Sall. Catil. 10, 2 [*p. 204 sqq.*]; *exempla certiora; de militibus otiosis cf. p. 1177, 3 sqq.*): Catvll. 51, 15 -um et reges prius et beatas perdidit urbes (*quae antecedunt v. p. 1176, 74*). Caes. civ. 2, 36, 1 erat in oppido multitudo insolens belli diuturnitate -i. Sall. Catil. 10, 2 *Romanis* -um divitiaeque . . . oneri miseriaeque fuere. Iug. 41, 1 mos . . . omnium malarum artium . . . Romae ortus est -o atque abundantia. 41, 4 -um, postquam adepti sunt, asperius acerbiusque fuit. Verg. Aen. 6, 813 -a qui rumpet patriae residesque movebit Tullus in arma viros ([*inde* Gloss.[L] I Ansil. ot 12 pacatum longo tempore populum]. *cf.* Liv. 1, 22, 2 senescere . . . civitatem -o ratus *Tullus*). Liv. 1, 19, 4 ne luxuriarent -o animi. 2, 28, 5 -o lascivire plebem (2, 52, 2 Ivst. 16, 4, 3). 33, 45, 7 marcescere -i situ . . . civitatem et inertia sopiri. *al.* Vell. 2, 1, 1 in somnum a vigiliis, ab armis ad voluptates, a negotiis in -um conversa civitas. Val. Max. 7, 2, 1 negotium populo Romano melius quam -um committi (*postea*: tranquillitatis). Sen. dial. 2, 3, 4 cui pingue -um est inter desides populos (*opp.* bella). Cvrt. 6, 6, 12 -um interpellandum erat bello. 8, 9, 1 ne -um serendis rumoribus natum aleret. *al.* Stat. Theb. 7, 30 (*Iuppiter Marti minatur*) effreni laxentur in -a mores, reddat equos ensemque mihi. Tac. Agr. 11, 4 Gallos . . . in bellis floruisse accepimus; mox segnitia cum -o intravit (*antea*: quos . . . longa pax emollierit). *al.*

Ⓘ *accedunt determinationes*: Ⓐ *per adi. (notabiliora)*: Cic. leg. agr. 1, 23 nihil tam populare quam pacem, quam concordiam, quam -um (*item in serie sim.*: (2, 9. 2, 102). 2, 9 domesticum (*antecedit*: pacem externam. *cf.* Cod. Theod. 15, 12, 1 in -o civili et domestica quiete). Sest. 57 regali. prov. 24 communi (Phil. 10, 3 rep. 1, 7 Amm. 30, 7, 10. *cf.* Cic. Sest. 5 salutis communis atque -i [*sim.* 15]. *aliter p. 1177, 41. 1178, 39*). Att. 5, 14, 1 Parthicum (*cf.* Ambr. obit. Valent. 22 Gallicana). fam. 12, 1, 1 urbano (Liv. 3, 65, 6 [*sequitur*: foris quoque omnia tranquilla]. *aliter p. 1176, 45. 1182, 66*). ad Q. fr. 2, 13(14), 5 forense. Lavs Pis. 170 publica (Lact. inst. 1, 18, 17). Ⓑ *per gen. (pron. poss. p. 1180, 3)*: *poss. vel. subi.*: Cic. Sest. 110 rei publicae (Macr. somn. 1, 1, 8). rep. 2, 43 civium (Att. 9, 11[a], 1). ad Q. fr. 2, 13(14), 5 civitatis (Liv. 3, 48, 2 Decl. in Catil. 39). Tac. dial. 38, 2 populi (*cf.* Cic. leg. agr. 2, 8 vestrum. Sest. 104 suo [rep. 1, 52]). ann. 13, 54, 1 exercituum. Plin. paneg. 56, 4 urbis. Clavd. 8, 459 Galli limitis. Cod. Theod. 7, 20, 2, 6 saeculi nostri. *vi separativa*: Stat. Theb. 6, 830 Martis (*sc. belli. cf.* Isid. orig. 18, 60 Troiani belli). Tac. ann. 3, 27, 2 eius rei (*i. legum ferendarum*). Ivst. 3, 7, 1 inimicitiae (*an pl. ?*). Ⓒ *per praepos. vel adv. (conexu fere laxiore)*: Sall. or. Lep. 25 -um cum servitio (*cf.* or. Macri 13 -um pro servitio). Liv. 1, 32, 4 -um sine iniuria. 2, 45, 4 novum seditionis genus, silentium -umque inter armatos. 3, 14, 1 a b externis armis -um fuit (3, 32, 4 ab hoste. 4, 35, 2 ab seditionibus urbanis. 6, 30, 7 -um . . ., quantum a Volscis, fuit. 10, 1, 1 ab externis ferme bellis). Don. Ter. Eun. 60 indutiae sunt pax in paucos dies, . . . quod in dies -um praebeant (*cf.* Isid. orig. 8, 1, 11 quasi in dies -a). domi, foris: Sall. Catil. 36, 4 cum . . . d. -um atque divitiae . . . adfluerent. Liv. 3, 30, 1 cum f. -um esset, d. seditiones (*cf.* 4, 25, 9 Romae principes plebis, . . . dum f. -um esset, coetus indicere. Tac. ann. 13, 25, 1 -um f., foeda d. lascivia). 3, 31, 1 d. forisque -um fuit (7, 27, 3. *cf.* 3, 65, 2 -um d. ac f. habuere. 4, 7, 12 et f. . . . et d. -um fuit. 7, 27, 1 et f. pax et d. . . . -um. Svlp. Sev. chron. 1, 24, 1 d. militiaeque). 4, 58, 12 ne d. per -um . . . consilia agitet *plebs.* undique: Liv. 4, 30, 2.

β *de quolibet statu securo, placido, tranquillo, qui praebetur*: Ⓘ *variis condicionibus (notabiliora selecta; hic illic subaudiuntur et notiones securitatis publicae vel vacationis, e. g.* Verg., Hor. carm., Mart.; *accedit praepos.* ab Ter. Phorm., Sen.; ad *cum gerund.* Ter. Phorm.; *gen. rerum vide l. 33 sq. l. 54. 56 [vi separ.]. 62 sq., gerund. vide l. 63, hominum l. 35 sq.*): Ter. Hec. 43 nunc turba non est: -um et silentiumst (*41* tumultuantur, clamant. *cf.* Rhet. Her. 4, 15, 21 -o tumultuaris, in tumultu es otiosus). Phorm. 831 -um ab senibus ad potandum ut habeam. Cic. Sest. 74 -i mei causa, ut omni populari concitatione defungerer. Att. 2, 3, 4 reditus in gratiam cum inimicis, pax cum multitudine, senectutis -um (*cf.* fam. 2, 18, 3 vitabis inimicitias et posteritatis -o consules). ad Q. fr. 1, 1, 25 a fama et a fortunis et ab -o locupletium (*cum gen. hominum ut*: Hier. epist. 126, 2, 2 securitate et -o dictantium). Catvll. 68, 104 ne Paris . . . libera . . . -a pacato degeret in thalamo. Pvblil. F 22 feminae naturam regere, desperare est -um (od- *trad.*). Sall. Catil. 52, 5 si voluptatibus vostris -um praebere voltis. Sall.(?) rep. 1, 2, 6 *paucis* maius -um in castris quam Romae futurum erat: tanta vis creditorum impendebat. Verg. ecl. 1, 6 deus nobis haec -a fecit (*cf.* 5, 61 amat bonus -a Daphnis. Cvlex 73 -a . . . degentem *pastorem* . . . fraude remota). Hor. epod. 17, 24 nullum a labore me reclinat -um. carm. 1, 1, 16 luctantem . . . fluctibus Africum mercator metuens -um et oppidi laudat rura sui. 2, 16, 1 -um divos rogat in patenti prensus Aegaeo *nauta* . . ., (5) -um bello furiosa Thrace, (6) -um Medi pharetrā decori, Grosphe, non gemmis neque purpura venale neque auro (Porph.: dicit omnes stulte sibi a dis -um optare, cum ipsi illud sibi praestare possi⟨n⟩t; *de argumento carminis, quo summa notionum comprehenditur, v. comm. ad l.*). Tib. 2, 6, 5 castra Macer sequitur; . . . ure, puer *Amor*, quaeso, tua qui ferus -a liquit. Sen. dial. 10, 2, 3 nec umquam illis a cupiditatibus suis -um. Sil. 11, 230 liber . . . intrepido servaverat -a vultu *Decius* (*cf. Liv. 23, 7, 10* otiose inambulabat). Stat. Theb. 3, 3 -a somni (Clavd. carm. min. 30, 145 naufraga s. -a *Vlixis. cf.* Mart. 12, 68, 5 -a me somnusque iuvant. *v. et infra* Clavd. rapt. Pros.). Ps. Qvint. decl. 2, 21 -um timoris (*i. a timore*). Plin. epist. 7, 6, 14 securitatem et -um (*cf. supra l. 36*). Ivst. 12, 3, 7 ob hoc (*sc. concubiti causa*) tredecim diebus -o a rege datis, ut est visa uterum implesse, discessit (*cf.* 12, 13, 6 reversus . . . Babyloniam multis diebus -o datis . . . convivium sollemniter instituit). Amm. 16, 12, 11 post -um cibique refectionem et potus. Clavd. carm. min. 30, 220 per dulcia noctis -a (Frg. liturg. 2 p. 264 praeteritae n. -o [octio *trad.*; *antea*: post . . . -um quiescendi]. Ps. Evseb. Gallic. hom. 41, 4 G. *cf.* Clavd. rapt. Pros. 1, 277 sparso nox . . . somno languida . . . invexerat -a). *al.* Ⓘ *locis tranquillis, abditis (maxime cum respectu ruris [sed cf.* Symm. epist. 2, 22, 1 -o civitatis. *opp.* pericula ruris]. *cf. supra l. 44; exempla selecta; de ipsis locis v. sub IIA; accedit gen.* ruris *l. 77 sq.* vitae Stat., aestatis Plin. epist. 9, 40, 1): Cic. fam. 6, 18, 5 aedificia mea me delectabant et -um. *ibid.* -um omni desertissima regione maius. Mat. Cic. fam. 11, 28, 8 quod reliquum est vitae, in -o Rhodi degam. Verg. georg. 2, 468 latis -a fundis. Ov. met. 15, 711 in -a natam Parthenopen (*respicitur Neapolis ut*: Sil. 12, 32 hospita Musis -a et exemptum curis . . . aevum. Stat. silv. 3, 5, 85 pax secura locis et desidis -a vitae et numquam turbata quies. *cf. p. 1178, 9 et Hor. epod. 5, 43* otiosa . . . Neapolis). trist. 1, 1, 41 secessum scribentis et -a. Sen. dial. 12(11), 6, 4 a tumultu rerum in -um ruris quieti confugere (Mart. 6, 43, 3 Nomentani . . . -a r. Avson. 399, 31 p. 230 P. dulcia secreti . . . -a r.). Mart. 1, 55, 4 *petit* esse . . . ruris arator sordidaque in parvis -a rebus amat. Tac. ann. 14, 3, 1 quod -um capesseret (lacesseret *M*) *Agrippina in hortis vel rure.* 14, 53, 3 *Augustus* Maecenati urbe in ipsa velut peregrinum -um permisit. Plin. epist. 5, 6, 45 altius ibi *Tuscis* -um et pinguius eoque securius (*cf.* 9, 40, 1 quemadmodum in Tuscis -um aestatis exigerem). 6, 14, 1 *invitatus in Formianum* te, -um, libertatem

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sequor. PORPH. Hor. epist. 1, 17, 6 si -o delectaris ..., ex urbe proficiscere. 2, 2, 81 *Romae* nullum -um est. AVSON. 417, 91 p. 280 P. *me* -a ... inter vitiferi exercent colles. ⅲ *post mortem* (*-um distinguitur a statu mortui* SEN. epist. 82, 2 multum interest inter -um et conditivum; *accedit gen.* mundi SEN., carceris PRVD.; *exempla certiora*): SEN. Herc. f. 863 stat chaos densum *in tartaro* ... ac silentis -um mundi. VAL. FL. 3, 449 sint -a vobis *manibus*. STAT. Theb. 8, 44 -a maesta ... et inplacidam ... quietem. CE 1567, 4 (*saec. I ex.*) -o sum perpetuo tradita. TERT. anim. 58, 3 iniquissimum -um apud inferos. AVSON. 177, 12 p. 41 P. ut, qualia tempora vitae, talia et ad manes -a ... agat. 191, 41 p. 50 *si non* habent longa -a sensus. *paulo aliter de poenis intermissis*: PRVD. cath. 5, 134 *Christo ad mortuos descendente* exultat ... sui carceris -o umbrarum populus liber ab ignibus. ARATOR act. 1, 182 nova tortor ad -a languet. *de statu sanctorum in futuro saeculo*: AVG. civ. 22, 29 p. 623, 11 D. illa quidem actio vel potius quies atque -um (*cf. l. 15* ibi est ... pax dei). ORIENT. comm. 2, 339 *beati* mollia securis ducentes -a rebus. PETR. CHRYS. serm. 54, 7 ut pericula terrena -is caelestibus consoletur *Christianus militans*.

2 *numinum divinorum et diaboli* (*accedit gen. poss.* IVV. *al., vi separativa* sui TERT. *sub b*, malitiae TERT. *sub c*): a *quorumlibet deorum* (*fere sec. doctrinam Epicuri vel Stoicorum*): CIC. nat. deor. 1, 67 *vitam beatam* ne in deo quidem esse ..., nisi plane -o langueat (*cf. 1, 51* nihil ... agit, nullis occupationibus est implicatus, nulla opera molitur). SEN. epist. 73, 11 quanti aestimamus hoc -um, quod inter deos agitur, quod deos facit? PLIN. nat. 2, 23 *de sorte hominum* semel ... deo decretum, in reliquum vero -um datum. SIL. 15, 58 imperturbata placidus tenet *deus* -a mente. IVV. 6, 394 magna -a caeli (*ad dogma Epicureorum refert Ruperti ad l.*). TERT. adv. Val. 7 p. 184, 12 in ... quiete, in -o plurimo et ... stupentis divinitatis, qualem iussit Epicurus. DON. Ter. Andr. 959, 3 est δόγμα Ἐπικούρειον ... de -o deorum. b *dei Christianorum eiusque qualitatum* (*negatur -um*): TERT. adv. Marc. 1, 22 p. 319, 15 -um ... sui natura *dei* non novit; hinc censetur, si agat (*postea*: si cessaverit, non sit). PS. HIL. libell. 4 p. 74, 7 ('pater meus usque nunc operatur' *Ioh. 5, 17*) -um illi ... assignat, quisquis illum infatigabilem nescit. AMBROSIAST. in II Cor. 11, 28 ne dei gratia esset in -o. AVG. civ. 12, 18 p. 540, 4 D. nec ignavum -um ... deo tribuitur. *al.* c *diaboli*: TERT. paenit. 7, 7 hostis ille numquam malitiae suae -um facit. RVFIN. hist. 5, 14 nihil usquam -i gerit (*inde* GLOSS. V 421, 56 = 430, 39 -i: quieti [*gen. n. sing.*; quietis *Goetz frustra*]).

3 *animalium* (*cf.* CE 97, 1 [*aetate Traiani*] ne more pecoris -o transfungere⟨r⟩, *eqs.; accedit gen.* tauri STAT., *vi separativa* PLIN. nat. 11, 25 operis): a *exempla varia*: SEN. nat. 3, 19, 2 pinguia et differta ut ex longo -o corpora *piscium*, ceterum inexercitata. PLIN. nat. 11, 14 exeunt ad opera et labores, nullusque ... -o perit dies (*sc. apium ut*: 11, 25 operis -o). SIL. 6, 329 stabulis procurans -a pastor *arcendo lupos*. STAT. Theb. 11, 251 post exulis -a tauri. AMM. 17, 12, 3 uti ... vigor *iumentorum* ... -o integretur alterno. 22, 15, 22 inter arundines celsas ... -um pervigili studio circumspectat *hippopotamus* (*i. quietem sibi prospicit; vix de loco*). VEG. mulom. 2, 62, 1 si ... fecerit vulnus, indulgebis -um, ut ... curetur. VAL. CEM. hom. 19, 3 p. 750^B numquam ... equis -o deputatis. b *in fabulis sim.*: APVL. met. 9, 11, 3 (*loq. asinus*) illa -i saginaeque beatitudo. AVIAN. fab. 34, 18 (*loq. formica*) frigoribus mediis -a longa traho. 36, 4 (*vitulus ad bovem*) positis -a nosse iugis (*respondet bos*: 36, 16). 37, 5 (*loq. canis*) proximus humanis ducor post -a mensis (*cf. Phaedr. 3, 7, 14* otiosum ... satiari cibo).

B *rerum* (*sc. quibus ipsis motus quidam vel actio tribuitur; certiora quaedam attulimus; hic illic etiam cum contemptu dictum*):

1 *in usum hominum adhibitarum* (*gen.* ferri CLAVD. 20, 121, relaxationis GREG. M.): a *instrumenti vice fungentium*: NOVIVS Atell. 80 -o si rodebam rutabulum (*fortasse sensu obsceno, sc. de parte virili, ut spectet ad 2a; ad textum et interpr. v. Frassinetti ad l.*). MART. 9, 101, 21 dedit -a ferro (*item* MEROB. poet. 3. *cf.* CLAVD. 20, 121 -a ferri). 14, 82 -a ... scopis ... dedit. AVIEN. Arat. 404 -a sunt remis, pontus vehit ipse carinas. CLAVD. rapt. Pros. 2, 32 arcu ... remisso -a nervus agit (*item in arcu*: GREG. M. moral. 28, 29 -um relaxationis [*opp.* usu tensionis]). b *aliarum*: COLVM. 3, 4, 3 melius an sequius terrae mandaverit paterfamilias pecuniam in -o tractare (*vix ad vinitorem, sed ad terram quasi usuras debentem referendum; cf.* FRONTO p. 214, 15 v. d. H. ubertas soli -o paratur [*antea*: requietus ager]). QVINT. inst. praef. 2 ne praecipitetur editio ..., dabam iis *libris* -um. AMBR. Nab. 12, 52 puteus ..., si nihil haurias, inerti -o (*cf. Migne gr. 31, 272^B* ἐναφιέμενα) ... corrumpitur, exercitus autem nitescit ..., ita et acervus divitiarum ... -o (*cf. gr.* στάσιμον) ... inutilis habetur. VAL. CEM. hom. 19, 2 p. 750^A ut ex -o in usum ... fossa deducatur.

2 *ad ipsos homines pertinentium*: a *corporis, membrorum sim.* (*cf.* NOVIVS Atell. *sub 1; accedit gen.* corporis CVRT., palati ARNOB., carnis PETR. CHRYS.): SALL. Catil. 16, 3 ne per -um torpescerent manus aut animus (HIER. epist. 14, 2, 2 mollem -o m. REGVLA mag. 85, 7 ne -o possit ... m. vacare). PHAEDR. 3 prol. 13 -um des corpori (CVRT. 9, 6, 19 per -um corporis expectare ... senectutem. *cf.* PETR. CHRYS. serm. 13, 1 carnis -a). ARNOB. nat. 7, 25 p. 374, 6 M. ut palati admoneant -um *frustillis* seque ... instigent. PRVD. c. Symm. 1, 110 numquam calidis dabat -a venis *Priapus*. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 14 p. 366^C *in somno* sensus -um gerere (*cf. Migne gr. 44, 165^D* ἀργεῖ ... ἡ αἴσθησις). b *animi, animae* (*accedit gen.* animi [-orum] QVINT., APVL.; animae TERT.; *indicatur, a qua re* HIER. bonorum operum): SALL. Catil. 16, 3 (*v. sub a*). SEN. contr. 1, 8, 6 ⌊-um imperas⌋ animo non otioso (⌊⌋ *add. exc.*). SEN. benef. 7, 2, 2 animus inerti -o torpet. dial. 3, 10, 2 non potest hic animus fidele -um capere, quatiatur necesse est *eqs.* epist. 69, 1 coalescere -o non potest *animus*. 82, 2 effeminatur animus atque in similitudinem -i sui et pigritiae ... solvitur. QVINT. inst. 6, 2, 30 inter -a animorum. SVET. Aug. 98, 1 remississimo ad -um ... animo. APVL. flor. 6, 9 torporem animi et -um. TERT. anim. 12, 5 alterius erit passio et sensus ... et actus ..., alterius autem -um et quies ..., et aut animus vacabit aut anima. 44, 3 -um animae nihil operantis in somnis. HIER. epist. 121, 4, 7 si -um habuerint bonorum operum *animae*. DRAC. laud. dei 3, 722 sit vitae requies, animae sint -a fessae. c *aliarum* (*sc. actionum, facultatum sim.; cetera v. sub A1*): PANEG. in Mess. 181 languida non noster peragit labor -a. SEN. dial. 8, 6, 2 in -um sine actu proiecta virtus (LACT. opif. 19, 8 add. 3 ne v. -o torpens naturam suam perderet). 11(12), 19, 2 secreti et ad -um repositi mores. STAT. Theb. 7, 451 rebus ... dedit sopor -a fessis (*i. opera cessare fecit*). RVFIN. Orig. in num. 9, 1 p. 55, 14 ut fides nostra non -o torpescat, sed exercitiis elimetur. *al.*

3 *rerum naturalium* (*cf. p. 1181, 70 sqq.*): a *venti, maris sim. de malacia* (*in comparatione maris et animi*: SEN. epist. 67, 14 in -o inconcusso iacere non est tranquillitas: malacia est [malitia *def. Stégen, Latomus 17, 1958, 737*]; *de* HOR. carm. 2, 16, 1 *v. p. 1180, 45; accedit gen.* aeris SEN., lacus PLIN., maris FLOR.): HOR. carm. 1, 15, 3 ingrato celeres obruit *Nereus* -o ventos (PORPH.: ingratum esse -um ventis ..., quia ... semper saevire cupiunt). SEN. nat. 1, 2, 8 quies aeris et -um et (omnium *pars codd.*) tranquillitas (*opp.* ventus est ..., tempestas fit). PLIN. paneg. 82, 1 Albani lacus -um Baianique torporem et silentium (*cf.* FLOR. epit. 1, 16, 4 Lucrinus et Avernus, quaedam maris -a [*nisi per metonymiam de loco*]). FRONTO p. 214, 4 v. d. H. (*in lusu de tranquillitate et maris et hominis*). PRVD. apoth. 657 flatibus -a mandat *Christus* (*sec. Matth. 8, 26* tranquillitas [*sic explicat* SCHOL.]). b *stellarum, lucis*: HIL. in psalm. 118 lamed 2 non est illic *in caelo* transgressio, non demutatio ..., non -um (*postea*: indefessis ... ministeriis). AVIEN. Arat. 1061 mora lucem quanta retentet et quanto nox atra sibi trahat -a lapsu (*vix de somno hominum*).

II *metonymice*: A *de locis, ubi -o frui licet* (*cf. exempla p. 1180, 65 sqq. allata; addas fortasse supra l. 36; vix huc spectant p. 1181, 50 et* CIC. Att. 1, 7 HOR. sat. 1, 1, 31; *accedit gen.* locorum STAT. Theb., *nom. prop. insulae* VAL. FL., *fluminis* STAT. silv.): LVCR. 5, 1387 per loca pastorum deserta atque -a dia (*v. Bailey ad l.*). VAL. FL. 5, 423 Arsinoen illi *Colchi* tepidaeque requirunt -a laeta Phari. STAT. Theb. 6, 111 linquunt flentes dilecta locorum -a (*cf.* MART. 10, 44, 2 Numae colles et Nomentana relinquis -a). silv. 1, 2, 265 Pompeiani ... -a Sarni (*inter alia loca*).

B *de carminibus, scriptis sim. per -um compositis* (*addit gen.* stili TERT., carminis ANTH., chartae AVSON.): OV. trist. 1, 7, 26 precor, ut ... non ignava legentem (legentum *Scaliger*) -a delectent admoneantque mei ([*metonymiam abnuens coniecturam Scaligeri probat Luck ad l.*]). AVSON. 215, 7 p. 71 P. qui nostrae legis -a tristia chartae). 2, 224 lusibus ut possis advertere numen ineptis, excutiasque oculis -a nostra tuis. TERT. praescr. 39 l. 12 inter cetera stili sui -a 'Pinacem' Cebetis explicuit. ANTH. 83, 3 (*saec. III?*) quid carminis -a ludant, cerne bonus *iudex*. *dub., an huc pertineat*: AVG. epist. 3, 4 non esse ... beatam vitam in laetitia sensibilium hoc -o satis exploratum est (*ad Soliloquia ante memorata refert Goldbacher in indice; sed fortasse tempus rure peractum significatur*).

C *de hominibus*: 1 *de otiosis* (*nisi potius de statu ipso*): MART. 11, 3, 2 non urbana mea tantum Pimpleïde gaudent -a, nec vacuis auribus ista damus, sed ... a rigido teritur centurione liber ('*cives otiosos*' *intellegunt plerique, sed cf. iuncturam* -um delectare *p. 1183, 73*). DIOM. gramm. I 516, 32 reciprocum genus *versuum* mirum invenerunt -a curiosa. 2 *de eo, qui causa pacis est*: OPT. PORF. carm. 7 (*in versu intexto per allocutionem inter laudes Constantini*) iustitiaeque parens, spes felix, -a rerum.

III *per prosopopoeiam*: STAT. Theb. 10, 91 -a vestibulo *Somni* pressisque Silentia pennis muta sedent (*antea*: limen ... Quies et ... Oblivio servant et ... Ignavia).

CAPVT ALTERVM: ***iuncturae** et **locutiones** selectae*:

I *iuncturae verbales notabiliores*: A *per casus solos*:

1 *nom. et gen.*: a -um est, fit (*quasi formula, alia v. supra; fere accedit dat.* mihi, tibi *sim.*, seni *p. 1183, 3* rei *l. 30*): PLAVT. Aul. 320 si sit -um (771. Mil. 764 -um rei si sit. CIC. part. 1 si modo tibi. *al.; similiter*: PLAVT. Merc. 286 CIC. Att. 1, 19, 1 PLIN. epist. 3, 5, 10. 7, 4, 8). Capt. 183 sed si venturu's, temperi. :: em, vel iam -um est (*sim. in responsione*: Cas. 544. Merc. 374 -um non est). Cas. 215 cum -um et mihi et tibi erit (CIC. de orat. 2, 59 PS. AVR. VICT. epit. 48, 19.

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cf. CIC. Flacc. 9 cum plus erat -i). Epid. 423 ubi erit -um (656 Rud. 426. Truc. 871 [od- *BCD*]). Mil. 950 mihi dum fieret -um. Most. 788 seni. Poen. 858 Truc. 432. TER. Haut. 75 *v. p. 1176, 16.* Ad. 419 non ... -umst nunc mihi auscultandi (*sim. cum gen. gerund.*: VARRO Men. 338 agendi. CIC. off. 2, 4 scribendi). SVET. Dom. 21. GELL. 13, 2, 1 quibus -um ... fuit vitas ... quaerere. **b** -i est, sunt (*suppl.* CIC. Tusc.): CIC. Tusc. 5, 72 sed haec (*i. ratio et scientia disserendi*) -i. fam. 15, 4, 16 quae *philosophia* quibusdam -i esse ac desidiae videtur. CAEL. Cic. fam. 8, 1, 1 nescio quoius -i esset ... perscribere haec. PLIN. nat. 2, 85 *id* velle paene dementis -i est. HIER. hom. Orig. in Luc. 1 p. 1, 14 *illud* nec virium mearum nec -i nec laboris esse. ISID. nat. 1, 4 festi tantundem -i et religionis sunt. **c** *varia*: CIC. Flacc. 71 -um te delectat (*al., v. vol. V 1, 424, 35 sqq.*). Tusc. 3, 83 superest ... nobis ... -um (CLAVD. DON. Aen. 3, 495. vobis. *cf.* SEN. dial. 7, 27, 6 vobis tantum -i. AVSON. 34, 15 p. 311 P. quod ... -i). SALL. Catil. 36, 4 -um atque divitiae ... adfluerent. OV. trist. 2, 235 tibi contingunt ... -a (LIV. 1, 32, 4 SEN. epist. 73, 10. ANTH. 804, 11). 4, 8, 7 placuerunt -a menti (STAT. silv. 1, 2, 265 TAC. hist. 5, 4, 3. PLIN. epist. 9, 3, 1 mihi. CLAVD. 17, 115). Pont. 1, 5, 5 *ut* corrumpant -a corpus (VELL. 2, 78, 2). 2, 9, 61 ne tua marcescant ... -a. LIV. 21, 24, 1 *ne* -um animos sollicitaret (PLIN. epist. 9, 33, 3). MART. 12, 68, 5 -a me ... iuvant (CLAVD. 3, 140 te. carm. min. app. 1, 8).

2 *dat.* (*add. fortasse p. 1185, 43*): PLAVT. Trin. 838 -o dare me (PANEG. 12, 21, 5 -o te ... d. IVST. 12, 3, 7 diebus -o datis [*item* 12, 13, 6]. *cf.* SCHOL. Verg. Veron. georg. 2, 93 deditos. COD. Theod. 12, 1, 89, 1 se ... donantes). CIC. Mur. 86 ut -o ... consulatis (Phil. 2, 113 Att. 15, 1, 5 fam. 2, 18, 3). SEN. epist. 78, 5 ne indulgeas -o (*al., v. vol. VII 1, 1252, 9; adde* FLOR. Verg. 2, 1 M.). PLIN. epist. 1, 9, 7 te ... -o trade (CE 1567, 4 [*saec. I ex.*] tradita. COD. Theod. 8, 4, 26 traditus. DIONYS. EXIG. ad Iulian. praef. 6 p. 47, 53 se).

3 *acc.*: **a** *dare, praebere sim.*: PLAVT. Amph. 208 pacem atque -um dare illis (Truc. 138 vos mihi dedistis -um. CIC. p. red. ad Quir. 16. de orat. 2, 20 quod *-um* ... raro datur. OV. ars 2, 730. *et saepe; accedit gen. gerund.*: AVG. c. acad. 2, 2, 4 philosophandi. *cf.* RHET. Her. 1, 1, 1 quod datur -i. HOR. sat. 1, 4, 138 ubi quid datur -i. FRONTO p. 196, 29 v. d. H. quantum ... -i datum). CIC. leg. agr. 2, 102 adfero pacem, ..., -um (Mur. 1). SALL. Catil. 52, 5 voluptatibus ... -um praebere (LIV. 4, 25, 3). VERG. ecl. 1, 6 deus nobis haec -a fecit (SEN. Thy. 560 MART. 1, 107, 3 TERT. paenit. 7, 7). OV. trist. 2, 235 gentibus -a praestas (MART. 7, 28, 7 PORPH. Hor. carm. 2, 16, 1 PANEG. 3, 12, 3). **b** *habere, sequi, agere sim.*: TER. Phorm. 831 -um ab senibus ad potandum ut habeam (OV. fast. 1, 68 -a pontus h. LIV. 1, 32, 4. 3, 65, 2. *al.; cum gen. gerund.*: TAC. ann. 6, 20, 2 *artis* apiscendae. GELL. 5, 1, 2 laudandi. VEREC. in cant. 4, 5 D. quiescendi. *gen. separ.*: HIER. epist. 121, 4, 7 bonorum operum). Ad. 42 -um secutus sum (CIC. Mur. 55 de orat. 3, 56 NEP. Pel. 2, 1 PHAEDR. 5, 1, 7. *al.; cf.* CIC. off. 3, 1 persequimur [HOR. epod. 1, 7]. VARRO rust. 1, 1, 1 essem consecutus [QVINT. decl. 333 p. 312, 7 COD. Theod. 12, 1, 45]). CIC. carm. frg. 11 (de consul.), 72 -a ... tenuere (SIL. 15, 58 PS. QVINT. decl. 2, 21. *cf.* CIC. leg. agr. 2, 102 retinere [Sest. 100]). de orat. 1, 57 consumendi -i causa (2, 57 in historia scribenda. Tusc. 5, 48 TAC. dial. 14, 4. *cf.* CIC. off. 3, 2 -um sibi sumebat [PS. VARRO sent. 40]). CATVLL. 68, 104 -a ... degeret (CVLEX 73 STAT. Theb. 6, 830. *cf.* VERG. georg. 3, 377 -a agunt [*al., v. vol. I 1384, 32 sq.*]. PANEG. in Mess. 181 peragit [OV. met. 1, 100 MANIL. 4, 157]. SEN. dial. 8, 3, 4 exigere [*v. vol. V 2, 1465, 61*]. SIL. 12, 689 agitare [FLOR. epit. 2, 8, 8]). SALL. Catil. 4, 1 socordia atque desidia ... -um conterere (PORPH. Hor. carm. 4, 3, 10 AVG. civ. 10, 1 p. 401, 3 D. *cf.* VERG. Aen. 4, 271 teris [LIV. 1, 57, 5 SEN. epist. 113, 1 LVCAN. 2, 488. *al.*]). or. Lep. 25 accipite -um (STAT. Theb. 3, 3 GREG. M. moral. 28, 29. *cf.* SEN. dial. 3, 10, 2 capere. epist. 104, 7 captat). OV. trist. 4, 8, 7 -a ... carpere. Pont. 1, 5, 44 segnia ducam -a (ORIENT. comm. 2, 339). MANIL. 5, 173 -a ... exercet dulcia (SIL. 15, 703 TAC. ann. 14, 20, 4). *al.* **c** *alia*: CIC. Catil. 1, 25 -um ... concupisti (*cf.* TAC. ann. 1, 16, 2 cupere). Sest. 46 -um ... odissent (APVL. flor. 6, 9. *cf.* CLAVD. 20, 477 Parthos ignava perosos -a). 139 aliis -um quaerere debent (CVLEX 245 -a quaerentem *Sisyphum.* OV. trist. 1, 1, 41. *al.; cf.* VAL. FL. 5, 423 requirunt [PRISCILL. tract. 3, 68]). Att. 12, 40, 2 difficilius -um ferant (PLIN. epist. 4, 23, 1 paneg. 82, 1 LACT. inst. 1, 18, 17. *al.; cf.* STAT. Theb. 8, 44 perferre). CAEL. Cic. fam. 8, 3, 1 ubi delectem -um meum ([otiosum *trad.*, otiolum *edd. vet.*]. PLIN. epist. 1, 22, 6. *cf.* SEN. dial. 1, 5, 4 oblectet [*al., v. p. 83, 70 sqq.*]). SALL. Iug. 41, 4 optaverant -um (SEN. dial. 10, 4, 1. 10, 4, 6. 10, 17, 6. PORPH. Hor. carm. 2, 16, 1 stulte sibi a dis. VEG. mil. 3, 4. *cf.* SALL. Catil. 10, 2 -um divitiaeque, alias optanda). 55, 8 neque proelium facere neque -um pati (LIV. 9, 22, 4. 25, 7, 11 SEN. dial. 8, 8, 1 QVINT. inst. 10, 6, 1 PLIN. epist. 7, 31, 3. *al.; aliter* TER. Hec. 225). VERG. ecl. 5, 61 amat ... -a Daphnis (OV. rem. 143 MART. 1, 55, 4 PLIN. paneg. 86, 2. *al.; cf.* AVG. util. cred. 4, 10 p. 15, 11 adamasset [COD. Theod. 7, 1, 5, 2]). Aen. 6, 813 -a ... rumpet (VAL. FL. 3, 614. *cf.* PLIN. epist. 7, 3, 4 non abrumpi, sed intermitti). HOR. carm. 1, 1, 16 -um ... laudat (ars 199 SEN. dial. 10, 4, 1 epist. 94, 74 TAC. Agr. 42, 1). TIB. 2, 6, 5 -a liquit *Macer* (STAT. Theb. 6, 111. *cf.* MART. 10, 44, 4 relinquis). OV. met. 4, 307 (= 309) tua cum ... venatibus -a misce (SEN. dial. 9, 4, 8 m. -um rebus. AVSON. 322, 2 p. 261 P. mixta camenis). trist. 4, 10, 40 petere ... tuta ... -a (SEN. clem. 1, 3, 2 dial. 8, 3, 3 epist. 36, 1 PLIN. paneg. 86, 3). *al.*

4 *abl.*: **a** *ponitur pro obi.*: ENN. scaen. 234 -o qui nescit uti (CIC. Tusc. 5, 121. *cf.* rep. 1, 14 abuti [Tusc. 1, 6 VELL. 2, 105, 2. FRONTO p. 197, 13 v. d. H. ad laborem. AVG. in psalm. 32 serm. 1, 6 ad nequitiam]). CIC. Sest. 57 regali -o perfruebatur (138 rep. 1, 9 fam. 7, 33, 2 SEN. Thy. 395 PLIN. epist. 9, 25, 1. *al.; cf.* CIC. off. 3, 3 fruor [*al., v. vol. VI 1, 1425, 77 sqq.*]). CE 97, 1 (*aetate Traiani*) -o transfungere⟨r⟩ (*cf.* MVTIAN. Chrysost. hom. 29 p. 423/4 -o funguntur [*v. Wilhelmsson, Stud. zu Mutian., 1944, 76; cf. gr. p. 206* ἀργίᾳ]). INSCR. Année Epigr. 1937 n. 232, 11 (*a. 311, Brigetione*) ut ... quiaeto -o ... potiantur (NOVELL. Marc. 2 pr.). **b** *causae vel instrum.* (*qualitatis iuxta* esse SALL.): CIC. Sest. 104 -o suo ... delectatur (Phil. 11, 38 QVINT. decl. 377 p. 421, 1 PORPH. Hor. epist. 1, 17, 6. *cf.* AVR. VICT. Caes. 37, 7 oblectantur). 110 -o ... consenescebat (SCHOL. Cic. Bob. p. 81, 18 VEG. mil. 3, 26 p. 122, 7. *cf.* LIV. 1, 22, 2 senescere [25, 7, 11]). de orat. 1, 22 -o ... abundantis *Graecos* (3, 122 Tusc. 2, 26 AVG. ord. 2, 1, 1). 3, 57 -o nimio ... affluentes (*cf.* 3, 131 diffluentes. VELL. 2, 88, 2 fluens). CATVLL. 51, 14 -o exultas nimiumque gestis (*cf.* LIV. 6, 36, 1 gestientes. PRVD. cath. 5, 134 exultat). SALL. Iug. 95, 3 -o luxurioso esse (*sc. Sullam*). LIV. 2, 28, 5 -o lascivire (*v. vol. VII 2, 982, 9 sqq.*). 35, 35, 9 marcescere -o (*v. vol. VIII 374, 57; cf.* MART. BRAC. form. vit. 2, 10 marcet). VAL. MAX. 8, 8 pr. -o recreatur (PLIN. paneg. 79, 5 AMM. 16, 2, 6. 17, 13, 34). SEN. benef. 7, 2, 2 animus ... -o torpet (epist. 81, 2 TAC. Germ. 14, 2 SERV. georg. 1, 123. *al.; cf.* RVFIN. Orig. in num. 9, 1 p. 55, 14 torpescat). *al.*

B *per praepos.*: in: *cum acc.*: PLAVT. Merc. 552 te conloces. TER. Phorm. 2 transdere hominem. CIC. de orat. 2, 143 se ... contulerit (BOETH. cons. 3, 5, 11 W. *cf.* DOLAB. Cic. fam. 9, 9, 1 te ... referres [SEN. epist. 101, 4 senectutem]). Att. 1, 7 venerimus. fam. 12, 18, 1 ire. HOR. sat. 1, 1, 31 recedant (*cf.* SEN. dial. 10, 3, 5 secedam. AMM. 31, 10, 22 discessisset). VELL. 2, 1, 1 conversa. SEN. dial. 12(11), 6, 4 confugere. PLIN. paneg. 82, 8 se ... recipit. *cum abl.*: TER. Hec. 26 ut in -o esset potius *eqs.* (CIC. Verr. II 5, 8 in summo -o. leg. agr. 2, 102. *al.* LIV. 3, 68, 10 AMBROSIAST. in II Cor. 11, 28. *al.*). Ad. 863 semper egit vitam in -o (SVET. Vesp. 4, 2 tempus. FLOR. epit. 4, 11, 1. *cf.* CIC. leg. agr. 2, 103 vivunt [rep. 1, 1 POLLIO Cic. fam. 10, 31, 6 SALL. Catil. 17, 6 SEN. dial. 10, 11, 1. *al.*]. MAT. Cic. fam. 11, 28, 8 degam [DARES 8 SVLP. SEV. chron. 1, 32, 1. *al.*]. COD. Iust. 2, 7, 13, 1 peragere). QVADRIG. hist. 28 in -iis ... consumptus est (BELL. Afr. 78, 3 tempus diei). CIC. Att. 2, 4, 2 consederit (*cf.* PANEG. 7, 11, 3 sedens. NOVELL. Maior. 7, 17 residentes). SEN. epist. 67, 14 in -o inconcusso iacere. ad: CIC. leg. agr. 2, 91 perduxerunt (*cf.* Att. 1, 17, 5 duxit. CAES. civ. 1, 5, 5 deduci posset). off. 1, 69 perfugerint (SEN. dial. 9, 2, 9). ad Q. fr. 3, 5(6), 5 me ... converto (SEN. dial. 9, 1, 11 convertor. *cf.* epist. 78, 5 vergit. AMM. 30, 2, 11 reversum). SEN. dial. 8, 6, 4 secedit (*cf.* SVET. Claud. 5 concessit. AMM. 20, 11, 24 discesserunt [28, 6, 25]). PLIN. epist. 8, 14, 8 vocaretur (AVG. vera relig. 35, 65).

II *locutiones plus minusve adverbiales*: **A** *per praepos.* (*notabiliora*): **in:** *cum abl.*: PLAVT. Asin. 253 dormitasti in -o. Merc. 62 desidiae in -o operam dedisse. ENN. scaen. 238 otioso in -o animus nescit, quid velit. TER. Ad. 20 quorum opera in bello, in -o, in negotio ... usust ([*inde* GLOSS. V 535, 62 in pace]. CIC. Caecin. 43. *al.*). RHET. Her. 4, 15, 21 in -o tumultuaris, in tumultu es otiosus (*cf.* LIV. 4, 28, 4 tumultuosi). CIC. S. Rosc. 126 in summo -o ... occisus est (fin. 3, 7. *al.* VAL. MAX. 5, 6 ext. 5 litterarum). Verr. II 4, 78 pace atque in -o (Caecin. 33. *al.*). de orat. 2, 20 in tanto -o (2, 139 Att. 1, 6, 1). orat. 108 in Graeco ... -o scripsit (fin. 5, 54 SVET. vita Plin. p. 63, 1). rep. 1, 1 Tusculi se in -o delectare (AVG. civ. 19, 19 p. 387, 27 D. *cf.* LACT. inst. 3, 16, 6 se oblectent). *al.* SALL. Catil. 11, 5 loca amoena ... in -o ferocis militum animos molliverant. *et saepius.* *cum acc.*: PROP. 4, 4, 79 excubias ... in -a solvi (*cf.* SEN. dial. 4, 21, 6 non resolvemus *puerum* [TAC. ann. 4, 67, 3 in ... malum -um resolutus *Tiberius*]). OV. am. 1, 9, 41 natus (met. 15, 711. trist. 3, 2, 9 secura). SEN. dial. 8, 6, 2 proiecta virtus. STAT. Theb. 7, 30 laxentur in -a mores (silv. 1, 4, 74 in -a pacis). **ex:** *cum additamentis*: TER. Haut. 109 fit ... ex nimio -o. CIC. leg. agr. 2, 103 capiunt voluptatem ex ipso -o. Att. 12, 39, 1 ex meo -o tuum specto (SALL. Iug. 4, 4. PANEG. 8, 1, 5 illam ex -o meo tarditatem). LIV. 3, 68, 8 ex -o illo brevi multiplex bellum rediturum. 28, 24, 6 licentia ex diutino ... -o conlecta. SEN. nat. 3, 19, 2 pinguia ... ut ex longo -o corpora. *nude*: CIC. rep. 1, 7 ex -o fructus capere. LIV. 2, 52, 2 ex copia ... -oque lascivire ... animi. SEN. dial. 5, 29, 1 ex -o piger. epist. 19, 2 nomen (*i. famam*) ex -o petere. PLIN. epist. 2, 2, 2 ex -o nascitur *et studium et desidia.* APVL. apol. 84, 5 (*opp.* festinatio). TERT. apol. 48, 3 CHALC. transl. p. 24[A] AVG. civ. 17, 16 p. 237, 29 D. *ibid.* p. 238, 29 in psalm. 105, 2 l. 53. MVTIAN. Chrysost. hom. 29 p. 423/4 ex -o et deliciis (*gr. p. 206* ἀνέσεως). **per:**

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nude (*cf.* Gloss. II 344, 26 per -um: κατὰ σχολήν): Cic. inv. 1, 4 honesta per -um concelebrata *studia*. Sall. Catil. 16, 3 torpescerent manus. Iug. 14, 13 tuti simus. 76, 1 consilia per -um et ex opportunitate capi (Liv. 21, 55, 1 Amm. 23, 3, 7. *al.*). Sall. (?) rep. 1, 4, 4. Ov. trist. 4, 10, 105 ductae ... per -a vitae. Liv. 2, 39, 11 praeda ... frui. 4, 58, 12 per -um memor libertatis (*cf.* 6, 27, 7 libertatis meminisse). 21, 28, 4 copiis per -um traiectis (*cf.* 21, 33, 10 prope silentio ... traducti). *al.* Manil. 2, 146 mollem ... per -a luxum. 4, 228 discunt ... per -a bellum. Sen. contr. 2, 1, 17. Sen. dial. 4, 5, 3 saevi *sunt*. epist. 8, 1 nullus mihi per -um dies exit (*cf.* Tac. hist. 5, 10, 2 transiit *annus*). 67, 11 *optabilia* per voluptatem et -um veniunt. Cvrt. 3, 7, 3 per ludum atque -um reddens *vota*. *et saepius.* *cum additamentis*: Lvcr. 5, 1387 per loca ... deserta atque -a dia. Liv. 28, 42, 5 summum (44, 38, 10. Val. Max. 5, 3, 4 s. et securum). 35, 51, 3 magnum. Amm. 19, 8, 1 breve. Clavd. carm. min. 30, 220 per dulcia noctis. Evstath. Basil. hex. 9, 4, 12 vitae longum. **ad:** Cic. Verr. II 1, 63 ad summum Graecorum -um ... adcommodati *Lampsaceni*. de orat. 1, 224 libros reservet sibi ad huiusce modi Tusculani ... -um (*cf.* fam. 3, 11, 4 libros ad commune utriusque nostrum -um serva). Att. 9, 10, 3 aetas ... devexa ad -um. Caes. Gall. 7, 66, 4 ad reliqui temporis ... -um parum profici. Sen. dial. 11(12), 19, 2 ad -um repositi mores. epist. 65, 17 Svet. Aug. 98, 1 Ps. Sen. mon. 75 Avg. civ. 19, 19 p. 388, 16 D. Arator act. 1, 182.

B *abl.* -o (-is Boeth.): *accedit adi.* (*vel gen.* Vitr.): Cic. off. 1, 153 summo -o secum ipse consideret *omnia* (*cf.* Marcell. 27 summa tranquillitate et -o). ad Brut. 8, 2 W. maximo -o egisse (*si recte trad., v. app. crit.*). Liv. 3, 65, 6 urbano -o foris quoque omnia tranquilla esse. Vitr. 2, 8, 10 ad requiescendum aetatis -o. Avg. soliloq. 2, 14, 16 transalpino. Cod. Theod. 2, 26, 4, 2 diuturno. Frg. liturg. 2 p. 266 nocturno. Boeth. arithm. 1 praef. p. 4, 20 longis. Gloss. III Abstr. ap 9 apissimo (*i.* alt-) -o: largissima quiete (*sim. al.; ex schol. Aen. 6, 522 perdito ortum putat ed.*). *nude* (Gloss. II 325, 40 ἠρέμα: lente, peditemptim, -o. 325, 59 ἡσύχως: -o; *quam notionem apud* Phaedr., Petron. *subesse putat Heraeus, Kl. Schr. 93, 3; cf. opp.* festinatio *p. 1186, 78 et* otiosus *p. 1171, 8,* otiose *p. 1173, 63 sqq.; inter adv.* Dosith. gramm. VII 412, 20 -o: ἀμελῶς): Phaedr. 1, 25, 6 cum currens bibere coepisset canis, sic corcodillus: quamlibet lambe -o; noli vereri. Petron. 51, 4 phialam *collisam* -o belle correxit *faber*. Plin. nat. 11, 14 nullus ... -o perit dies (*cf.* Tac. Agr. 6, 3 tribunatus annum quiete et -o transiit *Agricola*). CIL XI 10, 2 (*mera vi temporali, cf. p. 1184, 58*) rex Theodericus ... et bello gloriosus et -o. *dub. inter abl. et dat. iuxta* vacare: Vvlg. exod. 5, 17 (*Pharao ad Iudaeos*) vacatis -o (*cf. Itala Lugd.* otiosi estis). Sidon. epist. 5, 14, 1 quicquid illud est, quod vel -o vel negotio vacas. Regvla mag. 85, 7 ne -o possit ... manus vacare. Bened. reg. 48, 18 qui vacat -o vel fabulis.

III *iuncturae nominales*: A *per adi.* (*selecta; alia v. praecipue p. 1177, 53 sqq. 1179, 74 sqq.*): Enn. scaen. 238 otioso (Cic. Planc. 66). Ter. Haut. 109 nimio (Qvadrig. hist. 28 Cic. de orat. 3, 57 Cels. 1, 3, 2 Sen. dial. 2, 10, 3 Ivst. 16, 4, 3). Cic. inv. 1, 22 luxuriosum (*al., v. vol. VII 2, 1932, 65 sqq.*). S. Rosc. 126 summo (Verr. II 1, 63. II 5, 8 Balb. 15 part. 1 fin. 3, 7. *et saepe*). leg. agr. 2, 91 inertissimum (*al., v. vol. VII 1, 1310, 71 sqq.*). *ibid.* desidiosissimum (*al., v. vol. V 1, 712, 70*). de orat. 1, 95 maiore (off. 1, 77. *al., v. vol. VIII 128, 66; adde* Sall. [?] rep. 1, 2, 6). Catvll. 68, 104 libera (*al., v. vol. VII 2, 1286, 71 sqq., adde e. g.* Fronto p. 212, 18 v. d. H.). Verg. georg. 3, 377 secura (Ov. fast. 1, 68 trist. 3, 2, 9 Val. Max. 5, 3, 4. *al.*). Hor. epod. 1, 7 dulce (Manil. 5, 173 Plin. epist. 1, 9, 6 Avson. 399, 31 p. 230 P. Clavd. carm. min. 30, 220). sat. 1, 1, 31 tuta (Ov. trist. 4, 10, 40 Sen. epist. 14, 15 Mart. 12, 4[5], 3). carm. 1, 15, 3 ingrato (*cf.* Porph. Hor. carm. 2, 16, 1 gratum [Avson. 406, 56 p. 241 P.]). Paneg. in Mess. 181 languida (*v. vol. VII 2, 925, 48; cf.* Favst. Rei. grat. 1, 10 p. 36, 4 -o languente). Ov. met. 1, 100 mollia (Manil. 4, 511 Orient. comm. 2, 339). trist. 1, 7, 26 ignava (Stat. Theb. 10, 225 Clavd. 20, 477 Avg. civ. 12, 18 p. 540, 4 D. util. cred. 4, 10 p. 15, 11 *al.*). Pont. 1, 5, 44 segnia (Qvint. inst. 8, 6, 27 [*affert inter tropos*]. Tac. hist. 2, 34, 1. 4, 5, 1. 4, 70, 1 ann. 14, 39, 3 Novell. Valent. 7, 3 pr.). Corn. Sev. carm. frg. 12 longa (Sen. nat. 3, 19, 2 Tac. Germ. 14, 2 Ivst. 20, 5, 1 Avr. Vict. Caes. 15, 3 Avson. 191, 41 p. 50 P. *al.*). Liv. 23, 18, 12 blandius (Clavd. 21, 93. *cf.* Sen. contr. 1 praef. 14 blandienti). 25, 7, 11 diutino (28, 24, 6 Fronto p. 122, 9 v. d. H. *cf.* Amm. 19, 11, 6 diuturno [Cod. Theod. 2, 26, 4, 2]). Sen. Thy. 395 leni (epist. 94, 74 l. et sui iuris). dial. 2, 3, 4 pingue (epist. 73, 10 Plin. epist. 5, 6, 45. 9, 3, 1). *sim. saepius; nota oxymora*: Sen. dial. 10, 12, 2 quorundam -um occupatum est (*postea*: desidiosa occupatio). Ps. Evseb. Gallic. hom. 35, 8 l. 165 G. negotioso -o (*v. p. 1179, 17*).

B *per gen.*: 1 *accedit: gen. subst. poss. vel subi. e. g. p. 1179, 84 sqq., 1181, 20; explic., qual., inhaer. v. p. 1176, 22 sqq. 1177, 60 sq. 1178, 48 et passim; vi separativa p. 1176, 22. 1178, 49 sq., 1180, 5 sqq., 1181, 21. al. gen. gerund. (indicans ad quam rem) e. g. p. 1176, 19 sqq., p. 1177, 62 sq.* 2 *gen.* -i *pendet ex: subst.* (*selecta; alia v. p. 1186, 61 sqq.*): Cic. leg. agr. 3, 4 patronum (*cf.* prov. 39 custode. or. frg. A XV 8 auctor et custos. Att. 9, 11, 2 auctor). Sull. 41 inimicus (*al., v. vol. VII 1, 1625, 34 sqq.*). dom. 12 hostem. 15 spes (17 Phil. 5, 41 Att. 6, 1, 11 fam. 5, 7, 1 Sall. [?] rep. 1, 6, 2). Sest. 99 portum (Brut. 8 Att. 4, 6, 2). de orat. 1, 2 fructus (*al., v. vol. VI 1, 1394, 17 sq.*). rep. 2, 26 amorem (Cod. Theod. 7, 20, 12, 2). ac. 1, 11 oblectationem (*cf.* Sen. benef. 7, 1, 7 oblectamenta. Veg. mil. 1, 28 delectationem). off. 3, 4 opus (*cf.* Avson. 338 p. 156, 1 P. opusculum). Brvt. Cic. fam. 11, 20, 4 cupiditas. Sen. contr. 7, 2, 13 turbator (Amm. 29, 5, 45). Sen. epist. 56, 9 vitia (Cvrt. 7, 1, 4). *al.* *adi.*: Cic. Catil. 4, 17 amantissimum. Mur. 90 cupidissimum (Liv. 1, 32, 2 cupidis. Vell. 1, 7, 1 cupidissimus). Att. 14, 2, 3 inimicissimum. Q. Cic. pet. 53 studiosum. Cvrt. 6, 2, 1 patientior (Decl. in Catil. 25 patiens. *cf.* Amm. 22, 12, 2 impatiens). Tac. ann. 13, 46, 3 procax.

C *per praepos.*: ab *p. 1176, 16. 1177, 66 sq. 1180, 11 sqq. et passim*; ad *p. 1176, 18. 1177, 64 al.*; cum *p. 1180, 9 et infra l. 26. 33; alia p. 1180, 10 passim.*

IV *de ratione, quae intercedit inter -um et alias voces*:
A *copulantur aut iuxta ponuntur aut distinguuntur voces plus minus affines*: 1 *quopiam pacto*: concordia: Cic. leg. agr. 1, 23. 3, 4 Mur. 1. 78. *al.; cf.* Liv. 7, 27, 1 cum ... concordia ordinum -um esset. Paneg. 4, 10, 2 fundamentum ac radicem -i c. desidia: Cic. Tusc. 5, 78 fam. 15, 4, 16 Sen. contr. 2, 2, 8 Sen. dial. 4, 21, 6. *al.; cf.* Cic. leg. agr. 2, 103 propter desidiam in -o vivunt; *distinguunt* Cic. Brut. 8 Sall. Catil. 4, 1 Plin. epist. 2, 2, 2. dignitas: Cic. p. red. ad Quir. 16 Sest. 5. 99. *al.; sed opp.* fam. 1, 8, 4 Sen. dial. 11(12), 18, 3. *al.; cf.* Cic. Sest. 98 cum dignitate -um (*al., v. vol. V 1, 1134, 8 sqq.*). feriae: Gell. 16, 10, 1 -um ... et ... celeritas feriarum. Ambr. Tob. 13, 44 Pelag. in Tit. 1, 12. *cf.* Apvl. met. 9, 11, 3 (*antea*: diem ... feriatum). ignavia: Cic. inv. 1, 22 Stat. Theb. 10, 91. *al.* inertia: Cic. inv. 1, 22 Colvm. 1 praef. 29; *laxius iungunt* Liv. 33, 45, 7 Amm. 24, 7, 3 Cassian. inst. 10, 19. libertas: Cic. leg. agr. 2, 9 (*item in re publica*: Mur. 78 Phil. 5, 41. *al.; iunctura laxiore*: Sall. or. Lep. 9 -um cum l. Liv. 4, 58, 12. 6, 27, 7). Colvm. 1, 8, 19 (*in vita privata ut*: Plin. epist. 6, 14, 1 Avg. util. cred. 4, 10 p. 15, 11). litterae: Cic. rep. 3, 4 Tusc. 1, 6. *al.; laxius iungunt*: Sen. epist. 82, 3. 94, 72 Plin. epist. 9, 6, 4. ludus (lusus): Cvrt. 3, 7, 3 Plin. epist. 9, 33, 3 Fronto p. 212, 18 v. d. H. p. 216, 4; *laxiore iunctura*: Ov. trist. 3, 12, 17 Manil. 5, 173. luxuria (-ies), luxus: Liv. 40, 1, 4 Octavia 562 Tac. ann. 1, 16, 2. 4, 67, 3. *al.; laxius*: Manil. 2, 146 Ivst. 1, 7, 13 Clavd. 7, 41. pax: Plavt. Amph. 208 p. atque -um (Cic. Verr. II 4, 78. *et saepius.* Caes. Gall. 7, 66, 4). Cic. Caecin. 33 p. et -o (Pis. 73 rep. 1, 63 fat. 2 Liv. 7, 27, 1. *al.*); *ordine inverso*: Cic. dom. 12 -i et p. (rep. 2, 26 Cod. Theod. 7, 20, 2, 6). Att. 16, 16, 9 -i p. que (ad Q. fr. 3, 5[6], 5). *et saepe varia ratione; opp.*: Tac. ann. 14, 39, 3. quies: Cic. de orat. 3, 56 q. at que -um. Sall. Iug. 66, 2 or. Lep. 9 Verg. georg. 2, 468. *al.; ordine inverso*: Vell. 1, 7, 1. 2, 33, 1 Sen. Herc. f. 925 epist. 73, 10. *al., etiam varia ratione.* requies: Cic. de orat. 1, 224 Att. 1, 17, 6 Liv. 22, 9, 5. *al.; disting.* Ps. Evseb. Gallic. hom. 41, 4 G. requies sine noctis -o. securitas: Plin. epist. 7, 6, 14 Gran. Lic. p. 15, 4. *al.* silentium: Ter. Hec. 43 Cic. Catil. 3, 17 Liv. 2, 45, 4. 7, 1, 4. *al.; disting.* Liv. 21, 33, 10. somnus: Liv. 23, 18, 12 Sen. Oed. 683 Stat. silv. 3, 5, 85. *al.; varia ratione*: Fronto p. 217, 10 v. d. H. (*spectat ad deum Somnum ut*: p. 217, 26). Clavd. rapt. Pros. 1, 277. studium: Cic. Arch. 3 de orat. 1, 22. *al.* Sen. dial. 9, 2, 9. *al.; disting.* Ter. Phorm. 2 Cic. Att. 1, 17, 5. *al.* (*ut* 'contrarium': Val. Max. 8, 8 pr.). tranquillitas: Cic. leg. agr. 2, 102 Mur. 1. *al.* Val. Max. 1, 7 ext. 6 Sen. nat. 1, 2, 8. *al.; disting.* Sen. epist. 67, 14. vacatio: Fest. p. 347 Sen. dial. 12(11), 7, 2 Arnob. nat. 4, 36; *varia ratione*: Tac. hist. 1, 46, 2 (*postea*: v.). Avg. civ. 19, 19 p. 387, 29 D.

2 *per gen.*: a *subiungitur gen.* -i: Lvcil. 1140 tempus ... -i (Cic. de orat. 3, 211 festinationis an -i. Cael. Cic. fam. 8, 3, 1 Paneg. 2, 9, 2. *al.*). Cic. leg. agr. 1, 24 tranquillitatem. Sest. 5 studio (Verg. georg. 4, 564 studiis ... ignobilis -i [*inde* Avson. 334, 392 p. 137 P.]. Priscill. tract. 3, 66). Avson. 419, 82 p. 375, 569 P. requie. Novell. Valent. 7, 3 desidiam. b *subiunguntur voces affines* (*fere per gen. inhaerentiae*): Stat. Theb. 3, 3 -a somni (Clavd. carm. min. 30, 145). silv. 1, 4, 74 -a pacis (Tert. pall. 1, 1 [*aliter Kroymann*]. Porph. Hor. epist. 2, 1, 10 Opt. Porf. carm. 5, 28. 8, 13. *al.*). 3, 5, 85 desidis -a vitae (*cf.* Avg. vera relig. 35, 65 non -um desidiae, sed -um cogitationis). Plin. epist. 4, 14, 2 temporis (Regvla mag. 50, 2). Avg. in euang. Ioh. 57, 5 studiorum bonorum. Cod. Theod. 6, 23, 3 pr. quietis.

B *opponuntur voces contrariae*: arma: Cic. S. Rosc. 126 Att. 15, 2, 3 Sall. Catil. 36, 4 Verg. Aen. 6, 813 Ov. trist. 4, 10, 105. *al.* bellum: Ter. Ad. 20. *et saepius; v. vol. II 1855, 61 sqq., ubi addas maxime* Sall. Iug. 14, 13 or. Phil. 11 Sall. (?) rep. 1, 4, 4. discordia: Cic. Sest. 104 ad Q. fr. 1, 1, 34 Liv. 3, 65, 6. festinatio: Cic. de orat. 3, 211 Apvl. apol. 84, 5. labor: Ter. Hec. 225 Cic. Sest. 138 Att. 9, 10, 3. *al.* Sall. Catil. 10, 2. *al.* Hor. epod. 1, 7. 17, 24 sat. 1, 1, 31. *al.* negotium: Plavt. Merc. 286 Truc. 138 Enn. scaen. 234 Ter. Hec. 26 Ad. 20 Cato orig. 2. *et saepe.* occupatio: *v. p. 382, 1 sqq., ubi addas* Cic. Att. 1, 19, 1 Plin. epist. 7, 9, 9. 9, 6, 4. officium: Sen. dial. 10, 3, 5 epist. 19, 8 Plin. epist. 3, 1, 12

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VEG. mil. 1, 28. periculum: CIC. Catil. 3, 17 rep. 1, 6 off. 1, 77 IVST. 11, 13, 2. *al.* proelium: SALL. Iug. 55, 8 GAIVS inst. 2, 101. *al.* seditio: CIC. Mur. 90 dom. 15. *al.* LIV. 2, 45, 4. *al.* MANIL. 5, 120. tumultus: RHET. Her. 4, 15, 21 CIC. Verr. II 1, 63 *al.* LIV. 21, 33, 10 MANIL. 5, 120. *al.* turba: TER. Hec. 43 CIC. Flacc. 71 de orat. 2, 143 MANIL. 5, 120.

deriv.: otior, otiosus.

compos.: negotium. *Baer.*

otogenti *v. sub* octingenti.

otonia *v.* othonna. **otonion** *v.* othonnion.

ōtopeta *olim legebatur pro* oclopeta *secundum gr.* ὠτοπετής *q. e.* auritus (*cf.* GLOSS.[L] Philox. AV 89).

otropa *v.* upupa. **ot(t)ō** *v.* octo.

ōtus, -ī *m.*, ὦτος. *nomen avis auribus plumeis eminentibus ornatae* (*ad rem v. Leitner, Zool. Terminol. Plin., 1972, 52. André, Noms d'oiseaux, 1967, 116; cf. et Aristot. hist. anim. 597b 17 sqq.*): PLIN. nat. 10, 66 abeunt . . . una *cum coturnicibus* . . . glottis et -us et cychramus (*inde* 1, 10, 33 de avibus peregrinis, quae veniunt: coturnices, glottides, cychramus, -us). 10, 68 -us bubone (bubo *var. l.*) minor est, noctuis maior, auribus plumeis eminentibus, unde et nomen illi *eqs.* 11, 137 pinnatorum animalium buboni tantum et -o (e toto, eo toto *var. ll.*) plumae velut aures. *Teßmer.*

1. *et* **2. ōva,** -ae *f. v.* ovum *vel* uva.

? **3. ova,** -ae *f.* (*subst. verbale ab* ovare). *hanc vocem sermoni latino restituendam putant Rohde, RE XVIII 1, 1892, 14 et Leumann, Gramm. 1977, 268 ex Plut. Marcell. 22, 1 τὸν ἐλάττω (θρίαμβον) . . ., ὃν εὐὰν Ἕλληνες, ὄβαν δὲ Ῥωμαῖοι καλοῦσι. 22, 7 ὄβας* (εὐάς *trad.*) *δ' οὐ παρὰ τὸν εὐασμὸν . . . ὁ θρίαμβος οὗτος ὀνομάζεται. 22, 8 ὄβα . . . τὰ πρόβατα Ῥωμαῖοι καλοῦσιν· ἐκ τούτου καὶ τὸν θρίαμβον ὄβαν ὠνόμασαν. Crass. 11, 11 τὸν πεζόν (θρίαμβον), ὄοναν . . . καλούμενον. cf. etiam οὐαστήν Dion. Hal. ant. 47, 2 et 3 (utrobique var. l. εὐάστην, sim. 8, 67, 10, ubi cod. A εὐάστῃ, cett. ᾠάν); sed graeci sermonis esse colligendum videtur ex nom. ὄβας (cf. εὐάς, v. etiam Liddell-Scott-Jones, Suppl. s. v. ὄοναν).*

ovalidia *v.* ovaloida.

? **1. ōvālis,** -e. *ab* ovum. [*servatur in compositis: it. sept. (istr.) et raet. or. cf. M.-L. 6123c. St.*] *i. q. ex ovo confectum*: PLAC. med. 1, 14 rec. α natura cervina sicca . . . in sorbitione -i (*sic ed.*, oboli *trad.*, ovoli [*i.* ovuli] *Rabbow in schedis*) sumpta (*rec.* β in sorbitionem in ovo).

2. ovālis, -e. *ab* ovare (*v. Leumann-Hofmann-Szantyr, Allg. Teil 72**). [*dub. interpr.*: CIL XII 3318 (*saec. I, in amphitheatro*) cuneus -is.] *corona -is i. corona ovantium*: PAVL. FEST. p. 195 (*inter Varronis frg. affert Funaioli*) -is c. est murtea, quam habebant, qui ovantes introibant (*inde sim.* GELL. 5, 6, 20).

ovaloida *inc.* *vox fort. gallica* (*sed in* 'ova' *latere* 'uva' *putat Rabbow in schedis*). *nomen herbae q. e. chamaemelon*: PS. APVL. herb. 23 l. 12 *dicunt* Itali beneolentem, alii superbam . . ., Galli -a (ovalidia, ovaladia *var. ll.*, *item* oblaodia, *cui conferas* GLOSS. III 570, 52 obloodio i. camimela).

ovāns, ovanter *v.* ovo.

[**ōvāriolus** GLOSS.[L] III Abol. os 4 (*var. l.* ovas-; *item* GLOSS. V 636, 17); aquariolus *probabiliter restituit Loewe, Prodromus Corp. Gloss. Lat. 1876, 419.*]

ōvārius, -a, -um. *ab* ovum. GLOSS. III 435, 27 ᾠοτόκος: -a (*agitur de avibus*). *m. pro subst.* -us *fortasse i. qui ova curat* (*sive in aviario sive in circo*): CIL XI 5067 Cn. Marcius . . . Argentilus -us. *n. pro subst.* -um *significat compagem circi, in qua ova ponebantur*: CIL VIII 9065, 3 (*a. 227*) perfectis metis et -ris (*addebant olim* 9067, 3 *ubi tamen melius* rostra *supplendum, v.* 20756).

ovātio, -ōnis *f.* *ab* ovare. *de orig. v.* SERV., LYD. *infra.* *de notione*: SERV. Aen. 4, 543 -o est minor triumphus (*inde* GLOSS. V 555, 26. *cf.* CASSIOD. in psalm. 19, 8 unum *genus triumphi* maius in curribus . . ., aliud minus in equis, quod -o nuncupabatur). *formatione graeca* LYD.

i. q. actio ovandi: **1** *de more quodam honorandi victorem* (*qui triumpho minor erat; ad rem v. Rohde, RE XVIII 1, 1890, 50; de reditu tantum gaudiis excepto* SIDON.): SVET. Tib. 1, 2 *gens Claudia* triumphos sex, duas -es adepta est. Claud. 24, 3 Aulo Plautio . . . -em decrevit (*sed Eutr. 7, 13, 4 eundem dicit* triumphantem). FLOR. epit. 3, 19, 8 fuit . . . de servis -e contentus. GELL. 5, 6, 27 quod ad -es attinet. SERV. Aen. 4, 543 qui . . . -em meretur, . . . de ovibus sacrificat, unde et -o dicta. SIDON. epist. 3, 3, 5 felicissimam stipati reditus tui -em. **2** *de pompa Romae Kalendis Ianuariis a consule in Capitolium ducta*: LYD. mens. 4, 3 τὸν δὲ τοιοῦτον τρόπον τῆς πομπῆς πατρίως ὀβατίωνα ἐκάλουν ἐκ τῆς τῶν προβάτων θυσίας.

1. ōvātus, -a, -um. *ab* ovum. *scribitur* ob- APVL., ANTH. **1** *i. q. ovi formam habens*: PLIN. nat. 15, 85 aliis *sorbis* -a species. 16, 21 *glandibus* aliis -a, aliis rotunda, aliis acutior figura. APVL. met. 10, 31, 3 cassides. PHYSIOGN. 99 p. 124, 7 palpebris. **2** *i. q. distinctus maculis speciem ovorum praebentibus*: PLIN. nat. 35, 3 maculas, quae non essent in crustis, inserendo unitatem *lapidis* variare, ut -us esset Numidicus *lapis.* **3** *f. pro subst. de gallina ovis farta*: ANTH. 227 tit. de -a.

2. ovātus, -a, -um *v. p. 1197, 59.*

3. ovātus, -ūs *m.* *ab* ovare. *i. q. clamor victoris* (*in pugna*): VAL. FL. 6, 187 hinc barbarici glomerantur -us, hinc gemitus.

ovecula *v.* ovicula. **oviam** *v.* obviam. **oviāria,** -ae *f. v.* oviarius.

oviāricus, -a, -um. *ab* ovis; *ad formationem cf.* familiaricus. *i. q. ad oves pertinens*: COLVM. 7, 6, 1 quoniam de -o satis dictum est, ad caprinum pecus nunc revertar (*inde item*: PALLAD. vet. med. 32, 15). EPIST. praef. praet. ad Saepin. (CIL IX 2438) 5 conductoribus gregum -orum (*eadem verba* 12. 14).

oviārius, -a, -um. *ab* ovis. [*e coni. probabili* VARRO ling., *haud necessaria pro* oviaricus COLVM. 7, 6, 1 *edd. vet.; contextu mutilo*: CIL II 3334 (*saec. I*) -ri.] *n. pro subst. pro derivativo inusitato affert* VARRO ling. 8, 54 cum simile sit avis et ovis, neque dicitur ut ab ave aviarium ⟨ab ove -um, neque ut⟩ ab ove ovile ab ave avile. *f. pro subst. i. q. statio ovium educandarum*: VARRO rust. 2 praef. 6 pecuarias habui grandes, in Apulia -as et in Reatino equarias.

? **ovicerda,** -ae *f.* [*ut* muscerda, sucerda *in parte posteriore vocem excrementa significantem continet, quae cum gr.* σκώρ, σκατός, *hethit.* šakkar, šaknaš *coniungitur. Sch.*] *i. q. stercus ovillum*: FEST. p. 302 (*sub lemmate* sucerdae *contextu manco*) homo -a (*coni. Furlanetto,* opicer *trad. in fine lineae*).

oviciläria *v.* orbicularia.

[**ōvico,** -āre. -bis *pro* obligabis *coni. Önnerfors in* PLIN. phys. Bamb. 8, 11 (*cf.* PLIN. VAL. 1, 8) *praeter necessitatem, cf. supra p. 90, 51 sq.*]

ᴴ**ovicula,** -ae *f.* *ab* ovis *deminutive.* *scribitur* ob- GLOSS. III 671, 27; -vec- *fortasse* TERT. *l. 54*; -cla CIL VIII 8247, 4. 6. NOT. Tir. 108, 62. 130, 49. GLOSS. προβάτιον (*cf. etiam l. 35*), ὄϊς. *litt. graecis v. l. 35.* *litt. latinis legitur inde ab* APVL. (*nonnisi in prosa oratione*), *sed iam saeculo a. Chr. tertio in usu fuisse testatur cognomen Fabii Maximi*: VIR. ill. 43, 1 Quintus Fabius Maximus Cunctator . . . -a a clementia morum dictus. *cf.* PLVT. Fab. 1, 4 ὁ δ' Ὀβικούλας (*var. l.* Ὀουικούλας) *σημαίνει μὲν προβάτιον, ἐτέθη δὲ πρὸς τὴν πρᾳότητα καὶ βραδυτῆτα* (βαρύτητα *trad.*) *τοῦ ἤθους ἔτι παιδὸς ὄντος.* [*i. q. ovis: francog. vet. et med.* oeille, *med.* ouaille *et var. occ., mer.; prov. vet.* ovella, oelha *et var. occ., vasc.; cat.* ovella; *hisp.* oveja; *port.* ovelha. *cf. M.-L. 6124. Wartburg VII 446. Corominas III 598. Machado[2] III 1724. St.*]

i. q. ovis (parva); per blanditiam vel despectum quendam accedunt colores tenelli, miselli, innocentioris; distinguitur ovis *l. 52 sqq. 72. p. 1189, 1 (variatur tantum l. 64. 73. 76); iuxta ponitur* agnus *l. 71. 78. p. 1189, 3 (per distinctionem l. 62, significantur agni l. 57); variatione diffusiore l. 80 sqq.; opp.* aries *p. 1189, 5; eadem pecora nunc -as nunc capellas dicit* APVL.

1 *in universum* (*sc. sine respectu sexus*): **a** *proprie*: APVL. met. 8, 19, 2 *opilio* conductis -is . . . recessit (*antea*: capellae; *variationis causa?*). TERT. paenit. 8, 5 errat . . . una pastori -a (*sec. parabolam Luc. 15, 4 sqq. ut*: PACIAN. epist. 3, 13 p. 71 paraen. 1 p. 100. *et saepius. cf.* HIER. in Matth. 18, 12 l. 590 in nonaginta novem ovibus iustorum . . . numerum intellegi et in una -a peccatorem [*sim. opp.* RVFIN. Adamant. 4, 11 p. 70, 35 Bu. *cf.* MAX. TAVR. serm. 70, 3 M. una -a de centum o.]). pall. 3, 5 delibasse -am (vec- *trad.*). ITALA II reg. 12, 4 (Iren. 4, 27, 1 = 4, 42, 2 H.) grege -arum suarum (*gr.* ποιμνίων, *cf. 12, 3* greges ovium). VICTORIN. POETOV. fabr. mund. 8 septem -ae (*sec. lev. 23, 18* ἀμνοὺς . . . ἐνιαυσίους, *ubi Vulg.* agnos). PHILO vita contempl. 36 corpus reficiunt tamquam -ae (*gr.* θρέμματα). HIER. in Soph. 3, 1/7 l. 103 leonem inter -as putes frendere. AVG. in psalm. 32, 2 serm. 2, 12 ausus est vel unam -am tollere viro sancto Iob *diabolus* . . .? CASSIOD. Ios. antiq. 6, 182 dum . . . leo -as meas invasisset et abripuisset agnum (*gr.* ποιμνίοις).

b *in imag. spectat ad gregem Christi*: α *vario usu*: ITALA Ioh. 10, 3 sq. (cod. b *al.*) oves vocem eius *pastoris* audiunt, et suas -as vocat nominatim (*gr.* πρόβατα, *Vulg.* oves; *ibid. iterum*). 10, 16 (cod. e *al.*) alias -as . . ., quae non sunt de hoc ovili (*gr.* πρόβατα, *Vulg.* oves). GAVDENT. serm. 5, 18 G. si . . . feralium morum nequitia in tantam vertatur mansuetudinem, ut cum -is innocentibus ac mundis Christi operariis vitae pabulum mites quaerant *lupi, eqs.* PACIAN. epist. 3, 19 p. 83 (*sec. Matth. 7, 15*) miseriores -as (*antea*: lupi *sc. Novatiani; cf. p. 82* agnos). FVLG. aet. mund. p. 174, 1 (*sec. Matth. 7, 15*) fit ovis, magis -a lupus rapax *Paulus.* AMBR. epist. 42, 1 quia nosti -as Christi, lupos facile deprehendes ([*antea*: oves domini]. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 44 [48]). RVFIN. Orig. in Ios. 7, 6 p. 333, 24 pastor es, vides -as domini ignaras periculi ferri ad praecipitia. AVG. serm. 175, 7, 8 *dominus* dixerat paucis -is suis: 'ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum' (*Matth. 10, 16*). PETRON. BONON. serm. Migne suppl. 3, 142 *deus* de lupis agnos, -as novit transferre de bestiis. *al.* β *-ae Petro pascendae commendantur*: ITALA Ioh. 21, 16 (cod. b) pasce obes meas . . . pasce -as meas . . . pasce oves meas (*gr.* ἀρνία . . . προβάτια . . . προβάτια [*variata in codd. serie*]; *Vulg.* agnos . . . agnos . . . oves). *hunc locum variant et explicant*: LVCIF. non parc. 11 p. 233, 11 agnos . . . -as. AMBR. fid. 5 pr. 2 agniculos . . . agnos . . . -as. in Luc. 10, 176 iam non agnos ut primo

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

. . . nec -as ut secundo, sed oves pascere iubetur perfectiores ut perfectior gubernaret. AVG. serm. 295, 5, 5 -as . . . agnos . . . oves. MAX. TAVR. hom. 68 p. 394^B *Petro* Christus . . . pascendas -as suas agnosque commendat (*postea*: oves; *sim.* 107 p. 501^A).

2 *respici videtur sexus femininus* (*opp. fere* aries, vervex; *comparatur cum filia l. 11*): CIL VIII 8246, 6 sq. -a(m) Nutrici *deae*, berbece(m) Iovi, -a(m) Teluri *eqs.* (*eiusdem loci item inter alias hostias*: 8247, 4. 6 INSCR. Année Epigr. 1971 n. 511). ITALA II reg. 12, 3 (Iren. 4, 27, 1 = 4, 42, 2 H.) diviti erant greges ovium et boum multi valde et pauperi nihil aliud nisi -a una, quam . . . nutriebat . . ., et erat ei quasi filia (*gr.* ἀμνάς, *Vulg.* ovem; *de eadem etiam* 12, 4. 12, 6; *pendent*: PS. AMBR. apol. Dav. II 11, 58. 59. 60. AVG. doctr. christ. 3, 21, 31 unicam [*antea*: ovem]. *al.*). PS. CYPR. cena 205 obtulit arietem Abraham, . . . -am Noe. MARCELL. med. 1, 88 lanam -ae (*89 l.* arietis). *in imag.*: HIER. adv. Iovin. 2, 22 p. 316^C (*sec. Matth. 25, 33, ubi opp. haedi ovibus*) ut, quia inter bonos et malos divisio est, tu asseras inter ipsos bonos . . . nullam esse distantiam nihilque referre, utrum in pecore aliquis aries sit an -a, *eqs.* AVG. serm. dub. 388, 2 (*nisi ovem iuniorem significat*) ubi . . . apostoli (*antea* '*arietes*' *dicti*) pectus tundunt . . ., audet aliqua -a superbire de iustitia?

cf. Onom.

ovifer(us), -ī *m.* *ab* ovis *et* ferus, *cf.* equifer(us). *scribitur* ob- EDICT. imp. Diocl., ANON. med., GLOSS. II 416, 25. 492, 6 (b *corr. ex* p), ub- GLOSS. III 189, 23. GLOSS. -r: πρόβατον ἄγριον. προβατάγριον. *i. q. ovis fera* (*de aliis animalibus* ITALA *et fortasse* ANON. med.; *cf. Keller, Tierwelt I 317 sq.*): ITALA deut. 14, 5 (cod. 91) cervum et dorcadem et bubalum et -um et phygargoum, origem et camelum pardalim (*gr. v. sub* ovifera). EDICT. imp. Diocl. 8, 25 L. pellis -i (*gr.* δέρμα ὀβιφέρι . . . ἤτοι προβάτειο(ν), *ubi alia exemplaria* ὀβειφέρει, ὀβίφορος). ANON. med. ed. Piechotta 148 -i transmarini (*contextu parum dilucido*). APIC. 8, 4, 1 ius in -o (*sim.* 8, 4, 3; *ante Schuch legebatur* ovi fero).

f. **ovifera,** -ae. obi- GLOSS. *cod. a.* GLOSS. III 18, 33 προβατάγριον. *i. q. ovis fera, quod nomen transfertur ad: camelopardalim*: PLIN. nat. 8, 69 *camelopardalis* aspectu magis quam feritate conspicua, quare etiam -ae (*sic codd.*, ovis ferae *edd. ante Ernout*) nomen invenit. *tragelaphum*: ITALA deut. 14, 5 (Lugd.) haec erint iumenta, quae manducabitis: . . . cervum et dorcadem et bubalum et -am et phigargoum, orygem et camelum pardalin, omne pecus, quod habet divisam ungulam et rerumigat (*gr.* τραγέλαφον, *Vulg.* tragelaphus; *v. l. 28*).

ōvificus, -a, -um. *ab* ovum *et* facere. *i. q. ova pariens*: EVSTATH. Basil. hex. 7, 1, 7 omnia genera *natantium*; . . . sive illa dixeris, quae catulos pariunt . . ., sive -a nominaveris (*gr.* φοτόκα). 7, 2, 4 aliud . . . genus est -orum *animalium* et aliud catuligenorum (*gr.* φοτοκούντων, *cf. Ambr. hex. 5, 3, 7* ova generant).

ovīle (*subst.*) *v. sub* ovilis.

ovilio, -ōnis *m.* (*?* -vī-). *ab* ovis *sec.* opilio, *fortasse veriloquii causa*. *i. q. pastor ovium*: IAVOL. dig. 33, 7, 25, 2 (*ex Ofilio, qui vixit aet. Cic.*) cum instrumentum omne legatum esset excepto pecore, pastores, -es (*an coniunctim* p. -es*?*), ovilia quoque legato contineri Ofilius non recte putat. ISID. orig. 10, 200 opilio: ⌊ovium pastor, quasi -o⌋ (ob- *C¹*; ⌊⌋ custos ovium *A*).

ovīlis, -e. *ab* ovis. *scribitur* ob- VLP. dig. 7, 8, 12, 2 *F.* [*falsam var. lect. v. sub* ovillus.] *i. q. ad oves pertinens* (*? ad* ovile PASS. Petr.): **1** *vario usu*: VARRO rust. 2, 1, 18 ut suillo pecori . . . sic -i (ovillo *edd., quod improbat Grevander, Unters. zur Spr. der Mulom. Chir., 1926, 85, 4*). APVL. met. 4, 6, 5 stabulationi. VLP. dig. 7, 8, 12, 2 (*e Labeone?*) gregis. CHIRON 381 lacte ([*Veg. mulom. 2, 113, 2* ovillo]. MARCELL. med. 27, 22). VINCENT. LER. 25, 6 -i quadam sinceritate. OP. imperf. in Matth. 24 p. 756 -is patientiae opus. PASS. Petr. 15 p. 38, 16 S. tu *deus* ostium -e (*var. l.* -is, *sed cf. Ioh. 10, 7* ostium ovium) et ostiarius.

2 *de pelle sim.* (*sc. per simulationem induta*): **a** *sec. Matth. 7, 15*: IREN. 1 praef. 2 ne . . . abripiantur quidam quasi oves a lupis ignorantes eos propter exterius -is pellis superindumentum (ORIG. in Matth. ser. 21 p. 37, 30 propter -ium p. tegumentum [*l. 29* pellibus ovium]). EPIST. pontif. 374 Conc.^S I 2 p. 8, 15 intra -e vellus rapacem lupum . . . abscondi (*gr. I 1, 1 p. 79, 1* προβατείου). OP. imperf. in Matth. 19 p. 736 'in vestimentis ovium . . .' quae sunt vestimenta -ia? species videlicet simulatae religionis. eleemosyna simulata vestimentum -e est, non opus -e (*sim. ibid. quater*). **b** *sec. gen. 27, 16*: PHILO quaest. in gen. 4, 204 circumdat bracchia . . . -i pellicula *Iacob*.

n. pro subst. ^x**ovīle,** -is (*? masc., fem.* -is, -em *v. p. 1190, 2 sqq.*). *de orig.*: VARRO ling. 8, 18 ab ovibus (*iuxta* equile; *sim.* 8, 54, *iuxta* suile, bovile. GRAMM. suppl. 67, 30. GLOSS. IV 455, 26, *ubi lemma* -is *recte ad* VERG. Aen. 9, 59 *refertur*). COMMENT. Lucan. 2, 197 -ia: locus in urbe Roma ex grege Euandri nominatus. *scribitur* ob- GERM. frg. 4, 6 *B.* COLVM. 2, 14, 7 *AS. al.*, -ill- *e. g.* COLVM. 7, 4, 5 *duo cod. rec.* *de formis minus solitis*: *gen. sing.* -is AVG. in euang. Ioh. 45, 11 CARM. adv. Marc. 3, 278 LEO M. serm. 73, 2. *al.*, *gen. plur.* -ium *non nisi* AMBR. in psalm. 118 serm. 6, 17; *abl.* -e ITALA Ioh. 10, 16 (cod. b, *cf.* cod. l). VEN. FORT. carm. 8, 15, 7 (*metro confirmatur*); *? nom. sing.* -is EPIPHAN. in euang. 52 p. 132, 7 (*var. l.* -e, *fort. recte, vix add. p. 1189, 78*); *? acc. sing.* -em (*per var. l.*) LVCIF. Athan. 2, 5 p. 155, 5. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 38 (41) unam. EPIST. pontif. 321 Aug. epist. 181, 9 p. 714, 1. GREG. TVR. Franc. 9, 41 p. 469, 14 (*rescript. episc.*). ī *productam testatur* GRAMM. suppl. 67, 30. *de notione*: CLAVD. DON. Aen. 9, 65 p. 195, 12 -ia sunt loca, in quibus oves manent. SYNON. Cic. p. 424, 28 ferae . . . greges. -ia. pecudes. pecora. GLOSS. ἔπαυλις. ποίμνιον. μάνδρα. caula. ab -bus: ἀπὸ τῶν προβατοστασίων. GLOSS.^L I Ansil. OV 12 -ia sunt, ubi greges includuntur. V Aa o 624 -e: caula ovium. *legitur inde a* CATONE, VARRONE, VERG., HOR., TIB., OV.; *de frg. Ennii apud Frontonem* (*p. 153, 19 v. d. H.*) *v. Hauler, Zeitschr. f. österr. Gymn. 61, 1910, 680 sqq.* (*Vahlen Enn. ann. 67 ultima verba* 'qui sub -ia' *removit*). [*raet. occ.* nuvil, ovil. *cf. M.-L. 6125. Wartburg VII 447. St.*] [*e coni. haud necessaria* VARRO ling. 9, 50 *v. p. 1191, 54.*]

i. q. stabulum vel cohors ovium (*de quolibet stabulo l. 40*):

1 *proprie* (*metonymias v. sub c; afferuntur exempla post* COLVM. *selecta; allegorice* ITALA Ioh. *l. 24. 38; poetice ut argumentum carminis* CALP.): **a** *strictius de stabulis* (*cohortibus*): CATO agr. 39, 1 bubile, -e, cohortem, villam bene purgato (COLVM. 2, 14, 7 b. et -ia. *cf.* 1, 6, 22 -bus stabulisque). VERG. ecl. 1, 8 nostris ab -bus . . . agnus (*sim.* PRIAP. 85 [Verg. 2], 12 ex -bus. ITALA Ioh. 10, 16 [cod. e *al.*, *cf.* VVLG.] de hoc -i [*gr.* αὐλῆς, *de quo* HIER. in Ezech. 46, 19/24 l. 826 quod latina simplicitas in -e transtulit; *ipse vertit* atrio, *quod exhibet cod. d*]). georg. 3, 537 lupus insidias explorat -ia circum (*item infestantur a lupis, fere in similitudinibus*: Aen. 9, 59 OV. trist. 1, 6, 10. 4, 1, 79 STAT. Theb. 10, 46. *al.*; *a leonibus*: VERG. Aen. 9, 339 SIL. 2, 683. *ab ursis*: HOR. epod. 16, 51 VAL. FL. 2, 73. *ab aquila*: HOR. carm. 4, 4, 9). OV. ars 2, 364 credis -e lupo (*proverbialiter ut* 3, 8 tradis -e lupae). fast. 4, 737 decorentur -ia ramis. VITR. 6, 9 (6), 4 -ia et caprilia ita sunt magna facienda, uti *eqs.* GERM. frg. 4, 6 turba . . . mugiet e stabulis, alto (arto *ed. Bährens*) balabit -i. COLVM. 7, 4, 5 tabulis, quibus -ia consternuntur. CALP. ecl. 4, 11 numina Romae non ita cantari debent ut -e Menalcae (*item pro argumento carminis bucolici*: 4, 162). TAB. aliment. Vel. (CIL XI 1147) 5, 58 obligare fund(os) . . . et -ia. ITALA II reg. 7, 8 (Aug. civ. 17, 8 p. 223, 26 D.) accepi te *David* de -i ovium ([*gr.* μάνδρας]. Ioh. 10, 1 [cod. a, *cf.* VVLG.; *gr.* αὐλήν, *aliae vers.* cohortem]. AVG. serm. 178, 9, 10). *et saepius.* *recipiuntur stabulis alia animalia*: TIB. 2, 1, 57 a pleno . . . -i . . . hircus. OV. met. 13, 827sq. sunt . . . tepidis in -bus agni, sunt quoque . . . aliis in -bus haedi. CALP. ecl. 5, 18 pecus omne movebis -i. 7, 11 quem . . . donavimus haedo; nam . . . lustravit -ia Thyrsis (*sim.* 7, 15). SERV. auct. Aen. 8, 299 -ia (bov- *Masvicius*) Elidensium regis . . . purgavit *Hercules*.

b *laxius de aliis locis*: α *nomen loci cuiusdam in campo Martio* (*saepius appellatur Saepta*; *ad rem v. Herzog, Röm. Staatsverf. I 1123 sqq.*): LIV. 26, 22, 11 in -i. LVCAN. 2, 197 -ia Romae (ADNOT.: locus in urbe, quo omnes pastores Romulus convocavit et senatum et populum ad comitia celebranda coniunxit. COMMENT.: -ia pro Saeptis dicit; Saepta autem sunt in campo Martio inclusa tabulatis, ubi stans populus suffragia ferebat; sed quoniam -bus similia sunt, pro se invicem ponuntur *eqs.*). IVV. 6, 529 aede Isidis, antiquo quae proxima surgit -i (SCHOL.: quia ibi Romulus et pastores adsueverant pecora pascere; aut regiam dicit Romuli). AVSON. 419, 13 p. 357, 90 P. -ia. β *per analogiam sec.* stabulum *significatur deversorium*: BACHIAR. repar. laps. 9 a latronibus vulneratum . . . ad stabulum suum et -e restituit (*sec. Luc. 10, 34* πανδοχεῖον).

c *metonymice de ipso grege* (*certiora tantum*): PERS. 2, 49 crescit -e. TERT. pall. 3, 6 de -bus . . . Milesis *eqs.* (ovibus *coni. edd. ante Bulhart*). ITALA Ioh. 10, 16 (cod. δ, *cf.* VVLG.) fiet unum -e vel pastorale et unus pastor (*sc. duabus vocibus vertitur una gr.* ποίμνη, *aliae vers.* grex). CLAVD. carm. min. 30, 73 Duria *flumen* . . . vellere purpureo . . . mutavit -e (*alii* vellera . . . -i). CORIPP. Ioh. 3, 175 totum . . . trahit iam . . . -e iamque armenta boum *Cacus*.

2 *in imag. apud ecclesiasticos de ecclesia sim.* (*sec.* Ioh. 10, 1 *et* 16, *v. supra l. 24. 38. 61*): **a** *de congregatione fidelium*: LVCIF. Athan. 2, 5 p. 155, 5 patuerunt . . . insidiae tuae lupi rapacis, quod enim contra dei -e machinam construxisses (moriend. 6 p. 298, 13. AVG. in Rom. imperf. 2, 3 *quamquam* ecclesia . . . -e dei vocetur. *al.*). AMBR. epist. 42, 1 qui *papa* . . . Christi -e custodias (hex. 6, 4, 17 in psalm. 118 serm. 6, 17 AVG. in euang. Ioh. 45, 5.11 AVELL. p. 202, 19 [*gr.* ποίμνην]. *al.*). *ibid.* ne isti *lupi* . . . dominicum -e dispergant (AVG. epist. 185, 23. *al.*). PRVD. cath. 3, 168 tu *Christe* . . . per -e tuum . . . hiare lupum prohibes (SCHOL.: ecclesiam). PAVL. NOL. carm. 16, 231 Felicis nomen totum balabat -e (*sim.* epist. 32, 5 p. 280, 19). AVG. anim. 2, 3, 6 -i catholico. serm. 366, 3 ad -e, id est ad domum dei, videlicet ecclesiam. EPIST. pontif. 321 Aug. epist. 181, 9 p. 714, 1 intra -e domini redigantur *haeretici* (AVELL. p. 124, 7. *al.*). CASSIOD. hist. 10, 29, 2 cohortem Apollinaris sacris ovibus miscuit rogans eos, ut unirentur -bus (*Theodoret. 5, 38, 2* ποίμνῃ). VEN. FORT. carm. 3, 11, 3 summus apostolico praecellens pastor -i. *et saepius.* **b** *de aede dei*: VIGIL. TRID. ad Simplic. 1 p. 551^A ovis *Sisinnius martyr* . . . -e quaesivit, quod . . . fundavit. ad Ioh. 3

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 553^C ecclesiam ... elevavit; ... tradidit -e pastori. PAVL. NOL. carm. 19, 66 cum ... sacris pia turba refert pastoribus Amen per numerosa dei regnantis -ia (*v. 69* templis). epist. 32, 1 basilicas dominicis adicientes -bus. c *de monasterio* (*aede vel monachis; dormitorio* REGVLA mag. 29, 4): MAX. epist. Migne suppl. 1, 1094 intra id monasterii -e. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 38, 4 G. sacrum. PAVL. PETRIC. Mart. 3, 179 sanctorum ... gregem, qui clausus -i temnebat rabiem ... luporum. VEN. FORT. Mart. 2, 151 ne quid lupus abripuisset -i. REGVLA mag. 1, 8 *sarabaïtae* bini aut terni aut certe singuli sine pastore non dominicis, sed suis inclusi -bus (*eadem verba* BENED. reg. 1, 8). 29, 4 lectum abbas in medio habeat, ut ... ovium suarum gregem intra unum -e collectum ... adtendat. VITAE patr. Iurens. 28 M. *monachos* indignos ex hoc nostro -i eliminas. DYNAM. vita Max. 6 l. 125 G. *dum abbas* -e dominicum circuiret (*cf. 4 l. 101* monasterii saepta lustravit).

ovīlius, -a, -um. *ab* ovis, *cf.* ovilis. [*var. l. pro* ovillus COLVM. 7, 2, 1.] *i. q. ovillus*: PS. APVL. herb. 4 l. 7 rec. β stercore -o (*nisi leg.* ovillo; *var. l.* ovium).

n. pro subst. **ovilium,** -ī. *ad formationem cf.* bovilium. *i. q. ovile*: VEN. FORT. Mart. 1, 420 faceret quid pastor -li *Martinus* (*vix dat. vocis q. e.* ovile). GLOSS. II 411, 33 ποίμνη: -um.

[**ovillīnus,** -a, -um *var. l. pro* ovillus CELS. 3, 22, 11 (*cod. Put. ut* 4, 31, 6. 5, 27, 3^D).]

***ovillus,** -a, -um. *ab* ovis, *cf.* bovillus, suillus. *scribitur* uv- PLIN. nat. 30, 32 *VG*, obili EDICT. imp. Diocl. 6, 95 L. (*exemplar Myl.*, ovilli *Strat.*; -ilus *in var. l.* PAVL. FEST. p. 126 *et saepius*), ovell- CIL VIII 4508, 18 (*a. 202*). *legitur inde a* CATONE, VARRONE, LIVIO *in prosa oratione, imprimis apud artium scriptores.* [*confunditur cum* ovilis *e. g.* COLVM. 7, 2, 1 PLIN. nat. 30, 32, ovinus SER. SAMM. 250 (ovilis *A*, ovinis *cod. det., edd.*; -is *suspicatur Heraeus in exemplari suo*). SERV. Aen. 4, 374. *al.; e coni. haud necessaria* VARRO rust. 2, 1, 18 (*v. p. 1189, 58*).] *i. q. ad oves pertinens, ab ovibus oriundus sim.*: CATO agr. 36 *stercus* caprinum, -um, bubulum (151, 2. 161, 4 VARRO rust. 1, 38, 2 CELS. 5, 8. *al.; cf.* PLIN. nat. 17, 54 *fimum* [19, 149. *al.*]). 76, 2 casei (VARRO rust. 2, 11, 3 COLVM. 12, 43 PLIN. nat. 30, 55. *al.*). VARRO ling. 5, 99 pecori (rust. 2, 2, 6. 2, 3, 6 PAVL. FEST. p. 126. *al.*). rust. 2, 3, 9 *numerus* est minor *in grege* caprino quam in -o (LIV. 22, 10, 3 [*e rogatione pontificis maximi*] suillo, -o, caprino, bovillo). 2, 11, 1 *lacte* (CELS. 4, 31, 6 COLVM. 12, 8, 1 SCRIB. LARG. 135. *al.*). PAVL. FEST. p. 135 pelles (CIL VIII 4508, 18 [*a. 202*]. SERV. auct. Aen. 4, 374 eius ovis, quae hostia fuisset. *al.; cf.* MART. CAP. 2, 136 *libri* ex -is ... tergoribus). CELS. 3, 22, 11 sebo -o caprinove (PLIN. med. 2, 11, 6. *al.; cf.* PS. APVL. herb. 43 l. 3 axungia). 5, 27, 3^D ius anserinum vel -um vel vitulinum. PLIN. nat. 29, 111 felle (PLIN. med. 1, 2, 3. *al.*). 30, 111 butyro (30, 118. *al.*). SER. SAMM. 250 caudis (*v. l. 30*). ARNOB. nat. 7, 18 viscera (*i. caro*). PALLAD. 12, 13 tit. de gregibus -i generis et caprini (12, 13, 3. *al.*). MARCELL. med. 8, 189 iecur -um, id est ovis candidae. 19, 59 pulmo.

f. pro subst. **ovilla,** -ae. *de formatione*: PRISC. gramm. II 80, 4. 9 -a et suilla diminutiva sunt; in nus enim desinentia vel in na vel in num si faciunt diminutiva, abiecta n duas assumunt l: ... sic ergo ... ovina -a. *i. q. caro ovina*: VARRO ling. 9, 50 ab ove -a (*trad.*, ovilia *edd.*, '*sed fort.* ovile' *L. Spengel sec. 8, 54*). FEST. p. 253 (*inter merces deo pollucendas*) agnina, casei, -a *eqs.* PETRON. 56, 5 -am est. GLOSS. III 316, 50 -a προβατεία (*l. 36* de carne).

ovīnus, -a, -um. *ab* ovis (*cf.* PRISC. gramm. II 80, 4 -us ... ab ove). *scribitur* ob- ORIBAS. [*val.* oină '*caro ovilla*', *cf. infra l. 80; raet. occ.* uin '*lac ovillum*'; *fortasse etiam prov. vet.* ovina. *cf. M.-L. 6126. Wartburg VII 447. St.*] [*variat cum* ovillus VEG. (*v. etiam l. 30*); *contextu manco* (*fort. nom. propr.*): INSCR. Bull. Comm. Arch. Roma 61, 1933, 144, 6. 14.] *i. q. ad oves pertinens, ab ovibus oriundus*: VEG. mulom. 2, 55, 8 -um (-vill- *P*) ... stercus. ORIBAS. syn. 7, 21, 2 Aa fel caprinum vel bobinum aut -um (*La* ovis, *gr.* προβάτου). PALLAD. hist. mon. II 10 p. 364^D pellem -am ([*I 6 p. 276^C* p. ovis, *gr.* προβάτου]. GLOSS. III 273, 10 ἀρνακίς: -a p.). *allegorice* (*sec. Matth. 7, 15*): pellis -a (*plur.* AVG. bapt.): AVG. bapt. 2, 7, 11 p. 186, 3 lupi rapaces, qui p. -is indui cupientes *eqs.* (PS. AVG. [QVODV.?] cant. nov. 4, 13 lupi semitarii induti -a p.). in euang. Ioh. 45, 10 *Iudas lupus* p. -a tectus (in psalm. 110, 2. *cf.* in euang. Ioh. 112, 2 contectus [c. Petil. 1, 24, 26 p. 21, 1 psalm. c. Don. 30 = 36 L.]). c. Petil. 2, 73, 164 p. 105, 3 -a p. est in Christi laudibus, lupinus fructus in maledicis dentibus. in psalm. 149, 2 dignoscere ... lupum sub -a p. (*antea*: ovium vestitu). psalm. c. Don. 31 (= 37 L.) nomen iusti -a p. est. LEO M. serm. 52, 3 Iudas non iam -a p. velatus, sed lupino furore manifestus. OP. imperf. in Matth. 19 p. 739 si quis lupum cooperiat p. -a. GREG. M. moral. 31, 26 habitu ... -ae p. facies -a: GREG. M. epist. 5, 37 p. 321, 16 -ā f. lupinos dentes abscondimus.

f. pro subst. **ovina,** -ae. *scribitur* ob- GLOSS. *i. q. caro ovilla*: PRISC. gramm. II 80, 9 -a ovilla. GLOSS. III 88, 28 probation (*i.* προβάτειον): -a (*tit. l. 22* de carne; *affertur inter* haedina *et* agnina).

cf. Onom.

ovio *v.* obvio.

ōviparus, -a, -um. *ab* ovum *et* parere. 1 *i. q. ova pariens*: APVL. apol. 38, 3 viviparos eorum *piscium* et -os; ita enim latine appello, quae Graeci ζῳοτόκα καὶ ᾠοτόκα. AVSON. Mos. 133 *gobio piscis* praepinguis ..., -a congestior alvo. 2 *i. q. ex ovo ortus* (*ad vim passivam cf. fortasse gr.* ᾠογενής): FVLG. myth. 1, 13 *quod in aestate* -os pullulet fetus *corvus*.

***ovis** (ovēs), -is *f.*, *raro m.* (*n. v. l. 38*). [*vox prisca in plurimis linguis cognatis servata, cf. ind. vet.* ávi-ḥ *m. f., gr.* ὄϝις *etc. Sch.*] *de orig.*: VARRO ling. 5, 96 ab suis vocibus ... ficta *nomina animalium* (*e. g. bos, -is*). PRISC. gramm. II 253, 19 Aeolis ... solent inter duas vocales eiusdem dictionis digamma ponere, quos ... nos sequimur: ὄϝις -is ..., ᾠϝόν ovum (*sim.* 17, 17). ISID. orig. 12, 1, 9 -is molle pecus ... ab oblatione dictum, eo quod apud veteres ... -es in sacrificio mactarentur. *scribitur in singulis cod.* ho- VVLG. exod. 2, 17. *al.*, uv- MART. 3, 65, 4 VVLG. exod. 34, 20, ob- ITALA Matth. 25, 32 (cod. b *ut*: Ioh. 10, 12. 21, 15). *al.*, oph- GLOSS. IV 455, 26. *litt. graecis* PLVT. Marcell. 22, 8 *v. sub* 3. ova. *notatur* ov ACT. Arv. a. 218 (CIL VI 2104)a 2. a. 224 (CIL VI 2107) 10. 11. 12. NOT. Tir. 108, 61. 130, 48. *de genere*: *fem. testantur* NON. p. 216, 25 (*postea affert masc. ex* VARRONE, *v. infra*). AVG. quaest. hept. 2, 42 p. 114, 2 sq. -is ... masculus dici non posset, quia feminini generis est -is; item -is mascula si diceretur, esset absurdius (*similiter ad* exod. 12, 5: PS. ORIG. tract. 9, 10 B.; *cf. tamen p. 1193, 10*). EXC. Bob. gramm. I 553, 24. *masc.*: *sec. antiquam consuetudinem*: FEST. p. 286 in commentariis sacrorum pontificalium frequenter est hic -is. *in multae dictione*: VARRO frg. Gell. 11, 1, 4 (*ex formula vet.*) unum -em (*v. p. 1194, 41*; GELL.: ut -es genere virili appellentur). frg. Non. p. 216, 27 multantibus, qui -es duos, non duas dicunt, Homerum secutis, qui ait πολλοὶ δ' ὄιες (NON.: -es generis feminini ut plerumque; masculini Varro *eqs.*). PAVL. FEST. p. 195. *in sermone recentiore* (*dub.* COLVM. 7, 3, 10 scabros -es, *ubi* scabras *ed. vet. sec. paucos rec.*): ITALA exod. 12, 5 (Cypr. testim. 2, 15 p. 80, 24; *per contaminationem versuum et structurarum*) accipiant ... -em sine vitio, perfectum, masculum, anniculum erit vobis (*neutr. dissuadent p. 81, 1* illum *et p. 81, 3* eum *ut Gaudent. serm. 3, 13 G.; per nominativum*: Ps. Orig. tract. 9, 4 B. -is masculus *eqs.*). lev. 14, 10 (Lugd.) -em unum *eqs.* (*aliter p. 1196, 9*). PALLAD. vet. med. 35, 5 (*ad* -ium gregem *referas* eius, qui praecedit *et 35, 6* eorum stabulis). *neutr. vix agnosces; cf. tamen* ὄβα *sub* 3. ova *et l. 34 et pron. neutr.* (*sec. pron. gr. ad* πρόβατον *referendum*) ITALA Luc. 15, 4 (cod. d) quod perierat. Ioh. 10, 13 (*ibid.; 14* mea). 10, 27 (*ibid.; 28* ea). *de formis*: *nom. sing.* -is (*cf.* VARRO ling. 8, 46. 9, 76 non est dicta ovs) *inde a* CATONE, -es *solum trad.* VARRO ling. 9, 76. rust. 2, 1, 12 (*nisi plur.*). ITALA exod. 12, 5 (Ps. Orig. tract. 9, 10 B.). psalm. 118, 176 (Sangerm. *et* cod. 325). POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 4. *abl.* -i *probat* VARRO ling. 8, 66 sine reprehensione vulgo alii dicunt ... -i ..., alii ... -e; *redarguit* PS. PALAEM. gramm. V 534, 9; *legebatur olim apud* APIC. (*v. sub* ovifer). *nom. plur.* -is *vix iam* VERG. ecl. 3, 3 (*cod. P*); *sine dubio* ITALA psalm. 43, 22 (codd. 301. 302; *aliae vers. et* VVLG. -es), *cf. var. ll.* Rom. 8, 36 (Ambrosiast.). VVLG. Is. 53, 6 CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 141, 3. *gen. plur.* -ium *testatur* VARRO ling. 8, 70, -iarum *in var. l.* VVLG. deut. 7, 13. *acc.* -eis PLAVT. Pseud. 140 *A*, -is *in libris priscis e. g.* VERG. ecl. 2, 33. 3, 5. 6, 5 AVR. Fronto p. 34, 4. 7 v. d. H. ITALA psalm. 43, 12 (cod. 301), *in codd. rec. saepius*; -es *in tit.* ACT. Arv. a. 183 (CIL VI 2099) II 1 sqq. INSCR. christ. Diehl 1767, 6.

de notione: VARRO ling. 5, 96 -is, quod ὄις: ita enim *Graeci* antiqui dicebant, non ut nunc πρόβατον. EXC. Bob. gramm. I 553, 24 -is πρόβατον (*cf. Plut. Marcell. 22, 8 sub* 3. ova). SERV. Aen. 4, 484 -es ... μῆλα dicuntur (*sim.* SERV. auct. ecl. 8, 37 Aen. 4, 484). GLOSS. -is: πρόβατον, ὄις. -es: bidentes. GLOSS.^L V Aa o 623 -em: pecudem. *legitur inde a* PLAVTO, TER., CATONE, PORC. LIC., CIC., VARRONE *per totam latinitatem; deest e. g. apud* CATVLLVM, LVCR., CAES., SALL., LIV., TAC. [*val.* oaie. *cf. M.-L. 6127. St.*] [*confunditur cum* avis OV. met. 7, 536. 13, 849. *al.* (*falso trad.* VARRO rust. 3, 6, 3 PRVD. psych. 791, *restituitur* ITALA gen. 22, 7 [cod. 92]), bos OV. met. 15, 471. *al.* (*restituitur* SCHOL. Verg. Veron. ecl. 5, 88), Iuppiter (*in cas. obliquis*) HOR. epod. 2, 61. *al.* (*restituitur* VARRO ling. 8, 46; *cf.* ACC. trag. 373, *ubi* Iovis *Ribbeck, alii alia*), quis PLAVT. Merc. 524 POMPON. dig. 41, 3, 30, 2 GAIVS inst. 4, 17. *al.* (*restituitur* PLAVT. Persa 173 Truc. 655 VARRO ling. 5, 54), vis VERG. ecl. 3, 3 AVIEN. Arat. 1837 (*falso trad.* VARRO rust. 2, 2, 6). *loco corrupto* TIB. 2, 1, 58.]

i. q. ὄις (*gr. resp.* πρόβατον, *nisi alia adnotantur*). *iuxta ponuntur*: boves CATO agr. 5, 7. 6, 3. *al.*; *per adnominationem* VARRO frg. Non. p. 189, 23 PETRON. 56, 4. *et saepius*, *cf.* armenta VARRO rust. 1, 2, 12. *al.*, iuvencae VERG. georg. 2, 375, vituli ITALA gen. 20, 14 (Aug. nupt. et concup. 2, 27 p. 280, 16). *al.*; caprae CIC. Lael. 62 VARRO rust. 2, 1, 6. *al.*, *cf.* capellae VERG. ecl. 7, 3 OV. met. 13, 927 COLVM. 7, 10, 6. *al.*, haedi VERG. georg. 4, 10 ITALA exod. 12, 5 (Ps. Orig. tract. 9, 4 B.). Luc. 10, 3 (codd. f l; *Vulg.* agnos). ARNOB. nat. 7, 18. *sing. q. d. generalis inde a* VARRONE Men. 3 (*iuxta plur.* equi). rust. 2, 2, 3. 14. *saepius* (*vix* VERG. ecl. 3, 3, *ubi potius plur.*); *sing. collectivus* TIB. 2, 3, 42 innumera ... -e; *cf.* IVV. 6, 150 (SCHOL.: id est greges). AMBR. in psalm. 118 serm. 2, 33, 2 ut saepe dicimus 'qualis -is illius est?' pro grege -ium.

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

I *significatur ipsum animal* (*exempla inde a* VARRONE *selecta, praeter A3c*): A *usu sollemni*: 1 *generalia quaedam*: a *spectat ad quaelibet animalia generis ovilli*: PLAVT. Asin. 540 etiam opilio, qui pascit ... alienas -is, aliquam habet peculiarem (VARRO rust. 2, 3, 3 VERG. ecl. 6, 5. *al.; cf.* CATO agr. 30 delectato). Capt. 818 lanii ..., qui concinnant liberis orbas -is. CATO agr. 5, 7 *frondem iligneam* substernito -bus (*sim.* 37, 2; *sed frondes pabulo sunt*: 5, 8. 6, 3; *ambigue*: 30 *et* VARRO rust. 1, 15). 10, 1 *inter animalia oleti*. CIC. Lael. 62 capras et -es quot quisque haberet. VARRO ling. 5, 98 -i mari (*cf.* OV. fast. 1, 588 semimaris. MARCELL. med. 10, 45 -e femina. *v. etiam p. 1192, 24 sqq.*). rust. 2, 1, 5 *inter* 'genera pecudum ferarum' (*cf.* 2, 2, 2 e feris ... pecudibus. 2, 3, 3 -bus feris [3, 12, 1 CAPITOL. Gord. 3, 7 VOPISC. Prob. 19, 4]). VERG. ecl. 3, 3 infelix o semper -es (-is *P*) pecus (OV. met. 15, 116 -es, placidum p. *cf.* COLVM. 7, 5, 6 cum et alia p., tum ... -es. CIL VIII 23956, 3 [*a. 186*] pecoribus -ium. AVG. gen. ad litt. 3, 11 p. 75, 19 pecorum ... nomen ... aptari solet -bus. *sed inter pecudes*: GAIVS dig. 9, 2, 2, 2 MARCELL. med. 27, 31. *v. l. 11*). *et saepe.*

b *contextu illustratur sensus artior*: α *pertinet ad sexum femininum* (*cf.* MOD. dig. 32, 81, 4 -bus legatis neque agnos neque arietes contineri ...; -ium vero grege legato et arietes et agnos deberi. *de grege etiam* PAVL. sent. 3, 6, 75; *sed de ariete Phrixi v. p. 1195, 38, cf. indistincte* ITALA lev. 5, 15 [Aug. quaest. hept. 3, 20 p. 251, 7] arietem ... de -bus. II par. 17, 11 [Complut.] arietes -ium): CATO agr. 150, 2 -es, quae non pepererint (PHAEDR. 3, 3, 4 PLIN. nat. 20, 29. *al.*). VERG. ecl. 1, 21 -ium ... fetus (georg. 2, 196 COLVM. 12 praef. 3. *al.*). 2, 42 -is ubera (PLIN. nat. 30, 105. *al.*). OV. am. 1, 10, 28 non aries placitam munere captat -em (met. 9, 732 fast. 4, 102 COLVM. 7, 2, 4. *al.; explicatur differentia* GRAMM. suppl. p. 82, 32 masculinum ... et ... femininum, ut ... a. et -is. *v. etiam l. 20*). ars 2, 485 salitur -is. fast. 1, 334 lanigerae coniuge ... -is (*cf.* CALP. ecl. 2, 37 albae ... maritus -is). COLVM. 7, 3, 11 feta (VVLG. gen. 33, 13 [ITALA Aug. loc. hept. 1, 124 fetantur]). PLIN. nat. 8, 188 tonitrua ... -bus abortus inferunt. ITALA gen. 30, 41 (Lugd.) -es ... concipientes (31, 10 [*ibid.*]). AVG. quaest. hept. 3, 7 p. 239, 20 ovem, ... femininum pecus. serm. 46, 4 fructuosas. β *pertinet ad aetatem adultam* (*cf.* PAVL. sent. 3, 6, 74 -bus ... legatis agni non continentur [*sim. supra l. 20 et* MARCIAN. dig. 32, 65, 7]. *ad distinctionem cf.* TIB. 2, 5, 38 niveae ... agnus -is [ITALA gen. 31, 38 (Lugd.) agnos -ium. *sim. al.*]; -is *comprehendit aetatem minorem*: ITALA gen. 30, 32 [Lugd.] omnem -em nigram in agnis. lev. 5, 6 [Lugd.] feminam de -bus agnam. deut. 14, 4 [Lugd.] agnum ex -bus): PORC. LIC. carm. frg. 6, 1 custodes -ium teneraeque propaginis, agnum (*sim. iuxta ponitur*: TIB. 1, 10, 41 ipse suas sectatur -es, at filius agnos. ITALA II par. 35, 7 [Complut.]. CYPR. unit. eccl. 9 ARNOB. nat. 7, 18). AVG. quaest. hept. 3, 8 p. 241, 17 hic agnam dixit, ibi -em, ut aetas pecorum aliquam differentiam faciat.

c *in locis quibusdam sacrae scripturae adhibetur sensu latiore* (*sc. comprehenditur et genus caprarum; quod discernitur p. 1192, 76*): ITALA gen. 27, 9 (Aug. loc. hept. 1, 101, *cf.* Lugd.) vade ad -es et sume mihi duos haedos (*Vulg.* gregem; *explicat* AVG.: nomine -ium utriusque pecoris genus significavit, quod in eisdem pascuis simul erant). lev. 1, 2 (Lugd., *cf.* VVLG.) a bubus et ab -bus (AVG. loc. hept. *ad l.* -ium nomine etiam caprarum genus inclusit, sicut et in aliis locis solet. *sim.* HESYCH. in lev. 1, 10 p. 800[A] subintulit aliud animal, id est caprarum). 5, 7 (Aug. quaest. hept. 3, 8 p. 240, 26) in -em (*Lugd. et Vulg.* pecus; *antea distinguit* ab -bus agnam aut capram de capris; *cf.* HESYCH. *ad l.* p. 835[C] volentes per -em caprum vel capram intellegi). *per similem confusionem*: ITALA (= VVLG.) III Esdr. 1, 7 Weber -es (-ium *ed. Clem.*) agnorum et haedorum et caprarum triginta milia (*LXX I Esdr. 1, 7* ἀρνῶν καὶ ἐρίφων, *cod. Colbert.* -es et agnos et hoedos, *Sangerm. 4* -es et capras; *acc. etiam loco gemino* II par. 35, 7 cod. Complut., *cf. Vulg.*).

2 *agitur de natura, habitu, valetudine*: PLAVT. Trin. 541 sues moriuntur ..., -es scabrae sunt, tam glabrae ... quam *eqs.* (CATO agr. 96, 1 VARRO rust. 2, 2, 7 COLVM. 7, 3, 10. *cf.* 7, 5, 5 = PALLAD. vet. med. 30, 1 -is frequentius quam ullum aliud animal infestatur scabie). TARQVIT. PRISC. Macr. Sat. 3, 7, 2 purpureo aureove colore -is ariesve si aspergetur (*sc. pro ostento*). VARRO Men. 3 -is balat (*v. sub voce* 1. balo. *cf.* PHYSIOGN. 115 p. 134, 14 glauciunt ... ut -es. GLOSS. nom. ed. Loewe p. 248 -is bobat). rust. 2, 1, 4 putant -es adsumptas et propter utilitatem et propter placiditatem (*dicuntur* placidae: 2, 3, 3 OV. epist. 15 [16], 55 met. 13, 927. *al., cf. l. 14 et p. 1194, 66*). 2, 1, 19 (*de tempore graviditatis ut*: 2, 2, 14 PLIN. nat. 8, 200). VERG. Aen. 3, 660 lanigerae (*v. vol. VII 2, 930, 50 sq.*). HOR. epod. 2, 16 tondet infirmas -es. PHAEDR. 1, 5, 3 patiens -is iniuriae. SEN. nat. 6, 27, 4 -es ... molliores naturae (*cf. vol. VIII 1373, 38*). PETRON. 56, 4 mutae bestiae laboriosissimae boves et -es. PLIN. nat. 11, 161 (*inter ruminantes ut*: SER. SAMM. 610 VVLG. deut. 14, 4 ISID. orig. 12, 1, 37). AVR. Fronto p. 34, 4 v. d. H. -es consternatae disperguntur; aliae alibi palantes balantesque oberrant (*cf. p. 1195, 6, 1196, 1 et* TERT. carn. 8 l. 15 erraticae [*v. vol. V 2, 805, 76*]. patient. 12 p. 19, 5 erroneam [*v. vol. V 2, 814, 35*]. *sim. saepius*). CYPR. unit. eccl. 9 ut mansuetudo et lenitas agnis et -bus aequetur (*cf.* ANTH. 762, 56 pia. SERV. auct. Aen. 8, 128 mite et quietum animal. RVFIN Orig. in cant. 2 p. 145, 10 animal simplex). *et saepius.*

3 *agitur de cura, usu, utilitate* (*cf. p. 1193, 72*): a *varia ratione* (-es pascere *sim. v. p. 1193, 4*): PLAVT. Truc. 947 -es et lanam (*cf.* VARRO ling. 5, 130 lana ... -is [rust. 2, 2, 7. *al.*]. FRONTO p. 13, 11 v. d. H. [*frg. orat.*] -i lana ... detrahitur. *v. et l. 10. p. 1193, 75*). CATO agr. 150, 1 fructum -ium (*i. lac et caseum; cf.* OV. fast. 5, 498 lac ... -is [PLIN. nat. 11, 241. *al.*]). CIC. nat. deor. 2, 158 quid ... -es aliud adferunt, nisi ut earum villis confectis atque contextis homines vestiantur? (*cf.* HIER. adv. Iovin. 2, 5 -es ad lanitia conditae). MENOL. Colot. Mai 10 (CIL I² p. 280) -es tundunt(ur) (VARRO rust. 1, 37, 2 in -bus tondendis. 2, 11, 7. 8. *al., v. et p. 1193, 76. 1195, 59. cf. l. 15 et* VARRO rust. 2, 1, 28 detondunt aut vellunt. HIER. epist. 64, 3, 1 adtonsae). VARRO ling. 5, 54 (*de more vellendi ut*: PLIN. nat. 8, 191. *cf. l. 13*). rust. 2, 11, 6 tonsura -ium (ITALA deut. 18, 4 [Lugd.; VVLG. tonsione]. *al.; cf.* VVLG. gen. 38, 12 tonsores -ium). VERG. ecl. 3, 5 -is ... mulget (COLVM. 7, 5, 20. *al.*). Aen. 7, 87 caesarum -ium ... pellibus (PLIN. nat. 30, 118. *al., v. etiam l. 76; cf.* OV. fast. 4, 663 -ium ... vellera [*al.*]). COLVM. 11, 3, 12 *stercus* -ium (SER. SAMM. 964. *al.; cf.* PLIN. nat. 17, 52 *fimum* -ium [*al.*]). PLIN. nat. 28, 133 *butyrum* pinguissimum ex -bus. 29, 93 sebo -is (30, 55. 108. *al.*). 29, 127 iocur -ium (MARCELL. med. 8, 189). 30, 61 lien -ium. *sim. saepius.*

b *adhibetur ad sacrificia*: CARM. devot. Macr. Sat. 3, 9, 11 *votum* recte factum esto -bus atris tribus. VERG. georg. 4, 546 nigram mactabis -em (DECRET. decur. Pis. de L. Caesare [CIL XI 1420] 20 OV. fast. 3, 300. *al.; v. et l. 31*). PROP. 4, 1, 24 pastor ... exta litabat -is (OV. fast. 4, 908). OV. fast. 1, 588 sacerdos ... viscera libat -is. trist. 1, 9, 49 -ium fibrae (PERS. 2, 26). PAVL. FEST. p. 57 cervaria -is, quae pro cerva immolabatur (ACT. ARV. a. 183 [CIL VI 2099] II 1. *al.; cf.* AVG. civ. 16, 43 p. 194, 25 D. -is immolationem [in euang. Ioh. 50, 2]). p. 104 idulis -is dicebatur, quae omnibus idibus Iovi mactabatur (MACR. Sat. 1, 15, 16. *v. Latte, Röm. Religionsgesch. 80*). ITALA gen. 22, 7 (cod. 111 *al.*) -is ad holocaustum (*Vulg.* victima. *sim.* 22, 8 [*ibid.*]). lev. 1, 2 (Lugd. *al., cf.* VVLG.) de bubus et de -bus offeretis dona vestra (1, 10 *et* 5, 18 [*ibid.*]. *al.*). deut. 18, 3 (Lugd., *sim.* VVLG.) sacrificantibus victimas sive vitulum sive -em (II par. 5, 6 [Complut.; *Vulg.* arietes]. *al.*). *et saepius.* c *in multae dictione* (*afferuntur omnia exempla*): CIC. rep. 2, 16 multae ... dictione -ium et boum. VARRO rust. 2, 1, 9 multa etiam nunc ex vetere instituto bubus et -bus dicitur. frg. Gell. 11, 1, 4 (*verba legitima, quibus minima multa diceretur*) ego ei unum -em multam dico (*cf.* GELL. 11, 1, 3 minima ... multa est -is unius). frg. Non. p. 216, 27. FEST. p. 202 -bus duabus multabantur apud antiquos in minoribus delictis. *ibid.* postea quam aere signato uti civitas coepit ..., facta est aestimatio pecoralis multae et boves centenis assibus, -es denis aestimatae (p. 237 decusibus [PAVL. FEST. p. 24. 144]. *sim.* GELL. 11, 1, 2). p. 237 ante aes aut argentum signatum ... poena gravissima erat duarum -ium et triginta bovum (*sim.* PAVL. FEST. p. 144 GELL. 11, 1, 2). PAVL. FEST. p. 195. PLIN. nat. 18, 11 multatio ... non nisi -ium boumque inpendio dicebatur, non omittenda priscarum legum benivolentia: cautum quippe est, ne bovem prius quam -em nominaret, qui indiceret multam.

B *in proverbiis et comparationibus* (*v. etiam Orth, RE II A 399, 42 sqq.*); *respiciuntur* -es: 1 *stultae*: PLAVT. Persa 173 interea, credo, -es si in ludum iret, potuisset iam fieri, ut probe litteras sciret. 2 *lupis obnoxiae* (*v. etiam sub II A et vol. VII 2, 1855, 31*): PLAVT. Pseud. 140 ut mavelis lupos apud -is linquere quam hos domi custodes. TER. Eun. 832 -em lupo commisisti. CIC. Phil. 3, 27 o praeclarum custodem -ium, ut aiunt, lupum. ITALA Matth. 10, 16 (cod. b *al.* = VVLG.) mitto vos sicut -es in medio luporum (*item* Luc. 10, 3 [codd. l f; *Vulg.* agnos, *gr.* ἄρνας]. *pendet* IVVENC. 2, 457 pergite ... ut -es, ... praeda luporum. *al.; explicat* PS. AVG. serm. ed. Mai 59, 1 discipulos suos propter innocentiam -bus conparavit. OP. imperf. in Matth. 24 p. 756). IREN. 1 praef. 2 ne ... abripiantur quidam quasi -es a lupis. *al.* 3 *placidae, probae*: TER. Ad. 534 tam placidum quam -em reddo (*affertur* LACT. inst. 3, 26, 4. *cf.* SVLP. SEV. dial. 2, 9, 4 -e placidior). PROP. 2, 5, 20 non solum taurus ferit ... hostem, verum etiam instanti laesa repugnat -is. ITALA Is. 53, 7 (Tert. fug. 12, 3 *al., cf.* VVLG.) tamquam -is ad victimam ductus est (*affertur de Christo*: act. 8, 32 [cod. g = VVLG.] ad occisionem. AMBR. Iac. 2, 2, 8. *al.*). *ibid.* (Tert. adv. Marc. 4, 40 p. 559, 10) tamquam -is coram tondente sic os non aperturus (*gr.* ἀμνός, *Vulg.* agnus). Matth. 7, 15 (cod. q, *cf.* VVLG.) attendite ... a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis -ium, abintus autem sunt lupi rapaces (Aug. c. Petil. 2, 73, 164 p. 105, 1 induti pellibus -ium. *explicant*: TERT. praescr. 4 l. 7 nominis christiani extrinsecus superficies. AVG. c. Iulian. 6, 7, 20 lupi malos significant, -es autem bonos. *cf.* CYPR. zel. 12 quid sub vestitu -ium latitat? LACT. inst. 5, 3, 23 lupum sub -is pelle celare. *al.*). 25, 32 sq. (cod. a *al.* = VVLG.) sicut pastor segregat -es ab haedis *eqs.* (*interpretantur*: AVG. civ. 20, 24 p. 470, 22 D. bonos a malis. OP. imperf. in Matth. 54 p. 942 iusti. ORIG. in Matth. ser. 70 p. 166, 16 qui salvantur. *v. et vol. VI 3, 2489, 81 sqq.*). 4 *cura pastoris fovendae*: ITALA num. 27, 17 (Lugd.) non erit synagoga domini sicut -es, quibus non est

[*Plepelits*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pastor (VVLG. -es absque pastore. *item determinantur* II par. 18, 16 [Complut., VVLG. *ut supra*]. *al.; cf.* Matth. 9, 36 [cod. b *al.* = VVLG.] sicut -es non habentes pastorem). psalm. 76, 21 (Sangerm. = VVLG.) deduxisti sicut -es populum tuum (*item sine explicatione de cura pastoris*: 77, 52 [Sangerm., *cf.* VVLG.]. Zach. 9, 16 [Tert. adv. Marc. 4, 39 p. 553, 15]). 118, 176 (Veron.) erravi sicut -is perdita ([cod. 325, VVLG. quae periit]. *al.*). Luc. 15, 6 (codd. a, aur. *al.* = VVLG.) inveni -em meam, quae perierat. 5 *leto obnoxiae*: ITALA psalm. 43, 12 (Sangerm. = VVLG.) dedisti nos tamquam -es escarum. 43, 22 (Sangerm., *cf.* VVLG.) aestimati sumus ut -es occisionis (*affertur* VVLG. Rom. 8, 36). 48, 15 (Sangerm., *cf.* VVLG.) sicut -es in inferno posuit *impios*. IREN. 2, 22, 2 (2, 32, 7 H.) ut -es occidimur. CLAVD. 20, 400 Gruthungos ut miseras populabor -es. 6 *in grege frequentes* (*ad frequentiam spectat etiam* ITALA Ezech. 36, 37 sq. *sub III B 1*): ITALA psalm 106, 41 (Sangerm., *cf.* VVLG.) posuit sicut -es patrias (*Hier. psalt.. sec. Hebr.* quasi gregem; *intellege: reddidit familias numerosas*).

C *epitheta notabiliora* (*maxime ad genus vel colorem pertinentia; appendix ad A et B*): PLAVT. Truc. 649 Tarentinas (COLVM. 7, 2, 3 generis eximii Calabras Apulasque et Milesias nostri existimabant earumque optimas T. *al.*, *v. l. 29. 40 sq.*). 655 minas (*v. vol. VIII 1044, 65 sqq.*). CATO agr. 2, 7 deliculas (*cf.* COLVM. 7, 3, 14 vitiosarum). or. frg. 62, 2 (= frg. dub. 3; 91 M.) ⟨pa⟩scalis (*affert* FEST. p. 242, *ubi* PAVL.: pastales -es Cato posuit pro pascuales. *cf.* PAVL. FEST. p. 222 passales . . ., quod passim pascuntur). CARM. devot. Macr. Sat. 3, 9, 11 atris (DECRET. decur. Pis. de L. Caesare [CIL XI 1420] 20 CIL X 8259b, 14. *cf.* VERG. georg. 4, 546 nigram [*al.*]. VAL. FL. 3, 439 piceae). VARRO rust. 2, 2, 18 -bus pellitis, quae propter lanae bonitatem, ut sunt Tarentinae et Atticae, pellibus integuntur (2, 2, 20 *opp.* hirtas. HOR. carm. 2, 6, 10 [PORPH.: pellibus teguntur]. *cf.* COLVM. 7, 2, 4 tectis). 2, 10, 10 hirtas (2, 11, 7. *v. l. 30*). TIB. 1, 10, 10 varias (PLIN. nat. 31, 13. ITALA gen. 30, 39 [Lugd.] v. et cinericias sparsas [*cf. p. 1193, 69 et* GLOSS.^{L} IV dub. Plac. S 20 sparsas -es: quasi varias]. *al.*). 2, 5, 38 niveae (*v. etiam sub II B; cf.* CALP. ecl. 2, 37 albae [PLIN. nat. 2, 230. *al.*, *v. vol. I 1504, 6 sqq.*]. PRVD. psych. 792 lacteolam. MARCELL. med. 8, 189 candidae). PROP. 2, 26, 6 aurea . . . vexit -is *Hellen* (OV. epist. 17 [18], 144. *cf.* am. 2, 11, 4 conspicuam fulvo vellere. epist. 6, 2 auratae. 6, 104 aurea Phrixeae terga . . . -is [fast. 3, 852. *v. et sub II B*]. APVL. met. 6, 11, 5 auri . . . decore florentes). PAVL. FEST. p. 12 adasia (*v. vol. I 571, 24*). p. 25 apica (*v. vol. II 233, 57*). COLVM. 7, 4, 4 Graecam (PALLAD. 12, 13, 5 G. -es sicut Asianas vel Tarentinas). *sim. al.*

II *per synecdochen*: A *significatur pecunia pro -bus accepta* (*ludit epitheton* mina '*glabra*' *cum subst.* mina μνᾶ. *cf. fortasse* PLIN. nat. 18, 12 Servius rex -ium boumque effigie primum aes signavit): PLAVT. Truc. 655 minas -is in crumina hac in urbem detuli. 657 (*de eadem pecunia, v. Enk ad l.*) -es illius hau longe absunt a lupis. B *significatur pellis vel lana ovilla*: TIB. 2, 4, 28 niveam Tyrio murice tingit -em. OV. epist. 12, 10 Phrixeam petiit Pelias arbor -em. MART. 6, 3, 6 trahet aurea . . . fila et totam Phrixi Iulia nebit (*i. nendo consumet*) -em.

III *per similitudinem quandam transfertur ad homines* (*tropologice ad res, quae ad homines pertinent,* VEREC. in cant. 2, 15 D. [*de lectionibus*]. 6, 21 [*de sensibus*]): A *usu Plautino de hominibus stultis* (*de hac locutione iocosa agit Fraenkel, Plautin. im Plautus 72 sqq.*): Bacch. 1121^a sq. (*meretrices inter se*) quis has huc -is adegit? : : (*senes inter se*) -is nos vocant pessumae (*lusum uberius persequitur poeta*). 1140^a. 1141. 1142. Merc. 524 -em tibi *meretrici* . . . dabo, natam annos sexaginta, peculiarem (*526* tondetur . . . scite).

B *in sacris script. et apud ecclesiasticos*: 1 *in universum, significatur populus Israel sive ecclesiae* (*sc. ut grex dei, episcopi sim.; respondet in contextu pron. masc.* ORIG. in Matth. ser. 14 p. 27, 1 VITA Caes. Arel. 1, 54): ITALA II reg. 24, 17 (Ferrand. epist. 7, 10 p. 938^D, *cf.* VVLG.) convertatur manus tua in me *David* . . .; isti, qui -es sunt, quid fecerunt? (*plenius cum gr.: Ambr. epist. 51, 9* ego pastor malignum feci, et hic grex quid fecit?). psalm. 78, 13 (Sangerm., *cf.* VVLG.) nos . . . plebs tua et -es pascuae tuae (*al.*; PSALT. Rom.: -es gregis tui [*al.*]). Ezech. 34, 31 (Rufin. Orig. in lev. 3, 3 p. 305, 14) -es meae -es sanctae sunt ([*Vulg.* greges]. SACR. Greg. 198, 2). 36, 37 (Aug. c. Pelag. 4, 6, 14 p. 536, 15) -es homines (36, 38 [*ibid. l.* 18; *Vulg.* gregem hominum . . . gregibus h.; *inde* AVG. c. Pelag. 4, 6, 15 p. 538, 18. 20]. AVG. civ. 15, 7 p. 71, 15 D. *Christus* pastor -ium h. [*opp.* -ium pecorum, *quocum cf.* in euang. Ioh. 47, 6 -ium quadrupedum]). Mich. 7, 14 (Cypr. testim. 3, 20 p. 137, 25) pasce populum tuum . . ., -es hereditatis tuae (*Vulg.* gregem). Matth. 10, 6 (cod. q *al.*) ite ad -es perditas domus Israel (codd. b g^1 = VVLG. -es, quae perierunt, domus Israel. 15, 24 [*ibid.*]. *inde* TERT. fug. 6, 5. *al.*). Ioh. 21, 15–17 (cod. a *al.*) pasce -es meas (*ter; v. p. 1188, 80*). TERT. fug. 2, 6 -es dei (RVFIN. Orig. in lev. 3, 3 p. 305, 10 AVG. serm. 47, 30). adv. Marc. 5, 1 p. 570, 2 -es Christi (CYPR. unit. eccl. 9 sent. episc. 17 epist. 68, 4 p. 747, 16. *al.*). pudic. 7 p. 231, 6 -is proprie Christianus (*cf. ibid. l.* 8 Christianus in -e intellegendus). CYPR. zel. 12 -es nominat *plebem suam Christus*, ut innocentia christiana -bus aequetur. epist. 43, 6 p. 596, 3 vitate lupos, qui -es a pastore secernunt. 45, 3 p. 602, 21 *ut* errantes -es, quas . . . haeretica temptatio a matre secernit, in ecclesia colligamus (*cf.* 71, 2 p. 773, 1 abigeatam et errabundam. AMBR. fid. 5 pr. 4 erraticae). 68, 3 p. 746, 8 -es dominicas (68, 4 p. 747, 14 AVG. anim. 4, 1, 1 epist. 125, 2 p. 4, 28. *al.; cf.* AMBR. epist. 42, 1 -es domini). OPTAT. 7, 8 p. 155, 23 ex -bus . . . facti sunt vulpes, ex fidelibus perfidi *eqs.* CHROMAT. serm. 23, 2 L. ille *Abel* pastor -ium irrationabilium, hic *Christus* rationabilium. EVCHER. form. 4 p. 28, 8 -es: populi fideles. *et saepe.* 2 *speciali quadam ratione*: HIL. myst. 1, 6, 5 ipse etiam -is et . . . unus ex -bus (*Christus ut*: AVG. in euang. Ioh. 123, 5 l. 106 ut pro omnibus pateretur, -is est factus. ORIENT. carm. app. 2, 4 -is *inter epitheta Christi. cf. p. 1194, 70*). AVG. c. Pelag. 4, 6, 15 p. 538, 17 illi unicae -i . . ., hoc est ecclesiae. PS. AVG. serm. ed. Mai 97, 5 (*de Isaac*) -is illa, quam ducebat *Abraham ad holocaustum.* CHROMAT. serm. 23, 3 L. de hoc grege . . . sancto *patriarcharum et prophetarum* immaculata illa et intacta -is processit, id est . . . Maria, quae nobis . . . illum agnum . . . generavit (*de eadem*: SEDVL. carm. pasch. 1, 84 virginis agnus. *sim.* op. pasch. 1, 2 p. 180, 11). *in tit.*: INSCR. Tarr. Alföldy 960, 2 (*saec. IV/V*) *Aurelia* -is immaculata, fide cara viro *eqs.*

deriv.: oviaricus, oviarius, ovicula, ovilio, ovilis (-e), ovilius (-um), ovillus, ovinus (-a).

compos.: ovicerda, ovifer(-us, -a), ?ovispex; *cf.* opilio.

ovisdelem ORIBAS. syn. 7, 1, 6 La, *i.* uuisdile (*nomen gothicum herbae q. e.* vitrago).

? **ovispex**: ovium inspector GLOSS. V 606, 29. *ab* ovis *et* specere, *si recte trad.*; ovorum inspector *suspicatur Hopfner, RE XVIII 538, 29* (*cf. gr.* ᾠοσκοπία); avispex *et* avium *intellegitur supra vol. VII 1, 1946, 84.*

ovius (ovv-) *v.* obvius. **ouls** *v.* uls. **ōum** *v.* ovum.

ovo, -āvī, -ātum, -āre (*depon.* ovor, -ārī *v. l. 43*). [*vox exclamationem significans conferenda videtur cum gr.* εὐάζειν *ab* εὐαί *sim.; sunt qui inde mutuatam putent. Sch.*] *de orig.* (*cf.* 3. ova *et* ovatio): PAVL. FEST. p. 195 -antes: laetantes, ab eo clamore, quem faciunt redeuntes ex pugna victores milites geminata o littera. *scribitur* ob- CE 1385, 7 (*a. 564/5; vix et* 2103, 6 obas [*quod pro nomine proprio accipiunt Diehl 2142 et Engström 358*]). IORD. Rom. 349 Get. 165 GLOSS. *et hic illic in var. l.* (ov- *testatur* MARTYR. gramm. VII 196, 14). *de formis: longe praevalet part. praes.* (*part. fut.* SOL. 45, 13, *part. perf. pass. v. sub I B*); *prima pers. praes.* (*improbatur* DIOM. gramm. I 379, 23 MACR. exc. gramm. V 629, 16. 654, 22 CLEDON. gramm. V 61, 23 sq.) *et perf. act. non legitur nisi apud grammaticos et in* GLOSS., *secunda pers. non nisi apud gramm.; ceteras formas v. sub I A 2 et II B. depon.* (*fortasse sec.* laetari *sim.*) RVSTIC. (*v. sub II B*) -antur. GLOSS.^{L} II Philox. OV 2 -atur. *de notione* (*v. etiam* PAVL. FEST. p. 195 *supra et infra l. 66 sqq.; ad singulos locos v. infra*): GLOSS. -ans: χαίρων. γήθων. gaudens. laetans. exultans. -o: χαίρω. παιανίζω. -at: bacchatur, exilit, excrescit (*cf.* GLOSS.^{L} V Aa O 622 -antes: crescentes [χαίροντες *Lindsay dubitanter in app. crit.*]). GLOSS.^{L} V Aa O 4 -antes: gaudentes, hilares. *legitur in actis triumphalibus anni 360 a. Chr. usque ad a. 36 a. Chr.* (*suppletur inde ab a. 503*) *et inde a* PLAVTO (*semel*), RHET. Her. (*semel*), CIC. (*ter*), R. GEST. div. Aug. (*semel*), *saepius apud* VERG. *eiusque sectatores* (*deest* LVCANO) *et* LIV.; *in hexametris formae trisyllabae ponuntur fere ita ut versum claudant.*

i. q. clamorem quendam laetum tollere (*sonantem vocales* 'o — o' [*v. supra* PAVL. FEST. p. 195] *vel* 'o — a' [*cum sonitu corvorum est conferendus sec.* VERG. georg. 1, 423 -antes gutture corvi]; *cf.* εὐοῖ: εὐάζειν, io: iubilare, triumpe: triumphare): I *term. techn. spectat ad triumphum minorem* (*maiorem poetice p. 1197, 46 sqq.*).

opp. triumphare *vel* curru urbem ingredi *sim. saepius inde a* PLAVTO; *ad rem v. Rohde, RE XVIII 2, 1890 sqq.; ceterum cf. Gymnasium 80, 1973, 286 sqq. 303 sqq. nec non locos differentiam inter* -are *et* triumphare *illustrantes, quos putavimus praemittendos* (*v. etiam* PAVL. FEST. p. 195 *sub* ovalis, SERV. Aen. 4, 543 *sub* ovatio): GELL. 5, 6, 20 sq. ovalis corona murtea est; ea utebantur imperatores, qui -antes urbem introibant. -andi ac non triumphandi causa est, cum aut bella non rite indicta neque cum iusto hoste gesta sunt, aut hostium nomen humile et non idoneum est, ut servorum piratarumque, aut, deditione repente facta, impulverea, ut dici solet, incruentaque victoria obvenit. 5, 6, 27 partim . . . scripserunt *veteres scriptores*, qui -ret introire solitum equo vehentem; sed Sabinus Masurius pedibus ingredi -antes dicit, sequentibus eos non militibus, sed universo senatu. DIFF. Suet. p. 283, 3 -are et triumphare hoc differt, quod triumphans quadrigis vehitur et coronatus laurea corona subsequitur pompam; qui autem -at, aut †super equum tripudiat aut mirtea corona cinctus pompam praecedit.

A *intransitive i. q. triumphum minorem agere* (*in imag. iocose* PLAVT., *hyperbolice* CIC. Phil. 14, 12; currus . . . -antes *pro triumphatoribus* PROP. *sub 2; de acclamatione v. p. 1198, 47 sqq.*).

de *aliquo victo*: ACT. triumph. Capitol. a. u. c. 394 (*nisi praepos. cum* triumphare *iungenda*). TAC. ann. 13, 32, 2 VIR. ill. 33, 4; *cf.* 52, 1 unde. ex *aliqua gente, regione, causa*: ACT. triumph. Capitol. a. u. c. 710 (*nisi praepos. cum* triumphare *iungenda ut*: 718 FAST. triumph. Vrbisalv. a. 174 a.). LIV. 36, 39, 1. 41, 28, 6 VELL. 2, 122, 1. a b *aliqua*

[*Plepelits*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

regione victa: PROP. 3, 9, 53. ob *aliquam causam*: LIV. 4, 43, 2. 34, 10, 3 TAC. ann. 3, 11, 1 SVET. Tib. 9, 2. Claud. 1, 3 (?).

1 -antem triumphare, inire urbem, redire *sim.*: PLAVT. Bacch. 1069 veluti mi evenit, ut -ans praeda onustus cederem (*inc-trad.*); salute nostra atque urbe capta per dolum domum reduco integrum omnem exercitum; . . . ne miremini, quod non triumpho: *eqs.* CIC. de orat. 2, 195 *M. Aquilium* -antem in Capitolium ascendisse (*cf.* Phil. 14, 12 cum . . . me -antem et prope triumphantem populus Romanus in Capitolium domo tulerit, domum inde reduxerit). ad Brut. 23, 9 W. ut -anti introire Caesari liceret (PAVL. FEST. p. 195 *v. sub* ovalis. TAC. ann. 3, 19, 3. urbem: LIV. 4, 53, 11 ex senatus consulto. TAC. ann. 2, 64, 1. 3, 47, 3 e Campania [*postea*: post . . . tot . . . triumphos . . . peregrinationis suburbanae inane praemium]. GELL. 5, 6, 21 *supra*. VIR. ill. 33, 4 de Lucanis. 48, 5. 52, 1 Vettonas . . . superavit, unde -ans u. i.). R. GEST. div. Aug. 4 ⟨bis⟩ -ans triumphavi et tris egi curulis triumphos ([*gr.* δὶς πεζὸν ἐθριάμβευσα]. VELL. 2, 96, 3. 2, 122, 1 ex Armenia recepta et ex rege ⟨ei⟩ praeposito . . . -ans triumphare . . ., et Vindelicorum Raetorumque victor curru urbem ingredi. VAL. MAX. 2, 8, 7 aut -ans aut curru. *subaudiendum in actis triumph., quae v. infra*). LIV. 3, 10, 4 triumphavit *imperator* . . .; alteri consuli datum, ut -ans sine militibus urbem iniret (7, 11, 9. 26, 21, 4 sq. 31, 20, 5. 39, 29, 5 medius . . . honos. 40, 16, 11. 41, 28, 3. 6 TAC. ann. 13, 8, 1. -ans inire: TAC. ann. 3, 11, 1 ob receptum Maroboduum *eqs.*). 4, 43, 2 triumphus negatus, ceterum ob Sempronianae cladis levatam ignominiam ut -ans urbem intraret, concessum est. 5, 31, 4 Valerio . . . triumphus, Manlio, ut -ans ingrederetur urbem, decretum est (31, 20, 6 ex senatus consulto [33, 27, 1]. 34, 10, 3 ob rem feliciter gestam. 34, 10, 6. 36, 21, 10. 36, 39, 1 ex ulteriore Hispania. SVET. Aug. 22. Tib. 9, 2 quas ob res et -ans et curru. Cal. 49, 2 SPART. Sept. Sev. 14, 7 veluti -ans. OROS. hist. 6, 18, 34 *Caesar*). 26, 21, 6 -ans multam prae se praedam in urbem intulit. 32, 7, 4 ne -ans rediret ([*opp.* privatus urbem ingrediens]. GELL. 5, 6, 23). *in actis triumph. subaudiendo verbo q. e.* triumphare: ACT. triumph. Capitol. a. u. c. 394 (CIL I² p. 44) M. Fabius . . . Ambustus cos. . . . -ans de Herniceis. 558. 563. 580. 710 C. Iulius . . . Caesar VI dict. IIII -ans . . . ex monte Albano. 714. 718 imp. Caesar divi f. . . . ov⟨ans⟩ ex Sicilia. *ibid.* M. Antonius . . . -an⟨s⟩ *eqs. et saepius supplendum.* TAB. triumph. Barberin. a. u. c. 714 (CIL I² p. 77) im⟨p. Caesar⟩ -ans quod pace(m) cum ⟨M. Antoni⟩o fecit. *sim. ibid. de M. Antonio.* FAST. triumph. Vrbisalv. a. 174 a. (Inscr. Ital. XIII 1, 1 p. 339) ⟨Ap. Claudius⟩ Cento pro co(n)s(ule) -ans ex Hisp(ania) Celtib(eria).

2 *cetera exempla* (*ponitur per se; etiam hic part. praes. praeter* TAC., SVET.; *v. etiam* GELL. 5, 6, 21. 27 *et* DIFF. Suet. *supra p. 1196, 66 sqq.*): PROP. 3, 9, 53 *carmine* prosequar . . . currus utroque ab litore -antes (*sc. triumphos de oriente atque occidente actos, sec. Verg. georg. 3, 33* triumphatas utroque ab litore gentes. *item poetice de triumpho maiore*: PETRON. 123 vers. 240 modo quem *Pompeium* ter -antem Iuppiter horruerat. *laxius*: CLAVD. 28, 553 -anti *Honorio* [*sc. victori curru Romam ingredienti, cf. 580* triumphantem]). PLIN. nat. 15, 19 (*cf. p. 1198, 55*) *olea coronantur* minoribus triumphis -antes (*part. pro subst. ut*: 15, 125 haec *myrtus* postea -antium fuit corona. AMM. 27, 8, 8 civitatem . . . recreatam -antis specie laetissimus introiit *dux*). TAC. ann. 13, 32, 2 Plautio, quem -asse de Britannis rettuli (quem -ans se . . . rettulit *M*, qui -asset *L*). SVET. Claud. 1, 3 quas ob res -andi ius et triumphalia ornamenta percepit.

B *transitive i. q. triumpho pro praeda ducere* (*si recte intelleximus, cf. Ov. fast. 3, 732* triumphato . . . bove): PERS. 2, 55 illud subiit *tibi*, auro sacras quod -to perducis facies *statuarum* (*metro neglecto ab* ovum *derivant* SCHOL. *ad l.*).

II *in universum. notione exclamandi evanescente vergit hic illic in notionem q. e. exsultare, laetari, gaudere (quae iuxta ponuntur, v.* GLOSS. *et cf. e. g.* gaudio -ans LIV. 8, 7, 12 APVL. met. 6, 28, 6, laetitia VAL. MAX. 3, 2, 21. 9, 3, 4 IVL. VAL. 1, 13 *nec non abl. causae p. 1198, 10. 12. 57. 1199, 30. al.), maxime p. 1199, 14 sqq.; sec. quam notionem accedit inf.* OPT. PORF. carm. 14, 16 ORIENT. comm. 1, 398, *acc. c. inf. abbrev.* VEN. FORT. Mart. 4, 532 Brictio . . . se meriti melioris -ans quam sanctus haberet (*vix reflexive intellegendum*), *obi. rei effectae* CE 1808, 4 (*v. sub B; vi proclamandi ut* VEN. FORT. *supra*).

A *part.* -ans (-turus *p. 1198, 18*): 1 *-antes sunt victores* (*res pro homine p. 1198, 18. 54*): a *varii*: α *homines* (*sc. milites vel ductores vel qui quacumque pugna vicerunt aut victuri sunt, Salmoneus quasi triumphans* VERG. Aen. 6, 589; *cum respectu superbiae ibidem et* CORN. SEV., SIL. 1, 154, *al.; exempla post* TAC. *selecta*): RHET. Her. 4, 8, 12 quo pacto hostes . . . diiectis moenibus -antes inruerunt in civitatem. VERG. Aen. 5, 331 *Nisus* iam victor -ans *cursu* vestigia . . . haud tenuit (SIL. 1, 283. 11, 259 *postea*: laetus. PRVD. c. Symm. 1, 123. DRAC. Romul. 2, 95 *Hercules*. CORIPP. Ioh. 4, 155). 5, 563 acies iuvenum, ducit quam parvus -antem . . . Priamus (*item in pugna*: 9, 71 socios . . . incendia poscit *Turnus classem invadens* -antes [CLAVD. DON. *ad l.* p. 195, 28 pro victoria habuerunt, quia *eqs.*]. 10, 690 Mezentius . . . Teucros . . . invadit -antes. 12, 479 *Iuturna currum Turni ducens* iamque hic germanum iamque hic ostentat -antem. SIL. 1, 163 volitabat -ans *Tagus per acies. al.* HOMER. 508 STAT. Theb. 5, 4. *al.*). 6, 589 quattuor hic *Salmoneus* invectus equis . . . per Graium populos . . . ibat -ans *specie Iovis*. 9, 208 (*Nisus Euryalo*:) ita me referat tibi magnus -antem Iuppiter. 11, 13 (*Aeneas* . . . vota deum . . . victor solvebat) tum socios . . . sic incipiens hortatur -antes: *eqs.* (*sim.* SIL. 8, 232). 11, 758 praedam Tiburtum ex agmine Tarchon portat -ans. CVLEX 329 iam . . . victor . . . Dolonis, Pallade iam laetatur -ans *Odysseus*. CORN. SEV. carm. frg. 13, 19 *Ciceronis caput* pedibus . . . superbis proculcavit -ans *Antonius*. OV. met. 12, 298 successu caedis -antem (13, 85. *cf.* CALP. ecl. 1, 65 -antia caede agmina [STAT. Theb. 2, 621 TAC. hist. 4, 72, 1]). LIV. 1, 11, 2 victoria -antem Romulum (1, 26, 10. 5, 45, 8. 27, 45, 9 CVRT. 4, 6, 20). 1, 25, 13 Romani -antes ac gratulantes Horatium accipiunt. 8, 7, 12 -ante gaudio turma. 10, 26, 11 Gallorum equites . . . -antes . . . moris sui carmine. 23, 24, 11 spolia . . . -antes templo . . . intulere. VAL. MAX. 3, 2, 21 exuvias -ans laetitia in castra retulit. PLIN. nat. 8, 158 Centaretum . . . potitum equo eius *Antiochi* conscendisse -antem (*inde* SOL. 45, 13 -turus). VAL. FL. 2, 545 -anti (-ant, -antem *trad.*) . . . gradu, qualis per pascua victor ingreditur . . . taurus. *al.* SIL. 1, 154 superumque hominumque immemor. *al.* STAT. Theb. 2, 684. 3, 391 tanto . . . in sanguine -antem . . . Oeniden (7, 604). *al.* PS. AVG. serm. ed. Mai 85, 1 post triumphos . . . crucis, post vexilla victricia Christus -ans inferos petit. *al. accedit inf.*: ORIENT. comm. 1, 398 impius hostis *i. diabolus* semper -ans castam sollicitare fidem.

β *res (in imagine hominum -antium): elementa (conferri videtur motus -antium, sc. manus tollentium sim., cf.* VAL. FL. 1, 806 *infra sub 3a*): VERG. Aen. 10, 409 velut . . . dispersa inmittit silvis incendia pastor, correptis subito mediis extenditur una horrida per latos acies Volcania campos: ille sedens victor flammas despectat -antes, *eqs.* (SIL. 14, 448. *per metonymiam*: GRATT. 445 *Volcanus* venit -ans austris et multo flumine flammae emicat ipse. SIL. 14, 310 *Vulcanus* scandit -ans rapidusque vorat crepitantia flammis robora et . . . victor nutantia culmina lambit). STAT. Theb. 9, 488 *Hippomedonta Ismenos* impulit adsurgens: . . . instant undae sequiturque labantem amnis -ans. *incorporea*: CYPR. GALL. lev. 58 paupertas, . . . -ans quae vincere dites saepe solet. VEN. FORT. Mart. 4, 708 gratia cuius *Martini* -ans ac fama iter occupat orbis, arva capax, pelagus intrans, super astra coruscans.

γ *animalia*: VAL. FL. 5, 68 velut ille, gregis cessit cui regia, taurus fertur -ans *eqs.* APVL. met. 6, 28, 6 *asinum* gaudiis popularium pomparum -antem (*sc. pompa ductum*). AMBR. hex. 6, 3, 13 (*ad Ier. 17, 11*) *perdix* clamavit quasi -ans suae fraudis effectu. PRVD. perist. 3, 169 (*spiritus martyris morientis linquit corpus specie columbae*) flatus in aethere plaudit -ans templaque celsa petit volucer. AVIAN. fab. 7, 12.

b *milites triumphatorem vel victorem sequentes vel ei occurrentes acclamando* (*cf.* VERG. Aen. 5, 563. 9, 71. 11, 13 LIV. 1, 25, 13 *supra p. 1197, 80 sqq.*): LIV. 7, 13, 10 cupimus . . . tecum triumphantes urbem inire, tuum sequentes currum Iovis optimi maximi templum gratantes -antesque adire (*item in pompa triumphi*: SVET. Nero 25, 1 sequentibus currum -antium ritu plausoribus, Augustianos militesque se triumphi eius clamitantibus. FIRM. math. 6, 30, 26 Marcellus in triumpho victoriae constitutus, inter -antes militum strepitus et triumphales laureas collocatus. *huc referas et* PLIN. nat. 15, 19 *p. 1197, 51 allatum sec. Rohde, loc. cit. 1899, 37 sqq.*). CVRT. 4, 16, 20 pauci *milites* eum *Alexandrum* et incompositi sequebantur -antes victoria. SIL. 2, 438 *Spartanam cohortem* ducit -antem . . . victor Xanthippus. 7, 732 iuventus clamorem tollens ad sidera et ordine longo ibat -ans Fabiumque decus Fabiumque salutem certatim et magna memorabant voce parentem.

2 *-antes sunt sacra facientes sim.* (gressus *pro homine* PETRON.; *cf.* VERG. Aen. 11, 13 *et* LIV. 23, 24, 11 *sub 1a*, VERG. Aen. 3, 544 *sub 3a*): VERG. georg. 1, 346 ter . . . novas circum felix eat hostia fruges, omnis quam chorus et socii comitentur -antes et Cererem clamore vocent in tecta (*cf. Tib. 1, 1, 23 sq.* rustica pubes clamet 'io messes *eqs.*'). PETRON. 133, 3 vers. 16 ter -antem circa delubrum gressum feret ebria pubes. *fortasse huc spectat* CARM. c. pag. 66 cum canibus Megales semper circumdatus esses, quem lasciva cohors . . . comitaret -antem (*contextum explicare vel sanare temptaverunt varii*).

3 *-antes (-antia) sunt varii (varia)*: a *homines* (ora manusque VAL. FL. 1, 806; *exempla post* CVRT. *selecta; sunt quae fortasse ad 1 spectent*): VERG. Aen. 3, 189 sic ait *Anchises*, et cuncti dicto paremus -antes ([SERV. auct.: alacres, non utique gaudentes]. 4, 577 imperio *dei*. DRAC. Romul. 8, 230. *cf.* STAT. Theb. 3, 260 gaudet -ans iussis). 3, 544 quae *Pallas* prima accepit -antes *nos in Italia* (*cf. 523 sq.* Italiam primus conclamat Achates, Italiam laeto socii clamore salutant). 4, 543 (*loq. Dido*) sola fuga nautas comitabor -antes? (SERV.: laetantes; abusive, nam proprie ovatio est minor triumphus *eqs.*). HOR. sat. 2, 3, 146 quondam lethargo grandi est oppressus, ut heres iam circum loculos et clavis laetus -ansque curreret. VAL. MAX. 9, 3, 4 Manlio Torquato amplissimam . . . victoriam in urbem referenti cum seniores omnes laetitia -antes occurre-

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rent, *eqs.* SEN. Phaedr. 1206 me ... -antem scelere tanto. CVRT. 9, 2, 34 ite reduces domos, ite deserto rege -antes (*per paradoxon dictum*). VAL. FL. 1, 806 stabo insultans et -antia contra ora manusque feram. 4, 297 (*292* conclamant socii et subitas dant gaudia voces) respectat -antes ... Minyas. IVV. 8, 28 quocumque alto de sanguine rarus civis et egregius patriae contingis -anti, exclamare libet, populus quod clamat Osiri invento (*Schol.*: populus ... dixit εὑρήκαμεν, συγχαίρομεν). NEMES. auc. 18 prandia, circo quae consul praetorve novus construxit -anti. RVFIN. hist. 5, 1, 55 Blandina ... praemissos ad martyrii coronam filios insequi ... festinat exultans et -ans (*gr.* χαίρουσα καὶ ἀγαλλιωμένη). VEN. FORT. Mart. 3, 254 *regina* precatur -ans, convivia ut ipsa pararet *Martino*: obtinet hoc bonitas, quod non valet alta potestas (*258* laeta, modesta). *al.* *significari videtur potius qualitas alicui inhaerens (ut subluceat notio q. e. hilaris, non tristis sim., cf. p. 1196, 49)*: CE 1375, 13 (*a. 533*) gratus, dulcis, -ans, humilis, pius. 1385, 7 (*a. 564/5*) ⟨bl⟩andus, dulcis, -ans, pollens gravitate ma⟨gistra⟩. VEN. FORT. carm. 4, 26, 39 (*epitaphium Vilithutae*) dulcis, -ans, alacris, studiis ornata iuventus.

b *animalia* (*cum respectu soni quem edunt*): VERG. georg. 1, 423 avium concentus in agris ... et -antes gutture corvi (*inde* AVIEN. Arat. 1743 g. rauco. AVSON. 76, 5 p. 313 P. *cf. sonitum corvorum q. e.* ave *vol. IV 1079, 20 sq.*). CLAVD. rapt. Pros. 2, 306 *Pluto Proserpinam ad inferos ducens* haec fatus -antes exhortatur equos et Tartara ... intrat (*nisi ad 1ay trahendum*).

c *instrumenta musica*: VAL. FL. 4, 418 Io (*velut Isis*) ... aspide cincta comas et -anti persona sistro. STAT. silv. 1, 2, 249 eat enthea vittis atque hederis redimita cohors, ut pollet -anti quisque lyra.

B *aliae formae* (-*at res* VAL. FL. 2, 507, STAT. silv., MART., CE): VERG. Aen. 10, 500 quo ... Turnus -at spolio gaudetque potitus (*sec. Hom. P 473 = Σ 132* αὐτὸς ἔχων ὤμοισιν ἀγάλλεται. SERV. auct.: iactat, gloriatur). VAL. FL. 2, 507 non Africus alto tantus -at. 4, 342 toto ... tempore mensae laetus -at nunc laude virum nunc vatis honoro carmine. STAT. Theb. 1, 153 uter ... *Cadmi* solio non altus -ret, ... ambigitur. silv. 4, 1, 8 exultent leges Latiae, gaudete, curules, ... Euandrius *i. Palatinus* ... collis -et: subiere novi palatia fasces. MART. 8, 65, 8 *hic* stat sacer et domitis gentibus arcus -at (-ans *pars codd.*). ANTH. 21, 13 donat templis *piscem aureum* ... et titulo confessus *sacrilegium* -at. PRVD. perist. 12, 2 plus solito coeunt ad gaudia; ... Romam per omnem cursitant -antque. INSCR. christ. Rossi II p. 246 n. 8a, 4 (*saec. V*) *Sossus Symmacho* martyri⟨o⟩ coniunct⟨u⟩s -at. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 81, 34 rident ... Iudaei, exiliunt agmina haereticorum -anturque cuncti adversarii veritatis. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 12, 1 G. -et infernus quia resolutus est *die Paschae*, gaudeat ..., resultet *eqs.* (*item* 12[A], 1 SERM. Corp. Christ. 101[B] p. 881, 2). VEN. FORT. carm. 1, 2, 10 seductor quondam qui *Paulus* modo doctor -at. *accedit inf.*: OPT. PORF. carm. 14, 16 Arabs mox omnis -at laudare sereni oris lustra tui *Constantini*. *obi. rei proclamatae*: CE 1808, 4 (*ca. a. 400*) tanti gloria facti Alexandri rectoris *i. episcopi* -at per saecula nomen.

adv. **ovanter.** [*confunditur in codd. cum* navanter CASSIOD. var. 2, 23. 7, 7, 1. 8, 23, 4 in psalm. 104, 37.] *i. q. exsultanter*: TERT. adv. Val. 28 p. 204, 11 ubi adventum Soteris accepit, propere et -r accurrit (*per ludibrium; cf. Iren. 1, 7, 4 [1, 1, 13 H.]* ἄσμενον [*lat.* in gaudium]). COMM. instr. 2, 20(16), 5 -r (ovantes *codd. dett.*) officite (eff- *trad.*) luxu.

deriv.: ? 3. ova, 2. ovalis, ovatio, 3. ovatus.

? **ŏvolum,** -ī *n.* (*coni.*) *v. ?* 1. ovalis.

ovolus (-vul-) *v.* obolus. **ovs** *v.* ovis *p. 1192, 42.* **ovv-** *v.* obv-.

ōvum, -ī *n.* (*formas fem. et masc. v. infra*). [*vox prisca, cf. gr. att.* ᾠόν, *dor.* ὤεον *et magis minusve similia in aliis linguis cognatis. Sch.*] *de orig.*: ISID. orig. 12, 7, 80 -a ... dicta ab eo, quod sint uvida ...; quidam autem putant -um graecum habere originem nominis (*v.* PRISC. gramm. *p. 1192, 12*); illi autem dicunt ᾠά v littera ablata. *scribitur* ob- *saepius iam in codd. vetustioribus, e. g.* ANON. med. ed. Piechotta 176 ORIBAS. eup. 2, 1 Ω 1 Aa. ANTH. 227, 1 (*cod. Salm.*); *cf.* MARTYR. gramm. VII 192, 12 per v digammon *scribitur.* oum *occurrit hic illic in var. l. ut* CIC. div. 2, 134 AVSON. 336, 10 p. 200 P.; *quaeritur apud* PROB. inst. gramm. IV 113, 18 sqq. qua de causa hoc ovum et non hoc oum dicatur. uv- *exhibent* ORIBAS. syn. 4, 28, 27 La p. 32. 9, 42, 2 Ab *paucique codd. rec.* -om *sec. morem scribendi antiquiorem (cf. e. g. Leumann, Gramm. 1977, 49) trad.* VARRO rust. 1, 2, 11, *restit. Ernout* PLIN. nat. 28, 265 *al. notatur* o *vel* ov *in signaculis oculariorum, v. indicem CIL XIII 3, 606.*

de genere et de formis (inter neutra affertur PROB. inst. gramm. IV 113, 11 sqq. [*cum schemate declinationis*]. DVB. NOM. gramm. V 585, 15. *al.; ad formas heteroclitas cf. Mørland, Die lat. Oribasius-übersetzungen, 1932, 65. 69 sqq.)*: *formae masc.*: *nom. sing.* -us: ORIBAS. eup. 2, 1 Ω 1 Aa. *ibid.* 5 La. syn. 7, 6, 2 Aa *et* La (*cf. var. ll.* PLAC. med. 27, 1 *et* 29, 14 *rec. β*). *nom. plur.* -i: PLIN. phys. Bamb. 57, 19 (*ceterum -a passim, ut etiam fons huius loci* PLIN. med. 1, 24, 5). *acc. plur.* -os: ORIBAS. eup. 4, 95 La. syn. 7, 8, 3 add. Aa. *formae fem.*: *gen. plur.* -arum: ANTHIM. 34 (*codd. det. aliquot* -orum *ut etiam* 36). ORIBAS. syn. 2, 12 Aa *et* La p. 99, 15 Mø. (*item passim apud eundem, v. Mørland l. c.; forma* -orum *in schedis nostris occurrit* eup. 2, 1 Ω 1 La. syn. 1, 19, 10 Aa p. 67, 17 Mø. 7, 20, 13 Aa p. 154). RVF. podagr. 36. *acc. plur.* -as: ORIBAS. eup. 4, 1, 17 La p. 528 -as sorbiles (*mendum scribae suspicatur Mørland l. c. 72 adn. 3; cf.* syn. 9, 48, 2 Ab p. 367). syn. 3, 62 add. 21 La p. 902 -as III. *ceterum v. var. l.* de -as ANTHIM. 35. *accedunt adi. fem. vel masc.* (*servatur neutr. e. g.* ORIBAS. syn. 9, 42, 2 Aa p. 351 -a apala frigida *aliisque infra citandis locis*): PLIN. phys. Bamb. 57, 19 -i cocti et cum melle trita ([*sec.* PLIN. med. 1, 24, 5 -a cocta]. ORIBAS. eup. 4, 95 La -os ... coctus. syn. 8, 45, 2 -arum coctarum [cod. Aa *ut* 9, 48, 6 add. p. 368. 369]. *sed neutr. l. 20*). ORIBAS. eup. 2, 1 Ω 5 La crudus obus superpositus ([crudum superpositum Aa]. syn. 7, 6, 2 Aa *et* La. *cf. var. l.* PLAC. med. 29, 14 rec. *β*). 4, 1, 17 La p. 528 -as sorbiles (syn. 4, 14, 2 Aa [*sim.* La] -a apala et sorbiles. 9, 10, 29 add. Aa p. 291. *al.* [*sed* -a sorvilia: *ibid.* 8, 18, 15 add. Aa p. 231]. *ceterum cf.* PS. ANTON. MVSA epist. ad Maec. 8 [sorbilem *trad.*] *et var. ll.* PLAC. med. 29, 3 rec. *β*). syn. 4, 28, 27 Aa p. 31 -a recentes (La p. 32 uva r.). 9, 17, 7 Aa -arum assarum ([assorum Ab, -a cocta La]. 9, 40 [71] add. Aa p. 345. 9, 42 add. 1 Aa p. 352). *excipitur per pron. fem.*: ORIBAS. syn. 3, 60 add. 20 Aa p. 900 -arum ..., cum quas. 4, 37, 8 La eas. 6, 27, 7 Ab ipsarum.

de notione v. infra. *legitur inde ab* ENNIO, CATONE, LVCILIO. [*val.* ou; *dalm.* yuv; *it.* uovo; *sard.* ou, ovu; *raet. or.* uf, *occ.* oef; *francog.* oeuf; *prov. vet.* ou, eu, *var. francoprov., prov., vasc.; cat.* ou; *hisp.* huevo; *port.* ovo. *cf. M.-L. 6128. Battisti-Alessio V 3956. Wagner II 199. Wartburg VII 447 sqq. Corominas II 972. Machado² III 1724. St.*] [*confunditur* -um *e. g. cum* aevum VERG. catal. 9, 27. *al.*, cum (quum) CELS. 2, 24, 3 PLIN. nat. 28, 265 (*restituitur* VARRO rust. 1, 2, 11. *falsa var. l.* PLIN. nat. 29, 43), -i(s) *cum* Iovi(s) PLIN. nat. 4, 95 MART. CAP. 2, 140 (*restituitur* ARNOB. nat. 4, 24 p. 229, 12 M.), -a *cum* qua PLIN. nat. 10, 204. 11, 249. *al.; traditur loco corrupto* VARRO ling. 5, 112.]

i. q. ᾠόν (*item* ORIBAS. eup. 2, 1 Ω 1 Aa. GLOSS.; *quam vocem, ubi gr. respondet, non adnotavimus*): **I** *proprie* (*comparationes v. sub II; per synecdochen respiciuntur* -orum *interiora passim sub B 2 et 3, putamina sub B 5 bβ; de singulis* -i *partibus v. appendicem; cf. definitionem* BOETH. in Porph. comm. sec. 4, 9 p. 264, 12 sqq. -um animal est et non est animal; non est quidem animal actu, adhuc namque -um est ..., sed ... est animal potestate [*cf.* AVG. serm. 105, 5, 7 *sub IIB 1*]): **A** *in universum de* -*is*: **1** *avium*: **a** *non discernuntur avium genera* (*addidimus et locos generales*): ENN. ann. 10 -a parire solet genus pennis condecoratum, non animam. LVCIL. 1151 decumana -a (*Lucilio tribuit L. Müller; ad rem cf.* PAVL. FEST. p. 71 quia sunt magna; nam ... -um decimum maius nascitur). LVCR. 2, 927 in pullos animalis vertier -a ... alituum. 5, 802 principio ... volucres -a relinquebant exclusae tempore verno. CIC. nat. deor. 2, 129 gallinae avesque reliquae ... mollissume substernunt *nidos*, ut quam facillume -a serventur; e quibus pullos cum excuderunt *eqs.* div. 2, 134 (*=Stoic. vet. frg. II 1201*) defert ad coniectorem quidam somniasse se -um pendere ex fascea lecti ...; respondit coniector thesaurum defossum esse sub lecto (*in eadem re ter ibid. et* 2, 142). OV. met. 15, 387 genus omne avium mediis e partibus -i ... nasci (*sunt qui vitellum* -*i intellegant; sed cf.* PLIN. nat. 10, 148 *infra*). fast. 1, 443 aves, ... quae ... plumis -a fovetis. VITR. 8, 3, 18 -um in aceto si diutius positum fuerit, cortex eius mollescet (*sim.* PLIN. nat. 10, 167). SEN. nat. 2, 5, 2 -a tantum complectuntur umoris, quantum ad effectum animalis exituri sat est. epist. 121, 18 materno utero vel -o (quo *vel* quoquo *trad.*) modo effusa *animalia*. PLIN. nat. 10, 144 -orum alia sunt candida, ... alia pallida ..., alia punctis distincta ..., alia rubri coloris ...; intus autem omne -um volucrum bicolor ..., piscium unicolor. 10, 145 avium -a ex calore fragilia, serpentium ex frigore lenta, piscium ex liquore mollia; aquatilium rotunda, reliqua fere fastigio cacuminata *eqs.* 10, 148 omnibus -is medio vitelli parva inest velut sanguinea gutta, quod esse cor avium existimant; ... ipsum animal ex albo liquore -i corporatur, cibus eius in luteo est. 10, 166 (*cf.* 1, 10, 80) inrita -a (*v. vol. VII 2, 435, 60 sqq.*), quae hypenemia (*vol. VI 3, 3147, 75 sqq.*) diximus, aut ... libidinis imaginatione concipiunt *feminae* aut pulvere; ... sunt autem sterilia et minora ...; quidam et vento putant ea generari, qua de causa etiam zephyria appellant; urina (*cf. p. 1201, 40*) ... fiunt incubatione derelicta, quae alii cynosura dixere (*ad rem cf.* ISID. orig. 12, 7, 81 -a ... quaedam inani vento concipiuntur *eqs.*). 10, 189 in anguillis omnibus⟨que⟩, quae nec animal nec -um ex sese generant (*sim. distinguuntur ordines animalium*: 10, 212. 11, 228 AVG. quaest. hept. 3, 38 p. 271, 26. *iuncturae cum part. praes.* [*cf. gr.* τὰ ᾠοτοκοῦντα, τὰ ᾠοτόκα *et v.* oviparus]: 11, 175 -a generantium [209]. 11, 188 -a parientia [204. 206. 263]. 11, 204 -a gignentibus [208. 232. 264]. *cf. p. 1201, 76*). *al.* *in quaestione philosophorum insigni*: CENS. 4, 3 avesne ante an -a generata sint (*cf.* MACR. Sat. 7, 16, 1 -umne prius extiterit an gallina. *quod argumentum sec. Plut. quaest. conv. 2, 3 fusius tractatur ibid. deinceps*). **b** *respiciuntur gallinae* (*adde etiam l. 81; ceterum v. passim sub B*): CIC. ac. 2, 57 videsne ut in proverbio

[*Plepelits*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sit -orum inter se similitudo (*v. sub IIA*); tamen . . . *Deliaci quidam*, cum -um inspexerant, quae id gallina peperisset, dicere solebant (*in eadem re* 2, 58. 86). VARRO rust. 3, 9, 11 curator oportet circumeat . . . ac vertere -a, ut aequabiliter concalefiant; -a plena sint atque utilia necne, animadverti aiunt posse, si demiseris in aquam *eqs.* 3, 9, 12 -a, quae incubantur, habeantne semen pulli, curator . . . intellegere potest; si contra lumen tenuit *eqs.* (*sim.* PLIN. nat. 10, 151). *al.* OV. fast. 4, 696 *colona* matris plumis -a fovenda dabat. PAVL. FEST. p. 98 cum -is incubiturae sunt *gallinae*. COLVM. 8, 5, 1 circa kalendas Ianuarias -a edere incipiunt *gallinae*. 8, 5, 12 *tonitruis* vitiantur -a pullique semiformes interimuntur. 8, 5, 15 post unum et vicesimum diem silentia -a carent animalibus. *al.* PETRON. 33, 3 quae *gallinae* incubant (-cumbunt *var. l.*) -a. PLIN. nat. 10, 116 *villares gallinae* inhorrescunt edito -o *et* . . . festuca aliqua sese et -a lustrant (*cf. l. 34 infra*). 29, 45 (*cf.* 1, 29, 11) -*a* fiunt . . . tota lutea, quae vocant sitista, cum triduo incubita tolluntur. *al.* APVL. met. 9, 33, 4. 6 non . . . -um . . ., sed . . . perfectum edidit pullum (*respicitur portentum ut*: SPART. Geta 3, 2 statim ut natus est, nuntiatum est -um gallinam in aula peperisse purpureum [*cf.* LAMPR. *sub* c]. IVL. VAL. 1, 5 *dracunculus exit ex -o*). *et saepe.* c *respiciuntur cetera genera avium* (*-um cycneum Ledae v. sub 3*): CIC. nat. deor. 2, 124 anitum -a gallinis saepe supponimus (COLVM. 8, 15, 7 ut praedictarum avium circa paludes . . . -a colligat et cohortalibus gallinis subiciat. PLIN. nat. 10, 155). 2, 125 milvo est quoddam bellum . . . cum corvo; ergo alter alterius . . . -a frangit (*cf.* PLIN. nat. 10, 203 corvus et ch⟨l⟩oreus noctu invicem -a exquirentes. 10, 205 aesalon . . . -a corvi frangens. *adde* 10, 37 *infra*). VARRO rust. 3, 6, 4 *procurator pavonum* -a emit ac supponit gallinis (3, 9, 10 pavonina [COLVM. 8, 11, 11. 12. *al.*]. COLVM. 8, 11, 5 concepta in alvo vitiat -a *mas feminam saepius comprimens. al.; v. etiam p. 1202, 20 et IIIC*). 3, 10, 1 *anserum* (3, 10, 3 COLVM. 8, 14, 5. 6. 7. PLIN. nat. 10, 162. *al.; cf. p. 1202, 61. 1203, 37*). OV am. 1, 12, 20 *infelix arbor* volturis in ramis et strigis -a tulit (PLIN. nat. 10, 19 Vmbricius *haruspex* . . . parere tradit *vultures* -a XIII, uno ex his reliqua -a nidumque lustrare, mox abicere [*ad rem cf. l. 14 supra*]). met. 8, 258 ponit . . . in saepibus -a *perdix* (PLIN. nat. 10, 100 -is stragulum molle pulvere contumulant; . . . mares intemperantia libidinis frangunt earum -a. *cf. p. 1203, 77*). COLVM. 8, 8, 4 matrices, quae -is vel pullis incubant (*sc. columbae ut*: 8, 8, 5. PLIN. nat. 10, 158 pariunt fere bina -a; . . . tertium, quod inritum est, urinum vocant [*cf.* 10, 160 hypenemia]. 10, 159 IVV. 3, 202. *al., v. etiam p. 1202, 23. 1203, 33. 54*). LVCAN. 9, 902 calido cum protulit -o . . . natos *aquila* (PLIN. nat. 10, 13. 10, 37 [*e Nigidio*] avis *quaedam*, quae aquilarum -a frangat. IVV. 14, 85 CLAVD. 6, 4. *cf. p. 1203, 17*). PETRON. frg. 26 (= ANTH. 690), 2 corvus maturis frugibus -a refert (*de eius -is v. l. 24 sqq., p. 1203, 38. al.*). PLIN. nat. 10, 38 *Hylas, qui de auguriis scripsit*, tradit noctuam, bubonem . . . a cauda de -o exire. 10, 106 Nigidius putat, cum -a incubet . . ., nominata⟨m⟩ palumbem relinquere nidos (LAMPR. Alex. 13, 1 [*inter omina imperii; cf.* SPART. *sub b*] -um purpurei coloris . . . palumbinum). *et saepe.*

2 *ceterorum animalium* (*locos generales sub 1a inseruimus*): CIC. nat. deor. 2, 129 pisces . . . -a, cum genuerunt, relinquunt (SCRIB. LARG. 71 menarum sine -is . . . capita decem [*ad compositionem medicamenti*]. PLIN. nat. 9, 78. 9, 157 editis -is . . . mares vitale . . . virus *adspergunt*; non omnibus id contingit -is in tanta multitudine. 9, 158. *al.; v. etiam* OV. *sub II B 1 et cf.* GLOSS. II 356, 25 κύημα ἰχθύος: -um piscis). *ibid.* testudines . . . et crocodilos dicunt, cum in terra partum ediderint, obruere -a, deinde discedere (PETRON. frg. 26 [= ANTH. 690], 6 chelys . . . naribus -a fovet. PLIN. nat. 9, 37 pariunt -a avium -is similia ad centena numero eaque defossa . . . incubant noctibus; . . . quidam oculis . . . -a foveri ab his putant. 9, 177. *al.*). VARRO AT. carm. frg. 22, 7 formica cavis . . . evehit -a (*inter prognostica pluvii sec. Arat. 956 ut* VERG. georg. 1, 379 PLIN. nat. 18, 364 AVIEN. Arat. 1710. *ceterum v. de -is formicarum infra p. 1203, 20. 46. 1205, 29*). VERG. georg. 3, 438 *anguis* -a relinquens (PLIN. nat. 10, 169 -a pariunt serpentes. 10, 170 *vipera* intra se parit -a, unius coloris et mollia, ut pisces; . . . ceterae serpentes contexta [*Aristot. hist. anim. 558b1* ἀλλήλοις συνεχῆ] -a in terra incubant. MACR. Sat. 7, 16, 7. *cf. IIIE*). PLIN. nat. 8, 89 *crocodilus* parit -a quanta anseres (11, 156 SOL. 32, 22 AMM. 22, 15, 15. *al.; adde* CIC. *supra*). 9, 100 -a omnium *echinorum* amara, quina numero (9, 164 echini -a pleniluniis habent hieme). 9, 163 *polypi* . . . pariunt vere -a tortili vibrata pampino *eqs.* (9, 164 polypus femina . . . in -is sedet). 9, 165 (1, 9, 75 qui intra se et -a pariant et animal) torpedo . . . intra se parit, -a praemollia in alium locum uteri transferens atque ibi excludens *eqs.* 10, 143 et *quadripedes* -a gignunt, chamaeleontes, lacertae (10, 187. 11, 155 quae -a pariunt. 11, 156. 249. *cf. p. 1200, 76*). *et al.*

3 *fabulosis*: VERG. (?) catal. 9, 27 cycneo . . . edita Tyndaris -o (*de -o Ledae vel Nemeseos ut*: HOR. sat. 2, 1, 26. ars 147 nec gemino bellum Troianum orditur ab -o *Homerus* [*cf. p. 1204, 70*]. MART. 8, 33, 21 Ledaeo . . . pullus in -o. HYG. astr. 2, 8 TERT. spect. 8 p. 9, 20. ARNOB. nat. 4, 23 candidorum procreator -orum *Iuppiter*. AVSON. 56, 1 p. 336P. tergemino. 336, 10 p. 200 triplex. *al.*). PLIN. nat. 2, 17 -o editos *esse deos quosdam* (*cf.* ARNOB. nat. 4, 24 p. 229, 12M. ex [I]ovis esse progenitos quosdam deos). AMPEL. 2, 12 (*contextu lacunoso narratur ortus deae Syriae, ex -o editae, quem referunt etiam* HYG. fab. 197 *et laudato Nigidio auctore* SCHOL. Germ. Bas. p. 81, 21. *cf.* ARNOB. nat. 1, 36 p. 31, 2M. -orum progenies dii Syrii. *ad rem v. Höfer apud Roscher IV 1636, 29 sqq.*). AVIAN. fab. 33, 2 -a . . ., quae *anser* . . . aurea . . . daret.

B *respicitur imprimis usus -orum* (*agitur maxime de -is gallinarum idque saepissime sine determinationibus, quibus utuntur* CATO agr. 71 gallinaceum [*v. vol. VI 2, 1684, 23 sqq.*], PLIN. nat. 29, 51 gallinarum [VEG. mulom. 2, 141, 3 PLAC. med. 29, 1 rec. β. *al.*], LAMPR. Heliog. 22, 1 pullina): 1 *quilibet vel indefinitus*: CATO agr. 88, 2 *muriae maturae* id signi erit: . . . -um demittito; si natabit *eqs.* (*cf. experimentum simile*: 106, 1 misceto usque adeo, donec -um gallinaceum coctum [coiectum *Keil*] natabit). 143, 3 gallinas multas et -a uti habeat *vilica* (*in universum inter fructus fundi ut*: VARRO rust. 3, 3, 6 pascebantur gallinae et earum fructus erat -a et pulli. HOR. epist. 2, 2, 163 uvam, pullos, -a. VITR. 6, 7, 4. MART. 3, 47, 14 [*6* beati copias . . . ruris]. 3, 58, 50 holus, -a, pullos. 7, 31, 1. *al.*). VARRO rust. 3, 6, 6 ut -a eorum *pavonum* denariis veneant quinis. 3, 9, 12 qui haec -*a* volunt diutius servari, perfricant sale *eqs.* (*in eadem re*: COLVM. 8, 6, 1. 2 [*cf.* 11 capp. 8 de servandis -is]. PLIN. nat. 10, 167. *al.*). HOR. sat. 2, 4, 56 columbino limum *vini* bene colligit -o (*cf.* PALLAD. 11, 14, 9 [*sim.* APIC. 1, 6] in album colorem vina fusca mutari, si . . . -orum trium . . . infundat alborem). PLIN. nat. 7, 26 casas eorum *Pygmaeorum* luto pennisque et -orum putaminibus construi. 29, 51 (*in fine capitis q. e. de -is*) ne quid desit -orum gratiae, candidum ex his admixtum calci vivae glutinat vitri fragmenta; vis vero tanta est, ut lignum perfusum -o non ardeat (*inde* PLAC. med. 29, 11 rec. β. ISID. orig. 12, 7, 81. *gluten est in inaurando*: PLIN. nat. 33, 64. 100 *usu adulterino pro argento vivo.* SCHOL. Pers. 2, 55). 33, 94 ignis . . . aceto . . . et visco et -o restinguitur. 33, 131 *argentum* nigrescit . . . -i indurati luteo. 35, 45 ⟨ex⟩ -o inducentes purpurissum *pictores* (*suppl. Mayhoff coll. loco gemino ibid.*). STAT. silv. 4, 9, 30 (*inter dona vilia*). *al.*

2 -*um est pro alimento* (*sc. hominum praeter p. 1203, 17*): **a** *in cibis conficiendis*: CATO agr. 75 (*ad libum faciendum*) -um unum addito et una permisceto bene (APIC. 9, 8, 3. *al.; cf. l. 43 nec non* adicere: APIC. 2, 1, 5. 8, 7, 1. *al.*; mittere: APIC. 4, 2, 35. 4, 5, 3. *al.* ANTHIM. 33 de -o plus. *sine verbo*: CATO agr. 84 *et* 85 [addito *coni. Keil vix recte, v. Svennung, Eranos 32, 1934, 15 sq.*]). PLIN. nat. 18, 105 quidam ex -is aut lacte subigunt *panem*. 19, 168 *papaveris semen* adfuso -o inhaerens *crustae panis* (*cf.* APIC. 4, 2, 28 suffundes . . . -a cruda. 8, 7, 12 infundes. 8, 7, 14 superinfunduntur). MART. 5, 78, 5 divisis cybium latebit -is (*item patinae imponuntur -a dura*: 10, 48, 11 secta coronabunt . . . -a lacertos. 11, 52, 8 quam *cordylam* . . . -a tegant. IVV. 5, 84 tibi dimidio constrictus cammarus -o ponitur . . . feralis cena. APIC. 9, 10, 2 -is incisis ornatur impensa. 9, 10, 4 *sardam* asperges -is duris concisis). APIC. 2, 1, 5 adicies -a quinque et dissolves diligenter, ut unum corpus efficias (4, 2, 6 ad ignem. 5, 4, 5 in mortario. *al.*). 2, 1, 6 (= 3, 20, 7) -a conteres (*cf.* terere: 2, 5, 1 -a et cerebella. 2, 5, 3). 3, 6, 2 *cucumeres elixos* -is obligabis (4, 2, 17 crudis. 8, 8, 3 fractis. *al.*). 4, 2, 4 franges -a VIII (4, 2, 8. 9. *al.; cf.* confringere: 4, 2, 12 cruda. 4, 2, 15 in caccabum. *al.*; infringere: 7, 10[12], 2 cruda). 4, 2, 5 -a VI cum oenogaro misces (*cf. l. 38 nec non* commiscere: 4, 2, 13 cruda. 4, 2, 20. 26. *al.*). 4, 2, 13 -a dura per medium incisa (4, 2, 21 friges -a d. 5, 3, 2 -a d. facies, vitella eicies. *al.; cf. p. 1203, 8*). *passim apud eundem.* ANTH. 227, 1 (de ovata) -orum copiosa phalanx in ventre tumentis *gallinae fartae* conditur. *in nomine patinarum quarundam* (-a sorbilia *sim. v. infra; cf. IIIC*): PETRON. 65, 2 -a anserina pilleata (66, 7). APIC. 7, 11(13), 8 -a spongia (sfo- *sim. trad.; v. Schuch ad l.*). 7, 17(19), 1 -a frixa (*cf. vol. VI 1, 1332, 28 sq.*). *ibid.* 2 -a elixa (ob e. *codd.; ceterum v. vol. V 2, 394, 51 sq.*). exc. 19 patina soliarum ex -is (*in indice ciborum ibid.* p. 88, 9M. *legitur* patinas -orum, *Apic. 4, 2, 28* patina solearum).

b *vario usu* (*-a fere per se apponuntur; accedunt loci generales quidam*): VARRO Men. 102 discumbimus . . .; dominus maturo -o [a(d)] cenam (matura cenam, mandarenam *var. ll.*) committit (*explicat Non. p. 349, 10* maturum: mite, coctum. *item ponuntur -a initio cenae* [*paulo aliter l. 76. 82*]: VARRO rust. 1, 2, 11 -*um* in cenali pompa solet esse primum. HOR. sat. 1, 3, 6 si conlibuisset, ab -o usque ad mala citaret 'io Bacchae' *Tigellius* [PORPH. ab initio cenae ad finem usque; -um enim hodieque initium cenae est *eqs.*; *sim. ad* 2, 4, 12]). CIC. fam. 9, 20, 1 *si venire potuissem, habuisses hospitem* non eum, quem tu es solitus promulside conficere; integram famem ad -um adfero; itaque usque ad assum vitulinum opera perducitur. CAES. Gall. 4, 10, 5 -is avium vivere existimantur *barbari quidam* (PLIN. nat. 4, 95 [*in eadem re* MELA 3, 56 alantur]). HOR. sat. 2, 2, 45 vilibus -is . . . est . . . locus *etiam in cena divitum*. 2, 4, 12 longa quibus facies -is erit, illa memento ut suci melioris . . . ponere (*sententiam laudat* PLIN. nat. 10, 145). OV. met. 8, 667 -a . . . non acri leviter versata favilla (*inter ceteras res ad gustationem pertinentes ut*: MART. 11, 52, 8 sq. [*quae praecedunt v. supra sub a*]. *huc referre possis etiam* HOR. *l. 79 sq.*). CELS. 2, 18, 10 -um durum valentissimae

[*Plepelits*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

materiae est, molle vel sorbile inbecillissimae (2, 23. 6, 6, 1^{G}. *al.* Ps. Anton. Mvsa epist. ad Maec. 8 Soran. p. 51, 12. *al.* [*v. etiam* Scrib. Larg. 185 *sub 3a*, Petron. *sub III C; huc traham glossas corruptas* Gloss. -a solubilia. -a servilia]. *cf.* Plin. nat. 7, 183 *cum* -um sorberet. *sim. al.*). 2, 24, 3 (*inter stomacho aptissima*) molle -um (2, 26, 2 vel m. vel sorbilibus. *al.* Diosc. 2, 29 p. 192, 20 -u(m) m. plus est customacu quam sorvile). 2, 30, 1 *alvum* astringunt ... dura -a (2, 18, 10 *v. supra.* Anthim. 36 Oribas. syn. 4, 25, 1 La. *al.; cf. p. 1202, 33. 56. infra l. 49*), magisque si assa sunt (Oribas. syn. 4, 2, 4 Aa [*sim.* La] elixa, ... a., ... frixa [*in eadem serie*: 4, 17, 7. 4, 25, 1]. *cf. infra l. 74*). 4, 6, 6 sorbitionibus utendum itemque -is sorbilibus aut apalis ([*correxit Marx*; a. mollibus *cod. I*, *mollibus cett.*]. Scrib. Larg. 104 Soran. p. 70, 18. Apic. 7, 17[19], 3 *genus condimenti quoddam* in -is a. *al.; cf.* Theod. Prisc. log. 31 thermapala). 4, 5, 6. 4, 28, 2. Colvm. 8, 5, 6 *gallinae* quaedam et sua et aliena -a comminuunt atque consumunt (*sim.* 8, 5, 24. *item pro cibo sunt animalibus*: Plin. nat. 10, 17 *draco* -a ... consectatur aquilae. 10, 197 pinguescunt ... serpentes -is, spectanda quidem draconum arte: aut enim solida hauriunt, *aut sorbent.* Pallad. 1, 29, 2 *pullis fasianinis* praebebis et locustas et -a formicae. *al.; cf. p. 1201, 24 sqq.*). Petron. 46, 2 *in casulis nostris* inveniemus, quod manducemus, pullum, -a. *al.*

3 *-um est pro medicamento sim.* (*pro abortivo l. 38, amatorio l. 53; praecepta diaetetica v. sub 2; inter medicamenta praecipua laudatur* Plin. nat. 29, 29; *fusius tractatur* Plin. nat. 29, 39 sqq. Diosc. 2, 29 p. 192, 20 sqq. Plac. med. 29 rec. β Oribas. eup. 2, 1 Ω): a *solum adhibetur*: Cato agr. 71 *bovi aegrotanti* dato ... unum -um gallinaceum crudum: integrum facito devoret (*inde* Colvm. 6, 4, 2 Garg. Mart. cur. boum 3. *al.*). Cels. 5, 2 glutinant vulnus murra, ... -i album, gluten (5, 13 levat id, quod exasperatum est. 7, 7, 11 lana excipiendum et imponendum *oculo* [*sim.* 7, 7, 14^{F}]. Scrib. Larg. 24 *ulcus* diluitur ... -i albo [albore *trad.; corr. sec.* Marcell. med. 8, 5]. *al.*). 6, 18, 7^{A} columbina ... -a coquenda sunt et, ubi induruerunt, purganda, *ut calida ano subiciantur* (*iisdem fovetur condyloma* 6, 18, 8^{A}). Scrib. Larg. 20 *oculorum medicamentum* adiutum -i infusione et aquae ... vapore. 185 *qui coriandrum ederunt, adiuvandi sunt* -is anserinis sorbilibus plurimum salis habentibus. Plin. nat. 10, 32 gravidas, si ederint corvinum -um, per os partum reddere (*sim.* 30, 130). 29, 39 -a per se infuso candido oculis epiphoras cohibent. 29, 40 ambusta aquis, si statim -o occupentur, pusulas non sentiunt (*cf.* Ser. Samm. 1043 qui candidus -i sucus inest, penna inductus *locis ambustis.* Oribas. syn. 7, 6, 2 Aa -us totus crudus ... superpositus. *al.*). 29, 109 corvi -um in aereo vase permixtum inlitumque ... nigritiam capilli adfert (*accuratius in eadem re* Marcell. med. 7, 7 -i corvini quae sunt interiora). 29, 133 utuntur et per se -is formicarum *contra aurium gravitatem* ([Marcell. med. 9, 120 contrita et auribus instillata. Plin. phys. Bamb. 11, 3]. 30, 41 ne sint alae hirsutae, f. -a pueris infricata praestant. 30, 134 *ad pilos tollendos*). 32, 34 *testudinum* -a durata inlinuntur strumis. 32, 103 -a saepiae urinam movent reniumque pituitas extrahunt (*addit* Marcell. med. 26, 56 in cibo sumpta). *al.* b *in compositionibus*: Ov. medic. 55 *hordeo* par ervi mensura decem madefiat ab -is. ars 2, 423 bulbus ... -aque sumantur (*ad venerem incitandam ut* Plin. nat. 30, 141 lutea ex -is ... columbarum. *cf.* 29, 47 infunduntur ... virilitatis vitiis singula -a cum ternis ⟨cyathis⟩ passi [*suppl. Mayhoff; an intellegas* '-is' *coll. usu sub 5bβ illustrato ?*]). Cels. 4, 22, 3 *dysentericis* ex inferioribus partibus ... infundere ... cum eadem *rosa* album crudum ex -is. 4, 26, 7 infundere cruda -a rudiculaque miscere (Colvm. 6, 38, 3 *potio* recipit semunciam sulpuris -umque c. *eqs.* Plin. nat. 29, 47. *al.; v. etiam* Cato *sub a et* Apic. *sub 2a passim*). 6, 6, 8^{B} leniri medicamentum debet adiecto vel albo -i vel muliebri lacte. 6, 6, 9^{A} hyoscyami folia cum -i vitello cocti (Scrib. Larg. 115 ex aceto. Ser. Samm. 757 oloris ... -a, sed non cocta. *al.* [*v. etiam* Cato agr. 106, 1 *sub 1*]. *cf. l. 77 nec non* Plin. nat. 28, 265 ⟨in⟩coctum [*suppl. Ernout*, crudum *Mayhoff; exempla cetera v. vol. VII 1, 1896, 65 sqq.*]. Marcell. med. 8, 121 semicoctorum [17, 39. *al.*]). 6, 6, 9^{C} utendum ... his collyriis ex lacte aut -o (*ad collyria temperanda ut*: 6, 6, 12. Scrib. Larg. 26 *collyrio* diluto cum -i albo, id est aquatissimo, uti. Plin. nat. 29, 39 -a ... pro aqua miscentur collyriis. *in signaculis ocularioriorum passim formula* ex -o [*v. indicem CIL XIII 3, 606*], *e. g.* CIL XIII 10021^{2} nardin(um) ex -o. 10021^{28} authemer(um) len(e) ex o(vo), acr(e) ex aq(ua)). *al.* Colvm. 6, 38, 2 admiscetur ... medicamini trium ... -orum albus liquor separatis vitellis. Scrib. Larg. 221 -orum assorum vitellos (Cass. Fel. 78 p. 189, 17. Oribas. syn. 7, 20, 13 Aa. *al.; cf. supra l. 9*). *al.* Plin. nat. 24, 33 medici liquida *resina* raro utuntur et in -o fere (*sim.* 28, 138). 29, 126 -a perdicum ... decocta cum melle ... glaucomatis medentur (30, 131 -orum perdicis putaminum cinis. *cf.* Ser. Samm. 357 -um ..., tulerit quod garrula perdix). 30, 112 fimi caballini cum putaminibus -orum cremati cinis impositus ... sistit *sanguinem* (*in eadem re*: Ser. Samm. 804 cum testis ... -i. *ceterum cf.* Plin. nat. 30, 131 *supra.* Ser. Samm. 376 -orum cinis. 477 testa uritur -i. 546 torridus ex vino cortex potabitur -i. *al.*). *et saepe.*

4 *in superstitione et in re magica vel sacra* (*-um ad cenam novemdialem pertinere videtur p. 1202, 47; cf. etiam III E*): a *vario usu*: Hor. epod. 5, 19 *Canidia iubet* uncta turpis -a ranae sanguine plumamque nocturnae strigis ... flammis aduri (*gen.* strigis *non ad -a spectare monet e. g. Klotz, Woch. Klass. Phil. 43, 1923, 232*). Ov. ars 2, 330 quae lustret anus lectum *puellae aegrotae* ... praeferat et ... sulpur et -a (*ad purificandum ut*: Ivv. 6, 518 nisi se centum lustraverit -is. Apvl. met. 11, 16, 6 taeda lucida et -o et sulpure ... purificatam *navem. cf. vultures -is lustrantes supra p. 1201, 34*). Plin. nat. 28, 19 defigi ... diris precationibus nemo non metuit; huc pertinet -orum, quae exorbuerit quisque, calices ... protinus frangi, *ne ad magiam adhiberi possint.* 30, 131 putant ... ter circumductas -o perdicis ... non inclinari *mammas.* Avg. serm. Rev. Bénéd. 50, 1938, 8 l. 121 *ad lectum aegroti adstat anicula* ceram vel -um manibus ferens et dicit: '... fac hanc ligaturam'. *-a edere vetantur Manichaei*: Avg. haer. 46 p. 37 nec vescuntur ... carnibus ..., nec -a saltem sumunt, quasi et ipsa cum franguntur exspirent. Praedest. 1, 46 p. 603^{A}. b *-a adhibentur ad auguria* (*portenta v. p. 1201, 17. 48, somnium p. 1200, 52*): Pers. 5, 185 nigri lemures -oque pericula rupto (Schol. sacerdotes ... observare solebant -um igni impositum; ... si ... ruptum effluxerat, periculum ... portendebat. *ad rem v. Hopfner, RE XVIII 538, 7 sqq.*). Plin. nat. 10, 154 (*cf.* 1, 10, 76 Augustae ex -is augurium) *Iulia Tiberio* gravida, cum parere virilem sexum ... cuperet, hoc usa est puellari augurio -um in sinu fovendo *quoad pullus exivit* (*de eadem re* Svet. Tib. 14, 2).

5 *putamen -orum adhibetur pro vase*: a *vario usu*: Plin. nat. 10, 2 *struthocameli* -a propter amplitudinem pro quibusdam habita vasis (*cf.* Avson. 400, 36 p. 232 P. vinum ... parabo ..., -um tu [tum *Heinsius*] quoque [coque *Scaliger*] passeris marini, *i. struthocameli*). 32, 74 *albuginem sanant ranae oculi* adalligati ... in putamine -i. Marcell. med. 1, 66 terra viva in -um inane coniecta et sub lectu ... conlocata ... prodest, *si caput dolet.* *fortasse huc pertinet contextu vix sano* Plac. med. 1, 12 rec. β.

b *in mensurando*: α *notione communi* (*respicitur -um totum exinaniendum vel indicatur putamen -i*): Plin. nat. 20, 244 in -um inane sucum *marrubii* addit ... ipsumque -um infund⟨it⟩ et mel (*ordine actionum mutato; rectius in eadem re*: Ser. Samm. 750 -um defundes ..., deinde putamen ... implebis. Plin. med. 1, 26, 3 putamen eius). Plin. med. 2, 8, 1 -um crudum diffunditur in vaso, putamen eius impletur oleo (*cf.* Marcell. med. 27, 114 testa -i ipsius. *medicamentum simile habes l. 55 sq.*). 2, 18, 1 *v. sub* β. Marcell. med. 21, 11 -um crudum summiter apertum exinanies idque implebis oleo (*cf.* Ps. Theod. Prisc. add. p. 328, 22 -um crudum ex una parte aperis et evacuas *eqs.*). 28, 53. *adde eiusdem locos sub* β *citandos.* Plac. med. 29, 7 rec. β putamen -i oleo plenum. *ad mensuram acetabuli refertur*: Gloss. III 553, 15 ace[p]tabulum: scarfia de -o (*item* 607, 15. 616, 22. *cf.* 586, 22 a.: s. -i. *ad vocem* scarfia, *i. testa, v. e. g. Walde-Hofmann[3] s. v.*). β *per synecdochen significatur ipsum putamen -i* (*hucine p. 1203, 55 ?*): Plin. nat. 22, 137 datur ... semuncia amyli cum -o et passi tribus -is (*inde notione communi*: Plin. med. 2, 18, 1 eiusdem -i putamen ter impletur passo. Marcell. med. 26, 78 eius -i testam). Veg. mulom. 1, 56, 19 olei rosei -a plena *tot* (3, 8, 4 olei rosei. Ps. Theod. Prisc. add. p. 306, 7 sq. chelidoniae sucum -o p., feniculi duobus -is p. Misc. Tir. p. 50, 23 ruta semen -o p.). mensura -i (*nisi de substantiis ponderatis cogitare malis*): Plin. nat. 29, 50 -o effuso in fictile ... eiusdemque -i m., ut paria sint omnia, melle, mox aceto, item oleo confusis (*huc rettuli coll.* Marcell. med. 27, 39 testam eius *-i* implebis melle optimo). Pelagon. 9 in mensuram trium -orum (*Hippiatr. gr. I p. 35, 8 ποσότητα τριῶν ᾠῶν*). *ibid.* naribus m. unius -i mittes *medicamentum* (*sim.* Veg. mulom. 1, 17, 10; *gr. ibid. p. 35, 10 μέτρον ἑνὸς ᾠοῦ*).

II *imagines, comparationes, allegoriae sim.* (*in translationem vergit* Avg. c. Parm. 2, 3, 7 *sub B 1*): A *locutiones plus minusve proverbiales*: Cic. ac. 2, 54 ut ... sint et -a -orum et apes apium simillimae (*proverbium esse testatur* 2, 57. *cf.* Sen. apocol. 11, 5 hominem tam similem sibi quam -o -um. Qvint. inst. 5, 11, 30 illud 'non -um tam simile -o'). Ivv. 13, 142 tu gallinae filius albae (proverbium vulgare *Schol.*), nos viles pulli nati infelicibus -is (*sensu non prorsus dilucido, v. vol. VII 1, 1361, 20 sq.*). Fortvn. gramm. VI 278, 13 altius et ab -o (a vivo *codd.*) mihi, quod aiunt, repetenda res est (*cf.* Hor. ars 147 *p. 1201, 81, quem versum affert* Hier. epist. 10, 2, 1 quorsum ... ista ... ita procul coepta, ut merito quivis Horatiano de nobis possit sale ludere: '...'. *aliter p. 1202, 71; ceterum cf.* Fronto *sub B 1*). Hier. c. Ioh. 2 p. 356^{B} quae ista simplicitas *loquendi* est, quasi super -a et aristas inter theatrales praestigias pendenti gradu incedere, ubique dubium, ubique suspectum?

B *exempla cetera*: 1 *respectu vario*: Ciris 490 velut in niveo ... cum primitus -o effigies *pulli* animantur (-antis *var. l.*) ..., sic *mutabatur Scylla.* Ov. trist. 4, 1, 56 *tot malis obruor*, quot ... -a ... piscis habet. Mart. 6, 93, 5 tam male Thais olet, quam non ... pullus abortivo ... cum putrescit in -o. Fronto p. 118, 13 v. d. H. haud secus quam pullis, quibus omnia generis insignia ab -o iam insita sunt ..., regum liberis (*sic cod. teste Bischoff, Sitz. Ber. Münch. 1958, 2, 21;* pueri *edd.*) in utero matris summa iam potestas

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

destinata est. ITALA Is. 10, 14 (Hil. in psalm. **118** ain **7.** *al.*) orbem terrae ... tamquam confracta -a auferam (Tycon. reg. 7 velut -a derelicta, *sim.* VVLG.; *cf.* Dan. 8, 25 [Wirc. *al., aliter Vulg.*] ut -a in manu conteret *adversarios rex*). 59, 5 (Aug. c. Parm. 2, 3, 6, *sim.* VVLG.) *homines iniqui* -a aspidum eruperunt (*explicat* HIER. *ad l.* ut earum venena in sua mente suscipiant) ... et qui erat de -is illis manducaturus conterens invenit olidum et in ipso basiliscum (*inde de ipsis haereticis*: AVG. c. Parm. 2, 3, 7 p. 51, 13 qui, *sc. Felicianus et Praetextatus*, et erant -a aspidum et eruperant. *sim.* p. 51, 23). PHILIPP. in Iob 39, 14 p. 773^{A} ('derelinquit in terra -a sua *struthio*') -a ... progeniem sanctae ecclesiae intelligere debemus; sed in -is illos esse noverimus, qui doctrina ... quasi fetus ... ecclesiae ... nutriuntur *eqs.* (*sim. locum explicat* GREG. M. moral. 31, 14. *aliter* AVG. *ad l.* p. 619, 13 spem priorem ..., quam per -a significat). AVG. serm. 105, 5, 7 spes ... -o comparatur; spes enim nondum pervenit ad rem: et -um est aliquid, sed nondum est pullus (*sim. ibid. iterum; allegoria pleniore ibid.* noli retro respicere; -o tuo scorpium time; ... non ergo scorpius perimat -um tuum, mundus iste spem tuam. *adde etiam l. 14*). PETR. CHRYS. serm. 55, 6 quia Christus venerat congregare sicut gallina pullos suos, -um protulit verbi, per quod ecclesiae germina sancta nutrirentur (*ad* Luc. 11, 12). *al.*

2 *respectu speciei externae*: CELS. 5, 28, 9 furunculus -i dimidii magnitudinem raro explet. PETRON. 39, 15 (*14* in medio *ferculi* caespitem videtis) terra mater est in medio quasi -um corrotundata (*cf.* MACR. Sat. *sub 3 nec non* PLIN. nat. 2, 7 nec, ut in volucrum notamus -is, levitate continua lubricum corpus *esse mundum*). CALP. ecl. 6, 14 *puer* levi ... decentior -o (*opp.* spinosior hystrice). PLIN. nat. 11, 85 aranei ... pariunt vermiculos -is similes (**11, 86** scorpiones terrestres v. -orum specie pariunt. 11, 108 et formicae similem *v.* -is vere *gignunt* [*sed v. p. 1201, 62 sqq.*]. *cf.* LACT. Phoen. 104 *vermis e favilla Phoenicis ortus* se ... -i teretis colligit in speciem [*sim.* GREG. TVR. stell. 12]). 37, 167 hammitis *gemma* -is piscium similis est. *al.* CASSIOD. var. 5, 42, 5 -i speciem eius *amphitheatri* harena concludens (*cf. III D*). *al.* **3** *respectu singularum partium vel structurae interioris*: CELS. 7, 7, 13^{C} *in oculo* gutta umoris est -i albo similis (*sc. crystalloides*). PLIN. nat. 11, 49 ruptis membranis, quae singulos *pullos apium* cingunt -orum modo. 22, 93 *boletum nasci* in vulva *quadam*, ceu in -o est luteum. 37, 190 fluctuatur intus in ea *gemma*, ut in -is, liquor. VVLG. Tob. 11, 14 coepit albugo ex oculis eius quasi membrana -i egredi. MACR. somn. 1, 6, 63 *fetus in utero clauditur* membrana tam tenui, qualis in -o ... intra se claudit liquorem. *comparatur mundus* (*maxime in doctrina Orphicorum, v. e. g. Haussleiter, RAC IV 732 sqq.; aliter l. 26*): PROB. Verg. ecl. 6, 31 p. 341, 11 Varro mundo -um comparavit ... dicens: 'caelum ut testa, item vitellum ut terra *eqs.*' MACR. Sat. 7, 16, 8 in quibus *sacris Liberi patris* hac veneratione -um colitur, ut ex forma tereti ... et includente intra se vitam mundi simulacrum vocetur. MART. CAP. 2, 140 (*describitur cibus quo immortalitas confertur Philologiae*) species -i interioris, crocino circumlita, exterius rutilabat (*i. interiora margine rutilo includebantur, ut mundus aethere; ad rem v. Lenaz in ed. libri sec., 1975, 14 sqq.; vix recte ad vitellum refertur vol. IV 1213, 32*).

III *transfertur ad varia corporea, quae formam -i exhibent* (*cf. quae ad II monuimus*): **A** *de globis ovatis, quibus in circo aurigarum curricula numerabantur* (*quos* φοειδῆ δημιουργήματα *appellat Cass. Dio 49, 43, 2; ad rem v. Fiehn, RE XVIII 1889, 65 sqq.*): VARRO rust. 1, 2, 11 -um (cum *codd.*) illud sublatum *non* est, quod ludis circensibus novissimi curriculi finem facit quadrigis. LIV. 41, 27, 6 -a ad no⟨tam⟩ curriculis numerand⟨is s⟩ta⟨tuen⟩dam (*sic supplevit Richter, Rhein. Mus. 104, 1961, 258 sq.*). TERT. spect. 8 p. 9, 20 (*inter* ornamenta circi; *item* ISID. orig. 18, 29, 1) -a honori Castorum adscribunt. CASSIOD. var. 3, 51, 10 quod *superstitionis causa* metarum circuitus -orum erectionibus (erept- *var. l.*) exprimatur. **B** *de calculis quibusdam in horologio Ctesibii adhibitis*: VITR. 9, 8, 5 vertuntur metae, calculi aut -a proiciuntur. **C** *de cibo quodam -a pavonis imitante*: PETRON. 33, 4 sqq. *servi* pavonina -a divisere convivis; (5) ... 'amici', ait *Trimalchio*, 'pavonis -a gallinae iussi supponi; ... temptemus ..., si adhuc sorbilia sunt.' (6) accipimus nos coclearia ... -aque ex farina pingui figurata pertundimus; ... (*8*) persecutus putamen manu pinguissimam ficedulam inveni. **D** *de area ovata amphitheatri* (*cf.* CASSIOD. *sub II B 2*): CALP. ecl. 7, 34 sinus ambit harenae et geminis medium se molibus *caveae* alligat -um. **E** *de serpentibus conglobatis*: PLIN. nat. 29, 52 (*cf.* 1, 29, 12 de serpentium -is) est -orum genus in magna fama Galliarum; ... angues ... convoluti salivis faucium ... artifici complexu glomerant⟨ur⟩. 29, 53 vidi ... id -um mali ... magnitudine ...; (*54*) Druidis ad victorias litium ... laudatur.

appendix iuncturarum notabiliorum, quae pertinent ad: **1** *-a parienda, fovenda sim.*: ENN. ann. 10 parire (CIC. ac. 2, 57 COLVM. 8, 14, 5. PLIN. nat. 1, 9, 75 *et saepe.* APVL. met. 9, 33, 4. *al.*). CIC. nat. deor. 2, 124 anitum -a gallinis saepe supponimus (VARRO rust. 3, 6, 4. 3, 9, 12. 3, 10, 3 COLVM. 8, 5, 4. *al.* PETRON. 33, 5 PLIN. nat. 18, 231. *al.*). 2, 129 genuerunt (*cetera v. vol. VI 2, 1984, 57 sqq.*). VARRO rust. 3, 9, 2 quem ad modum ... excudant *-a* (*v. vol. V 2, 1290, 62 sqq.; cf.* excludere *ibid. 1272, 18 sq.*). 3, 9, 8 maturescunt (*sc. incubando. aliter* PLIN. nat. 10, 147 in utero. *cf.* 9, 177 maturari). *ibid.* -a incubare (*v. vol. VII 1, 1062, 23 sqq.; cf.* -is i. *ibid. 18 sqq.*). 3, 9, 10 si -a gallinis pavonina subicias (3, 9, 13 COLVM. 8, 2, 12. 8, 5, 8. *al.* PLIN. nat. 10, 151. *al.*). *ibid.* fovere *-a* ([*nisi absolute*]. Ov. fast. 1, 443. 4, 696 COLVM. 8, 5, 10. 8, 11, 10. 13 PETRON. frg. 26 [= ANTH. 690], 6. PLIN. nat. 9, 37. *al.* SVET. Tib. 14, 2. *al.*). 3, 9, 11 vertere -a, ut aequabiliter concalefiant (*cf.* versare: COLVM. 8, 5, 14. 8, 11, 12). 3, 9, 17 -a ... faciunt *gallinae.* Ov. met. 8, 258 ponit ... in saepibus -a (COLVM. 8, 2, 12. PLIN. nat. 9, 164 -a super -a [supter ipsa *animalia, Mayhoff*]. EVSTATH. Basil. hex. 8, 5, 14 super ... harena). COLVM. 8, 3, 4 edantur (*v. vol. V 2, 84, 63 sqq.*). 8, 5, 10 animantur (8, 5, 14 AMBR. hex. 5, 24, 85 ISID. orig. 12, 7, 79). 8, 11, 5 concepta in alvo ... -a (PLIN. nat. 9, 165. 10, 166 AVG. gen. ad litt. imperf. p. 495, 5 ISID. orig. 12, 7, 81). 8, 11, 9 enituntur (IVL. VAL. 1, 5 p. 10, 12). PETRON. frg. 26 (= ANTH. 690), 2 refert (*cf.* IVV. 3, 202 reddunt). PLIN. nat. 9, 164 polypus femina ... in -is sedet. 10, 92 tepefaciendis -is (*cf.* VARRO rust. 3, 9, 11 *supra.* ITALA deut. 22, 6 [Lugd.] calfacit ... super -a [VVLG. incubantem]. HIER. interpr. Iob 39, 14 [*cf.* VVLG.] calefiunt. AVG. gen. ad litt. imperf. p. 495, 5 calefaciant). 10, 166 ea *-a* generari (10, 189. 11, 175. 11, 209). *sim. al.*

2 *ortum ex -o* (exc(l)udere *v. sub 1*): LVCR. 5, 802 volucres -a relinquebant exclusae. CIC. nat. deor. 2, 124 e quibus *-is* pulli orti (MACR. Sat. 7, 16, 7 de -is). VERG. (?) catal. 9, 27 edita Tyndaris -o (*Ledae ut*: TERT. spect. 8 p. 9, 20. *respiciuntur dei quilibet* PLIN. nat. 2, 17). HOR. sat. 2, 1, 26 -o prognatus *Ledae* (*cf.* ARNOB. nat. 1, 36 p. 31, 2 M. -orum progenies dii Syrii. 4, 24 p. 229, 12 ex -is esse progenitos *deos*). SEN. epist. 121, 18 -o ... effusa *animalia.* COLVM. 8, 5, 14 an pulli rostellis -a pertuderint (*cf.* IVV. 14, 85 rupto ... -o [CLAVD. 6, 4 -a ... rupit ... tepor]. PALLAD. 1, 28, 4 aperiri [*sed* COLVM. 8, 11, 12 excudantur]). LVCAN. 9, 902 calido cum protulit -o ... natos *aquila* (*cf.* EVSTATH. Basil. hex. 8, 5, 15 postquam fuerint educti de -is *pulli alcyonis*). PLIN. nat. 10, 38 de -o exire (*cf.* MACR. Sat. 7, 16, 7 de -is prodeunt). IVV. 13, 142 pulli nati infelicibus -is (HYG. astr. 2, 8 AVSON. 56, 1 p. 336 P. RVFIN. symb. 11[9] p. 350^{C}. *al.; cf.* Ov. met. 15, 387 e partibus -i). *sim. al.*

3 *partes -i* (*comprehenduntur partes omnes*: CATO agr. 71 integrum. PLIN. nat. 10, 197 solida. 29, 44 totis [PLAC. med. 29, 8 rec. β. *aliter l. 40*], *partes interiores*: SCRIB. LARG. 23 cum -i aquato liquore [PLIN. nat. 29, 116]. PLIN. nat. 29, 47 tota [ORIBAS. syn. 7, 6, 2 Aa. *aliter supra*]. MARCELL. med. 7, 7 -i corvini quae sunt interiora [*sed* PLIN. med. 1, 5, 2 -um corvinum. *cf.* MARCELL. med. 21, 11 -i ... interioribus. *aliter l. 51*]): **a** *vitellum* (*de* Ov. met. 15, 387 *v. p. 1200, 54*): CIC. div. 2, 134 id *vitellum* ... ex -o (CELS. 5, 21, 2 -i vitellus. 6, 6, 1^{K}. 6, 6, 9^{A} SCRIB. LARG. 115. *et saepe*). PLIN. nat. 21, 151 luteo -i (*cetera v. vol. VII 2, 1896, 65 sq. 68 sq.*). PLIN. med. 1, 25, 1 -orum mediola (ANTHIM. 36. *cf.* GLOSS. III 579, 33 vitellus i. meiolus -i). 3, 24, 9 -i medium, quod est rufum (SCHOL. Pers. 2, 55 APIC. 8, 7, 13. *al.*). MARCELL. med. 1, 38 medullam sive vitellum -i (27, 133. 36, 54 CASS. FEL. 78 p. 190, 13). 16, 47 ex -o duro interius (*cf.* PLIN. phys. Bamb. 57, 6 vitellu(m) -i durum). **b** *putamen* (*cf.* -um inane PLIN. nat. 20, 244 MARCELL. med. 1, 66): VITR. 8, 3, 18 cortex eius (SER. SAMM. 546). PLIN. nat. 7, 26 -orum putaminibus (30, 112. 131. 32, 74. PLIN. med. 2, 18, 1 [*inde* MARCELL. med. 26, 78 testam]. *al.*). 28, 19 -orum ... calices. SER. SAMM. 477 testa -i (489 quorum. 804 VEG. mulom. 2, 141, 3 MARCELL. med. 11, 5. *al.; cf.* IVL. VAL. 1, 5 p. 10, 15 -i testulam). GLOSS. III 553, 15 scarfia de -o (*al. v. p. 1204, 45*). **c** *album*: CELS. 4, 22, 3 album ... ex -is (5, 2 -i album. *et passim, v. vol. I 1509, 25 sqq.*). COLVM. 6, 38, 2 -orum albus liquor (PLIN. nat. 10, 148 -i. THEOD. PRISC. log. **93** p. 193, 8. *cf.* PLIN. nat. 28, 73 -orum candido l. [33, 100 -i]. SER. SAMM. 1043 candidus -i sucus. MARCELL. med. 8, 195 -i liquidissimo. *sim. al.*). PLIN. nat. 29, 39 candidum ex -o (29, 40 candido -orum. *al. v. vol. III 245, 51 sqq.*). SER. SAMM. 764 pars candida ... -i. PALLAD. 11, 14, 9 -orum ... alborem (*cetera v. vol. I 1499, 1 sqq.*). vet. med. 49, 5 -orum albuginem (CASS. FEL. 31). PELAGON. 411 albamenta -orum (APIC. 5, 3, 4. 6, 8, 11). VEG. mulom. 2, 57, 1 -i ... albumento. MARCELL. med. 8, 20 -i ... albo, id est lacrimo (*v. vol. VII 2, 839, 58 sqq.*). 8, 156 pisciculi ... fel -orum ⟨albumini⟩ mixtum (*si recte suppletur in ed. pr.*; ⟨albo⟩ *Niedermann*; *ceterum v. vol. I 1501, 75 sqq.*). **d** *membrana*: SCHOL. Pers. 2, 55 -i membrana (VVLG. Tob. 11, 14 MARCELL. med. 33, 67 PLIN. phys. Bamb. 34, 4. *al.*). MARCELL. med. 27, 55 vestem -i delicatam interiorem.

4 *-a conficienda, coquenda: v. passim sub I B 2 et 3.*

deriv.: 1. ovalis, ovarius, 1. ovatus.

compos.: ovificus, oviparus; *an etiam* ovispex? *Plepelits.*

[oxa CIL VI 3446 *v.* 2. os *p. 1093, 7.***]**

oxalis, -idis (-idos), *acc.* -ida *f.*, ὀξαλίς. *scrib.* -all- PLIN., ORIBAS. de -idos *pro gen. gr.* ὀξαλίδος *praebet* ORIBAS. [*i. q. rumex acetosa: in derivatis tusc. (lucc.), langob., var. francoprov. et prov. occ., vasc. cf. M.-L. 6129. Wartburg VII 451 sq. St.*] *nomen herbae, genus rumicis* (*cf. André, Lex. des termes de botan. 232*): PLIN. nat. 1, 20, 85 (1, 20 tit. medicinae ex iis quae in hortis seruntur) lapatho silvestri sive -ide. 20, 231 quod *lapathum silvestre* alii -ida

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

appellant, nostri verum rumicem, alii lapathum canterinum. ORIBAS. syn. 3, 76 in expresso suco de lactuca . . . aut de -idos. ALEX. TRALL. 3, 17 quales *suci* sunt cotilidonis et oxilados (*per metathesin ex gr. I p. 323 P.* ὀξαλίδος).

oxalmē *et* **oxyalmē**, (-ēs) *f.*, ὀξάλμη. *scrib.* oxy- PLIN. nat. 23, 61 (*cf. ibid. 60* oxymeli), CAEL. AVR. *acc.* -en CAEL. AVR., CASS. FEL., GLOSS.; *abl.* -e PLIN., -i DIOSC., ORIBAS. syn. *i. q. muria cum aceto mixta* (*cf.* GLOSS. III 603, 44 -en: acetum et sal mixtum): PLIN. nat. 23, 61 quae *vitia* nunc omnia -e contingunt, id est sale et aceto recente, efficacius. DIOSC. 5, 37 p. 182, 4 de -i; -i (oxs-, oxalnium, oxalmum *var. ll.*) fomento adibita medetur putredine vulnerum (*gr. 5, 15* ὀξάλμῃ). CAEL. AVR. chron. 3, 4, 59 epithema *quoddam*. . . ex cappare et myrobalano et aceto sale admixto, quod -en (-on *ed. princ.*) vocaverunt (CASS. FEL. 20 p. 30, 22 q. Graeci -en v. [*ex* oxasmin, oxomiō *em. Rose*]. 28 p. 47, 16 [examel *var. l.*]). ORIBAS. eup. 3, 67, 1 acetum . . . dabis aut oxamili (*per metathesin ex gr.* ὀξάλμῃ) id est acetum cum sale. syn. 3 add. p. 917, 62 -i f[r]umentas et hordei usti pulvis superspargis super ulcera.

oxantus *v.* oxyacant(h)us. **oxe(i)a** *v.* oxys.

oxelaeum, -ī *n.*, ὀξέλαιον. *forma hybr.* oxoleum ORIBAS. syn. 4, 23, 2 La; *cf.* ALEX. TRALL. *scripturas v. infra.* *i. q. oleum cum aceto mixtum*: PHILAGR. med. 3 p. 173, 11 ut hoc ceroto sicut oxilio utaris; cum lanis enim . . . ex eo infusis superpone spleni. THEOD. PRISC. log. 40 superaddimus -o (exoleo, oxileo, aizo, auxilio *codd.*) . . . polygoni sucum. ORIBAS. syn. 4, 23, 2 Aa p. 25 datur . . . cum oxymelle aut -leo, id est cum aceto et oleo (La *v. l. 21; gr.* ὀξελαίου [ἐξ- *var. l.*]). 5, 17, 7 La p. 60 aut cum oxymellis aut cum -yleo (*gr.* ὀξελαίου [ἐλαίου *var. l.*]). ALEX. TRALL. 1, 120 oxioleos distillatum in aurem (*gr. II p. 97 P.* ὀξέλαιον).

oxērus, -a, -um, ὀξηρός. *occurrit ubique scriptura et forma* oxyra, *sc. fere pro subst., sed apponitur alteri subst. l. 35.* *de quodam medicamento cum aceto confecto*: ORIBAS. syn. 3 add. Aa p. 901 -a croce[r]a facit epaticis. *ibid.* item -a qui facit podagricis. *ibid.* item alio -a Afrodisi utilis ad omnes suprascriptas (9 add. La p. 398). p. 926 malagma -a ad artreticus podagricos. 9 add. La p. 398 -a Helpidi auctoris. *ibid.* item -a ad omnes dolores. *ibid.* item -a: *eqs.*

oxi- *v. et* oxy-.

[**oxicolla** *ed. vet.* DIOSC. 3, 97 p. 420, 9 *app. crit.*, *v.* xylocolla.]

oxidiomus *v.* oxyzomus.

oxifalum *et* **oxifalus** *v.* oxybaphum.

oximē *v. p. 414, 11.* **oximīnum** *v.* oxycominum.

oxiriodianus *v.* oxyrodinus.

oxo- *v. et* oxy-.

oxocadium *trad. pro* exoc(h)adium ORIBAS. eup. 4, 104.

oxoleum *v.* oxelaeum.

oxos (-us *l. 50*) *n.*, ὄξος. *i. q. acetum* (*cf.* GLOSS.[L] I Ansil. OX 11 -s: acetum graece): VARRO frg. Char. gramm. p. 176, 20 B. (ling. frg. 25 p. 195 G.-Sch.; *agitur de forma abl.*) olivo et -o . . . fieri. ORIBAS. eup. 2, 1 O 1 Aa -s: -s, id est acetus (La -us acetum dicitur. *gr.* ὄξος).

? **oxunus**, -a, -um. TAB. Albertini 10, 5 caprificus -o odore. *gr.* *ὄξυνος *subesse putant edd.*

oxurincus *v.* oxyrynchus. **oxus** *v. sub* oxos *et* oxys.

oxyacant(h)a, -ae *f.*, ὀξυάκανθα *et* **oxyacant(h)us**, -ī *f.*, ὀξυάκανθος. *scrib.* oxi- DIOSC., ORIBAS. (*var. l.*), GLOSS. *gen. gr.* -is (*i.* -es) *l. 67*, -u *l. 65. 68.* [*ex* oxantus *suppl. Stadler* GLOSS. III 585, 9 (*v. vol. III 1188, 14*). *fortasse per errorem interpretis* DIOSC. 4, 154 p. 72, 19 *hippophaës* folia habet . . . acuta sicut -a (*gr. 4, 159, 1* φύλλα ἔχων μακρὰ . . . καὶ μεταξὺ ἀκάνθας ξηράς).]

nomen herbarum (*cf. André, Lex. des termes de botan. 232 sq.*): 1 *herbae q. e. pyracantha*: DIOSC. 1, 103 p. 52, 6 M. de -a: -u id est damamen alii vero pi⟨rac⟩anten vocaverunt aut pirena (*postea*: ventris solutione stringit. *gr. 1, 93* ὀξυάκανθα). ORIBAS. eup. 2, 1 O 2 (*ad ventris fluxum*) -u carpus (Ab -us): -uo carpus *eqs.* (La oxyaconthos c., Ab oxicantus, *gr.* ὀξυακάνθου). syn. 4, 18, 4 La (*quae sunt apta stomacho*) -is et brionie (*gr.* ὀξυακάνθης τε καὶ βρυωνίας). 9, 15, 13 Aa p. 303 (ad diarria) -u fructus (La oxygantu, Ab -o, *gr.* ὀξυακάνθου). 2 *herbae q. e. cynosbatos* (GLOSS. III 571, 51 -a i. cinobata): DIOSC. 1, 104 p. 52, 15 M. de cynobatu: cynosvatu id est saccupa multi -a appellant (*postea*: ventrem stringit. *gr. 1, 94* ὀξυάκανθαν).

oxyalmē *v.* oxalme.

oxybaphum (-us), -ī *n.* (*m. et f. v. infra*) *et* **oxybaphium**, -ī *n.*, ὀξύβαφον, ὀξυβάφιον. *scribitur* oxi-, oxa-, hocsi-, exo-, -baf-; *per metathesin* oxifab- (-fav-) DIOSC. (*excepto uno loco*), *per dissimilationem* (*an sec.* acetabulum*?*) -fal-, -phal- ISID., METROL., GLOSS., -fag- DIOSC. 4, 65 p. 37, 16 *cod. e.* *masc. acc. pl.* -os (-us) *p. 1208, 19. 22.* *? fem.* -a *p. 1208, 14.* -ium, *pl.* -ia EXC. metrol. chron. I p. 550. *graec.* -on *p. 1208, 1. 9, gen.* -u DIOSC. 2, 142 p. 232, 8. 3, 8 p. 380, 20. 4, 24 p. 20, 3 (*abl. ? p. 1208, 13; nom. ? p. 1208, 15*).

genus mensurae, i. q. acetabulum (*v. p. 1208, 9, distingui videtur p. 1208, 2 sqq.*; *v. Hilgers, Lat. Gefäßnamen, 1969, 92, 462*): 1 *definitiones* (*v. et p. 1208, 17*): CARM. de pond. 76 bis quinae hunc (*sc. cyathum*) faciunt dragmae, . . . -on fiet, si quinque addantur ad istas (*cf.* ISID. orig. 16, 26, 4 -us fit, si quinque dragmae adduntur ad decem; acitabulus quarta pars eminae est [*inde* METROL. p. 140, 19 *cyatho* additis duabus dragmis acitabulum complent, additis adhuc tribus dragmis, quod sunt XV, -um]). 81 nec non -i similis sescuncia fiet. MARCELL. med. de mens. p. 10, 5 N.-L. cotyla . . . facit acitabula sive -a IIII (*item* EXC. metrol. chron. I p. 550, *ubi sequitur* -ium vel acetabulum ccatum IS). ISID. orig. 16, 27, 6 acitabulum, quod Graeci -on vocant (METROL. p. 134, 24. *sim.* GLOSS.[L] I Ansil. OX 4). 2 *exempla*: DIOSC. 2, 142 p. 232, 8 (de tlaspiu) in [b]oxifabu bibitus (*gr. 2, 156, 2* πλῆθος ὀξυβάφου, *eadem respondent* 3, 8 p. 380, 20 [*gr. 3, 8, 2*]. 3, 28 p. 390, 9 -i pondus [*gr. 3, 27*]. 4, 24 p. 20, 3 radix . . . bibita -u plenia [*gr. 4, 25*]. 4, 65 p. 37, 16 -u uno trito [*gr. 4, 69, 2*]. ORIBAS. eup. 4, 91 La radix -a uno cum vino . . . datus). 3, 47 p. 398, 3 -u semen ipsius *rutae* bibitu prestat *id.* 4, 59 p. 31, 22 sq. seminis eius -um unum bibitum . . . ventrem mollit, ⌊-um dicitur acitabulum⌋ (⌊ ⌋ *gloss. ut vid., gr. 4, 63, 2* ὅσον ὀξύβαφον ποθέν). 4, 145 p. 67, 4 quarta parte -i mixta (*gr. 4, 150, 2* τέταρτον ὀξυβάφου). 5, 38 p. 182, 15 tymu tritu et sale -os singulos . . . rutae . . . mittes (*gr. 5, 16* θύμου . . . ὀξύβαφον). ORIBAS. eup. 4, 66, 5. syn. 4, 35, 17 Ab p. 39 farina . . . trita -o uno in aqua -a dece (La: non minus bafli unu in deca aqua -basus dece. *gr.* ὀξυβάφου . . . ὀξύβαφα).

oxyblatta, -ae *f.*, ὀξύβλαττα. *genus purpurae* (*ad rem v. Schneider, RE XXIII 2013 sq., Lauffer, Diokllet. Preisedikt, 1971, 270*): COD. Iust. 4, 40, 1 (*a. 383–92*) fucandae atque distrahendae purpurae vel in serico vel in lana, quae blatta vel -a atque hyacinthina dicitur, facultatem nullus possit habere privatus.

oxycedros, (-ī) *f.*, ὀξύκεδρος. *genus cedri*: PLIN. nat. 13, 52 duo eius *cedri* genera, . . . differunt folio; nam quae durum, acutum, spinosum habet, -os vocatur; ramosa et nodis infesta altera, odore praestans (*cf. Theophr. hist. plant. 3, 12, 3*).

oxycholus, -a, -um, ὀξύχολος. *i. q. iracundus*: SCHOL. Hor. sat. 1, 9, 11 ('te, Bolane, cerebri felicem') felicem esse Bolanum -um; . . . quare autem felicem dixit -um? *ibid.* 12 cum felicitate illum fuisse -um (*cf. litt. graecis* 1, 5, 21, *unde* GLOSS.[L] II Philox. CE 24). CANON. Turner I p. 523 rec. III si quis episcopus -us reperiatur *eqs.* (*recc. I et IV* iracundus).

oxycominum, -ī *n.* [*aut compos. ex* ὀξύ *et* κύμινον (com- *pro* cum- *v. vol. IV 1378, 75 sqq.*) *aut vox hybr. ex* ὀξύ *et* Cominia (*sc. oliva, cf. Plin. nat. 15, 13. 20 Pallad. 3, 18, 4 nec non vol. III 1669, 13 sqq.*). *Sch.*] *scrib.* oxi-. *de quibusdam cum aceto et cumino conditis* (*vel de olivis acetatis, quod repudiat André per litteras; parum placet 'cuminum aceto conditum', ut vulgo explicatur*): PETRON. 66, 7 in alveo circumlata sunt -a, unde quidam etiam ⌊improbe ternos pugnos⌋ sustulerunt (*Bücheler praeeunte Gronovio*, improbiter nos pugno *cod.*). GLOSS.[L] I Ansil. OX 9 oximinum: acetum mixtum (aceto mixto *var. l.*) cum cumino *huc spectare vidit Heraeus, Kl. Schr. 84, qui confert Vindic. epist. ad Valent. 5* acetum cyminatum.

oxycrātum, -ī *n.*, ὀξύκρατον. *cf.* melicratum. *scrib.* oxi-. *i. q. aqua aceto mixta, posca*: PLIN. phys. Bamb. 61, 16 dabis cum -o (oxycrate *P*).

oxydiscicon *v.* oxydorcicus.

? **oxydorcia** *v. l. 67*

oxydorcicus, -a, -um, ὀξυδορκικός (-δερκικός). *scrib.* oxi- *passim*, -deric- CASS. FEL. p. 57, 16 (*var. l.*). ORIBAS. syn. 3, 144 LL, oxydiscicon ORIBAS. (*v. l. 64*). *i. q. visum acuens*: 1 *de unguento quodam*: CASS. FEL. 29 p. 56, 17 xerocollyrium acuens visum, quod Graeci -on vocant ([-dorcion, exhdorcicon, exidocicon, xidocicon *codd.*]. p. 57, 16 fomentum oculis [-dorcion, -dericon, -doricon, exidoricon *codd.*]). ORIBAS. eup. 4, 16, 1 Aa (ad caliginem oculorum) inungues . . . -a (hocsi- *Ab*) medicamenta, id est qui acutam faciunt visionem (*gr.* ὀξυδέρκοις). syn. 3, 144 LL (*de collyrio quodam*) est . . . -us (*gr.* ὀξυδορκικώτατον). 3 add. p. 913 n. 51 collurium -on (oxydiscicon *codd.*) dia maratro, facit ad caligines. ALEX. TRALL. 1, 98 *collyria* -⟨c⟩ica i. quae ad caliginem oculorum expediunt (*gr. II p. 43 P.* ὀξυδορκικῶν). 2 *confunditur cum voce graeca q. e.* ὀξυδορκία: ALEX. TRALL. 1, 99 pulvis Severiani faciens ad -a (*gr. II p. 45 P.* πρὸς ὀξυδορκίαν).

? **oxyfera** *n. pl.* *si recte trad., form. hybr. ex* ὀξύ *et* fer-. *de medicamentis purgatoriis*: MARCELL. med. 23, 65 lienosus -a adsidue bibere debet (oxypora *Heraeus, fort. recte*).

oxygala, -ae *f.*, ὀξύγαλα. *hic illic in var. l.*: oxi-, -gall-. *neutr. sg. -a sec. gr.* PLIN. *i. q. lac acidum vel genus cibi inde confectum, melca* (*item* ANTHIM., *sed distinguere videtur* ALEX. TRALL.; *de re v. Herzog-Hauser, RE XV 1571 sq., Janko, Glotta 2, 1910, 44 sq.*): COLVM. 12 capp. 7 -a quemadmodum fiat. 12, 8 tit. -ae compositio. 12, 8, 1 -am sic facito: *eqs.* PLIN. nat. 1, 28, 36 (medicinae ex animalibus) -a. 28, 134 id (*sc. lac coactum*) exemptum addito sale -a appellant. 28, 135 -a fit et alio modo, acido lacte addito in recens, quod velint acescere. ANTHIM. 78 -a vero graece, quod latine vocant melca, quod ⟨est lacte quod⟩ acetaverit (*cod. G add. tit.* de -a). ALEX. TRALL. 2, 27 illa quae de aceto conficitur . . . potui data: . . . et -a i. lac acetosum ex aceto et lacte et mela (*i. melca*) *eqs.* (*gr. II p. 261 P.* ὀξύγαλα καὶ . . . μέλκα).

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

oxygantu *v.* oxyacant(h)a *p. 1207, 68.*

? **oxygaristum,** *ὀξυγαριστόν *coni. Bücheler* CHIRON 823 conteres bene omnia in -o (exigaristo *trad.*, oxigaro isto *Oder; v. indicem eius ed. p. 401*).

oxygarum, -ī *n.* (*sed cf. l. 20 nec non l. 7*), ὀξύγαρον. *scribitur etiam* oxi-, oxo-, or(r)-, oss-, ost-, -gari- (*v. l. 17. 18. 20*). *nom. sg.* -u ORIBAS., -os GLOSS.^{L} I Ansil. ox 7. *plur. praebet* DIOSC. [*de* CHIRONE 823 *v. sub* oxygariston.] *i. q. garum cum aceto mixtum* (*de re v. Zahn, RE VII 844, 51 sqq.*): MART. 3, 50, 4 affertur ... inter lactucas -umque liber (*in cena ut*: PS. CYPR. cena 42 accepit -um Iesus [*subest Matth. 27, 48 Marc. 15, 36*]. SIDON. epist. 9, 13, 4 dum rex convivii circa ordinandum moras nectit -um. GLOSS. III 287, 39 pone -um [521, 36]). MARCELL. med. 20, 120 mel, rutam, cyminum, piper simul tere et utere pro -o ad inhibendum stomachi dolorem. PS. APVL. herb. 59 l. 9 herbam confirmam si cum -o edat (104 l. 3 APIC. 8, 4, 2). 110 l. 4 ex -o. DIOSC. 2, 145 p. 233, 25 oxiporiis et -iis miscetur *piper* ([*gr. 2, 159, 3 ἐμβάμμασιν*]. 3, 88 p. 415, 9 -o [origaris *ed. vet.*] m. *silpium* [*gr. 3, 80, 1 βάμματα*]. p. 416, 16 -is [-iis *ed. vet., gr. 3, 80, 6 ποτήματα*]). APIC. 1, 32 (18) cum necesse fuerit, -o (-io *var. l.*) uteris (*resp. 3, 18, 3* aceto et liquamine). 1, 34 (20) tit. -um digestibilem (*cf.* capp. 1, 34 -um digestibile). ORIBAS. syn. 3, 199 catharticu -u: gingiver ... acetu et liquamen.

oxygōnius, -a, -um, ὀξυγώνιος. *scribitur etiam* oxi-, ocho-, exi-, exa-. *gen. sg.* -ni *v. l. 33.* [*fort. huc trahendum* LIB. col. I p. 249, 4 L. (*inter nomina lapidum finalium*) exculinus sive exagineus (scalenus sive oxygonius *Bulhart coll. l. 29*).] *i. q. acutos angulos habens* (*ubique de triangulis, saepe iuxta* orthogonius, amblygonius): NIPS. grom. p. 299, 4 L. si datum fuerit trigonum -um (GROM. p. 341, 8 [*inter terminorum diagrammata*] trigonus -us. GROM. Cantor 10. 16). PS. CENS. frg. 7, 3 *triangulum* -um quod omnes tres acutos angulos habet (*sim.* BOETH. diff. top. p. 1202^A). *n. sg. pro subst.*: NIPS. grom. p. 299, 6 L. dicere perpendicularem eiusdem -ni (-nii, exagoni *var. ll.*). 299, 13 praecisura eiusdem -ni (exigonii, exagoni *var. ll.*). PS. BOETH. grom. p. 170, 13 My. -um vero, id est acutum angulum, in quo tres anguli sunt acuti (*locutio quodammodo breviata vel confusa videtur; antea*: orthogonium, id est rectiangulum ... triangulum est quod habet angulum rectum). GLOSS.^{L} I Ansil. ox 6 -um.

oxygonon *n.*, ὀξύγονον. *scribitur* oxi-. *nomen herbae q. e. papaver silvaticum*: PS. APVL. herb. 53 l. 12 a Graecis dicitur mecon roeas, alii -on (oxyponon, oxyton *var. ll.*; oxytonon *Ackermann*) ... alii papaver silvaticum (*sim., sed serie variata, codd. interpol.; v. etiam Ps. Diosc. Vind. 4, 63 p. 217, 11 ὀξύγονον* [*ex trad. ὀξύτονον*]. *fere eandem seriem ac* PS. APVL. *praebent* GLOSS. med. ed. Heiberg p. 51, 19, *ubi legitur* oxyt- *vel* oxitonon). GLOSS. III 570, 65 oxiconon i. papaver. oxytonon *praeferendum suspicatur André in plagulis.*

oxylapat(h)ium, -ī *n.* (*nom.* -us ORIBAS.). *deminutivum gr.* *ὀξυλαπάθιον *a voce* ὀξυλάπαθος, *cf.* lapathium. *scribitur* oxi- *excepto* ORIBAS., -ill- MISC. Tir., -pp- ORIBAS. (*var. l.*). *nomen herbae q.e. lapathum acutum, rumex acidus*: PS. APVL. herb. 33 l. 6 a Graecis dicitur -um, Itali lapatium acutum (*inde* MISC. Tir. 60, 24). DIOSC. 2, 98 p. 218, 5 lapati duo sunt genera, ... alterum qui dicitur -um. *ibid. l.* 14 semen lapati agrestis aut -i cum vino ... bibitum (*gr. 2, 114, 1. 2 resp. ὀξυλάπαθον, item Ps. Diosc. Vind. ibid.*). ORIBAS. eup. 2, 1 L 1 Aa (*cf.* La) lappatius diaforiticen habet ... virtutem, -us autem mixtam (*gr. ὀξυλάπαθον*). GLOSS. III 570, 42 -um i. lapacissum.

oxylapat(h)us (-um*? v. l. 62*), -ī *m. (f.?)*, ὀξυλάπαθος (-ον). *scribitur* oxi- PLIN. nat. 20, 231 (*var. l., item* ORIBAS.), ALEX. TRALL., -pp- ORIBAS. *l. 68.* *nom. sing.* -os MARCELL. med., ALEX. TRALL.; *ceterae formae ambiguae, an potius neutr.* *nomen herbae q. e. lapathum acutum, rumex acidus*: PLIN. nat. 1, 20, 85 (medicinae ex iis, quae in hortis seruntur) -o. 20, 231 alterum genus *lapathi* fere -um vocant, sativo item similius et acutiore folio ac rubriore, non nisi in palustribus nascens. 20, 233 -i semen lotum in aqua caelesti sanguinem reicientibus ... prodest (ORIBAS. eup. 2, 1 L 1 Aa [=La, -ppatis Ab, *gr. ὀξυλαπάθου*]). MARCELL. med. 27, 91 herba -os cum semine suo arida contrita et ex vino calido pota ... incontinentiae ventris praestat remedium. ORIBAS. eup. 4, 11, 3 Aa (*sim.* La) -i radices cum oleo similiter operatur (*gr. ὀξυλαπάθου*). ALEX. TRALL. 3, 66 (epithima ... ad febres) -os ... bene facit. *Teßmer.*

***oxymeli,** -itis *n. et* (*per confusionem cum lat.* mel) **oxymel** (-melle), ellis *n.*, ὀξύμελι (*quae vox infra passim respondet*). *scribitur* oxi- *in codd. antiquis* GARG. MART. pom. 2, 13 (12). ORIBAS. eup. 2, 1 C 21 Aa p. 456 (*al.; sed* oxy- *ibid.* 2, 1 C 5 p. 448. *al.*) *et saepius in recc.; ceterum traditur* ex- (*in var. l.*: COLVM. 12, 58, 3. *al.*), obsi- (DIOSC. 2, 2 p. 188, 3. *al.*), hocsi- (ORIBAS. eup. 1, 73 Ab. syn. 4, 23, 15 La), -mil- (*in var. l.*: PLIN. nat. 1, 23, 29. *al.*). -ll- *etiam in formis graecis*: DIOSC. 5, 36 p. 181, 18 *et in var. l. e. g.* PLIN. nat. 14, 114 PLIN. med. praef. 2. *de formis (cf. Svennung, Unters. Pallad. 153. Eranos 34, 1936, 20 sq.)*: *1) neutr. (sc. sing. praeter p. 1210, 33)*: *nom. (acc.)* -eli (-ll- *v. l. 79 sq.*): COLVM. 12, 58, 3 PLIN. nat. 1, 14, 21. 14, 114. 23, 60 PLIN. med. praef. 2 THEOD. PRISC. log. 106 CAEL. AVR. acut. 2, 8, 35. *al.* -el: DIOSC. 5, 36 p. 181, 18 (*var. l.*). CASS. FEL. 34 p. 73, 2 (ex melle *cod. c*). 43 p. 109, 1 (-lle *c*). *al.* ALEX. TRALL. 1, 30 (*bis*). 1, 47. -elle: CASS. FEL. (*in var. l., v. supra*). ORIBAS. eup. 1, 7, 2 Ab. 3, 7, 8 La p. 520. 4, 16, 1 Aa. *et saepius apud eundem.* GLOSS. *gen.*: -itis: PLIN. nat. 24, 138. 26, 75. 112. 113 (-iti *var. l.*). -ellis: VEG. mulom. 2, 48, 4 CASS. FEL. 9 p. 16, 19. 58 p. 147, 18 (*cf.* -elis: MARCELL. med. 20, 97. 128 [-ll- *var. l.*]. 23, 36). -itos (*sec. gr.*): CAEL. AVR. chron. 4, 7, 98 (*nisi e coni. restitutum est*); *huc pertinere videtur forma* -itus ORIBAS. eup. 4, 16, 1 La (*loco obscuro, gr. ὀξυμέλιτι*). syn. 7, 22, 10 La de -itus (*gr. δι' ὀξυμέλιτος*). *abl.*: -eli: CATO agr. 157, 7 (-ll- *var. l.*). PLIN. nat. 19, 128 (*nisi recte restituitur* -ite; *v. p. 1211, 32*). GARG. MART. med. 58 (*cod. d?* -lli *cett.*). PLIN. med. 2, 12, 2 (-lle *var. l.*). 2, 12, 4 (-lli, -lle *var. ll. ut* 2, 12, 5). MARCELL. med. 20, 34. 70. *al.* THEOD. PRISC. eup. faen. 17 (-lle *var. l.*). 66 (-mellita *B*). 95. *et saepe apud eundem.* -ite (*cf. var. lect. l. 6. 15*): PLIN. nat. *novies* (*cf. l. 14*). -elli: *?* GARG. MART. med. 58 *v. supra.* PELAGON. 389 (*cod.*; -eli *ed., ut etiam* MARCELL. med. 3, 4). PS. APVL. herb. 93 l. 27. 46 PS. MVSA herb. Vett. l. 143 PLAC. med. 1, 8 rec. α. 7, 13 rec. α (-lle *var. l.*). PLIN. phys. Bamb. 1, 25. *al.* DIOSC. 1, 24 p. 17, 2 M. (-ellin *var. l.*). 2, 96 p. 217, 15. *al.* ANTHIM. 10 (-lle *var. l.*). ORIBAS. syn. 3, 79, 1 Aa. 4, 23, 2 La. -elle: GARG. MART. pom. 2, 13 (12). PALLAD. 12, 7, 8 PLAC. med. 7, 13 rec. α (*in var. l. ut* THEOD. PRISC. eup. faen. 28. *al.; v. etiam supra*). CASS. FEL. 1 p. 9, 7. 43 p. 106, 13. ORIBAS. eup. 2, 1 C 5 Aa *et* La. *et saepe apud eundem.* *2) a neutr. alienis*: *sing.*: DIOSC. 2, 2 p. 188, 3 cum -ellin (2, 47 p. 196, 10. 3, 1 p. 375, 25. *et al. apud eundem*). ORIBAS. syn. 1, 18, 11 add. Aa p. 64, 8 Mø. -ellem (9, 61, 1 La cum ... -ellem [-elle Aa]. *cf.* 9, 18, 1 -ellim [*abl.* -elle Aa]). 4, 21, 4 La -ellus (-elis Aa). 4, 28, 25 Aa *et* La p. 31 sq. -ellis (*et saepe apud eundem, v. l. 34 sqq.; adde falsam var. l. pro abl.* -eli THEOD. PRISC. log. 25; *ceterum cf.* -elis *supra et mendum scribae* hoc similis 4, 23, 15 La p. 26). *plur.*: PHILVM. med. 3 p. 143, 2 ad dolores *quosdam* ... fiant -elles (*neutr.* -ella *exhibent codd. duo*). *accedunt adi. vel part. masc.* (*sc. ad formam* -ellis *praeter l. 38*): ORIBAS. eup. 1, 7, 2 Li optimus medicamen est -ellis datus ([-elle dare Ab]. syn. 4, 1, 22 Aa p. 5. 5, 17, 6 Ab p. 60. 6, 11, 7 Ab). syn. 4, 1, 22 La p. 5 ad hec utilissimus est -ellis (5, 17, 6 La p. 60 -elle utilissimus est eis. 6, 46, 2 La utilis). 9, 5, 1 Aa ex eo *aceto* -ellis factus. *legitur apud artium scriptores inde a* CATONE, COLVM., PLIN. nat. (*sc. sing.; plur. non nisi l. 32*).

genus liquoris fere ex aceto et melle confectum. *definitiones sim.*: PLIN. nat. 14, 114 quin et acetum melle temperabatur, adeo nihil intemptatum vitae fuit; -i hoc vocarunt (CAEL. AVR. acut. 2, 8, 35 meracum inquit *Praxagoras* ... acetum cum m. dari et appellavit -i. ISID. orig. 20, 3, 12 GLOSS. III 603, 34). CAEL. AVR. acut. 2, 19, 118 mulsum ex aceto, ... quod -i vocant (2, 19, 123). *accuratius describitur confectio*: PLIN. nat. 14, 114. 22, 160. 23, 60 PLIN. med. praef. 2 MARCELL. med. 20, 97 THEOD. PRISC. eup. faen. 55 DIOSC. 5, 36 p. 181, 18 sqq. CASS. FEL. 1 p. 9, 7. 34 p. 73, 2 ANTHIM. 10 ORIBAS. syn. 1, 18, 11 add. Aa p. 64, 8 sqq. Mø. *usus -tis vituperatur a Plinio et Themisone* PLIN. nat. 14, 114; *ceterum v. ad rem Schuster, RE XV 1301 sq. et 1307.*

1 *adhibetur in re medica fere ad comparanda medicamenta* (*determinatur per adi. l. 72. 74. 82. p. 1211, 34, per gen. l. 75*): **a** *exempla varia*: CATO agr. 157, 7 (*ad morbum articularium*) si edes ... brassica⟨m⟩ ex aceto ⌊-i⌋ et sale sparsam (⌊ ⌋ *tamquam glossema delevit Boscherini, Atene e Roma 4, 1959, 152 adn. 4, vix recte*). PLIN. nat. 24, 138 *centunculus* sanguinem sistit tritus -tis aut aquae calidae cyathis v denarii unius pondere (26, 75. 112 MARCELL. med. 20, 128. *cf.* PLIN. nat. 26, 113 *Vettonica herba* in -tis [-ti *var. l.*] drachma. CASS. FEL. 9 p. 16, 19 -llis coclearia III. *cf. p. 1211, 8. 16*). VEG. mulom. 2, 48, 4 *substantias quasdam* vino subigito ad crassitudinem -llis. MARCELL. med. 23, 36 tantundem vini aut -is. THEOD. PRISC. eup. faen. 66 spongia ... infusa ... -i. log. 106 post ... labores continuo -i dabo (CASS. FEL. 43 p. 109, 1. 59 p. 148, 7. 71 p. 170, 19 ALEX. TRALL. 1, 47 ORIBAS. syn. 4, 1, 22 Aa p. 5. 6, 26, 11 Ab p. 113 -lle ... pro mulsa. *ibid.* frigidum ..., calidum. *al.*). DIOSC. 2, 47 p. 196, 10 in singulas cotilas lactis singulos cyatos -llin mittes, *ut serum fiat* (*cf. Plin. nat. 28, 126* cyathis mulsi). CAEL. AVR. chron. 4, 7, 98 liquorem ... -tos miscuerunt (*cf.* ORIBAS. syn. 5, 17, 4 Ab -lle mixtum). CASS. FEL. 58 p. 147, 18 infusionem ... dabis ... -llis. 65 p. 159, 7 -l propinabis. 75 p. 180, 10 -lle cathartico ... purgabis. ORIBAS. eup. 3, 65, 1 La -lle ... bibant (syn. 3, 187, 2 Aa). 4, 16, 1 Aa caligines mitigat ... -lle scilliticu. syn. 4, 21, 4 Aa *et* La inflationes eicit. ALEX. TRALL. 1, 30 -l Iuliani. *al.* **b** *iuncturae cum praepos. sollemnes*: cum: PLIN. nat. 22, 160 *lolium* medetur ... podagrae ... c. -te. 25, 169 *radicem senecionis* c. -te ... propinavere. 26, 54 *hysopus* tritus c. -te et sale (*an huc l. 79 ?*). 28, 132 *caseus* acidus c. -te *impositus.* PLIN. med. 2, 12, 4 *scillae* pusillum tritum c. -i bibitur ([*Plin. nat. 20, 99* ex aceto et melle sumpta]. PLAC. med. 7, 13 rec. α. DIOSC. 1, 24 p. 17, 2 M. 2, 2 p. 188, 3. *al.*). MARCELL. med. 3, 4 *abrotonum* c. -i non acri accipiatur (PLIN. phys. Bamb. 81, 6 [*sec.* MARCELL. med. 20, 70 *infra*]. ORIBAS. syn. 5, 4, 3 Ab *et* La. 5, 17, 7 La). 20, 34 c. -i dari debet (23, 31 potui. *al.* THEOD. PRISC. eup. faen.

[*Heus*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

95 log. 108 PLIN. phys. Bamb. 65, 19. DIOSC. 3, 1 p. 375, 25 aut cum mulsa. *et saepe*). 20, 70 hysopum coctum c. -i . . . qui . . . accipiat (22, 37 THEOD. PRISC. log. 108 ORIBAS. eup. 2, 1 C 29 Aa *et* La. syn. 3, 79, 1 Aa. *al.; cf.* MARCELL. med. 20, 144 decoctum [23, 28 ORIBAS. syn. 1, 21, 3 Aa p. 72, 2 Mø.]). 28, 69 c. -i manducatur *rafanus.* THEOD. PRISC. eup. faen. 17 mixtum (*cf.* PLIN. phys. Bamb. 1, 25 conmisces). *al.* in: PLIN. nat. 24, 144 in -te potum *aron* (30, 88 lichen mulae p. in -te cyathis III). 26, 69 *helioscopion* in -te dimidio acetabulo. 27, 29 *anonidis herbae radix* in -te decocta (PLIN. med. 2, 12, 2. *cf.* THEOD. PRISC. eup. faen. 33 pollinibus hordei in -i coctis [ORIBAS. eup. 2, 1 C 5 Aa. syn. 7, 22, 10 Aa. 7, 22, 20 La]. log. 15 in -i ysopi . . . decoctione). GARG. MART. med. 58 omnia in -i resoluta (*cf.* MARCELL. med. 20, 93 solvunt). PELAGON. 389 infusum in -i tracanthum (DIOSC. 2, 96 p. 217, 15 CASS. FEL. 1 p. 9, 7 ORIBAS. syn. 1, 18, 11 add. Aa p. 64, 7 Mø.). MARCELL. med. 20, 89 Vettonicae dragma I in -i cyathis tribus mixta. 28, 30 acini . . . hederae . . . contriti in -i . . . bibuntur (*sec.* PLIN. med. 2, 12, 5 *infra*). PS. APVL. herb. 93 l. 27 *puleium* in -lli . . . bibat. *ibid.* l. 46 puleium in -lli quartario . . . dabis bibere (PLIN. phys. Bamb. 65, 5 in idromelli sive -lli cyatis tres datis. 83, 16. 17. ORIBAS. eup. 1, 7, 3 Ab. syn. 1, 17, 1 Aa p. 54, 28 Mø.). ORIBAS. eup. 2, 1 C 21 Aa *et* La p. 456 in posca aut -lle. *al.* ex: PLIN. med. 2, 12, 5 acini hederae albae contriti tres ex -i prosunt (*Plin. nat. 24, 77* in aceto mulso). MARCELL. med. 23, 3 dantur denarii duo . . . ex -i vel ex aceto mixto ([*Scrib. Larg. 129* ex melle et aceto]. PS. MVSA herb. Vett. l. 143 ciatis III. PLAC. med. 1, 8 rec. α). ORIBAS. syn. 1, 18, 11 add. Aa p. 63, 19 Mø. quidquid manducant ex ipso -lle saepius sorbeant.

2 *adhibetur ad cibos conservandos vel condiendos*: COLVM. 12, 58, 3 *siseris radici* -i cum exiguo oleo superfunde. PLIN. nat. 19, 128 ut servari . . . in alienos menses eas *lactucas* ⌊-i tum⌋ repertum sit (⌊ ⌋ *Sillig*; -lli *Q*, -melitum *cett.*, *unde sec. ceteros Plinii locos restituunt* -ite *alii*). GARG. MART. pom. 2, 13 (12) persici pomum nisi conditum muria et -lle asservari diu non potest (*inde* PALLAD. 12, 7, 8). ANTHIM. 10 intingendo *carnem* in -lli simplici ad hora facto.

deriv.: ? oxymellinus.

? **oxymellinus,** -a, -um. *ab* oxymel, *si recte trad.* (*cf.* murrinus *sim.*). *n. pro subst., fere i. q. confectio quaedam ex oxymelite facta*: DIOSC. 5, 134 p. 228, 8 *sales* cum oximellino viviti (*i.* bib-; *sic trad. cod. Paris. deficiente Monac.; sed gr. 5, 109, 5 legitur* ἐν ὀξυμέλιτι. *fuitne* oximellin [*v. p. 1210, 26*]?). *Heus.*

oxymōrus, -a, -um, ὀξύμωρος. *scribitur etiam* oxi-, exi-, exy-. -on SCHOL. Stat., SCHOL. Ter. Bemb., *ubi miscetur litt. graecis*: oxυmυρon. *t. t. rhet. de locutione vel sententia acute dicta, quae ita iungit opposita, ut stulta videatur:* *n. sg. pro subst.*: SERV. Aen. 7, 295 'capti potuere capi' cum felle dictum est: nam si hoc removeas, erit -um. COMMENT. Lucan. 8, 61 'spe mortis decepta iacet' -um: quae enim esse potuit spes in morte, cum nihil sentiret? (*antea*: παραδόξως spes in malis). SCHOL. Stat. Theb. 1, 58 'quam video' (*loq. Oedipus*); paene -on, quid enim caecus videt? SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 63 ('cum ratione insanias') -on est . . .; nam nemo sanus insanit. *adi.*: PS. ASCON. div. in Caec. p. 187, 24 'sese iam ne deos quidem in suis *urbibus habere*' . . . verba Siculorum dolore -a et inania, quasi deos non habeant, qui simulacra perdiderunt. 192, 5 'si tacent, satis dicunt'; tale illud est: 'cum tacent, clamant' (*Catil. 1, 21*); . . . haec in loco nec -a nec cacozela iudicanda sunt: aut enim superioribus dictis aut infra positis leniuntur. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 5, 43 -a prorsus fuit quaestio, quam tu arbitraris invictam (*antea*: peccatum esse non voluntarium, praescripsit autem veritas, nisi voluntarium non posse esse peccatum).

oxymyrsina, -ae *f.*, ὀξυμυρσίνη. *scribitur etiam* oxi-, oxo-, mir-, otimirnis GLOSS. *formae gr.: nom.* -e PLIN. nat. 1, 23, 83. 23, 165 DIOSC. 4, 139, -i (*ex gr.* -η) DIOSC. 1, 9 p. 9, 11 M.; *gen.* -es PLIN. nat. 27, 73. 93 MARCELL. med. 26, 11, -is *ex gr.* -ης DIOSC. 1, 9 p. 9, 10 M.; *dat.* -i (*ex gr.* -η) DIOSC. 4, 140, *cf.* -a *l. 79.* *acc.* -en *l. 68. 73.* *nomen herbae q. e. ruscus*: SCRIB. LARG. 153 -ae, quae scopa regia vocatur, suco (*inde* MARCELL. med. 26, 11, *ubi* -es. *cf.* GLOSS. III 570, 68 otimirnis i. scoporegia). PLIN. nat. 15, 27 *sativae myrto* praefertur silvestris, minore semine, quam quidam -en (-em, -e *var. ll.*), alii chamaemyrsinen vocant, aliqui acoron a similitudine (23, 88 chamaemyrsinae sive -ae eadem natura. 23, 165 myrtus silvestris sive -e sive ch. bacis rubentibus et brevitate a sativa distat [*cf.* 1, 23, 45 *et l. 74*]). 15, 122 in silvestri *myrto* propria -ae *distinctio est.* 23, 166 Castor -en myrti (*seq. lacuna*) foliisque acutis, ex qua fiunt ruri scopae, ruscum vocavit (*cf.* 1, 23, 83 -e sive chamaemyrsine sive ruscum VI). 25, 158 inveniuntur qui -ae radicem acoron vocant (*cf. l. 69*). 27, 73 *drabe herba* foliis pollicari amplitudine, qualia -es (*cf.* 27, 93 Idaeae herbae folia sunt quae -es. DIOSC. 4, 41 p. 25, 21 idea folia habet -i similia [*gr. 4, 44* ὀξυμυρρίνῃ, *var. ll.*: -ρσίνῃ, ὀξυμορίνῃ]. 4, 140 p. 64, 1 folia habet -a similis *daphne* [*gr. 4, 145* -η]). DIOSC. 1, 9 p. 9, 10 M. *nardus agrestis* adulteratur radicibus -is (*gr. 1, 11, 2* ὀξυμυρσίνης ῥίζῃς παραμειγνυμένης). p. 9, 11 -i . . . durior. 4, 139 p. 63, 12 murta agrestis aut -e (-a, oximirtina *var. ll.*) aut mirtacanta . . . aut anion . . ., Beoti . . . gortiam dixerunt (*gr. 4, 144, 1* ὀξυμυρσίνην, *Ps. Diosc. Vind. ibid.* -η).

oxymyrsinus, -a, -um (*nisi subst.* -us *vel* -um, -ī), ὀξυμύρσινος. *cf.* myrsinus. ORIBAS. syn. 2, 35 La p. 110, 17 Mø. (quae urinas movent) asperagos basilicos et -on (*gr.* ἀσπάραγος ὁ βασιλικὸς καὶ ὀξυμύρσινος). 4, 18, 4 La (quae sunt in cibis apta sthomacum) basilicus asparagus et alius -us (*gr.* βασιλικὸς ἀσπάραγος καὶ ὁ ἕλειος καὶ ὀξυμύρσινος).

oxyodontĕs *adi.* (*i.* ὀξυόδοντες, *non ante Nonnum*) *coni. Scaliger* LVCIL. 1065 Lamia et Bitto -es (*codd.* ixiodontes) . . ., illae gumiae vetulae inprobae ineptae.

oxypaederōtinus, -a, -um, ὀξυπαιδερώτινος (*apud Graecos non exstat, sed cf.* παιδερώτινον). *scribitur* -ped-. *i. q. colore paederotis, opali*: VOPISC. Aurelian. 46, 4 concessit, ut blatteas matronae tunicas haberent . . ., cum antea coloreas habuissent et ut multum -as.

oxypathē *v. sub* oxys.

oxyphyllon *n.*, ὀξύφυλλον. *scribitur* oxifilon. *nomen herbae: i. q. trifolium* (*cf.* oxytriphyllon): DIOSC. 3, 119 p. 426, 28 trifoliu . . . -on vocant (*gr. 3, 109, 1*). *i. q. geranion*: DIOSC. 3, 126 p. 429, 24 (*app. crit.*) *geranion* sive -on seu ut Latini p⟨n⟩eumonia cicutaria herba (*cod. e; gr. Ps. Diosc. Vind. 3, 116 p. 128, 10* ὀξύφυλλον).

oxypiper, -eris *n.*, ὀξυπέπερι. *i. q. piper cum aceto mixtum*: ANTIDOT. Brux. 13 cuius *antidoti* compositio talis est: mastices . . ., -eris quod in usu est unciae singulae.

oxypolyfagia (ὀξυπολυφαγία): multum comedentes et cito digerentes (deg- *var. l.*) GLOSS. III 603, 30.

oxyporium, -ī *n.*, ὀξυπόριον. *scribitur etiam* oxi-, ex-, -pur- PLIN. phys. Bamb. *i. q. medicamentum vel condimentum cito et acriter pervadens corpus, fere ad digestionem parandam adhibitum*: 1 *in re medica*: GARG. MART. med. 58 omnia in oxymelli resoluta -um iocundissimum praestant. MARCELL. med. 20 tit. -a. 20, 77 melle colliges haec omnia trita et uteris -o optimo ad digerendum. 20, 84 -um mirum Neronianum aestivum et hiemale ([*cf. ibid.* hoc est -um, quod Nero utebatur ad digestionem]. *item determinatur per nom. propr.*: 20, 86 Dionysianum. 20, 87 Olympianum polyetes. 20, 88 Pancharianum ad digestionem. 20, 126 -um Cydonite, quod facit ad stomachum et tussem, empneumatisin . . . solvit et digestionem citissime praestat). 20, 93. 29, 15 -um, quod bufagos dicitur. THEOD. PRISC. log. 19 -a quoque adhibenda erunt. 94 iuvabunt et -a confecta consuete (*cf.* PS. THEOD. PRISC. add. p. 326, 24 adiuvabunt -a ex ameos ⟨semine⟩). *ibid.* -um temperetur. PS. THEOD. PRISC. add. p. 328, 11 ad inflationem . . . tale facies -um: *eqs.* DIOSC. 2, 145 p. 233, 25 -is et oxigariis miscetur *piper.* PLIN. phys. Bamb. 60, 3 -um ad sintexin. 67, 6 -i diacalamitis (*i.* διὰ καλαμίνθης). 73, 5 -um (oxipurtum *Q*) dia ciminos (*i.* διὰ κυμίνου) ad digestionem: *eqs.* (*sim. compositione* PLIN. VAL. 1, 60 *nec non* APIC. capp. 1, 32 *sub 2*). FRG. med. cod. Tolet. Riv. Fil. Class. 104, 1976, 269 l. 18 purgaturium -i post cenam. 2 *in re coquinaria*: APIC. capp. 1, 32 -um (*cf. l. 61*). 3, 18, 2 lactucas cum -o et aceto et modico liquamine.

oxyporum, -ī *n.*, *cf.* ὀξυπόρος. *scribitur etiam* oxi-. *cf.* oxyfera. *i. q. oxyporium*: COLVM. 12 capp. 47 -um quemadmodum conponas. 12, 59, 4 -i (-ii *var. l.*) compositio: *eqs.* 12, 59, 5 at si pretiosius -um (-ium *var. l.*) facere voles *eqs.* PLIN. nat. 20, 65 stomachis dissolutis utilissimae *lactucae*; adiuvantur in eos usus et -⟨i⟩ obolis. 20, 256 *hippomarathum* condimentis prope omnibus inseritur, -is etiam aptissime. 24, 55 miscetur et antidotis, -is *iuniperus.* STAT. silv. 4, 9, 36 non sal -umve (-for- *trad.*) caseusve (*vix cum* sal *coniungendum*). DIOSC. 3, 53 p. 402, 7 *ligustici* semen -is miscetur (*gr. 3, 51, 3 pro adi.*: ταῖς ὀξυπόροις καὶ πεπτικαῖς δυνάμεσιν. *item* 3, 62 p. 404, 17 antidotis et -is miscetur *careum*, *gr. 3, 57* ταῖς ἀντιδότοις καὶ ὀξυπόροις [*sc.* δυνάμεσιν]). APIC. 1, 33 (32) -um: *eqs.* (*sed* -ium *in capp.*, *v. supra*).

oxyra *v.* oxerus.

*?***oxyrodianus,** -a, -um *v. l. 84.*

oxyrodinus, -a, -um, ὀξυρ(ρ)όδινος. *scribitur etiam* exi-, oxi-, -roti- (ORIBAS. eup. 4, 2, 4), -rodo-. *abl.* -ae (*i.* -ē) ORIBAS. *l. 76*, -u *l. 76.* *i. q. ex rosaceo cum aceto mixto compositus* (*sic explicant* CASS. FEL., ALEX. TRALL.): 1 *n. sg. pro subst.* -um (-on; *? f.* -a *l. 76*): THEOD. PRISC. eup. faen. 20 *aures* -o (oxiorodono *B*) tepido curandae erunt. *ibid. aures* -o (-um *Rose*) infundes (ALEX. TRALL. 1, 57 -o, i. aceto cum oleo rosato mixto, caput infundes). CASS. FEL. 1 p. 4, 10 -o (-on, -um, exicodion *var. ll.*), id est aceto et rosaceo frigido, caput embrocabis (33 p. 69, 8. 63 p. 155, 21). 61 p. 149, 18 embroce . . . ex aceto et rosaceo, quod -on vocant (*eadem* 71 p. 170, 6). 62 p. 154, 15. ORIBAS. syn. 3, 36 (*gr. 3, 35, 8*) Aa p. 858 cum aqua plumbum . . . et catmia teris cum -o. 6, 32 G add. p. 118 murra cum -ae linis. *ibid.* croco, opiu, myrra, aequali pondera cum -u. 7, 8 Aa unguis -o (*Ab* oxieirotene). 8, 1, 2 La commune est . . . eis . . . -o adhibere. 2 *potius pro adi.*: ORIBAS. eup. 4, 1, 15 p. 528 *ad capitis dolores* adhibenda sunt adiutoria, qualia sunt oleo -o, id est oleo roseo cum aceto quartam partem (*gr.* δι' ἐλαίου καὶ ὀξυροδίνου). 4, 2, 4 *cephalaeam* repraemit . . . omfacinus et roseus et -us (*sc. oleus, cf. gr.* τὸ ὀμφάκινον ἔλαιον καὶ ῥόδινον καὶ ὀξυρόδινον. *eundem locum vertit* syn. 8, 19 Aa p. 234 reprimunt . . . oleus omfacinus et roseus et -us [*Ab* oxiriodianus]).

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

oxyrynchus, -ī *m.*, ὀξύρρυγχος. *scrib.* oxurincus. *nomen animalis*: POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 5 parander. vultur. moneocron. -us. rinoceron (*mire inter* nomina cunctarum spirancium atque quadrupedum. *apud Graecos est nomen piscis* [*v. Kees, RE XVIII 2043 sq., Strömberg, Stud. zur Etym. ... der griech. Fischnamen, 1943, 43*] *ore acuto ornati, quare fortasse hic iuxta* rinoceron *ponitur*).

oxys, -ia (-ea), -y, ὀξύς. *litt. graecis trad. vel ed. l. 28. 29. 32. 46 sq. in decl. II^am^ transire videtur sub 4.* GLOSS.^L^ I Ansil. OX 1 -ea: acutus. [*nomen herbae: vasc.* os. *cf. Wartburg VII 453. St.*]

1 *de morbis acutis q. s. gr.* ὀξέα πάθη: **a** *in unam vocem coaluisse videtur* (*cf. Niedermann, Festgabe Blümner, 1914, 333. acc. plur.* -es PS. SORAN.): SCRIB. LARG. praef. p. 3, 28 vitiis ... praecipitibus ..., quae oxypathe (*sic Niedermann in ed. Marcelli med. p. 19, 30 sec. cod. L* hocxy^e^ pahthe) Graeci dicunt. PS. SORAN. quaest. med. 88 *acutas aegritudines* Graeci oxypathes appellant. **b** *attributive*: PS. SORAN. quaest. med. 17 in omnibus -eis id est acutis ⌊passionibus ut⌋ febribus (⌊ ⌋ *add. Rose*). 104 quid est -y pathos? acuta passio, quae bene digeritur. ORIBAS. syn. 8, 3, 1 Aa (de epilempsia acuta) qui incidunt in -ea (*G* aguta) epilempsia (*gr.* ἐπιληψίαν *tantum*). **c** *praedicative vel subaudiendis subst.*: *n. plur.* (*sc.* πάθη *vel* νοσήματα): PS. SORAN. quaest. med. 82 quae sunt aegritudines? ... -ea, chronia. 85 quid est -ea? -ea dicuntur acutae passiones. 87 est ... -ea et syneche *eqs.* CAEL. AVR. acut. 2, 33, 173 *Asclepiades* secundo libro -eon ... inquit *eqs.* (SVBSCR. Ps. Theod. Prisc. add. p. 301, 14 cod. c incipit -eorum liber secundus. *sim.* cod b *ibid.* l. 18 incipit liber II -ea). ISID. orig. 4, 5, 7 acutae passiones, quas Graeci ὀξέα vocant. *f. sing.* (*sc.* νόσος): ISID. orig. 4, 6, 1 -εία est acutus morbus (*sim.* 18, 9, 4).

2 *de pomis*: SCRIB. LARG. 41 (*inde* MARCELL. med. 9, 35) mala granata ..., ⟨quae⟩ quia semper acida sunt ..., rhoas -ias (*Helmreich litt. graecis*) Graeci dicunt.

3 *de variis herbis* (*fere pro subst.* PLIN., *adi.* PS. APVL.): *de genere iunci* (*cf.* oxyschoenus): PLIN. nat. 21, 112 *genus* acuti sterilis *iunci*, quem marem et -yn (-im, onxyn *sim. var. ll.*) Graeci vocant (*cf. Theophr. hist. plant. 4, 12, 1 sq., ubi pro adi. adhibetur*). *ibid.* 113 -ys ... et holoschoenus eodem caespite *nascuntur*. *de genere oxalis*: PLIN. nat. 27, 112 -ys folia terna habet; datur ad stomachum dissolutum (*cf.* 1, 27, 89 -ys II). *de genere libanotidis, rosmarini*: PS. APVL. herb. interp. 80 l. 38 libanotis ..., quam ... Soranus appellat ... cacrin (*i. cachryn*) -ean.

4 *subst.* oxus, -ī *m.* *i. q. dolo* (*cf. vol. I 468, 9 sqq. et Sofer, Glotta 17, 1929, 34*): ISID. orig. 18, 9, 4 hos *dolones* vulgus graeco nomine -os vocant, id est acutos.

5 *de accentibus*: EXPLAN. in Don. gramm. IV 529, 9 (*e Varrone*) Dionysius ... tres *prosodias* tradidit ..., βαρεῖαν -εῖαν περισπωμένην (529, 12. 530, 22. 531, 15 nomen obtinet -εῖαν, Latine acuta [*codd. ubique* oxian]).

oxyschoenos, -ī *m.*, ὀξύσχοινος. *de genere iunci* (*cf.* oxys *sub 3*): PLIN. nat. 21, 112 alterum genus iuncorum facit *Mago*, quod marinum et a Graecis -on (-schen-, -scoen-, -coen- *codd.*) vocari invenio; tria genera eius (*seq. mas vel oxys, melancranis, holoschoenus*). DIOSC. 4, 49 p. 28, 4 squini (*i. schoeni*) duo sunt; unum oxiscynos (oxyscinus *var. l.*) appellant, quia acutu caput habet (*gr. 4, 52, 1* ὀξύσχοινος).

oxytēs (*vel* -is) *f.*, ὀξύτης. *scribitur* oxi-. *de morbi specie acuta*: CASS. FEL. 49 p. 128, 13 sunt ictericorum distantiae duae, una cum febricula, et appellatur a Graecis -es id est acuta (*opp.* chroniotes *vel* chronites). *ibid.* l. 15 illa quae cum febricula fuerit facta -es. GLOSS. III 603, 35 -is: ictoricus cum febre.

oxythia *v.* oxythymia.

oxythȳmia, -ae *f.*, ὀξυθυμία. *i. q. motus vehemens affectuum*: ORIBAS. syn. 5, 41, 4 Ab oportit ... is qui pallido collore ... oxyth⟨ym⟩ias facere (*gr.* ὀξυθυμίας ἐμποιεῖν τοῖς ἀχροοῦσι).

oxytonon *v.* oxygonon.

oxytriphyllon *n.*, ὀξυτρίφυλλον (*litt. graecis* SCRIB. LARG.). *nomen herbae q. e. trifolium acutum* (*cf. et* oxyphyllon): SCRIB. LARG. 163 *gravem odorem ad arcendos serpentes* praestat et hiera botane et trifolium acutum, quod -ον Graeci appellant. PLIN. nat. 21, 54 tria eius *trifolii* genera: minyanthes vocant Graeci, alii asphaltion, maiore folio ..., alterum acuto -on, tertium ex omnibus minutissimum (*de confusione generum cf. André ad l.*). *huc traxit Goetz* GLOSS. III 570, 67 otrisfalon trifolium acutum.

oxytyrius, -a, -um, ὀξυτύριος. *f. pro subst. de genere purpurae*: EDICT. imp. Diocl. 29, 4 L. clavantium -ae uncias sex (*sim. suppl.* l. 5. *de re v. Lauffer ad 24, 4*). *adi. i. q. purpura quadam ornatus*: EDICT. imp. Diocl. frg. Journ. Rom. Stud. 60, 1970, 132 *facialium* ⟨ox⟩y⟨t⟩yriorum clavantium uncia⟨s sex⟩.

oxyzōmus, -a, -um, ὀξύζωμος (*apud auctores graecos non legitur, sed cf.* τὸ ὀξυζώμιον *nec non* πεπερόζωμος). *scribitur* oxi-, oxo- (ORIBAS.), exo-. *i. q. acido iure conditus*: APIC. 6, 9 (8), 3 pullum -um (*adhibetur oleum, liquamen, acetum, piper sim.*). exc. 24 porcellum -um (*ex trad.* exodio- *Schuch, Vollmer, Milham*; oxidio- *André* [*sim. 7* oridia *pro* oriza]. *cf.* capp. 24, *ubi trad.* exozome). *n. pro subst.* (*cf. p. 1213, 80 et* piperatum): ORIBAS. syn. 9 add. p. 400 podagricus quid debeat observare vel utere: ... scorpenas acerrimas absque -um.

*__ozaena,__ -ae *f.*, ὄζαινα (*editur litteris gr.* SCRIB. LARG.). *forma* ozaen- *raro tradi videtur, e. g. cod. R* PLIN. nat. 9, 89, *saepius scribitur* -zen- (CELS., PLIN., CHIRON, GLOSS.) *et* -zin- *vel* -zyn- (PELAGON., VEG. *in var. l.*, ORIBAS.); *ceterum codd. exhibent* -zon- CHIRON 609, (o)zern- CASS. FEL. 31, hodie- CHIRON 195, ogi- ORIBAS. *l. 32*. *acc. sing.* -an SCRIB. LARG., CAEL. AVR., *nom. plur.* -e, -as ORIBAS.

i. q. polypus foedi odoris (*cf.* GLOSS. III 604, 22 polipum: -as): **1** *de ulceribus foetidis, putridis*: **a** *hominum* (*fere narium vel oris; hic illic de foetore ipso; cf.* GLOSS. III 603, 38 -as: mala habitudo in naribus): CELS. 3, 11, 3 *febricitantium* foetorem ... quendam oris, quem -am Graeci vocant ([*Marx, trad.* ozen, *i.* ὄζην, *vocem alibi non exstantem def. Lyngby, Textkr. Studier, 1931, 71. cf. et l. 19*]. 6, 8, 1^A^ ulcera circa os ... odorem foedum habent, quod genus G. -am appellant. SCRIB. LARG. 50 [= MARCELL. med. 10, 21] ad gravem odorem narium. *cf.* CELS. 7, 11 id ... vitium, quod -a graece [ozen a Graecis *F*] vocatur. *ceterum cf. l. 26 sqq.*). PLIN. nat. 24, 113 *spina* sanat taetra oris ulcera et -as. 25, 165 narium -as (ozena *vel* ozen *trad.*) emendat aristolochia (*Plin. med. 1, 10, 5* graveolentiae narium, *Marcell. med. 10, 62* fetorem *et* cancroma narium). THEOD. PRISC. eup. faen. 42 (de narium morbis) -is et polypis uno eodemque modo cura est adhibenda (*eadem fere* ORIBAS. eup. 4, 46 [*gr. 4, 45, 1*] Aa p. 561, *sim.* La). CAEL. AVR. chron. 2, 1, 7 qui narium vitio officium odoris amiserant, quod appellant -an (*cf.* CASS. FEL. 31 p. 62, 15 polipum et -as [*sed* (o)zern- *trad.*], quas nos fetores narium dicimus. ORIBAS. eup. 4, 47 [*gr. 4, 46, 2*] p. 563 Aa haec *ulcera narium* -as appellantur, id est putidas [La -e fiunt]). CASS. FEL. capp. 31 ad polipum et -as. ORIBAS. eup. 4, 46 (*gr. 4, 45*) tit. Aa p. 561 ad -as et polipos narium (*om. La*). 4, 47 add. Aa p. 564 ad -as mirabile ...; item aliut ad oginas (oz- *Ab*). **b** *iumentorum* (*pedum, capitis aliorumque articulorum, narium l. 39; cf. Fischer, Hist. Medic. Veterin. 2, 1977, 107 sqq.*): PELAGON. 232 ad -as (*sc. medicamentum ut* 248. 250. *al.* CHIRON 943 *bis.* 944). 251 liquidas (*cf.* CHIRON 610 -ae ... sunt quae videntur esse humores putridi). CHIRON 195 (*signa morbi elephantiasis*) in pedibus et in capite aspera fiunt vel -ae nascuntur (hodie ne *trad.*; *cf.* VEG. mulom. 1, 9, 2 in naribus, in pedibus etiam et in capite papularum fervor emergit vel -ae [ociene *var. l.*] asperiores frequenter oriuntur). *al.* VEG. mulom. 2, 49, 4 calcem vivam et cineres ... -is ... imponunt. *ibid.* 5 (*curatio posterioribus pedibus adhibenda*) -as defricare. 2, 86, 4 quaecunque ... de -is ceterisque vitiis articulorum vel de ungulis priorum pedum dicta sunt.

2 *de animali marino* (*ad rem cf. Leitner, Zool. Terminol. Plin., 1972, 187*): PLIN. nat. 9, 89 polyporum generis est -a (omz- *var. l.*), dicta a gravi capitis odore, ob hoc maxime murenis eam consectantibus.

deriv.: ozaenosus.

ozaenicon *n.*, ὀζαινικόν. CASS. FEL. 31 p. 63, 10 (ad polypum et ozaenas) quod *medicamentum* a Graecis -on dicitur (ozen- *cod. p*).

ozaenītis, -idos *f.*, ὀζαινῖτις. *vocem gr. sec.* ὄζαινα *formatam potius ab* Ὀζήνη, *oppido Indiae, derivandam esse putat André, Lex. des termes de botan. s. v.; similiter formatum est* gangitis, *v. vol. VI 2, 1691, 13. nomen herbae q. e. nardum Indicum*: PLIN. nat. 12, 42 alterum eius *nardi* genus apud Gangen nascens damnatur in totum -idos (-zen-, -tidis *var. ll.*) nomine, virus redolens.

ozaenōsus, -a, -um. *ab* ozaena. *i. q. ozaena affectus*: PELAGON. 260 articulis aut iis locis quae -a (-zyn- *trad.*, *cf. supra l. 6*) sunt admoves *cataplasma*.

[**ozasomga** *v. vol. VI 3, 3019, 11.*]

ozē, oziē *v. sub* hodie *vol. VI 3, 2848, 53. 55.*

ōzimum *v.* ocimum.

ozīna, ozōna, ozȳna *v.* ozaena.

ozȳnōsus *v.* ozaenosus.

Teßmer.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CORRIGENDA ET ADDENDA

ad vol. IX 2

ob. *p. 25, 2 adde* Lvcr. 1, 156 q. ob r. . . . perspiciemus. *p. 34 ante l. 48 insere: deriv.*: obiter; *cf.* opter.

obambulo. *p. 35,35 adde* Fronto p. 84, 24 v. d. H.

obba. *p. 36, 35 post* -br- *insere*: (*v. etiam sub* obra).

obdormio. *p. 38, 10 adde: compos.*: inobdormibilis.

obdormīsco. *p. 39 post l. 14 insere: deriv.*: obdormio.

obdūco (obductus). *p. 41, 38 adde* Lact. opif. 8, 4 aulam *capitis.*

obiurgo. *p. 72, 67 adde* Fronto p. 111, 16 v. d. H.

oblecto. *p. 84, 70 lege*: c *intransitive: forma finita* (*si recte trad.*): Fronto p. 213, 6 v. d. H. visu audituque -res (te *addit Haines; an legendum* -reris*?*). *part. praes.* -ans *eqs.*

oblīquus. *p. 102, 47 pro* 20, 7, 5 *lege* 22, 7, 5. *p. 102, 49 lege* litterae . . . per ambagis -as . . . scriptae.

oblīquē. *p. 103, 57 ante* Sen. *insere*: *al.*

oblīvio. *p. 107, 21 ante* 16, 218 *insere:* 6, 274. *p. 107, 41 pro* epist. *lege* fam.

obnoxius. *p. 127, 7 pro 'sub 3' lege 'sub 1bβ'.*

oborior. *p. 144, 24 adde* Fronto p. 65, 3 v. d. H.

obrēpo. *p. 146, 70 pro* Cic. fam. *lege* Cic. fil. Cic. fam. *p. 147, 2 pro* 6, 5, 6 *lege* 6, 5, 3. *p. 147, 44 lege* 17, 21, 24.

obrigēsco. *p. 149, 11 lege* torreri.

obsaepiae (obsaeptiae), -ārum *pro trad.* obscriptiae *suspicatur Szantyr, v. p. 161, 79.*

obsaepio. *p. 156, 15 post* -sep- *adde*: -sip- (*v. p. 228, 78*). *p. 157, 8 adde: compos.*: inobsaeptus.

obsecro. *p. 177, 66 adde* Itala I Thess. 4, 1 (cod. 89) -amur (Vvlg. *et aliae vers.* -amus).

obsecundo. *p. 178, 44 adde* Fronto p. 42, 22 v. d. H. an id . . . -et mihi.

obsequium. *p. 181, 10—12 ad praepos. adde:* ad Concord. Paul. epist. Vulg. (cod. Fuld.) 43.

1. obsero. *p. 191, 20 adde: compos.*: inobseratus.

obses. *p. 218, 2 lege* Sen. contr., *p. 218, 32* Caes. Gall. *p. 218, 36 adde* Sall. hist. frg. 2, 87 C 12 datis . . . -bus. *p. 218, 63 lege* C 12.

obsolēsco. *p. 234, 20 adde: compos.*: inobsoletus.

obtempero. *p. 273, 56 adde: compos.*: inobtemperanter.

obtexo. *p. 282, 73 utrumque signum dubitationis tollendum est coll. Theod. Mops. epit. in psalm. 31,* 8^a subtexivit.

occāsio. *p. 332, 56 lege* cultum ⟨locum dixerit an incultum⟩. *p. 332, 74 lege* 8, 3, 47. *p. 333, 8 lege* 5, 13 (cod. f *al.*

1. occīdo. *p. 345, 13 lege* 40, 13, 8.

2. occido. *p. 347, 68 lege* **2. ˣoccido.** *p. 349, 3 lege* 3, 1028.

occlūdo. *p. 358, 46 post.* Cic. *adde*: Ov. (*l. 59*), Apvl.; *v. Timpanaro, Studi . . . in onore di A. Traglia, 1979, 625 sqq.*

occulo (occultus). *p. 364, 16 lege* 10, 14, 6. *p. 364, 34 lege* in *β*]. *p. 368, 75 lege* ne . . . subrepat. *p. 368, 81 lege* 31, 26, 2.

1. occupo. *p. 384, 8 dele* 'portum,' *et l. 9 ante* Hor. *insere: 'cf.* portum:'.

occurro. *p. 395, 32 pro* -bat *lege* -ret.

ōceanus. *p. 410, 19 adde: de piscina, quae ab -i dei imagine* -us *appellari videtur* (*cf.* Lampr. *l. 17 et Maass l. l.*): Inscr. Année Epigr. 1975 n. 873 (*Afr., a. 368—370*) -um a fundamentis coeptum et soliarem ruina conlapsum, ad perfectionem . . . perductos ingressus novos, signis adpositis, decoravit.

ochium (*ὄχιον*) *v. sub* oscium.

oculātus. *p. 441, 24 lege: compos.*: inoculatus; *cf.* ex-, inoculo.

oculus. *p. 452, 60 adde* monoculus.

ōdī. *p. 454, 30 lege* 3, 1, 1.

ōdicon (*ᾠδικόν*) *non nisi graece scriptum* Mart. Cap. 9, 936 (*v. p. 967, 40*).

[odopetam]. *p. 468, 15* otopetam *coniectura Puteani est, non var. l.*

odor. *p. 471, 22 adde: cf.* 2. odium. *p. 471, 23 lege* odorifico.

oecarium (*οἰκάριον*) *apud* Petron. 30, 9 *olim temptavit Heraeus (v. ed. Bücheler*^{6} *suppl.), nunc recepit Müller, in editione cenae 1979; trad.* precario, *alii alia coniecerunt.*

1. offendo (offensus). *p. 493, 6 adde* Fronto p. 223, 16 v. d. H.

offēnsio. *p. 496, 30 pro* -a *lege* -o.

offero. *p. 511, 46 adde* 1. oblatus.

officio. *p. 515, 68 lege* corporis exstat. *p. 515, 71 lege* Sall.

officior. *p. 516, 59 lege: et* -ficī.

officium. *p. 519, 23 dele* '4,'.

oleātor (Gloss.) *v.* holerator.

1. oleo. *p. 544, 59 adde* inolens.

olotizo. *p. 572, 63 pro* an *lege: an.*

ōmen. *p. 576, 9 sq. dele* Verg. *eqs. usque ad* oraculorum] *et scribe: vix de verbis l. 39. p. 578, 13 adde: compos.*: inominalis, inominatus.

ōminālis. *p. 579, 53 adde: cf.* inominalis.

ōminor. *p. 580, 31 lege: cf.* inominatus.

[omnifer]. *p. 590, 38 post* opprimo *adde: p. 784, 73.*

omnipotēns. *p. 605 post l. 34 insere*: **3** *transfertur ad principem*: Inscr. Année Epigr. 1967 n. 494 (*Antiochiae Pisidiae; a. 305—311*) omnip⟨ote⟩nti principi . . . Galerio Valerio Maximian⟨o⟩.

onerōsus. *p. 638, 43 adde: compos.*: inonerosus.

onīromantia Gloss. I p. 385 (orn-) *v.* ornithomantia.

1. onus. *p. 649, 50 vix recte pro adi. affertur* portorio (onere), *v. vol. X 2, 56, 62 sq.*

onyx. *p. 655, 25 adde: Diosc. (lat.) 2, 6 p. 188, 21* unguicule.

opigena. *v. etiam sub ?*ossipagina *et* ossilago.

opisthodomus. *p. 729, 75 lege* Fronto, *non* Avr. Fronto.

opos. *v. etiam* 2. opus.

optimās. *p. 821 post l. 21 adde*: E *transfertur ad philosophum* (*cum gen. rei, qua quis excellit*): Symm. rel. 5, 1 -em sapientiae (*bene* -em sapientiae *appellat, quem ut imperator -em civitatis faciat, commendat Symm.*).

opto. *p. 829, 70 pro* (*cf.* CE 1138, 4 *et al. sub 2e*) *scribe* (*al. v. vol. VII 2, 1202, 79 sqq. et cf. infra p. 831, 11 sq.*). *p. 833, 61 sq.* voluntas, vota, preces *inclinatis litteris scribenda erant.*

1. opus (magno opere). *p. 854, 34 lege* 13, 47^a, 1.

ōrātor. *p. 898, 38* A[te]ius: *de T. Aio Sancto v. Pflaum, Carrières procuratoriennes III, 1961, 1002 sq.*

ōrdo. *p. 961, 4 ante uncum claudentem insere: per synesin sing. cum plur. adi. vel verbi* CIL II 2071, 6 devotus -o Iliber(itanus) dedicatissimi. 2131, 5 -o pontificiensis Obulconensis . . . decrevere.

orior. *p. 991, 79 insere* Hil. in psalm. 67, 34 (*v. p. 1004, 60*). *p. 992, 68 insere: praes. result. v. p. 999, 82.*

1. oros. *titulus p. 1054, 57 allatus nunc legitur* CIL XIV 5303, 5.

1. ōs. *p. 1073, 23 sqq.: acc.* -em *etiam* CIL XIV 5291, 3 c (*impertivit nobis Solin per litteras*).

ōstium. *p. 1155, 8 adde*: Inscr. Ostiens. Thylander A 16 (*s. II*) adiecto . . . pariete . . . et -o libero facto.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae